

Modestus, a Sancto Joanne Evangelista

Elucidatio literalis moralis ac anagogica in Threnos Jeremiae prophetae

Bd.: 4

Vetero-Praga 1728

Passau, Staatliche Bibliothek -- S nv/a Rc (b) 109-4

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11348792-7

VD18 80488579-001

R c (B) 109 (4

2°

Modesto

~~sg. C. 1.~~

IEREMIAS

Deplorans in lamentationibus suis Ierusalem ruinandam.

ms.

ms.

ms.

LE RUMINANT

Le Ruminant est un animal qui se nourrit de végétaux et qui rumine.

R. c (b) 109 (4)

20

ELUCIDATIO
LITERALIS, MORALIS
AC
ANAGOGICA,
IN
THRENOS JEREMIAE
PROPHETAE.

omv: TOMUS IV. *Line:*

arm: IN CAPUT IV *Disce:*
Ad Bibliothecam Regiam AUTHORE *Gasser.*

P. Fr. MODESTO à S. JOANNE EVANGELISTA,
Ord. Fratrum Discalceatorum B. V. MARIAE de Monte
Carmelo, Provinciæ Austriacæ S. Leopoldi.

Cum Speciali Privilegio Sac. Cæs. Reg. Majestatis.

VETERO-PRAGÆ, in Aula Regia, Typis Archi-Episcopalis:
ANNO M. DCC. XXVIII.

gedr 50 florenos conventui Pragensi

1743

SANCTO
PATRI NOSTRO
JOANNI à CRUCE,

SERAPHICÆ VIRGINIS ET MATRIS NOSTRÆ

THERESIÆ à JESU

In Reformatione Carmeli

ADJUTORIO SIMILI,

Legitimo Duplicis Eliani Spiritûs

HÆREDI,

Insigni Vitæ contemplativæ

MAGISTRO,

Practico Theologiæ Mysticæ

DOCTORI,

EXIMIO CRUCIS AMASIO,

VIVO CRUCIFIXI EXEMPLATO,

Mirabilium Portentoso Patratori,

Aërarum Potestatum

TERRORI,

Cœlestium Charismatum

ARCHIVIO,

SAPIENTIA CHERUBINO,

ARDORE CHARITATIS SERAPHINO,

In

Demississimum Dulci Cultum

Ac

Devotissimum Pietatis Filialis Anathema

D. O. C.

PARENS SANCTISSIME.

*In hac tragica Lamentationum
Scena, hisce Threnorum laments,
ad TE clamamus, ad TE suspira-
mus! Super flumina Babylonis il-
lic sedimus, suspendentes organa
nostra, dum recordaremur tui*

*Sion. (a) Est enim volumen istud Filialis observan-
tiæ tributum, non in aliis, quàm Tuis recludendum
ærariis; est myrrhæ fasciculus, quam in Horto Tuo
Filialis messuit industria; est frugum manipulus, in re-
formati Carmeli Vineâ, quam TUA, myrrham primam
distillans, plantavit Dexterâ, Filiali collectus solertia,
non aliis, quàm Tuis invehendus Horreis. Verùm,
chaos magnum firmatum est inter nos! (b) Chaos
magnum Cœlum inter, ubi jam regnas, & terram, in
qua exulamus! Quis dabit mihi pennas sicut colum-
bæ, & volabo, (c) ut ad Sacratissimos Tuos Pedes pro-
volutus Filiale pendam tributum? Imò jam introivit*

(a) *Psal.*
136. v. 1.

(b) *Luc.*
16. v. 26.

(c) *Psal.*
54. v. 7.

(d) *Psal.*
78. v. 11.

(e) *Zach.*
5. v. 1.

(f) *Isaie*
34. v. 4.

in conspectu Tuo gemitus compeditorum; (d) *datae*
enim sunt Volumini Pietatis alae, ut volaret, factum Vo-
lumen volans: (e) amodò Liber Coeli. (f) Vel po-
tius: retroactis jam abhinc annis, soluta mortalitatis le-
ge, resoluta compage corporis, depositâ carnis sarcinâ,
ad TE a volans, Felix (ut in Domino speramus) Autho-
ris Anima, jam jam dedit TIBI de fructu manuum sua-
rum, & laudant TE in Portis Opera Ejus; ubi, fini-
tis Threnorum lamentis, extrema luctûs Caelorum occu-
pant gaudia, sinè fine duratura. Quod ipsum ludens
in Orbe terrarum haud obscure praelusit Providentia:
qui enim prioribus in Tomis quinquagenariò extiterat
major, hunc Threnorum Epilogum, hanc tragicam la-
mentationum Scenam, quinquagenariò clausit Sermo-
num numerò, quinquagesimum inchoaturus plenariæ
Remissionis Annum, celebraturus Annum Jubilæi
perpetui. Dedit ergò jam TIBI de fructu manuum
suarum, & laudant te in Portis Jerosolymæ Cœlestis Ope-
ra Ejus. Sed, quia hic myrrhæ fasciculus, quam Autho-
ris messuit Dextera, nostris colligatus est manibus, dum
Opus posthumum Prælo mandatum, publicam TUIS
Gloriosissimis sub Auspiciis gestit videre lucem; pate-
re PARENS SANCTISSIME, ut TUIS Aris in perpetuum
Pietatis Filialis appendatur Anathema! Quod nedùm
pateris, sed, mille debitum titulis, exigis. Date ergò
Ei quoque de hoc fructu manuum Filiorum! Sed, ô uti-
nam! potentissima Intercessione TUA beata nobis eveniat
sorte, ut TE quoque laudent in Portis Opera nostra, ut
condigna Pœnitentiæ lamenta claudamus carmine læti-
tiæ perpetuæ, unâ Tecum visuri DEUM Deorum
in Sion; Cui Laus, Honor, & Imperium in Sæcu-
lorum Sæcula. Amen.

JESUS MARIA.

Facultas Ordinis.

Fr. PHILIPPUS THERESIA à S. ANNA, Præpositus Generalis Carmelitarum Discalceatorum Congregationis S. Eliæ, Ordinis B. V. Mariæ de Monte Carmelo, ac ejusdem S. Montis Prior.

Tenore præsentium, & quantum ad nos attinet, facultatem impertimur R. P. Fr. Modesto à S. Joanne Evangelista, Provinciæ nostræ Austriacæ S. Leopoldi, iteratis vicibus Definitori, Priori, & per plures Annos SS. Theologiæ Prælector, ut quartum Tomum Elucidationis in Threnos Jeremiæ ab ipso compositum, & jam à duobus è nostris Theologis recognitum, & approbatum, Typis mandare possit. In quorum fidem præsentem dedimus propria & Secretarii Nostri manu subscriptas, Sigillóque Officii Nostri munitas. Parmæ in Conventu Nostro S. Mariæ Blanc: Die 12. Januarii, 1720.

Fr. PHILIPPUS THERESIA à S. Anna,
Præpositus Generalis.

Fr. PAULUS VINCENTIUS à S. Petro,
Secretarius.

Facultas Ordinarii.

EX Commissione Reverendissimi Archi-Episcopalis Consistorii legi Librum, cui Titulus: *Elucidatio Literalis, Moralis ac Anagogica, in Threnos Jeremiæ Prophetæ. Tomus Quartus, in Caput Quartum. Authore R. P. Fr. Modesto à S. Joanne Evangelista, Ordinis Carmelitarum Discalceatorum Provinciæ Austriacæ S. Leopoldi.* In quo non solum nihil, quod Sanctæ Fidei Catholicæ, aut bonis moribus adversaretur, reperi, sed potius eruditionibus sacris ad promovendam & fovendam pietatem Christianam opus perquam idoneum, ac proinde luce publica dignum esse censeo. Pragæ, 1. Decembris 1721.

MAXIMILIANUS WIETROWSKY, S. Jesu,
Reverendiss. Archi-Episcopalis Consistorii Assessor.

Conceditur Facultas Imprimendi.

JOANNES FRICK,
Archi-Episcopalis Consistorii Director & Cancellarius, pro
Reverendiss. & Illustriss. D. Vicario Generali & Officiali.

INDEX,

Sermonum Quarti Tomi.

Sermo Primus.

Obscuritas auri, per humilem occultationem placet DEO, displicet obscuratio ejusdem auri per scelerum abominationem. Pag. 4

Sermo secundus.

Color optimus exempla sunt Sanctitatis, quibus proximorum animæ alliciuntur. 20

Sermo tertius.

Sacerdotes & Religiosi sunt lapides Sanctuarii, qui tunc in capite platearum disperguntur, quando negotiis Sæculi implicantur. 36

Sermo quartus.

Hæretici, licet rebelles sint suæ Ecclesiæ, dicuntur tamen ratione Baptismi filii inclyti. 55

Sermo quintus.

Hæreticus ab utero Matris Ecclesiæ inclytus, nolens se in vita fateri lutum, conteritur velut vas testium in morte. 71

Sermo sextus.

Opus in manu figuli, est vas in igne, & justi anima in tribulatione. 86

Sermo septimus.

Tres Lamia, caro, mundus & demon denudant mammam, ut alliciant innocentes. 105

Sermo octavus.

Judæi olim neglexerunt sibi subditos sanâ doctrinâ imbuere, quod ho-

diedum præstant hæretici docentes perversa. 120

Sermo nonus.

Anima, quæ suis indulget sensibus, sibi ipsi crudeliter interitum procurat. 136

Sermo decimus.

Filii DEI lactantur, nutriuntur, & educantur à gratia, quæ est fons omnis benedictionis. 154

Sermo undecimus.

Scriptura Sacra est cibus & potus animæ. 169

Sermo duodecimus.

Magna est Prælatorum obligatio illuminare subditos, & frangere eis panem Scripturæ Sacræ. 186

Sermo decimus tertius.

In Evcharistiæ Sacramento lactatur anima Justi ab uberibus Christi. 205

Sermo decimus quartus.

Est summa illorum Catholicorum calamitas, qui eo pane interiêrunt, quô vivere debuissent. 220

Sermo decimus quintus.

Horrendus interitus indignè communicantium. 236

Sermo decimus sextus.

Est admiranda Sacerdotis Dignitas, universas mundi dignitates excedens; sed ille indignior omnibus

- bus creaturis, si indignus Sacerdos est. 255
- Sermo decimus septimus.*
- Pœnæ gravissimæ, & momentanea subversio expectant indignum Sacerdotem. 272
- Sermo decimus octavus.*
- Avaritia malorum omnium Mater, dum suas claudit manus, occludit sibi viam salutis temporalis, & æternæ. 289
- Sermo decimus nonus.*
- Virginalis castitas convertit animam in Cœlum, & Sedem DEI requiescentis. 309
- Sermo vigesimus.*
- Charitas excedit omne pretium virtutum cæterarum: Si tamen patiens est erga DEUM, & benigna erga Proximum. 327
- Sermo vigesimus primus.*
- Dilectio inimicorum orta ex amore DEI, est complementum perfectæ charitatis viatorum. 344
- Sermo vigesimus secundus.*
- Cautè in via DEI ambulandum, cum facile sit è justo fieri peccatorem, non ità facilè ex peccatore justum. 365.
- Sermo vigesimus tertius.*
- Religiosorum facies à mundo non cognoscitur. 383
- Sermo vigesimus quartus.*
- Religiosorum pœnitentia à mundo spernitur, à DEO ut sibi gratissima acceptatur. 399
- Sermo vigesimus quintus.*
- Martyrium est gladius corpus perimens, & animam vivificans. 419
- Sermo vigesimus sextus.*
- Fames pessima est carentia Doctrinæ cœlestis. 437
- Sermo vigesimus septimus.*
- Sterilitas animæ, est inanis scientia; heterodoxorum autem hæreses, tabes, quæ incassum invadere nititur Ecclesiam, & fideles filios suos. 455
- Sermo vigesimus octavus.*
- Vita mortalium mortalis est; hinc misera, transitoria, caduca, justisque exosa, horumque mors optabilior. 476
- Sermo vigesimus nonus.*
- Misericordiæ Divinæ manus coquit justum in igne tribulationis, qui melior est omni refocillatione voluptatis. 492
- Sermo trigesimus.*
- Infelix Dominus, cujus crudelitas subditorum inediâ pasci, & sustentari flagitat. 510
- Sermo trigesimus primus.*
- Homo immerfus mundanæ felicitati infelix est, in qua, si vivendo perduret, Divini furoris complementum experitur. 530
- Sermo trigesimus secundus.*
- DEUS effundit iram, dum æterno interitu se vindicat contra peccatorem. 545
- Sermo trigesimus tertius.*
- Horrenda est damnatorum pœna in ignibus sempiternis. 561
- Sermo trigesimus quartus.*
- A Namroth, primo in orbe Rege, descendunt, eumque imitantur Reges terræ impii, & crudeles. 580
- Sermo trigesimus quintus.*
- Summa Regni est infelicitas, Regem sortiri iniquum. 596
- Sermo trigesimus sextus.*
- Solus DEI timor animam salvat, quam vanus timor hominum condemnat. 613
- Sermo trigesimus septimus.*
- Quod erant in Lege veteri Prophetæ, hoc sunt in nova Prædicatores; boni sunt Prophetæ DEO grati, mali

<p>mali & vani sunt Pseudo - Prophe-
ta. 634</p> <p><i>Sermo trigesimus octavus.</i>
Sacerdotii summa Dignitas aggravat
peccata eorum. 654</p> <p><i>Sermo trigesimus nonus.</i>
Privatio Doctorum est maximum
Christianæ Reipublicæ detrimen-
tum. 678</p> <p><i>Sermo quadragesimus.</i>
Seducentes Consilarii, & suo Prin-
cipi blandientes, eundem exocu-
lant, ut cæcus in plurimos incidat
errores. 683</p> <p><i>Sermo quadragesimus primus.</i>
Maximus error Principis in præpro-
pera Ministrorum electione con-
tingit, qui in ruinam totius Rei-
publicæ vergit, dum commissam
sibi potestatem ampliant, plus æ-
què exigentes, aut puniendo atro-
cius sævientes. 695</p> <p><i>Sermo quadragesimus secundus.</i>
Stulta plaudentium peccatorum in-
solentia fortunatos impiorum e-
ventus, quasi effectus miserationis
Clementiæ exprobrat, & stolidissi-
mè objurgat iisdem destitutos. 706</p> <p><i>Sermo quadragesimus tertius.</i>
In tenebris ad interitum ambulat,
qui bona Sæcularia affectu nimio
investigat. 721</p> | <p><i>Sermo quadragesimus quartus.</i>
Bona, quæ suam ab exorato Numi-
ne non nanciscuntur originem,
fruentem perimunt, interimunt pos-
sidentem. 728</p> <p><i>Sermo quadragesimus quintus.</i>
Dum flagellatur justus, flagellantis
DEI Dexteram considerat, quâ fla-
gellatur, ut flagellato proficiat,
flagellari. 741</p> <p><i>Sermo quadragesimus sextus.</i>
Dividitur ab Electis, qui renuit re-
spicere faciem DEI judicantis. 753</p> <p><i>Sermo quadragesimus septimus.</i>
Timor filialis ergà DEUM unit ar-
ctissimè DEUM amatum cum ho-
mine amato. 762</p> <p><i>Sermo quadragesimus octavus.</i>
Fiducialis oculus ad DEUM, facit
creaturam in suis calamitatibus be-
nignè à DEO respici. 772</p> <p><i>Sermo quadragesimus nonus.</i>
Præsentia DEI est oculus in venu-
stissimam DEI faciem salubriter
defixus. 781</p> <p><i>Sermo quinquagesimus.</i>
Assiduum Præsentia DEI studium
omne procurat bonum; illò verò
neglectò cuncta propullulant ma-
la. 790</p> |
|--|---|

INDEX

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ,

Qui
In hoc Quarto explanatorum Threnorum Tomo
expenduntur.

Ex Veteri Testamento.

Ex Libro Genesis.

- Cap. 1. v. 4.** Divisit lucem à tenebris. Pag. 680
v. 5. Factumque est vespere & mane dies unus. 472
v. 16. Fecitque DEUS duo luminaria magna, luminare majus, ut præesset diei: & luminare minus, ut præesset nocti. 276. 697
v. 21. Creavitque DEUS cete grandia, & omnem animam viventem. 299
v. 28. Replete terram, & subijcite eam. 371
ibid. Dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & universis animantibus, quæ moventur super terram. 514
Cap. 2. v. 7. Formavit igitur Dominus DEUS hominem de limo terræ. 86
v. 22. Tulit unam de costis ejus. 47
v. 23. Hoc nunc, os ex ossibus meis, & caro de carne mea. 114
Cap. 3. v. 5. Eritis sicut Dii. 135. 681. 743
v. 9. Adam ubi es? 802
v. 12. Mulier, quam dedisti mihi fociam, dedit mihi de ligno, & comedi. 316
v. 14. Super pectus tuum gradieris. 460
v. 17. Quia audisti vocem uxoris tuæ. 404
v. 19. In sudore vultus tui vesceris pane. 532
ibid. Pulvis es, & in pulverem reverteris. 72. 87. 117
v. 21. Fecit quoque Dominus DEUS Adæ, & uxori suæ tunicas pelliceas, & induit eos. 488
v. 23. Sed emisit eum Dominus DEUS de paradiso voluptatis. 261
ibid. Ut operaretur terram, de qua sumptus est. 539

- Cap. 4. v. 5.** Ad Cain verò & ad munerem illius non respexit. 102
v. 6. Quare iratus es, & cur concidit facies tua? 637
v. 9. Ubi est Abel frater tuus? 184
v. 13. Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. 551
v. 16. Habitavit profugus in terra ad orientalem plagam. 540
v. 26. Seth natus est filius, quem vocavit Enos; iste cœpit invocare nomen Domini. 256. 655
Cap. 6. v. 3. Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum: quia caro est. 114. 157. 208. 677
ibid. Eruntque dies illius centum viginti annorum. 478
v. 6. Pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra. 13
v. 13. Finis universæ carnis venit coram me. 575
v. 14. Mansiunculas in arca facies. 302
ibid. Bitumine linies interiùs & exterius. 472
Cap. 8. v. 8. Emisit quoque columbam post eum. 646
v. 9. Extenditque manum, & apprehensam intulit in arcam. 526. 648
Cap. 9. v. 2. Terror vester, ac tremor sit super cuncta animalia terræ. 514. 527. 728
v. 25. Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis. 513
Cap. 10. v. 8. Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra. 581
v. 9. Erat robustus venator coram Domino. 553
v. 10. Fuit autem principium regni illius Babylon. 592
Cap. 13. v. 2. Benedictus: 412
v. 6. Pertransivit Abraham usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem. 624
v. 8. Edificavit quoque ibi Altare
re

Index Locorum

re Domino, & invocavit nomen ejus. 275	Cap. 27. v. 17. Deditque pulmentum, & panes, quos coxerat, tradidit. 235
v. 17. Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagis maximis. 589	v. 22. Vox quidem, vox Jacob est, sed manus, manus sunt Esau. 666
Cap. 13. v. 7. Facta est rixa inter pa- stores gregum Abram & Loth. 720	v. 27. Ecce odor filii mei, sicut o- dor agri pleni. 245
Cap. 14. v. 20. Benedictus DEUS ex- celsus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt. 624	v. 41. Venient dies luctus Patris mei, & occidam Jacob fratrem meum. 42
v. 21. Da mihi animas. 525	Cap. 28. v. 13. Vidit Dominum inni- xum scalæ. 378
Cap. 15. v. 1. Ego Protector tuus sum, & merces tua magna ni- mis. 96	v. 15. Ero custos tuus quocunque perexeris. 797
Cap. 17. v. 1. Ambula coram me, & & esto perfectus. 797	v. 20. Si dederit mihi panem ad vescendum. 234
Cap. 18. v. 27. Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis. 625	Cap. 30. v. 25. Dimitte me, ut rever- tar in patriam, & ad terram me- am. 412
Cap. 19. v. 4. Priusquam irent cubi- tum, viri civitatis vallaverunt domum à puero usque ad senem omnis populus simul. 467	Cap. 31. v. 21. Cumque amne trans- misso pergeret contra montem Galaad. 549
v. 24. Dominus pluit super Sodo- mam & Gomorrhæ sulphur & ignem de cælo. 243	v. 30. Cur furatus es Deos meos? 297
Cap. 20. v. 16. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: Hocerit tibi in velamen oculorum. 492	v. 42. Nisi DEUS Patris mei Abra- ham, & timor Isaac affuisset mi- hi, forsitan modò nudum me di- misisses. 626
Cap. 21. v. 25. Propter puteum aquæ, quem vi abstulerant servi ejus. 434	Cap. 32. v. 2. Castra DEI sunt hæc. 410
Cap. 22. v. 2. Tolle filium tuum, quem diligis, Isaac, & vade in terram visionis, atque ibi offeres eum in holocaustum. 20	v. 25. Nequaquam Jacob appellabi- tur nomen tuum, sed Israël. 92
v. 5. Exspectate hic cum asino! ego & puer illuc usque properan- tes, postquam adoraverimus, re- vertemur ad vos. 5	Cap. 37. v. 7. Putabam nos ligare ma- nipulos in agro, & quasi confur- gere manipulum meum, & stare, vestrosque manipulos circum- stantes adorare manipulum me- um. 143
v. 17. Benedicam tibi, & multipli- cabo semen tuum sicut stellas, & velut arenam, quæ est in littore maris. 424	v. 9. Vidi per somnium quasi So- lem & Lunam & Stellas undecim adorare me. 143. 324
Cap. 23. v. 16. Audientibus filiis Heth. 448	Cap. 39. v. 7. Injecit Domina sua o- culos suos in Joseph. 380
Cap. 24. v. 28. Et nuntiavit in domum Matris suæ. 20	v. 21. Fuit autem Dominus cum Joseph. 757. 795
Cap. 25. v. 5. Deditque Abraham cun- cta, quæ possederat. 637	Cap. 40. v. 15. Furtò sublati sum de terra Hebræorum, & hic inno- cens in lacum missus sum. 372
v. 23. Duæ gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividentur. 41	Cap. 41. v. 40. Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet. 516
ibid. Major serviet minori. 390	v. 55. Clamavit populus ad Phara- onem alimenta petens. 440
v. 27. Jacob autem vir simplex ha- bitabat in tabernaculis. 174	Cap. 45. v. 7. Præmisitque me DEUS, ut reservemini super terram, & escam ad vivendum habere pos- sit. 517
Cap. 26. v. 3. Peregrinare in ea, erò- que tecum. 795	Cap. 49. v. 9. Ad prædam fili mi ascendisti. 109
	v. 11.

- v. 11. Ligans ad vineam pullum, & ad vitem ô fili mi! asinam suam: lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum. 233. 499
- v. 17. Fiat Dan coluber in via, Ce-
raustes in semita, mordens ungu-
las equi, ut cadat ascensor ejus
retro. 608
- v. 18. Salutare tuum expectabo
Domine. 24
- v. 24. Per manus potentis Jacob;
indè pastor egressus est lapis
Israël. 517
- v. 26. Fiant in capite Joseph, & in
vertice Nazaræi ejus inter fratres
suos. 655
- v. 27. Benjamin lupus rapax, manè
comedet prædam, & vespere di-
videt spolia. 218
- Ex Libro Exodi.*
- Cap. 3. v. 2. Apparuitque ei Domi-
nus in flamma ignis. 415
- v. 5. Solve calceamenta tua; locus
enim in quo stas, terra sancta est.
226. 498. 537
- v. 14. Ego sum, qui sum. 528
- Cap. 4. v. 6. Mitte manum tuam in
sinum tuum. 269
- v. 20. Reversusque est in Ægy-
ptum portans virgam DEI in ma-
nu sua. 649
- Cap. 5. v. 2. Quis est Dominus, ut au-
diam vocem ejus, & dimittam
Israël. 742
- ibid. Nescio Dominum, & Israël
non dimittam. 110
- v. 12. Dispersusque est populus per
omnem terram Ægypti, ad colli-
gendas paleas. 43
- Cap. 7. v. 10. Tulitque Aaron virgam
coram Pharaone, & servis ejus,
quæ versa est in colubrum. 560
- v. 12. Devoravit virga Aaron vir-
gas eorum. 650
- v. 21. Computruit fluvius, & non
poterant Ægyptii bibere aquam
fluminis: & fuit sanguis in tota
terra Ægypti. 690
- Cap. 8. v. 19. Digitus DEI est hic. 122
- Cap. 12. v. 11. Calceamenta habebitis
in pedibus. 24
- Cap. 14. v. 15. Quid clamas ad me?
746
- v. 25. Fugiamus Israëllem; Domi-
nus enim pugnat pro eis contra
nos. 545
- Cap. 15. v. 2. Fortitudo mea, & laus
mea Dominus. 781
- v. 9. Interficiet eos manus mea. ib.
- Cap. 16. v. 31. Quasi semen Coriandri
album. 241
- Cap. 17. v. 11. Cùmque levaret Moy-
ses manus, vincebat Israël; fin
autem paululum remisisset, su-
perabat Amalec. 689
- Cap. 18. v. 18. Stulto labore consu-
meris, & tu, & populus iste, qui
tecum est. 681
- Cap. 19. v. 6. Eritis mihi in regnum
Sacerdotale. 257
- v. 16. Timuit populus, qui erat in
Castris. 630
- Cap. 22. v. 28. Diis non detrahes, &
principi populi tui non maledi-
ces. 664
- Cap. 25. v. 30. Pones super mensam
panes propositionis. 236
- Cap. 28. v. 35. Ut audiat sonitus,
quando ingreditur, & egreditur
Sanctuarium in conspectu Do-
mini, & non moriatur. 635
- v. 39. Stringesque tunicam byssò.
763
- Cap. 30. v. 19. Et missa aqua lavabunt
in ea Aaron & filii ejus manus
suas, ac pedes. 468
- v. 30. Aaron & filios ejus unges,
sanctificabisque eos, ut Sacerdo-
tiò fungantur mihi. 260
- v. 32. Caro hominis non ungetur
ex eo. 659
- Cap. 32. v. 4. Fecit ex eis vitulum con-
flatilem. 704
- v. 5. Edificavit Altare coram eo.
Et præconis voce clamavit, di-
cens: cras Solemnitas Domini
est. 39
- v. 24. Egressusque est hic vitulus.
570
- Cap. 33. v. 19. Miserebor, cui volue-
ro. 6
- Cap. 34. v. 2. Stabisque mecum super
verticem montis. 557
- Ex Libro Levitici.*
- Cap. 1. v. 6. Immolabitque vitulum
coram Domino, & offerent filii
Aaron Sacerdotis sanguinem e-
jus, fundentes per Altaris circui-
tum, quod est antè ostium ta-
bernaculi. 263
- Cap. 16. v. 17. Nullus hominum sit in
tabernaculo, quando Pontifex
Sanctuarium ingreditur. 261

Ex Libro Numeri.

- Cap. 9. v. 17. In loco, ubi stetit nubes, illi castrametabantur. 409
- Cap. 11. v. 17. Auferam de Spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris. 684.
- v. 20. Donec exeat per nares vestras, & vertatur in nauseam. 204
- Cap. 16. v. 48. Stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est, & plaga cessavit. 672
- Cap. 17. v. 8. Sequenti die regressus, invenit germinasse virgam Aaron in domo levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt. 267
- Cap. 18. v. 26. In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos. 386
- Cap. 20. v. 12. Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israël, non introduce-tis hos populos in terram, quam dabo eis. 700
- Cap. 21. v. 5. Cur eduxistis nos de Ægypto? ut moreremur in solitudine. 203
- v. 9. Quem, cum percussi aspicerent, sanabantur. 69
- Cap. 25. v. 11. Phinees filius Eleazari avertit iram meam à filiis Israël. 255
- Cap. 27. v. 6. Justam rem postulant filia Salphaad, da eis possessionem inter cognatos patris tui, & in hæreditate succedant. 800

Ex Libro Deuteronomii.

- Cap. 3. v. 26. Iratusque est mihi DEUS propter vos. 790
- Cap. 4. v. 24. Quia Dominus DEUS tuus ignis consumens est. 149. 331. 415
- Cap. 5. v. 31. Tu verò hic sta mecum, & loquar tibi. 557
- Cap. 12. v. 13. Cave, nè offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo, quem elegerit Dominus. 638
- Cap. 18. v. 10. Cave, nè imitari velis abominationes illarum gentium, nec inveniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem. 475
- Cap. 32. v. 2. Concresecat ut pluvia

doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stillæ super gramina. 181

- v. 33. Fel Draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. 149. 496

Ex Libro Josue.

- Cap. 7. v. 11. Peccavit Israël, & pravaricatus est pactum meum. 296

Ex Libro Judicum.

- Cap. 1. v. 6. Fugit autem Adonibezec, quem persecuti comprehenderunt, cæsis summitatibus manuum ejus, ac pedum. 652
- v. 15. Da mihi benedictionem, quia terram arentem dedisti mihi. 161
- Cap. 3. v. 1. Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israël, & omnes, qui non noverunt bella Chanæeorum. 703
- Cap. 4. v. 19. Da mihi, obsecro, paululum aquæ. 548
- Cap. 6. v. 15. Ecce familia mea infirma est in Manasse, & ego minimus in domo Patris mei. 464
- Cap. 8. v. 32. Percusseruntque cum Baal foedus, ut esset eis in DEUM. 676
- Cap. 9. v. 6. Constituerunt Regem Abimelec juxta quercum, quæ stabat in Sichem. 595
- v. 15. Sub umbra mea requiescite. 601
- Cap. 11. v. 8. Mansit itaque in Cades, & circuivit ex latere terram Edom, & terram Moab. 712
- Cap. 13. v. 4. Cave ergo, nè bibas vinum ac ficeram; nec immundum quicquam comedas. 406
- v. 20. Angelus Domini pariter in flamma ascendit. 657
- Cap. 16. v. 30. Moriatur anima mea cum Philistiim. 590
- ibid. Concussisque fortiter columnis cecidit domus super omnes Principes, & cæteram multitudinem, quæ ibi erat. 417

Ex Libro Ruth.

- Cap. 2. v. 14. Intinge buccellam tuam in aceto. 510

Ex Libro Primo Regum.

- Cap. 1. v. 22. Non vadam, donec ablactetur

- ablaſtetur infans, & ducam eum, ut appareat antè conſpectum Domini. 146
- Cap. 2. v. 13. Veniebat quippè puer Sacerdotis, & habebat fufcinulam tridentem in manu ſua, & mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, & omne, quod levabat fufcinula, tollebat Sacerdos ſibi. 277
- v. 17. Erat ergo peccatum puero- rum grande nimis coram Domi- no. 661
- v. 18. Samuel autem miniſtrabat antè faciem Domini, puer, accin- ctus Ephod lineo. 146
- v. 32. Videbis æmulum tuum in templo. 599
- Cap. 3. v. 3. Heli jacebat in loco ſuo. 308
- v. 20. Cognovit univerſus Iſraël à Dan uſque Berſabee, quod fide- lis Samuel Propheta eſſet Domi- ni. 608
- Cap. 4. v. 20. Non reſpondit eis, ne- que animadvertit. 501
- Cap. 6. v. 19. Percuſſit autem de vi- ris Bethſamitibus, eò quòd vidif- ſent Arcam Domini. 459
- Cap. 8. v. 3. Declinaverunt poſt ava- ritiam, acceperuntque munera, & perverterunt judicium. 699
- v. 5. Conſtitue nobis Regem. 363
- v. 11. Hoc erit juſ Regis, qui impera- turus eſt vobis: Filios veſtros tol- let, & ponet in curribus ſuis. 694
- Cap. 10. v. 26. Abiit in domum ſuam in Gabaa. 309
- Cap. 11. v. 11. Et ingreſſus eſt media caſtra in vigilia matutina, & per- cuſſit Ammon uſque dum inca- leſceret dies. 407
- Cap. 12. v. 23. Abſit autem à me hoc peccatum in Dominum, ut ceſ- ſem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam. 354
- Cap. 13. v. 1. Filius unius anni erat Saul, cùm regnare cœpiſſet; duobus autem annis regnavit ſu- per Iſraël. 585
- Cap. 14. v. 10. Si autem dixerint, aſcendite ad nos, aſcendamus, quia tradidit eos Dominus in ma- nibus noſtris: hoc erit nobis ſi- gnum. 613
- Cap. 15. v. 33. Et in fruſta concidit eum Samuel, coram Domino in Galgalis. 660
- Cap. 17. v. 8. Nunquid ego ſum Phil- ſtæus. 653
- v. 46. Dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auſe- ram caput tuum à te. 777
- v. 50. Enimverò prævaluit David adverſum Philſtæum in funda & lapide. 2
- Cap. 18. v. 7. Percuſſit Saul mille, & David decem millia. 127
- v. 11. Et miſit eum, putans, quod configere poſſet David cum pa- riete. 111
- v. 12. Eò quòd Dominus eſſet cum eo. 75
- Cap. 20. v. 4. Quis renuntiabit mihi, ſi quid fortè reſponderit tibi pa- ter tuus dure de me? & ait Jo- nathas ad David: veni egredia- mur foras in agrum. 614
- Cap. 21. v. 11. Nunquid non iſte eſt David Rex terræ? 259
- Cap. 22. v. 3. Maneat, oro, pater meus, & mater mea vobiſcum. 773
- Cap. 24. v. 6. Percuſſit cor ſuum. 757
- v. 7. Propitius ſit mihi Dominus, nè faciam hanc rem Domino meo, Chriſto Domini. 622
- v. 10. Quare audis verba homi- num loquentium: David quærit malum adverſum te. 94
- v. 18. Juſtior tu es, quàm ego: tu enim tribuiſti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala. 754
- Cap. 25. v. 29. Si enim ſurrexerit ali- quando homo perſequens te, & quærens animam tuam, erit ani- ma mea cuſtodita, quaſi in faſci- culo viventium apud Dominum DEUM tuum. 95
- v. 33. Benedicta tu, quæ prohibui- ſti me hodie, nè irem ad ſan- guinem, & ulciſcerer me manu mea. ibid.
- Cap. 31. v. 5. Quod cùm vidifſet ar- miger ejus, videlicet, quod mor- tuus eſſet Saul, irruit etiam ipſe ſuper gladium ſuum, & mortuus eſt cum eo. 612
- v. 9. Spoliaverunt eum armis. 738
- Ex Libro Secundo Regum.*
- Cap. 1. v. 5. Unde ſcis? 715
- v. 18. Conſidera Iſraël pro his, qui mortui ſunt ſuper excelsa tua vulnerati. 436
- v. 22. Sagitta Jonathæ nunquam rediit

Index Locorum

- rediit retrorsum, & gladius Saul non est reversus inanis. 594
- v. 23. Aquilis velociore, leonibus fortiores. 597
- Cap. 2. v. 28. Stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israël, neque iniungere certamen. 595
- Cap. 3. v. 1. Facta est ergo longa concertatio inter domum Saul, & inter domum David. 274
- v. 31. Sed scidit vestimenta sua. 26
- Cap. 4. v. 6. Latenter assumentes spicas tritici, & percusserunt eum. 230
- Cap. 5. v. 17. Ascenderunt universi, ut quaererent David. 581
- Cap. 6. v. 7. Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum super temeritate. 246
- Cap. 7. v. 14. Si iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum. 729
- Cap. 12. v. 7. Tu es ille vir. 375
- v. 14. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur. 590
- Cap. 15. v. 13. Toto corde universus Israël sequitur Absolon. 55
- v. 35. Omne verbum, quod audieris de domo Regis, indicabis Sadoe, & Abiathar Sacerdotibus. 58
- Cap. 16. v. 10. Quid mihi & vobis est filii Sarviae? Dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim praecepit ei, ut malediceret David. 551. 747
- v. 23. Consilium Achitophel, quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret DEUM; sic erat omne consilium Achitophel, & cum esset cum David, & cum esset cum Absalon. 691
- Cap. 18. v. 5. Servate mihi puerum Absalon. 739
- Cap. 20. v. 13. Amotò ergo illò de via, transibat omnis vir, sequens Joab. 603
- Cap. 23. v. 8. Sedens in cathedra sapientissimus Princeps inter tres: ipse est quasi tenerrimus vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno. 680
- Cap. 24. v. 1. Sed furor Domini commovit David. 340
- v. 14. Melius est, ut incidam in manus Domini (multae enim misericordiae ejus sunt) quam in manus hominum. 287

Ex Libro Tertio Regum.

- Cap. 1. v. 1. Cumque operiretur vestibus, non calefiebat. 334
- Cap. 2. v. 39. Adduxerunt eum in Gihon, sumpsitque Sadoc Sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem. 595
- Cap. 6. v. 7. Malleus & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum aedificaretur. 88
- v. 29. Omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis calaturis, & tornò, & fecit in eis Cherubim, & palmas. 2
- Cap. 12. v. 10. Minimus digitus meus grossior est dorso Patris mei. 597
- Cap. 13. v. 4. Extendit manum suam de Altari dicens: apprehendite eum. 652
- v. 9. Non comedes panem, neque bibes aquam. 616
- Cap. 14. v. 16. Tradet Dominus Israël propter peccata Jeroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israël. 610
- Cap. 17. v. 14. Hydria farinae non deficiet, nec lecythus olei minuetur usque ad diem, in qua Dominus daturus est pluviam super faciem terrae. 223
- Cap. 19. v. 6. Ad caput suum subcinericius panis, & vas aquae. 22. 131
- v. 9. Mansit in spelunca. 645
- v. 13. Operuit vultum suum pallio. 463
- Cap. 21. v. 29. Nonne vidisti humiliatum Achab coram me. 591
- Cap. 22. v. 15. Ascende, & vade prosperè; & tradet eam Dominus in manus Regis. 688

Ex Libro Quarto Regum.

- Cap. 1. v. 9. Ascendit ad eum, sedentique in vertice montis ait: Rex praecepit, ut descendas. 43
- Cap. 2. v. 2. Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. 392
- v. 9. Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus tuus. 116. 537
- Cap. 4. v. 31. Posuerat baculum super faciem

- faciem pueri, & non erat vox
neque sensus. 70
- v. 34. Incubuit super puerum: po-
suitque os suum super os ejus. ib.
- Cap. 6. v. 5. Heu! heu! heu! Do-
mine mi! & hoc ipsum mutuo
acceperam. 546
- v. 26. Salva me Domine mi Rex. 152
- Cap. 18. v. 21. An speras in baculo
arundineo, atque confractô Æ-
gyptô. 773
- Cap. 23. v. 25. Similis illi non fuit an-
te eum Rex, qui reverteretur ad
Dominum in omni corde suo,
& in tota anima sua, & in tota
virtute sua, juxta omnem Le-
gem Moyfi. 790
- v. 26. Verumtamen non est averfus
Dominus ab ira furoris sui ma-
gni, quô iratus est furor ejus
contra Judam. ibid.
- v. 29. Ascendit Pharao Nechao
Rex Ægypti contra Regem Assy-
riorum; & abiit Josias Rex in oc-
cursum ejus, & occisus est. 546

Ex Libro 1. Paralipomenon.

- Cap. 21. v. 1. Consurrexit autem Sa-
tan contra Israël, & concitavit
David, ut numeraret Israël. 340

Ex Libro 2. Paralipomenon.

- Cap. 24. v. 17. Adoraverunt Regem,
qui delinitus obsequiis eorum,
acquievit eis. 586
- Cap. 26. v. 7. Adjuvit eum Dominus
contra Philistiim, & contra Ara-
bes, & contra Ammonitas. 676
- Cap. 34. v. 21. Furor Domini stilla-
vit super nos, eò quòd non cu-
stodierint Patres nostri verba
Domini. 558
- v. 28. Colligam te ad patres tuos,
& infereris ad sepulchrum tuum
in pace. 420

Ex Libro Tobie.

- Cap. 2. v. 18. Nolite ita loqui: qui
Filii Sanctorum sumus, & vitam
illam expectamus, quam DEUS
daturus est his, qui fidem suam
nunquam mutant ab eo. 102
- Cap. 3. v. 22. Post tempestatem tran-
quillum facis, & post lachryma-
tionem & fletum exultationem
infundis. 341
- Cap. 11. v. 14. Capit albugo ex ocu-
lis ejus quasi membrana ovi e-

gredi: quam apprehendens To-
bias traxit ab oculis ejus, statim-
que visum recepit. 682

Ex Libro Judith.

- Cap. 1. v. 6. Obtinuit eum in campo
magno qui appellatur Ragau. 8
- Cap. 12. v. 16. Cor autem Holofer-
nis concussum est. 696

Ex Libro Esther.

- Cap. 3. v. 9. Si tibi placet, decerne,
ut pereat: & decem millia ta-
lentorum appendam arcarius Ga-
zæ tuæ. 163
- Cap. 7. v. 6. Hostis & inimicus no-
ster pessimus iste est Aman. 227
- v. 8. Etiam Reginam vult oppri-
mere me præsentem in domo mea.
123
- Cap. 10. v. 6. Parvus fons, qui cre-
vit in fluvium, & in lucem, So-
lémque conversus est. 163

Ex Libro Job.

- Cap. 1. v. 1. Vir erat in terra Hus. 679
- ibid. Timens DEUM & rece-
dens à malo. 615
- v. 7. Circuii terram & perambu-
lavi eam. 454
- v. 12. Ecce universa, quæ habet,
in manu tua sunt. 291
- v. 16. Ignis DEI cecidit de cælo,
& tactas oves, puerosque con-
sumpsit. 607
- v. 20. Scidit vestimenta sua, & ton-
so capite corruens in terram,
adoravit. 291
- v. 21. Sicut Domino placuit, ita
factum est. 714
- v. 22. Non peccavit Job labiis suis,
neque stultum quid contra DE-
UM locutus est. 707
- Cap. 2. v. 5. Mitte manum tuam, &
tange os ejus, & carnem. 437
- v. 9. Benedic DEO, & morere. 693
- Cap. 3. v. 3. Pereat dies, in qua na-
tus sum. 375
- v. 5. Obscurent eum tenebræ, &
umbra mortis. 430
- v. 24. Antequam comedo, suspi-
ro; & quasi inundantes aquæ,
sic rugitus meus. 174
- v. 26. Nónne dissimulavi? nónne
silui? nónne quievi? 51
- Cap. 4. v. 12. Porro ad me dictum
est verbum absconditum. 130
- v. 18. Ecce! qui serviunt ei, non
sunt

- funt stabiles, & in angelis suis
reperit pravitatem. 285
- Cap. 5. v. 3. Ego vidi stultum firma
radice, & maledixi pulchritudi-
ni ejus statim. 120. 536
- v. 4. Longè fiant filii ejus à salute.
120
- v. 5. Ego vidi stultum, cujus mes-
sem famedicus comedet, & ipsum
rapiet armatus, & bibent sitien-
tes divitias ejus. 639
- v. 26. Ingredieris in abundantia se-
pulchrum. 450
- Cap. 6. v. 4. Sagittæ Domini in me
sunt, quarum indignatio ebibit
Spiritus meum. 339
- v. 8. & 9. Quis det, ut veniat pe-
titiō mea: & quod exspecto, tri-
buat mihi DEUS? & qui capit,
ipsi me conterat. 72
- v. 10. Hæc mihi sit consolatio, ut
affligens me dolore, non parcat.
536
- v. 14. Qui tollit ab amico suo mi-
sericordiam, timorem Domini
derelinquit. 341
- Cap. 7. v. 1. Militia est vita hominis
super terram, & sicut dies mer-
cenarii dies ejus. 480
- v. 5. Inducta est caro mea putredi-
ne, & sordibus pulveris. 405
- v. 8. Oculi tui in me, & non sub-
sistam. 158
- v. 9. Sicut consumitur nubes, &
pertransit, sic, qui descendit ad
inferos, non ascendet, nec re-
vertetur ultra in domum suam.
651
- v. 16. Nihil enim sunt dies mei. 480
- Cap. 8. v. 8. Interroga enim genera-
tionem pristinam, & diligenter
investiga Patrum memoriam. 23.
132
- v. 11. Nunquid vivere potest Scir-
pus absque humore? aut cresce-
re carectum sine aqua? 59
- v. 14. Sicut tela araneorum fiducia
ejus. 482
- Cap. 10. v. 9. Memento quæso, quod
sicut lutum feceris me. 71
- v. 12. Visitatio tua custodivit Spi-
ritum meum. 729
- v. 21. Antequàm vadam, & non
revertar ad terram tenebrosam,
& opertam mortis caligine. 496
- Cap. 11. v. 17. Cùm te consumptum
putaveris, orieris ut Lucifer. 99
- v. 20. Oculi autem impiorum de-
ficient, & effugium peribit ab
eis; & spes illorum abominatio
animæ. 148. 381
- Cap. 13. v. 14. Quare lacero carnes
meas dentibus meis? 140
- v. 19. Quare tacens consumor? 649
- v. 24. Cur faciem tam abscondis?
740
- Cap. 14. v. 13. Quis mihi hoc tribuat,
ut in inferno protegas me, &
abscondas me, donec pertranseat
furor tuus? 549
- v. 14. Exspecto, donec veniat im-
mutatio mea. 492
- Cap. 15. v. 20. Cunctis diebus suis
impius superbit. 376
- v. 21. Sonitus terroris semper in
auribus illius: & cùm pax sit, ille
semper insidias suspicatur. 599
- v. 34. Ignis devorabit tabernacula
eorum, qui libenter munera ac-
cipiunt. 631
- Cap. 17. v. 3. Pone me Domine ju-
xtà te, & cujusvis manus pugnat
contrà me. 783
- v. 14. Pater meus es: mater mea,
& soror mea vermibus. 541
- Cap. 18. v. 5. Nonne lux impii extin-
guetur, nec splendet flamma
ignis ejus. 564
- Cap. 19. v. 9. Spoliavit me glorià
meà, & abstulit coronam de ca-
pite meo. 284
- v. 12. Simul venerunt latrones e-
jus, & fecerunt sibi viam per me,
& obsederunt in gyro taberna-
culum meum. 61
- v. 17. Halitum meum exhorruit
uxor mea. 308
- v. 20. Pelli meæ consumptis car-
nibus adhæsit os meum. 408
- v. 21. Misere mini mei, misere mini
mei, saltèm vos amici mei! quia
manus Domini tetigit me. 287.
437. 743
- v. 29. Ultor iniquitatum gladius
est. 563
- Cap. 20. v. 14. Panis ejus in utero il-
lius vertetur in fel aspidum in-
trinsecus. 180
- v. 15. Divitias, quas devoravit, e-
vomet, & de ventre illius extra-
het eas DEUS. 461. 736
- v. 24. Fugiet arma ferrea, & irruet
in arcum æreum. 77
- Cap. 21. v. 7. Quare ergo impii vi-
vunt, sublevati sunt, confortati-
que divitiis. 707
- v. 13.

- v. 13. In puncto ad inferna descendunt. 571
- v. 16. Verumtamen, quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longè sit à me. 693. 730
- Cap. 22. v. 16. Fluvius subvertit fundamentum eorum. 182
- Cap. 23. v. 10. Probavit me quasi aurum, quod per ignem transit. 337
- Cap. 24. v. 13. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas illius. 67
- Cap. 27. v. 18. Edificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum. 733
- Cap. 28. v. 1. Habet argentum venarum suarum principium, & auro locus est, in quo conflatur. 88. 637
- v. 2. Ferrum de terra tollitur. 76
- Cap. 30. v. 4. Radix impiorum erat cibus eorum. 79. 97
- v. 7. Esse sub sentibus delicias computabant. 204
- v. 8. Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes. 82
- v. 11. Pharetram suam aperuit, & afflixit me. 507
- v. 19. Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ & cineribus. 561
- Cap. 31. v. 1. Pepigi fœdus cum oculis meis, ut nè cogitarem quidem de virgine. 138
- v. 7. Si manibus meis adhæsit macula. 689
- v. 13. Si contempsi subire iudicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent adversum me. 527
- Cap. 33. v. 26. Deprecabitur DEUM, & placabilis ei erit, & videbit faciem ejus in jubilo. 238
- Cap. 37. v. 2. Audite auditionem in terrore vocis ejus, & sonum de ore illius procedentem. 766
- v. 8. Ingredietur bestia latibulum, & in antro suo morabitur. 67
- Cap. 38. v. 8. Quis conclusit ostiis mare. 758
- v. 28. Quis est pluvie Pater? vel quis genuit stillas roris? 243
- v. 32. Nunquid producis Luciferum in tempore suo. 37
- Cap. 39. v. 1. Nunquid parturientes cervas observasti? 357
- v. 3. Incurvantur ad fœtum, & pariunt, & rugitus emittunt. 219
- v. 5. Quis dimisit onagrum liberum in solitudinem, & vincula ejus quis solvit? 508. 523
- v. 9. Nunquid volet Rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum? 218. 640
- v. 16. Duratur ad filios suos, quasi non sint sui. 104
- v. 23. Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta, & clypeus. 711
- v. 26. Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas ad austrum? 159
- Cap. 40. v. 16. Sub umbra dormit, in secreto calami, & in locis humentibus. 395. 568
- Cap. 41. v. 3. Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis. 457
- v. 6. Corpus illius quasi scuta fusilia compactum squammis se prementibus. 328
- v. 21. Sternet sibi aurum quasi lutum. 18
- v. 24. Qui factus est, ut nullum timeret. 615
- v. 25. Est Rex super universos filios superbiæ. 467
- Cap. 42. v. 5. Auditu auris audiivi te; nunc autem oculus meus videt te. 150
- Ex Libro Psalmorum.*
- Psal. 1. v. 1. Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit. 685
2. v. 2. Astiterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum, adversus Dominum & adversus Christum ejus. 581
- v. 6. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus. 273
- v. 8. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. 498
- v. 9. Tanquam vas figuli confringes eos. 72
- v. 12. Apprehendite disciplinam. 598
7. v. 13. Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit. 563
- v. 13. & 14. Arcum suum tetendit, & paravit illum: & in eo paravit

Index Locorum

- vit vasa mortis, sagittas suas ar-
dentibus effecit. 74
8. v. 3. Ex ore infantium & lacten-
tium perfecisti laudem propter
inimicos tuos. 210
9. v. 10. Adjutor in opportunitatibus
in tribulatione. 795
- v. 14. Tibi derelictus est pauper,
orphano tu erit adjutor. 50
- v. 15. Qui exaltas me de portis
mortis, ut annuntiem omnes lau-
dationes tuas in portis Filiae Sion.
137
- v. 17. In operibus manuum suarum
comprehensus est peccator. 94
- v. 21. Constitue Legislatorem su-
per eos. 766
- v. 27. Non est DEUS in conspectu
ejus. 756
10. v. 5. Dominus in templo sancto
suo, Dominus in cœlo sedes e-
jus. 318
- v. 7. Ignis & sulphur, & spiritus
procellarum pars calicis eorum.
237. 574
11. v. 7. Eloquia Domini eloquia ca-
sta, argentum igne examinatum,
probatum terræ, purgatum se-
ptuplum. 88
- v. 9. In circuitu impii ambulant.
467
13. v. 1. Corrupti sunt, & abomina-
biles facti sunt in studiis suis, non
est, qui faciat bonum, non est,
usque ad unum. 604
- v. 2. Dominus de cœlo prospexit
super filios hominum, ut videat,
si est intelligens, aut requirens
DEUM. 377
- v. 3. Linguis suis dolosè agebant
venenum aspidum sub labiis eo-
rum. 469
- v. 4. Devorant plebem meam sicut
escam panis. 242
- v. 6. Illic trepidaverunt timore, ubi
non erat timor. 765
14. v. 4. Ad nihilum deductus est in
conspectu ejus malignus. 583
15. v. 5. Dominus pars hæreditatis
meæ & calicis mei, tu es, qui re-
stitues hæreditatem meam mihi.
413. 656
- v. 8. Providebam Dominum in con-
spectu meo semper. 783. 799
16. v. 3. Igne me examinasti, & non
est inventa in me iniquitas. 335
- v. 8. A resistantibus dexteræ tuæ
custodi me ut pupillam oculi. 242
- v. 11. Projicientes me, nunc cir-
cumdederunt me. 602
17. v. 1. Diligam te Domine fortitu-
do mea. 335
- v. 23. Omnia judicia ejus in con-
spectu meo semper, & justitias
ejus non repuli à me. 757
- v. 34. Perfecit pedes meos tanquam
cervorum, & super excelsa sta-
tuens me. 355
- v. 45. In auditu auris obedivit mi-
hi. 150
- v. 46. Filii alieni mentiti sunt mi-
hi, Filii alieni inveterati sunt, &
claudicaverunt à semitis suis. 183
18. v. 6. Exultavit ut gigas ad cur-
rendam viam. 89
20. v. 7. Lætificabis eum in gaudio
cum vultu tuo. 237
21. v. 4. Tu autem in Sancto habitas
Laus Israël. 617
- v. 11. Tu es qui extraxisti me de
ventre, spes mea ab uberibus ma-
tris meæ, in te projectus sum ex
utero. 775
- v. 16. Aruit tanquam testa virtus
mea. 74
- v. 17. Circumdederunt me canes
multi. 235
- v. 27. Edent pauperes, & satura-
buntur. 223
22. v. 4. Si ambulavero in medio um-
bræ mortis, non timebo mala,
quoniam tu mecum es. 429.
650. 784
- v. 5. Calix meus inebrians quam
præclarus est. 237
25. v. 2. Proba me Domine, & tenta
me. 119. 495
26. v. 1. Dominus illuminatio mea,
& salus mea. 799
- v. 4. Unam petii à Domino, hanc
requiram, ut inhabitem in domo
Domini. 719
- v. 8. Exquisivit te facies mea, fa-
ciem tuam Domine requiram.
167
- v. 10. Quoniam pater meus & ma-
ter mea dereliquerunt me; Do-
minus autem assumpsit me. 773
28. v. 5. Vox Domini confringentis
cedros, & confringet Dominus
cedros Libani. 712
- v. 9. Vox Domini præparantis cer-
vos, & revelabit condensâ. 470
29. v. 6. Ad vesperam demorabi-
tur fletus, & ad matutinum læ-
titia. 476
- v. 7.

- v. 7. Ego autem dixi in abundantia mea, non movebor in æternum. 169
- v. 12. Conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitiâ. 341
30. v. 20. Magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. 622
- v. 21. Abscondes eos in abscondito faciei tuæ à conturbatione hominum. 623
31. v. 4. Die ac nocte gravata est super me manus tua. 437
- v. 9. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. 451
32. v. 19. Ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. 153. 445
33. v. 17. Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. 239
34. v. 6. Fiant viæ illorum tenebræ, & lubricum. 789
- v. 10. Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi? 331
- v. 13. Ego autem, cum mihi molesti essent, induebam me ciliciò. 399
35. v. 10. Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. 179. 184
- v. 12. Non veniat mihi pes superbiæ. 118
36. v. 38. Sunt reliquæ homini pacifico. 108
37. v. 3. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam. 640
- v. 5. Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me. 370
- v. 11. Lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum. 528
- v. 12. Amici mei & proximi mei appropinquaverunt adversum me, & steterunt. 58
- v. 18. Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. 373
38. v. 5. Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est: ut sciam, quid desit mihi? 479
- v. 6. Substantia mea tanquam nihilum antè te. 366
- ibid. Verumtamen universa vanitas omnis homo vivens. 726
- v. 7. In imagine pertransit homo. 16
- v. 8. Et nunc, quæ est expectatio mea, nonne Dominus? substantia mea apud te est. 168
- v. 12. Tabeſcere fecisti sicut araneam animam ejus. 487
41. v. 4. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. 510
43. v. 20. Humiliasti nos in loco afflictionis, & operuit nos umbra mortis. 430 569
44. v. 2. Lingua mea calamus Scribæ velociter ſcribentis. 133
- v. 4. Accingere gladiò tuò super femur tuum potentissime. 352
- v. 6. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent. 639
- v. 11. Obliviscere populum tuum, & domum patris tui. 298
- v. 14. Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus. 16
47. v. 8. In Spiritu vehementi contemnes naves Tharſis. 732
48. v. 13. Comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. 116
- v. 15. Sicut oves in inferno positi sunt. 562. 685
- ibid. Mors depascet eos. ibid.
- v. 20. Introibit usque in progenies patrum suorum, & usque in æternum non videbit lumen. 567
49. v. 11. Pulchritudo agri mecum est. 140
- v. 17. Projecistis sermones meos retrorsum. 633
50. v. 4. Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. 373. 703
- v. 7. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. 141
51. v. 3. Quid gloriaris in malitia? 367
53. v. 5. Alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quæſierunt animam meam. 182
54. v. 4. Conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris. 361
- v. 7. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ. 737
- v. 22. Donec divisi sunt ab ira vultus ejus, & appropinquavit cor illius. 762
- ibid. Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula. 776

Index Locorum

- v. 23. Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. 775
55. v. 2. Miserere mei DEUS, quoniam conculcavit me homo. 360
- v. 3. & 4. Conculcaverunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes adversum me: ab altitudine diei timebo. 506
56. v. 5. Dentes eorum arma, & sagittæ. 222
- v. 11. Lætabitur Justus, cum viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris. 570
57. v. 9. Supercecidit ignis, & non viderunt Solem. 80. 577
58. v. 7. Convertentur ad vesperam, & famem patientur ut canes. 443
59. v. 5. Potâsti nos vinô compunctionis. 111
61. v. 10. Mendaces filii hominum in stateris. 65
- v. 11. Divitiæ si affluent: nolite cor apponere. 367. 708
62. v. 3. In terra deserta, & invia, & inaquosa. 372
- v. 9. Me suscepit Dextera tua. 628
- v. 10. & 11. Introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt. 563
63. v. 7. Defecerunt scrutantes scrutiny. 704
64. v. 1. Te decet hymnus DEUS in Sion. 631
65. v. 10. Igne nos examinâsti, sicut examinatur argentum. 336
67. v. 3. Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie DEI. 238. 741
68. v. 3. Infixus sum in limo profundum, & non est substantia. 136
- ibid. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. 506
- v. 10. Zelus domûs tuæ comedit me. 669
- v. 11. Operui in jejunio animam meam. 401
- v. 12. Posui vestimentum meum cilicium, & factus sum illis in parabolam. ibid.
- v. 16. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum. 576
- v. 24. Obscurentur oculi eorum, nè videant, & dorsum eorum semper incurva. 609
71. v. 10. Reges Tharsis & insulæ mu-
- nera offerent, Reges Arabum & Saba dona adducent. 25
- v. 12. Liberabit pauperem à potente, & pauperem, cui non erat adjutor. 522
- v. 14. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum. 304
72. v. 1. Quàm bonus DEUS Israël, his qui recti sunt corde. 374
- v. 17. Labor est antè me, donec intrem in Sanctuarium DEI, & intelligam in novissimis eorum. 175
- v. 20. Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. 141
- v. 24. Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. 500
- v. 27. Qui elongant se à te, peribunt. 438
73. v. 13. Tu confirmâsti in virtute tua mare: contribulâsti capita draconum in aquis. 65
- v. 23. Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper. 69. 371
75. v. 5. Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis. 189
- v. 6. Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. 280
- v. 7. Ab increpatione tua DEUS Jacob dormitaverunt, qui ascenderunt equos. 117. 282. 560
76. v. 4. Memor fui DEI & delectatus sum, & exercitatus sum: & defecit Spiritus meus. 340. 783
- v. 19. Etenim sagittæ tuæ trans-eunt: vox tonitruum tui in rota. 644
77. v. 9. Filii Ephrem intendentes, & mittentes arcum conversi sunt in die belli. 639
- v. 15. Interrupit petram in eremo. 518
- v. 24. Pluit illis manna ad manducandum. 243
- v. 33. Defecerunt in vanitate dies eorum. 719
79. v. 4. DEUS converte nos: & ostende faciem tuam, & salvi erimus. 167. 364. 741
80. v. 7. Manus ejus in cophino servierunt. 580
- v. 16. Inimici Domini mentiti sunt ei. 230
- v. 17. Et cibabit eos ex adipe frumenti. ibid.
81. v. 1.

81. v. 1. DEUS stetit in Synagoga Deorum. 660
 omnes bestię sylvę, catuli leonum rugientes, ut rapiant. 67
 83. v. 3. Cor meum, & caro mea exultaverunt in DEUM vivum. 724
 104. v. 15. Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. 265
 v. 5. Beati, qui habitant in domo tua Domine! 147
 105. v. 37. Immolaverunt filios suos, & filias suas dæmoniis, & effuderunt sanguinem innocentem. 380. 474
 v. 8. Ibunt de virtute in virtutem, videbitur DEUS Deorum in Sion. 160
 106. v. 20. Misit verbum suum & sanavit eos. 69
 v. 12. Gratiam & gloriam dabit Dominus. 156
 108. v. 4. Pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam. 352
 84. v. 2. Benedixisti Domine terram tuam, avertisti captivitatem Jacob. 83
 v. 7. Cum judicatur, exeat condemnatus, & oratio ejus fiat in peccatum. 123. 306
 v. 13. Dominus dabit hæreditatem, & terra nostra dabit fructum suum. 243
 111. v. 9. Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in Sæculum Sæculi. 304
 85. v. 14. Synagoga potentium quæsierunt animam meam, & non proposuerunt te in conspectu suo. 661
 113. v. 4. Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. 123. 306
 88. v. 11. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum. 37
 v. 11. Qui timent Dominum speraverunt in Domino. 760
 v. 16. Beatus populus, qui scit jubilationem. 238
 114. v. 3. Quando veniam & apparebo antè faciem DEI? 782
 v. 39. Distulisti Christum tuum. 211
 117. v. 16. Dexterâ Domini fecit virtutem, Dexterâ Domini exaltavit me. 161
 89. v. 9. Anni nostri sicut aranea meditabuntur. 485
 118. v. 65. Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine. 521
 90. v. 13. Conculcabis leonem & draconem. 67
 v. 97. Tota die meditatio mea est. 332
 v. 15. Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. 503
 v. 103. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. 176
 91. v. 6. Quàm magnificata sunt opera tua Domine. 216
 v. 105. Lucerna pedibus meis verbum tuum. 745
 96. v. 1. Dominus regnavit; exultet terra, latentur insulę multę. 465
 v. 120. Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. 628. 763
 v. 3. Ignis antè ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. 577
 v. 123. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum dicentes, quando consolaberis me? 782
 100. v. 2. Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meę. 610
 v. 126. Dissipaverunt legem tuam. 530
 101. v. 6. A voce gemitûs mei adhæsit os meum carni meę. 137
 v. 131. Os meum aperui, & attraxi Spiritum. 209
 v. 24. Respondit ei in via virtutis suę, paucitatem dierum meorum nuntia mihi. 477
 v. 137. Justus es Domine, & rectum judicium tuum. 762
 102. v. 5. Renovabitur ut aquilę juvenis mea. 78
 v. 140. Ignitum eloquium tuum vehementer & servus tuus dilexit illud. 334
 v. 17. Misericordia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum. 760
 v. 176. Erravi sicut ovis, quæ perii, quære servum tuum. 216
 103. v. 20. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt
 121. v. 2. Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Jerusalem. 557

Index Locorum

122. v. 1. Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis. 751
v. 2. Sicut oculi ancillæ in manibus Dominae suæ, ita oculi nostri ad Dominum DEUM nostrum. 617
128. v. 6. Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquàm evellatur, exaruit. 382. 386
130. v. 1. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me. 78
133. v. 1. & 2. Eccè nunc benedicite Dominum omnes servi Domini, qui statis in domo Domini, in atriis domûs DEI nostri. 511
134. v. 4. Jacob elegit sibi Dominus Israël in possessionem sibi. 92
136. v. 9. Beatus, qui tenebit, & alidet parvulos suos ad petram. 641
138. v. 5. Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. 256
v. 7. Quò ibi à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam. 625
v. 12. Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus. 713
v. 17. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui DEUS, nimis confortatus est principatus eorum. 424
141. v. 6. Tu es spes mea, portio mea in terra viventium. 382. 386
142. v. 10. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. 404
143. v. 4. Homo vanitati similis factus est, dies ejus sicut umbra prætereunt. 709
145. v. 4. Exhibet Spiritus ejus, & revertetur in terram suam. 710
v. 4. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. 381
147. v. 20. Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis. 12
- Ex Proverbiis.*
- Cap. 1. v. 10. Fili mi! si te lactaverint peccatores, nè acquiescas. 144
v. 26. In interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit. 574
v. 28. & 29. Manè consurgent, & non invenient me; eò quòd exosam habuerint disciplinam. 178
Cap. 2. v. 2. Penès te, ut audiat Sapientiam, auris tua. 149
Cap. 3. v. 13. Beatus homo, qui invenit Sapientiam. 189
Cap. 4. v. 23. Omni custodia serva cor tuum; quia ex ipso vita procedit. 151
v. 25. Palpebræ tuæ præcedunt gressus tuos. 699
Cap. 5. v. 4. Novissima autem illius amara, quasi absynthium; & acuta quasi gladius biceps. 563
v. 19. Cerva charissima, & gratissimus hinnulus. Ubra ejus inebrient te in omni tempore, in amore ejus delectare jugiter. 219. 470
Cap. 6. v. 23. Mandatum lucerna est, & lex lux. 184
v. 26. Mulier autem viri pretiosam animam capit. 374
Cap. 7. v. 4. Dic sapientiæ soror meae: & prudentiam voca amicam. 333
Cap. 8. v. 1. O viri! ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. 614
v. 12. Ego sapientia habito in confilio, & eruditis intersum cogitationibus. 679
Cap. 9. v. 2. Immolavit victimas suas. 265. 448
v. 4. Si quis est parvulus veniat ad me. 202. 453
v. 8. Noli arguere derisorem, nè oderit te: argue Sapientiam, & diliget te. 133
Cap. 12. v. 19. Qui autem testis est repentinus, concinnat linguam mendacii. 468
Cap. 13. v. 9. Lux justorum lætificat; lucerna autem impiorum extinguetur. 564
v. 15. Doctrina benè dabit gratiam. 679
Cap. 14. v. 22. Misericordia & veritas præparant bona. 156
Cap. 15. v. 7. Cor stultorum dissimile erit. 375
Cap. 16. v. 29. Vir iniquus lactat animum suum, & ducit eum per viam non bonam. 144
Cap. 18. v. 21. Mors & vita in manu linguæ, qui diligunt eam, comedent fructus ejus. 133. 567
Cap. 20. v. 17. Suavis est homini panis mendacii: & postea impletur os ejus calculo. 736
Cap. 23.

- Cap. 23. v. 31. Nè intuearis vinum,
quando flavescit; cùm splendue-
rit in vitro color ejus. 402
- v. 35. Verberaverunt me, sed non
dolui; traxerunt me, & ego non
fensi. 618
- Cap. 24. v. 4. In doctrina replebun-
tur cellaria. 679
- v. 31. Eccè totum repleverunt ur-
ticæ; operuerant superficiem e-
jus spinæ, & maceria lapidum
destructa erat. 7
- Cap. 25. v. 16. Mel invenisti; come-
de, quod sufficit tibi. 172. 461
- Cap. 26. v. 5. Stulto juxtà stultitiam
suam, nè sibi sapiens esse videat-
ur. 409
- v. 11. Sicut canis, qui revertitur ad
vomitum suum, sic imprudens,
qui iterat stultitiam suam. 378
- Cap. 28. v. 1. Justus autem quasi Leo
confidens absque terrore erit. 112. 313
- Cap. 30. v. 13. Generatio, cujus ex-
celsi sunt oculi, & palpebræ ejus
in alta surrectæ. 78. 581
- v. 17. Oculum, qui subsannat Pa-
trem, & qui despicit partum ma-
tris suæ, effodiant eum corvi de
torrentibus. 62
- v. 19. Viam colubri suprâ petram. 469
- v. 27. Regem locustæ non habent. 483
- v. 29. Tria sunt, quæ benè gra-
diuntur, & quartum, quod ince-
dit feliciter. 428
- Cap. 31. v. 22. Byssus & purpura in-
dumentum ejus. 385
- v. 23. Nobilis in portis vir ejus. 82
- v. 25. Fortitudo & decor indumen-
tum ejus. 401

Ex Ecclesiaste.

- Cap. 1. v. 2. Vanitas vanitatum, &
omnia vanitas. 727
- v. 7. Omnia flumina intrant in ma-
re, & mare non redundat. 544
- Cap. 4. v. 13. Melior est puer pauper
& sapiens Rege sene & stulto, qui
nescit prævidere inposterum. 585
- Cap. 5. v. 10. Quid prodest possesso-
ri, nisi quod cernat divitias ocu-
lis suis. 665. 724
- Cap. 7. v. 3. Melius est ire ad do-
mum luctûs, quàm ad domum
conviviî. 532

- v. 9. Qui timet DEUM nihil ne-
gligit. 706
- v. 20. Sapientia confortavit sapien-
tem super decem Principes ci-
vitatîs. 616
- v. 27. Qui placet DEO, effugiet
illam. 717
- Cap. 8. v. 6. Omni negotio tempus
est, & opportunitas. 779
- Cap. 9. v. 1. Et tamen nescit homo,
utrùm amore, an odio dignus
sit, sed omnia in futurum ser-
vantur. 759
- v. 10. Nec opus, nec ratio, nec
sapientia, nec scientia erunt a-
pud inferos. 457
- v. 12. Nescit homo finem suum;
sed sicut pisces capiuntur hamô,
& sicut aves laqueô capiuntur,
sic capiuntur homines in tempo-
re malo. 367. 727
- Cap. 10. v. 7. Vidi servos in equis, &
principes ambulantes super ter-
ram quasi servos. 117
- v. 8. Qui dissipat sepem, morde-
bit eum coluber. 395
- v. 17. Beata terra, cujus Rex no-
bilis, & cujus Principes vescu-
ntur in tempore. 440
- Cap. 12. v. 6. Conteratur hydria su-
per fontem. 20
- v. 12. DEUM time, & mandata e-
jus observa; hoc est enim omnis
homo. 767

Ex Cantico Canticorum.

- Cap. 1. v. 1. Osculetur me osculô
oris sui. 397. 670
- ibid. Meliora sunt ubera tua vinô. 155. 161
- v. 3. Introduxit me Rex in cellaria
sua. 679. 724
- v. 3. Trahe me, post te curremus
in odorem unguentorum tuo-
rum. 89. 666. 723
- v. 4. Nigra sum, sed formosa. 474
- ibid. Sicut tabernacula cedror, sicut
pelles Salomonis. 10. 409
- v. 5. Filii Matris meæ, pugnave-
runt contrâ me. 60
- v. 6. Indica mihi, quem diligit
anima mea, ubi pascas, ubi cu-
bes in meridie. 188
- v. 8. Equitatu meo in curribus
Pharaonis assimilavi te amica
mea. 317
- v. 12. Fasciculus myrrhæ dilectus
meus

- meus mihi inter ubera mea com-
morabitur. 96
- Cap. 2. v. 2. Sicut liliū inter spinas,
sic anima mea inter filias. 359
- v. 3. Sub umbra illius, quem desi-
deraveram sedi. 342
- v. 4. Introduxit me Rex in cellam
vinariam, ordinavit in me cha-
ritatem. 349
- v. 5. Fulcite me floribus, stipate
malis, quia amore langueo. 339
- v. 6. Læva ejus sub capite meo, &
dextera illius amplexabitur me.
628
- v. 9. Similis est dilectus meus ca-
preæ, hinnulōque cervorum. 356
- v. 10. Surge prope amica mea,
formosa mea, & veni. 11
- v. 12. Vox turturis audita est in
terra nostra. 73
- ibid. Flores apparuerunt in terra
nostra, tempus putationis adve-
nit. 489
- v. 13. Ficus protulit grossos suos.
546
- v. 15. Capite nobis vulpes parvu-
las, quæ demoliuntur vineas. 85
- v. 16. Dilectus meus mihi, & ego
illi. 228. 723
- v. 17. Revertere, similis esto dile-
ctæ mi capreæ hinnulōque. 218
- Cap. 3. v. 2. Surgam & circuibo ci-
vitatem, per vicos & plateas quæ-
ram, quem diligit anima mea. 414
- v. 5. Adjuro vos filiæ Jerusalem per
capreas, cervosque camporum,
nè fuscitetis, neque evigilare fa-
ciatis dilectam. 471
- v. 6. Ascendit per desertum sicut
virgula fumi, ex aromatibus
myrrhæ & thuris. 414
- Cap. 4. v. 2. Dentes tui sicut greges
tonfarum, quæ ascenderunt de
lavacro. 109. 140. 222
- v. 3. Sicut fragmen mali punici,
itā genæ tuæ. 98
- v. 5. Duo ubera tua sicut duo hin-
nuli capreæ gemelli, qui pascun-
tur in liliis. 206
- v. 8. Vani coronaberis de capite
Amana, de vertice Sanir & Her-
mon, de cubilibus Leonum, &
de montibus Pardorum. 70. 785
- v. 10. Odor unguentorum tuorum
super omnia aromata. 326
- ibid. Quam pulchræ sunt mammae
tuæ soror mea sponsa. 110
- v. 11. Favus distillans labia tua
Sponsa, mel & lac sub lingua
tua. 176
- ibid. Odor vestimentorum tuorum
sicut odor Thuris. 401
- v. 12. Hortus conclusus soror mea
sponsa, hortus conclusus. 396
- v. 13. Emissiones tuæ paradisus ma-
lorum punicorum cum pomo-
rum fructibus. 60
- v. 15. Puteus aquarum viventium,
quæ fluunt impetu de Libano. 586
- Cap. 5. v. 1. Veniat Dilectus meus in
hortum suum, & comedat fru-
ctum pomorum meum. 106. 396
- ibid. Messui myrrham meam. 107
- ibid. Comedite amici, & bibite, &
inebriamini charissimi. 181. 424
- v. 2. Ego dormio, & cor meum vi-
gilat. 7. 280
- ibid. Aperi mihi soror mea, ami-
ca mea columba mea, immacu-
lata mea, quia caput meum ple-
num est rore, & cincinnati mei
guttis noctium. 19. 47. 188. 397
- v. 5. Manus meæ stillaverunt myrr-
ham, & digiti mei pleni myrrhâ
probatissimâ. 415
- v. 6. Anima mea liquefacta est, ut
dilectus locutus est. 88
- v. 7. Invenerunt me custodes, qui
circumeunt civitatem, percusse-
runt me, & vulneraverunt me.
674. 764
- v. 10. Dilectus meus candidus, &
rubicundus. 327
- v. 11. Caput ejus aurum optimum.
3. 17. 90
- ibid. Nigræ sicut corvus. 118
- v. 15. Crura illius columnæ mar-
moreæ, quæ fundatæ sunt super
bases aureas. 629
- Cap. 6. v. 9. Quæ est ista, quæ pro-
greditur quasi aurora consur-
gens. 76
- v. 12. Revertere, revertere Sina-
mitis! revertere, revertere, ut
intueamur te. 633
- Cap. 7. v. 1. Quam pulchri sunt gres-
sus tui in calceamentis filia Prin-
cipis. 24
- v. 2. Venter tuus acervus tritici,
vallatus liliis. 245
- v. 10. Ego dilecto meo, & ad me
conversio ejus. 228
- v. 11. Veni dilectæ mi, egrediamur
in agrum, commoremur in vil-
lis. 212. 224
- Cap. 8. v. 6. Pone me ut signaculum
super

super cor tuum, ut signaculum
super brachium tuum. 311. 764
v. 8. Soror nostra parva, & ubera
non habet: quid faciemus foro-
ri nostræ. 214. 436
v. 10. Ego murus; & ubera mea
sicut turris. 183
v. 13. Quæ habitas in hortis, amici
auscultant; fac me audire vocem
tuam. 73. 149

Ex Libro Sapientie.

Cap. 3. v. 1. Justorum animæ in ma-
nu DEI sunt, & non tanget il-
los tormentum mortis. 431
v. 2. Fulgebunt iusti, & tanquàm
scintillæ in arundineto discur-
rant. 193
v. 14. Dabitur enim illi fidei do-
num electum, & sors in templo
DEI acceptissima. 435
Cap. 4. v. 1. O quàm pulchra est ca-
sta generatio cum claritate. 194
v. 5. Fructus illorum inutiles, &
acerbi ad manducandum, & ad
nihilum apti. 120
v. 7. Justus autem si morte præoc-
cupatus fuerit, in refrigerio erit:
477
Cap. 5. v. 3. Hi sunt, quos habuimus
aliquando in derisum. 524
v. 6. Ergò erravimus à via verita-
tis, & justitiæ lumen non luxit
nobis, & Sol intelligentiæ non
est ortus nobis. 68
v. 8. Quid nobis profuit superbia,
aut divitiarum jactantia, quid
contulit nobis? transierunt om-
nia illa tanquàm umbra. 118
v. 18. Accipiet armaturam zelus
illius. 481
Cap. 7. v. 3. Primam vocem similem
omnibus emisit plorans. 490
v. 26. Candor est lucis æternæ. 309
v. 29. Est enim hæc speciosior so-
le, & super omnem dispositio-
nem stellarum. 164
Cap. 8. v. 2. Exquisivi à juventute
mea, & quæsiivi in Sponsam mihi
eam assumere, & amator factus
sum formæ illius. 333
v. 20. Cum essem magis bonus, ve-
ni ad corpus coinquinatum. 310
Cap. 9. v. 10. Mitte illam de cœlis san-
ctis tuis, & à sede Magnitudinis
tuæ, ut mecum sit, & mecum
laboret, ut sciam, quid acceptum
sit coram te. 33

Cap. 10. v. 14. Et in vinculis non de-
reliquit eum. 794
Cap. 12. v. 26. Qui autem ludibriis,
& increpationibus non sunt cor-
recti, dignum DEI judicium ex-
perti sunt. 283
Cap. 13. v. 1. Vani autem sunt omnes
homines, in quibus non subest
Scientia DEI. 198. 680
Cap. 14. v. 5. Exiguo ligno credunt
homines animas suas, & trans-
euntes mare per ratem liberati
sunt. 510
v. 11. Creaturæ DEI in odium fa-
ctæ sunt, & in tentationem ani-
mabus hominum, & in muscipu-
lam pedibus insipientium. 677.
717
Cap. 16. v. 12. Neque herba, neque
malagma sanavit eos, sed tuus,
Domine! sermo, qui sanat om-
nia. 133
Cap. 17. v. 10. Semper enim præsumit
sæva, perturbata conscientia. 599
Cap. 18. v. 24. In veste podèris, quam
habebat, totus erat orbis terra-
rum. 268. 672

Ex Libro Ecclesiastici.

Cap. 1. v. 16. Initium Sapientiæ ti-
mor Domini. 627
v. 22. Corona Sapientiæ timor
Domini. 463. 627
Cap. 2. v. 22. Si pœnitentiam non e-
gerimus, in manus incidemus
Domini, non in manus homi-
num. 288
Cap. 3. v. 22. Altiora te nè quæsieris,
& fortiora te, nè scrutatus fue-
ris. 444
Cap. 4. v. 11. Eris tu velut filius al-
tissimi obediens, & miserebitur
tui magis, quàm mater. 493
v. 36. Non sit porrecta manus tua
ad accipiendum, sed ad dandum
collecta. 290
Cap. 5. v. 7. In peccatores respicit ira
illius. 240
v. 10. Noli anxius esse in divitiis
injustis; non enim proderunt
tibi in die obductionis, & vin-
dictæ. 523. 738
Cap. 7. v. 19. Humilia valdè Spiri-
tum tuum. 340
v. 31. In tota anima tua time Do-
minum, & Sacerdotes illius san-
ctifica. 659
Cap. 10. v. 1. Secundum judicem po-
puli,

- puli, sic & minister ejus : & qualis Rector est civitatis, talis & inhabitantes in ea. 606
- v. 13. Cum morietur homo, hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes. 770
- v. 28. Servo sensato liberi servient. 507
- Cap. 11. v. 34. A scintilla una auge-
tur ignis. 193
- Cap. 13. v. 25. Venatio Leonis, onager in eremo. 282. 523
- Cap. 15. v. 3. Cibabit illum pane vitæ, & intellectus, & aqua sapientiae potabit illum; & firmabitur in illo, & non flectetur. 180
- Cap. 17. v. 26. Et à mortuo, quasi nihil, perit confessio. 573
- Cap. 18. v. 6. Cum consummaverit homo, tunc incipiet. 567
- Cap. 21. v. 10. Stuppa collecta Synagoga peccantium, & consummatio illorum flamma ignis. 661
- v. 17. Cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit. 77
- v. 25. Pes fatui facilis in domum proximi. 704
- Cap. 22. v. 2. De stercore boum lapidatus est piger. 542
- v. 4. Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas. 374
- v. 7. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. 82
- Cap. 24. v. 11. In hæreditate Domini morabor. 660
- v. 18. Quasi palma exaltata sum in Cades. 408
- Cap. 27. v. 6. Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. 88
- Cap. 30. v. 16. Non est oblectamentum super cordis gaudium. 366
- Cap. 31. v. 8. Beatus Dives, qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia & thesauris. 280
- Cap. 32. v. 12. Audi tacens, simul & quærens. 679
- Cap. 33. v. 31. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua. 344
- Cap. 41. v. 17. Sapientia abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque. 190
- Cap. 47. v. 2. Cum Leonibus lusit, quasi cum agnis. 593
- Cap. 48. v. 13. In diebus suis non pertimuit Principem, & potentiâ nemo vicit illum, nec superavit illum verbum aliquod : & mortuum prophetavit corpus ejus. 537
- Cap. 49. v. 1. & 2. Memoria Josiæ in compositionem odoris facta, opus pigmentarii : in omni ore quasi mel indulcorabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini. 790
- Ex Isaia.*
- Cap. 1. v. 2. & 3. Filios enutrivit, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me : cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui : Israël autem me non cognovit, & populus meus me non intellexit. 54. 235. 529. 633. 660
- v. 21. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena judicii. 613
- v. 22. Argentum tuum versum est in Scoriam. 531
- v. 23. Principes tui infideles, socii furum : omnes diligunt munera. 632
- Cap. 2. v. 4. Conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces. 640
- Cap. 3. v. 7. Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum. 516
- v. 17. Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion. 14
- Cap. 5. v. 1. Attendite ad petram, undè excisi estis. 521
- v. 13. Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame. 170. 198. 680
- Cap. 6. v. 4. Domus repleta est fumo. 83
- v. 5. Væ mihi ! quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum. 649
- Cap. 9. v. 14. Disperdet Dominus ab Israël caput, & caudam incurvantem, & refrœnantem. 284
- Cap. 10. v. 5. Væ Assur ! Virga furoris mei, & baculus ipse est. 597. 702
- Cap. 11. v. 3. Et replebit eum Spiritu timoris Domini. 627
- v. 6. Habitabit lupo cum agno. 217
- v. 8. Delectabitur infans ab ubere. 215. 470
- Cap. 12. v. 3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. 162. 180
- Cap. 14. v. 12. Quomodo cecidisti de

- de cœlo Lucifer, qui manè orie-
baris? 507
- v. 13. Sedebo in monte testamen-
ti. 33
- v. 14. Ascendam super altitudinem
nubium: similis ero Altissimo. 312
- v. 15. Verumtamen ad infernum
detrahêris in profundum lacûs.
261
- v. 16. Qui te viderint, ad te incli-
nabuntur, tēque prospicient. 574
- v. 17. Eccè ego suscitabo super eos
Medos, qui argentum non quæ-
rant, nec aurum velint; sed sa-
gittis parvulos interficient. 641
- v. 23. Ponam in possessionem eri-
cii, & in paludes aquarum. 555
- v. 29. De radice enim colubri e-
gredietur regulus. 556
- Cap. 17. v. 5. Erit sicut congregans
in messe, quod restiterit, & bra-
chium ejus spicas leget. 384
- Cap. 19. v. 1. Ascendet super nubem
levem, & ingredietur Ægyptum,
& commovebuntur simulachra
Ægypti. 141. 409
- v. 19. In die illa erit Altare Domi-
ni in medio terræ Ægypti, & ti-
tulus Domini juxtà terminum e-
jus. 318
- Cap. 21. v. 5. Pone mensam, con-
templare in speculo comedentes
& bibentes; Surgite Principes,
& arripite clypeum. 449
- Cap. 22. v. 13. Comedamus & bibe-
mus; cras enim moriemur. 533
- v. 18. Quasi pilam mittet te in ter-
ram latam & spatiosam; ibi mo-
rieris. 389
- v. 22. Dabo clavem domûs David
super humerum ejus; & aperiet,
& non erit, qui claudat. 185
- Cap. 23. v. 4. Erubescere Sidon: ait
enim mare: Non parturivi, &
non peperivi, & non enutrivivi ju-
venes, nec ad incrementum per-
duxi virgines. 115. 608
- Cap. 24. v. 16. Secretum meum mihi. II
- v. 17. Formido & fovea, & laqueus
super te, qui habitator es terræ.
587
- v. 22. Congregabunt in congre-
gatione unius fascis in lacum,
& claudentur ibi in carcere. 96
- Cap. 25. v. 6. Erit convivium pin-
guum, pinguium vindemiæ, pin-
guium medullatorum, vindemiæ
defœcatæ. 441
- v. 8. Præcipitabit mortem in sem-
piternum. 432
- Cap. 26. v. 19. Ros lucis ros tuus. 19
- v. 20. Sicut, quæ concipit, cū ap-
propinquaverit ad partum, do-
lens clamat in doloribus suis. 769
- Cap. 28. v. 1. Væ coronæ superbiæ,
ebriis Ephraim & flori decidenti
gloriæ exultationis ejus, qui e-
rant in vertice vallis pingui-
ssimæ, errantes à vino! III. 305
- v. 16. Eccè ego mitram in funda-
mentis Sion lapidem angularem.
235
- Cap. 30. v. 30. Terrorem brachii sui
ostendet Dominus in commina-
tione furoris, & in flamma ignis
devorantis: allidet in turbine, &
in lapide grandinis. 561
- v. 33. Nutrimenta ejus ignis, &
& ligna multa, flatus Domini
sicut torrens sulphuris succen-
dens eam. 571
- Cap. 33. v. 15. Qui obturat aures suas,
nè audiat sanguinem, & claudit
oculos suos, nè videat malum;
iste in excelsis habitabit. 150
- v. 50. & 51. Oculi tui videbunt Je-
rusalem habitationem opulen-
tam, tabernaculum, quod nequa-
quàm transferri poterit; quia
solummodò tibi magnificus est
Dominus DEUS noster. 214
- Cap. 35. v. 6. Saliat sicut cervus clau-
dus. 31
- Cap. 38. v. 10. Ego dixi, in dimidio
dierum meorum vadam ad por-
tas inferi. 532
- Cap. 40. v. 9. Super montem excel-
sum ascende tu, qui evangelizas
Sion. 191
- v. 15. Gentes quasi stilla situlæ, &
quasi momentum stateræ repu-
tatæ sunt. 719
- v. 17. Omnes gentes quasi non
sint, sic sunt coràm eo, & quasi
nihilum & inane reputatæ sunt
ei. 84
- v. 31. Assument pennas sicut aquilæ.
290
- Cap. 41. v. 19. Dabo in solitudinem
cedrum, & spinam, & myrtum,
& lignum olivæ. 412
- v. 29. Eccè omnes injusti, & vana
opera eorum: ventus & inane
simulachra eorum. 141
- Cap. 42. v. 14. Tacui semper, filii,
patiens fui; sicut parturiens lo-
quar,

Index Locorum.

- quar, dissipabo, & absorbebo si-
mul. 574
- v. 18. Surdi audite, & cæci intue-
mini ad videndum. 665
- Cap. 43. v. 24. Servire me fecisti in
peccatis tuis, præbuiſti mihi la-
borem in iniquitatibus tuis. 411.
452
- v. 26. Narra, si quid habes, ut ju-
stificeris. 704
- Cap. 45. v. 7. Formans lucem, &
creans tenebras, faciens pacem,
& creans malum. 338
- v. 15. Verè tu es DEUS abscondi-
tus. 112. 215
- Cap. 47. v. 1. Descende, sede in pul-
vere virgo filia Babylon, sede
in terra. 116
- v. 8. Ego sum, & non est præter
me ampliùs. 80
- Cap. 48. v. 10. Elegi te in camino
paupertatis. 15
- v. 20. Egredimini de Babylon, fu-
gite à Chaldæis. 557
- v. 22. Non est pax impiis dicit Do-
minus. 420
- Cap. 49. v. 2. Posuit os meum quasi
gladium acutum. 670
- v. 2. Posuit me sicut sagittam ele-
ctam. 339
- v. 3. In Pharetra sua abscondit me.
507
- v. 14. Dereliquit me Dominus, &
Dominus oblitus est mei. 493
- v. 16. In manibus meis descripsi te.
493
- v. 23. Erunt Reges nutritii tui, &
Reginæ nutrices tuæ. 154
- Cap. 51. v. 10. Posuisti profundum
maris viam, ut transirent libera-
ti. 758
- v. 16. Posui verba mea in ore tuo,
ut plantes cœlos, & fundes ter-
ram. 319
- v. 17. Bibisti de manu Domini ca-
licem iræ ejus. 237
- Cap. 52. v. 11. Mundamini, qui fertis
vasa Domini. 191
- Cap. 53. v. 1. Domine quis credidit
auditui nostro? 766
- v. 3. Quasi absconditus vultus ejus
& despectus; Undè nec reputa-
vimus eum. 400
- Cap. 54. v. 1. Multi filii desertæ magis,
quàm ejus, quæ habet virum. 326
- v. 2. Dilata locum tentorii tui, &
pelles tabernaculorum tuorum
extende. 408
- v. 11. Eccè ego sternam per ordi-
nem lapides tuos, & fundabo te
in Saphiris. 36
- Cap. 55. v. 7. Revertatur ad Domi-
num, & miserebitur ejus. 156
- Cap. 56. v. 10. Canes multi non va-
lentes latrare. 636
- Cap. 57. v. 20. Impii quasi mare fer-
vens, quod quiescere non po-
test, & redundant fluctus ejus in
conculcationem, & lutum. 758
- Cap. 58. v. 14. Sustollam te super al-
titudines terræ. 160
- Cap. 59. v. 14. Corruit in platea ve-
ritas, & æquitas non potuit in-
gredi. 677
- v. 18. Opertus est quasi palliò zeli.
331
- Cap. 60. v. 4. Filii tui de longè ve-
nient, & filia tuæ de latere sur-
gent. 12
- v. 8. Qui sunt isti columbæ ad fe-
nestras suas. 647
- v. 12. Gens enim & Regnum, quod
non serviverit tibi, peribit. 522
- v. 16. Mamillâ Regum lactaberis.
110. 130. 155
- Cap. 61. v. 7. Pro confusione vestra
duplici, & robore. 385
- Cap. 63. v. 3. Torcular calcavi solus.
329
- Cap. 64. v. 6. Cecidimus quasi fo-
lium universi, & iniquitates no-
stræ quasi ventus abstulerunt
nos. 336
- Cap. 65. v. 13. Eccè servi mei come-
dent, & vos esurietis: Eccè servi
mei bibent, & vos sitietis. 445
- v. 20. Et peccator centum anno-
rum maledictus erit. 145
- Cap. 66. v. 1. Cœlum sedes mea. 318
- v. 12. Ad ubera portabimini, & su-
per genua blandientur vobis. 210
- v. 24. Vermis eorum non morie-
tur, & ignis eorum non extin-
guetur. 571

Ex Jeremia.

- Cap. 2. v. 14. Nunquid servus est
Israël, aut vernaculus? Quare
ergo factus est in prædam? 281
- v. 20. In omni enim colle sublimi,
& sub omni ligno frondoso tu
prosternebaris meretrix. 613
- v. 24. Onager assuetus in solitudi-
ne, in desiderio animæ suæ attra-
xit ventum amoris sui: nullus
avertet eam. 451
- v. 27.

- v. 27. Verterunt ad me tergum, & non faciem. 633
- Cap. 3. v. 6. & 7. Nunquid vidisti, quæ fecit averfatrix Israël, & vidit prævaricatrix soror ejus Juda? 5
- Cap. 4. v. 19. Ventrem meum, ventrem meum doleo; sensus cordis mei turbati sunt in me. 180. 373
- v. 23. Aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihili. 193
- Cap. 5. v. 8. Emissarii facti sunt: unusquisque ad uxorem proximi hinniebat. 281
- Cap. 6. v. 7. Sicut frigidam fecit cysterina aquam, sic frigidam fecit malitiam suam. 631
- v. 29. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator. 638
- v. 29. & 30. Malitiæ enim eorum non sunt consumptæ. Argentum reprobum vocate eos. 531
- Cap. 8. v. 5. Quare ergo averfus est populus iste in Jerusalem aversione contentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti. 632
- Cap. 9. v. 21. Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domus nostras disperdere parvulos de foris, juvenes de plateis. 136
- Cap. 11. v. 19. Mittamus lignum in panem ejus. 510
- Cap. 12. v. 1. Quare via impiorum prosperatur. 706
- Cap. 13. v. 11. Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi omnem domum Israël. 325
- Cap. 15. v. 19. Si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris. 652
- Cap. 17. v. 5. Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus. 771
- v. 16. Et ego non sum turbatus pastorem sequens: diem hominis non desideravi. 508
- Cap. 18. v. 2. Surge, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. 87
- v. 14. Quæ fecit nimis virgo Israël? nunquid deficiet de petra agri nix Libani? aut evelli possunt aquæ erumpentes frigidæ, & defluentes? 325
- Cap. 19. v. 9. Unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, & in angustia, in qua concludent eos inimici eorum. 418
- v. 9. Cibabo eos carnibus filiorum suorum, & carnibus filiarum suarum. 473
- Cap. 20. v. 8. Omnes subsannant me, quia jam loquor vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito. 508
- v. 9. Factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis. 334
- Cap. 23. v. 5. Regnabit Rex, & sapiens erit, & faciet judicium, & justitiam in terra. 420
- v. 12. Via illorum erit quasi lubricum in tenebris: impellentur, & corruent in ea. 790
- v. 30. Ecce ego ad Prophetas, qui furantur verba mea, unusquisque à proximo suo. 192
- Cap. 29. v. 11. Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. 16
- Cap. 31. v. 3. In charitate perpetua dilexi te, ideò attraxi te miserans. 6
- Cap. 38. v. 12. Pone veteres pannos, & hæc scissa & putrida sub cubito manuum tuarum. 21
- Cap. 48. v. 43. Pavor, & laqueus, & fovea super te ô habitator Moab! dicit Dominus, qui fugerit à facie pavoris, cadet in foveam, & qui ascenderit de fovea capietur laqueò. 587
- Cap. 50. v. 8. Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldaeorum egredimini. 557
- Cap. 51. v. 25. Ecce ego ad te mons pestifer! ait Dominus: qui corrumpis universam terram, & extendam manum meam super te. 607

Ex Threnis.

- Cap. 1. v. 13. De excelso misit ignem in ossibus meis. 332
- Cap. 2. v. 12. Ubi est triticum, & vinum, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum. 84
- Cap. 3. v. 24. Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea exspectabo eum. 387
- Cap. 4. v. 5. Qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. 541
- v. 20. Spiritus oris nostri Christus Dominus. 210

Ex Ezechiele.

- Cap. 1. v. 6. Quatuor facies uni, & quatuor pennæ uni. 192. 313
- v. 8. Manus hominis sub pennis eorum. 664
- v. 9. Unumquodque eorum ante faciem suam gradiebatur. 698
- Cap. 3. v. 9. Lamentationes, & carmen, & v. 1. 566
- Cap. 3. v. 1. Comede volumen istud. ibid.
- v. 8. Eccè dedi faciem tuam valentiorē faciebus eorum, & frontem tuam duriorē frontibus eorum. 360
- v. 20. Et si conversus justus à justitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo. 717
- Cap. 4. v. 1. Et tu fili hominis fume tibi laterem, & pones eum coram te, & describes in eo civitatem Jerusalem. 645
- Cap. 7. v. 19. Argentum eorum & aurum non valebit liberare eos in die furoris Domini, animam suam non saturabunt, & ventres eorum non implebuntur. 720. 770
- Cap. 8. v. 18. Non parcat oculus meus, nec miserebor; & cum clamaverint ad aures meas voce magna non exaudiam eos. 577
- Cap. 9. v. 6. A Sanctuario meo incipite. 671
- Cap. 16. v. 1. Aspectus eorum & opera, quasi sit rota in medio rotæ. 778
- v. 3. Pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa: & quando nata es, in die ortus tui non est præcisus umbilicus tuus. 363
- v. 14. Auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius. 559
- v. 24. Ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. 613
- v. 48. Vivo ego, dicit Dominus DEUS, quia non fecit Sodoma soror tua, ipsa & filia ejus, sicut fecisti tu, & filia tuæ. 253
- Cap. 26. v. 20. Cum detraxero te cum his, qui discendunt in lacum, ad populum sempiternum. 565
- Cap. 27. v. 6. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indiço. 505
- v. 11. Pigmei, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspendebant in muris tuis. 579

- Cap. 28. v. 16. Peccasti; & eeci te de monte DEI, & perdidisti te ô Cherub! 261
- v. 18. Producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, & dabo in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. 583
- v. 19. Nihil factus es. 577
- Cap. 29. v. 3. Meus est fluvius. 63
- Cap. 31. v. 8. Omne lignum Paradisi DEI non est assimilatum illi, & pulchritudini ejus. 582
- v. 14. Omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam. 490
- Cap. 32. v. 7. Nigrescere faciam stellas. 12
- ibid. Solem nube tegam, & Luna non dabit lumen suum. 14
- Cap. 33. v. 32. Ex eis quasi carmen musicum, quod suavi dulcique sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea. 333
- Cap. 34. v. 21. Ego Dominus locutus sum. Faciam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias pessimas de terra: & qui habitant in deserto, securi dormient in saltibus. 419
- Cap. 37. v. 10. Et ingressus est in ea Spiritus, & vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde. 159
- Cap. 43. v. 10. Fili hominis ostende domui Israël templum, ut confundantur ab iniquitatibus suis. 608
- Cap. 44. v. 9. Omnis alienigena incircumcissus corde, & incircumcissus carne non ingrediatur Sanctuarium meum. 267
- Cap. 47. v. 2. & 3. Eccè aquæ redundantes à latere dextero, cum egrederetur vir ad Orientem. 433

Ex Daniele.

- Cap. 1. v. 22. Fœnum quasi bos comedes, donec scias, quod dominetur Excelsus in Regno hominum. 369
- Cap. 2. v. 38. Tu es ergo caput aureum. 519
- Cap. 3. v. 2. Ut convenirent ad dedicationem statuæ. 369
- v. 5. Cadentes adorate statuam auream, quam constituit Nabuchodonosor Rex. 519
- v. 6. Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem horâ mittetur in fornacem ignis ardentis. 605
- v. 24.

Sacra Scriptura.

- v. 24. Ambulabant in medio flammæ laudantes DEUM. 240
- v. 49. Qui Angelum inducens descendit cum Azaria & sociis ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace. 428
- Cap. 4. v. 11. Clamavit fortiter: Succidite arborem, & præcidite ramos ejus: excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus. 293
- v. 22. Donec scias, quod domine-
tur excelsus super regnum hominum, & cuiuscunque voluerit, det illud. 597. 749
- v. 27. Nónne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domum Regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? 42
- v. 33. In quo ipso tempore sensus meus reversus est ad me, & ad honorem Regni mei, decorumque perveni. 101
- Cap. 5. v. 5. Apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum. 569
- Cap. 10. v. 11. Daniel sta in gradu tuo. 765
- Cap. 12. v. 3. Quasi stellæ in perpetuas æternitates. 189
- Cap. 13. v. 1. Timentem DEUM. 322
- v. 5. Cúmque duceretur ad mortem, suscitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri junioris, cuius nomen Daniel. 323
- v. 14. Exclamaverunt autem & Senes adversus eam. 643
- v. 56. Semen Chanaan, & non Juda; Species decepit te, & concupiscentia convertit cor tuum. 363
- Cap. 14. v. 34. Babylonem non vidi, & lacum nescio. 471

Ex Osea.

- Cap. 3. v. 1. Diliget mulierem dilectam amico, & adulteram. 248
- Cap. 4. v. 7. & 8. Gloria eorum in ignominiam commutabo; peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum salvabunt animas eorum. 288
- v. 10. Comedent, & non saturabuntur, fornicati sunt, & non cessaverunt. 544
- Cap. 5. v. 1. Audite hæc Sacerdotes, & domus Regis auscultate! quia vobis iudicium est. 278
- ibid. Laqueus facti estis specula-

- tioni: & rete expansum super Thabor. 452
- Cap. 6. v. 4. Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Juda? 416
- Cap. 7. v. 11. Ephraim quasi columba seducta non habens cor. 647
- Cap. 8. v. 4. Regnaverunt, & non ex me, principes exstiterunt, & non cognovi. 585. 665
- ibid. Argentum suum & aurum fecerunt sibi idola, ut interirent. 724
- v. 6. Quia ex Israël & ipse est: artifex fecit illum. 271
- Cap. 10. v. 2. Divisum est cor eorum, nunc interibunt. 739
- v. 7. Transire fecit Samaria Regem suum quasi spumam super faciem aquæ. 485
- Cap. 11. v. 3. Ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachiis meis. 135
- v. 4. Declinavi ad eum, ut vesceretur. 211
- Cap. 12. v. 4. Flevit, & rogavit eum. 92. 423
- Cap. 13. v. 4. Ero mors tua, ô mors! 432. 549
- Cap. 14. v. 3. Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonum: & reddemus vitulos labiorum nostrorum. 146

Ex Joële.

- Cap. 1. v. 5. Expergiscimini ebrii, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro. 47
- v. 7. Posuit vineam meam in desertum, & ficum meam decortica-
vit. 552
- v. 8. Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ. 13
- v. 19. Ignis comedit speciosa deserti, & flamma succendit omnia ligna regionis. 631
- Cap. 2. v. 6. Omnes vultus redigentur in ollam. 368
- v. 25. Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus & rubigo, & eruca; fortitudo mea magna, quam misi in vos. 439
- Cap. 3. v. 18. In die illa: stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lacte. 177

Ex Amos.

- Cap. 3. v. 6. Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit. 744
- Cap. 5.

Index Locorum

Cap. 5. v. 24. Quasi aqua iudicium. 759

Cap. 6. v. 4. & 6. Væ! qui domitis in lectis eburneis, qui canitis ad vocem psalterii sicut David, bibentes vinum in phialis: & optimo unguento delibuti, & nihil patiebantur super contritione Joseph. 402

Cap. 8. v. 11. Mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquarum, sed audiendi Verbum Domini. 153. 443

Ex Abdia.

Cap. 1. v. 4. Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sydera posueris nidum tuum: indè detraham te. 736

Ex Jona.

Cap. 2. v. 7. In Ninive ex ore Regis, & Principum ejus. 611

Ex Michæa.

Cap. 3. v. 1. & 2. Audite Principes Jacob, & Duces domus Israël, qui odio habetis bonum, & diligitis malum, qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem desuper ossibus eorum. 294

v. 11. Sacerdotes ejus in mercede docebant, & Prophetæ ejus in pecunia divinabant. 333

Ex Nahum.

Cap. 2. v. 9. Non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus. 725

v. 10. Facies omnium eorum sicut nigredo ollæ. 368

Cap. 3. v. 7. Omnis, qui viderit te, refiliat à te, & dicet: vastata est Ninive. 543

Ex Habacuc.

Cap. 2. v. 6. Et aggravat contrà se densum lutum. 199

v. 11. Lapis de pariete clamabit: & lignum quod inter juncturas ædificiorum est, respondebit. 66. 534

Cap. 3. v. 4. Cornua in manibus ejus: ibi abscondita est fortitudo ejus. 28. 351. 408

v. 5. Egredietur diabolus ante pedes ejus. 583

v. 11. In luce sagittarum tuarum ibunt. 100

v. 13. In salutem cum Christo tuo. 31

v. 15. Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum. 63

Ex Sophonia.

Cap. 1. v. 11. Disperierunt omnes involuti argento. 635

Cap. 3. v. 9. Tunc reddam populis labium unum, ut invocent omnes in nomine Domini, & serviant ei humerò unò. 786

Ex Aggæo.

Cap. 1. v. 6. Seminastis multum, & intulistis parum; comedistis, & non estis saturati; bibistis, & non estis inebriati. 181

ib. Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. 301

Ex Zacharia.

Cap. 1. v. 8. Inter Myrteta, quæ erant in profundo. 431

Cap. 2. v. 6. O! ô fugite de terra aquilonis! 729

v. 8. Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. 768

Cap. 3. v. 9. Super lapidem unum septem oculi sunt. 676

Cap. 5. v. 9. Et ecce! duæ mulieres egredientes, & Spiritus in alis earum, & habebant alas quasi alas milvi: & levaverunt amphoram, inter terram & cælum. 300

Cap. 9. v. 1. Dominus est oculus hominis, & omnium tribuum Israël. 676

Cap. 11. v. 1. Aperi Libane portas tuas. 2

Ex Malachia.

Cap. 2. v. 7. Labia Sacerdotis custodiant scientiam; Angelus enim Domini exercituum est. 42. 285. 671

Cap. 4. v. 7. Orietur vobis timentibus nomen meum Sol Justitiæ, & sanitas in pennis ejus. 623

Ex Libro 1. Machabæorum.

Cap. 1. v. 15. Ædificaverunt gymnasium in Jerosolymis secundum Leges Nationum. 333

Cap. 4. v. 60. Per circuitum muros altos, & turreas firmas, nè quando venirent gentes, & conculcarent. 396

Cap. 6. v. 39. Refulsit Sol in clypeos aureos & æreos, & resplenduerunt montes ab eis. 296

Ex

Ex Novo Testamento.

Ex S. Matthæo.

- Cap. 2. v. 3.** Audiens autem Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. 599
- v. 8.** Ut & ego veniens adorem eum. 598
- v. 20.** Angelus Domini apparuit in somnis Joseph. 323
- Cap. 3. v. 2.** Pœnitentiam agite. 604
- v. 5.** Exhibat ad eum Jerosolyma, & omnis Judæa, & omnis Regio circa Jordanem. 35
- v. 10.** Jam enim securis ad radicem arborum posita est. 545
- v. 17.** Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. 28
- Cap. 4. v. 2.** Postea esuriit. 494
- v. 6.** Mitte te deorsum. 687
- v. 9.** Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. 163. 595
- v. 17.** Cœpit JESUS prædicare & dicere: pœnitentiam agite; appropinquavit enim Regnum Cœlorum. 604
- Cap. 5. v. 3.** Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum. 290
- v. 4.** Quoniam ipsi possidebunt terram. 596
- v. 13.** Vos estis sal terræ. 278
- v. 14.** Vos estis lux mundi. 681
- v. 16.** Sic luceat lux vestra coram hominibus. 195
- v. 44.** Diligite inimicos vestros. 552
- ibid.** Orate pro persequentibus & calumniantibus vos. 351
- v. 45.** Ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est. 462
- Cap. 6. v. 28.** De vestimento, quid solliciti estis? considerate lilia agri, quomodo crescunt? non laborant, neque nent. 291
- Cap. 8. v. 6.** Domine! puer meus jacet in domo paralyticus, & malè torquetur. 344
- v. 8.** Tantùm dic verbò, & sanabitur puer meus. 178
- v. 23.** Secuti sunt eum Discipuli ejus. 392
- v. 24.** Ipse autem dormiebat. 793
- v. 28.** Occurrunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes sævi nimis, ita ut nemo possit transire per viam. 135

- v. 31.** Si ejicis nos, mitte nos in gregem porcorum. 119. 576
- Cap. 9. v. 2.** Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. 166
- v. 9.** JESUS vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. 30. 142
- v. 13.** Non veni vocare justos, sed peccatores. 190. 377
- Cap. 10. v. 16.** Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. 646
- v. 33.** Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo eum coram Patre meo. 531
- v. 34.** Non veni pacem mittere, sed gladium. 420
- v. 38.** Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. 49. 186. 488
- Cap. 11. v. 8.** Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. 401
- v. 29.** Discite à me, quia mitis sum. 28
- Cap. 12. v. 39.** Generatio mala & adultera. 381
- v. 47.** Mater tua & fratres tui foris stant quærentes te. 29
- Cap. 13. v. 30.** Colligite primùm zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum. 96
- v. 38.** Ager autem est mundus. 104
- Cap. 14. v. 16.** Date illis vos manducare. 197
- Cap. 15. v. 3.** Quare & vos transgredimini mandatum DEI propter traditionem vestram. 128
- v. 8.** Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longè est à me. 102. 128
- v. 14.** Cæci sunt, & Duces cæcorum. 127. 604
- v. 24.** Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israël. 52
- Cap. 16. v. 24.** Abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. 89
- Cap. 17. v. 2.** Resplenduit facies ejus sicut Sol. 722
- v. 14.** Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & malè patitur. 120
- Cap. 18. v. 6.** Expedit ei, & suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. 221

Index Locorum

- Cap. 19. v. 16. Quid boni faciam, ut habeam vitam æternam? 178
v. 21. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus. 49
- Cap. 21. v. 43. Auferetur à vobis Regnum DEI, & dabitur genti facienti fructus ejus. 4
- Cap. 22. v. 11. Veste nuptiali. 277
v. 13. Ligatis manibus & pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. 566. 721
v. 21. Reddite ergò, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt DEI, DEO. 242. 686
v. 30. & 31. In resurrectione neque nubent, neque nubentur: sed erunt sicut Angeli in Cælo. 321
- Cap. 23. v. 13. Væ vobis! qui clauditis Regnum cælorum antè homines. 129
- Cap. 25. v. 27. Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, & veniens ego recepissem utique, quod meum est, cum usuræ. 191
v. 41. Discedite à me maledicti in ignem æternum. 81. 568
- Cap. 26. v. 7. Unus vestrum me traditurus est. 651
v. 39. Si possibile est, transeat à me calix iste. 236
v. 50. Amicè! ad quid venisti? 61
ibid. Tunc accesserunt, & manus injecerunt in JESUM. 254
v. 52. Converte gladium tuum in locum suum. 256
v. 53. Possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plus quàm 12. Legiones Angelorum. 64
- Cap. 27. v. 4. Peccavi tradens sanguinem justum. 306
v. 6. Quia pretium sanguinis est. 734
v. 29. Et genu flexò antè eum illudebant ei dicentes: Ave Rex Judæorum. 497
- Cap. 28. v. 3. Erat autem aspectus ejus sicut fulgur: & vestimentum ejus sicut nix. 455
v. 23. Dicite, quia Discipuli ejus nocte venerunt, & furati sunt eum nobis dormientibus. 635
- Cap. 2. v. 15. Multi publicani & peccatores simul discumbebant cum JESU. 31
Cap. 4. v. 35. Transeamus contrà. 393
Cap. 5. v. 43. Dari illi manducare. 196
Cap. 6. v. 48. Volebat præterire eos. 366
Cap. 7. v. 27. Non est bonum sumere panem filiorum & mittere canibus. 53. 379. 444
Cap. 8. v. 24. Video homines velut arbores ambulantes. 726
v. 35. Qui autem perdiderit animam suam propter me, & Evangelium, salvam faciet eam. 669
Cap. 13. v. 22. Mittet Angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis. 756
Cap. 14. v. 13. Occurret vobis homolagenam aquæ bajulans, sequimini eum. 231
Cap. 15. v. 19. Ponentes genua adorabant eum. 497
Cap. 16. v. 18. Serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. 471. 694

Ex S. Luca.

- Cap. 2. v. 14. Gloria in altissimis DEO, & in terra pax hominibus. 419
Cap. 3. v. 8. Potens est DEUS de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. 520
Cap. 4. v. 5. Ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis. 719
v. 38. Tenebatur magnis febribus. 99
Cap. 5. v. 3. Sedens docebat de navicula turbas. 509
v. 17. Et virtus Domini erat ad sanandum eos. 165
v. 29. Erat turba multa publicanorum. 31
Cap. 6. v. 27. Diligite inimicos vestros. 273
Cap. 7. v. 48. Remittuntur tibi peccata. 398
Cap. 8. v. 31. Rogabant illum, nè imperaret illis, ut in abyssum irent. 65. 576
Cap. 9. v. 23. Tollat crucem suam quotidie. 488
Cap. 10. v. 18. Videbam satanam sicut fulgur cadentem de cælo. 584
v. 27. Et proximum tuum sicut te ipsum. 342
Cap. 11. v. 15. In Beelzebub Principe dæmoniorum ejicit dæmonia. 122
v. 52.

Ex S. Marco.

- Cap. I. v. 24. Scio, qui sis Sanctus DEI. 126

- v. 52. Væ vobis Legisperitis! quia tulistis clavem scientiæ, ipsi non introistis, & eos, qui introibant, prohibuistis. 128
- Cap. 12. v. 20. Stulte! hac nocte animam tuam repetunt à te; quæ autem parasti, cujus erunt? 17. 343
- v. 32. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. 462. 731
- v. 35. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. 194
- v. 36. Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum. 38. 346
- v. 49. Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur? 194
- Cap. 13. v. 7. Succide ergò illam, ut quid etiam terram occupat? 303
- v. 12. & 13. Vocavit eam ad se: & imposuit illi manus. 213
- Cap. 14. v. 15. Beatus, qui manducabit panem in Regno DEI. 180. 187.
- v. 30. Hic homo capit ædificare, & non potuit consummare. 375
- Cap. 15. v. 17. Ego autem hic fame pereor. 438
- v. 29. Ecce tot annis servio tibi, & nunquàm mandatum tuum præterivi. 298
- Cap. 16. v. 24. Fili recordare, quia recipisti bona in vita tua. 512. 713
- Cap. 17. v. 21. Regnum DEI intrà vos est. 258
- Cap. 22. v. 15. Desideriò desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequàm patiar. 256
- v. 31. Ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. 119
- Cap. 23. v. 29. Beatæ steriles & ventres, qui non genuerunt, & ubera, quæ non lactaverunt. 326
- v. 34. Pater dimitte illis. 351
- Cap. 24. v. 37. Existimabant se Spiritum videre. 678
- v. 45. Aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. 185
- Ex S. Joanne.*
- Cap. 1. v. 6. Fuit homo missus à DEO. 189
- v. 10. Mundus eum non cognovit. 393
- v. 17. Lex per Moysen data est; Gratia & Veritas per JESUM Christum facta est. 162
- v. 19. Tu quis es? 702
- v. 26. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. 566
- v. 47. Ecce verè Israëlita, in quo dolus non est. 232
- Cap. 3. v. 19. Lux venit in mundum. 67
- Cap. 4. v. 5. In civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar. 394
- v. 10. Si scires donum DEI, & quis est, qui dicit tibi, da mihi bibere, tu forsitan petiisses ab eo; & dedisset tibi aquam vivam. 162
- v. 29. Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcunque feci. 21
- v. 34. Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me. 87
- Cap. 5. v. 7. Domine hominem non habeo. 780
- v. 17. Pater meus usque modo operatur. 336
- Cap. 6. v. 35. Ego sum panis vitæ. 237
- v. 41. Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi. 319
- v. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. 25
- v. 52. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. 209. 249
- v. 58. Qui manducat me, & ipse vivet propter me. 212
- v. 69. Domine! ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. 641. 776
- Cap. 7. v. 36. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. 506
- Cap. 8. v. 12. Ego sum lux mundi. 740
- v. 29. Quæ placita sunt ei, facio semper. 628
- v. 44. Vos ex patre diabolo estis. 61. 104. 364
- ibid. Cùm loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est pater ejus. 132
- v. 56. Abraham Pater vester exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gavisus est. 321
- v. 58. Antequàm Abraham fieret, ego sum. 265. 528
- Cap. 9. v. 7. Vade ad natatoria Siloë, & lava. 683
- v. 16. Non est hic homo à DEO, qui Sabbatum non custodit. 125
- Cap. 10. v. 9. Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur. 120
- v. 11. Ego sum Pastor bonus. 518
- v. 18. Potestatem habeo ponendi eam,

- eam, & potestatem habeo iterum fumendi eam. 330
- v. 35. & 36. Si illos dixit Deos, ad quos sermo DEI factus est, & non potest solvi Scriptura: quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis; quia blasphemas, quia dixi: Filius Dei sum? 176
- Cap. 11. v. 16. Eamus & nos, & moriamur cum eo. 433
- v. 21. Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. 271. 742. 798
- v. 35. Lachrymatus est Jesus. 532
- v. 43. Lazare veni foras. 219
- Cap. 12. v. 19. Videtis! quia nihil proficimus? ecce mundus totus post eum abiit. 741
- v. 26. Ubi sum ego, illic & minister meus erit. 89. 316
- v. 31. Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras. 718
- v. 32. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. 525
- v. 35. Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebrae comprehendant. 565
- Cap. 14. v. 30. Venit enim princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam. 297
- Cap. 15. v. 1. Ego sum vitis vera, & Pater meus agricola est. 498
- v. 3. Vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis. 174
- v. 5. Sinè me nihil potestis facere. 787
- v. 13. Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. 357
- v. 14. Vos amici mei estis. 387
- v. 15. Jam non dicam vos servos. 194. 267. 281
- v. 19. De mundo non estis; sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. 274
- Cap. 16. v. 13. Docebit vos omnem veritatem. 170
- v. 22. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum. 56
- Cap. 17. v. 3. Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM verum, & quem misisti JESUM Christum. 102. 198
- Cap. 18. v. 20. Et in occulto locutus sum nihil. 129
- v. 36. Regnum meum non est de hoc mundo. 273
- Cap. 19. v. 6. Crucifige, crucifige eum. 163
- v. 15. Non habemus Regem, nisi Cæsarem. 518
- Cap. 20. v. 23. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. 186
- v. 25. Infer digitum tuum huc. 764
- Cap. 21. v. 11. Traxit rete in terram. 651
- Ex Actibus Apostolorum.*
- Cap. 1. v. 1. Capit JESUS facere, & docere. 172. 636
- v. 8. Eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ. 468
- Cap. 2. v. 38. Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. 444
- Cap. 3. v. 6. Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: in Nomine Jesu Christi Nazaræni surge, & ambula. 387
- Cap. 7. v. 49. Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. 275
- v. 59. Nè statuas illis hoc peccatum. 348
- Cap. 8. v. 20. Pecunia tua tecum sit in perditionem. 376
- Cap. 9. v. 1. Saulus autem adhuc spirans minarum, & cædis in discipulos Domini. 218
- v. 4. Saule! Saule! quid me persequeris? 640. 752
- v. 6. Domine! quid me vis facere? 329. 764
- Cap. 10. v. 12. In quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terræ, & volatilia cœli. 529
- v. 26. Surge! & ego ipse homo sum. 515
- Cap. 14. v. 10. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. 38
- v. 21. Per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum DEI. 509
- Cap. 17. v. 28. Ipsius & genus sumus. 482
- v. 29. Genus ergò cum simus DEI, non debemus æstimare auro, aut argento, aut lapidi sculpturæ artis, & cogitationes hominis, Divinum esse simile. 205
- Cap. 20. v. 35. Beatius est magis dare, quàm accipere. 290
- Cap. 28. v. 5. Excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est. 471

*Ex Epistola B. Pauli Apostoli
ad Romanos.*

- Cap. 1. v. 1. Paulus servus Jesu Christi vocatus Apostolus, segregatus in Evangelium DEI. 52
- v. 21. Cum cognovissent DEUM, non sicut DEUM glorificaverunt. 770
- Cap. 5. v. 6. & 7. Ut quid enim Christus pro impiis mortuus est? vix enim pro justo quis moritur. 358
- Cap. 7. v. 23. Video aliam legem in membris meis. 801
- v. 24. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? 491. 802
- Cap. 8. v. 3. DEUS Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne. 400
- v. 14. Quicumque enim Spiritu DEI aguntur, ii sunt Filii DEI. 56
- Cap. 11. v. 6. Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia. 243
- v. 20. Noli altum sapere, sed time. 461
- v. 22. Vide ergo bonitatem & severitatem DEI; in eos quidem, qui ceciderunt, severitatem: in te autem bonitatem. 521
- v. 28. Secundum Evangelium quidem inimici propter vos; secundum electionem autem charissimi propter Patres. 4
- v. 33. O Altitudo divitiarum Sapientiae, & Scientiae DEI! 759
- Cap. 12. v. 1. Obsecro itaque vos fratres per misericordiam DEI, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, DEO placentem. 264
- v. 2. Nolite conformari huic Saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. 233
- Cap. 13. v. 4. DEI enim minister est tibi in bonum. 609
- v. 12. Nox praecessit; dies autem appropinquavit. 453
- v. 13. Non in comessionibus, & ebrietatibus, non in cubilibus & impudiciis. 105
- v. 14. Induimini Dominum Jesum Christum. 331. 399
- Cap. 15. v. 8. Veritatem DEI ad confirmandas promissiones Patrum. 52
- v. 18. Nihil audeo loqui eorum, quae per me non efficit Christus. 745
- Cap. 16. v. 20. DEUS autem pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter. 37

*Ex Epistola B. Pauli Apostoli
ad Corinthios prima.*

- Cap. 1. v. 13. Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis? 76
- v. 24. Praedicamus Christum DEI virtutem. 160
- Cap. 2. v. 2. Non enim judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum. 199
- v. 6. Sapientiam autem loquimur inter perfectos. 177
- Cap. 3. v. 2. Tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. 104. 136. 177
- v. 9. DEI agricultura estis, DEI aedificatio estis. 382
- v. 19. Sapientia enim hujus mundi stultitia est apud DEUM. 49
- Cap. 4. v. 13. Tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc. 194
- Cap. 6. v. 20. Empti enim estis pretio magnò. 597
- Cap. 7. v. 31. Praeterit enim figura hujus mundi. 388
- Cap. 8. v. 1. Scientia inflat, charitas verò aedificat. 173. 452
- Cap. 9. v. 27. Castigo corpus meum, & in servitutem redigo. 489. 759
- Cap. 10. v. 4. Petra autem erat Christus. 518
- v. 13. Fidelis DEUS, qui non patitur vos tentare supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. 119
- Cap. 11. v. 29. Qui enim manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini. 240
- Cap. 12. v. 7. & 8. Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem datur per Spiritum sermo Sapientiae; alii autem sermo Scientiae secundum eundem Spiritum. 191
- v. 28. Posuit DEUS in Ecclesia primum quidem Apostolos, secundò Prophetas, tertio Doctores, deinde Virtutes. 36
- Cap. 13. v. 3. Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam; Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. 638
- v. 4. Charitas patiens est. 337
- v. 8. Charitas nunquam excidit. 3
- Cap. 14.

- Cap. 14. v. 19. In Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut & alios instruam. 654
v. 20. Nolite pueri effici sensibus, sed malitiâ parvuli estote. 584
Cap. 15. v. 10. Gratia autem DEI sum id, quod sum. 243
v. 47. Primus homo de terra terrenus, secundus de cœlo cœlestis. 320

*Ex Epistola ad Corinthios
secunda.*

- Cap. 3. v. 14. Usque in hodiernum diem idipsum velamen in lectione veteris Testamenti manet non revelatum. 741
v. 15. Usque in hodiernum diem, cum legitur Moyse, velamen est positum super cor eorum. 103
Cap. 4. v. 16. Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem. 72
Cap. 5. v. 1. Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem à DEO habemus, domum non manufactam, sed æternam in cœlis. 46
v. 10. DEUS erat in Christo mundum reconcilians sibi. 162
Cap. 11. v. 29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror? 489
Cap. 12. v. 7. Nè magnitudo revelationum extollat me. 559
v. 9. Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur. 139
Cap. 13. v. 3. An experimentum queritis ejus, qui in me loquitur Christus. 37

*Ex Epistola B. Pauli Apostoli
ad Galatas.*

- Cap. 4. v. 19. Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. 104
Cap. 5. v. 24. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. 264. 629. 763
Cap. 6. v. 14. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. 392

*Ex Epistola B. Pauli Apostoli
ad Ephesios.*

- Cap. 2. v. 14. Ipse enim est pax nostra; qui facit utraq̃ue unum. 419
Cap. 5. v. 16. Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. 286
v. 18. Nolite inebriari vinô, in quo est luxuria. 22
Cap. 6. v. 11. Induite vos armaturam DEI, ut possitis stare adversus insidias diaboli. 291
v. 12. Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem; sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum. 481

*Ex Epistola B. Pauli Apostoli
ad Philippenses.*

- Cap. 1. v. 21. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. 46
v. 29. Vobis donatum est pro Christo, non solum, ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini. 434
Cap. 2. v. 6. Non rapinam arbitratus est esse se æqualem DEO. 300
Cap. 3. v. 2. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. 379
v. 5. Circumcisus octavo die, ex genere Israël de tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis. 171
v. 8. Propter eminentem scientiam Jesu Christi. 199
ibid. Ut Christum lucri faciam. 542
v. 20. Nostra autem conversatio in cœlis est. 38. 315
Cap. 4. v. 8. Quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ; si qua virtus, si qua laus hæc cogitate. 210

Ex Epistola ad Colossenses.

- Cap. 1. v. 15. Imago DEI invisibilis, primogenitus omnis creaturæ. 310
v. 17. Omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis Ecclesiæ. 18
v. 24. Adimpleo ea, quæ desunt passionibus Christi in carne mea. 802
Cap. 3. v. 3. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in DEO. 403
v. 9. Exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum. 133
Cap. 4.

Cap. 4. v. 3. Orantes simul & pro nobis, ut DEUS aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi. 185

Ex Epistola ad Thessalonicenses prima.

Cap. 2. v. 7. Facti sumus parvuli in medio vestrum tanquam si nutrix foveat filios suos. 206, 210

Cap. 3. v. 3. Nemo moveatur in tribulationibus istis. 338

Ex Epistola ad Timotheum prima.

Cap. 6. v. 9. Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. 305

v. 10. Quem quidam appetentes erraverunt à fide. 79

v. 17. Sapere, neque sperare in incerto divitiarum. 16

v. 20. Depositum custodi devitans profanas vocum novitates. 637

Ad Timotheum secunda.

Cap. 2. v. 4. Nemo militans DEO, implicat se negotiis sæcularibus. 656

Ex Epistola B. Pauli Apostoli ad Titum.

Cap. 2. v. 14. Mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. 89

Ex Epistola ad Hebræos.

Cap. 2. v. 9. Videmus JESUM propter passionem mortis gloriâ & honore coronatum. 435

Cap. 4. v. 12. Vivus est sermo DEI & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ, ac Spiritûs. 398

Cap. 5. v. 7. Preces, supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere à morte cum clamore valido & lacrymis offerens. 643

Cap. 7. v. 26. Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus. 268

Cap. 11. v. 25. Magis eligens affligi cum populo DEI, quàm temporalis peccati jucunditatem. 543

v. 36. & 37. Alii verò ludibria & verbera experti, insuper & vin-

cula, & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. 21. 309.

430

Cap. 12. v. 2. Curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem JESUM. 33

Ex Epistola Catholica B. Jacobi Apostoli.

Cap. 2. v. 19. Tu credis, quoniam unus est DEUS? bene facis: & demones credunt, & contremiscunt. 166

Cap. 4. v. 15. Vapor est ad modicum parens. 491

Ex Epistola 1. B. Petri Apostoli.

Cap. 2. v. 2. Sicut modò geniti infantes rationabiles sinè dolo lac concupiscite. 206

v. 4. A DEO autem electum, & honorificatum. 519

v. 9. Regale Sacerdotium. 258

Cap. 5. v. 6. Humiliamini sub potenti manu DEI, omnem vestram sollicitudinem projicientes in DEUM, quoniam ipsi cura est de vobis. 775

Ex Epistola 1. B. Joannis Apostoli.

Cap. 2. v. 6. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ipse ambulavit, & ipse ambulare. 14

v. 15. Nolite diligere mundum. 273

Cap. 3. v. 15. Qui odit fratrem suum, homicida est. 342

Cap. 4. v. 8. DEUS Charitas est. 56. 342

v. 10. In hoc est charitas: non quasi nos dilexerimus DEUM, sed quoniam ipse prior dilexit nos. 6

v. 20. Qui non diligit fratrem suum, quem videt, DEUM, quem non videt, quomodo potest diligere. 342

Ex Epistola Catholica B. Jude Apostoli.

v. 13. Quibus procella tenebrarum servata est in æternum. 66

Ex Apocalypsi B. Joannis Apostoli.

Cap. 1. v. 6. Fecit nos Regnum & Sacerdotes DEO, & Patri. 258

v. 16.

Index Locorum Sacra Scripturae.

- v. 16. Habebat in dextera sua stellas septem. 189
 ibid. De ore ejus gladius ex utraque parte acutus exibat. 398. 670
 v. 17. Cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus. 45
 Cap. 2. v. 14. Cognoverunt altitudines satanae, quemadmodum dicunt: non mittam super vos aliud pondus. 464
 v. 16. Veniam tibi citò, & pugnabo cum illis in gladio oris mei. 134. 352
 v. 28. Dabo illi stellam matutinam. 36
 Cap. 3. v. 8. Scio opera tua: ecce dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere. 185
 v. 18. Suadeo tibi emere à me aurum ignitum. 88
 v. 21. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus. 317
 Cap. 4. v. 5. De Throno procedebant fulgura, & voces, & tonitrua. 644
 Cap. 5. v. 5. Nè flevetis: Ecce vicit Leo de tribu Juda, radix David, aperire librum, & solvere septem signacula ejus. 112
 Cap. 6. v. 4. Datum est, ut sumeret pacem de terra, & invicem se interficiant, & datus est ei gladius magnus. 421
 v. 8. Nomen illi mors, & infernus sequebatur eum. 569
 v. 12. Sol factus est niger tanquam faccus cilicinus. 276
 Cap. 7. v. 14. Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione. 92
 Cap. 8. v. 10. Cecidit de cælo stella magna ardens tanquam facula. 66
 v. 13. Væ, væ, væ habitantibus in terra! 772
 Cap. 9. v. 5. Et datum est illis, nè occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque. 483
 v. 7. Similitudines locustarum similes equis paratis in prælium. 63
 Cap. 10. v. 9. Accipe librum, & devora illum: & faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. 172
 Cap. 11. v. 8. In plateis civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodomæ & Ægyptus, ubi Dominus eorum crucifixus est. 613
 Cap. 12. v. 4. Cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cæli, & misit eas in terram. 602
 v. 5. Raptus est filius ejus ad DEUM. 501
 v. 15. Emisit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen. 113
 Cap. 14. v. 8. Cecidit, cecidit Babylon illa magna, quæ à vino iræ fornicationis suæ potavit omnes gentes. 43. 106
 v. 10. Cruciabitur igne, & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum, & antè conspectum Agni. 573
 v. 14. Super nubem sedentem similem filio hominis, habentem in capite suo coronam auream. 200
 v. 16. Misit, qui sedebat super nubem, falcem suam in terram, & demessa est terra. 384
 Cap. 16. v. 15. Beatus, qui vigilat, & custodit vestimenta sua. 291
 Cap. 18. v. 2. Cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio daemoniorum. 81
 v. 7. Sedeo Regina, & vidua non sum, & luctum non videbo. 80. 593
 Cap. 19. v. 8. Datum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti & candido. 35
 v. 13. Vestitus erat veste aspersa sanguine. 328
 Cap. 20. v. 1. & 2. Angelum descendentem de cælo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua: apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus. 583
 Cap. 22. v. 1. Procedentem de sede DEI & Agni. 164
 v. 15. Foris canes & venefici. 137
 v. 16. Ego JESUS sum stella splendida & matutina. 37

FINIS.

CAPUT

CAPUT IV.

VERSUS I. Quomodo obscuratum est aurum,
mutatus est color optimus, dispersi sunt
lapides Sanctuarii, in capite omnium pla-
tearum.

SENSUS LITERÆ.

*Deplora-
tur hoc ca-
pite exi-
tium illa-
tum He-
bræis ab
exercitu
Romano-
rum.*

Remissioribus La-
chrymis supremum
eliminatæ urbis exci-
dium plangitur, dum
irremediabile Roma-
næ crudelitatis exi-
tium à singultuante Jeremia deplora-
tur. Hæc immoderata barbaries ex-
cessit Assyriorum Tyrannidem, supe-
ravit Chaldæorum rabiem, abolevit
immanitatem Epiphanis, una tribus
præteritis ferocior in devastando, im-
placabilior in trucidando, nec tamen
acerbis adeò gemitibus plangitur, ut
præcedentia superiorum calamitatum
dispendia plangebantur. Subtiliter ac-
curatam providi vatis æquitatem ex-
pendit Carenfis Hugo, dum ideo ra-
riori querimonia hoc quartum thre-
norum alphabetum deplorari consi-
derat, quia licet plaga, quam miles
Romanus inflixerat, fuerit rigidior
inter rigidas, illud tamen horrendum
facinus, quod plectebatur hac tyran-
nide, excessit omnem inflictæ pænæ
gravedinem, illud horrendum dictu,
& cogitatu terrificum, quod confæde-
rata frementis Synagogæ iniquitas per-
petravit flagitium, quando Principes
convenerunt in unum adversus Do-
minum & adversus Christum ejus.

Flagellabantur in præcedentibus
threnis dolosæ susurronum linguæ,

Pars IV.

fraudenti insidiatorum calles, accu-
satur profanata mundi metropolis,
in cujus curia malesana cudebantur
consilia adversus innocentiam ab ur-
be flagellandam, coacervabantur ma-
ledicorum impropria, ad Sanctita-
tem fidei, cumulatis invidentium lin-
guarum calumniis proscindendam;
inculpabantur lascivientes oculi curio-
sis obtutibus in castitatis interitum
conspirantes; redarguebantur aures
iniquorum judicum, nec audientes vi-
duam, nec pupillum, sed solum argen-
ti sonum auscultantes; extensæ ad ra-
pinam manus describebantur, quæ fu-
rum sociæ, injustis muneribus reple-
bantur; Hæc erant præcedentium
plagarum scelera, ob quæ infligeban-
tur; verum nulla istarum prævarica-
tionum conventio cum incomparabi-
li Deicidio, ad quod ferventer ulcisc-
endum Romana armabatur militia,
lustrabatur omnigena coadunatarum
gentium sævitia, ad evertendum ani-
mata, ad sauciandum pharetrata, ad
succendendum prona, ad depopulan-
dum prompta, ad perimendum pro-
vida, ad deprædandum animata: hæc
tamen licet luctuosissima ob univer-
salem Judæorum perniciem, licet ef-
frænatissima ob militum barbariem,
licet desolatissima ob irreconciliabi-
lem gentium aversionem, hæc ineffa-
bilis

A

(a) In 4. c.
Thren.

Quo ma-
jus est pec-
catum, mi-
norem me-
retur com-
passionem.

(b) C. 11.
v. 6.

Ignis Ro-
manorum
absumpsit
Cedros So-
lymae Ba-
silica.

bilis calamitas minùs plangitur, ob crucifixi Redemptoris patibulatam Majestatem; *Quia pœna pro maximo peccato minùs debet plangi*, resolvit purpuratus Pater. (a) Plangit tamen; utque deploret sanctiùs, à Domo DEI Threnum initiat, ab everfione templi orditur lamentationem: *Quomodo obscuratum est aurum?* quod sacram fulgebat ad pompam, regiam abundabat ad famam, nunc atrâ obductum fuligine arcet aspectum, elicit ab aspi- cientibus luctum; Quomodo sum- ptuosissima orbis fabrica, una basili- carum omnium metropolitana, rega- lis gloriæ machina, purissimis radian- tis auri laminis tecta, splendorem au- reum perdidit, regales, quibus cumu- labatur divitias, amisit? Supremum in- colæ Deitatis tabernaculum, cui præ- fidebat creatrix & gubernatrix omni- um Sapientia, scelestis deprædantium allophylorum manibus profanabatur; gemmata Erithræi maris spolia, quæ coronatam Regum Judæ pietatem de- prædicabant, quibus veluti totidem radiantibus flammis Sancta Sanctorum adornabantur, hostilis abstulit inglu- vies, ut suæ libidini affulgeret; quin imò tam opulento ingentis pretii spolio minùs satiati, dispergebant in omnium platearum capita cum in- comparabilibus gemmis, inæstimabi- les margaritas; ex vilissimis fulgura- bant quisquiliis illustres adamantum radii, promicabant in abjectis ædium angulis, berylli cum topaziis scintil- labant; Candebat sublimis fabrica in- ter horrifona civium lamenta, con- flagrabat prodigiosa domus Domini cum domo Regia, inter excelsa deau- ratorum laqueariorum flammicidia, & implebatur funestum præfagientis Zachariæ vaticinium: *Aperi Libanè portas tuas, & comedat ignis Cedros tuos.* (b) Docet intelligi Hugo com- mentator templum, quod ideo dici- tur Libanus, quia de lignis Libani fue- rat ædificatum; aperi seu nolis seu velis, jam stat in arcis limine Roma- norum exercitus, ad te velut ad col- limantis avaritiæ supellectilem tran- siturus, cadent super te parietes ce- drini, ut tuam conterant gloriam, op- primant Majestatem.

Est vindicanda violati Numinis in- juria. Ululate quercus Basan, quia ce- cidit Cedrus, concrematus ab igne,

incineratus ab hoste, & in devastato corruentis templi miraculo vastata est pariter superbia, dejecta magnificen- tia Jordanis; quid enim superbius in Jerusalem hoc fabricarum prodigio erat desiderari? quidve aut pulchrius ad venustatem, aut poterat excelsius erui ad sublimitatem; quam admira- batur Babylonis arrogantia, Ægypti opulentia venerabatur? Sic cecidit, sic corruit architectorium illud à Salo- monis sapientia constructum, à suffra- gante mundo ædificatum, ab inhabi- tante DEO sanctificatum, universæ terrarum orbitæ portentum; succen- debantur eminentia in lateribus rega- lis gloriæ monimenta, magnifica in- flammabantur hieroglyphica, de qui- bus sacer testatur Historiographus: *Omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis calaturis, & torno, & fecit in eis Cherubin & palmas;* (c) (c) 3. Reg. 6. v. 29. legit Pagninus ex Hebræo: *sculpsit sculpturis fundarum Cherubin & palmarum.* Quid fundæ cum Basili- ca? quid templi parietibus cum lapi- dum vehiculis est commune? quid est ænigmatis quod adornandis lateribus domûs DEI fundæ deserviant? quasi non alia sapientissimus Regum, non aptiora reperire valeret symbola, quàm fundam? An fortè Princeps providus posteritati suæ voluit trans- scribere, universam Salomonis filii glo- riam à funda Patris sui suam originem traxisse? *Enimverò prævaluit David adversus Philistæum in funda & la- pide,* (d) quando nec æs cum ferro (d) 1. Reg. 17. v. 50. galeæ, gigantis frontem tuebatur con- tra lapidem; cessit enim ferrum galeæ lapidi miraculosè, ut autumare viden- tur interpretes apud Lyranum, ut discat infatuata superbientis mundi potentia, se nunquam adversus omni- potentis impetum ære vel chalybe propugnari, quodcunque humanæ ma- nûs præsidium à DEI manu conteri, quamcunque machinam hac diruen- te ruinari, hac ruinante in nihili abyf- sum posse præcipitari. Insolens spurii antagonistæ lingua in cælum suas e- vomere continuavit blasphemias, sed confisa DEO innocui Davidis dexte- ra victoriam reportavit; est igitur commendanda providi Principis sa- pientia, est deprædicanda fidelis filii in patrem reverentia, qui voluit Sa- crosanctam DEI domum fundarum hiero-

Salomonis
gloria or-
tum duxit
à Davidis
funda.

hieroglyphicis condecorare, ut suæ fundamentum gloriæ in funda patris fundatam contestaretur. Hæc tamen omnia clarissimi Herois anathemata, hæc augusta sapientissimorum Regum monimenta obscurabantur ab incendiarii ignis fuligine, quando incomparabilis totius structuræ magnificentia Romani exercitus violentiâ evanuit in fumum, ut opera manuum hominum cum momentaneo vanæ inanitatis fumo evanescere hoc deplo-
rando casu edoceremur. Nos interim à fumosa conflagrantis templi caligine ad obscurantem vitiorum fuliginem transeamus. Recogitabundus affligatur spiritus noster, & terrificâ innocui candoris in horridam obscurascentis ævi vicissitudinem vicissitudine contabescat; tabescere nos faciat zelus noster, quia obliti sunt verba DEI non jam expertes fidei allophylorum animi, sed illi etiam, qui altissimo intimiùs conjuncti, qui feliciùs beatis mentibus associati, fundæ, adversus rebelles Angelos ad militantis Ecclesiæ victoriam deservituræ videbantur. Quid aliud vivacioribus exprimitur coloribus quàm genuina charitas, si aurea depingatur, in auro exprimatur? Est DEUS ipse ipsa *charitas*, dilectus testatur JESU Discipulus, quem ut delineatum conformiter ad prototypon nostris præsentet oculis Cœlestis Sponsa: *Caput ejus aurum optimum* nuncupat (e) à quo in cætera Ecclesiæ membra divina charitas defluit & distillat. Si quæras quodnam caput DEUS qui cum charitatis auro convertatur ex numero personarum? an solus flammiger Spiritus, qui ab amantibus amor utriusque procedit? Respondendum credo inquirenti; idem qui unus DEUS est, una charitas est. Audi Zenonis Illustre præconium, quò sacræ aggratulatur charitati: *Tu in Patre imperas, tu in Filio obtemperas, tu in Spiritu Sancto exultas, tu cum in tribus una sis, nullo pacto divideris, nullâ humanæ curiositatis calumniâ commoveris.* (f) Verumtamen quæ in se ipsa

(e) *Cant.*
5. v. 11.
DEUS qui
charitas
est, ille est
caput au-
reum, vi-
delicet
Sanctus
Spiritus.

(f) *Serm.*
de Spe, Fi-
de & Cha-
ritate.

(g) 1. Cor.
13. v. 8.

nunquam excidit, (g) hoc est, explanat Theodoretus, non movetur
Pars IV.

aut labitur, propulsata tamen avellitur, profligata à profligante deseritur, & aurum humano obfuscum scelere obscuratur.

Respice in faciem Matris tuæ, contem-
plare nostrorum omnium, qui credimus puerperam, militantem in terris Ecclesiam, quæ olim in membris suis erat aurea, nunc evanescente mutæ dilectionis innocentia, dum quilibet quærit quæ sua, non quæ tui & Conditoris & Redemptoris sunt, recedit charitas à cordibus nostris; Illique in uno coadunati Spiritu, uno perennaturæ dilectionis vinculo colligati, Viri quos Ecclesiasticæ hierarchiæ credidisses aut Præsules aut Principes, quos vivos opinabamur lapides, ex quibus ipsum Augustæ Divinitatis ærarium construitur, profano more disperguntur per fora & compita, per urbes & curias, per vicos & plateas, negotiis sæcularibus implicati: pulcherrima sæpe inter venustiores animas, quam examorati JESU Sponsam gratulabantur Angeli, quam velut electam ex millibus admirabantur Adæ filii, quæ ob Illustre charitatis pretium, reclinatorium aureum æstimabatur, quæ ad declarandam perfectæ charitatis integritatem condecorabatur splendore Sponsi sui, qui cum sit Sol Justitiæ, omnimodâ virtutum abundantia dilectam sibi pedissequam illustrabat; Etece! ecquis crederet, quòd potuisset contingere, quomodo evenire, ut hæc illustis Christi portio, ut anima per charitatem aurea, per sanctitatem gemmea, quæ soli DEO militaverat, non nisi istum suis ingressibus investigaverat, suis affectibus adamaverat, suis desideriis concupierat, mutatâ cogitationum serie, ingenti affectionum vicissitudine, terrena concupiscere, caduca quærere incipiat, & sensim finè sensu, curis immersa sæcularibus, in fædam abominandæ peccatricis faciem convertatur? Evanuit decor aureus, eoque funditus sublato, dispersi videntur lapides, tota virtutum omnium congeries, quæ sub directorio magistræ charitatis gubernio unam ædificabant statuam ad genuinam DEI similitudinem construendam, dispersa cernitur non tanquam vivi lapides cum angulari lapide compaginati, sed profanati, sed dissipati.

Hoc caput
anima in
exteriores
vanitates
diffusa in
se obscu-
rat.

ti. Huc præcedentis Prophetæ oculi suis collimant obtutibus, hanc animæ spiritualis perniciem suæ de-

plorant lachrymæ, ô utinam ad feriam non feram resipiscentiam famulaturæ!

ALEPH.

VERSUS I.

Quomodo obscuratum est aurum.

SERMO PRIMUS.

Obscuritas auri per humilem occultationem placet DEO, dissipet obscuratio ejusdem auri per scelerum abominationem.

Non est solius dolentis gemitus, est admirantis etiam & inquirentis tonus: *quomodo obscuratum est aurum?* an non

aureus splendor evasit splendor veri Israëlita? nunquid non salus ex Judæis fuerat, de quibus Magister Gentium contestatur: *secundum Evangelium quidem inimici propter vos, secundum electionem autem charissimi propter*

(a) Rom. 11. v. 28. *Judæorum natio est aurum obscuratum.*

Patres, (a) non quasi salus gentium sit causa, cur alienatus Israël aberravit à ventre, sicut nec Judæorum cæcitas oculavit gentilitatem conversam aut convertendam, sed proprio indurationis crimine adurgebatur ultrix Justitia, ut auferretur ab ipsis regnum; seu dein in regno Scripturæ inconcussam subaudias veritatem, quæ docet, rectè præesse subfelliis & foliis, sceptrum dirigere & diademata gestare; seu sub regni nomine latentem fidei intelligas firmitatem, quæ facit thronum ascendere, æternitatem beatitudinis acquirere, & laudantia operadores suos in portis opera felici termino coronare; ablatum utriusque imperium tam fidei quam Scripturarum à misere Pro-
videntia ad gentem facientem fructum ejus transferebatur, quod aliquando in carne præfagiebat veritas Judæis, ut aliena felicitate torqueantur, & sic saltè à viis suis ad DEI vias revertantur. *Auferetur à vobis Regnum DEI* velut à charissimis, propter Patres tam dulciter enutritos, tam mirabiliter à servitutis jugo exoneratos, dilectos velut filios ad eminentem Divinæ conversationis familiaritatem exaltatos, & dabitur genti facienti fructus ejus. (b) Mira disparitas, eadem Divini Patrisfamilias vinea, quam suis plantatam manibus locaverat agricolis, non transferens

(b) Mat. 21. v. 33.

dominium, sed indulgens solum usum fructum, datur genti, nunquam ab ea imposterum auferenda; datur genti non gentibus; quantumvis enim sit copiosa nationum diversitas, amplissima populorum varietas, sic tamen omnes cum singulis coadunantur in uno unius Ecclesiæ utero, ut una sit perenni charitatis vinculo colligata ejusdem pari unitate fidei identificata; sic obscuratum est aurum Hebrææ

Sanctitatis, ut gentes alieno flagellantis DEI verberibus ad capiendum eruditum addiscant, & apprehendant disciplinam, nè simili eventu irascatur Dominus, & pereant de via justa. Nec levem hanc ferientis DEI plagam suspicari, si enim viam Justitiæ transgrederis, si legis semitam prævaricaris, erras per ambitus iniquitatis, transis per prata luxuriæ, per devia & avia, ad ultimum salutis exitium præcipitaris. Prævisam hanc, aurei quondam Israëlitis vicissitudinem deplorat singultuans Jeremias, tam subitam, maturis plangit lachrymis, mutationem sæculorum, vel potius tam repentinam alterationem humanarum mentium in cursu temporum, in fluxu sæculorum; Convertere ad figuratæ hujus vicissitudinis sat lugubrem initio, consolatoriam tamen in termino, figuram.

Judæis collata DEI vinea surrepta est & tradita gentibus.

Vix viderat die peregrinationis tertiæ annosus Abraham, prospicientem apicem montis Moria, quando immolaturus Domino DEO suo infan-
guinem unigenitum, aspexit longè distitum locum victimæ, & licet lenum oculi caligare soleant, ita ut nec propinqua possint discernere; oculata illustri Patriarchæ charitas, præfixam suæ dilectionis arenam, lætis obtutibus, velut vicinam salutavit. Ut sibi suoque

Abraham pueros à se suoque filio abigit, nè importuni sint victimæ.

suoque provideat filio, & cautius utrique consulat, duobus, qui comitabantur, pueris, cum asino expectare redituros præcipit, nec ultra progredi permittit; *Expectate hic cum asino, ego & puer illuc properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* (c) Notat subtiliter Chrysostomus, causam reticentis Patriarchæ providentiam in celando victimandæ sobolis mysterio, neve præjudicaret veritati, captiosè loquentis cum servulis, nè cognoscentes aut suspicantes, violentam juvenilis præpedirent Isaacii victimationem, vel importunis gemitibus solemnitatem holocaustomatis profanarent; enimverò vulgari conformiter affato, *pectoris arcnum non est bonum committere servis,*

(c) Gen.
22. v. 5.

Prudentia
Abrahæ
premiatur
Spiritu
Prophetia.

quia fictile pectus eorum: quam providam officiosi genitoris prudentiam recompensatura DEI sapientia ad sacrum vaticinantium Prophetarum ordinem evexit Patriarcham; *Filium tuum mactaturus pergis,* alloquitur respondentem pueris, os aureum, & *ais: revertemur?* quasi inevitabili constringeret dilemmate; vel enim verum volebat dicere dum dixerat se cum filio reditum, vel intendebat fallere, ut sequi prohiberet? (d) Si primum; ergo non immolabitur in holocaustum; si secundum; dedecet futurum patrem multarum gentium, dolò circumvenire. Sed resolvit incusatum commemoratus Pater, *facit, ut lateat pueros, ignorans futurum quod dicebat, sed prophetavit* (quemadmodum adstipulatur Ambrosius, dum ore loquentis Domini locutum fuisse interpretatur) *prophetavit justus, quod ignorabat, ipse enim solus disponebat redire immolatò filio, sed Dominus per os ejus locutus est, quod parabat.* (e) Abraham conducens unigenitum ad locum Sacrificii suismet manibus victimandum, gessit comuni Patrum placito personam ingeni genitoris, qui propter nimiam charitatem suam sic mundum dilexit, ut Filium suum unigenitum daret mittendum in similitudinem carnis peccati, & super crucis struem immolandum; ut enim sacrificandus Isaac pervenit die tertia, ad locum Sacrificii, sic DEI Filius à proditore, feriâ istâ, velut prima die, venditus, sequenti comprehensus, tertia die,

(d) S. Jo-
annes
Chrysosto-
mus hom.
47. in Ge-
nesim.

(e) Libr.
de Abrah.
c. 8.

Judei in
pueris A-
brahæ ad-
umbran-
tur, eorum-

quæ parasceves erat, sustinuit crucem confusione contempta. In gemitu fervorum numero, Judæorum populus sub Roboam dividendus præfagebatur, quem jam divisum os Domini dum loqueretur in diebus Josue Belli-Ducis cum Jeremia Vate suo, sic compellavit, sic combinavit: *Nunquid vidisti quæ fecit aversatrix Israël, & vidit prævaricatrix soror ejus Juda?* (f) Cujus utriusque paritoliditas in strato asino adumbrabatur, nam Judæorum stultitia omnia quidem portabat Sacramenta, sed quidnam bajularet, ignara nesciebat; qui expectare ambo cum asino jubentur, quasi permittentis providentiæ non approbantis, dissimulantis non imperantis nutu, iisdem diceretur: obervate carnales cæremonias, quas hactenus servare indemner potuistis, permanete indurato corde perfidi peccatores, stolidissimi transgressores, in ventræ infidelitatis barathro; donec oriatur Lucifer in cordibus vestris, quando plenitudo gentium subintraverit, ut tandem reliquæ salvæ fiant; gladium Pater ipse portabat, quia in manu DEI Patris erat, non in conclamantium Judæorum præensione, non in perversi præsidis condemnatione, aut tumultuantis vulgi confæderatione, dominicæ mortis potestas: sic scilicet, quod obscuratum fuit obductâ nigrescentibus tenebris terrâ, aurum Hebrææ Religionis renovabitur ut fulgeat in perpetuas æternitates. Hæc est Abyssus judiciorum DEI, qui ante prævisa gemellorum merita, Jacobum dilexit, quia voluit, non quia debuit, & Esau odio habuit, quia ab electorum numero segregandum sanctissimè, priusquam fieret, decrevit. Diligebatur ille, dilectione prædestinationis, & odio habebatur ille; sed odio reprobationis; amabat in dilecto, nec aliud amare poterat, quàm bonitatem; sed suam, non aliam à sua participatam; sed gratuitum miserantis donum; prædestinatur namque ex sola misericordia, nec tamen prædestinatio, necessitatem bonæ actionis infert, sicut nec reprobatio coactionem ad malum; potest quippe reprobatus salvari, potest damnari prædestinatus, non quidem si prædestinationem cum damnatione, aut reprobationem cum

que stulti-
tia in asi-
no.

(f) Jerem.
3. v. 7. &
8.

DEUS præ-
destinat
ante præ-
visa meri-
ta & re-
probat ne-
gative sci-
licet ante
prævisa
demerita.

salute componas, sed, si alterum ab altero dividas, & sejungas.

Cucurrit coronatus Vates, viam mandatorum DEI, sed, non nisi, post dilatatum cor suum, quod nisi dilatatum habuisset, per viam hanc nullatenus cucurrisset; hoc est, quod falli nescia & impotens fallere adstruebat Veritas: *miserebor, cui voluero*; legit Paulus: *miserebor cui misereor*; (g) *Exodi 33. v. 19.* futurum dependet à præsenti, quasi diceret: miserebor in futuro, dando gloriam, cui misereor hîc, dando gratiam; miserebor, id est: miserendum præviedo non ex prævisis prævisi viatoris meritis; sed ex gratuita prædestinatione; horreat proinde ambitiosus Adæ filius, nî velit fieri superbientis Angeli æmulus, de propriæ virtutis merito gloriari, sed quisquis gloriatur, in solo bonorum omnium largitore gloriatur; quòd enim aurum sis, à solo Sole Justitiæ, largiter obtinuisti; ille suos si subtrahat radios, obscuraris, obumbraris, deformaris, inquinaris. Segregatus à sole dies, jam desinit diescere, in noctem conversus, non ultrà convertendus; nec inde velim inferas, inferri violentiam liberæ voluntati; nam, præmovente aut concurrente illius adjutorio, qui est principium omnis liberi, quæcunque libertas perficitur, non compe-ditur; audi Ambrosium: *Operante Spiritu DEI juvatur arbitrium non aufertur.* (h) *In Epist. ad Deme-triad.* Quid interest, si meam voluntatem, ut velit, præmoveat? quid obest, si antecedit? hoc est, quod consolabatur afflictum Jeremiam, hoc consolari debet quemlibet Christianum: *In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans,* (i) *Ferem. 31. v. 3.* attraxi te *misericiordiâ* legit Pagninus; legunt alii: *beneficentiâ & benignitate*; nequaquam enim salvante merito, sed tribuente clementia, eligente misericordia salvatur prædestinatus; attrahitur non suis funibus, sed trahitur amoris Divini vinculis; sursum trahit sola volentis DEI charitas, est enim mentis machina amoris violentia, qua trahitur non trahens sed jacens anima; amatur non amans, sed amare aut renuens aut nesciens; diligitur non prius diligens, sed ut diligeret dilecta; *in hoc est charitas non quasi nos dilexerimus DEUM, sed quoniam ipse prior dilexit nos.* (l) *Joan. Epist. 1. c. 4. v. 19.* Iste

est amanti DEO fons, proprius fons aquæ suæ, in quo nemo alienus communicat tibi. Non dilectum diligere, non amatum adamare, non est creaturarum artificium, sed magisterium amantis DEI; amas amantem DEUM amans anima, quia amavit ille te, nec enim scires quid sit diligere, nî prius ille dilexisset te. Amare non amari, non possumus, sed possumus redamari; amavit ille non amabiles, ut nos amabilissimum diligere. *Dilectio DEI diligit hominem iniquum ut faciat eum diligenter.* Ille iniquos amans iniquitatem solvit, ægrotos amavit, ut sanaret, sanatos conservaret; in hoc est primum amandi principium, sancti amoris auspiciis, ab illo discimus incipere, ab illo docemur inchoare; Hæc charitas eligentis est, qui suos diligit electos, ut in electos conversi incipiant diligere sic diligentem, sic eligentem se. Hæc est, quæ miseretur, sed cujus vult, & quem vult, indurat, seu induretur à frigore remota nimium anima, & calefactivâ Divini Solis præsentiâ miserabiliter destituta, seu frigidus aquilo suggerendo afflet & sufflet, ut congeletur crystallus peccatorum, cor durum quacunque demum duritie malè habebit in die novissimo; nec tamen ideo indurati cordis malitia subtracto Soli est imputanda, sed quia solem accedere negleximus, nostro recessui, nostræ est negligentia attribendum; revertamur ad vineam, ut genuinum nostræ libertatis intueamur Symbolum, clarissimum convincendi peccatoris argumentum; ut primus homo periit, sic perit omnis homo intellectus errantis vitio, vili illicio voluntatis, perdidit illum non aliena volitio, sed propria electio perversæ voluntatis detruxit ad truncum, allexit ad morsum, deduxit in mortem, nemo cogebat nolentem, se ipsum volens præcipitavit volentem.

Quid non applicuit sollicitus Paterfamilias, qui homo dicitur similitudine, non naturâ, ut sui amoris tene-ritudinem erga adoptatos filios demonstret; se ipsum vocat Patrem ob pietatis excellentiam, familiæ præsidem, ob providentiæ benignitatem; quam ut florenti animæ sollicitam exhibeat, sepem circumdedit ei; nec aliam à cœlesti præsidio, ut Victor Antiochenus explicat, vel vallem legis, ut

ut autumat Euthymius, quæ velut peccati frænum deservit Adæ filiis, nè fiant sicut equus & mulus, quibus non est intellectus; vel demum Angelorum custodiam destinavit, ut explicat Hieronymus, quæ circumvallat vineam, nè fraudulentus coluber ad januæ vestibulum proserpat. Hoc tamen non acquiescens præfidiò licet validò, *fodit in ea torcular*, quo torquerentur uvæ & vinum nuptiali aptum convivio exprimeretur; & quia in torculari altare holocaustum Theophylactus cum venerabili Beda considerat, in quo similitudo vini effunditur, dum victimarum sanguis immolatur, idcirco Eucharistiæ mensam, in singulare hujus emolumentum vineæ adoptabat. Supererat tertium dilectæ vineæ munimentum, quod nè deficeret, *edificavit turrim*, quæ famularetur viniculis in domicilium, & ipsi vineæ in mœniorum supplementum; in qua sublimi specula Doctus Origenes, adumbratum existimat Verbum DEI, quod solum sufficientem protectionem insinuat, immunitatem spondet. Huc alludebat invitata cum charissimis ad cellam vinariam cœlestis Sponsa, ut vehementiâ charitatis inebrietur, quando respondit propinanti: *Ego dormio* (m) *Cant.* *& cor meum vigilat*; (m) obruebatur sopore, in mentis excessu alienabatur, tum à sensibus corporis, tum ab affectionibus carnis, unde hanc, similemve paraphrasim eructat: dormiant viri divitiarum somnum suum, & omnis eorum voluptas in propria voluntate quiescat, ab hac ego dormio, nec meo recumbens in iudicio, nec mea innixus voluntati; dormiant alii cum coronato psalte ab increpatione tua, ego in annihilatione mea sat dulciter requiescam; ego dormio & mecum Sponsus obdormiet, ut dormientes duo simul mutuò foveamur; & ideo dormiens vigilo, vel verius cor meum vigilat; sed cur amabo in dulci somno, in suavi requie, intrusa sollicitudo mentem turbat, Spiritum excitat, animam inquietat? Circumvallabatur hostili agmine fertilis vinea, insidiabatur Leo circuiens, ut reperiret, quem devoret; demoliebantur florem cum vitibus vulpes parvulæ, insidiabatur serpens antiquus, ut spoliari suadeat fructu & foliis ar-

borem, nè nocumentum subeat, nè hostium quisquam infiliat, aut insigniori audaciâ violentandum affiliat; idcirco cor meum vigilat; hoc ipsum est vigilare DEO & obdormire mundo, hoc est Patrifamilias ancillari, & suis cunctis hostibus adversari; hinc apud Theodoretum suæ voluntatis clarissimum interpretem respondit: *quamvis enim à natura cogar oculos claudere, & somnum capere, mente tamen vigilo & ignavia somnum minime suscipio*. Prudens virgo novit discernere inter lassati corporis somnum, & inter vigilantis animæ custodiam; novit turrim conscendere, ut contempletur ex specula, idcirco ambiens alia explorare, ut sibi valeat securius vacare; sed ecce! sic pastinatum, sic propugnatam vineam, suis licet plantatam manibus locat agricolis, non quidem alienandam, non desolandam, sed tantò cautius, eò sedulius excolendam, quanto facilius præ arboretis cæteris destruitur, si non sollicitè cultivetur; ut enim Patavinus adhortatur Antonius, inter omnia ligna, vinea statim efficitur sylvestris; hinc proverbialis Salomon per vineam viri stulti ambulans lugente oculo inspexerat, *& ecce totam repleverant urtica*; suffocabantur à mundi desideriis vites floridæ, virtutum germina, *operuerant superficiem ejus spina*, substernebatur prurientibus lascivæ libidinis stimulis succumbens carni spiritus, *& maceria lapidum destructa erat*, (n) dis-

Vinea præ aliis pomariis citius sylvestis, si non elaboratur.

(n) *Prov. 24. v. 30.*

(m) *Cant.*
5. v. 2.

Anima sancta dormit corde vigili, obdormit voluntati, invigilat securitati.

suis cum asseclis eliminant; Si flammivoma incendiarii cupidinis tela refrigerante Divini Spiritus rore restinguunt, cur inexpugnata turri expugnatur vinea? cur invicto indemnus septi vallo vincitur anima? cur Angelo illaeso laeditur funestus homo? hanc sane ob causam; quoniam murus ad extra remanet, ad intra non pertingit, in mentem sui clientis non devolvitur, secreto conclavi cordis non illabatur, intraneam humanæ voluntatis arcem non penetrat, quia libertas filiorum Adæ sequi quidem exterius sustinet, sed militem angelicum intrare ad secretum conclave pectoris non permittit; inde ad intra præsidio tutelarum Angelum destituitur, divinò folius DEI præsidio, cui soli omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, ad resistendum hostibus suffulcitur; Cur ergo iste suum huic vineæ tollit præsidium, & peregrè proficiscitur, vel proficisci dicitur, qui tamen ubique reperitur? Subjungit Purpuratus Hugo: *Judeos propter eorum superbiam suo arbitrio relinquens.* Suo favet suffragio, huic moralitati purpuratus Dalmata, dum peregrè profectum recolit, discessus causam discutit; cur abiisse à cordibus hominum, sua velut à vinea recenseatur, subtiliter resolvit: *Peregrè profectus est, non loci mutatione, neque enim DEUS alicubi abesse potest, quò complentur omnia, sed abire videtur à vinea, ut vinitoribus liberum operandi arbitrium derelinquat.* Audiant oraculum Hieronymi, quotquot in DEUM injurii effutunt, non sui arbitrii scelesto impetu hominem in flagitium ruere, sed destitutum potentiam ad oppositum movente DEO impelli, imò præcipitari! penetrat non diffiteor Divini Numinis immensitas rationalem interioris animæ principatum, non tamen liberæ voluntatis infringit dominium, non cogit volentem ad oppositum, sed suaviter inducit ad obsequium sibi debitum; nunquam conducit ad peccatum, sed solum est pervicax solius hominis arbitrium, quod neque à transfigurato mentis lucis angelo astringitur, quantumvis potenter alliciatur.

Erexerat potentissimam Ecbatanis Metropolim superbiens Arphaxad, cujus ut ambitiosa deprimeretur insolentia, Nabuchodonosor excitaba-

tur ad pugnam. Ille Medorum Rex, istum Assyriorum Regem ferali prælio lassare nitebatur, dum iste illum depellere ingenti exercitu moliebatur. Construxerat in suæ securitatis asylum, urbem illam fortissimo murorum ambitu vallatam, ut impetuosum quemlibet invadentis Tyranni assultum retunderet, obsidentem præpotentis inimici ferociam arceret, & ecce! qui tutus fuisset in valido munitæ urbis præsidio, urbem deserit, à muris exulat, foras progreditur, qui progredi à nemine cogebatur, malens in publica latè vagantis campi arena dubius configere, quàm tutus intra fortalitii mœnia latere; vix suo egressus è vallo defixis hostium oculis objicitur, quando sacro scribente calamo manus cum hoste conferens, victoris experitur violentiam, victus in prædam corruit: *Obtinuit eum in campo magno, qui appellatur Ragau.*

(o) In civitate vix poterat impugnari, in campo faciliter poterat expugnari, & mavult dementatus Princeps foris ab adversario debellari, quàm intus conservari. Evexerat fastuosa urbis mœnia in altitudinem cubitorum septuaginta, horres dum audis; sublimaverat turre in altitudinem cubitorum centum, rides quod stupes; portas in altitudinem turrium elevavit, quis nisi aligera volucris oclusis januarum repagulis involasset? intumescens arrogantia non tantum voluit altum sapere, sed se ab alto in altum inaniter statuit sepire. Exitiosus sui interitus nundinator, non sibi solum sed suis etiam perniciosus, vix ambitioso elationis volatu imperii culmen conscendit, & jam Promontorium Bonæ Spei in potentissimo arcis præsidio constituens, arcem deserre statuit, & obviare hostilibus copiis decrevit; sed malè exiens conflixit pessimè, cedens in victimam Babylonis. Quis suasit exitum? quinam consultor pessimus fatale prælium persuasit? quis liberam constrinxit voluntatem ad interitum? à semetipso decretum exiit, non alius, ut veller, egredi coëgit. Effigiatum in Nabuchodonosore rebellem Angelum intueri, qui arcam animæ ad extra conatur cingere, utque suis confisa viribus egrediatur à semetipsa, extimulare nititur & animare; Est sæpe sapius

Arphaxad edificavit munitissimam civitatem, quam deserens victus est.

(o) *Judith c. 1. v. 6.*

Angeli sancti sunt munimenta exteriora animæ, non enim eam ingredi possunt.

*Animam
non potest
diabolus
ab intus
invadere,
sed tan-
tum ab
extra.*

sapius illustris Spiritus Rex, non tyrannus, qui rationi appetitum subicit, & velut inexpugnabilibus virtutum moenibus circumseptam, incolæ Deitatis urbem indemnem animam conservat. Proserpit ad vicina sibi antemuralia tortuosus coluber, exitum Evæ præstolatus; nequit Rex filiorum superbix ad interiora latentis animæ atria inserpere, nequit ad voluntatis pastophorium prorumpere, nec intellectus aream occupare; quid agat insidiator pessimus? extra murum intus morantem allicit, civem, ut civitatem deferat, sagaciter instigat; immunitas arbitrii admittit exteriorum hostis circuitum, interiorum aditum à quovis Angelo, à quolibet creato spiritu conservat inaccessible, nullum ulli introitum admittit. Dum à temetipso egrederis, dum hostem extra aggredieris, vinceris & vinciris; atrocem calumniam affingis, dum te ad lapsum cogi, dum tuam lædi indifferentiam mentiens profiteris; Hostis non intra moenia concluditur, sed extra obsessæ urbis muros debacchatur; latrantem audis canem, & sciens vanum latrantis impetum, si sapias, latrare finis, dissimulas audire vel vereri; latrat vel rugit potius Leo circumvagus, vis ferocem assilientis crudelitatem evitare? claude circumeunti januam, exclusus non nocebit, despectus non mordebit. Et tamen, ecquis crederet? petulans toties Sionis filia, præsumptuosus Adæ filius, deserit urbem refugii, & ultra latere fastidians, egreditur Dæmoni in occursum, qui ocyus in occurrentem irruens, trahit, attractum, & prædam deprædatur, quique subingredi mentis cubiculum non finitur, desiderato exeuntis spolio sine fastidio potitur; arreptam sauciat animam, quam nunquam ferisset, nisi voluntarie ad se egredientem reperisset: quæ nunquam periisset, si non à suo recedens propugnaculo, si non petulanti repudio DEUM deserens ab illo recessisset, si non liberrimè ad nutum stimulantis, ad votum invitantis maligni adversarii consensisset. Hanc deflet volitam, hanc plangit liberam deficientis animæ ruinam, in obscurati auri similitudine luctifonus propheta. Quis enim alius suum auro splendorem sustulit, quam vana levitas in-

*Quod aurea justi
anima ob-
scuretur,
ab intus
provenit.*

curii peccatoris, qui illud conservare valens à flammis concupiscentiæ, declinare noluit occasionem flammicidii; qui illud custodire potens à vitiorum sordibus, immeruit effrænem animum, suam nolens frænare insolentiam, suam dissimulans contaminari innocentiam, amans quod persequi debebat odiò, admittens in cordis tabernaculum hostem pro incola, egrediens ad laqueos, quos declinare non sciverat, sed noverat latere. Quid mirum, si justus & sanctus arbiter illum suo privet præsidio efficacis gratiæ, qui inimicum quæsierat, ut suum interitum reperiret? Flagrent ad extra hostis incendia, quamdiu ad interiora pertingere prohibentur atria, famulabuntur ad gloriam, non succendentur ad ruinam; dissipetur fuligo vitiorum, ut sensus obfuscentur, si modò voluntas claudat repagulum, vetet introitum, vitet contagium; nigra efficietur cœlestis sponsæ anima, sed excusso tentamine, toleratâ tentatoris intemperie, consummato luctamine, formosa in sponsi oculis comparebit: *Nigra sum, sed formosa, filia Jerusalem*; respondebat lacescentibus puellis Babylonis virgo sapiens. Improperabant effrænes istarum æmularum linguæ, turpem defœdata faciei nigredinem, nec tamen interiorum candidæ mentis pulchritudinem perpendebant; volebat se fatuis etiam virginibus obligatam profiteri, idcirco non volebat linum fumigans extinguere, sed suæ indemnitati, quam parum efficiat fumosa vanitas, quæ suam exterioribus muris fuliginem afflat, sed obseratas cordium vires non intrat, immunitate suâ demonstrare; nigra denique, ob iteratos moeniorum assultus, ob attentatas turrium strages, sed sine expugnatione feroces, absque dejectione furentes. Quid enim obest in campo urbem obsideri, numerosis agminibus circumvallari, indefinentibus minis terreri, continuis assultibus premi, si robustiori præsidio urbs defendatur, si inexpugnabili munimine provisâ, hostem diu obsidentem eludit? non obscuratur cor aureum hac exteriori fuligine, si modò nigredini jungatur pulchritudo, si forma interior mentis, despiciat externam nigredinem carnis.

*Exterior
assultus
hostium
non nocet.*

Sponsa sapiens non fugit eternam nigredinem.

Erant Epistolæ Doctoris Gentium graves, sed contemptibilis sermo, sed personæ parvitas, in oculis carnalibus vilis. Vides nigredinem, quam Sponsa non recusat? vides conjunctam pulchritudinem, ad quam indefinenter anhelat? An non nigrescebat in mundi pupilla, qui in laboribus plurimis desudavit, in carceribus abundantius mansit & hæsit, in plagis supra modum, indoluit & luxit? An non nigerrimum orbis terrarum despexit, dum ter naufragantem in undis noctu diuque absorptum à fluctibus maris conspexit? dum auxiliis noctem in diem vertentem, in tenebris insomnem, in vigiliis multis fatiscentem, in falsis fratribus periclitantem, inter acerbos hostium pressuras, securitate invigilantem recognovit, & inglorium exinde reputavit? Sed felix anima, quam Princeps mundi hujus, ut sibi exosam abjicit, ut sibi infestam deserit, ut alienam respicit, ut fœdam à suis oculis abigit, ut vilem in camino paupertatis à se electæ repudiat, à suis sed caducis aspectibus elongat; Vides nigram, non tamen intra se denigratam, & ideo non qualitercunque nigram, *sed sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.* (p) Quasi expressius diceret, exhortans adolescentulos ad ærumnarum tolerantiam: nigra sum sicut una de filiabus Israël, non veluti de gynæceo Solymæ, sed sicut tabernacula Cedar, quæ semper Aquilonis flatribus exposita, ventorum turbine quatiebantur, procellis imbrium onerabantur. Circumdatur Cedaræorum tabernaculis, vallatur impugnantum latrociniis, coronatur hostium assultibus, ut nigra videtur exterius, quæ tamen perseverante gratiâ, propugnante miserationis DEI clementiâ conservatur candida, impugnatur provida, obumbratur splendida, cæditur innoxia, premitur athletica, angitur impavida, exaltatur humiliata. Vituperatur ab hominibus ob nigredinem, commendatur ab Angelis, ob formæ venustatem. Est aurum, sed obscuratum in carnalibus filiorum Adæ oculis; aureum illius non videt pretium terrena mortalium acies, quia caligat ad meridiani Solis splendorem; aureus solus scrutatur oculus, qui voluntatem respicit, priusquam operan-

(p) Cant.
I. U. 4.

tem aspiciat, obscuro hujus auri valorem emedullat. Est quæ laudatur fulgida micantis auri apparentia, quæ omnis expers nigredinis respicientem oculum delectat, sed judicare nesciam fallit animam, decipit spiritum non oculatum; non lucens, lucere simulat, & veræ sanctitatis nescia, mentitur probitatem, intus nigra, formosa foris, quam claritas cæligena ut tenebrarum filiam pridem repulit, prædestinans omniscientis DEI providentia in terra terrigenam descripsit. Huic non est pro minimo imò pro maximo ut ab humano die judicetur, videri ambit forinsecus in facie, ut ab his, qui secundum faciem judicant, approbetur: horum infatuatorum senum judiciò apparet aurea, quæ tamen ab illo judicum iudice, qui intuetur cor, ut stipula rejicitur, ut vanitatis illicium condemnatur. Est ipsa quoque nigra, sed coram illius discutiente oculo, qui lux est, & in quo nullæ sunt tenebræ, quæ vel obsecurent pulchritudinem, vel turpitudinem obvelent. Felix anima, quæ clauso cubilis ostiò subtrahit ferrum oculis, thesaurum in vase fictili contentum, reclusa in vili angulo, occlusa in claustrali tumulo, ut ei placeat, cui se probavit. O! quanti iustorum æmuli, evangelicæ perfectionis phosphori, dominicæ crucis fideles bajuli, sancti amoris clibani, illustres DEI Filii, dum externam declinare nigredinem satagunt, dum foris delitescere dissimulant, dum vagari post gregum vestigia præsumunt, evaserunt in tenebrarum genios, exarserunt in fumosas tartari liparas, declinaverunt in abominandas illecebrarum victimas; in funestos suæ aliorumve perditionis Cometas eluxerunt, in reproborum ferales affeclas conversi perierunt.

Hoc planè aurum est, sed obscuratum; quam enim auream effecit animam prodigiosa mater gratia, hanc obscuravit malè custodiens imprudentia, hanc deformavit vanitas adamata. Non est in DEI oculis ignominiosa obscuritas, quæ auri tegit pretium ut asseveret conservatum; obscura & palliata est iniquitas, quæ sub prætextu splendoris necessarij refugit obscurari, non tolerat velari. O! quam optanda, quam indaganda est hujusmodi

Anima male custodita est aurum obscuratum.

In DEI oculis fulget obscuritas anime humilientis se.

modi obscuritas, quæ nigram sed simul formosam efformat animam, utque interno candore efficiat candidam, nigram extrinsecus deturpat. Putas, hæc auri interioris avida, superfluum externi hominis cultum ambiet, mollibus affecta vestibus, ad domos regum confugiet, aut delictioribus epulis inescata, frugale claustralis vitæ triclinium declinabit? putas, exteriori vacabit homini deliciis oblectando, convivii infarciendo, honoribus adornando, qui tamen indies corrumpitur, & cujus effræne corpus pro vermium dulci edulio, de die in diem saginatur. Putas, hæc virgo sapiens Divini Spiritus provisa & impinguata oleo, horrebit vicinas mediæ illius noctis tenebras, quæ diem hominis nunquam concupivit, sed semper latere inter obscuras abjectæ humilitatis tenebras concupivit? Tunc exultabit non se exaltans, sed exaltata, tunc, quæ laudare semper se ipsam renuit, laudari præpedivit, centuplicatis beatarum mentium vocibus collaudabitur, quando laudabunt eam in portis opera ejus; tunc decantabit canticum non novum, sed vetustum, plaudens ac jubilans: quæ nigra fueram sed formosa, nil amplius exosæ nigredinis retineo, sed Sponsi vocem audio: *surge, propera amica mea, formosa mea, & veni*; (q) veni velociter cum Angelis, accelera feliciter cum Patriarchis, nam & Sponsa occurrens venit desiderans vigilantem ad requiem invitare, expectantem ad thalamum avocare; præcipit, surge, non quia negligenter obdormierat, sed quia ad pedes Domini, cum lachrymosa peccatrice confidebat; vocat, ut venientem ponat juxta se, & cujusvis manus pugnans contra approximantem sibi à manu Domini enervetur; jubetur surgere, non quidem otiosa, sed optimæ parti intenta, minus laboriosa; jubetur surgere à lecto sanctæ meditationis, ubi usque modo sat suaviter, non tamen plenè dulciter, dormitabat. *Surge à mundo ad cælum*, interpretatur moralis Hugo, propera, quia & via longa & tempus breve est, ut infidiatores celeriori fugâ prætereas, ut accusatores tuos ad curiam prævenias, ut cum Sponso simul introeas domum, qui quia ut gigas ad currendam viam exultare con-

Pars IV.

suevit, celeres exigit æmulatores. Illud est transeunter saltè recogitandum, est indagandum, cur invitatam amicam nominet, cur evocatam, columbæ compareret, cur exstimulatam, formosæ elogiò commendet? & quidem ut fieret amica, quam inimicam mater genuit, sanctificans effecit gratia, ut se columbam comprobet, promeruit unus & simplex oculus, quo præter sponsi pulchritudinem suos in aliam intuitus renuit jacere, hunc solum indefinenter studuit contemplari. Formosa dicitur, quæ collatam sibi à Sponso formam, impressam sibi Sponsi imaginem, in abdito secretioris thalami cubiculo absconderat, nè ullus sinister oculus eam specularetur, solus qui videt in abscondito, eam intueretur.

Nunquam dilectus JESU Discipulus sapit profundius, amat intensius, inquit securius, quàm quando in sinu Magistri absconditur, clamans corde, non ore vociferans, *secretum meum mihi*, dum latens scrutatur Spiritus, velatus contemplatur oculus profunda DEI, *secretum meum mihi*, (r) dum video DEUM absconditum, (r) *Isaiâ* donec visurus facie ad faciem, non 24. v. 16. occultabor velamine, sed revelatâ facie, videbo, quæ præparavit Dominus expectantibus se; interea dum incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestantur meæ fragilitati, secretum meum mihi, secreta sponsi præsentia non aliis est promulganda, soli videnti oculo reservanda. Nunquam evasit doctior, eluxit fidelior Thomas, quàm, quando cor cum digito immit-tens JESU lateri suam abscondit ignorantiam, suam immergit dubitationem, ut qui patebat ambiguus, certissimus lateret; hic latens illud promeruit elogium, quò eum deprædicavit, & exaltavit incarnata veritas, apud dilectam sibi sui amoris pedissequam Brigittam: *S. Thomas Apostolus meus, est thesaurus meus*. (s) Ecce illius, qui appendit terram super nihilum, efficitur thesaurus, dum suo immergitur lateri, ut abscondatur; vel certè ut ubi JESU cor, ibi sit suus pariter thesaurus. Caligabat incurius Thomæ oculus, quamdiu non latebat, niger erat ab infidelitatis atredine; sed ubi pate-re nolens absconditur in reserato Redemptoris latere, compareret formosus adeò mundi.

(q) Cant.
2. v. 10.

Vocatur in
morte for-
mosa à
Sponso eam
avocante,
ut securius
hoc nomi-
ne gau-
deat.

Secreta
Sanctitas
est aurea,
sed coram
hominum
oculis ob-
scura, ideo-
que secu-
ra.

(s) Lib. 7.
Revelat.
c. 4.

S. Thomas
dum se
abscondit
in JESU
latere, fit
thesaurus
DEI, &
Magister
adeò mundi.

(t) Serm.
41.

Thomas
abscondit
se in Chri-
sti latere,
ut inde
fluat do-
num fidei.

(u) Serm.
84.

(x) Isaia
60. v. 5.

adeò in stola sua, ut DEI fieret thesaurus; Quò putas Thomæ emolumentò? Respondeat eloquentissima Petri Damiani panegyris: *digitus Thomas factus est Magister mundi.* (t) An non thesaurum hunc dixeris aureum, quem forsan cum Petro Chrysologo redargues obscuratum, qui dum ad medici vulnera festinantem, dum ad apertum latus sollicitum exploratorem ardentem anhelantem considerat, quasi compatiens Redemptori, redimendum denuò severo satís Epiphonemate invadit: *Cur Thomas vestigia fidei sic requirit? cur ea vulnera, quæ manus infixit impia, devota dextera sic resulcat? cur latus quod impii militis lancea patefecit, refodere manus nittitur obsequentis?* (u) Horres auditor ad tam horrifonum exprobrantis improprium, & tamen, qui sic invehitur, aurifluus est orator. Si liceret miserorum miserrimo, ô quàm liberet mihi investigatori indignissimo interrogare Thomam, cur referato limbi carcere, patefacto purgantis flammicidii ergastulo, pessumdatâ oppressæ mortis potentiâ, contrito enervati draconis capite, disruptis Sanctorum Patrum vinculis, ad vulnera deproperat ambiguus scrutator? cur comprobata tot spectatorum oculis gloriosi triumphatoris anastasi, revolutò sacratissimi corporis ostiò, sublatâ rejecti lapidis januâ, cur tot dominicæ resurrectionis monumenta, tuæ minis sufficiunt incredulitati? cur manum ambis in latus mittere Salvatoris, ut tam amanter patientem, discussione tam severâ experiaris resurgentem? An fortè inquiris notas vulnerum, ut à nobis sagaciter averteres vulnera dubitationum? ut te rursus aperiente inflicto nuper vulnus lateris, fidei Sacramentum effluat, cæteris quæ jam effluxerant præmissis? Veneror ergo celeberrimum aggratulantis Isaia vaticinium: *Filii tui de longè venient, & filia tua de latere surgent.* (x) In allegorico filiorum schemate robustiores animæ, in filiarum imagine debiliores recensentur; surgent istæ & illi venient, nam solidiores Spiritus à Divinitate suæ sublimitatis incrementum capiunt, infirmiores genii à crucifixi Redemptoris latere sugunt, velut de Petra durissima Lac sanctæ pietatis. Arridet suavius

devotissima purpurati Hugonis anagogia, quâ per surgentium de latere & venientium à longè progeniem, felicitatem illorum explicat, qui à magnis criminibus avertendi, à plurimis sceleribus avellendi, convertentur, ut quibus plus dimittitur, plus diligant, cum amatrice illa, quam Phariseus ille in domo sua perfidiæ morbo faucibus, vel potiùs superbiæ febribus exæstuans, condemnabat ut peccatricem, quam dudum antea cœlestis medicus absolverat à vitiorum phrænesi primæ salutis restitutam. Jacuit ad pedes Domini aurum in respicientis JESU oculis purissimum, sed in ambitiosis malesani hominis obtutibus obscuratum. Hæ sunt illustres animæ, quæ nigræ quondam fuerant, imò sunt hodie dum carnali oculo deformes victimæ, sed evaserunt coram specioso præ filiis hominum formosæ & decoræ. Sunt à nigredine visu horridæ, sed sicut pelles Salomonis ancillantur Regi pacifico in tabernaculum, famulantur pacis Principi in gloriæ tentorium, in habitaculum Divini incolatûs. Et licet in uno oculorum suorum amantem DEUM viderent, in uno crine colli fortissimum constringant, nigrescunt tamen adeò in cogitationibus suis, ut irrefragabili adstruentis Sapientiæ testimonio usus Ezechiel, prælagire de iisdem debuerit: *Nigrescere faciam stellas;* (y) non istas in domo siderum obscuris nubibus, nè pateant, velatas, sed animata justorum astra; quia *justus virtutes suas vult esse obscuras,* explanat moralis Hugo; quantumvis clarissimè illucescant, nec eas vult lucere ad vanitatis gloriam, aut radiare ad ostentationem. Stant stellæ istæ in ordine suo adversus Sisaram militantes, adversum superbientis Angeli effrænem arrogantiam concertantes; stant sub augusto Solis Divini tentorio castrametantes, qui humilians semetipsum, ut faceret, satanam sicut fulgur de cœlo cadere, ut sublimatum contritæ superbiæ pulverem præcipitaret ad orcum tartari, ut assumpto obscuræ servitutis firmate, confunderet indutum arrogatæ Deitatis Majestate, dissimulatâ absconditæ Divinitatis gloriâ *factus est niger, quasi saccus cilicinus;* (z) tunc enim (z) *Apoc. 6. v. 12.* *factus*

Anima debiles confugiant ad Christi crucifixi latus, ut ibi discant surgere.

(y) Ezech.
32. v. 7.

(z) Apoc.
6. v. 12.

(a) Serm.
1. Adven.
Christus in
Cruce fa-
ctus est
saccus cili-
cinus.

*factus est niger sicut saccus cilicinus; sacco enim nostræ humanitatis coope-
ruit lucem divinitatis.* (a) Et quamvis non absolventis sed pœnitentis hoc vestimentum sit, voluit tamen hac veste indui DEUS, ut ultra erubescere desineret vestiri reus; elegit abscondi hac laciniâ Omnipotens Creator, ut eam adamare inciperet damnabilis peccator; pœnitet nunquam ullius sibi difformitatis conscius, semper cujusvis peccati impotens, DEUS homo, ut conceptus in iniquitatibus, iniquæ genitricis filius incipiat pœnitere; abscondit denique Rex fiderum solus solari divinitate fulgidus, sui fulgoris excellentiam, ut tu inanis massa pulveris latere discas in abditis, clarere non ambias in excelsis. Verecundare vilissima flagitiorum orbita, instabilis rota scelerum, mortalis homo; sacco cilicino veluti orbis prodigium induitur Dominus Majestatis, induit vestem luctuosæ nigredinis veluti accumulatus reatum multitudinem, & delictorum abominatione torquetur deformatus; squallet à toga pœnitentiæ, priusquam thoracem mortalitatis sibi accingeret pro homine, sed finè humanitatis syrmatæ, immortalis; tunc planè quando omnis cogitatio filiorum Adæ, non hæc vel illa, sed universa intendebatur ad malum omni tempore, quando eandem lascivæ mentis libidinem quam ab ortu carnalium desideriorum sumpserant, præcipiti belluinæ voluntatis impetu in adolescentia exercebant, in annorum medio urgender multiplicabant, in tripedali serico prorogare satagebant.

(b) Genes.
6. v. 6.

Tunc planè in florida vernantis mundi pueritia, sub petulciente justi portitoris Noë sæculo *pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra.* (b) Non quasi mutare consilium statuebat, sed quia hominem è terra viventium delere decretabat; cui enim id quod semel fecit, displicet, videtur veluti de facto pœnitere, dum immutando quod factum fuerat, aliud facere adlaborat. Fecit igitur factor omnium quod facere homo pœnitens consuevit, dissipavit opus quod fecerat, quique in loco voluptatis inchoaverat perficere numerosam Adæ progeniem, dum dicebat progenitoribus: *Crescite & multiplicamini, & replete terram;*

nunc cœpit multiplicatam imminuere, & incrementum prohibere. Legit insigniter, vel vertit veriùs, commemorata concionatorum gloria: Pœnitet me fecisse hominem, id est: *pœna tenet me pro homine*, ut vestis vestitum continet, ut saccus includit insaccatum. Nihil magis erat necessarium lapsis prævaricatoribus, quam saccus pœnitentiæ; quo enim vestiretur amictu convenientiùs mortis mancipium, quam nigro lugentis pœnitentiæ indumento; assumit illud pro homine DEUS futurus homo, ut doceat vanum foliorum amatorem, suam & cautiùs & aptiùs vestire nuditatem. Sic DEUS fit præcursor hominum, priusquam homo fieret in amoris Adæ funiculis pedissequus Domini in via arcta lugubris pœnitentiæ, currens potiùs ad domum convivii, ut factus conviva quotidianus splendidi epulonis induatur byssò & purpurâ. In hac coloris claritas commendatur, in illa materiæ pretium æstimatur. Est sapientior deliris hisce phreneticæ vanitatis cultoribus, est è prudentum numero illustris anima, cui consulit illuminatus Vates: *Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis suæ,* (c) Judæam commentatore Carenfi alloquitur; quasi diceret: plange ô Judæa, plora & luge infelix Synagoga peccata tua propter quæ virum tuum perdidisti, illum cujus nomen vir oriens nuncupatur, cui in virginitate juncta es, per Abrahæ fidem in fide desponsata, per Isaac obedienciam Divinæ voluntati perenniter mancipata, per castum viri simplicis amorem, per laboriosam Jacobi dilectionem sponso sanguinem adunata. Plange sicut virgo, quæ a

Christum apprehendit pœna pro homine.

(c) Joël 1. v. 8.

Plangit peccatrix anima, ut planctu suo se subtrahat prædoni.

Plangit fidelis anima, ut lachrymis præpediat exultationem inimici.

(d) Serm. 25. in Cant.

Sponsa fuit nigra à peccato, est nigra à poenitentia.

que nigrescit anima ad decorem; vel enim auri formam recuperat, quam amisit, vel prævenit sagaciter nè amittat. Arridet utraque disparis licet nigredinis obscuritas in oculis dilecti, seu ad offensum revertens Sunamitis lugeat, seu se ipsam periclitantem defleat, nè applaudenti succumbat inimico. Effecit, non enim diffitetur plangens anima, effecit vel temerariam ad audendum, vel incuriam ad prævidendum, effecit è sancti Sionis filia dolosus mundi Princeps Babylo- nis pedissequam, denigravit illustrem animam, nè amplius conformaretur dilecto candido & rubicundo, nè ultra Divinitatis repræsentaret imaginem, aut Divinæ humanitatis effigiem exhiberet; sed abluerunt potentes lachrymæ contractam obscurioris vitæ maculam, ut quæ alba esse desierat, dealbaretur super nivem. Evasisit prior conversatione Cedarenum principis tenebrarum tabernaculum, sed paululum cum pertransisset, inveniens quem amiserat dilectum, rursus circumdabatur pelle sua, ut fieret sicut pellis Salomonis. Nec obest si arguas subtiliter cum Bernardo: *Si hoc est, cur non magis de præterito, nigra fui, & non nigra sum, dicit?* (d) Verum quæ denigrata fuit; quæ absumpta fuit cum esset candida, cum esset aurea, nunc adhuc nigra est, adhuc denigratam super carbones faciem cujus spectatorum oculo præsentat intuen- dam; nigrescit enim sibi pariter, & vilescit immerfa fordibus poenitentiae, ut quæ nuper nigra suæ conditionis voluntariæ nigredine profiliit, adhuc nigra hodie in suis oculis sit vi propriæ considerationis. Nigra fuit quàm diu Israël exstitit adolescentula, nigra fuit sicut tabernacula Cedar, sed facta DEI filia, nigra est in tribulatione patiens, in exercitatione sua poenitens; nigra est quam decoloravit Sol niger in passione, formosus in resurrectione sua; ô quàm pulchra est in gressibus suis, quàm decora in calceamentis suis, hæc filia principis rediens à captivitate peccati, seu dein calceamentorum nomine exempla passionis Dominicæ, seu totum Divini viatoris itinerarium denotetur, cujus vestigia itinerantis Sponsæ norma sunt; *qui enim dicit se in Christo manere, debet adhortante dilecto JESU*

Discipulo *ut ille ambulavit & ipse ambulare.* (e) Nec est quod retardetur fidelis Christi pedissequus, diffidens æqualiter cum illo ambulare, qui ascendit super nubem levem, ut ingrederetur Ægyptum, assumens carnem nullò contaminabilem delictò, non ideo progredi intermittat, ponderoso mortis corpore aggravatus; ut enim sicut DEUS homo in carne ambules, non exigitur omnimoda gressuum identitas, sed sufficit analogica suis in passibus similitudo; Nigredo conformis Sponsi nigredini requiritur, identitas non desideratur; quis enim illius audeat solis etiam appropinquare solo, qui exultavit ut gigas ad currendam viam, quando à summo cœlo egrediens in vallem lachrymarum descendit?

Imitare fidelis anima hoc solum tui decoris speculum, hoc unum tuæ nigredinis prototypum, cui ipse Pater luminum descendenti ad umbram mortis comminabundus præfagivit, *Solem nube tegam, (f) & Luna non dabit lucem suam.* Obtegebatur carne virgineâ Verbi Divinitas, ut lateret suo velut destituta hypostaticè lumine; caligabat assumpta humanitas, quando expandebantur tenebræ super universam terram, quando concilium malignantium obsedit sapientiam mortali corpore velatam, quando exspoliatus Rex gloriæ omnibus vestimentis suis, ut facilius redderetur ad tormentum supremæ tribulationis; comparuit nudus in calvaria arenaria, ut vinceretur vetus Adam, qui vestimenta quærens decerpserat folia, & novus vinceret, qui tegumento quovis deposito ascendit in palmam, à ligno regnaturus. Hoc est præfagium, hoc est præfagii illius complementum: *decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, (g) privabit universa ornamentorum supellectile.* Si rationem deprædationis explores, si fortunati prædonis intentionem inquiras, adducet genuinam eminentissimus Drogo ab Ostia, dum subjungit, faciet ibi *calvaria locum, ubi figatur gloriosa Crux Christi, (h) obscurabuntur au-*

(e) Joan. 2. v. 6.

(f) Ezech. 32. v. 7.

DEUS pro homine carne velut nube obtegitur.

(g) Isaia 3. v. 17.

(h) De Sacram. Pass. Decalvat Dominus verticem filiarum

colorare

*Sion, ut ibi
velut in
calvaria
crucem e-
rigat.*

*(i) Cap.
48. v. 10.
In nigro
paupertatis
camino
latent a-
nimæ ju-
storum.*

colorare consuevit animas Divinus Sol, pro illis in sphaera crucis denigratus; nisi enim nigras efficere voluisset, nisi fucatam terrenæ pulchritudinis pompam auferre voluisset, nunquam dilectæ cuiusdam amatrici, Prophetico vaticinantis Isaia præfatio intimasset, *elegi te in camino paupertatis.* (i) Nè incrassatus recalcitret, nè impinguatus corruat, nè dilatatus ab arcta ad cælum semita ad latam perditionis viam declinet dilectus, avellitur à delizioso voluptatum flumine, immergitur in ignem tribulationis, ut sub flagello adversitatis à palea purgetur, sub lima calamitatis à rubigine emundetur. Nec solam divitiarum privationem sub amplo multifariæ paupertatis vocabulo comprehendere suspiceris; pauper in DEI oculis non ille solus est, qui caret necessariis, sed qui habere non desiderat, quem quidquid possidet non delectat; pauper est, Angelicis in sinu Abrahæ manibus deportandus, qui epuloni epulas non invidet, qui byssum cum purpura recusat, qui sumptus aureos despicit, & divitum superbiam contemnit. Obscurus est, sed in obscuris caligantium mundicolarum oculis, qui statuam auream Nabuchodonosoris lunato poplite venerantur, nè in fornacem ignis ardentis in egenæ paupertatis voraginem detrudantur. Noverit quisquis est, qui laceram hanc omnigenarum miseriarum bajulam proscribi ab orbe flagitat, electam paupertatis sortem nulli timendam, sed adamandam esse universis, nec enim huic blanditur filia deliciosa prosperitas, quæ sola iustis timorem incutit, sed associatur contemptæ viatrici individua adversitatum propinquitas, quæ nescit à DEI Filiis elongari. In quo illustri Symbolo lachrymabundi Jeremiæ obscuritatem auream reverere, Cedarrenam Sponsæ nigredinem intueri; si enim Gregorio commentatore Cedar vertuntur tenebræ, quid tenebrosius in mundi oculis, quam sit caminus paupertatis? quam sit tabernaculum incolæ adversitatis? felices animæ sed tenebrosæ; quantumlibet enim in conspectu altissimi fulgeant, quantumlibet in nocte mundi cum stellis cœli luceant, mox tamen ut sub adversitatis nube latuerint, mortalium

obtutibus, nisi iustorum adhibeantur ocularia, umbræ ferales videbuntur, fatales ærumnarum cometæ judicabuntur.

Comparuit aliquando inter profundas fumigantis Sinai caligines glorificata irradiati Moylis facies in tantum, ut filii Israël in eum intendere non possent; ejaculabatur fulgores, mediator inter DEUM & hominem affulgens, sed obrusi sensus filiorum Synagogæ non poterant respicere insolitam Divinæ Majestatis participationem; *Si quis autem conversationem & vitam potest habere eminentiorem, quàm reliquum vulgus* (commentatur doctus Origenes) *iste potest intueri gloriam vultus ejus.* (1) Examinat oculatiori acie originalem huius prodigiosi luminis scaturiginem Ambrosius; dum enim brevem toleratarum persecutionum seriem contexeret, dum illatas frementis populi contumelias sinè metu impatientis animi absorptas recensuisset, dum miti sermone incurios alloquentem persecutores commendasset, *merito astimatus est supra homines, ut vultui ejus non possent intendere;* (m) obscurabat perpeffa tribulatio fulgorem aureum, obumbrabat caligans humilimi Moylis modestia cornutæ faciei gloriam, *ignorabat quòd cornuta esset facies sua,* legunt septuaginta Interpretes; *quòd glorificatus fuerat aspectus,* vertit Paraphrastes Chaldaus, *quòd multiplicatus esset splendor gloriæ vultus sui;* decolorabatur à Sole iustitiæ, quò cum eo familiaris conversabatur, quò viciniùs admittebatur, nec tamen se decoloratum videbat, nec radiare immutati vultus sphaeram advertebat, obtexerat profundæ humilitatis peplum coruscantem faciem, ut licet in se aurea, deploraretur tamen gemebundi Legislatoris planctibus ut obscurata. Hæc aurea iustorum auri est proprietas, aut obscurare splendorem aureum densis adversitatum umbris & nubibus, aut obscurari cæcutientium oculorum contemptibus & censuris. Merito omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuque superfluo exterioris sui hominis, qui certe corrumpitur, omni se diligentia præbet & occupat, excolendo ac decorando illi, qui ad imaginem DEI est; testatur Clarevallensis Bernardus

(1) Homil.
12. in
Exod.

(m) Lib.2.
Offic. c. 7.

Hic obscuratur, nè clare pateat aurea Sanctitas iustorum.

(n) Serm.
25. in
Cant.

du sua in solitudine absconditus, & terrenigenarum spectatorum oculis subreptus. (n) Rugescat cutis carnea ad horrorem, nigrescat tetra facies ad timorem, si modò nigredo illa de corporis infirmitate oriatur, si modò in laborum multitudine radicetur, si modò ab Ecclesiarum sollicitudine causetur, si modò jejuniorum squalori innitatur, si modò vigiliarum varietati imputetur; Obscura sit iusti facies terreno spectatori, quid oberit si formosus est cordium scrutatori? quod enim nigrum est iusti, excedit omnem auri fulgorem, & universum margaritarum omnium splendorem; Insignes animæ, regales vos estis filia, de quibus canit coronatus psalter: *Omnis gloria ejus filia Regis ab intus.* (o) Filia Tyri apparent in muneribus, fulgent in donis & xeniis, argentum & aurum plenis manibus injiciunt gazophylaciis, de quibus Magistri Gentium oraculò præscribitur divitibus hujus sæculi non sublimè sapere, neque sperare in incerto divitiarum. (p) Ecce filias non Regis sæculorum, sed Tyri soboles, sed partus sæculi, præsentis vitæ asseclas, futuræ si non adversarias profectò vix amicas. Est vita præsens, est vita sæculi, quæ sæculorum vitam ut lucem umbra præcurrit & antevertit; est vita sæculi imago futuræ & victuræ æternitatis, hinc in imagine pertransit homo, (q) transit quotidie donec pertransit in morte, quando jam nec ipse ab hominum oculis videtur, nec ullum sui vestigium in convivarum & commensalium, in amicorum & familiarium, quodque dictu est horribilius, est terribilius memoratu, in filiorum & hæredum memoria retinetur; tota quippe eorum memoria periit cum ultimo tonitu campanarum; Torrens est humanæ mortalitatis vita, fluit non sistit, de quo torrente Rex sæculorum immortalis, in via bibit pro nobis, nè sitiremus ultra inani desiderio aquam vanæ inanitatis; non plenè bibitur sed sititur, non sistitur sed itur, proceditur non moratur. Putasne vitam esse, quæ venit & transit, in qua momentis transvolantibus cuncta rapiuntur? éstne quod stare nequit? est tempus sæculi alatum & pennatum, in quo nihil de præterito revocatur, & quod

futurum est, & transiturum, nondum est, sed exspectatur, præterito futurum jungitur, ad illud istud sequitur, nec tamen est amborum aliquid, sed fuit & post erit; solum hoc modicum esse dicitur, quod est, & statim abiit, evanuit, ut fieret præteritum, ut non sit amplius, evanescit.

Nec tamen à filiabus Tyri deseritur, tam breve spatium tam leve præcipitis momenti monimentum. Inanis filia, exteriorem hominem corrumpti metuit, interiorem negligit renovare; prætervolanti temporis spatio vix non imaginario se ipsam victimat, omnem laboris molem huic Idolo vesana immolat, ætatem succedentem computat, manentem nec auscultare flagitat, nec nominari tolerat, transit sinè sensu infantia, usque ad tripedale senium, & se senescere dolens ac plorans optaret semper vivere vitam mortalium, si semper mori in hac mortali vita concederetur. Quàm meliùs dicebat de vita ille electus DEI Filius, non debilis aut stulta mundi Tyrique filia, quàm veriùs intonuit, quàm efficaciter hoc vivum mori definivit: *Verumtamen universa vanitas omnis homo vivens*, sed vitâ Adæ veteris, quæ hujus genitoris transgressione evaluit nobis omnibus mortalis. Vis primam hujus fucatæ & velatæ vanitatis proprietatem explorare? Frustrà, legit Augustinus *vanè*, conturbatur, & ideo scit Dominus scientiarum, scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt; felices Regis filia, vertentes tergum cogitationibus hominum, quia vanæ sunt & convertentes se ad cogitationes DEI, quæ sapientes sunt; vanè turbatur Tyri filia, hoc ipsum est principium cogitationum humanarum, sed ego qui sum principium qui & loquor vobis, dicit Dominus, ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis. (r) Vis scire cogitationem primam ingeni Patris paterni intellectus, non aliam reperiens priorem vel diuturniorum quàm Verbum à se genitum, quod fieri desiderans pax nostra, factus est mediator DEI & hominum in matris utero; cogitat Adæ filius ex Patre veteri veterascens, cogitabundus recogitat, & rursus sollicitus indagat stultâ delirâ cogitatione, dum thesaurizat, & ignorat cui congregabit

Primarum
pompa est,
in congerie
divitiarum, sed
secundarum
omnis gloria est
ab intus.

(r) Jerem.
29. v. 11.

(o) Psal.
44. v. 14.

(p) Tim. 6.
v. 17.

Filia Tyri
sunt filia
mundi hujus,
filia
Regis sunt
animæ ju-
storum.

(q) Psal.
38. v. 7.

*Dives ob-
scurat au-
rum suum
in latibu-
lis terra.*

bit ea, quid vanius, quid valeat inanius excogitari? nummis accumulatur nummi, ut acerventur; angusto absorbentis arcæ carceri mancipantur pecuniarum nimbi, nè dissipentur; multiplicantur horrea ut repleantur; parantur nova novis messibus receptacula, ut ingens exuberantis frumenti copia conservetur; argentum ex terræ fructibus eruitur, aurum nè rapacibus in prædam pateat oculis, defossum humi obscuratur; ingratus homo ab humo sumptus, hominem renuit æmulari; hæc enim benigna parens, quos fructus parturit, non ejus gignit usibus, sed hominum inopiæ submittit; sed degener maternalis uteri adversarius matrizare nolens, nec volens ventrem sequi, partus sterilis horret consortem buræ experiri, timet suorum thesaurorum quidpiam participari; non convocantur ad fumantis opulentiae triclinium jucundi commensales; non invitatur ad mensam esuriens inopia: proscribitur à primo domus limine mendicans indigentia; quodve fecunda tellus effudit largiter, anxia solliciti divitis anima, recludit turpiter, immaniter abscondit. Timeat quisquis est violentus humani nominis usurpator, ingratus bonorum omnium largitori deprædator; restringit manum, quia opulentus est: retrudit supplicem quia divitum noxa est: despicit pauperem, quia sibi met invidus, suæ salutis hostis est. Timeat impius tot orphanorum supplantator, horreat vocem illam suo prædecessori vaticinantem, sibi non dissimiliter præfagientem: *stulte! hac nocte tuam animam repetent à te, quæ autem parasti cujus erunt?* (s) Videbatur sibi anxius sollicitator in extruendis arcibus & horreis providus, in augendis & coacervandis opibus prudens consiliarius, sed evasit infatuati corraforis consilium consulenti pessimum; animæ corpus exuitur, & qui ad fulgurantis conscientiae lucem, turpiter caligaverat nocturnas inter tenebras, genuinus tenebrarum filius in tenebris exspirat; illud subtiliter examinat Chrysologus, cur repeti à pluribus infamem animam recenseatur, non solo à conditore, non uno tantum à Redemptore? non enim ultrix tot injustitiarum Justitia, audire meruit: repetam, sed:

Pars IV.

(s) Luca
12. v. 16.

Anima justi à DEO solo quaritur, sed impiorum anima à multis damonibus repetuntur.

repetent animam tuam. Suum quod sibi subtiliter dubium suscitaverat, resolvit eminenter infulatus Pater: *Quia Sanctorum DEUS repetit animas & reducit, tartarei ministri repetunt & pertrahunt animas impiorum.* (t) heu! quomodo obscuratur aurum divitis, ut in æternam famuletur fuliginem, quod bene applicatum, quod largiter expensum, salubriter dispersum, ancillari & poterat & debuerat ad lucis æternaturæ splendorem immortalem! Plangit ad litteram singultuans Propheta, deplorat lachrymabundus Præco, captivatam à gentibus, vastatam ab animatis tygridibus, à belluina furentium Romanorum barbarie eliminatam mundi metropolim, deflet flagrantem & conflagrantem Solymam, sed plangit longè acerbius, luget profundius auream non à materia, sed à materiæ similitudine, DEI imaginem turpiter obscuratam, ferociter defœdatam, immaniter inflammantibus concupiscentiis exustam; Intonat gemebunda, suspirat desolata, *quomodo obscuratum est aurum?* non illa fulgore aureo in sui cordis latibulo irradiata justi anima, non illa sub externo umbrosæ caliginis sipario abscondita virgo sapiens, in fimbriis aureis adornata, varietatibus circumamicta. Per fimbrias & quidem aureas, extremitatem vestis aureæ adumbrari considera, perseverantiam in sanctis operibus laboriosæ charitatis; Hæc absconduntur utiliter, nè viliter prodigantur, hæc obscurantur feliciter ut in Sanctorum splendoribus clarius exoriantur; Illud hoc invehente threno, obscurari aurum mater Ecclesia conqueritur, de quo hæc eadem sponsata in fide sponso sanguinum quasi alienigena attestatur, *caput ejus aurum optimum*, (u) & quia caput mulieris vir, viri autem caput Christus est, viriles animæ aureo capite coronantur. Fovere membra totius corporis munus est capitis, gressus dirigere, & mentem sensuum ministerio replere; illius est lustrare omnia, ornare singula; sublato enim capite ruit truncus cadaveris, perit species corporis; Et quia explanante Ambrosio *mysticum caput Christus est*, de quo docet Magister Gentium, *omnia in ipso constant, & ipse est caput corporis Ecclesia.*

(t) Serm.
104.

(u) Cant.
s. v. 11.

C

(x) *Ad Co-*
loss. I. v.
15.
Caput
Sponsi DE-
US est, qui
quodam-
modo ob-
scuratur
à peccatis
hominum,
licet sit
aurum
optimum.

Ecclesia. (x) Ille unus est, solus est, qui portat omnia verbo virtutis suæ ut conserventur; Est aurum optimum, quia ad comparationem Creatoris omnium, omnis vilescit creatura; & licet in auro Seraphinorum charitas ideetur, quæ est amore mortalium sublimior, est aureis Sponsæ fimbriis excellentior, nec tamen adæquat valorem inamorati Creatoris. Et istud esto sit purissimum, istud esto sit pretiosissimum, obscuratur quodammodo à tetra contaminati pectoris fuligine, ab atra flagitiorum nigredine denigratur.

Horres & suspicaris forsitan injuriam altissimo irrogari? verumtamen si obscurari aut obscuratum illud dicitur, cujus inæstimabile pretium spernitur, cujus fulgor negligitur, cujus decor contemnitur, cujus valor non reputatur, anne iniquum erit dicere, tunc obscurari hoc caput aureum in corpore iniquo, quando participata ab influente capite innocentia corrumpitur, infusa hujus influxu capitis Sanctimonia rejicitur, oriunda ab hac mundissima scaturigine vitæ puritas coinquinatur? manet intemerata fulgentis auri claritas, & tamen obscurari dicitur, quando non finitur illustrare; quemadmodum corusca mundi lampas, sit quamvis in se lucidissima, tunc tamen obfuscari creditur, quando obscuro nubium velamine absconditur, vel non permittitur irradiare. Dum igitur terrenis sordibus, obscuris actibus, tetricis affectibus voluntas peccatricis animæ polluitur, ipsum Divinitatis aurum, cui hoc funesto cadavere, lucere ac illuminare non conceditur, quodammodo obscuratur; dum autem claritas innocentiae, dum fulgor pudicitiae in culpæ nigredinem convertitur, peplum obducitur, quò caput aureum nè fulgeat velatur; denique *aurum obscuratur* commentatore Gregorio, *cum consequentibus iniquitatum tenebris, justitia pulchritudo deseritur.* (y) Quamnam hæc infelicitas, quæ malignantium in Sancto hoc sit perversitas, declarat hoc ipsum caput aureum, profitetur, dum apud Jobum de tenebrarum principis arrogantia & impiorum omnium perfidia effatur: *sternet sibi aurum quasi lutum* (z); tunc quippe suis sub-

jicit pedibus infamis tenebrarum filius inæstimabile auri pretium, quando sanctissimam Divinæ Legis integritatem deordinatis affectibus attrit, attritam ut condemnet nefandius, ferociter conculcat; quando adipiscendam Christianæ perfectionis sanctimoniam terrenis sordibus postponit, præferendo castitati lasciviam, præponendo humilitati superbiam, ut fulgentissimi virtutum radii ab aureo capite emanantes abominandis eorum inserviant vestigiis, quibus non alia sphæra competit, non alius uterus convenit, non aliud debetur gremium, quàm sinus Divinitatis, à quo protuberant, transvolitant & emanant. Quòd si moralis Papæ judicio suffragari libeat, in auro claritatem Sanctitatis intellige, in luto vel terrenarum rerum avaritiam, vel pravarum doctrinarum contagia, vel voluptatum carnalium illicia perpende; dum ergo exitiosus Leviathan, dum arrogans mundi princeps, sublimiora militantis Ecclesiæ membra ob singularem cultum justitiæ cæteris velut metallis fulgentiora in virtutum splendoribus, in sanctimoniae fulgoribus clariora, obscurat errorum tenebris, vel vitiorum contagiis obfuscet, aurum suis substernit pedibus, suis subjicit gressibus, suæ tyrannidi submittit.

Putas exili querimoniâ caput adversus membra conqueri, dum suæ Majestatis gloriam, ausu tam temerario, fastu tam miserabili sustinet conculcari? audivit conquerentem dormitans corde vigili languentis Sponsæ anima, quæ dum mundanis obdormiens tumultibus sopita exteriùs, videretur interiori sanctarum affectionum meditationi dedita, Sponsi adventum expectabat. Qui anhelis desiderantis Sponsæ suspiriis allectus & attractus pulsabat ut solet leniter ad ostium vigilantis, utque advocaret velociùs, ut aperiret citiùs, alloquebatur auscultantem: *aperi mihi soror mea*, quæ facis voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, & ideo Pater meus & mater mea, frater meus & soror mea es: *aperi mihi amica mea*, quæ jugum egressa servitutis peccati non amplius serva diceris, sed custos animi meorum conscia arcanorum; *aperi mihi columba mea*, quam

Obscura-
tur aurum
dum dese-
ritur ful-
gor justi-
tia.

(y) *Lib.*
34. Mor.
6. 13.

(z) *Job.*
v. 21.

Mysticum
caput
DEUS à
peccatore
velut lu-
tum pedi-
bus sub-
sternitur.

(a) Cant.
5. v. 2.

(b) In
Cant. hic.

DEUS ca-
put no-
strum one-
ratur à
peccatori-
bus, velut
à rore te-
nebroso, &
quasi à
frigidis
guttis no-
ctium cru-
ciatur.

quam nec inflammatis bilis invidiæ, nec fel furentis iracundiæ ad rabiem irritat; *aperi mihi immaculata mea,* quam lavi ut abluerem in mei sanguinis torrente: *aperi mihi, quia meum caput plenum est rore, & cincinnati mei guttis noctium.* (a) Sunt ros & sunt guttæ noctium, qui Redemptoris aut aggravant cæsariem, aut inquietant, sunt infideles animæ, sunt duri peccatores: de rore frigidus lamentabiliter conqueritur zelantissimus Sponsus sanguinum, Zelator animarum, quia carnalium mentium frigore molestat; cincinnos de plenitudine noctescentium guttarum redarguit, quia credentes quidem per fidem velut à Christi capite hærent penduli, sed eorundem ponderosam oppressionem cœpit, qui pleni dicuntur guttis noctium; *quia dum in torpore huius tenebrose temporalitatis se suspendunt, magis ac magis distillationibus iniquitatum fluunt,* (b) commentatur moralis Papa. Aperiat igitur soror per incarnationis beneficium destinata, amica per compatientis animæ passionem comprobata, columba per Sancti Spiritus inhabitantem gratiam dealbata, immaculata per lavacrum sacri Baptismatis sanctificata, aperiat sed Sponso, non adversario, nè pateat diabolo, quod soli est referandum DEO. Vigila excubans anima, exspecta pulsantis aditum, attende vocantis sonitum; est vox dilecti; sed pulsantis, est gemitus sed aspirantis, est querimonia singultuantis, est threnus deplorantis, est vox dilecti; nec enim nisi diligens pulsaret, nec nisi dilectam advocaret; vult aperiri ostium, accessurus, vult referari januam ingressurus, quia caput suum plenum est rore, quo repleta JESU cæsaries gravari incipit & dolere; cincinnati argent à frigore impiorum; obscuratur à roris spissitudine caput, & cincinnati replentur guttis noctium, quæ quia tenebræ, quia caliginosæ sunt, caput meum, quod suâ Divinitate est aurum optimum, obscuratur. Nocturnus ros inefficax ad fertilitatem, obest non prodest frugibus, oportet eum abstergere, non congruit augere. Aquilonares sunt hæ guttæ noctium, his non desidero irrigari, hoc peccatorum oleum non impinguet

Pars IV.

caput meum; si rori immorari cupio, illo non alio repleti flagito, de quo præfagiens vaticinatur Isaias applaudens DEO capiti: *ros lucis ros tuus,* (c) (c) Isai. 26. v. 19. horret quidquid obscurum est, tollit quidquid caliginosum est, avellit quidquid infructuosum est, devitat guttas steriles, quas nox exoculata gignit; ut enim quod seminatum est antelucani vel matutini roris beneficio, deducitur ad fructum; sic rorans misericordia deducit justorum animas ad exercitium heroicorum operum ad sustentationem pressurarum. Sed ubi ros in aureo piissimæ divinitatis capite infructuosus est, ubi cincinnati immerguntur guttæ noctium, dum peccatrices animæ obscurant fulgorem aureum, & rorem lucidum suorum peccatorum nigredine obscurant, gravetur caput & oneretur cæsaries non sublevetur vel delectetur rore suo sed divino; si repleatur caput tuum, festina pulsantis cordis januam quantocyus referare, ut illabatur irroraturus intimum penetrabile, medullas ossium irrigaturus, non enim obscuratur sed nobis illustratur aurei capitis fulgor, si hoc conspersus rore & luceat & madeat, si cincinnorum distinctione stillet roriflua cæsaries divisione gratiarum.

O si hunc rorem gratiæ reciperent tot peccatrices animæ, quam forent à rore lucis lucidæ, non tenebrarum filiæ; radiarent à capite velut ab auro optimo, non caligarent à scelerum fuligine, non vitiorum nigredine scaterent. Heu! quid est auditu luctuosius, quid horribilius cogitatu, quam obscurari caput aureum à fumosa fuligine, quam obfuscar i ipsam Divinitatis gloriam à turpitudine peccatorum? Quis crederet? inhæret cincinnus capiti, quantumvis contaminatus flagitiorum libidine, licet immerfus sentinæ vitiorum; & quem fides divino alligavit vertici, nec removet superbia, nec extrahit lascivia, sola apostatricis animæ perfidia segregat & decortat; nec tamen hæc conjunctio saluti consulit, si sit exanimata fides, quæ reprobis fidelibus damnationis pœnam non minuit, sed incrementum pœnæ ut augeat, extendit: Auri obscuritas non tollit auri pretium, sed obscurat; credens,

dens, sed inter accumulatas vitiorum perfidias sordescens anima, non characterem Baptismatis perdit, sed ob-

scuratum suis sceleribus ad amplioris exitii demeritum ostendit.

ALEPH.

VERSUS I.

Mutatus est color optimus.

SERMO SECUNDUS.

Color optimus exempla sunt Sanctitatis, quibus proximorum animæ alliciuntur.

Color ad aurum sequitur, sic & exemplum à charitate proficiscitur.

Noster defectus virtutum est Christi fatigatio.

Qui aurum inopinata nigredine obscuratum doluit, qui claritatem sanctimonie, conversam in culparum atredinem stillante oculo aspexit, colorem optimum pariter immutatum conqueritur, dum plurimorum antea actam illustris famæ existimationem minorari acerbius lamentatur: quem admodum namque tunc aurum obscurari dicitur, quando terrenis actibus intemeratæ vitæ innocentia coinquinatur, sic optimi coloris qualitas commutata dicitur, dum quorundam qui religiosius cæteris degere credebantur, insignis conversatio humanis coram oculis fulgidi splendoris defectu quodammodo mutata expallescit. Quod si divina charitas cæterarum virtutum Princeps in auro, quod omnibus metallis eminet, declaratur, & ideo amans ardenter anima reclinatorium aureum à redamante Sponso nuncupatur, profectò color optimus exemplum sanctæ perfectionis dicitur, quod aureæ charitatis velut porphyrogenitus ab illius radiosa Majestate refulget, & coram defixis spectatorum oculis admirabiliter resplendet; nec enim magis variegati coloris amœnitas oculum allicit, quàm exemplaris objectio intuentium animos rapit ad amplius inspiciendum, ad celeriori vestigio prædecessorum facinora insequendum. Samaritana mulier ab urbe ad puteum festinat, quando fatigatus viator DEUS homo sedebat supra fontem, ut vagabundæ peccatrici quietem quærere persuaderet; nec mirare virtutem DEI, dum audis fatigatam, in præsentia perfidæ peccatrici; *enimverò tunc fatigatur Christus, quando nullam virtutem in suo populo recognoscit, testatur Augusti-*

nus (a). Lassatus sitiebat conversionem peccatrici, quam ut efficiat suaviter & urgeat potenter, fons vitæ aquam fontis exigit, non volens bibere sed potare. Patrem videlicet æmulatur unigenitus, qui orbi terrarum proprium daturus filium, ex superabundantia dilectionis alloquebatur Abrahamum: *Tolle filium tuum unigenitum quem diligis Isaac, & vade in terram visionis, ibi offeres eum in holocaustum.* (b) Explanat postulantis affectum Chrysostomus: *immola filium tuum, non ut immoles, sed ut Filium meum unigenitum immolem pro salute mundi.* (c) Sed renuit rogata, prætexens prohibitam Judæis cum gente Idololatra familiaritatem. Offert benignior Dominus viventem aquam, nec aliam quàm Spiritus Sancti gratiam, quâ abludente ablueretur à peccatis, quâ refocillante refrigeraretur à concupiscentiæ flammis, quâ fertilizante fecundaretur in operibus sanctis, quâ vivificante animaretur ad spiritus vigorem, quâ irrigante regeneraretur in spem vitæ æternæ; & ecce! vix ad limpidissimam viventium aquarum superficiem respiciens, velut crystallino innixa speculo de morte resipiscit ad vitam, primumque Divini Spiritus Spiritum halans, festinat celeri charitatis impulsu ad urbem, concives ad similem vitam evocatura, dimittit hydriam frigidis voluptatibus plenam, ut sacro sapientissimi Ecclesiastis conformiter oraculo *conteratur hydria super fontem.* (d) Rebecca illustris illa Bathuelis filia, susceptis ab Eliezer, quas Isaac sponsus præsentabat paranymphe in auribus aureis, accurrit & nuntiavit in domum matris sue. (e) Samaritana mulier inclinans aurem suam me-

(a) *Serm. 92. de temp.*

(b) *Genes. 22. v. 2.*

(c) *Hom. de Samar.*

Jubetur Abraham immolare Isaac, ut DEUS immolet Filium.

(d) *Eccles. 12. v. 6.*

(e) *Genes. 24. v. 28.*

ruit

Rebecca
redit in
domum
Matris
cum hy-
dria, mu-
lier Sama-
ritana
currit ad
urbem sine
illa.

(f) Hom. I.
de elcem.

(g) Joan.
4. v. 29.

ruit ut jam concupisceret Rex gloriæ
decorem suum, hinc abiit in civita-
tem. Unum ambarum id est discrimi-
nis, quod prima hydriam deporta-
vit, secunda suam apud vitæ fontem
dereliquit; ista jam aquam hauserat,
quæ in ea exstitit principium aquæ
salientis in vitam æternam, illa non
illam hauriens aquam ad fontem de-
scendit & hydriam implet, sitiens ter-
restris sponsi amorem. Primæ perfe-
ctam charitatem eleganter describit
Taurinensis maximus, *qua hydria va-
sculum amiserat, Christi plenitudinem
reportabat, in nullo civitati sua in-
ferens detrimentum; etenim si aquam
civibus non intulit, tamen fontem sa-
lutis invexit.* (f) Felix Apostola; hoc
enim eam reveretur agnomine Theo-
phylactus. Publicat illicò mala sua,
ut ipsa bonitas adoretur; annuntiat
convolantibus incolis: *venite & vi-
dete hominem, qui dixit mihi omnia
quæcunque feci.* (g) Credunt illico &
deserentes urbem evolant ad Redem-
ptorem; nec levem repentinæ credu-
litatis notam suspicari, neque pru-
dentiores Synagogæ filios audeas re-
putare, sed obstinatioribus, qui tot
prodigia stupentes, tot miracula su-
spicientes, non retinere, sed suis à fi-
nibus eliminare divinum hospitem
contenderunt, dum interim civita-
tem Sichem deserentes præproperi ci-
ves ad prædicationem conversæ pec-
catricis, JESUM, in quem jam multi
crediderunt *propter verbum mulieris*,
confluentes adiverunt. Suffecit uni-
cum confitentis fœminæ exemplum,
ut viros traheret ad Redemptorem;
spectabant sollicitum pœnitentis ani-
mæ fervorem, quo excitati quærebant
& illi peccatores communem anima-
rum fospitorem.

Rupit una Sionis filia vincula col-
li sui, non suis manibus sed operante
dexterâ Salvatoris. Quid agerent tot
alligati suarum cupiditatum vinculis
contubernales? sequuntur præviam,
tracti post illam odore suavitatis, ex-
emplo pietatis. Illius potens vehe-
mentia, vel si arridet amplius suaviter
blandiens violentia, spectatorum non
tantum allicit oculos; sed ipsos trans-
figurat in objectum spectatores. In-
cantatorem dixeris, qui novit cæteris
adeò persuadere, ut pedibus & mani-
bus in affulgentis exempli vestigium

succedere compellantur. Projicitur
in lacum innocens Jeremias, collote-
nus cœno immergitur, quod Hugonis *Jeremias*
testimonio omni morte amarius ex-
trahitur de car-
stitit tormentum; periisset in ærumno-
so carcere insons victima, nisi solli-
citus Abdemelech tulisset de domo *extrahi-
tur de car-
cere funi-
bus & ve-
teribus
pannis.*
Regis veteres pannos, & antiqua ve-
stimenta, quibus incolumis extrahe-
retur, dixitque Abdemelech Æthiops
ad Jeremiam: *pone veteres pannos &
hec scissa & putrida sub cubito ma-
nuum tuarum;* (h) supponebantur au-
tem funibus pariter immixtis, ut cinge-
retur solidius ad egrediendum, extra-
heretur validius ad subsistendum; vix
enim aliud aptius teste Gregorio in
funibus, quàm Dominica præcepta fi-
gurantur, quæ quia hærentes in pu-
teo interitûs prævaricatores constrin-
gunt ut eripiant, ut elevent coar-
ctant; verum nè alligati vel colli-
gati, dum attrahuntur, à funibus
lædantur & incidantur, simul panni
veteres demittuntur; nè enim Divina
præcepta debilitatas mentes terreant,
antiquorum Patrum exempla robo-
rant reformidantes & confortant. *In-
tersint panni veteres*, subjungit mo-
ralis Papa, *cum quibus melius tenean-
tur funes, id est præcedentium confor-
temur exemplis, nè infirmos nos ac ti-
midos præcepta subtilia vulnerent,
dum levant.* (i) Profectò pannos ve-
teres Magister gentium Hebræis tunc
veluti providus dispensator submini-
strat, quando gloriosa coronatorum
prædecessorum recensens facinora,
brevem magnanimorum Heroum ca-
talogum compilabat. *Alii verò ludi-
bria & verbera experti, insuper vin-
cula & carceres, lapidati sunt, secti
sunt, tentati sunt, in occisione gladii
mortui sunt,* (l) illudebantur ad con-
fusionem, flagellabantur ad dolorem,
confundebantur ad gloriam, crucia-
bantur ob veritatem, perimebantur
ob fidelitatem; descenderunt multi
quærentes judicium & justitiam in
deserto, sed minimè ab æmulatoribus
decepti, quinimò exemplo conscri-
bentur numerosis agminibus cumula-
ti; ingenuus namque pudor prohibet
inter delicias otari, dum videt atto-
nitus spectator oculus commilitones
in cruciatibus roborari, in adversi-
tatibus lustrari; horret voluptatum ro-
sis coronari, qui suos intuetur contu-
bernales

bernales spinis & sentibus vallari, adversariorum assultibus vexari, telis & jaculis perforari, flammis & favillis ustulari, pro DEO & Patria in mortis victimam immolari.

Regali Davidis solio Urias sistitur, benigno vultu à blandiente principe recipitur, de statu castrametantis exercitus solerti investigatione requiritur, de militantis populi statu interrogatur; Erudiuntur Principes suorum salutem explorare, de belli præsede expressis sciscitari; fidelis servulus à Rege interrogatus prodidit, & universam administrationem praelii exactâ narratione revelavit. Remittitur ad connubialem thalamum ut licitis matrimonii vacans amplexibus illicitum latentis adulteri complexum occultaret; opipara sequuntur fercula specietenus quidem, ut lassatos armorum sarcinis humeros confortaret. Fatigatum in castris corpus refocillaret; sed verius ut saporatis dapibus esuriens concupiscentia stimularetur, & ad concubitus cum impræ-

*Redux ex campo U-
rias renu-
it delicias
& epulas.*

gnata conjuge adurgeretur: ut refectus deliciosè, provocatus in libidinem dormiret cum uxore, & sic adulterium lateret, subjungit commentatrix Glossa. Prudens fuisset consilium, nisi præpediente providentia evasisset pessimum consultori; ut enim subtiliter arguit Hieronymus: *venter & genitalia vicina sunt & pro vicinitate membrorum sequitur confederatio vitiorum.* Hinc suos adhortatur Ephesios Tharsensis Magister Gentium: *no-
lite inebriari vino, in quo est luxu-
ria;* (m) luxuriosa siquidem res est vinum, ut contestatur proverbialis Salomon, & tumultuosa ebrietas; quisquis enim his delectatur illicitis, à sapientiæ sinu retruditur, stultorum numero aggregatur. Impugnatus crudeli feræ Jezabelis odio sanctissimus Elias, non molli lectisternio ad confligendum disponitur, non lautis dapibus ad præliandum confortatur, sed subter juniperum prosternitur, enervatur, & ministrante Angelo *ad caput suum subcinericius panis, & vas aquæ,*

(m) Ephes.
5. v. 18.

(n) 3. Reg.
19. v. 6.
S. Pater
Elias præ-
bet exem-
plum fu-

(n) collocatur. Panis subcinericius est apud Hugonem mortis memoria, quæ dum timorem incutit, timor sollicitudinem ingerit, sollicitudo torporem ejicit, multum reficit animam in vitæ hujus militia contra acediam.

In Jezabele effrænem carnis concupiscentiam obumbrari docet moralis Glossa, quam debet solerter & celeriter fugere, quisquis inter Eliæ discipulos degere, quisquis suo se flagitat consortio aggregare. Urias inter celebriores Israëlitarum Heroes computandus, nec diuturnâ motus absentia domum nuper desertam reperit, nec connubialis lectuli requiem eligit, nec suam à Rege fovendi corporis occasionem suscipit, sed nocturnis assuetus excubiis ad palatii limen salutis principis invigilat, ad domus regis vestibulum provoluto corpore non dormit sed dormitat. Recordatur lustratam Israël aciem in campo vigilem excubare, inedia vexari, inter assiduas invadentium adversariorum velitationes laborare, armorum sarcinis onerari; hoc uno comilitonum exemplo stimulatus, otia-ri noluit in curia, in aula feriari horruit, puduit absentem etiam versari in epulis, in lectulis deliciari, quando recogitans sociorum pericula, discutens ipsius militiæ Principis insomnem vigilantiam, animabatur ad æmulandum magnanimam collegarum solertiam; & licet oblata corporis curæ vacare suaderet indigentis naturæ necessitas, suo noluit servire corpori, qui velut fidele membrum pro conservando militari corpore corpus & omnem sui corporis commoditatem prodigebat. Audi adversus provocantem Regis clementiam prudenter reclamantem, disce uno sociorum exemplo animatum, à laboriosa castrorum inedia non recedentem: *Israël & Juda habitant in papilionibus, & Dominus meus Joab & servi Domini mei super faciem terræ manent, & ego ingrediar domum meam ut comedam, & bibam, & dormiam cum uxore mea?* Ingens difformitas in molli stragulo militem stertere, & belli Principem affixum terræ, ipsam in terra requiem à provoluto corpore eliminare. Legat & audiat, regularis militiæ professor, cœlestem qui gloriatur militiam sub exercituum Domini labaro exercere; verecundetur Angelorum commilito ad humani comilitonis paradigma; cubabant non molli in lectulo stertentes, sed in dura arefcentis terræ culcitra suspirantes grandævi milites, quos annosa canities

*giendi
concupi-
scentiam,
dum pane
& aqua
fugiens
Jezabe-
lem refici-
tur.*

Urias animabatur ad abigendas voluptates exemplo veteranorum militum.

nitias expertos educavit agonotheas; interrompebant soporem meticulosæ sollicitudines, nè suæ invigilans felicitati, callidus hostis affiliret dormientes, perimeret somniantes; hoc generosum providæ senectutis exemplum, aperiebat oculos Uriæ, prohibebat soporiferam requiem acceptare, deterrebat à deliciis, ab epulis abstraherebat. Nè terrenarum voluptatum immergeretur cæno, ut de profundo caducarum delectationum extraheretur lacu, non solis militaris vitæ regulis veluti totidem coarctantibus & attrahentibus extrahebatur funibus, sed urgebatur validius, stimulabatur fortius veteribus pannis, generosis scilicet veteranorum militum exemplis; nam laudabilia quorum facinora condigno deprædicamus elogio, quorum invictam fortitudinem debitâ reverentiâ prosequimur, eorum præviam laudum materiam utiliter amplexamur, à nobis aviditate compari fortiter imitandam; his præviis antecessorum gestis languor omnis in operando excutitur, tepor in perseverando irrepens proscribitur, exitiosus perniciosæ novitatis error, nè dissidentes inter animos causentur schismata, præcavetur.

Est saluberrimum consulentis suffragium, quo Baldad Suhites patientem Jobum ad magnanimam suarum ærumnarum tolerantiam adhortatur, non aliunde quàm ex majorum patientia orituram: *interroga generationem pristinam, & diligenter investiga Patrum memoriam.* (o) Investigandam admonet, non objicit videntam; nec enim sufficit gloriosa prædecessorum gesta transvolante oculo intueri, sed est necesse ut commovearis ad insequendum, visa solertiori studio contemplari; si enim fortia majorum opera, ignavis mentibus proponuntur, si diuturniori indagine avorum insignia considerare adstringuntur, salutari furore suffunduntur, & se à generatione pristina tam turpiter avulsos dolente animo in cogitationum suarum receptaculo con-

B. V. MARIA ab Angelo non ab homine salutatur.

serie, sed alium de Archangelorum numero transmittit: *an fortè agit cum MARIA Angelus de salute, quia cum Eva Angelus egerat de ruina?* ut adstruit Chrysologus (p); an fortè sola in penetralibus, quam nemo virorum videret, solam Angelus reperire debuit, nè quo degenerare depravaretur affectu, ab Angelo salutatur? ut autumat Ambrosius (q); an fortè ad immaculatam DEI Filiam incorporeus mittitur Spiritus, ut peccato liber corruptionis seu labis expertem salutaret, ut insinuat subtiliter Gregorius Thaumaturgus; assignat aliam Angelicæ Legationis rationem idem insulatus Pater, quavis aliâ sublimitate eminentiorem: *Angelus cum Virgine loquitur ut non amplius cum muliere serpens loqueretur.* (r) Sufficit universoni fœminei sexûs gynæceo unius intemeratæ Virginis exemplum cum Angelo conversantis, voci angelicæ obtemperantis, nè ultra mulier non minus incuria, quàm curiositas, transfigurato in lucis Angelum principi tenebrarum assentiatur, nè posthac ulla filiarum Evæ patiaturs virulento blandisoni serpentis sibilo incantari, nè ultra homicidarum primo, cor depravatæ mulieris in scalam ancillaretur, quâ truculentus hostis ad cor effœminati conjugis possit ascendere, in animum dissimulantis viri penetrare. Vides prævalidam exempli energiam. Loquatur Evæ filia, colloquatur ambiens colloqui fœmina cum Angelo, dum videt Virginem cum Archangelo colloquentem; salutetur ab Angelo, non arroget blandiloquo confabulantis viri eloquio honorari, dum audit cœlestem genium Virginem venerari; deserviat in seræ posteritatis documentum, unius fœcundæ virginitatis exemplum, ut discant virgines adolescentum consortia declinare, affatus juvenum vereri, virorum colloquia, ubi non premit necessitas, aversari.

Dicam amplius, non ad virgineæ singularitatis præjudicium, sed ad humilitatis Marianæ præconium singulare; ut tractet de perditum hominis recuperatione cum reparatione Evæ, sic reveretur Virginem Ildephonsus: (s) Cœlestis aliger ut agat de reparatione perditorum cum reparatrice Adæ, sic Matrem Domini Sergius veneratur,

(p) Serm. 142.

(q) Lib. 2. in Luc.

Nè ultra mulier cum serpente loqueretur. (r) Serm. 3. de Annunt.

Scala Diaboli per quam ascendit in cor viri, est sapius fœmina.

(s) Serm. 4. de Assumpt.

(t) Lib. 1.
Deip. c. 11.

tur, (t) immunis Spiritus à Domino Spirituum ad Domini ancillam ablegatus, bipotentibus empyreæ regionis foribus delabitur in civitatem Nazareth, ad virginem desponsatam viro festinaturus; salutat dominam illustris servulus, ut dominationum Domini matrem trepidatio deferat servitutis; conceptum indicat, partum annuntiat, quæ peregrina vox, nè virginem consternet, superventuri Spiritus Sancti obumbrationem intimat, nè forsan bajulatura Divinitatem fragilitas humana succumbat; sed ecce vix salutiferum excepit nuntium felix puerpera, ingens DEI para, quando Angelico erudita ministerio, Angelum æmulatur, humanæ salutis nuntium imitatur; Annuntiabat fortunatus Portitor vivificum Divinæ Incarnationis mysterium, ut sollicitam pro sollicitanda humani generis recuperatione virginem solaretur, quid ageret exaudita? Exurgens abiit in montana, festinans ad civitatem Judæ; accelerat Divinitatis bajula portans portantem omnia; non moratur nunquam morosa Virgo, sed Venerabilis Bedæ testimoniò, mox ut Angelus qui loquebatur ei, ad superna rediit, surgit ac montana conscendit, & seniores visitat. Expende accelerati temporis circumstantiam, perpende sollicitam itinerantis velocitatem. Descendit supremus aliger, ut humilem revereatur Magistrum humilitatis, ascendit salutata virgo, ut exultaturum in anili utero filii præcursores ad saltum & cursum animaret; ut salutarer illam, quæ divo Ephrem applaudente *salus mundi est*, (u) quæ Richardo adstipulante salutare DEI est, (x) per quam vicinus morti Jacob vitam sperabat æternam, suspiciens & anhelans: *Salutare tuum exspectabo Domine*. (y) Empyreus divertit paranympheus ad domum Virginis; Ista, quæ Joanni Damasceno est *salus hominum salvans ex corruptione & ad salutem reducens*, (z) conscendit in altum, salutatura puerperam Elizabeth, captivam salvatura compediti Joannis captivitatem; auscultavit Angelum salutantem, expavit salutata mater, sed animaturus humilem Archangelus prævenit adhortando: nè timeas Maria; ut audivit salutationem matris salutiferæ mater Eliza-

Quod Angelus præstitit Virgini, hoc Virgo exhibuit Elizabethæ.

(u) Serm. de Laud. B. V.

(x) Rich. à S. Lau. Lib. 2. de Laud. Virg.

(y) Genes. 49. v. 18.

(z) In Parab. de B. V.

Trahitur exemplo Angeli Maria Regina Angelorum.

beth, exultavit infans in utero ejus, finè timore tremulus, finè pavore lætabundus; devota sanctificati pusionis anima, non exilit ad arrogantiam, sed profilire flagitat ad obsequium gratitudinis, ad suæ servitutis argumentum. Denique Regiis Angelorum infulis condecorata beatarum mentium Regina, angelicum æmulatur pronubum, quæ Gregorio Thaumaturgo fidem dante *cum festinatione ad Elizabeth cognatam suam contendebat, & ingressa domum Zachariæ salutabat Elizabeth, Angelum imitata*. (a) Vide colorem optimum, quo rutilat terræ cœlique Domina, non dedignata servi exemplum humiliter imitari. Noverat Mater Sapientiæ præfigurativum Divini Legislatoris imperium, quo Synagogæ filios ad festinandum in Paschali transitu constringebat: *calceamenta habebitis in pedibus*. (b) In pedibus commentatore Gregorio viatorum opera designantur, in calceamentis, quæ pedes muniunt, mortuorum animalium pelles comprehenduntur; quod si discuti flagitas illam illorum animalium fortem, quorum pelles in monumentum nostris aptantur pedibus, ut dirigantur in viam pacis, non alia, quam sancta antiquorum Patrum agmina designat moralis Papa: *qui nos ad æternam Patriam præefferunt, quorum dum exempla conspiciamus, nostri operis pedes munimus*. (c) Adstipulatur magno Pontifici Cardinalis Hugo examinans calceamenta, gestanda in pedibus, & subnectens: *id est exempla Sanctorum in affectibus*. (d) Nobis contaminatis Adæ filiis, nostris coinquatis pedibus mortuorum assignantur prælidia, verum experti universæ labis Virgini, angelica in suorum gressuum suorumque pedum munimentum natura famulatur; ut proinde & libeat & liceat aggratulari beatæ viatrici: *quàm pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis*. (e) Legi subtilem explanantis Cassiodori moralitatem: *in calceamentis pedes Sponsæ pulchri sunt, cum carne jam perdomitâ utitur ut soleâ vel sandaliò*. Sed hoc præconium contaminatis aliquando pedibus convenit, disconvenit semper immaculatis; ingrediebatur amplissimam nostræ mortalitatis arenariam filia Principis, finè levissimo

(a) Serm. 2.

(b) Exod. 12. v. 11.

(c) Homil. 22. in Ev.

(d) Inc. 38. Jerem.

(e) Cant. 7. v. 1.

Calceamenta sunt exemplarum.

vissimo servitutis compede, cujus humilitas priusquam ancillatum profiteretur, à præveniente Angelo dominium dominæ confitebatur. In commentata Principis filia militantem Ecclesiam contemplatur Papa Gregorius, quæ in novam vitam regenerata est à prædicante Christo, qui per Divinitatis potentiam creaturis, quas omnes condidit, principatur, cujus regalis filia calceamenta explanaturus, de suis membris subjicit: *nos pedes spiritualiter calceamus, quando à Patribus sanctis carne mortuis exempla sumimus, ut ad eorum similitudinem mundi hujus tentationes expugnemus.*

(f) In 7.
caput
Cantic.

(f) Infer lector benevole: ergo exemplis præcedentium Patrum calceatur Mater Ecclesia, quibus in via mundi hujus à spinis & sentibus propugnatur, ut per omnes calamitatum semitas, per angustas tribulationum vias, sinè discrimine his calceata sandaliis progrediatur. Aggreditur ad Angeli exemplum viatrix beatissima iter sat arduum, progreditur sinè præpediente fastidio inter aspera montium rupiumque repagula, exemplo Angeli ad suam præproperantis Dominam, ad Angelorum Domini Genitricem, qui jam mandavit Angelis suis, ut custodirent matrem suam in omnibus viis suis. Nobis, quod prosequendum restat, est color optimus, nullâ nigredine defædatus, est vehemens attrahentis exempli potentia, nullo discrimine debilitata, nullis furoribus consternata, nullâ tyrannide à sanctitatis culmine præcipitata, nullis hostium viribus enervata. Procedamus ergo calceati pedes in præparationem Evangelii Pacis, quia coram respicientis DEI oculis placet incessus cujuslibet electi secundum exempla Patrum incedentis. Vocabat stella sacrandam magorum triadem (nam neminem posse ad veritatem accedere, nullum venire ad Patris sapientiam, nisi quem Pater luminum attraxerit, docet Veritas incarnata: *nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*) (g) Præcedebat radiosa cœli fax, in cuius lumine augusta Regum trias ambularet ad Regem Regum deducenda, nec tantum pro Mesopotamia regali Patria homagium deponituri, sed pro amplissima universitate gentium neo-

(g) Joan.
6. v. 44.

Pars IV.

natum illuminandæ gentilitatis principem adoratura, illi conformiter exultabundi Davidis vaticinio: *Reges Tharsis & Insula munera offerent, Reges Arabum & Saba dona adducent,* (h) quò solas gentes commemorat, & omnes in commemoratis compendiat, ac designat; ut explicat Basilius cum Augustino: *quia trium vel quatuor gentium meminit, anigmaticè omnium nationum immutationem præsignavit.*

(i) Illud arcanò non caret mysteriò, cur transeuntes advenas, turbata Jerusalem excipiat; numerosa Herodianæ tyrannidis aula, vaticinantes magos audiat, congregati Sacerdotum Principes cum Scribis populi egressum de terris Bethlehem dominatorem Israël ex vaticinante Michæa recenseant, nec tamen eorum ullus ad promulgatum Judæorum Regem contendat proficisci, nullus promissum Salvatorem hisce ab Oriente proficiscentibus alienigenis eligat associari? Dat genuinam Leo Pontifex rationem, dum induratis & incircumcisis Judæorum cordibus, eorundem exprobrat perfidiam: *ubi ad prosequendum animus Herodis exarsit, ibi ad non credendum vester sensus obdurit.* (l) Adeò verum est, iniquo capi subjecta pariter membra plerumque conformari. Excæcabatur furore princeps impius ad coruscantem novi solis fulgorem, se solum metuens non ultrà in regali solio radiaturum, cæcutiebant simul quos lucis filios religiosa fides ostentaverat, cæcutiebant versatiles Judæi ad fulgorem desiderati luminis, eligentes potius in tenebrarum filios transmigrare. Ea est iniquæ potestatis conditio, ut vel alliciat subditorum animos blanditiarum dulcedine, vel attrahat terrore; tam potens est regalis exempli nequitia, ut vel renuentes inducat speratæ renuntiationis blandimentò, vel recusantes minarum convincat argumentò; piaculares perfidi Regis pedissequi nativitatis locum ex sacris voluminibus demonstrarunt, apti temporis præsentiam ex attestantis cœli fidere collegerunt, ex Oriente stella solem justitiæ vicinum concluderunt, & tamen Herodianæ iniquitati adhæserunt, à Rege suo confederatis mentibus recesserunt; ut æqua subditorum est obedientia, honesta principis faci-

(h) Psalm.
71. v. 10.

(i) De v.
riar. Gent.
adorat.

(l) Sermo
2. de Epi-
phan.

Herodis
iniquitas
ne sola sit,
Judæorum
attraxit
obduratio-
nem.

D

nora

*Magistri
exemplo
trahitur
discipulus
& Regis
exemplō
subditus.*

nora imitari, nec unquam ab ejus laudandis actionibus elongari: sic est iniquæ subjectionis species, fœdisfrago adulari, sacrilegum suis in ausis imitari. Verum ea coronatorum capitum est deploranda infelicitas, quod regalis exempli imperiō etiam suorum scelerum participes reddat subditos, fideles suæ perfidiæ efficiat imitatores; sic olim Platonis asseclæ contractos ejusdem humeros contractione simili reverebantur; sic Aristotelis Discipuli balbutientem Magistri linguam consimili balbutie venerabantur; sic ad inflexam decidui capitis cervicem, qua laborabat Alexander, sua curvârunt capita illustriores aulici; nec erat, qui erectis cervicibus auderet in conspectu Principis comparere.

(m) 2. Reg.
3. v. 31.

*Ad mæro-
rem Davi-
dis seque-
batur si-
milis mæ-
ror totius
aulæ.*

Inaudiit ferale nuntium de interfecto suorum filiorum numero, de trucidatis commensalibus in Absolonis domo, indignabundus David, & sauciatus dolore nimio regale paludamentum abjicit; & quia acerbus mæror animi horret culturam in veste corporis, non parcit purpuræ, sed scindit vestimenta sua. (m) Ad primum hujus tragiæ impetum manus suis injiciunt vestibibus, quotquot præsentis erant Principes, paludamenta dilacerant, ultrice dextrâ ostrinas discerpunt tunicas, nè integritate solemnioris pompæ, adversarentur Principi: & omnes servi illius qui assistebant ei, sciderunt vestimenta sua; vani assentatores, nè disparem exhibeant habitum à veste regia, eandem mentientes amaritudinem, transfigurant chlamydem in laciniam, lugentem consimili luctûs indicio delinire affectantes. Noverat Rex pacificus indeclinabilem exempli vehementiam, inexpugnabile gloriosi facinoris illicium, quō spectatores rapiuntur, & auditores captivantur: noverat vitam hominis super terram esse continuantem militiam, in qua pugnam contra malignos spiritus indefinenter gerimus, contra quorum continuantes insidias, dum corde provido solers anima vigilat, in procinctu imminentis prælii insomniter defudat; ut igitur Dux prævious animaret milites ad conflictum, non lustratam ablegat aciem hostili insolentia occursum, non confœderata

multiplicat agmina adversus potestatem tenebrarum insigniter dimicatura; non evocat cœli militiam sub Michaëlis Archistrategi præsidio contra draconis insolentiam colluctaturam; sed ductus in desertum à Spiritu se ipsum hostium objicit insolentiæ, se solum ardui tentaminis certamini exponit; provocaturus diabolum pergit in solitudinem, secretum pro arenaria locum eligit, seque quadragesimali jejunio ad prælium accingit, quem aggredi temerarius hostis præsumit; indoluit namque ad sanctificatas Jordanis undas superbiam suam humilitate voluntariâ Redemptoris calcatam, quando à præcursore Dominus incurvato capite voluit baptizari, ut vindicaret inflictam suæ iniquitati cladem, aggreditur extenuatum quadraginta dierum inedia luctatorem, ut quem esurientem intuebatur hominem, tentaret efficere peccatorem. Sustinuit humilis Dominus assilientis creaturæ insolentiam, & lapidum duritiæ impetitus, ut de lapidibus acciperet appetitum, onus leve & jugum suave Divinæ Legis opponit, cœlestis vitæ alimentis saturandam esurientis animæ famem respondet; plûs enim homini convenit secundum mentem vivere, quàm juxta carnem, prius secundum animam se pascere, quàm secundum corpus se nutrire; plenissimè siquidem vivitur, dum mandatorum DEI integritas observatur. Sed cur amabo velatus carne exercituum Dominus, cur DEUS fortis nostræ fragilitatis tegmine occultatus, dignatur vilissimo iniquitatum omnium mancipio tam molliter occurrere, quem poterat solo nutu atterere, solâ præsentia fugare? congredditur cum tenebrarum Principe lux, quæ illuminat omnem hominem, & sustinet in spiritu vilissimo Spirituum Dominus antagonistam experiri? quod si hæc omnia propter electos facta respondeas, quod quæso electorum ob hanc præsumptuosi agonotheæ arrogantiam redundat emolumentum? Resolvit dubium Leo magnus suâ, quâ solet profunditate, quæstionem: *Ob hoc se Dominus tentari à tentatore permisit, ut cujus munimur auxiliō, ejus erudiamur exemplō.* (n) Est quippe Athletarum inveteratus mos, col-

*Christus à
Joanne
baptiza-
tus, recedit
in Eremū,
& sustinet
à demone
tentari.*

(n) Serm.
1. de quad.

luctatorum

*Pugnavit
contra di-
abolum
tentan-
tem, ut nos
suo exem-
plō doceat
resistere
tentatori.*

luctatorum viribus adversari, in palæstris cum luctabundo agonothea concertare, ut discipulos faciant vincere, dum eos suo licet discrimine docent cum hostibus duellare; nisi enim in proprio corpore artem pugnandi spectabilem exhibeant, adipiscendæ viam victoriæ non demonstrant. Poterat enervare suam præpotens Conditor creaturam virtutis potestate, sed vincere volens in bono malum, Omnipotentia occultavit prærogativam, Divinitatis abscondit Majestatem, non quasi DEUS Angelum, sed velut homo impugnans tentatorem: *Pugnavit ergo iste tunc, concludit magnus Pontifex, ut & nos postea pugnaremus; vicit ille, ut & nos postea similiter vinceremus.* Noverat secretus scrutator cordium efficacissimum humanarum mentium adiutorium auxiliō stabiliri, exemplō suffulciri. O si hoc irritati illicitō imitemur principis conflictum, qui ideo tentari voluit, ut nos præliaremur; idcirco statuit vincere, ut nos triumpharemus; dissimulavit rebellis Angeli effrænem insolentiam, ut ejus confunderet temeritatem. Hunc sequere prædecessorem, nō velis Christi pedisequum te negare; Leva oculum ad decertantem, ut discas adversum aëreas potestates præliari; jacta animum ad contemplandam clarissimi athletæ perseverantiam, & absconditam intueberis energiam, quā tuus roborabitur animus ad decertandum, tua mens animabitur ad superandum; disce laudabiliter Rectori & Amatori tuo, Creatori & Redemptori tuo blandiri, quod tunc, & suaviter, & fortiter incipis conari, quando Evangelica ipsius stratagemata conaberis imitari.

*Christus
non solum
hortatur
Martyres,
sed præce-
dit exem-
plō.*

Erubescere ad magnanimam injurii hostis tolerantiam, verecundare otiosum esse te spectatorem, stude fidelem æmulari prævii ducis tui imitatorum. Applaudit huic magni consilii Angelo in cathedris prædicanti, in pulpitis erudienti, in campis defudanti Augustinus, sed magis commendat ad pugnam præcedentem, ad luctam præcurrentem: *Parum erat dominum hortari martyres verbō, nisi firmaret exemplō.* (o) Illud monet, sed istud movet; illud clangit, sed istud stringit; illud suadet, sed istud

Pars IV.

urget; illud zelat, sed istud arctat; illud clamat, sed istud hamat. Naturæ fragilis est imbecillitas, etiam jucundo levis zephyri spiramine offendi, enervis animi est intemperies, solō visæ malignitatis toxicō infascinari, ad primum malignantis exempli intuitum corrumpi; nec dissimiliter considerata morum integritas considerantem animam in morigeram convertit; exemplaris vitæ probitas Æthyopem non corpore, sed animō in candidatum cœlestis Patriæ transformat; non valet affatim exprimere ipsa licet peroret eloquentia, quā gloriosa heroum facinora gregarium stimulent militem, ad fortiter præliandum; nec potest prolixiori quamvis eloquio disertus panegyrista effari violentiam, quam incantatrix malitia exemplō iniquorum, debilioribus mentibus infligat. Rapit, non ducit tantum cæcutientem animam solo duntaxat pede tacta iniquitas, quam licet non cernat oculus, discernit tamen oculatus concupiscentiæ affectus; vi urgentissimā impelleris, quisquis exemplō alterius, quisquis ad æmulandum invitari. Sed nos exundantia pravorum exemplorum damna in alium rejecturi threnum, bonorum recenseamus emolumenta. Quorum ut veneremur valorem, ac excellentiam, arcana sanctissimæ divinitatis consilia non scrutando, nè opprimamur à gloria, sed adorando, ut commendemur à sapientia, profundissimā humilitate revearemur. Ingreditur immaculatæ Deiparentis unigenitus prodigiosum Jordanis alveum, veteres putrescentis Synagogæ cæremōnias in aquis validis submersurus, & perennaturum Baptismalis gratiæ fontem nullā unquam verustate siccandum effusus; ingreditur Agnus Dei qui venit tollere peccata mundi, salutaribus undis, non unum, ut olim ad motum descendens Angeli in Bethsaida sanaturus, quam Syrus Baptisterium nuncupat, sed feliciore plenitudine universam peccatorum congeriem salutifero latice abluturus; & quia nemo novit filium nisi Pater, tescat, Patet divina generatio testem excludit, Pater ut probaret generis fidem, promul- scribit Chrysologus, ipse sui testis gat. filii, ipse assertor assistit; (p) ut verbum carne absconditum reveletur fi- delium

(o) In Psal.
63.

*Ut Filius
DEI homi-
nibus inno-
tescat, Pa-
ter eum
promul-
(p) Serm.
160.*

delium cordibus, vox Patris super
 (q) *Matth.* *lectus, in quo mihi complacui.* (q)
 3. v. 17. Confundatur infamis hæreliarcharum
 posthumus, & discat ingenitum Ge-
 nitorem, cujus est proprium dicendo
 filium gignere, id per externam vo-
 cem declarasse in tempore, quod per
 internam dictionem produxerat rea-
 liter in æternitate. Advolat sanctissi-
 mus Spiritus, non tam postulaturus
 pro nobis gemitibus inenarrabilibus,
 quam ad erudiendum, quem assump-
 serat, discipulum, ad ostendendum,
 hunc, super quem descenderat, illum
 eundem esse, qui baptizat in Spiritu
 sancto. Evolvit bipotentibus cœli
 valvis tertia in Trinitate Persona, co-
 lombam supernatantem tumentibus
 aquis repræsentans; ut sicut illa sub-
 secuturæ pacis nuntia diluvii finem
 indicabat afflicto humani generis por-
 titori, sic nuntiaret ista afflicto Adæ
 posteris fatale animarum nostrarum
 naufragium desisse; illud, recogitan-
 tis mentem, dubium pulsât, cur su-
 per Jordanis aquas tanquam pristinæ
 sedis zelosus amator conquieturus,
 corporeâ specie compareat amictus?
 quid enim purissimo spiritui cum cun-
 ctâ abundo corpore mutux conventio-
 nis est commune? cur incorruptibilis
 Divinitas, quæ omnem materiam
 ignorat, proinde primam corruptio-
 nis radicem nescit, corruptibili vela-
 mine contegitur, columbino corpore
 velatur? an fortè ut illius declararet
 benignitatem, qui suos eruditurus di-
 scipulos, inquebat: *Discite à me quia*
 (r) *Matth.* *mitis sum;* (r) quid enim hac alite
 11. v. 29. mansuetius, quæ felle caret? quid isto
 mitius, de quo vaticinaturus Habacuk
 canebat: *cornua in manibus ejus, ibi*
 (s) *Cap. 3.* *abscondita est fortitudo ejus?* (s) Quan-
 v. 5. do manus ejus protendebantur in cor-
Fortitudo nibus crucis, fortem ligans extermi-
Christi in natorem angelum, mortem necans
cruce fuit vindicem hominum, ibi ad horam suam
ipsius man- absconderat fortitudinem, & patien-
suetudo. tis infirmitate occultaverat impassibi-
 lem Deitatem; *quæ est autem fortitu-*
do tua, interrogat crucifixum Re-
 demptorem eminentissimus Drogo ab
 Ostia, *nisi mansuetudo tua?* (t) In-
 (t) *Lib. de* terimat Ananiam cum Saphyra Apo-
Pass. stolorum Princeps, ut se demonstret
 obtinuisse zelum in spiritu vehemen-
 ti; excæcet Elymam magister gen-

tium, nè excæcetur Proconsul Ser-
 gius; imò, ut oculata fides victoriam
 reportet adeò illustrem, ut exinde
 Paulus vocari cœperit, qui semper
 hætenus Saulus appellabatur; ut enim
 Nazianzenus subtiliter insinuat, *pro*
pietatis pramio, nominis commutatio-
nem accepit; (u) exardescant æstuan-
 tes filii Boanerges adversus inurba-
 nos cives Samariæ, intraturum repu-
 diantes Redemptorem, igneam de
 cœlo pluviam accersere meditentur,
 quid mirum? nil enim filiis tonitru
 consuetius, quam fulgurare, quam
 fulminare? *Verum dominus, cum man-*
suetudine ac benignitate in nos sit in-
comparabili, eos increpat, quod vi-
identes eum non potentiâ ad punien-
dum, sed clementiâ, mansuetudinēque
utentem, conarentur ipsi ignem de
cœlo deducere, commentatur Titius Bo-
 strensis. (x) Abscindat Malcho auri-
 culam exæstuans Petrus, restituet
 amentatam JESUS, ut suæ benigni-
 tatis munificentiam, suæ mansuetudi-
 nis fortitudinem ostendat. Denique
Apostoli mortuos suscitârunt, quod Deus
solus; & debiles redintegrârunt, quod
nemo, nisi Christus, imò & plagas
inflixerunt, quod noluit Christus; non
decebat eum scire, qui pati vene-
rat, (y) concludit Tertullianus. Su-
 pervolet columba, quæ, definiente
 Chrysostomo, animal mite est, no-
 strâ familiaritate gaudens, ut ad ex-
 emplum baptizantis JESU columbi-
 nam æmulentur mansuetudinem, quot-
 quot per Christum renascuntur in ba-
 ptismo; compareat in Regis regum ca-
 pite, in vertice domini dominantium
 fovens & blandiens columba, ut ejus
 per quem Reges regnant, & legum
 conditores justa decernunt, piissi-
 mam mansuetudinem, mitissimam
 charitatem in hoc præfigurante Sym-
 bolo notificet ac demonstret. Assi-
 gnât aliam Cantuariensis Anselmus
 rationem; cur incorporeus ille spiri-
 tus appareat in corpore, & velut car-
 ne circumamictus advolet incompas-
 sibilis cum carnis spissitudine ac gra-
 vitate? prodigiosæ combinantis ex-
 emplum efficacix attribuendum est, quò
 sanctus alliciebatur spiritus, ut ab
 empyrea deciduus regione circumvol-
 veretur corpore, involveretur carne;
rectè Spiritus sanctus corporali specie
apparet, quia filius assumendo corpo-
ris

(u) *Orat.*
35.

Corripiun-
tur disci-
puli ob ni-
miam se-
veritatem
à mansue-
tudine
Christi.

(x) *In Cat.*
Grac.

(y) *Lib. de*
Pudicit.
c. 21.

(2) *In 3. c. Luc.* *ris veritatem jam descenderat. (2)*

*Spiritus
Sanctus
apparet
super For-
danem in
specie cor-
porali.*

*Quia
Christus
velut ex-
emplo pro-
cessit car-
nem assu-
mendo.*

(a) *Sup.
Matth. 10.
v. 37.*

(b) *Matth.
12. v. 47.*

Descendit de cœlo filius, descendat trahente filio sanctus Spiritus de throno gloriæ; assumpsit corpus hominis æterni Patris unigenitus in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, lateat absconditus Patris & filii Spiritus alliciente filio sub columbino corpore, quasi columbam induens sub corporali specie se occultans; quid laudabilius in exempli præconium excogitari valeat, quid dignius prædicari? Si præcedentis exempli potentia omnipotentem DEum corporeo tegat velamine, si cœlo detrahat cœlorum Principem, quo non trahetur ambitu, quo rapietur impetu animatus terræ limus, & massa pulveris, quam levis ventus dispergere consuevit? vidisti trahentis exempli robore de cœlo trahi DEum, nec corpus spiritui adversum à Spiritu reprobari; vide nunc elevantis exempli beneficiò de terra in cœlum trahi hominem, & DEO homini prorsus mirabili conjungi parentelâ; factus obediens usque ad mortem DEI filius, obediens adeò adamat DEI filios, ut se obediens animæ, tanquam divinæ matris, filium profiteatur; ecce enim præpedita Mater JESU confluentium turbarum colluvie stabat foris ad vestibulum, egredientem filium salutatura, quod notans malevolorum aliquis, ut arguit cum Hieronymo Albertus: *insidias statuit struere Salvatori, tentans, an carnalia spiritualibus præponeret contra doctrinam suam;* (a) accedit pede intrepido, interpellans importunâ periodò prædicantem: *Mater tua & fratres tui foris stant quærentes te;* (b) sed Verbum, quod prædicando Dei verbo occupabatur, respondit malignanti indignabundus: *quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & Mater est.* Ad illum divinæ cognationis apicem evehitur obediens, eò deducitur fidelis subditus, ut suum generet in aliorum cordibus conditorem; non tantum fraterni juris privilegiò efficiuntur singuli hæredes DEI, & cohæredes Christi, sed insuper Genitricis divinæ nomenclaturam cum præcellentia sortiuntur: Adjungit Gregorius: *Qui Christi frater & soror est credendo, mater efficitur prædicando.*

(c) maternâ certè condignus æstima-
tur prærogativâ apud incarnatam Pa-
tris sapientiam, cujuscunque aut voce
de cathedra tonante, vel doctrinâ de
pulpito resonante, amor divinus in
audientis mente generatur; sed qui
obedientiæ præmium collaturus ma-
ternitatem contulit, non sinè urgen-
tis motivi conditione, subtraxit pa-
ternitatem. Non obest allegoricæ ge-
nerationi, si felix anima, quæ geni-
trix dici promeruit, pari elogio geni-
tor nuncupetur? quid obstat commu-
nicari paternitatem fecundæ illi ani-
mæ, cui maternitas communicatur?

Examinans ortam in tempore DEI
hominis genealogiam Doctissimus
Præsul Abulæ Tostatus, diversitatem
quam nunc monstrat in serie Lucas
Evangelista Matthæi dissimilem, si
non oppositam, explorat; maturòque
concludens judicio, eorum alterum
Christi progeniem secundum carnem
recensuisse, alterum spiritualem pro-
paginem assignasse subtiliter decer-
nit; Quod, ut demonstret evidentiùs,
adjungit: *Omnes verò justos Lucas di-
xit esse Patres Christi, quia sunt Pa-
tres propter similitudinem honestatis.*

(d) Sit vir obediens Frater primoge-
niti ex multis fratribus, sit subjecta
Superiorum nutibus anima soror cœ-
lestis Sponsi, ob propinquæ humili-
tatis vinculum, sit studiosa Divinæ
voluntatis æmulatrix instar puerpe-
ræ generantis DEI Filium, qui ne-
minem respuit fieri matrem suam,
quemadmodum vult Patris sui cœle-
stis impleri voluntatem; sed Patris
gloria non cuilibet Adæ filio conce-
ditur, hoc glorioso nomine non qui-
libet insignitur, est specialis proprie-
tas, cui præ cæteris attribuitur, est
sola exempli boni qualitas, quæ hanc
paternitatem promeretur, similitudi-
nem pro fundamento exigit hæc re-
latio, cujus fundandæ ratio est imita-
tio exemplaris. Ut Christi Pater ab
hoc illustri Filio recognoscatur, non
sufficit, per viam justificationum im-
munem currere viatorem, non suffi-
cit, obediens loqui victorias ad-
versus insultantium adversariorum
tentamina, sed insuper exigitur simi-
litudo divinæ honestatis; requiritur,
ut in omni decursu viæ tuæ, in quo-
vis peregrinationis tuæ exercitio, æ-
muleris illum, quem vis in aliorum

(c) *Hom. 3.
in Evang.*

*Christus
promittit
obedienti-
bus fra-
ternita-
tem & ma-
ternita-
tem, sed
non Pater-
nitatem.*

(d) *In Cap.
1. Matth.
v. 27.*

*Soli qui
Christum
ut exem-
plar respi-
ciunt, &
aliis ex-
emplo pra-
fulgent,
sunt Chri-
sti Patres.*

*(e) In Cap.
28. Gen.*

*(f) In 3.
Cap. Luc.*

cordibus exprimere, in aliorum sanctis mentibus generare; præclarò Divinæ perfectionis exemplò fulgeat, est necesse, ideatos à Sole Justitiæ radios in aliorum animas reverberet, qui hoc magnificum Parentis nomen adipisci, quisquis augustam Patris prærogativam, erga æterni Patris consubstantialem unigenitum, desiderat participare. Intuere contemplabundò affixus oculò prodigiosam somniantis Jacobi scalam, à valle lachrymarum, à proscriptorum exulum territorio ad usque filiorum DEI Regiam pertinentem; meditare administratorios Spiritus per gradus singulos & descendentes pariter & ascendentes; in quo sublimi symbolo adumbratam incarnandi verbi genealogiam testatur Abulensis: *Ista tota scala designat lineam Salvatoris nostri*; (e) in cujus graduum diversitate diversitas personarum ad lineam hujus profapiæ spectantium designatur; quis neget enim fratres ad hujus cognationis ordinem pertinere, sorores in portentosa hujus arboris ramis collocari, matrem magis appropinquantem cæteris illustri, hoc privilegio copiosius gloriari? *Isti gradus incipientes à terra, prosequitur infulatus Præsul, perveniunt usque ad cælum, ad Dominum innixum scala.* Quòd si, Anselmo commentatore, fundamentum scalæ hujus Christus est, qui semetipsum humiliavit, ut omnes suos exaltaret, illos videlicet *qui faciunt voluntatem Patris sui, qui in cælis est*; (f) profectò innixus scalæ Dominus est primum illud principians principium, Pater ingenuus, ex quo omnis Paternitas in cælis, & in terris nominatur; ad hunc supremum scalæ gradum solius Patris est pertingere, qui pari similitudine tam coram terrigenis spectatoribus, quàm coram beatis mentibus, unigenitum repræsentat: Solus Pater, non solà generatione, sed etiam exemplari generans imitatione, in fratrum sororumque confederatis cordibus, DEI Filium, innititur hujus scalæ originali principio, ut in eminentissima supremæ dignitatis specula, velut delineandus, effulgeat exemplorum splendoribus, insigniori præ cæteris resplendeat sanctitate, plerisque ex cæteris præcellat similitudine divinæ honestatis. Hac

est exempli gloria, hæc est singularis illius prærogativa; Est civitas sed supra montem posita, quæ viatorum oculis palàm exponitur inspicienda, lucerna est declinans modium, requirens, ut luceat omnibus, candelabrum; Objicitur velut effigies in speculo, auditur & addiscitur quasi magistra publicæ disciplinæ, innocens conversatio ut profit cæteris, spectatur in exemplo, cujus simplex intuitus monitio correptionis est, confusio prævaricationis, & quos præceptum à transgressione non revocat, exempli efficacia refranat. Intuere volantia avium agmina, qualiter reciprocante impetu, suis se invicem alis feriant, sic pariter religiosæ justorum animæ alternis excitantur virtutibus, ut evolent sublimius, quos alà suâ ille percutit, qui exemplò sublimioris sanctimonix ad vastius sancti amoris flammicidium accendit: *Alà meâ vicinum animal fero* (inquit Gregorius) *si quando alteri opus bonum quod imitetur ostendo.* Sunt namque ex pluribus plerique quos ad cœlestis Patriæ desiderium verba leviter stimulant, sed fortius exempla fortium impellunt; minùs quippe sermoni creditur, longè plùs fidei, operibus adhibetur.

Qui nuper ad excelsum Apostolici senatûs subsellium pauperes evocavit, ex piscatoribus piscium captores hominum futuros, qui homo cœlestis verbi, & attrahentium exemplorum fagenâ, periclitantes animas in vitiorum gurgite, ad lucem extraherent veritatis, ad vitam eveherent sempiternam; ille qui nuper in primos Ecclesiæ militantis Principes, Petrum & Andream, Joannem & Jacobum assumpsit, reparatores retium, germanos inopes, obscuros stemmate, ignobiles origine, nunc evocat divitem à telonio, ab usuris removet divitem, à nummulariorum mensa Matthæum avellit publicanum: cum transiret indè *JESUS vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine.* (h) Transiit amator hominum, nè ultra remaneret loculis affixus homo, aureo argenteove pondere pressus, cautionum vinculis constrictus, peccatorum funibus insolubiliter alligatus; transiens Dominus allicit divitiarum vile mancipium, ut transeat in allicientis

*Qui exemplo pra-
lucet, me-
retur su-
premi-
gradum
scale Ja-
cobi.*

*(h) Matth.
9. v. 9.*

allicientis servulum, ut transfiliens momentaneam terrenarum possessio-
num congeriem, ad cœlestem festinet hæreditatem. Vidit hominem, quasi non videret Matthæum; imago Dei, sed deturpata, sed inquinata, divinis objiciebatur oculis reparanda; avertit oculos à Matthæo potente Telonario, cui temulentus auri furor suam impresserat effigiem, & radix omnium malorum, avara cupiditas, debebat penè lineamenta depictæ Divinitatis; sedebat, imò jacebat affixum terræ vas contumeliæ, ut assurgeret in vas honoris & gloriæ; surrexit transeunte & erigente Domino, de quo suo jam præcinebat sæculo prælagus futurorum Habacuk: *Egressus es in salutem populi tui*; ad salvandas animas filiorum Adæ, quando à summo cœlo egressionem suam auspiciatus, castrametari voluit in virginali utero, ut profiliens in vallem lachrymarum, foras ejiceret mundi Principem, proscriberet à DEI Filiis Principem tenebrarum: *in salutem cum Christo tuo*; (i) legunt septuaginta commentatores: *ut salves Christos tuos*; illos videlicet, quos Spiritus Sancti gratiâ velut unctione salutiferâ noverat inungendos. Egrediebatur pariter, ultrâ ad usurarum arcus sedere renuens, novus præcedentis JESU pedisequus, abjectoque cupiditatis pondere, *exsiliit* apud Isaiam *sicut Cervus claudus*, (l) qui prius claudicabat in via mandatorum DEI, saltans præ gaudio liberationis à captivitate sua; surgit relictis omnibus, quæ olim ut grandia existimabat, ut pretiosa computabat; sequitur Ducem strenuus miles, & in fidelis sequelæ præmium suummet Conditorum, suummet Redemptorem meretur habere convivam; qui sitiens pœnitentis telonarii lachrymas, esuriens suspiriorum fercula, venit ad hominem DEUS, ut homo traheretur ad Divinitatem; non enim ventris erat convivium, sed virtutis prandium, dulce convivium sapidissimæ conversionis. Nil sapit suavius avido Venatori, quàm si fera suis confossa jaculis, suis obtenta laqueis, suisque manibus victimata, prandenti apponitur in cibum.

Ferinum esuriebat cor, ferinam desiderabat animam pastor optimus,

cœlestis sagittarius, qui dum inclinaret cœlos ut descenderet, non venit vocare justos, sed peccatores; nec neges ideo vel potius negari suspiceris venisse omnibus, qui singulos Adæ filios redemit, quos omnes quia reperit fuisse vel esse peccatores, salvandis omnibus venit; prospexit quidem de cœlo sancto suo super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum, sed coronati Psaltis effato, *omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum*, (m) (m) *Psalm.* 13. v. 3, cujus Mater virgo est, cujus Pater fœminam nescit; qui *discumbebat*, ut loquitur Chrysologus, *plùs in Matthæi mente, quàm sigmate, & epulabatur non cibus, sed reditu peccatoris*. (n) (n) *Serm.* 29. Hac tamen ferinâ non contentus mensâ, multiplicari dapes exoptavit; idcirco commiscuit se prandio Pharisæorum, accubuit mensæ peccatorum, cui non unus duntaxat conviva affidebat, sed multi peccatores, Matthæo recensente, *discumbebant: erat turba multa publicanorum*, describit salutare convivium Evangelista Lucas; (o) nec credam ego, finè grandi mysterio describi ab utroque multitudinem convivarum; id ipsum quippe Marcus insinuat, dum exprimens commensalis DEI clementiam, hanc numerosæ communitatis circumstantiam evulgat: *multi publicani & peccatores discumbebant cum JESU*; (p) quos invitante, aut dissimulante Matthæo, convolantes expendens Anselmus, pulchro id factum præfatio commentatur, ut qui Apostolus & Doctor gentium erat futurus, in prima sua conversione peccantium gregem post se traheret ad salutem, & jam perficeret exemplo, quod perficere debebat & verbo; ut prædicationis ministerium desideratum consequatur effectum, præmittitur exemplum; hujus energîâ suffulciri necesse est omnem eloquentiam, ut persuadeat; quodsi à consiliis subtraxeris, quodsi à mandatis præceptisve avulseris, minùs avidam in subditis ad exequendum comperies voluntatem; fidelis subditus superiorum jussa exsequitur obtemperando, sed longè velocius, multò deliciosius æmulatur exempla; nec mirare; nam exemplum urget obmutescente linguâ, dum vox imperantis linguæ,

(i) *Is. 3. v. 13.*

(l) *Is. 35. v. 5.*

Christus insidiatur quandoque avidius peccatoribus capiendis, quàm justis eripiendis.

(o) *Cap. 5. v. 29.*

(p) *Cap. 2. v. 15.*

Matthæus attrahit publicanos ad convivium, ut non tam commensales, quàm sui exempli efficerentur imitatores.

linguæ, si desit exempli patrocinium, inclinatur non expugnat; inchoanti Apostolatus tyrocinium suam adjungat panegyrim Paschasius: *unius peccatoris conversio multis exemplum præbuit pœnitentia, & in domo ad quam prius multos secum propter lucra con-*

(q) *Lib. 5. duxerat, ad veniam invitat. (q) in Matth.*

(r) *Lib. 2. de Just. antiq.*

Legeram quandoque inter præclara Valerii maximi commenta, majores natu in conviviis egregia antecessorum opera inter tibias decantasse, quod ad ea imitanda virtus juvenum alacrior redderetur; (r) quod aliud istò splendidius conviviò, in quo apponitur vinum germinans virgines cum pane angelorum? quodnam validius, ad animandum aptius, ad exhortandum eloquentius illicium ut attrahat, proloquium quod suadeat, oraculum quod convincat, ac peccatoris transmutatio in discipulum Veritatis, qui paucis ab hisce horis erat professor vanitatis? Coacervabantur interim publicanorum turmæ, confusè accumbebant peccatorum turmæ, recreabantur dulcissimâ colloquentis sapientiæ confabulatione moniti pharisæi, animabantur ad vitam gratiæ, intuentes telonii præsidem sanctorum numero aggregatum, & inter reciprocos mutuæ benignitatis affectus versantem; quot Verbi verba, tot ægrotantium alexipharmaca; trahit inopinatus divitiarum contemptus, ipsos Evangelicæ paupertatis inimicos & contemptores ad delibandam voluntariæ egestatis æstimationem; non mea sed celeberrimi Dalmatæ hæc est sententia, quam in favorem exemplaris efficacissimus in perorando Hieronymus depromit: *Discumbentes viderunt publicanum à peccatis ad meliora conversum locum invenisse pœnitentia, & ob id non desperant de salute; vidisse suffecerat, dixisse non suffecisset; perpenderant sequentem discipulum, considerabant invitantem ad epulas, sed nunquam vidissent Apostolum, nisi dereliquentem omnia conspexissent; novērunt antea pecuniæ defraudatorem, usurarum sectatorem, sed ubi juxta pauperrimum Redemptorem stare viderant & sedere, stupendam vicissitudinem æmulari exoptabant, eandem felicissimæ conversionis beatitatem experiri flagitabant; mirabantur Doctorem misericordiæ, quem antea rapa-*

Exemplo teloniaris plures publicani excitati ad sequenda Christi vestigia.

cem avaritiæ lupum agnovissent; sic bonis eliminantur mala, correctaque justorum innocentia relucens ad exemplum, tot ferme attrahit imitatores, quot antea confœderatos suspexerat spectatores. Intentam sibi animam, quæ soli suæ saluti prospicit, carboni comparat moralis Papa; at verò qui vel vi muneris, vel agitatus stimulo sinceræ charitatis, erudit proximum, non quidem verborum copiâ, sed exemplorum normâ, fulgentissima lampas est, quæ & sibi ardet ut videat, & lucet proximo, ut à virtute vitium discernat; quemadmodum radiosa fax grato flammivomi aspectus illicio ambulantes in tenebris recreat & deletat, illuminat & conservat, sic pariformiter, analogâ licet similitudine, ob eminentiam virtutis exemplum Christianæ pietatis, irradiat obscuros intellectus, ut videant hoc phosphoro prælucente; illaqueat dissidentios affectus animæ, ut jam velit, quod noluit, quod antea inordinatâ pruriginē voluit, doleat voluisse; frænò ferocientem equum novimus regere, nè cæcâ rabie agitatus se cum suo præcipitet infessore, & dubitabis solidissimo refrænantis exempli robore, effrænem animam mitigari? tardigradam segnitiam excitari? plus oculus devoti comitis, plus fidi Achatidis intuitus retrahit ad scelus festinantem, ut subsistat, quàm verecundia retineat dilectam Deo filiam, honestæ commorationis sociam ab impudico facinore, à levitate manifesta. Felix qui fulgens illustrat tenebras, & umbras nocturnorum manium dispergit; felicior qui exemplari integritate præditus, integras vitiorum noctes inflamat illucidandas, ut profligentur, illuminandas.

Oculus a-mici attrahitur exemplo, plus quàm verborum pompâ.

Considerans sanctissimi Davidis filius Rex pacificus gravissimam regalis coronæ machinam, suæ teneriori ad huc adolescentiæ imponendam, timuit ad popularis odii colluviem, quâ toties regna cum urbibus absorbentur; contremuit ad inveteratam aulicæ simultatis calamitatem, infremuit ad perduellem civicæ dissensionis continuationem; ut suo consuleret discrimini, ad cœleste oraculum confugit, orationi vacans, augurium obtinuit omnis felicitatis indicium, amplissimâ sponse refertum; au-

Salomon exigit sapientiam, quâ gubernet populum suum.

dire

(s) Sap. 9.
v. 10.

dire libeat supplican-
tem, pro sapien-
tia, cuius directorio, gubernantis suf-
fragio sapienter eruditus Salomon po-
pulum ad Conditoris gloriam guber-
naret: *Mitte illam de cœlis Sanctis*

tuis, & à sede magnitudinis tue, ut
tecum sit & tecum laboret, & sciam
quid acceptum sit coram te. (s) Non
petit habitum erudientem, sed coæ-
vam & coæqualem Patri sapientiam
instruentem; de cœlis Sanctis demitti
eam cogitat, id est, de Angelis, qui
per fruitionem eam indefinenter pos-
sidebant, & de Prophetis, qui per
promissionem prævidebant; utrique
tam beatarum mentium commilito-
nes, quàm vaticini Divinæ mentis in-
terpretes celabant hanc nobis sapien-
tiam, & ideo cœlorum nomine nun-
cupantur; sed cur, amabo, collabo-
rantem desiderat sociam, quæ nun-
quam laborare didicit, beatâ semper
fruens requie in sinu Patris, nunquam
non suaviter requievit? an fortè, quia
proditor Angelus hæc ambo adipisci
concupivit, quia Divinitatis Majesta-
tem nancisci flagitavit, & otiosi quie-
tas inter delicias desiderabat, quando
in elatione mentis suæ delirans into-
nabat: *Sedebo in monte testamenti, si-*

(t) Isa. 14.
v. 13.

Sapientia
DEI exci-
tat homi-
nem ad la-
borem.

milis ero Altissimo, (t) id est, Christo,
subjungit purpuratus Hugo: in sessio-
ne requies, in similitudine æqualitas
adumbratur. Prudentius & utilius
perorat orans homo, qui petit DEI
Filium paulò minus ab Angelis mi-
norari, dicendo & optando, ut me-
cum sit: insuper sciens se ad laborem
natum, ut avis nascitur ad volatum,
postulat laboribus applicari; adjun-
git aliam rationem Eminentissimus
Cardinalis, ob quam providus Salo-
mon secum collaborare exoptavit
DEI Filium, incarnandam Patris Sa-
pientiam: *Ut scilicet videns Dominum*
suum laborantem facilius ferat labo-
rem suum, & fortius & securius ani-
metur ad pugnandum. Pudet defati-
gatum militem non configere, dum
suum videt intrepido luctamine Du-
cem adversus obvii hostis audaciam
decertare; sapiens Salomon in arduo
tot populorum regimine ad collabo-
rantem anhelat sapientiam, ut videns
exercituum Dominum contrà rebel-
les spiritus pugnantiem, luctantem
& certantem, profligantem, & vin-
centem, & sternentem, audacter col-

Pars IV.

luctetur, potenter adversetur, & ad
utrumque hoc uno præeuntis exem-
plo admirabiliter animetur. Ab hoc
sapientissimo Principe eruditus Magi-
ster Gentium, suos lustraturus He-
bræos ad pugnam, exhortaturus ad
luctam, iisdem pugnandi regulam
præscribit, dum intuendam in lucta
ingeniti Patris sapientiam præfigit:
Curramus ad propositum nobis certa-
men, aspicientes in auctorem fidei &
consummatorem JESUM, (u) qui nos
consummaturus est in futuro; nam cu-
jus est incipere largiendo fidem, illius
est pariter consummare dando plenam
& perfectam cognitionem; aspicia-
mus in eum, ut imitemur bonum opus
alacriter inchoantes, & usque in con-
summationem perseverantes; solus e-
nim consummatorum intuitus ad ani-
mandum excitat, solus auctoris fidei
aspectus incitat magnanimi herois ani-
mam ad colluctandum. O! quantam
impendit operam suis gestis & factis
factor omnium! ut quos indies salu-
taribus docuerat verbis, eosdem fir-
maret exemplis; felices incolæ illius
domicilii, in quo ancilla pietatem do-
minæ sequitur, & servulus integrita-
tem domini æmulatur.

Ut misereantis DEI benignitatem re-
vereretur secutura posteritas, & gra-
tam fidelitatem famuli admirarentur;
apparuit DEUS Abrahæ sedenti ante
ostium in valle Mambre; quærebat
hospitalitatis fructu refici Divinus hos-
pes, eumque maturum obtulit solli-
citus receptor, quando requiescen-
tibus aliis pater fidei nostræ hospitem
exposcebat ingressum, explorabat ad-
ventum: sedens suspexerat, quando
suspiciens viderat, visis occurrerat
advenis, & acceleratâ devotione ex-
cipiens peregrinos, quos lunato po-
pule adorans in terra, conspectis tri-
bus unum adorat, & Dominum confi-
tetur: Domine si inveni gratiam in
oculis tuis, nè transeas servum tuum;
Trinitatem in typo vidit, hospitalita-
tem religione cumulavit, explanat
Ambrosius: *Tres suscipiens, unum ad-*
orans, (x) Deitatem in unitate suppli-
cabundus adorat, angelicæ dispensa-
tioni in forma visibili obsequentissi-
mè ministrat. Annuunt & acceptant
oblato hospitalitatis officium; quid
enim accidat suavius peregrino, quàm
alacris benevolentia solliciti hospitis

(u) Hebr.
12. v. 2.

Ille solus
Viator se-
curè ad
terminum
properat,
qui in JE-
SUM ocu-
los suos ja-
ctat.

(x) Lib. de
Fide Resur-
rect.

E

in

*Abraham
exemplo
suo & con-
jugem &
filium &
famulos
ad celeri-
tatem im-
pellit.*

(y) Hom.
4. in Gen.

*S. Pater E-
lias docuit
jejunii sui
exemplo*

in recipiendo? Notat subtiliter Isidorus clarissimum beatarum mentium receptorem, figuram triplicem gefisse in semetipso; primam assignat imaginem Salvatoris, qui relictâ cognatione venit in mundum: secundam DEI Patris, dum unico Filio non pepercit in holocaustum victimando: tertiam, quæ in præsentis obsequiosæ hospitalitatis munere suspicitur, expressit similitudinem Sanctorum in limbo obsecratorum Patrum, qui adventum liberatoris sui gloriose resurgentis Christi cum gaudio susceperunt. Festinat exultabundus senex ad tabernaculum, accelerare præcipit, trêsq; farinae similæ mensuras quantocyus præcipit commiscere, non famulo committit negotium, nec ancillæ, sed vetulæ injungit conjugii, volens fidelem vitæ suæ sociam recipiendarum à caligenis commensalibus gratiarum participem reddere, quemadmodum & laborum; nec præstolatur acceptantis responsum justus, sed excurrens ad armentum, vitulum tenerrimum tollit; sed qui per semetipsum melioris vituli electionem facit, eundem tradit puero coquendum; dumque accelerans Ismaël cibum præparat, mensam intemeratus senex instruit, qui uno sui fervoris aspectu, uxorem ad festinandum excitat, filium ad promptæ servitutis accelerationem stimulat, unô præcedentis ac properantis Abrahamæ exemplo, universa domus familia; *Currit & recurrit, ipse currit, uxor festinat, puer accelerat, nemo piger in domo justî*, scribit Origenes. (y) Trahebat dum præcurrebat, excitabat dum laborabat, animabat dum præparabat; alliciebat festinans ad festinandum, stimulabat præproperus ad imitandum. Vides uno Patrisfamilias exemplo, incolas reliquos cum servulis non tam allici, quam rapi? Nec unus à senis sensu discrepabat; tantum apud subjectos valet autoritas domini, exemplum domini præcedentis; non refragabatur senium in vetula, quin properaret, non tenebatur ætatis in Ismaele parvulo, quin laboraret.

Volat prodigiosus in miraculis, portentosus in flagellis, rapitur ignivomente curru, illustris creaturarum triumphator Elias: Volat a-

lis, sed igneis alatus, quadrigæ imponitur igneæ, & augustô Beatarum mentium imperiô, vel verius exoptatô administratoriorum spirituum ministeriô, victor empyream versus regionem ascendit; victorem dixi non barbararum gentium, non munitarum urbium, non inimicorum agminum, sed sæcularium voluptatum. Illa succumbentis naturæ violentia quaestionem sat arduam videtur excitare, cur vorax flamma moderatorem suum non aggreditur, cur insidentis Eliæ corpori non adversatur, cur caro & sanguis ab esuriente flamma non absumitur, sed inter terrifica fulgurantis quadrigæ incendia parcitur circumvallato gubernatori? Reprimatur ab insidente moderatore, furibunda in glivies exæstuantis flammicidii, anhelantia hiantium flammarum ora cultus jejunii refranabat, erudit ignem clarissimus jejunii professor, docet flammarum verocitatem jejunare, nec aliam ferocienti ignium pyræ lectionem præscribit, solum in enervato corpore exemplum objicit, quo tota circumflui ignis Vulcania didicit à cibo vetito esurire. Quid decet hominem terrigenam in hoc exemplo æmulari? præiverunt feroces flammæ, discant exemplum homines imitari, quando expers rationis flamma exemplum abstinentiæ aut imitari cogitur, aut à motore Angelo ad æmulandum sinè cognitionis privilegio, sinè voluntatis beneficio commovetur; enimvero, quis humanâ virtute equos igneos ab ustulando deterruisset, ab inflammando præpedivisset, nisi exemplum jejunantis Prophetæ ad jejunandum refranasset? hac pariter animatus exempli efficaciam, fidelis filius ad jejunandum animabatur, ad prælucendum discipulis assiduô jejunii exercitiô persuadebatur; *Eliseus Vates*, inquit Ambrosius, *à Magistro quidem didicerat parsimoniam, cum filios aleret Prophetarum, vitis agrestis grumulis mensas onerabat.* (z) Regrediamur à secundo ad primum Domini Præcursores; Vix factum est Verbum Domini super vocem suam, vix super servum Dominus residebat, quando testificabatur exstimulantibus verbis de Christo. Zona autem pellicea vitam voluptuosæ juventutis increpabat,

ignem abstinerere ab incendio.

(z) Lib. de Elia c. 6.

Joannes exemplo

*suo trahit
urbes ad
solitudi-
nem.*

(a) *Serm.*
137.

(b) *Matth.*
3. v. 5.

(c) *Hom.*
II. o. in
Matth.

(d) *In A-
scetico.*

crepabat, zona pellicea sumptuosa lascivientis superbæ syrmatæ conde-
mnabat, mel sylvestre cum locustis
progeniem viperarum ab Epulis ad
castam temperiem avocabat; curare
venerat vulnera, sed cum dolore,
poterat indulgere veniam, sed cum
pœnosa satisfactione, prædicans ba-
ptismum pœnitentiæ, per quod teste
Chrysologo, *purificabatur homo ad
pœnitentiam, non promovebatur ad
gratiam*, (a) nec levi prædicantis suc-
cessu, nec nisi incomparabili con-
volantium auditorum fructu; enim-
verò exhibat ad eum *Ierosolyma, &
omnis Judæa, & omnis Regio circa
Jordanem*, (b) resonabat quippè sub-
limiùs, vociferabatur altiùs inteme-
rata vitæ conversatio in eremo,
quàm vox clamantis in deserto; as-
signat rationem magnetismi Chryso-
stomus: *Erat enim mirabile in hu-
mano corpore tantam patientiam vi-
dere, quod denique & Judæos magis
attrahebat magnum Eliam in eo vi-
dentes*, (c) in solitudinem evocabat
urbes & oppida, nè ille, qui se no-
verat præcursores, solus reperiretur,
sed assequeretur Apostolos, quos ille,
suos velut discipulos, ad incarnatæ
Sapientiæ regulas erudiebat. Notat
subtiliter magnus asceta Nilus: *Qui
sericis vestibus induebantur, ad zona
pellicea spectaculum concurrebant*, (d)
qui eburneis in stratis lasciviebant,
qui in floridis deliciarum thalamis re-
quiescebant, dimissis mollibus lectu-
lis, in arenæ lectulo recubare cum
flore campi, sub obumbrantibus arbo-
rum foliis sub dio habitare non hor-
ruerunt; si attractivum allicientis il-
licium requiris, si admirabilem sua-
vis & fortis violentiæ virtutem in-
vestigare satagis, respondebit comme-

moratus Pater: *Videndi viri cupidi-
tas omnem sensum molestiæ absterge-
bat, virtutisque spectaculum labores
& incommoda leniebat*, unius sylva-
rum incolæ spectaculum, unius præ-
scripti exulis abdicatio ad pœniten-
dum regna evocat, non quidem sua-
dentis linguæ beneficio, sed imperan-
tis exempli magnetismo. Et cur a-
mabo deproperanti ad agni nuptias
sponsæ præscribitur, pro nuptiali syr-
mate non vestis aurea, non torques
gemmeus, sed *cui datum est, ut coope-
riat se byssino splendenti & candido?*
(e) datum est illi quod à se ipsa ha-
bere non potuit, nec aliunde nisi de-
super accepit; sed ubi purpura pu-
dicitæ, ubi paludamentum Regiæ
Majestatis? an fortè ex quo percus-
sæ & vulneratæ pallium abstulerunt
custodes murorum, palliari timuit
aut recusavit? *Pallium suum subla-
tum dicit*, commentatore Ambrosio,
ut operta meritis & nuda fulgeret, (f)
cur ergo byssinò induitur, dealba-
tur candidò, splendenti adornatur?
induitur byssino, de quo Albertus
Magnus attestatur, *sicut byssus per
multas tunsiones ad candorem perdu-
citur, sic Sancti per multas tribula-
tiones ad gloriam perducuntur*. Re-
solvit insigni documento splendoris
& candoris dubium Doctor melli-
fluus, dum de electo Sanctorum ag-
mine effatur: *Candidi sunt interiùs
quoad se ipsos splendidi, exteriùs quoad
alios*; candore suam coronant inno-
centiam, splendore irradiant aliorum
vitam, ut in candore propriæ puritas
conscientiæ adumbretur, in splen-
dore exemplum proximo ad se
sanctificandum mediante
gratiâ præbea-
tur.

*Sancti
candent &
splendent
in byssino,
candent
per inno-
centiam,
splendent
per exem-
plum.*

(e) *Apoc.*
19. v. 8.

(f) *In 5.
cap. Cant.*

ALEPH.

VERSUS I. Dispersi sunt lapides Sanctuarii in capite omnium platearum.

SERMO TERTIUS.

Sacerdotes & Religiosi sunt lapides Sanctuarii, qui tunc in capite platearum disperguntur, quando negotiis Sæculi implicantur.

INamoratus sponsus sanguinem sponsatam sibi in fide consolaturus Ecclesiam, tenerrimæ compassionis affectu, apud Secretum sui oris interpretem Isaiam pauperulam nuncupat, tum propter miseram statûs præteriti calamitatem, quando eidem deerat omne bonum, quando eidem inerat omne malum, quando nefandæ Idolorum tyrannidi mancipata, in omni nemore prosternebatur, adorans simulachra iniquitatum; tum propter humilem sui reputationem, quando conversa ad sponsum & pastorem animarum suarum convellebatur à tempestate immanissimarum persecutionum, avellebatur crudeli sævientium tyrannorum barbarie ab amore terrenorum, frugiferæ instar palmæ, quæ cum evellitur, à terra separatur. Consolaturus igitur inter acinaces trepidantem, inter tormenta carnificum singultuantem, inter quotidiana examinatum filiorum funera lachrymantem, dum se mox consumendam metueret, eandem ad magnanimam malorum tolerantiam hac sponcione hilari animabat, *ecce sternam per ordinem lapides tuos & fundabo te in sapphiris* (a) quis timeat sublimi licet machinæ, quæ huic solidissimo innititur fundamento; præfigurabantur ordinandi pro meritum discrimine lapides sanctuarii, ut famulentur singuli, locantur universi, juxta lapidem angularem, in fundamentis Sion probatum in passione, pretiosum in resurrectione, absconditum ab oculis aspicientium in ascensione; sternuntur per profundam submissionem, ordinantur per regulatam charitatem; nec enim aliud illorum pondus est à pondere amoris, qui ad normam directricis sapientiæ eosdem

Ecclesia olim pauperula, quia dono fidei exstitit destituta.

(a) Isa. 54. v. 11.

locat in serie, ut nihil inordinatum profiliat, nihil non ordinatum appareat, censurantibus oculis spectatorum, sic Apostolico conformiter oraculo, quosdam quidem posuit DEUS in Ecclesia primum quidem Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, deinde virtutes; (b) durissimos experta est lapides carnificum barbaries, impotentes vel commoveri, nè dicam conteri potentes; lapides vivi in domos spirituales superædificati ut reædificetur domus DEI in cordibus electorum.

Adjungit aliam largitor bonorum omnium promissionem: *fundabo te in sapphiris*. Est lapis iste aëreo colore præditus, micante stellâ admirabiliter insignitus, qui virulenti timoris inflationem sedare consuevit & curare; fundata est Mater Ecclesia in viris religiosi, ut commentatur purpuratus Hugo, *& bonæ vitæ, qui fuerunt fortitudo populi*: fuisse adstruit, & quia Præsens non coëxistit præterito, esse defacto vel abnuit, vel ambigit vel diffidit: sapphiros dixeris aureo insertos annulo, sacros religionum cætus, in claustris fulgentes, coruscantes, in cellulis securè rutilantes, in asceteriis sublimiter micantes, ubi dum nisi sidera non desiderant, nisi cœlestia non recogitant, nisi suprema non adamant, nisi cœlestia non expectant, aëreo colore terrenam Jerusalem effigiant, cœlestem Solymam oblectant; suâ condecorantur stellâ, nec aliâ, quàm de qua dicitur cuidam Creditori: *dabo illi stellam matutinam* (c) non illam, quæ cecidit de cœlo Lucifer, qui manè oriebatur, nisi forte suis calcandum pedibus hoc sydus erraticum subjiciatur; Illi conformiter voto Doctoris Gentium: DEUS

(b) 1. Cor. 12. v. 28.

Viri Religiosi sunt sapphiri in quibus Ecclesia fundatur.

(c) Apocal. 2. v. 28.

pacis

(d) Rom.
16. v. 20.

pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter (d) nam licet ille exterminator angelus in hujus mortalitatis stadio non valeat omnigenâ contritione conteri, valet nihilominus insigniter sauciari, quem sauciavit ille, cui gratulabundo coronati vatis dramatice applauditur; *tu humiliasti sicut*

(e) Ps. 88.
v. 10.

vulneratum superbum (e) tunc planè quando humiliavit semetipsum in similitudinem hominum factus, humiliatus humiliavit Draconem magnum, qui quia per superbiam superbos possidebat, datô humiliatæ Deitatis exemplô, didicit ambitiosus homo damnare superbiam suam & DEI hominis humilitatem imitari, hinc perdens quos habebat humiliatus est & fuso sanguine Redemptoris amisit Chirographum nostræ subjectionis, quo perduto vulnerata est superbia sua, unde enim *superbiebat* interpretatur, quærendo Augustinus, nisi quia cautionem contra nos tenebat sed vulnerata est stella ista, sauciatus est Angelus non penetratâ carne, quam spiritus non habebat, sed percusso corde ubi arrogans, ubi ambiens, ubi superbus est; hanc stellam dedit electis suis altissimus sed conculcandam undantaxat immaculatæ mulieri contendam. Dabo stellam claram scripturarum intelligentiam, & Evangelicæ veritatis cognitionem, inquit Gagnæus. Dabo stellam ex illis unam, quæ astra matutina nuncupantur, solius DEI

In stella præfiguratus Angelus custos, B. Virgo, & ipse Christus.

laudibus intenta, *dabo illi Angelum sanctum suæ vitæ custodem* explanat Rixelius quem si fidelis instar pedissequi insequetur, comitem gloriæ in ipso suæ peregrinationis termino consequetur. Dabo illi stellam matutinam, quæ, Eleutherio perorante, solem dedit, & sicut sola ex stellis matutina lucet, cum solo id est benedicto filio

(f) Orat.
de dormit.
B. V.

suo, (f) subscribit Andreas Cretenensis, semper in manè coruscans, in ortu semper illustrans, nunquam in occasu peccati caligans. Ascendit sublimius in commentando Alberstatensis Haymo: Christus est stella matutina id est Lucifer, qui in resurrectione pulsus mortalitatis tenebris, quasi Lucifer apparet & perfectum æternitatis diem demonstrat. Relucet iste quasi stella matutina in medio nebulae, afflictos recreans post tenebrosam calamitatum noctem, caligantes illuminans

eliminata tenebrarum Principis potestate, ut fidelis lucis filius habeat lumen vitæ; nec eget clariori interprete elucidanda Veritas, dum de se ipsa testimonium perhibet Patris sapientia Ego JESUS sum stella splendida & matutina (g) quid enim hoc splendidius, quid hoc fulgentius sydere? de quo suo objiciebat Jobo scientiarum Dominus nunquid producis Luciferum in tempore suo? (h) quem Pater Luminum in tempore suo Luciferum produxit, quando veniente plenitudine temporis, misit DEUS filium suum, qui natus ex muliere sed virginea, inter tenebras nostræ noctis apparuit, profligandoque obscuritatem peccati bonum & optimum beatæ æternitatis manè, sedentibus in tenebris Adæ filiis nunciavit; qui se Luciferum exhibuit, quando unâ sabbatorum valdè manè, revoluta lapide, surrexit à morte & radiante corusci luminis Majestate, tetram ac diuturnam nostræ mortalitatis caliginem suppressit; hac rutilante stellâ irradiantur Ecclesiæ sapphiri, religiosæ scilicet justorum animæ, quorum illustris Antesignanus gloriabatur, dum suos exploraturus Corinthios percunctatur, an experimentum ejus queritis, qui in me loquitur Christus? (i) comprobabat Pauli eloquium, abundans prodigiorum multitudo, candida verborum nuditas plena mysteriis, sed fucatis destituta figuris & argumentis; lapis erat, quem neque comminabundæ adversariorum minæ deterruerunt, nec inflictæ verberum plagæ restrinxerunt, nec tyrannorum insaniæ à Petra quæ Christus est avulserunt; sapphirus erat stellatus à candore lucis æternæ, ab ipso sole Justitiæ illuminatus, ab eo cujus nomen est vir oriens, irradiatus.

Hunc æmulantur lapidem filioli, quos iterum parturit, donec formetur Christus in eis, id est, similitudo Christi, subjungit Hugo; illius enim conversatio est forma, cui Evangelicæ perfectionis sectatores debent præcæteris conformari. Vis nôsse formam Christi? est forma servi ut discat superbientis Adæ arrogans posthumus in terris humiliari, & cum humilibus JESU discipulis humiliter conversari; Beatos lapides, sed animatos, stelligeros revereor sapphiros, qui si com-

(g) Apoc.
22. v. 16.

(h) Job.
38. v. 32.

(i) 2. Cor.
13. v. 3.

Lucebat Christus ut stella in corde & lingua Pauli.

muni Patrum placito, cœligeni coloris gemma cœlestem denotat animam, in carne ambulanti, non tamen secundum carnem militanti, quæ Apostolico innixa documento inter electas Sionis filias collocata, hoc uno delectatur paradiſmate; *nostra autem conversatio in cœlis est* (l) ibi absentes corpore, mentis præſentiâ sunt contubernales incolæ, illud in terris degere finitur, ista inter empyreos sanctorum civium cuneos commoratur; ibi spe superventuræ passionis delectatur, timore sæcularium curarum anxietur, cuius regnum non est de hoc mundo; exoritur, sed triumphanti Ecclesiæ inseritur, nunquam interiturum, semper perennaturum, cuius imperium est super uniuscuiusque humerum, ad instar pueri, qui natus est nobis, ad instar filii qui datus est nobis; dominatur sed suo corpori, contra quod anima pœnitens divinas ulciscitur injurias, vel offendente linguâ, vel delinquente dexterâ, vel lasciviente carnis illecebrâ, seu superbiente elati verticis arrogantia, supernæ quondam inflictas Majestati; quô tamen rigore pœnitentiæ solidus non emollitur sapphirus, sed ad patiendum induratur amplius. Denique sapphirorum pretiosa progenies, dum cœlum aspiciunt, in cœlum tendit; contemplantur siquidem, licet adhuc exules, non ea quæ carneis videntur oculis, sed quæ non videntur in corpore mortis huius. Harum cœligenarum mentium commendaturus eminentiam suis dicebat discipulis Magister veritatis, & *vos similes hominibus expectantibus Dominum suum* (m) & quia similitudo identitatem negat, qui hominibus assimilantur, esse simpliciter homines negantur; exhibeat symmetria exterior Adæ filium, sic tamen, ut interior imago DEI filium ostendat; sit in mortali corpore humana fragilitas, si modò immortalis anima victrix caduci corporis regnet, & dimicet spiritus fortitudo. Applaudant non jam Iconii, sed quotquot sæcularis vitæ mundani professores sunt, *dii similes facti hominibus descenderunt ad nos*; (n) exterius humani, interior divini, descendant ad terrigenas non ascendant, qui enim sapphirum exhibet cœligeni coloris, descendit ex beato-

rum regia ad mundi curiam, non volens sed coactus, descendat ex participatæ divinitatis gloria ad objectæ humanitatis miseriam, nec enim decens est, ex humanæ conditionis vilitate ad Deitatis lucem inaccessibleem ascendere, quod dum incautus tentare efficeret protoparens hominum, cecidit ex affectato concupitæ divinitatis ascensu, in omnigenæ calamitatis voraginem, in præproperæ mortalitatis calamitatem. Sint ergo sapphirinæ mentes hominibus similes, sed, quod humanum est, excedentes.

Quod si profundius sapphiri originem satagis explorare, videbis gemmam, pluribus cæteris præcellentem, ex elemento terrestri, quod spissum & opacum est originari, quo non obstante statim à primo sui ortus exordio diaphana conspicitur, clarissima defixis spectatorum oculis exhibetur; quid viris religiosâ professione claris est obscurius prima statim origine, in ipsa virtutum cæterarum scaturigine, in nigra & deformi, in ima non sublimi, vili & contempta, humanis coram oculis, mundanis in conspectibus humanitate? abinde non nihil evoluti, in domo syderum radiant; donec suas in cœli sphaeras distributi irradiant sedentes in tenebris & umbra mortis. Vidisti Sapphirinos, inter lapides à claritate fulgidos, à qualitate solidos, à quantitate summos? quorum non paucos amoris deflet lachrymis, elatis plangit suspiriis, singultuans Propheta, luget dissolutam arctissimæ unionis compagem, deplorat dispersos sanctuarii lapides in capite omnium platearum, suum adiungit gemitum magnus inter Pontifices Gregorius, *qui nimirum dispersi per plateas jacent, cum persona sacrorum ordinum voluptatum suarum libidini dedita terrenis negotiis inhaerent* (o) in portu securitatis constituti viatores undosis vorticibus se se ultro injiciunt, spontaneo conamine in fluctus perituri insiliunt, & suum amantes periculum, ad suum præproperare exitum contendunt; dum enim sacra religiosæ solitudinis proculcant limina, asylum deserunt, dumque urbanis se se ambitioso fastu commerciis intrudunt, in curiis profundos perditæ libertatis reperiunt carceres, exosos Evangelicæ sanctitatis; ibi evanida

DEO descendenti ad homines, non ab hominibus ascendenti.

(l) *Ad Philip. 3. v. 20.*

(m) *Luc. 12. v. 36.*

(n) *Act. 14. v. 10. Justus est similis*

(o) *Cur Pastor. Ps. 2. c. 7.*

Sacris ordinibus ininitati sunt inter cæteros lapides sapphiri.

dæ gloriæ mancipium fieri anhelantes, ea tantum in aulis principum operari, ea tantum in viis & compitis effutire satagunt, quæ magnam suæ singularitatis existimatione ingerunt; ea tantum efficere consilia, ea nundinari flagitant popularis auræ præconia, quæ auditores in admirationem trahant.

Fuit Aaron saphirus timore furentis populi dispersus.

Vis similem saphirum intueri in omnium platearum capite miserabiliter dispersum; summum & primum summos inter Israël Pontifices intueri, omnium cæterorum primicerium Aaronem, à præcedenti sanctitate conspicuum, à communicato cœlitus discernentis sapientiæ lumine prodigiosum, cujus interveniente consilio lunabantur exercituum agmina, invadebantur hostium tentoria, cujus prævalente ministerio dirigebantur populorum desideria, compescebantur adversantis insolentiæ commenta; illi cui substernebantur seniorum suffragia, ille, qui eruebat in dubiis oracula, ille, in quo divinæ electionis prælucebat autoritas, ille cujus immunis morum innocentia irradiabat populum, alliciebat spectaculum beatarum mentium, ille ad primum inconstantis vulgi assultum, ille ad manifestam dementati Israël seditio-
nem, non est ausus, ut commentatur Interlinearis, resistere, quia sciebat populum pronum ad occidendum; jam desinit pie vivere, horret infortunata beatæ mortis victima cadere, timet pro conditoris gloria mortem furente infligendam dexterâ subire. Legi benignum melliflui Doctoris suffragium, ad excusandam perterriti sacerdotis pusillanimitatem prolatum: *Aaron sceleratis tumultuantis populi, contra voluntatem suam, clamoribus cessit.* (p) Jacebat diurnis laboribus prostatus, quando ad primum exorientis diluculi aspectum, populari congressu circumvallatus, audire cogitur insanientis populi vociferationem: *fac nobis Deos.* Unô sed omnipotente DEO non contentati pluralitatem exigunt, & quasi divinitatis foret faber ac conditor inanis homo, jubetur Deos facere, & quidem pluralitate numerosos, quantumvis non nisi unum, nec aliud quàm vitulorum caput adoraverint; ut scias docente Glossâ, illum, qui idololatriam

colit, copioso omnigenorum scelerum Dominio mancipari, & quasi tot Diis & dæmonibus famulari, quot vitis eundem contigerit ancillari. Præcipit igitur providus insanientis populi director decerpere jocalia de capitibus mulierum, inaures aureas postulat Theodoreto commentatore, *affectum affectu repellens, nempe cupiditatem pecunie & ornamentorum opponens insano Daemonum cultui.* (q) Vicit tamen indurata Judæorum malignitas, suam non sustinens insaniam, ullâ remedii difficultate superari; unde concludit; hanc quasi violentam renitentis conniventiam à divina benignitate fuisse ignoscendam; verum accessit alius major præterito excessus; qui enim inaures colligendo, non nihil viri constantis metu ad conflandum caput vituli invitus urgebatur, nullatenus ad altaris ædificium idolo erigendum adstringebatur: *Sed ausu libero edificavit altare coram eo. & præconis voce clamavit dicens: cras solemnitas Domini est.* (r) Legit Hebræus præconiam hanc Aaronis vocem: *Festum Jehova cras;* quasi aureo lascivientis vituli simulachro, sacerrium & ineffabile nomen tetragrammaton attribuendum foret. Grandis vesania infatuati Principis Sacerdotum! cujus originem auctor catenæ abinde scaturisse judicat, quod oculos suos statuerit declinare in terram, eosque à voluntate DEI deflexerit ad favorem vulgi; sed exprimit dispersionem saphiri hujus luculentius subtilis Cajetanus: *Aaron primatum nolens perdere edificat Altare coram vitulo, non expectans rogari, sed statim ut vidit vitulum, primus edificavit illi Altare ad sacrificandum ei;* Princeps Sacerdotalis gloriæ, prodigiosus portentorum patrator in Pharaonis aula, germanus sanctissimi Legislatoris frater, horrendo nimis facinore contaminatur; quid valet enormius expectari? Umbra DEI tam pravo scelere obscuratur, dum vano timore corripitur, nè à supremæ dignitatis fastigio, furentis populi rabie in terram allidatur! exculata ambitionis ferocitas, mavult DEUM offendere, quàm lascivienti populo non consentire; imò nè subtrahatur tiara capiti, adjunxit consensui blasphemiam, idolo vitulini capitis

(q) 66. in Exod.

(r) Exod. 32. v. 5.

*Non est excusabilis a crimine superstiti-
onis.*

(p) Epist. 83.

pitis velut Supremæ Deitati solemnitate instituit, & augustissimo solius conditoris Epitheto infamem belluam condecorat! Vide lapidem Sanctuarii sapphirum inter gemmas sublimiorem cæteris propter cœligeni coloris beneficium, pretiosiores reliquis ob stellæ pulchritudinem in suo rationali clarissimè refulgentem; vide margaritarum decus, dedecorum & abjectum non solum in compitis & plateis, sed insuper in capite platearum; de cuius sacrilegis æmulatoribus contestatur moralis Papa: *quia & cum terrena agunt, summi videri appetunt, ut & lata itinera teneant ex voluptate delectationis, & tamen in platearum sint capite ex honore sanctitatis*; quid arrogantius in Sacerdote, quid vilius in Pontifice, quid est indignius Aarone?

Claustres animæ sunt lapides Sanctuarii.

Novi ad hunc omnipotentis finem lapides in sanctuario fuisse collocatos, ut intrâ sancta sanctorum apparerent; non foris in pastaphorio relucerent; ad hoc hodiedum vocante misericordiâ, eligente providentiâ segregantur claustrales animæ, separantur Sacerdotes infulæ, recluduntur voluntarii secessicolæ, ut divinis obtutibus proximi spectabiles se se exhibeant in solitudine, non contemptibiles in mundicolarum societate; ad sublimes montium vertices eriguntur, non suis sed avellentis DEI manibus, ut rejecto sæcularis miseriæ contubernio contubernales altissimi cum Angelis conversentur. Rutilant inter abdita remotæ solitudinis territoria, inter latentia cœlestis Solymæ atria, refulgent velut illuminatæ lampades; colluceant proinde cum beatarum mentium sideribus, non cum fatuis mundi ignibus ardeant à concupiscentiis, non ab inordinatis affectibus exardescant. Hinc filius Abinadab electus suffragante cœlo Eleazar sanctificatur, ut arcam domini custodiret, indefinenter præsentia assisteret, & arcæ domino totius vitæ tempore immotus adhæreret; explanat obscurum illius sanctificationis titulum purpuratus Hugo: *sanctificaverunt, id est Sacerdotem instituerunt*; non quidem ad procurandam auri congeriem, non ad saginandam lautius ventris ingluviem, non ad augmentandam Sacerdotalis infulæ eminentiam, sed ad obsequio-

Eleazar priusquam arcam custodiret, sanctificabatur.

sam arcæ custodiam, ad promovendam, ad incrementandam rationalis animæ sanctitatem; undè, si credimus Abulensi, ad nullum aliud applicabatur ministerium, non alteri præficebatur obsequio, unicam custodiendæ arcæ præfecturam contulit Eleazaro sacerdoti; in arcæ defensionem Sacerdos eligitur, nec alius ab Eleazaro, qui DEI adiutorium vertitur à Rabano; hoc quippe est præcipuum sacerdotalis ministerii exercitium, altissimo assistere, & quod est ineffabile mysterium, incomparabile supremæ dignitatis enchiridium, DEUM in convertendis animarum turmis adjuvans minister. Sacerdotalis domus, collegiale claustrum ob illustrationum communicatarum abundantiam civitas solis dicitur, à solo sole Justitiæ occupandum, omnigenarum virtutum apiarium, incolæ sanctitatis domicilium, aureum cœlestis Sponsi reclinatorium, matris Ecclesiæ tot circumvallatæ hæreticorum, conventiculis, tot acephalis rebellium filiorum agminibus invasæ, à tot insidiarum pyrateriis afflictæ munimentum. Quid accidet infortunatius, quidnam eveniet molestius, quid adversabitur crudelius, quàm si hi vivi lapides superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, per latam ac spatiosam perditionis viam, per amplam voluptatum latitudinem, per licentiosam negotiorum sæcularium perniciem dissipentur; ut enim commemoratus Pater sanctissimus moralizare prosequitur: *sanctuarii lapides dispersi per plateas jacent, cum personæ sacrorum ordinum voluptatum suarum libidini deditæ terrenis negotiis inhaerent*; ex hisce electis & assumptis lapidibus sapientia suam sibi ædificare domum statuit, in qua *immolaret victimas suas*, dum semetipsum sacerdotalibus offerendum & transubstantiandum, labiis suis tractandum, & immolandum manibus, suis sumendum & comedendum cordibus admirabiliter extradidit & commisit; in qua *misceret vinum*, præceptorum suorum, & poneret mensam, Scripturæ intelligentiam eorum mentibus infundens; ut fatigatos viatores, lassatos in via iniquitatis peccatores pane verbi reficerent, & contra dimissarum voluptatum

Domus Sacerdotalis vocatur civitas solis dedicata soli Justitiæ.

Oratio Isa-
aci tollit
sterilita-
tem Rebec-
ca.

Ad San-
ctuarium
animæ, non
alteri
quàm Pa-
storum
Principi
aditus est
referan-
dus.

tum impetus, contra adversantis mundi assultus corroborarent, mittit ex domo hac ancillas suas, videlicet sacratas sibi animas in vitæ regularis exordio nondum à robore spiritûs servos, sed debiles adhuc famulas, ut confundantur fortia carnis & mundi agmina, ac portæ inferi non prævalentes, sed succumbentes elidantur; mittuntur indutæ jam virtute ex alto, ut evocent ad arcem & ad mœnia civitatis, dum enim devoti confessores, zelosi prædicatores æternam vitam denunciant, justorum patriam futuris civibus insinuant, dum regionem umbræ mortis, dum plenam miseriæ, calamitatum voraginem, prævaricatorum oculis obijciunt, illos quidem ad alta cœlestis solymæ mœnia elevant & inflammant, istos verò à suæ iniquitatis præcipitio detinent, & deterrent. Construitur proindè ex pretiosis hisce lapidibus Sanctuarium DEI, ad quod nunquam profanis pedibus, nunquam terrenis affectibus patere debet introitus, nulla ingredientis carnis illecebræ, aut infilientis mundi superbix janua referari, soli Pastorum Principi & Sacerdoti magno secundum ordinem Melchisedech sapphirus iste referetur, Religiosum cor præsentetur, illius incolatus in sacro claustralis animæ domicilio protrahatur; & si quandoque necesse sit ad horam saltèm remove-ri à cordis habitaculo, à mentis receptaculo, non dimittatur nisi benedixerit domui huic, nisi custodierit Dominus, ut ædificet eam. Illustres animæ quarum religiosa integritas exterius quidem omni intemeratæ puritatis decore rutilat, interius longè sublimius Divinis coram oculis coruscat, sed utraque exploranti mundo quantum licet absconditur, nè læsa intoxicantis Basilisci oculò, dum cernitur, perimatur; virtus lapidea acervum quærat in vasta solitudine; quæ vix in urbibus reperiet, ubi secura lateat, ubi ab infestis aspectibus quibus videri renuit elongata delitescat, sphæra veræ virtutis & regia, non turbulenta inter turbas reperitur, sed requiescens sub umbra inter sylvarum concava commoratur, horret inquietis excursibus propalari, timet vanas, inter divagationes periclitari.

Sollicitus Isaac assuetus in agro
Pars IV.

contemplari, deprecabatur Dominum, volens naturæ vincula precibus solvere, & infœcundæ annis pluribus conjugii, sobolem impetrare. Erat Rebecca quidem, ut illuminatus Eleazer assererat, quam præparaverat Dominus filio Domini sui, sed ipsam, quam oculata exquisierat providentia, talem adaptare voluit sapientia, in qua non omnis caro, sed sola fides valeret gloriari; sterilem namque uterum destinavit, quem implorata conditoris Omnipotentia fecundaret: fecundatur ad efficacem supplicantis Patriarchæ interventio-nem, & gemina gravidatur sobole fecundata Mater, ut semen Abraham per Isaac multiplicetur; colliduntur in utero effrænes parvuli, & anxiat-ur Parens, cui conceptus, materiam suppeditabat exultationis & gaudii; sed dolor afflictæ genitricis interturbabat gaudium conceptionis; perrexit gemens puerpera, ut Dominum consuleret, non quidem de loco in locum abiens, quem in locorum quolibet reperendum scivit, sed secessit ab aliis, ut mentem suam colligeret, ut facilius DEI auxilium sibi compararet, interpretatur Diodorus; Obviat occurrenti, respondet consulenti scientiarum Dominus, cui corda præparantur, *duæ gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividuntur*, (s) *avelletur alter ab altero, à fratre frater segregabitur, nè alius ab alio corrumpatur; elucidat latens mysterium eruditus Philo: Duo populi ex ventre tuo discedent, hoc remedium, ut discedant separenturque ab invicem nec amplius simul habitent.* (t) Duo populi in militantis Ecclesiæ utero colliduntur; vel si aridet amplius septuaginta interpretum versio: calcitrant; & commentatore Symmacho: colluctantur & fluctuant, gentes geminæ, humiles & superbi; utque prolixitas restringatur compendiò, gemini luctatores in una configunt arenaria, boni cum mali corripantur, istorum est labor & studium, ut boni evellantur; *Sicut ut duo parvuli in utero Rebecca collidebantur, sic in utero Ecclesiæ duo sibi populi jugiter adversantur*, (u) explanat Augustinus; sunt in hoc gremio exosi & dilecti, Esau posthu-

(s) *Genes.*
25. v. 23.

(t) *Lib. de*
Abel &
Cain.

Rebecca
præfigura-
bat Eccle-
siam.

(u) *Serm.*
78. de
Temp.

*Sicut in u-
tero Rebec-
ca Esau &
Jacob, sic
in Ecclesia
sunt iusti
& pecca-
tores.*

mi & filii Jacobi, carnales illi, spiri-
tuales isti; sunt illi sagaces mundanæ
vanitatis sectatores, sunt isti illece-
brarum mundi contemptores; illi ter-
rena sapiunt & terram concupiscunt,
isti quæ sursum sunt intelligunt, quæ
DEI sunt exambiunt, quæ non de
terra sunt, ardenter concupiscunt: hoc
unum angariatæ Matris est reme-
dium, unum ab altero separari, non
simul eodem in habitaculo commo-
rari, non uno in territorio colloca-
ri; Esau urbes inhabitet, gnarus ve-
nandi vir, ferinis moribus assuetus,
legunt alii: *Vir terræ.* Observa ver-
bi emphasim, nam licet omnes Adæ
terrestris filii suam ab humo dedu-
cant & deduxerint originem, vir ter-
ræ tamen dicitur, qui laboriosiori
studio terræ affigitur, terræ immergi-
tur, & sævo ferarum more totos in
terram jactat oculos, cælum respice-
re vel fastidians, vel renuens, vel non
potens. Lege descriptum inter præ-
clara Nysseni volumina ferarum vo-
luptatum venatorem, *ut porcorum o-
culi naturâ in terram conversi rerum
cælestium aspectum non habent, sic
animus luxu perditus, cum ad ea,
quæ sunt pecudum inclinatus sit, non
cælum amplius, neque reliquarum re-
rum convenientiam & decorem decer-
nere poterit.* (x) Verum non instar
hispidi fratris, egreditur de utero le-
nis Jacob, vir simplex habitans in ta-
bernaculis; legunt septuaginta com-
mentatores: *Homo simplex habitans
domum;* addit Paraphrastes Chaldaus:
*Jacob autem erat vir perfectus, mi-
nister domus Doctrinæ:* bene opti-
mè, nam & religiosa professio per-
fectionem insequitur, ut acquisitam
teneat, ut apprehendat diffitam, &
apprehensam stringentibus brachiis
non dimittat; bene optimè & non
ad insipientiam mihi, nam mundus
ager est, quem tot colunt agricolæ
quot vacant vanitatibus, inanis mun-
di amatores; & claustrum domus est,
sed domus DEI, ubi stant servi Domi-
ni, in atriis sustinentes, & extollen-
tes manus suas in noctibus, donec
aspiret dies, & inclinentur umbræ;
bene optimè Doctrinæ domum inha-
bitant illustres incolæ, *labia enim Sa-
cerdotis custodient scientiam,* (y) non
dicit proferent, notante Hieronymo,
sed custodient, ut custoditam ad ho-

(x) *Lib. de
Virginit.
c. 5.*

(y) *Ma-
lach. 2. v.
7.*

ram opportuni temporis proferant, &
dispensent; domum ergo Doctrinæ
Sacerdos incolat, nè se in Sacris Scri-
pturarum paginis ostendat ignoran-
tem, & impudens eminentem frustrâ
jactet dignitatem, cujus exhibere ne-
gligit operationem.

Esau homo agricola primum agri-
colarum Principem æmulari, Senio-
rem duorum primorum fratrem vi-
detur imitari, fraternæ prosperitatis
quippe adversarius, se voluntate fra-
trucidam comparavit, vox enim cor-
dis prodidit furentem animum, dum
dicebat: *Venient dies luctûs Patris
mei, & occidam Jacob fratrem meum;*
(z) infamis æmulator vagabundi
Cain, nescivit delitescere domesticos
inter parietes amicus urbium, agro-
rum incola optat & Matrem mori, &
fratrem cadere, ut quem livor invi-
diæ fecerat in proposito fratricidam,
illum furor effrænis iracundiæ effi-
ciat in voto parricidam. Dum inte-
rim Jacob vir simplex, vertit Chal-
dæus, vir perfectus habitat in taber-
naculo, quod erat peregrinantibus
domicilium, unde & commentantur
alii, habitasse domi, mira connexio
domestici incolatûs cum statu perfe-
ctionis! resolvit subtile dubium mo-
ralis Papa: *Omnes qui in curis exte-
rioribus spargi refugiunt, simplices in
cogitatione, atque in conscientia sua
habitatione consistunt, nè dum ad
multa foris inbiant à semetipsis alie-
nati cogitationibus recedant,* (a) se-

(z) *Genes.
27. v. 41.
Esau cul-
tor agro-
rum, Jacob
fuit ama-
tor taber-
naculi &
solitudi-
nis.*

(a) *Lib. 5.
Moral. c.
8.*

Gloriatur, non inficior, superbus
Nabuchodonosor in multitudine dis-
persorum lapidum, exultat in suæ e-
lationis ambitu, ut exaltetur super
prædecessores suæ ambitionis, *non-
ne hæc est Babylon magna, quam ego
ædificavi in domum Regni, in robore
fortitudinis meæ, & in gloria decoris
mei,*

(b) Dan.
4. v. 27.

mei, (b) vox impia! plus tenebrarum Principi, quam dementato homini attribuenda; hanc enim ille suæ tyrannidis metropolim ex dispersis in platearum capite lapidibus erigit, ut suæ immanitatis sedes, sibi, qui mundi hujus Princeps est, qui amatorum mundi dominator est, in solium mancipetur! sed audiet quod sæpius jam audire compulsus est, & hodie dum compellitur auscultare: *Cecidit cecidit Babylon illa magna, quæ à vino iræ fornicationis suæ potavit omnes*

(c) Apoc.
14. v. 8.

gentes. (c) Nec mirare eandem iterari nominis ingeminari vocem, sic enim copiosius doloris magnitudo exprimitur, & irreparabilis ruinæ gravitas non nihil adæquatiùs recensetur; Nî forsan constructam ex dispersis lapidibus, ex depravatis fœdifragorum cœnobarum mentibus, ex sceleratis reprobis Sacerdotum cordibus urbem rebellis Angeli duplici ruinatam exitiò autumes deplorari. Dupliciter cadit Babylon, interpretatur Richardus Victorinus, *cadit in mundo, cadit in inferno*; in mundo per mortiferam contaminationem, in inferno per æternaturam damnationem; hanc magnam, non solum numero prævaricatorum, sed multitudine delictorum, civitatem ædificat apud Augustinum amor sui, usquæ ad contemptum DEI; construitur ex pluribus Sanctuarii lapidibus, quando à sua decedentes machina disperguntur per plateas, ut jam necesse sit, cum latis gemitibus id ipsum flebili voce acerbiorique tono, repetere, quod olim amarè flentes pacis Angeli, plangentes Prophetæ Domini intonabant, imò quod increatus Veritatis Spiritus dictavit concinendum: *Dispersusque est populus per omnem terram Ægypti ad colligendas paleas*, (d) legit Chaldæus ad colligendas suas stipulas, seu quisquilias. Quis credidisset hunc Creatoris omnium dilectiorem populum, hisce duris laboribus, his ærumnosis operibus mancipatum? O quisnam crederet, electos DEI Filios, illustres empyreæ civitatis advenas, futuros olim, (si suam suæ vocationis observarent semitam) cives cœlestis Solymæ, labore tam contemptibili occupari, inanibus vanitatum paleis vacare colligendis? Assumebantur ad veræ virtutis basim,

(d) Exodi
5. v. 12.

(d) legit Chaldæus ad colligendas suas stipulas, seu quisquilias. Quis credidisset hunc Creatoris omnium dilectiorem populum, hisce duris laboribus, his ærumnosis operibus mancipatum? O quisnam crederet, electos DEI Filios, illustres empyreæ civitatis advenas, futuros olim, (si suam suæ vocationis observarent semitam) cives cœlestis Solymæ, labore tam contemptibili occupari, inanibus vanitatum paleis vacare colligendis? Assumebantur ad veræ virtutis basim,

Pars IV.

solidis manibus, sanctis operibus, construendam, nève illustris animus in voluptuosas diffluat mundi nœnias, recludebatur claustro, vel vallabatur sacerdotali aggere, quem nulla divertentis Sæculi vanitas, nec ulla mundialium curarum anxietas rumpere prævaleret; religiosæ liquidem Sanctitatis regio pacata est, singula cujus limina consecrata sunt Regi Pacifico; stat supra Petram, quæ Christus est, nullis ventorum flatibus concutienda; excedit nubium altitudinem, sphæris cœlestibus vicina; ridetur hic horisoni procellarum turbines, nec enim audent invadere cœleste hoc suburbium inhabitantem, solum possunt impetere evagantem; sub placidæ tranquillitatis umbraculo sedent quietæ mentes nullis mundi rumoribus inquietatæ, nullis sollicitudinum sudoribus perfusæ; nullis vicissitudinum injuriis discruciatæ.

Magnum Proto-Parentem Eliam respice, qui scintillantem sapphirum intueri, qui solidum Sanctuarii lapidem, moveri nescium, flagitas experiri. Pilosus vir, hirsuto corpore im-politus, zonâ pelliceâ accinctus re-nibus, sedebat in sancti montis vertice, Carmeli inquilinus, ad quem stolatus latro prævaricator Ochozias, quinquagenarium ablegat, ut descendente ad aulam Principis deducat; Accelerat præpoperus iniqui Regis nuntius, suo stipatus agmine, ascendit per arduos prærupti montis scopulos, per devia anfractuum præcipitia, donec sedentem suspiciens in supercilio urbifugum eremicolam, sua in specula contemplabundum, mordaci satyrâ, sub ficta venerabundæ salutationis specie aggreditur Prophetam, *ascendit ad eum, sedentique in vertice montis ait: Homo DEI! Rex præcepit, ut descendas*, (e) quam lu-

Eliam in solitudine montis Carmeli sedentem, dum Dux agmine suo vult evocare, flammis exurit.

bet hic sacratum DEO Hominem, ab explodente perfidi Principis satrapa, discrepante antithesi segregare; quiescit suaviter inter dulcissima speculabundæ mentis otia sanctissimus Propheta, anhelat ab arduo itinere lassatus fatigatæ cohortis Dux ambizioso Principis imperio communitus; sedet, sed humi, humilis Patriarcha finè anxiantæ curarum intemperie, & absque adversitatum pondere, quò prematur. Et ideo Homo DEI in veri-

(e) 4. Reg.
1. v. 9.

F 2

tate

S. Elias in monte sedens ac contemplationi vacans ascendente quinquagenarium exstinguit.

tate exstitit, quem velut DEI Hominem perversus subsannator deridebat; anhelus ex difficultate itineris, lassatus ab ascensu ex laborioso circuitu, quem impius Minister confecerat, dum arroganter descensum imperat, dum Regis mandatum dominante tono annuntiat, infortunatus præco involvitur eluctantibus flammis, in cinerem exurit, redigitur in favillam. Vacabat innocuus Propheta vitæ contemplativæ, adstruit Lyranus, indormiebat corde vigili cogitationibus sanctis, lucebat stelliger sapphirus, & inter cœlestes matutinorum syderum concentus jubilabat cum Filiis DEI, quando funestus sui exitii bajulus post arduos prolixi itineris gressus ferali flammicidio ustulatus, & inter massas pulveris, infelix massa cineris, commixtus periit cum quinquaginta suis. Hæc lugubris figura blandiri cupientis aulici, illos præfigurabat blandiloquos adulatores, qui religiosi statûs adversarii gaudent sinistras intimare sententias cœnobiis, dicatisque exercituum Domino asceteriis, exultant in temporali servorum DEI exitio, gloriantur in pauperum claustrorum infortuniis; in quorum epulis non solæ animalium carnes devorantur, sed monasteriorum fama proscinditur, dum servitus altissimi inertia vocatur, & contemplativorum saluberrima occupatio, velut infame otium reputatur; dum solitaria in cœlis conversatio, cæligena sanctorum spirituum imitatio, mollis pigritia nuncupatur. Sedent in abdito latentis cellæ tumulo, viva velut cadavera, quibus vivere Christus, non mundus est, & mori lucrum æstimatur; sunt vivi lapides sed sepulchrales, quos caro suos veluti horret carnifices, quos mundus velut exosos respicit advenas, quos deciduus cœlô instar corusci fulguris exterminator Angelus suos persequitur suæ, quam perdidit, felicitatis successores.

Sunt tamen hæc inter militiæ cœlestis agmina, fœdisfragorum militum degeneres nonnulli, qui ardoribus lascivientis concupiscentiæ succensi, quibus deliciosa justorum requies carcer est, quibus amœna devotæ mentis tranquillitas est summa intemperies, quorum solatium est sæcularis vitæ commercium, qui ma-

lunt servire sæculo, quàm adhærere DEO; inquietaberis, quisquis, ut capias requiem, immergeris terrenis voluptatibus, malens inhabitare domos luteas cum mundi asseclis, cum sæculi sodalibus, quàm cum illustribus terræ consulibus, qui ædificant sibi solitudines, dulciter commorari; ubi tamen angelicis mentibus associantur pannosi homines, ejectis à singulorum cordibus, inquietis desideriorum turbis, quæ velut oneratæ nubes mentis serenitatem præpediunt, nec pacis fructu, sed belli tumultibus oblectantur, non placido cultu, sed perturbatâ facie, susque deque moliri omnia, turbare singula moliuntur, declinant vagabundi exules à Domo DEI, declinant effusum super claustrorum muros pacis fluvium, & bibunt sicut aquam iniquitates suas; inquirunt jurgia, augent dissidia, & si præsentibus desint adversarii, absentibus contradicunt; dùmque rixosas cogitationum turbas intrâ se ipsos excitant, omni conamine in foris urbium corripales investigare satagunt, quos verbis severioribus invadant. Feris ferociiores se comprobant ferarum venatores, qui agnum sequi renunt inter claustrorum lilia pascentem, proindè fastidiunt sacras sanctarum meditationum delicias, suas quærentes in populorum circis, novis recreari amant spectaculis, suavissimis mentientis mundi colloquiis diverti cupiunt; exindè fratrum colloquia vitare cogitant, nec alio quàm inconcinno mundicolarum idiomate confabulari discunt, ut licentiosiori proterviâ, quid sacrum sit silentium nesciant, quid ad cor suorum consodaliū loquatur in solitudine sapientia, execrabiliter ignorent.

Quid dicam de fugitivis hîsce religiosæ simplicitatis hostibus, de confœderatis sæpius monasticæ humilitatis inimicis, qui dum mentes cum cordibus contra cæteros Adæ filios dementer efferunt, utrumque detestabili vitiorum monstro miserabiliter substernunt? Subjecta superiorum nutibus colla despiciunt, præscripta Prælatorum imperia contemptu abominabili pessumdant, sublimes Ecclesiasticarum dignitatum infulas, quas obtinere diffidunt, audacter appetunt, exaltari super communia fratrum

Arrogantia claustralium non tam in claustro, quàm in foro commoratur.

trum subsellia occultis conatibus exquirunt; majores ceteris videri ambiunt, dumque domesticos inter parietes id procurare nequaquam posse recogitant, ruptis religiosæ solitudinis repagulis, amicos visitant, obstaculorum difficultates examinant, & num se super reliquos elevari, spes affulgeat, solerter investigant. Vides dispersos in platearum capite sanctuarii lapides, vide colluctabundos in anxio gemebundæ religionis utero antagonistas, quos separari ab invicem differentia statûs exigit, dum & amborum alter alterum ambit præcedere, & major renuit minori se subicere ac servire.

Ablegabatur Joannes fidelis Magistri discipulus, dilectus domini pedisequus in Pathmos insulam, propter Verbum DEI & testimonium JESU, quem videns Sacerdotali podere vestitum, legit Arabicus veste mirabili indutum, coruscantibus flammis oculatum, ancipiti gladio in ore sacratissimo munitum, septem stellis in dextera radiosum, aureo præcinctum baltheo ad mamillas, largiter, tum doctrinâ per prædicationem, tum gratiâ per Sacramentorum administrationem lactantes; quod terrebat ad horrorem amplius, pedes erant flammarum similes aurichalco, sed calcato in via peregrinationis suæ, conculcato in camino ignis, in Lipara charitatis; ecce! quem vivacissimis nuper depingebat coloribus speciosum formâ præ filiis hominum amatrix anima; crura illius columnæ marmoreæ, fundatæ super bases aureas, nunc vilissimo æquiparantur aurichalco; tanta disparitas, à qua dimanat scaturigine? non aliam reperio quàm amoris; pingebat sponsa dilectum ad floridum sanctæ dilectionis lectulum ardentem invitatum, in thalamo castas inter cœligenæ voluptatis delicias expectatum; at ubi magnanimo spectandum se præbuit martyri, erant divini pedes velut in camino ignis situati, quando nec erat ei species neque decor, *caminus ignis fervor tribulationis, vehementia persecutionis dolor existit passionis*, (f) explanat Galfredus Abbas. Hinc corpore præpropere, corde pennigero præcipitatur ad eorundem plantas, celeriori desiderio quàm nuper jacuerat in sinu, quieverat in gremio

inamorati Redemptoris, dilectus JESU discipulus; nec mirare! amantem allexerunt, redamantem attraxerunt; illud admiror ego latens mysterium, cur fortunatum corruentis casum sic propriò exaret calamò; *cecidit ad pedes ejus tanquam mortuus*, (g) ruit (g) *Apoc. 1. v. 17.* ad vitæ pedes, & instar mortui examinatur, ad quos mortuus olim Lazarus vivificatus animabatur? an fortè, priusquam hoc terrebat spectaculo, se stare, non jacere in Apostolicæ sanctitatis culmine præsumebat, at posteaquam divinæ claritatis fulgore illuminatus, ubi justitiæ splendoribus superfusus illustrabatur copiosius, omne in quo sibi cœlitus communicato complacuit, velut imperfectum contempsit, velut contaminatum despexit, ideo ut mortuus concidit? *quia nunquam melius tenebras suas mens humana dijudicat, quàm cum divina sapientia lucem & justitiæ, quæ de cælis est veritatem agnoscit*, ut loquitur Joachim Abbas; *quantò enim sublimius mens humana creatoris potentiam contemplatur, tantò magis apud semetipsam humiliatur*, confirmat Richardus Victorinus; subtilius tamen rimarique profundius absconditam videtur veritatem, Pannonius cum Ansberto, qui pedum in camino ardentium figuram contemplantes, genuinum patientis ac morientis domini simulachrum exprimi commentantur; posse siquidem pedum nomine mortalis vitæ Christi finem intelligi, qui igneo immergi camino recensentur propter illustriora, quæ tunc præbuit, quando in finem dilexit, argumenta. Iste in pedibus ignitis, indicia passionis, signa itineris, imitationis exempla piissimè reveretur; adstipulatur utrique Galfredus: tanquam mortuum ad similes aurichalco pedes cecidisse, compatiensem patienti Magistro discipulum, *ut dominicæ mortis imitator existeret*; sed nihilominus restringentem diminutionis circumstantiam, morosius expendamus cum Halberstatensi Præfule; non enim mortuum, sed tanquam mortuum ad pedes ejus se se cecidisse profitetur: quòd si præcitato commentatorum placito Joannes corruens divinis JESU pedibus idcirco adgeniculatus accubuerit, ut fidelem exhibiturus pedisequum, concremata cruciatibus

Cadit velut mortuus mundo ut vivat DEO.

Quia pedes Christi sunt in camino ignis, ideo Joannes corruit ante eos.

(f) *Tract. 34.*

Ut fiat imitator Dominicæ Passionis.

ciatibus vestigia sequeretur, cur tanquam mortuus describitur, quasi exanimis, vel morti proximus, viventem velociter sequi valeat, ut exultantem quasi gigantem ad currendam amarissimæ passionis viam assequatur? virtus motiva, & desinit in mortuis, & deficit in morti proximis; languet, exspiratura statim, cum postliminio morituris.

Quo non obstante quisquis affigitur JESU pedibus vel verè mortuus, vel saltè tanquam mortuus in authentico divinæ sapientiæ vocabulario nuncupatur; bene autem non mortuus, sed tanquam mortuus Joannes ad pedes angeli cecidisse describitur, commentatur infulatus Haymo, quia etsi electi, ut Redemptoris sui passiones possint imitari, mundo & vitiis moriantur DEO tamen vivere spiritualiter comprobantur. Vides præcipuum inter lapides sanctuarii, vides stelligerum præ tot syderibus sapphirum refulgentem? non jacet ad curiarum limina, sed ad vestigia Redemptoris, non dispergitur in platearum capite, sed recolligitur in amarissima morientis vitæ contemplatione; non adgeniculatur ad Regum solia, non proster nitur ad principum subsellia, in oppidis & urbibus, sed in felici exilio, in vasta horrentis insulæ solitudine affigitur transfixis clavò pedibus, mundo, suisque incolis tanquam mortuus, non volens vivere nisi DEO; hic suam figit requiem, hic suorum vestigiorum locat terminum; non sibi sed illi, qui pro se mori voluit, ambit vivere, huic soli sinè stipante socio desiderat adhærere, ut mereatur optimam collegæ sui partem adipisci, ut sortem felicissimam, magni Doctoris Gentium valeat consequi amantis & clamantis: *mihi vivere Christus est & mori lucrum*; (i) idcirco quippe ille pro omnibus mortuus est, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed tanquam mundo mortui lucrentur vitam non illam, quâ viventes vivimus in corpore sed illam potius quâ peccatis mortui vivificamur in mente; hæc sola vivificat per gratiam, ut mori pro hac vita lucretur gloriam; lapides sanctuarii oportet conformari juxta exemplar illius lapidis, qui angularis est; sit igitur mihi Christus vivere in exemplo,

Contem-
ptori do-
mūs terre-
næ confer-
tur æterna
in cælis.

(i) 1. Phi-
lipp. 21.

ut fiat lucrum lusûs mei, in præmio laboris. Sic surgitur ad sanctuarium, sic vivi lapides ex mortuis efficiuntur; *scimus enim*, eidem Apostolico conformiter oraculo, *quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quòd ædificationem à DEO habemus, domum non manufactam sed æternam in cælis*; (1) habitamus domos (1) 2. Cor. 5. v. 1. luteas, qui in vase fictili portantes thesauros nostros, in terrenis corporibus subsistimus; quod enim aliud, quàm carnis substantia, terrenum nostrorum corporum fundamentum? hinc à nobis ipsis oritur, unde conterimur, ex ipso fragilitatis nostræ pondere provenit, quod vitam nostram abbrevians vitalis spiritus corrodit. Verùm geminis spei & fidei brachiis constringimus futuram, quam præstolamur mansionem in domo Patris, feliciter occupandam, quietè inhabitandam, si tamen prius, cœlestis sponsæ, fide inquisitrice sinceri æmulatores facti introduxerimus ingeniti Genitoris Unigenitum, introduxerimus in domum matris nostræ; invenit illa, inventum tenuit, quèmq; geminis constrinxit brachiis, constructum non dimisit; invenies si quæsieris, non quidem in regum domibus, ubi mollis plerumque regnat luxuria, hic Sponsus Virginum non commoratur: require salientem in alternis montibus, quò corpus, quod corrumpitur, nequit adhuc pertinere, sed novit tamen aliger spiritus sanctis pennatus desiderii penetrare; inquire hærentem inter florentes vineas, quæ jam dederunt odorem suum; nec consterneris, nec conturberis, si non contigerit quæsitum invenire; nam etiam Pater fidei nostræ Abraham magnus Patriarcharum princeps vidit, sed non invenit; apparuit enim ei in peregrina viatorum triade, dum staret in ostio tabernaculi, ad quod declinare noluerunt etiam invitati, etiam implorati, sed exceperunt receptoris sui mysterium sub ilice commorantes. Sed tu non Synagogæ posthumus, sed fortunatus Sororis parvulæ filius exspecta illum & non tardabit, noli recedere à sanctuario nè dispergaris, sustine donec ad vesperum demoretur fletus, tene, quod habes, ut teneas, quod quæris, dimitte alia, quæ manus implicant, & à tenendo

DEUS
multis non
quæsitus
occurrit, à
multis non
invenitur.

nendo dilecto tuo præpediunt, solus enim cum solo flagitat commorari, nec ipsas sanctæ Sionis filias indulget zelotypus amator tuus ad domum quam inhabitat invitari. Hinc vox clamantis in solius sponsæ aures immittitur, ad solam corde vigilem dirigitur, *aperi mihi Soror mea, colum-*

(m) *Cant. 5. v. 2. Sponsa inebriata cum charissimis dormit, sed corde vigili.*

ba mea, immaculata mea (m) dormiebat illa sed dormientis cor invigilabat, *ego dormio sed cor meum vigilat*; introducta siquidem in cellam vinariam, non illam, quam suis mundus erigit clientibus aureum magnæ meretricis poculum præsentans, ut inebriati à vino in quo est luxuria dormiant somnum suum, quos excitans comminabundus Joël, clamat & ejulat, *expergiscimini ebrii & flete & ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam periit ab ore ve-*

(n) *Joel. 1. v. 5.* (n) redite ad cor surgentes à viis, ubi dispersi jacetis velut acervus lapidum dissipatorum absque cæmento unitatis, absque vinculo charitatis, exigilate inebriati *temporalium abundantia*, exponit purpuratus Hugo: & ebrii à perturbatione vitiorum, subnectit Hieronymus: qui vinò præsentium jucunditatum ingurgitatis animam; abominationum helluones! peribit, si nondum periit ab ore vestro, in ipso collectionis tempore, quando quasi luctus in ore & voluptates carnis in corde sunt per affectum, *ut qui non cognoverunt DEUM in prosperis* adjungit subtilis Dalmata, *cogantur cognoscere in adversis*; in illam deducebatur cellam sitiens anima vinariam, quæ est spiritualium meditatio, non in aquariam quæ est cogitatio temporalium, introduxit in contemplandæ beatæ æternitatis regiam; non meus Ductor fuit servus familiæ, cui committuntur introducendi advenæ, quos timor pœnæ ad cogitandum cœlestia inducit, non obviavit volenti domum ingredi amicorum quispiam, qui solent allectos spe imminentis præmii ad interiora regię comitari; sed introduxit rex, qui solas regni sui amasias, & regis amatrices post se amantem trahere consuevit; introducta suos inter amicos non servos locabatur, ut biberet, inter charissimos statuebatur charissima in deliciis, ut inebrietur; quid ebria desiderabat avidius, quam

dormire? hinc dicit *dormio*, id est *exteriùs contemplationi vaco*, elucidat moralis Hugo, *ab impetu persecutionum, à strepitu actionum à corporali sollicitudine quiesco*: cor dormientis vigilat adhuc potari desiderans, adhuc ad charissimorum epulas anhelans: dormiat anima à carnis illecebris alienata, securè somniet in mentis excessu, à mundi spectaculis segregata, dum interim vigil intentionis oculus, nè suavi dulcissimæ quietis tempore fallatur, invigilat & laborat; amabilis somnus, sed sunt vigiliæ felices. Sic suæ indormiit utilitati, ut adjutorium simile acquireret, soporatus Adam, immisit enim Dominus soporem, non voluptuosæ carnalitatis infirmitas, non exantlati laboris asperitas, non delectationis transitorie ebrietas, sed solus conditor, *qui tulit unam de costis ejus, & edificavit eam in mulierem* (o) factus est abinde Adam in carne, quâ vicem ossis suppleverat, infirmus, sed roborata conjux in costa, fortis evasit; hinc extasim, quam DEUS immisit in Adam, ut soporatus obdormiret, ad hoc immissam autumat Augustinus, *ut & ipsius mens per extasim particeps fieret tanquam angelica curia, & intrans in sanctuarium DEI intelligeret novissima*. O si patrizantes in ecstática hac requie Adæ filii obdormirent mundi tumultibus! O si in cella sponsi vinaria inebriati cum charissimis, solius dilecti amoribus indormirent! quàm sæpius hoc sacro correpti somnio viderent in somniis scalam in cœlum ascendentem, non quidem vigilantes, sed somniantes dum sopor carnales oculos claudit, nè videant vanitatem; animus enim exteriorum omnium obliviscens ad interiora vigilat, eaque videre mereatur, quæ antè videnti, & vigilanti videnda negabantur: illud tamen meminert cum Basilio, primum per scalam ascensum esse recessum à terra; denique quisquis es à vino dilectionis ebrius dormire cupiens cum Jacobo, tolle lapides non tamen dispersos in viis & plateis, in urbibus & curiis dissipatos, sed in petrosa solitudine collocatos, exempla sanctorum arripe & connecte *ipsi sunt lapides, quos supponens capiti suo, velut exponens in corde suo, & dormit & quiescit à secularibus*

Anima Sanctæ dum vacat contemplationi vacant à curis omnibus.

(o) *Genes. 2. v. 22.*

Somnus Adæ fuit Ecstasis in qua intra- vit in Sanctuarium DEI.

(p) In Al-
leg. Tilm.

Angeli de-
scendentes
sunt Reli-
giosi Sacu-
laria tra-
ctantes,
Angeli a-
scendentes
vacant
contempla-
tioni cele-
stium.

(q) De
Serm. Ja-
cob. 1.

secularibus negotiis faciens se alie-
num (p) inquit Galfredus Abbas: iste
viator solus, tam ascendentes quàm
descendentes angelos meretur intue-
ri; comprehenduntur quippe descen-
dentium numerò soli & omnes illi,
ut Zeno Veronensis loquitur; *qui sa-*
culo renuntiantes rursus ad sæculum
revertuntur: reverteris ad ollas car-
nium, ad nuper desertas Ægypti pla-
gas, qui tamen cernis in dies Ægy-
ptios in frementis mundi fluctibus
miserabiliter extinctos: reverteris &
quidem toties inordinatarum affectio-
num gressibus, quoties conversatio-
nem tuam in cœlis esse fastidiens, ad
sæculi commercia tractanda respicis,
ad mundicolarum consortia, ad one-
rosa sæcularium negotia abscedis; ut
aut ad horam vanitatem videas, re-
cessum deseris; ut carnis vaces somnio,
lapides rejicis, pulvillos exigis; de-
clinas quietem solitudinis, ut incurras
tumultum confusionis; memento,
quisquis es, uxoris Loth, & noli ad
fumantem Sodomam respicere, sed
in monte sancto salvum te fac.

Sed nunc ascendentibus Angelis li-
beat associari, sunt enim justis, *qui*
probis moribus per gradus divinarum
observantia præceptorum quotidie spi-
rituali gloriâ feruntur in cælum (q)
hos sequere conscendentes; quòd si
forsan profundius indormire lubeat,
si fors expediat prolixius sopiri, affi-
gere Danielis lectulo, & somniantis
somnum discute, dum quatuor con-
templaretur belluas, sibi dissimiles de
mari ascendentes. Prima processus
ordine erat leæna alis aquilæ penna-
ta, præfigurans, ut explicat Hierony-
mus, Assyriorum seu Babyloniorum
imperium, hoc, bestiarum ferocissimæ,
præsertim dum suos nutriunt catulos,
comparatur ob feritatem, alatur au-
tem alis Aquilæ ob ascendentem in
cælum superbiam & violentam poten-
tiam super terram; sed tandem evul-
sæ sunt alæ Aquilæ, & sublata est de
terra, quando præterita potestas debi-
litata elanguit, & hostibus in prædam
cessit. Subsequebatur immanis ursus
triplicato dentium ordine fortiter
communitus, designans amplissimum
Persarum regnum, habens trinam den-
tium seriem in ore suo, eò quòd tria
terræ regna Babyloniorum Medorum
& Persarum in unum redigebantur;

hoc deficiente, ascendit quasi Pardus,
quaternò alarum remigiò pennatus,
non tantum quia pardus variis colori-
bus aspergitur, sed quia velocior cæ-
teris animalibus præceps fertur ad san-
guinem, ut Alexandrum Macedonem
designet, de quo testatur Hieronymus,
nihil fuisse velocius victoriâ Alexan-
dri; & quia quatuor confœderatorum
Principum suffulciebatur obsequiò,
Ptolomæi, Seleuci, Philippi & An-
tighoni, alis totidem in vicinorum re-
gna, in adversariorum territoria scri-
bitur evolâsse. Claudebatur belluinus
quaternio coronatorum Monarcha-
rum, à quarta belluarum terribilium
mirabili fortique nimis, quæ quidquid
non comminuit dentibus ferreis, id
ipsum pedibus conculcavit; (r) decem (r) Dan.
coronabatur cornibus, à quibus par-
vulum aliud protuberabat humanis
oculis illustratum; Augusti Romano-
rum imperii hoc erat simulachrum,
sub finem mundi in decem regna ve-
luti in tot cornua dividendum; cor-
nu verò parvulo perditionis filius in
famis Antichristus adumbratur, ex se-
mine humano concipiendus; *sed post*
conceptum malignus Spiritus descen-
det in uterum matris, cujus virtute
deinceps puer nascetur aletur & ado-
lescet, testatur Charenfis Hugo au-
thoritate Hieronymi suffultus (s) ex- (s) In c. 7.
filiet cornu parvulum, quod sub ini-
tium suæ arrogantis superbix à regum
terræ oculis despicietur. Hæc tuum
occupent otium spectacula, hæc tuum
somnum sustineant somnia, ut videas
quâ celeri velocitate, imò quâ vanâ
inanitate, regnorum unum insidiatur
alteri, ut evellatur, & inferas prudens
Philosophus, communem terrenis
omnibus interitum infallibiliter immi-
nentem, ut scias, mundum sua vo-
lubili cum orbita fastidire, illa, quæ
sunt indefinentia, quæ sunt peren-
nitate conspicua, quæ sunt æternita-
tis germina, provido cogitatu con-
siderare: nunquam recedas à loco
sanctuarii nunquam à vivis lapidibus
segregeris, nunquam in capite pla-
tearum velut lapis inutilis viliter di-
spergaris. Hæc vox dilecti est, sed
pulsantis, ad quam hæc sola in pace
dormiens & requiescens anima exper-
giscitur, quæ ad obstrepentes alias ob-
surdescit; vox dilecti pulsantis est,
non carnis ad sua, quibus gravatur,
opera

Meditatio
Regnorum
Mundi
excitat ad
contem-
ptum.

opera invitantis, non mundi à religioſæ perfectionis exercitio dehortantis, non ſæcularis gloriæ ad dignitatum infulas evocantis, non arrogantis ſuperbiæ adverſum ſecura profundæ humilitatis paradigmata reclamantis.

(t) *Cor. 3. v. 19.* *Est vox dilecti: ſapientia huius mundi ſtultitia eſt apud DEUM* (t) adeò quidem, ut, cõmentatrice Gloſſâ, ſtultus ſæculo, ſapiens ſit DEO; eligit mundi ſapiens Cedrum pro pulpito, nè marceſcat, ut ſemper vigenſ vi-reat, lauro innititur pro ſcabello; ſed DEUM ſapiens aſcendit ficum fatuam cum Zachæo hic JESUM non ibi tranſiturum viſurus; *Est vox dilecti, ſi viſ perfectuſ eſſe, vade, vende, quæ habes,*

(u) *Matth. 19. v. 21.* *Et da pauperibus,* (u) vix enim aliter cœlorum opes quam jaçturâ divitiarum terrenarum coëmuntur; nec tamen eorum ſufficit contemptuſ, faciliuſ enim, teſte Hieronymo, contemnitur ſæculum, quàm voluntas, ſed inſuper exigitur, ut abnegato propriæ voluntatiſ dominiõ ſequatur prævium Redemptorem, & ſuiſ diſmiſſiſ greſſibuſ per illiuſ veſtigia gradiatur; ſed quia ſpinæ & tribuli poſſeſſionum, & loculorum, ſementem

Vox dilecti pulſantiuſ ſunt Evangelice veritateſ.

Evangelicam in opulenti adoleſcentiſ corde jam ſuffocaverant, abiit triſtiſ triſtitia, quæ ducit ad mortem, profectò adoleſcens non tam ætate, quàm levitate, pluſ immaturis moribuſ puereſcens quàm ſolo annorum numero juveneſcens. *Est vox dilecti: Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignuſ,* (x) *Matth. 10. v. 38.* non alienam præcipit, non peregrinam injungit tollere, ſed cuique ſuam aſſignat, nève viam ignorans deviet, ſequi mandat præeuntem, ut aſpicientes in auctorem fidei recogitemuſ, quia & Chriſtuſ paſſuſ eſt pro nobiſ. *Est vox dilecti, ſed pulſantiſ & penetrantiſ,* eſt enim efficax inſtar ancipitiſ gladii, illabituſ quidem leniter ſed arctat & conſtringit fortiter, ut contemnatur munduſ, ut dominetur Spirituſ, ut refrænatur terrenorum concupiſcentia, ut ſubjugetur ſuperbia, ut acquiratur notitia Divinitatiſ; Denique eſt vox valida vox virtutiſ, lapideſ congregaſ, dum congregat diſperſioneſ Iſraëliſ; quòd ſi, e-lucidante Auguſtino, populuſ Jeruſalem, populuſ Iſraël eſt, utroque

Pars IV.

nomine clauſtrales incolæ nuncupantur; ſunt quippe videndæ paciſ avidi, & ſalutare ſuum, quod DEUS eſt, videre flagitanteſ, hoſ voce ſuâ colligit, quos ſæculariſ concupiſcentia per mundi ambitum diſperſit; *Est civitaſ Regiſ magni, eſt Jeruſalem æterna in empyrea regione triumphanſ,* cujuſ porphyrogeniti civeſ non homineſ, ſed Angeli ſunt, quibuſ ampliſſimuſ beatorum oculorum ſpectaculuſ ipſe DEUS eſt; ſed miſeri Adæ filii, quamdiu in valle lachrymarum coguntur commorari! peregrinamur ab illa beatarum mentium metropoli, quam ob peccati repaguluſ non ſinimur ingredi, quamdiu in hoc calamitatum tabernaculo itineramur, expulſi peccato, nè ibi remaneremuſ, prægravati mortalitate, nè illò rediremuſ. Reſpicit tamen miſericorſ & miſerator Domi-nuſ peregrinationem noſtram, quique ædificavit Jeruſalem in Angelorum Patriam, eandem ſervire adhuc voluit in hominum hæreditatem.

Sed quia patriotarum pars magna cecidit in regionem tenebrarum, ut deficientem civium recompenſaret numeruſ, congregavit diſperſioneſ Iſraëliſ; ſine te colligi diviniſ manibuſ, quibuſ electi lapideſ, huic incorporandi fabricæ, colliguntur, ſi hæcenuſ diſperſuſ fueras; quæri deſideres à collectore, ut poſſiſ divina illi machinæ incorporari; declina platearum capita, excute mundi negotia, diſmiſſa fuge mundi commercia, & qui eligit te avuſſuſ à mundo lapideſ ad ædificiuſ Sanctuarii ſui, reſpiciet & recognoſcet opuſ ſu-um. Requirit te etiam perdituſ, qui te dignatuſ eſt quærere non requirentem ſe; quando quæſivit in via à via aberrantem, quando vox dilecti pulſantiſ intonuit, ſunt duo, utrumque reverere, & vocem auſcultando, & pulſuſ tolerando; utrumque ad dilectum pertinet pulſare & vocare, ambo uniuſ dilectioniſ ſunt efficax impreſſio, ſeu vocet ut veniaſ, ſeu pulſet ut ſurgas; neutrum infligit violentiam, ſed efficaciam utrumque. Illud eſt obſervanduſ, ut clauſo conclaviſ tui oſtio requieſcaſ, ſi viſ vocantiſ ſonuſ animadvertere, ſi viſ pulſantiſ impetuſ audire, nec enim in ſpiritu vehementi ad oſtiuſ

Diſperſoſ lapideſ Iſraëliſ DEUS miſerator colligit.

G

progre-

*Pulsat & vocat Dominus voce adeo tenui, ut qui-
vis terrenus strepitus prepediat auscultantem.*

(y) Serm. 44. in Cant.

progredditur, nec voce resonâ latentis animæ præsentiam scrutatur; præcedit, non inficior, præcedit spiritus grandis & fortis subvertens montes, & conterens petras, sed ante Dominum, ante cujus pulsantis præsentiam, ante cujus vocantis existentiam irruens pavor præmittitur, qui omnem humani cordis elationem dejicit, & universam mentis duritiam emollit, non tamen cum hoc pavoris spiritu amicus sponsæ irruit, sed in suavissimo tenuis auræ sibilo voce tenui se se insinuat, occlusamque pessulo januam velut inadvertenter pulsant; totum quod pulsans flagitat, quod vocans cogitat, est aperiri, ut suæ apta præsentia reperiatur anima per vehementem sanctæ contritionis spiritum præparata; pararis si requiescis, si inter quietam regularis observantia silentia venturum præstolaris; fuge alienis eorum, qui de foris sunt, curis inquietari, inconcinnis mundi tumultuantis clamoribus perturbari, exutam semel tunicam dimitte in agro, nec revertaris ad tollendum ut reinduaris eâ, ut enim in clauastro velut in clauso placeas cubiculo accedenti, & ostium & pessulus requiritur, nec sinè isto illud occluditur, nec iste sinè illo ad occludendum applicatur: *Habe utrumque*, suadet Gilbertus amanti animæ, quæ pulsantis dilecti vocem audire flagitat, nec reclamantis vel revocantis mundi vociferationem curat, *habe utrumque, ostium circumstantia & pessulum constantia*, (y) *prospice circumstanter, resiste constanter*, est enim vulpes parvula, quæ demolitura florentem vineam foramen quærit, quod suæ pateat fallaciæ, suæ malitiæ conducat, est etiam Leo rugiens, qui portam fremente impetu ambit infringere, ut obtento & expugnato introitu inhabitantibus pateat exitus, ad devorandum illos; parum enim interest periclitanti animæ, an malignus ad illam ingrediatur adversarius, an illa ad illum egrediatur.

Claude ostium hosti ut soli pateat amico; illius implora circumvallari munimine, qui ipse ostium est, per quem quisquis introierit salvabitur, quisquis exierit non periclitabitur, egredietur enim ad vitam, ingredietur ad salutem. Nè tamen pulsantem

diu morari finas, pessulum discute, scrutare ostium, num ille difficilius removeatur, aut istud morosius aperiatur; præferibit optimam discernendi regulam commemoratus Abbas: *Illud ostium maxime illi aperitur, quod aliis omnibus negotiis clauditur*, fuge procuratorum circumcursantium impendia, fuge sollicitantium advocatorum litigia, fuge superba dicasteriorum ministeria, fuge fucata recensentium aulicorum colloquia, fuge blandiloqua gynæceorum consortia, fuge opipara Epulonum convivium, recede, si quandoque jussus cogeris abscedere, quantoque ad claustrum præsidium, abscondere intra cellulae angulum, ibi reperies custodem Angelum, quem habuisti viae comitem, si tamen ad Prælati nutum cellam deseruisti, si hoc mandante clauastro ad horam te subtraxisti.

Cæterum requiescentem in ascetorio, se recludentem in præfixæ habitationis domicilio exigit zelosus nostrarum amator animarum; declinat enim platearum capita, per solam vitæ semitam, & quidem per angustam incedens & procedens; Denique unus cum uno, solus cum solo conversare, non inter promptuaria eructantia ex hoc in illud, non inter dilatata divitum horrea, quò pauper ubique jacens non admittitur, non inter foetosas oves, quorum avaros possessores pascet mors in inferno, ut depascantur, sed inter ardentia exastuantis animi suspiria, inter decidua diffluentium lachrymarum stillicidia, dic te vocanti, dic & pulsanti: *Tibi derelictus est pauper, orphanus tu eris adjutor*; (z) pater meus & mater mea non tam dereliquerunt me, quam dereliqui eos; reliqui, sed te vocante, sed te pulsante, terrenam possessionem meam ut vermibus mortalibus relaxetur, sciens quòd his mundo, quæ mundi sunt, dimissis, tu trahes me ad te ipsum; recessi, te accedente, à sæculi caducis voluptatibus ad domum tuam, quæ domus orationis est, quam, quia adire non poteram, nî manufactas domos terrenæ vanitatis deseram, abscessi à spelunca latronum, inhabitaturus ammodo abditam, sed amabilem Dominicæ Passionis tuæ sepulturam; o! si
ibidem

*Sancta anima ut DEO ape-
riat ostium omni-
bus mundi
negotiis
prius clau-
dit.*

*(z) Ps. 9.
v. 14.*

*Felicitas
anima re-
ligiosa con-
sistit in fu-
ga tumult-
us mundi.*

(2) *Job. 3.
v. 26.*

*In clauſtro
recluſus
incola de-
bet diſſi-
mulare, ſi-
lere &
quieſcere.*

ibidem in monumenti lapidem famularer, o! si huic sacro JESU lectulo coadunarer, nè inter dispersos lapides reputarer. Felix anima! quæ sic suo cohæret lapidi sed angulari, qui non jacere in plateis eligit, sed segregato sublimi huic Sanctuario deservit; felix anima! quæ forenses perturbationum strepitus nullatenus diligit, sed apud semetipsam ad cor rediens, ad sponsi genua silens & cogitans, plangens & oscitans procumbit; quem solum omni dilectione dignissimum amatorem amat, in mentis scrinio semper depictum servat, cujus aut vitæ seriem, aut mortis requiem revereri intrâ semetipsam & recogitare non cessat, tunc maximè cum omnibus laboribus destituta, vacare sancti amoris otio delectat. Hoc ipsum brevi verborum compendio vir patiens suo in dolorum lectulo complectebatur, quando præhabitis opibus destitutus, dilectis sibi liberis privatus, singulis dignitatum umbris exutus, terribili vulnere percussus, ad publicum domûs sterquilinum projectus suaviter, & simul fortiter, querebatur: *Nonne dissimulavi, nonne silui, nonne quievi?* (a) dum enim magno, inter orientales, Principi coacervata prosperitas ancillaretur, ille dolosam faciem averſatus, quasi nolens favorem mundi hujus recognoscere, dissimulavit; perstrepebant in suæ domûs curia seu inducti ab alienigenis, seu suis ab incolis excitati clamores vanitatum, sed ille internis attendens vocibus, ad gaudiorum effrœnem insolentiam conticuit, ad jubilum temporalis lætitiæ siluit, qui omnem terrenæ vanitatis plausum jam ab infantia, quando secum crescebat misericordia, in corde suo ut inimicam sibi condemnavit; quievit tandem, dum perturbarentur omnia, dum sùsque deque, exterminatoris Angeli ministeriò, ad suæ confusionis incrementum inverterentur universa, nec enim turbulento recuperandarum possessionum stimulabatur desiderio, nec persuadentis conjugis malesanò commovebatur consiliò, nec collachrymantium amicorum importunò rapiebatur ratiociniò, sed inter paterna ferientis cœli verbera, inter desolata confœderatorum adversariorum opprobria, inter extre-

Pars IV.

ma laborantis satanæ conanima, substitit erectò fursum animò, licet dejecto corpore, continuum sinè bobus & ovibus, sinè carne & sanguine Altissimo immolans sacrificium, tam laudis, quàm doloris, tam luctûs, quàm amoris. Disce à forti hoc calamitatum bajulo, à publico patentis patientiæ magistro, nudum ad matris uterum regredi, unde non nisi nudus exivisti, & quia mater tua tibi non alia, quàm tua exstitit religio, quæ te non nisi nudum voluit recipere, in nuditate terrenorum omnium parturire. Habebas quidem, dum adhuc fores servulus, tuarum cupiditatum subditus, habebas pallium, quod tamen inter adulteræ mulieris brachia dimisisti, quando hæreditatem terræ, quam foris possidebas, blandienti & constringenti mundo in manibus, nè te valeret apprehendere, aut retinere, ausu magnanimo reliquisti; dissimulâsti abinde, quæ exterius adhuc favere videbantur, declinâsti, quæ te involvere videbantur; & quamvis prævideres subsécutorum furentis belluæ vindictam, maluisti tamen subire carcerem, cunctis regnorum arcibus sublimiorem, cunctis terræ deliciis jucundio-rem, cunctis carnis illecebris voluptuosio-rem, cunctis olorum thalamis quietio-rem, quàm fœdis mundanæ vanitatis amplexibus irretiri, quam syrenæis lupæ brachiis coarctari. Dissimulat confugiens ad clauſtri asylum anima, & mundi retia dilacerans, ut mortis exitum evadat, dissimulat carnis insidias & sanguinis tendiculas declinat. Jussus idololatrantis soceri domum deferere, & ad paternam regredi, fastidiosus exul, dicente sibi domino: revertere in terram tuam, geminas vocat conjuges futuras viæ socias, in agrum providus Jacob, ut ibi secretius utramque alloquens consuleret, quàm si alloqueretur in civitate; auditò evocantis DEI oraculò ambæ consentiunt, præcedit tamen in respondendo Rahel quamvis ætate ju-
nior religione tamen sanctior, ut pro-
bat Basilius, utpote quæ volens pa-
trem Idololatram ab insensibilibus
petris avertere, à cultu lapidum a-
movere, abscondit idola subter stra-
menta cameli, & sedit super ea;
Prior proinde discessuri conjugis fu-
gam

*Rahel
quia san-
ctior ideo
ad dese-
rendam
patris do-
mum pro-
nior.*

gam approbat, illius animæ, quæ Sponsum cœlestem sequitur Ideam repræsentans, quæ, quò perfectior, ad deserendas mundi illecebras promptior, ad tædium paternæ domus proclivior existit; enimvero *quò arctiora sunt jura propinquitatis eò sunt majori Sanctitate dissolvenda*, explanat Gregorius, (b) indiscretum eorum propinquitatis amorem recolens, qui postquam omnia, quæ nuper in mundo possederant, viriliter

despiciunt, nullam præsentis vitæ gloriam requirunt, soli fideliter adhære- re Sanctuario desiderant, terrenam quamlibet prosperitatem calcant; sed victi tamen inordinatâ erga propin- quos teneritudine, accedunt curias, ir- rumpunt prætoria, vacant litigiis, de- sudant in jurgiis, sicque & mundi stu- dia in se jam dudum exinanita repa- rant, & cum dispersis in platearum ca- pite lapidibus avulsi à Sanctuario se ipsos dissipant & pessumdant.

BETH.

VERSUS
II.

Filii Sion inclyti, & amicti auro pri-
mo, quomodo reputati sunt in vasa te-
stea, opus manuum figuli?

SENSUS LITERÆ.

Meditabatur ut columba ad fenestram suam gemebundus Vates, quòd illustres Solymæ cives vetustâ nobilitate insignes aureis nu-
per stolis amicti nunc à militari Assy-
riorum rabie quasi vasa fictilia despi-
ciantur, terræque crudeliter allidan-
tur, pretiosa soboles, seu à condito-
ris affectu seu à prosperitatis eventu,
seu à luctatorum conflictu, seu ab
acierum delectu, seu à dignitatum pri-
matu pretium desumas; *pretiosi illi filii Sion*, reveretur Synagogæ matris
puerperium Nazianzenus & auro æ-
quandi, in arduam Babylonis capti-
vitatem tracti, execrabilique alieni-
genarum superbiæ mancipati sunt.
Misera calamitatum victimæ, aber-
rantes à via mandatorum, præcipi-
tati sunt in hanc voraginem ærumna-
rum; an non inclyti Sionis filii, quo-
rum subtilem divinæ majestatis cogni-
tionem si examines, respondebit po-
pulo suo coronatus Vates: *non fecit
taliter omni nationi, & judicia sua
non manifestavit*, (a) quando incar-
nata Patris sapientia nullum admit-
tens interpretem se ipso discurrens
per Galilææ vicos & plateas, tran-
siens Judææ urbes & castella, Ver-
bum suum ore proprio annunciavit,
adeò, ut ingenuo idiomate divinus

amator hominum, qui nec fallere nec
falli potest, palam fateretur mulieri
Syrophœnissæ, *non sum missus nisi ad
oves, quæ perierunt domus Israël*, (b) domum nuncupat, non tribum no-
minat, nec populum appellat, quasi
eximiam tenerrimæ dilectionis sollici-
tudinem indicaturus, quâ Judæorum
felicitati, velut Paterfamilias, pro-
speritati domus suæ invigilabat. Ecquis
crederet, quòd oves illæ inexpectatâ
non minùs, quàm stupendâ metem-
psychosi in lupos degeneraturæ, non
solum Apostolorum Collegium dila-
niare, sed ipsum etiam animarum
suarum pastorem perimere attenta-
rent?

Quâ non obstante malitiâ, quas
non impendit vigilias, quas non de-
duxit parabolas, quas non applicuit
paræmias, ut Israëllem, ad cujus sa-
lutem primum venerat, sibi subiceret
obedientem, ad se converteret re-
nitentem. Non erubuit à suæ volun-
tatis interprete vocari minister cir-
cumcisionis, id est, Judæorum, ex-
planat Charenfis Hugo, propter ve-
ritatem DEI ad confirmandas promif-
siones Patrum. (c) Cur alioquin Thar-
sensis Magister Gentium in prælimi-
nari titulo suæ ad Romanos exarata
epistolæ auspicaretur: *Paulus Servus
JESU Christi vocatus Apostolus* (d) *segregatus*

Nulli na-
tioni fuit
DEUS in
lege vete-
ri sic pro-
pitius, ac
Judæo-
rum.

(a) Ps. 147.
v. 20.

(b) Matth.
15. v. 24.

(c) Rom.
5. v. 8.

(d) Rom.
1. v. 1.

Paulus
non nomi-
nat se Apo-
stolum Ju-
daeorum,
quia hoc e-
rat Christi
munus.
(e) In Po-
still. sup.
Epist. ad
Hebr.

(f) In Prol.
ad Hebr.
cap. de
commen.

Ninive ad
solam com-
minantis
Jonæ vo-
cem resol-
vitur in
lachry-
mas.

(g) Lib. de
Pœnit. c. 6.

Segregatus in Evangelium DEI: publi-
cato nomine conditionem suæ servi-
tutis explicat, Apostolatûs dignita-
tem subjicit, & segregatum se inti-
mans, officii administrationem pro-
dit; cùm tamen scribens Hebræis frā-
tribus, ut eos de Judaismo ad solam
Christi fidem converteret, & ab ob-
servatione legalium revocaret; nec
titulum præmittat, nomen reticeat &
dignitatem celet? Assignat adæqua-
tam memorati discriminis rationem
purpuratus Hugo; *Quia non erat
eorum Apostolus*, (e) & clariùs eluci-
dat diversitatis scaturiginem Theodo-
retus, cùm Dominus, tanquam DEI
omnipotentis Apostolus, ad Hebræos
missus esset, *Paulus qui ad gentes mis-
sus erat, non scripsit se Hebræorum
Apostolum*; (f) Quæ summa dignitas
rebellis populi, qui duro corde & in-
circumcisis auribus Spiritui sancto re-
sistere consueverunt! noverat Paulus
Pastorum Principem in specialem sui
amoris gregem sibi Hebræorum gen-
tem elegisse, ut foret horum pecu-
liari titulo Apostolus, quos suis con-
vertere parabolis, suis adducere mi-
raculis, suis lucrari laboribus, suis ve-
nari affectibus statuebat. Quis non
ad primum comparentis aspectum ex-
spectasset sagenam maximis piscibus
plenam de vitiorum mari fore extra-
hendam? quis non ingentem popu-
lorum colluviem ad animarum sua-
rum conversionem sperasset confluen-
tem? si enim ad unam prædicantis
Jonæ vocem de urbis exterminio Ni-
nivitarum Rex induebatur sacco, ab-
jectâ regali chlamyde residebat in ci-
nere, velut in regio pœnitentium so-
lio, secutique providum Principem
resipiscences subditi, similibus insac-
cabantur laciniis, ad dominum cla-
more supplici ejulantes, quid exspe-
ctandum credidisses, quid exequen-
dum à Judæorum gente autumasses
concionante DEI filio, prædicante
in carne increatâ Patris Sapientiâ?
in illa urbe magna ad declamantis
Prophetæ comminationem, *per omnia
tectâ urbis flebilia resonabant lamen-
ta plangentium*, ut Victor Carnoten-
sis attestatur, (g) quis non lachry-
mantibus Hebræis collachrymari am-
bivisset, quis non terrisonum acerbis-
simi luctûs gemitum fuisset præstola-
tus, quando ille qui Angelis est gau-

dium, cœli tripudium, nostræ pro-
geniei solatium, largas super elimi-
nanda orbis metropoli, super vastan-
da funditus Solyma, orbis metropoli,
urbium domina, & gentium Regina
lachrymas scaturientibus oculis pro-
fudit? Verùm ea obstinatorum cor-
dium fuit durities ut nec auditâ exi-
tiali lapidum ruinâ voluerint commo-
veri. Ut singularem Israëlitarum pa-
lâm ostenderet existimationem, eos
in filiorum numero collocavit, quan-
do allophylosum gentes cum canibus
comparabat; *non est bonum sumere
panem filiorum & mittere canibus* (h)
& tamen convertendos præviderat
sapientia in canes, qui se filios esse
noluerunt; prius ad Israëlitis procu-
randam veniens salutem, vocat oves
& filios, quos tamen ipsis belluis cru-
deliores fore, ipsûmque Pastorem
prænoverat invasuros, præviderat la-
niaturos.

Sed ecce! quæ durô canis vocabulô
perstringebatur, quæ se quid cane mi-
nûs, catellum scilicet, profitebatur,
quæ suâ electione propriâ sub mensam
ad colligendum filiorum micas pro-
sternebatur, Chananæa mater, vel
potius adumbrata in gentili fœmina
congregatio gentium, in hominem
mutatur, in filiam assumitur, ad epu-
las invitatur, ad mensam collocatur,
quia Judæos, adstruente Chrysologo,
*indignos se, sua perfidia obtinuit, ra-
puit, traxit fides gentium, quod in-
fidelitas sprexit & perdidit Judæo-
rum*, (i) hic est consuetus perempto-
riæ ingratitude terminus, quam ho-
stem vocans gratiæ Doctor mellifluus,
concludit: *Nihil itâ displicet DEO præ-
sertim in filiis gratiæ, in hominibus
conversionis, quemadmodum ingrati-
tudo*; (l) Hæc perduelles fœdifragorum
Hebræorum animos adeò possidebat,
adeò intoxicabat, ut continuis accu-
mulati beneficiis, momentaneis ho-
norati prodigiis, suavissimis deliniti
alloquiis, in DEUM benefactorem
suum violentas manus toties injicere
attentârint, nunc lapidare cupiendo,
nunc præcipitare attentando; hoc
erat debitæ venerationis tributum,
quod perfida malignitas sospitatori &
salvatori suo reddere contendebat.

Transiens aliquando divinus viator
per Mediam Samariam plenam gentili-
bus, & Idololatris profanatam, transibat
morari

(h) Marc.
7. v. 27.

(i) Serm.
100.
*Ingratitu-
do est ma-
ximus ho-
stis gratiæ
præ pluri-
mis pecca-
tis DEO
magis dis-
plicens.*
(l) Serm.
de 7. mise-
ricord.

morari renuens, ut suos erudiret pedisequos, non esse inter perversos diutius immorandum; occurrunt vicinum ingressuro vicum decem leprosi, quos virulenta contagio proscripserat ab urbibus & castellis, nec tamen obviaturo approximant, sed suum reverituri medicum, à longè stantes, remedium humiliter expectant. Sed licet distarent loco, appropinquabant gemitibus, singultibus orantes approximabant, scientes, quod propè sit Dominus omnibus se invocantibus in veritate. Quam vocem audiens non magis corporum, quam animarum medicus ad Sacerdotes mittit, seu probaturus fidem illorum, ut explicat Euthymius, seu explanante Augustino, *ut ostenderent ora sacerdotibus: docens corporali præsentiâ confitenda peccata.* (m) Vix JESUM præcipientem deserunt, vix Præceptoris voci obediunt; mox lepra viatores in via deserit, nec templi aditum sustinens, nec exhibendam sacerdotis faciem expectans. Adeo horret, & fugit JESU faciem omne malum! denique: *Dum irent, mundati sunt.* Quis dubitasset mundatos, & sanatos ad sanitatis scaturiginem redituros? Quis non sperasset à sacerdotum obtutibus reduces, coram eo, qui est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech comparituros? quis credidisset solum alienigenam ad deponendum peregrino benefactori homagium præproperante vestigiò reversurum? quis expectasset, quis timuisset, sanctissimarum legum professores à lege adeo defecturos, ut nec ex novem ullus collatum agnosceret beneficium, nec Collatorem completæ sanitatis adire cogitaret? Abominabilis ingratitude renuit DEO laudem reddere; electi præ cæteris gentibus recusant vitæ domino Confessionis hostiam consecrare. Videor mihi flebilem conquerentis threnum ore prophetico prolatum auscultare; *Filios enutrivit, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me:* (n) utque acerbiori exprobarer improprio ingrato Israël, belluinam ingratitude, imò belluis peregrinam, subjungit genuinus divinæ mentis interpret: *Agnovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, Israël autem me non cognovit, & populus meus*

non intellexit; Enutrivit profectò cælestis providentia insignes Abrahæ posteris, quos adoptavit præ cunctis gentibus in filios; quos appellavit primogenitos, & extra omnes alios specialissimè nutrivit, seu pane à cælis defluo, seu miraculosò scaturientium aquarum profluviò, seu superabundanti gratiarum incrementò. Exaltabantur per legem divino exorante Spiritu in summitate Montis Sinai concinnatam; exaltabantur per portentosam noctescentis cæli lampadem illuminati, per serenissimam clarissimæ nubis columnam irradiati; exaltabantur per sublimatas fluctuum undas in bipatentes elevati maris parietes fortunatissimi viatores; exaltabantur per tumultos in tumultuosa confluentium aquarum voragine currus & equites Pharaonis, absorptò cum Rege populò, utrisque inter spumosos frementis oceani vortices absorptis, ac tumultatis. Sic tamen exaltati, sic sublimati, spreverunt factorem, & refectorem suum, Patrem & protectorem suum, qui quasi nutritius Ephraim, enutrire statuit genimina viperarum; spreverunt DEUM rebelles creaturæ idola gentium adorando; spreverunt patrem suum degeneres filii præcepta turpiter transgrediendo; spreverunt Dominum infames servuli, nutum vocantis, & corrigentis monitum contemnendo; spreverunt Regem Gloriæ, missos ad convertendum, ad comminandum Prophetas persequendo. Expendit subtili, ut asolet, moralitate, hanc execrandam belluantium Judæorum turpitudinem Veronensis Zeno: *Exaltatos appellat, ut ingratos ostendat: bovem illis asinumque præponit, ut gravius possint, si resipiscant, comparatione torqueri, quam pænâ.* (o) In bove conversum de Judæis intelligit moralis Hugo; in asino gentilem prius lascivum & immundum: ille Christum sui cordis, & mentis possessorem reveretur; iste præsepe Domini sui, id est humanitatem Verbi veneratur. Leprosus alienigenam non pudet asino comparari, qui adhuc Divinitatem non recognoscens, ut agnitam adoret, recurrit ad præsepe, ut fœnò divinæ carnis pastus, DEUM latentem incipiat agnoscere, agnitum adorare.

Judæi bove & asino fuerunt stolidiores.

(m) De Pœnit. c. 10.

Leprosus alienigena redit ad summum Sacerdotem à Sacerdotibus, ut gratum se exhibeat.

(n) Isa. i. v. 3.

(o) Serm. 5. de Isai. *Conversus ex Judæis, bos est; gentiles autem asinus; ille Deitatem, iste agnoscit humanitatem Christi.*

BETH.

BETH.

Filii Sion inclyti & amicti aurô primô.

VERSUS
II.

SERMO QUARTUS.

*Heretici, licet rebelles sint suæ Ecclesiæ, dicuntur tamen ratione Baptismi filii inclyti.**Absalon
seductor
populi totum
at-
trahit
Israëlem.*

AMbitiosus ille proditor patriæ, seditiosus exterminator quietis publicæ, enormis parricida, crudelis Absalon dum turpi arrogantia benigni Parentis assiluit solium, violat thalamum, corrumpit populum, patrem persequitur, ut violentâ tyrannide successionem regni consequatur. Sed oculata in prævaricatorum superbiam providentia, præproperam elusit impietatem, elisit severitatem, immaturi Absolonis immanitatem. Et certè corruisset fugata profligati Davidis innocentia, triumphasset effrænis adversum legitimum principem insolentia, si suam ultrix Justitia distulisset sententiam; opipara alliciebant convivia, larga trahebant offerenti munera, quibus, dum cinctus & victus adhærentium numerus, accrescit indies, feralis advolat nuntius ad Davidem dicens: *Toto corde universus Israël sequitur*

(a) 2. Reg. Absolon: (a) Infinita colluvies alacri animo defluebat, legitimi Principis interitum præcipitante gressu accelerare contendit. Dum interim desolatus Rex sexcentis stipatus peditibus, vel potius angusto anxius milite procedebat, universi servi ejus, ambulabant juxta eum & Legiones Cerethi & Pheleti. Sed, quid exilis legio sperabitur effectura, si totum aut assiliat, aut assilientem declinare debeat Israëlem? Sed quia oculata in favorem Justitiæ providentia, subvertit plerumque injustos aggressores: *Cæsus est populus Israël ab exercitu David*: Fugantur meticulosa perduellium agmina, dissipantur confœderata succumbentis parricidæ præsidia, augentur imminetia victorum pericula, súsque deque vertuntur omnia, cumalantur cædes, & vulnera, apprehenduntur undique profligatorum turmæ, donec fugitivus pariter parricida, ut anteverteret supervenien-

tium inimicorum rabiem, suâmet implicatus cæsarie, quercui adhæreret, & immolanda ultrici Justitiæ hostia triplici lanceâ victimaretur. In lugubri hoc schemate tristis præludebatur tragœdia, quam figuratus Absalon fortassis indies experitur. Quis enim ali-
us, quis luculentius in perduelli filio, quàm Rebells Christo apostata, quàm infidelis hæreticus adumbratur? filius nomine, sed omine parricida, amicus in dicto, hostis in facto, pacem prædicat, dum bellum agitat, affectat Patris solium, locum sibi prædicatorum arrogans, ut deroget veritati, incestat cubile genitoris, dum pravis dogmatibus rudes obruit, subvertit innocentes. Unam duntaxat exigui discriminis umbram reperio: Absalon namque Paternum nomen eliminare flagitans, ad hoc usque intoxicante superbiâ prorupit portentum, ut in se ipso jura naturæ destrueret, quémque naturaliter diligere debuerat, ut genitorem, eum ut sibi adversantem oderat inimicum; & Acatholicus Christiano insignitus nomine, hac ipsâ abutitur appellatione, nil minus quàm Christo credulus perennis ejusdem adversarius, sponsam Ecclesiæ palàm persequitur, dum Sponsæ suæ, quæ solo piscatoris anulô desponsata fuit, turpiter adversatur. David manu fortis ipsum Redemptorem humani generis insinuat, qui antiquo hosti prævaluit, & de ejus potestate electos tulit, qui in Bethlehem civitate nascitur, ut Judæorum populus sanctarum scripturarum intelligentiâ velut cœlesti pane nutriatur; qui tunc pascendis ovibus parvulus & fratrum minimus occupabatur quando paulò minoratus ab Angelis, per voluntariam dimissionem humilis humilitatem Adæ filios edocebat; qui ut rufum Isai filium æmularetur, ex passione rubicundari voluit,

*In Absalone perfido
adumbrantur
hæretici.**Christus
figuratur in David.*

(b) Joann.
16. v. 22.

Non solus
Salamon,
sed etiam
perfidus
Absalon
legitimus
erat filius
Davidis.

luit, dilaniari flagellis sustinuit, coronari spinis non abhorruit, aperiri latus lanceâ decrevit; aspectu pulcher exstitit, quia resurgendo immortalitatis pulchritudinem induit, quam rursus exhibendam discipulis repro-miserat, quando eorundem oculis se subtrahiturus dixerat: *Iterum videbo vos & gaudebit cor vestrum*, (b) decoram intuentium viatorum oculis objecit faciem, quando cum hominibus conversatus, & habitu inventus ut homo, splendore conversationis suæ aspectus omnium provocavit, ut speciosum formâ præ filiis hominum videre concupiscerent, & diffusam in labiis gratiam percipere flagitarent.

Diversos numerabat filios Rex Solymæ; habuit fidelem Regni successorem in Salamone illuminato cœlitus; & habuit Absalonem perfidum, qui Patris cubile profanavit, rebellem parricidam exhibuit, & tribus tandem lanceis confossus, æternum mundo, cœloque periit, infelix suorum errorum victima suas inter concupiscentias miserabiliter consumpta. Legitimus uterque erat filius, si solam nativitatis originem consideres; sed alter eorum administrare regnum meruit, alter regali ejectus solio crinibus quercui adhæsit. Adhærent siquidem non stipiti, sed ramis sustentantibus hæretici, dum Matrem Ecclesiæ perduelli ambitione deserunt & se ad arrogantem tenebrarum principis discipulum convertunt. Qui tamen filii Sion inclyti nuncupantur, ut à Babylonix prolibus discernantur, quæ solos gentiles procreat, sola Idololatriæ mancipia, aut generat, aut adoptat. Sunt filii ab utero, quos adolescentiores effecit hæresiarcharum perversitas, & in regionem longinquam detruserat non aliena malignitas, sed propria voluntas; non enim nisi fideles Christi pedisequos Spiritus bonus deducit in terram rectam, quæ nec errorum tribulos germinat, nec spinas falsorum dogmatum conservat; quæ nec deserta ob sterilitatem dicitur, nec invia ob semitæ angustiam nuncupatur. Quantumvis enim metuendas hostium insidias viator prudenter timeat, inimicorum suspicari excursiones soleat, inter prædonum copias pertimescat, non ta-

men Leo rugiens omnes devorat, nec singulos cruentat, dum in abominanda hæresum regione pereunt singuli, intereunt universi. Pernicies, lachrymarum digna torrentibus deplorari! tot inclytos Sionis filios, ab utero errabundos, hæreditate patriâ destitui, & inter perduelles parricidas computari. Nec est, quod ingeras notissimum Doctoris Gentium, quod communicaverat Romanis, oraculum: *Si filii & hæredes*: Quasi reciproca relativorum sit connexio, hæreditatis acquisitio, & legitimatio filiationis; quasi exhæreditari non possit filius, sed debeat iniquus etiam & impius hæreditare.

Verum, quos dicat filios attende, ut scias, quos velit esse in amissibili hæreditate successores. *Quicumque Spiritu DEI aguntur, ii sunt filii DEI.* (c) illò, non aliò, quem definivit discipulis: *DEUS charitas est.* (d) Qui commentatrice Glossâ, non tantum est dilectio, quâ DEUS nos diligit, sed quâ diligimus eum; efficit enim amantem creaturam DEI Spiritus. Non agebatur hoc stimulante Spiritu Simon magus, qui prima nascentis Ecclesiæ rudimenta concutere affectavit, dum turpis lucri illectus cupiditate, Spiritus sancti gratiam valore pecuniarum comparare statuit, & incarnatæ sapientiæ doctrinam, quæ gratis accepta, gratis dari voluit, inordinatis affectibus velut erroneis gressibus conculcavit. Non ungebatur Spiritus Sancti gratiâ Arius, qui tres Personas in divinitate suspiciens, tres DEOS esse credidit, divinitatis unitatem, quam arrogans ignorantia voluit capere, noluit credere, pertinacissimè negavit; & qui Verbum creaturam esse infamiter docuit, promeritam ultricis justitiæ sententiam morte turpissimâ meruit. Non adigebatur spiritu veritatis profiliens ex Ariana scaturigine Eunomianus, qui generationem Christi totam creatæ & creabilis naturæ omnimodè transcendentem ex Philosophiæ traditionibus colligendam esse stolidissimè asseruit, quasi sit eadem creaturarum ratio cum secretorum potentia divinorum. Non sequebatur Spiritum Patris insufflantem Manichæus cum Valentino; dum protervâ obstinatione per-versi, docuerunt veritatem carnis humanæ

(c) Rom. 8.
v. 15.
*Veri DEI
Filii sunt
etiam hæ-
redes, quia
aguntur
Spiritu
DEI.*
(d) 1. Jo-
an. 4. v. 8.

*Longè ab-
est lux Spi-
ritus S. hæ-
reticis, li-
cèt na-
scantur Fi-
lii DEI.*

manæ non esse à verbo susceptam. Addit prior diabolus universæ carnis esse auctorem, proinde se illius creaturam faretur, dignissimam certò, ut ad illius regionem festinet, ubi ignis & sulphur carnalem animam urit. Deviauit à via Sancti Spiritus, & ex Paradiso Ecclesiæ in viam Cain, vel potius seducebatur superbiens Pelagius, quando ad confidentiam liberi arbitrii incitabatur, adeò ut profectum suum in semetipso constitueret, & ad arborem propriæ voluntatis, ut loquitur Ambrosius, manum præsumptionis extenderet, vetitum arboris fructum decerpendo. Non in commotione illa DEI Spiritus reperitur, quam suâ excitavit temeritate furens Nestorius, quando incarnationem Unigeniti negans, quem existentem ante sæcula negare non potuit, eundem factum hominem in fine sæculorum turpissimè negavit. Non illuminabatur irradiante Spiritus Sancti gratiâ, cæcutientis Novati convitiosa mens, qui incommutabilem Supremi Judicis considerans sententiam, infinitam mortalis offensæ trutinare nesciens gravedinem, velut ex necessaria præmissarum veritate, hanc infallibilem stolidè deducit consequentiam: Ergo offensum graviter Numen, cum infinitâ polleat Justitiâ, lapsis semel fidelibus, nunquam indulget veniam, sed punit indefinenter culpam. Sed quia conversis ad DEUM peccatoribus, donatur venia, quia ingemiscienti dolenter animæ illata remittitur injuria, quàm falsa sit condonantis misericordiæ derogatio convincitur, & irremissibilis peccati falsitas: quantum à veritate miserationis clementiæ deficiat, clarissimè demonstratur. Resistit tandem Sanctissimo Veritatis Spiritui, suo resistit lumini obscurus quidam tenebrarum filius, si sui erroris caliginem perpendas, qui abundantem Divinæ benignitatis gratiam discutiens, universum penè ulciscens Justitiæ terrorem excutiebat, præcepit Origenes, qui suam moderari nesciens lenitatem, docuit, nulli ex rationalibus creaturis in illo quantumvis severissimo prævidentis DEI judicio æternæ damnationis pœnam infligi, quasi rebelles Angeli relictas sedes rursus sint possessuri, & mortui in

Pars IV.

peccatis Adæ filii, æternis demum gaudiis fruituri.

O quàm inclyti Sionis filii! quos beatus militantis Ecclesiæ uterus illustres cælo cives portavit, & parturit, sed postea virulenti erroris vesania infatuavit adeò, ut rejectò suæ originis beneficiò, contemptò piissimæ Genitricis gremiò, caput omnium Ecclesiarum, Romanam Ecclesiam suis cum dogmatibus despiciant, subtractoque debitæ devotionis obsequiò, eandem, quam venerari, ut Dominam gentium, debuerant, sacrilegis calumniantium linguarum convitiis, ut stolidæ Babylonis filiam, proscindant. Inter quæ dementatarum prolium suarum discrimina, inter quæ quotidiana rebellantium filiorum exterminia, dum gemebunda Parens torò, omnique peregrinationis suæ tempore, ferientium linguarum excipit verbera, sauciantium calamorum sustinet vulnera, membrorum suorum lapsibus condolet, nec suos esse denegat, quos semel sponso fidei genuit, quantumvis perduelles filii ad sui mæroris incrementum, velut viperarum genimina ventrem dilacerent, & quibus lactabantur uberibus, Sanctorum Patrum dogmatibus tot jacula, quot heterodoxa linguarum spicula infigant. Filios, & quidem inclytos nuncupat, quos nuper primum editos indelebili Christianæ nobilitatis caractere condecorabat; sequitur namque præeuntem Sponsum Ecclesiæ, fidelis Sponsa, qui traditori suo, quem ad Apostolatûs subsellium levaverat, amanter ferocem exprobraverat occursum, *amice ad quid venisti?* (e) talem collata beneficiorum congeries comprobabat, talem intima divinæ conversationis familiaritas requirebat; non abigit latronem, non arguit proditorem, sed suaviter incusans, & simul dulciter blandiens reducere ovem perditam attentat; donec traditus est, fuit illi cura de proditore, ideo etiam nunc *amicum nominavit*, explanat benignitatem piissimi Redemptoris Euthymius, ut se amare perfidum, tunc etiam insinuet, dum suam ille perfidiam totis conatibus exercet.

Hoc loquebatur idiomate sanctissimus Synagogæ matris filius, ut soror parvula erudiretur. Fugabatur à ferocientis

(e) *Matth.*
26. v. 50.
Judas vocatur amicus etiam dum est auctor proditoris, ut vel sic ad redamandum Redemptorem incitetur.

Chusai ineptus ad militiam assumitur ad curiae negotium.

(f) 2. Reg. 15. v. 35.

David Absolonem perfidum Regis nomine compellat.

rocientis filii scelerata rabie Pater optimus : deneger Absolon suâ proscriptum curiâ, suâ exutum regiâ fugaverat Davidem, nec tamen ideo rebellem parricidam regalibus exuit infulis, sed induit, exuendum adornat regio diademate, quod nec in jure habuit, nec unquam in re possedit, quô tamen, si habuisset, spoliari debuisset. Extremum animi dolorem contestaturus Chusai Arachites, conscissâ veste, & ruptâ chlamyde occurrit profligato Principi, & nê quid ad supremi mœroris incrementum desideretur amplius, caput aspersum pulvere defixis aulicorum obtutibus præsentat; intenderat providus minister lenire vehementissimi cordolii violentiam, & aliquali solamine oppressum afflicti Regis cor sublevare; sed iste, quæ eventura sunt, aut præsciens, aut conjecturans, recepit obsequium, sed respuit solatium præsentis, nê magis impedimento serviat, quàm adjumento; eò, quod nesciebat pugnare: Commentatur Charenfis Hugo; sed redire jussu ad perduellem rebellis filii curiam, dissipando sagacissimi Achitophelis consilio famulaturum: utque desideratum nanciscatur eventum, præscribit recessuro: *Omne verbum quod audieris de domo Regis, indicabis Sadoc, & Abiathar Sacerdotibus.* (f) Grandis prudentiæ argumentum! exploratoris ministerium ei committere, qui militaris expers scientiæ non potuit bellatoris officium administrare. Plus profuit numerofo militum agmine, qui secretioribus dum adhibetur consiliis, conatus ambitiosæ tyrannidis desiderato exitu frustravit. Illud occurrit unum, ut admirabile posteritatis monumentum, illud investigandum superest, cur circumspectus Pater rebellem filium regali titulo veneratur: *Omne verbum, quod audieris de domo Regis.* Conciliabulum iniquitatis, prostibulum confederatæ perversitatis, regalem domum nominat, & quem scelestum fratricidam noverat fuisse, quem efferatum parricidam expertus luxerat, regem nominat, quasi sua tyrannum inauguraret crudelitas, vel certè belluinam barbariem effrons atrocitas coronaret. Jure admirandam mansuetudinem Davidis! obstupefendam cun-

ctis gentibus lenitatem! exclamat & commendat Theodoretus, quem cum persequeretur, & bellô invaderet execrandus filius, *non eum nominavit parricidam, nec fratricidam, sed Regem:* (g) furit natus, amat Pater; sævit ille, parcit iste; fremit ille, cedit iste; pellit ille, currit iste; plaudit ille, plangit iste; rugit ille, serpit iste.

Sic pariformiter tot commendata præconiis, tot celebrata eloquiis Mater Ecclesia, persecutores suos maternis complexibus optat constringere, quosve novit infestos sui nominis persecutores esse, filios nominare non veretur. Singultuat contra multiplicatos suæ integritatis adversarios, suspirat gemebunda, confederatas dum contemplatur acies, in unum suæ felicitatis exitium lustratas; implorat cœlestem militiam, in suæ innocentiae tutelam, commendat exercituum Domino, tot profanatas sponi sui basilicas, tot ruinas congregatæ pietatis Ecclesias, tot violata Incolæ Sanctitatis asceteria, nec tamen calumnias calumniis insequitur, non contumelias recipere contumeliis molitur. Ecce! quàm pandit suaviter auscultanti altissimo elingues querimonias, quàm leniter insinuat continuas excubantis perfidiæ insidias: *Amici mei, & proximi mei appropinquaverunt adversum me, & steterunt.* (h) Quàm leviter assignat fatalia suorum adversariorum discrimina, quibus secreta mentis viscera, crudeliter lancinantur; quibus materna piissimæ genitricis præcordia dente vipereò lacerantur; quibus felle domesticò plangentis intima detestabiliter exacerbantur; deplorat se ab amicis impugnata, à quibus suis in pugnis debebat propugnari; plangit à suis proximis se circumvallatam ad mortem, à quibus jure materno meruerat auxiliari præsidio circumcingi ad vitam. Conticuisset, nî vis urfisset doloris, cogens effari obmutescentem; hinc primam prorumpens in vocem doloris, non sauciat, sed basiat proximos, non affilit, sed allicit amicos; oppressum cor afflicta genitrix denudat filiis, quos amisit, qui licet flentem non percipiant, esto rogantem non exaudiant, esto vocanti non obediant; quamvis non

(g) 2. 29. hic.

(h) Ps. 37. v. 12.

S. Mater Ecclesia hereticos vocat amicos & proximos.

parcant

parcant roganti, continuat illos plangere, & Commotori cordium, ut aberrantes retrahat, ut reluctantes reducat, indefinentibus supplicat lachrymis, affectibus tenerrimis commendat.

Plorat ut lugeat, gemit ut doleat, singultuat, ut evincat, mirarer ego tam blandè conquerentem, tam dulciter loquentem, amicos nuncupantem, quos quotidianis insultibus experta noverat, se ignorare ferocios adversarios, nescire immaniores inimicos, quàm Apostatantes filios, quàm suo aberrantes ab utero primipilos, qui dum adversus Matrem suam steterunt, adversus se ceciderunt. Quod si querebundam interroges genitricem, quinam amici appropinquaverint, & quinam proximi à longè steterint? Respondet illa: appropinquaverunt sacro Baptismate, quod perceperunt; sed longè steterunt corde; quia id ipsum, quod in Baptismo promiserunt, implere postmodum noluerunt; baptizans Mater inclytos genuit filios, quorum ut hæreditaria contegeretur nuditas, vestiri fecit Mater provida infantes parvulos, primò primi amoris aurò; sed illi Matrem viventium declinantes, & genitrici mortalium adhærentes, ad ficus folia refugerunt, ubi, quia glorianda deserere statuerunt, pudenda contexerunt. Pro magno namque æstimare præsentia hæreticorum proprietas est. Unde virore folii, quantumvis fructu careat, se oblectant; præterita rarò respiciunt, neque ex his, quæ nostris Sæculis pertranseundo, subtracta sunt, præsentium vanitatem inferunt, sed solis plerumque innixi transitoriis, quàm nulla sint, quæ nostro esse videntur tempore, non attendunt; Matrem, quæ ipsos genuit, æterna promittentem rejiciunt, & solo, quæ concupiscunt, discutientes tempore, futura plùs expectare, quam discutere consueverunt. Unde sub fatuæ arboris schemate à Baldath Suite hæreticorum vita exprimitur, dum scirpo vel carecto æquiparatur; utrumque siquidem dum adhuc floret, nec manu capitur, præ herbis omnibus arefcit: *Nunquid vivere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine*

A catholicorum fallax Justitia viriditatis speciem, quâ induentium oculos recreat, quantumvis nullum utilitatis fructum proferat; quâ profundior sapientum aërem minimè contentant; sterilitatem quippe in operibus non examinant, solo fucatae Sanctitatis splendore se exterius vestiunt & adornant; sed quia sine humore scirpus non germinat, nec sine aquarum irriguo carectum se sublimat, quia fidelis sanctimonia, sine tribulationum undis non proficit, nec sine lachrymarum imbribus altius se attollit, idcirco, hæreticæ ostentationis viror, utriusque defectu in ipso flore quodammodo succiditur, nec ad longævam prolixæ continuationis seriem protenditur, sed cum suorum errorum principe, quasi fulgur de cælo militantis Ecclesiæ ad regionem umbræ mortis hæretici præcipitantur. Sanctitatem se indagare simulant, virtutum apicem investigare jactant, ubi profundiori indagine eorundem evulgata probitas discutitur, soli laudum aviditati velut levi innixa arenæ comprobatur, & sicut asperitate acuminum carectum circumvallatum manu non carpitur sine carpentis vulnere, absque dolore contingentis, sic pariformiter de falso dogmate incusari, de opere perverso redargui hæreticorum arrogantia dedignatur, manum carpentem lancinat, quando correptus, mille calumniis & cavillis famam corripientis dilacerat, vitam licèt justissimam mille criminibus contaminat, & deturpat. Sed transcen-

*Hæreticæ
æquipa-
rantur
scirpo &
carecto.*

*Hæretico-
rum vitia
varia non
eos exi-
munt à di-
gnitate
Filiorum
Ecclesiæ.*

Sed hæc Baptismo prærogativa singularis attribuitur, quod omnes, quos *Baptismus
facit Filiū
suo Ecclesiæ.*

(i) *Job. 8, aqua?* (i) Habet exhæreditatorum
v. 12, Pars IV.

suo immerfit balneo, sibi concives efficiat, nobilitate hæreditatis afficiat, Divinæ filiationis excellentiâ ad inclytam requiem extollat; & licet nullâ meritorum præstantiâ præluere adnitantur, nullâ tamen ullius terrestris potentie violentiâ, nullâ Regum, aut terrenorum Principum magnificentiâ, nullâ congregatorum munerum munificentiâ eliminari possunt à fortunato inclytorum numero, nullo ferientis terrigeni anathemate impresso Sacro-sancti Baptismatis charactere exui, vel privari. Expende filiorum Ecclesiæ qualitates, nec ideo, quia hæreticum nullâ earum reperisti præditum, tam magnæ matris partum diffidas recognoscere, sufficit enim vel semel genuisse, ut semper hujus parentis soboles nuncupetur. An non iidem, leguntur filii Belial, quos veritatis spiritus Heli fuisse filios enarrat? Primam supremæ dignitatis eminentiam contulit sola parentis generatio, sola nativitas genitorum; secundum inussit cauterium, morum deformitas, & pravitas actionum. Non convenit cuivis puerperæ, dum gignit filios, suæ virtutis, & innocentie hæredes procreare; filios indignis affectionibus contaminandos gignere, grande est infortunium, sed nunquam parturienti puerperæ imputandum. Si enim Salamonem parturire maternæ electionis foret privilegium, quæ vellet generare Absalonem? Putas, exile cordolium recenferi, talem lactasse filium, vel etiam portasse, cujus vel nomen horrorem incutit, memoria pudorem?

(1) Cant. 4. v. 13. Pulcherrimam in calceamentis suis filiam Principis commendaturus Rex Gloriæ, hoc amoroso dramate condecoravit: *Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum, cum pomorum fructibus*; (1) deprædicaverat integritatem omnimodæ venustatis, immaculatam adstruens sponsam suam non habentem maculam, neque rugam; non enim non tota pulchra esse poterat, in quam candor lucis æternæ plenissima radiorum ubertate emanabat. Sed quia virginalis integritas sterilitatem spirat, fecunditatem vitat, nè hoc decore destituta videatur, Mater Ecclesia, paradisi germina suo spondentur utero, nec fructus vilior, quam poma punica,

præsentatur. Emissiones istæ filiarum Regis sunt, cujus omnis gloria ab intus esse dicitur, sic tamen, ut ad extrâ filiorum fecunditas connotetur: *Quid emittit Sancta Ecclesia?* inquit moralis Papa, *nisi cum sanctis operibus sancta verba, quibus filios gignit & nutrit*; imò quos genuit, suis uberibus ablaetat; & quia hæc punica malorum species sub rubeo cortice multitudinem granorum continet, idcirco fideles animæ, dum sub ardenti adversitatum clibano exardescunt, virtutum multitudinem interiùs in corde congregant, quam dein ad proximorum emolumentum largiter dispargant. Sunt tamen, quod plangens cogor dicere, sunt filiorum multi, qui dum prava dogmata in populo disseminant, immunem Matris gloriam, quam exinanire nequeunt, execrabiliter obumbrant; in DEUM Trinum & Unum se profitentur credere, non tamen fide, quæ per dilectionem operatur, sed illâ, per quam ipsos credere simul, & contremiscere dæmones, Jacobus attestatur; unde, quam heterodoxa impietas fidem jactat, non fides nostra est, quæ vincit mundum, sed, quæ à mundo vincitur, dum malè custoditur. Quo non obstante hujus susceptæ semel fidei professor Christiani nomine gloriatur, licet à Catholicorum cætu remotus adhuc maneat, & alienus; non credit amplius, quam credant dæmones, qui & credentes contremiscunt. Hæreticus ergo Ecclesiæ quidem censetur filius, sed perduellis, Christiano cætui aggregandus, sed à Catholicorum agmine omnino separandus. Vis perduellem filium in apostatante hæretico experiri? Attende genimen viperarum, quâ rabie insidietur calcaneo Matris suæ, militantis Ecclesiæ, à qua caput suum contritum dolet, ac ingemiscit; quo enim alio putrida sanctæ parentis membra reguntur capite, quam illo, quod nè absurdum compareat, transfiguratur in Angelum lucis, quantumvis sit perditionis filius, homo peccati, dæmonium meridianum. Contra hunc sui partum uteri lamentabili conqueritur paradigmata afflicta genitrix: *Filii Matris meæ pugnaverunt contra me*; (m) non Parris, qui DEUS est; non enim Filii DEI sunt, qui

Hæretici non valentes gloriam Matris suæ exinanire, eam obumbrant.

(m) Cant. 1. v. 5.

Heretici sunt filii Matris Ecclesie non autem Patris, quia ex patre diabolo sunt.

(n) *Joan. 8. v. 44.*

(o) *Matth. 10. v. 38.*

qui DEI Filium impugnant. Novi vocem hanc, non esse vocem Esau, licet manus pilosæ videantur; est vox illius filiae, illius amicae inter filias, quæ sicut lilium inter spinas circumvallatur hostibus, affilitur heterodoxis impugnatoribus, nec tamen læditur, quantumvis sæpè sæpius anxietur. Est vox primitivæ Ecclesiæ, quæ suam à Synagogæ utero traxit originem, cujus si quæris filios, duos reperies populos uno in ventre colluctantes. Erant sancta Patriarcharum agmina, erant insignia sanctorum Prophetarum germina; sed erant etiam viperarum genimina, Phariseorum sodalitia, quorum hæc una erat diversitas, quod hi matris duntaxat fuerint filii, non Patris sui, qui in Cœlis est, cujus degens in terris Primogenitus ex multis fratribus illos redarguens, de illis testabatur: *Vos ex patre diabolo estis*; (n) ex quo progredientes erant crudeles homicidæ, quemadmodum & ille homicida fuit ab initio, per quem mors intraivit in orbem terrarum. Atque, utinam hi soli plangentem & moerentem impugnassent, jam dudum siccatæ fuissent lachrymæ suæ, nec, quod recentibus deploraret singultibus superesset. Sed dolet indies acerbius, profundius suspirat, non suæ matris, sed suum malum est, quod penetrat intimius omni gladio malum domesticum & intestinum; experitur inter angores, & timores antiquum sponsi vaticinium, qui primitivam suomet ore osculatus Ecclesiam, eandem suis met labiis alloquebatur: *Inimici hominis domestici ejus*; (o) quorum injuria sauciat acerbius, quorum calumnia aggravat durius, quorum dissensio dolet acerbius; quanto enim propinquiore approximat viciniùs, tanto deteriores lædunt faciliùs; hi explanante Augustino, & fures, & latrones sunt, quos Incarnata Veritas tot insectatur impropriis, tot execratur parabolis, tot fugiendos præcipit hortamentis, qui quærunt in Ecclesia, quæ sua sunt, non quæ sunt Sponsi Ecclesiæ JESU Christi.

Horum prælagiebat insaniam sublimis Vates ille, qui ore non suo, sed Ecclesiæ, quam secururam prævidebat, quam multiformiter impugnandam prædixerat, hunc threnum la-

mentabilem pronuntiat, attenuatus Job: *Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt sibi viam per me, & obsederunt in gyro tabernaculum meum*; (p) qui enim latrocinantur crudeliùs, quàm insidiatores heretici? qui ex- citando Catholicorum funeri, qui construendo militantis Ecclesiæ tumulo, omnem impendunt operam, telis & calamis persequentes, mentes & corpora vulnerantes, mille calumniis cruciant, turpissimis detractio- nibus onerant, falsissimis dogmatibus imbuere, suosque fideles filios seducere pertentant. Nec hac contenti rabie in gyro tabernaculum suum ob- fident, quando ex omni latere Professores Evangelicos dolis & fraudibus, minis & ensibus constringere contendunt. Anhelant cum prædonibus Matrem piissimam ad quemlibet occursum lancinare, bonis quibus abundat cœlestibus, per maligna dogmata spoliare; sed quia voluntas sola non sufficit, (quia volentibus potestas nocendi deficit) noxiam errorum caliginem debilibus oculis inspergere, plerumque novitatis cupidos curiosis quæstionibus implicare moluntur, ut quæ scire, aut non conducit, aut penitus non licet, sollicitè investigent, cujus sollicitudinis fructus est, sanctam simplicitatem perdere, & piam fidelium ignorantiam, scientiarum Domino gratissimam, consecrare. Hi tamen recognoscuntur filii, quos ipsa non possunt scelera filiali suffragio privare. Hæc est sublimis Baptismi eminentia, hæc indelebilis perennaturæ filiationis signatura: hac mediante peccata reis condonantur, regni cœlestis hæreditas veris fidelibus præparatur. Fœcunda Mater prolium, & Cœlos aperit, & tegit inferos, si tamen à Baptismate pedem non referas, vel saltè post incurium commoti pedis lapsum, post lugubrem deviae affectionis casum, post baptismalis gratiæ jacturam, suppleant poenitentes lachrymæ primæ lavacrum Sanctitatis. Non homo, qui baptizat corpus abluendo, sed Christus dispensat gratiam in Spiritu baptizando; hic Christianum efficit, in quibus abluen- tis aquæ beneficiò exuritur culpa; quid mirabilius? Animatur spiritus vita, quid optabilius? Portentosos

(p) *Cap. 19. v. 12. Heretici similes latronibus sunt; omnem enim impendunt operam Ecclesiæ exterminanda.*

Baptismus est ignis purgans & non ex- eventus reus.

eventus admirare, quisquis Baptismi pretium neglexisti hactenus aestimare; purgamur sancti amoris igne, & non exurimur; reformamur de originali morte ad vitam, nec dissolvimur; sine inflicto mortis vulnere resurgimus, sine mortalis vitæ exterminio ad immortalem vitam vivificamur. Et quamvis heterodoxorum animæ se ipsas innumerâ favorum cœlestium myriade, per hoc, quod sanctæ Matris Ecclesiæ gremium deserant, susceptæque Baptismi gratiæ detestabiliter resignent, non ideo illius præcellentia tollitur, nec inæstimabilis bonorum congeries, quam in se continet, minoratur. Illis à fide suscepta deciduis, terrificum suò jam Sæculò comminabatur exitium proverbialis Salamon: *Oculum qui subsannat patrem, & qui despicit partum Matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus*: (q) Legit Pagninus: *Qui contempsit obedientiam Matris*: Explanat clarissimè taxatam Divini Juris pœnam, & usitatam Ecclesiasticæ Legis ultionem Lyranus: *Careat in morte sepulturâ, ita, quod cadaver ejus relinquatur bestiis, & avibus lacerandum*. An non Divina Creatoris Judicia reprehendere, mysteria fragilitati nostræ impenetrabilia redarguere, est Patrem nostrum, qui in cœlis est, subsannare? Subjungit moralis Papa: *Quilibet hæretici, dum prædicationem Sanctæ Ecclesiæ, sæcunditatēque illius deridendo contemnunt, quid aliud, quàm partum Matris despiciunt?* (r) Hoc tamen prærogativæ singularis gaudent privilegiò, quod per Baptismum ab ea exierint, quantumvis fallaciter seducti parentum, amicorumque malignâ conversatione, vel voluptuosò terrenarum delectationum eduliò allecti, eandem turpiter deseruerint, nec se tantæ Parentis filios dignati sint, vel nominare. Sed utinam in defensionem offensæ matris, à torrentibus advolent! utinam sancti prædicatores à cœlestis sapientiæ fluentis adveniant, obscuritatem, & pertinaciam emolliant, à via perditionis ad arctam salutis semitam redigant, ac reducant. Nec peregrina videatur comparatio, quâ corvorum nigredo, Prædicatorum æquiparatur Sanctimoniam; dum enim de luce justitiæ nequaquam su-

perbiunt, dum peccatorum suorum nigredinem submissâ confessione recognoscunt, corvinam sobolem peccatorum non despiciunt, sed lucrandarum animarum zelò inflammati, oculum subsannantis patrem, & despicientis partum matris suæ effodiunt, quando rebellium animorum pertinaciam superant, & errabundam, quâ gloriantur, intentionem vincunt. Ea tamen est degenerantis hujus progeniei infelicitas, quod nullum advolantibus alitibus hisce accessum præbeant, omnem sanctæ conversationis occasionem tollant. Est genuina, sed aspectu terrifica, intuitu exotica hæreticorum facies in sacris mysteriorum Apocalypticorum codicibus delineata. Reserabatur aliquando excentricus Abyssi puteus, ex cuius superliminari margine exhalabatur fumus fornacis magnæ, suæ, & solum, & aërem atredine obscurans; abominanda ostii janitrix stella Cœlò decidua, seu præfiguratus in virulento sydere Lucifer angelus destinabatur: *Aperuit ille*, Commentatore Angelico præceptore, *puteum Abyssi, id est, profunditatem tenebræ nequitie hæreticorum fecit manifestam, quia hæreses prius latitantes fecit proferri, ad decipiendum alios*; & quia malorum scelera cum superbiorum flagitiis Ecclesiæ Majestatem obscurant, justorum fulgorem obumbrant, quia densæ impugnantium hæreticorum nebula stelligerum piissimæ matris caput invadunt, de fumo evomentis, & exhalantis putei portentosa egrediebantur locustæ, similes equis paratis ad bellum, quæ aureis velut coronis in capite coronatæ, facies humanæ faciei similes spectantibus oculis obiciebant. Locusta ventrosus animal, quod volare recto volatu non finitur, sed saltando in altum erigi conatur, unde tamen mox in terram relabitur, superbientes hæreticos insigniter præfigurat, quorum cura præcæteris ventri dedita, quorum mens cœnoso voluptatum immersa lacui, jejuniorum damnat Sanctimoniam, virginitatis innocentiam blasphemat. Sunt fumus, qui dum in altum evolat, in semetipso deficit; sic & hæreticus, dum per superbiam erigitur, per arrogantiam elevatur, in nihilum comprimitur, in vanitatis auram dissipatur,

*tris suæ,
sancti
prædicato-
res effo-
diunt oculum.*

(q) Prov.
30. v. 17.

(r) Lib. 18.
Mor. c. 19.

*Hæreticis
despicien-
tibus par-
tum ma-*

siatur. Aggrediebantur è fumosa
teterimæ nigredinis voragine in ter-
ram monstrosarum locustarum agmi-
na, quia præfigurata in hoc abomi-
nando schemate hæreticæ pravitatis
colluvies, spernit cœlestia, terrena sa-
piens, in suis cætibus vaniloqua, in
fraudem circumferens nomen Chri-
sti; & quemadmodum Martyr Igna-
tius loquitur: *Verbum Evangelii &
erroris verbum blandò alloquio impli-
cans ac involvens.*

*Hæretico- rum mali-
tia assimi-
milatur
locustis vo-
lentibus
preliari.* Est cogitatu horridum, quod dile-
ctus JESU Discipulus adjungit: *Simi-
litudines locustarum similes equis pa-
ratis in prælum, & super capita ea-
rum tanquam corona similes auro, &
facies earum, tanquam facies homi-
num.* (s) Justorum simiæ, sunt hete-
(s) *Apocal.* rodoxorum astutiæ; quia enim fide-
9. v. 9. les filii Matris Ecclesiæ, quia sancti
prædicatores magnanimo equorum
schemate spectabiles exhibentur, qui
tunc ad prælium lustrantur & paran-
tur, quando tam verbis, quàm vir-
tutibus ab imbiente sapientia ad hoc
animantur, & aptantur, ut unius o-
mnipotentis Majestatem, unius sa-
pientis intelligentiam, unius mise-
rentis clementiam, unius DEI Glo-
riam protegere, omnesque, quas so-
lus ipse condidit animas, ab hostium
nexibus eruere, ac erutas Divinis va-
leant legibus subjugare, illi confor-
miter vaticinantis Habacuc præfagio,
vel veriùs præfagienti oraculo: *Viam
fecisti in mari equis tuis in luto aqua-
rum multarum.* (t) Oculatissima si-
quidem paternitatis providentia in
turbulento fluctuantis mundi freto
viam fecit cooperando & hostes de-
cristando, prædicatoribus suis, quo-
rum manu & linguâ, opere ac sermo-
ne, velut humeris per orbem terra-
rum portatur, adeò transfertur & cir-
cumfertur, defertur & infertur, ut
nec lutosi peccatoribus abesse videat-
ur; conturbantur exinde aquæ mul-
tæ, illæ videlicet in quarum undosis
fluctibus præcipitatus Lucifer gloria-
tur, cubans in medio fluminum suo-
rum: *meus est fluvius.* (u) Quo fallaci
Epiphonemate tot captivantur animæ
à nequam hoc impostore nequiter de-
fraudatæ, quasi ipse sit fluviorum do-
minus, universarum delectationum
terræ possessor & dispensator. Hoc
hamabatur illiciò delirans Manichæus,

persuasus futili argumento, quòd
princeps mundi hujus, & tenebrarum
primogenitus, creator sit univerfo-
rum visibilium non tantum sub in-
choantis ævi principio, sed æternum.
Sunt, non diffiteor, sunt aquæ multæ,
& populorum ampla congeries, qui-
bus idcirco dominatur, quia pronis-
simâ voluntate suæ tyrannidi manci-
pantur, jacent stagnantes & quietæ,
moveri & commoveri renuentes,
quia sub vitiorum suorum, sub oble-
ctantium illecebrarum torpore so-
piuntur; sed equis ad bellum accele-
rantibus, equis Altissimi conturba-
batur mare, quia morali Papâ subli-
miter explanante: *missis sanctis prædi-
catoribus omne cor, quod pestiferâ se-
curitate torpuit, impulsu salutiferi
timoris expavit.* (x) Concludit Illu-
stris Dalmata: *Super induces angelos
tuos, qui conturbent damonia & con-
trarias potestates.* Hos gloriosos san-
ctissimi Regis Gloriæ bucephalos æ-
mulari flagitat heterodoxorum in-
saniens amentia, quæ instar æmula-
tricis simiæ imitari conatur, quid
quid decorum est, non quidem at-
tracta virtutis amore, sed allecta fa-
stuali decoris odore; hinc genuinum
concinnat improprium Mediolanen-
sis Ambrosius: Apocalyptico obe-
quiantium locustarum agmini, seu
veriùs præfigurato cuneo circumva-
gorum A catholicorum myriadi, lo-
custæ similes equis paratis in prælium
esse dicuntur, quia *sicut predicator
sancti, totâ vitâ laborant, ut quos-
cunque possunt de laqueis diaboli eri-
pian, ita & hæretici ad hoc semper
animantur, ut quoscunque possunt de-
cipere, in baratrum suæ damnationis
involvunt;* non aureo sed simili, sed
ad auri similitudinem fulgido coro-
nantur hæretici diademate, ut si sa-
pientia in altissimis habitans, de su-
pernis participans, DEUM cum ho-
mine reconcilians per auri puritatem
designatur, per locustarum diade-
mata sæcularis sapientia designetur,
quæ auri similitudine, non aureo
splendore gloriatur: quia sæcularis
sapientia, in qua hæreticorum perti-
nacia quàm maximè confidit, non au-
rum, sed delirium in oculis Sancto-
rum judicatur, illi conformiter sa-
pientissimi Doctoris Gentium oracu-
lo: *Sapientia hujus mundi stultitia
est*

(x) *Lib.*
31. *Mor.*
c. 10.
*Prædicato-
res ingre-
diuntur
mare
mundi, ut
turbent a-
quas popu-
lorum.*

*Corona
hæretico-
rum non
est aurea,
sed quasi
aurea,
quia eo-
rum sa-
pientia
fulget &
est stulti-
tia apud
DEUM.*

(t) *Habac.*
3. v. 15.

(u) *Ezech.*
29. v. 3.

(y) 1. Cor.
3. v. 9.

est apud DEUM: (y) Infer legitimam hanc consequentiam, ergo qui stultus à mundana condemnatur sapientia, prudens est, *quia stultus saeculo, prudens est DEO*, concludit Mediolanensis Archi-Præsul, dum credit DEUM fecisse, quæ ratio mundi non capit, quod sæculari intelligentiæ nullatenus sapit, dum interim heterodoxa perversitas volens videri prudens in mundo, vix DEUM habere filium confitetur, sanctissimum Divinæ Incarnationis mysterium negat, carnis resurrectionem pessumdat, virginem fecunditatem explodit, divinam maternitatem contemnit. Quod si equinam velocitatem expendas, locustarum fœditatem attendas, celerem transfugæ hæresis fallaciam explorasti, quâ mundum penè universum percurrit; infamem temerariæ præsumptionis vanitatem spectasti, quâ omnigenæ mortalium ætati fraudulentò fucatæ falsitatis commentò illudit. Ad ferale prælium se se conflicturi accingunt, ut electorum simplicitatem impugnent, solidissimam sacrorum dogmatum veritatem expugnent. O quàm terribilis, quàm formidabilis heterodoxæ iniquitatis mutatio! quàm execranda hujusmodi mortalium metempsychosis! Ecce! qui nuper non Adæ infortunati Proto-parentis posthumi, non seductricis Evæ posterii, sed inclyti Patris misericordiarum filii cum primogenito ex multis fratribus, confratres ad sacrum Jordanis laticem comparebant, qui primò recuperatæ Sanctitatis aurò, ad Angelorum lætitiâ refulgebant; Ecce! qui nuper cum baptizato JESU confestim ascenderant de aqua; Ecce! quibus obserata hætenus bipatientibus valvis cœlorum regia referabatur, suos salutans hæredes, suos incitans viatores; Ecce! super quos nuper Spiritus DEI descendit, nè amplius terra carnis nostræ inanis & vacua videretur, nè ultra super abyssi faciem delictorum cœcitas, & deploranda ignorantie obscuritas expanderetur nostrarum mentium involvens regionem; nec enim flagitiorum tenebræ, aut caliginosus errorum horror super amplissimam illorum cordium provinciam dominari poterant, ubi locum sibi, baptismalis Spiritus Sancti gratia ven-

dicabat. Attende solam rutilantis Baptismi umbram.

Excruciabat aliquando numerosa malignorum spirituum legio misellum Adæ filium in sepulchro, *quasi se ipsos ambient immergere sepulchris, ut homines redigant in sepulchra*, (z) quemadmodum interpretatur Paschasius; vel certè, ut rudi vulgo seductor idem execrandum planèque impium dogma persuadeat, nempe demortuorum animas in dæmones transformari: (a) ut ratiocinatur Victor Antiochenus. Et quamvis insidiatores vaserrimi locum vicinis inaccessum efficerent, nè transitus de morte ad vitam, de monumento pateret ad Salvatorem, misertus tamen misericors, & miserator Dominus devio Adæ filio fieri via voluit, ut ad viam per viam, ad DEUM per DEUM venienti obsistere vis dæmonis non valeret, ut adstruit Chrysologus: (b) occurrunt iniqui possessores justo Judici à suo crimine accusati, à suo scelere profligati, vel certè quia *flagellabantur invisibiliter intolerabilia patientes ex presentia Christi*, ut docet Chrysostomus. (c) Examinaturus reos à nomine iudicium auspicator, sed versatili responso audet pro-cax superbia respondere *legio est nomen nostrum*: grandis audacia beatorum spirituum, militiam præsumunt æmulari fœdifragi latrones, *imitantes supernas militias, & legiones angelicas, dicunt se legionem*, explodit arrogantiam Nyssen; quasi forent beatarum mentium beati commilitones, de quorum obsequenti ministerio magni consilii Angelus profitebatur: *Possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plus, quàm duodecim legiones Angelorum*. (d) Verùm eluditur inanis jactantia, dum ad primum præcipientis nutum castrametata hætenus in humano corpore multitudo nefandorum prædonum ac py-ratarum, ad deferendam urgetur stationem, quam ocyùs desertura, allevamentum implorat, à peremptoria ferientis justitiæ sententia, ad misere-rentis clementiæ indulgentiam appellat, non pœnæ remissionem, sed plagæ immutationem exorat; cum enim cognovisset abominandus grex dominici adventûs tempore in aby-sos se detrudendum esse, cœpit orare,

(z) Lib. 5.
in Matth.

(a) In 5.
Marci.

(b) Serm.
16.

(c) Homil.
25.

(d) Matth.
26. v. 53.
Intolera-
bilis pœna
diabolo
stare co-
ram Chri-
sto.

ut

ut introëundi in porcos acciperet facultatem : commentatur super illud recensentis Lucæ oraculum Ambrosius : *Rogabant illum, nè juberet illos, ut in abyssum irent.* (e) Cujus elucubrans etymologiam Augustinus, vel potius genuinam statuens definitionem inquit : *Abyssus est profunditas quadam impenetrabilis, incomprehensibilis, & maxime solet dici in aquarum multitudine.* (f) Genuinum in Abyſſo sua velut in repræsentante speculo objicitur sacri Baptismatis Sacramentum, quæ namque profundior, aut sublimior, quæ amplior, aut vastior aquarum moles unquam exstitit, quàm fuerat abyssus cataclysmi ? Hoc in præfigurante diluvio aquas Baptismatis fuisse designatas, insigniter demonstrat Mediolanensis Antistes ; divinus siquidem ultor, & arbiter in hoc crÿstallino sepultæ mortalitatis monumento, solum cum sua progenie justum reservavit, universum Pharaonis exercitum, omnem prævaricatorum abominationem in profundum excentrici hujus maris præcipitavit, infert commemoratus Pater inquirendo : *Nonne hoc est diluvium, quod est Baptisma, quò peccata omnia diluuntur, sola justis mens & gratia suscitatur.* (g) Hoc horret suæ damnationis baratrum proditor Angelus, hanc detestatur humanæ iniquitatis abyssum inimicus homo, hic enim fomes minuitur, mundi princeps ab emundato corde ejicitur, potestas tenebrarum principis confringitur, omne peccatum diluitur, cœlestis janua aperitur. Miraris, quòd cœnum petat, qui cœlò decidit : miraris, quòd, qui sedere in monte testamenti voluit, ut similis esset Altissimo, nunc ambiat in ventre porci residere : quæris quonam eventu ludicro, quò lugubri successu ad volutabra sordium aspiret, qui dulciori edulio non pascitur, quàm fatore criminum, squalore flagitiorum ? Si intremuit, quidquid habebat Spiritus, in cruciato corpore quod occupabat, intremuit ad solam Abyſſi memoriam, nequam coluber, illud reiterandum metuens coronati Psaltis vaticinium : *tu confirmasti in virtute tua mare, contribulasti capita draconum in aquis,* (h) nec aliis quàm in aquis Baptismi, ut subjungit purpuratus Hugo.

(e) *Luc. 8. v. 31.*
(f) *Psal. 41. v. 8. Baptismus est diluvium animarum.*
(g) *Lib. 2. de Sacram. Est Abyssus profunda vitiorum.*
(h) *Psal. 73. v. 13.*

Pars IV.

Ecce qui operatus est salutem in medio terræ, confirmando in virtute sua mare, ut remaneret terra sitiens imbrem suum, contrivit, legente Augustino, capita draconum, dæmoniorum scilicet superbias, à quibus universa penè gentilitas possidebatur, super aquam, quia eos, quos Dæmones possidebant, tu per Baptismum liberasti, applaudit Hipponensis Præsul pastorum Principi oves suas non in natatoria Siloë abluenti, non in piscina pecudum emundanti, sed in salutis fonte baptizanti. Priusquam hisce immergerentur aquæ, dirumpebantur fontes & torrentes, ut emanaret saluberrimus sapientiæ liquor, insipientiam idololatrantium populorum demersurus, ut effluerent Sanctificatoris divitiæ, ut irrigaretur falsitas gentium, & innumera eorundem colluvies in fidei dulcedinem suâ irrigatione converteretur. Quid mirum ergo, quòd malit malignus nostræ felicitatis adversarius de sepulchris in porcos transmigrare, quàm ad umbram Sacro-Sancti laticis, quàm ad salutiferi Baptismatis umbratilem figuram commorari. O si perciperent contentam in hoc figurali schemate veritatem, mendaces filii hominum in stateris, (i) qui licet regenerati Sionis filii, non vani, nec mendaces, non ex sanguine, nec voluntate viri, sed ex DEO in baptismali gurgite nati sint, successu tamen temporis, nolentes ponderare æquitatem, & gravitate severioris judicii justitiam examinare recusantes, erraverunt ab utero, degenerantes ab inclitorum munere in filios tenebrarum, sermone pii, sed opere omnis malitiæ sectatores ; renuntiârunt quidem diabolo, & adhærentibus illi, & consulti Christo per Baptismatis Sacramentum, se mortuos sæculo profitebantur ; verum malignis erroribus inescati, mundanis in voluptatibus absorpti, sacrilegis oblectationibus infascinati, geminis complecti brachiis ea desiderant, quæ tamen fluere, quæ præterfluere quotidianarum vicissitudinum experimento probant ; qui cum in honore fuissent, ambulantes in albis cum Sponso Ecclesiæ, redempti divino illius sanguine, non intellexerunt, sed comparati jumentis insipientibus, similes facti sunt illis.

(i) *Psal. 61. v. 10.*
I Deplorat

Deplorat stolidam rebellium hujusce-
modi filiorum stoliditatem, & de-
mentiam illuminatus Habacuc in ad-
umbrato schemate vociferati lapidis:
Lapis de pariete clamabit, & lignum
quod inter juncturas adificiorum est
respondebit: (1) néve inanimato li-
gno, vel lapidi vocem respondentis
attribuisse suspicemur, legunt alii cum
septuaginta Interpretibus: lapis de
pariete clamabit, quasi vermis scara-
bæus de ligno loquetur. Quid lapidi
durissimo cum tenero ligni vermicu-
lo? quid scarabæo, aut cantharo cum
proloquente lingua analogæ similitu-
dinis est commune? Assignat genui-
nam absconditæ moralitatis purita-
tem Hieronymus: *Legi in cujusdam*
volumine, propterea cantharum super
hereticis intelligi: quia dogmata ha-
bent stercori comparanda, quod foeti-
dissimam mephitim exhalans, hor-
ribilem Angelis, abominandam ho-
minibus, heterodoxorum doctrinam
adumbrat, quæ pestiferum halitum
spirat; est mordax, altèque penetrans
canthari stimulus, seu dein ex sanie
tabèque carnis putridæ ebulliat, seu
ex quilquiliis, aut fimi sordibus or-
tum deducat.

Est tenax & procax hæreticorum
lingua, penetrans ferientis stimuli acu-
leus, non ille apium, qui per deli-
ciosos frutices circumvolans, per a-
mœna gyrans viridaria, jam sauciat
rosam, jam violam ferit, jam lilium
fugit; sed ille cantharidum, qui ve-
nenum exsorbet, ulcerosam putredi-
nem lambit, quam dein sanis corpo-
ribus ad generandam tabem instillat,
ad maturandam scabiem vomit. Sunt
non diffiteor sacris Baptismi aquis im-
mersæ fidelium animæ, sunt lucidif-
simæ in militante Ecclesia, non secus,
ac in splendidissima domo siderum
stellæ, quarum aureus ardor ab igne
charitatis scintillat, quarum rutilus
fulgor à Solis Justitiæ radiis micat;
amat & gaudet Rex Gloriæ talium sa-
tellitum comitatu stipari; ast ubi su-
am erraticum fidus sphaeram dimit-
tit, ex matris gremio velut ex cœlesti
domicilio cadit, illi cadenti æquipa-
ratur fideri, quod in sacro mysterio-
rum volumine absynthium nuncupa-
tur, ad cujus ferale exterminium An-
gelus tubâ cecinit, quo concinente
cecidit de cælo stella magna ardens

tanquam facula, (m) in quo velato
ænigmate, in quo præcipitato fide-
re Joachim Abbas Arium contem-
platur, qui ob externam morigeræ
ostentationis temperiem, & multi-
formis scientiæ claritatem, unum de
magnis cœli luminibus è Clericali se-
rie reputabatur. Ferrarius conside-
rans cadentis stellæ magnitudinem, &
luminis claritatem, lapsum infelicitis
Origenis autumat præsignari, qui edi-
tis multis librorum millibus ardentis-
simâ martyrii cupiditate succensus,
intemeratæ virginitatis factus victi-
ma, post heroicarum virtutum ope-
ra, ab orthodoxa fide miserabiliter
declinavit, adeò, ut Epiphanius Jo-
anni Jerosolymitano Præfuli scribere
non dubitaverit: Dixerim vobis Arii
Patrem, Originem scilicet, & alia-
rum heresum radicem; Collimat ni-
hilominus cum Alberto Præceptore
suo Doctor Angelicus, acceditque eò
proximiùs, quò verosimiliùs eluci-
dandæ grandis mysterii veritati, dum
universam hæreticorum colluviem in
hac ferali stella è regione cœlestis So-
lymæ, in puteum Abyssi commemo-
rat præcipitatam. Sunt Hæretici fi-
dera in domo siderum oriunda, sed
indè voluntariâ errorum ignorantia
ferociter avulsa; sunt sidera, sed er-
rantia, Apostolico comminabundi
Judæ canone anathematizata, quibus
procella tenebrarum servata est in æ-
ternum: (n) quorum deliria non se-
quitur Petri navicula, fixo duntaxat
fideri affixa; fatales planctus dixeris,
qui sibi sollicitis regionibus procello-
sam efficiunt intemperiem; sic & er-
ronea hæreticorum dogmata, sic in-
quieta superbientium Apostatarum ar-
rogantia, tranquillam Ecclesiasticæ u-
nionis securitatem turbare satagunt,
& sedentes in pulchritudine pacis, ad
negotandum cum mundo, ad confa-
bulandum cum Sæculo nequam sti-
mulare contendunt, fluctuant hodie-
dum circumvagi viatores ad peren-
nes æternaturarum tenebrarum pro-
cellas condemnati. *Heresiarcha, scri-*
bit Scholarum Angelus, dicitur stel-
la, quia videtur habere lucem Sapi-
entia, & Doctrina, docet autem nocte,
vel si de die, in latibulis. Bene, o-
ptimè, sed ad insipientiam sibi: nam
irrefragabili patientis Jobi conformi-
ter vaticinio: Ingredietur bestia lati-
bulum,

(m) Apoc.
8. v. 10.

Origenes
aliarum
heresum
parens.

(n) Epist.
Cath. v.
13.

(1) Habac.
2. v. 11.
Hæreticus
est scara-
bæus lo-
quens de
ligno.

Hæreticus
est stella
de cælo ca-
dens.

(o) *Job.*
37. v. 8.
Hæresiarchæ sunt bestia latentes in cordibus suorum discipulorum, sicut in antris suis.

bulum, & in antro suo morabitur. (o) Quis æquius inter terrigenas in bestia, quam impius hæresiarcha proponitur, qui genuinos, fidelesque Matris Ecclesiæ filios vociferantibus calumniis affilit, & Doctrinæ Sanctorum prædicatorum integritatem dilaniare efferatis dentibus contendit? quæ bellua, dum strenuò Doctorum impendiò repellitur, dum confutantibus Catholicorum scriptorum calamis configitur, latibulum suum confusa, & rabida ingreditur, ut in antrorum suorum obscuritate commoretur. Antra hæresiarchæ propria, ubi securius latere finitur, sunt singula hæreticorum corda, quæ per instillatam errorum malignitatem ab illo sua velut proprietas, appropriatūque sibi latibulum possidetur: de quibus belluis coronatus Psalter cecinit: *Possuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestia silva, catuli Leonum rugientes ut rapiant.*

(p) *Psal.*
103. v. 21.

(p) In catulis Leonum spiritualia nequitia adumbrari commentatur Augustinus, mala dæmonia erroribus hominum pasci solita; *Sunt enim principes demoniorum*, scribit subtilis Afer, *& sunt dæmonia quedam contemptibilia*: Quæ ambo hoc uno constringuntur ænigmate à Psaltere Regio, dum justorum pedibus subjicienda spondet: utraque *conculcabis Leonem, & Draconem.* (q) Apertè sævit Leo quærens quem devoret, occultè insidiatur Draco explorans, quem apprehendat; victor Leonis novit & vincere Draconem, & quem nec Draco decipit, Leo nequaquam frangit. *Draco quomodo insidiatur?* inquit Hipponensis Præsul: & respondet: *per Hæreticos*; qui sub secunda contemptibilium diabolorum serie comprehenduntur. Seducere quærent Catholicorum animos (heterodoxorum siquidem animæ ab originali professione suæ hæresis spelunca horum latronum sunt) sed eas tantum plerumque apprehendunt, qui, quia nondum eis Sol Justitiæ ortus est, in tenebris delitescunt; repunt in nocte, ut incautos repentè occupent viatores; repunt, sed cave! quisquis es, qui sine lucerna Christianæ doctrinæ ambulas, qui lucem, quæ illuminat omnem hominem, in te, vel per lethale crimen exstinxisti, vel

(q) *Psal.*
90. v. 13.

Sunt contemptibilia dæmonia, quæ decipiendo instar draconis insistant.

per accumulata venialia non nihil tibi met obumbrasti, cave, nè ab eis repentè surripiaris; sed declinatâ vitiorum caligine, accede lucem, non illam inaccessibleem, quam solus ille inhabitat, quem nihil potest absconditum latere, sed accede eam, de qua scriptum est: *Lux venit in mundum*; (r) nec eam cæcutientes Adæ filii inquisierunt, nec eandem recepturi eidem occurrerunt, sed magis errorum tenebras dilexerunt; quos Vir patiens hisce deplorabat verbis: *Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas illius.* (s) Vides errantia in tenebris, vides Coelò decidua Cœli sidera; vides beati ventris infortunata germina, vides errantia ab utero heterodoxorum agmina, qui stimulante conscientia, quamnam sequi doctrinam debeant, intelligunt, & tamen eandem sequi despiciunt, quam cognoscunt; non enim per ignorantiam delinquant nescientes, sed per superbientem pertinaciam errorem suum protegent, errare ambientes. Quid mirum, si recusantes discernere quod cernunt, excæcentur? Quid mirum, si devii à veritatis limine, nolentes funditus excludantur? Quid mirum, si ab æquissimo iniquitatis Vindice ab ipso Patre luminum tradantur in reprobum sensum, non ampliùs, ut agant, quæ agere volebant, sed ut perficiant ad quæ insipienter hinniebant: tradidit illos DEUS non quidem incitando, sed deferendo, & permittendo, ut ea, quæ desiderando conceperant, adjuti à tenebrarum principe explendo parturiant & delinquant. Sequuntur cadentia decidentem, sequuntur stellæ stellam, & magnæ maximam; dum enim rebelles angeli, rebelles pedissequi authorem suum glorificare noluerunt; quem à suæ productionis origine, à baptismali fonte, signato super eos Divini vultus lumine, ut DEUM suum fideliter adoraverunt, feliciter recognoverunt, reprobo sensui in prædam traditi, cœperunt nescire vias ejus, revertique per semitas illius. Excedit in angustia viam semita, illa est istâ strictior, sed sapiùs securior; illa est istâ arctior, plerumque tamen compendiosior; unde qui viam mandatorum DEI nescire noluerunt, per

(r) *Joan.*
3. v. 19.

(s) *Job.* 24.
v. 13.

Sunt rebelles lumini Divino, unde nec viam DEI norunt, nec per semitam pœnitentia revertuntur.

ejus semitas reverti nequiverunt. O si errabundos hos viatores, o si exterminandos tot viatorum seductores, per semitam, per quam debebant incedere, saltē reverti non pigeret, ut angustam, quæ ducit ad cœlum viam, per pœnitentiam amplectantur, quam inire per fidelem obedientiam detestabantur.

Sed nos ad stellam magnam, quæ de Cœlo militantis Ecclesiæ miserabiliter cecidit, proximius revertamur. Magnam describit Spiritus veritatis, non quia excedat alias splendoris claritate, sed quia eminere desiderat mendaci Sanctitate; magnam dicit, non quia super astra Cœli suorum meritorum fulgoribus exaltatur, sed quia hæretici inflati fastu eluctantis arrogantia in cogitationibus suis super universam domum fiderum elevantur. Verū, immani lapsu ex stellis in belluas flebili metamorphosi commutantur; *Cecidit de Cælo, id est de Ecclesia*, interpretatur purpuratus Hugo, *stella magna: id est: cuneus hæreticorum*. Pertransiit illicō in nocte lucens, in tenebris fulgens, in caligine splendens, non usque ad perfectum diem, sed usque ad truculentam noctem; qui enim fecit de tenebris lumen splendescere in conversione peccatorum, idemmet posuit tenebras in perversione conversorum, subtrahens lumen intelligentiæ suæ ab oculis nolentium respicere in DEUM Creatorem, in Redemptorem, in Salvatorem suum. Dum igitur reprobae mentes inimicorum lucis, & adversariorum veritatis ignorantia suæ, sed volitæ, sed affectatæ, erroribus penitus excæcantur, degenerant in belluas concupiscentes in nocte tenebrarum, & latentes sub opacitate fraudum, sub fictæ perfectionis umbra pertranseunt, hinc inde in pravitatem percurrentes, occurrentes, incurrentes, quibus Leonum catuli se se, aviditate pronissima concurrentes, associant, quia ministri Satanæ suis influxibus, suis tentationibus, suis assultibus, suis conatibus in eandem fidelium ruinam, in idem Ecclesiæ sanctæ periculum, in idem Catholicæ Religionis exterminium conspirant. Sed, *Ortus est Sol*, qui Solis excutiendis hisce tenebris, ejiciendis hisce Leonum catulis, eliminandis

hisce belluis non tantum sufficit, sed abundat; ortus est ad horum monstrorum abortum, Ortus est Sol, toto terrarum orbe clarificatus, & ferocientes feræ, quæ antea dispergebantur ad nocendum, congregabantur illicō in cubilibus suis. *Cubilia eorum corda infidelium*, (t) quibus (t) in Ps. 103. hic. Sol iste oriri non potuit; nec enim illis oritur, qui non intelligunt Christum. Ipsorum siquidem threnus, ipsorum describitur luctus in ortu Solis hujus quandoque resonaturus. *Ergo erravimus à via veritatis, & justitia lumen non luxit nobis, & sol intelligentia non est ortus nobis*. (u) (u) Sapient. 5. v. 6. Excæcabantur siquidem oculi eorum, & indurabatur cor eorum, ut nec videant oculis, nec corde intelligant: nocturna planè sidera, circumvagi tenebrarum filii, quos vel Humanitatis assumpta deterruit ab adorando, vel humiliata Divinitas abstraxit à credendo. Sed tempus aderit, quō Sol refulgeat, qui prius erat in nubo, contextus nube candida intemperate humanitatis; apparebit postmodum in claritate Majestatis, tunc congregabuntur frementes velut belluæ, desperabundæ hæreticorum animæ ad sinistram, futuræ Divini furoris hostiæ, ut in cubilibus suis collocentur, quando jam jam detrahetur ad inferos superbia eorum, & sternetur tinea subter eos, ac operimentum eorum erunt vermes, ut dormiant in doloribus nunquam ulla quiete fruituri; nisi fortè ter fortunatâ sorte misericordiâ prævalente, Justitiâ dissimulante, largissimō impertientis DEI beneficiō convertatur, ut vivat, & rediens ad matris gremium fugitivus exul, ibi reperiat Asylum, unde fugiens suum exorsus est morientis animæ construere monumentum.

Sic homo quidam, non tamen alienigena, sed Augustino explicante fidelis Israëlita, descendebat ab Jerusalem in Jericho: *Ab altis ad infima, ut in pradones incideret*. Scribit Basilus. (x) *Descendit, Cassiano commentante, à Templo Sacramentorum DEI, in laticis.* (x) Conc. (y) & ideo incidit in latrones. Jeri- (y) Lib. 6. cho siquidem loca convallia Palæstinae occupat, Jerusalem cacumini innixa in supremo montis apice dominatur. Improvidus viator, eam incautē

Cuneus hæreticorum est stella magna cadens de Cælo Ecclesia.

(z) *Psal.*
73. v. 23.
Cadit hæ-
reticus in-
ter latro-
nes, quia à
Templo Sa-
cramento-
rum DEI,
ad heresim
descendit.

(a) *Lib. 3.*
in Gen. c. 1.

(b) *Hom.*
de illo qui
incid. in
Lat. Tom.
2.

cautè viam elegit, quâ declinare latronum rabiem nequivit. Hic genuinus hæreticorum est genius, sublimiora quærere, ad altiora semper contendere, sicque ascendendo cadere, cadendo interire; illi conformiter Prophetæ veritatis oraculo: *Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper*, (z) in dies accrescendo, ut jam minor digitus sit crassior dorsò Patrum suorum. Sed volentes altius eluctari, descendunt miseri & humiliati in hæreticam pravitatem, ubi omnia, quæ oriuntur, decrescunt, & minorantur, sicut luna. Hinc incidunt in latrones, nec in alios, explicante Ambrosio, nisi in angelos notis & tenebrarum, à quibus semivivi relinquuntur; ex parte enim, quâ hæreticus potest DEUM cognoscere, vivus remanet, ex parte autem, quâ erroribus suis contabescit, & opprimitur, mortuus est. Descendit homo quidam imbutus fundamentis fidei, vel saltem imbuendus, salutariibus undis ablutus, sacro Baptismate DEI filiis aggregatus, sanctificante gratia regni hæredibus associatus; descendit à militantis Ecclesiæ promontorio, ab excelsa filiorum lucis Patria, ad profundum abominandæ hæresis declivium, ad portas inferi, ad pastaphorium inferni. Descendebat, Ruperto commentatore, *quia mente tumebat*. (a) Sola quippe superbia hæresim generat, enutrit, & educat. Perisset lethali vulnere sauciatus, nisi misericors Samaritanus, neglectum à Sacerdote, præteritum à Levita, respexisset, suo volutantem in sanguine accessisset, appropians vulnera alligasset, in stabulum deduxisset, nè ultrà caderet; stabulum enim à stando dicitur. Est stabulum Ecclesia, inquit os aureum, *quæ in itinere mundi lassatos, & sarcinis delictorum defessos suscipit venientes, ubi depositò onere peccatorum, viator lassus reficitur, & refectus salubri pascuo reparatur*. (b) Intraverat quidem homo ille per Baptismum Corpori Christi adunatus, intraverat heterodoxus, suum ab orthodoxa veritate auspiciatus exordium, sed dereliquit voluntarius exul domum Patris sui, deseruit cubile Matris suæ, dum actu descenderet, descendens in prædam latronum caderet; moribundum au-

tem, ut revivisceret, Samaritanus ille, ille fidelis custos, qui non dormitat, neque dormit custodiens etiam perfidum, etiam fœdifragum, etiam apostatam Israëllem, deduxit ad stabulum, reduxit ad ovile ovem perditam, facinorosis vulneribus sauciatum, omni salutis auxiliò destitutum, quem obstinatum, nec Levita per Evangelicam veritatem poterat emollire, neque Sacerdos prædicator sermone exhortationis suæ ad Matris gremium reportare; Solus ille, qui vinum habuit cum oleo, prævalebit; est enim DEI hominis conversatio secundum hominem, ad instar olei interprete Theophilacto; est omnipotentis operatio vinum salvificum, vinum fortissimum, quod sinè oleo, exasperasset nimium vulnera, quò suavi quodam lenimine egere videbantur. *Infudit ergo oleum, & vinum*, concludit memoratus Pater, *quia nos humanitate, & Divinitate salvabit*. Salvat Omnipotens misericordiæ oleò, imò & vinò: per vinum quippè mordentur vulnera, per oleum foven-
tur. Exulceratus contumacis heterodoxi animus nunquam morsum doloris suscipit, nisi præsentiat in oleo mollitiem pietatis. O quoties jam frustraneo conamine stringebantur acinaces, ut deterrent, & sauciant periculosius, quos restituere salutis perditæ intendebant! Idemmet ille Archiater cœlestis, qui suum in deserto castrametantem populum serpentum moribus dilaniatum salvificò curaturus alexipharmacò, serpentem æneum sauciatorum oculis objecit: *Quem cum percussi aspicerent sanabantur*. (c) Idem eundem egredientem de Ægypto non serpentino schemate, non ænea imagine curare nititur: *sed misit verbum suum, & sanavit eos*. (d) Ut noveris non ære semper sanandos livores vulnerum, sed sæpè sæpius solius verbi efficaciam sauciatis mentibus applicandam; hoc si contemnitur, hoc si rejicitur, asperiora medicamina impendantur, igne, ferròque ulterior cancrena, nè sæviùs proserpat, rescindatur. Dilectò destituta filiò Sunamitis, Prophetam invocat, ut, qui orationis remediò sterilitatem sustulit, eòdem medicamine illatam mortis violentiam ab exanimato corpore profligaret. Quid ageret

Divinitas Christi est vinum, humanitas oleum.

(c) *Num.*
21. v. 9.

(d) *Psal.*
106. v. 9.
Quamdiu hæretici possunt converti verbo DEI non est obijciendus illis serpens æneus.

ageret piissimus Pater, qui novit & urfos in puerorum cadem, ipsis tamen proficuum, mittere, & desolatam debitricem, prodigiosâ manantis olei abundantiam recreare? mittit discipulum suum munitum baculo, jubet redanimando cadaveri virgam imponere, si forte peregrinans anima, suum rediret ad domicilium, alioquin paulo post corruietur. Accelerat obediens Giezi præscriptum iter Sunam versus, legatione fungitur; sed optatò destituitur effectu: *Posuerat baculum super faciem pueri, & non erat vox, neque sensus.* Consolabatur interim plangentem viduam compatiens Elisæus, auditoque fatali nuntio, ascendit cœnaculum, *clausoque ostiò incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus,* (e) quasi desideratum vitæ halitum cum impresso pacis osculo afflaturus, adeo feliciter; ut oscitaret puer septies, & oculos aperiret. Illud miror mysterium, latentem indago rationem: curnam Pater sanctissime! non ponis baculum super faciem, quod tamen facere discipulo præcepisti? An forte iussa redire anima virgam abhorruit, ad baculum expavit? execrabatur forsan prodigiorum mater gratia illius flagellantis acredinem, aut hujus percutientis ictum? Prævaluit utrique conjuncti oris osculum, *auctor quippe humani generis DEUS,* suffragatur Tuitiensis Abbas, *quasi mortuum puerum doluit, & qui per Moysen terrorem legis protulit, à peccati morte timor suscitare non valuit, sed ad statum vitæ aspirata mansuetudinis gratia erexit.* (f)

(e) 4. Reg. 4. v. 31. (f) Lib. 5. in Ps. c. 25. Inclyti, olim per Baptismum gratiæ, in vestræ Matris gremio filii, nunc perduelles ejusdem sicarii & parricidæ! quam vellem ego, vos non egere compelli bellis, & præliis, virgis, & gladiis, plagis, & stimulis,

sed solum verbis, ac labiis, linguis & osculis, quam vellem, non cogere-
tis, ut cogamini; non impelleretis,
ut impellamini ad reditum maternæ
pietatis, quam vellem, gloriari pos-
set in Domino de recuperata drachma
hæc fortis mulier, quam vellem pa-
renti vestræ gaudenter gratulari,
quam vellem vobis omnibus, ut ve-
ris amodò fratribus, apprecari, ve-
stræ applaudens genitrici, & Matri
meæ, Ecclesiæ militanti, & ortho-
doxæ, non meretrici magnæ, non
Babyloni, puerperæ filiorum confu-
sionis: *Coronaberis de cubilibus Leo-
uum, de montibus Pardorum.* (g) Nec
enim horret illa barbaram asperita-
tem, si modò in accommodam dul-
coretur suavitatem; non timet feri-
tatem, si modò refrænatur ad ratio-
nabilem humanitatem; non rejicit ri-
gidam asperitatem, si modò conver-
tatur in Christianam pietatem. Co-
ronastis hætenus eam condensatò tri-
bulationum diademate, nec tamen sic
coronata intendit aliud, nihil aliud
avidius concupivit, quam colligere de
spinis uvas, & de tribulis ficus, vos
dulcorare voluit Spiritu oris sui, qui
est Christus Dominus captus in pec-
catis vestris. Et hoc quidem hæte-
nus fuistis, sed mementote Baptis-
matis, quò à vestra perfidia abluti
estis; compareatis nunc velut Par-
dus multiplici varietate respersus,
donec evadatis in dissimiles vobis, &
similes Matri vestræ, unius fidei, u-
nius moris in domo. Estis feroces pe-
dissequi illius circumvagi furoris, qui
circuit, ut devoret, sed transite ad
cubilia, in quibus est gemitus pœni-
tentiae, non fremitus vindictæ. Au-
dite Philancum Carbatium: *Ex his
sponsam coronandam vaticinatus est
sponsus, ex hæreticis nempe; qui
Pardorum similes esse
perhibentur.*

(g) Cant.
4. v. 8.
Hæretici
coronant
Ecclesiam,
dum con-
vertun-
tur.

BETH.

Quomodo reputati sunt in vasa testea.

VERSUS
II.

SERMO QUINTUS.

*Hereticus ab utero Matris Ecclesiae inclutus, nolens se in vita fateri lutum, conteritur velut vas testeeum in morte.**Heretici
se aneos &
ferreos
profitem-
tur.*

Filii Sion illius sublimis speculæ, (quam ædificavit Altissimus, ut videatur ex illa in gloria Majestatis suæ) incluti, ob primæ conditionis dignitatem, amicti aurō primō, propter pulcherrimam Divinitatis imaginem suis visceribus in die Solemnitatis suæ impressam, quando ejectō à cordibus suis mundi principe, in crystallino baptismalis innocentiae fluvio abluebantur à noxis, expurgabantur à culpis; degenerarunt adeo in luteas vitiorum effigies, ut vasa testea reputentur. Ecce! qui aneos se se existimant in expugnando, qui ferreos se ipsos autumant in resistendo, de perfectionis sublimitate arroganter superbiunt, seque in dubiis incerti maris fluctibus indubitanter erigunt; ecce! qui magnos se in quolibet discrimine jactitant, seque vicisse universos antiqui hostis assultus putant, inter caduca vasorum fragmina divinō dictante Spiritu, numerantur, & testæ similes ad omnem vicini corporis impetum declarantur. Vas fictile quocunque collocetur in angulo, velut immobile substitit, sed vix incautō prætereuntis oculō negligitur, vix levi manu impingentis tangitur, in solum decidens corruiat, totque in frustra frangitur, quod antea consistere vix credebatur. Sic intumescens de Sanctitatis robore heterodoxorum præsumptio, quasi securus, ad luctam hostes provocat, & ridens sollicitam justorum circumspersionem cæcutiente audaciâ malignum hostem, quem nisi latenter vix prosternendum, aggreditur, expectat, quasi virtutem exterminatoris angeli funditus calleat, & cupiditatem terrenæ gloriæ nullatenus suis cordibus heterodoxi affigant. Dumque dispensatione superni Judicis prospera quæque recipiunt, etiam dum perverla agere, aut augere contendunt,

non se inaniter vivere in terris conjiciunt, sed ad possessionem hæreditatis perpetuæ jam jam electos credunt; dum interim oculata Justorum prudentia, provida fidelium scientia, suam fragilitatem considerans, præteritam originem, futurumque terminum considerans, ex adversitate caliginis mutuatur lucem mentis: dumque suam in tollerandis adversitatibus intuetur tollerantiam, dum æquanimem in calamitatibus serenæ mentis retinet patientiam, soli bonorum omnium largitori appropriat; quid quid bonum & æquum in sui cordis territorio observat, fragilem suæ virtutis indolem recogitat, multiplices confœderatorum hostium assultus conculcat, robur exiguum, illudque inconstans penetrat, periculosum opprimentis concupiscentiæ dominium examinat, & undique occurrentia malorum discrimina reformidat. Vas fictile, quod gestat in suo mortali corpore respiciens, exilis testæ fabricam esse reperit, & cum viro inter terribiles incluto, inter orientales magno, singultuans ad suum opificem se convertit: *Memento quæso quod sicut lutum feceris me.* (a) Primum respicio mei Proto-Parentis uterum, & limus est; dexteram figuli aspicio, & tua manus est, quæ fecit me; quod ego facio, malorum est congeries, quam conglomerō; & boni modicum, quod tua largiente, tua præveniente, tua concomitante gratiâ perago; illud tuam tuæ offensionis ultionem exigit, istud indignum placatione tua tuis coram obtutibus non subsistit.

Ut lutum fiat, terra aquâ conspergitur, & hoc commixtum, luti nomine appellatur; quasi aqua stillat in pulverem, dum anima rigat carnem; hinc, sicut lutum, homo conditur, dum corpus aridum riganti animæ adunatur.

*Prudentes
filii Eccle-
siae suam
fragilitatem
palam
profitem-
tur.**(a) Job.
10. v. 9.*

adunatur. Vides diversum heterodoxi hominis ab orthodoxo lucis filio ratiocinium? Quod ille buccis crepantibus, sibi, ut proprium attribuit, hoc iste, soli duntaxat Conditori debitum concludit. Verum, qui se testam, aut lutum esse dissimulat, qui se in domo DEI columnam autumat, praepropera velocitate, sed fatali, in sui interitus praecipitium celeriter festinat; ut experiatur Sanctissimum Divini Judicis oraculum: *Pulvis es, & in pulverem reverteris*; (b) Ex argilla, uscidoque glutine compactum esse, servire debuit ambiciosi Adæ filiis in collyrium, ut visio suae foeditatis spectaculo in pulverulento hoc speculo, elatos in Caelum oculos, terrae affigerent, de terra sumpti, ex terrae coagmentato pulvere fabricati. Sed, quod ad disciplinam fidelium famulatur, id ipsum ad infidelis animi ruinam ancillatur, dum illi bene utuntur malo suo, ut proficiant bono suo, & isti abutuntur poena sua, ut feriantur amplius plagâ suâ. Illi, priusquam in pulverem mors vivam carnem incipiat resolvere, hoc suo in cogitatu, se esse considerant, quod se futuros, priusquam accidat, indubitanter pensant. Isti inter mortales se reputari dedignantur, nam praesuperbia se ipsos nesciunt, nec prius sapiunt, donec mortis praesentia percussi, simul cogantur obire, ac perire. Illi in morte poenarum ferias miseriarum interstitiales vacantias contemplantur, ad cujus anhelant diluculum, ut demorante fletu ad vespereum, ad matutinum latitia oriantur. Isti dormientes somnum suum in voluptatibus suis, nullo subsecuturae mortis nictu evigilant, sed continuatis erroribus immergi, caelum, caeli Domino dimittunt, terram suis deliciis impendunt. Nesciunt quippe originalem mortis etymologiam concinnare, ignorant à pomi morsu deductum mortis vocabulum, quæ dum à viventibus recogitari negligitur, non tantum vitam temporis, sed ipsam salutem animæ morsu terribili perimere machinatur. His suae fragilitatis miseriam meditari recusantibus, suae calamitatis principium pensare renuentibus comminatur terribili praesagio coronatus Vates: *Tanquam vas figuli confringes eos*. (c)

(b) Genes. 3. v. 19.
Qui se in columnam erigit, in pulverem cogitur reverti.

(c) Psal. 2. v. 9.

O quam optarem ego cum commentante Augustino, terrenas cupiditates in me conteri, & veteris hominis lutulenta negotia dissipari, & quid quid à peccatoris Limo inolitum aut oriundum ac contractum, aut contaminatum est! Novi justorum corda, quia contrita sunt, non despici à DEO; alioquin non exoptasset vir simplex, & justus, aspirans & suspirans, *quis mihi det, ut veniat petitio mea, & quod expecto, tribuat mihi DEUS, & qui capit, ipse me conterat?* (d) Nec enim ille cum maledicis testam se esse denegat, qui conteri vasis instar testacei anhelat. Est sua inter contritos differentia, per ordinem ad conterentes; quandoque conterit effraenem peccatoris animam commiserans misericordia, quandoque ultrix Justitia confringit, illa robur corporis extenuat, carnis vigorem mortificat, sed hanc humiliando subjectum carni spiritum exaltat, ut possit resipiscens anima cum Paulo dicere: *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem*. (e) Ista ad poenam irrevocabilem cum carne mentem, cum corpore conterit animam, ut semper justissimò ferientis judicio pereat, qui nunquam se testam esse, nunquam se vasis instar fragilis reputari voluit, aut videri. Stolidi haereticorum mens plerumque sic conteritur, &, qui sibi inclytus videtur filius, à Patre credentium, ut vas testaceum, reputatur; dum enim se de peregrinis virtutibus erigit, dum se ad altam scientiarum speculam extollit, scrutatori cordium etiam nolens occulta iniquitatis suae referat, ut praeparatas à se gratias superbientis animæ, veluti testam fragilem confringat. Hoc est electæ ad possessionem gloriae viatricis desiderium: *Qui capit, ipse me conteret*; quasi diceret: qui, ut essem fecit, quod meomet scelere fractum erat, refecit, ac nè ultra deficerem, suis praeveniens auxiliis effecit, ipse me conteret, ipse, quod & deinceps ei in me exosum fuerit, confringet, nè suae subtractus dexteræ, hostium manibus in victimam furoris cedam. Vide confractum vas, non ut omnipotentis manu contritum dissipetur, sed ut solidiori

*Superbi
tanquam
vas figuli
confringentur.*

(d) Job. 6. v. 9.

(e) 2. Cor. 4. v. 16.
*Contritio
justi est e-
jus renova-
tio.*

*Job petit
conteri, sed
ab eo, qui
eum condi-
dit.*

diori dilectionis glutino coagulatum reseruetur.

Felix anima! quæ, quantumvis inopinati verberis dolore non nihil alterata, quantumvis repentino inspectatæ infirmitatis vulnere sauciata, quantumvis violentæ tentationis impetu conquassata, quantumvis non nihil à pristinæ perfectionis statu in terram, ut allidatur, non collidatur, provoluta, suo tamen discrimine illustrata, sibimetipsi diffusa cautiùs metuit, & existimato destituta robore, ad manum levantem se respicit, eandem singultuante gemitu rogans & invocans, nè rursus lapsu deteriore cadat. Vide vas aureum, non testam fragilem, cujus dispersa licet sint fragmina, sunt adhuc pretiosa, digna, quæ colligantur, non quæ ob vilitatem dissipata, reparari non mereantur. Uterque populus, seu heterodoxa contaminatus turpitudine, seu orthodoxa præditus integritate testæ assimilatur, uno duntaxat hoc differunt discrimine quòd prior renuat suæ originis vilitatem agnoscere, sed cupiat in ipso lapsu se glorianter exaltari; posterior hæreditariam suæ vilitatis originem non palliare studeat, sed revelare ambiat, nè ei gravius displiceat, qui exaltantes se humiliat, humiliantes se exaltat.

Tam Catholicæ, quam hæreticæ testæ sunt; sed illi agnoscunt, isti agnoscere renuunt.

Expetiit aliquando Flos campi à quadam hortensium deliciarum incolæ: *Quæ habitas in hortis, amici auscultant; fac me audire vocem tuam*, (f) legit Pagninus: Socii attendunt ad vocem tuam; nec alii, suffragantibus consonis Commentatorum calculis, quàm angeli, ad quorum consortium fideles filii Ecclesiæ, sinceri hujus Paradisi accolæ, sunt transferendi. Sponsa, teste Gregorio, in hortis habitat, dum sancta quælibet anima in fructificatione virtutum versat; horti, in quibus habitat, quantumvis plures sint, attamen unitate ordinis unus sunt, nec alius ab eo, quem Sponsus insigniverat, ut floret, quem fecundaverat, ut fructificaret, quem adornaverat, ut delectaret, quem circumvallaverat, ut conservaret; hortus conclusus, hortus conclusus Mater Ecclesia, sed œcumenica, sed orthodoxa, quæ dum varios in una fide gignit, & nutrit populos, quasi flores Sponso gratissi-

Pars IV.

mos terra præcunctis optima emittit; nè referatus prædonum pateat libidini, vel latronum crudelitati, uno, sed invincibili dilectionis muro coronatur, cui Verbum DEI pro vallo circumducitur, nè intrà electorum numerum aliquis reproborum ingre-diatur; soli fidelium patet ingressui, nam infidelis quisque proscribitur, ut vipera materno inimica utero eliminatur; Hortensis hujus incolæ vocem, audire Sponsus flagitat, quasi nulla sit alia, quæ auscultantem adeò delectet, vox; quam qui auscultat, amicus dicitur, qui auscultari renuit ab amicorum serie velut exclusus, ab ipsa auscultantis Sponsi præsentia se elongat; an fortè tunc desiderata vox in horto resonat, quando sancti prædicatoris sermo, fortiter intonat, & dulciter invitat? Quam vocem, nisi amicus sit, non auscultat, quia, qui DEUM mente integra diligit, prædicantem Dilectum prædicat, libenter audit. *Quæ habitas in hortis: Multiplex non uno tantum in viridario, non est hortus uno solum in arboreto: quæ moraris in horto nucum ob intemeratam legum observantiam; in horto pomis confito, per promptam voluntariæ submissionis humilitatem; in horto redolentium aromatum, per Sanctæ contemplationis studium, quò paradisi electuaria prægustantur; vel tandem in horto florum, ut terra tribulos germinans in floridum Sponsæ lectulum commutetur; hic habitans, hic incolens, sic temetipsam occupans, & Sponsum recreans, fac me audire vocem tuam, num verbo consonet, an verius à voce verbum discrepet? ut saltem ammodò me audiente, me discernente, dum & angelici Spiritus te ad loquendum exhortantur, & beatorum animæ à me ad audiendum invitantur, dum Patriarchæ desiderant, Prophetæ conticescentes occubant, sonet vox tua in auribus meis, nec alia ab illa, quam gratulabundus dilectus auscultabat, dum audiebat plaudens, & jubilans: *Vox turturis audita est in terra nostra*; (g) quæ aliàs triste, non dulce melos concinit, luctum non gaudium emittit, est enim Bernardo teste, *vox gementi, quàm canenti similior*, (h) ad planctum commovet, non ad plausum, susurrat in angulis*

Multiplex non est hortus anima Sancta, quem inhabitat.

(g) Cant. 2. v. 12.

(h) Serm. 59. in Cāt.

K

ad

(i) Psal.
21. v. 16.

*Vox Spon-
sa est vox
turturis se
testam a-
ridam de-
plorantis.*

*Lutum à
testa dif-
fert per
ignem: sic
Catholici
per chari-
tatem &
tribula-
tionem
cum Chri-
sto exu-
runtur.*

ad compunctionem, inspirat compa-
tienti animo compassionem, solivaga
in latebras avolat, & quod acerbius
gementis affligit animam, hoc hemi-
stichio manifestat: *Aruit tanquam
testa virtus mea;* (i) gemit, & æstuat,
quærit & flagitat, quæ sursum sunt;
postulat gemitibus inenarrabilibus
iple Spiritus pro testa hac, nè peni-
tus exarescat; ipse enim turtures ef-
ficat, ipse gementes celeriter exau-
dit. Verum ariditatem hanc testa-
rum morosius si libet discutiamus.
Quæ de ariditate conqueritur, testa
est, quæ se exaridentem pronuntiat,
lutum est; felix confessio! ad quam
plena subsequitur absolutio accusatæ
fragilitatis. Priusquam testa ori for-
nacis injicitur, antequam exsiccan-
da ignibus immittitur, est mollis, post
inflammationem ignis in fortem in-
duratur. Novi concordem Interpre-
tum anagogiam, quæ patienti Domi-
no testæ ariditas attribuitur, sicut
enim testa sorbet guttam aquæ super-
infusam, sic & patibulatus humani ge-
neris Redemptor exaruit in siti sua,
ut Ambrosio explanante universorum
tentationes absorberet; in ignis flam-
micidio testæ fragilitas solidatur, &
assumpta humanæ carnis debilitas ad
resurrectionis gloriam ex passionis
tribulatione roboratur; Hanc vocem
humilis JESU pedisequa, fidelis ani-
ma veluti primam suæ calamitatis
querimoniam emittit, ut invetera-
tam hereticæ pravitatis jactantiam
confundat. Nil aliud est testa ante
ignem, quàm molle lutum, in quo
heterodoxorum arrogantia figuratur;
pudet enim heterodoxum ad sui co-
gnitionem descendere, pudet suis-
met viribus diffidere, nec alium me-
ritorum testem, quàm videntem in
abscondito invocare; piget favores
hominum deserere, inter irrisorum
convitia silenti lingua impetum pre-
mere, illatas superbiorum injurias su-
perno judici committere, in hisce
omnibus, & in similibus versantis for-
tunæ assultibus, vel potius in arduis
submittentis providentiæ eventibus,
convitiantem diligere, comminabun-
dum non timere; Hæc autem luti,
sed excocti adversitatibus, hæc limi,
sed exusti calamitatibus fortitudo est,
percutientium ictus excipere, nec
confringi, impropria exprobrantium

sentire usque ad penetrans cordo-
lium, non tamen ictum ictu retrude-
re, sed ictus accumulantiem sustine-
re; hoc vasis lutei est dispendium;
ignibus subtrahi, lutum non exco-
qui, mollius observari, duritiem non
experiri. Hæc est inter hæreticorum
turbas, & inter Catholicorum cho-
ros, prima fortassis differentia, quod
illi cum Christo in testam exar esce-
re renuant, sed inter caducas volu-
ptatum delicias prætendant emolli-
ri; isti in ipsis ærumnarum ignibus
rumpi nesciant, non lutum remane-
re ambiant, sed suam ad purum ex-
coqui scoriam concupiscant; Illi
fiunt, quod fugiunt, dum exuruntur
flammis concupiscentiæ, dum inflam-
mantur ardoribus invidiæ, dum concre-
mantur facibus avaritiæ, dum suc-
cenduntur furoribus superbiæ; fiunt
vasa testea, sed conterenda, æternis
ignibus concremanda; quorum fera-
lem exitum, exitialem interitum præ-
viderat, qui voce flebili suo in de-
cachordo concinnebat; *Arcum suum
tetendit, & paravit illum, & in eo
paravit vasa mortis, sagittas suas
ardentibus effecit:* (1) legit Caldæus: (1) Psal. 72
Sagittis suis in persecutores justorum v. 13.
operabitur.

Infortunatus Saul occulta supremi
tribunalis ordinatione ad solum eli-
gitur, qui tamen è vase gloriæ in
abominandum vas contumeliæ divi-
na indignatione convertendus & con-
terendus prævidetur, qui super om-
nem populum ab humero & sursum
eminuisse scribitur, ut præfigurasse
inimicorum DEI arrogantiam com-
moneretur; valenter quippe perege-
rat in præliis, quæ præter Davidem
unum æmulari nemo poterat, sed
cor molle per fraternæ compassionis
Spiritus erga proximum non habe-
bat: Undè & illum suæ fortitudinis
excedentem æmulum, vibrando, &
intorquendo lanceam persequitur;
quem enim indies magnis augeri he-
roicorum facinorum incrementis sen-
serat, suam excedere elati cordis ma-
gnitudinem expavescebat. Stipabant
latus lividi principis numerosa satel-
litum agmina, totque intuebatur fi-
lius Isai adversarios, quot computa-
bat Regis superbia regalis aula auli-
cos assessores; sed protegebat cœlestis
militia confœderatum sibi virtutum
vinculū

vinculô adolescentem, quemque effe-
 ferata impii Saulis crudelitas perse-
 quebatur ut hostem, hunc cœli Prin-
 cipes, ut suum tuebantur amicum;
 adeo ut inermem armatus metueret,
 & Princeps subditum timeret; *timuit*
Saul David: opulentus inopem, ma-
 levolus infontem; si scaturiginem in-
 cussi timoris, si explorare satagas in-
 opinatæ formidinis causam docebit
 te Spiritus veritatis, *eò, quod Dominus*
esset cum eo: (m) Expavit amplius ad
 18. v. 12. solam auxiliantis DEI protectionem,
Saul timet meticulosus Rex, quam ad resonan-
Davidem tes applaudentis populi exclamatio-
propter so- nes; & quamvis quotidianò disceret
cietatem experimentò providam prudentissi-
DEI. mi juvenis solertiam in agendo, in-
 temeratam innocentis animi sagaci-
 tatem in declinando, minùs tamen
 erat, quod ei oriundus à dotibus ma-
 gnanimæ mentis timor incussit, quam,
 quod in terro prævaricationis cor-
 de, agnitus custodientis DEI affectus
 ergà Davidem effecit. Hinc decli-
 nare contendens, adolescentem amo-
 vit, non timens hunc amovendo,
 protectorem Davidis remove, hunc
 removendo auxiliatricem omnipo-
 tentiæ dexteram suo à latere elonga-
 re. Verùm agnoscens non esse con-
 silium adversùs Dominum, aliò ver-
 tit animum infatuatus Rex, contor-
 quensque lanceam, invisum parieti
 affigere frustraneo exulcerati livoris
 impetu conatur; vicit invicta virtus
 inter mortifera fraudulentis prodito-
 ris tela, nec finitur in malevoli ho-
 stis feralem victimam accumbere,
 cujus salutis cœli militia statuit invigi-
 lare. Sic suæ matri perfidus, sic in-
 fidelis Ecclesiæ filius, non solò cor-
 dis odiò adversùs amicos Christi con-
 suevit incitari, sed persecuturus in
 opere, omnem, quam habet pote-
 statis hastam, contrà infontes matris
 suæ filios consuevit evibrare, ac in-
 toxicatâ suâ linguâ veluti fatali lanceâ
 eosdem sauciare, qui tamen, si insi-
 dias declinare nequeunt, inflicto
 vulnus heroica magnanimitate suffe-
 rentes dissimulant. Quam invinci-
 bilem justorum prudentiam adver-
 tens versipellis astutia, obsequiosam
 fidelis amicitiae mentitur benevolen-
 tiam; sic enim hæreticæ pravitatis
 antesignanus Saul, speciosò hono-
 rum titulò tribunum constituit Davi-

Pars IV.

dem, mille virorum regimen tribuit, *latur*
 nè aulam sibi non ampliùs infensam, *eum hære-*
 affectuosa illustris animi sinceritas, *tici.*
 affabilis mansuetissimi Principis hu-
 militas, suis subjugaret amoribus, suis
 affectibus manciparet: Jam omnis
 Israël, & Juda Davidem diligebat,
 sermone affabilem, accessu facilem,
 quo uno inexpugnabili munimento,
 videlicet amore Procerum & Civium,
 nec inimicas allophilorum acies ti-
 mebat, nec numerosos Regis exer-
 citus formidabat; de illis sperans vi-
 ctoriam adipisci; ab istis nancisci sub-
 jectionem. Insidiosus Saul, nè su-
 spicientis Davidis animum irritaret, ut
 excusari nesciam iteratæ crudelitatis
 barbariem consueti tergiversantis au-
 læ velamine tegeter, in sponsam of-
 fert filiam, se suo velut filio in Pa-
 trem dedicat coronatus socer, quem
 nuper ambiebat confodere, in gene-
 rum acceptat. Hoc pari stratagemate
 rebelles adversarii Matris Ecclesiæ,
 dum suis erroribus eam depravare
 concorditer satagunt, eam quasi suas
 inter ærumnas positam ficta dulcedi-
 ne accedunt, laudes vitæ quam ducit
 inferunt, sed adstringentis nimium
 doctrinæ severitatem spernunt; suam
 associationem offerunt, si modò du-
 ra nimium vitæ austeritas velaretur,
 si modò doctrinarum diversitas blan-
 da temperie concordetur; deferunt
 amicitiam, sed inimicam DEO, de-
 sponsandam exhibent filiam, dum
 suam nostræ maritalandam fidei crude-
 litatem offerunt, quasi ad arcæ vesti-
 bulum Dagon possit subsistere, & de-
 pravata falsitas intemeratæ veritati in
 perennaturam vitæ sociam valeat ma-
 ritari. Quia enim de sublimitate suo-
 rum dogmatum altè sapiunt, hæc ef-
 se Evangelicis incarnatæ Sapientiæ
 dogmatibus longè securiora credunt:
 utque simplicioribus de populo suos
 errores faciliùs persuadeant, incom-
 prehensibilia sibi familiariter revelari
 simulant. Sed indissolubili matrimo-
 nio conjuncta sponso sanguinum Vir-
 go sapiens in consiliis, fortis mulier
 in arduis alienum ab hoc Doctorem
 renuit auscultare, alienigenam suis
 dedignatur affectibus adamare. Ex-
 indè publica oriuntur, vel aboriun-
 tur potiùs dissidia, aperto Marte con-
 fligitur, stylis & calamis abominan-
 da hæresis configitur, dum ista telis
 & gla-

*Post occul-
 tas insi-
 dias Sau-
 lis furor
 erumpit in*

apertabel-
la, sic ha-
reticorum
blandi-
menta
mutantur
in crudeli-
tatem.

& gladiis in orthodoxorum jugula
desavit.

Castra metatur invicta sanctæ fidei
constantia, adversus induratum dif-
formis perfidiæ malitiam, nec prima
ullis asseclarum insidiis, ullis favo-
rum blanditiis, ullis viarum pericu-
lis, sustinet enervari; frustrantur in-
gentes consiliorum machinæ, quibus
funesta hæresis suam vult Dominam
velut servilis Agar ad servitutem redi-
gere; exploduntur inanes commi-
nationum suppetiæ; confœderato-
rum ferra, nè noceant, dissipantur,
& idem ille qui Saulis dolosas frau-
davit machinationes, idem ille auxi-
liator DEUS, iniquissimum innocuæ
cædis structorem suo privatum fe-
rientis lanceæ assultu delusit, sibique
fidelem subditum tyrannidi eripuit
sceptrigeri proditoris. Exceptit ictum
paries, ut dispensante providentia
occultum facinus innotescat: Eximi-
tur discrimini periclitans innocentia,
David dilectus DEO affligitur, sed
casto affligens vulnere Saul læditur,
dum paries domus regis terebratur.

Hæretici
objiciunt
Catholicis
commissa
olim deli-
cta.

Infamem hæreticorum calamum,
esse lanceam, & stylus prodit, &
sensus pandit; sed dum propriam
fauciare matrem desiderant cru-
deles filii, se ipsos lancinant, do-
ctrinam propriam non tantum limi-
tant, sed evertunt; dum enim san-
ctam Ecclesiam, Matrem Ecclesiarum
omnium, summis virtutibus præditam,
divinis munitam favoribus, semper
intrâ pericula indemnem, inter lucta-
mina victricem intuentur, ad crimi-
nandos illius filios nequiter conver-
tuntur, & de justitiæ suæ contrâ eos-
dem integritate gloriantur; sed eo-
dem iidem sauciantur vulnere acer-
bius, quod aliis infligere crudelius
machinabantur: Quid enim obsit,
quandôque fuisse devium, si viam
carpens, ad avia non amplius defle-
ctat? quid Petro obfuit trina nega-
tio, quam trina perfectissimæ dile-
ctionis confessio annullavit? quid
Paulo nocuit Ecclesiæ persecutorem
existisse, qui meruit in defensorem
evadere, eamque suo sanguine pro-
pugnare? quidnam præjudicare po-
tuit Augustino in Manichæi errores
incidisse, quem novimus hæretico-
rum malleum, quò saxea eorundem
conterebatur durities, existisse? an

non elapsò Jobi Sæculò fortissimi de-
fensores militantis Ecclesiæ, à terre-
nis cupiditatibus, quibus adhæsit ven-
ter eorum, avulsi ad cœligenæ con-
versationis eminentiam sustolleban-
tur adeò, ut inter Cœlites commo-
rari adhuc terrigenæ meruerint, &
ad beatitatis patriam transportari,
quantumvis adhuc exules, impetrâ-
rint: *Ferrum de terra tollitur*; (m) (m) Job.
inquit vir patiens: tunc planè, ex- 28. v. 2.
planat moralis Papa: *Cum fortis pro-*
pugnator Ecclesiæ à terrena, quam
prius tenuit, actione separatur. (n) (n) Lib.
An non collecta de gentibus Ecclesiæ 18. Mor.
adgeniculabatur olim, dum adhuc 6. 16.
foret alienigena, ligneis aut lapideis
Deorum simulachris? An non affixa
terrenis fordibus, vel forsan verius
immersa, fœdis ancillabatur concu-
piscentiis? Sublata tamen auxiliari
dextera, erecta manu cœlestis gratiæ
in fortitudinem ferri convaluit, cu-
jus linguâ & calamò solidissimò, vel
ut acinace, tot peccatorum corda
ad pœnitentiam compunguntur, hæ-
reticorum omnium hostiles cunei ad
confusionem perpetuam confodiun-
tur. Cujus prodigiosam vicissitudi-
nem attonita beatarum mentium uni-
versitas admirabatur, interrogans A-
dæ filios, *quæ est ista, quæ progredi-*
tur quasi aurora consurgens? (o) (o) Cant.
lapsam recogitato, quam consurgen- 6. v. 9.
tem audis; nec enim probatur sur-
rexisse, qui nunquam vincitur ex-
cidisse. *Aptè Ecclesiæ Aurora compa-*
rata describitur, scribit moralis Pa-
pa, *quæ per cognitionem fidei à pecca-*
torum suorum tenebris in claram lu-
cem justitiæ commutatur. (p) (p) Lib.
ergò in matrizante Ecclesiæ filio de- 18. Mor.
bet despici, fuisse peccatorem, quem 6. 17.
id fuisse dudum pœnituit; & ideò,
ad novum esse correctionis transmi-
gravit; quin imò dum futurorum bo-
norum trahit desiderium ad curren-
dum, præteritorum malorum memo-
ria impellit ad festinandum.

Postremam suæ tyrannidis apposi-
tus manum Rex impius, fœdifra-
gus stipulator, Davidis domum cir-
cumvallari præcipit, satellites, qui
præproperâ præoccupatum violentiâ
interficerent, ferociter immittit. Per-
iisset oppansis hostium retibus inter-
clusus, nisi provida Michol sollicitas
obsidentium vigilum excubias saga-
citer

Hæretici
perse-
quuntur
Ecclesiam.

sicut Saul
Davidem.

citer elusisset. Periret hodie dum inter dolosas fraudulentarum hæresum technas, rueret inter violentos furibundorum agminum assultus, illo præsertim tempore, quò protectores sui, mutuis aversionibus exasperati, nil minùs, quàm militantis Ecclesiæ tutelam cogitant, vel recogitam, ob validas diffidentium suspiciones, defendere non præsumunt. Soli & uni cœlesti committitur militiæ, cardo periclitantis negotii; una occurrit ingemiscienti, una succurrit confligenti Providentia, non tantum metum discriminis remotura, non tantum gregem pusillum luporum dentibus ereptura, sed lustratos in ruinam matris exercitus dissipatura, opportunoque auxiliò angustiatam defensura. Adstipulatur directrici Providentiæ ultrix Justitia, eos severius exterminatura adversarios, quos reperire contigerit in persequendo ferociore, in machinando obstinatiores. Prævidit commemoratus Psalter subsecuturam hanc exasperati Numinis vindictam: *Arcum suum tetendit, & paravit illum*: seu dein, ut vult Chrysostomus, imminentis pœnæ celeritatem minetur, seu, ut docet Doctor Angelicus, in arcu è longinquo collimante, futura pœnossimæ æternitatis plaga præfiguretur: illum paravit, illum tetendit, de quo Sophar Naamathites commemorabat: *Fugiet arma ferrea, & irruet in arcum arcum*: (q) ferri duritiès cuius congruit calamitati, dum enim afflictam hominis animam diri mœoris vulnere sauciat, vitam abbreviat, & infestat: Sic innocentem exulantis Josephi animam, tunc ferrum pertransivit, quando fraterni livoris victima vendebatur in duram Ægypti servitutem: ferrò itaque ærumnarum præsentium congeries, quæ, quia tempori subjacet, est transitoria: ære perennitas æternæ tribulationis intimatur. Fugiens igitur arma ferrea, ab arcus ærei sagittis confoditur hæreticus, quando mala temporalia insipienti aviditate præcavens, æternis cruciatibus reservatur: quod pariter citatus Psalter subtiliter indicat, dum de extenso vindicis arcu subjungit: *Et in eo paravit vasa mortis*: quasi diceret, Campensi commentatore, præparata apud se habet tela morti-

fera, quæ præparantur ad configendum, quod solent machinari ultores exacerbati, qui æstuantissimo furore infensum sibi æmulum persequuntur. Exponit hujus versùs moralitatem subtilis Cajetanus, de fremebundis satellitibus exulcerati Saulis, qui operam suam locare exoptabant, ad perimendum Davidem, nè forsan evaderet in successorem; Hæreticos præsentis comminatione percelli, ac recenseri censet carensis Hugo, dum insigni usus allegoria, in arcu præfigurata Sacra Scripturæ volumina opinatur, quem arcum cœlestis sagittarius tunc temporis tetendit, quando incarnata Patris Sapientia rigorem testamenti veteris per novi suavitatem dulcoravit, sic tamen, ut minas nullatenus tolleret, ac sacra sententiarum axiomata non emolliret; quæ enim alia hoc arcu ejiciuntur jacula, quàm terrefacientes sententiæ, & horrifonæ comminationes? tunc ergo parari dicitur arcus iste, quando sagittæ aptantur chordis, veluti mox ejaculante dexterâ, in centrum ablegandæ: paravit igitur in arcu suo, id est, in Sacra Scriptura disposuit hæreticos futuros, qui ex Scripturis male expositis veniunt, & occidunt animas: (r) paravit igitur in arcu suo (r) In Ps. 7. vasa mortis, quædam videlicet obscura Scripturæ loca, unde mors est in ipsis hæreticis, quâ mediante, qui in diebus peregrinationis suæ vasa testea vocari ob superbiam recusarunt, paravit arcum, ut conterantur & pereant, qui erudiri noluerunt, ut convertantur, & vivant. Allusit futurorum præscius Siracides ad hæc intoxicata iniquitatum vasa præclaro epiphonemate: *Cor fatui, quasi vas confractum, & omnem Sapientiam non tenebit*: (s) cor fatui infatuatum (s) Eccles. 21. v. 17. est, quod omni terrenæ vanitatis Austro erigitur, quovis levi licet sufflamine in auram sublimatur; cor fatui infatuatum est, quod peregrinationis suæ discrimina non sentiens, pericula non metuens, sibimet in quavis vitæ via securitatem spondet: cor fatui infatuatum est, quod se illuminatum super cæteros Adæ filios reputat, nec tenebras, quibus circumvolutum obvolvitur reformidat; cor fatui infatuatum est, quod videns suaviatam gementis proximi animam, nec

(q) Job.
20. v. 24.

Hæretici
fugientes
plagam
temporalem,
incurrunt æternam.

nec ad languorem ejus concutitur, nec ad ærumnam commovetur.

Vides dementata hæreticorum corda, in uno sed in fatuato corde vivis coloribus delineata: quid enim vanius, quàm præsumptuosa heterodoxæ temeritatis arrogantia, dum sua dogmata prædicare non cessant, Sanctam Ecclesiam Incarnatæ Sapientiæ fidelem sponsam de imperitia irrident, de inconstantia redarguunt, illius condemnant eminentiam, contemnunt scientiæ sublimitatem? quid insegurius hæreticorum superbiâ, qui tunc se periclitari minimè recognoscunt, dum viciniore præcipitio ad interitum festinant? tunc se præ reliquis sapientes indubitanter adstruunt, non ad sobrietatem scientes sapere, sed ad insipientiam decipere prætendentes; tunc se in cathedra doctiores cæteris reputant, tunc se in pulpitis eloquentiores buccinant, quando nec incomprehensibilia se ignorare profitentur, nec invisibilia suos latere oculos mentiuntur; tunc se irradiatos cœligenis splendoribus opinantur, quando ambigua, de quibus dubitant, non tantum ut non cognita modestè supprimunt, sed crepitantibus buccis, altissimis de mysteriis, hæreticæ infidelitati nunquam perspicuis, solis duntaxat illuminatis Sanctorum Patrum mentibus revelatis, audacter, sed infelicitè discurrunt; tunc suam non advertentes caliginem notescunt inter quotidianorum errorum tenebras filii tenebrarum, quando probatissimam proscribentis Ecclesiastici regulam ambitione turpissima rejicientes, altiora se quærere, & fortiora se scrutari totis conatibus adoriuntur, dumque proficuum moderati intellectus humilitatem nesciunt, se ipsos quidem præcipitantes, corruunt, suos sequaces verò miserabiliter innumeris erroribus confundunt: miselli scrutatores! cæci indagatores! dum enim ea contendunt inani studio apprehendere, quæ suæ transcendant vires intelligentiæ, suos erigunt oculos in altum, & nimium sapientes, insipientes fiunt. Sapiens erat, qui accesserat corde & animo ad cor altum, ut exaltaretur Altissimus; sapiebat, quæ DEI sunt, dum dicebat, verecundatus magis, quàm confusus, humiliatus non elatus:

Hæreticorum superbia oculos in altum semper erigit.

Non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei; illum alloquitur, cui sola patent corda, & renes hominum; ille eloquitur, qui novit, contritum & humiliatum cor non despici, sed instar contribulati cordis in sacrificium Altissimo immolari; abominatur oculorum extollentiam ab illis superbiæ filiis alienus, de quorum uno proverbialis Salomon conqueritur: Generatio, cujus excelsi sunt oculi, & palpebra in altum surrecta; (t) ut omne sublime videat, & videns quidquid excelsum est, affectu comprehendat. Non sic provida Mater Ecclesia, quæ suis consultura filiis, prohibet infirmis mentibus alta mysteriorum culmina, sollicitæ investigationis studio perscrutari; dum plebs hæreticis prædicantibus subdita ab ipsa penè infantia montes conscendere, sublimiores Scripturæ apices jubentur profundius investigare. Prosequitur exosam suæ Sanctitati superbiam persequi coronatus Vates: Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me, (u) unde hominibus innotescerem, vel me apud ignotos commendarem. O quanta ambientis animi aviditate hæreticorum primicerius Simon ille Magus delectabatur in mirabilibus super se! cui longè amplius placuit potestas Apostolorum, quàm Sanctitas Christianorum; dum enim sacrarum manuum impositione multiplicari idiomata per supervenientem Spiritus Sancti gratiam videret, talia similiter operari, qui tamen talis non fuerat, ardentè flagitabat; ingredi Sanctuarium ambiebat, columbam emere, quam venderet in templo DEI, flagitabat; sed ille, qui nuper vendentes columbas de templo ejecerat, cæcum recedere ad Apostolicæ virtutis imperium cogebat. Accessit autem, commentatore Augustino, Dominus JESUS Christus, qui habitabat in Petro, & flagello expulit foras malum mercatorem. (x) Præsentabat ille pecuniarum munera, sperans per turpis lucrì illicium, Apostolicam incurvare integritatem, quam tamen incurrunt & hodie, non quidem obscuritatem carnalis oculi, sed detestandam magis errabundæ mentis caliginem, exitiosi Parentis patrizantes Filii, avaritiæ dediti; cæca enim est, communi

(t) Prov. 30. v. 13.

(u) Psal. 130. v. 1.

(x) In Ps. 130.

(y) *Job.*
30. v. 4.
Hereticorum
cibus, est radix
juniperorum, quia
pascuntur
avaritiâ.

(z) *1. Ti-*
moth. 6. v.
10.

communi Patrum suffragiô, avara cupiditas: hisce Simonis posthumis suam exprobrabat ingluviem vir probatissimus, dum dicebat *radix juniperorum erat cibus eorum.* (y) Communis est Prophetarum phrasis, præteritum futuri locô ponere, & quæ futura sunt, præteritorum voce declarare. Cibantur siquidem hæresiarum posthumi, juniperi radice, quæ arbor pro foliis habet aculeos, ut pungat, non compungat; & quæ radix omnium malorum est, avaritia, radici juniperorum æquiparatur. Ut enim ista in ortu suo latet abscondita, sic ista latenter in mente oritur, ex qua universorum criminum punitiones in remordente conscientia producuntur. An non lædentis juniperi radix saucians & compungens ab egregio prædicatore describitur, dum seductricis avaritiæ prima velut proprietas annotatur *quam quidam appetentes erraverunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis.* (z)

Legistis forsan sæpius, vel saltém audivistis incautum Gerara Regem annosa Saræ allectum pulchritudine, eandem sustulisse, quam tamen contubiali maritatum vinculo nesciebat; captiva pudicæ conjugis abducebatur innocentia, quam ab imminente erepturus discrimine providus Abraham, ad securum sanctæ orationis præsidium confugit; illum suæ calamitatis elegit defensorem, qui sinè cruento luctamine hostem vinceret, & sinè militari acie corrivalem expugnaret; Hoc imperante, redit Sara, nullo phalangum stipata comitatu, oranti Abrahæ triumphalem victoriam consignans, invictam reportans pudicitiam; dum enim securus dormiebat Abraham, venit DEUS ad Abimelech per somnium, mortem minitans, nâ redderet intactam conjugem marito; ut discat subsequutura posteritas servare DEI legem, præsertim in periculis; huic tutori periclitantem famæ integritatem committere, omnemque violandi honoris curam eidem consecrare. Consternatus Princeps insolito timore percellitur, terribili horrore retinetur; quem tamen testimonium fidelis conscientiæ ad respondendum animabat, se in simplicitate cordis & manuum munditia id attentasse, dum

ignorabat conjugem, quæ se sororem dixerat, non uxorem. Approbavit divinus arbiter justitiam respondentis, & ille evigilans à somno, præpropero accelerantis obedientiæ pede, de nocte consurgens ad suos properat, proceres aulae consulit, *ne temerè videretur repudiare conjugium;* explanat interlinearis; citat Abrahamum, & violatam hospitii legem breviter exprobrat, injuriasque in ablatione uxoris factam, amplis muneribus recompensat. Nève sponsam, quam casta dilectione adama-verat, dimitteret vacuam mille argenteos pro oculorum velamine præsentat. Equisnam audiens, sit infidelis licet; hoc factum justî Abimelech, non commendabit officiosam largitoris munificentiam, non approbabit donum velaminis largiter præsentatum? Sed quia commentatore Gregorio, *plerumque res qualibet per historiam virtus est, per significationem culpa,* (a) licebit in hoc allophilo principe, alienigenum à DEI filiis tenebrarum Principem velut in justo schemate præfiguratum intueri; qui Saræ mille argenteos obtulit pro comparando oculorum velamine; nam hodiedum transfiguratus in lucis Angelum, Pater mendaciorum, copiosis studet muneribus, velamen iniquitatis comparare, quô fides contegatur, quove fidelis anima, ut à fide oberrans, in foveam perditionis decidat, excæcetur.

Vides eos, qui appetunt avaritiam, ut mille locupletentur argenteis, velamen non respuere, velari non dissimulare. Sic excæcati, sicque velati juniperorum radicibus vescuntur, ut multis exulcerentur aculeis, multis se inferentes doloribus, justorum quiete careant, Sanctorum tranquillitatem fugiant, pacis dulcedinem appretiare nesciant. Hinc aggregati infortunato infidelium numero, Sanctæ quietis adversarii, millenis rixis & jurgiis, linguis & calamis veluti totidem telis & lanceis pacem fidelium inquietant. O quam convenientius, quam longè aptius non sederent, qui sedent in cathedra pestilentiae, perniciosam errorum congeriem declamantes, sacra Patrum volumina profanantes, quorum sermo ut cancer serpit, quorum error,

Sara offeruntur
mille argentei in
velamen
oculorum.

(a) *Lib. 3.*
Mor. c. 16.
Diabolus
offert dona, & muna,
ut peplô avaritiæ fideles excæcentur.

*Sedent in
cathedris
hæretici
infixi in
limo pro-
fundi, ut
Sol Justi-
tia accede-
re non pos-
sit.*

(b) Ps. 57.
v. 9.

*Sederent
securius in
Fobi ster-
quilino se-
ipso con-
temnentes.*

ut pestis furit, sedent, quia subsistere sunt impotentes populorum seductores. Sed & doctrina eorum cum associata sibi iniquitate, sed & inverterata in erroribus, studiosa in fallaciis, sedet in talento plumbeo infixi limo profundi, in qua non est substantia, undè se ex illo liberare non potest. Cave, qui transis, nè adhæreas, nè tenearis, nè capiaris tenacitate limi hujus; quid enim tenacius est hæresi, quæ est limosa per infrunitam dogmatizandi libidinem, simulque profunda corde per iniquitatem. Denique, est limus hæresis, limosa per lasciviam, infructuosa per superbiam, tenax per avaritiam. Noli fidere, vel ad momenti tempus; nec enim calore solis maligna humiditas exsiccari patitur, ob nimiam à sole distantiam, ob impenetrabilem penè suæ obstinationis profunditatem. Hanc declarabat infidelium calamitatem puer Domini dum singultuans ingemiscebat: *Supercecidit ignis, & non viderunt Solem.* (b) Quid mirum, si obscuretur insipiens cor eorum? hinc dicentes se esse sapientes, dum huic profunditati infingerentur, huic limo affigerentur, stulti facti sunt; cum nondum testa fieri mererentur, cum adhuc limi lutum in abyssu miseriarum morarentur; obscuratio cordis eorum excæcatio mentis eorum, persuasit delirantibus, se vasa non contumeliæ, sed gloriæ reputari, digna in sapientissimi Regis cathedra collocari. Nec admireris, pertinacem superbientium hæreticorum insaniam, super cecidit fumosus ignis superbiæ, errantibusque à via veritatis justitiæ lumen subtracto sole non luxit. Quàm foret fatius, quàm optabilius si neglecta tenacitate limi, declinaretis vicini interitus profundum? Quàm foret vobis consultius, quàmve desiderabilius, cum viro recto & simplici consensire, qui simplicitatis innocentiam nunquam deseruit, & ad virtutis rectitudinem prostrato licet corpore, humiliato corde, assurrexit; quàm apprecandum vobis foret sedentibus in tenebris profundi, huic aggregatos socio sedere in sterquilino, ad ea quæ docuistis, tam falsa, quàm erronea, defixos purgatæ mentis oculos convertere, ut cum vos antè

errorum colluviem in vitiorum sentina cernitis, omnem superbientis arrogantia elationem inclinatis: *In sterquilino quippe sedere* (inquit Gregorius) *est de se vilia quæpiam, & abjecta sentire.* (c) Quid enim juvat in altum cor erigere, super tot alios se ipsum elevare? Quid prodest humilitatis sterquilinum deserere, & ad fastigium ambitiosæ dignitatis collimare, si hoc superbienti gradu, si hoc concupiscente fastu, illius ascendentis angeli efficeris pedisequus, qui dum in abditæ secretæ mentis scrinio se super universa opera manuum Domini arroganter extulit, præproperante gradu, ad Aquilonis latera evolando in voto, se ipsum ad portas inferi præcipitavit in facto? Hinc ascendentem solò, sed desiderio, hinc decidentem, & quidem communi exitio, sua fidelis amasia, universa tot diversarum hæresum congeries æquè fideliter, ac tenaciter comitatur, quæ sub gemino suæ lascivientis insolentia Symbolo sub schemate Babylonis magnæ, gloriatur in malitia, plaudens & jubilans in corde suo: *Sedeo Regina; & vidua non sum, & luctum non videbo.* (d) Non foras prorumpens, venenum hoc evomit, nè fugerent à magnæ hujus meretricis complexibus, amatores sui fortius intoxicandi, periculosius infasciandi, non ore protulit, sed contulit in corde suo, nè suam ad arrogantiam verecundari cogeretur. Sed libeat interiora hujus idiomatis explorare, quò solet, se regnans in hæreticis heterodoxorum cordibus superbia, glorificare, sedere non stare, minus jacere se se adstruit quasi Reginam esse, sibi nullatenus sufficiat, nisi inconcussam regalis solii firmitatem hoc situ solido convincat.

Est insolentior temeritas, quàm apud Isaiam Dominus exprimit, dum illo referente, ait: *Ego sum, & non est præter me amplius.* (e) Verumtamen esse defines, & reputaberis in vas testeum, quod Dominus in ira sua corripiet, & in furore cordis sui conteret, ac confringet, qui modo aspiras ad thronos & diademata, ad thronos & solia, uno eodémque die efficeris ad confusionem sterilis, & viduata sponsò, cui nuper desponsabaris in fide baptismatis, qui te nocte media

(c) Lib. 3.
Mor. c. 18.

(d) Apoc.
18. v. 7.
*Hæresis est
Babylon
quæ se se-
dentem
Reginam
mentitur.*

(e) Isa. 47.
v. 8.

media velut fatuam, non quidem virginem, sed tanquam infatuatum seductoris angeli prostibulum, à limine cœlestis januæ profligabit ad portas inferi, ibi excipiendam, ibi perenniter commoraturam deturbabit, quando nolens audire, compellêris: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* (f) quando à supernis dejecta trahêris ad inferna & quidem usque ad profundum laci. Præcedet tamen finale hoc exitium, abominanda sterilitas, ut ultrà non valeas procreare filios nec talibus fœcundari operibus, quibus non operarii iniquitatis, sed benedicti ventres, sed fœcundatæ mentes cœlestem gloriam promerentur. Tunc cæca mens, tunc excæcatum cor, videbit se destitutum sede judicis, exauthoratum throno Principis, cum servo nequam condemnandum, & quod perennitatem sibi, suisque mentiebatur posteris audire debuit, *cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio demoniorum.* (g) Geminato recensiti casus anathemate, cadentis geminat ruinam, ut duplicem hæreticæ pravitatis insinuet vindictam; quia ob malesanam, quam complectebantur doctrinam, exteriores in tenebras detrusi, perenni cæcitate laborabunt in mente, & ob destitutam bonis operibus, ob repletam licentiosa ingluvie vitam ardentibus flammis exulcerabuntur in carne. Tunc tunc duplici contritione hæc vasa testea conterentur, quando suscipient de manu Domini duplicia pro peccatis suis; quam deplorabilem, quam detestabilem duplicitem plagæ, stylo terribili vaticinaturus exprimit Sophonias, quando feralem illorum casum exprimit, perditionem adstruit, qui sacrilega perduellione adversus matrem rebellare, adversus suæ matris filios conjurare, juratam fidem in Baptismo apostatica perversitate violare, fideles DEI servos catholicæque fidei invictos propugnatores, bellò, dolòque inquietare, cæde, fraudèque, urbe, & orbe eliminare præsumperunt. *Juxta est dies Domini magnus:* dies tribulationis in concremando corpore, & angustiae in crucianda mente. Dies calamitatis & miseriæ, quâ conquassabitur impudens calamus, tot sordidis erroribus turpiter inquinatus,

(f) *Matth. 25. v. 41. Est sterilis in operibus vidua ta DEO, quem sibi sponsum elegit in Baptismo.*

(g) *Apoc. 18. v. 2.*

Pars IV.

tus, *dies tenebrarum & caliginis*, quâ exulabit fallax astutia, peregrinabitur ab infidelium cordibus omnis justorum prudentia, & destituta consilio multiloqua vociferantium fabularum insolentia; nesciens sibi consulere, absque consilio peribit. *Dies nebula & turbinis*, in qua peribunt omnes cogitationes machinatricis superbiæ. *Erit in die illa vox clamoris à porta piscium;* quando sacerdotum caractere signatæ A catholicorum turmæ, quæ gratiam Baptismi non servaverunt, sed extra salvificum hunc animarum laticem vivere voluerunt, lamentabiliter ullulabunt in die tubæ & clangoris *super civitates munitas, & super angulos excelsos.* (h) Munita civitas suspectam mentem insinuat, fallaci defensione circumdatam, quæ quoties ob culpam corripitur, evibrata in se doctrinæ salutaris jacula retrudere molitur. Et quoniam alius in hoc funesto schemate, quam errabundus pertinaciter hæreticus adumbratur? qui se, nè invadatur, munit fallaciis, & dum invaditur, mendaciis defendit; Quem, si Catholica veritas corrigere ignorantem satagit, correctionem rejicit, & falsitatis corrigentem redarguens eludit. In angulorum celsitudine considerat magnus inter Pontifices impuræ mentis duplicitem; cujusvis namque anguli, est duplex liminaris paries; *Quid per angulos parietis nisi impura corda signantur? quæ, dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodammodo, duplicitatis perversitate replicantur.* (i)

Sic cadit Babylon, sic perit hæresis, quæ suis innixa cogitationibus, suis suffulta superbis imaginationibus, in fastu prudentiæ extollitur, in spiritu ambitionis elevatur, quæ se sessoriam in solio sibi promiserat, quæ nunquam viduandam se palàm jactaverat, quæ nunquam luctum se experturam crediderat, corrui in tenebrarum principis mancipium; ecquid vilius? præcipitata est in æternaturæ mortis gremium, quid dolorosius? evasit in pabulum perennis flammicidii, quid luctuosius? ubi sunt conglutinati amatores sui, qui invasam protegere, enervem roborare, offensam defendere, languentem confortare, depressam extollere, resistentem

(h) *Soph. 1. v. 16.*

(i) *Cura Past. ad monet. 12.*

L

*Regia hæ-
reseos, est
habitatio
demonum.*

tem conjurârunt adjuvare? Quid profuit versiloquæ meretrici inanis gloria, brevis lætitia, mendax jactantia, superbiens arrogantia? Cecidit hæreticorum regia, cecidit confœderatorum flagitiorum Patria, ut erigeretur in damnatorum incolarum suarum metropolim, fieretque habitatio demoniorum: Cadunt cum lapsa, & lapsu gemino, & casu duplici confœderata heterodoxorum agmina; præcipitantur siquidem in rogos ignium ob conglomeratam vitiorum turpitudinem, & exuruntur interminabili flammarum incendio propter abominandam falsorum dogmatum pravitatem.

O si Prophetico hoc tam lugubri, tam funebri spectaculo, commoveretur indurata tot seducantium pseudo-prædicantium perfidia, quorum finis interitus, quorum ratio prava voluntas est; nec rationibus allatis convincuntur, quas nolunt intelligere, ut bene faciant; nec corriguntur Patrum citatis autoritatibus, quas renuunt admittere, dum mala prohibent; nec inducuntur persuasionibus, quas assolent explodere, quoniam consulunt perversis conversionem. Quid expectabis à tenebrarum filiis, qui nolunt lucem cernere, nè suam convincantur discernere falsitatem? &, quia nulla societas luci ad tenebras, nec providæ mulieris accensa proficit lucerna, nec figuratæ matris Ecclesiæ lampas quantumvis refulgeat in modio, ad illuminandum illos sufficit, qui sedent, vel jacent potius cum præcipitata Babylonis superbia in umbra mortis. Denique, *qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam*: (1) suum erudit discipulum doctissimus Siracides, nè perdat operam, seque ipsum insipientem ostendat erudiendo derisorem, monendo illusorem, cui pharmacum in virus vertitur, malagma in venenum; hæc enim inter sapientem quæ DEI sunt, & inter insipientem, qui quærit ea, quæ carnis sunt, notissima est differentia, quod ille verbum sanæ correctionis audiens illud sibi appropriet, sed iste mordet dentibus, nec ante desinit furere, donec avulserit à corde suo postremam non periodum, sed syllabam communicatæ instructionis. Et, quid tam

(1) *Eccles.*
22. v. 7.

proprium hæreticis, quàm corrigentem se despiceret, in sacris codicibus non nisi occidentis literæ superficiem recipere, vivificantem absconditæ moralitatis Spiritum à suis depravatis cordibus eliminare? quorum profapiam vir sapiens hac genealogica panegyri recenset: *Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes*, (m) legunt alii, *errant ex terra*: vertit Paraphrastes Caldaus, *cum filiis idiotarum conterentur*. An non stultorum ordini merentur magistri errorum aggregari, qui dum ad superstitiones suas sequaces & successores congregant, quasi se Duces esse deducunt ad viam justitiæ exultandi jactant? horum pedissequi dicuntur filii, non de ipsorum nati semine, sed eorum ablaetati erroribus, eorum educati dogmatibus, eorum persuasionibus seducti. Magistri prurientes auribus, hos genuerunt auditores, qui rursus docentes, quod audierunt, stulti parentes fiunt per ignorantiam, variisque vitiis dediti, ignobiles evadunt per exercitium consuetæ iniquitatis. Hi Salvatori nostro, Virginis filio, nec veritate junguntur, quia viri mendaces sunt; nec sapientiâ vincuntur, quia insipientes sunt; nec vitæ integritate sociantur, quia perversi sunt; dumque videri nobiles appetunt, dum sua in terris nomina celebrari cupiunt, ab illa utique forti muliere se se student avellere, de qua testatur proverbialis Salomon: *Nobilis in portis vir ejus*. (n) Non in civili curia, ubi applauditur frequentius iniquitati; non in judiciali regia, ubi plerumque exulat veritas, & Judicium perveritas commoratur, non in præsentis tempore, à quo excluditur constantia; sed in porta judicii; sicut enim per portam exitur à civitate, & intratur in illam, sic per judicium exhibunt filii stultorum ad mortem, ita intrabunt sapientum proles ad vitam. Nobilis vir, sed in porta, *quando sederit cum Senatoribus terra*, non tantum cum Angelis & inclytis Apostolici collegii assessoribus, sed etiam cum viris Apostolicis cum Evangelii discipulis, qui secuti viam, & veritatem, declinaverunt ab erroribus, à voluptatibus fugerunt. *Nobilis in portis*. Nec enim una tantum hujus super-

(m) *Job.*
30. v. 8.
*Heretici
nominan-
tur filii
stultorum.*

(n) *Prov.*
31. v. 23.
*Sponsus Ec-
clesiæ est
nobilis, sed
in porta,
non in au-
la, vel cu-
ria.*

perni Judicis non amplius stantis antè tribunal præsidis, sed judicantis iniquos præsidēs, erit sententia, sed multiplex, à quarum nulla ulli licebit appellare. Hæc fortis mulier à heterodoxorum ignobili progenie contemptibiliter exploditur, & velut fatua, quæ Incarnatæ Sapientiæ sponsa est, irridetur; & ideò, ex luto terræ contemptibilia iniquitatum vasa sunt, hominibus placere flagitantia, quæ dum videri ob existimatam pulchritudinem, & honorari ob vilem præminentiam flagitant, à regione virorum recedere, à terra viventium eligunt eradicari. Dum interim fortis mulier, procul & de ultimis finibus, sui laboris pretium ad vesperam præstolatur, veras æternæ patriæ divitias in triumphantis Solymæ gazophylacium reponendas aggregat, totis affectibus ad supernorum civium societatem avolat, suis amanter condolens, licet alienatis ab utero filiis, quos deplorante videt oculo, omni virtutum suppellectile destitutos inferiora concupiscere, superna verò deserere, terrena sapere, cœlestia nescire.

DEUS apparet, quando occiditur Spiritus superbia.

(o) Lib. 2. Hom. 14. in Ezech.

Comparuit aliquando in majestatis folio dominantium Dominus, attonito Propheticæ mentis oculo à sibi dilecto, & electo Isaia spectandus ac adorandus; tempus suâ non caret circumstantiâ: annus mortui Oziæ est. Tunc Dominus videtur, quando superbus Rex moritur: quia *cum mundi hujus elatio à desiderio mentis occiditur, tunc ipsa mens DEI gloriam contemplatur*; (o) explanat latens mysterium Gregorius. Insuper Divini locus solii, templum eligitur; nam immortalis Sæculorum Rex, qui ibi habitat, ubi sedet; mentes angelicas pro throno gloriæ destinavit, & corda hominum pro templo Sancto suo consecravit. Stipabant sedentis sedem gemini Seraphim; sic tamen, ut starent super inferiorem templi partem, ubi collocabatur amplissimus beatorum Spirituum chorus; stabant hi duo Principes aligeri, seno alarum tegmine obvelati, quasi inaccessibili collaterales Deitati. Præfiguratam in hoc augusto sublimis templi schemate, matrem Ecclesiam, commentatur purpuratus Hugo: Respiciebant se clamore mutuo hi duo

Pars IV.

Principes, & se respectu mutuo ad conclamandum invitabant; erat suavissimarum vocum consonantia, erat concors amborum canticum: Sanctus Pater! Sanctus Filius! Sanctus Spiritus! attende Trinitatem: Dominus DEUS exercituum! agnosce indissolubilem Trinitatis unitatem; simulque in Domino Exercituum reverere assumptam à Verbo humanitatem, quæ filius expugnaturus fortem armatum, & principem mundi hujus ejecturus foras, veluti suam induit armaturam; quando *indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se*. Illud, quod sequitur, est admirabile mysterium, vix non impenetrabile Sacramentum: *plena est omnis terra gloria ejus; dumque commoverentur superliminaria cardinum à voce clamantis: Domus repleta est fumo*. (p) Mira diversitas tam variæ plenitudinis, dum terrarum orbita tota, repletur gloriâ, & domus vapore igneo denigratur; fumat in domo fumus, quando lux gloriæ terrarum orbem condecorat. Legi subtilem purpurati Carenis elucubrationem, qui in superliminariis cardinum à vociferantium clamore commotis, obstacula, aditum cœlestis Patriæ, obstruentia, contemplatur; hæc commovebantur, hæc amovebantur ad vocem, quam magni consilii Angelus expiraturus jam jam in orbe protulit cum clamore valido: *Consummatum est*. In domo, Synagogam considerat profundus commentator, quæ tunc ignorantie ac infidelitatis fumò replebatur, quando Sponsus à Sponsa huc segregatus avelebatur. Ecquid in domo hac, quam fumus infidelitatis inficit & obscurat, quid prohibet credere, hæresim, hæresiarcharum omnium spelæum, in hac fumosa domo fuisse adumbratam? quid vetat hæreticorum domicilium intueri, quod pariter fumus infidelitatis obscurat, & demigrat? Hæc domus est extrâ terræ illius gloriâ, de qua canit Propheta regius: *Benedixisti Domine terram tuam, avertisti captivitatem Jacob*; (q) suam, (q) Ps. 84. non aliam, benedixit: est enim terra labii unius, quam tunc Altissimus appendit super nihilum, quando militantem Ecclesiam fundavit super gentes, easdem pro nihilo salvas factururus. Quid enim aptius per nihilum, quam

(p) Isai. 6. Terra repletur gloria & domus fumo.

Domus plena fumo ambitionis, fuit olim Synagoga, & nunc est hæresis.

(q) Ps. 84. v. 2.

quàm expers fidei gentilitas designatur, de cuius universitate per Isaiam dicitur: *Omnes gentes, quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum, & inane reputatae sunt ei;* (r) Huic benedixit Dominus; ut dum verba prædicationis deplueret, hæc mater fertilis Sanctorum operum germina procrearet; Huic benedicatur à Domino, ut gloriâ Domini repleatur. Sed domus fumi plenitudine ab omni parte obruitur, quia superbia, quæ hæresim velut ædilis construit, eandem tanquam vapor ad modicum parens undique sua fuligine obducit. O si militans in terris Ecclesia accendat lucernam gloriæ suæ! ô si everrat, vel prout legunt alii, emundet domum istam; ut enim notat Gregorius *prava mens* (ecquisnam hæretico est depravator, quid magis pravum hæresi designetur) *si non prius per timorem everritur, ab asuetis vitiis non mundatur.* (s) Everrat, ac emundet Mater pulchræ dilectionis hanc suorum quantumvis prodigorum filiorum domum, ut in drachma, non quam illa, sed, quæ se ipsam perdidit, similitudo conditoris restauretur. Prudens mulier, ut perditas reperiret hæreticorum animas, non arcas suas reseat, non scrinia gemmarum visitat, sed verrens lustrat quisquiliis, ibique reperit quod amittit. *Drachma periit* interpretatur Hieronymus, *sed in stercore invenitur.* Quid pretiosius sanctificante gratia, quam filiorum singuli participant, quotquot ab hac superni regis filia ad ripam fluminis in filios adoptantur, ad fontem Baptismatis Christianorum ordini aggregantur? dicam amplius; quid nostro eminentius, quidve sublimius Redemptore, de quo Chrysologus attestatur: *Christus est plenum Deitatis numisma, Christus est drachma nostræ Redemptionis?* (t) Utrumque, licet inæstimabile pretium, rejicitur à perduellibus Ecclesiæ filiis inter cœnoscas suarum blasphemiarum voragines, inter tenebrosa suorum errorum dogmata, ad ultimos fumosæ domus angulos, nè pateant, sed lateant abjecta. Nec miror ego, qui longè deteriorem vesaniam, & furorem in ambitiosis hæreticorum machinis, in reprobis hæresiarcharum domibus, in caliginosis eliminandæ

hæresis speluncis reperio, quàm in fumosa Hebræorum domo, de quibus commentatur sublimis Dalmata: *Postquam terra repleta est gloriâ Domini, Judaorum templum impletum est ignorantia tenebris, & fumo, qui noxius est oculis.* (u) Fumus iste Aca-

tholicorum oculos adeò vagos efficit ac caligantes, ut alienos Catholicorum quidem cernant lapsus, suas nolint respicere ad ruinas; sua cæcutiant ad crimina, alienis duntaxat prævaricationibus intenti; terram Domini, repletam gloriâ despiciunt, quasi suis indignam oculis, ut aspiciant; domum fumi & turbinis, mansionem tenebrarum, & caliginis lætantes incolunt, rejectoque veri ovilis ostiô, præligunt mortis januam, dignissimi, ut belluina rabie in lupos transformati Leonem circumeuntem, & inquirentem, quem devoret, comitentur. Adeò fumus superbiæ afficit oculos, pupillis officit, ut malint cum adolescentiori filio deficientibus porcorum siliquis fame mori, quàm in plateis civitatis deficere, & cum Hebræorum pueris in sinu Matris animam exhalare. Dixerunt isti matribus suis, *ubi est triticum & vinum, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum:* (x) quasi famentes peterent, explanat moralis Hugo: ubi est vera sacietas, & vera jucunditas?

Sunt duo filiorum genera, ambo ejusdem matris filii, fideles alii, sed alii rebelles; isti cum prodigo in longinquam proficiscuntur regionem, plus mente, quàm loco, à matris gremio recedentes; ut enim scribit Hieronymus, *non locorum spatiis, sed affectu, aut nos esse cum DEO, aut ab eo discedere.* (y) Præceps cupiditas infortunatos exules hæreditate dissipata spoliatur; ut enim loquitur Ambrosius, *merito prodegit patrimonium, qui recessit ab Ecclesia,* (z) & mulctans eos Sanctorum divortio, à DEI domesticis segregat; utque adhæreant uni civium, qui terrenis concupiscentiis præpositus est, ut serviant rebeli angelo, rebelles profugum, quàm validissimè persuadet; dùmque Israëlitarum pueri exposcunt pane vesci, & vinò refocillari flagitant, elongatus interim à domo Patria subulcus, nec vinum somniat, nec

(u) Hieronymus sup. Isai c. 6.

Catholici affectant triticum & vinum in morte, hæretici siliquas.

(x) Thren. 2. v. 12.

(y) Epist. 246.

(z) Lib. 7. Comment. in c. 15. Luc.

Hæretici emulantur filium prodigum

(r) Isai 40. v. 17.

(s) Homil. 34. in Evang.

(t) Serm. 169.

*recedentes
in longin-
quam re-
gionem.*

nec panem flagitat, sed solis porcorum filiquis exsatiari ventrem famelicus exoptat. Attende quisquis recogitas diversitatem supplicum: cum porcis impleri desiderat, porcorum æmulator, paternæ domûs adversarius, materni sinûs feralis inimicus; vide adumbratam profugi adolescentis faciem, qui dum à Matre piissima sejungitur, largiter deliciis vacaturus, porcis jungitur, cænoso pecori, qui nascebatur nuper inter gratulabundos amicorum plausus, exultabundo Patri filius sociatus: dum interim Sionis parvuli, Solymæ soboles, vinum affectant bibere, & panem manducare. A catholicorum vota tendunt ad stercorea, ad sordidas carnis illecebras, letifera ingluvie absorbendas; Catholicorum desideria, dum ultimo mortis discrimini appropinquant, ad panem Angelorum respiciunt, ut cibo fortiore nutriantur, ad vinum germinans virgines confugiunt, potari ab ubertate Domûs DEI anhelantes. Lutum recipere, illius vasis est, quod suam à luto traxit originem, & mediante flamma in testam induratur. Est vasi contumeliæ proprium, sordibus infici, infectum, nè inficiat apprehendentis dexteram, conteri, & confringi. Non sic rumpuntur, nisi forma corrupta sit, vasa gloriæ, quæ licet currentis vitæ transacto tempore se testas profiterentur, in mortis tamen discrimine panis angelici canistra sunt, sed aurea, sacri amoris pretiô inaurata, quæ manna sacrum continent, quô soli pascuntur fideles filii exhalantes animas suas in sinu Matris suæ. Priusquam tamen supremo deficientis vitæ luctamini approximent, quando jam exarescere incipit velut testa virtus corporis, sedent in sterquilinio; peccata, quæ commiserant dolente animo supprimentes, & vilis testæ plagoso fragmine abstergunt faniem, dum consideratam præteritorum debitorum turpitudinem amarum deplorant lachrymis, acerbis student abradere lugentis pœnitentiæ instrumentis. Non sic claudunt supremos dies suos inclyti quondam filii, sed libera electione profugi, voluntaria inquisitione civium Babylonis Principi, miserabiliter mancipati; qui, quia æterna intueri negligunt, cadu-

*Catholici
differunt
per hoc ab
hæreticis,
quod ex-
halant a-
nimas
suas in si-
nu matris
suæ.*

cis terrenæ vanitatis finibus se immittunt. Cavernas incolunt, dum Jobi sterquilinum, ubi iustorum prudentia in diebus peregrinationis suæ morari non renuit, omni conamine suis à cordibus avellunt, dum propriæ cognitionis lutum à suis mentibus rejiciunt, nec nisi sinè labe & macula, suis in oculis refulgent. Cavernas incolunt, quas, ut inveniant, excavant foveas, instar penetrantis vulpeculæ, cujus detestabatur latebras, sagacis Sponsæ innocentia, dum filiabus Solymæ supplicabat: *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas.* (a) Non hydras metuit, non istas configi exigit, sed vulpes parvulas; nam vulpes fallax est animal, insidiis intentum & fallaciis, fraudem, ubicunque licet, ac astum impendit, nè pateat, foveam cavat, ut lateat, in foveis latibulum parat. *Hæreticus, Ambrosio Commentatore, in fovea est, ut fraudulenta vulpes Gallinæ illi Evangelicæ dolum semper intendens.* (b) Væ pullis Solymæ! quæ alas hujus Gallinæ fugiunt, & se nonnihil elongando, vel Veritatem Evangelicam declinando exponunt se prædam vulpeculis, quarum astutior, quæ minor intuentium comparet oculis, eò enim celerius incolat, eò profundius penetrat, eò crudeliùs sauciat, eò ferociùs cruentat.

Nec sufficit fraudulentæ hæreticorum perfidiæ in fossis se abscondere, in specubus latere. Quod si quandoque suis egrediantur è latibulis, nunquam recto itinere, semper tortuosis anfractibus incedunt. Istarum genium expertus Samson, dum fraudulentam dilectæ conjugis avulsionem, fraude adversum raptorem ulcisci pariter statuisset, vulpes exhibuit, quibus Philistæorum Regio abundabat. Erat tempus messis triticeæ, quando maturescentes aristæ erigebantur in altum, quando exacerbatus læsi Samsonis animus uxoris raptum à Thamnatæo turpiter commissum ulcisci trecentis vulpibus ordiebatur; colligatis siquidem binarum vulpium caudis, faces inseruit, quæ maturam horreis segetem involantes incineratis funibus, solutoque mutæ connexionis vinculo, dispergebantur in agros, relaxabantur in

(a) *Cant.*
2. v. 15.
*Hæretici
sunt vul-
pes, quæ
demolun-
tur vi-
neas.*

(b) *Expos.*
in Cant.
in c. 2.

*Samson,
vulpes col-
ligans, in-
cendit se-
getes Phi-
listæorum,
ut frau-
dem frau-
de vindi-
cet.*

campos, agitabantur in species, dis-
 junctisque vulpibus, fructus succen-
 debatur in flammis, & spes demeten-
 darum frugum evanescebat in auram.
 Notat Mediolanensis Antistes, ferali
 hoc stratagemate Spiritum Veritatis
 superventuræ posteritati intimasse,
quod hæretici liberam linguam ha-
beant ad latrandum, sed exitus im-
peditos: aut religiosa habeant princi-
pia, finem verò fraudis suæ incendio
 deputatum. (c) Concordat numerus
 mysterio, trecentas quippe adhibuit
 stragi conficiendæ; dum enim crucis
 prædicatione semetipsos commendare
 contendunt, hac ipsa prædicatione
 fallaci & composita in ferali exitium
 Catholicæ veritatis collimant, & ge-
 minos veræ pietatis fructus, sublimes
 intemeratæ fidei aristas inflammare
 exurereque prætendunt, cum tamen
 vera crux JESU patientis & morien-
 tis JESU, aliena merita nullatenus
 eliminare, sed augmentare, sed fœ-

(c) ut su-
 præ.

cundare semper intendat. Et quia
 hæretici vulpis calliditas assilire præ-
 valet imperfectis, non autem sup-
 plantare perfectos; hinc parvulas
 tantum eliminare flagitat prudens
 Sponsa, nè tenerioribus vineis no-
 ceant, quia majores exterminare non
 possunt. En inclytam ab utero so-
 bolem in feroces vulpeculas commu-
 tatam! en sacro tinctas Baptismate
 heterodoxorum animas in vasa testea,
 sed confringenda, sed comminuen-
 da, sed conterenda, detestabiliter im-
 mutatas! En filios Ecclesiæ! qui Reli-
 gione Christiana fuerunt inclyti, or-
 nati Sapientiæ fulgoribus, Solisque
 Justitiæ radiis circumfusi nunc indu-
 durati in testam, in vasa testea sunt
 transformati, quæ dominicæ corre-
 ptionis virga, in futuro examine con-
 terens frangit, & ad nihilum redigit,
 taliter, ut non inveniri possit frag-
 men testæ, quo igniculus Charitatis
 eliciatur.

*Hæretici
 sunt filii
 inclyti, qui
 in vasa te-
 stea indu-
 rantur sed
 in fine
 conterun-
 tur.*

BETH.

Opus manuum figuli.

SERMO SEXTUS.

*Opus in manu figuli, est vas in igne, & justi anima in tri-
 bulatione.*

Quid possit creatrix omnipo-
 tentia, demonstrat creatu-
 rarum impotentia; & nihili
 latentis vilitas, clarissime
 spectandum exhibet, quid valeat pro-
 ducere Majestas Creatoris; scrutato-
 rem Divinitatis, creaturarum investi-
 gatio illuminat, dum earundem con-
 siderat egestatem. Jacebat in vasto
 camporum æquore informe Dama-
 scenæ telluris fragmen, rubebat con-
 densatus pulvis in molem humani
 corporis animandus; utque suum Di-
 vinus Artifex prodigium, prodigiique
 magnitudinem comprobaret, produ-
 ctionem hominis divino dictante Spi-
 ritu Sacri Chronologistæ calamus de-
 scribere sic auspicatur: *Formavit igitur Dominus hominem de limo terra,*
 (a) legit Paraphrastes Chaldaus: *cre-*
avit Dominus DEUS hominem pulve-
rem de terra; notat autem Carthagi-
 nensis Presbyter Tertullianus, in

(a) Gen. 2.
 v. 7.
 Non antè
 creatio-

nulla creaturarum productione, Do-
 mini nomen usurpari, primum vo-
 ce Domini Dominium promulgari,
 in prolegomenis humanæ creationis
 scribitur: *Fecit DEUS, & vidit DEUS,*
nusquam Dominus; at ubi universa
perfecit, ipsum quoque, vel maxime
hominem, qui propriè Dominum intel-
lecturus erat, Dominus etiam appel-
latur. (b) Grande Dominium Sum-
 mi Opificis, qui poterat terram ex
 nihilo, & terræ pulverem, in Adæ
 statuam organizare; partem tam pu-
 rulentam & sordescentem in superfi-
 cie telluris volitantem rationali ani-
 mæ vivificavit, vivificati corporis
 machinam in microcosmi effigiem
 concinnavit, caput cum Cælo subli-
 mavit; istud eminet mari & fluviis,
 illud excellit super artus subjecti cor-
 poris; in bino oculorum numero re-
 lucet luminare majus, & luminare
 minus; & quia oculi sapientis in ca-
 pite

*nem homi-
 nis DEUS
 vocatur
 Dominus.*

(b) Lib.
 adversus
 Hennag.
 c. 5.

pite radiant & illustrant, caput si conformetur cum membris reliquis arcem exhibet præ reliquis clarissimæ urbis mœnibus exaltatam, in qua regalis Sapientiæ sedes commoratur; imò totus in capite homo est, proinde sine capite nihil humanum est; & quasi foret unum non de quadrupedibus belluis, sed de excelsis volatilibus, alta petit non pennarum volatu, sed pennigero cogitatu; undè alicui eorum promittitur in solatium, *renovabitur ut aquila juvenus tua;*

(c) *Psal.* 102. v. 5. *Aquila senescens rostrum decutit ad lapidem, homo decutit senectutem suam ad Petram, quæ Christus est.* (c) Languorem senectutis, ut annosa præcidat Aquila, superexcrescens rostrum ad petram decutit, ut impedimentum sumendi decidat alimentum. Inveteravit quodammodo primus homo inter inimicos suos, dum crederet serpenti antiquo, & callido, ac blandienti assensum præberet conjugii; cibum vetitum sumpserat, quando cibante gratia destitutus, non ultra panem Angelorum manducare potuit, sed ad porcorum filiquas prodigus genitor prodigò prior filiò anhelavit; percussus est crudeli mortis verberibus sicut fœnum, & aruit cor ejus, quia oblitus est manducare panem suum; illum videlicet, de quo dicebat secundus de cœlo cœlestis Adam: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei, qui in cœlis est;*

(d) *Joan.* 4. v. 34. (d) crevit vetustas, obserabatur os, periisset aquilina progenies, nisi petra fuisset Christus, ad quam, attrita & percussa veteris hominis senectute, renovata est ut aquilæ juvenus nostra; satiatur amodò in bonis desiderium nostrum, nè satiemur amplius de fructibus prohibitis, nè satureremur de temporalibus, sed quod est æternum indagemus; & quid illud sit sollicita investigatione requirentes, docebit respondens Augustinus: *Sapientiam suam mihi det, Verbum suum mihi det, DEUM apud DEUM, & se DEUM Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum,* (e) tres panes postulat; ut, quem omnipotens se ipso sine coadjutrice manu condidit, se ipso pariter sustentet.

Hoc expetivit gemebundo idioma te, hoc concupivit, sed lachryman te desiderio Propheta sanctificatus in utero, quando & exaudiri meritis, promeruit audire, lutum à figulo, servus à domino: *Surge & descende*

in domum figuli, & ibi audies verba mea; (f) quòd creatura tam nobilis (f) *Jerem. 18. v. 2.* à Creatore ad domum figuli transmittitur, non multum est, non magnum est, ad suam mittitur domum patriam, natale solum jubetur ingredi, & ibi undè exierat, commorari; sed, quod Altissimus limosam ingrediatur caveam, ad luti transeat officinam, ibi limoso homini collocuturus, exigit, sensum latentis mysterii, allegoriam argumenti elucidari: subjungit pro elucubrandâ phrasi absconditæ veritatis commentatrix sapientia: *Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea;* duo supremus figulus DEUS ter maximus confecit vasa; primum, sed dissipatum, divinâ conficiebatur dexterâ in pastaphorio paradisi; corruit in terram, quod cœlo destinabatur, & confractum dispergebatur in sua progenie, velut dispersus pulvis; jam enim Pater omnium filiorum iræ, audire debuit: *Pulvis es & in pulverem reverteris;* (g) statûque immortalitatis amisso ab adolescentia ad juventutem, ab hac ad senium trahebatur, ut indè raperetur ad mortem. Ecce! cui consortium erat cum beatarum mentium Senatu, ille, post initam cum infernali colubro familiaritatem contrariatur Angelus, & adversatur DEUS. Ecce! quem suis compaginavit manibus de limo terræ velut peculiare condentis DEI artefactum, ut admiraretur Divinæ Sapientiæ Magisterium, ut spectatorem ageret pulcherrimorum operum, ut fieret omnium elementorum incola, & quasi causa motiva mundi, propter quem facta sunt omnia, unî amato homini, vel in servitium, vel in solatium profutura, nunc ad ruinam de terra nascitur, ut exanimatum corpus in terræ visceribus recondatur. Hæ sunt nostrarum calamitatum feriæ, omni labore duriores, post exculta spinarum, ac tribulorum germina, in terræ uterum reverti. Hoc, ut expenderet funestum humanæ eliminationis exitium, mortalis homo, ad domum figuli remittitur, ut suæ propaginis originem contempletur; quâ sæpius humiliter agnitâ pulvis præcipitatus ad infima miserrarum supplicia, in sublimatum pulverem erigatur, & terrenus homo in regione

regione umbræ mortis prius factus vas contumeliæ, in aliud vas gloriæ compaginetur: habet quippe potestatem figulus luti ex eadem massa facere, aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam. Sunt singuli mortalium, sunt vasa totidem, ex resoluta pulvere flammæ ministeriò compacta, illi conformiter sapientissimò Syracidis Oraculò: *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis*; (h) hic approbatur & solidatur. Est iusti anima vas nobilissimum pretiosissimi liquoris, quid enim pretiosius in toto creaturarum ordine, quam gratia reputatur? quid conservatu dignius, quam Sapientia, quæ in hoc lympidissimo crysalli vasculo continetur? nec alius, quam ipse conditor illius vocari potest figulus, qui omnem illius mundat maculam, illius ad purum excoquit scoriam, non alibi commodius, aut clarius, non alibi subtilius, vel plenius, quam in camino tribulationis.

Inane vasculum, quod inæstimabili divinorum charismatum liquore repletur, licet sit vas continens, quid tamen contineat, nescit; ignorat enim, num vas sit Sapientiæ, num dementiæ? num replentem includat gratiam, num potius ejus excludente repleatur malitiâ? Verum, nè desoleris nimium, aut metu nimio dissolvaris, ad sphæram, cui affigeris, ad officinam, cui infigeris, attende; si tribulationis fornax est, ubi afflictus commoraris, ubi ad æstum inflammariis, confide fiducialiter, sustine fortiter, exspecta patienter: *Habet argentum venarum suarum principium* Commentatore Jobo, & auro locus est, in quo conflatur; (i) jacebat hoc vas gemmeum in sterquilinio, nec fœdabatur, sed firmabatur solidius, ut redderetur fortius, quod nec posset confringere malleus universæ terræ; jacebat in domo lutea, in domo figuli illustris anima inter violentos percussorum strepitus, quos sustinebat, inter dolantium ferramentorum impetus, quos tolerabat; jacebat sub feriente malleo, sub exterminatore Angelo, homo pulvis & cinis; ut solidaretur percutientis ministeriò in vas illius cœlestis templi, illius non militantis, sed trium-

phantis Solymæ, quæ lapidibus dedolatis, & perfectis ædificata est: *Et malleus, & securis, & omne ferramentum, non sunt audita in domo, cum ædificaretur*; (l) verumtamen non hac in domo figuli, non in fornace Babylonis, ubi cribratur massa pulveris, ut expurgetur; ubi inflammatur luti fragilitas, ut solidetur; sed in templo, quod Sanctus Sanctorum inhabitat, in quo Rex Gloriæ triumphat, ad cuius structuram ædificii solæ Sanctorum animæ assumuntur, non quidem illicò, dum adhuc limosa luti vasa sunt, sed finito fine temporum, dum jam in expolitos lapides solidati, huic cœlesti Basilicæ ad unius compagem ædificii famulantur, ibi non amplius cædens, aut frangens malleus reperitur, ubi nec minimus resonantis flagelli sonitus auscultatur. Aurò construitur hæc ingens fabrica, sed approbatò; columnis innititur argenteis, sed immobiliter consolidatis; de illo, & ejus pretio infusato Laodiceæ Ecclesiæ Principi à magno consilii Angelo dicebatur: *Suadeo tibi emere à me aurum ignitum*; (m) de isto quàm æstimandum fit ob candorem, quàm exquirendum ob nitorem, quàm eligendum ob clangorem, Propheta regius attestatur: *Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terra purgatum septuplum*; (n) dat rationem connexionis mutuæ, qua increati verbi eloquium, cum argento, sed ignibus usto, sed flammis purgato, coadunatur, moralis Papa: *quia sermo DEI, si in corde figitur, tribulationibus probatur*; (o) purgationi autem septemplici subicitur, ut pondere sanctuarii probatum comprobetur; purgatum, timore Domini, non illo, qui fervorem est, pœnam metuens, sed qui filiorum est proprius, culpam timens; mundatur pietatis exercitiò, exploratur per cognoscentem scientiam, solidatur per fortitudinem, cum sustineat, conservatur per salubre consilium, providetur ejusdem pretio per intellectus solertiam, elevatur per Sapientiam, ut excedat. Hoc est ignitum illud eloquium vehementer, quod & calefacit, & liquefacit, ut jam cogatur amans anima vereri & fateri: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locu-*

(l) 3. Reg. 6. v. 7. In templo Salomonis non audiebatur instrumentum ferri.

(m) Apoc. 3. v. 18.

(n) Psal. 41. v. 7.

(o) Lib. 4. Moral. c. 28.

(h) Eccl. 28. v. 6. Vas in fornace, est homo in tribulatione.

(i) Job. 28. v. 1.

(p) *Cant.* 16. *tus est:* (p) meam hæc alloquentis Verbi locutio duritiam sugillat, meum gelidi affectûs rigorem accusat, qui verecundor ad argenti sonitum, ad illam Verbi vocem, quâ vocat recedentem, quâ citat discedentem, nè aliquandò cogatur ferali damnationis suæ anathemate ad discedendum compellere renuentem. Vox loquentis JESU, simul vox est Dilecti pulsantis, quæ stultam fecit carnis prudentiam, & mundi sapientiam, dum vocando vocatum pulsat, pulsando pulsatum vocat; pulsat & penetrat, inquit Gilbertus Abbas: *Efficax instar ancipitis gladii leniter illabitur, & blandè persuadet:* (q) vis persuadentem percipere, vis illabentem auscultare? audi vel potius rogantem, & clamantem toties exaudi: *Si quis vult post me venire; audis castum eloquium, quò invitatis ad insequendum agnum finè macula, quocunque ierit? Sed sequitur, ignitum, probatum, & purgatum: abneget semetipsum, & consumatur divinæ charitatis igne in victimam, & holocaustum: tollat crucem suam & sequatur me;* (r) non quidem compellit hæc Verbi vox recusantes, sed suaviter invitat remorantes: illud tamen expende cum Chrysostomo, quòd non veneris ad standum cum otiosis tota die, sed cum conductis ad vescendum inviteris; nec enim aureola traditur stantibus, nec obvenit bravium otiantibus, sed progredientibus, sed proficientibus, sed ascendentibus, sed euntibus de virtute in virtutem, *donec videatur DEUS in Sion.*

Nec velim lentò te prosequi pedisequiò, quisquis amantem, quisquis te sequentem profiteris; illum insequeris, ut assequaris, illius semitam prosequeris, ut consequaris præcurrentem, de quo Propheta Regius contestatur: *Exultavit ut gigas ad currendam viam;* (s) vix procedebat tanquàm Sponsus de thalamo suo, qui in sole posuit tabernaculum suum, egrediens de florido uteri virginalis lectulo, quando cucurrit præcurrentes ceteros Adæ filios, non tam plenitudine Divinitatis usque ad æqualitatem Patris, sed etiam in assumpta humanæ carnis fragilitate ultrà velocitatem matris, *cucurrit in via, non*

Pars IV.

basit in via; subjungit Augustinus. (t) Sedit & ille, dum super Cherubin resedit; sedebunt & illi, sed cursu consummato, fide servata, illi adstruentis Verbi conformiter oraculo: *ubi sum ego, illic & minister meus est,* (u) ubi ego, non tamen sicut ego; Hoc est quod Doctor Gentium annuntiat, dum ad currendam mandatorum viam stimulat Titum Syri Antistitem: *Mundavit sibi populum sectatorem bonorum operum,* (x) legit Augustinus: *amulatorem:* attende intrepidam coluctantium æmulatorum fortitudinem, qui non communibus innixi studiis, qui non vulgariter contenti exercitiis, semper majora intendunt, semper ad sublimiora contendunt: *Addidit sectatorem,* explanat Chrysostomus, *hoc est, magna cum alacritate, atque ingenti studio, & animo, virtutis opera capefcentem:* sic currens festinavit, sic vadens exultavit, sic ad vocantis Sponsi torum properavit, quæ evocantem invocavit: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum;* (y) egredientem considerat de durissima ærumnarum voragine, de Ægyptiacæ servitutis tyrannide Israël, Paraphrastes Caldæus, ut præviam nubis, & ignis columnam, die noctûque sequeretur, dixissetque adstruit, justorum illius generationis agmina: Dominator totius Sæculi! trahe nos post te, curremus post viam pietatis; amoris languore debilitata Sponsa trahi desiderat ab illo, qui exaltatus à terra omnia trahit ad se ipsum; sed patientem, sed diligentem, sed sustinentem, sed morientem, trahi desiderat, in funiculis Adæ, in vinculis charitatis; non tantum illis illius Adæ funibus, quibus prævaricator ad poenitentiam attrahebatur, sed illis de cælo cælestis Adæ, quos, ut ad ubera portaretur, assumpsit funiculos famis, & sitis, indigentia, ac egestatis, donec charitatis innexus vinculis, & captivare volentibus obviavit, & ligare intendentibus satellitum manibus involavit, & flagellorum tyrannidem toleravit, & durum opprimientis ligni jugum bajulavit, & crucifixus inter blasphemantium furores expiravit. Trahi flagitat, non ultrà suismet pedibus valens progredi; trahi desiderat, non quasi invita sequeretur

Anima justî desiderat

*crucifixo
Redempto-
re ad cru-
cem trahi.*

retur crucifixum amatorem, sed quasi viatrix fatigata. Verum, hoc pusillanimes ad diffidendum inducit; si enim Sponsa Sponsi sanguinum, in fide desponsata infirmam se profitetur; quanam adolescentularum, quarum non est numerus, audebit iter agredi, & præcedentem in diademate, quod coronavit eum mater sua, Regem Judæorum comitari? Audebit tamen, sed vocata, sed voce invitantis Verbi animata, cujus invitare est confortare, cujus vocare est roborare. Certè priusquam cupiamus dissolvi, & vivere cum regnante, debemus affligi, & mori cum suspirante, cum plorante, & singultuante, cum mærente, & moriente, ut evadat ex originali terræ limo, argentum igne examinatum, non suò quidem suorum ignium artificio, sed illius flammicidii, qui venit ignem in terram mittere, ut accendatur; illius opitulante gratia, illius inflammante incendio, qui errabundum terrarum orbem linguis igneis cœlitus demissis erudit, simul ad cognoscendum, & inflammavit ad corruscandum & inflammandum: qui propriò eloquio, sed ignitò nostram assecurare voluit nostræ præsumptionis arrogantiam:

*Sponsa non
vult Spon-
sum præce-
dere, sed
sequi; ideo
petit post
illum, non
ad illum
trahi.*

Sine me nihil potestis facere. Sed prudens Sponsa brevem periodum mirabili articulare & concinnare voluit Sapientia, dum cautè postularet, trahi post Sponsum, non ad Sponsum; nam licet corpore, quod corrumpitur, suam aggravari sentiret & resentiret animam, licet sensum multa cogitantem sibi deprimeret terrena inhabitatio, licet educi de carcere & dissolvi cuperet, ut ad Sponsum perveniens, eidem indissolubili perennaturæ dilectionis vinculo adunaretur, vult nihilominus volentem sequi, non præcedere; ambit volentis voluntatem sibi præfigere, non huic suam præponere; non nisi vocata ad Sponsi amplexus evolare, ad Sponsum transmigrare; nunc verò post Sponsum tracta currere, in corpore mortis hujus per viam mandatorum ad vitæ terminum deproperare, mori & illa cupit animam suam, morte justorum, optat & illa novissima sua, horum novissimis assimilare; non tamen citius, *dones aspiret dies, & inclinentur umbra;* interea sunt ejus

oculi ad Dominum DEUM suum, non adhuc in Domino DEO suo, donec misereatur sui, tunc planè, cum dederit dilectæ somnum; ecce! hæreditas Domini, quam DEI filia, quæ habuit jus ad rem, realiter possidebit. Interea trahi post Sponsum flagitat, ut prius insequatur pedisequa, antequam assequatur domum Domini, qui eam non amplius servam dicere, sed amicam cum Apostolis pollicetur; vult trahi ad esurientem, ut sequatur, tentari sustinentem; denique vult ire post conversantem in terris, vult abnegare semetipsam, & crucem suam tollere, ac sequi prævium ad Calvariæ locum; ascensiones disponit in corde suo, non ad funestum testamenti montem Sion (in quo sedere, est de cœlo cadere sicut fulgur,) sed in valle lachrymarum rogat supplicabunda, postulat gemebunda trahi, quia nemo venit ad Filium, nisi Pater traxerit eum; sed quia iste per illum trahit, Sponso, non Patri, supplicat, sciens eum Paternam esse dexteram, quæ mediante trahit, & attrahit, movet, & promovet, tendentes ad patriam viatores.

Et hæc quidem de probato & purgato, de argento igne examinato dicta sunt; nunc de ignito pariter auro, quod Sponsus Ecclesiæ offert devotis hujus puerperæ filiis, amplius discurremus, ut qualenam opus sit manuum figuli, clariùs dignoscamus. Qui suadet à se aurum ignitum emere, ille est, cujus, ut effigiaret pretium, virgo sapiens, amatrix provida, de suo dicebat capite: *Caput ejus aurum optimum*, (z) ob fulgorem, & splendorem Divinitatis in facie sua resplendentem; est quippe splendor gloriæ Patris, & figura substantiæ ejus, *aurum optimum*; non illud quidem, quod igne tribulationis purificatur, non illud, quod tentationis flammicidii, an purum sit, pertentatur, sed illud, quod probatione sua cæteros purgat, quod claritate sua reliquos mundat. Denique caput Christi DEUS: hoc aurum purissimæ Deitatis, venale Adæ filiis exhibetur, emendum præsentatur, ut scilicet assiduo labore comparetur, intensiori dilectione inquiratur, ut pretiosius quolibet pretio conservetur: Ille, cui suadetur emere, erat infulatus Laodicensis

(z) Cant.
s. v. 11.

cenſis Eccleſiæ Angelus, qui, expen-
dente Gregorio, extollebatur per
Sanctitatis arrogantiam; ſed virtu-
tum divitiis deſtitutus ſtringebatur
inopiâ, quam tamen defectu luminis,
oculos habens, non videbat; ob ve-
ſtimenti, quod candidiſſimum ami-
ſerat, jacturam, nudus erat, ſuamet
petulantia, non alienâ ſpoliantium
violentia denudatus; pauper erat per
charitatis amiſſionem; cæcus erat per
cognitionis amiſſionem; nudus, per
boni operis amiſſionem. Sed cur, a-
mabo, ab illo aurum venditur, qui
noſtram ſciens pauperiem, noſtram
videns miſeriam, quam nihil ſit, quod
peccatoris ruinam valeat ſolvere,
optimè recognoſcit? ſed eſt ſtater in
noſtris manibus, quod aurum iſtud e-
mitur; ut enim aſſerit Nazianzenus:
Hoc bonum ſolò voluntatis pretio emen-

(a) In Sac.
Orat. Ba-
ptiſm.

Chriſtus
anima
ſanctæ ca-
put, eſt au-
rum opti-
mum, quod
venditur
in officina
Crucis.

(b) S. Ber-
nardinus
Senenſis.

mat; (a) pete & obtinebis; dum e-
nim bonorum omnium largitor pro
dono quopiam invocatur, ad dan-
dum obligatur; an putas, quærit
pretium, qui ſine pretio donavit fi-
lium? an putas, mercedem exigit,
qui totum ſui ſanguinis valorem gra-
tis in tuæ ſalutis pretium impendit?
Duo ſunt ſcitu neceſſaria circa ſubſtan-
tiam, & officinam mercatoris: quid-
nam in auro præſentetur, ubinam à
venditore comparetur? & quidem,
ut locus pateat, eſt ipſa domus figu-
li, in qua limum in aurum excoqui-
tur, caro in ſpiritum convertitur,
carnalitas in charitatem commuta-
tur; ducit ignarum, Senenſis Sera-
phin, qui auri hujus eſſentiam eſſe in-
dicat charitatem: *vade ad figuram*
crucis, ibi venditur amor, nullibi a-
liàs eſt forum ejus: (b) vix pretioſio-
rem reperies officinam hac domo fi-
guli, quia totam vaſorum congeriem,
quam Adam ſub arbore violata con-
fregerat, totam adipiſcendæ immor-
talitatis perennitatem, quam mater
viventium caſu ſuo cadere fecerat, &
excidere, Divinus Artifex in cruce,
ubi commorari & conſummari voluit,
ut conſummareret omnia, refecit. In
hac vili ad oculum, ſed carnalem;
in hac incomparabilis amoris officina,
ſi tamen oculum aperis ſpiritualem,
homo pulvis, & cinis in auream trans-
funditur imaginem, in genuinam ef-

Pars IV.

figiem JESU Chriſti, ſed crucifixi;
alloquitur præclarus Divini oris in-
terpres, ſublimis caſti eloquii, quod
DEUS hominem alloquitur, Com-
mentator Anſbertus: *Si vis virtuti-*
bus dives exiſtere, me imitandum aſ-
ſume, ut ſias, & ipſe aurum, ſive rum, ſit
manifeſtò, ſive occultò tribulationis ipſa au-
incendiò decoctum, pertinens ad au-
rum, quod probatum eſt ab igne, quod tribulatio-
arſit in Sion, & in camino qui ſuc-
cenſus eſt in Jeruſalem. Descende tum.

in domum figuli, ibi artificis poten-
tiam admiraturus, ibi viliffimæ fragi-
litas tuæ linum intuiturus; eſt vile
vaſ, ſi vaſis quæras originem, ho-
minis anima, ex nihilo creata; eſt
tamen valoris maximi, ſi id quod
continet, ſi Redemptoris ſanguinem,
ſi Omnipotentis gratiam, quam ſola
manus DEI valet infundere, perpen-
damus; ſed quia theſaurus portatur
in vaſe fictili, heu! quoties effundi-
tur, refunditur; ah! quoties affundi-
tur, confunditur noſtra ſanctifica-
tio, cum alternantibus ſcleribus &
peccatis? *DEUS autem eſt figulus,* ſub-
jungit moralis Hugo, *qui coquit vaſ*
illud in igne tribulationis, & roborat,
ut ſit utile ad miniſterium DEI. (c)

Agnoscis opus fragile manuum figu-
li, in quibus redintegratur, quod
fractum fuerat; ſolidatur quod fran-
gi toties conſueverat; igitur, ut ar-
deat, ardet, ut convaleſcat, ut ſcias
eſſe ſervorum DEI, eſſe, in tribula-
tione confici, ab adverſitate inchoa-
ri, in ærumnarum voragine conſum-
mari. Comparuere aliquandò in
Amphitheatrali Apocalypticorum my-
ſteriorum ſcena illuſtria cœleſtis au-
læ agmina, Sacerrimum Diviniſſimæ
Trinitatis ſolium inſtar auguſtæ co-
ronidis ambientia, (ſicut enim ſage-
na ex omni genere piſcium prædam
colligit, ita divina pietas ex omni
genere filiorum Adæ, innumeram
ſuorum electorum eligit multitudi-
nem,) quæ Cœlitum agmina ſtabant
divinis obedire præceptis, quæque
Cyprianus Martyr dignò condeco-
raturus titulò, conformi celebratu-
rus elogio, cohortem candidam mi-
litum Chriſti nuncupat, *qui perfec-*
tionis ferociam turbulentam ſtabili
congreſſione fregerunt; (d) decora-
bantur amiſtu candido, à candore
lucis æternæ participato; & qui olim
veſtiebantur

Anima e-
mens au-
rum, ſit
ipſa au-
rum in
tribulatio-
ne decora-
tum.

(c) In c.
12. Ferem.
DEUS non
dedigna-
tur eſſe fi-
gulus ani-
ma, eam
efficiendo
utilem ad
ſervitium
DEI.

(d) Serm.
de laſp.

vestiebantur vestibus candidis, quasi calcantium in torculari, induti nunc vestimentò gloriæ, stolarum albedine gloriantur.

(e) Apoc. 7. v. 14. Suspiciebat ambigente mentis oculo attonitus Joannes, hæc rutilantia amictorum veste nuptiali commensalium agmina, & revereri flagitans hos cœli Proceres, à Seniorum uno informari promeruit, qui respondit ignoranti: *Hi sunt qui venerunt de magna tribulatione*; (e) sed, cur, amabo, sapientissimus ille viginti quatuor Seniorum unus, hac circumlocutione utitur: *hi sunt, qui venerunt*; quos Evangelista sacer venisse viderat, & solùm quinam sint dubitabat? fuisset adæquata dubii resolutio, si respondisset, venisse hõsce advenas de lachrymarum valle; quid opus erat, præmittere, *hi sunt*? an forsitan illam immobilem solidissimam statum consistentiam annuntiare voluit, in quo omnis vicissitudo mutabilitatis excluditur, omnis varietas, quæ viatores solet efficere, elongatur? Rectè tamen appositum est, *sunt*, quia ad verum esse pervenerunt, quod nec laboribus frangitur, nec infirmitate corrumpitur, nec mutabilitate transit, nec aliquo fine deficit; finè hoc esse, à cœli civibus nemo mortaliū pro concive agnoscitur, nullus exulum pro incola domūs gloriæ acceptatur; dicam ampliùs, nullus Christianorum militiæ adscribitur, qui tribulari non sustinens ad tollendam pœnarum intemperiem, ad sustinendam plagarum multitudinem horret, ac expavescit; si putas te non habere tribulationes, nondum cœpisti esse Christianus; nec enim electus Hebræorum populus, Israëlitarum albo, nisi post multas ærumnarum vias, nisi post copiosos adversitatum fluctus, quos transmeavit, inferebatur, & familiari servorum DEI cœtui aggregabatur; quod coronatus Psaltes insinuare voluit, dum vaticinans, dicebat: *Jacob elegit sibi Dominus, & Israël in possessionem sibi*; (f) quasi cæteras gentes angelis custodiendas commiserit, hanc sibi unam reservaverit gubernandam; qui loquebatur, erat vir secundum cor DEI, ideòque forsitan intraverit ad Sanctuarium cordis divini, ubi forsitan audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui:

electus est Jacob; ut credam, fides docet, nec tamen habet unde gloriatur; sola namque DEI gratia eum elegit; hæc perditum invēnit, hæc mortuum vivificavit; lignum erat sylvæ infructuosum, ut foret arbor dominici viridarii, transtulit gratia in arboretum Domini, in Paradisum voluptatis suæ: quid meruit, priusquam infereretur acerbus oleaster, quid meruit amaritudine baccarum, sterilitate sylvestri? ut excidatur, ut in ignem urendus jaciatur. Elegit Jacob sibi, sed Israëlẽ solùm in possessionem: sub nomine Jacobi eligitur, hoc nomine à gratia vocatur ad salutem, sed sub hoc electo, & dilecto Israël̃is vocabulo, in possessionem Altissimi assumitur, in hæreditatem æterni Regis designatur; non sufficit ut inter hæredes assumaris, ab utero Jacobum appellari, sed insuper in Israëlẽ evadere oportet; alioquin cur benedicturus magni consilii Angelus flentem, & supplicantem, respondisset annuens deprecanti, indulgens postulanti: *nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israël*; (g) habitaverat Jacob in tabernaculis, nunc verò castrametabatur Israël in campis; confligit labore arduo servus adversus Dominum, corpus adversus Spiritum, homo adversus Angelum, creatura adversus Creatorem; hærebat antea in caulis pecorum sedulus custos ovium, nunc magno fatigatus certamine, præclarus colluctator, invaluit contra DEUM, & confortatus est: Osea describente: *flevit & rogavit eum*; (h) sed neque citiùs præclaro Israël̃is nomine, non antea videns DEUM à colluctante DEO dicitur, donec percussus in fœmore sauciatur: *rectè qui luctari voluit, imò & prevaluit, Israël appellatur, quia mollis & fœmineus, non sic ad purum oculis declaratur, ut ad videndum invisibilia velit & valeat aspirare*, inquit Philippus Abbas; sed, cur, amabo, vir videns DEUM, flevisse recensetur? quid oculo in lachrymis natanti, cum oculo fontem totius gaudii vidente communicationis mutux est commune? an fortè plorat ob visionem? plorat profectò ob visionem, non tamen obtinendam, sed propter differendam. Eligitur & quidem supplantator à primi luctaminis

Antequam sit Israël præcedit esse Jacobum, quia ut Israël pugnaret, & affligitur.

(g) Genes. 32. v. 25.

(h) Ose. 12. v. 4.

luctaminis exordio sub corde matris, assumitur, & quidem triumphator à nobili victoria, post ardui luctaminis exercitationem; nè primogenitus utròque pede in orbem profiliat, plantam Jacobus retinet; nè in diluculari ascendente auroræ primordio Angelus ad laudem cum matutinis astris concinendam redeat, Israël præpedit; sed priusquam in luctatorem ex pacifico transeat viatore, in fœmore percutitur, nec nisi claudicans benedicatur, nisi confertis cum exercituum Domino & manibus & brachiis à colluctante possidetur: *Jacob est ergò, qui eligitur; Israël, qui possidetur*, explanat commemorati Psaltis allegoriam Hilarius, *in præteritis primogenitus & benedictionibus cognitus; in servitute multi temporis fidelis, in Sacramento lucta potens;*

(i) In Ps.
134.
Jacob eligitur, sed Israël à DEO possidetur, qui non nisi, qui militat & laborat, videt DEUM.

(i) Jacob mansuetus cumulatis terræ, cœlique bonis locupletandus benedicatur; sed Israël certans & prælians, nomine videntis DEUM insignitur. Quid erit autem aliud finale præmium beatorum, quàm respicere in Christi faciem, pulcherrimamque Divinitatis essentiam videre?

Hoc aurum illud ignitum est, quod non nisi flore sanguinis emitur, non nisi sudoris ministerio comparatur: luctari & colluctari, vulnerari & præliari, rimari & sauciari, ex Jacobo Israëllem efficiunt, ex investigatore, præmii efficiunt possessorem; ut evoceris ad Sanctorum territorium, ut deducaris ad DEI solium, præcedat esse solidum; sunt enim quos DEUS suos efficit eligendo, sed subsequatur, quòd post electionem de magna tribulatione veniant, ut divinis obtutibus, ut exercituum Domino se possessores fiant: Subtilem Cajetanum consule, & ad etymologiam nominis à se deductam profundius attende; *Israël*, est dictio composita ex *Isra*, quod dominari significat, & *el*, quod est DEUS: utrumque si conjunxeris, ex utraque dictione integra, significabitur, *Dominus DEUS*. Quid dignius, quàm dominari DEO, sed annuenti? quid est sublimius, quàm generoso luctamine resistere concertanti DEO, sed indulgenti? Ad illum supremæ Sanctitatis gradum exaltat gementem in tribulatione, flentem in amaritudine, lugentem in con-

tumelia, singultuantem in injuria, ardentem in igne, hærentem in cruce luctatorem. Luctaris cum Angelo felix anima! tèque ut Israëllem, ut suam possessionem arripit Dominus, quando in contemplationis posita certamine, stringis Angelum, aliquid in circumscripti luminis intuendo; sed rursùm ab agitante Angelo constringeris arctius, quando immensæ Majestatis succumbens gloriæ, te quasi nihil adhuc convinceris vidisse; nectamen ideò dimitte Antagonistam tuum; sed tene fortius, complectere validius, donec sauciatus in fœmore in uno pede claudices, ut nescias imposterum affectu duplici incedere, sed uni suffultus pedi, uni duntaxat unius Numinis innixus dilectioni, solo amore Conditoris tui corroboreris; marcescat terrenus amor, claudicet pes amoris Sæculi, & quem in terra collocare hætenus consueveras, torpescere jam carnis fortitudine, à terra suspendatur. O si sic claudicem in diebus peregrinationis meæ, assiduus viator! exiliam profectò sicut cervus claudus, qui terram vix tangere dignatur, nam conversatio ejus in cœlis est.

Sed nos ad sacram ignitæ tribulationis anagogiam revertamur, & quomodo contribulatum cor sit opus manuum figuli, sedulius rimemur; Si enim iste hoc vile vasculum contingere dignatus fuerit, marcescet in illo quidquid carnale reperitur; Contactu duplici atteritur, & si est adhuc luteum, si nondum à tribulationum ignibus evasit solidum, corrumpitur in fragmina, levique plagarum impetu dissolvitur in lamenta; tangit interdum manus Domini, quod est benignius; quandoque dissimulat gubernatrix Providentia Sanctorum corpora maligni spiritus furoribus committi, & velut congestis manibus extrahi; compingit quandoque Omnipotens figulus densatum pulverem ad commendandum artificis prodigium, & incessanter lamentis proditur, percussionebus evulgatur; quandoque hostili dextera percutitur, & nihilominus, sic dispensante permittentis justitiæ suffragio, nullatenus in fragmina disjicitur, sed velut foret vas æneum inter furores tartari intergrum asservatur. Vides in mari turbido,

Pes amoris sæculi in justo claudicat.

Anima in manu DEI, est vas in manu figuli, quod nunquam frangitur, quamdiu ibi commoratur.

bido, inter furentes fluctuantis pelagi vomitus, illustrem margaritam sub foudido circumvallantis conchæ cortice indemnem crescere, immunem augmentari? irruant calamitatum vortices, non commovetur, ingruat aggesta calamitatum rabies, non terretur; conglomeretur confœderata sævientium ventorum procacitas, non commovebitur; insaniant conglomeratarum miseriarum barbaries, non deturbabitur; gemma circumfluo clausa & obserata carcere non interibit; splendor candoris, tot inter manifesta funesti abortûs pericula non minuitur, sed adaugetur. Pretiosa in oculis Domini erat margarita, suò inauguratus imperiò filius Isai, intemeratus David; & illum quoties oportuit ab exandesciente fremebundi Saulis facie exulantem fugere? nec sinebatur in abditis petrarum specubus securus latitare, ipsis patebat in tenebris lyncio sævi furoris oculo; dùmque angustam Engaddi speluncam exquisivisset pro refugio, angustiores sinum investigare cogebatur; vides lutum in domo figuli? vis commutationem limi in manu figuli experiri? vis solidiorem ferro animam revereri? Ut desideratam assequeretur prædam truculentus Saul, coronatus prædo, surrexit ad investigandum David, abruptissimas explorabat petras, solis ibicibus pervias, humanæ tamen crudelitati patulas, quam nec deterret præcipitium inaccessibile, nec exoculatam retinet arrogantiam; adeò despuit ferox invidia, delirat adeò exacerbata insidiantis odii malevolentia!

Latebat in specu sub umbra obumbrantis providentiæ animosus David, pro cuius indemnitate cœlestis militia excubabat, cuius saluti conservatrix justorum sapientia invigilabat; ingreditur eandem ejusdem assyli concavitationem exonerandi ventris gratiâ temulentus Saul, & improvisis irretitus insidiis, quas latitanti struebat innocentia, eandem incidit in foveam, quam perimendo paraverat corrivali; reperivisset feralem tumultum, si inimicum offendisset; sed quia Davidem reperit, expertus est amicum. Attende vas fragile, & opus manuum omnipotentis figuli reverere; irretita calliditas explodeba-

tur cœlitus, & quam inane sit luctari contra Dominum, quam vanum sit infontem Regis gloriæ pedisequum insequi, hoc in ferali ludentis cœli tragœdia pandebatur. Huc forsan suo allusit dramate electus, non tamen coronatus adhuc, regalis Psalter, dum suo canebat in decachardo: *In operibus manuum suarum comprehensus est peccator*; (1) suum sibi sollicitabat interitum stolata impietas, dum nitebatur struere alienum; funesta strages imminebat, sed Sauli perfido; applaudebat victoria Davidi, sed manfucto; sepulchri vices spelæum supplevisset, si alias in manus incidisset; sed generosus victor dissimulat victoria momentum recognoscere, ut possit ignoscere adversario lædenti toties, continuantibus insidiis lacefenti; instant adstantes Davidi comites, vindictam de Saule sumere, suadent homines; sed ei persuadere non poterant, qui super homines eminebat; dimittit incolumem, sibi insidias struentem, vincit in bono malum, inclinans se in terram, suum adorat Principem illustris subditus, mitigat furentem animum ingenti pietatis prodigio; utque deliniat eundem copiosius, susurronum fallaciæ, adscribit culpam: *Quare audis verba hominum loquentium: David querit malum adversum te.* (m) Quod aurum fulget clariùs, splendet vivaciùs, subsistit fortiùs hac aureâ clarissimi adolescentis animâ, quæ novit exstantem suorum militum compescere furorem, imminentem ab inermi Principe cædem elongare? verè vas aureum, sed opus manuum figuli; quis enim alius ab isto hunc animum retinisset Heroem, qui urfos novit vincere, Leones dilacerare, nè mitteret manum suam in Dominum suum, & lædat unctum DEI? Vis fortitudinem in vase fictili uberius experiri? Lege sacratum codicem, & intelliges totum à manu figuli sua velut à scaturigine emanasse: *Confregit David viros suos sermonibus, & non permisit eos, ut insurgerent in Saul.* Suggestit verborum efficaciam cœlestis sapientia, non terrestris. Tribulatio, justorum artifex, excudit futuri Redemptoris imaginem, qui olim prostratum in horto proditorem non erat percussurus, sed tantum, ut resipisceret

(1) *Psalm.*
9. v. 17.
Davidis
virtus re-
fulget in
discrimi-
ne Saulis.

(m) 1.
Reg. 24.
v. 10.

Fortis Da-
vid non
tantum se
ipsum, sed
etiam suo-
rum com-
militonum
furorem
vincit.

spisceret in solum suis cum asseclis cum cunctis satellitibus prostraturus. Sic operatur charitas, sed patiens; sic conversatur tribulatio compatiens afflicto.

Sed qui magnanimum belli Ducem conspeximus; qui expertem vindictæ, parcentem adversario stupuimus; qui Regis sui fideliem suspeximus propugnatorem; quàm exhibuerit faciem inferiori adversario videamus. Castrametabatur in deserto Pharan anxius David, annonæ indigus & com meatu destitutus, emit tit decem juvenes ad postulandum à Nabal opulento ciborum subsidium; nève ignari urbanæ civilitatis possessorem offenderent, edocuit petendi methodum; nè fortè propter petendi imperitiam, Nabal respueret petitionem, ut explicat Abulensis. Verum, stultus suæ conformiter etymologiæ, insanus Morio solâ divitiarum copiâ celebris, urbanos milites duriter excipit, exceptos durius dimittit; Infremuit ad turpe repudium superbi divitis urbanissimus etiam in deserto David, anhelabat cruentam arrogantis responsi ultionem, confusos injuriis Legatos vindicare statuit strage sanguifluâ, accinctosque gladiis bellatores in parvulam aciem lustrans, adversus vilem rusticum, sed temerarium, ac superbum progreditur, quadringentorum militum agmine instructus, devastaturus regionem, eliminaturus opilionem, deprædaturus greges, perempturus propugnatores; Verumtamen prævenit fortis mulier, sapiens Abigail stulto conjugii carne, non spiritu copulata; cujus cor licet magnanimum ancipiti eventus exituangebatur; injuriosi Nabal delusura loquacitatem, humili alloquio, sed efficaci illicio exulceratum irritati Davidis spiritum aggreditur, circumvallatum gratiosis aspectibus oblatisque muneribus assilit animum, in cujus conclavi erigebatur færale interimendo adversario Mausolæum; Provida mediatrix non vanam verborum copiam effundere, sed solidâ rationum panegyri præclarum Principem molli ter delinire; adeo potenter; ut violentam potius coactionem dixeris, toti ultorum agmini illatam, quàm simplicem suadentis eloquentiæ energiam; quid enim validissimam reti-

nere dexteram potuisset? quæ alia prudentior aut violentior oratio, ex candescentem offensi Davidis spiritum refrænasset? quæ alia ab ore armati Principis hoc extorsisset elogi um, hocque responsum expressisset: *Benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, nè irem in sanguinem, & ulciscerer me manu mea.* (n) Victum se vir à viragine profitetur, juratam ultionem unò istius linguæ eloquio inanitam confitetur; istud à Nabal repulit exitium, à Davide furoris abegit incendium, à territorio elongavit excidium, à subditis interitus periculum profligavit. Luciferam linguam dixeris, quæ cæcutientem vel saltè caligantem exacerbat Ducis animam illuminavit. Istud præ cæteris, offensi Principis ad indulgentiam flexit animum, prudentis Abigail oraculum, aureis profectò litteris exarandum, cujusvis afflicti Auditoris animo insculpendum: *Si surrexerit aliquando homo persequens te, & querens animam tuam, erit anima Domini mei custodita, quasi in fasciculo viventium apud Dominum DEUM tuum;* (o) Quid intellectu profundius, quid possit pronuntiari elegantius auditu? Non soli tamen loquitur Psalti, sed mundum alloquitur universum, qui licet sit in maligno positus, numerat tamen plures, aut advenas, aut incolas, qui solo pede terram attingere, & omni affectuum suorum multitudine in terra mundum calcare & atterere conantur. Vir patiens est forti melior: vis adversariorum insidias eludere, insidiatorum stratagemata dispergere, inflictas detractorum calumnias avellere, & cœli impugnantis, & terræ oppugnantis assultus superare? fasciculo viventium te inferre, & non succumbes in prædam vulnere, nec victimaberis in holocaustum morti. Sed quinam viventium hic est fasciculus? audi, quid ulterius imprecetur fœdisfragis, quid vaticinetur eventurum impiis, quodnam augurium præfagiat iniquis: *Porro inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi impetu, & circulo fundæ.* (p) Legi præclaram apud Hugonem purpura tum hujus explanationem Glossæ commentatricis, quæ locò, *viventium*, legens vitium, exponit, *fasciculus*

(n) 1. Reg. 25. v. 33.

(o) 1. Reg. 25. v. 29. *Fascem nuncupat Davidem propter persecutiones perpeffas.*

(p) 1. Reg. 25. v. 29. *Anima justi est fascis vi-*

Prudens Abigail perditam mariti vitam sua sapientia salvat.

rium ju-
xtà aquas
contradi-
ctionis.

(q) Matth.
13. v. 50.

(r) Isai.
24. v. 22.

*culus vitium vivit in aqua cum ad
transplantandum preparatur; habet
suos intemerata sanctitas fasciculos,
sed fertiles, quia viventes sunt; ha-
bet suos maligna perversitas, sed ste-
riles, alioquin non dixisset veritas in-
creata: Colligite primum zizania, &
alligate in fasciculos ad comburendum.*

(q) Sed illi intemeratæ sanctitatis
fasciculi sunt *tanquam lignum, quod
plantatur secus decursus aquarum
contradictionis, juxtà decursum la-
chrymarum, juxtà torrentem ærumna-
rum; dant fructum suum in tempo-
re suo, ut dedit ille, qui de se ipso
dixit: Ego sum vitis vera; plantatus
enim, Carenfi commentatore, fuit
Filius DEI, quando unitus est hu-
manæ naturæ: de isto verò iniquita-
tum fasce præfagus edicebat Isaias:
Congregabuntur in congregatione u-
nius fascis in lacum, & claudentur
ibi in carcere;* (r) sicut enim in Cæ-
lo multæ sunt mansiones electorum,
sic in inferno sunt multæ commora-
tiones damnatorum. Considerat pro-
fundam perorantis Abigail similitudi-
nem, suis in stromatibus subtilis An-
gelomus, justorum felicitatem à re-
probis perversitate, mirabili sor-
te decernit, illorum animas viventes
compellando; viventium ordini sub-
limiter inferendo; istos spirituali mor-
te præoccupatos insinuando: *Hos fa-
sciculos lapidi fundæ assimilat: fasci-
culus enim constringitur, ut integer
maneat, & conservetur: lapis in fun-
da ponitur, ut abjiciatur: sic in hoc
seculo electi pressuris coangustantur,
ut his admoniti arctius ad invicem
mutua charitate connectantur; at
verò reprobi, quanto latius in hac vi-
ta voluptatibus propriis, velut liberi
dimittuntur, tanto longius in futuro
à divina visionis gloria projiciuntur;
opprimitur fasciculus iste justorum,
vinculorum funibus, deprimitur la-
borum nexibus, vincitur persecutio-
num furoribus, calamitatum ligulis
innodatur; inæstimabilis evadit fasci-
culus, quem colligit Omnipotens pre-
mente non nihil dextera, stringit pa-
terno dilectionis ligamine, ambabus
coarctat manibus; nè unquam exci-
dat, nè ullus extrahat; sed sibi sem-
per, & alligatus, & colligatus maneat
in æternum. Insignem profectò sa-
pientissimæ mulieris æquiparationem*

dixeris, quâ probus discernitur à re-
probo, fascis à lapide segregatur;
tribulatio constringit animam in fa-
sciculum, sed non in alium ab eo,
quem sancta quædam anima lachry-
mosis singultibus deprædicabat, ad
quem gemebundis affectibus anhela-
bat: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus
mihi inter ubera mea commorabitur;*
(s) ille videlicet Sponsus sanguinum,
cujus jugum suave & onus leve, men-
tem alleviat amantis, suavem afficit
animam portantis; ille non fascis est,
sed fasciculus; quod enim in præsen-
ti est momentaneum, & leve tribu-
lationis nostræ suprâ modum in sub-
limitate æternum gloriæ pondus ope-
ratur in nobis; parvis quippe labori-
bus maxima merces redditur, nec a-
lia, quam ipse, qui fidem Patris cre-
dentium remuneraturus eidem spo-
ponderat: *Ego protector tuus sum &
merces tua magna nimis;* (t) qui e-
nim mercedem ab homine non quæ-
siêrat, eandem à DEO largitore mu-
nificentissimè accepit; qui enim à
Sodomorum Rege suscipere munera
renuit, virtutis præmium in remu-
neratore bonorum omnium colloca-
vit; nec aliud affectavit, nec aliud
investigavit, quàm instar vasis in ma-
nu figuli perenniter conservari, aut
instar fascis in DEI Dextera indefi-
nenter commorari.

Hæc tamen inseparabilis est pro-
prietas, hæc requisita utriusque est
qualitas, quam ex Hebræo commen-
tatore deducit Eminentiss: Cajetanus,
ut sit anima ligata in ligamine tribu-
lationum cum Domino DEO suo;
oportet enim in iterato luctamine lu-
ctatorem vincere, ut coronetur, ne-
cessè est omnigena tentationum jacu-
la recipere, & sinè interjecta otiosæ
quietis parenthesis adversus potestates
tenebrarum harum decertare. Fasci-
culus myrrhæ inter dilectæ ubera
commoretur, ut illa obstupescenti-
bus cœlis, complodentibus astris,
ascendat de deserto innixa super di-
lectum suum; ascendit in Jerusalem,
nolens descendere in desertum, ibi
præmium, hic vulnera expectans;
ibi beatis associanda mentibus, ex-
spectans, ut induatur stolâ gloriæ;
hic violentis latronum manibus im-
plicanda, ut spoliètur salutis indu-
mentô. Magna dignatio dilecti, ut
inter

(s) Cant.
1. v. 12.

*Justus ha-
bet pro fa-
sciculo
Christum
patientem.*

(t) Genes.
15. v. 1.

*Fasciculus
myrrhæ in
manu
Sponsi, est
anima
contribu-
lata.*

inter dilectæ ubera consentiat immorari; & qui in Patris gremio à sua elongabatur creatura, nunc ab æternis montibus accelerans, tam propè dignatur ipsis uberibus approximare; & licet myrrha sapiat amaritudinem, est tamen exiguus myrrhæ fasciculus leviter sufferendus, amanter supportandus; miscuit namque myrrham suam cum aromatibus sollicitus Paterfamilias, sic foris suam amatricem affligendo, ut debilem corroboret, intus suo refocillante spiritu potenter confortando; An non felicem dixeris animam, quam videris, fecunda germinantis myrrhæ ubertate fertilem? an non, ut infelici compatiendum opinaberis, quæ hortulo suo nec sarculum adhibens, nec cultri aciem applicans, sterilitatem inducit, ut jam lætari nequeat in myrrhæ redolentis fasciculo, sicut lætantur in autumnali ærurnarum messe, avidi fructuum collectores. Nec enim, nisi in suspirante, nisi in lachrymante, nisi in singultuante anima myrrham suam metit; suam, qui alienam odit. Suam, non illam, quæ procaci vultu blandiens vecordi juveni meretrix aspergit cubile suum myrrhâ, & aloe, & cinamomô. Attende arcanum duarum amaritudinem cum unica dulcedine commixtionem, ut discas carnalibus deliciis plus longè inesse amaritudinis, quàm oblectationis. Sed myrrham suam miscuit, quam ipse suis vel manibus vel suorum ministrorum digitis præseminavit; amaricatur siquidem adhuc in hoc sæculo nequam multorum mundicolarum conversatio; non caret myrrhâ sollicitudinum, acerbitate ærurnosorum operum sectator voluptatum, honorum nundinator, venator gloriæ, divitiarum inquisitor; sed hanc abominatur Dominus; nec suam reputat, quam causat avaritia, quam parturit lascivia, quam generat luxuria, quam inserit superbia, quam demetit ultrix justitia, ut collecta in fasciculos injiciatur æternis ignibus urenda, non comburenda. *Non metit Dominus JESUS, nisi quod seminavit, non metit nisi suum:* explanat suaviter Gilbertus Abbas, amantis canticum, amariæ concentum: *Quod inimicus homo superseminat tritico suo, non metit illud, sed mittet*

Pars IV.

angelos, qui colligant zizania, & faciant fasciculos ad comburendum, qui colligant de regno ejus omnia scandala. (u) Quod corruptionem carnalis concupiscentiæ fovet, quod exurgentes inordinatarum affectionum motus impellit, zizania sunt: quod inutile curiositatis solium nutrit, quod caducum vanæ inanitatis germen producit, lolium est totaliter eradicandum, omnino exscindendum. Non sunt aromata, avara divitiarum congeries cum opulenta multitudine pecuniarum; non sunt aromata, sed vapor ad modicum parens, præsumptuolæ temeritatis insolentia, ambitiosa sæcularium præminentiarum arrogantia, quantumvis mentiatur prudentiam, cujus fallaci specie non nihil obumbratur. Hortus aromatum, hortus conclusus est, non patet beluis conculcandus, non scatet vitis profanandus.

Myrrhæ fasciculus, quem miscuit manus Altissimi, has inter spes concluditur, extrâ claustrorum ambitus non procul evagatur. Myrrhæ fasciculum suo adhibet corpori provida justæ anima, quando membrorum singula juxta exemplar sponsi sanguinum, per eorundem mortificationem à putredine luxuriantis lasciviæ restringit, & coarctat, ut non, quod carni blanditur, libeat, sed, quod suis titillat illiciis, fugiat, ac exhorrescat; Myrrhæ fasciculus inter amantis Sponsæ ubera fertiliter exuberat, quando contemplabunda mens acerbam patientis JESU tragœdiam ex omni parte considerat, ex tota suarum virtutum amplitudine nonnullas congregat, quarum collectio velut fasciculò universum transitoria vanitatis abstergit pulverem, quamcunque ineptam lascivientis concupiscentiæ maculam expurgat. Myrrhæ fasciculus, est anxians afflictio, angustians tribulatio, insidians persecutio, seu suscipiatur voluntariè, seu violenter hostili dextera impingatur, seu malignitate exterminatoris angeli infligatur, seu declicationi amantis DEI spiculo infligatur: est pignus gloriæ, sed futuræ, est arrha beatitudinis superventuræ, de hoc amatrix anima amantis loquitur, *fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi:* quasi diceret, redamo me amantem; non solum

(u) Serm.
44. in
Cant.Myrrha
quam JESUS
metit
miscetur
aromatibus.Fructus
maturi-Christus
non metit,
nisi quod
seminavit.

tas, non
floris amæ-
nitas, a-
mantem
probat, &
comprobat
patientem.

(x) Cant.
4. v. 3.

Amantis
Sponsæ duæ
genæ sunt:
patientia
in labore
actionum,
& in dolo-

meditor patientem; non tantum in-
tueor tolerantem, non præcisè reve-
reor, sed sequor sufferentem; non
solum floridus, sed & fructifer myrr-
hæ fasciculus inter ubera mea com-
moratur, ut ex fructibus angustius
amor, fidelis dolor, constans adver-
sitas, chara calamitas dignoscatur.
Hinc Sponsus sanguinum, unam in-
ter amicas, unam inter columbas sic
commendat, dum ei, ut suæ applau-
dit: *Sicut fragmen mali punici, ita*
genæ tuæ; (x) non flori decidenti, sed
fructui, & quidem solido, grata gena-
rum redamantis Sponsæ comparatur
maturitas. Denique earundem pul-
chritudinem assimilavit turturi (non
quasi coloratam purulentæ carnis lau-
dare niteretur putredinem; nec enim
incorporea spiritualis animæ substan-
tia carnali oculo discernitur, sed solo
mentis discrimine expenditur ac ju-
dicatur) turtur seria est volucris, non
jocosa; est avis non levi cantu garru-
la, sed tristi modulamine gemebun-
da; genas proinde amantis Sponsæ
lachrymabundus commendat affectus,
non effusus in vanitatum illicia exor-
nat abusus. Intuebatur suum myrr-
hæ fasciculum, contemplabatur ocu-
lata dilectio genarum Sponsi fragmi-
na, genas quodammodo confractas,
dum daret eas percutientibus & vel-
lentibus, nec fineret à conspuenti-
bus averti; has intuens stillante ocu-
lo suas pariter confringi voluit, & la-
cerari, adimplens ea in se, quæ de-
erant passionum Christi in carne sua,
ut gestans myrrhæ fasciculum inter
ubera, & monstrans genarum frag-
mina in facie, portare comprobetur
stygmata JESU in corpore suo: evi-
dentem inter coacervatas tribulatio-
num congeries, ostendit, non osten-
tat, eminentiam in fragmine, dum
mali punici colore rubens usque ad
sanguinem flagitat concertare. Hæc
omnia unus operatur myrrhæ fasci-
culus in medio duorum uberum col-
locatus, id est principali cordis re-
gioni, tam fortiter, quam suaviter in-
sertus. Denique Hugonis purpura-
ti assertor, duplex fidelis animæ pa-
tientia in Sponsæ genis adumbratur:
excellit prima quidem in labore a-
ctionum, sed præcellit secunda in
dolore passionum; illa fatiscit sub
pondere, sed non succumbit; ista in-

gemiscit sub onere, sed consistit; *re passio-*
num. confringuntur ambæ hoc salutari frag-
mine, sicut fragmen mali punici;
continent ad hujus similitudinem,
granorum locò, virtutum germina,
commiscendo solida sanctarum actio-
num proposita, quæ si intentionis
puritatem consideras, sunt candidissi-
ma; si fervorem succensæ charitatis
expendas, sunt ferventissima.

Est singulare Mediolanensis Archi-
Mandritæ arcanum, pro fragmine
cum septuagintâ commentatoribus
corticem legentis: *Sicut cortex mali*
punici; cujus purpurissum examinans,
exteriorémque decorem expendens,
plerumque citò florere mala granata
subtiliter adstruit, quæ tamen fru-
ctum progerminare nesciunt, nisi
congruis peritorum mediis exculta
fecundentur ad ubertatem pomor-
um; unde plerumque succus vane-
scit interior, & foris speciosus decor
objicitur, ac ostentatur, nisi ad ma-
turitatem granorum æstivioris Phœbi
radiis maturentur. Sic pariformiter
sponsata in fide Sponsi sanguinum A-
masia, speciosam sui ruboris opulen-
tiam pulcherrimam amantis patientiæ
tolerantiam foris ostentat, sed copio-
sas redolentium granorum fructus,
intrà se velut cortex sub una muni-
tione conservat. Considerans Na-
zianzenus formam, & mali punici sub-
stantiam, advertit hunc fructum ad-
stringi, dilectissimæque superficie nu-
triri: *quomodo enim nutrit adstrictio*
corticis mali punici, & conservat dul-
cedinem fructus, qui in eo contine-
tur, ita austeræ, continensque, &
aspera vita fit custos bonorum tempe-
rantie; (y) per ruborem siquidem,
quò decorantur genæ, laudari tem-
perantiam existimat. Sub ænigmate
mali punici adumbratur, universa
virtutum omnium temperies; nisi ta-
men rigore aspero, velut cortice con-
tegatur, à confederato vitiorum ag-
mine invaditur, ad laudis aviditatem
impellitur, ad ostentationis vanita-
tem stimulat. Genarum facies in
Sponsa Regis gloriæ, nullatenus in
granis mali punici, sed in cortice ef-
figiatur: disrumpe malum punicum,
& primum intuentis oculi delictum,
obviat granorum purpura, quæ in-
spicientem recreat, discutientem pro-
fundius, oblectat: quod si tamen im-
petuosus

Corticis
mali puni-
ci compa-
rantur
Sponsæ ge-
næ ob tole-
rantiam.

(y) Hom.
7. in Cant.

petuosus aquilo concutiat tremebundum stipitem, cumulatim decidunt, & evacuatum fructibus uterum com-
monstrat; Dum interim cortex vio-
lento flammæ resistit, soliditate admi-
rabili adhæret arbori, nec concuti,
nec excuti finitur, immobilis ad ve-
hementem moventis auræ motum.

*Sicut ma-
lum puni-
cum oppo-
situm Soli
rubes, sic
anima
conside-
rans Chri-
stum cru-
cifixum
rubesceat.*

*Cortici mali punici similes sunt gena-
tue: suam insinuat moralitatem bre-
vi triverbio Lyranus, sicut fragmen-
tum Soli mali punici, quod est rubicundum in
parte opposita soli: respiciens quippè
Solem Justitiæ in libra crucis pendu-
lum, erubescens verecundatur ani-
ma, candorem jucunditatis rejicit,
doloris purpuram assumit. Quid e-
nim? ridebit homo, dum lachryma-
tur DEUS? jubilet homo, dum la-
mentatur DEUS? gaudebit homo,
dum contristatur DEUS? exultabit
homo, dum obumbratur DEUS? E-
rubescere infamis voluptatum auceps
ad DEI lachrymas, ad vitæ mortem,
ad justî vulnera, ad JESU verbera,
ad laniatæ carnis supplicium, ad per-
forati capitis tormentum; verecun-
dare ad exprobrantis Augustini im-
properium: Si non pateris pro Chri-
sto, nondum cœpisti in Christo piè vi-
vere;*

(2) Epist.
12.

*(2) non es in manu figuli vas
fragile, quantocyus ad primum ser-
pentis sibilum explodendum, ad u-
num adversantis venti flatum turpi-
ter conterendum: contribularis ta-
men, quantumvis renuas tribulari,
sed sinè merito affligeris, & sinè præ-
mio invitus cruciaris. Attende di-
versitatem afflictorum, ut scias va-
rietatem discernere inter pedisequum
JESU, crucem suam prompto utrô-
que humero bajulantem. Legisti a-
liquandò inter sacra recensentis Lu-
cæ volumina, illam de focu Petri
exaratam periodum: tenebatur ma-*

(a) Luc. 4.
v. 1.

*Christus
venit ad
domum Pe-
tri lachry-
mis & ge-
mitibus
plenam.*

*gnis febribus; (a) Ut ad misERICOR-
diam magnus commoveretur medi-
cus, æstuabat ex violento febrium
assultu, à quibus velut compedibus
constringebatur, velut manubriis co-
arctabatur; ingreditur domum com-
patientis generi, condolens DEUS
homo, quia in domo Petri, ut Petrus
Ravennas annotat, non vina, sed la-
chrymæ fundebantur; turbabat ibi
familiam, non cura convivii, sed cu-
ra languentis febris ibi, non edaci-*

(b) Serm.
18.

*tas æstuabat. (b) Vides pendentem,
Pars IV.*

non quidem inter uberum tubera, sed
inter gemebundæ anūs suspiria myrr-
hæ fasciculum, qui traxit & attraxit
accelerantem, pede progredientis
misericordiæ, Redemptorem. *Mira
Omnipotentis DEI dispensatio!* excla-
mat, admirans introeuntis clemen-
tiam, Paschasius; sed liceat benignâ
tanti Patris indulgentiâ subjungere:
ô admiranda etiam non volitæ affli-
ctionis violentia! *qui etiam non qua-
rentes se quarit, & non valentes ad se
venire, ad eos clementer venit. (c)*

*Veniens elevavit eam apprehensa ma-
nu ejus, ut scribit Evangelista Mar-
cus; tenebatur febribus, quamdiu
JESU manibus non levabatur; dum
istæ alligatam inchoant contingere,
desinunt illæ ægotantem attingere,
horrent ultra suis constringere furo-
ribus; tenebatur afflicta, afflictam
afflictio tenebat; nam, quæ à mun-
do originatur tribulatio, quæ ab ele-
mentorum inclementia emanat, con-
tribulatum detinet & constringit; so-
la quæ ab Altissimo immittitur, non
detinet, sed expedit; alat, non ligat
tribulatum: videre flagitas alatos pa-
tientes, vis experiri ægrotos evolantes?
Apocalypticum veritatis nun-
tium, annuntiantem Angelum atten-
de: *hi sunt, qui venerunt ex tribu-
latione magna: non eos tribulatio te-
nuit, nè procederent, sed urisit, ut
venirent. Justorum tribulatio conti-
nua vicissitudine in gyrum quidem
vertitur, non tamen ideò in occa-
sum devolvitur, sed desinente circu-
lo, lucidissimi instar syderis ad re-
splendendum inflammatur. Justo, sed
tribulato, à Sophar Naamathide pro-
mittitur: Cum te consumptum puta-
veris, orieris ut Lucifer;**

*(d) ut enim
præcurrens Lucifer subsequaturum So-
lem nuntiat, sic imminens Sancto-
rum humeris adversitatum congeries
superventuræ lucis, quæ omnem ho-
minem illuminat, claritatem obnu-
bulari nesciam, declarat. Quæ igitur
metuens anima, occubuisse sibi
lumen gratiæ suspicatur, quæ conglo-
meratarum arummarum numerosita-
te ad pusillanimum vicinæ despera-
tionis ingressum penè inclinatur, re-
pentina vicissitudine subtrahæ lucis
fulgoribus affunditur, & in corru-
scam radiantium virtutum lampadem
illustratur, jamque clarissimum oriri
diem*

(c) Lib. 3.
in Matth.
Calamitas
mundi re-
tinet pa-
tientem,
arumma
celitus
immissa,
expedit æ-
gotan-
tem.

(d) Job.
11, v. 17.

*Tribulatio
est oriens,
quem ju-
stus debet
respicere.*

diem jucundæ pacificationis conspici-
cit, quæ luctuosa lachrymarum in-
temperie nocturnam culpæ caliginem
deploravit. Est siquidem urens, &
ustulans tribulatio, velut luminosus
oriens, qui approximantem mundi
lucem indicat, non est feralis tene-
brarum occasus, qui imminentem æ-
ternæ perditionis noctem velut feralis
phosphorus designat.

De sanctis viatoribus præfagus fu-
turatorum Habacuk prædixerat: *In lu-*
ce sagittarum tuarum ibunt; (e) Le-
git Gregorius: *In lumine tuo jacula*
Justi am- tua ibunt: vadunt jacula, dum ir-
bulant ad ruunt pericula, dum imminent dis-
vitam æ- crimina, dum appropinquant pericu-
ternam in la, dum feriunt ultricis justitiæ ver-
luce ful- bera, dumque verberibus succedunt
guran- vulnera sauciantis DEI; vadunt ja-
tium, & cula, dum ægro dolore premuntur
vulneran- mœrentes animæ, & ægrius sumptu-
tium sa- osis cruciatibus languores curantur
gittarum. animorum; repletur aër vociferan-
tium clamoribus, & innocentum que-
rimoniis tribunal judicis invocatur;
quando pœnitentium capita cinereo
asperguntur pulvere, & decoratæ nu-
per purpuris facies, nunc depluen-
tibus lachrymis fœdantur; quando
vindex zelantis DEI de rhamno ignis
egreditur, ut frondescentes cedri in
Libano decorentur; quis enim cre-
deret Cedrum proceritate nobilem,
sublimem eminentiâ, corruptionis ne-
sciam, asperitate dilacerantis rhamni
subjiciendam? quis expectaret non
sola reorum corda, condignò reo-
rum suppliciò lancinari, sed etiam
insontes Sanctorum animas calamita-
tum injuriis cavillari, adversitatum
cumulis operiri, linguarum impro-
periis lacerari? Credam ego, nec a-
lium justorum exitum, quam ærum-
narum grave exitium præstolabor,
qui novi, quòd DEI jacula in lumine
procedant, quòd viatores ad Patriam
tendentes in luce sagittarum non qui-
escentium, sed ferientium, non blan-
dientium, sed sauciantium procedant.

Verum, qua ratione splendent, quæ
velut furibundæ cedunt? Sit sagitta-
rum munus transverberare hostes,
nunquid eorum pariter erit officium
illuminare mentes? an idem est cru-
entare & irradiare, corruscare, & e-
necare, tenebrare & illustrare? Di-
vinis utrùmque jaculis est commune;

illuminant dum sagittant, irradiant,
dum cruentant, dum excæcant, cor-
ruscant. An non sagittabatur Pau-
lus, quando prosternebatur Saulus?
an non illustrabatur in mente, quan-
do excæcabatur in carne? nunquid
erigebatur ad summa, quando pro-
jiciebatur ad ima? disponebatur ad
luctam, quando allidebatur ad pla-
gam? *Jacula DEI* (commentatur Hie-
ronymus) id est: *Sagitta euntes, at-*
que pergentes, non ad hoc immittun-
tur, ut interimant, sed ut illumi-
nent; Priusquam suis jacularet telis
in obduratam stolati Pharaonis ani-
mam, insurgit iste adversus meridia-
nam Supremæ Majestatis gloriam, &
quasi conditoris nescius vilis terræ
vermiculus execratur Sanctissimam
Deitatem: *Quis est Dominus?* Quo-
usque insanis ferox superbia? à labo-
ribus hominum eximeris, & ideo tam
turpiter dementaris? Qui modo ne-
scis Dominum, quia ferientis manu
non tangeris, quàm primùm percu-
tientis dexteræ senseris imperum, ro-
gari pro te vindicem, humiliter sup-
plicabis; illuminaberis verberatus,
qui excæcaris coronatus. Immanis
bellua sævit ut leæna, furit ut trucu-
lenta tygris, rugit, gannit, mugit,
grunit: *Nescio Dominum, & Israël*
non dimittam. (f) Vide, quisquis in
luce sagittarum DEI ambulas, obnu-
bilatam naturæ rationalis lucem! Vi-
de signatum super hominem Divini
vultus lumen totaliter extinctum!
non tamen mirare: nec enim potuit
sapere insipiens, qui dixit jam pri-
dem in corde suo, & nunc effutit o-
re suo; *Non est DEUS.* Ut scire no-
lens incipiat addiscere, exordiuntur
loqui plagæ, ebullit de stagnorum
voragine innumera ranarum multitu-
do, eructant flumina terrificam con-
geriem, quæ operientes terram Æ-
gypti, non sola allophilorum domi-
cilia occupârunt, non soli Regis so-
lio insilierunt, non tantum ad secre-
ta thalami irreperunt, sed ipsos fur-
nos ascendentes, in reliquias cibo-
rum Regis proserpserunt; tunc se se
ambitiosus Princeps humiliare non
erubuit, dolosus pœnitentiæ simula-
tor ad irritati Numinis placationem
transiit; & qui hucusque dissimulan-
tem DEUM non noverat, per servos
suos ad desistendum à verbere im-
plorat.

*Pharao in
prosperita-
te profite-
tur se ne-
scire DE-
UM.*

(f) *Exodi
5. v. 2.*

*Percussus
invocari
DEUM
plorat.*

plorat flagellantem. Infert doctus Origines: *Nemo ergo ita ineruditus divina sit disciplina, ut flagella divina perniciem putet, ut verbera Domini pœnalem credat interitum; ecce! Pharaon durissimus, proficit tamen verberatus*; (g) quem præsumptuosa regis sublimitatis temeritas excæcaverat, illuminant quantocyus adversa. Sic pariformiter stolidus Babylonis morio, cæcutiens Nabuchodonosor, dum de proprietate imperii gloria-bundus, illi, per quem Reges regnant, adgeniculari renuit; Altissimi Dominium, supremum in coronatos Regum & tyrannorum vertices imperium, sub bovina pelle confite-tur; ejectus è Regum regia, fit bel-luarum incola; imago DEI figurâ hominis exuitur, in bruti figuram transformatur; bovem induit, ut vel sic agnoscat possessorem suum, qui novit rebelles superbiorum princi-pum animos compescere, & efferatos hominum mores, ferarum annonâ ci-curare; ejectus ab hominibus, divi-nam sentit dexteram ferientem, quam nuper noluit recognoscere dirigen-tem; donec post septem tempora, sub bovis corio transacta, oculos suos ad cœlum levavit, & sensus suus red-ditus est sibi, ut qui Sæculorum Re-gis supremam ignorare voluit Maje-statem ut homo inter homines, ean-dem sustineat inter pecudes guber-nantem; qui abnuentem, qui recu-santem, qui rebellantem, qui arro-gantem à regno expulit, expulsus à regali curia, adeo elongavit à regno, ut bos ab homine diversitate huma-nitatis elongatur. Ausculta confi-tem, attende profitentem, ut vi-deas à pœnali brutorum consortio re-cedentem, & ad commercium homi-num revertentem: *Igitur post finem dierum, ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum levavi, Altissimo be-nedixi, & viventem in sempiternum laudavi.* Quonam confessionis pro-ventu? quô adorationis præmiô, quôve retributionis emolumentô? au-di continuantem, ut stupeas recen-sentem: *In quo tempore, sensus meus reversus est ad me, & ad honorem regni mei, decorémque perveni*; (h) rediit cum figura gubernium, cum reddita Regis imagine Assyriorum re-gnum.

Vides in manu figuli vas gloriæ è vase contumeliæ oriundum? Expen-de saluberrimum oculorum colly-rium ad expurgandam mentis aciem, ut vadat ad exercituum Dominum in luce suarum sagittarum proterva superbientium filiorum Adæ stolidi-tas, & saltè oculetur interior, ex-terior excæcata. Exauctoratus Asur nisi levasset oculos ad cœlum, Com-mentatore Hieronymo, sensum pri-stinum non recepisset; levavit pal-pebram eadem commiserantis DEI dextera, quæ ulciscens flagellavit; pœna culpæ deformitatem aperuit; plaga occultam superbo murice ini-quitatem revelavit; ut enim inter-pretratrix Glossa explicat: *Intellexit In tribula-tione sapit se pro superbia punitum & justè hu-* *miliatum*; intellectus arcem pœna cum homi-
referavit, quam culpa impudentis ar-
rogantiæ velavit; qui enim ante fla-
gelli plagam regnum, quod admini-
strandum à Rege Regum acceperat, ante tri-
acceptum denegabat, proprium sui, bulatio-
sua origine, sacrilega garrulitate in-
famis rabula blaterabat, ille post la-
mentabilem metamorphosin, errasse
se lamentatur, peccasse se mugitu
flebili profitetur; fatetur sanctius,
quod nunquam diffitebatur, laudat
Altissimum abundantius, quem sem-
per collaudabat mitissimus Tobias:
(i) dum enim ob humatorum cada-
verum, piissimo labore fatigatus, dor-
miens juxta parietem inclinatur, di-
rectrix providentia, hirundinem sub-
stituit, quæ calido stercore obdor-
mientem excæcaret; excæcabat vide-
licet ordinatrix omnium Providen-
tia, mundissimum licet intemeratæ
carnis oculum, ut mentem illustrius
illuminaret; ut enim Lyranus Com-
mentator adstruit: non id ex natura-
li virtute hirundinei stercoreis proma-
nasse videtur; eò verosimilius: quod
clausæ palpebræ obstarent, nec usque
ad clausam pupillam penetraret; *sed*
ex ordinatione DEI. Quid diceret,
quid ageret illuminatus præco, avém-
ne amicam homini, de infidelitate
redargueret, de feritate accusaret?
hoc planè cæcutientium animorum
est idioma, calumniam innocuo im-
pingere, infontem incusare. Non
contristatum contra DEUM ob cæci-
tatis plagam, sed gratias egisse DEO
omnibus diebus vitæ suæ testatur Spi-
ritus

ritus Veritatis, nec addit: *noctibus*; quia commentatrice Glossa: *Tota vita justorum dies est*. Vis gratias agentem experiri? audi obrectatores obrectantem, suæque irrisores innocentiae corripientem: *Nolite ita loqui, quia filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam DEUS daturus est his, qui fidem suam nun-*

(1) *Tob. 2. v. 18.* quam mutant ab eo. (1) Oculata charitas tam patiens, quam benigna, futuram viventium vitam inquirens respicit, quam suis confert amatoribus Altissimus per gratiam sed consummatam, de qua in carne ambu-

lans veritas testabatur: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum DEUM, & quem misisti JESUM Christum*; (m) Cognitio est visio, quam mentis oculus elicit, si tamen prius ærumnis mens ipsa diluatur, doloribus caro cum corpore torqueatur, si stercore hirundinis carnalis oculus obstruatur, si cor amaritudine repleatur. Quod si tam repentinae vicissitudinis scaturiginem, si felicissimæ visionis investigare velis rationem, considera tunc vas in manu figuli, ut deprimatur & reprimatur, ut atteratur & conteratur, collocari.

(m) *Joan. 17. v. 3.*

GHIMEL.

VERSUS
III.

Sed & Lamiæ nudaverunt mammæ,
lactaverunt catulos suos: filia populi mei
crudelis, quasi struthio in deserto.

SENSUS LITERÆ.

Propudiosum corpus parentis hujus belluæ humanam objicit faciem; sed quidquid videtur reliquum, ferocem belluam ostendit: Si Maurum

Rhabanum consulas; in adumbrata lamiarum imagine, Judæorum duplicitas idæabatur; ut enim humana pollet facie atrox, sed bestiali corpore deformatur; sic Hebræorum populus omnipotentis Divinitatem, se adorare obsequentissimo latriæ cultu simulabatur, cui tamen feroci semper animo adversans, leges sacerrimas rejiciebat, Legislatorem sanctissimum contemnebat; cur alioquin Prophetico jam olim idiomate, continuum exprobrasset æternus Legifer scædificium: *Populus hic labiis me honorat,*

Lamiæ comparatur Judæorum populus propter hypocrisim.

(a) *Isa. 29. v. 13.* cor autem eorum longè est à me! (a) Præviderat namque vaticinus Isaias futuram Judæorum simulationem, quæ Evangelicam impugnaturi erant veritatem; qui enim unius DEI cultum habere se inaniter gloriabantur, visis JESU prodigiis & comprobatis toties miraculis, nec Divinitatem ejus cognoscere, nec auscultare prædicantis veritatem voluerunt; prophannum cor religioso labiorum velamine contexerunt, immundis manibus

munda holocaustorum munera obtulerunt, primum orbis agricolam devotione compari æmulantes, qui ficto ad hilaritatem vultu, sed adversante animo, eosdem terræ fructus, quos benedicens Conditor approbaverat, Altissimo dedicavit. Verum æquissimus scrutator cordium, ad Cain, & ad munera ejus non respexit, (b) vertunt septuaginta Interpretes: *non advertit*; & hoc non aliam ob causam, quam quia, juxta clarissimam Oris aurei sententiam, solus cum fratre existens in solitudine, alter ego, nec solitudinis sanctimoniam respexit, sed omnibus ex animo projectis cum diabolo stetit; (c) quasi mallet viator adhuc associari homini inimico, seu exterminatori angelo, quam reconciliari fratri suo, & adhærere Creatori, cui oblatum munus alienatæ mentis displicuit, quia non rectè illud ipsum diviserat, quod offerebat, exteriora dando, se ipsum verò in nequitia conservando.

Vides figuram lamiæ, quam castis infestam oculis Doctor mellifluus detestatur, sic alloquens hypocrytarum prodromum: *Quid miraris o Cain? si ad tua non respicit munera, qui te despicit? nec hoc mirum, si non aspicit*

(b) *Genes. 4. v. 5.*

Cain sacrificium repudiat, quia cum diabolo stetit.

(c) *S. Joan. Chrysost. Hom. 54. ad pop. Antioch.*

ad

(d) S. Bern.
Serm. 24.
in Cant.

Caini Sa-
crificium
fuit ex a-
nime.

Judea non
cognovit
Christi
Divinita-
tem.

Joseph di-
mittit ad-
ulteræ pal-
lium nè
contami-
netur.

ad te, quia divisus es in te. (d) Despexit munera, non super illa, ut super Abelis Sacrificia ignem, quò cremarentur, demittendo, non illa ut adamatam innocui fratris victimam inflammando; Uterque obtulit, nec tamen uterque placuit illi; qui primi innocentiam approbavit, secundi malevolam hypocrysim condemnavit; fideli destitutus anima exanimem vivo viventium Domino præsentat victimam, quid mirum si repudietur? despexit mendacem faciem lamiae simplex veritas, & quantum displicentiæ sit allatura hypocrysis Altissimo, hoc primo averſi vultus anathemate præmonstravit. Emulabatur exosam hanc dolosæ simulationis turpitudinem instabilis Synagoga, quam suis cum Sacrificiis Redemptor noster deseruit, quando Sacramenta sua ab illius Sacerdotio auferens, eadem gentilitati, velut juniore, communicavit, exhibiturus sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam neque rugem; Vix enim expectatus cunctis gentibus advenerat, non quidem terribilis in consiliis super filios hominum, sed speciosus formâ præ filiis eorum; advenerat nova docens & faciens prodigia super terram, sancta operans & prava tolerans, bona faciens & mala patiens, quando ingrata nimium Synagoga, ex qua ad nos per corpus visibilis processerat; latentem in humano corpore videre DEUM venit, & obvelata facie palliatam carne Divinitatem nullatenus recognovit; quem enim literæ contegentis velamine coopertum hætenus credidit, ad ejus incarnationis sublimiorem intelligentiam erigere mentis oculos recusavit. Præluſerat hanc secuturam in Sæculorum vespere Judaicæ gentis infidelitatem immaculatus Joseph, aspectu decorus & speciosus facie, quâ dum irretitus adulteræ amatricis oculus periclitanti servulo pudicitiae damnum statuit præparare; ille commissi sibi muneris gratiâ, ad lascivientem lupam ingredi coactus, remotis arbitris à violenta tygride invaditur, vestimenti lacinia furibundis unguibus apprehenditur, sed à castissimo adolescente fuga relictò palliò arripitur, & elusa infœnis belluæ rabies ad iniquissimam justitiæ ul-

tionem inflammatur: quam impudicam mulierem effrœni Synagogæ justissimâ æquiparaveris allegoriâ, quæ dum mediatorem DEI & hominem, DEUM hominem noluit credere, sed tantum fabri filium, solius Mariæ Matris primogenitum respicere, veluti adulterino complexu eundem constringere studuit & coarctare; ipse verò velum literæ tegendis ejus dimisit oculis, seque conspicuum gentibus, velatum exhibuit Judæis: quod Doctor Gentium suos eruditurus Corinthios subtiliter proponit: *usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen est positum super cor eorum:* (e) nec aliud, quam velamentum culpæ & infidelitatis intelligendum reor, ex quo oriebatur abominanda cæcitas deprimens rationem; quare hodieum Judææ gentis cor obruitur & excæcatur; quo adulterino velamine, nî suos velasset oculos exoculata postmodum Synagoga, viderent saltè hodie ejusdem pertinaces posthumi in quem transfixerunt, ejusque caligantes tunc filii, si cognovissent, si mentis oculum apertum habuissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Vides genuinam adulteræ mulieris faciem expressam in Synagoga? quæ dum apud semetipsam pallium retinuit, palliatum DEUM hominem comprehendit, dūque non Deitatem, sed solam humanitatem in Salvatore nostro suspexit, nudum, quem malè apprehenderat, dimisit. Vides humanam in hac hypocrizante lamia faciem, sed belluino spiritu velut infirmi corpore obvolutam; & quia usque in præsentem hodiernæ diei horam errorem suum prædicant & commendant, mammas denudant ad ostendendam vel ostentandam veriùs abominationis suæ turpitudinem; quia sequaces suorum successorum animas suis erroribus imbuunt, catulos nutriunt, & lactant tenellos successores: Quam lactantium uberum crudelitatem crudeliori forsan alia expressurus Propheta similitudine, subjungit: *Filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.* Non libet hic, & si liceret, planè ad illam collimare calamitatem, quæ venustissimam Reginam urbium, pulcherriam orbis metropolim, ad illam perduxit

(e) 2. Cor.
3. v. 15.

Christus
Judæis, se
DEUM
non cre-
dentibus,
reliquit
humani-
tatem, vel-
ut palli-
um.

Synagoga
struthio-
nem fuit
emulata.

perduxit terminalem miseriarum lineam, ut stimulante inedia, & prævalente famis plaga, ferociore draconibus, evaserint mulieres; est enim draconis adhuc residuum exiguae pietatis vestigium, quod partus suos alere studeat, laboret enutrire; quando Sionis filiae, Solymæ matres, cibum, quem fortè acquisierant pro nutriendis prolibus, iisdem famâ pereuntibus, aut absconderint, ut ignorarent, aut subtraxerint, ut deplarent, similes hoc diro crimine nefandis struthionibus, quæ ova sua in pullos animanda, inter arentes deserti hiatus, nè pateant, absconderunt.

(f) Job.
39. v. 16.

Hæc est abominanda proprietas infandæ genitricis, quam misericors, & miserator Dominus, ille dulcissimus Ephraim nutritius, tam acriter in sacro patientis Jobi volumine detestatur: *Duratur ad filios suos quasi non sint sui.* (f) An non indurabantur immania crudelis Synagogæ viscera, quando persequabatur Apostolos in Conciliis, abominabatur suò genitos uterò veritatis discipulos, & quasi materni affectûs nescia, condemnabat insontes in tribunalibus, proscribebat perituros in exiliis, subiciebat omnes ac singulos tyrannidi, quotquot suis adversantes erroribus, suis repugnantes sceleribus explorabat? hæc erat Phariseorum species, hæc fuerat scribarum rabies, hæc pariter stolata Pontificum barbaries; singulos lustrabat Judæa angulos, si fortè suæ iniquitati extraneos, quantumvis ejusdem puerperæ filios, absconditos reperiret; quorum unus, postquam ad Ananiæ pedes suam exuisset ignorantis zeli insolentiam, afflictos seu desolatos, vel veriùs insensatos reduturus Galathas, iisdem ad eruditionem annuntiabat: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis;* (g) nescivit ille indurato pectore illos ut alienos persequi, quos idemmet Synagogæ filius, verbò prædicationis parturiit, nec antea à reparturitione ejuscemodi se desistere promittit, donec excussa veteris

(g) Galat.
4. v. 19.

Adæ imagine novi effigies eis inexarabiliter imprimatur. Sic idem Corinthiorum Genitor, quonam curarum impendiò eosdem enutriverit, non ad eorum verecundiam, sed ad salutarem reminiscenciam enarrat: *Tanquam parvulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam;* (h) nec enim solidiorem cibum digerere, nec profundiorém scientiam addiscere, neque sublimiùs sapere enerves animæ volebant; dum apposita prorsus duritie sterilescens puerpera, parturiens Synagoga, quos suò effudit uterò filios, quasi non suos, indurata despicere, aut in publica patentis campi superficie effundere consuevit, ut transeunte agri bestia illius pedibus conculcetur, suis vestigiis conteratur; si agri situm, aut locum nescias, increata Patris Sapientia, ostendet nescienti, docens & dicens: *Ager autem est mundus,* (i) & voluptatum tribulis refertus, & vitiorum zizaniis vallatus; omnes enim nequitiae spirituales superfeminari contendunt. Quid aliud in conculcante bestia, quam inimicus homo exprimitur, qui mundi hujus Princeps, ab ipso Rege gloriæ ejiciendus, nuncupatur? hujus exponebat vestigiis ova sua crudelis struthio, quando incarnatæ Veritati, suos subtrahens filios, rebellis viro & DEO suo Synagoga, illos & educandos & instruendos electione stolidi committere maluit, quibus ille, qui novit, quid sit in homine objurgans, exprobrabat: *vos ex patre diabolo estis;* (l) non carnis successionem, sed criminum æmulationem, qui cum mendacium loquitur, ex propriis loqui perhibetur. Loquuntur hodie Synagogæ Posteriores mendacia, & ideo mendaces sunt; verumtamen non ex proprio accipiunt, quod effutiunt, sed à diabolo, ut proferant, mutuant & desumunt. Huic ferox lamia, velut veridico suam progeniem commisit, huic ferox struthio suam exposuit sobolem in ovibus conterendam.

(h) 1. Corinth. 3. v. 2.

Abjecit filios quasi non suos.

(i) Matth. 13. v. 38.

Exponit ova diaboli pedibus conterenda.

(l) Joan. 8. v. 44.

GHIMEL.

Sed & Lamia nudaverunt mammas.

VERSUS
III.

SERMO SEPTIMUS.

*Tres Lamia, caro, mundus, & demon denudant mammam,
ut alliciant innocentes.**Lamia ha-
bet caput
Virgine-
um, corpus
porcinum,
& pedes
equinos.**(a) In c. 4.
Thren.**(b) In
Matth. c.
23.**Significat
mundum,
carnem, &
demonem.**Inhabi-
tantes
mundum
sunt aqua,
super quos
iste instar
meretricis
sedet, &
virginem
mentitur.*

Terrificam immanis monstri effigiem deliniaturus carens Hugo, vivis velut coloribus informem, terribilem visu, evomentis naturæ belluam depingit: *Lamia: est monstrum habens caput virgineum, & corpus porcinum, & pedes equinos*; cujus nefandam insinuaturus crudelitatem, sagaciter subjungit: *Crudelissimum; quia etiam propriis fatibus non parcit.* (a) Parcam dixeris, sed fabulosa furiarum triade crudeliorem, quæ ethymologizante Paschasio, *parca dicuntur, eò quod nulli parcant*: (b) expende tri-membrem in hoc portento differentiam; in capite mentitur virginem, & fallax mundus est; in corpore porcum continet, & carnis luxuriantem sugillat lasciviam; equum in pedibus; ut exprimat circumeuntem per universam terræ orbitam exterminatorem angelum, qui equus fallax est ad salutem. Hoc tripartitum semiferæ stygis portentum, catulos suos laniat, dum confœderata rabie, omnem, quam parturit sobolem, trucidat. Virginem monstrat, faciem fucatâ blandientis mundi fallaciâ, quam tamen in apocalyptica meretrice magna luculenter adumbratam, Cæsariensis Andreas cum Ambrosio, Albertus cum Primasio, pluribusque Patribus profitentur: Abominabile prostibulum! quod super aquas multas sedere dicitur, quia ex multitudine gentium, quæ in aquarum symbolo repræsentantur, hæc civitas diaboli coalescit; cum qua fornicati dicuntur coronati Monarchiarum Principes, ambitiosi reges cum incolis suis, quia mali quique, quanto sunt potestate fortiores, tanto sunt malitiâ deteriores, interpretatur Richardus Victorinus. Sequuntur reges, in hujus sceleratæ metropolis profanatione, inhabitantes eam homines ter-

Pars IV.

reni; non illi quorum in cœlis est conversatio, sed quorum venter in terra serpit, & quorum anima adheret pavimento, quos temulentos efficit rotans superbia, quos exorbitare à rationis norma cogit furens lascivia, quos sinè intellectu deviare à veritatis regula procurat atrox luxuria; hi mundum inhabitare peculiari recensentur mysterio, propter effaminatam impudicæ dilectionis teneritudinem, propter conjunctam inseparabilis affectûs necessitudinem, propter desiderabundam concupiscentis animi inverecundiam, propter inseparabilem agglutinati cordis conjunctionem; ut enim angelicè Doctor Angelicus advertit: *Sancti non habitant terram, sed transeunt per contemptum.* Propinat suis clientibus inanis vanitas fallentis mundi, propinat vinum prostitutionis suæ, dum inopes accumulare opibus promittit, dum ambitiosos dignitatum æmulos proponit exaltare, dum avidos voluptatem sectatores spondet deliciis saginare, dum Epicureos ventres studet voluptuosis fœcibus inebriare; cujus luxuriantes epulas, justorum moderata declinat inedia, præscriptum Magistri gentium observans oraculum: *Non in commensationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus ac impudiciis.* (c) Luxuriosa hæc sunt convivivia, Commentatore Ambrosio, quæ solent à spurcis epulonibus conjurata societate celebrari, vel à lascivis contubernalibus exhiberi, ubi neminem commensalium pudet propudiosa effutire, ubi impunis quilibet & immunis libertate fruitur, & nemo prorsus convivantium pudore coërcetur: idcirco, confœderata solum pigritantium colluvies convocatur, ut immoderatam affluentis vim intemperiem subsequatur incitamentum libidinis ad omnigenas egeries voluptatum;

*(c) Rom.
13. v. 13.*

tum; & quia ebrietas materia est luxuriae, aut inchoandae, aut fomentum continuandae, subsequitur ebrietatem impudicitia, velut deciduus unius arboris fructus, in qua & floret temulenta ingluvies, & frondet extiosa mollities, & fructificat luxuries consummata.

Mundicola inebriantur deliciis, & honorum illicitis ac divitiis usque ad alienationem mentis.

Intuere effigiatam Babylonis malitiam, contemplare vaniloquentis mundi nequitiam: an non insidiis mentitur virginem! an non illicitis profiteatur meretricem? blanditur, ut inebriet, ut stantem, in terram abiciat, ex caeli advena efficiat terrae incolam; inebriare nititur, non semper vineis Bachi poculis, sed magis ambitiosis praeminentiarum desideriis, superbis honorum favoribus, quae saepe magis vertiginosam mentem gyrare consueverunt, quam numerosa regionum vina temulentum caput rotare assueverunt; sicut enim gulosus helluo tam diu ingurgitatur merō, donec alienus à mente, in deliria se resolvat; sic mundi amatores, tam diu omni cupiditatum affluentia semetipsos replere satagunt, usque dum extincto divini vultus lumine, quod super mentem suam signatum in baptismo obtinuerant, dementati, timorem conditoris sui, cum metu venturi iudicis, abiciant, omnemque Christianae sinceritatis umbram à domibus suorum cordium proscribant. Quod si, magno execrante Basilio, ebriosi, idola gentium nuncupantur, quia oculos habent & non vident, aures habent & non audiunt, quorum manus sunt resolutae, ut operari prohibeantur; sunt mortificati pedes, ut ambulare praepediantur: an non ebrietate mundanae dilectionis in fascinatæ mundi proles, suis caecutiunt in oculis, ut nec praecipientem DEUM respiciant, nec videant prohibentem? an non blandisono intoxicantur firenum canticō, ut neque comminabunda intonantis caeli audiant fulmina, neque paterna revocantium praedicatorum exaudiant hortamenta? ad pietatis opera cum manibus suspenduntur brachia, nè valeant moveri; ad incedendum prohibentur vestigia, nō possint DEUM accedere, aut mundum declinare. Miraris virus toxicum, & violentiam fascini sollicitus inquiris? audi loquentem Apocalypti-

co cum spectatore Angelum, & propinati liquoris veneficium sat accurate elucidantem: *A vino ira fornicationis suae potavit omnes gentes;* (d) (d) *Apoc. 14. v. 8.* simulacrorum servula, infamis Babylon, suorum commensalium animos pervertit, propinata deliciarum suarum dulcedine, quae vino comparatur; sed immoderatā virulentā suavitatis exuberantiā supplicium caelestis irae promeretur; & quia DEUM humani cordis possessorem à sua avellit possessione, fornicationis poculo comparatur: *Babylon, id est mundani, qui vanitatem mundi amplexantur, & alios ad peccandum trahunt, vel exemplo, vel verbo, interpretatur Angelicus Commentator, potavit vino ira, id est, provocat iram divinam, quia meretur vindictam.*

Lugentem adverterat dissimulantis sponsi animum sagax sponsa, nutantes oculi, occultam desolati cordis amaritudinem innuebant, tardigradi viatoris incessus, occupatam vel anxiatam veriùs curarum amplitudine mentem insinuabat; explorare sinē praviis quaestionibus arcani pectoris rimam dissuadebat consultatrix prudentia, interrogare silentem interdicebat virginalis verecundia; quid ageret virgo sapiens, muliebri sagacitate praedita, sollicito dolore cordis non parum anxiosa? statuit manum ad pharmacum applicare, levamen insertae aegritudinis praesentare, ut si non serviat in pharmacum, deserviat in amuletum: Accedit ingenuis gressibus ad moerentem, consolatura, vel potius recreatura aestuantem: *Veniat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructum pomorum meorum;*

(e) Director viatorum, non quidem (e) *Cant. 5. v. 1.* perambulantium in delictis, sed incedentium in Lege Domini; veniat Dux, Ducatum praestans inter tot devia discriminum & avia periculorum, ex cujus ore procedit gladius, ut caecum seductorem arceat, nè ambo in foveam perditionis cadant; veniat cujus via, misericordia, & veritas, timorem incutiendo, & ad amorem alliciendo, devios reducendo, ignaros deducendo, claudicantes in utramque partem equos suos, quos mundus vocat politicos, & propriae salutis proditores sunt, de sinu Aegypti educendo, de barbaro mundicolarum

(e) *Cant. 5. v. 1.* Sponsa caelestis invitatur Sponsum ad mundum, tanquam ad hortum.

rum populo immixtos segregando; veniat duabus, quas assignavi viis, & fortiter & suaviter incedendo, ancipiti gladio tardantem excitando, blandiente misericordia progredientem stimulando: Veniat accelerans Viator, qui ambulat super pennas ventorum, per blandum afflantis Austri fribulum animando, per vehementem impetuosi Aquilonis flatum, quidnam timendum habeant devii amatores mundi, ostendendo; in hortum suum veniat, non quidem quem ille condidit, sed qualem sterilis concupiscentia plantavit; in mundum veniat, immundam non dedignetur animam invisere, quæ videbatur, sicut Paradisus Domini, aromaticis exuberare fructibus, pomis convallibus abundare, ubi Austro & flante & fecundante, spirante ac jucundante fluebant oppobalsama in Sponsi inco-
Mundi amor convertit hortum Domini in dumetum.
 lentis delicias, ubi non erat herba deserviens serpenti in latibulum, soli Dilecto famulabatur omne florum & fructuum incrementum; verum decoxit pruina florem cum frondibus, & refrigerante charitatis opulentia, extinctio casti amoris flammicidiorum conversum est deliciosum dilecti arboretum, in sterile dumetum inanum vanitatum; prevaluit frigidus aquilo, ad cuius rigidiorum flatum universa virtutum germina congelabantur, adeo, ut loco caligenorum fructuum, horror spinarum & veprium rigescat; floret, & frondet quidem, & florum abundantia, & frondium coronam, sed illa tantum protulerant arborum germina, sub quarum una violata est mater nostra, corrupta & cum genitore genitrix nostra; exaruit puteus aquarum viventium, nec aliis potatur sitibundus advena deliciis, quam, quales possunt effundere ad potandum cisternæ dissipatæ: sordent delictis areolæ, sterilescunt viæ sentibus ad horrorem; fumus ab aquilone veniens florum vastavit lectulos; siccati fontes, coloni accusant negligentiam, denique è cœli viridiario, desertum latrocinii hortus iste. Hæc consecrata mundo anima; sed veniat Dilectus meus, qui nisi me hætenus continuasset diligere, oportuisset indubitanter me perire; veniat Dilectus meus in mundialem animam, quam, ut lustraret virulenta

Pars IV.

dulcedine seductrix lamia, ut irriter dolosa deicientis mundi facies, ad oculum virginea, ad tactum spuria, denudavit mammam suam, ut defraudatam tui laboris fabricam, tui sudoris filiam dementavit, desolavit. Ah! veniat Dilectus in hortum suum, quem condidit possideat, quem coluit reformet; veniat, non ut se recreet & refocillet, sed ut evellat & disperdat, ut dissipet & disjungat, ut plantans noviter, post temporis præteriti vicissitudinem delicietur in plantatione manûs suæ. Est hortus, non diffiteor, fucata mundi facies, est insuper deliciarum hortus, si solam florum consideres inconstantiam, solam respicias immaturitatem arborum, & fructuum acerbitatem. Et in hoc caducarum oblectationum viridiarium à Sponsa Sponsus ut veniat, evocatur; nec moratur requisitus, qui visitans regiones albas ad messem, Sponsæ respondet invitanti: *Messui myrrham meam*; (f) quasi immaturum evocantis argueret irritamentum. Arrideant curiosiori oculo deliciofa florum germina; delectent præproperam aciem albescencia convallium lilia; anhelent esurientium vota ad emissiones malorum punnicorum cum pomorum fructibus; obumbret totius arboreti vastitas cum universis lignis libani; sunt umbræ, quæ prætereunt; flores, qui evanescent; sunt mundi allicientis delicia, quæ ad meridianos Solis Justitiæ radios marcescunt: quod meis placuit obtutibus, meis arrisit affectibus, est ærumnarum copia, est adversitatum plantatio, quam plantat Pater meus, Filios, quos diligit, castigans; sed Mundus fatuus has adversitatum plantas eradicare nititur, quia suorum venenatorum germinum sunt salutare Antidotum, præservativum adversus fatales perimentis mundi illecebras amuletum: *Messui myrrham meam*, quâ quisquis utitur, horret lactisugam nutricis spuria vanitatem, declinat furentis lamia infascinatam mammam, fugit patentem effœminatæ regionis aream, quam dementatæ amatorum mundi mentes, anxia ingrediuntur sollicitudine, ut perseveranti valeant continuatione mansionem suam in suis cupediis figere, & instar civium in civitate meretricis huius,

(f) *Cant. s. v. 1. In Mundi horto nil nisi myrrharum de-merenda est.*

jus, in hac confusione Babylonis commorari.

Non sic mearum deliciarum Paradisus: qui hortus conclusus est, nè vano nomine gloriatur, contra lubricum fraudulentæ serpentis ingressum, contra fallacem insipientis mundi obtutum, ubi Dilecto soli patet aditus, nè incolentem cultorem infernalis mordeat coluber, flammiger Cherubin suæ invigilat prosperitati; qui quia plenitudo scientiæ dicitur, ut charitate, quæ plenitudo legis est, stipetur, flammeo accingitur gladio, quò quævis sensualis carnalitas refecatur. Nil ergo ex florifero redolentis mundi viridario, nihil ex delizioso terrenarum voluptatum arboreto, cœlestem Sponsum recreat, quàm dispersus amaritudinum cumulus, quàm germinantis myrrhæ seminarium, quæ qualiter sola placuerit, hoc dulci epiphonemate revelat: *Messui myrrham meam*; est enim solus ille, qui lascivientis mundi cubile hoc acri germine conspergit, ut saltèm, quæ mundum vel invitè incolunt, non vanè excolunt justorum animæ, mundi amaritudine proficiant, suæque integritatis immarcescibilem fragrantiam, hac præservante acrimonia conservent; illas intelligo, quæ seminant in lachrymis, ut non tam fertiliter, quàm gaudent in exultatione metant. A fletu suum ordiuntur auspiciam, universi Parentis Adæ filii, à fletu incipiunt vivere, cum gemitu inchoant respirare; jam plorat singultuans infantulus, quando ridere nondum novit; quare jam scivit plangere? *Quia cepit ire in istam vitam*; (g) respondet Augustinus; & quia vitam mortalem inchoans, nondum incepit vivere immortalem; idcirco gemit lachrymabundus, priusquam rideat exultabundus, quàm primum in mundo gressum figit; priusquam ad cœlum vadat terrestri incola, necdum cœlestis advena, projicitur in mundi uterum, antequam deponatur in gratiæ gremium: jactat mundus sibi pendi primitias; ac utinam non gloriatur de exuviis! utinam non reliquiæ diem festum agant sibi! sunt enim probatissimò coronati Psaltis testimoniò, reliquiæ de quibus dicitur: *Injusti disperibunt simul, reliquia impiorum*

Prima primi fletus causa, est adventus in mundum.

(g) In Ps. 125.

interibunt. (h) Præmiserat illuminatus Propheta: *Sunt reliquia homini pacifico*; quasi diceret, elucidante Augustino: cum mortuus fuerit, non erit mortuus, sed post mortalem vitam aliquid eidem relinquetur, nec aliud, quàm beata immortalitas, tanquam semen transactæ messis, quod erit ei in benedictione. Quid mirum? si enim sunt pacifici, sint pariter immortales DEI Filii, est necesse; Sed injustorum interitus cum suis suarum vanitatum reliquiis, cum universis commorientis mundi deliciis peribit. Toleret Mundi fallacias amator DEI; sustineat frumentum zizanii commisci; quatiatur triticum, paleis circumvallari; hora veniet, quâ segregabitur semen bonum à zizaniorum germine, ut illud in cœleste horreum transportetur, istud æternis ignibus uratur, non comburatur. Præteribit siquidem figura hujus mundi, peribit luminosa theatralis scenæ pompa; quæ enim velut ad horam deliris spectatorum oculis imponit, fallacia sunt insidiantium venatorum illicia, quæ nisi ocyùs declinaveris, infelicissima evades victima, durissimæ vitiorum servituti mancipandus.

Exultabat latabundus Jacob, dum in Ægyptum veheretur magnificis invitatus promissis; desideratissima dilectioris filii facies eum attraxerat vehementi paterni amoris magnetismo; terra aliena in patriam possessionem locatur, tellus optima frugum fecunditate fertilis consignatur, sed extincta cum moriente Joseph beneficiorum memoriâ, ingratus regni hæres, multiplicatum filiorum Israël numerum eradicaturus, affligi oneribus, lassari laboribus, præcipit: *Ut non sineret eos conjugalibus amplexibus inire, filiosque procreare*, (commentatur subtiliter Rupertus,) *labore vel injuria, voluptatis oblivionem offerente.* (i) En! genuinum mundanæ tyrannidis simulacrum! ut facilè, ac perjucundum fuit intrare Ægyptum blandientem, sic fuit difficillimum, nec nisi prodigiosum eundem deserre persequentem. Promittit mundus divitiarum abundantiam, & auscultatur; spondet honorum eminentiam & exoptatur; præsentat continua omnigenarum voluptatum irritamenta,

(h) Psal. 36. v. 38. *Justorum reliquia sunt immortalitas; sed vanitas est ultimum impiorum.*

(i) Rup. L. 1. in Exod. c. 5.

& acceptatur; ast ubi caduca examinantur gaudia, ventosa evanescere probantur tripudia, flebili ejulatu ubique plangitur, nec ultra mundus nauseabundo jam infestus stomacho faciliter dimittitur, quin ejus etiam molesta vanitas ametur. Commendat Judam futurorum præfagus Patriarcha Jacob, laudandum à fratribus suis, terribilem inimicis suis, utque laudis materiam evulget, commendat victtricem magnanimi herois fortitudinem: *Ad prædam fili mi ascendisti.*

(1) *Genes.*
49. v. 9.

(1) Novi profundam Patrum allegoriam, quâ vaticinantis Jacobi oraculum Christo appropriatur triumphanti; sed quænam arcana ratione ascendisse recensetur, qui tamen inter latrones incidit, quando plagis acceptis crucifixus est, & inter iniquos reputatus? prædam dixeris non prædatorem, quando clavi, & gressum in pedibus retinent, & aptas patrandis gradigiis manus restringunt; quando terebrantes spinæ in coronam contextæ, sacram dilacerant cæsariem, & sanguinem pocillant; quando amara mors ferali assultu vitam in prædam reportat, residuumque cruoris exsurgens lancea in terram distillat. Sed legit, cum septuaginta Commentatoribus, illustris Dalmata: *Ascendisti ex captivitate*; quando mortis vincula rumpens mortalium captivitatem fortunatissimus Redemptor resolvit, ut vel amodò redempta Adæ posteritas terrena desereret, ad illum ex captivitate sua ascenderet, qui exaltatus à terra omnia traxerat ad se ipsum, ut vel amodò incolatam dimittens suum, illius premeret vestigia felix pedissequa, qui mundi principem foras ejecerat, quando, applaudente Cypriano, de impietate & malitia Judæorum suavitas, pietasque Christi triumphabat: reliquit Ægypti captivitatem, prior omnibus Ducem se exhibens assertæ libertatis, viam universo præfigens Israël, ne vel à columna nubis in die recederent, vel à columna ignis in nocte aberrarent: *Tribus Juda in exitu Israël de Ægypto, prima post Moysen intravit mare rubrum miraculosè divisum, aliis timentibus ibi sequi Moysen.* Ut habitatam semel quis deserat Ægyptum, sit Judæ posthumus, est necesse; ut mundi incola dimittat in-

Qui Mun-
di Ægyptum dese-

colatum, sit crucifixi JESU pedissequus, oportet; ab illo nî attrahatur, nî cruci suæ affigatur, nî juxta Christi crucem collocetur, non poterit vir infascinantis mundi evomere, lethiferos hujus Sirenis amplexus declinare. Hoc commendabat brevi, sed adæquato tamen elogio Judas noster, qui ligavit ad vitem asinam suam, quando populum ex gentibus sibi alligavit, & ad vineam pullum suum, quando Hebræorum gentem vitis pampino seu voluptati legis addixit; seu Hieronymo explanante, quando pullum asinæ, cui supersedit JESUS, hoc est, gentilium populum vineæ Apostolorum, qui ex Judæis sunt, copulavit.

Inviectus mundi victor divinus Judas commendaturus decoram fortitudinem filiorum Sponsæ, & uxoris suæ Matris Ecclesiæ præcinebat: *Dentes tui sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro*; (m) expende valorem dentium, qui conteri non sustinent, qui renuunt confringi, illas in illis animas Sponsi pedissequas contemplare, quæ sacro Baptismatis flumine lotæ exuberante lacrymarum stillicidio irrigatæ, undosis tribulationum fluctibus immersæ, magnanimò omnium suarum facultatum spoliò denudatæ, cruciferum sequuntur Redemptorem; felices animæ! quæ obmutescente linguâ, sed eloquenti corde DEUM prædicant, vociferante Sanctorum operum facundia, attonitos spectatores ad imitandum alliciunt, & explodentes sæpè sæpius sugillantis mundi sectatores ad terrenæ prosperitatis vituperium, ad heroicum universæ vanitatis contemptum, potenter attrahunt, suaviter abstrahunt, dulciter advocant, feliciter inflammant; candidiores nive rutilant dentes isti, si vitæ puritatem respicias, ossea fortitudine ad resistendum rapacibus lupis prævalent, junguntur indissolubili arctissimæ charitatis nexu, nullam carnalis affectionis rimam, nullum terrenæ passionis indicium præseferentes, quò dividi patiantur dentes in mystico Christi corpore, quod est Ecclesia; ordinatissimi per justitiam, immobiles per constantiam, quorum labor & munus est peccata rodere, sacrilegas hæreticorum paginas conterere, avul-

rere vult,
sit JESU
crucifixi
pedisse-
quus, ne-
cessè est.

(m) *Cant.*
4. v. 2.

fos heterodoxorum animos in corpus Ecclesie hortando & monendo rursus trajicere, ad instar coadunati gregis, ad invicem non reluctari, sibi met ipsis præsumptione temeraria non adversari, sed in simplicitate & unitate concorditer compaginari.

Oves Christi sunt de-
tonsa &
libera ab
onere
mundi.

Horum concinnaturus elogium Pontifex maximus commentatur: *Hi nimirum bene sicut grex tonsarum, quascumque ascenderunt de lavacro, esse dicuntur, quia, dum se à peccatis omnibus in Baptismo ablutos esse recordantur, libenter onera mundi deponunt, ut ad cælestia consequenda, & prædicanda quò liberius, eò facilius gradientur.*

(n) Inc. 4.
Cant.

(n) O! quantas struit his eruendis dentibus insidias fallax virginæ faciei symmetria! quàm acriter suas parat blanditias, ut placeat, suas proponit lascivias, ut arrideat, suos distendit laqueos, ut irretiat crudelis lamia! Denudat mammas, sed non illas, quibus potare sitibundos urget charitas: Utinam illas pro fugientium qualitate diversas exhiberet, illas, sed geminas nulla dissensione difformes, maternæ pietatis mammas, consolationem scilicet vitæ præsentis & futuræ; fertiles mammas, sæcundas lactipotas; nutricis locò ubera, non minus ad prosperitatis dexteram, quàm ad sinistram adversitatis emanantia, ac exuberantia lacte solaminis & eruditionis, ut portati ad ea repleti dulcedine lactea, potarentur à mamma cœligenæ consolationis. Hanc colligendæ de gentibus Ecclesie Sponsus sororis parvulæ ore prophetico sponndit, necdum videlicet eam exosculans osculò oris sui: *Mamilla regum lactaberis;* (o) subjungit explanans Carenfis Hugo, id est: *Doctrinâ Apostolorum nutrieris, non veluti virulentandus ignivomi draconis catulus, sed velut corroborandus parvulus Israël.* Has denudari flagitat, hisce lactari desiderat filios suos misericordiarum Dominus, clamans & amans Sponsus, *quàm pulchræ sunt mamma tua soror mea Sponsa;* (p) ut in amantem evadat, amatæ loquitur, alloquitur amatam. Quid aptius hoc uno binarum mammarum schemate, quàm una sed bimembris DEI, ac proximi charitas adumbratur? duplex videtur hæc inamorata charitas sed simplex est, DEUM primò re-

(o) Isa. 60.
v. 61.

Qui mundi uberi-
bus lactari
renuunt,
mamillâ
regum la-
ctantur.

(p) Cant.
4. v. 10.

spiciens intuitu & hominem secundo; nam quia secundum hunc ob primum respicit, ob primum diligit, indivisa divisos considerat, sic tamen, ut unum solùmque Sponsum adamet, cui, ut amplius placeat, Sponsi amicos amat; imò licet Sponsæ adversarii sint, licet amantis animæ, vel leves inimici. Has mammas quantum Sponsus diligit, satis patenter indicat, dum laudem iterat, ut manifestius mammarum harum pretium ostendat: *Pulchriora sunt ubera tua vinò;* quid autem per vinum, nisi cura temporalis exprimitur, elucidat moralis Papa, (q) à qua mens secularis cujuslibet inebriatur, ut ad invisibilia cognoscenda, aut ex toto, aut penè insensibilis reddatur. Agnoscis mammas lamie laniantis, trucidantis, cruciantis, enecantis? hoc planè magnæ meretricis vinum iræ & fornicationis est, quod aureo inclusum poculo, suis clientibus à manu propria porrigitur, & propinatur, in poculo ditico, cujus parvitate exilitas bonorum temporalium, voluptatùmque omnium totius mundi repræsentatur. *Pulchrè vitia temporalis gloriæ vino iræ fornicationis comparantur;* (subdit Ansbertus Commentator,) *solent hi qui inebriantur, dum fuerint mentis insaniam capti, se viuentes turpiter furerere, quod ita certum est reprobis evenire, qui dum illecebrarum omnium vitii fuerint inebriati, atque ut ita dicam, insensibiles effecti, furore caco ad quodlibet scelus absque ullo pudore prorumpunt;* hunc splendidum Babylonis calicem, hoc mortiferum ingurgitantis mundi toxicum splendido præsentatur calice, ut ad seducendum ambitiosos luxuriantium convivarum oculos nitor fulgoris aurei impendatur; auratò ancillatur obsequiò, ut quos militari sauciare non valet acinace, radiosco coruscantis metalli corrumpere splendore. Mammarum sororis Sponsæ pulchræ sunt, nullò fucata stibiò, nec ullâ peregrini decoris illecebrâ adornatæ; sed aurea propinantis mundi pocula defraudant intuituentium oculos, ut applaudentium animos infascinent & trucident: *Ut quia potius placere non poterat, auri pretium alliceret ad bibendum; propinavit de vino suo, cui metalli suffragia requisivit.* Vides mamillas lamie

spiciens intuitu & hominem secundo; nam quia secundum hunc ob primum respicit, ob primum diligit, indivisa divisos considerat, sic tamen, ut unum solùmque Sponsum adamet, cui, ut amplius placeat, Sponsi amicos amat; imò licet Sponsæ adversarii sint, licet amantis animæ, vel leves inimici. Has mammas quantum Sponsus diligit, satis patenter indicat, dum laudem iterat, ut manifestius mammarum harum pretium ostendat: *Pulchriora sunt ubera tua vinò;* quid autem per vinum, nisi cura temporalis exprimitur, elucidat moralis Papa, (q) à qua mens secularis cujuslibet inebriatur, ut ad invisibilia cognoscenda, aut ex toto, aut penè insensibilis reddatur. Agnoscis mammas lamie laniantis, trucidantis, cruciantis, enecantis? hoc planè magnæ meretricis vinum iræ & fornicationis est, quod aureo inclusum poculo, suis clientibus à manu propria porrigitur, & propinatur, in poculo ditico, cujus parvitate exilitas bonorum temporalium, voluptatùmque omnium totius mundi repræsentatur. *Pulchrè vitia temporalis gloriæ vino iræ fornicationis comparantur;* (subdit Ansbertus Commentator,) *solent hi qui inebriantur, dum fuerint mentis insaniam capti, se viuentes turpiter furerere, quod ita certum est reprobis evenire, qui dum illecebrarum omnium vitii fuerint inebriati, atque ut ita dicam, insensibiles effecti, furore caco ad quodlibet scelus absque ullo pudore prorumpunt;* hunc splendidum Babylonis calicem, hoc mortiferum ingurgitantis mundi toxicum splendido præsentatur calice, ut ad seducendum ambitiosos luxuriantium convivarum oculos nitor fulgoris aurei impendatur; auratò ancillatur obsequiò, ut quos militari sauciare non valet acinace, radiosco coruscantis metalli corrumpere splendore. Mammarum sororis Sponsæ pulchræ sunt, nullò fucata stibiò, nec ullâ peregrini decoris illecebrâ adornatæ; sed aurea propinantis mundi pocula defraudant intuituentium oculos, ut applaudentium animos infascinent & trucident: *Ut quia potius placere non poterat, auri pretium alliceret ad bibendum; propinavit de vino suo, cui metalli suffragia requisivit.* Vides mamillas lamie

(q) Inc. 1.
Cant.

Meliora
sunt ube-
ra Ecclesie
lactantis,
quàm vi-
num mun-
di potan-
tis.

Ut mun-
dus pla-
ceat, vi-
num suum
ex aureo
poculo pro-
pinat.

(r) In Ps.
1. v. 2.

miæ lactantis catulos suos? Vide mamillam regum, quâ Sæculorum immortalis Rex suos ad Sapientiæ mensam convivas potare consuevit, & lactare: *At verò Dominus JESUS aquam de petra effudit & omnes biberunt*; concludit Mediolanensis Antistes: (r) percussit præcipiente DEO Moyses bis filicem, & largissima aquarum profluvia emanarunt; percussus filex iterato verbere Crucem denotat, ut genuinam potus divini differentiam, ab aureo inebriantis mundi poculo recognoscas; isto siquidem coronatus Psalter suo jam Sæculò allectus potu, psallebat & canebat: *Potâsti nos vinò compunctionis*; (s) legit Augustinus: *Vinò stimulationis*, non interneccionis, non peremptionis; non enim perimitur, qui illò inebriatur, sed eruditur, *ut fugiat à facie arcûs*; dum enim proximus in bonis temporalibus læditur: dum vicinus virgâ furoris cæditur, tibi exulceratus vindex, tibi, offensus ultor scelerum, non minùs comminatur; sic verberatur aliquando coram Leone catulus, ut Leo castigetur.

Legeram aliquandò inter consolatoria illustris Boëtii paradigmata in Joviniani Palatio duo fuisse dolia, ex uno dulcissimum promentibus effundebatur vinum, sed amarissimum de secundo; est illud aurifluus mundi liquor, sed fel draconum bibitur, dum ex aurato calice hauritur; deplorat virulentam hujus vini dulcedinem gemebundus & minabundus Isaïas: *Va corona superbia, ebriis Ephraim & flori decidenti gloriæ exultationis ejus, qui erant in vertice vallis pin-*

(t) Isa. 28.
v. 1.

Superbientes mundi
clientes inebriantur
omni viti-
orum ge-
nere.

guissima, errantes à vino; (t) vocat coronam superbiæ eosdem arrogantes honorum venatores, dignitatum oculatos insidiatores, qui opulentiam suam ostentant in Sion, & confidunt in monte Samariæ, ingredienties pompaticè domum, honorem Sacerdotis sibi vendicare flagitant, in mundo se sublimari contendunt; væ helluonibus vanitatum Ebriis Ephraim, qui pascit ventum & sequitur æstum multiplicantis tota die mendacium & vastitatem! inanes mundicolæ lætificant immundum spiritum, dum se immun- dis affectibus delectant; sectantes inania, multiplicant suæ perversitatis socios; utque commodius & ple-

nius abundant licentiosis excessibus, fœdus ineunt cum Assyriis, pacem fundantes cum exterminatoribus Angelis, nè affligantur adversitatibus, nè conturbentur tentationibus nève periculis inquietentur. Væ amatoribus mundi! qui fascibus comitati incedunt. Dignitatum æmulatores, hæreditatum fructibus inescati, continuis angariantur terroribus, nè fortè cedere cogantur æmulis, nè fortè cadere contingat in litigiis, nè fortè periclitentur de perdendis opibus, aut minuendis facultatibus, premuntur curis inter divitias, anguntur sollicitudinibus, exercentur timoribus, impugnantur suspicionibus, ærumnis convelluntur; sola quippe virtutis regio, non vastum mundanæ prosperitatis territorium, pacata est, transcendit siquidem superficiem terrenæ felicitatis. Inter amplexus invaditur ambitiosus Princeps à malo DEI spiritu, dumque cruciaretur dirius, gravissimam sublevaturus ægrimoniam, psallebat innocens adolescens, sed ecce! dum psallit Psalter, tenet Saul lanceam, *& misit eam, putans, quod configere possit David cum pariete*; (u) mala dementis animi stultitia, insaniendo delinquere; hæc enim aliàs, esto insaniat, non delinquit; rogat ut psallat, vocat ut canat, & nititur psallentem lancinare, conatur canentem terebrare; in medium vibratur telum, & attentata morte salutiferum alexipharmacum recompensatur. Quid fraudulentius? suum complectitur catulum ferox lamia, stringit, constritum perimens, amantem enecat amplexu. Vides fucatam virgineæ faciei fraudem, quâ mundus suis illudit amatoribus, dum suis amoribus venatur, suis insidiatur favoribus, ut inter complectentia amantis brachia conteratur, ut inter impressa exultantis basia amens amator perimatur; à facie jubet discedere ad corporis machinam, à virginali forma ad porci petulantiam, à mundi trutina ad libram carnis. Cœligenæ econtrà voluptatis est indicium terrena declinare; Baalim & Astaroth nî tuò abjeceris animò, nî cum mundi divitiis carnis delicias à tuo corde proscripseris, nequibis inter Israëlitas numerari, non poteris inter videntes DEUM commorari.

(u) 1. Reg.
18. v. 10.

Ingratus
mundus in
Saul, vo-
lente Psal-
tem suum
occidere,
exhibe-
tur.

Geminas contemplor facies in Apocalyp-
tico mysteriorum amphithea-
tro, Leonem triumphantem, & A-
gnum succumbentem; jacebat in de-
xtera sedentis super thronum, liber
intus forisque scriptus; sed nè Scri-
ptura pateat, septem sigillis obfigna-
tus, adeò fortiter ac potenter, ut
nemo posset, nec in cœlo ex Angelis,
nec in terra ex Adæ filiis, nec subtus
terram ex perduellibus Angelis sigil-
la referare, aut folia voluminis per-
lustrare; flebat & multum quidem di-
lectus JESU Discipulus, sciens in hoc
occluso contentæ veritatis volumine
descriptam divinæ voluntatis ordina-
tionem, ex cujus ignorantia feralis
animarum perditio sequeretur; quem
consolaturus seniorum unus alloque-
batur voce suavissima: *Nè fleveris.*

Ecce! vicit Leo de tribu Juda, radix
David, aperire librum, & solvere se-

(x) *Apoc.*
s. v. s.
Diabolus,
Justus, &
Christus,
Leonis no-
mine, sed
diversimo-
dè nuncu-
pantur.

(y) *Prov.*
28. v. 1.

ptem signacula ejus; (x) Non ille, qui
circuit quærens quem devoret, cui
sola feritas & absorbendarum anima-
rum aviditas nomenclaturam dedit:
non ille, de quo proverbialis loqui-
tur Salamon: *Justus, quasi Leo confi-*
dens absque terrore erit; (y) Non in
se, maledictus enim qui confidit in
homine, sed suo fidit in Salvatore.
Leonem æmulatur, qui suo rugitu
cæteras stare compellit belluas, can-
dæque suâ describit limites, quorum
excedere non audent marginem; sic
non difformiter justus suæ compun-
ctionis rugiente gemitu bestiales mo-
tus compescit, iniquos eorundem
progressus restringit, & considera-
tione mortis, quæ ultimum nostræ
mortalitatis est, præscribit limites,
quos præterire non audeant, transire
expaveſcant; intrepidus igitur homi-
nis sensati animus, Leonis elogium
sibi attribui promeretur; nec tamen
Leo de tribu Juda dicitur, quò nomi-
ne (ut Isidorus elucidat) virginis fi-
lius ob regiam amplitudinem, ac in-
victum robur appellatur; Leonem di-
xeris in ipso incarnationis primordia-
li auspicio, qui & Deitatem humani-
tate operuit, ut commentatur Doctor
Angelicus: *Sicut candâ Leo vestigia,*
nè diabolus vel Judæi divinitatem a-
gnoscerent, illò prævidentis Isaia
conformiter oraculò: Verè tu es DE-
US absconditus; (z) Suspendit ani-
mum obstupescentem, quâ veritate

Christus o-
peruit hu-
manitate
Deitatem,
nè pate-
rent vesti-
gia ejus.

(z) *Isai.*
45. v. 15.

Leo librum referaturus prædicatur,
qui tamen ab Agno tanquam occiso
aperitur; an fortè, quia desolatissimo
acerbissimæ passionis tempore, sicut
Agnus coram tondente se obmutuit,
hac consummatâ, tanquam Leonis
catulus ad prædam ascendens, infer-
num spoliavit, vinculorum nexus dis-
rupit, piacularem purgatorii carce-
rem referavit, inclusas Sanctorum a-
nimas in libertatem Filiorum DEI ad-
duxit? An fortè, quia Leo fuerat
per potentiam, Agnus per mansue-
tudinem factus est, iniquos castigan-
do, electos præmiando? Sed cur a-
mabo vivus Leo à trepidante disci-
pulo cernitur? & cur ille referaturus
librum promittitur, nec tamen ab
illo sed ab Agno stante tanquam oc-
ciso apertus fuisse recensetur? Immi-
nebat victoria post luctam DEI homi-
nis incomparabilem, post ineffabilem
patientis JESU conflictum decantan-
da; sed nunquid hanc repræsentâset
aptius exultabundus Leo, quàm A-
gnus tot vulneribus confossus, tam
copioso sanguine perfusus, exani-
mante inimicorum rabie occisus? erat
victoria, sed à triumphatore sanctissi-
mo, à colluctatore innocentissimo
reportata, qui morte sua non minùs
ac præcedentis vitæ longæva serie do-
cere voluit, nullam justorum victo-
riam coronari, nullum à triumphan-
te justorum Sanctimonia trophæum
erigi, nî prius rebeli carni bellum
tam intimeretur, quàm infligatur; nî
prius caro mortificatione & sensuum,
& membrorum cruentetur: *Agnus*
DEI, (Paulo Orosio subtiliter adver-
tente,) Filius DEI, ut accipiat librum
de manu Patris, profert stygmata pas-
sionis, non indicans perpetratam nisi
in morte & resurrectione victoriam.

(a) Qui triumphare flagitas, qui par-
tâ de hostibus victoriâ gloriari deside-
ras, carnem mortifica, quæ collu-
ctatur adversus Spiritum, ut subje-
tur illius pedibus, ut Sanctis affecti-
bus mancipetur. Quis enim morbus
virium, quod majus aliud est nostræ
fortitudinis deliquium, quàm volu-
ptuosa carnis illecebra, quàm suæ
fascinum teneritudinis, quàm dissolu-
ti corporis irritamentum? Labor &
dolor viros generant, non spurias Ba-
bylonis filias; quod si & filiarum par-
tum enitantur, sunt Heroinæ Ama-
sones

Agnus non
Leo cele-
brat victo-
riam, quia
Justus ut
vincat de-
bet præ-
mittere
mortifica-
tionem
carnis.

(a) *Lib. de*
Libero ar-
bitr.

Miles de castris ad pugnam, justus de tentationibus procedit ad victoriam. (b) C. 3. ad Martyr. fones non Veneres impudicæ; nemo miles ad bellum cum deliciis venit, (exprobrat effœminatam mollitiem deliciis immersam Christianis luctatoribus Carthagenensis Presbyter Tertullianus,) nec de cubiculo ad aciem procedit, sed de papilionibus expeditis & substrictis, ubi omnis duritia & imbonitas, & insuavitas consistit; (b) enervatur, invictus licet hætenus fuerit, debellator, qui carni suaviter nutriendæ indulget, resolvit molli tenitudine robustum magnanimi militis animum, quisquis suo blanditur corpori, nè succumbat in victimam antagonistæ. Exitiosus serpens, qui nuper Adamum expugnaturus, Evam impugnavit, illum decepturus, ad istam recurrit, illum mortali vulnere sauciaturus matri viventium mortalitatem incussit; Apocalypticam invasurus Heroinam, antiquæ artis insidias non reassumpsit, sed novo stratagemate impunem & immunem statuit assilire; suô proinde insidias struaturus calcaneô, fugientem insequitur, sed duabus alatam alis Aquilæ magnæ assequi desperavit; quid ageret versipellis? quam terram pedibus non ultrò contingere spectaverat, quam penitus à mundi laqueis avulsam viderat, quânam retineret aut retardaret saltè violentiâ expendebat: *Emisit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen, ut eam faceret trahi à flumine.* (c) Legi inter Andreæ Cæsariensis commentaria præfiguratam hic Antichristi rabiem, qui persecuturus in desertis Christianos exules, eosdem suis inquiri à satellitibus, suis ab exploratoribus jubebit apprehendi; effigiatam opinatur venefici Neronis ferociam doctus Alcazar, quâ nitebatur militantem Christi Ecclesiam, ferrô & ignibus, tormentis ac suppliciis eliminare; aquas hæreticæ contradictionis, in serpentino flumine idæatas, autumant alii, quas per blasphemam hæreticorum ora evomere immundus spiritus consuevit, ut seriem fidelium imminuat, & auditorum animas ab amore orthodoxæ fidei avellet. Sed præplacet Commentatoris Ambrosii moralitas, spirans & sapientiam in resolvendo, & Sanctitatem aspirans in applicando: *Flumen aqua, desideria sunt carnalia*; vides, qui-

Pars IV.

bus affiliat furoribus & quibus armis impetat, fortem mulierem, cujus pretium de ultimis terræ finibus commendatur oriundum? *Videns autem diabolus* (prosequitur Mediolanensis Archi-Præsul) *Ecclesiam non posse dejici persecutionibus, sed potius crescere & roborari, multitudinem desideriorum carnalium ei inmittere voluit, quibus decepta, ad mala opera agenda retraheretur*; (d) diffidens vincere victus totus ab Heroinæ hujus calcaneo, iniquum & iniquorum omnium caput conterente, draco stygius, ad undas confugit, aquas non fluminis, sed tanquam flumen evomit, squallore putridas, malignitate fætiditas, voluptatum illicia, carnis opprobria, si forsân osseam imaginem, ex osse cœlestis Adæ genitam, sponsatam in fide Sponso sanguinum, emolliret; sed nec eam attingit, quam inundare voluit; non eam conspergit vel levissimè, quam penitus submergere inani fallacia nitetur; adjuvit siquidem terra mulierem, quæ aperuit os suum & suscepisse flumen id ipsum scribitur, quod misit serpens ex ore suo: in ore terræ, illius potestatem posse intelligi, docet Ambrosius, qui *dixit & facta sunt, mandavit & creata sunt*, adjuvit siquidem Christus Ecclesiam, non minùs ac terra fœminam, quando aperuit finem suæ misericordiæ, fluménque vitiorum potestas Omnipotentis DEI hominis funditus extinxit. Non erat in amplissimo tenebrarum principis armamentario, sagitta vel acutior, vel lancea agilior telô carnalis concupiscentiæ, quô illam etiam sperabat vulnerare, cui exercituum Dominum indefinenter assistere, omnipotenter defendere, invincibiliter noverat propugnare. Et quam nulla furibundorum principum tyrannide convincendam, nulla tormentorum barbarie præviderat commovendam, tentabat aquea mollitie immaculatam defœdare, intemertam contaminare, victricem perennaturam superare; Nesciverat vel verius scire noluerat illustris heroinæ carnem in spiritum, secreta operatricis gratiæ metempsiychosi declinasse, non flebili vicissitudine, vigorem spiritûs in fragilem infirmæ carnis massam degenerasse.

(d) Inc. 4. Apoc.

Diabolus non potens vincere Ecclesiam persecutionibus, flumen aqua contra eam evomit, id est, tentationes carnis.

P

Sublimis

Sublimis portio, præclarum vitæ spiraculum rationalis anima, ubi limosam spumosi corporis molem suæ subigit voluntati, subjicit potestati, non ultra adversus Spiritum præsumit concupiscere, sed suis cogitur legibus, velut dominæ nutibus humilis vernula, velut vile mancipium præcipienti Principi obedire. Quidnam Spirituum Domino præplaceat, an caro labilis? an fortis Spiritus? ostendit DEUS conditor, in illam parcus & velut modicus, in istum prodigus, & vix non nimium officiosus; ex rubra Damasceni ruris gleba imago lutea construitur rationali Spiritu animanda, pro hujus norma divinitas idæanda præfigitur, ut animatus homo in DEI similitudinem formetur, sed quia hominem esse solum non decuit, corpus futuræ conjugis ex osse mariti erigitur, non ultra ex limosa congerie compaginatur; exclamat illuminatus Adam ad primum objectæ mulieris intuitum:

(e) Genes. 2. v. 23. In Adamo & Eva fuit una caro & duplex spiritus.

Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea; (e) Miram miror apostrophen, qui solum os contribuit, de ossea viraginis carne velut de sua gloriatur. Adora arcanum opificis mysterium in duplici supposito, eadem caro cum duplicato spiritu adstruitur, idemque corpus constans carne & osse compari efformatur, quasi jam tunc intolerabile carnis pondus extenuare voluerit provida Omnipotentis dextera & incrementum Spiritus adaugere; sed primo dementatus crimine prævaricator homo, ut carnem augeat, saginat infarciendam, eandem ut multiplicet, turpissimè lascivit; ex toto homine, se crudelis homo carnem efficit, monstrum conficit, dum facit Spiritum carnalem. Quò transformantis beneficio? quò commutantis emolumento? utramque unius partem hominis exasperato vindici in victimam proponit, in ultionis hostiam præsentat; quid enim aliud exulceratus exprobrat, dum inplacabilem sententiam pronunciat: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est;* (f)

(f) Genes. 6. v. 3.

Hoc non manente Sancto Spiritu, recedit Spiritus cognitionis & sapientiæ, quæ disciplinam perennis instar comitis indissolubili conducit sociatu; adæquatam recessus adjungit ra-

tionem: quia caro sunt: *Carnis enim natura, disciplina repugnat, quia voluptati obtemperat;* (g) Subnectit Mediolanensis Ambrosius: per culpam hominis Spiritus in carnem vertitur, quæ per naturam sociabatur Spiritui, per gratiam subjugabatur; sed culpa prævalens carnem evexerat, & quem divina bonitas supra carnales bestias sustulerat, hunc ipsum hominem carnalis iniquitas abjecit infra belluas, ut peior illis contaminaret animam, & veluti superstitem Divini Spiritus umbram è cordis sui territorio profligaret. Vix hunc insufflat plasmator Spiritum in luteam limosæ carnis statuum, quando totus homo factus est in animam viventem; sed vix carnale brachium ad vetitam se se extendit arborem, vix nutriendæ carni vetitum decerpitur alimentum, quando, qui totus fuerat quasi vivens anima, homo assimilatus DEO, degeneravit in carnem non ultra victuram semper, sed semel morituram, adeò ut homo lege indispensabili vivus evaserit in mortalem. Nec mirare Authorem vitæ, viventem sub voluntaria carnis tyrannide, è numero viventium expungi; ut enim adstruit Lactantius Firmianus: *Nihil tam invisum DEO, quàm mens incestuosa & animus impurus.* (h) Peccavit primus transgressor divinæ voluntatis, suæ felicitatis proditor, & nostræ traditor immunitatis; peccavit primævus parricida fraterno conspersus sanguine, perennatura vertigine præcipitatus; peccavit Lamech primus bigamiæ Inductor & Professor, ob interemptum Cain, sed tamen Theodoro teste pœnam evasit, quando confessus peccatum suum ingemuit: *Occidi virum in ulnus meum:* & contra se ore proprio ferens sententiam, divinam offensi Judicis evitavit. Horum tamen peccatis delinquentium non obstantibus, adhuc ab Angelis velut angelicò digni consortiò aut patrociniò æstimabantur, eorum in contubernio nondum tam peregrè segregabantur, quin DEI Filii, quasi respectu stirpis angelicæ secundò geniti municiparentur; Eodem siquidem DEI Spiritu, quò fortunata beatarum mentium agmina sanctificabantur: dicam justius, quantumvis amplius: eodem sanctificante Spiritu degentes

(g) Lib. de Ana. c. 3. *Natura carnis nostra repugnat discipline.*

(h) Lib. nephit omon. c. 3.

*Spiritus
DEI fugatur
ab homine pro-
pter car-
nem.*

gentes adhuc in corpore iustorum animæ beatificabantur. Audi, qui dubitas, vocem loquentis DEI: *Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro est*; post perpetratam lascivæ carnis insolentiam, homines nuncupat, quos nuper DEI Filios appellabat, ab illis suum auferre incipit Spiritum, qui carnem spiritui præferentes, carnali spiritu desiderabant animari; ut jam non divino insufflatum ore spiraculum videretur, non ultrà Angelorum more vitali hoc spiraculo imbutus homo notaretur, quia caro salaci libidine divinitatem participatam à Divino Spiritu eliminavit, quia carnalis lascivia ex DEI Filiis carnales Filios effecit: *Spiritu quippe DEI fuerant facti Angeli DEI & Filii DEI*: Vide associatam Angelorum profapiæ, mortalem Adæ profapiam; Commentatore Augustino: *Sed declinando ad inferiora, homines dicuntur nomine natura, non gratia.* (i)

(i) *Lib. 5.
de Civit.
c. 23.*

*Caro fecit
perdere
nomen Fi-
liorum
DEI.*

Hanc stragem Filiorum DEI caro intulit mundo quandò conversantem in cœlis cum supernis Spiritibus animam in regionem suam detraxit, quam hodiedum prævalens opprimit exulem & à Domino Spirituum peregrinantem; non enim alia quam terra viventium humano Spiritui, quem DEUS indidit, debetur pro territorio perenniter incolendo: incuria salutis, curiosa caro persuasit Adæ filiis, ut oculos suos statuunt declinare in terram; sumpta de humo terrestris caro, dum Spiritus dominium impugnasset, dum aligeram è cœlis mentem foedissimi buffonis instar, qui virulento halitu suavissimum cœligeni carminis æmulam, qui anhelu rictu philomelam attrahere nititur, ferociter attraxisset, eandem blandiendo, suis incorporat illecebris, infascinando suis lasciviis convertit in carnalem, transformat in carnem; ut jam severò divini nomenclatoris calculò totus homo caro sit, qui antea suppressæ carnis petulantia vivens Spiritus dicebatur. Suffundere verecundia terrestris homo! *erubescere* *Sidon ait mare*, (i) *erubescere* caro venatrix animarum pessima! *erubescere*, ait percutiens Spiritus & deflens in amaritudine cordis mancipatum oppressionis suæ: *& non parturivi, & non*

Pars IV.

*peperi, & non enutrivì juvenes, nec ad incrementum perduxì virgines; confundere & porta ignominiam tuam propudiosa caro! nè bonæ cogitationis sobolem gignerem, spurciis praepe-
divisti; nè bonæ operationis partum ederem, lasciva sterilitate tua obstitisti; nè enutrirer Sancta Sanctorum consuetudine virtutes animi, velut ephæbos regis gloriæ, tuis illecebris restitisti; nè Sponso sanguinum ad delictum, ad incrementum consumata Sanctitatis, virginale gynecæum perducerem, tua libidine in ipso fecunditatis auspicio adolescentiam infascinasti. Erubescere inverecunda materrix ad incomparabilem humanæ posteritatis perniciem à te causatam, à te illatam, quandò de humo sumpta idcirco totum hominem incere sæva temeritate præsumpsisti, quia humanæ mentis Spiritum, non in te concentrari, sed in cœlestibus commorari indoluisti. Quis mihi det degeneri magni parentis filio, cum suspirante, cum prætendente, cum supplicante Elisæo geminum ardentis & flagrantis Eliæ Spiritum nancisci? ut meo desinente, ut hoc carnali exulante, ut carne succumbente ignivomis exæstuantium desideriorum rotis evehar in domum syderum, devehar in cœli pastaphorium, non ultrà ad canosos paludes terrestrium voluptatum, carnalium illecebrarum rediturus. O! si Pater sanctissime tuorum filiorum adolescentior, à te tot distans terræ, marisque tractibus, qui paternæ benedictionis tuæ hæreditatem dissipavi, qui abiens non quidem corpore sed corde, non loco sed mente, ut amisso non accepto à carne pretio miserrimæ furentis Dominæ sævientis concupiscentiæ me ipsum venderem servituti; immundo additus ministerio, cum porcis vivo, dum meis pascor affectibus; meis ancillor cupiditatibus, quarum dum fameo fagenam, fame pereor, filiquas esurio, & ideo famem fameo, esuriem esuriens ad vanam inanitatem anhelor; circumseptus porcino corpore quod prava, quod mea caro est, quid mirum, quod in volutabro luti prostratus hæream, & in limo profundi miserabiliter contabescam? *sed surgam & ibo ad Patrem meum, qui enco-**

*Caro est
sterilis ad
parturi-
endam
prolem
DEI.*

P 2

mialte

(i) *Isa. 23.
v. 4.*

(m) *Serm. 2.* miaſte Chryſologo, *dominici continuatione jejunii defæcatus à carnali pondere, mortis victor evolavit ad cælum*; (m) dimittam porcorum ſtabulum, dimittam lamæ ventrem & uterum, dimittam carnis cœnum & lubricum, & qui paterno in pectore deploror perditus, accedam in paternorum viſcerum receptaculum, ubi avulſus inde filius præ quolibet extraneo recipitur, ut tuto in habitaculo commoretur: *Obſecro ut fiat in me duplex Spiritus tuus*; (n) patrizare ſiquidem cupio, tua in cælum veſtigia imitari, nè mundi concupiſcentia illectus adhæream pavimento terræ, ſed excuſſo carnalium oblectationum onere, cœleſtis indigena, terrena naſeem, cœleſtia requiram; nè ultra caro, quæ corrumpitur aggravet animam, & terrena inhabitatio cogitandum retardet Spiritum ab incolatu ſuo. Verumtamen eſt qui præpediat ſapientem, quæ ſurſum ſunt, non quæ ſuper terram, eſt qui retardet Patris pedeſequum, nè citis aquæ paſſibus ad Paradifi marginem appropinquet; ſtat approximantem prohibiturus, vicinum remoturus, ſtat flammiger Angelus, ut redeuntem ad deſertæ regionis arboretum avertere valeat viatorem; ſed cur amabo à loco voluptatis arceatur per Cherubinum voluptuoſus homo? cur non à ſuo concive cognoſcitur, qui civitatis ſanctæ civis futurus exſpectatur? an fortè rationalis Spiritus horret rationale animal, imo irrationalem feram à ſuo conſortio propulſat? declinat hominem ſcientiarum præſes, elongat à ſe neſcium ſcientificus Cherub, quia *homo cum in honore eſſet, non intellexit*: quis intellectum ſurripuit inſeparabilem ab intellectivi ordinis anima? *Comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* (o) Quis eſt inſipiens? *qui non intelligit in quo malo ſit*, reſpondet Auguſtinus; malum quo etiam nolentes involvimur, cui etiam repudiantes jungimur, cui velut ſacco concludimur, caro eſt, *quia per carnem labitur homo*, expendit commemoratus Antifteſ; (p) hæc eſt iniquitas calcani circumdantis nos, hoc eſt velamentum iniquitatis, quò dum obtegebatur, ſuo abſconditus in latibulo, timuit primigenius homo, eò, quòd

nudus eſſet; nuda velatus carne expavit Spirituum Domino obviare; Evaginatur enſis & quidem flammeus, non ut retundat hominem, ſed ut rejiciat jumentum, non ut reſiſtat Spiritui, cui nunquam prohibetur aditus, ſed ut minaci flamma brutalis caro à Sanctuario innocentie arceatur. Quis mentis oculos ad inſpicendum cœleſtis ſuburbii viridarium retardabit? quis cogitatum de hac amiſſæ hæreditatis præliminari beatitudine remove poterit? quis nè ſuſpiciat interdiceret? quis nè inſpiciat prohibere? excubat ad arcum munitionis neſciam, nullo aut coronatam margine, aut vallò circumſeptam, invigilat flammivomente gladio armatus Cherub: Cur armis utitur adverſus folium quod vento rapitur præpotens Angelus? cur flammeo atque verſatili acinace munitur dextera? ut ficca ſtipula decutiatur pariter & exuratur, *ut intelligamus ultra, tribulationes temporales, eſſe neceſſariam carnis mortificationem*, reſolvit Rabanus: hæc uri indiget & ſecari, nè urat exuratur, nè ſecet, gladiò Spiritus diſſecetur.

Eſt caro effrœnis bellua, eſt laſcivientis mundi primogenita, eſt ſpuria Babylonis hujus filia, cui ore prophetico ab ultrice juſtitia injungitur, ab æterno Legislatore decernitur, à promulgatrice ſapientia evulgatur: *Descende, ſede in pulvere virgo filia Babylonis ſede in terra*; (q) neque virginittis mentio obſiſtit carnis libidini; ut enini Papa Gregorius explicat: *Virgo non incorrupta, ut arbitror dicitur, ſed infæcunda*; (r) hæc ſterileſcens confuſionis porphyrogenita non tantum bona opera non germinat, ſed nè maternæ fecunditatis beneficiò generentur à Spiritu, præpedi, aut ſaltèm, nè hilaris virtutum genitor progerminare Sanctorum operum partus acceleret, ſuis illecebris obviat, ſuis illicitis retardat; hæc eadem inordinatis affectibus immerſa, confuſionis utere egreditur, dum omni regulatæ probitatis ordini adverſatur; cui deſcenſus æquiſſimè præcipitur, quia ſupernis caſtiſſimarum voluptatum delectationibus renuncians, terrenis tantum retributionibus inhiat, & inſtar grunientis porci ad ſordes & quiſquilias anhelat; *jacenti*

Homo per carnem transit in jumentum.

(q) *Iſa. 47. v. 1.*

(r) *Lib. 6. Mor. c. 11. Carnalis libido vocatur virgo obſterilitatem, non ob puritatem.*

Caro immortificata prorsus eſt anhelans ad

voluta-
brum pec-
catorum.

(s) Genes.
3. v. 19.

iacenti in volutabro immundi anima-
lis instar, sedere in terra injungitur,
in pulvere suum ut erigat regale so-
lium, innuitur, ut quæ cœlestia im-
merso sentinis oculò vituperat, in
infima detestandarum sordium collu-
vie vilescat; quam quidem perem-
ptoriam offensi judicis sententiam
tunc jam audire debuit, quando pa-
radisiacò ejecta diversoriò abindè va-
ga & profuga futura super terram:
Pulvis es & in pulverem reverteris;
(s) legunt septuaginta Interpretes:
Terra es & in terram ibis. Infelix
Adæ posteritas carnis oppressa grave-
dine, depressa carnali libidine ad car-
nis opera, immortalitatis humanæ sta-
tum, amisit tunc, quando rejectum
de voluptatis viridario, carnalem ho-
minem cursus mortalitatis absorbuit,
& vivum adhuc in hiantis terræ tu-
mulo in terreno pulvere sepelivit.
O si vel saltè amodo immundum
hujus porci uterum declinarem, hanc
infæcundam mundi filiam fuge-
remus! quam si quis virginem com-
memoratò vaticinantis Isaïæ oraculò
tueatur, subnectam ego cum mora-
lizante Gregorio: *Postquam statum
salutis perdidit, ad confusionis suæ cu-
mulum appellatur, quod fuit.* Sed
nos, qui à fallaci mentis virginis fa-
cie ad porci ventrem descendimus,
hoc ad equi pedes, ut integrum tri-
partitæ lamie monstrum veraciter ab-
solvamus, descendamus. Denuda-
vit hæc ferox bellua turpitudinem
suam in mundi insidiantis fraudibus,
dum revelata facie, quàm mendax
sit in sponsonibus, quàm fallax in
pensionibus suis, demonstrabatur:
discooperuit humerum suum, quan-
dò putridæ carnis opera exhibeban-
tur intuenda; exhibuit spectandum
ventrem suum, quando abominan-
dam suarum sordium voraginem, qui-
bus accumulata caro attrahit transeun-
tes, allicit respicientes, illaqueat sub-
sistentes, trucidat catulos, complecten-
tes aperuit. Nunc ulterius libet descen-
dere, ut revelatis cruribus pedes equi-
nos superbientis angeli, inspiciamus:
Equi nomine cœlò deciduus instar
præcipitari fulguris Satan describitur,
dum irrevocabili Salomonis paradig-
mate asseritur: *Vidi servos in equis*

*gus: Vidi servos peccatorum in equis
ferri, & viros sanctos pedibus hone-
stè ambulare; videréque coram se im-
pios superbientes;* omnis enim, qui
peccat servus est peccati, & more
servorum equitant impii, quando
peccatores terræ præsentis vitæ digni-
tatibus sustolluntur, supremis præla-
turarum guberniis efferuntur; tunc
vero Principes servili gressu ambu-
lant, quando viros virtutum digni-
tate conspicuos & Sanctitatis proce-
ritate excelsos, nullus terrenæ digni-
tatis honor erigit, nulla temporalis
præminentis sublimitas attollit, sed
conjurata calamitatum congeries ad
imum usque humiliationis gradum de-
primit, inter umbras silentii recon-
dit. Nec mirare! tota primorum
gloria robusti quadrupedis innititur
fortitudini, maligni Spiritus incum-
bit potestati. Attende pedes furien-
tis lamie, quibus saltantibus saltat
ambitiosi equitis arrogantia, donec
exsiliensis equi insolentia excutia-
tur equus, iisdem quibus elevaba-
tur pedibus conculcandus, iisdem
quibus sustentabatur ungulis conte-
rendus; de quorum equitum cohor-
te, de numerosa decidentium tur-
ma suò jam testabatur Sæculò re-
gius Propheta: *Dormitaverunt, qui
ascenderunt equos;* (u) quid enim
dormientem citius præstolatur e-
quitem, quàm lapsus decidentis?
Ascendit equum hunc dormitabundus
Pharao, quando suam somnians su-
perbiam ad iteratam toties prodigiosi
Moydis plagam evigilare noluit, do-
nec justus Dominus & justitiam dili-
gens, equum & assessorem ejus deje-
cit in mare; tunc calcatus & contri-
tus ferocientis equi hujus pedibus cœ-
pit evigilare, incepit deplorare, sed
tardis nimium lachrymis furorem la-
niæ, dilaniatus suismet dentibus in-
felix catulus, quibus electum Omni-
potentis DEI populum discerpere,
ipsamque Divinæ Majestatis gloriam
corrodere præsumpsit; nunquam sic
cecidisset, nisi equum hunc ascende-
re decrevisset: hinc suum equo isti
exitium imputant nonnulli equitum,
dum apud sapientem adversus velo-
citer currentem, inaniter exsilien-
tem, amenter ascendentem, profun-
dè corruentem, voce rauca & flebili
lamentantur, quid nobis profuit su-
perbia,

Servus in
equo est
peccator
insidens
diabolo.

(u) Ps. 75.
v. 7.

Qui dor-
mit in hoc
equo deji-
citur, &
una cum
illo in ma-
ri aterna-
rum ama-
ritudi-
num sub-
mersus se-
pelitur.

(t) Eccles.
10. v. 7. *Super terram;* (t) legit Thaumatur-

(x) Sap. 5.
v. 8.

perbia, aut divitiarum jactantia, quid contulit nobis, (x) transierunt omnia illa tanquam umbra, quæ nulla stabilitate figitur, cujus denso velamine lux solis obumbratur; laboravimus in ascendendo, sudavimus in equitando, corruimus in decidendo, contriti sumus in conculcando, experti sumus laborem in acquirendo divitiarum onere, circumdati timore, luximus in possidendo dignitatum munere, dolore pressi in deferendo moriebamur hæredes irridentis fortunæ.

David
mavult
cum Prin-
cipibus ob-
ambulare,
quàm cum
pede su-
perbia e-
quitare.

(y) Ps. 35.
v. 12.

Noluit suum ad præcipitium equitando accelerare, renuit puer Domini inter serviles animos obequitare, maluit se peditatui Principum associare, sicque ad libertatem Filiorum DEI properare; recusavit ascendere, timuit equi recalcitrantis pedibus subjugari, idcirco inter nocturnas lachrymas suspirans postulabat, inter divinos gemitus singultuans supplicabat: *Non veniat mihi pes superbia; (y) quò conculcata est mater mea, & contrita fuit virtus Patris mei, quando ab eodemmet furente & ferociente equo, qui suam sedem ad aquilonem statuit ponere, deducebatur ad vetiti fructus arborem, imò vehebatur velociter, hoc urgente mendacis angeli proloquio: Eritis sicut Dii; sed elevante dejecti à semipede, præcipitati à divinizante superbia mentientis angeli, lapsi sunt in profundum fœdæ mortalitatis; fallax equus ad salutem, dum pedem promissæ Deitatis retrahit immerfus mortalitatis, seducti in scrobem perennaturæ calamitatis cadunt. Vides, quibusnam pedibus progredi, defraudate viator statuisti? equinis: Priusquam enim ad Deitatis carnem ascendere decrevisti, antè jam exterminatorem angelum, qui in veritate non stetit, ascendisti; si requiratur, quare eundem perduellem spiritum equo assimiles? responde cum Augustino hunc equitatum explanante: Quia superbiendo DEUM deseruit & discessit; (z) eliminatus à beatarum mentium consortio, præcipitatus à sancti montis supercilio, tumulatus in æternorum ignium sepulchro, versutus serpens, ut incautos Paradisi incolas perlatam cupidæ ambitionis viam deduceret ad ruinam, obtulit pedem su-*

(z) In Ps.
35.

perbia, quo si ascendere ad arborem scientiæ non præsumpsisset delusus homo, nunquam de paradisi territorio expulsus ad valem lachrymarum descendisset. Describitur in Apocalyptico mysteriorum volumine sub nigri equi schemate delineatus Leviathan, cujus infessor stateram gestat, in manu sua, quia dum se fingunt mali justitia libram tenere, plerumque desipiunt, interpretatur Ticonius: nigredo est genuina tenebrarum principis facies, equi prodens conditionem; novi quidem de venustissima aurei capitis cæsarie de nitidissimis Sponsæ crinibus à prædicante Sponsa decantari: Nigra sicut corvus, (a) legit Ambrosius: crines ejus abietis nigra, ex qua solidissimarum arborum sorte conficiuntur naves Tharsis, quæ fluctibus supernatent mundi, & tutum remigium salutis exhibeant; sunt hujuscemodi capilli capitis omnes numerati, non tantum quia nullus Omniscium latet, qui omnia, qui minima novit, sed etiam, quia bonorum operum pervigil testis, remunerationem gloriæ pro eorum singulis (si tamen nigri sint) donat æterna; denique per Sponsi comas fideles intelligi, docet Gregorius, qui fidem Trinitatis in mente sua fortiter custodiunt; quia quamvis virtutibus in cælum se erigant, semper tamen peccatores se esse cognoscunt. (b) Non hac delictorum confessione nigrescit capillamentum superbientis equi, nescit fateri scelus suum mendax angelus, ignorat eo profunditatis descendere pes superbiæ, qui utique à devio iniquitatis suæ ad viam veritatis recederet, nisi indefinenter apud semetipsum superbis cogitationibus tumeret; qui enim in monte sancto DEI, in medio ignitorum lapidum perfectus ambulavit, sed aquilonis latera, & testamenti montem arroganter ascendere prætendit, & in ipsam tartarei carceris præcipitatus caliginem quidquid gratiosi decoris habuit, irrecuperabiliter perdidit, perenni dispendio amisit: quam tamen jacturam suæ imputari perfidiæ non patitur, sed pro elationis vitio se intollerabiliter percussus lamentatur; ascensum, quem prætenderat justitiæ præmium suæ elationi debitum nuncupat, effrœnem superbiam

Diaboli figura est equus niger cujus infessor stateram gestat.

(a) Cant.
5. v. 11.

(b) In Cap.
5. Cant.

ut libertatem magnanimæ mentis re-
commendat; qui tamen, dum de ju-
dicando homine agitur, quam opti-
ma electorum opera ad mali speciem
inflectere molitur; cūque manife-
sta Sanctitate opus convincitur, in-
tentionem cordis obfuscare nititur, &
quasi bona ex bono animo non prod-
euntia rejicit, quem tamen menda-
cem infallibilis DEI veritas confun-
dit. Nec tamen ideò ad impactam
calumniatori confusionem convictus
erubescit, pugnam cæsus non deserit,
sed quotidianis conflictibus stantes
quotidie in acie Adæ filios invadit;
& qui in beatitudine conditus autho-
ri suo contumax obstitit, hæredita-
rios suæ beatitudinis successores in-
cessanter assilit, pertinaciter repetit,
donec improbitate atterat, quos ha-
tenuis crudelitate contere nequi-
bat.

Hinc Petro Ecclesiarum Principi
dicitur: *Ecce Satanas expetivit vos,*
(c) *Luc. 22. v. 31. Damon*
cribravit collegium
Apostoli-
cum, so-
lum ta-
men Ju-
dam ut sti-
pulam de-
voravit.
Justos in-
sequitur,
non pecca-
tores.
ut cribraret sicut triticum; (c) si Sy-
ro fidimus expetivit, juxta Tertul-
liani versionem postulavit, Cajetano
Commentatore depoposcit; humilia-
vit se nequiter deprecando, velut u-
num totius ævi sui negotium ut im-
petraret, urgenter concupivit, & qui
nuper zizania seminato commiscuit
tritico, nunc evolantes in perditio-
nem paleas excutere affectat; sed nisi
unam, quæ sua sui laboris merces fo-
ret, non invenit; ut enim explanat
Carthusianus, Satanas expetivit, ut
cribraret tentationis impulsu: *Cri-*
brantur enim in cribro, in quo palea
remanet, farina transit, sic Judas
ut furfur remansit diabolo ad tormen-
ta, Apostoli autem transierunt ad glo-
riam; Illud adverte inveteratæ astu-
tix argumentum, JESU Discipulos,
non mundi genios, Veritatis pedisse-
quos, non vanitatis catalogos inse-
quitur cribrandos; delicatiori ambit
impinguari & saginari pabulo, non
scænum quod cras in clibanum mit-
tendum prospicit, sed triticum esu-
rit, non illis, ut assequatur, invigi-
lat, non illi anhelis faucibus insidia-
tur edulio, non eorum anxius vena-
tur animas, quorum carnes Rex As-
syrius in olla succendit, ut loquitur
Hieronymus: esca ejus secundum Ha-
bacuk extenta sunt, Job subvertere
cupit, & devorato Juda ad cribran-

dos Apostolos expetit potestatem. (d)
Quid faciet cum terreno pulvere, qua
feritate prosterne inermes aciei Chri-
stianæ milites, qui tantum validissi-
mos studet invadere heroes? Super-
bam hanc præsumptuosi Spiritus au-
daciam, dum audio, tantam suæ te-
meritatis malitiam dum considero,
immensa præcipitatus formidine in
profundum imæ pusillanimitatis cor-
ruo, vix non contremiscentis diffi-
dentix oppressus & concussus fragili-
tate succumbo; sed novi quod pari-
ter malignantis adversarii insolentiam
pietas conditoris reprimat, nè tan-
tum prævalens noceat, quantum fe-
rire misellos Adæ filios affectat; qua
namque ratione pro libitu rationales
animas deglutire potuit, cui vel bru-
ta invadere animalia non licuit, sed
ut ab obsesso ejectus homine, immun-
dum porcorum gregem assilire indul-
geatur, à Creatore omnium expeti-
vit, *si ejicis nos, mitte nos in gregem*
porcorum. (e) Quam limitatæ pote-
statis licentiam considerans moralis
Papa, subtiliter concludit: *Quando*
ergo iste sua sponte nocere, factis ad
DEI imaginem hominibus audeat, de
quo nimirum constat, quod non jus-
sus, contingere nec porcos præsumat;
(f) Directrix autem Providentia per-
duelli angelo omnigenas tentationum
machinas adversus homines erigere
indulget, sic tamen ut indulgendo
servet, retineat permittendo, quod
Doctor Gentium patenter insinuat,
dum suis scribens Corinthiis, eosdem
ad confligendum animat, ad collu-
ctandum armat: *Fidelis DEUS, qui*
non patietur vos tentari supra id quod
potestis, sed faciet cum tentatione pro-
ventum, ut possitis sustinere. (g) Hinc
illi coronatus Psalter supplicat: *Pro-*
ba me Domine DEUS & tenta me; (h)
probari prius flagitat, priusquam eum
tentanti adversario ad concertandum
tradat; probatus tentatori succumbe-
re non metuit, quem eadem omni-
potentis dextera, quæ impugnandum
tradit, nè expugnetur, protegit ac
defendit. Hòc suò doctus experi-
mentò fallax & mendax spiritus, in
creaturam desævire nititur, ut Crea-
tori impingat calumniam, qui eam,
nè succumbat, nutantem erigit, nè
defraudata pereat, illuminat & tue-
tur.

(d) *AdEu-*
stoch. de
Custodia
Virginit.

(e) *Matth.*
8. v. 81.

(f) *Lib.*
32. Mor.
c. 13.

(g) *1. Cor.*
10. v. 13.

(h) *Psal.*
25.

Torquebat

Torquebat in patiente filio fre-
mens & furens homicida ab initio
compatentem genitorem, qui DEI
Filio supplicabundus ut medico, hanc
gemebundam adgeniculatus deposuit
quærimoniam: *Domine miserere filio
meo, quia lunaticus est & male pati-*
(i) *Matth. 17. v. 14.* Negat Hieronymus cum
Chrysostomo lunari morbo laborâsse,
sed vaferrimo seducentis diaboli
stratagemate persuadebatur desolatus
Pater, ut aliis pariter suaderet, non
dæmonis ferociam, sed influentis Lu-
næ violentiam in morbo prævalere;
observans hujus benefici luminaris
tempora nequam Spiritus hanc nobi-
lem creaturam infamare cupiebat,
Commentatore Doctore maximo, Il-
lustri Dalmata: *Ut in Creatorem bla-*
sphemia redundarent; illudit homini
ut detrahat Creatori; vexat misellum
juvenem, corpus lunaribus affilit in-
crementis, ut Luna autrice id prove-

Dæmonia-
cus, Luna-
ticus dici-
tur arte
Diaboli, ut
Creatori
maledica-
tur.

nire crederetur; illius ingentis mise-
riæ, quam furor diabolicus in dæmo-
niaco excitavit, quodque suæ fuit
opus malitiæ, hoc tribuit calumnia-
tor pessimus naturæ, *ut dum Luna
mali causa videretur, ejus creator ca-*
lumnia poneretur, subdit Euthymius;
ut discat exinde ambitiosus homo,
non sibi sui criminis iniquitatem ap-
propriare, sed non præpedienti DEO
execrabiliter imputare. Est quippè
Commentatore Hieronymo instar lu-
natici, qui per horarum momenta,
crescit in vitiis & decrescit; quem
sua ferox concupiscentia in ignem il-
lum projicit, quò adulterantium cor-
da succenduntur; nunc aquis illis im-
mergitur, quæ non valent exstingue-
re charitatem. Hac fera rabie tri-
forme monstrum unius coadunatæ
lamiæ suos perimit catulos suos quos
parturit, crudeliter interficit
clientes.

GHIMEL.

Lactaverunt catulos suos.

SERMO OCTAVUS.

*Judei olim neglexerunt sibi subditos sanâ doctrinâ imbuerè,
quod hodiedum præstant hæretici docentes perversa.*

Genuinam calumniantis Judæi
expresserat allegoriam, illu-
minatus Eliphaz Themani-
tes, dum dicebat: *Vidi stul-*
tum firma radice, cujus obstinatum
expressurus perfidiam hæreditaria ini-
quitate stabilem subjunxit: *Longè fient*
filii ejus à salute; (a) undè & ejus
gloriæ maledixisse se statim adstruit,
quia eundem eò ampliùs in futuro
damnandum viderat, quò hic subli-
miùs, se sublevantem considerabat.
Quis enim stultiùs firma radice figi-
tur, quàm qui totis affectibus in ter-
renorum ambitione solidatur? elon-
gantur illius filii à salutis semita, quæ
angusta est, dum operantis merita,
aut in flore principii decidunt, aut
approximante maturitatis tempore
marcescunt: quem exitum insanien-
tis dementiæ sapiens prudenter præ-
viderat, dum hujuscemodi mundi fa-
tuis prædicebat: *Fructus illorum in-*
utiles & acerbi ad manducandum, &

(a) *Job. 5.*
v. 4.

Stultus
radicatur
firmiter,
quando
humana
mens ter-
ra affigi-
tur.

ad nihilum apti; (b) inutilitatem su-
gillat in operibus, in pœnis acerbi-
tatem, & veluti adæquatam infructu-
osæ sterilitatis allegaturus causam,
confestim subjungit: *& conterentur*
in porta, nec aliam intellige ab illa,
quæ solis prudentibus non fatuis ani-
mabus referatur, de qua Sponsus il-
las recipiens, & istas non agnoscens
alibi inquiebat: *Ego sum ostium, per*
me si quis introierit salvabitur; (c) in hac opprimitur omnis malitia quia
est bonitas, in hoc conteritur os
mentiens, quod occidit animam, quia
est veritas. Hanc delirantis stulti fa-
ciem inspiciens Gregorius, eandem
agnovit illicò & agnitam delineavit:
Stultus quippe Judæorum populus ex-
stitit, quia ipsam in carne præsen-
tiam æternæ Sapientie sprevit; (d) Divinus Conditor nostra propter nos
angustiatus in carne Parentes habere
voluit, ipse omnium parens Creator
singulorum, & mox ut filius fabri à
Pharisæis

(b) *Sap. 4.*
v. 5.

(c) *Joan.*
10. v. 9.

(d) *Lib. 6.*
Mor. c. 1.
Judæo-
rum popu-
lus fuit

*stultus fir-
ma radice,
quando
Christum
contem-
psit.*

Pharisæis contemnitur, ab Hebræis rejicitur, à Legisperitis inter Doctores assidens refutatur; redarguebat sanantem languidus, blasphemabat absolventem reus & indigus, arrogans Pharisæus ignarum condemnat scrutatorem cordium; sed iste malignantium superaturus calumnias, Divinitatis suæ potentiam operum attestatione vulgavit, dum dissipatorum corporum artus ad pristinam integritatem restrinxit, dum dissoluta paralyfi membra, ad nuperam sanitatem reduxit, dum velociori nutu mortuos ad vitam suscitavit, quàm homo dormientem de somno excitare consuevit, quem tamen curantem & sanantem, juvantem & resuscitantem Judæa cum Scribis & Doctoribus suis despexerat in cordibus suis. Verùm incarnata Patris Sapientia illuminabat oculos cæcorum, solidabat pedes claudorum, illucescebat ut mundi lux, redarguebat liberè, loquebatur in publico verè, præstabat ut DEUS, tolerabat ut homo, patiebatur ut Pater, arguebat ut Judex, docebat ut Magister. Interea viperina Synagogæ progenies, quæ matris uterum dirupit & genitrici mortem intulit, quando incarnato DEI Filio vitam abstulit, prædicantem objurgat, instrucentem refutat, exhortantem declinat, & quasi non sufficeret contemptus ad injuriam, gulæ deditum, jejunii adversarium, convivarum socium evulgabat; & quia prima iniquitatis est proprietas odisse Sanctitatem, cujus innocentem morum integritatem condemnare non poterant, eandem clam mendaciis dilacerare, eandem palàm vituperare, contenderunt; stupenda prodigiorum opera, quæ negare non poterant magicis artibus attribuire non horrebant; quærebat Judæus in portento flagitium, investigabat in bonitate malitiam, & amator criminis ipsam de crimine accusabat Sanctitatem; sed zelosus amator animarum operari non destitit, quantumvis judaica incredulitas rejiceret operantem, negligenter docentem; versabatur in terra Genezaret nolens Judæam incolere, ut immaturo furori cederet volentium præproprio interitu Vitam eliminare; & livor insidiatricis invidiæ Legisperitos expulit Solymâ,

Pars IV.

quantumvis longi itineris distaret intervallò: *Tunc accedunt ad eum Jerosolymis Scribæ & Pharisei.* Expendit accuratiori indagine notabilem innominati temporis circumstantiam Chrysostomus, ut latitantem eruat malitiam confederatæ iniquitatis: *Tunc: quando scilicet innumera signa operatus est, quando tactu solummodo fimbrie multos curavit agrotos; quando copiosis coruscans miraculis loquebatur oracula, operabatur prodigia, agrotantia sanabat corpora, redanimabat cadavera, evacuabat monumenta, tunc lustrata in aciem Judæorum malitia, cavillabat virtutem divinorum operum, quam vestiens humanitas occultabat; despexit Agnum tollentem peccata mundi luprorum rabies ovinam mentiens innocentiam, quæ suum ubi non poterat dilaniare pastorem, tentabat profanare; & quidem tunc, quando missum se ad domûs Israël salutem, ad oves perditas Hebræi germinis salvandas palàm profitebatur; tunc, quando piissima Sanctissimi Redemptoris misericordia reos à suis suorum peccatorum vinculis copiosius eximebat, tunc, quando se non tantum Judæorum, sed etiam gentium DEUM ostensurus obstupescenda edidit signa Divinæ Majestatis, indicia manifestissima Deitatis, tunc conjurata Scribarum Pharisæorumque perfidia, confundendæ insidiabatur veritati; undè concludit Os aureum: *Propterea enim Evangelista notavit tempus, ut magnam eorum malitiam ostenderet.* (e) Attulerat supplicabundus Pater filium habentem Spiritum surdum & mutum, ut tam verbi prædicationem audire prohiberet, & voce libera confessionem DEI hominis profiteri præpediret; ad primum Salvatoris imperium fugatur perduellis angelus, solvuntur linguæ vincula, auditus incolumis redditur, cœlesti Medico applauditur, & fremebunda exultationis vox repercutitur: nunquam aparuit sic in Israël; exhorruit ad unisonam conclamantis turbæ vocem Scribarum Pharisæorumque perfidia, qui audientes eum præponi omnibus Judæorum prædecessoribus, dolentes eum totius Israël Sanctuario præferri, Patriarcharum cuneo, & Prophetarum agmini anteponi, reclamabant insana*

Tunc impetebatur à Pharisæis, quando maxima patrabat miracula.

(e) S. Joann. Chrysost. hom. 52.

vocife-

(f) Luc.
11. v. 15.

vociferatione: *In Beelzebub Principe demoniorum, ejicit demonia*; (f) Si consulas Theophylactum & Euthymium, immundissimi Spiritus fuisse vocabulum comperies; hinc vertitur: *Jupiter stercorum*; hoc appellatur nomine Virginis filius. Quid poterat impudentius, quidve detestabilius ab ipso mendaciorum patre excogitari? sed noluit, ut potuit, suas vindicare injurias Magister mansuetudinis, & Doctor humilitatis, ut discant Discipuli in calumniis gloriari, cum mereantur Magistrum imitari, suisque æumnis quodammodo adæquari. Exultant turbæ, lætatur pater, & libertate donatus lætabundus Patris filius suum adorat liberatorem; deplorat dæmon amissum pacificæ possessionis incolatum, sed amplius, sed indignius furit & fremit Pharisæus, consueta blasphemantis linguæ insolentia, ponit in cælum os suum, ut evomat venenum aspidum, quod erat sub labiis suis; ignari vel magis impii Legisperiti, si saltē ab Ægyptis idololatriis, à Pharaonis magis didicissent agnoscere veritatem; stupebant illi ad visa Thaumaturgi Moyſis miracula, & convicti de sua falsitate, suffragaturi unanimi calculo veritati acclamabant:

(g) Exodi
3. v. 19.
*Spiritus Sanctus est
digitus DEI, & Filius est
brachium Patris.*

Digitus DEI est hic. (g) Est explanante Hieronymo digitus DEI: Sanctus Spiritus, sed brachium & manus, est DEI Filius; hæc Patris Dextera in hoc eodem digito ejece- rat dæmonia, & amatores primarum cathedrarum; Rabbinii Solymæ negant, quod asserunt, & confitentur malefici, dum vident ad primum extentæ virgæ finem cyniphes procreari; ad minutissimæ bestiolæ præsentiam fatetur idololatra Deitatem, quam negat Scriba perfidus, Legisperitus rabula, dum cernit tenebrarum principem ad unum præcipientis JESU verbum profligari. Quis non sperasset Judæum à Judæis exaltandum? quis cogitasset illum ab istis tot calumniis obscurandum, tot insidiis invadendum, tot opprobriis maledicendum? Sed æquum est, Davidis Filium, quem suus sanctus progenitor nuncupat Dominum, Davidem honorare, Davidem, si licet dicere, æmulari. Exprobrabat vir spurius, in procera corporis mole confusus, agminibus Israël, quorum ignavus timor erat provocan-

tis applausus, donec magnanimus pulso, filius Isai ad locum certaminis festinans superbientis Philistæi superbiam exploraret; Inquiret promissum à Rege præmium victori, intrepidum ostentat animum configendi, & animatur ab exercituum Domino ad duellum, volabat affectu ad campum, sed exspectabat offerentis aut præcipientis indultum; sed frater Eliab videns conflictus amore flagrantem, timensque Lyrani testimonio: *Nè fatuitate juvenili exponeret se periculo*; refrœnat existimatum gloriæ stimulum, quod erat urgentis providentiæ incitamentum; quantumvis invidi livoris argumentum Chrysostomus suspicetur; sed qui certamen adoriri in corde suo statuit, exasperatam fratrum æmulationem prudenter declinavit, & quem fraterna severitas à Martiali campo studuit elongare, illius intrepidum pectus, Heroicumque animum nonnulli aulicorum afflicto Regi detegunt, adolescentis fiduciam annuntiant, utque regali sistatur solio, procurant. Miratur & deprædicat supremum ordi- nantis providentiæ directorium Chrysostomus sugillans, fraternæ difficultatis aut diffidentiam, aut invidentiam, & peregrinari in aulis principum (ubi plerumque cujusvis aulici ambitio sibi ardentem arrogat, quod alteri profuturum sperat) recommendationem laudat: *Fratres zelantur, extranei introducunt ad Regem.* (h) Ecce secundus Adam spurium alienigenam: si fas est dicere, si licet hoc intitulare agnomine rebellem angelum: eliminat è campo, dum humani corporis hospitium jubens deferere, compellit ad inferorum regiam, ad tenebrarum provinciam remeare; cujus victoriam allophyli deprædicant, gentes super Heroa totius Israël facinora exaltant; quam tamen æternatura laude dignissimam malignorum Spirituum stragem, fratres ut magicæ artis præstigium evulgant, ut dæmoniorum Principis trophæum publicant & profanant: Nec tantò contenti improperiò, vitam illius nituntur diffamare, & cujus divinum opus mediante Sancto Spiritu per Filium ut brachium æterni Patris confectum & consummatum est, impostura terribili perstringunt. Irradiabat aliquando in prima

David à fratribus prohibetur, ab extraneis inducitur ad Regem: sic Christus laudatur ab alienigenis, vituperatur à Judæis.

(h) In Ps.
50.

ma orbis basilica, velut in sphæra activitatis suæ Sol Justitiæ, redarguebat stolidam Judæorum arrogantiam, qui filiatione Patris Abrahæ gloriabantur, ex quo caro originem traxerat, sed vita totaliter dissentiebat, obsequentissimosque diaboli filios esse convincebat; cūque illos ex DEO non esse argueret, quia verba DEI recusarunt audire, frementes ægri in medicum, dum arteriæ pulsus tangeret ac morbi speciem declararet, Sacrilego ore terribilem blasphemiam evomere præsumpserunt: *Samaritanus es tu, & demonium habes;* (i)

(i) *Joan.*
8. v. 48.
Samaritani negabant futuram vitam quam Christus profitebatur.

(l) *Tom. 20.*
in Joan.

Samaritanorum erroribus obvolvunt DEI Filium, qui nunquam illorum more Sæculorum futuritionem denegavit, nec unquam animarum immortalitatem impugnavit; sed bonos in resurrectionem vitæ processuros, malos in resurrectionem iudicii declinatos evulgavit, qui credentes in se vitam æternam acquisituros spondit; sed forsitan velut improperantes illi, hoc dicunt, dum quæ sentiunt ipsi, non docet? Interpretatur fallaciam malignantium doctus Origenes. (l)

Est usitata malevolæ iniquitatis fallacia, exosi laudes adversarii non intelligere, consiliorum suorum sapientiam non percipere, occulta profundioris ingenii paradigmata negligere, ex omnibus contrariam oppositi sensus ignorantiam extorquere. Ingreditur regale cubiculum, suæ infestam crudelitati reginam deprecaturus, sed serò nimium infortunatus Aman approximabat nonnihil adgeniculato poplite connubiali thalamo, eique incumbebat pro vita periclitante supplicaturus, quem redux ex arboreto Assuerus severiori vultu conspiciens, attentatæ redarguit oppressiois: *Etiam reginam vult opprimere me præsentem in domo mea.* (m)

(m) *Esth.*
7. v. 8.

Legi allegoricam Commentatricis Glossæ interjectionem: deprecatio Aman oppressio dicitur, quia in die iudicii oppressio, qua humiles opprimebat ipsi imputabitur; tunc iniquorum supplicatio tunc reproborum oratio erit offensi iudicis irritatio illi conformiter coronati Psaltis vaticinio: *cum iudicatur, exeat condemnatus, & oratio ejus fiat in peccatum;* (n)

(n) *Psal. 108.*
v. 7.

Sed aliam moralitatem subministrat illud. *Pars IV.*

stris Athanasius: videbat Aman plangente oculo exulceratum irati Regis animum, in turbulenta facie fulgurantem, sperabat in præpotentis Reginæ Clementiam, quam consequendæ remissionis gratia lunato poplite venerabatur, sed intrans in conclave exasperatus Princeps violatorem regalis thalami suspicabatur: *Rex cum ingressus videret Aman genua Reginæ contingere, suspicatur, quod id turpitudinis causâ faceret, jussit eum in ligno suspendi;* (o) exasperatus Assueri animus in vultu supplici conspexit faciem adulteri, & gemebunda singultuantis rei suspiria, esse provocantis linguæ illicia suspicabatur.

Aman putatur Reginam oppressurus, dum ei pro se supplicat.

(o) *S. Ath. in Synops.*

Invidiosa Judæorum rabies, suis infestum vitiis Redemptorem Samaritanum nuncupat; insigne prorsus improprium! quod concinnabat dolosa protervitas, judicans idcirco Samaritanorum contubernio aggregandum, quia in parabolis Samaritanos laudavit & extulit miraculis, ut autumat Albertus magnus; Intollerbilem connectunt blasphemiam calumniæ, quam detestabili convitio eos pronuntiâsse opinatur Adamantius propter ejusce sermones transcendentis capacitatem humanam; est siquidem testimoniô Doctoris Angelici, familiaris rudium consuetudo, illius cum dictis opera tanquam deliramenta maligni spiritûs reputare, à quo inaudita hætenus audiunt quæ captum suæ exilitatis superant vel excedunt. Sed qui constitutus Rex à DEO Patre fuerat super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus, dissimulabat fræneticos furores, dulcissima verborum mansuetudine respondens ad injurias, conticescens ad contumelias, eludens salutari silentio mendacia, signis prodigiorum fallaciam refellens; infert pro singulis JESU Discipulis universalem regulam morales Papa: *Imitatione Dei gloriosius est injuriam tacendo fugere, quam respondendo superare;* (p) fugit ille, & suo quem apprehendit exitu de templo, supremam fugandorum Hebræorum adumbrabat proscriptionem; effugit manus lapidibus plenas, ut se à lapideis tumultuantium cordibus segregaret, plus saxeam obstinatarum mentium duritiem, quam jaciendorum lapidum declinans assultum;

Gloriosius est tacendo injuriam fugere, quam vincere respondendo.

(p) *S. Greg. hom. 18. in Evang.*

assultum; qui enim inter asperos deserti lapides placidus residebat, victoriosus triumphabat, expellebatur à Judæorum cordibus, ubi morari exoptabat, operari salutem flagitabat, de lapidibus his filios Abrahæ exstruere satagebat.

Egreditur & in egressu suo novum aggreditur prodigium, novis calumniis denigrandum; cæcutiebat & quidem contra naturæ regulam, ut asserit Chrysostomus: *Sinè oculis creatus erat*: (q) Celidonius vir Apostolicus, cujus calamitatem contemplatus fixis respexit oculis, & quia se mundi lucem nominaverat, dicta sua suo confirmaturus opere, in terram expuit, conficiensque ex sputo lutum, hoc celeberrimò oculorum collyriò cæcutientis oculos linivit, linitum ablegat ad piscinam Siloë, qui abiit nihil hæsitans, sed cæptæ pietatis expectans complementum, incunctanter paruit medico imperanti; nec mirare dum DEUM hominem, qui primum plasmavit progenitorem hominum audis in terram expuisse, limum ex sputo confecisse, exoculato superlinisse! Eundem se ostendere DEUM voluit tunc, quando à Judæo dæmonium habere incusatur, qui corpus hominis è limo instar coagulantis figuli fabricavit: *Antiquam plasmationem, & manum DEI ostendens*, subjungit Irenæus. (r) Videres nî cæcutiret oculus cordis tui, videres Pharisæe in luto divini oris salivâ conglutinato Divinitatem conjunctam humanitati, videres coævum Patri Filium à Patre procedentem, humanæ fragilitatis pulveri unitum, quo sinè cæcutiens post primum vetitæ arboris aspectum Adæ posteritas non potuit illuminari; ecce! qui vitam solò restituebat imperiò clamore Lazarum resuscitans, qui exanimatam plangentis Archi-Synagogi filiam contactu omnipotentis dexteræ redanimavit, qui emissa virtute per vestimenti oram laborantem fluxu sanguinis hemerrhoissam corroboravit, qui paralyticum grabbatò oneratum in domum suam regredi ordinavit; ille ungit benigna manu vacuos oculorum loculos, & lucis beneficio privatum recreat, illuminat ignarum lucis spectatorem, *plus enim videt, quam Jesus tangit*; (exarat Ambrosius) (s)

quod famulatur ad excæcandum, suo servit Creatori ad illuminandum, & quod liniente hominis dextera obturat videntis palpebram, nè videat pupilla, hoc ipsum applicante Omnipotentis DEI digito, natura quantumvis repugnante illuminat cæcutientem, orbatum oculis geminò illustrat oculò, & cæcitatæ suffragium fit accurati visûs instrumentum; figuntur oculi in exoculata facie, utque in lutum sanativa virtus transeat, facerrimi oris impenditur saliva, ut sacræ illius carnis (Cyrillo Commentatore) particeps effectus, discat & doceat, quàm salutare mentis collyrium, quàm infallibile morborum pharmacum, quàm validum totius hominis sit remedium caro Christi; Redit intereà de Siloë natatoria redus sed oculatus, sed illustratus, Magistri Veritatis Discipulus, testimonium perhibiturus veritati; & quia aperti oculi vultum mutârunt hominis nuper exoculati, oritur inter attonitos inquisitores disceptatio individualis de identitate personali, eundem, qui mendicabat ad templi januam adstruebant aliqui, sed alii negabant; asseverabant illi, sed resistebant isti, facilius sibi persuadentes duos inter se simillimos reperiri, quàm cæcum à nativitate oculis illustrari. Verumtamen hæc ipsa dubitantium controversia revelat absconditam Judæorum malitiam; negant eorum plures hunc modò videntem cæcutiisse, negant eum, qui nuper cæcus ad ostium templi confederat, nunc videre; alium à cæco videntem adstruunt, alium asserunt exoculatum à vidente; hoc quippè invidentis superbiæ indicium, hoc est superbientis invidiæ argumentum, aliorum gloriam negando tollere, aut si auferre nequeat, eandem obfuscare; fulgebant & clangebant accumulata DEI hominis miracula, corruscabant per vastam Judææ regionem prodigia Redemptoris, quæ aut negare satagebat Judæorum perfidia, aut saltém quærebat obscurare; hinc orbatus nuper oculis ad Pharisæorum ducitur subsellium, comparet interrogandus in celeberrimo Synedrii Concilio, cui dum respondere præcipitur, im- perterritus animò, non cespitante sed declamante lingua enuntiat constanti eloquio,

*Limo lini-
untur ocu-
li ut osten-
datur
quod sit
factus
particeps
carnis di-
vine.*

*Cæcus à
Christo il-
luminatus
propugnat
Benefacto-
rem suum,
ut doceat*

*Dum Chri-
stus à Ju-
dæo voca-
tur dæmo-
niacus,
tunc osten-
dit se esse
DEUM.
(r) Lib. 5.
c. 15.*

*(s) Epist.
75. Lib. 9.*

*nos grati-
tudinem.*

eloquio, quod sentiebat; auscultat exacerbata renitentium invidia & consternatur; audit ferox superbia, & amplius inflatur; quæstionem iterant infima negationis fundamenta excogitant, cæci parentes advocant, super illuminatione filii examinant; sed testes pavidī, hunc suum esse filium confitentur, eum à nativitate cæcutivisse profitentur, sed scaturiginem hujus vicissitudinis in filium refundunt; qui jussus dare DEO gloriam, glorificavit Omnipotentis dexteram; & quem Sacrilega iniquorum Judicum perfidia peccatorem impudentissimè nuncupavit: *Nos scimus, quia hic homo peccator est*, hunc gratus Patrono Cliens magnificare contendit. Invitat Chrysostomus ad judiciale spectaculum, in quo exagritabatur pietas, impii Judices ad disceptandum effrœnabantur, *cum magnus Athleta certaret, DEUS certamini præsideret*; (t) sed & in subselliis confederata corruptorum Legis peritorum malitia, stat inter iniquissimos Judices sublimis innocentia, impugnat fœdifraga pharisaicæ temeritatis perfidia miraculi veritatem, propugnat bene conscia veridici adolescentis prudentia prodigiosum Salvatorem, contempta apud cogitationes divitum lampas refulget, utrôque splendens oculô ad publicam convictæ perversitatis confusionem; clarissima resplendet innocentia licet vestitu lacero provisa, elucescit viri pauperis sapientia, quæ ad sustentationem emaciati corporis non erubescat mendicare, cogitur cedere fastuosum superbientium magistrorum collegium despecto juveni, exoculato nuper pauperi succumbit condensata Phariseorum nequitia; non prævalente attestantis potentia, sed triumphante innocentia confitentis.

*Moyse in-
opes defen-
dit filios
Madian.*

Sic gloriosus Moyse dum fugiens elongat mansurus in solitudine, ejectos à pastoribus septem filios Sacerdotis Madian, quæ adaquatum venerant gregem sui Patris intrepido corde protegit, resistentium pastorum cuneum audacter affilit, fortiter rejicit, non aliâ instructus ad impugnandum & expugnandum galeâ vel loricâ, quàm robustissimô charitatis zelô confortatus, quæ nunquam otiosa, ubique occasionem reperit in du-

biis consulendi, in arduis eruendi, in asperis consolandi, in præliis adjuvandi; non timet multitudinem, quæ multa aquarum voragine non terretur. Sic innocens Susanna, dum consono vociferantis populi clamore condemnatur, dum trepidante gressu ad imminens supplicium stimulatur, dum nullâ succurrentis creaturæ fiducia roboratur, dum soli desolatorum consolatori DEO dimittitur protegen-da, videt repentè accelerantem, legatione Numinis fungentem, auctoritate Judices discernentem, innocuam sacri pudoris victimam, ferocien-tis vulgi manibus eripientem, fœdifragos accusatores, adulterinos judicandi Israël præfides, condemnan-tem: *Daniel supplicium Susanna spectaturus advenerat, & quam populus damnavit, unus absolvit*, scribit Ambrosius. (u) Sic unus præ tot Soly-meis proceribus, solus præ plurimis judicialis subsellii assessoribus, pro accusata DEI hominis innocentia perorat, & peccatorem esse hoc indissolubili refutat argumento: *Nisi esset hic à DEO, non poterat facere quidquam.* Hic libet Scribarum ac Legis-peritorum motivum explorare, amplissimi hujus Senatûs fundamentalem investigare rationem, cur illum, qui solo solius luti cataplasmate linebatur, qui nunquam habitis illuminandis oculis ad fontem Siloë ablegabatur, qui redux à salutare profluvio non visa hætenus intuebatur, tam urgeter examinant, tam circumstantialiter interrogant, tam anxie angariant, tam urgeter sollicitant, tam turpiter condemnant? imò cur medicum calumniantur beneficum? cur arguunt operatricem misericordiam? cur nam tam insolenter DEUM hominem rejiciunt ad cætum peccatorum? Respondet palliata iniquitas obgan-nientium hypocritarum (ô stolidam barbariem! ô diram ingratitudinem!) totus argumentorum cardo, omne calumniarum firmamentum huic innititur ratiocinio insanientium bel-luarum: *Non est hic homo à DEO qui Sabbatum non custodit*; (x) Divinus Legifer de violata Lege arguitur, quæ tamen toties à constitutis Divinæ Legis defensoribus profanabatur, aut saltem intorquebatur, & sæpè sæpius in illa ipsis à Sa-

*Quam po-
pulus con-
demnat,
hanc uni-
cus Daniel
absolvit
Susannam
innocen-
tem.*

(u) *Lib. 2.
de Virgi-
nibus.*

(x) *Joan.
9. v. 16.*

cerdotibus, ab ipsis Pontificibus dispensabatur.

David comedit panes sanctificatos sine transgressione Legis, quia constringebatur necessitate famis.

Esuriebat suis cum asseclis itinerans David, lassum à via molestior fames affligerat, & domum summi Sacerdotis invisere persuadebat, ut ibi refocillaretur abundantius, convivaretur tutius, securius absconderetur; deficiebant in domo Abimelech panes laici, nec alios postulanti impertire poterat, quam sanctificatos, quibus vesci solis licebat Sacerdotibus, qua non obstante Divini Legislatoris Legge, David vir secundum cor DEI, grandi necessitate pressus non dubitavit sacerdotali pane confortari sine censura zelantium Judæorum; quam tamen DEI Filius non finitur evitare, qui Sabbatho cæcutientem voluit illuminare; sed manifestiori refutatur instantiâ. Inane vociferantis invidiæ argumentum! sacrificabantur victimæ à Sacerdotibus immolabantur agni cum virulis, scindebantur & findebantur ligna, accendebatur rogos, nutriebatur ignis, instruebatur focus, quæ quidem interdicebantur ut opera, quæ nuncupantur servilia, in templi tamen ministerium concedebantur exerceri, in pietatis suffragium indulgebatur similibus egentibus subvenire; infer Theologe: si igitur in templi servitium laudabile, si in utilitatem egentis proximi est commendabile, cum legis tabulis dispensare, vel verius genuinam legalis obligationis circumstantiam prudenter interpretari, cur increpatur collati visus beneficium in Sabbato collatum? miraris Judæe illuminari in corporis oculis, calumniaris violari Legem in Sabbato, quam tamen non observandam indicas in templis manu factis, quasi non esset pretiosius, quod animatum est templum Sancti Spiritus, quasi non esset convenientius, quasi non foret templi Domino gratus perire aliquid de caeremoniarum observantia, quam subtrahi misericordiam misero, opem inopi, auxilium egentii. Ancilletur homini Sabbathum, non Sabbatho famuletur homo, nam propter hominem factum est Sabbathum, non Sabbathi gratiâ homo conditus fuerat, aut creatus; colenda quies Sabbathi, in hominis emolumentum est instituta; Si ergo quies ista emolumento hominis officit, quis asserit

esse ulterius quiescendum. Quisnam inficiabitur in beneficium infirmi hominis esse collaborandum? Sed invidentis odii est labium quod loquitur, non zelatoris officium, quod prodigiorum Domino, oculis orbatum illustranti, adversatur; alioquin nunquam garriret delirans Phariseus, non esse hunc missum à DEO nuntium, esse violatorem Sabbathi, esse sanctissimarum Legum prophanatorem; de quo immundus cogitur Spiritus ex humano, quod obsidebat corpore, hanc vocem laudis articulare, dum operabatur omnipotens prodigia, dum accumulabantur pressorum & afflictorum subsidia: Scio, qui sis Sanctus DEI; (y) quem confitetur mendax angelus DEI Sanctum, hunc impudentis Judæi lingua mentitur templi profanatorem, legis violatorem; Saulis ingratitude sequitur, dum calumniatur incircumcisis labiis benefactricem sapientiam, illuminatricem omnipotentiam, operatricem salutis in Sabbatho Deitatem.

Comminabatur universale totius Regni exitium vir spurcius aspectu terrificus Goliath, nec erat de numero Israelitarum agminum exercitu, qui insistenti resisteret, qui exprobranti responderet; unum Davidem si excipias: qui neglecto regalis armamentarii apparatu, illum fundâ & lapide prostravit, quem cælestis militia occultis assultibus præcipitavit. Imminabat periclitanti Principis vitæ ferilis interitus à malo spiritu violenter invadente, desertamque à gratia, deplorandi Regis animam occupante, non erat antidotum veneno, nec pharmacum morbo, sola Davidis cythara fugabat violentum incolam, sublevabat oppressum afflicti Regis animum, & cruciatum profligabat; quo non obstante beneficio, imò quo stante mysterio extendit ager manum adversus medicum, ejaculatur lanceam in salutiferum Psalterem, & cytharedum nititur interimere, quantumvis sublato hoc, suum auferret subsidium, & tolleretur irrevocabile protectionis suæ instrumentum. Ingens dementia! demens invidia! dementi infestissima! fatalis invidenti! David psallendo furorem frænat maligni spiritus, non tamen furentem sedat animum lividi pectoris; Unus

(y) Marc. 1. v. 24. Quem Judæi vocant demoniacum, hunc demon vocat Sanctum DEI.

Ægrotus Saul Davidem medicum suum vult transfigere lancea.

vociferantis

(2) 1. Reg.
18. v. 7.

Plerum-
que ini-
qua est sus-
picio, quæ
habetur
adversus
benefacto-
rem suum.

(a) Hom.
de Davide
& Saulo.

(b) Matt.
15. v. 14.

vociferantis gynæci clamor, unus Sirenum cantus ad omnem auræ halitum alter aut alterandus, unus applaudentium fœminarum rumor, unus concinentium choraularum stridor: *Percussit Saul mille, & David decem millia*; (2) incendit bilem, anxio furorem, vesani Principis procreavit perennem malevolentiam, sustulit præteritam fiduciam, eliminavit omnium collatorum beneficiorum reminiscenciam. Infert Chrysostomus, ab illo die suspectam fuisse malesano Principi Davidis præsentiam, ortumque in corde regio timorem; omnem quam antea laudabat prudentiam, nunc sugillabat esse astutiam, quam nuper obligantem psallentis æstimabat potentiam, nunc meruebat ut sibi adversariam, quamque blandiente intuitu respiciebat antea, nunc non rectis intuebatur oculis sed sinistris; non posthac ultra videbat oculus sed observabat, non ultra placidus sed plenè lividus, sed squalidus, sed infestus: *Erga eum, qui animam impendit, vitam dedit: quæ poterat esse iusta suspicionis causa?* (a) interrogat Os aureum, & non respondens conticescendo indicat: nullam fuisse nec esse potuisse. Crudeliùs præsevit in Redemptoris innocentiam Synagoga suis in filiis, beneficentissimo sospitatori nostro infesta, adversaria, & velut implacabilis inimica; corripit infanientium Hebræorum oculos sublata cæcitas misere dextera omnipotentis; operantis Christi prodigia videbantur illi commenta & fallacia dæmonis portenta; sed adæquatam tantæ iniquitatis scaturiginem jam antè scrutatrix humanorum oculorum & cordium sapientia detexit, & aperuit: *Cæci sunt & Duces cæcorum*; (b) Ducatus hujus meritum Paschasius assignat: *Quia viam DEI aliis non ostenderant, sed propter traditiones hominum, eos in foveam demerserant.* Aggregari cæcorum ordini malum est, quod omnium videntium oculi deplorent; sed cæcis præire cæcum, cæcutientibus Ducatum exhibere, Ducem cæcum esse, est malum longè deterius, est inter miseras peior calamitas, & pœna plagis dignior, meretur longè acerbius plagari, severius castigari.

Erat sacrum Apostolorum Collegium beata domus syderum, unam si stellam tollas erraticam, cymeriis in tenebris velut tenebrionem inferi tumulandam; Illucescebat splendidior Sol Justitiæ, fulgebat radiosior in cænaculo, inter vespascentes occumbentis diei umbras, supremis exæstuans ardoribus ferventissimæ dilectionis, frigescebat virulentum innoxici proditoris cor, obrigebat congelatum, nec emolliri sustinens sacerimis favoribus, nec blandientis JESU amoribus eliquari; famenti cibum porrigit, buccellam offert esurienti, sed qui famebat Redemptoris sui interitum hōc cibō non pascebatur, esuriens vitæ exitium vitali hoc edulio nequaquam cibabatur: & quia blandientis beneficentiam digerere non poterat, continuo exivit, magnificaturus super Magistrum & Dominum supplantationem servus nequam, discipulus perduellis. Non miror exeuntem, qui novi ex dogmatibus Augustini: quod pari passu, quando descendit panis in ventrem, intravit hostis in mentem, quō agitat a sacro avellitur collegio, raptatur ad coadunatum principis tenebrarum conciliabulum, dūmque alii lætificarentur in gaudio cum vultu suo, edentes positum super mensam panem propositionis (legit Arias cum Pagnino) panem facierum vultus Domini, extendebatur ultio super facientem mala, ut perdat de terra memoriam ejus; & qui nuper de templo avaros ejecit nummularios, nunc furem loculorum ferali profligavit anathemate, dum alloquens Sacrilegi templi profanatorem, divini corporis traditorem, inquiebat, *quod facis, fac citius*, non solum in me, quem vendere decrevisti in corde tuo, immaniter saviendo, sed mea dispensante clementia, redemptionem populi mei velocius accelerando. Vox erat ista non adhortantis sed dissimulantis, non præcipientis sed indulgentis, non jubentis sed finientis, ut, magni Leonis assertō, supremus temporum dispensator ostendat se moram non facere traditori: provocabat, Origene subtiliter explanante, ad subministrandum dispensationi, quæ erat futura salubris saculo, quam non amplius tardari, nec protrahi,

Christus
famēti
Judæ por-
rigit pa-
nem, sed
non sedat
esuriem
sua per-
versitatis.

Provoca-
tur Judas
a Redem-
tore ad ac-
celeran-
dam ven-
ditionem
suam ut
velociter
concluda-
tur salus
nostra.

(c) Orat. 22. Christus Dominus ante crucifixionem expulit Judam à Collegio Apostolorum nè seducerentur.

(d) Hom. 52. in Matth.

(e) In Cat. D. Th. hic. Judæi in mensa sæpius manus lavabant.

protrahi, sed proposse maturari volebat. Subjungit profundam contemplabundus Isaias Abbas moralitatem, prælarum providæ dilectionis anagogiam: cum enim dilexisset suos, quos reliquit in mundo, in finem dilexit eos; nec Dominus JESUS prius ascendit in Crucem, quam Judam expulisset e medio Discipulorum; (c) nè cæus videntes excæcarent, nè genuinus veterinosi serpentis alumnus proserperet in paradisum, & Adæ secundifilios, nondum completis viribus robustos seduceret, vel saltè scandalizaret; neque id esse injuriosum dixeris JESU Discipulis, quos nondum Sanctus corroboravit Spiritus, nūquam posthac caderent, nè ampliùs vacillarent.

Cæca cæcutientium posterorum antesignana, suo vicina funeri Synagoga, sterili ubere lactabat catulos suos, qui jam à veritate devii, à charitate alieni non nisi ludicra proferre noveant impropria, quibus incassum affilientes incarnatam Patris Sapientiam, insidiabantur Discipulis, ut deprehensis illorum erroribus Magistrum calumniarentur aptius, & sacra Evangelicæ Veritatis suæ dogmata validius persequerentur; omiserant aliquando pransuri manulavium, ilotis manibus manducantes, non studiosè atque datâ certè operâ, sed necessariis apprimè attendentes, superflua & inutilia facile spernentes, scribit Chrysostomus; (d) vel fortè quemadmodum Simon in suæ domus cænaculo, abluendis JESU pedibus aquam non obtulit, sic pariter Apostolorum abluendis manibus incurii hospites commensalibus Apostolis pelvim non obtulerunt; adjungit Remigius: accusantium Phariseorum querimoniam non illius lotionis omissionem sugillare, quâ solemus pransuri vel cœnaturi manus abluere, sed de lotionem manuum ex statuto Seniorum, quæ erat crebra, scilicet quod ter aut quater eodem prandio lavabant manus; (e) Hinc quippe latrantes Momi, hanc temporis apposuere circumstantiam: dum panem manducant, & sub durante edulio lavandas esse, lotasque non fuisse manus insinuarent; Hinc Zeno Veronensis hanc superstitionem munditiem, Christiano indignam ritu insigniter perstringit:

Sanè hoc solum retinent Judæi proprium, quod ut vilem libidinem magis ac magis augeant, vilioribus se lavacris omni momento baptizant, DEO semper ingrati: (f) dissimulabat tamen calumniatores suos asperius objurgare & Apostolicæ simplicitatis integritatem propugnare incarnata Veritas, hanc solum retorquens questionem: Quare & vos transgredimini mandatum DEI propter traditionem vestram? (g) Disce non esse criminatorem directè respondendum, sed eludendum potius, quod putant refutandum; sic namque innocentia sæpè prudentius excusatur, & accusatrix invidia felicius condemnatur; dignissimum quippe est, ut accusatio, quam iniqui jactant in justos in ipsum retorqueatur accusatorem.

Accusabant prævaricatores innocentiam electorum, quam propugnaturus nostrarum cogitationum arbitri, nostrorum cordium scrutator DEUS, ambitiosæ hypocritarum turmæ propheticum objicit improperium: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me: (h) elongatur à voluntate mea suam sequens concupiscentiam, alienatur à veritate mea, suam mendacem fallaciam exercens; cur profiteris legalem Pharisæe munditiem, & immunditiem manuum detestaris? circumdant te mala tua, quorum non est numerus, & non lotis manibus manducantes rejicis, de scelere redarguis, transgressionem objicis? comprehendunt te iniquitates tuæ, ut non videas, nisi quæ à longè, non ea quæ propinqua sunt, legem forinsecus arietari ab aliis dolens conquereris, sed à te omnem ab intus averti funditus justitiam non lamentaris? *Vae vobis Legisperiti*, singultuat comminabunda Veritas: Quia tulistis clavem Scientiæ, ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis. (i) Fero-

(f) Serm. 13. de Jud.

(g) Matt. 15. v. 3.

(h) Isa. 29. v. 13. Judæus accusator à Christo Judice condemnatur.

(i) Luc. 11. v. 52.

pietia

Clavis di-
citur ex-
planatio
locorum
sacra Scri-
ptura.

pietiae eludere, solas Prædecessorum traditiones observare; cœlestes alienigenas exhibere, vestri fuerat muneris, vos verò occlusistis angustam cœli portam, & referastis latè patentes foveas perditionis; sed excludendo suos ab introitu Discipulos, Magister stolidus, se ipsum præ cæteris exclusit. Hos æmulantur hodiedum Prædecessores suos execrabiliores hæretici, qui pravis expositionibus claudunt ostium intelligentiæ lectoribus suorum voluminum, & auditoribus suarum prædicationum, præeligen-tes in suorum errorum caligine immobiles consistere, quàm in aliorum meridiano lumine discentes ambulare; sed qui modò interioris mentis tenebras abigere dissimulant, ad consummatæ diei vesperam exteriores cogentur tolerare. Infames clavigeri, mendaces claviculares! si enim Commentatore Chrysostomo, clavis: est verbum Scientiæ Scripturarum, hanc sibi commissam cœlitus mentitur hæreticorum perfidia; quasi verò in malevolam animam ingrediatur Spiritus Sapientiæ, aut habitet in corpore, quod subditum est peccatis; quasi voluntate humana allata sit aliquando prophetia & non magis Spiritu Sancto inspirati, locuti sint Sancti DEI homines: non enim quemadmodum homo vult, sic Spiritus DEI loquitur, sed sicut voluit Spiritus, effatur homo. Et quibus aliis post malesuam Phariseorum colluviem minabatur in carne Veritas præfagiens exitia viperearum hæresum? quos alios redarguit, quàm eorundem genimina, dum prædicabat: *Vae vobis qui clauditis regnum cœlorum ante homines!*

(1) *Matth.* (1) quasi explanante Chrysostomo illos argueret, qui falsa spargentes dogmata, Evangelicæ adversantur dignitati: regno cœlorum siquidem similitudine propria Scripturarum sacra volumina comparantur, quia in illis insertum est regnum cœlorum; sed janua est intellectus earum. Non ingrederis hæretice per ostium, qui spatiosam quæris janua, angustam pœnitentiæ portam declinans, quam quisquis præterit, à vero cœlestis Solymæ introitu recedit. Sic recesserunt à vitæ ostio ad mortis janua malè docentes Pharisei. Sed libet cum ore aureo suspirare; personas

Pars IV.

Phariseorum de mundo recessisse sed non mores: habent probo dolor! suos hodiedum posthumos, suos numerant Successores, qui dum ultra debitum scientiarum ardore æstuant, dum immoderatiùs appetunt sapere, amenter desipiunt, dùmque Scripturarum lectioni sciendi ambitione se se studiosos exhibent, solius superbiæ fumò incalescunt, non charitatis fervore exardescunt. Hæc est linguosa hæreticorum progenies, qui sublimem scientiarum eminentiam se possidere simulant, ut discipulorum cordibus, quandam suorum dictorum reverentiam infundant; communem tamen sacrorum voluminum notitiam, veluti vilem nimium rejiciunt, ut cæteris excellentiores se esse persuadeant, qui per securiorem Sanctorum Patrum notitiam tutiori longè vestigio incedentes, viam salutis calcant; hinc ambitiosa Acatholicorum arrogantia, exosi sacre antiquitatis adversarii, novos investigandæ veritatis aditus rimari satagunt, desertoque consuetæ prædicationis ostiò, hiantes angulos inquirunt. Quorum præsumptuosæ teneritatis audaciam incarnata Patris Sapiencia jam tunc velut sibi infestam repulit, quando ascendentem aliundè, nec per consuetam ovilis janua ingredientem advenam, ut furti reum & latrocinii prædonem condemnavit.

Non speret ergò illuminari cœlitus, qui humilem corde despiciens Magistrum, illius palam renuit magisterio erudiri, quem constat interroganti Sacerdotum Principi respondisse: *Ego palam locutus sum mundo: utque jam tunc singularizantis socialis scientiæ inimicos condemnaret, aperta simplicitate subjecit: Et in occulto locutus sum nihil;* (m) callidus insidiator eliminare volens innocentiam Salvatoris, eundemque arguere, tanquam novæ rei inventorem, ut animadvertit Euthymius, quasi conciliabula facientem, & nova dogmata inferentem, interrogat de doctrina ut valeat insontem accusare, sed eludens stultitiam Sapiencia latenter redarguit Pontificem negligentis socordiae, quod publicam suæ fidei doctrinam percipere, quod audiendo DEI verbo vacare recusasset. Sed replicat hæreticus JESUM seorsim sapiens

R

cum

(m) *Joan.*
18. v. 20.
Christus
nihil lo-
quitur in
occulto,
hæreticus
verò ple-
rùmque
omnia do-
cet in oc-
culto.

cum Discipulis differuisse, secreta secretò iisdem communicasse; verum resolvit astutam interjectionem Augustinus, occulta nec in occulto DEUM hominem protulisse, quia non ita dicebantur, ut ab eis, quibus dicta fuerant, tacerentur; sed ita potius ut usquequaque predicarentur. (n)

(n) Tract.
113. in
Joan.

(o) Job. 4.
v. 12.

(p) Lib. 5.
Mor. c. 18.

Verbum
occultum,
est ver-
bum in-
carnatum.

Christus
renuit fa-
cere mira-
cula co-

Hoc audiant & audientes cordibus suis imprimant, qui se cum Eliphaz Themanite de singulari scientia extol-
lentes, præ aliis illuminatos jactant: Porro ad me dictum est verbum absconditum; (o) ad me qui solus sum, ad me qui unus sum, nè cæteris æqualem judices, aut non præ reliquis doctum & illustratum putes; Verbum absconditum hæretici audire se simulant, magnus inquit Gregorius, ut auditorum mentibus quandam predicationis suæ reverentiam adducant. (p)
Verbum absconditum id ipsum est, de quo dilectus attestabatur Discipulus: Verbum erat DEUS, & DEUS erat Verbum; quod tamen electorum mentibus, justorumque sanctis cordibus tunc dicitur, quando unigenitus DEI Filius, ejusque dominatrix omnipotentia fidelibus manifestatur, nec enim sinè integritate fidei abscondita ingeni Patris Sapientia communicatur Acatolico, nec latens mysteriorum profunditas hæretico revelatur; Cur enim adducta seu raptata potius per urbis compita Veritas, sistitur ad judiciale Herodis subsellium, ad præcipientis Pilati imperium, ut Gallilæus ad ejus regionis Tetrarcham pertinens illius judicio subjiciatur? cur enim multigena quæstione rogata conticuit Sapientia, & cujus prodigiosa virtus operatura sperabatur, ad instar Omnipotentis renuit operari? novi diversa Commentatorum placita, cur, qui Caiphæ iniquissimo Sacerdotum Principi exploranti, adjuranti, haud voluit communicare Divinitatis notitiam, qui Pilato indaganti, suamque judiciariam alleganti potestatem replicuit, eandem desuper collatam, non autem à se ipso oriundam esse, ille auscultanti & flagitanti, optanti & flagranti, coronato & stolato Principi nec verbum dignatur respondere? Novi profundam interpretantis Ambrosii rationem videlicet idcirco nullum dedisse signum, quia Dominus jactantiam declinabat;

adjungit Carthusianus: noluisse in desiderabundi regis oculis miraculum operari, ut exemplum futuris præberet Discipulis fugiendi ostentationem coram magnatibus: assignat singulare demeritum ex parte Herodis Bostrensis, quia præstigiis spectandis erat addictior, quàm divinæ virtutis miraculis cognoscendis: sublimem subtilis Cajetanus assignat consummatæ dilectionis eminentiam, quæ JESU manibus interdixit prodigii operationem, & sacris disuasit labiis miraculi elocutionem, ex parte autem Christi ratio fuit, nè impediat passionem; ad primum affulgentis portenti radium ad primum discernentis judicii exordium, ad primum respicientis oculi intuitum, conticuisse universa confœderatorum inimicorum rabies, confusa corruisset invidi Leonis barbaries, refutata falsitas, propugnata veritas, exaltata humanitas, Deitas inquisita; nec tamen operari voluit opus Redemptionis suæ, nè præpediretur vel saltem retardaretur Redemptio nostra. Complebat incarnata Patris Sapientia, illud ipsum sapientissimum quod olim inspiraverat illuminato Siracidi consilium, potentis astutiam declinandi, nè credas multis verbis illius, (q) ex multa enim loquela tentabit te, & subridens interrogabit te, de absconditis tuis. Sustinuit lampas contenta obscurari potius & contemni ab Herode & exercitu suo, quàm antè porcos projicere margaritas, aut dente livido conterendas, aut ambitioso pede conculcandas: contemnitur, qui contemnendus adducebatur, deridetur à Judice, & stultorum poenâ plectitur, qui tamen à calumniatrice Judæorum lingua, ut seditiosus populi seductor proscindebatur, arguitur mendacii cum Sacerdote Pontifex, dum subversorem gentis nuncupat, quem veste alba Herodes induendum mandat; Malitiosa vulpes spernit ut fatuum, quem concupivit videre prodigiosum, & quia Salvatorem non suæ salutis causâ revereri, sed curiositatis illicio allectus volebat experi, idcirco vitæ præsentia non profuit morituro, sed magis obfuit perituro.

Considerat Moralis Papa tacentis Verbi silentium velatum, clarissimæ lampadis

(q) Eccles.
13. v. 14.

Christus
accusatur
à Judeis
de subver-
sione Gen-
tis suæ, sed
irrisus di-
mittitur
ab Herode.

lampadis fulgorem, quemadmodum lux vera illuminans omnem hominem astutæ vulpis oculo se subtraxerit, quæ hujus flammivomæ lampadis radios videre concupierat, sed ei nulla flammæ scintilla emicabat; inquisitus quippè multigenis investigationibus conticuit, expectatus operari prodigia, expectantes contempsit spectatores, *magis eligens apertè à superbientibus despici quàm à non cre-*

(r) *Lib. 10. Mor. c. 17. Mavult pro stulto haberi, quàm vana voce laudari ab infidelibus.* dis hæretice, legis fœdifrage, qui vocem vacuum exeris, quando elongato corde, ejusdem negas dogmata, quem tuam lucem esse mendaciter profiteris; ecce mavult Sol Justitiæ, ab injustissimo Judice contumeliosè obnubilari, quàm infidelis animæ laudibus celebrari; Adeo execratur proditorem fidei fidelis DEUS, adeo infidelem abominatur panegyristam, ut suas laudes plus excretur, quàm publicum iridentis exercitus contemptum.

Lucebat suo cæcutienti Sæculo imago lucidissima meridiani Solis, fulgebat fidelissimus Divini Nominis Zelotes, qui verum totius universi opificem adorans, apostatrices eliminare gentes ardentè satagebat; in diebus Eliæ, quibus intemeratus Altissimi Minister operabatur, & illis coruscabat, illis diem continuam accendebat, qui in ejusdem prodigiosis operibus lucem videbant gratiæ spiritalis, quotquot fideles in cultu veri Numinis persistebant; fugabat ab eorundem oculis omnem caliginem errorum, ut filii lucis persistentes, in DEI Filios & hæredes commutarentur perenniter, quem vitæ currentis tempore fideliter agnoscebant: in diebus Eliæ, quando clausum est cælum, *nox erat perfidis*, scribit Ambrosius, *sed Eliæ lumen erat; clausum erat perfidis cælum, sed Eliæ patebat; fames erat perfidis, sed Eliæ ubertas.*

(s) *In Ps. 36. Elias abundabat, quando infideles omni indigentia laborabant.* (s) Sic plectitur perfidia, sic præmiatur fides, sic desolatur hæresis, sic coronatur fides, sic infideles pereunt, sic affluunt fideles. Sed unde ubertatis beneficium? unde abundans promptuarium annonæ? an fortè, quia declinans palatiorum triclinia, ubi ciborum deliciæ quantumvis affluant, non satiant, nisi peregrina novitate, irritamenta gulæ saporen-

Pars IV.

tur? sit generosum nectar quod epulis apponitur, si idem indies propinetur, nauseat temulentus helluo, & sitit aliud ab optimo diversum; enorme fascinum est novitas, sed sæpè quos infascinat ad concupiscendum, hos pariter intoxicat ad moriendum. Fugit Sanctissimus Proto-Parens, ut Jezabelem effugiat, in desertum, & obrutus calamitatum pondere, sub umbra recreantis Juniperi in terram corruit, vires pro lasso corpore in somno collaturus: Dúmque somniat & tribulationis digerit, in somnis anima, in esurientis subsidium & in solatium gementis beatus aliger è cælo advolat, prostrato corpori edulium præsentat: *Ecce ad caput suum subcinericius panis & vas aquæ;* (t) utque expergefactus commedat, dormientem excitat Angelus, peregrinationis instantem difficultatem objicit, viæ prolixitatem exprimit, necessitatem corroborandi corporis ostendit; prandet lassus viator, continuando accinctum itineri tenue urget convivium panis cor hominis confortans, sic destitutum viribus Prophetam reficit, ut Divinus testatur Spiritus: *Et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb;* quod nulla gulæ oblectamenta, quod nulla ferculorum novitas effecisset, usitati panis refectio procuravit ad viam alacriter conficiendam aptissima, consuetum non recenter adinventum esurientis pabulum; quo literali historici sensus calamo præclarum veræ nostræque fidei mysterium declaratur fidelibusque cunctis innuitur, Evangelicæ veritatis intemeratam Sanctitatem, perfectam fidei integritatem, qua mediante ad montem sanctum ascendimus, nullatenus in novitate inventionum humanarum consistere, sed in antiquitate paternarum traditionum contineri.

Declinat hæreticorum superbiens arrogantia primæva sanctorum Patrum dogmata, quia annosa sunt; declinat Apostolicarum traditionum oracula, quia vetusta sunt, novis mavult insanis delirare, quàm Veritati solidæ fideliter adhærere; nè devies à trita viatorum via, qui non vis in avium præcipitari; quid prodest novitas expetere voluptates, quæ nunquam

(t) 3. Reg. 19. v. 6.

Hæreticus vetera contemnit & solas novitates quarit.

quam mentem satiant, nec animam quietant: sint nova gustui deliciofiora, sunt vetera longè salubriora, quod antiquitate pollet, à pluribus probatum est, securitatem exhibet, periculum elongat; curiosa novitas seducit sæpius quàm deducat: seductor hominum, pater mendaciorum, hæc seminare consuevit desideria, ut metat hæresum errores, qui aliquando latentem in deserto tentaturus Veritatem, adhibuit pro medio novitatem, obtrusit esurienti solitario lapides pro panibus, accedit tentantis facie, sed velatâ, ut panem mutet in lapides suadere nititur, conatur persuadere; obtrudit insolidam pastûs materiam, in panem vult transformari lapidem, quasi saxea durities sit apta esurientem allicere, famentem invitare; cur non præsentas triticum, ex quo panis conficitur, quo corpus hominum vescitur & nutritur? est siquidem communis hæc confectio & nota omnibus & singulis probata; sed renuit inveterata rebellis angeli superbia prædecesores imitari, vult esse author operum non humilis pedisequus authorum; notat terribilem præsumptuosi spiritûs temeritatem subtilis Nyssenus; suspicabatur callidus absconditæ Divinitatis explorator, non nihil quod divinum est, in hoc emaciato corpore latitare, quem enim quadragintâ dierum, noctiûmque spatiô viderat jejunâsse, de illo num non excederet humanæ conditionis superficiei lineam, cœperat dubitare, qui probè sciverat humanæ fragilitatis esse indicium, esuriem sentire, solius Divinitatis proprium, non esurire; offert proindè lapides in alimentum hominis convertendos. *Cur arguitur Sapientia Creatoris, inquit Gregorius, quasi non rectè per semina genus humanum alat?* Suggestit DEO homini, inimicus homo lapidibus Adæ filios nutrire, ut novo hoc sustentans hominum corpora alimentum, sugillet præscriptum hætenus alimentum: *Nam si lapis ad cibum aptior apparet, nimium à debita providentia circâ vitam humanam DEI Sapientia aberravit,* prosequitur commemoratus Pater. (u) Amulantur hanc patris mendaciorum fallaciam, mendaces filii hominum, infames primi Apostatæ Discipuli, persecutores Ma-

tris Ecclesiæ, vera genimina viperarum; imitantur dolosam diabolicæ curiositatis versutiam, quâ celeberrima sanctorum Patrum oracula, vel velut fidei veræ dissona redarguunt, vel saltem quasi nimis debilia, nimis vulgaria contemnunt; communem quippè scientiam, ut suæ exosam superbiæ vulgò condignam adstruunt, suis indignam ingeniis rejiciunt, occulta hætenus præteritis ignota Sæculis investigare non desinunt, nova exquirere contendunt, ut sibi solis attribuant, quod hætenus à nullo prædecessorum insinuaturn putant, hoc uno se ipsos condemnant anathematē, dum nec Doctores Ecclesiæ ut Præceptores suos recipiunt, nec primitiva sanctorum Patrum dogmata, ut suarum assertionum respiciunt fundamenta, dūnque se solos novorum inventores jactant, censuram increatæ Veritatis incurrunt, *cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est & Pater ejus;* (x)

(x) Joann. 8. v. 44. Hæreticus mendax ex propriis loquitur, dum mentitur.

sibi attribuit arrogans hæreticus, quod tamen à Patre hæreditavit, nec enim Pater sui erroris est, non primus suæ perfidiæ author est, qui patrem mendaciorum sequitur, authorem omnis perfidiæ imitatur; quid gloriaris, quasi hæc novitas tua sit, quam infernalis coluber jam dudum aliis inspiravit? mendax & fallax angelus à se ipso hanc novitatem habuit, ab illo hoc verbum blasphemiae scaturiit, hæc falsitas ab isto gurgite promanavit: Hac novitate ignorans apostata seducitur, hac novitatis pessimæ aviditate ad suum deducitur interitum.

Ecclesia, quæ virgo sapiens & prima de prudentum numero, suis consulit prolibus, suis suadet fidelibus: *interroga generationem pristinam & diligenter investiga patrum memoriam,* quò investigationis emolumentô, quove interrogationis lucro? *& ipsi docebunt te.* (y) Proponitur interroganda Prædecessorum nostrorum generatio eorundemque memoria investiganda, ut novitatum evanescat cupiditas & canæ antiquitatis traditio conservetur; adversus quam hæretica temeritas, sibi auctoritatem contradictionis arrogat, & velut ream erroneæ superstitionis inculpat, cum tamen quod noviter à luxuriantibus ingeniis confingitur, veritati

Imitatur in hoc diabolum Christo lapides convertendos in panes offerentem.

(u) Orat. 4.

(y) Job. 8. v. 8.

*Haereticus
contra cor-
rigentem
se feroci-
ter insur-
git.*

(2) Prov.
9. v. 8.

*Expedi-
interdum
à corre-
ptione per-
versi ho-
minis a-
more salu-
tis suae ab-
stinere.*

(a) Sap.
16. v. 12.

veritati Evangelicæ diametraliter ad-
versetur; Virentem dixeris ficulniam
sed expectato fructu omnino destitu-
tam, speciem florentissimæ arboris
obtrudit intuentium oculis, ut deci-
piat, sed si exploretur viciniùs nul-
lum utilitatis fructum licebit reperi-
re; cumque in suis erroribus depre-
henditur, & deprehensus ob novita-
tem corripitur, redarguentem calu-
mniis afficit, & quod non licet veri-
tatis ergò rejicere, hoc satagit ut ob-
soletum explodere, ut jam commu-
ne nimium vilificare; Doctrinam pri-
mo assultu studet invadere, quam su-
per firmam Petram dum reperit fun-
datam, illius impugnationem deserit,
& contra sui antagonista vitam, im-
placabiliter confurgit; sed quia li-
vor invidiæ urgens exasperatum ca-
lumniatoris animum stimulat, quam
vanum sit exprobrantis improprium,
suis quos evomit injuriis manifestat;
quod suò doctus experimentò poten-
tissimus æque ac sapientissimus Sala-
mon consultit amico consultanti, *no-
li arguere derisorem, nè oderit te, (2)
argue sapientem & diliget te*; dissua-
det consultor providus correctionem
calumniatoris propter declinandum
exasperati calumniatoris odium, sed
nè injustam aversionem fovens & am-
plians graviùs delinquat: commenta-
trice Glossa legitur: *Non est timen-
dum, nè tibi derisor, cum arguitur,
contumelias inferat*, (hæc enim vanæ
formidinis foret inanitas, viro forti
nullatenus congrua, qui Apostolico
imbutus Spiritu gaudens egreditur ab
impiorum Concilio, quia dignus in-
ventus est pro nomine JESU contu-
meliam pati) sed hoc potius provi-
dendum est, *nè tractus ad odium in-
dè fiat pejor*; exasperatus quippe con-
fusi imposteris animus, eò periculo-
sius adversus corrigentem se irasci-
tur, quò severius de vitiosis errori-
bus increpatur; sic prudens medicus,
dum prævidet insigne pharmacum æ-
grotantis vitiò in virus converten-
dum, id applicare renuit, nè mor-
bus ingravescat; non est aut pretio-
rior aut operosior medicina DEI ver-
bò, de quo rursus testatur sapiens,
dum draconum dentes adversum DEI
Filios recenset conflixisse, *neque her-
ba, neque malagma sanavit eos, sed tuus
Domine sermo, qui sanat omnia. (a)*

Alludit illuminatus Philo, adver-
sus veri DEI cultores, ad adorantes
in Spiritu & veritate Israëlitas: elu-
dit Ægyptios lignorum lapidumque
cultores, simulachrorum servos; nam
istos minutissimorum animalium ra-
bies exterminabat, sed illos neque
flammivomi dracones poterant eli-
minare; affligebantur quidem, imò
sauciabantur, sed vulnerati quam pri-
mum curabantur, non medentis Ar-
chiatry cataplasmate, quod sauciatis
doloribus applicatur, sed omnipo-
tentis verbi per quod facta sunt om-
nia interventu, non alio medicami-
ne, quam serpentis ænei in palo ele-
vati aspectus, qui crucifigendum æ-
terni Patris Unigenitum præsignabat;
nam ille & corpora curat & animas
à spiritualibus bestiis salvat: *Mors &
vita in manibus linguæ, (b) qui dili-
gunt eam, comedent fructus ejus*; (b) *qui dili-
gunt eam, comedent fructus ejus*; manus linguæ, quæ alia, quam po-
testas filii, purpurati Hugonis asser-
tò, (c) quem Patris linguam corona-
tus Propheta nuncupat, vel verius
Pater ipse suum hoc reveretur epi-
theto Unigenitum, *lingua mea cala-
mus Scribæ, (d) non enim dicentis
& eructantis paterni cordis verbum
bonum, sonat & transit, quale quod
sola lingua dicitur, sed quali scriptum
manet in æternum, sic suam Augu-
stinus resolvit quæstionem, quare lin-
guam suam calamum dixit esse? in
huius linguæ manibus, in potestate
filii mors veteris hominis & vita no-
vi, nam ille debet conteri & iste cum
Christo renovari; illi conformiter
Doctoris gentium oraculo, *exspo-
liantes vos veterem hominem cum a-
ctibus suis & induentes novum*; (e) *in manibus linguæ mors heterodoxo-
rum, & vita fidelium, nam illorum
errores refecat, qui gladium utraque
parte acutum, stringit ex ore suo,
qui os Evangelici Prophetæ posuit
quasi gladium acutum, vivus quip-
pè est sermo DEI, & efficax, & pe-
netrabilior omni gladio ancipiti, quod
enim de ore Domini ipse gladius pro-
cedere visus est, illud significat, quod
ipse dixit in Evangelio, non enim vos
estis, qui loquimini, sed Spiritus Pa-
tris vestri, qui loquitur in vobis, (f) *commentatur Ambrosius: Exhibat de
ore divino gladius, nè suspiceris o-
tiosum delituisse in vagina, sed motu***

*Ægyptios
extermini-
abant
minutissi-
ma ani-
malia se-
cus Israëlitas.*

(b) Prov.
18. v. 21.

(c) Ibid.

(d) Psalm.
44. v. 2.

(e) Coloss.
3. v. 9.

(f) In pra-
sent.

continuanter progressivo in auditorum corda salubriter deservisse; dum enim lingua hæc emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo ejus; ut feriat peccatores, transfigat dulciter transgressores, accingebatur gladio, sed adventurus, sed descensurus, sed humanandus, sed incarnandus; accingebatur super femur suum gladio suo potentissimus, dum truculentum crudelissimi Sennacherib exercitum unius Angeli feriente potentia trucidavit; dum Jerechuntina allophilorum mœnia ad solum vociferantium clangorem ruinabantur; dum toties Assyriorum acies ad unum electæ gentis suspirium confundebantur. At verò in Sæculorum vespera ex ore gladius stringitur, ut celebriores pugnae felicioresque victoriæ celebrentur, & qui nuper ferreo ense ferrea regebat Sæcula, nunc linguæ orisque beneficiò sinè pugione compungeret, sinè vulnere verborum acrimoniâ feroces animas transverberaret, quod successurum idemmet magni consilii Angelus comminabatur inimicis suis: *Pugnabo cum illis in gladio oris mei.* (g)

(g) Apoc. 2. v. 16. *Gladius oris divini non vulnerat ad mortem, sed lancinat ad vitam.*

Persequebatur tunc, non quidem exercituum Dominus, sed agnus quasi occisus, hæreticos Pergami degentes, quos noluit virga furoris sui perdendos interimere, sed pastoralis Antistitis baculo ad ovile pristinum reduci; pugnaturum se comminatur, & quidem tam velociter ut nemo possit effugere, sed omnes desiderat apprehendere, omnes divini oris gladio fauciare. Perpende amoris intimi sublime argumentum; os illud amoris solum, à quo non nisi salutis oscula infiguntur, illud sacerrimum tennerrimæ dilectionis pædagogium, in quo continuum pacis docetur Symbolum, pacis auditur documentum, ob illud, quod pacem suam apprecabatur toties, nunquam pacis dissidium comminabatur, nunc ense loquitur & gladio perorat; sed nisi hæc pax gladiata foret, nisi os hoc pacificum protegeretur & armaretur gladio, nequiret pacis filios in pacis osculo salutare, divina pax si non armetur gladio, inermis ab orbe propulsatur; ut enim commentatur Doctor maximus illustris Dalmata: *Nisi gladius præcesserit, qui desecet vitia;*

tuâ Pater sanctissime subjungam veniâ, qui eliminet monstra hæresum, & adversarias errorum acies: *pax & promissio non sequitur;* (h) quæ enim (h) *In 4. c. Jerem.* procreandæ, aut conservandæ pacis spes expectari potest, nè dicam possideri, quàm diù dissensionis filius, quàm diù inimicus homo, sua supereminare finitur zizania, suæ iniquitatis dogmata infanti tritico commisceri? sit os divini vindicis munitum, sit bis acuto acinace armatum, ut labiorum suorum spiritu interficiat impios; eradicetur fallaciarum congeries, eliminetur hæresum colluvies; & pater mendaciorum cadet, feralis victricis fidei victima, occisus corrueat hostis Divinæ Veritatis; uterque cedet vel cadet adversarius, rebellis videlicet Angelus, cum hæresiarcha hæreticorum principe, sed principis tenebrarum subdito, utrumque unus hic vincit gladius duplici acie munitus; æquivalet quippè duobus Apostolorum gladiis, quos dum colluctaturo cum potestate tenebrarum DEI Filio præsentaret. Respondit Verbum Patris: *Satis est* (i) *quia nihil desit ei,* (i) *Luc. 22. v. 38. quem utriusque testamenti doctrina muniverit,* explanat Mediolanensis *Gladius* Ambrosius: hoc ense ab ore loquentis DEI pendulo sauciatur contumax hæreticorum pertinacia, confoditur audax temerariæ præsumptionis pertinacia, trucidatur confœderata confluentium errorum protervia; quæ tamen, dum à sinceritate Catholica invaditur; dum à militante Ecclesia proscribitur, ad abdita tenebrarum latibula devolvitur, ut securiori vestigio in tenebrosa caligine progrediat; fallacem quorum astutiam revelans Tertullianus, insigni differentia condemnat heterodoxorum perfidiam, eademque commendat genuinam Matris Ecclesiæ integritatem.

Est tortuosus coluber antiqui serpentis filius, est interturbans hæreticus proles diaboli, quæ omnem suam prudentiam in latebrarum ambagibus concentrat, caliginosos explorat angulos, quemadmodum lucifugus pater, tenebrosus princeps mundi hujus vix unquam in publicum progreditur, declinat in meridie arenariam, solis in noctibus confligit, solum in antris habitat & spelæis; hinc primos, quos obsidere sinebatur, ad monumenta

monumenta profligavit, in mortuorum tumulis collocavit, ut ibi pascantur cadaveribus, impinguentur putredine, delicientur putoribus, instruantur fraudibus crudeli rabie laniantur. Vides vivum hæreticæ calamitatis Symbolum, si in obsessis corporibus obsessas hæreticorum animas contempleris; illorum descripturus Evangelista vesani furoris impetum, recenset: *Occurrerunt ei duo, demonia habentes, de monumentis exeuntes sævi nimis, ita ut nemo possit transire per viam*; (l) legit Hilarius sævorum loco: *periculosi*; quorum sævitia deterrebantur à via finitimi viatores; maligni spiritus præcludunt salutis aditum, dum viam obsident ad Christum: avertunt à via ad viam perventuros, quotquot accessum inquirunt ad illum, qui dicit: *Ego sum via*; sed quibus? non deviantibus, sed post me venientibus, non falsitatem sectantibus, sed veritatem sequentibus. Et quidnam aliud prætendunt hæreticorum studia, quò aliò infessa eorundem tendunt conamina, quid quærunt diligentius, quid ambiunt ardentius, quàm præpedire accessum ad Christum, quàm impedire viam ad Veritatem?

Duo demoniaci
truduntur
ad sepulchra, ut
diabolus
hæresim
possit populo
persuadere.

(m) In s.
o. Marci.

Explorat subtiliter malevolam damnatorum Spirituum voluntatem Victor Antiochenus, quare dæmones in sepulchris versentur? an fortè viventes adhuc Adæ filios cum mortuis sepelire prætendunt? sed hanc solius vitæ Domini potestatem esse, sat luculenter agnoscunt; An fortè indefinienti livore furentis invidiæ agitati, redigere tentant homines in sepulchra? sed immortalitatem animæ obstare tumulis non ignorant. An fortè metunt suspiciosi spiritus mortis dominium sibi eripiendum, qui se auctores mortis indemniter profitentur? sed vitæ dominium de morte triumphaturum jam tunc præsentiebant, quando ad vitam mortuos revocantem furente oculo conspexerunt; hæresiarchas agere, pro pulpito abuti tumultu, enormem detonare hæresim statuerunt: *Quò rudi plebi execrandum, planèque impium dogma persuadeant, nempe demortuorum animas in demones transformari*; (m) nec mirare, cum qui se transformat in lucis Angelum mentiri Professo-

rem Veritatis, & profiteri magistrum falsitatis; reflecte ad primum suæ doctrinæ paradigma, quò seducturus Evam, DEO incredulam, suoque conditori infidelem, alloquebatur jam irretitam: *Eritis sicut Dii*, (n) quò promissò Divinitatis consortiò persuadere nitebatur primis Parentibus, eosque voluit inducere, *ut existimarent eum, nec solum esse DEUM, posse enim & alios esse tales, qualis ipse est*, interpretatur Procopius Gazensis. Quænam execrabilior hac hæresi in orbe pullulavit? quamnam enormiorem blasphemiam creaturarum lingua effutivit: *in quo licet advertere idololatriæ auctorem esse serpentem, eò quòd plures Deos induxisse in hominum videatur errorem*, (o) concludit Ambrosius. Vide, cui adscribendam habeas tuæ prosapiæ originem, tuarum sententiarum scaturiginem, sentinum tuorum mendaciorum? adscribe fili, tuo adscribe Patri quod suum est, & innotescet ocyus quod tuum est, tot, quot ille infundit errores, absorbes, quod ille propinat, exhaustis, quod ille docet, addiscis, quod ille dictat, dispergis, suo surgis ab ubere, quò tuos catulos lactas immanis bellua, crudelis lamia! dum interim provida Mater Ecclesia, non ab alio suos educari finit parvulos, quàm ab illa incarnata Patris Sapientia, quæ privilegiò amoris præcipui, suis clientibus promiserat cœligenorum uberum ubertatem: *Ego quasi nutritius Ephraim portabam eos in brachiis meis*; (p) portabat primogenitam parturientis Synagogæ sobolem, quando per undosos rubri maris vortices transtulit proficiscentes, quando per horrida dumetorum præta, per vasta belluarum territoria, per arescentes horrescentis deserti tractus, eandem in desideratam promissionis terram deduxit & adduxit. Si quæris, quibusnam bajulabantur brachiis? intueri columnam nubis per diem, quæ præcedebat peregrinantes, ut refrigeraret ardoris intemperiem, & radios meridianos Solis velaret: contemplare columnam ignis per noctem, quæ prælucebat, ut ignaris viarum iter panderetur per noctem: Hoc portante nutritio vehebatur, & nutriebatur fortunatus Israël, cujus applaudens felicitati gloriabundus

(n) Genes.
3. v. 5.

Primus
hæresiarcha fuit
diabolus.

(o) Lib. de
Parad. c.
13.

(p) Osee
11. v. 3.

(q) Isa.
60. v. 16.

duſ Iſaias aggratulatur præſagus, ſu-
ges lac gentium & mamillâ Regum la-
ctaberis, (q) non illam illius lactis
dulcedinem, quô degeneres inebrian-
tur filii, qui voluptatum uberibus im-
merſi gaudent ad ſonum cytharæ, ex-
ultant in luſibus, quorum in ludicris
eſt delictum, quorum gaudium ad in-
ſtar puncti eſt apparens ad momen-
tum, ſed in perpetuum diſparens:
Sed delectaberis in ſimplici doctrina
Doctorem de gentibus venientium, ex-
planat ſublimis Hugo, quæ militan-

tiſ Eccleſiæ filiis eſt utilis ad fideliter
credendum, & parvulis ſuaviſſima ad
abſorbendum, quod ſi jam brevi ab-
lactata mamillam Regum ſitias, do-
ctrinâ Apoſtolorum ambias inſtrui,
illum Conſule Auguſtum inter Prin-
cipes Regem, inter Apoſtolos Prin-
cipem, qui ſuis ſcribens Corinthiis in
Domino gloriatur, *tanquam parvulis
in Chriſto lac vobis potum dedi*; (r) (r) 1. Cor.
ut ſtudeas & tu ablactatus à lacte non
magis alta, quàm apta in cathedris
docere, in pulpitiſ prædicare.

Filii Eccle-
ſiæ lactan-
tur do-
ctrinâ A-
poſtolorum
velut ma-
milla Re-
gum.

3. v. 2.

GHIMEL.

VERSUS
III.

Filia mea crudelis, quaſi Struthio in deſerto.

SERMO NONUS.

*Anima, quæ ſuis indulget ſenſibus, ſibi ipſi crudeliter interi-
tum procurat.*

Struthio
crudelis
eſt & ſtu-
pidus, dum
ova ſua
conculcan-
da palam
exponit.

AN ſit nocivior in Struthione
crudelitas, an non damno-
ſior ſtupiditas, à pluribus re-
ctè ambigitur, dum ova, quæ
naturæ ſtimulata impetu deberet ani-
mare ad vitam, in arenariis deſerti
dimittit tranſeuntium pedibus con-
culcanda ad mortem; Crudelior hac
ave, dicamne, an ſtolidior illa eſt a-
nima, quæ ſenſus proprios ad condi-
toris gloriam excolendos, quaſi non
ſuos deſerit, ſed omnibus delinquen-
di periculis exponere, quibusvis af-
fectibus peſſumdari admittit? In ovo,
quod in ſe ipſo eſt inſenſibile, & ta-
men diuturni caloris beneficiô in vi-
vum volatile animatur, humani ſen-
ſus potentia exprimitur, quæ ſi aſſi-
duô invigilantis animæ guberniô fo-
veatur, ſit veluti alienigena de terra
in cœlum volans; & licet non ſit Spi-
ritus, inſtar ſpiritualis filiæ Spiritum
comitatur; quod ſi præpediente ne-
gligentia non manuducitur, non ad
æterna dirigitur, in vanitatis pulve-
re deſeritur, circumvagi Leonis pe-
dibus, qui quærit, quem devoret,
miſerrimè conculcatur. Atque uti-
nam perire ſenſum, non foret ani-
mam interire! quæ dum huiuscemo-
di filiorum curam præterit, dum va-
gari pro libitu per vanitatum avia,
per voluptatum devia permittit, ſe
ipſam in prolibus proſtituit, ſe ipſam

terrenis ſordibus eò periculoſius quo
profundiùs immergit, donec vocife-
rante gemitu cogatur ejulare cum
Pſalte regio: *Infixus ſum in limo pro-
fundi, & non eſt ſubſtantia*; (a) de
limo conſectus homo cadens à ſubli-
mitate juſtitie originalis limus pro-
fundi factus eſt, tunc planè, quando
elevatus à terra oculus incuriæ mu-
lieris vidit lignum pulchrum oculis
aſpectuque delectabile, quod nun-
quam attigiffet, ſi nunquam aſpexiſ-
ſet; quis crederet? dum ovum quaſi
non ſuum dimiſit, dum ſenſus cele-
ritatem præcipiti libertate promovit,
per perditam pupillam corporis, per-
tulit prædam cordis; cœleſtis anima,
dum in terreſtri territorio circumva-
gari patitur ovum ſuum, dum in ter-
rena pulchritudine velut in imo pul-
veris, diſſimulat delectari oculum;
iſte ad perennes damnatur lachry-
mas, & illa mortis neſcia in immor-
talem æternaturi decoris gloriam,
fucum mortalitatis invexit. Si fera-
lem tantæ metempichofiſ cauſam in-
quiris eandem à lachrymante audies
Jeremia: *Ascendit mors per fenestras
noſtras, ingreſſa eſt domus noſtras, di-
ſperdere parvulos de foris, juvenes de
plateis*; (b) inſcendit Genitrix mor-
tis peccatum uſque ad cor per ſenſus
noſtros, exponit moraliſ Hugo, pro-
greſſum eſt ad vires animæ, ut per-
dantur

(a) Pſ. 68.
v. 3.

Eva oculos
non com-
peſcens in-
fixa fuit
limo pro-
fundi.

(b) 9. v.
21.

dantur forinseca quærentes, terrenis se negotiis implicantes, & per spatiosam mundi viam deambulantes. O si vagabunda in Paradisi territorio viatrix, limosam terræ faciem despexisset! ô si se illis associasset aligeris, qui ut nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas! quorum conversatio, quia in cœlis est, à terreno voluptatum contagio sublevantur, sic suis fenestris alligati, ut eos concupiscentia foras non rapiat, nec sensuum immoderata rapacitas ad illis consentiendum trahat: *Nam quantalibet virtute mens polleat, quantalibet gravitate vigeat, carnalis tamen sensus puerile quiddam exterius perstrepunt, & nisi interioris gravitatis pondere, & quasi juvenili quodam vigore refrænentur ad fluxa quæque & levia mentem enervem trahunt.* (c) Sed quisquis stragem præ-

(c) Lib. 21.
Mor. c. 2.

(d) Psal.
101. v. 6.
Serpentis
sibilus fuit
Proto-Pa-
rentis vox
gemitus.

In quovis
homine
caro est
Eva, A-
dam spiri-
tus, ser-
pens dia-
bolus.

(e) In 4.
Ps. pœnit.

dominantis sensus levem existimat, plorantem Matrem viventium, dum converteretur in puerperam mortaliū, attendat, quam lamentabilem in valle lachrymarum vocem edidit, eamque in Spiritu auditam Propheta regius expressit: *A voce gemitus mei adhæsit os meum carni meæ;* (d) fatalis erat vox veteris serpentis ille sibilus, quō curiosæ mulieri subsecuturam ad prævium gustari pomi bolum persuasit divinitatem, vox nostri perennaturi gemitus, cujus feralis Eccho præstolabatur proscribendam humani generis congeriem velut mortalem peccatorum colluviem in valle lachrymarum: hac mediante gemifera voce os carni adhæsit, moralizante Gregorio, quia Adam sollicitanti Evæ conjugii inamoratus consensit.

Iteratur ad infandum nostrorum cordium dolorem, iteratur indies & sæpè in die sæpius, hæc rediviva calamitas, dum singulis in Adæ posteris Adam, qui præsit omnibus humani corporis animantibus, qui præsit singulis nostrarum passionum motibus reperitur; nève adamata desideretur Eva, caro spiritui conjungitur, & corpus animæ coadunatur: *Sicut enim in illa prima hominis transgressione suggestit serpens, delectata est Eva, consensit serpenti; sic & quotidie fieri videmus,* moralizat Gregorius, *suggestit diabolus, delectatur caro,*

(e) in illo terrifico
Pars IV.

fraudenti serpentis exitio in lugubri nostræ immortalitatis funere, nostræ mortalitatis tumulo mors intravit in orbem terrarum, nulli terrigenæ vitæ perennitatem impostero admissura, omnes & singulos prævaricatoris Adæ tam filios quàm filias jugulatura. Sic pariformiter in quolibet lethiferi facinoris infortunio, in quovis noxæ mortalis inquinamento, consentiens peccato anima quanto cyus moritur, dum primo in momento consensus voluntarii à DEO, qui sua vita est separatur. Sed quia cadaver mortui corporis è domus janua effertur aut ejicitur, sunt sua pariter ostia, sunt itidem ferales januæ, per quas mortui efferimur, ut, nisi prodigiosa interveniat Resurrectio, nisi adolescentem mortuum extrà portam elatum JESUS suscitaret, ad fœtidum prævæ consuetudinis sepulchrum abjiciatur. De hujuscemodiantibus portis se liberatum gratulabatur Propheta regius, dum dicebat: *Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filia Sion;* (f) posteriores portæ sunt, Commentatore Augustino, assidua virtutum impendia, sunt optima virtutum studia, per quæ ad visionem pacis pervenitur; in his enim divinæ laudes annuntiantur, nè detur Sanctum canibus, qui malunt pertinaciter latrare, quàm concordando concinere; nève projiciantur antè porcos margaritæ, qui nec latrare ambiunt, sed in suarum voluptatum cæno flagitant volutari; utrisque portæ Sionis occluduntur, illi conformiter irrevocabili pronuntiantis Angeli sententiæ: *foris canes, & venefici, & impudici;* (g) in canibus oblatrantes in DEUM veritatis hæreticos interpretatur Tertullianus, qui argumentorum ossa abrodunt; sed latius complectitur proscriptos à sanctæ Sionis ostio, Martyr Ignatius, dum suos hortatur Discipulos, ad sedulò inspicendum: videte canes rabidos, serpentes super pectus repentes, dracones squamosos; hi sunt Thoes (h) quod est luporum genus, qui dum demulcent leniter, & dulciter blandiuntur, infligendi vulneris ansam investigant. His nulla ex duodecim triumphantis Solymæ januis refferatur; per has non nisi, qui exaltantur

(f) Ps. 9.
v. 15.

(g) Apoc.
2. v. 15:
Portæ Sion
sunt clausæ
canibus,
& impu-
dicis.

(h) Epist.
2. de ant.

*Porta
mortis,
sunt sensus
effrantes.*

tur Omnipotentis DEI dexterâ, de portis mortis ingrediuntur; hi namque soli coruscis lampadibus præfulgidi, sanctis operibus radiofi à Sponso dignoscuntur. Portæ mortis sunt apud Hypponensem Aurelium *corporales sensus & oculi*, qui tunc aperti sunt geminis Proto-Parentibus, dum fructum vetitum degustassent, à quibus illi duntaxat exaltantur, qui Apostolico parentes oraculo, quærunt, quæ non videntur, non ambiunt, quæ videntur; quia ista sunt temporalia carnali oculo pervia, sed illa sunt æterna. Hæ sunt fatales portæ, per quas & mors ingreditur & mortui efferruntur; Crudelis filia! Struthionis æmula, dum suos sensus deserit; infelix anima, in procurandos catulos, in producenda Sanctorum opera, nè animentur nève vivificentur, crudeliter desævit. Mater piissima genitrix provida illustris anima columbam æmulatur, inamoratam turturem imitatur, quæ ova continua defensione protegit, zelante oculo invigilans adversus raptoris unguis oculatissime custodit. Felix puerpera dicata Christo anima, quæ sensus suos comprimit, nè opprimatur Spiritus, quæ familiares concupiscentiæ patronos restringit adeò & refrœnat, ut nullum in domo Sapientis oriatur diffidium, & pars inferior Superiori subdita non audeat, vel incrassata assilire, vel impinguata recalcitrare.

*Sanctus
Job pro-
stratus in
sede cala-
mitatis
sua eva-
dit multi-
plex vi-
ctor.*

Heros & sui victor erat, qui gloriofius in sterquilinio, quàm Pater suus in viridario decertabat, qui suo concreditam gubernio mulierem non tantum non audiebat maledicentem, sed stultarum aggregabat ordini consulentem: invictus miles erat, qui invictus frementis Angeli violentiâ, orbatu pater filiis, exutus herus servulis, vir inter Orientales magnus, privatus divitiis, jacens in ejectis domus suæ quisquiliis, gemens in lacerati corporis, in pessimi uberis miseriis: hoc uno se consolatur epiphonemate: *Dominus dedit, Dominus abstulit*; Denique prodigiosus annosæ calamitatis bajulus, dum panderetur ab aquilone omne malum contra folium, quod ventô rapitur, non siccam stipulam flanti maligno spiritui opposuit, sed invincibilem animam confuso & eluso Antagonistæ suo admi-

rabiliter objecit. Vicit humanæ hostem victoriæ victor magnanimus, dum obseraret obsessæ arcis ostia, & propugnaturus urbis antemuralia, januas communiret. Audire lubeat invictum pugilem, connubiali fraudulentæ uxoris impugnatum discrimine, tripartito insultantium amicorum vallatum agmine, tartarea immundorum spirituum Myriade circumsessum, sed ferocissimus præ reliquis adversarius erat percussum ulcere pessimo singultuantis animæ corpus, quod suis doloribus ad impatientes gemitus provocabat, ad pristinæ possessionis memoriam alliciebat; tot ostia perrupisset effrænâ bellua, perennis spiritus adversaria, dilacerata caro, quot erant vulnera, è quibus refractarii sensus in periculosam patientis viri perniciem confœderatis viribus conspirassent; sed excessit alacer animus de terrena calamitatum voragine ad Civitatis sanctæ promontorium, eripuit indemnâ spiritus, frænatis undique & obturatis sensuum januis, evasit ex coagmentata insidiantium inimicorum congerie magnanimus Athleta, & coangustata tot affilientium adversariorum cohortibus anima, uni suo remansit conditori constanter debita nulli peregrino præsidio vel gubernio mancipata. Nescirem inexpugnabilis castri privilegium, fueritne januarum fortis custodia, quæ hostis dolosi elusit stratagemata, an potius studiosa reprimentis animi impendia? num valida resilientis tentamina, an denique provida præmonentis consilia? ut sciam, quod scire non valerem, revelat ipse vir patiens illustre stratagema, quò hostem arcere poterat, simul & profligare: *Pepigi fœdus cum oculis meis*, (i) *ut nè cogitarem quidem de virgine*; quid spirituali potentiæ cum corporali organo, quid cogitabundo intellectui cum pupillæ suspicientis intuitu conventionis mutue est commune? est invisibilis animæ prima potentia, prima totius illustris essentiæ est proprietas intellectus: & huic, quam affinitate jungitur, quod est corporeum animati corporis instrumentum? an fortè visus prospicientis animæ fenestra est, per quam subtilis anima, dum prospicit, quidquid suo placet aut displicet

*Contra ho-
stes suos
omnem
aditum &
omnem ja-
nuam
claudit.*

(i) *Job.
31. v. 1.*

cet affectui, vel renuit, vel concupiscit.

*Fenestra
prospicien-
tis animæ
visus est.*

Prospexit, sed incautior regalis anima deambulantis in solario domus regis Davidis; dum enim columbinus, dicamne an colubrinus incurii Principis oculus, pudicam Uriæ conjugem intuetur, dumque incautior oculus objectum suæ arridens lasciviæ intuetur, suam non ultrà respiciens ad ruinam, reſeratur advolanti animæ, cui, dum imago mortis obtruditur, carni consentiens spiritus, carnali voluptati subicitur, & execrabili adulteriò contaminatur; affectus creaturæ à Creatore avellitur, officiosa mens à conditoris sui obsequio retrahitur, de terra viventium beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, cuius voluntas erat in Lege Domini, momentanea vicissitudine proſcribitur; mens illibata, quam sancta cogitatio in cœlestibus occupaverat, unius oculi intuitu ad sinum inferni detrahitur, & Vir secundum cor DEI, effæminatæ fragilitatis factus victima à facie Altissimi rejicitur, fœdis amplexibus feræ mulieris implicatur. O si hanc unam clausisset januam! ô si crudeli Struthione mitior effrœnem cohibuisset intuitum, si vacillantem palpebram obserâſſet! ô si severò fœdere prohibuisset oculò, nè cogitaret de virgine, non præsumpsisset ille suis aspectibus alienam conjugem cernere, cernendo deperire; si cogitâſſe intellectui, & respexiſſe prohibuisset oculo, nec iste subministrâſſet illi occasionem iniqui cogitatûs, nec ille comprobâſſet aspectum intuitûs lascivi: Priusquàm delictum perpetraret, discutiens intellectus patrandum cogitabat; priusquàm cogitaret, jam rapax oculus deprædabatur animam, quem oportebat ſeverioris iudicii interdictu à libidinoſo intuitu cohibere, ut antequam reſecanda videretur carnis luxuria, jam universa cogitabundæ mentis lascivia foret è cordis territorio eliminata. Vigilantis animæ hoc fuerat præconium peculiare, quò eam cœlestis Sponsus coràm empyrea beatarum mentium curia commendabat: *Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias*: (1) credebatur fortassè suæ confisa verecundiæ regalis filia, se circumcingi floribus, non sentibus

(1) Cant. 2.
v. 1.

Anima in-

Pars IV.

vallari; suis fidebat sensibus, nihil sinistrum ab oculis, nihil terrisonum ab auribus, nihil lethiferum à manibus, nihil tabificum à naribus, nil denique à gustu virulentum experiri suspicabatur: verum omnia videns invigilantis Providentiæ oculus videbat, circumfluis stipatam sensibus, quorum aculei longè penetratiores spinis & sentibus, quò approximare sinuntur viciniùs, eò crudeliùs lancinant, eò periculosiùs deflorant. Est apud Doctorem mellifluum malus vicinus spina; & quidnam pejùs, quàm virulentum inflammata carnis illiciū? quidnam viciniùs animanti animæ, quàm sensus animati corporis? Est spina falsus frater: sicut fraternò jungitur vinculo corpus spiritui, sic sensus corpori est cognatus; quàm fallax sit in sua sensatione, quàm falsus in tentatione, momentis penè singulis discimus, continuante docemur experimentò. Cave viator non solum à latronibus in sylvis & spelæis, non solum à pyrateriis in rivis & fluminibus, non solum à prædonibus in domibus & angulis, sed ab insidiis proximius ancillantium, intimius famulantium, propinquiùs stipantium, secretius associatorum sensuum, qui eò præsumptuosius, quò familiarius affiliunt, eò crudeliùs, quò securius fidentem animam sauciant, dissimulantem necant.

O candens liliū! tuo candori livor invidiæ adversatur; tuo odori, qui tuæ bonitatis fama est, fœtens luxuria contrariatur: *Plenus est mundus spinis*: singultuat in sua etiam solitudine Clarivallensis Abbas: *in terra sunt, in aère sunt, in carne tua sunt*; (m) has inter conversari, & tamen à nulla earum sauciari; ab Angelo Satanae colaphizari, nec tamen ultrà vulnerari; in sensuum commercio commorari, nec tamen sensualitatis illiciò contaminari; trahi his funibus & non attrahi, suaderi & non persuaderi, rumpi & non corrumpi, allidi & non lædi, illius auxiliare est præsidium, illius Protectoris est beneficium, qui colluctanti & lachrymanti, certanti & clamanti, speranti & suspiranti Paulo respondet rogatus & invocatus: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur*; (n) Elevabat Spiritus magni

*ter sensus
suos est sic-
ut liliū
inter spi-
nas.*

(m) Serm.
48. in
Cant.

(n) 2. Co-
rinth. 12.
v. 8.

*Interni
sensus sunt
dentes
comminu-
entes, ea
qua co-
gnoscunt.*

*(o) Lib. II.
Mor. c. 15.*

*(p) Job.
13. v. 14.
Paulus la-
cerabat
dentibus
carnes,
sensus
compe-
scen-
do.*

*(q) Cant.
4. v. 2.*

Doctōris Gentium infontem animam ad cœlum tertium, sed deprimebat corpus, quod corrumpitur suis cum sensibus, veluti trahentibus totidem funibus anxium viatorem, sua gravēdine aggravans, suis illecebris molestans. Considerat gementem, moralis Gregorius, sub tentationis Angelo gravēdine fatiscētem; mandendum quidem, sed non deglutiendum acceperat Paulum, quandō illum post tot prodigiorum myriades, post tot revelationum celsitudines, stimulus carnis exagitabat; sed admiraris tanti Pontificis profunditatem, dūm comedentem repræsentat Spiritum, dūm incorporeum Angelum adstruit comedentem; si dentes tamen notificari desideras, carnales humani corporis sensus sunt, ut enim commemoratus Pater alibi moralizat: *Non immerito, in dentibus internos sensus accipimus, qui singula quæ cogitant, quasi mandunt & comminuunt, atque ad ventrem memoria transmittunt;* (o) his mediantibus deprædator Sanctorum operum, nostrarūque exterminator animarum, hoc laniantium dentium ministeriō Leo rugiens qui circuit, quærens quem devoret, nostras dilacerat animas, vel si dilaniare non permittitur, si mordenti nocere non interdicitur, tentat iisdem lacerantibus à Creatore Creaturam avellere, avulsam mandere, absorptam deglutire.

Suspiciat cum respiciente Jobo, patiens anima, sub gravi tentationum mole laborans & desudans, clamet nec desinat: *Quare lacerō carnes meas dentibus meis;* (p) Lacerabat sensibus carnes dentifer Paulus, quandō quidquid carnalitatis in mente sua cognoverat, interno sensu velociter conterebat; externis vero eò invigilabat dentata mens sedulius, quò morsum animæ ab illorum oriundum ferocia acrius sentiebat. Sunt duo dentium ordines, inferiores alii, sunt alii illis superiores; posteriores alii, sunt illis alii anteriores. Externi sensus subjiciantur internis, si tamen prius sic emundentur, sic dealbentur, ut illō Sponsi elogiō mereantur insigniri: *Dentes tui sunt greges tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro;* (q) non feri ferarum, non savi luporum, sed ovium sed ovini, nescientes remordere, quantumvis mordean-

tur, nolentes dilacerare, quantumvis lacerentur, recusantes fauciare, quantumvis vulnerentur; dentibus indigent adolescentes in via DEI, qui jam videntur solidum nuptialis agni edulium mandere, panem robustioris doctrinæ conterere, qui jam ablactati à lacte non amplius ad ubera portantur: *quodam enim solidioris instrumenti ad mandendum utuntur ministeriō, qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni & mali:* explanat Gilbertus Abbas: (r) felices sensus, beati dentes, qui de lavacro ascendere recensentur; vix enim aliis, quàm mundis corde divinorum cognitio mysteriorum communicatur; neque casu fortuito assimilantur gregi tonsarum, ascendentium de lavacro; grex enim eundem pastorem sequitur, neque ovili uno inseparabilis commoratur. Sic idem & non aliud intimi sensus sentiant, ut Matri Ecclesiæ nullatenus dissentiant, sed unanimiter consensu humili concordent; Illud est adjungendum notabilius, est observandum cautiùs, est attendendum vigilantius, ut emundati & purgati, loti & dealbati ascensum machinentur; non enim detonderi sufficit, non ablui satis est, aut etiam more dentium solidari, sed necesse est in via hac, quā gradieris, ascendere, & renovatum interiùs in Spiritu ambulare; ascendit utique supervacaneo exutus onere, deposito veteri homine; nam novus qui secundum DEUM creatus est; non onerat, nec aggravat, in Spiritu renovatum cœlestis Adæ Filium: ascendit in Spiritu; nec enim Christus Dominus, qui Spiritus oris nostri per Prophetam dicitur, ad hæc inferiora descendit, sed sursum elevari nititur, in cœlis suos etiam corporis sensus conversari perhibetur; levetur in cœlum oculus & terræ inanitas despiciatur; auris cœlestem symphoniam percipiat, nè cytharis & organis delectata stridorem dentium cogatur auscultare; gustus gustet; & videat cum Psalte regio, quàm suavis sit Dominus, nè gustet mortem in æternum: sit odor oderatui nostro familiaris, sit ille in desideriis, sit in deliciis odor agri pleni, cui benedixit Dominus, de quo apud Prophetam regium Rex Gloriæ gloriatur: *Pulchritudo agri mecum*

*(r) Serm.
23. in
Cant.*

*Sensuum
regula, ut
benè sen-
sationes
suas eli-
ciant.*

(s) Ps. 49:
v. 11.

mecum est; (s) in quo agro uva illa reperitur, quæ expressa in torculari crucis, fudit sanguinem, in quo oliva fructifera pacem Filiorum DEI effundit: Denique accede ad Patrem tuum, ut tangat te & probet, utrum sis filius ejus; flagellat enim Dominus omnem filium, quem diligit; circumda manibus tuis pellicolas hædorum, ut te agnoscas hispidum & pilosum à multitudine peccatorum & DEUS agnoscenti ignoscat, quod agnovit ac agnitum deploravit.

Nec minus vivacior, ac nobilior internorum sensuum quaternio, in dentibus pariter adumbratus ad morem dentium sit regulatus; ut sint puritate candidi, fortitudine ossei, conjuncti charitate; immobiles per constantiam & per justitiam ordinati; nulla subintret lascivæ carnis affectio, eliminetur omnis terrenæ dilectionis passio, non mordeant simplicitatem innocentiae, non lacerent integritatem morum, non ruminent scænum, quod omnis caro est; horreat lingua verbis mordacibus affilire famam proximi, caveat manus lacerare sinistro opere fratrum concordiam; sensus communis timeat ruminare odium, quò inficiantur præcordia; sic sentiat sensationes omnium exteriorum sensuum, ut se sentire cognoscens à rationis sensu minimè dissentiat, consentiat intimanti; si enim angelici Præceptoris conformiter Doctrinæ: *A sensu communi omnes sensus derivantur, in quo omnes conjunguntur.*

(t) Opusc.
43.

(t) Exinde à phantasia imago bestiae ejiciatur ac eliminetur, si forsan inadvertenter proserpserit, si nescienter irrepsit, non commoretur, non sustentetur, fugetur & proscribatur, nè totus homo hac in imagine pertranseat, comminabundo percutiendus anathemate coronati Vatis: *Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges*; (u) Est civitas, quia est civium unitas, Religio; est commorantium conformitas, velut unius moris in domo in sacris religionibus, inde religiosorum imagines, id est explanat moralis Hugo: *temporalium imaginationes*, ab eo qui in ipsorum medio versatur & conversatur, velut, qui ministrat & subministrat gratiam, quâ impellente, quâ stimulante dies antiquos cogitant, &

(u) Psal.
72. v. 20.

menses æternos in mente perenniter conservant: hæc primogenita creatricis omnipotentiae filia, omne peccati pondus excutit, alleviat & exonerat à permolesta gravedine tentationis.

Est inæstimabilis & ineffabilis gratia vehiculum Divinae Majestatis, quo mediante in corda vehitur, ad animas devehitur, & firmiter permanens, & in eis immobiliter perdurans, nō violenter ejiciatur ad Omnipotentis contumeliam, ad injuriam istius formæ nobilissimæ, formæ sanctificantis; De illa vaticus præfagebat Isaias: *Ascendit Dominus super nubem levem & ingreditur Aegyptum*; quò recipientis commodò, quonam ingredientis beneficiò, quonam Aegyptiacæ felicitatis incrementò? & *corruent omnia simulachra Aegypti*; (x) intellige in simulachrorum optabili

ruina, annihilationem vanarum cogitationum, quarum colluviem geminò describit calamò commemoratus Vates: *Ecce omnes injusti, & vana opera eorum, ventus & inane simulacrum eorum*; (y) justificare impium operantis gratiæ est miraculum, feram convertere in hominem, quem malevola perversitas commutabat in belluam, est opus gratiæ sanctificantis: *Ecce omnes injusti*; sed unde colligitur injustitia, unde arguitur justitiæ privatio? ex vanitate operum, & ex ventosa inanitate cogitationum. Quid visu indignius, quàm temporalis gloriæ stabilitatem imaginari, immutabilem mundanæ vicissitudinis volubilitatem opinari, quæ tamen gyratur in rota, fundatur in umbra, rotatur in gyro? undè communi universorum filiorum Adæ gemitu singultuat coronatus Vates: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum*; (z) legit Hebræus: *In vertigine conceptus sum*; vana cogitabundi hominis imaginatio, nec in supernis quiescit, nec in infernis subsistit, semper ambigua uni phantastiæ imaginationis innititur momento. Quid quid subjectum orbi est, sortitur conditionem orbis, cum orbe vertitur, ad imum è supremis invertitur, donec sphaericam dimittens mundi regiam, supernos orbis syderum transcendat animò, ut solum æternis innitatur.

*Gratia est
nubes le-
vis inve-
hens
DEUM ad
animam.*

(x) Isa. 19.
v. 1.

(y) Isa. 43.
v. 29.

(z) Ps. 50.
v. 7.

*Homo cum
vertigine
concepitur,
ideo instabi-
lis est ab
origine
sua.*

Vide hominem cum vidente DEO homine; vide, ut videas arcis & ci-
stis aureis insidentem. Commendat
prodigiosam Matthæi avulsionem à
divitiis telonii, Petrus Chrysologus;
posteaquàm quippè celeberrimus pri-
morum Apostolorum quaternio, Pe-
trus & Andreas, Jacobus & Joannes
non tam combinata germanitas, quàm
geminata paupertas ad Apostolicæ
sublimitatis solium vocaretur, ut à
Gallilæo littore, à fluctuantibus undis
ad inconcussam petræ firmitatem an-
gulares veluti lapides applicarentur:
Cum transiret inde JESUS vidit ho-

(a) *Matth. 9. v. 9.* *nomine;* (a) transit DEUS, sedet ho-
mo, vadit DEUS, hæret homo, fu-
git DEUS, manet homo, videt DE-

(b) *Serm. 28. Matthæo sedente ad telonium, JESUS transit, nè telonia-rius ultra subsistat.* *mentatur aurifluus Ravennas. (b)*
Transit telonium nuda Veritas, ut re-
probet mendaces filios hominum im-
mersos opibus, & mentienti auro in-
cumbentes, quod dum ludicris in-
fascinat splendoribus, suam à tene-
bris negat originem obscura subter-
ranæ caliginis filia, luminosam fin-
git progeniem, mentitur veræ lucis
purpuram infamis progenies tenebra-
rum. Horret morari degens in car-
ne sapientia; renuit ibi quietis sedem
figere, ubi nulla animorum requies
reperitur; sedet, sed Publicanus; ut
faciat Apostolum, ut suum efficiat
Discipulum Magister Veritatis, de-
clinat transiens, non subsistit; nam
licet in domo Patris sui sint mansio-
nes multæ, divitibus tamen hujus sæ-
culi non patet aditus, nisi gibbum
abjiciant, ut per foramen acûs, per
angustam vitæ portam, abjectis à
corde opibus transeant, non subsi-
stant; res est plena discriminis, vel-
le ditescere, periculosa anxietas, quæ
à sollicitudinibus comparandarum o-
pum oritur, à curis divitiarum origi-
natur; quid agat igitur onustum sar-
cinis & aggravatum opibus animal,
quid oneriferam salvabit bestiam la-
boris patientem? *Grave onus inno-*

centia subit, incrementis opum occu-
pata; deplorat infortunatam sortem
divitum Hilarius: (c) ingrediatur a-
cum, ut transeat; *Acus est Filius DEI:*
inquit Os aureum: *Cujus prima pars*
subtilis est, secundum Divinitatem,
alia verò grassior secundum Incarna-
tionem ejus; (d) Pungebat, sed non
compungebat acus ista adolescentem
licet innocuum, qui omnia præcepta
Legis observans à juventute sua, qui
meruit à Salvatore diligi, imò, in-
signi Origenis testimonio, osculò in-
signiri; sed, ubi ad nudi Pastoris pe-
dissequium gibbosus iste camelus in-
vitatur, quando ad relinquendum
omnia, habens possessiones multas
ab acu stimulator, abiit tristis viator
affectus tristitiâ, quæ ducit ad mor-
tem; conversus siquidem in spina-
rum & tribulorum cumulum acervus
divitiarum, sementem dominicam mi-
serabiliter suffocavit; Vides onustam
opibus innocentiam, vides adolescen-
tem animam, dum aggravatur divi-
tiis à via ad devium recedentem, à
Christo ad exitium procedentem. Nè
simili ruat interitu assidens telonia-
rius, vidit hominem oculata Red-
emptoris providentia: *Vidit illum Chri-*
stus; continuat perorare Orator au-
reus: *Ut ille pecunia latebras non vi-*
deret; caligabat infascinatus Matthæi.
oculus ad aureos fulgores, qui quia
vehemens nimium fuerant sensibile,
sensus non lædebatur tantum, sed in-
super obfuscabatur intellectualis acies,
excæcabatur pupilla rationis: respe-
xit in cæcutientem animam, ille qui
omnem finxit oculum, ut respectus
homo respicientem DEUM videat,
aurum despiciat, fallentem sensum
corrigit, læsam imaginationem re-
stauret, ad Regnum per acum te-
nuem penetret & subintret. Sen-
sus menti dissentiens immobilem ad
mensam telonii fixerat stationem, sed
pertranseunte JESU ad transitum ur-
gebatur homo viator, ut tollens gra-
batum suum & deferens quod alie-
num à nobis est, abiret in domum
suam, in domum figuli, ibi cum ver-
bo vitæ collocuturus, & quàm sit fra-
gile, quid quid terrenum est, lustra-
turus.

Albescebat in conspicientibus Mat-
thæi oculis candor argenti, micabat
sole jucundiùs blandiens auri rubigo,
rutilabant

(c) *Cap. 19. in Matth.*

(d) *Hom. 13. in im-
perf. Matthæo
fit Christus
acus, in
qua hu-
manitas
est pars
crassior,
Divinitas
est pars
subtilior.*

*Sensus
Matthæi
decipiebat*

*animam
affixus te-
lonio.*

rutilabant lapilli latentes in conclavi-
bus gazæ, ad ascensum gradus para-
bant, dignitatum apices spondebant;
Has inter spectabiles ærariorum pom-
pas pretiosam respiciebat animam Di-
vinus Negotiator quærens bonas &
veras margarittas; sed quia profun-
dius auro immersa respicientem fortè
aspicere renuit, vel saltèm videre dis-
simulavit; alloquebatur incurium suæ
salutis Publicanum: *Sequere me;* vo-
cabat Verbum, & Verbo vocantis ce-
dens, quæsturam deserit, sedem di-
mittit, jam amodò mammonæ ver-
nula, mancipatum avaritiæ desertu-
rus, & ad libertatem Filiorum DEI
transiturus, ad dignitatem servorum
Regis Gloriæ ascensurus, qui stant in
Domo Domini; excusso aureæ cupi-
ditatis pondere surgit, nè ultrà divi-
tiarum oneri succumbat; & quia ra-
dix omnium malorum teste Magistro
gentium avaritia est: *Surgens secutus
est eum;* qui Largitorem bonorum
omnium se profitetur; Eum, qui de
supernis veniens, suos ad superna sti-
mulat, allicit, dirigit, & exaltat: se-
quuntur oculi Lucem, quæ lucet in
tenebris, ut obscuratum inter subter-
raneos latentis auri angulos sensum
illustret, dissolutumque in concavis
hiantium thesaurorum antris animum
eruat, erigat & sustollat. Grandis
unius Publicani metempsichosis, qui
fuerat animalis homo, ea, quæ DEI
sunt, nullatenus percipiens, ad unum
respicientis DEI intuitum, ad pri-
mum alloquentis nutum, sensum re-
primit, belluam exuit, errantem o-
culum corrigit, pestilentia cathedrum
deserit, & in odorem suavitatis post
evocantem currit. Ecce qui nullam
nisi caducam aureæ calamitatis bea-
titudinem novit, dum ad telonium se-
deret, nunc surgit, ut auream perni-
ciem deserat, telonii discrimina de-
serendo; quòdve ut pretiosum erran-
te iudicio æstimavit, nunc appensum
in statera Veritatis velut vilissimam
massam scorix abjicit & contemnit.
Sic sensus decipit sensualem, sic cor-
rigit & regit correctum Spiritus, ut
faciat spiritualementem; ille inclinat fero-
cientem animam ad lucra perditionis,
iste ab illis liberat ut liberam rapiat
ad Divina.

*Spiritus
corrigit
sensum, ut
ex sensua-
li fiat ho-
mo spiri-
tualis.*

Ecce immensam miserationis DEI
benignitatem! aspexit, non aspicien-

tem, commovit confidentem, voca-
vit ad insequendum assurgentem, &
qui non mortem, sed vitam quærit
peccatoris, qui votum conversionis,
non sanguinem se convertentis affe-
ctat, delectatur surgentis velocitate,
contentatur sequentis generositate;
non enim aliud, quàm solam Mat-
thæi animam, solùm quærebat à se-
de avellere Matthæum, non saccu-
los cum Matthæo; solius quippè ter-
restris genii terrena est proprietas,
amati bona concupiscere; cœlestis
est eminentiæ qualitas, nudam ama-
ti possessionem desiderare. Beatus
somniaior videbatur sibi manipulos
ligare, & à circumvallantibus fra-
trum manipulis suum manipulum ad-
orari: *Putabam nos ligare manipulos
in agro, & quasi consurgere manipu-
lum meum, vestrosque manipulos cir-
cumstantes adorare manipulum meum;*
(e) ride, nec tamen irridere velis (e) *Genes.*
simplicitatem innocentia; nam est 37. v. 7.
prælagium prodigiosæ veritatis; in-
dormit denuò innocuus adolescens,
& splendidiori somnio recreatur; vi-
det undenas è domo syderum faces
cum gemina diei noctisque lampade
suis tenellis adhuc pedibus adgenicu-
lari: *Vidi per somnium quasi Solem,
& Lunam, & stellas undecim adorare
me;* (f) mira disparitas duplicis somnii, (f) v. 9.
dispar effigies unius est mysterii; *In somnio*
quem antea circumstantes revereba- *Josephi*
tur manipuli, nullò determinati, nul- *numera-*
lò restricti numerò eundem stellæ *tur stella,*
undecim venerantur. Manipuli si- *non autem*
nè restrictione numeri recensentur, *manipuli,*
stellæ, quasi rursus starent in ordine, *quia pauci*
numerantur; an fortè quia manipu- *amant do-*
lorum multitudo non ipsum Jose- *nantem,*
phum, sed solum Josephi manipu- *multi do-*
lum & triticum adorasse recensetur *num.*
innumerata remanet? ita sanè; sunt
enim innumeri, qui triticum Domini,
non Dominum tritici venerantur;
sed quæ Josephum adorâvere sydera,
exiguò undecim stellarum numerò co-
arctantur; ut sciat audiens, utque
legens intelligat, divitias hominis à
plurimis amari ac adorari, divitia-
rum hominem vix ab undecim faven-
tibus coli & honorari: *non ob aliud,
ignotum sibi Principem adorant, in-
terpretatur Tuitiensis Abbas, nisi quia
defecerant manipuli eorum, ipse au-
tem de manipulis plenum habebat hor-
reum;*

reum; sic amat sensualitas, dum diligit, sic veneratur divitem, ut potius divitias, quam possessorem suum amet, colat & ambiat; ob sacculos amat telonium, & teloniarum diligit propter opes.

Sensus iniquitate sua lactat amicam sibi animam, ut seducat.

Cognata cum prosperitate sæculi est indoles somnii; sopitæ species, quæ dormienti corpori, fallacem bonorum multitudinem mentiuntur, in vigilante carnales sensus sunt, qui ad umbratis obscuræ voluptatis imaginibus suæ indormientem ignaviæ hominem defraudant; nec tamen diutius durare consueverunt, quam umbra luminis, vel quam inane somnium vanitatis. Blanditur sensualis oblectatio, & adulatur incurio spiritui, suis delactat deliciis pueraſcentem animam, & vitæ longitudinem quasi incisa metallis forent corpora mortalitatis nescia, promittit, & opum suggerit amplitudinem, nunquam subsequutura annositate temporum exhaustam; famulantur sensus ambitiosa suppellectile, ridentem aspirant Austrum faventis auræ, halante pompâ enervem infascinati Spiritum, onerosam ministrant opulentiam, onorifero impositam jumento, ut phaleratum asinum in mundi oculis exhibeat; sed possidentur somnia, in quibus, quæ tam diu somniantem recreant, quam diu evigilare nescium delectant: infelix anima suorum sensuum informis vernula, ad primum ictum deludentis oculi, eludentisque phantasiæ, somno ferali incipit illudi, somniorumque illusa delirio, quod somniat, verum putat; insipienter adamat, quod fallax imaginatio, ut veri speciem præſentat. Hoc est exitium, quod suô eliminare flagitat consilio proverbialis Salamon, dum fraudulentam dolosi sensus astutiam execratur: *Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam*; (g) iniquitatis arguit, quia blandifona demulcens adulatione, amicam corpori animam lactando decipit, dum semisopitam carnalibus deliciis semper profundius immergit: Via non bona est senticetum lasciviæ, quod animæ toties vulnus infligit, quoties delectationem carnis tactui infligit; via non bona est ascensus superbiæ, quem dum affectat sublimis imaginatio, adoptat præcipi-

(g) Prov. 16. v. 29.

tium per quod superba mens cum superbiente angelo dejicitur in sepulchrum damnationis. Hinc suo rursus proverbio sapientissimus Rex Solymæ dilectum sibi erudit Discipulum: *Fili mi! si te lactaverint peccatores, nè acquiescas*; (h) lactant peccaminosi sensus mala præterita velut proficua commendando, nè defleantur; oblectamenta præſentia deprædicando, nè deserantur; futura voluptatum illicia præſentando, ut eligantur.

Sed renuit hac lactea dulcedine inclyta Moyſis progenies nutriri, horret electus quilibet, quem regalis Providentia de populorum aquis assumpsit, quem misericordis DEI clementia à fluctuantibus tumultuantis sæculi undis eripuit hoc ubere lactari, sciens venenum fugere lactentem: fortunata progenies! quæ hisce ab uberibus ablactatur: illustres filii Matris Sapientiæ! qui mortificatis sensibus solo solidiori vitæ pane ad vitam gratiæ corroborantur; sinunt, nec invident, indulgent, dum prohibere nesciunt mortuis, sepelire mortuos suos; ut investigent veram requiem inquietis desideriorum suorum motibus, suos frænare motus, suos restringere rebellis naturæ impetus contendunt. Hi sunt candidiores nive, nitidiores lacte, quia loti & super nivem dealbati, ablactantur ab uberibus sensualitatum. Pater fidei nostræ fidelis Abraham, ut ablactato applaudat filio opiparum instituit convivium, solemne tripudium celebravit; non legitur festivam nativitatis diem observasse, vel primordiale circumcisi puelli hostiam jucundioribus epulis honorasse; nam licet prodigiosa Mater conceperit filium in senectute sua, & quidem unigenitum, non tamen in exoptato portentosa nativitatis die, festivum apponitur epulum lactantibus convivis; nam & Isaac licet innocuus, in suo exitu de ventre parturientis Saræ, vitam vagitu salutavit, & defluo lachrymarum stillicidio, futurum in lachrymarum valle coacervatæ calamitatis auspicium deploravit: exultat centenarius genitor; non quando in orbem nascitur, sed quando post triennale maternorum uberum nutrimentum, à lactifluo ubere lactisugus infans ablactatur;

(h) Prov. 1. v. 10. *Lactatur homo à sensualitate multipliciter.*

Abraham celebrat solemne convivium, non in die nativitatis Isaac, sed in ablactatione.

atur; Genuerat vegetior Parens Ismaëlem, nec tamen ablactati festi-
vitas legitur, nec dies convivii assi-
gnatur; prodiit in Isaaco risus, qui
tamen antè ablactationis solemnita-
tem non resonuit; ut enim doctus
Origenes concludit: *De hujusmodi fi-
liis, cum fuerint à lacte depulsi, fit
convivium & letitia magna; de his,
qui jam non lacte indigent, sed cibo
forti, qui pro possibilitate sumendi ex-
ercitatos habent sensus ad discretio-*

(i) Hom. 7. in Genes. Ambrosius allegoriam: *Non quia à
nutricis lacte subductus est puer, ma-
gnum convivium exhibuit Abraham,
sed quia idoneus habitus est Isaac for-
tioris gratia cibo & virtutis alimen-*

(I) Lib. 1. in 21. c. Genes. de Abraham. *tio; (l) Egeant enerves Corinthii pro
potu lacte, quia non possunt robu-
stiori pane sustentari, hos ipsos, suos
licet filios Magister Gentium deplorat,
deplorans increpat, quia non
potuit illis tanquam spiritualibus, sed
debuit quasi carnalibus loqui; pro vi-
ribus siquidem infans alitur, ut salu-
briter crescens ad profectus incre-
mentum promoveatur: recessus à la-
ctea oblectantium sensuum suavitate,
ingressum Spiritus operatur, ut jam
esuriat famedicus duritiam panis, qui
nuper solam exsuxerat mollitiem la-
ctis.*

Consuevit mater provida materna
amaricare ubera, ut jam displiceat
infantulo pastus uberum, quò antea
jucundabatur: sic mater omnium Pro-
videntia, solet objecta sensuum, qui-
bus delectantur labella parvulorum,
affectus scilicet imperfectorum, asper-
gere sinistrorum eventuum acerbita-
te, ut hunc exfugens puerilis anima,
quamvis in cano capite, in annoso
situata corpore, sensualitatem horreat
ob fellis commixtionem; est enim
abominabilis infantia, est execranda
illius infantilis animi pueritia, ad-
versus quam Isaias ferali anathemate
fulgurat: *Puer centum annorum mo-
rietur*; qui enim longam annorum
seriem voluptuosus explevit, nec à
puerili sensuum delectatione recessit,
eadem morte succumbet, quâ anno-
sus prævaricator suis sceleribus con-
sepelitur: idcirco conjungit utrum-
que, subnectens illicò, & peccator

*Vir sen-
sualis, li-
cèt sit cen-
tum anno-
rum, est
puer non-
dum abla-
ctatus.*

(m) Isaiæ centum annorum maledictus erit; (m)
65. v. 20. in illa finali temporum die novissimo
Pars IV.

cum illis aggregari hædis compellen-
tur, quos mors in inferno depascet,
ambo terribilem audituri sententiam:
*Discedite à me maledicti in ignem æ-
ternum*; sepelientur in flammis, tu-
mulabuntur in rogis; nec enim nisi
ablactatus aggregabitur agnis sub bo-
ni Pastoris gubernio collocatis, huic
soli, non lactisugæ sensualium dele-
ctationum victimæ, licebit virginum
agmini consociari.

Ubere lachrymæ fœcundabant ste-
rilitatem puerperæ, quando Anna no-
bilis Elcanæ socia, *flebat & non ca-
piebat cibum*; vides electam à Con-
ditore animam, quæ salutarem ut ef-
fundat gemitum, fastidit cibum cape-
re; in dedignatione cibi siquidem
despectus lætitiæ transeuntis apud
Gregorium adumbratur; in lachry-
marum profluvio divinæ contempla-
tionis desiderium effigiatur; mens e-
nim, quæ ferventi anhelantis deside-
rii fremitu spiritualis evadere deside-
rat, quæ blandimenta allicientium
sensuum reprobatur, quæ indefinente
suspicio carnalium affectionum eximi
tripudio flagitat, amaros inter ac-
centus plangit, & cibum detrectat su-
mere, quò incrassati concupiscentiæ
lactisugentes parvuli solent recalci-
trare. Esuriebat Anna, sed panem
tribulationis, quem sibi sua pinsebat
æmula superbiens Phenenna; sed ama-
rò lugentem animò consolabatur mi-
sericordiarum Pater, & post exple-
tum dierum afflictionis circulum, con-
cepit sterilis filium, nec alium, quàm
futurum Israël Principem, non a-
lium quàm Samuelem. Agnito cor-
responsurus beneficio insignis Geni-
tor, votum suum, quod voverat Al-
tissimo ad impetrandam ex sterili An-
næ utero sobolem devotione celeri
reddere festinabat; renuit comitari
conjugem ad domum Domini ascen-
dentem, renuit promissum superno
Numini filiolum dedicare, noluit
materno ubere parvulum destituere,
nec nisi ablactatum sacro templi mi-
nisterio applicare: cur non accele-
rat, quæ potiori beneficio constricta,
plus Conjuge propter commune be-
neficium benefactori mirifico debe-
bat. Non differt sollicitus Pater af-
secuto desideratæ proles munere, a-
ram solemnæ victimæ sanctificare, nec
tamen prudens mulier, dum se puer-
peram

*Despiciunt
cibum, qui
detestan-
tur sen-
suum vo-
luptatem.*

*Anna non
statim of-
fert Sa-
muelem
Domino,
sed abla-
ctatum.*

peram intuetur, dicatum nuper Aræ puerum deduci finit, dissimulat conducere ad templi pastaphorium, morari cupiens & in paternis laribus lactisugum infantem commorari; neve molestiorem sustineat adhortatorem, nè importunum experiatur Zelatorem, provida divinæ gloriæ Zelatrix, Sanctissimum resolutæ mentis consilium declarat: *Non vadam donec ablaçtetur infans, & ducam eum ut appareat antè conspectum Domini;*

(n) 1. Reg. 1. v. 22.

A sensu-um illicitis debet ab-lactari, qui ad Di-vinum ministeri-um est vo-catus.

(n) subtrahito ubere, demissa terrenæ voluptatis esurie, divinis sistatur oculis, Templi Dominum avidissima desideriorum acie aspecturus, à Templi Domino clementi oculo respiciendus; ablaçtetur, priusquam immoletur; quid enim cœlesti ministerio cum vili vanitatum impendio conventionis mutux est commune? abstineat à sensuum illicitis, quisquis Supremæ Majestatis obsequiis fortunatissimus vernula deputatur; servire DEO, regnare est; sciat proinde se ipsum regere, sibi que dominari, quisquis dominantium Domino perenni statuit obsequio famulari: præsentetur DEO, quod ei natum est, quod hærens adhuc in utero eidem consecratum est; sed ablaçtetur prius, nè posthac lacteam terrenæ delectationis sitiat suavitatem; sapiat, nec solum sentiat congenitis sensibus, ut sciat rebelli carnis audaciæ dissentire, ut discat à teneris unguiculis, solius Spiritûs præceptis consentire; ascendat robustiori pede ad Sanctuarium, deproperet affectuosiori gressu maturisque moribus ad altaris vestibulum; cuinam mancipetur, intelligat, cuinam suis & sensibus, & passibus, & motibus sit obsequendum, apprehendat. Quid juvat florem arboris violentiori solis radio protendi, si fructus aut evadat marcidus, aut maneat immaturus?

Tres vitu-li addu-cuntur, & unus im-molatur ab Anna, ut trium

Præclara Mater, clarum reservat filium, ut ablaçtando efficiat clarissimum, quémque genuit DEO servulum fidelem, enutriat in templo Domini ministrum: hinc ablaçtatum in tribus vitulis & tribus farinæ modiis, ac vini amphora adducitur ad templum Domini in Silo; Erras qui solo literæ cortice contentus enucleare negligis mysterii veritatem? Attende numerum, non est quinariarius, sed est

ternarius, in modiis & vitulis; ut grata parens non creaturæ grates referat de largitate adepti muneris, sed soli Trinitati; idcirco namque tres adducuntur vituli, & unus immolatus describitur (sic enim velociter scribentis Scribæ calamus historiam exarat) *& immolaverunt vitulum:* quia etsi personarum Trinitas confessione fidelium in divinis laudibus canitur, earundem personarum inseparabilis unitas, Commentatore Gregorio, prædicatur. Hanc offerendam vitulorum triadem Oseas decernebat, quando Altissimum suo adgeniculatus solio adorans, dicebat: *Omnem aufer iniquitatem & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum;* (o) pro multiplicitate col-latorum munerum contendit reddere immaculatum laudis Sacrificium per ministerium labiorum; ut enim notat Hieronymus, ab illo jam tempore carnales reprobabantur victimæ & placabilem exhibebat hostiam pura confessio. Quod si attonitum percellat animum, ablaçtatam innocui Samuelis animam ad tabernaculi ministerium assumi, si sacri codicis adjuncta periodus dubitantem suspendat animum: *Samuel autem ministrabat antè faciem Domini puer accinctus Ephod lineo;* (p) recogita, quod annos infantix virtus excesserit, & illibata morum integritas inter subobscuras antelucanæ maturitatis nubes resplendebat, quando tenellus pusio initiales annos ad sacri cubilis aram consecrans agebat & procedebat, non ut exilis ætas, sed ut sublimis loci Sanctitas exigebat: nobilitatus Ephod lineo ab illuminato Heli qui Theodoreto fidem dante, *in illo aliquid videbat eximium efflorescere;* (q) ministrabat tunc coætanea aliorum puellorum innocentia, sed Samuelem promptior devotio ad Levitarum subsellia præ cæteris exaltavit: Assignat præterea purpuratus Hugo triplicem ablaçtationem, nè bimulum aut trimulum sacris inseruisse Altaribus suspicemur: Ablaçtabatur siquidem à nutriente mamilla, quæ solet tertio annò plerumque adhiberi; ablaçtabatur denuò in anno ætatis septimo ab ubere vagientis infantix, tandem subtrahebatur lac pueritix in anno duodecimo, nè quidquam ultra puerile gereret,

Persona-rum uni-tas adore-tur.

(o) Oseas 14. v. 3.

(p) 1. Reg. 2. v. 18.

(q) Qu. 8. in Reg.

Tres sunt ablaçtationes hominis: in infantia, in pueritia, & adolescentia.

gereret, sed quæ sunt viri cujus caput Christus est exerceret, evacuans cum Apostolo, quæ sunt parvuli: ad tertiæ evacuationis limitem, ad trinæ ablaetationis terminum, adducebatur Minister Domini, deducebatur ab exultabunda Matre ad Dominum cum tribus vitulis, ministraturus cum mentis hilaritate, nec enim nisi hilarem datorem DEUS diligit cum operis discretione, quæ cæterarum virtutum illuminata moderatrix est: cum cordis compunctione, quæ intuentem Omnipotentis oculum allicit ut gementem respiciat, indulgeat supplicanti: sic ablaetatus à sensualitatis ludicra servitute, addicitur virtutibus, ut Domino virtutum fidelis minister serviat, excultusque resplendentium integritate morum Altissimo cum tribus farinæ modiis dedicetur; sunt enim tres modi apud commemoratum Carensem, triplex discretio sanctis operibus pernecessaria: *Nè quid nimis, nè quid parum, nè quid indebitum*; hæc stolidus nescit sensus discernere, qui semper quærit abundantiam in necessariis, anhelat ad exorbitantis mensuræ cumulum in deliciis rejecto Legum moderamine, solis excessibus contentatur. Sic ablaetatus puer, quem inveterata commendat puritas, ducatur in domum Domini, illis associandus comilitonibus & collegiis, illis ter fortunatus advena cohabitaturus incolis, de quibus coronatus Vates adstruit: *Beati qui habitant in domo tua Domine.* (r)

(r) Ps. 83.
v. 5.

Sensualitas collocat suam beatitudinem in ludicris sensuum sensationibus.

Interroga quam beatitudine animalis homo, scrutare, quonam suis colliment aut gressibus aut passibus, suis obtutibus vel nutibus, suis contactibus & motibus suis seu gestibus seu gustibus effrœnes sensus, quos nec ab ubere lactantis laminae absterret virulenta infasciatio, nec à mamilla vanitatis avellit formido successuri discriminis, nec à lacte spuria voluptatis segregat suspicio superventuræ calamitatis. Tota exoptatæ beatitudinis sensualis congeries, est status omnium bonorum temporalium aggregatione repletus: beatus vir, tot auctus prædiis, tot cumulatus divitiis, totque thesauris opulentus; beatus vir, quem copiosa amicorum potentia ad præfecturæ supremum apicem sustulit, quem fa-

Pars IV.

vor Judicis, plus valens sapiens, quam universi Legis Codices ad obtentæ dignitatis subsellium exaltavit: beatus vir; sed dementati intellectus arbitrio, sed stupida sensualitatis suffragio: beatus vir, qui non eget frumentò, quò horrea repleantur, abundat bonis in annos plurimos ut consumantur, quotidie epulatur splendide, ut factus esca vermium, in inferno sepeliatur. Non sic Justorum Sapientia, non sic oculata Sanctorum prudentia, non sic futura prospiciens electorum providentia; sed terram cum terrenis fugiens, limosæ voluptatis limites excedens, illos inter beatorum agmina computat DEI domesticos, qui domum non manufactam, latronum assultibus expositam inquirunt, sed Solymam cœlestem inhabitare flagitant, hic interim in dilectis Domini virtutum habitaculis angustiari sustinent & coarctari; econtra, quisquis terrigena de patrio marmore domum construit, constructam ad celsitudinem sublimiorum turrium exaltat, ut habeat palatium, pluribus indigens, pauper est, furum astutiam, prædonum violentiam timens trepidat, de die metuit, de nocte vigilat, torquetur indefinienti sollicitudine, continua suspitione premitur, nè exuratur, prævenit; nè ruinetur subvenit; ex quo concludit Augustinus: *Domum tuam si habueris pauper es, domum DEI si habueris dives es.* (s) Ergo beati qui habitant in domo tua Domine, ubi nullum latet fastidium, ubi semper tuum felicissimus incola reperies solatium, ubi continuum oblectat delictum, ubi suavissimum spirat refrigerium, ubi immutabilis stabilitas quamlibet excludit intemperiem, alternam nescit vicissitudinem, ignorat etiam minimam cordis aut corporis alterationem; quidquid videbit oculus deliciosum erit, quidquid aures audire poterit suavifono mulcebit modulamine auscultantem; quidquid gustum delibare contigerit, gustantem inebriabit ubertate domus DEI; quidquid odoratum invaserit eundem attrahet in odorem suavitatis; nec suum tactui deficiet illicium, cui facerrimum Sponsi Virginum corpus attingere licebit. Deprimit in lamentabili lachrymarum valle terrena inhabitatio

Vera beatitudo est incolatus domus DEI.

(s) In Ps. 83.

Omnis sensus suam nanciscitur beatitudinem in domo DEI.

habitatio sensum multa cogitantem, dum corpus quod corrumpitur aggravat animam; Verum in domo tua Domine felices incolæ disponunt ascensiones in corde suo, donec ab ærumnarum colluvie pertingant & perveniant ad invariabile tripudium civium æternorum.

Ah! trahe me post te, ut curram in odorem unguentorum tuorum Domine JESU! relinquam lubens omnia, ut sequar te; notas quidem mihi fecisti vias vitæ, ô Via, Veritas, & Vita! verum evasi non tantum tardi gradus viator, sed insuper devius aliorum te imitantium, aliorum post te currentium viatorum supplantator, elegi magis conformari huic Sæculo, nec renovari volui novitate sensus mei; sensificabatur jam corpus ab anima, sed hæc ab illo retrogrado prorsus ordine facta est sensualis; quid mirum si lex peccati eam inhabitans, adversus Spiritum concupiscat; quid mirum si pravum sit cor hominis, dum proni sensus ejus in malum depravant animam, suorum sensuum non amplius vivificatricem & directricem dominam, sed obsequentem vernulam, & famulam ancillantem? hoc illud grave jugum est non super Adam inter Damasci campos, sed super Adæ filios in omni terra, quò aggravantur adeò, ut ipse sensualitatis usus, onerare videatur, adeò, ut sustineri prorsus non valeat, nisi alterna requie sublevetur: *Quid non labor & dolor, afflictio Spiritus ex omnibus, quæ sub Sole sunt?* Interrogat Doctor mellifluus, *quando & illud ei gravissimum est, quò potissimum delectatur, vegetatio scilicet & sensificatio carnis;* (t) carni plerumque militant & carnem cruciant, sensuales Adæ posterii, quid peregrinarius? gulæ illecebris serviunt, & gulam sæpè exasperant, quid inconsuetius? avaritiæ furoribus exæstuant, nec tamen eandem faciunt, quid difficilius? anhelant ad crudæ ambitionis imperium nec tamen imperant, quid mirabilius? caro largitur lascivienti sensui momentaneam voluptatem, seu dein suæ tyrannidi deserviant aspicientes oculi, seu palpanes obsequantur digiti, seu contrectans dextera famuletur; delectat oculum ipsa quandoque fœditas, quàm intuetur,

oblectat aurem sæpius fragor & clamor obnoxius vanæ gloriæ, quem aucupatur, mentitur princeps mundi hujus regna & territoria, quæ possidenda objicit, & oculus respiciens attrahitur, attractus irretitur; blanditur seductrix humanorum cordium arrogantia transitoria sublimitate avidæ imaginationi, & delectationem momentaneam auguratur, pro qua plerumque sensualis anima æternam captivitatem nundinatur. Hæc est voluptuosa carnalium potentiarum ferocitas, quàm insequuntur, hæc curiosa eorundem est perversitas, quam assequuntur hæc demum ambitiosa vilitas, quam consequuntur sensuales animi suorum sensuum infames victimæ, quæ liberrimò propriæ voluntatis arbitrio subjugantur carni, & sanguini. Sic oneratur vitiis post illicita quibus allicitur, illustris ab origine, sed vilis à conversatione anima, quæ se divina insignitam imagine non reflectit; sic irretitur cupidis, quæ libertate filiorum DEI à prima suæ conditionis origine illustrabatur, si illa luto vanitatis immergitur, limo terrenæ voluptatis infigitur, quam signatum super nos divini vultus lumen irradiabat ad aquas Baptismatis, dum nobilissimo Christianorum agmini futurus Christi miles aggregaretur. O si cum vigilante Habacuk stetisset super custodiam suam, & fixisset gradum in munitionem! vidisset profectò quid exercituum Dominus dixisset sibi, & quid respondisset ad arguentem se.

O si stillasset oculus ejus ad DEUM, *Felix oculus qui post lulum naturam fragilem creando, sed tot pravationes iteratam toties istius perlucidi, sed stillat ad vitrei sensus lasciviam, cogitur excutians vanitatis filia experiri, quàm verum, quàmque securum adstruentis Jobi sit eloquium: Oculi impiorum deficient, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ;* (u) (u) *Job. quod si moralizante Gregorio: oculus impii, intentio est carnalis desiderii; quid mirum, quòd deficiat, qui tam socorditer æterna negligit, & sola semper transitoria inquit; quod intueri cogitat, est temporalis vanitas, quæ per momenta deficit, quantumvis illius desiderium indefinenter*

(t) In Septuages. Serm. 2. Homo sensualis etiam difficilia malignis sensibus amat.

(u) Job. 11. v. 20.

nenter crescat. O oculi loculi! quibus & vita immortalis venditur, & mortis tumulus; pœnarum cumulus comparatur: O oculi scopuli! qui quia noluerunt à caduca delectatione deficere superna coguntur ultione quid quid aspectu est horridum videre, carnalis oculus ad æterna mala noluit unquam respicere, quæ post elapsam carnis intuitum cogetur sinè termino defixus penetrare: peribit tunc omne effugium à circumvagante palpebra, & omnem quâ se abscondat latebram ignorabit.

Sed nunc præbete aurem audituri de aure: quid eloquar; num mentiar de auditu? nec enim ad viperarum genimina convertitur sermo meus, non illi loquor aspidi quæ unam duarum aurium, ut potest, pressius terræ affigit, sic providè, ut alteram occludentis caudæ beneficiò, nè audiat, obturare contendat; qua forsitan convictus ratione Divinus Legisfer, *venenum aspidum insanabile* pronuntiabat, (x) quod tamen testante Plinio repellitur acerbò; quia vanissimi auditoris malignitas, audita passione Domini evacuatur; sanari tamen hoc virus aspidis refugit, quàm diù cœlestis Archiater non accedit. Enimverò quæ celeberrimi prædicatoris vox, ad arcanum cordis conclave poterit penetrare? quis eriget infixum solo caput, & renuentis auscultare sapienter incantantis vocem? quis obturatum poterit auditum referare? est penès Sapientis aurem, ut attestatur Proverbialis Salamon, audire Sapientiam: illam nè audire vellet, auditor vanitatis? *Penès te, ut audias Sapientiam, auris tua,* (y) in profundo scilicet pronæ voluntatis. Est auris bona, definiente Augustino, ut fertile torcular, est verbum DEI vitæ botrus, quem ligno suspensum veluti crucifixum de promissionis terra exploratores Israël attulerunt; deliciosus iste cypri botrus in aures venit quasi in calcatoria torculariorum, ut unum Sapientiæ ab aure recipiatur Sapientiæ alloquentis eloquium: ut intromittatur DEI Spiritus, qui loquatur, humilianda est in jejuniò pro hoc obsurdescente reprobo, iusti anima; ut corrigatur impius, est baptizanda pro hoc mortuo innocui mediatoris anima non

quidem torrente voluptatis, quò uberrimè potantur cælites sed copiosò compunctionis vinò, vastissimò lachrymarum profluvio & ipsa dein auris circumvallanda, si fortè clamentem audiat, quem diligit, si fortè vociferantem exaudiat, cui nuper dixerat: *Fac me audire vocem tuam.*

(z) Nisi renovatò cœlestis Medici prodigiò imittantur duo digiti in binas aures obsurdescentis, non restituitur audiendi facultas, nec removetur obstaculum aspidis obturatæ. Legistis in sacro Marci volumine, piissimum Redemptorem oblatum surdum non rejecisse, sed à turba segregatum seorsim assumpsisse, ut fortè sanandum primò retrahat à prohibentibus sanitatem. Legi subtilem commentatoris Cassiani explorationem, conversum videlicet ad se à Redemptore ægrotantem: *ut facierum mutuus esset aspectus, ac si ad notitiam invitaretur Creatoris ejus, ad cujus imaginem factus est.* (a) Est DEI digitus Patris & Verbi Spiritus, ejiciens dum erat in hoc digito dæmonium, sed non nisi in DEI digito hanc surdam aspidem contingente; Vides præfiguratam surdarum aurium difficultatem, advertis quàm inseparabilem penè periclitantis surdi recenseat calamitatem, paternæ dexteræ digitus auri utrique immittitur, ut auri surdi pateat, quam veteranus serpens veneno incurabili jam clauserat in Paradiso. Est aliud graviora inter discrimina periculum quod auri comminatur linguæ perversitas omnimodè fatalis. Est alia curiosæ auris incuria, est sui & injuria Conditoris: undè nec sufficit illius circumspectio ad illibatam innocentiae integritatem, nisi pariter ambarum aurium cautela connectatur, non quasi personam colloquentem suspectam habeas, sed ad linguæ volubilis decipulam attendas; audi consilium sapientissimi Siracidis suo periclitanti discipulo suadentis: *Sepi aures tuas spinis;* Præmiserat illius appretiare beatitudinem, qui non attraxit jugum linguæ nequam, & in vinculis ejus non est ligatus; nam illud ferreum, & ista ærea irresolubiliter constringunt animam: vallentur gemina latepatentium aurium ostia, lancinantibus divini timoris stimulis, vel ut compun-

(z) Cant. 8. v. 18. *Sur dum sanaturus faciem faciei apponit, ut quomodo representet faciem conditoris, discernat.*

(a) Lib. 5. c. 25.

Optimè sapiuntur aures spinis, quibus coronabatur Christus.

(x) Deut. 32. v. 33.

(y) Prov. 2. v. 2.

gantur acrius, lancinentur tenerius, spinoso coronati JESU diademate cingantur; hoc enim suffragatur remedio Vaticus Isaias, hoc utitur ad persuadendum argumento: *Qui obturat aures suas, nè audiat sanguinem, & claudit oculos suos nè videat malum, iste in excelsis habitabit*; (b) auditur sanguis, dum detrahentis calumniatoris linguæ auditus referatur, clauduntur ad malum oculi nè involans luxuria secum per has fenestras mortem invehat. Claudenti igitur amborum sensuum malè patentes januas cœlestis Solymæ incolatus promittitur, & jucundissimum beatarum mentium consortium cum beatificante Sanctissimæ Majestatis intuitu spondetur. Auris est prima intrantis vitæ janua: cave! nè morti aperiatur.

Post auditum divinæ vocis, sequitur visio faciei.

(c) Ps. 17. v. 45.

Felix hæc anima, cui ille, qui via Veritas & vita dicitur, testimonium perhibet: *In auditu auris obedivit mihi*; (c) ut unò eodémque pariter momentò aggrediatur præcipientis imperium, & ancillantibus obsequium subsequatur. Quò putas recipiantis Domini præmiò, quam mercede remuneranda? Adstruit opulentam vir patiens, dum suo contemplandus in sterquilinio futuræ retributionis Gloriam speculabatur: *Auditum auris audiivi te, nunc autem oculus meus videt te*; (d) in auditu auris, non in aure sola, divinæ visionis meritum, in oculo vidente beata visio ut præmium declaratur. Vide quid mereamur sensuum obsequiò, si sua sensatione fideliter & providè obsequantur, quidve demereantur eorundem impendiò, qui eorum famulatu turpiter abutuntur. Hanc normam ab hac præscripta primorum principaliùmque sensuum custodia desumptam, discretâ applicet prudentiâ cæteris sensibus, ut regulentur, uniùsque moris in domo commorentur; ut enim munda mens in suis cogitationibus conservetur, nè dominator Spiritus turpi carnis tyrannidi subjugetur, à voluptuosa objectorum libidine sensus comprimantur; aures ab auscultando profani amoris fabula arceantur, ab odoratu effæminata unguentorum vanitas proscribatur; nec enim ille ex toto carnalis expers est delectationis, sed excitandæ concupiscentiæ vacat, qui peregrinis,

aut pretiosis odoribus, velut fomentis luxuriæ, ad sentimentum libidinis excitatur. Gustus saporis sedes est, sapor dulcedinis subjectum; sapor in gustu est veluti flamma scintillans in fomite; subtrahe fomitem & refrigeratur scintilla; compesce gustum, & suum saporis illicium subtraxisti; quantumvis sensus iste afficiatur corporaliter, soli velut deserviens corpori, saporem tamen introrsum procreat, quò ipsa etiam afficitur anima, ex quo eundem tam corporalem, quàm animalem esse apertius comprobatur; & licet voluptas sua exile adeò pervagetur territorium, ut vix duorum digitorum sibi appropriare valeat latitudinem, quanta tamen eidem blandiantur sollicitudine gulosi voraces Adæ filii, difficile est eloqui est velut impossibile sufficienter meditari: onerariis expiscantur maria, explorantur latentia reptilium antra, investigantur abdita ferarum exitia, lustrantur spelæa in montibus, in petris quærentur dapum illicia, & ferculis accumulatur fercula & rara rarioribus succedunt, grandia piscium irretiuntur corpora, ut pascant oculos, non ut pascendo corpori adæquantur, nè satietas appetitum imminuat; studiosa dispergitur varietas, ut auferendo consulatur fastidio; amplissima condimentorum diversitas prodigitur, nulli labori parcitur, nec ullis sumptibus medium ponitur, abundant omnia, & ubi non ciborum pavit abundantia, illi convivio assidue inopia judicatur.

Concludit hostilem inimicorum acciem, terminat ferocem rebellantium sensuum seriem, tactus; grassior cæteris, quia præ cæteris palpabilis, & forsitan violentior universis; est sensus, Bernardo adstruente; totaliter corporeus, qui se naturali quodam occurso sic apprehendendum præbet, & ingerit complectendum, ut effugere eum non possis, etiamsi velis; curre, vel siste; sede, vel fuge; vola, vel ambula; quocunque corpus tuum verteris, sinè tactu esse non potes; seu antelucano tempore, seu nocturno in horrore, semper subjiceris tactui, licet procul à visu elongeris, auditu quandòque destituaris, non semper gustu, nec, quolibet in loco aut situ corporis, odore delecteris.

In obsequium gustus ardui labores impenduntur.

Tactus ex omnibus sensibus velocior & ferocior in nocendo.

ris. Crudeliorem ergò disce in assultu, ferociorem in conflictu; quid contingente digito est leuius, quidnam putatur citius suppressendum? Et ecce! caminus integer flammivomæ libidinis succenditur; & nisi quantocyus, aut lachrymarum depluant stillicidia, aut recogitata sævissimarum plagarum occurrant supplicia, etiam Cedri rediguntur in cineres, victrices heroum Laureæ in titiones tartari exuruntur. Respuit oculus, & licet videnti color arrideat, tempus despiciendi præbet, vel saltè ad momentum. Auscultat auris; priusquàm tamen venenò detractricis linguæ infascinata assensum præbeat, de veritate dicti intellectus dubitat, ac maturiori discutiendum examine reservat. Odoratus, si cogitationem impedit, contrà mentis intentionem non colludit. Gustus cum excitat, sensim velut sinè sensu libidinem inflamat. Tactus præ cæteris celerior ardorem eò momentò temporis suscitatur, quò carnem ad lasciviam titillat; ubicunque in omni membrorum regione corpus afficiat, mox integrum furenter inflamat.

Sobrii ergò simus, ac vigilemus, nè adversarius noster diabolus patente sensuum nostrorum promontorio ad animam penetret, aut in sensibilibus pascuis vagabundam deprehendat, & incautam; humanæ enim felicitatis exterminator Spiritus, extendit arcum suum, in quo dum parat sagittas suas, feriendus nec cogi-

tat configere, nec metuit succumbere; oblectatur enim plerumque deliciosò suorum sensuum consortiò, recreatur dulci commercio, allicitur desiderabili illicio, & terebratur, & sauciatur, & trucidatur; & quoties sensuales obdormiunt in vulnere, nec curant de medicamine, succumbunt sub lethifera pernicie, nec cogitant de sanativo cataplasmate: dicam quid amplius, gloriantur sæpius in sauciato pectore, delectantur in vulnerato corde. Quid dignius illustri Principe, quàm sic velle conservator populi, suorum subditorum protector appellari, ut hostium confinia sublimibus munire machinis, excellis circumvallare turribus, securis coronare speculis, robustis antemuralibus ambiat præmunire: hoc ipsum magnanimo suadet suarum potentiarum Principi, suorum sensuum assiduo Directori proverbialis Salamon: *Omni custodia serva cor tuum; (e) nè hoc munimentum succumbat, nè hoc promontorium ruat: quia ex ipsa vita procedit.* Incurius Isboseth coronati Parentis regalis filius, ut inimico aditum claudat, mulierem ad ostium locat; dùmque ostiaria dormit suo prostratus in lecto Princeps occumbit; nè simili interitu ruas in mortem, Rabani consulentis monitum exple: *Fortis vigilque sensus præponi cordis foribus debet, quem nec negligentia somnus opprimat, nec ignorantia error fallat. (f)*

Anima si nè sensuum custodia sicut Isboseth dormiens perit.

(f) In lib. 2. Reg. c. 4.

DALETH.

VERSUS
IV.

Adhæsit lingua lactantis ad palatum
ejus in siti; parvuli petierunt panem, &
non erat, qui frangeret eis.

SENSUS LITERÆ.

Flagellabatur obstinata prævaricantium Judæorum malignitas in parvulis suis, si fortè acerbiores plorabundorum infantium lachrymæ pœnitentiales parentum gemitus ab induratis cordibus extorquerent. Obsederat aliquandò Benedad Rex Syriæ languen-

tem Samariam; prohibebatur omnis annonæ aditus, & continuante arcæ obsidionis turbine, suprema civium calamitas extremam communis exitii ruinam minabatur. Discurrebat per urbis mœnia Rex Israël, num forsan abscondita hostium iniquitas lateret, quæ vel murorum exploraret machinas,

nas, vel periculosiorem in abditis as-
sultum machinaretur. Occurrit dis-
currenti contentiosum par mulie-
rum, quarum una ad primum agni-
ti Regis intuitum fremebunda rabie
vociferari cœpit: *Salva me Domine*
(a) 4. Reg. 6. v. 26. *mi Rex*; (a) Ille putans famelicam
cibaria postulare, se vino panèque
destitutum manifestans, nec de area
subsidium nec posse de torculari con-
ferre refrigerium respondit. Repli-
cuit illicò viduata mater accusans
sociam de scœdifragio; quæ enim oc-
cisæ prolis carnibus cum fera geni-
trice hesternò die vescebatur, illa sti-
pulatæ conformiter sponsioni, nunc
prolem suam coquendam, hodie per-
imere detestabatur. Infremuit ad
quærimoniam totis contremiscens ar-
tibus, furibundus Rex, & scissis ve-
stibus mœrorem singultuantis animi
protestabatur; tyrannidem ostendisset,
nisi stillantibus lachrymis præci-
pitis regni statum deplorasset; hac
torquebatur sæpius inedia seditiosus
Israël. Exitiosa fames acrior ferrò
vitam excruciat, dum mortem prote-
lat: quæ magis extrema clades, quàm
fibras sui partûs suggerere, filiolum in
macello velut in ara hostiam immo-
lare? Sed, nunquid Hebræis prohi-
bebatur spirantem animalium haurire
sanguinem eadem lege, quâ carnem
cum sanguine comedere inhibebatur?
verùm obsessionis insolita calamitas
videbatur quibusdam suadere, quòd
vix dici debeat crudelis puerpera,
quæ, ut maternæ consuleret vitæ, se
propriæ soboli exhibuit infestam;
Reclamat tamen innocuus sanguis,
qui, quia non fuit suæ genitricis in-
justus inuasor, non debuit, nec potuit
insons occidi. Dira circumvallantis
Syriæ crudelitas depascebat obsessos,
pro qua tamen flagellanda nullatenus
fuerat innocentia in filio nullius cri-
minis reo. Immanis est lethifera
famis barbaries, ipsum famedicæ ma-
tris affectum pessumdat; est omni
morte ferocior fera naturæ insultans,
& rationem enervans. Hæc iterata
sæpius plaga protervum coëgit Israël-
lem abominandis dapibus vesci & hu-
manæ adversantes vitæ cibos in nutri-
mentum corporis pretiò comparare.

Obsidebat justissimus feralis Deici-
dii vindex Vespasianus eliminandam
Orbis metropolim, horrendò conta-

minatam Deicidiò Solymam, stringe-
bat adeò ferociter, ut anxietas civibus,
nè herbas quidem colligere licuerit;
eò præcipitati deciderunt, ut cloacas
rimarentur, boúmque veterem fimum
alimentum haberent; veretur lingua
in periodum verba articulare, quæ
Josephus, ut veritati ministraret, co-
gebatur exarare: *Stercusque colle-*
ctum quod nec visui quidem tolera-
bile fuerat, cibus erat: (b) Despi-
ciebatur fœtoris nausea & quod ex-
horrens oculus horuit intueri, hoc
ipso ambiebat infelix ille populus
aviditate famedica enutrir; Nau-
seabat mens recogitare, quod ema-
ciatus venter anhelabat devorare:
evasit dulcior exesa belluarum cutis
delicatò quovis obsoniò, calceamen-
torum corea, famulabantur fremen-
bundo ventri in cibum, calceatum
dixisses Stomachum, ut mortis effu-
giat assultum: *Nec cingulis, nec cal-*
ceamentis abstinuere (prosequitur lu-
gubris hystoriographus enarrare) *co-*
riæque detracta mandebant. (c) Re-
petebatur ferale facinus inhumanæ
matris, quæ prolem, quam nuper
gaudens edidit, nunc mœrens crude-
liter occidit, ut rursùm rejiceret in
viscera, quem viscera ejecerant, fie-
rèntque unum per miserabilis alimen-
ti conversionem, quos creaturæ fœ-
cunditas discreverat in geminos, dum
matrem Sobole beavit. Ferox spe-
ctaculum ipsam cogit horrere feri-
tatem. Credideram incomparabi-
lem exarari crudelitatem, dum lege-
rem probatissimam Scribentis Enno-
dii veritatem, quâ velut commune
recenset epulum, quò Scythæ eques
reficitur, dum amputata carna soni-
pedis saginatur: *Quis ferat adver-*
sarium qui pernecis jumentis beneficio
currit & pascitur. (d) Ast Hebræis
infantum corpora sunt in deliciis &
hiantibus oculis velut ferinam respi-
ciunt, quòd in colluvie corium appre-
hendant. Hæc est illius exitiosæ vo-
cis eccho, quam fœtentibus evomuere
faucibus, quando tumultuario strepi-
tu conclamantes furibunda rabie vo-
ciferantes salvificum abluendi orbis
sanguinem in suæ submergendæ feli-
citatæ voraginem commutari flagita-
bant, quando novum concupiscentes
Regem hunc tolli & crucifigi postu-
lârunt, quando ambitiosa agitati pru-
rigine

*Crudelis
plaga, qua
Hebræa
gens fla-
gellaba-
tur, erat
fames.*

(b) Lib. 6.
de bello
Jud. c. 16.

*In Solymæ
obsidione
etiam co-
rium ede-
batur.*

(c) Lib. 7.
c. 7.

*Scythi
equus est
vehiculum
& pabu-
lum.*

(d) In pa-
negyr. ad
Theodoric.

rigine se solum pro Rege Cæsarem habere jactitârunt. Eccè quibus artifex flamma novos postulantibus Deos bubulum caput, ex aureis inauribus conflavit: eccè, qui leve Redemptoris onus excutientes & jugum suave abjicientes Romani Cæsaris gubernium implorârunt, nunc in Cæsares ceciderunt, qui DEO perduellem populum sub ferro principatu in jumenta omnes quisquillas commedentia immutaverunt. Esurierat idem populus ejusdem iniquitatis reus alimenta corporis, qui esurire noluit nutrimentum mentis; si didicisset saltem ab Ægyptiis fami consulere, intollerabilem hujus ærumnæ rabiem prævenire. Corroserat somniatam ubertatis plenitudinem imminens inedia magnitudo, quæ omnem Ægypti terram consumptura prævidebatur: Illuminatus Joseph futuram mundi maciem suâ prævolabat consiliô, dum Pharaoni consulit ad arcendam futuræ famis inopiam durante præcedente uberis abundantia septennio coacervanda frumentis horrea.

Totos oculos ad intuendum, totas aures ad auscultandum extendamus, & impendamus, ut illud penetremus beneficium, quô oculi Domini super metuentes eum perhibentur esse intenti; addam ego, totas aures ejus in preces eorum esse extentas, attestante Psalmista: *Ut eruat à morte animas eorum, & alat eos infame*: (e) Vix enim aliàs mortalis immortalem implorat ardentius, nunquàm homo DEUM invocat ferventius, veneratur pronius, reveretur humilius, veneratur profundius, quàm quando positum se conspicit in supremo discrimine, vicina morte impetuosius ad ostium pulsante, ut alat eos in fame; quæ quia morte immanior videtur, peculiari misereantis Justitiæ clementiâ postulat sublevare. Est autem

Savior est fames Verbi Divini, quàm fames panis.

(f) Amos 8. v. 11.

Quô destitutus Adæ filius fit brevi
Pars IV.

insensibilis; hæc fames in terram mittebatur antè horrendam famem corporis, quando rebeli populo subtrahatur legis veritas, & Prophetarum, quos ipsi prius contempserunt, intelligentia caligabat. Hinc hodieum Judæi Sacrorum Vatum legunt volumina, sed quia non intelligunt, non nutriuntur præfagiis futurorum, non impinguantur doctrinâ Veritatis, sed tabescunt inedia, pereunt ob hujusmodi famis immanitatem. Væ cordi, quod allocutio divina deserit! nam illud in hostium suorum manibus versatur, ut sævô errorum gladiô configatur; At ubi anhelam mentem divinus arbiter, suæ doctrinæ pabulô amanter reficit, à morte famis esurientes eripit, & à furore gladii nè feriat, abscondit. Rejectus Israël, dum fame verbi deficit, famem incurrit corporis, & quos furor funestæ cladis hujus casu præterit, acies gladii superstitres transfixit.

Nobis Ecclesiæ de gentibus ter fortunatis filiis provisum est providentissimô Sapientiæ consiliô, nè, dum spiritualis fames terram invaderet, ob imminutam cœlestis annonæ copiam in via deficiamus; ut enim Isidorus parificat: *Joseph à penuria mundum frumenti salvat Ægyptum, & Christus à fame verbi liberat mundum; inedia domini fratres Josephum proditione pessima vendidissent, tota Ægypti regio, pluraque propinquæ vicinitatis territoria defecissent; nisi funestus proditor Magistrum Judæis pro trigintâ argenteorum pretio tradidisset, mundus suis cum immunditiis, Adam suis cum filiis nunquam salutem obtinisset: Nisi Ægypti Pro-Rex horrea reserâset, frumenta erogâset, Ægyptus in Josepho augmentum non sensisset: nisi JESUS verus Salvator mundi esurienti mundo misericorditer misertus Evangelica cœlestium mysteriorum arcana revelâset, nisi absconditos Scientiæ & Sapientiæ thesauros publicâset à toto terrarum orbe cœlestis doctrinæ hæreditas exulâset. Confugiamus igitur ingruente famis angustia, apparente Divinæ eruditionis inopia ad nostri Josephi horrea, ad Scripturarum Sacrarum promptuaria; qui enim peregrinantibus discipulis sensum aperuit, ut intelligerent Scripturas, idem optatissimus*
U
nostræ

Josephus Ægyptum à penuria panis salvat, & Christus liberat ab inedia doctrinæ cœlestis.

nostræ peregrinationis Comes, nostris associari mentibus desiderat, ut caligantes cordis oculos inter albedinem impunis innocentia, & nigredinem blandientis malitiæ, inter decorem regularis observantiæ & execrandam abominationem lascivientis licentiæ, inter fulgorem cœlestis Sapientiæ, & inter delirium mundialis stultitiæ discernat; qui enim ad hoc natus est & ad hoc venit in mundum ut testimonium perhibeat veritati, non ideò

prædicabat, ut fallaci Doctrina suos seduceret auditores, non ideò populum erudiebat, ut terrestris Regni Cæsari rebellaret, sed, ut cognoscendo solum DEUM verum & personarum Triadem discerent & unitatem essentiæ crederent, & DEUM factum hominem adamarent. Sed arrogans Synagoga noluit discere, tantum voluit in cathedris, & pulpitis discipulos docere.

DALETH.

VERSUS
IV.

Adhæsit lingua lactantis ad palatum ejus in siti.

SERMO DECIMUS.

Filii DEI lactantur, nutriuntur, & educantur à Gratia, quæ est fons omnis benedictionis.

Quemadmodum lactans Hebræorum infantia materno ubere destituta, cruciatur fame & torquebatur siti, sic hodieum pueralescentes Matris Ecclesiæ filii nutritio solamine carentes, ob execrandam defectuosam instructionis desidiam, vivificò spiritualis intelligentiæ privantur alimentò. Non illam annorum infantiam vitupero, quæ quadrupes toto prostrato corpore in pavimento serpit; sed illam, quæ puerili affectione terris affigitur, obque immaturam intellectus intemperiem voluptuosæ vanitati affigitur, reprehendo. Quid terribilius aspectu, quid fletu dignius, quidve intuitu mirabilius, quàm, arescente puerpera, linguam lacte carentis parvuli exarescere? hoc planè incomparabiliter est horribilius, est mentis oculo intolerabilius spectaculum, videre animam, quam incarnata lactaverat hætenus Sapientia, humore gratiæ per lethalem culpam absumpto, exaripientem cernere, considerare miserabiliter pereuntem. Grandis disparitas inter humanam corporum propaginem, & inter Genealogiam animarum! & quamvis in arbitrio fœtus corporei non sit nutricem eligere, est tamen in votis animæ sibi nutrimentum cœlitus impetrare; rogabat illa & forsan iteratis sæpius lachrymis deplorabat, suæ nutritionis se-

dulum curatorem cui ore prophetico supremus Arbiter respondebat: *Erunt Reges nutritii tui, & reginae nutrices tue*; (a) Novi ad literam Augusto Regum nomine coronatos Sæculi Principes designari, quos zelus fidei ad nutriendam in temporali penuria Ecclesiam stimulavit; quorum, si quæris primicerium, vix alium seu prioritatis titulò, seu subministratarum expensarum numerò reperies à Constantino, quem, si magnum heroica belli gesta & triumphorum spolia effecerunt, profectò ad maximi Principis subsellium cum Majestate pietas sublimârunt.

Sed quia de Spiritus alimonia loqui cœpimus, spirituales quosque præ terræ Regibus Principes indagamus; quod si præesse populis, & dominari urbibus, hæreditas regalis est, Reges dixero, cum moralizante Gregorio, qui tempestuosis motibus carnis præfident, ut restringantur; impetuosos furoris assultus retrudunt, ut comescantur; violentum effrœnis luxuriæ illicium frœnant, ut enervetur; anxiam æstuantis avaritiæ sollicitudinem tollunt, ut sublevetur; superbam ambitiosæ elationis gloriam sternunt, ut supprimatur; malesanas invidi livoris suggestiones divertunt, ut derimantur. Hæc coronanda lauris, hæc coronata palmis sanctorum virorum agmina censentur. Regum nomine insigniri,

(a) Isa.
29. v. 23.
Constantinus Nutritius Ecclesiæ.

Anima uberum Divinorum lactisuga exarescit sublata DEI gratiâ.

(b) *Isa.*
60. v. 16.

Non suffi-
cit DEO
filios suos
mamillâ
Regum la-
ctari, nisi
insuper à
suo ubere
potentur.

(c) *Osea*
11. v. 3.
DEUS fit
hominis
nutritius.

signiri, quorum solertiâ fideles ani-
mæ ad incrementum fidei educan-
tur, ad emolumentum Matris Eccle-
siæ lactantur, ut pridem promissa
gaudeat felicitate, quam subsecutu-
ram idem Propheta promiserat, dum
dicebat: *Mamilla regum lactaberis;*
(b) fovebunt enervem adversus assul-
tum fortium; nè expugneris, blan-
dientur ut mater parvulo, quem suis
stringit brachiis, nè exsiliat, suis co-
aptat amplexibus, ut arrideat, suis
oblectat labiis, nè vagiat, suis custo-
dit oculis, nè impingat. Sed ecce!
tam oculatâ tantorum Regum custo-
diâ non contentatur, qui custodit
Israël, non acquiescit tantorum nu-
tritionum sollicitudini custodiens par-
vulos Dominus; ut illis præstet Sa-
pientiam, qui, suæ se committentes
custodiæ, humiliantur sub potenti
manu DEI; his enim non aliena tan-
tum, sed sua expandit brachia in am-
plexum, non alia, sed propria por-
rigit ubera ad lactandum, suis, non
alienis confidit brachiis, suis, non
mammis aliis sugendum committit
pulsionem.

Jacebat in calamitatum cunabulis,
plangebat in ærumnarum fasciis, puer
Israël, quem nuper ex Ægypto voca-
verat, quando evanescentem non ni-
hil animam ex ignorantiae tenebris,
aut voluptatis caligine attrahebat;
non quidem duris catenarum nexi-
bus, sed Adæ funiculis, quos sua o-
lim assumpserat ab incarnatione; ut
provolutum fortiùs erigeret, expandit
charitatis vincula, quibus nuper pa-
ratus ad flagella saxo alligabatur; au-
di, qui dubitas, asserentem: *Ego*
quasi nutritius Ephraim portabam eos
in brachiis meis; (c) portabat peri-
clitantes Synagogæ filios binò suo-
rum brachiorum ministeriò, quando
columna nubis affulgebat per diem,
ut protegerentur, columna ignis ra-
diabat per noctem, ut illustrarentur;
finè illa Pharaonis furori cessissent in
prædam, finè ista declinassent ad ex-
italem præcipitantis inobedientiæ
viam. Portabatur fortunata proge-
nies per turbulentam rubri maris abyf-
sum, nec mergebatur; bajulabatur
per devastatam regionem deserti, nec
deserebatur; sitiebant inter exæstu-
antes meridiani solis ardores, & nu-
trix providentia genuino advolabat u-

Pars IV.

bere egentes potatura, adeò dulciter
ad saporem, adeò fortiter ad valo-
rem, ut fateri cogerentur vel inviti:
Meliora sunt ubera tua vinò; (d) le- (d) *Cant.*
git Pagninus: *Meliores sunt amores* 1. v. 1.
tui vinò; an fortè, quia divinæ mi- *Meliora*
ferationis plenitudo dulcior est hu- *sunt ube-*
manæ menti, quàm vinum est dulce *ra DEI*
gustui, quod inter illicia humani *omnibus*
corporis est magis sapidum palato? *temporali-*
An fortè hoc peregrino amantium *bis dele-*
idiomate suam sui amoris violentiam *ctationi-*
Sponsa vult intimare Sponso, quod *bis.*
amor suus sit suavior, sitque sapidior
qualibet creata voluptate? præmise-
rat osculi desiderium, quasi anhe-
lans, & muto muti amoris idiomate
insinuans, ah! utinam ex ore Sponsi
ad me prodeat Sapientia illa, quæ an-
tè Sæcula ex ore Altissimi prodivit
Sapientia, id est, Commentatore An-
gelico, sapida scientia, seu affectiva
DEI cognitio, quâ non solum eru-
ditur intellectus, sed inflammatur af-
fectus; fastidit quippè parvulus no-
ster omnia terreni corporis senti-
menta, cui dum sugenda Omnipoten-
tis nutritii sui denudantur ubera,
ille se ipsum prodigiosa mutatione de-
serens in nutrientis similitudinem
transformatur, adeò quidem, ut qui
antèa gestari debuit brachiis ob pe-
dum debilitatem, ob evagantium af-
fectuum varietatem, nunc, stabilis
& robustus à divinorum uberum la-
ctiflua suavitate, fit sedes Sapientiæ,
& dignum Regi Pacifico solum in
suo corde præsentat.

Gemino delectat & confortat ube-
re parvuli labium, nutritius Ephraim,
quæ, si enumerari quis cupiat, si ro-
get nominari? est uber misericordiæ
conjunctum uberi veritatis; illud est
dexterum, & istud est sinistrum; stil-
lat ex illo lac indulgentiæ, ex isto
sugitur lac Sapientiæ, quod tamen
est unum in utraque scaturigine, non
duplicatur in ubere; est enim una *Ubera di-*
duntaxat gratia, quæ impium justifi- *vina stil-*
cat, incredulum illuminat, & legis *lant pro*
nescium prævaricatorem docet. Vix *lacte gra-*
infans fari nescius, ignarus justitiam *tiam san-*
operari, labella lactifluo fonti appro- *ctifican-*
ximat, quando ad primam stillantis *tem.*
gratiæ guttulam, voce suavisona sed
& terrifica eruditur: *Derelinquat im-*
pius viam suam, & vir iniquus cogi-
tationes suas; quò retributionis præ-
miò,

(e) *Isaia*
55. v. 7.

miò, quò derelinentis commodò, quò revertentis incitamentò? *revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus*; (e) Iniquitas cogitationum est inchoans semita nondum in viam dilatata; viam opus impietatis incipit, & usquè ad portas inferi se extendit: hæc ille jubetur derelinquere, quantumvis oporteat derelinquere semetipsum, & qui suscepit divino lactandum ubere, non sinet adhærere linguam lactantis ad palatum ejus, non sinet exarescere, aut siti interire: *Sunt ubera meliora vinò*; non aliam, quàm gratiæ justificantis dulcedinem stillant hæc ubera Patris misericordiarum, quodcunque suxeris, vitam hauries, mortem fugies, fuges donorum omnium immensam multitudinem, redibis ad primæ gratiæ participium, lucis filius ex tenebrarum factus filio, lucebis antè Dominum ad instar lampadis matutinæ: *Denique misericordiam, & veritatem diligit DEUS*; gemino placatur hoc ubere, si offensus est; hoc bino fonte deletatur, si aporiatus est. Vis nosse dilectionis pretium, beatitatis terminum, amplissimum recompensati uberis complementum? audi quantocyùs Psalmistam concludentem: *gratiam & gloriam dabit Dominus*; (f) illa rigat, ista mundat; illa sponsat, ista dotat; illa lavat, ista candet; illa format, ista nitet; illa fundit, ista fluit; illa gemit, ista plaudit; illa mœret, ista gaudet; illa vadit, ista sedet; illa lucet, ista splendet; illa quærit, ista reddit; denique meretur gratia, donatur gloria; illi promittitur victoria, sed isti tribuitur corona, nunquam tamen sinè illa; ad istam venit, nunquam sine illa ad istam transit; deficit ista, illà deficiente, negatur ista, illà non præcedente; dabit dominus gratiam de misericordia, quam diligit, dabit gloriam de veritate, quam promisit.

(g) *Prov.*
14. v. 22.

Adeò verum est sapientissimi Salamonis proverbium: *misericordia & bonitas preparant bona*; (g) en duo ubera ambo lactantia! sunt utrâque, sunt una scaturigo lactiflua gratiæ sanctificantis, velut lactis suavissimè promanantis; dum enim veritas timorem incutit, dum blandiens misericordia trementem animam ad spei securitatem erigit, media inter utramque ani-

ma ad pœnitendum disponitur, ad lachrymandum impellitur, & inducitur, ad confitendum compungitur, ad reviviscendum promovetur: duas ejusdem molendini molas dixeris, inter quas, dum peccatoris anima conteritur, in panem DEO dignum pinfitur, & molitur. Vidēsne sponsi ubera cujusvis vini dulcedine meliora? Seu dein fervorem legis in vino subintelligas, quò enecantur parvuli, quò soli filii, non simul filiæ, fortes, non debiles sustentantur. *Lex est vinum, sed acidum.* *Lex vinum durum & acidum de botris amarissimis eliquatum, consecratum feritatis, derivatum Israël, Salvatori propinatum*; scribit Doctor mellifluus: (h) & dubitabit quispiam num divinorum uberum lac, melle dulcius & favò suavius excedat vini acredinem, de qua bibentium dentes coguntur obstupescere? hoc, sponsi ubera, sunt meliora vino. Quod si carnalium desideriorum imperfectio in vini acredine designatur, quid tollit illam, vel quid illius recordationem abripit, quàm sapidissimi, quàm candidissimi lactis memoria, quàm cogitatio gratiæ justificantis? Ecquis amabo, vel artifex, vel opifex compunctionem in obduratis cordibus operatur delicta abolendo, peccata consumendo, quàm uber misericordiæ effundens gratiam, quæ unguendo, sanandóque lethifera languentis animæ vulnera devotionem procreat in cordibus sauciatis? hoc ipsum appobalsamum, hoc saluberri-
Gratia DEI est cibus animæ.
mum nostræ infirmitatis pharmacum divina Veritas propinat. Una protuberat dulcedo à duplici duorum uberum fonte, quò superfluens benignitas nutritii Ephraim inebriat parvulos Israël; sola nàmque & singularis gratia elicit peccatoris gemitum, cujus contritum cor DEUS nequit despicere, non valet suis ab oculis rejicere, suo ab ubere alienare. Infelix anima hoc lacte non jam indiga sed indigens destituta! quid mirum, si adhæreat palato lingua, & sitiens, & penitus exarescens? Hæc est, quæ viatores prævenit, ut velint progredi, hæc procedentes concomitatur, ut proficiant, utque perficiant cooperatur; famenti est cibus animæ salutaris, & efficax ad salutem, adeò solidus, ut panis cor hominis confir-

mans

(1) Serm.
3. in an-
nunt.

Principi-
um huma-
na corru-
ptionis
fuerunt
connubia
filiorum
Seth cum
filiabus
Cain.

(1) Genes.
6. v. 3.

Miseri-

mans aptissimè nuncupetur: *Nunquid non cibus animæ gratia DEI sui?* interrogat Bernardus: *Sibi que respondet inquirenti; dulcissimus sanè, & habens in se omnem suavitatem & dulcedinem saporis.* (1)

Erat in primordialis orbis origine, duplex progenies; una quidem illustri Filiorum DEI epithetò gloriabatur, altera filiarum hominum profapia nuncupabatur; illi avita benedictione, religiosi à Seth insigni Proavo propagabantur, istæ paterna maledictione impudicæ, à primo fratricida derivabantur; frænabant primorum antesignani inordinati amoris concupiscentiam, nec secundarum nuptiis audebant consentire, donec spectata filiarum hominum pulchritudine capti, musicisque instrumentis quibus Jubal Caini posthumus vacabat, delectati, demersi sunt; utque connubiali vinculo jungerentur, speciosisque conjugibus fruerentur, in mores Societatis perversæ defluerunt, desertâ pietate, ut loquitur Eucherius, quam in sancta Societate impunes conservabant. Florebat antea in sancta innocui Progenitoris genealogia religiosa pietas, summa supremi Numinis veneratio, connubialis junctorum cordium, purificatorumque corporum innocentia: vigeat in anathematizata Caini progenie vitiatorum omnium corruptela, multiplicabantur adulteria, exercebantur veneficia, iterabantur homicidia; nec enim Patri dissimiles erant filii, sed tum in aliis facinoribus, tum in homicidiis, paternam sectabantur impietatem; undè, concludit Cajetanus, primam corruptelæ causam fuisse Filiorum DEI cum sceleratissima hac natione commixtionem. Exulcerata ad licentiosam omnigenorum scelerum libidinem Justitia, comminatoriam promisit subsecuturæ ultionis sententiam: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est;* (1) horret fragilis humani corporis fabrica ad hoc ferale perditionis nostræ compendium; quid enim finè miserentis DEI Spiritu operaturus est Spiritus meus? minùs profectò, quàm limus finè figulo, quàm æger finè medico, quàm manus finè brachio, quàm tellus finè coelo. Legit & vertit tamen, in sa-

lutarem humanæ felicitatis periodum clarissimus Dalmata, quem sancto di-
stante Spiritu Mater Ecclesia Docto-
rem maximum nominat & implorat: *Non judicabit Spiritus meus homines istos in sempiternum, quoniam caro sunt;* & quia condemnari nequit, quem velut injudicatum à sua facie scrutator cordium dimittit, idcirco resolvit Hieronymus, ac velut genuinus divinæ voluntatis interpret sic prolatum superni judicis eloquium declarat: *Quia fragilis est in homine conditio, non eos ad æternos servabo cruciatus, sed hic illis restituam, quod merentur.* (m) Quid amabilius hac ferientis justitiæ indulgentiâ, hac vulnerantis clementiæ cautelâ? vides in accusando prudentiam, in condemnando clementiam, in feriendo pietatem? universa cogitationum congeries velut reaseratum ostiis mare, fremebat intumescens arrogantiæ fluctibus, sæviebat in procellosis fremebundæ cupiditatis affectibus, bulliebat in temulentis concupiscentiæ ebrietatibus, spumabat in fremebundis ultionum furoribus; nulla quietis malacia intercalabat tempestuosos cordium impetus, nulla subsilientium desideriorum temperies aspirabat. Infortunati orbis incolæ non supplantati à peccato casu fortuito labebantur, non subreptitio lapsu periclitabantur, sed corde recogitabant, cogitata sæpius revolvebant, ut in sceleratum opus pertinaciori animò redigerent, quod diuturniori cogitationum scrutiniò operari statuerunt: undè cunctam cordis cogitationem intentam ad malum sic deducit Cajetanus ex Hebræo: *Omnis formatio cogitationum cordis ejus solummodò malum omni die.*

Hic expendendum judicat unius Noë Sapientiam, Chrysostomus, qui in tanta malorum conspiratione confederari noluit, sed quasi ex alia constitutus natura cuilibet malignitati restitit, quodcunque offendendi Numinis periculum excussit. Discute quisquis es, accuratam abbreviatæ panegyris methodum à compendiosa narratione multiloquam, à coarctata significatione altissimam, in ipsa verborum parcite amplissimam, finè epythetorum ministerio efficacem: *Noë vero invenit Gratiam coram Domino.*

cordia DEI
mavult
puniri ho-
minem
temporali-
ter quàm
eternali-
ter.

(m) In
Quæst.
Hebræic.

mino. Nunquam intemeratæ præjudicat innocentiae aliena reproborum malitia, semper in oculis Altissimi pulcherrima sanctificantis gratiae facies comparet adamata. Scintillat in fuligine flamma, rutilat in turbine stella, dum gratia à tota penè lascivientis mundi regia exulans & proscripta, in domo unius Justi optatum reperit incolatum, ut malorum copiosa subnervetur malitia, ut Justorum intenderetur innocentia. Noë invenit gratiam, nè humani generis aboleretur posteritas, nè Proto-Parentum eliminaretur cumulata progenies, nè offensi Judicis placari nescia videatur severitas, nè justorum eradicaretur hæreditas: *Noë invenit gratiam coram Domino;* invenit illustris filius pretiosam cœlestis thesauri margaritam, quam nuper ad pedem arboris perditam nullatenus recepisset, nî mulier Evangelica, nisi oculata in hominum salutem misericordia lucernam accendisset, cor DEI suis amoribus inflammasset hocque luminis principe prælucente, hac incarnandæ Sapientiae lucerna præfulgente, gratiam reperiisset: invenit fidelis pedisequus justitiae gratiam coram Domino, cui solus placere suo in cogitatu satagebat, suis in operibus contendebat. Assignat duplicem divini Largitoris gratiam insulatus Abulensis clarissimo naufragæ humanitatis Portitori communicatam; prima divinis oculis gratam effecit animam, suis aspectibus condignam; secunda non solum supremo Patriarcharum velut justorum Principum Choro aggregavit, sed insuper humani generis Restauratorem constituit, alioquin inter feralis cataclysmi vortices infallibiliter perituri. Sanctificavis inventa coram Domino gratia sanctissimam justii animam adeò eminenter, adeò sublimiter, ut, Commentatore Ambrosio, ad condemnationem cæterorum, & ad expressionem pietatis divinæ dicatur, Noë invenisse gratiam apud DEUM, cæteris poenam ingratitude perenniter daturis.

Disce mercari vel venari conditoris gratiam solers anima, sed coram DEO, ut illi solum oculo placere studeas, qui dormire nunquam sustinuit, sopiri nunquam toleravit;

irridebatur à dissolutis concivibus intemerata perseverantis Deicolæ justitia, explodebatur à lasciva cæterorum libidine justus atque perfectus in generationibus suis; subsannabatur cum DEO ambulans immaculatus viator in via mandatorum currens & cursitans; sed ille explosus & subsannatus, despectus & irrisus ad illum reflectebat, illum respiciebat, quem intuens suo in sterquilinio vir patiens ejulabat: *Oculi tui in me & non subsistam;* (n) quia, quem in præsentivita viventem gratia non vivificat, respiciens Justitia post vitam à misereantis & oblectantis DEI facie irreconciliabiliter elongat. Considera, si libet, justum appretiorem gratiae, ejusque injustum contemptorem; Ille continuo humiliatus trepidat, iste arroganter se ipsum erigens insultat: ille in omni opere metuens hæsitat, iste intrepidus continuantia inter gaudia securitatem monstrat; ille potentiam severi Judicis, quam nulli licet effugere, sæpius tremula mente recogitat, iste solam Creatoris misericordiam dissimulantis peccata hominum propter poenitentiam magnificans, futuram districti Judicis severitatem pensare non laborat, pretium justificantis gratiae non aestimat, quæ sola, dum vitam nostram testis & judex judicat, secunda veniam expectat. Huic soli tuum adscribe fortunati eventus exitum; huic beneficium salutis imputa, si convertaris; huic declinatum æternæ mortis periculum appropria, si sanaris.

Hærebat afflictus Israël in compedibus superbæ Babylonis, stringebant captivos Judæ Assyriorum manubria, gemebant sub intollerabili mancipatu filii Hebræorum, quos solaturus consolationum Pater, Ezechielem in vastissimum mausolæum, in campum cadaveribus plenum eduxit, attonitoque spectatori candidam aridiorum ossium congeriem objecit; Quem intuentem interrogabat explorator Spiritus, num coacervata hæc desiccatorum ossium multitudo redaminari valeant, nervorumque compagibus in corpus pristinum reedificari? dumque soli Omnipotentis Scientiæ id attribueret nescius Propheta, jussus futuram prælagire redanimationem, quo feliciter vaticinante, flabat celerissimo

Noë invenit gratiam non solum sanctificantem, sed etiam gratis datam coram Domino.

(n) *Job. 7. v. 8.*

terrimo velocissimi adventus impetu à quatuor ventis spiritus super coagmentata ossium agmina: *Et ingressus est in ea spiritus, & vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde;* (o) vides inopinatam transformationem? Ossa, quæ antea prosternebantur in terram, prostrata dissociabantur ad horrorem, nunc ad initialem superni Spiritus præsentiam, ad primum divini flaminis adventum suffulciuntur ad standum, corroborantur ad subsistendum, sublimantur ad sustendendum. Venerare largitorem gratiæ Sanctum Spiritum, reverere validissimum efficacis gratiæ prognosticum: Intuere vastissimum latè patentis mundi campum repletum ossibus aridis sinè affectionis carnibus, & absque succo cæligenæ consolationis: sunt dissoluta sinè nervis concordia, sinè junctura unitivæ charitatis, sinè puritatis albedine, sinè cute sanctæ conversationis: una, quæ sufficit, est imploranda restauratrix & reparatrix gratia, ut disjunctas connectat animas, glutinò indissolubili fortissimæ dilectionis, ut vitiorum compedibus coarctatos prævaricatorum animos afferat in libertatem Filiorum DEI, ut caligantes perfidorum oculos vitæ suæ nescios, illuminet, ut à præcipiti salutis interitu recedentes in viam pacis dirigantur, ut veteris Proto-Parentis polthumi ad novam cælestis Adæ vitam redanimentur: solius quippè sanctificantis gratiæ est beneficium, inveteratum in sceleribus vivificare peccatorem, cuius vivere in carne, vita cadaveris est, cuius spiritus exesis ossibus fragilis calamitas est, cuius infelix anima flagitiorum motibus sauciata fatiscit, cuius effrænis concupiscentia non nisi putredinem spirat, non nisi abominandam lascivientium desideriorum, mephitim exhalat; hanc deformem & informem animam, vel supernam revocare ad vitam, vel divinam reformare ad formam, est unius gratiæ privilegium, non est naturæ artificium; cœligenum est prodigium, non terræ sterilis portentum.

Examinabat aliquandò æternus Arbitrator, interrogabat Omniscius Scientiarum Dominus ignorantem servulum, ut inquirendo erudiat respon-

dentem: *Nunquid per Sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas ad austrum?* (p) Avis industria, (p) *Job. 39. v. 26.* revertente renascentis anni diluculò, veterem pennam abjicit, novoque alarum remigiò plumescente, ad novum alarum ministerium se accingit. Quod si agrestis sit accipiter, aliam à domestico renovationis consuetudinem æmulatur; nam flante Austro alas expandit, ut incalescentia totius corporis membra, ad laxandam penarum veterum suppellectilem, conspirent: Quod, si destituta australi flamine aëris regio, non faveat volucris aggravatæ, hæc destituta afflantis venti auxilio, ad ferventes meridiani solis radios confugit, alas illorum exæstuantis objicit incendio, & veluti ad duellare certamen solares provocans flammæ, tepentem sibi auram procurat, captoque tepore, vel veteres plumæ exsiliunt, aut veteribus novæ succrescunt. Considerat hanc dirigentis naturæ providentiam, moralis Papa, & sublimiori volatu, totum inferioris naturæ transcendens ordinem, docet, in supernaturali ordine, accipitris instar veterascentem veteris hominis animam in austro tunc plumescere, quando mens sua, non suò suffulta adminiculò, sed Sancti Spiritus innixa flammæ, hoc flante & afflante suaviter simulque fortiter concalescit, usumque præteritæ conversationis dimittens, novi hominis formam assumit, ut sic usitatum à corde furorem avelens, in se mansuetæ dilectionis formam restauret. Quemadmodum autem Austrum suavisonum, geminum divini Spiritus Symbolum esse, commune Patrum commentarium est, sic hujus Austri flatus, quò omnis frigida mortis rigor dissolvitur, & effervescens vitalis auræ calor afflatur, gratia est. Felix accipiter! cuius refugium ad hujus Austri afflatum respicit, ad afflantem illius auram aspirat; Tunc quippè cum alis pennas adveniienti huic Austro expandit, quando suorum desideriorum motus inclinatur, suæ mentis universos cogitatus denudat, nullatenus studens se ipsum excusando protegere, sed magis accusando, se reum revelare. *Tunc ergo accipiter plumescit*, commentatur magnus Gregorius, *cum ad Austrum alas*

Accipiter ad Austrum extendens alas, est anima ad gratiam aspirans.

alas expanderit, quia tunc unusquisque virtutum pennas induit, cum Sancto Spiritui cogitationes suas confitendo substernit. (q) Verumtamen, ut prosternatur ad imum, quem stimulat congenitus, si licet dicere, erigentis superbiæ motus ad summum; afflantis gratiæ impetus exigitur, finè quo nec Auster cœlestis afflare consuevit, ut cadat peccator suarum prævaricationum cognitione depressus, nec finè hoc sacerrimo flamine resurgere valet prostratus. Non igitur humanæ Sapientiæ virtus accipitri plumas procurat, nec easdem ad Austrum alas expandit, ut onerosæ, inveteratæ perversitatis pennæ succidant, sed præstat id totum porphyrogenita creatricis omnipotentia, illa sublimis prodigiorum Puerpera, Mater, & Filia, Gratia, finè qua placare offensum vindicem, est impossibile, quâ gratum faciente, non placere Altissimo, omninò est impossibile.

Hinc est, quòd se quærenti animæ, promittat inquisitus conditor ore prophetico: *Sustollam te super altitudines terræ;* (r) sustollit pullum Aquila, sed unguium obsequiò, non totius corporis impendiò: in altum erigit affixam pavimento animam, non quidem immediatò solius Divinitatis ministeriò, sed ministrantis gratiæ instrumentò; sustollam inquit; nullus enim, nisi tractus, fursùm ascendit; qui trahit, DEUS est; quod trahitur, homo est; sed mediante quo attrahitur, vinculum charitatis est, gratiæ attrahentis chorda est. Habet suas terrena Regio demissiones, non minùs ac altitudines, gradus numerat, quibus ad imum descenditur, & quibus ascenditur ab imo: descenditur ad inferiora terræ à viatrice anima, dum voluntario vel patienti saltè animo calumniatori occurritur in contumeliis, blandienti ceditur in calumniis; descendit ad inferiora terræ viatrix anima, dum non spontè submittit humeros adversitatum ponderi, sed potiùs, illud volens, verùm non valens deponere, eodem violentatur: Est adhuc exosa, si nondum est amata egestas domestica, cujus incolae famas, cujus advena sitis est: utramque filii hominum usque nunc gravi corde à suis finibus nituntur

proscribere, quia excelsi sunt: calcare conantur indefinente fastu, quia superbi sunt. His correspondent, sed ab opposito nonnullæ altitudines; possessionum opulentia, colluvies divitiarum, ambitionis intemperies, aviditas honorum, quæ ideò fallaci altitudinum nomine insigniuntur, non quia sunt sublimia, sed quia sublimi opinione eriguntur, quia fallaci mundicolarum suffragio exaltantur, quia injustò monopolio à negotiatoribus Thenian appetantur. Utrâque terrenæ regionis hæc confinia, ut pede celeri transcendantur, ut illa tolerando peragrentur, & ista despecta contemnantur, sustollit sibi dilectam animam amans Conditor, sed mediante gratia, quæ ad tolerandum priorum incommoditatum incolatum vires suppeditat, & ad despiciendum illudentis mundi altitudinem insignes justorum animas exaltat. Ad hoc vestibulum incipiunt operatricis gratiæ prodigia; hinc ordiuntur prima sanctarum mentium vestigia, de quibus præclare à Psalte Regio præcinitur: *ibunt de virtute in virtutem videbitur DEUS virtutum in Sion;* (s) (s) Ps. 83. ibunt, nec in curribus, nec in equis; v. 3. sed ascendentes pede solido de valle lachrymarum, quibus jam dixit Spiritus; *Dii estis per immutationem gratiæ, non per Dominium naturæ:* ibunt, nec revertentur etiam respiciente oculo, nè dicam vestigio vacillante; ibunt, sed manu ducti Omnipotentis dexterâ; nève labantur, hac retinente à lapsu conservati, ibunt de virtute infusa cœlitus in virtutem, donec pertingant ad Dominum virtutum, de quo Magister Gentium suis scribit Corinthiis: *Prædicamus Christum, DEI virtutem;* (t) quò stimulantur ad eundum, quo comitante ad continuandum, quo deducente ad pertingendum? præmittit commemoratus Vates: *Etenim benedictionem dabit Legislator;* est benedictio, commentatore Carenfi, bona datio; nec dari potest quid melius in toto creaturarum ordine, quàm gratia quoad substantiam, & accrescentis gratiæ incrementum.

Exoptabat hanc præfiguratam, postulat mutis singultibus suspirans Axa ad Patrem suum, à quo, quid anxiosa peteret, interrogata, replicuit

Anima sine gratia est terra arescens.

cuit inquirenti : *Da mihi benedictionem, quia terram arenam dedisti mihi*; (u) in arido nec fertili territorio, liberum intelligit arbitrium purpuratus Hugo, in quo finè benedictione fecunditatis ac irrigantis gratiæ universa arescunt semina, in fructuosa ad proferendum salutis fructum redduntur omnia; hac verò benedicente, virtutem facientes in charitate, crescimus per omnia in illo, qui est caput Christus. Amplectere ductricem manum hanc, quæ apprehensum te inducet ad domum syderum, ut illis justorum agminibus aggregeris, qui lucent in medio nationis pravæ tanquam luminaria in mundo; quemadmodum namque stellarum est natura, nitere clarissima puritate, exaltari eminente sublimitate, figurari in sphaeram rotunditate; sic puras efficit justorum animas illibata puritas continentiae; exaltat contemplativæ mentis elevatio, fini-ri nescia charitas sphaericos efficit & ostendit: sunt stellæ corruptionis nesciæ, nec fatigabiles ab ullo pondere, nec ecclipticabiles ulla obscuritate; & justī sunt incorruptibiles per tolerantiam, infatigabiles per constantiam, inecclipticabiles per patientiam.

*Iusti
comparan-
tur stellis.*

Apparuit obscuræ mortis victor, vivorum Primogenitus in aureorum candelabrorum medio deambulans, similis filio hominis DEUS homo, qui nuper salutem operatus est in medio terræ in civitate Jerusalem, quæ angelici Doctoris testimoniò, est umbilicus terræ; circuibat in medio omnibus obvians, se ipsum singulis offerens, nemini se ipsum subtrahens quàm recusanti; in medio, quasi Pater inter filios, quasi Dominus inter servos, assimilabatur hominis filio, quia nuper in similitudinem hominum factus, nunc in regno Divinitatis suæ tanto majori Majestatis gloriâ super Angelos effulget, quantò exstiterat propter errorem hominis angelis minoratus: in mundi regno, in valle mortalitatis, talari vestiebatur tunica, ut intimaret vitam suam fuisse opus consummatæ dilectionis usque ad mortem: *Cum enim dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos*; fulgebat inter umbilicum & petus, cinctorium renū ejus; aureâ

Pars IV.

mamillæ constringebantur zonâ, de quibus contestabatur amantis Sponsæ anima: *Meliora sunt ubera tua vinò*; (x) Sic vinctus, vestitus & accinctus: *Habebat in dextera sua stellas 1. v. 2. septem*; (y) illam revolve dexteram, quâ se amplexandam Sponsa præstiebat, quando levam capiti suo supponendam intimabat: illam venerare stringentis Sapientiæ dexteram, in qua: *Longitudinem dierum*; id est: *Vitam aternam*; Carenfi commentatore, Proverbialis Salamon contineri asserbat: illam duarum manuum alteram reverere, cui coronatus Prophetarum Princeps affectuoso dramate applaudebat: *Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me*; (z) exaltatur siquidem levante gratia, qui computrescebat ut jumentum in stercore suo: *Magna virtus exaltare humilem*; interpretatur Augustinus: *Deificare mortalem, præbere de subjectione gloriam, de passione victoriam*. Expende singula sanctissimi Præfulis munia, quæ ab alia, quàm affudentis gratiæ vena non possunt scaturire; hæc enim sola suo humiliatum scelere ad Filiorum DEI subsellium exaltat, hæc una misellum mortalis Adæ filium ad filiationem DEI deificando sublimat, hæc tantum lethali percussum vulnere perfecta immortalis vitæ Sanctitate afficit & graviter ægrotantem sanat; non enim se exaltavit abjectus homo, alioquin jam pridem velut fulgur cum decidente Angelo corruisset; non se Deorum numero aggregavit mortalis homo, alioquin volens fieri sicut Dii, in mortis falcem infelix victima decidisset; non se caducus homo stolâ gloriæ induit & adornavit; sunt enim inseparabilia justificantis & sanctificantis gratiæ munia, sunt munera divinæ hujus dexterae, in qua sua velut in sphaera cæli genorum syderum hæ stellæ requiescunt, nè illas quisquam rapiat de manu DEI. Nè tamen ideò se gloriatur immobilem, quam diu in diebus suæ peregrinationis est, donec dicatur illi, surge tolle grabatum tuum & abi in domum tuam intraturus in gaudium Domini; in domum tuam; si tamen in cœlis fuerat conversatio tua.

Hujus levantis & tenentis, sublimantis & exaltantis Dexterae originem

*AntèChri-
stum non*

erat gra-
tia recon-
cilians
perfecta.

(a) Joan.
1. v. 17.

(b) 2. Cor.
5. v. 19.

(c) Isa. 12.
v. 3.

Gratia est
fons JESU.

(d) Chrys.
Hom. de
Samarit.

nem declaraturus Præcursor divini Viatoris subtili differentia legem gratiæ à Synagogæ legibus discernit: *Lex per Moysen data est: gratia & veritas per JESUM Christum facta;* (a) dedit ille, ut ministerium adimpleret; fecit iste, ut dominium exhiberet; humani Legislatoris lex, neminem ad excelsæ perfectionis apicem deducebat, sed potius in servitutem generabat; sed JESU gratia peccatum eliminat, peccatorem reum allicit, complet veritatem: undè concludit de limpidissima scaturigine promanantis gratiæ Apostolus: *DEUS erat in Christo mundum reconcilians sibi;* (b) Hoc uno mediatore: sed gratiam faciente: hoc uno Redemptore, sed gratiam impertiente: hoc uno Reconciliatore, sed suam per gratiam reconciliante, restaurantur omnia. Sicut videt corpus, sed oculo intuen- te; sicut audit corpus, sed aure per- cipiente; sicut mens intelligit, sed non sinè intellectu; Sicut homo eli- git, sed non sine voluntate, sic quasi pariformiter, sanctificat Sanctus per essentiam, sanctificandos creata San- ctitate, quod olim misericordiarum Pater intemeratis Isaïæ labiis pronun- ciaverat eventurum: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris;* (c) legit Hieronymus: *De fontibus JESU;* non de aquis Ægypti, ubi periclita- tur infantia Hebræorum: non de flu- minibus Babylonis, ubi residens Sa- pientia mundi hujus cum vanitatum fluctibus intumescit; sed de cisterna in Bethlehém, de Nazaræis plangen- tis JESU lachrymis, de fontibus Sal- vatoris. Quod si hauriendam ab in- dè dulcedinem prælibare libeat; Si lustranda aquarum salubritas adin- quirendum alliciat: venite sitientes, accedite exæstuentes, cum fatigato Viatore ad Samaritæ fontem confes- suri: Præcessit accessuros Samaritana mulier, quæ Augustino commenta- tore ex alienigenis oriunda militantis Ecclesiæ accessum præludebat: ege- bat aquâ, quæ concupiscentiam re- stringeret, libidinem sedaret: *Fons vita juxta fontem sedens bibere po- scit,* inquit Os aureum: *non bibere volens, sed potum dare;* (d) utque potanda potum peteret, à peccatri- ce potari flagitat: *Da mihi bibere;* Adeò verum est, sitit sitim JESUS;

quod sitit, nostra est immortalitas à Salvatoris fontibus scaturiens & di- manans. Sic sic Patrem ingenitum æmulatur Unigenitus: ille offerri sibi Isaacum voluit, non ut victimetur in hostiam, sed ut æternus DEI Filius pro cunctis Adæ filiis in victimam immoletur: iste nostram salutem fi- tiens haustum à peccatrice exigit, ut plenos & nunquam exhauriendos fon- tes effundat, quibus humana proge- nies abluatur à nãvis, emundetur à culpis; hinc quippè sapientissimus Magister veritatis ab aqua visibili metaphoram faciens, curiosæ mulie- ris incuriam, mentem ad postulan- dum sanctificantis gratiæ irrigium sua- viter attrahit, fortiter stringit: *Si sci- res donum DEI, & quis est, qui di- cit tibi da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo: & tibi dedisset aquam vivam;* (e) Hæret animus ad inno- minatam oblatis doni excellentiam, & quodnam sub oblatis muneris allego- ria donandum intellexerit; quidnam in aquæ viventis Symbolo subaudiē- rit, affectuosius investigat. Aquam sacri Baptismatis sub aquæ viventis schemate fuisse adumbratam, existi- mat Rupertus, sic Verbi verba ex- plicans: *Si scires Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum; si audisses no- minis Ejus Evangelium, tu forsitan crederes in eum, & petisses aquam vi- vam hoc est Baptismatis;* Collimat altius purpuratus Hugo cum Cyrillo sic explanante: *Aquam vivam, ap- pellat Christus vivificantem Spiritus Sancti gratiam, per quàm humana natura ab ariditate infæcunditatē- que ad pristinam pulchritudinem ac viriditatem irrigata recurrit;* (f) Felix & pretiosum cordilavium quo peccatoris anima à peccatorum sor- dibus abluatur, à concupiscentiæ fu- roribus refrigeratur; quò coadunata prævaricationibus sterilitas ad fructi- ficandum in sanctis operibus fecun- datur, in omisso virtutum exercitio vivificatur, in spem æternæ vitæ eri- gitur, in charitate solidatur.

Somniabat hanc irrefragabilem vi- talis aquæ hujus veritatem suis indor- miens angustis, suis invigilans peri- culis Mardocheus, quando ambitio- sus Aman aureis irretiens laqueis Af- fuerum, inter potentes tunc facile potentissimum Orientis Principem,

(e) Joan.
4. v. 10.
*Aqua vi-
va est
gratia Spi-
ritus San-
cti.*

(f) Lib. 2.
c. 82.

cō usque regiā abusus est benevolentia, ut clementissimum converteret in barbarum, & patriarum patriam in tyrannum. Crudelis arrogantia! dum creaturam adorare renuit religiosa pietas, dum Mardocheus Aman de stirpe illius stolati latronis Agag oriundo, quem suis trucidavit manibus Samuel Propheta Domini, adgeniculari recusat, decernitur in mente impii non solus renitentis Hebræi interitus, sed universale statuitur exitium totius Synagogæ: quid ageret, ut, quod decreverat, perficeret, truculentus Amalecita? accedit regale solium proponit scelus conceptu quidem facillimum, sed difficillimum eventu; utque abhorrentem inclinet animum, ut reluctantem inducat Principem, hanc offert ferox ficcarius conditionem, hoc suo præsentat Regi punctum fœderis, ut suum efficiat stipendiarium, postquam innumeris denigrasset calumniis insontem populum Hebræorum: *Si tibi placet, decerne, ut pereat: & decem millia talentorum appendam arcariis Gaza tua*; (g) convertitur ad objectum radiantis auri nimum sensibile, in caligantem crudelissimæ iniquitatis patronum maculatus Judex; traditur proditori regalis annulus, exponitur furori tygridis insons agniculus, eliminanda Judæorum progenies: permittitur tripudianti adversario; & in regnorum metropoli, in civitate Susan, in domo inquilinæ tyrannidis, trabs quinquagintæ cubitorum erigitur, ut adorare recusans Mardocheus suspendatur; sed iste magnanimâ in supernum Protectorem suum excitatus confidentiâ, elusis minarum humanarum machinis securæ indormit fiduciæ, dum fatigatum recreatura animum validissima tutrix periclitantis innocentia cœlestis providentia illustre spectaculum vigili attonitæ mentis oculo præludit: Emanabat suavissimo fluxu, garrulis velut undis: *Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem, solémque conversus est*; (h) Hic prorsus clarissimi fontis rivulus, qui literale Symbolum Estheræ existit, Reginam Regi regum, & dominantium Domino desponsatam, sanctificantem gratiam præsignavit: hanc sibi Mardocheus in filiam adoptavit, ut mediante il-

lius virginalis utero universos DEI filios procrearet adoptivos. Exaudorandus Aman illum Seraphinorum satrapam, supremum Creaturarum Principem, angelicæ naturæ Porphyrogenitum, Creatricis omnipotentia Primogenitum designat, qui tum Altissimi similitudinem exambiit, velut fulgur de cœlo dejectus, in tenebrarum regia Rex super omnes filios superbiæ resedit. In Mardocheo Hebrææ gentis defensore, Illum intellige, cui primus in orbe homicida, exterminator nostræ immortalitatis Angelus ausu nefario, nè dicam temerario, abominabile dementati Spiritus proposuit delirium, ostensis omnibus mundi regnis: *Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraveris me*; (i) quæ cuncta solius DEI sunt, stolidus morio suo ostendit Creatori, illum invitat ad adorandum se, quem quia adorare renuit universis gratiæ dotibus spoliatus, in centrum æternaturæ calamitatis ruit; promittit omnia, qui nihil possidet; sed audiit fatalem promeritæ præsumptionis pœnam, dum respondentis sententiam audire cogebatur: *Vade satana*: subjungit Hieronymus profligati Illusoris terminum, *in ignem æternum*; sic reiectus & confusus mundi Princeps vindictam spirans, suæ temeritatis vindicem aggreditur, quem vitæ Dominum voluntariæ mortis pœnâ puniturus, crucem suis suggessit asseclis præparari, quando facta est innocuo Salvatori hæreditas sua, immanis Synagoga, *quasi Leo in sylva*: *Crucifige, crucifige eum*; (l) adeo pertinax iniquitas propriis excrescit augmentis; erigitur regale solium crucis, habens altitudinis quinquagintæ cubitos: id est: explanante Carenfi, continens remissionem omnium peccatorum; quinquagenarius quippe numerus, cum Jubilæus sit, est numerus remissionis. Tunc præfiguratus & nuper in arcano somniantis Mardochei Symbolo præmonstratus fons parvus scaturiens, videlicet justificans & sanctificans DEI gratia, rivulus iste caliginoso Judæorum tempore quodammodo latitabat, qui postmodum in cruce devicti mundi Principe, velut Aman patibulatō, crevit in fluvium aquæ vivæ, splendidum tanquàm chrySTALLUM, quem dilectus

*ius in So-
lem, est
Gratia.*

(i) *Matth.*
4. v. 9.

(l) *Joan.*
19. v. 6.

*Superbus
Aman Re-
gem vult
sibi redde-
re tribu-
tarium.*

(g) *Esth.*
3. v. 9.

*Mardo-
cheus in
afflictione
suprema
suam som-
niat solu-
tem.*

(h) *Esth.*
10. v. 11.
*Fons par-
vus cres-
cens in
fluvium,
& conver-*

JESU Discipulus in Apocalypica my-
steriorum scena vidit: *Procedentem*
(m) *Apoc.* *de Sede DEI, & Agni;* (m) qui quos
22. v. 1. irrigat, vivificat, quosque irrigatos
Gratia est ad Sanctitatis vitam animat, illibata
fluvius puritate splendidos efficiens, corro-
procedens borat, ac confortat. Hoc irrigatus
de sede fonte, huic immerfus torrenti cla-
Agni. mabat & suspirabat, anhelabat & aspi-
rabat Mediolanensis Ambrosius: *Uti-*
nam Domine JESU mens mea pluvia
tua humore virescat! utinam terram
meam nivis istius candore respergas!
(n) *Lib. 7.* (n) Cadente nivium procella, aves
in 11. c. cœli, ubi commorentur, non habent,
Luc. solitæque abundantior exuberet tri-
tici proventus: sic & nivescentis gra-
tiæ beneficiò, immundi Spiritus con-
spersas justorum animas inhabitare
non præsumunt, nec præpropere ca-
lore exæstuantis corporis arva luxu-
riant; sed potius semina pietatis ac
Sanctitatis ad opulentiorum maturi-
tatem fœcundantur.
Gratia est Fertilis fluvius in amplos pœni-
speciosior tentium lachrymarum torrentes ex-
& pretio- crescit, qui lucidissimo sui splendo-
sior Sole. ris fulgore, illuminatricem mundi lu-
cem excedit & augustam radiofi So-
lis Majestatem sua claritate obum-
brat: Hinc suum huic divini lumi-
nis æmulatrici approprians elogium,
quam illustrissimam DEI Filiam alle-
goricò reveriturus Symbolò sub Sa-
pientiæ illustri nomine sapiens reve-
retur: *Est enim hæc speciosior Sole, &*
super omnem dispositionem stellarum;
(o) *Sap. 7.* (o) Sol quippè oritur & occidit, &
v. 29. ad locum suum revertitur: at gratia
novit recedere non recepta, novit
abscedere non adamata; sed nun-
quam potest occidere, in nullis te-
nebris occumbere, nunquam in no-
cte scelerum tumulari. Est ille luci-
dus mundi oculus, etiam belluarum
oculis conspicuus; sed speciosior for-
mâ præ tota domo syderum refulgens
gratia, solo solius fidei intuitu discer-
nitur, solis justorum mentibus suis
fulgoribus blanditur. Solem dixeris,
sed cœligenum, cujus irradiante ra-
diorum efficacia infames tenebrarum
filii in nobilissimos Patris luminum fi-
lios convertuntur. Exstinxerat in
duodeno Senatûs Apostolici Zodia-
co, illustre quoddam sydus, sed à
Solis Justitiæ augusto lumine deci-
dum cum corridente Satana ad tene-

brosum Apostatarum carcerem mise-
rabiliter est præcipitatum. Radiabat
splendidius, lucebat fulgentior lux,
quæ illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum: sufferre
infestos malitiæ radios obscurus tene-
brio non valebat; hinc continuò e-
gressus de nocte, in qualitate tempo-
ris exprimens qualitatem actionis;
quam noctem, cum considerat Au-
gustinus, consueta subtilitate abomi-
nandum proditorem, ut breviter, sic
acriter perstringit: *Ipse, qui exivit,*
nox erat; (p) quid mirum illum in (p) *Tract.*
noctem evasisse, qui Christum dese- 6. *in Joan.*
rens à die eò turpius recesserat, quò
eum luculentius ad reditum lux vera
revocabat? dum igitur suam ample-
xurus iniquitatem accedit ad tem-
plum, pœnitentiâ ductus, non feriâ,
sed feriâ, pretium divini sanguinis pro-
jicit ad templi mensam, quæ aptius
in sterquilinio jacuisset, si illuc abje-
cta latuisset. Adeò scilicet appretia-
bat, quos semper amabat loculos, ut *Juda*
domò DEI condignos æstimaret in- *Deus, erat*
quilinos: *Talibus semper Diis templum*
suum devoverat, avaritia enim si-
mulachrorum servitus est; perstrin-
git acriter non minùs quam breviter,
perditionis filium Drago Hostiensis:
(q) Supremum ad occumbentis Sy- (q) *De Sa-*
nagogæ vesperam conflati vitulo li- *cram.*
tat homagium proditor execrandus:
Aurum sic convertit homines in ju-
menta, singultuat desuper Chrysolo-
gus, ut vituli caput, caput suum cre-
derent, & omnium rerum capiti ca-
put pecudis anteferrent. (r) Tripu- (r) *Serm.*
diabat intereà inexplicabili insolentia 29. *Diabolus*
universa damnatorum Spirituum col- *gloriatur*
luvies; Inhorruit ad articulatam pœ- *in Juda*
nitentis vocem: *Peccavi!* suspica- *seducto.*
bundus Lucifer, & simili lugentem
voce recogitans, nè rursus transfe-
rat Dominus peccatum suum, suspi-
cabundus metuebat: *Timuit mutatio-*
nem, inquit Chrysostomus, exterruit
eum, & obtenebravit, mærorisque
magnitudine effugavit; (s) confugit (s) *Hom.*
proindè, præcipitantem exstimula- 10. *de Pæn.*
turus ad fugam: *confugit ad laqueum*
ultimum capiens ex pane solatium;
vix enim aliud à divini panis prodi-
tore ab indigno dominici corporis
profanatore, expectandum superest,
quàm universa colluvies omnium de-
lictorum; diffusis visceribus corpus
ingreditur,

ingreditur, qui nuper immundus spiritus porcorum corpora ingredi deprecabatur; animam abripit, & quem collegam suum aëreæ potestatis in aëre salutabat, hunc velut subditum sibi mancipium abrupit gregi Apostolico Leo rugiens, de præda pingui triumphans: *Tripudiabat draco, scribit Ambrosius, quod Apostolum subtraxerat Christo.*

Gratia triumphat in latrone Disma.

(t) *Lib. 1. in Ezech. Hom. 12.*

(u) *Serm. 130. de Temp.*

Lugebat, tenerrimæque compassionis affectu sorori parvulæ, nascenti condolebat Ecclesiæ, fecunda Mater Gratiæ; dissimulabat cædem, cæsuræ longè rigidiùs superbientem Spiritum, confusura multò validiùs Angelum seductorem; insidiabatur Virgo sapiens cuidam aspectu horridæ, criminibus exesæ, inveterati latronis animæ, quem sua condemnavit malitia, sua perversitas patibulabat. Hærebatur in duorum latronum consortio DEUS homo, redivivum in carcere Josephum repræsentans, qui absoluto Pharaonis pincerna, pistorum Principi feralem mortis sententiam prædixit, & indixit. Quod si Hilario & Chrysostomo fidem damus, si concordanti Tito Bostrensi suffragamur: *Initio uterque latro aque ac cæteri Judæi Christo insultabat; convertit tamen prodigiosa operatrix gratia, Disma quantumvis mox antea blasphemantem, effecit ardentem æstuantem, mutavit in fortiter amantem, adeo, ut priusquam pro se salutem peteret, perditam blasphemantis focii animam lucrari laboraret; cumque, Gregorio fidem dante, nulum tale sit omnipotenti DEO Sacrificium, quale zelus animarum, (t) sacrificat novus Mystes patibulato Numini exanimandum corpus cum anima in hostiam placationis; adjungit confessione voluntaria Sacrificium laudis, dum se cum comite digna factis recipere protestatur: hæc prævia confessione, ad Summum Sacerdotem sanctificantem per suum sanguinem populum suum, toto corde convertitur, & fructu labiorum suo nomini confitetur: enimverò non est ausus antè dicere: memento mei, expendit subtiliter Augustinus, quam per confessionem iniquitatis præterita; sarcinam peccatorum deponeret. (u) Verum, quonam Magistrò edocente, vel quò exemplò præce-*

dente didicit rudis prædo pendenti in ligno se ipsum consecrare, illum à transeuntibus, contemptum à circumstantibus invocare? quis fecit præproperum viatorem in ictu oculi, in brevi momento temporis de valle lachrymarum, imò de ligno crucis in paradysum voluptatis transilire? fecit hoc Sanctificatrix gratia, fecit familiarem Salvatoris; hac faciente, factus est particeps regni, per confessionem factus collega martyrii, concludit clarissimus Martyr (x) Cyprianus. Latere nunc infamis arrogancia! exulta inveterate serpens! gloriari Beelzebub in subtracto Senatûs Assessore Apostolici! plus perdidisti, quam rapuisti: latro translatus de vitiorum cœno ad cœli regiam ingentes turmas attrahit pœnitentium, numerosos morientium greges pro suo comitatu secum in Paradysum deducit: *Nemo est, qui posset excludi, quando raptus est latro; suffragatur Ambrosius. (y) Quam potens tua est potentia, efficax gratia! cui non sufficit, locò ejectorum per te filiorum Regni, meretrices & publicanos inducere, nisi etiam valeat paradysum latronis pedibus honorare.*

Ingrediebatur aliquandò celeberrimus languentium corporum Medicus, Sacerrimus Archiater ægotantium animarum; ingrediebatur Capernaum Galilææ metropolim, quam non nascendo, non moriendo, sed incolendo, sed illustrando prodigiis suam fecerat civitatem. Confluxerat ex omni Castello Galilææ, Judææ, & Jerusalem, copiosa populorum coluvies, & *virtus Domini erat ad sanandum eos. (z) Comparet celerior, aut certè ferventior cæteris, bajulorum quaternio, ferentes paralyticum in lectulo jacentem; spirabat cadaver animatum, solum ad pœnam vivens; cumque approximare cœlesti Medico impetuosis frementis turbæ concursus prohiberet, sagax portantium charitas, novo ingenii stratagemate nudavit tectum, dimittens annexis funibus grabatum ægotantis; utque sanaretur velocius, curaretur perfectius, intensus bajulantium affectus eosdem adiecit, ut submitterent eum in medium ante JESUM, nè forsan illò Joannis improprio redarguendi viderentur: *Medius ve-**

(x) *Serm. de i'ass. Hac præda illudit tartareo Pradoni illius de-prædatrix gratia.*

(y) *In Ps. 39.*

Felix quantum ternio eorum, qui portant & ponunt ante pedes JESU Paralyticum.

(z) *Luc. 5. v. 17.*

- (a) *Joan. 1. v. 26.* *strum stetit, quem vos nescitis; (a)* & ecce! ad primum respicientis oculi intuitum suscepit homo enervis & imbecillis misericordiam DEI in medio templi sui; sunt enim membra humani corporis facerrimo Doctoris Gentium conformiter oraculo, templum Spiritus Sancti; si tamen fidelis servus & prudens portet ac glorificet DEUM in corpore suo. Illud singularis prodigii indicium, est istud peculiare miraculum miserentis DEI; quod videns intemeratam bajulantium fidem, quæ tectum diruere, transitum cogere, aditum voluit examinando ponderi procurare ad Authorem suum: videns sic confidentes Scrutator cordium, sic laborantes, sic succurrentes, sic adjuvantes, sic adamantes: videns dissimulante oculo vecordiam jacentis, injuriam tacentis, statuit languentem animam prius sanare, quam corpus; hinc videns, & simul approbans fidam credentium charitatem, solatur desolatum: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua;* (b) bajulantes respicit, & bajulatum peccatorem à suis transgressionibus absolvit; illorum fiduciam considerat, illiusque intuitu à prævaricatorum onere liberat penitus delinquentem; filium nuncupat, quem Patris optimi degenerem posthumum agnoscebat. Cur increata Patris Sapientia soli indulget offerentium fidei remissionem peccatorum? cur ipsa portantium confidentia, in filium, ut Pater recipit, quem tamen ob contaminatam peccatis animam sibi infensum novit? Sit magna fides deportantium; vix erit major illâ, quam, damnatis inesse Spiritibus, Doctor Catholicus in sua, quam exeravit epistola, declarat, dum ostendens ex operibus fidem suam, ostensam finè operibus fidem, ut vanam, rejicit & condemnat: *Tu credis, quoniam unus est DEUS? bene facis: & demones credunt, & contremiscunt;* (c) credendo Divinitatis unitatem adstipularis veritati; nî faceres, maligno spiritu te abominabiliorum exhiberes; quem credis, quem te credere profiteris, hunc suum agnoscunt Dominum, adorant conditorem allestores Genii; quodve credentibus non semper est congenitum, credentes contremiscunt. Cur er-
- (b) *Matt. 9. v. 2.*
- (c) *Fac. 2. v. 19.*

gò, visa duntaxat fide portantium servulorum justificatur impius? qui portabatur, cur cognominatur filius? Assignat genuinam attributæ filiationis rationem Hieronymus: ideo vocasse filium, quia dimittuntur ei peccata sua. Legi Chananzam mulierem, ob portentosam inconcussæ fidei perseverantiam, filiam in sacro Evangeliorum volumine fuisse nuncupatam; virum, non legi alium ab hoc languente paralytico, à Christo filium nominatum: portatum in lectulo, præmittit hominem, Evangelista Lucas: *Ecce! viri portant in lectulo hominem qui erat paralyticus;* quem postea Incarnata Veritas, non amplius hominem, sed filium appellat; offerebatur homo, quem natura deficiens reliquit paralyticum, & personalis iniquitas peccatorem: sed respicientis JESU oculus non moribundo tantum corpori, sed magis animæ suis sceleribus peremptæ, immisit sanctificantem gratiam, velut vitalem spiritum, velut vitæ spiraculum quâ informatus vivificante formâ, ex homine evasit filius; imò abjecta veteris Adæ informi deformitate novum in Sanctitate & Justitia induit, factus jam DEI Filius, qui antea homo peccator exstitit: Et paralyticus jacuit; ac ideo, ut stare disceret: rupto antiquæ domus tectò coram JESU locatus substitit; nam omnes servi Domini stant, vel in domo vel in atriis consistunt. Nec admi-

Fides animata per gratiam operatur prodigia.

*Sola Virgo
sanctissi-
ma non
potuit re-
nasci per
gratiam.*

lico corpore cadaver animæ revivi-
scat, vivificatrix gratia præmittitur, ut
prior dissolvat vincula peccatorum.

Hæreditaria peccati mors, univer-
sos Adæ filios cum violata Genitrice
sub arbore malo crudeliter trucidavit,
unam, si demas, vitæ puerperam,
nunquam lethifero veteris serpentis
halitu afflatam: hæc sola in
peccatis nec concipi, nec nasci de-
buit, proinde per gratiam non potuit
renasci. Nos in peccatis concipimur,
& in delictis nascimur, ac misere-
nte DEO in gratia nascimur; ut enim
nasceremur denuò, DEI Filius se-
cundò nasci dignabatur; secundam
in Adæ filiis nativitatem, non alia,
quàm Mater gratia sollicitat ac pro-
curat; ut enim in novitate vitæ am-
bulemus, ipsius est magisterium; ut
proficiamus corroborati amplius,
ipsius est incrementum; hæc una præ
tota divitiarum altitudine Sapientiæ
& Scientiæ DEI est sæpius imploran-
da; nè habita recedat est indefinen-
ter invocanda; ut si non insit, quan-
to cyùs accedat: pro hac, nostra in-
quietentur otia, nostra interrompan-
tur somnia, nostra ardentem & fer-
venter exæstuent desideria, nostra
multiplicentur & augeantur suspiria,
ut imitemur ac æmulemur plorantem
& orantem, canentem & psallentem:
Exquisivit te facies mea, faciem tuam
(d) *Pf. 26. Domine requiram, (d) nè avertas fa-*
v. 8. *ciem tuam Domine à me;* ut, quod
quæsi teneam, quod concupivi pos-
sideam, quod habeo non dimittam;
nihil enim hac poenâ durius, nihil hac
plagâ gravius amanti & quærenti, plo-
ranti & roganti. Quære vel exquire
à quærente, quidnam sit esse mise-
rum, quidnam felicem faciat, aut
quidnam compleat, beatitudinem cu-
jusque felicitatis? qui sapit, respon-
debit; imò desipiens & gravi corde,
tanget & sciet dicere: hunc esse infe-
licem, cui subtrahitur, quod amat;
illum felicem dici, cui suppetit, quod
amat; sic loquitur insipiens in corde
suo; sed quia nescit, quid sit vera
felicitas, suam quærit perniciem,
suo interitu plerumque flagitat beari.
Vera felicitas amandam amat felici-
tatem, sciens esse tot miseros habendo,
quod amant, qui procul dubiò felici-
iores forent, si quod amantes possi-
dent, non haberent.

*Infelix es-
se cense-
tur cui
subtrahi-
tur, quod
amat, si
tamen a-
mandum
amat.*

Faciem Domini, quæ fons est bo-
norum omnium, exquirat Puer Do-
mini, hanc non averti supplicat,
quam in volubilitate mortalitatis no-
stræ nostris interdum ab oculis avel-
li expertus est, quando deambulans
in domus regis salario, lasciviente
oculo, lavantis se mulieris faciem
aspexit, visamque requisivit; quæsi-
vit vultum suum non cor, sed ocu-
lus; nec enim carnalis illa facies ad
cordis oculum spectabat; corporeus
erat in corde oculus, qui videbat;
quò perperam vidente, fucatam lu-
cem & lucidum colorem, evanuit
lux vera illuminans omnem homi-
nem & oculatum corpus in luce cor-
poris, exoculatum verò animam in
tenebris reliquit. Aversa Davidis fa-
cie à DEI oculis suam iste avertit fa-
ciem, & ille remansit conturbatus;
adeò, ut traditus in concupiscen-
tiam cordis sui, innocuum Uriam
traderet, factus ex Rege traditor, ex
pio Principe, impius proditor; sto-
latus innocentiae supplantator! pro-
pter quod traditus in animas tribu-
lantium se, parricidam passus in fi-
lio, qui homicidam agebat in subdi-
to, ficcarium in se ipso. O si cir-
cumvolante carnis oculo, dixisset
cordis oculus: *Exquisivit te facies*
mea; id est: extrà alia omnia quæsi-
vit te; nam ad quærendum & ex-
quirendum factus est mentis oculus,
ut quærat eum, qui finxit oculum,
cui, quidquid hoc factore minus est,
non sufficit; idcirco huc & illuc in-
quieta vertigine projicitur, & à qua-
vis creaturarum imagine, à quavis
terrena facie, fastidio removente a-
vellitur, ut vel sic raptatus, & attra-
ctus ad conditorem suum, aut con-
vertatur aut revertatur.

Est DEI facies, quæ facit animam
hominis, Divinitati similem. Dei-
ficans gratia; quâ mediante homo ab
Angelo non dignoscitur, quâ immu-
tante, aut faciente, à DEI Filio Adæ
filius non discernitur; participant
quippe DEI faciem justorum animæ,
ut Dii sint & filii excelsi omnes. Con-
clamant anxii, suspirant timidi; spe-
rantes supplicat, amantes conso-
nant: *Domine DEUS virtutum con-*
verte nos, & ostende faciem tuam &
salvi erimus; (1) non illam tantum,
quæ civitatem DEI lætificat, dum
aspicitur;

*Avertens
faciem
suam à
DEO, hu-
jus quoque
faciem à
se avertit.*

*Facies DEI
debet
extrà om-
nia alia
quæri &
exquiri.*

*Facies
DEI, est
gratia
sanctifi-
cans.*

(1) *Pf. 79.*
v. 4.

aspicitur; sed illam etiam, quæ dum videt pereuntes, dum cernit corruentes, aspiciendo salvat: illam, quæ, dum respicimur, convertimur: ut convertamur immitte calorem Sancti Spiritus, qui novit inflammare frigidos & eliquare congelatos. Convertuntur hac versa ad illos facie, tua videlicet vertente ac convertente gratiâ, retrogradi Adæ filii, qui suam ibi collocant faciem, ubi locare dorsum debuissent: convertantur ad huius faciei intuitum eversi voluptatum affeclæ, quorum corda exteriora ambiunt, interiora spernunt.

Nec mirare hanc venustissimam solius Creatricis Omnipotentis filiam, hanc fecundissimam charitatis puerperam, pulcherrimam DEI faciem repræsentare? Omnimodos habitus induit, formas milleplicatas variat; utque te peccatorem, ut meam peccatricem animam mutet in melius, sua frequenter immutare non ambigit officia, ut te officiosum sibi reddat imitatore; non arrogat stipendium, quæ primogenitam suam erudit filiam, nè quærere, quæ sua sunt, sed sanctum amorem conciliare satagat, ut valeat offensum tuis criminibus reconciliare iudicem, nè forsan cogaris severum vindicem experiri. Legisti aliquando in sacro Deuteronomii volumine providam matrem Aquilam, alarum suarum remigio periclitantibus pullis obumbrare, iisdem suas subjiciendo scapulas protegere nidum suum, nè inimico turbine discutiatur; & idæatam sanctificantis gratiæ providentiam conspexisti; quæ suis invigilat clientibus, pro suis excubat pedisequis, nè dirimantur. Audisti ab erudiente Sapientia in terris cum hominibus conversante, sollicitam pro incolumitate pullorum gallinam omnem impendere curam & operam, vocare & revocare, evocare & congregare, ut assidua voce circumvagos alliciat, defendat invadendos: Hoc planè est sollicitantis gratiæ studium, ut inhiantes terrenis lusibus, caducis immeris quisquiliis, vanis detentos miseris sub alas suas revocet, ut occultatos à fraudulentis insidiatorum assaultibus defendat. Hac, vel simili inductus consideratione Augustinus, interrogat clientem gratiæ: *Quid de-*

bet esse jucundius, vel infirmis, gratiâ, quæ sanantur; vel pigris gratiâ, quæ excitantur; vel nolentibus gratiâ, quæ juvantur? (f) Legisti aliquando, vel forsàn lustrante oculo aspexisti turbatum à fluctibus frerum, & solo stillantis olei liquore, sedatam fuisse frementiam, undarum rabiem & conquassatitium ventorum imperium fuisse mitigatum? lenitate dissipantis olei procellam exstinguente: *Sic anima nostra cum lenitur gratia Spiritus Sancti jucunde tranquillatur;* (g) allegorizat Diadoctus.

Si huius nobilissimæ prolis genealogiam exigis, si hæreditariam originem scrutaris? Unius & quidem Primæ Causæ effectum reperies, nullius ullatenus secundæ; ut enim Seraphicus Bonaventura resolvit: *Gratia nobis procedit à DEO, sicut radius à Sole, sicut germen à radice, sicut mel à flore, sicut rivus à fonte;* (h) dicat proinde cum Psalte Regio inops cujusvis viatoris anima, attribuat hanc lucem Soli huic, non suis tenebris; hunc fructum arboris stipiti, non suæ fragilitati; hanc venam illi impetuoso flumini, quod lætificat, dum amplificat Civitatem DEI; suam profiteatur inopiam supernam cœligenorum munerum confiteatur scaturiginem; orans & plorans totò cordis impendiò, & plenis oculorum imbribus plaudent & applaudat, non suæ calamitatis nihilo, sed fertilissimo Sanctorum utero, imò soli det DEO gloriam, cujus solius est dare gratiam: *Et nunc quæ est expectatio mea, nonne Dominus? Substantia mea apud te est;* (i) vides exsiliem, dum audis expectantem; attende exultantem, sed in Domino; dum legis sustentem, sed illum, non alium, qui dat omnia, & contemnenda, & assumenda, & dimittenda, & congreganda; ille sua est expectatio, qui semetipsum super omnia daturus expectat & expectatur; expectat postulantem, ut bonis suis repleat expectantem, apud quem, imò & verius & clarius legente alio, à quo est substantia mea, concludit doctus Origenes: *Si habeo substantiam spirituum divitiarum, à DEO est;* nec pedes, nec manus, nec sensus, nec artus, nec caro, nec alia vocatur hominis substantia, ut est ens mobile, sed

(f) Epist. 106. ad Bonifac.

(g) De Perf. Spir. c. 35.

Soli DEO attribuentur gratia tanquam Lari- gitori.

(h) Lib. 5. Compend. Veritat. Theolog. c. 2.

(i) Ps. 38. v. 8.

Gratia in diversas se transformas, ut peccatricem animam immutet.

*Substantia
spiritualis
opulentia
est gratia.*

sed corpus & anima; illud mortale, sed ista immortalis: Nec spes, nec fides, nec habitus, nec actus, nec ratio, nec virtus in supernaturali serie sunt substantia, sed sola solius gratiæ justificantis essentia. Sinè substantis animæ fulcro & adminiculo, cadaver exanimatum corpus est; nec videt oculus, nec auris percipit, nulla reflectit memoria, voluntas sensibus non præsidet, nec intellectus præcipit voluntati: & quid est anima sinè vivificatrice gratia? umbra nihili, massa putredinis, concupiscentiæ pedissequa, inanitatis vernula, imago vanitatis! mendaces filii hominum de se non habent nisi mendacium, quod neque occultare nōrunt sinè alieno velamine, nec reticere sinè frænante silentio; nam veritatem quisquis possides, obtinuisti possidendam; quisquis fulges justitiâ, est fulgor gratiæ; non enim tuæ possunt lucere tenebræ, quæ semper spissius assuetæ sunt caligare: si stillas guttis Sapientiæ, ad fontem attende scaturiginis, & illum esse indubitanter primo aspectu intueberis, quem nisi sitias in valle lachrymarum, nisi de sua bibas affluente abundantia, deficies in via. Ut videas quam credis Veritatem, illud Ezechielis arboretum discute (1) quod super torrentem in ripis oriturum illuminatus præviderat Propheta, ex quo nec folium defluit, nec fructus unquam deficiet, & per singulos menses afferre describitur primitiva: proceram hanc deliciosorum fructuum bajulam, si attonitō ambo-

*Symbolum
fecundi-
tatis gra-
tiæ, est fer-
tile arbo-
retum E-
zechielis.
(1) Ezech.
47. v. 12.*

rum oculorum impendiō lustrasti; unō eorum sterilem Israël's ficulneam inspicere, quam Dominus præteriens privatam ficubus invenit. Incurium stimulat animum, ut curiosius inquirat; cur illa fertilis, & ista sterilis? an fortè fecunditas stipitis poma contulit & stipes arboris maturitatem ficuum præpedivit? Ad venam protuberantis fluvii oculos inflecte, ut tanti discriminis rationem ac originem discernas: Irrigabatur aquis Divinæ gratiæ arbor prophetica & abundabat: destituebatur hoc irriguo exarescens ficulnea; & fructuum dulcedinem, nec exigenti DEO porrigebat. Hæc est prodigiosa fecundantis gratiæ liberalitas, hæc suæ est efficaciæ fertilitas.

O si perseverantis foret securitas, nè forsan elabatur! Sed illa sollicitam mentem exigit & infideli animæ non modicam anxietatem parit; cum enim in viatorum cursu incerta eveniant omnia, interque spem & metum fluctuent, ita ut nunquam in eodem statu homo permaneat, quamnam sit certitudo gratiæ, si tam incerti eventus sunt naturæ? Erat robustus animō, qui dicebat: *Ego dixi in abundantia mea non movebor in æternum;* (m) & ecce! vix articulare (m) *Psal.* defierat periodum, quando ab exul- 29. v. 7. tabundo mutatus in gembundum singultuabat: *Avertisti faciem tuam à me & factus sum conturbatus:* facilis ad casum, possibilis ad lapsum. Cum timore ergo & tremore operari oportet salutem.

DALETH.

Parvuli petierunt panem.

SERMO UNDECIMUS.

Scriptura sacra, est cibus & potus animæ.

INfirmiores Ecclesiæ militantis filii in fragili parvulorum schemate designantur, qui solidiores sacramentorum paginarum sententias resolvere flagitantes, panem rogant comminui, & sensus abditos explicari; non enim commune omnibus est beneficium, occulta oraculorum mysteria intelligere, sit licet plurimum, apertam

Pars IV.

veritatem historiæ faciliter penetrare. Instar reficientis cibi sacrâ doctrinâ vescimur, dum obscuriora Spiritus Sancti dictamina quasi mandantes deglutimus. Hujus cibi inediam prævidit in orbe orituram prælagiens Isaias, dum comminabundus diceret, ut secuturos prædecessorum posteros hoc pane pascendos erudiret: *Nobiles ejus*

*Doctrina
sacra est
cibus ani-
ma.*

Y

VERSUS
IV.

(a) Isa. 5.
v. 13.

ejus interierunt fame; (a) dum enim sublimiores intellectus occultiora Prophetarum præfagia investigare satagunt, dum fortiora legum paradigma profundiori indagine discutiunt, dum solidiori sententiarum pabulò refici cupiunt, panem verbi esuriunt; sed hoc subtracto, prævalente vitalis alimonie penuriâ miserabiliter contabescunt; non enim in solo pane, quò corpus pascitur, vivit rationalis homo, qui finè verbo illo non potest vivere, quod procedit ab ore DEI. Hoc Patris Verbum esurit, quisquis non sibi solùm, sed soli DEO vivit; quisquis hoc alimento cœlesti pascitur, famem corporis negligens, levi edulio cibatur. Huic intentus pabulo, refectus hoc convivio Moyses, jejuniò licet corporis stomachò, indemnis substitit; quò saginatus pariter clarissimus Carmeli accola vel incolâ Elias, postquam ardentibus flammis ablactatus fuisset in cunis, famem prolixioris jejunii non sensit, sed lætus optaverat protelari; & ideo subinfert Ambrosius: *Qui vitam desiderat, illum panem expetat, qui per insensibilem substantiam humana corda*

(b) In 4. c.
Evang.
Luc.

confirmat; (b) terrestris Medicus ægrotare corpus judicat, quod renuit manducare: ægrotat longè periculosius anima, quæ nescit cœlestis doctrinæ pabulum esurire; hoc enim reficiente, inordinata epulorum fames expellitur, fatalis mentis gula exstinguitur; deliciatur salubriori convivio Spiritus, & indiga refocillari anima hoc cibò fortium confortatur; Si enim irrefragabile est oraculum ab incarnata Patris Sapientia irrevocabiliter pronuntiatum: *Vivit homo in omni verbo quod procedit ab ore DEI;* irresolubilis doctissimi Dalmatæ est illatio: *Si quis ergò non vescitur verbo DEI, iste non vivit;* noli proinde in solo pane terreno vivere, nè destitutus Divini Verbi alimentò vivens in solo corpore, in Spiritu moriaris. Hanc veram mortem Spiritus, ut ille, qui Vita est & Veritas, à suis elongaret Discipulis, prædixit subsequiturum Paracletum, *qui docebit vos omnem veritatem;* (c) legit Syrus: *Deducet vos in omnem veritatem;* Sed cur amabo, non docet omnia Divinæ Veritatis apophtegmata aut axiomata Magister Veritatis? legi Commenta-

(c) Joan.
16. v. 13.

toris Didymi profundam rationem: idcirco prædictis pluribus, majora fuisse impostero dilata, quia de iis erudiri non poterant: *Nisi primitus in capite nostro magisterium & forma crucis præiret;* (d) his enim irradian- di ac illustrandi fuerant characteribus, ut scirent volumen crucis legere, contentamque in illo Sapientiam penetrare; sicque à Præceptorum notitia ad tollerantiam passionum procederent, scientes pede intrepido calcare fluctus Sæculi: *Ut morte contempta omnibus gentibus Evangelium Veritatis inferrent;* (e) Leone magno fidem dante. Hoc scilicet Divini Spiritus pabulo suos refici voluit Discipulos, ut deducerentur futuri populorum Duces in omnem veritatem, nec aliam, quàm in cognitionem ac intelligentiam Scripturarum.

Præviderat fructiferæ hujus arboris non tantummodò fructum, sed florem insuper salutiferum, lustraverat innumeros Matris Ecclesiæ thesauros utriusque testamenti paginis obvolutos coronatus Psalter, quando oculatam contemplabatur Providentiam, ad instar piissimæ nutricis, ablactatos à lacte tenerioris infantie filios pane suavissimo simulque solidissimo pascentem: *Mittit crystallum suam sicut buccellas;* (f) legit expressius Hypponen- sis Antistes: *Mittit crystallum suam velut frusta panis;* non unum illi frustum sufficit, non unam mittere buccellam satagit, sed plures pluribus dispergit, imò & multis unum reficit, ut habeat famelicus, ut os suum impleat, nè ventrem siliquis defectu panis pascat; ut oculis arrideat panis crystallinus, pulcherrimus est ad videndum; sed nè finè difficultate comedendum existimes, est durus ad masticandum; hinc est, quòd *cœlestis panem Sapientie omnes penè concupiscunt, sed pauci admodum apprehendunt.* Commentatur crystallinum famelici Davidis alimentum Hugo Victorinus; (g) est nitor pulchritudinis, est splendor crystallinus, qui postulantes panem parvulos attrahit ad concupiscendum, sed crystallina est pariter durities, quæ frangere volentibus resistit ad cedendum. Expende nunc sollicitum nutricis Providentiæ amorem, quæ volens pane vitæ & intellectus suos reficere commensales

(d) Lib. de
Spiritu S.

(e) Serm.
2. de Pen-
tecost.

(f) Ps. 147.
v. 7.
Panis cry-
stallinus
est pulcher
sed durus.

(g) Annot.
in Ps. 80.

commensales tam parvulos quam adulescere inchoantes, dividit buccellatim panem suum; & quia hoc ipsum non suffecturum prævidet, Patrem misericordiarum, Deumque totius consolationis invocatur, ut emit-
tat Verbum suum, & frustra hæc liquefaciat: nec Illud deerit, non Ille differet comparere in eorum medio, in cordis meditullio, tanquam qui ministrat, qui transiens ministrabit illis.

*Corda hu-
mana
sunt fru-
stra crystal-
lina, quæ
à Verbo
DEI elin-
quantur.*

Sed lubeat sublimiorem alium com-
mentatorem venerari: considerat Au-
gustinus nivem multorum annorum
serie induratum, eamque converti ad-
struit in crystallum: sic obrigescent,
sic indurescent mortalium quorun-
dam corda: quos tamen elegit Sa-
pientia, & fortior misericordia dis-
solvit; sic obduratos, sic condensatos
hæc fortis mulier & alitrix Sapientia
comminuit & contrivit, ut mitteret
crystallum hanc suam, non alienam,
sicut buccellas & velut frustra panis,
quibus saturentur famentes parvuli
& nutriantur. Obnitebantur Verita-
tem, qui eam prædicantes postmodum
tuebantur. An non clamabat palam
adversus Evangelicam incarnatæ Sa-
pientiæ veritatem Magister Gentium?
quid illo durius, quem exæstantes
Solis Justitiæ radii strictius indurâ-
runt? erudiebatur ad scabellum Ga-
malielis, nec illò tamen cœlitus eli-
quatò, eliquabatur iste, sed spirans
minarum & cædis in generosos Chri-
sti Discipulos prosequabatur furere,
eosdem volens pervertere, paulò
post convertendus: splendere videba-
tur nitore ortus sui crystallus lucida;
sic enim scribit Philippensibus: *Cir-
cumcisis octavo die: quid legi fuerat
convenientius? ex genere Israël: quid
gloriosius? de tribu Benjamin: quid
hac progenie illustrius? Hebraus ex
Hebrais;* (h) quid hac profapia reli-
giosius? sed nunc profundiori, si lu-
bet, indagine scrutemur duritiem
crystalli: lapidabatur Stephanus, &
cæteris lapidantibus fortassis obstina-
tior, cunctis lapidibus durior Saulus,
lapidantium omnium custodiebat ve-
stimenta, ut unus, & solus ille, om-
nium manibus lapidaret. Verumta-
men præfagiat purpuratus Vates, &
resolvetur congelata durities, & dis-
solvitur crystallina glacies, quia emit-

Pars IV.

tet verbum suum & liquefaciet ea;
emollietur rigor superbiæ, diffluet
glacies in imbrem lachymantis pœni-
tentia, clamabit verbum: *Saule, Sau-
le, quid me persequeris?* & percussa
repercutietur echo: Sequeris: hoc
enim non reclamantis, sed concla-
mantis Pauli, non amplius indure-
scentis, sed jam colliquescentis Pauli
sonat responsio: *Domine quid me vis
facere?* Sequor ducentem, sequar di-
centem, jam jam dissolvam in buccel-
las, jam conteram in frustra, quibus ve-
scentur parvuli, quibus famelici pa-
scentur. An non induruit crystallò
durius Tagastinus Afer, quando ob-
rigit in Manichæum? Augustinus
obnitebatur veritati, adversabatur
pietati, distillabant lachrymantes af-
flictae matris oculi, nec eliquabant:
ingens duritia! quæ tamen diutius
durasset, si Verbum Verba sua non
emisisset; immisit ea ori suavissimo
Mediolanensis Ambrosii, quæ dum
emittit ille, remittit glacies, & in-
duratum auscultantis Augustini cor
resolvitur; panis crystallinus in buc-
cellas confringitur, ut parvulis fa-
mentibus subveniatur: nève adhæ-
reat lingua lactentis in siti ad pala-
tum ejus: *Flabit Spiritus ejus, &
fluent aqua;* Verbum emittens verba,
in Augustini verbis panem esurienti-
bus parvulis porriget, & Sanctus Spi-
ritus, qui est DEUS charitas, ejus-
dem eliquatæ crystalli pœnitescentes la-
chrymas sitientibus propinabit. O
sacrum verè convivium! in quo Da-
piferum exhibet DEI Verbum, & Fi-
lius, ubi Sanctus Spiritus Pincer-
nam repræsentat: Quis non advolet
ad sumptuosum hoc ministrantis DEI
epulum, quis non optet, ut esuriant,
famèque valida stimulatus festinet
fieri hujus convivii commensalis?

Vide dilectum JESU Discipulum,
qui nuper cum Sponso Virginum cœ-
naturus, in sinu sedentis Sapientiæ
recumbere, vel jubebatur, quod est
verisimilius, vel saltè sinebatur,
nunc in apocalyptica mysteriorum
scena, non confidentem, sed accur-
rentem, non quiescentem, sed pro-
perantem: *Abii ad Angelum, dicens
ei, ut daret mihi librum;* defuerat
suspensio spectatori docentis Magistri
gremium, scientiarum omnium sug-
gestum; agat liber vicarium, ut
oculatam

*Similiter
& Augu-
stinus fuit
panis cry-
stallinus,
sed Verbo
Domini e-
molliatus.*

*Saulus
fuit fru-
stum cry-
stallinum
ex nobili
progenie,
sed Verbo
Domini li-
quefa-
ctum.*

*(h) Ad
Philip. 3.
v. 5.*

Christus Dominus est Angelus habens librum in manu, quia, quae docuit, antea fecit.

(i) Act. 1. v. 1.

(l) Apocal. 10. v. 9. *Sacra Scriptura est mel in corde legentis.*

oculatam latentium mysteriorum veritatem addiscat illustris Discipulus Veritatis. Descenderat illustris Ali-ger ab empyrea sacerrimæ Divinitatis Regia in abditum nostræ mortalitatis territorium: sic geminis procedens pedibus, ut dexterò premeret maria, sinistrò terrarum limina conculcasset; seu dein in sinistri pedis schemate Veteris Testamenti antiquitas; in dexteri imagine novi dignitas, Abbatis Joachimi placitò, fuerit adumbrata, quemadmodum cancellatis manibus benedicturus Jacob nepotes suos juniorem Ephraim tactu dexteræ præferre voluit Manassi seniori; seu Commentatore Carenfi: pes dexter conversam designet gentilitatem, sinister excæcatam sugillet Synagogam: Gestabat cœlestis Spiritus libellum mole parvulum in manu sua, quâ opus quodlibet perficitur & consummatur; de hoc enim magni consilii Angelo, jam dudum legebatur hoc manuale præconium: *Capitulum I. JESUS facere & docere;* (i) audi Commentatorem Angelicum, Thomam Scholarum Angelum: *Habet librum in manu, quia, quod docet in Scriptura, & quod predicavit, opere complevit;* Allectus desiderio hujus voluminis revolvendi conterritus Joannes, quod tamen facile suppressisset, nisi clamantis Cœli vocem audivisset: *Vade & accipe librum apertum;* quo stimulante actus impetu, parens celeriter præcipientis imperio, supplicabundus Angelico Principi, librum exigit, oblatum recipit; sed prius excipit instruente: *Accipe librum, & devora illum, & faciet amaricari ventrem tuum; sed in ore tuo erit dulce tanquam mel;* (l) O si indulgeatur terreno pulveri, sed contrito, cœlestis aulæ Satrapam, prostratâ totius mole corporis, interrogare; curnam ori mandendum committitur, quod oculis consuevit obijci ad legendum? quid stomacho cum literali volumine, quid ori cum papyro? cur devorandus liber traditur, qui videbatur potius ad oraculum memoriæ reponendus? Sed benè, optimè! sunt quippè multi, qui Sacra Scripturæ dulcedinem gustare, aut renuunt, aut negligunt, existimantes sibi sufficere, si quod legunt, memoriæ recommendent re-

servandum, quod tamen prudenti animæ non satis esse dignoscitur, nisi cibus iste concupiscatur avidè, comedatur assiduè, digeratur providè, ut nutriatur anima & suus pascatur intellectus: sic suum, quem Spiritu genuit filium, erudiverat proverbialis Salomon, illud ipsum in melleo proponens edulio, quod in libri metaphora edendum præsentatur: *Mel invenisti, comede, quod sufficit tibi;* (m) in suavitate mellis Sacra Scriptura suadet dulcedinem delibare, sed ad sufficientiam utilia secundum capacitatem cognoscitivæ potentiae inquirendo, nè fortè satiatus, id est, per elationem inflatus, ut explicat moralis Hugo, evomas id ipsum, quod consumpsisti per jactantiam; hinc notat sublimis Commentator Angelicus Præceptor: tria auscultanti Apostolo fuisse recommendata; ut scilicet vadat per desiderium, accipiat Scripturæ intellectum, eamque intellectam devoret per affectum.

Apparuit aliquandò inter mugientia corruscantium nubium tonitrua Divinus Legifer de monte Pharan, (n) (n) Deut. 33. inter numerosa concomitantium Angelorum agmina, in cujus dextera fulgebat ignea lex; illa videlicet, quam se missurum in terram præviderat, ut accendatur; non illam subintellige severitatis legem, lapideis incisam tabulis, quam Moyses evulgavit: *Sed lex ignea dicitur Evangelium:* Commentatur Hugo Cardinalis: *quod docet & predicat charitatem, quæ est ignis inflammans in amorem DEI & proximi;* cujus plenitudo ipsa est dilectio, in singulis quasi paginis exarata, quam quia unigenitus DEI Filius, qui Dextera Patris est, in mundum attulit, idcirco in Dextera hac suavissimè requiescit. Hanc legem igneam ore flammivomo recipiat, corde ignivomo suscipiat, ardenti Spiritu retineat, & mente fervida, quò sapius, eò ardentius revolvat: excutiatur torpor negligentiae, succendatur omne frigus desidiae, & cibus ille, & panis ille saginet famentem animam, impinguet attenuatum nonnihil Spiritum, sic tamen, ut angelico conformiter eloquio, sic dulcoretur in ore, ut Scriptura amaricetur in ventre: nec mirare, *Sacra est amara in* opponitur,

ventre
memoria
recolentis
peccata, &
passionem
Redempto-
ris.

opponitur, nam sæpè venter cum dolore retinet, quod os delectabiliter recepit; sunt Domini eloquia, sunt Evangelizantis JESU oracula dulcia super mel ori, & faucibus: *Quia in notitia veritatis delectatio est*; explanat Joachim Abbas; in ventre tamen nonnunquam amarescunt: *Quia in experimento, laboris gemitus, & afflictio Spiritus reperitur*; in contemplatione sancta deliciatur animus; in operatione quandoque, quod corporis est, contristatur: Sacra volumina, divinæ sunt & dicuntur paginae, quas meditatione, dum discusseris, menti contemplabundæ sunt sapidissimæ, evadunt revolventi animo plusquam melleæ; quod si poenitens anima, sua in illis legat, & relegat crimina, sua volvat & revolvat vitia, atroces offensi Numinis respiciat injurias, timendam damnatorum æternitatem consideret, attonitus stupore animus ingenti terrore percellitur, vehementi dolore angitur, incomparabili sollicitudine premitur, suspiriis ac laboriosis singultibus contorquetur; Hinc Abbas Absalon cuidam consulturus animæ, quidnam illi expediat, prudenter admonet cogitabundam: *Sumere certè debueras librum Divine Legis, & sancta meditatione devorare illum, ut in ore memoria dulcis fieret, dum ventrem infirma anima ad amaritudinem conscientie provocaret.* (o) Extraditur à manu Domini Prophetæ suo Ezechieli, luctifonus lamentationum liber, in quo luctuosæ doloriferi carminis continebantur elogiæ, *lamentationes, carmen, & væ*, quo in volumine Scripturam Sacram præfiguratam existimat purpuratus Hugo, in quo, lamentationis locò, sunt scriptæ poenitentia peccatorum, & vice carminis leguntur gaudia beatorum: notatur quoque comminabundum væ; quia ibi exprimitur damnatio reproborum. Offerebatur volumen istud ad comedendum, ut quidquid legendum occurrerit, in nutrimentum animæ convertatur. Comedit esuriens; & factum est in ore suo, sicut mel dulce, quantumvis aspersum amaritudine lugentis poenitentia, licet repletum mœroris carmine; evasit nihilominus dulce ad cogitandum, dulcius ad ruminandum, dulcissimum

ad meditandum. Melle linitus panis detur parvulo, ut ex dulcedine proficiat, ex nutrimento crescat: id tamen observandum Nutritio, id est Doctori indicandum: mel immoderate sumptum inflare comedentis ventrem, & stomacho nocere; sic pretiosum Sacra Scripturae edulium, quando ad pastum curiositatis sumitur, quando intentione elationis appetitur, ambitionem generat, ad arrogantiam inclinat: quod Doctor Gentium patenter satis insinuat, dum suis scribens Corinthiis, eos à tumore vanitatis fortiter retrahit, nè insolescant: *Scientia inflat, charitas verò adificat*; (p) illa enim scientem (p) *1. Cor. 8. v. 1.* commendat auditoribus, ut laudetur, ista sæpè à suis spectatoribus, quasi pro nihilo habetur; illa se manifestam exhibet cognoscenti, ista plerumque sese occultat possidenti; Scripturarum proinde scientia requiratur non ideo, quia scientem constituit, sed quia amantem facit; non quia doctum exhibet, sed quia justi justitiam multiplicat & conservat.

Legi subtilem Doctoris Angelici *Christus* anagogiam, qui adumbratum hoc in *Dominus* volumine adorat Redemptorem, in *patiens & moriens, est liber* quo scriptum fuit stylò clavorum perforantium manus, pedes, & latus; *dulcis in ore, amarus in ventre.* hunc exarantem calamum, qui flagellis extraxit sanguinem ex laniato corpore; qui sacratissimum verticem, totam totius divini capitis formam spinoso diademate deformavit, crudeliter condensatis sentibus perforavit: liber iste legenti & relegenti animæ suavissimus objicitur, dulcissimus humano generi proponitur; sed una simul evadit acerbæ nimium passionis historia, recogitanti terribilis aspectu, consideranti inexplicabilis effatu. Et ubi describitur copiosius, ubinam exprimitur vivacius, quam in sacris vaticinantium Prophetarum oraculis? ubi aspicitur veracius, ubi recolitur sincerius, quam in sanctorum Evangelistarum monumentis? felix anima! quæ effigiato huic spectaculo totos impendit oculos, ut videat, & relegat coronati Davidis Psalterium, ubi vix versus canitur, quò non, aut patientis, aut morientis abbreviata Synopsis exprimatur. Amaricantur autem in ventre digerentis, in mente ruminantis

(o) Serm.
41. in Fest.
Omn.
Sanctor.

ruminantis hæ amœnissimæ mysteriorum consonantiæ, quia exstimulant compatiens Spiritum ad degustandam mortificatæ carnis amaritudinem, ad voluntariam castigandi corporis violentiam, ad compescendam effrœnatorum sensuum insolentiam, ad ardua virtutum exercendarum studia, ad colligendum myrrhæ fasciculum, qui collocetur inter ubera, eliminans universa terrenæ voluptatis illicia, quibus, dum caro allicit, allectum mancipat exitio, & ad interitum perditionis trahit. Sic ad profectum Spiritûs excrescunt parvuli, si hoc pane crystallino, hoc melle lucido, hoc pingui epulo nutriuntur. Nec obest gemitus, qui comitatur hoc dulce pabulum, vel subsequitur; non obstant lachrymæ ad mensam hanc profundæ solitæ; nec enim tollunt saporem convivii; quæ enim nunc incipit succedere amari doloris species, paulò post dulce evadet epulum, ut comedatur avidius, ut digeratur salubrius, ut sapiat jucundius, ut plenius conducat. Novi virum ab ærumnarum tolerantia notissimum, qui in compendiatæ suarum calamitatum indice hanc brevem, sed concisam, & succinctam periodum exarat: *Antequàm comedo, suspiro; & quasi inundantes aquæ, sic rugitus meus;* (q) Refectio comedentis animæ, est, apud moralizantem Gregorium, supernæ lucis contemplatio: Suspirat proindè, antequàm comedat, qui prius tribulationum gemitibus afficitur, & post hæc amaritudinum præambula, opiparò Divinæ contemplationis epulò satiatur; si suspiraveris famelicus ad obtinendam Scripturarum intelligentiam, hoc pane duro, sed sapido reficieris: *Suspirat autem qui comedit, prosequitur moralis Papa commentari, quia quos veritatis amor afficit, etiam refectionis pascit;* (r) sapiens commensalis! cui Sacra Scripturarum volumina sunt sapidissima regalis convivii fercula, quibus priusquàm delectari finitur, antequàm vesci permittitur, suspirans sustinet, & avidâ liquidæ mentis esurie ad epulum anhelat.

Hæc est proficua sanctorum librorum lectio, quâ nutriuntur parvuli velut quotidiano pane; sinè hoc,

quidquid apponas dissipit; nocet, non proficit; quia sinè præscripto ordine inordinatè comeditur, sinè desiderati profectûs commodo incommodè deglutitur. Nec timeat fidelis pariter ac humilis sacrorum voluminum Scrutator, quòd opprimetur à gloria Majestatis; solis namque ambitiosis mentibus, hoc comminatur Spiritus; demissis cordibus, sinceris Scripturarum lectoribus, hoc ipsum attribuitur lectionis & pretium, & præmium, quod olim audientibus Apostolis promittebatur, imò decernebatur à divinissimo Magistro Veritatis: *Vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis;* (s) converte terminos & infer ab opposito sagax Philosophus, sed Christiane: ergò non audiens sermocinantem, ergò, qui hoc sermone destituitur, immundus est. Illud est admirandum tamen, cur mundis offertur pedilavium mundandis affectibus præparatum? mundos fuisse Apostolos, & tamen emundandos adstruit Augustinus: *Nam omnem palmitem, lux & qui fert fructum, purgat agricola ut fructum plus afferat; fert fructum, quia mundus est, atque, ut plus afferat, purgatur adhuc;* (t) sic quippe justificatur adhuc, qui justus est; & sanctificatur adhuc, qui sanctus est; mundabantur nitidius, & sanctificabantur copiosius loquente Verbo verbum vitæ. Ah! loquere Domine JESU; sed una simul fac me audire vocem tuam; loquere huic animæ peccatrici ut mündetur; loquere xgrotanti ut sanetur; loquere, ut ablutur: nam *Verbum tuum*, teste Ambrosio, *medicina est; verbum tuum lumen est, verbum tuum nostra colluvionis ablutio est, verbum tuum fons est; tu loqueris, & culpa lavatur.* (u)

Hæc verba vitæ sacris in literis exarata, ut legeret attentius, ut intelligeret facilius illustris supplantator, ut specularetur uberius: *Jacob vir simplex, habitabat in tabernaculis;* (x) neve ignaram commemorari suspiceris ignorantiam; legit Chaldaus: *Erat vir perfectus minister domûs doctrina,* vertit Lyranus ex Hebræo, *in Gymnasiis literariis;* in quibus, Tostato fidem dante, manebat Jacob addiscens Sapiëntiam, & DEI timorem;

(s) Joam.
5. v. 3.

Verba DEI
in S. Scriptura
contenta sunt
lux &
purgatio
peccatorum.
(t) Tract.
80. in
Joan.

(u) In Ps.
45.

(x) Genes.
25. v. 27.
Jacob ap-
plicabat se
studiis sa-
cris sub
Melchise-
rem;

(q) Job. 3.
v. 24.

Contem-
platio est
splendi-
dum ani-
mæ edu-
lium.

(r) Lib. 5.
Mor. c. 7.

dech &
Heber.

(y) 2.6.

(z) Lib. 2.
de Abel c.
6.

(a) Ps. 72.
v. 17.

rem; Si professores fortunati hujus Discipuli scire desideras? eosdem individuat infulatus Abulensis: *Erat autem unum tabernaculum Melchisedech, qui erat sapiens, & Sacerdos DEI Excelsi: erat aliud tabernaculum Heber, qui Propheta erat, & docebat de rebus divinis;* (y) horum sub celebri magisterio sacra revolvebat volumina, antecessorum relegere facinora, discutiebat præcedentium Patriarcharum oracula: quid mirum, si illibatâ decorus continentia, si vivâ fide præditus humanarum cupiditatum vestigia supplantavit? Hoc siquidem in sacro sacrarum literarum Athenæo docetur discens & legens Spiritus, animum vincere, colluctantes carnis & mentis leges in unum cogere; Hinc Legislatores ipse, ut Mediolanensis Ambrosius observat, oves Jethro, qui: *superflui*; vertitur foci sui inter remotiora deserti convallia pascere non detrectat: *Eò, quòd irrationabilem & superflui vulgaris-que sermonis loquacitatem in secreta quadam sobria doctrinæ coëgit mysteria;* (z) pascit gregem, ut se pastorem pascat, doctrinæ cœlestis pabulò inescandum; Est siquidem Scriptura Sacra convivium Sapientiæ, & libri singuli singula pro totidem ferculis reputantur. Hinc quisquis suam pascere cupit inedia, accedat ad mensam divitis, ut assideat, diligenter considerans, quæ apponuntur sibi; nec enim finè matura discussione comeditur, nec finè laborioso conamine huic sacri pastûs exercitio vacatur. *Labor est ante me*, psallebat olim Vates Regius, *donec intrem in Sanctuariam DEI, & intelligam in novissimis eorum;* (a) hoc venerabile, hoc admirabile tabernaculum Altissimi diversis intuentur oculis, diversis elucidant sententiis sacri Commentatores: sunt, qui conformitati volentis creaturæ cum voluto formali Creatoris hanc Sanctuarii proprietatem attribuunt; qui enim suam Divinæ voluntati satagit adunare, volendo, quod suus DEUS vult, volendo, quia ipse vult, clarissimè recognoscit, id solùm, bonorum ordini, ut bonum inferendum, quod Conditori placet; illud malorum cumulo aggregandum, quod DEO displicet, quod illi aversatur. Ambiebat

ingredi Vates providus interiora penetralia veritatis, Commentatore Ambrosio, Sanctuarium DEI, ubi est Cherubim, ubi est profundum cognitionis, aspirabat anxius ad sacrarum cognitionum aditum, ubi lassatos intellectus Sapientia à sensu laboris abducit: *Quia causa laboris ignorantia est;* in exoptato hoc anhelu Davidis Sanctuario Seraphicus Bonaventura illud intelligit sublime asceterium in quo mysteriorum fidei notitia imbuebatur, hoc est: *Christus Sanctus Sanctorum, verè Sanctuarium Patris, simulque liber in quo legitur tota sapientia cœlestis;* (b) huic innixus laborabat, huic intentus desudabat, qui nihil aliud scire desiderabat nisi JESUM Christum & hunc crucifixum; in hoc libro legitur & legendo discitur ars vivendi, ut addiscatur & sciatur ars bene moriendi, hoc Sanctuarium quisquis ingreditur, labor est antè ipsum, qui velut murus obstat in faciem scrutanti cicatrices vulnerum & cumulos dolorum. Nostro tamen favet proposito interpretans Lyranus: laborabat siquidem studiosa mens, fatigabantur invigilantis animæ eruentes potentia, impendebat omnem, quam potuit industriam, ut liceat occlusas penetrare fores, ut valeat intrare Sanctuarium DEI, id est, ad intellectum Sacræ Scripturæ divinitus revelatæ, quam vocat Sanctuarium, *eò quòd DEUS in illa loquitur, sicut in Sanctuario divinitus responsa dabantur:* ibi discutuntur, ibi percipiuntur, ibi intelliguntur novissima, ibi decernuntur cum pœnis præmia; sic quippè de dormientibus in terræ pulvere evigilabunt alii in vitam æternam, alii verò in approbrium sempiternum: cui apud Matthæum in Evangelico volumine celeberrimum illud incarnatæ veritatis oraculum correspondet, *ibunt hi in supplicium æternum, justî autem in vitam æternam.*

Priusquàm tamen ad intelligenda Divinæ Sapientiæ oracula pertingatur, antequàm ad occulta mysteriorum penetralia deveniatur, labor est antè inquirentem; nec enim finè conatu manuum aurum effoditur, nec finè intellectus conamine abscondita eruntur mysteria profundæ veritatis. Est dignum quovis labore pretium, quod

Sanctua-
rium DEI
intrare, est
indagare
Intelle-
ctum Sa-
cræ Scri-
pturæ.

(b) Serm.
3. Dom. 2.
Adventus.

quod rependitur, est inæstimabile laborantis præmium, quod promerenti refunditur, est ipsum communicandæ Divinitatis principium, quod huius vineæ operario sponderetur. Alloquebatur olim incarnata Patris Sapientia induratos Synagogæ filios, dum more suo obstinati ad lapides recurrerent, ut sacro-sanctum illud oraculum insano furore vindicarent, quò se unigenitus Patris unum cum Patre profitebatur; Alloquebatur inquam, *si illos dixit Deos, ad quos sermo DEI factus est, & non potest solvi Scriptura, quem Pater sanctificavit & misit in mundum, vos dicitis quia blasphemias, quia dixi Filius DEI*

(c) *Joan.* 10. v. 35. *Sermo DEI facit homines Deos.* (c) Quasi arguentes convinceret, si sermo DEI idcirco factus est ad homines ut dicerentur Dii, quomodò verbum ipsum quod apud DEUM est à Deitate excluditur, ut non sit DEUS? Si per sermonem DEI mortales Adæ filii participant Divinitatem, quâ ratione ab illo, undè participant, Deitas separatur? Si stellæ à Sole Justitiæ illuminatæ Dii sunt, profectò Sol ipse, qui illuminat, DEUS est: ut scias hos inter Deos & DEUM istum discernere, inter hæc lumina, est istud lumen, quænam sit differentia solertiùs attende: approximando huic deificanti lumini illuminaris: recedens ab hoc lumine obscuraris: te verò accedente illud non magis illuminatur, te recedente nullatenus obfuscatur, nec lumen istud accedit ad se, quia nunquam recedit à se: *Si ergò vos Deos facit sermo DEI, quomodò non est DEUS Verbum DEI,*

(d) *Tract.* 48. in *Joan.* (d) explanat Augustinus. Quod si illos scire desideras, ad quos sermo DEI factus est, si dubius examinas, quisnam sit sermo DEI, qui sui participatione ad Deitatis communicatæ fastigium attollit misellos Adæ filios, egenos vallis lachrymarum incolas, respondebit Clemens ab Alexandria: *Sunt verè sacra litera, quæ sacros faciunt, & Deificant.* (e) Auditur

(e) *In exhortat. ad Gent.* sapè, nec rarò legitur ferrum virtute chymica in aurum transformari, ignobilèmq; plumbi massam, in pretiosam adeò materiam converti; hoc suò novit experimentò scrutator sedulus Scripturarum, adeò cœlesti doctrina proficiens, in exilio sibi patriam comparat, labore suo præam-

bulam beatitatis requiem anticipat, Divinitatem præoccupat, sèque ad capeffendam participati Numinis sublimitatem levat.

Grande mirabatur prodigium antiquitas, dum victrice Samsonis dextera, de foetidis exasperati Leonis faucibus favum extrahi, de forti mellead egredi dulcedinem auscultabat; admirabatur de furibunda frementis belluæ rabie humanæ conditionis cibum adaptari, deque ipsa morte mortis victoriam eviscerari: legi profundam subtilis Augustini elucidationem, *de comedente utique, id est, de morte, quæ cuncta devorat, atque consumit, exivit cibus ille qui dixit: ego sum panis vivus;* (f) tuâ subjungam (f) *Serm.* 107. *de*

venia Doctor sanctissime, sacra cominantium Prophetarum vaticinia, horrifona Evangelistarum præfagia, rugitum leonis esse de tribu Juda; hoc rugiente quis non pavebit? Nec tamen prohibemur ex sacris hisce oraculis, licet in admonendo seriis, licet in exhortando arduis, suavissimam favi dulcedinem elicere, quæ gemebundi dulcorantur animi, ut si fateri velint, cum Psalte Regio cogantur vociferari: *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo;* (g) legit & vertit Græcus Interpres: *Eloquia tua super mel & favum ori meo.* Est, non diffiteor sua mellis à favo differentia, non eadem est utriusque conditio, sed patet illud, & latet iste: hinc Augustino interprete aperta Sapientiæ doctrina melli æquiparatur, favo obstrusiora mysteria cereis veluti reclusa cellulis assimulantur; sunt verba Domini sacris impressa literis, sunt dulciora melle, sunt suaviora favo, quibus exprimitur captivæ humanitatis redemptio, portentosa DEI hominis incarnatio, peccatorum omnium remissio, defunctorum resurrectio; verè bonus favus, quem manducat Ecclesia, multorum Prophetarum velut apium, spiritali ubertate congesta mella redolentem, (h) scribit Ambrosius: hinc Verbum Patris suam sibi dilectam commendaturus Sponsam, alloquitur auscultantem, *favus distillans labia tua Sponsa, mel & lac sub lingua tua,* (i) ecquidnam aliud emanet ab ore, scaturiat à corde illius, quæ rore divini sermonis pascitur & potatur; discute

(f) *Serm.* 107. *de*

(g) *Psf.* 118. v. 103.

Apertiora S. Scriptura loca comparantur melli, abstrusiora vero favo.

(h) *In Psf.* 118. v. 13.

(i) *Cant.* 4. v. 11.

discute singula sacrarum paginarum folia, nùm non sint mellea lustraturus? non erant favus distillans Moy-
sis labia, plus quippè recludebant amaritudinis, quàm containerent suavitatis: non stillabat dulcedinem se-
verus Legislator, sed aridus, & sa-
xeus lapideis velabatur tabulis, ubi
latebant Divinæ Legis oracula, sed
elongata ab oculis hominum, & ob-
velata; fugebatur quidem mel anno-
sò viventis Synagogæ Sæculò, sed de
petra durissima laborum; nunc au-
tem fecundissima Matris Ecclesiæ la-
bia copiosam mellis dulcedinem di-
stillant, ut anni sui, unò illius diei
circulò circumscripti videantur, quam
gratulabundus Joël prævidit secutu-
ram: *in die illa stillabunt montes dul-*
cedinem & colles fluent lacte; (l) quasi
vaticinaturus præfagiret, Commenta-
tore Hieronymo, post Dominicam
triumphantis DEI-Hominis Ascen-
sionem, Apostoli cum excelsis præ-
dicatoribus abundabunt dulcedine
cœlestis Sapientiæ, minoresque lac
doctrinæ simplicis pro parvulorum
alimonia distillabunt: hinc illicò con-
tinuans Sponsæ præconium à labiis ad
linguam extenditur: *Mel & lac sub*
lingua tua; in melle perfectorum in-
structio describitur, in lacte simpli-
cium eruditio, Hugone Interprete,
adumbrabatur; mel stillabat à labiis,
& dimanabat à lingua Doctoris Gen-
tium, quando de sublimiorum Co-
rinthiorum spiritu testabatur: *Sapien-*
tiam loquimur inter perfectos; (m)
quid enim proferret aliud, qui nihil
nisi Christum crucifixum, hoc est,
Patris Sapientiam se nòsse publicabat;
loquebatur eam, sed in mysterio ab-
sconditam, in sacro scilicet DEI Se-
creto: hoc est: interpretatur purpu-
ratus Hugo: *In novo & veteri Testa-*
mento; lac defluebat à Prædicantis o-
re, quando eorundem teneriores ge-
nios non nihil sugillabat: *Tanquam*
parvulis in Christo lac vobis potum de-
di; (n) non enim subtilior & altior,
secretior & sublimior scientia Sancto-
rum communicatur aliis, quàm abla-
ctatis ab uberibus omnigenarum con-
solationum terræ; utraq̃ue tamen, &
mellea suavitas perfectorum, & lactea
dulcedo parvulorum, à fonte instru-
entis Scripturæ eruitur, ab una San-
ctorum voluminum scaturigine de-

Pars IV.

promitur & pocillatur; nec quia fa-
vus distillans est, parcitatis arguitur,
vel de sterilitate incusatur; cùm enim
lectoris capacitatem respiciat, non
totum licet effundere, non imbris
exundare, sed stillatim prodest flue-
re, guttatim ad recolentium commo-
dum stillare.

O durum & malè induratum cor,
quod hisce stillantibus verbis non e-
molliris, quod hac dulcissimâ suavi-
tatis abundantia non eliquaris! stu-
pidam planè dixeris animam, cui
dissipit melleus sapor iste; sunt ta-
men, non tamen ut opinor, de hic
stantibus, quorum insipida prorsus
insipientia fastidit hoc salutiferum di-
vini sermonis blandimentum, nauseat
super mellitis Scripturæ dapibus, cui
innatum est loqui dulcia, sic tamen,
ut non sit peregrinum ab ea, incre-
pandos monere fortiter, reluctantes
hortari duriter, morosos urgenter sti-
mulare; dulciter loquitur in myste-
riis, admonet graviter in præfagiis,
urget vivaciter in consiliis, terret mi-
naciter in Prophetis; docet Discipu-
lum, si intelligat; nuncupat filium,
si obediat; servum fidelem prædicat,
si pareat, sed servum nequam ar-
guit, si contemnat. Peccasti, si mo-
dò peccasse pœniteat, nullam flagi-
tiorum reservat multitudinem, nec
magnitudinem remittere detrectat;
lavat Æthiopem, si tamen ablui non
recusat; denigratam super carbonem
prævaricatoris faciem, ad instar can-
didissimæ nivis dealbat; nec corvum
ab arca rejicit, qui tamen reverti sal-
tèr seriùs non intermittit: non enim
de suo loquitur, sed quod os Domi-
ni locutum est; loquendo afflictos
consolatur, collapsos amplexatur, er-
rantes aucupatur, ejectis gratulatur,
afflictis suffragatur, elatis adversatur,
protervis obluatur, dolosos averfa-
tur, superbos aspernatur; Ubique ta-
men rorat amoris dulcedinem, etiam
quando severiùs minatur; denique
dolens & feriens, monens & incre-
pans, urgens & stimulans, ubique e-
ructat verbum bonum, verba tam
melliflua, quàm lactiflua, & mellea
& lactea; spirat candorem lactis in
divina humanitate, aspirat mellis dul-
cedinem in DEI hominis Divinitate;
ubique distillat providè, nullibi prodi-
gè diffundit; secretos latentium my-
steriorum

*S. Scriptu-
ra omni-
bus omnia
facta.*

*Etiam
dum S.
Scriptura
minatur,
amoris
dulcedi-
nem ro-
rat.*

Z

steriorum sensus, arcana priusquam revelet, tegit velamine, quò obscurerentur, ut clariùs ipsis in tenebris videantur; nec levem indè dixeris Scripturam, quia ex verbis compilatur, quæ aërem quidem verberant (ut ausu temerario quidam maledici evomere consueverunt) sed animum non immutant; & quidem illorum verbis id applicandum non diffiteor, sub quorum lingua labor & dolor sollicitat quod vanum est, rememorat, quod falsum est.

Centurio
contentatur
verbò
Christi, nec
exigit
presen-
tiam.

(o) Matt.
8. v. 8.

(p) Serm.
15.

Non suffi-
cit scruta-
ri S. Scri-
ptura loca,
oportet to-
to corde ea
exquirere.

At verò sermo DEI vivus & efficax, quàm potens sit in verbis singulis testabitur ille Evangelicus centurio, cujus fidei aliam consimilem Scrutator cordium in Israël non invenit, qui pro ægrotantis servuli sanitate sollicitus, Verbum non quidem cordis paterni ut intret sub tectum suum flagitat, sed Verbum Verbi hujus supplicabundus postulat: *Tantum dic verbò, & sanabitur puer meus*; (o) credebatur in verbo omnes inesse virtutes: sublimiter, ut assollet, super divinorum verborum efficacia discurret Chrysologus: *Verbum tuum Domine sanitas est, verbum tuum vita est, verbum tuum ubi accesserit, indè confestim fugit dolor, infirmitas mox recedit*; (p) Hinc de fructificante, de vivificante, imò de beatificante verborum DEI efficacia coronatus Propheta prædicabat: *Beati, qui scrutantur testimonia ejus, in toto corde exquirunt eum*: attende ordinis pulchritudinem, ut penetres necessitatis connexionem; præcedit mentis scrutinium, subsequitur cordis incitamentum, scrutari præscribitur intellectui, exquirere affectui commendatur; aptò labore studeat intellectus cognoscere, quod justò fervore exæstuans Voluntas conatur observare; est pretiosum scire mysteria præceptorum, sed pretiosius custodire, finè secundo primum non plenè beatificat, sed incipit à studioso legis scrutinio ordo beatitudinis, quam sedula totius cordis exquisitio terminat ac consummat; Assiduum meditabundi intellectus scrutinium, vestigiorum in viatore respicit initium, sed affectuosa cordis exquisitio in finem legis respicit, qui ipse Christus est: felix, qui incipit sacra legum volumina revolvere, felicior,

qui, ut feliciter finiat, contendit eadem observare; interea posterius finè priori vix conceditur, & testimoniorum observantia finè scrutinio vix unquam obtinetur. Verum quisquis scrutando flagitat beari, non sistat indagando, sed quasi procul diffitus à termino, ulterius procedat in toto corde exquirendo. Profitebantur scrutari legem sedentes in Cathedra Pharisei, nec tamen beatificabantur, sed ore dominico condemnabantur: *Dicunt enim, & non faciunt*; scrutabantur Prophetarum oracula, ut bona dicerent, ut dicta facerent, non curabant; scrutabatur opulentus adolescens testimonium Domini, qui, ut audiret facienda, supplicabat Magistro Veritatis: *quid boni faciam, ut habeam vitam aternam?* (q) laudabile scrutinium cogitabundi intellectus, beatum effecisset hunc viatorem, si exquirentis voluntatis consensus, scrutantis felix auspiciu consummasset; non non in toto corde eum exquisivisset, cujus consilium, cujus suffragium scrutantem contristavit, cujus oraculum à JESU pedibus tristem abegit pedissequum terrenæ vanitatis. His & similibus legum inquisitoribus respondit in sinu Patris recondita adhuc Sapientia, priusquam exultaret ut gigas ad currendam viam proverbiali Salomonis ore: *Manè consurgent & non invenient me, eò quòd exosam habeant disciplinam*; (r) legit cum Ambrosio Augustinus: *Querunt me mali & non inveniunt; oderunt enim Sapientiam*: (s) grande mysterium: *oderunt, quem quæsierunt: nunc quid, quem odiò prosequimur, aut fugimus, aut fugamus? quâ igitur ratione dicuntur scrutari testimonia, quæ oderunt? respondet propositum sibi met dubium resolvens Augustinus, dum indubitanter adstruit hos vanos scrutatores non idem quæsisisse, quod recensentur ut adversarium odisse: Non enim volunt esse sapientes ad DEI gloriam, sed volunt videri sapientes propter hominum gloriam*; Beati viatores, si sint beati scrutatores, non tantum quia scrutantur, & exquirunt, sed quia reperturi sunt, quod non obiter, aut negligenter, non arroganter aut superbienter, sed quod in toto corde ardentè & amantè de legum testimoniis, de sacris paginarum oraculis

(q) Matt.
19. v. 16.

(r) Prov.
1. v. 29.

(s) In Psal.
118. v. 2.

Qui vo-
lunt esse
sapientes
ad suam
gloriam
non qua-
runt
DEUM.

oraculis requirunt & exquirunt: quam enim mortalis homo in via felicitatis sortem potest acquirere, quàmve beatitudinem obtinere, non est in re, sed est in spe; non acquisita, sed expectata; non possessa, sed suspirata; quæsitâ, non obtenta; in operoso, non otioso Scripturæ Sacræ Scrutinio contenta. Denique adhuc in valle lachrymarum degimus, sedentes super Babylonis flumina, nondum cantantes canticum Domini in terra aliena: moramur adhuc exules in regione prementium ærumnarum, ubi parvuli panem petunt, ut saltè scientes petere ad mensam convivantis Sapientiæ admittantur.

Vocabat parvulos Sapientia, sed incarnata, quando præcipiebat turbæ super terram discumbere, & quidem nudam, ut notat purpuratus Hugo: *Quò constantia designatur in contemptu mundi*; jubentur temporalia sedentes spernere, spretisque illis divitiarum contemptui firmiter inhærere. Examinat subtiliter septeni numeri mysterium Eusebius Gallicanus; cur septem panes jubet apponere secundo hoc in convivio, qui quinque tantum voluit distribui in primo? utque cibentur lautius, epulentur abundantius, paucos adjungit pisciculos amplissimo quatuor millium agmini pariter distribuendos: in septem panibus tot pretiosa dona Sancti Spiritus reveretur: in paucis verò pisciculis pauca Novi Testamenti volumina in comparatione Veteris veneratur; nec alienum à veritate Symbolum suspicetis; sunt quippè hæc scripta in Lege Gratiae volumina, sunt instar piscium, quæ illo natant in alveo, illius à fontis emanant scaturigine, de quo coronatus Psalter attestatur: *Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen*; (t) nec enim alius ab irriguo hoc æternæ vitæ fonte descendit in terras, ut ariditatem nostrorum cordium irrigaret; ille est splendor gloriæ, cujus irradiatis fulgore, videtur lucerna in obscuro mysteriorum posita, discerniturque lumen Scripturarum; hinc pauci pisces illi à fonte lucis hujus, quæ illuminat omnem hominem, oriundi, si septem illis panibus conjunguntur, cunctis sufficiunt hominibus ad esurientis animæ satietatem; deficiente tamen me-

Pars IV.

moratò confortantium panum adminiculò, pisces isti ad robur Spiritus nullatenus conducunt: *Quia sine Divini Spiritus donis sacra mysteria in Novo Testamento contenta, nec intelligi, nec penetrari possunt*; (u) explanat commemoratus Doctor.

Beati Scrutatores fontis hujus, beati commensales mensæ hujus, qui experti dulcedinem horum panum & piscium, noverunt quàm dulcis sit Dominus, quàm suaviter, quàm fortiter Scripturas in meditatione contemplabundis mentibus soleat revelare, quando internis defixorum cordium oculis abscondita mysteriorum patent latibula: quando stillantes inter lachrymas distillat oculus, distillat inter solatia supplex Spiritus; quando ab intus reprehendimur nunc suaviter, nunc fortiter per Scripturarum oracula, confundimur salubriter per sententias æternæ Veritatis; quando officiosas inter tenebras, nocturnas inter vigilias nox ipsa fit nostra illuminatio in deliciis, nostra refocillatio in ærumnis; quando humiliati in loco afflictionis, nos corde tardos ad credendum invenimus, non expedientes, quia oportuit hæc Christum pati, & ita intrare in gloriam suam, non inferentes JESU pedissequos esse crucigeros, nec post præambulum posse venire Redemptorem tardigrados viatores illos, qui renunt tollere crucem suam, & sequi detrectant cruciferum Salvatorem; quando fidelis sermo & omni acceptione dignus attentâ cordis aure percipitur, devotæ mentis iteratâ sæpius memoriâ recolitur, profundiori felicitis studii indagine discutitur, intra occultas cogitabundæ mentis latebras reconditur, ut occurrente sacra quietis otio revolvatur. Sic suas scientiarum Dominus dispensat aquas Sapientiæ à vena fontis illius defluas, cujus undæ se adeò sublimant, ut saliant in vitam æternam. Hic est origo fontium, est mare fluminum, in quo omnes thesauri Scientiæ & Sapientiæ continentur, ut pateant sitibundis viatoribus; per Evangelica volumina velut per genuinos canales effunduntur, ut si sitim restinguere, si tua velis desideria complere, ad hos meatus respicias, divisas variis hisce canalibus undas sagaciter discutias

(u) In Dominic. 7.

post Pentecost.

Inter obscuras sanctæ meditationis tenebras nox Scripturæ fit illuminatio nostra.

Septem panes significant septem dona Spiritus Sancti, sine quibus non comeduntur pisciculi, id est, doctrina Novi Testamenti non penetratur.

(t) Ps. 35. v. 10.

tias illi parens imperio, credens consilio, adhærens oraculo spondentis Isaïæ: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*; (x) non aquam turbidam de fluminibus Babylonis, non lutulentam terrenarum scientiarum vanitatem de sapientibus mundi hujus profluentem; perdit siquidem Magister veritatis sapientiam sapientium, & reprobat prudentium prudentiam, quæ instar torrentis validi in via Assyriorum absorbent incautos viatores; ad illas omnes sitientes evocantur veræ salutis aquas, id est, Hugone fidem dante, ad spirituales intelligentiam Evangelii, quas Spiritu Prophetico præviderat oculatus Syracides, dum liberalem fontis nostri munificentiam commendabat, dum correptum timore Domini cœlestis Sapientiæ discipulum consolaturus affecurabat: *Cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua Sapientia salutaris potabit illum, & firmabitur in illo, & non flectetur*; (y) cibaberis, si esurieris, non lautis splendidi epulonis dapibus, sed Doctrinâ Verbi DEI, quæ dat intellectum credentibus, communicat lumen se timentibus, propinat aquam se sitientibus; ut pascamur in deliciis per contemplationem secretorum in præsentī caligine, ubi obscurus, sed infallibilis oculus cernentis fidei discernit oracula, cernit mysteria, ut cibemur & epulemur, potemur & inebriemur in futuro per clarissimam completæ beatitudinis visionem, illi conformiter esurientis cujusdam animæ oraculo: *Beatus qui manducabit panem in Regno DEI*. (z)

Vides uberrimos sacrarum paginarum fructus, quàm copiosos proferat earum studiosa religiosaque lectio proventus. O miseros indagatores vanitatum, qui libris vacare non desinunt, sed inanibus, quasi ad nostram doctrinam scripti sint, qui sæpè sapius conducunt plurimum, deducunt nimium ad animæ perditionem! sunt inutilia foliorum perizomata, quibus otii turpitudinem nos tegere præteximus, & sæpè sapius turpiorem interitum seducti incurrimus, conversi in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Vis nōsse, quæ nobis docendis in veritate & Sanctitate scripta sint? illa præ cæteris, quæ per patientiam &

consolationem Scripturarum spem ingerunt: doctrina viri quippè per patientiam noscitur, & quidnam legit, colligitur ex tollerantis operibus, ex sustinentis tranquilla requie, ex conticescentis jucunda allacritate. Sunt tamen quibus hic cibus in venenum vertitur, quibus fons vitæ ad æternæ damnationis supplicium degustatur; dum enim secundum Scripturæ præcepta contemnunt vivere, dum de acquisita sacrorum voluminum scientia conantur temporales favores quærere, pane, quò se oportebat reficere, interficiunt, & ibi mortem inveniunt, ubi perennis vitæ gloriam reperire debuerunt: His comminante tono secururæ perditionis exitium apud Jobum prædicatur: *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus*; (a) dum enim ventosus Scrutator Scripturarum alienis applaudentium præconiis extollitur, honoribus ob sublimitatem scientiæ velut deliciis alitur, ad primas Doctorum Cathedras extolli nititur, provenit pinguedine saginatur, panis, quò enutrirī in virum perfectum debuerat, in virus serpentis convertitur, & indè in fine retributionis perimitur, undè vitam nancisci credebatur. Quid lautius, quid dulcius mentem legentis reficit, quàm sacrosancta Scripturarum scientia, quæ delectando animum roborat, ut fortitudinem adversus vitiorum abominationes sacris ex literis desumat? hoc ipsum tamen tam salutare studium studentem perimit, dum in laborioso conamine nīl nisi humanæ laudis præmium requirit, qui miserabilis investigator sacerrimæ veritatis de ipso pane moritur, quo mediante mater Sapientia suis jam ablactatis parvulis perennem vitam gratiæ impertitur: Hinc malè pastus quidam apud compatientem Prophetam conqueritur: *Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo*; (b) utque doloris originem depromat inquirenti, subjungit causam querimonix: *Sensus cordis mei turbati sunt in me*; ventrem non corporis, sed mentis doluit, qui cordis conturbati afflictionem sensit; & sicut in ventre à puerpera proles concipitur, sic per cogitationes malas torquentes cor in mente dolor exoritur: ventris dolorem igitur Propheta, non suam

ex patientia.

(a) Job.

20. v. 14.

Vani Doctoris

scientia

convertitur

in fel

aspidum.

(b) Jerem.

4. v. 19.

Doctrina
sacra dat
intellectum
credentibus.(z) Luc.
14. v. 15.Doctrina
viri
di-
gnoscitur

suam, sed peccatoris personam exhibens, ingeminat, quia eum, qui Spiritu ambitionis agitatus in sacras incumbit literas repræsentat, qui dolorem in se excitat, dum sacræ lectionis studium malè applicans, pro fine, qui DEI gloria esse debuit, gloriam suæ existimationis locat.

Increpat alios sanctarum paginarum profanatores, Os Domini, quod apud alium Prophetam locutum est: *Seminastis multum, & intulistis parum; comedistis, & non estis satiati; bibistis & non estis inebriati;* (c) an

(c) Aggei
1. v. 6.

*Qui sola
voluptate
allectus
studet,
multum
seminat,
& parum
metit.*

non multum suo in corde seminat, parumque infert, qui tam in Testamento Veteri, quam in Novo multa cognoscit dogmata, dumque solius lectionis voluptate allicitur, dum ad legendum una tantum terrenæ laudis aviditate trahitur, neglecto fructu operum, postposita meritorum segete fructificare nescit: *comedit, & non satiatur:* elucidat latentem allegoricæ veritatis sensum moralis Papa: *qui Verba DEI audiens,* (quod idem de legente intelligendum censeo) *lucra vel gloriam Seculi concupiscit;* bibit similiter & non inebriatur, qui ad lustranda sacrarum veritatum paradigmata ambos impendit oculos, ut legens relegat; nec tamen mentem, licet hac lectione infructuosâ obrutam cruciet, immutat. Hinc virgo sapiens ipsâque mater sapientia, suos invitat filios, vocat Discipulos: *Comedite amici, & bibite, & inebriamini*

(d) Cant.
5. v. 1.

*Qui id
quod legit
opere com-
plet, ille bi-
bit & in-
ebriatur
ab ubertate
Domus DEI.*

Charissimi; (d) qui bibit, nec tamen se inebriat bibendo, non se in alium immutat, & ille, qui assiduâ Scripturarum lectione animum occupat, nec tamen inde fructificat, nec se in alium transformat; si enim hauriendo inebriatus fuisset, in alium procul dubio evasisset, nec posthac amplius terrena quæreretur, nec vana terrenarum voluptatum lucra, quæ antea amaverat, impofterum amaret; Inebriatur ab ubertate Domus DEI, qui ad assiduam incarnatæ Sapientiae lectionem præteritam perditionis viam deserit, legensque: *Qui vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suam;* mox veterem, quem hactenus gestabat hominem, abjicit, & novum, qui ab operante gratia creari inchoatur, hominem assumit, ut jam intuentium oculis alius appa-

reat, quod erat, esse desinens, quod fuerat incipiens non esse; qui heri non nisi inanem auram capere, non nisi mundanam vanitatem quærere satagebat, post lecta Evangelicæ perfectionis dogmata, totaliter inebriatus, mentem cælo affigere, transitoria celeri vestigio conetur præterire. Grande mysterium absconditæ veritatis! amici jubentur comedere; & bibere: Charissimis non sufficit, sed debent insuper inebriari; comedere siquidem bonum est, & melius est comedentem bibere; sed optimum restat inebriari; scrutando Scripturas comedis, amando, quod comederas & æstimando bibis; inebriari tamen est optimum, est excellentius utroque; legis quàm durum sit, per acûs foramen camelum ingredi, & tamen esse durius divitem ad cæli regnum evehi, ad Electorum numerum assumi; beatus lector fit illicò divitiarum adversarius, fit opulentia inimicus; sua tamen in greges pauperum dissimulat distribuere, vult & possessa hactenus conservare, Amicus est Christum præponens omnibus, & ad satietatem comedit; non tamen ad ebrietatem bibit: sua ebrius expendit brachia, gloriatur in manibus vacuis, gravari renuit, quod tenet abjicit, quod habet rejicit, quidquid obtuleris, contemnit; hic est amicis charior, bibentibus cæteris longè jucundior, quò bibit amplius, eò plùs jubilat & exultat: *quid aliud est inebriari,* interrogat Gilbertus Abbas, *nisi charitatis perfectissima delectatione repleri?* (e) repleberis, si sederis ad fontes, non bibens tantum de superficie, sed hauriens de profundo; sedit & hausit, qui non contentus aut esurientem comedisse, aut sitientem bibisse, clamavit & suspiravit, desideravit & anhelavit, exultans & vociferans charissimorum ore, ac ebriorum more: *Concrescat ut pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stella super gramina;* (f) ut pluvia constat innumerabilibus guttis, sic sacra Testamenti Veteris volumina continent innumera & inscrutabilia judicia DEI; hinc ubi Scriptura timorem incutit, pluviam æmulatur; sed ubi territos allicit animos roris delictum imitatur; ros suâ suavitate refrigerat, nutrit

(e) Serm.
41. in
Cant.

(f) Deut.
32. v. 2.

nutrit segetes nè concidant, & noctu cadere consuevit; sic & Scriptura æstum vitiorum refrigerando mitigat, adolescentum innocentiam nutrire satagit, & noctem mundanæ caliginis illustrat: Herbam imber fecundus facit vivere: sic & Doctrinæ sacre fertilitas lectoris cor fecundat ad germina, nè sterile scat.

Quod si inebriando tibi nec stillæ ad satiandum sufficiant, & imbres exarescant, accede ad fluminis imperum qui Civitatem DEI lætificat, ad Novi Testamenti non leves rivulos, sed ad uberrimos torrentes; huc collimavit desiderans cervorum more ad fontes aquarum coronati Davidis anima, dum flebili gemitu singultuans exhalavit, dum copiosi fluminis auctorem ad Sæculorum vesperam venturum præsignavit, applaudens adventuro: *Posuit desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum;* (g) In avio & devio

(g) Psal.
106. v.
33.
*Desertum
gentilitatis
conver-
sum est à
Christo in
stagnum
aquarum.*

arescentis deserti Symbolo, despecta & contempta gentilitas adumbratur; hanc provida vicissitudine incarnata Patris Sapientia in exundantia aquarum stagna commutavit, quando Doctrinam Scripturarum Judæis cælitus communicatam in gentilitatem effudit, ut non tantum earundem intelligentiam amiserit, sed cum Doctrinæ profluvio fertilitatem operum perditam tardis nimium lachrymis deploraverit. Nec ideo assidua Scripturarum lectio dissipiat, quia obviis fluviorum aquis æquiparatur; novit, qui aquam condidit ejusdem vilitatem appretiare, qui olim easdem concrevit in nives, duravit in glaciem, Aegypto in sanguinem vertit, Hebræis sitientibus de sicca rupe deduxit. Primum divinæ virtutis prodigium inter Christi miracula recensetur tunc portentoso opere completum, cum aqua Sapientiæ salutaris nuptiales convivas potaturus, iussit hydrias aqua repleti; obediunt præcipientis imperio ministri: *Hos enim hausisse aquam de puteis, vinum in hydriis invenisse, (scribit Ambrosius) atque utiliore dispendio perdidisse, quod impleverant;* (h) reperiisse, quod deerat; in vili liquore fontium humanam prostitui ignorantiam notat Paschasius, quam increata Patris Sapientia in salutiferam doctrinam median-

(h) Serm.
4. de Epi-
phan.

te Scripturarum Scientia consuevit transformare: *quas aquas idcirco Dominum commutasse legimus, ut insipientiâ nostrâ evacuatâ vinum jucunditatis in nobis exuberaret;* (i) dum enim cordi nostro sacrarum paginarum veritas infunditur, mens ocyus oraculorum notitiâ imbuitur, vinô Divini Spiritus inebriata sustollitur, in contemplationem latentium mysteriorum abripitur, in instituendo ulterioris vitæ curriculo eruditur.

Est Sacrosancta divina doctrina, bibliotheca; est aqua ob clarissimarum veritatum puritatem; est vinum ob sapidissimam miræ dulcedinis suavitatem; de prima horum voluminum integritate, quâ omne immundum eluit, universamque heterodoxorum colluviem submergit, prædixerat suo jam tempore fortunatam hanc haresum stragem Eliphas Themanites, dum præfagus futurorum adstrueret: *Fluvius subvertit fundamentum eorum;* (l) nec alium aut lucidiorem in perio-

(i) Lib. de
Ezech. c.
11.

dis, aut profundiorum in mysteriis, aut nitidiorum in parabolis aut communiorum in historiis reperit Seraphicus Bonaventura, quàm sacre scripturæ alveum, cujus intemerata veritas confundit scientiarum sæcularium inanitatem, evertit subtilitatum Ethnicarum vanitatem; quod si penitus inspicias quorumnam eliminantur fabulæ, exterminantur insaniæ; illorum audies: *Qui dicebant DEO, recede à nobis;* Videas illos caduci temporis horam quærere, æternitatis perennitatem nec cogitare; in præsentis vitæ amorem totos tendere, subsecuturæ mortis memoriam totis conatibus profligare; inter voluptuosas terræ quisquillas suæ commorationis fundamentum construere, singulis animæ viribus pavimento pulveris adhærere; qui dum se doctis doctiores existimant, docere sanctiores dementer cupiunt, reverentiam sibi indebitam à præclarissimis scientiarum professoribus protrudunt, hæresiarum sententias, velut divini juris appophtegmata palam protegunt, detestandos Apostatarum errores pro veritatis basibus exponunt; protegente principum sæculi autoritate debilitatem suam muniunt, supremum militantis Ecclesiæ interitum, non ut ardentissimo votorum impetu, sic con-

(l) Job.
22. v. 16.

tinuante.

(m) Psal.
53. v. 5.

(n) Psal.
57. v. 46.

tinuante indefinientium curarum solitudine procurant, ut ipsa licet sit fortis mulier singultuans hac vel consimili erumpat querimoniâ: *Alieni insurrexerunt in me, & fortes quasierrunt animam meam*; (m) alienorum nomine non civitate quidem vel cognatione, sed immutata fidei professione perstringit Apostatas hæreticos, de quibus alibi expressius conqueritur cum Psalte regio gemens puerpera, Mater Ecclesia: *Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt & claudicaverunt à semitis suis*; (n) non mei, sed qui ab utero erraverunt, & locuti sunt falsa, quibus sine calumnia objicitur: *Vos ex Patre diabolo estis*; cujus tunc opera faciunt, quando adversus matrem suam insurgentes falsa loquuntur dogmata ab hoc mendaciorum patre mendacibus filiis hominum suggesta, quos justè filios hominum dicimus, mendaces in stateris; his quippè solis, qui credunt in nomine ejus, dedit potestatem filios DEI fieri; filii alieni dicuntur, Charensi commentatore, qui à fide recedunt, propter alienationem illam, quæ est per infidelitatem; infames filii! quorum parentes magistri sunt prurientes auribus, in quorum præconia indefinenter profiliunt, eosque solos legitimos Ecclesiæ Præsules fuisse mentiuntur.

Dicat proindè piissima filiorum DEI Mater Ecclesia: *Alieni insurrexerunt adversum me*, quando profanas vocum novitates effutiunt, ut solida antiquorum Patrum paradigmata contemnant; immaculatam Spiritûs Sancti Sponsam meretrici Babylonis comparant, & Verbo DEI copulatam, millenis affectam calumniis eliminandam ab orbe, judicant & condemnant: sed hæc illustris puerpera, Mater Virginea per prædicationis ministerium sese in filiorum conceptione fœcundari gloriatur, dum genuinos sui uterî filios, quos exhortando parturit, hos exhortando parit: impugnent licet rebelles filii, non expugnabunt gloriam matris suæ, moliantur fores aliundè ingredi, non poterunt conscendere sublimitatem ejus, cujus fœcunda exaraturus ubera, velociter scribentis scribæ calamus, insuperabilem comparaturus fortitudinem ipsiusmet cœlestis spon-

Ecclesia
murus est;
& duo
ipsius ube-

sæ veridico pronunciabat ore: *Ego murus & ubera mea sicut turris*; (o) quum scilicet & horret ad munimentum istud confoderata frementium Acatholicorum rabies, insultat castro huic fortissimo princeps mundi hujus, cum universa tenebrarum regia, circumvallatam excelsis prædicatorum turribus, munitam sublimibus excubiarum speculis Matrem Ecclesiam superbiente respicit oculo, despicit animo; lege incisam huic inexpugnabili cœlestis Soly-mæ promontorio invictæ fortitudinis Epigraphen: *Ego murus*; nullis conjuratorum hostium arietibus dirimendus, quem nec coadunata malignorum spirituum arrogantia convellere, neque inveterata colludentium hæresum stratagemata concutere, nec universa apostatricis malitiæ conamina, aut poterant, aut poterunt expugnare: *Ego murus*; sed igneus, sed flammeus in circuitu triumphantis Jerusalem, quem nec dolosa mundanæ sapientiæ consilia invertère, nec coagmentata assilientis tartari violentia perfringere, nec multiceps hæreticæ perversitatis monstrum involare præsumpsit: *Ego murus*; quem impii obambulant in circuitu, intrare diffidentes, adire renuentes, diruere frustraneo conamine desiderantes; fode foveas Luthere! non timet cadere quæ suprâ firmam petram fundata, suprâ angularem totius sanctitatis lapidem ædificata nescit nutare aut vacillare, nè dicam, ruere aut præcipitari; strue cuniculos Calvine! hac arte rueret si super arenam exurgeret, si per amorem terrenorum adhereret pavimento vanitatis: *Ego murus*; sic tamen, ut sim antemurale simul resistens justissimo divini vindicis furori, retundens impetuosam tyrannidem principis tenebrarum, nè obruar diluviò peccatorum: *Ego murus*; non ex robusto marmore, vel forti filice coadunatus, sed super lapidem pretiosum in Sion fundatus ex vivis Patriarcharum & Prophetarum lapidibus, Martyrum & Apostolorum sanguine coagmentatus: *Ego murus, & ubera mea sicut turris*; nullo incineranda fulgure, nec ullo fulmine cædenda; nullis errorum telis perforanda, nullis adversitatum pharetris lancinanda; sicut turris fortitudinis à facie inimici, quæ quoties ab hostibus

ra, anti-
murus & ubera mea sicut turris;
(o) quum sci-
licet &
vetus Te-
stamen-
tum, sunt
instar
turrium.
(o) Cant.
8. v. 10.

bus impugnatur, toties propugnatur, non expugnatur: *Sicut turris*; quam providus Pater-familias ædificavit in vinea sua, ut muro militantis Ecclesiæ ancillaretur in præsidium, famularetur in munimen: sicut turris ædificata cum propugnaculis cum robustissimis Patrum commentariis, cum inconcussis Prophetarum oraculis, cum solidissimis increatæ sapientiæ obeliscis; illam recogita vaticinantis Michæ Machinam, quam nebulosam turrim gregis nuncupat, ut contentorum mysteriorum nebulam ostendat; nec ideo gregi attribuit, quasi gregariam & contemptibilem, sed quia æquò defendit patrociniò tam divitem quàm pauperem, plùs semper favens humili, quàm arroganti; denique fœcunda Matris Ecclesiæ ubera turribus comparantur, Philone Carpathiorum Præsule subtiliter interpretante: *Duo ubera hinc inde pectori affixa cor ambiunt, ita duo testamentum ex Spiritu Sancto Spiritualem nobis potionem, divini lactis instar effundunt*; (p) quid lacte suavius, quid illo mollius? sed quid turrìto ubere solidius, quidnam robustius? sunt turres geminæ, sunt duæ speculæ, ex quibus & viciniorum hostium accessus cernitur, & exercituum Dominus in majestatis suæ gloria cernitur, & ubinam lux habitet, clarissimè intimatur.

Promisit illuminatus Rex Solymæ hanc turrim lucidam, hanc illuminatricem speculam, dum alloquens regem gloriæ inquiebat; *In lumine tuo videmus lumen*; (q) est lux illuminans omnem hominem, est lux de luce à Patre luminum oriunda, est nihilominus illustris ille divinorum præceptorum catalogus, lux in obscuritate relucens & illuminans, de cujus parte modica de una cujus periodo testatur proverbialis Salomon: *Mandatum lucerna est & lex lux*; (r) lege bina divinarum legum volumina, relege geminos utriusque testamenti codices, & si cæcutis ad primum fulgoris radium, incipies discernere; perge & poteris lucere; si consulis Clarevallensem Antistitem, quidnam lucerna sit? definit Doctor mellifluus, & verè lucidus: *Est lumen*

(s) *Serm. in testa*; (s) expende totam veteris testamenti seriem, & spiritum repere-

(p) *In 1. cap. Cant. Scriptura Sacra propinat lac parvulis.*

(q) *Pf. 35. v. 10.*

(r) *Prov. 6. v. 23.*

Vetus Testamentum est lucerna, sed novum, lux.

ries absconditum in litera, veritatem latentem in figura, conclude lucernam te videre, dum testamenti veteris mandata specularis; sed legi lux attribuitur, quia in lege gratiæ, in Evangelico novi testamenti volumine spectatur clara veritas, non figurata; suis tamen velatur nubibus; & nisi radios à Sole Justitiæ illustretur fulgoribus, videbitur obscura. In hoc solari lumine hæc duo luminaria fiducialiter inspicere, utque utrumque clariùs penetres, respice in faciem Christi tui; nam DEUM, quid sit, nequit ullus addiscere sinè docente DEO.

Hanc creaturæ impotentiam, hanc divini luminis indigentiam, sinè quo illustrante cæcutit etiam supremus Seraphin, sciens scientiarum Dominus, volensque caligantes duorum viatorum oculos illuminare, qui frementium Judæorum metu compulsi, vel certè mitigandi doloris causâ impulsî ipsâ dominicæ resurrectionis die ibant in castellum; erat eorum unus, sancto revelante Spiritu, Cleophas illustris affinitate Matris DEI, Josephi Sponsi frater; alterum Nathanaelem exstitisse opinatur Epiphanius; Amaonem vocat Ambrosius; sed Lucam fuisse commentatur probabiliùs Theophilaetus cum Gregorio; progrediebantur ambo in Emmaus, quod oppidum inter Judææ toparchias Plinius annumerat, quod tamen à victorioso Romanorum exercitu Nicopolis seu victoriæ civitas nuncupatum est: quibus de tristi Christi tragædia colloquentibus, comparuit corporali præsentia, quem illi absentem deplorabant; adeò extraneus factus erat fratribus, & peregrinus filiis Matris suæ DEI filius. Discant gubernatores urbium cænobiorumque Præsides velare faciem, si explorare flagitant, quæ fama de suo vegetur regimine, quidnam de suis moribus evulgetur? quærit, quod ipsis silentibus sciebat, qui sunt hi Sermones, quos confertis ad invicem & estis tristes? qui nuper fratricidam interrogabat: *Ubi est Abel frater tuus*; (t) sollicitans ad criminis confessionem, ut mereatur ejusdem benignam absolutionem, idem met quærit Sermonis seriem, ut, interrogato Theophilaeto interprete: *Ulcus suum gat, ut detegerent ac pharmacum susciperent*; confessio quorum

(t) *Genes. 4. v. 9.*

Christus

gat, ut

sequatur
pro respon-
so.

(u) Luc.
24. v. 45.

(x) Isa.
22. v. 22.
Solut
Christus
est perfe-
ctus inter-
pres Scri-
pturae.

(y) Apoc.
3. v. 8.

(z) Coloss.
4. v. 3.

quorum animos ad resurrectionis fi-
dem paulatim excitaturus incipiebat à
Moyse & omnibus Prophetis expli-
care; sicque non tantum viæ comi-
tem sed scripturarum non dedignaba-
tur agere commentatorem: *Aperuit
illis sensum, ut intelligerent scriptu-
ras*; (u) recenset Evangelista Lucas.
Apostolicum senatum consolaturus
palpari voluit & videri; sed post-
quam visus, & postquam tactus est,
nè in aliquo ludificasse sensus videre-
tur, applicat manum ad scripturam,
illud adimpleturus, quod Pater in-
genitus de suo hoc unigenito, ore
prophetico enunciaverat: *Dabo cla-
vem domus David super humerum
ejus; & aperiet, & non erit, qui
claudat*; (x) qua extraditione clavis,
scientia scripturarum intelligitur in-
terprete interlineari, ut illas omnes
interpretetur; qui nuper fugitivo
Israëli fremebundum mare referavit,
ut per undosos vortices ad terram
promissionis pervenirent, clausitque
eandem exundantem januam Ægy-
ptiis, ut merfi interirent, ille clavem
David gestare dicitur, ut solus ipse
aperire, & claudere secreta sacratum
paginarum perhibeatur. Hinc An-
gelo Philadelphiae Divinus iste clavi-
ger scribi præcipit: *Scio opera tua:
ecce dedi coram te ostium apertum,
quod nemo potest claudere*; (y) Legit
Arabs: *Novi opera tua; ecce propono
tibi ostium*; erant vires exiguae in hoc
clarissimo Antistite ad subigendam
Synagogam Satanæ, ad convertendum
Judaicæ superstitionis cœtum: egebat
victorioso robore ad eludendam ad-
versantis arrogantiae insolentiam; Con-
simili impugnabatur luctamine Do-
ctor Gentium dum suis scriberet Co-
lossensibus: *Orantes simul & pro no-
bis, ut DEUS aperiat nobis Sermonis
ostium ad loquendum mysterium Chri-
sti*; (z) referari flagitat divini Ser-
monis ostium, ut per os velut per
patentem januam egrediatur, & Ver-
bum Evangelicæ prædicationis, quod
abundanter in Apostolico corde mo-
rabatur, abunde cum omni sapientia
egrederetur adversus præcipitem in-
solentium fabularum verbositatem.

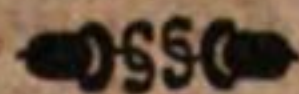
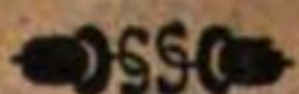
Sic pariformiter suam indixerat sen-
tentiam Sanctus & Verus, ille vide-
licet, qui est idæa totius sanctitatis,
imago intemeratæ veritatis, quem
plenum gratiæ & veritatis descripsit
Evangelista: *Uti unum, eundemque
verum hominem gratia veræ incarna-
tionis ostenderet, & verum DEUM
unigenitum à Patre nativitatis ater-
næ veritas declararet*; commentatur
Fulgentius; (a) hæc dicit Sanctus &
Verus: nam solum, ubi viget illibata
sanctitas, ibi & illæsa veritatis inte-
gritas reperitur; hæc dicit Agnus ille,
cui soli competit occlusum referare
librum, latentem scripturarum com-
mentari veritatem: *Ille enim visiones
prophetarum, divisiones charismatum,
Irenæo fidem dante, humano generi
ostendit*; (b) qui dum clausuræ cla-
vem applicat, septem Sigilla, ut pe-
netrentur referat, sicque scrutantibus
scripturas septem mysteria, quæ Ber-
nardô declarante latentem DEI ho-
minis Divinitatem ac sapientiam ce-
laverant, clarissimè innotescunt; Ma-
tris videlicet cum Sponso desponsa-
tio, assumpti corporis infirmitas,
sanguiflua circumcisio, fugitivi exulis
in Ægyptum velocitas, audax superbi
Spiritus tentatio, exosa ipsis legibus
crucifixio, & demum mortui sepul-
tura; hæc claustra, non alia, quam
clavis David poterat referare, non
alius, quam Sanctus & Verus explo-
rare. Est liber ille, ut adstruit Ru-
pertus, scriptura tam veteris quam
novi testamenti, *quam solus Redem-
ptor noster aperuit*, Gregoriô adstru-
ente, *qui homo factus, moriendo, re-
surgendo, ascendendo cuncta myste-
ria, quæ in eo fuerant clausa, pate-
fecit*; (c) apertum igitur est ostium
hoc uno Davidis Clavem admovente,
hâc solâ clavi aperiente; in ostio,
sed aperto, verbum liberum signifi-
cari autumat Richardus: *Sicut nam-
que apertam domum intramus, ita per
verbum liberum prædicatum cor hu-
manum penetramus*; sed si non ob-
stat clausura ostii jam patefacti, cur
adhuc parvuli desideratô cibi potûs-
que convivio flagitant enutrirî? par-
vuli petierunt panem.

Sacra Scri-
ptura est
liber clau-
sus septem
sigillis
quem so-
lus Chri-
stus ape-
rit.

(a) Lib. 3.
ad Trasim.
c. 3.

(b) Lib. 4.
c. 37.

(c) Lib. 4.
Dialog. c.
42.

DALETH.

VERSUS
IV.

Et non erat qui frangeret eis.

SERMO DUODECIMUS.

*Magna est Prælatorum obligatio illuminare subditos, & frangere eis panem Scripturæ Sacræ.**Sponsus
cælestis
habet cla-
vem Da-
vid, nec
tamen pot-
est ostium
in domo
Sponsæ re-
serare.**(a) Cant.
1. v. 2.*

Hesternus claviger, qui referavit clausi voluminis signacula, inquietum dimisit animum in sacro connubialis sponsæ cantico meditabundum; nam magna in supplicante sponso humilitas, magnam induxerat loquendi varietatem, neque minorem legenti difficultatem. Heri dicebat infulato Præsuli: *Sanctus & verus, qui habet clavem David*; quâ, cui vult, & quænam vult mysteria sapientiæ referat, cui aperire renuit, nè pateant, occultat; qui tamen idem ipse corde vigili dormientem visitaturus sponsam, approximavit ostio, allectus inquieto desiderantis otio, penetrante provocatus suspirio; sed clausam reperit januam, ut rigida strictioris clausuræ disciplina zeloso amplius placeat amatori. Nec tamen occlusam clavi suâ aperit januam, sed vox dilecti pulsantis instat & flagitat, vocat & clamitat: *Aperi mihi soror mea*; (a) indormiit suavissimò profundæ dilectionis somnò, & vigili cordis oculò paternæ bonitatis imaginem contemplabatur, quando notissima amantis animæ auribus vox intonuit, quæ stultam mundi hujus sapientiam jam dudum hiscè in penetralibus coegit obmutescere: *Aperi mihi soror mea*; declarat amplius septuaginta commentatorum versio circumstantiam occlusæ januæ: *Vox pulsantis ad ostium: aperi mihi immaculata mea*; pulsat ostium, nec istud aperitur; penetrare desiderat, nec exauditur; pulsat, & nec pulsanti obeditur; resonat vox dilecti, quem sola dilectio pulsare compulit: solus, & unus amor vocem in querimoniam commutavit; aperi mihi: lux loquitur ad oculum cæcutientem, alloquitur Pater lumen per lucem, quæ omnem hominem illuminat, dilectam sibi animam illustrat. Verumtamen si licet non

conqueri, sed quærere; si ausit ignara ruditas inquirere, quod nescit; cur referari flagitas, cui nihil ut lateat obseratur? tua, ò Verbum! hæc verba sunt, tu dicis vera sanctitas, tu dicis sancta veritas, utque indivisa doceas opera totius Trinitatis ad extrâ, tu dicis; hæc dicit Sanctus à quo est omnis sanctitas, qui Pater est sanctificans, hæc dicit Verus, qui de se dixerat: ego sum via & veritas: & quidam de illo dicit, qui est DEUS charitas, ex cujus benignissimo largitoris dono scripturæ aperiuntur, & usus clavium habetur, illi conformiter divinæ veritatis oraculo, ac promisso: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis*; (b) nisi fortè ad illam clavem domus David teneriori respicias intuitu, quam dedit Pater super humerum filii, ut aperiat corda fidelium, & non sit, qui claudat, ut claudat, & non sit qui aperiat; quam tulit filius, quando exivit bajulans sibi crucem, quæ adaptata illi ostio, quod de se ipso loquitur: *Ego sum ostium*; regnum cælorum aperuit; hinc vox istius Ostiarii, clamat comminabunda: *qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*; (c) infer, quisquis te profiteris pedissequum prævii Redemptoris: qui ergo sinè hac clave vult cælum ingredi, fur est & latro, non per commune ostium transiens, sed aliundè ascendens aut inscendens per angulum vel fenestram; Hæc clavis David occlusum referat intellectum ad credendum, & obseratum aperit affectum ad diligendum: hæc clavis aperit Scripturam prædicatori ad percipiendum, & auditoris animum ad recipiendum, nam nisi aperiat verus iste Scripturæ ostium, in prædicante nequit procedere exhortatio, & nisi correspondentem huic ostio patefaciat cordium januam,

*(b) Joan.
20. v. 23.**(c) Matth.
10. v. 38.
Cruce est
clavis
Sponsæ a-
periens
Cælum.*

januam, in auscultante nunquam ingreditur prædicatio. Hoc valet prævalens, ubique clavis David, seu Paracletum intelligas Spiritum, quem mittit cum Patre Filius; seu scaptrum humeri ejus subaudias, & crucem bajulantis Unigeniti: utroque sensu loqui placeat, ubique verum est, quod suis habeat in manibus, clavem David, qui aperit, & nemo voluntati suæ claudendo potest resistere; qui aperit, & nemo, nè apertum pateat ostium, occludere præsumit.

Hoc contemplabundus dum recogitat in deliciosa solitudine sua Gilbertus Abbas fiducialiter pulsantem consulit, & à vocante quærit: *Quid est JESU bone, quod rogas aperiri?* vox tua ubique penetrat, & pulsus manus tuæ ad ipsum secreti cordis pastaphorium impingit: verbò Verbum ingrederis, portæ sint licet ferreæ, & instar gladii ancipitis ad centrum cordis, & leniter, & fortiter illaberis, contentus minimè in limine morari: cur referari flagitas, cui aperta sunt omnia, sunt singula tibi supremo Scrutatori cordium manifesta? *Tu ipse habes clavem David, aperis & nemo claudit?* quid est, quod ingredi prohibeat? quis est, qui remorari cogat? Si vilis alienigena, si militum centurio dicit huic, vade, & vadit, & alteri, veni, & venit, quomodo si Dominus Exercituum, qui nulli subjacet, cujus potentia subduntur omnia, verbò virtutis suæ jubeat secretam cordis januam aperiri, suæ inanis homo resistet voluntati, & non aperiet innuenti, nè pareat imperanti? Si mortui, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii DEI citantem ad judicium, obsurdescet fortè vivorum aliquis, si dormiens excitetur, ut illuminetur à Christo? Denique vox pulsantis est, ad vocem pulsus sequitur, nisi vocatus obviet, occurret vel pulsatus. Elucidat latens mysterium meditabundus Pater, dum nec clavigerum sinè clavigera, nec illam sinè illo adstruit humani cordis januam aperire; ille ab extrâ referat, dum monitam invitat: illa ab intus cor referat, dum celeri vestigio ad ostium festinat: ille tunc suam clavem applicat, quando jacenti indicat, ut ocyus assurgat;

Pars IV.

ista suam obserato cordi accommo-
dat, quando vocanti obtemperans, *aperiat.*
pulsantem panis amplexibus acceptat.
Et fortè utraque necessaria est, &
cognata sunt sibi apertio Sponsæ, &
apertio Sponsi; (d) concludit suavissi-
mus Commentatoris melliflui Succes-
sor: loquitur quasi dubius, ut cer-
tius loquatur, utrumque exigit, utrius-
que nutum, & imperantis vocem, &
obtemperantis auditum: Ille nisi præ-
veniat, ista non gradietur; ille nisi
præmoveat, ista non subsequetur; ut
vadat ista, præcedat iste, & illa sub-
sequetur; sit primus motor vocans,
& pulsans: si vocet efficaciter, si pul-
set infallibiliter, vocata comitabitur,
non remorabitur pulsata. Sed, quæ
petentium parvulorum connexio cum
voce pulsantis Sponsi? an fortè,
quemadmodum sinè Sponsa Sponsus,
portam non referat, nec illa sinè
istius adminiculo ad cooperandum
Sponso properat, sic parvulus sinè
validiori dextera panem licet esuriat,
non valet frangere, sed opus habet
potentioris adjutoriò, nè pereat fa-
melicus, sed ruptâ panis duritie fra-
ctum, vel etiam contritum valeat de-
glutire: eadem quippe, quam panem
eorum diximus, quotquot esuriunt
justitiam, Scriptura, est Sponsæ o-
stium, per quod ingrediuntur singuli,
de quorum uno scriptum & dictum
est: *Beatus qui manducabit panem in*
Regno DEI. (e)

Nec clavis David in cujuslibet hu-
merum projicitur; sed Eliacim Hel-
ciæ filio, qui erat unus de viginti
quatuor Sacerdotibus pro sui muneris
indicio portanda commendatur. No-
vi primariò Patrum suffragiò in hu-
jus Summi Sacerdotis schemate uni-
genitum æterni Patris Filium adum-
brari; Eliacim quippè *DEUS resur-*
gens vertitur: & per Helciam *Pater Christus*
Domini significatur: qui dum docere *repræsen-*
tatur in
ejus, non tantum quotquot Verbi fi-
deles discipuli exstiterant, sed insu-
per confœderata Scribarum & Sacer-
dotum agmina, quorum redarguebat
arrogantiam, & usquè ad violentum
manifestæ confusionis silentium eo-
rum ignorantiam perstringebat: nec
mirare; erat enim docens, quasi po-
testatem habens erudiendi nescios,
convincendi falsiloquos, converten-
di

Licet
Christus
habeat
clavim ad
cor no-
strum, pe-
tit tamen
ut Sponsa
simul coo-

(e) Luc.
14. v. 15.

Eliacim fi-
lio Helciæ,
qui Pater
Domini
vertitur.

di malevolos, grandifonos compe-
scendi; nec tamen sapiens Magister
excluit Discipulos, sed præter Apo-
stolici Senatûs Principes designavit
& alios septuaginta duos, tam sui mu-
neris, quàm etiam suorum dogma-
tum Professores.

(F) Cant. 2. v. 6. Interrogabat aliquando supremô
viventis Synagogæ Sæculô, soror
parvula, tum ob exiguum converso-
rum multitudinem, tum ob neophy-
torum infirmitatem, soror Primoge-
niti ex multis fratribus, tum unientis
gratiæ beneficiô, tum assumptæ hu-
manitatis sodalitiô, sed parvula non
habens ubera lactandis prolibus por-
rigenda, investigabat anxia, quarens
sollicita: *Indica mihi, quem diligit
anima mea, ubi pascas, ubi cubes in
meridie?* (f) conquerebatur se posi-
tam in vineis custodem, quæque su-
am ab humilitatis origine ordiebatur
profapiam, sinceritate candida, vel
potius timore provido suam non cu-
stodisse vineam profitetur; singultuat
proindè suo supplicabunda Sponso,
quem ferventissimâ voluntate com-
plectitur, & totâ totius cordis affe-
ctione complexatur: *Indica mihi, ubi
pascas;* fiducia hoc scrutinium pro-
dit reciprocâ conjunctionis intimæ
vicissitudinem; inquit familiari cu-
riositate, non locum habitationis glo-
riæ suæ inhabitare volens in Domo
Domini omnibus diebus vitæ suæ:
non quærit cum nonaginta novem o-
vibus pasci in montibus sanctis, sed
cum illa, quam, ut pasceret errabun-
dam Princeps pastorum descendit in
vallem lachrymarum; in hoc loco
pascuæ flagitat collocari, ubi non su-
per Babylonis flumina, sed super a-
quas refectionis, super undas Baptismi
educantur, vel abluuntur magis oves
ovilis sui; ut sciat pascere, inquit,
ubi pascat pastor bonus, qui ponit
animam suam pro ovibus suis; loqui-
tur proindè de tempore mortalitatis,
& de loco peregrinationis suæ, qui-
bus sub custodia Sponsi constituta pa-
storem sequitur, rogans ab illo eru-
diri, ubi pascat; non solum ad Au-
roræ horam, quæ potius avium ho-
ra, quàm ovium est; non ad vespe-
ram, ubi excubare, & invigilare o-
porteret propter timores nocturnos,
quando nec amplius clara lux illumi-
nat, nec mansio tuta cubantem asse-

curat; sed ubi pascas in meridie: ut
& illa meridiano tempore discat, &
sciat pascere gregem suum: felix me-
ridies! ubi fervoris plenitudo irradiat,
quando ferales exterminantur umbræ,
quando & Pater luminum per lucem,
quæ à se luce est, se manifestat;
quando viatrix anima relictis activæ
vitæ gressibus ferventissimi amoris a-
gitantibus & evolantibus alis ad subli-
miorem statum extollitur, quando
esuriens panem non parvulorum, sed
perfectorum ad cœligenarum anago-
giarum mensam in meridie contem-
plationis admittitur; ad quam Regi-
na Saba commensalis affidet, ad veri
Salomonis Epulum invitata, ultrâ
non habens Spiritum vitæ carnalis,
absorpta in Spiritu Divino. Expen-
dit Sponsæ desiderantis votum, &
supplet silentium condescendentis
Sponsi, ubinam pascat copiosius de-
clarans illustris Aponius considerat
præclaram Apostolorum Principis con-
fessionem, quâ Christum esse Filium
DEI vivi profitebatur, & sublimiter
concludit: *Oves ad vocem veri pasto-
ris pascua vitæ æterna in Petro inve-
niunt, & ideo Petrus tantis laudibus
coronatur, cum ei dicitur: Beatus es
Simon Barjona:* sed quæ confessionis
Apostolicæ connexio cum ovium pa-
scuis, quæ pascuntur in convallibus,
enutriuntur in alpibus? respondet
commemoratus Interpretes, *quia in ore
ejus revelante Spiritu Sancto gloriosa
pascua judicata sunt.* Os Petri præ-
buit pabulum, dum prædicabat gen-
tibus, dum hortabatur Hebræos ad de-
serendum extinctos ritus exanimis
Synagogæ, dum universos ad veræ
Divinitatis agnitionem salutiferâ præ-
dicatione provocabat. Ex quo licet
concludere, in Prælatorum ore specia-
lem convertendorum subditorum vir-
tutem residere, ut quemadmodum
primus pastorum Principis Vicarius,
communicata sibi pabula, non intra
cordis sui claustra retinuit, sed Filiis
Ecclesiæ, imò & alienigenis commu-
nicavit, sic coadjutores & successores
sui Superiores cum pastoribus te-
neantur impendiô oris sui subditos
pascere, commissumque suæ dire-
ctioni gregem, non solo pastoralis ba-
culo terrere, vel planè territòs per-
cutere, sed potius ad vitæ pascua e-
surgentem deducere, dulcique Scri-
pturarum

Oves Ec-
clesiæ in
Petro sua
pascua in-
veniunt.

Oves de-
bent pasci
Verbo vitæ
à pastori-
bus suis.

(g) Prov.
3. v. 13.

(h) Joan.
1. v. 6.
Superior,
qui subdi-
tos erudit,
& illumina-
t, est ho-
mo missus
à DEO.

pturarum pabulô saginare. Hunc antè beatificatum vivæ vocis oraculô à canonizante Pontifice nostro, Petrum Apostolorum Principem, suo jam beatificabat tempore proverbialis Salomon: *Beatus homo qui invenit Sapientiam*, (g) legit Pagninus, *qui adduxit eam in lucem*; vertit Chaldaeus: *Beatus filius viri*: libet expressius individuarè: *beatus filius Petri, qui profert intelligentiam*; & quamvis hæc filiatio universitati fidelium congruere videatur, sacris tamen populorum Principibus, tiaris Præfulum, & Prælatorum baculis peculiari privilegiô videtur approprianda: beatum prædicat, sed hominem nuncupat, illius hominis pedisse- quum, de quo scribitur: *Fuit homo missus à DEO*; (h) ut noveris illum, qui suam aliis communicat Sapientiam, à DEO ad præsidendum, & prædicandum mitti, non voluntate suâ, non propriâ electione destinari; nec alium hanc reperire vel repertam parturire prærogativam Sapientiæ, quàm hominem, superiorem bestiis ob dominium subjacentis concupiscentiæ, & Angelis ob innocentia integritatem proximum & conjunctum. Homo sis DEI similitudine insignitus, ad Deitatis imaginem reformatus, si ambis esse sapiens, non tibi soli, sed illis omnibus, quorum aut præsides gubernio, aut salutari Consulis emolumento; sapias ad sobrietatem, ut forma factus gregis, ad magni Pastoris normam incipias facere & docere; Fulgor superni luminis non solam illuminare domum syderum, sed debet pariter terrarum orbitam irradiare, & debitus eminenti Prælaturæ splendor, non solum ineulpabilis vitæ fulgere debet Sanctimoniâ apud cælites, sed inter sibi subditos velut suos inter terrigenos scientiarum radiis coruscare.

Comparuit in amplissimo sacræ Apocalypseos amphitheatro, similis filio hominis DEI Filius, augustâ Majestatis gloriâ refulgens in regno Divinitatis suæ super universos animantium cælorum choros, super supremos beatarum mentium ordines exaltatus, qui nuper redimendæ humanitatis causâ paulô minùs ab Angelis fuerat minoratus; stabat medius aurea inter candelabra, quæ illumina-

tam cœlitus Ecclesiam communi Patrum placitô designabant; quemadmodum namque candelabrum propriâ luce non lucet, sed lucis, luminisque sustentaculum, ac quasi vehiculum est, sic & Ecclesia ab illius lumine claret, illius à splendoribus fulget, cui testimonium perhibet coronatus Psalter: *Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis*; (i) quasi (i) Ps. 75. v. 5. diceret, Commentatore Augustino, de prædicatoribus veritatis: *Primi magni montes excipiunt lucem tuam, & à luce tua, quam suscipiunt montes, vestitur & terra*, quæ ut illustraretur uberius, fecundaretur copiosius, Divinus ille Lucifer habebat in dextera sua stellas septem; (l) (l) Apoc. 1. v. 16. quorum stellari Symbolo totidem illustres Afriæ Præsules adornabantur; Prælatis stellis æquiparantur non planetis, nè subditos, forsan errantia suspicareris sydera, dum erudiunt, sunt quæ nesciunt fixa subsistere, sed alternant stationem suam alternare; at stella in verò Ecclesiarum Principibus in eodem statu Justitiæ convenit semper subsistere, non per diversa vitiorum discrimina se ipsos pemuare. Prælatorum itaque genuinum schema est cum stellis immutabiliter subsistere; suosque sibi subditos eruditione continuâ illuminare: hæc illorum peculiaris est proprietas, suo affixa muneri, suæ innixa dignitati; enimvero, *qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos*, probatissimò Danielis assertô, *quasi stellæ in perpetuas æternitates*; (m) in splendore, (m) Dan. 12. v. 3. Doctorum substantiale præmium proponitur, in stellis verò, accidentalis aureola designatur: Sunt quippè gemina erudientium Prælatorum elogia, Doctrinâ in semetipso excellere, & alios docere; primum finè secundo non sufficit, secundum officit finè primo; indoctum docere intollerabilis est amentia, sed eruditum non erudire velle, est negligentia singularis; utrumque desideratur à Sole Justitiæ, ut illuminatus à suis fulgoribus superior stella sit, alterutrum ubi defuerit, stellaris dignitas evanesceat: *Qui alios erudiunt stellarum fulgori comparantur*, explanat commemoratam periphrasim Hieronymus, *non enim sufficit scire Sapientiam, nisi ut alios erudias*; rides, dum

dum audis, stellam quantumvis lucidam non lucere? & plangit militans Ecclesia suo neo-affixa firmamento, luminaria sibi met esse lucida, sed aliis obscura.

Describit hoc monstrum luminis illuminatus Syracides, illustrem non illustrantem, sic alloquens mundi faciem: *Sapientia abscondita & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?*

(n) *Eccles.* (n) quâ quæstione suâ non tantum
41. v. 17.

utilitatem excludere satagit, sed emergentis damni non levem speciem ostendit; illam si celas perit, & iste si occultatus lateat cum tempore putrescit; nec velim iudices exiguum id esse præjudicium, quod infers Sapientia, quam abscondis: *Hæc enim fons hortorum est*; ab ubertate inchoat, nec irrigando cessat, non est lavare sui muneris, sed irrigare; nec enim ad malevolam animam ingreditur Spiritus Sapientia, sed emundatam à sordibus, sed decoratam floribus, sed exornatam virtutibus inquirat mansionem, si tamen eidem occludas venam effluvi, arescit, quia emanare non finitur, quia effundi prohibetur: fons Sapientia sterilitatem persequitur, manare desinit, si non permittitur emanare; fertilitatem amplectitur, quidquid huic opponitur, quidquid communicationi suæ obicitur, totum abominatur; quid prodest fonti aquarum abundantia, quid juvat chryalli claritas, quid proficit deliciosa saporis suavitas, quid bonitatis fertilitas, si non communicetur plantis ad incrementum? Revereor Doctorem profundum in mysteriis, pellucidum in oraculis, versatum in Scripturis; sed nisi de scaturigine effundat rivulos, quibus hortorum germina adaquentur, nisi de abscondito suarum scientiarum proferat nova & vetera, tam præfigurantia antiqui Testamenti mysteria, quàm Evangelica incarnatæ Veritatis consilia; quid juvat sensuum profunditas, si non ad viridarii utilitatem hauriatur? quid efficit contenta secretorum notitia, si non in rivulos eliciatur? Sic bibite aquam de cisterna vestra, ut tamen deriventur foras fontes vestri, à luce solis lucidi luceant, sed aliis, non sibi solis. Cisternæ, sed limpidissimæ, Sacra Scripturarum volumina comparan-

*Superior
debet esse
fons horto-
rum com-
municans
subditis a-
guas do-
ctrina.*

tur, ubi abundant immissa desuper à Patre luminum fluentia omnium gratiarum, repletur mirabili multitudine spiritualium sententiarum; altum dixeris puteum viventium aquarum, quæ dum profiliunt, non aliò saliunt, quàm in vitam æternam; hæ salutares aquæ prius bibendæ sunt, sed postmodum derivandæ; sic tamen deriventur, ut derivatæ in platearum varietate diversimodè dividantur: nec enim omnia sunt apta singulis; quod si platearum amplitudinem à semitarum angustis subtiliter distinguas, dividantur in plateis utiliter hæc exundantium aquarum effluvia; effundantur ambulanti in pratis luxuriæ, in lata perditionis via decurrentibus, seu auditu suavia vitæ consilia, seu etiam ardua comminationum flumina. Illud immensum mare lubeat imitari, è quo scaturiunt omnia fluminum genera ad illud regressura, illud interminum Sapientia pelagus æmulare, illum universarum scientiarum Dominum venerare, qui suæ emanationis ostendens scaturiginem, suæ scaturiginis evulgans exitum, palam locutus est: *Non veni vocare justos sed peccatores*; (o) sunt tamen de hoc legentibus, qui hanc communem omnibus lectionem, ad solas Prælatorum Insulas, ad Præsidentem & Præsulum munia non sustinent restringi; quod omnibus est debitum, indebitè non omnibus applicatur; quod singulorum concernit multitudinem, non est uni præ cæteris, illi præ aliis appropriandum. Invigilare gregibus pastorum est officium, præesse subditis Superiorum est obsequium, docere est Magistrorum impendium, quemadmodum discipulorum est signaculum erudiri. Loquantur Antistitum opera, quantumvis labia conticescant; clamet fama regularis observantia, quantumvis linguæ proloquium conticescat: quis prædicare jubet Præsulem, quis prohibet filere? Ille, & illud præcipit & istud interdicit, qui postquam prolixiori labentis vitæ tempore continuavit facere, incepit etiam docere.

Distribuit in servulos discessurus in regionem longinquam Dominus suorum bonorum seriem, non pariformiter, sed unitalenta quinque tradidit, duo commisit alteri, & unum

*Superior
debet ad
imitatio-
nem Chri-
sti illumi-
nare pec-
catores.*

(o) *Matt.*
9. v. 13.

*Superior, si
nequit
verbis, do-
ceat opere.*

tertio

tertio concredidit; sic hodieum Magistro Gentium adstruente: *Unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem, alii quidem per Spiritum datur sermo Sapientia, alii autem sermo Scientia secundum eundem Spiritum*; (p) & quamvis personæ conditionem reticuerit, nec nomen revelarit, docet tamen Hieronymus: *Homo iste Pater-familias haud dubium quin Christus sit, qui ad Patrem post resurrectionem victor ascendens vocatus Apostolis Doctrinam Evangelicam tradidit.* Elapso negotiorum tempore positurus rationem rediit, ut per se ipsum exigat, quod de se ipso dedit; priusquam tamen fidelem servum evocat, ille liber à quolibet remordentis conscientiae piaculo se ipsum severo Iudici præsens, qui dum duplicata talenta porrigit, eundem fidelitatis præconiò commendatum ab omni restitutionis onere absolutum altius erigit, eique ampliora, ut præsint pluribus, committit. Primum secundus subsequitur & pari munere consimilis fidelitas præmiatur. Sed tertius, ut segnior, sic insolentior, commissum sine lucro talentum obijcit, & qui reatus veniam supplicabundus petere debuerat, deficientis lucri culpam in Domini rigorem dejicit, seque sic absolvendum credens ad impropria confugit. Verum Iudex providus priusquam condemnet audacem exprobrantis insolentiam demonstrat voluntariam incurii negotiatoris negligentiam; priusquam inflictam sibi abigat calumniam, convictumque de infidelitatis scelere talentò privat, quod defoderat, & integrum reddiderat, absque augmento lucri. Historiam audivimus, sententiam discutiamus Salvatoris, quam refert Matthæus: *Oportuit te committere pecuniam meam nummulariis, ut veniens ego, recepissem utique, quod meum est cum usura.* (q) Quò iustæ exprobrationis improprio illos perstringi subditorum Præsules, illos reprehendi ovium pastores docet Gregorius, qui adventum districti Iudicis præcurrentes, officium quidem Præconis suscipiunt, sed alimenta Ecclesiastica muti manducando consumunt: *Hæc namque debet Omnipotenti DEO omnis, qui præest populo, hoc qui multis,*

(p) 1. Cor. 12. v. 7.

(q) Matt. 25. v. 27. Prælatus qui subditos non docet verbò, talentum sibi commissum abscondit.

hoc qui paucioribus præest, ut sic debita ministeria à subditis exigat, quatenus subditis ipse etiam, quid semper admonitionis debeat, sollicitus attendat; (r) est quidem primum in (r) Lib. 22. Mor. 6. 16. vigili superiore officium, est omni conamine procurandum, ut vitæ viam subditis suis vivendo magis denuntiet, quam prædicando monstret; lucet quippe illustrius, refulget clariùs virtutum operatio in literato Præsule, quam sermo cultus & eloquens in docto prædicatore, expressius siquidem pastoribus quam prædicatoribus dicitur: *Mundamini, qui fertis vasa Domini*; (s) vasa dominica sunt subditorum animæ Superiorum manibus ad interna perfectæ Sanctitatis sacraria prudenter deportanda, quibus singulariter mundari præcipitur; mundus quippe in semetipso oportet ut sit bajulus, cui committitur ex officio vasa viventia, non tantum emundare, sed insuper in sinu conversationis suæ ad Templum Domini deportare. Est tamen apprimè compossibilis cum vitæ Sanctimonia divini sermonis excellentia, nec enim solos mores, sed etiam pastoris sibi ovis sequitur, quantumvis per exempla melius & fortius, quam per verba progrediatur: *Vox enim illa, Gregorio fidem dante, libentius auditorum cor penetrat, quam dicentis vita commendat*; nève vacuam magni Pontificis vocem suspiceris, adjungit illicò selectam sacri dictaminis rationem: *quia, quod loquendo præcipit, ostendendo adjuvat, ut fiat*; (t) Et nisi in uno Pastoris individuo exigeretur inseparabilis conjunctio, nisi sublimis vitæ Sanctitas unita prædicationis exercitio desideraretur, idem Propheta non præciperet: *Super montem excelsum, ascende tu qui Evangelizas Sion*; (u) evangelizantem ad ascendendum provocat, eminentem in prælationis solio ad evangelizandum citat; quasi ascensus prædicationem exigat, & prædicatione necessitate indivisibili prælationis ascensui se conjungat; ut qui in pastoralis specula exaltatus conspicitur, à subditis vitæ sermonem prædicans audiat, quos tantò facilius ad obediendum pertrahet, quantò sublimius per vitæ meritum clamans de solio dignitatis docet.

(s) Isa. 52. v. 11. Vasa Domini sunt anime subditorum à Prælatis portanda manu.

(t) Epist. 24.

(u) Isa. 40. v. 9. Superior est suggestus excelsæ dignitatis suæ, Evangelizare debet subditis suis.

*Pralatus
ut satis-
faciat mu-
neri suo
prædicare
debet ver-
bò, sed ma-
gis exem-
plò.*

*(x) Jerem.
23. v. 30.*

Et forsan ideò animarum Præsules mutis syderibus comparantur, quæ licèt illustri claritate fulgeant, perenni tamen silentiò conticescunt, ut sciant se magis ad exercenda mutæ Sanctitatis opera, quàm ad sermocinandum obligatos; plùs decet Superiorem opere, quàm verbò prædicare; qui enim facienda prædicat, nec priùs prædicanda facit, quod suum non est sibi appropriat, ad procedendum illuc provocat, quò ille gressum dirigere detrectat. Hæc est sat lugubris offensi numinis querimonia ore prophetico pronunciata: *Ecce ego, ad Prophetas, ait Dominus, qui furantur verba mea unusquisque à proximo suo; (x) & quamvis litera illorum sugillare videatur socordiam, aut negligentem arrogantiam, qui quidquid dicunt ex aliorum quaternis surripiunt, nescientes proferre sermonem exhortationis nisi labore alienò confectum, quem quidem ore propriò enunciant, sed aliorum studiò concinnant; est tamen commemoratæ periodi profunda moralitas, quam suo more subtiliter moralis Papa dilucidat, & designat: Verba furantur, qui bonum quod docendo prædicant, operando non sequuntur: quia veluti clam de alieno tollunt, quod datò propriò laboris pretiò suum nequaquam faciunt.* Errat Antistes, qui suam sibi sufficere ratus scientiam lucere aliis flagitat, nisi etiam in semetipso ardere sibi & subditis concupiscat: mundi est sapientia, proindè in DEI oculis stultitia, quæ solo doctrinæ constans lumine, virtutum destituitur fulgore; obscura nimium est scientiarum excellentia, quæ morum destituta est candore: indoctus eruditorum Præses despicitur à doctis, & sola virtus est, quam virtuosì respiciunt, ut imitentur: suo errori adulatur, qui indiscreto vacans silentio, solâ vult Sanctimoniâ subjectos gubernare; ad excelsum præfecturæ apicem quisquis evehi sustinet, toto conamine ad speculam anhelat, ubi & videatur scientiarum radiis circumdatus, & videat oculatâ Sanctorum providentiâ illustratus; ut pastor lupinis rictibus expositum gregem custodiat, non unus sufficit oculus, nec una tantum facies, tot depredantium oculos, tot vultus hostium, quot adversariorum insidias evitabit.

Si genuinam idæam, Superioris imaginem delineare lubet, illud Ezechielis prototypon objiciatur oculis, ille Sanctorum animalium quaternio respiciatur, de quorum quolibet asseritur: *Quatuor facies uni, & quatuor penna uni; (y) in quo quaternione, Commentatore Gregorio, perfectorum omnium numerus exprimitur, quia, quotquot in gremio Matris Ecclesiæ perfecti sunt, perfectionis suæ celsitudinem ex quatuor Evangelistarum sacro volumine discendam & docendam acceperunt.* Considerat pennatum hunc unius faciei quaternionem Galfridus cum Antonio Patavino, eumque in Prælatorum quolibet reperiendum adstruit, si genuinum Evangelicæ perfectionis Præsulem intuentium subditorum oculis se repræsentare velit. Invictam magnanimi Leonis fortitudinem exhibeat nescius relaxari animum ab observantiæ regularis integritate; æmuletur indefessam laboriosì bovis perseverantiam in commissorum gubernio: compassivam hominis effundat animam in desolatorum solatium, in sublevandam indigentium calamitatem: extendat denique alas aquilæ, ut sustollente Sanctorum affectuum ministerio, elevante evolantium desideriorum adminiculo, ad solum solius Solis Justitiæ solium evehatur; Hæc quatuor clarissimi Antistitis præconia, dicamne, an debita suæ Præposituræ munia, Senensis Seraphin Bernardinus eleganter compendiat, subtiliter abbreviata versat, dum cuivis Adæ filio communicat, quod solis præ cæteris Superioribus appropriandum esse, communi omnium calculo comprobatur: *Quatuor hominem perfectum efficiunt, scilicet fortitudo tolerationis in Leone, labor exercitationis in vitulo, mansuetudo compassionis in homine, Sanctitudo meditationis in aquila.* Est non dissimilis aliorum Commentatorum elucidatio, & forsan infulato Præsuli eò accommodatior, quò indispensabilius necessaria videtur: in custodiendo grege suo perspicacissimi Leonis vigilantiam, in compatiendo prævaricanti subdito mugientem separandi bovis angustiam, in consulendo exhortabundi hominis solertiam, in elevanda perfectionis suæ altitudine altivolam pennatis affectibus

*(y) Ezech.
1. v. 6.*

*Superior
debet ha-
bere qua-
tuor ani-
malium
Sancto-
rum fa-
cies.*

*Quadri-
partita sit
virtus in
Prælato.*

bus Aquilam æmuletur : addam & aliam amantis Aquilæ laudabilem præcellentiam, ut suæ conformiter sollicitudini suorum subditorum corda cum mentibus ad montes æternos eleuet, ad inflammantes divini Solis radios exponat. Adjungitur illicò peculiare Sanctis his animalibus elogium : *Ibant, & revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis* : quod illustratione celerrima nubes dilacerat : morari nescia solliciti Superioris velocitas, in coruscatione clarissimæ lucis designatur ; egrediatur fulgor ejus, ut obscuras nubes illustret, ut vitiosos mores reformet ; vadat, vel volet potius, zeloso paterni affectûs incessu, ut dissolutas occurrentium mentes componat, & ad ineundam mandatorum viam lumen aspergat : Sapientiâ clarus splendorem virtutum claritate dispergat ; Scientiâ splendens fulgorem lingua prædicante diffundat ; affulgeat cum fulgentibus justis, ut justos per superadditum justitiæ lumen abundantius illustret, & injustos ad egrediendum è regione tenebrarum compellat : sit fulgur coruscans innocentiam vitæ, sit irradians lumen splendore doctrinæ ; Illa, ut amplius intuentium aspectibus proffit, luminosa voluptate aspicientem delectet : ista, ut promoveat subditorum profectum, doctissimis disciplinis coruscat ; sit familiare adagium infulato capiti consonum, nulli magis, quàm Prælato favendum, quàm Superiori aptandum : *Fulgebunt justis, & tanquam scintille in arundinetis discurrent* ; (2) Si sphæram lucentium justorum examines, num in cœlesti Solyma, num forsan in militante viatorum Ecclesia ? resolvit ambigentibus dubium Carenfis Hugo : *In præfenti vita & doctrina vivendo & docendo* ; ut innocentis vitæ vivum exemplar alliciat viventes, & radiosus affulgentis doctrinæ splendor videntes instruat ad addiscendum. Beati Præfules præfulgentes, & instar Sanctorum animalium discurrentes, ut circumvallatum succendant arundinetum, per quod pravorum confœderata iniquitas felici exurenda flammicidio præfiguratur. Si originarium plantatæ arundinis seminarium investigas ? & prodit, & crescit in luto ; sic pariter in lutosus vanitatum quis-

Pars IV.

quiliis, & oritur, & moritur iniquitas perfidorum ; computrescunt enim velut jumenta in stercore suo ; ad quemlibet afflantis venti furorem cedere, vel prorsus succumbere arundinis est : sic peccatrices animæ, debiles Babylonis filia, ventosa vanitate plenæ, ad tempus credunt, sed in tempore tentationis recedunt, sufferre impotentes assultum adversitatis : turgēt ac tumet arundo, sed fertili vacua fructu, sonorum edit stridorem ; sic non minori probro evacuantur regularum transgressores, sacrorum cænobiorum profanatores regularis observantiæ : evacuantur inæstimabili divinæ gratiæ beneficio, quorum inanitatem in operando, quorum sterilitatem deploraturus lachrymantibus inspexit oculis luctifonus Jeremias : *Aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihili* ; (a) utpotè bonis operibus destituta, virtutum meritis privata, vanitatum spinis circumvallata, & vitiorum tribulis repleta.

Infelix arundinetum ! infamis hujusmodi arundinum uterus ignivomis imbris incinerandus ! Inestimabiles scintillæ convolate ! involate ! æstuate ! inflamate ! festinate ! devastate arundineti hujus infructuosam congeriem, malam in conjurantibus subditis confœderationem ! Hoc quippè fulgentium, hoc illustrantium Antistitum, hoc illuminatorum Præfulum est officium, est artificium cum circumvagante scintilla arundinetum incendere, incendiando totum arundineti plantarium circumcurrere ; sic vestri muneris est, increpando vitiorum crimina, extirpando vitiorum semina, profligando tenebrarum consortia à fine ad finem celeriter discurrere, malevolos comprimere, ut desinant, caliginosos illuminare, ut videant, cæcutientes illustrare, ut discernant ; quid est scintilla discurrente subtilius ? quid circumvolante levius ? quid succendente tenerius ? quid æstimatione humana vilius ? Si primam illius scruteris originem, solemnis rogo est ; si, quid efficiat, discutias, ingentes accendit machinas, illi conformiter magni Syracidis apophtegmati : *à scintilla una augetur ignis* ;

(b) Haud impari eventu illustres sanctorum Prælatorum animæ subtiles sunt in mysteriorum nostræ fidei agnitione,

(a) Jerem.
4. v. 23.

(b) Eccles.
11. v. 34.
Unica

(2) Sap. 3.
v. 7.
Mundus
est arun-
dinetum
quod debet
à Justis
velut scin-
tillis ac-
cendi &
consumi.

*scintilla
ab igne di-
vino ac-
censa exu-
rit inte-
gras regio-
nes pecca-
torum.*

(c) 1. Cor.
4. v. 13.

(d) Luc.
12. v. 49.

(e) Lib. 7.
in Luc.

tione, leves ad instar nubis fulgidæ, super quam ascendere consuevit Altissimus, finè bonorum temporalium cupidine, finè pravaricationum pondere, finè debitorum onere, finè gravitudine peccatorum. Quod si infatuatum delirantis mundi scruteris suffragium, imò si proprium explores suarum mentium iudicium, nil ipsis est indignius, ut æstimetur, nil ipsis est miserabilius, ut cogitetur. Consule Doctorem Gentium, & respondebit tibi: *Tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus omnium peripsema usque adhuc;* (c) si natalitiam lustres originem, si primam discutias scaturiginem, ab illo derivantur, de quo incarnata Veritas attestatur: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur?* (d) non ut inaniter consumatur, non ut infructuosè exuratur; quid volo, nisi *accensionem ejus?* legit Arabs. Est ignis ille rutilans & coruscus, fulgidus & illustrans, fertilis & fecundus, lucidus & scintillans: *qui aurea dominica domus vasa meliorat, fanum verò consumit, & stipulam,* (e) subjungit Commentator Ambrosius.

Hoc Evangelicum Divini Oris est præceptum, hoc increati Verbi est oraculum, quò Apostolica posteritas à Luce mundi ad prælucendum sedentibus in tenebris extimulatur; quò Prælatorum singuli ad assumendum arma lucis excitantur, ut circumeuntem belluam, quærentem quem devoret, Leonem, ignis ardore terreant, æstu sancti amoris eliminent, & profligent: perniciosissimus siquidem hostis securius affilit, audacius invadit, si irruit repentinus; vel enim inscios à resistendo deterret, aut incautos ad fugam feralem compellit; hinc suorum invigilans saluti, continuas pastoribus injunxit vigilias providus Princeps Pastorum, nève insidietur dormire nescius exterminator Angelus, aut fraudulentæ illius malitiæ pateat aditus ad ovile ovium, hoc salutari monito ad invigilandum commonuit excelsos speculatores: *Sint lumbi vestri præcincti & lucerna ardentes in manibus vestris;* (f) succinguntur lumbi ad expeditius operandum, ad accuratiùs ministrandum; nec pigeat vel pudeat peregrini incessus disparitas, quando nec piget Regem Glo-

riæ, nec pudet Dominum Majestatis discumbentibus servis suis præcinctum ministrare: quam admirabilem Sanctissimi Redemptoris submissionem considerans Chrysologus, prodigiosa servitutis elucubrat meritum, declarat rationem, *quia parumper servus adstitit in Domini sui expectatione succinctus.* Sed nunquid tantundem distat servus istius Domini, ab isto servi istius Domino, quantum inanis creatura à suo differt Creatore? plus longè, quàm limus differat à figulo, & artefactum ab artifice elongatur: non mirare! ut rationem redderet, *diffimulat se, in ipsa Divinitate Divinitas,* concludit insulatus Ravennas. (g) Sed nunquid fidelis ille servus magis necesse habuit, de vestium qualitate admoneri, de calceamentorum indigentia informari? an non consultius Divini Præceptoris consilium exstitisset, si occurrendi modum, si exeundi horam, si ad eundi terminum præfixisset? an fortè, quia cingulum est proprium mancipatæ servitutis indicium, hoc voluit fidelem servum præcingi & accingi? Sed isti beati servi nuncupantur, quibus, ut genuinis discipulorum posthumis, ut veris Apostolorum pedissequis, dictum arbitror: *Fam non dicam vos servos;* (h) nec enim servorum est mensæ Domini, ut commensalem assidere, sed velut bajulum, velut Ministrum inservire: sed, si accinctus servo servit Dominus, si discumbenti homini ministrat DEUS, quid mirum si tam naturâ, quàm sua conditione servulus succingatur in dominantium Domini obsequium, ostensurus agilitatem & promptitudinem ad sustinenda mala intuitu divini Amoris, ut scribit Clemens ab Alexandria: *Docuisse tamen Magistrum Veritatis lumbos præcingere, propter continentiam ab amore secularium:* (i) existimat Augustinus. Verumtamen illud elucidandum clariùs, illud expressius discutiendum, cur incarnata Patris Sapientia, non solas solum lucernas assignare voluerit, sed modum insuper adjecerit easdem adaptandi? cur manibus portare præcipit lucernas, qui nuper sapientum Virginum chorum ab oleo & opera commendans easdem cum lampadibus Sponso obviam festinasse recensabat?

*guntur,
ideò in Pa-
tria illis,
DEUS ac-
cinctus
ministrat.*

(g) Serm.
24.

(h) Joan.
15. v. 15.

*Servi DEI
accingun-
tur ut se
liberent
ab amore
seculi.
(i) Lib. 2.
Quæst.
Evang. q.
25.*

bat? laudandum opinatur exitum Doctor mellifluus, hac ratione meriti singularis, quia de substantia & sæculari conversatione exierunt. Sed cur fideli servo ad præluendum ab increata Sapientia lucernæ usus præscribitur? cur virginali quinario à Sponso Virginum lux lampadum assignatur? dat peregrinam posterioris periodi rationem Clemens ab Alexandria: *Hac ratione sunt etiam prudentium Virginum lampades, quæ nocte sunt accense in densis tenebris castitatis*: (l) paradoxum dixeris, accensæ lampadi profundiores tenebras uniri, illustrem purissimæ castimoniam candorem tenebroso velamine operiri; an fortè periculosa castitas timet in luce meridiana detegi, optat nocturna caligine velari? idcirco abnuat obviæ spectatorum libidini pudicam faciem denudari, sed mavult soli & uni Sponso suo victuro in tenebris sepeliri. Quo non obstante gestat accensam lampadem, ut castæ generationis pulchritudinem cum claritate beatis mentibus spectandam exhibeat, & radios stellatæ domûs oculis revellet intuendam, illi sapientis conformiter præconio, plaudentis & exclamantis: *O quam pulchra est casta generatio cum claritate!* (m)

(l) Lib. 3. Strom. Sancto- rum casti- tas est in tenebris ascondita, ut soli Christo pateat.

(m) Sap. 4. v. 1.

Dimembrat singula deprædicantis membra illustris Maurus Archi-Præful Moguntinus: *Pulchra, quantum ad opera, casta, quantum ad innocentiam mentis, clara, quantum ad virtutum nitorem.* Hoc tamen, insigni licet elogio, nondum resolvitur subtilitas quæstionis; curnam fideli servo lucerna ardens in manibus injungitur, cur lampas prudentis Virginis ad obviandum Sponso ornata, tantis laudibus approbatur? Imago lucis depingitur, quæ tamen in virgine, lampadis crystallô clauditur, lampadi comparatur; quemadmodum namque lampas Altari apponitur, in Templo reclusa asservatur, sic virginali pudicitie disconvenit vias & semitas percurrere, ac per plateas curitare: viris econtrâ ubique præluere congruit, omnes illuminare expedit; investigare cæcutientes animas, errantes deducere, aversos à vitæ semitis ad mandatorum viam deducere, semper est gloriosum: *lucerna accensio,* inquit Clemens ab Alexandria, signi-

Pars IV.

ficat, ut non patiamur aliquem in tenebris ignorantia vivere: (n) quod, si cuilibet virorum prævii prærogativa luminis recommendatur, magis profectò decet Antistitem coruscare, ut, qui sequuntur, videant, quo in periculoso mortalis vitæ bivio pedem suæ affectionis ponant; novi quidem ipsa justorum opera, ipsa Sanctorum merita, lucernas esse, quæ suapte natura sunt fulgida, nolint seu velint, semper prælucent tamen ut lucernæ; dum enim prodigò miserationis clementiæ fomentò replent, dum arduò assidui laboris studiò inflammant, dum fulgentibus Sapientiæ splendoribus irradiant lucernam suam, spectatur fulgor etiam à remotioribus terræ finibus, & splendor latere nescius evulgatur. Hoc tamen subditorum Præpositis minùs videtur sufficere, quorum lucerna non tantum in se arde- re, non solum domesticas inter latebras fulgere jubetur, sed præfulgere aliis, splendore subditis commendatur: *Sic luceat lux vestra coram hominibus*: (o) lateant inter opacas con-

(n) InCar. D. Thom. Justorum lucerna accensa sunt, ut aliis præluceant.

(o) Matt. 5. v. 15.

Dua lucerna in Prælati exiguntur, nec sufficit una.

ticescentis silentii umbras sacra subditorum opera; recondantur, nè videantur heroica, omnigenarum virtutum exempla; Vestra lux luceat, non lateat, ut palam videatur, non ut clam abscondatur, imò, ut deducantur alii in viam pacis lucerna sufficit, ad cuius fulgorem sua lustrent vestigia, sua disponant itinera illuminati viatores: ut autem deducant Prælati subditos, ut caligantes illuminent, ut cæcutientium gressus dirigant, lucernas ardentes habeant, armentur pluribus, una non sufficit ad regendum, una hoc ipso deficit ad illustrandum: *Duas habentes lucernas,* inquit Theophylactus, & sermonem internum in affectibus, & quem pronunciamus: finè primo secundus vanam evanescit in auram, & finè secundo primus sub radio inutiliter absconditur, nè quibus ardet possit lucere; alterutrum finè altero, aut obest fermocinanti, aut non prodest auscultanti.

B b 2

stitutæ

stitutz deficient in via: malè miles sub strictas severi rigoris regulas redigitur, si ei nec victus, nec undè nutrire corpus valeat, suppeditatur; sed longè pejus ad observantiam regularis cœtus plagis & pœnis compellitur, si nulla blandientis & nutrientis Prælati cohortatione refocilletur; quod, si communi judicum juriùmque calculò non pascere cum debeas, sit occidere, certè incurius superior toties cibum esurientibus subditis nequiter subtrahit, & subtrahendo animas perimit, quoties in commoditatem suam sibi subtrahit, spirituali edulio anhelas subjectorum animas privat, privatis vitam Spiritûs eripit, dum verbum exhortationis, aut suppressit, aut parcè nimium expendit. Accede, quisquis nimiam defectuosi sermonis exaggerationem suspicaris, sistere propius ad thalamum, vel verius ad tumultum puellæ dormientis; non enim puella DEO mortua fuerat, sed quasi dormiens mox excitanda quiescebat; approximans Redemptor, apprehendit manum exanimati cadaveris voto supplicabundi Patris satisfactorius, qui utpotè Archi-Synagogus deprecabatur: *Impone manum tuam super eam*: noverat optimè Proto-Parentem hominum, cum cætera solò crearentur verbò, divinâ proprii Creatoris dexterâ fuisse efformatum; qui ergò posuit super primum hominem manum suam, dum formâset eum ex nihilo, apprehendit manum filiæ, ut eam denuò reformaret: & verè Dexterâ Domini fecit virtutem; dum enim apprehendit puellæ manum, corpus suum esse vivificum ostendit, quod solo contactu mortem fugare, & fugientem vitam valuit revocare: Illud occurrit admirabile discussione maturiori investigandum, cur suscitatz, cur assurgenti, cur deambulanti præscribitur à cœlesti Archiatro: *Dari illi manducare?* (p) assignat solidam præscripti medicaminis rationem Seraphicus Bonaventura: *Fussit dari manducare, ut non phantastica, sed vera suscitatio probaretur*: (q) hinc quoque post gloriosam anastasin suam, non solum tangi à Discipulis, sed etiam cum illis vesci dignatur, nè suspicarentur imaginariam visionem, dum veram intuentur apparitionem: sic pariter re-

furgens à mortuis afflicti parentis filius dari lia, manducare jubetur ex ordinantis Providentiæ autoritate, non ex mortali necessitate: aliter quippè absorbet aquam tellus exæstuans ut irrigetur, aliter Sol ardens, ut oblectetur; illa, ut suam satiet indigentiam, iste ut suam exerceat potestatem.

Insinuat aliam injunctæ comestionis allegoriam Chrysostomus: *Puellam cum à morte excitâset, per cibum quem ei afferri jussit, à quo esset excitata, instruxit*; (r) Subtilem Oris aurei perpende elucidationem, tangit

resuscitatura Omnipotentis Dexterâ tumultandæ filiæ mortuum corpus, perennem recepti favoris suscitare pariter voluit recognitionem; jubet proindè cibum porrigi redanimatz ad vitam, ut illò, quod porrigebatur edulio illustraretur copiosius, perspicaciorque evaderet vis intellectiva, recogitarèque sagax adolescentula, cuinam obligata sit, cuinam suam adscribere deberet vitam tam inditam, quam redditam, nimirum soli undique Omnipotentis Dexteræ, quæ sicut exanimi corporis massæ animam infudit, ut incipiat vitam, sic exanimato cadaveri denuò revocatum reddidit spiritum, ut denuò vitâ functum cadaver perditam revocaret ad vitam. Illuminat cibus, dum jubet resurgere DEUS, Venerabilis Beda: *Anima à peccatis resuscitata, non solum à sordibus scelerum resurgere, sed & in bonis proficere debet operibus, & mox necesse est, ut cœlesti pane satietur*: (s) cuinam incumbit amplius

commissas sibi animas, si jacent, jacentes erigere, si lethifero casu exanimentur vitâ gratiæ ad spiritualem anastasin resuscitare, quàm populorum Præsulibus, quàm ovium pastoribus, quàm canobiorum custodibus, quàm collegiorum Rectoribus, quàm gubernatoribus animarum? nè resuscitatus relabatur filius, nè inventus denuò perdatur subditus, cœlestis doctrinæ pabulò reficiatur, pane, quem fortis mulier, quem mater Sapientia suis apponat parvulis, illuminetur intellectus, affectus inflammetur, erudiatur ad reformandam informis vitæ rationem, juvetur consiliis, erigatur Sacris Patrum adagiis, roboretur sanctissimis paginarum oraculis, nè pristina fragilitate debilis recidat, sed

(q) Marc.
5. v. 43.

(q) In Luc.
Filia Archi-Synagogi resuscitata jubet Chri-

ducare? (p) assignat solidam præscripti medicaminis rationem Seraphicus Bonaventura: *Fussit dari manducare, ut non phantastica, sed vera suscitatio probaretur*: (q) hinc quoque post

gloriosam anastasin suam, non solum tangi à Discipulis, sed etiam cum illis vesci dignatur, nè suspicarentur imaginariam visionem, dum veram intuentur apparitionem: sic pariter re-

stus dari
ad mandu-
candum,
nè videatur phan-
tasma.

(r) Hom.
32. in
Matth.

Datur re-
surgenti
cibus ut
illumine-
tur intel-
lectus.

(s) In Cat.
D. Thom.
Porrigan-
tur subdi-
tis panis
doctrina
cœlestis, ut
proficiant.

sed assurgat à pavimento, cui adhaeratur tanquam suæ quietis thalamò, sed vero suæ perditionis tumultò: obambulet cum immaculatis viatoribus in Lege Domini, nutriatur confortante alimonia, quâ dum esurientis intellectus pascitur, saginata & impinguata mens, adversus hostiles impetus animetur, contrà spirituales nequitias corroboretur.

Inter alia patientis Jobi elogia sacris inserta paginis, magnus inter orientales fuisse dicitur, ut opulentus opulentior exstitisse recenseatur; nisi cum moralizante Gregorio Sanctæ Matris Ecclesiæ filios tunc orientales fieri sentias, quandò supernis Spiritibus, qui Orienti ex alto indefinenter serviunt, pressâ carnalis fragilitatis nebulâ discretionis nostræ radiis in quantum possumus, sociamur: cujus viri multiplicatæ proles indigentia paternum cor nullatenus ad avaritiam restrinxerat, sed potius sollicitum ad probæ educationis curam exstimulabat: septem numerabantur filii & tres filiæ, quibus dividenda olim substantia quantumvis abundaverit, nulla tamen discordia unius alteriusve Spiritum inquietabat; fraterna inter singulos concordia distribuebat dies singulos convivii, qui cum transissent, providus genitor mittebat ocyus ad singulos, ut si fortassis expiandum aliquid à commensalibus intervenisset, aboleretur Sacrificiis, & violata Divini Legislatoris immunitas placationum hostiis expiaretur. Et quidnam aliud à prædicatoribus geritur, quid aliud à Senatorum Apostolico præstatum, quid præstant aliud sanctarum communitatum Præfides adhuc hodiè; quàm, quod virtutum epulas suis subministrare contentur subditis, quandò sacre doctrinæ convivium præsentant solemniter celebrandum? qui enim esurientem populum in deserto dimittere jejunum noluit, ille suis nonnihil negligentibus Discipulis celeriter injunxit:

*Fratres
Jobi amu-
lantur Su-
periores,
qui subdi-
tis doctri-
nam Chri-
sti prædi-
cant.*

*(t) Matth.
14. v. 16.*

Date illis vos manducare: (t) quasi innueret impendendum jejunis mentibus consolatorium exhortationis verbum, nè illò destituti, cogantur in arduis tentationum laboribus succumbere, vel saltè periculoso discrimini enerves obviare. Sunt ergò septem filii, est sanctificata Jobi hæreditas

genuinum illorum omnium Symbolum, qui obligatione vocationis suæ, vel ratione statûs concreditas sibi animas tenentur erudiendo regere, regendas erudire: quorum antesignanus, est utique frater primogenitus, est inter Doctores Præpositus, inter inferiores Superior, inter Magistros Præses, qui tres Sorores suas ad epulum advocant, quando infirmiores animas blandiendo suaviter attrahunt, ad domum suam persuadentes alliciunt, allectas suavissimis sermonibus reficiunt, sacrarum paginarum mysteriis velut convivias pascunt. Felix Sæculum, quò consimilia instruntur convivias, illis omnimodè contraria, in quibus tenebrarum filii, damnati Epulonis posteri quotidie expulantur splendide; ubi dum corpus inter copiosa ferculorum dissidia, inter opipara exundantium ciborum fastidia in delectationes dissolvitur, cor ad carnales delicias, aut affectandas abripitur, aut possidendas incitatur: dum vicissitudine contraria ad mensam Sapientiæ vescuntur parvuli sine dissolutionis discrimine, sine periculo corruptionis: quàm innocens sit Epulum, quàm salutiferum comedentibus & bibentibus sit hoc convivium, ipsa individuati temporis insinuat circumstantia, dum in historia enarratur, unumquemque tractasse in die suo, non diem vertendo in noctem, & hanc in illam convertendo; quæ namque profundior ab hesperugine, quænam obscurior à caligine, quæ tenebrosior, periculosior, execrabilior, quàm obscuritas, inanitas, stupiditas intellectus? hæc tenebrosa mentis nox exterminatori Angelo favet ad innocentia exitium, ad Sanctimoniam opprobrium, ad hominis interitum, ad tenebrarum regis incrementum, ita, ut nisi abbreviarentur noctes istæ, periclitarentur vix non astra matutina: sed radiosa dies, illuminati scilicet Sanctorum intellectus, dum & futura forti sagacitate prævident, dum & præterita ad meliorem normam redigunt, dumque præsentia ad legis amussim dirigunt, omne tempus iniquitatis destruunt, & fortunata reciprocatione noctem ipsam, calamitatis uterum in lucidissimum veritatis diem fortunatissime convertunt. Tunc ergò unusquisque

*Convivia
mentis
contraria
sunt con-
vivio car-
nis.*

que magni Parentis filius pro die suo præparat convivium, in die suo celebrat epulum, quando Prælatus subditos luce instruentis doctrinæ illuminat, ignaras rudium Discipulorum mentes deliciosa cohortatione clarificat, tepidiores animas splendidis affectuosorum dogmatum ardoribus succendit: hoc destitutam epulo, hac mensa lucis privatam olim Judæam conquerebatur Altissimus ore prophætico: *Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame*; (u) heu! quot virulenta pululant calamitatum germina è scaturigine feralis ignorantia, quæ Legis excludit notitiam, Sanctorum contemnit Scientiam, Justorum Sapientiam despicit, ac deperdit? quid mirum, quod libertas Filiorum DEI ergastulo injicitur, vitiorum nexibus constringitur, flagitiorum omnium compedibus coarctetur, si ignorantia est vanitatis puerpera, mater inanitatis? *Vani sunt omnes homines*, scribit Sapiens, *in quibus non subest Scientia DEI*; (x) Subesse memorat, quam tamen præesse Regnis & Sedibus alibi adstruebat: Subest omnino, non per modum pavimenti, quod conculcatur pedibus, sed velut fundamentum totius fabricæ, totius veræ sublimitatis; quid mirabilius, quam quod non firmatur hoc angulari lapide? & quia mutabilitas est vanitatis partus, vanos appellat illos ex Adæ filiis, quos DEI Scientia non facit stabiles; Sunt enim voluptatis æmuli, sunt curiositatis genii, sunt infidelitatis neophyti, miseriarum fasciculi, inutiles sarcinæ vanitatum.

Sed, si divina, sinè Scientia, est vana omnis notitia, quo in suggestu collocabuntur tot coruscantia Scientiarum lumina, tot famosissima Philosophorum luminaria? ubinam docebit Aristoteles, aut Plato residebit? quonam abjicientur subtilia tot argumentantium ingeniorum axiomata, tot irresolubilia profundi Magisterii argumenta? verum, quid prodest homini Scientia, quæ DEUM nescit, quid proficit terrestris Sapientia, quæ dum sacras ignorat paginas, quæ quia Scripturarum non didicit apophtegmata, sectatur vanitatem, & execratur veritatem? gloriatur in jurgiis,

versatur in dissidiis, quod sibi displicet, non approbat, quidquid suis disteriis officit, ut fictile censurat. Quid profunt antiquissima prædecessorum eloquia? nec pellunt ægritudinem, nec fovant sanitatem. At sacra Sanctorum volumina, quot paginarum continent lineas, tot præbent medicinas; quot verba, tot malagmata, sanandis mentibus proficua, & conservando Spiritui opportuna. Denique, *hæc est vita æterna, ut cognoscant te*; (y) alloquitur Patrem Filium, ingenitum Genitorem Unigenitum; non sola speculatione, quæ videt oculus, sed practica agnitione, quæ amat animus; nam qui se dicit nôsse DEUM, & mandata ejus non custodit, Joanne fidem dante, mendax est: qui ambis vivere, coneris discere, ut scire valeas, & docere; vis vitam consequi, non quidem caducam corporis, sed æviternam mentis? cognosce Deitatem, & disce à Doctore Angelico beatitatem vitæ, si æterna est, non consistere in amore, sed in cognitione; qui apprehendit, intellectus est, quæ ad apprehendendum movet, voluntas est: Quod si causalem sensum judicas contineri, quatenus sacra Scientia ad cælum evehit, & jus beatitudinis scienti tribuit, non adversabor experiienti; nec enim nobiliorem aliam vivæ beatitudinis radicem, non aliam viciniorem fructui huic vitali & suavissimo reperies, quam practicam cognitionem Scripturarum: enimverò, cum origo & quasi pronuba dictorum bonorum cognitio DEI Veri esse invenitur, scribit Cyrillus noster: *Rectè vita æterna est appellata, quasi mater & radix sua virtute, natureque vitam æternam pariens*; (z) suam adjungat opinionem clarissimus inter insulatos Præsules Cyprianus: *Verè vita æterna est DEI cognitio, fide ac operibus conjunctis*. (a)

Vis nôsse, quàm sit practica, Doctorem Gentium consule, & audies: *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta*; quo edocente, quo persuadente, quo convincente, quo inducente? annè Gamalielis autoritate, an Synagogâ instruyente? nec ille sufficit, nec ista proficit: est unica sed solidissima hujus affectus causa: *Propter*

(u) Isa. 5.
v. 13.
Anima si-
nè scientia
facile ca-
ptivatur.

(x) Sap.
13. v. 1.

(y) Joan.
17. v. 3.
Cognitio
DEI est
vita bea-
torum in
patria, &
vita via-
torum in
via.

(z) Lib.
11. in
Joan. 6.
16.

(a) Epist.
73.

(b) Ad
Philipp. 3.
v. 7.

pter eminentem Scientiam JESU Christi; (b) mira suis in aphorismis ad sanandum, stupenda in suis axiomatibus ad demonstrandum, succincta in suis apophtegmatibus ad quietandum, recta in suis legibus ad confutandum. Duobus compendiat foliis ingentia hujus scientiæ volumina Doctor mellifluus, quorum primum est, temporaliter pro DEO cruciari, secundum, æternaliter cum DEO gloriari. Illud sinè labore non addiscitur, sed istud summa cum delectatione scitur: primum est Prolegomenon secundi: si illud addidicisti, jam istud comprehendisti, si tamen in lectione illa fideliter usque ad vitæ terminum permansisti. Profitebatur Paulus se perennem primæ illius paginæ discipulum, dum confiteri palam non verecundabatur, suis notificans Corinthiis: *Nihil judicavi me scire inter vos nisi Jesum Christum, & hunc*

(c) 1. Cor.
2. v. 2.
Paulo
extra scientiam
Christi
crucifixi
alia non
sapit.

Crucifixum; (c) propter quem amandum & imitandum, propter quem sciendum & docendum, omnia detrimentum fecit, & arbitrabatur ut stercora; dignus est Apostolicò Magisteriò hic peregrinus mundo terminus, non nihil rudis in aulis principum, non nihil tetricus in scholis juvenum, non nihil inusitatus in curialibus, sed antiquissimus, licet non adeò expressus in vaticinantis Habacuc volumine, ubi deplorans universum perversi Israël ordinem, sic gemebundus singultuat, sic anxius suspirat, *væ ei, qui multiplicat non sua*: commune ignorantis mundi documentum, quotidianum mundanæ Sapientiæ experimentum, aliena rapere, si possis, vel saltè concupiscere, si non possis; sed *væ usque quò! & aggravat contra se densum*

(d) Habacuc
2. v. 6.

lutum; (d) quod illuminatus Prophetà luto æquiparat condensato, hoc magnus Doctor Gentium sinceritate Apostolica stercus vocat: *Quia quæ retrò lucra dixerat, hæc acsi essent stercora existimat præ comparatione cognitionis Christi*; expendit Carthaginensis Presbyter Tertullianus: (e) Expende pretium, quo cum appendit in statera universam bonorum sæcularium congeriem præclarus arbiter, & plange miserabilem illorum conditionem, desle sortem illius vani negotiatoris, qui de stercorebus

(e) Lib. 5.
Cont.
Marci.

boum elegit lapidari, quando de Sæculi deliciis, de mundi hujus divitiis ambivit coronari.

Appendit commemoratum suffragantis Pauli arbitrium in statera Doctor Angelicus, & quàm condignò Apostolicæ mentis calculò præponat universis temporalium bonorum thesauris Scripturarum scientiam insigniter concludit: *Quia hæc superat omnes alias scientias; nihil enim melius potest sciri, quàm Verbum DEI, in quo sunt omnes thesauri Sapientiæ DEI absconditi*; Hos nisi thesauros habebat Antistes, his nisi abundet opibus superior, pauper est, sed paupertate noxia, non sancta egestate; quid enim est illò indigentius, qui nequit gregem pascere suæ commissum providentiæ, ut provideat extraditum suæ discretionis? Perit Pater cum sobole non innocenti discrimine, sed turpi nimium incuria, & voluntario furore: quid abundantiores promeretur lachrymas, quid compassivis est dignius suspiriis, quàm intueri nobiliores animas perire absque prælio, interire sinè adversario, famis crudelitate perimi, inediâ perire? lethifera esuries, quæ panem appetit, nec est qui porrigit appetenti! Scrutatur genuinam hujus calamitatis scaturiginem moralis Papa, cur opulenti nobiles fame deficiant, & qui nutrire alios debuerant intereant esurientes? An fortè ultrix nostrarum prævaricationum justitia communi plaga plebem voluit plectere, & nobilitati egestatem immittere, quâ coæquatus dives inopi, pari interitu perirent? Sed, quia plerumque velociter scribentis Scribæ calamus, nobilitatem cum divitiis non confundit, illam commendans sæpius, istam semper condemnans, audiamus Gregorium subtiliter, ut assolet, explanantem: *Idcirco Judææ nobiles non siti, sed fame interiisse asserit, quia hi, qui præesse videbantur, dum totos se exteriori intelligentiæ dederant, quod de intimis discutiendo manderent, non habebant*; (f) quod si nobiliores animæ defectu Magistrorum sustentari, ci-

Scientia
Verbi DEI
superat
omnem aliam.

(f) Lib. 1.
Mor. c. 7.

ritualis

ritualis profectum necessariam recognoscit; quandoque tamen panis integer frangitur, ut parvuli micis cadentibus de Mensa Domini reficiantur: quandoque à fratribus sorores ad epulum invitantur, ut lautius vescantur, quando providi Præsules infirmioribus subditis occultiora mysteriorum latibula revelare contendunt, quando valentiores sententias, vel literalis sensu exprimere, vel anagogiam mysticam adungere, vel moralitate congruè explanare non recusant. Est tamen, & forsàn sæpiùs, est culpa commensalium, defectus parvulorum, qui vel fragmenta colligere negligunt, vel altiora, quàm oportet, sapere prætendunt, non expendentes, quòd sit plerùmque periculosior ciborum superfluitas, quàm parcitas, quemadmodum magis officit corpori ciborum superabundans copia, quàm parcitas eorundem; undè, si nimis prodigè spiritualis scientiæ pabulum instruxerit improvidus Superior, ut indiscretus redarguetur, si tamen parvulus contritum panem fastidierit, si solidiores cibos avidiori impetu deglutire voluerit, si vulgari pane saturari neglexerit, sibi, non alteri, si pane pereat, imputet, & adscribat: *Si non fregerit Doctor negligentia arguitur*: scribit de panibus, Petrus Cellensis: *Parvulus, si neglexerit suscipere, fame periclitatur*; non illà quidem, quæ carnem macerat, & corpus enecat, sed alià, quæ Spiritum debilitat, & animam enervat.

Triplex panis à Superiore discernendus.

Enumerat subtiliter tres panum species Petrus Blessensis, ut sciat prudens superior discernere, quisnam eorum suis sit proponendus subditis, suis sit parvulis minuendus: sunt panes mundi ex oculorum concupiscentia, ex carnis pruriente lascivia, ex vitæ secularis superbia confecti; hos veluti lethiferos debent abigere, non tantum prohibere; sunt panes alii oblationis, sunt offerendæ supremo Numini subditorum orationes, quas suis illi manibus, ut Sacerdotes magni, & velut illustriores ministri altaris, si offerant, faciliùs & citiùs offensum Judicem placare, & gratiùs & plenius Altissimo placere consueverunt: sunt denique sacrati propositionum panes, quos alii appellant

Salutiferos, quibus pastores gregem pascere, Antistites sibi subjectos, sibi pascere subditos obligantur; suam concludit panegyrim, quâ hortabatur Synodum, religiosissimus Orator: *Ergo pascite pane angelicò in mensa Eucharistica latitante, pascite verbò, pascite exemplò, ut de pascuis sollicitudinis, trahat vos Dominus ad pascua satietatis*; (g) Sic frangat parvulo, non curiosè scindat, ut famelicus cum esurientibus discipulis, cognoscat DEI ministrum, JESU Vicarium ex fractione panis. Cognoverunt eum frangentem pro eorum illuminatione panem, quem in prolixo sexaginta stadiorum itinere cognoscere nequiverunt; an fortè, quia fractum panem porrigebat illis, ex porrigentis dextera, ex largo munere divinum Largitorem bonorum omnium, apud quem meliùs est dare, quàm accipere, cognoverunt? Vidit dilectus JESU Discipulus exulans in Pathmo nubem candidam: & *super nubem sedentem similem filio hominis*: Quid est faciliùs ad discernendum? quid clariùs ad dignoscendum? *habentem in capite suo coronam auream*; (h) quis non decerneret, quis tantum conjecturaret, victorem DEI Filium in hoc illustri schemate representari? Nec tamen ex corona dignitas regia Regis Gloriæ dignoscitur, nec immortalis Sæculorum Rex numero beatarum mentium pedissequio associatus enarratur; at ubi scintillant, & flagrant: *Oculi ejus sicut flamma ignis*: ubi rutilant & resplendent in capite ejus: *diademata multa*: congregantur pedissequorum agmina, exhibentur omnigenæ servitutis obsequia, statimque subditur ab oculato spectatore: & *exercitus, qui sunt in cælo sequebantur eum*: regali coronatus diademate, regali comitatu minimè cingitur, obsequiosò aulicorum ministeriò quodammodò destituitur, nulla satraparum legione circumvallatur; at ubi multiplici coronatorum varietate radiat, ubi plurium diadematum splendore rutilat, non sufficit cohors stipantium, non satis est caterva pedissequorum, integer aggregatur exercitus ad ministrandum, lustratur decertatura velut acies ad comitandum; coronæ unitas præpedivit servorum multitudinem,

(g) Serm. 44. in Synodo.

(h) Apoc. 14. v. 14. Filio DEI coronato non servitur, habens autem coronas multas in capite, numerosò sequentium ministeriò honoratur.

nem, sed earundem multiplicitas coadunavit ingentem copiam ministrorum; Hoc fecit largitas, hoc adumbrata liberalitas effecit. Dilucidat hanc nubem candidam, elucida- tens mysterium interlinealis Glossa, dum suam enarratæ diadematum multitudini subjungit elucubrationem; *Quibus ipse & sui coronantur*; Coronatus Rex Regum, adornatus diadema- te Dominus Dominantium, spem præbuit cælitibus, quod forent pari- ter post ardua mortalis vitæ certami- na coronandi; hinc tam benefico Principi viritim applauditur, & co- ronatur Regi turmatim inservitur; Hinc suos insignis Dux Cyprianus a- nimat subditos ad dimicandum, in- vitat ad fortiter decertandum, intui- tu præsentis & intuentis Domini ex- ercitus; *Qui non sic est, ut servos suos tantum spectet, sed & ipse lucta- tur in nobis, & ipse congregatur in certamine agonis nostri, & coronat* pariter, & coronatur; (i) hunc incre- pantem, hunc stultæ ruditatis accu- santem, hunc duriusculâ verborum severitate exprobrantem non agno- verunt caligantes, imò cæcutientes discipuli; at ubi fractum panem tra- dit esurientibus, infundit hunc por- rigendo lumen, exoculatos illumi- nat, & se non agnoscentibus revelat. Assignat aliud prodigiosæ fractionis mysterium Drogo Ostiensis, ab emi- nentissimo Cardinalitæ dignitatis mu- nere, quod meruit administrare, sub- tilis anagogiarum Commentator à sublimissimo allegoriarum Magistro & Professore; In pane Corpus Do- minicum veneratur, in fractione Cor- poris, DEUM absconditum contem- platur; sed patientem, sed sustinen- tem, sed redimentem; *Fregisti mani- bus tuis Corpus tuum, quod foris ap- parebat, & ostendisti medullam, quæ intus latebat; nisi enim patiaris, non agnosceris; ibi enim abscondita est for- titudo tua, quam in passione tua no- bis ostendisti*; (l) Hæc sunt clarissima patefactæ Divinitatis Symbola; nos accedamus propinquius literæ, non quæ occidit insequentem, sed quæ il- lustrat copiosius sapientem: in pane verba Verbi, sua velut in effigiata imagine, continentur; Huic innixus moralitati, refectos antè refectionem considerat discipulos; quod enim e-

Pars IV.

surienti corpori panis est, hoc men- tis illustratio largitur famedicæ ra- tioni; Caligabant, dum dubitabant de Resurrectionis gloria tristes disci- puli; egebant roborari, egebant re- focillari pane cœligeno, qui mandu- catur ad abundantiam in Regno DEI, sed prægustatur ad sufficientiam in valle lachrymarum; Vix panem il- lum porrigit & velum decidit, quò obscurati hætenus oculi DEUM in homine non videbant, Magistrum toties visum non agnoverunt; erat cor ardens in illis, dum loqueretur in via, sed verba Verbi, quæ perce- perunt, non esse Verba DEI credide- runt; tarda ad credendum corda in- flammabantur ab igne, qui frigesce- tes comitabatur, sed non illustraban- tur à luce, quæ nubibus associata cale- bat quidem ut arderent, sed non ir- radiabat, ut viderent; At ubi panis, doctrinæ pignus & indicium famen- tibus traditur, ubi parvulis integer panis frangitur, latens mysterium re- velatur; *Ecce habes escam*; exclamat Anastasius Synaita: *Habes etiam per escam visus recuperationes & DEI co- gnitionem, quam per escam ignorâ- runt Protoplasti*; (m) Sed tuâ repli- cem veniâ Pater piissime, pomum, non panis erat; futurum Angelorum convivium, iste, non illud præfigura- bat; & forsân ideò poma sinè labore germinant, illisque sinè speciali co- namine fruimur, sed in labore vultus nostri vescimur pane nostro; grande mysterium! ore materno de pomi li- gno fructum gustavimus vetitum de- liciosè, & nunc non pomis, sed pane vescimur laboriosè: sed abjice ver- borum corticem, ut videas medullam suavissimæ dulcedinis, quâ nutrix Sa- pientia suis jam tunc incepit frangere parvulis panem intellectus; non pa- nis iste, quò nostra pascuntur cor- pora, proponebatur manducandus; ad illum panem alluserat jam tunc nostræ saluti prospiciens Providen- tia, quem panem Angelorum man- ducat homo, ut fiat Angelus ex ho- mine, utque evadat Spiritus ex car- ne; felix nostræ mortalitatis pœna, laborioso conamine, si panem no- strum manducamus, sed ad immor- talem beatarum mentium gloriam fe- stinamus: *Neque enim nos frustra in primo peccato nostro panem accepimus*,

C c

(m) In
Exam.
Lib. 18.Panis Eu-
charisti-
cus debet
manduca-
ri in sudo-
re contri-
tionis, &
in labore
satisfac-
tionis.

ut

(i) Lib. 1.
Epist. 6.Panis fra-
ctus, est
Corpus
Christi
vulnera-
tum in
passione.(l) Serm.
1. de Pass.In pane
Doctrina
Christi ad-
umbratur.

ut in sudore vultus nostri panem manducemus, tantum, si panis est, attendite; panis autem est, si Christus est: Ego sum, inquit, panis vivus, qui de
 (n) *In Ps. Caelo descendi;* (n) Suda in contritione usque ad copiosum sudorem gemmantium pariter & gementium lachrymarum: labora in satisfactione, ut placeas, cui displicuisti, ut placeas, quem offendisti; ut enim consulit Eucherius: *Hunc panem cum maximo dolore & poenitentia satisfactione accipere debemus;* interea ad jungere non minus expedit panem parvulorum, qui est longè conducibilior, est in corroborando fortior, si manibus superiorum frangitur, si ab eorum lumine subditus illustratur; factus est illis duobus viatoribus panis Angelorum, ipse Magister Veritatis, ut asserit Hilarius: *Qui eos cibo charitatis, & lumine sua claritatis exsatiavit;* commentatur Pictaviensis Hilarius. (o)

(o) *Hom. 5. de Pasch.*

Ecce normam quam sequaris, vide regulam, quam complectaris, quisquis es, qui Præsulis munere investitus, Christi Vicarium proferis; ut sapias, æmulare Sapientiam, seu increatam in coelis, seu incarnatam in terris: Ista, nè debiles in fide discipuli succumbant, nè lucis filii defectu obumbrati luminis illò non nihil subtractò ulterioribus tenebris invol-

vantur, clarificat amborum oculos, dum panem frangit; illa non quidem immolata, sed postliminio immolanda, post immolatarum victimarum præludia miscuit vinum suum, antequàm Divinitati Humanitatem jungeret ad Sæculorum vespem: *Proponit mensam suam adversus tribulantes, adversum adversantes, id est, sacram Scripturam, in qua reficeremur, in hoc deserto præparavit;* subjungit purpuratus Hugo; utque invitarentur desiderati commensales, misit ancillas suas, ministros humiles in oculis suis, despectos & abjectos ab aspectibus mundi, ut vocarent ad arcem Solymæ, hoc declamato, hoc exorato diplomate: *Si quis est parvulus veniat ad me;* (p) non enim alius (p) *Prov. 9. v. 3.* admittitur à parvulo ad Scholam hanc, quàm quævis superbia proscribitur etiam minima excelsæ ambitionis umbra; adventantibus locuta est Præses & Præsul Sapientia per inspirationem intelligentiæ: *Comedite panem meum: incorporate vobis divina eloquia: continuat commentari moralis Hugo: quæ mentem reficiunt, & confirmant, sicut panis reficit corpus;* Sic advocantur ut pascantur, pascuntur ut illuminentur videntes & cognoscentes te Domine JESU in fractione panis.

HE.

VERSUS
V.

Qui vescebantur voluptuosè, interierunt in viis; qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.

SENSUS LITERÆ.

B Rutalis animus voluptuosi viatoris, dum nobilissima Spiritus deserit munia, vilissimus carnalium desideriorum evadit bajulus, infamis sensuum vernula, nec tam deformi contentus stigmate, quasi corpus foret organicum, suam à sensibus orditur felicitatem, suam in voluptate sensuum terminat beatitatem, qui tamen suâ clarus profapiâ in solo excelsæ mentis folio membris & sensibus debebat

præsidere; stolidus Israël Spiritum, *Populus Israël* qui carnem & ossa non habet, carnalibus illecebris saginabat! Spiritum, qui *monstrat se corporeum sine Spiritu.* nec organis distenditur, nec sensibus distrahitur, submersit in deliciis, sepelivit in illecebris, mentem in ventre tumultavit: & quamvis ista suapte naturâ solam affectet veritatem, mentita tamen sibi est iniquitas, & quasi anima posset reddi corporea, Spiritum ex malignitatis ingenio satagebant carneum efficere per sceleratam ingluviem

ingluviem, fortasse sequentium sæculorum hæretico ansam præbentes, fingenti, animam corpoream inter homines reperiri. Vix Ecclesiam Domini conquerebantur eductam in solitudinem, ubi nec malogranatorum suavitas odorem delectabat, nec favi dulcedo palatum mellificabat, nec vini robur languentes animos refocillabat, nec potus aquæ sitis ardorem exstinguebat, quando ad prostratorum fratrum, ad Moyſis & Aaronis singultuantes gemitus, præceperat Altissimus, rupescenti in petris lapidi, ut obediret parens imperio amborum: qua portentosa subjectione, confunderetur indurata Hebræorum perversitas, recusans illis obedire Principibus, quibus ad nutum obediebat lapis; percusso siquidem silice, præcipiti emanantium undarum profluvio largissimæ profluebant aquæ, ideò contradictionis nomine insignitæ, quia ibidem jurgati sunt Filii Israël contra Dominum. Ecquis non expectasset prodigiosam ab hoc convivio Hebræorum conversionem? Subsequebatur victoriosa Chananæorum clades, quem interfecerunt non tam sui valoris acinace, quam gladiò ulciscientis Justitiæ, quam validissimâ Domini Exercituum potestate. Vix castrametari cœperant ad mare rubrum circuituri terram Edom, quando fastidiens asperitatem itineris plebs perfida rebeli ausu Moyſen aggreditur, & contra Dominum vociferari inchoans, clamitabat: *Cur eduxisti nos de Ægypto? ut moreremur in solitudine!* (a) Vesana vanitas! mortem effœminatis mentibus objicit; si suum perire populum statuisset supremus vitæ ac mortis arbiter, Pharaonem cum universo Ægyptiorum exercitu, in mari nequaquam tumulasset; errabundo in solitudine columnam non accendisset: utque miraculosam ordinantis Providentiæ fugillet turpius beneficentiam, manna coeligenum, quò compendiabatur universa humanæ aviditatis superfluitas, abominabili fastidio repudiârunt: *Anima nostra jam nauscat super cibo illo levissimo.* Quousque dementaris vilissima creaturarum plebecula? illud, quò nulum pretiosius in orbe hætenus reperiebatur edulium, cœlò defluum, angelicis manibus confectum, nauscat

Pars IV.

non stomachus, sed anima? quid dictu temerarius, quid horribilius auditu? si est levissimus, quid animæ conducibilius, quæ horret corruptibili pondere aggravari? dic stolidæ cavillatrix, dic execranda colluvies, quid homini utilius, quid menti optabilius, quàm Angelorum epulis saturari? Non nauseas fœtentes ollas carniū, & pretiosas cibantis Omnipotentis delicias fastidis? Ægypti carnis vesci desideras, qui applaudente oculo vidisti nuper Ægyptios tui amore à submergentibus undis exstinctos? Carnes Ægypti exigis, qui gratulabundo intuitu spectasti Ægyptiorum corpora marinis piscibus, cœli volucribus, sylvarum belluis in escam deputata. Eductos se de servitute durissima, quam tot deshebant lachrymis, totque singultibus accusabant, se liberatos conqueruntur, ex captivitate atrocissima, quam continuatis deprecabantur gemitibus, ereptos se lamentantur ingrati Israëlitis; nec contentantur tempestuosi aëris intemperiem accusare, non sufficit eorum murmuri infœcunditatem fructuum abominari, de raritate imbrium lamentari, sed abjectâ tantorum beneficiorum multitudine, postpositâ prodigiorum memoriâ dolent divinæ se vocationi obtemperasse, & post innumeras Ægyptiacæ tyrannidis plagas, post intollerabiles ærumnas Ægyptum deseruisse. Displicet cibi levitas, quantumvis omnium saporum coagmentatam instillaverit suavitatem: dolent se cibo Spiritûs cibari, & crassiori escâ corporis non aggravari: stulta progenies! accusat ferculi unitatem, affectat pluralitatem: insanis Judæe! falleris aut mentiris, qui cæterarum escarum omnium continet saporem, hunc unum dicis; in quo æquivalenter universarum epularum epulæ concluduntur, qui multiplicibus saporibus conditur, unus vix dici potest; nam unitas simplicitatem sapit.

Disſimulaverat primam stupidæ gentis querimoniam ad supplicantis misericordiæ instantiam: sustinet & secundam; sed ortâ ex iteratis actibus quotidiani murmuris consuetudine, exsurrexit in iudicium ultrix justitia, intollerabilem rebellantium animorum ingratitude vindicatura: Improperabat indurata perversæ gentis concupiscentia

Aspirat ad Ægyptum ubi captivus gravissime torquebatur.

(a) Num. 21. v. 5. DEUM ausu temerario accusat, eò quòd liberatus sit ex Ægypto.

cupiscentia carnibus saginari, optabat iisdem infarciri, ut saturaretur; non abnuuit Omnipotens, sed annuit obgannienti: Clamabant illi voce flebili. Interrogabant tono lugubri: *Quis dabit nobis escam carniū?* quasi desperantes de Conditoris Omnipotentia, vel miserationis clementia diffidentes. Verum respondit Altissimus divinā voce tonans, promittit carnes cœlitus mittere, tam largiter, tam abundanter: *Donec exeat per nares vestras, & vertatur in nauseam;*

(b) Num.
11. v. 11.
*Iustus
vindex
carnalibus
immittit
carnes us-
que ad
nauseam
redundan-
tes.*

(b) quam nauseam expendens accuratius Carenſis Hugo describit eam esse vomitum ex fœtore sentinæ proveniente; indulget supremus Arbitrator Judæo flagitanti, quasi non plecteretur indulgendo, sed blandiretur superfluentem concedendo; mira abominabilis flagitii vindicta! qui manna ob levitatem fastidivit, nunc idem corruptam carniū indigestam putredinem nimis fœtentem vomit, ut qui voluptuosè vefcebatur, nec tamen contentabatur, ingratus conviva, vorando pereat, ipsā oppressus desideratarum carniū gravedine, quid nauseare sit, ab esuriente concupiscentia expertus recognoscat. Animales animæ non deliciabantur cibō, quem pluit munifica largitricis Providentiæ dextera, totūque, quod in illo dissipuit, dissipienti populo erat levitas; carnes namque mens jam subdita corpori esuriebat, gravantes, non elevantes, non sublimantes, sed deprimentes, Spiritum carnali affectione ad carnes inclinantem: egrediatur cum nausea ex naribus caro, post paululū Spiritus subsequetur: & qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora. O stupidos quinquiliarum epulones! illorum condigni commensales! qui apud Salomonem lætantur cum malè fecerint, exultantque in rebus pessimis, deflendis in voluptatibus gaudent, ad mensam convivantis Sapientiæ lugent, dum sedent, plorant in largitoris DEI beneficiis, tripudiant in miserrimis animæ ærumnis. Dicatur proprietate omnimodā de his ridentibus in periculis, plorantibus in asyis, quod olim Vir patiens turmæ insipientium appropriabat: *Esse sub sentibus delicias computabant;* (c) Attendebant ad ollas carniū, ad acervos cucumerum,

*Querunt
Judæi de-
licias ani-
mi inter
spinas
tempora-
lium vo-
luptatum.*

(c) Job.
30. v. 7.

quos exulantes receperunt; sed panem cœli candore nitidissimum, sapore suavissimum, conservare neglexerunt: quid spissius ollis, quæ carnibus refertæ, ventrem aggravant, mentem hebetant? quid insalubrius, quidve indigestibilius, quàm pepones qui sensum recreant, sed corpus alterant? quid cepis malè olentius, quæ appetitum alliciunt, sed lachrymas eliciunt; arrident sapore gustui, quem delectant, sed nocent oculis, quos obscurant.

Rides, ut delirantis Judæi amenitiam irrideas Christiane, qui tamen turpioribus flagitiorum oblectationibus pressus ex affectu mortalis vitæ præsentis, quæ sit asperitas, quàm pateris, non advertis; ad transitoria totō conversus animō, omni innixus studio anhelas ut obtineas, aspiras ut acquiras; caducas quæris delicias, ut oblecteris, non curas, si bonis permanentibus spolieris. Offeritur esurienti Spiritui manna dulcissimum, offertur esca gratiæ, quā Cœlum nescit, post Eucharisticum divinæ pietatis prodigium, aliud aut suavius aut pretiosius impertiri; sed stolidus Adæ filius voluntario neglectu deliciosum manna deferens, carnalis vitæ opera geminis complectitur brachiis, ut stringat fortius, nè excidat; ut coarctet tenacius, nè deserat completentem caduca vanitas, quæ nescit subsistere; mentis perversitas, quæ nequit non perire, desiderat satiari peponibus terrenarum dulcedinum, quæ ad momentum recreant, sed cruciant in æternum; cepas ambiunt, quibus, qui vefcitur plerumque stillante oculo lachrymatur; nec acquisitionis difficultatem respuunt, quæ tamen amaros toties singultus exprimunt, nec sinè laboriosis doloribus in manus requirentis cadunt, desideranter tamen appetunt, quæ inhianti desiderio delegunt, quantumvis sinè luctu obtineri non valeant, nec sinè lachrymis possideri; quàm delirantium vesaniā moralis Papa maturius dum considerat, pluribus lachrymis, quàm literis, statum hunc miserabilem deplorat: *Perverse mentes dulcia per gratiam quietis dona despiciunt, & pro carnalibus voluptatibus laboriosa hujus vitæ itinera etiam lachrymis plena concupiscunt;* (d) de quibus

(d) L. 20.
Mor. c. 16.
vir

vir patiens dolenter quidem conqueritur, sed unâ simul, quô appellandi sint vocabulô, subjungit: *Filii stultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes*; conjungit ignobilitati stultitiam, ut stultos dari nobiles recordemur; redarguit illos de stultitia mundus, quos cœlum beatos nuncupat, quia immaculatos in via, quia ambulantes in lege domini observat; contemnunt isti carnis prudentiam, despiciunt stultam amentis mundi sapientiam, appetunt inæstimabilem propter Christum stultitiam,

volentes stulti fieri, ut fiant sapientes; Sunt alii, sunt stulti, sed ignobiles, tum quia peccantes peccati servi sunt, tum quia sapientia mundi hujus stultitia apud DEUM est; Redarguuntur à superno Judice de stultitia, stulti stultorum filii, quia veram prudentiam non intelligunt, dum terrena sapiunt; sunt & ignobiles, quia filiorum DEI libertate destituti ab æternæ hæreditatis consortio repelluntur ob servitutem, non mancipati corporis, sed compeditæ mentis.

HE.

Qui vescebantur voluptuosè.

VERSUS
V.

SERMO DECIMUS TERTIUS.

In Eucharistia Sacramento lactatur anima Justa ab uberibus Christi.

Quam nobilis sit DEI Filius, nomen indicat, quod nullo eget Interprete, nec ullô explicari sustinet ullius commentatoris argumentô; hanc magnus Doctor Gentium in semetipso nobilitatem consideraverat, consideratam super quamcunque cujusvis prosapiæ eminentiam sublimaverat, dum superstitiosis Atheniensibus, oblatam ignoto DEO, victimam exprobrabat: *Genus ergo cum simus DEI, non debemus aestimare auro aut argento aut lapidi, sculpturæ artis, & cogitationis hominis, di-*

(a) Actor. 17. v. 29. *vinum esse simile*; (a) qui enim movemur in DEO, quasi in via sumus in illo, explanante Augustino, quasi in veritate; & tandem vivimus, quasi in vita æterna; participamus à Patre, sed divino, hæreditatem; quid opulentius? à DEO Deitatem, quid perillustrius, quid excellentius, quid celsius, aut serenius, quid denique vallet augustius excogitari? Genus DEI dicimur, non quia ex ejus natura ordimur, sed quia per illius spiritum condimur, ut explicat Gregorius; & quia per gratiam adoptivi Filii DEI recreamur. Generis divini esse dicimur, non tantum, quia opus manuum suarum & sua creatura sumus, sed quia effigati ad Conditoris imaginem, delineati à divinitatis pulchritudine,

nobilissimas DEI perfectiones participamus, vel intellectu apprehendente *dignitas est maxima, quod homo sit de genere divino.* primam veritatem, vel voluntate insequente summam bonitatem, vel memoria reflectente ad sacratissimam Deitatem. Addit præclaram eminentissimus Bonaventura anagogiam; quemadmodum, si spectes animam, potest origo hominis ex DEI genere quodammodo derivari, ob aliqualem Spiritus propinquitatem, sic illicò, ut Verbum caro factum est, & DEUS homo factus est, humana progenies evasit DEI hominis consanguinea, & homo de Christi genere abundè computatur: *Factus est ergo DEUS; infert Doctor Seraphicus: ex genere nostro, ut redimeret, quod fuit de genere suo, scilicet animam ab ipso creatam*; (b) Ingentia humanæ nobilitatis sunt privilegia, clarissima divinx cognitionis insignia, sed omnibus communia, nulli, ut singularis prærogativa, peculiariter attribuenda.

(b) Serm. 11. in Vigiliis. Nativ.

Quantumvis autem sint plurima generosæ stirpis insignia, quibus gloriantur illustriores Ecclesiæ militantis Equites, est unum præ cæteris nobilissimum, quô sui gloriantur filii non solo unigeniti baptismo, sed generoso salvificæ fidei habitu ab infami perduellium numero segregati: & quamvis utraque, tam orthodoxorum,

rum, quàm heterodoxorum profapia eundum nanciscatur uterum, non tamen eodem nutriuntur ubere, nec simili pascuntur alimentò. Gloriantur illi, sed in Domino, proinde in veritate, applaudunt beneficentissimo Ephraim nutritio lactisugi infantes qui sinè dolo nòrunt lac concupiscere: *Duo ubera tua sicut duo hinnuli caprea gemelli, qui pascuntur in liliis*; (c) adulatur Chaldaea periphra-
 sis primitivis facundæ tunc Synagogæ filiis hac altifona versione: *Duo Salvatores tui, qui te salvaturi sunt, similes sunt Moysi & Aaron, qui comparati sunt duobus hinnulis gemellis caprea*; nève suò destituatur fundamentò, subjungit merita illis ex pascuis oriunda, quibus pascebant per merita sua Israël quadraginta annis in deserto, tum mannâ defluente cœlitus, tum avium multitudine, & aquâ putei, undisque profilientibus ex petra. Hi gemini Hebræorum Principes in lactifluo exuberantium uberum schemate præsentantur, quibus ob simile beneficium eidem Hebræorum populo collatum assimilantur Zorobabel & JESUS Filius Josedech, quos Salvatorum nomine veneratur, quorum ducatu regnantis Cyri tempore captivus Israël de Babylonis tyrannide liberatus in patriam reducebatur. Quòd, si compeditorum corporum magnanimi Redemptores hac analogica appropriatione nuncupantur Judææ ubera, quid non debebit salutifero nostrarum animarum Salvatori peculiariter attribui, incommunicabiliter appropriari? Duobus hinnulis duo hæc ubera comparantur, ut scias, quisquis lactari flagitas, tunc incepisse Salvatores nostros nutrices fieri, quando cœperunt ad instar parvuli, ad instar exilis hinnuli parvificari; sunt duo ubera, si liceat dicere, Verbi divinitas humanata, sacra humanitas divinizzata: illud, quis dubitet, est uber dexterum, & istud est sinistrum; utrumque uni pectori affigitur, in uno veluti corde coadunatur, ut ambo una nutrix fierent; utrumque evasit hinnulus, utrumque, si fas sit verbis cum Verbo ludere, est minoratum; illud minuit paulò minus ab angelis amor hominum: & istud, ut minoraretur profundius, parvulus natus est nobis, quasi duo hinnuli,

vel manifestius, quasi una nutrix duplici ubere fecundata.

At istò, sed geminò, suos lactare didicit discipulos Magister Gentium, dum docebat: *Facti sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foveat filios suos*; (d) cujus maternam (d) 1. commendans pietatem Augustinus *Thess. 2. v.* commentatur: *Ipse pepererat, ipse fovebat, nulli nutrici, quem pepererat, committebat*; (e) sed pleniori jure & (e) *In Ps.* veriori voce de lactifluo lactantis 49. JESU ubere hæc provida dilectio prædicatur: ab illo Paulus communicatum habuit, quidquid dilectis sibi Ecclesia discipulis communicavit. Fuit nutriticius nascentis Ecclesiæ Apostolorum Princeps, primos lactavit parvulos, quando sponsa, sed adhuc parvula, quia parturientis Synagogæ recens filia, nondum habebat ubera; *Paulus.* pascebat primus Pastorum Principis vicarius pulillum gregem novarum ovium; priusquam tamen suum denudet uber, antequàm lactare audeat suæ commissas pietati, suæ traditas sollicitudini oves, attende, quid instar inviolandi dogmatis præmittat: *Sicut modò geniti infantes rationabiles sinè dolo lac concupiscite*; (f) non (f) 1. *Pet.* hic alloquitur pueros effectos sensibus, sed parvulos malitiâ, & candidos tenerâ sinceritate; & quasi à suo avelleret ubere ad uberiolem fugendæ sanctitatis scaturiginem transmittit, quâ largiter potatos vult crescere per augmentum cognitionis secretorum DEI; In lacte simplicem rudimentorum fidei scientiam intelligit Carenfis Hugo; in hujus suavissimi liquoris candore sinceram fidelis animi benevolentiam adumbrari, commentatores alii interpretantur; quæ fraudulentæ simulationi diametrali oppositione adversatur; quasi suo hoc paradiigmate insinuare vellet, Christianorum conversationem non acridam acerbitate furentis odii, non asperam ferocitate livoris invidi, sed lacteam, sinceritate candidam, sed melleam dulcissimâ affectuum suavitate, beneficam amabili benignitate: consimilem descripturus sodalem, dulcémve socium, Clementis ab Alexandria testimoniò, compellat Home-
rus; lacte vespertem: felix infantia,
cujus illustris porphyrogenitus butyrum & mel pro præliminari comedit edulio

(c) Cant. 4. v. 5. Duo ubera populo Hebræorum fuerunt Moyses & Aaron.

Duo ubera, sunt Christi Divinitas & humanitas.

(e) In Ps. 49. Ubera lactantia in Ecclesia fuerunt Apostolorum Principes Petrus & Paulus.

(f) 1. Pet. 2. v. 2.

Verbum DEI humanatum est geminum uber in Eucharistia lactans hominem.

edulio, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.

Verumtamen longè sublimius collimat Clementis Alex. sapientia, dum allegatum Petri oraculum sic legens commentatur: *Tanquam nuper nati infantes verbale lac concupiscite*; non Unigeniti in sinu Patris suavissimè requiescentis, sed Primogeniti ex multis fratribus in matris gremio recubantis. Corroborat solidissimâ demonstratione sanctus Pater suam, quam adstruit veritatem: *Nutrimendum est lac Patris, quò solò aluntur infantuli*; infert exinde sacer Philosophus: *Ipse itaque, qui est dilectus & altor noster, Verbum, effudit suum sanguinem; per quem, qui in DEUM credimus, ad mamillam Patris, qua curarum oblivionem inducit, nempe Verbum con-*

(g) Lib. 1.
Padagog.

Verbum
DEI hu-
manatum
est gemi-
num uber
in Eucha-
ristia la-
ctans ho-
minem.

(h) Tract.
3. in Epist.
S. Joan. c.
2.

(i) Lib. 4.
de Gene-
rat. Ani-
mal. c. 8.

fugimus; (g) Pater in Matrem vertitur, Patrisque Unigenitus in duplicatum uber diffunditur, ut Patri mamillam unam exhibeat, & alteram humano generi tribuat sugendam. Sed, quid amabò, suget infantulus, seu de hoc divino ubere, seu de mamilla genitoris? lac omni lacte dulcius, quovis candore lacteo candidius, de quo Carthaginensis Presbyter impugnans abominanda Marcionis deliria præclare attestatur: in lacte divinitatem adorari, in melle coadunatam humanitatem insinuat repræsentari, lac melleum, mel lacteum in sumptuoso Eucharistici amoris convivio apponitur, ut debilis parvulorum infantia nutriatur; huc forsan alludere intenderat subtilis Augustinus: *Lac nostrum Christus humilis est*; (h) ubinam autem humilior, ubinam demissior, quàm sub velamine specierum? quasi absconditus latere cogeretur, quasi se ipsum ostendere defixis hominum obtutibus vereretur; totum ibi propinat sanguinem, sed soli solius mentis oculo, solis cæcutientis fidei obtutibus patentem: quòd si Philosophorum Principis conformiter axiomati: *Lac sanguis coctus est, non corruptus*; (i) coxit profectò, & veluti concoxit in Eucharistico viatorum convivio totum flammivomentis JESU sanguinem, divinus amor, ut si crudo lacte potari renuas, cocto deliciosius lacteris. Bus album lac maternorum uberum cognominavit Empedocles, sed re-

dargutus ab Aristotele conticuit, hoc victus argumento: pus à putredine derivatum, corruptionem indicat; aquam lacti inesse; & negat alimenti præstantia & robur nutrimenti. Verosimilius existimârunt Ægyptii, vel minùs saltèm à veritate defecerant, dum lactis substantiam cum quidditate sanguinis confundebant, nec aliud, quàm candidæ albedinis differentiam inter hæc gemina liquorum genera assignabant. Quid cogitatu *Christus* admirabilius, quid admiratione di- *humilli-* gnus, quàm DEI Filium amore filio- *mus sub-* rum Adæ stupendâ metempsichosi *speciebus* converti in mamillam Patris sui? quid *Euchari-* peregrinarius, quidve inexpectatius, *sticis lac* quàm hanc stillare divini lactis dulce- *nostrum* dinem, ut peccatricis Evæ coinqui- *est.* nata soboles, candore hoc dealbetur, hoc lacte candidò purificetur, hoc cœli nectare alliciatur, hoc divinitatis alimentò nutriatur? unde Beatos adstruit Alexandrinus Præsul omnes ac singulos, quotquot hæc sugunt ubera, quotquot ad hoc anhelant pabulum, si modò ferventibus labris accedant, ardentibus votis festinent; si modò dealbati per pœnitentiam, candidati per innocentiam, lactifluam æterni Patris mamillam hanc ore nullatenus coinquinato, corde totaliter purificato flagrantés & amantes, aviditate innoxia, humilitate decidua, ut flagitantes parvuli apprehendant. Ecce! Pater Verbum quod genuit, gestat in pectore, ut tibi mamillam porrigat misericordiæ; ecce! ingeniti Genitoris Unigenitus, ut gemino lactet ubere humanitatem Divinitati conjunxit, ut alimentum nutriendis suppeditetur parvulis, coagulatum lac, sanguis purissimus, cum corpore dominico porrigitur, quò melius aut aptius, quò suavius aut fortius non habet omnipotentia, ut posset indigis communicare; non possidet misericordia, ut valeat miseros potentius adjuvare.

Intonuit aliquandò humanorum criminum ultrix Justitia, feralem humano generi sententiam: *Non permanebit Spiritus meus in homine*; regebatur prima mortalium progenies, Ambrosio explanante, Spiritu DEI, quo dirigente, quo erudiente justorum populus ex benedicto semine filiorum Seth oriundus, à Societate ac moribus

*Carnalis
affectus
excludit
Spiritus
DEI.*

(l) *Gen. 6.
v. 3.*

(m) *Lib. de
Noe. c. 3.*

*Spiritus S.
super eum
venit &
mansit, qui
nullam no-
vit etiam
in carne
corruptionem.*

moribus filiarum Cain abhorrebat; sed illi Filii DEI erga has filias hominum sunt amore capti & irretiti; quarum, ut fruerentur conjugio, in mores societatis terrigenæ, ut adstruit Eucherius miserabiliter defluerunt, desertâ pietate, quam in sanctæ suæ prosapiæ consortio observabant; adeo lascivientibus arridebat oculis objecta blandientium mulierum fortitudo, ut ei virorum alioquin circumspectorum succumberet fortitudo: dedit itaque Altissimus vocem suam, non permanens in homine Spiritum suum, qui à DEO alienatus per infrunitum effrænis concupiscentiæ furorem, divino agitari Spiritu recusabat: *Non permanebit*: quasi diceret: qui ferebatur à principio super aquas, descendere non dedignabitur super futuros Adæ posteros, sed mansionem suam non faciet: *quia caro sunt*; (l) non quia in carne fuerant, sed quia carnaliter vivebant; tunc enim homo in carnem transiens caro efficitur, quando voluptuosæ carni Spiritus subjugatur; dum enim ista sensibilibus delectationibus obtemperat, rationis imperio repugnat: *Denique de solo Domino JESU scriptum est*; notat insigniter Ambrosius: *Super quem videris spiritum descendantem de cælo & manentem super eum*; (m) hic est, qui baptizat Spiritu Sancto. Desiderabat iste divinus incola perennem in corde hominis figere stationem; ut figeret, caro in Spiritum fuerat transmutanda, quibusvis istius legibus subjuganda; eam enim permanentis Spiritus in DEO homine assignat rationem Præsul sanctissimus: *In eo manebat, quem nulla corruptela carnalis impedimenta revocabant, quò minus incorrupta, & impermixta ordinem disciplinæ teneret, cujus caro non vidit corruptionem*. Quid ageret DEUS, charitas, humanæ carnis fragilitate non modicè præpeditus? Eripiébatur homini, quia serpebat intrâ meatus corporeos totus caro, totum corpus; non aliud calamitatis hujus remedium, non aliud hujus fragilitatis alexipharmacum, quam justa salutiferæ talionis pœna; transeat caro in Spiritum, ut omnibus in motibus, quibusvis in affectibus, in cunctis membris & sensibus, in toto spiritualizato corpore aspiret in votis, suspiret in suspiriis,

respiret in affectibus, in lachrymis aspiret DEI Spiritus, manebit tunc, remanere non gravabitur, ascendet super nubem levem Spiritum Dominus, si caro spiritui succumbens, nullo depressa pondere, omni exonerata crimine, terram deserere, cælos consueverit inhabitare; sed quia corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, ista non poterat sub Synagogæ sæculis, ad sacrum sanctæ Sionis templum penitus eluctari, donec Verbum Caro factum, Divinus iste Spiritus carnem assumeret ex Virgine, in universæ carnis, quæ nuper corruerat suam viam, fortunatissimam reparationem, nè ultrò caro deserat Spiritum, à Spiritu assumitur, à DEI Filio sibi copulatur: Verbum, quod in se purissimus est Spiritus, spirans cum Patre Sanctum Spiritum, carnem induit, ut caro sit; prævaricatrix anima carnalibus inescata deliciis in carnem suummet Spiritum convertit.

Verbum paterni intellectus partum esse, nemo orthodoxorum dubitat; intellectivæ potentie proprium munus esse, attrahere objectum, quod vult, nemo ex omnibus Philosophis ignorat; quare, ut approximantibus objectis pateat aditus, quidquid carnale est abstrahitur à carne, suam perdit materiam in specie sui vicaria, in qua velut in representante speculo ab interiori mentis oculo videtur; fit igitur, caro divinum Paterni intellectus Verbum, ut meam carnem attrahat peccatricem, attractam à carnis inquinamento separet, & rejectâ carnalium voluptatum colluvie, in Spiritum transeat, lutulentas carnis delicias non amplius admittat. Interrogat sublimiter Basilus, cur DEI Filius per essentiam, Verbi vocabulò nuncupetur? respondetque subtiliter: *Quia imago est Genitoris, totum in se ipso Genitorem ostendens*; (n) ut caro (n) *Hom. 16.* hominis illius sit, quem DEI Filium genuit Mater Ecclesia, ad ingenti Patris filium filius Adæ respiciat, ut nihil nisi divini genitoris imaginem conspicuens, deformatam in se, ad hujus representatam pulchritudinem reformet: suam adjungat Paschasius elucidationem: *Ad hoc Verbum caro factum est, ut per DEUM Verbum Patris est, carnem factum, caro proficeret in in se ipso DEUM ostendens.*

DEUM Verbum; quid mihi & tibi, ô Verbum DEI? quid carni meæ, & Verbo tuo, ô Pater misericordiarum! qui adeo meæ misertus miseriæ, vis hodie dum misereri, ut hæc quisquiliarum filia, hæc sordium amasia, hæc lasciviarum omnium maceria, hæc ærumnarum centuria, non solum à Verbo tuo proficiat, non tantum se in Verbo tuo reficiat, sed insuper proficiat in Verbum? Ah saltè à modò, dum hoc portentum confideras, dum ineffabile amoris prodigium adoras, dimitte compago lutea, quæ luti sunt, relinque caro sordida, quæ carnis sunt, ut transeas in Spiritum; ancillare Spiritui, ut non tantum efficiente Verbo proficias, sed etiam proficias in Verbum!

Grande mysterium! in DEUM converti hominem, in Verbum carnem quodammodò transformari! num fortè amor, qui omnes se convertit in formas, hanc operabitur metamorphosim, hunc transitum causabit? Annè vas luteum apprehendetur à Verbo & sua materialitate nudatum, cum Verbo unietur, ut solet objectum ab intellectu arreptum, ac in Verbo repræsentandum, prius ab intellectu depurari? fortassis ideò dicitur habitasse in nobis, ut explicata nostrarum animarum felicitate dicatur nobis Verbum in carne associatum, quod Angelorum ministeriò stipatum humanis cordibus per immensitatem Divinitatis intimè fuerat illapsus? Est admirabilis hæc Conditoris præsentia in centro creaturarum; nec tamen amanti DEO sufficiens videbatur, nisi adjungeret aliam intimiorem Angelicis negatam, mentibus solis hominibus concessam unionem: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum sanguinem, in me* (o) Animatur ad intuendum respicientis fidei oculus, sed ambæ oculati corporis cæcutiunt pupillæ; quòd maneat cibus in cibante, est cibus omnibus commune; sed quòd miraculosa vicissitudine cibus in cibo maneat, excedit omnem cuiusvis cibi conditionem, non tamen Divini Amoris capacitatem; manet homo, dum DEUM hominem manducat in DEO suo; sic enim Verbum loquitur, dum ait: *In me manet: ut declaret, quòd manducare & bibere*

Pars IV.

sanguinem conjungit manducantem & bibentem, non tantum carni, & sanguini, sed sibi ipsi; Commentatur Cajetanus: ut proficiat de Verbo, manet in Verbo. Agnosce dignitatem tuam ô homo! venerare dignationem Verbi te ad sui consortium assumptis! te ad unionem suæ carnis admittit, ut permaneat Spiritus suus in te, non tantum permodum advenæ transeuntis, sed instar incolæ commorantis: utrumque uber protendit; suge, non jam ex mamilla Patris lacteam dulcedinem, sed ex incarnati Verbi ubere exuberantem Eucharistici sanguinis ubertatem.

Dicat nunc caro tua in Spiritus excellentiam per pabulum Eucharisticum convertenda, dicat cum Psalte Regio: *Os meum aperui & attraxi Spiritum;* (p) ut agatur DEI Spiritu, ut nutriatur Spiritus hominis Divino Spiritu. Novi ex Augustino, tunc os salubriter aperiri, quando confiterur parvulus fragilitatem suam, quæ præpeditus nequit facere, nisi attrahat, undè faceret; aperit os pulsando & clamando, orando & continuando, ut Pater det Spiritum bonum: *Nam tantò magis efficitur quisque filius bonus, quantò largiùs ei datur à Patre Spiritus bonus;* (q) Os aperit esuriens parvulus pro pane supplicans, ut pascatur, os aperit infantulus, ut apprehendat nutrientis uber, & lacte defluo potetur; Os suum coronatus Vates aperuit in parabolis, ut eructaret abscondita à constitutione mundi, ut os aperire discam, dum esuriero, dum lacte nutriendus sitivero, dum aspiravero, dum anhelavero, dum deficient oculi mei in eloquium suum, & in salutare suum anima mea, dum in verbum suum supersperabo; ut enim Mediolanensis Ambrosius interpretatur: *Habet & os anima, quæ habet membra;* illud clamat, quando taces, quod te silente amat; alioquin, quomodo Anna suo clamore cœlos penetrasset, & tamen labia non movisset? Os suum aperit cordis & corporis, carnis & animæ, quisquis attrahere vult Spiritum, nec alium ab eo, quàm quem declamabat in threnis, quem præclamabat in figuris, quem proclamabat in votis, anhelus Propheta futurorum præsciis, aperiendi oris præfagus, dum dicebat:

D d

(o) Joan. 6. v. 57. Dignè communicantem non tantum Verbum Caro factum visitat, sed etiam in eo manet.

(p) Psal. 118. v.

131.

Christus Dominus in Altari est Spiritus oris nostri.

(q) Conc. 27. in Ps. 118.

(r) Thren.
4. v. 20.
(s) Serm.
4. in Pa-
rasc.

bat: *Spiritus oris nostri Christus Dominus*; (r) qui dicitur Spiritus etymologizante Bonaventura: *Quia est Spiritus & vita nostra*; (s) adstipulatur moralis Hugo, dum adstruit, idcirco Christum vocari Spiritum oris nostri: *Quia sicut caro sine Spiritu non vivit, sic nec Spiritus noster sine Christo*; aperiatur os, dum sedes ad mensam Sapientiæ, indutus veste nuptiali fulgentis gratiæ, utque attrahas Spiritum oris tui Christum, suscipe hoc uber, excipe mamillam Patris, fuge, ut lacteam fugas dulcedinem, exfugas sanguinem tuæ Redemptionis; dum fames esuriens justitiam, dum sitis aspirans ad vitæ scaturiginem, os aperi & attracto oris tui Spiritu, in JESU Spiritum transformare.

(t) Psal. 8.
v. 3.
In Eucharistia ora infantium & lactantium laudem perficiunt.

Evadat caro ab hoc Spiritu spiritualis, ut ipsis beatis Spiritibus, nihil jam carneum in carne tua, vel corruptibile in tuo corpore videatur, sed oris tui Spiritus, sed effigiatus Spirituum Dominus in servo suo relucens & refulgens conspiciatur. Verificetur in lactisugente & nutriente vetustissimum coronati Davidis præfagium: *Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos*; (t) verum, quæ laus poterit ab ore infantili proflire, quod nec articulare novit syllabas, minus periodos proferre? Nisi fortè lactisuga sit innocentia, quæ instar conticescentis infantix sustinet exprobrantium improperia, contumeliantium tolerat opprobria; nocentes namque cum impiis excluduntur à choro musicorum DEI: nec aliis promittitur ore prophetico, quàm parvulis, quos deprimat humilitas, quos gratiosos facit in DEI oculis sincera simplicitas, quibus jam dixit Spiritus: *Ad ubera portabimini, & super genua blandientur vobis*; (u) an fortè illius blandissimæ matris, quæ suis olim Corinthiis tanquàm parvulis in Christo lactipotum dedit, qui ex matre in Doctorem Gentium commutabatur, quando mellifluo scribens calamò suos fovebat Philipenses: *Quacunque sunt vera, quacunque pudica, quacunque justa, quacunque amabilia, quacunque bonæ famæ; si qua virtus, si qua laus disciplina; hac cogitate*; (x) nutricem agere non recusabat, quando clarissimâ Apostolicæ Sanctitatis gloriâ re-

(u) Isa. 66.
v. 12.

(x) Philip.
4. v. 8.

fulgebat: Thessalonicenses testor, quibus, ut conquerentibus, ut expetentibus, ut anhelantibus nutricis instar nihil negari voluit, sicut nutrix suo blandiri volens parvulo, totum quod sibi suppetit ploranti porrigit, ut flere desinat, & ridens incipiat gaudere: *Tanquam si nutrix foveat filios suos, ita desiderantes vos cupide, volebamus tradere vobis, non solum Evangelium DEI, sed animas nostras*; (y) illum videlicet, qui dedit animam suam pro multis, imitaturus; Verumtamen illius ubera sunt meliora, sunt suaviora, sunt pleniora, sunt largiora, qui mox voce blandisonâ subjungit: *Quomodo, si cui mater blanditur, ita & ego consolabor vos*; quid blandius matre? Ens illud immensum, quod sexum ignorat, maternum munus assumit; miraris, dum audis matrificantem DEUM? mirare amplius, dum audis se ipsum amanti Aquilæ, quæ plus omnibus cæteris animantibus fœtum diligit, protegit, ac defendit, comparantem; dum legis, degentem in terris Unigenitum Patris se ipsum gallinæ super pullos suos sedenti & incubanti assimilantem, ut vel sic alliciat blanditiis, trahat deliciis, vincat affectibus, amoribus convincat; ecce! quanta dilectionis perfectione materno fungitur munere, materna blanditur dilectione.

Illud est singulariùs notandum, geminas à vaticinante Isaia Divinæ consolationis hujus recenseri consolationes: est prima: *Quomodo, si cui mater blanditur, ita ego consolabor vos*; quam illico subsequitur secunda: *& turrit in Jerusalem consolabimini*; hanc à priori aliam assignari docet conjunctionis copula, quæ nisi inter plura esse non potest; nil enim conjungitur sibi ipsi. Dat ergo benignissimus Consolator afflictarum mentium duplicem iisdem consolationem, ex DEO homine velut ex duplici ubere scaturientem; utque ordine præposterò, sed necessario procedamus, absterget Dominus lachrymas Sanctorum ab oculis Justorum, quando eosdem ad ubera sua consolatoriæ allocationis, suæque completæ benedictionis, admittet portandos ad locum hæreditariæ commorationis, ut consoletur ascendentes de valle lachrymarum in Jerusalem, ut in Ecclesia Sanctorum

(y) 1. Thes.
sal. 2. v. 7.
Christus in Eucharistia subit munus matris.

Ex DEO homine velut ex duplici ubere scaturit duplex consolatio, temporalis & æterna.

(2) *Osee*
11. v. 4.
Christus
declinat
ad nos in
Euchari-
stia, ut a-
nima no-
stra vesca-
tur.

Sanctorum reficiantur beatitudine desideratæ visionis. Est prior alia gementium parvulorum consolatio ad ubera Salvatoris: quam deliciosam cœligenæ consolationis suavitatem expressurus Ephraim nutritius, vel prout, legente Stephano Cantuariensi didicimus, nutrix portans clientes suorum uberum in brachiis suis, ajebat ore Prophetico: *Declinabam ad eum ut vesceretur*; (2) Grandis externorum distantia! nam cœlum Altissimo sedes est; nisi hanc quasi deferens ad hominem descenderet, non posset jacens in terra parvulus assurgere, nequiret ad sedentem approximare; declinabat igitur Divina Bonitas, inclinabat se DEUS absconditus: *Sicut nutrix se inclinat puero ad lactandum*; subnectit Hugo Commentator; tunc quidem primum, sed in figura, quando manna in alimentum cœlo depluit, pluvix cœlestis Pater; sed finè comparatione largius, finè æqualitate beneficentius, finè paritate plenius, quando mamilla Patris aperto anhelantis parvuli applicabatur ori, ut stillet & instillet lactifluam Divinitatem, suavissimam humanitatem, corpus suum cum sanguine labellis porrigens, se totum tribuens esurienti, effundens veluti Divinum sanguinem sitienti: Addit affectuosam huic mysteriosæ periodo paraphrasim Clemens ab Alexandria, quot verba proferens, tot exhibens oracula incomprehensæ pietatis: *In puerperio dispensatum lac infanti subministratur, & ubera, quæ interim rectâ virum respiciebant, jam ad puellum inclinantur*; (a) adverte sapientissimam ordinatricis providentiæ seriem, naturæ ordinem attende; jacet in tenebroso uteri maternalis ergastulo, in prævio secutararum ærurnarum thalamo tennellus pusio, & quia parturientis puerperæ ubera non possunt captivo proficere, nec compeditum refocillare, Patrem inspiciunt; at, ubi in lucem partus editur, quàm primum prorumpens filius à Matre gignitur, turgent gemina fœcundæ matris ubera, lacte ubertim defluo, & velut nativo deprimerentur pondere, pendent deorsum versùs, ut sitientem potent infantulum, & inchoantem vivere exultabundæ Matris puellulum incipiant nutrire; extolle, humili tamen

Pars IV.

respectu defixæ mentis oculum, cum Alexandrino Præsule; mamillam Patris respice nondum cœlo deciduam, nondum porrectam Adæ filiis, nondum hypostaticæ conjunctionis vinculo connexam Deitati: sedebat à Dextris ingeniiti Patris Unigenitus, & quia nondum lacte hujus potantis uberis lactare poterat, quia nulli mortalium ad Regis Sæculorum immortalis dabatur aditus, omnis accessus præcludebatur, idcirco mamilla Patris solum respiebat Patrem, donec adveniente desiderati temporis clausulâ, inclinavit cœlos & descendit, ac quasi dissimulare nesciret morosam optatissimi descensus dilationem, blandisono gemitu jam constitutus in tolerandarum calamitatum limite, singultuabat materna inter viscera enervis homo: *Distulisti Christum tuum*; (b) contulisti, non abstulisti; (b) *Ps. 88. v. 39.* sed distulisti tamen; reddis quod promissisti, tradis, quod spondidisti; sed tamen votò tardius, morosius desiderantium expectatione mamillam porrigis mamillæ sociandam, Divinitatem communicas, humanitati jungendam: *Filium non abstulisti, sed distulisti*; exponit Cardinalis Hugo: qui vix materno egressus utero, totus homini vivere, sed redimendo, totaliter prodesse Adæ filio, sed erigendo, se totum saluti gementis parvuli applicare flagitabat.

Vide exuberantem copiosissimo Vita JE-prodigæ pietatis lacte mamillam Patris, desiderantem distillare, si modo sugentem reperiret; optantem emanare, si modò haberet suscipientem. Tota puerascentis infantia, universa annorum series ad maturandam lactiflui uberis abundantiam collimabat. Discutiantur nonnihil præliminaria Incarnati Verbi impendia, si non alendis Adæ prolibus, si non nutriendis Evæ parvulis expendebantur? Considera exultantem instar gigantis ad currendam viam, & considerantem erudiat Veronensis Zeno: *Tempore maturo Divinitatis dignitate deposita, cœlo egressus sacrario templi virginis hospes pudicus illabatur*: (c) nec enim itinerans Principum quispiam, eandem, quam sua monstrat in aula, autoritatis severitatem ostendit: in domo propria audaciori libertate præcipit ministris, sublimi elatione

Vita JE-
SU ordi-
nata fuit
ad matu-
randum
lac Eucha-
risticum
in uberi-
bus.

(c) *Serm.*
4. de Na-
tivit.
Christi.

elatione vocis imperat aulicis, sinè respectu personarum; at ubi peregrinantem excipi hospitio contigerit, ubi se extraneo comitatu vallatum viderit, nihil audebit injungere, nulli præcipere arrogabit: Sic DEI Filius à montibus æternis in vallem lachrymarum profectus, priusquam exulaturus adveniret, declinavit ad virginalis uteri hospitium, ibidem prolixò novem mensium spatiò commoraturus, ubi se, si Paschasio fidem damus, illustri Advena vinculis passionis obstrinxit; vix imminabat præfixi exitus hora, quando accelerans egredientis discessum, alloquebatur arduo itineri accinctum viatorem: *Veni Dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis:* (d) legit Ambrosius: *requiescamus in castellis;* erat ager iste, Commentatore Mediolanensi hoc Antistite, totaliter desertus, squalidus à nostrarum prævaricationum sentibus; erat castellum, quò relegatus Adam infortunatos suæ posteritatis hæredes perenni compede constrinxit: Illuc Verbum jam carne indutum, invitantis genitricis allec-tum illicitò deproperavit: *Ibi dabo tibi ubera mea;* lactiflua ut fugas, suavissima ut lactes, nutricem humani generis exhibiturum; alludit insinuanter profundus Hugo ad hanc mirabilem Matris cum Filio commutationem: *Dabo tibi ubera mea:* cur genitrix primogenito materna tradit ubera: *Egresso in campum, & commoranti in villis gentium;* ut explicat Haylguinus: *ut jam non sint mea, sed tua:* subjungit eminentissimus Pater; Hæc sunt arcana procul videntis Sapientiae, sic providetur miseris, sic indigis consulitur, sic parvuli lactantur. Suxit mammam, Athanasio suffragante: *Ut Divinum illud lac nobis scaturiret, quod ex proprio latere profudit;* & quia docente Augustino emanant abindè Sacramenta: quia communi Theologorum calculo, finis cæterorum Sacramentorum Eucharistia est, dicam audacter, mammillam Patris maternum lac suxisse, ut ad Sacram Altaris mensam lactentur parvuli, & nutriantur, ut inhabitans in ipsis, comprobetur ac declaretur oraculum Incarnatae Veritatis: *Qui manducat me, & ipse vivet propter me:* (e) propter me vivifican-

tem se, victurus quandoque propter me glorificaturum se, propter me exaltaturum se, propter me beatificaturum se; hinc Spiritus meus qui permanere non potuit in hominibus illis, quia carnes erant, ascendet super hominem istum, ut caro esse designat, & ipse meo saginatus corpore, inebriatus sanguine, vivat propter me in Spiritu & Veritate.

Hunc modum viventium vitâ DEI & animatorum Spiritu suo fugit à mammilla Patris, fugit ab ubere nutricis Ephraim puer parvulus, ut excrescat ad mensuram plenitudinis Christi, ut jam & primordialis infantulus debeat balbutire: *Sunt ubera meliora vinò:* tum propter solidiorem alimenti substantiam, tum propter dulciorem mirifici lactis hujus suavitatem: stillant & abundantius & uberius gratiarum charismata, quibus tenella adhuc anima potatur & refocillatur; utque sugat securius, lactetur felicius, gemino Divinitatis & humanitatis ubere sub candido velamine, candidissima lactifluo Deifici sanguinis liquore distillat, esurientem reficit & debilem confortat: hoc lacte enervis sustentatur infantia, caligantes oculos acuit, non illos, qui carnis clauduntur palpebris, sed alios, quos nequit claudere quidquid carnale est, quos Spiritus, ut semper videant, illuminat, & ad videndum spiritualia sat providè illustrat. Hoc lac quovis virgineo divinius, quovis materno salubrius, cor inquietum pacificat, tentatam mentem roborat; utque super humilem & trementem descendens Spiritus Paraclytus permaneat, & requiescat, sicque in Sedem Sapientiae incarnatae evadat justi anima, solium præparat, & fluctuantem animum admirabiliter quietat: *Sunt meliora vinò:* lactiflua hæc ubera, vinoso fervore legis, sunt suaviora proindè, ac utiliora cuivis ægritudini languentium ærumnarum; nam vinum, quò fortius, eò pro parvulis periculosius, quos sæpè inflammatos interficit & ebrios occidit. Quid nî excedunt in bonitatis pretio, cum sint fragrantia, sint redolentia unguentis optimis? Imaginare tibi carnem virulenti serpentis tabe in Adamo tabefactam, crinium putredine marcescentem, quæ procedebat in filiabus Sion altâ

*Cæteris
beneficii
DEI præ-
valet uber
Euchari-
sticum.*

cervice

cervice superbiens, nutibus oculorum irretiens, incessu fastuoso ingrediens, crinium cincinnis illaqueans, stibiata facie circumvolans, mente cæcutiens, languescens Spiritu, & animò succumbens; imaginare eandem plurimis convictam miraculis, instructam præfagiis, edoctam oraculis, in DEO abscondito in sacris Ecclesiarum Altaribus reperiri, exili sphaerula circumscribi, quem adolescentulæ diligentes nimium attractæ currant in odorem suavitatis ejus, qui execrandis mundanarum voluptatum illecebris sollicitæ alitricis instar porrigit sua ubera, quæ lacte affluunt, lactifluâ divinorum charismatum exundant plenitudine, abundant consolationum congerie, redundant insigni Sanctitate; Putas non curret attracta in odorem suavitatis, quantumvis voluptati dedita, licet à segregatis filiabus Solymæ separata? cum enim omnis caro videre valeat non carnis sed illuminatæ mentis oculò, non corporis sed fidei fideli intuitu & aspectu. Vide accelerantem & jam levantem manus suas, licet non puras, adhuc undique, jam tamen erubesciente verecundia se adornantem, jam desiderantem, jam cupientem carne & corpore, mente & Spiritu, Domino adhærere, innubere Sponso virginum: *Ut esset unus Spiritus & fieret caro Christi, quæ erat antè meretricis*; ut scribit Ambrosius Magnus Mediolanensis Archi-Præsul. (f)

(f) In 1. c.
Cant.

Legi sæpius, vósque frequentius audivistis, Davidem Solymæ Regem Bethsabæe connubiali vinculo fœderatum; in Illo speciosus formâ Divinitatis præ filiis hominum, homo Christus JESUS intelligitur: istius, si veritas, aut etymologizes vocabulum nominis, filiam Sabbathi reperies nuncupari, vel etiam juramenti puteum significari; utrúmque humanæ competit naturæ, neutrum carni mortali repugnat; est filia Sabbathi nostra mortalitas, quam alligavit Sathanas; sed denudavit Scrutator cordium diabolicæ fraudis astutiam, & hominum Redemptor absolvit mulierem prolixo tempore cruciatam, & vulnere infueto sauciatam; patebat morbus incurvati corporis, sed author vulneris latebat; depressa maligni ho-

Christus
curvam

stis pondere singultuabat, qui primos nostræ mortalitatis progenitores depressit onere peccatorum, ut inclinato capite semper annuant nequissimo tentatori; defixisque in terram oculis, sub jugo adversantis inimici suspirabat, nè cælum videat incurvata: nè DDUM respiciat ab exterminatore Angelo præpedita; quid ageret mundi Conditor & perdit Reformator: *Vocavit ad se illam, & imposuit illi manus*; (g) non potuit forsan absentem erigere, qui Lazarum à monumento fœtidum evocavit, qui febricitantem Centurionis puerum in suo doloris lectulo cubantem corroboravit, qui morientem Regis filium, sat longè diffusus sanavit? qui solò verbò fugabat nuper ministros tartareos, putas non valuit à depresso infirmæ mulieris corpore remove? Considera cum moralizante Gregorio humanam naturam ad peccatum lapsu voluntario proclivem: *Quia fructum obedientiæ ferre noluit, statum rectitudinis amisit*; (h) vocavit & erexit, quando humanam carnem assumpturus, quando nostram suscepturus naturam, vocavit eam, mittens ad virginem, quæ una ligari non potuit à tenebrarum angelo, futura lucis puerpera, non Abrahæ, sed magis DEI Filia semper intemerata: manum imposuit, quando Omnipotentia fragilitatem suam corroboravit. Lege in sacro sacri amoris cantico hanc adamatam, hanc præelectam Abrahæ filiam amantem Synagogam, circumcursitantem, investigantem, quærentem & anhelantem ad DEI Verbum, ad Patris misericordiarum filium, quia percussa, quia vulnerata, quia denudata, quia incurvata: dicam amplius cum memorato sanctissimo Antistite: *Quia adultera in nobis, etsi immaculata in Christo: quid plura? quarebat caro misera Redemptorem, hanc sibi Christus junxit, ut immaculatam redderet, hanc sociavit ut auferret adulterium*. Vocavit vagabundam, erexit inclinatam in die festivitatis magnæ in Sabbatho quietis suæ; hinc filia Sabbathi: *Caro Christi est: isti est filia Sabbathi*. concludit infulatus Doctor: fecit ex Abrahæ filia, DEI Filiam, DEI Filius.

Id tamen conquerebatur tenerius, primisque desiebat lacrymis uberius:

D d 3

soror

mulierem
ad se vo-
cat, ut sa-
net.

(g) Luc.
13. v. 13.

(h) Hom.
31. in Ev.

Caro Chri-
sti est filia
Sabbathi.

(i) Cant. 8.
v. 8.
Ecclesia in-
itio non
habuit u-
bera defe-
ctu Docto-
rum.

Soror nostra parva est, & ubera non habet: quid faciemus Sorori nostra?

(i) quid est, quod immaturæ ætatis infirmitatem Sponsus, vel veriùs frater in sorore prætendat? hoc quippè comune nupturis virginibus indicium esse consuevit, quod tunc primùm conjunctioni habiles reputentur, quando ubera cœperunt eminere; quid agat exæstuans casto amore Sponsus, quonam remediante supplemento, huic occurreret quærimonia? quid enim Saulus lactifluæ dulcedinis stillaret, qui spirans cædes & minas quærebat & inquirebat, si quos Sponsæ reperiret socios vel amicos, si quos hujus viæ beatæ viatricis viros reperiret, captivandos & trucidandos? quod prædicationis effluviū Petrus aliis consodalibus aut posteris imperitiretur, qui ad unius ancillæ vocem, se sponsi hujus sodalem, se JESU discipulum jurandò & detestandò pernegabat? quæ uberum dulcedo, à clausa Apostolici senatûs curia ex domo una repagulis serisque propter metum Judæorum occlusa valuit emanare? quid faceret utiliùs, quidve commodiùs, quàm ut mamillam Patris lacte de cœlo plenam, sua tribueret ubera uberibus destitutæ. Turget uber Divinitatis ingenti gratiarum abundantia lactare flagitans, lactari flagitantem, tumet assumptæ humanitatis uber, uberrimâ candidissimi lactis copiâ consolari desiderans parvulos, sed anhelantes; pusillos, sed sitientes; en geminos sacri altaris fontes, ad extinguendos furores frementis concupiscentiæ, profilientes, ad nutriendam humani generis infantiam emanantes, ad sanctificandam cœlestis Adæ progeniem distillantes, ad irrigandum deliciarum paradysum, ad fovendum divinæ voluptatis hortum, ad effundendum matri Ecclesiæ irriguium exuberantes. Quid poterat directrix Providentia huic sorori facere prodigiosius ad emolumentum, quid contribuere validiùs ad nutrimentum, quàm non habenti ubera de illis uberibus providere, quæ sub candoris specie, sub niveo nitidissimæ albedinis splendore suummet propinaret accedentibus filiis sanguinem, divinum effunderet cruorem?

Contemplabatur aliquandò prævisam sororis hujus parvulæ felicitatem

præmonstratam intuebatur matris Ecclesiæ (ut adstruit Theodoretus cum Hyeronymo) majestatem; utque consolaretur adhuc impuberem, alloquebatur velut fecundam parturientis Synagogæ filiulam, Ecstasticus Vates: *Videbunt oculi tui Jerusalem habitationem opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit, quia solummodò ibi magnificus est Dominus DEUS noster*; (l) distinguit ab arce munitissima, à solidissimo Soly-mæ promontorio, sanctæ Sionis propugnaculum; ut enim purpuratus Hugo elucidat: Ecclesia triumphans dicitur Sion, & specula, propter meridiem plenæ cognitionis & fervorem charitatis; intuebatur propheticus vaticinantis Isaïæ oculus, empyream incolentium beatorum regiam: admirabatur augustum sanctissimæ Deitatis solium: avulsis indè non nihil hiantibus oculis convertebatur ad civitatem sanctam Jerusalem, ad militantis Ecclesiæ territorium, in quo magnanimi castrametantur viatores, quorum vita est sui prodiga militia super terram; considerabat portentosum velatæ Deitatis tabernaculum & raptus prodigiorum peculiari eminentiâ, suspensus ad prodigæ veluti dilectionis excellentiam, intonuit clamore valido: *Solummodò ibi magnificus est dominus*; stupet attonitus, hæret anceps nescii auditoris animus, sciensque se nondum cognovisse quemadmodum scire oporteat, interrogare ut sciat, non præsumit; si licet tamen tremulam articulare vocem, quâ meam audeam manifestare ignorantiam, eamque interrogando propalare, quâ ratione immensa Deitas, quam dum obtinet solum, non cingit, dum retinet solum non claudit, dum recipit cœlum non stringit; immensus DEUS, qui suum ipsius & omnium rerum verum est esse, qui stellas appendit, Olympos erexit, valles depressit, ventos libravit, & tamen in sola habitatione terrestris Soly-mæ, in solo militantis Ecclesiæ tabernaculo: *Magnificus est Dominus noster*? Vociferabatur voce Regia coronatus Propheeta: *Quàm magnificata sunt opera tua Domine!* (m) seu expendantur miracula creationis, quæ à genuinis Ecclesiæ filiis extolluntur, à perduellibus deprimuntur, à catholicis exaltantur,

(l) Isai. 33.
v. 20.

Solummodò in Eucharistia ob singulares virtutes dicitur DEUS magnificus.

(m) Ps. 91.
v. 6.

In Eucharistia reserantur duo salutis fontes.

tantur, à Manichæis blasphemantur; seu recolantur portenta recreationis, per quæ peccatores reformantur, Æthiopes dealbantur, impii convertuntur, prævaricatores absolvuntur; magna nimis, & quidem eorum aliqua, nec oculus Regum aut Prophetarum vidit, nec auris à recensente audivit, nec denique in cor hominis ascendit, quæ præparavit DEUS non tantum comprehensori in Patria, dum obtinuerit, quod quæsit, sed etiam viatori in valle lachrymarum; & tamen solummodo ibi in tabernaculo Solymæ magnificus est Dominus; quantumvis enim in creationis artificio spectabilem exhibeat omnipotentiam: quantumvis in amœnissimo dominicæ passionis mysterio obstupescendam demonstret misericordiam: quantumvis in directorio profundissimæ gubernationis dominio oculatissimam ostendat providentiam: quantumvis in plectenda reproborum malitia intemeratam exercent justitiam: quantumvis in redimenda justorum captivitate ineffabilem indulgeat clementiam; hic tamen ad aram immolantis amoris totam impendit essentiam, quam instar lactisflui uberis exprimit à mamilla Patris Divina charitas; expendit omnipotentiam, dum plus dare hoc Eucharistico munere non potest; ostendit sapientiam; non enim concipere potuit, quid excellentius scientiarum Dominus.

Unde prænominatus Vates adorans candidissimam divinæ dilectionis sphærulam, contentam sub tenuissimo consecratarum specierum velamine, genuinum divinæ humanitatis uber tam pronum ad profluvium, tam pendulum ad stillicidium, exclamat mirabundus: *Tantum in te est DEUS*; quis non hoc peregrino idiomate terreatur? *Non est DEUS absque te*; contremisce vilis vermicule ad ingens hoc paradoxum: *Verè tu es DEUS absconditus, DEUS Israël Salvator*; (n) occlude palpebras, ut contegantur oculi, nec erigantur. Postremum hoc latentis DEI præconium revereor, qui Salvatorem humani generis sub specierum regimine occultatum intueor oculò fidei & adoro; illud nullatenus capio, quæ demum ratione adgeniculatus Propheeta, adorans in spiritu, revelatum sibi

Eucharistiæ Sacramentum, ut autumat Irenæus, andacter adstruat: *Tantum in te est DEUS*; qui omnem locum occupat, cur hunc ad solum Sacramentalis circuli Spatium concentrat? Est peregriniùs captu, est difficiliùs quod connectitur: *Non est DEUS absque te*; priusquam suò initiaretur exordiò hoc grande Sacramentum, jam cœlos Altissimus continebat, & fundamentum terræ appendebat: jam cœli cœlorum Authorem suum non poterant capere: jam terram fundabat super nihilum & omnes gentes factæ sunt velut gutta situlæ coram eo: Qui semper fuit, dum extrà factorem omnium nihil esset, erat DEUS sinè velamine, quò postmodum se ipsum, quia voluit, velavit; in principio priusquam in verbo crearet totam creaturarum seriem DEUS fuit sinè tegmine, quò cooperiretur, sinè specie, quâ obtegeretur, sinè nube, quâ absconderetur; verum non erat adhuc DEUS uberum, non tantam habuit misellis Adæ filiis misericordiam, non illam, veluti finis nesciam, communicavit charitatem, non nutriebat parvulos dealbato sanguine, nec lacte Eucharistico Ecclesiæ militantis filios lactabat.

Nondum subsecuturam in valle lachrymarum ad sæculorum vesperam humanæ progeniei beatitatem Propheeta exaltabundus præfagierat: *Delectabitur infans ab ubere*; legunt alii: *Ab uberibus, super foramine aspidis; & in caverna reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet*; (o) suus regulo, suus & aspidi sufficit halitus, ut insufflando perimat accedentem; & sua veternoso serpenti satis est occulta suggestio, ut lædat animam & Spiritum virulentet; sed pendentes ab ubere sugentes lac Eucharisticum à mamilla Patris, à lactisfluo sacramentali ubere, ludunt quodammodò cum tartareis anguibus, cohabitant venenosis peccatorum cordibus, nec feriuntur, sed potius optatâ vicissitudine latentes inibi tenebrarum genios, magni illius draconis assecclas, victrici manu extrahunt, dum corda hujusmodi suis à vitiis averfa ad viam gratiæ convertunt.

Postquam incautus David connubialem thorum propudioso scelere profanavit, & innocentis Uriæ vitam hostili

(n) Isa. 45. v. 14. Sinè Eucharistia quodammodò DEUS esse nequit.

(o) Isa. 11. v. 8. Anima Eucharistiæ Sacramentò refecta, eludit tartari serpentes.

(p)Ps.118.
v. 176.
Pastori
animarum
nostrarum
non sufficit
sibilò re-
vocare o-
vem per-
ditam, sed
quærit
illam.

Ovis tri-
pliciter er-
rat; ita
& pecca-
tor.

hostili exposuisset rabie perimendam, volens offensum vindicem ad veniam allicere, mirabili pro pio stratagemate usus est allegoriâ: *Erravi sicut ovis, quæ periit, quare servum tuum;* (p) cogitâsem ego geminam hanc metaphoram à sensûs veritate omninò commendandam; ovis enim errabunda, nè pereat, Pastoris sollicitudine est indaganda; nec satis est lassam ovem sibilò revocari, sed quæri desiderat, quæ perditam se deplorat. Dùm Princeps Pastorum adhuc commoraretur in montibus æternis, erravit ovis sua in valle lachrymarum, quâ nolens privari Pastor bonus, dimisit nonaginta novem cæteras, ut unam reperiat, quæ erravit. Quære quærentem te; nam nunquàm scivissem te requirere, nî priùs tu inquisitionem quæsisisses: Denique priusquam forem sub ficu sterili, sub umbra reguli, sub potestate Diaboli per peccatum, novisti & vidisti me; quando videns alienandam à te, concupiscenti oculo nolui nec recognoscere nec videre te: Quære servum profugum, require ovem perditam; quære perditam, ut opereris salutem in terris, in cælo gaudium super conversione peccatoris. In ove triplicem enumerat Doctor Seraphicus errorem, abit delinquens per recessum; adit, quò ire non deberet, per devium accessum; perit miserabiliter per avium successum; sic & peccator errabundus; vel enim avertitur à creatore, vel convertitur ad creaturam, vel pœnæ debitum incurrit tota æternitate subeundum. Ovis perdita anhelis lupi faucibus exponitur devoranda, vel saltèm saucianda; sic pariter peccatrix anima furori malignorum Spirituum objicitur, faciliter capienda, faciliùs deglutienda.

Quâ non obstante analogiâ similitudinis, legit tamen, nec levi indutus argumento, subtilis Cajetanus: *Erravi quasi agnus perditus;* & antè ipsum Syrus scripserat: *Erravi sicut agnus errabundus;* quam gemebundi Psaltis quærimoniam eò vult collimâsse Genebrardus, ut deprecaretur accinctum itineri viatorem DEUM, ut errabundis inter hœdos agnis subveniat, & Adæ filios à tenebrarum Principe seductos, in viam pacis & prosperitatis feliciter reducat: *Preca-*

tur Psaltes, ut Christus veniat, & homines apud demones errantes salvet. Verùm, cur agno à via devianti, à grege deficienti, se errabundum purpuratus Vates comparat? Cur non regali aquilæ, in nubibus suum locanti nidulum, ut humanis lateat oculis, assimilari optat? Si defœdatam perfidi peccatoris faciem repræsentare voluit, cur speciosò infantis agni Symbolò abutitur, quod adeò à peccatoris turpitudine est alienum? Tuetur tamen clarissimam illuminati Principis allegoriam sublimis Cajetanus: *Agno predito se comparat ad significandum periculum; quoniam expositus est periculis, non solum luporum, sed etiam periculo inedia propter absentiam à suctione lactis;* Aberraret ovis, periclitabitur, non diffiteor, nè occurrenti lupo cedat in prædam devorandus, non tamen subtrahetur campus, aut pratum, ut pascatur famedica, nè pereat; undè, si prævia lupi lustret vestigia, si approximantem observet æmulum, potest in Sylvis asylum quærere, non est necesse ob pabuli inopiam perire; at si tenellum oberrare agnum contigerit, quonam potabitur ubere, quo lacte nutrietur? si fœnum ovi porrigis famentem satiasti; si herbam errabundo pecudi obtrudis, famedicum à periclitantis vitæ discrimine subtraxisti; sed agnum, ut enutrias, lactifluum uber exigitur, in cuius alimentum solum lac nutriens famulatur. Attende gemitum, quò dirigatur, expende aspirantis suspirium quò dimittatur? prætendit errantem agnum; huic aberranti errantem Adæ progeniem assimilât, ut quantum mamillâ Patris, sed lactante, indigeat, ex agni inedia eidem innotescat; timet discrimen inedia; si cibis iste anhelis labiis subtrahatur, perit ad instar errabundi agni, si lacte Eucharistico enervis Adæ filius destituatur.

Quod si hoc lacte pasci contigerit & nutriri, sit in sylvarum antris, aut in cavernis tygridum, nil loci feritas nocebit, nil belluarum rabies præjudicabit; dicam, quòd rariùs; dicam, quòd lupo ferocienti dominabitur agnus hoc cibo saginatus, hoc alimento confortatus, hac lactea dulcedine animatus; non meum, sed celeberrimum Divini Spiritûs hoc est oraculum: *est.*

Agnus perditus periclitatur ob defectum materni lactis.

Lupum cum agno habitare multum est.

(q) *Isa. 11.*
v. 6.

*S. Monica
somniabat
S. Augusti-
num secum
sedere in
eadem li-
nea; quò
somnia ejus
conversio
indicaba-
tur.*

oraculum: *Habitabit lupus cum agno;* (q) non tamen commorabitur agnus cum lupo; reclamationes forsàn, necessariam hanc esse conversionem; adstruis sagax Philosophus, nec posse lupo cum agno habitare, nisi cum agno lupo morari adstruatur? Sed arguit malè convertentem & pessimè concludentem commentatrix interlinearis: *Non dicit: agnus cum lupo habitabit, sed è converso, quia non agnus deposita mansuetudine assimilabitur lupo in ferocitate, sed lupo deposita feritate assimilabitur agno in simplicitate.* Suum quandoque propheta cum revelabat somnium mater piissima erranti filio insignis sanctitate Monica, Manichezanti Augustino; videbam hac nocte fili mi, videbam somnians, quòd sederes mecum directè in eadem linea; qui procul dubio jacebat hætenùs diametraliter oppositus in aliena: respondit illicò sagaciter solers dialecticus, malàmque conversionem inferens sibi victori applaudebat; Mater charissima! eleganter te somniàs colligo, quia hodie annuente DEO resipisces ab erronea Christianorum secta, & ità sedebis mecum in eadem linea, quia eandem sequèris sententiam; sed fraudulentam assilientis lupi astutiam elusit agna innocens cœlitùs à Patre luminum illustrata, argutè replicans, fideliter errantem asscurans; non fili mi! dictum est mihi, quòd ego tecum sederem, & tu mecum; fortunatissimi eventùs subsecuta veritas edocuit mirabile sæculorum prodigium, dùm maternis victa lachrymis Providentia, maternis inductum precibus Augustinum ad innocentis Agni consortium, ad prædicantis Ambrosii subsellium adduxit, ubi, dùm verba vitæ percipit, dum veritatis lucem respicit, sacro fonti lupo immittitur, & à salutaribus aquis insons agnus extrahitur, & accrescente famentis animi esurie, sicut modò genitus infans finè dolo cœpit verbale lac concupiscere, mammillam Patris apprehendere, suavissimam Divini sanguinis substantiam à gemino divinæ nutricis ubere uberim sugere; quique instar errantis agni perierat, plurimos errantes ab utero ad Matris Ecclesiæ gremium reducere, cœpit suas jam anhelantes animas, sitientes filiolas ad ubera

Pars IV.

portare; sic sic evalit magnus Aurelius, magni Ambrosii collectaneus, cujus nuper exstiterat inimicus. Vis alium videre Antagonistam veritatis, crudeliorem Aureliò, periculosiorem Augustinò? quem nuper sanguinari-um effecit ultorem innocentiae, fremebundum vindicem patientis innocentiae zelus, sed indiscretus, falso innixus dogmati, superbæ confusus crudelitati: qui tamen associatus Agno, lupinam exuit rabiem, Agni candorem induens, geminis veluti brachiis portabatur ad ubera lactifluæ veritatis: si sectam quæris? Judæus est; si nomen? Paulus est; si ortum investigas? fuit de tribu Benjamin, jam tunc propheticò prævisus oculò, quando moribundus Israël lethali affixus lectulo dissimulavit Bennonio doloris filio benedicere, ut benediceret filium dexteræ Benjaminum; occubitura Rachel ob partùs matricidium, egrediente jamjam anima vocavit trucidantem se sobolem: *Bennoni*, id est: *filius doloris mei*; fuit futuræ calamitatis prælagium, fuit oraculum à sancto Spiritu dictatum; quem enim in fatali cruciatuum suorum termino afflicta cognominavit puerpera doloris filium, eundem eodem dirigente, & suggerente Magistro veritatis Pater desolatus ex obitu dilectæ conjugis, sed prævalente consolationis augurio, in ortu filii, compellavit filium dexteræ; utrumque connectit insigniter Petrus Damianus eminentissimus à purpura, sanctior à morum innocentia, sublimis à Doctrina: *Paulus, qui Matris Ecclesiæ dolor exstiterat, qui eam quodammodo, dum nasceretur impugnando peremit, à DEO Patre filius dexteræ est appellatus*; (r) hac

*Sanctus
Paulus
fuit de
tribu Ben-
jamin.*

(r) *Opu-
scul. 60. c.
28.*

Verum à moriente Prophetissa ad agonizantem Prophetam transitori, Patriarchali lectulo, quem corona filiorum duodecim velut illustri cinxit coronide, sublittamus; completâ benedictionum

E e

nedictionum serie, ad ultimum benedicendum proceditur, & duodena Patriarcharum gloria in totidem tribubus terminatur: *Benjamin lupus rapax: manè comedet prædam, & vespere dividet spolia;* (s) an non famentem lupum dixeris, crudeli præda ferocis animi esuriem immaniter cibantem, de quo sacer historicus in actuum volumine attestatur: *Saulus adhuc spirans minarum & cædis in*

(s) *Gen. 49. v. 27.* *discipulos Domini;* (t) legit Arabs: *Adhuc plenus minis, furoréque cædis:*

(t) *Act. 9. v. 1.* *Saulus factus est filius dexteræ ex filio doloris.* fulgur dixisses, quod pari celeritate ac crudelitate à Jerusalem usque Damascum quinquaginta leucis diffitam Aretæ Regis metropolim evolavit, ad Synagogas eliminandæ fidei deferens potestatem, adversus Christi Sectatores ad Solymæos carceres, ut torqueantur, ut perimantur adducendos: vides Bennoni filium in parvulæ sororis jugulum, in militantis Ecclesiæ interitum ferociter conspirantem? sed vide filium dexteræ, quem Damiano teste in multis picturarum imaginibus ad Petris dexteram, prudens antiquitas collocavit: *Per quem omnis gentium multitudo, quæ ad dexteram DEI ponenda est, ad fidei*

(u) *Opus. 35. c. 1.* *Sacramenta colligitur;* (u) vel si MAVIS ad dexteram Salvatoris latus præ Apostolici Senatûs Principe pariter: *Qui divina dexterâ non ambigitur exercere virtutem;* de hoc rapaci lupo patientem virum in sublimi suarum ærumnarum specula in vili sterquilinio interrogabat Altissimus: *Nunquid volet Rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe tuum;* (x) subaudi cum Gregorio: *ut ego?* qui dum singulariter, contrâ me cornu vibrari conspicio, ferocem belluam ad libitum subjiciens inclino; inclinabatur, quando Damascum pergens, uno clangore vocis dominicæ in terram prosternebatur, ubi mox lupo esse desiit, quàm primùm sublato oculorum lumine, manu commilitonum ductus ad Ananiam venit; ecce! lupo cum agno commorantem! cum viro fideli ac simplici, quem antea despererat cum domini discipulo, quem nuper efferata immanitate persequens oderat cohabitantem. Erraverat profectò sicut agnus, qui periit; sed quæsit dominus servum suum, nè Eucharistici lactis eduliò destitutus,

(x) *Job. 39. v. 9.* *Paulus Rhinoceroti similis, in furore in sinu Divina Providentia mitigatus est.*

deficeret in via mandatorum, quam ad supremum usquè Evangelicæ perfectionis fastigium debuerat penetrare.

Lupi in agnum transformati metempichosim vidimus; nunc superest, ut à lactifluo lactantis JESU ubere pendentem videamus, ut novam mansueti Rhinocerotis metamorphosim attentius inspiciamus; Rhinoceros; quod versione Gracâ: monoceros appellatur, ab uno quod gestat in fronte cornu, latino idiomate vocatur unicornium, tantâ præstat præ cæteris animantibus fortitudine, ut nullo venatorum robore comprehendatur; sola virginitas immunis adolescentulæ suo furori prævalet, in cuius avolat gremium, velut in concupitum suæ securitatis asylum evolare: spirans minarum Saulus, cornu extulit, quò venatorum solertiam exploret; suam enim ferocitatem, quisque venator extimuit, quia frementis audaciam, Prædicatorum quilibet expavit; sola virgo superfuit, solum Divina Sapiencia sinum aperuit, quando incarnatus æterni Patris Filius, solo pronuntiati nominis sui fulmine frementem belluam præcipitavit; prostratus siquidem dum inquireret: *Quis es Domine;* audire meruit à respondente: *Ego sum JESUS;* ad vocem hanc, instar infantuli, quantocyus obmutuit, ubi ad mensam convivantis Sapienciæ assedit, ubi Divino inebriatus ab ubere, Eucharistico lactari meruit stillicidiò, evasit ex Agno Leonis catulus, illum in se operantis effectum gratiæ expertus, quem suus postmodum fidelis Discipulus ore aureo promulgavit: *Tanquam Leones ignem spirantes ab illa mensa recedamus facti diabolo terribiles:* (y) reve-reor ad uber virginis affixum, mammillæ Patris innixum Eucharistico lacte potatum, reve-reor Magistrum Gentium.

Illâ, vergente dialogo ad terminum, affectuosa cœlestis Sponsæ anagogia delectat animum, quâ suum comparatura Sponsum inquiebat: *Revertere similis esto Dilectæ mi capræ, hinnulôque:* (z) violentam vehementissimi amoris crediderim intemperiem, qui more suo finem modi restringentis moderamine, finem maturo morosæ deliberationis suffragio,

Paulus ad mensam Eucharisticam evasit lactis fugus infans.

(y) *S. Joâ. Chrysost. Hom. 61. ad popul. Antioch.*

(z) *Cant. 2. v. 17.*

finē alieno suadentis consilio operatur: ecce enim, qui minoratus paulo minus ab Angelis, quia ipse voluit, & quia caducus homo necesse habuit, nunc denuo quasi nec minorari, nec misereri sufficeret, quasi ingens nostræ calamitatis congeries exigeret, ut DEUS ad redimendum illum, qui ut jumentum computruit in stercore suo, fieret similis, non quidem jumento, sed tenero cervorum hinnulo, quem gemebunda voce abeuntem revocat, ut revertatur; qui forsan ideo Sponsæ amplexibus se se surripuit, ut vocaretur instantius, ut fortius ad reditum à singultuante Sponsa urgeretur: memini eundem aliquando simulasse se longius iturum; non quasi fatiscientes præ inedia deferere voluisset, sed quia retineri voluit, à quibus in fractione panis statuit recognosci. Cervum exoptat fieri virgo sapiens, quem sub cervino schemate sapientissimus Salomon proposuit quærendum & tenendum, quando proverbiali paradigmate grande arcanum revelaturus, suo consuluit discipulo, veluti filio consultanti: *Cerva charissima, & gratissimus hinnulus, ubera ejus inebrient te in omni tempore, & in amore ejus delectare jugiter*: (a) legit Rudolphus: *Damula amorum, capreaque gratissima*: subjungit translator Cajetanus: *Ubera ejus saturabunt te*. Legeram aliquando cervi esse indolem, ut naturæ magisteriō conservaretur, utque vergens in defectum vita per redivivam novitatem ab interitu revocetur, serpentem devorare, quō devoratio vetustatem deprensens, renovationem servilis vitæ acquirit: Sic DEUS homo, ubi veteranosum serpentem devoravit, mox Corpus Christi, vetustatem mortalitatis suæ cruci affixam in sacra anastasi redivivus deposuit, & immortalis: latentem in caverna colubrum cerva suo attractum halitu extrahit & occidit; sic Christus de cavernoso peccatoris corde peccatum extracturus, afflat sanctificantem gratiam, velut vivificantem halitum oris sui, quo alliciente suaviter, & attrahente fortiter peccatum immediatè propulsatur. Testatur de parturiente Cerva illuminatus Job: *Incurvantur ad fœtum, & pariunt*, (b) *& rugitus emittunt*: incurvabatur profectò, quando, ut nos

pareret DEO Patri, humiliavit semetipsum formam servi accipiens, & ab æternis montibus usque ad vallem lachrymarum descendens; rugiit, quando Phariseorum increpans hypocritism, eorum arrogantem superbiam reprehendit, quando vulpinam stolati latronis astutiam, crudelem Herodis nequitiam publicè condemnavit; irrugiit, quando consistens ad monumentum vitæ, ut mors fugaretur, clamavit voce magna: *Lazare veni foras*: (c) ut vel sic plorante Verbo indurata obstinatorum Judæorum corda plorantis DEI gemitus penetraret; parturiit rugiens: utque, quem partum peperit, nutriret, invitat DEI Filios proverbialis Salomon ad alimentum divinorum uberum, spondens, lacte non corruptibili, sed immortalitatis nutrimento mortales Adæ filios ad vitam mortis nesciam enutriendos.

Sed terret forsàn trementem parvulum mamilla Patris, elongat à materno ubere nutricis vocabulum, timet tenellus pusio ad lactisluam appropinquare Sapientiam, quæ mittit ancillas suas, emittens prædicatorum voces, ut, si quis est parvulus, veniat ad se? nec vacare videtur timoris fundamentò; dum enim hæc cerva charissima, quæ DEI virtus & DEI est Sapientia, domum Ecclesiæ sibi ædificasse describitur, dum mensam suam proposuisse recensetur in augustissimo Altaris Sacramento, in qua panem Angelorum manducaret homo; dum inquam hoc celebre amoris epulum proponitur, & parvuli pro commensalibus invitantur, legit, non minus terribiliter, quàm efficaciter, Tertullianus: *Sophia jugulavit filios suos*: quid lacti quod est suavissimum cum profusi sanguinis amaritudine conventionis mutua est commune? quid uberi cum jugulo, mammis cum gladiis, cunis cum tumulis communibile reperitur? Si lactat in Eucharistico supremæ dilectionis contubernio fœcunda charitas, quid trucidandum, quid vulnerandum, quid jugulandum habet fera crudelitas? Si delectatur candore lacteo degens in carne candidissima nutrix & altrix Sapientia, cur se sitire protestatur sanguinem exacerbata jugulatrix? quod, si insontes parvuli vivebant sinè feroci

Cerva incurvata & rugiens parit, sic Christus humiliatus rugiit & peperit.

(c) *Joan. 11. v. 43.*

(a) *Prov. 5. v. 19. Christus in Altari est cerva charissima.*

In Sacramento Altaris jugulantur parvus malarum affectionum.

(b) *Job. 39. v. 3.*

Pars IV.

E e 2

hoc

hoc nutrimento, cur convocantur ad mensam fundendi sanguinis, ut trucidati moriantur? Si flagrat amor Sapientiae erga hos parvulos, quibus mamillam Patris sugendam porrigit, cur virulentat ubera, ut fontes lacteos infecto sanguine cruentet? Hoc ipsum est sui sapientissimi amoris indicium, tenerrimae dilectionis argumentum, ut vivos conservet parvulos, vult filios jugulare; ut abundantius, utque securius materna sugant ubera, eos vult vulnerare. Amor maternus, ut servet vitam filio, mortem intentat inimico; ut vivat ratio, brutalis appetitus rationi obnoxius perimatur; Cerva charissima inter gemina amoris DEI & proximi ubera constringit parvulum; sed, nè antiquus serpens lactisfugo adversetur infantulo, ex corde velut ex caverna trahitur, & ipsa facerrima lactis dulcedine providè trucidatur: *O bonam matrem!* exclamat Carthaginensis Presbyter: *Opto & ipse in filios ejus redigi, ut ab ea occidat: opto occidi, ut filius fiam:* (d) ut enim aurum de rudis terrae obscuro sinu extractum, terrenis faecibus commixtum flammivomae fornacis visceribus injicitur, ut hac torquente & excoquente ad debitum sibi fulgorem exuratur; sic aurea virtutum Princeps charitas, terrenis undequaque affectibus coinquinatam animam, ad mensam jugulantis Sapientiae, consumptis quibuscun-

(d) Ad-
vers.
Gnost. c. 3.

que terrenis affectibus, ad nitidissimum splendorem purificat; sic Eucharistico cervae charissimae beneficio, quidquid in humanorum cordium latebris serpentinae fascinationis absconditur, ex intimis visceribus attrahitur, ut omne virus perniciosum lactenti parvulo, sugenti animae, mortificetur. Idcirco gemino potat & lactat ubere DEUS-Homo amantem animam, aegrotum adhuc hominem in via sapientius fatiscentem, ut universa febricitantis concupiscentiae sitis, refocillante Divini lactis stillicidio penitus extinguatur: idcirco ad mensam immolati corporis sui provocat incarnata Patris Sapientia, ut manducans panem non jam in Regno DEI, sed in exilio viatorum constitutus homo, in DEUM, quò pascitur, in Christum, quò alitur, felici vicissitudine convertatur. Concludit hujus lactantis cervae praeconium, sugentis animae nutrimentum interrogans Augustinus: *Quomodo ergo de ipso pane pascit nos Sapientia DEI? & illico respondet: Quia Verbum Caro factum est: Verbum DEI, quod ipsa Patris mamilla est è gemino Divinitatis & humanitatis ubere lacteam stillat dulcedinem aptam papillis parvulorum; ut ablactatis pariter in alimentum deserviat, fit panis lacteus, dum Verbum Caro factum sumitur, ut omnis homo lacte aut pane nutriatur.*

*Pascimur
pane DEI,
quia Ver-
bum Caro
factum
est.*

HE.

VERSUS
V.

Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis.

SERMO DECIMUS QUARTUS.

Est summa illorum Catholicorum calamitas, qui eo pane interierunt, quò vivere debuissent.

*Nihil in-
felicius,
quàm mo-
ri ex
pharmaco.*

Supercilialem supremæ calamitatis trahit lineam, aegrotus ille, qui, quò resanari debebat pharmaco, perimitur; quò sustentari credebatur edulio, occiditur; quò vivere debebat medicamine, crudelius enecatur: hæret ad ubera inamoratae matris filius, qui tamen sapientius anhelans nequit sugere, sed cogitur mammam, quam apprehendit deferere, necessitatur in ipsa lactiflui liquoris

abundantia eviscerante inedia miserabiliter interire; nec tamen morbus lethifer materno inhæret uberi, sed potius infirmo corpori cum morte mortis Origo adscribitur, aegroto languentis filii corpusculo, non nutriendi puerperæ mors subsecuta imputatur. Utque parem mortalis vitæ conditionem in Spiritu monstremus reperiri, relicto tantisper corpore, quid obsit animæ, quæ uber Eucharisticum negligit

negligit fugere, aut fugit lethali sauciata vulnere, quod longè pejus prior malo est, maturiori scrutinio examinemus.

Ultrix non tam sceleratarum mentium, quàm humanorum scelerum Iustitia, dum adhuc in carne degeret, & ista eliminare, istas contenderet illuminare, scandaloso comminabatur homini, fatalem pœnam scandali compendiata hac periodo: *Expedi ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*: (a) Erat inter supplicia, quibus

(a) *Matth. 18. v. 8. Summum fuit supplicium Chananeorum demergi alligato saxo in profundum.*

(b) *2. 34. in Matth.*

plectebantur in terra Chanaan prævaricatores legum, veluti maximum: alligatò ad collum saxo demergi in profundum; quod utique subire magis expedit, quàm æternitate tota tot pœnis cruciari, tantisque cruciatibus indefinenter contorqueri; subtilem docendi methodum considerat Abulensis in Evangelizante Magistro Veritatis: *Cum discipuli adhuc rudes exstarent, nesciebant qualis pœna esset: non habere secum Christum spiritualiter habitantem; posuit pœnam illam temporalem, quæ maxime eos movere poterat*: (b) nè inculpabilis hætenus ignorantia in culpam vergeret negligentæ, docere nescientes voluit, quanti sit pretii, quò cœlum emitur; quanti sit adjutorii, quò hostis vincitur; quantæ sit gratiæ, quâ homo minoratus ab Angelis eorum attingit excellentiam; quantæ felicitatis sit, quæ omnem supergreditur creaturarum eminentiam, spirituale incolatus Divini commercium, quò DEUS-Homo misellæ unitur animæ, ut suo hospes hospitio, ut incola suo incolatui: dicam ampliùs: ut cibus corpori, quod cibatur; ut uber puero, qui lactatur; ut labiis mamilla, quæ exugitur; ut DEUS homini, cui per Eucharisticam sui præsentiam communicatur; ut ignis ferro, ut flamma ligno, coadunatur. Sed curnam adeò exactè natura suspendendi lapidis exprimitur; quasi communi appensi saxi nomine non sat explicaretur? cur mola collo decernitur, quam bajulans, non circulari ambitu, sed diametrali linea, rectoque casu in imum raperetur; Est utilissimum conterentis molæ ministerium, dum à vitali germine, inanem aristam segregat; frumenti granum ex furfure pu-

Mola deservit ad hominis vitam

rificat, quod tandem iterato circuitu comminuit, ut in farinam coquendo pani idoneam evadat. Hæc mola nutriendis hominibus tam necessaria, cibandi hominis ministra, vitæ mortalium conservatrix provida, plectendo ancillatur crimini, eundemque perimit alligata collo scandalizantem hominem, quem nuper libero decurrens impetu, nè perimatur fame, sustentabat; appendatur perfido transgressori, morituro prævaricatori sepulchrale saxum, ut vivus tumuletur, qui inter vivos vivere non meretur; cutem scapulis applica, ut mortis falx, si fortè rubigine obriguit, acuatur, vel si maledica scandalizantis lingua indignas virò effutiebat voces, sæva mordacitas attrita obrigescat. Sed reverere latens DEI verè absconditi Sacramentum; puniri vult delinquentem vindex iustitia conformiter delicto: *Bene ergò, illi*: infert optimè Petrus Chrysologus: (c) *qui eligit minister scandali magis esse, quàm panis, ad collum lapidis alligatur molaris*. Sed quæ connexio lapidis cum pane? ille durus, iste mollis, ille rapit, iste sapit, ille, dum jacitur lædit, iste, dum editur, nutrit; an fortè cupiditas bonorum temporalium, cui cæcutiens animus acclavatur, ob duritiem lapidi æquiparatur, quo præponderante, quo deprimentem te aggravata mens in præcipitium interitus demergatur? didiceram, moralizante Gregorio, per mare Sæculum significari; in mola asinaria: terrenam actionem adumbrari: *Quæ cum colla mentis per stulta desideria stringit, hanc in laboris circuitum mittit*: (d) verumtamen suam prosequitur infulatus Ravennas allegoriam, subjungens adæquatam specificati lapidis rationem: *Ut hoc illum ad mortem trahat, quod illum trahere debuisset ad vitam*; est lapis, & quidem angularis, & quidem adjutorii; est lapis abscissus finè manibus; est lapis reprobatus ab ædificantibus; est lapis missus in fundamentis Sion, qui tamen à perverso peccatore sic trahitur ad pusillorum scandalum, dum suadente aliud videre vel audire, sapere vel sentire, quàm in Christo, quàm de Christo, quàm cum Christo, ut jam non panis vitæ, sed cibus lachrymarum conficiatur, quibus

preparando panem.

(c) *Serm. 27.*

Scandalizanti mola collo suspenditur, ut eo occidatur, quo vivere debuisset.

(d) *6. Mor. c. 17.*

Scandalizans fit jumento similis, indeo & mola asinaria punitur.

die ac nocte enervis infantia nutriatur: Bene ergo illi: Concludit commemoratus Pater: *Ut mola asinaria alligetur collo ejus, & inde sumat pænam, unde sumpsit & sensum, & exsimilis, inæquetur jumentis insipientibus, qui no-*luit hominibus superna Sapien-*tibus comparari.* Quid infelicius, quid est stolidius, quid rationi potest difformius reperiri, quam salvificò recuperandæ sanitatis instrumentò morbum allicere, securo cataplasmate vulnus exulcerare? universali suffragio arguitur dementiæ præsumptuosus argonauta, qui victricem fluctivomi maris onerariam in portum devehens, ad tempestuosos undarum vortices petulanter regreditur, ut de favore litoris dubius naufragium in portus ambitu patiatur. Comparatur aptissimè jumentis insipientibus, & belluarum jugò, sub lapide molarum premitur, quisquis pane, quò vivere potuit, ad mortis exitium abutitur, quòve saginari debuerat ac roborari eduliò, eodem enervatur.

Abominatur consimilem amentiam illustris Ennodius: *Nefas est pro emendatione culparum culpas adhiberi, dum studio curationis qui medetur, agrescit;* (e) cœlestis mensa famelicis Adæ filiis largiter à largitore bonorum omnium proponitur, & pretiosus Angelorum panis pascendo homini à benignissimo pastorum Principi præsentatur. Ut convivarum numero aggregeris, accessus non sufficit; nè superveniente Sponso ejectus ad exteriores tenebras, projiciaris, nuptiali fulgeas chlamyde, est necesse; ad mensam invitaris, ut sacteris, tuæ adscribas perversitati, si non esuriens accesseris: si destitutus sacro amoris æstu, cibum æquè levissimum ac suavissimum non digesseris; tuæ id imputabitur malitiæ, si epulum, quò saginari mentem oportuit, eam contigerit extenuari.

Proscriptus à voluptatum Paradyso propter effrænis gulæ intemperiem, effœminatus filiorum Pater, mortalium genitor, nostræ mortalitatis Author, ad spinas & tribulos futurus terræ & accola & incola condemnatur; illatam ut perniciem eliminet DEI filius, priusquam mulieris fieret primogenitus, evocabat esurientem sponfam, non ad sentium germina, non

ad spinarum fascies, sed ad hortorum delicias, qui pascitur inter lilia, dilectam evocavit; illa, ut erat de comparando dilecti sui placito solers, comparuit, non solum virginali ornatu decorata, non tantum in fimbriis aureis circumamicta varietatibus, sed avida placere scrutatori cordium, omnimoda puritate ubique decrevit renitere, adeò, ut sponsus ipse agens panegyristam effari voluerit, & totam sacro decore pulchram, amicaliter blandiens affari: *Dentes tui, sicut greges tonsarum, quæ ascendunt de lavacro;* (f) quæ dentium confor-

(F) Cant.

4. v. 1.

Communi-

cantium

Dentes eorum, arma & sagittæ;

(g) dentes de-

coincidunt nihilominus cum iisdem;

bent esse

sicut grex

ovium de-

tonsarum,

mundi, &

exonerati

à concu-

piscencia

Mundi.

(g) Ps. 56.

v. 5.

tur vellere destituti. Si comparationis originem scrutari libet, cur quasi grex tonsarum à sponso describantur, illa præ cæteris Gilberti Præsulis videtur prævalere; quòd scilicet se se impugnare nesciant, aut saltè non soleant ad invicem altercari: *Sed in simplicitate & unitate sensus sui concinunt & concordant;* (h) alioquin enim non in melius sed in deterius ad unum panem & unum corpus, ad unum amoris epulum convenirent. Ascendunt autem ad mandendum & manducandum his aptis, quia candidis dentibus, tam loti, quàm detonsi, ut veterem se exuisse tunicam, quàm nunquam indui posthac sustinent, profiteantur, ut lotis pedibus non faciliè coinquinandis accedere conentur; cum veteri sarcina abjiciuntur sordes pristinæ victuræ abinde in spiritu, in spiritu ambulaturæ; quòd si delicto quopiam, veluti tenebrosa nocte, eas contigerit involvi, Virum secundum cor DEI conantur æmulari, lavantes per singulas noctes lectum suum, suis, non alienis lachrymis, suo, non gemitu peregrino. Est vallis lachrymarum, quam suspensis gaudiorum

(h) Serm.

23. in

Cant.

(e) Lib. 2. Epist. 5.

Non sufficit nudus ad Mensam Domini accedens, vestitus sit veste nuptiali, necesse est.

gaudiorum organis incolimus; quid est facilius, quàm hoc in tristi tuguriolo lacrymari? sed quid felicius, quàm hoc lavacro ablui, non tam à foedis maculis peccatorum, sed etiam à nævis defectuum, & imperfectio-num? quid infelicius, quàm ibi suffocari, ubi debebat contaminatus non nihil spiritus emundari?

Sed nondùm placet deferere dentes, qui manducant panem ovium, horrentes & abominantes insipidos fursures porcorum; candore niteant; est enim candor lucis aternæ, quò panis iste conficitur; tonderi gaudenter sustineant; est enim cibus fortium, annona militum, quâ periclitaturi confortantur, quâ roborantur Christi pugiles luctaturi. Totum si mediteris mundum, totus est onus Babylonis insupportabile, quò tamen onerari non refugit Babylonis filia, si modò mundo muliebri exornetur. Detonsæ sanctorum convivarum animæ horrent gravari cymeliis, fastidiunt vestimentorum luxu onerari; de quibus moralis Gregorius, ut assollet sublimiter, discernit; ô quis metalibus circumdet dentibus, ut mundus comedam panem, plus beatarum mentium, quàm filiorum Adæ? si enim ad dignè manducandum amor angelicus vix sufficit, humanus deficiat est necesse! ô quisquis es, qui fames non tam iustitiam, sed iustificantem omnis iustitiæ Authorem, de huiusmodi dentibus tibi provideas, quibus & peccatores mordeantur ad lachrymas pœnitentiæ, & infideles consumantur ad incrementum gratiæ, & nutriantur parvuli à lacte uberum, à temporali quavis dulcedine ablatandi; & tunc securus ad comedendum panem in mensa hac accedas; audi, quid de similibus ad mensam incarnatæ sapientiæ residentibus, ad vitæ panem anhelantibus loquatur commensalibus Pater sanctissimus; *Hi nimirum benè sicut grex tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro, esse dicuntur, quia dum se à peccatis omnibus in baptismo ablutos esse recordantur, libenter onera mundi deponunt, ut ad cœlestia consequenda & predicanda, quò liberiùs, eò faciliùs, gradiantur:* (i) dedecet nempe onustos mundanæ concupiscentiæ gibbò immundum animal repræsentare, infla-

tam arrogantia farcinam gestare. Cave! quisquis anxietate sollicita tuum desideras interitum præcavere; fuge! quisquis acceleraro cursu insidiatorum assultus ambis effugere; cave! nè aggravatus in via, corruas; fuge! ut insequentes effugias prædones; ut satis caveas, ut providè effugias, onus mundanum abjice, ad aræ limen projice, in sacrificium amoris sacrò desideriorum remigiò immola, nè id ipsum, quod tibi contulit Providentia, sibi quandòque refundendum, sibi in hostiam jugulandum, te dare renitentem deprimat, te recusantem perdere, periclitaturum perdat.

Mater Ecclesia, sponsi sanguinum sponsa charissima, ut esurientes bonis impleat, famentes filios, non minus suadendo dulciter, quàm clamando & avocando fortiter, invitat; *Comedite amici & bibite:* delectatura epulatores jam prævio solamine demulcet, ut accelerent commensales; amicos nominat; blanditur scilicet, ut sibi intimiores efficiat, nullatenus, ut blandiendo decipiat, adulatur; est titulus officii, ut suo satisfaciat muneri, obstrictam exhortatur; à servis segregat, illis eosdem aggregans, quibus jam olim promiserat: *Jam non dicam vos servos, sed amicos:* illis siquidem spondetur pro solatio: *Edent pauperes, & saturabuntur:* (l) tunc planè quando manducabunt: *Humiles & contemptores* (m) 3. Reg. 17. v. 14. *Seculi:* ut explicat Augustinus: ut nec inopiam timeant, nec copiam concupiscant; ideò pauperes, quia esuriunt; saturabuntur, quia edent; quomodo saturandi, imò quomodo non saturandi, si illò reficiuntur eduliò, ad quod homo quidam, qui fecit cœnam magnam pauperes ac debiles, cecos & claudos adduci voluit, & convocari? quomodo non saturandi? si hæc dicit Dominus DEUS Israël: *Hydria farina non deficiet, nec lecythus olei minuetur, usque ad diem, in qua Dominus daturus est pluviam super faciem terræ;* (m) indefectibilem farinae hydriam, dum recogitas; Corpus Dominicum reverere in vasis plenitudine; lecythum olei, dum confideras; divinum sanguinem venerare: nec istud esse desinet, nec cibare; nec iste cessabit fluere, & potare, donec in diem illum, quò vaticini Ezechielis pus suum.

apti pro Mensa Domini debent mundi o- nera ex- cutere.

(l) Ps. 25. v. 27.

(m) 3. Reg. 17. v. 14. *Lecithus olei est Christi hy- dria fari- nae est cor- pus suum.*

(i) In Cant. 4. Dentes

Felix, qui sanguine Dominico potatur usque ad ebrietatem.

lis effatō pluerit Dominus ignem & sulphur super eum, & super exercitum ejus, super diabolum seductorem & super universum gregem hædorum ejus. Edunt servi & comedunt bonum, ut repleant animam suam; sed illud ipsum amici comedunt, ut delectetur in crassitudine anima ipsorum; denique servi stant benedicentes Dominum in domo Domini; sed pleniori jure amici assident, ut comedant & bibant: denique servi sunt, qui ipsum audiunt, ut obediant; amici sunt, qui ab ipso audiunt, ut pro eo faciant: sequuntur illi; sed comitantur isti: famulantur illi; sed deliciantur isti: verumtamen ambobus apponitur Panis Vitæ: servis ad sustentationem, amicis insuper ad consolationem; cibantur tamen omnes eodem epulo, potantur eodem cruoris poculo: nec enim caro sua sumitur sinè sanguine, nec sanguis sinè corpore deglutitur; Felix conviva! fit licet servus, si modò stet in domo Domini: felix! qui bibit hoc vinum in lætitia, usque ad exultantis animi jucunditatem; sed multò felicior commensalis, qui haurit plena cordis amyctide usque ad ebrietatem, quæ quia alienationem sensûs inducit, est concupiscenti animo postulanda, est votis omnibus desideranda. Vidisti ebrium nullius patientem oneris, quamcunque sarcinam abjicientem, nulla sollicitudine se corrodentem? Spectasti fidelem, prudentemque servum, non satrapam mundi, sed Regis Sæculorum? Scrutare parumper, nùm curis Sæculi sollicitus cingatur? nùm transitoriis mundi negotiis consummatur? deserit omnia ut inutilia, ut miseriarum pondus, quò, si sustineas, opprimêris, quò, si angariante turbaberis, periclitaberis, si perturbari continuaveris, infallibiliter peribis: vult mentem abstrahi à curis Sæculi, qui vult amicos bibere, charissimos inebriari; tunc enim ad saturitatem editur, & ad ebrietatem bibitur, quando à sensu mens abstrahitur, & à terrena inquietudine liberatur; quod succincta explanatione Nyssenus elucidat: *Quod hic Sponsus adhortatur, tunc quoque factum per Divinum illum cibum ac potum, & semper fit, simul conveniente cum cibo & potu mutatione & excessu.*

Denique convivium est sapientiæ, nulli eorum datur aditus, qui passionibus sibi terrenas aviditate ludicra studet coëmere; hæc enim mundi providentia non est panis cœlestis, sed mundanæ tantum prudentiæ, quæ est stultitia apud DEUM; suomet excluditur suffragiò qui villam videre flagitat, & se ab Evangelico hoc epulo excusat, ut congregandos fructus prævideat, nè per absentiam desideratorum proventuum quidquam perdat; sed nunquid sponsa suomet exemplò ad imitandum stimulat, quæ sponsum indefinentibus votis evocat, iteratisque precibus molestat: *Veni dilecte mi! egrediamur in agrum, commoremur in villis;* (n) hortatur sponsa, neque corripitur, sed provida, geminandorum fructuum sollicitudo commendatur; & tamen emptor villæ rejicitur, & velut indignus à cœna superni Principis arcetur? an fortè quod sponsæ licuit, vicino præjudicavit? sed notat subtili scrutinio animadvertsam disparitatem Ambrosius; erat diversus amborum viatorum gressus, alter ab altero affectus differebat; Provida viatrix non suam, sed indigentis proximi attendit commoditatem: *quasi perfecta non pro se, sed pro aliis intervenit, ut de sinu Patris exeat, egrediens currat viam, ut infirmos lucretur, invitat Verbum DEI;* ut de cœlo in terras descendat, & tollens peccata mundi, hunc agrum spinis repletum emundet, fructibus orbem fecundet, destitutum frumentum largiter semetipso locupletet: At verò emptor avarus omne emolumentum sibi adscribit, spem segetum suæ, non alterius messi conjungit; sibi se minare contendit, nè alteri cedat in fructum, quod suum deservit in usum. Adstipulatur Ambrosio Augustinus, latentem arrogantiam folerter investigans: *Habere villam, tenere, possidere, homines sibi in illa subdere & dominari delectat;* (o) ob vilem villæ arrogantiam fit terrenus terræ villicus, qui Angelorum fieri poterat commensalis; hinc vadit solus sinè DEO, quem si sibi in socium adscivisset, fame Verbi non periisset, panis inedia non subiisset: sponsa, longè prudentior, vult villam ingredi, sed comitante sponso, vult agro granum frumenti inferere, ut factus exindè panis Angelorum *sa DEI.*

(n) Cant. 7. v. 11.

Anima sancta commoratur in villis cum Sponso, ut aliis promissus sit: avaturus comparat villam, ut sibi soli promissus sit.

(o) Serm. 33. de Verbo Dom.

Superbia & dominiandi cupiditas excludit à mensa

Angelorum esurientes bonis repleat, & divites inanes dimittat; ecce! qui se cum villa conservasset, si secum illum, cujus est terra & plenitudinis dominium, introduxisset, se ipsum cum villa perdidit & destitutus pane vitæ æternaturam esuriem canis famedicus incurrit. Villa, quam Sponso Sponsa obtulit in DEI Regiam evasit, nihil illius perdidit, sed inde oblatrix provida fructum centesimum collegit; Villam sibi ambitiosus homo retinuit, non nisi sterilem ficulneam cum modico Zizaniorum fasce seminavit; si villam suam Regi, qui fecit nuptias filio suo in nuptiale munus subarrhasset, assumptus inter charissimos inebriari meruisset, & terrenorum bonorum immemor amplissimos in cælum thesauros transtulisset.

Bona ebrietas! quæ facit sobrios; repletio quippè est copiosioris gratiæ, non insolentioris temulentia; lætari facit & exultare, non titubare aut vacillare. Inebriabatur infelix mercenarius, inebriabatur avarus nimium mercator, qui sibi totum emere, nil aliis provenire voluit, ebrietate superbientis stultitiæ, quæ nunquam suum quiescere affectum, suam semper collaborare concupiscentiam compellit; nocturnas inter tenebras flagrat, diurno lumine inflammat, de somno antè diluculum excitat, ad ardua laborum conamina gravatum corpus instigat, ab omni quietis umbra lassatam mentem revocat, vicinos inquietat; quam quievisset dulciter, si dimissa inani sollicitudine ad Regis epulum vocatus festinasset! quam comedisset salubriter, si noxiam hanc solitudinem prudenter deserens communioni cæterorum fidelium adstitisset; non obfuisset sed profuisset villæ dominium, si sustentandis servulis, si nutriendis vernulis, si gregi pauperum uberiores fructus decimasset: sed fame mori maluit, quam pane non suo saturari; tristi inedia elegit plecti potius, quam alienâ deliciarum mensâ satiari; ob villam DEUM deserit, qui regnum obtulit, Cæli Dominium præsentavit, si modò, quod suæ abundaret indigentia, pauperibus Christi fratribus tribuere voluisset; se ipsum in mensam obtulit, si saltè superfluas suis convivii reliquias stanti ad ostium sub suppli-

Pars IV.

cantis mendici schemate tribuisset: sed stultus delirantis avaritiæ genius, quò pane æternum debuisset vivere, mori voluit: DEO uniri ad instar intimi coheredis potuit, si villam sibi & aliis coluisset, si partem fructuum Ei, à quo locatam acceperat obtulisset: Adeò verum est Hypponensis Antistitis oraculum: *Aurum, vel argentum, malis malum est, bonis bonum;* (p) fortitur siquidem omnis possessio sui conditionem possessoris, fructificat volenti fructum colligere, damnicat nolenti: *Non quia eos bonos aurum & argentum facit, sed quia bonos invenit, in usum bonumque convertitur;* quid prodest seris & arcis thesauros custodire? Sed profuisset plurimum egentibus subministrare: quid prodest mnam Dominicam involvere sudario, ob severioris Domini timorem? ah quantum conduxisset, si acquisitis censibus famedicos cibasset, nudos operuisset, ægros refocillasset, & sui servis Domini profuisset!

Opiparam exponit mensam Divinus Salomon, & irritatus hospitem renuentium stultitiâ, offensus, non minus quinque juga boum probantem ac villæ stultum abominatur mercatorem: declamat Clarevallensis asceta, deplorat Doctor mellifluus hanc insensati emptoris insaniam, dum meditatur, comparantem sibi juga boum, & semetipsum Jumentorum jugo onerantem: sic subjugatus non potuit ad libertatem Filiorum DEI aspirare, nec debuit inter convivas nobiles inter illustres DEI Filios computari: O si saltè associatus bovi, in sceno adumbratam carnem mandere, si florem campi optasset bovinò velut pabulo saturari, qui panem Angelorum respuens non voluit ad nuptiale epulum à magni consilii Angelo instructum comparere! Sed severiori condemnatus sententia è grege boum ejicitur, dum cogitur audire durum præcipientis Verbi verbum: *Abi post vestigia gregum tuorum.* Tertii vel meminisse pudet, quem sua demontavit adeò sensualitas, quòd excusari renuat, sed rudiori termino respondeat: *Non possum venire:* haud miror rusticam respondentis feritatem; prædominabatur homini agresti luxuria; qui enim dixit: *uxorem duxi:*

F f

carnem

Aurum est bonum bono, & malum malo.
(p) Serm. 12. de Verb. Dom.

Infelix homo, qui potuit splendide epulari: & fame perit.

carnem amplexabatur, quæ omnem humanitatis Spiritum debilitat & enervat: nec est quod alligatam lascivix mentis impotentiam admiremur:

Qui enim carnis voluptatibus jucundatur, suffragantis Augustini calculo, à cæna excluditur: (q) Hinc Moy-

(q) *Serm. 33. de Verb. Domini.*

(r) *Exodi 3. v. 3.*

Acedens ad Mensam Domini calceos deponat.

ses rubo approximans divina voce arcetur à progressu: *Solve calceamenta tua; terra enim in qua stas, terra sancta est:* (r) præfigurabat siquidem stans in dumeto spinas inter & vepres Angelus magni consilii, Angelum Encharistico Sacramentalium specierum velamine ad Sæculorum vesperam contegendum: conficiebatur pelle excoriati animalis contaminatus viatoris calceus, qui pariter inquinatus Aegypti pulvere sordescibat: hinc verabatur accedere, donec se prius excalcearet: *Calcei solvendi, ejiciendusque omnis amictus pelliceus ac terrestres & sordidus passionum æstus, ut ipsius: qui est: cognitio possit sus-*

(s) *De vita Moyse.*

cipi: (s) inquit Nyssenus: Ille, qui dixerat: *Ego sum, qui sum:* esse talis cognosci non potuit, donec in calcei symbolo, delineata quævis impuritas fuisset deposita & proscripta; nec potuisset Moyses ad Angelum accedere, teste Hieronymo: *Nisi solvisset corrigiam calceamenti sui, & abjecisset vincula nuptiarum:* (t) quæ licet accedentem à digno altaris aditu non præpediant, licet sumentem à sumptione debita non prohibeant, minuunt tamen omnimodæ puritatis excellentiam, quâ illum nitere convenit, qui DEUM infinitè purum, ut sui cordis recipit hospitem, ut suæ mentis suscipit inquilinum.

(t) *Lib. 1. advers. Jovin. c. 19.*

Princeps Pistorum Pharaonis furcâ suspenditur, dum negligens panem comedere, eum avibus cæli communicat.

(u) *Genes. 40. v. 16.*

Quidnam ploratu dignius, quàm invitari ad convivium, & panem Angelorum, qui invitatis apponitur in epulum, postponere porcorum filiquis, terræ quisquiliis & fœcibus vanitatum? Reflecte ad exitiosum Magistri pistorum interitum, qui alibi quàm in patibulo non meruit tumulari: somniabat ille se tria farrinæ canistra in suo capite gestare, & in eorum uno, quod eminebat cæteris, portare se putabat: *Omnes cibos qui sunt arte pistoria, avésque comedere ex eo:*

(u) legens Hebræus adstruit; fuisse canistra candida: & transfert Chaldaea periphrasis: *Tria canistra plena pane principali:* Exposuit illicò la-

tentis somnii prophetiam compeditus Joseph: tria canistra: tres adhuc dies sunt, post quos auferret Pharaos caput tuum & suspendet te in cruce: *Et lacerabunt volucres carnes tuas: æquissimâ talionis pœnâ reus plectitur, ut, qui suæ refectionis incurius portatos in occipite panes, exposuit in prædam avibus, earundem præda foret suspenso corpore easdem aliturus; tres dies: tria canistra sunt; seu Paschale festorum triduum, seu Divini Spiritus triduanæ solemnitatis jubilum, seu nascentis Domini dies respicias, in quibus Eucharisticum convivium proponitur, cœlestis Sapientiæ mensa sternitur, & panis vitæ pasci & vivere volentibus præsentatur; tibi tuum adscribe supplicium, si abstinens à cibo fortium debilitaris, in hostium assultibus enervaris, in tentationum conflictibus sauciaris peccatorum vulneribus, supremoque afflantis gratiæ halitu destitutus voluntaria perimeris egestate; vidente te, cœli volucres pascuntur hoc pretioso animarum edulio, dum tu nec micam vis recipere; tot piæ justorum animæ pennigerò desideriorum remigiò volant & advolant, huc convolant & involant, desiderantes vitam recipere, aut jam receptam roborare: quid tibi maneat, qui vitæ panem despicias, qui sustentare debilem animam negligis, qui vesci filiorum pane renuis, Philonem Consule, & nè ferale præsagi Josephi subeas augurium, attende: *Pistorum Princeps non impetrat veniam usque ad ultimum supplicium procedente irâ; haud secus ac in culpa gravissima, ciborum defectum mors sequitur:* (x) est luculentum subsecuturæ mortis præsagium pastus inedia; vides cœligenarum avium cohortes ad cophinorum unum è tribus advolare? cernis, quàm celeri aviditate, nè forsan præveniantur, anhelant tota cordis sollicitudine, nè forsan retardentur, dum te consumit fatale panis hujus fastidium? Quid luctuosius inter tristia, quàm ibi culpabiliter vitam perdere, ubi pro libitu, si lubet tantum, potes vitam ad placitum augere? ibi exinani Spiritum, ubi debuerat & poterat saginari? revolve animò, sed sincerò, quanta interdum anxietate premaris, & distraharis, quanta sollicitudine*

Ad subtractionem Eucharistiae sequitur inedia.

(x) *Lib. de Joseph.*

dine rodaris & angaris, ut miserando corpori subvenias, alendo consulas, sustentando provideas, nè pereat, quod tamen nolente, vel volente te infallibiliter peribit? & immortalis animæ succurrere, famentem pascere, deficientem impinguare, enervem confortare, aut negligis, aut refugis; difficultatem simulas, ubi tot alii inveniunt levamen, necessitatem dissimulas, fingens in cibo esuriem, in requie laborem? Illi necesse est associaris numero, illi volens adjungaris ternario, qui excusatione fictili declinant Sacrum æterni Regis convivium, ut inescantur ad ollas carniū confidentes, ut satientur, pestiferam terrenæ voluptatis auram attrahentes, & sitibundum Spiritum inani mundanæ vanitatis aurâ ingurgitantes.

Hæc caro, quam incarnata præsentabat Sapientia pro mundi totius vita, tibi offertur, tota soli, ut vivas vitam DEI; & tu vix unquam gustare cogitas, nè dicam desideras, quàm suavis sit Dominus, non jam timentibus, sed comedentibus, non jam amantibus sed manducantibus se. Infortunata sors! quò alii eriguntur, ruere; quò alii ad Montis Sancti requiem promoventur, decidere; quò esurientes replentur, inaniter esurire! Abominanda mors! quò alii sanantur pharmacò, infirmari, quò alii nutrimentò vivunt, vitam amittere; quò alii beatificantur felicitate, infelicem fieri; quò alii ad vitam æternam proficiunt, æternum interitum adipisci! Hic planè casus est, quò inter epulas Aman cecidit: hic ipse tristis eventus est, qui dum regali mensæ assidet, ipso honore deprivatur, ipso favore perimitur, ipsò convivio occiditur, inter hilaria vini pocula submergitur, inter opipara regalis magnificentiae fercula mortali tristitia obruitur, turbata Regis facie jugulatur: terrificam exulcerati Regis faciem, dum aspicit, mortifera vertigine contremiscit: Sperabant omnia lætitiā, singula videbantur exigere hilaritatem; faustis blandiebantur auspiciis, horti amœnitas excitabat, epuli gaudium stimulabat; & ecce! ad unam arguentis Reginae querimoniam: *Hostis & inimicus pessimus iste est Aman*: (y) nec Regis hætenus tam propitii, nec Reginae vultum va-

Pars IV.

luit sustinere, erubuit præ pudore, inarsit præ fervore, expalluit præ timore, contremuit præ pavore; præterita dissimulantis sceminae affabilitas fulminatricem commutabatur in nubem: aspirans Auster applaudentis aulae convertebatur in comminabundi Aquilonis furorem. Recogita sedentem ad Evangelici Regis mensam, ad nuptiale regalis Sponsi convivium hominem illum, invitatum quidem, sed non vestitum: *veste nuptiali*: (z) (z) *Matt. legit Syrus: non indutum: indumentis convivalibus*: & ubi posteriorem incarnatæ Sapientiae parabolam attentiori discusseris examine, hanc figuratam in priori historia deprehendes; ille consedit Reginae inimicus; iste assedit vestitu gratiæ destitutus: ille hostis Hebrææ gentis, convivari præsumpsit cum Hebræorum filia regnante; iste gravis offensæ sibi conscius ad convivantis gratiæ, ad Eucharistici amoris epulum ausus convivari: uno ab invicem segregantur discrimine; quòd regius minister furibundum expertus principem, comminabundam faciem non poterat sufferre; dum alter à cunctabundo Rege audire meruit suavem nomenclaturam: *Amice! quomodo huc intrasti?* amicum nuncupat, quem inimicum noverat, qui hostem absconderat in pectore amici chlamyde destitutus, à scrutatore cordium non hostis proditur, sed tegitur, sed inquiritur ut amicus: an fortè præproperi erudiantur iudices, nè judicent inauditum, licet notorium transgressorem: heu! quàm pauci examinant exosum sibi reum absque convitio, quàm pauci iudicum sunt amatores hominum, osiores vitiorum! Assignat aliam regalis clementiæ scaturiginem Gallfridus: *Propter Sacramentum, amicum vocat, cuius propter peccata habitum culpatur*: (a) respiciebat futuræ Symbolum Eucharistiæ in cœnaculo, quæ quia bona gratia vertitur, reverebatur indignum etiam commensalem, nec in eodem loco plecti voluit, sed suomet convictum silentiò, ligatis manibus & pedibus, servorum ministeriò, ejici præcepit in tenebras. Sic periit ambitiosus Aman, qui nunquam periisset, si ad Reginae mensam hostis non accessisset; sic tenebrarum principi cessit in spoliū præsumptuosus homo,

Homo ejiciendus in tenebras vocatur amicus, ut Judex non afficiat convitiis reum antè judicium.

(a) *In Allegoria Tina*

Homo indigne accedens Mensam Domini, vocatur amicus ob reverentiam Sam-

Convivium Regium quod debuit exaltare Aman, eum decessit, quia hostis Reginae accessit.

(y) *Esth. 7. v. 6.*

F f 2

cramenti
Euchari-
stia.

mo, qui nunquam ad perennem stridorem dentium fuisset condemnatus, si nuptiali vestientis gratiæ chlamyde comparuisset coopertus: amicus reverà exstitisset, inter amicos feliciter cœnasset, nisi hostilem adversantis animum sub veste sordida & lacera occultasset. Utrumque regale epulum honore commensalis Regis privavit, quod exaltare sublimiùs debuisset; quid infeliciùs? quid peregriniùs? verumtamen quid accidit frequentius, quidnam est usitatiùs, quàm inimico pectore frementem, quàm lethifero scelere Divinæ bonitati adversantem, ad Mensam Domini accedere, mortem pro vita deglutire. Accedunt tot alii pariter invitati, ut comedendo proficiant, ut se amicos exhibeant, non ut defixos spectatorum oculos decipiant, non ut fictâ dolosi cordis nequitia intranti Domino illudant; intravit Rex non ut damnaret impium, non ut puniret temerarium, non ut exqueretur præsumptuosi hominis interitum, sed: *Ut videret discumbentes*: ô si vidisset interiorum gloriam in fimbriis aureis! ô si spectasset in lacero conviva thoracem animæ circumamictum varietatibus! quàm lubens applausisset, quàm lætus exultasset? sed cur amabò, se ipso consolari suos convivas voluit, qui tamen dignitate Regia præfulsit? Satisfecisset commensalium meritis, si quem substituisset Vicarium, non ipsemet ad epulum intrasset: *Ingrediebatur Rex*: respondet infulatus Abulensis: *ut lætificaret epulantes, cum iis præsentiam suam exhiberet.* (b)

(b) Quæst.
33. in
Matth.

In Mensa
Euchari-
stica appo-
nuntur
Tauri &
altitia.

Condecorabant, imò constituebant pretiosam regalis prandii mensam altitia cum tauris, de quibus eruditè scribit Palladius: *Credo tauros & altitia Christum unicum esse*: Sit licet caro taurorum cibus fortior, altitium delectabilior, utrumque in Christi corpore degustandum apponitur, quod robur ad omnem ærumnarum tolerantiam suis convivis exhibet, & continet omne delectamentum suavitatis, si modò ad comedendum amici veri convolent, si cum amicis inebrientur charissimi, ut jubilent & exultent. Vis genuinum amici animum discernere, visne charissimum probare? utrumque in una reperies, quæ una, & amica dicitur, & simul dilecta nun-

cupatur. Attende quid proferat, dum illum pariter & eundem, de quo nuper protestabatur palàm: *Ipse est amicus meus*: Dilectum nominat, ut talem æstimat, ut talem adamat, ut talem publicat, ac evulgat: *Ego Dilecto meo, & ad me conversio ejus*: (c) quasi diceret, Commentatore Gregorio: *Quoniam fide ac dilectione soli Christo adhæreo, solum sequor, cujus suavitatem, visitationis benignitatem, conversationis dulcedinem gaudenter experior*: nec illa ulterius ab adamato Sponso avertitur, nec iste ad Patrem à Sponsa sua revertitur: convertitur ad invicem uterque: quò ille vadit, illa sequitur, nè viarum ne- scia, viatrix devia, in avium periclitetur: *Ego Dilecto meo*: non boves immolo nec oves sacrifico, sed memetipsam dedico, cui Sacrificium, Spiritus contribulatus est, qui cor contritum nequit unquam despiciere, humiliatum semper contendit exaltare; hinc ille ad me convertitur, suam in me imaginem recognoscens, non efformatam, sed reformatam illius Omnipotentis Dexteræ, qui formavit eam: *Ego Dilecto meo*: affixo configor, adhæreo inharenti, unito unior, ad hunc me convertendo, non ad terræ divitias, quæ terra sunt, non ad carnis delicias, quæ caro sunt, non ad immundas inanis mundi voluptates, quæ vanæ sunt: ego nuda; nî nuptialem vestitum dederis: ego pauper; nî ad ditandum me, te ipsum dederis: ego vilis; nisi ancillam humilem respexeris: ego Dilecto meo: ut hero famula, ut patri filia misericordiarum misera; & ad me gementem & quærentem, flentem & conquerentem, egentem & petentem, famentem & fientem conversio ejus; felix conversio! sed mihi magis, quàm illi, qui convertitur, nè avertar; nam illo ad me se convertente, convertar ego, ad pastorem animarum nostrarum, qui pascit me suo corpore, suo sanguine, ut amodò colloquar sapius, alloquar fiducialius amantem me: *Dilectus meus mihi, & ego illi*: (d) ille cibus, ego cibata; ille esca, ego inescata; ille forma, ego transformata; ille amans, ego adamata; Ille mihi intendit & attendit; ego illum prætendo, ad illum me extendo; sed illo extendente, sed illo prætendente, ut ego illi

(c) Cant.
7. v. 10.

Sponsa se
ipsam di-
lecto suo
immolat,
ut ipsum
obtineat
solum.

(d) Cant.
2. v. 16.

illi sum, est prius ille mihi; Dilectus meus mihi est unus totum, quod diligo, est solus totum, quod cupio, & ego illi sum tota, quam amaverat, suum totum quod quaerierat.

Quid enim aliud voluit reperire, quando cœlō deciduus quærebat ovem perditam? quid reperire aliud intenderat, quando everrit domum incarnata Patris sapientia, quando cum muliere Evangelica everrit domum, drachmam amissam reperturus? subjungit adæquatam arctissimæ connexionis hujus rationem, sponso attribuens, quod DEUS homo sit, qui: *Pascitur inter lilia; legunt alii, qui pascit oves in liliis:* sunt duo candidissima in DEO homine lilia, purissima divinitas, Humanitas immaculata; his delectare liliis, si pasci flagitas in liliis ovis non alba sed dealbata, non candida, sed hujus utriusque lilii candore candidata. Accedens ad pascua, sis ovis, & inter lilia, imò, & ipsis liliis pascaris; vescuntur lupi herbis & floribus, vescuntur rosas & liliis, sed perimuntur; quibus si ovis vescitur, servatur, & impinguatur; conversa ad sponsum conversum pariter anima, dum cibatur divino corpore, dum incorporata pascitur Deitate, salvatur & corroboratur; averſa à facie, averſi Numinis peccatrix anima eodem cibo reficitur, sed simul interimitur, eò, quò vivere debuerat epulò, miserabiliter occisa; pascebat namque hærentem cornibus arietem in vepribus, non ovem in liliis reficiebat: ut agnò ciberis & pascaris, necessè est, ut puritate candeas & floreas sanctitate, & novitate vernes, & suavitate fragres; alioquin, qui cibus omnis veneni est antidotum, ob tuam immunditiem vertetur in venenum, & qui æternaturam conferre solet vitam, æternam mortem inferret, in justam temeritatis pœnam. Nec proderit ovina pelle indui & agni mentiri puritatem; non illum fallent oculum, qui videt intima, nec ullâ falli industriâ, nullâ potest malitiâ defraudari; qui quidem ad tempus videre se dissimulat, ut longè acrius feriat, multò severius puniat, quorum abominandam ingratitude diutius sufferebat.

Improvidus Amalecites refert inaugurando Davidi funestam cœli ex-

ercitûs stragem, recenset Saulem sagittis hostilibus vulneratum anhelasse ad inevitabilem mortem; dùmque approximantes hostium currus vicinam intimarent ruinam supplicasse adolescenti, ut sibi vitam eripiendo, ampliore insultantibus allophylis surriperet triumphum: Inhorruit ad fatalem tragœdiam exulceratus Princeps, utque ab integritate justitiæ regale dominium auspicaretur, regio contaminatum sanguine parricidam, celeri, sed æquissimâ condemnatum sententiâ præcepit trucidari; forsan acceleravit providus Dynasta, nè reus prolixiori securæ mortis timore torqueretur, aut ministrorum aliquis ad intercessionem usque compateretur; ut proinde placitam mortem dixeris velociter impactam, & leviores pœnam brevi cordolio exsolutam. Illa videtur exitisse severior, licet non diuturnior, duobus ficcariis, æquissimò tamen ejusdem Davidis suffragiò, præscripta: Insiliunt obdormiente ostiaria domum Isboeth, & consueto latronum more ad meridiani solis aspectum se occultabant secreti, ut forent securi; Rechab & Baara gloriosum sui sceleris expectantes applausum ingrediuntur mercatorum tunicis induti palatium, ut adstruit Rabbi Salomon, quasi volentes emere triticum, cujus ingentem copiam Princeps regius ex suis redditibus colligebat; præsidebat regiæ domui mulier ostiaria, à cujus gubernio frumenti commercium pendebat; ô si vetusto hoc perempti Principis exemplò saperent tot illustriores regnorum Proceres, tot inclyti Magnates! certè una Hebræa mulier non prævaleret tot Christianis negotiatoribus, non tantâ abuteretur licentiâ insolens perversæ gentis fœx, quæ ad intima palatiorum intromittuntur conclavia, quò nec Christiano pedi indulgetur aditus, imò nullis consecratis DEI ministris admittitur accessus; sed claudatur hæc tam multis noxia parenthesis! ah! utinam & janua cumulatis adversariorum insidiis aut clanderetur, aut saltè tam patula non panderetur. Ad assassinos redeamus, qui sumptis tritici spicis prostratum somnò Principem in inguine percutientes incurium juvenem peremerunt. Existimabant falso innixi fundamento stolati

Rechab & Baara sub pretextu emendi tritici interfecerunt Isboeth.

lati Principes latronum, Davidi obsequium præstare, quò suum possit imperium novis dominiorum ditionibus ampliare; sed qui malè de bonitate Principis præsumpserunt, offensam Majestatem reppererunt; qui ut læsam in profuso innocui Dynastæ justitiam vindicaret, & impactam sibi turpissimæ ambitionis notam abstergeret, ambos quantumvis regionum agminum Principes à circumstante satellitio jussit interimi, præcisisque manibus & pedibus mutilata cadavera patibulari in cruce; quasi non suffecisset ultrici Justitiæ utrumque reum perimi, sed exegisset flagitii enormitas severiori morte abominandum facinus vindicari; ecce tibi! vilis alienigena, ob interfectum Saulem perimitur allisus terræ, nec tamen à terra levatus in crucem suspenditur, nec manibus aut pedibus mutilatur. Magna differentis supplicii diversitas, maturiorem tanti discriminis exigit discussionem; occidit ille coronatum caput, dum Saulem rogantem & instantem, volentem & anhelantem interfecit; interfecerant isti æquè regium Principem, istorum tamen delictum aggravatur, ac severius mulctatur, quòd scilicet domum ingressi sint: *Latenter assumentes spicas tritici* (e) & *percusserunt eum*; frumento crudelitatis noxam contegunt, sub panis specie, sub specioso communis alimenti prætextu flagitiosam turpitudinem abscondunt; describit velut in idæali schemate, latentem sub spicis fallaciám coronatus Vates, dum de frumento electorum turpi abusu veluti profanato, lamentatur: *Inimici domini, mentiti sunt ei, & cibavit eos ex adipe frumenti*; (f) si nescis adipem frumenti undè cibantur plures inimici, qui mentiuntur ei, audi à subjungente Augustino: *Miscuit eos Sacramentis suis*; Ideò ergò gravius puniuntur Rechab & Baara, quia spicis tritici, in quo Eucharisticum præfiguratur epulum, abutuntur.

Ingressus est quoquè perduellis traditor domum innocentis Isboseth, domum regiam, quando senatui Apostolico aggregatus, abscondit malitiam in corde suo; an non proditurus Regem Judæorum frumenti adipe contexuit iniquitatem crudelitatis suæ, quando acceptâ buccellâ introivit Sa-

tanus in cor Judæ? Sed luit infamis parricida, imò crudelis Deicida, quando resectis pedibus, abscissis manibus, eliminatis quibusvis pristinae pietatis affectibus, depravatisque antiquis operibus, post relatos triginta argenteos, & templo restitutos (qui templum suum tali DEO à prolixiori tempore consueverat dedicare; avaritia enim simulachrorum servitus est) insurrexit in semetipsum, festinansque ad laqueum, oris aurei testimonio: *Ultimum capiens ex pane solatium*; (g) quasi panis angelorum à belluino homine indignis faucibus absorptus, in maleficam animam præcipitatus, hoc nihilominus indulisset beneficium, ut morte à DEO permissa, sibi à semetipso illata, præventus, ultrâ peccare non posset; quisquis enim eò in scelerum voraginem delabatur, ut hoc frumento electorum abuti, hoc pane cœli indignè vesci præsumpserit, omnium criminum discrimini, omnium flagitiorum compagini in prædam se objicit & committit; concludit insigniter Petrus Cellensis: *Judas buccellam quidem azymi accepit, sed medius crepuit*; quasi inevitabilis foret comminatio, indignam inter Eucharistici convivii sumptionem, & indeclinabilem pereuntis animæ perditionem: sed nè paradoxum videatur ignaro peccatori: subjungit assignatæ connexionis rationem, profundus Ascetarum Pater, *Vis enim magna discernens mundum ab immundo, in pane illo; cum stercoribus avaritiæ non patitur commorari*; (h) excludit acerba nimium avaritia cœlestis mannae dulcedinem.

Æmulabatur impius authorem universæ impietatis, imitabatur homo traditor angelum proditorem, quem accuratiori investigatione discutiens Petrus Chrysologus, ad pugnam adversus DEUM suum humano vestitum tegmine iterum procedentem, subtiliter sugillat: *Accessit tentantis dolò, non obsequentis affectu, velut ministraturus pretioso terrarum hospiti*; subministrat post quadraginta dierum jejunium, duros lapides esurienti, quasi qui potest ex lapide panem pinsere, non posset famem vertere in saturitatem; prosequitur redarguere præsumptionem temerariam ambitioni antagonistæ aurifluus orator:

(g) Serm. 3. de prodit.

Judas Iscariotes ultimum sumit solatium ex pane.

(h) Lib. de par.

Sumptio Eucharistica excludit avaritiam.

Ideò gravius puniuntur, quia schemate Sacramenti abutuntur.

(e) 2. Reg. 4. v. 6.

(f) Ps. 80. v. 17.

(i) Serm.
11.

Impuden-
tior fuit
Diaboli
accessus ad
DEUM,
quàm re-
cessus.

Subentur
Discipuli
sequi virū
portantem
lagenam
aqua ante
institutio-
nem san-
ctissimi
Sacramen-
ti, quia
prius la-
vari opor-
tet ani-
mam qua
sumere
vult Eu-
charisti-
am.

(1) Marc.
13. v. 12.

tor: *Accessit pejùs impudens, quàm recessit*; (i) Recesserat stultus Apo-
stata, quando sedere in monte testa-
menti statuit; & conscensurus in cœ-
lum super astra DEI, solium suum
decrevit exaltare; verùm recessus iste,
quantumvis insolens & impudens,
non adæquasse dicitur accessum, quò
affiliebatur DEI Filius in carne fragili
concertaturus: incuriosior exstitit
accessus, recessu nupero: vix solium
majestatis præsumpsit suæ ambitioni
nequiter attribuire, quando fugatus
à vestibulo, segregatus ab angelicæ
felicitatis consortio, avulsus à jucun-
dissimo empyrealis Patriæ habitaculo,
præcipitatus est in voraginem calami-
tatum. At verò, dum duris lapidibus
esurientem satagit DEI Filium satu-
rare, quando Leo rugiens circuit quæ-
rens agnum, quem devoret, nè tol-
lat peccata mundi, tunc procul du-
biò omnigena inveteratorum crimi-
num mole obrutus, tunc accrescente
fraudentorum assultuum experimen-
to: *Accessit pejùs impotens, quàm re-
cessit*. Illius exindè colligenda est in-
juria, purissimo sanctissimæ Divinita-
tis illata speculo, qui halitu vipereo
se illi præsumit præsentare, qui lethi-
fero intoxicatus crimine, candorem
lucis æternæ, in polluti cordis ten-
torio nititur collocare: quod malum
malorum pessimum à suis sibi dilectis
& electis averfura discipulis incarnata
Patris sapientia, priusquàm ingrede-
rentur sumptuosam illam instituendæ
Eucharistiæ mensam, priusquàm cu-
bile designatum præparando com-
mensali DEI convivio, hoc signum
euntibus & ignorantibus præfixit, in-
veniendæ habitationis indicium: *Oc-
curret vobis homo lagenam aqua ba-
julans, sequimini eum*; (1) Attonitus
obstupescet ad observandum illius æ-
dificii reperiendi signum, quisquis
ignorat Christum humanis actibus di-
vina obvelasse mysteria, & in rebus
visibilibus invisibilia Evangelicæ san-
ctitatis mysteria inclusisse; præmittit
aquæ amphoram priusquàm cœnam
adeat, ut subsecuturos Apostolorum
instruat discipulos, quemadmodum
prius ad aquam, quæ lavat lavari in-
digos, non indiga lavari, oporteat
confugere, antequàm contingat ad
epulum invitari; ut, si fortassis quæ-
dam lethalis macula contaminatam

inquinaverit animam, non nisi lota
& mundata, pulchra & immaculata
aspicientis & respicientis obtutibus
occurrat. In aqua Baptismum fuisse
repræsentatum, commentatur Am-
brosius: *O aqua! quæ humano asper-
sum sanguine, ut præsentium lavacro-
rum figura præcederet, orbem terra-
rum lavisti ex aqua, quæ Sacramen-
tum Christi esse meruisti*; (m) sed, (m) *In 22.*
cur amabò, qui salutiferum nostra-
rum animarum portat lixivium, per
quod fœtor rabidæ carnis aboletur, &
arescentibus Adæ filiis, dulcis ad gra-
tiæ communicationem, salutaris ad
vitæ continuationem, suavis ad ca-
stam voluptatem liquor infunditur?
cur, inquam, amphoræ bajulus, aquæ
salvicæ pincerna illam domum in-
greditur, prævius discipulorum Dux,
in qua immolandi Agni incruenta
mensa instruitur, dominicique cor-
poris ac sanguinis Ara sublimatur?
Effectum sacri baptismatis attentius
recole, & præcedentis bajuli, cum
aquæ amphora mysterium recogno-
scas; quicumque huic sacro fonti im-
mergitur, quisquis hac abludente lym-
pha tingitur, non tantum ab origi-
nali macula eluitur, non tantum à
mortali culpa abluitor, sed à minu-
tissimis defectibus, à noxis venialibus,
à navis levibus evadit immunis & im-
punit. Sic emundatus, sicque puri-
ficatus accedat viator homo ad viato-
ris DEI hominis epulum, sic epulari
audeat ad magni Regis mensam; hac
sanctitate fulgeat, hac puritate niteat,
quisquis hoc saginari edulio, hoc im-
pinguari ferculo concupiscit.

Gloriabatur aliquandò Propheta
coronatus se à munifica omnipotentis
dextera in loco pascuæ collocatum;
præmittit implicitum, sed validissi-
mum enthymema: *Dominus regit me*;
ut dux viatorem deducens justum per
vias rectas, nè deviet in via, vel ob
prolixitatem fatigatus, vel propter
obliquitatem dubius & ignarus: *Do-
minus regit me*; ut lux in tenebris am-
bulantem, inter periculosa insidiato-
rum discrimina titubantem, nè vacil-
let exorbitans, aut declinans: *Do-
minus regit me*; ut pastor agnos in lu-
porum medio constitutus; quisquis
enim hunc præeuntem pastorem se-
quitur, nullatenus deseritur, nequā-
quàm conturbatur; felix anima; nam
licet

licet in exundante turbulenti maris gremio parva carina sis, undique impugnata, ubique agitata, si solus iste portitor regit te, nè mergi metuas, nè timeas submergi; inambulantibus hujus Argonautæ pedibus tumultuosum mare tumentia terga submittit; fit mundus mare, hoc præcipiente inter præcípites fluctus tranquillatur, hoc dirigente ambitiosi Reges mitigantur, hoc cohibente potestas omnis, quæ sub cælo adversum cælgenos sæpius debachatur, ad nutum contrafacta enervatur; denique Jacobo insinuante ingentes onerariæ naves, quæ magnæ sunt, & à ventis validis ruinantur, circumferuntur à modico gubernaculo, ubi ducentis impetus voluerit. Felix anima, cui licet dicere: *Dominus regit me*; ut regnum Regi gloriæ dedicatum, soli DEO mancipatum, regnum tuum regnum omnium sæculorum; quod quidem nullatenus de hoc mundo est, non mundanum, instabile, & caducum, sed cœleste, perpetuum, & perenne est; regnum, cui nihil unquam deerit; quid enim ei deesse poterit, qui suo habet habitantem in meditullio habentem omnia, omnia possidentem? legit tam dulcius, quam amorosius cum septuaginta interpretibus doctor maximus, Divus Hyeronymus: *Dominus pascit me, & nihil mihi deerit*; qui enim pascit contemnentes se, qui cibatur nescientes se, qui nutrit offendentes se, putas non pascet sequentes se, non cibabit requirentes se, non enutriet diligentes se? explanat pastum purpuratus Hugo, qui nunquam deficit, qui semper reficit esurientem: *Nihil deest illi, qui habet Christum, qui est panis Angelorum, DEI virtus, & DEI sapientia,*

(n) In Ps. *& qui est omnia in omnibus*; (n)
22.

Quidnam illi deesse poterit, qui excentricam bonorum omnium scaturiginem hausit, qui DEUM ipsum velut exutum bonis spoliatur & denudat? nec voluntariam excogitantis ingenii dixeris inventionem nullò suffultam fundamentò; est candidissima, profunda sit licet veritas celeberrimo adstruentis Bernardi oraculo innixa, qui iustum cum impiis aequali condemnatum sententia considerans, qui Christum in medio non jam duorum animalium, ut olim contemplabundus

Habacuc intuebatur, sed in duorum latronum consortio, quasi antesignanum respiciens, sublinem meditatur anagogiam; avertens enim defixum meditabundæ mentis oculum à sanguiflua crucis ara ad Sacram Altaris mensam, & à cruenta immaculati Agni victima ad incruentam Eucharistica immolationis hostiam convertitur; posteriorem hanc, dum geminis immolabundi Sacerdotis manibus in altum erigitur, erectum duos inter latrones meditatur: *Sicut Christus fuit elevatus & cruci affixus inter duos latrones, ita hostia consecrata levatur duabus manibus: dexterâ & sinistrâ, quæ significant Latrones*; (o) ecquid cogitas Pater sanctissime, latroni comparas Sacerdotem? quasi non foret aliud DEUM absconditum in manus Sacerdotis deponi, ab eo Patri misericordiarum offerri, quam manibus latronum extrahi, ipsorum subijci feræ rapacitati, sed sacro appropriata Latrocinio, subtili moralitate, latronum violentam rapacitatem; ut enim latro divitem spoliatur, & spoliati spoliis ditescit, sic Sacerdos MYSTES DEUM candido tectum velamine thesauris suis exuit, ut denudatos induat, & vestiatur egentes.

Conquerebatur aliquandò sollicita absentis sponsi investigatrix Sponsa Mater Ecclesia, lamentabatur percussa & vulnerata, exuta ac spoliata; nec sua carebat origine gementis querimonia; dum enim ab evanescente sponso currens ad ostiū pessulum, illusam se plangeret, dum neglecta tenebrarum caligine, dimissa circumvagantium excubiarum formidine in publicas prorueret plateas, invenerunt eam circumvagi custodes civitatis; quando videlicet devotas fidelium mentes desiderio cœlestis sponsi se affligentes sancti prædicatores exstimulant urgentius, inflammant ardentius, ut inquirent solertius, reparent securius, teneant cautius, ferventius constringant; nec contenti deprehensam apprehendisse: *Percusserunt, & vulneraverunt eam*: quando penetrante sanctarum exhortationum stylo animas profundius fauciant, intimius compungunt. Sed illud notatu est singularius, quod illa individuat peculiarius, recenset expressius: *Tulerunt pallium meum*; seu

Manus Sacerdotis elevantis sacram hostiam comparantur duobus latronibus.

(o) Dis. 3. mor.

Pallium dein

*Sponsa est
vetus A-
dam, vel
Sapientia
mundi.*

dein residuum aliquod mundanæ vanitatis fuerit in filiis suis, quod segregari meruit; seu illam abstraxerint chlamydem, quâ olim involutus Adam originalis innocentiae candorem amisit; seu gladiô spiritûs, quod est Verbum DEI, sustulerint pallium sæcularis sapientiae, quam sæpè religiosa simplicitas æmulari desiderat, frustra reclamante Magistro gentium: *Nolite conformari huic Saeculo, sed reformamini in novitate sensûs vestri:*

(p) Rom.
22. v. 2.

*Pallium
quod Eccle-
sia mili-
tansi auf-
fertur, est
velamen
Synagoga.*

(p) Denique: *Tulerunt pallium meum:* vociferabatur non ampliùs lachrymabunda sed gratulabunda, nè posthac soror parvula aperto pectore lateat inspicienti, vel corde velato ipsi patere renuat Dilecto: *Denique velatam Synagogam Christus despexit,* Commentatore Ambrosio, & sprexit, unde hodièque velamen super cor *Judaorum est positum:* & procul dubiô tacitæ conformiter sententiæ Doctoris Sanctissimi, abstractum ab Ecclesia militante; gloriabatur hac chlamyde jam jamque moriens Synagoga, habens velamen in lectione suorum voluminum Veteris Testamenti, quod modò revelatur, quia in Christo JESU evacuatur; sed putas, avulsam à Sponsa sua, à Gentium Ecclesia pallium dimittet sinè reciproca Sponsi refusione fortis mulier? credis, huic sapienti virgini non providebit provida cœlestis Sponsi Sapientia de pallio, non, quod avarus author, ad suam furatus est perniciem, non illud retineri & conservari impotens pallium, quod fugiturus Joseph reliquit in manibus Dominae suæ; sed illud defixis morientis Jacobi oculis præmonstratum, quando Judam dilectum sibi filium paterna locupletaturus benedictione inquiebat: *Ligans ad vineam pullum, & ad vitem, o fili mi! asinam suam: lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum:* (q) legit Oleaster: *Ligans ad vitem vacuum suum:* Quod inter universi Orbis vacua est infelicius, quòdve nocivius, quàm anima peccatrix, quæ, dum sanctificante gratia destituitur, plùs quàm cymeriis tenebris obvolvitur, bonorum omnium abundantiam miserabiliter privatur. Legi Romani Antistitis Hyppoliti elucidationem: *Christus vitis vera populum ex Gentibus sibi alligavit:* intel-

Pars IV.

ligunt alii apud Diodorum in asina, & pullo, Gentes jumentis insipientibus similes, quas Dominus Genti Judaicæ velut viti alligavit; cœptæ adjungit benedictioni illuminatus Israël: *Lavabit in vino stolam suam:* quod paradigma elucidaturus insignis Tertullianus, in Juda æterni Patris Unigenitum adumbrari autumat: in stola & amictu Corpus Dominicum: in vino salvificum repræsentari sanguinem declarat, amictum, carnem demonstrans, & vinum, sanguinem: *Ita & nunc sanguinem suum in vino consecravit; qui tunc vinum in sanguine figuravit:* (r) adstipulatur autoritas Ambrosii: in vino quòque stolam suam abluit Sponsus sanguinem, quando carnem suam ad nostrarum nutrimentum animarum, sub vini & panis speciebus sumendum fidelibus dereliquit; quæ melior, quæve utilior stola valeat reperiri, quàm caro salutifera Salvatoris, quæ nudos Adæ filios nuper talari tunica expiatis, nuper in spoliato Proto-parente pretioso sanctificantis gratiæ amictu spoliatos gloriosissimè vestivit? tunc planè, quando in sanguifluo dilaniati corporis profluvio diluit universam Adæ posteritatem sacratissimo sanguine suo: *Denique pallium tuum est corpus tuum, quod in Altari sumimus;* alloquitur à trunco pendulum sospitatorem suum Ostiensis Drogo; quid illò melius, quò universa mortalitas humana contegitur à crimine, velatur à turpitudine, defenditur ab intemperie, lætificatur in calamitate? lavit JESUS stolam suam, non, ut suam, quæ non erat, sed ut nostram, quæ verè maculata erat, lavaret immunditiem, ablueret deformitatem, ut ammodò conformes specioso formâ præ filiis hominum, hac stola adornaremur, hac chlamyde circumdaremur, hac veste nuptiali ad Agni mensam insigniremur.

Effudit quidem aquam ab ablucendum, profudit sanguinem ad redimendum, ut foret aqua nostræ iniquitatis lavacrum, aut pedilavium; ut foret sanguis ad nostræ Redemptionis pretium, quando oculati testis oraculò exivit sanguis & aqua de reserato latere; sed non contentus, tam pretioso munere, arctius voluit nos inescare, tenerius se voluit nobis in cibum

*Corpus
Christi in
Altari ha-
bet se vel-
ut pallium
suum.*

(r) Lib. 3.
Cant. Ma-
rio.

Jacob videns scalam prævidit Christum venturum ad terram.

(r) *Lib. 2. de Jacob. c. 4.*

cibum & potum communicare. Grande convivium, sed digno assessori; nam quisquis huic opiparæ omnigenarum deliciarum Mensæ lætanter interesse contenderit, si tamen nuptiali veste indutus, ad cœnam æterni Regis ministraturus adstiterit, coacervatum universarum delectationum manna, reperiet ad suæ mentis saporem, suorum desideriorum saturitatem in pane hoc supersubstantiali experietur. Hunc cibum esuriebat, Paschasio fidem dante, peregrinus à domo patria, exul à matris gremio, à fraterno furore profugus, declinans in Mesopotamiam intemeratus Jacob, quandò prophetico incumbens somno, mysticam illam vidit scalam: attonitò conspiciebat animò, intentiori defixæ mentis oculo contemplabatur, descendentes & ascendentes Angelos: hoc est: elucidante Mediolanensi Ambrosio: *Christum prævidit in terris, ad quem Angelorum caterva descendit, atque ascendit, obsequium proprio* (r) *Lib. 2. de Jacob. c. 4.* *Domino pio præbitura servitiò.* (r) Erat prodigiosa illustris scalæ machina Dominicæ consummationis mysterium, qua mediante cœlestia terrenis fuerant conjungenda, quâ solâ ad civitatem sanctam ascenditur; demittebatur à regione beatarum Mentium, infigebatur valli lachrymarum; incarnandus quippè DEI Filius, exivit à Patre, & venit in mundum, relicturus denuò mundum, & reversurus ad Patrem. Post jucundissimum exultantis Patriarchæ spectaculum evigilans spectator, in illo, ut volunt aliqui, miraculoso prorsus amphitheatro, ubi avus Abraham sacrificans, divinas meruit de Isaac filio percipere promissiones; nè foret ingratus Nepos, aut filius, votum vovit, non alteri litare Numini, sed Dominum in DEUM recognoscere, recognitòque cunctorum fructuum decimas offerre: *Si Dominus fuerit mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo: non dubitans, sed credens firmiter, & securissimè supponens, futurus Israël, videns DEUM, secum eundem morari flagitat, nè illum inter terræ vicissitudines dimittat, vel penitus amittat; est mirabilior ulterior conditio à corde simplici oriunda, vel verius à genuina Justorum prudentia originaliter deducta: Si dederit mihi*

panem ad vescendum: (s) Reddit attonitum sollicitudo anxia postulantis auditorem: DEO se consecrat, ut panem habeat; nè pane careat, totum se emancipat, totaliter se victimat misericordiarum Patri: dives opulenti parentis hæres & filius, timet panis penuriam, quid mirabilius? abundat opibus, & velut omnium indigus, cultisque destitutus fame perire, metuit, quasi amore panis, cujus timeret inediam, Altissimo, hoc velut pacto se consecraret, ut panem à sua providentia obtineat, in quo totam futuræ vitæ substantiam, viator illuminatus fundat? nec tamen alimentum corporis velim intelligas, dum avidam panis cupiditatem ignarus mysterii auscultas. Panis, quem Jacob petit, ille, non alius, Tuitiensis Ruperti testimonio, reputandus est, qui subsequenter Saculorum lustris de semetipso dixerat: *Ego sum panis vivus:* cur alioquin antelucanus Advena post consummatam nocturnæ contemplationis requiem, dum arduo accingebatur itineri, hoc pane vesci desiderasset? cur non affixus pavimento terræ ad illum anhelavit, nisi quia Cyrilli Antistitis Alexandrini testimonio: *Panis, nempe Christus, cum labore & sudore invenitur; magna enim & eximia bona non percipiuntur ab eis, qui jacent & deliciantur:* (t) est panis vitæ, nullam cum fœdæ mortis imagine, quæ iners somnus est, contrahit Societatem; est pignus æternaturæ felicitatis, inter momentaneas terrenarum vanitatum delicias evanescit: Est denique panis ille, de quo Incarnata Patris Sapientia apud dilectum sibi Discipulum sic attestatur, ut credas, & contestatur, ut petas, & protestatur, ut sumas: *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita:* (u) nec enim ad aliud confectus est, quàm ut proficiat, ut vitam mundo, sed non immundo largiatur, ut mundis corde divinam visionem impertiatur.

Hunc vitæ panem jam tunc didicit esurire, quandò eundem meruit in figura ad præripiendam caligantis Isaaci paternam benedictionem à matre provida obtinere; dum enim materno parens imperio attulisset, quod jusserat Mater, hæcque cibos ad Patris placitum præparasset: *Deditque* *Rebecca dando panes Jacobo præfigura-*
pulmentum

Unicum opulentis Jacobi vendit ad panem Eucharisticum.

(s) *Genes. 28. v. 20.*

(t) *Cap. 30.*

(u) *Joan. 6. v. 52.*

bat bene-
fictum Eu-
charistia.
(x) Genes.
27. v. 17.

(y) Lib. 2.
de Jacob.
c. 2.

Panis Eu-
charisticus
conversus
est Judais
in lapi-
dem.

pulmentum & panes, quos coxerat tra-
didit: (x) ut sacre Geneseos attestan-
tur pagina. Quisnam hoc delizioso
præfiguratus fuerit cibus eduliô, quod-
nam hoc figurante cibo prælusum fue-
rit convivium, insinuat Mediolanen-
sis Præsul, dum de præclari supplan-
tatoris fide clarissimè commentatur:
*Quia Patriarchæ cibus nullum credi-
dit dulciorem esse, quàm Christum:*
jam tunc in Sæculorum diluculo agni-
tum, jam tunc adolescenti piissimo
manifestatum: allexit revelatus ille:
Qui sicut ovis ad oecisionem ductus
est: (y) qui carnem suam in verum
veræ vitæ cibus jam destinaverat, al-
lexit maturum junioris filii animum,
illuminavit animam, ut, prosequente
Ambrosio, cibus utilem judicaret
omni populo, cujus typum gerebat:
Quo futura erat remissio peccatorum.
Ad hunc Divinum vitæ panem aspi-
rat postmodum, & suspirat; si Domi-
nus dederit mihi panem; non nutri-
endo corpori, sed incremento ani-
mæ tam necessariû, quàm oportu-
num: petiit hoc pane refici, nec si-
bi soli, sed consecrato, sed dedicato
Hebræorum populo hoc alimentum
requisivit.

Pro se quidem clementer videtur
auditus, pro aliis minimè exauditus;
Divini panis robur sibi communicari
feliciter obtinuit, sed obduratis Ju-
dæorum cordibus nullatenus partici-
pandum impetravit: Aquisivissent &
illi, si dignos tanto Antecessore po-
steros se se exhibuissent, nisi rebelles
magni Parentis posthumos se osten-
dissent: decretabatur ad supplicem
anhelantis Jacobi querimoniam, non
panem lapideis cordibus in cibum tra-
dere, sed petram in escam esurienti-
bus conferre: *En erit eis Verbum Do-
mini: manda, remanda: expecta re-
expecta: modicum ibi, modicum ibi, ut
vadant, & cadant retrorsum, & con-
terantur:* qui enim mandavit man-
data sua custodiri nimis, præcipit ex-
spectare, & refractarios interitum sem-

piternum, & obtemperantes stolam
gloriæ immortalis: *Ecce ego mittam
in fundamentis Sion lapidem* (z) an-
gularē: quem reprobaverunt ædifi-
cantes in superbia sua turrim Babel,
infames filii confusionis. Eccè, qui
panem vitæ blasphemantibus linguis
respuerunt, in lapidem offensionis
impegerunt! Advenit humani gene-
ris Redemptor, velut Pater futuri Sæcu-
li, Judæos velut filios bipatentibus bra-
chiis complexurus, sed qui filios, id
est, explanante Carenfi: Judæos enu-
trivit, quos adoptavit in primogeni-
tos: *Ipsi autem spreverunt me:* (a) (a) *Isai. 1.*
idolis sacrificando; corpus meum, *v. 2.*
quò illos desiderabam pascere, truci-
dando. Venerat panis de cælo; qui
dixit: *Ego sum panis, qui de cælo de-
scendi; sed Judais est conversus in la-
pidem offensionis & petram scandali:*
(b) deplorat induratum suprà petram (b) *Serm.*
duritiem Judæorum perversitatem Pe-
trus Chrysologus; malebat mordere
petram, quàm panem deglutire; hinc
petra conquerendo apud Prophetam
loquitur, & loquendo conqueritur:
Circumdederunt me canes multi: (c) (c) *Pf. 21.*
quemadmodum namque canis igno-
v. 17.
tos oblatrat, sic impudentissima Ju-
dæorum ora, Cassiodoro assimilante,
novam Doctrinam Domini minimè re-
cipientes contrà eum oblatrabant.
An ergò supremam negaveris calami-
tatem, eodem, quò refici debuissent,
panis eduliô ad vitam æternam, de-
volutos fuisse ad mortem æternatu-
ram? stolidi insipientis Synagogæ
crudelitas, sibi evasit immanissima,
dum saluberrimum arcendæ mortis
antidotum convertit in mortiferum
perennaturi interitûs venenum. O
quantum expedivisset ei, ut mola a-
finaria suspensa in collo ejus, demer-
sa fuisset in profundum maris, ut, quæ
gentilitati existit petra scandali in via,
non ultrà viam occupet, sed extrâ
viam huic viatrici ce-
dat.

HE.

VERSUS
V.Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt
stercora.

SERMO DECIMUS QUINTUS.

*Horrendus interitus indignè communicantium.**Christus o-
rat ter in
horto, quia
triduo fu-
turus erat
in sepul-
chro.*

HÆc insanabilis gemebundi Va-
tis querimonia, præfigura-
bat incurabilem plangentis
JESU tristitiam, inconsola-
bilem mœrentis agonotheætæ nostri
prælagiebat agoniam, quandò ter o-
rans pro Apostolis, ut explicat Re-
migijs, maximè pro Petro ter nega-
turo, ter rogabat in forma servi pa-
trem & Dominum: *Quia tribus die-
bus:* ut notat subtiliter Paschasius:
futurus erat in corde terra: (a) suos
docens discipulos, suos erudiens pe-
dissequos, nè ullam dierum vitæ tran-
sigerent sinè Divinitatis adoratione,
sinè cœlestis adjutorii imploratione,
sinè auxiliantis DEI invocatione; ut
enim Tertullianus loquitur: *Temera-
rium est diem sinè oratione transigere.*

*(b) Lib. de
Orat. c. 10.
Nulla dies
sinè ora-
tione est
transigen-
da.*

(b) Orat & plorat simul, ut efficacior
à lachrymis evadat supplicatio; quan-
tumvis enim ipsò inchoabundæ pre-
cationis auspiciò poterat omnia impe-
trare, maluit orationem tertio repe-
tere, & inter acerbæ protuberantium
lachrymarum stillicidia, tristem pro-
lixæ orationis formulam perseveran-
ter continuare. Accreverat intereà
ingravescentis cordolii inclementia,
sacrorum humorum volita intempe-
ries, & penetrans cruorifluus sudor in
globos sanguinis condensabatur: ro-
rabant guttæ è capite, stillabant è cor-
pore, decurrentes in terram, ut vel
sic sanguineus sudor crux foret antè
crucem: quòd si primordiale im-
bris sanguinei venam, si primam cru-
enti hujus profluvii scaturiginem ne-
cessè est investigare, ut indè initia-
lem lethiferi mœroris lineam liceat
ordiri, excipiamus quærulam suppli-
cabundi Mediatoris vocem, examine-
mus articulatam singultuantis quere-
lam, discutiamus supplicabundi orato-
ris deprecationem: *Si possibile est,*
transeat à me calix iste: (c) nè quam-
libet amovendam aduersitatem suspi-

*(c) Matth.
26. v. 39.*

ceris, per individuationem determi-
natam, istum, non alium transire de-
siderat. Est fortè calix iste, quem
eodemmet vespere, vixque elapso
duarum horarum spatiò, post porre-
ctum sub speciebus panis Divini cor-
poris Sacramentum, sacro Apostolo-
rum Collegio gaudenter propinavit?
Sed iste non erat è Summi Sacerdotis
manibus avellendus, non erat à Pon-
tifice nostro transferendus, sed glo-
riosis manibus concedendus; Istum
transferri à Sacrilegis helluonibus de-
siderat, istum ab indignis absorbend-
um faucibus, & plangit lachrymis,
& sanguine deplorat; *Tristis erat pro
persecutoribus suis, quos sciebat im-
manis Sacrilegii pœnas esse daturus;*
*& ideo dixit: transfer hunc calicem
à me:* (d) expendit genuinam provo-
luti Redemptoris supplicationem Am-
brosius: quis autem persequitur cru-
delius, quis sæviori tyrannide adver-
sus Salvatorem beneficentissimum in-
venitur, quàm abominandus prodi-
tor, quàm impiissimi ejusdem com-
mensales; ab his auferri rogat Divi-
ni Sanguinis calicem, totius DEI ho-
minis incomparabile convivium, quod
licèt justis est epulum salutis, est ta-
men indignè convivantibus edulium
perditionis: *Mors est malis, vita bo-
nis:* canit Doctor Angelicus: *Vide
paris sumptionis, quàm sit dispar ex-
itus.*

Hoc præsignabat, hoc præliban-
dum Hebræis præfigurabat, præsaga
futurorum Divini Legislatoris Sapien-
tia, quandò fido sibi amico Moyse
dictabat Decretum suum, & Sacer-
dotibus observandum, & auscultanti
populo insinuandum: *Pone super men-
sam panes propositionis:* (e) quam
mensam in tabernaculo Domini col-
locatam considerans Rupertus, non
aliam à Dominica Divini corporis &
sanguinis mensa fuisse judicat præfi-
guratam:

*Christus
usque ad
mortem
tristatur
ob interi-
tum suo-
rum perse-
cutorum.
(d) Lib.
10. in Luc.
Indignè
communi-
cantes
crudelissi-
mè perse-
quuntur
Salvato-
rem.*

*(e) Exodi
25. v. 30.*

guratam: *Dum anxietur jam venditus, & continuo tradendus, dum tristis esset usque ad mortem anima ejus, dum factus in agonia prolixius oraret, & sudor ejus velut sanguis in terram decurreret; interea propitiationis & redemptionis nostrae opifex mensam paravit, accipiendo panem, quem benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis; sed sequebatur deciduum in terram facerrimi cruoris stillicidium, agonizantis animæ atrox angustia, quæ premebatur, dum vivacissimis obtutibus innumera communicantium convivarum Sacrilegia contemplabatur; abindè vena immensi amoris erupit, primordialem exindè sanguinem sparsit; nè exitialis esset populo passio sua, quæ esset omnibus salutaris; concludit Ambrosius: hunc calicem velut impotens deglutire supplicat ebibendum auferri; spondit toties hunc panem Hebræis presentandum, promissit vitam æternam, hunc panem comedenti, atque æternam felicitatem; sub specierum velamine Divini corporis existentiam contestabatur realiter, quantumvis carnali oculo invisibiliter adfuturam; verum, quod contristabat Sospitorem nostrum, quod amaricabat desiderantem Baptismò poenarum baptizari, fuit mors certa per vitæ panem indignis Assessoribus infligenda.*

Prævidit Omniscius futurorum Arbitrator, in ipso peccatorum lavacro submergendum peccatorem, in ipso bonorum omnium fonte absorbendum potatorem; prævidit increata Patris Sapientia eundem calicem, quem bibens cum Psalte Regio, regalis justis anima exclamabat: *Calix meus inebrians, quam præclarus est*: (f) optabilis profectò ebrietas, quæ præstat oblivionem præteritarum vanitatum: prævidit id ipsum salutare poculum quod justos recreat, sanat ac integrat, injustis terrenarum voluptatum Sæctoribus evadere terrificum, insipidum, & virulentum; illi conformiter infortunato vaticinantis Isaia præfatio: *Bibisti de manu Domini calicem ira ejus*: (g) cujus, quæ fæx in fundo, quæ sit in superficie amaritudo, quænam in imo resideat spissi liquoris invaletudo Propheta Regius describit: *Ignis & sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum*:

(h) hoc igne inflammantur ut exurantur, non quidem Altissimo in hostiam placationis, sed tenebrarum principi in victimam furoris: hoc sulphure involvuntur, ut fœtor maiorum operum sit redolenti odor mortis in mortem; hoc procelloso spiritu agitati tumultum mentis in tempore peregrinationis frementes incurunt.

Sed nos ad propositionis panes à calice amoris & furoris revertentes, elucidare mensam umbratilem, cum superpositis panibus, cum Synagogæ oblationibus penitus speculemur, reperturi post levem mysterii venerationem, idem edulium dignis convivis vivificum, indignis mortiferum evadere ad ruinam. Collocabantur igitur in sumptuosa altaris ara, quæ de pretiosis Sethim tabulis fabricabatur aurò purissimò inauratis, mundissimi propositionis panes, super quorum unum quemque patena aurea, si commentatrici Glossæ fidimus, expandebatur. Verum, quos propositionis panes vulgaris nuncupat, eosdem Pagninus, Arias, & Aquila cum Hebræo: *Panes facierum* nominat; ut duplicem explicent faciem, quæ saltem parum quilibet prolucerebat. Hoc pane illum veluti genuino schemate representatum fuisse, qui de semet ipso testari voluit: *Ego sum panis vitæ*; (i) communi Patrum suffragio concluditur: *Panis propositionis ipse est Christus*; scribit Tuitiensis Abbas: *Nam ille panis propositionis in typum hujus panis positus est*; (l) sed quomodo hic vitæ panis, sit facierum panis, est inquirendum solertiùs, subtiliùs est indagandum; deliciosa licet latentis JESU facies sub Eucharistico prodigiosarum specierum tegmine Justorum oculis est luce qualibet lucidior, quovis sole serenior, quavis stellâ illustrior, jucundior omni jucunditate; hanc prævidebat & exaltabat, quantumvis non videbat, puer domini, dum psallebat: *Latificabis eum in gaudio cum vultu tuo*; (m) legit Nebiensis: *Apud vultum tuum*; quia apud ipsum est fons vitæ, & in lumine suo videbimus lumen: *Cum vultu tuo*; exclamat moralis Hugo: id est: *Cum filio tuo*; cum enim Augustino teste, filius sit imago expressa à Patre, quantumlibet sit candido velamine

DEI calicem ira. (h) Ps. 10. v. 7.

Panis Eucharisticus adumbratur in panibus propositionis.

(i) Joan. 6. v. 35.

(l) Lib. 4. in Exod. c. 7.

Panis Eucharisticus duas habet facies; unam convertit ad justum, alteram ad peccatorem.

(m) Ps. 20. v. 7.

Prævisa indignè communicantium ruina fuit calix, quem Christus voluit à se auferri.

(f) Ps. 22. v. 5. Calix justis est præclarissime inebrians.

(g) Isai. 51. v. 17. Indignè communicans sumit à manu

lamine oblecta, delectat devotæ mentis oculum; & licet nondum rapiatur in nubibus obviam Christo, hoc tamen vultu mirificè lætificatur, estque fideli animæ vix non jucundior DEUS absconditus, quam si carnali oculo in carne spectabilis appareret. Prævidit irradiatus prophetico lumine lætificationem hanc cum vultu DEI, qui secuturæ prælagiebat posteritati: *Deprecabitur DEUM, & placabilis ei erit, & videbit faciem ejus in jubilo*; (n) revereor Doctorem Seraphicum subtiliter adstruentem; hac abbreviata periodò contemplabundorum viatorum hilaritatem circumscribere; dum enim mens in fulgurantem æterni Solis radium defigitur, dum circumvolventibus suorum mysteriorum splendoribus illustratur, lumen vivens, omnis vitæ principium, omnisque luminis abyssum intuetur, quando universa caducæ mutabilitatis vicissitudine subacta, terrigena obumbratione calcata, uni & soli, qui solus & unus essentialis veritas est, indefinenter adhæret, cujusque vultui inhærendo, quem jubilans videt ad similitudinem incommunicabilitatis assurgit: *Atque in semetipsam auctoris sui inconvertibilem speciem, dum recipit assumit*; (o) illud profundius discutienti patet de viatore, non de comprehensore, de vita viæ, non autem de statu patriæ fieri mentionem; qui enim placabilem DEUM reddendum adstruit, tempus placationis, non ævum implacabile subaudit; & quoniam divina facies à viatore clarè non cernitur, de fidei intuitu, qui semper obscurus, sed tamen certus est, intelligere necessitatur; non autem securius, neque fiducialius speciosum formâ præ filiis hominum monstrantis fidei adminiculò amantis DEI faciem cernimus, quam, quando sub nivea sacri candoris sphærule se occultantem adoramus; ibi, & nuspiam sic alibi, videtur velata DEI facies in jubilo, suspicitur cum gaudio, suscipitur cum tripudio, dimittitur cum cordolio, & quando rursùm perditur, requiritur de novo: *Est quippè jubilo; dicente Gregorio: quando ineffabile gaudium mente concipitur, quod nec abscondi possit, nec sermonibus aperiri; & tamen quibusdam motibus proditur, quamvis*

(n) Job.
33. v. 26.

(o) De se-
ptem iti-
ner. iter.
6.

Anima fu-
sti percipit
jubilo in
sumptione
Euchari-
stie.

nullis proprietatibus ex primatur; (p) an non flagras ardentius accedens vi- (p) Lib. 24.
cinius? an non exultas abundantius, mor. c. 5.
sumens frequentius? sentis accedens, quod supra sensum est, cernis cum gaudio, quantumvis nondum possideas suavi sociatus consortio: libet hic iterare centies illud plenum solatiis, superabundans sacris deliciis gratulabundi vatis oraculum: *Beatus populus, qui scit jubilationem*; (q) cui (q) Ps. 88.
præ cunctis mundi fallaciis, præ mo- v. 16.
mentaneis carnis illecebris, præ deprædantibus divitiarum laqueis ardet suavius, præplacet plenius, oblectat jucundius hic panis facierum hæc aridentis DEI facies, quæ nescit rugam amanti animæ ostendere, sed tota pulchra novit sacris blanditiis occurrentem & lachrymantem amicam delinire; acutè illuminatus Vates jubilo exprimit, dum scientem populum, non loquentem describit; sciri quippè hanc delectationem non implicat, quâ illapsus hospes in propria veniens oblectat occurrentem, perfundit excipientem, sed linguâ exprimere non sufficit, quæ eloqui diffidit. Nunc alteram examinemus faciem: in illam respice, quâ adventantes superbo gressu conspicit, quâ accedentes indigno corde despicit, qui DEUM suum non metuunt despiciere & coram circumflua beatarum mentium regia non horrent Angelorum Regem scelestis faucibus deglutire; quibus brevem concinnat sententiam, non tam vovendo, quam prædicando, non tam optando, quam comminando, deterriturus David: *Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie DEI*; (r) nève vio- (r) Ps. 67.
lentam sugilles applicationem, ad im- v. 3.
pios commensales, ad sacrilegos Eu- Indignè
charistici panis profanatores, quid communi-
occyus subjiciat, discute, & nexum cans, ut
indispensabilem mentis propheticæ cera fluit
sagaciter attende: *Et justī epulentur à facie*
& exultent in conspectu DEI; quæ ignis, sic
alioquin foret connexio, nisi ad cœ- perit à fa-
nam jubilantium filiorum DEI allu- cie DEI.
deret, nisi ad Angelorum panem esu-
rientibus Adæ filiis, ut repleantur bonis, communicandum; ut, quorum durities in pœnitentiæ lachrymas ad liquefactivam hujus flammivomentis rubi virtutem resolvi noluit, quorum fumosa vanitas huic intemerato candori

dori se se flagitiosa fuligine opposuit, ab illa facie, quam superbiente oculo despexerant, æternum segregentur, quando sine tegumenti velamine in claritate sua refulgebit, ad instar coruscantis flammicidii, quò justorum obscuri nuper oculi illuminentur, & perfida reproborum incredulitas, quæ nuper plus æquò videre voluit, æternis ignibus incendatur.

Reverere provolutus, venerare adorabundus panem duplicis faciei, in cuius benignissimo intuitu electi jubilant, à cuius indignabundo aspectu reprobi cum evanescente fumo evaporant; illi hoc viso nostræ felicitatis pignore ad vitam animantur, isti perspecto hoc humanæ salutis schemate, aut palàm præsentiam realem denegant, aut, si negare dissimulant, tempore frivolo accedunt; illi omnem levissimæ vanitatis pulverem suis à cordibus abstergunt, ut mundi corde præambulam in terris cœli beatitudinem prægustantes, purissimò intemeratæ fidei oculò latentem DEUM videant: isti in volutabro scelerum absorpti porcorum more defigunt in lutum oculos, quos renuunt erigere, nè forsan suæ iniquitatis vindicem videant, quem sibi severum fore iudicem, servili metu reformidant; isti exstimulante odio declinant velatam amantis DEI faciem, quem renuunt amare, quem nauseant videre: illi impellente, aut compellente potius secretæ dilectionis impetu, abstractis mentibus convivantis sapientiæ mensam circumvolant, deprecantes vultum pacifici Salomonis, cum omnibus divitibus plebis, cum universis Spiritibus Sanctis; nec timent cum simulantibus amicis, cum fraudulentis hypocritarum turmis, defectu nuptialis vestimenti, in tenebras ejici, & ab hac mensa soli segregatos tenebrarum principi in suarum flammæ hostiam victimari; quippè, qui non præproperi comparandæ laudis impulsu, aut evitandi contemptus affectu, irrumpunt, sed Apostolicò edocti consiliò, seipsos prius probantes accedunt, utrùmne homines se fiant, diligenter inquirunt, an reformata delineati conditores imago in eorum purificata refulgeat mente, expendunt, & sic de pane illo edunt, & de calice bibunt; dum interim fa-

stidiosi divites, ab ubertate hac divinæ consolationis inanes dimittuntur, dum luxoriosi epulones famem patiuntur ut canes, nec istò cibò fortiori ad robur animæ reficiuntur; dum sitibundi helluones à vino germinante virgines & illustrante sapientes excluduntur, quòdque quavis amentia est dementius, omni stupiditate stolidius, his aut affinis vitiis ingurgitati, his aut similibus affectibus deturpati, ausu sacrilego, accessu temerario agnum sine macula præsumunt deglutire! ô si spectares trepidantes Angelos ad hujus enormitatis monstrum, tremantes Archangelos ad hujus horribilis insaniz furorem, contremiscentes thronos ad hujus incuriæ portentum! ô si exulceratas cerneres dominationes, ad hujus caliginis horrorem, aversos principatus ad hujus cadaveris fetorem execrabundas potestates, ad hujus putredinis aspectum, lustratas Virtutes cœlorum adversus insensatum rebellis creaturæ assultum! ô si spectares flammivomum Cherub romphæa fulgurante irruentis exercituum domini nutum ardentem expectantem! ô si lustratos in aciem suspiceres Seraphinos hunc thronum gratiæ circumvallantes, utque evibrentur fulmina carneum hoc idolum Veneris, execrandum hoc delubrum concupiscentiæ, uno parique motu incendant & incinerent, præstolantes.

Qua putas facie divinus hic facierum panis sacrilegum intuebitur divinitatis contemptorem? Quò putas oculò scrutator Oculus, cui patent intimi sordescantium cordium anguli contemplabitur ferocem belluam suæ libidini inhiantem potius, condecoratas dæmonum larvas aspicientem potius, quàm Sponsum Virginum sub hoc candore rutilo prospicientem? heu! si me tibi nullatenus dissimilem, consimillimus tu obscuro tenebrarum principi interrogas, reprobis impium, peccator peccatorem? non mihi occurrit aliud aut respondendum aliter, quàm expertissimi Vatis præsagium, quàm infallibile divini Oris oraculum prophetici Solymæi Regis articulatam labiis: *Vultus autem domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum*; (s) aspice-

*Omnes
chori An-
gelorum
adversan-
tur indi-
gne com-
munican-
tibus.*

*Iratus DEI
vultus re-
spicit indi-
gnè acce-
dentes ut
perdat
eos.*

(t) Eccl. 5.
v. 7.

ris, non ambigas, conspiceris, non du-
bites, sed simul certissimè despiceris,
& forsan non ampliùs respicieris, nisi
fortassis illò, sed deplorabili, illò sed
lachrymabili, illò sed miserabili re-
spectu, quo respici non voluit, imò
despici ad tempus maluit, sacer Syra-
cides, dum tuæ perditioni compati-
ens singultuabat: *In peccatores respi-
cit ira illius*; (t) in dissipandos non
consecrandos, in condemnandos, non
approbandos, in vindicandos, non
consolandos: munda immundum per-
versi cordis oculum, ut salvifici san-
guinis poculum mundus à mundo su-
spicias, & oculus Domini, qui su-
per justos est, respiciet te ad ampliùs
emundandum, benigniùs conspicien-
dum; est oculus intuentis Domini
respectus; sed succurrentis misericor-
diæ; est vultus respicientis domini,
aspectus; sed collimantis justitiæ, ut
feriat & perimat indignè accedentes
ad Mensam Domini: immuta vultum
animæ, dum tuo approximas condi-
tori: lava faciem tuam; sed, occul-
tatis meo respicienti oculo lachrymis,
soli patentibus divino; tunc vultus
DEI in oculum domini desideratissi-
ma mutabitur vicissitudine, ut qui
factus es per fœni pabulum per avi-
dum terrenarum delectationum edu-
lium sicut equus & mulus, nunc tan-
dem ad primam primæ imaginis effi-
giem reversus, sagineris ut homo pa-
ne Angelorum, eorum numero ag-
gregatus, de quibus exultabundus di-
xerat post præviam peccatorum avul-
sionem à facie DEI: *Et justī epulen-
tur & exultent in conspectu DEI*;
subjungit illicò purpuratus Hugo
epulentur in sumptione Eucharistia;
justos alloquitur, justis consulens,
non injustis, quos mavult utique fa-
mentes esurire, quàm indignè assi-
dentes, sacrilegè convivantes interire:
*Qui enim manducat & bibit indignè
iudicium sibi manducat & bibit, non
dijudicans corpus domini*; (u) eò,
quòd creatorem suæ essentia domi-
nantium dominum scienter introdu-
cere attentaverit in domum inimici
nefarius proditor, quando suæ con-
scius malignitatis hunc Regem immor-
talem in cor suum peccati mortalis
reum ausus est præcipitare; inimici
quippe capitales sanctissimæ divinita-
tis suæ peccata sunt mortalia, propter

(u) 1. Cor.
v. 29.

quæ eliminanda, propter quæ vita
viventium à cordibus hominum mori
voluit. Sumpturus itaque hunc sa-
cro sanctum propositionis panem, at-
tende faciem, quâ puris mentibus se
exhibet benevolam, ut amicis, im-
puris ostendit se terribilem, ut inimi-
cis, illos alliciendo, ut veniant, istos
deterrendo ut recedant.

Injicitur laboriosò Chaldæorum
ministeriò in flammivomentem lypa-
ram magnanimus Hebræorum puero-
rum ternio; & eccè! ad primam in-
gredientium adolescentum præsentia-
am ignis ardorem continet, retrahit
furorem succendentis incendii, sola
dissolvit colligatorum vincula, quæ
sola frementis Tyranni exulcerata ra-
bies, ut sua, tribuebat: circumvolant
fuliginosa horrifonæ fornacis incen-
dia, diffunditur vorax flamma ultra
quadragintà cubitos per circuitum,
nève jejuna exstinguatur, sarmentis
pascitur, pice reficitur, ingenti li-
gnorum strue saginatur; non audet
lactiflua gustare fercula, horret inva-
dere tenella adolescentum corpora,
& qui Altissimo corpus integrum de-
voverunt, nec genua aureæ stolidi
Regis statuæ incurvantes, nec os in
adorandæ tyrannidis elogium aperien-
tes, hi nunc beati viatores: *Ambu-
labant in medio flamma laudantes
DEUM*; (x) non fictilem aut fusilem,
non mortuum aut exanimem, sed
creantem & condentem, viventem
& vivificantem. Nè tamen anhelæ
fauces flagrantis machinæ humanis de-
stituantur carnibus, ut vorax flamma
desideratò alatur pabulò, ipsos, qui
alimenta subministrabant, ipsos qui
sacram triadem incinerandam jacie-
bant, ipsos satellites Chaldæos arri-
pit, arreptos devorat, in sui substan-
tiam convertit devoratos, ut evomat
ignitos; illustratur circumfluis velut
radiis in fulgurantis pyre meditullio
intemerata sacri triumviratûs inno-
centia (quos enim ætas prodit pue-
ros, hos consummata in brevi magna-
nimæ mentis maturitas viros probat)
dum annosa idololatrantium barba-
ries circumvallantibus involvitur ro-
gis, consumitur edacibus flammis,
dum flammarum lenociniò delectatur
Hebræus, flammarum sævis furoribus
cruciatur Chaldæus. Considerat mi-
rabilem ejusdem pyre ardentis & lu-
centis,

*Ignis in
fornace
Babylonis
recreat
tres pueros
& incen-
dit Chal-
dæos.*

(x) Dan. 3.
v. 23.

*Sic Christi
sanguis
perdit in-
centis,*

*incredulos,
& sanat
fideles.*

*(y) Hom.
de cruce
& Latr.*

*(z) Lib. 1.
de moral.
fac. script.
c. 23.*

*(a) Exodi
16. v. 31.
Sicut co-
riander oc-
cidit ser-
pentes &
vivificat
homines,
ita Eucha-
ristia fu-
gat Demo-
nes, & sal-
vificat ho-
mines.*

*(b) Lib. 20.
hystor. na-
tural. c. 20.
Ut munda
foret ter-
ra recipi-
ens man-
na, DEUS
immisit
ventum.*

centis, urentis & mulcentis disparita-
tem Chrysostomus, deliciosôque pro-
digiosi discriminis spectaculô recrea-
tus exclamat: *Non est sanguis Christi
deterior Babylonio igne; ille scit san-
ctorum in camino honorare corpora, &
Chaldaeos comburere; quanto magis
sanguis ille pretiosissimus scit procedere
in incredulos, & sanare fideles;* (y)

Hoc ipsum in genuino divini panis
Symbolo præfiguravit, procul videns
ad usque sæculorum vesperam Provi-
dentia, non quidem quasi gauderet
umbris adumbrari: sed quia per eas
nostrarum mentium ignorantiam vult
erudiri, nostras vult tenebras illu-
strari; præluserat velut in umbra lu-
dens in orbe terrarum sapientia, fasti-
dientem in deserto nutriendi Israël;
ingrediebantur aridam solitudinem,
sexcenta fermè armigerorum peditum
millia, exceptô innumerabili vulgô,
quod simul conscenderat de Ægypto:
ut nutrentur singuli, promptô An-
gelorum obsequiô in illa superiori
parte aeris (si Augustino credimus)
ubigrando cum nive gignitur, nasce-

batur manna: (z) *Quasi semen cori-
andri album;* (a) quod ortum solis
sustinere impotens, liquefiebat illicô,
quantumvis molâ confractum ignis
ardorem in condendis panibus tole-
raret; quod si recensente Plinio cori-
ander sanat homines & enecat ser-
pentes: (b) sic non difformiter ægro-
tantes, aut habituali morbo, aut le-
vi infectas nævo animas panis Eucha-
risticus sanat, & roborat; intoxica-
tas autem tabe lethifera perimit &
trucidat. Priusquàm creatrix Omni-
potentia hunc sapidissimum cœli ci-
bum produxisset, priusquàm hanc
candidissimam sacramentalis convivii
umbram condidisset; *primò educebat*

*DEUS ventum, quò purgabat superfi-
ciem terra:* seu dein fremens afflave-
rit Aquilo, seu perflaverit blandiens
Auster; ille, ut suo rigore omne im-
mundum flagellando expellat, iste, ut
molliorem ac recentiore auram in-
ducens, priorem profliget; ille, ut
furens ab universa telluris facie, quid-
quid aut sordet, aut terret, violen-
ter avellat; iste suaviori sibilo suf-
flans, quidquid ad procurandum ni-
torem deservit, quidquid ad purifi-
candam aëris regionem conducit, fo-
vendo conservet; subjungit adæqua-

Pars IV.

tam immensi flaminis rationem Abu-
lensis: *Ità, ut nulla sordes maneret,
quæ manna descendens maculare pos-
sit;* (c) sic præludebatur, sicque di-
sponendum indicabatur divini panis
receptaculum, ac latentem sub panis
candore DEUM, sub figura rotundi-
tatis æternum, sub speciebus Eucha-
risticis absconditum, recepturum.

Recipiebatur suavissimum illud He-
bræorum alimentum super pruina
ad instar roris decidentem; & quia in
pruinæ Symbolo tribulatæ mentis affli-
ctio delineatur, exigitur pariter pro
pavimento cœlestis manna nostri cor
contritum & humiliatum: rejicitur
protervum & exaltatum, retruditur
cor immundum & depravatum. Ve-
rùm subtiliori investigatione discutia-
mus, cur huic condensatæ panis mate-
riæ pruina substernatur, quæ con-
gelata duri & asperi saporis esse nosci-
tur, in qua nihil dulcedinis reperi-
tur? haud alia fortè subest causa,
quàm, ut terra priusquàm nubes hunc
Eucharisticum typum pluerent, hoc
cooperta humore, nil terrenum sa-
piat; futuris Sæculis in documen-
tum, felicioribus posteris in rudimen-
tum, ut si saporem cœlestis epuli non
præfigurantis, sed jam præfigurati de-
libare cupiant, universum terræ pul-
verem à suis pedibus excutiant, om-
nem affectum vanitatis exsufflent, sic-
que purificati in via purgationis pro-
ficient, ut obviantes divino viatori,
& humanorum cordium desiderabile
hospitium inquirenti, vel ammodò per
viam perfectæ unionis procedant.

Denique præsignatus, atque in pa-
ne facierum adumbratus Divinus A-
mator hominum DEUS-Homo nul-
lius immundo vult intuitu offendi,
impurô defœdatæ mentis oculô videri.
Est ipse oculus, est oculi pupil-
la, quæ quovis conspersa pulvere at-
teritur, quovis adverso obice ad que-
rimoniam irritatur; & forsan ideò
hoc manna: *Simile pupilla oculi:* (d)
allegante & commentante allegorico
Philone describitur, ut tenerrimo la-
tentis sub candido consecratarum spe-
cierum sippario intimetur, nequa-
quàm opus esse quòd ense ferias ut
vulneretur, nec vibres lanceam ut
saucietur, levis sufficit macula ut a-
versetur; officia etiam minima hunc
moveant oculum, ut amoveatur; quò
forfan

*(c) Inc. 16.
exodi q. 6.*

*Sicut man-
na cecidit
super prui-
nam: ità
panis Eu-
charisticus
vult recipi
in corde
contrito &
humiliato
atque
mundo à
vanita-
tum pul-
vere.*

*(d) Lib. 2.
allegor.
Manna e-
rat simile
pupilla
oculi; sic
& Eucha-
ristia, hinc
quovis le-
vi pulvere*

H h

offenditur, & quasi cruciatur. forsan collimare voluit Propheta, dum invocans misericordiarum Patrem, supplicabundo gemitu intonuit: *Resistentibus Dexteræ tuæ custodi me, ut pupillam oculi:* (e) duabus regimur, portamur, & protegimur Omnipotentis DEI manibus, in quarum Dexteræ reveretur Interpres Lyranus misericordiam, justitiam in sinistra; hinc juxta primam, Electi collocabuntur, tanquam misericordiæ filii, & ad sinistram reprobi, Justitiæ subjecti; à resistantibus igitur favori, quò dilectæ sibi animæ favet, interpretatur Augustinus, custodiri flagitat, ut pupillam oculi; quæ licet perparva appareat & exigua, per eam tamen dirigitur acies luminis, lux & tenebræ dijudicantur, sicut per Christi humanitatem Divinitas judicii discernens inter justos & peccatores: sed quando hæc divina lux manifestius inchoat, quando serenius rutilat, quando apertius se declarat? vobis, si alia commodior hujusce temporis non occurrat, circumstantiam dicam; tunc refulgere clariùs, tunc cerni oculatiùs, quando assimilatur pupillæ oculi divinus panis facierum, quando externa specierum sphaerula pupilla hæc exquiritur simul, & fugitur, erigitur & deprimitur, nauseatur & desideratur, amatur & contemnitur, despicitur & adoratur; quando resistentes Dexteræ, obgannientes misericordiæ, malunt furentis oculi, malunt ferientis justitiæ infligendum flagellum experiri, quàm basium miserentis clementiæ, quàm complectentis beneficiæ amplexum, quàm parvulæ, sed aridentis, quàm modicæ, sed blandientis pupillæ Eucharisticæ favorem præstolari, amorem nundinari.

Indignè communicans suscipit Christum, sicut Leo paratus ad prædam.

(f) Ps. 13. v. 4.

Hi non jam dilecti dexteræ filii, sed posthumi doloris, statuerunt potius oculos suos declinare in terram, quàm elevatum hoc manna in terræ superficie, quàm hanc respicientis & miserantis oculi pupillam purgatæ mentis oculò intueri; ut adhuc hodie cogatur conqueri: *Susceperunt me, sicut Leo paratus ad prædam:* tanquam illius circumvagi Leonis catuli, qui quærens quem devoret, non pane, sed carnibus, saturatur; contra quem, suosque æmulatores catulos conqueritur Sponsus Ecclesiæ: *Devorant plebem meam sicut escam panis:* (f) non

devorare redarguuntur plebis substantiam; nec enim de spoliandis, aut deprædantibus, sed de scandalizantibus & seducentibus loquitur, qui debiliores animas ab hac respiciente pupilla avertunt: Hi sunt, qui suscipiunt agnum finè macula leonina crudelitate; sed forsàn accedere verebuntur, ab esu arcebuntur, si illum accendi ignem ad inflammandum in circuitu viderint inimicos, quò pereant, & completis iniquitatibus suis suorum flagitiorum flammis exardescant.

Ut exardescat scelerata Pentapolis: *Dominus pluit super Sodomam & Gommorrhæam sulphur, & ignem de cælo.*

(g) Renuerunt infames exurendæ urbis incolæ oculos suos in oculatum Numen conjicere, qui nec faciem hominis, sed posteriora ejus aspicere flagitabant; ut exulceratos irritati vindicis oculos suam videre cogerentur ad ruinam; hinc statuit ultrix justitia: *Descendam & videbo:* si fortè suspiciant lachrymantibus oculis ferire attentantem; sed excæcata frementium belluarum cæcitas ber ignè respici non sustinuit, dolenter suspicere neglexit; ut igitur putidissimus sceleratissimæ libidinis ardor flammivomente putidissimi sulphuris exureretur ardore, pluit ignem, ignis ab igne; seu sublimis Hilarii expositione: *Pluit Dominus Filius à Domino Patre:* (h) ut coæquale Patris Dominio Dominium unigeniti à Patre contra Photinum confiteamur, qui Christum solum hominem, nec antè Matrem Mariæ primogenitum existisse ore Sacrilego blasphemabat; sed cur cum Patre pluisset refertur Filium? quòd si Dominus à Domino, communi Patrum suffragio, est Filius à Patre procedens, cur speciali titulo hoc implacabile flammicidium appropriatur DEI Filio? an non fortè specialiori oppositione adversabatur hujus peccati gravitas incarnando ingeni Genitoris Filio? Sic opinatur Doctor Seraphicus, quia eliminandæ Pentapolis crudeles belluæ, quia hæc incineranda evomentis inferni fœx, infames incolæ: *Naturam, quam Christus per incarnationem reddidit cælestem & divinam, reddidit viliorē, quàm sit brutalis, cum & bruta ipsa similibus actibus non utantur:* (i) Sed, si Verbum cordis paterni hunc imbrem igneum, sulphuream

(g) Genes. 19. v. 24.

Filius DEI incinera- vit Sodomam, quia illius crimen defecavit naturam à se suscipiendam.

(h) Lib. 4. de Trinit.

(i) In Luc. c. 17. v. 29.

phuream hanc pluviam immisit, cur-
nam de cœlo pluuisse Dominus dici-
tur, ubi nec sulphur gignitur, nec i-
gnis in empyrea vastissimæ beatitatis
Regione alitur, nutritur & augmen-
tatur? Resolvit memoratus Bonaven-
tura ambiguam quæstionem, dum as-
ferit, pluuisse de cœlo non formaliter
vel egressivè, sed potestativè & impe-
rialiter; quia iste ignis & sulphur fuit
gehennalis, & ex inferno extractus, ut
celerius & rigidius absumeret natio-
nem tam execrabilem, concludit san-
ctissimus Antistes; quò argumentò re-
spondetur antiquissimo interrogantis
Sapientiæ Oraculo, dum à suo singul-
tuante Job Altissimus exploraret:

(l) Job. 38. *Quis est pluvia Pater, vel quis ge-
nuit stillas roris?* (l) ille, nec alius
v. 28. ab eo, cui suo applaudens in deca-
chordo psallebat coronatus Vates:

(m) Ps. 67. *Pluviam voluntariam segregabis hæ-
reditati tuæ DEUS.* (m) Si literam
v. 10. discutias: de manna deserti loquitur,

commentatore Augustino, quò ele-
ctum suæ benignitatis populum præ-
cunctis gentibus aluit & nutrit; sed
quia omnia in figuris contingebant il-
lis, donec aspiraret dies, & declina-
rent umbra, ad eruendam profundi
Spiritus intelligentiam accingamur:

& quidem, si pluviam conjunctam
pluentis voluntati, à patre pluviae, li-
berrimè non minùs ac liberalissimè
emanantem consideremus solertius,
gratia occurrit vivis coloribus expres-
sa, quæ procul dubiò nullis præceden-
tibus nostrorum operum meritis gra-
tis datur; sic enim docet Magister Gen-
tium: *Si autem gratia, jam non ex ope-
ribus, alioquin gratia, jam non est gra-
tia:* (n) nec dubitat hanc esse vo-
luntariam, qui canonicum definien-
tis Jacobi oraculum auscultat: *Volun-
tariè quippe genuit nos Verbo Verita-
tis:* (o) sic enim genitus fuerat, qui
suam recognoscens genesim ab alio,
de semetipso palàm profitebatur:

(n) Rom. *Gratiâ enim DEI, sum id quod sum:*
11. v. 6.

(o) Jacob. *Sed pretiosior nos manet hære-
ditas, qui cohæredes Christi reputa-
mur; amplior pluvia à mari gratia-
rum oritur, quod in exili sphærula,
si licet dicere, in Eucharistico favo-
rum pelago, quod in excentrica mi-
sericordiarum abyssu, in miserorum
refugium, in afflictorum solatium, in
ægotantium pharmacum, in paupe-*
1. v. 18.

(p) 1. Cor. *Paræ IV.*
15. v. 10.

rum subsidium continetur; denique:
Parasti in dulcedine tua pauperi DEUS:
subnectit illicò commemoratus Vates:
in tua dulcissima pietate, non in sua
miserrima calamitate, in tua benefi-
centissima voluntate, non in sua ex-
trema egestate; parasti pluviam, in
tua opulentissima liberalitate, non in
sua enervi infirmitate; denique: *Do-
minus dabit benedictionem:* attende
prælagium, expende frangentem &
simul benedicentem panem in cœna
Sponsi sanguinum, ad mensam despon-
sati Regis filii, Sponsi Ecclesiæ, ut la-
tens mysterium recognoscas: legit
Augustinus: *Dominus dedit suavitatem,
& terra nostra dedit fructum suum:* (q) est benignitas, quasi bona
igneitas: nec unquam melius ignie-
bat divina bonitas, quàm quandò ex-
candescens charitas in ligno mensæ
Eucharisticæ, sibi, & suo morienti filio,
mortalium ægroto generi panem sub-
cinericium præparavit.

Verùm nè exæstuante incendiarii
amoris flammicidiò involvamus, ad
segregatam Christianæ hæreditatis plu-
viam regrediamur; vel, si istius plu-
viæ prolixior elucidatio fastidium mi-
natur, ad aliam transeamus; vel ve-
rius ad fontem aquæ salientis in vi-
tam æternam regrediamur: *Pluit il-
lis manna ad manducandum:* (r) quod
pluit, fluit, nec cibus solet fluere, sed
potus; verùm hac in prodigiosa sac-
cri amoris pluvia utrumque contine-
tur, eodem, quò pane fidelis anima
vescitur, simul reficitur & potatur:
Pluit manna ad manducandum: qua-
si, ant pluere, non foret aquæ stillas
immittere, aut panis posset fluere, aut
stillare; revelat aptissimè mysterium
illuminatus Seraphim felix Bonaven-
tura: *Sicut pluvia habet multas stil-
las, sic Eucharistia multas gratias,
quia plurimos effectus spirituales gi-
gnit in nobis:* (s) & quemadmodum

immensus Pater-familias incorporeos
Empyreæ Regionis Spiritus cibatur &
reficit verbo increatò, finè quo non
possent vivere, nec vellent supersti-
tes remanere; sic peregrinantes Adæ
filios pascit verbo, sed incarnatò, nè
grandi restante tractu itineris defici-
ant in via lassati viatores: ut subse-
cuturam, sed longè uberiores plu-
viam prælagiret super gentes descen-
suram, pluit Hebræis manna, verum

*Pauperi
communi-
catur cum
summa
dulcedine
panis Eu-
charisti-
cus.*

(q) Ps. 84.
v. 13.

(r) Ps. 77.
v. 24.

(s) S. Bo-
vent.
Serm. 5. in
Cæna.
Pluvia
constat
multis
guttis, &
Euchari-
stia multis
gratiis.

de cœlo panem præfigurans, quò Verbum DEI, sed incarnatum, hodie dū corruptibiles Adæ filios corruptibiliter pascit; utque hunc vivificantem cibum manducarent: *Verbum Caro factum est, & habitavit in nobis.*

Verumtamen illud unum ad indagandum allicit, cur pari terminorum sonò flammarum & gratiarum pluvia exprimatur? ecce enim, dum agitur de ferali supplicio, de implacabili corporum, animarumque supplicio, per pluviam, horribile flammicidium, explicatur: pluit Dominus ignem: per pluviam præambulum Eucharistiæ communicandæ Symbolum declaratur? *Pluit illis manna:* ibi pluit ad interitum, hīc pluit ad salutem; ibi vita perimitur, hīc mors ad vitam provocatur; illo pluvie stygii sulphuris igne morte mori debuit eliminandum vulgus rationalium belluarum; sed huius fecundi roris stillicidiō, huius fecundantis pluvie beneficiō, quotquot irrigantur, vitam merentur vivere cum vita beatitudinis quodammodò conjunctam; nīl enim aliud est vitā vivere, quā beatæ vitæ actus adhuc in diebus peregrinationis nostræ, adhuc in vita corporis æmulari; pluit utramque vitam cum pane vitæ, qui voluntariam benedictionis pluviam hæreditati suæ segregat, quam inter oves Agnus DEI collocat, ut à confuso æternæ perditionis grege separet; lupis verò rapacibus posteriorem in spoliū assignat. Quisquis proinde ad mensam Sapientiæ nuptialiter indutus affidet, & amictu splendido in Regis Regum convivio comparet, huic pluit Dominus à Domino pluviam irrigantem, imbrem vivificantem, ut vitam vivat, cum beatarum mentium vita, felici participatione permixtam; at verò, si quis refractarius lumini, tenebrarum filius, ad solem hunc Justitiæ accedere præsumat, si quis criminosa caligine candidissimam specierum nubem involare attentaverit, pluet idem à Domino Dominus non occidens justum cum impio, ut igne incendat sulphureo præsumptuosam audentis animæ peritiam, sicque ex justa pœna iniquus prævaricator colligat, culpæ gravedinem, quam Creatori suo creaturarum vilissima infligebat: pereat igne, & sulphure, imò, nunquā per-

Super indignè communicantem pluit ignis & sulphur ira DEI.

iens, semper ardeat, quatenus agnoscat in pœna, quā gravis sceleris fuerit, quem sua audaci superbia coram præsentī, licet velato Numine, exhalabat; circumvalletur imbre igneo, qui ignem cœlō deciduum, ut accendatur in cordibus hominum, in suo purulento pectore exstinguere sategat: peribit sub severa exulcerati Judicis procella, submergetur in purulento torrente sulphuris, qui noluit suis mundare lachrymis abominationem cordis; expavesce! quisquis es, inverecundus amicum mentiens inimicus, qui sine rubore prophanas Sanctuarium DEI; accedis sacrum coronati amoris solium, agnum tollentem peccata mundi, contaminatis basias labiis, hiantibus intrudis faucibus, tua nec tollere, nec tolli volens crimina; ad consecratum tenebrarum principi domicilium lucem cum Patre luminum cogis ingredi? cave vindicem! & saltē confederatus rebellī angelo perduellis homo ab illo disce, & credere, & contremiscere; nam etiam dæmones credunt, si tamen Apostolico credis oraculo, & contremiscunt; vide! nē urgeas comminantem, nē cogas dissimulantem tuæ temeritatis ultorem, nē pluat igne ac sulphure, quò involvaris, quò incendaris; audi terrentem te Gaudentium Pruxiensem Præsulem: *ipse pluit manna, cibum suis cultoribus, qui ignem pluerat nefandō sacrilegiō criminosis; ipse pluit manna placidus, qui flammam pluerat indignatus.* (t)

(t) *Tract.*

An non pluisset dixeris increatam Patris Sapientiam, pluisset inquam opulentam amplissimæ benedictionis pluviam extentis Isaaci manibus collatam in terris, & corroboratam in cœlis, quando caligans genitor accedentis Jacobi desiderata excepit labia, impressum suscepit osculum, hoc unò amoris titulō compellans benedicendum: *Da mihi osculum fili mi:* pluit tamen, & providentia suprā pilosum Esau, sed ignem cum sulphure, ordinatrix omnium & singulorum coordinatrix Providentia, Jacobum diligens, Esau odio habuit, sua propter demerita æternis ignibus succendendum: nec quæras aliam tanti discriminis scaturiginem, non aliam præreptæ benedictionis rationem ab illa, quam sacra Genesis historiographus adducit

10.

Antequam cibum Rebecca daret Jacobo, prius vestibus valde bonis eum induit: sic vestiri debet accedens

dens ad
Euchari-
sticam.

adducit & exprimit patenter expen-
dens oculatam providentis Rebeccæ
prudentiam prudenter adamantis: *ve-*
stibus valde bonis induit eum: prius-
quam concupitum ab esuriente Pa-
triarcha cibum extraderet Jacobo
(quem propugnante Ambrosio non
quasi filium filio, sed velut justum
præferbat injusto) induit Euchari-
stici Symboli felicem bajulum, non vi-
liori lacinia, sed stola nobili, vesti-
bus valde bonis, nè forsan pro bene-
dictione maledictionem incurreret, si
sordidò amictus palliò, vel luridà ve-
stitus tunicà panem associatum pul-
mento & vino administrasset; Non
mea hæc est vilis ingenii speculatio,
moralizantis Hieronymi, quem mili-
tans Ecclesia vocat Doctorem maxi-
mum, hæc est illustris elucidatio: hic
Damaso tunc Summo Pontifici scisci-
tanti assignat pro motivo adeptæ be-
nedictionis piissimam oculatæ inamo-
ratæ matris sollicitudinem in vestien-
do filio patefactam: *Quia Rebecca ve-*
stibus valde bonis, quas apud se ha-
bebat domi, induit Jacobum: atque
allegatæ rationis confirmans funda-
mentum, subnectit illicò: eum sta-
tim, ut Pater sensit vestimentorum
illius fragrantiam benedixit, dicens:
Et ecce odor filii mei, sicut odor agri
pleni: (u) miraris peregrinum inchoa-
tæ benedictionis exordium, stupes
panegyrim incæptam ab odore? Sub-
tile amoris tam floridi, quàm florile-
gi est argumentum; utque latentem
in figura intelligas veritatem, attende
Damianum sublimiter interpretan-
tem: *Propheticis Isaac naribus tota*
præsens redolebat Ecclesia: (x) suis il-
le constringit brachiis, delinit oscu-
lis, pro sponso florem campi, qui
nisi adoriferam non amat animam,
fugit aut fugat non benè redolentem;
hinc hædis sinistram deputat, agnos
locat ad dexteram, sedens in Dexte-
ra DEI Patris.

(x) Lib. ad
Leon. Episc.
6. 5.

(y) Cant.
7. v. 2.
Venter a-

Commendat Divinus Sponsus de-
coram dilectæ suæ pulchritudinem,
totam singulorum membrorum seri-
em peculiaribus extollit præconiis,
donec ciborum expendens recepta-
culum, hoc in elogium prorumpit:
Venter tuus acervus tritici, vallatus
liliis; (y) si nitidum intemeratæ vir-
ginitatis candorem deprædicaret, con-
formem dicerem & congruum cum

flore campi, cujus Mater virgo est,
cujus Pater fœminam nescit; si assur-
gentis lili excelsam rectitudinem col-
laudaret, dicerem & ego pariter con-
formem esse humillimæ elationi, quæ
campi flos exorto sole erigitur, ut à
prætereuntibus saltèm elevatus suspi-
ceretur, à viatoribus sublimis respi-
ceretur, non inquinatis viatorum
pedibus conculcetur; verùm, quid
valido exercituum Domino cum ef-
fæminato mulierum gazophilacio,
cum florum gynecæo? si sponsæ ven-
ter eburneus, ut alibi testatur, valle-
tur murò, non liliò, non flore te-
nero, sed rupe solida coronetur? ar-
mis circumdatur, loricis tegitur, quod
vallatur; cur ergò regnaturus à ligno
DEUS ejecturus mundi principem
Exercituum Dominus, ventrem val-
lari liliis, approbat, & commendat?
putas, sic cinctam his antemuralibus
arcem incendiarius tartari sua non
poterit pyromantia incendere; suis
non poterit machinis expugnare?
Grande præconium, inexpugnabile
munimentum! ventrem, quem nun-
cupat acervum tritici, vallandum li-
lis indigitat, dum hoc vallo describit
circumseptum? Absconditur in hoc
fœcundo tritici acervo frumentum
Electorum, dum ardens uniri cum
flore campi anima ad Eucharisticum
confugit promptuarium, dum se of-
fert pro clybano, in quo si non con-
ficiatur ex hoc frumento panis vitæ,
saltèm ibidem conservetur; valletur
proindè liliis; nam Sponsus non nisi
inter lilia pascit & pascitur, servat &
conservatur; ut benedictionem obti-
neas cum Jacobo, ut primogenituræ
privilegium præripias primogenitis,
ut hæreditatem, quàm primæ creatu-
rarum rebelles angeli amiserunt, eri-
pias, sit odor tuus, sit odor filii, sit
odor agri pleni, cui benedixit Domi-
nus, cum granum frumenti inseruit,
cum florem campi in agro cordis se-
minavit.

Observandam tamen moneo floris
hujus teneritudinem: vix enim in to-
ta cruaturarem serie est aliud quid
sensibilius, est aliud quid delicatius
flore campi, nulli recluditur, petenti
cuilibet ad nutum sistitur, cuilibet
pro libitu offertur. An non id ipsum
pulcherrimo, sed simul Eucharistico
amantium animarum sponso congruit,

nima ac-
cedentis
ad Eucha-
ristiam de-
bet liliis
circumdu-
ci.

Christus in
Euchari-
stia est flos
campi om-
nibus qui-
dem pa-
tens, sed
qui delicatus.

qui ad volentis nutum advolat, desiderantis voto, ut ocyûs satisfaciât, se totum quantum communicat, DEUM & hominem se homini præsensat; sed cautus esto, florem gestas, quem durus aquilo incurvat, si non dejicit, quem æstus immoderatio languere facit, si non exurit penitus; marcescit ad violentum aërem, prostermitur velociori impetu, facillimè colliditur, si modò modicum allidatur; quàm delicatus iste flos campi sit, quàm nitidum velatus iste Rex gloriæ exigat domicilium, quàm exornatum in humanis cordibus requirat solium, quàm facili exacerbetur offendiculo, exanimatus Oza funesto interitu contestatur. Genuinum Eucharistiæ Symbolum (quò præcurrebat velut antelucanus hesperus cælestis providentia subsecutum solem Justitiæ candidis nubibus obvelandum) Arca fuit; vacillabat illa calcitrantibus bobus & declinantibus eam, quæ non nutasset, si succollantibus humeris incubuisset, non plaustrò, quantumvis novo, vecta processisset; deducebatur genialis pompa regio exultabundi Davidis comitatu gloriosa pariter ac numerosa, jamque approximabat ad aream Nachor, quando uberiori pastu boves, lascivientes inclinabant arcam, quasi lapsus periculum minitantes, quò territus Levites, gressu præproprio accelerat, & velut auxiliari dextera casuram levaturus, brachium stringit, manum extendit, eamque sustentaturus apprehendit: *iratusque est indignatione Dominus contra Ozam & percussit eum super temeritate*; (z) Levita ex officio, dum ad subsidium nutantis arcæ profilit, normam & obligationem sui muneris excedit, à Domino percutitur, ut secutura posteritas militantis Ecclesiæ instruatur; si enim morte improvisa plectitur, si ferientis Justitiæ imperiò perimitur, qui solam dominici corporis figuram, minori, quàm debuit reverentia contrectavit, quid expectandum habet præsumptuosus sanctissimi corporis traditor, divinique sanguinis proditor, qui DEUM absconditum contaminatus audet suscipere, & largitorem vitæ in profanato scelerati cordis tumulo sepelire? Et quamvis Josepho recensente ac autumante id-

circò credendus sit Oza interiisse, quia, quam propriis gestare debebat humeris consecratam testamenti arcam, eandem boum cervicibus vehendam commisit, nolens hoc tam felici onere aggravari, ideoque, ut plaga correspondeat delicto, in humero corruisse percussus; sed aptiorem aliam mortalis pœnæ culpam adducunt, Glossa præbente fidem, Hebræi commentatores: Ozam videlicet eadem nocte propriam conjugem cognovisse; quod licet congruum sit maritali Justitiæ, & insuper ab omni crimine alienum, judicabatur tamen, & velut dignum mortis supplicio castigabatur in tribunali præsidentis Justitiæ: immundum ad mundissimi Sacramenti Symbolum accedere, atque pollutis manibus Eucharistiæ figuram contrectare. Evasis hoc experimento cautior Puer Domini, & oculatus feralis spectaculi testis Rex Solymæ religiosus David; dum enim maturiori perpenderet discussione eundem vitam perdere, qui arcam DEI volebat sublevare, nec tamen Sacerdotali fulgebat eminentia, cui hanc bajulare competebat; cautior hòc ipsò discrimine evasis consternatus David, qui alienò terrefactus periculò, sibi timere cœpit. O si timere discerent, qui vel injuncto munere, vel alieno præcipientis dominio subiecti comparent indies ad Arcam Domini, ut agnum victimæ sinè sanguine, & quotidiano, sed incruento sacrificio iratum humanæ temeritatis vindicem placare obligantur! timendum illis est, licet non semper timeant, nè, qui impavidam præsumptis Ozæ imitantur audaciam, consimilem experiantur offensi Numinis vindictam: quàm vellem, ut virum secundum cor DEI securiùs æmularentur, qui noluit divertere ad se Arcam domini in civitatem David: & certè complacuit sibi Altissimus in hac humilitate coronata, quem Ozæ exacerbaverat præsumptio jactabunda; nam illa vitam promeruit, ista mortem; diver-

Oza attingens Arcam immundus morte plectitur, quia Arca fuit Symbolum Eucharistiæ.

Ad singulare DEI servitium obligatur, qui Mensæ Eucharistica ministerio demensam putatur.

Quàm delicatus sit iste flos campi, expertus est infelix Oza.

(z) 2. Reg. 6. v. 7.

mensam Eucharisticam vocari; quæ tamen servitus, nè vilis videatur, DEI servitium, communi Patrum suffragio, pro Regni administratione computatur; destinabatur consonò totius populi calculò Sionis Regia pro Arcæ introducendæ & collocandæ receptaculo, sed formidolosâ tremebundi Davidis circumspectio declinavit præfiguratam in Arca transubstantiati panis umbram, renuitque in domum suam recipere, sed eam maluit in servientis Obededom ædibus collocare; & tamen fremente palpebra cernimus latentem Arcæ dominum tam facili negotio à licentiosis quibusdam Adæ filiis audacter recipi, quos sæpè sæpius ad recipiendum sola bonorum temporalium expectatio allicit, quæstus suavissimæ dulcedinis erigit, optatus terminandæ litis exitus stimulat, vel aliud inane commodum ad absumendum excitat; quòdve est cogitatu terribile, est horridum effatu, inane laudis illuvium, humanæ commendationis stipendium impellit & deducit.

Et quia deceptor Angelus infensam sibi Divinitatem offendi sæpius, injuriari quærit crudelius, investigat suis obedientem nutibus peccatorem, ut non obstante lethiferi reatûs notitia Majestatem Divinitatis in abominabilem offendentis cordis locum immergat, quasi reciproca velit vicissitudine superbus adhuc spiritus adversus suæ iniquitatis vindicem eluctari, ut, qui non voluit in latebris Aquilonis intentatam ambitiosi proditoris sedem tollerare, cogatur quodammodo in vilissimo vitiorum volutabro in peccatrice anima receptus habitare! sic suæ mancipatus tyrannidi, fidelis suæ ambitionis æmulatæ exitiosus piissimo parenti filius infamis Absalon, (a) futurus in epulo lætitiæ feralis parricida, nullum non movit lapidem, ut Amnonem sui obtineat convivii commensalem; infortunatus iste à violatæ sororis incestu, non renuit offensi fratris domum accedere, & inter hilares convivas vultu affabili, ridente oculo, ad mensam, quæ jamjam optabatur perimendo in tumbam, intrepidus assidere; saginabatur inglorius voluptuosi Principis mensâ, & velut patrocicante stolati latronis epulò non foret concludenda, & ran-

cor quilibet ex commensalium condubus feliciter eliminandus; simulat amicitiam dolosus fratricida, ut fraudulenta rabie dissimulet furorem, donec impavidus, non minùs, quàm incurius Amnonis animus obscuris vini vaporibus fuisset exoculatus; dum temulento corpore gulæ validius indulget, assultu improvise ad traditoris signum prosternitur, & à frementibus siccariis immaniter trucidatur. Accede sinè metu funestæ auditor tragædiæ, vel potius spectator oculate, cadaver exanime tot terebratum gladiis, totque vulneribus fœdatum morosius intueri; & quia mortuorum tumbæ sunt cathedræ vivorum, quidnam te præsens iste edoceat cathedraticus sagaciori aure percipe, mente attentiori recale, sedulius attende; Mors ista incestuosi commensalis, ipso inflicta in convivio, multis vitam producet moribundis, si præsumptuosam dementati Amnonis audaciam considerantes horreant ammodo ad læsi corivalis mensam accedere, offensæ conscii ad dissimulantis adversarii convivium pede præpropere, gressu intrepido approximare. Nondum placaverat frater incurius exulcerati fratris falcem, ob amarissimam violatæ sororis contumeliam, & audet, quantumvis suadente incitati hostis astutia, ad epulum accedere, præsumit temeritate stolidissima, convivam agere in domo principis enormiter irritati, implacabiliter irati? Si Glossam commentatricem desuper consulis, si figuratam in historia moralitatem quæris, docebit illa Absolonis nomine per etymologiam significari Patrem amaritudinis; qui atrox titulus non aptius appropriatur alteri, quàm illi, qui primus mortem in mundum induxit, qui primò contaminatus peccatò primos mortalium progenitores in peccatores convertit; nec enim acerbior est ærumna inter naturæ adversantis incommoda, quàm spoliari vitâ; nihil in tota moralitatis serie potest acerbius excogitari, amarior concipi, quàm peccatum: extitit nequam Angelus tunc Pater amaritudinis quando privavit vitâ gratiæ deceptos paradyfi inquilinos nè posthac amplius suæ hæredes gloriæ evaderent, sed exules à regione empyrea proscriberentur in vallem lachrymarum;

(a) 2. Reg.
13.

Amnon incurius ad mensam Absalonis accumbens peccatorem repræsentat ad mensam Domini à diabolo

rum; sed quia magni consilii Angelus assumpta elusit humanitate vaserimum stygii proditoris consilium, quia illatam ab esu pomi mortem mortificaverat panis vitæ, adeo, ut quisquis hunc panem manducat, non moriatur sed vivat in æternum, quo malefano stratagemate eludere salvificum conetur hoc consilium, attende; Amnonem suæ devotum tyrannidi, suæ mancipatum malitiæ peccatorem, conatur inducere ad Regis gloriæ convivium; quam novit pecaminosis sordibus contaminatam & deturpatam animam, ut Eucharistico se se intrudat convivio, consulit & impellit; per Amnon siquidem, continuante Glossa, quilibet insolens intelligitur, quem invitat diabolus ad convivium assidentis innocentia, non præsentis gulæ, ut eò securius infortunatam tartari victimam attrahat, attractam abripiat; nam novit impius, eum difficulter posse mortiferam declinare mortis sententiam, qui audet ad mensam Domini suorum sibi conscius scelerum approximare, seque inter infantes dominici convivii commensales numerare.

Homini voluptuoso non convenit Eucharistica triticum, sed hordeum belluarum.

(b) Osee 3. v. 1.

Immundam peccatoris animam exspectant porcorum filiquæ, carnis illecebræ mundi deliciæ, non panis Angelorum: absit ab ore putrido à corde fætido frumentum Electorum! Præceperat aliquandò Prophetæ suo supremus Prophetarum Dominus, injunxerat universi Arbitræ, & independens Legifer Oseeæ fideli servulo: *Dilige mulierem dilectam amico, & adulteram;* (b) obtemperat extemplo, parens imperio domini dominantium illuminatus Vates; adulteram prorsus accedit, non tam maritatae mulieris pulchritudine captus, quam urgentis præcepti necessitate constrictus; sollicitat cogitabundam, complectitur cunctabundam, trahit blanditiis renitentem, impellit muneribus retardantem; *Et conduxisti eam mihi:* Legunt septuaginta interpretes: *Quindecim argenteis, & corò hordei, & dimidiò corò hordei;* pro pretio mutuati corporis expendit procus vix non prodigus quinquaginta quinque modios; constat quippe triginta modis corus. Verumtamen exurgit non minus curiosa, quam fructuosa expostorum quæstio, curnam adulteræ

amatrici huic non præsentatur triticum pro hordeo, ut possit panem mundum pinsere, suisque esurientibus parvulis subvenire? Præludebatur in figuris his peccatrix anima sibi suorum delictorum conscia, in fide desponsata, sed sponso infida, connubialis fidei perfida violatrix; huic non debetur candidus Eucharistiæ panis, debetur sacrilegæ prævaricatori hordeum, quò saginantur recalcitrantes belluæ; undè à directrice sapientia, hoc pabulum belluis congruum, immundæ illi animæ aptè præscribitur, quæ mensam Domini pollutis manibus accedere non veretur: *Quæ enim imitata est equos & mulos;* explanat commentator Hieronymus: *Quibus non est intelligentia, equorum atque mulorum sustentatur alimentis.*

Nec admirare severam ordinantis providentiæ sententiam; nondum Rex Gloriæ semen Abrahamæ apprehenderat, nondum, ut descenderet, cœlos cœlorum Dominus inclinaverat, adhuc dilatatum à Patre adventum Christi sui desiderabundus advena propalaverat, nondum profanatam Adæ progeniem à perduelli angelo dilectam, sibi que hætenus velut amico copulatam suis amplexibus constrinxerat, suis complectentibus brachiis viro suo, sed illegitimo eripuerat: nondum venditis omnibus mercator avidus agrum hunc emerat latentem inibi thesaurum reperturus, necdum redempta inestimabili divini sanguinis pretio composita fuerat nostra mortalitas; hinc sylvarum accola, excelsorum incola, turpis adultera, idolorum vernula, demoniorum victima nondum comparata jumentis insipientibus, amissaque repudiatae divinitatis similitudine, iisdem similis facta pascebatur jumentorum pabulò, nunquam ad mensam domini pane triticeo, Angelorum edulio saginata; at postquam factus viator DEUS à montibus æternis in lachrymarum vallem velut exultans gigas deproperasset; posteaquam virgineo invisceratus utero excepisset peregrinaturum in terris hospitem Mater virginea; postquam speculum sinè macula & candor lucis æternæ in speciosum formâ præ filiis hominum factus homo commigravit, tunc blandiebatur fœdissimæ progeniei terrigenarum non jam belluinò hordei pabulò

(c) Orat.
1. de An-
nunt.
In Christi
nativita-
te pralu-
debatur
Sacramen-
tum Eu-
charistia.

bulô belluinam pascens profapiam, sed frumenti adipe esurientem satians, Gregoriô Thaumaturgô declamante: *In mensa jumentorum cœlestis panis propositus est, ut homines instar pecorum irrationales mystici cibi participes redderet*; (c) ecce, vix fruitur desideratus cunctis gentibus antelucanâ lucis usurâ, jam regalem nuptialis convivii mensam ad declinaturam desinentis vitæ vesperam lautissimè instruendam in rudi præsepio non ruditer præfiguravit, pastores pecorum invitans, ut forent præambuli illorum commensalium prædecessores, quibus homines, pascere, fuerat injungendum; adeò vel solô Eucharisticæ solemnitatis Symbolô delectabatur sponsandus iste militanti Ecclesiæ superni Regis filius, ut in domo panis nasci elegerit, in clibano virginis voluerit collocari, ipse panis vivus de cœlo descendens; nam licet întemerata Parens ignem urentem nunquàm admiserit, quæ carnis concupiscentiam nunquàm sensit: ignem fumantem nunquàm suscepit, quæ nunquàm corrupta est in iniquitate: ignem consumentem non novit, quam ros originalis gratiæ à primo conditionis suæ diluculo replevit; recepit tamen in igne ferventissimo charitatis Spiritum Sanctum, deindè panem vitæ, Filium DEI.

Sic in figuris prælusit ludens in orbe terrarum Sapiencia, ad unum illud alludens convivium, quò DEUS sub speciebus panis sumitur, ut homo sumens & edens, recipiens & manducans, mutato per gratiæ miraculum naturæ ordine, in DEUM, ut alitum in alimentum convertatur; & credes, non esse acerbis dignum lachrymis sacrilegum convivium illum, præsumptuosum commensalem illum, qui inimicum hominem æmulari ambiens, cœlesti tritico commiscere Zizania non veretur? Excogitabat sagax angelus post communicatum infernali dicasterio perdendi hominis negotium, consilium consultori quidem pessimum, nobis tamen interimendis, nobis decipiendis summè præ reliquis exitiosum, ut scilicet Eucharistico Electorum tritico superseminaret Zizania. Exiit DEUS-homo, exiit mundi sator seminare semen suum: semina- vit, non bonum tantum, sed optimum

Pars IV.

frumenti granum, quando in mundum de cœlo decidens, ut multum fructum afferat, mori statuit, mortalis fieri decrevit; sed dormientibus servis superseminavit Zizania inimicus homo; qui enim vigilantes fugit, nocturnis intidiatur, qui lucem declinare contendit, primogenitus tenebrarum princeps, aggreditur dormientes: sic dormit temulentus Noe, & Cham nuditatem Patris explodens, fratribus detegit eandem: nil mirum, ait Ambrosius, dormiebat Pater, cum erraret filius: & ipse Magister Veritatis, dum post feralem luctam inter Gethsemani oleas revertitur ad discipulos, eorum increpat Præsidem: *Si non dormis?* indignum iudicans Petri nomine, qui declaratus Princeps Senatûs Apostolici, oppressis somnò fratribus dormiebat; cave, nè recepto in te cœlestis grani semine, satiatus frumenti adipe negligenter obdormias prostratus somnò vanitatis, superseminabit certò certius flagitorum Zizania, concupiscentiæ lolia pervigil Aliger, ut vel post sumptum vitæ pabulum venenò scelerum intoxiceris, vel etiam ad exequendum, aut retinendum vitæ panem ineptus efficiaris; Zizania metis, non triticum, repleris toxicò, non pharmacò, quisquis ad Angelorum epulum, sordescens à lethali scelere, approximare non vereris.

Postquàm innumera hominibus à DEO-homine communicata fuissent beneficia, postquàm instantanea Dexteræ Excelsi proderentur miracula; quando nec restituta cœcis lumina, nec obstupescenda claudorum vestigia, nec portentosa exanimatorum cadaverum anastases sufficiebant ad Divinum pertinaci Synagogæ amorem imprimendum, vel ad reciprocum gratæ vicissitudinis affectum à Judæorum cordibus exprimendum; revelavit tandem prodigus sui DEUS, miraculum miraculorum maximum, ut loquitur Doctor Angelicus, instituendo Augustissimæ transsubstantiationis Sacramentum, cujus valorem appretiaturus, paradoxum mundo enuntiavit: *Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo*: (d) & credam ego, tot petulanti vestigio accurrentes, tot ludicro affectu Altari accedentes

Superioris munere est indignus, qui dormit: ideo Petrus dormiens, non vocatur Petrus.

(d) Joan. 6. v. 57. Qui non

manet in Christo, non manducat Corpus Christi.

cedentes, tot ore sacrilego Corpus Dominicum deglutientes in Christo remanere? credamne abominandum proditorem tanto facinore contaminatum, post sumptam buccellam in Christo remansisse, Christum in execranda Judæ anima superstitem habitasse? non ausim hoc effari, doctorem non vellem approbare, & forsitan ideò tanta sententiarum reperitur varietas, tanta Patrum dissensio, illis affirmantibus, istis negantibus, Carnem Dominicam sumpsisse proditorem; negat Hilarius cum Clemente Romano Pontifice, Rupertus cum Maximo, quorum fundamentalis est ratio, indignitas proditoris; reclamatione Augustinus, dum inter Sanctos Judam considerat commorantem, cum illis conviventem, cum illis convivantem: *De uno pane Petrus & Judas accepit, & tamen, quæ pars fidei cum infideli? Petrus enim accepit ad vitam, Judas ad mortem:* (e) ad stipulatur Chrysostomus cum Origene, cum Cypriano Hieronymus, Doctor Angelicus cum Seraphico: consecrabatur proinde cum undecim duodecim in Sacerdotem Altissimi; alioquin de infulato proditore hoc non potuisset commentari Davidis prælagium Princeps Apostolorum: *Episcopatum ejus accipiat alter:* (f) miraris tantam tantorum Patrum differentiam in quæstione tam scitu necessaria, tam celebri à materia, ad integritatem historiæ patientis JESU sat multum oportuna? concordat has differentes dissentientium Patrum sententias æquè subtiliter ac sublimiter Algerus Abbas: nè videantur hæc illustriissima Catholicæ fidei lumina, insignes Magistri Veritatis, Discipuli à Veritate dissensu dispari discrepare, respondetur: *Accepisse quidem Judam sacramentaliter, sed non spiritualiter:* brevis, sed suò destituta principiò videtur resolutio, quam tamen, nè contemnatur, aut vacua, aut voluntaria, insigni suffulcit argumentò: *Jejunus enim à Cæna discessit, quia non manebat in Christo, nec Christus in illo:* (g) infer Theologe! ut noveris Judæ pedissequos à JESU Discipulis segregare, ut scias indignos à dignis commensalibus unius ejusdemque convivii separare. Vivificum hoc Sacramentorum omnium

præcipuum, & cæterorum finis est Sacramentum Paschæ: quisquis Pascha non celebras, pane Dominico non cibaris in Paschate; Pascha enim est transitus: Paschalem celebrare negligis Solemnitatem, quisquis transire de temporali vita ad vitam spiritus non conaris; ut dignum te commensalem scias hujus convivii, aut saltem speres non indignum, scrutare, an in te Christus maneat, & tu in Christo, an tibi vivere Christus sit, & mori vitiis, pro lucro satagas comparare? heu! quàm innumeri indifferenter buccellam capiunt, idem percipiunt Sacramentum! *Percipiunt plane: subdit Paschasius: Sed alius spiritualiter Carnem Christi manducat, & Sanguinem bibit, alius verò non:* (h) ille, ut vivat, manducat; iste, ut pereat, absomit.

Nauseabant olim exanimes Hebræorum animæ, divinò, quò vivere debebant Spiritu, destitutæ; nauseabant super cibo vilissimo, super præliminari Symbolo Divini Corporis in cibum fidelibus porrigendi; & quasi non valens tam atrox sufferre improprium ultrix justitia, ignitos serpentes in populum immisit, ut sciant Sanctorum filii, & cohæredes Christi, se concremandos in perennaturam antiqui serpentis victimam, si cum fastidio ad Mensam Domini accedere præsumperint; si laborantes peccati nauseâ hoc cœli deliciarium ausu temerario voluerint deglutire. Accessit primus, suos præcederet ut discipulos, suos docens accedere convivas, ipse Author & factor istius epuli, qui semetipsum & manducari voluit, & manducare; attende accedentem; ausculta confitentem: *Desideriò desideravi, hoc Pascha manducare vobiscum, antequàm patiar:* (i) explanat desiderantis affectum Philo Carpathius, dum adstruit, maximo cum jubilo, summo cum gaudio hæc fuisse à Christo prolata; prævidebat siquidem, maximos animarum proveniunt Ecclesiæ Sponsæ suæ exindè oriuros: ad stipulatur expressius Laurentius Justinianus: *Plurimos videns anima Christi per hujus Sacramenti institutionem secuturos esse Ecclesiæ suæ profectus, fervida charitate, jucunda exultatione in letissima jubilationis vocem prorupit:* (l) Et quidem geminatum

Sacramentum Eucharistia est Sacramentum Paschæ; id est; Transitus.

(h) *Lib. de Corp. Dom. c. 5.*

(i) *Luc. 22. v. 15. Desiderat Christus desiderio manducare Eucharistiam propter unitatem Ecclesiæ.*

(l) *Lib. de Agone.*

(e) *Tract. 50. in Joannem.*

(f) *In Ps. 108. v. 8.*

Judas accepit Eucharistiam sacramentaliter, sed non spiritualiter.

(g) *Lib. 1. de Sacram. c. 21.*

minatum insinuat anhelantis desiderium, dum ait: *Desiderio desideravi*: tam carnem, quam sanguinem prodigere, tam corpus, quam animam impendere, cum tota humanitate ipsam expendere Deitatem, ut veteris hominis inducerem consumptionem, & novi efficerem præparationem.

Primus ab orbe condito inter mortales Adæ posteros, augustissimam excipit Triadem, sub trium advenarum schemate credentium Pater Abraham: sedebat antè ostium meridiano tempore, quò solent alii requiescere, lucum arboris incolens, ut inquit Augustinus, sub quo constructum erat qualecunque suffugium, angustum quidem homini, sed sufficiens Majestati, ibidem ob jucundissimum religiosæ fidei spectaculum pransuræ; quam videns, currit & volat senex, lunatoque poplite supplicat & adorat: *Si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum*; unum uno corde alloquitur, qui tres sibi præfentes intuetur: convertere, qui miraris ad unam Trinitatem, ad Trinitatis unitatem; *In eò, quòd tres vidit, Trinitatis mysterium intelligit; quòd autem quasi unum adoravit, in tribus Personis unum DEUM esse co-*

(m) *Serm.*
70. *de*
Temp.

(n) *Genes.*
18. v. 7.

gnovit: (m) Commentatore Augustino: sed cur illuminatus Patriarcha, cur non illicò trecentos citat vernaculos ad excipiendum, cur non festinat ad multiplicandum victimas, ad holocausta Supremo Numini largiter immolanda? Solum, quod nititur, est panis subcinericius, tenerrimisque vitulus de armento; (n) sed ille sagi-

natus, Origenis testimoniò, quem pro pœnitente filio jugulat Pater, qui vehementer adeò dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum dare non recusârit: *Vitulus tener & saginatus, Domini nostri JESU Christi est Corpus*: interpretatur Rabbanus: suæ teneritudinis qualitatem commendat Ambrosius indagans Origenem, teneritudinem anatomizans: *Merito tener, de cujus capite & pedibus & intestinis nihil relictum est, sed totus epulantium cibo cessit*: quâ putas convivantium lætitiâ, quâ assidentium comensalium hospitem satisfactione? apponebatur vitulus in epulum trium illustrium convivarum; summum, quò exultabant, erat tripudium, erat sapidissimum festivæ jubilationis obsonium, quò agnus sinè macula, & bonitate optimus, & tenera dulcedine suavissimus, olim sub candido specierum sippario recondendus, esurientibus in Eucharistica deliciarum mensa proponendus, adumbrabatur, celeberrimò infulati Præfulis Eligii testimoniò: *Abraham tribus Angelis hospitio receptis vitulum tenerrimum occidisse legitur, & eis apposuisse: quia immolata pro nostra Redemptione Caro Christi, totius Trinitatis lætitia est.*

(o) Interrumpis DEI lætitiâ, mortificas, si licet dicere; tui sospitatoris desiderium, quisquis, pastus porcorum siliquis, audes accedere, quisquis exhalans Ægypti carnium foetorem, hoc pane Angelorum vesceris, hoc Corpore Dominico sacrilegus epulo infelicissimè repleris.

Abraham offert tribus hospitibus vitulum, quia SSS. Trinitati nihil charius est Eucharistia.

(o) *Homil.*
8.

Vau.

VERSUS
VI.

Et major effecta est iniquitas filiae
populi mei, peccatō Sodomorum, quæ
submersa est in momento, & non cœpe-
runt in ea manus.

SENSUS LITERÆ.

*Cui majores tribu-
untur fa-
vores, ille
aggravat
peccatum
propter in-
gratitudi-
nem.*

*Anima est
nummus,
cui impres-
sa est ima-
go DEI.*

*(a) Matth.
22. v. 21.*

(b) In Ps. 4.

DOcet illimitata veritas, seu
præsideat in dicasteriis, seu
decidat in litigiis, seu con-
demnet in sublitiis, seu
erudiat in cathedris, seu
in pulpitis peroret; ubique clamat &
prædicat, annuntiat & intimat, illos
acrioribus pœnis reddi obnoxios, quos
legum peritia Divinæ voluntatis effi-
cit conscios, quàm, quos naturæ ru-
ditas, vel intelligentiæ parcitas ad sti-
vam inter belluas abjicit, ad caulas
ovium retrahit, ad montium caver-
nas erigit, ad ultima desinentis mun-
di latibula conducit, licet super sin-
gulos veteris Adæ filios signatum sit
lumen divini vultûs, quò illustrati
assimilamur primo lumini, ut simus
similes Patri per memoriam: filio per
intelligentiam, Sancto Spiritui per
voluntatem; homo enim factus est:
Ad imaginem & similitudinem DEI;
illam naturæ impressam retinuit, sed
istam iniquitate voluntaria corrumpit,
quandò participatæ Divinitatis hono-
rem non intelligens; *Comparatus est*
jumentis insipientibus, & similis fa-
ctus est illis; signamur ergò rationis
lumine, sicut denarius regis imagi-
ne, quâ destitutus non agnoscitur, &
à regali ærario rejectus segregatur.
Hunc sibi reddendum, hunc exigen-
dum insinuaverat latens sub carnis
velamine aterni Regis filius, quandò
fraudentam Phariseorum nequitiam
elusurus, insidiosos insontis populi tra-
ditores, hoc sapientissimo dogmate
confudit & fugavit: *Date, quæ sunt*
Cæsaris Cæsari, & quæ sunt DEI,
DEO; (a) quasi diceret commenta-
tore Augustino: *Quemadmodum Cæ-*
sar à vobis exigit impressionem ima-
ginis suæ, sic & DEUS; (b) concredi-
dit tibi animam, illustri rationis lu-

mine signatam, redde, quod debes
creditori tuo, hoc lucido divini vul-
tûs radiō adornatam, humanæ ratio-
nis beneficiō illustratam. Notat tamen
tripartitam hujus communicati lumi-
nis prærogativam Doctor Seraphicus,
quò non irradiantur singuli, plûs
unus alterò, ille præ alio condecora-
tur: est lumen extrà nos, quod am-
plissima creaturarum varietas remon-
strantis vestigii subministrat, quò præ-
lucente, in Conditoris deducimur a-
gnitionem: est lumen intrà nos, im-
pressa scilicet cuivis animæ idæa sa-
cratissimæ Trinitatis; est denique sub-
lime lumen suprà nos, informans ig-
naram adhuc animam mysteriorum
intelligentiâ, eamque ad sancta san-
ctorum introducens altissimæ contem-
plationis, referans januam ad tem-
plum Divinæ veritatis. Quantumvis
autem prima divinæ imaginis idæa in
singulis humanarum mentium tabulis
delineetur, non tamen secunda com-
municatur omnibus, & tertia paucis-
simis appropriatur; sunt plurimi,
quos lux Divina cognitione myste-
riorum fidei non irradiavit; sunt alii
inter fideles ipsos, quorum illustres
animas dignatione singulari velut elu-
ctantes in auram Aquilas, Soli Justi-
tiæ affixit Mater gratia, adeò, ut ni-
hil, quod terrenum est, sapere, ni-
hil, quod infrà illius est eminentiam,
respicere consueverunt; sunt alii,
quorum anima adhæsit pavimento,
humiliata in pulvere suo; sunt illi,
qui nuper beatissimi ad regionem em-
pyream totis affectibus evolabant, ne-
scientes mundi fastidia, & terræ tæ-
dia ignorantes; sed casu graviore
corruentes adhærent postea tempora-
libus, inhærent sæcularibus, quæ ve-
lut humanam capacitatem dedecentia
contempserant

*Ferusa-
lem gra-
vius offen-
dit DE-
UM, quàm
Sodoma,
quia ma-
gis fuit
caelitùs il-
luminata.*

contempserant, electione misera reassumentes; sunt velut gemina diversi exercitùs agmina, quorum aliquibus tribuit largitor bonorum omnium intelligentiæ celsitudinem, vivacitatem memoriæ, voluntatis promptitudinem, perspicacitatem ingenii, liberalitatem animi, salubritatem corporis, & Spiritùs vigorem; sunt alii, quibus vel nulla, vel rara ex his muneribus, ex his favoribus tribuuntur. Proponit suo in præsentì threno lachrymabundus Vates Sorores geminas, duas unius uteri filias Sodomam & Judæam. Istius posterioris inclyta metropolis Solyma, sacras habebat paginas pro legum dictatrice, divinis abundabat oraculis pro morum directrice; non ita instruebatur pentapolis, non Vatum regebatur oraculis, destituta Prophetarum præfagiis, Prædicatorum non terrebarur minis, quid mirum, si major effecta est iniquitas populi Judæorum peccatò Sodorum? violârunt isti horrendo scelere, profanârunt infami crimine legem naturæ dehortantis; illi nec indita humanis mentibus naturæ instructricis dogmata observârunt, & scriptis cœlestium tabularum præceptis audacter restiterunt; alloquitur voce terribili, comminatione lamentabili totam in Solyma Synagogam Altissimus: *Vivo ego, dicit Dominus DEUS, quia non fecit Sodoma Soror tua, ipsa & filia ejus, sicut fecisti tu & filia tua;* (c) viderat ruinatâ pentapolis excidium, legerat intereuntis Sodomæ judicium effrons filiarum evanescentium Mater Synagoga, terrebarur, sed non deterrebarur; admonebatur, sed non emendabatur, lapsa continuabat cadere, augebat indies culpæ diluvium, nec tamen timebat pœnarum cataclismum; quam differentiam, ut exprobraret validius, supernus Arbiter ore prophetico subjunxit admirabiliter: *Justifica Sorores tuas ex te in omnibus abominationibus tuis, quas operata es;* (d) hinc licet justæ non fuerint, exustæ propter enormem injustitiam civitates illæ, justificatæ tamen in comparatione Solymæ, prævaluerunt in collatione delinquentium Judæorum; minùs illis culpabiles, & magis excusabiles in delicto; periit Sodoma saturitate panis in horrendam libidinem præcipitata, quando

cum vitio superbientis arrogantia mensuram refectionis excessit; quid mirum, quod venter cibis obrutus sumptuosa exæstuans ingluvie in libidinem despumârit? sed cumlavie congeriem flagitiorum sceleratior Solyma, acerbiusque supplicium est experta; de Sodoma quippè dicitur; *non ceperunt in ea manus:* Sublimes Angeli, quos justus Abraham tam desideranter exceperat, tam liberaliter tractaverat, tam amanter coluerat, tam reverenter obsequens deduxerat, venerunt vesperi Sodomam; refulget siquidem justis amica beatarum mentium præsentia, impiis tenebrescit; sedebat in urbis foribus officiosus Loth, invigilabat ad domûs januam, advenientes excepturus viatores, eosdem, quos Patriarcha patricius aluerat meridie, de nocte refocillare ambiens, & conservare; obsecrat supplicabundus, dominis servulus, heris vernula, homo Angelis: *Obsecro domini declinate in domum pueri vestri;* sed illi civilem prætendentes verecundiam, se remansuros in platea protestantur; urget resistentes, & parent præparanti, ut hospitalitatis liberalitas in justitiæ pignus famularetur: assistitur epulo, quod mentis liberalitas piis hospitibus frugaliter impen-debat, atque post pedilavium, priusquam procederetur ad capescendam requiem, frementes belluæ, effrænes furia, mox exurendi perfidæ civitatis incolæ vallaverunt domum, à puero usquè ad senem, omnis populus simul; infelix facinorosorum conspiratio! confunditur adolescentia cum senio, congregabantur in unum universi tenebrarum filii nocturna in caligine, volentes tenebrosis operibus lucis principes obtenebrare; accurrit anxius Paterfamilias, non tam de imminente domûs exitio, quàm de inquietatorum hospitum indemnitate sollicitus, suò propugnat periculò integritatem hospitalitatis, inexpertas nuptialis congressûs offert filias, non quidem virgineum pudorem volens prostituì, sed hyperbolica submissione furentem populum placare collaborans; quod & obtinuit, quantumvis instans malitia flagitiosius penetrare januas attentârit. Huc ergò lachrymantis Jeremiæ threnus collimare communi commentatorum calculo videtur,

*Sodomitæ
persuasi à
Loth non
injecerunt
manus du-
obus hospi-
tibus An-
gelis.*

*Jerusa-
lem injecit
manus
suas DEO.*

*(e) Matth.
26. v. 50.*

*(f) Homil.
84. in
Matth.*

detur, dum prostituta Jerusalem ex-
probat; *non caperunt in ea manus:*
præsumpserunt quidem beatos spiritus
violare, ostium domus perfringere,
Loth resistentem avellere, sed nullus
in universa existit Sodoma, cujus
manus indemnes caperet advenas, sed
liberi dimittebantur & intacti; lassati
siquidem ad inveniendam portam So-
domitæ, quam domum turpiter inva-
serant, turpius dimittebant, percussi
scilicet in ultionem sceleris cæcitate.
Non sic Jerusalem, nec ita suaviter
Judæorum vulgus, cum senioribus
populi, & turbis Sacerdotum; pri-
usquam in olivarum arboreto fatiga-
tus, à dolore lassatus, à sudore san-
guifluus Redemptor quietem capesse-
ret inter obscuras profundæ noctis
tenebras, ecce! Judas, heri JESU
Discipulus, collega senatus Apostoli-
ci, nunc antesignanus ministrorum
Diaboli, & Conditoris sui proditor,
venit copiosâ circumvallatus satellitum
turbâ cum facibus & laternis; ti-
mebant foveas, aut lapides, quibus
pedes lædunt, neque ad illum metu-
ebant lapidem illidere, quem frater
posuit in Sion pro fundamento, nec
formidantes abyssum excentricam sub-
secuturæ perditionis, æternaturæ ca-
lamitatis: & quia facibus mortuorum
cadavera ardere consueverunt, sibi
ipsis Judæi finalia suæ damnationis,
suique interitus prætulērunt. Deni-
que: *Tunc accesserunt, & manus in-
jecerunt in JESUM;* (e) notat non
finem grandi mysterio circumstantiam
temporis Evangelista: *tunc:* in solem-
nissimæ Ægyptiacæ libertatis anniver-
sario, in annuo Paschalis lætitiæ per-
vigilio; *ipsa nocte:* inquit Chrysosto-
mus: *In qua comederunt Pascha, tan-
tâ insaniâ, tantoque furore agita-
bantur;* (f) quæ major enim insania,
& quæ crudelior immoderatae bar-
bariei sævitia, quam DEO manus in-
jicere, quam Verbum DEI, quod

Apostolico conformiter oraculo, non
est alligatum, ligare velle funibus,
catenis stringere, nexibus coarctare?
O quantum filia populi electi, exces-
sit in malitia iniquitatem Sodomæ,
quæ suis brachiis non strinxit Ange-
los! & ferox Solyma, crudelis Syna-
goga, Supremum Angelorum Princi-
pem, æterni Patris Unigenitum con-
stringit nodis, & vinculis cautè ducit
ligatum, circumplectentibus pecca-
torum funibus illis nodosis, & exten-
tis, quæ jam à primis parentibus or-
diri incæperunt! Ligaris, qui solvis
vincula, Summe Pontifex! coarctan-
tur manus, & retorquentur, ut re-
stringantur; nam primus de terra
terrenus Adam, cum prima mortali-
um genitrice, cum primæ mortis
puerpera manus suas, nefanda disso-
lutione, ad vetitam arborem exten-
derunt; Ligatur JESUS, dum ligatos
conatur absolvere peccatores; dum
venit purgationem peccatorum face-
re, tunc capitur in peccatis nostris;
ingrata nimium Jerusalem, excedit
longè Sodomæ turpitudinem; dum
enim illa ad iteratam concivis sui in-
stantiam manus subtrahit, nè Cæli
civibus vim inferat, fremens & fu-
rens Solyma, DEUM aggreditur, ma-
gni consilii Angelum funibus circum-
plectitur, & quasi triumphum du-
cens, ad tribunalia deduxit ad homi-
num subsellia sistendum, apud ini-
quos Judæos, vivorum & mortuorum
Judicem accusandum. Exhorresce
Cælum! contremisce Solum! ut e-
nim contemplabundus Ephrem atte-
statur: *Expaverunt Angeli omnes, at-
que Arch-Angeli, Gabriel & Michael
facies suas alis contexerunt, Cherubin
tremantes sub alis se absconderunt, Se-
raphin illâ horâ alas ad invicem col-
lisisse visi sunt:* (g) Ecce! majorem
insanientis Solymæ iniquita-
tem peccatō Sodo-
morum.

*(g) Serm.
1. de Pass.*

V A U.

VERSUS
VI.

Et major effecta est iniquitas populi mei, peccatô Sodomorum.

SERMO DECIMUS SEXTUS.

Est admiranda Sacerdotis dignitas, universas mundi dignitates excedens; sed ille indignior omnibus creaturis, si indignus Sacerdos est.

Unus Phinees Sacerdos dignè administrans Officium suum, sistit iram Domini.

QUæ sit sublimitas Deiferi Sacerdotis, Sacerdotale munus edocet, quô eminentius nec administrant Angeli, nec sciunt commemorare Seraphin, nec assignare valent aliud Supremi Principes Altissimi folium circumvallantes Cherubini: consecrabantur ad victimarum mensam electi Levitarum Præsules effusione sanguinis, sed belluini; initiantur Sacerdotes in Lege Gratiae absumendi sanguinis calice, sed divini; Illustris Christifer suis eundem tenet ac movet manibus, divinis cujus pedibus exhorruit formidolosus Centurio in domo sua honorari; illo solvente feus absolvitur, reatus abolitur; illo ligante libertas animæ constringitur, licentiosa quævis dissolutio ligatur. Ingrediebatur olim magnanimus Phinees Lupanar, evibrabat gladium, ut uno furore ultrici justitiæ duplicem immolet victimam; nî forsan allegaveris ex Doctoris Gentium oraculis, unum fuisse corpus, quod ex scortante Israëlita, & meretrice alienigena adunatum confecerat, multiplicato licet sceleri obnoxia libido; hæc plaga plagam pepulit; inflicto siquidem sacratis manibus vulnere severior exulcerati vindicis sedabatur plaga, quam læsa supremi tribunalis Justitia, gementi & dolenti inflixerat Israël: quod malum pœnæ numerosæ cædis, post interempta viginti quatuor hominum millia non desisset, nisi religiosus animosi mediatoris zelus cædente dextera intercessisset: Una, non leniens, sed feriens, non blandiens, sed fodiens, impavidi Sacerdotis dextera, restrinxit adeo extantam Omnipotentis Dexteram, enervem, si fas sit dicere, reddendo

contabescentem irati Exercituum Domini furorem, ut placatus cruore feralis hujus hostiæ Moysen sic allocutus sit: *Phinees filius Eleazari avertit iram meam à filiis Israël*: (a) Æmulare, quisquis es potens & validus præ terræ Regibus, lustra exercitus arenæ numerum excedentes, castrametare adversus Cœli militiam, si forsàn evaginatam ferientis Archistrategi illius acinacem hebetare, aut victam illius aciem poteris profligare? experieris iteratam superbientis Assur eliminationem, quam ficta unius Angeli manus, ex inani forsàn aëre condensata, intulit stolido luctatori. Est singulare Sacerdotis Gloriæ privilegium, vix alteri concessum, rugatam offensi Numinis faciem effuso sanguine suaviter complanare, oblata pro peccatore immaculati Agni hostiæ cadentem dexteram coarctare. Stringit exacerbatus Mystes vindicem Sanctissimæ Majestatis pugionem, confodit effrontem Zambri Israëlitiæ phalangis Ducem, cum prostituta Madianitide sceleratis complexibus implexum; & ad primum scintillantis gladii fulgorem retrahitur suo cum fulgore, suo cum ancipiti pugione lædens & cædens Angelus; evanescit ad aggredientis antagonistæ præsentiam, quasi profligatus in fugam æthereus minister, Justitiæ totum complendi muneris eventum soli aut cædens aut committens Sacerdoti. Sic sic pugnantium pro populo Presbyterorum cœleste armamentarium veneratur: & quamvis in Lege gubernantis Gratiae Rex pacificus brevi diplomate interdixisse videatur aciem gladii, dum suo se vindicanti indiceret Vicario, amputanti malè obsequentis servi auriculam; *Verte gladium*

(a) Num.
25. v. 11.Occidendo
reum placat DE-
UM.

(b) *Matt.*
26. v. 52.
Christus
prohibuit
Sacerdoti-
bus gla-
dium ma-
teriale,
tradendo
spiritua-
lem.

(c) *Inc. 22.*
Luc.

dium tuum in locum suum: (b) quia suam noluit innocentiam alieno defendi vulnere, qui renuit omnium vulnera curare. Mira prohibentis conditio! jussu nuper tunicam vendere & gladium comparare, qui nunc evaginatum mandat remittere, & a cædendo abstinere? resolvit difficultatem interjectæ Parenthesis Commentator Ambrosius: *Nisi forte, ut sit parata defensio, non ultio necessaria, & videar potuisse vindicare, sed noluisse:* (c) collimat non indirectè in resolvendæ quæstionis apicem subtili elucidatione Anselmus: *Datur materialis gladius carnalibus, spiritualis autem ministris spiritualibus:* ferrò domare gentes perfidas Regis est; orare pro populis, nè feriantur ulciscente comminabundi judicis gladio, Sacerdotis; Ille substitutus vindicandæ justitiæ ultor assumitur: iste placandi Judicis clementiæ præficiatur exorandæ; pugnat ille periculosiùs, iste securiùs; ille timidiùs, iste fiducialiùs; impugnat ille hostem audacter resistentem, expugnat iste DEUM; sed sibi annuentem.

Adam
fuit inter
homines
primus Sa-
cerdos.

(d) *Psal.*
138. v. 5.

Sed hæc leviora sunt sacerdotalis gloriæ præconia, ad sublimiora suæ dignitatis elogia transeamus: nec enim ita exilis est Majestas Sacerdotis, ut possit terrenæ nobilitatis insignibus adæquari. Exordiamur à primo Sacerdotum Principe, à Duce hujus agminis consecrati: quantumvis enim hæc primordialis gratia infulato Proto-parenti in ipso animati pulveris auspicio collata à Moyse Barcepha firmiter adstruatur, quem eundem Creatori suo colloquentem inducit Puer Domini, hoc epiphonemate: *Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam:* (d) non quidem puniendo adhuc innocuum, nec tantum protegendo fortem & validum, sed benedicendo & inaugurando in Sacerdotii primicerium; adnectit proinde huic sacro coronati Psaltis paradigmam commemoratus Interpretes: *Fuisti Sacerdotem, ex his verbis cognoscitur, dum velut loquentem Adamum cum DEO inducens ait: finxisti me, & posuisti super me manum tuam:* nève solidò destitutus videatur fundamentò, suam illationis suæ adjungit causalitatem: *Sacerdotium enim manuum impositione confertur; formasti*

per lutum, ut fieret homo; posuisti per gratiam spiritualementem, ut emineret Sacerdos; sed quia communi Expositorum calculo Psalmus iste prolatus creditur de hominum Salvatore, qui non ad imaginem factus, sed imago similitudinis, eum qui factus est ad imaginem & similitudinem suam, tantquam Sacerdos magnus signavit denuò, & deformatam denuò reformavit, ut simus conformes imagini Filii DEI; ut proinde de secundo, non de primo, de cœlesti, non de terreno Adamo verificetur: *Tu formasti me: secundum hominem: & posuisti super me manum tuam;* non super primum hominem.

Progrediamur ergò ad alium Sacerdotalis progeniei Principem, primum in ordine istius ordinis Proto-patrem: Nec alium reperio, qui alios præcessisset ab illo ter fortunati Parentis filio, de quo sacræ recensent paginæ: *Seth natus est filius, quem vocavit Enos; iste capit invocare Nomen Domini:* (e) nescirem ego, cur prima invocatio Altissimi Abeli parenti non attribuitur, sed soli filio appropriatur: quòd si definiente Angelico Præceptore invocare intus vocare est per affectum, & secretum cultum, vocabat Adam singultuans, & vocem DEI vocantis audiens, suamque incomparabilem jacturam gemitibus & lachrymis evulgans; invocavit Abel prodromus boni Pastoris, pastor ovium, quando de gregibus suis primogenitis in Sacrificium obtulit, & Agnum DEI, Ruperto teste, qui suorum affectuum innocentiam malitiam serpentis erat conculcaturus, suoque sanguine flammeum gladium detenturus prophetico illustratus lumine agnovit; cur igitur prima sanctissimi Numinis invocatio adolescentiori ex nepotibus adscribitur, quasi primus, aut victimasset Sacrificia, aut immolasset holocaustomata, aut consecrasset oratoria, aut aras extruxisset? an fortè, quia tempore hujus proficientis in orbem parvuli ceperunt filii hominum desistere ab adorando DEO, ejusque nomine invocando, ut narrat Genebrardus: Seth filium suum Enos vocavit, quasi ærumnosum & calamitosum ob imminentem suo Sæculo calamitatem, quò homines à vero DEI cultu erant degeneraturi,

Enos fuit
Sacerdos
nomine
primus,
quia pri-
mus invo-
cavit no-
men Domi-
ni.
(e) *Genes.*
4. v. 26.

generaturi, & ad Idololatriæ vefaniam transitori; sicque tempore Enos erant primitiæ aut restaurati aut confirmati cultûs, qui uni trinôque debebatur. Arridet tamen amplius, præclaram Eusebii Emisseni explorare sententiam: *Hic speravit invocari nomine Domini: hoc est: DEUS dici, & Filius DEI: utque patrizarent filii cum posthumis, iisdem illustris hæc paterni nominis Gloria communicabatur: Justi enim, qui erant à semine Seth, Filii DEI vocabantur: Divino nomine insigniebatur Enos, descendensque posteritas gloriabatur titulô Filiorum DEI; at verò infames fratricidæ soboles, filii hominum appellabantur, ut tantum inter patrum & nepotem, inter Cainum & Enos discrimen noveris intercessisse, quantum inter DEUM & homines, inter cæligenas & terrigenas reperitur. Declamat hanc præcellentiam Os aureum: Sicut hic Enos vocatus est, eò quòd invocavit Nomen Domini DEI, sic &, qui ex eo ducunt originem, eandem sortiuntur appellationem: insurrexerunt ex filiis hominum Divinitatis adversarii, adversabantur intemeratæ fidei expugnandæ confœderata heterodoxorum agmina, sua jactabant in illo exorientis mundi diluculo fundamenta, quando gloriosus Antagonista Enos Ecclesias ædificare, Aras construere, victimas immolare, hostias dedicare nitebatur, ut meritò Sacerdotalis Excellentie Prodromum dixeris, quia propria Sacerdotum munia solemniter administravit; ut proindè Divini meruerit nominis participationem, quam Constantinopolitanus Archi-Præsul considerans, hujusque nomenclaturæ celsitudinem mensurans adjungit: Vidisti appellationem diademate clariorem, purpurâ nobiliorem? quid fuerit illò beatius, qui invocatione DEI ornatur, idque pro nomine possidet. (f) Hæc scaturigo purissima emanantis Sacerdotii; non enim alius præcedebat, qui publicus Altissimi Sacerdos vocaretur, qui primus Sacerdotii functionibus occuparetur; sciat proindè unctus in Sacerdotem Domini, non aliam aut obligationem aut castiorem, non aliam Diviniorem aut intimiorem esse professionem, quàm invocare Nomen Domini: quo munere nec est*

Pars IV.

excelsius imperare, nec est sublimius regnare; nam Reges terræ terrarum incolis præcipiunt, aularum ministris jus dicunt, suis in tribunalibus homines judicant, & impios mundi condemnant inquilinos: Sacerdotes infulæ stellas transfiliunt, cœlorum machinas penetrant, DEO, si licet dicere, supplicabundi insinuant, ut de paterno solio, sedens ad dextris suis, ad terram veniat, mortalibus in adjutorium, terrenis civibus in solatium descendat; & venit Rex Gloriæ ad vallem lachrymarum, sistit se dominantium Dominus ad vocem servuli in tabernaculo Altaris: & ubi cœlestes genii, ubi circumvolantes Angeli sunt Dapiferi, ubi Potestates cum Dominationibus invigilant sacra velut excubiæ, ubi circumstant sacramentum convivii armigeri Cherubin velut præsidarii, ubi canunt humanis labiis inexplicabile trisagium superni Seraphin, ibi misellus Adæ posthumus, quem ordinatrix Sapientia in Sacerdotem Altissimi fecit inaugurari, agit dispensatorem. Verecundare ad tantam tuæ vocationis eminentiam præcipitate pulvis, quem adhuc terrena delectant territoria, quem nondum empyrea beatarum mentium patria, sibi præ cæteris in hæreditatem tradita, allicit & contentat.

Ipsa Gentilitas hoc solo nomine velut præsentis Numine consternabatur; Palæstina suorum sacrificulorum habitacula non alio, quàm Regni nomine à cæterorum incolarum domibus discernebat. Priusquàm æternus Legifer dilecto sibi populo, per Moysen illius præfixum Principem legum tabulas impertiretur, amplissimam promissionem suam jubet solemniter promulgari, his verbis potissimum concinnatam: *Eritis mihi in Regnum Sacerdotale*: (g) quasi cæteras Israëlitarum tribus exindè fortasse desolatas, quòd Levitarum intemerata progenies ad aræ ministerium præ cæteris ab ordinatrice Sapientia fuerit deputata, solari dulciter satageret, non ideo id factum declaravit, ut istas honorando, illas contemneret, sed ut illius interventu, illarum calamitates perciperet, oblatas istius manibus victimas præsentaret, desideratam peccatorum veniam Levitis mediatoribus indulgeret. Quid dicam

Titulus
Sacerdotis
est Regum
titulô glorio-
rior.

(g) Exodi
19. v. 6.
Chorus Sa-
cerdotum
vocabatur
in Veteri
Testamen-
to Regnum
Sacerdo-
tale.

(f) Homil.
2. in Gen.

K k

de

de novæ Legis populo, quem Apostolorum Princeps, & primus Authoris gratiæ in terris Vicarius, Gentem sanctam & acquisitionis populum appellat; condecoraverit, non inficior, dedicatum Altissimo Levitarum ordinem incomparabili penè epitheto: *Eritis mihi Regnum Sacerdotale*: quod explicans Auctor catenæ, legit cum septuaginta Commentatoribus: *Regnum Sacerdotum*; quasi apertius innueret, Regnum illud ex Sacerdotibus & rebus sacris ac divinis esse conflandum, ut differat à regnis mundi hujus, quæ componuntur opibus, & armis succollantur. Fuit electus Israël præ aliis Idololatrarum gentibus, populus longè acceptior, Divinæ Majestati charior; nec tamen ideo Christianorum populus ab illo præcipui amoris privilegio excluditur, aut Judæorum populo posthabetur, sed peculiari magis teneritudine diligitur, & abundantiori gratiarum copia locupletatur; undè commemoratus Apostolici Senatûs Princeps, Catholicæ Matris Ecclesiæ Presbyteros: *Regale Sacerdotium*: (h) appellat. Attende cum Hugone & Primasio subtilem vocabulorum differentiam, quæ inter Regnum Sacerdotale, & inter regale Sacerdotium reperitur, ut prærogativam novi Testamenti respectu Veteris explores; in novo enim Testamento, interpretatur purpuratus Carenfis, dignior & eminentior sacerdotalis dignitas, quàm regia præfulget, undè &: *Sacerdotium*: ut per se stans ponitur, substantiam insinuat; *Regale*: verò, ut adjectivum adjacens substantiæ recensetur: in veteri autem econtrà regnum per se stetitisse innuitur, illique sacerdotale officiū adjecisse insinuat: *Omnes enim tunc subjecti erant Regi; modò omnes subjecti sunt Summo Pontifici*; concludit illuminatus Hugo. (i) Et quamvis in Lege veteri Sacerdotalis eminentia in Regum folia eveheretur, ut in coronato Melchisedech conspicitur, non tamen cum regali Sacerdotio univoca conformitate convenit, sed solum analogia proportionem assimilatur; illorum quippè Presbyterorum Sacerdotium erat transitorium; sed nostrum finis nescium fundatur in montibus æternis; fundator enim & Pontifex noster manet ac vivit in æter-

num; undè & sempiternum habet Sacerdotium perenniter duraturum. Fuerat aliquandò electus Israël gens sancta, genus electum, populus acquisitionis; nunc post immane Deicidium, evasit genus reprobatum, inane Sacerdotium, gens vilis & abjecta, populus perditionis & interitus: Evasit gentile Sacerdotium, cœlestis aulae prætorium, supremum Regis gloriæ ministerium, quod vel contemnere est vicinæ calamitatis auspicium, inevitabile reciproci contemptus augurium, infortunati eventus ineluctabile indicium, ferale periculum, fatale præcipitium, divinæ maledictionis incrementum. Si proprium sacerdotalis ministerii explorare satagis officium, scito, quod primum & inseparabile Sacerdotis sit privilegium, mediatorem agere inter offensum Numen, & reum hominem, inter peccantem populum, & ferientem DEUM; Sacerdotem enim exulcerata humano crimine reveretur Justitia, & augusta triumphantis Solymæ curia, ut internuntium refarciendi fœderis inter violati Conditoris Majestatem, & præsumptuosam perduellis creaturæ vilitatem veneratur. Decantat in præliminari Apocalypsis suæ prologo mirabilem Altissimi munificentiam Ecstasticus Joannes, & postquam incomparabile Redemptionis beneficium recensuerat, quò lota est divino sanguine humana posteritas, subjungit immediato connexum ordine, Sacerdotalis Excellentia beneficium: *Fecit nos Regnum, & Sacerdotes DEO Patri*: (l) Et forsàn hoc ipsum commendaverat ministerium incarnata Patris Sapientia, dum diceret: *Regnum DEI intra vos est*: (m) (m) Luc. insitam animabus nostris lætitiâ per Spiritum Sanctum, intelligit Nyssenus, quæ velut imago & Arrha perennis illius est lætitiæ, quâ Sanctorum animæ in patria potiuntur; vel forsàn aptius cum Venerabili Beda: *Regnum DEI*: se ipsum dicit in electorum cordibus regnantem: *Sed quia Rex & Sacerdos solus erat*: commentatur Rupertus: *Reges & Sacerdotes facere de servis peccati, de filiis mortis proposuerat, & idcirco sanguinem fundebat*: (n) noluit formosus iste in stola sua solus sinè consortibus regni, sinè imperii sociis gloriari, purpuram

In novo
Sacerdo-
tium re-
gale.

(h) 1. Pet.
2. v. 9.

In Novo
Testamen-
to, Sacer-
dotium, est
substanti-
vum, re-
gale au-
tem quasi
adjacens
adjecti-
vum.

(i) In Epist.
1. Pet. c. 2.

(l) Apoc.
1. v. 6.

(m) Luc.
17. v. 21.

(n) In A-
pocal. c. 1.

puram obtulit non rubro tinctam murice, sed suo divino sanguine coloratam. Regnabat Princeps mundi huius, humanis dominabatur cordibus, cunctis crudelior tyrannis; gemebant mancipata mortalium capita, sub immani calcaneo ferocis belluæ, Leonis, quem devoret, quærentis in circuitu, obscuras inter tenebras obambulantis; quid ageret oculata Providentia ad mortalium lustrandam calamitatem, non quidem aggravandam sed sublevandam, non adaugendam sed minuendam, non duplicandam sed annullandam? Homo quidam nobilis, illius invitatu, abiit in Regionem longinquam, non jam post passionis victoriam, post mortem ad Patrem rediturus, sed de Cæli regia ad lachrymarum vallem descensurus, emere paupertate regnum, ut explicat Augustinus, labore requiem, dolore gaudium, vilitate gloriam, morte vitam; non sibi, sed suis descendit, non sibi, sed nobis immensò divini sanguinis coëmit pretiò: sanguinem fudit prodigus sui, ut abluat mundandos, priusquam Reges constituat, priusquam Dominos domus suæ constituat, priusquam nos Principes omnis possessionis suæ præficiat, priusquam nos sacerdotali eminentia condecorret, quasi ab effuso Redemptoris sanguine inseparabilis unio erumpat, qua sacerdotali stola cum Regum purpura jungatur, illius gloriæ istius excellentia una velut unius individui individua qualitas coadunetur.

Præluferat id ipsum in figurantibus præcurrentium figurarum umbris Sapientia, illudens aulicæ sapientum mundi huius prudentiæ, eludens astutam Satraparum Regis Geth calliditatem. Confugit ad Sacerdotum Principem fugitivus David, ad intemperatum Abimelech esuriens divertit, laicis panibus suam sedare esuriem præ tendens, sed miram mendicans advena in domo tanti Pontificis pauperiem experitur: qui enim quotidianis panibus egenos sustentabat, nullos ad manum panes, quos esurienti porrigeret Principi habebat; verum, ut indigentis consuleretur necessitati, sanctificatum panem petenti porrigit prodigus dispensator, quò pastus, viam prosequitur sollicitus viator, ut insequentes exacerbati Saulis explorato-

Pars IV.

res declinaret: Asylum in Achis regia præstolatur; sed qui infensi Saulis evaserat insidias, non declinat peregrinorum Procerum laqueos, & invidentium furores: vix viderant intrantem advenam servi Achis, quando exploratorum more ad invicem colloquentes, se invicem consulebant: *Nunquid non iste est David Rex terræ?* (o) plures intulerat Gethæis civibus & subditis clades victoriosus Heros, cuius, ut fuso sanguine expiantur offensæ regali dominio inflatæ, stimulat Rex à læsis pariter aulicis ad vindictam. Illud, ut singulare mysterium admiror (nam invidentium Satraparum rabiem admirari mirum foret) cur durante ambitiosi Saulis imperio, Davidi attribueretur regale solium, cur gubernante adhuc in Jerusalem filio Cis, filius Isai regali titulo à primariis Gethæi Regis Magnatibus insigniatur? noverant Regis generum, Regisque prolibus postponendum, regnum legitimis hæredibus attribuendum; non enim innotuerat suprema lex Regis Regum cuilibet terreni Legislatoris dispositioni præferenda: cur ergò unisonò totius aulæ suffragiò Rex terræ nuncupatur, qui tamen humano naturalive suffragio à regni solio excludi videbatur? Novi electum in Sacro-Sancto Augustæ Trinitatis Consistorio, novi & unctum ablegati Samuelis ministeriò; sed quia secretum fuerat interdicentis Providentiæ arcanum, non nisi evulgante cælo promulgandum, non potuit curioso licet Gethæi Regis ministerio vel minimum innotuisse; quo igitur irradiati lumine, quo excitati Spiritu nominant Regem terræ, quem infensissimum Sauli noverant belli Principem, mil lenis malevolorum insidiis expositum, inter innumera persequentium adversariorum discrimina periclitantem: applaudebat quidem tenore unisono vociferantium cantatricum & tympanistriarum gynecæum, Goliz victoriam decantantes, pulchrūque aspectu adolescentem universis coronati Saulis victoriis prætulerunt; non tamen Regem declamârunt, non secuturum Judææ hæredem decretârunt; nunc verò, dum ab Abimelech ad Achis Metropolim confugit, universa Regis aula ad primum profugi exulis aspectum

(o) 1. Reg. 21. v. 11. David pastus panibus Sanctuarii vocatur Rex antè obtentum Regnum.

*Panis Eu-
charisti-
cus ima-
ginem re-
giam im-
primit su-
menti.*

aspectum Serenissimò Regis terræ ti-
tulò veneratur? Reflecte ad Regum
regale convivium in ædibus Sacerdo-
tum Præsidis, in domo Abimelech
absumptum: illuminatus Puer Domi-
ni nullas carnes exegerat, ut confor-
tetur fatigatus, non carnis sapida po-
scit edulia, ut desolatus oblectetur:
*tantum panes quarit David, & non
delicias:* notat Carensis Commenta-
tor; imò ambit delicias, dum nullam
alterius ferculi mentionem faciens,
quinque duntaxat panes desiderat, ut
sibi suisque famedicis commensali-
bus, afflictis comitibus provideat, eos-
que obtineat in dulce nutrimentum.
Erant hi panes obsequio & alimento
Sacerdotum destinati, panes propo-
sitionis, umbra præsagens sumptuo-
sum Sacri Altaris epulum, quod præ-
parare æquè ac dispensare solius Sa-
cerdotis erat; ab his panibus, licet
symbolicis, reficiur esuriens, prote-
gitur vim patiens, eximitur profu-
gus, quòdque peculiare videtur por-
tentum, horum esu turbatæ faciei ve-
latur deformitas, paventis animi re-
conditur pusillanimitas, & reddita do-
lenti alacritas in alium penè homi-
nem transformat exulem gemebun-
dum; enim verò, ut verbis loquar
Chrysostomi, quòdve ille de specie-
bus velantibus divinum sanguinem
pronunciat, de pane proferam Eu-
charistico: *Hic sanguis, suâ dicam
veniâ, hic panis facit, ut in nobis
imago regia floreât, hic sanguis pul-
chritudinem atque nobilitatem ani-
mæ, quam semper nutrit, languere
non sinit:* (p) quid mirum, si facit
Sacerdotes suos velut totidem inau-
guratos Reges & coronatos Monar-
chas unius animæ, non aliorum do-
minio subjectæ, non plurium, sed
Sacerdotali unius DEI ministerio man-
cipatæ; Regalis Sacerdotis hæc est in-
separabilis proprietas: regnare Sacer-
dotem, sacrificare Regem. Infer,
qui legis! imò, qui regis, attende!
& exurgentes vitiorum tumultus re-
giâ libertate compescas, rebelles ani-
mi motus regali magnanimitate re-
frœnes: si Sacerdotis munus est vi-
ctimas immolare; te ipsum sacrifi-
care oportet in hostiam laudis; si
suæ potestatis est incensare Aras; cor-
tuum igne compunctionis velut Al-
tare succendas, & quidquid est car-

(p) Homil.
45. in
Joan.

*Minister
DEI non
sit servus
peccati.*

nis vel corporis, à voluptuosis Sæculi
illecebris avellas, ut viva factus ho-
stia Altissimo immoleris in holocau-
stum: suam adjungat illustris Damia-
nus sententiam: *Nobilem ergò necesse
est esse Sacerdotem, ut qui Minister
est Domini, erubescat se servum esse
peccati:* (q) horreat exosam superis,
indignam ingenuæ Sacerdotalis emi-
nentiæ cœtu sæcularis vitæ ignobilita-
tem, quisquis hoc insignitus caracte-
re, inunctus es oleò participatæ Di-
vinitatis, quò segregaris à cætero-
rum filiorum Adæ caduco stemmate,
angelico beatarum mentium infere-
ris contubernio, humanò eximeris
sodalitiò, divino assimularis simula-
chro.

Inter arcana supernæ dispensatio-
nis mysteria illud non ultimum, non
cæteris inferius censetur, quòd, qui
Aaronis filios oleò sanctò in Sacerdo-
tes ungi jusserat, & consecrari supre-
mus Legifer, dum præscripserat Moy-
si Vicario: *Aaron & filios ejus un-
ges, sanctificabisque eos, ut Sacerdo-
tiò fungantur mihi:* (r) interjecta
brevis periodorum parenthesi severe
prohibeat: *Caro hominis non unge-
tur ex eo:* nè levi plectendus pœ-
nâ transgressor existimetur; exter-
minandum de populo suo decernit,
quemcunque hujus statuti prævarica-
torem. Aaronis filios jubet hoc oleo
consecrari, & simul carnem hominis
eodem prohibet liniri; caro duorum
fratrum, erat caro duorum homi-
num, proindè fuerat humana; & hæc
indemniter inungitur, non obstante
severa interdicentis DEI prohibitio-
ne, nè caro hominis hac unctione de-
liniatur? Nescirem ego hanc mani-
festam legum discordantiam concor-
dare; nescirem, cur Aaronis filii in-
ungi præcipiantur, & carnem homi-
nis universali diplomate eodem liniri
oleo prohibeatur, nisi subtiliori ex-
ploratione Lyrani Commentatoris re-
solveretur: Sacerdotali inauguratos
munere nullatenus inter homines cœ-
lesti judicio computari; Illorum cor-
pora corporeis hominibus non æqui-
parari, illorum carnes super carnes
mortalium quasi cœligenas exaltari:
*Profectò Sacerdotes, quantum ad offi-
cium, sunt suprâ homines:* hinc est,
quòd illuminatus Moyses excludat
hominem à tabernaculi introitu, non
tamen

(q) Lib. 3.
Epist. 4.

*Caro ho-
minis un-
gi oleò
sanctò pro-
hibetur,
non verò
Sacerdo-
tis.*

(r) Exodi
30. v. 30.

*Sacerdos
excedit
naturam
hominis.*

*Ideo per-
mittitur
ingredi*

taberna-
culum.

(s) Levit.
16. v. 17.

tamen intrare prohibeat Sacerdotem: Nullus homo sit in tabernaculo, quando Pontifex Sanctuarium ingreditur: (s) Reverentior Pontificatus gloriam, Sacerdotalis Ministerii reverentior præcellentiam; sed cur humano excipiat a contubernio, cur Adæ filius ab Adæ filiis secernatur; cur homini interdicitur vestibulum Sanctuarii transilire, nec tamen prohibeatur Altaris Ministro, de ratione ambigerem, nisi Cyrillus instrueret nescientem: Qui potuerit Christum sequi, & penetrare cum eo interius tabernaculum, jam non erit homo, sed, secundum Verbum

(t) Lib. 4.
in Levit.

ipsius, tanquam Angelus DEI: (t) hinc rursus oculatus Joannes recenset vidisse se similem filio hominis vestitum podere, quæ vestis à pedibus dicta, quæ una cum tota vestiti corporis mole ad talos usque talaris instar tunicæ contegebat, erat Sacerdotalis tunica, quæ tectus undique, ut verus Pontifex induebatur; contexit hæc, quidquid humanum latuit in DEI Filio, unde non vidit hominem, sed similem filio hominis; Sacerdotalis quippè dignitas exposcit eam virtutum excellentiam, eam integritatem morum, eam vitæ sublimioris Sanctimoniam, quæ angelicæ conformis puritati, aliquid divinum sapiat, & super omne quod humanæ fragilitatis est, se extollat. Presbyterum debere esse divinum atque cœlestem, apud Theophanem Nicænum legitur: Qui aliorum hominum conditionem longè pratervolat: (u) veste sic coarctante & constringente indutus appareat, ut nulla, vel levis ruga spectabilem se obijciat attento exploratori.

(u) Epist.
3.

Ultrix justitia, & primum inter Angelos, & Protoparentem hominum, diverso tamen exitu, ad exilium quemque suum proscripsit, & profligavit; cadit velut fulgur de cœlo satanas, ut compleatur comminabundi Vatis prælagium, sic ferali vociferatione fataliter detonantis: Verumtamen ad infernum detrahèris, in profundum

(x) Isa. 14.
v. 15.

lacus; (x) feralem fulminantis Justitiæ sententiam excepit ambitiosus Ali-ger, volens ad aquilonis Latera præproperus Viator evolare. Confimilem ambientis superbiæ reatum incurrit primus homo, dum sperans DEI similitudinem acquirere, præceptum de non edendo fructu vetito viola-

Lucifer de
monte DEI
acriter eji-
citur:
Adam è

vit: nec tamen violenter ejicitur, paradiso non in abyssum æternæ caliginis præcipitanter detruditur: Sed emisit eum di-
Dominus DEUS de paradiso volupta-
tis; (y) non levis differentia inter quia Adam
emissum de arboreto deliciarum ho-
minem, & inter detractum in pro-
fundum lacus Angelum; adversum
hunc Prophetico Ezechielis ore ma-
gni consilii Angelus debachatur: Pec-
câsti: & ejeci te de monte DEI, &
perdidi te o Cherub; (z) perpende, (z) Ezech.
quàm acriter iniquitatem exprobet, 28. v. 16.
quàm fortiter ejectum puniat, puni-
tum, quàm graviter confundat; at
ubi convictum de compari superbia,
de simili accusatum malitia, cogitur
punire hominem, reumque condem-
nare; emittit eum: quid minus age-
re, quò suaviori terminò ingens am-
bitionis facinus poterat recenseri, quo
mitiori tenore rebellis creatura vale-
bat reprehendi, quàm, dum emissus
Adam ejicitur è paradiso? si finem
primæ expulsionis discutias; fuit ex-
itum finis nescium, æternatura dam-
natorum Spirituum plaga, ut indè
justitia deprædicetur: Secundæ dimis-
sionis, si exploretur scopus, erat oc-
casio divinæ incarnationis, salvatio
convertendi peccatoris, ut miserans
misericordia commendetur: Adam,
ut viveret ejectus est de paradiso, nè
in peccato positus, & necdum sua de-
licta cognoscens, comederet ex ligno
vitæ & impænitentiæ morte morere-
tur; (a) Subscribit purpuratus Dal-
mata: de loco transgressionis ipsa
omnipotentis manu ductrice Clemen-
tia prævaricator ejicitur, ad vallem
lachrymarum dimittitur, ut luctuosis
gemitibus voluntariam subsecutæ pro-
scriptionis causam defleat, amissam-
que angelicæ hæreditatis felicitatem
jugibus lachrymis deploret; adstipu-
latur Hieronymo Chrysostomus, uti-
litatem pœnæ, quam Arbiter piissi-
mus intulit maturiori explorans inve-
stigatione, sicque determinans de bo-
nitate Judicis sentiendum: Videtur
ejectio illa paradisi, lignique vitalis
inhibitio, mortis quasi minitatio esse:
& quisnam aliter de toto Judicis pro-
cessu judicasset, quis aliud, quàm vul-
nerantis plagam, quàm condemnantis
pœnam intellexisset, nisi se oris au-
rei eloquio adversari cognovisset, qui
suam proferens sententiam conclu-
dit:

(a) S. Hier.
in c. 65.
Isaia.

dit: *Sunt autem profecto ista omnia signa clementia, & non minus, quam priora*; (b) nec alia priorum nomine quam limi in statuam erectio, quam exanimis glebæ animatio, quam vitalis spiraculi inspiratio, quam paradisi inhabitatio, quam gratiæ Deificantis sanctificatio, quam compacta beatarum Mentium hæreditas, quam æternatura immortalitas designatur. Sed libet tanti discriminis inter detractum ad inferos post amentem arrogantiæ, & emissionem ex paradiso, venari rationem. Erat in Angelo naturæ præcellentia, intellectus Angelici præminencia, sanctificatricis gratiæ sublimior gradus; militabat pro Seraphino coruscante amplissima Sanctorum Spirituum præsumpta conjunctio, bonorum Angelorum multitudo, origo illustrior, substantia nobilior, quæ omnia adversus confictam Damasceni pulveris imaginem confligebant: sed sine harum consideratione prærogativarum, Angelus deicitur nunquam resurecturus a lapsu; homo emittitur, sed admittendus ad civitatem sanctam Jerusalem, ad empyream Angelorum patriam, ad paradisi urbem suburbii, ad augustissimæ Divinitatis faciem, ad beatificantem intuitum sacerrimæ Trinitatis? Assignat suo conformem ingenio Carthaginensis Presbyter genuinam tanti discriminis rationem; erat, ut in ipso Sermonis exordio ex Moyse Barcephæ assertis deduximus, erat Adam primus Sacerdos orbis, tunc primum divinis inauguratus insignibus, quando posuit super eum Altissimus manum suam; quod confirmans Tertullianus, qui in dignitatem Sacerdotii, disparitatem styli, velut originalem totius discriminis refundit rationem: *Absit absit, ut DEUS manuum suarum operam, Religionis sue Sacerdotem in æternum destituat interitum*; (c) fuerit utriusque prævaricatoris confimile facinus, non tamen idem amborum exitus; fuerit par in utroque culpa, dispar nihilominus erit amborum pœna: Sacerdos Altissimi benignè dimittitur; rebellis Angelus irrevocabili interitu detruditur, ut sine punitionis termino æternum puniatur; scatet uterque iisdem sordibus, eodem ambirionis crimine defœdatur; sed Angelo æternæ damna-

tionis plaga injicitur, quæ primo homini, humano Sacerdotum Primicerio ad tempus limitatur.

Quæ non obstante, quæve dissimulante Misericordia, ardent in tenebris cum tenebrarum Principe integra Sacerdotum agmina, qui, quoniam supremo divinæ dignitatis munere abutuntur, æternis ignibus inter reprobos perduellium Angelorum cuneos concremantur: si enim terrenis fordescere affectibus indignum est quocunque in orbe Christiano, matris Ecclesiæ filio, quàm erit coram hominibus execrabile, quàm coram angelis erit abominabile monstrum illud ex Sacerdotali capite & belluino corpore compaginatam, indignus nempe Sacerdos, qui beatarum mentium æmulatur excellentiam ad aram ministrando, & belluarum exhibet insolentiam peccaminosis ausibus vacando. Inspice, sed perspicaciori mentis *Sacerdos* oculo, ordinatissimam Ecclesiastici *est cor in* corporis machinam, ingentem sed *corpore Ec-* venustissimam divinæ hujus Sponsæ *clesiæ.* structuram seduliori scrutare studio, membra à membris divide, & medio situatum corpore cor corporis attende; est illud genuinum Sacerdotalis continentiæ Symbolum; ut enim cor fontalis scaturigo sanguinis & animalis vitæ prima origo est, sic Sacerdotum exemplaris sanctimonia, devotionis laicorum vena, conversionis peccatorum motor, pœnitentium lachrymarum aquæductus; si tamen hanc cordis proprietatem nanciscatur, & normam à natura inditam imitetur; cor minimum habet de sanguine; sed *Cor habet* ille non est in toto corpore purior; *minimum* undè, si inflicto referetur vulnere, *sanguinis* non nisi leve rorat stillicidium, nul- & *ille est* lam cruoris spargit copiam, non *purissi-* pluit imbrem sanguinis, sed guttas *mus: sic* duntaxat aliquas effundit; sic pariformiter intemerati Sacerdotis qualitas *Sacerdos* non est, humore sanguinis abundare, *debet car-* sed velut exangue membrum carnem *nem &* & sanguinem ignorare; sit animalium *sanguis-* vita in sanguine; illius, qui angelicæ *nem igno-* confinis est excellentiæ; illius, qui conversationem suam in cœlis debet quærere; illius, qui suos empyreæ regioni affigere debet oculos, illius vita, non in suo debet natare sanguine, nè submergatur, sed divino opus est, ut immergatur sanguine, si DEO vivere,

vivere, si vitæ nescios desiderat vivificare.

Est singulare illustris Sacerdotii mysterium, Sacerdotalis innocentiae peculiare argumentum, umbroso figuratae veritatis velamine in lege veteri occultatum; ordinabatur in caeremoniali Levitarum volumine, sacrificandam vituli hostiam à Sacerdotali dextera victimari, sed effusum perempti animalis sanguinem filiorum manibus ad aram deportari, in ara sanctissimo Numini devoveri. Ut quid multiplicatis manibus sacrificatur victima, & cruor ab exanimato corpore defluus offertur? cur non Aaron, qui dedicandam hostiam sua manu occiderat, qui sanguinem suae manus impendit profuderat, eundem finitur offerre? *Immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filii Aaron Sacerdotis sanguinem ejus fundentes per Altaris circuitum, quod est ante ostium tabernaculi;* (d) quod si Josepho referenti credimus; immolare unius Sacerdotis erat officium; sed novem aliis carnes per frustra divisas offerre committebatur; non, qui adducit, immolat, non, qui praesentat, victimat, nec iis, quibus occiditur, manibus pariter offertur; si Sacerdotis fuit ministerium mactare & exanimare vitulum, sit pariter, sit muneris complementum illius, sacrificii oblationem consummare? Novi anagogiam Doctoris Seraphici, qui sauciatum & interemptum considerans vitulum, in illo figuram JESU Christi pro nobis occisi & oblatis reveretur, qui nobis exponitur in Altaris Sacramento manducandus: est vitulus in cruce quidem dinumeratis hostili rabie omnibus offibus suis; sed in Altari est vitulus saginatus: *Quia omnibus bonis est repletus, & suavissimus ad spiritualem cibum;* (e) sanguis istius vituli diffusus est per Altaris circuitum, profiliit de pedibus terebratis, emanavit à manibus confixis, erupit de latere reserato; est igitur Sacerdotis suprema dignitas, sit quoque sollicita illius anxietas, sit laboris impendium, sit summum suae utilitatis emolumentum, eundem transubstantiati Salvatoris nostri sanguinem super Altare sui cordis effundere, per circuitum devotè recogitando, devotius adorando, humiliter aspirando, avidius suspirando.

(d) *Levit. 1. v. 5. In veteri testamento sanguis vituli per Altaris circuitum effundendus committebatur Sacerdoti. Vitulus figurabat Christum.*

(e) *S. Bonavent. in Luc. c. 1. v. 23.*

Sacerdos Salvatoris nostri sanguinem super Altare cordis effundit

Digrediamur tantisper à summo Sacerdotum Pontifice, ad Sacerdotes sibi subditos; ab Aaronis diademate ad filiorum infulas transeamus; illorum erat obsequii, imò illorum erat excellentiae litare victimatae pecudis sanguinem: non aliis indulgebatur, non cæteris concedebatur, nemini reliquorum, nisi oriundo de Sacra Levitarum progenie conferebatur; quod singulare privilegium, solis annexum Sacerdotibus expendens Ischius subtili paradiigmate commentatur: *Filii dicuntur Aaron sanguinem offerentes, Aaron quia oblationem quidem adducere, id est offerre est, promittere quorumlibet est; im- plere autem promissa, quod occisio bonis ipsius docet & sanguinis effusio, non quorumlibet, sed illorum, qui filii Aaron reverà sunt, utpotè habentes in semetipsis Sacerdotis dignitatem; sentur sunt plures stultorum numero aggregati, qui vovent, & se se DEO devovent in laudis hostiam, in sacrificium perennaturae dilectionis; sed stare promissis renunt; quæ nuper voverunt, hodie violant, fœdifragi transgressores; gens perfida affert vitulum, sed recusat exanimandum aggredi, renunt manum apponere, horrent vulnus infligere, nè dicam, peremptum membratim dilacerare, non audent effœminari pugiles, tremunt ad stillam sanguinis, quem metuunt effundere, nè forsan prodigatur. At generosus de Aaronis progenie oriundus, genuinus Sacerdotalis gloriae vindex in ara cordis cum carne Spiritum suismet manibus immolat, corpus cum sanguine fremente dextera audacter jugulat, seque condignum Leviticæ hæreditatis posterum manifestat; non studet multiplicare sanguinem, prodigali amittide profundere non veretur; habens in semetipso Sacerdotis dignitatem: quidquid in semetipso animale est, mortificationis confodit pugione, nè caro sapiat & Spiritus dissipat, nè mens desipiat & animalis homo, plus quam oportet, sapiat; victimat omnem carnalium affectionum congeriem, omnem affectionem sanguinis, circa Altare sanguinantis agni dispergit per amplum dominicæ aræ circuitum effundit; nè urgeat concupiscentiæ febrilis stimulus, nè prævaleat spiritui carnis affectio, spirituali gladio amputatur,*

per circuitum, illum devotè recogitando.

Solis Filiis Aaron ceditur offerre sanguinem, quia non soli Sacerdoti reddere.

Sacerdoti incumbit omnem affectum sanguinis dispergere per Altare DEI.

amputatur; alacriter feriente dextera lasciviens vitulus trucidatur, undè advenit, quomodo creverit, cornua gestans & ungulas, non curatur, totus supremo vitæ Domino consecratur: quid gloriosius, quàm veterem hominem gladiò vulnerantis pœnitentiæ, aut voluntatis propriæ totali abnegatione interimere, ut renovetur novus cœlestis Adæ filius, non amplius quæ sunt hominis sapiens, sed, quæ solius DEI?

Huc collimabat magnus in magnis Tarsensis Præsul, dum genus Sacerdotale alloquens, ad ejus æmulationem, ad sui immolationem hoc Sacro epiphonemate animabat: *Obsecro vos fratres per misericordiam DEI, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, DEO placentem*; (f) insinuat, quid petat, suaviter sibilat gregi dulciter providus Pastor, nè forsàn, si cum austeritate præciperet, si verbò imperii cogeret, dispergerentur oves; magnanima siquidem hominis libertas, facilius ducitur blandiendo, quàm raptatur comminando; ut citius persuadeat, divinam interponit misericordiam, quæ movet fortiter, & attrahit potenter; rogat rogandus; nam ad imperii adjurationem, ad imperantis Domini mentionem plerumque exasperatus generosi hominis animus, ad modum aspidis furdæ, & obturantis aures suas, audivisse dissimulat, simulat non audire; offerri flagitat viventem hostiam omnipotenti DEO, orat Magister Gentium, imò per ipsum Magister Veritatis; qui, quia Patrem agere desiderat amore demulcendo, non verberare feriendo, ad asperam immaturis adhuc affectibus pertrahit disciplinam; rogat rogandus, ut celerius amore induratos emolliat animos, quàm timore: idem, qui nuper expandit manus suas ad populum contradicentem sibi, nunc rogat, & quidem per indulgentem misericordiam, nè dein cogatur plectere per ferientis Justitiæ vindictam: totus totius obsecrationis scopus est immolatio nostrorum corporum in hostiam viventem: cogitabam ego hostiam vitæ exui, ut offeratur, non vivam vitæ frui, dum offertur; *sed hostia vivens est corpus Domino afflictum*: explanat Gregorius: (g) sit corpus hostia & quidem

victimata, quod huic mundo mortuum, & suæ est concupiscentiæ occisum, insinuat equidem Chrysologo explanante, cunctis obstupefendum gentibus Christiani pontificatus officium, quò genuinus cœlestis Adæ filius est sibi met ipsi hostia, & Sacerdos, sinè corpore corpus occidens, sinè sanguine sanguinem effundens: *Quando hostia mactatur & vivit, Sacerdos nescit occidere, qui litabat*; (h) hæc (h) Sermo. consummata electi Sacerdotis norma 108. & forma est, sinè effusione sanguinis, in vivo corpore sanguinem imminuere, sinè peremptione corporis corpus exanimare: corpora non cupit enecari, nè ultrò valeant vitali Spiritu animari, sed quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, vult hanc alleviari, non violento furentis dextera impetu trucidari. Denique Paulus Servus JESU Christi obsequium exigit, sed rationabile, nam ratione destitutum obest, non prodest, nec imperanti nec exequenti: moriatur mortificatum corpus, sed morte justorum; imoletur vivens victima, victimetur Sacerdotali dextera, offeratur corpus in Sacrificium per macerationem, ordinetur Spiritus ad holocaustum per compunctionem, vivat iste, nec occidatur illud; non enim Spirituum Dominus carnibus taurorum vescitur, nec vitulorum sanguine saturatur; hinc Cananæus, dum DEI populo aggregatur, remanet tributarius, & non avellitur occisus, nè corpus à Spiritu ferocitate voluntaria separetur, sed justo illius dominio subiciatur, nè posthac caro adversus Spiritum concupiscat. Legi sapius affinem huic Apostolico paradigmata ejusdem Apostoli paræmiam dilectis sibi Galatis, licet nonnunquam insensatis, præscriptam: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis*; (i) novi consonò Patrum suffragiò (i) Ad Gal. 5. v. 24. nomen Christi ab omnibus oblique intelligi, non in recto; sed singulorum veniã liceat ad Christos, qui un- est: Sacerdotes, crucifigunt carnem suam. cibus dicuntur chrismate, ad Sacerdotes Sermonem dirigi, & illud Christi vocabulum in recto pronunciatum sumere; hoc enim participato Christi nomine illos voluit appellari, hoc principali titulò Sacerdotes DEI itatuit insigniri æternus Legifer, quando

(f) Rom. 12. v. 1. Sacerdos sit simul offerens victimam, & ipsa victima.

(g) Lib. 2.

do alloquens ore Davidico, non publicos calumniatores, non odiosos detractores, non malignantes in sancto profanatores, sed corripuit pro eis Reges: *Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari*; (l) inquit subtiliter Augustinus, quomodo primi Prophetarum Principes, Pontifices, & Sacerdotes, cujusmodi fuerat Abraham Pater credentium cum Isaac filio, priusquam de gente in gentem, de regno in populum alterum transfirent, quâ, inquam, ratione fuerint Christi appellati? nec enim terræ Reges antè Saulem inungebantur; *an ideo Christi, quia, etiamsi latenter, tamen Christiani*; inquit profunda quaestione Hyponensis Antistes: quantumvis enim caro Christi ex illis sit oriunda, attamen Christus antè illos se existisse profitetur: *Antequam Abraham fieret, ego sum*; (m) restringit tamen extensum Christi nomen ad Reges & Sacerdotes incognitus commentator, eò, quòd ambo exteriori unctione liniebatur. Ergò Christi, quia uncti; ergò qui Reges vel Sacerdotes sunt, crucifixerunt carnem suam; qui enim corpus suum nescit regere, regimini populorum ineptus est, & qui carnem suam mortificare renuit, quâ fronte vel audacia præsumit carnem dominicam dispensare, corpus sumptum de Virgine impuris manibus tenere, lascivis labiis basiare? quos alios illuminatus Salomon ad sapientiae invitavit epulum avidius, quos convocavit ferventius, quos interesse voluit vicinius, quos appropinquare statuit mensæ proximius, quàm Sacerdotes? verum, ut incarnandam æmulerentur Sapientiam, ut magnum imitarentur Pontificem hac exhortatoria periodo meticulosos animavit: *Sapientia immolavit victimas suas*: legunt alii: *jugulavit filios suos*: (n) & septuaginta Interpretes vertunt: *Miscuit in cratere vinum suum*: priusquam tremende dextera ad victimarum immolationem, ad jugulandos parvulos Israël, ad crucifigendas cum corpore concupiscentias exhortatur, priusquam incruentum Sacrificium in calice Sacerdos imolet, se ipsum prius victimet, ut Christo confixus, Christus sit; priusquam divinum sanguinem effundat, suum emundet ac purificet, ut in conspectu Agni stare,

Pars VI.

(l) Ps. 104.
v. 15.

(m) Joan.
8. v. 58.

(n) Pro-
verb. 9.
v. 2.

ac in conspectu Angelorum non tantum cum Davide psallere, sed audeat consecrare: (o) quomodo temerariæ (o) Num. præsumptionis ausu inseparabili media-
toris DEI & hominum caractere exambis insigniri, si per scelestam peccati pravitatem divinæ legis adversarius, placandi vindicis efficeris inimicus?

Si exulcerata peccatorum crimini-
bus Justitia, Monocerotis instar vi-
detur implacabiliter furere, irrecon-
ciliabili fremitu ferire, tunc Sacerdo-
tis est, virginalem finem obtrudere, infontem animam effundere, affixum cruci corpus subternere, ut mitigetur. Legisti ad terrorem, sed tibi salutarem, funestam feralis incendii tragœdiam, à schismatica perduellum triade immaniter succensam: ambitiosus Core lividò respiciens oculò fratruales suos geminâ insignitos supremæ dignitatis gloriâ; Aaronem quidem fulgentem Summi Pontificatus Sacerdotiò, Moysem verò Ducatu Populi cæteris omnibus prælatum, associatis suæ rebeli proterviæ Dathan & Abirâ: quo velut martiali munitus agmine seditiosi schismatis Author, ordinatrici Sapientiae, quæ in Altissimis habitans arrogantiam & superbiam detestatur, per quam Principes imperant, & Potentes decernunt justitiam, orditur adversari; sed dirupta ocyùs terra sub pedibus eorum, velut insupportabili pondere pressa, deglutivit tumultuariam multitudinem cum tabernaculis suis, ut descenderent viventes in infernum: intremuit ad horribile spectaculum consternatus Israël, nec tamen plenè poenituit; die enim postera consueto murmure Ducem cum Supremo Sacerdote invasit: exulceratus vindex, multipliciori strage, terribiliori flammicidio, incineratis plusquam quatuordecim millibus, supremam universalis exitii ruinam minabatur, quando compatiens Aaron arreptò quantocyùs thuribulò stitit ultricem flammam incenso thure, & stans inter mortuos ac viventes: *Pro populo sumptò deprecatus est, & plaga cessavit*: stat thuribulò velut cum igne conflicturus, stat placat off-
velut periclitantem populum defen-
surus, stat inter peremptos & peri-
mendos, inter exultos & exurendos, orat, & ad primam orantis supplicationem peccati poena suspenditur;

L I

Sacerdos
est media-
tor inter
DEUM &
hominem.

Solus Aa-
ron af-
ron as-
sumptò
stat thuribulò
placat of-
fensum
DEUM.

offert

(p) In Sap.
18.

offert incensi hostiam, & exacerbatum Numen incensi odorem suavissimum odorans, misericorditer ad veniam flectitur, potenter æquè ac mirabiliter placatur. Sed, cur à statione recedit Archi-Strategus Moyfes, cur se in vivorum & occisorum non sistit meditullio? Respondet Doctor Seraphicus: *Aaron erat Sacerdos, & quia ejus munus & obligatio est, esse mediatorem inter DEUM & homines, maxime suos persecutores, ideo Aaron se interposuit.* (p) stetit in saviente flammicidio instar Pastoris boni, venturum ad Sæculorum vesperam Pastorum Principem repræsentans, quasi positurus animam suam pro ovibus suis, quantumlibet à via deviis & aberrantibus à Pastore; Moyfes non apprehendit thuribulum, sed suò contentus clavò gubernii, dissimulat pacificare populum: ut doceatur terræ Princeps, inter sui juris cancellos se continere, dum agitur de divini mediatoris officio, dum de placando Numine lis quæstionis agitur; Sceptrum cum gladio, cum Sceptro gladius sunt terrenorum Gubernatorum insignia, quibus & hostem arceant, & pacem augeant, & æquitati serviant, & æquitatem administrent: se ipsum saltu mortifero ad usque ipsas inferni januas præcipitat, qui suò non contentus subselliò, ad Sacerdotale solium suo ingressu accedit, invasione tyrannica profanat. Præsumptuosa Core, suorumque asseclarum temeritas, dum audet alienis debitum manibus thuribulum suæ appropriare arrogantia, dum carbones instruere, atque thymiana succendere præsumit, cœlestis exardescit pyromantia, papiliones ambitiosi incolatùs angelicò incenduntur ministeriò, minatur flammivomus aër universale exitium, exuisset inane folium, quod ventò rapitur; fittas incinerasset stipulas, nisi providus Pontifex, nisi Summus Sacerdos Aaron in pyram profiliisset, consumptisque pluribus corporum millibus in mediam cadaverum struem prorumpens se se spumantibus flammis in murum objecisset: desit illicò furere ingens favillarum exercitus, Sacerdotali parens imperio, qui nulli non sacræ potentia cessisset. Invitat hujus præludentis figuræ spectatores, ad præfiguratum Pontificem

nostrum explanans Augustinus: *Vide, quomodo verus Pontifex JESUS Christus assumptò thuribulo carnis humana, & superposito igne Altaris, animà, sinè dubio, illà magnificà, cum qua mortuus est in carne, adjunctò etiam incensò, quod est spiritus immaculatus, medius inter vivos & mortuos stetit, & mortem non permisit ultrò grassari.* (q) ignis in Altari Divinitatis semper ardens, exardescit in mente Sanctissimi Redemptoris, qui magnus Sacerdos placens Patri in diebus carnis suæ vivum exemplar se exhibuit electis Sacerdotibus suis, ut eorundem dignitatem in semetipso magnificaret, ac præcellentiam Sacerdotalis ministerii thronis regalibus anteferebat, ut sacri muneris esse sciant, opitulari patriæ, & populum adversus imminentes ulticis justitiæ turbines tueri, in securum optimæ spei promontorium mergentibus & periclitantibus famulari; hinc summus Hebræorum Pontifex, dum annuo ad Sancta Sanctorum introitu globosam mundi machinam in sua talari veste gestabat, quasi orbem ad interiora velaminis deducebat, ut, dum gentium Sacerdotes, dum idololatrantes Papæ pro se suisque, pro sibi conjunctissimis more vel sanguine amicis hostias victimarent, Judæorum Pontifex, non solum pro toto humano genere, sed etiam pro conservandis animalibus, pro salutari elementorum influxu precaretur, solita supplicatione interveniret reddens propitium universi orbis Factorem, rerumque omnium indefinentem conservatorem: *In veste poderis:* testatur sapiens de Pontificia chlamyde: *quam habebat, totus erat orbis terrarum:* (r) ad significandum, suæ professionis præcipuum id munus esse, inter vivos & mortuos stare, justos, ut in cœpta continent justitia commendare, injustos cum offenso Numine quantocyus reconciliare. Videat proinde inauguratus Mediatoris DEI & hominum in dignitate Successor, ut pariter suæ sit integritatis sanctissimus æmulator: *Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, & impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus:* (s) collimare ad incarnatæ Sapientia celeberrimum illud oraculum judicat Ambrosius

(q) Serm.
99.
Christus assumit thuribulum, dum coram Patre stat.

(r) Sap.
18. v. 24.

(s) Ad
Hebr. 7. v.
26.
Doctorem

Doctorem Gentium: *Jam non dicam vos servos: vos autem dixi amicos:* (t) in servili symbolo Judæorum populus proponitur, in amicorum imagine Christianorum Gens adumbratur; ut sciat militantis Ecclesiæ Minister, se longè altius sublimari, longè strictius obligari, quàm unquam obstringebantur, quàm unquam exaltabantur Sacerdotes Synagogæ: *Servi regales Pontifices habuerunt mortales peccatores, pro semetipsis offerentes: filii verò & amici DEI Pontificem habent immortalem, segregatum à peccatoribus, id est prioribus Sacerdotibus:* commentatur sanctissimus Mediolanensis Ecclesiæ Archi. Præsul: Sub hoc maximi Pontificis nostri labaro militamus, quotquot Sacerdotalibus infulis insignimur per innocentiam, & nobilitamur per vitæ Sanctitatem.

Ante- Sacerdotalem collaturus præcellen-
quàm Sa- tiam Altissimus, determinatam tri-
cerdotalis bum, quam sua præelegerat Sapien-
dignitas tia, sua ordinaverat Omnipotentia,
confera- sua sanctificabat Gratia, prodigiosè
tur, si- designavit: præcepit singularum tri-
gnum è buum virgas familiarum nominibus
Cælo ex- insignitas extradi, sacrisque dilecti
spectatur. Moyſis manibus in tabernaculo testi-
monii collocandas: qui: *Sequenti die regressus, invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt:*

(u) *Num.* (u) Temerarium præsumptis ausum
17. v. 8. suspicere licuisset, si alius à Moyſe prodigium cœlitus expectasset; sed præstolabatur irradiatus Propheta Sacerdotalis gloriæ pignus ab ipso empyreæ regionis solio; ut discant terrigenæ, debitam impendere reverentiam Altaris Ministro, qui toties à mundi incolis despicitur, in aulis procerum exploditur, in curiarum subfelliis rejicitur, vix à triobolari mancipio, ut sibi similis, nè dicam, ut sua conditione dignior, ut sua sorte felicior æstimatur. Nec finè sapientissimo ordinantis Providentiæ consilio, illibato florecentis virgæ germine, eximia Sacerdotum innocentia præmonstratur: amygdala quippè suis in floribus præproperum subiecuturi Veris monstrant indicium, dum cæteræ viridarium sylvarum-

Pars IV.

que arbores horridam nivosa hyemis faciem tremulo objiciunt spectatori; est enim innocens Sacerdotalis vitæ puritas, si obligationem, & absolventis potestatem consideres, est arbor in medio adversitatum hyeme florida, nunquam marcescens, quantumvis hæreat spinosa inter lolia, inter aculeata perversorum quorumvis prævaricatorum incrementa, qui dum fervore nimio, sed virulento decoquuntur, vel intenso rigore frigoris confringente, veluti gelidæ iniquitatis intemperie indurantur, Sacerdos ad mutam suorum sibi subditorum reprehensionem, omnigeno virtutum decore floreat, solidiori asperitate domandi corporis frondeat, nec ullo supercadente noxii ardoris æstu emolitus in vanitatis fumum evanescat. Audi Nyſſenum adversus indignum Sacerdotalis eminentiæ professorem sic horribiliter detonantem: *Si Sacerdotis examinaveris vitam, invenerisque redolentem unguentis ac rosis, byssò & purpurâ florentem, ac mensis pinguibus inhaerentem, in qua non adhibentur nisi defæcata & clarissima vina, & unguenta pretiosissima, rectè in hunc Evangelicis uteris verbis: fructum video sacerdotalem, arborem non agnosco:* (x) pudeat in præsentia illius magni Pontificis comparere stolâ amictum candidâ, cujus vitiorum indignitas hircum redolet, coronatum malè olentibus rosis, delibutum opobalsamis, nutritum in deliciis, suis concupiscentiis fœdissimè mancipatum! Audiat inanis hujuscemodi sectator vanitatum, infamis vernula lascivientium voluptatum, abominandus proditor, & genuinus divini traditoris amulator; audiat feralem comminabundi Ezechielis vocem, ab inspirante Veritatis Spiritu in ore prophetico articulatam: *Omnis alienigena incircumcissus corde, & incircumcissus carne, non ingrediatur Sanctuarium meum:* (y) subnectit purpuratus Hugo: ad adorandum, vel ad sacrificandum: horrebat impuros ingredientium Sacerdotum pedes templi Dominus, execrabatur labia lascivis toties osculis profanata, detestabatur manus immundis operibus sæpius contaminatas: infert ex memorato interdicentis DEI oraculo Clemens

(x) De vi-
ta Moysis.

(y) Ezech.
44. v. 9.
Verus Sa-
cerdos de-
bet esse
circumci-
sus carne
& corde.

mens Alexandrinus: *Solum ergo ii, qui puram agunt vitam verè sunt Sacerdotes DEI.* (2)

(2) Lib. 4.
Stromat.

Habet suos, sed sibi consecratos Sacerdotes, princeps mundi hujus, qui mystes simul & victima immolantur tenebrarum principi, vel sunt Idolum conflatae iniquitatis, stans quidem in loco sancto, à quavis tamen sincera Sanctitatis umbra totaliter alienum; sacrae dedecent infulae furibundum caput, quod nisi de pompis saeculi cogitare, nisi de congregandis opibus sollicitare, nisi de multiplicandis horreis confabulari, nisi cum immerfis mundanae ambitionis sectatoribus non novit conversari, cum tamen memorati Vatis calamo praescribitur: *Sacerdotes caput suum non radant, neque comam suam nutriant*; nec enim aliud capilli significant in capite, quam cogitationes, quae detinentur in mente; per caesariem, quae super cerebrum insensibiliter oritur, curarum praesentis vitae congeries apud Gregorium designatur, quae ex sensu negligenti, quia importune aliquando prodeunt: *quasi à nobis non sentientibus procedunt*:

Sacerdotis capilli debent abradi: id est: inutiles cura subtrahi.

(a) Epist. 4.

(a) quod si & has à corde Sacerdotis sui vult elongari, imò eliminari desiderat Altissimus, quo vultu mentem respiciet foedissimis imaginationibus conspurcatam, exurente flammicidio impudicae Veneris undique circumvallatam? audi terribilem magni Pontificis sententiam, ore Gregorii fat terribiliter fulminantem: *Nullum puto ab aliis majus praedictum, quam à Sacerdotibus tolerat DEUS*: (b) quando videlicet aurum in scoriam, & color optimus candidissimae professionis mutatur in atredinem nigerrimae conversationis; quando lapides Sanctuarii, à stola, quae involvuntur, mundissimi, ab annulo, cui inferuntur, pulcherrimi, lutò non tantum asperguntur, sed infiguntur, in capite platearum turpiter disperguntur, ac per latam perditionis viam ad sinum tartari praecipitante impetu devolvuntur; si enim, quid sit platea, è Graeco idiomate derives; latitudinem reperies nuncupari, Illud est deplorandum copiosius, quod hasce gemmas Sanctuarii, non solum in plateis disjectas singultuans Jeremias defleat, sed in ipso platearum capite dispersas

(b) Hom. 17. in Ev. Maximum praedictum inferunt DEO Sacerdotes dissoluti.

singultuans deploret; dum enim nefaria Saecularis vitae opera, dum licentiosa malignantis mundi exercent scelera, de stola sublimis hujus mysterii tam perversè administrati sculmen honoris conscendere cupiunt, praeferrì aliis desiderant, non nisi externam terrenae vanitatis pompam finè cessatione quaerunt: quid stultius cogitatu? quid peregrinius effatu? Minister indignus, Sacerdos perfidus, jacet prostratus suis à vitiis per prostitutionem muneris, & simul honorari ambit ob eam, quam mentitur exterius, sed execrandam interius faciem Sanctitatis.

Quod si consimilis sacrificuli exemplum parumper examines, si absque prolixiori indagine externam vitam seriem explores, reperies, eum Christianorum populo auctorem mortis existere, qui se manu ductorem ad vitam debuerat exhibere. Ipsa Essentialis Veritas quasi applaudens huic sublimissimo supremae dignitatis muneri, Ministros suos, Apostolorum pedissequos aut haeredes, alloquebatur: *Vos estis sal terrae*: (c) est salis qualitas, praepedire corruptionem in carne, foetorem putredinis tollere, purgare sordes, vermes non sinere generari: est sacerdotalis ministerii inseparabilis conditio, concupiscentiae corruptelam abigere, odorem malae conversationis excludere, peccatorum sentinam eliminare, occasiones scelerum profligare: Sali congenita est circumstantia, quod faciat sitire: indispensabilis est paritas sacerdotalis zeli, sitire indefinente desiderio salutem animarum, ad populorum vivificationem anhelare, ad scelerum proscriptionem collaborare; est salis impendium, terrae sterilitas: est veri Sacerdotis indicium peccati territorium destruere, & vitiorum germen eradicare: sal in elementis suae conservationis subit periculum; in aëre humectatur, liquescit in aqua, consumitur in igne, in terra fructum corrodit, solis in cibis saporem procurat, in mensis convivas delectat; sic & Sacerdos in aura vanae laudis infatuatur, in adulationum undis dissolvitur, in igne livoris invidi crematur, in terra tenebrae caliginis sterilis redditur, & omni pietatis fructu totaliter privatur; in solo cibo est

(c) Matth. 5. v. 13. Sacerdos debet esse ad instar salis.

est utilissimus, in Eucharistico omnis saporis epulo omninò necessarius, lege indispensabili requisitus in mensarum propositionis, in ara panis vivi summè proficuus, in prædicatione Evangelicæ perfectionis admodum utilis & oportunus. Sale, ut genuinò instituendæ, vel refarciendæ pacis symbolò utebatur antiquitas; undè & pactum fœderis in sacris nuncupatur literis: *pactum salis*: quemadmodum namque sal corporum incorruptionem conservat, sic & Sacerdos pacifici Regis, magnique Sacerdotis hæres ac fidelis pedisequus, cor Patris ad filios reconciliat, & peccatoris animam cum DEO, quem peccando offenderat, reunit & componit. Hæc sunt præclara sacerrimi hujus ministerii impendia, hæc sunt illicia, hæc sunt stipendia sacratæ DEO Sanctitatis, quæ, si utilitati propriæ postponantur, si ab incurio Altaris ministro negligantur, hoc sal salutis non amplius ut salvificum à scrutatore cordium respicitur, sed ut damnificum prætereuntium pedibus, adversis scilicet cœlitum affectibus conculcatur.

Illud est admirandum dissimulantis DEI prodigium, quòd toties iniquis manibus tractari, ore sacrilego ad panis transubstantiationem citari, sceleratis affectibus non dedignetur sæpius famulari. Præludebatur portentum istud divinæ pietatis, adumbrabatur hoc luculentum tantæ longanimitatis miraculum, tot antè sæcula præfiguratum. Despectus Moyse, priusquam ad liberandum ab Ægyptiaca servitute populum ablegaretur, præsignabat contemptum inter homines, de peccatorum germine oriundum veteris Adæ filium, priusquam ad erudendos ex potestate tenebrarum peccatores, ad absolvendos à peccatorum vinculis prævaricatores ordinebatur Sacerdos Altissimi, institutus DEI Filius, magni æternique Sacerdotis minister ac Successor. Liberatori Israëlitis virga extraditur, ut indomabilis fremebundi Pharaonis ferocitas flagelletur; sic pariter ministro DEI cruce & virgâ rebellem luci tenebrarum principem profligare, cedere, & flagellare præcipitur, prodigiosoque hoc divinæ manûs instrumentò, annullare suam tyrannidem commendatur. Meticulosum confortaturus

servulum Dominus virtutum, virgam, quam suâ gestabat dexterâ, in terram quam suâ gestabat dexterâ, in terram juberet projicere, quæ subito vertebatur in colubrum; & apprehensâ serpentis caudâ in virgæ formam revertebatur. Propudiosus Pharaeo belluino furore concitus, rejectâ ad quam factus fuerat DEI imagine, frementem feram induit; hinc flagellatura ultrix justitia, virgam in serpentem commutari voluit, ut hac metempsychosi Ministro suo legatione functuro subsequeretur furentis tyranni barbariem præmonstraret; serpenti quippe jam nuper intimatum fuerat: *Ponam inimicitias inter te & mulierem*: quò animatus prodigiò formidolosus Israëlitarum Princeps, ut confirmaretur validius, eidem à supremo Legislatore præcipitur: *Mitte manum tuam in sinum tuum*; (d) paruit imperanti fidelis creatura si Creatori; sed vix immiserat: & leprosa canduit instar nivis; exhorruit nauseabundus ad lugubre spectaculum leprosæ manûs attornitus spectator; quam tamen, ubi retraxerat, similem carni reliquæ admirabundus vidit; agnoverat illuminatus Patriarcha in figura delineatam Hebræorum malitiam inter Ægyptios perpetratam; educabatur religiosa Jacobi progenies ad protoparentis normam, uni litabat Numini, soli famulabatur Domino, quamdiù paternos inter angulos latebat; ast ubi Ægyptiacas inter abominationes captiva morabatur, errores alienigenarum didicit, impuris eorundem abusibus vacavit; nec amplius dicata DEO mens animabatur à Sacro Divini Spiritûs flamine ad vitam gratiæ, sed hòc deficiente velut exanimata, evasit mortaliter leprosa; immunditiæ enim effigies & pallidæ mortis viva imago lepra est: per immutationem itaque manûs, lepram populi Israëliti de-claravit, itémque ejusdem curationem commentatur Theodoretus. Sed nos ad utiliore legis gratiæ allegoriam transeamus. Obstupuit stupendam virgæ Propheticæ immutationem Synagoga; sed exhorrescit Mater Ecclesia ad execrandam suorum filiorum abominationem: enimverò, quid virga hæc; nisi illam significat humanitatem Christi Filii DEI, passionem. quæ de radice Jesse sumpta? (e) quæ tunc veraciter in terram projecta di-

*terram
projicere,
qua subito
versa est
in colu-
brum.*

*Itém jube-
tur ma-
num in si-
num mit-
tere, & ex-
trahit le-
prosam;
qua tamen
mansit
prodigiosa.
(d) Exodi
4. v. 4.*

*Virga in
terram
projecta
præfigura-
vit Christi
passionem.
(e) Rupert.
Lib. 1. in
citur, Exod. 4. 17.*

*Missio
Moyse ad
Pharao-
nem fuit
figura in-
stitutionis
Sacerdo-
tum Novæ
Legis.*

*Moyse
jubetur
virgam in*

*Indignus
Sacerdos
Virgam:
id est: Ha-
manita-
tem Chri-
sti projicit
in terram,
quæ verti-
tur in co-
lubrum.*

*Indigni
Sacerdotis
manus
leprosa
non impe-
dit ejus
potestatem
Sacerdo-
talem.
(f) §. 10.
in Exod.*

citur, cum Verbum carnem assumere non renuit, & incarnatum in carne, impiorum calcari pedibus, adversariorum elidi calcibus non refugit; dicam amplius, cum Auctor vitæ in cruce mori, in terra tumulari, non detrectavit. Sed tanti Præfulis liceat veniâ subungere; tunc virgam hanc hodièdum verti in colubrum, quando immundis manibus à Sacerdote contingitur; tunc in pavementum terræ prosterne, quando in corde luteo terrenis affectibus coinquinato peccatorum fordibus collocatur. Uterior rem hujus plorandæ veritatis explanationem subministrat Theodoretus, qui considerans leprosum, immundi nomine, sacerrimo divini Legislatoris ore nuncupari, insigniter subsumit; *at nihil est immundum, quod non est voluntarium*: inferre exindè liceat, non solam corporis lepram, sed figuratam, in lepra corporis, animæ peccatricis immunditiam esse moralitate congrua intelligendam, quam pariter insinuans, prosequitur Cyrensis Præful: *dextera, quæ admiranda perpetrat, cum prius fuerit leprosa, signis divinis inservivit, & elementa mutavit*; (f) sic pariformiter scateat leprosa cumulatorum scelerum immunditiâ Sacerdos consecrans, sit immerfa sceleribus anima consecrantis, efficiet nihilominus illam cogitatu imperferutabilem, effatu inexplicabilem transubstantiationis dominicæ conversionem, quam miraculum miraculorum maximum, Doctor angelicus appellat; non officit virgæ lepra dextera, neque præjudicat prodigio malignitas instrumenti. Tu tamen, quisquis es, qui sic coinquinatus accedere non deterreris, tuum prodere judicem non metuis, experieris imminuentem tanti facinoris ultionem. Hoc interim ineffabilem Eucharistici amoris vehementiam commendat copiosius, enarrat fufius, quod ministrantis malitia nullatenus officiat Sacramentali gratiæ, communicaturo reservatæ. Quorum colore vivaciùs indigna maligni Sacerdotis depingitur perfidia, quàm crocitantis corvi nigredine, nunquàm dealbanda, nunquàm immutanda, nunquàm dimittenda? & tamen, dum corvus fesso viatori, dum enervato Prophetæ, dum panem cum carnibus furtò sublati de

persequentis Achab regalibus obsoniis subministrat Eliæ, optimè reficiebatur ac confortabatur famedicus conviva.

Caterum, quò ultionis præpropere desiderio cœlestis militiæ exercitus anhelet ad vindicandum impii Sacerdotis audaciam, quò implacabili rigore exoptet plectere ingratam tygridem, ferocem sacrilegi Mystæ proterviam, abundè indicant sacrorum voluminum oracula, Prophetarum præfagia, peremptorum cadavera, innumera enormis temeritatis argumenta; audi, qui dubitas, qui tuis, ut blandiaris illecebris, exaggerari perverfitatem sceleris non existimas, ut salutari metu corripiaris; *Audite hæc Sacerdotes*: intonat comminabundus Oseas: *Et domus regis auscultate, quia vobis judicium est*; (g) præcedit increpatio Sacerdotalis ministerii regale improprium, & prius Minister Altaris corripitur, priusquàm Rex suo cum regno reprehendatur; Regem percellit, sed tardiùs; Propheta providus Sacerdotem ferit comminabundo anathemate, sed antè Principem, quantumvis justitiæ adversarium, licèt religionis inimicum; consecrata enim Sacerdotalis ministerii agmina non tantùm adversus crimina coguntur decertare, sed insuper pro incremento divinæ gloriæ collaborare ac desudare; *In Sacerdotes, sicut est majus peccatum, ita & majus redundat judicium*; & ideò præ cæteris invehitur distinctio Sermonis proverbii: explanat Tuitiensis Abbas. (h) Eadem paris peccati maculâ, nunquàm ulla persona sæculi cum Sacerdote contaminatur; non promeretur easdem lachrymas, sed longè uberiores, multò acerbiores peccatum Sacerdotis, cujus sublimitas quemadmodum omnes excellit eminentiùs, sic lapsus excedit omnes gemitus; nullis sat plangis plectitur, divinos meretur oculos in largos lachrymarum imbres distillari.

Occurrit adventanti medico, non ut languorem mitiget, sed fratri mortuo, ut succurrat, occurrit pede propero & corde tremulo sollicita de anastasi exanimati cadaveris soror Martha; alloquitur periodò, quàm congenita propinquitati dilectio dictaverat, advenientem Redemptorem:

Domine

*Sacerdotes
peccantes
gravissimè
puniuntur.*

*(g) Osee
s. v. 1.*

*(h) Lib. 2.
in Oseam.
Circum-
stantia
personæ
Sacerdotis
multum
auget ma-
litiæ pec-
cati.*

(i) *Joan.* 11. v. 21. *Quod in Martha dissimulatur, hoc apprehenditur, si fiat à Maria.* Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus; (i) quasi non orans, orat, dumque, quid petat, reticet, efficacissime ut fiat, quod desiderat, persuadet; sed incarnata Patris Sapientia, quasi truncatam approbet querimoniam, respondet supplicanti: *Resurget Frater tuus*; quid expeditius? Quid suavius, quidve benignius? verum, nè sola Divinae sponfionis solatio frueretur, sororem advocat, ut sociam pro imploranda resurrectione Lazari acquirat; sed ista, ut visâ radiosi solis facie præceps aquila, in suum volat occursum, ut corporis pondus in centrum celerrimo demergitur lapsu, ad suæ salutis colossos accurrit, ad pedes JESU præcipitante amoris impetu ruit, eademque vivaci apostrophe perorat: *Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus*: idem ejusdem idiomatis clamor, simillimus vocis univocæ clangor; non tamen idem auscultantis affectus, non idem suscipientis effectus, non idem respondentis accensus: *Infremuit Spiritu & turbavit se ipsum*. Novi turbationem hanc fremitus JESU, non necessitate conditionis, sed beneplacito suæ voluntatis emanasse; novi hunc fremitum, commentatore Augustino, adversus diabolum, cujus invidia intravit mors in orbem terrarum exstitisse; *infremuit spiritu*: quasi insinuans, Theophilacto interpretante, Divinitatem suam cohibuisse commiserationis affectum; *infremuit, id est, ingemuit*: explanante Eusebio Gallicano: (l) ut doceret nos, super peccatores gemere. Adstabat indignabunda Phariseorum scribarumque turba, nùm aliquid sugillandum habeat animadvertens; ad quorum præsentiam Magister veritatis in fremitum erumpit; *fremuit Christus debellans mortem*; *fremuit rursùm, ut geminata resurrectionis demonstret insignia*. Illud examinandum videtur accuratius, cur laceissent Martham suaviter excipit, amanter tolerat, dissimulat patienter; at verò, dum eandem Magdalena pronuntiat querimoniam, furibundus fremit? An, quia in sollicita circa plurima matrefamilias, in Martha

externis laboribus dedita & curis temporalibus implicata, sacularium figurabatur status: in provoluta ad JESU pedes, in lachrymante & supplicante Magdalena cum abluendis & unguendis JESU pedibus occupata religiosa Sacerdotum professio representabatur, quos solo Christi corpore & sanguine occupari decet, velut supremos Regis regum regalis cameræ præfectos? Importunas ergò plangentis Marthæ lachrymas sustinet Dominus, dissimulat se de absentia velut tardigradum amici adiutorem sugillari; at ubi eundem luctum Maria sibi vendicat, fremit & gemit JESUS; ut doceat, ignosci Laicis, si minùs rectè sentiant de vehementia divinæ charitatis: at, ubi Sacerdos consimili errore premitur, pari dolore ob mortem corporis affligitur, turbatur usque ad indignationis fremitum summus Sacerdos, qui suos ordini Melchisedech vult Sacerdotes aggregari, ut sinè Patre & sinè Matre sint solum divinis pedibus adgeniculati, solis, quæ in transubstantiato Redemptoris nostri corpore dignoscunt, vacantes & invigilantes.

Lachrymabatur olim, non suis quidem, sed deplorantis Oseæ lachrymis super lethifero dementati Israël delirio Divinus Conditor, exprobransque infamem prorsus stoliditatem, *Summè obtrudebat; projectus est vitulus tuus DEUS ap-Samaria: iratus est furor meus in eos, prehendit, usquequò non poterunt emundari; ter-quòd faberribile supplicium, non posse cri-vituli fueriminis malitiam elui, nec perditam rit Sacerdos. idololatrantis Judææ innocentiam restaurari? Verum, nè videatur nimium exaggerati facinoris eloquium, subjungit causam improprietatis: Quia ex Israël: & ipse est artifex, fecit illum; (m) Deridebat antea fidelis Israël (m) Oseæ idola Samariæ, clamabat & exprobrabat turpem infaniam: Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum; (n) & tamen, ecquis (n) Psal. crederet, Judæus fuit artifex, Sacerdos Aaron opifex adorati & fabrefacti exstitit simulacri; hinc quasi admirabundus dolet; quia ex Israël, & ipse est artifex, fecit illum.*

Vau.

VERSUS
VI.

Quæ subversa est in momento.

SERMO DECIMUS SEPTIMUS.

Pœna gravissima, & momentanea subversio expectant indignum Sacerdotem.

PLuit igitur justissimus funestæ Pentapolis everfor DEUS super Sodomam & Gomorram sulphur & ignem; utque in qualitate ultionis insinuaret reatum criminis, fœtore sulphuris enecabat, & flammarum incendiô succendebat; ut, qui amore illicito, ex carnis fœtore inardescere consueverant, ex igne mixto sulphuri cognoscere, quod se æternis ignibus per exurendam abominandi fœtoris delectationem in victimam consecrârint; concremabantur itaque universi habitatores terræ, parentes incinerabantur cum prolibus, annosa canities cum quadrupede infantia exurebantur, nè de Sodomitarum origine aliquod remaneret vestigium, nec diù viventes filii parentum exempla imitarentur; nam sæpè sæpius mors filiorum suam deducit scaturiginem ex scelere parentum. Misso denique fœtore carnis intolerabili ad Solymæ cœlestis curiam, de cœlo ignem fœtidum instar sulphureorum imbrium receperunt. Exurgit ab hac flammivomente pluvia, conforme dubium: quâ ratione subversam in momento Sodomam lugubri threno conqueratur luctifonus Jeremias? Sacer historiographus recenset cœlô pluviam decidisse; sinè successiva guttarum defluxione non datur pluvia, & quidquid momentô complectimur, successionem caret? Sed purpuratus Hugo, instans differre judicat à momentaneo, nec momentaneum cum instantaneo judicat confundendum: *Est autem momentum quadragesima pars hora, quod etsi dicat successionem, tamen modicam & brevem*: concludit subtilis interpres: (a) sic eliminantur sæpius de templo sancto DEI, sic rejiciuntur à terra viventium indigni Sacerdotes; quorum infortunatum finem coæquaturus cum Sodomitarum exitu, sic scribit

commemoratus Pater: *magis Clerici hodie, quàm Sodomitæ peccant, to, ita sæpè quantum ad hoc, quod illi nec legem indigni nec doctores habuerunt; hi verò & leges periti, & populorum instructores* *in momento* *Sacerdotes subito eliminantur à terra viventium.* *vi Sacerdotalis ministerii fuisse debuerunt; quod ultimum abruptim præterit, sed inferendum, velut necessariam illationem ex præmissis supponit: Horum plerumque, dum est vicinior ruina, creditur securior fortuna; nam ipse sui status sublimitate deluditur, quem quia observare negligit, in profundum interitus eò periculosius, quò stetit altius, præcipitatur; fulgere se præ universa sæcularium congerie opinatur, quàmque vanò nitatur fundamentô, quàm arenâ suffulciatur firmamentô, tardè nimium, dum domus sua in tumbam corrui, meditatur. Vera securitas solidis gressibus incedit, non se caducis saltibus confidit, non quod exaltat, hoc ipso sublimatum salvat; quot sunt, qui nusquam periissent, si nunquam ad eminentiora dignitatum subellia ascendissent? quot inclyti provinciarum moderatores, coronati regnorum dominatores, Sacerdotum maluerunt pedibus advolvi, quàm in regali solio ab adgeniculato populorum homagio adorari? & isti quidem optatam summi Sacerdotis ac Pontificis nostri misericordiam obtinuerunt: sed illi, undè incrementum perfectioris sanctimonix venari debuérant, indè gradu ad inferos deciduo, ob temerariæ præsumptionis arrogantiam descenderunt. O quanta perfectionis claritate, non tantum in comparatione filiorum Adæ, sed amplius in serie filiorum DEI Sacerdotalis dextera suis deberet in operibus radiare, quæ DEUM suum complectitur, & cum magni consilii Angelo pro salute suarum turmarum, sibi commissarum ovium debet colluctari? Examine-*

*Momentum est quadragesima pars hora.**(a) In c. 4. Thren. v. 6. Sicut Sodoma subversa est*

net

net nunc, quisquis sacerdotali præminet caractere, quàm sint exilia, quæ hæcenus præstitit munera? profundius inspiciat, an non digna sit suæ conversationis indignitas subversione momentanea, tremente animo concludat.

Est, non diffiteor, Sacerdos mundo mortuus, & soli DEO vivus, avulsus à terra, & cælo affixus; est illi beatorum Spirituum cœtui associandus, qui Apocalypstico in volumine suavissimo unisonæ vocis concentu, hunc hymnum laudis Altissimo intonuisse recensentur: *Fecit nos regnum & Sacerdotes DEO & Patri*: (b) nec alium hujus illustris regni Præsidem, quàm Regem Gloriæ suspiceris, cujus sedes & thronus in sæculo præsentis per gratiam, sed copiosius in futuro per gloriam, Regi Regum & Dominantium Domino evaserunt; pudeat ergò terrenis in quisquiliis tumulari, quem ordinatum ordinatrix voluit providentia, inter supremos beatæ civitatis Proceres exaltari: est terra scabellum pedum ejus, attende, quonam abjiciaris, si terrenus es, qui fore columna nubis credebaris, in quo Altissimus poneret thronum suum! pudeat servire terræ fœcibus, qui, ut præferaris principibus, anteponarî Senatoribus terræ, in DEI Regno tunc erigebaris, quando sacerdotali gloria infulabaris. Vide, cujusnam Prædecessoris successor sis, cujusnam Principis Societate gaudeas, qui tamen tam vilia vilissimorum terrogenarum consortia investigas, tam tuæ indignitati repugnantia affectas commercia peccatorum: *Rex, & Sacerdos solus erat JESUS*: interpretatur Tuitiensis Abbas: *Reges & Sacerdotes facere de servis peccati proposuerat; & idcirco sanguinem effundebat*: ut tu regali insigniaris purpura, Rex tuus suum effudit sanguinem; ut tu peccati mancipium, & servulus peccati, ad regni eminentiam pervenias, & DEI thronus fias: divinus sanguis spargitur, quò miserandus homo, qui pulvis antea & cinis exstitit, in sedem regiam, in Regis curiam evadat, quamprimum sacerdotali chlamyde circumdatus, ad aram Domini, ut Agnum DEI immolet, consistit. Quanta sublimitas, sic sublimari! quanta felicitas sic beari! tumultus rebellan-

Pars IV.

tium passi onum domasse, perduellem profligasse superbiam, hujus Regni est; cor suum igne compunctionis succendere, voluntariam promptæ submissionis hostiam victimare, jure mortificationis Sacrificium sancti Amoris ignibus inflammare, ut semper ignis iste ardeat in Altari purificandi corporis, Sacerdotum est. Illud tamen profundè nostris est cordibus insculpendum, nostris in mentibus est recolendum, quod cœli Rex interroganti & exprobranti terræ Præsidi respondit: *Regnum meum non est de hoc mundo*: (c) divini jura Regni proinde dicendus est perdidisse, quisquis corde affixus terræ, terrenis cupit cupediis inhiare: resignas Regno DEI, qui mundo renuis resignare; ut DEI Regnum sis, à mundo exeas, oportet: Rex iste, priusquam salvaturus mundum descenderet de Patris gremio, jam velut anxius suspirabat, quasi sollicitus pro regno suo, quod abiturus in regionem longinquam sibi accipere, & in cœlum reversurus auferre anhelabat: *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*: (d) sed noli hunc montem quærere in Jerusalem paulò post evertenda, in arce filiarum Sion totaliter ruinanda; *Sion illa, & mons ille, non est de hoc mundo*: (e) præmonet Augustinus ignarum viatorem. Si igitur regale Sacerdotium Regnum DEI est, caveat DEI Sacerdos, nè de mundo sit, quamvis in mundo sit; nam & Regnum DEI in mundo est, non autem de illo mundo est, in quo est: sic mundum diligit, nè diligit; qui enim calamò dilecti Discipuli prohibuit & præscripsit: *Nolite diligere mundum*: (f) id ipse præcepit, & ore proprio pronuntiavit: *Diligite inimicos vestros*: (g) prohibet incarnata Patris Sapientia diligere in mundo illud, quod mundus diligit in semetipso; jubet diligere in mundo, quod mundus odit in se ipso; ille diligit vitium, & habet odiò naturam; diligit Sacerdos authoris naturæ opus, ut persequatur odiò vitii malignitatem, Ama in mundo, quòd factus sit per sui Creatoris Sapientiam, per Creatricis Omnipotentis bonitatem; non ama, quod in eo factum est, per liberam prævaricatorum voluntatem. Sic sic audire mereberis quisquis Altissimi

Regnum hoc non debet esse de hoc mundo.

(c) *Joan. 19. v. 38.*

(d) *Pf. 2. v. 6.*

(e) *Tract. 115. in Joan.*

Christus jubet diligere inimicos, & tamen prohibet diligere mundum.

(f) *1. Joã. 2. v. 15.*

(g) *Luc. 6. v. 27.*

(h) Joan.
15. v. 19.

fimi Sacerdos es: *De mundo non estis; sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*; (h) eras de mundo, sed tunc non eras regnum DEI, sub dura durissimæ captivitatis tyrannide compeditus.

(i) 2. Reg.
3. v. 1.

Domus David est contra domum Saul: prima est domus Sacerdotum, secunda est figura mundi.

Hæc est indefinens dissensio, in sacris paginis descripta: *Facta est longa concertatio inter domum David, & inter domum Saul*: (i) quæque suum habebat Principem, à quo protegere-
tur, quæque suo gloriabatur in exercitu, à quo defenderetur. Ut auge-
rentur agmina; pro regno Isboseth hæreditando exultabundus Abner la-
sari nescius omni conamine collabo-
rabat: ut ampliaret Davidis mili-
tiam, providus Joab, ad castra ab
urbibus & oppidis, tam advenas,
quàm incolas evocabat. In Davidis
Regno, delineatam considerat paci-
ficam illustri Solymæ faciem Raba-
nus: *Quæ partim peregrinatur in terris, partim cum Domino regnat in cælis*: in regalis Saulis domo super-
bam describit Babylonem: *quæ facit fornicari omnes gentes*: uterque u-
triusque militiæ Princeps, suum de-
serere suadebat Principem; Alliciebat
Abner, belligerabat Joab; ille suam
in excelso culmine deprædicabat fe-
licitatem, iste veram suis sectatoribus
objiciebat prosperitatem; ille magna-
nimam benignitatem Isboseth extol-
lebat, iste incomparabilem Davidis
mansuetudinem commendabat; Abner
omni verborum fucô hæreditatis jus
inviolabile assignabat, Joab injun-
ctam cœlitus unctionem omni mor-
taliū suffragio, ipsi naturæ calculo
præferendam adstruebat; istius Zelus
deserviebat innocentia, quam pro-
pugnabat illius dolus, famulabatur
arrogantiæ, cui assistebat; sic hodie-
dum pugnat pro mundi regno pote-
stas tenebrarum, ut suos retineat as-
seclas, acquirat alienos. Sic militat
pro Regno DEI cœlestis militia con-
fligentium Angelorum, ut suo sub la-
baro castrametantes ad acriorem ex-
stimulet resistantiam, & oppugnantes
conscribat adversarios, attrahat inte-
rituros peccatores. Erubesceret sa-
nè beatarum mentium Exercitus
grandis, si debilius pro suæ commis-
sis tutelæ clientibus confingeret; vere-
cundaretur princeps mundi hujus, si
suis cum phalangibus succumberet ve-

ritati, cederet pietati. Fuge, quisquis
in castris hostium captivus es, quis-
quis subscriptione voluntaria, mali-
gnorum spirituum cohortibus aggre-
gatus es: fuge ad exercituum Domi-
num, ad magni consilii Angelum
confuge: non est probrosa fugienti-
bus fuga, sed gloriosum fidelis servi
effugium, qui toto studet conamine
ad Dominum redire, quem deseruit,
inductus vel seductus, allectus illicitis,
vel comminantium furoribus attra-
ctus. Dimitte mundi regnum, ut
fias Christi Regnum; non nocet,
quòd in mundo sis, sed ingens nocu-
mentum est, si adhuc de mundo es.

Respice, quisquis es, qui inter A-
brahæ filios flagitas computari, qui
DEI Filiis desideras aggregari, respi-
ce Patrem credentium, attende Pa-
trem multarum Gentium, ad illud
tertiæ ætatis mundi principium, in
qua Christus fuerat repromissus. Ap-
paruit dilecto sibi servulo, suo fideli
puero, DEUS Gloriæ, dum moraretur
in Chanaan; & de terra sua pro-
pulsat incolam, de cognatione sua
profligat exulem, de domo patria egre-
di præcipit hæredem: exiliit ad iti-
nerandum terrestri aliger, humanæ
conditionis tardigradam excedens so-
cordiam affectione nulla detineri su-
stinuit, nec ulla familiaritate retar-
dari: Deseruit perennis exul exilium,
quod hætenus incoluit à mundo a-
lienus: proscribitur ab impellente
providentia ad peregrina orbis exilia
cœli civis; imponitur prolixi itineris
labor suaviter quiescenti, imperatur
inops penuria possidenti, & amplissi-
morum territoriorum Principi neces-
sitas imponitur in regiones exteras
abscondendi: sed, qui ad sacerdota-
lem disponebatur infulam, qui suum
sibi dilectum immolaturus erat filium,
hoc fuerat tentamine ad luctam pro-
vocandus, ad hoc excelsæ religionis
exercitium animandus. Dimittit dul-
ci animo dulcia paternæ hæreditatis
limina exhæreditatus Bare filius, sinè
dolore proprietatem deserit, carnem
& sanguinem sinè carnalibus lachry-
mis, quæ flos sunt sanguinis, dimittit
magnanimus Viator. Associatur per-
egrinanti conjux fidissima; sed mari-
talis animi crudelis carnifex, roran-
tes dum vidit ejus lachrymas, suas
intuebatur sui amoris plagas, quæ fe-
riebant,

Sacerdos debet cum Abraham exire de cognatione sua.

riebant, non tamen emolliebant, quæ affligebant, sed nunquam retinebant proficiscentem advenam, non retardabant festinantem; fugit in Syriam Chaldææ regulus, dumque accelerant pedes corporis, ubique prævolant passus mentis; pertransit amœnissimam fructiferæ Pentapolis regionem, usque ad convallem illustrem sic dictam, ob quercuum abundantiam & sitis venustissimam jucunditatem; ubique sacra suæ religionis reliquerat vestigia hostias victimando, ubique offensum ab Idololatriis conditorum placare studuerat sacrificando; prosequitur indè, transgrediens ad montem qui erat contra Orientem Bethel, extendens in excelsio culmine tabernaculum suum: nec mireris ascendentem; justus quippè semper ascendit: *Quia DEUS montium est, & non vallium:* (l) Ibi suum præfigit domicilium, ibi suum exstruit tabernaculum, ibi morari flagitat & hospitari: in valle mundus jacet, suis oppressus calamitatibus, suis submersus in peccatis: in monte vallem fugiens: *Ædificavit ibi Altare Domino, & invocavit nomen ejus:* (m) Vis Aram condere Altissimo? mundanas valles desere, delicias Chananæorum despicere, ad arduum perfectionis apicem ascende: vis Sacerdotem DEI agere, vis gratam suis obtutibus sacrificare hostiam? extende in monte tabernaculum tuum; quò altiùs, eò securiùs; quò difficiliùs, eò gloriosiùs: Montis ascensum suadeo, montem præfigit directrix justorum Sapientia Justorum cætui, non tamen illum, in quo tumet municipatus mundi hujus, & opulentia erigitur in excelsum, ubi potentes sæculi sua erigunt solia; subvertitur enim mons iste à radicibus suis, ut prælagus futurorum Job vaticinabatur eventurum; si enim Gregorio fidem dante: *Radices montium, cogitationes sunt intimæ superbiorum:* (n) consuevit profectò oculata sanctissimi Numinis Providentia superbiorum altitudinem in illa die prosternere, quandò exanimato capite peribunt omnes cogitationes eorum.

Ad illum montem, ad ejus apicem contendat ascendere, quisquis vult gratam Altissimo victimam immolare, de quo coronatus Psalter sic inquiebat: *In Selmon: mons DEI, mons*

Pars IV.

pinguis; mons in quo beneplacitum est DEO, habitare in eo. (o) Transmigravit in montem hunc sicut passer penatus virtutibus, & geminis duplicatæ charitatis alis instructus. Jacet montis hujus territorium in Selmon, quod umbra dicitur, & umbram gratiæ, quæ venit ex Corpore Christi, designat: construitur enim umbra, vel potiùs exstruitur, posito corpore & luminis supposita illustratione: accessit lumen corpori, quandò Verbum approximavit carni, eidem uniendum; hoc regimur umbraculo, ut ab immoderatis æstibus protegamur; hic mons in vertice montium est collocatus: ob ubertatem divinorum charismatum, pinguis dicitur: ob inhabitantem Spiritum Sanctum Paraclytum, & verum Consolatorem, mons DEI nuncupatur: & quia coagulum, est lac coagulò constrictum, mons coagulatus esse describitur, quia in illo, & parvulorum innocentia lacte interioris doctrinæ fovetur, & nutritur, & inchoantium debilitas suavi solatio solidatur; sed quia fertilitate altioris doctrinæ, velut solidiori pane pascitur grandæva proficientium perfectorumque maturitas, mons pinguis appellatur. Hunc nisi sacerdotalis anima conscenderit, non jam illius regnum aut thronus in columna positus efficietur, qui apud Isaiam se declarat: *Cælum mihi sedes est:* sed illis aggregari poterit, de quorum terreno schemate adjungit: *terra scabellum pedum meorum.* (p) Est electorum hæreditas cœlestis regio, est & illorum imago præfigurans hæc regia beatorum; hic DEUS habitat, hic regit & gubernat: in præfigurante terra figurantur impii, quos velut terram Divinus Arbiter judicii discretionem calcatur. Adde, quòd, quantum excedit terræ profunditatem cœli sublimitas, tantum Sacerdotalis Sanctitatis sæcularem excedat pietatem & continentiam sit necesse.

Vix mundus ad ordinatricis Sapientiæ nutum ex informi materia congruam procedebat ad formam; vix superiorem mundi partem in aquarum medio solidavit in firmamentum; quando illud oculaturus dixit Omnipotens: *Fiant luminaria in firmamento cœli:* postquam enim & primus dierum sine sole incæperat, & secundus

(o) Ps. 67. v. 16.

Sacerdos debet ascendere montem: in Selmon: quod umbra, designans umbram gratiæ, interpretatur.

(p) Isaia 66. v. 1. Quantum Cælum est sublimius terrâ, tantum Sacerdotalis Sanctitas debet excedere sæcularem pietatem.

Sacerdotium est luminare

*majus præ-
lucens
spirituali-
bus: lu-
minare
minus est
Regnum
temporale.
(q) Genes.
1. v. 16.*

cundus sine sole defierat, & sine hac
grandi lampade tertius occubuerat,
illuxit quartus: quod fecit DEUS duo
magna luminaria, luminare majus,
ut præset diei; & luminare minus,
ut præset nocti: (q) Prælufum autem
mat in hoc bino syderum principe
Sponsum Ecclesiæ, cum una, cum sua
amica & columba, cum Synagogæ fi-
lia Matre Ecclesia Anastasius Synai-
ta; quemadmodum namque Sol pri-
mus figebatur ad ostium firmamenti,
Luna verò Sole posterior ad occasum:
*Sic in principio adventus Christi, ipso
Christo splendente in carne super ter-
ram, Christi non splendebat Ecclesia,
adhuc enim stabat in occasu peccati:*

*(r) In He-
xamer.*

(r) at ubi nostro occidens hemisphe-
rio, ascendens accessisset ad Patrem,
tunc oriebatur candidior nivis can-
dore Ecclesia de gentibus, ut domi-
naretur tenebræ caligini, concul-
catisque principibus tenebrarum, par-
ticipatis Solis Justitiæ radiis corusca-
ret. Veneratur stupendam hanc in
domo syderum duorum præsidium fa-
ciem Alredus Cisterciensis Antistes,
specioso utriusque oblectatus lumine,
illud admirabundus investigat: cur
recensitâ duorum proto-luminarium
fabricâ, illuminatus divinorum ope-
rum historiographus illam velut in-
dispensabilem notaverit differentiam
magnitudinis, illam adjunxerit di-
versitatem, differentis præsidii, il-
lam expresse circumstantiam mayo-
ris, & minoris? Dûmque morosius di-
scutit, profundius decernit: *Sunt &
in Ecclesia Sancta firmamento à Do-
mino creata duo luminaria magna,
Sacerdotum, & Regum:* utrumque suis
exæstuat ardoribus, suis caloribus e-
vaporat; amborum beneficiò fecun-
ditati terræ nostræ prospicitur, & æ-
ris illuminationi providetur; fulget
utrumque ad humanarum mentium
delicium, ad Christianæ pietatis in-
crementum: Regum claret sublimi-
tas; præluet tamen clariùs incompa-
rabilis dignitas Sacerdotum: itaque
*luminare majus Sacerdotum, ut præsit
diei: id est: spiritualibus: luminare
minus, Regnum Mundi, ut præsit nocti:
id est: Sæcularibus:* (s) præsit Sol, non
tam imperiò, quàm ministeriò: in
usum quippè magis conceditur, quàm
in abusum.

*(s) Serm.
1.*

Est Sol, est mundi oculus, non ut

aspiciat, sed ut aspicientis oculum de-
lectet: est decor cæterorum syderum,
non destructor. Intonuit à monti-
bus æternis vox clamantis: *Fiant lu-
minaria:* sed cujusnam oris vox, cu-
jusnam vocis sonus tam efficaciter
pronunciare potuit, ut faceret dicen-
do? *DEUS Pater dicit: fiat Sol: &
Filius fecit Solem:* inquit Ambrosius:
*dignum enim, ut Solem mundi face-
ret Sol Justitiæ:* (t) Producturus in-
animatum lumen alloquebatur Pater
Filium, volens illuminandum commit-
tere, irradiandum tradere mundum,
Summo Sacerdoti Pontifici nostro,
qui novit compati infirmitatibus no-
stris, ut præluet ambulantibus in
tenebris & umbra mortis, eosque di-
rigat, ut à sagitta volante in die li-
beret, à negotio perambulante in te-
nebris protegat, atque à dæmonio
meridiano eripiat illaqueandos frau-
dulenter, dulciter alliciendos. Væ
illis solipolique Solibus, si sibi solis
luceant, salutem populi prætereant;
si condensatis obscurati suarum affe-
ctionum umbris & nubibus, si sæcu-
laribus immergi negotiis, si volunta-
riis expositi periculis funestas sæpius
eclipses patiantur: non alia est fun-
ctio eorum, quàm lucere; non præ-
scribitur occupatio, quàm ardere: sed
igne charitatis, sed luce, à qua re-
sultat ardor zelosæ pietatis, quæ elu-
cescit in participante benignitate fra-
ternæ dilectionis.

Væ illi domus syderum guberna-
tori! væ illi mystico stellarum prin-
cipi! de quo Apocalyptici spectato-
ris verificatur præfagium: *Factus est
Sol niger tanquam saccus cilicinus.* (u)
Quod, si hoc velamentum esse mali-
tiæ suspiceris in veste hac cilicina ad-
umbratum, quæ reus non DEUS, pec-
cator non Creator meretur obscurari,
adumbratam maligni Sacerdotis re-
presentari effigiem fatebitur Bonaven-
tura, qui per obscuritatem vitiorum
permodum sacci nigrescit, per mali
exempli manifestationem in Sæcula-
rium obtutibus vilescit; quid enim
vilius, quàm implicari Sæcularibus ne-
gotiis illustrem sanctificati Sacerdotis
animam? quid est reprehensibilius,
quàm appensam empyreæ Sanctorum
syderum domui coruscantem à fulgori-
bus, splendidam ab illo, qui lux de
luce est, mundi lampadem cælo deci-
dere,

*(t) Lib. 4.
Hex. c. 2.
Sicut Sol
est lux
mundi, ita
Sacerdos,
non sibi,
sed aliis
lucere de-
bet.*

*(u) Apoc.
6. v. 12.
Peccante
Sacerdote
fit Sol ni-
ger velut
saccus cili-
cinus.*

dere, terram girando terere, obscuros inter angulos latere? quorum, si administrandum munus recogitas, est inter Angelos hominibus lucere, inter supernos Olympi Principes, terrenis viatoribus assistere. Rejiciuntur à Regum curiis; si causam explorare flagitas, erit negotiatio invisæ recommendationis: exploduntur in aulis principum, qui velut decidua cœlis Numina essent recipiendi: confunduntur in Senatorum curiis, mille afficiuntur impropriis; quorum, si tueri immunitatem satagas, respondetur tibi, indignam scelerati Sacerdotis vitam redargui, ineptas vagabundi Clerici circumcursitationes severius improprium promereri.

*Scelerata
vita Sa-
cerdotis
injustè
redargui-
tur à Lai-
cis.*

Est tamen, non diffiteor, fallax illatio hisce præmissis nullatenus debita, nec unquam à Christiano homine finè regalis Sacerdotii gravissima sanè injuria inferenda; qui enim clericali dignitate insigniuntur, ab omnibus, non morum gratiâ, sed ratione statûs à singulis Christianæ Religionis Professoribus sunt honorandi. Sit Sacerdotis vita cilicinô peccatorum sacco operta, sit ille super carbones denigratus, character susceptæ dignitatis exigit reverentiam suo debitam muneri, suo inseparabilem à ministerio. Qui erant alii deteriores Heli filiis Sacerdotes? quorum, si quæris panygyrim, si vitæ compendium exigis recenseri, Rabbanum audi compendiantem: *Erant Ophni & Phinees circa homines injuriosi, & circa Divinitatem impii, nullique iniquitati parcebant*: (x) rapaci fuscinula violenter immolatas victimas violabant: *Veniebat quippè puer Sacerdotis, sic sacra recenset pagina: & habebat fuscinulam tridentem in manu sua, & mittebat eam in labetem, vel in caldariam, & omne quod levabat fuscinulâ, tollebat Sacerdotibus*: (y) stulta temeritate ebrii, præsumptione Sacrilega temulenti, in gravissimorum criminum voraginem præcipitati, dicatas Numini hostias in rapinam convertebant Sacrilegi prædones: erat sacerdotalis ministerii, oblatum Altissimo adipem adolere; sed postpositâ infideliter adorandæ placandæque Divinitatis gloriâ, veniebat puer Sacerdotis, antequàm adolerent adipem, & dicebat immolanti: *Da mihi car-*

(x) *In Lib.
I. Reg. c. 2.*

(y) *I. Reg.
2. v. 13.
Ophni &
Phinees
pessimi Sa-
cerdotes,
tamen à
populo ob
ministerii
caracte-
rem tole-
rabantur.*

nem, ut coquam Sacerdoti: non requirebat adipem Domino consecrandum, sed exigebat carnes Sacerdoti præparandas: præripiebat sacerdotalis ingluvies carnes victimæ, & mensa epulonis præponebatur Altari divino cultui consecrato. Illam excaudentis populi, illam frementis vulgi dissimulantem admiror tolerantiam, quâ puerorum audaciam dissimulabat: occidit Phinees fœdifragum Israël, perfidum scortatorem seposita qualibet compatiens animi teneritudine ultrice dextera trucidavit: Sed nulum confimile facinus attentatur, impunis & immunis evadit vernularum audacia, neque Sacerdos invaditur, nec Sacerdotis pedissequus affilitur; non erat aut resistentium robur, quod deterreret; non puerorum audacia, quâ retinerentur, aut meticulosa pusillanimitas, quæ prohiberet effrontem petulantiam; sed sustinebatur humiliter violenta urgentis pueri rapacitas propter Sacerdotes: differebatur ultrix vindicta flagitiosæ temeritatis ob eminentiam ministerii, quod summa veneratione totus verebatur Israël, adversus ausus eorum licet nefarios, nil audebant attentare: *quia, ut ait Tostatus, Sacerdotes erant Domini in Sanctuario, & viri magnæ potestatis*: (z) injuriatus & spoliatus, offensus & scandalizatus frementium populorum animus injuriam non reciprocabat, sed patienter tolerabat, præligens suæ devotionis injuriam silenter præterire, quàm ministrum Altissimi, quantumvis multiplicato sceleris obnoxium, irritare, nè dicam, eidem insultare. Sciet æquissimus sacrilegorum ministrorum Judex eosdem plectere, sciet effrœnem malitiam impœnitentium Sacerdotum vindicare, si seriùs, certè severiùs.

Increatæ veritatis negat oracula, incarnatæ Sapientiæ impugnat paradigmata, qui vel malitiam à cœtu Ecclesiasticorum segregat, vel barbaram tyrannidem non posse in Sacerdotum reperiri cordibus asseverat: reflecte ad quendam illum hominem, qui à visione pacis, à Jerusalem in Jericho descendens incidit in latrones (Jericho siquidem continet Palestinæ convallia, Jerusalem autem in superciliali cacumine situata occupat montis apicem) inermis cessit armatis

(z) *Tostatus hic q.*

8.

Et tamen ideo manus Sacerdotis ordinandi junguntur, ut fluant misericordiâ.

Pilatus voluit Christum à morte liberare, sed Principes Sacerdotum obstabant.

(a) In 27. c. Matth.

matris in prædam, à quorum sæviente malitia invasus, ab avaritia spoliatus, à crudelitate vulneratus remansit suo natans in sanguine semivivus. Incurrit casu fortuito eandem semitam præteriens Sacerdos, quem desolatus æger agrè intuens nutantibus oculis in adiutorium provocabat; clamabant tot ora, quot vulnera; sed frustraneo conamine, festinos transeuntis gressus sistere non potuerunt, ferrea indurati Sacerdotis viscera emollire: cum tamen Carenfi Commentatore: *Ideo ungantur manus Sacerdotum, ut fluant misericordiâ*: jacentem reperit, nec elevavit; omni humano destitutum solatio intuebatur, nec tamen ad consolandum movebatur, nec ad subveniendum accingebatur: quæ major dementati furoris rabies, quàm derelictum relinquere, semivivum destituere, & Christi ministrum se profiteri? Sed altiùs versùs arcem Solymæ progredientes ascendamus: Quis vitæ mortem satagebat, quis hæredem Regis æterni interficere præsumpsit, quisnam Redemptori latronem præposuit, quis Christum crucifigi, Barabbam dimitti postulavit? dicat non homo mendax, sed iudex verax, quantumvis, quidnam sit veritas, noluerit à veritate percipere, sed quæstione proposita maluerit exire: *Gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi*: illi seducti, hi seductores; gens persuasa à Sacerdotio suadente, advertit Theophylactus: Ethnici Præsidis præ Synagogæ Sacerdotibus commendatur benignitas, dum, antequàm judicet, accusatores examinat, & accusatum probat: *Pilatus studebat absolvere, tametsi lentius, quàm oportebat; debebat enim se pro veritate objicere*: commentatur infulatus Bulgariæ Archi-Præsul: (a) Ecclesiastici Pontifices, initiati Sacerdotes mente sanguinaria enorme deicidium meditates à suis rejectum subselliis ad Romanum deducunt prætorium, timentes nè forsàn in efferatis Judæorum cordibus reperiretur umbra commiserationis ergà concivem, cujus benignitas ad pietatem excitabat, cujus in moribus innocentia ad pedissequium incitabat, cujus in verbis efficacia suadebat assensum, cujus in factis potentia rebelles jam tunc com-

pescere videbatur prævaricantium voluntates: quod detestandum extremæ crudelitatis stratagema insinuat Leo Pontifex Sanctissimus, hoc alloquens forti epiphonemate Sacrilegos Deicidas: *Tanquàm extenuanda esset furoris vestri immanitas, si ejus sententiâ, qui provincia vestra præsidebat, uteremini, vinctum JESUM ad Pilati judicium deduxistis*: (b) timentesque, nè commotus loquentis energiâ, aut inductus Sapientissimæ conversationis autoritate, illum duris nexibus vinctum dimittat, & inconcinnis vociferationibus prædaminatum, quem tanta suffragiorum multitudo perimendum judicat, unius Prætoris clementia absolvat. Quanta crudelitas in Sacerdotibus! quanta humanitas in alienigena! malignitatem incomparabilem Judæus possidet, vel potius possidetur ab illa, dum furentem mitigare animum compatiens idololatra contendit. Hinc primam subire cogitur exulcerati Vindictis sententiam inimicus Sacerdos, ut quia præ cunctis terræ Regibus infulata prævalet dignitas Sacerdotum, eorum pariter indignitas præ ceterorum malitia condemnetur.

Audite hæc Sacerdotes & domus Regis auscultate! quia vobis judicium est: (c) Regum coronata Majestas plus officit stipanti populo, si iniqua est; stolata Principum potestas plus comminatur periculi regnis & urbibus, quàm Sacerdotum inops malitia: & tamen primus telorum scopus, prima minarum meta est Sacerdotis anima, cui regia succedit; nec mireris; si enim causam DEI eorum linguis & calamis commissam, totam Divinitatis gloriam propagandam eorum traditam muneri, eorum concreditam ministerio meditaberis, reperiēs, quòd hoc enorme sceleratissimum, infame Sacrilegium, pœnâ plecti severiùs, ad plagam condemnari citiùs, antequàm quemlibet Principem, ante regalem prævaricatorem meruerit, invenies, quòd sit duriùs examinandum, & acriùs vindicandum. Adjungit Os Domini genuinam hujus judicii rationem: *Quoniam laqueus facti estis speculationi, & sicut rete expansum super Thabor*: illaqueabant namque concreditum eorum directioni populum, cujus speculatores & provisores esse debuerant,

(b) Serm. 3. de Pass.

(c) Osee 5. v. 1. Mali Sacerdotes sunt perniciiosi seductores populi; & graviore pœna obnoxii, quàm perniciiosi Principes Saculi.

debuerant, & irretiebant obtemperantes sibi animas, quemadmodum in excelsa Thaboris rotunditate solebant insidiosi aucupes, volucres vel fraudulenter irretire, vel violenter illaqueare: deducit exinde Tuitiensis Abbas: *In Sacerdote sicut majus est peccatum, ita & majus redundat iudicium; & ideo prae ceteris invehitur*

(d) Lib. 2. in Ose.

distinctio sermonis prophetici: (d) Et, quamvis delinquentibus tardigradus ultor resipiscendi spatia prolonget, irritata tamen Justitia contempti Numinis acriter castigat, quos prolixior benignitas non emendat: quique toties sustinuit offendi, finit interdum velut diu lassatus eo ipso tempore criminosos contemptores in aeternae damnationis barathrum praecipitari: vel, quod est omni supplicio terribilius; dissimulat scelera sceleribus augeri, peccata criminibus multiplicari, ut eo severior cruciet vindicta, quo multiplicior & effraenior fuerat offensa.

Principium
um pœna
mali sa-
cerdotis est
cæcitas.

Infelix Sacerdos, qui se sui muneris honore defendit, qui se summi Sacerdotis nostri Majestate protegit, & ideo impunem existimat, quia Altissimo ministrat! verum hoc ipsum inflicti est supplicii principium, videlicet cæcitas violenta; cæcutit enim verò & non caligat tantum, quisquis stipendiari flagitat, quisquis honorari desiderat, quisquis recomendarum sperat ex ministerio malè administrato. Sacerdos Heli Sacris honorum infulis initiatus crescente senio, decreverat à pristina sacerdotalis gloriæ sanctimonia, immoderata paterni amoris teneritudine excacatus: *Oculi ejus caligaverunt, nec poterat videre: lucerna DEI; Legit divus Ephrem: Lucernam DEI; quam oculorum caliginem considerans Rabbanus maturiorque discutiens examine, non solum carnis oculum, sed magis cordis aciem redarguit cæcitatibus: Hoc significat, quod in cæcitate sua ipse Heli permaneret, donec funditus cum prole sua exstingueretur; hoc est: vita careret corporali;*

(e) In 3. c. Lib. 1. Regum.

Sacerdos
malus caligat cum
Heli, &
non potest

(e) rigida inordinata dilectionis pœna pro paternæ severitatis neglectu annoso genitori inflicta! condigna indigno sacerdoti plaga! ut, qui clarissimam mundi lucem suis defectibus velârat, suis erroribus obumbrârat, excæcetur, & cæcus cæco ducatum præbens, irregularis Cleri-

cus erranti Laico dexteram porrigens *videre lucernam eodem in foveam perditionis cernam* dat. Infortunatus Heli, dum nequit *DEI.* lucernam ardentem cernere, lucerna DEI non potest pariter suo potenti licet lumine cæcitatem tollere, caliginem removere: quid mirum, quod repentino lapsu corruat, quem lux illuminans omnem hominem non nisi leviter illustrat. Jacebat Heli, jacebat & puer Samuel, uterque oppressus somni gravedine obdormiebat; sed qui vivacem fulgurantis Lucernæ splendorem videre non poterat, idem vocantis Domini sonum percipere non valebat, hoc ipso scilicet, quod flagitiosus sacerdos divinis nutibus obedire contemnat, vocibus pariter obtemperare recusat; sed puer Samuel, qui lubens fulgorem lampadis aspexerat, vocem pariter vocantis DEI audire meruit, & audiens excussio ocyus somnò ad obediendum vocanti properavit. Quanta disparitas! sacerdos videre renuit, audire negligit, vel potius non excitatur, ut audiat, qui, nè irradiantem lucernam videat, oculos obfuscet: vel certè oculus caligat.

Est summi ponderis præclara magni Gregorii moralitas, præmemorata periodum sic vertentis: *Non poterat videre lucerna Domini; non illa septiceps, quæ inanimato lumine coruscabat, sed animata, ipse videlicet sacerdos, cujus erat officium populo prælucere, Laicos illuminare; hinc adversus lucentem, & non videntem hanc lampadem, sat terribiliter invehitur Pater sanctissimus: Profectò lucerna DEI jam non veritate laudis, sed per improprium appellatur derisionis: si, quisnam rideat, interrogas? illum ridere cogita, qui olim fulgere splendidius & collocari altius supra sublimiorem modum desiderans, tanquam fulgur de cælo decidit, conversus in tenebrarum principem lucis angelus, irrisus à beatis mentibus, à prudentibus Angelis de gener morio explosus; ridet, dum de sublimi sacerdotalis gloriæ fastigio præcipitatum videt suæ ambitionis æmulatorem: Nam, qui Lucerna DEI appellatione fungitur, & videre non posse perhibetur, deridetur, potius tanto nomine, quò censetur: conclusit moralis Papa. (f). Quod dignius*

Sacerdos
vi sui mu-
neris debet
esse lucerna
DEI.

Indignus
sacerdos
est lucerna
DEI
per improprium.

(f) Lib. 2. expos. in
amaris Reg.

*Indignus
sacerdos
non vide-
tur, quia
non est
lucerna
lucens.*

*Sacerdos
jacens: id
est: bono-
rum tem-
poralium
somnia op-
pressus,
non mere-
tur audire
vocem Do-
mini.*

*(g) Cant.
s. v. 2.*

amaris est lachrymis spectaculum, quàm spectare ad Aram Altissimi ministrum, qui sit excelsa lampas ex officio, sed tenebrarum congeries ex vitæ degenerantis instituto: qui dignitate fungitur illuminandæ gentis, sed cor vel clam absorbetur ab iniquitatum tenebris, vel defœdatur palàm sordibus vanitatis: qui non tantùm lumen divini vultus non videt, sed quasi videre amplius nequeat, perenniter caligat? eâ siquidem divitiarum cupiditate opprimitur, eâ voluptatum aviditate luto flagitiorum infigitur, ut ad interni luminis aspectum, nulla cœlestis gratiæ irradiatione sublevetur, nulla superni luminis visitatione immutetur. Est demum alia ejusdem beatissimi Gregorii versio: *Nec videri poterat lucerna Domini*; quasi diceret; Heli, qui erat vi sui muneris lucerna Domini, factus est invisibilis defectu luminis, solam lucernæ testam exhibens, solis refulgens splendoribus insulatæ dignitatis; hinc & videri non potuisse scribitur, quia visibili sublato lumine, lux invisibilis sacerdoti inesse creditur, sed in sacerdotali vita minimè videtur; quæ tandem planè exstinguitur, quando reprobus presbyter exanimato corpore in tumulto delitescit.

Illud notatu dignum: Heli jacebat in loco suo, & Samuel dormiebat: Heli jacenti prostrati corporis situs exprobratur; sed somnus dormientis Samuelis peculiariter commendatur: dormiens siquidem puer Domini à Domino vocari meruit, quam tamen erudentis DEI vocem jacens sacerdos non percepit: & undè putas tanta tenebrarum voragine obvolvebatur Heli? nisi, quia jacuit, qui stans suis invigilare subditis debuisset; immersus terræ quisquiliis jacuit, qui stantis ministerium acceptavit; stare quippè defendentis est; & mediator inter DEUM & populum, nisi pro populo steterit, populus procul dubiò suorum hostium insidiis succumbit. Qui stat, quantumvis dormiat, cum militante Ecclesia, velut fidelis subditus in veritate potest dicere: *Ego dormio, & cor meum vigilat*; (g) quis enim aptius in mystico fidelium corpore locum & situm cordis occupat, quàm sacerdos, qui, quò longius se ipsum à sæculi vanitate segre-

gat, eò cœlesti sponso Ecclesiæ proximius appropinquat; æterna stantes recogitant, illos qui nondum sapiunt, amaris sæpè lachrymis deplorant. Dormiunt quidem & alii, ex infortunato illorum sacerdotum numero, quorum calamitatem videtur plangere Propheta: *Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis*; (h) sed dormientes jacuerunt, quos pondus argenti depreffit, & auri onus prostravit; quorum quantumvis vigilarent corpora; socordes tamen animæ dormiebant; sed: *Somnum suum*: suis laboribus debitum, suis inquietis affectibus pro requie præscriptum; adeptio siquidem bonorum temporalium adæquat somnium in molli deliciarum lecto obdormientium; dum enim projecti in stratum stertunt, somniando se opulentos credunt; sed finis discrepat, & exitus pœnam damnationis suæ caligantibus licet oculis sat clarè manifestat; dum enim in morte evigilant, se vacuis manibus delusos plorant, dum nullis bonorum operum onustos mercibus, solis depresso peccatorum oneribus se ipsos intuentur, nihil inveniunt; nec enim vanitatum cumuli, nisi dolorum & ærumnarum tumuli fuisse reperiuntur; quod enim vanum est, illud inane est, inanitas non replet vacuum; hinc velut nihilum evanescent. Hæc sunt illorum sacerdotum præmia, hæc sunt illorum ministro- rum stipendia, qui maluerunt divitiarum servi, quàm Christi paupertatis esse æmulatores; sunt quippè divitiarum viri, qui non habent divitias virorum; vis virum divitem videre, vis genuinam sacerdotis faciem intueri? *Beatus dives, qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia, & thesauris*; (i) non sperans in pecunia, vel venas thesauri latentis investigans, divitis nomine appellatur, ut notat Bonaventura, sed pauper Spiritu, nullam habens affectionem ad viles terræ quisquiliis commendatur, qui verè dives dicitur, quia cœlestis regni hæres & claviger designatur. Appellat mundus divitem, qui numulariorum mensas suis replevit opibus, etsi in suis arcis & ædibus nihil reconditum habeat, quod fructu de-

*(h) Ps. 75.
v. 6.*

*Pauper Spi-
ritu est
beatus di-
ves.*

*(i) Eccl. 31.
v. 8.*

stitutum

stitutum lateat, quòd finè censu inutiliter putrescat; sed potiori jure, sed veriori verbo, beatus dives ille, qui, ut inveniat moriens divitias in manibus suis, manus pauperum suis reple-re opibus conatur. Ast, ubi Sacerdos Domini, aut dominari in Clero flagitat, aut sumptuoso fastu alienos honores suæ ambitioni appropriare arrogat, dormit anxiam depressus solitudine, lassatus in prolixo iniquitatis itinere, obdormit inter congestas & aggregatas curas sæculi, nec audit in sibilo auræ tenuis transeuntem DEI Spiritum, nec vocem Domini deambulantis ad auram in paradiso Ecclesiæ suæ, donec ad intonantem nocte mediâ clamorem expergefactus, nec oleum pro accendenda lampade, neque pecuniam pro cœmendo apud vendentes reperit in manibus suis.

*Beneficia-
tus anhe-
lans ad
pinguior-
em Eccle-
siam est e-
quus hin-
niens.*

Hæ sunt fatales plagæ, quibus cœdi ac lædi non paucos ministros Altaris compatiens Ecclesia deplorat; & quidem vulnerantur gravius, interimuntur periculosius quadam ferali lethargi specie, quam coronatus puer Domini, ait ex præcedenti somno divitum, ex desiderio divitiarum & honorum ortum sumere: *Ab increpatione tua DEUS Jacob dormitaverunt, qui ascenderunt equos; Ascendunt equos, qui se jactant, & extollunt in honoribus & potestatibus suis; ascendunt equos, qui computrescentes ut jumenta in stercore suo, impetuoso, non tam libidinis æstu, quam superbæ ambitionis ardore velut insanire videntur, de annulis ad mitras, de mitris ad infulas, de infulis ad purpuras aspirantes; quorum insaniam lachrymabundus Jeremias sat acriter, turpi, sed vera similitudine detestatur: Emissarii facti sunt, unusquisque ad uxorem proximi hinniebat:*

(1) *Jerem.
5. v. 8.*

(1) non literali, sed mystico hinnitu. Quâ explicatur metaphora quorundam Sacerdotum immane desiderium, quò exardescunt in Sponsam, non graciliorem, sed pinguiorem, non pulchriorem investigantes, quantumvis venusta Rachel foret, sed anhelantes ad fecundiorē, licet lippis sit oculis, si modò sit fertilis à redditibus, sit subarrhanda divitiis, vel certè honoribus tumescens. O quoties rorantibus & plorantibus videtur oculis sub Sole, non tantum in mundo

Pars IV.

variabili, sed etiam in orbe Ecclesiastico, positos in excelso dignitatum subsellio, equitare servos, quos fœda vitiorum servitus deturpat; & illos, qui suis dominantur moribus, qui suis principantur concupiscentiis obambulare quasi servos, qui tamen coram applaudente cœlestis curiæ militia, gloriantur in Domino de libertate nobilissima Filiorum DEI; ut proindè triumphans Solyma suæ & valeat & soleat exprobrare sorori militanti: *Nunquid servus est Israël, aut vernaculus? quare ergò factus est in pradam?* (m)

Non servit, qui indefinenter affixus oculo, ut DEUM videat, assidue contemplatur; nec enim verba Verbi præteriri poterunt, licet cœlum prætereat, quæ consolantur Sacerdotes Altissimi, suo servitio fideliter intentos, non vano sui ministerii abusui vacantes: *Jam non dicam vos servos: servi suavos autem dixi amicos, quia omnia quaecunque audiivi à Patre meo, nota feci vobis:* (n) quos terret & deterret mundi superbia, injusta terrenæ potestatis insolentia, refractaria præsumptionum dynastiarum audacia, à servili timore servi sunt, quos cæca vanitas à veritatis intuitu avertit, quibus voluptas lutea oblinet oculos, nè videant DEI faciem, puris duntaxat obtutibus conspicuam; hi servi suæ cupiditatis sunt: at verò, quot quot regalis Aquila, excelsa contemplatio, vel etiam suspiciens meditatio, fulgurantibus flammivomi Solis objicit radiis, ut in Solis Justitiæ lumine lumen videant, quò domos luteas suorum pœnitentium everrant, quò drachmas perditas, quò peculium DEO charum à mamona iniquitatis sublatum, & absconditum recuperent, quò deviantes peccatorum animas ad magni Patris-familias ærarium referant, amici sunt, non servi; si enim, deficiente Gregorio, amicus, animæ custos dicitur, quis ampliori titulo, quis jure validiori amicus dicetur Domini JESU, quàm ille suis illum versans in manibus, suis illum stringens amplexibus, è cœlo attrahens, de Patris gremio ad sacram Altaris aram devehens, cui sua committit mysteria solerti studio recolenda, cui sua confidit prodigia operanda vel divulganda, cui sua concredit arcana, ad

(m) *Jerem. 2. v. 17.*

Sacerdotes sunt amici DEI, proindè non debent esse servi suorum concupiscentiarum.

(n) *Joan. 25. v. 15.*

*Etiam in
Orbe Ec-
clesiastico*

N n

suorum

suorum subditorum emolumentum revelanda.

Sacerdos debet esse verus Israëlita, in quo dolus non est. (o) Joan. 1. v. 47.

His dicit falli impotens, his dicit nesciens fallere Magister Veritatis: *Ecce! verus Israëlita, in quo dolus non est:* (o) quò gloriosi nominis e-logiò Nathanaelem nuncupabat. Verum Israëlitam dicit; non enim, qui ex Israël, ii sunt Israëlita, sed ii, qui dolum operari nesciunt, nec eloqui noverunt, sunt veri Nathanaelis asseclæ, sunt fidi JESU pedissequi, quorum est desiderium, videre JESUM, ut JESUM diligant; est enim JESUM videre, JESUM scire, vitam JESU jugi meditatione revolvere, grande Divini Amoris incentivum. Venerare præclaram sacerdotalis Sanctimonix Idæam, quæ ex intenso Numinis amore, & ex Sanctorum scientia suis velut à basibus exsurgit; vide amicum expertem servitutis, qui licet coràm mendacibus mundi oculis, gradiri pedibus, vel prorsus repere videatur, in DEI tamen præsentia suaviter equitat; nam fortis ac velox gratia, usque ad DEI faciem contemplandum portat; dum interrim serviles animæ superbientium aut anhelantium ad opulentiam præbendarum, splendorem sui ministerii in curribus & equis collocant, viles suorum appetituum vernaculi, suarum cupiditatum servi, quibus terribile moribundi Israëlitis vaticinium videtur applicandum: *Isachar, asinus fortis:* qui in sacerdotali chlamyde, quasi in dorso effigiatam crucem ba-julat; *accubans inter terminos,* id est, inter cælum & mundum, non amplius mundi incola, si abstractam à mundo professionem sacerdotalis innocentix investigates, nec adhuc penitus cœligena, licet communi mortaliū calculo civis Sanctorum reputetur, &, Apostolicò Tarsensis Pauli oraculò, DEI domesticus æstimeretur: sed ab utroque devius prævaricator, nec mundum, desertus jam à mundo, deserit, nec cœlo inferendus, quæ cœli sunt, expendit: *Vidit requiem, quòd esset bona:* sed non æterna, sed non futura: vidit fallaci oculo, vidit pupilla titubante terrenam requiem, quòd esset bona, quam absque divitiarum impendio prævidit non fore acquirendam: vidit: & unà simul invidit terram vicino suo, meliorem &

Clericus suà non contentus præbendâ, est sicut Isachar asinus fortis.

optimam; quod videns, ocyùs subjecit humeros ad portandum, & asportandum, factusque est *serviens tributis:* Considerans hoc jugum intolerabile illuminatus Hugo, unamqueduntaxat libram ponderans, unam unius vanitatis levitatem trutinans, interrogat hæsitabundus: *Quare factus est Israël, id est, Clericus, in prædam Leonis diaboli?* sibi que suò respondit commentatore calamò: *quia fera factus est, capillaturam suam contra statuta Canonum accrescere faciendo:* illi conformiter comminabundi Siracidis oraculo: *Venatio Leonis, onager in cremo:* (p) est onager animal luxuriosissimum uxoribus vicinorum: & quam non libidine affectat avarus animarum custos, alterius præbendati sponsam, alterius infulati Ecclesiam, alterius Curati Parochiam?

Vidisti servos in phaleratis quadrupedibus obequitantes? Vide feralem exitum, vide severam sanctissimi Vindictis plagam, quâ ferit recalcitrantem. *Ab increpatione tua DEUS Jacob dormitaverunt, qui ascenderunt equos:* (q) gravis parabola, terribile nimium horrendi anathematis compendium in hac brevi periodo contentum; sic enim clarissimus Interpres elucidat Aygvanus: *In morte animæ mentis oculos à veritatis luce clausurunt, qui in præsentis vite honore superbè confisi sunt:* exoculata mens, quò ruat, nisi in præcipitium? exanimata, quò cadat anima, nisi in sepulchrum? non scandit cum Lazaro quondam paupere in sinum Abrahæ, sed gravi præcipitata pondere sepelitur in inferno: ut, quæ contriti cordis pœnâ compungi noluit, pungatur sinè pœnarum numero, sinè plagarum moderamine, sinè calamitatum termino, sinè sperando sine tormentorum. Recogita superbum equitem, ambientem Clericum: perpende pauperem Parochum, egenum Sacerdotem: vix ille desinit vivere, æternum moriturus, quando lugubris fervorum turba circumvallat illustre feretrum, forsàn ferali luctu lugubrem tenebrarum principis victimam præfigurantes: vix iste mori cessat in morte corporis, mori incipiens miseris & ærumnis, quando fidelis anima equitatùs nescia, ignara vecturatum angelicis deportatur manibus ad

Est quoque similis onagro. (p) Eccles. 13. v. 23.

(q) Ps. 75. v. 16. Mali Sacerdotes cum equis ad infernum descendunt.

regna

*Sacerdos
perversus
à tumultuosa DEI
increpatione non
excitatur, sed dormi-
tat, quia
habet cor
induratum sicut
Pharao.*

regna gaudiorum. Sed, cur amabò lapsu tam horrido decidunt in mortis lectulo, qui ascendunt equos in brevi temporalis vitæ curriculo? cur sublimatur adeò in beatorum gloria pedester ille? an tanti est obsequii suis incedere pedibus, non quadripedibus deportari? assignat profundam & adæquatam simul tanti discriminis rationem coronatus Vates: *Ab increpatione tua DEUS dormitaverunt*: sic dormitavit ambitiosus Pharao ab increpatione, vindicis sui contemptus expertus ultionem, quando equum & ascensorem suum delusâ Omnipotentis Dexterâ dejecit in mare. Dormitas cum hoc dementato principe, quisquis monentis DEI indicia, interdicens auguria, comminantis oracula, ferientis verbera irrides, velut somnia; quasi dormitans negligis & admonenti, & exhortanti, & prædicanti, & verberanti non intendis. Hucusque deducitur tanquam ad ultimam vicinæ perditionis januam, Sacerdos ille, quem sua vehit superbia, quasi nunquam à dignitatis folio dejiciendum, quasi semper excelsas inter infulas sublimandum. Verùm post prævias ferientis virgæ plagas, post prodigiosas monentis cœli voces, post manifestas elementorum pœnas ingressus est eques Pharao cum curribus & equitibus suis in mare: quid risu dignius, sed amaro? quid fletu deplorabilius, sed æterno? nam reduxit Dominus super eos aquas maris: flebiles lachrymæ, sed retardatæ; falsi gemitus, sed morosi! Verumtamen, si licet cum investigatrice Glossa explorare; ignarus instrui, cœcus petam illuminari; an non suus divinæ increpationi solet inesse strepitus? ast iste consuevit tam somniantes revocare, quam dormientes excitare: quomodo ergò ad obstrepentem indignabundi judicis, ad commonentem comminabundi vindicis sonum, & tonum, clangorem, & vocem, dormitabundi equites, somniantes Altaris ministri, Helianæ dormitionis Sectatores, non excitantur? respondet Interpretes: *Quia cor habent induratum*: duritia enim cordis obdormitio est: de quibus sic induratis Sapiens lamentabiliter conqueritur: *Qui autem ludibriis & increpationibus non sunt correcti, dignum DEI*

Pars IV.

judicium experti sunt: (r) sunt quippe velut ludibria leviter increpantis DEI, pœnæ temporales, quibus ultrix justitia quasi colludens prævaricantibus Adæ filiis eos redarguit; quasi ab insipiente anima deluduntur, vel, quod est gravius, ab arrogante malevolorum superbia deridentur, ad illa, non amplius flagella temporis, sed indefinita æternitatis supplicia infallibiliter subsequuntur.

Quàm sint periculosæ Sacerdotum prævaricationes, expendit moralis Papa, dum subtili similitudine aquæ Baptismatis Sacerdotem æquiparat, ut quanta versetur inter discrimina, eorum quilibet expendat: postquam enim electos cœlestis Solymæ hæredes à suis transgressionibus Sacerdotis beneficio expiari considerat, dum inter ministri mundantes & lavantes, absolventes & expiantes, per vitam reprobam in curribus & equis, tanquam dominantes in Clero, ad tartara festinant, amarè sic singulans ingemiscit: *Cui similes dixerim Sacerdotes malos, nisi aquæ Baptismatis, quæ peccata baptizantium diluens, illos ad Regnum cœleste mittit, & ipsa postea in cloacas descendit?* (s) O quot proborum Sæcularium exultant in cœlis, deducti feliciter per viam arctam, quæ ducit ad vitam; quorum si Duces requiris; sunt facti tenebrarum principis contubernales. Nec peregrinum videatur discrimen inter viatorem salvatum, & conductorem condemnatum; peccata quippe laicorum delentur, vel propriis pœnitentium lachrymis, quas, ut effundant largius, Sacerdotum prædicationibus ad pœnitentiam commoventur, ad pios gemitus inducuntur; vel certè ad Sacerdotum preces pro circumstante populo effundi solitas directrix Sapiencia eos cæcutientes illuminat, & congelatas oculorum stillas in salutare pluvias eliquat: at Sacerdotem, si labi in peccatorum foveam contigerit, quis lapsum eruet, quis suas preces contribuet, quis manum vindicis constringet? undè de illis commemoratus nuper Gregorius pastoralis sollicitudine anxius sic discurret: *Quis ei intercessor remanet, cum ille se transgrediendo precipitat, qui ad intercedendum pro aliis ordinatus est?*

(t) Quod tamen ita intelligendum (t) In Reg. reor, Lib. 2. c. 3.

(r) Sap. 12. v. 26.
*Sacerdos
malus affi-
milatur
aquæ Ba-
ptismali:
sicut enim
ista homi-
nes à pec-
catis mun-
dat, ipsa
verò in
cloacam
descendit,
ita ille, a-
lios juvat
ad cælum,
ipse verò
precipita-
tur in in-
fernum.
(s) Homil. 17. in E-
vang.
*Sacerdos
impius non
habet de-
precantem
pro se.**

reor, non quasi reo Sacerdoti omnia poenitentiae remedia vel subtrahantur, vel denegentur, sed quia graviora Sacerdotum vulnera difficilius curantur. Concludit dein Pater Sanctissimus terribili sententia infortunatam peccantium Sacerdotum sortem: *Plerique eorum à Domino in inquietantis cordis caliginem projiciuntur, & nulla hominis adhortatione resipiscunt.*

(u) *Job. 19. v. 9. Caput fidelium & prima pars Corporis Christi sunt Sacerdotes.* Deslebat in sui doloris lectulo vir patiens suae felicitatis spoliū, suae calamitatis incrementum, nec tamen contentus lachrymā, prorupit in cordis indices, in verba tribulationis: *Spoliavit me gloriā meā, & abstulit coronam de capite meo:* (u) est sonus iste nonnihil asper, est vox justī verberibus afflicti, quam non expressit impatiens superbia, sed dolor praevalens articulavit; sic tamen, ut justitiam in vehementia doloris non amiserit, sed conservaverit flagellatam. Novi virum dolorum, in elaborato hujus patientis viri simulachro ideatum; scio Sanctissimum humani generis Redemptorem in hoc gementis Jobi schemate fuisse praefiguratum, cujus personam, ut Judaeorum perversitas sua spoliaret Divinitate, non sicut DEUM glorificaverunt, sed instar seductoris & malefactoris accusarunt. Spoliatur pariter cum Jerechuntino viatore quilibet peccatorum, qui cadens per peccatum in dæmonum potestatem incidit in latrones; spoliatur coronā gloriæ, dum sanctificante gratiā exutus, durissimæ servitutis jugum sub potestate tenebrarum cogitur experiri. Collimat tamen altius sua moralitate Gregorius, dum Sacerdotum suspiciens eminentiam, eandem sublimi hoc elogio veneratur: *Caput fidelium non immerito Sacerdotes accipimus, qui pars membrorum Domini prima sunt:* (x) Verumtamen ab hoc excelso capite corona toties abripitur, dum aeternæ remunerationis præmium turpiter negligunt, qui in hoc mystico militantis Ecclesiae corpore ad instar capitis praesse videbantur. Quod ingens praedictum vaticinabatur eventurum non tantum Synagogæ, suis cum Scribis & Sacerdotibus Altissimo insultantibus; sed etiam ad militantis hujus Ecclesiae ministros suō indignos ministeriō, à praequisita ad Sacerdotium Sanctimonia

omnino alienos: *Disperdet Dominus ab Israël caput, & caudam inclinātem & effrēnatam:* (y) caput, sed (y) *Isaia 9. v. 14. Indignus Sacerdos est caput monstrum.* monstrum, est foedifragus Sacerdos, in quo sunt perspicaces oculi ad videndum, est lingua labilis ad loquendum; sed desunt manus ad operandum: in cauda concreditus Sacerdoti populus intelligitur, quæ tota circā terram in gyro cum peccatoribus vertitur, terræ affigitur, terrenis solum deliciis oblectatur; quemadmodum namque cadentibus belli Ducibus succumbit integer exercitus, sic pereunte ministro Domini perit plerumque populus suæ concreditus prudentiæ, ut dirigatur, suo commissus gubernio, ut ad coronam gloriæ deducatur; quæ enim vitanda, quæque sint populo sequenda, horum norma & regula oraculum est Sacerdotis; unde nisi sacrae Scientiæ splendoribus subditorum mentes irradiant, errabunt isti sicut ovis, quæ periit, à sola luce quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum ad ovile reducendi: Architalassi munus est, per tumultuantium undarum vortices onerariam in portum deducere, ne allidatur syrtibus, aut scopulis illidatur: & Sacerdotis est ministerium, commissos suæ vigilantiae subditos per occurrentia insidiantis mundi pericula, per illaqueantia occupantis diaboli retia, per blanda lascivæ carnis tentamina ad arctam salutis semitam deducere, ad usque supremum coelestis templi pastaphorium, ad usque lætificantem beatæ pacis visionem: gravissima calamitas, irreparabilis miseria, inevitabilis multorum est interitus, malevolus Sacerdos; quò plius in suis criminibus prosequitur, eò profundius ab altitudine ministerii labitur, & simul dependens à suis sustentantibus brachiis populus eò periculosiùs praecipitatur: plerumque, dum errat Sacerdos, errare & aberrare facit; nam caligante illo, illi cœcutiunt, qui suo se fidunt regimini, suæ se tradunt directioni.

Vicissim autem subditos Sacerdotum nutui obtemperare, & illorum parere imperio praecipiebat ore prophetico praesagientis Malachiae Dominus Prophetarum, dum sacerdotalibus labiis custodire praecipit scientiam, & una simul subjecto injungit populo

Malevolus Sacerdos est interitus populi.

*Angeli
ascenden-
tes vel
descenden-
tes per sca-
lam Jacob,
sunt Sa-
cerdotes.
(2) Ma-
lach. 2. v.
5.*

*(2) Lib. 5.
Mor. c. 22.*

populo legem requirere ex ore ejus: *Et legem requirant ex ore ejus: ne-
ve absconditam latere causam præ-
ceptæ subjectionis quereretur, sub-
jungit præcipiendi causalitatem: Quia
Angelus Domini exercituum est, (2)
ideo labia Sacerdotis custodiunt scien-
tiam:* primò in se ipsis illius dictami-
na observantes, custodiant, priusquam
in alios hæc sacra dogmata effundant.
Disce, qui legis, geminis te protegi
custodibus, binis te Angelis stipari.
Est invisibilis, visibilis est secundus;
nescit ille de carne & sanguine, &
iste, nec Patrem nec nôsse matrem de-
bet, si tamen Sacerdos secundum or-
dinem Melchisedech desiderat reperi-
ri. Erant beati Spiritus, erant men-
tes aligeræ, erant triumphantis Soly-
mæ illustres incolæ, erant cœlestes
Patriotæ, quos viderat ascendentes
& descendentes somnians felici som-
nio Patriarcha Jacob. Quidnam hos
Principes cœlestis militiæ sit cernere
in ascensu, videre in descensu, ex-
planat rursum Gregorius: *Angelos
ascendentes & descendentes cernere,
est cives supernos contemplari: vel
quanto amore auctori suo semetipsum
transcendendo inhæreant, vel quanta
compassione charitatis nostris infirmi-
tatibus condescendant:* (a) Utrumque
hoc officium terrenis incumbit Ange-
lis, si tamen ambiunt illarum beata-
rum mentium, illorum custodum ho-
minum collegæ nuncupari; alteru-
trum si negligant, vel amorosam hu-
manatæ Divinitatis contemplationem,
vel ignorantium filiorum Adæ instru-
ctionem, seu cœcutientium illumina-
tionem, seu obdormientium excita-
tionem, seu ambigentium in fidei ar-
ticulis eruditionem, seu sedentium in
umbra mortis irradiationem, seu plan-
gentium consolationem, non sunt de
nuntiorum DEI numero, non sunt de
ordine ascendentium per divinæ
faciei intuitum, & descendentium An-
gelorum, per obsequiosam humilita-
tem ad hominum adiutorium. Ut
Sacerdotem, ut Angelum exercituum
Domini conspicias ac discernas, in
illum ambos defige oculos, quem
antelucanus beatarum mulierum ter-
tio viderat recensente Marco: *Juve-
nem sedentem in dextris:* sedebat su-
per revolutum lapidem Matthæo de-
scribente; sedebat explanante Seve-

riano: *Cui nulla inerat lassitudo, ut
fidei Doctor, ut resurrectionis Magi-
ster:* (b) quasi discipulos docere, an- (b) *In Ca.
gelicum munus sit, sinè quo nec ten.*
cliens Angeli possit agnoscere veri-
tatem, neque clientis Angelus, suos
ad justitiam scholares erudire. Ascen-
dunt illustres genii, terrestres Ange-
li ad Patrem luminum, ut continua
meditatione legis suæ occupati illu-
minentur amplius: descendunt velut
clarissimi Moysis amulatores, ut co-
piosius illuminent sedentes in tene-
bris, & habitantes in umbra mortis;
descendunt à triumphante Solyma,
ubi cœlestis eorum viget conversatio,
ad vallem lachrymarum, ut rudes e-
rudiant, indoctos doceant, lassos ro-
borent, confirmant vacillantes: nè
fortè prima ab orbe condito ruina de-
nuò repetatur, querimonia, vox la-
mentationis, & vix resonet in terra
nostra; nè audiat singultuantis cœ-
li gemitus, ore prophetico Eliphæ
Themanitidis expressus: *Eccè! qui
serviunt ei, non sunt stabiles, & in
Angelis suis reperit pravitatem:* (c) (c) *Job. 4.
v. 18.*
quod quidem irrevocabile testimo-
nium solidissimæ veritatis de Sanctis
illis Spiritibus nullatenus verificatum
creditur, qui suo Conditori fideles
servuli, eum pronissimò adorârunt
homagiò & Sanctò exæstuentes zelò
eliminârunt rebelles à Patria Patrio-
tas; nec etiam appropriandum vide-
tur hoc improprium damnatis illis
tenebrarum affeclis; dum enim de
præsentibus loquitur, præteritam
transactæ ambitionis culpam subintél-
ligere non videtur. Hominibus igitur
Angelorum vicariis, angelicæve
sublimitate fulgidis hoc exprobran-
dum censetur, in angelis videlicet,
in DEI nuntiis, in hominum custodi-
bus reperiri perfidiæ pravitatem; qua-
si apertius dicat: ea est terrenæ cala-
mitatis proprietas, ea est hærentis a-
nimæ in hujus corporis ergastulo an-
xietas, ut etiam angelicis dotata mo-
ribus anima, viam præsentis vitæ abs-
que navi contagio transire nequeat.

Si ergò seduli in meditando, cir-
cumspecti in procedendo, attenti in
progrediendo, solliciti in perpenden-
do Sacerdotes populi repentino no-
nunquam vulnere feriuntur, occulto
insidiantis inimici stratagemate fallun-
tur: *quantò magis hi, qui habitant* *Sacerdos
terrena
sapientis,
habitat
domos*

domum luteam consumendus à tinea.

domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumuntur velut à tinea? qui terrena sapiunt, qui diligentes vanitatem, quærunt mendacium; quorum insipientes animæ compedi voluptatibus desiderant, non declinant; quorum corda ignorant innocentiam, quorum ora nesciunt veritatem, quorum caro eliminat continentiam, quorum pedes per latam perditionis viam ad suum suorumque interitum festinant. His instat feralis sententia, ut veluti à tinea consumantur; hic quippè tenuis vermiculus sinè clamore nocet, & sinè strepitu corrodit. Sic sic perduellium angelorum rebelles focii, perfidi Altaris Angeli, dum damna sua prævidere negligunt, considerare fastidiunt, dum approximantem suæ perditionis metam lustrare superfedent, suprema suæ salutis remedia, suæ infirmitatis pharmaca respuunt, & mortem, quam hactenus timere noluerant, æternum duraturam, execrabiliter incurrunt. Animadvertenda est succincta, adæquata tamen Seraphici Bonaventuræ nota; *consumuntur à tinea, quia terrena cupiditate occu-*

(d) in 6. c. Luc.

pantur: (d) & quia sinè fundamento stabili ædificare nituntur, non nisi domus luteæ eorum vanis laboribus eriguntur. Nec tamen sic suam consumi, aut consummari vitam cogitant, quia terrenis implicati cogitationibus, absorpti à sæcularibus curis, an mors vicina immineat, nullatenus explorant: undè cœptum compassivi doloris threnum sic luctabiliter concludit: *Et quia nullus intelligit, in æternum peribit;* hinc suis suadet Ephesiis Magister gentium, suos monet discipulos: *redimentes tempus, quoniam dies mali*

(e) Eph. 5. v. 16.

sunt; (e) tempus quippè redimitur, dum anteauctæ vitæ peccatum gemen- do & pœnitendo deploratur, nè in æternum peccatrix anima pereat, quæ suo abusa munere, tot sibi subditos ad parem interitum trahebat. Quàm expediret sæpius incurio Sacerdoti, familiari Atalarici Regis axiomatica, se ipsum à suæ ingratitude turpitudine dehortari, ad ineundam maturæ reformationis semitam exhortari: *Tantò Divinitati plura debemus, quanto præ cæteris mortalibus plura suscepimus;* (f) hoc agnoscebat terrenus Rex ad mortale solum euectus, caduco

(f) Cassio. 2. vari. 74.

diademate coronatus, perituris opibus ditatus; & non verecundabitur Sacerdos Altissimi, qui Reges potest absolvere, quos potest & ligare; si summum regis Majestatis est privilegium, versari extrà hominum leges, nec juribus aliorum subjici, sed soli DEO, suoque in terris Vicario ad obediendum inclinari; quis æstimabit Sacerdotalis Gloriæ eminentiam, quis Sacerdotum prærogativam adæquabit, quem reges non possunt plectere, quantumvis plectendum valeant legitimo Sacerdotum principi deferre?

Flagellandus postliminiò sacrilegis Judæorum manibus mundi Conditor, imò dilacerandus in suo innocenti corpore Redemptor hominum, confecerat aliquandò flagellum de funiculis, ut illos flagellaret, qui ausu temerario præsumpserant ex domo Patris sui, domum construere negotiationis, quasi jam tunc vellet ostendere, quàm sibi sint exosi in templo suo ministri Altaris, pecuniarum aucupes, qui Ecclesiasticarum dignitatum cathedras præsumunt vendere, aut pro terreno munere alienare. O si Sacerdotales animæ inviserentur sæpius à flagellante JESU, ut ejicerentur exindè nummulariorum mensæ, negotiatorum turmæ proscribe- rentur; nè quod avaritia commercii animus noster exercent, neque in nostris sensibus tarditas boum stabulet, neque simus innocentia nostra, vel divina gratia venditores: scribit Severo Paulinus: (g) caveremus no-

Nummularii, quos Christus è templo ejecit, fuerunt Sacerdotes.

(g) Epist. 22.

Ubi gratia confer- tur, Jesus adest; ubi pena infligenda, ad sunt ministri.

(h) Lib. 1.
de Abr.
c. 6.

Sacerdo-
tum deli-
cta reser-
vantur
soli sum-
mo Sacer-
doti, non
brachio
seculari.

Multum
hoc extol-
lit Ecclesi-
asticam di-
gnitatem:
sed non
minus gra-
vissime
punitio-
nis
est argu-
mentum.

da severitas, soli adsunt ministri, de-
est JESUS: (h) quâ igitur ratione
incarnata Patris sapientia, ut viola-
tam templi reverentiam tueatur, cur-
nam virginæ Matris filius, ut profa-
natam domum Patris sui ulciscatur,
suamet manu flagellum arripit, flagel-
laturus venditores victimarum? Inva-
dit ambitiosus Lucifer non templum
Domini, sed templi Dominum, dum
super astra cœli exaltaturus solium
suum, similis esse Altissimo concu-
piscit, contendens, Ruperto Interpre-
te, haberi pro cœlesti DEO; & ta-
men, dum loquitur superbiam, à Ver-
bo non invaditur; dum castrametari
flagitat in nebulosa & tenebrosa aqi-
lonis facie futurus mox tenebrarum
Princeps, à Patre luminum non ejici-
tur in tenebras exteriores, nec Spi-
ritu oris sui caput impium, suo cum
detestando corpore percutitur, sed
magno aërearum Potestatum Archi-
stratego, cœlestis militiæ Principi
inclyto Michaëli strages infligenda
committitur, nè immediata ferientis
DEI dextera præcipitetur. Cur igitur
videntes ejicit homines è templo,
qui tamen ejicere renuit angelos è
cœlo? committit supremo beatarum
mentium Præsidi eliminandum à tri-
umphante Solyma satanam velut ful-
gur de cœlo excutiendum; nec ta-
men Apostolorum Principi, aut alteri
discipulorum præcipit reatum nego-
tiationis vindicare, sed ipse de funi-
culis flagellum conficit, sibi reservat
prævaricationum plagam, non alie-
nis, sed suis manibus infligendam?
Assignat fundamentum discriminis, di-
scrimen rationis Hieronymus, dum
negotiatores illos adstruit fuisse Sacer-
dotes; ut discat secutura posteritas,
Sacerdotum levitarumque crimina
summi Sacerdotis judicio reservari,
nullatenus sæculari subsellio committi
puniendos. Magnum Ecclesiasticæ
dignitatis incrementum! nec tamen
minus gravissimæ punitio-
nis argumen-
tum! non leve dixeris, illius percu-
tiente dextera flagellari, cujus dum
sola manus patientem Jobum tange-
ret, totis plorabat oculis, acerbis
clamabat & ejulabat singultibus, an-
xiis ingemiscebat suspiriis, satagen-
tibus deprecabatur suffragiis; *miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini*

tetigit me: (i) miserat Satan manum (i) Job. 19.
suam, tetigerat os, & carnem ejus, v. 21.
nec tamen alium expresserat conquere-
ntis tonum, quàm vocem laudis,
quàm sonum gratiarum actionis: at,
ubi manus dominica extenditur ad
tangendum, ubi contingentis DEI
dextera movetur ad percutiendum,
exagitur corpus dolorum extremis
cruciatibus, mens instar pulveris ab
aquilæ impetu conteritur, tota virilis
animi robusta magnanimitas ener-
vatur.

Est, non diffiteor, peculiaris excel-
lentiae testimonium, est singularis præ-
rogativæ indicium à sæculari judice
Sacerdotem non puniri, divinis so-
lùm manibus castigari; est nihilomi-
nùs tremendæ fortis, incidere in ma-
nus DEI viventis. Novi tamen an-
xiam coarctati Davidis animam, dum
ablegatus Gad tripartitæ optionem pla-
gæ insinuaret poenitenti, eam cepisse
præ cæteris resolutionem; *melius est,
ut incidam in manus Domini; multa
enim misericordiae ejus sunt, quàm in
manus hominum:* (l) eligenda offere-
batur supplicanti reo, vel famis op-
pressio, vel hostilis gladii persecutio,
vel tandem suprema pestilentiae ama-
ritudo; certè, si primum caristiæ fla-
gellum acceptasset, vix providi prin-
cipis regia panis inopiâ periisset: si
belli exitium suscepisset, sinè proli-
xiori consultatione asylum salvandi
Regis invenisset; at cæca mors nec
novit thronos declinare, nec Monar-
charum thalamos vitare; lues mortifera
pari facilitate consuevit, triobo-
lares pannososque pauperes visitare,
ac mundi Principes suis in curiis fre-
quentare; & tamen oculato Regi ma-
gis acerbum videbatur tormentum,
prolixiori fame consumi; dolorosius
judicat, superbam hostium insolentiam
experiri, quàm lethiferum agillimæ
pestis periculum subire; profligari à
tumida lacescentis adversarii crudeli-
tate noluit, pestilentiae flagellò divi-
nis manibus injecto maluit verberari:
eligit David armigera complectentis
DEI brachia, ut feriant, sed tempo-
raliter, nè eadem, quæ viventem
paterna manus castigaverat, morien-
tem feriat, aut mortuum castiget. Est
duplex puniendi hominis forum, est
duplex pratorium judicantis & absol-
ventis, ulciscantis & perdonantis, punientis:
condemnantis

David ta-
men eligit
incidere in
manus Do-
mini.

(l) 2. Reg.
24. v. 14.

Duplex est
forum DEI

*in uno
etiam ha-
bet locum
misericor-
dia, in al-
tero sola
præsides
Justitia.*

*In vita re-
currat
peccator
ad forum
misericor-
dia, ut
evitet post
mortem fo-
rum Ju-
stitia.*

(m) Eccl.
2. v. 22.

condemnantis & absolventis DEI; in uno sedet folio indulgens misericordia, in altero ulciscens Justitia; ad thronum misericordiae perorat compassio pro calamitate miseriae, quae quasi nunquam rejicitur, si tamen deprecatione supplici ad sedem gratiae recurratur; sedes justitiae futurae vitae famulabitur, ubi nec locus ullius veniae sperabitur, nè dicam acquiratur. Erat in foro Clementiae, quando dissimulavit determinare qualitatem supplicii, durationis quantitatem; sedebat in throno misericordiae, quando David in hanc manus cadere praeelegit. Sed erit dies justitiae, indeclinabilis hora: severius Judex expectat Sacerdotes, qui misericordem dexteram declinantes, levem praesentis Clementiae manum fugiunt, nè saltè modicum patiantur, nè diviniore asperitatis umbra obumbrentur. De hoc fatali lapsu, de hoc funesto casu loquebatur Syracides discipulo ignorant, dum inquiebat: *Si poenitentiam non egerimus, in manus incidemus Domini, non in manus hominum:* (m) in manus illius incidet minister incurius, Sacerdos irreligiosus, cui Pater omne judicium dedit, qui modò humilis in suis manibus haeret, sub suis obtutibus jacet, ad se citantem festinat, se evocanti praesentat; sed, ubi apparuerit Dominus judicia faciens, tunc plangens oculus videbit Majestatem contemptam, frustraneis plorabit lachrymis bonitatem neglectam, tardis inquireret suspiriis pietatem latentem. Experietur tunc oppressus & humiliatus DEUM ultionum Dominum liberè agentem, qui modò toties renuit adire Patrem misericordiarum, & DEUM totius consolationis humiliter revereri. O quam propriis damnabitur suffragiis, quam consensu rejicietur votis ac calculis momentaneae voluptatis infelicitas, redarguetur acerbissimis invectionibus exoculata caecitas, quae mentis oculum obnubilans, videre prohibuit, quae fuerant fixè aspicienda, & jussit intueri, quae non fuerunt, ut acsi essent cernerentur. Quot commendabitur praconiis, quot extolletur elogiis titulus, superior regum titulis, splendidior tiaris & coronis; *minister DEI?* sed quia eorum aliqui, quam vellem forent paucissimi, immuniter

Regis regum offendere non verebantur Majestatem, incomparabilis exigetur satisfactio pro injuriis Divinae inflictis pietati.

Terribilem comminabundi vindicis sententiam, tunc in Sacrilegorum caput coronas fulminandam, ut nobis maturius innotesceret, ut nos salubrius deterreret, revelavit suò jam saeculo illuminatus Vates, cujus ore prophetico intonuit Altissimus; *gloriam eorum in ignominiam commutabo; peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum;* (n) sicut incorporatur esca edentis corpori, sic convertentur in Sacerdotis culpam facinora populi delinquentis; quid horribilius? quid hoc enormi convivio truculentius, in quo peccator peccatis saginatur, & impius Sacerdos delicta consumit blandiendo? Impinguantur fidelium oblationibus superba ingluvie convivando, nec tamen saturantur; cur non satientur, interrogat suaviter Doctor Seraphicus, & respondet: *Quia panem diaboli comedunt;* vivum cadaver dixeris, quod morte pascitur, dum fame perpetua torquetur; semper plura desiderat, ad plura continuo anhelat. Nec iste est poenae terminus, quantumvis cum morte corporis terminetur; supplicii figura hic inchoatur, ut ibi veritate figurata terminetur; quemadmodum namque cuilibet meritò duplex confertur praemium, unum in via viatori, & alterum in patria comprehensori (nisi forte dispensatrix providentia, ad incrementum gloriae, mercedem temporis appendat coronae xternitatis) sic pariter perpetrato in diebus peregrinationis scelere duplex correspondet supplicium (ni forte praeviente poenitentia conformis satisfactio substituitur) vel verius, unum in vita mortalitatis incipit, & idem non antè mortem desinit, sed continuatum crescit. An non species gravis supplicii tibi videtur esse, indefinente vermicidio rodentis conscientiae singultuantem animam torqueri? continuis timoribus gementem animum coartari? ipsas inter deliciarum naenias deliciis affligi, in redundante bonorum omnium affluentia divitiis cruciari? haec sunt licentiosi Sacerdotis stipendia, quibus in miserabilis vitae curriculo

*Terribilis
est poena
Sacerdotum,
quod
debeant
comedere
peccata
populi.*

(n) Osee
4. v. 7.

*Licentio-
sus Sacer-
dos duplici
plectitur
poenā: unā
in hac vi-
ta, alterā
post mor-
tem.*

curriculo eidem sua perversitas solvitur, sua iniquitas compensatur, donec aspiret dies ulticis Justitiæ & inclinentur umbræ temporalis lætitiæ, donec evanescat ficta jucunditas feralis comædiæ, & ordiatur scena perennis tragædiæ, ubi personata hypocrisis larvam cogetur deponere, & in nativa turpitudine coram maledicentium spectatorum oculis comparere. Tunc saturabuntur opprobriis, satiabuntur suppliciis convivæ helluonum, & epulorum commensales, qui ex fidelium oblationibus sustentabantur, nec tamen ad offerentium salutem cooperari conabantur, peccata populi comedentes, nec tamen placando Numini placationis hostiam offerentes: quin insuper non raro peccata delinquentium fovebant, dum peccatores reprehendere negligebant, Magnates corripere metuebant.

Deflenda paritas: Hinc memoratus Vates ex ira justæ retributionis illicò comminabundus subjicit; *& erit, sicut populus, sic Salus ita & cerdos:* deflenda paritas, turpis æqua-

litas, informe monstrum! mundus *est Sacerdos.* judicat, dum caput affixum pedibus instar exoculati corporis absque oculis aspectat; & quali respiciet oculo summus Sacerdos & per omnia probatus Pontifex noster, Sacerdotem sublimem dignitatis infulâ, excelsum in muneris eminentia, nec tamen vulgi observantiam excedentem, nec super populi merita virtutum celsitudine eminentem? tunc quippè, commentatore Gregorio, Sacerdos est sicut populus: *Quando ea agit is, qui spirituali officio fungitur, quæ illi nimirum faciunt, qui adhuc de studiis carnalibus juaicantur:* (o) quâ (o) Cura autem privilegiatus prærogativâ minister Domini Sacerdotalis gloriæ insignibus inter alios utitur, præ aliis condecoratur, qui terrena inter territoria affixâ pavimento animâ terrenus commoratur, qui sæcularibus abtorptus in negotiis, quæ reprehendere in populo debuerat, implemet implicatus delitescit?

Vau.

VERSUS
VI.

Et non cæperunt in ea manus.

SERMO DECIMUS OCTAVUS.

Avaritia malorum omnium Mater, dum suas claudit manus, occludit sibi viam salutis temporalis, & æterna.

Crimen Solymæ fuit idololatria, quæ peior erat scelere Sodomorum.

PROsequitur lachrymabundus Vates impietatem Solymæ super iniquitatem sororis suæ Sodomæ flebiliter exaltare: cum enim in singulis penè idololatrantis Judææ montibus immolarentur delubris victimæ, & saxi hostiæ victimarentur, excessit procul dubiò Solymæ malitia, directè ipsam invadens Divinitatem, lascivientis Sodomæ turpitudinem, quæ defœdabat vasa Domini, dum prostituens usu nefario hominum corpora, enormi crimine animas deturpabat. Hinc etiam acerbiori excidio plectebatur, dum & prolixiori pœnâ cruciaretur; undè, nec exultabat avara insultantium adversariorum ingluvies prædis & spoliis saginata, quemadmodum suæ applaudebatur ferociæ Chaldæorum barbaries, exuberantibus bonis devastatæ Jeru-

Pars IV.

salem impinguata: & ideo in hac orbis Metropoli, Regnorum Regia cæperunt manus asportandis opibus refertæ, surripiendis muneribus occupatæ: at in ardentis Sodomæ ignivomente exterminio, non inhiabant beati vindices civium opibus, nec sunt castrametatæ manus hostium contrà eam, ut vertunt alii, vel certè, ut legunt septuaginta Interpretes: *Non laboraverunt in ea manus:* coacervantes divitias, exspoliantes tot tantorumque filios procerum hæreditatibus suis.

Redarguit tamen imperiosam auri *Ditior & famem, insinuat sollicitam aggregandarum opum cupidinem purpuratus accipiente Hugo, dum allegatam vulgatæ versionis periodum commentatur: non cæperunt in ea, id est, in filia populi, manus pauperum aliquid; in quo*

quo notatur avaritia eorum: illi difformiter sacri Siracidis oraculo: *Non sit porrecta manus tua ad accipendum, & ad dandum collecta*: (a) hæ sunt videlicet geminæ proprietates, unius avaritiæ; libenter accipere, & non libenter dare; quas Commentatrix Glossa esse inseparabiles, sicque inter se ambas correspondere qualitates adstruit, ut uni tertio, scilicet turpi ubique avaritiæ, quartô proprietatis modô convenient: hinc providus DEI Spiritus hoc brevi paradigmate avaritiam vetat, misericordiam commendat: *Et non rapiamus aliena, sed largiamur nostra*: est enim celeberrimum Domini JESU testimonium, quoniam ipse dixit: *Beatius est magis, dare, quam accipere*: (b) legit Syrus: *melior est qui dat, quam qui accipit*: dans siquidem suam ostendit potentiam, accipiens indigentiam prodit: ille se liberalem exhibet, non claudens viscera sua fratribus, iste necessitatem, quâ premittitur manifestat; ille obligans est, & dicitur, iste se obligatum proficitur; quam obligati denominationem Hieronymus Nepotiano sibi dilecto significat in epistola, quam paternâ plenam eruditione sollicitus exarat: *Beneficium qui accipit, libertatem vendit*.

Religiosi
præfigu-
rantur in
muliere
amicta
sole.

(c) Isa. 40.
v. 31.

Non autem velim inferas, vilificari religiosos mendicantium Ordines, qui non habentes, quod dare valeant, coguntur oblata recipere, & pauperum Christi more stipem ad Dominorum ostia, suppliciter emendicare; illos quippè præfigurabat mulier amicta Sole, conculcans Lunam pedibus, cui cœlitus duæ dabantur alæ aquilæ grandis, celerrimô quarum adminiculô, ut insidiatricem tartarei draconis eluderet tyrannidem, volavit in desertum, ibi repertura Redemptorem, in claustrali solitudine suæ salutis partum enixura: de quibus enim aut aptius, aut verificatur evidentius illud ratiocinantis Isaïæ præfagium: *Assument pennas sicut Aquila*: (c) non passu celeri progressura, sed pennata tam charitate DEI, quàm proximi dilectione evolutura: nè pede videatur terræ superficiem tangere, affectu saltè tenaci terrena ad amare, avolat in solitudinem, de solitudine in desertum: quantumvis e-

nim tumultum sæculi excludat solitudo, non tamen seipsâ mundanis rebus exuitur, nisi sublimius elevata abscondatur, omnia, quæ mundum redolent, deferens in deserto. Novi alas, sed alias & non volantis Aquilæ, quas Zacharias viderat: *Sed quasi alas Milvi*: (d) quæ suos deferunt aligeros in campum: *Senaar*: quod: *factor*: vertitur, ac damnatorum significat sentinam, ubi Seraphici Doctoris effatô: *Deferuntur impii duplici ala adjuti, scilicet alâ cupiditatis, & alâ malignitatis*: (e)

Et quia non sufficit omnia reliquise, quod, Hieronymo annotante, etiam Crates Philosophus fecisse recensetur, idcirco illum indefinenter pedissequio sequuntur, aut comitantur, qui cum dives esset in Patris gremio, cœpit propter nos egenus fieri in Matris gremio; qui suos sibi fideles æmulatores commendaturus, hâc brevi velut triverbiô viventes adhuc in carne canonizat: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum*: (f) Non illos hoc glorioso regnicolarum nomine compellat, quos miserabilis necessitas cogit algere in frigore, famere in esurie, mendicare in egestate, sed illos, Bernardo teste, appellat ille pauperes spiritu, qui pauper à juventute sua versatus est in laboribus ærumnarum; illos hoc perillustri nomine compellat pauperes spiritu, quos voluntas spiritualis & laudabilis denudavit propriis, ut sustentarentur alienis: quæ abdicatio bonorum temporalium regnis & curiis ditior, sceptris & coronis nobilior, thronis & solis sublimior, non alia è scaturigine, quàm à Divini Spiritûs motione potest originari. Nôrunt hoc Magistro hâc discipulos erudiente, nôrunt pauperes spiritu hanc voluntariam pedissequorum Christi paupertatem, dilectam sibi Sponsam tenerrimos inter amplexus copulatam de cœlo descendisse, unde, si hujus regalis filiæ patriam quæris, empyrea regio est, cujus norma cœlestis tunc primùm patebat, quando Cœlorum Rex, velut homo quidam nobilis abiens in regionem longinquam, de Cœlo in terras descendit, non habens ubi reclinet caput suum: ecquis crederet paupertatem voluntariam, si fas sit dicere, Spiritus

Due sunt
ala impio-
rum: cu-
piditas &
maligni-
tas.
(d) Zach.
5. v. 9.
(e) Eccl.
6. 31.

Religiosa
paupertas
de cœlo
ortum du-
cit.

(f) Matth.
6. v. 3.

Spiritus Sancti filiam, beatarum mentium patriotam, dum nil terrenum appetit, habere plurimum cum Angelis commune? nam sicut Angeli liberi sunt à carne, atque à rebus terrenis, dictante ipsorum creatâ naturâ, ita paupertas voluntaria privat & spoliât, exuit & demudat ab omni terrenarum quisquiliarum pondere, purorum cordium effectiva. Aggregatur hujuscemodi deserti incolis, applaudit Angelicis concivibus Guericus Abbas, unus eorum & non posterior, sed cultor inclytus religiosæ paupertatis: *Planè beati, qui privati vili- bus, sed gravibus sarcinulis hujus mundi, nolunt divites fieri, nisi de solo Creatore mundi.* (g)

(g) Guericus Abb. Job erat genuinum religiosæ paupertatis speculum.

Vide, sed non horrente oculo: vide obtutu arridente prostratum in sterquilinio Sponsum cœligenæ paupertatis; spoliabatur divitiis, quibus quasi non suis abundabat; subtrahebantur magno inter orientales viro armenta pecorum, occidebantur fecundi animantium greges, concutiebantur domûs anguli ab Angelo Sathana, & tota filiorum progenies cum sororibus obruebatur; nec tamen deplorat mortis invidiam, hostis non deflet ferociam, jacturam prolium non accusat apud divinum Vindicem, sed nudus à matris utero egressus, festinat compari nuditate denudatus, in terram, matrem omnium, reverti, quod veriori eventu confirmaturus, ut voluntarium defixis cœli oculis repræsentaret pauperem: *Scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram, adoravit:* (h) vide, quis dolenter flagellaris, sentire doloris vehementiam, nec tamen hac stimulante, nec tamen hac exagitante, nec tamen hac cruciante, percutienti DEO dissentire; non ponderatur virtutis pretium ex insensibilitate patientis, sed ex patienti prudentia tolerantis; stat pauper voluntarius, dum cadunt omnia, quæ illum prostrare fecerunt; subsistit in miseriis, non ruit in obruentibus ærumnis; perdit omnia, quæ sua, non tamen sibi, sed aliis, videbantur; nil perdit de semetipso, qui DEUM retinet, cui soli inter opum divitias adhæsit. Et quasi perfectiùs ambiret denudari: *Scidit vestimenta sua:* bene optimè, & non ad insipientiam sibi:

Pars IV.

noverat superno irradiatus lumine, indultam exterminatori angelo facultatem, innotuerat divina dispensatio clementissimæ pietatis, approbaverat & ille in corde suo, quod intimo jam dudum cordi conjunxerat Creatoris sui decretatam ordinatricis Sapientiæ sententiam: *Eccè universa, quæ habet, in manu tua sunt:* (i) (i) Job. 1. v. 12. quò satis amplissimò dissimulantis Altissimi oraculò, potestas plena super omnem externam Jobi suppellectilem tradebatur: idcirco nudati corporis vestimentum abjicit, nè quidpiam vel minimum retineat, quod, traditum Sathanæ, ad potestatem tenebrarum pertinebat: *Adhuc vestimenta sua concidit:* commentatur doctus Origenes: *ob hoc, quia ex his, quæ diabolo data sunt, apud se nil retinere voluit:* (l) sic didicit futurus mundi Doctor perditionis modicæ dispendium, ingenti bonorum omnium lucro refarcire; sic ordinatrix humanorum eventuum Providentia spoliavit vestitu corporis clientem suum sibi præ multis dilectissimum, ut illustrem Justi animam cooperiret vestitu deaurato, circumdatam varietate gratiarum.

(l) Lib. 1. in Job.

In veste nexum ornatumque virtutum intelligit moralis Hugo: in auro, sapientiam subaudit: de quo humana vestimenta, & arma fortissima. *Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua:* (m) hoc dicit Sponsus Ecclesiæ, qui suis dixerat discipulis eosdem reprehendendo: *de vestimento, quid solliciti estis? considerate lilia agri, quomodo crescunt? non laborant, neque nent:* (n) sed, (n) Matth. 6. v. 28. apagè cum vestimentis mollibus aut floridis! est charitas thalaris tunica, quæ opperit multitudinem peccatorum; nè forsàn hac deficiente prodatur turpitudine tuorum delictorum; de hac communiendi cordis Lorica, loquebatur Magister Gentium, dum suos adhortabatur Ephesios: *Induite vos armaturam DEI, ut possitis stare adversus insidias inimici:* (o) Nec leve indumentum, quod armatura est, nec armatura videtur solida, quæ vestimentum est; ut nuditatem obtegas, famulatur indumentum; ut adversario resistas in luctamine, deservit armatura: sed quæ amborum sit connexio,

Virtutes sunt optima vestimenta, & arma fortissima.

(m) Apoc. 6. v. 28.

(n) Matth. 6. v. 28.

(o) Eph. 6. v. 11.

(p) Hom.
21. post
Penteco-
sten.

nexio, decernit non minus utiliter, quàm eleganter Vitriacus Cardinalis: *Virtutes nos muniunt ut arma: ornant ut vestimenta: illuminant velut luminaria; tegunt ne appareat vitiorum turpitudine:* (p) obest decorum vestimentum corporis, si desit indumentum mentis; dimittatur superfluum Josephi pallium in manibus adulteræ, si modò Sindon innocentiae lascivis manibus in spoliū non dimittatur: Scinde, discinde vestem, quæ corpus non tam operit, quàm ad superbiam adornat, si modò inconfutilis animæ tunica non discindatur, si modò regale paludamentum pacis intimæ non laceretur.

Durum
nimium est
avaritiæ
dominium.

Hujus intemeratam conservare integritatem, aut negligit, aut diffidit, qui dare renuit, nec nisi accipere concupiscit, ex cujus manibus nil manus pauperum possunt capere, ob cœcum acquirendi desiderium, ob oculatæ avaritiæ inviolabile, de nec dando, nec perdendo interdictum. Est vastum adeò, quantumvis sit durum nimis tyrannizantis avaritiæ dominium, ut non minus acervo pauperum præsideat, ac divitum collegia gubernet; uno tantum discrimine ab invicem segregantur: quòd squalida nihil habentium pauperies acquirere desideret; sollicita divitum anxietas, conservare, quod hætenus corraferat, laborioso conamine allaboret. Propone pauperi, sed cupido, sed opes meditati, civilem arcam necessariis provisam; & non sufficit copiosiora expectanti: objice diviti, sed avaro, augendarum facultatum difficilem, non tamen impossibilem occasionem, & dilatabuntur ad risum genæ tuæ, mirabitur cor tuum accuratam inquirentis sedulitatem, scrutantis circumspeditionem, explorantis indaginem; discutiet evigilans diluculò, nec in crepusculò rimari desinet, imò obscuras inter tenebras à vanæ inanitatis cura non quiescet. Vix vitiorum aliud tantopere sibi ipsi adversari reperitur, sicut hæc lues pessima; dum enim levi dispendio, quod suum est, posset securâ possidere, alienis inhians, quod sibi erat proprium, cogitur sæpius dissipare; stolidi ex curarum angustiis, plerumque in amentiam declinat, & quæ largiendo modicum, posset lu-

crari plurimum, mavult thesauros perdere, quàm exile stipendium erogare.

Angustiatus ob annonæ inopiam degebat in abdita solitudine cogitabundus David, cùmque alienis cogeretur obstringi beneficiis, ad Nabal vicinum divitem ablegat decem suorum juvenum, sperans amplum profuriente suorum militia subsidium obtinere. Verum, turpis avaritiæ infame mancipium, adventantes bajulos onerat convitiis, quos nisi desipuisset, saltè copiosis panibus solari debuisset: ad primam nuntiorum deprecationem exarsit adeò ferox avari possessoris animus, ut conceptum furorem dissimulare nesciens, sugillare Davidis originem, exhibilare militum audaciam continuârit, contentus minimè desideratam supplicantium benignitatem denegare, nisi insuper innumeris laceffitos convitiis urgens ad reditum properaret. Resens non leviter superbam deliri homuncionis temeritatem magnanimus Princeps, justique doloris violentiâ excandescens, cruentam universæ domui cladem minabatur; festinant ad ultionem animosi vindices, nec reliquisset indignabundus Dux ex omnibus ad Nabal pertinentibus usquè manè, mingentem ad parietem, nisi occurrens Abigail dementato conjugii suisque medelam præparasset; utque placaret citius exasperati Davidis animum, oblati muneribus mutò velut improprio detestabatur sordidam avari Nabal tenacitatem; ut liberali pinguiorum arietum oblatione sopiret justam castrametantis adversarii indignationem, obviavit feliciter periculo; luctabatur potenter cum fremente Davidis animo, occurrit prudenter imminenti domus excidio, consuluit instantaneæ periclitantis viri internecioni. Restabilivit liberalis animus illustris Heroinæ demolientem funditus suæ progeniei felicitatem; dissipasset furens avaritia universam divitiarum substantiam, nî prudens mulier Ultori obviasset, si stultus Nabal delirare continuasset. Vix liberalitatem prudentissimæ conjugis domus, intuebatur flammiger oculus, vix scintillantem involabat obtutum munifica largitas adgeniculatæ mediatrix, quando regalis animus regia

Nabal
dum con-
gregare
cogitat, co-
gitur dissi-
pare.

Liberali-
tas Abigail
præpedit
mala, quæ
avaritia
Nabal su-
scitavit.

regia liberalitatis virtute commotus, se victum & victum immutati vultus serenitate remonstravit. Hæc est disparitas benevolæ liberalitatis à furibunda corradentis avaritiæ cupiditate: illa placat, ista maculat; illa monstrat, ista celat; illa micat, ista foedat; illa regit, ista servit; illa parcit, ista lædit; illa vincit, ista cadit; illa claret, ista sordet; illa placet, ista terret; illa fulget, ista squallet; illa spondet, ista tondet. Dedecet nobilem lanimum, nè dixerim dicatam DEO animam, avara tenacitas, quæ invisa dominantium Domino, infensa egenti proximo, nec sublevat indigentem, nec audit supplicantem, nec pascit esurientem, nec potat fientem, illi exosa à primo sui ortus auspicio, sed infelici, qui suscitatur à terra inopem & erigit de stercore pauperem.

*Divitia
sunt folia
arboris
succiden-
da.*

Crudelis sanguisuga, quæ nunquam dicit, sufficit, est avaritia, gloriosorum stemmatum eliminatrix, florentissimarum Regionum extirpatrix, coronatorum caput detruncatrix, regnorum devastatrix. Delineabatur attonito Danieli in spectaculum coronata potentissimi Nabuchodonosoris Majestas, ostendebatur inspicienti oculo arbor in terræ gremio velut in orbis meditullio situata, cujus proceritas transcendens supremam aëris regionem, cælum contingere videbatur; extendebatur ad extremos desinentis terræ angulos, pulcherrima virebat in foliis, in fructibus abundabat; serviebat in convivium famentibus universis; subter eam commorabantur animantia, feroces bestię habitabant, inque amplissima ramorum latitudine conversabantur volucres cœli, omnisque caro suum desumebat edulium, suumque pabulum largiter obtinebat. Cernis repræsentantem in terræ medio, proceram arborem superbi Principis idæam, qui dominabatur in orbis medetullio, in Judæa & Solyma urbium omnium Regina & Domina Provinciarum? describitur immensæ magnitudinis, ob eminentiam Monarchiæ; denominatur magna, sive à regni magnitudine, sive à Monarcharum magnanimitate; bellicosam Chaldaeorum gentem explicat in arboris descripta fortitudine, quæ dilatata ex obsequente plurium provinciarum

homagio recensetur. Adumbrabatur in fructibus & foliis, commentatrice Glossa, decor imperii, nec non divitiæ regales, quarum sumptuosa dispensatione cives & milites, agricola cum nobili, cum senatoribus aulici largiter sustentabantur, qui omnes in vicis & oppidis, in villis & urbibus, tanquam in ramis prodigiosæ hujus machinæ commorabantur. Et ecce! invigilans mortalium negotiis Angelus, nostræ indemnitate Custos aliger, firmus excubitor ob firmam incorruptibilis naturæ integritatem, sanctus propter peccandi impossibilitatem; *clamavit fortiter; succidite arborem, & præcidite ramos ejus; excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus:* (q) quis imperat stragem Imperii, quisnam fatalem regalis gloriæ interitum præcipit? ecquis annosam Chaldaæ fortitudinis arrogantiam hac clade momentanea prælagit ruinandam? insurgat turbulentus aquilo, ut fastigiatum illud frondosi stipitis culmen concutiat; recedet concussus, aut conquassatus; lustrentur Agmina in Exercitus, ut augustam latepatientis imperii decutiant majestatem; ridebit assultum congenita dimicantibus Assyriis fortitudo: conglomerentur in domo Syderum fatalia viventibus luminaria, ut fructiferum lignum istud exurant, in cineres redigant exustum; sua sibi sufficiunt flumina, nec indigent regnicolæ alienis alienigenarum aquis, non egent peregrina contubernalium populorum ope, sua sibi sufficit suorum indigenarum copia, ut insurgens flammicidium supprimat & exstinguat. Quæ igitur naturæ violentia, quænam cœlestis militiæ potentia impugnet, ac simul expugnet regalem hanc potentiam à militariis copiis famosam? Verum, non eget istis tam validis subsidiis, sua sibi sufficit interna caries ad universam uberrimorum fructuum exesione, ad plenam exarescentis medullæ corruptionem; una rodentis avaritiæ abundat iniquitas, sola sufficit hujus immanis belluæ ferocitas; idcirco enim fructiferæ hujus arboris fructum miserabiliter dispersum; idcirco gloriam, quam longò bellorum ductu, quam continuo victoriarum tractu sibi ambitiosus Nabuchodonosor comparaverat, nu-

(q) Daniel
4. v. 11.

*Avaritia
destruxit
imperium
Assyrio-
rum.*

tantium instar foliorum evasisse, imò & penitus contabuisse testatur Theodoretus; quia ministri, qui tributum exigebant, ad se ipsos sine ullo metu lucrum convertebant: Sola crudelis avaritiæ ingluvies deglutivit coronatam Augustissimi Imperatoris Majestatem; convolabant quippè alati cœlites, ad gemebundam oppressorum subditorum querimoniam, qui nunquam satis auri effundere, nunquam tantam argenti copiam poterant congregare, quantâ necesse fuerat satraparum latiare famem, effrœnemque concupiscentiam sedare. Quotò non sola Sanctorum agmina, sed tota beatarum mentium militia prosequantur odiò hanc barbaræ hujus tyrannidis immanitatem; quanto deliderent affectu eliminari ab orbe avaritiam, sacræ explicant paginæ, dum interlinearari Glossa explanante: *Angelorum, quorum gentes opprimebat, sermo & petitio erat, ut deponeretur; suscepunt namque depauperatarum gentium curam Patrocinantes Angeli, adversus stolatum infamis avaritiæ Protectorem.*

*Avaritia
ruinavit
Solymam*

Sed, quæ dilaniatrix lamia, crudelis avaritia dilacerabat celeberrimum Chaldæi Imperatoris Dominium, & vultum superbi Cæsaris in bovis faciem commutavit, illa non minus infesta prosperitati Hebræorum, quam idololatrantium alienigenarum gloriæ, Urbem Urbium Solymam funditus devastavit. Prædixerat supremam hanc infortunatæ civitatis cladem comminabundus Vates, quando illustriores Aulæ Proceres, primos curiæ consules acriter alloquens Michæas, eorum avaritiam, velut latronibus pyrateria, velut prædonibus latrocinia feraliter obtrudit: *Audite Principes Jacob, & Duces Domus Israël, qui odio habetis bonum, & diligitis malum, qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem desuper ossibus eorum; (r) audite:* explanat Hieronymus; *qui detestamini sanctos pauperes;* quid infelicius, quid Principe indignius, quid Duce turpius, quid Israëlita tali execrabilius? si bona non amare, malum est, si mala non declinare, vitiosum est, quid erit malo affici, & bono adversari? *audite:* prosequitur clarissimus Dalmata; *qui violenter tollitis; id est:*

(r) Mich.
3. v. 1.
*Avarus
devorat
carnes &
rapit pelles
pauperum*

qui aufertis pauperibus pelles: id est: vestes, & comeditis carnes: id est: alimenta eorum: His comminatur viventium Dominus, & Judex mortuorum; istis præscinditur universa excusationum fraus; vobis, avari! horribilisonam clangit sententiam, nescia mutari veritas; *tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos:* clamare inhoabunt necessitate compulsi, *DEUS non* qui clamor servili timore articulatus, *audet pre-* nullatenus audiri, nè dicam, exaudi meretur; *ces avari* & *ideo abscondet faciem suam ab eis in tempore illo;* quando enim auxilium DEI à peccatore subtrahitur, averfa facies interitum minatur; tunc enim prævaricator derelinquitur, & undique infilientium adversariorum assultibus contorquetur. Et quamvis ad literam in Principes Hebræorum invehatur, atamen: *loquitur omnibus cupidis Pastoribus;* explanat Bonaventura Seraphicus; *quorum cura est extrahere pellem & carnem suorum subditorum, eos expilando, eorum bona diripiendo, & nimis tributis & oneribus quasi sanguisuga exsugendo;* averfam exacerbati Numinis experientur faciem Latrones illustrissimi, clarissimi Prædones; quorum feralem exitum descripturus Cyrillus Alexandriæ Archipræsul, ipsum inducit Judicem, reos mox condemnandos, lupos ab agnis segregandos, viros sanguinum à viris ærumnarum alienandos sic indirectè alloquentem; *neque inspectione mea illos dignabor, neque si clamaverint, misericordiam implorantes, eam illis impertiar:* (s) Et quidem, privatum hominem aureis avaritiæ laqueis irriti, peculiare malum est, non alteri, *(s) InCom-* quam suæ saluti contrarium, sibi duntaxat perniciosum; at verò Principes Populi, Rectores Urbium, Provinciarum Præsides, Aularum Proceres, Ecclesiarum Præsules, veneno hoc intoxicari, hac lue pessima contaminari, hac sorte furum dehonestari, universale comminatur detrimentum; est siquidem infulati Præsulis privilegium, est torquati Equitis præmium, est sublimati Judicis officium, est coronati Principis ministerium, oppressos sublevare, quos iniqua deprimit exactio; afflictos consolari, quos affligit suæ hæreditatis desolatio; pupilis auxiliari, quos excoriat iniqua bonorum.

*DEUS non
audet pre-
ces avari
anxiati.*

*(s) InCom-
ment
Mich.*

norum administratio; orphanos propugnare, quos impugnat hæreditatis diminutio; subditos vivificare, quos mortificat vectigalium augmentatio, tributorum ampliatio.

Avaritia est monstrum habens plura aliorum vitiorum capita.

(t) 12.
var. 1.

Elogia avaritiae.

Hæc monstrosa sunt capita unius ambitiosi capitis; hi sunt abortus pessimi unius uteri; hos parit & nutrit filios, ad Petram, quæ Christus est allidendos, insatiabilis meretrix avaritia; cuius, quod super cæteros colles & montes criminum sit fastigium, quæ super sceleratos habitus sit præminetia, brevi periodo declarat illustris Cassiodorus, dum inter sapientissima suæ præfecturæ apophtegmata, hoc velut imprimendum fortius, inarandum profundius, exarat: *Reginam illam procacium vitiorum avaritiam fuge, cui cuncta crimina destabili devotione famulantur*: (t) huic ipsa famulari videtur superbia, ipsa luxuria ancillari; miraris paradoxum? non miror ego, nec tu miraberis, si sæpè sapius adgeniculari videris superbos, sed egentes, divitum pedibus, nè adigantur ad expendendum, nè urgeantur ad solvendum; dic, nonne sapius metus aut munerum, aut expensarum lascivam carnem cohibet, & expeditam libidinem à committendo scelere restringit; velim, percipias ulteriora hujus præminetis vitii præconia subtiliter concinnata: *nescit esse solitaria*; vix enim ad profanandum humanæ mentis pastaphorium irrepere præsumit dolosa, aut audet insolentius irrumpere impetuosa, quando gregatim irruit, similibus cohortibus stipata. *Agrum habet blandissimum*: deliciosis fructibus oblectat, honorum fascies proponit, subigendos corrivales promittit, eludendos, aut evertendos hostes persuadet; subsellia spondet, prædas præsentat, spolia defert, non tamen sinè ferocitatis nota, non sinè ambitionis rota, non sinè mentientis linguæ favore, nec sinè simulato ficti affectûs amore. *Arma suscipit ex talentis*; exigit, ut sit ingenium ferox, memoria velox, indurata voluntas, arrogata potestas. Denique, *per dulcedinem superat, quos amara deceptione captivat*: amanter ad spurios invitat amplexus, ut auream sobolem gignat; venturis opibus removet arduos obtinendarum divitiarum labores, abstergit inani spe

prolixos sollicitudinum sudores, retrudit cadentem in virum constantem meticulosi timoris rumorem: debiliorem pupillam, auri fulgore perstringit, subtiliorem, dignitatum splendore obfuscatur, utrumque validissimum novit esse illicium, quò stante resistentes animas sternit. Nec levem dixeris aureæ cupidinis hamum, quo sinè strepitu cedit in prædam prona voluntas, onerata succumbit; aurum suo suavi clangore delectat, cuius appretiabili sono strepitante vox veritatis aurem affligit, gravissimum paupertatis idioma incurium pectus dispergit; *auro loquente iners est omnis ratio*; scribit Nazianzenus: *Persuadet enim illud, etiamsi vocem nullam edat*: (u) si fabulosam negaveris firenem, cuius suavissimi cantus præpotens sonus, excubantem eludit custodem, verissimam intrepidus adstruet calamus incantatricem, quæ alienas divitum arcas novit referare, & nè diutius refractentur, procurat in avari gremium evolare.

Clamat hodiedum de terra primus celestis victimæ sanguis, quem fundere avari immolatoris dextera stimulabatur, quia invidebat creatoris amore fido devotissimi fratris amoris, quem æquè expertus, nunquam livore contabuisset, si furibunda avaritiæ tyrannis furentis belluæ primum primi parentis filium non seduxisset, seducto non persuasisset primogenita suæ concupiscentiæ sacrificare, viliora fructuum germina Divino bonorum omnium Largitori dedicare. Effugerat huic insequenti belluæ innocuus lugentis Jacobi filius, quando dimissam liberaliter in adulterinis manibus chlamydem, sed gravi detentus compede, mancipatus funesto carceri, expertus est, quam expectabat intrepidus eripientis DEI dexteram, quæ illum superiori illustratum sapientiâ præsentavit Pharaoni, qui maturam sapientiam admiratus in triginta annorum Juvene, secundum à Rege Principem pronunciat, Ægypti Proregem nuncupat; ut, qui ab Archimagiro in carcerem conjectus subesse didicit, imposito repente totius Ægypti imperio præesse pariter addiscat; in signum concessæ dignitatis regali dotatur annulô, quò cuncta Pharaonis diplomata sigillantur;

(u) In sentent.

Avaritia persuasit primum fratri dium in orbe commissum.

Ob liberam dimissam pallium Joseph in Ægypti Proregem inaugura-

Torques aurea captivitatis signum fuit in Josapho.

(x) Lib. de Jos.

Avaritiam Achan cogitur luere tota familia sua.

tur; vestitur stolâ byssinâ, ut candor fidelis animi demonstretur, sicque paludamentô adornatus, circumdatur torque aureâ, quâ velut monili pretiosissimô, præmiabatur sapientia inter felici augurio comprobata; qui venditus à fratrum rabie trigintâ argenteis sustinuit contumeliam patienter, qui compeditus in centro carceris catenæ annulis, sed ferreis constringebatur, sponsali annulo totius Ægypti territorio, velut illustri sponsæ subarrhatur; qui spoliandus thesaurô in comparabilis castimonix, privari maluit palliô, stolâ condecoratur byssinâ. Sed, torque aurea cur cingitur, qui nuper ferrea stringebatur? *torques aurea*: Philonis Hebræi testimoniô: *Non ad gloriam solum, sed ad pœnam pertinere videtur*; quæ enim captivum aggregavit, nunc exaltandum sublimavit; nec aliam ambaram intueor differentiam, quàm, quod illa exstiterit ferrea, ista refulserit aurea; illa squallebat à ferro, ista radiabat ab auro; undè alloquitur commemoratus Interpres, non suo, sed ore regio inauguratum satraparum Principem; *hunc torquem donavi tibi, ornamentum quidem in prosperitate; sed quasi vinculum & catenam in adversitate*: (x) videor mihi eandem à resonante auro vocem percipere; ornat fulgore, sed ligat splendore; ut tandem sapiat experta toties avari divitis anima, quàm facilis sit transitus à torque aurea ad ferream catenam; nec enim minùs aptum est aurum ornando capitis collo, quàm vinciendo corporis pedi; quod potest collum cingere, poterit pariter cor constringere, ut mancipetur avaritiæ in compeditam victimam turpissimæ aviditatis.

Corruerat, non aureo clangore, sed buccinarum sonô civitas Jericho muralibus parietibus septa, non ferro pervia, nec ullo arietum impetu reseranda; claudebatur foribus ferreis & vectibus chalybeis, ut Thorgna attestatur: sed quæ suis confidens propugnaculis, invisibilem supernæ Majestatis aspernabatur potentiam, ad solam canentium vocem cessit vociferantibus Hebræis in prædam, quam tamen in suum depradari commodum prohibebantur, severô evulgantis Josue interdictô, nè quidpiam aviditate

cupiditatis allecti milites ex consecratis DEO muneribus surripere attentarent. Solus Achan ex purpuratorum genere oriundus, cujus illustre, à prædecessoribus nomen si vertitur; *exitiosus*: vertitur, castrametantem victoriam retardavit, tria Israëlitarum millia à Viris Urbis Hai fugata profligavit, Altissimo conquerente: *Peccavit Israël & pravaricatus est pactum meum*; (y) solus Achan fœdus violat, & ultrix Justitia universo imputat Israëlî fœdifragium, à toto sumit Exercitu vindictam: *Tulerunt de anathemate, & furati sunt, atque mentiti*: unus est, qui perpetratum scelus fraudulenter occultare præsumpsit, & tota militiæ congeries indiscriminatim de furto redarguitur, ut fraudulenta accusatur. Citatur illicò suspectus de crimine, rogatus confiteatur ingenuè; peccavi domino: utque peccati speciem recenseret, apertius subjungit; se inter spolia vidisse pallium coccineum cum ducentis siclis argenti, regulamque auream; & concupiscens abstuli, & abscondi in terra: considerat feralis avaritiæ stragem, *Josue non soli reo, sed suæ pariter propagini perniciosam Ambrosius, ingentem hujus sceleris cladem luculenter declaratans: JESUS Nave, qui potuit solem sistere, nè procederet; avaritiam hominum non potuit sistere, nè serperet*: (z) sed, tuâ, Pater sanctissime, dicam veniâ; potentior est sole avaritia; ut enim suos ille clariùs diffundat radios, aureô indiget speculô, in quod suis impingens splendoribus, excæcat inimicorum agmina, vastat exercitus, & præclarissimas victorias reportat. Expertæ est confligentium Machabæorum acies, quæ tunc sua expandit labara, suas cruentavit lanceas, demessuit illustres laureas, quandò: *Refulsit sol in clypeos aureos, & responduerunt montes ab eis, & fortitudo gentium dissipata est*: (a) ut profligetur hostis, pons aureus sternatur fugienti. O quàm perspicuos habeat oculos hoc aureo fulgore inbellis alioquin avaritia! quàm caligantes efficit animas, quas vehementi hoc sensibili aggreditur, ut excæcatas ducens, in foveam perditionis trudat! sic & magnaminus Josue subsistente cœlesti lampade, hostilem Exercitum stravit, completam de superbiante adversario

(y) Jud. 7. v. 11.

Josue potuit solem sistere, non verò avaritiam.

(z) Lib. 2. offic. c. 26.

(a) Mach. 6. v. 39.

versario victoriam reportavit, quam avaritiâ procedente ob auream perdidisset regulam, avara manu, avidiori tamen animo surreptam.

Avaritia Inviâctus alienigenarum victor, **Samsonem** quem nunquàm Philistæorum ferrum **seperavit,** devicisset, si aurum infami oblatum **& in op-** mulieri eundem non prodidisset, pro- **probrium** ditum inimicorum manibus non tra- **Philistæo-** didisset: stupendum illud fortitudinis **rum rede-** portentum, prodigiosus Samson, **git.** qui assilientem elisit leonem, discerpens nudis manibus frementem belluam; qui urbano inclusus carcere, solidis circumvallatus mœniis, sublati civitatis januis, ferali segetum incendio vanum furorem hostium delusit, illum non tam mollis luxuria enervavit, quàm turpis avaritia in manus allophylorum præcipitavit: dum enim perfidæ mulieris oculos promissum fœdæ traditionis stipendium excœcavit, illa inflexum sua super genua crinium robore fortissimum Philistææ ambitionis terrorem, peculiari suæ fortitudinis arcano spoliavit: *Influxit pecunia in gremium mulieris:* inquit Ambrosius: *& à viro discessit gratia.* Feralis auri cupiditas, & victiorum fana construxit, & idolorum simulachra erexit.

In paupere Felix in mundo jādvena, qui cum **diabolus** peregrinante in terris DEO potest **non habet,** dicere: *Venit princeps hujus mundi,* **quod acci-** *& in me non habet quidquam:* (b) legit doctus Origenes: *& in me non*

(b) **Joan.** *invenit quidquam:* Legi literalem **14. v. 30.** Cyrilli explanationem: peccatum & peccati origo, diaboli sunt; sed quia Christus naturâ DEUS peccare non poterat, nihil maligno Spiritui proprium in se potuit sumere, nihilque retinere: multum in se habuit, in quo plenitudo Divinitatis corporaliter habitavit: multum in se habuit, de quo virtus ad sanitatem omnium exivit; multum in se habuit, de quo virtutis omnimoda soliditas, Justitiæ integritas, Sapientiæ consummata ubertas protuberavit; sed quia nullius umbra criminis, nullius nævus sceleris, nulla omnino reperiebatur macula fœditatis, idcirco nihil de mundi contagio, nihil de tenebrarum principis commercio in DEI Filio poterat inveniri. Elucubrat tamen luculentius Mediolanensis Archi-Præsul, dum avaritiæ damnò urgeri divitem, dispen-

Pars VI.

diò filiorum excruciarî Patrem, affligi hominem doloribus, torqueri corpus ulceribus recensens, exclamat tandem: *Quanta hac diaboli tela! unde Dominus noluit habere quod perderet, & ideò pauper huc venit, ne haberet diabolus, quod auferret:* (c)

Insequebatur furore rabido superstitiosus Laban profugum invasurus generum; quem, ubi in monte Galaad celeri pedissequo assequebatur, inter efferata evomentis iræ improperia, exprobrabat intrepido Patriarchæ: *cur furatus es Deos meos?* (d) stolide murio! si Dii sunt, quis hominum furari poterit? quod si auferri humanis dissimulabant manibus, crede firmiter, hoc solidissimò convictus argumentò, esse inanimatas Deorum effigies ferro ac malleo subjectas; Ille Deus est, qui nocturnas inter tenebras, tuam illuminare volens caliginem, tui furoris impetum coercuit, & nē quid molestiæ justo inferas, præcepit. Urget tamen insensatus auricola; utque clariùs elucescat Jacobi innocentia, tentoria visitantur; ignarus furti gener invitat socerum ad explorandum, pactum condit, conditionem jungit: *Apud quemcunque inveneris Deos tuos, necetur coram fratribus nostris:* ingens Justi fiducia, grandis securitas fundata in Patris misericordiarum piissima protectione! explorat illicò centoculus idololatra, tam generi, quàm filiorum tabernacula, lustrat & investigat omnia; suò tamen frustratus desiderio, nec aureos, nec argenteos reperire potuit Mammones. Legi subtilem purpurati Hugonis elucubrationem, qui in Laban, tenebrarum Principem, crudelem fidelium persecutorem, judicat fuisse adumbratum: in Lia, proficientes; in famulabus, pœnitentes intelligit representari; quorum tabernacula ingreditur funestus hostis supremo mortis tempore, quærens, sed non inveniens residuas peccatorum reliquias, tanquàm idola sua; unde vacuus recedit: *Et intrat tabernaculum Rachel: id est: Claustrarium, qui subter stramenta Cameli: id est: sub habitu asperitate abscondunt idola cupiditatis.* Sublimius moralizat magnus Gregorius, qui etymologiam nominis examinans: *Laban: dealbationem:* verti annotat; illudque epitheton mali-

(c) *In Luc.*

Lib. 4.

Divitiæ

sunt idola

Laban.

(d) *Genes.*

31. v. 30.

gno spiritui aptissimè congruit, qui, cum sit princeps tenebrarum ex merito, mentitur lucis Angelum in vestimento; hujus filiam Jacob tunc abstulisse dicitur, dum Sponso sanguinum Ecclesia de gentibus conjungebatur; quam etiam de domo Patris sui auferrebat, cum ei per suæ voluntatis Interpretem, per coronatum Vatem insinuabat: *Obliviscere populum*

(e) *Pf. 44. tuum, & domum Patris tui:* (e) quâ anagogiæ similitudine subtiliter præmissa interrogat Pater Sanctissimus, *quid verò in idolis, nisi avaritia designatur?* quam comparisonem Magister Gentium jam dudum assignaverat, quando infestam hujus vitii turpitudinem describebat: *Avaritia, quæ est idolorum servitus:* prosequitur exindè concludens: *Laban ergò veniens, apud Jacob idola non invenit, quia ostensis mundi thesauris, diabolus in Redemptore nostro vestigia concupiscentiæ terrene non reperit:* (f) sed, cur

(f) *Lib. 30. c. 18.* opulencia idoli signatur effigie, eodemque nomine confunditur, quasi pecunias possidere sit idololatrare? Abraham dives fuerat, qui contrà invadentes adversarios trecentos vernaculos expediebat: non minùs Isaac opulentus exstitit, qui paternas opes hæreditavit; cur ergò divitiæ aureis idolorum æquiparantur simulachris? non quia sunt aureæ, vel quia sunt argentæ, idcirco criminosa, sed tunc idolorum censentur cultui deputatæ, quando sunt filiæ & partus avaritiæ, quando ostentantur ad superbiam, dissipantur ad jactantiam, quando non decidunt in manus pauperum, sed serviunt ad luxum impiorum. Ab-

Idola cum Rachele aurea & argentea, sedendo cooperiat; per Rachel siquidem, quæ ovis ille sedendo premit, dicitur, fidelis anima divini Israël charissima designatur; Illa velet ac avaritiæ contegat, ut dando eleëmofynam si pœnitendo nistra manus nesciat, quod dextera damnat. in egenorum subsidium erogabat: *Nos Rachel illa signavit:* prosequitur moralis Papa; *qui idola sedendo preminit, si culpas avaritiæ pœnitendo damnamus:* si nummos in stramentis Cameli, ut rem vilissimam reponimus, si auri fulgorem, ut mentis oculis perniciosum, contemnimus, si non ut Deos colendos suspicimus, sed sub clitellis, ut onus asini abscondimus, indignos

nostris aspectibus, nè dicam nostris amoribus condignos. De hoc despectu intelligendus Psalmista, beatum virum pronuncians, qui non respexit in vanitates, & insanias falsas: caduca quærere vanum est; aurum corrodere falsum est; opes aggregare, quas nescis, an poteris vendicare, insanum est, clarum delirantis amenitiæ argumentum. Sed nisi maturiori consilio eliminetur hæc vanitas, nisi sinè prolixiori mora de domo mentis ejiciatur hæc falsitas, experietur dissimulans, quàm malam sobolem conceperit, quòd partu infelici nutriet viperam, quæ suam congenita barbarie perimit Genitricem.

Laudari dignus videbatur senior filius ob exhibitam afflicto Patri reverentiam, cujus paternam comprobaverat jam annis pluribus benevolentiam, ex eo clariùs relucens, quòd, suam dum exigeret adolescentior frater substantiam, ille ambobus diviserit hæreditatem, ut ambo compellerentur credere patrem retinuisse hæc hereditaria filiorum bona, non quasi vellet prodigere, sed quia voluit custodire; non quasi sibi appropriare cuperet, sed quia servando voluit suis hæredibus prodesse. Sed sanior prudentiâ, quemadmodum ætate provectior filius, post ruptam fraternæ reciprocatæ unionem, totum paternæ se mancipavit pietati, ut annis pluribus Patri paternitatis beneficium conaretur refundere promptissima servitute, adeò, ut eloqui non erubesceret: *Ecce tot annis servio tibi, & nunquam mandatum tuum præterivi:*

(g) Venit ex agro segnis agricola, ubi, dum lolia eradicabat cum Zizaniis ex campi gremio, stimulos nocentioris avaritiæ non evellebat; adeò vetustum malum est cupiditas bonorum temporalium, adeò periculosum virus est, ut nisi præcaveas aditum, vix valeas procurare discessum. Inquirat murmurantis invidiæ originem, fraterni livoris explorat scaturiginem infulatus Ravennas, cur dulce domus paternæ vestibulum tam repentinò declinet odiò, quod hæcenus consuevit tam latanter ingredi, ubi toties tamque hilariter eum contigit epulari? allegat quidem rationem, dum ad primum prodigi fratris introitum, sugillat epulum in signum gaudii

Qui male fovet divitias, in sui perniciem.

Avaritia fecit seniore fratrem deplorare junioris reditum.

(g) *Luc. 15. v. 29.*

(h) Serm.
4.

Avaritia
excludi-
tur ex do-
mo Patris
caelestis.

(i) Genes.
1. v. 21.
(l) In
Hexam. c.
7.

gaudii præparatum, qui tamen amplæ hæreditatis portionem, quam non petiit, largiter accepit; sed mentita est iniquitas sibi: dat adæquatam, ut assolet, commemoratus Chrysologus, rationem: *frater credidit damnum, qui rediisse conspicit cohæredem*: (h) quod si livorem offensi fratris considerans, si genuinam fraternæ querimonix causam discutiens, concludat alius, invidiæ hunc alteratæ mentis volvulum satius adscribendum, non dissentio; nec enim sua dissentit opinio à sentientis magni Antistitis assensu; nunquam enim avarus non invidus, dum quidquid alter possidet, sibi deesse judicat, à se avulsum putat: certè, nî livorem in corde primogeniti nutritisset avaritia, ille perditum fratris redditum, ille pœnitentis secundo geniti gemitum, audire voluisset, cœnaculum ingressus lachrymantem fratrem tenerrimis amplexibus excepisset, sciens, quod Conditori omnium, quod Creatori DEO placeat cor contritum, super vitulum novellum cornua producentem & ungulas; sed indignatus renuit introire, timuit ulteriora genitoris bona non sibi soli remanitura, sed fratri noviter stolato, in perditam Patris gratiam recepto, paternis rursùm brachiis constricto impertienda: non frater rediens sollicitum angit animum, sed præsumptus cohæres avaram mentem cruciat, exulcerat hæredem ipsa hæreditas, sed minuenda, sed dividenda. Verùm, stet foris, renuens ingredi, excludatur à sapientum Virginum consortio, fatuarum æmulator & socius: nescit misericordiarum Pater misericordiæ adversarios; & licet in domo Patris mansiones multæ sint, excluditur tamen auri cupiditas à Regno DEI.

Comminabatur Omnipotens mundi Conditor & mundanorum Arbiter fatale hoc exitium, feralem hunc avaræ plebis interitum, in ipsa creaturarum origine, quando hoc mare magnum & spatiosum condidit; illic reptilia quorum non est numerus: quando: *Creavit DEUS cete grandia*: (i) quæ Basilio fidem dante: *Maximis mole corporis montibus equantur*: (l) & ideo nec in oris, nec in litoribus morari aut versari consueverunt, sed Atlanticum inhabitantes, terrorem

Pars IV.

suis incutiunt spectatoribus, ut vereantur tantarum authorem machinarum, ut illius prædicent clementiam, qui, nè omnimoda humano generi deesset abundantia omnigenæ fertilitatis, aquam in matrem fecundavit, quæ admirabili fecunditate eodem utero, & ranam, & balenam effudit; non angebatur, nec cruciabatur in partu, dum parturiret Delphinos, nec dolens ingemuit, quando Dracones & murænas produxit. Considerat symbolicam prægrandis Oceani uterum Ambrosius, & Evangelii præfigurantem umbram esse advertit: in illo Ægyptius periit, Hebræus evasit; illi serviebat in tumbam ad mortem, isti famulabatur in viam ad vitam. Exili super undas; *O homo quia piscis es*: non te opprimant sæculi istius fluctus. Sed si considero tot sortes piscium, tot iniquissima viperarum genera, tot repentina furibundarum nubium diluvia, tot consurgentia in aquis validis discrimina, necesse habeo clamare, vacillare & titubare: *Domine salva nos, perimus*: Verùm sua tempestati opponitur malacia, salus periculo præficitur: *Si tempestas est; pete altum: si serenitas; lude in fluctibus: si procella; cave à procelloso littore, nè te in rupem furens astus illidat*: (m) Sunt tamen in hoc fremente freto, sunt in hoc sinu vastissimo boni & mali pisces: piscatur etiam constitutus piscator hominum, insidiator & raptor: signum inspicere, num annulus sit piscatoris? hic enim carens fine & angulo, quos hamat non interimit, sed, nè æternum pereant, trahit & attrahit ad finis nesciam beatitatem. Expendit diversa reptilium genera Stephanus Cantuariensis; præ cæteris illa ingentia balenarum corpora, cete grandia, quæ diffusum in latitudinem mare inhabitant; dùmque vicinam involare minantur onerariam, à gnaris nautis ingentibus vasorum molibus abiguntur, quæ evibrantes in altum, ab inferendo discrimine feliciter elongantur. Horum feralem lulum expendens commemoratus Pater, cujusnam sortis homines repræsentent, insigniter describit: *Nota, quod ludus ceti, signum est tempestatis, ita gaudium divitum signum tempestatis æternæ*: (n) sua, nec levis est

Avarus
compara-
tur ceti
ludenti. &
suo lusu
indicanti
secuturam
tempesta-
tem.

(m) Lib. 1.
Hexam. c.
7.

(n) Cit. in
Alleg. Till-
man.

similitudo avari divitis, & ceti colludentis: iste dum exultabundus ludit, illudit aëris serenitati: dives, dum gratulabundus aureis ludit calculis, excedit perennitatem securæ beatitatis; imò ludens eluditur, & interim aureus fulgor, quò delectatur, & candor argenteus, quò exhilaratur, præfagit funestum ludi terminum, & securam ludentis perditionem; Vasa capit, sed vacua, quæ deglutire vellet, nā amplitudinem faucium excederent vastitate: immanis bellua, avarus Dives pruritu avidiori, vasa, sed plena ambit capere, ut bona mundi, quò ampliora, eò & gratiora valeat absorbere.

Prima
serpentis
victoria
ortum du-
xit ex a-
varitia.

Lusit illusor Angelus, ingens reportaturus lucrum à perdita muliere, quæ maluit cum blandiloquo serpente colludere, quàm mente sobria productricis Omnipotentis prodigia, portentosa creatricis Dexteræ opera contemplari; ut caperet hunc piscem magnum, ejecit vasa decore gratiarum pulcherrima, numero plurima, ab opere pretiosa; sed erant Divinitate vacua, quam curiosæ mulieri fore gratissimam exploravit: *Eritis sicut Dii*: & credet limus sua origine vilissimus, vas ab opifice, ex massa terræ conditum, se posse in DEUM erigi, naturam à carne fragilem, ab ortu pulverem, fore divinizandam? tentavit nequam spiritus jacturam aleæ, felicem lusûs exitum, sola mortis memoria præpeditura videbatur; prævenit miscendam hanc parenthesim exterminator Angelus, & solò & unò: *nequaquam*: rupit omne obstaculum suæ perversitatis: *nequaquam moriemini*: ut irretiret fortius avidam, illaquearet validius cupidam, suæ subjiceret tyrannidi avaram Divinitatem, quam non habuit, objecit acquirendam, obtrusit possidendam; nec enim solummodò sola est avaritia pecuniæ, teste Gregoriò, sed etiam altitudinis, sed eminentiæ, sed præcellentiæ, sed dignitatis; rectè enim avaritia dicitur, cum suprà modum sublimitas ambitur; alioquin avarus non compararet mitras & infulas nummis aureis, non suæ ditioni subjiceret regna & populos, ingentibus copiis pecuniarum: si honorum cupiditas, si dignitatum acquirendarum aviditas ad avaritiam non spectaret, nequa-

quàm Magister Gentium suis Philippensibus scriberet de primogenito Mariæ Filio: *Non rapinam arbitratus est, esse se equalem DEO*: (o) concludit exindè Pater sanctissimus: *Ad hoc autem diabolus Parentem nostrum ad superbiam traxit, quò eum ad avaritiam sublimitatis excitavit*: (p) (p) Homil. 16. in E. vang. objecit ceteris grandibus vacua iniquæ ambitionis vasa, ingentes fallentis avaritiæ machinas, ut colludentes eluderet, evibravit: quid enim, vel cogitatu sublimius, vel quid excelsius ascensu, quàm Divinitatis communicatio, vilissimo Damasceni agri limo imprimenda?

Vas suavi liquore vacuum, vas vanitatum curâ plenum vidit attonitus contemplabundi Zachariæ oculus: *Et ecce, duæ mulieres egredientes: & spiritus in alis earum: & habebant amphoram inter terram & cælum*: (q) si literæ sensus investigetur, duæ mulieres sunt universi, sed bipartiti Hebræorum tribus, Commentatore Hieronymo, de terra sua egredientes, in quarum Principibus, velut in volantibus alis malignus commorabatur Angelus, qui eos in superbiam levavit, & primò quidem ad iniquitates, postmodum verò in captivitatem præcipitavit, in territorio Babylonis, seu in campo Chaldæorum, ubi ædificanda fuerat turris Babel. Quòd si à litera ad allegoricam transire libeat veritatem, præbebit moralitatis lucem Doctor Seraphicus, qui binis in mulieribus effeminas avarorum turmas, abominandas detestandorum prædonum animas intelligit præfigurari, quæ in oppressione pauperum jucundantur, in rapinis instar milvorum gloriantur: (r) illis non aquilarum pennæ appenduntur, quibus innocuæ Justorum animæ de virtute in virtutem exaltantur, donec videant DEUM Deorum in Sion, sed alæ geminæ rapacis milvi attribuuntur, una cupiditatis, & altera malignitatis, quarum remigiò in agrum Sennaar ad putrescentia scatentium cadaverum agmina evolatur, abindè in tenebrarum regionem, ubi sempiternus horror inhabitat, quò transmigrantes animæ præcipitantur. In amphora respiciens moralis Papa effigiatam humanæ cupiditatis ingluviem

(o) Philip. 2. v. 6.

(p) Homil. 16. in E. vang.

Avaro optime applicatur visio Zachariæ

(q) Zach. 5. v. 9.

(r) Opus. de Eccles. Hierarch. p. 3. c. 3.

Viam suam velut in imagine defixis Prophetarum oculis fuisse representatam autumat: *Avaritia quippe velut amphora est, quæ os cordis in ambitu a-*
 (s) *Lib. 14. pertum tenet:* (s) duæ mulieres, sunt
 Mor. c. 26. duæ principaliores vitiorum antesignanæ, superbiens videlicet ambitio, & gloria inanis, quæ dum fideli famulatu rebeli angelo ancillantur, in alis suis gestare spiritum videbantur: quas milvi pennis fuisse similes Propheta significat, quia earum vita damnati spiritus malitiam æmulari flagitat, non tamen eandem totaliter adæquat; milvus quidem est implacabilis pullorum adversarius, quibus perenni studio insidiari non desinit; cumque incautos caperit, miserabiliter dilaniat, ac deglutit: accedit huic malitiæ ferox superbia, quæ similes non valens deprimere, opprimit pauperes: nec multum distat inanis gloria, quæ parturientis arrogantia primogenita, quæ maternis imbuta moribus, alienis insidiatur laudibus, ut propriis patrocinetur, ut peregrinis substituatur dignitatum subselliis; deprædatur Majorum insulas, sublimiores prærogativas nundinatur. Et quia hæc utraque superba vanitas, ambitio & gloria, suo pendulam ab ubere, sua intoxicatam libidine sobolem in cogitatu suo super omnes æquales erigit, ut super Superiores, si exaltare semetipsum nequeat, eisdem se dissimulans conjungat, à memoratis mulieribus levatur inter cælum & terram amphora, quando honorum avidi raptores per superbiam, quando prædones lividi per vanam gloriam sibi æquales despiciunt, collaterales suos suis eliminare sedibus contendunt, superiores verò, quos revereri cogit necessitas, se venerari simulant, sed semetipsos ipsis prudentiores esse in consiliis, aptiores in negotiis, resolutiones in dubiis, expeditiores in ministeriis palam oscitant, datæque evulgationis occasione suorum adhaerentium adminiculò manifestant: *Inter terram itaque & cælum feruntur:* inquit Gregorius: *quia nec aequalitatem fraternitatis in infimis per charitatem tenent, nec tamen ad summa perzingere sese extollendo prævalent;* qui enim inter cælum & terram commoratur, sic ima delerit, ut tamen summa nullatenus attingat. Illud est

singularis mysterii argumentum, quod amphora, non ubi fuerat, ibidem maneat & consistat, sed transferatur in terram Sennaar, ut hoc in territorio suæ mansionis domus ex dispersis lapidibus ædificetur: est Sennaar, sacrum paginarum testimoniò, vallis amplissima, in qua superbientes nonnulli Adæ filii, etiam post recentem diluvialis exitii memoriam in tantam inciderunt vesaniam, ut statuerint sublimem adeò ædificare turrim, cuius culmen ad cælum pertingeret, cor suum levantes non ad Dominum, sed contra Dominum: hæc machina, quam præsumptuosa vanitas superbi Nembroth moliebatur exstruere, montes universos debuisse transcendere, spatiumque nebulosi hujus aëris excedere, ut expendit Augustinus; quasi tutam veramque in cælum viam non magis strueret plana humilitas, quam vana inanitas superbiæ semper sursum ascendens & colligans; sed cœpta humanæ perversitatis machina ocyus corruit, quam nullum veræ soliditatis fundamentum sublimavit; facta namque linguarum diversitate progredi non potuit, quam sola inanis gloria, linguæ jactantiæ fabricavit. Illic igitur binarius fœminarum numerus, illic gemina iniquitatis proles, vana videlicet gloria, & præsumptuosa audacis superbiæ arrogantia, avaritiæ amphoram collocavit in Babylonis urbe, quæ confusionem suo indicat nomine, eo quod illic Altissimus confuderit labia universæ terræ, ut erudirentur cautiores posterius, non esse consilium contra Dominum, eo que, qui suis innituntur consiliis nihil proficere, sed vanæ inanitatis moliri machinas, dum nituntur exstruere perennaturas superbiæ structuras: quapropter non immerito in hoc inani territorio, hiantis & anhelantis avaritiæ locatur amphora, ubi Babylonis confusio construitur, ubi linguarum mentiumque conturbatio fabricatur; cum enim quotidiana doceat experientia, imò & momentaneus mortalium comprobet interitus, malorum omnium universam congeriem à fundamento superbiæ assurgere, & per cooperantis avaritiæ adminiculum suffulciri, argutè ac veraciter hæc ipsa superbientium animarum arrogantia, hæc ipsa inflans & afflans caducæ vanitatis

nitatis gloria, hæc ipsa alienorum bonorum avida insidiatrix avaritia, in Civitate Babel, in Babylonis foro, in atrio confusionis describitur commorari. (t)

(t) Lib. 4.
Recognit.

Avaritia
compara-
tur igni
omnia con-
sumenti.

Infelix amphora repleti semper cupida, semper recipere, nunquam effundere ambiens, anhelat ad auri copiam, & ubi repleta videbatur, se lamentatur vacuam evacuari renuens, solam semper inopiam deplorans; & quia solas anhelat ad divitias, consortia diligit divitum, lamenta pauperum exhorrescit. Hanc deplorabilem infamis avaritiæ calamitatem sui experiuntur filii, sagaces bonorum temporalium sectatores, quò plura colligunt, colligere anhelant copiosius, vivæ illius ignis victimæ, cui nunquam sylvæ sufficiunt, quin exurantur; sicut ignis, quantò magis ligna acceperit, tantò amplius accenditur & invalescit; ita & cupiditatis rabies, per ea, quæ adipiscitur; reficitur, auctior & vehementior efficitur; æquiparat genuina similitudine flammivomæ quidem vulcaniæ, cor cupidum avari deprædatoris Clemens Romanus Pontifex. Tuam audiens ardere domum, quâ non celeritate advolas, ut recto fumiganti subvenias, & flammicidium exstinguas; exurit cor tuum fœdis cupiditatibus, & finis flammam urere, donec in titionem tartari exuraris? Inveherer severius, nisi compati cogerer tenerius, sciens, quòd tui caligantes oculi præpediant, nè antè videas incendium, donec excreescens flammicidium nil nisi residuos à Christiana pietate cineres ostendat; *avarus cæcus est*: teste Chrysostomo: *Amor namque pecuniarum, pupillam mentis tue, quasi quidam malignus humor influxit, densamque jam nebulam prorsus operatus est.* (u) Quàm exoptandum foret, hæc sordescentes in auro, hæc insatiabiles in divitiis animæ, quibus nec ampla sufficiunt horrea, nec vasta satisfaciunt granaria, nec satis alta eriguntur palatia, suos jactarent oculos ad illam totius humani generis salvatricem Arcam, cuius ingentem fabricam increata delineavit sapientia; cujus materiam de lignis levigatis, seu, ut vult Hieronymus, bituminatis præscripsit Providentia; cujus mensuræ normam

(u) In
Matth.
Hom. 21.
Arca Noë
erat nor-
ma, secun-
dum quam
domus a-
vari est
reformat-
da.

dictavit Architecto, nec falli nescia, nec volens fallere DEI scientia; & quia copiosissimus incolarum numerus ad inhabitandam hanc residui orbis domum destinabatur, ordinavit Architalasso Noë Directrix Sapientia: *Mansionulas in ea facies*: (x) legit (x) Genes. Hieronymus: *nidulos*: & explicat 6. v. 14. Origenes: *Habitationum discretionem*; subjungit eminentissimus Interpres Cajetanus: *Sufficientes ad manendum tantum, & non ad discurrendum*: non deaurata radiabant laquearia ad ornamentum, non sternebantur marmora in pavementum, sed nigro linebatur bitumine intrinsecus & extrinsecus; quod, Rabano fidem dante, est ferventissimum & violentissimum gluten, quò si litum fuerit lignum, nec vermibus exedi, nec solis ardore cremari, nec ventorum impetuosus flatibus dissolvi, nec aquarum potest assiduitate emolliiri; nève nidi angustiam solis animantibus præscriptam suspiceris, notat insigniter Lippomannus Metonenis Episcopus: *Idem nobis domus est, quod illis nidus*: adducens in suæ veritatis confirmationem Epicteti testimonium, sic discurrentis apud Anarum: *Ostende, quid differant hominum domus, & nidi ciconiarum?* O si similibus contentaretur cellulis mundana vanitas, cum Psalte regio simplices columbæ pennas, non altivolæ superbientis aquilæ præstolarentur alas, non ad tumultum delirantis sæculi, sed ad cœligenæ beatitatis imperium, non ad epulonis convivium, sed ad supernum Abrahæ gremium evolarent. Contentabantur arcis specubus, constrictæ sylvarum belluæ, nec vastiora domicilia requirebant; quod sua in solitudine sacros inter horrores, dum meditaretur Bruno prodigiosus ille asperrimorum Carthusiæ montium Patriarcha, amarus inter singultus ingemiscit: *Valdè dolendum est, homines sæpè bestiis esse crudeliores: sufficiunt illis mansiones suæ, & non sufficiunt istis possessiones suæ*; (y) venter (y) Lib. de Arca. eorum avaritia est, in quo colligitur, in quem corroditur, quidquid perversa cupiditate deglutitur, rogos, nè dicam, Babylonis fornax est, in qua, si integram lignorum struem injicias, non deficit flammicidium, sed accrescit, & undè videtur ad momentum flamma

flamma obrui, aut sedari, inde spectatur postmodum amplius dilatari: sique Omnipotens DEUS, quando ultra dissimulare nolens avari mentem, satiari recusantem, severo verberare intendit plectere, permittit ad votum omnia succedere; sed postea ulciscendo subtrahit, ut pro eis debeat æternaturis suppliciis excrucians subiacere; magis se ultionum Dominus vindicat, cum hoc avaro tribui imperat, quod, malè desiderando, pessimè exoptat.

*Avarus
utitur
sacculò
pertuso ad
reponen-
das opes
suas.
(2) C. 1.
v. 6.*

Redarguit inhiantis & anhelantis, flagitantis & desiderantis avari animam vaticinans Aggæus, suam exaggerat stultitiam, condemnat stolidam aviditatem; *qui merces congregavit, misit eas in sacculum pertusum: (2)* legit Clemens ab Alexandria: *in sacculum perforatum*; quid stultius, quidve stolidius posset excogitari? Congregat inter anxias depressi cordis sollicitudines avarus sollicitator, & postquam aggestas accumulavit divitias, pertuso vase utitur, quò totum dissipatur? dum enim Largitori bonorum omnium, à quo quidquid possidet, nihil habens, acceperit, reddere hostiam gratitudinis renuit, profectò mercedes, quas conservaverat, in sacculum pertusum mittit: inquit huius sacculi conditionem Doctor Seraphicus, & quisnam iste sit, sagaciter inquit: *Hic est cor hominis avari*; resolvit quæstionem; *mundani & voluptatibus carnis dediti*; cuius si oculorum concupiscentiam investiges, si idioma eorum discutias, si, quidnam loquentes postulent, scruteris, illam vociferationem audies; affer, affer divitias: dum suam caro voluptatum pedissequa exaltans vocem, reclamat: affer, affer delicias; prima non cessat congregare, secunda continuat dissipare. Cum igitur avarum cor satiari non possit, nec cupidum valeat impleri terrenorum bonorum affluentia, pertuso sacculo æquiparatur, ubi nil diu conservari, nil potest, quidquid immittitur, detineri: quod enim ex una parte immittitur, ex altera rursùm effunditur, ut dispergatur; in cassum proinde avari prædonis cor se quietandum in suis laboribus, se satiandum in suis cupiditatibus ominatur; nam, dum concessas sibi cœlitus opes congregat, nec tamen indigen-

tibus aliis subministrat, dum in occultis arcarum tenebris fulgorem aureum abscondit, absconditum multiplicare indies ardua sollicitudine contendit, totum in sacculum pertusum projicit, nil aliis, nec sibi ipsi inde proficit, nec supplicanti proximo contribuit, sed sibi ad damnationem graviolem congregat, dum egenorum indigentia opitulari duriter recusat.

Si steriles avari divitias attentius *Avarus* discutias, si infructuosas opes, quæ *figuratur* nulli opem conferunt examines, aper- *in sterili* tò intentæ mentis oculò reperiens, eam *ficulnea,* in hac crudeli anima adumbrari ficul- *quam* neam, cuius sterilitate noxia irritatus *Christus* nonnihil Evangelicus Agricola sat *jussit suc-* acriter conquerebatur: *Eccè anni tres cidi.*

sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, & non invenio: infructuosus stipes, est arbor sterilis, arboribus cæteris præjudicat, terræ gremium aggravat, cultorem sollicitum cruciat, possessorem pertusum exasperat, artis industriam defraudat. Qui vinitorem alloquitur, Titu Bostrensis opinione, est ingenitus Genitor æternus Pater; mundus est vinea, quam exculturus sapientissimis doctrinæ suæ dogmatibus, sanctissimis vitæ ac mortis obedienter susceptæ, patienter perpeffa exemplis, qui de cœlo in terram descendit, ut violatum in pomi fructu, justitiæ fructum repararet: per laboriosum trium impensorum annorum spatium, intelligit Divus Athanasius trinam consummati hominis ætatem, quæ à puerilibus annis exordiri inchoat, per virilem ætatem continuat, in senio deficit, & cursum suæ peregrinationis consummat; nî fortè magis arideat, triennium dominicæ prædicationis, in hac mysterii umbra venerari: *Ad fi-*

culneam venit Christus: Commentatore Chrysologo: *ad quam legitur Adam nudus fugisse post culpam;* quòd si causam officiosi adventus explorare contendas, respondebit infulatus Ravens: *Ut inveniret Adam, ut nudum tegeret pio sui corporis indumen-*

Christus venit ad eam ficulneam sterilem, ad quam confugit Adam.

(a) Serm. 1.

(b) Luc. 13. v. 7.

lescentis Synagoga

etiam fi-
gurabatur
in sterili
ficulnea.

lescentis ficulneæ vana imagine spon-
satam in fide, sed adulteratam toties
in lignis & saxis, in montibus & ex-
cellis, sub omni frondosa arbore Sy-
nagogam idolis adgeniculatam ad-
umbrari: paritatem demonstrat Am-
brosius, dum arborem illam foliis
fluentibus redundantem considerat,
quæ tamen spem possessoris sui, cassa
speratorum proventuum destituit ex-
spectatione; infert exindè commemo-
ratus Pater: *Ita etiam in Synago-
ga, dum Doctores ejus operibus infæ-
cundi, verbis tantum velut foliis red-
undantibus gloriantur, inanis umbra
legis exuberat, spes autem falsæ ex-
spectata proventus populi vota creden-*

(c) Lib.
12. in Luc.
Item ne-
gligens
Pralatus.

tis illudit. (c) Oscitanti in subdito-
rum periculis Prælato, hanc infructi-
feri stipitis allegoriam applicat altè
memoratus Ravennatum Antistes,
dum notat infœcundam arborem,
dum fundit subjectis vitibus umbram,
non sibi duntaxat adversari, sed ob-
umbratis quoque palmitibus evadere
inimicam: *Sic homo deses & ignarus,
si præsit populis, non sibi soli fit no-
xius, sed & multis:* Nostro tamen
accommodatiùs argumento expendit
magnus Papa Gregorius, districtum
agricolam non solum sterilitatem in-
fructuosæ arboris carpere, sed illud
urgentius, quòd terram inaniter oc-
cupet, exprobrare; suam subjungit il-
licò moralitatem: *Terram quippè ficul-
nea sinè fructu occupat, quando mens
tenacium, hoc, quod prodesse multis
poterat, inutiliter servat:* (d) hæc

(d) Cura
Past. p. 3.
adm. 22.

est inseparabilis proprietas avari cor-
rosoris, aliena ferventer appetere,
sua nulli ullatenùs appropriare; quasi
terra, de qua & ille, & sua, quæ
coæcervat bona, sua, quæ multiplicare
studet horrea, sua, quæ dilatare ni-
titur prædia, non essent illa, quæ
omnibus sunt communia; sed com-
munia providi Largitoris munera sibi
privato taliter vendicat, quasi justitia
non exigeret, ut destituto paupe-
ri, ut supplicabundo inopi succurrat:
certè dum necessaria egenis subsidia
ministramus, quæ illis debentur, vel-
uti sua illis refundimus, non nostra
impertimur; proindè, quod obligati
sumus justitiæ, potiùs reddimus, quàm,
quòd misericordiæ opera exerceamus;
alioquin illuminatus Vates de viro
justo non psalleret: *Dispersit, dedit*

*pauperibus. justitia ejus manet in Sa-
culum Saculi:* (e) commendat bono-
rum & donorum Largitorem, non à
clementia, sed à justitia; ut scias,
eum, qui nudos vestit, nè algeant,
qui esurientes pascit, nè fameant, qui
aquæ potum porrigit anhelantibus, nè
sitiant, non solam colere misericor-
diam miseris miserendo, sed insuper
expressiùs & ampliùs justitiam admi-
nistrare, elargiendo pauperibus sub-
sidia, egentibus adminicula, tanquàm
communia omnibus premente indi-
gentia communi. Cane hoc carmen
ad valvas divitum, ad avarorum atria,
ad Magnatum palatia, & experieris,
quæ canum rabie à domûs limine re-
pellêris, non tua, ut quondam sca-
tentis Lazari lambient ulcera, sed
strictò Dominorum suorum compul-
si stimulò infligent vulnera, ni ma-
turiore pedum obsequiò prævenias in-
filientes.

Aggratulatur potentibus hujus Sæ-
culi, qui quondam superbè cupie-
bant; applaudit mundi divitibus, sed
à telonio avocandis, coronatus Soly-
mæ Princeps intemeratus David, spon-
det captivis immunitatem, pro-
mittit compeditis liberationem, infi-
nuat mancipatis manumissionem: *Ex
usuris & iniquitate redimet animas eo-
rum:* (f) redimet ab usuris: *remitten-*

(e) Psal.
111. v. 9.

Avari
conversio,
est Redem-
tio ex usu-
ris & ini-
quitate.

(f) Ps. 71.
v. 14.

do peccata: docente Augustino: *qui-
bus debebantur ampliora supplicia:*
verùm, quem redimet, si interro-
gas? præveniens interrogantium du-
bium respondet: *Liberabit pauperem
à potente:* sed, dic amabò, quid pau-
peri cum usuris? hæ mensæ nummu-
lariorum sunt propriæ, quæ in antris
pauperum minimè reperiuntur; usu-
ra divitum pignus est, potentum arr-
ha est, ubi plerumque fides & veritas
subarrhatur; divitibus igitur sponde-
tur hoc solatium superventuræ liber-
tatis. Hi redimentur: *ex usuris:* quæ
horrent gazas tribulares pauperum:
& *ex iniquitate:* quam pariter pudet
sub tecto pauperis commorari; nam,
si quæ sunt in pauperibus vitia, in-
quit Gregorius, caminus paupertatis
excoquit & consumit; sunt ergo opu-
lenti divites, quos vult Omnipotens
Dextera misericorditer redimere: *ex
usuris:* quos liberare flagitat: *à po-
tente:* ab illo exterminatore Angelo,
de quo in sacro patientis Jobi volu-
mine

Pauper li-
beratur à
potente,
quando di-
ves à po-
tente
diaboli e-
ruitur.

mine recensetur; non esse potestatem super terram, quæ ei valeat comparari. Adoro Redemptorem opulenti pauperis, quem nec homo velut proximum, nec Angelus velut hominem, nec lex veluti subditum salvare poterat, nec liberum ipsius pauperis arbitrium, sed solus Leo de tribu Juda poterat Leonem circumeuntem, ut quærat devorandum, ex præda hac alienare.

Avaritia est dura captivitas.

Collige, quisquis dives, quisquis redemptus es à potente; te jacuisse in vinculis, hæsisse in compedibus, captivum exstitisse: Si quaris dubius de catenarum sorte, de mancipatûs specie, de qualitate captivitatis? vis mancipantem scire, vis captivantem nōsse, vis vinculantem cernere, cui nam manus vinctas dederis, ex cuius subjectione redimi egueris à tuo Redemptore? Tua te cœpit violentia, tua te captivavit avaritia, non aliam quære tyrannidem, non alium prædonem: diffidis mihi? fide, nō velis esse nonnihil perfidus Augustino: *Avaritia illa, quæ captivavit discipulum comitem Christi, captivavit & militem custodem sepulchri.* (g) Prævidit

(g) *In Ps. 63. v. 7.*

hanc satis arduam, sed dementatis Adæ filiis gratissimam captivitatem Doctor Gentium, qui suum volens deterrere Timotheum sic scribit: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli:* (h) non ipsas timet divitias, sed morbum divitiarum reformidat, videlicet, avaritiam, quæ est vermis communis divitum, nec nisi grandis animus ab hac infirmitate animæ inter divitias exemptus reperitur. Hæc pestis oritur ex opulentia, sicut à veste tinea, nō finens esse integrum, quod non corodat; nec solam Magister providus possessionem divitiarum prohibet, cum improbat possidendi voluntatem: audi genuinam ab ore aureo rationem: *Omni Tyranno gravior est pecuniarum cupiditas; nullam enim voluptatem habet, sed curas, invidiam, insidias, odia, calumnias & innumera virtutis impedimenta.* (i)

(i) *Chrysost. Hom. 58. in Joan.*

(l) *C. 28. v. 1.*

Prælagit suō jam sæculō voluntariis huius immanissimæ tyrannidis clientibus Isaias: *Væ coronæ superbie, ebriis Ephraim!* (l) non tantum perennaturum væ! per infinita æternitatis sæcula in domo flentium, ubi

Pars IV.

nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, sed etiam in vita viatorum inter continua remordentis conscientiae tormenta: coronam nuncupat; quemadmodum namque Christus Corona Gloriæ & sertum exultationis suis est pedisequis, sic suis pariter sequacibus, suis confœderatis Sodalibus, est mendax Angelus, coronans divitiis & deliciis paulò post æternis ignibus coronandos. Legunt allegatum Prophetæ vaticinium septuaginta Interpretes: *væ coronæ incuriæ, mercenariis Ephraim!* quorum aspirantium suspiria ad aurum sunt, quorum desiderata requies in nummo est; Ferale hoc præsagium respexit sæculorum vesperam, quâ furibundus proditor, oriundus de tribu Ephraim nefandum agens mercenarium, inæstimabile cœli pretium pro triginta denariis vendidit, ac prodegit: *Appellantur mercenarii Ephraim propter Judam ex tribu Ephraim:* sed cur huic infami mercenario ebrietas, præ cæteris criminibus exprobratur? quæ mercenarii afinitas cum ebrio, quid habet commune sibi ebrietas cum mercatorum aviditate? prodigalis videtur illa, sed ista tenax, vix sibi audet fidere, diffidit omnibus, nè forsan exosam sibi perfidiam experiatur. Est tamen communis plurium ebriorum proprietas, audacter non solos homines invadere, sed DEUM etiam blasphemis vocibus detestari, quia mente alienati sunt; sic Judas infamis proditor sua cupiditate cœcutiens, aviditate sua effervescens, ipsum DEUM non verebatur ut mercedem vendere, factus Divinitatis mercenarius, dum fieret ex DEI hominis discipulo enormis traditor, ipso exterminatore Angelo longè deterior, qui quidem apprehendere præsumpsit Regem gloriæ, & in templi pinnaculo collocare, non autem Pharissæis tradere, non Sacerdotum Principibus prodere, non vendere inimicis. *Ebrius autem fuit Proditor:* prosequitur commentari Doctor maximus: *non vino, sed avaritiâ & furore aspidum insanabili:* Serpentem quidem quandoque induit ferox angelus, non tamen aspidem; Judas, ut periculosius vulneret, lethaliore sauciet vulnere, cum obdurata aspide Vitam viventium in mortem

Divites sunt ebrii Ephraim.

Judas in prodicione fuit ebrius à potu avaritiæ.

tem tradit: Et tamen ductus pœniti-
rentiâ, non tamen verâ, sed nimis se-
râ, simulque vitiosâ, accedit Sacer-
dotum Principes, refert ferale stipen-
dium, suum accusans Sacrilegium:
Peccavi tradens sanguinem justum:
(m) *Matt.* (m) O si JESUM! si DEUM! si DEI
27. v. 4. Filium nuncupâsses, extremum tui su-
premi interitus periculum evitâsses!
Judas a- sed, dum solummodò hominem ex
varus an- carne & sanguine, ex corpore & ani-
te mor- ma, quantumvis justa consistentem
sem, avar- pronunciâsti, in tuâ impietatis perfid-
rior in dia miserabiliter perseverâsti! undè
morte. singultuans exclamat Leo Sanctissimus
Pontifex: *Tam perversa impii con-*
versio, ut etiam pœnitendo peccaret:
(n) *Serm.* (n) Renuunt interim iniqui Princi-
3. *de-Pass.* pes contractum dirimere, abnuunt
extraditam traditori pecuniam acce-
ptare. Quid ageret? ad offensum
Numen recurret supplicando? Sed
jam dudum præcessit futuræ perditio-
nis vaticinium à Psalte regio non ex-
optatum, sed intimatum: *Oratio e-*
(o) *Psal.* *jus fiat in peccatum:* (o) legit Chal-
308. v. 7. dæus: *in condemnationem peccati:*
cœcitas urgebat, non ut descenderet
cadens in foveam, sed ut ascende-
ret in patibulum. Denique projectis

argenteis in templo, recessit: & a-
biens laqueo se suspendit: tardus de-
narium contemptor; an fortè ava-
ritiæ turpitudinem tandem execra-
tus, eandem pœnitentibus lachrymis
voluit eluere, suisque in oculis suf-
focare? imò vix unquàm eandem im-
pensiùs coluit, vix unquàm pluris æ-
stimavit argenteos, quàm quando in
DEI residentiâ, in loco locorum sa-
cerrimo eam licèt projiciens locavit:
Vide quàm magni ponderabat eos:
non projecit eos in sterquilinio, sed in
templo: nimirum talibus semper Diis
templum suum devoverat; avaritia
entm simulacrorum servitus est: su-
am concludit eminentem parcemiam
piissimus Drogo Ostiensis: (p) adde, (p) Lib. de
quòd corpus invidens terræ in aëre *Sacr. c. 3.*
suspendit; & nondum cessavit ava-
ritia; nam ruptis velut sacco visce-
ribus, pondus avarum terræ surre-
ptum, in aura remansit; Concludit
doctus Origenes: (q) *Oportuno hoc* (q) *Hom.*
uteris exemplo ad omnes, qui quod- 35. *in*
cunque peccatum facientes, propter *Matth.*
avaritiam & causam pecuniarum,
aut alicujus lucri, Verbum DEI
tradunt, & contem-
nunt.

ZAIN.

VERSUS
VII.

Candidiores Nazaræi Ejus nive, niti-
diores lacte, rubicundiores ebore anti-
quò, Sapphirò pulchriores.

SENSUS LITERÆ.

*Præsen-
tibus non est
fidendum,
sed futuris
providen-
dum.*

NON est ex universis Adæ
filiis, qui vel adolescen-
tiam teneris probavit in
annis, nè dicam, qui plu-
ribus lustris annosam con-
fecit vitam, cui nulla vicissitudo ob-
viavit in via, nulla eventuum varie-
tas occurrit in vita. Unus ille præ
ceteris fortunatam consummavit æ-
tatem, qui ita suum semper collima-
vit ad scopum, ut tandem beatum
declinaret in finem. Enimverò, quid
prodest feliciter inchoare humanæ
vicissitudinis cursum, si currentem
contingat præcipitari ad interminabi-
le pœnosæ æternitatis tormentum?

Deploranda tot urbium ruina, ino-
pinata tot Coronatorum jactura, tot
nominatorum mundicolarum sinister
eventus, tot sublimium Sanctitate Hæ-
roum lachrymabiles casus convin-
cunt ambigentem, non esse præsen-
tibus insolenter fidendum, sed futu-
ris prudenter prospiciendum. Sit li-
cèt cœli serenitas favens, sit con-
scientiæ indemnitas suadens, sit cal-
cata immunis justitiæ semita placens,
sit sacrarum consolationum suavitas
mulcens, sit ipsa Mater bonorum
omnium Gratia lactans, sit utilis ad
omnia pietas formans, ut efformetur
in anima Christus; in timore tamen
suam

suam ordiatur, suam in timore operetur salutem, quisquis illudi metuit, quisquis ex ipso supremæ perfectionis culmine præcipitari reformidat.

Legat historiarum volumina, qui vanum esse timorem hujus periculi suspicatur, reperiet in ipso mundanæ descriptionis capite, & lucis Angelolum in tenebrarum Principem transmigrasse, quem tamen commilitonum nullus præcesserat vel excellentioribus naturæ dotibus, vel copiosioris gratiæ incrementis: & tamen, qui in lapidum ignitorum medio versabatur, refriguit, & qui singulis empyreæ Regionis Proceribus major eminuit, de cælo corruit adeò mirabiliter, ita inscrutabiliter, ut etiam illuminatus Isaias post emundata angelicò sacri carbonis beneficiò labia exclamaret admirabundus: *Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui manè oriebaris?* (a) utque occasum obortivi hujus syderis exprimat dolorosius, exulantis describit carcerem: *Ad desertum detraheris, in profundum lacu:* adhuc matutinum reveretur Principem in domo syderum; sed ex ergastuli profunditate, ex abyssi situ ostenditur, quòd, cui illucescere indulgebatur clarius, cui oriri concedebatur illustrius, ille Ecclypsim suâ passus malitiâ, ille suæ conditionis sphaeram voluntariâ immutare flagitans malitiâ, nunc adversantè violentia profundius includatur, detestabilius in lacum relegetur; & qui evadere maluit Aquilonis incola, corruit in profundissimum tartareæ caliginis baratrum, infernalis Vulcaniæ perennis inquilinus.

Transeamus ab Angelorum Patria, ad triumphantis Solymæ suburbium, ad conditæ humanitatis Paradisum, quem dum ingreditur creatus accola, ut custodiret illum, egreditur de viri latere virginea Virago: clarebat primum desponsatorum conjugum illustre connubium Sanctitatis innocentia, collocabantur ambo in arboreto deliciarum, sublimabantur ad dominium universæ terræ; utque Adam ipso gloriaretur in nomine, hoc ipso quatuor orbis partium Dominus proclamabatur, futurus post elapsa annosi temporis lustra cum tota hæreditate sua hæres angelicæ felicitatis: *Adam orbem terrarum significat:* commentatur Augustinus: *se-*

Pars IV.

cundum Græcam linguam; quatuor enim sunt literæ, A. D. A. M. quæ quatuor orbis partes significant. (b) Nec alium ad finem à Creatore suo fuit conditus, quàm ut elevato super creaturarum ordinem intellectu, in arcem Divinæ contemplationis ascenderet, nec ulla contemplabundam mentem cogitatio à Conditoris sui amore segregaret. Verùm, instabilis viator, dum ab ingenita standi soliditate retrahens pedem voluntatis ad culpæ avium declinavit, amorem conjugis amoris Numinis præposuit, veramque stationis suæ speculam deserens, in semetipso ultrà consistere non potuit, sed lubricæ mutabilitatis impulsu, in præcipitium mortalitatis decedens, à statu immortalitatis turpissimè discessit; quo lethali sauciatus vulnere, quo lamentabili mortuus funere? deplo- rat Hypponenensis Antistes, sic suam prosequens interpretationem: *Adam confractus & comminutus in pulverem, implevit orbem terrarum; sed misericordia Domini undique collegit fracturas, & conflagavit igne charitatis.* Quid hæc tam repentinâ vicissitudine in orbe accidit luctuosius, evenit inexpectatius? Ad unius exterminatoris angeli mendacium, ad unum aridentis pomi intuitum, ad primum blandiloquæ mulieris illicium, æterna evanuit felicitas, angelica recessit hæreditas, corruit in mortis pulverem congenita immortalitas, & communicata per gratiam Divinitas compulsa recedere ad tempus, in tempore velut exulavit, & expendente Ruperto: *Uterque sexus pudore confusus, & serpens cachinnò dilatatus:* (c) gloriabatur in dolo, debachabatur in trophæo.

Hæc fuerant præambula illius fedifragæ segregationis, illum præces- serant horribilis repudii libellum, quem Sponsus sanguinum, Dilectæ & Selectæ, priusquàm evaderet adultera, remittere coactus est Synagoga; quæ quidem primos in fide filios edidit, quando Patrem multarum gentium sibi circumcisionis mysteriò adunavit, dum Isaaci obedientiâ floruit, & Idumæam, ut extraneam, sibi rejiciens, Jacobo primogenita procuravit: Lucernam dixeris, æternæ lucis bajulam; qualem profectò se exhibuit, quando in Patriarcharum primitiis,

(b) In Pf. 95.

(c) Rupert. Abb.

Amplius hujus veritatis exemplum desumitur à Synagoga.

primitiis, quando in Prophetarum præfagiis, per veræ prædicationis fulgorem populos illustravit, & per venturi Redemptoris vaticinium, subsequitur gentibus præluxit. Verumtamen meminisse juvat, quid de supremo primitivæ hujus Sponsæ Pontifice sacris in paginis recensetur: *Heli jacebat in loco suo, nec poterat videre lucernam DEI, antequam exstingueretur*: (d) non dicitur: lucere non poterat: ut subtiliter Papa moralis notat; nam hodie dum lumen Scripturæ sacre lucerna hæc pro filiis Ecclesiæ portat; sed quidnam portet nescia, hoc ipsum quod portare dicitur, quid sit, velut cæcutiens ignorat. Vides lucernam illius luminis, quod omnem venientem in mundum hominem illuminat; Vides Reginam Vasthi Assuero Regi connubiali vinculo colligatam, quæ tamen, quia ad Regis mensam sedere noluit, quia salutiferâ Redemptoris carne vesci noluit, à throno gloriæ repudiata fuit. Audi cœlestem Sponsam in sacro patientis Jobi volumine amanter conquerentem: *Halitum meum exhorruit*

(d) 1. Reg.
3. v. 3.

(e) Job.
19. v. 17.
Halitum:
id est: Humanitatem Christi exhorruit Synagoga.

(f) Lib.
14. Mor.
c. 21.

uxor mea: (e) ex carne halitus oritur: dum igitur incredulus Israël carnem Domini carnaliter intelligeret, dum purum hominem in DEI Filio aspiceret, se ad porcorum epula alligi, ad carnes credidit invitari. Dum igitur Synagoga, quem vidit hominem, DEUM adorare recusavit, halitum Verbi, sed incarnati horruit, quia profluentia è sacratissimo DEI-hominis ore verba audiens, Divina Os illud effari mysteria nullatenus suæ perfidiæ persuasit: *Carnis ergo halitum carnalis uxor exhorruit, quæ carnalibus sensibus dedita, incarnationis ejus mysterium non agnovit*: concludit Gregorius. (f) Hanc immutatam Judaicæ felicitatis sortem præfenti threno plangit Propheta futuræ calamitatis præsciis; dum enim in Nazaræis candorem nivis prædicat, nitorem lactis annotat, antiqui eboris ruborem intimat, sapphiri pulchritudinem commendat, præeminentes suorum filiorum virtutes indicat, & quidnam fuerint, priusquam esse destiterint, sagaciter assignat. In celeberrimo Nazaræorum Symbolo, intemerata abstinentium continentia designatur, quæ singulari proprietate

te nive candidior adstruitur, & lacte nitidior prædicatur; ex aqua quippè, quæ desursum aut rorat, aut stillat, nix congelari consuevit; lac verò ex illa carne exprimitur, quæ in inferiori corporis regione nutritur. Propheticus itaque candor in nive refulgens, cœlestis vitæ fulgorem adumbrat, quæ semper ad superna contendit, sursum continuis suspiriorum legationibus tendit: in lacte nonnihil minus candente, necessaria negotiorum temporalium dispensatio repræsentatur. Erant non pauci inter præclaros Synagogæ filios hæredes, inter Patriarchas & Prophetas, qui Sanctitatis præcellentiâ illos etiam excessisse probabantur, quorum conversatio cœlis affixa, cœlestem multorum vitam, & aliorum laudabilem in terrenis dispensationem integritate morum superâsse videbantur; ideò candidiores nive, nitidiores lacte commendantur. In ebore antiquo rubor decorem insinuat, os fortitudinem manifestat: exstiterant proinde rubundiores ebore antiquo, in quo colore rubor flammivomam charitatem denotat, quâ antiquæ legis cultores exarserant in DEUM & in proximum, dum dives Abraham suas recipiendis hospitibus divitias dedicabat; dum opulentus Isaac soli DEO in victimam immolari sustinebat; dum inamoratus Israël solum videre DEUM satagebat; dum contemplandus Moyses antrum optatæ solitudinis Ægyptiorum Regiæ præferebat: sic illibatus Joseph in castitatis patrocinium, dimisit adulterinis manibus pallium, malens nudus effugere, quàm spoliatus thesaurò castimoniam in domo Putiphari remanere. Denique habuit sapphirò pulchriores filios hæc fœcunda primorum Patrum puerpera, qui cum ætherei coloris sit, illos spectandos sua velut in imagine repræsentat viatores, qui renuentes in via subsistere, semper ad alta scandere, per arduam salutis Semitam continuante passu progredi festinant, de quibus testatur Magister Gentium: ludibria & verbera expertos, constrictos vinculis, carceribus affixos, in testimonium fidei constanter adversus Principatus Mundi hujus decertasse, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt

Præclaros habuit filios, sed defecit in Successoribus.

sunt repromissiones: quorum si offe-
sam experiri libet in patiendo tole-
rantiam, in resistendo fortitudinem,
in declinando providentiam, in su-
perando pronitatem, testabitur Apo-
stolus: *Lapidati sunt, secti sunt, in*
(g) *Hebr. 11. v. 36.* *occisione gladii mortui sunt:* (g) sic
Zacharias, dum legatione fungitur
ad populum non credentem, sed
contradicientem sibi, lapidibus obrui-
tur; Ezechiel dum legis violatores
redarguit, ut docet Epiphanius, per
rupes rapitur, per saxorum crepidi-
nes conquassatur: Isaias ferrâ & qui-
dem lignâ Manassis imperiô discindi-
tur: Eleazarus blanditiis ad esum
prohibitatum carniū invitatur; Jo-
sias pugionibus confoditur, & gladiis
impiorum transverberatur. Hos de
Heroum genere oriundos deplorat
querulus Jeremias, non quidem, quia
illudebantur ad confusionem, & fla-
gellabantur ad dolorem; non quia
spectaculum facti sunt mundo despi-
cienti, Angelo applaudenti, homini
imitanti, mundo ad confusionem
sue vanitatis, Angelis ad congratu-
lationem sue propinquitatis, homini
ad æmulationem sue fidelitatis: sed
plangit Propheta conclusam fortium

progeniem sinè Successorum posteri-
tate, terminatam Synagogæ gloriam
sinè successione: plangit illustrem suo
in ortu animam, illustriorem in pro-
gressu, sed in abortu lugubrem, in
processu mutabilem, in exitu misera-
bilem, in transitu inconstantem.

Saul electus Rex, rediit in Gabaa, no- *Saul ele-*
lens alibi morari, quàm ibi: agnovit *ctus in Re-*
instabilem nostræ mortalitatis sortem, *gem abiit*
unctus in Regem Saul, primus coro- *in domum*
natorum principum primicerius, qui, *suam, no-*
dum regno jubetur cœlitus præside- *lens inha-*
re, securus de dignitatis exordio, sed *bitare Re-*
dubius de termino: *Abiit in domum* *giam, ut*
suam in Gabaa: (h) cœptum vitæ *prioris vi-*
prioris cursum nullatenus deseruit, *ta cursum*
sed curam boum non dimittens, dis *non dese-*
simulavit regalem curiam introire, *reret.*
Regiam inhabitare distulit: *Gabaa* (h) *1. Reg.*
quippe, Commentatore Gregorio: *10. v. 26,*
sublimis dicitur, & Saulis habitatio
in Gabaa esse recensetur, quia pru-
dens, dum sublimatur in spitu, dum
in virtutum culmine refulget anima,
terrena cogitando non vult incolere,
sed altis & cœlestibus inhiare; Timet
enim prospero crescentium virtutum
impetu abduci, & ab arcta salutis via
in præcipitium seduci.

ZAIN.

VERSUS
VII.

Candidiores Nazaræi Ejus nive, nitidiores lacte.

SERMO DECIMUS NONUS.

Virginalis castitas convertit animam in cœlum & Sedem DEI
requiescentis.

(a) *Sap. 7. v. 26.* *Virginitas est affinis candori lucis aternæ.*
Nescivit aptius effigiare, non
rectius delineare speciosum
formâ præ filiis hominum
illuminatus Sapiens, quàm
hœc triverbiô, velut prodigiosô ab-
breviati Verbi compendiô: *Candor est*
lucis aternæ: (a) est lux de luce, per
quam Pater luminum clarissimè vide-
tur; ut candor est splendidus, & splen-
dor candidus, uterque sue coævus lu-
ci, sic Verbum Patri, & Pater est coœ-
ternus Verbo; subjungit illicô Divi-
nus Encomiastes affine præconium,
vel potius subtilem ejusdem elogii
continuationem: *Speculum sinè ma-*
cula DEI Majestatis, & Imago bonita-
tis illius: quemadmodum in candore

splendido lux candorem originans
cernitur, sic pariter immaculatum, si
objeceris speculum, speculaberis ob-
jectum: sic Patrem videt in Filio quis-
quis videre Filium meretur. Est in-
super Imago bonitatis paternæ: non
est imago hæc, facies corporis fucis
composita: *Sed simplex de DEO, e-*
gressa de Patre, expressa de fonte: (b) *(b) Lib. 1. de fide c. 4.*
ut loquitur Ambrosius. Delineare de-
siderabat hoc prototypon Propheta
noster in Nazaræo; utque effigiaret
accuratius, primam deduxit lineam
à candore, dum candidiores Israël
Nazaræos esse asseruit nive, quæ inter
candida videtur candidissima: sed can-
dor iste, ut sit niveus, sit verus, est
necessè;

necessè; imago quippè ipsa Veritas est: sit justus; quia imago ipsa Justitia est: suam à virtute trahat originem; quia imago ista DEI virtus est: non muta; nam Verbum est: sensatus sit; quia imago ista Patris Sapientia est: non vacuus; quia imago, vita per essentiam est. Candoris itaque candor Nazaræus est, effigies ab hac imagine efformantis gratiæ dexterâ ad vivum delineata: est candor ille nullius capax maculæ, est Apostolico conformiter oraculo: *Imago DEI invisibilis, primogenitus*

(c) Coloss.
1. v. 15.

omnis creatura: (c) Verum, si invisibilis, quomodo poterit in visibili homine delineari? quod enim videtur oculis, corpus est; nam aliud non suffert acies oculorum; DEUS autem, qui & à corpore alienus, & figurâ segregatus est, quomodo cerni poterit, aut qualiter discerni? adde, quibus ab invisibili prototypo imago visibilis poterit effigiari coloribus? Sed mentis oculus est invisibilis, potest & invisibilem videre intellectualis acies; videt in opere artificem, in creatura Creatorem; videt, quàm totus iste candor æternæ lucis candeat, nihil non lucidum suo objiciens spectatori, nihil non candidum suo præsentans speculatori. Speculare, si tamen tuus tibi purus sit oculus, si candidus & directus, si soli affixus speculo sinè macula, immaculata, vel saltèmm immaculatè speculetur: spectare imaginem hanc invisibilem, contemplare hunc Primogenitum universæ creaturæ: Primogenitum, non primò creatum, nè Ariano errore denigratus Verbum DEI mentiaris creaturam: stat genitus pro natura, & primus pro indefectibili æternitate. Tu conditus in tempore, sed regeneratus tamen in DEI Filium, in lucis sobolem, ad fontem luminis, primam ordire lineam à candore lucis æternæ, qui solus Christus est; ut conformeris vera effigies prototypo, implora reformatricem gratiam, ut tibi sui candoris formam imprimat, quâ informatus conformis Imagini reddaris: *Mundi fuere Nazaræi:* scribit Origenes: *Immaculati, segregati ejus:* adjungit Symmachus: *super nivem:* sunt quippè, si nomen Nazaræi translatus à Theodotio discutias; *sanctificati:* quorum si li-

Nazaræi
sunt candidi à
candore
castitatis.

beat scrutari sanctam vivendi methodum, testabitur Adamantius: *Vita genus ducunt cæleste:* in carne sinè carne, quam viveret supernus Seraphin, si carne indutus deberet vivere super terram; sic viverent beati spiritus, qui dum nostris sese videndos offerunt oculis, licèt aspectu fulgurent ad terrorem, plerumque tamen gloriantur in vestibus albis ad ostendendum angelicæ puritatis candorem. Nix comparatur castitati, inquit moralis Hugo; cuinam ergò nive candidior æquiparabitur Sanctimonia, quàm regulari castimoniæ, quàm continentia Virginali, quàm Religiosæ puritati? quæ candet à nive, sed simul fulget à luce, à castitatis exercitio claret, à voti perfectione resplendet; adjungit nivi fulgorem, dum velut fulgurante gemma sponsalium virginæ castitatis annulum condecorat.

Sed ordiamur à nive, ut epilogizemus in luce. Inamoratus cælestis Sapientiæ scrutator Hebræus Philo, qui se sortitum forte illustrantis & sanctificantis gratiæ animam bonam profitetur, cui naturæ Conditor acutum præbuerat intellectum; & Mater gratia dilecto sibi filio benevolam in omnes instillaverat voluntatem, describit ipse suæ felicitatis auspiciam, suæque progressum adolescentiæ; *Cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum:* (d) subjungit Hugo purpuratus: *Munditiam corporis servavi;* nec decuit animam capaci intellectu præditam, bonæque instructam voluntate, alteri, quàm immaculato corpori perfectæ unionis vinculo compaginari.

Egredere festinis cogitabundæ meditationis gressibus in amplum Damascenæ Regionis campum, visurus quomodo ad primum Creatricis Omnipotentia nutum cum limo terræ conglutinetur spiritus vitæ, non quasi divinus Plastes creato plasmate indigeret: *Sed ut haberet, in quem collocaret sua beneficia:* (e) scribit Irenæus Martyr. Quàm admirabile spectaculum! inclinatam intueri Sacratissimæ Triadis Majestatem, velut laboriosis manibus occupatam, organizando corpori applicatam, compaginare pulverem, membrorum conciliare seriem, extruere illustrem superni Artificis statum, & terræ pulverem

Premium
bonitatis
est, corpus
incoinquinatum.

(d) Sap. 8.
v. 20.

Felix li-
mus ex
quo for-
mabatur
homo pro-
pter con-
tactum
DEI.

(e) Lib. 4.
adversus
heres. c.
28.

(f) De Re-
form.

Primus A-
dam for-
matus est
ex terra
virginea,
quæ fuit
figura B.V.
Mariæ.

(g) Lib. 4.
Histor.

(h) In Ma-
nual. c. 63.

Sanctissi-
ma Trini-
tas Virgo
est.

pulverem suis beare manibus, suo
contactu sanctificare! *Hic limus sa-
tis beatus est, etsi solummodo conta-
ctus, toties honoratur, quoties ma-
nus DEI patitur:* (f) subscribit Car-
thaginensis Presbyter Tertullianus:
sic honoratur putredo pulveris, sic
limi vilitas respicitur, sic terræ gle-
ba super universam sublunarium crea-
turarum excellentiam attollitur: an
forsan ideo, quia nullo decussa vo-
mere, nullò ullius aratri violata ve-
stigiò, tunc adhuc nominari potuit
terra virginalis? Quòd, si sublimio-
ri mentis oculo, hanc ipsam illiba-
tam telluris materiam velis scrutari:
præfigurabatur in virginali terra, vel-
ut in præliminari Symbolo, objicie-
batur beatis mentibus, velut in amœ-
nissimo ludentis Sapientiæ præludio:
*Terra virginea nunquam maledicta,
ex qua formatus est secundus Adam:*
Apostolicò adstruenis Andreæ oracu-
lò, apud Abdiam Babylonium recen-
sito: (g) Honoretur proinde terra
nostra, licet inanis & vacua; hono-
retur, quia virgineæ illius terræ ex-
stitit præsagium, ex qua aurum opti-
mum, sacerrima Redemptoris caro na-
ta est; illius terræ, quæ fuit melle
virginitatis, & lacte fecunditatis: di-
vinis agitetur manibus, illius imago
terræ, in qua ingeni Genitoris Uni-
genitus, velut cœlestis Isachar, requiem
agnovit esse bonam & optimam, dum
requievit inter terminos, scilicet ma-
ior homine, & minor Patre, in taber-
naculo Virginis, ut terræ optimæ,
quia in corde bono & optimo Ver-
bum DEI suscepit & concepit, quem-
admodum subtiliter moralizat Erne-
stus Archi-Episcoporum Pragensium
primus. (h) In hujus virgineæ tellu-
ris gloriam, terram sterilem & vir-
ginalem, velut figuram maternæ Vir-
ginitatis divino contactu colere, tan-
tis honoribus dignificare decuit &
adornare. Infer Theologe, si figu-
ram castissimæ Virginitatis sic æstima-
re voluit Altissimus, quonam deco-
rabit honore ipsam virginalem con-
tinentiam, hoc Idæali Symbolò præ-
figuratam. Suo decore rutilat, suo
candore transvolitat creaturarum om-
nium pulchritudinem casta Virgini-
tas, quam si depinxeris, Divinitatis
inseparabilem delineasti similitudi-
nem, pinxisti imaginem Deitatis;

prima trias Virgo est: scribit Ter-
tullianus.

Est apud Cyprianum Virginitas
DEI imago respondens ad sanctimo-
niam Domini. Hanc suæ voluit im-
primere dilectæ Zelotypus amator,
genitus ex solo Patre sine Matre Fi-
lius, quando, priusquam egredere-
tur sine Patre de Matris utero virgi-
nali, adhortabatur amantem, urgebat
adamatam; *Pone me ut signaculum
super cor tuum, ut signaculum super
brachium tuum:* (i) legunt alii; im-
pone me cordi tuo, ut sigillum, & ut
annulum signatorium manui tue: cum ani-
attende periodum intransitivam; non
petit sui signaculum amati cordis pro-
funditati incidi, non cupit sigillum
sui dilectæ digitis imponi, aut bra-
chio affigi; sed ille transire in signa-
culum, ille desiderat, non mediante
alio, sed semetipsum immediatè ada-
manti cordis profunditati incidi; non
ei sufficit auro incisam suæ Divinitatis
Imaginem è virginali collo pendere,
ad pectus affixam, non adornatam co-
ruscantibus gemmis idæatæ Deitatis
sculpturam ad virginalis animæ limen
affigi; sed ille se ipso vult januam ca-
stissimæ mentis obfigillare, quemcun-
que creaturarum accessum imagine
Patris obsignari, hæc videatur non
affabrè sculptoria manu exsculpta.
Sed, si Patris manus, Patris suffragiò
Filius est; manus ista sit super pe-
ctus affixa, manus ista sit in sponsæ
fibris expressa, manus ista sit ad osti-
um januæ cordialis appensa, ut in
virginitate cernatur Divinitas inscul-
pta; suam, non tam amico sangui-
ne, quam Spiritus similitudine jun-
ctam alloquitur castam Sororem ca-
stissimus frater Ambrosius Marcelli-
nam, tanquam gratiam habens à Do-
mino, ut sit fidelis in consulendo:
Accipe à Domino præcepta, quæ serves:
(nam licet de virginibus præceptum
Domini non sit, devotæ tamen &
voluntariæ virginitatis votò in hosti-
am consecratæ virgines, non sui am-
plius viri, sed domini sunt) *pone me
ut sigillum in cor tuum, & velut si-
gnaculum super brachium tuum: quò
signatoria prudentia tua factorumque
documenta premantur:* sunt singulari
attentione digna, quæ consequuntur
illicò sanctissimi Præsulis verba, in
quibus figura DEI Christus eluceat,
qui

Virgini-
tas est si-
gnaculum
& annu-
lus de-
sponsato-
rius DEI
cum ani-
ma.
(i) Cant.
8. v. 6.

(1) *Lib. 1.
de Virgi-
nit.*

qui paternæ ambitum exæquans naturæ: *Totum quidquid à Patre Divinitatis assumpsit, expressit*: (1) hic liceat, si non vociferari, saltè singultuare; *O DEUM si fas est dicere, prodigum sui!* non sufficit amanti prodigere divitias, nî semetipsum tribuat; non satis est amoris se ipsum in partes dividere, ut pluribus distribuatur: totus vult in signaculum humani pectoris transire, totum suæ æternitatis moliri vult in anulum dilectæ suæ consignari; novit ille, nî cautiùs ac anulum obserari, nî æquè providè ac sigillum conservari, nè cedat è manûs digito: strictissimè digitus coarctatur, & adæquandus annuli circulus nullatenus dilatatur; offert non dimidiatam suæ Personæ portionem, nè medium cor amariæ amanti refundatur; sed totus toti cordi totaliter vult imprimi, ut nihil sit in virgine, quod non redoleat Divinitatem; quemadmodum nî reperiri est in tota Divinitatis essentia, quod non contineat virginitatem; sic virgini se ipsum totum largitur DEUS, sed in sigillum quod nemo alius valeat referare. Hoc est virginitatis pretium, cui communicatur splendor gloriæ suo candori adunandus, cui tota paternæ substantiæ figura donatur in signaculum; vel, si Græca præplacet versio, offertur in characterem; imò tota Divinitas huic virginali ceræ imprimitur, ut in hoc corde cereo Sponsus virginum cum Sponsa Virgine exprimeretur. Quid mirabilius, quid captu difficilius? in una virgine, in virginali anima tota effigiatur Trinitas, unius Nazaræi cor candidum sanctissima Triade obsignatur; hoc est: non aliò securiori signaculò adversum ferocissimi prædonis assaultum clauditur & obseratur.

*Angeli re-
belles in
cælo fue-
runt Vir-
gines fa-
tue.*

Hoc obsignante Divinitatis annulo signatæ virginum animæ clauduntur irrepentibus voluptatum illecebris, mundanis occluduntur infidiis, & impressus beatis mentibus candor lucis æternæ profligat universam tenebrarum potestatem; quid enim lucis filiis vel filiabus cum exterminatore Angelo proportionis mutue est commune? forsan virginitas? sed non signata divini vultûs lumine, non obfigillata splendore gloriæ, non obse-rata Divinitatis virginitate. Claruit

virginitate Lucifer, cui natura castitas sexum nesciens, ignorat corporis corruptionem; hinc Angelorum Patria cœlestis regia gloriabatur in pudicissimarum creaturarum innumera multitudine, & plenius & veriùs, quàm suis in Syderibus Domus Syderum; sed quos virginalis proprietas in cœlo collocaverat felices incolas, hos profligavit meretrix superbia, efficiens infortunatos exules in tenebrarum voraginem præcipitados. Etiam empyrea beatitatis regio bipartitum habuit chorum virginum, inhabitabant civitatem sanctam Jerusalem, prudentes Virgines, nec minùs fatuæ continebantur in ea. Vis clarum fatuitatis testimonium, irrefragabilis stultitiæ argumentum? audi delirantem fatuæ multitudinis Ducem & Principem, audi sic exclamantem: *Ascendam in cælum*: (m) audis delirium, in cœlo conditus in cælum vult ascendere, cœlestis incola exambit esse advena, & qui virginalem Divinæ Triadis participabat excellentiam, virginea Divinitate per gratiam præditus & adornatus, ille immunis à carne Spiritûs vult similis esse Altissimo, cum tamen virgo sit, Conditori angelicarum Virginum præ cæteris ut sublimior, sic charior; explanat tamen votum ascendere satagentis Luciferi Doctor Angelicus; eum collimasse videlicet superbientem Spiritum ad cælum Sanctissimæ Trinitatis: sed, quò volare desideras absque pennarum remigio dementate Cherub? vidisti te ex nihilo conditum, & tuum tam audacter aggredieris Condito rem? an forte, quia Virgo es, virginitate sustolleris? hac arroganti jactantia in tenebrosam terram è cœlo præcipitaris. Non mea, sed insinuantis Aldheberini hæc esse videtur opinio, dum conjuratam virginalis continentiae adversariam arrogantem superbiam contemplatur: *Si Angelica supernorum civium celsitudo, elationis tantum supercilio turgescens, beatò cæterorum contuberniò, & Deificò contemplationis principio privatur, quanto magis gracillima mortalium fragilitas, si de propriis meritorum emolumentis intumescit, & de virginali castimonia?* (n) adverte subtilem à majori & difficiliore casu ad minorem

(m) *Isa.*
14. v. 14.

*Superbia
infecit
Virginitatem Ange-
lorum.*

(n) *De
laudibus
Virg. c. 5.*

illationem

illationem, & inferes procul dubio Virginali hunc Angelum, hunc eminentem angelicatum Virginum Protoprincipem, ideo corruisse, quia ingredienti superbiae aditum praeiungit, & vitiorum capiti introitum non occlusit. Adjungam ego; corruit ex caelo in perduellibus angelis, virginitas, quia non fuit Divinitatis annulo obfignata, quia non fuit hoc signaculo obfignata.

Casti vo-
cantur ce-
libes, quasi
jam Caeli-
tes essent.

Verum, quid aget in hoc ferali praecipitio prudens virginitas, Angelorum dementata multitudo, si licet dicere, quodammodo sui candore luminis, non spoliata, sed diminuta? transportabit de terra in caelum Adae filios adhuc in carne commorantes, in sua virginitate stabiles, non tamen ansa vicissitudinis destitutos, adhuc in campo dubii certaminis collocatos. Grande mysterium virginalis sapientiae, ut fatuam confundat virginitatem hac portentosa reciproca-
tione! Praeludit in umbra Veritatem ingeniosa antiquitas, quae recensentis Quintiliani testimonio castas progenies, alumnos Virginitatis, coelibes nuncupabat, quasi Virginem terrigenam, plus esse coelitem, quam terrae incolam sagaciter indicaret. Sed digniori meretur roborari testimonio, solidiori eventu confirmari, coelicola virginitas, Divinitatis annulo obfignata. Stabat impavidus, quantumvis simul attonitus, praeter ceteris dilectus JESU Discipulus Joannes; stabat in praecelsa Apocalyptica contemplationis specula immobilis spectator: citabat felicem mundi exulem ad Civitatem sanctam Jerusalem vox imperantis Angeli: *Ascende huc*: statimque fuit in Spiritu sine morosa dilatione temporis parens imperio: *Qua celerrimi raptus agilitate Spiritus cooperante gratia, velocitatem, atque suam obedientiam imitandam significavit*: commentatur Richardus Victorinus: evolabat reseratō celestis Regiae ostiō, ubi sedem positam in caelo conspiciebat: *Quia passio Christo, & per eum aditu in caelis patefacto, Regnum DEI ita dispositum est, ut DEUS in illo sedeat, principe hujus mundi foras ejecto*: scribit Rupertus. Sedebat regali hoc in folio Augustissima sacerrimae Divinitatis Majestas; stipabant sedentis thronum

Pars IV.

viginti quatuor Seniores, in quibus Doctorum Ecclesiae universitas designabatur, quae quandoque duodenario restringitur numero, ut annotat Commentatrix Glossa, propter Sanctissimae Trinitatis fidem, quam quatuor mundi partibus insinuando praedicant; quandoque ad seriem viginti quatuor extenditur, ut per hunc numerum ex sex quatuor confectum, creationis opera sex dierum confecta circulo in hoc schemate recoherentur. Reddebat mirandam amplius visionem prodigiosus Sanctorum animalium quaternio, non minus retrō, quam antē oculatus. Legi sublimem Bernardini Senensis Anagogiam, qui in humana facie, temperantiam intuetur; est enim proprium hominis, naturae impetus domare, suarum operationum seriem moderari: fremebundi Leonis vultu, Justitiam flecti nesciam contemplatur, illi Salomonis proverbio innixus: *Iustus quasi Leo confidit*: (o) In lineamentis tardigradi bovis, reveretur oneriferam fortitudinem, quā sustentantur laborum gravamina: in acie suspicientis aquilae, contemplatricem prudentiam veneratur; haec enim ceteris virtutibus Cardinalibus superior est. Ad unam unius Praelati idem, haec singula refert Antonius Patavinus, juxta illud Ezechielis oraculum: *quatuor facies uni*: (p) ut aemuletur Leonem in fortitudine, laborem bovis imitetur, compassione hominem representet, & aquilam sublimitate contemplationis: invigilet gregi suo, ut ceterorum comprobeat dignissimum Antistitem, & ubi requisierit subditorum indigentia, rugiat terrendo, terreat rugiendo: ad instar laboriosi bovis mugiat, compatiendo corrudentibus, & lapsos ad poenitentiam provocando: Humano loquatur idiomate, ambienti consulendo, interroganti respondendo, proximum ut sui partem ad redamandum amore animando: exaltetur cum evolante Aquila, pullos suos sub alis protegendo, in altum evehendo, à terra sublevando, ad Solis Justitiae fulgurantes radios effereundo. Adorant effigiatum in carne DEUM, Gregorius cum Hieronymo, cujus amorosissima incarnatio demonstrat hominem; durissimae passionis tolerantia, exhibet vitulum: Leonem

Apocalyp-
ticus San-
ctorum a-
nimalium
quaternio
represen-
tat virum
perfectum

(o) Prov.
28. v. 1.

Praelato
debent esse
quatuor
facies.

(p) Ezech.
1. v. 6.

Verbum
incarnatum
est a-
nimal
quatuor
facierum

R r

Leonem, qui mortem dilaniavit, mors morti factus, & mundi principem foras ejiciendum profligavit, victoriosa probat Anastasis: exaltat velut Aquilam usque ad Patris dexteram gloriosa ascensio; & quamvis verus homo, habebat tamen faciem quasi hominis; quia Redemptor noster non carnem peccati induit, sed in similitudinem carnis peccati venit. Revereor singula Patrum placita, præplacet tamen magni Gregorii elucidatio, dum per pennatum hoc quatuor animalium agmen, sanctos quatuor Evangelistas concludit esse intelligendos; nam, quia ab humana generatione cæpit, jure per hominem *Matthæus*: quia per clamorem in deserto, rectè designatur per Leonem *Marcus*; quia à Sacrificio exorsus est, benè per vitulum *Lucas*; quia verò à Divinitate Verbi cæpit, dignè per aquilam significatur *Joannes*: (q) Veneror augustam Regis Gloriæ quadrigam, & adgeniculato poplite, hæc quatuor sublata in cælum animalia meditor: illud Origenis Elogium liceat in venerationem Aquilæ intercalare: *Non Joannes erat homo, sed plus quam homo, quando & se ipsum, & omnia, quæ sunt, superavit*: Hoc planè virginalis eminentiæ est privilegium, cuncta, quæ carnem sapiunt transcendere, ut liceat quantocyus ad Sponsum Virginum pervenire; quod, si objicias, non omnes hunc Virginalem Sponsum nōsse virgines, sunt illæ tantum suis divinis oculis ignotæ, qui suam contegentes faciem, larvam superbiæ, aut alterius cujusvis vitii assumunt: adjungit consuetum Virginitatis præmium eloquens Adamantius: *& ineffabili Sapientiæ virtute, purissimo mentis acumine subvectus, in ea quæ superiora sunt secreta, (videlicet unius essentia in tribus personis,) ingressus est, nève attribueretur illustre hoc præconium devoto duntaxat affectui cultoris, annectit illam sat convincentem suæ panegyris rationem: non enim aliter potuit ascendere in DEUM, nisi prius fieret DEUS*: (r) ut solem videat intuens oculus, non sufficit diffusa lux per aërem, nec satis est congenita aspicienti oculo perspicacia, sed imprimi oportet objecti similitudinem, quam accuratiores Philosophi appel-

lant intentionalem speciem, quæ mediante uniente & assimilante potentia identificatur intimè cum objecto, & fit videns oculus Sol intentionaliter, non naturaliter. Vides, quàm clarè, quàmque veraciter philosophetur Origenes; non potuisse Joannis intellectum, qui genuinus animæ est oculus, in DEUM conscendere, nī prius DEUS fieret videndo. Verum, non leve insurgit dubium, quā ratione sublimis Aquila, se ipsam Divino vicinam solio conspexerat, quā ratione se inter cœlites, in Seniorum ambitu viderat, quæ tamen in Pathmos insulam relegata, adhuc mundi exilium tolerabat, adhuc ferocientis Domitiani tyrannidem sufferebat, adhuc in carne, quantumvis carnis dormitor vivebat, adhuc in corpore viator procedebat? quā igitur ratione inter beatos Cœlites commorari, coram sedentis throno cernitur divagari? Nescirem ego ærumnas viatoris cum comprehensoris gloria combinare, utrumque munus, volantis in cælo, & repentis super terram Aquilæ coadunare, nisi clarissimus virginalis continentia Præco, nisi celeberrimus illibata castitatis encomiastes Cyprianus, hanc peculiarem attulisset candori niveo, intemerata puritati proprietatem: *Hoc exigit sancta singularitas, ut antequam transfiguretur, transfigurata cernatur*: (s) Respice paulisper in Discipulum, quem singularis prærogativa castitatis singulari amantis JESU dilectione fecerat dignum; hæc sola præ reliquis, licet sororiō connexis vinculo virtutibus, hæc solâ, sibi propriâ, non aliis passim communicatâ gloriatur singularitate, sibi fideles, sibi devinctos amatores suos, antè postremam immutandæ mortalitatis transfigurationem prævenire, & suos Cœlibes adhuc terreno circumseptos carcere in Cœlites commutare; suos adhuc in lachrymarum valle circumvagos exules, Augusto Sanctissimæ Divinitatis solio præsentare, non judicandos, sed præmiandos, non desolandos, sed oblectandos, non coronandos, sed de corona certificandos. Novi præclaram Romanæ civilitatis consuetudinem, quā inter cives conscribebantur ob comprobata præcedentium meritorum excellentiam, qui adhuc ab

(q) Hom. 4. in Ezech. S. Joannes Evangelista figuratur in Aquila, quam vidit in Cælo.

(r) Hom. 2. ex variis Evangelist. Tom. 3.

Constitutus in terris elevabatur per castitatem in Cælum.

(s) Lib. de singular. Cleric.

ab Orbis Urbe diffiti, aut præliabantur in campis, aut castrametabantur in hostilibus agris, aut præsidebant in subditis territoriorum Provinciis, aut dirigebant Reipublicæ fortunam in Regnis, nè differretur debitum virtuti præmium, aut retardata interrumperet invida mors retributionem. Hoc pari stratagemate, ut sic amorem excitet grata castitas, suis Clientibus patrocinator. Hæreant licet inter adversitatum confinia, esto confligant inter alterna bellorum vulnera, gemant quantumvis inter ambigua successuri eventus suspiria, prævenit illa præliantes ad secuturam victorum curiam inducere laureandos: victores in campo miseriæ, in arcem gloriæ, velut jam destinatos cælestis patriæ patritios sublimare. Angarietur castissimus Joannes in terris, affligatur à fera barbarie in ærumnis; sed exaltetur simul ad thronum adorandi ac spectandi Conditoris: dabit virginitas repenti Aquilæ alas, quibus conglomeratas nubes disrumper, intermedia Cælorum atria transcendet, ut inter Sancta Sanctorum animalium Symbola exerceat Aquilam cæteris eminentem, ut canat voce quantumvis adhuc tremula, suavissimum Divinitati trisagium solis notum Cælitibus; ut concinat in Choro Virginum, illud à novitate celeberrimum Virginitatis canticum tactum nesciens, solis Virginibus, ut concinant, indultum. Nec est, quod suspicemini, solum sic exaltatum Dilectum inter Discipulos. De pluribus loquebatur Magister Gentium, quando suorum Philippensium illustriores animas volens allicere ad Sanctitatem mentis & corporis, ut solliciti sint, quæ Domini sunt, & quomodo placeant DEO, compendiatam hanc Christianæ perfectionis regulam exaravit: *Nostra autem conversatio in Cælis est*: (t) novi creatam ad DEI similitudinem animam, diffusis cogitationibus hinc inde circumvagantem, peregrinantes comitari, viatoribus sociari, absentibus copulari, ad ultimos desinentis terræ fines evagari. Legi subtilem Seraphici Bonaventuræ distinctionem, quæ in eadem anima rationem informantis formæ, à functione Spiritus discernit, ut forma corpus informet, & terram

Pars IV.

inhabitet terrestris incola: ut Spiritus ad Cælum evolare contendat, & familiarem supernorum Civium societatem frequentet. *Illic*: teste Ambrosio: *erat anima Pauli conversatio; illic ejus prudentia, quæ utique inter angustias carnis hujus hæere non solet*: (u) præmiserat sagax Apostolus compatiens animi gemitum, quod sortem infelicissimam eorum deplorabat: *Quorum Deus venter est, & gloria in pudendis ipsorum*; quorum venter adhæret pavimento, quorum cor terræ affigitur, & corpus carnalibus illecebris inescatur; dum sponsata in fide, Sponsa Virginum illustris, cælicola felix, cælebs terrigena in cælis conversatur; & quia, non nisi beatorum hoc Regnum & domicilium est, beatam dixero; Si enim Boëtio fidem dante, beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus, cælestis hæc conversatio finit in pulvere pulverem degere, corpus in terris vitam agere, dum terrenis subtracta retibus, carnalibus à laqueis segregata Civis empyrea, sublimis anima, abundat omnibus bonis; sublevatur sincera devotione, exaltatur flammivola dilectione, recreatur peculiari securitate, delectatur optata tranquillitate, dulcissima perfunditur suavitate, prodigiosa dotatur agilitate, ut à terra in Cælum momentò citius valeat evolare. An non mirandam, & invidendam, laudandam & insequendam, dixeris animam, quæ in Cælis occupatur, dum adhuc mortalitatis nexibus huic terræ nostræ alligatur.

Est commendanda vertentis Tertulliani periphrasis, qui hunc Apostolicum cælestis Patriæ incolatum maturiori discussione examinans, legit tandem commemoratam Pauli partem: *noster municipatus in cælis est*: (x) Erubescere rebellis Angele, qui exaltatus super concives tuos subtilioris naturæ elegantiam, voluisti, non amplius in cælis conversari, sed super cælum cæli exaltari! verecundare perduellis Apostata! misellus Adæ

(u) *Lib. de bona Mor-te. c. 3.*

Casti obtinent ad huc in terris constituti municipatum quem Lucifer amisit.

(x) *De Corron. Milit.*

Id ipsum convenit etiam Joanne puritatis Secretatoribus.

(t) *Ad Philipp. 3. v. 20.*

Conversatio Cæli est in Cælis.

(y) Genes.
3. v. 12.

(z) Orat.
in Festo
Exaltat.
S. Crucis
apud Gne-
ther. Tom.
2.

Quod a-
liis pro-
mittitur
in futu-
rum, hoc
casti jam
possident.

(a) Lib. 6.
de Justor.
Renunc. c.
6.

lè associatus fuerit Pater suus; audi-
vit conquerentem; *mulier quam de-
disti mihi sociam, dedit mihi de ligno,*
& comedi: (y) quasi diceret: quam
ex latere accepi adjutricem, inveni
seductricem; videt ex latere secundi
Adam defluum cum aqua sanguinem;
huic optat desponsari, huic flagitat
associari; ut enim contemplabundus
ille Panthaleon Presbyter suavissimè
modulatur: *Rursus Adamus refingi-
tur, rursus ex ejus latere Mater vi-
ventium adest, amulatrix, non insi-
diatrix:* (z) huic soli totus ambit de-
sponsari, cupit copulari, intendit
coadunari, statuit maritali. Erube-
sce infamis Seraphin! qui turpissimâ
metempichosi conversus in cupidi-
nem, flammis sulphureis incendis
corpora, ut animam exuras; carnem
damnatis ustulas ignibus infamis in-
cendiarius, ut Spiritum aduras: sed
suum reperit cœlestis advena in Cœ-
lis refrigerium, factû que ex terræ
Incola Civis Cœli, suum in tua, quam
dereliquisti, patria figit tentorium,
suam eligit curiam, ibi contra te li-
tigaturus, ibi ad cancellos æterni Ju-
dicis suam adversus te salutis suæ cau-
sam complecturus. Ascendit ad au-
rea cœligenorum Civium subsellia,
ibi futurus civis in celeberrima bea-
tarum mentium Republica, è qua tu
solemniter proscriptus exul in tene-
brosum carcerem decidisti. Et quam-
vis in carne adhuc terram incolat,
in Spiritu tamen cœlestem regiam,
stratum aurô mundissimô pavimen-
tum calcât. Verumtamen, ut cun-
ctis Pauli pedissequis consulatur, dis-
cutiendum erit, quarumnam penna-
rum beneficiô, Sanctissima Tarsensis
alienigenæ anima è cœno in Cœlum
evolavit? Declarat succincta expla-
natione sat arduam quæstionem, sua
in solitudine sublimis Cassianus: *Per
gratiam castitatis adhuc in terra de-
gentes, habent, secundum Apostolum,
municipatum in Cœlis; quod deposita
corruptela carnali aliis promittitur in
futurum, hi jam in carne fragili possi-
dent.* (a) Ingens sanè castitatis præco-
nium! quæ adeo diffusa novit combina-
re, ut degens in terris, municipatum ha-
beat in Cœlis. Ingentem cœligenorum
solaminum acervum sperant laboriosi
Prædicatores sui laboris stipendium,
post absolutum mortalis vitæ stadium

obtinere: exultant solliciti Confesso-
res fidelitatis suæ præmium, completô
toleratarum adversitatum curriculô
videre: optant fortissimi Pugiles cum
Psalte Regio deargentatæ columbæ
pennas argenteas, ut valeant de per-
forato vulnerati corporis ergastulo ad
requiem evolare: sola Virginitas Cœ-
libum palmam præripuit, anticipat
coronam: in ipsa mortalitate adori-
untur vitam, & conculcatâ vivi cor-
poris superbiâ, depressâ lascivæ car-
nis insolentiâ, pennato Spiritu ad
Sanctam Civitatem avolant, in pace
in idipsum dormiunt inter dulcissima
suspensæ contemplationis somnia, &
requiescunt.

Ad hoc insigne Sanctorum deside-
riorum centrum aspirat pervenire,
ad hanc suspensorum metam anhelat
festinare pudica virginitas, audax in
postulando, sed unâ simul efficax in
impetrando, ut angelica sorte beetur
in terris, quibus se sperat mente &
corpore associandam in Cœlis: nec
miratur Ambrosius, si Angelis com-
paretur, quæ Angelorum Domino
comparatur. Rogabat Patrem Filius,
Ingenitum Unigenitus; imò, si licet
dicere, postulabat & exigebat: *Ubi
Ego sum, illic sit & minister meus:* (b)
nec leve dixeris præmium laboriosi
licet itineris: non est exile pretium
totius humanæ Sanctitatis, ubique cum
illo commorari, cum illo collocari,
finè quo nunquàm est bene esse, cum
quo nunquàm stat malè esse: quæ ma-
jor gloria, aut quæ illustrior est ex-
cellentia, quæ possit participari à ser-
vulo, imò, quæ valeat communica-
ri Filio, sed adoptato, quàm esse,
ubi est unicus, non quidem æqualis
factus Divinitatis Majestati, sed con-
sociandus beatitudinis æternitati? Et pu-
tas, ministri meritum excedet Spon-
sæ privilegium? Superabitur à cætero-
rum Justorum Sanctimonia Virginita-
tis integritas, Virginum prærogativa
singularis? qui finè ministro non
vult procedere ad Patris Gremium,
credis in cœlo finè sponsatæ Virginis
consortio regnabit, vel habitabit in
splendoribus Sanctorum? Promise-
rat, qui verax est, & viam DEI in
veritate docuit, promiserat Exerci-
tuum Dominus cuius suorum mili-
tum: *Qui vicerit dabo ei sedere me-
cum in throno meo, sicut & ego vici,*

*Ubi Domi-
nus, ibi
servus, er-
go à for-
tiori, ubi
Sponsus
Virginum,
ibi Sponsa
Virgo.*

(b) Joan.
12. v. 26.

*Virgini-
tas sedet
cum Filio
in throno
& Patris.*

(c) Apoc.
3. v. 21.

& sedi cum Patre meo in throno ejus: (c) & nè futuram tantum in folio iudicium opineris commemorari dignitatem, explanat Alcabar de presenti, dum adhuc mortalitate cingimur, dum adhuc adversitate premimur, dum adhuc ærumnis exerce-mur; *Ad thronum Christi, viri perfecti exaltantur, non in futura, sed in hac vita, dum in altissima pacis sede collocantur:* de throno hoc applausit victori Domino, adhuc in via debellanti, adhuc ejiciendum mundi Principem invadenti, adhuc in arduo luctaminis campo desudanti, coronatus Psalter: *Sedes tua:* legunt alii: *thronus tuus DEUS in Seculum Seculi:* cuius Sedis auctoritatem & pulchritudinem, cuius throni Maie-statem & sumptuosum decorem ex-planat Senensis Seraphin Bernardi-nus: *thronus ejus summa pax men-tis, quam Christus omnibus tentatio-*

(d) Tom. 3.
serm. 11.
de bono pa-
cis. c. 3.

nibus devictis adiit: (d) hanc occu-pabit sedem in ipso adhuc certamine, nè delassetur Pugil belligerantis JE-SU, quia invictus vicit; & putas Sponsa de iis solum sollicita, quæ Do-mini sunt, confedere in cœlestibus non finetur Sponso suo, quæ nisi sem-per suæmet carnis assultum retruisset, nisi in singulis conflictibus victrix e-vassisset, Virgo nullatenus perman-sisset, non confidebit Agno uxor Agni, quæ devicto tentationum certamine per amorosam contemplationem, in solo sui amatoris folio, quiescere fla-gitavit?

Quatuor
Equites
Apocaly-
ptici cum
suis qua-
tuor equis
varia si-
gnificant
arcana.

Enumerat sessores varios Spectator Apocalypticus, equorum disparium in sessores: Portabat accinctum ferali gladio exterminatorem pacis equus rufus, crudeli gloriosorum Pugilum cæde cruentus, pretioso coronato-rum Martyrum sanguine conspersus, illorum tyrannorum præfigurans bar-bariem, tanquam sanguisui equitis ferocientem equum, qui consecratas DEO victimas sauciente gladio jugu-larunt, quando universas Christianæ Veritatis assecclas trucidari crudeliter imperarunt. In equite delineatam vult Alcaber, *audaciam primorum Chri-stianorum in sua fide promulganda.* Bilancem gestabat alius in manu sua, nigrum premens quadrupedem spu-mantia fræna mandentem, in quo compaginata sibi fames, cruda ege-

stas inopum delineari videbatur; sed in sessore pauperes voluntarii con-gruè representantur, qui omnes in-digentiarum necessitates opprimunt, spoliari non tantum opibus, sed re-quisitis ad sustentationem mortalis vi-tæ subsidiis animitus exoptant. Pro-siliebat ex reseratorum sigillorum uno equus colore pallidus, cuius sellæ mors incumbibat cum inferno, ge-stans diploma potestatis adversus ter-rigenas procedens, peccata prævari-catorum ulciscendi; in cuius palle-scentis equi schemate, Thomas An-gelicus abominandam hypocritarum colluviem intelligit, qui macerant fa-cies suas, ut videantur hominibus je-junantes: hi crudeles planè sicarii, prædones & pyratæ, qui terrâ mari-que circumcurritantes, occidunt tot infelices animas mucrone mentientis linguæ: Sed generosum Equitem bre-vi periodo describit Mediolanensis Archi-Præsul Ambrosius: *Sessor hu-jus equi Dominus est; nam sicut est vita omnium electorum, quibus quo-tidie vitam aternam largitur, ita mors dici potest reproborum, quos quo-tidie pro sceleribus suis tradit mortis perpetua:* hinc sequebantur hunc Du-cem & innocentia Vindicem cum fa-me gladius, cum morte infernus, ut deglutiendos absorbeat hypocritas; qui, ut Bernardus loquitur, habent gloriam antè oculos, & nunquam pœ-nas inferni, nisi post tergum.

Discurrimus nunc de equis equi-tum, & munia singulorum raptim lu-stravimus; de primo tamen, quid in-dicet, morosius expendamus. Colli-ge ex commentariis Ambrosii, & ex Origenis Volumine: corpus purissi-mum, carnem innocuam, nullius pec-cati labe contaminatam, in equo al-bo fuisse adumbratam; huic insidet Sponsus Virginum inamoratus æterni Parris Unigenitus, qui sapius sedere dicitur super Cherubin, & ambulare super pennas ventorum; Verum, quid prohibet in equo candido candidam venerari virginitatem, quam DEUS priusquam homo fieret, adeo sua & æstimavit & adamavit in amasia, ut ei in solatium insinuaret, nobis in do-cumentum intimaret: *Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea?* (e) favet Tuitiensis Ab-bas huic allegoriæ, sic obumbratum

Equus al-bus est ca-stitas, cui insidet Sponsus Virginum.

(e) Cant.
1. v. 8.

explicans

explicans mysterium Sacrae Apocalypsis: *Equus albus est primus electorum numerus, ab omnibus pariter peccatis, in unda Baptismatis purificatus, & donis spiritualibus super nivem dealbatus: candet alba Virginitas à sui equitis albedine, albescit à candore lucis aeternae, quam semper sequitur præviam; famulatur fideliter dirigenti, ancillatur pro libitu frœnanti; ut si de omnibus electorum agminibus, si de singulis Sponsi sanguinum victoribus intelligendus est Origenes, certè præ plurimis, si non præ omnibus, commendat Virgines, dum JESU equos subtiliter efformat: Beatae sunt illae animae, quae dorsum suum curvaverunt, ut suscipiant Verbum DEI, & frœna ejus patiuntur, ut quocunque ille voluerit, flectat eas, & agat habenis præceptorum suorum:*

(f) In illud Cant. equitatus meo. Hom. 2.

(f) Quid ita frœnari competit, ac caro nostra infesto fomite ustulata? quid frœnò eget refrœnante, quam corpus hominis tot appetitibus impetitum? Submitte virginalem animam fessori huic nobili, qui non ambit corpora, nisi pro victimis; qui etiam in corpore deformi formosam amat animam factam ad DEI formam; vel saltè, si quando deformis existit per hæreditariam peccati difformitatem, Divino Sanguine ad pristinum innocentiae decorem potenter reformatam. Quis iste tam speciosus formâ, ut specie sua intendat prosperè, & pulchritudine sua procedat intemeratè? non vilibus intendit obsequiis, non caducis superbit divitiis, sed est Rex concupiscens speciem nostram, quam, si pudicam aspicit, si castam reperit, si illibatam ad se amandum allicit, irreprehensibilem efficit, levissimum pulverem terrenae vanitatis excutit, ut suam diligit, in sedem eligit, cujus sedes in Sæculum Sæculi nunquam est evertenda, semper ab infessore DEO possidenda. Dixerat aliquando suum declarans Regni solium, dixerat Rex Regum, Rex Gloriarum & Sæculorum immortalis: *Cælum sedes mea:* (g) dixit hoc, qui sedet super Sedem Sanctam suam; dixit hoc Rex Solymae coronatus Psaltes: *Dominus in Templo Sancto suo, Dominus in Cælo sedes ejus:* (h) non ubicunque est immensa Deitas, sed ubi sedens requiescit, ibi est: quòd, si

(g) Isaia 66. v. 1.

(h) Psal. 102. v. 19.

Templum DEI sanctum, Paulo declarante fuerunt Corinthii, quibus scripserat: *Templum DEI sanctum est, quod estis vos: si consonò Patrum placitò est Templum DEO creatum ac consecratum cujusvis justae animae, quam tamen sæpè profanat terrena vanitas, profectò incolae Divinitatis propitiatorium est virginalis anima; nec enim nisi Divinis in Altaribus Virginitas consecratur; Altare aureum, super quod nostras & victimamus animas, & immolamus hostias DEO Patri, Christus est, de quo jam suò præfagiebat sæculò vaticinans Isaia: In die illa erit Altare Domini in medio terrae Aegypti, & titulus Domini juxta terminum ejus:* (i) quod (i) Isaia vaticinium ad Sæculorum vesperam 19. v. 19. completum vidimus, quando in duorum latronum medio supernus nostrarum deprædator animarum extendebat brachia ad populum non credentem ac contradicentem sibi, quando super caput ejus imposuerunt causam ipsius scriptam; vel certè, quando titulus amarissimae passionis suae non tam velociter scribentis Scribae calamo exaratur, quam pelli proprii corporis fuerat insculptus: hinc gestat hodie dum in carne sua cicatrices vulnerum, ut nunquam desinat ab hoc Altari mystico Sacrificium. In hoc Altari magno sacra Virginitas superimponitur, & in odorem suavitatis sancti Amoris succensa flammicidiò crematur.

Quid nî Virginitas dicatur propitiatorium, quod tabula erat aurea ad arcæ tam latitudinem protensa, quam longitudinem extenta, de qua hic commentatur Auctor catenae Episcopus Methonensis: *Propitiatorium non aliud estimari debebat, quam sedes Domini DEI Sabaoth:* (l) sed & in castis cordibus, in virginali anima, requiescit exacerbat Vindex, non quidem ut ibi exulceratus feriat, sed ut placatus parcat; & quia irrevocabili Davidis testimonio: *Dominus in Cælo paravit sedem suam:* (m) subjungit Seraphicus Bonaventura: *id est: in corde casto & mundo: unde casti & mundi sedes sunt DEI:* (n) Alloquebatur in sacro recensentis Isaiae volumine non DEUS hominem, sed Pater filium: *Ecce posui verba mea in ore tuo, ut plantes Cælos, & fundes*

Cor ca-
stum est
propitia-
torium &
sedes DEI.

(l) In c.
24. Exod.

(m) Psal.
102. v. 19.

(n) Op. de
Eccles. Hie-
rarch. p. 4.
c. 4.

(o) *Isaia*
51. v. 16.

des terram: (o) legunt alii ex Græca Periphrasi: *eosque fundes in terra:* posuit Pater verba sua in ore Verbi: nam quidquid loquitur filius, dictio Patris est, illi conformiter incarnatæ Sapientiæ proloquio: *Sermonem, quem audistis, non est meus, sed ejus, qui misit me, Patris:* eloquitur mysteria, dum cœlos adstruit in terra hac fundandos: an fortè fundandi in terris cœli, fundum & terminum præfagiunt terrenis cupiditatibus ponendum, vanorum desideriorum illecebris stabiliendum? an fortè Prælati loquitur Pater luminum, ut viros, quorum in Cœlis sit conversatio, plantent in gremio Matris Ecclesiæ, vel in cœnobiis suo gubernio subjectis? Et quidem, si lubet lustrare literam, præcipiebatur Vati, futuram intimare Hebrææ captivitatis liberationem, ut consolaretur desolatam Hebræorum Gentem, majores æquè, ac minores Hebræos plantandos denuò, & confirmandos in terra sua prædicendo. Sed amplius delectat varietas moralitatis; plantanda siquidem supernæ Civitatis desideria in cordibus terrenis, ut, quæ sursùm sunt, sapiant, non quæ super terram, explanant alii: injunctum Unigenito autoritate Patriâ præceptum interpretantur alii, ut ad stabilimentum terræ, ad fulcimentum exordientis Ecclesiæ super eandem Cœlos collocaret, Apostolos videlicet, quibus communicavit vitam cœlestem, cœligenam puritatem, invictam fortitudinem, concutiesciam soliditatem: *ut veluti Cœli, terram Ecclesiæ minorarent verbo & Sanctitate:* commentatur Seraphicus Doctor. (p) Elucidat tamen meo conformius argumento, pulcherrimam spiritualium Cœlorum Regionem Hieronymus, dum in Prophetico præfagientis Isaia prognostico, immaculatas Justorum illorum animas explicat recogitandas, quas castimonie integritas in Cœlos transformavit, vel, quas illibata Virginitas effecit Cœlibes, ut faceret cœlestes: His enim cœlestis Agni effigies imprimitur, ut tanquàm veri Cœlites nunquàm cum mulieribus coinquinati, candidum virginalis innocentie Amasium æmulatione fideli comitentur; eos videlicet cœlos intellige, hortatur Doctor maximus: *qui portant imaginem su-*

percaelestis: quos plantat secundus Adam in valle lachrymarum, ut suspensis temporalis lætitiæ organis, super flumina Babylonis sedeant flentes suorum comitum vanitates, deflentes suæ Societatis paucitatem, cantantes canticum Domino in terra aliena.

Hic liceat subtilem à materia, profundam à circumstantiis, agitatum sæpiùs in Commentatorum Conciliis movere quæstionem: pro cujus præliminari discussione, obscura Incarnati Verbi verba sic est necesse revereri, ut tamen opus sit, quidnam significant experiri. Divinæ domus insatiabilis zelus, paterni honoris desideratissimus in Filio cultus exstimulabat famelicum Redemptorem ad procurandam & accelerandam humanæ propaginis salutem, quam pariter, ut indigi salutis filii esurirent, præsentat piissimus Pastor ovibus suis pro pabulo panem, sed cœlestem, pro epulo carnem, sed divinam; ut, sicut corruptibilis esca in aliti naturam evadit, sic divinus & incorruptibilis cibus è converso manducantem in manducatum convertat. Alloquitur induratos auditores DEUS homines, sed renitentes, JESUS Judæos, sed contradicentes: *Pater meus dat vobis panem de Cælo verum:* inhorruit ad verbum salutis invidus livor; & qui non noverant justitiam esurire, de hoc cœlesti pane nihil voluerant audire: habebant fauces cordium sed languidas, ad cepe & altilia noverant anhelare, sed panem vitæ nesciverant esurire: Litigabant ad invicem, quia carnem Regis pacifici nec credere, nec sumere volebant, qui tamen facit unius moris habitare in domo, ejiciens à cordibus discordias, ut jam unus panis in multis, unum efficiat corpus in multis, in uno corpore unum cor concordans; ut solveret litigium pax nostra, resolvit dubium à carnalibus carnaliter intellectum, hac brevi declaratione: *Ego sum panis vivus, qui de Cælo descendi:* (q) ut forem panis hominum, qui prius cibus fueram Angelorum, ut explanante Gregorio, cibus Angelorum fieret cibus jumentorum, & qui comparatus est jumentis insipientibus, renovata Divinitatis similitudine, converteretur non tam in Angelum, quam in DEUM. Inquirat subtiliter

Caro Christi. si descendit de Cælo, quia de Virgine sumpta.

Apostoli fuerunt Cœli in terra Ecclesiæ.

(p) *Hierarch. Eccles. P. 4. c. 2. Cœli in terram delapsi, sunt anima castæ, & virginitatis alumna.*

(q) *Joan. 6. v. 41.*

subtiliter Chrysostomus, cur circumstantiam descensus de Cælo voluerit adjicere incarnata Sapientia Patris substantiæ panis? an non tibi videtur suffecisse, si panem vivum tibi apponi expressisset? quid specialius descendisse de Cælo annuntiat Verbum illud, quod omne Verbum hominis aut castigandum, aut præmiandum librat? *Quia Judæi facientes mentionem de manna, querebant cibum de Cælo:* respondet Os aureum indaganti. Sed instat fortius, scrutari cupiens auri venam profundius, Mediolanensis Ambrosius; cur enim, qui manducandam carnem, & bibendum sanguinem proposuit, nunc ad panem de Cælo descendentem mutavit? Si panis Eucharisticus vera DEI hominis caro est, quomodo de Cælo descendit, cum tamen DEUS priusquam homo fieret in utero Virginis descendit, & ex eodem carnem in terris assumpsit: *Quomodo ergo descendit panis e Cælo, & panis vivus?* Sublimi dubio sublimissimam assignat resolutionem: *quia idem Dominus noster JESUS Christus consors est Divinitatis & Corporis, & tu qui accipis ejus carnem, divine ejus substantia in illo participas alimento:* (r) descendit DEUS, ut hominem sibi uniret, descendit de Cælo DEI Filius, ut assumendam prodigiosa hypostasi suppositaret humanitatem. Sed tuâ, Pater Sanctissime, si indulseris, veniâ, adjungam aliud è sacris tuis voluminibus desumptum insignis allegoriæ argumentum: Virginitas, te prædicante, licet adhuc in terra sit, in mundo degat terræ incola, jam tamen in Cæli fastigio refulget: inferre liceat: ergo sumpta caro de Virgine, de Cælo pariter oriunda est: & forsân sublimis Sapientia Doctoris Gentium id ipsum insinuare voluit, dum brevi periodo differentiam inter Adamum ex limo compaginatam, & Christum de terra Virginis egressum assignavit: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de Cælo celestis:* (s) nasci virum de Virgine, non est creatæ virtutis artificium, sed Increatæ Divinitatis artefactum; de Cælo panis ille descendere adstruitur, qui in cœlesti clibano pinsebatur; de Cælo caro illa venisse dicitur, quæ de cœlesti utero parturitur. *Cælum, cælis in-*

comparabili præcellentia modo, superius: applaudit virginali DEI - Paræ Damascenus, subjungens illicò suæ analogiæ fundamentum; *etenim is, qui Cælorum Architectus & Conservator est, in ea, à se ipso, sine semine infans effectus est:* (t) prodigium cælestis terræ, miraculum terrestris cæli, in portentum Virgineæ maternitatis refundit, ex prærogativa maternæ Virginitatis deducit: *Sicut Cælum calidissimum est, cum sit ignea natura; sic Maria: Doctissimo Idiotâ erudiente: per vehementiam charitatis & abundantiam Spiritûs tota facta est ignea:* tum fortè, quando in ortu suo finè originalis culpæ lethifera nube clarissimum illuxit? tunc fortè quando triennalis viatrix in templum templi Domino consecranda templum Sionæum ascendit? tunc fortè, quando connubiali annulô subarrhata castissimo maritabatur Sponso, veluti conscientiæ marito? abindè evasit ignea, respondet subtilis Panegyristes; *Ex quo clausit illum in utero hoc virginali, qui ignis est illuminans & calefaciens:* (u) suam adjungat paræmiam fortassis asserto nostro vicino-rem Rupertus Abbas: *Maria est Cælum de quo fuerat prescriptum, januas Cæli aperuit, & pluit illis manna:* (x) vides, quàm lata sint hæc nuntia, quàm sint convenientia æternæ Veritatis testimonia: adora Panem de Cælo vivum!

Quæris in hac cœlesti machina feculentum Capricornum? invenies occupatum cor Virginis in convertendis cordibus peccatorum. Exploras Aquarium influentem? reperies reseratas oculorum cataractas, ut diffluant in imbres salutarium lachrymarum. Indagas tripudiantium piscium motus? Perpende exultabundam in tribulationum fluctibus conformitatem. Deeratne in virginali hoc perennis continentiæ Cælo cornutus Aries? non deerat, cui semper in corde, semper erat in ore ventilatio peccatorum, ut loquitur Richardus à S. Laurentio: sed, quid amabò conventionis mutæ erit columbæ candidissimæ cum Tauro insolenti? Est illa puritatis Symbolum, est iste libidinis ostentum; in illa suo velut in emblemate delineatur innocentia ad amœnitatem, in isto impetuosa effigiatur lascivia

(t) Orat. 1. de Dorm. B. V.

(u) Ps. 14. Contempl. 11.

(x) Lib. 1. in Matth.

In Cælo Mariane continentur omnia Signa Zodiaci.

(r) Lib. 6. de Sacrament. c. 1.

(s) 1. Cor. 15. v. 4.

lascivia ad horrorem? Taurus tamen in Virgine delineatur; sed veterinosus & repudiatus; in ipsa siquidem effloruit vigor rejiciendi universorum scelerum agmina, & quævis crimina conculcandi. Si Geminos in illa contemplari flagitas? meditare in virginali utero DEUM & hominem: vel si tuam sublevare pusillanimitatem desideras? Flagrantissimam DEI & hominis recogita charitatem. Retrogradus cancer, profundissimam indicat demississimi ancillatus, in declarata jam puerpera, humilitatem. Repressio pravorum motuum, Leonem exhibet. Libram, assidua receptorum beneficiorum ponderatio repræsentat. Virgo, Matrem virgineam Virginitatis votò liberrimè adstrictam nostris objicit oculis intuendam. Scorpio serpentis virulenti species, peccati sauciantis idæa est, quod cum antiquo serpente, suo progenitore, sub gloriosis Virgineæ triumphatricis pedibus contrito capite conculcatur: nec deest Cælo huic arcitenens sagittarius, qui tot cor virginis confodit jaculis, totque sagittis vulneravit, quot suum ærumnis vidit affligi Filium, quòtve tormentis cruciari. Est denique Maria, si Isidoro Thessalonicensi credimus: *Cælum è Cælo, licet parentes Ejus è luto fuerint, & ex Adæ propagine:* (y) ex Cælo hoc descendit in terram nata ex Virgine Caro, quam nuper in utero virginali Verbum assumpsit, ut Verbum Caro factum, faceret, ut omnis caro videat salutare DEI.

Secundum hunc hominem considerans Cyprianus de Cælo cœlestem, postquam priorem de terra terrenum expenderat, subtiliter adjungit: *Quomodo portavimus imaginem ejus, qui de limo est, portamus & imaginem Ejus, qui de Cælo est; hanc imaginem Virginitas portat:* suam subnectat parœmiam Clemens ab Alexandria: *quid aequè hominibus, Angelis, Deoque ipsi charum & amabilem reddit hominem, quàm ea virtus, quæ suprâ humanam facultatem & naturam est, quæ lutum nostrum commutat in Cælum:* (z) sunt Cœlibes, sunt Cœlites adhuc in corpore, sunt candidiores nive, nitidiores lacte, quibus similitudo beatarum Mentium attribuitur; sed Angelorum concreata

Pars IV.

puritas, naturæ fragili, in robustissimæ virtutis præmium appropriatur. Quid enim aliud Incarnata Veritas, quæ neminem palpat, quid aliud insinuare voluit Increata Patris Sapientia, dum argutissimam Sadducæorum rationem hoc validissimò confudit argumentò: *in resurrectione nèque nubent, nèque nubentur: sed erunt sicut Angeli in Cælo:* (a) Legeram aliquando tres ablegatos à Rege Gloriæ angelicos Spiritus ad domum Abrahæ declinasse, ad mensam hospites consedis, lavacrum acceptasse, pedes ad pedilavium extendisse; quid mirum, si ordinatrix Providentia, quæ Angelis indulget humanò indui vestimentò, mortalem formam repræsentare, & Adæ filios æmulari, quid inquam mirum, si eadem disponente, hominibus reddatur forma & quasi species Angelorum? Sic speculatur subtilis Afer, illustris Tertullianus: *Quia Angeli aliquando tanquam homines fuerunt edendo & bibendo, & pedes lavacro porrigendo, humanam induerunt superficiem, salvâ integrâ minis communi substantiâ:* Explorabat hospitalis Abraham meridiani æstus tempore lassatos viatores, ut hospites reficeret; & subito tres Cœlites, tres Cœli Principes, tres Angelos, ut docet Lyranus cum Algero & Augustino, sibi approximantes vidit, visos in terram provolutus adoravit: *Cum DEUS videret affectum ejus ad opus hospitalitatis, & non venirent aliqui homines, fecit tres Angelos apparere in specie virorum, ut eis exhiberet hospitalitatis beneficium:* (b) testatur Lyranus: utque corroboraret firmitus conjecturam, eorum nomina Hebræi individuant fuisse: Michaëlem, Gabrielem, & Raphaellem. Qui dies, quàm fortunatus Patri multarum Gentium acciderit, ex eo colligit Gregorius, quod Verbum in Carne protulit: *Abraham Pater vester exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gavisus est:* (c) annè illum, quem adstruit Prosper ab Aquitania: *diem passionis Filii DEI in suo filio figuratum:* (d) quando unico filio non pepercit? annè diem Dominici Adventus in mundum, ut vult Lucas Burgensis? annè Diem Domini vidit; quando jam in placita sanctorum Patrum requie positus, cognovit Filium DEI esse incarnatum:

Virgines
equipa-
rantur
Angelis
non nu-
bentibus.

(a) Matt.
22. v. 30.

Conveni-
enter Vir-
gines æ-
quiparan-
tur Ange-
lis, quia
etiam An-
geli in
forma ho-
minis com-
paruisse
perhiben-
tur.

(b) Lyrano-
hic.

(c) Joan.
8. v. 56.

(d) Lib. 6.
in Joan.
c. 11.

(y) Orat.
de Nativ.
B.V.

(z) De
discipl. &
habitu
Virgin.

- (e) *Lib. 6. in Joan. c. 11.* *tum: (e) ut asserit Cyrillus noster Alexandrinus? Revereor singula tantorum Patrum oracula: illa Gregorii moralizantis sententia meo famulatur validius asserto, sic differentis: Tunc quippe diem Domini, Abraham vidit, cum in figura Summæ Trinitatis tres Angelos hospitio recepit: (f) Hunc diem festivum Angelis, & Abraham salutarem recompensaturus Amator hominum, homines, sed castos, pudicos, non lascivientes, in terris Cœlites, quia in carne Cœlibes Angelorum commercio inferere, adhuc per arduam salutis semitam incedentes, inter Cives Angelicos statuit collocare. Concludit proinde Carthaginensis Presbyter: homines quoque in Angelos reformandos: expende paritatis conformitatem, perpende subjunctam rationem: Quandoquidem, qui Angelos in homines formavit aliquando: (g) qui voluit transire Angelos ad tabernaculum hominis, cur nolit homines ad Angelorum Regiam remeare, si modò in corpore incorporeos proprii corporis domitores esse contigerit, non carni subiectos, aut sanguini mancipatos? Erunt sicut Angeli DEI: quod Verbi verbum elucidans Hieronymus subjungit: Quod alii postea in Cælo futuri sunt, hoc Virgines esse caperunt in terris: (h) Sic transit in Angelum homo, sed castus: dumque cæteri Adæ filii in sudore vultus sui eradicare spinas, & tribulos evellere coguntur, prudens Virginitas, intemerata castitas suam in Cœlum præmittit coloniam, undè & fructum adepta centuplum, in numerum Cœlitum assumitur, in sortem sanctæ Civitatis Jerusalem adsciscitur, nobilissimis beatarum Mentium Agminibus associatur. Quò immutati statûs beneficiò, quò communicati Juris Civium privilegiò, quò prævenientium Cœlibum commodò, quò exultantium Angelorum tripudiò, quò transvolantium de loco flentium in ætheream regionem emolumentò? devotæ meditationi recogitandum permittitur, naturali eloquio explicandum denegatur. Certè si alia non foret Virginitatis prærogativa, quam singularis Angelorum custodia, quam Supremorum Principum Protectrix potentia, quam oculatissima Sanctarum Mentium vigilantia, sufficeret in amplissimum durilaboris stipendium, in liberalissimam cœlestis militiæ recompensationem. Unum, præ mille aliis, assignare libet Angelorum ministerium Reginæ Virginum luculentissimè, sed simul affectuosissimè impensum. Inter præcipuas Sæculorum Heroínas, quas vel audivit antiquitas ab orbe condito, vel vidit mundi vastitas à primo suæ conditionis exordio, fuit spectaculum pudicæ mulieris, Susanna: cujus, si luctam recolas, horrorem incutit; si hostes discutias, animum opprimit; Si vinci nesciam periclitantis fœminæ virtutem ponderes, filere cogeris & mirari; si arduum conflictûs exitum inspicias, judicabis miraculum Divinæ Providentiæ, prodigium Directricis Sapientiæ, corroborantis Omnipotentis portentum. Erat pulcherrima Helciæ Patris filia, quam pulchram nimis sacræ recensent paginæ, sed eam simul nuncupant: Timentem DEUM: (i) Vix ulli magis quam pulchritudini est timendum, nè vel pyratis in manus incidat, si maris fluctibus committitur, vel nè latronibus in prædam corruat super terram. Desponsata Joachim Sponso prædiviti; & quia amici divitum multi, frequentabant Judæorum plurimi pomarium mariti; quos inter frequentiores hospites prævalebant duo conspicui senectutis beneficiò, Judicum munere ornati: Achiam & Sedeciam Hebræi nominant; nam horum nomina non legebantur scripta in libro vitæ: intuebantur obambulantem indies domûs Dominam in arboreto, & sauciati ab ipsa pudicæ mulieris modestia, declinantes oculos suos, nè Cœlum videant, & visum cogitent, statuerunt eos declinare in terram: & quia non erat DEUS in conspectu eorum, inquinaverunt vias suas in omni tempore: Latebant columbæ simplicis oculum milvorum oculi, in suæ innocentie interitum, in suæ castitatis exitium defixi & anhelii: dumque descenderet in balneum, juxta terræ illius consuetudinem, ancillarum destituta ministeriò, advolant feri accipitres, laniaturi victimam pudoris; quorum, si fremitum consideres, putabis tygrides; si flammicidium spirans in membris omnibus investigates, existimabis duas*
- lavis Angelorum custodia.*
- Maria & Joseph succurrit consolator Angelus, non verò Susanna licet casta: quia Maria & Joseph errant Virgines.*
- (i) Dan. 13. v. 1.*
- Præcipua Virginitatis perærogativa, est singu-*

in ignibus Salamandras. Quid ageret in tam terribili sceleratorum Judicum assultu, ubi & fuga impossibilis, & spes inutilis huic tyrannidi feliciter effugiendi? quid ageret nullatenus consensura, ubi vociferari erat lethiferum, auxiliatricem opitulari dexteram, nisi descendat cœlitus, omnino vanum? Ad unicum, sed consuetum fugit auxilium cum stillantibus oculis, cum exundantibus lachrymis suam effudit animam coram Altissimo: exstinguebantur illic mortifera corporis incendia, evaporabat formido mortis, vitæ cupiditas evanuit, & felix casti amoris hostia ad inveteratorum senum nequitiam, ad mentientium fallaciam, ad insensatorum Judicum arbitrium, ad sanguinariam conclamantis populi sententiam educitur trucidanda ob adulterium: adulterorum Victrix conducitur ad supplicium lapidanda: corruisset sub saxorum imbribus, si Providentia cœcutire potuisset: periisset innocentia, si iustitia ad vocem cordis innocui file-re valuisset. Hæc ore Danielis reatum publicavit, insontem flenti marito tradidit; utque castitatis vindicaret calumniam, sacrilegas exæstuantium Presbyterorum flammæ cruore proprio, quas alienæ lachrymæ restringere non poterant, sanctissime exstinxit. Adeo verum est, ibi plus Divini esse auxilii, ubi plus humani imminet periculi. Tacet geminò convicta testimoniò victrix innocentia, melius alienò peroratura oraculò, si taceat ore proprio; ut protegatur castimonia, sit causæ arbiter castissimus Propheta; cujus promeruit sapientissimam protectionem, quæ vocis propriæ neglexit defensionem: *Cumque duceretur ad mortem, suscitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel:* (l) Ex ore duorum testium condemnata, ad imbrem saxeum deducitur, ad lapides condemnatur: progreditur quàm optimè sibi conscia, & ideo confisa plenissimè de periclitantis innocentia tutela; in arduo itinere progrediebatur ad supplicium, flensque prospiciebat ad cœlum: *Erat enim cor ejus fiduciam habens in DEO:* Inclamabat singultuante animo, ut desiderium pauperum exaudiens Dominus, vocem sanguinis ad se claman-

Pars IV.

tis audiret, qui suscitavit Spiritum sanctum; non quasi tunc in Danielem intraverit Divinus innocentium Paracletus, ut notat insigniter Hieronymus, sed eum, qui ei inerat, & requiescebat propter ætatis infirmitatem, suscitavit. Hic liceat dubitare simul & explorare; cur ad eruendam ex mortis faucibus innocuam conjugem, cur ad comprobendam intemperate castitatis innocentiam, curnam ad amovendam infantiæ suspicionem, nullus descendat Aliger Genius, qui tueatur invasam, qui insectetur calumniam, qui aversetur malitiam, qui excretur insolentiam Presbyterorum? Spectabat cum applaudente Jubilo magnanimum luctantis Heroinæ spectaculum tota cœlestis militia, deprecabatur renitentiam, admirabatur frangi nesciam in carne fragili mentis integritatem tota cœlestis militia: vocatæ sunt stellæ ab empyrea domo syderum jamjam deciduæ, & nihilominus earum affulgere nulla cernitur; uni tantum excitato Danielis Spiritui negotium totum committitur, nullus beatorum Spirituum in testem victricis pudicitia ablegatur. Obumbratur à Sancto Spiritu Virginalis futuræ DEI-Parentis uterus, neve lapidetur à Judæis ut adultera, Josephi providentiæ, ut Sponsa Sponso maritatur: Sponsus spectato tumore ventris suspicionis periculo exponitur, utque utrique conjugum felici consiliò provideatur, legatione venturi in orbem terrarum Principis fungitur velox Aliger: *Angelus Domini apparuit in somnis Joseph:* (m) ruminabat animus virginalis Sponsi innocuæ Cœlibis castissimum amorem, & simul intuebatur Sponsam Virginum, materno munere vestitam; nota integritas Sponsæ suspicari non indulgit, eam esse ab honore Virginitatis exclusam; fluctuabat has inter terribiles procellas anima Justi, & post matura explorantium cogitationum consilia, cogitat dimittere: *quia non poterat vel foris prodere, vel intus, quod revereat, continere:* inquit Chrysologus: (n) tacet, solique DEO totum dicit; quod enim homini diceret, non habebat, tacet & jacet prostrato corpore inter consueta meditabundæ Sanctitatis somnia requiescens. Advolat Ange-

(m) *Matt. 1. v. 10.*(n) *Serm. 145.**Josepho dubitanti*

apparet
Angelus
Gabriel.

(o) Hom. I.
in I. c.
Matth.

lus, & idem, qui Virgini egerat arrhabonem, ut docet Doctor Angelicus: sed cur dormientem visitat, cur non solatur vigilantem? respondet subtiliter Chrysostomus: *Sicut dormienti Adam creavit mulierem; sic isti dormienti Divinitas consignavit uxorem*: (o) Excitatur suspicio in pregnantis DEI-Paræ uterum, & vix tentatio ad Sponsi ostium, vix Josephi animum pulsat, quando mox unus de Proceribus cœlestis Curia in Virginis tutelam accurrit, in Josephi solatium properanter se sistit: & tamen cum innocens Susanna proscinditur, finit centocula oculatissimæ Divinitatis Providentia jactari dolentem animam, dissimulat accusari, permittit condemnari; nullus ex tot milienis custodibus hominum reprimat violentiam, nullus infontem Adæ filiam defendit? Tota desertæ conjugis causa Danielis committitur Spiritui, ut protegat; iste quasi de somno suscitatur, ut jamjam interimenda protegatur. Agnosce, quisquis attonitus stupes mysterium, Virginitatis prærogativam recognosce. Erat Susannæ castitas inviolabilis; sed erat connubialis: erat Josephi puritas inæstimabilis: erat Mariæ intemerata maternitas; sed utraque, quantumvis maritata, fuerat insuper Virginalis. Est maritatæ castitatis commendanda fidelitas; sed apud Cœlites cœlebs Virginitas est præferenda: Susanna innocens invaditur, inviolata fides vitæ præponitur, prævalenti senum malitiæ creditur, intacta illustris Heroïnæ Sanctitas confunditur, sincera ingemiscantis veritas rejicitur, & flecti nescia magnanimæ virtutis constantia lapidibus concutienda statuitur, annosa perversitas in victrix malitia commendatur: nè tamen prævaleat iniquitas, & veritas succumbat, Spiritus Danielis de somno velut expergefactus impellitur, ad protegendam casti pudoris constantiam animatur: non DEI Angelus, sed hominis Spiritus huic declarando suppressæ veritatis negotio præficitur, ut privilegium Virginitati proprium conservetur. Nè Judæorum suspicabunda perversitas virginalem offendat DEI-Parentis pudicitiam, maritatur Virgo, sed Virgini, conjugatur intemerata Virginitas, virgineæ puritati; verum,

ubi accedit maternalis fecunditas, prudens Maritus violatam Virginitatem non audet suspicari, sed ambit causæ exitum suspensio penitus iudicio præstolari, illi conformiter deferentis Hieronymi testimonio: *Joseph sciens illius castitatem, & admirans, quod viderat, celat silentio, cuius mysterium nesciebat*: (p) succurrit utrique, periclitanti Sponsæ de fama Virginitatis, Sponso de integritate veritatis, Providentia, elucidantis Angeli ministerio; ut enim Os aureum enunciat: *Venit virgo in falsam suspicionem; sed sicut pro Susanna adfuit in Daniele Spiritus, sic pro Maria, Domini fuit Angelus*: (q) uterque se efficacem advocatum comprobavit, dum quilibet clientem, adversus calumniatricem infamiam à suspitione liberavit; favet Spiritus castitati, assistit Angelus invasæ Virginitati.

Quid nî patrocinetur Angelus, quid nî animata reveantur sydera, quovis fulgentiorem sydere immaculati hominis indemnem castimoniam, si eam inanimata Domus syderum veneratur, & veluti Divinitatis participium, quasi empyreæ regionis Principem in terris peregrinantem adorare videatur? Spectate somniatorem innocuum suaviter dormientem, sagaciter, quid somniaverit, infestis fratribus simplicitate candida recensentem: *Vidi per somnium, quasi solem, & lunam, & stellas adorare me*:

(r) grande spectaculum, spectare (r) Gen. 37. v. 9.

coadunatam domum syderum, sub duorum cœli luminarium præsidio, ad præstandum terreno cuidam Principi homagium! grande prodigium, ad solum usque solem descendere, & incurvata radiorum Majestate, non tantum contempto à fratribus adolescenti futuram prælagire Ægyptiacæ dignitatis eminentiam, sed insuper cultu Divinitati debito hominem adorare! In Sole meditatur subtilis Lyranus Sapientiam, quæ supremam sibi approprians intelligentiam, extenditur ad divinorum cognitionem: in Luna speculatur prudentiam, quæ dignoscendis agilibus incumbit: in undeno stellarum choro universitatem moralium virtutum adumbrari opinatur; quæ omnia coronant futurum populorum gubernatorem, red-

(p) Lib. I.
comment.
in I. c.
Matth.

(q) Hom.
de Susanna.

Sol & Luna
& Stellæ
venerantur
castimoniam.

(s) *Lib. de Virg.*

dūntque ipsum omnibus honorandum, velut Idæa Divinitatis foret adorandus. (s) Intimat tamen & alium in somniantem magnetismum, qui solem à suo traxit solio, lunam à suo Cœli sui tentorio avocavit: qui stellas à suarum sphaerarum territorio, uni huic velut Supremo Principi allexit mancipandas, castissimam videlicet Josephi innocentiam, prælusam victoriam adversus adulterantem luxuriam. Cœleste præludium, hoc puerile somnium existit, quò sacri Cœlites hunc honorare cœlibem decreverunt. Præfagiebat hoc mysteriò ludens in orbe terrarum Sapientia triumphatricem castimoniam adversus infidiatricem lasciviam fortunato exitu colluctatam: non immeritò à limpidissimis luminaribus, ac residuis stellarum syderibus somnò sopitus adorari venerarique videbatur; nempe virtutis decus, suam ab incorporeis spiritibus trahit origenem, Cœlorum Motores Angeli, velut motrices intelligentiæ, castissimum reverentur adolescentem. *Hæc est illa virtus: exclamat Augustinus; quæ nos DEO commendat, quæ nos Angelos facit, quæ nos super æthera volans conducit:* (t) quid mirum, si inclinatis syderum sphaeris adgeniculentur stellæ, & Cœli pudicis pedibus intemeratæ adolescentiæ? Hæc mulier fortis non à connubio, sed ab intemerato cultu Virginitatis, sacrilegas idolorum aras toties invicta fortitudine subvertit, & ligneos Deorum truncos confregit. Invictam castorum cordium tolerantiam in ærumnis ille stupeat, qui genuinam Virginitatis Patriam ignorat; si enim ibi dicitur patriotarum patria, ubi genitale domicilium probatur; quæ alia, quàm Cœli Regio patrium Virginitatis solum est? nam inter Angelos est incola, inter castos terrigenas est advena; ibi regnat in toto empyreæ Regionis districtu, hic solis gubernat in claustris religiosorum cœtuum directrix, terrenæ fundatrix perfectionis. *Qua fecit nimis Virgo Israël? nunquid deficiet de petra agri nix Libani? aut evelli possunt aquæ erumpentes frigida & defluentes?* exclamat jubilans de præterito, sed de præsentem gemens tempore Jeremias: (u) legunt septuaginta Commentato-

(t) *Hom. 37. ad frat. in Erem.*

(u) *Jerem. 18. v. 14.*

res: *nunquid deficiet de petra uberum?* vertit Syrus: *An deficiet nix à monte uberum, & à Libano?* Sed eminentiorem fundat allegoriam Mediolanensis Ambrosius translatione suâ: *Quanta fecit virgo Israël: non deficiet de Petra ubera, neque nix à Libano: aut declinabit aqua valida, ventò quæ portatur:* (x) Agnoscis faciem candidiorem nive, nitidiorem lacte, agnoscis Nazaræam, quæ non chrySTALLINIS terrestrium fluviorum undis abluatur, non lacteâ transeuntium voluptatum dulcedine nutritur, sed ubere de Cœlo pleno lactatur, sed flumine, quod lætificat Civitatem DEI, inebriatur, sed claritate Agni, qui occisus est, illustratur. Sublimiter elucidat hoc admirabile mysterium Ambrosius: in Christo, velut in Ephraim nutritio, meditatur gemina nutricis ubera, in Patre luminum, clarissimam non alia à luce oriundam, sed universæ lucis fontalem scaturiginem veneratur: in Sancto Spiritu, qui primam in creaturis sublimaribus collocaturus requiem, aquarum superficiem cæteris omnibus præelegit: *hæc est Trinitas* (scribit commemoratus Præsul) *quæ Ecclesiam suam irrigat: Pater, Christus, & Spiritus: præmittit tamen determinatam magis magisque individuum elucubrationem vaticinantis Jeremiæ: qualis est hæc Virgo, quæ Trinitatis fontibus irrigatur? cui de petra fluunt aquæ, non deficiunt ubera, mella funduntur?* Respondet purpuratus Hugo, hanc Virginem individuans: *est Virgo Israël, quæ olim soli DEO desponsata erat, quia hæc sola DEUM colebat: quæ fortunatâ redamantis Sponsi sanguinem vicissitudine, quæ penetrante Divini cordis teneritudine? dicat ipse, qui jam dudum sacro cuidam vaticinantis Prophetæ spondebat oraculò: sicut adheret lumbare ad lumbos viri. sic agglutinaui mihi omnem Domum Israël:* (y) lumbare pro populo Hebræorum ponitur, qui fide & amore prius suo adhæserat munificentissimo Benefactori, prodigioso Liberatori; sed postmodum turpi divortio dereliquit eum, projectus à iusto Vindice trans Euphratem in Chaldæam, ubi instar exanimati cadaveris computruit, tam in sentina peccatorum, quàm in sterquilinio peccatorum,

Virgines lactantur ubere cœlesti.

(x) *Lib. 1. de Virg.*

(y) *Jerem. 13. v. 11.*

narum, & ærumnarum: sic explicatur litera de Sponsalicio Virginis Israël augurio, deque ferali ejusdem termino intelligenda. Felicior moralitas illam contingit animam, in terris cœlitem, in carne Cœlibem, terram cœligenam, Cœlum stelligerum à Sole Justitiæ auctum virtutibus, à militante Ecclesia, velut à Luna elatum laudibus, clarissimum à Sanctorum splendoribus, ab Evangelicæ perfectionis fulgoribus radiosum.

Agglutinatur indissolubili castæ dilectionis vinculo virginalis anima, Sponso Virginum, ut sit sancta corpore & Spiritu, tam carnem, quam mentem consecrat in victimam: illa exanimari ambit potius, quam scœdari; ista nolens cogitare, quæ mundi sunt, evadit in sanctarum cogitationum scrinium; non cogitans nisi quæ Sponsi sunt, illarum felicitati adscribitur, illarum consortio adjungitur, illarum choro associatur, de quibus prælagivit Incarnata Veritas: *Beata steriles, & ventres, qui non genuerunt, & ubera, quæ non lactaverunt*: (2)

(2) Luc.

23. v. 29.

Virgo licet sine viro sit, non tamen sine prole.

Novi, fuisse tempora Virginitati adeo immaniter adversantia, ut sterilitas in muliere condemnaretur anathemate maledictionis, fecunditas exaltaretur præconiò benedictionis. At, ubi Filius Virginis Matrem elegit Virginem, ut virginali conciperetur utero, & gigneretur sine viro, benedicta pronunciatur inter mulieres, adducunturque Virgines post eam, quæ sua lascivis ignibus subtrahentes corda, per intellectualem devotæ mentis fecunditatem, pariunt casti amoris sobolem: alioquin, quâ ratione verificaretur celeberrimum illud vaticinantis Isaïæ oraculum: *Multa filia deserta magis, quam ejus, quæ habet virum*: (a) Jactet fecundum intumescens uteri foetum, mulier alligata viro: quò plures numero genuerit, eò copiosius ipsa fecunditas sollicitam cruciabit genitricem: parit & plangit; exile est solatium, quod defletur. Nescit Virginitas periculosa hujusmodi illicia, quæ solum Virginis Filium in aliorum cordibus flagitat parturire; nescit illa molestum ingemiscens uteri onus, ignorat violentos mortiferi partus dolores; & tamen, licet sint Virgines castitate, Matres sunt misericordiâ & pietate,

(a) Isa. 54. v. 1.

prolem gignunt, dum puritatis exemplò proximorum animas ad amorem puritatis accendunt, ut & istæ sacri amoris succensæ flammicidiò, velut potenti attractæ magnetismo, necesse habeant exclamare; trahe nos post te, curremus in odorem unguentorum tuorum; quæ quidem ob aromatum copiam & humanorum cordium inopiam abundanter diffundi cupiunt, sed sufficienter in vasa effundi non possunt.

Novi Virginem, & simul dilectum JESU Discipulum, qui in unguentorum Virginitatis copiosum vas meruit immergi, quando in olei ardentis dolium injectus, vegetior ac robustior exiverat, quam intravit: quam aptè poterat huic Virgini, virgineo Sponsæ cœlestis dramate applaudi:

Odor unguentorum tuorum super omnia aromata: (b) vel si alia præplacet versio: *Odor oleorum tuorum*: super omnium aromatum fragrantiam

redolet suavius, attrahit fortius, confortat amplius: & quia nomen Sponsi Virginum oleum effusum: vel aliis legentibus: exinanitum est, huic sociatur Sponsæ virginitas, huic illibata castitas adunatur: illarum siquidem sic olere, & redolere est mentium, quarum caro propter hoc oleum immutata est, ut nulla amplius fœteat carnalitas, nullus animadvertatur terrenæ voluptatis odor, sed quidquid carnem sapit aut indicat, à Spiritu absorbeatur: sit odor virginalis animæ, super omnia aromata, nullum excipio, sit licet odor thymiamatis, qui cæterorum omnium apud Judæos excesserat suavitatem; nullum excipio, nec quidem illorum aliquod, quæ in defuncti Salvatoris missa sunt sepulturam; hanc quippè exhalat fragrantiam virgineæ castitatis odor, quæ nil animati corporis spirat, nec aliud quam mortificatæ carnis, quam sepulti sensus odorem respirat; totum quod videatur in colore, sit candidi cadaveris umbra; quod sentiatur in ore, sit lactea dulcedo casti sermonis: ostendat curioso spectatori Christum in carne virginali viventem, non ostendet in tota corporis mole, vel gestum, vel motum carnalis affectionis viventem: moriatur sic caro in vita, ut Spiritus vivat in morte, in moribus rutillet candor, ut candidior

Virginitatis oleum excedit odorem aromatum.

(b) Cant. 4. v. 10.

dior nive Sponso pulsanti pulchra viatrix occurras, & cum candore lucis æternæ velut cum lampade ad epulum nuptiale procedas. Interea, dum adhuc morari juberis, dum noctis mediæ adventum præstolaris, ad cru-

cis lectulum, ad thalamum Sponsi confuge, ubi ad vesperum fletus consuevit demorari, ut ad matutinam lætitiā, sed plenā, sed perfectā contingat exordiri & exoriri.

ZAIN.

Rubicundiores ebore antiquo.

VERSUS
VII.

SERMO VIGESIMUS.

Charitas excedit omne pretium virtutum ceterarum: si tamen patiens est erga DEUM, & benigna erga proximum.

Non sufficit Anima, quod sit castitate candida, nisi etiam sit charitate rubicunda, sicut Sponsus Ejus, est simul candidus & rubicundus.

(a) Cant. 5.
v. 10.

A Nive candida, quæ alium in sua superficie non patitur colorem, ad eboris ruborem procedimus, ut, qui æmulatricem JESU animam à castitate candidiorem candore niveo commendavimus, eandem antiquo rubicundiorum ebore à charitate prædicemus: sinè rubore Sponsus sanguinum in mappa cordis non exprimitur, quemadmodum sinè candore Sponsus Virginum non idæatur; alterutrum si sustuleris, imaginem non depinxisti; nî alteri associaveris colorem alterum, dimidiam duntaxat Originalis faciem delineasti. Est adæquata Sponsi effigies, si candida niteat à puritate virginali, simulque rubeat ab Apostolica charitate: Ad vivum vivis Eum depinxit coloribus, felix & pernix anima, sagax & verax cœlestis Adæ filia, quæ connubiali jure tam thori socia, quam domus incola hac brevi Eundem circumscribit delineatione: *Dilectus meus candidus & rubicundus*: (a) quis pulcher, ut ille, in quo Divinitas candet, ut candor lucis æternæ: humanitas rubet, quia ex Matris sanguine coagulatus; esto enim non sit in sanguinibus natus, nec ex voluntate carnis productus, nec ex voluntate viri progenitus, de sanguine tamen, sed purissimo, sed virgineo, natus est. Nè tamen in generatione æterna ulterius progrediamur, sed commoremur in assumpta humanitate; insinuant prudentes filiæ Jerusalem, dum adjuratæ Sponsam interrogant adjurantem: *Qualis est Dilectus tuus?* nec addunt, ut addiderunt antea: *ex Dilecto*: videli-

cet: Patre luminum: sic quippè lucem habitat inaccessibilem; sed omit- tentes, humanitatem investigare contendunt, secundum quam, non ex Dilecto, sed ex Dilecta, ex prima adoptantis DEI Filia, ex Genitrice Virginea oritur Maria: inquirebant filiæ, amantes requirebant animæ: *Qualis est Dilectus tuus?* ex virginali utero suo velut Sol è thalamo procedens. Quam candidus candore innocentia in nocte nativitatis suæ! quam rubicundus in die passionis & mortis suæ! Ibi nascens ad laborem, hic denascens ad favorem; ibi, quod non rapuit, exsoluturus, hic compeditos suis à vinculis liberaturus, ut gloriosè victos de lacu educeret, quos tantò Divini Sanguinis pretio redemit de manu inimici; sicque bipatentibus limbi portis egrederentur dealbata candidorum Agmina, post lotas stolas suas in sanguine Agni; cur alioquin apertò transfixi lateris ostio sanguis & aqua profluxisset, nisi hos resurgentis JESU pedissequos, & aqua ad candorem abluisset, & sanguis ad ruborem purpurasset. Dilectus ergo candidus & rubicundus, ex Carne Virginis Carnem Virgineam assumpsit. Quid hujus Virginitate purius, quid castitate intemeratius, quid hac nitidius puritate, quam Agnus sinè macula præsentat imitandam? utque evaderet rubicundus, octiduanus infans, quasi ad gladium natus, sanguinem sparsit, eundem ad ultimam usque dilaniati corporis guttulam largissimè effusus pro peccatoribus & persecutoribus suis. Quid hoc amore portentoso prodigiosius, quid

quid mirabilius hac charitate? quam, ut æmulandam proponeret, tanquam ovis ad occisionem ductus obmutuit, & non aperuit Os suum, qui solus aperire potuit omnium Ora Prophetarum. Attende ad ipsum inamorati Redemptoris vestimentum; si literam discutias, videbis illud in superba Herodis curia candidum, in condemnantis Pilati prætorio rubicundum: ut condemnet Mundi Sapientiam, veste albâ induitur, ut commendet Justorum prudentiam, vestitur purpurâ sed obsoletâ; utroque vestimentô, non sibi, sed suis prodest Discipulis, non suam incarnata Patris Sapientia venatur gloriam, sed nostram resipiscentiam investigat; nec enim charitas quærit, quæ sua sunt, vestitur aliis in commodum, sua sibi sufficit nuditas in paludamentum; seu dein sit adhuc hyems rigida, seu æstiva intemperies suis ardoribus succendens.

Spectabat hanc rubentem purpuram admirabundus Exul in Pathmos insula: *Vestitus erat veste aspersa sanguine*: (b) legit Syrus: *amictus erat veste, quæ diffluit sanguine*: quod diffluit, hoc ipsum effluit ad irrigandum alios à se: & quia peccator alienatur à Domino, istius vestis purpurâ cooperiuntur alii, hoc effluente sanguine, non sua sed aliorum maculæ purpurantur, ut fæda peccati nuditas participata rursùm Divinitate per gratiam nuptiali veste contegatur; est enim sola Divina charitas saltèm communicata, quæ novit operire multitudinem peccatorum. Compatiebatur læsæ nuper in primo terreni conflictûs luctamine humanitati, amabat sibi quandôque desponsandam, lugebat proindè crudeliter sauciatam; sed unâ simul non alio quàm Divino Sanguine gaudebat vitæ restituendam. Venturum se præviderat in meridiano introitu ad Paradysum, ut exterminatorem Angelum ejiceret de loco voluptatis; colluctaturum se inspexerat in illo lugubri meridie ad Sæculorum vesperam, quando & Princeps mundi hujus, sua ejiciendus fuerat nuditate, & mors sub morientis vitæ pedibus moritura; intendit proindè prosperè, processit prosperè regnaturus à ligno, non quò cæsum & læsum hominem recrudescente plagâ percu-

teret, sed quò transformatum in lucis Angelum tenebrarum Principem in tenebras exteriores propulsaret. Hinc lorica hostem terrere statuit, territum decrevit profligare. Fuit exacta superbientis Luciferi figura spurius Goliath; nam esto pari nobilitate originis olim supremus ille Seraphin cum beatis mentibus dotatus fuerit, similis omnibus per sanctificantis gratiæ parentelam, recessit tamen à nobilissimo stemmate, deciduus à Regione Gloriæ, cecidit à sanctæ Civitatis incolatu instar fulguris, quod spurius purissimi illius ignis partus est, qui in regione purissima æris serenissimi commoratur. Ad ferale & simul ad fatale sibi duellum provocaturus alienigena tremulum Israëlém squammato thorace circumcingitur, ut suis diffidens viribus, robusto hoc munimine adversus hostilem assaultum valletur: *Super lorica habebat armaturam factam de laminis ferreis permodum squammarum ordinatis*; recenset Lyranus, additque sollicitæ defensionis causam: *nè per foramina Lorice sagitta, vel spiculum, aut gladius posset transire*: sed, quò aliis armatur fortiùs, eò in se magis redditur formidolosus. Nunc à præfigurante spurii Spiritûs imagine ad originale prototypon transeamus, cujus catafracturam ipse Supremus Exercituum Dominus suo fideli servulo revelabat: *Corpus illius quasi scuta fusilia compactum squammis se prementibus*: (c) Scuta fusilia, teste Gre-

Verbum Patris ag-greditur Diabolum è cælo ejec-tum & instar Golia squam-mosis laminis ac-cinctum.

(c) *Job. 11. v. 6.*

(b) *Apoc. 19. v. 13. Christus indutus erat veste aspersa sanguine, quò, non sua, sed aliorum maculæ munda-rentur.*

Diabolus
squammo-
sa veste
conteg-
tur, dum
peccatores
querunt
excusatio-
nes in pec-
catis.

Paulus ad
Lucem
Christi
perdit
squammas
cordis, pri-
usquam li-
beraretur
à squam-
mis oculo-
rum.
(d) Act. 9.
v. 6.

(e) Lib. 33.
mor. c. 24.

venerat, ornatum pugilem aggressu-
rus, amictum assumpsit victoriæ, quò
superbientis tyranni arma contereret,
& armaturam conterens, iniquos aut
converteret, aut igne combureret in
favillam. Obtegebatur tartarei Dra-
conis nequitia squammis vel occul-
tantibus, vel etiam à clade protegen-
tibus; & hodiedum conflatum ex im-
piis corpus Diaboli, squamosa ve-
ste contegitur, quando omnigenis
tergiversationibus sua velare crimina,
sua delicta abscondere conatur; sed
sic squammatum, tela, quibus con-
figitur, rejicit, dum salutaria exhor-
tationum verba ad cor pertingere non
permittit. Jacebat eorum unus, sed
fortunatò prostratus præcipitiò,
squammatis caligabat oculis, in solum
exterminandæ Apostolicæ Sanctitatis
exitium, tantummodò in eliminandæ
fidei scopum totis obtutibus intentus
cæcutiebat adeò, ut etiam cœlesti cir-
cumvallatus Luce, eam nequiret dis-
cernere, neque clamantis Verbi Vo-
cem recognoscere, donec interioribus
squammis exutus in corde, agnosce-
ret servus Dominum, elamans & inter
acerbos gemitus singultuans: *Domine,*
quid me vis facere? (d) vides illumi-
natum, quem paulò antè vidisti pe-
nitùs furore miserabiliter excæcatum:
divino circumvallatus lumine, super-
nà eruditus veritate, nullam objectæ
persecutionis prætereundæ nititur ex-
cusationem: *Repulsis videlicet squam-*
mis, jam ad cordis viscera veritatis
sagitta pervenerat, quando depositâ
elatione superbiæ, eum, quem impu-
gnaverat Dominum confitens, & quid
ageret nesciens, requirebat: Domine,
quid me vis facere? Subjungit mora-
lis Papa: (e) priusquam enim in domo
cecidissent quasi squammæ ab oculis
corporis, jam deciderant squammæ
ab oculis cordis; alioquin illius non
respexisset dominium, cujus excepit
jaculum, cujus sagitta penetrante con-
fossus audire meruit: *Ego sum JESUS*
Nazarenus: non solum se Salvato-
rem pronunciat, non solum salutis
nomen intimat, sed simul dimidium
crucis titulum assignat, quasi objice-
ret non minùs suaviter, quàm po-
tenter; qui hætenùs in meo salvari
nomine recusasti, qui meum Regis
Gloriæ imperium despexisti, nunc sal-
tè tibi in tua subvenientem cæcita-

Pars IV.

te considera, & Nazarenum tuæ sa-
lutis causâ crucifixi humiliter adora.
Refera clausum hætenùs obstinatæ
mentis oculum, & jam Divino illu-
stratus lumine, respice in me Naza-
renum, attende crucifixum, vestem
virginæ carnis meæ oculatiùs intue-
re, illo respersum sanguine, quò te
necessè fuit redimere, nè ultra squam-
moso antiqui Draconis corpori in
membrum famuleris.

Sic loricatus, sicque amictus pro-
cedit adversùs infamem Goliath victo-
riosus David, immaculatâ pu-
ritate candidus, sanguifluâ charita-
te rubicundus: cur alioquin inter-
rogatus à filiabus Sion: *Quarè ru-*
brum est vestimentum tuum, & vesti-
menta tua sunt calcantium in torcu-
lari: Prophetico vaticinantis Isaïæ
ore respondisset: *torcular calcavi so-*
lus: (f) eccè vestem aspersam sangui-
ne illius, qui nominatur Verbum
DEI; in qua veste sanguinea Eccle-
siam præfiguratam autumat Doctor
Angelicus, quæ in suis Martyribus oc-
ciditur. Discernit vestem à sangui-
ne Mediolanensis Ambrosius, in il-
la Corpus Dominicum, in isto deli-
cta considerans peccatorum, pro qui-
bus mortuus est: cui adstipulari vide-
tur hæc commentariâ periodo doctus
Origenes: *Et nunc suscipiens Domi-*
nus coccineam clamydem in se, san-
guinem mundi suscepit; & in spinea
illa corona suscepit spinas peccatorum
nostrorum: (g) Verumtamen ut nu-
merosior à Commentatorum multi-
tudo, ita est communior à Patrum
sublimitate sententia, quæ vestem
aspersam sanguine, sanctissimæ car-
nis Symbolum existisse unanimiter
adstruit, quâ venit ad tolerandam æ-
rumnarum copiam, ad sustinendam
injuriarum voraginem, ad excipien-
dam vulnerum multitudinem, ad sub-
eundum crudelissimæ pariter ac igno-
miniosissimæ mortis supplicium impas-
sibile Verbum: *Quare rubrum est ve-*
stimentum tuum? hanc avidam de-
votarum mentium quæstionem expla-
nat profundâ, ut assolet, elucidatio-
ne Hieronymus: *Scire volumus quid*
causa exstiterit, ut tunica, quæ de-
super texta est, & de utero virginali
tantum candorem habuit, quantum
nullus ullonum possit facere super ter-
ram, est sanguine cruentata? Si tuam à

(f) Isa. 3.
v. 1.

Caro Chri-
sti est ve-
stimentum
sanguine
tinctum
in torcu-
lari Crucis
quod ipse
solus cal-
curvit.

(g) Hom.
35. in
Matth.

T t

Patre

Patre Luminum reveor origenem: es candor lucis aternæ: Si Matrem, quæ te Primogenitum genuit, veneror: es immaculatæ Parentis Filius Divino obumbrante Spiritu finè virili semine conceptus: cur ergo hoc nuptiale indumentum tuum, quò indueris, effuso ex tot vulneribus sanguine purpuratur? Sed aliud non datur interroganti responsum, nec aliud, quàm commemoratum prælagi Vatis reponitur oraculum: *torcular calcavi solus*: unus finè alio, solus finè socio, viator finè comite, Pontifex absque coadjutore; nec enim alius offenso per infinitas prævaricatorum offensas Patri potuit satisfacere, exhibendo mensuram, aut confertam, aut supereffluentem, quàm coæqualis Summo Parenti Filius quoad Divinitatem: *torcular calcavi solus*: dum omnes Apostoli fugerent, & necessarii sui recederent: & de gentibus non est vir mecum: considerans enim ad dexteram, & videns non vidit virum agnoscentem se, dum Apostolici Senatûs illustris Antesignanus, se hunc non nōsse hominem protestaretur: nec tamen finè subtili mysterio excludit Incarnata Patris Sapientia, & Veritas omnis viri consortium, sed ait: *De gentibus non est vir mecum*; nè fortem illam excludat mulierem, quæ sola meruit Regina Martyrum nuncupari, mulierem Chananæam quæ egressa est in primo egressu de abyssu nihili in creatione sanctissimæ animæ suæ, de finibus Tyri & Sidonis, de mortali reatu originalis peccati in ipso primi gressûs vestigio præteriens confinia filiorum Adæ: *Clamansque pro filia; id est: pro peccatrice anima, quam in se misericorditer transformat dicens: miserere mei Fili David*: meditatur doctissimus Idiota: (h) non fuerit proinde Vir cum patiente DEO, fuit tamen fortis hæc mulier, quæ tempore passionis Filii sui sola gubernaculum fidei constanter tenuit: *quia tota navis Ecclesia tunc ejus fidei innixa est*: ad stipulatur Richardus à S. Laurentio: (i) *Mulier fortis*: subnectit Albertus Magnus: *quæ ultimos fines, Divinitatem scilicet, & humanitatem, in unam personam conjunxit gignendo Sapientiam, quâ attingit à fine Divinitatis, usque ad finem humanitatis for-*

Beatissima Virgo est mulier Chananæa egrediens de finibus Tyri & Sidonis in conceptione sua.

(h) Ps. 14. *contempl. 7. Tempore Passionis sola B. V. fidelis mansit.*

(i) De Laud. B. V. Lib. 11.

titer: (l) Concludat insinuatam præpotentis DEI-Paræ fortitudinem illustris Antonius: *Mulier fortior quodammodo vinò gratiæ, in quantum scilicet ipsa procuravit congregatis Apostolis & aliis, in quibus tunc erant nuptiæ Ecclesiæ, vinum ipsius gratiæ*:

(m) Quæ non obstante compatiens Mariæ præsentia, calcavit tamen solus JESUS torcular, esto sola hæc beata mulier, & virginalis DEI-Paræ patienti Filio, ad ultimum usque expirantis halitum adstiterit, fidelis semper permanens & invicta: calcavit solus tamen filius, quia in torculari crucis sic pressus, compressus & expresso sanguine conculcatus calcavit illud, quia non passio animam, sed anima passionem superavit, suo conformiter oraculo, Ore Sanctissimo palam pronunciato: *Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam*: (n) Solus calcavit, quia mortem, quæ omnes cæteros Adæ filios, suo robore violenter deprimit, unus DEI Filius voluntariè in carne assumpta mortalis resurgendo conciliavit. Denique *solus torcular in quo calcatus est, calcavit*, moralizat sublimiter Papa Gregorius: *qui suâ potentiâ eam, quam pertulit, passionem vicit; nam, qui usque ad mortem crucis passus est, de morte cum gloria surrexit*: (o) In hoc igitur torculari candidus puritate Nazaræus, noster evasit charitate Rubicundus; in hoc torculari, rubra facta est Caro Christi; nec enim aliud aptius vestimentum Sponsi sanguinum assignatur, quam corpus ex immaculata Virgine assumptum, ab ipso indistinctum; sic quòque caro nostra vestimentum nostrum dicitur, quantumvis nos ipsi illa caro simus, quæ vestimur; dicat proinde sponsata in fide Sponsa, de sibi desponsato DEI Filio: *Dilectus meus candidus, & rubicundus*: explanat cum Justo Orgelitano Anastasius Synaita: (p) *Candidus à generatione aterna, rubicundus à morte & passione*: ut sibi dilectam salvaret Sponsæ animam, apparuit humanitas Salvatoris nostri DEI candida, quia nulli obnoxius culpæ, pulchritudinem Justitiæ omnigenâ integritate tenuit, & unâ simul quasi contaminatus peccatorum sanguine, ad Crucis supplicium accessit, non

(l) *Super missus c. 31.*

(m) *Par. 4. Tit. 15. c. 42.*

(n) *Joan. 10. v. 18.*

(o) *Lib. 2. in Ezech. hom. 12.*

(p) *Lib. 4.*

non jam ex millibus electus, sed magis, tunc Dilectus ex Dilecto: *ut videlicet per repetitionem dilectionis, maximus amor loquentis ostendatur:*

(q) In 5. c.

Cant.

Amantis
anima ve-
stis Chri-
stus est.

exponit moralis Papa. (q) Expoliare igitur, & tu Dilecta & Electa! exspoliare tunicâ tuâ, exue Laneam, ut subtiliori veste, videlicet nuptiali induta ad Sponsi nuptias celerius festines; depone tunicam tuam, ut rubris vestimentis Sponsi induta, candeas à puritate, rubeas à charitate, effecta Sponso simillima candido & rubicundo, candida & rubicunda; *Spoliare tunicâ carnalis cura, tunicâ certè molestâ, & fortè pol-*

(r) Serm.

42. in

Cant.

(s) Isa. 59.
v. 18.

lutâ: explanat Gilbertus Abbas: (r) quòd si zelus domûs DEI comedit te: *operire quasi palliò zeli:* (s) etsi non tuo conveniens est statui, arguere & increpare, obsecra importunè & opportunè, zelò zelare pro Domino DEO Exercituum, qui cum Zelotes sit, sinè zelo amari vix potest; induere puritatem, & vestimenta tua sint candida omni tempore; & charitatem, quæ operit multitudinem peccatorum illibata assumas instar tunicæ, ut candeas castitate, & intemeratâ rubeas dilectione: an non te sic vestiri, sic operiri, sic indui & palliari jubet Apostolus, dum suis scribit Discipulis, non tam suadendo, quàm præcipiendo: *Induimini*

(t) Rom.

13. v. 14.

Dominum JESUM Christum: (t) sic tamen, nè super hanc novam vestem, quam exuentes veterem hominem cum actibus suis assumimus, veteres pannos imponamus; induere candorem Lucis æternæ, nè nocte media vocatus ad epulum nuptiale, sinè hac veste inveniaris, & in exteriores tenebras abjiciaris. Hoc ipsum Dilectis sibi, quantumvis aliquandò insensatis Galatis scribens insinuat: *Quotquot baptizati estis in Christo, Chri-*

(u) Galat.

3. v. 27.

Sicut nu-
bes irra-
diata in-
duiit So-
lem, &
ferrum i-
gnem, sic
Anima
per chari-
tatem,

stum induistis: (u) induunt justi, induunt hoc vestimentum peccatores; illi vestiuntur ut mulier amicta Sole; dum enim nubes solari radio velut induitur, in Solem quodammodò transformatur; sic pariter Sanctorum animæ, dum Solis Justitiæ irradian- tur lumine, sunt lucidissimæ, sunt solis æmulæ, solem participant, quem tamen nullatenus adæquant: ignescunt tamen ad vehementem corruscæ hujus lampadis ardorem; nec tamen

Pars IV.

diffluunt ut cera à facie ignis, non pereunt ut peccatores à facie DEI, sed induunt Christum, Carenfi Commentatore: *ut ferrum induit ignem:*

(x) benè, optimè & non ad insipientiam nobis: *quia Dominus DEUS tuus ignis consumens est:* (y) quænam intimior est igni proprietas, quàm illud incendere aut inflammare quod tangit; ignire quippè solius & cujusvis ignis est; sic & Divino Amori proprium, ac prorsus est inseparabile, sibi conjunctos incendere, sibi vicinos inflammare; nec tamen inflammando massam incinerat, quam inflammatur, non destruit, sed perficit, quod incendit; cur ergò ignis consumens dicitur, nec magis perficiens nuncupatur? respondet Doctor Seraphicus: *quia per charitatem consumit peccati caliginem, sicut ignis rubiginem à ferro:* (z) accede igitur, quisquis cor tuum agnoscis esse ferreum, ut incalescas ab ardore Divinæ Charitatis: amare incipe DEUM & hominem, odisse similiter desine licet infestum tuæ prosperitati proximum: si enim cor tuum elongatur à fratre tuo per odium, vel per aversionis horrorem, es ferrum nimis frigidum, nec poteris flammam concipere, minùs DEUM tuum, ut ignem consummentem induere, aut illo ut rubescente tunica vestiri. Est ergò charitas quæ animam supponit à puritate candidam, & reddit rubicundam, ut quæ superiori sermone in Sponsi oculis nive candidior comparuit, lacte nitidior refulsit, nunc in præsentì rubeat à rubicundi JESU purpura, à rubro, quò ille coopertus cucurrit viam mandatorum vestimentò, rubicundior antiquo ebore, ut sui Sponsi sanguinem obtutibus occurrat.

Est plena Epithetis, sed allegoricis, referta laudibus, sed tropologicis Syri periphrasis, sic mirabiliter ver- tentis: *Rubicundiora ossa eorum sardiò, & sapphirò corpus eorum:* humani ossis elegantiam si consideres, si fortitudinem expendas, utraque præclarum Omnipotentis Dexteræ expandit artificium, Artificem ab opere commendat: hinc enim Propheta coronatus psallens jubilat: *Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tui:* (a) Erexerat aliquandò in sua Clarevallenfi solitudine corpus non tantum

induit
DEUM

(x) Inc. 3.
Epist. ad
Galat.

(y) Deut.
4. v. 24.

Charitas
consumit
rubigi-
nem pec-
cati.

(z) S. Bo-
navent.
Sal. Tit. 5.

(a) Ps. 34.
v. 10.

*Charitas
est medul-
la anima.*

ad sui Creatoris imaginem constru-
ctum, sed insuper ad Divinitatis si-
militudinem conformatum Doctor
mellifluus; quantumvis enim omnes
& singuli Proto-Parentis filii, electi pa-
riter ac reprobi impressam habeant
DEI imaginem; soli tamen immu-
nes à gravi peccato exprimunt illius
similitudinem: imago enim dicitur
inesse naturalibus, similitudo verò gra-
tuitis. Respiciamus delineatum à Pro-
totypo Sanctissimæ Deitatis simula-
chrum: confurgit illud Bernardo scul-
ptore vel saltè inventore ex cute,
quâ contegitur, ex carne, quæ invol-
vitur, ex ossibus, quibus tota cujus-
vis animati corporis machina sufful-
citur: est cutis animæ cogitationum
congeries; est caro sua suarum affe-
ctionum progenies; in ossibus adum-
bratur intentio, totius Sanctimonix
columna, cujusvis boni operis fun-
damentum: in cutis pulchritudine
repræsentatur decor animæ; in car-
nis integritate sanitas; sed vita ani-
mæ Divina Charitas in ossibus con-
sistit. Hæc ossa cantant Gloriam
DEI, hæc dicunt Dominantium Do-
mino; *quis similis tui*: quid autem
in osse melius, quid pretiosius, quid
dignius Principum epulò, quid est
deliciosius, quàm medulla? hæc in
his ossibus quàm sit inæstimabilis,
inlinuavit ore prophetico æterna Ve-
ritas, quando lachrymabunda into-
nuit: *De excelsis misit ignem in ossi-
bus meis*: (b) legit Chaldaeus: *de cæ-
lis*: quasi de armamentario suo, mi-
sit DEUS ignem in omnia interiora.
Et quidnam voluit aliud Divinus hu-
manorum cordium Incendiarius,
quàm nostrarum flammicidium ani-
marum? Vertunt expressius septua-
ginta Commentatores: *De excelsis
misit ignem in ossa mea*: confide-
rat præmissum versui titulum: Mem:
sublimis Ambrosius, & illam illorum
approbat lectionem, qui vertunt ex
Hebræo: *Ignis ex intimis vel ulti-
mis*: quò sanè biverbiò succensa in-
teriorum viscerum charitas exprimi-
tur, quæ utique ex postremis me-
dullarum finibus progreditur, sacro-
que fervidæ dilectionis incendiò os-
sibus implicatur: *bonus ignis*: sin-
gultuat Præsul Sanctissimus: *quem
desiderat omnium Salvator accendi,
cùm præsertim ipsum DEUM legeri-*

*mus ignem esse, qui nostra peccata con-
sumat.* (c)

An non hac urebatur flammâ, an
non hoc accendebatur igne, qui ex-
ardescibat in meditatione sua, puer
Domini, dum sancto invasus impe-
tu, convertebatur instar favillæ ad
rogum, instar sagittæ ad scopum, in-
star scintillæ ad centrum, psallendo
gemens, gemendo psallens: *quomo-
dò dilexi Legem tuam Domine?* allo-
quitur profundum scrutatorem no-
strorum cordium, interrogat ocula-
tum testem nostrorum operum, an-
helat ad Directorem nostrarum men-
tium, ad lustratorem nostrarum co-
gitationum. Vide, & æstima antiqui
Eboris pulchritudinem, reverere &
æmulare rubicundum amatorem;
quid innocentius in amante, quid
pulchrius in amore, quàm, quòd il-
lum in testem provocat, quem tam
ardenter amat? non quia debet, dili-
git, quod metuentis & formidantis
est; sed quia non aliud, quàm aman-
tem redamare, amandum adamare
satagit, quia hunc vult sinè alio, quia
non vult, quod est ab illo aliud; hoc
enim est volentis & amantis: non est
necessitas, quæ renitentem stimulat,
sed libera voluntas. Quomodo di-
lexerit, interrogat suæ dilectionis
principium, sui amoris finem; dile-
xit illum, qui toto corde ambit dili-
gi, ex totis viribus animæ desiderat
amari. Vidēsne amantem in amatum
stupendâ prorsus vicissitudine trans-
formatum? Cernis igne delapso cæ-
litus in ossa regalis animæ succensam
Divini Amoris victimam ardere & lu-
cere, candere & rubere? Verùm
quid amans adstruat, quidve fiducia-
liter pronunciet auscultemus: *tota
die meditatio mea est*: (d) amabat
dum cogitabat, amabat dum anhela-
bat, amabat dum respirabat: amabat
aspirans, amabat suspirans, amabat
in folio, amabat in triclinio, ama-
bat in thalamo, amabat in epulo ma-
nè & vespere, erat dies unus amoris
& amantis, viventis & durantis. At-
tende Justi prudentiam, ut recogno-
scas perfectæ charitatis integritatem:
Legislatorem consulit, non quidem,
an dilexerit, sed quomodo? Dilectio-
nis supponens substantiam, modique
circumstantiam explorans; sunt enim
amatores legis, qui lucrum conco-

(c) Oefo
13. in Ps.
118. in
Tit.

Vera Cha-
ritas de-
bet esse a-
mor Legis
Divina A-
more Le-
gislatoris.

(b) Thren.
1. v. 13.

(d) Psal.
118. v. 97.

Plures a-
mant le-
mitans,

gem, sed mitans, annexam scilicet mercedem
ex motivo diligunt, clarissimi, sed non charissi-
vano; un- mi legum Commentatores, quos
de non ve- Magister Gentium privatos veritate
re amant. redarguit, suo scribens Timotheo, ex-

istimantes quæstum esse pietatem :
quos antiquissimò Michæ Sæculò Di-
vinus Legislator ore prophetico su-
gillabat : *Sacerdotes ejus in mercede*
docebant, & Propheta ejus in pecunia
divinabant : (e) sunt alii, sunt & af-
fidui Legum exploratores, quos cu-
riosa vanitas impellit ad scrutandum,
si fortè latentem quandam subtilita-
tem reperiant, quâ delectentur, vel
certè philosophicam quæstionem re-
periant, cujus cognitione gloriantur.
Hinc deploratur in Machabæorum
Chronico exisse ex Israël filios, sed
iniquos : *qui edificaverunt Gymna-*
sium in Jerosolomis secundum Legis

rationem : (f) in quo, Interprete Ca-
rensi, dogmatizabant de ritu gentili-
tatis : & devotissimus Nehemias ze-
losus Divinarum Legum Vindex &
Propugnator projecit vasa domûs To-
biæ foras (g) de Gazophylacio, quia
inimicus Hebræi nominis Tobias
(hoc enim nominis vocabulum, si
vertitur : conversum ad omnia : signi-
ficat) & inanes curiosarum quæstio-
num ventilatores arguit, & condem-
nat. Vasa Tobiae domûs sunt ratio-
nes & authoritates Philosophorum,
quæ ab æmulate legis de Gazophy-
lacio, de thesauro sacrarum pagina-
rum eliminari debent. Sunt alii qui
se amare fingunt sancta Legum volu-
mina, quia deserviunt suæ libidini
pro carmine turpis lasciviæ, pro dra-
mate phanatici furoris, quorum ve-
saniam deplorat gembundus Eze-
chiel : *est eis quasi carmen musicum,*
quod suavi dulcique sono canitur : (h)
& audiunt verba tua, & non faciunt
ea : Abominantur tandem alii Evan-
gelicæ perfectionis dogmata, Chri-
stianæ Sanctitatis consilia ; & tamen
zelosos se mentiuntur amatores, sin-
ceros simulant se Zelatores, legunt
& relegunt, non, ut eandem doctri-
nam pro norma suarum actionum re-
cipiant ; non, ut inventam veritatem
suis Discipulis prælegant ; sed, ut fo-
veant quod faciunt, ut suis falsis er-
roribus ad recedendum à via vitæ
simpliciores animas inducant. Soli
proindè scrutanti Jerusalem in lucer-

nis Arbitro, soli Omniscio Numini,
cujus scientiam nihil latere potest, de-
precabundus supplicat, supplicabun-
dus suum interrogat Judicem : *quo-*
modò dilexi Legem tuam Domine ?
qui eam, ut Sponsam adamat, illi con-
formiter amatori, qui Legislatricis
Sapientiæ amplexibus inhians singul-
tuabat præ desiderio : *Exquisivi eam*
à juventute mea, & quasi vi Sponsam
mihî eam assumere, & amator factus
sum formæ illius : (i) à juventute a-
mare cœperat, qui noverat, quàm
bonum sit viro, portare jugum Do-
mini ab adolescentia sua.

Amat profectò Legem Domini-
cam, qui eam eodem secum utero
velut sororem respicit, invasam pro-
tegit, depressam erigit, quemadmo-
dum suadet Proverbialis Salomon :
dic Sapientia : Soror mea es, & pru-
dentiam voca amicam : (l) nec enim
Domini Lex differt aliter à Sapientia,
quàm mens à Spiritu, aut Spiritus à
mente ; utraque una sunt unius indi-
vidui essentia, unius vitæ substantia,
una animans anima, unum à vitæ
Spiritu egrediens spiraculum, quò
Justus in DEI Filium animatur. So-
roria jubet dilectione prosequi, fidu-
ciali amicitia revereri, quam ibi pa-
riter commendat instar pupillæ ocu-
li : sicut enim in pupilla est vis vi-
dendi corporaliter, ita & in Lege est
vis cernendi ac discernendi spiritua-
liter. Moveat, velut motrix Intelli-
gentia suum movere sydus assolet,
languentem animam ad exardescen-
dum in Zelotypa dilectione Legis,
illud consummatissimum Philonis te-
stimonium : *Omnium Dominus dile-*
xit illam : (m) dum enim ordinatam
morum correctionem præscribit, dum
disciplinæ viam, per quam venit
ad Altissimum, docet, virtutum divi-
tias, quas in se continet, suis ama-
toribus largiter confert, valore qua-
rum & pretiò ipsum Cœlorum Re-
gnum valeant comparare. Hic pri-
mus ignivomæ charitatis partus est,
amor videlicet Divinæ Legis, de qua,
& in qua, dum candidior nive me-
ditatur anima, in meditatione sua
exardescit ignis novæ dilectionis ; a-
mor quippè amorem parit, & fecun-
data Charitas augmentum generat
charitatis. Sed, cur amantis animæ
ossa hoc sacro animata incendiò, ru-
bicundiora

(e) Mich. 3. v. 11.
(f) 1. Ma- chab. 1. v. 15.
(g) 2. Esdr. 13. v. 2.
(h) Ezech. 33. v. 32.
(i) Sap. 8. v. 2.
(l) Prov. 7. v. 4.
(m) Sap. 8. v. 3.

(1) Prov. 7. v. 4.
Lex debet
esse Sponsa,
Soror, &
amica no-
stra.
(m) Sap. 8. v. 3.

Primus
partus
Charita-
tis, est A-
mor Divi-
na Legis.

bicundiora sardiō describuntur? Et quidem sardium, si Hebræum consulas, & Bartholomæo Anglico fidem dante, ab: *Edom*, quod: rubrum significat, deduci perhibetur: nec enim ab alia Origine missus in ossibus ignis, quàm ab illo rerum Principio, cui suam adscripturus dilectionem inamoratus David exhalabat: *Ignitum eloquium tuum vehementer: & servus tuus dilexit illud:*

(n) Psal.
148. v.
140.

Summum
in hac vi-
ta est ani-
ma sola-
tium, quod
valeat
DEUM a-
mare.

(o) Ai-
guan. hic.

(n) hoc unum in valle lachrymarum est solatium, hoc summum degentibus Justis in regione umbræ mortis est refrigerium, quod valeant bonorum omnium authorem optimum amare; vix enim aliud sic obrutum erigit spiritum; nil aliud repente adeo contribulatum recreat animum, sicuti castus amor: *Amorem autem nobis tribuit Verbum, quod ignitum dicitur:* elucidat Incognitus: quia ad DEI Amorem nos accendit: (o) Hoc verbum, ubi carne amictum prodiit, quando secundus Adam de Cælo Cælestis cum hominibus conversari cepit; ubi Divini Oris eloquium ignire venit; quando humanitas & benignitas, seu, ut explicat purpuratus Hugo, bona igneitas descendit de Cælo, sardias mortalium animas effecit, & solidis Justorum ossibus illapsa, quos nive candidiores, & lacte nitidiores, reperit, eosdem rubicundiores antiquo ebore effecit: quos autem denigratos in peccatorum tenebris aspexit, resperfos serenissimò suæ miserationis Clementiæ radiō, super nivem dealbavit. Rubent ab hujus ignis flamma amantes animæ, quas flammæ nutriunt, & inflammantia lactant ubera flammivomæ charitatis. Hoc lactabatur flammicidiō, hoc inflammabatur igniente stillicidiō Propheta, quem fecit clamare amor: *factus est in corde meo, quasi ignis exarsuans, claususque in ossibus meis:* (p) exarsuante scilicet Divini Amoris incendiō, ex omni parte æstuavit, exarsit ab igne, quō DEUM diligens, dilexit adeo proximum inamoratus Jeremias, ut lachrymaretur super malitia peccatricis Solymæ, defleret amarum nimium lachrymis profanatae Sionis iniquitatem. Justorum quippè inseparabilis hæc est proprietas, ea quæ Divinæ sunt Gloriæ meditari, averfa facie, ea, quæ suæ offensionis sunt, de-testari.

(p) Fe-
rem. 20.
v. 9.

Sed liceat ab hoc Propheta Domini, qui genuina amantium Idæa est, ad alium sed coronatum transire, qui licet in semetipso Justus & Sanctus fuerit, injustos tamen subtili allegoria repræsentat. Approximabat Vespera dierum David, & cujus pectus nuper exarserat ad incurium venustæ mulieris aspectum in regali solario, post plurimos ætatis dies lethali prostratus lectulo, sensim mortali frigore obriguit: *Cumque operiretur vestibus, non calefiebat:* (q) cogitur in consilium Medicorum universitas, nec superesse reperit Alexipharmacum, quō præcipitatus penè deficientis naturæ calor, ad pristinum vigorem restauretur, donec validiori Procerum consilio introducta ad molle feretrum Abigail adolescentula, ut cadaverizantem jamjam Principem foveat, in suo sinu dormiat, & aliqualem languido corpori calorem subministret. Cogitabundum delectat animum piissima sacrorum Interpretum anagogia, qui DEUM hominem in Davide adorantes, genus humanum in Christi corpore considerant, in vestibus non aptis calefacere, Hebræam Gentem suspiciunt, quorum complures quidem adhæserant per cognitionem, non tamen calefaciebant Sanctissimum Redemptorem per dilectionem: Senatus Apostolicus supremis constans Principibus, quærent adolescentulam, videlicet Ecclesiam de Gentibus, quæ non tantum calefecit sancti amoris flammâ, sed inflammando vulneravit, ut ore proprio fateri cogeretur: *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum:* Verum videtur expedire magis, ut adæquata investigetur causa, quare regale vestiarius, tot animalium pellibus suffultum, tanta vestimentorum varietate instructum sufficere nequiverit fovendo Davidis corpori, vel certè, cur tam repente calore destitutum Principem præpropera mors calefieri præpediverit in populi perniciem, nè dicam in Regni desolationem? Tres numerat interpretatrix Glossa, cum Seraphico Doctore, hujus anticipati frigoris rationes: est harum prima, grandæva suorum progenitorum annositas; secunda est, quia multum in præliis sanguinem fuderat; & tandem cense-
tur

Sicut Da-
vid vir
bellicosus
non pote-
rat cale-
fieri, ita
qui nescit
compati
Proximo,
nequit ca-
lescere ab
igne Cha-
ritatis.
(q) 3. Reg.
1. v. 1.

tur esse tertia aspectus cœdantis Angeli, quando lue pestifera, tot subditorum corpora enecabantur; expavit siquidem ad hujus violentæ cædis spectaculum adeo fortiter, ut orta exindè frigoris vehementia usque ad mortem perdurârit. Hæc ipsa exitiosa trias calori Charitatis adeo adversatur, ut vel eundem quantocyus exstinguat, vel successivò temporis incrementò, spiritualis vitæ vitalem Spiritum auferat, & mortale frigus ægrotanti animæ infligat. Sunt duo Proto-parentes pessimi; Pater, superbia; mater, invidia; quibus nihil dilectionis insidet, nihil sacri caloris proficit: prima primum invasit hominem, & reddidit mortalem: secunda primum in orbe invasit filium, ut primum parricidium in primo Martyre patraret: nec cedit Patri in senio mater perfida; enimverò licet omnis peccati initium sit superbia, attamen invidiâ diaboli mors intravit in orbem terrarum. Quisquis ab hisce nasceris, quisquis patrizas, aut matrizas, maturiori fuga lactentibus aut educantibus te subtrahe, nî velis omnem igniculum dilectionis exstingui. Secunda gelidi frigoris origo in defectum compassionis refunditur: victoriosus siquidem Solymæ Rex numerosis stipatus exercitibus, ad bellum assuetus procedere, copioso cruore tinctus magna interemptorum populorum strage, favere nolens miseris, misericordiam, si licet dicere, non nihil à suis visceribus elongavit. Humanum effundit toties sanguinem homo, ferâ crudelior, qui esuriemtem negligit pascere, inopem fame dissimulat perire; qui indigenti potens non subvenit, annonæ pretium extollit. Est tertia rigidi frigoris causa, severi Judicis meditatio, ferientis justitiæ recordatio, sinè indulgentis misericordiæ reflexione, sinè miserentis clementiæ meditatione; videt cœdentem Angelum zelosus sui amator populi, & expavescit lethali frigore. Sic solam respiciens impius suorum criminum atrocitatem, solam considerans condemnantis Justitiæ integritatem, perit à fulgore, cadit à fulmine, nisi Divinæ pietatis recogitet abundantiam, nisi ad patientis & morientis JESU merita reflectat.

namitidem respice: Adolescentulam Charitatis complectere, quæ antè amplexus Regis intacta, in mediis viri amplexibus Sunamitis. illibata, post amplectentia Davidis brachia Virgo remansit intemerata. Hæc sunt elogia Divinæ Charitatis, quam, si delirus Adonias ambit incestuosis affectibus contaminare, mortis sententiæ cogitur subjacere. Hanc solam, si repereris, repertam tibi desponsaveris, in tuum gremium si receperis, tuo in sinu si foveris, in pace requiesces. Fovet illa pedes Solymæ Regis: fovet amplius, ac felicius pudica charitas suorum sibi devotorum clientum affectus & desideria, nè vel in ausus temerarios, aut lascivientis concupiscentiæ indices prorumpant. Nihil hac Sponsa pulchrius, nihil utiliùs Charitate: horret larvari peregrinis affectibus, vel fucis deliniri, se ipsam nescit quærere, sua ignorat exambire, amari flagitat, ut redamet, sciens, quàm sit nobis proficuum amare, ut à DEO, qui est Charitas, amemur.

Si rogam adeas, ut caleas est necesse, flammam emittit ignis, qui si Divinus sit, non alias quàm Divinas. Illis egebat ille, qui regales inter delicias timens, nè sua refrigescat Charitas, suum cœlestis flammicidii subtiliter insinuans desiderium adulabatur quasi Vulcaniæ cœlesti; *igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas*: (r) putas examinatum igne cœlestis Incendiarii scrutiniò non exaruisse ad incendium, ad flammæ investigantis præsentiam cor Regium non incaluisse? Quod si Commentatore Incognito Ingeniti Patris, Verbum sub Sæculorum vespera incarnandum semetipsum dicit ignem ad similitudinem fornacis, quæ metalla purgat; quò non resplenduit fulgore, quò non effervuit ardore, exanimata hoc igne Davidis anima? loquatur ipsa; nec enim aliud audietur, quàm: *eloquium Domini igne examinatum, quod Charitatem & dilectionem prædicat: quare loquentem auscultemus, amantem explicemus: Diligam te Domine fortitudo mea*: (s) ignem spirat, ab igne inextinguibili accensus ad ar-

Charitatis est Abisag Sunamitis.

(r) Ps. 16.

v. 3.

DEUS

Charitas

hominem

amando

facit a-

mantem.

(s) Ps. 17.

v. 1.

Severi
Judicis
meditatio
sinè indul-
gentis mi-
sericordiæ
reflexione
non cale-
facit.

Symbolum

Ut incalescas frigidus, ad Abisag Su-

omnibus

omnibus misericordiis miseri DEO refundere, quàm amorem, amando amantem te. Diligam te Domine, ut fortis sim in amando: *diligam te Fortitudo mea*: quasi Divinæ Fortitudinis robur amantis foret motivum, amandi stimulus, amoris incrementum: enimverò ad mensuram dilectionis rependitur diligenti mensura fortitudinis, quâ Leo ad devorandum circuiens, velut flammivomente pyra præcipitatur in fugam, qui Doctore Seraphico fidem dante: *Super omnes virtutes impugnare contendit dilectionem*:

(t) *In Domini. 17. post Pent. Serm. 3.*

(t) hâc ut corroboret fragilem limi massam, suam Pater omnipotentiam, suam Filius impendit intelligentiam; suum ille applicat brachium, & istud suam admoveat Dextram, ut amor excudatur, ut vana inanitatis umbra in solidam sancti amoris statuam excudatur. Amantes erant qui voce consona suo Factori applaudebant: *Ignem nos examinasti, sicut examinatur argentum*:

(u) *Pf. 65. v. 10.*

Anima per ignem Charitatis examinatur sicut argentum, quod per ignem purificatur.

(u) legit Augustinus: *Igniisti nos, sicut ut ignitur argentum*: non contrâ folium, quod ventô rapitur, ostendens potentiam suam: hoc forsàn fecerat, dum ambulans ad auram post meridiem, vidit hoc folium ab arbore vitæ decidisse in paradyso, quando serpentis sibilô abripiebatur ad capeßendum mentis Deitatis folium inanis homo, & vano desideriorum sufflamine levabatur in altum, periculosiori lapsu, in præparatam mortis tumbam ruiturus: quem nimis fatalem casum deplorans Isaias ingemiscit: *Cecidimus quasi folium universi, & iniquitates nostra, quasi ventus abstulerunt nos*:

(x) *Isaia 64. v. 6.*

(x) Æmulabatur vel blandientem Austrum, vel furibundum aquilonem iniquitas nostra: nullo quippè virtutis pondere fixi, vel concutiebamur ab ira, vel ad aliena rapiebamur à rapientis avaritiæ cura, vel angebamur ad inquietæ libidinis æstum; vel agitabamur, à stimulantis concupiscentiæ quæstu; vel erigebamur à violento insultantis superbiæ tumore in altum; vel deprimebamur à deciduæ pusillanimitatis timore in imum: donec miseri Clementia igniremur, non sicut fœnum quod hodie est, ut esse desinens cras mittatur in clibanum, æternis ignibus concremandum; sed sicut argentum, quod ad-

ornatur, non deturpatur in prunis, quod solidatur, non consumitur in flammis: *Adhibendo nobis ignem, non in cinerem convertisti, sed sordes ablucisti*: Commentatur Augustinus: adeò verum est, quòd DEUS humanam animam positurus ad vitam, igne examinet, non, ut inter tentationum incendia cum incolis Sodomæ pereat, sed ut resistens ustulantibus aut inflammantibus rogis, cum beata puerorum Triade psallens & jubilans in Babylonis pyra intemerata vigeat, circumvaga subsistat. Divinus Artifex non sævit, dum urit, non furit dum ferit; nec enim sinè ardoris adjutorio limus excoquitur, nec sinè prementis figuli impendio in vas honoris ex vili pulvere transformatur.

Denique: *Tanquàm aurum in fornace probavit Electos Dominus*: idem quippè qui argentum inter flammis examinat, in conflatorio aurum probat; nè metuas, minùs diffidas Opifici: qui enim fabricatus est Auroram & Solem Pater Luminum, fabricum non dedignatur agere indefinenter fabricantem; alioquin, quomòdò verificaretur vox conclamantis populi de Unigenito Ingeniti Parentis: *Nonne hic est filius fabri?* nève deceptos suspiceris, quando substituit nutritium in parentem, ut Joseph vices in terris ageret DEI Patris, eludit Incarnata Veritas suspensionem: *Pater meus usque modò operatur*: (y) ut operi manuum suarum porrigat Dextram: quis enim Artifex suum opus non diligit, operatur cœptum perficiendo, operatur igniendo, amando & ornando, purgando & inflammando: Est autem, magno si credis Dionysio: *Amor quiddam mirabile, incessabile, auctum, fervens & super fervens*: (z) Euge! cujusnam opus es? Si opus es amantis, cujusnam Magistri es, qui artefactum es amoris? Authorem Angeli habes pro Conditore tuo, qui inflammavit Seraphinos, te pariter ignire flagitat; seu dein argentum candeas à puritate, seu aurum fulgeas à Sanctitate: utrumque opus est Divinæ Charitatis.

An non in vaporifera calamitatum inflammabatur vulcania, an non in æstuantissimæ Charitatis igniebat officina Vir Dolorum? qui nunquàm incineranda, sed semper succendenda

Electi tanquàm aurum in fornace probantur per Charitatem, ut evadant artefactum amoris.

(y) *Joan. 5. v. 17.*

(z) *De Eccles. Hierarch.*

S. Job fuit aurum Charitatis igne tribulationis probatum.

(a) *Job.*
23. v. 10.

cendenda Sancti Amoris victima canebat inter gemitus, evaporabat in affectibus, amans clamansque simul ad illum, qui misit ignem suum in ossibus suis: *Probavit me quasi aurum, quod per ignem transit*: (a) quò fugit, quò vadit, quò currit, quò tendit à facie probantis, qui, si in Cœlum ascenderit, illic est, si descenderit in infernum, adest? audi prudentem viatorem, fortunatum sequere cursorem: *vestigia ejus secutus est pes meus*. Putas humilitatis limitem non excessit, qui suo jacens in sterquilinio se auro comparavit? Novi Justorum animas ardore charitatis fulgidas, in aureas puræ dilectionis statuas transformari, quibus sacrò cœligenæ dilectionis incendiò subtrahitur omnis prævaricationum scoria, & Sanctitatis pretium augetur. Verùm, quis gloriari audeat in Justitia, sit licet præsumptus DEI Filius, si Ejus examinetur scrutiniò, qui suis etiam in Angelis reperit pravitatem? Sed magnus Job, qui coram DEI Filiis à Scrutatore cordium laudari meruit, in tribulatione positus, non sibi, sed Factori suo, quod aurum sit, subtiliter appropriavit: minùs profectò se ipsum esse existimabat, quàm DEO faciente fuerat, dum se purgandum credidit, ipsò adversitatis tempore, quò acervatam afflictionum congeriem, nec incurvatus toleravit. Auro se comparare voluit, sed ignito, ut igni fulgorem communicatum attribuat, non sibi nisi purgandam immunditiam, non sibi nisi exurendam solummodò scoriam adscribat.

*Prima
proprietas
Charitatis
est patientia.*

Sed, quid necesse est amantem animam flammis circumdari, aut ignibus vallari? quid habet communicationis mutux deliciofa suavissimæ charitatis jucunditas, cum violenta exustione angustiantium ærumnarum? Quid cum exigux fornacis angustia remotius convenit, quàm dilatata spatia amplissimæ dilectionis? rutilat, non diffiteor, sed luminosis facibus pudicus Sanctarum mentium Incendiarius: urit, sed deliciosis ignibus amantes animas castus amor; comburit, ac veluti incinerat æstuans tribulatio tribulatorum corda; vix modicum affulgentis solatii indulget radium, quò vel declinent hiantem lugentis diffidentix voraginem, vel

Pars IV.

non impingant in præcipitium eccentricæ desperationis: quid igitur clarissimæ charitatis sublimitas sibi conjunctum vendicat cum ignea fuligine, terrenæ tribulationis? An fortè illius fulgor aureus ad debitam oblata claritatis perfectionem non rutilat, nî priùs in ærumnosa tribulationum pyra sordes residuas amittat, adstipulante Gregorio: *Quasi aurum, quod per ignem transit, probantur animæ Justorum, quibus exustione tribulationis, & subtrahuntur vitia, & merita augentur*: (b) suam pronunciet sententiam Magister Gentium, Doctor Ecclesiæ Doctorum exponat inseparabilem conjunctionis nexum, non minùs indissolubilem à charitatis substantia, afflictionis circumstantiam in via viatorum, ac ab essentia avelli sustinet prima proprietas, quæ quasi convertibilis, ab illa, communi Philosophorum sensu, renuit avelli: priusquam enim ad numerosa perfectæ charitatis transgrediatur elogia; priusquam bonam suæ benignitas igneitam deprædicet, quàm suis malefactoribus bona pro malis dulciter refundit; priusquam à suavi suo consortio æmulationis livorem arceat; priusquam non inflari tumidam enuntiet, quæ nîl nisi redamari ab amato cupiens, de bonis exterioribus nullatenus se exaltat; priusquam, non querere, quæ sua sunt, demonstret, quia nîl sibi proprium reputat, nisi duntaxat illum, quem totis amans viribus affectat; priusquam non irritari inter calumnias asserat, quia dum nulli nisi amoris exercitio dedita amando vacat, violentum reciprocae ultionis impetum ignorat; priusquam denique non cogitare malum comprobet; priusquam non gaudere super iniquitate charitatem insinuet; quæ enim solo dilectionis motu obviare omnibus in via flagitat, nec de malitia corrivalis sui jubilat, nec de perditione sibi contrariantium exultat; priusquam ergò in hæc vastissima commendandæ Charitatis præconia Apostolicâ panegyri prorumpat, primam sacræ hujus essentix proprietatem laudat: *Charitas patientis est*. (c) Per patientiam velut per suam nobiliorem potentiam funestos adversitatum impetus æquanimiter tolerat; assultus violenti tenebrarum Principis

(b) *Lib.*
16. *Mor.*
c. 15.

(c) *1. Cor.*
13. v. 4.

U u

fortiter

fortiter computat; severiora flagellantis Cœli verbera amanter excipit; confœderatas tribulationum acies gaudenter respicit; utrumque humerum, mentis & corporis incidenti Dominicæ crucis oneri alacriter subijcit; se totam ingruentibus adversitatum nimbis, velut dilecto suæ dilectionis præsidio committit: novit amantis DEI, novit amari Numinis oraculum: *Ego Dominus: & non est alter*: quid enim aliud, quàm dominari humano cordi flagitat, dum exigit amari? nec in amando admittit socium, qui, alterum si diligas, velut adulterum te rejicit, prorsus suis amplexibus indignum. *Ego Dominus*: cum servulo amari renuens: nec enim alter est, qui adamandæ, vel adamatæ Deitati valeat cœquari. *Ego Dominus*: non creatura Domini: *formans lucem & creans tenebras, faciens pacem & creans malum.* (d) Sed, si creationis terminus est semper aliquid è nihilo profiliens, creare quomodo dicitur tenebras, quibus nulla inesse scitur quidditas, quæ solam luminosæ quidditatis exprimunt privationem? Sed est realis nimium acerbitas, quæ ex privatione bonorum oritur, ex amissione divitiarum nascitur, ex negatione seu possessionum temporalium, seu ex subtractione cœlestium charismatum quodammodo generatur: creat proinde tenebras Omnipotens Providentia, quando recedentem à sui dilectione creaturam illucescente sui favoris lumine destituit, vel, quod consuevit sæpius agere, quando amanti animæ lucem sui aspectûs subtrahit, & caligare inter arduæ desolationis tenebras permittit; non, ut recedens anima ad diem terrenæ prosperitatis respiciat, sed ut amissum sui cordis clavigerum, suæ mentis obsignatorem annulum, sui Spiritûs tutorem Angelum, sui amoris amasium, conservet cautius, imprimat sedulius, desideret ferventius, & vigilantius inquirat. Hic certè patiens sit in tolerando charitas, est necesse, ut, dum per hanc privationem superni luminis amaritudinum creantur tenebræ, per tolerantem perseverantiam amor ardentius succendatur, ut dum Dilectus nullibi ubique discurrenti creaturæ obviat, illa latentem quære indefinenter pergat.

(d) *Isaia*
45. v. 7.

Vis patientem cœlestis militiæ, licet degentem adhuc in carne, Heroem intueri? Quare, non inter deliciarum fluvios natantem, non deliciantem inter torrentes voluptatum; quare, non amicorum turmis stipatum Principem suis commorantem in urbibus, vel in regali curia hospitantem, sed bipatientibus attentæ mentis obtutibus intuere mergentem in periculis fluminum, hærentem in periculis latronum, circumvallatum periculis ex gentibus, circumdatum periculis satellitum, periclitantem in civitate, periclitantem in solitudine, agitatum sæva procellarum rabie in mari; nève desit quod serviat in coronidem: versabatur periclitans in falsis fratribus ut prodatur: periisset, in oceano tumultus, à fluminibus miserabiliter absorptus, à prædonibus crudeliter peremptus, ab alienigenis ad minus profligatus, à pyratis vinculatus, ab Urbibus proscriptus, deserti sterilitate exinanitus, marinos inter vortices agitatus; periisset, nî patiens charitas sufferre omnia consuevisset; audi amantem, ausculta exhortantem, ut æmulari valeas patientem; sic quippè afflictos aut affligendos, passos sed amplius passuros Thessalonicenses consolatur: *Nemo moveatur in tribulationibus istis, ipsi enim scitis, quod in hoc positi simus*: (e) ô quantum patiens amator iste pati desiderabat, qui suâ suprâ modum, ad ipsum usquæ vitæ tadium gravatus tribulatione, onus molestum amanter tolerat, nè dum discipuli in tribulatione deficientem cernerent, illi ad primum adversitatis impetum titubarent; quos ideò in afflictionibus moveri prohibet, quia non aliud Justorum centrum esse, quàm tribulationem docet; quia ergò animosa Charitas Justorum animas, quasi anima informat, hoc informatus Spiritu Tarsensis Spiritus gaudens patitur, lubens affligitur, ut amantes pariter Discipuli amantem Magistrum æmulentur.

Charitas patiens est, non tantum domesticas portans molestias, quibus momentis fermè singulis aggravatur, non tantum immissam cœlitus adversitatum intemperiem, velut nativum aërem absorbens; sed insuper, quod patitur, augeri semper flagitat, quis

Paulus Apostolus exhibuit Heroem patientis Charitatis.

(e) 1.
Thess. 3. v.
3.

quis amantem DEUM, ut redamet, totis visceribus, plenis affectibus, il-
limitanter amat; si suo infligas cor-
pori vulnera, exultat in epocillato
sanguine, si modò mentis vulnera in
aliorum cordibus diluat, ut emundata
sanet. Investigemus profundiori scru-

Itém Spon-
sa in Can-
ticis, ge-
nuinam
patientis
Charitatis
exhibet
Ideam.
(f) Cant.
2. v. 5.

tinio amantem animam, quid ani-
biat in amore, vel quò amoris ar-
deat flammicidiò in dolore? vox est,
non aspernantis sed acceptantis, est
clamor aspirantis & expectantis: *Ful-
cite me floribus, stipate me malis, quia
amore languco:* (f) suis amantem ani-
mam lancinabat spiculis Divinus A-
mor, dum patientem probaverat in
arumnis: Languorem explicat Am-
brosius, nec aliam, quàm Divini vul-
neris reperit cicatricem; sic enim
commemorata languentis Sponsæ
querimoniam describit: *Confirmate
me in unguentis, stipate me in malis,
quia vulnerata charitate ego sum:*
quis expectasset à charitate vulnera-
ri? Amoris jaculò quis timuisset sau-
ciari? ille, non alius, qui renuit sua
nudare membra sagittæ vulneranti:
volat sagitta vulnerans, ut feriat ad
vitam, non evolat, ut lancinet ad
mortem. Denique est DEUS Cha-
ritas, qui apud Isaiam loquitur: *Pos-*

(g) Isaia
49. v. 2.
(h) Serm.
2. in Con-
vers. S.
Pauli.

suit me sicut sagittam electam: (g)
absconditam tamen in pharetra Hu-
manitatis, ut sagittet in obscuro re-
ctos corde: *ut malos faciat bonos:*
explanat Seraphicus Bonaventura: (h)
felix, qui sagittaris hoc jaculo, hoc
vulnere sauciaris: sunt quippè ami-
ci nostri vulnera, & ideò utiliora ut
adstruit Proverbialis Salomon, quàm
oscula inimici.

Desideras & ferientis jaculi, & col-
limantis sagittarii, & vulnerati cordis
plagam intueri? tuis istam, & illum
præsentat oculis, Mediolanensis Ar-
chi-mandrita: *Vulnera Charitatis do-
cet esse Job, quò nemo amplius Chri-
stum dilexit, qui diligebat etiam in
ipsis sui corporis cruciatibus, quem
sui amore fore præviderat vulneran-
dum:* nudato prævolat pectore, ut
sentiatur vulnerantem. Sagittet Ver-
bum jacentem feram in sterquilinio,
id ipsum ad sæculorum vesperam in
carne sagittabitur, in corpore trans-
fossus & confossus morietur. Sed,
age Pater Sanctissime, cur ulcus pes-
simum amoris vulnus nuncupas, &

Pars IV.

quod Satan exasperatus infligerat, a-
mantis DEI Dexteræ approprias?
quasi inamoratus Amator hominum
sauciaverit, quem exterminator An-
gelus, foras exiens à DEI facie ul-
cere pessimo percussit? *Egressus Satan
à facie Domini accepta jam cadendi
corporis potestate, percussit Job ulcere
pessimo:* ecce! percussor, malignus
dicitur Spiritus; si modum quæris,
quantitas vulneris subditur: *à plan-
ta pedis usque ad verticem ejus;* sæva
crudelitas percutientis! Immensa bo-
nitas permittentis! *ut nimirum ni-
hil in mente vacet à Gloria, in cu-
jus corpore nil vacat à pœna:* com-
mentatur moralis Papa. (i) Mirabi-
le paradoxum! diabolus vulnerat &
vulnus dicitur amoris; sagittat ne-
quam genius, & sagittanti DEO tri-
buitur inflictio sagittæ. Hæ sunt con-
suetæ charitatis metaphoræ, sunt hæ
amoris sancti allegoriæ: jubenti Do-
mino percussus Job imputat, quid-
quid permissus minister præstat; ab
ejus dissimulantis manu excipit, quod
verberans executoris dextera infligit;
tentantis quidem adversarii flagellum
vir sanctus senserat, nec tamen ad
ipsum, sed ad indulgentem, plagam
retulerat, quo finè volente aut jubente,
mandante aut nutante nil pror-
sus exequi audebat; & felix anima,
charitatis vulnere afficitur, quæ ab
amante DEO affligitur, non à fre-
mente Spiritu sauciatur.

Gemit in vulnere, sed simul Do-
mino benedicit in verbere, applau-
dit collimanti, congaudet sagittanti:
*Sagitta Domini in me sunt, quarum
indignatio ebibit spiritum meum:* (1) (1) *Job. 6.
v. 4.*
Non suspiceris, velim, primum inspi-
rantis DEI oraculum recenseri, quò
insufflavit Pater in limosi simulachri
faciem Spiritum vitæ; nec illum opi-
neris, quem insufflans Filius in discipu-
lorum vultus, inquiebat: *accipite Spi-
ritum Sanctum:* nec denique à sagit-
tis Domini ille Spiritus ebibitur, qui
à quatuor ventis veniens in amplissi-
mo Ezechielis campo numerosam ex-
animatorum ossium aciem suo omni-
potenti flamine animavit ad vitam;
sed ille attentione continuâ explo-
randus, magnanimâ fortitudine sup-
primendus, validissimo compede re-
stringendus, illi conformiter sacri Si-
racidis consilio: *Humilia valde Spiri-*

U u 2

tum

- (m) *Eccles. 7. v. 19.* *tuum tuum:* (m) cuius frenandam in-
 finuans magnus Gregorius insolentiam, subjungit: *quid enim est spiritus hominis, nisi spiritus elationis?* qui tunc ejaculatis Domini sagittis exhibitur, cum sagittata ærumnis anima immixta tribulationis funibus, à sui spiritus elatione retinetur. Elatus Solymæi Regis Spiritus fuerat, quando indeclinabili præceperat imperio exercitus Principi, perambulare omnes tribus Israël & copiosam nimis populi multitudinem numerare: *Infelix Princeps felicitatem suam,* teste Ambrosio, *popularibus extulit incrementis:* (n) totque dominari agminibus, tot imperare populis, in sortem gaudii reputavit: at, ubi Propheta Gad fausta legatione exacerbati Judicis fungitur; ubi à coarctato Principe in manus Domini incidere præeligitur; ubi armigera manus Angeli super Jerusalem extenditur; ubi virulentæ mortis strage celerrima populus ceditur; tunc tragico usus dramate lachrymabundus Psalter intonuit: *Exercitatus sum, & defecit Spiritus meus:* (o) legit subtiliter Augustinus: *garrivi, & defecit Spiritus meus:* explanat garrientis etymologiam Præsul sanctissimus: *Garruli propriè dicuntur: accedente latitia, nec valentes nec volentes tacere.* Electus Davidis Spiritus præcipit populi numerum computare: Joab Archi-Strategus urbanam humilitate restitit, in censu exercitus subesse calamitatis periculum, nullum inesse Regis emolumentum; sed salubre respuitur consilium ab obstinati Principis animo, qui alias inter mansuetos mansuetissimus amabat consulere, & consulentes inquirere solebat; *sed furor Domini commovit David:* recenset Chronologista Regius: (p) sed denotatur expressius in sacro Paralipomenon volumine, quod Commentatore Hieronymo totius Bibliæ liber Chronicus nuncupatur: *Consurrexit autem Satan contra Israël, & concitavit David, ut numeraret Israël:* (q) subjungit purpuratus Hugo: *& inde exaltetur:* Rex filiorum superbiæ elationis Spiritum in Principe incurio excitavit: sed hunc sagitta salutis Domini salubriter ebibit, quando non arrogantem, sed lachrymantem, non exprobrantem, sed deprecantem reum

flagellavit. Quoniam flagelli verberare? Sagittâ, quam inamorati Patris Dexterâ evibravit, non manus implacati Ultoris elancinavit: vix enim ad ortum feralis auroræ inchoavit percutiens minister cadere, quando placatus Judex misertus super afflictionem incepit Angelo præcipere: *Sufficit; nunc contine manum tuam: justitiam* *Patiens Davidis Charitas provocat ad misericordiam DEI.* patiens scilicet afflicti Davidis Charitas Divinam redamantis misericordiæ provocaverat charitatem, illa patiebatur flagellari, ista decrevit occyus misereri. Feralem hanc tragediam considerans moralis Papa, quem David suæ elationis æmulatorem habet, insigniter declarat: *Per David, qui ex elatione præcepit populum numerari, significatur quicumque superbiens de bonis operibus:* præsumpsit ille incrementum multiplicatæ gentis, suæ prudentiæ gubernio adscribere, quod tamen soli debebat solius Creatoris Providentiæ veraciter imputare; sic audet iste primam Sanctorum operum scaturiginem in se mendaciter refundere: Ille viso exercitu, quasi se solo sciat vincere, in copiarum copia exultabat; iste respiciens ad præsumptam meritorum congeriem, se ipsum vano solamine, quasi sui unius hæc forent impendia, inaniter oblectat; sed ille suorum militum numerofo elatus robore, ipsa elatione ad grandem inediam dejicitur, dum multis peste sublati millibus spoliatur; & iste ingenti bonorum operum cumulo, quem gratiæ sæcundus uterus effuderat, sublimatus in arrogantiam, ad extremam eorundem inopiam deducitur, dum universis per superbiam mortificatis viduatur. Quid agat offensa misereantis DEI Charitas, ut resipiscat præsumptuosus morio? In obduratum cor suarum plagarum jacula dirigit, suarum sagittarum ictibus metam obijcit gementem animam, quarum se vera indignatio, dum spiritum elationis ebibit, delirus homo incipit resipiscere, & ad supremæ animadversionis impetum afflictâ mens desinit ferocire; perculsa dolet in verberare, & verberantem, nè ultra severius feriat, conatur delinire; flagella patienter sustinet, & flagellantis Dexteram humili suæ elationis confessione basians, amplectitur; quæ quia se apprehendentem,

dentem, semper favente gratiâ remunerat, hujus felici efficacîâ rursûs amare inchoat, & voluntariam intermissâ dilectionis parenthesim deplorat: flagellum continuans acceptat dulciter, & approbat prudenter; sicque sua charitas patiens, dum iteratos Divinæ ultionis ictus recipit, in terra humiliter repere, se ipsam in altum non insolenter erigere ex frequentatis actibus sagaciter addiscit. Amanter proindè tolerat, quod arroganter antea refutabat, timens, nè iterum ab adamantis DEI gratia excidat, finè qua suum non posse Spiritum vivere fideliter affirmat.

Approbâsse videtur Incarnata Patris Sapiencia, consuetam Adæ filiis astrologiam, quæ etiam absente quovis sydere, novit è regione aëris colligere, quid possit dies crastinus parturire: ut enim effrontes confunderet Phariseos, cœleste signum, ut facultatem reprehendendi habeant, investigantes, cavillatoribus respondet: *facto vespere aicitis, serenum erit: rubicundum est enim cælum:* (r) si literam examines, contingens est connexio; quòd si moralitatem discutias, plusquam probabilis est sequela. Justorum prudentia subsequatarum adversitatum vesperam, ex rubente diluculo deducit, ex ærumnarum vespera concludit auroram gaudiorum; quando in manè juventutis rubet, signum est futuræ tribulationis: at verò, ubi adversitatum vespertina ingruit intemperies, plerumque oritur in afflictis mentibus serena jucunditas Divinæ consolationis. Hinc Vates veridicus Tobias, consuetas ordinatricis providentiæ expertus vicissitudines, suò jam sæculò supremam omnium motricem syderum, primam cunctarum Gentium intelligentiam adorans commendabat: *Post tempestatem, tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis:* (s) Albertus à sapienti Sanctitate magnus, in rubore vesperscentis Cœli sanguifluam morientis JESU passionem veneratur, in matutina serenitate resurgentis gloriam contemplatur, illi conformiter psallentis Cytharædi prælagio: *Conscidisti saccum meum, & circumdediti me lati-*

morem, coronabatur spinis ad pudorem in desinentis vitæ vespera; sed circumdabatur gloriosus Victor latitiâ in die Resurrectionis. Est tamen alia non tam literæ consona, quam congrua allegoriæ purpurati Hugonis elucidatio, quâ sancti amoris ruborem in pallida jamjam morituri viatoris facie rutilantem, indicium esse adstruit gloriosæ æternitatis: *Si enim homo in vespere mortis sit rubicundus per charitatem, habebit æterna gloria serenitatem:* (u) innititur illustris (u) *In 4. c. Commentator, solidissimò annosi Thren. v. Dalmatæ magni Hieronymi experimento, qui nunquam mala morte obeuntem viderat, quem charitatis operibus addictum agnoscebat.*

Sed, quia DEUM amâsse finè amore proximi non sufficit, ab illo ad istum transire lubeat, ut Amor integritate Justitiæ conspicuus suum unicuique reddat. Rubeat ergò antiquum ebur in dilectione proximi, quod se hætenus monstravit rutilum in amore sui Conditoris. Est Amor DEI fecundæ charitatis primogenitus; est amor proximi secundo-genitus: nec iste finè illo secundus magnæ parentis hujus est filius; nec ille primus est finè isto: *qui tollit ab amico suo misericordiam:* inquit amator expertissimus DEI & proximi inamoratus Job: *timorem Domini derelinquit:* (x) qui, (x) *Job. 6. v. 14.* quia finè timore à viatore non diligitur, à comprehensore finè tremore non amatur, amore DEI destituitur, quisquis suo exuitur timore; Divina namque dilectio à timore gignitur, per filialem metum nascitur, sed in amorem, insinuante Gregorio, crescendo commutatur: est Proximi dilectio amoris DEI filia; matrem non diligis, quisquis odisti filiam, abominaris uterum, qui partum execraris; hinc Incarnata Patris Sapiencia compendiatam totius legis substantiam quâdam velleitate fragili, non voluntate sedulâ interrogantem & tentantem Legisperitum ad primum Legis Canonem remisit: *Diliges Dominum DEUM tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua:* nève appendicem excluderet, aut illud, quod indissolubili nexu connodatum est, abrumperet, subjunxit clausulam inseparabilem puncto indivisibili terminandam:

(r) *Matth. 16. v. 1.*

In vita vespera si rubet Charitas, sequitur Cœli serenitas.

(s) *Tob. 4. v. 22.*

(t) *Ps. 29. v. 12.*

minandam: & proximum tuum sicut te ipsum: (y) Est DEI Amor, non sterilis ficulnea, sed arbor fructifera, sub cujus foliorum tegmine suam collocaverat requiem, quæ canebat: *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi:* (z) quod explicans umbraculum moralizat Gregorius: *Umbra Christi protectio est Spiritus Sancti:* qui quoniam Discipuli illius testimoniò, quem diligebat JESUS: *DEUS Charitas est:* (a) in umbra manet, quisquis sub umbra sedet, & quisquis in Charitate manet, in DEO manet; Spiritus quippe Sanctus, cui obumbrat animæ, eandem replet, replendo possidet, ut suo sedens sub umbrante præsidio, in charitate maneat, in Sancto Spiritu DEUM diligat. Est ergò Divina Charitas, quæ DEI amatorem efficit, arbor amplissima, quæ primam in terra humani pectoris sui amoris radicem defigit & dispergit, quatenus postmodum fraternæ dilectionis ad quosvis proximos se se dilatet ac extendat. Quisquis sub hoc procero stipite quietem adipisci flagitas, quisquis se datis affectibus in DEO requiescere desideras, ad proximum, ut tuo pariter quiescat sub umbraculo, ut tuæ Charitatis fruatur refrigeriò contendas. Nihil aliud est Charitas apud Gregorium: *Quàm mentis oculus, qui si terreni amoris pulvere tangitur, ab interna lucis mox intuitu laesus re-*

(y) *Luca 10. v. 27.* *verberatur:* (b) Heu! quàm charus uterque tibi tuus est oculus, tam chara tibi post DEUM sit Charitas Proximi, nè unum habens sinè altero, monoculus in via mandatorum DEI efficiaris: nec alterò amborum destitutus oculò, videre nequeas speciosum formâ præ filiis hominum, in quem desiderant Angeli prospicere; qui enim utrumque finxit in facie, qui geminos sculpsit in corpore, duos pariter in corde amantis exigit, unò tantum, aspici renuens, utroque ambiens videri. Audi oculatissimum sacri amoris testem, qui aquilinâ præditus acie, quem exigit obtutum Sol Justitiæ, ad oculum declarat: *Qui non diligit fratrem suum, quem videt, DEUM quem non videt quomodo potest diligere?* (c) nullò modò: nam, si quis dixerit, quoniam diligo DEUM, & fratrem suum oderit, mendax est; amans non amas; sinè charitate Pro-

(z) *Cant. 2. v. 3.*

(a) *Joan. 4. v. 8.*

(b) *Lib. 5. Mor. c. 31.*

(c) *1. Joan. 4. v. 20.*

ximus non diligitur; & quia DEUS est Charitas, DEUS sinè amore Proximi non amatur; *qui odit fratrem suum homicida est:* (d) credis hunc canonem, quem quisquis renuit credere, non veritatem diligit, sed odit Magistrum Veritatis, ore dilecti sibi Discipuli te alloquentem? & credes homicidam, DEUM diligere, qui jam abominatur, ut odibilem osorem fratris sui, exosum jam redarguit de homicidio, priusquam ad occidendum stringat acinacem, priusquam ad ictum paret dexteram? vivit, & adhuc sinè vulnere, vivit & adhuc sinè verberare, non tamen sinè odio indemnus proximus, & jam intersector accusatur ad tribunal Superni Judicis jam ut homicida ab ultrice Justitia trahitur ad vindictam.

Et quonam aliò abripiendus esse videtur patrizans filius, quàm in sui parentis gremium, in domum patriam, ut sibi debitam adeat hæreditatem? in domo Patris luminum sunt multæ mansiones, sed nulla prorsus pro tenebrarum filiis reperitur. *Dilectio sola:* subjungit Augustinus: *Dilectio sola:* subjungit Augustinus: *Dilectio sola:*

scernit inter Filios DEI, & filios diaboli: nève comminabundi Interpretis verba, explodentibus vanæ videantur esse terrificantium larvarum naniæ, concludit ex Joanne: *Qui habent Charitatem, nati sunt ex DEO: qui non habent, non sunt nati ex DEO:* (e) duo unius Adæ filii, unò effusi ejusdem matris uterò, non fratres evaserunt Spiritu, nec hæredes: Abel factus est DEI Filius per charitatem: evasit Satanæ primogenitus Cain per odii livorem; illum viderat scrutator cordium puram intemerati amoris victimam cum primogenitis ovium fœtibus offerentem, & acceptavit dulciter non jam dilectam pecorum hostiam, sed offerentis dilectionem; istum idem Divinus Arbiter aspexit cum terræ fructibus, sed non primis: ut sibi remanerent primitiæ, non terræ Domino cederent in holocaustum; despexit ingratae mentis amaritudinem, repudiavit fructum infructuosæ arboris exacerbatus Conditor: non quasi arborem despiceret, sed quia corrosus avaritiâ, dilectionis incurium sacrificantis animum despiciebat.

Consimilem Incarnata Veritas recenset illius æmulatorem avaritiæ, pauperem

(d) *1. Joã. 3. v. 15.*

Sola Dilectio discernit inter Filios DEI, & inter filios diaboli.

(e) *Tract. 5. in c. 3. Epist. 1. Joan.*

Ventres pauperum,

*sunt hor-
rea pio-
rum divi-
tum.*

rem suæ iniquitatis sacrificulum, opu-
lentum terrenæ cupiditatis agricolam,
dum uberes hominis cujusdam divi-
tis fructus adeò excrevisse comme-
morat, ut horrea deficere mentire-
tur; ut enim Rabbanus arguit: *Hor-
rea parata, sunt pauperum esurien-
tium ventres.* Hi conservassent, hi
augmentassent, hi in cœlestium the-
saurorum promptuaria transtulissent.
Verùm, Basilio fidem dante, urgebant
ipsius animam divitiæ à promptuariis
emanantes, nè fortè cùm exiverint,
pauperibus prodescent, damnansque
nescium pietatis, ignarum charitatis
animum concludit: *Nondùm habebat
fructus, & jam illos egenis invidebat:*

(f) Hom.
6. de hac
avaritia si-
mil.

(f) Et ecce! cui ager largitur fructi-
feram frumenti abundantiam, hunc
avaritia curis angariat, vexat sollici-
tudine, quietem surripit, dormire non
permittit: quid faciam? Se ipsum
centies interrogat, ut stultum expe-
riatur consultorem. O quot constri-
ctum pectus evacuasset angustis, li-
berasset miseris Proximi charitas, si
saltèm redundantiam in sinum paupe-
ris ejecisset; quàm dormivisset suavi-
ter, si postulanti nocte mediâ amico
panes tribuisset? quàm sorte facili ad
Agni nuptias pervenisset, si Christo
pauperi, si mendicanti DEO saltèm
superfluum tribuisset? Sed, quem
Mammonæ iniquitatis uxor sua jam
genuit, quem idolorum servitus se-
peliendum in inferno ad tenebrarum
principis obsequium deputaverat, no-
luit recipi in sinum Abrahamæ, noluit
inter illustres ditissimæ Charitatis fi-
lios reputari, noluit Divinos inter
commensales, ut sui Conditoris hos-
pes acceptari; suæ, sed soli infelix
committit animæ annis plurimis hæc
bona omnia prodigè devoranda; nisi

*Dives non
dividens
sua cum
pauperi-
bus, consti-
tuit dia-
bolum suo-
rum pos-
sessorem.*

(g) Serm.
104.

fortè solum fuisse neques cum Chryso-
logo, sed sibi similem convivam fuisse
associatum: *Erat in illo alter, quia ad
ejus penetralia jam diabolus possessor
intraverat:* (g) non tam, ut arbitror
acturus commensalem, sed vespillo-
nis munere functurus; fortassis enim
denuò immiscuit se Satan DEI Filiis,
fors evulgandam præsenferat senten-
tiam Divini tribunalis adversus chari-
tatis adversarium, sat acriter fulmi-
nandam: *stulte! hac nocte repetent
animam tuam à te:* (h) legit cum Ori-
gene Augustinus: *anima tua auferere-*

tur à te: nec enim inter Sapientiæ *Dives im-*
filios assumetur per providentiam, *misericors*
qui inter DEI Filios connumerari no- *in paupe-*
luit per compassivam proximi dile- *res, est*
ctionem, meritò stultorum numero *stultus.*
aggregandus: ecce enim, grandis
stultitia! qui poterat fieri sapientissi-
mus, si charitatis oculò pauperi pro-
vidisset, inter stultos abjicitur, à DEI
Sapientia ad egestatem perennaturæ
calamitatis condemnatur. Ecce! qui
ipsis Christi pauperibus per charitatis
Privilegium DEUS fieri poterat, DEI
misericordiam imitando, Largitoris bo-
norum omnium munificentiam re-
præsentando, amorem erga suos, quos
vocat humilitate minimos, felicitate
summos, exhibendo, & filiationem
DEI respuit, quâ nihil dignius, &
Regni possessionem, quâ nihil subli-
mius, amisit. Intemerata charitas,
dum nescit quærere, quæ sua sunt,
DEUM reperit, volens suæ hæredi-
tatis cohæredem in paupere, quem di-
ligit, invenire.

Vera charitas finè dolore dolet, *Varia mu-*
finè labore languet: ut sublevetur op- *nia & in-*
pressus, gaudet deprimi; ut liberetur *dicia Cha-*
captive, exoptat vinculari: si unum *ritatis*
graves humerum intolerabili ponde- *compati-*
re, illa supponit utrumque, ut onus *entis.*
supportet, nunquàm liberior, quàm,
quando oneratio: offendis, si suavi-
ter nutris, affligis, si absque calamita-
te dimittis. Deseritur à prole pro-
diga Pater optimus, non ultrà reco-
gnoscitur ab ingrata sobole, hæredi-
tas non um ex integro dissipata men-
tem excolit, oculos claudit, lares pa-
ternos contemnit, ultiores ruinas
inquirat, donec ab indigentia ductus,
à fame undique pulsus, ab omnimo-
da necessitate coactus, decernat non
lubens, concludat non volens: *Ibo ad
Patrem meum:* ut volet, inedia alas
adjungit, reditûs celeritatem injun-
git: videt à longè finè suppellectilis
commeatu reducem despectus nuper
ab inobediente Filio Pater, nec ta-
men ostium claudit, non carcerem *Charitas*
pandit, non scuticam stringit; appro- *Patris non*
ximanti occurrit, non ut cædat aut *habet ocu-*
lædat vicinum, sed ut adgeniculatum *los, quibus*
dulcisonis amplexibus stringat: præ- *culpa fi-*
lii videat.
propero tenerrimæ compassionis affe-
ctu ruit in collum, ut erigat suppli-
cantem; citò proferri stolam servis
imperat, nè probrosam videant in-
fortunati

Chananaea
insignis
Charitas
in filio a-
grotat.

(i) Serm.
3.

(l) Homil.
17. ex va-
riis in
Matth.

fortunati desertoris nuditatem: annulô digitum ornat, pedes calceamentis obvelat; utque lætitiā monstret, ad convivandum amicos invitat, vitulum, non qualemcunque, sed saginatum suo præcipit solatio victimari, inter applaudentes gratulantium musicorum choros recipit fugitivum. Stupes Parentem non vindicantem, sed absolventem, solo gaudentem de reditu, nihil commemorantem de lapsu? ut desinas mirari, genuinam Chrysologus adducit rationem: *Sic Pater judicat, sic emendat, sic placanti filio dat oscula, non flagella? delicta non videt vis amoris:* (i) perspicax Charitas oculatur ad amandum, cæcatur ad culpandum. Geminis intuebatur oculis transgredientem in partes Tyri & Sidonis Salvatorem mulier Chananaea: suis igitur egressa finibus, insequitur præcedentem, priusquam assequatur, gressu, gemebundâ voce persequitur: *Miserere mei Domine, Fili David, filia mea malè à demonio vexatur:* sibi implorat misericordiam, dum solam filiae miseriam deplorat; *miserere mei:* interpretatur querimoniam amantis Chrysostomus: *Speſtatricis diuturniorum laborum & malorum; quotidie cruciatus meos vides:* (l) torqueatur corpus filiae, cor matris cruciatur: illius, nè videat, clauduntur oculi lachrymis, quas effundit; istius, ut videat, aperiuntur oculi, ut ægrotantis invigilent salutem. Sic amat alienam

felicitatem Charitas, plangit incommodum proximorum; à Matre ad Dominum, à filio transit ad servulum officiosa Charitas, ignorans acceptiōnem personarum. Cajus Cornelius Centurio Romanus, accedit ad JESUM: *non carne, sed corde:* ut adstruit Augustinus: *Non corporis præſentiâ, sed fidei potentiâ:* imo festinis quoque gressibus suos insequens ablegatos, Divinis advolvitur pedibus fidelis pedissequus Divinæ Veritatis, & gemebundo idiomate sollicitæ Charitatis alloquitur Redemptorem: *Domine! puer meus jacet in domo paralyticus, & malè torquetur:* (m) mira loquendi methodus! vocat Dominum, & simul ait: *puer meus:* dum enim vocat Dominum, cur servum sibi arrogat, quod proprium est Dominorum? Verumtamen ex ore hoc piissimum compatiens loquebatur Charitas, ut adstruit purpuratus Hugo: *Meum dico, quia morbus est meus:* foret injuria, si alienum à me proximum discernere, quem fortis ut mors dilectio, mihi quantumvis sano compaginavit ægrotantem! meus est morbus, sit licet in solo mei servuli corpore collocatus; qui carnem illius cruciat, is idem meum spiritum contorquet, illi conformiter sacri Syracidis consilio: *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua:* (n) quasi diceret, elucidante Carthusiano: *Cor dialiter dilige eum, sicut te ipsum, querendo illius Sanctitatem.*

Morbus
servuli est
morbus a-
mantis He-
ri.

(m) Luc.
7. v. 6.

(n) C. 33.
v. 31.

ZAIN.

Sapphyrô pulchriores.

VERSUS
VII.

SERMO VIGESIMUS PRIMUS.

Dilectio inimicorum orta ex Amore DEI, est complementum perfectæ Charitatis Viatorum.

Pulchri-
tudo Sap-
phyri ex-
cedit can-
dorem ni-
vis & ebo-
ris rubo-
rem.

Est tertium & perfectissimum Nazareæ Sanctitatis elogium, eam Sapphyri pulchritudinem excedere, quam vidimus innocentia candorem nivium præcedere, ruborem antiqui eboris ardore charitatis superare. Ruboris elegantia in ebore commendatur; sed ille in designando est excellentior, dum sancti amoris flamma suo velut in hie-

roglyphico repræsentatur in rubore. Dealbatas in Agni Sanguine stolas descripsimus, quibus suæ post Agnum ambulantes pedissequæ meritò gloriantur, nigrae per carnem, formosæ per virginitatem, ut explicat Ambrosius. Adduximus, ut dignius sic eminentius præconium rubicundæ Charitatis, ut viduas, quæ verè viduæ sunt, honoremus, nè ad candorem

rem continentiae earum connubialis dilectio cogatur erubescere, nè coronata ærumnis & laboribus, tincta onerosis sudoribus, & suo sæpè sæpius purpurata sanguine, præclara virtutum omnium Antistes Charitas, videatur à Virginitatis aureola minorari. Sed quia summa hujus Reginae gloria, non à solo cruore Martyrum suam deducit originem, non à sola corona Pugilum suam nanciscitur eminentiam, unam Sapphyrò pulchriorem prærogativam præsentī sermone perstringimus, ut ejus incomparabilem in amplo virtutum universo præcellentiam compendiosâ methodò coarctemus. Laudari non potest Charitas ab alio, quàm ab amore, suum amor orditur præconium ab amato: Si amat hominem, humanus est, si DEUM diligit, Divinus est; istius dilectio ut vera sit, illius exigit dilectionem, quemadmodum latius sermone ultimo remonstravimus; DEUM diligere, & non amare hominem, inane vanitatis simulachrum est, mentitur fucata facie imaginem amoris. Est tamen amor hominis, est alius rubicundior antiquo ebore, est alius pulchrior Sapphyrò: Ætherei quippè coloris lapillus, est Sapphyrus, cui consummata comparatur Charitas, quæ non communem pluribus, sed singularem sublimitatem exigit, quæ cæterarum proprietatum elegantiam, primo lucidioris oculi aspectu cognoscitur superare.

Amare inimicum est eminentia excellentissima Charitatis.

Omniem Olympi transcendit intemperiem viator ille, ad fortunatas empyreæ tranquillitatis insulas plenò velorum evolat remigiò, quisquis in homine, non solum hominem, sed hostem diligit; amat in Proximo, non unionem membri ad corpus idem, sed insuper ipsam, si licet dicere, impactam adversarii offensam reveretur. In DEO amicum diligit, quisquis genuinus est Filius Divinæ Charitatis. Vides antiqui eboris ruborem? Sic verus amor rutilat, ut se à falso suæ inanitatis æmulo discernat, hoc pretium in terris reperitur: & quamvis naturæ ordinem excedat ob motivi excellentiam, Sapphyri tamen ætheream pulchritudinem non adæquat. Est alius in Charitatis gremio reconditus albæ gallinæ filius, qui æquè fortiter ac veraciter inimicum pro-

Pars IV.

pter DEUM diligit, non minùs, quàm amicum: agnoscis altitudinem, dignoscis gemini coloris raram disparitatem? Est inter ossa ebur soliditate robustius, candore venustius, & pretiosius valore: est Charitas diligens proximum prima in vasto virtutum ordine, nulli ex omnibus secunda: quòd, si non tantum hominem diligit, sed amorosis amplexibus constringat inimicum, ætherei est ordinis, non terreni, non inter Adæ mortales posthumos, sed inter immortales DEI Filios exaltandus. Si pretiosæ hujus margaritæ cunas investigare placeat? in terris oritur, terrestris est: si claritatem cerulei coloris scrutari lubeat? cœlestis est: si amatorem inimicorum indages? ab origine homo in valle lachrymarum constitutus est, ubi suos illibata integritas æmulatores numerat, ubi immunis innocentia suos reperit adversarios, suos & experitur inimicos. At verò, si commorantis animæ explores patriam? sunt empyreæ Regionis advenæ, cœlestis Solymæ contubernales incolæ, inseparabiles beatarum Mentium Sociæ; ibi discunt diligere, ibi docentur adamaré. Inspice faciem, nec pallor terreat, quia de terra est; respice animum terreni nescium, quò hostem sed implacabilem amat; & quòd de Cœlo sit, faciliter concludes: attende corpus debile, quovis ventorum flamine alterabile; dices, nec aberrabis dicens: ad quemvis contrarium elementorum motum hæc limosæ carnis statua commoveretur: at, mentem respice; semper firmam sinè vertigine, eandem in quavis intemperie, terri nesciam minaci inimicorum facie, nec hostium sævitiâ alienari ab amando agnosces: & procul dubiò cognosces sublime suæ Sanctitatis Dominium, super Zodiacum planetarum revereberis Principem, elementorum Regem, qui ità se ipsum ad illibatam sancti amoris regulam novit regere, ut nunquam hostili valeat stratagemate superari.

Hosce legitimos cœligenæ Charitatis porphyrogenitos incarnata Patris Sapientia, ut veros suæ Sanctitatis æmulatores commemorat, dum singularem charissimis sibi Discipulis præcipiens vigilantiam, sublimiter parabolizat: *Et vos similes hominibus ex-*

Apostoli non dicuntur à Christo homines, sed hominibus similes.

X x

pectantibus

(a) *Luc. 12. v. 36.* *pectantibus Dominum suum:* (a) vos Apostolici Senatûs Principes, quorum est muneris, suismet suorum cordium affectibus principari, vos Evangelicæ Sanctitatis Proceres, quos soror mea adhuc parvula, adhuc lactifluis Prædicatorum uberibus destituta, suos velut nutritios contendit venerari, vos durante jam triennio Antesignanum vestrum, & velut fratres mei me Primogenitum ex multis fratribus fideliter secuti estis: vos qui ærumnarum socii, mearum persecutionum contribules exististis, vos meorum prodigiorum Spectatores continui, meæ frugalitatis commensales, mearum actionum testes, mecum in tentationibus meis fidi comites permansistis: vos, qui me Filium DEI vivi recognoscentes, in objecto humanis obtutibus homine DEUM absconditum adorastis, vos inquam, vos similes hominibus, non homines: nam nihil dicitur sibi simile, sed quidquid assimilari cernitur, alteri, non sibi assimilatur: externa facies indicet hominem, sed Scrutatori cordium vultus interior, nihil exhibet humanæ fragilitati proprium, sed cor super terrigenarum corda incomparabili eminentia sublevatum.

Vera Charitas non suum, sed alienum respicit commodum.

In humanarum proprietatum serie, nil invenitur homini propinquius quàm amare, nihil amore dulcius; si tamen ames, quod amandum humana præcipit ratio, nil fructuosius amanti: non illum prædico, qui larvam præferens fidelis amicitiae, se ipsum diligit; nam vera charitas, quæ veri amoris genuina mater est, respicit alterius commodum despiciendo suum: nunquàm compatitur, nisi prius amati discrimen patiatur. Amabat Davidem Jonathas, innoxius amabat innocentem; incurrendi discriminis apud lividum invidi Saulis animum incurius periclitari maluit, quàm non patrocinari periclitanti Davidis innocentiae; ut enim propria utilitas, aut dignitas amici postponantur sapiùs indigentiae, dicat Divina Charitas, humanos erudiens amatores. Hæc casta pudici amoris est generatio, nive candidior: & quia nullis resolvi commodis, nullis dirumpi sustinet illicitis, cum osse solido, cum rubicundo ebore comparatur. Verùm fecunda charitas, amore hominum,

quantumvis originato cœlitus, non contenta, gignit amantes animas, Heroës inamoratos parturit, qui similes hominibus humanis obijciuntur aspectibus, sed insipientibus Seraphinorum oculis, (qui Charitatis Divinæ sunt Porphyrogeniti,) sub larva fragili terrigenorum hominum apparent in carne sinè carnali veneficio Seraphicæ dilectionis corrivales. Sed quia rari & chari sunt consimiles charitatis filii in valle lachrymarum, ascendamus per prærupta montium, lustremus tutissimas Engaddi rupes, latentem in spelunca Davidem accedamus. Compulerat exitiosus Saul innocentem generum, ad abdita petrarum latibula confugere, si fortè asylum profugus reperiret: Ingreditur tyrannus speluncæ ostium, latentium ignarus hospitum, incidit nescius in manum adversarii, quem tanto labore persequi, tanto conatu illaqueare cogitabat; suadet hostis interitum desiderata Regni requies, urget continuantis belli periculum, clamat humani sanguinis exitium, commilitones incitant: ipsius Providentiæ tacitum videtur imperium, quæ nunquam exosum sibi Principem in manus dilecti Successoris conjecisset, si conservari salvum persecutorem voluisset. Sed gloriosa Charitas celebre suæ victoriæ trophæum construebat, inglorium sancti amoris mausolæum repudiabat, dimittit hostem, ut charitati parcat, eludi sustinet adversarium, solam custodum increpat negligentiam, suamque in Regem observantiam clamore valido propalat. Clamat post tergum egredientis: *Domine mi Rex!* inclinansque se in terram Regem contritum adorat; similis homini non homo: qui neglectâ suadentium hominum ratione Divinam æmulari voluit Charitatem.

Præstantissima inimici dilectio comprobatur fuisse in Davide.

Sed juvat ultrà progredi, ut cœli-
genam Sapphiri hujus eminentiam, *Amor a-*
eminentissimam hostium dilectionem *mici habet*
novò similitudinis elogiò veneremur. *auri ma-*
Commune Charitatis est elogium, *teriam;*
commune Symbolum: color aureus, *dilectio*
puritas aurea: aurum inter metalla *verò ini-*
prævalet, & una Charitas in toto vir- *mici est*
tutum Gazophylacio præfulget; au- *aurum ha-*
rum nec ignibus comburitur, nec ul- *bens ex-*
lâ intemperie corrumpitur, à nullo *pressam*
vermium corroditur, à feriente malleo *Principis*
perficitur, *effigiem.*

perficitur, in ipsa fornace conflatoria, num tale sit, comprobatur: aurea Charitas nullis concupiscentiæ ardoribus consumitur, nullo adversitatum turbine concutitur, nullis calumniatorum dentibus discerpitur, inter ærumnarum colluvies radiare conspicitur, in succendentis patientiæ vulcania quantum emineat exploratur. Hoc habet vera, hoc habet omnis, hoc habet sola charitas. Quemadmodum verò ab auro aurum discernitur, fulgor unius, alterius fulgore exceditur; sic amicorum Charitas, innumeris penè gradibus à dilectione inimicorum incomparabili discrimine superatur. Est illa auri materia, sed sinè impressa valoris forma, pretium auri continet, sed caret valore nummi aurei; dum ista non caret auri pretiò, sed habet insuper impressam Principis effigiem, quæ velut informem format materiam, & pretio valorem adjicit, ut valeat non tantum pro auri pondere, sed pondus insuper effigiatæ Principis apponat.

Pro Petro
& Christo
datur
stater,
quia erat
destinatus
Vicarius
Christi.

Didrachma pro navigante Christo ad littus Capharnaum, à Principe Apostolorum petitur; qui enim pro nobis homo factus formam servi assumere voluerat, servorum more, terreno Principi naulum exsolvere debebat: illicò ergò Petrum ad maris oram ablegat, ut hamum vibrans piscem capiat, ex capti ore staterem extrahat; nec fidelis moratur obedientia, in littus involat, hamo inescante prædam extrahit, nummum reperit, & Cæli terræque Dominum à debito absolvit. Subtilia Patrum ingenia in hunc mysteriorum Oceanum demersa piscem exenterant, hamum examinant, staterem trutinant, eandem pro Summo Pontifice nostro, suoque futuro in terris Vicario solutionem pensant. Prælusam jam tunc in figurali schemate inaugurationem Apostolorum Principis existimat Augustinus: *Sicut in Salvatore erant omnes cause magisterii, ita & post Salvatorem in Petro omnes continentur; ipsum enim constituit esse caput eorum, ut Pastor esset gregis Dominici*: (b) est quippè, commentatricis Glossæ testimoniò, stater pondus duorum didrachmarum, quibus pro toto discipulorum numero sufficienter exactori solvitur; est enim Pastoralis, seu privilegii, seu offi-

Pars IV.

cii, totius gregis onera suis in humeris portare, quemadmodum est capitis, pro membris omnibus curare. Solutam fidelis Petri obedientiam Chrysostomus commendat: *Qui ad premium rem naturâ incredibilem illicò paruit, suæ obedi- fidei. (c) Hom. 59. in Matth.* fidei retributionem illicò habuit Christo in solutione tributi conjunctus: (c) honoris excellentiam obedientis Discipuli fides promeruit: imperat DEUS homo, & illicò pareat imperio plusquam humana promptitudine piscator hominum, & ideo in ore piscis cum statere, ingentis gloriæ pretium piscatur; hamabat hamò fidei, id est, jubente Magistro obediens Discipulus; si enim purpurati Hugonis anagogiæ credimus: hamus erat Christus; ferrum, Christi Divinitas; esca, ejusdem caro; mari hamus à Petro in undas mittitur, ut piscis ex aqua in aërem levetur; est munus piscatoris hominum, fluctuantes in vanitatum vorticibus, undantes in voluptatum fluctibus animas, ex procellosi æquoris sinibus eruere, & in altam cælestis viæ Regiam erigere, ad salutarem Evangelicæ perfectionis auram elevare; ut eruatur ab undis, ut sublimetur ab aquis, Divinæ ferrum Omnipotentia est adhibendum, est esca Corporis Dominici in suave ac forte simul illicium abjicienda; quam dum sacerdotalis manus ori natantis porrigit, piscis iste jam vacillare desinit, hamo mox adherere incipit, & DEO homini Redemptionis pretium quodammodò refundit. Accedit subtilis Adamantius, cur Petro commissa fuerit didrachmæ inquisitio sagaciter investigans: *Quoniam JESUS non habuit imaginem Cæsaris, Princeps enim hujus sæculi nihil habebat in eo, propterea non ex proprio, sed ex mari imaginem Cæsaris accepit*: (d) Vis autem Cæsaris, vis mundanæ magnificentia Regiam, vis terrenæ ambitionis imperium, ubinam collocatum, vel quomodò firmatum sit, experiri? Imago Cæsaris, ubi natent divitiæ, intueri? siste pedem in littore, extende oculum super mare: istò, quid fluit fortius, quidve velocius suis præterfluit procellis? quid spumat arrogantius, quid citius despumat, quid ampliatur vastius, quid copiosius dilatatur? Vides excentricum hiantis abyssi gurgitem, cernis rumentem tumultuantium flu-

X 2

Auum

(d) Orig. Tract. 2. in Matth. c. 16. Imago Cæsaris est imago terrenæ prosperitatis, quæ non nisi in atriis maris reperitur.

(b) 2. 75. ex Novo Testamento.

ctuum voraginem? Et, si arridet hæc pomposa fragoris regio, immergere, ut demergaris, si regnum tuum de hoc mundo jactitas, possessionem accipe, aquas cum undis contine; sed cave! nè tuis elabantur manibus, nihilque tunc invenias, cum tibi videberis omnia continere; priusquam in hoc tumultuante freto capturam piscium auspiceris, quos suo in ore contineant stateres discute, impresam didrachmi effigiem respice, inscriptionem lege; Si Cæsaris est, debetur Cæsari; soli DEO debetur, si superscriptionem legeris solius DEI. Beatos dicas amodò JESU Discipulos, quibus ut solvant census exactoribus, pisces staterem adferunt; ut enim Pitævensis Hilarius elucidat, numisma Cæsaris in auro est, in quo est ejus imago depicta: *DEI autem nummis- ma homo est, in quo est DEI imago figurata; ideo divitias vestras date Cæsari: DEO autem Innocentiae conscientiam reserve*: (e) quæ posterior exhortationis clausula, seu sit clarissimi Præsulis illatio, seu paterna admonitio, est extrà dubium stylo monentis Angeli concinnata. Verum, ad auream DEI imaginem, quæ inimicorum dilectionem exprimit, procedamus. Est alia ejusdem Sanctissimi Præsulis allegoria sublimitate plurimis eminentior, subtilior à devotissima inventione: *Beatus ille primus Martyr*: hoc veneratur elogiò illustrem militantis Ecclesiæ Proto-Martyrem: *Stephanus primus ascendit, & staterem in ore continuit, in quo didrachma novæ prædicationis, tanquam duo denarii, habebatur; DEI enim Gloriam, & Dominum Christum in passione contuens prædicabat*; ascendens piscis aurò suò spoliabatur, & interempto Proto-Martyri deciduis saxorum imbribus, charitas patiens, quod aurum suum fuerat, rapiebatur, dum de lachrymarum valle ad gaudiorum patriam, ubi non ultrà patientem licuit, transportabatur. Amica amantis hæc erat charitas, quæ servum in amicum Omnipotentis DEI commutaverat, qui dilectionem suam probatione operis terminavit. Expendit tamen alium in pisce staterem aureum, splendidioribus probationis auri fulgoribus radiantem Ambrosius: *Petrus ad imperantis JESU*

(e) In
Matth.

Primus
piscis quem
traxit S.
Petrus, e-
rat S. Ste-
phanus.

nutum, misit retia, & complexus est Stephanum, qui de Evangelio primus ascendit, habens in ore suo staterem Justitiæ: (f) quod illud didrachma, (f) *Lib. 5. quo mediante unicuique tribuitur, Hexam. c. quod suum est? ego duplicem reve-* 6.
reor morientis confessionem, velut supremam celeberrimi testatoris voluntatem: dum enim currit ad lapides obstinata Judæorum colluvies, dum ulnas erigit, & ictus lancinat, ad angularem lapidem Athleta respicit, complectentibus brachiis circum- *Stephanus à Christo didicit pro inimicis orare.*
vola saxa heros intrepidus amplecti-
tur, conflictum stans firmo pede ad-
oritur, Spirituum Domino suum re-
fundens fidelis servulus, voce ma-
gnanima intonuit: Domine JESU
suscipe spiritum meum; expressit vocem hanc coronanda fides, quæ videns JESUM stantem à Dextris DEI: *quoniam stare ejus*: Gregorii testimonio: *compati est*: cum patiente quodammodò patiebatur impassibilis, cum præliante invincibilis præliabatur: secunda tamen, si licet dicere, fuerat efficacior, fuerat cælo gratior, Divino spectatori jucundior, quam, ut exprimeret validius, pronuntiaret sanctius, flexit supplicabundus genua, ut emolliantur, vel ut flectantur saltè in inimicorum corda: amat & clamat amor, ad irritatum supremi tribunalis Præsidentem appellat: Nè *statuas illis hoc peccatum*: (g) Ecce (g) *Actor. 7. v. 59. Stater, in quo est imago JE-*
staterem aureum, æterni Regis ima-
gine insignitum. Hunc suum docens
discipulum Magister Veritatis clama-
bat ad Patrem; Pater, dimitte illis:
pro illis petens veniam, qui vocife-
rantes: crucifige! accelerandam ex-
postulabant suæ mortis sententiam:
subnectit Gregorius: Sic inimicos di-
ligant discipuli dum vivunt, quando
& tunc inimicos diligit Magister, cum
occiditur: (h) dilexit Lapidandus, qui (h) *Homil. 17. in E-*
postquam pro se erectus deprecatur
itineraturum commendans JESU ad-
stanti Spiritum, ruit in genua pro la-
pidantibus fortiori conamine inter-
cessurus: ibi videlicet fides fidelita-
tem militis commendabat, hic an-
xiata Charitas pro infidelibus pero-
rabat; ut enim Ruspensis Fulgentius
subnectit: Per charitatem pro lapi-
dantibus orabat: (i) nè punirentur. (i) *Serm. de S. Ste-*
Hanc ultimam perfectæ Charitatis
periodum, inter circumfluos inimi-
corum
phano.

corum lapides, obferatum os, re-
perturi indubiè Mediolanensis Am-
brosii decisivam veritatem si placet re-
feremus: *Pro hoc pisce stabat Dominus*
JESUS; sciebat enim esse in ore ejus
pretium sui censûs: suam, si libet, à
referato deprecabundi Proto-Marty-
ris ore eloquentissimam orationem
pro inimicis, & ex ipso verborum in-
cipiente tono, clangorem discernes
aureæ charitatis in idæato genufle-
ctentis situ, in anxio sollicitantis ni-
su, censum JESU reperies, quo om-
ne debitum solvitur, dum plenitudo
legis, quæ est perfecta inimicorum
dilectio, & consummata Charitas ad-
impletur. Ingens exstiterat debitor
Saulus, undè solveret non habebat;
obtulit censum debiti ore suo pero-
rans pro debitore Stephanus suorum
postulans remissionem peccatorum;
orabat fides, clamabat spes, sed sola
charitas exorabat, sola staterem au-
reum ex ore piscis nostri extrahebat,
& requisitum beatæ conversionis nau-
lum pro periclitante Saulo exsolve-
bat: *Charitatis virtute subnixus, vi-*
cit Saulum crudeliter savientem: ap-
plaudit huic victoriosæ Palladi com-
memoratus Præsul Ruspensis: & quem
in terra habuit persecutorem, in Cælo
meruit habere Consortem. Audierat
effrœnis adolescens inamorati Procu-
ratoris vocem, audivit suavissimum,
spectantibus & expectantibus victri-
cem animam beatarum mentium cho-
ris, occinentis Cygni tonum, audi-
vit Saulus; sed, Augustino teste sub-
fannans & irridens empyreæ ignarus
musicæ, ignorans amoris consonan-
tiam, explosit prodigiosæ Charitatis
potentiam, quæ novit illum orando
acquirere, quem convertere non po-
tuit admonendo: *adhuc grassabatur*:
concludit Augustinus: *& jam pro illo*
Stephanus exaudiebatur. (1)

(1) Serm.
94.

Hæ sunt victoriæ charitatis, sed a-
mantis, non sibi similem, ut sola si-
militudo mater amorum sit, sed dia-
metrali oppositione dissimilem, non
charum sibi amicum diligentis, sed
de salute adversantis inimici sollici-
tantis. Hæc est altissima Christia-
næ perfectionis Sapiencia, quam nec
Justiniani Codices comprehendunt,
nec Pandectarum volumina tradunt;
quam mundus ridet, quam orbis sper-
nit, avernus horret, potestas tene-

brarum fugit, Cælum honorat, DEUS
coronat: si cupis sapere ad sobrieta-
tem, illam sapias, est necesse. Est
singulare Athenæum, est sola domus,
quam sibi ædificavit Sapiencia, ubi
hæc scientiarum nobilissima traditur, *Ordina-*
nec alio alterius, quam sub Augusto *tur Cha-*
Sancti Spiritûs præsidio edocetur. Pro- *ritas in a-*
fecerat in variis sacrorum dogmatum *nima, quæ*
scientiis quædam regalis anima, ipsi *diligit in-*
Scientiarum Domino, ut plenè sa- *imicos.*
peret, tradita, suis apophtegmatibus
instruenda: post prima inferiorum
virtutum prolegomena, ubi noverat
se ipsam, quid sit, cognoscere, pro-
fundioribus arcanis imbuendam, suam
conduxit discipulam; paulò post pri-
mâ cœlestis Theologiæ laureâ coro-
nandam: quò professoris fine, quæve
professionis lege, ab ipsa Magistri Ve-
ritatis disciplina, sagaciori mente
percipiamus. *Introduxit me in cel-*
lam vinariam, ordinavit in me cha-
ritatem: (m) suspenderetur legentis (m) *Cant.*
animus ob loci circumstantiam admi- *2. v. 4.*
rabundus: quid enim cellæ vinariæ
cum sapientum stoa vel stagyri con-
nexionis reciproca est commune?
quid vitris cum libris? quid tomis
cum vasis? ista suis vaporibus obnu-
bilant lustrantem, illi contentis tam
lineis quàm paragraphis illuminant
legentem; vitra confundunt haurien-
tem, libri erudiunt inspicientem; mi-
rarer, nisi scirem, adstruente Nico-
lao, Cellæ vinariæ nomine Altare ho-
locaustorum vinò delibutum designa-
ri; in libaminibus enim Sacrificio-
rum effundebatur vinum, & tunc Le-
vitæ divinas laudes incipiebant can-
ere, quæ ad dilectionem DEI & Pro-
ximi ordinabantur. Præfigurari vi-
debatur, congregata in Sionæ Apo-
stolici Senatûs Curiâ Doctorum uni-
versitas, quæ sub præsidio Divini
Spiritûs illustrabatur adeò, ut vinò
ebria exæstare videretur; abindè si-
quidem cœlestis Sapienciæ Professores,
non ultrà stylis & ferulis ad legis ob-
servantiam adstringebantur, sed in de-
liciosis vinculis Adam, in aureis sua-
vissimæ charitatis funiculis ad suave
jugum attrahebantur, ad onus leve
deducebantur. Illud nonnihil pere-
grinum amantis Discipulæ prolo-
quium investigare placet: *Ordina-*
vit in me Charitatem: hoc enim
aptius de militari acie profertur: sed
fuz

sua invigilans disciplinæ oculata Magistri Sapia, ut ordinatâ in ad-discendo procedat methodo, ab ordine exorditur, nè nimis avida, vel nimium præpropera, sobrietatis ac moderationis metam excedat; prius amandum DDUM exhibuit, cui proximum conjunxit pro secundo; hæc tamen in secunda serie, sub uno unius proximi nomine conclusit geminos, non pari, sed valde dispari amore complectendos; ut enim amicum diligas, ut diligenti te dilectionem retribuas, non eges urgeri stimulis, non persuaderi argumentis; at verò, ut ames adversarium, ut amplectaris infensum hostem, ut adjuves tuis affectibus contrarium, non sufficit inermis charitas, ad perstringenda repugnantis naturæ obstacula, ad reportanda victricis gratiæ trophæa; sola est, quæ in amando hic non confunditur, quæ in volendo hic non corrumpitur, quæ in luctando hic non prosternitur, charitas ordinata. Ut sapias, timorem arripe Numinis offendendi; est enim timor initium Sapientiæ: accedat amanda Deitas, ut sit amantis impetus, sit sola hæc motivum unicum amoris; subternat carnem spiritui magnanima fortitudo, quæ renuentem animum attrahat fortiter, si trahi dulciter recuset; mens fulgeat cœlesti lumine, quò lucens intellectus rebellem subjugat, cæcipientem inducat voluntatem. Quod si confederata exterminatoris Angeli violentia, validâ insultantis superbiæ acie bellum aggraveret, luctam exacuet, si fida JESU Discipula, si tremens formidine debilis anima affluctum metuat, in altum jactet oculos, spargat in Cælum lachrymas, & fidos custodes hominum invocans, ad almas sanctæ Sionis filias confugiens beatarum mentium familiare subsidium gemitibus & singultibus, threnis & lachrymis imploret: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo*: vertunt septuaginta Interpretes: *Confirmate me in unguentis, quia vulnerata charitatis ego sum*: fulciri floribus desiderat; quid flore levius, quidve debilius ad sustentandum? sed sancta mens pro fulcro suæ sustentationis in amando requirit rosas Martyrum; quid istis invincibilius? anhelat ad virginum lilia; quid

istis fortius? aspirat ad confessorum violas; quid his stabilius? stipari flagitat, malorum instar, Sanctis claustralium exemplis amatorum, quid istis firmitus? Languebat amore, non erga sibi conjunctas Sionis herulas; languebat amore, non erga amicas sibi filias Jerusalem, sed languebat velut non firmo satis amore erga invisas & infestas sibi alienigenas, erga pedissequas Babylonis; quas, ut diligeret, Magister Veritatis dilectam sibi Discipulam erudire voluit, ut laurea-ret eruditam, auspicabatur à Charitatis ordine velut à capite: *Ordinavit in me charitatem*; tunc planè, explanat Guilielmus, quando docuit eam, quomodo in primis DEUM diligere debeat; Proximum ut se ipsum; denique & hostem eatenus: *ut malum malo non rependatur, sed cum injuria beneficium commutetur*; quisquis ad hoc sancti amoris pertigit fastigium, humanam fragilitatem quasi deseruit, angelico beatarum mentium sodalizio associari meruit, terrenæ calamitatis confinium transcendit.

Supremum hunc humanæ dilectionis ordinem insigni elogio Hebræus *Vera dilectio* Paraphrastes sic legens condecorat: *Etio proximi Vexillum Ejus super me, dilectio*: ac si mi est vexillum a-
expressius diceret, statuit me exerci-
tuum Dominus sub vexillo charita-
tis, jubens me in hoc ordine amato-
rum veluti gregario militi vexillife-
rum præponi; quam præcellentiam dilectionis Tygurina adauget versione suâ: *cujus vexillum supra me est dilectio*: super me velut corona capitis, quâ ob amoris victoriam adornarer; solent quippè, ut Vatablus explanat, solent Duces vexillò post se trahere milites, qui hoc suæ professionis vinctulo adstricti, adinstar ascendentis ferri à violento magnete attrahuntur: *Ita Sponsus Sponsam amore tanquam vexillò attraxit*; tunc reor ego, quando supremo luctamine confligens Sponsus sanguinem, eadem sextâ sextæ diei horâ, quâ homo conditus, de ligno comedit, Crucis patibulum nudus ascendit, ut vestimenta contextentem ex spoliata arboris foliis Adamum vindicaret, sic mortem moriendo destructurus: Applaudit præviso Victori prælagus Habacuc: *cornua in manibus suis*: Lyranus ver-
tit: *In Cruce*

latuit
abscondi-
ta forti-
tudo Amo-
ris Divini,
qua ta-
men pa-
tuit in o-
ratione
pro cruci-
fixoribus
facta.
(n) Habac.
3. v. 5.

rit: manus ejus in cornibus crucis:
elucidat latentis mysterii veritatem
Hieronymus: *Vexilla ac trophaea cru-
cis in manibus ejus*: Vexillum amo-
ris idem, quod suæ ordinaturus Spon-
sæ super eandem sub hoc sacri amoris
labaro militaturam expandit. *Ibi abs-
condita est*: prosequitur commemo-
ratus Propheta: *fortitudo ejus*: (n)
aspectibus latuit, sed patuit affecti-
bus; velabatur in spectantium oculis,
revelabatur contemplantium animis,
nè illi cernerent, quia carnales sunt,
ut isti discernent, quia spirituales
sunt: legunt subtiliter septuaginta In-
terpretes: *Ibi posuit dilectionem robu-
stam fortitudinis suæ*: si tempus ex-
ploras, si robur indagas? audi Ca-
rensem Commentatorem: *Quia ve-
rè ibi fortis fuit, ut mors, dilectio filii,
qui dicitur virtus Patris*: ibi suas vi-
res exerere, suam ibi potentiam o-
stendere, suam ibi voluit fortitudi-
nem exhibere, quando expansis ad
fufcipiendum manibus è cruce pen-
dulus, in cruce exaltatus omnia ad
se ipsum trahere festinabat; quando
insultantibus adversariis, & ad descen-
sum provocantibus, constans perma-
nendo docebat perseverantem patien-
tiam; potentiam differebat, quando
fallaciter exprobrantibus, & nequiter
ad descendendum urgentibus: *Noluit
descendere*: inquit Ambrosius; *nè de-
scenderet sibi, sed moreretur mihi*:

(o) Lib.
10. in Luc.

(o) tunc demum suam Divinitatem
instar corrusci fulgoris promicantem
voluit ostendere, quando inter hor-
rendas Judæorum blasphemias, inter
innumeras Phariseorum calumnias,
inter abominabilissima exprobrantium
Sacerdotum opprobria, inter sugillan-
tia explodentium Pontificum impro-
peria, orabat pro crucifixoribus, in-
stabat apud exacerbatum Judicem
pro calumniantibus se, non conde-
mnandis, sed absolvendis; utque per-
oraret efficacius, non DEUM homo,
sed Patrem Filius cum lachrymis &
gemitibus implorat: *Pater dimitte il-
lis*: (p) Patrem invocat, Patrem no-
minat, ut mundum auscultantem e-
rudiat, ut Cœlites attonitos doceat,
se nunquam manifestius Patris miseri-
cordiarum Filium declarasse, quam
quando advocatum agens pro adver-
sariis, suis suæ clementiæ recommen-
davit inimicos. Expendit profunda

contemplatione Arnoldus Cornuten-
sis patibulatum suorum hostium Pro-
rectorem, qui quasi supremo Magi-
sterio suo clausulam impositurus re-
lictos in mundo discipulos voluit e-
rudire, se ipsum inter regulas suas
concludens voluit, ut à capite pa-
tientiae forma prodiret in membra,
&: *In hoc æmulatio filiorum probare-
tur, si non se degeneres exhiberent*:
igitur conversus ad Patrem, orat: Pa-
ter, dimitte illis: (q) adverte causa-
litatis energiam; orantis discute in-
tentionem: ille solus divinæ filiatio-
nis originem æmulatur, qui inimicis
suis reciproca ultione non adversatur,
qui apud DEUM eorum causæ patro-
cinatur, qui se primum paratūque
demonstrat, ut quoties læsus, toties
lædenti veniam largiatur.

Præceperat suis Discipulis Magister
Veritatis: *Orate pro persequentibus &
calumniantibus vos*: (r) legit Euthy-
mius cum Pagnino: *pro offendentibus
vos*: & vertit Tertullianus: *pro ma-
ledicentibus vos*: erat mandatum no-
vum, quò hostili ferientis adversarii
palmâ percussus, alteram genarum
pariter porrigere præcipiebatur; erat
mandatum novum, diligere, non odiò
habere inimicum suum, quod in se
ipso completurus ascendens crucis ca-
thedram, Patri pro calumniatoribus
suis supplicabat: *Non quia non posset
ipse relaxare*: notat Chrysostomus:
*sed, ut nos pro persequentibus orare
doceret, non solum verbò, sed etiam
opere*: (s) Magister Veritatis, ut ve-

ram doceat Sanctitatem, pro occiso-
ribus suis non vitam temporis satagit
impetrare, sed mortem sempiternam,
quam crudelissimo meruerant Deici-
dio, ab eis contendit elongare. Hæc
est abscondita morientis JESU forti-
tudo, est fortior morte dilectio, quæ
noluit malitiam bonitati prævalere,
sed perditionem salute implorata com-
pensare. Hic figitur suprema Sancti-
tatis meta, limes justitiæ, & terminus
amoris: ut enim sapientissimè con-
cludit Rhemensis Antistes Remigius:
*perfectio dilectionis ultra inimicorum
dilectionem non potest procedere*. (t)

Sed, cur amabo Amator hominum,
qui jubet hostes diligere, suadet, imò
præcipit adversariorum injurias non
vindicare? cur, inquam descendurus in
lachrymarum vallem à Sede Majesta-
tis

(q) Tract.
de 7. verb.

(r) Matth.
5. v. 44.

Terminus
amoris
perfecti
est dilectio
inimici.

(s) In Cat.
Grac. PP.

(t) In Cat.
D. Thom.

Verbum
Incarna-
tis

tum accingitur gladio, ne nos meditemur vindictam, sed Ei, ut ultionum Domino, committamus.

(u) Ps. 44. v. 4.

(x) Apoc. 2. v. 16.

tis à Patre accingi jubetur acinace, ad vulnerandum, ad sauciandum, ad resistendum hostibus, ad refractariis occurrendum? *Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime:* (u) utque severam macharæ aciem recognoscas, subnectit Augustinus: *Illo gladio stravit inimicos, illo gladio divisit filium à Patre, filiam à Matre, nurum à socru:* acutus ensis, quem ferit, dividit, quem lancinat, rescindit. In gladio, quò DEUM futurum hominem Pater accingi præcipit, crucem considerat Chrysostomus, ut fatali vulnere sauciatum principem hujus mundi foras ejiciat in tenebras exteriores. Est quoque sermo DEI vivus & efficax penetrabilior omni gladio ancipiti apud Apostolum, illi conformiter spondentis verbi oraculo: *Veniam tibi citò, & pugnabo cum illis, in gladio oris mei:* (x) legit Primerius: *pugnabo tecum in romphæa oris mei:* duellum intimat exercituum Dominus Angelo Pergami, suam quidem castigaturus negligentiam, & unà simul Nicolaitarum perfidiam interempturus: *Pari enim reatu adstringitur, & ille qui prava docet, & qui tacens permittit:* censet Albertus Magnus. Sed, nunquid aptius hæc lucta calamo Scribæ velociter scribentis committitur, quàm decidenda gladio deputatur? quid enim Regi pacifico cum sauciente gladio? sed, qui mihi, non sibi, venit in mundum, mihi, non sibi, accingebatur, non sibi, sed mihi præliabatur, mihi, non sibi, digladiabatur: novit vitam meam esse militiam, quæ incipit à vulnere, & definit in vulnerum cicatrice; quamdiu siquidem inter discordes Adæ filios milito, in bellorum procinctu vix sinè vulneribus incedo: nunc enim calumniis impetor, nunc contumeliis confundor: jam falsus frater affilit, jam læsus verbò vel opere propinquus me invadit: nunc invidentium livore impetor, nunc zelò indiscretorum angor; vix humili silentio adversus sugillantem prælior, & mox à renuente mihi credere, velut falsidicus apprehendor: *militia est vita hominis:* sed super terram; si vinco, vincor, eodem gladio vulneror, quò me tueri puto. Hæc ipsa accincti ad conflictum Redemptoris causa est, cur gladium assumpserit, dum to-

to orbe in pace composito, ad aulam virginalis uteri descendit, hoc movebatur meò, non suò periculò speciosus formà præ filiis hominum, cui non sufficiunt diffusa in gratiis labia ad consolandum, nî etiam adjungat gladium ad protegendum. Verum non filio ad filios hominum festinanti, sed Patri appropriat imperanti, ut gladium assumat Unigenitus suis pro fratribus pugnaturus, commentatur Paschasius: *Imperatur à Patre, ut accingatur gladio sue fortitudinis ad conservanda rerum omnium jura, ut in pace sint omnia, quæ possidet;* non enim pax firmatur solidius, firmatur fortius, quàm bellò, adjungit illicò sapientissimam directricis providentiæ rationem illuminatus Pater: *Nè ullus de vindicta cogitet servorum, dum viderit præliantem Dominum mucrone ultionis accinctum:* (y) Eliminaturus ab orbe ultricem furibundarum mentium rabiem, nè ultra ferocem progerminet discordiam, sed, ut fecunda charitas dilectam cælo generet concordiam, accingitur gladiò, quem videns lividus discordis invidiæ oculus terreatur, & à congenito sibi dissidio præpediatur.

Vides phrænetica invidi grassatoris anima sanguifluum morientis DEI spectaculum? audis sacrilega sibilantium aspidum convitia? vides nutantia transeuntium calumniatorum capita? sentis tartarea bilinguium linguarum lenocinia? nec audis exprobrantibus respondentem, sed Patri perfidos commendantem, nè pereant in suæ poenæ amentia supplicantem. Præfagiit hoc admirabile silentium, imò prævidit hoc portentosum rogantis JESU proloquium, hæc prodigiosas diffluentium oculorum lachrymas, hæc jam non periodos implorantis, quàm singultus ingemiscantis coronatus Psalter, quos, ut exprimeret validius, præluderet affectuosius, loquentem & gementem induxit Redemptorem: *Pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi:* ego autem orabam: (z) Et quando desuit ab orando conjuncta Verbo Humanitas? quandonam dici poterat non orasse? piissimus circumvallatur impiis, qui nisi Divino satiari sanguine recusabant; nec tamen eadem exprobrat

(y) In Ps. 44.

Cruce Christi est cathedra, in qua docetur Dilectio inimicorum.

(z) Psal. 108. v. 4.

brat David, sed fallacibus linguis detractionis obtrudit abominationem; ideò quippè frementes cum Pontificibus Sacerdotes, Judæi cum Pharisæis DEUM hominem interfecerunt, quia mendaciter detraxerunt; nec enim suis manibus, sed maledicentibus linguis Dominum Gloriæ jam horâ tertiâ crucifixerunt, imò jam tunc cedere inceperunt amantem, jam tunc interfecerunt diligentem, quando negantes DEI Filium, possessum à dæmonio evulgârunt, detractione ab illo avertentes tot charas sibi animas, quarum salutem operaturus homo nobilis abiit in Regionem longinquam, accipere sibi Regnum subjectarum Gentium, quarum conversionem effecturus, nec terræ stadia metiri, nec maris pericula omisit experiri. Quid faceret hâc prædâ defraudatus, quid ageret hoc regno spoliatus? *ego autem orabam*: dum debacchabantur furentes belluæ, dum mentirentur linguæ eorum, orabat ad Patrem Filius; obloqui renuit, filere noluit, ad Patrem orando se convertit. Quidnam oraverit à Psalmographo non revelatur, pro quorum hominum genere tunc peroraverit, non recensetur; sed subintelligi autumat Augustinus: *pro eis ipsis*: adjungens illicò irrefragabilem suæ interpretationis rationem: crucifixo enim maximè detrahebant, quando velut homini, quem quasi vicerant, illudebant; at ille de Cruce dixit: *Pater! ignosce illis*: Protestabantur se scire hunc hominem esse peccatorem, propalabant ut voratorem, vinique potatorem, odiò habuerunt eundem gratis, qui eos gratis diligebat, qui gratis pro eorum dimittendis criminibus intercedebat. Disce, vel ammodò, avide sectator scientiarum! in Crucis cathedra traditur à Sapientia Patris charitas addiscenda: invitat Magistri nobilitas discipulum ad celerius festinandum, urget lectionis sublimitas ad diligentius auscultandum. Est JESU pectus, amoris schola, movens validius ad frequentandum: Professor publicus ingentem laborum tollerantiam exoptandis hostium victimat commodis, & morti propriæ vitam præponit inimici etiam persequentis, etiam perimentis; magnanima dilectio contemnit insanas obgannientium replicas,

Pars IV.

probat solidissimò superatarum ærumnarum argumentò, quam docet, opere veritatem: nè sua quærere à cæcutiente oculo, aut lusco spectatore videatur, se ipsum inter innumeras insolentium adversariorum insultus victimat pro reluctantibus inimicis. Habet hoc sibi proprium præ toto virtutum omnium Gynecæo Divina Charitas, excludit omne solatium, non cessans suum lugere præjudicium, quamdiu aliorum non aggravetur angustis; exultat veluti in magna festivitatis die, si hostium pressa injuriis, læsa insidiis, sua potest conamina, sua valet impendia in jucundissimam vicissitudinem immolare. Est arbor inter virtutum arbores, in Paradyli medio situata: amicis floret, sed hostibus frondet; se redamantibus obumbrat, fructificat inimicis. Posset, si vellet, non rarò confederata suorum adversariorum agmina fundere, recognita insultantium stratagemata confindere, sinistras sibi cavillatorum & detractorum copias videndo vulnerare, sed mavult à sua lædi benevolentia, quàm hostium industriâ abuti.

Occupaverat longa annorum serie judiciale Israël subsellium intemeratus Samuel; fastidiebat Hebræorum ambitio, suam Judicibus Rempublicam subesse, regale solium erigi flagitabat: *constitue nobis Regem*: (a) erat importuna regiæ dignitatis inauguration, Prophetæ, suorumque filiorum exauthoratio; non doluit jacturam suæ prosapiæ, sed DEI, qui regio fungebatur munere, honorem minui resentiebat. Hac voluntate Populi contristatum vehementer recenset Samuelem Josephus: sed afflictum sui honoris causâ consolabatur DEUS servulum, qui metuens, nè forsan ansam furenti Populo suâ sui regiminis præbuisset inertiam, vix erat desolatus; qui enim possessâ judicariæ dignitatis eminentiam se ipsum latanter exuit, suspitione aliqualis noxæ perterritus indoluit, se culpâ pariter contaminatum reformidans: At, ubi de beneplacito & reprobatione Regis Gloriæ agebatur, lubenti animo obstinatis indulgens desideriis, pluribus electum suffragiis Agathonem regalibus infulis inaugurandum præsentavit, utque suò suarum orationum præsidio fruituros

Vera & perfecta Charitas non ad sua, sed aliorum solatia & obsequia anhelat.

Propheta Samuel præbuit exemplum perfectæ dilectionis. (a) 1. Reg. 2. v. 5.

Judicavit

peccatum certificaret, alloquebatur populum esse in Domino, si Absit autem à me hoc peccatum in cessaret orare pro inimicis. (b) 1. Reg. 12. v. 23.

(b) gravi exasperabatur injuria, qui suprema spoliabatur dignitate: suadebat injusta dementati Israël insolentia insultantium curam dimittere, offensam clementer remittere, paternam pietate veniam indulgere; ceterum pro eis sollicitas preces fundere, & ignorantes laborioso conamine in conservanda cœptæ salutis via erudire, superfluum videbatur, humanæ mortalium prudentiæ omnino peregrinum. Poterat finem oblati precibus, finem ulteriori continuandæ instructionis fastidio Propheta sanctissimus animum vindictæ, vel minimam ab animo labem excutere, & universam scintillantem adhuc indignationis suspensionem profligare, nec opus erat mediatoris munus in se suscipere, ingrati quoque Authori suo Populum reconciliare; sed maluit genuinus perfectæ charitatis æmulator periclitantem de offensi Numinis veniam fufis precibus infenso Conditori suo instanter recommendare, voluit impactam nuper injuriam validissimis precibus compensare. Librat hanc, mundo peregrinam, cœlo peculiarem, jucundam Angelis, DEO gratissimam charitatem, librat moralis Papa hanc vincim nesciam, hanc aquis multis, seu tribulationum, seu offendentium populorum dilectionem ad pondus Sanctuarii, & quantum suo excedat pondere, heroica Justorum opera insigniter expendit: *Vir sanctus ad charitatis verticem sublimatus, non solum diligebat amicos, sed ipsos etiam amplectebatur inimicos*: Verum charissimus Synagogæ filius, quid legit aliud in legis suæ tabulis, quam illud quod dictum est antiquis: *diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum*: non quasi Lex Mosæ Sancto dictata Spiritu præciperet odisse adversarios, vel etiam infensos sibi proximos non amare; sed Scribarum dolosa vafrities, fraudulenta Phariseorum perversitas sensum legis, quod vitiorum odium præscribatur ad odio habendum hominem intorsit: *Ferebantur homines in hominis odium*, interpretatur Augustinus,

In Lege veteri non jubebatur, odio habere inimicos, id est, homines, sed inimicum, id est, diabolum.

cum deberent non odisse, nisi vitium: dum enim inimicum, non inimicos, persequi præcipitur, diabolus hoc odio abominandus intimatur. (c) Adjungit tamen Hilarius cum Paschasio & Juliano Præsule Toletano: odium hominis adversarii non injunctum, sed permissum fuisse, proinde vocem illam non tanquam Justo commendantem, sed velut infirmo conniventem debere explicari. Verum excellentior Samuelis animus cœlesti lumine irradiabatur copiosius, & justam exulcerati animi suppressens indignationem, justiore amplexus est perfectæ charitatis Sanctitatem: *Legis quidem veteris mandato instructus, sed nova gratiæ fulgoribus illustratus, licentiam vetustatis Evangelica perfectione reprehendit*: (d) cœptam

(d) In 1. Reg. c. 2. Quam vellem ego attentius mens Christiana discuteret, quam gratam offerat victimam, dum victimat ad thronum gratiæ, quam suis tenet in manibus victi aut victi adversarii vindictam? ligas Omnipotentem, ut tuis se obstrictum vinculis, his obligatum hostiis, ore aut opere profiteatur. Et fortè hæc triumphatrix Charitas meruit, ut figura sanctissimi Salvatoris nostri præcederet in Elisæo. Circumvallabatur numerosis agminibus Regis Syriæ intrepidus Propheta, qui lustratam cœlestem noverat militiam in suæ protectionis excubias, in suæ indemnitate defensionem: nec hoc contenta præsidio Providentia, sed Vate precibus urgente, universus hostium Exercitus cæcitate percussus, ad umbilicum obsessæ urbis deducitur, in Samariæ Regis Metropoli, quam obsidione periculosa presserat, captivus collocatur: stupet ad portentosum inopinatæ victoriæ spectaculum attonitus Rex Israël, captivatum adversarii contemplatur exercitum, nullò terrenæ aciei impendiò, solâ cœlestis potestate. Consulit illicò, num suæ mancipatos potentiæ jugilare competat, an consummanda cæde hostium augenda sit latititia incolarum? Dissuadet illicò Propheta Domini, mensas præcipit sternere, peregrinos excipere, non velut hostes, sed quasi hospites tractare; instruitur regale convivium, epulantur trepidi commensales, & absque

(e) Serm. 59. Lex vetus non præcepit, sed permisit, odio haberi inimicum hominem.

(d) In 1. Reg. c. 2. S. Pater noster Elisæus speciale præbuit dilectionis inimicorum argumentum.

S. Pater Elisæus

*excacatis
& captis
hostibus
jubet præ-
bere escam
& potum.*

absque ulla alia vindicta suum ad Do-
minum remittuntur. Ubique prodi-
giosus Heros se Angelis exhibuit An-
gelicum Athletam; plus tamen fuit
refecisse, quam excacasse adversarios,
majoris erat prodigii inimicos fecisse
commensales, quam excacatos in Ur-
be, quam obsederant conclusisse. Ap-
plauferat concordi voto cœlestis cu-
ria, sêque pro regali epulo velut ob-
strictam sentiens Providentia in lau-
tiori longè convivio fame contabe-
scentem Samariam refocillavit. Ob-
litus beneficentiæ Syrus, clarissimo
ingratus beneficio, iterata obsidione
cinxerat sui exercitus gloriosum car-
cerem, adeò fatiscentes incolas fame
oppresserat, ut matres suis exitiosæ
prolibus, parricidali cadavere pasce-
rentur: atrox calamitas inevitabilem
penè cuivis interitum minabatur,
quandò Directricis Providentiæ Omni-
potens Dexterâ terrificum excitaverat
quadrigarum sonum, in castris Syriæ
vox Domini concutientis cedros con-
cusserat obsidentium feroces animos,
ingens tumultus militum suspicionem
excitabat, Regis Ægypti ac Gethæo-
rum copias castrametari in adiutorium
angustiati Israël. Territa militum
Agmina fugam arripiunt ad auream
diluculantis Auroræ horam, quâ datâ
viâ ruunt, nè irruentes adversarii nu-
peram reiterent fabulam delusæ cru-
delitatis; dimittuntur furori obsessio-
rum hostium referta opiparis dapibus
tentoria, cadunt improvisò succur-
rentis Cœli prodigiò in manus anga-
riatorum civium sumptuosa hostium
tabernacula, involantibus occurrit in-
gens annonæ copia, quæ tantum at-
tulit oppressæ urbi subsidium, tam lau-
tò esurientes incolas pavit convivio,
ut mensura similaginis statere uno,
duæque mensuræ hordei eodem præ-
tiò in porta Samariæ venderentur.
Hoc commeatu refundebatur panis &
aqua, quam nuper Rex Samaritarum
ad consulentis Prophetæ oraculum
captivis fecit hostibus apponi: Indul-
serat liberalissima charitas non tan-
tùm veniam hostilibus copiis, sed in-
super refecerat famedicos, nè forsàn
deficerent in via; amore, amans
DEUS, amorem præmiavit, & à fatali
commeatûs inedia Civitatem deditio-
ni proximam liberavit. Hoc refun-
dendæ dilectionis fœnore hostis dili-

Pars IV.

gitur, hoc statere dilectio inimico-
rum refunditur; Sic DEUS in hoste
recipitur, hoc pacto Amicus homi-
num in adversario adamatur.

Quamdiu exulceratum pectus fumi-
gat, quamdiu vultum exasperatus fu-
ror vindictæ facibus inflammat, quam-
diu lethale mentis odium minas ful-
minat, tamdiu es Adæ posthumus, es
tenebrarum filius, hæres extermina-
toris Angeli: at, ubi receptâ calumni-
atoris injuriâ, impactâ ferocis adver-
sarii offensâ tranquillus oculus com-
miserationem ostendit, ubi magnani-
mum pectus inquilinam cordis pa-
cem demonstrat, ubi commota pieta-
tis viscera, universum excandescentis
ferociæ aditum arcet, filiationem DEI
à Matre gratia in animam traducit, ut
lucis filium reveareantur Angeli, quem
universa potestas tenebrarum veluti
tartareæ iniquitatis vindicem veretur.
Est immortalis DEI Filius per com-
municationis participium, qui mortali-
lis est progenitus per naturam. Pete,
qui hostem diligis, pete à Largitore
bonorum omnium, quidquid est con-
gruum postulare, pete audacter An-
gelorum consortiò delectari, cum
beatissimis mentibus conversari, Se-
raphinorum Agminibus connumera-
ri, Altissimi Conditoris favoribus di-
gnari; nil denegabit postulanti, si
modò hoc Deitatis vellere amictus
prodeat, si agnus cum lupo cohabi-
tet, si homo cum bellua unius moris
in domo accumbat. Præbet delineatam
hujuscemodi beatæ sobolis ima-
ginem, genuinum DEI Filium homi-
num filiis objicit Puer Domini, myste-
rioso hoc drammate, quò non tam
Condito rem suî corporis, quam Dire-
ctorem cordis humiliter non minùs
ac fideliter adorat: *Perfecit pedes meos
tanquàm cervorum, & super excelsa
statuens me:* (e) Exsilit ad montium
cacumina, ad apices rupium à valle la-
chrymarum; quasi suam mutando sta-
tionem, mutare pariter naturam at-
tentaret; ambit humanam fragilita-
tem excedere, & castris Aligerorum
Pugilum approximare, qui quia sem-
per vident faciem Patris, qui in cœlis
est, dignissimè Filiorum DEI nomine
vocari promerentur; Cervorum si-
quidem natura velox exigit, dum juga
montium transiliunt, dum collium
fastigia pervolant, quæcunque se se
objiciunt

*Dilectio
inimico-
rum facit
ex Filio A-
dæ Filium
DEI.*

(e) Ps. 17.
v. 34.

objiciunt arduitate aspera, spinis & sentibus alligata saltu magnanimo transcendere, omnem duritiem alatis quasi pedibus transmeare, nullum admittunt suæ celeritatis obicem, quem non agilitate superent, ut in excelsa, quò rapida feruntur acie, feliciter pertingant. Sic Electorum illustres animæ, quidquid mundus objiciat in obstaculum, quidquid caro objiciat in diverticulum, quidquid dæmon exhibeat in lenocinium audacter rejiciunt, jocanter despiciunt & explodunt: *& more cervorum*: ut moralizat Gregorius: *despectis terrenorum sentibus in suprema se evolvunt*: (f) dum interim filii alieni, quos livor invidiæ & furor vindictæ genuit diabolo parenti, claudicantes in semitis suis, semper ad infima contendunt, donec ferali præcipitio in tenebrarum regiam, in ærumnarum abyssum decidunt; & quos natura DEO fecit similes, per animæ creationem, hos efficit tenebrarum principis filios peccati rabies per mutationem. Explanat subtiliter, ut assolet sublimis Augustinus, hoc alacre cervinæ celeritatis privilegium: *qui perficit amorem meum ad transcendenda spinosa & umbrosa implicamenta hujus sæculi*; Amorem supponit perfectio amoris; & quia duplex amantis motus est, quia duplex proximi amor est, imò quia diversitas est duplicis proximi, amor primus, est prima sanctæ charitatis progenies, est amor amicorum: sed idem radicatur profundius, excitatur intensius, intenditur perfectius, dum ad hostes extenditur, ad inimicos dilatatur. Expendit peculiarem cervorum proprietatem illustris Dalmata, cujus proprietatis elogium in ipsum naturæ refunditur Authorem; robustis armatur cornibus, quibus suo adversos genio serpentes valet transfigere, non tamen pugione hoc utitur, his lanceis non sauciare nititur, sed fugat propediosum genus anguium, suavissimo, quò redolet odore; quòd, si fugari renuant, fugit ipse; utque virulentum sibilantis colubri morsum effugiat, fugam arripiens ad alta montium incolumis evadit; Et quidem, Commentatore Ambrosio, verus DEI Filius in hunc mundum tanquam cervus advenit, quem sagaci prævidens

Christus
est Cervus,
per dilectionem
inimicorum
convertens animam in
Cervum.

oculò amatrix anima è cœli latebris evocabat: *Similis est Dilectus meus caprea, hinnulòque cervorum*: (g) dilucidat obscuram hinnuli allegoriam 2. v. 9. purpuratus Hugo: *quia non oppugnat cornibus insequentes*: Quis præpedire valuisset ferientem, si furibundam Judæorum rabiem confringere statuisset? Quis retinere potuisset occurrentem, si Pharisæorum hypocrisim configere decrevisset? quis involare cornibus præsumpsisset, si viperarum genimina, ut atterat, invasisset? Sed, qui naturam, quam ipse Conditor animantibus dedit, in semetipso expressit, qui in hunc mundum tanquam cervus advenit, vel potius paulò minoratus ab Angelis velut cervorum hinnulus in lachrymarum vallem à montibus æternis descendit ille formoso suæ Sanctitatis odore suavissimo, suæ pietatis amore attraxit, non tantum devotas sibi filias Jerusalem, ut currant in odorem suavitatis, sed insuper suæ exosos integritati aspides & serpentes, publicanos & peccatores: quod altius considerans Hieronymus ait: *Quia ipse est Cervus, mihi quoque donavit, ut cervus essem sublimis cornibus, findens ungulas, cibos ruminans, & ad odorem meum serpentes fugans*: (h) Felix JESU pedissequa, cerva cervorum hinnuli, quæ licet viribus polleat, honoribus præfulgeat, muneribus emineat, non hostes transfigit cornibus suæ potentia, non sibi adversarios conterit pedibus inimicitia, non calcat saltibus opprimentis ferocia, sed virulentis anxiosa injuriis, læsa intoxicantibus calumniis, declinat ultionis solatium, fugit vindictæ dominium, præligens, fugari potius, quam fœdari, ad alta Evangelicæ perfectionis eluctari fastigia, in adversantis odii tolerantia, plusquam in confracta conculcatorum hostium insolentia gloriari: *pote-stati siquidem*: si Damiano fidem damus: *cedit in gloriam, injurias ulcisci nolle cum possis*: (i) sic inimico incutitur verecundia, sic adversario excutitur iracundia, sic Cœlo infer-tur violentia, sic Angelis procuratur lætitia, sic soli DEO gloria, sic creaturæ laurea, sic homini pacifico cœlestis Regia confertur. Hujusmodi magnanimum vindictæ contemptorem, fidelem Divini Viatoris

(g) Cant.
2. v. 9.

(h) In 3. c.
Habac. v.
19.

(i) S. Damian.

(1) *Job.*
39. v. 1.

Anima humilians se coram inimico est Cerva incurvata ad fatum generans ex inimico Amicum.

ris imitatore[m] alloquebatur olim Altissimus Virum patientem: Nunquid parturientes cervas observasti? (1) nec enim ideò de viris fortibus non inquisivisse censendus est, quia cervas non cervos proposuit imitandas in generatione sua: quia illi sunt genuini excelsæ Sanctitatis sectatores, illi sunt veri Filiorum DEI progenitores, qui cum per magnanimæ dilectionis valorem se mares exhibent, dum per debitam Heroum animis eminentiam paterno vacant muneri, per profundæ humilitatis exercitium ancillas repræsentant, per pietatis viscera maternæ intendunt teneritudini, tenerrima in æmulos feruntur compassione. Parturientem Cervam nostræ considerationi objicit Creatrix Sapientia defixis intuendam obtutibus, attentis cogitationibus meditandam, imitantibus patientis animi affectibus prosequendam: si enim modus gignendi perpenditur, intellectus Justorum illicò celesti lumine perfunditur, ut quomodo modus dilectionis discernendus sit, videat; & voluntas illius ductu dirigitur, ut cæci amoris nescia, quemadmodum diligere oporteat, clarissimè advertat: *Incurvantur ad fatum & pariunt, & rugitus emittunt:* malevolum namque adversarium conversa facie non sufficit aspicere, sed opus est averſi cordis motum ad violentam conversionem incurvare; ut genuinum sancti amoris fatum, quem pia mens in suis propositis conceperat, sine abortu pariat, obitetricare debet humilitas, ut dum partum vult edere, profundè inclinetur; quam diu namque excelsæ dignitatis consideratio inclyti muneris obumbratio, illustris familiæ recordatio, gravis calumniæ ponderatio mentem erexerit, nunquam ad partum soboles maturabitur, nec unquam uterus aptabitur ad egressum; incurvari oportet ad terræ pulverem, de qua genitrix sumpta est, sicque humiliata feliciter pariet, non solam tantum veniam elargiendo, si postuletur, non tantum offerendo, si non ab adversario supplicetur, sed insuper superbè renitentem complectendo, & arroganter despicientem adamando. Est notatu digna commentatrici Glossæ apud Lyrânium animadversio: *Cervus flatu giens, quia nûrtum serpentem ex cavernis extra-*

hit, & superata perniciæ veneni paulò delectatur: (m) est virulenta rabies, quâ hostile lædentis inimici scattet odium, mortiferum, non corporis, sed animæ venenum; felix anima, adversus quam, dum furor aspidum anhelis faucibus sibilat, dum livor invidentis colubri se se conglomerat, illa velut deliciis oblectatur, velut illiciis recreatur, velut eduliis cibatur, velut suavi dulcedine saturatur, velut nectareis dapibus inescatur. Quo non obstante parturientes Cervæ gemunt & rugiunt; nec enim pars inferior sine doloris sensu à Superiore deprimitur, nè ad assurgendum exsiliat, nec animalis homo absque insigni resentimento à ratione compescitur, ut nolens volens loris & frænis coërceatur. Rugiunt fœcundæ charitatis Puerperæ, dum incurvationem earundem superstitēs amoris proprii reliquæ aut præpedire satagunt, aut saltè[m] ad eam profunditatem usque deprimi contendunt, quos tamen impetus, vel assultus fortis ut mors dilectio, tamdiu indies debilitat; donec totaliter enervati sub pedibus amantis DEUM animæ succumbant.

Ter fortunata progenies, quæ gignitur, dum inimicus dilectione rivalis sui ad vitam gratiæ perducitur: sed fortunatior parturientium fœcunditas, quæ dum charitate sua frigidam adversantis odii sobolem sancti amoris calore fovet, aut certè, quod est felicius, succendit, tot parit DEI Filios, quot diligendo convertit inimicos. Dixerat aliquandò deambulans in carne veritas suis comitibus, quos amplius servos noluit dicere, sed nuncupare voluit amicos: dixerat suis JESUS Discipulis: *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis:* (n) quòd si objecti difficultas, quò major, eò & majus efficit meritum; quid dulcius, quàm amicum ardentè diligere, & hoc ardore inflammatum, in amici obsequium vitam cum sanguine victimare? quod si amicus, alter ego est; qui in tutelam mei corporis non gravor vitam impendere, cur recusarem pro ejus, qui meus, & velut mea vita est, vitam perdere, & mortis luctam sustinere? at verò, quem horret oculus

in dilectione inimici animæ malis hominum resistit.

(m) *In c. 2. Cant.*

Dilectio inimici est summa probatio Charitatis.

(n) *Joan. 15. v. 13.*

Est Cerva parturiendo rugiens, quia

(o) Hom.
17. in E-
vang.

Christus
posuit a-
nimam
suam pro
amicis fa-
ciendis ex
inimicis.

(p) Rom.
5. v. 6.

intueri, quem conticescens os renuit alloqui, qui meæ incolumitatis prædo est, qui meæ famæ latro est, qui deprædatur animam, & cor tot sauciat vulneribus, quot lancinat calumniis, illum diligere, pro vita sua meam vitam impendere, ut ille vivat & mea vita desinat, videtur longè sublimius, uti & multò difficilius exercetur. Quò motus argumentò magnus Gregorius Pontifex maximus decernit: *Una & summa est probatio charitatis, si & ipse diligitur, qui adversatur*: (o) quam suos eruditurus Discipulos Magister Veritatis, qui sicut cœpit facere & docere, sic & finivit lectionem suam, docendo simul & operando; dum enim crucis patibulum ab inimicis sustinuit, ipsis crucifixoribus affectum tenerrimæ dilectionis impendit. Si ergò inimicos diligere majus est, & amplius æstimandum sit, quàm animam ponere pro amicis, quò sensu Incarnata Patris Sapiencia profusionem animæ in amicorum beneficium declarat pro superciliali linea supremæ charitatis? Subiliter respondet Doctor mellifluus, dum inter amicos discernit, eorum aliquos respiciens ut præsentis, sed alios ut futuros; illos suâ præventos gratiâ amandos reperit, istos, ut suo amore digni sint, amavit: illos ampliori dilectione persecutus est, istos prima dilexit charitate; de istis intelligendus esse videtur Doctor Gentium, dum ex amore filiorum Adæ mortuum Redemptorem recenset: *Ut quid Christus pro impiis mortuus est? vix enim pro justo quis moritur*: (p) & velut resolvens quæstionem concludit: *commendat autem charitatem suam DEUS in nobis, quoniam dum adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est*: non habet alios inferiores adversarios, non inimicos crudeliores Divina Bonitas, quàm peccatores; cum enim malum malorum pessimum sit peccatum, summæ Divinæ Charitati, cujus objectum non nisi bonum est, adversatur; & tamen excessit amor consuetum charitatis ordinem, utque perversus diligeretur homo, ut servus nequam amaretur, ut pro fœdifrago transgressore Divinus Legislatores crucifigeretur, admirabiliter effecit; pro illis suo sanguine delere dignatus est damnationis chyrographum, quos vi-

derat præsentis, & quos præviderat futuros eliminandos templi sui incendiarios, qui domum Domini, cum universa virtutum familia flammivomo vitiorum igne erant succensuri, qui DEI Filium, sanctificatam scilicet animam, vestibus gratiæ denudatam erant crudeliter occisuri: *Non aliter pro amicis mortuus est, nisi pro acquirendis videlicet, ut amicos faceret ex inimicis*: determinat Clarevallensis Bernardus. (q) Amabat Pater Filium, Ingenitus Unigenitum, jamque in suorum inimicorum perniciem parabat jacula, destinabat supplicia, armabat totum terrarum orbem, ut contrà insensatos exurgeret pugnaturs; sed restitit incomparabilis JESU Charitas; utque exæstuans ulticis Justitiæ exstingueretur ardor, suum effudit sanguinem. Dicam ampliùs: amavit Pater, quos Filius dilexit, alioquin ad crucis aram non devovisset Filium, ut hostia reconciliationis fieret, pro peccatoribus, pro inimicis suis: hæc propria est, fuitque DEI hominis dilectio, quâ inimicus diligitur, ut in amicum convertatur. Glorietur humana charitas, quòd sciat in adversitatibus ærumnas tolerare, quòd soleat prosperitatis tempore suum tripudium moderari, quòd valeat in tribulationibus pondus afflictionum sustinere, quòd noverit post Ducem prævium instar probati militis crucem amanter bajulare. Glorietur maritatus amor in sui Heroïna temporis Susanna, vitam, nè fidem marito frangeret, exposuisse: glorietur in Juditha, quòd summo mortis discrimine suam voluerit Bethuliæ filia Patriam conservare: glorietur in Josepho, quòd non horruerit, in protegendæ castitatis patrociniū, Aegypti carcere coarctari, & duris compedibus ulticis luxuriæ vinculari; glorietur in Laurentio, quòd quasi flammarum indiga, ut amaret ardentius, voluerit assari; In Stephano, quòd Sanctitatis odio sit passa lapidari; quòd in Apostolorum Principe elegerit patibulari, quòd in Doctore Gentium trino saltu decapitata potuerit tripudiare: Sola patientis & morientis JESU Charitas ad ignoscendum hostibus patitur ad moriendum, pro inimicis crucifigitur, ad impetrandam reorum veniam

(q) Serm.
9. in Psal.
*Qui habi-
tat.*

niam ad Patrem supplicabunda vociferatur.

Etiam homo inimicus amans, facit ex inimico amicum.

(r) Hom.
27. in
Evang.

Anima per dilectionem inimicorum est ad imitationem Divini Sponsi lilium inter spinas.

(s) Cant.
2. v. 1.

Nè sola sit JESU charitas, sit prima licet, tuam exigit Christiane! quæ discat amicos ex inimicis facere, qui licet non nos amantes sint, à nobis tamen sint amati. Huc collimavit Divinus amor, ut dilectam sibi animam, quæ hætenus ardentem Sionis filias dilexerat, pari amore diligeret alienigenas Babylonis: mori pro inimicis Dominus venerat, moralizante Gregorio, & tamen positurum se animam pro amicis dicebat; *Ut nobis ostenderet, quia, cum lucrum facere de inimicis possumus, etiam ipsi amici sunt, qui persequuntur;* (r) furat vel fremat ferocientis instar belluæ, armetur in furore etiam inermis virginitas, dum minocerotem recipit, omnem ferociam compescit: non semper gladiò, sed sæpius etiam obsequiò vincitur inimicus. Ecce cujus Spiritus super mel dulcis, cujus hæreditas super mel & favum, vult, ut & nos memoriam abundantiae suavitatis suæ eructemus, non quidem usque ad æqualitatis paritatem, quod implicat, sed usque ad exemplaris imitationem, quod nostris objiciens affectibus præsentat. Dilectus Sponsus candidus & rubicundus, assumpsit aliquando sinè rubore candorem lilii, florisque mutuans imaginem, de semetipso inquirebat: *Ego flos campi, & lilium convallium*: quem sagax, ut æmularetur Sponsa, in lilium transformata, nec obsideri sentibus, nec spinis renuit circumvallari, ut specioso præ filiis hominum non amplius Adæ, sed DEI filia pari similitudine adularetur: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*: (s) ut Sponsus candenti lilio arrideat, transit Sponsa in lilium, sciens similitudinem, matrem amoris nuncupari: sit Sponsus lilium non vernans in hortis, sed in convallibus fragrans; sit lilium Sponsa, non inter violas candens, sed inter spinas assurgens. Convallia & vallibus & montibus subjecta, humiles denotant animas paratas ad patendum, & compatiendum, interpretatur Hugo Cardinalis, quibus suæ humilitatis claritatem, quâ patiens & moriens in humanitate refulsit, & sæpius, & clariùs, quàm altis montibus, quàm hujus mundi sapientibus revelat; non

horret in fertili omnigenarum virtutum campo florem plena suavitate refertum æmulari, non negat Ecclesiæ campum in valle lachrymarum adornans, in rosis rubere, in violis pallescere, in solsequiis fulgere; nam illi obedientia placet, illum pœnitentia placat, virginalem pudicitiam laudat, simplicem innocentiam amat; sicut lilium inter spinas suas, continuat Sponsus sanguinem imitandas recensere prærogativas, inter Judæos sub cruce, inter latrones in cruce circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis, fumantes in Annæ domicilio, exæstuentes in Caiphæ Palatio, stridentes in prætorio: Isti priusquàm eorum alter intelligeret Rhamnum, id est, diabolum suggerentem, stimulabant ad descendendum, urgebant ad se & illos liberandum, sic & amica mea inter filias, inter effœminatas, inter fragiles & marcescentes filias, inter peccatrices lividorum hostium catervas quæ calamis pungunt, linguis transfigunt, calumniis premunt, ærumnis affligunt. Est Sponsus lilium inter convallia, sit Sponsa lilium inter spinarum senticeta. Lilium convallium non murò cingitur, non sepe protegitur, sed conculcandum transeuntium pedibus exponitur, quod tamen, ubi suavissimi odoris fragrantia recreat, conculcantem delectat, seu incurium, seu malevolum viatorem: sic speciosus formâ præ filiis hominum florentis instar lilii candebat & vernabat, quando ferientium & calcantium inimicorum pedibus conculcabatur, cordium nares, quisquis odorare voluit, mirificè refocillabat: sic pariter fidelis JESU pedissequa candens cum lilio immunis anima floret, & viget inter vicina spinarum consortia, inter infesta malevolentium adversariorum odia, inter fastidiosa insidiantium æmulorum stragemata transfigitur, configitur, deprimitur, & conculcatur. Et putas, levis negotii, non grandis esse miraculi inter adversantium animorum insidias innocentiae candorem retinere? *Magis autem*, subjungit Bernardus, *si his qui oderunt pacem, pacificum & amicum ipsis te exhibeas inimicis*: (t) Sponsum non graviter accusantem, sed leviter conquerentem

Anima diligens inimicos est lilium convallium, quod, dum conculcatur, refundit odorem.

(t) Serm.
48. in
Cant.

(u) Ps. 55.
v. 2.

refert Psalmista Regius, quasi pro-
venia supplicantem: *Miserere mei*
DEUS, quoniam conculcavit me ho-
mo: (u) seu dein ille intelligatur ho-
mo, qui sumptus de humo, terrenis
solum inhians repudiabat Redemto-
rem, nolens habere Regem nisi Cæ-
sarem: seu ille subaudiatur inimicus
homo, qui homo dicitur ab homine
devicto, ut explicat moralis Hugo:
conculcavit: quia cum aliis calcavit,
cum accusantibus Judæis, cum ex-
probrantibus Phariseis, cum iniquis-
simis Sacerdotum Principibus concul-
cavit humiliantem se in carne DEUM,
silentem & auscultantem, sustinen-
tem & tolerantem, pedibus superbiæ,
quando tanquam ad larronem egressi
satellites & milites mitissimum Re-
demtorem tanquam vilissimi pedes
principis mundi hujus, velut abjecti
pedes, dejecerunt & oppresserunt,
truserunt & calcârunt. Ecce lilium
in humilitate convallium fragrat dum
conculcatur, suavissimique odoris
fragrantia fatigatos lassatosque à cal-
cando pedes hósce recreat & refocil-
lat: sic sic amica inter filias est pari-
ter lilium inter spinas candore suo
obscuritatem sentium condecorans,
odore suo foetidum spinarum germen
supprimens & avertens. Spina oc-
cultus insidiator est, spina falsus fra-
ter est, spina manifestus hostis est:
felix, si lilium convallium imitaris,
si adversariis non adversaris, si te læ-
dentibus patrocinaris, te offendenti-
bus reciproca beneficiorum vicissitu-
dine opitularis: *Id planè tibi simili-*
tudinem de lilio vendicabit, quod ipsas
utique pungentes se spinas candore
proprio illustrare non cessat: conclu-
dit Clarevallenfis.

Charitatis
clientes
habent fa-
ciem ada-
mantis in
honore, &
faciem si-
licis in
contem-
ptu.

Verum à marcescente lilio, à flore,
quem solis ardor decoquit ad solidio-
ra convertamur Symbola, ut, quam
immobilis sit charitas, quâ inimicus
diligitur, copiosius intelligamus. Ab-
legabatur à Rege Gloriæ prædicaturus
Ezechiel ad populum, non quidem
attrita fronte restitutum, ut erat am-
bitiosus Israël, sed ad congeriem gen-
tium, quæ erant vocem prædicantis
obedientia alacri percepturæ; utque
animaretur simul intrepidus Vates
ob Judæos attrita fronte obduratos,
solatur ad ardua stimulans non nihil
metuentem: *Ecce dedi faciem tuam*

valentiorē faciebus eorum, & fron-
tem tuam duriorē frontibus eorum:

(x) verecundabatur fortasse sanctissi- (x) Ezech.
mus Vates ad effrontem Israëlitarum 3. v. 8.

arrogantiam, qui nec divinos reve-
reri nuntios, nec missos Coelites præ-
dicatores noverant venerari; sed si
æger non erubescit ad sceditatem vul-
neris, non erubescat medicus ad sa-
lutaris pharmaci emolumentum; hinc
illicò subjicitur, qua mentis fortitu-
dine induratis peccatorum cordibus
fit occurrendum: *ut adamantem, &*
ut silicem dedi faciem tuam; legit
Pagninus: *ut adamante fortiorē de-*
di frontem; durus est filex, durior
adamas; sed ille inter lapides vilescit
in semitis & plateis, iste ut pretiosus
fulget in gazophylaciis, & lucet in
thesauris: adamas ad ornamentum
aurò involvitur, filex à viatore in
transitu calcatur: utrumque prædica-
tori congruit, utrumque Ezechieli
competebat; dum enim Justorum vi-
tam sublimius oportebat erigere, ha-
bebat faciem ut adamantem, dum au-
tem contemnentium & resistentium
peccatorum corda fuerant emollien-
da, faciem silicis assumebat: quasi ex-
planante Gregorio Altissimus sic suum
alloqueretur Nuntium & Præconem:
Dedi faciem tuam ut adamantem, si
ab auditoribus honoraris; dedi fa-
ciem tuam ut silicem, si ab auditori-
bus conculcaris, atque despiceris: (y) (y) Lib. 1.
quasi expressius innueret pari animo, hom. 10.
interturbatâque facie à DEI Discipu- in Ezech.
lo honoris blanditias esse restituendas,
ac contumelias ab adversariis inflictas
esse recipiendas: nec ideo ullatenus
ab inimicorum conversione, à tam
sublimis beneficii collatione abstinен-
dum esse, quia labor laborantis de-
spicitur: quia sudor desudantis con-
temnitur, quia amor amantis con-
temptu solvitur, injuriis recompen-
satur. Est tamen alia fulgidissimi non
minus, quam solidissimi adamantis
proprietas observanda, quæ indivi-
dua charitatis socia, sine illa non re-
periri sustinet, ab intimo suæ dile-
ctionis gremio non abscedit, quæ
qualitas pariter in silice reperitur; u-
terque horum lapidum, si ferrò cæ-
ditur, si malleo percutitur, ignem
emittere, flammam ejicere, lucem e-
radiare consuevit. Quod aliud, aut
excellentius aut aptius est Symbolum
perfectæ

*Charitas
quærit ho-
stem se
persequen-
tem, ut in-
ventum
lucretur.*

perfectæ charitatis? quam, dum hostis persequitur, illa hostem insequitur, ille, ut illam destruat, omni sollicitudine conatur, omni audacia effrœnatur, omni armorum genere vallatur: illa, ut istum corrigat, omni affabilitate exacerbato obviat, omni affectûs indicio declinantem advocat, omni suavitatis illicio, quid suo gerat in animo, amicabiliter demonstrat: ille spumat, ista flagrat; ille friget, ista calet; ille ferit, ista subit; ille cedit, ista lambit; ille lædit, ista parcit; ille stridet, ista silet; ille mæret, ista gaudet; ille rugat, ista rorat; ille sputat, ista captat; offert ille, offert ista, ille minas, ista flammæ, ille plagas, ista pyras, ille spinas, ista rosas, ille virgas, ista tœdas, ille cædem, ista legem, ille mortem, ista vitam. Nescit benigna charitas, sua nescit benignitas, nisi ignem ejicere, quô æger foveatur, quô rancor exuratur, quô peccatoris iniquitas, quô adversantis inimici malignitas, mala igneitas consummatur. Justo furore exulcerabatur David offensus à stulta dementati Nabal arrogantia; & nisi exasperatus ultor in adamantem imegisset, injurias calumniator justa sui furoris victima periisset; occurrit prudens Abigail, & casti amoris flammæ ejaculans, cor induratum hostili ferocia emollivit, congelatam infensi Principis glaciem eliquavit, ex hoste insulsi conjugis, coronatum Conjugem effecit. Indignabundus Esau, supplantatoris uterinus, frater fratri insidiatur, innoxium statuit sanguinem fundere, ut existimatam fratris injuriam ulciscatur; quis hoc hoste hostilior, hoc inimico sævior? lavisset sceleratas manus in sacro innocentis Jacobi sanguine, nisi in filicem imegisset; ibi corruit armata furore rabies, ibi contrita est armigeræ crudelitatis fortitudo: *Rebecca Matris*: id est, ut vertunt Interpretes: *patientia*: persuadentis consiliô instructus Jacob, dum iræ non valeret resistere, cessit alata charitatis filius, fugitivus avolavit in exilium, & in ipso itineris principio Divinam suis cum administrantibus Angelis meruit intueri Majestatem: quâ consulente in Patriam remeans privatum paterna benedictione fratrem adire timuit; verum cœlesti militiâ stipa-

Pars IV.

tus, non ultrâ expavit homines, qui excubantes Angelos sibi conspexit, associari protectores: vix occurrenti armiger obviavit, suspectam irritati fratris iracundiam, emissis flammivomæ charitatis ignibus delinivit, pro no submissæ humilitatis famulatu, adjuncto oblatae servitutis obsequiô, furibundæ mentis rabiem consumpsit, fratrem prodigis muneribus sibi reconciliavit, ac suavi osculo, victum & devictum salutavit. Hæc est robustæ charitatis violentia, & longè pulchrior, & multô fortior Sapphyrô.

Sed redeamus iterum ad mansuetissimum Puerum Domini, ad Virum secundum cor suum, novam inamorati cordis formositatem, reiteratam solidissimæ charitatis nervositatem lustraturi. Conquerebatur inter sumptuosas regalis aulae delicias desolatus, inter blandas perniciosarum illecebrarum insidias gemebundus David: *contristatus sum in exercitatione mea, & conturbatus sum*; cruciabatur in corpore, & in spiritu affligebatur, luctabatur ratio cum sensualitate; utque conflictûs originem manifestet exercitatum se lamentatur: passionem autem malorum hominum exercitationem suam dixit, ut commentatur Augustinus; optat perturbatus tranquillari, ut manum suam mergenti porrigeret Omnipotens, singultuans supplicabat: *conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris*: (2) ventos & fluctus dixerit in hoc mari magno amaritudinem, super quod dum Princeps Apostolorum ambulat, gratiâ jubentis ad ambulandum provocatus, non suis viribus confusus, clamat tamen in fluctibus mergi incipiens: *Domine, salva nos, perimus*: insultabant hostium agmina psallenti & vociferanti velut tumultuantes undæ, feroces inimici: *undique illi strepitu insultationis sæviebant*; prosequitur Augustinus: quid ageret magnanimus bellator assuetus ab adolescentia sua urfos discerpere, & suis infestos arietibus leones dilacerare? respondet Hypponenſis Antistes: *At ille intus invocabat, quem non videbant*: infert exindè universalem regulam illustris Commentator: cum aliquid tale patitur Christianus, non debet facilè velut actio irruere in eum, à quo patitur, & velle eum vincere,

*David ur-
sos & leo-
nes dila-
cerabat,
sed inimi-
eos oratio-
ne conver-
tebat.*

(2) *Ps. 54
v. 4.*

Z z

vincere, sed convertere se ad orationem, nè amittat dilectionem: sufflent & inflent, afflent & conflent à quatuor mundi partibus Euri & Aquilonis, standum est firmiter, non leviter impugnandum: turbent convicia, spolient pyrateria, confederentur calumniatores, colluctetur generosus Athleta Christi, non, ut contumeliis convitiando vincat, sed nè assilienti odio succumbat: sæviat hostis, si tamen homo est, fremit furentis instar belluæ, quantum potest, auferat quantum placet, torqueat, sicut libet, tu intra secretum cubile cordis tui, illo licet spectante, illo quantumvis continuante, & ora Patrem tuum in abscondito, ut juvet te servare in corde dilectionem inimici, quâ non hominem, sed Angelum, imò hominem inimicum, qui diabolus est, superas & conculcas. Quod si expediens videris fratri tuo, corripe eum inter te, & ipsum solum; sic tamen nè ab ira turbetur oculus tuus: ira apud commemoratum Patrem festuca est, odium trabs est: vide, sic instruas errantem, sic doceas ignorantem, nè sæviante in illo ira & gliscente odio in te, ille tibi jure obiciat; ejice primum trabem odii de oculo tuo, & sic ejicere poteris, festucam iræ de oculo fratris tui.

Sol in morte Christi imitatur Christum

Emoriente JESU post imploratam inimicorum veniam, & crudelissimæ iniquitatis remissionem, dum in cruce pendet exanimatus Homo-DEUS, è

cruce totum contemnit orbem terrarum: contremuit in sui Creatoris supplicio terrena substantia: *Et authoribus crucis ipsa se natura officia subtrahebant*: Magni Leonis assertor.

(a) Lubet nunc in domo syderum peculiare stellarum Principis mysterium observare: obscurabatur ille quasi luctuosa chlamyde obvolutus: nè Judæorum facinus aspicere cogatur:

(b) nè pendentem Dominum videret:

(c) opinatur Hieronymus. Sed nunquid servire poterant flammantes radii velut totidem ultores incendiarii ad inflammandum in circuitu inimicos? An non serena solis claritas ad intuendam clariùs piissimi Redemptoris innocentiam profuisset? Audierat Motrix Intelligentia orantem Dominum pro inimicis, quos sibi desiderabat conjungere intima charitate; ut igitur illustris mundi oculus suum imitaretur Creatorem; *obscuratus est & tenebra facta sunt super universam terram*: suo sui in Cœli solio adhuc degebat hic planetarum Princeps, ibique velari sustinuit, & tenebris se conjunxit: quid suæ luci contrariatur diametraliùs, quàm tenebrarum obscuritas, quàm meridianes tenebræ non nocturnæ? æmulatur initum cum crucifixoribus patibulati Salvatoris consortium; hinc amplexatur & illa invasam sibi caliginem, ut DEUM-

Hominem cum inimicis hominibus confederatum verneretur.

amando inimicos.

(a) *Serm. 17. de pass.*

(b) *Serm. de bono patient.*

(c) *In Matth.*

H E T H.

VERSUS
VIII.

Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus; aruit, & facta est quasi lignum.

SENSUS LITERÆ.

INdefinita eorum mentio cogit legentem inquirere, quorum hæc fuerit calamitosa vicissitudo? illorum videlicet filiorum obscurata est species, qui de Nazareth parentibus progeniti, & ipsi per morum innocentiam, per vitæ San-

Qui ex bonis mali

ctimoniam obligabantur candidiores evadunt nive candorem quemlibet excedere, in lata nitidiores lacte in suis operibus comparere; antiquo ebore rubicundiores tuis via à cuiusvis vitio resistere; Sapphyrò pulchriores in omni virtutum exercitio agnosces resplendere: iidem non præpotenti alienæ

*Judea
gens glo-
riosissimo-
rum Pa-
rentum
indigna
Posteritas.*

alienæ malignitatis violentiâ, sed propriâ voluntariæ perversitatis malitiâ, post perditam Divini Numinis gratiam, post contemptam Superum reverentiam, obscura mentis cæcitate caligantes, nigerrima vitiorum fuligine cum tenebrarum filiis concertantes in abominanda Divinis obtutibus cadavera evaserunt. Et licet exterius ad illudendum humanis aspectibus fucatam cœligenæ devotionis mentiantur venustatem, interior tamen conscientiæ nitor omnis deperiit, adeo detestabilia vitiorum monstra evaserunt, ludicra vanitatum schemata, flagitiorum monstra, ut obvii suis met civibus non noscantur tantorum Parentum, adeo illustrium Prædecesorum Posterum, sed potius extorres alienigenæ, vel profligati exules judicentur. Talis evasit infortunatus Israël, talis prodibat ex lumbis Patrum Synagoga, suam à Patre multarum Gentium, à magno Abraham trahens origenem, in Isaac gratissima Divinæ Majestatis victima, suam continuans Sanctimoniam cum habitante in tabernaculis Jacobo arcanis cœlitum illustrata, in nobilissimis Patriarcharum cuneis gloriabunda, in Prophetarum perpeffis tribulationibus, victis tyrannorum persecutionibus, toleratis minarum angustiis proprio tincta sanguine, cruore pretioso martyrii purpurata. Sed denigrata posteritas errans ab utero degeneravit à Majorum semita, ad latam iniquitatum viam. Cujus si considerata obviat progenies, non amplius agnoscitur in plateis; describit eam, si lubet genealogiam illius temporis legere, coronatus Vates: *quorum filii sicut novella plantationes in juventute sua:* (a) nam licet alienigenarum partus describere videatur, alienatas tam à DEO Judæorum mentes adæquante calamo clarissimè imitatur: in novellas plantationes degenerarunt, dum à clarissimis Progenitoribus deflexerunt, à vera suorum Atavorum gloria ad falsam fucatæ vanitatis jactantiam transierunt, de quorum manibus, vel verius de manuum operibus discurrens Vates providus proponit immediatorum Parentum gesta: *Dextera eorum, dextera iniquitatis:* prosperitatem in dextera, intelligit Augustinus, quæ quia curta & brevis

Pars IV.

fuerat, nescivit ultra terram extendere, non voluit ad ea, quæ super terram sunt aspirare: & ne ad solos fratres hæreditas hæc transmissa videatur, sororis effigiat indolem, delineat immorigeram morum paritatem: *filia eorum composita circumornata ut similitudo templi:* ut arte juverit speciem, quàmque provida distribuentis naturæ manus non tribuit pulchritudinem, ars suis suppleat laboribus deformitatem adornando; sic adornatæ, sic stibiatae, sic cerusatae facies, æquabant templi statuas, & Sanctuarii sublatæ furtò imagines videbantur. Et ideo à puris mundisque intemeratorum viatorum oculis non cognoscebantur in plateis; Respiciunt quippè illuminati Justorum oculi larvatam pulchritudinem, & velut ad tempus modicum duraturam despicunt, velut brevis tragœdiæ ludicram scenam risu excipiunt, solo ludentium histrionum tempore continuaturam spernunt. Non cognoscuntur filii Abrahæ, cujus paternus magni Proto-Parentis sinus non splendidis epulonibus panditur, sed ulceroso tantum Lazaro reſeratur. Quàm justò & quàm verò infortunatis hisce vanitatum filiis exprobratur opprobriò sapientissimi Danielis improperium: *Semen Chanaan, & non Juda; species decepit te, & concupiscentia subvertit cor tuum:* (b) jactas te, & fors, si sola generationis series attendatur, descendis à Cedro: sed dum imitaris: etsi radix & generatio tua non sit de terra Chanaan, Chanæorum tua est avaritia, tua lascivia gentilem illius populi libidinem imitatur: si patrizantem te, si matrizantem considero, filii iniquitatis, hæres opulentæ perversitatis! non sinor aliter conjecturare, cogor cum vatidico Ezechiele pronunciare: *Pater tuus Amorrhæus, & Mater tua Cethæa: & quando nata es in die ortus tui, non est præcisus umbilicus tuus:* (c) hisce aliisque similibus periodis jubebatur Propheta dictante Sancto Spiritu, præcipiente Altissimo, non spuriam Babylonis filiam, non allophyllam Madianitarum profapiam, non idololatram Assyriorum turpitudinem, sed dilectam olim & electam Synagogæ progeniem in coronata Regina Reginarum, in idæata cœligenæ metropolis

(b) Dan.
13. v. 56.

(c) Ezech.
16. v. 3.

Z z 2

tropolis imagine, in Solyma terrestri adumbratam delineare. Amorrhæus, communi Patrum placito, est, sermone celebratus, & Regem super omnes filios superbiæ repræsentat: in loquacitate siquidem vanitas jactantiæ & arrogantia superbiæ copulatur; Cethæ nomen vertitur: *Mittens insaniam*: in qua dignitatum ambitio, honorum concupiscentia, & concupita summorum munerum administratio, velut genuino in Symbolo adumbratur; quis partus ab hoc ventre effunditur, quæ proles ab hoc parente generatur? Descendit à progenitoribus ad infelix misellæ nativitatæ suæ incrementum, quando nata est videlicet in Ægypto, diræ captivitatis Sæculo, non est præcisus umbilicus suus, peccatum videlicet idololatriæ, quod adhærebat plebi Ægyptiacæ, velut matri suæ; per umbilicum siquidem adhæret puer matri in utero, & per eum attrahit nutrimentum à matre; quod si per diem nativitatæ, exitum de Ægypto, cum purpurato Hugone intelligere libeat, non est in die illa præcisus Hebrææ posteritatis umbilicus, quia non dimisit idololatriam, nec statim cultum DEI assumpsit. Adde, quod Thare Pater Abrahæ fuerit Idololatra, quem admodum & Judæi Ægyptiacæ servituti subjugati: quod expendens scribit Hieronymus: *Hoc significat de Jerusalem, quod non statim legem acceperit, nec ei pudenda nativitatæ exordia sint succisa, sed gentilem prius vixerit vitam.* Quæ infelicitas, imò quæ infidelitas, urbs perfecti decoris, gaudium universæ terræ! quæ de prima Patriarcharum triade descendens nobilitabatur in Abraham, sanctificabatur ab Isaac, benedicebatur cum Jacobo, de quorum stirpe descendens ipse qui natus est nobis Salvator: sed postquam projecta fuit super faciem terræ, propter pravitatem filiorum suorum, non ultra Patris misericordiarum merebatur auxilium, sed cogeantur audire ab Incarnata Veritate, velut à justo Judice sententiam à declaratione durissimam, & simul justissimam ab æquitate: *vos ex patre diabolo estis*: (d) non quidem carnis propagine, sed criminum successione; non quasi naturâ mali, quæ Creatricem Omnipotentiam, pro suo

respicit Conditore, suam desumeret originem à Principe tenebrarum, sed quia suis sceleribus elegerunt, suis prævaricationibus assumpserunt sibi parentes, non de quibus nascerentur, sed quorum nutibus obediendo, quorum imperio parendo, in filios evaderent tenebrarum; homicidam, & illum quidem, qui ut occideret primum hominem, serpentem induit, ac colloquentem mulierem intoxicavit, per illum venenavit & virum illum homicidam ab initio, in lapidum monstris, in aureis, argenteisve simulachris adorârunt; illum mendaciorum Patrem, pro Patre receperunt, qui in Veritate non stetit, quia de veritate lapsus est; infert Augustinus: *ergò in veritate fuit; sed, non stando, cecidit*: (e) exindè omnis homo mendax evasit; sic tamen, ut qui mentiuntur proferendo, patres mendacii non sint, utpotè, qui ab alio, ut mentiantur, accipiunt, ab illo videlicet, qui mendacium suum ipse genuit, nec alium habuit in mentiendo Prædecessorem. Hoc instigante, hoc persuadente, reliquerunt Judæi DEUM Conditorem & Parentem suum, declinantes ad mundi principem, ut vel generentur, vel jam geniti à genitore hoc educarentur. Vides denigratam Synagogæ faciem ad horrorem? Quid mirum, quod non sint cogniti in plateis? Si enim platea sermone Græco latitudo dicitur, has transferunt, has occupârunt, has frequentârunt posteriores Synagogæ filii, quando rejectis legum limitibus, contempto præceptorum margine, suæ voluntati statuerant nullatenus reluctari, & quaquaversum circumvagæ sensualitatis impulsus duxerit, sine retractione quantocyus evagari; sed in plateis hisce à justorum oculis non dignoscuntur, quia primi eorum Proavi, dum voluntates proprias ad normam Divinæ Voluntatis constrinxerunt, dum suam sibi propriam, ut traditorem, à se, suisque tabernaculis eliminârunt, aliam longè faciem ostenderunt ab illa ad amussim delineatam, quam continuatis vocibus implorârunt, quam in timore & tremore incolatus sui tempore invocârunt: *Ostende faciem tuam, & salvi erimus*: (f) legit Augustinus: *illumina faciem tuam*: non quasi Synagogæ filiis assimilatus

(e) Tract.
42. in
Joann.

Impiorum
Pater est
diabolus
& Mater
concupi-
scens arro-
gantia.
(d) Joann.
8. v. 44.

(f) Ps. 79.
v. 4.

assimilatus similis illis foret habens denigratam super carbones faciem, sed quia faciei Divinitatis suæ opposuit nubem humanitatis, & Verbum quod Spiritus est, nec carnem nec ossa habens, carnis velamine obvolvit: non ergo agnosci in plateis poterant, qui tam diversam faciem à DEI facie pertranseuntibus ostendebant; quotquot enim & genuinæ DEI imagines suam suæ Divinitatis delineatam faciem intuentium oculis obijciunt, illi non per amplas perditionis plateas cum impiis in circuitu discurrunt, sed proprias frangendo voluntates ad normam præscriptæ legis in angusta se valle continent, nec nisi nivei aut lactei obviantium viatorum aspectibus occurrunt. Est specialis calamitas deformitati nigredinis superaddita, quæ Synagogam afficiens afflictam reddidit & exosam, cutis nimirum, id est, exterior compositæ mentis devotio, quæ candere super nivem, nitere super lacteam albedinem debuerat, tota exaruit, & facta est quasi lignum, perdita viriditate foliorum, quâ oblectabat intuentes enervata soliditate frondium, quâ fructuum multitudinem suffulcire oportebat, delapsa pomorum multitudine, quâ implere consueverant esurientes: sterili ariditate pressi instar lignorum arentium præter pellem &

ossa nihil habere visi sunt: dum enim fons aquæ salientis in vitam æternam, à quo suam trahit originem torrens amœnissimæ, castissimæque voluptatis, affluere desiit, ariditas animæ prominuit, quæ sub delineata gracilissimi corporis imagine ossibus duntaxat, nigræque Ethiopis pelle constantis, insigniter effigiatur, donec pulcherrima nuper Cedrus, sub cujus expansa ramorum umbra consederant lassata viatorum agmina, exaruit in lignum à stipite, undè excresebat miserabiliter exutum, æternis ignibus destinatum. Sic sensim squalluit decorus candor Nazaræorum filia Sion, in quibus humor vivificantis gratiæ exaruit, & concupiscentiæ flammis ustulata iusti anima instar ligni ex ariditate nimia concidentis exiccata est, solis apta ardoribus concremari: In cute mollitiem infirmitatis Rabbanus considerat, in ossibus duritiam roboris & fortitudinis valorem: Deplo- rat proinde lachymabundus Jeremias cutem filiorum Jerusalem cissibus adhæsisse, quia ab excæcatis eorum mentibus, fragilitas vitii, esse virtutis duritia credebatur; Infirma siquidem eorum fuerant opera, quæ patrârant, sed ambitiosi Spiritûs fallaciâ decepti solidissima Heroum facta fuisse judicabant.

HE TH.

VERSUS
VIII.

Denigrata est super carbones facies eorum.

SERMO VIGESIMUS SECUNDUS.

Cautè in via DEI ambulandum, cum facile sit è iusto fieri peccatorem, non ità facile ex peccatore Iustum.

Anima hominis innumeris subiacet vicissitudinum periculis.

Quam fragilis sit hominum vicissitudo, continua labentium erudiunt spectacula, momentis penè singulis innovata: ipse ascensus præcipitat, ut quò quis nititur sublimius eminere, cogatur profundius depressum se dolere, quòdque est deplorandum copiosius, vix maximo labore acquiritur, quod minimò amittitur: momentò perditur, quod lustris pluribus vix comparatur. Effet quidem,

si solius damna corporis sic forent mutabilia, sic casui subjecta, vili animo, sinè amaro gemitu prætereundum; at verò, quòd vita animæ tot mortis circumvalleretur periculis, tot impetatur mortiferis tentationum jaculis, tot peccatorum obsideatur periculis, indefinentem exigit querimoniam, quâ lugeatur; siccare nescium requirit oculum, quò defleatur. Vix præcedenti threno commendabatur candida castitas virginei cælibatûs, describebatur

describatur fugaci calamo nivea puritas claustralis innocentiae; & quia nix candore pollet pariter & refrigerio, explodebatur ardor luxuriae, & foeda concupiscentiae turpitudine; ut nivis Symbolum adornaretur copiosius, nitori lactis sociabatur, quod gemina stipat proprietate albedo, & dulcedo: utraque hac prerogativa, Hugonis testimonio, jucunditatem mentis denotat, quam virginalis generat puerpera, foecunda genitrix innocentia: nam: *non est oblectamentum*

(a) Eccl.
30. v. 16.

super cordis gaudium: (a) testatur nobilissima hujus Parentis Filius JESUS Filius Sirach: sed tua singultuare sinar veniam illustris Ecclesiastica! est momentaneum, tot est expositus iste thesaurus circumfluis praeconibus, tot obvis saevis latronibus, tot indagatur navigiis, tot investigatur pyrateis, tot exploratur insidiis, tot obsidetur anhelis, & famedicis sirenibus & Cete adnatantibus, ut quò se verat, ubique tremens, ubique nutans anima cogitet anxia, sed ignoret, quasi penitus derelicta; si enim cum duobus Discipulis peregrinanti JESU obviat, quamdiu diescit prosperitas, cor ardens à loquente in via sumit solatium; at! ubi vesper vicinae desolationis ingruit, jam fingit se longius ire; & licet coactus assideat commensalis, in ipsa benedictione panis ad cenam praevia evanescit. Quòd si ad evitanda terrae discrimina sulcare eligis maria, vix cum Apostolicis piscatoribus modica remigabis stadia, quando confusa conspirantium ventorum rabie agitabitur navicula, jam jam spumosis fluctibus absorbenda, minacibus undis subvertenda; protenditur triste manifesti interitus periculum usque ad quartam noctis vigiliam, quando diluculantibus umbris, ille, qui super maria fundavit orbem terrae, comparet gravatis oculis, ambulans supra mare remotus adeò, ignotus adeò, ut phantasma videatur; non miror ego, sed veneror sapientissimum Senatùs Apostolici judicium:

Qui periclitanti Proximo non subvenit, non homo, sed spectrum est.

(b) Marc.
6. v. 48.

volebat praeire eos: (b) narrat Evangelista Marcus: qui enim periclitantem, mergentem & ejulantem praeiret hominem, spectro se praeberet similem, dissimilem homini, cui dictat ratio, anxio succurrere, angariato subvenire: sed Incarnata Patris Sapientia,

volebat stringi fortius, desiderari avidius, vocari clamorosius, & fortius optari: Nec sine arcano stratagemate suam retardavit praesentiam Magister Discipulis: *sed erudiens nos non cito solutionem quarere advenientium laborum:* interpretatur Chrysostomus.

subinde elongat ab anima, ut desideretur avidius.

(c) Sic sic in terra desolati relinquitur, licet invisibiliter adjuvemur; sic sic in mari deserimur, quantumvis latente dextera sustentemur. Est tamen glacie labilior, vitro fragilior nostra salus, quamdiu peregrinamur à Domino in valle lachrymarum. Ecce Nazarethorum gloriam, quae nivis candorem superat! quid continentius? quae lactis nitorem improbat; quid illibatus? cujus erubescens verecundia antiquo ebore est rubicundior; quid visu gratius? cujus virtutum splendor confundit Sapphyri pulchritudinem; quid elegantius? post momentaneum minutissimi temporis spatium haec tota candoris machina, haec nivea immaculatae Sanctitatis prosapia, haec gemmea coeligenae pulchritudinis Idaea, haec universa Nazarethorum gloria ad aestum cum nive liquefcit, ad solem cum flore flaccescit, cum umbra fugiente diffugit, eludit cum ludo, evanescit cum fumo.

(c) Hom.
51. in
Matth.

Agnovit lubricam nostrae prosperitatis sortem, instabilem nostrae justitiae subsistentiam illuminatus David; utque se recognovisse comprobet, bonorum omnium alloquitur Largitorum: *substantia mea tanquam nihilum ante te:* (d) non ante me, sed ante te; ubi videt oculus tuus, non ubi caligat meus: jam transvolaverat assumptis columbae pennis totam nostrae mortalitatis congeriem ex luto & pulvere coagmentatam, regale solium contempserat, orbis metropolim mente jam deseruerat, inanem terram calcaverat, clamans jam laboraverat, & raucis faucibus ad requiem supplicabundus anhelabat, post omnia cordis conamina, post plurima vocis impendia mente circumvolans usque ad Coeli atria; quando se recta sperabat ferri in domum Domini, se adhuc reperit in valle lachrymarum, non aliam in omni labore suo, quò laborabat sub Sole, reperit substantiam, quam vanitatem; & hoc quidem, dum sua versaretur substantia, non massa corporis, non carnis machina, sed

Substantia hominis est quasi nihilum in oculis DEI, sed raro in propriis.
(d) Ps. 38.
v. 6.

JESUS se

sed stans inter beatos spiritus fidelis anima, ut DEI filia antè DEUM; suam ibi vidit substantiam tanquam nihilum, vidit, quid sit, quamdiu in hoc caduco corpore cogitur commorari; quid sit, quòd tentatio sit vita humana super terram, quamdiu corpore mortis premitur, quamdiu in hoc Sæculo nequam detinetur; timet, dum stat, nè stare desinens, qui stabat antea, nunc cadens decidat, incertitudinem bonorum non minùs metuens, quàm malorum. Hæc meditabatur anxius viator, dum intueretur substantiam suam, non coràm se, sed antè Dominum; statimque, quid de se sentiat, quid de me sentiat, quid de te præsciat, subjunxit: *verumtamen universa vanitas omnis homo vivens*: noli ab universa vanitate tuam substantiam eximere, noli ad vanæ calamitatis sonum erubescere: quamdiu es præda temporis, es præda vanitatis, semper præteris; quod tamen foret nimium, nisi verum foret dicere: semper peris, vel saltè, nè omni momentò pereas, prudenter pertimescis. Hoc unum prodest, sed rarò inest, si tua semper substantia sit antè eum, à quo est; non enim de corruptibili loquor essentia, quæ coràm Domino Spirituum non audet, quamdiu corruptioni subjacet, comparere; animam divitiis spiritualibus provisam intelligo, non illis, quæ spinæ sunt, circumseptam. Pro illis sæpiùs orandum, sæpiùs est plorandum, ut ille largiatur homini DEUS-Homo, sinè quo est mera vanitas omnis substantia, inane ludibrium, omne præsidium, viva cadavera, cuncta viventia; ut enim nec avis sinè aëre volat, nec Delphinus sinè aqua natat: ita nec homo sinè Christi

(e) Orat.
de seipso.

Si hominis
substantia
est quasi
nihilum,
quid e-
runt ejus
acciden-
tia, vide-
licet divi-
tia tem-
porales.

test: (e) Symbolizat eleganter Nazianzenus. Ergò terrenus remanes; quid te inanius? ergò terræ affigeris; quid vanius? ergò terræ immergeris; ecquid insanius? terræ victima! terræ accola! terræ miseria Homo! si tua nihilum est substantia, quid erunt accidentia? quid superbis in aureis divitiarum thecis, in plenis pecuniarum arcis? quid superbis terra & cinis in limo terræ, quantumvis splendeat? si cumulat, torrentem æmulatur; fuge, nè præoccuperis ra-

pacitate sua, & in abyssum detraharis: audi Præconem veritatis sic exhortantem, vociferantem, illuminantem: *divitia, si affluant: nolite cor opponere*: (f) legit Hieronymus: *si (f) Ps. 61. fluxerint*: non crede stabiles, quæ v. 11. diffuunt, si dissipantur, & confluunt, si acerventur. *Quid gloriaris in malitia?* (g) invehitur Propheta Domini in Doeck Idumæum: & quia, v. 3. Doeck, motus vertitur, & Idumæi nomine terrenus indicatur, impugnat gloriabundam suis in accidentibus, in terræ dotibus animam providus Psalmista, quæ non sursùm in æthera motu directo impellitur, sed circulari cum impiis in circuitu rotatur: quid stultius, quàm avem deliciari in laqueo, piscem in hamo delectari? ô quis non singultuans cum Ecclesiaste ingemiscat: *nescit homo finem suum; sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo capiuntur, sic capiuntur homines in tempore malo*: (h) (h) Eccl. 9. v. 12. à DEO quidem per mortem, quæ indeglutibilis hamus est, & à diabolo per condemnationem, quæ laqueus est non ampliùs potens conteri.

Pulcherrima delineatæ Divinitatis symmetria homo fuerat, priusquàm virulento serpentis halitu afflatus, tartaream obscuri tenebrarum principis assumpserat figuram. Lucifer in serenissimæ lucis flammantibus cunabulis ortus, ab illustrissimis splendoribus clarus, deambulabat in medio lapidum ignitorum, perfectus viator à die conditionis suæ, lapideus ob soliditatem, ignitus ob charitatem; exarsit quidem in primum beatarum mentium Seraphinum, illuxit in luciferum supernæ domûs syderum, ut solum Justitiæ Solem cerneret procedentem, donec inventa est iniquitas in multitudine negotiationis suæ: tunc illicò arrogatæ vindex superbiæ produxit ignem, qui devoraret tenebrarum principem æternaturis ignibus concremandum. O quale compendium, quàm momentaneum infortunatæ vicissitudinis monumentum! à cœlo ad orcum, à regno ad focum, à die ad noctem, à summo ad imum, ab empyreo ad abyssum! ardeat sub ignitis carbonibus, qui in medio lapidum ignitorum lucere recusabat. Decidit illicò instar præcipitati fulguris nequam Spiritus, & inspirato DEI

In momen-
to factus
est Lucifer
ex Sera-
phino Da-
mon.

Spiritu

Spiritu in faciem hominis, eundem aggressus, serpentem induit, frigusque, quod fortè ex algidis frigidi aquilonis lateribus secum desumpserat, extinguendo sancti amoris igni, qui sacra Proto-Parentum corda ferventer incenderat, applicare satagebat; ut suam optatiùs exequeretur fraudem, anguina rabie evomuit venenum, & quam conceperat iniquitatem in corde suo, eiecit; mulierem infecit, quæ frigescente pariter halitu afflavit sibilans conjugem; quò sortis exitu? quò blandientis fœminæ eventu? dicat Threnista sacer: *denigrata est super carbones facies eorum*; carbo est calidus, quamdiu igne involvitur; est idem carbo frigidus, dum destitutus igne præsefert formam cadaveris quasi exanimatus; quod una flammæ privatio in carbone, hoc sola unius gratiæ subtractio efficit in Adamo. Exstinxit virulentus coluber hoc flammæum ignem Divinitatis participium, dum detestandum procacis concupiscentiæ fomitem, infamis succendit meridianus, & venustissima delineata Deitatis facies denigrata est super carbonem non igneum, sed frigidum aspectu horridum, teterrimum colore: Et quia primus homo exemplar ac originale existit cæterorum, huic denigrato quid evenerit, suis exarat lachrymis singultuabundus Nahum: *facies omnium eorum sicut nigredo ollæ*: (i) quæ hodieum sua sordescit fuligine, nil retinens ab igne nisi fumum, quò semper nititur ascendere inani vanitate. Exprimit durius communem hanc humanæ progeniei plagam illuminatus Joël, quasi futuram, quæ jam præteriit, deplorans calamitatem: *omnes vultus rediguntur in ollam*: (1) Nullus in ortu suo lucebit, quia genitor omnium Lucifero adhæsit; & ideo vultus cujusvis filii (non tamen filiæ, quia una est amica, quæ nunquam fuit inimica Sponsi sanguinum, semper inimica nunquam amica principis tenebrarum) instar adustæ ollæ, ut commentatur Hieronymus, vertetur in tenebras. Abindè puduit arrogantem Angelum serpentis instar humi serpere, sed sua præelegit superbia cum Leone ad quærendum, quem devoret, circuire: inde suos Apostolorum Princeps fideles admonet, sobrios esse & vigilare; ut

refrænentur carnis desideria, quæ militant adversus animam, cui universa potestas tenebrarum struit insidias: utque fidelem animam deterreat, ne vocem Veritatis audiat: adversarius noster *diabolus tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem devoret*: (m) (m) Petri s. v. 8. non ire, sed circuire dicitur; ut enim notanter Hugo Carenfis explicat, it circà viam, quam non intrare finitur: hinc ille tantum invaditur, quem extrà arctam salutis viam positum deprædatur. Modum sui circuitus observat interpretatrix Glossa, dum instar arcani hostis clausos muros obsidet lustrans, num aliqua maniorum pars nutare inchoet, ut latente aditu ad interiora valeat penetrare; objicit oculis, si sint incurii, fœda lascivarum imaginum simulachra, ut visu destruat candorem castitatis: aures canoris pulsat vocibus, ut pectus emolliat Christianum; linguam linguarum provocat convitiis, ut reciproca convitiis vicissitudine ulcerentur animi ad vindictam; honores caduci temporis promittit, ut adimat æternos, in pace subdolos, in bello fraudulentus, occultus in accessu, sed violentus in recessu. Cui, ut resistat Pugil magnanimus, viam non deserit; quemadmodum quippè malignus hostis iste, viam circuit, sic misericordia Domini, quæ plena est terra, fidum circumdabit viatorem.

Sed inquirendum videtur diligentius; explorandum profundius, cur devorare recenseatur Angelus: *circuit, quærens quem devoret*? quæ ratione incorporeus ille Spiritus escam inquirere memoratur? Quærit, quem devoret, Lyrano explanante, incorporando sibi per mortalem culpam. Hominum infelicissime! transis in Angelum, sed malignum, ventri sed diabolico immergeris, ut transeas in substantiam aliti: Illustris anima divinò toties epulò saginata, fit abominandi dæmonis edulium, à cujus alvo, nî evomatur citius, decidit in tartaream pœnarum regionem, ut factus nuper prodigus, qui erat olim DEI Filius æternus, fiat subulcus, pascâtque porcos, grunientis præ fame Spiritus, non jam conviva, sed saginans esca diabolorum. Quanta varietas! qualis vicissitudo! antè horam, ô brevem moram! liber, nec

Peccator
incorporatur
per
peccatum
mortale
dæmonis
corpori, &
fit dæmon.

minori

Anima
ante pec-
catum
candidissi-
ma, nigre-
scit post
peccatum
sicut cali-
go olla.

(i) Nah.
2. v. 10.

(1) Joël. 2.
v. 6.

Superbia
fecit Luci-
ferum re-
lictâ ser-
pentis for-
mâ leonem
induere.

minori libertate, quàm eâ, quâ DEUS nos donavit, beatos conversabatur inter Angelos, adstans augusto supernæ Majestatis folio, accedens pro libitu, thronum gratiæ non adhuc occupans actuali possessione, sed pleno jure sibi vendicans, sedem filii, quam nequam ille proditor dimisit vacuam, quando iter suum instituit ad aquilonis latera, sedere ambiens in monte testamenti, nunc per momentaneam turpis illecebræ voluptatem, per execrandam vilissimæ avaritiæ servitutem, per ludicrum ambientis superbæ conatum, per dolosam lubricantis linguæ temeritatem, per temulentam stultæ ebrietatis ingurgitationem, per splendidam Evangelici epulonis æmulationem, per incuriosam alienatorum bonorum rapacitatem, conversus est in dæmoniacæ crudelitatis victimam, in detestabile peccati mancipium, in hostem gratiæ, in exulem cœlestis Patriæ, in vilissimum servulum infamis concupiscentiæ, in jaculare totius potestatis tenebrarum ludibrium. Ubi nunc candor castimoniæ, ubi nitor pudicitæ? ubi rubeo verecundiæ? ubi pulchritudo gemmula cœlestis gazophylacii? ubi ephebus Regis Gloriæ, ubi Senator empyrealis curiæ, ubi hæres beatæ æternitatis, cujus progenitor unô bolô totum consumpsit patrimonium, totum absumpsit paradysum, imò vorando deglutivit hæreditatem opulentissimam Filiorum DEI? ille non degener prodigi parentis filius, factus est bolus circumvagi Leonis, factus est esca ventris angelici, factus est epulum exultantis diaboli. Heu miseriam! heu volubilitatem momentaneam! heu incomparabilem deliri hominis amentiam! heu phræneticam furoris rabiem! heu detestabilem continuæ mutationis instabilitatem!

Nabuchodonosor ambit à cadente populo adorari, sed paulò post in bovem transmutatur.

(n) Dan. 3. *statua*; (n) *stabat imago hominis in*
v. 2. *Pars IV.*

Erexerat superba Babyloniorum Regis stultitia statuam à materia auream, proceram altitudine, conformem amplitudine, terrificam Majestate; utque desideratis potiretur honoribus, divinis irradiaretur fulgoribus, convocabantur singuli Regionum Principes, citabantur universi Curiarum Præsides; intimabatur aularum Satrapis, præcipiebatur Ducibus: *ut convenirent ad dedicationem*

aurum traducta, eminebat effigies deliri Nabuchodonosoris, quam sculpserat superbia, & auri abundantiam à civium ærariis prædatrix avaritia colligebat. Sic violabat signatum super se lumen divini vultus; sic profanabat Divinam in semetipso imaginem insanus Rex; & quod supremum furentis arrogantiae exstitit incrementum, jubebatur innumera populorum colluvies, cogebantur adstantium singuli: *cadentes adorare statuam auream*; quasi volentes aureo sacrificare simulachro, cogebantur prostrato corpore invitam testari servitutem; adgeniculari exanimi idolo non suffecerat, prosterni oportebat; suô se ipsum condemnabat imperiô, & qui, ut DEUS coli voluit, idem præcepit velut idolum dæmonis adorari; ut enim commentatur Hieronymus: *nemo DEUM cadens adorat, demones autem & idola adorant cadentes*: Vidisti stantem cadente populo? vide nunc tragicam vicissitudinem, cadentem respice, Regnô & populô stante, non amplius adorante. Somniat inter consueta suæ ambitionis somnia, quàmque somniabat vanitatem, interpretatur Daniel: *Fœnum quasi bos comedes, donec scias, quod domine-tur Excelsus in Regno hominum*: (o) (o) Dan. 1. mugit Rex; quid inconsuetius? boat v. 22. homo; quid peregrinius? qui stabat aureus in foro, jacet nunc sordidus in stabulo; à splendido regalis aulæ epulo ad miserabile fœni pabulum proscribitur, & qui usque in regionem aëris stolidum caput erexerat, dejicitur ad belluarum consortia, qui à cadente populo adorari ut DEUS voluit; cum visa arbore in terram corruit, & ab hominibus humanô indignus commerciô feris in socium aggregatur; & quia non satis ei fuere ædes regiæ in terris deorsum, sed etiam simul superiores dementer appetiit, iis etiam privatur, quas deorsum obtinebat, & qui cælum rapere voluerat, à terra quoque expellitur, interpretatur Ancyrensis Præsul Theodoretus. Eccè! qui nuper in aureo surrexit simulachro, ascendens Divinitatis Aram, & volens ut DEUS à procidente populo adorari, dejicitur à dignitatis culmine ad centrum confusionis, cadit lapsu terribili, ut cadens ultricem Justitiam adoret, qui renuit

renuit dissimulantem misericordiam
recognoscere, omnisciam in cœlis
providentiam adorare. Agnosco er-
gò profundam Cordubensis Philoso-
phi veritatem, Christianorum labiis,
quàm ore Ethnico, digniorem; ex-
pertus loquitur, non quasi futuro-
rum præscius, sed velut conscius præ-
teritorum; sæpè, ah nimis sæpè: *in-
ter fortunam maximam, & ultimam,
nihil interest.* (p)

(p) 6. De
bono &

malo. c. 33.

Prima pæ-
na peccati,
est peccasse.

Solum debacchantis superbiæ vitium
diruit solium, exuit Regem purpurâ,
hirsutôque capillitiô regales scapulas
contexit. Prima peccati calamitas
non est negatio formæ non debitæ,
sed est formæ debitæ privatio; hinc
per peccatum peccator redditur in-
formis & deformis, non eget ulterio-
ri vindice, sufficiat hæc pœna pecca-
trici animæ, quòd suâ priveretur for-
mâ, quæ DEI filiæ ut necessaria, sic
est & debita; quemadmodum nam-
que divina filiatio totum naturæ tran-
scendit ordinem creatum & creabi-
lem, sic & sanctificantis gratiæ gra-
dus, quamvis infimus, excedit totam
potentiæ vel essentiæ naturalis crea-
tam seriem, quam momentaneus et-
iam consensus in lethiferi criminis
malitiam, sola duntaxat iniqua cogi-
tatio, ut nox diem eluminat, ut te-
nebræ lucem fugat: crede gentili Se-
necæ, sic alibi sublimiter discurrenti:
*nullum scelus, licet illud fortuna ex-
ornet muneribus suis, licet tueatur ac
vindictet, impunitum est;* hoc audiant,
qui vel Optimatum favore, vel dis-
simulantium Judicium fulgore, vel
corrupti tribunalis languore, suam
adornant iniquitatem; pœnam quip-
pè non mutant, sed aggravant, suæ
causæ non profunt, sed obsunt, non
alleviant, sed exonerant delicti acer-
bitatem; *quoniam sceleris in scelere
supplicium est:* (q) prima & maxima
reorum plaga, reatus est; quid enim
fauciat gravius, quid vulnerat lethali-
us, quàm integræ salutis amissio;
hac pereunte, quod juvat pharmacum,
quis eripit ex mortis faucibus
Archiatro? est gratia spiritualis vitæ
essentia, est in ordine, sed super-
naturali, vita viventis animæ, quâ si-
nè cadaver es in DEI oculis, cui, nè
foetore suo alios inficiat, nec alius, nec
alibi debetur tumulus, quàm extin-
ctæ felicitatis mausolæum in inferno.

(q) Epist.
98.

Quàm levis est in statera mortalium
peccati gravitas? excutitur ad instar
paleæ, conteritur cum levi pulvere
levigatur inter facetias, æstimatur in-
ter quisquilias, multiplicatur nume-
rô, & licet innumera evadant crimi-
na, pro nihilo reputantur? sed lon-
gè aliter ponderant, si appendantur
in libra Divini Judicis ad pondus San-
ctuarii; ibi, quid ponderent, quàm
premant graviter, quàm fatiscentem
animam incurvent ferociter, exper-
tus est in exercitatione sua medita-
bundus David, sic plangens inter ge-
mitus: *iniquitates meæ supergressæ
sunt caput meum, & sicut onus gra-
ve gravatæ sunt super me:* (r) dum
enim lethifera peccati malignitas ra-
tionem deprimit, procul dubiô to-
tius capitis sublimitatem vincit; est
ponderosior lectio Augustini: *iniqui-
tates meæ sustulerunt caput meum,
sicut fascis gravis gravatæ sunt super
me;* sursùm tolli, sustolli est; sursùm
autem tollitur peccati iniquitas, dum
contrà DEUM erecto capite sublima-
tur; sed, quomodo peccator peccati
pondere premitur, si caput suum
contrà Altissimum elevatur, cum ta-
men manifestum levitatis sit indicium,
caput erigere, & suo velat adversus
adversarium apponere Creatori? quod,
si peccatum impii veluti labor suus
convertitur in caput suum, & ini-
quitas in peccatoris verticem descen-
dit, cur caput leviter erectum adstruit?
an fortè, quia privationem gratiæ
non discutit, & quonam subtractô
hoc Divinitatis participiô graveretur
pondere, peccatorum illectus illece-
bris, veluti illicitis, non advertit? in-
duratus prævaricator eò minùs intol-
lerabili hac gravitate premitur, quò
magis vanitate à recogitando diverti-
tur, quò ampliùs à voluptate commi-
nuitur, quò altiùs ab erigente super-
bia sublimatur. Sed vir secundum
cor DEI de nimia gravedine conque-
ritur, quia undè exciderit, confide-
rat, quomodo ceciderit, quonam de-
ciderit, contemplatur; prima sui pec-
cati pœna peccasse fuerat, quam so-
lam quasi deflexerat, quando felici bi-
verbio totam malorum suorum con-
geriem hoc gemitu compendiabat:
peccavi Domino: hoc totum peccato-
rum pondus est, quod tam ardentè fla-
gitat amoveri: & onus hoc, & pon-
dus

*Peccatum
in statera
mortali-
um leve,
gravissimè
ponderat
in libra
Divini Ju-
dicis.*

(r) Ps. 37.
v. 5.

*Est mola
asinarum
cujus pon-
dere su-
perbus de-
primitur
in abyf-
sum.*

(s) *Ser. 27. debuisse ad vitam:* (s) Comminabatur hoc grave molaris saxi supplicium venturus Judex vivorum & mortuorum suismet discipulis de primatu Apostolici Collegii concertantibus, quisnam major futurus esset in Regno Cœlorum investigantibus: sed, cur molari pondere puniendos judicat, quos levis umbra superbiæ fursùm ad sidera exaltat! invaserat innocuos discipulorum animos præcellentiæ cupiditas, de qua Psalmographus testatur: *Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper:* (t) apponit Augustinus: *ad te:* super quem ultrà ascendere non potest. Incepit, quamvis pede adhuc tardigrado, affectu modico, ascendere Apostolorum vanitas; ut mederetur maturo medicamine ægrotantibus cœlestis Medicus, imposuit erecto nonnihil collò gravedinem molaris asinariae, ut vel ab ascensu resiliant, vel se ingenti oppressos pondere mitti in sinum maris sinant. En quomodo sinè proluxa dilati temporis parenthesi candor mutatur in nigredinem, & deputata cœlo anima demergitur per molam asinariam ad bathrum inferni! Origo hujus tam subitaneæ vicissitudinis, à primi lapsus celeritate scaturit; abindè præcipitatur peccatrix anima ità velociter; inò justorum animæ non sæpè tantum, sed sæpè sapius conversatione in cœlis habita ad terrigenarum trans-eunt familiaritatem; & quæ nondum calcare pedibus videbantur, voluptuosis mundi illecebris, infrà cavernas terræ dejectæ conculcantur à limo vanitatis.

Creatrix Omnipotentia præcipuis in orbe terreo præcepit creaturis: *Re- Pars IV.*

plete terram, & subjicite eam: (u) an- (u) *Gen. 1.*
non suffecerat replevisse, quid opus *v. 28.*
erat repletam subjecisse? tellus suapte
natura humanis pedibus subjicitur,
quid opus fuerat injungere homini-
bus, ut subjiciant eam, quàm suis pre-
munt vestigiis, suò calcaneò concul-
cant? Subtiliter resolvit dubitandi ra-
tionem interlinearis Glossa; jam tunc
complacuisse Sponso virginum inte-
meratæ Virginitatis privilegium velut *Conjuges*
sub umbra revelare, quasi diceret: *repleant*
Replete terram, hominibus scilicet; nu- terram,
ptia enim terram repleant, virginitas Virgines
Cælum? quòd si superfluum suspice- *cælum.*
ris replendæ terræ imperium, cum
jam Author naturæ præmiserit: *Cres-
cite & multiplicamini:* respondebit
Nyssenus, in hoc terreno schemate
humani corporis carnem figurari,
quasi diceret: *repleatur oculus earum*
*rerum aspectu, quæ rectæ sunt, re-
pleatur manus operibus bonis, replean-
tur itidem pedes ad visendos pauperes,*
& ad ea, quæ rectæ sunt, proficiscentes;
*omnia denique membra nostra replean-
tur observatione mandatorum DEI:*
hoc significat ea vox: replete: (x) (x) *Hom. 2.*
æmulari videtur eandem moralitatem *in hexam.*
Tuitiensis Abbas, dum illos explicat
crescere, illos designat multiplicari,
qui in virum perfectum assurgentes,
usque ad Cœli Regnum excrescunt;
& quia tam reprobis, quàm electis ad
certum numerum reductis, replere *Magna di-
versitas*
terram nascendo & vivendo congruit, *inter a-*
amborum genera per subjectionem *matores*
terre diversificari subtiliter ostendit; *cæli, & in-*
soli namque electi, quorum est terra *ter ama-*
viventium, hanc terram, quam cor- *tores ter-*
poribus expleverunt, libertate ani- *ra.*
morum sibi subjiciunt: subjiciant, non
inficior multiplicati in innumeros
reprobi suis terram pedibus, dum
vertunt aratrò camporum glebam,
scindentes vomere resistentem suo
subjiciant terram dominio, dum a-
liena invadentes territoria, legitimos
ejiciunt possessores: sed neuter sub-
jiciendi modus Divinæ Benedictionis
affectus nominatur, cum maledictam
in opere suo terram audierit jam jam
ejiciendus de Paradiso Protoplastes;
soli benedicuntur, & ad sanctam Ci-
vitatem Jerusalem deducuntur, beati
viatores illi, qui solum DEUM præ-
ponentes: *terrena omnia fortiter con-
temnunt:* suam claudit allegoriam
A a a 2 Rupertus.

(y) *Lib. 2. in Gen. c. 9.* Rupertus. (y) Grandis terræ disparitas! sed longè grandior terricolarum: colunt utrique terram; sed Iusti colunt terram viventium, quia vivunt DEO; impii verò mortuorum, quia DEO mortui reputantur. Illud est deplorandum magis, attentiusque considerandum, quòd multoties alienigenæ de terra Babylonis oriundi transmigrant in terram Chanaan lacte & melle fluidam, & plures, qui annis pluribus incoluerunt Civitatem sanctam Jerusalem, vel allecti voluptatum illicitò, vel fraudulentò fallacis consortii seducti comitatu descendunt in terram Jericho, suis ab hostibus vulnerandi, suis criminibus faciendi, suis sanctis affectibus denu-dandi, suis virtutibus spoliandi. Erat viatrix anima, quæ destituta Duce, quærebat & gemebat: *in terra de-*

(z) *Pf. 62. v. 3.* *serta & invia, & inaquosa:* (z) non obfuisse in hoc deserto solitudinis habitasse, desertam undique ab hominum consortio feras inter & belluas exulasse, si modò non exstitisset simul invia, si non fuisset inaquosa: ut viam errabundus homo inveniat, quâ de deserto Idumææ, de mundi vastitate exeat, ductus est à Spiritu in desertum viator DEUS, qui consolatur desolatum exulem, se ipsum obtulit in viam non inviam, sed planam & securam: *ego sum via:* nec timeat inops consilii aquæ inopiam, qui viam tuis calcandam pedibus, tuis complectendam affectibus se subjecit, idem petenti porriget aquam vivam, ut fiat in sui cordis atrio fons aquæ salientis in vitam æternam, si modò non recedat à via, si modò ad latam perditionis viam non declinet, si terram falsuginis, si spinas divitiarum deferens, si vanitatum tribulos reiciens in agrum plenum se conferat, cui benedixit Dominus.

O quoties plangit Jacobi filius & genuinus Israël Successor, verus Israëlita! gemit afflictus iusti Spiritus venditus in Ægyptum; & si singultuantis indages tribulationem, si lachrymabundi cordis explores amaritudinem, respondebitur inquirenti blanda somniiatoris voce: *furtò sublati sum de terra Hebræorum, & hic innocens in lacum missus sum:* (a) nec ideo Josephi pusillanimitatem licet contemnere, nec quasi diffidentem Josephum

condemnare; *sed obstupesce*, monet Chrysostomus, *quòd tam fortiter & gratò animò tulit gravem illam inhabitationem*; candebat Nazaræus iste candore nivis candidior, sed coràm scrutatore cordium nitebat lacte nitidior in beatarum mentium regione: denigrata tamen fuit super carbones facies sua in domo Putipharis, in nimis creduli Patris-familias aspectu: sed orietur dies diebus cæteris serenior, quò de carcere trahetur ad regiam, de lacu ad regalem curiam, de terra deserta ac invia, in territorium opulentissimi Pharaonis; imò jam super Augustam inclyti Pharaonis ut Vice-Dominus erigitur, unduntaxat regni folio postponitur, à Rege eo gradu discernitur, quo primus à secundo. Quæ non eventuum immutatio! quàm admirabilis universi statûs locatio! quanta vicissitudo, sed exoptata, quia non hominis impendiò acquisita, sed in supremo præsidentis Providentiæ consilio decretata: induitur stolâ byssinâ DEO Iudice, cujus manus in cophino servierunt, nigrescentes à caligine: ferro vincenti & constringenti regius succedit annulus, & qui in carceris spelunca prostratus affigebatur terræ, ad triumphalem currum imperii elevatur. Ecquis non speret post tempestatis intemperiem subsecuturæ consolationis serenitatem? Equis non metuat post faventissimæ prosperitatis diem subsecuturam tenebrôsæ noctis calamitatem? ludit in orbe terrarum Sapientia; illos finit in prosperis exultare, præsciens quanta amaritudine post pabulum cogentur se in ærumnarum ergastulo humiliare. Cave jubilum, dum inter depluentis cœli hæres solatia, nimium gaudens in exoptata pulsantis Sponsi visitatione! nondum venisti in horam tribulationis, quæ justis instat, ut exerceantur.

Est adhuc alia hisce salubrior mutatio, quâ denigrata facies in candidam convertitur, in niveam fuliginosa dealbatur; quando contrita mens conversi peccatoris, nauseat exosam amodò dulcedinem præteritæ voluptatis, anhelat ad poenitentiam amaritudinem, velut ad salutiferum suæ infirmitatis pharmacum, velut ad epulum saginandæ aviditatis; quando post

Felix mutatio peccatoris poenitentis.

Ingens variatio Josephi è carcere ad subsellium extracti.
(a) *Gen. 40. v. 15.*

post degustatam deglutientis concupiscentiæ suavitatem, gemit & voce flebili, & corde simili: *ventrem meum doleo: sensus cordis mei turbati sunt in me:* (b) adverte gemini doloris vehementiam, quâ venter mentis affligitur, & duplici mœrore cruciatur: est prima sauciati ventris plaga, memoria peccatorum, quam, ut secunda, sequitur formidolosa commemoratio pœnarum; nec enim de carnali, sed de spirituali ventre loquitur, qui conturbatos sensus cordis sui flebiliter contestatur; *sed ventrem doluit*, commentatur moralis Papa, *qui mentis afflictionem sensit:* (c) ille proinde sincero corde convertitur, qui adamas antè voluptatum illecebras respuit, æstimatos sæcularium dignitatum titulos despicit, delicias, quibus ingurgitari hætenus consueverat, velut amaras spiritui, fastidit. Compendiosam serie conversionis methodum præscribit Carthaginensis Presbyter Tertullianus, dum contritas peccatorum animas in conversa gentilitate describit: *incipiunt odisse, quod fuerant, & profiteri, quod oderant:*

(b) *Jer. 4. v. 19.*

(c) *Greg. Lib. 1.*

hom. 10. in Ezech.

(d) *In Apolog. c. 7.*

(e) *Pf. 37. v. 18.*

(d) Inspice ægrotantium nosocomia, lustra vulneratorum Xenodochia, intueri defixiori oculo periclitantem agnum, quo candentis ferri vicinitatem excipiat aspectu: claudit palpebram, nè fulgor lucis augeat horrorem, excipit severam ustulantis medici dexteram, quam licet cruciatûs intensio suadeat remove, persuadet tamen desiderata sanitas eandem admove. Hanc vitam decumbentis animæ in suæ carnis lectulo recuperare, vel saltè discriminis eximere flagitabat, qui acerbos inter gemitus psallebat: *Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper:* (e) flagellari non abnuo, sed flagellantis manum, ut osculer, complector; persecutiones non fugio, sed persecutorem meum, ut immittentis DEI instrumentum reveor, illoque me solor; tormentis angariari flagito, & ad velocem torquentis Justitiæ executionem aspiro. Noverat illuminatus Princeps, quid sit discriminis inter culparum noxas, & inter noxarum pœnas: de culpis doluit, & pœnas lubens sustinuit, sanari ardentè desiderans, non flammam ignis, aut ferri aciem recusans; plangenda si-

quidem sunt vulnera, non pharmaca sunt deploranda; paterna manus est, quæ flagellat, ut filium recipiat, qui aberrat; aliter tamen dolet Filius, aliter dolet servus: plangit ille, quia peccavit, sed luget iste, quia flagellum ferit, non quia peccatum dolet; ut iste, quantum doleat, manifestet, dolorem suum semper versari in conspectu suo profitetur; idcirco flagellis dorsum præparat, idcirco latentem cujusvis iniquitatis malitiam denudat, ut flagellatus semper conspiciat, quid illud sit, quod ultrix justitia acerbo verbere vindicat & flagellat.

Sancti viri in hac vita flagellari desiderant, ut flagellis correcti, & imminentes culpas videant, & commissas antè oculos ponant, scribit Gregorius; hinc etiam quamcunque pœnam viæ, lucrum existimant, quia per hanc, æternam se evadere non ignorant; & quia verè pœnitens anima suorum peccatorum gravitatem amaras inter lachrymas ruminat, os, quod confessioni suarum prævaricationum aperit, cuius murmur, cuius querimoniam occludit. Quod si tamen conqueri expediat, se ipsos queruli ad thronum Judicis accusant, nil alteri, sed sibi totum imputant, nec aliam flagellorum suorum rationem, quam propriam libidinem declarant; audi sic accusantem, & erubescere temetipsum excusantem, audi se ipsum condemnantem, & audiens condemna temetipsum toties reclamantem; *Iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper:* (f) agnoverat siquidem se reum, noverat Judicem, qui & peccatum odit, & illud impunitum nullatenus dimittit; undè sic postulare statuit, sic implorare misericordiam, ut tamen justitiam non prætereat, sed flagellanti, sed vindicanti humiliter se submittat; supplicat suum dimitti crimen, quod patraverat, sic tamen, ut pœnam subeat, quam justus Judex suo infligere consueverat filio, quem castigat; agnoscit reatum ut ignoscatur, peccatum suum contra se velut hostem constituit, ut puniat, aboleat & expungat; invocatur lachrymans misericordiam, sed offert simul dorsum ad flagellantis Justitiæ disciplinam, sperans utriusque interveni-

Sancti culpas suas contra se statuunt, & suis oculis proponunt.

S. David fuit nor-ma pœnitentis anime.

(f) *Pf. 50. v. 4.*

commissi sceleris veniam, & offensi indulgentiam Creatoris; & quia ex ipsa commissæ infidelitatis notitia ad amarissimas usque lachrymas plectitur, iis objicit oculis sceditatem adulterii indefinenter deplorandam, quibus nuper incurius objecerat alienæ conjugis existimatam pulchritudinem lascivienter intuendam; dorsum denudat verberi, ut sustineat, non illuc commissam iniquitatem rejicit, ut abscondat: cognoverat peccatum, quando videbat in solario mulierem, elatis oculis correspondentem, aspexerat fortassis procaci vultu respicientem: præludebatur tunc pronuntiandum Salomonis filii sui proverbium, paternâ experientiâ probatum: *mulier viri pretiosam animam rapit*: (g) sed caligabat mentis oculus eò obscurius, quò gemini lascivæ carnis oculi exterius videbant defixius; nunc autem cognoscit peccati turpem malitiam, velut dilanantem gladium, quem licet corpus non sentiat, lethaliter tamen sauciatus spiritus gravi vulnere se sauciatum sentit; & quid nî sentiat, si sacro Siracidis oraculo: *est quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas*: (h) quæ bina ferit acie, dum & accusatoris personam exhibet coram offenso iudice, & advocatum agit innocentiae, clamans vindictam contra nocentem sui clientis invasorem; est bis acuta, secans non minus à dextris, quàm à sinistris, dum perimit in adversitate, & ferit in prosperitate. Agnoverat igitur Rex pœnitens punientem justitiam, dum indulgentem misericordiam implorabat, ut suo præsidens in subsellio, suo arbiter in iudicio, stipulam ejiceret de oculo fratris sui, rogabat prius trabem extrahi, quem si non viderat, saltè palpaverat in suo; hinc copiosas fundit lachrymas, ut illis eliminetur: audi secum sic discurrentem: erat infortunatum tempus, quò non advertens ad scelus meum, me ipsum in alio severè condemnabam, quando parabolizans Nathan reum de ove pauperis divitem accusabat; hunc enim meo, sed palliato offensus crimini, morte mulctandum reum pronuntiavi, & ovem in quadruplum reddendam decretavi; sed si peccatum meum tunc agnovissem, alieno aut ignovissem, aut saltè mi-

tiùs processissem; at, ubi fungens legatione exulcerati iudicis delictum meum coram oculis meis statuisset, meque redarguisset; *tu es ille vir*:

(i) iniquitatem meam cœpi agnosce-
re, & confitebar adversum me inju-
stitiam meam Domino. Vix fateba-
tur, vix semetipsum flagellare auspi-
cabatur, quando denigrata super car-
bones cœpit facies immutari, & su-
per nivem dealbari; nam illicò pro-
fligata hætenus ab adulteri Regis au-
la misericordia, & veritas obviave-
runt sibi; ignovit ista agnoscenti;
indulgit illa confitenti, utraque ap-
plausit pœnitenti; optabat misericor-
dia hominem liberari, sed reum ex-
igebat veritas puniri; suam utraque
ad votum obtinuit prætensionem,
dum de Justitiæ dextera supplicabun-
dus Princeps flagellum mutuans, se
ipsum castigavit, & diluens reatum
lachrymis, mortis sententiam immu-
tavit, Propheta pronunciante: *Dom-
inus transtulit peccatum tuum*: vix
reus enuntiaverat: *peccavi*: quando
quantocyùs translato scelere se cœli-
tùs audivit absolutum; qui non ad-
misit sui peccati defensorem, exper-
tus est benignum sui reatùs remisso-
rem. Quàm velox transitus de le-
thali vulnere ad sanitatem animæ, de
peccatorum nigredine ad candorem
recuperatæ innocentiae! unico gemitu
fuligo decidit: mira celeritas! ra-
ra agilitas! quæ solum gementis co-
lumbæ pennis acquiritur, in sola cor-
dis solitudine possidetur.

O quis non meditabundus singul-
tuet; *quàm bonus DEUS Israël, his
qui recti sunt corde!* (l) illis videlicet
quorum corda sursùm in altum sunt;
cor enim incurvatum terræ affigitur,
& basis terrenis inhians, Divinam bo-
nitatem agnoscere præpeditur; nam
filii hominum, dum vanitatem dili-
gunt, dum mendaces quærunt men-
daciū, afficiuntur gravi corde. Ve-
rùm, qui sunt illi, qui recto sunt
corde? sanè non alii, quàm quos
Sponsa Sponsi sanguinem suo adscri-
bit catalogo amantium amicorum:
Recti diligunt te: (m) Examinare li-
beat cum Geometris, & Mathemati-
cis, quid rectum sit, seu in linea, seu
in orbita? nec enim circulus sua ex-
uitur rectitudine, quæ reperitur etiam
in ipsa beatorum æternitate. Illud

(i) 2. Reg.
12. v. 7.
*Davidis
facies de-
nigrata
super car-
bones, eva-
sit candi-
da super
nivem.*

(l) Ps. 72.
v. 1.
*Rectum est
id cuius
media
nunquam
exeunt ab
extremis:
hinc illi
recto sunt
corde, qui
DEUM o-
perum
suorum
præfigunt
principi-
um & fi-
nem.*

(m) Cant.
1. v. 3.

(g) Prov.
6. v. 26.

(h) Eccl.
21. v. 4.

proinde ubique rectum est, cujus media nullibi exeunt ab extremis: Duo extrema sunt, quibus quidquid est medium constringitur, ultra quæ nulla extremitas reperitur; est primum omnium & singulorum, est Alpha & Omega DEUS, principium idemque DEUS finis: metire abinde rectitudinem, illósque solos solùm rectos reperies, qui cuivis suorum operum DEUM præfigunt principium, à quo inchoant, quidquid incipiunt, & unà simul non alium in quovis opere finem respiciunt, quàm eundem principiantem ac terminantem DEUM: tales hâc recti rectitudine, neque inclinantur ad dexteram per amorem, neque per odium curvantur ad sinistram; non enim nimium afficiuntur dexteræ prosperitatis, nec nimis elongantur à sinistra adversitatis: Rectus est igitur, qui totum suæ intentionis oculum in DEUM dirigit, utque genuinus aquilæ pullus hunc solum intueri, ab ipsius aspectu non desistit: rectus est, qui totò intellectus impendiò primæ inhæret veritati, omni voluntatis illiciti summæ adhæret bonitati; illam recogitans recogitat, istam amando amat; rectus est, qui totam memoriæ applicationem victimat, ut semper DEI memor sit; hunc sibi semper præsentem statuit, nè unquam finem DEO sit. Illud est deplorandum, si eveniat, est præcavendum priusquam veniat, est omni curandum sollicitudine, nè obveniat, nè scilicet suæ inimicus rectitudini curvetur animus, & qui extrema hætenus oderat, à recto devians in avium declinet; supremus apex rectitudinis est constans perseverantia, quâ qui exuitur, coronâ capitis privatur; quid prodest onerariæ vehenti provinciarum divitias & opes populorum, quod pyrateria effugerit, pericula deluserit, syrtes vitaverit, & superis faventibus in faciem promontorii emerferit, si subitanea intemperie, & improvísò discrimine in litore submergatur? quid juvat fidelem hætenus animam se mundi calamitatibus subtraxisse, terrenæ vanitatis pericula prudenter declinasse, transfiguratam mentientis Angeli nequitiam evitasse, cælum angelicæ conversationis studiò inhabitasse, in virum perfectum longâ annorum serie

evasisse, si ad extremam declinantis vitæ vesperam candida innocentis animæ facies super carbones denigretur, & ingens totius Sanctitatis moles improvísò assultu dejiciatur, ut habeat necesse vacillans anima ab explodente inimico ferale illud opprobrium auscultare: *hic homo cepit edificare, & non potuit consummare?* (n) non enim ædificii laudem sola concinnant fundamenta, sed, quod finalem ostendit elegantiam, coronis est. Hoc adumbratum in eminenti turris fabrica opprobrium expressius Proverbialis Salomon exprobrat, dum vacillantes animos ad morionum consortia profligat: *cor stultorum dissimile erit:* (o) explora sapientem, num sit nonnunquam alius à se ipso? cor suum sibi met ipsi semper est simile; dum enim sacris vacat oraculis, dum Evangelicis acquiescit consiliis, constanter sua dirigit opera, ut corresponsdeant, nec à concepta veritate deficiant, aut agitata inani vanæ mutabilitatis aurâ se inflectant. At cor stultorum dissimile est; explanat monens Gregorius: *quia dum mutabiliter se varium exhibet, nunquam idem, quod fuerat, manet.* (p)

Erat instabilis, sed solo corpore, cujus exulcerandi copiam indulgit malignanti angelo cœlestis Providentia; percussus ulcere pessimo ex regali palatio decidit in sterquilinum, quid mutabilius? ex Patre de filiorum incolumitate sollicito, remansit improlis finem sobole; post tolerata prædonum damna, inops evasit, qui opulentior fuerat inter orientales, quid mirabilius? post inflicta flagellato corpori ad horrorem vulnera, post malesana stultæ uxoris impropria, erupit in subsequenter acerbissimi doloris vocem: *pereat dies in qua natus sum:* (q) quasi nasci malorum omnium foret principium; optavit

Commentatore Ambrosio, *perire diem generationis suæ, ut diem resurrectionis acciperet:* (r) Vir sanctus, quod hætenus in secreto cordis latibulo absconderat, nunc tandem referatâ oris januâ manifestat, sic tamen, ut maledictionis threnum, nequaquam impatienter proferat, qui longò & voluntariò detentus silentiò patientissimè justam quantumvis querimoniam reprimebat; non movit pectus ma-

gnanimum

Supremus
apex re-
ctitudinis
est perse-
verantia;
hinc infe-
lix muta-
tio homi-
nis justi in
impium.

(n) Luc.
14. v. 30.

Cor Sapi-
entis est
sibi simile,
& cor stul-
torum est
sibi dissi-
mile.

(o) Prov.
15. v. 7.

(p) P. 3.
Cur. Past.
Admonit.
19.

Dies no-
stra mor-
talitatis
ob instabi-
litate
operire de-
sideratur.

(q) Job. 3.
v. 1.

(r) Lib. de
fide Resur.

gnanimum ad conquerendum præcipitantis iræ motus, quem nec ulcus pessimum perterebrati corporis, nec delirum præsumptuosæ mulieris improperium commovit ad furorem; qui enim post enumeratas à pluribus sibi succedentibus remusculis clades, post inflictas ab exterminatore Angelo plagas, quieta voce in laudem Creatoris erupit, hymnūque gratiarum actionis placida vociferatione decantavit, ille maledicens, ille nativitatis suæ diem maledictionis anathemate perculit, non quidem livore vindictæ stimulatus, sed iudiciō justitiæ: sic ipse Apostolorum Princeps Simoni Simoniaca labe contaminato sententiam maledictionis inflixit: *pecunia tua tecum sit in perditionem*:

(s) *Act. 8. v. 20.* (s) ferale siquidem superni Vindicis iudicium illuminatæ mentis oculō conspexerat, illūque ut offensi Judicis oraculum promulgabat; quam veritatem infelix exitus abunde commendavit: *nam Simon æterna damnatio-*

(t) *Lib. 4. Mor. c. 6.* (t) cui Petrus latam in tribunali Supremi Judicis sententiam intimavit. Dum ergo diei nativitatis ab innocente Jobo maledicitur, latens mysterium arcano tectum velamine annuntiatur: Et quidem sapientissimō moralis Papæ iudiciō, natalis diei nomine, totum nostræ mortalitatis tempus indicatur, quod tamdiu beatam mutari nesciæ æternitatis stabilitatem detinet, quamdiu nos instabili terrenæ mutabilitatis compede vinctos tenet: quid mirum ergo, si diem suæ mortalitatis nauseat, qui oriens diluculum æternæ beatitudinis desiderabundus spectat: resolvitur igitur in dulcem elucidans Commentator anagogiam: *Quid est ergo diei nativitatis maledicere, nisi apertè dicere: dies mutabilitatis pereat, & lumen æternitatis erum-*

(u) *Lib. 4. Mor. c. 7.* (u) ubi nunquam ulli vicissitudini datur aditus, omnes insinuant se variabilitati præcluditur accessus; nec enim à militia, quæ vita hominis est super terram, ad beatarum mentium exercitum assumitur, nisi qui perseveraverit usque in finem: *quid autem est aliud perseverare, nisi tentatione non vinci*: resolvit Ambro-

(x) *Lib. 2. de vocat. Gent. c. 9.* (x) ut nec tribulatio, nec angustia, nec persecutio, nec nuditas, nec fames, vel periculum, aut gla-

dus, amantem separet animam à Charitate Christi.

Non tamen ideò omninò incon- *Iustus a-*
stans ille dicendus est animus, qui vi- *liquoties*
ctus quandòque sternitur, quandò- *superbit,*
que vinctus à cursu sui agilitate deti- *impies*
netur; sciat sufferre, qui scivit cade- *semper.*
re; & lapsus non famulabitur ad interitum, sed ancillabitur ad perseverandum in recuperata salutis semita, solidiorem animam ad incedendum cautiùs animabit; iustis solet contingere, quòd corruant, electis consuevit accidere, quòd succumbant; hōc quippe reprobi segregantur discrimine, à prædestinatorum agmine, quòd isti priusquam vitam finiant, à scelere resiliant, à lapsibus resurgant; dum illi sic dies suos terminant, ut nec in vitæ termino à scelere recedant; de quibus vir patiens subtiliter pronuntiat: *cunctis diebus suis impius superbit*: (y) nam licet hæredes Regni, & (y) *Job. 15. v. 20.* cohæredes Christi non semper immunes sint à spiritu superbiæ, quò etiam eorum aliqui sapiùs in arrogantiam sublevantur, non tamen toto dierum suorum tempore sinuntur superbire, sed antè occidentis diei vesperam se humiliant, ac demississima suæ elationis confessione ambitionem diluunt, inque amaris pœnitentiæ lachrymis omnem elationis eminentiam submergunt: impius verò diebus cunctis superbire dicitur, quia illius animus, quò sublevatur altiùs, eò immutabiliùs solidatur; & quia, quàm repentina mors mortale corpus affliat, recogitare negligit, in prima elatione continuat, & quomodò præcipitandus sit, cum supervolante Angelo non considerat, donec improvise correptus furore vitam præsentem deserat, & in regionem umbræ mortis, nunquam ad electorum vitam rediturus, inevitabiliter descendat, & qui mortem repente irrepen-tem timere noluit, absque reatus sui venia ad mortuarum animarum tumultum æternis sepeliendus ignibus migret. Quanta mutatio, quàm deplorabilis vicissitudo!

Est alia, quæ iustus amplectitur in- *Iustus ex*
justitiam, & deserens iustorum con- *ipso lapsu*
sortia, impiorum commerciō aggrega- *evadit*
tur: hæc quantis digna sit lachrymis *cantior.*
alteratio, quibus periculis exposita, frequenti docemur experientia, quoti-
dianis

dianis penè calibus erudimur, quorum si subita succedit conversio, si brevis peccati sit duratio, prodest quândoque ampliùs cecidisse, ut fias cautior, quàm semper substituisse, si langueas periculofior; juvat quândoque ad firmiùs fecuturæ sanitatis stabilitatem lethaliter ægrotasse, plusquàm inter continua, quantumvis levia, morborum accidentia, etiam finè mortis discrimine prolixam, sed miseram vitam protelâsse. Est peccatoribus, qui tamen peccati dolore cruciantur, pudore verecundantur, est legis transgressoribus, sed obedire cogitantibus, sed pedem à lapsu erigentibus, dulce solatium, illud incarnatæ Veritatis irrefragabile oraculum: *non veni vocare justos, sed peccatores*: (z) non quasi justos repelleret, quos amabat, sed idcirco se venisse ad peccatores insinuat, ut perditos inveniret, ut devios revocaret: ad justos verò venire, opus non habuit, quos semper secum ducit; ad illos itineratur, cum istis commoratur; ad illos veluti peregrinus ad ignotos peregrinatur; quos enim reprobât, ut suos non agnoscit, ad istos semper ad se conversos semper convertitur, nè unquam avertantur; quòd si & istos contingat à Veritate aberrare, & ad injustorum commercium transmigrare, avertitur, vel potiùs avellitur invitatus; sed ubi primum hæ oves errabundæ circumvagi Leonis vulnus sentiunt, ubi dolorem vulneris resentiunt, redit Pastor jam lassatam reducturus, propriis humeris reportaturus; nec aliud exigit, quàm, ut lapsa lapsum videat abominante, non complacente oculo, animo de-testante. Utrumque respicit, justum & impium misericors & miserator Dominus; illi misericordem se exhibet, quia misericordiam quam habet, ut ampliùs habeat, largiter adauget: isti miseratorem se ostendit indulgendo, nè miser usque in finem maneat, sed à miseria ad felicitatis statum assurgat; idcirco: *Dominus de Cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens DEUM*: (a) prospexit Pater mittendo Filium Unigenitum ad hominum filios, ut carnem eorundem assumens, fieret Primogenitus in multis fratribus; prospexit Filius de sinu Patris; uterque

prospexisse dicitur, quia misertus fuisse miseris convincitur uterque.

Egrediebatur de domo Patris sui futurus advena in terra aliena obtemperans maternis nutibus fidelis Jacob: si modum peregrinandi peregrinum moderni vidissent filii, si conspexissent itinerantem sinè viatico, sinè jumentorum obsequio, sinè auri-sonante marsupio opulenti parentis filium, dementiam simplicitati objecissent; & quem commendant à simplicitate sacrae Divini Spiritus paginæ, hunc illi delirum evulgâssent. Sed dicam ampliùs: cum Sol occumberet, & ingruentes tenebræ arduum iter prosequi prohiberent, ibidem lassatus stravit lectulum suum, ubi eum nox intempesta comprehendit; terra famulabatur in culcitram, nève fatigatum caput suo careret pulvinari, lapides ibi jacentes arripuit, & capiti supponens dormivit in eodem loco: & ecce! in ipso inchoantis somni somnio reserantur bipatentes Cæli valvæ: *viditque in somnis scalam stantem super terram, & cacumen ejus tangens Cælum*: legunt expressiùs septuaginta Interpretes: *somniavit: & ecce scala stabilita super terram, cujus caput pertingebat ad Cælum*; per quod Divina Providentia communi Patrum calculò indicabatur; adeò quidem, ut magni Areopagitæ testimoniò: *iis, qui fiunt mali, benigne Providentia utatur ad illorum sive aliorum, communem sive privatam utilitatem*: (b) descendebant per gradus Angeli in ministerium vocati, & rursum ascendebant, fortassè septem illi, quos Apocalypticus conspexit Angelus, primogenitos Angelorum Principes, quorum, teste Clemente ab Alexandria est maxima potentia; idèoque oculi DEI dicuntur; vigilat quippè super periclitantes Adæ filios, excubans ille cœlestis providentiæ oculus, mittens & ordinans, lustrans & obligans, dirigens & remittens administratorios illos Spiritus ad custodiendum nos in omnibus viis nostris. Legi subtilem Veronensis Angeli Zenonis Episcopi allegoriam: *Ascendentes, sunt justi, qui probis moribus per gradus Divinorum observantia præceptorum quotidie spiritualis itineris gloriâ feruntur in Cælum*: (c) sed lubet subsequens arcanum maturiori indagine

Pater æternus ap- paruit in principio scala Jacob recipiens ascendentes Angelos, id est, Justos; Filius verò in ejus termino, suscipiens descendentes, id est, peccatores.

(b) *Lib. de Divin. Nom. c. 4.*

(c) *Serm. de Somn. Jacob.*

B b b

Pars IV.

Christus non venit vocare Justos, sed peccatores, quia & Justo aliunde cum ipso sunt.

(z) *Matt. 9. v. 13.*

DEUS Justo est misericors, impio verò est miserator.

(a) *Pf. 13. v. 2.*

(d) Genes.
28. v. 13.

dagine attentius explorare: *vidit Dominum innixum scalæ: (d) incumbbat super eam*: legunt septuaginta Interpretes: quasi dormientem totis obtutibus inspiciens, toto oculorum intuitu intendens indemnitati dormientis servuli, nè forsan nocturnus tenebrarum Princeps, suo exitio invigilaret: inferiores mysticæ scalæ pedes in eodem firmabantur lapide, cui dormientis caput incumbebat. Per descendentes Angelos justorum agmina cum memorato Zenone Anselmus intelligit: per descendentes verò, homines peccatores, quos impressa Deitatis imago terrestres Angelos effecit: priores Pater luminum supremo innixus gradui ad capeffendas Angelorum coronas invitat, posteriores incarnatus æterni Patris Filius, qui lapis angularis est, faciens utraque unum ad se sectandum evocat, ad sibi adhærendum stimulat, ad se sequendum & complectendum expectat, ut suo redempti sanguine, suâ justificati gratiâ valeant ad Patrem lucis ascendere, non amplius tenebrarum filii, sed cohæredes Christi: *lapis capiti suppositus, & velut fundamentum scalæ factus*: resolvit Sanctissimus Præsul: *Christus est, qui se ipsum humiliavit, ut omnes suos exaltaret*: jaces prostratus à mundi hujus principe, suæ mancipatus tyrannidi, suæ subiectus crudelitati, proserpe, si non vales procedere, ad Petram hanc, quam, dum accedere præsumit proditor angelus, lapidatur; in nitere fundamentali huic lapidi, & portæ inferi non prævalebunt adversum te, sed elidentur, sed repellentur, sed avellentur, sed retrudentur: concludit cœptam allegoriam commemoratus Pater: *Per hanc scalam alii descendunt, alii ascendunt; ascendunt, qui proficiunt, descendunt, qui deficiunt*: (e) Vides à Patre justos respici, à Patre, non à Filio despici peccatores; illos detineri superius, nè descendant, istos impelli à Redemptore, ut ascendant; qui nescit opera manuum suarum despiciere, non ignorat pariter, quæ suis exciderunt è manibus, vasa fictilia recipere, & juxta formam veterem integrare. Fuerit infelix mutatio è DEI dextera in manus hostium incidisse, è Cœli atriis in terræ gremium decidisse, vultum

(e) Serm.
in c. 3.
Luc.

cœlestis Angeli in faciem terreni hominis commutasse; erit eò felicior vicissitudo, si Adæ filius in DEI filium fuerit immutatus; si luctuosum fuit beatis mentibus spectaculum, descendens in Jericho viator, erit jucundus intuitus iisdem spectatoribus videre ascendentem in spiritu ad thronum Gloriæ contritum peccatorem.

Verumtamen, nè immanior præ cæteris variabilitas, nè periculosior mutabilitas prætereatur, ad illum convertamur, qui cœlestis manna dulcedine saginatus redit ad ollas carniū, qui paternis amplexibus suo in reditu exceptus, fugit denuò à Patris gremio, post recuperatam quam perdidit stolam innocentiae, se ipsum rursus exuit pudicæ castitatis gloriâ, contemptaque libertate Filiorum DEI, se denuò turpissimæ vitiorum mancipat servituti. Perstringit hanc ingrati prævaricatoris malitiam proverbialis Salomon, fastidiosa sed genuina similitudine: *Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam*: (f) ut aggravatum pectus canis alleviet, cibum, quò premebatur, abjicit; dumque ad absumentum vomitum revertitur, quò levatus fuerat, oneratur: sic & qui admissam plangunt nequitiam, quæ mentem, nè fursum ferri valeret ad cœlestia, deprimebat, eandem commentatrici Glossæ oraculò, per confessionem abjecerunt; sed dum post illam denuò suam iniquitatem appetunt, eandem denuò resumunt: horret videre carnis oculus canem ad se pascendum abominabili vomitu redeuntem, nec tamen horrore detineri infamis animus, peccatum post lachrymas & gemitus pœnitentiæ turpiter iterare: quisquis de peccato præterito blandè cogitat, ille, purpurati Hugonis assertò, peccatum suum ori denuò ingerit; qui in recogitato delectabiliter se recreat, vomitum masticat; qui tandem voluntario assensu crimen ejectum rursus amplectitur, transglutit; & qui exteriori opere complet, quod nequiter recogitabat, in ventrem trajicit, & manducat. Illud restat concludere, atque connexa similitudine allegatam similitudinem terminare: sicut immundus canis se suis spectatoribus reddit abominabilem, à quibus averfa facie despicitur,

Detestabilior præ cæteris est vicissitudo, post adeptam justificationis gratiam relabi in priora peccata.

(f) Prov.
26. v. 11.
Peccator relabens est canis revertens ad vomitum.

spicitur, sic & peccatrix hujuscemodi anima odibilis DEO redditur, eamque plus, quam antè reditum ad pristinam; quæ evomit scelera, Altissimus detestatur.

Judai ex Filiis DEI evaserunt canes. Clamabat aliquando post Verbum mulier Chananæa; ut responderet ei Verbum deprecabatur anxiosa Mater

gredientis filia sanitatem; sed incarnata Patris Sapientia silens clamantem tolerabat, ut Commentatore Euthymio Judæis ostenderet, quem erga illos gereret affectum, quorum infirmos ad primam supplicationem, imò multoties sinè illa promptissimè curabat; sic statuit infidelitatis occasionem Synagogæ præscindere, invidiæ livorem avellere, quando noluit afflictam gentilis fœminæ animam consolari, vel saltè tot desideratum gentibus solatium protelare. Urget interim fidelis fœmina instantius, vociferatur ferventius; jungunt se compatiētes discipuli, ut supplicanti annueret, ut satisfactam dimitteret adhortantes; audit tandem inamorata Genitrix severiorem expectatione resolutionem: *non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus:* (g)

(g) *Matt. 15. v. 26.* ecce! qui latronem liberavit, qui virginibus meretricem prætulit, qui teloniarium in commensalem assumpsit, qui cum peccatoribus ad Phariseorum rabiem manducavit, hanc providam pro filia despiciat genitricem! explanat latens arcanum Chrysostomus: *Hæc autem ad opprobrium dicebantur Judæorum, qui filii vocati, canes effecti sunt:* (h) quibus suum livorem invidiæ exprobrans Doctor Gentium: *Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem:* (i) erant Synagogæ genii, erant Judæi velut teneriores filii, & inclyti hæredes; sed suâ immutati malitiâ, sed furibundâ ferocis vindictæ agitati rabie in canes turpi vicissitudine degenerarunt; quos ideò vaticinans Isaias canes impudentissimos appellabat suò jam sæculò saturitatem nescientes; objicit exacerbatus Tarsensis spectatorum oculis eorundem concisionem; quia Tarsensi elucidante à Christo cæsi, id est, separati, alios cædebant, id est, segregabant; grandis mutatio de DEI Filio canem fieri, manducasse panem filiorum, & suò postea infortunio, sed voluntario lambere ulcera peccatorum.

Pars IV.

Insinuat nihilominus aliam deplorandam acerbius, lugendam copiosius, timendam cautius, horrendam amplius caninæ turpitudinis varietatem Theophylus, dum replicantem considerat mulierem: etiam catellos comedere de micis, quæ cadunt de mensa Dominorum suorum; negat non dandum canibus, solis duntaxat hunc panem filiis reservandum: resistenter veritati ausu nefario se comprobasset, si parabolizans Dominus de alimonia nostrorum corporum, de pane triticeo, vel hordeaceo, vel filigineo intelligi voluisset: *sed panem Corpus suum dicit:* (l) interpretatur (l) *Lib. 1.* commemoratus Pater: *Agnovit hunc in Evang. panem, non panem esse, qui videtur, sed illum qui intelligitur:* (m) qui non (m) *In c. 16. Luc.* solis principibus apponitur, sed etiam servulis, si modò submissione infimis, quinimò & catellis humiliter accedentibus, ferventer esurientibus præsentatur; ut enim Doctor Angelicus eleganter concinit: *manducat pauper servus & humilis:* concludit Basilus Seleuciensis: *Inter filios partem micarum adipiscitur canis:* (n) si modò (n) *Orat. 20.* non æmuletur commemoratum Salomonis canem, qui ad vomitum revertitur, postquam exoneravit nocivò eduliò ventrem suum, iisdem denuò sordibus se ingurgitans, iisdem immunditiis se contaminans, iisdem horroribus se saginans; & de his canibus dicitur, concludit Bonaventura: *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus, id est, istis sordidis peccatoribus.* (o) (o) *Serm. 5. Hom. 2. Quadrag.*

Quid infelicius hac transmutatione? Quidnam probrosius hac commutatione, quâ stultus Adæ posthumus filiationem DEI abjicit, caninam abominationem suscipit, ad deglutendas, quas nuper ejecerat, sordes respicit, & sibi ipsi salutiferum alexipharmacum in virulentum suæ salutis toxicum miserabiliter convertit? Quanta felicitas reputandus ille, in canes, qui deformatam impressæ Divinitatis imaginem studet resculpere, qui rostro doloris percitus, contaminantes maculas ruptis stillantium oculorum cataractis optat suismet lachrymis immergere, ut, quam fœdissimi criminis fuligo denigravit faciem, eandem salutare plorantis poenitentiae balneum candore niveo infantis innocentiae dealbet: felix hæc instabilitas, illustris omnino

B b b 2

omninò immutabilitas, illius non insolentis sed dolentis, non insultantis sed amantis animæ, quæ non amplius æternum exurenda, infernalis flammicidii victima, sed immolanda offenso Numini placationis hostia sacro amoris igne succenditur, ut jam non videatur tæda pœnitens, sed ardeat ut lampas innocens antè Altare aureum divinæ reconciliationis! Felix JESU pedissequa, quam, si exuit virginitate effrœnis concupiscentia, nè virgo foret amplius, immutans offensæ Majestatis dilectio amantis animæ vicissitudo virilitatem auxit adeò, ut etiam post contaminatæ carnis labem, etiam post irrevocabilem defloratæ virginitatis jacturam, assurgat in osseam Viraginem à Viro, qui Christus est, desumptam. O admirabilem! ô exoptandam mihi non corporis, sed Spiritûs alterationem! infamis dæmonum versutia! crudelis in se ipsam peccati famula fit Sponsa Sponsi sanguinum per lachrymas, fit uxor Agni per candidissimam stolæ coinquinatæ dealbationem; O divinam clementiam! exclamat Basilus, *ad quantam dignitatem evexit pœnitentia homines! lachrymantur; DEUS immutatur; lugent mortales; & decretum*

(p) Orat.
12.

quasi lugentis animæ pœnitentia in corde exulcerati Judicis, in mente vindicis procreet pœnitentiam, ut jam DEUM velut pœniteat peccatorem plectere, quem videt personam pœnitentis repræsentare. Felix reditus ab infelici exitio! jucunda transmigratio de mancipatu tenebrarum principis ad sinum Patris luminum! miserrima commutatio de amicorum DEI numero ad execrandam colluviem peccatorum. Exarat subtiliter velociter scribentis Scribæ calamus vilissimam peccatricis animæ servitutem, quæ omnis Domini incapax, tot famulatur Dominis, quot subditur peccatis. Describitur Divino dictante Spiritu mulier Ægyptiaca conjux illustris Putiphari, quæ pulchrum, sed pudicum adolescentem incurio aspiciens intuitu adulterinis complexibus stringere flagitabat; servilis anima se mancipare statuit fœdæ libidinis tyrannidi, & dominæ dignitate postposita, vel potius amissa, vilissimam peccati vernulam decrevit exhibere; hinc septuaginta Interpre-

tes, apertis excutientem palpebris, describunt; *injecit uxor Domini ejus oculos in Joseph: (q) si uxor Domini, quare non Domina nuncupatur? ob-* servat subtilitatem arcani Mediolanensis Ambrosius: *quomodo Domina, quæ dominandi non habebat affectum, quæ disciplinam Domina non tenebat?* (r) erat mancipium; sed solo corpore, cui dominabatur illustri Dominio castus Josephi animus: vis Domini experiri? Domini est, amantis lupæ gemitus contemnere, est dominantis animi, ustulantis libidinis faeces extinguere, lenocinantis vinculis non innodari, nulla mortis formidine à conservanda mentis innocentia alienari; natura servum non facit, sed delira carnis concupiscentia; nec sola hominum manumissio declarat liberum coram Altissimo, sed disciplina. Esau de utero matris liberæ, ut primogenitus egreditur, & tamen servus fratris sui à benedicente Isaac declaratur; humiliabatur in carcere dilectior Jacobi filius intemeratus Joseph, vendebatur vilissimi instar mancipii, & ab Eunuchis in servulum emebatur, nec tamen ideo libertatem Filiorum DEI perdidit, sed sortem suæ prosperitatis auxit.

Est dura peccati servitus crudelior omni tyrannide, de malo in pejus præcipitat, donec subjectum barbaræ potestati suæ eò projiciat pedissequum peccatorem, ubi non habeat amplius quò cadat. Deplorat hanc, plus quàm tygridum, immanem peccati ferocitatem Psaltes Regius, dum inhumanam idololatrantium Hebræorum atrocitatem recenset: *Immolarunt filios suos, & filias suas demoniis, effuderunt sanguinem innocentem: (s) ad supremum iniquitatis apicem devenisse credebatur crudelitas; quid enim expectetur crudelius, quàm innocentem filium potestati tenebrarum in victimam consecrare, exterminatori Angelo insontem filiam offerre in holocaustum? Sed ultra progreditur belluina peccandi ingluvies, non citius destituta, donec humano sanguine inebrietur; connectitur videlicet peccati ferociæ fundendi sanguinis libido, & vertitur in furiam dementia, in rabiem convertitur delira servitus idolorum; quemadmodum autem rabidus Leonis, Tygridisve catulus*

(q) Genes.
39. v. 7.

(r) Lib. de
Joseph. c.
5.

Peccator
de malo
demergitur in pe-
jus.

(s) Psal.
105. v. 37.

Peccator
omni exu-
itur Do-
miniò, &
tot famu-
latur Do-
minis, quot
subditur
peccatis.

tulus ad primum humani sanguinis indicium effervescebat, quò degustatò insatiabilis ad se se ingurgitandum copiosius anhelat; sic maledicta effusi cruoris prodigalitas exanimatis parvulorum corpusculis minimè satiata, ad interimenda sanctissimorum Vatum agmina aspirabat: à parricidio liberorum, ait Hieronymus, ad Prophetarum sanguinem pervenerunt: (t) En gradualem malitiam! gradatim ascenditur, nò desinentis pœnitentiæ impendiò dispergatur. Fatalem hunc præproperæ perversitatis processum, abominabile intensiōis incrementum incircumcisis Judæorum cordibus, hoc brevi sed adæquatò exaggerabat compendiò incarnata Patris Sapientia: Generatio prava & adultera: (u) verunt alii: generatio nequam: erat quippè exasperans domus Israël iniquitate velut hæreditario stigmate signata, postquàm signatum super se lumen divini vultûs repudiavit, sèque innumeris prævaricationibus contaminavit: at, ubi à vera fide fœdifraga recessit, ubi venientem in propria non recepit; ubi Prophetam magnum ex prodigiis agnovit, & tamen à DEO missum reclamavit; ubi sanctissimis operibus suis credere etiam post revocatum à tumulo quadriduanum Lazarum recusavit; ubi Phariseorum inveterata perversitas signa fallaciter postulabat, quasi tot visa fuisset oculis miracula non fuerint, tunc eos cum adulteris comparat; quemadmodum namque illa mulier de adulterio incusatur, quæ relicto conjugē suo, alteri viro commiscetur; sic maritalē fidem violabat, sic lasciviens Synagoga spirituali adulterio contaminabatur, quando repudiatò Sponsi Ecclesiæ thalamò ad Idolorum aras se prostravit, sub omni frondoso stipite se violandam dæmonibus subjecit meretrix scelerata. Vides quemadmodum de prævaricatione legis in idololatriæ scelus delapsa sit iniquitas Judæorum, prius mala per transgressionem, deinde adultera per execrandam Idolorum adorationem. Verùm omnem superat dementiam, quòd peccatores fortè adversitate quadam pressi, refrigerii locò in novo peccato suas quærant latebras, dum ad voluptatem illecebrarum carnis velut ad consuetum suæ consolationis refugiunt

asylum; sic enim avarus nummorum cupidus, aurò demulcet oculos, nè visa in aliis pauperies eliciat lachrymas benignæ compassionis: sic tumēte spiritu inflatus superbiorum animus, nè despicientis æmuli deprimatur opprobriò, sublimioribus dignitatum gradibus ad præcellentiam se extollit; sic temulentus epulo, nè atteratur fastidiò, pretiosis ciborum varietatibus saginatur.

Tot igitur mundanæ vanitatis assecræ, hic investigant effugia, quot suæ præparant concupiscentiæ oblectamenta, donec prædefinitum cœlitus tempus ingruat, quò juxtà celeberrimum comminantis Jobi præsagium: Oculi impiorum deficient, & effugium peribit ab eis: (x) est oculus intentionis symbolum; & impiorum oculi intentiones sunt carnis concupiscentiæ: qui idcirco recensentur deficere, quia futura prospicere negligunt, & solum se ad transitoria extendunt; augmentum ambitionis indies augere cogitant, multiplicari bonis temporalibus momentis penè singulis exoptant, æterna spiritualiter recolere fastidiunt, vel penitus exhorrescunt; sed quandò exanimati corporis mentalis oculus se nunc contempto Judici sistendum viderit, si stimulatus ad egrediendum spiritus carnem deserere compulsus fuerit, omne se subtrahet effugium: nec enim eorum tunc malitia ab animadversione districti vindicis se poterit abscondere, nec ullum amplius securitatis latibulum reperire. Prævidebat cæcutientes hōsce oculos & cæcos animarum duces excæcatam viatricem in foveam damnationis deducere coronatus Vates, dum lugubri threno reproborum irrevocabilem jacturam regalibus lachrymis sic deplorabat: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum: (y) incubuit superbia, recessit avaritia, contabuit luxuria, evanuit vana gloria, evolavit inanis jactantia, & quem nuper piissimus Propheta exaltatum viderat impium super cedros libani, nunc pertransiisse conspexit, quasi non fuerit, sic esse nunc, deprehendit: sic facies ornata stibiò & cerussata ad æmulationem nivis candidissimæ, infernali denigrabitur fuligine super carbones infernalis Vulcaniæ, quibus immaniter contorquata

Ingens est dementia, quòd peccator ad- versitate pressus, per illicitam voluptatem suam quærat consolationem in peccato. (x) Job. 11. v. 20. Oculus impij est intentio sue carnis concupiscentiæ. In morte impij deficit oculus iste, quia præcluditur ei omnis consolatio, quam concupiscat.

(y) Psal. 145. v. 4.

ad cruciatum intollerabilem per finis nesciam durationem. Hæc est postrema vicissitudinum, mutationum omnium ultima, quam nulla debitorum remissio concomitabitur, nulla peccatorum indulgentia ad locum flentium devolvetur; pati continuum excludit omne refrigerium, & supernæ damnationis desolatio nullam, quantumvis foret demissa, umbram solatii superstitem compatietur.

*Justus
spem suam
in solum
DEUM
projicit.*

(2) Ps. 14.
v. 6.

*DEUS est
possessio
justi, ut
justus est
possessio
DEI.*

Felix viator, qui latam perditionis viam, aut nescius, aut deserens, suspirat malè tectus in frigore, detectus & expositus ardentibus meridiani solis fervoribus in æstate, opprobrium mundanæ vanitatis, irridentis superbæ ludibrium, calamitatum terrenarum compendium, Cœli delictum, mundi fastidium, secundi, non primi Adæ filius, qui totò affixus animò Patri misericordiarum, ad eum clamat orphanus, & ejulat pupillus: *Tu es spes mea, portio mea in terra viventium*: (2) est spes; non erit; est modò portio, non habita, sed habenda, nondum possessa, sed certò certius possidenda; aliòquin spes sperantem confunderet: prudens profectò anima, quæ, ut possit paulò post Dilectum possidere, nunc ambit ab illo possideri, ut sua DEUS sit possessio; illa se semetipsâ spoliât, & DEO, ut hunc possideat, totum, quod possidet consignat: *sim ego, inquit illa, sim ego, sim sua, non tam sola, quàm tota possessio, ut excolar ab eo; sit ille solus & totus mea possessio, ut colam illum, utrumque illi gratum, sed neutrum est ei proficuum; utrumque meum est commodum, meum utrumque est emolumentum.* Sed suam ingerit subtilitatem Augustinus, quærens, ut me nescientem erudiat, non ut illuminatus discat: *Rectè dicitur: colo DEUM:*

*quomodò autem color à DEO? nunquid eum dices agricolam, qui universi conditor, verbò, non manu universam camporum multitudinem procreavit? Errans quandòque Magdalena, dum DEUM requisitum viderat, videre se existimabat hortulanum, cujus est hortos colere, & viridaria arboribus cumulare; sed suum illicò errorem agnoverat, dum errabunda Magistrum implorabat: est tamen sapientissimum Magistri Gentium oraculum: *DEI agricultura estis, DEI ædificatio estis*: (a) an non arantem sentis agricolam, cum prædicationis vomere commoveris ad compunctionem, dum scinderis adversitatum acie, ut interiora spinarum germina evelantur. *DEI ergò agricultura sumus*: elucidat commentatrix Glossa, quia colit nos ad hæreditatem & DEI ædificium; ille proindè tuus sit semper agricola, tu dorsus DEI sis: colit justus DEUM, nè infructuosus sit; colit DEUS justum, ut fructuosus sit; quid melius, quàm si in templum DEI ædificeris? quidnam utiliùs, quàm si ab incolente DEO inhabiteris? Sit domus cordis tui DEI possessio, nè unquam corruat; sit DEUS possessor possessionis tuæ, ut semper habitet in loco sancto suo. Hanc fortunatam possessionem peccatores nesciunt, quia de terra sunt; colit & illos, sed inimicus homo, qui nescit semen bonum serere, sed sola novit Zizania superfeminare; superfeminat, quia superbia illius ascendit semper; sequuntur illi ascendentem; & ideò coguntur quoque consequi decidentem; cadit ille velut fulgur, quò sui succenduntur pedissequi, ut denigratâ super carbones facie assimilati tenebrarum principi obte-
nebrescant.*

(a) 1. Cor.
3. v. 9.

H E T H.

Non sunt cogniti in plateis.

SERMO VIGESIMUS TERTIUS.

*Religiosorum facies à mundo non cognoscitur.*VERSUS
VIII.*Vita Reli-
giosa ma-
gnum in-
fert præ-
judicium
Principi
hujus
mundi.*

QUàm magnanimiter militet exercituum Domino Religiosa Sanctitas, tot peccatorum contritio, tot infidelium conversio, tot idiotarum instructio, tot deformatorum reformatio contestatur: quàm sunt ingentia principis mundi hujus dispendia, quàm ardua luctatorum certamina! quàm sunt copiosa, & numeri multitudine, & pretii magnitudine, trophæa pœnitentium animarum, quas potestati tenebrarum surripiunt! & festinantes ad portas inferi, ut eripiant, Regno Cœlorum vim inferunt, orando & plorando, tacendo & gemendo, hortando & docendo. Sibimet ipsis gloriosi Pugiles adversantur, ut discant hostibus adversari; cum carne propria implacabili odiò præliantur, ut sciant Spiritum debellare; corpori negant requiem, ut exulcerata offensi Numinis ira conquiescat; humilitate honoribus insultant, ut illatas Altissimo injurias ulciscantur: utque rebellis angeli pessumdetur superbia, divini honoris suscipiunt clientelam, affiliunt ambitiosam mundi regiam, quam, ut expugnent feliciter, suæ castellum animæ impugnant; hoc corpus corruptibile non timent ulcere pessimo laniari, Satanæ manibus extrahi, si modò peccatoris spiritus convertatur & vivat; inter obscuros latebrarum angulos reconduntur, ut securius pugnent; inter abdita spelæorum antra violento affiliunt sagittarum robore, dum robusta sanctorum desideriorum acie cœli militiam impugnant, & innumeris sagittarum agminibus lustratas inimicorum copias eludunt; & quidem amica prodigiorum Omnipotentia humanæ fragilitatis insufficientiam corroborat, & sæpè sæpius, ubi enervis natura judicat hostili pertinaciæ cedendum, invitatur grex religiosorum tener à directrice Sapientia ad hostium cuneos plaga terribili cædendos.

O quoties larvata facies, quam exardescens sancti amoris fervor decoloravit, quam quotidiana frugalissimi victus inedia extenuavit, quam fuliginosa rerum temporalium inopia in camino paupertatis super carbonibus desolatorios denigravit, ô quoties hæc despecta facies non cognoscitur in plateis? à quibus oculis? ab immundis mundanæ vanitatis Sæctoribus, ab elatis superbientium viatorum oculis, à viæ latæ quotidianis cursoribus; à confœderatis regularis observantiæ inimicis. Non orbis orbita, quam pedibus calcamus, non terræ regio, quam necessitate indispensabili non tantum animato corpore, sed etiam exanimato cadavere occupamus, sed mundialis voluptatis vanitas est, quæ religiosam Sanctitatem insequatur, est, quæ in vastis suarum deliciarum viis, in amplis illecebrarum spatiis, velut in latè patentibus plateis angustam despicit probitatem, strictam persequitur coarctati corporis procacitatem. Suos agnoscit mundus pedissequos, licet à longè distitos, si modò in lata perditionis via deambulant; at, ubi comparet religiosa facies, horret ad maciem, affixos terræ declinat oculos, quos illa in altum semper dirigit elatos, abstractum à suorum clientum consortio fugit animum in cœlis conversantem.

Obtrudit quidem Mundus ferales suorum illiciorum umbras, ut lucis filios adumbrent; objicit obviis, sed tamen à via sua deviis Sanctorum civibus divitiarum laqueos cum abditis muscipulis latentium vanitatum; præsentant exploratores sui, suas famedici epulas, suas egenis divitias, sed illicò illustri rejiciuntur repudio, eluduntur oculatò latentis fallaciæ improperiò, dum visis avarorum divitiis, inspectis inanum vanitatum deliciis, examinatis nugacium miserrimarum lacunis illustres DEI Filii, subli-
mes

*Facies Re-
ligiosorum
mortifica-
ta & ex-
tenuata
non cogno-
scitur à
mundo.*

*Amatores
mundi
sunt fœ-*

*rum tecto-
rum obin-
anem su-
perbiam.*

*(a) Psal.
128. v. 6.*

mes veritatis discipuli, explodunt cum Psalte Regio immensam miseriarum congeriem; *Fiant sicut fœnum tectorum, quod priusquam evellatur, exaruit:* (a) in solario integulato, ut loquitur Augustinus, fœnum oritur, in alto ædificiorum culmine nascitur; sed illicò exsiccatum moritur, quia vivifica radice non solidatur; sic universa mundi prosperitas ad summa quidem excrevisse cernitur, sed non in illis radicem fixisse solidam reperitur; vix floris sui caducam pulchritudinem carnalibus oculis exponit intuendam, quando post modicum, fallacem viriditatis speciem amittens, ex spectatorum obtutibus flebiliter evanescit; honoris mentitur reverentiam in dignitatibus, quæ quantum premant sustinentis humeros, quot excitent insidiantis æmulos, quam anxient præsidentium animos, indies comprobamus; promittit fallax proditor possessionum abundantiam, quæ quantum suos amatores excruciet, quâ diversorum eventuum vicissitudine afflictos inquietet, quotidianò docemur experimentò; quot sunt eorum, quibus dispensante Providentia fortunæ bona, sorte sinistra pereunt, dum cœlestes thesauros acquirere contemnunt; quemadmodum namque araneorum tela laboriosè texitur, sed repentino ingruentis venti flamine dissipatur, sic sæpè, quod studiosus mundicola de bonis temporalibus congregat, totum, aut invidorum æmulatio, aut præpotentium Optimatum avaritia surripit & devastat; hinc memoratus Vates continuans genuinam exarescentis fœni parabolam, ocyùs subjicit: *De quo non implevit manum suam, qui metit, & sinum suum, qui manipulos colligit:* Messores esse Angelos ipsa in carne docens Veritas contestatur; & tecti fœnum ad horreum non colligitur, nec in manipulos ligatur; & ideo messorum manus repleti ex illo nequeunt, nec collectorum sinus locupletari. Colligentur, non diffiteor, dementati amatores mundi futuræ messis tempore, non tamen in manipulos, quod proprium est justorum animabus, sed in fasciculos ad comburendum tanquam Zizania fructiferis aristis inimica. Metet præ reliquis magni consilii Angelus amplissimum

orbis agrum, quem bono replevit semine, ut inde spicas colligat, in cœli horreum transferendas, illi conformiter sacræ Apocalypseos oraculo: *Misit, qui sedebat super nubem, falcem suam in terram, & demessa est terra:* (b) in falce, velut in Symbolo, adumbrari iudicium, autumat Senensis Bernardinus: undè & prohibente Supremo Legislatore, nemo in messem alienam mittere falcem finitur, quia omnes & singuli temerariò censurare iudiciò aliena proximorum opera prohibentur; quâ falce armabitur Supremi Judicis dextera, quæ tunc vastissimum desinentis mundi campum demetet, quando segregata electorum agmina, ab hujus mundi amatoribus velut Zizaniis sejunget, illa ad dexteram colligens, ista rejiciens ad sinistram.

Quam secuturam humani generis messem prælagiebat vaticinans Isaias, dum unigenitum DEI Filium in gladio & romphæa judicaturum exarabat: *Erit sicut congregans in messe, quod restiterit, & brachium ejus spicas leget:* (c) in schemate spicarum purpuratus Hugo considerat humilitate parvulos, & paupertate minimos, quos mundus cum suis spernit proceribus, quos superbiorum elatio despicit, divitum avaritia opprimit & affligit: explora quisquis dubitas præfidentis mundi dicasterium, quid sentiat de cucullatis Monachorum capitibus, de obseratis claustralium incolarum tumultis, de abditis cœligenarum mentium asceteriis, de sacris Religiosorum cætuum tabernaculis investigate, & ex primo interrogatorum motu, ex Satyrico cachinnantium risu, quodnam mundus de simplici regularis innocentie consortio, de abjecto voluntarie humiliationis exercitio ferat iudicium, licebit conjecturare; dum enim avida bonorum insidiatrix ab illis id ipsum rejici considerat, quod ipsa totis conatibus adipisci flagitat & anhelat, quasi amentes despicit, quia carere eos iisdem bonis ultroneè conspiciat, sinè quibus nullatenus posse felicem vitam ducere, supponit. Sed quos delirus arbitet, ut fatuos inter mortales judicat, ut paleas in spicis reputat, eosdem magnus Paterfamilias suis messoribus ut colligendos in manipulos commendat;

(b) Apoc.
14. v. 16.

(c) Isa. 17.
v. 5.

Religiosi
in facie
Mundi
sunt contemptibiles spica,
quæ tamen colligentur in manipulos
in Cœlis reponendos.

*Amatores
mundi
tempore
messis non
colligentur in
manipulos,
sed in fasciculos
ad comburendum.*

*Charos si-
bi DEUS
tenet in
manu, sed
charissi-
mos gestat
in sinu.*

dat; non quia excelsi tument in eminentiis, non quia sublimati clarent in hominum oculis, non quia natant in voluptatum deliciis, non quia fulgent in Senatorum subselliis, sed quia iridentur à mundi Sapientibus & corrientes sustinent, ut videant inanitatem vanitatis, quia calcantur à præpotentibus velut inutile campi lolium, quod, nè frustrà terram occupet, eradicatur: hos parvulos ad se humilians semetipsum Magister Veritatis advocat, his Regnum Cælorum velut selectis hæredibus appropriat, illis contrarios in moribus, in tenebras profligat; hi sunt, quibus & manus suas commemoratus Testamenti Angelus implet, & sinum occupat, instar anhelantis cujusdam thesaurarii, qui pretiosiora in sinu consuevit abscondere, sed minùs pretiosa in manu continere; suos Sanctus Sanctorum habet Sanctos, quos velut charos diligit, suæque tenens in dextera protegit & defendit; habet & sanctiores, quos quasi chariores specialiter æstimat, & singulariter tanquàm in gremio conservat. Verùm, fideles mundi hujus pedissequi, mundanæ felicitatis zelosi vindices, mundani voluptatum Seductores, nec inter chariores numerantur, nec inter charos computantur; undè & à Protectrice Divini Protectoris manu totaliter excluduntur, & à paterno filiorum sinu omninò elongantur; & quia parvulorum magni exstiterant contemptores, non humi repentibus spicis aggregabuntur, sed partes vulpium erunt, malignorum spirituum indeclinabilis præda, à quorum Antesignano, à mundi hujus principe seduci in tempore voluerunt, deduci ad tenebrarum regiam elegerunt. Vel certè sceno tectorum æquiparantur confimiles mundialis gloriæ flores, qui non in humilis aræ campo sati, sed super superba divitum tecta, super aurea palatiorum laquearia ortum suum duxisse inaniter gloriantur. Hanc terream felicitatem in regularum limo radicatum contemnit propago Religiosæ Sanctitatis, quæ humum tecto præferens, desertis palatiis, execrabile mundialis superbiæ numen magnanimis pedibus calcat, affectibus sanctis pessumdat.

Habent sublimes divinæ filiationis
Pars IV.

candidati suam regalem purpuram, ab absoleta illusi JESU purpura purpuratam, gestant pro indumento byssum suam à veste alba dealbatam, quæ incarnata Patris Sapientia induebatur olim in domo perfidi Herodis, quando spretus ab impii Regis exercitu, Dominus exercituum stultorum numero aggregabatur. Hoc planè est filiorum Sapientiæ vestimentum, de qua Rex sapiens suò jam Sæculò testabatur: *byssus & purpura indumentum ejus*; (d) his induuntur cœlestis aulae Procures; hæc enim fuerunt vestimenta Regis sui, cujus Regnum non est de hoc mundo; ridet mundus candorem innocentis conscientiae, quæ contegit hæreditariam Proto-Parentis nuditatem; spernit regalem patientis pœnitentiæ purpuram, quæ gloriantur, non in terrenis prosperitatibus, sed in persecutionum adversitatibus; non in caducis possessionibus, sed in optatis penuriæ calamitatibus; non in deliciosis blandæ carnis voluptatibus, sed in toleratis suorum corporum ærumnis. Hisce duplicibus induuntur domestici cœlestis Sapientiæ eò avidius, eò libentius, quò nòrunt certius, quò credunt firmitus, post hanc vulgarem viatorum vestem illud subsecuturum duplex in civitate Solyma ad Agni nuptias indumentum, quod veritatis Spiritus ore Prophetico promiserat: *in terra sua duplicia possidebunt*: (e) quando & de beatitudine felicitis animæ, & de glorificati corporis exultabunt incorruptione: quod si binarii arcanum numeri solâ indutus purpurâ inquirat superbus epulo, respondebitur ipsi eodem ore vatidico: *pro confusione duplici & rubore*: (e) *Isai.* verecundabantur siquidem in terra aliena illusi à Babyloniis, à purpuratis Optimatibus mundi, & confundeabantur ab adulatoribus, & consultoribus Regni; illi assentientes, isti consentientes promebant, ut opprimerent cœlestis Solymæ aulicos, futuros æternæ hæreditatis procures; eliminabantur ut nocivi Reipublicæ, profligabantur, ut boni communis adversarii, qui suis toties precibus & hostes è patria ejecerunt, & armatos ad vindictam cœlites placaverunt; confusionem duplicem simplices crucis bajuli tolerarunt, interius dolentes in mente, non quidem ob injurias, quas concupiscere

*Duplici-
bus indu-
untur Re-
ligiosi in
Patria, pro
duplici ru-
bore, quem
sustinue-
runt in
via.*

*(e) Isai.
61. v. 7.*

concupiscere in ipso Religiosæ domus limine didicerunt, sed ob illatam DEO injuriam in servis suis, quam solet acerbius castigare, dum diu diffimulans videtur condonare; exterius accusabantur in judiciis, proscindebantur in convivis, contemnebantur in colloquiis, saturabantur opprobriis, onerabantur calumniis, consumeabantur in ærumnis: sed tempus veniet, quale non fuit, quò insensati arrogantis mundi professores, qui vitam viventium Christo, & mortuorum mundo æstimabant insaniam, & finem pauperum viatorum sine honore, bipatientibus videbunt oculis requiescentes Lazaros in sinu Abrahamæ, quando gementes ejulabunt, ac mirabundi conclamabunt: *Ecce! quomodo computati sunt inter Filios DEI, & inter Sanctos fors illorum est*; Hæc justa prorsus est retributio terrenæ, sed volitæ, religiosæ ac voluntariæ paupertatis; una siquidem vox omnium consonabat, dum super Babylonis flumina sedentes in salicibus suspenderunt organa sua: *Portio mea Domine in terra viventium*: (f) non in cavernis mortuorum.

(f) Psal.
141. v. 5.
Religiosorum portio
in via est
solus
DEUS.

Quam aliam dabit portionem Largitor bonorum omnium diligentibus se, nisi se? quid desit habenti omnia, qui nihil habens commune cum sæculo, non alio contentatur munere, non alia quietatur requie, non aliam hæreditatem possidet, non aliam possessionem flagitat, quàm solum DEUM? qui nihil sibi vindicat, quod mundi est, quem non extimulat pecunia, non cupiditas; non urget ad ardua honorum dignitas, non angit inopem paupertatis exilitas, quem non effœminat libidinis perversitas, quem non angariat ambitionis crudelitas, quem nulla Sæcularium negotiorum premit aviditas, verus Regis Sæculorum pedisequus uni & soli DEO natus ab utero procreantis gratiæ genitricis. Hoc proprium in Legge veteri privilegium, solis consueverat Levitis appropriari, quod nunquam potuit à deserti incolis segregari, à Monachorum cellulis alienari, à Choris consecratarum Virginum elongari, à Clericorum catibus separari, à religiosorum asceteriis eliminari; hi omnes una eademque voce concinunt jubilantes: *Dominus pars*

hæreditatis meæ: hæc illa est beata gens, cujus est Dominus DEUS, cujus iste est populus, quem eligit in hæreditatem sibi; idcirco Divinus Legifer Aaroni Levitarum Pontifici præscribebat: *in terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos*: (g) cur excluduntur à populo- rum opulentia, qui tamen alibi jubentur peccata populi comedere, iniquitatibus alienis, non propriis saginari? Quonam reatu privationis hujus supplicium incurrunt? O felix culpa, quæ tali meretur pœna reprehendi! *Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israël*: pars omni toto major, quavis hæreditate opulentior, omni possessione amplior, nunquam in quantitate defectura, semper in qualitate excessura. Levi: Commentatorum sensu idem significat dum vertitur, ac: *ipse mihi assumptus*: si cedit alteri in partem, iniquus est, si alteri adhæreat, perjurus est; ego vitis, sed ipse meus palmes est; ego fodina, sed ille meum aurum est; ego lapidicina, sed ille meus lapis est; possessio, quam ego emi, mea est, si alteri accedat, recedit à me; peculium, cui mea impressa est imago, & superscriptio, meum est, ubicunque reperiat, quocunque abjiciatur, ubi latet, ubi patet, clamat ad Dominum suum, quantumvis aliud affectet dominium, cui approprietur.

Ter fortunata tribus à reliquis avulsa, & soli Dominantium Domino annexa! felix electione, illustris assumptione, cognata superis, propinqua Angelis, amica Seraphinis, non sanguine corruptibili, sed incorrupta asfumentis Altissimi exaltatione. Hos vocat mundus, sed dementatus, defides operarios; compellat otiosos exploratores, frustraneos convictores, inutiles Reipublicæ fraudatores, ignavos provinciarum grassatores, tolerantos viduarum prædatores, insignes vini potatores, publicanorum commensales; & nè quidquam deficiat de pretiosis JESU epithetis, appellat eos dolosos populorum seductores: sic intitulantur à mundi asseclis, sic honorantur in familiaribus colloquiis, sic declamantur in publicis iniquorum consortiis electi exules, proscripti à mundo hospites, beati adhuc in terris Cœlites, qui reliquerunt omnia,

(g) Num.
18. v. 20.

Religiosi
sunt Levi-
ta, quia
sunt à
DEO as-
sumpti.

Quos
DEUS suos
vocat ser-
vos & a-
micos, hos
mundus
appellat
frustra-
neos con-
victores.

ut

ut evaderent pauperes spiritu, quos hodieum speciosus formâ præ filiis hominum tam dulciter alloquitur, tam suaviter consolatur: *jam non dicam vos servos*: heu! quæ infelicitas! si tibi servire Domino, regnare est, quæ non jactura præminentia, quæ non amissio dignitatis, angelicæ hujus perditio servitutis? Verum, quod adjicit est eminentius, quod spondet, est præcellentiùs: *vos amici mei estis*: (h) non dicit: eritis in Civitate sancta Jerusalem, sed estis in via periculorum plena, continua inter discrimina, inter indefinita meorum hostium tentamina; vos mei estis milites, qui me defenditis, dum meam protegitis sororem & amicam, dilectam & columbam, Sponsam immaculatam, vestram Matrem Ecclesiam; vos primogeniti inter filios, porphyrogeniti inter Supremos Principes; vos mei estis pugiles, dum fidos fidei vos exhibetis propugnatores. Invadit vos, nec unquam assilire desinit, potestas tenebrarum; vos estis lucis filii, qui hæc nocturnas diei tenebras dissipatis; Fuit adversum vos vestris exulceratus victoriis princeps mundi hujus, sed, qui in me non habuit quidquam, quod suum exigat, non potest vestrum sibi consortium vendicare, in quibus nihil de suo reperit Mammona iniquitatis. Erat una & sola Petri Apostolorum Principis portio, unus & solus DEI Filius, quâ portione dives, quâ portione potens, claudo prohibuit claudicare, præcepit ambulare, quando supplicabundo imperabat: *argentum & aurum non est mihi*: ecce reliqui omnia, nè cogar spinas divitum bajulare, repleta metallis scrinia in corde collocare: *quod autem habeo, hoc tibi do*: non nummum imperatoria imagine signatum: *sed in nomine JESU surge & ambula*: (i) paret imperio egeni piscatoris claudus ab utero matris suæ, & surgens exivit, exiliens ut parem adipiscatur portionem, laudat DEUM: Sed auris mundi ad audiendam hujus laudis panegyrim surda est, sed mundi oculus ad intuendum hoc spectaculum cæcus est, sed mundi pes ad incedendum per viam hanc claudus est; audit non sonum æris, sed Veritatis Evangelicæ claustralis incola; videt, non aureum metalli radium,

sed radiantem Solem Justitiæ; utque inter beatos ambulet viatores, currit immaculatus per viam mandatorum.

Proposuit supremus rerum Arbiter singulis Adæ filiis, nè censureretur acceptator personarum, proposuit, Ambrosio fidem dante, cuivis in febrienti corpore commoranti, in concupiscenti carne habitanti in portione aurum, in portione argentum, in portione honorum præcellentias, in portione dignitatum eminentias, in portione nobilitatis titulos, in portione acervos divitiarum: ut habentes varia, quod præplaceret, eligerent: *proposuit etiam in portione se ipsum*. Splendor in auro rutilat, in argento clangor recreat, in præcellendo honor stimulat, in dignitate cultus excitat, in titulorum congerie plausus provocat, in thesaurorum opulentia fertilitas contentat: Quem autem nullum ex hisce omnibus delectat, clamet in corde suo: *portio mea Dominus*: vide tamen, quid sentias, priusquam vocanti te consentias; ut enim sanctissimus declarat Mediolanensis Archi-Præsul: *In portione divina gemitus & labores sunt*: (l) sed providum de futuro animum, nec retrahit arduitas à labore, nec amovet asperitas à dolore; utrumque binis complectitur brachiis, pluribus laboraret, nisi naturæ parcitas duorum compendiò pluralitatem restrinxisset; sustine Dominum, qui vis, ut tibi Dominus sit tua portio. Sed nemo melius, nemo hac portione impletur copiosius, quam qui oblatas mundi partes deserit, & fugiens in claustrum solitudinem, in voluptatis exilium, in corporis desertum, Christo renascitur, similem omnibus DEI Filiis primam emittens vocem plorans cum Jeremia: *pars mea Dominus, dixit anima mea, propterea expectabo eum*: (m) legit Ambrosius: *ideo sustinebo eum*; verumtamen non deterrentur, qui ab amore persuadentur, quia à veritate edocentur; dum enim gementes invocant, orantes supplicant, venit in eos Spiritus Sapientiæ, qui est: *DEUS Caritas*: hic facit relinquere divitias, quod magnum non tam est, sed inter maxima.

Poterat lætatus in Aula Regum Moyses hæreditare Regnum, scienti

(h) Joann.
15. v. 13.

Petrus auro & argento de-
stitutus
claudum
jubeat sur-
gere; &
ille ad nu-
tum exi-
lit.

(i) Act. 3.
v. 6.

(l) In Psal.
118.

(m) Thren.
3. v. 24.

Moyſes
Symbolum
aſceta-
rum.

Scripturas loquor, & Rex evadere: à Regis filia nutriebatur inter delicias regales, inter favores aulicos colebatur; potuit eſſe non tantum veluti ſecundus Pharaon, ſed ipſe Pharaon ſceptriger coronatus: ſed quod eſſe poterat, nolebat, volebat fieri abjeſtus in aula Pharaonis; prætulit coronæ opprobrium, divitiis pauperiem, dominio mancipatum; ſed, qui recuſabat Pharaonem agere, Ægypti ſolium conſcendere, barbaram nationem regere, factus eſt, Cœlo ſic diſponente, & DEO imperante, Deus Pharaonis. Quem veluti eliminandum ab orbis orbita lachrymabunda Genitrix futurum mortis filium ſcirpio iniecit cophino, hunc ſuo excipit gremio auguſta Thermut Ægypti Regis filia, ut Regem Regno nutriat. Sic pariſormiter à mundo proſcribendus, cœloque inferendus divinæ pupillus miſericordiæ, fiſcellæ concluditur, quando in clauſtrali aſceterio Alumnus innocentiaſ conſignatur, quem primogenita Creatricis Omnipotentiaſ Porphyrogenita regaliſ Gratia, ſuſcipit educandum. Auguſta nutrix condigno nomine tractam ex aquis ſobolem Moyſem nuncupat, qui Rabano interpretante: *is ſalvatus*: vertitur; ut hunc præ reliquis aquarum exitio ereptum indicaret; & educatrix gratia novellam ſobolem congruo inſignitam nomine, *ſalvatum* nominat, ut enatantem è turbulentis maris fluctibus, è tempeſtuoſis mundi vorticibus ad fortunatum ſalutis portum appuliſſe innotefcat. Plorabat parvulus tractus ex flumine ad finem Principis; & plorat neo-natus infans ab imminente pyraterio liberatus, dum ſuam incipit recognoſcere felicitatem, totque aliorum in mundo pereuntium deſlere calamitatem. Quam læta ſunt hæc exordia! quam fortunata naſcentis ſobolis incunabula, auguſtis Regum ſoliis invidenda! Nec tamen in plateis cognoscuntur, quinimò inter regales aularum delicias exploduntur; canis fabulam, qui hanc recenſes metaphoram; indignum relatu excogitaſſe figmentum dicitur, quiſquis conſimilem allegoriam commentatur; quaſi mundi non foret Symbolum, mare furentibus procellis horridum; aut Religioſorum aſceteria non forent pa-

cifici Regis palatia, non forent conſueta beatarum mentium diverſoria, non forent domicilia Cœlitum, cœleſtis militiæ tentoria, non forent tabernacula Incolæ Deitatis.

Eſt mundus amphitheatrum ludibrii, in quo tot ludunt comici, quot ſunt fortunæ genii, tot colludunt mimi, quotquot terrena ſapiunt: veſtiuntur Sapientum chlamyde, qui tamen in DEI oculis ridendi morio-nes ſunt; nam mundi ſapientia coram Altiffimo ſtultitia reputatur: quotquot divitiarum ſunt adverſarii, vel non amici, rejiciuntur ut contemptibiles; ſed exaltantur, ſed honorantur epulones turpiſſimi, ſi modo ſint opulenti. Paulus ſcenofactoriæ artiſ peritiſſimus, ſeu, ut Syrus loquitur, Lenopæorum opifex, gnarus contexere tentoria, & tabernacula inſtabilis Mundi, deſcribit ferale Mundi tabernaculum quietis neſcium, nullibi conſiſtens, ubique variabile, ſemper inſtabile tentorium, amicæ pacis inimicum, cujus continuam, & mentium, & cordium, carnis & ſpiritus vertiginem, ut genuinò delineet penicillò, ut adæquatò circinet circulo, totum mundanæ felicitatiſ ſtatum, vel potiùs continuum corruentiſ fortunæ lapſum hoc brevi hemyſtichio dimetitur: *præterit figura huius mundi*: (n) alii legunt: *decipit ſpecies*: & vertunt alii: *ſcena huius mundi*; à deceptrice ſpecie quid exſpectandum eſt proficiuæ veritatiſ? ab illudente ſcena, quid addiſcendum eſt probitatiſ? non modicum, ſed plurimum, ſi modò deſixiori oculo inſpiciatur, ſi accuratiori ſcrutinio diſcutiatur: in ſcena ſæpiùs, qui Regem agit, pauper eſt, qui repræſentat Cordum, dives eſt; mentitur virginitatem, qui laſcivus eſt, & exhibere cogitur impudiciam, qui caſtus eſt; ſapit quandoque plurimum, qui ſub ſtultorum habitu illudit explodenti; delectat larvata interdum faciès intentum ſpectatoriſ oculum, qui ſi videret revelatam, horreret intueri. Hæc ipſa ludentiſ & illudentiſ Mundi ſcena eſt, in qua aureus ſplendor & illuminare ſpondet aciem, & animum excæcat; promittit voluptas beatitudinem, & Cœlum claudit; oſtentat miniſteriū dignitaſ eminentiam & lapſum parat; inexpugnabile ſe fingit eſſe

Mundus
eſt ſcena
theatraliſ
in fine
ſemper re-
præſentans
tragædi-
am.

(n) Cor. 7.
v. 31.

esse promontorium, & primo cedit as-
sultui in prædam; immobilem turris
fortissimæ soliditatem simulat, & pri-
mo vel flante favonio, vel aspirante
Austro deliciis dissolvitur; ad vio-
lentum sinistri Aquilonis impetum
in terram corruit, in tumulum eva-
nescentis gloriæ succumbit. Est in-
constantissimum continuæ instabilita-
tis tentorium, & secum perennare
prosperitatem asserit; continua agi-
tatur vicissitudine, & suos, quos ti-
tubare videt subditos, de cæptæ feli-
citatæ perseverantiâ fallaciter assecu-
rat. Denique scenam erigit, & sub
fugacibus umbris sua discrimina abs-
condit; est theatralis pompa ad ho-
ram repræsentata, hoc habet tamen
sibi proprium, quod semper declinet
in tragœdiam, lætūque prologum
tristi epilogo concludat.

Quam longè aliter suis ludit cum
filiis inamorata Mater Sapientia, cum
quibus suas habet delicias, non va-
nitatum naniis, sed veris Cœlitum
solatiis innixa: Ludit profectò à pri-
mo creati orbis exordio ludens in or-
be terrarum, velut in sphæristerio,
cui sphærica terreni orbis machina in
pilam famulatur; jactatur ista de una
in partem aliam, & quæ ad illum mo-
dò abjicitur, indè ad alium devolvi-
tur, nunquàm eidem loco stabiliter
affigitur, sed semper volans & trans-
volans; hinc evolans, & illuc advo-
lans, mutatur. Primum primi Mo-
narchæ solium erigebatur apud Assy-
rios, ubi prima Monarchiæ jacieban-
tur fundamenta; sed pila indè transfiliit
ad Persarum & Medorum territoria;
nec ibi firma substitit, sed devoluta
in Græciam, ut ibi se sublimaret, à
Græcis jactata ad Romanos. Hoc
præfagi Mundi imperio commina-
bundus Isaias: *quasi pilam mittet te
in terram latam & spatiosam; ibi mo-*
rieris: (o) quemadmodum namque
pila in loco declivi & spatioso nequit
subsistere, sed cogitur ulteriùs depro-
perare, sic Mundi gloria, licet im-
peratorio diademate coronata, hoc
ipso, quod in mundo semper declivi
& spatioso sit, stare non potest firmi-
ter, sed semper in aliud confinium
devolvitur, semper diverso capiti im-
ponitur, nunquàm in statu stabili con-
servatur.

Est adhuc alia Mundi pila, quæ ex-

ulcerata adversus Mundum, suosque
amatores ultrix Justitia consuevit non
tam ludere, quàm suis ministris, ut
ludant, indulgere. Mundanus ho-
mo; non illum dico, qui Mundum
incolit, à cujus territorio non licet
egredi corpore immaculatis etiam in
via viatoribus, quantumvis plenis af-
fectibus à suis exulent cupiditatibus,
à suis elongentur amoribus, à suis
peregrinentur voluptatibus ac thesau-
ris: Mundanus homo: non illum di-
co, qui sæcularibus implicatus nego-
tiis, in curiis justus præsidet, in tri-
bunalibus immunis assidet, in regiis
consulens dirigit, vitam in Reipubli-
cæ commodum sollicitus impendit:
Mundanus dico: quem elevat super-
bia ad apices dignitatum, quem re-
plet avaritia arcis divitiarum, quem
gula vix unquàm satis satiat epulis
voluptatum, ille, infamis pila est,
missa in latam perditionis viam, in
amplum deliciarum pratum; est pila
malignorum spirituum, de manu in
manum jacitur, ab uno dæmone post
aliū possidetur. Præses superbiæ,
arrogans Lucifer eam dæmoni gulæ
trajicit; qui diu pilam non retinens
ad dæmonem luxuriæ transmittit; à
primo inflatur ad vitæ superbiā; ad
ampliores saginatur mundi concu-
piscentiā à secundo; à tertio suc-
cenditur flamma libidinis, ut hic ad-
usta in tempore, exuratur inferni vi-
ctima in æternitate.

Sic ludit cum filiis hominum, qui
filiationem DEI aut respuunt, aut non
recipiunt, Sapientia, suos deprehen-
dens in eorundem stultitia illusores. Nunc
lubet Matrem suis cum filiis non
ludentem, sed colludentem experiri.
Ludit, ut recreet, non ut excruciet;
lucrari optat filium, quem ubi lu-
crata acquisiverit, perditum lucris in-
numeri locupletat, colludit cum al-
ludente: *ludens in orbe terrarum:*
brevis, sed sublimis à subtilitate, ex-
cellens à veritate, est explanatio Hu-
gonis purpurati: *ludens in orbe ter-
rarum:* id est: subjungit clarissimus
Commentator: *ludere faciens homi-
nes de orbe terrarum;* non illos qui-
dem sumptos de terra terrestris Adæ
posthumos, sed genuinos secundi A-
dæ filios, qui de cælo cœlestis in re-
gionem terræ nostræ veniens, filius
hominis fieri voluit & vocari; hos fa-
cit

*Sphærica
Mundi
machina
est quasi
pila luso-
ria.*

(o) Isa. 22.
v. 18.

*Longè ali-
ter, ac
Mundus,
Mater sa-
pientia
suis cum
Filiis ludit
in Orbe
terrarum.*

cit de orbe terrarum ludere, dum docet magnanimo spiritu terrena omnia contemnere, pannosas terræ voluptates spernere, passu præpropere divitias & dignitatum apices præterire, transire limosas carnis delicias, oblata vanitatum munia dimittere, possessa divitiarum onera rejicere, ingentes honorum umbras veluti monstrosas inanitatum facies prætervolare. Incutiant profundam aliis reverentiam, sed DEI servulis, sed eremorum accolis, claustrorum incolis horrorem; fatigent alios acquirendarum opum sollicitudines, & conservandarum curæ, curremus nos in odorem suavissimæ paupertatis, ut nudum campi florem ventis & imbribus expositum religiosa nuditate assequamur: Irritet zelosos mundanæ prosperitatis Amasios contemptus mundi; nos subtractis ab hac monstrosa mole oculis, solum illi impendamus calcaneum, illius dolosam faciem conculcando, non minùs quàm insidiantem calcaneo nostro serpentem declinando; inquietent alios mundanæ felicitatis procos, subarrhatos corruscante annulo suæ indemnitate propugnatores momentanea sinistrorum eventuum vicissitudo; nos quiescamus dulciter in gremio cœlestis Providentiæ, nobis in asylum omnis miseriæ & indigentia expanso; denique, ut meliora distribuentis gratiæ charismata æmulemur, sequamur secunda magni Ducis Nazianzeni vestigia, imitemur consulentis paradigmata, suadentem fideliter auscultemus: *Magna hujus scena ludicra & nociva spectra præteribimus, locoque omnium DEUM eligemus, qui solus bonum est per omnia sufficiens*: (p) Resplendeat fulgore aureo exterius mundanæ claritatis superbia, omnis decor filia illius Regis ab intus est, cujus ingenuus Pater reddit unicuique secundum opera sua, sed facta in abscondito, ut coram carnali oculo lateant, soli ut pateant Divino. Hæc ipsa ratio, hæc principalis causa est, cur abdita Religiosæ conversationis perfectio, cur regularis vitæ observantia non cognoscatur à caligantis mundi perspiciliis in plateis, quas fugiunt claustrales Affeclæ, nè vel delusi vano populorum plausu, aut veriùs, nè suis avulsi à gemitibus, suis extracti ab

oratoriis, plùs perdant exeundo, quàm obtinere speraverant redeundo.

Unò egrediebantur uterò Rebecca gemini, quæ quia: *Patientia*: vertitur, claustralem duorum filiorum puerperam in nomine & munere adumbrabat: claustrum enim est schola patientiæ, in qua mox à principio veteris Adæ posthumus, cum novi Protoparentis sobole colluctatur; ista, licet ætate secundogenita cedat prior annorum ordine, excedit tamen Sanctitatis eminentiâ, & virtutum perfectione: in utero collidebantur parvuli, & in eodem claustralis vitæ territorio, in eadem Religiosi certaminis palæstra, secundi Adæ hæres & filius, qui secundum DEUM creatus est, intemeratus Jacob cum Esau Idumæo & barbaro configere mox à suæ nativitatis primordio exorditur. Feciale geminorum prælium, à duobus agonotheis inchoari solitum! quò vetus homo, qui hætenùs possidebat dominium carnis & spiritus, mentis & corporis, nunc novum pro adversario experitur. Quid anxiosa Genitrix, quid patiens Rebecca, quid mater patientia claustralium puerpera arripiet consilii, unde opem auxilii emendicabit? adversatur sæculari superbix neophyta humilitas & vanitatum ebrietas à religiosa sobrietate affilitur; invidiam eliminare satagit benignitas, & iracundum sæculi genium pacifica fratrum concordia nullatenus compatitur, quæ omnem levissimæ quantumvis discordiæ umbram abominatur. Macte animò novelle pugil! est infallibile præfagientis DEI oraculum, irrevocabile promittentis Altissimi vaticinium; *major serviet minori*: (q) Adami veteris vetus homo antiquitatem sibi vendicat, suam nativitatis prioritatem jactat; sed secundi Adæ filius, sit licet posterior tempore, sit licet minor annorum serie, est Sanctitate dignior, integritate major; ille in mundo concipiebatur, sed iste Cœlo parturitur; de ejus corde processerant, Apostolo fidem dante, cogitationes malæ cum furtis adulteria, doli cum falsis testimoniis, & tota suppellex vitiorum. Hoc gignit mundus: cui fertilior in propagine, licet sterilior in multitudine adversatur Parens Religio, suo applaudens Sponso sanguinum, & exclamans

Esau representat mundanos, Jacob vero Incolas claustrales.

(p) Epist. 57.

(q) Gen. 25. v. 13.

exclamans cum iubilo: à timore tuo Domine concepimus & peperimus Spiritum salutis nostræ, ut DEI Filium fratrem primogeniti ex multis fratribus parturiremus, à quo velut à radice sancta fructus salutaris oritur, fructus Spiritus, sed Sancti Spiritus, cum charitate gaudium, cum pace longanimitas, cum bonitate patientia, mansuetudo cum continentia, & totum heroicarum virtutum illustre Gynecæum.

Mali etiam nolentes serviunt bonis.

Quantumvis autem sit mundus sua in generatione copiosior, sua in prole fecundior, non tamen primogenituræ fungitur privilegiò, sed cogitur servire suâ major malitiâ humili minoris bonitati. Annosum est canæ iniquitatis improprium, pluralitati reproborum incomparabiliter cedere paucitatem Electorum: Ut autem ex infinito stultorum numero nil laudis accedit insipientiæ, ob sapientum paucitatem, sic & mundana perversitas non habet quod gloriatur in malitia, eò, quòd potens sit in multa iniquitate. Est tamen investigandum subtilius, est discutiendum profundius, quonam obsequiorum genere major iste minori huic serviat, cujus faciem, si forsàn pertransiens obruat, in plateis suis non cognoscit: cujus arma domandi corporis, cujus vota placandi Numinis, cujus fugam à Sæculo, cujus speluncas in asceterio, cujus viæ angustiam, cujus angustæ vitæ semitam nullatenus approbat, omnimodè condemnat? quonam vel ancillatu, vel famulatu effœminati mundicolæ, famulabuntur justorum patientiæ, ancillabuntur continentiæ; quam hi Cœlicolæ profitentur? ad eum modum, si credis Augustino, tot Asceteriorum, & Collegiorum Fundatori, Clericorum & Monachorum Patri; mali (nec enim de probis Mundi inquilinis quæritur, nulla de justis Sæcularibus movetur quæstio; qui enim in Mundo mundi sunt, inter fluctus diluvii in Arca Noë avulsi sunt, & in Pentapolis flammicidio, in Christianæ Religionis monte salvi sunt) mali, quos Mundus suis nutrit deliciis, ut carnales sint; quos suis fovet blanditiis, ut fallaces sint; quos suis saginat epulis, ut temulenti sint; quos suis replet divitiis, ut opulenti sint; quos sua elevat superbia, ut am-

bitiosi sint; hi mali, hi mundi vincientis servuli, hæc compedita iniquitatis mancipia, bonis utiliter serviunt, eò laboris impendiò, eò conatûs ministeriò, eò servitii obsequiò, quò lima auro, & malleus argento, quò mola tritico, & pani clibanus famulatur; ut aurum fulgeat, & puritate niteat, limari est necesse; nec tamen lima limando perficitur, sed magis hebetatur; ut à candore argentum splendeat, ut excudendæ imagini deserviat, indiget malleo feriente, & tamen malleus feriendo consumitur, ac sæpè frangitur percutiendo; molare saxum grana frumenti conterit; nec enim nisi contrita coagmentantur in farinam, & tamen mola atteritur, ut sensim consumatur: pani coquendo deservit clibanus, qui sæpè flammis exurit, & longiori flammarum violentia concrematur ut diffiliat, ut corruat, enervatur: suam subjungit paritatis proprietatem parabolizans Pater: *Non ergò glorientur, nec se extollant mali, quando bonis aliquas tribulationes immiserint, qui, cum illos persequuntur in corpore, se ipsos occidere probantur in mente:* (r)

Mali persequendo bonos, istis profunt, & sibi nocent.

(r) Serm.

Hæc utilissima, sed patientibus, non infligentibus servitia, cuinam non infligentibus servitia, cuinam hominum generi præstantur abundantius, exhibentur libentius, quam cucullatis monasteriorum incolis, quam dedicatis Altissimo asceteriis, quam Monachis & Clericis, quam consecratis DEO illibatarum virginum claustris, quibus & adversatur Acatolicorum perfidia, nec non illorum, qui Catholicorum se aggregatos communioni profitentur? Lustra, si lubet, curiarum dicasteria; audi, si vacat, Aulicorum colloquia, intra, si licet, epulorum triclinia, explora, si vales, famulorum consortia; quid audies in pedissequorum discursibus, quid percipies in helluonum epulis, quid reperies in foris & angulis, quam linguarum jacula, in Religiosorum perniciem exacuata, quam suffragantium consilia in pessumdandorum Monachorum exitium decretanda, quam vota in concludendam servorum DEI injuriam conspirantia, quam calumniatorum opprobria adversus inermem innocentiam pauperum, qui relinquentes omnia, carnem

Hæc persequentium malorum obsequia nulli copiosius impenduntur, quam in claustrorum incolis.

nem suam cum concupiscentiis suis crucifixerunt, fulminantia? Novi, & ego quidem, Catholicorum Principum gremia esse secunda Religiosorum cœtuum asyla; novi Cæsarum solia esse solidissima monasticæ Sanctitatis promontoria; novi laborantis inopiæ, claustralis indigentia, religiosæ egestatis penu in plurimorum Dynastarum curiis reperiri; non tamen defunt secreta aliorum conclavia, occulta, licet non subterranea, inimicorum Crucis Christi armamentaria, in quibus omnigena excuduntur calumniarum genera, quibus exiles cellulae impugnantur, ut expugnentur: sed exploduntur à Religiosorum fortissimis defensoribus, eluduntur, sed suo in interitu à validissimis Clericalis gloriæ propugnatoribus, & vindex innocentia, *qui habitat in Cælis*, ad serenissimæ diei vesperam, ad accumbentis terrenæ prosperitatis crepusculum, in nocte media, clangente mortis tubâ, *irridebit eos, & Dominus subsanabit eos.* Audiat Mundus, qui non cognoscit contemptas à suis Sodalibus facies, dilutas lachrymis, quas fundunt largiter in valle lachrymarum; audiat Mundus qui venusta delectatus cæsarie, furatò superbiens capillitiò, sacras decalvatorum capitum coronas despicit, cachinnis proterit, cavillis violat, & contumeliis profanat; quas tamen reverentur Angeli, ipse Rex Regum, & Dominus Dominantium in illis sibi complacet; & quos coronavit in tempore hoc figurali diademate, coronabit coronâ gloriæ in magnæ æternitatis domo, quò tu non audes respicere. Tempus veniet, quò arrogantes oculos, sed lachrymantes, sed deplorantes levabis in circuitu, & videbis, inter supernos triumphantis Solymæ Optimates hos coronatos in ærumnis, hos approbatos in censuris, hos latitantes in cavernis, hos in camino paupertatis electos, hos compellatos toties à te insanos moriones ad benignissimi Judicis dexteram collocatos, inter concives Solymæ sedentes cum Senatoribus terræ, non qui terrena quæsierunt, sed qui anxia inter suspiria cœlestibus inhiarunt.

(s) *Matth.* Ascendente in naviculam Christo: 8. v. 23. *Secuti sunt eum discipuli ejus:* (s) sed

turbam dimittentes, nè fortè humanis rumoribus à virtutis itinere retardarentur, vel, suos ut erudirent posteros inanem populorum auram declinare, quæ solet nonnunquam mundissima Sanctorum corda asperso vanitatis pulvere inquinare. Subtilem assignat Euthymius moralitatem, resolvens hanc quæstionem; cur universalis hominum Redemptor soli associari voluerit Apostolorum Comitatu recedentibus turbis, quæ visis prodigiis & portentis DEUM hominem combinare vel conciliare videbantur? Quemadmodum namque aligeræ volucres, ubi suos plumescere pullos conspiciunt, eosdem nidulo suaviter eductos ad volatum exercent, sic & cœlestis Aquila sua protectione super Discipulorum corda volitans avolare ab infimis, & ad supera voluit evolare; nec obstat fulcasse tempestuosi maris fluctus, ac navim occupasse; respondet enim Doctor Angelicus, fuisse præfiguratam in navi crucem dominicam, quam ascendens Redemptor in secutura crucis symbolo adumbratam Discipulos ad comitandum invitabat, ad conscendum provocabat; ut qui Clericorum ac Religiosorum Duces & Principes fuerant exstituri, iisdem ascensu crucis & crucifixi Redemptoris comitatu præeant, ut & Successores gloriantur cum Gentium Doctore: *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri JESU Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo:* (t) est fœda infidelitatis nota, Herum deserere, cujus est servulus; Magistrum solum dimittere, cujus Discipulum te profiteris. Fugit Sanctissimus Proto-Parens meus, fortassis, ut raptum suum plenum famulantium Angelorum gloriâ humanis ab oculis recondat; sed fugientem individuus sequitur Elisæus: jubet Magister Discipulum subsistere, & fatigato præcipit sedere, se profecturum simulans in Bethel, dissimulans imminentem equorum igneorum ministerium, flammivomentis quadrigæ Majestatem; verum abnuit solum dimittere, sed comitari flagitans protestatur: *Vivit Dominus & vivit anima tua, quia non derelinquam te:* (u) Jacobi Lu-

Ascendente JESU in naviculam, quæ erat figura crucis, soli sequuntur Discipuli, turba vero Mundum representans recedit.

(t) *Ad Gal.* 6. v. 14.

(u) 4. Reg. 2. v. 35.

lachrymis,

lachrymis, nolenti cedere benedixit, nisi Eliam cum Elisæo geminos virginitate candidos, conjugalis curæ nescios revereretur, Jacobum verò de prolium, & conjugum periculo sollicitum, tunc pro benedictione instituisse recogitarem.

*Christus
præcepit
Discipulis
secum na-
viganti-
bus tran-
sire con-
trâ; ut
perennem
insinuaret
luctam
Mundum
inter &
claustrum.
(x) Marci
4. v. 35.*

Sed nos post brevem hanc parenthesis ad navim revertamur, quâ dum Apostolicum suo cum Præsidente provehitur Collegium, repente incarnata præcipit Sapiencia: *Transeamus contrâ*: (x) legi literalem Remigii sensum, qui tria piissimi Redemptoris refugia recenset; ad quorum unum se recipere consueverat, quoties importunam turbarum multitudinem declinare, nè comprimeretur oportebat; vel enim montem conscendebat, quò populus itinere lassatus velocem viatorem assequi diffidebat; vel in desertum fugiebat, quò pariter solum abire dimittebant, nè annonâ destituti in sterili eremo famem experirentur; vel tandem navim inscendebat, quò sequi tumentes maris vortices prohibebant. Videns igitur confluentium populorum importunitatem, quasi homo volens declinare; *jussit discipulos suos transfretare*; sed segregatos à turba discipulos, Evangelicorum Consiliorum Zelatores acerrimos, summæ perfectionis pedissequos, crucifixos crucifixi Salvatoris comites: considerat Petrus Chrysologus ab Episcopali solio Ravennas nuncupatus, ascensum hunc in naviculam frementibus procellis obviam, spumante vallantium fluctuum rabie anxiam ascendentes de terrenis ad cœlestia, de præsentibus ad futura existimat præfigurasse. Præcipitur autem JESU comitibus: *transeamus contrâ*: transitum insinuat Sanctorum civibus, suisque domesticis, ut mundi volubilitatem arguat, mundanæ prosperitatis instabilitatem demonstret & confundat: quod alia, quæ adjicitur, loci determinati circumstantia confirmat; dum enim contrâ fretum navigare injungitur, ut perennis lucta Mundum inter & Claustrum inter illius superbiam, & istius submissionem, inter illius perfrictæ frontis insolentiam, & istius pacatæ mentis malaciam declaratur; *bene contrâ*; exclamat infultus Præsul; *quia divina semper contraria sunt humanis, dum ista subjectos*
Pars IV.

attrahunt ad fragilitatem, ad virtutem illa, qui sequuntur, attollunt:

(y) quidnam claustrali pœnitentiæ (y) Serm. cum lasciviente mundi luxuria, quid 21. castris DEI cum dissensionis tentoriis, quid fraudulentæ impietati cum Apostolica Sanctitate est commune? *Christus cum Mundus do nequit mundus contrariatur adeò suomet Conditori, suomet Redemptori, ut simul commorari non valeant, nec simul eodem navigare in phasello: Vix autem alibi Divinus Advena moratur dulcius, detinetur suavius, jucundatur amœnius, conversatur familiarius, quàm in Discipulorum consortio, quàm in Evangelicorum Virorum receptaculo, quàm in Regulari Collegio, quàm in Religiosorum Claustro; nec sit suspectum adstruentis testimonium: quòd enim Mundum fugiat, quòd illum declinare suis consulat, testantur paginae Scripturarum: Illud sufficiat dilecti Joannis testimonium in perennaturum ingrata illius belluæ improprium: *Mundus eum non vit factocognovit*: (z) in Mundo erat Mundi Conditor, & Mundus, qui per ipsum factus est, factorem suum non cognovit. Sed, dum Mundum suum non cognovisse audis Creatorem, non Cœli machinam, non terræ Orbitam, sub Mundi nomine reprehensam opineris, sed amatorem mundi, sed protectorem mundanæ vanitatis, sed procum terrenæ inanitatis. Hunc incolatum fugit amator hominum mundanis immersum deliciis, immundis mundi voluptatibus implicatum; cujus est conversatio, cujus est sermocinatio cum simplicibus; ille fallacis Mundi tentoria non ingreditur, ille proditorum ac traditorum tabernacula detestatur.*

*Mundus
non cognovit
factorem suum.
Joann.
1. v. 10.*

Scrutemini Scripturas, ut, ubi DEUS-Homo hospitetur libentius, pascatur avidius, detineatur diutius, constringatur amorosius, quisque intelligat, ac quilibet recognoscat. Audita sanctissimi Præcursoris captivitate reliquit Judæam JESUS recedens in Galilæam; subtrahendum quippè fuerat Verbum DEI, nè vilipendatur ab inimicis; & quamvis latere poterat in Phariseorum & Judæorum medio, nec comprehendere potuisset, qui toties eorum elusit insidias; nunc tamen in Galilæam abiit, ut verum hominem se testaretur, ut docet Archi-

chi-Præful Bulgariæ Theophylactus: adjungit Chrysostomus: *Maximè voluit suam incarnationem credi, quæ nobis principium & fons est innumerabilium bonorum; hinc non humanitatem, sed Divinitatem potius latere voluit:* (a) nec vulpinam Herodis tyrannidem declinavit, potius illam, quàm fraudulentam Phariseorum hypocrisis eligens tolerare; in viâ prolixioris transitu coactus transire Samariæ Regionem, congruebâtque Divinitatis consilio transitus ille Divini Viatoris; nam qui omnes homines vult salvos facere, transiens vocavit mulierem, ut alii per mulierem vocarentur, ut autumat Albertus magnus: Post ardui itineris prolixioris lassitudinem, venit piissimus Viator in civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar; (b) quæ Commentatore Hieronymo cum civitate Salem convertitur, cujus Rex Melchisedech ibidem panem & vinum obtulit in primum instituendæ Eucharistiæ hieroglyphicum, in Dominici Corporis & sanguinis Symbolum: quem adumbrantem nostræ salutis locum factus Viator DEUS, non præteriit, sed celeri vestigio, affectu tenerrimo invisit; ibi prodigus sui, si licet dicere, effudit suæ thesauros misericordiæ & peccatricem convertendo, & ignorantes incolas erudiendo, instructosque fideles sanctificando. Hic fatigatus sedit in suburbano fonte, hic voluntatem Patris adimplendo saturavit famem suam, & lassus requievit. Verùm elucidemus occulta loci hujus illicia, quibus incarnata Patris Sapientia tam violenter trahebatur, tam vehementer urgebatur ad Urbis illius introitum, ad plebem suam tam dulciter tam abundanter visitandam. Fortè, quia Aegyptiaci Salvatoris ossa à Barbaro Aegyptiorum territorio translata in Samariam sepulta fuerant ad Josue imperium in Urbe Sichem, juxtà tumulum agri, quem dedit Jacob Joseph filio suo, motus innocentis Josephi Sanctimoniâ Salvator mundi, avidius ad civitatem hanc properavit, & ampliores gratias indulgit? ut erudirentur posterì, Sanctorum corpora magnæ prosperitatis pignus esse, locumque similem specialiori celestium charismatum favore communiri. Adducit tamen aliam acce-

In Sichar praludebatur mysterium SS. Eucharistiæ.

Ossa Josephi sepulta in Sichar attraxerunt præsentiam Christi.

Christus

lerantis JESU rationem purpuratus festinat in Hugo, dum per civitatem Samariæ Sichar, Religionem intelligit, in qua custodiuntur claustrales, ad instar pretiosi cujuspiam thesauri, quem Zelotypus animarum, Quæstor in forti, munitioneque loco consuevit collocare; cognominatur hæc civitas: Sichar: quod nomen vertitur: *Conclusio*: Religio enim claustrò cingitur, & admirabili fecunditate, incolentes eandem animæ, illustri viridario, vel certè fecundo fructuum arboreto assemblantur, nè circumvagi exploratores suis insidientur fructibus, vel devastentur florum areolæ à circumvicinis hostibus: ædificavit invigilans Providentia, *per circuitum muros altos, & turres firmas, nè quando venirent gentes & conculcarent:* (c) murorum gyrus, est Prælatorum vigilantia, quæ murò forti solidior, quodvis acervò lapidum ordinatio, arcet insipientium audaciam, elongat prædonum temeritatem; excelsis turribus æquantur custodes Angeli, quos nequit humana exilitas transcendere, quos metuit formidolosa inimicorum rabies invadere, confœderata potestas tenebrarum hæc lucidissima celestis Solymæ luminaria horret obnubilare; circumvallatur deliciosum istud Divinæ Majestatis viridarium assiduis supplicabundorum Superiorum gemitibus, interpellantium continuis precibus, iteratis attendentium exhortationibus; protegitur validissimò celestis militiæ præsidio, affecuratur inexpugnabili vigiliarum ministerio, animatò beatarum mentium defenditur munimentò.

Applaudit arridente oculo Sponsus sanguinum excubanti, & decoranti hunc hortum Domini Sponsæ suæ: *conclusus, Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus:* (d) hortus propter fecunditatem, conclusus propter fortitudinem: ab Occidente clauditur mari mediterraneo omnigenarum amaritudinum, quas deglutire non abnuat, quibus potari flagitat & exoptat; ab Oriente cingitur Jordane fluvio, affluentium & exundantium consolationum; ab Aquilone propugnatur monte Libani; quia Divinæ Protectionis à meridie absconditur & velatur desertò solitudinis Aegypti. Est jucundissima ad solatium Chaldaea paraphrasis,

(c) 1. Machab. 4. v. 60.

Claustum est hortus conclusus, in quo delectatur Sponsus Celestis. (d) Cant. 4. v. 12.

paraphrasis, afflictum recreans, tentatum sublevans, timentem solidans, singultuantis Ascetæ Spiritum, nè vacillet in asperitate, nè titubet in adversis: *Sicut hortus voluptatis, ad quem nullus vir habet potestatem introeundi, nisi iusti, quorum anima mittuntur illuc per manus Angelorum:* seu dein secreti sanctæ dilectionis impetus, seu inquietantes sanctarum cogitationum assultus angelicis manibus assimilentur. Viridarium obscuratum cognominat Interpretes Arabs; & forsan ideo, quia concluditur sepius mento quotidianorum dogmatum, ut excludantur infernales bestię apertas ejus delicias faciliter vastaturæ: est in illo firma in exercituum Dominum fiducia, quæ crudeles inferni belluas profligat: muro, quantumvis adamantino, est eminentius quolibet promontorio antemurale profundissima religiosæ humilitatis eminentia, quæ terret universam tenebrarum principis colluviem, nè audeat ingressum machinari. Hoc peragrarè viridarium, hoc arboretum inhabitare delectat: hic residere sub umbra Cedri vel lauri lassatus in via peccatorum anhelat Viator DEUS. Quàm placeat hic obumbrari, quàm libeat hic spatium, quàm gaudeat hic oblectari, duplex insinuat commendatio; quem enim hortum conclusum prædicat, hujus iterato primæ laudis elogiò, commendat iterum clausuram; *hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus:* quasi idcirco placeat incolenti, quasi idcirco conducat obambulanti, quia conclusus est.

Eva dissipavit clausuram Paradisi, ideo eam memoravit coluber.

Superabundabat deliciis Paradisus voluptatis; sed quia clausuram destitutus erat, ferarum impiissima latens sub arbore prohibita virulentus coluber intoxicavit curiosæ mulieris innocentiam, & immortalitatis Symbolum, ferali commutavit vicissitudine in tumultum mortalitatis; In illa deliciarum tempe descendit quidem, sed primum post meridiem exulceratum Numen, illatam vindicaturus injuriam, effrœnem Divinitatis appetentiam in dementato Paradisi Præsede castigaturus. Ad hunc claustralem sui amoris hortum, suæ quietis lectulum, suæ pietatis domicilium, suarum deliciarum receptaculum, festinat lassus, à peccatorum cordibus

Pars IV.

profligatus Advena ut commoretur; *in hunc hortum bone JESU libenter descendis, ad areolam aromatum, ut cubes in eo, ut colas & custodias illum:* anagogizat devotissimus Abbas Gilbertus, (e) jucundus quidem oculis, (e) *Serm. 35. in Cant.* & amœnus incolis, sed non occlusus exterminatori Angelo, serpenti patulus, & ideo profanatus; abindè terra nostra spinas, & tribulos germinat tam abundanti copiâ, ut amœnissimum Divino cordi lilium inter spinas suffocari metuat, & sponsa inter filias, ut inter spinas lilium cogatur commorari. Sed hortus noster, quia conclusus est, sepe vallatus est, nè custodiâ claustrali destitutus fiat in conculationem, deserviat feris & belluis in direptionem. O quàm prudenter præmonet, quàm providè claustralibus incolis suò præcavet consiliò, suò consulit oraculò oculatissimus Ecclesiastes: *qui dissipat sepem, mordebit eum coluber:* (f) si etymologiam serpentini nominis discutias, est coluber, (f) *Eccles. 10. v. 8.* Charenfi Explanatore, quasi colens umbram; eumque insinuat insidiatorem spiritum, qui patientis Jobi testimonio; *Sub umbra dormit, in secreto calami, in locis humentibus:* (g) (g) *Job. 40. v. 16.* Est umbra, sed mortis, non vitæ, universæ mundanæ dilectionis refocillatio, breve ac leve refrigerium terrenæ vanitatis: *per umbram,* siquidem *recedente charitate torpor frigida mentis exprimitur,* explanatore Gregorio: (h) & perduellis angelus (h) *Lib. 33. Mor. c. 3.* à primo attentati ascensûs desiderio, à desiderata frigidi Aquilonis sede calorem charitatis fugiens, & Solem Justitiæ genuinum suæ ambitionis vindicem declinans, sub umbra gelidi frigoris se nititur abscondere, dum Mundo dedita Mundicolarum corda permittitur inhabitare. Hic suam reperit requiem tortuosus coluber, dum Sæculo inhiantes animas, innixos Sæcularibus desideriis animos à veri solis ardore subtrahit, subtractos interno peccatorum frigore congelat, ut sub desiderata iniquorum umbra, sub hoc mundano congestæ perversitatis umbraculo dulciter requiescat. Gelidus mundi sinus frigidus gestat filios, in quorum mentibus, velut in refrigerante turba securus requiescit.

At verò, hortus conclusus incolentis & excolentis Sponsi, meridianis

D d d 2

Sponsus Divinus

cubat in meridie, id est, in animam meridianis sancti amoris ardoribus exastuante.

nis sancti amoris exastuat ardoribus, solaribus Solis Justitiæ radiis inflammatur; sunt corda charitate calentia, ubi cubat in meridie speciosus præ filiis hominum DEUS-Homo, qui frigidam peccatorum malitiam, sibi exosam fugiens, ab aulis Principum, ubi, quid verus calor sancti amoris sit, plerumque ignoratur; ad sacram deserti solitudinem profligatur, à sterilescentibus dumetis vanitatum, ubi suffocari consuevit, Verbum DEI cogitur exulare, & in angusta silentis eremi cellula cum conticescente incola cohabitare. Illuc vocatur suspiriis, citatur lachrymis, rogatur desideriis, nec citius dimittitur, nisi quantocyus suis se reditum cum beneficiis, suis se reversum cum gratiis polliceatur. Nectamen sic abire finitur, ut oculis ereptus à corde pariter evellatur, sed vix breve intercedit momentum, & quasi se abeuntem simulat, quando mox domesticis distracta laboribus, ab ipsis sæpius anxiosa sodalibus anima, dilectum ad mentem revocat, & quasi longò prolixi temporis abfuisse intervallo, sollicitat differentem, urget dissimulantem. Quid mirum, si hanc extraneam sanctæ dilectionis vocem mundana vanitas non percipiat, si sacris inflammata ignibus amantis faciem non cognoscat? quid mirum, si desideratus cunctis gentibus in civitate hac, velocior & latior compareat, hilarior & pronior ad umbram hanc confugiat, super hunc fontem stillantium lachrymarum diutius æquè ac avidius sedeat & conquiescat.

Claustum est domus Sponse obserata, quam sibi Divinus Sponsus præ desiderio rogat aperiri.

Sed lubet aliam præcipui amoris allegoriam experiri; prius tamen latentem investigare libet suspecti non-nihil discriminis rationem. Mater Ecclesia, una præ cæteris Sponsi cælestis Sponsa, licet adhuc in fide desponsata, in fine fidei ad suæ sororis Regiam, ad triumphantem Solymam suis cum filiis, quos tales probabit Catholica Veritas, & intemerata fidelitas, transitura. Præsentabat illa amplissimum, suorum fidelium velut florum & arborum viridarium, in quo floret selectissimorum florum deliciosa congeries, nec non fecunda in arboribus fertilitas visum delectat coloribus, & animum omnigenis fructibus saginat: *Veniat dilectus meus*

in hortum suum: (i) non illum quidem, qui claustrali solitudine cingitur, religiosa sepe circumdatur, à solis Religiosorum cœtibus inhabitatur; quæ namque ad conclusum hunc hortum spectant, & pertinent, breviter delibavimus, ut expediti ad secutura transeamus: In hoc amplivago terrenæ vastitatis territorio peregrinantur Sæculares animæ, quæ sic circumvagantur Mundi limites, frequentant judiciorum curias, tractant Dicasteriorum negotia, administrant subselliorum munia, ut tamen supernam inquirent patriam, observent præceptorum volumina, tractent Dicasteriorum negotia, in quorum corda sinuosus coluber, si quandoque vel per fallaciam, vel per obstinatum tyrannidem irrepere finitur, in eis quidem ad brevem morulam se collocare permittitur, sed ocyus defluis pœnitentium oculorum lachrymis, calentibus singultuantis animæ suspiriis ejicitur; nève ingressum iteret, ardenti charitate DEUS diligitur, & proximus amatur, contracta fœditas severo verbere plectitur, prorumpensque de abscondito contaminati cordis latibulo, nequam spiritus eliminatur. Ad hanc justorum florentem aream, ad amœnissimum florentium virtutum receptaculum, ad umbratum hoc, non jam à mortis umbra, sed ab appetituum temperie arboretum, dilectus ex millibus invitatur: *veniat dilectus in hortum suum:* non quidem, ut quiescat suaviter, dormiat dulciter, sed ut in charo sibi paupere refocilletur, in famedico rursùm Lazaro convivetur, in commensali mendico saturetur, in sitiente suo servulo potetur: *veniat & comedat fructum pomorum suorum:* mira simplicitas, amica nimium familiaritas: ad hortum Regem Gloriæ evocat, ad mensam avocat, ad fructum pomorum suorum, ut comedat, suppliciter invitat; nec renuit invocatus descendere, nec abnuit comedere invitatus: *in hortum dilectus venit, & fructum comedit, quando Christus mentes visitat, & bonorum operum delectatione se satiat;* putas venisset non vocatus? compa-ruisset non rogatus? comedisset non exoratus? manducasset poma non invitatus? sed dices: hæc poma nova &

(i) Cant. s. v. r.

& vetera exstitisse; sed dico tibi, nec sic ad hortum hunc processisset, nec fructum apprehendisset, nisi orationis efficacia, nisi brachiorum extensio, Sanctorum operum intensio accessisset. Vix satiatus & benè pastus recesserat, vix ad serenitatem secundi aëris, ad cordium suspiria, ad meridiana sacri caloris incendia jobambulans recreabatur, quando declinante in noctis tenebras crepusculo Idem lassatus ab itinere Sponsus, vel à labore fatigatus, gressum accelerans, pulsat præproperus ad ostium, quando Sponsa quasi obdormiens, sed corde vigilans, exsiliit è thalamo, clamans & anxia vociferans: *Vox dilecti pulsantis!* non enim ampliùs in horto superiori, ad quem facilis patet aditus delituit, sed illum deserens dormire in Sponsæ domo, ac requiescere anhelavit; utque morosam suo amoris moram interrumpat, rumpi affectat ostium, vel ostii pessulum quantocyùs removeri, ut citiùs accurrat tardigrada, velociùs festinet fortassis præpedita; aspirat importunus Advena, citiùs aperiri flagitans, ocyùs desiderans referari: *Aperi mihi soror mea:* (1) mira disparitas! ad hortum, ut veniat, invitatur, ad domum, ut aperiatur, non invitatus vociferatur; ad hortum à sollicitante provocatur, ut evellat spinas, quas non plantavit, sentes eliminet, quas non seminavit: nè absentis oblita redarguatur illa, salientem in montibus, collèsq; transilientem adhortatur; & quidem benignitate plenus ad primam invitantis vocem procedit visitaturus clamitantem, in Sponsæ tendit hortulum, deliciaturus inter umbras, degustaturus sui laboris fructum. Non sic ad secretum conclave provocatur, non sic ad Sponsæ domum stimulat; sinè prævia invitantis voce percipitur vox pulsantis, quæ vix intonuit in advolantis Sponsæ auribus, quando jam exultavit Spiritus ejus in DEO salutari suo; anhelus properat ad domum, procedit interpellatus ad hortum; quasi quid nescio jucundius arrideat præ viridarii deliciis in cubiculis, quasi quid spiret jucundius in conclavi? Spirat profectò suaviùs, attrahit fortiùs, clausura ostii, quàm patens aditus arboreti: confugit JESUS de patulo

hortorum ambulacro ad abditos claustri angulos, ibi commodiùs rorem gravati capitis abstersurus in hiantibus asceterii spelæis à guttis noctium, quibus cinnami maduerant plenissimè alleviandus: *aperi mihi:* singultuat afflictus, exstimulat accinctus, festinus excitat, non sustinens retardari: *Disciplinam hìc attende custodia:* cum Gilberto: *ubi porta passim non patet:* (m) non indulgetur cuivis aditus, (m) Serm. 43. in obferatur claustri introitus, nec ipse, qui clavem David habet, aperiens, Cant. quod nemo claudit, claudens, quod nemo aperit, sinè prævio pulsu ingreditur, sinè voce rogantis & clamantis irreptionem machinatur; caput roriferum, cum stillante cæsarie ambit excutere; abundat illud rore vivifico, ut de claustrò ad interius cellæ receptaculum, de isto ad conclave mentis se recipiat; castello animæ illabatur, ad intimum illius angulum, qui nec homini nec Angelo referatur, tam fortiter, quàm suaviter penetrat, ut anima hoc irrigata roris stillicidiò liquefiat. O beata claustri solitudo! ô sola beatitudo! quàm beati candidati, qui ad te volant alati, procul à mundiculis! hìc porta clausa est, soli duntaxat cordium Principi referanda. Priusquàm tamen exuberantis gratiæ rore referatus in cordis meditullium, in centrum animæ illabatur, ad obferatas claustralis asceterii valvas properare contendit, sciens, quòd soli sibi, non Mundi hujus Principi aditus referatur, accessus concedatur. In religione delectatur Dominus, ut adstruit Lactantius Firmianus, & ideo perniciousis alis ad illam quasi volans festinat.

Hærebat corde vigili inter obscuras noctis tenebras cœlestis Sponsa, claustralis inquilina, gemebat anxia, inter flammantia exhalantium præcordiorum desideria aspirans fortiter, Sponsa cæ- & dulciter suspirans: *Osculetur me levis cum osculò oris sui:* (n) hoc enim proprium religiosæ professionis est ministerium, hoc est claustralis animæ ad pedes, cum JESU Sodalitium, ex abundanti sed ad os cordis possessione ad os ejus prorumpere: & sicut cervi properantis ad fontem inexstinguibilis est impetus, sic (n) Cant. ferventi exagitur stimulo, suo inclusus antro Asceta mundum fugiens, 1. v. 1. totò

totò intentus studiò, ut spretò deliciarum suaviolò, quod est lasciviæ illicium, contemptò terrenæ dilectionis basiò, quod connubialis innocentia est vadimonium, ad sui Amatoris osculum assurgat; nil enim juvat oblivisci populum suum cum domo Patris sui, nisi quæcunque terrenæ oblectationis umbra dispergatur, nisi in osculo sacri amoris Spiritus calidissimus, veluti amantis halitus exhaletur, ut jam non tantum sint duo in carne una, sed ambo in super eodem spiritu coadunentur; ità, ut quidquid spiret illa, in omnibus crucifixi JESU Spiritum respiret. Præproperus tamen nimium videtur ad faciem accessus; & fortè salubrius à pedum basio inchoasset, si advoluta cum illa forti muliere quæ diligebat multum, in eorundem amplexibus se prius detinuisset. Nec adgeniculatam prosterni, & erumpentibus lachrymis sacerrimos lavare pedes exiles videatur indicium, non videatur hoc pedilavium vile impendium; sunt quippè pedes illius Regis Gloriæ, cujus calceamenti corrigiam solvere inter surgentes Maximus, inter Prophetas Præcursor Sanctissimus indignum se reputabat. Si ergo mundum deferere, clauetro te ipsum includere, ad Sponsæ domum divertere, vocem pulsantis percipere prætendis, à pedibus cautiore consilio auspicandum reor, ubi Æthiopissa in civitate meretrix pellem suam peccandi consuetudine velut diuturniori annositate jam corrugatam admirabiliter immutavit, & novo candore dealbata exprobranti Simoni humili silentio, singultuantia inter suspiria respondit: *eructavit cor meum verbum bonum*: verbum salutis, verbum cordis, sed gembundi, sed supplicabundi: *dico ego opera mea regi*; Et ille, de quo vaticus præfagebat Psaltes: *velociter currit sermo ejus*: celerrimè absolvit ream, assumpsit Sponsam, dimisit salvam, ter fortunatò nostri Pontificis triverbiò: *remittuntur tibi peccata*: (o) adeò potens est: *Sermo DEI vivus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem anima ac spiritus*: (p) quid ambiat candidata nostra, vel amplius, vel fortius, ut illi placeat, qui venit

non pacem mittere sed gladium, ut separet Filium adversus Patrem, & Filiam adversus Matrem suam? exigit planè ampliorem avulsionem domus Sponsæ, ut novus incola admittatur, severior claustralis vitæ professio intimiori vulnere suos consuevit sauciare professores; nì enim proprius à sua carne spiritus avellatur, nisi ipsa ab universis affectionibus terreni corporis segregetur, aut disseccetur, anima pulsanti Sponso nequit occurrere, nescit pessulum ostii retrudere, imò nec potest vocem Dilecti pulsantis audiens auscultare. Anhelat amatrix provida idcirco non ad amplexum tantum, nec solò contentatur osculò, sed suum vivaciùs ut exprimat desiderium, clamat desiderans: *Osculetur me osculò oris sui*: Noverat virgo sapiens, scrutari Scripturas solita, extatico illi discipulo, quem diligebat JESUS, eundem comparuisse similem filio hominis; devictà namque mortis violentià, jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur, quemadmodum universis hominum filiis dominatur.

Fulgebat instar fulguris in aureorum candelabrorum medio, æquabat nivem capillorum candor, quasi annosam canitiem insinuaret, quia uni- *Ex ore Christi exit gladius ad segregandam animam reliquiam ab omni affectu mundani* genitus DEI Filius, nec anni circulo, nec mensis spatiò, nec diei duratione, nec horæ intervallò, nec minuti unius posteritate est junior Antiquo dierum Patre: rutilabant non suaviter, sed minaciter micantes oculi, sicut flamma ignis: *Quia respectus gratia Christi tanquam ignis anima peccatricis glaciem dissolvere contendit*: ut explicat Antonius Patavinus, (q) an fortè, quia, Ansberto (q) In Commentatore, inamoratus in homines DEI Filius, quod ad fidem illuminat, in amorem sui concremat? subsequitur prophetica Divini Oris delineatio: *& de ore ejus gladius ex utraque parte acutus exibat*: (r) de ore velut de vagina mucro educitur; an fortè, ut spiritu labiorum suorum interficiat impium, nec alium, quam inimicum illum hominem, qui in dominico claustralis Sanctimonie campo superfeminare consuevit zizania, ut triticum suffocetur? Est ille acutus gladius, explanante Hieronymo, missus

(o) Luc.
7. v. 48.

(p) Hebr.
4. v. 12.

(q) In
frag. sup.
Apoc.

(r) Apoc.
1. v. 16.

missus à Domino in terram Mundi hujus à Domino, non ab angelica potestate, non ab armigero Cherubim, non ab exterminatore Assirii exercitus Aligero, sed ipse Sponsus egreditur accinctus ense suo super femur suum; quò gladiò interprete Ansberto: *jugulentur hi, qui ob amorem patriæ cælestis parentes accarnaliter propinquos deserunt*: à domo ad claustrum confugiunt, & aspicientes in Auctorem fidei, carnem suam crucifigunt cum vitiis, & concupiscentiis suis. Sed, quænam est convenientia inter impium, qui hoc gladio interficiendus prædicitur, repræsentatque iniquitatis filium, malignantem Spiritum, rebellem Angelum, & inter propinquitatem carnis?

quæ horum est connexio, ut ambo eodem gladiò jubeantur dissecari? est magna valdè congruentia, quia sub affectuoso consanguinitatis affectu Princeps Mundi hujus, velut sub umbra, suaviter requiescit; quam si divelli inflicto vulnere contigerit, ille pariter fauciatur, adeò, ut oris dominici gladius bis acutus, sit mors diabolo, sed vita Christiano; sit Mundo mors, sed ter beata fors claustrali Incolæ mundum stultum deferenti. Hinc sancta anima, hinc claustri incolæ, ad oris osculum anhelat, quò dum fauciatur, Mundus est illi crucifixus, & illa mundo; Tu jam amice lector mirari desine, cur non sit cognita in plateis?

HETH.

VERSUS
VIII.

Adhæsit cutis eorum ossibus, aruit & facta est quasi lignum.

SERMO VIGESIMUS QUARTUS.

Religiosorum pœnitentia à mundo spernitur, à DEO ut sibi gratissima acceptatur.

AD claustri regularis gloriam, non illud, quod excluditur, deservit, sed illud, quod includitur conducit, quod extrà claustrum, mundus est, quod intrà claustrale limen colitur, cœlum est. Reveretur divinissimò, ut assolet, elogiò, Ernestus Pragensis Archiepiscopus virginale claustrum: *In quo, qui est DEI Sapientia, & Sanctus Sanctorum assumpsit pauperrium & asperrium Religionis habitum carnem nostram*: (a) caro religiosa est habitus asper & rigidus, quò mortificatum corpus induitur, & mortuus in Christo Spiritus vestitur. Ad normam hujus religiosissimi habitus, ad hujus Divinæ carnis imaginem, habitum suum dirigat, quisquis se patientis & morientis JESU compatientem & commorientem pedisequum professione religiosâ confitetur. Hinc suos exhortaturus Romanos Paulus vestiendis eorundem animabus, hoc pretiosum præscribit indumentum: *induamini Dominum JESUM Chri-*

Caro Christi fuit ejus habitus religiosus. (a) In Mattheo 10.

stum: (b) nève sinistrum quid in hac indictione suspicaretur superstitiosa gentilitas, aut hodieum rudis confunderetur ignorantia, subjungit illicò investitionis modum purpuratus Hugo: *per conformitatem, velut vestem*; & vestis religiosorum cætuum caro ad incitationem carnis Dominicæ mortificata, huic conformiter ad lignum crucis extenta, inter voluntariæ castigationis verbera sæpius flagellata: hisce religiosis vestibus gloriabatur amplius, quam suâ regali purpurâ Rex Solymæ, dum dicebat: *ego autem cum mihi molesti essent, indueram me ciliciò*: (c) ut Vates loquitur de futuro: Rex Solymæ Regem pacificum insinuat ciliciò induendum; & licet, quem jejunasse post Baptismum legimus, cilicium intemerato corpori applicuisse nullibi legamus, fuit tamen JESU cilicium mortalis caro, quam induerat; fuit cilicium, quò tunc speciosus formâ præ filiis hominum involvebatur, quando egregii prædicatoris assertò: *misit*

(b) Rom. 13. v. 14.

(c) Psal. 34. v. 13. Caro Christi fuit Ejus cilicium.

Christus
in carne
sua dam-
navit pec-
catum no-
strum.

(d) Rom. 8.
v. 3.

*misit DEUS Filium suum in similitu-
dinem carnis peccati, & de peccato
damnavit peccatum in carne:* (d) le-
git Augustinus: *ut de peccato damna-
ret peccatum in carne.* Venit siqui-
dem unigenitus Patris, suscipiens car-
nem peccatrici nostræ similem, quoad
passionis & mortalitatis ærumnam; ve-
nit missus à Patre æqualis Patri se-
cundum Divinitatem, & quamvis mi-
nor secundum humanitatem, non ta-
men afflictum peccatō, sed quia mors
est pœna peccati, mortale corpus as-
sumens, non renuit assimilari pecca-
tori in carne sua illibata, in corpore
suo intemerato, sed mortali; hoc
ipsum est cilicium quo Genitor Uni-
genitum induit, explanat Hypponen-
sis Præsul: *ut de cilicio damnaret hæ-
dos;* illos præ cæteris, qui cum DEI
Filio molesti essent, Barrabam præ-
ferendo, calumniis cruciando, adver-
sus Sanctum Israël blasphemando,
flagellis dilacerando, spinis & senti-
bus terebrando: induebatur ciliciō,
abscondebatur sub carne mortali to-
lerando injuriam, ut solus homo cre-
deretur, non ostendendo potentiam,
nè Deitas revelaretur: *quasi abscondi-
tus vultus ejus & despectus, unde nec
reputavimus eum:* (e) alapis cæsum,
illitum sputis: terribilibus oculis
aspexerunt sinè intuitu compassionis:
apparuit, sed sola caro livida ad hor-
rorem, non manifesta Deitas ad ter-
rorem. Hoc planè conteguntur, hoc
absconduntur ciliciō Sacræ Religio-
forum familiæ, quorum vultus despi-
citur ab arrogante Sæculo, quorum
fidele pedissequium contemnitur à
subsannante mundo, dum suis in an-
tris latitant, latentem DEUM æmu-
lantes, dum suum Salvatorem indu-
unt, carnem cum concupiscentiis
suis crucifigentes; ut adhæreat cutis
eorum ossibus, & exarescat quasi li-
gnum. Est genuinum religiosæ pru-
dentia oraculum; *cum mihi molesti
erant, induebam me ciliciō:* mole-
stat non tantum diebus singulis, sed
quasi totidem momentis hæc conse-
crata exercituum Domino 'Agmina,
malignus hostium cuneus, transcen-
dit blandiens lascivia claustrorum
muros & ostia, irrupit ambitionis
arrogantia in abdita cellarum conca-
va, tentat superbia, urget luxuria,
premit acedia; insiliunt per valvas

sensuum, proserpunt per rimas po-
tentiarum ad cordis atrium, nec re-
truduntur patienti tolerantia, nec
abliguntur dissimulante prudentia,
sola restare videtur carnis macera-
tio, solum resistere valet cilicium, ut
caro carnem superet, mortificata la-
scivientem, frænata insolentem.

Ille formosus facie, & pulcher
specie non voluit, teste Ambrosio,
decori vultus pulchritudinem ad a-
lienam derivare injuriam; adamaba-
tur tamen ab inamorata tygride, à
qua non voluit amari; expandit la-
queos, dum suos in Josephum inje-
cit oculos incauta mulier; fulguran-
tia cujus tela, ut ejiceret pudicus ad-
olescens, scutum constantis verecun-
diæ objecit, & circumvallatus in mu-
nitissima illibata castitatis arce, omni-
geno virtutum agmine assilienti re-
stitit, & universam ferocissimi assul-
tūs enervans rabiem, furem bel-
luam repressit; at illa, dissimulatā pri-
mi certaminis jacturā, oportuniori
luctamine statuit Agonothetam in-
vadere, & favorabili tempore,
conflictum iterare; dum igitur com-
missum à Domino nequiret obsequi-
um declinare, coactus domum in-
gredi, solus à sola invaditur, solō vir-
tutis testimoniō ad luctam provo-
catur: Quid ageret supremo pericli-
tans discrimine, cui se succubiturum
noverat nisi induta fortitudinem Om-
nipotentis dextera sustinuisset pericli-
tantem, eripuisset decertantem; ro-
gatur, nec tamen acquiescit, tenta-
tur & fulgurante oculo resistit; dum-
que magnanimi Agonothetæ pallium
lascivis manibus apprehenditur, glo-
riosus Pugil, fugiendo à vulnere li-
beratur; excussit flammam scintillan-
tem, nè adureretur, dimisit pallium,
nè caperetur; subtiliter explanat re-
lictæ chlamydis mysterium Ambro-
sius: *reliquit tanquam non sua, qua
adultera suis manibus detinebat, &
aliena judicavit, qua tactu impudi-
ca poterant comprehendere:* (f) In pal-
lio furenti belluæ pro præda dereli-
cto, representari autumat velut in
Symbolo purpuratus Hugo pretio-
sam vestium mollitiem, à claustrali
paupertate perenni suavitate, legē-
que indispensabili eliminandum; ut
enim incarnata DEI Sapiencia pro-
nunciabat, Evangelica inter apo-
phtegmata

*Pallium
Josephi est
mollities
in veste
religiosa
omnino
dimitten-
da.*

(e) Isaia
53. v. 3.

(f) Lib. de
Joseph. c.
5.

phlegmata hoc unum est: *qui molli-
bus vestiuntur, in domibus Regum sunt:*

(g) *Matth.*
11. v. 8.

(g) non in tuguriis pauperum, neque in
suppelle&tili cœnobiorum; qui antra
deserti inhabitat, zonâ pelliceâ lum-
bos ligat. Nôrunt Evangelici Magi-
stri Veritatis Discipuli certissimam dis-
ferentis Ambrosii regulam: *plerum-
que mollioris cura vestis effœminat:*

(h) *Lib. 5.*
in Luc.

(h) Induantur molliori tegmine ter-
reni milites, mundani proceres;
quisquis vult cœlo inferre violentiam
faccum suo accingat corpori, sua
membra ciliciô obvolvât. Hoc nosci-
tur in amictu conviva nuptialis, nec
repellitur; est enim Servorum DEI
vestis, quâ suos indui vult servos &
amicos, ut se se mundo exhibeant
inimicos; in Regum domibus expel-
litur vestimentorum asperitas, & so-
la indumentorum mollietates accepta-
tur: sic sic in domo stolati latronis,
in fovea coronatæ vulpis in Herodis
pallatio Christus immutato habitu il-
luditur, & in Pilati Principis præto-
rio aspera veste sua exuitur & spo-
liatur. Dimitte, si Joseph es, si casti-
tatis obstrictus votô innocens Naza-
ræus es, dimitte carni pallium, de-
testare in religiosa veste pretiosam
mollietatem; cave, nè induaris eâ, ap-
prehendet te mollis lascivia, nisi hoc
pallio exuaris, & apprehensum, vi-
de, nè attrahat ad voluptatis lectu-
lum, ad stratum iniquitatis: Æmu-
lare non mollem fœminam, sed vi-
rum, qui secundum cor DEI esse
meruit, psallentem in lachrymis, ge-
mentem in ærumnis: *posui vestimen-*

*Vestimen-
ta Religio-
forum sint
veluti ci-
licia.*

(i) *Pf. 68.*
v. 12.

*tum meum cilicium, (i) & factus sum
illis in parabolam.* Hic denuò insac-
catam mortalitatis faccô Verbi Divi-
nitatem præfigurari supponit Augu-
stinus: quasi confligens exercituum
Dominus cum confœderato iniquo-
rum agmine dimicans adversus in-
sultantium Scribarum fallaciam, col-
luctans cum fucata simulantium Pha-
risæorum hypocrisi, lamentabili con-
quereretur gemitu: *Opposui illis, in
quam savirent, carnem meam, occul-
tavi Divinitatem meam:* In veste ci-
licina carnem lugubrem compatien-
tis JESU ad monumentum Lazari plo-
rantis repræsentari, explicatrix Glos-
sa commentatur, ut pariter Adæ fi-
lius, non tamen primi, sed secundi,
non illius de terra terreni, sed alte-

*Christus
carnem
suam op-
posuit ad-
versariis
suis ut sa-
viant in
illam.*

Pars IV.

rius de cœlo cœlestis, hac indui ta-
lari tunica desideret, & carnem suam
non velut deliciosam vestem, sed qua-
si talarem tunicam per totum ex pla-
gis ac pœnis contextam induat, sic-
que Divinis compatientem oculis eum
in veste sua, ut fratrem primogenitus
ex multis fratribus recognoscat.

Hæc planè vestis est Divinis obtu-
tibus desiderabilis, à veste talari ma-
gni Sacerdotis nostri efformata; Hôc
vestiebatur indumentô claustralis quæ-
dam anima, quæ pessulum tenens, ut
aperiret Dilecto suo, præstolabatur
rediturum, cujus amictum Sponsus
intuens, commendabat incessûs mo-
destiam, probabat asperitatem habi-
tûs, deprædicabat denique carnem in-
star filicis exasperatam; noverat si-
quidem virgo sapiens, quod mollis
vestis dissolvat rigidam animam, ut
loquitur Os aureum; imò, si rigidum
corpus assumat, & asperum, facile ta-
men id ipsum per hujusmodi molli-
tiem delicatum reddi & fragile; nè
verò hoc damnum corporis leve su-
spiceris, adjungit Chrysostomus: *fa-*

*Jejunium
est operto-
rium ani-
mæ Reli-
giose.*

*cto verò corpore molliore, necesse est &
animam participare lesionem:* (l) sed
auscultemus laudantis Sapientiæ præ-
conium, illustre Verbi elogium au-
diamus: *odor vestimentorum tuorum,
sicut odor thuris:* (m) scio thure odo-
riferam orationem figurari: legi vati-
dicum coronati Psaltis oraculum:
operui in jejunio animam meam: (n) &
sciens robustæ cujusdam animæ in-
dumentum inter Salomonis prover-
bia describi: *fortitudo & decor indu-
mentum ejus:* (o) collegi in jejunio
vestimentum fortitudinis, & in ora-
tione suavissimam thuris fragrantiam
reperiri; nil deest huic indumento
ad gloriam, nil ad efficaciam tegu-
menti; dum enim oratio cum jeju-
nio in conspectum Domini velut in-
censum dirigitur, suavissimus odor in
vestem ipsam animæ exhalatur; imò
evaporans effumantis hujus nebulae
vapor non jam ad modicum parens,
sed in ipso æternitatis templo redo-
lens, offerentis animam operit, &
spiritum, nè finè veste nuptiali ejicia-
tur in tenebras exteriores splendide
ac nitide vestit: sed nos vestimenti
explanationem ad exterius carnis &
corporis vestimentum, ut cepimus,
reducamus. *Odor thuris solius San-*

(l) *Homil.*
29. in Ep.
ad Hebr.

(m) *Cant.*
4. v. 11.

(n) *Pf. 68.*
v. 11.

(o) *Prov.*
31. v. 25.

*Vestimen-
ti*

tum reli-
giosum de-
bet redole-
re odorem
thuris.

(p) Homil.
9.

(q) Serm.
34. in
Cant.

Ut caro Re-
ligiosa
spargat o-
dorem
thuris, de-
bet confla-
grari in
camino
paupertatis
& adu-
ri flammis
mortifica-
tionis.

eti Sanctorum est hostia, soli est im-
molanda Deitati; hoc redolere debet
Religiosi hominis vestimentum, qui
speciali vocationis suffragio templis
& aris consecratur; diffundat igitur
odorum thuris, *ut sit similis
thuri, quod DEI honori est dedicatum:*

(p) explanat Nyssen: Minister si-
quidem Altaris, vel alius fidelis cru-
cifixi Redemptoris pedissequus in veste
sua odorem thuris exhalet, rigidæ
mortificationis suavitatem evaporet,
cilicium JESU assumat, & carnem su-
am, quâ sua vestitur anima instar ci-
licii adhibeat, asperitatem defixis
Sponsi oculis objiciat: hinc caro vo-
luntariis afflictâ disciplinis offensum
nuper judicem, nè consurgat in vin-
dictam, ad propitiam placationem fle-
bit. Bonum omnino vestimentum,
quando anima non tam carne vesti-
tur, *quàm carnalium jejuniò quodam,
& temperantiâ voluptatum:* subne-
ctit Gilbertus Abbas. (q) Quis mihi
det, ut in odoriferum convertatur
cilicium caro mea, quæ hætenus com-
putruit, ut jumentum in stercore suo,
vel saltèm amodò redolere incipiat
odore thuris.

Illam sibi prærogativam thus ven-
dicare videtur, quantumvis & aliis sit
aromatibus communis, quòd fragran-
tiam suam nonnisi cum accendatur
expandat; sic caro tua, ut hujus odo-
ris redoleat suavitatem, conflagra-
ri debet non tantum in camino pau-
pertatis, nè pretiosis, nève superfluis
operiatur integumentis, sed insuper
inter urentes flammæ continuæ mor-
tificationis incendatur, obdurescat,
exarescat, inhorrescat instar cilicii,
ut fiat indumentum animæ, securo vel-
uti velamine contegens ejusdem de-
coram pulchritudinem, ut deteratur
rubigo terrenæ voluptatis, quâ de-
turpetur rutilus splendor aureæ cha-
ritatis, ut, quidquid molles sapit
delicias, obduretur in perseverantem
pœnitentiam, ad imitandam, non ad
æquandam ærumnarum multitudi-
nem, quâ velut immenso aggravaba-
tur pondere speciosus formâ præ fi-
liis hominum, ut nulla amplius spe-
ctatorum oculis objiceretur forma,
nec ullus decor in lacerato corpore
discerneretur; sic quippè verifica-
tur, quòd taliter amicta, his decora-
ta vestibus, fœdis & sordidis in mun-

di oculis, religiosi hominis anima,
tanquam fidelis transvestiti JESU æ-
mulatrix fiat mundiculis in parabo-
lam, id est, subjungit Carenfis Hugo:
*In similitudinem maledicti, ut dicerent
sic: contingat tibi sicut contigit Chri-
sto;* quid optabilius hac arte? quid
potest excogitari sublimius hac pari-
tate? induitur non aliò, quàm indu-
mentò Sponsi claustralis anima, dum
hoc involvitur cilicio, hoc habitu
asperrimo, ut genuinus Apostolicæ
Sanctitatis Professor, ovina pelle ad-
intus tegitur, pastoris sui vocem au-
diens, à quo ovili suo includitur,
dum in claustrali tabernaculo, in pœ-
nitentiæ domicilio custoditur.

Agnoscur ex hac interiori tunica,
ex carne mortificata, attrita & con-
texta per totum flagellis ac verberibus,
jejuniis & ærumnis, agnoscur
Christi patientis Discipulus, ab illis
alienus felix alienigena, quibus fera-
le intonuit canticum cum lugubri
præfatio comminabundus Amos: *Va!
qui dormitis in lectis eburneis, qui ca-
nitis ad vocem psalterii sicut David,
bibentes vinum in phialis, & optimò
unguentò delibuti, & nihil patiebantur
super contritione Joseph:* (r) uni-
versa dominantium sensuum Respu-
blica describitur, immersa carnalibus
illecebris, terrenis absorpta in deli-
ciis, mundanis in voluptatibus sub-
mersa: somnus copulatur libidini, ut
tactus corrumpatur; cantus psalmo
conjungitur, ut auris non sacro co-
ronati Psaltis dramate, sed lascivo Si-
renum carmine oblectetur; quæ e-
nim David, quæque suus invenit fi-
lius sacri amoris carmina ad luxurian-
tes modulos transferunt, ad volu-
ptatis tactum infamiter decantant:
Pellucidæ vitrorum phialæ visum al-
liciunt, oculos intuentium exhila-
rantes, contrà sapientissimi Principis
consilium: *Nè intuearis vinum, quan-
do flavescit, cùm splenduerit in vitro
color ejus!* (s) sed recordare, quòd il-
lum vini dulcedo prostraverit, quem
violare non potuit Sodoma cum omni
iniquitate sua: alterabatur gustus à
sapore potûs sapidissimi, nève suum
olfactui deesset pro voto delictum,
unguenti voluptuosa suavitas undi-
que redolebat; sic hodie dum inebri-
antur lasciviis, alliciuntur cupediis
insignes vanitatum æmuli, non lucis
sed

Ex carne
mortifica-
ta agno-
scitur ge-
nuinus JE-
SU Disci-
pulus.

Amatores
mundi
omnibus
sensibus
oblectan-
dis indul-
gent.

(r) C. 6. v.
4. & 6.

(s) Prov.
23. v. 31.

sed tenebrarum filii; & quia temulenta ebrietas visum aufert ab oculis, vigorem hebetat capitis, inducit oblivionem cordis; nulla occurrit cogitatio, in hisce obscænis ludibriis de contritionis indigentia, non incidit cura memoriæ de Josephi periclitantis innocentia, ridetur omnis mentio intercidentis pœnitentiæ, nulla sollicitudo imminentis periculi tangit animum, nihil sinistri angit obrutam sopore conscientiam, quò impudentius, eò securius peccatis peccata cumulantur; infelix exitus vix dormientes excitat deliciarum heluones. Verùm prolatam in tribunali supremo sententiam jam latam, ut reddat Propheta evulgatam, vaticinando comminatur; *separati estis in diem malum, & appropinquatis solio iniquitatis*: id est, elucidat obscuram temporis circumstantiam purpuratus Hugo: *separari prævisti à Domino*: qui oves ab hædis segregat in die illa tremenda, quando illæ collocabuntur ad dexteram, isti rejicientur ad sinistram, nunc quidem appropinquantes, tunc autem corruentes juxtà iniquitatis solium, inter flammivomas tormentorum voragines tenebrarum principi præparatum.

Lubet ad luctûs indicem, ad luctuosum nigrescentis cilicii vestimentum regredi, quò lucis filii à tenebrosis mundi amatoribus dignoscuntur, quò claustrales incolæ à fulgidis aurò epulorum splendoribus, discernuntur; nec enim cilicii nomine sacrarum religionum humilem habitum præsentibus in periodis intelligo, sed carnem quotidianâ debilitatam inediâ, familiari exesam jejuniò, iterato mortificatam verbere commentor, cujus attrita & denigrata pellis ad instar ligni exarescit. Reduxerat aliquandò Antiocheno populo in memoriam Os aureum lugubrem exanimati cadaveris pompam, quâ forsan sæpius ultimâ defuncti principes ad tumulum devehebantur: *divite aliquo mortuo*: perorat Chrysostomus: *non servos solos, & ancillas, & equos sacco amicientes, & agasonibus tradentes, ad sepulchrum sequi jubent, calamitatis magnitudinem ostendant*: (t) commemorato sacci nomine vile vestimentum significatur, quod abjectissimum aspectu, triste inspicientium oculis

specimen exhibet acerbi luctûs ex strage mortis oriundum: non differt vilitate contemptibilis materiæ cilicium à sacco, unum illud illi adjungitur, quòd nodosis commixtum sentibus, velut aculeatis totidem stimulis carnem lancinet, & primo intuitu spectantium oculos terreat, sed animos compungat. Animabat olim egregios prædicator dilectos sibi Colossenses, ad deferendam inanem mundi suppellectilem, ad explodendam sæcularium voluptatum vanitatem, quando exutos vitâ veteris hominis, novoque cœlestis Adæ animatos spiritu commonebat: *mortui enim estis, condita in & vita vestra abscondita est cum Christo. Christo in DEO*: (u) quod si communi hoc justorum est præconium, peculiari profectò proprietatis privilegio cœnobiorum accolis, claustrorum incolis, Religiosorum cœtuum affectis, Evangelicæ perfectionis professoribus id ipsum attribuendum esse, non erit, qui negans advesetur; convivunt Sæculo justorum plurimi, familiari mundanæ conversationis fruuntur commercio, vivunt in mundo non tantum, quia terram incolunt, sed etiam quia terrenis opibus ad libitum fruuntur, si modò Christianæ professionis munia fideliter administrent, si bonis dediti operibus Christum in paupere reficiant, egentem adjuvent, amore DEI ferveant, & charitatem suam ad proximum extendant; eorum sufficit justitiæ, bonum facere, & à malo declinare; abundant prædiis, & Abraham abundavit; sublimentur ad curiarum munera, cœlestis Solyma scit plures inter cælites recensere, qui sedentes cum Senatoribus terræ fabricaverunt sibi solitudines, ad recolendum animum, quem curæ sæculares distraxerant, recolligendum. His tamen omnibus nisi resignet cœnobita, nisi hæc impedimenta aligeri spiritûs rejiciat claustralis anima claustrum profanat Sanctimoniam, suæ vocationis celsitudinem, aut negat, aut ignorat: mortuus proinde severiori jure dicitur, quisquis rejectò pristinæ possessionis Dominiò, nihil, quod mundi est, sibi amplius retinet, nullas caducæ voluptatis reliquias sibi appropriat, cui non sufficit deseruisse, quæ sua fuerant, nisi se ipsum sacro persequens

Religiosus mortuus est mundo, & vita sua abscondita in Christo.
(u) *Ad Coloss. 3. v. 3.*

In sepultura Divitum etiam jumenta propter calamitatis magnitudinem.
(t) *Homil. 3. ad pop. Antioch.*

Pars IV.

Mors Religioforum spiritualis exuit eos omni dilectione seculari.

odiô derelinquat; qui voluntariô elegit calculô à semetipso deficere, se ipsum abnegare, ut ei, propter quem immutari statuit, valeat approxima- re, qui ut corpus suum monente Paulo in servitutem redigat, illud finè compassionis teneritudine castigat; ut ab afflictione corporis exordiatu- mortem mortificandæ carnis. Mo- ritur ergò, sed in Christo, ut vita sua tumuletur in DEO, novus susce- ptæ religionis alumnus, quem ada- mata paupertas opulentâ nudat sub- stantiâ, quem voluntaria humilitas adeptis aut adipiscendis privat titulis dignitatum, quem consecrata in ho- stiam Altissimo voluntas è Domino efficit servulum, obtemperantem spon- tanèa electione alteri, qui aliis præci- piebat; moritur, qui, ut totus Chri- sti sit, illi, non sibi vivat, carnem crucifigit cum vitiis & concupiscen- tiis suis; corpus macerando extenuat, subjugandôque concupiscentiam, mun- dum totali plenitudine cum universa suarum vanitatum suppellectile con- culcat; suam in terra nullatenus re- quietem collocat, quam solo corpore inhabitat, sed alienata mente, quasi optans deferere ad patriam plenis af- fectibus festinat: in terræ orbita ter- ricolam se nominari dissimulat, à ter- ra tamen extraneus DEI domesticus & civis Sanctorum cognominari o- ppat: delectationem humani favoris abigit, sciens, quòd humanus favor sit momentaneus, quam levis etiam Favonius concutit, nè dicam turbu- lentus Aquilo dispergit: moritur clau- stralis anima, nulla, quæ hujus vitæ bona sunt, diligens, nil quod cadu- cum est sentiens, nil quod terrenum est, concupiscens: nullum inordinati amoris calorem recipit, tota ad mo- tum sensualitatis veluti gelida frige- scit; moritur, non DEO, sed in DEO, ubi vita sua absconditur, ut huic soli cognita, homines lateat, mundo incognita, investiganti sæcu- lo peregrina; absconditam in DEO vitam sepelit, incipiens à DEO vive- re, per DEUM vitam continuam pro- ducere, eandem in DEO terminare. Felix adhuc terrigena adhuc in via currens, ut comprehendat bravium viatorum, declinat spatiosam perdi- tionis viam, ut apprehendat arctam salutis semitam, nè forsan in regio-

nem longinquam declinans, uni ci- vium principi mundi hujus adhæreat, ab illo pascendo porcorum gregi, ut suis pascatur vitiis & delictis immundos spiritus, præficiendus: suum idcirco cum vita Spiritum in DEO nititur abscondere Religiosus mundani exul territorii canens & supplicans, sperans & obtinens cum Psalte Regio: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*: (x) à DEI Spiritu securè si- quidem deducitur, qui nè seducatur suô, eundem in DEO abscondere co- natur.

Quid verò terræ rectæ vocabulô intelligat, dubitatur; & forsan ter- reni tenebrarum filii adhuc inhæren- tes limo profundi, illam existimant, quam primus amatorum mundi ante- signanus inhabitabat, sed vagus & profugus super terram? illamne au- debunt suspicari sub terræ rectæ lau- dabili schemate adumbrari, super quam omnis caro corruerat viam suam, cujus corruptionis macula solo diluviali exterminio ablui debuit, ac emundari? Sed ab hac egredi jubetur multarum gentium Pater Abra- ham. Hæc terra, est Egypti regio super quam tenebræ horribiles exten- duntur, super quam caliginosa ob- scuritas expanditur, finè diei noctis- que differentia; dum Israëlitis territo- rium clarissimo Veritatis lumine illu- stratur: hæc terra est, de qua primæ prævaricationis ultor, fœdifrago Pro- toparenti nostro loquitur: *Maledicta terra in opere tuo*; (y) legunt alii: *Maledictæ Adam in transgressionem tua*; non in cultura ruris, sed in af- fectione cordis. Illud animadverten- dum singularius, totam divinæ male- dictionis scaturiginem in exaudita mulieris refundi rationem: *Quia au- disti vocem uxoris tuæ*; inverso siqui- dem ordine Adam perversus factus est; caput uxoris vir, uxori se sub- jecit, quæ suo parere imperio debu- issent: pervertitur hodiedum Proto- parentis Adæ posthumus, dum intel- lectum sensui postponit: *Nihil inuti- lius quàm audiri sensum ab intelle- ctu, & non contra potius*; expendit Philo Alexandrinus: *Debet enim sem- per præesse melior, subesse deterior*; (z) quemadmodum ad desideratum prærupti itineris terminum perveni- tur, si quadriga ab auriga dirigitur,

(x) *Psalm.*
142. v. 10.

Terra non sterilefcit ex opere nostro bono, sed ex transgres- sione nostra.
(y) *Genes.*
3. v. 17.

(z) *Lib. de Opifice Mundi.*
&c

& equi habenis restringuntur; quodsi jumenta contumaciter frœnum mordeant, & ductoris dexteræ resistent, auriga transversum rapitur, & currus in avium præcipitatur: sic prævalente sensu intellectus in devia detrahitur & in salutis præcipitium hoc ordine præpostero miserabiliter agitur. Compendiosiori tamen periodo Hugo Tollietanus fatalem effœminatæ Protoplasti Evæ conjugis vocem, suis hodieum perniciosam filiis describit: *Vox uxoris, vox carnis; vox autem carnis voluptas*; (a) Ad terram hanc Spiritus DEI non detrahitur, nec cliens suus deducitur, sed potius retrahitur, ut in terram rectam hæc duce dirigatur; claustrales incolæ carnem non audiunt, nec sensui obediunt, sed illam in via obfistentem conterunt, & istum, ut intellectus pedissequum legis dictamini submitunt: quem caro dirigit, quem sensus instruit, est mundi mancipium, à Servis DEI omninò alienum; nam carnem rationi subigere divinum dogma est, sed carni satisfacere, illius impetu mentem dirigere suadentis colubri sibilus, & malignantis angeli est instinctus. Terra ad quam inducit DEI Spiritus, terra in quam deducit magni consilii Angelus, terra recta est, quæ tribulos non germinat, in qua nec inimicus homo zizania superfeminat, non invia nec inaquosa est, multiplicatis fructibus opipara, deliciis abundans, sed æternis. Est vox Apostoli; *Qui Spiritu DEI aguntur ii sunt Filii DEI*; subsume: *Si filii & heredes*: Et quia fortunata hujus filiationis hæreditas est terra viventium, hinc mundo mortui, cænobiorum sacra progenies hæreditabunt terram hanc non transituram, non perituram; *sed inhabitabunt in sæculum sæculi super eam*; si ergo religionum Alumni, si voluntarii exules mundi, filii lucis reputantur à Patre luminum, si filiorum DEI est proprium agi divino Spiritu, eorum procul dubiò hæreditas est terra non maledicta, sed benedicta, non morientium, sed viventium, nunc meditanda, tunc possidenda, cum liberaverit DEUS, & eripuerit animas eorum à morte, oculos eorum à lachrymis; pedes eorum à lapsu. Interea lateat vita nostra ab-

scondita in Christo, interea eamus & moriamur cum ipsa in via hac, quâ gradimur, mortificantes membra nostra, quæ sunt super terram; & quia primum, quod sentit in humano corpore pellis est, adhæreat cutis nostra ossibus nostris, & exarescat velut lignum.

Sunt gemini in mundo mortalium ordines, qui quidem se mundo nullatenus victimant, vanitate tamen mundanæ conversationis inevitabiliter irretiti, suis quandoque contaminantur sordibus, vel saltè mundano pulvere asperguntur; sunt cæteròquin matris Ecclesiæ fideles filii, qui veritatem à vanitate nôrunt discernere, nolunt se voluptatum deliciis ingurgitare, quas tamen quandoque contingit eos non nihil delibare; de his sollicita genitrix conqueritur; *inducta est caro mea putredine & sordibus pulveris*: (b) sunt in hoc meo corpore membra per unitatem fidei connexa, sed tamen per actionem quandoque putrida, quandoque purulenta; dum enim carni suæ plus nimium indulgent, dum constringendam noxia libertate relaxari dissimulant, illius sævam tyrannidem sæviùs ponderant, quando iteratis vulneribus sauciati, lascivam fœdæ corruptionis putredinem contrahunt, & nisi validissimis pœnitentiæ pharmacis, insolentem macerent, in cancerenam incurabilem depravatæ consuetudinis vulnus degeneraret, quam seris sæpiùs lachrymis vix abluunt & emundant: sunt aliæ periclitantes animæ, quæ nondum computruerunt, ut jumenta in stercore suo; dum tamen aspergi vanitatis pulvere sustinent, totis affectibus velut succumbentibus pedibus in terrenis mundanarum cogitationum quisquiliis velut sopore obruti, aut vinò voluptatum inebriati jacent; quod student quærere, terrenum est, quod obtinere sperant, caducum est, non nisi fulcro fragili eorum labor innititur, non nisi bonis Sæculi eorum amens amor distrahitur & occupatur. Utrumque malum putredinis, & pulveris à clau-

Ex filiis Ecclesiæ alii commutrescunt ut jumenta, alii solo pulvere consperguntur. (b) Job. 7. v. 5.

Veri claustrales non asperguntur vanitatum pulvere, nec volupta-

sum sordi-
bus compu-
tresunt.

vant in lachrymis cum Psalte regio stratum suum, in quo prostrati, quidquid mundani pulveris contraxerunt à calce pedis usque ad capitis verticem, à primi affectûs exordio usque ad ultimæ cogitationis illicium abluunt & emundant. Ut illibata in sacris contemplabundorum Ascetarum monasteriis, in abditis eremorum antris, in solitariis monachorum cænobiiis, in sacris religiosorum collegiis inutilis aspectus hominum declinetur, ut consecrata Altissimo castitas, immaculata conservetur, expungitur quæcunque mundalium deliciarum memoria; ut omnis vanitatum pulvis à viatorum pedibus, ab illibatis cordium affectibus excutiat, nè carnis insolentia spiritui recalcitret, impatiensque fræni jugum excutiat servitutis, salutari coërcetur abstinencia, & prolixiori jejunio enervatur; & quia naturæ soli non vivitur, sed gratiæ, omnis cupiditatum nexus rumpitur, & indomita concupiscentiæ ingluvies pane tribulationis sustentatur; & quia: *Voluptati indulgere, in-*

(c) Seneca
Epist. 110.

itium omnium malorum est: (c) ut loquitur Cordubensis Philosophus, ut animum terrenis subtrahant deliciis, funem ferrumque adhibent: conjungitur jejunio imperium præpositæ rationis, ut inevitabilis mortalitas, quæ suum à cibo, sed vetito sumpsit pœnale exordium, saltèm morienti commoriatur corpori, illisque à commensalibus eximatur anima, quos in inferno mors moritura nunquam depascit.

Mater pa-
ritura

Samsonem

debut ab-

stinere à

vino &

sicera,

quia Sam-

son futu-

rus erat

unus ex

Jacebat viscerum adhuc constrictus vinculis in matris utero nasciturus postliminiò Nazaræus Samson; religiosum dixeris: quando oculata in sanctificandæ prolis gloriam providentia, angelicum ablegabat nuntium, qui futuræ genitrici curam sedebuit ab-
cituræ prolis præscriberet, ut inter sanctificatos assumptus Nazaræum ageret, quem professurus erat. Non jussit sumptuoso aulæorum apparatu circumvallare domum, variegato peristromatum ornatu puerperæ thalamum condecorare, non pannis aureis thalamum suffulcire, non cunas pretioso elaboratos ebore adoptare; *sed cave, nè bibas vinum ac siceram; nec im-*
mundum quicquam comedas: (d) siccausam severæ inhibitionis examines, eam adducit cœlestis Aliger; *erit enim Na-*

zaræus DEI ab infantia sua, id est; observabit Legem Nazaraorum à natiuitate usque ad exitum vitæ: subjungit Hugo Cardinalis. Professionem religiosam filii præcedere debuit matris jejunium, rigorque maternalis abstinenciæ mox primam natæ prolis infantiam erudire, ut disceret à puerpera carnis domare petulantiam, & refrænatum corpus animæ, quasi cum equo frænum Altissimo immolare: assignat subtiliorem cœlestis consilii aut potius præcepti rationem Doctissimus Abulensis: *Ut mater esset disposita per sanctificationem ad fœtum, qui ex DEI dono gigne-*
tur: (e) non erat commune donan-
tis naturæ munus sterilem uterum fœcundari, erat sanctificantis gratiæ prodigium gignendus ex dono DEI Filius; non enim nisi suo dedicandos servitio Nazaræos donat Largitor bonorum omnium; alios creat communi beneficio, nè mundus destituatur incolis, aut tellus terrigenis privetur. Discat religiosa soboles, non suæ solius & libertatis argumentum, sed DEI donum esse, quod fiat sacre Religionis filius; discat DEO auctori adscribere, non suis meritis id imputare, quod relictis omnibus secuta sit Dominum vernula, nè mancipetur in mundi famulam, nè condemnatur ad infame servitium vanitatis; discat quisquis securus in clauastro ambit vivere, peccata perimere, mentem vivificare: utrumque solum præstat jejunium, quæ vitiorum mors, virtutum vita est, corporis vitam promovet, ut sit largior, mortis habenas injicit, nè sit maturior; discat Chrysologus, quid sit jejunium, *est schola meritorum, magisterii magisterium, disciplinarum disciplina,* (f) *Ecclesiastica vitæ viaticum salutare:* (f) *finè istius commercio iter æternitatis non expedit assumere, non præstat ad disciplinæ spiritualis domum divertere, scholarem in aula Sapientiæ, aut se discipulum Doctrinæ Evangelicæ evulgare. Ecce! ut DEO gratus nascatur filius futura Nazaræi mater jubetur abstinenciæ sinum concipiendo fœtui expandere, se ipsam prius sacro jejunio devovere, ut devovendum supremæ Divinitatis Majestati consecret religiosæ Sanctitatis promotorem: paritura Samsonem puerpera*

(c) Abu-
lensis.

Religio
exigit vi-
ros qui
sint tener-
rimè absti-
nentiæ &
jejunii a-
matores.
(f) Serm.
7.

puerpera ad abstinentiam stimulat; futurus quippè Philistæorum terror, alienigenarum victor, à jejunando debuit victoriam auspicari, ut fortis generetur Athleta, & vinum interdictur, & sicera non soli filio, sed ipsi utero prohibetur. Tales expectat in religiosa progenie Successores mater Religio, tales exoptat jejunii amatores; ut enim victrix evadat anima, adversus confederatam vitiorum colluviem, enervari competit robur corporis, nè vitiosa ingluvies occultum protectorem, & generosus pugil agiles spiritus, perduellem experiatur oppressorem, fœdifragum nanciscatur proditorem.

Inauguratus Saul, priusquam suâ dementatus arrogantia, suorum consiliorum arbitrum se statueret, & aliorum imperio parere recusaret, cæpit regnare à victoriis & Israël triumphis sublimare. Inquietabat Judæam procax allophylorum superbia, sprexit oblata pacis fœdera Naas Ammonitarum Princeps affiliens Galaaditarum confinia, & Jabes Galaad impugnans oblatam despiciens conditionatæ deditionis sortem; terretur ad ambitiosam respondentis arrogantiam pusillamine vulgus, sed animatur magnanimus Saul, constituens populum die crastino in tres partes: & ingressus est media castra in vigilia matutina & percussit Amon usque dum incalesceret Sol. (g) Litera planam narrat historiam sinè difficultatum ambitu lectori obvio patentem; latens tamen mysterium, attentionem exigit in meditante: sub collutatione adversus præsumptuosi ducis agmina, insignis conflictus illorum continetur pugilum, qui adversus carnem & sanguinem luctam inchoant, ut adversus Principes & potestates mundi hujus, adversus spirituaalia nequitia in cœlestibus victoriam reportent: Naas vocabulum etymologizante Gregorio: *serpens*: vertitur; & Jabes: *exsiccata*: Ad illum callidiorum cunctis animantibus reflecte colubrum, qui prostraturus originalem innocentiam in Paradiso, guloso stratagemate stravivit Proto-parentes; in illo igitur translatis serpentis schemate gulæ aviditas designatur; & quia Ammonites; *populus mæroris*: translatione dicitur, Naas, serpens,

suadet fraudulentæ suæ iniquitatis sibilò deglutiendum velut deliciosum epulum, quod tamen trahit ad infernalem tumultum Epulonem. Verum cum illuminato Saule in die crastina, in die sua (quæ delectatio corporeæ saturitatis est) hostilem exercitum cædimus, dum nostram aciem in tres velut exercitus divisam contra serpentem ordinamus: *in tres partes dividitur*, explanat moralis Papa, *ut sacra abstinentia fructus & dignitas ostendatur*; sed quænam præliantis ac triumphantis jejunii cum numero ternario peculiaris est connexio, quid tripartita acies à triade nanciscitur, quod serviat ad victoriam, deserviat ad coronam? Subjungit resolvens Gregorius: *quia ad eam, quam manducando perdidimus Sanctæ Trinitatis contemplationem, jejunando revocamur*: (h) Cuinam autem incumbit fortiùs, cujus est muneris præ cæteris secundi Adæ posteris contemplari Augustissimæ Triadis in unitate essentiam, in personalitate Triadem, quam sacro Religiosorum agmini, nè turpi subjaceant opprobrio: *oculos habent & non videbunt*; quis alius proximiori jure ad Israël pertinet, quam, qui assiduò meditationis oculò DEUM videt? Certè non cæterorum alteri conceditur Divinitatis folio approximare viciniùs, quam sacro cœnobarum ordini, electo Religiosorum agmini, à quo Naas percutitur, serpens conteritur, mæroris populus debellatur, quando jejuna vox perpetuæ sobrietatis index Trinitatem in unitate prædicat, in Trinitate unitatem humiliter adorat.

Verumtamen dum caro jejuniis premitur, cutis in carne ossibus jungitur, consumptaque humorum multitudine, ad instar exarentis ligni exsiccatur; quò siccitatis beneficiò attenuata libido dispergitur, & immolandæ carnis Sacrificium succendendo holocausti proximiùs adaptatur. Hoc tamen unum, quia non cunctis sufficit adversariorum confringendis assultibus, ad ulteriora Religiosæ perfectionis impendia progrediamur, & arefactam cum pelle carnem discutiamus, ut Christo totum confixum in cruce hominem intueamur. Intuebatur non quidem terribilibus,

Jejunium deservit ad contemplationem SSS. Trinitatis quæ potissimum Religiosis incumbit.

(g) 1. Reg. 11. v. 11.

(h) In Reg. Lib. 5. c. 1.

Caro jejunata est aptior concremando Sacrificio.

*Religiosus
mortifica-
tus est pel-
lis con-
sumptis
carnibus
adharens
ossi, id est,
Christo.
(i) Job.
19. v. 26.*

*(l) Lib. 14.
Mor. c. 23.*

*(m) C. 3.
in Thren.*

bilibus, ut fremebundi hostes, sed lachrymantibus oculis luctuosissimam ab orbe condito patibulati Numinis tragoediam, praevidebat prophetico oculatus lumine acerbissimum ipsis spectatoribus non patientibus, sed solummodo compatientibus spectaculum proverbialis Job, & cuius dolorum viri personam suis acerbis in doloribus praefiguratam representabat, illius conticescentem querimoniam profundos inter gemitus singultuans eructabat: *Pelli mea consumptis carnibus adhaesit os meum*: (i) legi sublimem magni Gregorii allegoriam, qui postquam in osse fortitudinem, in carne fragilitatem corpoream designari docuit, per os patientem Dominum, per carnes infirmatos ad fugam usque discipulos, per pellem vero, quae carni est exterior, sollicitas ad praeparanda dominico corpori subsidia mulieres autumat adumbrari: *quasi ergo consumpta carne Os Domini pelli suae adhaesit, quia fortitudo ejus, passionis tempore, fugientibus discipulis juxta se mulieres invenit*: (l) Compatitur patienti DEO Doctor Seraphicus, dum carnibus vicinis ossi religiosos cum Clericis intelligit; in pelle, quae est ossi remotior in mundo constitutos DEI servos, sub saeculari habitu latentes considerat, & illos ab istis saepius in Redemptoris amore superari lamentabiliter deplorat. (m) Collimat tamen ad scopum nostrum directius Carenensis Hugo, dum velut lamentando suamet calamitatem & miseriam exposuisse Jobum commentatur; famis enim inedia consumptas carnes dilacerati corporis insinuat, tantamque in eo maciem evenisse, ut ossi pellis cum carne adhaereret; adstipulatur Lyranus, dum gravitatem afflictionis ab intrinseco oriundam adstruit recenseri; *quia caro ejus, quae est media inter cutem & ossa ex ulceribus & doloribus consumpta erat*; quod si caro nostra carnalis est fragilitas, profecto haec in consecratis DEO & confixis cruci religiosi consumitur, dum omnigeno monasticae mortificationis exercitio contorquetur, ut pellis ossi, videlicet Christo de cruce pendulo velut ossi fortissimo adhæreat exarescens in voluntariis doloribus, ut continua gemebundi ac moribundi

Salvatoris rememoratio, quâ velut pelle tenerâ, religiosi hominis vita contegitur; huic osseae fortitudini innitatur anima religiosa; nec enim alibi, quàm ibi in ligno crucis salutaris, nonnisi in cornibus crucis, ibi *abscondita est fortitudo ejus*. (n)

Felix illius Ascetae anima, cujus caro consumitur, ut pellis vastius extendatur, extensa ossi suo firmiter conjungatur. Applaudit militanti Ecclesiae varidicus Isaïas, quae sterilis à fructu vanitatis in tempore, expectat fructum beatitudinis in aeternitate: *latere sterilis quae non parit*: hinc statura sua assimilata est palmae, quae centenaria in annis sterilescit, sed postea fructificat dulciter & abundanter. Hinc Centenario Abraham ex Sara Isaac nascitur, quia canescenti inter ærumnas vitae hujus puero Domini, aeternae felicitatis gaudium communicatur; hinc de prudenti Virgine, de sapienti anima legitur: *quasi palma exaltata sum in Cades*: (o) fructum caduci temporis non ambio, nonnisi centenaria fructificare contendo, sterilitatem in via peregrinationis meae amplector, non irrigari deliciis, non fecundari divitiis exopto; est longè fortunatior, quantumvis tardior, est multò fertilior, quantumvis morosior, sterilis & non coinquinata, quae nescivit thorum in delicto, non requisivit transitoriam felicitatem in voto; habebit fructum in respectio- ne animarum Sanctarum. Sic sterili aggratulatur Ecclesiae commemoratus Vates, aggratulus futurae consulit puerperae: *Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende*: (p) crescente siquidem inquilinorum numero, loci exigitur incrementum, ut collocandi incolae alicubi locentur; verum, quàm amplè Ecclesia de gentibus dilataverit locum tentorii sui, miratur coelestis beatarum mentium curia, & ipsa tenebrarum principis curia tremens & concidens veretur: ut enim contestatur Gregorius: *dum Christus angustias mortis pertulit, fidem suam in gentibus dilatavit*. Tentorium communi Patrum placito est militans Ecclesia, & castrametantes sub illa plures Ecclesiae, sunt tabernacula ipsius; in tabernaculorum pellibus Commentatore Carenli Sanctorum adumbratur

*(n) Habac.
3. v. 4.*

*Anima religiosa est
sterilis à
fructu vanitatis, &
latatur in
expectatione fructus in aeternitate.*

*(o) Eccles.
24. v. 18.*

*(p) Isaia
54. v. 2.*

*Anima
claustralis
est fusca à
Sole Justi-
tia in li-
bra ex-
istente.
(q) Cant.
1. v. 4.*

bratur congregatio: qui se in Eccle-
siis mortificant vitiis, & Ecclesiam
defendunt, à pluvia, turbine & gran-
dine; ut hodieum hæc una colum-
ba & amica, Sponsa una & immacu-
lata gloriatur in Domino: *nigra sum,
sed formosa sicut tabernacula Cedar,
est fusca à sicut pelles Salomonis:* (q) quod sin-
gulare præconium à Matre ad filiam
derivatum, sanctæ cuius animæ ap-
propriat moralis Papa: quæ quidem
ad instar tabernaculorum Cedar, ni-
grescere dicitur, in quantum enim
tenebras mortalitatis portat, nigredi-
ne corruptionis sordidatur; quò non
obstante formosa instar pacifici Salo-
monis pellium commendatur, quia
dum Sanctos quosque, qui ad imita-
tionem Christi se mortificant, imita-
ri non negligit, eorum utique pul-
chritudini per similitudinem se jun-
git; undè à curiosis filiabus Solymæ
se se defixò intuentibus oculò consulit;
*nolite me considerare quòd fusca sim,
quia decoloravit me Sol;* considera-
verat acclavatis quasi obtutibus So-
lem Justitiæ in libra crucis ecclipsa-
tum, ejusque æmulari desiderans vo-
luntariam obscuritatem, decolorari
elegit ad exemplaris imitationem: *de-
coloravit me Christus, pro cujus amo-
re* (subjungit Carenfis Hugo) *dimisi
mundum & mundi colorem, & tribu-
lationibus me exposui; hinc nigra
sum,* prosequitur commentari pur-
puratus Pater, *exteriùs pressuris tri-
bulationum & sordibus pœnitentiæ, sed
formosa interiùs virtutum decore;*
obscura pellis, sed pulchra caro, quia
afflicta cruciatibus, purgata lachry-
mis, consumpta in ærumnis. Hoc
genuinum est ascetarum præconium,
hoc est prodigiosum cœnobiorum
elogium, hoc religiosorum statuum
est admirabile portentum; dilatant
loca tentorii sui, non imperando, sed
se humiliando, non contendendo, sed
susurronum linguis utiliter cedendo,
non palàm præliando, sed clam ad-
versantis mundi ferocitatem toleran-
do, non calumniatorum insolentiam
oppugnando, sed injuriarum impe-
tus dissimulando: sic multiplicantur
in Regis Gloriæ obsequium monaste-
ria, sic cumulantur in defensionem
militantis Ecclesiæ religiosorum pugi-
lum tentoria, magno illi tentorio-
rum tentorio submissione obedientis-

Pars IV.

simâ subordinata. Et dilatatis qui-
dem militum tentoriis pelles taber-
naculorum sunt extendendæ: est ex-
tendenda caro sicut pellis, ex qua
quia conficitur tympanum, in flagris
pœnitentiæ tympana nostra sonent.
Quod si oblatrans Momus quispiam,
si curiosior regularis vitæ derisor &
contemptor interrogare audeat, cui-
nam militet, ubinam suum habere
soleat armilustrium nuda pauperies,
jejuna macies, religiosa progenies?
respondeatur juxtà proverbiale con-
siliium Salomonis; *stulto juxtà stul-
titiâ suam, nè sibi sapiens esse vi-
deatur:* (r) sunt singuli Evangelicæ
perfectionis Discipuli, sunt genuini
sacrarum Religionum Alumni, sunt
DEI Filii in Israël progenie adum-
brati; illorum siquidem præcipuum
est ministerium, non commisceri a-
lienigenis, non associari allophylis,
non arrogantibus delirantis mundi as-
seclis coæquari, non humi inter va-
nitatum quisquillas, cum transfigura-
to in serpentem angelo repere, sed
inter coronatas cœlestis militiæ co-
hortes conversari.

De militantibus super terram Israë-
litis scribitur: *in loco, ubi stetisset
nubes, illi castrametabantur:* (s) &
de ingeniti Patris Unigenito apud præ-
sagientem Isaïam legitur: *Ecce Domi-
nus ascendet super nubem levem, &
ingredietur Ægyptum:* (t) in nube as-
sumenda, caro nullius peccati pon-
dere aggravata præsignabatur; si lo-
cum hujus nubis investigare flagitas,
monstrabit eum purpuratus Hugo:
*locus hujus nubis fuit amaritudo pas-
sionis:* (u) hic collocantur sub Domi-
nicæ hujus nubis obumbraculo, hoc
castrametantur sub augusto crucis la-
baro religiosi milites, ut cœlo vim
inferant, illud sanctis suspiriis circum-
dando, illud indefinenti orationis
studiò assiliendo, illud prævalidis mor-
tificationibus anxiano. Est itaque lo-
cus meditantium cœnobitarum pro-
prius, amaritudo cruciatuum, sunt
cicatrices vulnerum, hic habitare fla-
gitat devotus quisque claustri cultor,
cui mundus crucifixus est, qui mor-
tificationem JESU in corpore suo cir-
cumfert, ut & vita JESU manifeste-
tur in illo; his consecratis exercitu-
um Domino tentoriis delectantur,
hæ pretiosæ Salomonis pelles exten-
duntur,

(r) Prov.
26. v. 5.

(s) Num.
9. v. 18.
Caro Chri-
sti est nu-
bes, sub
qua ca-
strametan-
tur agmi-
na Reli-
giosorum,
ut hostem
vincant.
(t) Isaïe
19. v. 1.
(u) In 54.
c. Isaïe.

Fff

duntur, ut amplientur. Nam licet segregatos à mundo, exterius inopia coarctet, adversitatum varietas deprimat, interior tamen gaudentis animi jubilatio se semper ad expectandam laborum retributionem vastissimè dilatat; sic quippè anxiabatur exterius angustum Apostolici Senatûs Collegium; quando accusabantur in tribunalibus, condemnabantur in iudicium iniquorum consiliis, flagellabantur in urbibus, proscribebantur à curialibus decretis: sed dum ad extrâ cumulabantur persecutorum agmina, in magna gaudentis animi lætitia intus immobiles subsistebant; hinc verbera cruciatorum corporum interiora erant solamina, nec puduit coram oculis hominum confundi, quos spectatores angeli suis dignabantur in conflictibus lætanter consolari. Hinc prædicator egregius sua gaudebat vincula in omni prætorio manifestari, quem toties contigit palam ab urbibus & oppidis profligari, quem tot subjectum calumniis, tot coarctatum angustiis, mundus conspiciens explodebat, quia quantò interiorius refocillabatur solatio, quantò replebatur in suis persecutionibus gaudiò, non videbat. Quà enim ratione lugeat, quem Angelorum confortia delectant, quid sibi deesse conquerantur, qui inter deliciosa sanctæ consolationis otia, non parco principi, non fero iudici, non sævo præfidi, non hero pauperi, sed benignissimo, sed clementissimo, sed munificentissimo Numini præ cunctis curiarum aulicis inter cœligenos proceres famulantur.

Jacob figura fuit hominis religiosi.

Quo gaudeant munimine, quo protegantur tutamine, Christi fideles perdissequi, infatigabiles dominicæ crucis bajuli, expertus est vir simplex habitans in tabernaculis, millenis expositus periculis intemeratus Jacob. Gliscēbat supplantati fratris suspecta rabies, nec tamen securam tenebat conscientiam, nec confidentem animam perturbabat. Insidiatura credebantur hostilia Amorrhæorum agmina, sed viator intrepidus angelicò stipatus præsidio humanam omnem ferociam eludebat. Redux in Patriam, dum medios inimicorum cuneos transire cogeretur, obsequiosis Aligerorum excubiis protegebatur: qui

Mesopotamiæ provinciæ tutores defensum & conservatum hætenus protexerunt; ac discedentem ad extremos usque illius territorii fines comitati, periclitantem inter dolosas adversariorum insidias viatorem, Chananæis tutoribus custodiendum recommendabant; quorum ut excitaretur assistentiâ tutelari, pompa cœlestis obviam procedens triumphî gloriam præmonstrabat. Agnovit illicò contubernales suos, terrestres Angelus cœlestes Genios, primo respiciens intuitu exclamabat illicò: *Castra DEI sunt hæc*: (u) non unus sufficit Aliger Jacobi custodiæ, qui tamen centum octoginta quinque Assyriorum millia unicus interfecit? Non vi præclaram celeberrimi illius Historiographi Egesippi reflexionem; convolasse incorporeos cœlites ad comitivam exulis: in præmium suæ orationis, quâ solâ stipatus in cepto itinere, eidem totus innitebatur; à fratre siquidem comminabundo fugiens, domum paternam deserens, avulsus à Rebecca gremio: *solius secum orationis ferens viaticum, meritò in peregrinis locis, cum fratrem metueret, invenit Angelorum concilium, perductus, ut ait, ad castra DEI*: (x) hoc impetrat, quæ cœlos penetrat oratio innocui viatoris, fiducialis deprecatio contribulati oratoris. Advertit sublimis Augustinus, non unum alterumve, sed multitudinem fuisse Angelorum: *ea quippè in Scripturis militia cœli nominatur*: (y) confederabantur agmina, lustrabantur legiones in aciem, conglomerabantur felices cunei; nec mirare: *post recessum à Laban, id est, à mundo, interpretatur Cardinalis Hugo, obviam occurrunt ei Angeli, non unus, sed acies, quasi parati juvare & consolari*; hæc est consueta beatis mentibus, hæc concreata Sanctis Spiritibus est sollicitudo, est promptitudo, à mundo recedentibus potenter assistere, ad claustra confugientibus adversus omnia tentationum genera patrocinari; sic in deserto constituta, sic à mundo, qui non agnovit eum, despecto & contempto Redemptori mundi, post tentatoris assultum, post diaboli recessum, accesserunt angeli & ministrabant. Non sufficit providentiæ, illi in ministerium, illi in adiutorium

Castra cœlestis militie obviant Jacobo soli. (u) Genes. 32. v. 2.

(x) De obfidi. Hierosol. Lib. 5. c. 16.

(y) 2a 101.

Laban est figura mundi huius, à quo Religiosus exit.

adjutorium unum duntaxat Angelum destinare; accedant Angeli est necesse, cœlestis advolet militia, Angelorum congregentur castra, ut hominem à Laban recedentem, Labano idololatraz adversantem, à mundo se segregantem, mundi delicias repudiantem protegant, instruant, dirigant, & defendant. Fœdisfragus Laban fideli genero mercedem mutavit decem vicibus: peior Labanò mundus, & longè infidelior, ad hoc toto contendit molimine, hoc unum plenâ intendit prurigine, omni eò collimat conamine, ut decalogum mandatorum pervertat in decalogum transgressionum, explanat moralizans Hugo: undè reversus est Sol decem vicibus in horologio perfidi Regis Achaz, id est diaboli, subjungit commemoratus Pater. (z)

(z) In c. 31. Genes. Est autem idem cursus, idemque est Solstitium mundi ac dæmonis, qui si constaret carne & sanguine, non aliam genuisset sobolem, quam mundum, qui hujus perduellis Angeli adoptata proles, & quidem inter adoptatas est primiceria; ô quot justorum huic ingrato alienigenæ serviunt totis viribus, ut convertatur & vivat? corde per cogitationes sollicitas famulantur, ore per exhortationes assiduas ancillantur, mille operibus, mille laboribus obsequuntur, impendunt noctis requiem, post consumptam totius diei seriem, ut possint meritò huic idololatraz, huic allophylo exprobrare, quod olim ingrato objecit populo benignus Conditor ore prophetico vaticinantis Isaia: *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuiisti mihi laborem in iniquitatibus tuis*: (a) legunt septuaginta Interpretes: *in peccatis tuis defendi te*: cor induratum emolliendo, iniquum animarum possessorem eliminando, obferatas cœlestis Solymæ valvas referando, radicata vitiorum semina extirpando. Verumtamen cæcutiens à prima tenebrarum origine mundus non recognoscit servientis beneficium, immutat turpiter stipendium, quodque recompensare debuisset ut beneficium, idipsum detestatur ut improprium, ut præjudicium execratur. Nec nobis peregrinum videatur, qui quotidiano docemur experimentò, consuetum huic furenti belluæ furo-

Pars IV.

rem, invariabilem hanc mundo inesse proprietatem, amicis malè facere: & si suis clientibus est perfidus, si suis asseclis, si suis amatoribus illudit, quid non eveniet alienigenis, quidnam extraneis succedet? dicit proindè veraciter, dicit, ut assolet, subtiliter Augustinus: *molendinum puto dictum mundum istum, quia rotâ quâdam tempore volvitur & amatores suos conterit*: (b) vide immutatum stipulatæ mercedis pretium, vide solutum prolixæ servitutis ministerium, qui toties spe sua fraudabatur, cui toties inanibus somniorum larvis illudebatur, qui dormiens somnum suum, evigilare volens, nihil invenit in manibus suis, ille nî respiscat citius, nî sibi compeditos exuat velocius, nî ad libertatem Filiorum DEI aspiret celerius, conteritur in pulverem vanitatis: sunt quippè ex deceptis vinctis, & compeditis mundicolis: sunt alii, qui de hujus Babylonis regia non recedunt, sic tamen suis implicantur obsequiis, ut sibi quoque comparare studeant amicos de mammona iniquitatis, à quibus recipiantur in tabernacula æterna; his namque supremus arbiter dubiam adjudicabit causam judiciali hâc sententiâ: *esurivi & dedistis mihi manducare, nudus eram & cooperuistis me*. Sunt tamen alii, qui negligentes indigis succurrere, afflictos consolari, supplicantibus benefacere, hospites recolligere, infirmos visitare, qui ultimam suæ mercedis remunerationem seriis, sed seris lachrymis deplorabunt; Hæ prorsus duæ sunt animæ molentes in mola una, ex quibus, Incarnatæ Veritatis conformiter oraculo, una assumetur, altera relinquetur; infelix ista, felix illa, sed longè felicior ille, qui mundo mortuus instar arboris, quæ in hyeme videtur arida, censetur à non discernente oculo mortua, sed ubi tempus vernum advenit, ubi Sol Justitiæ suo in judicio incaluerit, tunc florebit velut in Paradisi viridario arbor fructifera, tunc reviviscet ad gloriam, cujus vita fuit cum Christo abscondita in DEO. Felix ille felicitis Jacobi comes & socius, qui sperans non in socero, non in carnis & sanguinis adminiculo, non in Labani adjutorio, non in dolo perdentis & mentien-

(b) In Ps. 36. Con. 1.

Duplicis sortis sunt homines mundani, aliqui operantur bona opera & salvantur; alii totum negligunt.

tis mundi auxilio, sed in Domino sperans, facit bonitatem, & inhabitat terram, non istam spinas & tribulos germinantem, sed cui benedixit Dominus, sit licet posita in solitudine, procul à terra Aquilonis, quæ devorat malos, serpentem cibant, in qua vocant nomina sua stulti, quam infidens possidet filia Babylonis.

Mundus est terra Edom pinguis deliciis, per quam transeundum est, non in ea immorandum. Quid plura? est Mundus terra Edom, per quam transeundum est indispensablem Filiis Israël, nullatenus tamen immorandum; hanc renuit inhabitare claustralis incola, suspirans in sua solitudine ad terram sterilem, quæ non seminatur deliciis, non fecundatur divitiis, sed quam locupletaturum se promissit Dominus ore spondentis Isaia: *dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrtum, & lignum olivæ*: (c) in cedro procera &

(c) Isaia 41. v. 19. imputrescibili recogita Sapientiam, quæ Sapientis testimoniò nunquam marcescit, in spina pungente, ac solida reverere fortitudinem, quæ floret in tolerantia ærumnarum, frondet in patientia cruciatuum & dolorum, fructificat in plenitudine meritorum: Est myrtus arbor aromatica, corrupti nescia, quæ membra fessa consolidat, roborat ac confortat: & quia ingluvies inducit putredinem in corpora, est temperantia in myrto adumbrata, quæ animam à peccati corruptione liberat & præservat: Oliva uno suo in germine & continet dulcedinem mixtam amaritudini, & habet amaritudinem dulcedini commixtam. Sic & justitia malis amara est, quos punit & flagellat, bonis dulcescit omnibus, quos præmiat, remunerat & coronat. Hæc terra solitudinis, ab illa non distat nec aberrat, cum illa concidit, & se unit, quam egredienti de terra sua Patri credentium Altissimus monstravit, in qua

Vita activa immoratur terra contemplativa verò suspirat ad Cælum. excrescens in Gentem magnam, evasit benedictus. (d) Adumbrabatur hæc regio viventium, hæc ascetarum solitudo, cum terra illa de qua nato Joseph dixit Jacob socero suo: *dimitte me, ut revertar in patriam & ad terram meam*: (e) non antea urfit reditum, quantumvis Lia filios par- (d) Genes. 12. v. 2. turierit, sed post Rachelis primogenitum patriam cogitat, ad lares patrios aspirat. An forte, ut opinatur Stephanus Cantuariensis, *vir justus,*

cum laboribus exercetur, ad cælestem patriam non anhelat? Externæ distractiones, quantumvis innocentes sint, avertunt animum, retinent pedes affectuum, morari faciunt, persuadent externo operi plus debitò immorari: Martham testor, quæ circa plurima, dum est sollicita, unum, quod magis fuerat necessarium, distulit, sanctum meditabundæ sororis otium neglexit. Est Lia activæ vitæ symbolum, Rachel est hieroglyphicum contemplativæ; illius puerperium non stimulavit adeò ad deserendam domum soceri, quantum persuasit optatus toties sterilis uteri primogenitus, quia matura cælestium discussio, assidua cælestis Solymæ contemplatio sustollit oculum, ut quidquid terrenum est despiciat; erigit animum, ut à terrigenis recedens, accedat Angelis; mentem elevat, nè ultra quod intra cælum est, libeat, quod libuit, displiceat, quod antea floruit, nunc sordeat; quidquid est sæculi, torvè respicitur, sola æternitas sollicito conamine investigatur; quamprimum se anima confert ad contemplationis requiem, *obdormit illico mundi rumoribus, quam primum fruitur contemplatione divinâ, tunc totis mentis affectibus ad superna suspirat*: (f) terram inhabitat, non illam inanem & vacuum indigestam & incompositam, quam replet vanitas, quæ suis videtur cultoribus fructifera, quæ primo aspectui occurrit in campis fertilissima, in oculis amœnissima sicut Paradisus Domini: sed genuinus Abrahæ posthumus, claustrali vitæ deditus contemnit fertilitatem humanæ prosperitatis, spernit regionem caducæ mortalitatis: quisquis Jacobum æmulari flagitat, ut Israël beatitudinem acquirat, ut ex inspectore mundanæ felicitatis, felix speculator Divinitatis fiat, fugit opulentam Labani mansionem, declinat terram, quantumvis melleâ fluentem dulcedine, quantumvis manantem lacteâ voluptatis suavitate; terram inhabitat, quæ in æternum stat, ignorans lapsum interitus, nesciens æternaturæ perditionis casum; quò incolentis beneficiò, quò inhabitantis emolumentò? respondet expertus Solymæ Princeps: *inhabita terram & pasce- ris in divitiis ejus*: quæ sunt divitiæ & divitiæ illius *justi*.

(f) In Al-
leg. Tillm.

DEUS est
thesaurus
illius *justi*.

illius regionis, quæ sunt deliciarum pabula, quæ sunt illicia voluptatum? respondet Augustinus: *Divitia ejus Dominus ejus, divitia ejus Deus ejus*: ipsi, nec alteri, dicit tam Clericus, quàm Monachus: *Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei, tu es, qui restitues hereditatem meam mihi*:

(g) Psal.
15. v. 5.

(g) distribuat aliis partes suas immunda mundi dextera, præsentet divitiarum copias, illecebrarum nœnias, oblectationum quiscuiliæ, honorum infulas, limites possessionis religiosæ, non constringuntur urbibus, non limitantur terrenis finibus, sed versùs cœlestem Jerusalem extenduntur, nec in transitorio tempore radican- tur, sed solâ, sed beatâ æternitate mensurantur; nec enim in exilio communicantur, quantumvis prælibentur, sed post abbreviatam exilii prolixitatem plenâ amystide profunduntur; bibant alii mortiferas voluptates, ingurgitentur stultorum vinô, quod apostatare facit sapientes; bibamus nos in terra deserta religiosæ solitudinis constituti; bibamus cum eo, qui bibit in via de torrente; & quia torrentis aqua, non limpida, sed turbida videtur, hauriemus aquas de fontibus Salvatoris inebriandi ad vesperam ubertate domûs DEI.

Vestitus Religiosorum est vestis lugubris cuius intuitu ultor DEUS placatur.

Explodat mundus prolixioris jejunii maciem, obtrudat sapidissimas suorum helluonum epulas, exprobet continuum religiosæ gravitatis fastidium, regulare perennis silentii tædium, vituperet subsannans contemptibile sacci vilissimi indumentum: quid sapientius, quàm avertere à periclitante populo evaginatam comminabundæ manûs gladium? quid laudabilius, quàm, quòd cor mœreat, & corpus doleat, quòd fluant lachrymæ & defleant pupillæ gravissimum Christiani nominis opprobrium, plusquàm Ethnicam fidelium dissolutionem, quorum perversitas jam eo degenerare videtur, ut mereatur incurabilis judicari, quasi jam omne humani medicaminis auxilium excludere videatur? Quid inquam est salubrius, quid est consultius, quàm veste lugubri armato vindici occurrere? quid aptius, quàm lachrymantibus oculis lascivientes oculos deplorare, lugente animo tenebrosas in luxuriosis corporibus versantes animas con-

fundere, pallidâ macie impudicas ad salutarem verecundiam, facies colorare? Exercentur sensus detonsorum capitum, si fortè hoc sensu amaritudinis amaricentur sensus illi, qui cùm in membra suorum corporum haberent dominium, seducentis mundi imperio paruerunt; Mundus sustinere non valens ab hominum consortio segregatos, in solitudine equis & mulis eos aggregat; nec erubescit religiosa humilitas ad calumniantis improprium: imò jumentum Christi, nisi sit claustralis incola, meretur ejici è JESU nascentis stabulo, meretur ab incarnati Verbi præsepio amandari: hæc gemina vox, hic est religiosorum omnium rugitus consonus & uniformis: Jumenta Christi sumus, quem semper glorificamus & portamus in corporibus nostris, ut post absolutum mortalitatis iter in sanctam Civitatem hoc sacro onusti equite ingrediamur.

Sed redeamus ad cœptum agonem pœnitentiæ, quâ impœnitentium prævaricatorum corda satagit religiosa charitas ad pœnitentiam emollire. Peccatrix illa civitas comminabundi Jonæ territa exterminio incumben-

tem sibi interitum evasit; illud notandum tamen primum pœnitentis animi imperium & exemplum a throno emanasse, à regio conclavi exivisse, à Rege inchoasse: describit felices pœnitentiæ felix auspiciū Maximus Taurinensis: *Dicitur ipse Rex depositâ imperiali purpurâ, regali ambitione submotâ, membra sua cilicio præcinxisse, atque in sacco se diebus ac noctibus volutasse*: (h) non recordatur se Regem esse, sed prudentissimè recogitat se populo moderatorem præfici, qui non tam ore, quàm opere singulos erudire debeat ad emendationem; suò proindè suæ conversionis exemplô, lustrat cives & consules, tam divites quàm inopes in exercitum, infamem suorum criminum colluviem severiori jejunio invasurum; nulla excludebatur ab acie ætas aut sexus, ipsa etiam pecora sub asperæ pœnitentiæ labaro compellebantur militare; sic jejunabant, sic superabant. Consimili stratagemate sacri Religiosorum catus pro Regnorum peccatis pœnitere consueverunt, & misericordiam DEI pro misero-

Mundus per imperium comparat viros solitarios equis & mulis, & isti gloriantur se esse jumentum Christi.

Rex Ninive dum agit pœnitentiam se Regem esse obliviscitur: hunc imitantur Religiosi.

(h) Homil. de Jejun. Ninivit.

rum forte implorare. Utque orent instantius, instant uberius, illuc descendunt corpore, illuc ascendunt mente, ubi norunt DEUM versari libentius, eum suis cum angelis familiarius immorari.

Quærebat anxia, investigabat sollicita, clausum conclave deferens in vias proruens amatrix Sponsa Sponsum ad se reverti dissimulantem: *Surgam & circuibo civitatem per vicos & plateas, quæram, quem diligit anima mea*: (1) floridum nuper parabat letitulum, ut fessus à montibus æternitatis transfuga molliter requiesceret, suaviter obdormiret: sed ille peregrinè in regionem longinquam profectus, necesse magis habuit procedere prosperè, itinerari potius, quàm otari. Verùm, qui ubique esse creditur, quia immensus est, cur quæritur à circum-eunte, cur nullibi inventum scrutatrix assidua conqueritur, quem tamen deesse nullibi fidelis Ecclesiæ filia profitetur? Sinè quo nemo potest vivere, nemo mori; viventium vitam ille conservat, & morientium sortem ille commutat; an fortè desolata quærit consolatorem, afflicta anhelat ad protectorem? Et quia sapientiam noverat clamitare in plateis, circuitum instituit non jam cum impiis deambulans, sed sola soli associanda focium investigans; nec enim circuitio pervagationis est, sed studiosæ inquisitionis: quia tamen per vicos cursum dirigit, plateas inspicit, nullibi, quem reperire speraverat, obvium habuit, aut etiam in latebris absconditum invenit; angustiam vicorum discusserat, & platearum latitudinem mensuraverat, recessus intimos exploraverat, nec tamen in illius notitiam devenire poterat, quia fortassis ibi quæsierat, ubi plerumque omnes, quæ sua sunt, quærent, non quæ JESU Christi: & quia fortassis aut legerat, aut intellexerat in claustris dilectum ardentius amari, prolixius servari, vigilantius recludi, affectuosius versari, instantius orari, festinat eremum invisere, ascetarum angulos lustrare, si forsan, quem in foro foris non licuit comprehendere, intus claustralia inter confinia, inter sacrata DEO monasteria liceret complecti latitantem. Advertit declinantis Sponsi latibulum Ambrosius, &

quasi dubitans subtiliter assignat rationem, cur Sponsus reperiri nequiverit à Sponsa dolenter indagante: *fortassis idè non invenit adhuc, quia in foro quæsit, ubi lites sunt; in plateis, ubi nundina rerum venalium; sed inanium & vanarum; nam etiam in asceteriis, etiam in Monasteriis non quidem nummis emitur, sed sinè argento comparatur oleum, quod futuræ virgines in foro entere intenderunt; at in cœnobiis purum illud doctrinæ oleum reperitur, quò lampades prudentum accenduntur, ut semper luceant, absque eo quòd fumus erroris easdem exstinguat. Invenit ergò avida indagatrix, quando ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha & thuris*: (1) legunt alii: *sicut palma fumi evaporans myrrham; neve vana subrepat suspicio, dum fumo comparari hanc celerem investigatricem auscultas, vertit Tigurina: ceu fumus altissimus, qui generatur suffitu myrrhæ*: optaverat jam dudum scrutatrix avida, prudentum virginum æmulatrix Evangelica, Dilectum suum inter ubera sua commorari velut myrrhæ fasciculum: myrrham amaritudo sequitur, imò est necessaria, ut hoc vocabulò nominetur; est gustui aspera, sed conservandæ carni oportuna. Hæc nullibi aut obtinetur purior, aut possideretur veracior, nullibi applicatur efficacius, nullibi fructificat copiosius, quàm in regulari asceterio, quàm in religiosorum claustro; & licet sit ingens illius ibidem copia, non tamen fascem nuncupant, non grandem æstimant illæ insignes animæ, fortes & delitescentes incolæ, sed levem conqueruntur fasciculum, ut crescatur, postulantes.

Colligunt hunc fasciculum ex acerbissimis anxietatibus, ex terribilibus dolorum cumulibus, ex sanguifluis vulnerum rivulis, ex perforantibus spinarum aculeis, ex dilacerantibus flagellorum effluviis, ex annuntiantibus opprobriorum impropertis passi & crucifixi, viventis & morientis JESU; eructant suavitatem immensi amoris hujus in colloquiis, commemorant cum gemitu hanc lugubrem tragœdiam in consortiis; æternis laudibus desiderant cantare misericordias Domini, cuius miserationibus vivificantur;

Invenit autem illum ascendens per desertum. (1) Cant. 3. v. 7.

Religiosi cum Sponsa copiosa pœnitentiæ opera vocant non fascem, sed myrrhæ fasciculum. Dolorosus myrrhæ fasciculus non colligitur per solam Passionis Domini meditationem, sed

*simul per
imitatio-
nem.*

vivificantur; discunt solertes discipuli, & omni laboris impendio, omni suorum auxilio studiorum eminentem hanc scientiam JESU Christi obtinere flagitant, sic tamen ut nihil scire ambiant, nisi JESUM, sed hunc crucifixum. Nec tamen solò sic contentantur hoc fasciculò, ut solam solius Redemptoris; solam patientis Salvatoris historiam amanter cogitent meditari, sed totà desiderant cupidine myrrham sibi oblatam degustare, offerendam erogare, impletam plenà amystide epotare: *manus meae stillaverunt myrrham, & digiti mei* (m) *Cant. s. v. 5.* *pleni myrrhâ probatissimâ;* (m) hæc planè vox est claustralis illius animæ, quæ surrexit ut aperiret Dilecto suo; hæc suos sodales instruit, docet posthumos, eosque qui habitant unius moris in domo, sed clausa, sed obscurata, insigniter erudit, myrrhatis manibus patienti Sponso pessulum cellulæ aperiendum non delinitis opobalsamò, non dealbatis smigmate Veneto. Stillat myrrham in suis habitatoribus, sed mundo abditis, à terra sublimatis regularis observantia, dum suis restringit asseclis continuam sanctorum operum vicissitudinem, quibus Spiritus ungitur, ut caro infirmetur, mens in deliciis sursum erigitur, dum corpus aggravatur; vigiliis succedunt jejunia, utque refocillentur emaciata membra victus sed obviis in qualitate, in quantitate parens subministratur; asperò pannò verecunda nuditas tegitur, & frigoris immanitas sat crassò habitu arceatur; laborem studii, vel operationes manuum levis somnus subsequitur, ut postliminiò reassumendus, nonnihil sublevetur.

Ut anhelanti animo sufficiat, & desiderabundo Spiritui proficiat, non sola manus distillandæ huic myrrhæ

impenditur; sed omnes pariter digiti superabundanti plenitudine impinguntur: manus sunt opera, quæ, nè fortassis supereffluant, digiti detinent, quod distillant; *myrrha*, scribit Gilbertus Abbas, *est actio carnis; unguentaria, ex hilaratio cordis;* (n) (n) *In Cant. Serm. 43.* utraque amborum claustrali vitæ spiritum subministrant. His manibus myrrhatis pulsanti Sponso ostii pessulus reaseratur, qui in odorem suavitatis inter adolescentulas currens, nullibi suavius, nullibi gratius, nullibi commoratur diutius, quàm in claustro, sed soli Sponso sanguinem reaserato; non mea, sed sapientissimi Philonis est sententia in superficie claustrali incidenda, vel aptius anhelis incolarum cordibus insculpenda: *Moyse in Naturâ comparatum est, ut qui DEUM solitudine invenire cupiunt, amicam ei solitudinem diligant.* (o) Hanc dum eremum incolit prodigiosus Moyse; *DEUM in igne.* apparuit ei Dominus in flamma ignis: (o) *Lib. de Abrah.* (p) solus pascit in montibus, & inter flammicidia DEUM videt; audis (p) *Exod. 3. v. 2.* hic, quibus hominibus, & in quibus locis DEUS sua secreta revelet? interrogat Oleaster; tu, quid respondeat, attende: *nempè deserta loca incolentibus;* si admiraris solium Regis Gloriæ in igne confidentis, recale sacrum Deuteronomii oraculum: *Dominus DEUS tuus ignis consumens est:* (q) ignem se nuncupat, nec aquam (q) *Deut. 4. v. 24.* vel aërem aut terram, horum nominibus vocari renuit, ignis agnomine eligit appellari; respondet Anastasius Synaita: *arbitror id fieri, quòd solus ex rebus terrenis loca superiora appetat:* (r) in sacra solitudine DEUS (r) *Lib. 4. Hexam.* ut ignis sursum evolat, ut incolarum animos in flammam attrahat, quorum conversatio solùm in Cœlis est.

TETH.

VERSUS
IX.

Melius fuit occisis gladiô, quàm interfectis fame, quoniam isti extabuerunt, consumpti à sterilitate terræ.

SENSUS LITERÆ.

Vita pæno-
sa est du-
rior mor-
te.

Obnubilatus Sol, caliginosô velamine tectus, obscuris nubium voluminibus velut lugubri syrmate deformatus, simulare diem videtur potius quàm illustrare; sic & viventium vita, continuis adversitatum oneribus pressa, indefinentibus ærumnis afflicta, prolixior mors nuncupatur veriùs, quàm vita appelletur. Ut est diei proprium relucere, sic soli propria hæc imputatur qualitas illustrare; Sol non illustrans suô non fungitur munere, & dies tenebrosa, suâ exiit functione; sic & allegoriâ compari, sic vita vitalium spirituum beneficiô excitata, calore ferveat, colore splendeat, vitam exhibeat; si secùs, semper immersa dolorum lectulo, se nondum mortuam, sed morti proximam quotidianis plangit lachrymis, larvam vitalem, non vivam faciem ostendit, ad tumulum, quò lentiori descendit vestigiô, acerbiori excrucietur vivi cadaveris tormentô: Ægroto in corpore vitam protrahere, est quasi mortem continuam tolerare, quâ quò diutius corpus ægrotum conficit, eò crudeliùs in moriturum sævit; indigna vitæ e-logiô prolixa mors censetur, quæ finit moribundum diutius vivere, ut inter protractiores plagas vivere desistat. Huc querulus vaticinantis Prophetæ collimat calamus, dum squalidæ famis immanitati postponit præproperam transfodientis gladii crudelitatem. Affiliat ferocis instar tygridis, fulgurans rabidi pugilis gladius, agonotheam ut perimat ac trucidet, non adæquabit truculentæ famis ferociam, quæ tot infligit vulnera humano corpori, quot numerantur membra, nullum illorum eximit, dum sic enervat omnia, ut singula consumat.

Alludit luctifonus Vates ad ultimam succumbentis ac occumbentis simul Synagogæ perniciem, quando & hostilis Romanorum gladius evisceravit armigerorum civium corpora, & dira fames prolixiori tyrannide viva cadavera multiplicabat. Exasperaverat miserentis DEI clementiam indurata Judæorum perversitas, contempserat benignissimam post toties iterata fœdisfragorum sacrilegia pietatem; spreverat, imò negaverat oculatam Directricis Sapientiæ providentiam, & quasi inops consilii prævaricatores ipsos consulens interrogabat: *quid faciam tibi Ephraim, quid faciam tibi Juda?* (a) Quam benignissimam interrogantis suavitatem expendens Hieronymus subjungit: *Parentis in filios perditos ostendit affectum*, quò aversos alliciat, ut convertantur, suis avulsos ab uberibus suarum consolationum potenter attrahit, ut revertantur: hoc, ut feliciùs efficiat, descendit in quavis nocte, in quavis tribulationis caligine ad afflictos, ut gementium lachrymas consolationis linteô abstergat, & quotidie orto prosperitatis sole, superabundantem gaudii excessum moderatâ temperie abrumpat. Sed frustraneo delusus conamine, nullam se invenisse censebant calamitatem, si modò suam augere poterant incolumes iniquitatem, eò detestabiliùs insaniebant, quò hilariùs ad scelerum colluviem anhelabant. Præfigurabatur infortunata hæc exultantium Hebræorum stupiditas in fatali exitio Philistæorum, efferata quorum barbaries devictum Samsonem orbavit oculis, nè suam ultrà cerneret suæ gentis confusionem, gravissimis oneraverunt compedibus, nè ampliùs progredere-tur ad Allophylosum internecionem; sed mentita est iniquitas sibi; dūm-que

*Illusit
DEO pro-
lixiori
perfidia
rebellis
Israël.*

(a) Osee 6.
v. 4.

que perpetuam sibi gratulabantur securitatem, experti sunt fuisse momentaneam suæ prosperitatis lubricitatem; ecce enim captâ effœminatis amplexibus prædâ, lætantur Philistæorum Satrapæ, Idolis Gentium immolantur victimæ, opipara instruuntur epula, obruitur ingluvie vulgus ignobile, cum Principum exultabando agmine; nève deesset communi frementium populorum plausui solemne complementum, Samson in medium

Samsonem adducitur, injuriarum myriade afficitur, à manu ductore parvulo exoculatus ducitur; dùmque Sacrilegas Dagoni victimat hostias dementata allophyllorum credulitas, dum sævit subfannando in compeditum adversariorum immoderata crudelitas, dum ingurgitata ebrietate prostituitur iacuria humanitas, Dux strenuus vilem implorat puerum: dimitte me, ut tangam columnas: non sustentandus, sed vindicandus; apprehendens quippè totius domûs utrumque fulcrum, invocato veri Numinis sacro-sancto nomine, implorato auxiliatricis omnipotentis robore, communicatâ cœlitus fortitudine: concussisque fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & cateram multitudinem, quæ ibi erat: (b) hanc coronabatur victoriâ clarissimi Herois fortitudo, hoc sepeliebatur ferali tumulto prostrata Philistæorum turpitudine; hoc fuerat celsissimum magnanimi Agonothetæ, hoc suæ fuerat gloriæ trophæum, hoc fuit exanimatorum hostium infame mausolæum. Utrique suum tribuitur stipendium à veritatis Spiritu, dum velociter scribentis Scribæ calamus exaratam sacris in paginis historiam hoc veluti epiphonemate concludit; multoque plures interfecit moriens, quàm antea vivus occiderat; suam victori dedicat suæ eloquentiæ Ambrosiam Mediolanensis Antistes: in morte se ipsum vicit, & insuperabilem gessit animum, ut contemneret, & quasi pro nihilo haberet vitæ finem omnibus formidolosum: (c) sustinuit magnanimus Heros proditoris insidias, dissimulavit fraudulentam circumscribentis fœminæ iniquitatem, tolleravit catenatam ab exultabundis hostibus libertatem, continuavit se ad pretiosam utriusque oculi privationem, laboravit ad nu-

tum affixus molendino, nec pecudum onerari ministeriò detrectavit; at ubi sua gloriabantur in barbarie, ubi lætabantur in mancipati hostis perniciæ, ubi tyrannidem novâ tyrannide accumulare contendunt, in mediis jubilantium risibus, in subsannantium plausibus fatalem imponit clausulam, sibi quidem in triumphalem suæ exanimationis colossus, illis autem in promeritam æternalis exitii ruinam.

Expendit velut præliminare antiludium, in hoc magnanimi Judicis prudenti iudicio, illius cui Pater omne iudicium dedit, subsecutam ultionis sententiæ integritatem, moralis Papa; qui postquam patientem & resurgentem à mortuis considerasset Redemptorem, eumque in commemorato Philistæorum Antistratego re-veritus fuisset: *quem nisi Redemptorem nostrum Samson ille significat?* postquam in allophyllorum barbarie perduellium Hebræorum rabiem condemnasset: *quid per Philistæos nisi Judæorum perfidia demonstratur:* (d) (d) Hom.

Samson erat figura Christi morientis.

æquiparat triumphanti in morte triumphatorem mortis, & superantem

21. in Evang.

hostes suamet internecione repræsentasse dicit: *Samson paucos quidem, dum viveret, interemit, destructo autem templo hostes innumeros, cum moreretur, occidit: quia nimirum Dominus ab elatione superbiæ paucos, cum viveret, dejecit, plures verò cum templum sui corporis solveretur, exstinxit:* (e) (e) Lib.

stultus hic populus æternæ Sapientiæ præsentiam credere noluit, quamdiù

29. Mor. 6. 7.

tot inter voluntarias explodentium adversariorum injurias humiliter patientem vidit; sed sublatâ Redemptoris Sanctissimi præsentia, perfidiæ suæ meritis à gentibus expulsi, miserabiliter in abyssum damnationis corruerunt, ipsumque templum à materia pretiosissimum, ab arte prodigiosum, à magnitudine stupendum, à sublimitate in lapidum congeriem dissolutum adeò, ut nec maneret lapis super lapidem, decidit in ruinam. Lustrabatur disponente Providentiâ numerosus Romanorum exercitus in aciem, sub uno adunatorum Cæsarium imperio, sub Titi & Vespasiani præsidio, Judæam invasurus, ut qui Regem alium præter Cæsarem habere recusarent, experirentur in Cæsare

suorum

G g g

Pars IV.

(b) *Judic. 16. v. 28.* tur victoriâ clarissimi Herois fortitudo, hoc sepeliebatur ferali tumulto prostrata Philistæorum turpitudine; hoc fuerat celsissimum magnanimi Agonothetæ, hoc suæ fuerat gloriæ trophæum, hoc fuit exanimatorum hostium infame mausolæum. Utrique suum tribuitur stipendium à veritatis Spiritu, dum velociter scribentis Scribæ calamus exaratam sacris in paginis historiam hoc veluti epiphonemate concludit; multoque plures interfecit moriens, quàm antea vivus occiderat; suam victori dedicat suæ eloquentiæ Ambrosiam Mediolanensis Antistes: in morte se ipsum vicit, & insuperabilem gessit animum, ut contemneret, & quasi pro nihilo haberet vitæ finem omnibus formidolosum: (c) sustinuit magnanimus Heros proditoris insidias, dissimulavit fraudulentam circumscribentis fœminæ iniquitatem, tolleravit catenatam ab exultabundis hostibus libertatem, continuavit se ad pretiosam utriusque oculi privationem, laboravit ad nu-

Samson erat victoriosior in morte, quàm in vita.

(c) *Ambr. Epist. ad Virgil. 2.* sum: (c) sustinuit magnanimus Heros proditoris insidias, dissimulavit fraudulentam circumscribentis fœminæ iniquitatem, tolleravit catenatam ab exultabundis hostibus libertatem, continuavit se ad pretiosam utriusque oculi privationem, laboravit ad nu-

In Passione
Christi
pralude-
bant Ju-
dæi interi-
um suum.

(f) In Ps.
47.

(g) Lib.
11. c. 33.

(h) Serm.
1. de Pass.

suorum delictorum vindicem, suæ perfidiæ ultorem. Dissimulabat victam non victa in carne sapientia, innumera calumniantium convitia, supportabat enormia blasphemantium improperia, arguebatur de innumerorum scelerum turpitudine impeccabilis innocentia, inquirebatur à satellitibus præviò laternarum & luminarium ministeriò; subtilem allegat Ambrosius rationem, quia incenduntur facibus mortuorum cadavera: *sibi ergò Judæi jam ferebant incendia, qui persequerentur salutis auctorem:* (f) præludebatur ferale illud scrutinium, quò Romanæ obsidionis tempore, recensente Hieronymo, attrahebantur de antris & sepulchris, de cavernis & cloacis Reges ac Principes cum Sacerdotibus, qui ad eas pro asylis & latibulis confugiebant. Exploratores pessimi ab investigato Salvatore audiunt, se esse, quem inquirebant; & ecce! vix hoc responsum audiunt: *ego sum:* tri-literali fulgure percussì, in terram prosteruntur, nec finè rependenda justissimæ talionis pœna; ut enim discurret Cyrillus Noster ab Alexandria: *signum futuri gentis Judaicæ casus, is Ministrorum casus est:* (g) exindè rapatur ad tribunalia insons justitia, ut accusata condemnetur; impingit stanti pro tribunali Domino Majestatis alapam terribilem minister iniquitatis, ad cujus sonum contremuisse cœlos, concussa orbis terræ fuisse fundamenta, Cherubin trementia sub rotis se abdidisse, Seraphin alas ad invicem collisisse contemplativus Ephrem contestatur. (h) Angariantur interim Sacerdotum Principes, & recipiuntur à mendacibus hominum testimonia, & quia veritatem convincere diffidebant: *querebant falsum testimonium:* sed nullum invenerunt, ut scirent illius sanctitatem æstimare, quam nec ipsa iniquitatis falsitas prævaluit decolorare: An non hunc miserum dixeris populum profanum, quorum consilium ex sceleratis impostoribus conflabatur? Exterritus ad confusam calumniatorum attestationem sacrilegus illius anni Pontifex, adjurat innocuam veritatem, quæ dum Patrem suum annunciat, dum se unigenitum æterni Patris Filium evulgat, scindit vestimen-

ta sua, suismet manibus pontificalia indumenta discerpens, *ut ostendat, Judæos Sacerdotii gloriam perdidisse, commentatur Hieronymus, & vacuam sedem habere Pontifices.* Sic multiplicatæ sunt iniquitates eorum, in quibus, dum gloriantur, dum occiso Redemptore in superstites Magistri discipulos sævire machinantur, quorum dum meditantur dispersiōnem, dum persequuntur prædicationem, justâ ulticis justitiæ animadversione à propriis suæ regionis finibus eliminantur, à sancta civitate Jerusalem, quam suis profanabant criminibus profligantur; utque notat insigniter Gregorius, repulsis Apostolis à Romano Principe Tito protinus Judæa destruitur, atque in cunctis gentibus sparsa dissipatur.

Hæc fuit suprema Hebrææ ambitionis plaga, hæc obstinata gentis clausula, quam tunc plus sanguine, quàm lachrymis deplorarunt, quando ipsa circumvallati Solymâ, in urbe carcerem, in patria ergastulum sustinuerunt, adeò immaniter vexati, crudeliter afflicti, ut mors haberetur in voto, & abstulisse vitam, non jam instar miseriæ respiceretur, sed ut fortunata fors exoptaretur; inter inusitata rabidæ illius tyrannidis tormenta, mors levior cæteris reputabatur, & inter aspectu horrida, inter cogitatu terrificam omnigenorum funerum instrumenta, communi voventium suffragiò gladius eligebatur; differebantur ensium vulnera, ut severiori castigaretur suppliciò annosa fœdifragæ gentis malitia; ignotæ hætenus excogitabantur ignominia, quibus cruciarentur amplius lugentes animæ, quàm multiplicato vulnere corpora torquerentur. Prævaluit cæteris cruciantis Justitiæ flagellis exitiosa fames, quam rectus & verax Dominus ore Prophetico comminabatur; *unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, & in angustia, in qua concludent eos inimici eorum:* (i) utque cresceret amplius & obsidentium immanis ferocitas & obsessorum terribilis calamitas, ut scilicet commentatrice Glosa, quæ obtulerant filios suos Idolis, eos devorarent necessitate compulsi; & venter matris, qui nuper fuerat lectulus animati foetus, nunc tumulus existeret animatæ prolis. Hor-

(i) Jerem.
19. v. 9.

rer

ret mens cogitare, quod refugit auditus auscultare; sic plectebatur præfigurati Samsonis nostri ludibrium,

quod sustinuit à Synagogæ filiis, dum gloriabantur in malitia, potentes in iniquitate.

TETH.

Meliùs fuit occisis gladiò.

VERSUS
IX.

SERMO VIGESIMUS QUINTUS.

Martyrium est gladius corpus perimens, & animam vivificans.

Quàm exoptandum sit coronatæ pacis imperium, quàm imperturbatum pacifici Principis solium, Filius DEI è cœlis descendens in terram, ut terrigenos evocaret ad cœlum, luculentò cœlestium Spirituum oraculò erudit; vix enim DEI Filius ab utero matris effunditur Christus, vix ille, qui cœlos stellis illustrat, qui floribus hortos adornat, qui arbores fructibus gravat, qui terram gramine vestit, vilibus involvitur pannis, ut pelliceas primi hominis terreni tunicas reformet in vestimentum gloriæ; vix nascitur, & à terra virgineis levatur manibus secundus Adam, non in paradiso ad operandum, sed in stabuli præsepio ad tollerandum collocatur, & cœlestis militia suam deferens regiam, in terris castrametari prælegit, ut sui Ducis circumvallaret tentorium, qui infatigabiliter pro Adæ filiis protegendis militat, & adversantium spirituum audaciam confringunt. Si hujus validissimi exercitus tesseram explores, est: *Gloria in altissimis DEO, & in terra pax hominibus*: (a) ut Commentatore Nysseno, terra, quæ priùs maledicta erat, pacem recipiat, ut, quæ per peccatum consecuta est maledictionem, per incarnationis beneficium optatæ pacis acquirat benedictionem. Præclaram hujus genethliaci dramatis rationem egregius prædicator suis annuntiavit Ephesiis, eosdem consolando: *ipse enim est pax nostra*: (b) *qui fecit utraque unum*: ut pacificaret nos Patri suo factus est mediator DEI & hominum, ut rebelles Adæ filios associaret beatis mentibus, natus est Rex pacificus. Venit Princeps Assyrius fin-

Primus Adam collo-
catur in
paradiso,
secundus
in stabulo.

(a) *Luc. 2. v. 14.*
DEUS Homo factus,
obtulit humano ge-
neri pacem; sed
simul obtulit gladium.
(b) *Ad Ephes. 2. v. 14.*

Pars IV.

gens nobiscum contrahere fidele commercium, jactabat spondens & mentiens amica pacificæ confœderationis otia, sed seductor pessimus meditabatur renovandum humani generis interitum, recrudescenda peccati vulnera machinabatur. Hujus elusus stratagemata genuinus pacis Princeps, repressit consilium dolosi tenebrarum principis, & ore Prophetico vaticini procuratoris sui, fœdus arctissimum conjunctionis securissimæ construxit, quantumvis uteretur verbis de futuro: *Ego Dominus faciam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias pessimas, & qui habitant in deserto, securi dormient in saltibus*: (c) Ego non author belli, non filius dissensionis, non Rex super omnes filios superbiæ, sed Rex pacificus, cujus locus in pace factus est, pactum obtuli pacis, non quæ pax proclamatur, & est discordia, sed illius, quæ exuperat omnem sensum: Ego eliminabo & profligabo feroces belluas, crudeles sanguisugas, ut securi suæ indormiant quieti illustres pacis filii, in saltibus deserti, quando Dominus revelabit condensa sylvarum, & in templo ejus, in domo pacis, omnes dicent gloriam. Intitulaturus hoc auspicatæ pacis fœdus, hoc esse Legem Evangelicam, commentatur Lyranus, quæ cum sit lex amoris, pacem spirat, non prælium, dissensionem prohibet, stabilit unitatem; diminuitur insuper frementium belluarum ferocia, enervatur prævalentium spirituum tyrannis, ut qui sacre deserta solitudinis incolunt, securi dormiant à perturbatione dæmonum in asceteriis à mundo segregatis, in religiosorum cœnobiis à sæculo elongatis.

(c) *Ezech. 34. v. 25.*

Huic igitur pacifero Salomoni dum cœlo intonante applauditur de gloria, felicibus terrigenis: *Pax super Israël*: angelico à choro solemniter decantatur. Illud tamen huic sacro cœlestium agminum cantico videtur adversari Divini Oris oraculum, quò universa spes pacifici adventus præscinditur, omne solatium desideratæ pacis revocatur: *non veni pacem mittere, sed gladium*: (d) novi, quò Unigenitus Patris factus sit Pax nostra, quando rebeli naturæ filiorum Adæ pacificam Deitatem copulavit, ut indissolubili fœdere caro spiritui subiceretur. Legi pariter textum concentus Angelici, quò pax, non tamen omnibus, non fœderatis latronibus, non conspirantibus tenebrarum filiis, *sed hominibus bonæ voluntatis*, intimatur. Est ille Rex pacificus de quo præfagiens Jeremias suis recenset in vaticiniis: *regnabit Rex & sapiens erit, & faciet iudicium & justitiam in terra*: (e) reget Virginis Filius pauper, quia, cum dives esset, propter nos egenus factus est adeò, ut non haberet, quò reclinaret caput suum; reget, non sicut Rex ille senex & stultus, qui jure antiquitatis suæ, initium viarum Domini nuncupabatur; sed malè adeò regnavit in regno mentis suæ, ut assimilari decreverit per rapinam Altissimo; undè, dum stans stantibus cæteris altior fieri voluit, imò, dum sui statûs affectus tædiò sedere in lateribus Aquilonis affectabat, stultus factus est: Nescivit iste inveteratus morio prævidere in posterum, ignorabat, quò de Pilati carcere, quò de sepulchri custodia, quò de catenæ vinculis egressurus sit ad regnum, quò incarnata æterni Patris Sapiencia sit ascensura de visitato limbi ergastulo ad regnum Patris.

Hic igitur homo nobilis abiit in DEUS Homo factus regnum, quod suâ dirigeret providentiâ, suâ gubernaret justitiâ, suâ repleret misericordiâ, suâ potentiâ conservaret; sed quia ejiciendus mundi princeps sua cum potestate tenebrarum, possessione iniquissimâ illud occupaverat, à gladiò primum inchoari debuit, non quidem, ut vera pax dissolveretur, sed, ut fallax concordia disrumperetur, de qua jam

dudum Evangelicus Vates prophetico vaticinabatur eloquiò; *non est pax impiis, dicit Dominus*: (f) sit illis licet pacis umbra, dulce videlicet prosperitatis otium in tempore, non tamen est beatitudinis perenne gaudium, quod veræ pacis est præmium in æternitate. Hæc pax, quamvis seminetur in prælio invasa & afflicta, triumphat tamen in gloria, in ipso mortali corporis vulnere gloriosa; regnabat piorum principum piissimus Josias, qui Verba Divini voluminis audiens adimplevit, divinis nutibus cervicem humilis incurvavit, collapsum nonnihil cultum Altissimi Zeleso conamine restauravit, declivem templi fabricam regis sumptibus à ruina exemptam reedificavit; quod fidele obsequium remuneraturus sermo Dominus, Prophetam suum ablegavit, Regique misentis DEI intimavit oraculum; *colligam te ad patres tuos, & colligeris ad sepulchrum tuum in pace*: (g) quis dubitasset de securo præfagii eventu, quis violentâ morte eum dixisset interiturum, quem in pace audivit requieturum? Renuit Princeps prudens ac providus, Regi alienigeno confœderari, recusat allophylo Pharaoni transitum per suum territorium indulgere; invaditur, ad resistendum cogitur, resistens interficitur, perimitur invasus: *ascendit Pharaon Nechao Rex Ægypti contra Regem Assyriorum; & abiit Josias Rex in occursum ejus, & occisus est*: (h) deflebat lugens Israël benignum Regem, deplorabat Rex Syriæ confœderatum auxiliatorem suum; utque compateretur orbi ob consummati gubernatoris jacturam indolenti, vicinum exanimato cadaveri fontem voluit exficari, & arborem fonti proximam suis tam foliis, quàm floribus spoliari. Illud Divini Judicis decretum de violenta morte hostili telo inflata, nunc combinandum restat cum præcedenti vaticinio: quâ ratione in bello perimebatur, qui nuper in pace ad sepulchrum colligendus prædicebatur? Resolvit tamen subtile dubium contemplabundus sua in Carthusia Dionysius: *in pace pectoris obiit*: tranquillam retinuit conscientiam interiùs, qui ferali applicatus bello exteriùs fortiter dimicabat. Vera & genuina pax, quæ spuriam nescit effœminari

(f) *Isaia*
48. v. 22.

Promittitur Josias à DEO mors pacifica, & tamen interit occisus à Pharaone.

(g) 4. Reg.
22. v. 19.

(h) 4. Reg.
23. v. 29.

Obiit Josias morte pacifica, quia obiit cum pace cordis.

effemineri teneritudine, associatur perenni fœdere comiti Justitiæ, ut canat classicum, intimet prælium iniquitati. Belligerat magnanima Principis dextera, ut hostem supprimat; deliciatur pacatâ conscientia pacificus religiosissimi Regis animus, caro perimitur, sed spiritus salvatur. Hæc pax annuntiatur hominibus, quæ DEUM unit homini, quæ reconciliat reum offenso Numini; hic gladius est exercituum Domini, & expendente Chrysostomo, *est gladius bis acutus, ex una quidem parte bonos ab errore præcidens, ab alia autem parte malos ab exemptione*; Est gladius Commentatore Hilario telorum omnium acutissimum, est potestatis & Justitiæ indicium, non est crudelitatis & sævitie instrumentum.

Apocalyp-
ticus e-
quus rufus
est figura
tyranno-
rum con-
trâ Eccle-
siam sæ-
vientium.
(i) Apocal.
6. v. 4.

Profiliit in Apocalypica Sacramentorum scena equus rufus, cuius tumultuoso infessori, *datum est, ut sumeret pacem de terra, & invicem se interficiant, & datus est ei gladius magnus*: (i) legit Victor: *ecce alius equus roseus*: in rosea rubedine speciosum formâ præ filiis hominum ardentissimæ charitatis igne succensum reveretur insignis Aretius; nec suæ obstat allegoriæ sublata pax de terra, quam tamen descendens à montibus æternis Rex Gloriæ, ut fieret Princeps pacis, terræ contulit, atque per delegatos illius terrigenis fecit annuntiari; respondet enim commemoratus Interpretes, idcirco allegatum equitem fuisse gladiò munitum, *ut tolleret ac amputaret concordiam ad malum eorum, qui erant in terra; siquidem concordia inter ipsos erat*. Eadem quippè in electorum suorum salutem oculata miserentis DEI providentia, quæ justos uniens donat concordiam, disrumpit pacem, quæ malorum inest confortiis, nè adunati, sibi que deque invertant omnia, pessumdent universa. Est tamen literæ conformius commune Patrum placitum, qui tyrannorum barbariem, Gothorum ferociam, Scytharum sævitiam, omniumque sanguinolentarum nationum immanitatem docent fuisse adumbratam, quos hodiedum æmulantur rebelles Christiani nominis persecutores, quos vel Wiclefi superbia, vel Lutheri arrogantia, vel Calvinii delirans vesania, aliorumque heterodoxorum sa-

crilega crudelitas adversus gloriosa electorum agmina in furibundam aciem lustravit. Illustris hujus infamis Eques equi, cuius ductu reguntur in devia, trahuntur in avia, potantur sanguine, cibantur crudelitate, est tenebrarum princeps, ut commentatur purpuratus Hugo, cum suorum damnatorum Spirituum innumerablem congerie, quâ instigante non desinunt adversus insontem sanctimoniam furere, quâ stimulante nesciunt exanimatis Sanctorum cadaveribus parcere, qua excitante, nec infantilem innocentiam nōrunt respicere, nec inexstinguibilem furoris rabiem sanguineis torrentibus satiare. Et quia effusionem sanguinis, inflictionem vulneris, præcedit unitatis resolutio, pacisque violentia indulgebatur avido infessori, rebeli angelo pacem de terra sumere, utque dissensionis filium se comprobet ad mutuas humanorum corporum cædes ac funera collustrare; unde Doctor Angelicus subjungit, potestatis permissionem, tum ad concordiam tollendam, tum etiam ad vitam extinguendam, hoc justissimò Divini Tribunalis indultò fuisse præfiguratam.

Deserviat quoque gladius, quem non sinè latenti mysterio magnum pronuntiat ob numerosam tot inclytorum Heroum internecionem, ad immolandas martyrum animas in sacrificium, quod ipse Angelus vocans dilectum JESU Discipulum ad funebre spectaculum indicabat, qui consecrandis Altissimo holocaustis ple- rumque deputabatur. Hinc missum à pacifico Salomone nostro gladium fuisse autumat Cæsariensis Andreas: *Per quem martyrum hostiæ mactatæ, & in cælesti ara oblatae sunt*: (1) His sanctis animalibus mundo subtractis pax terrarum orbi subtrahitur; sunt siquidem justorum animæ pax vera orbis terræ, & quia eorum aliqui sunt aliis majores, sint licet singuli Heroum nomine condigni, ipsos tamen inter Heroës eminent alii alii, quorum, dum eminens proceritas decutitur, magnus à maximis gladiis denominatur; *Verè magnus*, inquit Richardus Victorinus, *quia non tantum minores & universali Ecclesia minus utiles, sed majores & universalitatis fidelium sustentatores & gubernatores*.

Gladius in
terram
missus de-
servit
Martyri-
bus ad tri-
umphum.

(1) Cap. 14.
in Apocal.

ut Apostolos. & excellentissimos Doctores, interfecit. Hôc gladiô quantumvis non accingantur ad resistendum, condecorantur tamen ad triumphandum invicti Martyres, quorum, dum vincita, non victa corruunt corpora, laureantur capita, & in cœleste capitolium victrices animæ assumuntur. Hæc est cœlestis militia in terris militans, cœli militiam non ad conflictum provocans, sed ad spectaculum sui certaminis invitans, non aures ad auscultandum, sed oculos citat ad intuendum; gestasse gladium, non est præclari pugilis indicium, sed gladii aciem excepisse, strenui luctatoris est argumentum; frons fœcunda cicatricibus meretur lauri fructum, non thorax ferreus hebetans ensis aciem, prohibens aditum pugionis; non datur merces sanguinis sinè sanguine; nam frequentasse prælia, & evasisse vulnera, providum commendat pugilem à prudentia, sed vulneratum corpus ferocis antagonistæ succubuisse dexteræ, palmam præripit, quâ strenuum agonothesam militaris gloriæ coronâ & coronide præcingit.

Jacob Patriarcha ab Angelo leditur, nè de victoria superbiat.

Confligit aliger cœligenus, cum tardigrado Adæ filio, expers carnis & sanguinis Angelus cum incarnato pugile, cum sanguinolento homine, & forsan ipse, ut autumat Clemens ab Alexandria cum Nazianzeno Gregorio, Princeps pacis DEUS, futurus homo, ut qui venturus erat in palæstram orbis, ut mittat gladium, vulneret amicum sibi hominem inflicto vulnere præmiandum; Resistit invasori invasus Jacob, & quasi recundaretur ad confligentis æmuli reluctantiam exercituum Dominus, videns quod eum superare non posset, tetigit nervum femoris ejus: manus Domini, quæ Jobum tangens prostravit ad sterquilinum, intrepidum feriens Heroem à prosecutione certaminis non avulsit: femur statim emarcuit: causam assignat Theodoreus; nè superbiret, quod sibi DEUM superasse videretur: (m) Aliud tamen ordinantis providentiæ motivum assignat doctissimus Abulensis: ut ejus majorem faceret audaciam, scilicet, quod, quamvis percuteretur, non propter hoc dimitteret hostem, nec fugeret: (n) nanulum terrent verbera,

gigantem roborant, & animant Heroem; neophytum in primo conflictus spectaculo affligunt vulnera, quantumvis alieno inflicta corpori, à suo elongata, sed veteranum militem ad nova stimulant luctamina, ad iteranda concitant duella; præclarus Christi testis inflicto verbere flagellis ambit dilaniari, suscepto vulnere ferientis gladii anhelat vulnera multiplicari. Sed quorsum gubernatrice Sapientia colluserit ludendo cum dilecto sibi Patriarcha, non illudendo, sed colludendo; non eludendo, sed alludendo, profundiori oculo intueamur; inflicto si non vulnere, vulneris tamen stigmate, fugam parat violentus victor, sed geminò constriktus colluctatoris sui brachiô dimitti flagitat, more illustris cujusdam Domini, virique gravis, explanat Thomas Anglicus: qui erubescit ab aliis agere, quæ parùm condigna sunt, uti erat lucta: quasi verecundatus fuisset DEI Filius nondum assumpto hominis corpore cum homine colluctari, nullo adhuc suscepto vulnere pro homine, humanum corpus vulnerare. Erat Rex Martyrum à profundendo, non à profuso sanguine denominatus, non perseverans in pugillatu videri pugil renuit; nam lucta, Nazianzeni Commentatoris testimonio, unionem Verbi cum carne, quam assumpsit, significat: (o) renuit proinde adhuc carnis oculo spectabilis exhiberi, cui Pater nondum indulserat incarnari. Præclaras clarissimorum Interpretum revereor elucubrationes; sed si complectentibus ulnis dat manus victas magni Consilii Angelus, si accelerante fugâ effugere desiderat humani pugilis amplexum, cur sauciat pro fuga implorandum, cur enervat, quem superare non solebat, cui effugere sinè stringentis metu non intendebat? hoc ipsum amantis est testimonium, est magisterium amoris; ut magis prodesset saucians, impacto vulnere sauciati famulatur victoriæ, consulit resistentis victoriæ, cui plus profuit vulnerari, quàm sinè vulnere ab arenaria dimitti; prodesse voluit victoris gloriæ sauciando, quem hoc signatum stigmate probavit militem, Athletam evulgavit. Sed quâ ratione, qui uno pede claudicans redit è lucta, victor in vulnere decantatur,

32. Gen. q. 6.

Jacob præfigurabat constantiam Martyrum.

Lucta Jacob fuit præsagium Incarnationis Christi.

(o) Orat. de S. Basil.

Angelus sauciat Jacobum, ut ipsi vulnerando profuit.

(m) Epist. 9.

(n) In c.

cantatur, quò latente veritatis mysteriò victoria sauciato femori attribuitur? tangit nervum femoris illæsus Aliger, & læsum hominem vincentem enuntiat, cuius unius duntaxat tactus digiti nervum marcescere causavit; dedit huic viro simplici oculata in emolumenta mortalium Providentia certamen forte ut vinceret, sed simul cogere discere suo quantumvis docente vulnere, quàm fortior sit omnibus Sapiencia, non adhuc incarnata. Accedit dignum admiratione, illum qui suum Antagonistam non læserat, læditur quasi injurius, vix læsus claudicat, & læsor se victum pronunciat, victorem adversarium evulgat? rara victoriæ novitas! *nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israël: vertit Chrysostomus: videns DEUM: sed, si creatus elevabatur oculus mentis non corporis ad videndum Creatorem suum, cur lachrymantur carnis oculi, cur recensentis Osee testimonio: flevit & rogavit eum: (p) an fortè pulcherrima DEI facies meretur lachrymis deplorari? vel exigit fortasse gemitibus videnda impetrari? Resolvit Ambrosius assumens personam personati Angeli supplicabundo pugili respondentis; qui antè flebas, nè in infernum demergaris, nunc fles, eò quòd aliquo tempore à visione*

(p) Osee
12. v. 4.

(q) C. 6. in Apoc. *Jacob sauciatus ex supplantatore fit Princeps cum DEO. id est, Israël; quomodo ergo ego Princeps sum, sic & tu, qui mecum luctari potuisti.* (r) Hæc genuina triumpho cœlestis indoles est, victum dici, qui verberat, & vulnerat; victorem, qui sustinet, tolerat, percutitur & sauciatur; Indiviso enim luctamine pati, est vincere; premi, est crescere; cædi, est sternere; pati, est stringere; mori, est vivere; occumbere, est triumphare; interimi, est coronari. Nè desit gladius, ac vulnerans, demittit cœlitus gladium Dominus exercituum, quò feriantur non inimici, sed familiares amici, quorum fortitudo ab heroicis incipit actibus, quos generosò eliciunt animò, ut

(r) 2. 2. Hebr. in Gen. *Jacob sauciatus evasit victor contra sauciantem Angelum, quia victoria Martyrum consistit in tolerantia.*

amplius ad pugnam animentur, quorum immanis patientia sustinendo intonat classicum verberanti, lanianti, sævienti tyrannorum ferociæ; quorum flammivoma charitas imperat hostem patiando laceßere, carnificis insolentiam virili animo contemnere, furibundam tygridem alacri tolerantia confundere, anhelam effuso sanguine potare, mortis periculum devicta morte, quæ sustinendo vincitur, superare.

Illud est invidendum tyrannis & carnificibus Christianæ Religionis elogium, quòd calamitatum oppressio sit succrescentis fidei exaltatio; nil servit opportuniùs ad germinandas victoriarum laureas, ad procreanda vitætricum palmarum germina, quàm terebrantes lanceæ, quàm barbarorum pharetræ sagittis repletæ. Quis agnovisset clarissimi Proto-Martyris invictam fortitudinem, si adversantes inimicos, pro quibus sui oblitus intercederet, non habuisset? nunquàm inter deliciarum flores, in ipso voluptatum sinu coronam suo correspondentem non tam nomini, ac invincibili inter confederatæ iniquitatis impetus virtuti, obtinisset, quam inter circumvolos lapidum cuneos acquisivit; Prodigiosam commendent alii quietæ mentis temperiem, imperturbatam pacati vultus serenitatem, deprædicent stupendam pro absolvendis lapidantium reatibus orationem; illud est singulare illustris Martyris præconium, quod aurifluò describit calamò gloriosus inter Ravenatum Præsules, infulatos inter Martyres Chrysologus, qui Martyrum porphyrogenitum in militante Gentium Ecclesia veneraturus, grande mysterium exarat: *Stephanus est Martyrum primus, Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro Domini sui adhuc calente sanguine, sanguinem suum avidus bellator effudit:* (s) quasi una cruoriflui corporis subscriptio ingentem pedissequorum militum aciem conscripsisset; sic unus in plurimos exercuit, solus plures pro fide pugiles effecit, quàm guttæ fuerunt sacri sanguinis, quem profudit; ingentem naturæ impegit violentiam, nec desinit ejusdem fragilitatem evulgare, dum principium numeri in copiosum numerum amplificat, & unum

Ingens Martyrum Exercitus originatur à Christi sanguine.

(s) Serm. 154.

unum martyriô militum militem, multiplicat innumeras in cohortes.

In Isaac præfigurabantur innumera Martyrum cohortes. Præludebatur hæc admirabilis coronatorum, simulque decussatorum capitum turba, præsignabatur multiplicandorum DEI testium multitudo, in illa Patris multarum Gentium benedictione, non ut præsentis tempore promissa, sed velut in futuro feliciter complenda; *benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ est in littore maris:* (t) stipulabatur hanc fecuturam possessorum progeniem cælestis Aliger, dicamne crudelis spiculator? quando unici pignoris præcepit victimam, sinè singultuante suspirio, sinè compassivi doloris indicio, qui humanam excruciare genitoris animam consuevit, quando deficientem sibi hæredem suis videt sub oculis interire; sed absit immanitatem quampiam in hoc sanctissimo beati Senis pectore latentem suspicari, qui enim Patrem exuens, sacerdotali munere ad aram Domini fungi voluit, qui filio suum & sui filii Creatorem prætulit, fidelem Domino servulum se exhibuit, summamque pietatem coluit, dum rescissâ teneritudine, quidquid humanæ fragilitatis fuerat, in corde patris, à fidelis & boni servi mente amputavit. Lætatur Pater, sed collatante filio, jugulandæ occasio victimæ parentis animum non conturbat, & instans vicinæ mortis momentum, intrepidum expectantis filii spiritum non contristat, & quidem, *quantum ad fidem pertinet*, sanctissimi Zenonis assertô, *pater promissa complevit, Dominus parricidium probatâ voluntate prohibuit:* (u) Præluferat consonô Patrum suffragiô immolandus Isaac, sibimet ligna bajulans, aræ superimpositus, sed vivus sinè vitæ dispendio perseverans, victoriosum Redemptorem nostrum, *qui ad passionem ductus lignum sibi crucis ipse portavit, & sic in Sacrificio pro nobis ex humanitate est mortuus, ut tamen immortalis maneret ex Divinitate:* (x) subscribit magnus Gregorius. Uni non victimato sed victimando Abrahamæ filio substituitur innumerus fidelium numerus; dicam amplius, succedit glorioso huic Martyri ignara numeri immolandorum Martyrum copia, hoc ad-

Abraham quantum ad se, filium immolavit, licet effectu impedito.

(u) Serm. 6. de S. Abr.

(x) Hom. 6. in Ezech. Sancti Martyres multiplicantur sicut stellæ

mirabili benedictionis compendiô designata: *benedicam tibi & multiplicabo semen tuum, sicut stellas Cæli, & velut arenam, quæ est in littore maris:* attende accuratum benedictis ordinem; ad Abraham refertur benedictio, non restringenda ad personæ illius individuum, sed ad hæreditatem filii extendenda; multiplicatio communicatur semini, & ad propaginem destinatur; Est admirabilis terrigenarum comparatio cum universa stellarum Republica, est mirabilior hujus exilii cum domo syderum collatio, est admirationem excedens quæstio, cur cum arenæ copia, justorum ordinum, imô & Martyrum phalangæ inclytæ cum vili abjectaque arena littoris æquiparentur?

Novi celeberrimam coronati Psal-
tis sententiam, *mihi autem nimis honorati sunt amici tui DEUS, nimis confortatus est principatus eorum:* (y) reveretur in hoc augusto amicorum DEI corpore Senatum Apostolicum Augustinus, de quibus commentatur: *pro ejus nomine passi sunt, in cuius passione trepidaverunt:* tunc planè, quando Pastore alapis percusso, & osculô turpiter à traditore proditô dispergebantur oves, futuræ postliminiô ovium pastores; quorum, ut fortificaretur principatus, facti sunt piscatores hominum, Collegæ Apostolici, gregum arietes, Ecclesiarum Præsides, Principes Martyrum, Testes martyriorum. Vocem, non ore Davidis prolatam, sed Divinô, autumat commentatrix Glossa, quasi diceret: sibi innumeros numeratos esse, cui omnes capilli capitis ad unum numerantur; meritô Ego illos confortavi, quia ego, non aliquis homo, dinumerabo eos, quos in fide genuerunt, & ipsi enumerati super arenam multiplicabuntur. Nimis igitur honorat amicos suos, quos olim prævolante oculo amica Sponsi prævidebat, dum ad nuptiale invitans epulum futuros commensales provocabat: *comedite amici, bibite, & inebriamini charissimi:* (z) hoc nominantur nomine à plenitudine charitatis: charissimorum titulô nimis honorari videntur illi, qui, ut Ei placeant, cui se probaverunt, nullis se sæculi negotiis implicant, sed soli DEO militant, non vulnerantes, sed vulnerari flagitantes,

Apostoli peculiari-ter dicuntur amici DEI.

(y) Psal. 138. v. 17.

Iusti sunt amici DEI qui potantur, sed sancti Martyres sunt charissimi, qui inebriantur.

(z) Cant. non 5. v. 2.

non verberantes, sed verberari sustinentes; illi qui gaudentes à Conciliis redeunt velut exultantes in messe, quoniam digni habiti sunt pro Nomine JESU contumeliam pati, injuriis affligi, ærumnis confici, feriente gladio sauciari: qui in mortali carne labores manuum suarum manducare non desinunt, cum labore quidquid deglutendum est pœnarum & plagarum masticare inchoant, donec suavissima facilitate, saluberrimam spiritûs pinguedinem potandi postlini- niò torrente voluptatis celeriter & avidè delibent & absorbeant. Priusquàm tamen charissimi appellentur, amicorum præcedit nomen, priusquàm tenerimò amoris vocabulò blandiatur amicis suis Divina Charitas, præmittit integritatem amicitiae; nam nèque quæ tota pulchra fuit cœlestis Sponsi Sponsa, evasit charissima in deliciis, priusquàm se unam, se suam inviolabilis amicitiae argumentò monstrasset & comprobasset jure contracti fœderis amicam. Subtilem inter hæc bina justorum genera disparitatem assignat Veritas Incarnata, dum suos alloquens Apostolos, à servitute eximit: *jam non dicam vos servos, vos autem dixi amicos*: quòd si peculiare illustris hujus amicitiae exigas privilegium, respondebit omnibus inquirentibus se: *vos amici mei estis, si feceritis quæ precipio vobis*; est amicorum agere, charissimorum pati; illi docent & faciunt, laborant & prædicant; isti gemunt & tolerant, bellant & sustinent; illi sunt confessores clarissimi, isti sunt Martyres eximii; illis infunditur, ut bibant, istis superinfunditur, ut inebrientur; est ebriorum qualitas, injuriantium calumnias audire, non resentire; plagas excipere, nec nisi obiter dolere: hoc ipsum est calix ille inebrians, & coronati Psaltis experimentò præclarus, quantumlibet amarus: legit & commentatur Augustinus: *poculum tuum oblivionem præstans priorum vanarum delectationum*: (a) hoc planè potantur poculò amici sitientes; sed vastum vas, quò inebriantur charissimi, non tantum tollit vanitatis memoriam, sed pœnalitatis acerbissimæ sensum minuit, dolorem attenuat, & cruciatuum myriadem in guttas modicas amaritudi-

Pars IV.

nis momentaneæ admirabiliter convertit.

Sed si charissimorum nomine invicti pugiles, victoriosi Martyres honorantur, si in promisso multiplicandæ propaginis semine indicantur, si inter Abrahamæ filios velut Patriarcharum primogeniti numerantur, cur inquam æquiparati stellis, arenæ pariter comparantur? Si Rabbi Salomonis judiciò filii Abraham comparantur stellis quantum ad bonos; his enim nemo nocere prævalet, quem admodum nullus terrigena stellas potest invadere, aut illas lædere, eo quòd in sublimi positæ excedant humanæ facultatis conditionem; si arenarum pulveri malos credimus æquiparatos, quem quivis ventus elevat, dissipat & asportat, cur semen Abrahamæ absque justorum, iniquorumque appposito discrimine in utroque stellarum & arenæ symbolo, copulativâ præpositione coadunatos effigiat, delineat ac repræsentat? Est illud notandum pariter, non quamlibet arenam in fundo aquarum positam, quæ non agitata, non conculcata, non deturbata, silenter requiescit, sed eam solùm, quæ est in littore maris, cum radios cœli luminaribus, cum fulgurantium syderum splendoribus, in successorum Abrahamæ hieroglyphicum famulari; micant suo affixa polo stellarum agmina, jacet abjecta in solo velut inutilis arenæ copia; delectat scintillantibus flammis superna astrorum regia, tripudiant motu & celeri, & hilari deliciosa mundi lumina; igneum dixeris illius sanctissimæ Sionæi montis Basilicæ chorum, pulcherrimam conflagentium lampa- dum seriem; dum interim condensatus arenarum pulvis, ut res despiciatissima contemnitur, ut venti ludibrium hinc indè jacitur, ut vilissima littoris superficies dissipatur; quæ igitur stellarum paritas, quæ arenarum conformitas? magna nimis; in stellis siquidem relucet Sanctitudo Martyrum, sed latet in arena, à terra in cœlum erigitur, sed prius in maris littore, in mundi limine transeuntium pedibus pessumdatur, omnigenâ ærumnarum injuriâ conculcatur: priusquàm cum coronata Justorum innocentia fulgeat sicut Sol in Regno Patris eorum, calcaneo adversitatum

H h h

subjicitur,

(a) In Ps.
22.

subjicitur, spumantibus periculorum procellis quatitur, furore tyrannorum premitur, & instar arenosi pulveris exinanitur: arena marini litto- ris undarum æstu exterioris impellitur, quia coronanda gloriosorum Christi pugilum patientia furibundo marty- riorum impetu in corpore affilitur. Nec tamen ideò à terræ facie disper- gitur, sed copiosius in solidam acer- vi congeriem copulatur. *Semen, Ma- gni Leonis assertò, est sanguis Chri- stianorum*, quorum exanimanda pro testimonio fidei cadavera, dum ad- huc animata plus Sancto Spiritu, quàm respiratione spirantis animæ erant cor- pora, ad instar arenæ vilissimæ con- culcabantur, carnificum calcaneis, supprimebantur pedibus sævæ tyran- nidis, nec tamen ideò à terræ facie, ab albo militantis Ecclesiæ expungun- tur, sed instar clarissimorum syde- rum, in nocte tribulationum radiant, in tenebris iridentis mundi ipsos et- iam tenebrarum filios suis irradiant fulgoribus, suis ardoribus inflam- mant. Sæviebat commemoratò San- ctissimi Pontificis præconiò cruenta impietas, in DEI populum exa- cuebant acinaces, machæras expan- debant, cruentabant tela cum gla- diis, colorabant rubore lanceas cum sagittis; *nescientes Ecclesiam DEI per furorem suæ crudelitatis augeri, quan- do in suppliciis & mortibus beatorum Martyrum, qui putabantur minui numero, multiplicabantur exemplò.*

(b) Serm.
6. Epiph.

(b) Nec mirare stupendam aliàs me- tamorphosim, quâ vilis arena in pre- tiosum sydus commutatur; docet Ba- silius, dum Martyres suò reveretur elogiò, illos ex terræ pulvere resur- gere, extenuato corpore assurgere in astra cœli, & flores Ecclesiæ. (c)

(c) Homil.
20. de
Martyr.

Somniabat, sed veritatem, inno- cuus somniator, & inter densas ob- scuræ noctis tenebras futurum exal- tationis suæ diem clausis quantumlibet oculis prævidebat; spectabat fratres suos in agro manipulos ligare, suum- que manipulum à cæteris adorari; *nec incongruè* (scribit Lippomannus) *visi sunt steriles manipuli fructuosum manipulum adorare, per quem de fa- mis periculo liberandi erant.* (d) sed

(d) Serm.
81. de
Temp.
SS. Mar.

opportuniùs ad laudem illorum Mar- tyrum, qui sinè profusione sangui- nis, non tamen sinè victoria libidi-

nis, nec sinè squalore carceris affli- guntur, afflicti consumuntur, scribit *tyres præ- figuraban- Lippomannus: viderat in somniis ma- tur in ma- nipulum suum Joseph, qui postquam nipulo, jacuisset velut contemptibilis, sese e- quem vi- rexit, & firmiter constitit, velut co- dit Joseph. lumina stabilitus*; non velut illa, quæ cum sit sicca stipula, mentitur lapi- dem angularem; non velut illa, quæ suis fundata in divitiis in repentina nocte, ut tenebrarum filii, extin- guitur, dum nova meditatur horrea, quæ frumentorum copiâ repleantur. Vix somniantis prima evanuit visio, quando oculata cœlestis Morphei pro- videntia secundum indormienti spe- ctatori erexerat simulacrum: vidit per somnium quasi Solem & Lunam & stellas undecim adorare se; si spectes idæam spectaculi, nulla est utriusque connexio, si præfiguratam somniantis sortem discutias, idem significat utrumque; vidit, sed somnians suæ solium eminentiæ, Solem transcen- dere, Lunam excedere, & combina- tam ex astris undecim coronam subli- mitate celsitudinis superare. Consi- derat hanc theatralem ludentis, haud tamen illudentis somni scenam He- bræus Philo, quam tamen aliter de- scribit adumbratam; *visus erat vi- Ex mani- dere ad se venientem Solem, Lunam, pulo trans- & stellas undecim*: sed quantus iste, *mutantur in stellas coronantes Matrem Ecclesiam.* aut meritorum præmio, vel digni- tatum eminebat præfidiò, ut delineata stellarum regio, cum sua suoque principe debuerit descendere ad so- mnium prostrato Juveni præstandum? quòd, si Lyrano explorante in Sole præfigurabatur Sapientia, quæ est Al- tissimi per causas pariter altissimas cognitio; si in argentea candentis Lunæ pulchritudine sincera facies prudentiæ ostendebatur; quæ agibi- lium humanorum illustris norma est, si congregata virtutum moralitas un- denò stellarum numero constringeba- tur, adoratus ab hac augusta triade cujusnam fuerit excellentiæ, primis obtutibus innotescit. Sed tam dissi- milis umbrarum differentia, quâ tan- dem commonitione eundem desi- gnant somniatorem est difficilius pe- netratu: quid enim projecto in ter- ram manipulo, quantumvis postmo- dum erecto cum affixis cœlo syderi- bus & Planetis conventionis mutua est commune? illud præ reliquis est alternæ

alternæ reciprocationis mysterium, quòd solus ille fulgeat cum syderum præside, cum stellato astrorum ordine in eminentiori solio, qui prius jacuit cum manipulo in solo; contemplabundus meditetur oculus, magnanimum inter luctamina, gloriosum acerba inter vulnera, illustrem inter abjecta flagellorum verbera Christi Martyrem, & ocyus spectabit prius prostratum in terra manipulum, astrorum numero inferendum. Est inseparabilis proprietas stellarum, irradiare tenebras, & noctem illustrare; Est indefectibilis Martyrii gloria, exemplò suæ fortitudinis, inanes pusillanimitatis umbras atterere, obscuras insultantium minarum nubes dissolvere, infames errorum tenebras abigere, fortem mulierem Matrem Ecclesiam suismet coronis & laureis condecorare. Verùm priusquam hæc emineant præcellentia, consuetas manipulorum injurias sustineant est necessè; calcantur isti ferocientium viatorum pedibus, ligantur constringentibus vinculorum nexibus, jactantur & flagellantur tribulis, ut grana tritici excutiantur; sic generosi, sic animosi, sic gloriosi pugiles, quos coronatura expectat cœlestis militiæ aureola, ad essentialem beatitudinis auream subsecutura, sic atteruntur in arena-riis velut in arduis adversitatibus, teruntur afflictionibus, ut cruciatibus conterantur. Quisquis in cœlo martyrum vis in Sanctorum splendoribus coruscare, vis in illa beatorum domo syderum radiare, age manipulum, sed atterendum, sed conterendum, nè movearis ad ictus flagellorum, nè resiliās, sed patienter subiectus jaceas ad gladiatorum stigmata, ad vulnera telorum; sit tibi melior gladius regali sceptro, sit pretiosior framea satellitis quàm aurea è collo pendula terreni principis catena; ut fructum egerat, ut grana explicet manipulus, percutitur: ut seges frumenti pateat, ut messem fecunda prod- dat, concutitur: ut martyris compareat sublimitas, ut pateat tolerantis invicta Sanctitas, tribulatur in ærumnis, contribulatur plagis, mortificatur à pœnis corpus ad instar paleæ, ut anima inter purpureos sanguinis rivulos illucescat. Est celeberrimum magni Leonis oraculum,

Pars IV.

tot sæculis comprobatum, totque victoriis verificatum: *plures efficitur, quoties metimur à tyrannis:* (e) in (e) *Serm. primo nascentis Ecclesiæ diluculo in-* 1. de SS. choabat numerari victrix patientis JE- Pet. & SU militia à Stephano illustri Proto- Paul. martyre; devolvebatur felix initium ad sacro-sanctos Apostolorum vertices, sed nondum approximante gloriosæ illius diei meridie concremabantur ignibus integra lucidissimorum luminarium agmina; immolabantur millenæ innocuorum corporum hostiæ; torquebantur in frustra-nea Christiani nominis extirpatione tribunalium ingenia, consumebantur in adinventionibus tormentorum confœderata idololatæ crudelitatis concilia, hebetabantur enses carnificum, & acutò pœnarum incrementò crescebat magnanimorum pugilum herosa fortitudo. Christianæ virtuti non semper sufficit in pace justum vivere, sed sæpè sæpius optat adversitates pro suæ fidei confessione experiri; agonothesam in arenam descendere sinè antagonistiæ comitatu est aut inglorium, aut adversantis fortunæ argumentum.

Deprædicat sapientissimum Zenonis suffragium Carthaginensis Presbyter Tertullianus, sed copiosius correspondentem clarissimo axiomati in- *Studium victam fortitudinem recommendat; vera Phi-* interrogatus siquidem à Dionysio ty- *lophia parit con-* ranno, quidnam præstaret homini *temptum* Philosophiæ studiū? probatissimum *mortis.* à veritate responsum dedit brevi bi- *(f) In A-* verbio: *contemptum mortis:* (f) sed *quia non respondit stulto juxta stul-* pol. c. 50. titiam suam, quia pretiosam sublimis sententiæ margaritam objecit apro ferocienti, idcirco flagellis tyranni objectus, sententiam suam ad mortem usque signabat: compendiosius prostravit furem belluam patiando, quàm si detriumphasset colluctando; nam quò validius sustinuit crudelem coronati carnificis insolentiam, eò illustrius suam exemplificavit generosæ mentis celsitudinem, eò perenniorē futuræ posteritati transcripsit suæ victoriæ commemorationem.

Gloriosiori religionis impetu propellebantur non ad arenam sabuli, sed fortiori animo ad Babylonis Vulcaniam, ad arenariam flammivomæ fornacis tres Hebræorum pueri: Ere- *Tres pueri Hebræorum ha-* xerat

bent quar-
tum pro
socio.

xerat infamem inauratæ superbix mo-
lem dementatus Nabuchodonosor,
utque solemnem sacrilegæ imagini
procuraret adorationem, voce præ-
conis regii curvari populorum popli-
tes antè sublimem idololatræ perversi-
tatis machinam imperatur. Sed qui-
bus imago DEI per patientiam in-
sculpta fuerat, deformari variæ su-
perstitionis imagine impressam Divi-
nitatis faciem recusabant. Impius
princeps furibundis ignibus quasi ma-
re fervens accenditur, fornax se-
ptemplici flammarum rabie succen-
ditur, ignea evomuntur flumina, &
Heroïna charitas invictam triadem
ad horridum aspectu flammicidium,
velut ad amœnissimum voluptatis vi-
ridarium introducit. Deambulant
beati viatores, inter conglomeratos
crepitantium flammarum globos, mox
absorbendi, imo mox obstupescendi,
mox glorificandi, & qui ad cultum
molis aureæ cadere renuerunt, im-
mobiles in rogo perstiterunt; domi-
nabatur naturæ gratia, & victimas in-
flammans charitas flammarum vio-
lentiam in jucundissimam temperiem
commutabat; clangebat amor furori
classicum, nève sacrata jam in ho-
stiam Altissimo Sacræ Triadis incine-
rarentur corpora, associat se tribus
in ignis medium missis & compeditis
species quarti similis Filio DEI. Ap-
plaudat victorioso ternioni prover-
bialis Salomon: *tria sunt, quæ bene
gradiuntur, & quartum, quod ince-
dit feliciter*; (g) *contra quem, le-
gente Hebræo, non levabit*, id est,
commentatur Lyranus, *contra quem
nullus resistere potest*; hoc prævalen-
te, hoc præcedente suum sequeban-
tur Regem pedissequi, *qui Angelum
induens descendit cum Azaria & so-
ciis ejus, & excussit flammam ignis de
fornace*: (h) si similis DEI Filio, cur
quartus recensetur, an fortè, qui ra-
tione personalitatis secundus est, qui
ratione relationis verus est DEI Fi-
lius, evasit in quartum, & quasi Fi-
lium DEI ratione naturæ non habi-
tæ, sed habendæ, non congenitæ
cum unigenito ingeniati Patris, sed
assumptæ ex utero Matris? quartum
dixi; nam sequitur & Sanctitatis pri-
vilegiò, & unitatis beneficiò imme-
diatè Divinissimam Trinitatem. Ac-
currit iste, ut istis succurrat, ut tri-

bus assistat, quartus accedit: sed in
excutiendo flammarum furore pri-
mus præcedit; Dicam ampliùs, futu-
rus humani generis Redemptor, com-
munem prævenire voluit redemptio-
nem, redemit compeditos; testor at-
tonitum spectatorem; *video quatuor
viros solutos*: quis solvit, vel quis
succendit compedes? ut enim Ange-
licus Commentator subtiliter adver-
tit: *ardent vincula, incorrupta ma-
nent eorum corpora*: (i) sed nunquid
secretâ quadam operatricis omnipo-
tentix efficaciam, æstuantia pedum
vincula exurebantur in cineres, vel
evaporabant in favillas? negat Scho-
larum Angelus, sed, *ambulabant in
medio ignis compediti*; verùm quo-
modò ambularent constrictis pedi-
bus, ignorarem, nisi Interpretes Chry-
sostomus nescientem erudiret: *Re-
plicabatur incendium, ac velut ami-
cus ignis sanctis viris præbebat obse-
quium*: (l) Erubuit quodammodò ad
prodigiosam magnanimæ dilectionis
victoriam inanime elementum, ve-
recundabatur quasi ad inexstinguibile
sacri amoris Dominium, quò suæ sub-
jiciebant innocentix validissimam a-
ctivitatem ignis, utque se victum
profiteretur, iisdem vinci voluit
compedibus, & vinciri, quibus com-
pediri sustinuit invicta gloriosorum
Martyrum tolerantia, quorum col-
ligabantur vinculis, constringeban-
tur nexibus pedes, quorum aligera li-
bertas nec ferreis potuit nexibus coar-
ctari, nec ullo compede vinciri, in-
nixa siquidem licèt velatæ fidei reli-
giosa charitas ultrà exuberantes flam-
mas in cælum evolavit, & magni con-
silio Angelum in sui certaminis præsi-
dem, in sui præsulem luctaminis ad
avolandum ab æthere, ad convolan-
dum in terrificam evaporantium flam-
marum congeriem incitavit & provo-
cavit. Clangat applaudens Oris au-
rei eloquentia, clangens applaudat
non soli puerorum triadi, sed victo-
rioso agmini, sed cœligeno in terris
Christi pugilum exercitui; *quibus te
incorrupta fides triumphis extendis!*
dum & compeditis pedibus elemen-
torum violentiam subdis, & paterno
jacentem in gremio Unigenitum ex
hoc suavissimo paternæ dilectionis so-
lio trahis: *adest tibi amica Majestas,
ut innocentia liberetur, non conflagra-*
granda,

(i) S. Thom.
in Dan.
hic.

(l) Hom.
de trib.
puer.

(g) Prov.
30. v. 29.

(h) Dan.
3. v. 49.
Filius DEI
fuit quar-
tus quoad
Humani-
tatem qua
sequitur
immediatè
ad Trini-
tatem.

granda, sed coronanda; non faucianda, sed laureanda; apponit supremum prodigiosum punctum sanctissimus Orator, concludit miraculorum clausulam, insigni hoc epiphonemate; *patitur se DEUS cum pueris in supplicio numerari*. Hæc sunt cœlestium luctatorum certamina, hæc sunt duella Martyrum, hæc diademata martyriorum. Quid timeat in universa licet amplissimi orbis orbita, quem metuat latronis assaultum in terris, quem vereatur impetum insidiantis pyratae in aquis, qui credit, imò qui vivacissimæ fidei oculò cernit illum suo vicinum lateri, imò viciniorem cordi, qui super maria fundavit orbem terrarum, quo finè nec manus extenditur ulla ad ictum, nec ictus movetur ad scopum? quid aliud vereatur associatus DEO viator, quàm Ducem perdere, quàm viæ rectitudinem deserere, non autem ab hostibus vallari, non inimicis jungi, non obsideri periculò, non plagis fauciari? Qui DEUM sequitur prævium, est servus DEI, suo adhæret Domino, quò propugnante vincit prostrato licet corpore, erectò surgit animò, nescius cadere spiritus, nisi in protectoris sui gremium, nisi in manus DEI.

SS. Marty-
res ambu-
lant securi
comitante
DEO in
medio um-
bræ mor-
tis.

Rex erat, sed finè populo, erat & gener Regis, sed finè foceri filia, inter amicos proditus, ab inimicis ubique conquistus, & tamen quasi nesciret acies metuere, quasi non didicisset hostilis gladii aciem fugere, intrepidus suo famulabatur principi, cujus furorem noverat suam adversus innocentiam armari, cujus videbat lanceam in sui vulnerandi corporis, pectus velut suum in obicem vibrari: sed eminebat virilis animus exanimando impavidi Herois corpori, qui approximantes minarum imbres pacificâ serenitate delusit, & collimantem in feriendam innocui pugilis vitam suis & telis & spiculis mortem explosit; expende magnanimi militis tesseram, ipsis vix non cœlestis militiæ principibus peregrinam; & si ambulavero in medio umbræ mortis non timebo mala, quoniam tu mecum es: (m) quo finè & facies pallet, & species squallet, & nanulus cædit, & pugio lædit, & timor consternit & furor enervat: mortalem

(m) Ps. 22.
v. 4.

umbram hanc dum contemplatur Augustinus, humanæ vitæ meditullium in illa autumat adumbrari; eliminatum è corde Christiani militis timorem, à malis sæculi oriundum considerans, ad vitæ Dominum se convertit; *non timebo mala!* non quia me stipatum video cœli militiâ, ut olim Elisæus, non quia protectorem Angelum numerosas Assyriorum phalanges ad extinguendum meum intueor propugnatorem, non quia cadunt à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, sed non timebo mala; *quoniam tu habitas in corde meo per Christum fidem; quem dum defixò mentis oculò intueor, ad configendum excitor, ad colluctandum animor, ad tolerandum roboror, confortor ad patiendum; quis me affiliat, quisnam me feriat, nisi tu me vulnerari permiseris, me fauciari indulseris? & tunc sim licet fauciatus, tecum sum; sim vulneratus licet, tuus sum; idcirco enim tu nunc in umbra fidei mecum es, ut ego tunc in luce cognitionis tuæ tecum sim: inter fulgurantes tyrannorum lanceas, inter excrescentes satellitum infanias, inter aggregatas improperiorum calumnias, inter ferales tormentorum injurias, non timebo mala, nec culpæ, ad quam me volunt pertrahere peccatores, nec pœnæ, quâ me contendunt opprimere malefactores; mihi sat est eum diligere, quem nemo nolens potest perdere.*

Est singularis purpurati Hugonis elucidatio, afflictis deserviens in solatium, dum à calumniatoribus eorum accusatur innocentia, & à male-
DetraCTOR
est umbra
mortis.
ledicis susurronum linguis eorum fama proscinditur, eorum latens Sanctitas deturpatur; *inter omnes peccatores, detractores propriè dicuntur umbra mortis*: sed quænam infamis linguæ cum morte ossea est mutuæ similitudinis allegoria? an fortè, quia hæc carnem feriendo mortificat, & illa lambens mordet ac enecat famæ integritatem? mors cæca non videt quemnam feriat, sed finè personarum discrimine, æquali rabie omnes perimit, nulli parcit; sic detractoris lingua, nec justum respicit, nec pauperem attendit, nec Regem metuit, nec Principem discernit, non finè morsu dimittit hominem, nec finè crimine

*Est ursus
habens
tres ordi-
nes den-
tium.*

crimine relinquit Angelum, nec timet DEUM vindicem, neque futurum iudicium expavescit: Ursus dixeris inter feroces vaticini Danielis belluas effigiatum, in cuius ore amplissimo ac voracissimo tres videbantur dentium ordines, ad laniandum apti, ad lacerandum prompti; nam detrahens calumniator, insatiabilis detractor, quæ manifesta sunt crimina, aggravat ampliando, apertis bonis derogat minorando, sed dubia malignitate suâ contaminat in malam partem interpretando; hæc omnia non timet periclitantis famæ discrimina, non horret patientis JESU pedissequis hæc mala malorum pessima, quia in ipsum respicit qui nullius capax criminis, impacta universorum scelerum testimonia contempsit.

*Vera mors
est, quæ per
peccatum
anima se-
paratur à
DEO, & anima
separatur à
DEO, ita umbra
mortis est,
quæ caro
separatur ab
anima.*
(n) Lib. 4. spiciens, optat clamando, clamat a-
(n) Mor. c. 7. nimitus optando; *obscurant eam te-
(o) Job. 3. nebræ & umbra mortis:* (o) tunc quip-
pè dies à tenebris absconditur, quan-
do delectabunda mens post vanam
in terrenis successibus complacen-
tiam in se rediens, inflictiis pœniten-
tiæ lamentis se ipsam lancinat, cru-
ciat, transverberat, conterit & affli-
git; tunc autem diurna vanitas um-
brâ mortis involvitur, quando assi-
duâ superventuræ mortis memoriâ
percellitur, confunditur, terretur,
prosternitur, ac consternatur. Hanc
umbram præclari militantis Ecclesiæ
pugiles nullatenus metuunt, sed per-
ambulantes illius medium, nullam
timent malitiam, sequuntur quippè
suum fideles pedissequi prædecesso-
rem, qui tumultandi corporis mor-
tem in se pro nobis lubens suscep-
erat, oblatus quia voluit, quando pa-
tibulatus in cruce, inclinato capite
morti accessum innuens & indulgens,
Spiritus in manus Patris recommen-
davit, ut mortem carnis sustinens,

*Hanc um-
bram ex-
emplò
Christi de-
spiciunt
SS. Mar-
tyres.*

hòc obvolutus umbraculò veram
mortem destrueret, quæ innocentes
perimit, & peccatores facit. Hunc
æmulantur invicti Martyres, qui
Christo confixi cruce, in ærumnosò
corporis carcere ad libertatem anhe-
lantes respiciunt, & applaudente cœ-
lo, concedentèque DEO, subjiungunt
colla gladiis, extradunt gaudentes
spiritu mortalia corpora tormentis.
Est vox, non murmur querulum,
quam olim Propheta regius depro-
mebat, est vox dulcis, sed quasi lu-
gubris; *humiliasti nos in loco afflictio-
nis, & operuit nos umbra mortis:* (p) (p) Ps. 43.
legit Augustinus: *humiliasti nos in* v. 20.
loco infirmitatis: tunc planè quando
illudebantur à principibus sæculi ad
confusionem, cruciabantur deciduis
immanium flagellorum imbribus ad
horrorem; spectaculum facti mun-
do ad irrisionem, angelis ad jubila-
tionem, hominibus ad æmulationem:
lapidati sunt; declamante egregio
prædicatore, *lapidati sunt:* sanctifi-
catus in utero Jeremias in Ægypto
iisdem lapidibus, quos absconderat in
porta domus Pharaonis, ut futuram
Memphis obsidionem, ac incolen-
tium Judæorum exterminium præsa-
giret; simili sepultus tumulò Eze-
chiel fidelis Propheta Domini, cum
transgressores legis argueret, exacer-
batus in eum Hebræorum furor in-
nocuum Prophetam, Epiphanio fi-
dem dante, per crepidines saxorum,
per avia petrarum reptantibus equis
distraxerunt, immaniter & crudelis-
simè dimembrarunt: *secti sunt:*
quemadmodum furente impii Manas-
sis tyrannide ferrâ, & quidem ad aug-
mentum pœnæ, lignèâ discindebatur
intemeratus Isaïas; *tentati sunt,* blan-
ditiarum illicitis: quemadmodum He-
rois fortissimi Eleazari animus ad pro-
hibitarum carniū esum incitabatur; *stamenti*
in occisione gladii mortui sunt: (o) sic *exalta-*
evaginatæ Allophyloꝝ mucronibus *bantur in*
impavidum pectus illustris Urias ob- *loco forti-*
fecit, ut pro Davide occumberet in- *tudinis,*
flicto vulnere, pro patria telorum *dum tor-*
impetum excipiens pugnaret; sic Ju- *queban-*
das Machabæorum Princeps mori po- *tur.*
tius pro fratribus elegit, ut patriam (o) *Ad*
à clade redimeret, & Idolorum cul- *Hebr. 11.*
tum à finibus Judææ propulsaret, ho- *v. 27.*
stes proindè infecutus occubuit, se-
que in gratam Altissimo hostiam victi-
mavit.

mavit. Infert ex lectione sua, quâ commemoratum Davidis hemistichium legit Augustinus; *humiliasti nos de loco infirmitatis*: hanc infallibilem consequentiam; *ergo exaltabis nos in loco fortitudinis*; suis militibus assistit exercituum Dominus in luctamine, nè deficiant, corroborat luctantes animos, nè corruant cum vulnerato corpore, nè vera morte pereant fideles agnothetæ, carnem in umbra mortis finit exanimatam cadere, ut concedatur victrici animæ inter palmigera victorum agmina in triumphante Solyma triumphare; operiantur illuminati lucis filii umbræ mortis, videantur oculis insipientium mori, quid obest, si sunt in pace requiescentes, & DEUS pacis cum ipsis? *hac enim mortalitas umbra mortis est*, subjungit insulatus Afer, *vera mors est damnatio cum diabolo*; sint scopus, quem respicit iniquitatis Zelus, ut feriat, ad quem collimat livor, ut perimat, quem suis terebrare contendit spiculis funesta & truculenta mors ut occidat; cadet immanitas in laqueum, quem tetendit, dum victo & victo corpore victor per bipatentes vulnerum valvas avolabit spiritus, ut evolet ad portam triumphalem ibidem coronandus.

Primus ab hominum progenie insipiens, fuit ingenti hominis primogenitus, dum secundo-genitum patris sui, primūque fratrem suum, crudeli parricidio afficiens insipiente oculo videre se morientem opinabatur; sed hujus primi justorum principis anima, dum sua immolat primogenita, suis hærebat in manibus; Altissimo pariter in victimam offerenda, à suis manibus ad DEI dexteram transiit, in qua velut oblatio in manu Sacerdotis requievit; *abinde justorum animæ in manu DEI sunt*, & *ideò non tanget illos tormentum mortis*; (r) lædet & cædet furibunda tyrannorum rabies cadavera ad solatium, non autem egredientes animas cruciabit ullus dolor in exitu, sed exultabunt in gaudio; nullus horror angariabit in transitu, sed obvius Rex Martyrum occurret cum tripudio, nec pudor confundet gloriosos in judicio, sed coronabitur gloriâ & honore victrix victorum fortitudo. Delirus morio existimabat perempti spi-

ritus exitum, futurum fraternæ felicitatis terminum; sed si propheticiis vaticiniis Zachariæ oculis videre impollicuisset, vidisset exsurgentem à portis vulnerum & ascendentem virum super equum ruffum, stantem inter *myrteta*, quæ erant in profundo: (s) post quem alii pariter ruffi & albi collocabantur equi, quos Angelo Interpretere, *misit Dominus ut perambularent terram*: ascendit glorificandus Martyrum primicerius super equum ruffum, quando sanctissima innocui Abelis anima sanguifluo adhuc inhærens corpori, inter æstuantissimi amoris desideria, inter festiva jubilationum affectuum gaudia, inter consona divinarum laudum præconia, non nihil in profunda lachrymarum valle, inter odoriferas myrtorum plantas consistebat; *myrtus arbor est aromatica*, describit purpuratus Hugo, *membra fessa consolidans, & significat consolationem, quam Christus facit justis positus in pressuris*. (t) Hunc Equitem non perillustrem tantum, sed illustrissimum, sequuntur hodie dum laureata purpuratorum Heroum agmina, qui totum orbem peragrant, cujusmodi Duces & Principes exstiterant Apostolici Senatūs inclyti Assesores, cum innumeris aliis suomet sanguine purpuratis.

Verumtamen cogitabundum sollicitat animum difficilis nonnihil quaestio: cur fera, fœda, spuria meretricis posthuma, cur sæva & truculenta mors parturientis peccati filia, illatam ab humano genere Sanctissimæ Divinitati injuriam vindicativa, hæreditariæ perduellionis pœnam inchoatura, Patrem fœdifragum in filiis punitura, innocuo Abeli suum insinxerit spiculum, è mundo vulneratum primo vulnere proscripserit, relicto Cain superstiti, infami avaritiâ, fremente iracundiâ inflammato, fœdissima ingratitude deturpato? si castiganda fuerat prævaricatorum malitia, si eliminanda ab orbis orbita sceleratorum vita, cur inchoat excidium ab innoxio, cur sacrificantem sacrificium justitiæ interimit, dimitens transgressorem? Si Apostolico conformiter oraculo per peccatum mors in hunc mundum intravit, cur ab originali contagio jam emundatum, nec actuali crimine coinquinatum

Martyres sunt Equi-tes insidentes equo ruffo inter myrteta.

(s) Zach. 1. v. 8.

(t) In c. 3. Sap. hic.

Mors per peccatum inducta invasit Abelem justum, tanquam suum inimicum, & dimisit Cain peccatorem.

(r) Sap. 3. v. 2.

tum affilit, & criminofum Conditoris sui contemptorem immunem transfilit & impunem? an fortè, quoniam invidiâ diaboli fatale mortis monſtrum intravit in orbem terrarum, idcirco ſcleratorum princeps, & filiorum ſuperbiæ Rex, ſuum arripuit mediante mortis violentiâ adverſarium, non amicum? Sed prior ſentiat ſui furoris rabiem, qui reatum ejus non ſolum contraxit in vitiato ſemine, ſed eam continuantibus delictis promeretur; hoc exigit ultrix Juſtitia, qui enim præteritæ contaminationis pœnitens, ſuper contractâ originariæ prævaricationis labe ſuſpirat ſæpius, contritis ingemifcit, hunc ille juſtus Judex non ampliùs perſequitur, qui non vult mortem lachrymabundi peccatoris, ſed ut convertatur & vivat; hunc etſi quandoque miſerum abſolvit à pœna debiti, & à miſeria peccati Pater miſericordiarum. Eſt, non diffiteor, quaſi conſuetus mundi ordo, ſed nimium præpoſterus, nocentes abſolvere, innocuos condemnare, mundi quia conſequitur Sapientiam, quæ apud DEUM eſt ſtultitia, eſt ordo ſummè inordinatus.

Abel primus Martyr ſuo effecit martyriò, ut exinceps mors ſolos impios occidat, juſtos verò vivificet.

Nec tamen ideò matura piſſimi Abelis mors contrariabatur vitæ Domino, ſed in ſupremo Divini Tribunalis conſiſtorio, voce uniſona comprobatur; præcedit reprobum electi mors, martyr præcedere jubetur carnicem, & frater innocens impium fratricidam; ſic enim mors rea de crimine convincitur, & ad ſeveram rigidæ talionis pœnam juſtiſſimè condemnatur, primum mortis veſtigium, quia declinâſſe videtur à juſtitia, non ultra ſinatur illa juſtum peſimere, ſed conſtringatur inſiſto lethali vulnere eundem vivificare; invaſit primo aſſultu martyrem, ſed quia per ſaltum reum tranſiliit, jure crus concidit, dum omne jus adverſus Martyres amiſit, & ſuam quâ inchoabat furere ſui furoris rabiem, in primo Martyre labefactavit. Triplicem in Abele juſtitiam commendat Hypponenſis Præſul, dum totam completens juſtitiam hac ſacra Triade commendatam profitetur: *tota juſtitia hac eſt, Virginitas, Sacerdotium, & Martyrium*; exhibuit Abel Virginem, dum proſapiam generis in ſæculo non reliquit; adminiſtravit ſacerdotale

miniſterium, dum munera DEO placita, velut acceptam ſuo Conditori hoſtiam obtulit ac immolavit; & tandem factus cruenta religioſiſſimæ charitatis victima, martyrii coronam ſanguinis effuſione promeritam obtinuit ac reportavit; Unde condignò Martyrum Principem in toto immolatorum Adæ filiorum ordine, celebraturus præconiò, *Abel*, inquit, *totius humanæ juſtitie Princeps*, huic *Dominus JESUS Chriſtus primatum juſtitie hominum commiſit*. (u) Hoc primi Martyris privilegium, quò in Martyris primordiale præmium, quò cæcam exoculata mortis crudelitatem exauthoravit, ferocem dexteram adeò exarmavit, ut nonniſi injuſtos mori faciat, juſtos è gremio mortalium in vitæ perennis gloriam introducat.

Præluſit conſummandam in tempore devictæ mortis victoriam à Rege Martyrum primus in orbe Martyr, quam iſte quidem mortali ſauciavit vulnere, ſed ille peremit penitus, de quo jam dudum ſcripſerat digitus paternæ dexteræ: *Dominus præcipitabunt mortem in ſempiternum*: (x) non quidem ità, ut deſinat corpus ab anima diſſolvi, ſed inimicam juſtorum mortem, nè cædens gladiis occidat, nè vibrans ferales lanceas confixâ carne configat ſpiritum, & exanimato corpore animam trucidet. Ille formoſus in ſtola ſua, qui nuper rubrò veſtitus indumentò calcantium in torculari evaſit vir dolorum, complevit cæptam innocui Abelis pugnam, & quod ore prophetico vaticinantis Oſeæ ſponſonderat, feliciter non minùs quàm veraciter adimplevit; *ero mors tua o mors!* (y) quia ſua morte noſtram deſtruxit, mors noſtra exſtitit pomi morſus; hanc mori fecit vita noſtra, non quidem quaſi tota eſſe deſtiterit, quaſi penitus deſierit ferire, ſed quia dum facit Martyres, dum cædit Chriſti milites, dum electos militantis Eccleſiæ perimit Pugiles, quotquot inſiſit vulnere, tot patent oſtia egredienti animæ, è quibus in capitolium triumphantis Solymæ velut per portas triumphales ingreditur, perenniter victura, non ultrò moritura. Commoriuntur inclyti morientis JESU pediſſequi, præclari Martyres commoriuntur Regi Martyrum, de quo admirabundus Ezechiel præſagiebat:

Abel declaratur à Chriſto totius juſtitie Princeps.

(u) *Lib. 1. de mirabilib. S. Script. c. 3.*

Abel mortem vulnervit, ſed Chriſtus illam plenè devicit.

(x) *Iſaia 25. v. 8.*

(y) *Jacob. 13. v. 43.*

Hinc SS. Martyres commoriuntur

Christo, & sagiebat: ecce aqua redundantes à latere dextro, cum egrederetur vir ad reflectunt orientem: (z) legit purpuratus Hugo: cum egrederetur vir de porta Aquilonis ad orientem, reflectens iter ad orientem; Orientem. vir ille quem olim virginalis fœmina (z) C. 47. circumdedit, de turbulentæ passionis ostio, de ærumnosæ mortalitatis janua egressus est, quando victoriosus DEI Filius viam calamitatis nostræ deferens, versus ineundæ beatitatis orientem iter direxit, non amplius viator, sed plenus comprehensor: redundabant aquæ, quando unus militum, referentis Isidori testimoniò, S. Longinus erat monocolus, latus aperuit Salvatoris, & in aperture latebris Christi tumante, acceleraretur mors: In cuncta sanguinis aspersus, recepit lumen corporis & fidei.

(a) Serm. de Exalt. S. Crucis. subjungit Petrus Damianus; egrediebatur fons in vitam æternam profiliens, & de eadem consubstantiali origine, ut Cyprianus Martyr contestatur, divisis limitibus aqua & sanguis emanabat; præcessit illa, subsequeretur iste; prius namque Baptismate diluimur, & postea mysteriò dedicamur: (b) concludit Tertullianus cum Chrysostomo. Clamabant immanes Deicidæ: crucifige! jam tunc, Commentatore Augustino, horâ tertiâ crucifigentes Redemptorem, clamabant: sanguis ejus super nos. Pilatus, quem innocentem probaverat, infontem condemnabat; ut maculam enormem injustæ dilueret sententiæ, aquâ lavit manus; utrique, ut victoriosus amor consuleret, pro perfidis Judæis effudit sanguinem, & aquam contaminato præsidii præsentavit: egerant igitur hæc de latere, fortassis judæi & Judæorum populum suo sanguine salvet.

(c) Catech. 13. Pars IV. Martyrii Sacramenta ex hoc fœcun-

do latere velociter emanasse: abluat aqua originalem noxam, & carnis formitem, nè nimium exardescat, desideratâ temperie moderetur; sed sanguis, sit incrementum suorum pugilum, & campum Martyrum ad uberiorem segetem fœcundet; regeneretur primi de terra terreni Adæ posteritas, torrente Sanctitatis, & salutari profilientis aquæ balneò contaminata abluatur; sed emundata, sed reformata, secundi de cœlo cœlestis Adæ progenies à protuberante sacri cruoris imbre cruentatur sub fœva tyrannorum barbarie, & ad immanem luctam Heroes inclyti unguntur, victoriosi milites, Ducali Regis Martyrum purpurâ vestiuntur, & egrediuntur invicti Martyres à JESU vulnere, sed non lethifero; est enim vulnus inflatum exanimato corpori, quod, quia jam mortuo infligebatur, mortale esse non potuit; ut discant fidi æmulatores mortis dominicæ, vulnera satellitum non formidare. O quanta Martyrum dignitas, quanta sublimitas martyriorum! quàm longè melior est iste tyrannorum gladius, quàm Regum sceptrum; hæc enim mortuâ regali dexterâ in terram decidunt, sed ille emortui corporis ignaram mori animam, ad cœlum trahit.

O si liceret flante & aspirante Austro cœlestis gratiæ, per fluctuosum mare sui & nostri sanguinis, velivolam nostræ salutis cymbam, ad exoptatum empyreæ regionis litus appellere, & in desiderato stellati Olympi portu anchoram solidare! licet, si libet; cum amante & adhortante Thoma nos ipsos exhortemur; de duodecim & nos, ut moriamur cum eo: cum, quia (d) concutiebantur duris lapidibus, omnes ad quibus abominabilis Judæa in ipso Encœniorum tripudio lapidare satagebat afflicta discipulorum corda, commoquando dedit abyssus vocem suam, riendum cujus valoris sonum recensens non pro Chri- alius quàm dilectus JESU Discipulus, sto. sic strœnui pugilis intrepidum depræ- (d) Joan. dicat ardorem; dixit ergo Thomas, 20. v. 24. qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: non jam abyssus abyssum invocat, sed pro abyssò, nè deseratur abyssus advocat: eamus, ut & moriamur cum Eo: cœpit jam tunc id esse, quod Eum fuisse testatur sacer Evangelista: Thomas unus de duodecim: (e) unus (e) Serm. vadit, de S. Thom

(f) Serm.
de S. Thom.

vadit, dum hærent alteri; unus urget, dum tremunt socii; unus audet, dum timent alii; unus præit, dum remanere consulunt universi: *dicitur unus, id est singularis inter Apostolos: ait Vincentius Fererius: utque genuinam deprædicatæ singularitatis elucidet rationem, subjungit sanctissimus Prædicator; omnes Discipuli timuerunt, præter beatum Thomam: ecce quomodo erat in altiori charitate: (f) volabat igneis sancti amoris alis, ardebat & amabat, idcirco lædi & mori ambiebat, cædi & lapidari non formidabat; denique abyssus abyssum invocabat in voce cataractarum suarum; si enim prima Divini Judicis abyssus, Commentatore Augustino, mors, fuerat peccati pœna, si purpurati Hugonis assertô Apostoli cataractæ sunt, à quibus fluente doctrinæ protuberant, sicut à cataractis emanant flumina aquarum, vox harum cataractarum erat tunc tremula, & veluti timore pavido exsiccata, quando profecturo in Judæam Redemptori, stylô sat querulô, replicabant: *nunc quarebant te Judei lapidare, & iterum vadis illuc?* sed singularis Thomas abyssus excentricæ charitatis, mortem velut abyssum invocat, voce cataractarum non quidem timidâ, non tremulâ, sed Apostolicâ, sed inconcussâ. Eamus, non ultrâ subsistamus, & moriamur cum moriente, ut coronemur ab eo; *ecce verus amantium affectus*, exclamat voce admirandâ Commentatrix Glossa: *vel cum eo vincere, vel cum eo mori!* Quarebat Cordubensis Seneca, cur nam amicus inquiratur? & Christiano respondit idiomate: *ut habeam, pro quo mori possim, ut habeam, quem in exilium sequar, cujus morti me opponam, & impendam:* (g) hanc ambit fidelitatis gloriam gloriosus Christi Miles, pro Duce suo lapidari, pro Magistro discipulus anhelat enecari: melius judicat ense & gladiô casum exanimari, quàm sinè vita vivere, quàm sinè JESU mori; *si vita corporis*, Casfiodoro teste, *pro amico ponenda est!* (h) certè pro moriente DEO mors subeunda est homini, ut Creatoris ac Redemptoris sui societatem mereatur, ut comitari & commori indulgeatur. Commonebatur Petra, sed progredi recusabat; compungebatur Petrus,*

(g) Epist.
9.

(h) Lib. de
Martyr.

sed lapidandum angularem lapidem prævidens, conjungi metuebat; dilectus JESU Discipulus diligebat, sed nondum illâ exæstuebat perfectâ charitate, quæ foras mittit timorem: Audentior omnibus Thomas, licet his Optimatibus, his Apostolici Senatûs primis Proceribus nonnihil posterior, increpabat tamen eos secretô veluti improperiô, & æstuantissimæ Dilectionis integritas, conceptam expresserat adhortationem. Nam etiam itinerabatur divino parens imperio exulaturus Abraham, & licet peregrinus advena, corripuit Regem Abimelech, *propter puteum aquæ, quem abstulerant servi ejus*: legunt septuaginta Interpretes: *& increpavit Abraham ipsum Abimelech de puteis aquæ, quos abstulerant filii Abimelech:* (i) sunt enim ipsi coronis redimiti Principes reprehendendi, quando delinquant. Diffundere se flagitabat ad Lazari monumentum Salvator in exanimati cadaveris beneficium, obstabat in Apostolorum cordibus conceptus timor, quem propulsaturus Thomas à condiscipulorum mentibus, ad comitandum incitat, ad commoriendum roborat, excitat, ac confortat; nè fors dum aquæ salienti in vitam æternam se subtraherent, hortus conclusus Ecclesiæ hisce arboribus consitus exarescat.

(i) Genes.
21. v. 25.

Quis neget consummatum mente magnanimâ Martyrem, qui Regi Martyrum assistens, mori cum morturo statuit? utque commilitones inducat pariter ad comitandum, hâc validissimâ compendiosæ adhortationis apostrophe evocat, ac invitat: *eamus & moriamur cum eo:* Hac voce animabantur primorum agminum Duces & milites; Paulum testor tot cohortum patientium illustrem Antesignanum, qui suos in consimilem Christianorum aciem conscripturus Philippenses, eisdem hâc militari buccinâ intonat classicum: *Vobis donatum est pro Christo non solum, ut in eum credatis, sed etiam pro illo patiamini:* (1) quos gaudet corde in Redemptorem credere, hos optat toto corpore pro Redemptoris gloria, pro fidei constantia ærumnas tolerare: examinat peregrinum legenti verbum, premit conditionem doni Anselmus, utque commendat amplius

Donum
specialissi-
mum Di-
vinae libe-
ralitatis,
est Marty-
rium.
(1) C. 1. v.
19.

plius felicitatem Martyrum, donum Martyrii explanat: *vobis donatum est, quasi premium pro Christo, quem diligitis, non solum, ut in eum credatis, sed &, ut pro illo patiamini ad cumulum gloriæ; hoc ipsum illuminatus præfagebat Salomon: dabitur illi fidei donum electum, & fors in templo DEI acceptissima: (m) intellige cum Nicolao in remuneratione fidei donum gloriæ, quod datur pro fide per charitatem informata. Ejusmodi est fides gloriosi militis effuso sanguine comprobata, inflicto vulnere purpurata, coronâ pugilum redimita; Et quia horum Heroum invicta series, victorum genus optimum nuncupatur, sorte fruuntur meliori cæteris; fors quippè optima in Templo Domini, est portio Sacerdotum; Martyres autem propriè sunt Sacerdotes, interpretatur moralis Hugo, quos obsecrat egregius Prædicator per misericordiam DEI, ut exhibeant corpora sua hostiam DEO. Est itaque donum à Largitore donorum omnium selectis JESU pedissequis collatum cælitus, est præstantissimum divini amoris pignus martyrium, adeò admirabile spectatoribus Angelis, reverendum choris sanctarum mentium, tremendum inferis, exosum tenebrarum filiis, sed pretiosum adeò in oculis Altissimi, ut, quòd ipse Dominus JESUS, Filius DEI se eò honorari testatus sit: (ut loquitur in Theodoret Dialogis Divus Methodius) (n) paradoxum credidissem velatum figurali tegmine, nisi literale egregii prædicatoris oraculum legissem; videmus JESUM propter passionem mortis gloriâ & honore coronatum; (o) tunc planè, quando novissimus virorum non solum per passionem crucis paulominus ab Angelis minoratus, non solum adinstar vermis & non hominis calcantium pedibus attritus, sed insuper seditioso latroni postpositus, factus est in cruce patibulatus maledictum; ut saltè à modo terrenus homo avertens affixos terræ oculos à vanitatum spectaculis, aspiceret in Auctorem salutis suæ & consummatorem JESUM, qui propositò sibi gaudiò, sustinuit crucem confusione contemptâ; attende cautiùs ad consummatoris arcanum; nam celeberrimò purpurati Hugonis assertò, Filius*

*Martyri-
um est a-
deò præ-
stans, ut
JESUS eò
coronari
ambiat.*

*(m) Sap.
3. v. 14.*

*(n) Dial.
1.*

*(o) Ad
Hebr. 2. v.
9.*

Pars IV.

tunc consummatus est apud Patrem, quando in oculis hominum abbreviatus est, & diminutus: (p) quòd si (p) In E-
terrificæ passionis rationem, si finale pist. ad Tit.
motivum horrendæ crucifixionis, si c. 2.
punctum mortiferæ occisionis explorare contendas, respondebit allegatus Pater continuans martyrii præmium, & præmialis doni pretium magnificare; ut etiam hoc dono, hominem ad quem descendit, coronaret. Est igitur non quidem reciprocatione mutuâ, non identitate omnimodâ, sed nexu indissolubili, sed unionem immutabili pati, coronari; est affici martyriò, præmiari; est tanta tribulationum dignitas, tanta Majestas ærumnarum, seu inter carcerum squalores, seu inter compedum angores, seu inter carnificum furores, seu inter pyrarum ardores, seu inter vulnerum cruores, seu inter cruciatuum pallores, seu inter ensium stridores, seu inter lapidum rumores, seu inter verberum dolores, ut ipsos Cælites in terram detrahant, ut victori terrigeno gratulentur, vel ut mœrentem consolentur; parum hoc esset magno Numini, nî semetipsò præmiaret agonothetæ meritum, nî semetipsò adornaret invicti Martyris triumphum, quasi minùs sit, quod tota creaturarum congeries potest Martyri contribuere, nisi Rex Martyrum suo hunc diademate dignetur coronare.

Celeberrimum quod sacras inter paginas legitur cœlestis curiæ consilium, illud reperio à dignitate consulentium inæstimabile, à decretantis Ecclesia
Sapientiæ præsidio incomparabile, initio fuit
prodigiosum prorsus à suffragantium parvula
unitate; proponitur à Dictatore Spiritu quæstionis argumentum: Soror
nostra parvula, & ubera non habet: sororem vocat sponsatam in fide Sponsò sanguinem militantem Ecclesiam; vox est illius, qui est DEUS Charitas, ad Synagogam, de Gentium Ecclesia pro statu primitivo, in quo & paucitate fidelium erat exigua, & ob membrorum infirmitatem tenera, Doctorum dextero, & Consolatorum sinistro ubere adhuc quodammodo destituta; Accedit importuna nondum maturi temporis circumstantia, assaultibus hostium oportunissima, debilitati inchoantium fidelium minùs congrua,

(q) Cant.
8. v. 8.

congrua, quantumvis triumphis occasio fuerit amplius gloriosa; *quid faciemus sorori nostrae, in die, quando alloquenda est?* (q) linguis non instrumentum amicorum, sed labiis blandiloquentium inimicorum; legit Paraphrastes Hebræus; *in die, quâ locuta fuerint nationes, ut ascendant contra eam ad bellum; in die, explanat Carenſis Hugo, quâ à principibus & tyrannis de fide est interroganda:* quâ fortitudine corroborabimus debilem, quâ eloquentiâ balbutientem imbueamus, quando rugiet furientis Diocletiani crudelitas, quando suum lactifluum sitiet sanguinem Neronis truculenta nimium ferocitas, quando suum investigabit exterminium Maxentii barbaries, quando efferata persequentis Domitiani rabies orbis exilium neo natæ Christianorum fidei implacabiliter intonabit, quando trahetur ad Regum solia, sed accusata, raptabitur ad curiarum palatia, sed vinculata, jactabitur ad belluarum catabula, sed devoranda, levabitur ad theatrorum pegmata, sed decollanda, claudetur inter tormentorum ergastula, sed opprimenda? Denique, quid faciemus, colloquitur ad instar consulentis, eadem Creatrix Trinitas, quæ primum conditura hominem de massa pulveris, concludebat: *faciamus hominem*, ut asserit Rabbi Salomon: quod, si probatissimò Philonis Carpathii ac Ancyrensis Theodacti assertò voces istæ sunt Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum ac Doctorum Sponsæ aggratulantium, sorori parvulæ applaudentium, cur tamen interrogandæ applauditur, cur non usque ad interrogatæ responsum aggratulatio differtur? Victori plausus, non luctatori adhuc in arenaria debetur, supponit siquidem finem luctaminis lætitiæ congratulationis; toti pulchræ post vulnera vox gaudii decantatur, quando veniens à Libano, coronanda de montibus Pardorum, de cubilibus leonum ad triumphalem Solymanam progreditur victrix, non amplius luctatrix, non amplius viatrix in deserto, sed triumphatrix in Regis Gloriæ amphitheatro. Hoc est arcanum tolerantis patientiæ privilegium, hoc singulare vulneratorum Martyrum præconium; quod constituti in prælio plus spectatori-

Plus Martyrii ap-
plauditur
in passione,
quàm
in glorificatione.

bns Angelis arrideant, quàm collocati in triumpho; majori plausu vulneratus luctator afficitur, quàm quando coronâ gloriæ insignitur; deliciosius decertans Agonotheta respicitur, quàm quando jam manifestus victor conclamatur; num, quia metus periculum auget lætitiâ in exitu fortunato; an potius compatiendum spectatorum animus, ad visa magnanimi Herois vulnera vincentem exciperet festiviùs, determinare nolum; utrumque est debitum magnanimo militi, impavido luctatori.

Cadit amabilis Jonathas cum Patre in monte Gelboe, uterque pro Regni periclitantis gloria, ambo pro vita civium mortem appetunt, cum inclyto Israëlitarum agmine inter Heroa exanimatorum corporum vulnera succumbentes; succedit defuncto Regi David, & primum auspicaturus regiminis exordium à plausu funebri ad condecorandam magnanimorum militum constantiam, lugentem hortatur Israël: *Considera Israël pro his, qui mortui sunt, super excelsa tua vulnerati:* (r) nè se ingratis suis propugnatoribus, quantumvis hostili gladiò trucidatis, exhibeat patria, magnanimæ mortis memoria inducitur, respectus vulnerum consulitur, erigendum in desolatis civium cordibus mausolæum commendatur: expendit Tostatus providam novi Regis sanctionem, quasi præciperet: *considera, quàm gloriosi fuerunt, qui pro tua libertate interfecti sunt:* (s) Et credam ego triumphantem Solymanam decertantibus suæ sororis prolibus, corruentibus pro maternæ integritatis gloria militantis Ecclesiæ filiis non applausuram, non suavisono concentu cæli profusum sanguinem veneraturam? congratulatur matri de filiis, imò aggratulatur mulieri, cui Luna subjacet, & quam Sol vestit, de coronis; ut enim loquitur illustis Dalmata: *persecutionibus crevit Ecclesia Martyriis coronata:* (t) dum enim beati viatores in medio tribulationis ambulant, dum hiantia inter vulnera ad exitum anhelant, vitam inspirat, sed immortalem Creator DEUS, qui primum hominem, ut mortis nescium efficiat, de rubro Damasci limo detornavit; placet rubedo vulnerum, & gloriosi sanguinis purpura

In morte
Saulis &
Jonatha,
David
jungit
populo
eos
glorificare.

(r) 2. Reg.
1. v. 18.

(s) 2. 13.
hic.

(t) In vita
S. Malchi.

purpura delectat oculos Omnipotentis, qui glorificatur in Martyrum cruore; nec minuit victoriam terebratum undique hostili gladio Mar-

tyris cadaver; enimverò ut asserit Hilarius: *Ecclesia proprium est, ut tunc vincat, cum leditur.*

TETH.

VERSUS
IX.

Meliùs est occisis gladiò, quàm interfectis fame.

SERMO VIGESIMUS SEPTIMUS.

Fames pessima est carentia Doctrinae coelestis.

Humana manus ab homine timetur, ratio Divina.

DAmnanda humanæ spei temeritas superni Vindicis dextram adeò telorum impotentem reputat, ut metuentam rideat, & iteratò impudenter sapius crimine ad ferendum cogat veriùs, quàm inducat: Stolidus morio, infatuatus homo novit à teneris penè unguiculis timere hominem, qui postquàm corpus occiderit, quò ultrà sæviat, non habet; nec tamen illius terrore se concuti, illius timore se finit conteri, qui etiam occiso corpore, potest æternaturis ignibus perennem animam cruciare. Quantum timetur à terrigenorum Principum manibus? declinantur regna & territoria, sulcantur Oceani maria, præliguntur pyrateria, bel-luarum contemnuntur pericula, ut una inictum laxata manus regia evitetur; & tamen illa manus non fugitur, quæ solo patientis Jobi tactu tot dolorosos gemitus expressit, tantos dolorum impetus causavit, ut convocatâ ad miserendum suorum amicorum triade, eorum imploraverit misericordiam, suam quasi non ultrà potens miseriam sustinere; *quia manus Domini tetigit me*: (a) nec ipse, sit licet implacabilis, humani generis adversarius, validiorem plagam corroborato antagonista suo voluit, quàm ut extenta manus Omnipotentis tangeret, quem nuper, ut per dignitatem divinæ operationis existeret, ut ad imaginem Conditoris fieret, divinæ manus plasmaverant, & totum in circuitu, præmissò quasi sacerri-mæ Trinitatis consiliò, ut facerent, faciebant; *mitte manum tuam, & tange os ejus, & carnem*: (b) undè,

(a) Job. 29. v. 21. Gravissimus est tactus Divinae manus.

(b) Job. 2. v. 5.

quàm sit terribilis exulcerati Judicis Dextera, colligitur, cujus solum solius manûs tactum hostis noster desiderat, ut universâ plagarum colluvie exosum sibi antagonistam premat: Et tamen hanc ipsam in tangendo terribilem, in cadendo intollerabilem, contemnit folium, quod ventò rapitur, quasi adversus ferientem possit subsistere, aut collimantem pro libitu declinare; & qui humanæ manus umbram sollicitus conatur fugere, comminantis DEI Dexteram ad ictum expeditam non curat evitare, quasi non haberet manum vindicis, sed tantum dexteram Largitoris; sed servi nequam servire Domino fideliter idcirco negligunt, quia ad manum Domini quò suos motus dirigat, quò ictum verberis torqueat, non attendunt.

Hinc Vates providus reverentialem suum timorem insinuans, procul à corde suo servilem profligans, dum phræneticam truculenti Saulis rabiem patienter tolerat, dum inflictum primogenito parricidium tristis dissimulat, dum perduellis filii sacrilegam impietatem gemens sustinet, dum confederatam suorum hostium insolentiam silendo præterit, unam hanc ærumnarum maximam deplorat: *die David die ac nocte gravata est super me manus nocturne tua*: (c) manus illa, quæ superbos humiliat & humiles exaltat, ut exultantem me, humiliet, pondere manûs suæ me cæpit premere, ut discerem in prosperitate deprimi, & salutari mearum prævaricationum confessione incurvari, nè amplius in mirabilibus super me ambulare præsumerem, sed humiliata in pulvere anima mea adhærens pavimento, quàm

David die ac nocte gravata est super me manus nocturne tua: (c) Ps. 31. v. 4.

vanè in semetipsa exaltetur, recogitare; quam tamen coronati Regis querimoniam sic applicat explicans Nicolaus; *die ac nocte continuo timui aggravationem manus tua super me*; felix in ipso timore anima, nè in adversis succumberet prudenter formidabat; nève in prosperis semetipsum extolleret, anxius trepidabat; & ideò conversus est in ærumna sua, dum configeretur spina; ex ponderosa nimium severæ manûs gravedine, configebatur timore, non tantum caro sua, sed amplius cor suum, sed intimius conscientia sua, quando ad se rediens, qui antea se opulentum credidit, nullò se indigentem supposuit, quàm miser sit, contrito spiritu recognovit; confixa est mihi spina, quasi diceret Commentatore Augustino, *compuncta est conscientia mea*; datus est insensato sensus doloris, ut recognosceret infirmitatem suam: sed, quia indurati & obdurati filii Adæ, gravantem DEI manum excutunt, quia zelosus suò redemptarum sanguine animarum pastor easdem de limo profundi, cui infixi sunt, eruere flagitat, graviore plagarum pondere profundius easdem deprimit; utque à vanitatum voragine velociter erigat, acriori flagellorum verbera constringit, ut vel amodò stulti aliquando sapiant; & insipientes in populo ad tactum Omnipotentis dexteræ resiliant, ad ictum inflicti verberis resipiscant; adeò siquidem accrevit prævaricatorum malitia, adeò delirat dementata impiorum progenies, ut credant firmiter, oculatissimam alioquin Justitiam peccata perfidorum ideò dissimulare, quia tanto jam tempore longanimis ultor distulit vindicare.

Qui castum DEI amorem deserit, in perditionem ruit.

Exulans à domo patria, in regione mortis adolescentior filius, ut, qui qui liberæ servitutis beneficium appeti noluisset felix incola, violentum infortunatus advena subeat mancipatum, dumque in regionem longinquam oblatâ libertate præceps a-volat, ejusdem jacturam copioso ære comparat, ut miseræ se ipsum vendat captivitati: priusquam tamen deplorandam servitutem coëmat, vitiis cœpit vivere, & luxurianti vacare libidini; sed quia in regione longinqua, plùs animum immutaverat, quàm locum, expertus est probatissimum

comminabundi Psaltis oraculum, *omnes qui elongant se à te, peribunt*:

(d) *perdidisti omnes qui fornicantur ab te*: legit Chaldaus: *perdidisti om-* (d) *Psal.*
72. v. 27.

nem apostatantem à timore tuo: vertit Apollinaris: *omnes impudicitiam curantes amaro dedisti interitui*; Est fornicatio, elucidante Augustino, cui castus amor opponitur, quò sponsa in fide Sponsa Sponsum solum, & quidem gratis amat; quia in ipso habet omnia, per quem facta sunt omnia: non sic amabat, qui, quia amare nesciebat, seipsum cum bonis omnibus dissipabat, & ideò perditus periisset, nisi misericordiarum Pater sese perdentem respexisset, & apostatantem à filiali metu, inflicto verbera convertisset; conversus siquidem in ærumna sua, confixus spinâ excruciente, vexatus fame immissâ cœlitus, ut ibi disceret puer prodigus paternæ domûs convivium esurire, ubi emaciatum ventrem nec sinebatur si-

biquis replere. Hòc agitato ariete, *Filium* illicò in seipsum revertitur, quasnam *prodigum* deseruerit mensæ delicias meditari *fames ad* aggreditur, & qui abscedens à Patre *patrem re-* se ipsum prodidit, redire ad offensi *vocavit.* Patris clementiam firmissimè decrevit; invita famas obstantem elusit ver-

ecundiam, & quem à paternis amplexibus sejungens porcis junxerat, eundem à putrescentibus filiquis ad opulentum mercenariorum panem revocabat; *quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus?* quasi expressius diceret; ecce! qui ad mercedem patri meo serviunt, quos non virtutis gratia ad famulatum provocat, sed propriæ utilitatis studium ad ministerium invitat, egere nesciunt, famere non didicerunt; & ego filius, qui jure hæreditatis exstiti opipari conviva epuli, & commensalis triclivii paterni; *ego autem hic fame pereor?* (e) sustentor, sed parcè satis, (e) *Luc. 5.*

porcorum pabulò, quod, quia venter *v. 17.* delicatus rejicit assuetus ciborum lenociniis, exonerata mens ad domûs paternæ vestibulum se convertit; & quem voluptas impinguata ad recalcitrandum exstimulaverat, illum esuriens inedia ad repedandam perditæ salutis viam allicit; *fames revocat*

(teste Chrysologo) *quem saturitas exulârat; famas illi Patrem dedit sapere, cui copia tulerat sentire genitorem*:

(f) *Serm. torem:* (f) hæc est ærumna, quæ novit perversum convertere, hoc singulare verberantis DEI flagellum est, quò dementatos ad mentem filios cœlestis Pater consuevit revocare; fames fecit jacentem surgere, & in sentinam libidinis demersum, desertam nuper viam per avia & devia carpere; fames coëgit superbientem filium, se inter mercenarios collocare, & cui non satis panis Angelorum sapuit, non jam ad micæ, quæ cadunt de dominorum mensa, sed quæ servorum satiant ingluviem aspirare. Prodigiousam dixeris hujus plagæ potentiam, mirabilem hujus flagelli efficaciam, quæ prævalet elatam humiliare arrogantiam, lascivientem frænare insolentiam, & illum occultò velut fascino à vitiis avellere, quem hætenus nullus pœnarum timor, nullus afflictionum angor poterat immutare.

Fames est maxima inter calamitates humanas.

Prævaricatus Israël, cœligenum Angelorum panem fastidians, prodigiosos deserti fontes nauseans, suavissimam alentis providentiæ dilectionem spernens, Deos, sed manufactos expetiit, Divini Legislatoris codices abiecit, cum lignis lapides amore meretricio adoravit; nec sibi, sed suis vivens vitiis, alienigenarum gentium tyrannidi se mancipavit, se ipsum Ægypti vinculis compedivit, Chaldæorum carceribus suam, quæ hætenus præ cunctis gentibus gaudebat, inclusit libertatem; suspirabat sub barbaro crudelitatis jugo miseræ mercedis vernula ad pristinam, quæ sibi nunc cœpit innotescere, aspirans libertatem; sensit domini ferociam, nec valens durissimæ servitutis nexum excutere, lachrymantibus oculis cœlum erubescere suspicere, ac offensam læsæ tam graviter Divinitatis Majestatem implorare. Urgebantur respicientis misericordiæ viscera ad sublevandam gementis populi miseriam, & quem alienum fecit propria recedentium malitia, hunc suum rursus facere paterna benignitas suadebat. Plangebatur infelix transfuga, in catenis sua suspendit organa; sedebatur sine requie super amara Babylonis flumina in recordatione Sion; & quæ nuper confusæ hujus Metropolis fieri civis exoptabat, nunc horruit in terra hac aliena diutius ut advena com-

morari: & quia continuantes lachrymæ deferebantur in conspectum Altissimi, cœpit propheticò Joëlis oraculo solari populum DEUS totius consolationis, eductos jam in manu Fortitudo forti de prolixo calamitatum exilio DEI ad civitatem Sion; reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & prævaricatio, & eruca; fortitudo mea multiplicabo fructus; illud præ cæteris est advertendum, quòd panis indigentiam, frumenti inopiam, esurientis populi inedia appellat Omnipotens fortitudinem suam magnam. Erucam promittit abigendam, locustam spondet eliminandam, bruchum præfigit exterminandum, rubiginem tollendam; quid hoc inani sterili terræ germine, aut vilius reputatur, aut etiam debilius ad infestandum hominem reperitur? & tamen divinæ fortitudinis, ac magnæ quidem nomine compellatur? si leonum molas ad conterendam prævaricatorum duritiem roborasset, si tygrides ad exsugendum ingrata plebis sanguinem immisisset, si Leopardorum copiam in aciem lustrasset, contremuissent proculdubio, efferata licet iniquorum corda, contremuissent oculi ad interitum, inhorruissent aures ad rugitum; sed inermia vilissimorum animalculorum agmina, licet multiplicata, quidnam timoris incutient effronti populo, quem mugientia comminantis cœli tonitrua, non valuerunt hætenus à suæ obstinationis sævitia detertere? verumtamen magnam Omnipotentis fortitudinem exili corpore demonstrant, quando nascentes campi fructus dente teneriori depascunt, quando frumenti segetes terendo persequuntur, quando agrorum germina intoxicante halitu insectantur, quando offensam Sanctissimi Numinis pietatem fame inevitabili ulciscuntur; *humanarum enim calamitatum caput est fames*, inquit Basilii, *cujusvis mortis genere duriores afferens finem*; confodit lancea, resecato vulnere elicitur fauciatum corpore universa deflui sanguinis substantia, & exsanguis homo post

(g) 2. v. 25.

post paululum exanimatur: transfugunt jacula fragilem massam corporis, & velox ad evolandum anima, ut celeriori egrediatur impetu quâ datâ portâ ruit: adurunt coruscantia fulgurum flammicidia, & velut cœlestes incendiarii siccam succendunt stipulam, ut resoluta caro, sinè prolixiori dilationis pœna quantocyus in cinerem redigatur. Denique *catera mortis genera brevi hominem faciunt, brevique torquent, citoque deficiunt; at famis diuturnius malum ocyus torquet, lentius tabefacit, sensim*

(h) S. Ba- occidit. (h)

sil. Hom. 8.

Hinc appropinquante ingentis illius inopiæ septenniô, quô copiosissima à frumento, fertilissima Ægyptus sterilescece cœpit in agris: *clamavit populus ad Pharaonem alimenta petens:* (i) nec enim irrigantis Nilii fœcunditas, nec concreata soli fertilitas, præpedire suffecerat annonæ caritiam; esuriit proindè universô famem patiente mundô Ægypti terra; & pressus communi alimentorum inopiâ, inops vulgus clamorem edidit, quasi neglectâ regalis solii reverentiâ, impelleret violenta esuries ad vociferandum, pro periclitantis vitæ discrimine avertendo. Fames erat, quæ subditum sui effecit principis exactorem; fames erat, quæ deprecari nescia conabatur clamoribus extorquere, quod suavi submissione vocis diffiderat impetrare. Ecce quàm verum sit lamentum plangentis Jeremiæ, dum meliorem adstruit sortem esse occisorum gladiô, quàm interfectorum fame! Huic ærumnæ ut adiuturum prohibeat, ingressum arceat providus Pharaon, omnem impendit operam, ut venturam præveniret egestatem; propheticô siquidem erudiebatur somniô, septem fertilitatis annos in totidem spicis uno è culmo pendulis adumbratos imminere; quos tamen septena messis tempora, sinè messe sterilia, sinè frugibus vacua subsequutura, per septem tenues levi in calamo hærentes, vehementi grandine decussatas præmonstrabantur. Erudivit post vana convocatorum Sapientum auguria illuminatus Joseph anxii Regis animum, latens elucidavit mysterium, consulens attonito principi, ut adventuram famem repletis de præsentis frumentorum co-

pia suburbiorum horreis præveniat, nè populus inediâ consumatur, & Regno Ægypti de necessaria sustentandorum corporum annona provideatur. Applaudit consulenti cum Rege Regis curia, vestitur Joseph stollâ byssinâ, jacturam pallii in lupæ rapacis dextera relictæ recompensante Providentiâ, regali annulo condecoratur dextera, torque vinciebatur aureâ, nec tantum ad triticeos Prætorianæ præfecturæ copias sufficitur, & quasi secundus à Rege Regni Rex, constituitur; injusto carceri regale solium substituitur, sed insuper verso nomine *Salvator Mundi* à Pharaone velut paraphraسته nuncupatur; eò quod orbem terræ imminente famis excidio liberavit: (l) subjungitur ab Hieronymo Commentatore. Egre-

(l) In Qu. Hebraic.

ditur præproperus Regni Pro-Rex futuræ invigilaturus calamitati, ut supprimatur; aggreditur concreditæ sibi Provinciæ gubernium, utque opulento saturitatis tempore præveniretur cautius, futuræque succurreretur pecuniæ abundantius, tantam collegit tritici copiam, ut arenæ maris coæquaretur, & copia excederet mensuram. Transactô ubertatis septenniô, prævisa fames in tota orbis orbita invaluit, incruduit ubique panis penuria, esuriensque Ægyptus vociferando alimenta petiit à Pharaone, qui indigentem populum remittens ad Regni Præsidentem clamantibus respondebat; *ite ad Joseph:* cui commissa sunt Regni horrea egentibus reseranda, famentibus provisura, esurientibus annonam largitura.

Comprobabatur sapientissimi Ecclesiastis oraculum, quod, quia rarissimè observatur in curiis, plerumque eluditur in palatiis, mundus justitiam esurit, populos annonæ inopia emaciat, & paupertatis inedia manus & pedes subditorum vexat; efficit

Infornata sors Principum cujus Ministri se manè pascunt & ingurgitant.

(m) Eccl. 10. v. 17.

*In vita est
vigilia
futuræ so-
lemnitatis
magna,
unde opor-
tet jeju-
nare.*

(n) *Isaia
25. v. 6.*

*Beatus
Princeps,
qui scit in
risum sub-
ditorum
panem fa-
cere.*

fides, in quorum ædibus aureas auro-
ræ horas jure consueto sibi gula ven-
dicat, sibi effroenis ingluvies appro-
priat; quid enim est expectandum
aliud, quàm in querelis rabies, in
sententiis barbaries, negotiorum con-
fusio, consiliorum colluvio, suffra-
giorum ambitio, animorum aliena-
tio, Regnorum calamitas, & desola-
tio Regionum: beata beatorum pa-
tria! cujus Principes suo vescuntur
tempore, in quorum aulis & curiis, te-
mulenta epularum affluentia nec in-
tellectum obruit, nec voluntatem re-
git. Est digna lectu moralitas, quæ
justos veluti electos Cœli Principes
concernit; non vesci in hoc morta-
lis vitæ curriculo nisi in die solemni-
tatis nostræ, nisi in Regno DEI; non
impinguari caducis mundi deliciis,
non saturari perversis voluptatibus;
nunc enim in via refocillandæ via-
torum vires sunt, non grossis dapi-
bus obruendæ. In hac peregrinatio-
nis nostræ mora, est jejunandi hora,
est abstinendi tempus, ob celebrem
vigiliam summæ solemnitatis, in qua
regale celebrabitur convivium in Agni
nuptiis: *quando faciet Dominus ex-
ercituum omnibus populis in monte hoc
convivium pinguium, convivium vin-
demie: ubi inebriabuntur charissimi,
& amici epulabuntur, ubi in dulce-
dine dabitur pauperi abundantia, ut
saturetur, & replebuntur commensa-
les ab ubertate domûs DEI; nève in-
ediam suspiceris, aut nauseantis ani-
mæ inappetentiam: erit convivium
pinguium medullatorum, vindemia
defœcata:* (n) Erunt electi ex omni
populo convivæ ac commensales, lo-
cus convivii in horto voluptatis intrâ
Ecclesiam triumphantem; pinguedi-
nem supplebit omnigena beatitudo,
& defœcatæ suavitatem vindemiæ
omnimoda jucunditas propinabit, pu-
rissima sinè tristitiæ fœcibus, merum
sinè dolore gaudium, tripudium per-
ennium consolationum.

Sed nos ad terræ Principes reverta-
mur; qui, quia pollent gubernii pru-
dentiâ, sic vivunt, ut comedendo,
ulteriùs valeant vivere; non vitam
nutriunt, ut comedant, sed come-
dunt, ut vivant. Justa temperies;
verumtamen, cur æstimatur adeo
temporis circumstantia, cur com-
mendatur tam sublimi præconiô, ut

Pars IV.

comparetur beatitudini, & terrena
patria beatæ Cœli Regiæ conforme-
tur? subjungit genuinam æquipara-
tionis causam illuminatus Solymæ
Rex, Regis Filius; *in risu faciunt pa-
nem & vinum, ut epulentur bibentes:*
non soli populorum Proceres, non
solum Regni Optimates, sed sitientes
subditi, fementes advenæ, esurientes
inquilini; legit ex Hebræo Lyranus:
disponunt super mensam: fidi dispen-
satores! nè excludatur mendicus, &
canis admittatur, nè fame pereat
Lazarus, & ventrem impleat molof-
sus. Nè vanus videar Commentator,
eminentissimum sisto Interpretem, in-
ter doctissimos subtilem Cajetanum:
*ad scriptam terram beatam pertinent
hec, videlicet, abundantia panis &
vini; par enim est, ut Rex optimus &
Principes temperati, gubernent civi-
tatem seu Regnum in abundantia pa-
nis & vini; utque connexionem
compleat designatæ beatitudinis, in-
signiter subjungit; & abundantia pa-
nis describitur per facere panem ri-
sui:* concede famenti subdito deside-
rabilem alimoniam, & risum excitâ-
sti; præsentia sitienti poculum, & la-
chrymam ab oculis absterfisti; sic sic
Vir Regius suô functurus ministeriô
videre fecit Ægyptios, dum cæteræ
Regiones plangerent panibus destitu-
tæ. Verumtamen quia hæc omnia in
figuris contingebant illis, quam fa-
mem septennalis inopia præfigurave-
rit, quem Directorem Regni Rex Re-
gum constituerit, quoniam frumentô
suos pasci voluerit regnicolas, atten-
tiùs indagemus, profundiori investi-
gatione discutiamus.

Inter crudeles humani corporis ho-
stes non est crudelior exitiosâ fame, *Summum
non est clades hostilior hac inimicâ inter ma-
lue; rimatur viscera ferrô immaniùs, la pœna
sic mortem protelat, ut vitam eò fe- malum, est
rociùs, quò lentius corrodat; perni- famas.*
ciosam illius rabiem describit Hebræus
Philo: *Urbium Regnorumque gravis-
simus morbus famas est, cujus vires
oportet frangere, nè nimium auctus
incolas deleat:* (o) priusquàm labefa- (o) *Lib. de
Joseph.*
ctata enervati corporis machina con-
tabescat, deficiente sanguinis rubore
pallorem in genis macies pingit, in
oculis pupillæ lumen subducit, calo-
rem in pectoris urna exstinguit, ener-
vatum robur in genibus frangit, tre-
mentium

K k k

mentium in costis ossium nervos emollit; hinc inedia famis exaratura Divini Spiritus penna, malum inopia vocat; cum enim terram Chanaan & confinantes Provincias gravior fames angustia ret, solaque Aegyptus frumenti copia lautius abundaret, egentes Provinciae in Aegyptum convolabant; *ut emerent escas, & malum inopia temperarent*: quod si zelosior Momus obtrudat, quod DEUS in plagam mortalium immittit, nullatenus posse malum appellari, respondet Philippus Abbas, idcirco sub mali genere famis inopiam computari; *non quia illud iustitia vel iusta legis auctoritas interdicat, sed quia gravis ejus praesentia tristitia nos addicat, & ejus oppressio voluntati patientium contradicat*: (p) quâ tamen calamitate publicâ Vindex Justitia temulentam peccatorum insolentiam ulciscitur, & innocentum patientia ad luctum exercetur.

(p) De Si-
len. Cleric.

Fames pes-
sima est
penuria
Doctrina
Caelestis.

(q) Amos
8. v. 11.

Est tamen hac fame corporis longè severior famis animæ, quam exulceratus furor Domini, in poenam foedifragii ore prophetico comminatur, non Idumæis idololatrantibus, non Pherezæis dissidentibus, suis, non alienigenis, non prævaricantibus Allophylis, sed delinquentibus Judæis; *mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi Verbum Domini*: (q) in terram Judæorum, elucidat interlinealis, & individuat prælagii obscuritatem, nec comminatur panis inedia ad sustentationem corporis, quæ coëgit famedicum Israël vesci humanis carnibus suarum prolium, sed Verbi Divini sævissimam esuriem ad refectio- nem animæ, quæ missa est in Judæos post Resurrectionem Domini: concludit dein hoc verò, sed ferò calculò, *hac fames gravius exurget, quam illa, quæ est corporis*: licet non sentiatur; sit nihil inter clades corporum fame durius, quæ, recensente Hieronymo, sæpè compellit obsef- sos humanis carnibus vesci, & in suam sævire naturam, est multò sævior famedica esurientium animarum plaga, quæ insensibilem facit animam, eam- que citò perimit, dum DEI Spiritum recedere compellit. Hanc famem (commemorato Dalmata deplorante) illis immittit DEUS, qui terrena sa-

piunt: quando propter peccata po- puli, vel forsàn sæpius, propter te- mulentam epulorum ingluviem, pro- pter contemptam Divini Verbi intel- ligentiam, propter præsumptuosam Optimatum arrogantiam, propter despectam religiosæ paupertatis effi- giem, propter licentiosam pravaram consuetudinum intemperiem, deficit Doctrina in Ecclesia, filet prædicato- rum fervor in pulpitis, hebescit Do- ctorum instructio in cathedris, præsi- det in urbibus ignorantia, regnat in templis irreverentia, audet quæcun- que pessima effrœnis audacia, erigi- tur amphitheatrum tripudianti hære- ticorum perfidiæ, alienigenarum Gen- tium perfidiæ, indulgetur publicæ conversationis tyrocinium, abomi- nabili Judæorum malitiæ spondetur patrocini-um, quod Christianorum in- demnitati debitæ toties subtrahitur, toties imminuitur, toties denegatur. Væ! væ! larvatis hisce Religionis ho- stibus, væ simulantibus hisce hypo- critis fallaciter iniquitati patrocinan- tibus; commovebuntur siquidem à mari usque ad mare, donec ab una sed amara seducentium non imbuen- tium Magistrorum Doctrina ad aliam pertingant, eò quod crySTALLINAM fontium aquam Ecclesiæ infallibilis negligant, & novatorum turbulentam colluviem sitientes licentiosis dogma- tibus ingurgitentur. Aquilonem de- serere flagitant & Orientem investi- gare cogitant; sed invenire nequeunt, quia in devios anfractus circumvagi impingunt.

O quanta subtractio verbi pabulo discrimina emergunt, quæ animarum pernicies, quis non interitus Regio- num? Subtrahitur virginibus fatuis oleum, quò suis deficiente lampadi- bus, à porta luminis excluduntur, à luce, quæ illuminat omnem homi- nem tanquam non homines, velut ignotæ DEI imagines non agnoscun- tur, in tenebras æternæ noctis inco- læ demerguntur: Abominanda fa- mes! horrenda animarum cædes, quam abundans infert iniquitas, & refrigerescens multorum charitas susti- net machinari! Hæc sæviente, mise- rabiliter esurit exhaustus ac enerva- tus Christianorum populus, cujus omnes affectus avitæ pietatis convelluntur. Est unus mediator DEI & hominum,

*Sicut de-
fectus olei
fatuas
Virgines
repulit à
Cæli ja-
nuæ, ita
defectus
Doctrina
Christia-
na repellit
Christia-
nos.*

Tempore
hujus fa-
mis recur-
rendum est
ad horrea
Divini
Joseph.

Judei non
toto Chri-
sti tempo-
re, sed post
illud cœ-
perunt fa-
mere, ut
canes Ver-
bum DEI.
(r) Ps. 58.
v. 7.

hominum, est solus inter fratres Jo-
seph, qui horrea aperiat, qui tunc
sacra Catholicæ veritatis mysteria,
sanctissima Evangelicæ perfectionis
apophtegmata, quô placet tempore,
& cui libuerit individuo, possit elu-
cidare; ille qui ambulanti disci-
pulis sensum aperuit, ut intelligerent
Scripturas, hanc potest famem è no-
stris finibus eliminare, & sæviorem
omni gladiô hanc internecionem præ-
pedire. In hac angustia spiritualis hu-
jus inediæ, hoc unicum præbent con-
siliū consona Doctorum suffragia,
videlicet ad opitulantis Josephi hor-
rea recurrere, sanctorum Patrum vo-
lumina seduliori aviditate discutere,
& Verbi DEI inopiam avidiori Scri-
pturarum studiô recompensare. Fa-
mentibus Ægyptiis & alimenta postu-
lantibus fidelis dispensator erogatio-
ne frumenti largiter succurrit, illum
præludens in figura, qui ad ærumno-
sam sterilemque sæculorum vesperam,
quando venientem in propria non re-
ceperunt, doctrinæ panem squallen-
tibus præ fame animabus abundanter
distribuit, sibi que omnia hanc prædi-
catione suâ subjugavit; hunc præsi-
gnabat ille, qui erogavit triticum Æ-
gypto; nam iste verbum DEI prædi-
cavit toti mundo, cujus tenerrimam
commiserationem erga famelicam A-
dæ posteritatem prævidens, sic de-
scribebat ærumnosam esurientium ca-
lamitatem: *convertentur ad vespere-*
ram, & famem patientur ut canes:
(r) non manè in ipso Solis ortu,
quando evangelizabat fungens legatio-
ne ad terras Angelus gaudium ma-
gnū; convertentur, non horâ diei
tertiâ, quando sumptuosa mundi me-
tropolis in cubile draconum evasit,
& sanctæ Sionis incolatus in pascua
struthionum; quando hæreditas DEI
dedit contrâ verbum vocem suam, &
Synagoga quasi leo in sylva rugitum
edidit adversus Redemptorem, pro Lar-
gitore vitæ latronem eligens, pro
Salvatore prædonem ambiens, JE-
SUM ad mortem postulans, Barab-
bæ liberationem zelans; converten-
tur, sed non horâ sextâ, quâ primus
de terra terrenus Adam peccando in
mundum mortem invexit, eadēque
secundus de Cœlo cœlestis Adam
mortem destructurus crucem nudus
ascendit; *victus est Adamus, teste*

Pars IV.

Ambrosio, *qui vestimenta quasi vit,*
vicit ille, qui vestimenta deposuit, &
talis ascendit, quales nos auctore DEO
natura formavit: (s) convertentur (s) *In c.*
denique, non tamen ad horam diei *22. Luc.*
nonam, quando pendens in judiciali
folio, in duorum latronum medio,
quorum unus à dextris, alter pende-
bat à sinistris, credentem liberavit, in-
sultantem condemnavit; *jam signifi-*
cabat, quod facturus est de vivis &
mortuis, alios positurus ad dexteram,
alios ad sinistram, explanat Augusti-
nus: nondum denique convertentur,
sed nondum tunc, quando in diebus
carnis suæ preces fuderat, cum cla-
more valido & lachrymis offerens vi-
ctimam salutarem, quando in cruce
positus pro inimicis supplicans se
comprobaverat Magistrum Veritatis,
qui plenitudinem Legis, quam docue-
rat, opere adimplebat. *Converten-*
tur ad vesperam; debebant quidem,
redarguente Augustino, antequam
crucifigerent Christum, medium a-
gnoscerent; sed quia miserationis cle-
mentia hora, est omnis hora, & in-
dulgentis clementia tempus, est om-
ne tempus, mortuus est pro peccatis
eorum, resurrexit, apparens illis, qui
fidem habuerunt in illum, & primò *Christus*
primæ omnium, quæ suum vidit fi- *apparuit*
lium gloriâ & honore coronatum, *primò om-*
non ad confirmationem dubii, sed ad nium post
consolationem gaudii: (t) ut loquitur *Resurre-*
Bernardus: præcessit discipulos in *ctionem*
Galilæam JESU Spiritus, ubi vult, *suam san-*
spirans, qui antea nesciebatur, undè *ctissima*
veniat, aut quò vadat; ignorabatur *Matri*
à pluribus jam dignoscentibus, quia *sua.*
à DEO exiit, & in cor non perfidum, (r) *Serm.*
sed fidele credentis, & auscultantis *de Resur-*
vadit; associaverat se incarnata qui- *rect.*
dem Sapientia, sed nihilominus co-
ràm eorum oculis velata; associave-
rat se in viâ comitem confabulanti-
bus duobus ex discipulis, de iniqui-
tate Judæorum & Christi morte col-
loquentibus, ut arbitratur Augusti-
nus; & postquam ad explicationem
Scripturarum Christus formari cœpe-
rat in cordibus eorum, hæc mox ex-
arserunt, dum loqueretur eis comes
suavissimus, dum panem benedictum
porrigit, evanuit ex oculis eorum:
Apparuit post paululum sacro dis-
cumbentium Apostolorum Collegio,
in Sionæo culmine adunatorum; nec
enim

enim convivii erat triclinium, non epulonum chorus, sed singultuantium Discipulorum Athenæum, & dolorosus amaritudinum conventus, alioquin convesci noluiſſet illis, ſi voluptati indulſſent; tandem evaſit ſaliens in montibus, qui nuper exultavit ut gigas ad currendam ingreſſæ mortalitatis viam: tandem raptus eſt mulieris filius ad DEUM, quando à minoritate ad Patris æqualitatem aſcendit; nec tamen adhuc convertebantur averſa frementium Judæorum corda, fortassis, quia nondum impletum erat tempus viſitationis, quò tertia in Trinitate Persona (quæ nuper ſub columbæ ſpecie à templo avolavit, quando templi Dominum belluina furentis Synagogæ crudelitas in hoſtiam victimavit) ablegabatur in ſanctam Sionis arcem reditura. Dat ſuſpirandi anſam Epiphanius ſic perorans: *Chriſtus ingenti gaudio triumphans, ovem natura humana humeris impositam Patri obtulit, atque pro tali munere munus Spiritus Sancti, quod reddat, impetrat:* (u) at, quidnam aliud vehemens impetus, quàm illum veniſſe nuntiat, qui novit contereſcere naves Tharſis; comparet non veluti placidus Aliger, columbam induens, ut ſe, non illum eſſe indicaret, qui vulneratus propter iniquitates noſtras, noſtrorum peccatorum inſupportabile pondus, in cruce bajulavit; in ſpecie linguarum apparuit, ſed ignearum, *ut dubium non eſſet, per ipſius inſpirationem, utilem affectum, rationabilem ſermonem animis fidelium miniſtrari:* (x) ſcribit devotæ Demetriadi Proſper ab Aquitania: linguæ figuram detulit, ſed à flammivomente habitu ſuccenſæ, ut diſcant diſcipulorum adverſarii, quòd *Sanctus Spiritus, quos repleverit, de ſe protinus loquentes facit,* (y) explorat Gregorius: docturus iſte piſcatores hominum, ſuggerere debebat omnia & voce ſuâ revelare condenſa, vox quippè Domini eſt præparantis cervos; vel ſi legentis Baſilii placet paraphraſis, abſolventis cervos. Tunc convertebantur ad vesperam, quando Divinò animati Spiritu, linguis loquentes omnium Apoſtoli, expaverant crucifixores vitæ, perſecutores Salvatoris, tunc, qui moverunt capita ſua, compuncti cordibus ſuis,

conſilium ſalutis à ſpretis antea & contemptis JESU pedisſequis expectierunt, illudque audierunt: *agite pœnitentiam, & baptizetur unusquisque veſtrum:* (z) tum effuſo Chriſti ſanguine juſtificabantur injuſti effuſores Divini ſanguinis, invitabanturque ad bibendum conſistentes, quem adeò crudeliter elicuerunt, imò conculcaverunt ſævientes. Convertebantur ad vesperam, & famem patiebantur ut canes, conterriti & circumvagi mortuæ Synagogæ filii.

Erat commune canis improprium, quod ſanctificatus Iſraël alienigenis exprobrabat, ſic Gentes Idololatrantes compellabat; hoc ipſo nomine clamantem Chananæam, mulierem Allophylam à Judæorum cœtu alienam compellare voluit Redemptor omnium, quando urgenti replicabat, ſollicitanti ægrotantis filiæ ſalutem reſpondebat: *non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus:* (a) nec reſtitit ſugillata mulier, quando ſe ipſam totius Gentis ſuæ eloquens advocata, catello deciduas de Dominorum menſa colligenti micas æquiparabat; ſuſcepit convivium non obloquens aut diſſonans, ſed conſonans, ſèque conformans, & deſideratum recipit beneficium, & magnæ fidei præconium reportavit. Sed tranſiit latratus, tranſlatum eſt cum improprio opprobrium à Gentibus ad Synagogæ filios, de quibus patientiſſimus Redemptor ore lamentatiſſimi Pſalmographi conquerebatur, gemens ſuper ingratitude ferocientium Judæorum: *circumdederunt me canes multi:* (b) *concilium malignantium obſedit me:* ſubjungit Hugo Carſenſis: *canes multi*, id eſt, *Judei oblatrantes, & mordentes per detractiorem:* nève unâ tantum unius criminis ſcèditate in canes tranſiſſe videantur, adnectit illicò: *dicuntur etiam canes propter immunditiam, crudelitatem, loquendi indiſcretionem, & aviditatem;* adſtipulatur purpurato Præſuli illuſtris Caſſiodorus; *canis ignotos oblatrat, ſic Judei novam doctrinam Domini minimè recipientes contra eam oblatrabant:* canes impudentiſſimi, qui Iſaiæ testimoniò nescierunt ſaturitatem, obſederunt manſuetiſſimum Salvatorem, oblatrârunt non tam viventem, quàm etiam

(u) Orat.
de Aſcen.

Spiritus
Sanctus
fecit loqui
Apoſtolos.

(x) Epist.
ad Deme-
triam.

(x) S. Gre-
gor. Mag.

(z) Actor.
2. v. 38.

Gentilitas
erat canis,
sed trans-
iit hoc im-
proprium
ad Syna-
gogæ Filios.

(a) Matt.
15. v. 26.

(b) Pſal.
21. v. 17.

etiam morientem, quando convenientes Principes Sacerdotum & Pharisei ad Pilatum, obgannierunt calumniantes, latrârunt blasphemantes: *Domine recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc vivens: post tres dies resurgam*: obsederunt exanimatum, sed adhuc conjunctum Divinitati corpus, munientes sepulchrum; sed Ille, qui descendit volens in tumulum, expletô dispensationis suæ triduô ascendit super Cherubim, & volavit super pennas ventorum resurgendo. Infortunata metempsychosis! ex filiis degenerârunt in caninam rabiem, adversus Patrem suum ferocientes, adversus adulterantis Synagogæ Sponsum oblatrantes filii non patrizantes sed matrizantes. Evaferunt in canes, quando illuminata Gentilitas caninam deferens feritatem Christum induit, portans DEUM in corpore suo; *mira rerum conversio!* exclamat Hieronymus, *Israël, quando filius, nos canes, pro diversitate fidei ordo nominum commutatur*; Tunc planè, quando colligenda ex Gentibus Ecclesia fortis mulier audivit in muliere Chananæa, in fragili, sed credula peccatrice: *fides tua te salvam fecit*: Convertentur tamen ad fidem fidei impugnatores, fidelis hujus mulieris persecutores, Saulum testor priusquam Paulus fieret; *Saulus ex lupo canis factus est*, adstipulatur Augustinus, *ad vespem, id est, serò conversus, famem passus est*, non panis, sed verbi, non carniû, sed animarum ad veritatem fidei reducendarum. Hæc alimentum hujus penuria non necat corpora, non carnem perimit, sed animam suâ exanimat animâ, dum eam privat gratiâ, & charitatis Spiritum exstinguit.

Hanc famem, ut suis à filiis abigat Pater providus, provisor optimus, totos impendit oculos ad providendum, totas expendit aures ad esurientium querimoniam amanter auscultandam; idcirco quippè sunt oculi Domini & aures ejus in preces eorum, ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame; (c) non panis, sed Verbi DEI, elucidat hanc qualitatem famis purpuratus Hugo. Hæc fames exitiosa viæ, saturitatem patriæ consuevit præpedire; ut aver-

tatur, convertamur, ut evertatur, revertamur ad Dominum flendo & suspirando, stando & expectando, orando & implorando, nè plaga hæc continuet, nè nos in fame hujus corruptionis deserat, sed anhelantes & aspirantes cibat. Felix conviva, qui illis annumeratur commensalibus, quorum mensalem catalogum cœlestis Architriclinius recensens vaticinantis Isaia calamô exaratum manifestat: *ecce servi mei comedent, & vos esuriatis: ecce servi mei bibent, & vos sitietis*: (d) in præsentem quidem, ut Glossa commentatrix explicat, doctrinam spiritualem mysteriorum fidei manducabunt, & in futuro Divinitatis cognitionem degustabunt; & vos, qui hic deliciis mundi hujus fuistis saturati, deficietis à ferculis paradisi; servi mei bibent aquam vivam doctrinæ spiritualis, velut vinum æternæ jucunditatis, & vos cum Epulone guttam voluptuosi torrentis hujus sitietis, clamantes exposcetis, nec tamen accipietis. Sic respicit nostræ invigilans saluti, occulta Altissimi providentia servos suos, si modò oculi nostri sint ad Dominum DEUM nostrum, sicut oculi servorum sunt in manibus Dominorum nostrorum; servus, Interprete Cassiodoro, levat oculos in manus Domini, quando eget, vel quando vapulat, quia utrumque in Domini potestate continetur; evigilemus, qui dormimus hætenus somnum inanitatis nostræ jejuni finè divini Verbi alimento, finè cœlestis doctrinæ pabulo, finè Veritatis Evangelicæ nutrimento; sentiamus flagellantis manum, & ictum verberantis dexteræ agnoscamus; quis enim non sentiat, nisi sit insensatus, ecquis non doleat nisi sit dementatus panis inedia, cibi carentiam, victus inopiam? nostros levemus oculos ad Patrem filii quantumvis prodigi, nè fame pereamus. Est Pater optimus, ad hunc sint oculi nostri, donec misereatur nostri: vis nôsse cædentis bonitatem, percutientis pietatem? inflicto verberare, plagatô virgis servulô, jam nos non amplius vult instar servorum cedere, imò nec posthac servos dicere, sed amicos, quia servus nescit voluntatem Domini sui, ignarus est in Lege Domini sui, rudis est in mandatis ejus; non

(d) *Isaia*
65. v. 13.

Servus
habet oculos in manu Domini sui, quando esurit & vapulat.

DEUS electos suos illuminando alit in fame.
(c) *Pf. 32. v. 19.*

vescitur pane dominorum suorum, sed micis de mensa cadentibus cibatur; ut imbuatur, ut illustretur, ut doceatur, ut de servorum numero ad amicorum seriem transferatur, ut omnia quaecunque filius audivit à Patre suo, non servis revelanda, sed solum amicis referenda sibi communicata innotescant, non quidem singula in valle lachrymarum, sed universa in æde amicorum, in domo gaudiorum, in schola Angelorum, in patria beatorum. Interea nè deficiamus in via, de panibus providet esurienti animæ oculus Domini, imò Dominus oculi suum impendit oculum, ut nos videntes pariter efficiat, exoculatos oculet, ineruditos instruat, esurientes pascat.

Singularis est cura Parentum in filios, non tamen comparabilis Divina Providentia.

Esuriebat sub sæva septennalis indiciæ, sub dominante famis tyrannide sterilis terra Chanaan, paternâ premebatur sollicitudine amaricatus Jacob, utque suæ succurreret indigentia, suisque consuleret prolibus, Filios convocat, necessitatem insinuat; est quippè senilis Sapientiæ officium egestatem cognoscere, calamitatem abigere, qualiter in dubiis agendum, quâ ratione in egestate sit succurrendum, consulere; est Juvenum servile ministerium, consulenti assistere, parere imperanti; delinquit senex, si negligit prospicere, exorbitat Juvenis, si exequi dissimulat, quod annosa senum experientia præcipiens ordinabat. Congregatos itaque Filios sollicitus Genitor alloquitur, pressuram inopiæ, itinerisque indeclinabilem proponens necessitatem; *audiens autem Jacob, quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis, quare negligitis?* (e) Sed legit mysteriosius cum septuaginta Commentatoribus Paraphrastes Chaldaus; *& vidit Jacob, quod frumentum venderetur in Ægypto*: Observat arcana Augustinus, dum notandum esse arbitratur, *quia id, quod audisse se dicit, vidisse eum Scriptura dixerit.*

(e) Genes. 42. v. 1.

(f) In locut. super Genes.

(f) Distabat prolixo plurium dierum itinere ab Ægypti Provinciis terra Chanaan, quo non obstante vidisse scribitur Patrem providum, frumenti abundantiam in horreis reclusam: Vidit, & ipse solus, imminentem sterilitatis patriæ intuebatur calamitatem, nec famulorum turba,

nec filiorum cura, licet frequentius circumvaga, suos ad Ægyptiacæ feracitatis abundantiam, ad accumulatam frumentorum congeriem oculos dirigebat. Considerat affectum Patris pro incolumitate suarum prolium acutissimè oculatum insignis Oleaster; *locus iste pulchrè ostendit, quanta sit cura parentum in filios, etiam provectos, qui non curant sibi alimenta querere, nec sentiunt sibi deesse frumentum, sed Pater hac omnia videt.* Expende terreni genitoris sollicitudinem, appende contra totius mundi oculum, defixis providentis Jacobi oculis, ut videas disparitatem; intueri, si potes, Solem Justitiæ tam super malos, quàm super bonos respicientem, & aciem illius illustris aquilæ, quæ toties in revelatis sibi mysteriis ad hujus solaris oculi Majestatem licentiosius intuendam, audacius conspicuam, & mentis & carnis oculos dirigebat, subtilius intueri. Videbat ille ingentem confluentis populi colluviam suis vestigiis inhaerentem, spectabat à triduoano esurientium jejuniis fatiscentem, amabat patientem, laudabat sustinentem, quem sublevare voluerat peculiari prodigio perseverantem; intimis commovebatur visceribus, qui necessitates nostras, ut sibi proprias reputat, quia nos tanquàm semetipsos æstimat, & ideo infirmitatem nostram, ut suam, non velut aliam acceptat. Novi præclaram Oris aurei sententiam: *Dignerant sollicitudine Domini, qui tribus diebus expectaverant Dominum*: (g) (g) *Homil. in Marc.* sollicitudinis incrementum adaugere propria sacerrimi Oris confessio: *Misereor super turbam.* Legit Vatablus: *Intimè misereor turbam; quasi dicat; subjungit Abulensis, ipsi non petunt panes, sed erubescunt; nisi enim nostrâ allectus indigentia, nostrâ tactus miseria, etiam non petentibus subveniret, quæ foret filiorum Adæ calamitas, nisi quædam extremitas ærumnarum? Misereor super turbam.* An fortè, qui completò quadraginta dierum jejuniò in deserto esuriit postea, quàm dira sit famis necessitas, experimentò calamitatis propriæ comprobavit, & ideo velocius famentibus succurrere festinavit? Sed longè aliam insinuat pascentis intentionem Hieronymus; de cibante DEI Filio sic

fic discutrens: *Vult pascere, quos curaverat, & ablati debilitatibus, jam sanis offert cibos:* (h) Desinente miseriâ non desinit misericordiâ, evanescente infirmitatis angustia, nondum desinit misereri anxiosa pro ipsis solliciti DEI hominis clementia: ex primo beneficio secundum sequitur, & ex acceptato benefici Mœcenatis munere ad largiendum aliud sequitur & stimulat. Adstipulatur magno Dalmatæ sanctissimus Cantuariensis Ecclesiæ Archi-Præsul Anselmus: *Dominus aufert debilitates, & postea dat cibos, quia prius removenda sunt peccata, & postea anima Verbis DEI nutrienda.* (i)

(i) Ansel.
& Glossa
hic.

Pastum
Verbi Divini impe-
diunt pec-
cata.

Ignoras, cur esurienti animæ, nec tantum triduo, sed sæpè sæpius plusquam triennio, subtrahatur cœlestis doctrinæ epulum in hoc sterili pietatis solo tam necessarium? interrogas, cur manus illæ tornatiles Sponsæ Ecclesiæ, quas Tigurina nuncupat orbes aureos, ob promptitudinem ad largiendum, plenæ hyacinthis ob prodigiorum magnitudinem, ob portentorum multitudinem, ob varietatem charismatum, ob gratiarum diversitatem, claudantur tot postulanti- bus, nec se expandant, non se aperiant ad distribuendum interna sanctarum inspirationum monita, vel etiam externa sacrorum dogmatum documen- ta? dicuntur ideò, si Justo Orgelita- no Commentatori eximio non diffidi- mus, manus rotunditate tornatiles repletæ hyacinthis, *quia assidue se vertebant & volvebant ad varia & omnigena opera misericordiæ; nunc enim suscitabant mortuos, nunc illu- minabant cæcos, nunc multiplicabant panes.* Cur ergo præsentis temporum revolutione, cur nostris intuemur o- culis tot excæcata peccatorum cor- da, tot obvias, tot occurrentes ani- mas, Evangelicorum dogmatum om- ninò inexpertes, mysteriorum fidei aut penitus nescias, aut ruditer cal- lentes? finè pane fament annis & lu- stris, finè Verbo DEI esuriunt fati- scentes; hinc vitalis gratiæ calor mi- serabiliter exstinguitur, & omnis castæ dilectionis fervor exinanitur? Re- spondeat Anselmus: quia non remo- ventur impedimenta criminum, ob- ex obicitur, evitandarum neglectus prævaricationum; obdurat malè au-

dienti aurem cordis sui inveterata morum malitia, nec emendata, in- anis vanitatum stultitia, nec adhuc repudiata, restituenda alienatorum bonorum possessio, nec retributa, in- grata beneficiorum oblivio tantò cur- rentis vitæ fastidiò continuata.

Est singulare conjurantis populi *Pascendi* mysterium, est abditum citantis Do- *pabulò Do-*
mini arcanum. Misertus Pastor gre- *ctrina*
gi suorum pecorum jubet commen- *spiritualis*
sales discumbere, vel veriùs in men- *debent se-*
sæ defectu convivas confidere: Lo- *dere in*
cus sessione vel aptus, vel aptandus, *fæno pro-*
ut epulentur, germinans campus *pria cogni-*
præfigitur viridi fæno, ut Marcus in- *tionis.*
nuit; seu virescente herbâ, ut Theo-
phylactus colligit abundans & coo-
pertus. Es pane Verbi Divini indi-
gnus convictor, priusquam, quis-
quis illud audias, priusquam audi-
tum in corde colloques, priusquam col-
locatum facias, non antè super fæ-
num aut fæni florem confideas, aut
recumbas: *Quicumque es*, alloquitur
singulos ad mensam Sapientiæ Affes-
sores, Eusebius Emisenus, *qui vis*
satiari de panibus Christi, discumbe
prius super fænum, prius te fænum
cognosce: (l) cognitionem tuæ neces-
sitatis recogita, te sublevare poten-
tem invoca, pascentem oves suas a-
nimarum nostrarum respice, tuam
esuriem ferventer objice, humiliter
propone; & quia omnis caro fænum
est, & omnis gloria ejus tanquam flos
fæni, submitte carnem spiritui, ut
suis pedibus submittatur, suis affe-
ctibus subjiciatur; ille solus divinis
dapibus impinguatur, sola illius ani-
ma cœlestis Sapientiæ dogmatibus
roboratur, qui spretâ mundanæ vani-
tatis gloriâ, contemptâ instantis sci-
entiæ jactantiâ, accumbit ad vescen-
dum, ad sanctarum inspirationum e-
pulis fruendum.

Providus Abraham de tumultu Spelunca
conjugis sepulchro, quæ post cen- *duplex,*
tum viginti septem annos peregrina- *quam emit*
tionis suæ, *quò numerò,* Glossæ inter- *Abraham,*
linearis assertò, *signatur integritas* *est locus, in*
vita Sanctorum antè vita hujus ex- *quo repe-*
itum, mortua est in civitate Arbee, *ritur vera*
quæ est Hebron, quo translato no- *Sapientia.*
mine visio sempiterna significatur;
Sara, quæ Princeps vertitur, justum
denotat, qui suarum tentationum
motibus præcipiendo, impetuosam
naturæ

(l) In Do-
min. 4.
Quadrage-

naturæ vehementiam reprimendo, involutam carnis arrogantiam compe-
scendo, se, Bedæ testimoniô, princi-
pem exhibet; præst externis inter-
nisque sensibus, nec finè imperantis
præsidio eorum ulli motus admittitur,
aut sentiendi venia indulgetur: Ar-
bee, quæ versâ *quatuor* indicat, il-
lustrem Solymam Matrem Ecclesiam
in quadro positam repræsentat. Ju-
storum igitur animæ, si sua in terris
deserant corpora, si in quadrata hac
urbis Metropoli moriuntur, in He-
bron suam obtinent requiem, quia
*Iustus in Ecclesia moriens ad sempi-
ternam evolat visionem*, allegorizat
Hugo Cardinalis. Exanimato provi-
surus corpusculo Pater multarum Gen-
tium, supplicaturus Gentis Principi
speluncam duplicem suo sitam in terri-
torio requisivit, nè sepulto corpo-
ri litigiosa contentio adversaretur,
stipulari flagitat oblatô agri pretiô,
ad validiorem jurisdictionis possessio-
nem & firmiorem vendicati sibi &
suo generi speluncæ corroboracionem:
replicabat quidem magnanimus He-
bron, refutans pretium & finè solu-
tionis onere, finè expensarum impen-
dio sepulchri spatium ad votum desi-
derantis Abrahæ præsentat, dùmque
iste solam speluncam postulat, ille
congenitâ stimulatus clementiâ & e-
largitur petenti, quod poposcit, &
insuper agrum adjiciens, petentis vo-
tum superat, ut, quantum intersit
Principi à convallis benignitate non
superari, hoc locato munere osten-
dat: Sed Iustus vinci nesciens donanti
replicat: *Dabo pecuniam pro agro,
suscipe eam*; quem nobilem contem-
ptum pecuniæ suâ commendat elo-
quentiâ Chrysostomus; *vide justum,
quomodo operibus suis doceat optima
vita mores, & non prius vult accipe-
re monumentum, priusquam justum
dinumeret pretium*: (m) succubuit a-
lienigenæ humanitas humilitati suppli-
cantis advenæ, pretium quadringen-
torum siclorum deputat; sed illicô
quasi relaxans debitum renuit acce-
ptare; *quod cum audisset Abraham,
appendit pecuniam, quam Hebron po-
stulaverat*: festinat contractum rati-
ficatum coram testibus obfirmare,
dum stipulator, *audientibus filiis*
(n) *Genes. Heth*; (n) in perpetuam acquisitæ
23. v. 16. proprietatis memoriam, quâ postula-

tam duplicem speluncam in conju-
gis tumulum sibi appropriavit. Nec
suô caret mysteriô quadringentorum
siclorum numerus, ut noveris præ-
decessorum sanctorum opera, primo-
rum Patrum gesta fuisse facta in pon-
dere, numero, & mensura: Spelunca
duplex geminorum Testamentorum
exhibet Symbolum, seu bipartitum
sacrarum paginarum volumen, quod
& Synagogæ historiam cum Lege ve-
teri complectitur, & constructam ex
Gentibus militantem Ecclesiam cum
Legis Evangelicæ miraculis enarrans,
legentem imbuit, scrutantem ani-
mat, roborat, ac confortat. Ibi du-
plex considerantem animum sensus
illuminat, dum literalis, quid factum
sit, veraciter describit; quid verò fa-
ciendum sit, moralis proponit; Du-
plicem speluncam ingrederis, dum
& superna, quæ contempleris in illa
reperis, & pariter inferiora invenis,
quæ contempleris: sed, cur, vel quo-
modò mercator sapiens quadringen-
torum siclorum pretium necesse ha-
bet expendere, ut hujus possessio-
nem domicilii, hujus quietem tu-
muli valeat obtinere? est quadruplex
concupiscentis animi appetitus, quem
si impenderis, jacere & quiescere ad
instar mortui, quem nulla commo-
vet adversitas, nulla perturbat pro-
speritas, nulla consternit novitas,
nulla conturbat iniquitas, permitte-
ris, est dominandi cupiditas, est pos-
sidendi tenacitas, est delectandi avi-
ditas, est sciendarum vanitatum cu-
riositas inordinata: hic, nisi abjicia-
tur quaternio, nisi his quatuor exo-
nereris affectibus, non indulgetur adi-
tus ad absconditum latentis Sapientiæ
thesaurum.

Sunt varii, ex variis sunt plurimi, *Sapientia*
hujus investigatores latibuli, quorum *adificavit*
sollicitudo continua est aurifodinam *sibi do-*
hanc indagare, spelæum hoc explo- *rum, in*
rare, sepulchrum hoc inhabitare: *cujus limi-*
Est in hac specu à mundi finibus se- *ne omnes*
gregata, à voluptatum consortio e- *inordina-*
longata secreta Sanctitatis ara, in *ta affectio-*
qua ad primum calcati liminis ingres- *nes sunt*
sum, *Sapientia immolavit victimas sacrifican-*
suas; (o) legit Tertullianus: *jugula-*
vit Sophia filios suos: ut præliminari (o) *Prov.*
erudiatur prolegomenô, supernæ Ma- *9. v. 2.*
gistræ hujus discipulos, inversos pro-
pria voluntatis pastus, singulos inor-
dinatæ

Abraham
renuit si-
nè pretio
agrum ac-
ceptare,
quia Ju-
stus erat.
(m) *Hom.*
48. in Gen.

(n) *Genes.*
23. v. 16.

*Sapientia
Domus
fuit ædifi-
cata in In-
carnatio-
ne Verbi.*

dinatæ affectionis fœtus ad hujus aræ limen esse sacrificandos; néve deficerent, qui fame divini Verbi laborantes, anhelant refocillari, miscuit vinum, & proposuit mater provida mensam suam. Revereor profundam interpretantium Patrum anagogiam, qui non aliam ab ea, quæ DEI Virtus & DEI Sapientia est, intelligunt ædificatæ divinæ domûs architecturicem, quam sibi tunc pro suæ Divinitatis incolatu exstruxerat, quando corpus & animam cum Patre Sanctoque Spiritu ædificarat; in qua omnis plenitudo Divinitatis habitat, non umbraliter, quemadmodum Lex futurorum bonorum umbram, non ipsam rerum imaginem continebat, sed corporaliter & veraciter. Miscuit vinum non alteri quàm elemento aquæ, quando non Angelum magni consilii Angelus assumpsit, sed fulgorem Divinitatis humanitatis nube contemperavit, quando Divinitatem suam nostræ humanitati in unitatem personæ conjunxit. Proposuit mensam suam, non aliam aut alienam, in qua panis Angelorum homini apponitur, quò in sudore vultûs sui, in ardore cordis sui, vescatur homo famedicus velut pane suo. Est tamen adhuc alia magni Gregorii moralitas, speluncæ duplici accommodatior, & manenti in Christo homini fortassis opportunior, ut vita sua in Christo maneat abscondita, & vivus homo in Christo moriatur. Increata Patris Sapientia ædificavit domum non manufactam terreni artificis, sed digitò paternæ dextera fabricatam, septiformis gratiæ plenam, omniumque Ecclesiarum Matrem, Ecclesiam Catholicam videlicet, toto terrarum orbe diffusam; se ipsum offerendo, immolavit victimas, quando diligens nos tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam DEO in odorem suavitatis; & quia oblatio de aridis in lege sumebatur, idcirco Carenfi Commentatore, *Christus dicitur oblatio, quia panis est; dicitur hostia, quia Verbum Caro factum est, & in ara Crucis* immolatum: (p) Odoratusque est Pater odorem filii sui, quando suavissimi thymiamatis instar contritus est propter scelera nostra, igneque charitatis succensus. Miscuit vinum, præceptorum suorum poculum ex narra-

Pars IV.

tione historica & intelligentia spiritali contemperans, seu parabolizando, ut oblectaret fastidiosum oratorem, seu moralizando, ut corrigeret verecundatum peccatorem, seu demùm enarrando, ut devium à via justitiæ viatorem efficeret bonorum æmulatorem, malorum declinatorem.

Denique mensam posuit, sanctissima Scripturarum explicans volumina, mensam non nummulariorum in templo violentis prædicatorum manibus evertendam, sed erigendam, sed instruendam pro celebrandis Agni nuptiis, ad quam ponendam scholares ac Magisterii Professores hortatur Isaïas: *Pone mensam, contemplare in speculo comedentes & bibentes: Surgite Principes & arripite clypeum:* (q) Si spectes literam, Balthasaris solemne fugillatur convivium, utque circumvagos retorqueat oculos, ad manum scribentem in pariete velut ad speculum reflectuntur; admonetur simul Cyrus cum Dario, coronati commensales jubentur ocius surgere, sacrilegumque Principem, in templi spoliis gloriantem, trucidare: sed lustra spiritum, ut videas stratam sacrarum paginarum mensam populo famelico; hic jucundetur conviva lugens in lachrymarum valle, hic impinguetur esuriens Lazarus de pane divitis, non epulonis, tamen largiter saturandus; sic tamen edat frugaliter, ut suos defigat oculos in digitos scribentis dextera, ut inferenda fœdifragis prævaricationibus supplicia recolens intueatur; nè forsân, dum suæ nimium blanditur securitati à consurgentibus inimicis, quos paulò antea sibi homagium præstantes viderat, à perversis animi motibus miserabiliter perimatur; age speculatorem, dum sacris incumbens literis festivum agis commensalem; speculari profundius, inspice cautiùs, nè, dum negligis erudientem spiritum, litera te occidat: Vide nè Cyrus & Darius revertentes, trucique mensæ tecum accumbentes, te hætenus non carni & sanguini indulgentem, sed postea conniventem miserabiliter occidant. Hæc mensa est, quæ in spelunca duplici, velut in loco Sapientiæ apprimè collocatur: Hoc in illustri loculo defunctus ponitur; non

*Mensa in
Domo Sa-
pientia
sunt S.
Scriptura
volumina.*

(q) *Esa.
21. v. 5.
Balthasar
contem-
platur
manum
scriben-
tem suæ
mortis sen-
tentiam,
nec tamen
converti-
tur.*

(p) *In cap.
5. v. 2. ad
Ephes.*

L 11

enim

enim suis non mortuo concupiscen-
tiis, suis nondum defuncto irregula-
tis appetitibus accessus à matre Sa-
pientia conceditur, sed cum innume-
ro fatuarum virginum numero acce-
dens non agnoscitur,ürgens & in-
stans dimittitur, clamans & pulsans
repudiatur. *Hæc mensa fessos ad se,*
atque à Seculi oneribus venientes, pa-
ne verbi nos reficit, & contra adver-

(r) Lib. 17. *sarios sua refectioe nos roborat.* (r)

Mor. c. 17. Subnectit moralis Papa.

Anima in
spelunca
duplici
cum Sara
sepulta
admitti-
tur ad Sa-
pientia
mensam.

Quare, ut huic beato convivarum
numero aggregemur, ut hisce ter for-
tunatis commensalibus annumere-
mur, alloquamur cum supplicabun-
do Abraham filios Heth, quorum no-
mine cœlestes genios appellari, bea-
tos spiritus autumat nuncupari, mo-
ralis Hugo: *Date mihi jus sepulchri*
vobiscum: ut sicut vos, & quicquid
vos in patria videtis à facie ad fa-
ciem, id ipsum contestum fidei ve-
lamine per fidem credam & cupiam
in via; ut sicut vos beati Principes
manducatis panem in Regno DEI, sic
mea repleatur esuries hoc pane ci-
bantis Sapientia in terræ territorio;
hoc uno allectus ferculo, hoc non
terreno, hoc cœligeno inescatus con-
vivii salutaris eduliô, ingrediar spe-
luncam duplicem, sepeliendo corpo-
ri velut veteris Adæ posthumo o-
portunam; sit illa instar cathedræ in
partes geminas supernam ac infer-
nam bipartita, hic instar exanimati
cadaveris, silentem agam cathedra-
ticum, non voce clamaturus, sed
exemplari silentiô peroraturus; Est
liquidem Theodori conformiter apo-
phtegmati eximia catechesis, est fru-
gis admonitio, *quæ intentos ad officii*

(s) Catech. *functionem vigilésque præstat.* (s)
9.

Hic ventre leviter sedato, sedabo fa-
mem meam, & panem è mensa su-
mens Dominica, emaciato corpore
spiritum saturabo. Hic requiescat
conjux mea, hic dormiat in pace in
idipsum extincta à præsentis vitæ de-
sideriis anima mea, in vili hoc vili-
tatis meæ latibulo sub bonæ opera-
tionis & sanctæ meditationis regimi-
ne abscondatur, ut, consulente Gre-
gorio à carnali concupiscentia, *sub*
activa contemplativâque vita, quasi
insensibilis lateat, quæ prius mundi
desideria sentiens, mortaliter vive-

(t) Lib. 6. *bat:* (t) In hoc sepulchro mortui ab
Mor. c. 7.

hoc mundo sepelimur, dum à sæcula-
ribus avulsi desideriiis in cathedram
Sapientia recipimur, & diurnam
supernæ cognitionis famem, quæ om-
ni gladio periculosius sauciat, quàm
inter terrena mundanæ vanitatis ne-
gotia contabescences patimur, non
ultrâ tolerandam averfamur. Felix
hujus speluncæ advena, felicior an-
nosus incola, sed felicissimus peren-
nis cavernæ hujus anachoreta, non
timeat destitui necessariis, ubi super-
fluis nemo destituitur, nullus fertili-
tatis abundantia privatur; ad hanc
opiparam deliciarum cœnam nullus
ex commensalibus fame premitur, de
ferculorum parsimonia nullus convi-
varum conqueritur, omnes multi-
plicatis panibus saturantur. Hic com-
probatur Themanitidis prælagium,
quò virum patientem suo prostratum
in sterquilinio solari voluit, sed quia
horum præscio vaticinari se credide-
rit, præsumptionis notam ut augur te-
merarius incurrit; *ingredieris in ab-*
undantia sepulchrum: (u) subjungit (u) Job. 5.
Nicolaus: id est: *æternæ quietis lo-*
cum; non quasi speluncam duplicem
cum supernæ Civitatis curia confun-
dat, non quasi monumentum hoc in
triumphantis Solymæ regia locatum
doceat, sed quòd hoc pastaphorium
vicinum illi tabernaculo conjungat,
ubi manna deliciarum cœlestium col-
locatur; quid enim sepulchri nomi-
ne, nisi contemplativorum vita de-
scribitur, quæ in cognitione objecto-
rum cœlestium occupatur, qui mun-
do mortui, sed cœlo proximi eodem
pane Angelorum vescuntur, quò ci-
ves illi cœlestis patriæ reficiuntur, li-
cèt in abjecto externæ paupertatis tu-
gurio, corpus, nè animam aggravet,
inediâ nonnihil affligatur, spiritus ta-
men ad mensam Sapientia confidens
abundantissimè refectus jucundatur.

Est auditu proficua, sed est delicio-
sior recogitatu, insignis comparatio,
quam prædicans sepulchri hujus ab-
undantiam insinuat ingredientem ad *Studium*
splendidum æternæ veritatis epulum *Scriptura-*
rum est a-
invitat; *sicut infertur acervus tritici cervus*
in tempore suo: peregrinam tibi simi- *tritici ad*
litudinem admiraris? Sed perscrutare *aream, ut*
profundiùs, ut absconditam in umbris *tritaretur*
veritatem eruens, proficuum sacra- *illatus.*
rum paginarum studium intuearis:
frumentum in agri planitie situatum,
solari

solari radio maturatur, & recollecta studiosi hominis anima superno lumine inter obscuras mortalis vitæ tenebras illustratur; rigatur illud triticum defluxis cœlō imbribus ad fecunditatem seminis, & depluō æternæ Veritatis alloquiō ab intus mens perfunditur, ut ad incrementum pristinae veritatis & pietatis augmentetur; illud ut dilatetur copiosius ab Aquilone fortiter concutitur, ab Austro suaviter agitur, mens contemplationi dedita tentatione hostili quidem deprimitur, sed consolatione Sancti Spiritus relevatur; illud vectum ad aream percutientium tribulorum ictibus atteritur, ut à connexis sibi paleis dissolvatur; sic sic Justi anima divinae correctionis tribulos amanter recipit, flagellantis quandoque DEI gravem impetum excipit, nec tamen ideò pacis internæ immunitatem perdit, sed ab excussa suorum defectuum societate purior, ad horreum recedit. Hoc totum suis procurat clientibus, suis offert discipulis magistra & mater sapientia, hæc sua experiuntur in spelunca duplici, quotquot à mundo profugi clausō cubilis ostiō ad mensam divitis accumbunt, Scripturas scrutantur, ut intelligant, sacras Evangelicæ Veritatis paginas volvunt, & denuō revolvunt suam pascentes animam Verbō DEI. Accedunt in dies ad epulum nuptialis convivii, ut quos jam dudum fides desponsaverat Magistro Veritatis, perfecta eidem uniat charitas in ara Sanctitatis.

Homo
ignorans
est sicut e-
quus &
mulus.

(x) Psal.
31. v. 9.

O quantis privat gaudiis, quibus donis & bonis spoliatur famis angustia animam ignorantem, cui non exponit periculo discere abnuentem, doceri recusantem? Cibantur aurâ inani vanitatis, nec unquam saturantur, pascuntur vacuo terrenæ voluptatis aëre, at ampliori inedia consumuntur, quibus jam dudum comminabundus Propheta suaserat: *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus*: (x) non quia ad similitudinem DEI creato nuper homini concreatus non fuisset, sed quia intelligenda renuit intelligere, discenda noluit addiscere, velut destitutus intellectu, à DEI Sapientia rejicitur, à beatarum consortio mentium rejicitur & repudiatur. Explanat subtiliter moralis Papa hanc Psaltis Regii

Pars IV.

apostrophem, quâ ad proximorum alloquia convertitur, & nè ipsi divitias Divinae bonitatis audeant contemnere, nè thesauros sapientiæ & scientiæ præsumant vilipendere, quasi comminabundus adhortatur; *qui timore DEI postposito, diabolica se potestate subjecerit, & animam, quæ sedes sapientiæ esse debuerat, fallacis Domini ditioni mancipaverit, sine intellectu procul dubio sicut equus existit.*

(y) Est equi non intelligentis stupiditas, quod Dominum suum, quasi nesciens cognoscere, aut non valens discernere, quemcunque vehendo, se subjiciat & ascensorem quemlibet supportet; huic nè assimiletur Adæ filius ratione præditus, quasi irrationalem æmularetur bestiam, hoc sacro epiphonemate deterretur. Sed cur muli allegoriam equo adjiciat, solentiori examine investigemus; an fortè, quia recalcitrans sarcinam frequenter ejicit, sic infidelis anima, quæ jugum suave Christi & onus ejus leve sufferre renuit, præceptorum intelligentiam, ut ab eorundem excusetur observantia, addiscere negligit, & Sanctorum sapientiam sapere prætermittit? nisi fortè sylvestris onagri & mitioris asini sit eadem natura, quantumvis ille ferocior, quia sylvestrior, iste mansuetior, quia ad frænum asuetior inveniatur. Onagrum ergo agrestem & asinum illuminatus Jeremias hâc querimoniâ detestatur: *Onager asuetus in solitudine animæ suæ attraxit ventum amoris sui, nullus avertet eam.* (z) Syl-

(y) In Ps.
Pœnit.

(z) Jerem.
2. v. 24.

(a) 1. Cor.
8. v. 1.

egregius prædicator censurando eandem attestatur; *Scientia inflat, charitas verò ædificat.* (a) Tunc quippe, & non aliàs scientia famelicam pascit animam, non verbò gloriabundæ vanitatis sed conducibili alimentò solidæ veritatis, si charitate humilietur, ut ampliori proficiat incrementò; quòd si, Bernardo teste, fumenti cibum & non digerenti cibus perniciosus est, cibantem non nutriendum, sed corrumpens, inanis certè scientia, si ingeratur animæ in noxios humores degenerat, in pravos mores corruptione pessimâ declinat; quòd si cibum flagitans inquiras de alimenti qualitate, nè ultra scienda deferens, discenda negligens ventum amoris tumidi attrahens pascaris vanitate, eundem consule Claravallensem Præsulem sua in solitudine, quidnam conducat salubrius, quàm optimè expertum; Illos describit ille cibantis Sapientiæ commensales, qui in convalle plorationis collocati, ascensiones suas disponunt in corde suo, ut de virtute in virtutem valeant procedere visuri DEUM Deorum in Sion: *Cibus eorum est Verbum DEI, quò pascuntur omnes Sancti tam homines, quàm Angeli.* (b) Quis mihi det hunc esurire panem? optarem certè, optatâ sorte illorum catellorum frui, qui mensam Domini circumcurrentes, inter filios micarum partem adipiscuntur, sponderet profectò mihi salutem catelli appellatio, si saturarer de micis cadentibus de mensa Minorum meorum; Invidéo hoc salutare pabulum alienigenæ Chananitidi, de qua Mediolanensis Ambrosius attestatur; *Agnovit hunc panem, non panem esse, qui videtur, sed illum, qui intelligitur:* (c) Sacram esuriebat intelligentiam, anhelabat superno irradiata lumine ad scientiam non infantem, sed coadunatam charitati, & ideo ædificantem, adeò feliciter, ut vix juxtà Angularem lapidem, in profundissima impactæ contumeliæ humilitate, in affixo carnis improprio, jaciens fundamenta, brevissimò loquentis verbi spatiò suam construxerit, erexitque fabricam, usque ad magnæ fidei complementum.

Vana sci- Non sic superbientes Adæ filii, non sic sylvestres onagri, terrenam de-

vorare flagitant scientiam, uno hianti entia Scripturarum
ictu absorbere universam Philosophi-
carum subtilitatum congeriem præ-
tendunt, totam inanium sophisma-
tum fallaciam intendunt deglutire; *DEUM*
adoranda sanctorum Patrum dogmata
non horrent censurare, ipsa Matris
Ecclesiæ oracula præsumunt sapè sa-
piùs ore sacrilego profanare; quòd
si sacrorum codicum egent subsidio,
verba sacri eloquii ad sensum pro-
prium conantur detorquere, omnes-
que Commentatores oppositos, ut
ignorantes rejicere, ut inexpertos
refutare, ut meritò Dictator Scriptu-
ræ Spiritus Sanctus, æquissimè adver-
sus temerariam hujusmodi demen-
tatorum idiotarum insolentiam ore
prophetico conqueratur, cuilibet eo-
rum suam exprobrans abominationem;
Servire me fecisti in peccatis tuis: (d) In tuæ vanitatis obsequium, (d) *Isaia*
Scripturâ, quam exaravit velociter *43. v. 24.*
scribentis scribæ calamus, abutendo, &
in sensum, quem nec mea expressit
litera, nec mystica meorum Com-
mentatorum elucidavit scientia de-
torquendo: Hi sunt Magistri prurien-
tes auribus, quibus resistens in faciem *Scioli sunt*
Oseas, sat acriter exprobrabat op- *populo in*
probrium suæ iniquitatis; *Laqueus*
facti estis speculationi: & rete ex-
pansum super Thabor: (e) Utque eo- (e) *Osee*
rum singuli innotescant, eosdem in- *5. v. 1.*
dividuat commentatrix interlinealis:
Vos, quos posui provisores populi, ut
errantes regeretis, facti estis laqueus
captivitatis & interfectionis, ut ve-
stro exemplò & doctrinâ mortem irri-
tetis. Jactant, nec finè veritatis te-
stimonio, esse hoc opus suum hucus-
que mundo vel incognitum, vel à
paucissimis animadversum; nec fal-
luntur: est siquidem illorum Com-
mentatorum, non DEI revelantis ora-
culum, quod ore proprio effutunt,
& manu propriâ non cœlitus directâ
compilant & exarant. Est *Thabor* Sy-
rano recensente locus, qui dicitur,
cisterna: hunc locum fodiunt, ut fa-
cti duces exoculati, cæcis ducatum
præbeant, ambòque in hujus foveæ
profunditatem cadant. Hi sunt, qui
ambitosam Phariseorum æmulantur
arrogantiam, hi sunt nefarii Sacerdo-
tum Principes, confœderati Incarna-
tæ Veritatis hostes & adversarii, qui
conabantur mundi lucem extinguere,
dum

(f) Rom.
13. v. 12.

dum DEI Filium collaborabant in culmine montis Calvariae crudeliter exaltare; stulti nolentes ultra sapere, dum sacro-sanctam orbis lampadem collocant eminentius, dum lucernam illuminatricem nascentis Ecclesiae erigunt sublimius, Illa refulget splendidiùs, illuminat copiosius, & melius illustrans se dilatat. Expandebantur amplissima suorum errorum pseudo-dogmata velut latè patentes laquei, quibus legem gratiae, quæ docet cœlestia speculari, feraliter irretirent; extendebantur ad instar retis super montem Thabor, qui etymologizante Nicolao, *lux veniens*, transfertur, ac ideò diluculanti post declives obdormientis Synagogæ tenebras, militanti ex Gentibus Ecclesiae appropriatur, deprædicante Gentium Magistro: *nox præcessit, dies autem appropinquavit.* (f) Horum genuini sunt posthumi, evanescentes in studiis suis vanarum scientiarum Professores, qui sæculares scientias arduo labore sibi multiplicant, ut aliis eminentes, inter copiosos ignorantis vulgi plausus sacris Doctoribus sublimiores antecellant; perniciosos dogmatibus Justorum doctrinam destruunt, iniquis persuasionibus rudioris populi simplicitatem, in licentiosam delictorum voraginem miserabiliter detruunt; & quod periculosius legali observantiæ præjudicat, infascinantés mundanæ perversitatis sententias, quasi sanctorum Patrum forent dictamina, mendaciter evomunt, sicque numerosas sapiùs defraudatarum animarum copias tenebrarum potestati crudeliter conscribunt: Cognoscunt quidem seductores pessimam suorum dogmatum verbosam falsitatem; sed quia suarum actionum gubernatrix est appetitus vanæ gloriæ; quia suorum laborum præmium humanæ laudis concupiscentia est, quod bonum recognoscunt, docere renuunt, id commendantes ut proficuum, quod esse exitiosum nōrunt. Illorum infatuatam detestatur scientiam, execratur eorum incorrigibilem malitiam commemoratus Eliphaz, hoc brevi paradi-gmate exocularum mentium perstringens cæcam iniquitatem: *Ipsi fuerunt rebelles lumini*: Dum enim non recta esse intelligunt, quæ aliis ut normam rectitudinis commendant,

luci opponunt tenebras, spissâ errorum caligine velantes nudam veritatem, bonum despiciunt, malum, ut eligatur, suadent; Quòdque noverunt iniquitatem esse, eloquenti verbositate contegunt, fucatis argumentorum fallaciis iniquitatum turpitudinem abscondunt; nè ultra malignitatem deserant, dissuadet arrogans superbia; vel certè spem lucri suppeditans præpedit avaritia, nè agnitam impugnare intemeratæ veritatis Sapientiam desistant, quos ultrix inveteratæ ambitionis iustitia, toties monitos, dissimulare renuit, acerbius prolixo verberare flagellare satagit, ac ideo cœcutientes suas suorum inter criminum latebras deserit, & ab agnitione luminis, à veritatis intuitu totaliter excludit: Sed suâ indurati malitiâ, nec vocem docti prædicatoris audiunt, nec imminentem comminabundi Numinis plagam metuunt, nec ad vicinum æternæ damnationis periculum à suo perditionis limine recedunt; & licet Sapientia in plateis clamitet, quantumvis stultos ad resipiscendum convocet, nec tamen invitanti obediunt, nec vociferanti credunt. Non miror ego, qui sacram clamitantis vocem ad pondus Sanctuarii, quid ponderet, expendo. Indicat singulis non

Solius humilitatis vacuum est sapientie receptaculum.
(g) Prov. 9. v. 4.

Verum, habet & divino lumini rebellis angelus, habet præcipitatus instar fulguris Aquilonis amasius, suæ amplissimæ Universitatis scholares plurimos, quorum numerus est longè auctior, quàm Sapientiæ discipulorum: ædificavit ille ab ipso suæ ruinae primordio, à primo, sed sempiternæ proscriptionis exilio domum sibi perennis tenebrarum incola, septem columnis pariter innixam; est sedes illa, est schola perditionis, est mundi sapientia inimica DEO; septena columnarum

Diabolus habet suos scientiarum Professores, & septem artium liberalium Magistros.

lumnarum machina, sunt septem draconis capita, sunt capitalia septem vitia, quibus sui imbuuntur discipuli in regione umbræ mortis: habet suos ambitiosus Lucifer in mundi Regia, in mundanorum cordium amplissima voragine, Grammaticos, quotquot erudit hypocritas, ad congruè loquendum, sed ad vivendum incongruè, ad collaudandam arctam virtutis semitam, non tamen ineundam, & viatoribus omninò dissuadendam: ut habeat fallaces Dialecticos, nutrit linguas mendaces & dolosas, qui dum plausibilia ad apparentiam effutiunt sophismata, decipiunt incurios auditores: tot linguas Rhetorum disertas efficit, quot acuit præcipites fallentium advocatorum calamos, quot stylos detrahentium causidicorum format, qui dum iniquas potentum causas protegent, se ipsos argenteis obstringunt funibus, quibus ligati ab iniustitia non recedunt; Si lites viduæ, si populorum innocentia ad eos ingrediatur, aurò onustam exonerant, solâ verborum eloquentiâ de anno in annum sperantes protrahunt, in fine spoliatos deserunt, & causam optimam mille anfractibus illudunt: Non caret Arithmeticis, qui unitatis nescius multiplicare jurgia contendit; numerant finè numero, innumeros corradere thesauros satagunt, infames sanguisugæ, acervant pecuniarum copias, nova construunt horrea, quibus frumenta congregant, à vermibus radenda, ab impinguandis muribus devoranda; & quia damnatus ad tartara, infelix spiritus lasciviente musicâ delectatur, suos instruit Musicos continuâ vocum discordiâ dissonantes; sunt isti adulatorum optimatum & procerum in regiis & curiis, canentes ad tactum principis, non nisi grata scientes canere, quæ nō runt audientis animo arridere. Nec suis caret Geometris circumvagus ille spiritus, quem dum interrogaret Conditor (non quasi nesciens, sed velut reprobans) unde venis? Non quasi illum aberrantem ad sedem, quam arroganter deseruit, revocaret, sed suam superbiam quasi nesciens, condemnabat; respondit inquirenti Spirituum Domino malus Spiritus: *circuivi terram & perambulavi eam:*

lare finitur, sed cogitur sui peccati pressus pondere eam perambulare: girans circuitus, anxietatem laboris, Commentatore Gregorio significat; perambulans ergò terram circuit, qui in supremo angelicæ felicitatis culmine quietus subsistere contempsit, *quia ab illò spiritualis potentia volator corruens, malitia suæ pressus gravedine, foras ad girum laboris venit:* (i) Ecce geometram, sed

(i) *Lib. 2. Mor. c. 3.*

fallacem! qui terram denuò circuire repetens, corpus de terra oriundum injustis ærumnarum palmis mensuravit, quando ulcere pessimo innocentem dolorum virum à planta pedis usque ad verticem capitis percussit; hujus discipuli tunc universam terræ superficiem mensurantes discutunt, terrenis inhiant, cum agris campos sibi, ut suos appropriant, quos vel iniquo fœdere comparant, vel litigando corruptis Legisperitorum calamis arreptant. Denique suos erudit Astrologos infaustus ille Phosphorus, qui manè oriebatur, enutrit sibi à juventute deditos vanæ curiositatis amatores, qui ut rimentur omnia, nec parcut nubium latibulis, quarunt in mappa syderum extremos cœligenæ regionis angulos, alienis se immergunt negotiis, impertinenter peregrina inquirunt contubernia, oculorum investigant conclavia, scrutantur curiarum consilia, non observantes regulatam pacificæ quietis regulam, quam suis præscribit clientibus, suis præfigit discipulis sapientissimus Syracides: *Altiora te nē quaesieris, & fortiora te nē scrutatus fueris.* (1) Non enim sapientis est studium, sed dementati cordis delirium, illis opibus oculos affigere, quas nunquam poteris obtinere.

(1) *Eccl. 3. v. 22.*

Hæc spuria scientiarum fames est omni gladiò crudelior, continuò mentem configens vulnere, indefinenter excrucians indagine, labore & dolore finis nesciò discentis animum contorquens. Affligit non diffiteor sacrarum literarum investigatio legentis animam & ruminantis intellectum; sed labor est proficuus, nesciens sterile scire, semper suis à fructibus fertilis, innumeris ex meritis fœcundus; famere & famedicum cibari ingens tormentum est; sed nuptiale Agni epulum esurire, & tandem licet seriùs convivis

(h) *Job. 1. v. 7.* (h) Damnatus Aliger, non transvo-

convivis aggregari, tandem, licet morosius, inter charissimos ab ubertate Domus DEI inebriari, non est esuries, sed fuit, est superabundans satietas, incomparabilis voluptas. Ut famens replearis, esuriens delicias ad mensam sapientiae, speluncam duplicem ingredi, ibique inter parvulos, quos sola solos Mater convocat commorare; clamat sollicita, ne

perdat sobolem, invitat anxia ut attrahat pusillum: *Si quis est parvulus veniat ad me*; Quasi diceret, Commentatore Gregorio: *Quisquis se apud se magnum aestimat, aditum sibi mei accessus angustat, quia tantò apud me altius pertingitur, quanto uniuscujusque mens apud se verius humiliatur.*

(m)

(m) Lib.

17. c. 17.

H E T H.

VERSUS
IX.

Quoniam isti extabuerunt consumpti à sterilitate terræ.

SERMO VIGESIMUS SEPTIMUS.

Sterilitas animæ, est inanis scientia; heterodoxorum autem hereses, tabes, quæ incassum invadere nititur Ecclesiam, & fideles filios suos.

Pernitiosam inanium scientiarum scholam nonnihil perstringere cœpimus, ludicrum vanitatum ludum, scientiam exosam scientiarum Domino insinuvimus; restat, ut luculentius pestiferam hujus Academiæ famem ex esuriens discipulorum cordibus ampliori demonstrationum serie eliminemus. Non illam exacerbat redarguo, quæ in scientis animo nonnisi, quod salutare est, complectitur, ut mens ignorans otium labore desiderabili, quod Evangelicis conforme est parcemur scrutetur; sic ipsa Veritas scrutari Scripturas præcipit, & super nos signatum lumen vultus sui caligantibus etiam oculis clarissime ostendit: Duci ab inscio viarum comite, est instantaneum seductionis periculum; indocti gubernatoris ingenio per procellosos tumultuantium undarum vortices vehi sine naufragio, portentum est. Aspectus illius Angeli, qui Dominicam post anastasin lapidem revolverat, & revolutum infidebat; erat sicut fulgur, (a) vestimentum ejus sicut nix: Sedebat sicut validissimus sepulchri custos, non quasi laboriosam sublevaturus lassitudinem; sed, ut soliditas sedentis daret videntibus firmitatem, explanat Scholarum Angelus: Sedebat Severiano Interprete, ut fidei Doctor, ut

resurrectionis Magister: (b) adstipulatur Chrysologus: *factus est lapis vas angelicæ sessionis, Doctrinæ celestis cathedra.* Præcipua Magistri proprietas, summæque necessaria, est claritas docentis: cæcutientes adhuc, vel caligantes saltém erant angelici hujus Professoris discipulæ, non tantum, quia valde manè, videlicet vespere Sabbathi, quod Augustino idem est, ac nocte Sabbathi (*Vesper enim est nox, quam lux terminat.*) (c) adventabant; sed etiam, quia nonnihil de sublatò ex oculis corpore gloriosi Triumphatoris dubitabant. Præclarò igitur eget magistrò & præside ignorantia, qui velut fulgur fulgeat, ut suam erudiendus auditor veritatis caliginem dimittat, cujus defectu luminis, transfiguratus in lucis Angelum tartareus tenebrio, quàm plurimos illaqueat; illos quæ cæteris, quos ideo advertit discere, ut doceant, illos facilius & infelicius, quos raptat vanitas ad discendum, non trahit veritas ad sciendum.

Sub hujus fallacis Magistri præsidio, quidnam addiscere liceat investiganti discipulo, experta est ambiciens plus sapere superba mulier, quàm sibi scire convenerat, mater nostra, quæ malè docta, dum auscultantem virum non finit sapere ad sobrietatem, dum suadet consuetis huic sexui lenociniis, cuit.

Præcipua proprietas Magistri est claritas in docendo.

(a) Matt. 23. v. 2.

(b) In Cat. S. Th. (c) Lib. 3. de Consen. Evang. c. 24. Eva volens scire, quod debuit nescire, re, Adaquæ malè docta, dum auscultantem virum non finit sapere ad sobrietatem, dum suadet consuetis huic sexui lenociniis, cuit.

lenociniis, scientiæ arborem suis fructibus spoliare, adeo effecit stolidum, ut rapi posse à malitia humana crediderit Divinitatem: abinde forsan hæreditate dimanavit ad posteros deploranda calamitas, quod omnis homo naturaliter scire desideret; priusquam inter scienda sciat discernere, jam ambit imbui scientiis, priusquam discat eligere, quid debeat addiscere, jam nimis sciolus, scire desiderat, flagitat erudiri.

Homo est desiderata sedes Spiritus Sapientie.

In prima undarum scaturigine, Spiritus Domini ferebatur super aquas, quasi inquietus, ut innuit Tuitiensis Abbas, quousque vidit hominem creatum, super quem requiescere posset; vix crystallino innitebatur folio Rex cordium, quando ad subsecutum illico Conditoris imperium fiat lux; facta est lux: quæ profligabantur tenebræ, ut noverit mens futuri hominis, ad quem dum dubitat, possit respicere, à quo, dum hæsitat, debeat discere. Beata creatura, exclamat Doctor Ecclesiæ Augustinus, quæ non novit aliud, cum ipsa esset aliud, nisi dono tuo: (d) quod quisquis discipulorum accenditur, fursùm jacitur, non volvitur deorsùm; quæ fursùm sunt, novit sapere, ut, quæ deorsùm sunt, desipiant sapienti; ascensiones suas in corde dirigit, cantans canticum graduum, ut de virtute in virtutem progrediens videat DEUM Deorum in Sion, quæ scientia procedens ex causis Altissimis devenit ad Altissimum, in via caligantis fidei suspiciente oculo respiciendum, in patria felicius & plenius facie ad faciem intuendum.

Aqua est scientiarum symbolum.

Sed subsistamus, si libet, diutius ad fontales aquarum primitias, priusquam sedentes super flumina Babylonis suspendamus organa nostra, deflentes aqueam falsuginem amaræ corruptionis. Aqua pura scientiarum est symbolum, ad quarum varietatem dividitur, & ad divisionem scientiæ aquarum scaturigines variantur. Eadem aqua, quæ sitibundos refocillaverat Hebræos, haurientibus Aegyptiis in sanguinem convertebatur; est fons aquæ, sed jure salientis in vitam æternam, à quo divinorum dogmatum scientia derivatur; sunt aquæ maris mortui, in quod Sophistica docentis mundi fallacia demergitur, in

quo immunda errorum colluvies suo velut in gremio conservatur; super utrosque aquarum sinus fertur DEI Spiritus, non increatus ille, cui Tertulliano teste, *solus liquor semper materia perfecta, lata, simplex, de suo pura, dignum DEO vectaculum subiciebat*: (e) sed Spiritus filiorum Adæ, qui, quia à DEO Creatore inspirante vitæ spiraculum prodiit, ut homo fieret in animam viventem, non vanè DEI Spiritus nuncupatur; & ille, cui connaturale est ad cognoscendum inclinari, ad addiscendum incurvari, aquarum regis hodie dum superfertur, scientiarum Oceano immergitur, in aquis validis frequenter lassato & absorpto capite cum idæata in draconibus malignorum spirituum congerie contribulatur: Spiritus Domini, id est, spiritus hominis, qui convenienter dici potest Spiritus Domini, eo, quod est à Domino creatus, ferebatur super aquas, commentatur subtilis Lyranus, id est, naturaliter desiderans scientias, quæ nomine aquarum designantur.

Verumtamen, quemadmodum sapientissimus Conditor mediante firmamento aquas ab aquis divisisse legitur, sic pariter scientiarum genera segreganda docuit, nè pia impiis, suprema infimis, terrena cœligenis commisceantur. In firmamento mundi nescio præfiguratam fidei soliditatem intelligit Anastasius Synaita; per aquas doctrinarum diversitatem effigiatam scribit: suas despument procellas maria, fluctuet exagitata ventorum impetu aquarum provincia, ferale comminetur exitium, firmamento nulla turbulenti Aquilonis rabies adversatur, ejus stabilitas à nullo ventorum flamine commoveatur: sic in turbulenta scientiarum intemperie, inter desævientes discordantium dogmatum furores, inter phræneticos infatuatarum hæresum errores, victoriosa fides, velut marmorea rupes moveri nescia, impetuosos frementium fluctuum assultus confringit illæsa, flagellantes A Catholicorum procellas dirumpit; In medio aquarum fiat firmamentum, nempe fides firma predicetur, nè amplius discindantur, agitenturque, & diffundantur aquæ gentiles: quemadmodum initio nascentis Ecclesiæ dicebant

(e) Lib. de Baptis. c. 3. & 4.

Sicut DEUS olim mediante firmamento divisit aquas ab aquis, ita nunc per fidem dividit doctrinam veram à falsa.

cebant credentium alii, se Petri esse pedisequos, protestabantur alii, se Pauli sectatores, & sequi Doctorem Gentium; Apollo æstimabatur ab aliis, ut peritissimus Senior: *sed firmetur eorum mare* (inducit Incarnatam Patris Sapientiam suæ militanti Sponsæ consulentem ac colloquentem) *ut ego ambulem super ejus aquas, & inhabitem, & inambulem in cordibus eorum.* (f)

(f) *Lib. 2. in Hexam.*

Sapientia Divina comparatur fonti.

(g) *Fer. 2. v. 13.*

Conquerebatur jam antè completum Divinæ Incarnationis mysterium incarnandus DEI Filius, non quidem ore propriò, sed lugubri plangentis Jeremiæ oraculò, futuram prænuntians querimoniam, velut præsentem fœdifragi Israël apostasiam: *Dere- liquerunt me fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas:* In fonte, quâvis regnante furentis auræ intemperie continua reperitur aquarum puritas, inter nubosos nubium defluxus serena semper durat tranquillitas, inter exæstuentes ardentis caniculæ fervores suum inest inalterabile refrigerium, nec peregrinò torrentium eget suffragiò, sibi sufficiens, sibi scatnriens, & immoderatam siti- bundorum pluviam abigens, fessòs- que viatores in arduo itinere recreans & refocillans. Vides æternæ Sapientia præconia, quæ licet ingenti Patris sit Unigenitus, eandem tamen, ac integram habet essentiam, nèque posterorum tempore, nèque ullâ peculiaris eminentiæ prærogativâ inferiorem; non variatur ad ullam vel supernorum orbium, vel orbitæ terrestris inconstantiam, sit licet primum mobile creaturarum omnium, in se semper immobilis & eadem perseverat; Fremat Nestorius adversus Divinæ Genitricis puerperium; pre- mat Matrem Ecclesiam scatnriens à tenebrarum principiis superbia, furentis Arii dementia, à filio concrea- toris titulum avellens; insanit Wi- cleffus ordinatissimam Sacramento- rum seriem perturbans; evomat effe- rata delirantis Calvinii protervia bla- sphemam barbariem, quâ inæstimabilem Eucharistici Numinis præsentiam pessumdet; lasciviat impudica Luth- eri helluonis ingluvies, monasticæ Sanctitatis continentiam absorbens; infano labore perduellia fodiant hære-

Hæretici

Pars IV.

siarcharum agmina, ut cisternas effo- diant, non continebunt aquas Sapien- tiæ, nec stillantem conservabunt gut- tulam; quia per intestinarum senten- tiarum discordiam, per adversantem sibimetipsis contradictionem dissipatæ sunt: Infortunati Pseudo-Magistro- rum discipuli coguntur extabescere, qui sitientes aquam turbidam cogun- tur se immundis ingurgitare fœcibus ad aquas contradictionis. Et putas, purissimus DEI Spiritus, qui mini- mam declinat umbram impudici pul- veris, super sentinas hæc se volet ex- pandere, aut suam requiem in sta- gnantibus hæc lacubus, in aquis hæc mortuis collocare? Putas, uberrimas suarum gratiarum pluvias, argenteos suorum charismatum imbres, hæc cloacis sordium immittere? Se ipsum cum amplissima suorum donorum scaturigine immerget huic errorum falsugini, huic abominationum tur- pissimæ mephyti? Descendit à Patre luminum Divinus iste Lucifer; & putas, sedebit in regione umbræ mor- tis, ac inter sepultos in inferno dam- nati epulonis contubernales commo- rabitur, de quibus prælagius sapien- tissimus Rex Jerusalem factus Eccle- siastes prædicat, *nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos?* (h) Quid operentur enim, ubi hora omnis operandi præteriit, sola patiendi perennitas perseverat? qualiter ratiocinari liceat, ubi nullam allegandi rationem vindex respicit, sed sinè desitionis termino æquissimâ condemnatos sententiâ cruciat & fla- gellat? Quænam scientia in illa Uni- versitate peccatorum inclusos doceat, qui DEUM nesciunt, nec scire appe- tunt, sed ejus negant essentiam, cu- jus furorem justissimum patiuntur? Quam ibi aut prodant sapientiam, aut quamnam intelligentiam osten- dant, quibus in terra viventibus nil erat usitatus, quàm ea, quæ carnis sunt sapere, quæ verò Spiritus igno- rare? Erit inanis supplicatio, vana quæcunque appellatio, quemadmo- dum eorum uni prædixerat commi- nabundus Judex; *Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compositis:* (i) Terrebit quidem Ma- jestatis potentia impotentem illi resi- stere, quem adhuc viatorem linguâ & calamò præsumpsit impugnare, cujus

relieto hoc fonte fode- runt sibi cisternas dissipatas.

(h) *Eccles. 9. v. 10.*

(i) *Job. 4. v. 3.*

M m m

cujus æternæ Veritatis dictamina inani laboris conamine tentabat annullare; torquebit ultionis severissimæ pœna, quam velut fictitiam respexerat, æternaturam negaverat, vel saltêm ut longè dilatam despiciebat: an fortè inter horrifonos ejulantium commilitonum blasphemias, blasphemus ille discet suum nunc judicem deprecari, cujus justitiam in via positus noluit revereri, neglexit, remordente quantumvis conscientia, vereri. Adde irrevocabilem moralis Papæ sententiam contrà infames hujuscemodi rabulas sat acriter fulminantem: *Serò ad petitionum verba veniunt, qui nunc exequi facta contemnunt.* (1) Contemnit hæreticus indispensabilem bonorum operum necessitatem, ex solis Sanctissimi Redemptoris meritis suam haurire satagit suæ salutis integritatem; spernit humilitatem pœnitentiæ; ingemiscen-tem super erronea filiorum malitia Matrem Ecclesiam explodit, emissam cujus sapientiam nisi despiceret, nequaquam de suis dogmatibus ambigeret, nec unquam adversus sui visibilis in terra Capitis infallibilitatem Pontificiam perversè adeò reclamaret; nec mirum: congenita siquidem hæresi est calumnia, & utriusque originalis patria est superbia; nisi enim prius in corde intumescerent, ad pravarum assertionum obfirmatam protectionem non venirent; hinc immoderatae curiositatis agitantur inquietudine, & pereunt finali exitio in vana inanitatum investigatione. Matrizant effœminati errantis filii Evæ, cujus nisi primævum fuisset vestigium curiositas, serpentem non audisset, à viri latere non abiisset: est detestandum humanæ progeniei scandalum, dum semper profundius rimari adlaborat, suam calamitatem sibi accelerat, se ipsam sæpius trucidat.

Post celebrem allophylorum victoriam contrà fœditragum Israël dis-simulatam cœlitus, & à Philistæorum exercitu cæsis de Israël viginti millibus peditum, reportatam, arca DEI immanibus in prædam cessit hostium manibus, & in Azotum abominabili cum jubilo deportata, ibidemque inter sonoros vociferantium populo- rum plausus Dagonis illata templo, dedicabatur sacrilego inanis trunci si-

mulachro. Dago erat imago Veneris, & ideo non poterat in aptiori loco situari, quàm in Azoto, quod vertitur, *incendium*, ut sui edoceantur sacrificuli, quonam sint solvendi stipendiò in fine famulatûs; certè non aliò, quàm igne inexstinguibili æternæ perditionis; Plectebatur interea in suo superbiens tenebrarum princeps vicario, in prostrato super pavimentum idolo suo, quod quasi faciens arcæ supplicem reverentiam, in solo jacebat provolutum. O saltêm, si hœc territi prodigiò verecundantes se monstrassent Azotii, & illum adorare stipitem destitissent, quem adeò enervem experti sunt, ut nec valuerit se à lapsu violento erigere, nec ullum spirantis vitæ indicium elicere, nec Arcam sibi adversariam invadere, nec cum confœderata potestate tenebrarum sese potuerit adversus feralem stulti applausûs ulticem vindicare! Insanum vulgus, & dementata magis satraparum colluvies, insaniebat amplius, dum compassivo gemitu singultuantes, à terra sublatum ad pristinum dignitatis locum reposuerunt. Iteratam dissimulavit vesaniam providentia, universamque justissimi furoris sui vehementiam in adoratam turpissimi dæmonis statuam evibravit; nam compulsus denuò ad violentum arcæ homagium illecebrosus Dagon, mulctatur capite, ut repræsentati spiritûs arrogantia in decussato trunci vertice puniatur: nec tamen Azotiorum castigatur audacia, non flagellatur sacrilega idololatrantium alienigenarum malitia, suspenditur armigera Omnipotentis dextera, ab icu jam imminente præservantur infames idololatræ, quamdiu curiosiori oculo Arcam non contemplantur; at ubi palpebram erigunt, pupillam in Arcæ faciem conjiciunt incurii Bethsamitæ, gladius stringitur, lethali vulnere spectatorum curiositas confoditur, ingens exploratorum copia extinguitur, horrenda clade una unius momenti curiositas exinanitur: *Percussit de populo septuaginta viros & quinquaginta millia plebis*: Azotiis cæcutientibus ignoscitur, idololatrantibus saltêm ad tempus parcitur, suamque iterantibus insolentiam nec mors infligitur, nec quidpiam finis-

Dagon erat idolum Veneris in Azoto, quod incendium vertitur, quia premium famularum Veneris est ignis æternus.

Hæretici adumbrantur in Bethsamitibus.

(1) Lib. 33. Mor. c. 21.

Hæretici sunt præcipuè contumaces & superbi.

strum aliud infertur: Bethfamitæ terribili plagâ flagellantur, morte horribili trucidantur, finè misericordis indulgentia eliminantur. Assignat facti speciem, determinat delicti indolem Chronologifta regius, succinctâ hâc periodo: *Percussit autem Dominus de viris Bethsamitibus, eò quòd vidissent*

(m) 1. Reg. 6. v. 19. *Arcam Domini:* (m) Oculata curiositas plerumque suum cæcutit in detrimentum, dùmque aliorum sortem explorat, interitûs sui calamitatem importat; contrectant sacrilegis manibus Arcam Philistæi explodentes ac illudentes allophyli, invadentibus brachiis stringunt, Dagoni in faciem ponunt, nec feriuntur; at Fideles Bethsamitæ audaciori obtutu adventantis Arcæ angulos spectant, num, quæ intus asservari solebant, reperiantur, indagant, externas cælaturas otiosâ libertate perlustrant, & illicò eneantur? dat rationem Abulensis:

Bethsamitæ discò operuerunt eam, & viderunt eam nudam, & mortui sunt.

(n) Hic
24. J.

(n) Infestos Majestati Idololatræ misericorditer tolerat, curiosos Scrutatores implacabili suppliciò flagellat? Corroborat Tostati opinionem purpuratus Hugo, violatæ Legis explicans prævaricationem: *Eò, quòd vidissent nudam, quod non licebat nisi soli Pontifici:* Audiant, & intelligant punitam repentinae mortis interitu curiosæ præsumptionis temeritatem, quotquot garruli detractores, impii paternæ dignitatis deprædatores, summum militantis Ecclesiæ Caput, mille blasphemis præsumunt injuriare, mille calumniis infestare: quod dispensante misericordiâ evaserunt supplicium irreverentes idololatræ, hoc Israëlitarum gloriantes nomine incurrerunt Bethsamitæ, ob curiosam cœlestis arcæ, Matris Ecclesiæ investigationem, ob indignissimam suæ gloriæ denudationem. Verumtamen, quia hæc omnia in figuris contingebant eis, præfiguratam cladem corporis, ad longè acerbius pereuntium animarum exitium alluisse, Divinam comminabundi Judicis providentiam demonstrat moralis Papa; dum in percussis Bethsamitibus subsecuturos heterodoxos Ecclesiæ adversarios, falsâ deceptos contemplatione hæreticos indicat adumbrari, de quibus profequitur commentari; *cum Domini ac*
Pars IV.

Redemptoris nostri Sacramentum indigne discuterent, æternæ damnationis laqueis, per fallaciam proprii sunt depressi erroris: (o) Et quidem non (o) Lib. 3. finè continuante mysterii allegoria in Reg. cæsorum alii septuagenariò, alii quinquagenariò numerò periisse describuntur, quia hæreticorum alii per quinque sensuum licentiosam libidinem concepta animò flagitia exterius consummaverunt: alii, dum sibi dona septiformis spiritûs mendaciter appropriarunt, æternæ cæcitatibus oppressi caligine perierunt. Ingens Hebræorum strages in Bethsamis, quæ *domus solis* dicitur, miserabiliter contigit; sed longè numerosior Christianorum clades perire indies deploratur; illorum scilicet, qui caligante oculo scrutantes Majestatem, Divinitatis obruuntur à gloria, qui, dum curiosius Solem Justitiæ audent inspicere, suæ fulgorem Omnipotentis profundius exquirere, suis inflammantur cum peccatoribus in circuitu lethiferis ardoribus; quemadmodum meridianus Sol dum fixius inspicitur, dum oculatius discernitur, solertem sui contemplatorem non finit recedere impunitum, sed fulgentibus radiis audaciam castigat oculi præsumptis.

Vidit videntis animæ oculus videntem prospicientis DEI oculum, vidit Propheta regius, quando, *DEUS de cælo prospexit super filios hominum:* Per cælum, Commentatore incognito, humana natura à Verbo assumpta adumbratur, per quam oculò suæ misericordiæ respexit super miseram veteris hominis posteritatem, dum fieret novus homo DEUS-homo; sed quia non erat bonum etiam secundum de cælo cœlestem Adamum esse solum, statuit in augustissimæ Triadis consilio, oculata in salutem hominum Providentia, secundam pariter esse Evam de viri latere efformandam: *Dormivit Adam, & fit illi mulier de latere; patitur latere se Christus, & fit eo moriente Ecclesia, cundi Adam de Sacramento Sanguinis, qui de latere mortui effluxit.* (p) Reliquit Patrem, sponsatæ in fide adhærens conjugi, quando Verbum Caro factum exiens à Patre venit in mundum; dereliquit & matrem Synagogam, de qua secundum carnem natus est; ad-

hæsit autem uxori suæ, congregatæ ex Gentibus Ecclesiæ Sponsus sanguinum, *ut pace novi Testamenti essent duo in carne una, id est, Christus & Ecclesia, quæ unum corpus sunt*, concludit Hypponenſis Antistes.

Verum, quis crederet, ab infestando hoc conjugio serpentem non desistere, & quidem astutissimum propter astutiam diaboli, qui, Augu-

Heretici repunt sic-ut serpentes super ventrem & pectus, quia non habent aliam, quàm sapientiam mundi.

(q) 2. super Genes. ad lit.

(r) Lib. de Parad.

stino Commentatore, *in illo & de illo agebat dolum*; (q) Compendiat infascinantis ac intoxicantis hujus colubri malitiam Mediolanensis Ambrosius, dum genuinam effigiat ejus imaginem, specificatque operationem: *Illum intelligit adversarium nostrum, qui tantum habuit hujus mundi sapientiam.* (r) Quid enim

aliud sapiunt cæcutientes tenebrarum filii, nisi, quæ stulta sunt hujus mundi, cujus principem pro suo venerantur capite, & ipsi pro corpore famulantur; ab illo erudiuntur Magistro discipuli cor machinationibus tegere, sensum verbis velare, quæ falsa sunt, verorum instar defendere, quæ vera sunt, fallacia comprobare. Est tamen peculiare indicium, quò dolosa eorum vafrities discernatur, & singulare hujus belluæ vestigium, ex quo iniqui corporis perversitas manifestatur, est ipsa divini anathematis nota, quæ dolum prodit & detegit insidias, quibus ille illaqueare solet incurias justorum animas, & signatos divino lumine intellectus infascinare: *Super pectus tuum gradieris*:

(s) Genes. 3. v. 14.

(s) Legunt septuaginta Interpretes: *Super ventrem & pectus tuum deambulabis.* Intuere defixiori mentis oculò avulsos ab Ecclesia, repentem in umbra & regione mortis hæreticos; quemadmodum namque virulentus coluber diversis coloribus dedecoratur ad horrorem, sic varius in colore comparet intuitus venenò falsorum dogmatum, malignitate multiplex, erectò in sublime collò ad superbiam, elatà cervice ad arrogantiam, amicâ facie ad insidiandum simplicitati uniformis innocentiae; de horum virulentorum aspidum palliata rabie, de seducendum fraudulenta vafritie, sic scribit Author operis imperfecti: *Super ventrem & pectus repunt, quoniam quicquid faciunt propter ventrem faciunt, & propter va-*

nam gloriam pectoris sui. (t) Hanc velut fatale toxicum ubique evomunt, ut inficiant, dum suis in dogmatibus, ut interficiant, gloriantur: Ecclesiam quasi seductam adeunt, affectu compassivo quasi jacentem erigere, quasi imperitam instruere, quasi aberrantem reducere, quasi divinam ex humana efficere contendunt; dumque ærumnis pressam, adversitatibus circumdatam, ventis & fluctibus agitatam Petri naviculam considerant, dum gemebundam in Christianorum præliis conspiciunt, dum patientem in suorum fidelium periculis inveniunt, ipsam in tribulationibus proficere nescientes, infortunatam judicant, à suo desertam conjuge suspicabundi conjecturant; & quia in his, quæ intelligere se jactabundi prædicant, elationis typò turgidi, se super cæterorum omnium intelligentiam attollunt, Ecclesiam sanctam docere sollicitant, quam specietenus se ideo profitentur diligere, quia eandem conantur erudire. Vide serpentes calidos, qui aures Catholicorum blandis sermonibus alliciunt, & unâ simul suarum nequitiarum virus incautis auditoribus infundunt.

Sed nihil efficis mendax astutia! *Foramen prævenit in maturitate Sponsus nondum sponsatus, adhuc tener infantulus, de matris utero nasciturus, illi conformiter præſagientis Eſaiæ oraculo: Delectabitur infans ab ubere suæ reguli, qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.* (u) Alludit litera ad

Foramen aspidis est latibulum hæretici, caverna reguli est latibulum diaboli.

fortunata Josiæ tempora, quasi breviori insinuaret compendio, condignâ tamen panegyri hujus piissimi Regis prudentiam; sicut enim mirabile videtur intuentibus, quòd infans gaudenter à lactante mamilla ablactetur, sic fuit admirabile opus Excelsi, sic fuit admirandum operatricis gratiæ prodigium, quòd mediante adversitatum plagâ separare dignatus sit Altissimus decem Hebræorum tribus, ab ulcere blandientis ac emollientis idolatriæ, Josiæ regnantis tempore; ille enim parvulus in malitia, excelsus in pietate, misit super Pseudo-Prophetarum tumulos, super sumptuosa infamium cadaverum mausolæa manum suam, quando de sepulchris eorum ossa succendi jussit, ac in cineres

(u) Eſaia 11. v. 8.

Infans, id est, Verbum incarnatum, misit manum super foramine aspidis & in caverna Reguli, ut non valeant nocere Ecclesie.

neres redigi & favillas. Verum allegoriam sub literali cortice latentem expendamus. In foraminibus aspidum & in cubilibus serpentum speculatur Clemens ab Alexandria sanctissimus Antistes, *malas demoniorum domos, vel impiorum hæreticorum lustra ac latibula*: Delectabatur pendulus à materno ubere divinus pufio, in specum reguli, in tenebrarum regiam suam misit omnipotentiam; vel si aridet amplius, suam immisit humanitatem, quâ velut ejiciente dexterâ, patrem cum filio, serpentem cum regulo, hæreticum cum diabolo jam tunc profligare cœperat, & nunc etiam continuat eliminare; abindè hæc fortis mulier non metuit serpentum astutiam, non timet furentis colubri vesaniam, confringit surdæ aspidis insolentiam, & conterit immane caput anguium, dum perduellem confederatorum hæresiarcharum malitiam confundit, & insipientem scientiarum suarum congeriem, ut fallacem, evangelicæ veritatis dogmatibus convincit, ut mendacem suarummet contradictionum impossibilitate perstringit. Huic solidissimæ victrici, dum resistere diffidunt, dum palàm congredi cum veritate renuunt, deserto publici luctaminis conflictu, pravæ intelligentiæ quærunt angulos, in quibus vel absconditi lateant, vel ex occultis errorum suorum rimis venena suæ malitiæ dispergant. Quod si quandoque suæ consilii ignorantia in publicam disputationum arenam prosiliunt, veritatem non soliditate dogmatum, non assertionibus Patrum affiliunt, sed garrulæ loquacitatis audaciâ illius Professores angariare student, & tunc se eruditiores in docendo præ cæteris supponunt, quando fecundiori lingua de abditis mysteriorum arcanis requisiti, licentiosius, licet stolidius, quid sentiant, depromunt. Displicet obstinatæ illorum proterviæ saluberrimum egregii prædicatoris documentum: (x) *Noli altum sapere, sed time*; non quasi prohibeamur ea, quæ naturæ excedunt ordinem, humiliter investigare, non quasi ea quæ dicat fides ad cognoscendum, aut reverentialius, amandum Authorem supernaturalitatis & gratiæ oporteat declinare; sed dissuadet providus Magister Gentium, ea,

Principium apostasia est inordinate alta sapere.

(x) Rom. 11. v. 21.

quæ vel suprâ, vel extrâ fidem sunt, nec nisi ad pascendam curiositatem deserviunt, inutili laborum impendio, prolixiorisque studii scrutiniò indagare; sed hæc heterodoxæ apostatricis proprietas est, quæ sunt humilia pessumdare, quæ sunt sublimia affectare; nam & *diabolus*, Ambrosio attestante, *cum alta sapuit, apostavit*. (y)

Est saluberrimum sapientissimi Salomonis consilium; *mel invenisti, comedere, quod sufficit tibi, nè forte satiatus evomas illud*. (z) Explanat melleæ suavitatis metaphoram interlinealis; invenisti dulcedinem celestis intellectus, quæ apum, id est, Patrum officiò paratur; in melle dulcissimas sacre Scripturæ paginas intelligit Carenfis Hugo, quâ vesci non ultra sufficientiam consulitur, ea, quæ capacitatem intellectus superant, rimari, profundius dissuaderetur, nè forte inflatus ad satietatem per elationem superbiæ ejicias illud per vomitum jactantiæ. Hoc ipsum illuminatus Sophar Naamathites malè quidem innocenti Jobo applicavit, sed sapienter futurum de superbis Adæ filiis præsignavit: *divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas DEUS*: (a) Ambit nimirum nôsse hæreticus Prophetarum vaticinia, interpretari Patriarcharum mysteria, sanctissima divini Oris eloquia commentari, & sæpè sanctorum Patrum disquirat volumina; recedit instructus salutari commentario, & alta proloqui incipit; sibi, quod loquitur attribuit, pro libitu, quicquid suæ opinioni displicet, invertit; vesanus conviva ad sapientiæ mensam avidus assidet, sacrorum codicum divitias, ut sapidissimos esurientium cibos devorat, easque de illius ventre Omnipotens extrahit, quia, quod purum deglutivit, quod saluterum assumpsit, pravâ voluntate corripuit, ac ideo in periculosius suæ salutis dispendium convertit. Vides mel devoratum ad satiati ventris intentum; mel quippè invenire, est Christianorum dogmatum dulcedinem delibare, quò tunc ad sufficientiam vescimur, quando sensu sano eadem apprehendimus, & juxta tenorem fidei memoriæ communicamus. Sed mel ultra satietatem devoratum evomit,

(y) In cap. 12. Rom.

S. Scripturæ pagine sunt mel, quod in hæreticis causat vomitum.

(z) Prov. 25. v. 16.

(a) Job. 20. v. 15.

*Impius
Hæreticus
à matris
calumnia
suam ordi-
tur ini-
quitatem.*

qui plus volens sapere, quam oporteat, amplius ambiens, quam sibi datum est capere, & illud perdit, unde se cum moderamine debuit nutrire, & affectus nauseante fastidiò non posthac esurit, quod sumptum debet, sibi quam saluberrimè conducit: hinc est, quòd destructus corrupti instar stomachi A catholicorum animus, & Matrem suam impiè despicat, & suos illustriores filios, probatissimos Scripturarum Interpretes contemnat; seipsum hæretici omnibus præferunt, in sole maculas inquirunt, nec satiati calumniis, quæ suæ infligunt genitrici perduelles filii, virulentis insuper invasam calamis, phreneticis linguarum morsibus dilaniare ejus integritatem contendunt, fideles pariter excitant, nutantes stimulant, obstantes aggravant, quosque palàm non audent calumniis invadere, clàm mordacibus stylis sauciant, lacerant ac inquietant. Sed quantumcunque hoc turbulentum mare sæviat, quoscunque fluctus contrà inconcussam Petri naviculam congreget, cumulet ac augmentet, non dormit quidem, neque dormitat, qui custodit Israël; finitur tamen inter errorum discrimina nonnihil agitari, interspumantes superbientium undarum furores periclitari, hinc indè, durà exacerbatì Aquilonis rabie allatrari, ferventibus coronatorum principum furoribus impugnari, apostatantium filiorum lapsibus exulcerari; sed calcit tumorem fluctuum fortis mulier, sedant procellosam intemperiem advolitantes Aligeri, ubi primum congregata fidelium agmina perorant lachrymis, clamant suspiriis, commendant Angelis, Cœlitibus singultuantes supplicat, ut mare substernat elatos vortices, ut calcantium orthodoxorum pedibus tumentia terga subjiciat, ardentius instant, ferventius commendant; nescit usque in finem repellere, non novit diuturnâ morositate affectos suorum animos, suò, quod imploratur, auxiliò destituere, qui totus est periclitanti Sponsæ suæ oculus, ut illius invigilet salutem; est totus vocanti & invocanti auris, ut singultuantem audiat, exaudiat deprecantem. Nihil efficit heterodoxa barbaries, dum te jactas proficere amplius, deficis, ad tuæ an-

helas Regiam Reginæ, quia perduellis ancilla es, juga tentas tui mancipatûs excutere, ut mentiaris dominam infamis famula, scelestâ hæresis! non tibi turbulentæ Ismaëlis matri, sed tuæ promittitur dominæ dominium perfectæ libertatis ab illo, qui tuam abominatus perfidiam tibi à tuis jam incunabulis comminatus est subsecuturam sortem perennaturæ servitutis. Non tibi, quæ gloriaris in peccatorum numero, & in confusa rebellium filiorum multitudine, sed illi, quam tu indefinenter, non quidem suo, sed semper tuo persequeris discrimine; non tibi scedifragæ violatrici, sed illi intemeratæ debellatrici, non tibi fatuarum virginum præsidii, sed illi prudentum manu ductrici sponondit antè sæcula increata, ac simul ad sæculorum vespèram Incarnata Veritas, cui Pater omnia dedit in manus, dum exiens à Patre ad Patrem processit reditura; illi inquam genuinæ triumphantis Soly-mæ sorori suo subscripsit sanguine Sponsus sanguinum, dum adhuc parvula, non habens ubera jam placuisset Altissimo, subscripsit hæreditarium æternaturæ sponsonis chyrographum, hæc compendiatâ periodo in testamenti seriem redactâ: *nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum:* (b) (b) Luc. Confundere unâ cum numeroso tuorum confœderatorum grege, non pusillorum, quos despicias, sed elatorum, quos semper altius extollis, cum grege tuarum ovium, sed seductarum, sed mercenario traditarum, æterni Pastoris ovili surreptarum! vecundare, dum audis veritatem, quam tua fallax astutia semper conatur impugnare, sed nunquàm prævallet expugnare! expende vocem pascensis, non dissipantis: *complacuit Patri vestro;* non illi mendaciorum patri, qui proto-matri mortalitatis promisit Divinitatem, & inducens mortem in orbem terrarum invexit perditionem; *complacuit Patri vestro:* non impios, non perfidos alloquitur pseudo-filios, sed illos, quibus dixerat; *ut sitis filii patris vestri, qui in cœlis est.* (c)

*Effigietur
hæresis in
Agar su-
perba Is-
maëlis
matre.*

*Fideles
sunt pu-
illus grex
habens
Patrem in
Cœlis.*

*(b) Luc.
12. v. 32.*

*(c) Matt.
5. v. 45.*

Verum, quid audientibus insinuet ad solatium, ausculta: *nolite timere:* timorem excutit, quem malefana hæresis

hæresis studet incutere, nè certamen laborum deterreat, quos filiatio de præmiorum magnitudine affecurat; nolite timere virgam, ut servuli, sed offensam Patris optimi, velut illustres filii. Hoc ipsum conjunxit subtiliter, coadunavit admirabiliter timorem filii cum hæreditatis beneficio illuminatus Syracides, qui postquam præmisit, initium Sapientiæ esse timorem Domini, qui Carenfi Commentatore, *introducitur charitatem*: ocyùs subiungit: *Corona Sapientiæ timor Domini*: (d) quasi diceret: corona, quâ coronantur Sapientes, provenit ex timore, per quem capilli restringuntur, dum vana cordis desideria cum fluxis anxiatæ mentis cogitationibus coarctantur; *magna enim salutis spes est, & maximè in profectu virtutum causa, est timor Domini*: subiungit Laurentius Justinianus. (e) Non timuit sanctissimus Patriarcha in sacro Horeb culmine collocatus, non timuit sanctificatus in utero Propheta Domini, magnus Proto-parens scribentis filii, non timuit vehementissimam conspirantium ventorum violentiam, quâ cum subversis montibus petrarum scopuli præcipitanter conteri videbantur; non horruit ad sùsque dèque concutientem terræ motum, quo universos orbis angulos resolvere minabatur; accessit tremendum oculis flammicidium, quasi totam totius orbis orbitam ferali exitiò involuturum; stat tamen intrepidus spectator, immobilis nullum prodens indicium timoris; at ubi succedit *sibilus auræ tenuis*, (f) præcedens Creatricis Omnipotentis Majestatem, ubi sibilare inceperat, *vox submissa & gracilis*, ut legit Hebræus, annuncians vicinam Divinitatem: *operuit vultum suum palliò*: quia in ipso contemplationis auspicio ad imminentem altissimæ Deitatis præsentiam, quantâ subtiliùs quisque intellectus hominis teneatur ignorantia recognovit: *vultui namque pallium superinducere, est, nè altiora mens querere audeat, hanc ex consideratione propria infirmitatis velare, ut nequaquam intelligentie oculos ultra se præcipitanter aperiat, sed ad hoc, quod apprehendere non valet, reverenter claudat*; (g) interpretatur moralis Papa. *Respice cæcutiens hæretice ad hoc*

adoptivorum Filiorum DEI exemplar in lege veteri ideatum, quod tibi in monte ostenditur, ut tuus superbiens oculus, ad alta semper collimans hac ab imagine corrigatur: post sibilum auræ tenuis, vultus contemplativi Prophetæ suismet manibus velatur palliò, ut constitutus in sublimissima contemplatione Veritatis, genuinos DEI Filios timere doceat, non creaturarum ferociam, non tyrannorum barbariem, sed approximantem in sibilo auræ tenuis, Domini Majestatem. Præterea, ut præsumptuosa mortalitas discat in ostio speluncæ, in hujus miselli corporis corruptibili domicilio ignorantiam, quâ mens nostra quasi tegente pallio obducitur, discernere, quàmque parùm sit, quod scire nos opinamur potius, quàm cognoscamus, ex hoc spectaculo explorare. Sic meditantur lucis filii, à tenebrarum filiis alieni, qui erudiri de æternitate negligunt, de vanitate nescientes prætendunt; qui cum Ecclesiam post superatos tot insultantium inimicorum assultus indemnem, & impavidam considerant, non formidantem, sed gloriantem in tribulationibus recogitant, oculos à terra elevant, & apparentem in cælo mulierem coronatam belli victricem in secreto suorum cordium conclavi, ut signum admirabile commendant. Quod tamen foris ob indurati cordis duritiem, vel potius ob inveteratam elatæ mentis superbiam recusant confiteri, nè videantur à præcedentibus erroribus confundi: Imò eorum aliqui eo dementiæ progrediuntur rabidi, ut, quam in suis operationibus immaculatam conspiciunt, in suis dogmatibus certissimam inveniunt, eandem velut canes invidi allatrare non desinant, sed continuis convitiis invadere, omnigenis viribus deprimere, ab aulis Principum proscribere, à curiarum subselliis ambient profligare.

Verùm, quæ non timenda pusillo gregi suo provida Mater à Sponso suo sub ipsum conscriptorum persecutorum principium inaudit, hucusque huic firmissimo innixa æternæ Veritatis oraculo, specie sua & pulchritudine sua procedere continuat, nec diffamantes suæ integritatis innocentiam, suæ doctrinæ perseverantiam reformidat;

reformidat; non erubescit ad humilem pusillorum nomenclaturam, quam heterodoxa contemnit arrogantia, ut suæ elationi incongruam, ut suæ superbix peregrinam; illos pro suis recognoscit fidelibus, pro suis completitur filiis, qui non de magno minuuntur, non de sublimi autumantur, sed de pusillo multiplicantur, de humili exaltantur, scientes, quod de terra in cœlum par arduam salutis semitam ascendere sit electorum, de cœlo in imum cadere reproborum; hinc & clarissimus Synagogæ filius, illustris Gedeon, dum eligentis providentiæ suffragiō in Israëlitiçi exercitūs Principem præficitur, invasum DEI populum ab insidiatore Madian liberaturus, respondit annuntianti & animanti Angelo: *Eccè, familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo Patris mei*: (h) quò poterat profundius descendere, quò se demissiùs humiliare? Verùm qui prælegit præ omnibus minorari, promeruit super singulos exaltari, postremò se locò statuit, quem gubernatrix omnium Sapientia ducali in subsellio collocavit; *humilitatem prætendit*, commentatur Hugo Carensis, *propter quod exaltari meretur*, & qui se coràm cœlesti nuntio minimum proficitur, à DEO super cæteros sublimatur; *quàm suave est, ut diceret se minimum in tribu sua*, exclamat Os aureum; vix enim aliud suavius humili, quàm humilem intueri; *non erubuit, quod erat, ut esset quod non erat*. Sic sapit Mater Ecclesia, hæc sua sunt Prolegomena, unum suarum scientiarum omnium est fundamentum, humiliter ad sobrietatem sapere; pusillum gregem ab hisce perfectionis Evangelicæ elementis incipit erudire, dum malefana hæresis contraria prorsus methodo, suam orditur fabricam à supercilio, suam auspicator eminentiam à præcellente superbia, discens ut doceat, non docens, ut ampliùs addiscat. Consolabatur in apocalyptico mysteriorum volumine terribilis in consiliis super filios hominum, innocuos Thyatiræ incolæ: *Vobis autem dico & cæteris, qui Thyatira estis, quicumque non habent Doctrinam hanc, & qui non agnoverunt altitudines Satanae, quemadmodum dicunt,*

non mittam super vos aliud pondus; (i) in quo onerosi ponderis schema- te severa adversus obstinatam heterodoxorum perfidiam luctamina fuisset adumbrata, testatur Andreas Cæsariensis; nec enim levis est tribulatio, inter consuetas frementium adversariorum insidias versari, inter continuas maledicentium linguarum calumnias morari, quasi toleratâ impudicæ Jezabelis ferociâ, non aliam immissurus adversitatem diceret: *non exigam à vobis verborum pugnam, sed fidem tantum doctrina, quam accepistis, custodite, donec tandem vos hinc ad me assumpsero*: Audistis præmium laboris? nunc meritum expendite divinæ complacentiæ correspondens: *quicumque non habent doctrinam hanc*: quam exitiosa mulier evomuit, quam Nicolaitarum blasphemix perversitas seminavit; *& qui non cognoverunt*: notitiâ imitationis, aut scientiâ approbationis, *altitudinem Satanae, quam dicunt*, ab evangelica Veritate apostatantes, & velut genuina fidei dogmata exaltantes, qui non pepigerunt fœdus cum tenebrarum principe, suasque machinationes repudiaverunt; Qui Lyrano explanante non adhæserunt hæreticis dogmatibus seducentium Ebionis & Cerinthi. Expendit hanc detestabilem maligni spiritus extollentiam Rupertus: *Altitudo Satanae, quam nunc percutit, illa est superbia ejus, quâ similis esse Altissimo contendit, exigendo sibi in idolis sacrificari, cum soli Altissimo debeatur, ut sacrificetur ei*: hanc arrogatam sibi rebellis angeli sublimitatem dicunt superbi hujus principis assecræ, dum ejus abstrusas, occultasque invidias quotidianas contra Creatorem suum blasphemias, continuas fœdifragi defraudatoris machinationes, ut veras approbant, ut optimas confirmant: indè concludit Tuitiensis Abbas, *rectè addidit; quemadmodum dicunt; ac si diceret: non dico altitudinem Satanae, quemadmodum est, sed quemadmodum stulti admiratores dicunt*: non quippè altitudinis veræ sublimitatem continet, sed imaginariam celsitudinem rebellis sibi angelus vendicat, mendacem excellentiam intentat. Huic innititur fundamento garrula heterodoxorum rabularum insolentia; jactant sapientissimorum

(i) Apocal.
2. v. 14.

tíssimorum Prædecessorum genealogiam, citant fastigia, Acatholicorum illustrem negant originem, concinnant strictam cum primis Ecclesiæ Patribus familiaritatem, cum summis Doctoribus continuam conversationis indemnitate, sua seducendis Ecclesiæ propugnatoribus præsentant officia, semper ingenuam origenis deprædicant prærogativam, bellum dissimulant, ubi non audent configere, pacem simulant, ubi timent succumbere; sævit ferocitas, furit crudelitas, adulatur perversitas, machinatur iniquitas, súsque deque vertuntur omnia, eluduntur firmissima sacrorum dogmatum argumenta.

Expertus est jam primò nascentis Ecclesiæ Sæculò magnus ille totius Mesopotamiæ Pater, qui innumera- biles filios JESU Christo progenit, Judas Thaddæus, qui fraudulentus à perduellibus Matris Ecclesiæ filiis passus insidias, innumeras fallaciarum prostravit machinas, mendaces fidei calumniatores manifestans, frequen- tissimè vaniloquos confudit seducto- res, compendiatum suarum maligni- tatum indicem ac elenchum insigni hac parcemia descripsit ac evulgavit: *Fluctus feri maris despumantes suas confusiones.* (1) Compellaverat fre- mentes furientium hæreticorum ani- mos, *nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur*; sunt siquidem gene- rativæ fulgurum & productivæ tem- pestatum, quas Apostolici Senatûs Princeps, fontibus aquarum benefi- ciò destitutis comparaverat & nebu- las turbinibus exagitatas vocitabat; neque enim aquæ Sapientiæ salutaris contineri possunt in cisternis totali- ter dissipatis. Sed specialem obser- vari volens Thaddæus allegoriam, hæreticæ pravitati peculiariter pro- priam, voraginosi turbidi maris flu- ctibus hanc depravatam maligni Spi- ritûs progeniem æquiparavit; quem- admodum indomitum namque æquor, & fluctibus sævit, & fluctibus furit, & stridet in Euris, & jactat in Austris, deglutit phaselos, absorbet carinas, & triremes confringit, & onerarias sternit, spumantibus undis assurgit, in syrtibus classes corrodit, ad sco- pulos velivolas naves impingit; sic inquieta hæreticorum perfidia perse- cutorum procellas adunat, ignoran-

Pars IV.

tis vulgi nubes imprægnat, confæde- ratum rebellibus angelis eorundem assistentium potentiam lustrat, adjun- git curiositatem proditorum rabiem; utque totius mundi machina in una involveretur tempestate, cum regnis Reges spumantium instar undarum hæretici inducunt, efferatos irritato- rum principum fluctus extollunt; fluctuum insultantium nomine, vio- lentas pyratarum cædes, funestos prædonum assultus intellige cum Ca- rensi, quibus abominanda hæresis im- pugnat Ecclesiam fideles corruppen- do; dùmque mendacibus calumniis orthodoxorum fidem conantur con- temptibilem devotis cordibus fide- lium exhibere, despumant confusio- nes suas; quemadmodum namque ex undarum colluvie spuma gignitur, sic ex concursu auctoritatum malè in- tellectarum, & pejùs expositarum o- ritur spuma gracilis vanæ gloriæ, & humor spumeus tumentis superbix generatur.

His feri maris fluctibus Petri navi- cula invaditur, quia tamen petræ, quæ Christus est, innititur, in hanc suo discrimine quidem insiliunt, sed percussi dissiliunt, & in spumantes bullas evanescent. Applaudit victri- ci Ecclesiæ (ad quam allidentes alli- duntur efferati fluctus isti cum exun- dantibus perversorum dogmatum suorum procellis) coronatus Psalter- suis in spiritu prævisis conflictibus & triumphis: *Dominus regnavit; exul- tet terra, latentur insula multe:* (m) legit Hieronymus: *latabuntur.* Ille, regnat qui nuper in regis curia à spernente Herodis exercitu, à dementato prin- cipe ut vilis homo irridebatur; ille, qui seditioso postpositus latroni Ba- rabbæ vitam mercabatur, ille, qui ab iniquo examinatus Præsede ut inno- cens, in quo nulla inveniebatur cau- sa, palàm declaratus, & tamen fla- gellis laceratus, spinoso diademate terebratus, sicut ovis coràm tonden- te se obmutuit; ille, qui plenè exsan- gui corpore magnum illud candelabrum bajulabat, cui imponeretur lux, quæ illuminat omnem hominem ve- nientem in mundum, non sub modio abscondenda, sed in monte alto affi- genda, ut luceat omnibus, qui in domo unius moris sunt; Ille, qui morte turpissimâ damnatus, quæ non

N n n

rapuit

Hæretici sunt fluctus feri maris & nubes sine aqua Sapientia.
(1) Epist. Can. v. 13.

Christus post cumu- latarum arumna- rum tole- rantiam contra hæ- reticos.
(m) Psal. 96. v. 1.

*Christus
crucifixus
inclinavit
caput ver-
sus Ma-
riam, mon-
strans no-
bis no-
stram locò
sui prote-
atricem.*

*(n) Hom.
de Zona
Virg.*

rapuit inter latrones exsolvit patibu-
latus Rex Gloriæ, ut per lignum ex-
altentur pariter lapsi in ligno, gusta-
tòque felle & acetò dilueretur esca
peccati; Ille, qui inter duos prædo-
nes affixus suppliciorum victor eleva-
tis manibus infamem mundi Princi-
pem veluti nefarium Amalec proflig-
avit; Ille, qui velut cœlo proximus
cœlesti militiæ consummati agonis
vexillum intulit, & tardigradis via-
toribus, enervatis Adæ filiis, scalam,
per quam in sinum Abrahæ ascende-
rent, feliciter evexit; Ille inquam,
qui blasphemantium vomitu laceffi-
tus, utque Divus testatur Anselmus,
aliquoties lapidibus impetitus, pa-
tienter sustinuit, & factus est coràm
exprobrantibus, & calumniantibus,
quasi homo non audiens, & non ha-
bens in ore suo redargutiones; Ille
demum, qui ostensurus se non servu-
lum, sed mortis Dominum inclinato
capite tradidit spiritum, inclinans sa-
crum verticem, teste Philippo Abba-
te, ad Mariam testimonium; quasi
diceret, adstipulatur Cardinalis Hu-
go: *per ipsam veniam petite*; quis e-
nim alius post filium, aut aptius, aut
dulcius, vel fortius, vel potentius, cu-
ram gereret humani generis, quàm
mater Redemptoris? Quis desolatos
consolaretur in afflictionibus, quis
præliaretur pro militantis Ecclesiæ lu-
ctatoribus, quis liberaret à potestatis
tenebrarum insidiis, quis subveniret
peccatoribus sinè Mariæ auxilio in-
fallibiliter perituris? *Propterea patro-*
cinium tuum majus est, quàm intelli-
gentiâ apprehendi possit. (n) Allo-
quitur validissimam humani generis
in omni calamitatum genere prote-
atricem Germanus Patriarcha. Ille
igitur, ad cujus humanatæ Divinita-
tis inclinationem, comprimebantur
solis radii, expandebantur tenebra-
rum cunei, diffundebatur horror ca-
liginis, evasit diffiliens terra terribi-
lis, liberabantur captiva limbi agmi-
na, resuscitabantur à resurgente vitæ
mortisque principe redanimata san-
ctorum Patrum corpora; Ille, qui
portentosis hisce prodigiis velut di-
vini furoris testibus Judæorum incre-
dulitatem reprehendit, ut testatur Eu-
thymius, eorùmque perditionem præ-
signavit: Ille inquam, repentina vi-
cissitudine, *Dominus regnavit*: In-

furgat Phariseorum fœda colluvies,
invadat Sadducæorum fœderata con-
geries; impugnet Judæorum fera
barbaries! quid effecturi sunt adver-
sus Regum Principem, quid evicturi
sunt adversus Creatorem Sæculorum?
Sæviant cum regnis territoria, fre-
mant cum soliis imperia! qui nuper
se miserum exhibuit ex misericordia,
non ex vituperabili impotentia, re-
gnavit nunc, ut terra exultare va-
leat & copiosus insularum numerus
collatari; nec enim in solis solius
terræ territoriis illuxit lux christianæ
fidei pulsus errorum nebulis, sed et-
iam maris Oceani & æquoris Medi-
terranei illuminavit insulas, quot o-
lim incolis, tot penè barbaris refer-
tas; nec enim à marinis vorticibus
poterat segregari, qui congregatio-
nes aquarum à se conditas maria ap-
pellavit, qui super aquas à suæ Omni-
potentiæ effusas gremio, suum effudit
spiritum, suo velut purissimo, velut
cristallino vehiculo insidentem.

In insulis, omnes Ecclesias reve-
retur Augustinus suo velut in Sym-
bolo idæatas; quòd si interrogas
Commentatorem: *quare insula?* re-
spondit jam, tuam suspicatus quæren-
di voluntatem: *quia circumlatran-*
tur fluctibus omnium tentationum;
Sponsam Ecclesiam circumdederunt
canes multi suas evomentes fallacias,
suis erroribus allatantes, quid mi-
rum, si sibi assimilandam in sapien-
tia & veritate Sponsam, assiliunt Mo-
losi hæresum & lupi rapacium schis-
maticorum? *Sed quomodo insula un-*
dique circumstrepentibus fluctibus tun-
di potest, frangi non potest, sic & Ec-
clesia DEI pullulantes per totum orbem
terrarum passa sunt persecutiones, un-
dique frementium infidelium: Sunt
tamen hodie nubes, & caligo in cir-
cuitu matris Ecclesiarum omnium;
sed quia justitia & judicium est dire-
ctio ejus sedis, sunt impii evangeli-
cæ perfectionis adversarii, sunt per-
fidi Catholicæ Religionis æmuli, sunt
nubes gravidæ, non tamen aquâ Sa-
pientiæ, sed stultorum dogmatum
voragine plùs obrutæ, quàm repletæ;
quænam caligo tenebrosior eorundem
falsis dogmatibus, quibus seducere
conantur simplices, seducere igno-
rantes? His igitur, qui regnantem
in cordibus fidelium renunt cognoscere

*Heretici
circumla-
trant Ec-
clesiam in-
sulis val-
latam.*

Fideles
sunt sedes
DEI.

scere Dominum est caliginosa nubes in circuitu, quâ obumbrantur, quâ excæcantur, ut pereant, ac cæci fiant, qui lumen respicere detrectant, quia sibi videntur sapere & nunquam se desipere arbitrantur; at confitentibus & se humiliantibus, justitia & judicium directio sedis ejus: *sedem ejus dicit eos ipsos, qui in eum crediderunt*, interpretatur Augustinus; anima siquidem justî, sedes est Sapientiae, in qua residet dulciter & suaviter requiescit.

Illustres Patris multarum Gentium hospites, unum suorum pro comitatu Abrahæ dimittentes, sacram dissolvunt triadem, dum duo scelestæ Pentapolis futuri vindices ad solis declivium Sodomam contendunt; sed vix ingrediuntur ad vesperam domum Loth, quando lascivis civium oculis proditi involverunt aspectum concupiscentiæ, quæ velut suam inspiciens prædam formosos advenas tentat invadere, cœlestes incolas præsumit profanare; humanam namque induerant superficiem spirituales substantiæ, ut videri corporeo possent oculô, & colloqui cum hominibus valerent: Hos igitur justî Lothi hospites ac commensales oppressuri; *priusquam irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum à puero usque ad senem omnis populus simul*; (o) Legit Pagninus: *Antequam dormirent viri civitatis, viri Sodom gyraverunt juxta domum*; adeo inveterata est malignitas perfidorum, ut illucescente primo sæculorum diluculo jam ambulârint impii in circuitu, quorum umbratili schemate adumbratos autumat allestores spiritus, interpretans Lyranus coronati Psaltis versum explicans: *in circuitu impii ambulat*: (p) quasi diceret: *Dæmones circummeunt, ut fideles decipiant*. Profundiùs hanc Augustinus impiorum circumferentiam explanavit; *in circuitu, id est, in temporalium rerum cupiditate, quæ septem dierum repetito circuitu tanquam rotâ volvitur*. Sic planè rotatur vertiginosa hæreticorum iniquitas, quasi laborioso septem dierum circulo, & ideo non perveniunt in octavum, id est, in æternum, concludit Hypponenfis Antistes; sunt quippè baptismali origine Matris Ecclesiæ & subditi & filii, sed

Pars IV.

rebelles, quia maternæ pietatis gremium deserentes, defiliunt ad tenebrarum illius regnum, qui patientis Jobi testimoniô, *est Rex super universos filios superbiæ*: (q) à quo Rege fene & stulto, ut Ecclesiastis calamô describitur, tot instruuntur deliciis, tot imbuuntur erroribus, ejusdem imitantur audaciam, æmulantur arrogantiæ, nanciscuntur superbiam, invidiæ spiritum, libidinis licentiam adipiscuntur; magnus quippè ad primum sui ortûs auspiciû in Emphyreæ regionis amphitheatrum profiliit præ omnibus, & ideo exaltari super singulos commilitones voluit, suisque pedissequis cedendum, nisi cedendo exaltentur altius, nulli parendum, nisi imperantis imperiô elatiùs sublimentur. Sed genuinus Dominantium Dominus, quibus præsideat, Gregorius insigniter declarat: *Redemptor noster corda regit humilium, & Leviathan Rex iste dicitur superbiorum*: (r) Explora primarios hujus tenebrarum principis tenebriones,olve & revolve singula hæresiarcharum volumina, appende ad libram Sanctuarii suorum dogmatum pondera, investigates suarum peregrinationum itinera, videbis, si spectes faciem, ut jactant oculos, ut rugas contrahunt, quorum mentis tranquillitas unius interdum horæ spatiô sæpiùs in gyrum vertitur, quàm venti flamina immutentur? Si cordis arcana lustres, quæ per fenestras sensuum plerumque prospiciunt, facilè colliges ad iteratum prudentis animi intuitum, quomodo sua facta & acta commendare soleant, suorum laborum fœtus exaltare super quorumcunque authorum opera præsumant; si aliis subjecti aliorum reguntur nutibus, Rectorum suorum Judices se constituunt; si aliis præesse contigerit, inferiores quosque despiciunt, mentem in nubes erigunt, omnes velut indignos respiciunt, in semetipsis, quod corrigant, nil reperiunt, sed plurima quæ laudibus publicis extollant. Sic tenebrarum filii à filiis lucis decidui progrediuntur in viis suis semper in deviis itinerantes, semper in aviis aberrantes; gyrauntur in circuitu, rotantur in quolibet eventu, quorum mens ad irrogandas detractionum contumelias audax & valida, ad sustinendas

(q) Job.
4. v. 25.
Rex humi-
lium est
Christus,
superbo-
rum Rex
est diabo-
lus.

(r) Lib. 34.
Mor. c. 18.

nendas ferox & barbara, ad submit-
tendum se, infirma & nescia, ad edo-
cendum velox & frivola, ad addi-
scendum pigra & plumbea, ad im-
pugnanda Evangelicæ veritatis oracu-
la effrons & fervida, ad lacessendam
Catholicæ Sanctitatis innocentiam
atrox & dementata.

*S. Scriptu-
ra est la-
bium ve-
ritatis fir-
mum, con-
trà quod
non præ-
valet hæ-
resis.*

Verumtamen benigna genitrix dis-
simulat apostatricis filiæ proterviam,
crudelem truculentæ hæresis eludit
tyrannidem, ut suis prospiciat filiis,
suis consulat fidelibus, experta toties,
quàm verum sit sapientissimi Salomo-
nis proverbium: *Labium veritatis fir-
mum erit*; in perpetuum non rota-
tur in gyrum, non ventilatur in cir-
cum, non agitur in ventum; quod
novit, loquitur, dicit, quod didicit
ab instructrice Sapientia, non quod
à fatua audivit vanitate: In firmita-
te veridici hujus labii, sacram Scri-
pturam reveretur purpuratus Hugo,
in illo labio à materia solidissimo,
quia æneo adumbratam, quod Glossa
de speculis mulierum confectum as-
ferit; habebat enim Josephi testimo-
niò, inserta undique specula, ut Sa-
cerdotes abluti viderent, si adhuc ali-
qua macula mansisset: adhibebatur
vas illud luminosum ac lucidum Pon-
tificis Sacerdotumque pedilavio antè
ingressum tabernaculi, præcipiente
Domino: *Et missa aqua lavabunt in
ea Aaron & filii ejus manus suas ac
pedes*: (s) legit Paraphrastes Chal-
dæus: *Ponas ibi aquas, & sanctifi-
cabunt ibi Aaron & filii ejus manus
& pedes*, ut purificatis operibus &
emundatis affectibus Altare adeant
sacrificaturi, hostiam seu victimam
immolaturi. Quòd si in crystallino
mundantium aquarum speculo aqua
Sapientiæ repræsentatur, certè in æ-
neo, quò continentur labiò, in vase
hisce purissimis aquis referto sacra
Scripturarum pagina aptissimè deli-
neantur, quæ Sapientiam creatam ac
increatam continent, dum incarnati
Redemptoris vitam in novo, sanctis-
simique Conditoris facta, dicta & scri-
pta veluti vas comptissimum & soli-
dissimum in Testamento veteri con-
servant. Labium incommutabile, ac
ideò firmissimum, quod perennabit
in perpetuum, *quia vanitas Philoso-
phorum & deliramenta hereticorum
exterminabuntur; hæc autem Scri-*

*ptura, firmâ & immobili veritate per-
manet in æternum*, subjungit purpu-
ratus Hugo; imò, cælum & terra
transibunt, nec tamen verba verita-
tis hóc æneò circumscripta labiò
transibunt. Non sua jactet hetero-
doxorum labia veritati non tam hu-
manæ quàm divinæ inimica; non ja-
ctent ænea, quæ omni vento inanis
gloriæ circumferuntur, quæ sunt pol-
luta mendaciorum turpitudine & con-
versationis malæ maculis plerumque
contaminata. Subdit proverbialis Sa-
lomon oppositam scelestæ hæresis
qualitatem: *qui autem testis est re-
pentinus concinnat linguam menda-
cii*: (t) est repentinus, quisquis se (t) *Prov.*
ingerit gravi negotio non vocatus, 12. v. 19.
qui offert testimonium non requisitum; *Testis re-
pentinus est hereticus*, repentinus
explanat commentatrix Glossa, *qui est hereti-
nova dogmata ingerit tanquam testi-
monia repentina, ut repentinum in-
telligamus novum & subitum*. Ha-
nium con-
buit optimos increata Patris Sapien-
tia, habuit præclarissimos testes, quo-
rum prædixit subscribenda intemera-
to sanguine testimonia, dum præsens
Veritatis Magister præsentibus alloque-
retur discipulos; *eritis mihi testes in
Jerusalem*, (u) *& in omni Judæa & in omni
Samaritæa, & usque ad ultimum terræ*; 1. v. 8.
tunc planè, quando in omnem ter-
ram exivit sonus eorum, ut adver-
sus regna ac territoria temporalium
errorum belligeraturi, classicum te-
nebrarum filiis, per omnia hetero-
doxorum castra intonarent, & in fines
orbis terræ verba eorum; in omni
terra, imperfectorum copia; in or-
bis terræ finibus, intelliguntur agmi-
na perfectorum, qui quasi in mundi
exitu versantur, dum anxio exopta-
tæ mortis desiderio ad egrediendum
versus cæli confinia stimulantur. Hoc
Apostolicò eloquentissimi sanguinis
testimoniò deluduntur viri mendaces,
qui conjurati bonorum operum ad-
versarii, perennes lugentis pœniten-
tiæ inimici, Matrem Ecclesiam im-
pugnant, ut filios fideles, aut imma-
nitate barbarâ ab uberibus dulcissimæ
genitricis avellant, vel comminabun-
dis vociferationibus expugnent. Hi
sunt, qui domum Loth à puero ad
senem circumvallant, & impiâ com-
munionem conjuncti purissimam Divi-
ni Spiritûs Doctrinam sacris in literis
domum ju-
compen-

sti Loth, compendiatam effrœni lascivientium
quæ est Ec- errorum libidine violare præsumunt;
clesia, ut quorum inter se dissidentium, sed
adulte- adversus opprimendæ Matris inno-
rent inte- centiam confœderatorum arrogan-
meratam tiam conglomeratô aristarum, sed
S. Scriptu- sterili cumulô liceat comparare,
re Doctri- de quibus velut jactabundis mundi
nam. divitibus, divus Odo suam adjungat

(x) *In 24.* *vitam unanimiter affligunt:* (x) nec
Cap. Job. erubescunt ad tam turpe maternæ
 violentiæ flagitium, quod machinan-
 tur, sed quasi heroicum foret faci-
 nus, de suæ puerperæ calumniis, de
 inflicti parturientis utero injuriis glo-
 riantur.

Heretici Progeniem viperarum dicerem hæ-
sunt vipe- reticos generantis uterum crudeli vul-
re matris nere lacerantem, nisi virginalis in-
uterum la- tegritas parentis Ecclesiæ omne vene-
cerantes. num excluderet, & virulenti ventris
 suspicionem quamlibet à fructifera ma-
 ternitate sua elongaret; Est tamen
 hæc perduellis soboles serpentum pro-
 sapiæ simillima, sunt hi rebelles filii
 cum anguibus & colubris coæquan-
 di, de quorum apostatrice perfidia
 jam dudum sua inter præfagia vatici-
 nabatur Propheta Regius; *linguis suis*
dolosè agebant, venenum aspidum sub

(y) *Psal.* *labiis eorum:* (y) Est genuina aspidis
13. v. 3. proprietas aures claudere, nè vocem
 audiat incantantis, cujus venenum
 in serpentino genere præ cæteris mor-
 tiferum experimur; Sic A catholici
 præcepta injungentis Ecclesiæ inau-
 dire renuunt, nève subtilem exhor-
 tantis sonum percipiant, perquirunt
 virus quovis venenô magis lethife-
 rum, id est, elucidante Incognito, in-
 tentionem mortiferam occultant, nè
 aure cordis audiant, quod urbis &
 orbis Domina per Sponsi sui Vica-
 rium, per legitimum Summi Pontifi-
 cis nostri Locumtenentem, per ve-
 rum Petri Successorem intimat vel de-
 clarat. Definit harum linguarum in-
 toxicatam malignitatem Divinus ipse
 Spiritus, dicens ad literam de hisce
 impiis Ecclesiæ militantis transfugis:

(2) *Deut.* *Fel Draconum vinum eorum, & vene-*
32. v. 33. *num aspidum insanabile:* (2) Subne-
 cit limitans Glossa: *Nisi summus*
Medicus subvenerit; quid autem a-
 liud incautis propinant mentibus fal-
 lentes & ridentes, blandientes & se-

ducentes, quid aliud epocillare so-
 lent pro vino lætitiæ, quàm nequitæ
 fascinum, malitiæ venenum? quòd
 si docente Plinio venenum aspidis a-
 cetô pellitur, acerbum aspicienti vul-
 tum exhibe, blandientem fulguran-
 te oculo respice, retrude geminis pe-
 dibus, nè vel intellectus dolosâ sub-
 tilitate allectus adhæreat sibilanti, vel
 voluntas infascinante inducta illiciô
 per affectum adhæreat defraudanti.
 Fuge approximantem aspidem, nè
 ab adulatrice bellua tardius fugias,
 infectus ad mortem, vel saltèm con-
 taminatus ad labem. Inter tria diffi-
 cilia captu, quæ peritissimam Sa-
 lomonis scientiam fatigabant, erat
 secunda numerô, *via colubri supra* *& colubri*
petram: (a) Repit per terram colu-
 ber super pectus suum, defœdans
 terræ faciem, cui quia sufficienti du-
 ritie nequit resistere, imprimit sua
 vestigia, pestiferôque dente sua pe-
 netrat viscera corradendo, vel saltèm
 virulentâ deturpat ingluvie, vene-
 num evomendo; at ubi proserpere
 ad petram nititur, nec eam lancinat
 impactis dentibus, nec fauciat infli-
 ctis moribus, nullis culpæ vestigiis
 ejus defœdans pulchritudinem, aut
 suam emolliens soliditatem; Est pe-
 tra puritate limpidissima, divino tin-
 cta sanguine, & Baptismatis lavacrô
 dealbata Mater Ecclesia, hæc nun-
 quàm serpentinis dentibus fuit obno-
 xia, à qua adreptans heterodoxorum
 virulenta iniquitas impetitur, sed
 nunquàm ab allidente læditur, illæsa
 semper victrix inter assultus impios,
 inter accessus fraudulentos conserva-
 tur.

Hinc illa finis nescia luctatorum
 certamina, quæ velut ab utero ori-
 unda Rebeccam anxiant, sed non e-
 nervant, puerperam excruciant, sed
 Matrem duarum Gentium insinuant; *In Rebecca*
 collidunt se in hac amplissima partu-
 rientis Ecclesiæ arenaria duo filii, *geminis*
 semper discordes sinè concordia, *adum-*
 quorum indefinentem luctam exarat *brantur fi-*
 sanctissimus Hypponenfis Antistes: *deles &*
conceptit corporaliter de beato Isaac,
Rebecca, quia conceptura erat spiri-
tualiter de Christo Ecclesia, & sicut
parvuli in utero Rebecca collideban-
tur, sic in utero Ecclesiæ duo sibi jugi-
ter adversantur. (b) Unus vir sim-
 plex in tabernaculis, alter dolosus
 N n n 3 venator Temp.

Sunt sur-
di aspides
& colubri
super pe-
tram re-
pentes, sine
petra, id
est, Eccle-
sia, conta-
minatione.
 (a) *Prov.*
30. v. 19,

In Rebecca
geminis
adum-
brantur fi-
deles &
heretici.

(b) *S. Au-*
gust. Serm.
78. de
venator Temp.

venator in insidiis sibi adversantur; ille, ut vincat pietate, iste, ut isternat malignitate; ille, ut perversum convertat, & errabundum ad veritatis viam deducat, iste, ut conversum avertat à veritate, & ambulanti per angustam cœli semitam seducat ad latum perditionis campum: confli- git fidelis cum infideli; ille calamum stringit, ut errorem configat, non lædat errantem, iste hastas & lanceas nudat, ut ferro & ense dilectæ matris congenitum amorem extinguat, & in fidei proditorem pervertat; dumque severiori crudelitate accumulatur plagas, dumque truculentus Esau ex- cuit gladium linguam suam, vincen- dus victori cedit coronam, fabricat invictus sertum exultationis, dimit- tit paternæ benedictionis thesaurum, gloriosum efficiens suæ crudelitatis victorem; Aptum profectò & ad- aptandum huic clarissimo fraternæ in- iquitatis supplantatori illud varicinan- tis Isaïæ videtur prælagium: *Delecta- bitur infans ab ubere super foramine aspidis*: (c) Insinuat Propheta provi- dus ingentem juventutis animi valo- rem, quò homo pulvis & cinis, si carnem spectes fragilem, prodigioso prorsus spiritu serpentem in corde dilecti fratris sui latitantem, ac vi- rus truculentæ hæresis exhalantem suo calidissimi amoris halitu extrahit, ut salvet intoxicatam fascinati homi- nis animam, & hæreticam suo extra- ctam spiramine trucidet pravitatem. Eluctatur à primo egressu de materni uteri domicilio super foramine viru- lentæ aspidis, utque gaudium suum sit plenum, omnem impendit ope- ram, ut fratrem uterinum, sed à ma- terni lacte ablactatum, ab impiæ nu- tricis ubere ad recalcitrandum ine- briatum, suò fascino, à virulento er- rorum illuvio segreget ac avellat. Examinat fatale latibulum serpentis illustris Clemens ab Alexandria, & instar expertissimi Geometræ illius metitur latitudinem, lustrat profun- ditatem; *foramina & cubilia aspidum dicit malas demoniorum turmas, vel impiorum hæreticorum lustra ac lati- bula*.

Verum quis gigas spiritu, quis he- ros animò audebit in hæc spelæa sibi- lantium aspidum manum immittere, nè dicam os ad spelæum applicare, ut

exhalato spiritu oris sui aspidem ex- trahat, expellat serpentem virulen- tum? Fuerunt à primis nascentis Ec- clesiæ incunabulis magnanimi lucta- tores, dum soror adhuc parvula non- dum lactiflua habens ubera, lactare necdum poterat; sed Sponsus sangui- num quasi nutritius Ephraim, fugen- tia Apostolici Senatûs ora, Doctrinâ oris sui abundantissimè lactabat ac nutrie- bat, ut à divino ubere enutri- ti, suum æmularentur nutritium fi- lioli, suum imitarentur Discipuli Ma- gistrum Veritatis. Suos docturus fi- lios disciplinam Patris proverbialis Sa- lomon, ut scirent prudentiam Sancto- rum, postquam eorum unum exhor- tabatur ad inclinandam aurem suam, & ad auscultandum sermones suos, hanc protulit allegoriam: *Cerva cha- rissima & gratissimus hinnulus, ube- ra ejus inebrient te in omni tempore, in amore ejus delectare jugiter*: (d) Legunt septuaginta interpretes cum Ambrosio: *Cervus amicitia & pullus gratiarum confabuletur tecum, & ad- sit tibi in omni tempore; in hujus e- nim amicitia conversatus, diuturnus eris*; in hoc cervino hieroglyphico justis charissimo, intelligit Legem Di- vinam Nicolaus, quemadmodum au- tumat intelligendum in hinnulo gra- tissimo discipulum in hujus Magistræ studiosum voluminibus; sunt ejus te- stimoniò dulcissima nutricis ubera conciliationes Scripturæ, quibus re- pleri jugiter decet fidelem animam & erudiri. Sublimiùs eluctatur Medio- lanensis Archi-Præsul sanctissimus, dum verum DEI Filium, naturam, quam animantibus ipse donavit, in semetipso expressisse recenset; *quia veniens in terram serpentum, illum diabolum sine ulla sui offensione pro- trivit*. (e) Alludit ad hanc non so- lius mundi principis eliminationem, sed etiam ad suorum pedissequorum, ad suarum scholarum correctionem, ad fortunatum hæreticæ pravitatis ex- terminium, coronatus Psalter, ap- plaudens victori Christo suisque fi- delibus servulis, missuros manum in cavernam aspidum, ut eruant sibi & aliis nocituros: *Vox Domini prapa- rantis cervos & revelabit condensa*: (f) Legit Augustinus: *Perficientis*: & subjungit: *Vox enim Domini primò perfecit superatores & repulsores ve- nenosarum*

Vox Domi- ni prapa- rantis Apo- stolos, ut essent Cer- vi insi- diantes serpenti- bus, id est, hæreticis.

Scriptura sacra est hinnulus charissi- mus justo- rum.

(d) Prov. 5. v. 19.

(e) S. Am- brof. in Ps. 41. v. 1.

(f) Ps. 28. v. 9.

(c) Esaiæ 11. v. 8. *Fideles Ec- clesiæ filii gaudent, dum la- tentem in hæretico- rum cordi- bus hære- sim velut aspidem extra- hunt.*

menosarum linguarum, quæ pro suæ iniquitatis scopo maternum militantis Ecclesiæ cor sibi objicientes, aut contumeliis intemeratam veritatem suorum dogmatum feriunt, velut evanescentem insipientis populi nundinentur applausum, tumidis risibus sanctorum Patrum eludunt parcemias, explodunt sententias, dilacerant exarata dictante veritatis Spiritu commentaria; sed dente mortifero seipsos vulnerant, suasmet animas virulentis sacrilegarum falsitatum fœcibus trucidant. Felices tamen in vulnere, si sagittæ parvulotum, si linguæ fidelium humiliûmque prædicatorum fiant plagæ illorum, si puer parvulus non ætate, sed Christianâ Sanctitate & humilitate delectetur super foramine aspidis immittens manum suam in obscuram tenebrarum voraginem, ad lucem veritatis extrahens infascinarum aspidem, ut mereatur in sua caligine sibi condensa elucidari; *opacitates scilicet divinorum librorum & umbracula mysteriorum*, explanat Augustinus. Huc collimavit incarnanda Patris sapientia, fundamenta viatricis Ecclesiæ in sanctis montibus, in evangelicæ perfectionis culmine fundatura: huc transfiliens colles ad instar cervorum hinnuli properavit virginæ Matris Primogenitus ex multis fratribus; meritò factus est DEUS Homo, ut vox Verbi tales sibi cervos præpararet, quibus incarnatæ Veritatis appropriari posset oraculum: *Serpentes tollent, & si mortiferum quid*

abinde ad proscribentis Pauli nutum, in Melitenfium perenne solatium, omne venenum, quod in humanæ salutis præjudicium exhalare potest, & solet, universa serpentum progenies, adeò evanuit, ut licet mordeant aspidēs, licet feriant acutiori dente frementes viperæ, nunquàm inficiant, nullum intoxicent incolarum. Est vipera livoris rabie repleta, est coluber insidiosus eò immanior, quò remotior, eò oculatior, quò occultior, est serpens invigilans mulieris calca-
neo, Matris Ecclesiæ vestigio struens latentes machinas exitiosa hæresis, cujus ut elidatur virulenta iniquitas, non satis est, mordentem reprimere, ut manu excidat, sed præstat in ignem jacere, ut pereat, nec ultrà fatali toxicò innocuos occidat. Sic præparat cervos suos non metuentes, non vacillantes, sed euntes in mundum universum, qui vix unam noverant regionem; nec tamen replicant cum tremebundo Habacuc, dum ad leonem caveam ablegaretur: *Babylonem non vidi, & lacum nescio*: (i) pro-

(i) Dan.
14. v. 34.

(g) *Marci biberint non eis nocebit*: (g) Momordit Paulum exiliens vipera de sarcimentis, quam de manu Apostolica pendente, dum viderent infideles barbarorum oculi, dum spectat attornita idololatrantium stoliditas incolarum, mox moriturum supposebant; sed stabat intrepidus cervorum Dux, nec venenò intoxicatus, nec lethifero vulnere trucidatus: infiliit crudelis bellua ferociente impetu in manum Doctoris Gentium, quid ageret invasus? Egit quod cervus, quem voce suâ propè Damascum præparavit Dominus subita luce de cœlo circumfusum; debebat agere, ut à viventium numero viventem viperam, ut à fidelium contubernio insidiatricem hæresim profligaret: *excutiens*

(l) *Cantic.*
3. v. 5.

(h) *Act. or. bestiam in ignem, nihil passus est*: (h) 28. v. 5.

Illud occurrit intento profundius animo ut peregrinum, illud involat affixum

*Sancti
sunt cervi
non mon-
tium sed
campo-
rum, qui-
bus omnia
adversa
plana sunt
& dire-
cta.*

affixum mentis oculum, ut admirandum; per camporum cervos, eam adjurari, quæ tamen tenerrima amatrix cubilis vix pessulum nuper aperuit pulsanti? Si soli festinantis cervi symbolo assimilasset, illos commemorari voluisse credidisset, qui licet in corruptibili carne commorentur, aligeros tamen spiritus velocitatis ministerio æmulantur, qui non jam in carne (ut nuper flens egregius concionator dixerat) sed amodo in spiritu ambulantes, salientem in montibus insequuntur, qui surgentes cum Christo, quæ sursum sunt sapiunt, non amplius, quæ super terram sunt, concupiscunt: sed nunquid hi camporum cervi poterunt appellari, quorum conversatio non ultra in lachrymarum valle hæret abscondita, sed in cœlis est, nubes terrenarum adversitatum transiliens, & ad Empyreæ Regionis apicem exilire contendens? Sunt certè hoc agnomine dignissimi, qui coagmentatarum adversitatum condensa æquo pede, affectuque compari celeriter transmeant transverberantes tribulationum aculeos velut condensatos spinarum dumos saltu magnanimo transcendunt; nullò finistrorum eventuum impedimento detinentur, nec ullò terrenarum cupiditatum vallò retardantur; *hoc est, quod in presenti cervos camporum dicit, quod illis qualibet aspera & ardua qualibet plana sunt, & pervia, & inoffensis exposita curribus, quasi planioris aquora campi,* interpretatur Gilbertus Abbas. (m) Contemplare egredientes à conspectu Concilii comminantis & exprobrantis, non flentes, sed gaudentes, quoniam digni habitati sunt pro nomine JESU non honorari, non exaltari, sed contumeliam pati; præparaverat quippè vox Verbi hos celeres camporum cervos, ut aquâ velocitate inculta rupium, abrupta montium, ac aqua camporum territoria transilirent, qui nuper ad Annæ subsellium cum fustibus & gladiis non celeres pedissequi, sed tardigradi cursores, solum finè Discipulo Magistrum Veritatis, finè servulo Dominum Majestatis currentem deseruerunt, adeò præproperanter, ut unus eorum etiam relictâ sindone non erubuerit nudus fugere, ut effugeret persecutorem; at postquam in-

duti sunt virtute ex alto, factoque repente de cœlo sonò tanquam advenientis vehementis spiritus, revelabantur adumbrata in figuris mysteria, in cervos celeres evaserunt, ad nullos serpentium morsus expavescentes, sed virulentos aspides de cavernis errorum, de hæresum latebris extrahentes. Conatur hodie dūm hæc serpentium colluvies & cervos dente lethifero invadere, & virulentis mendaciorum labiis sauciare; conspirant omni sollicitudine Matrem Ecclesiam, in filiis enervare, in suis fidelibus infascinare; verum quemadmodum Æliano fidem dante, *mirifico quodam munere natura cervus serpentem funditus vincit:* (n) sic sic, sed longè portentosiùs fidelis JESU Discipulus, suæ vocis vocatione in cervum præparatus, efficaciam operantis gratiæ universam confœderatorum heterodoxorum perfidiam conterit & evertit: *Quemadmodum cervus omnes venenatorum reptilium lesiones parvipendit,* allegorizat sublimiter Euthymius, *quinimò odoratu suo hujusmodi animalia quaque persequitur, ac vi spiritus oris sui ea attrahit ac perdit, ita etiam omnes Christi Discipuli, similem à divina gratia consecuti sunt potestatem calcandi nimirum serpentes.* (o)

Præceperat Directrix Consiliorum Altissimi Providentia Archi-Thalasso Noë de levigatis, id est, ut explicat Albinus, de insolubilibus lignis benèque coarctatis Arcam salutis humanæ bajulam erigere, illud impensius præscribens velut peculiariùs observandum: *Bitumine linies interiùs & exterius:* (p) quo ferventissimo & violentissimo glutine, ut adstruit Rabanus, ligna ex eo lita, nec vermicibus eradi, nec solis ardore succendi, nec ventorum flatibus agitari, nec aquarum possunt assiduitate dissolvi; adjungit aliam bituminis proprietatem Epiphanius, illius scilicet suffitu omnes serpentum halitus elongari, omne virulentorum reptilium venenum enervari; *ubi enim suffitus bituminis, non poterit stare serpens:* (q) Si de felici salvificaque oneraria inquiratur, cujusnam fuerit symbolum & figura, respondebit doctus Origenes: *Arca ista, quæ natat in fluctibus & in qua humani generis fit reparatio, procul-*

(n) *Lib. 2. c. 9.*

(o) *In 10. cap. Luc.*

Arca Noë fuit figura Ecclesie.

(p) *Genes. 6. v. 14.*

(q) *Tom. 1. Lib. 2. cap. 51. cont. hæres.*

dubie

(m) *Serm. 14. in Cant.*

(r) Hic.

dubio figura est peregrinantis in hoc
Sæculo Ecclesiæ, quæ sit salva per li-
gnum, in quo pependit mediator DEI
& hominum, JESUS Christus. (r)
Quidnam efficiet tortuosus coluber,
quidnam sua conficiet in malitia sibi-
lans vipera? non penetrabit intoxi-
cante halitu sinuosus anguis, nullum
inveniet virulenta hæresis nidulum,

quò contegatur, nullum latibulum,
quò abscondatur; nihil proficit ad-
versus arcam hanc erroneorum dogma-
tum ferale toxicum; linitur Arca, ut
ostendat speciem Sanctæ DEI Ecclesiæ,
quæ bituminis vim habet fugantem
horrenda & perniciofa dogmata,
concludit Salaminensis Præ-
sul sanctissimus.

JOD.

VERSUS
X.

Manus mulierum misericordium co-
xerunt filios suos; facti sunt cibus earum
in contritione filiæ populi mei.

SENSUS LITERÆ.

Terribilis
plaga, per
quam con-
vertitur
matris u-
terus in
prolis tu-
mulum.

EX vitæ utero fieri mortis tu-
mulum, est paradoxum; &
tamen violenta esuries, ex
ventre parturientis puerperæ
construxit mausolæum, quan-
do mater esuriens fatiscenti consultu-
ra filio, sibi que provisura, tremulis
manibus arridentem jugulavit filium,
ut cibus matri factus, ventrem reple-
ret mortuus, quem vivens adimple-
vit; famis crudelitas extinxit materni
cordis incendium, quod naturalis a-
mor tunc incenderat, quando fru-
ctum inanimem sub corde collocans,
ad adamandam prolem suam exulta-
bundam matrem inflammavit. Est
peregrinum calamitosissimæ voracita-
tis elogium expressius à Paraphraste
Chaldæo recensitum: *Manus mulie-
rum, quæ erant misericordes super
pauperes, coxerunt parvulos suos*: Su-
prema hæc Solymæ obsidionis im-
manitas, quando eversa mundi Me-
tropolis objiciebatur lachrymantibus
compatientium viatorum oculis in
tragicum divinæ ultionis spectacu-
lum, quando urbs sancta, gaudium
universæ terræ ponebatur à vastatri-
ce obsidentium Romanorum dextera,
dissimulante cælo, & applaudente so-
lo, in stuporem confusionis, & in si-
bilum derisionis. Comminabatur jam
dudum vindex justitia, prælagò vati-
cinantis Jeremiæ & exhortantis ore;
*cibabo eos carnibus filiorum suorum,
& carnibus filiarum suarum*: (a) adeò
Pars IV.

implacabiliter, ut omnis præteriens
obstupefcat & explodat universam
cladem ejus; adeò lamentabiliter, ut
horrendum foret auditu, tremendum
cogitatu, quomodo populus præ cæ-
teris omnibus ac adorationi unius DEI
veri destinatus, corruerit gladiò in-
imicorum suorum, & omnis Juda ce-
ciderit in truculentam manum Assur
traducendus in Babylonem, ibique mi-
serabiliter trucidandus: nunc sub ter-
rifica Romanæ cædis tyrannide est in-
comparabiliter horribilius, est longè
crudelius excidium, quando nec ma-
terna viscera compatiuntur prolibus
perimendis, nec inimica rabies hu-
mano novit sanguine satiari, aut ex-
animatis cadaveribus saturari. Liba-
bat Hebræorum perfidia sacrificium
idolis impotentibus ad succurren-
dum, nunc ipsorum sanguis lingitur
ab hostibus, commixtusque mille cæ-
dibus effunditur velut torrens. Et vi-
de justissimam talionis pœnam à ful-
minante cælo infami populo æquissi-
mè inflictam! Furebat dementatus
Israël tam crudeliter, insultabat Crea-
tori & Liberatori suo tam petulanter,
tam insolenter, ut ausu plus quàm
sacrilego tenerioris infantia primor-
dialem immolarent sanguinem idolo
Moloch, aram sanctificationis profa-
nantes in altaria alienationis. Quid
valeat exterminator angelus imma-
nius excogitare, quàm, quod amaris
plangens lachrymis Rex Solymæ con-
tinuavit

In pœnam
talionis
Judæi ad-
igebantur
fame pro-
prios de-
vorare fi-
lios, quia
olim eos-
dem im-
molabant
demoniis.

(a) Jer-
19. v. 9.

(b) Psal.
105. v. 37.

tinuavit deplorare; *immolaverunt filios suos & filias suas demonis.* (b) In tantam exundavit vefaniam dementatus Israël, ut non contentus exanimi trunco, ritu gentilium oves & boves sacrificare, exusti thuris thymiamata evaporare, brutæque animalia victimare: sed ad majorem devotionem, ut loquitur Hieronymus, audebat furor eorum omni barbarie truculentior, & filios & filias suas exanimare ac immolare, quod est portentum extremæ perversitatis, naturæ horridum, à ferocitate tygridum omnino alienum; utque omnem inverterent consuetæ adorationis ordinem, non proles peremptas aræ imposuerunt, sed prius locatas in Altari, postmodum peremerunt. Quid ergo mirum, si in reciprocam feralis pœnæ vicissitudinem devorare coguntur occisa suæ sobolis cadavera, & qui effuso Sanctorum sanguine velut aquâ in circuitu Jerusalem sæviebant in cœli nuntios, in Prophetas innocuos, profanarunt Sanctuarium; imò qui nec Sancto Sanctorum parcentes, eundem blasphemantibus linguis crucifixerunt, & licetorum suorum manibus Authorem vitæ interfecerunt, in suo submersi sanguine tumulentur? Qui enim nequiter vitam occidit, ille nocenter mortem incurrit. Quæ alia mortis contagio poterat in sortem Hebrææ sobolis cadere, cujus patrum iniquitas auctorem vitæ perimere, viventium Dominum cruci affigere præsumpsit?

Corvus emanens ex Arca præfigurabat malitiam: columba rediens in

Revertebantur diluviales aquæ ad proprium suæ scaturiginis locum, quem, explanante Chrysostomo, solus illarum novit Conditor: redibant, Euthymio Commentatore, universi rivorum fluviorumque decursus per occultas subterraneæ regionis venas ad matricis abyssi uterum, & quidem primo sexti mensis die ab inundatione requievit illicò quadrangularis arca, Hieronymo recensente, in montibus Ararat; priusquam tamen providus portitor Noë, universitatem conservatorum animalium patientibus emitteret claustris, corvum exploratorem desideratæ serenitatis emisit; sed ille legatione commissâ pessimè functus, fortassis in cadavera submersorum hominum brutorumque incidens, illis velut congruo sibi

infedit epulo, regredi neglexit; illo-
rum feralem negligentiam repræsentans, qui suis dediti carnalibus illecebris, immundis affixi voluptatibus, de reditu ad salutarem interioris conscientiæ mansionem non curant. Sollicitus proinde Archi-thalassus, neque de recuperata telluris indemnitate securus, columbam post corvum emittit; nec sine notabili mysterio, quod expressurus Mediolanensis Ambrosius, in exundantibus aquis sepe-
liendæ carnis tumulum meditatur, ut omnis peccati iniquitas abluatur; in columbina specie, quam ipse Spiritus Sanctus assumere non recusavit, veram requiescentis animæ pacem, quæ evolat, sed illicò undè recessit iterum revolat; tandem in corvo, peccati figuram considerat, quod exit & non revertitur, expelli renuens, & regredi recusans. Fidelis Columba, dum non invenit, ubi illibatus pes suus requiesceret (ut enim commemoratus glossatur Ambrosius, *inter astutias hujus mundi & secularium fluctus cupiditatum portum non invenire solet innocentia*) (c) regressa est (c) Lib. de ad principalem suum in asylum; nam *Arca S. virtus*, eodem comprobante, *redit*, Noë c. 18. *amans justorum consortia.*

Grandis disparitas duarum volucrum, disparitatem denotat duarum Gentium; primus, qui arcâ ejicitur, ut in sublimi montium specula aquarum exundantiam speculetur, corvus est, fœdus nigredine, designans Synagogæ populum, quarum puerpera superiori Salomonis sæculo hoc gloriabatur dramate: *nigra sum, sed formosa*: (d) & quia partus ventrem sequitur, de suis filiis sic loquitur Paraphrastes Chaldaeus: *Quando Israëlita fecerunt vitulum, denigrata sunt facies eorum sicut Æthiopes, qui habitant in Cedar*; Emissus ab arca corvus cadavericis inhians escis suam ingluviem convenienti pabulo satiabat; & durus in corde suo Hebræorum populus cadaveribus oblectabatur, velut congruò suæ perfidiæ alimentò, qui hodieum mortuæ legis inhærens observantiæ, mortem deglutit, & Ecclesiæ Arcam ingredi renuens, cæremoniæ, legumque abolitarum morticiniis sustentatur. Suum adjungit oraculum Mediolanensis Præsul facerimus, ingeniosâ acedine perfidam Judæorum

Arcam innocentiam.

(c) Lib. de Arca S. virtus, eodem comprobante, redit, Noë c. 18. amans justorum consortia.

(d) Cant. 1. v. 5.

Judæorum perstringens obstinationem; *Per corvum avem nigerrimam Judæi infidelitate tenebrosi significantur*, quorum funestum plangens interitum subjungit; *Noë igitur de Arca corvum emisit, quia Dominus noster JESUS Christus à consortio sanctæ Ecclesiæ populum Judæorum separavit*. Hæc est contritio, hæc est perditio populi filiæ, quam threnò lamentabili flens explicat Jeremias; *coxerunt filios suos*: Crudeles flammæ, nec proprio parcentes partui! flagitiosæ manus in defluo innocuæ sobolis sanguine ferociter cruentatæ! nisi dixeris, violentam flagellantis justitiæ necessitatem exstitisse, non arbitrariam liberæ voluntatis potestatem. Recogita incomparabile famelicæ matris cordolium, dum suismet carnibus in filio vesceretur; quâ contremiscente dexterâ arripuit gemens ac fremens puerpera ludentem & blandientem parvulum, à semetipsa intolerabili cum amaritudine trucidandum? Quanta colluctantium affectuum molimina, dum angariata mater, velut phrenetica tygris nunc quidem arripere conatur amplexantem infantulum, nunc denuò retrahente interdicens naturæ vehementiâ reluctatur, donec tandem inter alterna confligentium affectionum luctamina, teneritudo dilectionis succumberet, & indispensabilis declinandæ mortis necessitas prævaleret? Victimatur in materni corporis nutrimentum caro filii ex matris sanguine oriunda, ut compari supplicio plectatur longè crudelior barbaries, quam idololatrans Synagoga complebat, quando rebeli angelo immolabantur filii Israël, quando idolorum præsidii, tenebrarum principi profuso largiter sanguine homagium præstiterunt, non obstante severissimâ Divini Legislatoris prohibitione, quâ ingressuri optabilissimam promissionis terram rigidè admonebantur; *cave, nè imitari velis abominationes illarum Gentium, nec inveniatur in te, qui*

lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem! (e) hæc erat sacrificantium (e) *Deut. 18. v. 10.* cæremonialis observantia, sacrificando scilicet filios suos per ignem trahere, secundum idololatræ modum à Gentibus observatum: Unde reciproca puniendi vicissitudine, suos coguntur infelices puerperæ filios devorare, & sortem totius naturæ ordini contrariam experiri, odiendo, quod illa jubet diligere, mactando, quod illa præcipit conservare; Ut qui naturali impetu prohibente diabolo maternæ fœcunditatis fructum consecrabant, eodem nunc stimulante enormi infanticidiò se ipsas contaminare, profusò amantissimi pusionis sanguine cruentare adstringerentur. Sic sic desideratæ correspondet culpæ invita Vindictis pœna. O quàm amaris deflebat lachrymis viduanda genitrix genitum suum, quibus intuebatur oculis? tot infigebantur materno cordi vulnera, quot suo fluctuans in sanguine agonizans puellulus suspiria emittebat. Sic suas ulciscitur injurias DEUS, index, quas tunc videtur nolle in reo vindicare, quando prote-lans ultionem creditur dissimulare; cautus nunc esto saltè pœnitendo, qui tam incautus fueras præcipitanter delinquendo; concepit læsum Numen severæ indignationis flammam, dum tu anhelò pectore alacriter peccare præsumpsisti; scintillat leniter, sed tu cursum ad judicis subsellium acceleras: lachrymarum rivos multiplica, exstingue scintillam, nè crescat in pyram; ulciscere injuriatum tuis sceleribus DEUM, ut ille suas suppleri vices tuis manibus cernens, non ultrà suas extendat, sed potius tibi ad benedicendum easdem erigat & transvertat. Cave! nè excandescens ira te repentino assultu invadat, furentibusque flammis involvat; nec enim severius supplicium est, quàm rei, qui securus suæ indormiens temeritati, infrunitâ libidine peccare, peccata peccatis iterare non cessat.

JOD.

VERSUS
X.

Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos.

SERMO VIGESIMUS OCTAVUS.

*Vita mortalium mortalis est; hinc misera, transitoria, caduca, justisque exosa, horumque mors corporalis optabilior.*Grande
deside-
rium inest
humano
generi vi-
tam prote-
landi.Primus
Creationis
dies ince-
pit à vespere,
ut hu-
manum
præsigna-
ret diem,
qui incipit
à vespere
lachryma-
rum.(a) Genes.
I. v. 4.

IN toto temporalium bonorum ordine, quibus frui conceditur caduco homini, optimum vita est; quid enim congesta deliciarum congeries prodest cadaveri? Quid confert exundans possessionum copia humano corpori, si exanimatum est? Hinc illa invigilantis medici solertia, nè morbus ægri prævaleat, ut violenta qualitatum intemperies pharmacorum efficaciam diffugiat, nè adversa humorum contrarietas radicatio vi-geat, sed redux ad pristinam pacificati corporis concordiam pareat me-dico imperanti. Congenitum natura est desiderium, mortalis vitæ lustra protelare, & quasi continuum sollicitudinis humanæ studium, ejus dispendium declinare; nam licet propter corpus vivere indecorum sit, si nè corpore tamen vivere vitâ corporis, nulli conceditur, nemini indulgetur. Parum amittit anima, quæ corpus exivit, hoc ipsum tamen licet sit modicum, ab Adæ filiis plurimum æstimatur; Quamdiu in valle lachrymarum degimus, crescunt miseriæ, accrescunt nœniæ, concrecunt ærumnarum copię, adversitatum centuriæ excrescunt. Primam & genethliacam ortæ creationis diem sacer Chronologista hoc brevi, levique periodo circumscribit: *factumque est vespere & manè dies unus.* (a) Cur unus, & non primus, qui tamen secundum habuit subsequenter? Erat serenissimus angelicæ creationis dies, quò post rebellium agminum victoriam, post eliminatum dissensionis filium, beati Spiritus sanctissimò perennaturæ conjunctionis vinculo colligabantur, imò & adunabantur; quorum propter unitatem insinuandam non dies primus sed unus, respondet Commentator Eucherus Lugdunen-

sis; sed illud est indagatu forsitan utilius, cur primus in orbe dies, suum à vespere auspiciu exorditur, cur non à dilucularis auroræ fulgoribus suæ claritatis fulgorem auspicator? Cur non cum Oriente Sole oritur, cur ab Occasu augustæ hujus lampadis sui Ortus originem deducit? Suò resolvit præfagiò coronatus Psalter latens mysterium examinatæ quæstionis: *ad vespere demorabitur fletus, & ad matutinum letitia:* (b) toto (b) *Psalm.* nostræ mortalitatis tempore gemimus *29. v. 6.* de præsentibus, psallimus de futuris; in orando gemimus & ploramus, in psallendo canimus & jubilamus; oramus de re, ut psallamus in spe; incepit planctus ad vespere, & vespere inchoabat ad Solis occasum, quando lux justitiæ ab humani cordis incolatu profligabatur, & DEUS deambulabat ad auram post meridiem, quasi demonstrans se à cordibus hominum expulsum, ut quasi moras neccens retardando & expectando pœnitentiam latentis sub arbore peccatoris, indè inchoata est omnis vita ista mortalis, suam à fletu inchoans sequentis Festi vigiliam; à prima Vespere Sabbathi usque ad Matutinum dolendum est & perferendum, gemendum est & deplorandum; ab hoc vespere nostra calamitas suum orditur planctum continuaturum usque manè. Et tamen hoc tempus lugubre, hanc funebrem vigiliam, hanc vitam fragilem vivere cupimus: & vanus est terræ incola, qui toto corde conscindi flagitat saccum suum, ut, cui nunc gemit calamitas nostra, illi tunc cantet gloria nostra? Hunc tenerum vitæ tam miserabilis amorem effigiabat insigniter Cordubensis Stoicus, dum eam descripturus sibi dilecto scribebat Lucillo: *Una est catena,*

(c) Epist.
26.

na, quæ nos alligatos tenet, amor vita, qui, ut non est abjiciendus, ita minuendus est, (c) nè viatorem impediat in egressu; nè vinctus sis, ligamen rumpe, nè nimia vivendi cupiditate tenearis, concupisce sæpius cum Apostolo dissolvi; prænaviganda est vita in rapidissimi temporis decursu, ut ad fortunatas Insulas appellamus, ut ad veræ felicitatis portum devehamur; felix qui tantum vivit, quantum debet!

Mulieres
Hebrææ
dicuntur
misericordes,
dum
coquunt
filios suos,
quia eos
tardius
morituros
citius è vita
expe-
dierunt.
(d) Sap. 4.
v. 7.

An forsan ideò mulierum commendatur misericordia, quæ suos, ut ipsæ solæ viverent, filios coxerunt? Novi, quòd contrà inevitabiles mortalis vitæ miseria non expeditius sit remedium, non luculentius beneficium, quàm illata mors; diutius vixisse pluribus obfuit, & hodiedum omnibus malè viventibus est nocivum: denique, *justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit*: (d) nam maturitas morum redimit anno-
fitatem temporum. Coquuntur filii maternis manibus perempti; O quid auditu horribilius! & tamen mors filiorum misericordiæ adscribitur, ut beneficium, maternæ imputatur providentiæ ut fidelissimæ dilectionis argumentum? Innocens sanguis dispergitur, & manus jugulans perniciosæ mulieris, clementiæ dextra nuncupatur? *Manus mulierum*, humanæ naturæ leges videntur violasse, dum amorem intimum, quem illa nutribus genitricibus indidit, immoderata fames exstinxit; quantumvis enim blandum maternitatis nomen à sacro Chronologista non recitetur, id tamen idcirco solum evenisse autumat Doctor Seraphicus, quia justè pietatis maternæ nomenclaturam amittunt, quæ affectum ad filios perdidit; & quamvis Nazianzenus adstruat, manus mulierum misericordium invalescente obsidionis violentiâ non victum filiis porrexisse, sed potius ad sibi præparandum cibum eosdem lacerasse, atque ex charissimis pignoribus suis medicinam adversus grassantem mortiferæ famis luem confecisse; excusat tamen mitius easdem Paschasius, dum illud unum suggerit attentius notandum, quod gemebundus intimat Propheta, mulieres natos suos, quos videbant fame sitique consumi, quasi per mi-

sericordiam in cibos coxisse. Certè si supervixisset magnanimus Seneca exstinctam Neronis crudelitatem, si suis inspexisset oculis agonizantis Solymæ calamitatem, si obsidentis Titi cum Vespasiano spectasset inhumanitatem, beatificasset mortuos, fuisset viventibus compassus. Invitat ille mori morantem animum ad iuge exercitium moriendi; audi stupendam in Philosopho paræmiam, quam dixeris in Theologo longâ panegyri condignam: *pectus mortale nunquam magis divinum est, quàm ubi mortalitatem suam cogitat, & scit in hoc natum esse hominem, ut vitâ defungeretur*. (e) Liceat exaranti calamo delineare exosam tot caligantibus oculis, exosæ mortis faciem, ut oculi legentium in hanc pulcherrimam idæatæ felicitatis imaginem jaciantur; utque procedatur securius, ut inchoetur vivacius, à vitali mortalis vitæ prototy-
po idæam mortis auspicemur.

Singultuat deprecabundus David, regales inter delicias anxius, gloriosas inter victorias gemebundus: *Respondit Ei in via virtutis suæ, paucitatem dierum meorum nuntia mihi*: (f) non in declivio canescentis senii, sed in vere florido ætatis suæ, cum esset in via vitæ suæ robustissimæ annuarii supplicat, non multitudinem, quam noverat esse exiguam, sed paucitatem restantium dierum; paucitas est apud Augustinum exiguitas, quia totum hoc tempus, non jam ab hodierno die, sed ab Adam usque in finem sæculi, est apud infulatum Præsulem exiguæ instar guttulæ æternitati comparata. Noli arguere sollicitantis providentiam, quasi sit curiosa vani exploratoris investigatio, noli angariatum Principem objurgare, quasi non egeat revelante nuntio, qui vitæ Domino flagitat famulari; stat sua cuique dies, & sicut præfixa fuit, quæ prima fuit, sic pariter postrema affixa & infixa est in catalogo Sapientiæ Directricis; taxatum est cujusvis vitæ spatium, quod nec ulla abbreviabunt periclitantium discrimina, nec prorogabunt supplicantium delinimenta. Sed desinat importuna censurantis Momi intercalatio! nec enim supplicabundus David supremum diem sibi annuntiari flagitat, sed paucitatem numeri dierum.

(e) Epist.
120.

David ex-
plorat
paucita-
tem die-
rum vitæ
suæ, non ex
vana cu-
riositate,
sed ut lu-
geat super
brevitate
illius.
(f) Psal.
101. v. 25.

Considerabat viator providus rapi inter illecebras lascivientem adolescentiam, evaporare inter suspiria materno uberi adhaerentem infantiam, subitâ ferientis gladii cæde juventutem perire & viros sanguinum dies suos non dimidiare; adeo præcipitanter & improvidè, adeo cæcutienter & præproperè labitur vita viventium, ut nec pulsantem audiant ægritudinem, ducentes in bonis dies suos, nec nuntianti credant medico suo vicinam exanimationem indicanti. Quærit dierum numerum, non terminum, de quo non ambigit secuturo, quantumvis circumstantiam temporis nesciat, an manè, an in meridie sit futurus, an post meridiem, an potius ad senectutis vesperam sit quadrans horæ ultimæ supremam puncti clausulam intimaturus? Noverat illuminatus Vates, cuncta momentis transvolantibus abripi & terminari; torrens dierum fluit, felix qui de torrente hoc in via bibens, sic suas absorbet ærumnas & dolores, ut mereatur in fine sui temporis cum illo exaltare caput suum, qui de torrente hoc in via bibit, & propterea exaltavit caput suum. Legit desiderantis votum ille ter fortunatus Dalmata, qui vigilans & dormiens, gaudens & lachrymans, studens & somnians, semper audire se putabat feralem clangentis tubæ sonum, quò mortui provocabuntur ad surgendum, legit inquam, commemoratum Psalmi versum Hieronymus: *Afflixit in via fortitudinem meam, abbreviavit dies meos.* Hanc abbreviationem optavit intelligere, qui legerat scriptum velociter scribentis Scribæ calamò in sacra pagina: *Non permanebit Spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est;* Attende sublimem inter irreparabilitatem peccantis angeli, & inter reparabilitatem peccaminosi hominis disparitatem eam esse, quia homo delinquit ex infirmitate, angelus peccavit ex malitiosa, ac propria iniquitate; *eruntque dies illius centum viginti annorum:* (g) nec tamen quærebat temporis longitudinem, sed animæ correctionem, qui laborans in gemitu suo per singulas noctes lavabat lachrymis lectulum suum, lavit per tenebrosas cogitationes suas, conscientiam suam; *quia sicut in lecto ja-*

centes quiescimus, ita in conscientia nostra con-
vel legi DEI, vel legi peccati consenti-
mus, moralizat Gregorius. (h) Est (h) *In Ps.*
 lectulus viatoris bona conscientia, in *1. Pænit.*
 quo post molestum peregrinationis diem quiescens reficitur, quia pressus oneroso adversitatum pondere operarius vineæ Domini, in bona conscientia quiescens delectatur; qui tamen, ut operetur validius, nè stet tota die otiosus, paucitatem dierum suorum annuntiari sibi flagitat, ut quamlibet diei horulam discat ad pondus Sanctuarii ponderare; hinc interlinealis Glossa expendens regale desiderium, sic exprimit: *Hoc breve tempus totius sæculi fac attendere:* non mihi meos extendi dies cupio, quibus me sperem supervicturum, nè videar tibi qui solus es vitæ & mortis Arbiter, præjudicare, tu solus hujus fabricæ artifex sublimis momenta libras, qui cœlis cum terra pereuntibus, *idem ipse es, & anni tui non deficient;* Hoc audiant, sed & intelligant, qui legunt, vani dierum aucupes, præsumptuosi suæ durationis exploratores! quibus in votis solum est vivere, & mori in horrore, quò perculsi, nè terram deserant, quam vivi incolunt, suasmets animas, ut pavimento adhaereant, mortalitatis luto infigunt; ut vivant diutius, itinerantur longius, festinant velocius, manducant frugalius, vestiuntur mollius, operantur parcius, divertuntur sapius, vescuntur delicatius, latantur uberius, meditantur rarius, itinerantur securius, mortificantur illibentius, corriguntur difficilius; utque sub voce necessitatis secura lateat excusatio iniquitatis, debilitatem prætexunt, infirmitatem adstruunt, fragilitatem enervati corporis supponunt roborandam, quasi non foret universa vanitas, quasi non semper fuisset levis inanitas, *& universa vanitas omnis homo vivens:* est vanitas vanitatum, ut explicat Augustinus: transilire oportet fragilia, inferiora contemnere, caduca deserere, terrena conculcare; non quamdiu hic es, sed quomodo hic stes, discutias, nè cadas: Si aucupari dierum tuorum terminum discutias, considerationem mentis tibimet incute, longitudinem dierum velut tuorum pedum pulverem excute; Si tuam orationem ex- *Mensura*
 audiri

(g) Genes.
6. v. 3.

Lectulus
justi est bo-

humana
vita est
misericordia.

(i) Ps. 38.
v. 5.

David
vult scire
numerum
dierum
qui est, non
autem qui
non est.

Dies no-
stri non
possunt sta-
re, & ideo
homo vi-
vens in il-
lis vani-
tas est.

audiri desideras, ora cum Psalte Re-
gio, & exaudietur oratio tua, cum
deprecabundus voce tuâ ad Domi-
num clamaveris, *notum fac mihi Do-
mine numerum dierum meorum, quis
est, ut sciam quid desit mihi;* (i) le-
git Tygurina; *ut sciam quanto tem-
pore in miseriis vivere debeam;* hoc
est mortalem vivere, hæc est morta-
lis vita.

Sed consolatur exules subtili lectio-
ne sua Augustinus; *notum fac mihi
numerum dierum meorum qui est;*
discernit subtiliter Doctor sanctissimus
diei umbram à die, diem, quæ dies
dici non meretur, à die, quæ sola
diei nomine vocari promeretur; dies
mortalitatis nostræ, si probè expen-
dantur, si justè ponderentur, dies
non sunt; excutiat cogitabunda
mens à numero dierum nostrorum,
& ad supernorum civium contem-
plandos dies erigatur; comparet diem
illum permanentem cum isto trans-
eunte, & clarè intuebitur, quòd ve-
rum sit, dies nostros præterlabi, quasi
non sint, evanescere quasi non fue-
rint; comprehendet, quàm falsum sit
nostrorum dierum numerum esse;
num enim illud est, quod semper esse
definit ut non sit? dies hesternus de-
fuit, sed nunquid hodiernus est? cre-
dis, quòd sit, & sinè hæsitacione as-
seris, hæc dies est? Expende paulu-
lùm, quid asseras, perpende illius
principium, quod à prima diei hora
suum auspiciatur esse, nunquid non
transit? ubi secunda est? respondes
pariter: jam esse defuit; & unà simul
replicas: hæc præsens hora est: sed
malè advertisti, & pejus adstruxisti;
hæc hora enim, in qua te esse opina-
ris, non ampliùs hora est, jam ali-
quid suæ integritatis transiit, & ejus
restat aliquid, post paulò transitu-
rum; benè, optimè, & infer non ad
insipientiam tibi, sed ut exindè sapias,
& quidnam terrenum sit vivere, ma-
turiùs recognoscas: si hujus horæ jam
aliquid præteriit, & aliud prætereun-
dum remanet, non potes illud assi-
gnare, quod jam præterlapsus, nec
dicere partem horæ labentis esse, quæ
jam præteriit, nec illud, quod adhuc
nondum est, sed succedendo adve-
niet pro parte poterit computari:
progredere ulterius, & num vita ho-
minis in suis saltè momentis per-

maneant, discutiamus; ecce hoc ipsum,
quod nunc labebatur, elapsus est, nec
se teneri aut compediri finit, ex his
hora componitur, ex horis dies con-
ficitur, ex diebus dierum numerus
assurgit, illorum scilicet dierum, qui
non sunt, hic numerus, qui non est.
Hunc sibi non intimari flagitat, sed
eorundem terminum fiducialiter ex-
spectat. *Isti ergo dies non sunt,* con-
cludit Augustinus, *antè abeunt, penè
quàm veniunt, & cum venerint, sta-
re non possunt.* (1) Notum sibi vult (1) In Ps.
fieri supplicabundus David numerum 35.
dierum qui est compositus ex diebus,
qui sunt, ut vitæ dies dici valeant,
& vita dierum nuncupari promerea-
tur. Hòc motus experimentò, con-
victus hòc argumentò, supremam il-
lationis clausulam imponit transiliens
caduca, & transiens terrena sollicitus
Propheta: *Verumtamen universa va-
nitas omnis homo vivens;* sed vivens
in sæculo mortalis vitæ, omnis vivens
in tempore caducus homo; universa
vanitas est temporalis calamitas, pura
inanitas viventium sub Sole; felix,
qui aspirat anxius, quisquis anhelat
cupidus ad numerum dierum, qui est,
facilior, quò avidior, jam enim suprà
Solem est, quia civitas, cujus sancto-
rum civibus conjungi inchoat, non
eget, nèque Sole, ut diem videat,
nèque Lunà ut noctem fugiat. Ad
illud, quod suprà Solem est, nec po-
test oculus pertingere, nec auris au-
scultare, nèque tactus contingere,
nec gustus prægustare, nec odoratus
odorari; denique quicquid est com-
mune sensibus, sub Sole est, mente,
non corpore pertingitur ad illud,
quod suprà Solem est. Vides huma-
næ vitæ, quodnam sit privilegium,
quodnam suæ durationis pretium,
quæ permanentia, quæ suæ diuturni-
tatis sit subsistentia? an non optan-
dum magis, num non prælegendum
sit à matre sapientia & providentia
suorum filiorum carnes coqui in tri-
bulationum cacabis, in ærumnarum
ollis, ut hac durante vita, tam fra-
gili, tam labili, mortificentur mem-
bra corporis, quæ sunt suprà terram,
sicque violentis assultibus Regnum
Cœlorum, quod suprà Solem est, tor-
rentibus lachrymarum circumvalle-
tur, suspiriorum assultibus oppugne-
tur, expensò totius vitæ impendiò
neglectis

neglectis omnibus voluptatum illecebris, vanitatum deliciis, calcatis terrarum finibus occupetur; quid tibi ad dies, qui sunt, cum numero dierum, qui non est? quid tuum interest, quod ducant in bonis dies suos insensati divites, si in puncto in infernum descendant, ubi dies peiores sunt omnibus diebus qui non sunt? Sed alius est locus, quod te transferam, sunt dies alii, quos tibi consulam, est verarum vitarum cursus, quem decurrere beati viatoris est, videlicet hanc vitam spernere, ad veros vitarum dies aspirare. Jacebat prostratum patientis Jobi corpus in lectulo doloris sui, quando mens in augusto celestis Solymæ suburbio conversabatur cum supernis mentibus, cum sanctis civibus colloquebatur, ad horam saltē, quā licuit terrena quæque deferere, & in empyrea regione ad modicum commorari. Optabat sublimis anima fastidiens cadaverosam domum suam inhabitare, quæ modica fuere corporis commoda, totaliter affectans dimittere, ut sic ad altiora, eò avidius, quod liberius liceret transilire; orditur viam suam à diebus peregrinationis suæ velut à primo limine dimetiri: *nihil enim sunt dies mei.* (m) Hoc idiomate loquuntur domestici DEI, si cum advenis in terra confabulantur, quorum linguam, dum futuri concives sui sæpius legunt, vel audiunt, quid loqui debeant DEI Filii, aut quomodo inter se colloqui, facilius addiscunt; audi eorum unum de suis commilitonibus, ac collegis sic eloquenter differentem: *Sancti Viri idcirco presentis dies vite nihil esse conspiciunt, quia illuminata mentis oculos in considerationem æternitatis figunt:* (n) scribit moralis Papa: quæ dum intimius perspicitur, quàm nihil sit, quicquid circumvallatur tempore, interius penetratur; undē, qui vitæ sequentis æternitatem considerant, quotquot futuræ perennitatis durationem considerant, vitam carnis, ut exosum onus optant abjicere, quasi intollerabilem sarcinam deponere, quasi pondus aggravans animam festinant segregare: nec mirandum; quis enim exul exulat, qui non ad patriam reflectat? quis mare turbulentum sulcans navigat, qui portum pleno velorum impetu ingredi

non contendat? & hinc vilescit justorum sensibus, quidquid caducum præterit, quia celestium bonorum amorì convicta recogitantis animæ ratio totaliter succumbit; non enim provida procul videntis prudentia, ut commendandum à longitudine diuturnitatis æstimat, quod successurus finis abbreviat, & jamjam imminens terminus coarctat; suspensa namque elevatæ mentis cogitatio, dum extrâ angustias terreni temporis erigitur, finiēda postliminiò despicit, dum caligante licet intuitu, non finiēda aliququaliter cognoscit.

Hinc oculatus viatorum quidam, *Sicut militiam non ordinem, qui universam terrenarum prosperitatis seriem probaverat experimento, totam filiorum Adæ suppellectilem, caducum temporaneam vicissitudinis elenchum brevi compendio subtiliter constrinxit: militiam est vitam hominis super terram, & sicut dies mercenarii dies ejus.* (o) Dum (o) *Job. 7. v. 1.*

audis militiam, de plagis cogita, reflecte ad cicatrices vulnerum, nec longē abesse prædonum spolia suppose; nascimur milites, orimur confligentes, in cunis castra struimus, in matris gremio tentoria erigimus, cum morte vix nati confligimus, nudum cum elementis omnibus colluctamur; & quia Tertulliano teste, *nemo miles ad bellum cum deliciis venit, nec de cubiculo ad aciem procedit, sed de papillonibus expeditis & substrictis,* (p) quod vitæ nostræ sit exordium, (p) *Cap. 3. ad Mart.* discutiamus, ut quemnam expectandum sustineamus exitum, abindē colligamus. Sed forsā investigare fatagis adversarium aspectu horrido intuendum, armis & præliis invadendum? Non est, quod procul dissitum inquiras, tibimet uni approximes, & quem impugnandum primò habeas, facillimē discernes: *militiam est vitam hominis:* in corpore oportet te configere, carnem necesse est te domare, quam, nisi validē assilias, hosti subjiceris, & inimici pedibus conculaberis; si foveas & faveas, blandiris colubro, antagonistam diligis, si amas colluctantem. Est validissimum, quod conservatur munimentum, est arx penē inexpugnabilis, quā cingitur, vitæ videlicet promontorium, quæ dum colluctatori suo mortis timorem incutit,

(m) *Job. 7.*

(n) *Lib. 8. Mor. in 16. cap. Jobi.*

incutit, victoriam evincit: Quid aliud mortificare membra corporis dis-
suadet, quàm secutura enervatæ car-
nis debilitas, quàm morti infirmitas
vicina? Quot evasissent bellatores in-
victi in luctamine, quos sola deter-
ruere somnia exulcerandæ carnis,
quasi non magis deceat militem de-
glutire discrimina, sorbere pericula,
dissimulare vulnera, ad cædes anhe-
lare? cedis, nî cædas adversarium;
occidis spiritum, quisquis indulges
suam carni concupiscentiam; non
vivis militiam, sed foves malitiam,
quisquis carnis assentiris amoribus,
emolliris doloribus, adversitatibus
frangeris, gemitibus effœminaris.
Non soli Nec sola lascivæ carnis luctamina mi-
carni, sed litantem fatigant animam, non sola
mundo ex se corrupta caro contrà se gignit
etiam ac molestiam, & semper generat, quò
diabolo est spiritum affligat; insurgit terrena va-
resisten- nitas cum confligente mundo, quò
dum. succumbente, restat exterminatorem
angelum cum potestate tenebrarum
aggredi, cum tentatore congregi, &
periculosos damnatorum spirituum
assultus experiri; non enim apostoli-
cò egregii prædicatoris testimoniò;
est nobis colluctatio adversus carnem
& sanguinem, supple cum commen-
tatoribus: *tantum, sed adversus prin-*
cipes & potestates, adversus mundi re-
ctores tenebrarum harum. (q) Hi
sunt, Commentatore Ambrosio, super-
bi tenebrarum principes, fidi satelli-
tes, spiritus nequissimi, duces erran-
tium, perfidiæ præfides, magistri sa-
crilegæ infidelitatis; horum innixus
ducatui cadis in foveam perditionis
filius, perennis suarum socius pœna-
rum. Proindè contrà atrocissimos
hostes, omnique tergiversatione cal-
lidos militaturi, ut congregiamur fi-
ducialiùs, colluctemur constantiùs,
præscribit armaturam DEI, ut Sancto
ducente Spiritu castrametantes, im-
mundos & erraticos spiritus superem-
mus: *Accipiet armaturam zelus illius:*
id est, Carenfi Commentatore; (r)
DEUS zelans faciet & accipiet arma,
& armabit creaturam ad ultionem
inimicorum. Si loricæ indigentiam,
si galeæ necessitatem inquiras, respon-
debit Doctor Gentium; *ut possitis re-*
sistere in die malo: subjungit inter-
pretatrix Glossa: *in hac vita, ubi est*
tentatio.

Pars IV.

Ergone dies vitæ nostræ nonnisi
una malorum series & congeries die-
rum est? O quis affectet vivere, quis
audeat pro dierum suorum multipli-
catione supremo vitæ Domino sup-
plicare? Non supplicat, qui dies suos,
ut dies mercenarii considerat, qui
præsentem vitam, ut viam ad patriam
comparat: an non avidus exactor
denarii mercenarius diem advespe-
rascere desiderat, ut desiderans labo-
ris sui stipendium acquirat? Sollici-
tum attende mercenarium, quâ sibi
providentiâ labores aggreget, nè un-
quàm celebret ferias, ut te nunquam
otari contingat. Pudeat à terrestri
stipendiario cœlestem operarium su-
perari, qui tam sagaciter opus exoptat
crescere, ut præmii accrescentis fi-
duciam valeat ampliare; affligat æstus
in opere, æstuantem refrigerat sola
consideratio, quòd sublequetur ad
vesperam præmium in quiete. Sic
sanctæ justorum animæ, dies suos in-
junctis cœlitus laboribus consecrant,
augeri ærumnarum pondus dissimu-
lant, gravissima adversitatum onera
tolerant, malos præsentis vitæ dies
protelari non reformidant, quia in-
gentis præmii remunerationem, con-
formiter ad incrementa suorum ope-
rum expectant. Hanc igitur mor-
talis vitæ prærogativam sibi vendicant,
quòd malorum dierum tolerantia, quò
perdurat diutiùs, eò electorum ani-
mos affligat vehementiùs, militiam
extendat difficiliùs, sed unâ simul præ-
miiet copiosiùs, & gloriosiùs coronet.

Discutiunt subtilia Commentato-
rum ingenia, quam currentis anni
statione mundus sit conditus? Ex ce-
lebrrioribus alii autumniam, alii ver-
nam temperiem assignant: isti huic
innituntur fundamento, illò uterque
dicentis DEI eloquiò roborantur, quò
terra viventem herbam germinare,
lignumque pomiferum proferre jube-
batur; si enim tam hominum, quàm
animalium alimento debebat paradi-
sus famulari, certè maturitas fru-
ctuum exigebatur, qui tamen solo
autumni tempore ad plenam maturi-
tatem pertingere consueverant: Sunt
tamen alii sublimioris notæ, qui flo-
rido veris tempore conditam munda-
næ universitatis machinam suffragan-
tur; decernit indubitanter Augusti-
nus, in æquinoctio primi temporis,
mundum

*Dies nostri
debent esse
dies mer-
cenarii.*

*Vita iusto-
rum quò
prolixior,
eò damno-
sior, sed si-
mul locu-
pletior in
remune-
ratione.*

*Mundus
undecima*

P p p

*calendas
Aprilis
conditus
fuit.*

*(s) S. Au-
gust. in
Quaest.
Mont. qu.
106.*

*Sicut fœ-
num jube-
tur germi-
nare ju-
xtà genus
suum, sic
& homo in
genus di-
vinum.*

*(t) Actor.
17. v. 28.*

mundum à DEO conditum, *undeci-
mâ calendas Aprilis*: (s) Concordat
illustris Dalmatæ sententia, dum crea-
tionis auspiciū à vigesima quinta
Mensis Martii exorditur. Nec obest
adversariorum ratio; geminam quip-
pè fructuum speciem arbores protu-
lerunt; erant eorum aliqui mox à
principio maturi, qui antè autum-
num deciderant, erant & alii, qui sub
autumnali tempore ad debitam matu-
ritatem pervenerant. Et quodnam
tempus aptius operi creationis opti-
mo, quàm illa temporis statio, quæ
est totius anni optima, temperatissi-
mi videlicet veris, congruebat? Est
tempus vernum ob amœnissimi aëris
temperiem gignendis ac conservandis
terræ fructibus maximè opportunum;
ast autumnalis inconstantia deservit ad
corruptionem potius, in cujus sta-
tionis termino, imò & in dimidio de-
florere singula penè germina consue-
verunt. Protulit igitur terra vix con-
dita herbam virentem & facientem
semen juxtà genus suum. Examinat
deliciosa florum germina Mediola-
nensis Ambrosius, & postquàm à vi-
rentibus herbis ad florem fœni pro-
cedit, sistens in allegata sacri Chro-
nologistæ periodo ait: *germinet ter-
ra herbam fœni seminantem semen se-
cundum genus, &c.* & quemadmodum
vita hominis ad instar fœni exarescen-
tis, priusquàm evellatur, evanescat,
insigniter demonstrat, exhortans obli-
viosos fortis suæ, Proto-parentis Adæ
filios seminantem fœni uterum imi-
tari; si enim seminaverimus secun-
dum genus nostrum, non in carne,
sed in spiritu seminabimus fructum
participatæ Divinitatis; nec enim al-
liud genus, quàm divinum est, &
quod indagandum est quærenti, in-
vestigandum desideranti, amanti com-
plectendum, nunquàm à possidente
dimittendum. Quid est sublimius,
quàm suam de DEI genere ordiri
prosapiam? Quid est securius, quàm
celeberrimum Doctoris Gentium ora-
culum Atheniensibus salubriter pro-
mulgatum: *Ipsius & genus sumus*: (t)
non sua progeniti à natura, sed spi-
ritu ejus editi, voluntate creati &
adoptione recreati? Transiit ab her-
ba respondente generi suo ad granum
tritici, quod pariter non adulteratur
sinceritatem generis sui, usque ad

floridi gynæcei præsidem, ad rosam
florum principem, quam in primo
suæ conditionis ortu teneris immi-
xtam floribus sinè circumvallantibus *Humana
vita instar
rosa sem-
lætanter vernasse; postea spinâ sepsit, per est se-
tanquàm humana speculum præferens pta spinis,
vita; vallata enim est elegantia vita nunquam
nostra, & quibusdam sollicitudinibus sinè acu-
obsepta, ut tristitia adjuncta sit gra-
leis.* (u) Inspice roseam tuæ juventu- (u) *Lib. 3.
tis florentissimæ adolescentiam, & Hexam. c.
quàm periculosus incedat gressibus ad
interitum, quàm facili discrimine læ-
datur ærurnarum aculeis, transfo-
diatur adversitatum stimulis, in flore
roseo meditare; per robur virile præ-
sumptionem viro ingerat, & quasi
non possit nisi diu vivere, explodat
morientes: nil novi est, vidisse ho-
die nervis & ossibus solidum, colore
rubeum, nitore splendidum, repen-
tinæ ægritudinis violentiâ exanima-
tum: mirentur, ut rarum blandientis
naturæ prodigium discurrentes per
murum Sionis filia, accrescentem fi-
lium gradu magnanimo proceden-
tem; aggratuletur decoro juvenilis
faciei aspectui affixum fenestris & ja-
nuis, prospiciens de muris & turri-
bus puellarum Solymæ gynæceum!
quid prodest hodiernus consonæ gra-
tulationis plausus, si dies crastina æ-
tatis suæ sit ultima, si cras contingat
de libro viventium deleri, cui hodie
libuit cum lustris sæcula augurari?
Vides figuram humanæ carnis in ro-
sa? ad auream irradiantis auroræ ho-
ram exsurgit procera in altum, ad
meridianum æstivi solis fervorem de-
hiscit in imum; quid redolet suavius
rosâ, quid oblectat delitiosius odora-
tum præsentem? Verum, quid rudiùs
spinâ, quæ arcet vicinum approxi-
mantis accessum, quæ vetat avidita-
tem carpentis. Igitur ô homo! licet
aut splendore nobilitatis, aut fulgore
venustatis, aut fastigiò potestatis, aut
præsidio sanitatis glorieris, ab omni læ-
tere tibi spina proxima est, quæ ietum
minatur, quæ folium, quod ventô rapi-
tur, hinc indè rimatur; semper invi-
gilantis vicini periculum intueri; *su-
per spinas germinas, nec prolixa gra-
tia manet, brevi unusquisque decursu
ætatis flore marcescit*: hortatur con-
sulens Ambrosius.*

Validiori

Validiori tamen impetu humana vitæ prostermit inanem arrogantiam Spiritus DEI persequens vivam mortalium vanitatem, vivacem nimium, quia ignaram termini & nesciam eventus scrutari. Exhibant de fumo putei Apocalyptica inter spectacula locustæ, illos intoxicaturæ, illos fauciaturæ mundi amasios, quos ab infelici peccatorum colluvie, vel ab infortunata perimendorum serie, signum DEI vivi impressum frontibus non segregabat; nève levis æstimaretur plaga, immittebatur eis potestas scorpionum terræ, qui dum linguâ blandiente lingunt, & brachiò circumplectente stringunt, caudâ confodiente pungunt: sic vanitas mundi blanditur deliciis, stringit habundantibus, & consuetudinibus malis, de mûmque caudâ conclusionis extremæ damnationis infelicem animam pungit: Sic pacificat quidem suaviter, sed fortiter meditantem lancinat animam

(x) Tom. Senensis Seraphin Bernardinus. (x)
2. Fer. 6. Est tamen peculiare mysterium, quod in restringente ultricis justitiæ vindicta subicitur, profundius expendendum: *Et datum est illis nè occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque.* (y) Quid in delineato ferientium locustarum symbolo præfiguratum fuerit, explanant diversimodè Commentatores: adducit earum geminas doctus Abiatar, dum furibundam frementis iræ rabiem, immoderatamque effrœnis concupiscentiæ tyrannidem vivis coloribus depingit, quarum lethali vulnere, si lædis incuriam tuæ salutis animam, immedicabili vulnere transfigitur, non amplius revictura: confusas hæresiarum turmas hinc indè volitantes in furibundo locustarum agmine meditatur Beda cum Alberto & Hugone; ut enim istud messes & segetes, ac quicquid viride in illis est, depopulatur, sic illæ in floridissimis vernantis Ecclesiæ campis fructus cum floribus conantur dente mortifero, ac intoxicante linguâ corrodere, & quicquid viroris inest fidei, dilaniare. *Regem locustæ non habent;* (z) inquit proverbialis Salomon; quò non obstante præsidii defectu, conspirant unanimi velut associatæ impendio, coadunatæ unius conspirationis fœdere, agrorum perniciem machinari; sic &

(z) Prov. 30. v. 24.

Pars IV.

acephala hæreticorum congeries regali destituta capite, in illud unum unitâ suffragiorum impietate conspirant, ut evangelicæ perfectionis campum, ut fortunatum militantis Ecclesiæ agrum destruant, dissipent, subtractoque pane vitæ inducant intolerabilem famis necessitatem; quam tamen, quia invigilante cœlo terris iustorum inferre nequeunt, hinc indè in solitas dispersæ copias damnificare contendunt; ut enim ratiocinatur sapientissimè Augustinus: *ea sine dubitatione vera Ecclesia est, quæ contrà omnes Ecclesias pugnat, quam omnes hæreses impugnant, sed non expugnant.* (a) Hæc præfigurata heterodoxorum malitia, hæc exarata locustarum clades vitiorum malignitati peculiariter appropriatur, ut enim deformis locusta se saliendo in altum erigit, sed mox ad terram, undè sese extulerat, rursùm cadit, sic vitiorum perversitas, duce superbiâ, eluctari molitur, in sublimitatem præsumptionis & arrogantiae, sed mox velut immani ventris pondere depressa, in pristinæ abominationis cloacam demergitur, in vilitatis nativæ revertitur profunditatem. Illud tamen urget instantius, lubet acuratiùs investigare, cur destituti crucis signaculo, non perimi, ut pereant, sed quinque mensibus jubentur cruciari? An fortè in hoc quinario temporis numero mortalis viatorum vita intelligitur, quæ quinque sensuum guberniò ab impiis subicitur, eorumque insensatis plerumque nutibus mensuratur? vel certè quintuplex ætas humanæ vitæ hoc fragili schemate expenditur, quæ à quadrupede infantia exoritur, ad dilucularem pueritiam protrahitur, florentem adolescentiam nanciscitur, & profectam juventutis maturitatem devolvitur, in annosa senectutis canitie terminatur. Sed si placet allegorica conformitas, cur potius in mensibus exprimitur, cur non dierum calculò vita mortalium computatur? Cur quinque mensium plaga imponitur, cur non quotidiana calamitas, quâ indies severè prectitur, à DEI Spiritu repræsentatur? Est scilicet lunæ conformior decursus mortalis vitæ nostræ, quàm solis gyro: illius in mensibus crescentis ac decrescantis mutatio est lunaticis motibus pellatur.

(a) Lib. 1. de Symb. ad Catechumen.

Vita humana ex quintupli- ci atate conficitur, ideo quinquennium, quod semper flagellatur, ap- p p p 2

tibus similior, quàm solari circulo, in quem augustus ille dierum præses semper idem revertitur, non indies mutatur; ut hoc igitur erudiaris schemate, præsentem tuæ mortalitatis vitam continuis decursibus hinc inde agitari, nec unquàm ut immutabilem solidari, ad mensium mensuratur numerum, non juxta dierum circulum circinatur. Audi Pannonium subtiliter id ipsum explanantem: *in qua veritate frequentes casus accedunt, ut semper continuis decursibus adsit vel tribulatio vel tranquillitas*: Hæc speciosa, sed simul defectuosa lampas, dum noctescentem suis fulgoribus orbem illuminat, attentam providi viatoris mentem illustrat, ut nihil rerum humanarum reperiri discat, quod defectu careat, vel immutabilitate consistat; dum enim hoc luminare magnum instabili vicissitudine accrescit & decrescit, à totalitate splendoris ad dimidium declinat, ut minùs minoratum denuo in pristinum fulgorem redintegretur; quid mirum, si spontaneam humanæ inconstantiae variabilitatem designet, quid mirum, quòd inquietam tuæ vanitatis insaniam tibi suâ immutatione obtrudat, quasi objurgantis Ecclesiastici enunciarer improperium: *stultus sicut luna mutatur*: de desiderio in desiderium, de volito in volitum, de peccato in peccatum: ut illa eclipsatur, & lumen ad prælucendum mendicat, sic iste infatuatus mundanæ vanitatis morio, in adversis conturbatur, qui paulò antè in prosperis exaltabatur, utque resplendeat destitutus splendore, ab alieno lumine lumen accendit, alienamque aliorum laudem requirit. Mira disparitas! stultus ut luna mutatur, nec tamen stultescit, sed sapit hæc candidissima lampas, dum suo in tempore decrescit, quæ nuper fulgentiori jubare crevit; hinc non luna variatur ut stultus, sed stultus variatur ut luna; aliud quippè est impositio fungi ministerio ad obtemperandum Authori suo; aliud est circumferri voluntariâ inclinatione suâ, & dissolutis sensibus per vastam terrenæ vanitatis orbitam, ad infallibile exitium devolvi. Sic surgit & vadit, sic scandit & cadit insana impii viatoris anima; si enim de sapiente agitur, si de rationali justo-

rum cœtu discurritur, præmittit illuminatus Siracides: *homo sanctus*; legunt alii: *homo sensatus in sapientia manet sicut Sol*: non enim fulgorem amittit in auge felicitatis, nec minuit in nocte adversitatis, utrobique uniformiter lucet, seu tribulationis nube veletur, seu prosperitatis serenitate valletur, in meridie clarus, in vespere blandus, in lumine fulget, in noctibus candet. Oblatret momus: non cadet; commendet adulator: non cedit, sed uniformiter mundus & firmus in contemplatione æternæ Veritatis perdurat.

Verumtamen est adeò subjecta motibus, quantumvis non spontaneis, sed sæpius violentis vita hominum justorum etiam & sapientum, ut licet firmo adhæreat corde cordis Authori, nec cor stultorum, quod proverbialis Salomon dissimile futurum præsa-

Ex luna fluxu vita humana inanis cursus colligitur.

Stultus mutatur ut luna crescendo & decrescendo in vanitate, non autem luna ut stultus mutatur.

(b) Hom.
6. in
Hexam.

ciente columna decreſcunt; ut proinde nobilis ille Capadox, à doctrinali experientia, illuſtrique ſanctimonia Magnus, in carne corruptibili virgineus, Cæſareæ Eccleſiæ Præſul ſanctiſſimus Baſilius, ſuos ad cautelam hortaturus diſcipulos, eosdem conſteſtetur; *Nos igitur ex luna contemplatione, quàm fluxa ſint noſtra perdiſcamus atque erudiamur, in mentemque celerrima rerum humanarum nobis mutatio veniat:* (b) evaneſcet proſectò inanis gloria, quâ ſublimium ingeniorum arrogantia toties exaltatur, ut lapſu graviore decidua ad petram ſcandali allidatur; evaporabit titulorum munerumque adminiſtrandorum anxia ſollicitudo, quæ dum elatum caput obruunt, ad foveam perditionis viam ſternunt: exſibilabit ſapiens contemplator anhelam eſurientis concupiſcentiæ ingluviem, quæ quotidianas inter epulas quotidie ſplendidos ſuos occidens ſuorum heluonum ventres, eosdem ſepelit cum epulone prævio in inferno; dehiſcet proſectò voluptuoſa luxuriantium proſtibulorum rabies, & ortò ab igne Veneris obſcuræ cognitionis fumò cruciabitur contemplabundæ mentis oculus, ad uſque amaras ingemiſcentis pœnitentiæ lachrymas, ubertim effundendas.

O quantam mendaces filii hominum in ſtateris ſuis ſpondent ſucceſſurorum annorum revolutionem, qualem feliciſ vitæ temperiem ominantur, quaſi alati temporis inſtans volubilitas Euripò tardiùs flueret, vel rapido torrente citiùs non manaret? quaſi ſublimis terrenarum dignitatum eminentia cum præcipitato è rupibus flumine non præterflueret, & ad abyſſum conditionis viliffimæ non ſæpiùs dilabi videretur? Extende dexteram, imbrem complectere, & poteris faciliùs labentem aquam detinere, quàm decurrentis vitæ fluxum aut ſiſtere aut retardare. Si vis mortalis vitæ gloriam dimetiri, primam coronato capiti menſuram applica, & quidnam vaticus Oſeas de hoc ſublimi vertice recenſeat, attentiori ſtudio ſcrutare: *Transire fecit Samaria ſuum Regem, quaſi ſpumam ſuper faciem aquæ:* (c) quid ſpumæ maris æquetur minùs durabile vel magis diſſolubile, quod duret breviùs aut ci-

(c) Oſeas
10. v. 10.
Vita Re-

tiùs reſolvatur? indè interlinealis ſubjungit: *Sicut ſpuma, & bulla aqua citò diſſolvitur, ſic regnum decemtribuum citò finiatur;* Eſt vita regali diademate adornata, ſuffulciente ſceptro ſolidata, eſt ſpuma gracilis, bullatam dixeris gloriam, levi ſpirantis auſtri flamine, nè dicam tumultuoſo aquilonis turbine diſjicitur, ſubmergitur, & reliquæ aquarum ſuperficie coadæquatur. Veniet illius hora temporis, poſtquàm tempus non erit ampliùs, quâ ſublimati orbis bajuli, gigantes in reliquorum forte hominum ſub aquis ſuorum ſclerum audientur gemere, & ſupernis beatæ æternitatis montibus excelliſ, conſummata Sanctitatis collibus dicent anxii principes, dicent beatis pauperibus, quos vel clementi oculo reſpicere detreſtabant: cadite ſuper nos, non opprimentes, ſed tegentes, & operite nos, velate veſtris manibus, contegite veſtris meritis peccata noſtra, veſtris nos palliate precibus, nè fulgurantis juſtitie oculus in nos evibretur.

Quod ſi eorum vitæ fluctivagam explores inſtantiã, ſi voluptatum & calamitatum excutias viciffitudinem, experieris, nî cæcutias, imò continges pedibus, quod caligantibus oculis non videbis, quàm verum dixerit eorum unus, non tam palludentò regiò & diademate illuſtris, quàm celebris à ſapientia, & longè glorioſior à Sanctitate: pſallens illud ille evaneſcenti terrigenarum gloriæ, deliciarum voluptuoſæ continuationi: *Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur;* (d) quæ tempora videntur, elucidante Auguſtino, exprimere brevitatẽ, miſeriãque vitæ hujus, quam clariùs elucidat Paraphraſtes Arabs lectione ſua: *Ætates noſtrae veluti textura araneæ tranſeunt;* Sunt anni noſtri quaſi meditatio, quæ citò prætervolans, evaneſcit, & æmulantur noſtrarum cogitationum impendia, noſtrorum laborum conamina araneam inaniter laborantem; laborat affiduè, nec niſi conſectò opere deſinit laborare, ſua eviſcerat intima, ut telam conficiat, quam cœperat ordiri; hanc tamen ubi in orbem reduxerit, ubi elaboratam abſolverit, ubi capiẽdo muſcarum agmini rete inſidioſum expandit,

Dies vitæ
noſtra prætereunt, ut
textura aranea.
(d) Pſ. 89.
v. 5.

*Avarus
eviscerat
se, sicut a-
ranæa te-
xens te-
lam, ut
capiat mu-
scam.*

*Avari a-
nima, ut-
potè non
DEO, sed
diabolo
mancipa-
ta, non re-
petitur, à
DEO, sed
à ministris
tartareis.*

derit, ad vehementioris auræ flatum discerpitur, ac tota tanti laboris machina robustiori spiramine laceratur. Meditare delineatam tuæ diuturnitatis genuinam effigiem mortalis homo! intueri descriptam tuorum laborum methodum, compendiatam eviscerantium tuorum sudorum epitomen! quid nisi inanem telam texit avarus divitiarum quæstor, insomnis per noctem, anxius per diem? discrucietur voluntas in pœnis, atteritur intellectus in curis, quid colligat dextera, quid rapiat oculus, cernit; affligit insatiabilem corrodentis affectum uberrimus dominiorum proven- tus, cujus, priusquam cumulum videt, priusquam numerum audit, jam censum expectat, jam ad consequens lucrum anhelat, donec fallax divitiarum illecebra vitalium spirituum vigorem absumat, donec furens vesanæ aviditatis flamma vitæ calorem extinguat, donec attenuatum cada- ver ærea avaræ cupiditatis ærugo corrodat: hoc morbo correptus, hac tabe consumptus, cogeatur evange- licus dives animam repetentibus dare invitus, qui toties renuit supplicabundo pauperi stipem vel modicam ro- gatus erogare: Sed quia stultus erat, quia nocte suæ felicitatis diem exspe- ctabat, ministris tenebrarum jubetur animam consignare, quam Pater lu- minum renuit ut suam acceptare; ideo Commentatore Chrysologo Ju- dex reo sententiam indicans, prædi- cit, non ego repeto, quod meum non est, sed repetunt ministri tarta- rei, quod suum est; dedi animam e- DEO, sed go, qui condidi, quam tamen, quia pro nummis vendidisti, quia pro a- gris & campis prodegisti, illi ut suam rapiant in morte, qui te ut suum mammonæ idololatram abripuerunt in vita. Contemplare in evisceran- tis se aranæ conatu, operosam am- bitiosi spiritûs torturam, qui dum ad dignitatum subsellia tendit, ad mu- nerum infulas repit, quot non desu- dat in viis, quot non suspirat in um- bris, quot non vexatur in aulis, quot non flagellatur ærumnis, quot non ponderatur in libris, quot non lania- tur in linguis, quot non ulceratur in plagis, quot non agitur in cribris? Vix tandem devenit ad clivum, quan- do jam cogitat jugum, vix attigit col-

lem, quando jam fatigatus aspirat in montem, & qui adgeniculatus mini- stro Heri se dedicabat in servum, as- surgens hodie sui meditatur promo- toris ruinam; universas eviscerat ar- cas, coacervat divitiarum acervos, impendit & senîus & census, ut suæ felicitatis authorem, suô suæ digni- tatis privilegiô privet, inque suæ di- gnitatis gradum succedat; telam, ut capiatur musca, contexit, texturæ cum mensibus annos impendit, in fa- cie zelosum læsæ gratitudinis vindi- cem ostendit, in corde ingratum sui Mæcenatis proditorem abscondit; sed ambitiosæ dignitatis brevis, adeptæ prælationis sublimitatem extenuat, continua remordentis conscientiæ a- trocitas, dum laborantis animam ex- ulcerat, tenentis aranæ viscera mi- serabiliter protelat; sunt quippè hu- jusmodi furentis vitæ dies illorum dierum uni assimilandæ, quarum u- nam sat lugubrem & funestam descri- bit Sophonias; *dies tubæ & clangor- is super civitates munitas & angu- los excelsos*: (e) id est, explanat Ca- rensis Hugo: *Homines angulosos*; (f) qui suam abscondentes nequitiam in angulis agitant consilia, in latibulis texunt retia, donec æternis irretian- tur laqueis, nunquam ex infernali an- gulo eruendi.

In textis araneorum telis, quarum nulla soliditas, mera inanitas, ab in- volante conflantis auræ spiramine velut in nihilum dissipatur, hypocri- tarum & confidentia & consistentia adumbratur; nam omne, quod ar- duis conatibus procurant, omne quod diuturnis sedulioris studii laboribus ædificant, omne, quod longô sudo- ris impendiô ferventer congregant, ad solam humani favoris auram dis- jicitur, ut evanescat, dissipatur: hinc Baldad aculeatô perstringere volens ferientis linguæ stylô integerrimam patientis Jobi innocentiam, hanc se- dulæ textricis parabolam inducit: *Sicut tela araneorum fiducia ejus*: (g) sunt deceptores hypocritæ ara- nearum sagaces discipuli; araneorum tela studiosè contexitur, in orbitam longâ difficultatum serie rotatur: Est arduus laborantium hypocritarum ausus, qui, discurrente Gregorio, omne robur debilitati corporis atte- rit, carnem prolixiori abstinentiâ emaciat,

*Superbus
venator
dignita-
tum om-
nem ope-
ram im-
pendit, ut
telam ara-
nearum
textat.*

(e) *Soph. 1.
v. 16.*
(f) *Sup.
Pf. 89. v.
9.*

*Hypocrita
fiducia
compara-
tur tela a-
raneorum.*

(g) *Job. 8.
v. 14.*

(h) Lib. 8.
Mor. c. 26.
Hypocrite
adum-
brantur in
Simone Cy-
renæo.

emaciat, & quasi carnis vitalem spiritum adhuc viventes in carne crudeliter extinguunt, *sicque per abstinentiam morti appropriant, ut penè quotidie morientes vivant*, subjungit moralis Papa: (h) portant dementes bajuli bajulantis JESU crucem, sed non cum JESU, quem deserunt, sed cum Simone Cyrenæo, cui se consimili bajulatione uniunt & conjungunt; non nisi angariati humeros imposito crucis oneri supponunt; quod enim coactim agitur, nunquam amoris titulò condecoratur; portat crucem dominicam, sed ad portandum violentò adactus imperiò, qui velut obediret præcipienti DEO carnem mortificat, corpus extenuat, nec tamen spiritum impingat; nec enim sublevare JESUM cogitat, sed solam hominum laudem venator vanissimus affectat. Considerat subtiliter Pater sanctissimus, onustum cruce hominem, Cyrenæum sub crucis grandi pondere fatiscentem, non tamen cum crucifixo sospitatore nostro commorientem; Simon à ponderis gravedine sat graviter affligitur, non tamen moritur, *quia omnis hypocrita corpus quidem per abstinentiam afficit, sed tamen per amorem gloriae mundo vivit*. Vide vitam mortalium, quam non divina vivificat gratia, in DEI oculis, ut telam araneorum reputari, justorum suspiriis & acerbis filiorum Adæ lachrymis deplorandam! O si terrenus homo suos meditaretur annos, suos perscrutaretur menses, suos conspiceretur dies, suas insectaretur horas, reperiret procul dubiò eviscerantis aranæ conatum muscis irretiendis fuisse impensum & expensum! Felix, quem nondum experiri contigit funestam Psaltis Regii querimoniam: *tabescere fecisti sicut araneam animam ejus*. (i) Adverte cum Augustino, num aliquid tabidius araneorum telâ valeat inveniri? Si afflas, afflatam confas, si inflas inflatam efflas, si premis, depressam rumpis; si gravas, gravatam vastas: attende ipsum animal, quam tabidum fit, solo tactu contingentis digiti, ut scias, experire, *pone super leviter digitum, ruina est, nihil omnino tabidius*. Mortalis vita quam non in ipso nomine tabem monstrat? Carnem putrescentem vivificat, quam

(i) Ps. 38.
v. 12.

homo morientem quotidie post paulò sepeliendam gestat: Ipsius sanitas est semper dubia, & licet hora suæ exanimationis ignota lateat, hoc certum patet, quod mors futura sit certissima; sunt omnia tam bona temporis, quam optima æternitatis dona, sunt viatori incertissima, nil certiùs, nil morte est securiùs, quæ putrescenti sentim corpori, ut in cadaver abeat indies struit insidias, donec extremus adveniat, quò perimat contabescentem; cupis ditescere? quis scit, an non pauperior eodem evades tempore, quò te credis divitiarum copiis cumulandum? Doctrinâ indigus, desudas in studiis, ut docearis? An tamen Doctorum aggregaberis numero velut incertum nescis? Speras egenus pecuniarum subsidium, quò adjuveris? incertum est, num adveniet, adveniens num sit futura sufficiens, hoc vertitur in dubium, timetur, & speratur. Sola mortalis vitæ futura privatio est certissima; sola mors est indubia, est omni certo inter temporalia certiùs, quantumvis ipsum tempus nos lateat, totaliter incertum; nec tamen ideo magis mortem metuimus, certò non emansuram, nec formidamus cautiùs incerto tempore adventuram: Idcirco terrenæ domus inquilini sumus, non Domini, non possessores, sed ubi vitæ Dominus migrandum intimaverit, migremus est necesse, adeò, ut neque instanti longiùs protelare, nec citiùs momentò nostram abbreviare commorationem valeamus; Vociferabatur quidam morosus incola se imparatum sentiens ad migrandum, *inducias usque mane*: ingens stipendium pro horis singulis stipulabatur medico, sed ars suo non potuit correspondere desiderio, ad auream auroræ crastinæ horam perdurare non potuit, in hodiernæ noctis tenebris extinctus, tollens grabatum suum, ibat ad domum æternitatis.

Hæreditamus mortalis vitæ desiderium à primo Progenitore mortis, *Primi parentes fecerunt sibi succinctoria ex viridantibus foliis, ut sibi ipsis ridò*

mentiren-
tur vita
perennita-
tem.

(l) Serm.
106.

(m) Gen.
3. v. 11.

Proto-pa-
rentes no-
stri indu-
bantur tu-
nicis pelli-
ceis ad
conservan-
dam mor-
tis memo-
riam.

ridô fraudulentæ simulationis invo-
lucro, suam sublata gratiæ nudita-
tem contegere attentârunt; Ecce e-
nim, arborem spoliant flore viren-
tium foliorum, ut surreptâ frondosi
stipitis vivacitate, quæ in virore vi-
get ac viret, quandam mortalis vitæ
perennitatem mentiantur; *sed venit
ad ficulneam Christus, ad quam legi-
tur Adam nudus fuisse post culpam,*
(l) inquit Chrysologus, *ut inveni-
ret Adam, ut nudum tegeret;* quô
putas operimentô, quô suspicaris pal-
ludamentô? *Fecit quoque Dominus
DEUS Ada & uxori suæ tunicas pel-
liceas, & induit eos:* (m) Sed, cur Di-
vinus Opifex, qui universam crea-
turarum congeriem ex nihilo produ-
xerat verbô virtutis suæ, cur inquam,
supremus Artifex, qui amplissimam
dicendo universi orbis erexit machi-
nam, molliori aut nobiliori chlamy-
de, afflictum exulcerati hominis ani-
mum non consolatur, sed hispido
vellere corpus, quod condidit, asper-
natur? An fortè misericordem repræ-
sentare Patrem voluit, qui filium in-
dole optimâ præditum, quem veste
nitidâ condecoravit, eâdem exuit
prævaricantem, & vili togâ, nè om-
ninò nudus sit, gementem induit?
Post perpetrata transgressionis rea-
tum non dimisit vestimentorum præ-
sidiô destitutos, sed vestem frugalem,
ut loquitur Chrysostomus, pro vela-
mento excogitavit. Ambitiosi per-
ennis vitæ amatores, inanes perditæ
immortalitatis vindices fecerunt sibi
perizomata ex virescentibus foliis,
quibus peccatum suum absconderent,
reatum mortis obtegerent, & vitam
finis nesciam simularent; at Omni-
potentis Sapiencia, ut errorem tolle-
ret, ut veritatem mendaces filios ho-
minum doceret, tunicas pelliceas
confecit, quibus toti tegendo corpo-
ri illuminandôque spiritui, adversus
quem caro contaminata jam luctari,
cœperat, providit. *In tunicis pelli-
ceis mortis est intelligenda conditio,*
explanat Eucherius Lugdunensis Ec-
clesiæ celeberrimus Præsul, *ut qui
per inobedientiam DEI similitudinem,
id est, immortalitatem tenere volue-
runt, per mortis conditionem, simili-
tudinem susciperent jumentorum;*
quid aliud in virescentibus florentis
fici foliis, sed non fructiferis, quàm

mentiendi libido suis impressa filiis
indicatur, quâ diuturnitatem vitæ in
propriæ salutis præjudicium menti-
rentur relictâ sanctæ Veritatis facie,
dimissâ superventuræ mortis medita-
tione, neglectâ immortalis vitæ cu-
piditate; sed dulcis & rectus Domi-
nus, mutavit corpora ipsa mortalita-
te corporum; dum enim vivens ho-
mo viventium DEUS fieri appetiit,
usque ad belluarum mortalitatem ruit,
ut qui benè vivere noluit, saltèm ad-
discat inspectis mortuorum anima-
lium pellibus benè mori.

Nève hanc peregrinam Divinæ
Providentiæ intentionem suspiceris,
nè voluntariam vitæ mortisque expla-
nationem levi innixam fundamento
importunus censor opineris, reflecte
ad Evangelicum Magistri Veritatis
documentum, volve & revolve sæ-
piùs irrefragabile incarnatæ Sapien-
tiæ oraculum: *qui non accipit crucem
suam & sequitur me, non potest meus
esse discipulus.* (n) Sanctissima hæc (n) *Matt.*
est lectio Divini Prælectoris, sed mul-
tis nimium ardua, plerisque captu
difficilis & impossibilis practatu; ve-
rumtamen solis JESU confortiô in-
dignis videtur impracticabilis, aman-
tibus amabilis, & facilis bajulantibus
humeris, qui solum nec vult nec ju-
bet hominem bajulare; est lex, Bo-
naventura attestante, universalissima,
nullum ex illis eximens, qui Christi
sunt, tantæque necessitatis, ut dispen-
sationem nesciat, dissimulationem
non admittat: Si temporis duratio-
nem investigare satagis, respondebit
Evangelista Lucas assignans Verbi
verba: *tollat crucem suam quotidie:*
(o) est tollere, onus in sublime eri- (o) *Luc. 9.*
gere; tollat proindè crucem domi-
nicam fidelis JESU pedissequus suprâ
se pro cœlestibus, nè videatur eam
juxtâ terram trahere pro temporali-
bus; tollat spontaneus, non portet
invitus; suam inquam, nè putes Chri-
sti crucem sufficere sinè tua, tollat
quotidie, fidelem monstrans perseve-
rantiam, ut homo noster, qui intus
est, de die in diem renovetur, licet
ille, qui foris est, corrumpatur. Con-
siderat in crucis speculo, non ligni
litteram, sed sensus spiritum moralis
Papa, dùmque, quid crux sit indies
bajulanda, profundius examinat,
eam duplici ministeriô declarat baju-
lari,

(n) *Matt.*
8. v. 38.

(o) *Luc. 9.*
v. 23.

Duplex est
crux, car-
nis & cor-
dis.

lari, cum, aut rigore mortificati corporis affligitur, vel teneriori compassionis stimulo animus ob passionem proximi cruciatur; primos erudiebat bajulos egregius Prædicator, dum suis scriberet Corinthiis, eosdem ad æmulationem provocando; *castigo corpus meum, & in servitutem redigo*; ubi per voluntariam tribulationem corporis insinuat crucem carnis:

(p) 1. Cor. 9. v. 27. (p) subjungit alibi in toleratis patientis proximi ærumnis, compassivam crucifixionem cordis: *quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* (q) In-

(q) 2. Cor. 11. v. 29. firmis infirmus evasit; vide jacentem animam, sed suam in crucis lectulo, cum ægrotantis proximi corpore quantumvis alieno; scandalizabatur ener-vis spiritus discipuli, non Magistri, & urebatur inamorata Pauli anima, dolenter compatiendo per ustulantem flammivomæ dilectionis fervorem; *perfectus prædicator*, concludit Gregorius, *ut exemplum daret abstinentiæ, crucem portabat in corpore, & quia in se trahebat damna infirmitatis alienæ, crucem portabat in corde*: (r) Allegat aliam æqualis momenti allegoriam Chrysostomus, dum populo prædicans latentem evangelicæ perfectionis veritatem, subtiliter non minus, quam sublimiter præceptum de tollenda quotidiana dominicæ crucis tolerantia commentatur; postquam enim sacrum recensentis Matthæi oraculum allegasset, subjungit elucidando dubium de sensus proprietate; *hoc dicebat, non ut lignum super humerum feramus, sed ut mortem semper antè oculos habeamus*. (s) Reverere lucidissimum Oris aurei eloquium, quot constitutum ex literis, tot solaribus radiis condecorandum. Mors est crucifixi Salvatoris vicaria, si obijciatur indefinenter, non oculis corporis, ut inspiciant, sed mentis contemplabunda aspectibus, ut videant & discernant; quasi insinuare libeat, si tamen non sit præsumptionis indicium, tanti Doctoris clarissimam elucidare veritatem, sed meam, ut pateat, declaro ignorantiam; contestor enim velut suspensio anathemate meæ licet exiguæ devotionis servitutem: quemadmodum per salutifera patientis & morientis vitæ crucem crucifixus

Redemptor humani generis, occlusas cœli valvas referavit, patentem hiantis limbi januam occlusit, sic per continuam subsequituræ mortis memoriam, redemptionis nostræ à moriente JESU oriundæ commemoratio recolitur, horrore mortis nostræ voluptatum aditus omnis præcluditur, inferni ostium obstruitur, & æternales portæ cœlestis Solymæ meditando viatori attolluntur. Tolle quotidie crucem istam, ut illa te ad montem sanctum, ad vitæ fontes, ad Agni pedem attollat, nulla sit dies libera à recordatione mortis tuæ; ut enim Nyssenus adstruit, *diurna atque quotidiana est vita humana*, sit pariter diurnalis nostræ mortalitatis rememoratio, nulla non die iteranda, diebus singulis renovanda.

Exindè colligat fidelis anima, quæ suave jugum Christi bajulat, donec computrescat à facie DEI, à suavitate dulcissima, à benignitate misericordiæ misereris DEI, concludat inquam ad ardentem prudentum virginum lampadem, quàm sit caduca vitæ nostræ diuturnitas, quàm sit indistans à falce mortis, ut demetatur, quæ instar procerioris aristæ in spicam assurgebat; Intelligat; dabit enim Dominus volenti intellectum, intelligat, quàm verum sit cœlestis Sponsi paradigma, suæ communicatum Sponsæ, ut sciat terrigenarum mortalem vitam contemnere, ut discat æternaturam in omni pedum vestigio investigare; *flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit, vox turturis audita est in terra nostra*: (t) Mira connexio! si solam verborum juncturam discutias, videbitur omninò importuna; quid enim virescenti culmo & messi segetum immediatæ conjunctionis est commune? Quod floret, renuit demeti, neque quod germinat, se sinit amputari? Et quidem sic procedendum erat, priusquam immaturum decerperet fructum, & vetitæ arboris pomum deglutiret præceps mulier, priusquam virulentus serpens infascinasset foeminam, intoxicasset sobolem, antequam mortem in orbem terrarum introduxisset; at modò inextricabili mortis laqueo irretiti, matris viventium mortales filii commemoratum divinæ Sapientiæ oraculum est in-

Turtur gemebunda mortem insinuat nobis florentibus in terra nostra.

(t) Cant. 2. v. 12.

tuenti oculo commune spectaculum, est discurrenti Philosopho axioma planum non ænigmaticum, non perspicaci eget ingenio, sed voluntariò unius duntaxat oculi aspicientis ministeriò, non abditò solertioris studii magisteriò, aut laboriosò scientiarum adjumentò. Illud, quod voce Sponsi adjungitur ad roborandam prioris hemistychii veritatem famulatur: *vox turturis audita est in terra nostra*; ad primum exorientis florilegii aspectum gemebunda turtur, non philomela dulcis, lugubri sono intonans ad gemitum invitat; quod ipsum insinuari suspicor & contineri in celeberrimo sapientis Apophtegmate, qui suum nativitatis suæ describens exordium, à lachrymis auspiciatur; & ego natus primam vocem similem omnibus emisi plorans: (u) hoc planè illorum congenitum idioma est, qui concipiuntur in iniquitatibus & iræ filii nascuntur; masculus enim nascens (Lyrano fidem dante) profert ut plorans A. fœmina vero E. quasi conquerentes vocem A, de primorum parentum transgressionem. Sic connectuntur cantus cum planctu, risus cum fletu, cum gemitu jubilus, cum philomelæ dulci strepitu, gemebundæ turturis suavissonus, sed lugubris accentus. Cum floris ortu coincidit sinè proluxa parenthesi putationis tempus: flores apparuerunt in terra cordis, adjungit Interlinealis, ut doceat in Christiano corde orientis vitæ auspiciu cum lugubri putantis vinicolæ cultro, cum demetentis mortis falce, non longo tempore disjungi, sed quasi coadunari. Mirari se simulat Nyssenius super conjunctione illa dissimulans sensus absconditi comprehensionem: *flores dicit esse in suo vigore & jam esse tempestivos ad putandum?* (x) Veris amœnitas cum autumnii maturitate conjungitur. Verumtamen non remaneat in luculentis hisce figuris mysteriorum suspensa cogitatio, sed deducatur ad exquirendos intelligentiarum thesauros, qui occultantur in verbis: apparuerunt flores hi; campum quæris vel nescis lectulum? deducet te in terram rectam purpuratus Hugo, dum florum vernantium fasciculum adstruit visum in terra morientium; ad quam Vir patiens aspirabat, dum inter acerbos gemitus suo in

sterquilinio suspirabat: *dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum*; moderatam afflicti cordis indicat amaritudinem, quisquis ad lachrymas convertitur, quas immoderata afflictio subtrahit aut claudit, nè prorumpant; in primum suæ nativitatis plantum inamoratus vir ille inter orientales magnus (nemo enim ex Regibus aliud habuit nativitatis principium) iterum satagit plangere, suam affectat demum mortalis vitæ calamitatem deplorare; *antequam vadam, & non revertar, ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine.* (y) In hac terrena regione comparet omnis homo vivens, ut florens demetatur, ut oriens moriatur: Est terra hæc firma & stabilis, quantumlibet instabilem humani generis plectat & feriat, frangat & demetat mutabilitatem; est mors terrigenis velut bravium currentibus, velut confinium egredientibus, velut subsellium requiescentibus, quæ nunquam moritur, sed mori cogit, quotquot incipiunt exurgere mortales, quos velut flores, si videt crescere, nè nimium excrecant, demetere consuevit & putare.

Quàm vellem lubens his transitoriis, his conterraneis appropriare sapientissimum Regis Jerusalem præfatum: *generatio præterit, & generatio advenit*: quasi sic gerneret hæc plorabunda turtur. Evanescit omnis generatio sit licet florentissima, sit vi-
rentissima, sit illustrissima, sit serenissima, sit augustissima, evanescit protectione suâ; illâ prætereunte, ista succedens advenit; *ut ad modicum appareat, & transitu fugacissimo similiter evanescat*, interpretatur Caren-
sis Commentator; terra autem subsistens stat, donec cadat mortalitas & immortalitas resurgat, nunquam imposterum moritura. Terræ ut compararet, sed sterili, mortem omnis fecunditatis hostem prædixit vaticinans Ezechiel: *Omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam*: (z) o-

(y) Job.
19. v. 21.

Vita mortalium
consistit in
generatione
adveniente &
transiente,
sola
mors stat
firmiter,
dum ho-
mines ca-
dunt.

(z) Ezech.
31. v. 14.

(u) Sap. 7.
v. 3.
Masculus
in nativi-
tate emit-
tit plorans
vocem A,
fœmina
vero E.

(x) Homil.
5. in Cant.

nis nostræ vita floruerit, tamdiu pariter insidiosa mors exanimandis ac amputandis hisce floribus vacabit. Hoc triste floracidium, inopinatum hoc florentis vitæ nostræ exitium, illustri frater Domini, Solymæ Sponsus Ecclesiæ Jacobus, carnali objiciebat oculo, ut, qui nisi corpus non possit cernere, nisi carnem non velit aspicere, aspiciat lugubre exanimati corporis feretrum, inspiciat ferale vermiculosi cadaveris sepulchrum: *quæ est vita nostra?* interrogat vox Apostolica, non fideles Apostolorum pedissequos, non crucis dominicæ bajulos, sed mundi amatores, sed vanitatum sectatores, qui longa annorum spatia suo præfigunt termino, qui bona habent reposita in annos plurimos, sed caduca, sed transeuntia, sed præterlabentia, sed momentanea, sed instar fœni, quod hodie stat per superbiam, virescit per libidinem, floret per voluptatem, sed cras amputatum in clibanum mittitur, ut nunquam exurendum, sed semper comburendum ardeat, semper intereat, nunquam interiturum: *quæ est vita vestra?* vel inter voluptatum illecebras consumpta, vel, quod securius est, inter adversitates ærumnarum securius consumpta? Infascinatricem dixeris, quæ suis illudit præstigiis, imponit mortalium studiis, & oblectari solitos mendaciis animos, veris premit doloribus, falsis prolixæ durationis pignoribus seducit; denique post exanimatæ vitæ Sanctuarium, mortalem filiorum Adæ vitam succincto proverbio definit:

(a) *Jacob. 4. v. 14.* Vapor est ad modicum parens: (a) quasi nil aliud vivere, quam evaporare. Adulatur lascivientibus illecebris, ut corpus effœminetur, blanditur lenociniis, ut caro citius corrumpatur; expendet tempora, quibus vivitur, & deprehendes ad instar accelerantis vedarii transilire: *tota mihi vita mentitur*, ingemuit Cordubensis Philosophus; & nè calumniam impingi suspiceris, redargutionis adducit rationem; *nihil in se momenti habet, in hoc ut possit fortunatum beatumque prestare:* (b) & sanctius & sublimius adstipulatur Doctor Gentium, dum inter ardua anxii cordis suspiria singultuat; *infelix ego homo!* quæ infelicitas sanctissimam hanc animam,

Pars IV.

quæ, sive in corpore, sive extra corpus, ad tertii cœli regiam meruit exaltari, poterat infortunatam reddere, cujus conversatio non cum voluptuosis incolis mundi, sed cum beatis Spiritibus, non inter terrenos vallis lachrymarum incolas morabatur? *quis me liberabit de corpore mortis hujus?* (c) Optat, non ultra mortaliter vivere, sed immortalis vitæ auspiciis exordiri; lactat mortalis vita pollicitationibus, nutrit sibi fidentes vanis variabilitatibus, spondet tempus superfluum finalis pœnitentiæ, defraudat sperantium vesaniam; dumque vitam in annos distribuunt, mensibus menses cumulant, obruit confidentem repentinâ dierum clausulâ, & prodigum dispensatorem temporis transmittit ex lectulo doloris ad mortis tumultum exanimatum corpus, & evolantem animam ad judicis faciem, ad immortalis plagæ perennitatem. Diffide victor præsumptuosæ annorum sponsioni, respiciens immensum illud durationis æternaturæ perennitatis dierum, quod sine termino sequitur, ut, quam exigua præsentis vitæ sit conditio, discernas, & parum esse reputes, quidquid in orbis orbita finem habet; *longum quippe nobis videri non licet*, hortatur moralis Papa, *quod cursu sui temporis tendit, ut non sit.* (d)

Incinerata Pentapoli convallem Mambre deserit peregrinaturus Abraham, & ad australem terram festinat, ut inter Cades & Sur eligat habitaculum, non amplius trecentis stipatus vernaculis in præsidium, sed soli associatus conjugi ad periculum suæ incolumitatis; Cades vertitur fons judicii: Sur verò angustia transfertur; ut scias justum nec ullibi securius, neque quietius vivere, quam ubi eum contigerit hinc quidem præsentis vitæ angustias meditari, sed inde futurum severi vindicis judicium intueri; Hæ duæ apud purpuratum Hugonem molæ sunt, inter quas justus molitur, ut fiat panis, & possit comedi à Christo. (e) Sara sororem proficetur, & fratri Abraham Rex Geraræ Abimelech, periclitari se de adulterio nescius, blanditur; sed misericors & justus Dominus eripere voluit innocuum Principem à peccati discrimine, qui cognito

(c) Rom. 8.

v. 24.

(d) Lib. 7.

Mor. c. 14.

Sara non

cognoscen-

ti vicini-

tatem

mortis

sue, offer-

tur vela-

men seu

judarium.

(e) In 20.

c. Genes. v.

1.

gnito dissimulantis Saræ ænigmate, reddidit illicò uxorem conjugii, sic eam alloquens: *Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamento oculorum*: (f) Legit Arias, *ope- 20. v. 26. rimentum oculorum*: prudens scrutare consilium, quò moderatus Rex, quasi nonnihil incuriam adhortaretur mulieris, eidem memoriam verecundiae præscripsit in medelam, elegantius usus irrisione, quasi anum jam aptiorem tumulo, quam thalamo sugillaret. *Habe hoc ad expensas funeris tui*, commentatur eminentissimus Carenis, *vel ad pepla emenda, ut veles faciem tuam, ne ameris ab aliis*. Sed, cur videri renuat, quæ suo adhuc in senio primævæ pulchritudinis quædam vestigia reservavit? Respondet ore Regio subtilis Commentator; *anus es, & vicina funeri & tamen mentita es*: canities anum prodidit, rugosa facies annositatem exhibuit, & tamen mentiri non erubuit, ut redarguitur ab ignaro amatore. Præsentat igitur sudarium pro velamine, ut residuæ adhuc vitæ brevitate consideret, nec ultrà vitam diligat, sed ad mortis amorem velut vicini hospitis asuefiat: ut hæc dilecta DEO famula, sollicita sacri trium-viratûs hospita vitæ amoris re-

signare noverit, nec ultrà prolixos terreni incolatûs dies exoptaret. Sic suo gentilis stoicus præscribit Lucillo; *intrepidus horam illam directoriam prospice*: quid moveat mentis oculum, ut procul videat, expedit magis, ut lugens defleat, quam curiosus inspiciat, supremum diem corpori, licet non animæ postremum: Sed audi replicantem: *dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est*. (g) Hanc (g) *Epist.* respiciebat, ut centrum, inspiciebat *102.* ut metam laborum & dolorum; hanc exoptabat anxius, anhelus considerabat ut finem pœnarum, ut punctum plagarum, qui patienter gemens, gementer amans & clamans singultuabat: *Exspecto donec veniat immutatio mea*. (h) Transfert, conformiter profundæ subtilitati suæ, (h) *Job.* Symmachus; *Exspecto donec veniat sancta nativitas mea*: dum ad vitam mortalem orimur, vivendo morimur, dum vitæ mortali adhuc viventes morimur, beatæ orimur æternitati: O si nostrarum mater animarum Sapientia, quæ immolatura victimas suas jugulat filios suos, nos nobis mori faciat, ut vita nostra in DEO abscondita lateat, ut nobis vivere Christus sit, & mori lucrum.

JOD.

VERSUS
X.

Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos.

SERMO VIGESIMUS NONUS.

Misericordie divinæ manus coquit justum in igne tribulationis, qui melior est omni refocillatione voluptatis.

Considerat hoc auditori auditu horrifonum, hoc spectatori terrificum visu spectaculum; hoc cogitat cogitatu miserabile, effatu detestabile convivium, in cuius edulium coquitur ab esuriente puerpera molle corpusculum trimestris nanuli, lenis filioli, ut reddat fatiscienti extenuatæ matris corpori in alimentum, quod nuper à materno accepit utero, ad augendum humani generis incrementum; Considerat ferale gemebundæ fremebundæque ty-

gridis epulum Theodoretus, respicit toto trementem corpore ad defluam evaporantis ferculi pinguedinem anhelam genetricem, & fugientibus oculis à portento, averfa facie, ingenti tremore concursus exclamat & intitulat, *affectionem omnium acerbissimam*; excusat tamen coquentem puerperam; *amorem enim intimum & naturalem violentia famis superavit*; quam naturæ impactam crudelis filicidii crudelitatem Propheta sanctissimus, à ventre matris sanctus & innocens,

*Mulieres
Hebrææ ex
commise-*

ratione filios coxerunt.

(a) Glossa vid. apud Lyran.

innocens, misericordiae epithetò condecorat. Est mirabilior Glossæ commentatricis elucidatio: *Filios suos fame & siti consumptos, quasi per misericordiam, nè diu langerent, & matres à morte redimerent, coxerunt sibi in cibos*: (a) quod horrent leænæ Caspiæ in abditis deserti specubus patrare, hoc operantur, hoc exequuntur, filiae Jerusalem in medullio obsessæ civitatis! O miseram misericordiarum matrum misericordiam, ut consulant languenti parvulo mortem repentinam inferunt, vitam abbreviant, nè ulterior dilatio viventem ferociùs excruciet, si tardiùs trucident; Verumtamen hanc famedicæ matris historiam, in spiritu vaticinico præfiguratam scrutemur, ut veritatem mysterii in Illo revereamur, qui se maternam teneritudinem suâ excedere testatur charitate.

(b) Isa. 49. v. 14. DEUS hominem longè plus diligit, quàm mater filium.

Ingemuit aliquando conquerebunda flebili dramate captiva filia Sion, hostili circumsepta carcere: *Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei*: (b) Inimica barbaries usque ad periculum evertendi Israël desæviit, effrœnis Gentium furor, concordii insolentia delubris suis fremebunda gratulatione applaudens, elusit lugentium Hebræorum singultus, & quasi ad dormientem confugerent DEUM, defectum auxiliatoris obtrufit, quasi aut dormire aut dormire posset qui custodit Israël; tunc planè, quando palpebræ ejus ad intuendum referatæ interrogabant filios hominum; nunquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? quasi materno muneri deesse non possit, quæ pendulum ab ubere gestat puellum, cui congenitus amor obligationis memoriam toties ingerit, quoties se meminit genuisse, quidquid amarum in prole materna dilectio mollit, à qua si matrem sinistro quovis eventu elongari contingat, nè dicam evelli prorsus eveniat, mortem locò solaminis habet, cui separatio lethale tormentum impingit, non potest non recordari, tygridem testor, cogitur constringente naturâ filio quacunque sorte misero misereri; & poterit nostrarum ærumnarum spectator, poterit fidelis suorum servulorum Dominus, poterit sollicitus sollicitantis E-

phraim nutritius clamantem non audire, plorantem non exaudire, supplicantem despicere, implorantem animam deferere Dominus DEUS noster, qui portat nos, ut solet homo gestare parvulum filium suum, in omni via, per quam ambulat, nè impingat in lapidem pedem suum? *Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui*; ex quo sacerrimo divinæ Veritatis oraculo infert Cardinalis Hugo; *Dominus ergo non solum mater est, sed plus quàm mater*; quæ ut oppressum edat infantulum exulceratur acerbis doloribus, feris sæpè laboribus trucidatur; & quisnam sufficienter valeat concipere, nè dicam plenè possit exprimere, quam dolorum violentiâ, quam plagarum vehementiâ suorum genuerit salutem filiorum parturiens hæc puerpera, quando affixa crucis thalamo cum summa cordis & corporis anxietate parturit filios suos, velut Rebecca geminos suos, Esau & Jacob, duas in duobus prolibus gentes, gentilitatem & Synagogam; nec enim alterutram tantum, sed genuit ambos, dum utramque redemit, utrosque hortatur, utrique blanditur sacro Saceracis ore; *eris tu velut Filius Altissimi obediens, & miserebitur tui magis, quàm mater*: (c) Diligit illa tenerrimo amore prolem suam, quam suò gestavit uterò, suoque ubere lactavit, sed amat ille longè intensius sobolem suam, quam suis in vulneribus abscondit ut lateat securius; suo potavit sanguine, ut nutriat felicius; suis laboribus sublevavit, ut erigatur sublimius; suis sudoribus sustentavit, ut aleretur pretiosius: sit cordi materno impressa suæ prolis imago, quam toties aspicit, quoties recolit; feliciori insignitur stigmate DEI Filia, quantumvis adoptiva; *in manibus meis descripsi te*: (d) ut quoties illa erigitur, quoties hinc inde commovetur, character suæ impressionis pateat, & mez dilectionis chyrographum renovetur. Vidisti aliquando zelosum procuratorem, vel multis recogitandis obrutum sollicitatorem, nè obliviscatur commissionis suæ foramine suam signare corrigiam, vel innodare ligulam, ut hoc aspiciens indicium, expediendi negotii recorderetur? Sic quidem, sed amoriùs, amator

(c) Eccles. 4. v. 11.

DEUS describit animam in manibus suis, ut quoties manum aspicit, illam respiciat.

(d) Isa. 49. v. 26.

amator hominum suas manus cum pedibus voluit perforari, & cicatricibus nodosis vulnerum in cute propria nostras signare miseras, ut consoletur desolatos; nostras calamitates exprimere, ut eas facilius liceat abolere; velut memoriale conscriptum nostrarum sibi descripsit in manibus suis catalogum necessitatum, quem velut memoriale Patri spectandum exhibet, ac perlegendum. *In manibus meis descripsi te:* ut plusquam mater plangenti filio subvenirem, ac exemplum meorum operum docerem te, qualiter viveres, bona quaecunque accumulando, & mala declinando, adversa patienter tolerando, & affligentem adversarium ut fratrem adamando: denique descripsi te in meritis operum meorum velut in meis manibus, obtinendo tibi sanctificantem gratiam, per quam scriptus fuisti in libro vitae.

Christus post quadragesimale jejunium esuriit animas à se conditas.

(e) Matth. 4. v. 2.

Vides, quid possit amor efficere, qui valet DEUM ipsum in matrem commutare? Miraris, dum meditaris incomprehensibilem miserationis DEI clementiam? Sed amplius miraberis, si suos coquentem parvulos, si suos necantem filios intueberis, si manum misericordiae jugulandis prolibus admoveat, & quem nuper in lucem edidit, subtracta vitae deficientis luce, in terram opertam mortis caligine deducat viatorem; misericordem probat esuries, quā quamlibet esurit animam, velut foret insatiabilis. Provisurus amantis instar puerperae prolibus suis DEI Filius, primam orditur à jejunando regulam in salutiferum nostrae recuperationis pharmacum praescribendam: Ingreditur luctaminis arenam, dum JESUS ducitur à spiritu in desertum, ubi non sibi, sed nobis jejunans quadraginta diebus, totidemque noctibus, *postea esuriit:* (e) Legit Vatablus; *tandem esuriit*, ut sciat meditandus lector quadragenarium dierum numerum esuriem non sensisse, quod non est humanae fragilitatis indicium, sed luculentum Divinae Omnipotentiae argumentum. Est singulare peculiaris numeri mysterium; fertur quippe Cyrillo recensente, foetum in utero ad figuram nostri corporis accedere post quadraginta dies; ex quo infertur commemoratus Pater: *Ideoque*

ajunt Moysen illum virum optimum cum Israël populum ad vitam secundum legem ducendam iterum quodammodo parturiret ac reformaret, cibum & potum abstinuisse: panem, inquit, non comedit, & aquam non bibit quadraginta diebus. (f) Priusquam in corde Christi per Legem Evangelicam informaretur gentilis Ecclesia, Christus ad quadragenarium procedit jejunium DEUS-Homo, ut quia primus reparat Adam in paradiso constitutus, per incontinentiam gulae gloriam immortali-
tem amiserat, eandem immortalitatem secundus Adam Christus per abstinentiam repararet, (g) scribit subtiliter Ambrosius: vides prius esurientem, & postea parturientem semper gravidam amantis JESU charitatem. Accurrit illic tentator perfidus, & quasi impelleretur solo tenerrae compassionis affectu, lapides offert esurienti in panem convertendos; quasi nesciret esuriem mitigare, famem finem edulio saturare, qui novit in panem lapides transformare. Verum, ne admiremur stolidi impostoris vesaniam, ad praesentiam Sapientiae incarnatae evanuit omnis successus astutiae, & suam prodidit barbariem, dum esurienti Domino lapidem pro pane praesentavit; exasperatur, non saturatur fames duris lapidibus, sed nec melius novit obsonium inimicus homo DEO. Homini praesentare; sic quippe pascit vitam, qui mortem induxit in mundum, invitus vitae humanae inimicus; cujus ut confundat crudelitatem, alloquitur dolosum tentatorem Chrysologus, dum in omni verbo procedente de ore DEI hominem vivere Veritatem mentienti Angelo respondisse expendit: *Audi Patris Verbum, verba salutis nostra, non panem:* (h) Ad stipulatur infulato Ravennati Præstavianensis Praesul Hilarius, dum impudentem spiritum callida tentatione affilientem considerat, sed à Magistro Veritatis repulsam sustinentem auscultat: *Dominus non panem potius, quam salutem hominum esuriens ait; non in pane solo vivit homo.* (i) Fa-
mem Dominicam piam appellat fraudem Mediolanensis Antistes, ut famis specie lactatus ille ambitiosus morio, tentaret ut hominem, qui noverat DEUM non esurire; esuriit non

non

(1) Serm.
36. in
Quadrag.

non cibum hominum, sed salutem, non escarum secularium epulas concupivit, sed animarum desideravit cœlestium Sanctitatem. (1) Agnosce maternam Divinæ Charitatis fainem, non sibi, sed nobis proficuum, non sibi, sed nostræ miseriæ avidam refectricem. Hæc impulit, impellit hæc hodie dum esuries, ut coquat parvulum, ut mactet filium, ut immolandam suo amoris victimam decoquat incensō tribulationum flammicidiō; lustrat scrutator cordium intranea cordis latibula, probat odoris incensione, quanam sit charitas, quam sui amatoris anima profitetur; manum maternam dixeris, quæ misericordem, ut se exhibeat, esurit mortem filii, non illam, quæ à vita viventem in Christo avellit, sed eam, finē qua vivificari non potest omnis homo vivens.

Sicut probatur aurum ad tactum lapidis, sic probatur Justi anima ad contactum illius, qui lapidis angularis est.
(m) Psal.
25. v. 2.

Iustorum animas tentationibus urit, non asperitas, sed misericordia est.

Hanc exoptabat anhelans puer Domini, dum voce sua ad Dominum clamaret, *proba me Domine & tenta me, ure renes meos, (m) & cor meum:* probari flagitat in flagellis, tentari postulat in ærumnis: probatur aurum ad tactum lapidis; justificatur iusti anima ad illius, qui lapis angularis est, contactum: sic manus Domini Jobum tetigit, & iste in omnibus, quæ locutus est, non peccavit: uri desiderat, sicca sit licet stipula, ut exurantur renes, & exuratur cor; quemadmodum namque urendo & ustulando mali humores exsiccantur, & nervi fortius corroborantur, sic igne tribulationis perversa delectatio succenditur, ut versa in pœnitentiæ cinerem consumatur, & illecebrosa cogitatio, omnis sinistra delectatio in victimam Altissimo concremetur. Urantur à DEI Filio DEI Filii suis in renibus igne illo, quem venit Divinus Amor in terram mittere, ut accendantur; ustulentur suis in cordibus, ut inflammentur, ut non sit inter illos ullus, qui se abscondat à calore ejus: Expende, quid subsequatur, quod verbum ab inflammato corde eructetur: *quoniam misericordia antè oculos tuos est:* hæc planè manus maternæ misericordiæ, quæ coquit filium. Enimverò Glossa subtiliter explanante, *ipsa ustio misericordia est, non asperitas:* hæc tibi versetur antè oculos, velut mille o-

sculis bafianda, non abjiciatur post tergum tuum quasi abominanda. Proba urendo, qui ignis consumens es, an frigidus putor commoretur in renibus, nè flammâ Veneris ustulentur; tenta flagrando an justitia vigeat in corde, nè humor gelidus exstinguat charitatem. Sim victima his ignibus urenda, sim filius hoc sacrō flammicidiō coquendus; aram ærumna construat, Altare ex adversitatum lateribus consurgat. Est tribulatio, amantis DEI vestigium, amati hominis est beneficium; amat, si verberat, diligit, plusquàm mater novit diligere, quem castigat. Est tolerata patienter afflictio, est exantlata fideliter probatio, æstiva & festiva Solis Justitiæ irradiatio, ad quam illustres aquilæ congregantur: huc totos impende oculos, totis obtutibus scrutare igneam flammaram officinam; mentiris hujus pullum regiæ alitis, si titubet intentionis oculus, rejiceris ab ave hac flammigera, ut spurius, dimitteris ut alienus, si claudis fervidæ affectionis palpebram, non valens ardorem urentis sustinere.

Prima, quam DEI Filius volens fieri mundo conspicuus formam exhibuit, prima, quâ sua tegebatur Divinitas, figura & species, fuit rubus, sed igneus, ad comburendum dispositus, aptissimus ad inflammandum; quô prælagire voluit spectaculō directrix providentia, ut opinatur Theodoretus, afflictum superbâ Pharaonis tyrannide Israëllem nullatenus fore consumendum. Est rubus igitur prima figurarum tela, cui suam imprescit imaginem, magni consilii Angelus; est aculeata sterilis rubi plantula genuinum terrenæ tribulationis symbolum, est simul primum descendens DEI subsellium spinis & sentibus vallatum: grande mysterium prima incarnandæ Deitatis apparitio inter ignes & dumos, inter flammâs & rubos, inter scintillas & vepres! cur non Regi Gloriæ & immortalis Sæculorum Principi aureus subicitur thronus? Cur non cœlorum Dominum excipit quadriga cœlestis? Novi subtilem Chrysologi allegoriam, quâ judaicum cespitem, pro tritico lolia redditurum, pro vitibus spinas laturo in oppresso dumis ac sentibus rubo autumat fuisse præsignatum; *arguit in-*

Prima figura, sub qua DEI Filius apparuit, fuit rubus ardens.

Rubus ardens reddaturus

*duratam
malitiam
Judao-
rum.*

*(n) Serm.
164.*

*(o) Lib. 1.
de vita
Moyf.*

*DEUS in
rubo osten-
dit se esse
hominum
ducem in
arumnis.*

*(p) Lib. 18.
Mor. c. 2.*

*Nudis pe-
dibus per
spinas &
dumos ac-*

daturus legem, ignem pramisit rubo, sed divinum rubus portavit, non concepit incendium; jam tunc aculeis malitiâ plenum, & ingratum cultura legis populum præfiguravit. (n) Conformius tamen ad apparitionis historiam præluferat, Philone fidem dante, consolatrix afflictorum misericordia, indemnitate captivi Israël, quasi hoc calamitatum schemate animaret desolatos, ac præfagiret damnatum ad coquendos lateres inter ustulantia Ægyptiacæ fornacis incendia populum, nullatenus plagis & pœnis succumbentem, sed instar rutilantis auri, è pressurarum flammis feliciter emerfurum: quod non exurebatur materia, portendebat, non perituros, qui affligebantur inimicorum violentiâ, sed conatum eorum fore initium, illos verò evasuros incolumes. (o) Ardeat terrificum ardentis rubi flammicidium, exstuet regale Pharaonis dicasterium, multiplicetur & aggravetur laboris improbitas, illuminabitur constructis ignium rogis victorum gloria, & coronantis tolerantiae coronabitur disciplina; sedet in flammivomente gremio futurus postliminio Redemptor captivorum, ulturus pariter ferocem tyranni barbariem Vindex DEUS, cui jam tunc omne judicium à Patre traditum videtur, ut circumseptus cœligenis ignibus præsideat justorum agmini adversus impiorum lustrandam aciem directurus; per succensum rubum alloquens DEUS Moysem, quid aliud ostendit, elucidat latentis mysterii veritatem magnus Gregorius, nisi, quod ejus populi ductor fieret, qui & legis flammam perciperet, & tamen peccati spinas nequaquam vitaret: (p) Ecce Rex ille, qui filiae Sion promittitur in suo adventu mansuetus, in primo de cœlis descensu in spinis & dumis quiescit, in flammis & ignibus sedet! Non horret in ignivomente Vulcania commorari, inter humanorum scelerum steriles spinas configi, ut inauguratus populi Dux, discat ab Altissimo humiliari in pœnis, corroborari in ærumnis, animari in rubo, indemnifari in spineto. Illud est singulari elucidatione dignum, cur approximanti ad rogam, acceleranti ad dumum attonito spectatori præcipiatur: Solve calceamenta de

pedibus tuis: quasi expressius oraculum ex ardente dumeto resonaret: DEUM se alterutrum amplectere exequendum, aut gressum suspende, nec ultra progredere, aut discalceato pede accede, sinè calceis spinas conculca, per sentes & vepres quantumvis saucian- dus accede, licet vulnerandus incede, dum me in spinis residentem attendis, vides spinosum hoc caput à tuis circumseptum peccatis, à tuæ gentis furentibus posthumis coronandum. Pudeat delicatum sub hoc spinoso capite membrum reperiri, quod ærumnarum spinas declinet, quod adversitatum aculeos vitet! Si DEUS flagrat in flammis, cur non imago DEI ad ignes anhelet? Si creaturarum Creator splendet in rubo, cur creatura sui conditoris pedissequa non rutillet in dumeto? Soletur afflictum, animetque timentem clarissima recensentis Philonis parœmia, dum rubum velut ludentis in orbe terrarum Divinitatis theatrum lectori proponit spectandum: e medio promiscabat forma quadam pulcherrima, nulli visibili similis, divinum simulachrum, luce fulgens clarissima, ut suspicari posset DEI esse imaginem; sic rutilant sancti amoris victimæ in flammis cruciatuum in ignibus dolorum; sic inter spinas candent lilia, quantumvis sæpius perforata: Ignem non fuge, nè DEUM fuges; ut enim attestatur Ambrosius: specie ignis exprimi, vel videri divina est conditio- nis. (q)

In senticoso igitur mœstæ afflictio- nis symbolo fuerat prima quies resi- dentis & comparentis DEI, ut nove- ris non esse magis regium regnantis thronum, non esse aptiorem requie- scientis Sponsi lectulum, non esse pre- tiosius superni Salomonis reclinato- rium, quam cor contritum pœniten- tis terrigenæ, quam humiliatum tu- gurium animæ requiescentis, nullus efficacior magnes ultricis justitiæ quam afflictio, nullum validius illi- cium miserationis clementiæ, quam miseria diversis cruciatibus commix- ta. Est singularis reflexio ad symbolizantis rubi eminentiam, quem Cle- mens ab Alexandria cum illo com- parat spineto, quò Sacro-Sanctum patientis ac morientis JESU caput velut regale diademate coronabatur;

*ceditur ad
DEUM se-
dentem in
rubo.*

*(q) Lib. 1.
de Spir. S.
c. 16.*

*DEUS ap-
parens in
rubo osten-
dit non esse
aptius Di-
vini Sponsi
reclinato-
rium
quam cor
contri-
tum.*

Omnipotens

Omnipotens universorum Dominus cepit per Verbum legem ferre, & Moysi suam omnipotentiam velut manifestare; divina illi visio ostenditur formata in rubo ardente: spinosa autem planta est rubus, exardescit rubus, suis flagrat in dumis, suis claret in spinis; Non horret dumetum, non vilem & aculeatam plantam declinat, præfigurantem futuri doloris scenam non horret, ad præfiguratam spinarum congeriem anhelat, ad sertum sauciantibus vepribus plenam aspirat:

Qui in rubo inter postquam autem legem ferre, & cum sentes re-hominibus conversari desiit, mysticè sedit, vovorsus coronâ coronatur; tunc illuc, luit succedentibus undè descenderat, abiens, veteris de- *Saculis rubo integra velut recapitulans, ut, quod primo per Orbem visum fuerat verbum, per spinas rursus assumptum ostenderet omnia esse unius potentia:*

(r) *Lib. 2. Padagog. c. 8.* (r) Illud, quod à lictorum manibus egressum fuerat ignominiosum contumeliæ sertum, quod summam à te-

Christus spinis coronatus adoratur, quia spinis arumna-rum debetur honor. spinoso hoc diademate oriundam soli duntaxat debitam Deitati: infames ab injuriis DEO illatis satellites, vix sacro-sanctum DEI hominis caput coronant, quando velut violento pondere inclinati, occultæ virtutis impetu adgeniculati reverentur nolentes divinum Numen hoc pretioso vilissimi contemptus schemate redimitum; plectunt de spinis coronam, imponunt sanctissimo vertici, armant arundine dexteram, & genuflexo ante

(s) *Matth. 27. v. 29.* *Eum illudebant Ei dicentes: Ave Rex Judæorum!* adjungit aliud adorationis mysterium divus Marcus Evangelista, longè prodigiosius præcedenti: ponentes genua adorabant

(t) *Marc. 15. v. 19.* *Eum:* (t) quantumvis per ludibrium, adorant tamen, & quod flagellato præstare intermittunt, quod crucifixo exhibere renuunt, impendunt coronato. Spina est genuinum penetrantissimarum ærumnarum instru-

Par. IV.

mentum, rubum gestat in divino capite DEUS-Homo, & adoratur, quia in coronatione spinea tota afflictionum series coronabatur, omnis amaritudinum congeries concentrabatur: prospiciebat videlicet afflicta, delusa, contempta, irrisa Deitas per cruentantes aculeos assumptæ humanitatis, & si semper, nunc certè adorandum se exhibuit consubstantiali Patri Filium, cum huic vulneranti spinarum manipulo divinum verticem subjecerit: undè hortatur filios Ecclesiæ Chrysostomus: *qua igitur nobis erit cura de reliquo, si contumelias ab aliquo patiamur, postquam Christus hoc passus est; etenim quod fiebat in Christum, ultimus terminus contumeliæ erat:* (u) quid mirum, si etiam ab invito principis mundi hujus satellitio adoretur? Curvabant illi scelesti in opprobrium genua, ut exprobrarent regni ambitionem humillimo Redemptori; sed universa Regis Regum curia illustres pacis Angeli, qui amarè flevisse describuntur, totâ provoluti spirituali substantiâ adoraverunt confidentem in rubi spinoso gremio, coronatam spinoso diademate absconditam Majestatem. Sic honorantur ærumnarum spinæ, sic tribulationis germen colitur, sic patientia in rubo coronatur.

Sed à pungentibus spinis ad suavissimam vitem, à dumis deserti ad odoriferos vineæ flores egrediamur; vinea siquidem facta est Dilecto suo: *vinea Domini, universalis Ecclesia est Christi uxor & sponsa:* (x) inquit Doctor mellifluus; si locum investigas, eundem Propheta designat: *in cornu filii olei,* (y) id est, commentatrice Glossâ, in loco ab eminentia sublimi, non procul ab orbis urbium metropoli elongato, in amœnissimo vernantium olivarum arboreto, in frondoso Gethsemani colle, ubi fundari cœpit Ecclesia de Gentibus, ubi circumdatus doloribus mortis filius olei, non solis oculis, sed quasi membris omnibus flevisse videtur, notat Clarevallensis Bernardus, ut totum corpus ejus, quod est Ecclesia, totius lachrymis corporis purgaretur. (z) Angustiabantur quippè oculi ad effundendos imbres sanguinis, totum proinde corpus in oculos oportuit referari, ut exindè cruoriflui lachrymarum rivuli valerent

(u) *Hom. 27. in Matth.*

(x) *Serm. 10. in Can. na Dom.*

(y) *Isa. 5. v. 1.*

Christus omnibus flevit membris, ut totum corpus suum, quod est Ecclesia, lavaret.

(z) *Serm. 3. de Ramis.*

valerent emanare; ut discat vocata Gentium posteritas, non in deliciis se fundatam, sed in ærumnis suum auspiciū sumpsisse, hujus fertilis vineæ plantationem a mortali mœrentis DEI tristitia, à voluntario deflui amoris stillicidio in irrigata divino Sanguine terra, fuisse inchoatam. Hoc ipsum, teste illustri Dalmata, Mosai- co præfigurabatur in rubo, dum accessuro spectatori discalceatio injungitur, quæ tamen nec Patri multarum Gentium cum augusta Personarum Triade ad vallem Mambre collo- quenti, nec victimando Isaac in divi- næ visionis monte jamjam viventium Domino sacrificando, nec Ecstatico Jacobo cœlesti scalæ innixum Domi- num aspicienti injungebatur, ea discriminis ratione: *Locus enim in quo stas, terra sancta est:* (a) non consecrata solum ab adversitatum il- larum præludio, quibus afflicti Israël premebatur, quæque in horrido à sentibus spineto figurabatur, sed ma- gis exinde sanctificata, quod subsequen- turas ad Sæculorum vesperam nascentis Ecclesiæ tribulationes, innume- rorumque fidelium cædes sub Roma- norum Cæsarum tyrannide immani- ter perpetratas præsignavit; sic enim afflictiā consolatur Fabiolam Hiero- nymus; *videbimus ardere rubum & non comburi, inflammari Ecclesiam persecutionibus & Eam, loquente in illa Domino, non perire.* (b) In ru- bo igitur spinarum divino irrigata- rum sanguine fundatur ferax Eccle- siæ vinea, nec est quod fecundita- tem explores, minus quod dubites de fertilitate; fructiferam produnt germina, si radix palmitum aspiciat- ur, unam duntaxat vitem continet, à qua innumeri palmites dependent: *Ego sum vitis vera*, inquit Veritas de terra Virginis orta, Veritas incar- nata, *& Pater meus agricola est:* (c) Hoc gubernante, hoc laborante, & illa germinante, illa protuberante, quis non suavissimam vini dulcedi- nem sperabit, quis non exuberan- tem florentis vineæ abundantiam ex- spectabit? quis vel pruina deco- quentem metuet, vel auræ intempe- riem formidabit? Est hujus procura- tor vineæ non princeps quispiam ex Angelorum illustrium agmine, ut au- tumat Origenes, sed tertia Trinitatis

persona, ut adstruit Author operis imperfecti, illa parabolizantis Chri- sti verba explicans: *Dicit Dominus vineæ procuratori suo, id est Filio Spiritui Sancto, (d) qui Sponsam Spon-* (d) *Hom.*
si sanguinum gratiosam monilibus ex- 34. *in*
ornavit, charismatum divitiis locu- *Matth.*
pletavit, donorum muneribus accu-
mulavit, uberrimis fructibus fœcun-
davit: Eliminavit minus feracis vi-
neæ penuriam oculata cœlestis agri-
colæ providentia, qui omnem pal-
mitem non ferentem fructum avellit
à vite, fructificantem verò purgat,
ut fructum plùs afferat: primum ar- *Palmites*
tis agricolæ rudimentum præscribit Christi se- *Christi se-*
Zeno Veronenfis: Palmes in scrobem peliuntur
demititur, ut animatus ibidem nu- *in scrobe*
triat; auxiliare illi necessario jun- *humilita-*
gitur lignum, cujus tutelâ defensus tis & in-
se se sustollat, (e) nè turbulentus aqui- *nituntur*
lo violento flamine palmitis humo- *baculo*
rem exsiccet, vel frigido nimium *crucis.*
spiramine in gelidam frondem incru- (e) *In Ps.*
stet; infunditur terræ & obducitur 79.
fimò, nè fumus, Isaia comminante,
ab aquilone veniat, nè intumescens
superbia, quæ vanitatis fumus est, in-
ficiat, nè omne malum hujus fumi pe-
dissequum pandatur ab aquilone, &
super hunc palmitem expandatur: nè
perflans ambitionis spiritus insertam
huic vineæ plantulam concutiat, aut
induret, fodiatur in profundum, in
terram undè oritur, in terram undè
moritur reflectione sedulâ sanctaque
meditatione revertatur; ibi vivæ co-
gnitionis stercore operiatur, & pin-
gui humilitatis fimo à flamine inanis
gloriæ protegatur, à turbulenti aqui-
lonis impetu secunda contegatur; Il-
lud tamen præ cæteris nutanti & va-
cillanti ad valida ventorum flabra pal-
miti provideatur, ut suffulcienti li-
gno innitatur, nec alteri, quàm vi-
tali illi stipiti, cui quondam vita ap-
pendebatur, quando morte suâ mor-
tem interempturus viventium Domi-
nus cruci affigebatur. Est igitur in-
genitus unigeniti Genitor mysticæ hu-
jus cultor vineæ, qui, ut vitis fructi-
ficaret abundantius, eam excoluit,
fructiferosque palmites divinus Agri-
cola eidem aggregavit; tunc planè,
quando suum alloquens filium, ei-
dem intimavit: postula à me & dabo
tibi Gentes hereditatem tuam, & pos-
sessionem tuam terminos terræ. (f) (f) Ps. 2.
Postulari v. 8.

Postulari flagitat misericordiarum Pater, ut tanquam Novi Testamenti mediator, morte intercedente in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori Testamento, re-promissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis; sic postulanti, expulsis Synagogæ filiis & ab hac vinea salutari eradicatis, gentilitatem substituit tanquam congeriem inferendorum palmitum, ut eos excolat aratrô prædicationis, illi conformiter vaticinantis Isaïæ oraculo, qui conflandos gladios in vomeres & lanceas præfagivit, ut eorum impinguet territorium consideratione profundæ humilitatis, stercorétque quicquiliis abundantia temporalis, & tunc possideat terræ terminos, illos videlicet, quos amor terrenorum segregat per dissimilitudinem à Conditoris suo. Vis nôsse, quonam tempore vitem coluerit, quæ Christus est, probatissimus Agricola Pater suus? à cujus cultura provenit vinum illud germinans virgines, & illud salutare balneum erupit, de quo quondam emananturo præfagivit Patriarcha Jacob, dum moriturus supremam Judæ filio suo dabat benedictionem: *Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem ô fili mi, asinam suam*: legit Pagninus: *ligans ad vitem pullum suum, & ad vitem optimam asinam suam*: per asinam Judæorum populum jam jugo legis asuetum, per pullum effrenem gentilitatem hætenus sinè legis jugo petulantem intellige: *Christus vitis vera populum ex gentibus sibi alligavit, judaicum verò pampino vitis, hoc est, legis vetustati addixit*, commentatur Hippolitus Episcopus: subjungit verò suam continuans benedictionem inamoratus Israël: *Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uva pallium suum*. (g) Est vino conjuncta proprietas, concreta qualitas, latificare cor hominis, illudque dilatare; hinc ad amandum procedere, ut amoris scaturigo à vino probetur emanare; hoc ebrius amator hominum per stolam passionem suam explicari voluit, quam lætanter velut crapulatus à vino subiit, jamque in Sæculorum principio hæc vitis sub torculari premi concupivit, ut nostræ salutis vinum exprimeretur, removens mœrorem humanorum cordium; ita,

Pars IV.

quod hujusmodi mors, non tam fuit mors, quàm ablutio corporis, imò humanitatis assumptæ, quasi vestimenti ab omnibus passibilitatibus & mortalitate, exponit Cajetanus Cardinalis.

Sic Pater dans mundo Filium suum ut vitem (nec enim antè incarnationis mysterium hóc fungebatur munere, hoc nomine nuncupabatur jacens in gremio dilectionis paternæ, qui quasi vitis fructificavit suavitatem odoris) æmulabatur similitudinem, zelabat illius effectum, æmulabatur tolerantiam cultri scindentis, anhelabat alligari fulcro ligni exaltantis, ut exaltatus omnia traheret ad se ipsum fidelium ac infidelium corda: quasi vitis palmites requirebat: at ubi misit DEUS Filium suum in mundum, ut mundus salvetur per ipsum, non sustinuit ab aliis prodi, ab Angelis commendari, se ipsum revelavit; *Ego sum vitis vera*: non quidem quoad identitatem naturæ cum Patre; nam Pater meus agricola est; sed quoad infirmitatem carnis assumptæ, quæ sustinet elaborari, tolerat excoli, & putari, non abnuat vindemiari, nec palmitibus recusat aggravari: fructificavit jam antè Sæcula in Angelis quasi vitis, cujus tunc flores violarum redolebant in Angelis & Arch-Angelis, candebant flores liliorum in thronis & dominationibus, in cæteris beatarum mentium agminibus purpurefcebant rosæ cum radiantibus Solsequiis; quasi vitis fructificabat æterni Patris coæva sapientia fructus honoris & honestatis in gloria & honore coronatis principibus creaturarum. At vero, ubi semen Abrahæ apprehendit, non quasi vitis floribus delectatur, sed, ut delicia suæ sint cum filiis hominum, blandè vociferatur: *Ego sum vitis vera*: dat hujus legitimæ Veritatis adæquatam rationem Augustinus; *unius quippe natura sunt vitis & palmites, propter quod, cum esset DEUS, cujus natura non sumus, factus est homo, ut in illo esset vitis humana natura*: vides florentem, vide frondentem, visurus fructificantem, cujus & nos homines palmites esse possimus. (h) Beati spiritus sunt quasi palmites, sed non sunt veri palmites, quia laborem nesciunt, dolere nequeunt, gemere non valent; sunt sinè oculis, nequeunt lachrymari;

Verbum
Divinum
antè incarnationem
fuit
quasi vitis,
post incarnationem
verum
fuit vitis
vera.

(g) Genes.
49. v. 11.

(h) Tract.
80. in
Joan.

lachrymari; sunt finè foliis, quæ ventus tentationum agitat, deprimit & sustollit; hinc & magni consilii Angelus primum cæterorum prototypon, & primus Conditor horum spirituum, tam excellentium in gratia, tam eminentium in gloria, tamque illustrium in natura, non vera vitis fuit, quamdiu inter Angelos conversatus, ad lachrymarum vallem à montibus æternis non descendit; at, ubi similis factus est capreæ hinnuloque cervorum super montes Bethel, (quod domus confurgens dicitur, humanoque generi, quod, quia cecidit, elevante ut surgeret, opus habuit, aptissimè appropriatur) tunc in salutiferam consolationis vocem erupit; *Ego sum vitis vera*; Ego fructificavi, non quasi, sed vera vitis, non flores, velut in Angelis ad decorem, sed fructus in Adæ filiis ad captivitatis redemptionem, ad immortalitatis perditæ restorationem; *Ego fructificavi*; utque vindemia copiosior, aut messis foret locupletior: *Pater meus agricola est*; ille vitem extendit, ille fructificantem reddidit, à quo totum suum esse Filius sumpsit; quidquid enim habemus in isto, illi debemus, à quo est omnis paternitas in cælo & in terra. Sed quando hanc coluit vitem, quando ei palmites suos inseruit? Assignet tempus, qui veniens in tempore redemit Sæcula, dicat, qui dixit Ore prophetico prædecessoris sui: *Tenuisti manum dexteram tuam, & in voluntate tua deduxisti me*: (i) Legit Arabs: *Voluntas tua dirigit me*; ut non mea, sed tua voluntas fiat: Per manum dexteram, suprema ac perfectissima amantis JESU opera intelligit Euthymius; & quia Commentatorum placitò totius Psalmi series patientis DEI est argumentum, hinc in Dexteræ manûs symbolo, præclarissima Passionis Dominicæ mysteria, & ardua tolerantis patientia commendatur; comprehensio velut latronis amanter acceptata; nox à tormentorum injuriarumque horroribus terribilis libenter consummata; per avia & devia raptatio; Latronis seditiosi iniquitas intemeratæ prorsus Innocentiæ execrabiliter prælata; justitia ab iniquissimo judice post nullius culpæ inventionem uniformiter condemnata, sed silentiò

supportata; caro virginea lascivis coram oculis dissimulanter denudata; immaculatum corpus quinquies millenis ictibus dolenter dilaniata; sanctissimi capitis tempora inter gemebundos affectus spinoso diademate coronata; bajulantis DEI crucem suam grande ludibrium novo sudantium scapularum vulnere associata; immanis terebratarum manuum, transfixorumque pedum perforatio; suprema patibulati Redemptoris inter consona blasphemantium linguarum impropria; inter amarissima prætereuntium Hebræorum opprobria pro inimicis deprecatio; ultima demum morientis clausula vitæ: Erant hæc singula plusquam heroica patientis, conticescentis, respondentis, permittentis, redimentis, absolventis JESU facinora, erant insignissima resecti orbis opera, in quibus suam tenebat operanti & toleranti filio dexteram divinus Pater, velut illustris Agricola; quotquot enim scissuras & fissuras hæc vitis in passione sua pro nobis pertulit, Pater, cujus voluntatem in omnibus adimplere voluit, & voluit filius, immisit vel permisit, præcepit & injunxit amanter sustinenda; *Reverà DEUS Pater manum dexteram ejus tenuit*, commentatur Rupertus, *DEUS Pater voluntate sua illum repressit fremitum leonis, eoque tenuit dexteram illam, ut non saltè descenderet de cruce petentibus Judæis*. (l) Sic purificabatur vitis ab agricola excolente, sic nostra consummabatur redemptio à filio patiente.

Nunc libet transitus à vite ad palmites, ut qualiter idem Agricola, qui illam plantavit, rigaverit, eique in passione incrementum dederit, istos hodiedum mundare, confortare & roborare, putare & elaborare soleat, discutiamus. Palmes fructuosus purgari dicitur, explanat Gregorius, quia per disciplinam inciditur, ut ad uberiorem gratiam perducatur: (m) Hinc grana tritici suis inclusa spicis tribulò atteruntur, ut aristis excutiantur, & paleis denudentur: premuntur sub prælo gementes olivæ, ut olei pinguedo ab illis exprimatur; & botri vindemiantur, ut calcantium pedibus compressi sui liquoris dulcedinem impertiantur. Sunt tamen infructuosa germina,

(i) Ps. 72.
v. 24.
DEUS Pater tenuit Christi dexteram in passione & crucifixione suam dirigendo.

(l) Lib. 13.
de Glor. &
Hon. Filii
DEI.

Ille palmes est fructuosus, qui cultro putatur, & purgatur.

(m) Lib. 7.
in Edict. 2.
Epist. 32.

germina, quibus, si cultrum applicaveris ad demetendum, si manum admoveris ad putandum, pereunt amputata, non alteri deservientia rei, quam ut in fasces colligantur, & igni ad comburendum injiciantur. Fortunatus palmes, quem ferentem fructum purgat cœlestis Agricola, ut fructum plus afferat! Abominandum frondosæ ac excelsæ arboris germen, quæ securi feriente succiditur, ramis excinditur, foliis spoliatur, cujus fructus dispergitur medulla dissipatur! purgatur quippe palmes, ut fertilitati Sanctitatis deserviat, excolitur arbor proceritate regia, quæ somnianti Babylonis principi cœlum videbatur attingere, quamque ab ultimis finibus terræ attenti spectatorum oculi poterant lustrare, famulabatur mundanæ vanitati; hinc ille cultrō rescinditur, ut à nocivis reliquiis expurgetur, ista vero ad descendens de cœlo imperium, ad vociferantis sancti nutum, in ramis avulsis præciditur in semetipsa, ut regnis ac populis perniciose resecatur; ut innuatur incuriis Adæ filiiis, quanta diversitate differant immissa cœlitus tribulatio, quam justī à Patris misericordiarum feriente dextera amanter suscipiunt, & oriunda ex vanitatis utero afflictio, quæ sua calamitate mundi cultores exulcerat, & sectatores vanitatum arctat.

*Nurus Heli parturiens moritur inter cruciatum partus, non tamen mulier Apocalyp-
tica.*

(n) 1. Reg. 4. v. 20.

Duæ anxiabantur puerperæ; una eorum uxor Phinees, dum immodico dolore premitur, insolitis cruciatibus torquetur, septimestrem peperit filium, & unâ simul cum morte futura jam jam mortis victima confligit; gratulabantur circumflui spectatores, utque animarent agonizantem, editum luci filium incurvanti se intimârunt; sed illa imponens luctum gaudio, non respondit eis, neque animadvertit: (n) Vidit desideratum parturientis fructum uteri ad vitæ portum appulisse, sed quia noverat eum sibi mox deferendum, vicinæ morti cum cogitationibus impendit oculos, & acquisitio possessionis gaudiō exacerbabat itinerantem proximæ amissionis tormentum. Parit inter acerbos exulcerati uteri cruciatus mulier apocalypica gemitibus immersa, quæ tamen maluit inter dolores assiduos excruciaci, quam san-

uterō inter fœminas steriles computari, superatis languoribus felicior illis matribus, quarum filii, Isaiâ recensente, venerunt usque ad partum, sed virtus defuerat pariendi, peperit filium masculum, qui scilicet neque carnalibus illecebris frangeretur, neque adversitatum impetu deiceretur, non voluptatum molliæ effœminandus, sed virili robore fuerat confortandus. Advertisti opinor grande parturientium discrimen; licet prematur utraq; & ambæ torqueantur, huic soli tamen labor ac dolor convertitur in solatium, illi desideratæ proles nativitas, ob excessivi cruciatûs vehementiam efficitur tormentum, illius mœror in gaudium commutatur, ex intuitu orientis primogeniti; isti desperatæ salutis propriæ dispendium non tantum ex prole enixa, incrementum mœroris adjicitur, & vitâ propriâ, quæ vitam deserat, mulctatur. Utrâque plagis cœditur, exulceratur doloribus, coarctatur angustiis, parit utraq; sed dispari eventu, Heli nurus desolata perimitur, fortis mulier exultabunda conservatur: Primæ obest afflictionis nuntium, occisi conjugis fatale exitium; secundæ nec cruciatus obfuit ad interitum, nec cruciatuum intensio ad nocumentum; una & sola disparitatis subest ratio, quod prima mundo fœtum effuderit, secunda DEO; narrato siquidem ipsius partu subjungitur: *Raptus est Filius ejus ad DEUM, & thronum Ejus*: (o) Infelix puerpera peperit filium, sed terræ! felix Genetrix genuit masculum, sed Cœlo! quæ mundo peperit, opprimitur dolore; quæ DEO partum edidit, triumphat de mœrore: Illa figuram peccatorum exhibuit; ista justorum symbolum præsignavit, illis inducit tribulatio, perniciem, istis utilitatem: nam illi sunt eradicandæ arbores, sed isti palmites excolendi: Amator mundi adversitate opprimitur, ut rhamnus pondere; amator DEI nulla afflictione obruitur, sed aggravatus ut palma exaltatur. Denique imprægnata scelerati Phinees uxor generat puerum, sed solo Ichabod nomine insigniendum; vertitur enim Abulenſi Interprete, *inglorius, id est, sine honore*; Erat nimirum fructus proceræ arboris, sed immaturus, erat soboles

Quia prima peperit filium mundo, secunda figuratur ad thronum DEI. (o) Apoc. 12. v. 5.

mascula, sed septimestris, ut adstruit Rabbanus: Mundus novit quandoque fructus edere, quod si attentius lustaveris, reperies præcoces & præproperos, acerbos & imperfectos. Hæc sunt prævaricatorum opera, hæc germina peccatorum, sancta concipiunt desideria, sed non Sanctorum, nam isti concipientes pariunt, licet non sine cruciatibus, non sine partus doloribus, non sine puerperæ pressuris; verum eorum opera abortum nesciunt, nec mortem inferunt Genitrici; fovēt, quod generant, quod gignunt, nutriunt, educant & conservant; hinc avelluntur à tenebris, ut deducantur ad lucem, segregantur ab operibus mortis, ut aggregentur viventium meritis, & triumphis, rapiuntur ad DEUM & thronum Ejus: *Rapiuntur ex gravioribus tentationibus interdum sancti*, subnectit Andreas Cæsariensis, *ne forte afflictionibus aut difficultatibus, quæ vires illorum excedunt, absorbeantur*. Ad DEUM justus rapitur, de quo alibi verax DEI Spiritus testatur; *venit & accepit de Dextera sedentis in throno* *librum*. Addit Cyprianus Martyr: *de Dextera DEI sedentis*: & quamvis de solo DEI Filio per naturam literalis sit Commentatorum interpretatio, ad singulos tamen per gratiam DEI Filios, quantumvis duntaxat adoptatos, moralis applicatio dilatatur; Huic soli siquidem præ cæteris scientiarum tomis supremam navant operam, & principale studium impendunt. Est liber iste signatus sigillis septem patiens & moriens, passus & mortuus DEUS-Homo, ut adstruunt Bernardus cum Paschasio, scriptus intus & foris; ab intrâ per Divinitatem, ab extrâ per Humanitatem: Fuerat liber iste extensus & apertus in cruce, ut universa mortalium progenies maximarum virtutum literas legere, inalterabilem in opprobriis & blasphemiiis mansuetudinem, invictam in barbaræ tyrannidis tolerantia fortitudinem, robustam erga atroces adversariorum animas dilectionem, magnanimam in continuo crucis profluvio sufficientiam, supremum ad improperia exprobrantium conticescentis Verbi silentium, inalterabilem inter horrendos cruciatus exulcerati corporis, inter mortiferos angores mœ-

rentis animæ, valeant contemplabundò mentis oculò intueri. Est igitur hic Primogenitus ex multis fratribus, liber apocalypticus sedens ad Patris Dexteram, liber in Dextera, quem ambiunt heroæ Sanctorum animæ continuò assiduæ imitationis studiò revolvere, ut discant Passionem Dominicam fideliter æmulari, ut sciant dissimulare opprobria, falsorum testium audire convitia, inimicorum calumniis ignoscere, & quod Divinæ Sapientiæ est sublimissimum, pro adversariis orare: ad thronum hunc rapiuntur DEI Filii, ut in capite libri legant ac relegant, quid scriptum sit de ipsis, ut faciant voluntatem Patris, qui in Cœlis est.

Totam habet DEI scientiam Sanctorum mentibus communicabilem, quisquis hoc eruditus volumine, hoc libro fuerit instructus; DEUM habet, quisquis pro DEO affligitur, quisquis ad DEI gloriam cruciatur. Responde, qui dubitas, interroganti; resolve, si ambigis, inquirentis quæstionem; cur virginæ DEI-Parentis Primogenitus maternò reclusus uterò, cognatum Joannem visitat, originalis peccati compede vinctum, materni corporis incolam, & postliminiò mundi advenam evasurum? Ingreditur JESU infantis bajula, & annosam salutans puerperam salutem indicat, vitam annuntiat, mortalibus vinculis circumsepto Præcursori; exilit illicò in Genitricis utero, velut in arenaria animosus Heros, & saltu valido Martiri annuntiat DEUM hospitem in virginali solio residentem; *Impatiens Dux!* describit hujus victoriam Augustinus, *impatiens Dux!* sit licet indigitalis Pusio, qui nunquam egit militem, sed primo statim in armilustrio evaserat in Ducem: *impatiens Dux!* qui antequàm perveniret ad corpus, pervenit ad Regem, ante rapuit arma, quàm membra, & ut vinceret mundum, vixit ante naturam: (p) tunc planè, dum substratum matris uterum exiliens pedibus calcat, propriamque naturam ab utero gloriosus victor conculcat, nè ultrà audeat caro spiritui resistere, nè dicam spiritum superare; quid mirum, si victor infantulus suam à pede inchoat felicitatem, si primam à pedum exercitio auspiceretur Sanctitatem, qui Præ-

S. Joannes Baptista visitatur à Christo adhuc existens in utero materno; non tamen visitatur constitutus in carcere Herodiano, quia Christi vi-
ces suppl-
vit affli-
ctio.

(p) Serm. 22. de Sanctis.

Justus de Throno DEI sumit librum, Passionis Dominice continens mysterium.

cursoris munere insignitus, etiam sinè pedibus, suis occurret hostibus, quando truncato capite impiæ tyrannidi suam ingluviem exprobrabit, & saltantis puellæ barbariem, exultantisque Herodis dementiam facerrimi capitis saltu condemnabit. Illud ut peregrinum cogitur suspensus non nihil animus admirari, cur idem DEI Filius eundem sanctissimum Præcurso-rem suum ad impias sceleratæ Herodiadis instantias ab effœminato Herode in carcerem compeditum postliminiò cruentas inter epulas truncato capite in disco velut lucernam mundi super candelabro compariturum, renuerit invisere, noluerit visitare? materni domo corporis reclusus, nullius adhuc mentis prærogativâ clarus, sub tenebrarum potestate gemebundus, invisitur à DEI Filio, ut fiat DEI Filius, sanctificatur in utero, animatur ad saltum, ut exultet in júbilo; at ubi ob veritatem insignis Prædicator comprehenditur, ubi jam major homine, convertit gemina viperarum in homines; dum à peccatore perfido, à Rege adultero alligatur vinculis, qui vinctas tot peccatorum animas in libertatem restituit filiorum, dum inquam magnus Baptista mancipatur custodiæ, ut ad saltum lascivientis puellæ de custodia educeretur anima sua, à Redemptoris præsentia destituitur, ab Eo, cui viam præparaverat in Eremito, non visitatur? An fortè ingens non intimabat desiderium, quò exoptabat tanti Hospitis præsentia beari, quando in vinculis constitutus suorum discipulorum duos ad sanctissimos JESU pedes ablegabat? nec tamen accedit Magister discipulum, magni consilii Angelus suum Præcurso-rem Angelum, scilicet dicere, derelinquit, quem tamen tot laudibus deprædicavit, super Prophetarum subsellia sublimavit? Grande adversitatis præconium, peculiare prorsus insinuat privilegium immissæ cœlitus calamitatis. In genethliaca nascentis ad vitam gratiæ Joannis solemnitate, quando parvulus Propheta saltantibus exiliens pedibus Præcursoris primitias celebrabat, quando propinqua ad proximam veniens, Mater Domini Ancillam visitans humilitatis exercebat magisterium, quando audiens verba Domi-

ni per Os Virginis, *exultavit infans, obsecutus antequàm genitus*, ut loquitur Ambrosius, quando, Leone magno Pontifice fidem præstante, *Præcursor Christi Spiritum Prophetiæ intra viscera matris accepit*: (q) quando, Mediolanensis Antistitis assertò, cognatæ illustres gratiam loquebantur, filii intus operabantur, pietatisque mysterium maternis adoriebantur profectibus; quando duplici miraculo matres prophetabant, non tam suo, quam spiritu parvulorum; Tunc plena gaudia agebantur, superabundantia superna terrenis cordibus solatia infundebantur; tunc cœli distillaverunt à facie DEI Sinai, & universum per Orbem communis jubilus distillabatur, nullus mœrori aditus, nullus adversitatis fuerat incolatus; at verò in obscuro tenebroso carceris angulo, in squalido mœstæ captivitatis antro, quando crudelis luxuria castissimo Sponsi Virginum animo struebat tendiculos, quando catena- ta regalis mancipii libertas meretricis stringebatur complexibus, quando matrificantis puellæ fraudulenta rabies jacenti innocentia, prostratæ Sanctitati parabat insidias, quando conspici- rabat universa principis mundi hujus Regia adversus Verbi Vocem intrepide prorumpentem, severe reprehendentem, minaciter intonantem, tunc visitaverat sanctissimum Baptistam angustians tribulatio, tunc supplebat abs- sentis JESU vicem præsens afflictio, imò non aberat, sed præsentissimus duris intererat conflictibus, quantumvis sinè præsentia divini Corporis divinus Agonotheta DEUS adstabat, ut protegeret, qui dudum jam afflicto justorum agmini, & singillatim cuivis pugili lætanter inter ærumnas dimi- canti promisit, *cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum*. (r)

Et nè suspicabundam cujuspiam scrutantis Athletæ mentem tribulatio- nis singularitas inquietet, legit Arabs: *In omnibus tribulationibus*: seu pluant ex sinu providentiæ, seu ruant à monte sancto immittentis misericordiæ, seu descendant à tribunali ultricis Jus- titiæ, seu erumpant ex abyssu tenebrarum regis, seu proveniant ex vaporibus humanæ invidentiæ; *extra- ham eum*; Legit Malvenda; & *aggra-*

(q) Serm. 10. de Nativit.

(r) Ps. 90. v. 16.

Anima a-
more JE-
SU patiens
semper ha-
bet JE-
SUM sibi
presen-
tem.

vavi eum; non alium à me Authorem investiget, meum est pondus, quò premitur, ut exaltetur; meum est onus, quò dejicitur, ut sublimetur. Vertit eminentissimè Cajetanus Cardinalis: *Vocabit me & ego respondebo ipsi*; quid suaviùs invocanti, quid exoptatiùs imploranti, quod est desiderabilius responsum in ardua necessitate expectanti? *Cum ipso ego in angustia*; Ego, non Angelus, qui custodiat in via vacillantem; Ego, non adstans Arch-Angelus, qui sustineat in deviis titubantem; Ego, non Cherubin, qui instruat ignorantem; Ego, non Seraphin, qui vivaciùs inflamet adamantem. Noli te solum plangere, dum affligeris, DEI absentiam lugere, dum cruciaris; erras, dum putas, quem pridem ad tuam vidisses dexteram adstare adiutorem, si priùs credidisses, si antè confidisses tuo Creatori; *cum ipso sum*, dicit æterna Veritas, inter elementorum intemperies ad moderandum; *cum ipso sum*, inter adversitatum series ad temperandum, inter inimicorum cuneos ad defendendum, inter calumniatorum cumulos ad protegendum, inter ardores ignium ad refrigerandum, inter hostiles gladios ad declinandum; *Cum ipso sum* in tribulatione in die venti & turbinis, in die imbrium & caliginis, in die amaritudinis & horroris; alioquin quomodò sapiens ille Magister Sanctitatis suis prælagisset discipulis, in mundo pressuram habebitis, si solos in hujus belluæ faucibus voluisset derelinquere, si ille, qui vicit mundum, se præliantibus subtrahere statuisset? Hoc finè consolatore in tribulatione, hoc finè auxiliatore in persecutione, hoc finè naclero in navigatione, hoc finè luce in peregrinatione, hoc finè socio in flagellatione, hoc finè comite in itineribus, hoc finè consultore in falsis fratribus, nec Paulus pericula fluminum evasisset, nec naufragiorum discrimina evitasset, nec in plagis suprà modum substitisset, nec ter virgis cæsus sustinuisset, nec in laboribus plurimis continuasset, nec in carceribus abundantius perdurasset, nec in periculis latronum erupisset, nec falsis fratribus prævaluisset. Quis toleraret jugum grave, quod super filios Adam est, à die exitus de ventre ma-

tris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium, nisi Dominus apponeret manum suam? Putas, reticuisset inter acerbos angustæ custodiæ squalores, ferocientis lupæ impetum pudicus Joseph, si hoc custode fuisset destitutus? Putas, præcipitatus à principum subsellio ad sterquilinum intemeratus Job, nunquàm peccasset in labiis suis, nî Verbum vitæ à morte linguam præservasset? Putas angariatus Daniel rugienti Leonum ferociæ se subtraxisset, nec beluini furoris victima succubuisset, si ille, qui dat jumentis escam in tempore, ora famentium non frænasset? Putas, illæsa Hebræorum trias inter voraces flammivomæ fornacis rogos obambulasset, si quartus similis DEI Filio abfuisset? Putas, immunis per terrificas fauces intrasset ad ventrem deglutientis balenæ, aut exivisset prodigiosa incolumitate integer Propheta, nî valida Omnipotentis Dextera ferocem bestiam compressisset? Putas, confœderata inveteratorum senum malitia immunem castissimæ Sufannæ innocentiam non convicisset, ac veluti adulteram lapidari non procurasset, nisi invocata ultricis justitiæ sententia in Daniele adstitisset, innoxiamque conjugem ab impostura adulterii non absolvisset? hoc meruit mœrens tristitia, hoc tolerata patienter calumnia impetravit; cum accusata, cum condemnata erat, adfuit afflictorum Consolator in tribulatione, quæ quidem instar ustulantis flammæ scintillat, non tamen tribulatum exurit, sed si ad modicum perseveranter sustineat, convertitur in consolationis fomentum, quod videbatur afflicto veræ calamitatis tormentum. Quòd si acutiori credentis fidei oculò aspiciatur semper patiens anima, suo associata videbitur Sponso, suo conjuncta videbitur amico, suo unita reperietur dilecto; non finit ille solam sub imposito crucis pondere cruciari amicam, sed suum brachium brachio jungit, ut completatur portantem, suum suo humerum humero nectit, ut adunentur in unum unius bajulandæ afflictionis substratum.

Delineatur illa ab antiquitate vetusta, à divitiis opulenta, à fabricarum machinis sumptuosa Urbs Tyri, utque

*Transtra,
quæ sunt
sedes remi-
gum in
navi, sunt
propter æ-
rumnas,
quas con-
tinent,
Templum
DEI.
(s) Ezech.
27. v. 6.*

que delinearetur subtiliori pennicillo, describitur veluti onusta divitiarum ac mercium abundantia oneraria, in cuius structura abietes Sanir in excelso monte Hermon, ut innuit Hieronymus, detruncabantur; pro malo famulabatur cedrus Libani, quercus de Basan adolvebantur in remos ab artificibus dolandæ: Illud latens occultatur mysterium, quod additur: *transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico.* (s) Est Tyrus urbs pulcherri- ma ad maris ostium situata, cuius si nomen vertitur, *angustia*, significa- tur; afflictam in umbris animam di- xeris effigiatam, quæ anxietate adver- sitatibus quasi juxta mare amaritudi- num collocata; construitur hoc na- vigium ex variis pretiosarum arbo- rum lignis, ex multiplicibus diversa- rum virtutum radicibus & stirpibus, corticibus & frondibus; sed transtra candent ab ebore, præ reliquis pre- tiosiora ob materiam, ob artificium rariora; sunt transtra, Hugone Com- mentatore, sedilia remigantium, qui remos tenent; Est tamen notabilis septuaginta Interpretum versio, qui locò vulgatæ editionis legunt; *Tem- pla tua fecerunt tibi*; quid enim mi- nus connectitur, quàm sedes remi- gum cum sacris ædibus, cum Tem- plo DEI? In transtris compediti ge- munt, in vinculis remigantes suspi- rant in calamitatibus, fament in pran- diis, plorant & clamant in flagellis. Transtrum in Templum DEI vertitur, dum homo pœnitens ærumnis premi- tur, vexatur cruciatibus, subicitur contumeliis, afficitur injuriis, affli- gitur in adversis; Quorum, si tolerat gravedinem, ut cruce sua sequens JESUM Ejusdem dignus fiat pedisse- quus fit DEI Templum, quod san- ctum est. Hic reperitur, qui olim frustra à desolatis Parentibus inter cognatorum solatia quærebatur, qui conquerenti respondit Genitrici, re- sponsum admirabile ab infulato Je- rosolymitanæ Regionis Præsule Timo- theo consummatum; *Ubi me quære-*

ne in hæc Sancta Sanctorum non pe- netratur; Est limbus calamitatis an- gulus, est tenebrarum receptaculum, est desideriorum ergastulum, est car- cer captivorum; Est ceti venter ca- stigandi Prophetæ antrum, aspectu horridum, incolatu terrificum, ob- scuritate tetricum, fœda omnigena- rum sordium colluvie detestandum; hic Templum DEI est per tolerantiam, hic transtrum patientis Jonæ est, hic JESUS reperitur perditus, illuminans & irradians, docens & præsiciens, e- rudiens & permanens, ut mentes nummulariorum evertat, indomitos coërceat affectus; Hic mulier adul- tera absolvitur, hic accusatorum per- fidia corripitur, hic pulveri inscribi- tur, & præcedentis vitæ malitia signa- tur, ut pedum ministeriò, Sanctorum affectuum obsequiò, ad instar pulveris calcetur, & profligetur.

Hæc patientis JESU cum patiente Adæ filio stricta conjunctio, consola- tur adeò afflictas justorum animas, ut malint adversitate corrigi, quàm pro- speritate emolliri; nam prudentius ista timetur ut hostis, illa ut fidelis amica constringitur, si possidetur, in- quiritur si elongatur; ut enim ni- mia granorum ubertas aristam in ter- ram allidit, sic immoderata felicitas exuberantem animam sternit, ut su- perabundans fructuum pondus fron- dem confringit, sic accrescens secun- dorum eventuum fors exultantem spi- ritum findit: laborem fugere non est magnanimitæ virtutis indicium, sed lu- culentum effœminatæ mentis argu- mentum; frequentiori luctamine so- lidantur brachia, quæ continuatis am- plexibus enervantur. Neminem ex- cellentioris genii virum delectat cœ- ptæ prosperitatis finè interruptione continuatio, suspecta semper pruden- tiæ, à Sapientia plerumque aliena; nullus Antagonista in adversarium ita desæviit, prout fortunæ intemperies, clientem suum ad altiora terrenæ fe- licitatis culmina indies aspirantem, ad secundiora impatienter anhelan- tem præcipitavit; frui cum modera- mine fortunatis successibus prudentis est, servire prosperitati insipientis est; sed sapientis est, pede gemino aversæ & conversæ felicitati domina- ri. Fortunatum esse, nil habet glo- riæ, sed adversantem fortunam tole- rare

*Toleran-
tia infor-
tunii plus
habet glo-
ria, quàm
fortuna
tempora-
lis.*

*Christus
est in Cæ-
lo, in limbo,
& in ven-
tre cœti
cum for-
tribus*

lo, hatis? In Cælum non ascendistis, ad infernum non descendistis, in ceto for- na non habitastis? Est Empyreum cœlestis patriæ territorium, est ju- cundissimum beatarum mentium pa- latium, sed ascensu tantum purpureo conscenditur, sinè sudore & sangui-

rare, gloriosum est non solum in oculis terrigenarum, sed etiam coronantis DEI calculo, sed etiam consensu intuentium Cœlitum voto, qui nunquam fuissent gloriosi, si semper terrenâ prosperitate exstitissent fortunati. Hinc gloriosiora Ecclesiæ militantis agmina plus ad æumnas anhelant, quam effœminati voluptatum Sectatores ad delectationes mundi aspirent. An non felicius longè spectaculum est luctatori coram spectante DEO sauciari, nec tamen à luctamine feriri, quàm averſa declinantis facie DEI cruciari, & velut indignum cœli obtutibus inermem pugilem despici?

David
non timet
conculca-
tionem ho-
stium, sed
altitudi-
nem diei,
id est, diem
terrena
prosperita-
tis.

(t) Psal.
55. v. 3.

(u) Epist.
ad Junio.

Attende magnanimum bellatorem nec regalibus emollitum deliciis, nec Aulicorum blanditiis motum, nec adversariorum assultibus prostratum, nec à flagellante DEO averſum, nec à vexante cœlo alienum, cui nec parricidalis manus patientiæ palmam excussit, nec perduellis furor rabidi Absolonis paternum pectus avulſit; audi non murmurantem, sed supplicantem, amanter sustinentem, quamvis feliciter conquerentem; *conculcaverunt me inimici mei totâ die, quoniam multi bellantes adversum me; (t) ab altitudine diei timebo*; connectit utramque periodum Hieronymus; *quoniam multi dimicant adversum me, iacircò ego ab altitudine diei timebo*: (u) Legit Hilarius: *ab altitudine dierum*; & cum aliis Cajetanus: *die timebo, per diem timebo*; quid timebat lucis filius in diurna luce? Timeant tenebrarum filii Solis Justitiæ radios, terreat noctuas peccatrices claritas luminis, & corruscatio splendoris: quid metuat David ab altitudine diei? Illamne diem expavit meticulosus David, cuius sunt Apostoli, elucidante Augustino, duodecim horæ fulgentes? Sed etiam adducit Doctor sanctissimus: *ab altitudine diei, hoc est à superbia temporali*: ab illa conculcabatur puer Domini; humiles quippe sunt, qui conculcantur, altò se locò collocant, qui conculcant; *sed noli timere altitudinem conculcantium*, hortatur commemoratus Pater, *diei altitudo temporalis, non est aterna*. Obsidebant fortunatum Principem lustrata velut in aciem

ingratissimi Saulis agmina & resistebat; insidiabantur occulta insidantium stratagemata & eludebat; vallabant errantem & latitantem in spelunca Engaddi, & amputatâ regiæ chlamydis orâ infensum Principem, regales eliciens lachrymas, placabat, vel saltè ad momentum multis bellantibus fortiter resistebat: conculcabatur persecutorum minis, & terroribus, non ad horam, sed totâ, non unâ, sed penè quavis die; nec tamen calcantium furoribus frangebatur, pressus à pœnis, sed non oppressus ab æumnis; una diei altitudo terret impavidi Herois animum, magnanimam piissimi Regis animam cruciat & conturbat! qui adhuc parvulus sciverat ora leonum discerpere, qui pastor ovium consuevit insilientium ursorum brachia dissipare, qui explodentis Saulis indiciò puer, unius lapidis uno ictu potuit immanem belluam, improperantem Goliath prosternere, qui numerosum vastissimi Israël populum novit feliciter gubernare, ille diem timet, diei altitudinem declinare flagitat velut sibi præ cæteris hostibus ampliùs inimicam. Nec improvidè timet hunc adversarium oculatus Princeps; non timuit, quid faciat sibi caro, carnalium invidia vel ferocia invidorum; non timuit, quid faciat sibi homo, sed timet, quid faciet sibi altissima dies, quò fulgentior, eò periculosior, eò fatalior, quò serenior: *ab altitudine diei, id est, prosperitatis meæ*, explanat moralis Hugo, *dicit Ecclesia vel anima, timebo*: vides timentem, nè hic labiorum suorum fructus recipiat; vides expavescentem, nè ultrix divini vindicis justitia se temporalibus bonis accumularet, rejiciens & segregans ab æternis; vides quàm cautò procedat vestigiò illuminatus David, quem magis prosperitatis sublimitas, quàm adversitatum calamitas aggravabat.

Hinc illæ plorantis lachrymæ, hinc emanarunt anxie afflicti cordis querimonie: *veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me*: (x) legit Vatablus: *cursus aquarum demersit me*: hæ sunt fallaces aquæ maris rupilonem, quod ingredientiæ Egyptii miserabiliter submerguntur! Has, ut caveat fidelis anima terrenæ prosperitatis aquas, stabat olim & clamabat, imò (x) Psal. stat 68. v. 3.

Prosperi-
tas tempe-
ralis est

altitudo
et tempe-
stas maris,
qua illum
divitem
demersit
in infer-
num.

(y) Joann.
7. v. 36.

stat hodie dum ad cordium januam, & clamat JESUS, sitiens animam sitientem; *si quis sitit, veniat ad me & bibat*, (y) nè sitiat in æternum, cum epulone stillam digiti, & non exaudiendus audiat: *recipisti bona in vita tua*: infortunate dives! oppone byssum æstui, nè exardescas, propulsa flammæ purpurâ, nè siccitate nimia ad sitim excandescas; sed flamma hæc non solam excruciat linguam, sed mentem severius inflamat: *Cursus* aquarum exundans, bonorum temporalium colluvies præcipitavit helluonem in lacum, ubi non est aqua refocillationis, sed flamma solùm æternæ combustionis. *Veni*, non vocatus, non ire compulsus, non invitatus, sed stimulatus à concupiscentia, irritatus ab arrogantia, persuasus à superbia, *in altitudinem maris*, in abundantiam temporalium bonorum, in celsitudinem dignitatum Sæcularium, ad prosperitatis apicem eventus; *veni & tempestas demersit me*! Explanat Interlinealis: *transitorius impetus* vanarum consolationum, terrestrium deliciarum, caducarum voluptatum absorpsit me: Hæc vox vera, sed sera illius est, non viatoris amplius, sed condemnati peccatoris, qui jam sepultus in inferno elevat non carnis, sed mentis oculum in tormentis, agnoscens se insensatum, qui vitam oppressi pauperis, luctum claustralis incolæ, luctum tentati militis, fletum plangentis viduæ, censebat ac æstimabat insaniam, cognoscit seducens mundi fallaciam, condemnat mundanæ vanitatis dementiam, & qui nuper sibi non timuit ab altitudine suspectæ felicitatis, infelix nunc licet levatis oculis, nil videt sperandi luminis in nocte perennaturæ calamitatis.

(z) Job.
30. v. 21.

Servi DEI
occludu-
tur in

O quàm felicius gemit cum gemebunda turture positus in flagellis, quàm longè dulcius consonat, cum sustinente Jobo; *Pharetram suam aperuit & afflixit me*: (z) Occultio judicio se flagellatum indicat; causam enim severi verberis quodammodo ignorabat; per pharetram siquidem occultum DEI consilium, teste Gregorio, significatur, de qua tunc sagitta jacitur, quando latens divini tribunalis sententia aperitur; quod flagellabatur afflicti Job, mundo pa-

Pars IV.

tuit, sed qua ex causa flagellò cæsus fuerit, quilibet ignoravit; *cum peccata Dominus videt, & tamen manum ad vindictam non commovet, quasi clausam pharetram tenet, sed feriendo indicat quantum ei in nobis displicuit hoc, quod diu videndo toleravit*, commentatur moralis Papa. (a) Felicem dixeris animam, quæ huic collimanti sagittario in metam obicitur, ut temporali vulnere feriat; fortunatum cor, quod suis plagarum jaculis transfoditur, suarum pœnarum ictibus transverberatur; felix, qui in diebus peregrinationis suæ sub dominicæ animadversionis pœna consuevit immotus consistere, ut acerbiori eum contingat vulnere subjacere: Felix anima, quæ subdita miseriis, substrata calamitatibus, onusta calumniis, lancinata verberibus, non tantum patienter tolerat, sed gaudenter cum Isaia festivis vocibus exultat: *in pharetra sua abscondit me*: (b) In loco afflictionis me constituit, in sterili penuriæ deserto me exulantem à mundo reclusit, in tribulationis carcere me conservavit: quò abscondentis beneficiò, quòve latentis emolumento, subjungit illicò: *& dixit mihi, servus meus es tu*: hoc audiat, qui, quid servire DEO sit, non ignorat; hoc dicit cœlestis ille sagittarius, quando illius spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus Filii DEI: *servus meus*: de quo illuminatus Siracides contestatur; *Servo sensato liberi servient*: (c) Cur enim dedigneretur administrationis spiritus huic servo famulari, cui Angelorum Dominus ad mensam nuptiarum Agni famulaturum se spondit; *servus meus*: qui Domini sui increpationem approbat, se ipsum semper pro causa verberis accusat; qui inter divinæ percussione flagra positus non semetipsum justificat, sed malæ servitutis impendium pro ratione verberis assignat: *servus meus*: qui ad timorem filiorum convertitur, quoties afflictione Domini præmonetur, qui dum seipsum judicat, semper reum inflicti vulneris condemnat; hinc neque irâ Judicis offensi percutitur, sed disciplinâ Patris, quoties prævaricari contigerit castigatur; est corrigentis Patris amor, qui delinquentem corripit, non occidentis districtio, quæ transgres-

(a) Lib.
23. Mor.
c. 17.

(b) Isa.
49. v. 3.

(c) Eccles.
10. v. 28.

transgressorem ferit. Denique servus meus in pharetra absconditur, ut inter sagittarum jacula immunis à murmure, impunis à vindice conservetur. Servus erat fidelis inter verbera, perdurans inter adversitatum jacula, præficiendus fervorum agmini, Augustinus, qui filiali timore imbuendus iteratis compellebatur ictibus ad obsequendum; sic enim confitetur reus Judici, suum alloquens Vindicem, sed misentem: *tu semper aderas misericorditer serviens, & amarissimis respergens offensionibus*

(d) Lib. 2. omnes illicitas jucunditates meas. (d) Conf. c. 2.

Hinc stantes in domo Domini servi benedicentes ei, non cedunt tribulationum ponderi, qui tamen occurrente prosperitatum facie, velut declinaturi faciem colubri, recedunt. Eorum unus materno sanctificatus in utero, Jeremias, dum se Prophetam in Gentibus supernò suffragantis DEI calculò electum auscultasset, dum factus à populo in derisum tota die exploderetur, veluti lampas contempta apud cogitationes divitum, quid ageret? Altissimo intonabat singultuans & suspirans: *Omnes subsannant me, quia jam olim loquor vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito:* (e)

(e) Jer. 20. v. 8.

vertunt subtiliter septuaginta Interpretes: *miseriam invocabo*, quam in Regum curiis proscribunt deliciae, quam à principum palatiis profligant divitiae, quam horrent mundi atria, & terræ latibula execrantur, quam velut peregrinam ipsi abnegant miseri miseriam, hanc invocat Altissimi Propheta, qui soli cælo victimare noverat, qui solam misentis DEI clementiam adorare consueverat, qui nisi pro bonorum optimis imploratum venerat, ille miseriam invocat, nè se suò privatum consortiò deserat, ut sibi sancto associato fœdere fideliter assistat. Miratur profundus Dalmata integritatem invocantis, veneratur sapientiam supplicantis; *quomodo alius invocat DEUM, sic sanctus vir & bellator invictus ad exercendum se, & probandum, tribulationem & miseriam invenisse desiderat:* (f)

(f) In Prolog. ad Habac.

Hoc est genuinum fervorum DEI indicium, hoc est suorum pedissequorum votum, qui crucem suam post JESUM bajulant, & per angustam Dominicæ Passionis semi-

tam ad cruce signatorum patriam anhelant; ambiunt illi momentaneam applaudentis mundi lucem declinare, in vitæ suæ transitu terrenæ prosperitatis campum præterire, sub tribulationum sentibus se abscondere, in abdito humani contemptus se abdere antro, qui libertatem non arrogantis Sæculi, sed aberrantis onagri in solitudine venantur, de quo virum patientem interrogabat olim scrutator cordium: *quis dimisit onagrum liberum in solitudinem, & vincula ejus, quis solvit?* (g) Subintellige cum

(g) Job. 39. v. 5.

Cregorio, *nisi ego?* Tunc quippè florescentes deliciarum campos fugiens onager in solitudine pascitur, moratur in deserto, quando conjuncta cum Agno DEI anima, terrena quæque despicit, & universa in tantis mundi illicia contemnit; tunc verò universam terrenæ voluptatis cupiditatem deserit, dum sibi soli vivens, ut soli DEO serviat, in cælis conversari flagitat, illius deserti incola, in quo nonaginta novem oves Pastor deseruit, ut perditam recuperet, quando à regalibus sedibus ab Angelorum contubernio in lachrymarum vallem veniens, unicam Adæ progeniem redempturus ad instar cervorum hinnuli de montibus æternis desilire acceleravit. Tunc autem subtractis subditæ servitutis vinculis, liber sylvestris accola dimittitur, quando excusso sæcularium negotiorum pondere à terrenæ prosperitatis concupiscentia exoneratur. Dicat sua in solitudine commorabundus Onager, dicat jumentum Christi bajulum, dicat cum

Jeremia Vate: *Et ego non sum turbatus pastorem sequens, diem hominis non desideravi:* (h) explanat Interli-

nealis: *non desideravi vitam longam, vel prospera hujus Sæculi, sed diem Domini:* Ille turbari dicitur in via, qui viam per quam oportet incedere nequit aut renuit invenire; qui ergò viam sequitur, nunquàm in via conturbatur; bonam viam reperit quisquis illum, qui vera via est, apprehendit; hinc vitæ diuturnitatem respuit, ut vitam perennaturam viveret, nec veram veræ vitæ mortem formidaret. Investigemus ambulantem hunc viatorem, exploremus hunc viatoris DEI-Hominis imitorem, qui prosperitatem mundi declinans, elegit

(h) Jer. 17. v. 16.

elegit potius abjectus esse in domo DEI sui, quam delectari & recreari, quam commorari & jucundari in tabernaculis peccatorum; verum, ut onagram vestigiis sui pastoris inhaerentem reperiamus, pastorem præcedentem meditemur.

Navis in littore relicta est Synagoga, navicula verò ducta in altum est Ecclesia.

Sollicitus animarum Quæstor pufillo gregi suo invigilans, ut errabundas suarum ovium mentes congregaret in unum, ut congregatas cœlestis doctrinæ suæ pabulô laturaret, conscendit Petri naviculam, non sinemysterio, relicta navi, alteraque pariter secus stagnum situatâ, prætolabatur portitorem aut piscatorem. Ex binis hisce naviculis una relinquitur in littore inanis & vacua, altera producit in altum animarum divitiis replenda. Idæatam in hoc navali schemate reveretur Matrem cum Filia, Synagogam cum militante Ecclesia Mediolanensis Ambrosius: *Vacua enim Synagoga relinquitur in littore, onusta autem Ecclesia in altum assumitur.* (i) Navigaverat pluribus ab indè Sæculis cum Moyse in rubri maris æquore Verbum Patris adeo feliciter, ut nec unus captivorum Israël periclitatus sit, adeo potenter, ut nec ullus Ægyptiorum evaserit ex aquis; nec tamen ingratus Israël suum Liberatorem agnovit, sed conflatum substituens vitulum pro DEO eductore de Ægypto adoravit: quid ageret, quam, quod Simonis navim nunc præligeret, fœdisfragam respuens Synagogam, fidelem amplectens Ecclesiam sinè ruga perfidiæ intemeratam, sinè prævaricationis nâvo immaculatam. Verum, cur adeo festinus ad mare contendit, adeo velociter navem inscendit? An forsan laxare voluit retia in capturam? vel quia piscatores hominum declaravit Apostolos, piscari voluit, ut erudiret piscaturos? *Qui magna fecit in terra, transit ad mare, ut & ibi faciat;* quænam exspectanda in procellosis fluctibus magnalia? Declarat prodigiosum & portentosum compendiatum indicem Evangelista Lucas: *Se-*

(1) *Luc. 5. v. 3.*

dens docebat de navicula turbas: (1) Verum, quid navi cum pulpito, quid cathedræ cum phaselo? Considerat extentam undantis navigii fabricam purpuratus Hugo, & cujusnam præfiguret effigiem subtiliter declarat:

*Navis simonis est crux Domini, quam Per na- ascendit propria voluntate, non coa- vem, qua- ctus; quis enim Christianorum ne- crucis sym- sciat oblatum esse, non quasi Judæus bolum & prævaluerit, non quasi ideò, quia idæa est, Pilatus subscripserit, non, quia Pon- justinæ. tifices reclamaverint, sed quia ipse lum ve- voluit. Ut de littore ad marginem niunt. alterius littoris pervenias, navi ducaris; ut de terræ miseriis ad cœli beatitudinem deveharis, conscende crucem, & securo tramite pervenies ad sanctam civitatem, ad portum beatorum; ut enim intonat mundi deliciis færale classicum egregius Prædicator: *per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum DEI:* (m) Di- (m) *Act. latatur quidem navis in medio, sed 14. v. 21. stringitur in puppi, & in prora: an non similiter Crux Domini in capite ita coarctata cōstringebatur, ut pendulus ex illa Viator DEUS, nec habuerit, ubi reclinet caput suum; adeo anxiabatur in pedibus, ut pedem pedi supponi oportuerit, & unum alteri inniti. Hanc navem ascendit piissimus Redemptor, quam primum virginali commoratus in clauastro legerat de se scriptum; in libro scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam; hinc non aliud conscendit navigium, quam Simonis, quod vocabulum obedientia vertitur; didicit enim Magister Veritatis obedientiam, quâ passus est. Est tamen alia huic non dissimilis explanatio, sed conformis; est alia singularis Cassiani anagogia deducta ab exæstuantis oceani turbine, à tumultuosa procellarum voragine, moraliter oriunda: Fluctivomum mare nulli onerariæ tumentia terga submittit, venit in plano sternere vortices suos, instantem comminatur procellam viatori, quem vehit, machinatur discrimen fulcanti; hanc navem conscendit futurorum eventuum præscius Redemptor, transfretaturus nostræ mortalitatis mare, omni adversitatum contrarietate commotum, nam & idololatræ gentilitatis flabra furebant, & confœderati Hebræorum turbines circumvallare tentabant, persecutorum procellæ stridebant, Phariseorum rabies sæviebat, Sadducæorum malignitas impetebat, perfidia proditoris prodebat, dilaniabant flagella virgineam carnem, & sacro-sanctum verticem crudele**

crudele senticetum perforabat. Vides sua JESUM in navi? Ascensus sui rationem reddit commemoratus Pater: *magis vexari undis hujus sæculi elegit Christus, quam quiescere in terrenis delectationibus.* (n) Vētor & Rētor mundi non poterat in fluctibus periclitari, minūs in voluptatibus jactari; has tamen rejicit, & illos suscipit tolerandos, ut doceat ex magistrali cathedra, quid sit securius prosperitatum blandientibus favoniis afflari, vel horrissoni aquilonis turbine premi? Æmulare Magistrum discipule, consiste ad crucis pulpitem, & quod expediat, peregrinationi fluctuantem Christi naviculam conscendere, vel per mundi onerariam transfretare, addiscas à sapientissimo Principe, cui nec defuit, sed obfuit deliciarum experimentum, dum foret Rex in Jerusalem, nec tribulationis beneficium suam latuit Sapiētiā cœlitūs inspiratā: *Exiguo ligno credunt homines animas suas, & trans-euntes mare per ratem liberati sunt:* (o) Nec ligni nomine, aut Sionæi montis Cypressus indicat, aut Cedros Libani commendat; dum enim illud exiguum nuucupat, contemptui fuisse expositum declarat; allusit scilicet illuminatus Sapiens ad illam ligni speciem, de qua jam præfagientis & compatiētis Jeremiæ Sæculō dicebant impii: *mittamus lignum in panem ejus.* (p) In pane salutiferam evangelizantis Doctrinā verbi intellige; in ligno crucem dominicā venerare (nec enim vivit homo solā

vitā carnis, quæ etiam belluarum est, sed vitā spiritūs, quæ Angelorum est, in verbo, quod egressum est de ore DEI) quasi consonō conspirantis suffragiō unā parique voce dicerent: Contradicamus doctrinæ suæ, quā suadet crucem tollere, & se salutis Ducem fideli pedissequio comitari. Mitte lignum, quisquis vis vivere, in panem istum, non præcitato iniquorum more, sed doctrinā hanc affixam crucis ligno plenīs affectibus amplectere, nihil scire desiderans, nisi JESUM Christum, & hunc crucifixum; explanat moralis Hugo, nec cum ore maledicentium prolatam, sed benedicientium voce pronuntiatam, hanc Prophetæ sententiā justis applicat; nam *lignum in panem mittere est memoriā passionis Christi in lachrymis habere*; felices lachrymas esurit, qui cum Psalte Regio salubriter ingemiscit: *Fuerunt mihi lachryme meæ*, quas pia expresserat compassio, *panes die ac nocte*: (q) quod si ex falso hujus amari panis edulio, sitis comedentem affligat, completēre consilium potentis viri Booz illius, qui debellavit principem mundi hujus; nam Booz fortitudo DEI dicitur, & nasciturus Emmanuel DEUS fortis, admirabilis, consiliarius, nuncupatur; consulet ille tibi; *intinge buccellam tuam in aceto* (r) terrenæ averſitatis, amaræ calamitatis, momentanæ tribulationis, quotidianæ afflictionis, non in facibus mundanæ voluptatis, momentanæ felicitatis.

Lignum mittitur in panem Christi, quando recolitur Passionis Dominica memoria. (q) Psal. 41. v. 4.

(r) Ruth. 2. v. 14.

JOD.

VERSUS
X.

Facti sunt cibus eorum in contritione filiæ populi mei.

SERMO TRIGESIMUS.

Infelix Dominus, cujus crudelitas subditorum inedia pasci & sustentari flagitat.

Crudeliores sunt mulieribus coquentibus filios suos Domini

Quod olim in horribilis Deicidii pœnam fœdisfragæ Judæorum genti evenisse deplorat compatiens Prophetā, hoc hodie in Ecclesiæ territoriis, in Christianorum dominiis eve-

nire cernimus, dum famēdica crudeliorm tyrannorum avaritia, esuriens immanium quorundam satraparum superbia, subditos suæ ditionis subditos exurunt rigidissimō conglomeratarum tribulationum flammicidiō,

sevientes in subditos suos, quia assant, non coquunt eos.

diô, devorantèsque misellorum substantiam, suam saturare moliuntur ingluviem, de pane pauperum suam impinguare conantur pruriginem non tam de flore sanguinis, qui sudor est, sed de carne & sanguine subditorum, quos assant ad ærurnarum ignem, longè ferociùs, quàm Solymæ mulieres, qui filios coxerunt; quod enim coquitur, quasi in cooperto vase absconditur, sed palàm exponitur, quod assatur; nec enim erubescit notoria quorundam Optimatum immanitas in publico comparere, suamque crudelitatem in ampla spectatorum præsentia indemniter exercere. Animadvertit Doctor Seraphicus providum subtilis Prophetæ calamum, qui violentam filiarum Jerusalem non voluntariam aut petulantem famem exarans, non manus matrum nuncupat, sed mulierum manibus coctas in suo sanguine appropriat filiorum suorum carnes, quasi materno indignæ appellentur nomine, quæ perduto generantis puerperæ affectu illismet vitam abstulerunt, quibus vitæ substantiam suo mutuata à sanguine communicârunt. Quis igitur aut indiscretum condemnabit nomenclatorem, aut arguet calumniæ illum sermocinatorem, quem publica populorum fama prodit suorum subditorum intolerabilem exactorem, non benignum commendat protectorem: quem paterna magni Pontificis sententia suô velut dominiô abutentum condemnat, dum statuit Gregorius: *Dominorum est servos alere, non negligere; delinquentem corrigere, non necare; fugientes requirere, non abdicare.* (a)

(a) In Ps.
pœnit.

Servi DEI
non jacent
oppressi,
sed stant
erecti.

Est nobilissimum Divinitatis munus, dominari; sed nisi ad DEI miserentis normam adimpleatur, illius est æmulatio tyranni, qui ascendere super cœli astra voluit, non ut irradiaret ea, sed ut conculcaret: Ad benedicendum Dominum invitat Prophetæ Regius totam servorum congeriem, innumerum famulantium numerum: *Ecce nunc benedicite Dominum omnes servi Domini, qui statis in domo Domini, in atriis domus DEI nostri:* (b) Eriguntur, ut stent, cadunt ut jaceant prostrati; alioquin caveat arrogans Dominus, nè cogatur cadere, qui suos cogit subditos, sub

(b) Psal.
133. v. 2.

ingenti ferocitatis onere jacentes gemere, oppressos vindictam cœlestis Domini implorare; non est Domini, benè stantes subditos, ut corruant, immiti exactionum pondere immaniter opprimere, quibus natura contulit erecto corpore subsistere, non sub crudeli jugo jacere compeditos. Cui prædicatum Creatoris sui participare in sibi subditos conceditur, debet, ut ille Dominus dominari, cuius fideles servi in atriis domus stant & subsistunt, ministrant & consistunt: *qui stat in atriis non angustatur, explanat Augustinus, non premitur, quodammodo dilatatur:* ut dilatentur subditi, expandantur in Domino viscera non crudelitatis, ut vinciant, sed charitatis, ut stringant; alioquin ad atria domus hujus non admittentur, sinè quorum introitu nullus ad domum DEI admittitur, nullus per clausam januam ingreditur, sed veluti ignotus Sponso non agnoscitur, à Cœna Agni æternæ castigandus esurie profligatur: *Sta in charitate, hortatur Aurelius, & stas in atriis; in charitate latitudo est, in odio angustia:* odisti autem, quos ultra dispensantis Justitiæ ordinem pressisti, à quibus tibi non debita vel munera vel ministeria expressisti; nec esse poteris inter benedicentes Dominum, nec obtinere benedictionem Domini, cui justo anathemate maledicunt subditi, quia iniquo ad suam usque suorumque consanguineorum opprimuntur onere, non sanctuarii pondere, quod ad æquissimum est, inclinantur; Et quodnam præstolari poterit ministerium, quodnam sperare obsequium à prostrato & enervato, à jacente & non potente surgere, ab oppresso & expresso servulo, qui tota die plangit & ejulat, suis gemitibus nubes penetrat, suisque precibus ad cœlum pulsat? qui dum adorat Altissimum, sui crudelis Domini superbiam accusat, suæ cupiditatis avaritiam præsentat, suæ calamitatis intolerabilem ærurnam proponit, suarum prolium innocentiam opponit, ad tribunal Judicis appellat & pro peculiari favore mortem exorat? Invehitur moralis Papa in execrandos hujuscemodi Satrapas & Magnates, qui indè se nominandos satraparum nomine aut opinantur aut ominantur,

Servi nimis oppressi
si suis gemitibus
Dominos
suos apud
Altissimum accusant.

tur, quia concessum sit depauperare divites, exantlare pauperes; quantumvis noverim acutam Lyranidefinitionem; *Satrapa dicitur, quod sat rapiat*: sat rapit, qui postquam crumenam subdito cum nummis abripuit, enerve corpus ad insolita laborum molimina immaniter adstringit; In hos suum strinxerat calamum Pater sanctissimus, dum dicebat: *Nonnulli, quia charitatis viscera non habent, Domini videri appetunt, Patres*

(c) Homil. se esse minimè recognoscunt. (c)

17. in
Evang.

Abraham
vocat epu-
lonem fi-
lium ex
pietate, &
simul ei
imprope-
rat.

Deglutiebat tandem post tot ingluvies infernus divitem, absorpsit vorago hiantis tartari epulonem; sed pauper Lazarus, nè ultra in terra putresceret, quem cælum aviditate maxima expectabat, in sinu præpotentis Abrahæ velut in thalamo collocabatur; vix præcipitabatur in tumulum ab immundis spiritibus infelix æternæ mortis victima, quando quasi evigilans de somno & somnio oculos illicò ad cælum elevabat, quos solis terrenarum voluptatum quisquiliis velut limo profundi infixerat, placare sperans vindicem, sed amplius inflammans, vociferanter instar ferocientis lupi ululat, dolenter ejulat: *Pater Abraham miserere mei*: agnovit vocem opulentus & ipse Patriarcha, cujus paterno pectori incumbens Lazarus stimulat ad ultionem, exulcerabat ad vindictam; sed invocatus paterno nomine, quantumvis refocillare æstuantem, aut desolatum consolari renueret, se tamen velut Patrem exhibens, cui non licet reum non plectere, nec filium à ferientis justitiæ acerbo verberare liberare, respondit supplicanti: *Fili recipisti bona in vita tua*. (d) Notat paternam

(d) Luc.
16. v. 24.

in puniendo, in ulciscendo, in condemnando, in flagellando, in corripiendo prævaricatori exhibitam charitatem, ostensam benignitatem: *O mira pietas!* exclamat Petrus Chrysologus, *adhuc vocat filium, quem degenerasse propria crudelitate sic respicit*. (e) Promeruit irrisor Lazari cognomine risorio explodi, sed prudens censor, solam divinæ filiationis objicit jacturam, ut de amissâ dignitatum omnium præminencia doleat, qui esse Sanctorum filius despexit; auxit doloris amaritudinem, sed æquò salutaris improprietii incrementò; dum

(e) Serm.
23.

enim perditam filiationis gratuitæ prærogativam objicit, cor rei subtiliter, sed graviter transfigit; vide Philosophiam, vide humanitatem justis! exclamat Os aureum; dicit fili: nam *Animo afflicto & turbationem, satis est illi cruciatus dejecto suo, nè illius calamitatibus insulte-* non debet mus. (f) Audiat Chrysostomum, *addi ma-* benignè, sed sat acriter, si benè percipiatur, contrà inhumanas humano corpore indutas belluas deterrentem! (f) Homil. Audiat præsumptuosus hæres & herus, *de Laz.* qui nisi integra conglomeret opprobriorum volumina, nisi copiosa epithetorum evomat Synonima, nisi centuplicata accumulet scommata, non desinit corripere, non cessat elinguem subditum, conticescentem servulum inculpare! Qui gloriatur concessò sibi à Dominationum Domino possidentis Domini privilegiò, amuletur redarguentem DEI servum, nec inopem, nisi solò duntaxat animò, sed bonis temporalibus sibi cœlitus concreditus locupletissimè opulentum; jacet iste in flammis, quid miserabilius est cogitatu? Furit in pœnis, quid vilius effectu? sepelitur in inferno, quidnam despectius, quidnam contemptibilius, quid est execrabilius auditu? Nec tamen ideo sceleratissimus proscribitur, nec sua sibi crudelitas obtruditur, non velut temulentus helluo proscinditur, non ad erubescentiam confunditur, sed filius appellatur? A cive cœlestis Solymæ ecquid illustrius? ab hærede æternaturæ beatitudinis ecquid sublimius? A glorioso Principe, quid eminentius? ab inaugurato oppressæ paupertatis Vindice quid excellentius? Et miser homo excellens, quia sic dicitur non semper, quia promeretur, illustris titulò, interdum obscurissimus à peccato, hominem sibi humano jure, vel etiam divina disponente providentia mancipatum, tam imprudenter exasperat vilissimis aggregatorum cognominum titulis; dùmque sufficeret, vel unicum exprimendæ prævaricationis epitheton, innumera conglomerantur.

Et quisnam novit sensum Domini, aut quis suo interfuit dicasterio consiliarius, quis tunc scribenti porrexit calamum, quando signavit electorum nomina? an non te divitem ad

Sapè Dominus minus reprobis affligit subditum
latus

prædesti-
natum.

latus divitis adscripsit, ad epulonis sortem exaravit? An non illum, quem tuis calcibus atteris subditum, quem ob levissimam culpæ umbram condemnas ad ergastulum, ad maleolentem obscuri carceris detrudis angulum, in sinu Abrahæ suam sit acquisiturus requiem, quando tua tecum crudelitas, tua tecum barbaries, tua tecum ferocia sepeliebatur in inferno? videbis illum tu, videbit ille te; tu de damnatorum barathro, ille de Angelorum territorio; tu de cruciatuum congerie, de tot tantorum dentium stridore, Ille de voluptatum residentia, de beatorum curia, de dulci requie, de plenitudine beatitudinis, & augebit tuum, quem nutriebas sinu vipereo, livorem, dum adhuc carnalia gestares viscera; novellus dolor, & fremens invidia tuam succendet forsan amplius frendentem animam, quàm gehenna. Provide, quàm diu adhuc tuos in capite gestas oculos, tuæ provideas futuræ incolumitati, reconcilia te benevolo affectu lugenti subdito, ut dum levabitur ab Angelis, te secum attrahat ad præmium compassionis. Ille grata vicissitudine tuas tibi accommodabit lachrymas, quas ei benigna mansuetudine absterfisti: Ille sua tibi suppedabit suorum laborum merita, quibus tua, quæ contraxisti cum nequam servo, debita, exsolvantur: Ille lubens & gaudens tuum aget advocatum, quem expertus est durante durâ vitâ suâ suum compatiens Herum: Ille sua subrogabit obsequia, ille sua ministrabit servitia, ut si fortè piaculari detentus carcere, gemas & mœreas ad ultimum usque quadrantem debitor detinendus, rumpantur compedes, referentur tormentorum januæ, & tu in æterna recipiaris tabernacula, futurus tui olim mancipii comes & socius, frater, concivis, & ad nuptialem gaudiorum cœnam ter fortunatus commensalis.

Quàm vellem ego, præcellentia Domini ponderaretur in bilance cum facultate servi! quàm pretiosè imago DEI æstimaretur in homine, non vilitas mancipatûs contemneretur in servitute! Tota servum inter & Dominum differentia ex accidentali oritur dispensatione segregantis Providentiæ, non ex naturali differentis

Pars IV.

substantiæ Divinitate. Quòd si profundius investigare placeat, primam-que humanæ servitutis scaturiginem explorare, reperiemus genuinam esse peccati proprietatem miseræ servitutis conditionem, ut proinde nullus ex Adæ posthumis se jure valeat à servitute liberum eximere, qui novit se peccasse. Degener Noë parentis optimi filius, infamis non generationis origine, sed voluntariæ iniquitatis abominatione Cham pater Chanaan, nudatum amictu Patrem non tantum detestabiliter considerat, sed proditoris instar absentibus binis fratribus revelat; quorum eximia tam charitas, quàm pudicitia, paternam injecto operuit pallio nuditatem: Evigilans è somno Genitor mente sobria, quem vini ignorantia nonnihil fecit temulentum, inaudit, *quæ fecerat ei filius suus minor*, (nam licet foret secundo-genitus, & natu major Japhet, quia tamen ille, quod per naturam obtinuit, nequitia prævæ voluntatis amisit, hinc ille, quod naturâ non habuit, in præmium virtutis ob bonam mentem accepit, ut docet Chrysostomus; excanduit legitimò inflammantis justitiæ zelò, effrontisque filii crimen puniturus, non quidem filium severo anathemate castigavit, sed Chanaan suum ex filio nepotem: peccat pater, & filius punitur, subannat Cham, & Chanaan condemnat: *factum est hoc, ut ille ob naturalem in puerum amorem, majorem sentiret dolorem*, (g) exponit Chrysostomus: sensit paternus amor, & forsitan vehementius, quàm juvenilis ignorantia, non leve cordolium, ex maledicto, quò sua feriebatur progenies; damnabatur in patre malitia, quam commisit, sed plectebatur in filio, qui, testante Ambrosio, doctrinæ paternæ fuerat discipulus, & pessimarum æmulus cogitationum. Verum, in quo gravitas anathematis consistit, ad qualem poenam hæc maledictio se extendit? Ad servitutis vilitatem, ad jugum mancipatûs: *Maledictus Chanaan servus servorum erit fratribus suis*: (h) pœnalis ista maledictio, non qualemcunque, sed inter ultimas extremam indicat servitutem, tanquàm non sat sit servire cunctis fratribus etiam minimis, sed abjectissimis fratrum servulis oporteat famulari.

Amplior
cruciatus
est afflictio
filiorum,
quàm propria
parentum.
(g) Homil.
29. in Ge-
nes.

(h) Genes.
9. v. 25.

T t t

Conditio

famulari. A peccato igitur oritur servitus, condigna peccatoris proprietas; hinc quisquis se peccatorem judicat, se servituti obnoxium pariter agnoscat, indè Os aureum eloquentissimum perorat: *Eccè fratrem eadem natum puerperâ, eodem egressum utero, ut sibi vendicavit peccatum, servum fecit, & ablata libertate sub-*

(i) *Homil. 29.* *jectionem illi injunxit.* (i) Non esset hodie servitus, tam onerosa miseris, tam lachrymosa orphanis, si non peccati temeritas exstitisset; indè succinctior Augustinus totum servilis contumeliæ opprobrium refundit in peccatum: *Servum hominem, homini*

(l) *Quaest. 153. in Genes.* *iniquitas dominari fecit.* (l) Est igitur servire peccatorum; qua stante veritate, quem dominorum reperies immunem à peccato? quis est eorum ille, qui non, suâ sibi dictante conscientia peccatis, & sæpius gravissimis contaminatâ, non possit suo dicere servulô: *Conservus tuus sum?*

Homo non est conditus, ut sit Dominus hominum, sed Jumentorum. Deducitur pulcherrima imago DEI, conservus Angelorum, uni subjectus Altissimo, creaturarum nemini manipatus, à suo deducitur domino servus solius DEI per naturam, simulque per gratiam filius, in locum voluptatis, primûmque injungitur præceptum dominii, non servitutis: *Dominamini piscibus maris & volatilibus cæli, & universis animantibus, quæ moventur super terram.* (m) Legunt septuaginta Interpretes: *principamini*; vertit Cajetanus: *subjugate*; & quamvis producenda mulier, Commentatore Chrysostomo, huic lato in paradisi arboreto imperii oraculo minimè interfuisse, eadem tamen præsidii dignitate condecorata est: *Nè quis igitur dicat solum virum, non verò etiam fæminam, principatûs prerogativâ à DEO donatum; uterque ad imaginem & similitudinem DEI efformatus est, uterque imperium super animantia obtinuit, con-*

(n) *Homil. 8. in Gen.* cludit sanctissimus Patriarcha. (n) Verum, collata dignitas absorbit adeò intellectum, ut homo, cum in honore esset, non intellexerit, comparatus est jumentis insipientibus, quibus imperare, non se coequare debuerat, & similis factus est illis. Vide, quò tua sit devoluta dominatio fili Adæ, oportet te debitum illud solvere, quod pro te contraxit pater

tuus, cujus hæreditatem nactus, mortalis evasisti; debes, quod debuit Adam, qui natus es ex Adam, morti subjiceris non dominaris; nam postquam tuo Conditori te æquare, non autem subjicere voluisti, perdidisti eorum dominium, quæ juri tuo tuus subjecerat & omnium Creator; amisit jus potestatis & dominii miser homo in maximis æquè ac minimis viventibus, in Leonibus & Elephantibus, in Leopardis & Tygridibus, ut agnoscat se propriam dignitatem amisisse, ut ratiocinatur Hugo Victorinus, in minimis, ut in vermiculis & pulicibus, in muscis & culicibus, ut suam recognoscat vilitatem. Placatus tamen posteriori tempore Divinus Conditor, post fatalem naufragantis mundi cataclysmum, completâ misere-rentis clementiæ benedictione pronuntiavit benignissimam rursus sententiam: *terror vester, ac timor sit super cuncta animantia terra.* (o) (o) *Genes.*

In terrorem Adæ filii cæteris animantibus præponuntur, *in solatium transactæ vindictæ*, ut Glossa commentatur, ut diluviale exulcerati vindicis flagellum, ac inæstimabile flagellati hominis dispendium brevis dominii compendiô, quod ad solas extendebatur pecudes compensaretur: quod enim Proto-parentum attinet posthumos, quidnam dicendum sit, docet Gregorius: *omnes homines natura aequales genuit, sed variante meritorum ordine alios aliis dispensatio occulta postponit.* (p)

O si descenderet mortalium inhumana superbia, saltè si prospiceret ad primos proavos & atavos, non viderent eos tanquam gubernatores hominum; non tam Reges subditorum, non tam principes mancipiorum, quàm pastores ovium, quàm duces pecorum: Undè nullatenus eis præcepit, ut timor eorum sit super homines, sed super pecudes solum universæ terræ; undè sapientissimè concludit altè memoratus Papa: *Sancti subdito viri cum præsumunt, non in se potestatem ordinis, sed aequalitatem conditionis attendunt, nec præesse gaudent esse hominibus, sed prodesse.* Verumtamen non sic impii, non sic, sed tanquam pulvis, quem projicit ventus à facie terræ, dominantur crudeliori interdum barbarie, quàm si draconibus præficerentur,

(p) *Lib. 21. Mor. c. 10.*

Iustus gaudet suo subdito prodesse non præ-

Petrus
non extol-
lebatur
sublimita-
te Pontifi-
catūs, dum
recogita-
bat se esse
hominem.
(q) Act.
10. v. 26.

præficerentur, & velut pascendis in-
tenti struthionibus ferrea durissimo-
rum viscerum præsentant pabula, ob-
jiciunt ut feris, quæ feræ interdum
renuunt attingere, recusant esurire.
Quid prodest potestatis excellentia,
si sibi met ipsi famuletur ad ruinam?
Vix primo JESU Vicario, ac totius
Ecclesiæ Gubernatori ad genua labi-
tur Cornelius Centurio legionis re-
giæ, quando tri-regno coronatus
Princeps voce humillima exclamavit:
Surge! & ego ipse homo sum: (q) Le-
git Græcus: *Surge! quid facis? sur-
ge!* Ac si admirabundus portentum
intueretur: *& ego ipse homo sum*, ab
humo appellatus, & ideo mortalis
ac terrenus; Homo sum, cujus abje-
ctæ sortis monumentum meis met pe-
dibus conculco. Erubuisse ad hanc
profundam Petri vocem Apocalyp-
ticus ille Angelus, qui corruentem di-
lectum JESU Discipulum voce dissi-
mili redarguit: *Vide, nè feceris, con-
servus tuus sum*: adducit cœlestis
genius non solam naturæ excellen-
tiam, sed nobilissimi muneris fun-
ctionem, se in servitute DEI Aposto-
lo æquiparavit, ut quantum munus
hoc præ dignitate alia præfulgeat pro-
stratus Magistri humilitatis discipulus
recognoscat. In summo totius or-
bis folio collocatum se noverat supre-
mus Claviger, nec tamen ultrà huma-
nitatis metam in lachrymarum valle
eluctari voluit, sed æqualitatem hu-
manæ conditionis provoluto homini
homo protestans, & reclamans obtru-
sit: *Homo sum*; quia piscator homi-
num. Non tibi hoc revelavit caro
& sanguis, sed Pater ille, à quo est
omnis paternitas, à quo quæcunque
prælationis dignitas derivatur. *Homo
sum: jam quid inferas, suspectam
non habemus jactantiam*, scribit Bern-
ardus Clarevallensis Antistes: *præ-
missa siquidem est humilitas, nè alti-
tudo præcipitet.* (r) Dum igitur subli-
mis domini recordatio ascendit in
mentis supercilium, eandem comite-
tur humanæ conditionis paritas, nec
altera prius alteri præponderet, prius-
quàm utraque ad pondus Sanctuarii
trutinetur.

(r) Epist.
42.

In statu
innocentiæ

Deplorat tamen oppressa hodie-
dum servitus subditorum terrorem &
timorem, quem regnare voluit post
diluvium divinus Legifer super ani-

Pars IV.

malia, ab homine ad hominem, à *fuisse* do-
domino ad servulum, à nobili ad *minium*
subditum extendi; quod si explores *pacificum*,
significatam terroris & timoris quali-
tatem, respondebit Cajetanus; nil *in statu*
aliud hoc nomine, quàm imperium *peccati fa-*
designari; *in principio, quando crea-* *etum est*
tus est homo, datus est homini domi- *terribile,*
natus animalium, modò datur terri- *& à ju-*
tio, ad insinuandum, quod in statu *mentis us-*
innocentiæ fuisse dominium pacificum, *que ad ho-*
modò autem dominium terribile. Hoc *mines ex-*
ultimum modernis adeò regnat in Sæ-
culis, exercetur pluribus in Optima-
tum dominiis, adeò asperum, ut sub
prætextu effrœnibus frœnum injicien-
di, mitius habeantur bellæ, tracten-
tur suavius, quàm Adæ filii, quos in-
vida fors ad stipas mancipavit; dūm-
que potentes æquâ lance expendunt
velle vel posse, volunt, quod possunt,
non quidem juris potestate, sed sola
temeritate licentiosæ potestatis. Sunt
opulentorum aliqui, sūntque non-
nulli dominorum, quibus, quia vo-
luptas sola legem statuit, quodlibet
licet; crudelitatis exercitium com-
mendant velut providentiæ indicium,
quasi prudentiæ argumentum: Nil
illis carius, quàm charitas compassi-
va, nil rarius, quàm pietas mitigati-
va. Felix subditus, qui, quidquid suo
commodat Principi, suæ scœneratur
indigentia, ut pressus necessitate spem
sublevationis habeat, non subeat rui-
nam oppressionis.

Non erubescant subditorum do-
mini à sapientissimo quodam Principe *Vir pru-*
gubernandi methodum addiscere, ut *dens de-*
sciant vilissimos etiam mancipiorum *trectat*
animos ad sui amorem allicere, non *esse Domi-*
feritate barbara profligare, aut forsan, *nus subdi-*
quod est immanius, fame misellos *torum,*
subditos enecare. Invitabatur ad po- *quos ne-*
puli dominium, præficiendus guber- *quit su-*
natorum solio Vir nobilis, cujus po- *stentare.*
tentes consanguinei unanimi voto-
rum calculo collimabant, ad sibi vin-
ctum sanguine dominio præficien-
dum; verum, quod carnis prudentia
suadere voluit, hoc sapientior DEI
providentia provido Principi disua-
sit; quare obtrusum à consederatis
sibi consanguineis elusus argument-
um, sagaciter respondit: *Nolite con-*
stituere me principem populi; qui vo-
catus ad regiminis fastigium ascende-
re recusavit, quid non fecisset si hæ-
reditatis

(s) Isa. 3.
v. 7.

reditatis vel emptionis titulô, domini cuiuspiam possessionem obtinuisset? Maluit piissimus moderator generalem subditorum salutem, quam peculiarem suorum consanguineorum procurare incolumitatem, maluit indigentium mancipiorum saluti prospicere, quam consanguineorum avaritiam saturare; Undè subjiciens illicò adæquatam repudii rationem replicuit: *Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum:* (s) Nève suspicaretur hyperbolis subesse, explanat allatam tergiversantis excusationem Interlinealis; *qui sufficiat mihi & vobis:* sibi suffecerat, & tamen in domo sua panem abesse ideo asseverat, quia futuris sibi subditis sufficientem non esse prævidebat. Verùm, quid esurienti mancipio prodest præsentia, vel obest absentia medicorum? Panis est pharmacum, quô subditorum inedia curatur, hunc potest æquè egentibus distribuere & forsan aptius, quàm medicus, qui plerùmque saporem nescit distinguere, nec frumentorum proprietates penetrare; sed congruit benigno subditorum regimini ars pharmaceutica, & medici solertia requiritur, ut æger à jejuno & obmurmurante stomacho liberetur; sic enim elucidat obscurum nonnihil sensum literæ purpuratus Hugo: *Non sufficio vestris mederi miseriis, nec succurrere contrà penuriam victus & vestitus:* oportet subditos omni conamine misericorditer fovere, egentibus, nè prorsus pereant, in eorundem indigentia alacriter subvenire; illorum namque utilitati non consulere, est sibi ipsi in bonis etiam temporalibus privatô præferre commodô; utilitatem subditorum, quam si neglexeris, si propria tolerare incommoda renueris, succumbet cum utilitate publica omne proprium tuæ hæreditatis emolumentum. Stulti furoris est consilium, in dominiorum administratione vel gubernatione terribilem se ostendere; procul videntis sapientiæ est suffragium, benignitate amabilem, clementiaque suavem se exhibere; Est magna prudentis Domini commendatio, suorum subditorum neminem perdidisse; est consummatum laudabilissimi regiminis irrefragabile complementum, alios, non suos, ut tibi subditi fierent, eoptasse.

Præ omnibus attrahendi capacibus illicitis & philtris, quæ naturalis potest capacitas reperire, est sedula annonæ provisio, quâ & inopiæ succurritur, & providentiæ subditorum omni moda satisfactio perhibetur; hic habemus novit ferreos etiam animos attrahere, & perduelles spiritus ad debitæ servitutis homagium inclinare. Premebat orbem fames valida, sterilitatis ærumna fertilitatem septennis abundantia devoraverat, repleta evacuabantur horrea, & truculenta mors demetere cœpit viventium manipulos; universalis calamitas communem provinciis interitum præsagebat. Invadebatur Ægyptus à fame velut ab hoste; nec enim clades hostilior inferri potest hæc unâ: conglomerata hominum agmina, ad lugubrem Ezechielis campum deferuntur, ut avidorum ossum exercitus aggregentur: Hanc imminentem regno perniciem providus Ægypti Prorex à patria profligaturus, erexit exercitum frumentarium, quô ventura fames à Pharaonis finibus eliminaretur, adeò sapienti usus consilio, ut horrea in fertili septennio frugibus repleta, venturam famem prævenirerent: Cui obtemperans Pharaon, ut indigenti Ægypto consuleret oculatius, decretum edidit, consultori optimum, quô universum periclitantis regni gubernium Josepho tradidit; *Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet.* (t) Legunt alii: *Juxta verbum tuum cibabitur:* quô regni emolumentô, quôve ararii regalis incrementô, insinuat Pagnini versio: *Ad sementuum armabitur totus populus meus;* quasi uno eodémque comprehendatur vocabulo annonæ abundantia, & obedientiæ prompta subjectio, hostium profligatio, victoriosa regnorum conservatio. Quisquis palatiorum præfecturam suscipere cogitur, quisquis populorum gubernio præesse utiliter molitur, providat, non subtrahat frumenti modios, pascat, non rodat subditorum indigentiam, profliget, non inducat ciborum caritiam; Hinc gloriatur fidelis servulus in domino, regali annulo desponsatus Ægypti Regno, inauguratus Augur, illustris Joseph, dum sui muneris sublimitatem considerat, & indigentia

Joseph
nomine
& omine
erat Ægypti Pro-
Rex, quia
subditis
sustentan-
dis frum-
menta
servavit.

(t) Genes.
41. v. 40.

gentiæ communis præsidium suo originatum ab augurio declarat: *Præmisit me DEUS, ut reservemini super terram, & escam ad vivendum habere possitis.* (u) Ut discat posteritas Sæculorum, peculiari providentia illos præmitti ad gubernacula ministros Principum, Oeconomos potentum & divitum, qui finè boni communis dispendio, finè incolumitatis subditorum periculo, finè opprimendorum mancipiorum præjudicio, sic suæ utilitati justè prospiciunt, ut unà simul concreditorum sibi subditorum provideant incolumitati, faveant singulorum prosperitati.

Vincula
ferrea e-
vadunt
aurea pa-
tientis.

Agnovit hanc admirabilem insignis filii integritatem Pater optimus, dum anxio prævalituræ mortis lectulo affixus, singulis præfagiret filiis, sed dulcius & plenius Josepho: *Sedit in forti arcus ejus, & dissoluta sunt vincula brachiorum & manuum illius:* quasi suffragante Commentatorum suffragio, totum suorum luctaminum armamentarium, in Exercituum Domino, qui solus vinci nescius, fortissimus propugnator est, collocasset: ferrea existerunt vincula, quibus venditi alienigenæ constringebantur brachia; quo non obstante sic vertit Paraphrastes Chaldaus; *positum est aurum optimum super brachia ejus.* His regebatur victoriosa castitas, his arctabatur robusta charitas patientissimi Adolescentis; sed quæ reo videntur & censentur ferrea, hæc ipsa evadunt aurea patienti. Prosequitur suæ benedictionis præfagium varidicus Patriarcha: *Per manus potentis Jacob, inde pastor egressus est lapis* (x) *Legit Pagninus: Roboraverant se brachia manuum ejus, & Joseph manibus potentis Jacob, inde pascens lapides Israël* Sed cur non potius Pastorem Aegypti nominat, quam Israël? Sterili durante septennio, totius Regni populum pascit largiter, nec tamen Aegyptiaci Pastoris nomine compellatur? Subtilem perpende disparitatis rationem; utramque præservavit regionem, utramque alimentis à cæde famis protegendo; sic tamen, ut pasceretur Israël finè suorum bonorum refusione, finè molesta pecuniarum exactione; dum verò Aegyptus alitur, dum esurientes regnicolæ annonamministrari

(x) Genes. 49. v. 24. *Joseph non dicitur Pastor Aegypti, sed Israël, quia his gratis providit de annona, quam vendidit Aegyptiis.*

comprecantur, pascendorum bona incorporantur fiscali regio, & Regi sub potestatem regiam subjiuntur. Quisquis te jactas subditos tuos pascere, num finè eorundem id peragas discrimine inquirendum, num finè suorum bonorum jactura pascantur, est explorandum. Premitur, imò opprimitur, cui argentum suum exprimitur, ut frustum panis egenti subministretur. Illud investigandum restat, cur, Pagnino explanante, lapides pascere describatur? Quid lapidi cum pabulo, quid duro marmori cum leni nutrimento? An fortè æquus subditorum dominus iniquis duriter resistere, obediens verò pascere admonetur? An fortè lapideum se renitentibus exhibere, clementer prodigum bonis se se jubetur demonstrare? docetur sic subditos prudenti discrimine moderari, ut refractarios gravet ad instar lapidis, sed humiles pastoris instar foveat, nutriet ac delectet. Sic Petrus piscator hominum, & Apostolici Princeps Collegii, Centurionem Cornelium sibi adgeniculatum erexerat, & velut frater fratrem amplexu tenerrimo salutabat, protervas verò conjuges, repentino improvisæ mortis interitu castigabat: de differenti amborum eventu scribens Gregorius, sic de prostrato Milite disserit: *hic communionem aequalitatis meruit Sanctitas actionis:* sed de Ananiz & Sapphyræ culpa subjungit: *illic zelus ultionis vim aperuit potestatis:* (y) Verum, & aliud dominiorum possessoribus, oppidorum Rectoribus, subditorum Gubernatoribus præscribitur decrementum, ut si lapides emollire flagitant, si indurata perduellium mancipiorum corda immutare, sibi que plenè mancipare cupiant, pastoris faciem exhibeant, pascant egentes, nè fameant, non illos excoriare studeant, quos suæ commissos curæ recipiant, non destruendos, sed conservandos, non spoliandos, sed gubernandos, non minandos, sed sublevandos.

(y) Lib. 1. Medit. 9. Epist. 24.

Sed alium à potentis Jacobi femore egredientem intueamur, pastoris beneficentissimi custodiâ celeberrimum, & lapidis metaphorâ insignitum. De primo incarnati Redemptoris epitheto ambigere est sacrilegium,

*Christus
expresse
professus
est, se esse
Pastorem
bonum,
non verò
Samarita-
num, quia
non cum
Samarita-
no vulne-
raturum ca-
su inven-
tum cura-
vit, sed o-
vem per-
ditam in-
quisivit.
(2) Joan.
10. v. 11.*

*(a) Serm.
40.*

qui suo Proto-parente veriùs, diu, noctùque urebatur sacri amoris æstu, non in Labani obsequium, sed in humani generis solatium, in filiorum Adæ recuperandorum adiutorium, in nostræ salutis patrociniū, in nostræ redemptionis lucrum, qui de semetipso ait: *Ego sum Pastor bonus.* (2) Samaritano alibi se comparandum insinuaverat, non tamen expressâ cognominaverat appellatione; nam ille Samaritanus Evangelicus, vulneratum à latronali rabie viatorem, non inquisierat, sed casu transiens repererat in via fatiscentem; at indeclinabile boni Pastoris est officium, illius, qui ministrare venerat, est obsequium, investigare suò indigos ministeriò, & ovem perditam, non casu velut fortuito intueri, sed sedula sollicitudine profugam explorare, perditam investigare. At eccè! eundem, qui suam contestatur sollicitudinem, qui pastoralis curæ exerciturus impendium pastorem se ex eo comprobatur, quia suammet animam pro suis ovibus exposuit, non amisit, qui violentiâ dilectionis suæ persuasus & impulsus, respuit calumniatorum jacula, Phariseorum impropria, dum conversantem cum peccatoribus, manducantem cum publicanis redarguebant, elusit acuta linguarum spiracula, seque à lupis dilacerari dissimulavit, à Judæorum principibus sustinuit in cruce patibulari, nè oves suæ declinarent tyrannorum pericula, persecutorum metuerent supplicia, rabidos latrantium & laniantium lupinos dentes non formidarent; idcirco *Pastor optimus*, differente Chrysologo; *mori voluit, qui se, cum mori non posset, permisit occidi:* (a) eò sequentium ovium emolumentò, ut fidei pedissequio post illum curreret gloriosus peremptorum Apostolorum Chorus, diffusus toto terrarum orbe purpureus sanguifluorum Martyrum exercitus. Vide, vel qui caligante oculo videre prohiberis, impinge saltem venerabundo tamen pedum affectu in membra, belluarum aut linguis lambentibus honorata, aut tremebundis dentibus lacerata; intueri, vel si deficiat oculus, complectere stringentibus brachiis, incinerata feris ignibus, submersa in fluminibus, dissecta ensibus tot gloriosa Sancto-

rum corpora, currentium, non lentè incedentium post sui Ducem agminis in odorem suavitatis sacrarum victimarum copias, Pastoris gloriæ dedicatas, Pastoris præviæ dilectioni consecratas, Pastori candido & rubicundo tam innocenter quàm fortiter immolatas: Et tamen, ecquis crederet, *Christus* de hoc eodem Sponso sanguinum, *est simul* de hoc sponsatarum in fide animarum Præfide, de hoc pastorum Principe, testatur egregius Prædicator: *Petra autem erat Christus;* (b) de qua coronatus Vates suo præsagiebat tempore; *Interrupit petram in eremo:* legit Hieronymus: *Scidit petram in eremo, id est in cruce,* explanat Carenensis Hugo, & *adaquavit eos:* (c) In latere liquidem reſerato fluxerunt salvifica militanti Ecclesiæ Sacramenta. Hanc petram interrupit Dominus in eremo mundi hujus, quando sanctissimam morientis JESU animam à dilacerato vulneribus corpore separavit; utque adaquarentur fatigati viatores, genuini viatoris DEI-Hominis pedissequi, aquis lachrymarum refecit, refecitque hodie dum lugentes divinorum vulnerum scrutatores; quis enim, interrogante magno Dalmatâ, transire potest siccis oculis, quòd lancea latus aperuit Salvatoris, eliciens aquam de petra? *quia de latere aperto exivit aqua Baptismi cum sanguine testamenti æterni.* (d) Verùm, quæ est univoca conventio, imò quæ est analogia proportio inter pastoris teneritudinem, & saxeam horrentis petræ asperitatem? Suam supremus arbiter in terris primus Vicarius cœlestis Claviger adjiciat anagogiam, dum filios Ecclesiæ jubet accedere, *ad lapidem vivum;* Licet enim pro peccatoribus sit prius mortuus ex voluntaria infirmitate, vivit tamen; nè tamen in se solus vivat, vivificat mortales Adæ filios toties denuò morientes, dum dicit primus & novissimus, qui fuit mortuus & vivit, quatrduanæ fœtidi peccatoris animæ; *Veni foras!* ad lapidem jubemur Apostolicò accedere imperiò, *ab hominibus reprobaturum;* dum voce sacrilegâ effutirent stolati Deicidæ nequissimi Pontifices; *non habemus Regem nisi Cæsarem:* (e) quæ verba præcipiti cognominans, & Synagogam suo cum populo fœdifragii

*Christus
est simul
Pastor &
petra.*

*(b) 1. Cor.
10. v. 1.*

*(c) Psal.
77. v. 15.*

*(d) In Ps.
77. & in
Epist. 1.
Cor. 10. v.
1.*

*(e) Joan.
19. v. 15.*

(h) In P₅.
18.

omnes. (h) Erubescat Cedrus, suo verecundetur in symbolo superbus, qui semper ambit crescere, quando lapis missus in fundamentis Sion, ut suæ foret singulare fundamentum Ecclesiæ; nemo enim fundamentum aliud potest ponere, docente Gentium Magistro, præter id, quod positum est, quod est Christus JESUS; probatus à DEO flagellante & Judæo accusante, pretiosus, ob suæ redemptionis pretium ad vallem lachrymarum, ad terram ærumnarum in abjectissimam miseriarum scrobem celeriori velocitate semetipsum præcipitavit, qua ingens saxi moles dejecta suum contendit ad centrum. Discant ab hoc summo pastorum Præsule, quotquot aularum satrapæ in rapiendis muneribus delectantur, sic subditorum capitibus imponi, ut si oporteat quandôque premere, non opprimant, sed potius suis in honoribus humiliter succumbant; finant eò misericordiæ procedere, ut omnem moveant lapidem, nè faxea gravedine suo mancipatorum dominio caput conterant,

ritatis objectum indè averſi conver-
tantur; Conſecit hanc moleſem au-
ream deſluus oppreſſorum ſubdito-
rum ſudor, conſlavit delubrum iſtud
immoderatus populorum labor, con-
currebant depauperatorum manci-
piorum egeſtates, communis inopia
expendebatur in hujus feralis machi-
næ obeliſcum; Vide palliatam fero-
cientis lupi faciem, qui ſolo menti-
ens paſtorem nomine, non tantum exhi-
buit avidum mercenarium, ſed in-
ſuper excoriantem carnificem repræ-
ſentavit, noluit lapis iſte ſuam et ſuo-
rum peccatorum preſſus gravedine,
in vallem voluntariæ humiliationis
cadere, donec abſciſſus de monte la-
pis ſine manibus, percuffit ſtatuum in
pedibus ejus: ſuperare ſublinitatem
montis inſanum caput voluit, quan-
dò non ſolum inſtar Numinis curva-
to poplite honorari, ſed inſuper pro-
ſtrato corpore voluit adorari, quare
præcipitatus lapis immane delubrum
non in aurei capitis vertice, ſed in
teſtaceo lutei pedis planta deſecit,
adeò, ut contererentur pariter fer-
rum cum teſtâ, æs cum argento, me-
tallum omne cum auro, redigeren-
tûrque in favillam æſtivæ aræ, quæ
rapta ſunt ventò; ſpirabat inanem
caducæ vanitatis ventum, quò ſub-
ditorum proſtravit corpora, & pede
barbaro colla tot principum concul-
cavit; erigebatur profano flamine,
non ſacro divini flaminis ſpiramine,
ſuperbus Imperator, uſque ad latera
Aquilonis, ſed ſolò unius ſomni ex-
inanitus ſpectaculo evaſit non qui-
dem ſtatura Deitatis, ſed tantum ima-
go vanitatis, ſubjungit Theodoretus:
*Merito DEUS, qui ſuperbum illum do-
cere voluit quanta ſit humani ſuper-
cilii vanitas, & quàm facillimam ha-
beant res humana mutationem erudi-
re, imaginem ipſi in ſomnis proponit.*
Si corruentis delubri præcipitium mi-
rari, ſi præcipitantis rationem deſi-
deras penetrare, elucubrabit abſcon-
ditam latentis myſterii veritatem Cy-
renſis Præſul; ut ſolus ille ſine ſocio,
ut unus ſine altero DEUS Ter Opti-
mus Maximus, Terque Maximus, e-
rudiat intumeſcentes populorum gu-
bernatores, inſtruat præſumptuoſos
ſubditorum conculcatores ſe ſolum
perpetuò imperiò potiri. Suam ad-
jungat elucubrationem eminentiſſi-

mus Cardinalis Hugo: *Hanc ſtatuum
lapis percuffit in pedibus, quando
Chriſtus finem ſecularium plenum eſſe
doloribus oſtendit; quòd ſi ulteriori
inveſtigas ſcrutiniò, quandonam hanc
proſtraverit calamitatem ſæculi, in-
anitatem mundi? Reſpondebit accu-
ratus Pater: cum dixit: *Va vobis di-
vitibus, qui hic habetis conſolationem
veſtram; & quænam putas hæc con-
ſolatio, in qua conſiſtit terrenæ vo-
luptatis dulcedo, hæc non carnis,
quæ ſæpè parcò diſpenſantis avaritiæ
pabulo refocillatur, ſed mentis po-
tiùs, quæ ambitioſo pediſſequorum
famulatu delectatur, quæ in ſubjectis
ſibi populis toto proſtratis corpore
gloriatur? tunc quippè cor impij ex-
altatur, quando ſiniſtra invidentiſ
naturæ ſorte ſuæ ſubjectum tyranni-
di mancipium, humiliatur, utque
prematur durius, à pede luteo à pec-
catore ſordido conculcatur. Paſto-
rem ſperans ovicula, lupum reperit,
quique pauper & inops ſervulus ſpe-
rabat munificà levantis Domini dex-
terâ à viliffima ſuæ ſervitutis condi-
tione ſublevari, cogitur provoluto
veluti corpore in foveis & ſerotibus,
oppreſſus ab immani exactionum
pondere, ſuæ nativitatſ diem deplo-
rare, extremas inter anguſtias ſudans
& fodiens, laborans & eſuriens ſin-
gultuare.**

Sed placeat adhuc aliam divini la-
pidis proprietatem diſcutere; curnam
mitiſſimus Redemptor hominum in
hoc ſaxeo emblemate ſpectandus
præſentetur, quod aliàs obſtinato-
rum cordium ſymbolum eſt genui-
num, explorare. Novi prævarica-
tores diviniſ Legis, novi perversos
peccatores ob cordis obſtinati duri-
tiem lapidibus comparari, de quibus
incarnata Veritas proſitetur: *Potens
eſt DEUS de lapidibus iſtis ſuſcitare
filios Abrahæ, (n) de quibus exſtru-
enda Mater Eccleſia in habitaculum
diviniſ Majestatis, & in templi ſui fa-
ſtigium noſtrarum aſſurgeret con-
verſione animarum; ſolius quippè
omnipotentis potentiaſ eſt prodigium
de lapidibus offenſionis, ut loquitur
Ambroſius, excitare cultores religio-
nis. Lapides erant, emolliendi ta-
men, qui lapidibus ſerviebant, qui-
bus Divinitatis aliquam ineſſe præro-
gativam ſuſpicabantur, quibus, dum
ſuaviſſimo*

*Nabucho-
donosoris
ſtatua pro-
ſternitur,
ut memi-
nerint Gu-
bernatores
ſe non in
perpetuum
regnatu-
ros.*

*Chriſtus
eſt lapis
premiens
impios, ut
pios effi-
ciat.
(n) Luc. 3.
v. 8.*

suavissimo cremabant thymiamate, dum copiosa incendebant holocaustomata, in lapidum naturam, non usu corporis, sed cordis impetu, sed indurato spiritu convertebantur. Hoc non obstante obstinatarum mentium allegoriâ, lapidi vivo Authorem vitæ assimilat Magister Gentium; ut enim Nyssenus adstruit; *lapis, ut Apostolo placet, Christus est siccus & durus, nimirum infidelibus, cui si qui virgam fidei adducant, potus fit sitientibus intrò in ipsos fluens & ma-*

(o) *In vita Moysis.* nans: (o) ut pios efficiat, premit impios; ut convertat in filios, aggravat inimicos, ut discant dominantes in Sæculo, prudenti discrimine sic refractarios gravare subditos, ut saluari gravedine non opprimantur, sed reprimantur, non durius pervertantur, sed suaviter à cæpta duritiei perfidia avertantur; Christus erat petra, sed quæ converti posset, imò & conversa est in stagna vel fontes aquarum, ubi mollia & humilia, quibus influeret, invenit corda fidelium. Hunc quisquis aut populorum Rector, aut subditorum herus studuerit imitari, æmulabitur utique charismata meliora, subjectos sibi inclinans, non indurans, emergens, non extorquens; quod enim superfluum est, emergit, evisceratur autem velut necessarium, quod extorqueatur.

Domini-um terre-num debet regulari à Divino, unde est origina-tum. Libet hic indiscretos pauperum exactores, liceat crudeles egenorum mancipiorum oppressores, prædonibus illustriores, sed simul immaniores, latronibus nobiliores, sed simul ferociores alloqui cum futurorum prælagò Isaia: *Attendite ad petram unde excisi estis*, (p) factique à Domino Domini, Dominantium Domini-um respicite, & qua benignitate dominetur impiis, qua mansuetudine præsideat refractariis, examine: priusquam lapis fieret, pastor erat, antequam renitentes cruciaret, atque premeret, famedicos pascebat, cujus primum Domini exercitium recensens Propheta Regius, non à veritate Judicis, sed à benignitate Principis auspiciatur: *Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine*: (q) non exultantis, sed supplicantis, non jubilantis, sed inter concurrentia insidiantis mundi discrimina lugentis &

(p) *Isaia 5. v. 1.*

(q) *Psal. 118. v. 65.*

Pars IV.

gementis hæc sunt suspiria: legit Ambrosius: *Jucunditatem*: & vertunt alii cum Augstino: *Suavitatem*: Primum Divini Gubernatoris Imperium à suavi bonitate incipit, non illa quæ Sæculo jucunda est, sed quæ proficua & utilis est servo: Luxus jucunditatem simulat, sed exhaustò luxuriantis patrimoniò dolentem animum exacerbat; dulcedinem mentitur terrenorum bonorum opulentia, sed cruciat eò acerbius, quò vigilantem inquietat importuniùs, nè amittat. Explanat jucundantem divinæ bonitatis suavitatem Carenfis: *Faciendo Servi DEI modò ex servo filium per charitatem sunt simul foras mittentem timorem servilem, Filii. jucunditatem infudisti menti mea.*

Contracta ad pedem arboris iniquitas, me generari servum peccati fecerat, sed tu, quem per contaminatæ naturæ communicationem mancipatum videras, per charitatis privilegium, in filium assumpsisti, docens humanum, non divinum esse dominium, in quo Pater à Domino seceratur, à dominatione paternitas segregatur; sit servus sed sola conditione tuus vernula, sed simul charitate sit filius, tibi ad instar filii dilectus, sit in mancipio suaviter gubernato non duriter oppresso, sit prompta & obsequiosa servitus amoris, non timoris; sic enim rationabile erit obsequium scientiâ discretionis directum & ordinatum, ut nè quid nimis Dominus servo præcipiat obsequenti, & nè quid nimis, quàm oporteat, servulus præstet Domino imperanti. Quòd si rude mancipium, si negligens subditus de servitute amoris deflexerit, & ad timoris servitutem inclinari eguerit, si divitias bonitatis contempserit, benevolentiae indicia despexerit, virga & baculus deserviat, vel ad consolationem resipiscientis, vel ad correctionem impoenitentis; declinet ad Dominum suum Dominus oculum, ut castigantem conspiciat, discernat castigandum, illam recensentis Pauli observans sententiam; *vide ergò bonitatem & severitatem DEI; in eos quidem, qui ceciderunt severitatem, in te autem bonitatem.* (r) Subjungit insigniter bona.

Ambrosius: *Bonitas in omnes, severitas in paucos.* (s) Ista reos duntaxat arguit, illa in omnes se diffundit; 118. v. 9.

Sicut DEUS benivolus bonus, sic etiam impiis severus est se-

(r) *Rom. 11. v. 22.*
(s) *In Ps. 118. v. 9.*

U u u

dit; sit finē severitate bonitas in subditos fideles, non tamen in perfidos sit finē bonitate severitas, nè conterat hunc baculus ad interitum, quem virga in suavitate castigare debuisset ad emendationem; quot atque quoties incurii vernulæ vel insolentes subditi, à sua, quam intrare cœperunt, non bona transgressionis via pedem retraxissent, & ad pristinam fidelis obsequii semitam recurissent, si virgæ tenuis percussi verberare, quid egerint, recogitassent, quos rigor nimius contritos & confractos, inutiles suo reddidit Domino, sibi effecit adversarios suæ salutis inimicos. Crudelem dicis medicum, qui putrefactas vulnerum fibras exscindere volens, quod nondum computruit, à sano corpore rescindit; & te benignum existimas, vel saltē immanem minùs reputas, qui tibi subditum, quandōque tuò minùs parentem imperio, vel forsan, quod est crudelius, parere impotentem, bonis tibi non debitis spoliis, possessionibus hæreditariis; quas sua corrasit abstinencia, suis aggregavit laboribus, suis in egenarum prolium solatium expressit sudoribus, tibi approprias, tuis saccis associas, tuo gazophylacio incorporas, superbæ tuæ arrogantia, tuæ tuorum scelerum mancipas servituti? Est castigare amantis, non execrantis.

*Crudelis
Imperii
crudelior
interitus.*

(t) *Isaia 6.
v. 12.*

Suò deterreat vaticiniò comminatus Psaltes stolatos hōsce latrones hominum, prædones subditorum; suum orditur ille vaticinium à latria Divini Numinis, quòd, cū sit Dominus Dominantium, omnibus dominatur: *Adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes Gentes servient Ei;* jam enim id ipsum prædixerat vaticinans Isaia; *Gens & Regnum, quod non serviverit tibi, peribit:* (t) Glossa interlinealis subjungit exitialis interitūs modum; *quasi non sit:* attende in regnantibus, in dominantibus, durationis inanitatem, ut comprehendas coronatæ Majestatis periculosam auctoritatem, ut fugias ambitiosam opprimentium tyrannorum austeritatem: *peribit regnum, peribit regnans, peribit cum dominante crudeli crudele dominium;* hic quidem per culpam duræ suppressionis, lapidæ oppressionis, ibi verò per vin-

dictam severæ exactionis, æternæ damnationis. Omnes igitur populorum moderatores, seu dein sceptri-geri Reges principum, seu sint insulati Præsules subditorum, seu opulenti possessores dominiorum, adorabunt Regem Regum, illos duntaxat excipe ab adorantium numero, ab obsequentium ministerio, quibus immanis avaritia dominatur, ut œconomia, quæ, dum duobus Dominis famulari prohibetur, DEO in paupertate servire renuens, mammonæ iniquitatis ancillatur. Quotquot hanc idolorum servitutem excutiunt, servire Domino in timore vel filiali, vel ancillari saltē moliuntur. Quod si motivum hujus voluntariæ servitutis conaris explorare, subjungitur hoc *DEUS liberat pauperem à potente, & pauperem cui non potente, erat adjutor:* (u) Inamoratus nostrarum animarum Proculus extremam humanæ calamitatis intuens egestatem, eandem eruere statuit à potente, quam quidem prævalere humanæ soboli nostra fecit malitia; respiciebat pauper iste ad adjutorium hominum, & non erat, sciens quòd nec ab Angelo, nec suo quantumvis libero arbitrio valeat emancipari, solus Leo de tribu Juda, hunc perduellum mundi principem poterat foras à cordibus hominum abjicere; & quia quisque destitutus necessariis, pauper dicitur, alienòque destitutus auxiliò inops denominatur, humanum genus pauper & inops fuerat, quod solus Conditor à suis debitis absolvere, sibique egenti prævaluit subvenire: Sed etiam subnectit moralitatem Hugo Cardinalis, dum dominationem indomitam illorum, seu Principum, seu Ministrorum considerat, qui, ut sibi pecuniarum opulentiam valeant comparare, non dubitant subditorum inopiam spoliare, & quos ad instar capitis in sublevationem oppressi corporis oportebat benignis misericordiæ influxibus conspirare, toto collaborent conamine, inquirentes & consulentes, quam possint barbarie refocillandos enervare; *modò potentes hujus sæculi conculant & comedunt pauperes,* ut corpus splendidis quotidiani epulonis convivii impinguetur, ut caro luxuriantibus

riantibus lasciviis incrassetur, quantumvis infelix anima extenuetur, & mortificati Spiritus vita æternis ignibus in pabulum præparetur; quasi errare potuisset, qui sancto dictante Spiritu suo præscripsit Discipulo irrefragabile Veritatis oraculum: *Noli anxius esse in divitiis injustis*, hortatur illuminatus Siracides, *non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ*; (x) Quando condemnatus ab heri sui avara tyrannide pauper subditus absolvetur, ut absolutus à mundo iniquus divitiarum suarum corrosarum bajulus, æterno calamitatum oneri subjugetur; Et sæpè sæpius rupta dilatione depauperatæ Vindex justitiæ subsecuturam finalis plagæ diem lugubri solet vigiliâ præoccupare, ut malè partæ à decorbitato subditorum cœtu divitiæ & thesauri ab oculis contemplabundi prædonis dispereant & evanescant.

Dum Pharaon Israëlitarum mercedem dimidiat, exstruit illi fere-trum Vindex Justitiæ.

Crudelis Pharaon captivitate vinctos, vinxit ferocius impietate mandatorum, falsa sibi securitate blandiens, se tandem fera rabie sudore evisceratorum subditorum jucundè saginandum: sed risit stolidum barbaræ mentis consilium invigilans Sapientia, quia, dum lutò & latere operarios aggravat, mercedem debitam dimidiat, afflictos novis rigoribus divexat, dum regia iniquis laboribus erigit palatia, dum numerosis domibus auget Regiæ Metropolis spatia, exasperata fere-trum exstruit justitiæ, & DEO vindice denudata naufragantium Ægyptiorum corpora in littore disperguntur, & quasi tempestuosi maris fera rabies renuit voraces peregrinarum opum ventres recipere, evomuit in transeuntium commoda spoliandas inferni victimas prius ab avara gravedine prædarum exonerandas. Marini fluctus profligato Israëliti crySTALLINOS erigebantur in muros, qui tamen intrantibus Ægyptiis eliquabantur in undas, & fluctuantes innocentum persecutores persequiebatur aqua Symbolum innocentiae nunc acriter vindicandæ. Quid agerent inimicæ claudis atterriti spectatores? oblatam à marinis fluctibus, non quidem occultam, sed publicam apprehenderunt satisfactionem; ut enim Nicolaus de Lyra contestatur: *Spoliaverunt eos armis & omnibus pretiosis;*

Pars IV.

en quomodo propriis exuuntur divitiis in morte, qui, ut vitæ superbiam protelarent, suo inhiabant cum Principe crudeliter alienis!

Redeat interim ad denudandam clarius, & deturpandam amplius injustæ damnationis turpitudinem Ecclesiasticus, qui insolentiam hujusmodi tyrannorum & prædonum luculentiori periodo descripturus exarat sublimem metaphoram: *Venatio Leonis onager in eremo; sic & pascua divitum sunt pauperes.* (y) In Leone meditatur oculatus Hugo superbiam & crudelitatem, quæ sunt communiter in divitibus, Potestatibus & Principibus mundi: in onagro, qui sylvestris asinus est, continuis laboribus mancipatus, indiscreto oneri subjectus, subditos & pauperes Christi, de quorum quolibet inquit apud dilectum sibi & patientem Jobum Altissimus; *Quis dimisit onagram liberum in solitudinem & vincula ejus suo quis solvit?* (z) Subaudi cum Gregorio, *nisi ego?* An non onager laborans in solitudine, est ad stivam natus agricola, vel ad pastorem gregum custodiam destinatus, qui remotus ab urbium deliciis, non sibi, sed suo Domino ducit vomerem, non suæ, sed Heri sui beneplacito in campis vigilat, in horreis triticat; est tamen liber animò, sit licet corpore mancipatus; magna siquidem in curiis & civitatum palatiis est servitus negotiorum sæcularium, quibus mens potentum magnatūque atteritur, nec tamen ad salutare cordolium compungitur, sed ipsis in sensibus periculosius induratur; ingenti jugo cogitabundi Optimatis animus à prosperis punitur, dum ea indomito furore appetit, nec minùs ab adversis in inum pusillanimitatis dejicitur, dum exulcerante mentem formidine illa metuit, & declinari fugitivus quarrit, dum in rure suo quasi in eruendo sulcat tumultu inops subditus, hoc unum continuato plangens gemitu, quod exprobrantis Heri semper insatiabili avaritiæ non satis valeat desudare, nec undè fastuosam suam sustentet superbiam, sciat corradere, diu noctūque licet vix desinat laborare. Devorat igitur Leo onagram, dum indiscreto immoderati dominatoris cupiditas eò durius subditum aggravat,

U u u 2

ab ipsis in morte.

(y) Ecclesi. 13. v. 23.

Onager devoratur à Leone, quando subditus depauperatur à Domino suo.

(z) Job. 39. v. 5.

aggravat, quò pauper insufficiens non reperit, quod acquirat. Asperum barbaræ servitutis jugum tali subesse tyrannidi! quæ dum ambire terrena semper ferventiùs continuat, dum coacervare labentia intensius accelerat, deprædatur subditorum substantiam, nec habens ex propriis opibus, undè suæ libidini suppeditet, nî aliundè rapiat prædam, ad quam anhelat.

Pauper subditus recipitur in sinu Abraha, injustus vero Dominus cum Epulone sepe litur in inferno.

Nec tali tamen subdito cœleste deest auxilium, qui Salvatorem suum suis exspectat in ærumnis, non satrapam sat rapientem, non Dominum se opprimentem, sed JESUM Christum, qui reformabit corpus humilitatis suæ, corpus videlicet extenuati pauperis, non ventrem ingurgitati divitis, configuratum corpori claritatis suæ. O quibus oculis! ô quibus lachrymis seris, quantumvis seriis intuebitur epulo splendidus jacentem Lazarum, non in eburneo adulteræ voluptatis lectulo, sed in delizioso fœventis Abrahæ gremio, quando Celsissimi inter Principes, Excellentissimi inter Consules, Illustrissimi inter Nobiles, qui vocaverunt in terris nomina sua, voce tremulâ, facie pallidâ, pupillâ fulgurante, palpebra trepidante, hunc abbreviatum articulabunt gemitum: *Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum; dum amaras stillarent lachrymas, dum lamentabiles funderent querimonias, dum inter anxia singultuarent suspiria, dum impulsî & coarctati confugerent ad æquitatis tribunalia, dum eluderentur apud iniqua corruptorum judicum subsellia, dum loco exspectati solaminis condemnarentur ad ergastula: Ecce quomodo computati sunt inter Filios DEI, & inter Sanctos fors illorum est!* (a) stant sublimati in augusta æternaturæ beatitatis regia, qui nuper jacebant objecti coram explodentibus nobis in vilissimæ egestatis miseria; quos afficiebamus quotidianis penè contumeliis, quos deprimebamus violentis palàm calumniis, quos calcavimus accumulatis toties injuriis, quorum finem finè honore æstimavimus, dum humile cadaver duorum commiseratio bajulorum deportabat ad fossam, nostrosque consanguineos & majores ingens exequiarum pompa comitaretur ad

pomposum sumptuosi doloris cœstrum; hoc tamen cum discrimine; quòd pauperem recipiant Angeli inter festiva Cœlitum gaudia tumulandum, & divitem infernus deglutiat æterno immergendum flammicidio, inter stridores dentium, inter funestos lugubris turbæ ejulatus, tormentorum abyssò excipiendum: Grande discrimen totâ æternitate duraturum! mancipium fuit, dum viveret, crudelem expertus Dominum, atrocem in Domino prædonem, evasit deposito carnis cadavere in DEI Filium, in Filii cohæredem; toleratâ patienter Heri sui violentiâ, cœlum rapuit, angelico sociatus commercio, dum gloriosus nuper in applaudentis mundi oculis inglorii ruricolæ Dominus vilissimum gehennæ factus mancipium, truculentæ tenebrarum principis tyrannidi subjugatur: in illo patiens sufferentia incomparabili beatitudine coronatur; in isto expers humanæ compassionis ferocitas implacabili tormentorum amaritudine castigatur.

Quòd si comminabunda hæc futuræ vicissitudinis diversitas, explodentem Atheistæ cujusdam animum non percellat, eundem saltem moveat jaçtura nominis, periculum pudoris; alliciat ambitiosum arrogantis animi genium consona collaudantium populorum fama, & decantanda per urbes ac compita sublimitas moderatissimi Mæcenatis, cujus evulgata benignitas compellit rebelles ad præstandum Domino homagium, & stimulat fideles subditos suo dominatori, quod jubet æquitas, finè querelæ murmurantium, finè litigantium molestia largiri. Quid gloriosius inter magnanima viatorum facinora, quàm subjecta suo Dominio mancipia gaudenter Domino approximare, non fugam meditari, concordî eloquentia herilem benignitatem deprædicare, non luctifonis gemitibus adversum stolati latronis crudelitatem lamentari?

Attende Regum Principem & Regum Cæsarem, quid faciat, quid doceat expende; Conflicturus exercituum Dominus, cum carne fragili, ut eam subjugemus, cum mundo labili, ut eum declinemus, adversus nequam Angelum, suis promulgat discipulis ferale prælium: *Nunc judicium*

Moderati Domini discretio, est singularis materia laudis.

(a) Sap. 5. v. 5.

est

- Christus est mundi, nunc Princeps mundi huius ejicietur foras: in quo superni tribunalis judicio Euthymius cum Chrysostomo punitionem dæmonum & mundi ultionem commemorari opinantur: Est mirabiliter connexum patientis monentisque DEI mysterium hoc copulante signo: Et ego si exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum. (b) Quid judici mundanæ potestatis, quid vindici angelicæ pravitatis cum exaltatione Salvatoris, cum cruce Redemptoris, mutua reciprocationis sibi vendicat commune? Per Christi fidem qua morte ejus & Resurrectione firmata est per ejus sanguinem, qui in remissionem fusus est peccatorum, millia credentium à dominatu liberantur diaboli, Christi Corpori copulantur; & hoc vocabat judicium. (c) Judicat Dominus servulum inter homines, ut hominem perimat ac condemnet; sed Homo DEUS facit hominibus judicium, ut accusatos liberet, & dissimulatis reatibus noxios absolvat. Pressius tamen videtur illa præsentis temporis determinatio expendenda: nunc principi mundi huius ejiciendum, non tunc, cum in fulgurante sanctificati Thaboris culmine ad instar micantissimi solis radiat, & inter Moysen ac Eliam in Majestate terribili coruscat; non tunc, quando sanctissima severitate vendentes & ementes de Templo ejecit, & nummulariorum mensas minaciter evertit, sed dum in sublime solum patibulatus erigitur, dum à transeuntibus & à prætereuntibus blasphematur; nemo quippè, qui stat, blasphemiam in suum sospitorem evomit: subjungit rationem Origenes: Stans potest dicere DEO: statuisti super petram pedes meos, (d) in qua qui collocatur, crucifixo non adversatur, sed potius ascensum ejus æmulatur, qui de seipso contestatur exaltatus: omnia traham ad meipsum; Traham tanquam à tyranno detentos, & per se minime potentes ejus manus effugere, utpotè expugnantes, explanat Chrysostomus; subnectit Euthymius: Traham à tyranno detentos, ipsò primum tyrannò dejectò: sublimatus in tribunali crucis deturbato Principe, ut extrahat à durissimæ servitutis barbarie, attrahit mancipatos. Solium gloriæ suæ conscendit,*
- ut exaltatus à terra liberet pauperem à potente, docturus hunc exemplò dominatores hominum, quò execretur odiò crudele dominium, quò homo hominem opprimit, quò Adæ filius, protuberantes eadem progenie fratres suos conterit & conculcat.*
- Ulturus captivitatem nepotis sui Abraham justus, quem sic dilexerat, ut pro eo nec belli periculum, nec dubiam certaminis aleam declinaret, numeravit trecentos decem & octo vernaculos, pro suo Domino servili robore decertaturos. Legit Hebræus: Armavit usitatos suos natos domus sue: vertit Chaldaus: Armavit pueros suos, natos in domo sua: multitudine paucos agmine coronatam quaternionem invadere, Reges quatuor statuit assilire: nec temeritatis reum arguas; ut enim Ambrosius commentatur: Fidei meritò Abraham vicit, non populofo exercitu; hinc ex innumeris hostibus trophæa reportavit, refferatis cæli valvis, cœlestis militia propugnavit, & palmam victori in laboriosi conflictus præmium adaptavit; nocturnum tempus, quò invigilare consueverat, hospitum commodis à provido Patriarcha invasioni præfigitur, divisisque in cuneos sociis in prostratas phalanges immitit; somnus cum morte confunditur, mors somno victrix præficitur, hastisque alii, si Josepho recensenti credimus, suis in lectis occiduntur; alii nondum in soporem conversi, ebrietate præoccupati salutis suæ fugâ consulentes profligabantur: eliminatis hostibus omnis substantia colligitur, equitatus Sodomorum reducitur, quod amissum fuerat, spoliatis redditur, captivitas totius patriæ in gloriosam libertatem asseritur, nepos cum omni facultate barbarorum tyrannidi subtrahitur, obviam victori occurritur, vociferatione applaudentium incolarum excipitur, Altissimo à Sacerdote DEI cædes phalangum hostilium adscribitur, Abraham triumphatori benedicitur; qui dum Sodomorum Regi decimare flagitat, magnanimam recusantis vocem audire cogitur: Da mihi animas: Legunt septuaginta Interpretes: Da mihi homines, cetera poralibus tolle tibi: (e) Hanc generosam regalis animi gratitudinem peculiari recenserem elogio, nisi in hoc benigno*
- Abraham vicit fide ingentem hostium multitudinem exili agmine.*
- Rex Sodomorum præbuit boni Domini exemplum, dum suos subditos aliis rebus temperavit.*
- (e) Genes. 14. v. 21.*

Principe prævalens subditorum amor omnem aliarum rerum abundantiam vindicaret; cætera, quibus omnibus renunciat, amplissimam confecerant divitiarum substantiam; hanc tamen universam thesaurorum congeriem uni suorum subditorum postposuit libertati, & quasi parùm referret, universam regni opulentiam perdidisse, istos præcisè repetit, lubens, quidquid est reliquum, dimittens. *Audiant hoc Reges!* exclamat admirandus Oleaster: O si aure cordis percipiant pariter prædiorum possesores, mancipiorum dominatores, scilicet pluris faciendas esse animas subditorum, quàm substantiam suam: *Audiant hoc Reges! quòd eos arguit, qui ad pecunias, & ad bona eorum inhiant, non curantes, an benè, an malè vivant, neque si vivant:* suæ invigilant avaritiæ, suæ, ut corro- dant, enutriendæ ambitioni & superbiæ rodunt ipsam pauperiem crudeles tineæ, spoliatisque egenorum horreis, denudant corpora, ut copiosius aurum suis refulgeat in vestimentis; *cum teneantur & anima, & corporis victum suorum curare,* concludit memoratus Interpres.

*Domini in
suos sub-
ditos cru-
deles imi-
tantur
Pharao-
nem.*

Verùm, stolati deprædatores, ipsis latronibus crudeliores homicidæ, qui amplius alienorum bonorum desiderio cruciantur, qui magis prædarum locupleratione delectantur, quàm propriorum abundantiam contententur, illud barbari alienigenæ, illud immanis illius idololatræ, illud tyranni illius ferocissimi exemplum æmulantur, qui durissimis affligens laboribus afflictum Israël, violentis oppressum exactionibus ad coquendos sinè subministratis paleis lateres condemnabat: Sic isti, quibus plangentium subditorum lachrymæ risus sunt, qui, Commentatrice Glossa interlineali, subtrahunt laboribus paleas, dum sibi mancipatis servulis exiguum & vilem victum subtrahunt, aut saltèminuunt; præcipiunt non solum arduum, sed penè impossibile, commissæ sibi frumenta altiori pretio distrahere, si desit emptor defectum emptoris substituere, si, undè solvant, non habeant, in pelle luere, squalorem carceris silenter tolerare: cadenda Domini crudelitas in flagellationem innocentis subditi converti-

tur. Non sic creaturarum omnium conservandarum Anthithalassus Noë, qui revertentem excipiens columbam, cum non invenisset, ubi requiesceret pes ejus, non repudiavit advolantem, non retardavit ingredi flagitantem, sed reseratâ salutiferæ onerariæ fenestrâ, blandè excepit ingredientem: *Extenditque manum, & apprehensam tulit in arcam.* (f) (f) *Genes. 8. v. 9.* Blanditur adventanti, non adversatur involanti, suffragatur ingredienti, non reluctatur acceleranti; Legit Hebræus: *Fecit venire ad se in arcam;* urget accessum, non denegat ingressum. Est Noë supremus Portitor gubernantis Domini symbolum; est emissæ suis manibus columba, imago servi: quisquis suâ emisit manu, suò dimisit nutu servulum, auxiliatricem extendat repedanti dexteram, si non invenit, ubi pes suus, Domini occupatus servitiò, requiescat, ad arcam revertentem, ad domum redeuntem blandis excipiat indicis, ut approbare videatur obsequium, desiderato licèt effectu destitutum. Timeatur à servulo Dominus, sed etiam ametur, ut Pater, deprædicetur, ut Patronus, honoretur ut Herus, sic tamen, ut ex honore amor augeri procuretur. Discat à Sanctissimo in terris Christi urbis & Christiani Orbis Principe, à magno Gregorio dominari, qui adæquatam dominationis regulam, abbreviatò hoc compendiò concinnavit: *Dominorum est servos alere, non negligere, delinquentes corrigere, non necare, fugientes requirere, non abdicare:* (g) Ut (g) *Lib. 21. Moral.* proindè, quisquis se Dominum appellari sustinet, quòd servulo miseri debeat, ex obligatione nominis ostendit; ut quemadmodum servus se ad obtemperandum fideliter obstringi profitetur, cujus imperio obtemperare cogitur, cujus jugum sufferre se protestatur; sic pari vicissitudine, imò connaturali fœdere tenetur Dominator mancipium protegere, subiectum sibi populum protegere & regere amanter; sic debitum à mancipatis sibi servulis exigere, quatenus ipse etiam, quid reddere debeat pro servitiò, sollicitus attendat. Hoc modo administrabat dominium magnus ille inter Orientales Satrapas Princeps & Gubernator Job, cujus tanta

*Noë erat
symbolum
optimè gu-
bernantis
Domini.*

(f) *Genes.
8. v. 9.*

(g) *Lib. 21.
Moral.*

Job fuit

*singulari-
ter simul
justus &
suavis er-
gà suos
subditos.*

*(h) Job.
31. v. 13.*

tanta regiminis erat autoritas, ut à conspectu suo juvenes se se reverendi causâ absconderent, tanta existimationis sublimitas, ut viri principes sua occurrente præsentia loqui desinerent, & digitum ori suo superponerent conticescentes. Quo non obstante summæ dignitatis fastigiò non fastidivit palàm eloqui: *Si contempsi judicium subire cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent adversum me:* (h) Excelsior subfelliis principum non dedignatur in certamine famulorum ad judiciale solum comparare, memor conditionis suæ, nequaquam in ancillari famulatu ad di-

sparitatem statûs voluit respicere, at longè cautiùs, multò securiùs naturam communem omnibus considerare, ut quasi manu hujus humillimæ considerationis deprimeret omnem impetum perversæ elationis; hinc ipse divinus Conditor Proto-parentibus imperat: *Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terra.* (i) Non super homines gubernandos, ut enim docet moralis Papa: *Omnes homines natura aequales genuit, sed variante meritorum ordine alios aliis dispensatio occulta postposuit.*

(1)

(1) *Lib.
21. Mor.
cap. 10.*

CAPH.

VERSUS
XI.

**Complevit Dominus furorem suum,
effudit iram indignationis suæ, & succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.**

SENSUS LITERÆ.

*Comple-
mentum
furoris
Domini in
Judæos
fuit exi-
tium à Ro-
manis il-
latum.*

TAndem illius, necesse est, ut cesset ira, qui jam jam complevit furorem suum captivitate compeditorum, captivitate flebili Judæorum; quid enim opus est superabundanti furore tormentorum, fatali gladio Romanorum? Sed completa furentis populi malitia, divini furoris exigit complementum, ut qui nocet, noceat adhuc, & qui oppressit, opprimat adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc. Subjugabantur infelices tributarii oneri Babylonis, quando succensus dominandi libidine Nabuchodonosor non solos nationum Principes obruere, sed universos Hebræorum Præsules statuit eliminare: Verùm offensa sanctissimi Numinis justitia sustinuit à pœnitenti populo placari, quando reversa Virgo Israël acerbos inter gemitus singultuans, suam confitebatur demeritiam, suam detestabatur prævaricationem: concidit tunc cadaver vivæ crudelitatis in mortem, vulneratusque est morte gemina tyrannus, qui

unâ tantum occidere viventes potuit, impotens occiso corpore animam projicere in gehennam. Erat plaga ferocior, quàm excitavit culpa immanior, immane Deicidium, post se supremum Romanæ cladis supplicium sequelâ indeclinabili attraxit; effudit siquidem Altissimus velut indignabundus ultor iram ferocitatis, succenditque ignem in Sion, non sacro flaminis flammicidiò, quò congregata Senatûs Apostolici pectora inflammavit, sed, quò incurios Jobi pueros exussit; qui enim quærebant illum extinguere, quem viderant mortuos vivificasse, quid mirum, si inextinguibilibus incinerentur ignibus, de succensa Solymæ Metropoli in gehennalis camini gremium præcipitati?

Prælusit funestum hoc eliminanda Synagogæ excidium Incarnata Patris Sapiencia, quando ludens in orbe terrarum allusit in figuris ad subsequendam divinæ indignationis iram; sacclare præmonstravit, quando Synagoga ingrata lapideis suis cordibus confugit

Quò ma-
jor erat
ingratitu-
do Judæo-
rum, eò
magis ex-
cellebat
suave gu-
bernium
Christi
Domini.
(a) Joan.
8. v. 58.

(b) Exod.
3. v. 14.
Christus
ut DEUS
est semper
sicut Pa-
ter, qui est.
(c) Homil.
54.

confugit ad lapides, ut angularem la-
pidaret lapidem. Audierat genera-
tio mala & adultera à Verbo vitæ ver-
bum, quò suscepto debuisset vivere,
non hoc audito interire; dicebat
Verbum, sed Caro factum, dicebat
DEUS-Homo: *Antequàm Araham*
fieret, ego sum: (a) Reflectere debe-
bat prava stoliditas ad fieri, quod
proprium est creaturæ, quæ ignorans
æternitatis amplitudinem in suæ ori-
ginis principio tempore circumscri-
bitur præsentī, & præteritō limitatur;
quòd si Divinitatis expendisset con-
sortium in hoc Divino homine, ho-
minum Salvatore, illum lunato po-
plite illicò adorassent, cujus æternus
Pater suo coævus filio dicebat olim
dilecto Synagogæ Principi: *Ego sum,*
qui sum: (b) Conclussent proinde
cum Chrysostomo: *Quemadmodum*
Pater hoc Verbo, sum, utitur, ita &
JESUS. (c) Sed qui ex patre diabo-
lo erant, patrizantes, ad lapides Ei-
dem offerendos recurrebant, nolen-
tes verbò vivere, quod egrediebatur
ex ore DEI: quid ageret æternitatis
Verbum, videns, quòd exacuissent ut
gladios linguas suas? colloquium de-
clinavit, quo declinante dehiscens
terra blasphemos absorbuisset, infer-
nus pro lapidibus flammam evomuis-
set, nō maluisset Amator hominum
pro tunc tolerantem patientiam ex-
hibere, magis quàm vindicem po-
tentiam exercere: *JESUS autem abs-*
condit se, & exivit de templo: fugit,
non lapides, quos condidit, sed cor-
da in lapidem per suam conversa per-
fidiam, quæ reprobavit. Hunc exitum
morosiori lustrans examine Al-
bertus magnus, brevi periodo egre-
dientis profundam explanat ratio-
nem: *Exivit de templo designans de-*
relictionem Judæorum: Exacerbabatur
adeò funestò Ezechielis Sæculò Ul-
trix justitia, ut præscindens omnem
aditum mediatrici clementiæ inviola-
bile Decretum evulgari statuerit,
nullius interventione commutandum:
Non parcat oculus meus, nec misere-
bor; & cum clamaverint ad aures
meas voce magnâ, non exaudiam eos.
(d) Cap. 8.
v. 18.

rum meorum non est mecum: (e) Id (e) Ps. 35
v. 11.
ipsum oculorum lumen, quod fu-
gientem ad ficus umbraculum Proto-
parentem latuit, & tamen suum fuit,
quandò deambulante Domino ad au-
ram post meridiem timuit, eò quòd
nudus esset, nunc fulgurat adversus
filios Adæ, non eos, ubi sint, inter-
rogans, vel in quo statu sint explo-
rans, sed quasi ignorans, intueri re-
nuit, eos non noscere prætendit: Ad-
jungit obdurationem aurium, nè au-
diant, vel compeditorum gemitus,
vel planctus afflictorum, rugiant li-
cèt à gemitu cordis sui; hoc enim
vocis magnæ clamorem indicat, non
eos exaudiendos præmonet, se non
exauditurum spondet. Continuet de-
siderium aspirare, continuet vox cla-
moris evolare; non exaudiam: quia
abundavit iniquitas prævaricatorum,
refrigescet pariter charitas eorum, si-
nè qua, quidquid clamoris resonat,
divinis auribus dissonat: *Frigus cha-*
ritatis silentium cordis est, interpre-
tatur Augustinus, *flagrantia chari-*
tatis clamor cordis est: (f) Sed, an (f) In Ps.
37.
amabo, vel quinam saltem, tam dira
concipiuntur in ira? Objiciebatur
abominabile spectaculum Prophetæ
in ostio templi Domini: inter vesti-
bulum & altare quasi viginti quinque
viri habebant dona sua contra tem-
plum Domini. Vides præfiguratam
in illo detestabili monstrorum am-
phitheatro, in illo futuræ olim tra-
gædiæ tristi præludio effigiatam vivis
coloribus Judæorum malitiam, qui
non in insensibili, sed animato ostio,
in illius videlicet desiderabili præsen-
tia, qui de se ipso loquitur: *Ego sum*
ostium, inter vestibulum (per quod
sacrandæ DEO opera, quibus cælum
viator operarius ingreditur, teste Ca-
rensi, designantur) & altare (in quo
sacrorum Codicum intemerata veri-
tas suo velut in hieroglyphico adum-
bratur) stabant intrepidi, obstabant
perfidi contra templum Domini, con-
tra Divinitatem Filii DEI. Quid age-
ret Incarnata Patris Sapientia? Ex-
ivit de templo, nullatenus continua-
to sermone de sibi coadunanda Patris
Divinitate, abscondit in abscondita
facie notitiam Omniscientiæ. Per-
eant suis in tenebris, filii tenebra-
rum, qui, nè Solem Justitiæ ultrà vi-
deant, eum eradicare de terra viven-
tium

(g) *Isaia*
1. v. 3.

tium tentârunt! Sic recedendo, sic deferendo complevit Dominus furorem suum, conticescendo exprobrans infamem fœdifragis clientibus ingratitudinem, quasi impudenti obtruderet Synagogæ etiam non loquens: *Filios enutrivit & exaltavi; ipsi autem spreverunt me*: (g) utque computrescentem instar jumenti in stercore suo, redargueret acerbius, subjungit: *Cognovit bos Possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui; Israël autem me non cognovit*: Quæ mens deterius potest carere lumine, quis animus execrabilius cæcutire? Vides cæcam Judæi animam, quid mirum, si quô ducatur, nesciverit, & carnis suæ illecebris sese subjiciens, truncis & saxis se ipsam victimarit, idolis Gentium prostituendam se immolarit? Filios enutrivit misericors & miserator Dominus peculiari providentia, ut primogenitos, dando eis rorem Cœli in manna, ut nutrentur opiparè; sed nauseârunt super cibo isto angelicis manibus compacto, non è terræ visceribus educto: ut exaltaret genitos eosdem super omnes alienigenas sublimavit, tam dignitatum collatione, quàm amplitudine beneficiorum; sed exaltati humiliare præsumpserunt Altissimum in Prophetis suis, quos oppresserunt inediâ, squalore carceris afflictos, catenis compeditos, omnigena ærumnarum myriade crudeliter vexatos. In bove & asino intelligit ad litteram Chrysostomus, utrumque animal, quod providus Mariæ Sponsus abduxerat secum in Bethlehem, bovem ad vendendum, & asinum ad portandum prægnantem conjugem; sed moralis Glossa, in bove, conversos de Judæis, in asino, gentilem populum intelligit; nam ille in humanato Verbo cognovit possessorem omnium, cui omnis potestas in cœlo & in terra est tradita à Patre, iste in nascentis pacifici Regis solio, in vilis stabuli præsepio humilitatem dominicam adoravit; dum interim cæcutientes Scribæ cum Pharisæis superbientibus, & Sacerdotibus ignaris, quibus clavis scientiæ est concredita, non intellexerunt, sed intelligere contempserunt diem visitationis suæ; non cognoverunt eum per submissionem obedientiæ, cujus adventum conso-

Pars IV.

nus Prophetarum chorus expectando vaticinatus est, cujus natalem diem vidit Abraham, & gavisus est. *Denique exaltatos appellat*, concludit Zeno Veronensis, *ut ingratos ostendat; bovem illis asinumque præponit, ut gravius possint, si resipiscant, comparatione torqueri, quàm pœnâ*. (h) O si hæredes DEI, si cohæredes Christi, resipiscerent, nec comparandi jumentis insipientibus, vel amodò desinerent assimilari, nè forsan exulcerata divini Vindicis justitia incenderet ignem in Sion, & devoraret fundamenta ejus! sed experimur toties terribilem nostrarum animarum metempsychosim mirabilem, dum, qui dominari debebat piscibus maris, & volatilibus cœli, & bestiis terræ, eorum æmulatur libidinem, imitatur molliem, exercet ferociam, repræsentat superbiam, formas se vertens in omnes, commiscet hominem cum bellua, fingit cum hirco-cervo vulpanferem, cujus, si multitudinem cum crudelitate, si immuditiæ cum stoliditate experiri flagitas, mensæ esurientis Apostolorum Principis asideas commensalis. Pransurus post arduum consuetæ abstinentiæ exercitium, in ecstasim abripitur, & quia superiora oraturus conscenderat, quæ sursum sunt, ubi Christus est in Dextera DEI, sollicitus requirebat: *Oravit fervidâ oratione pro hominum salute, & videns obstinâtam perfidiam Judæorum, esurivit Gentium salutem*: (i) Vas quoddam illicò ingentis instar lintei bipatentibus Cœli valvis demittitur, in quo erant omnia quadrupedia & serpentina terræ, & volatilia cœli: (l) Illustre convivium, esurienti convivæ horridum, angelicis manibus præparatum apponitur, pro edulio præsentatur! Jubet vox imperans occidere, quodque auditu est horridum, jubetur esuriens manducare: In serpentibus, Interlinealis Glossæ placitò, repræsentantur iracundi cum invidis, in volatilibus, ambitiosi cum superbis; in quadrupedibus, avari cum lubricis & gulosis. Vide universam filiorum Adæ progeniem in belluas degenerantem, hoc portentoso schemate, id est, hoc symbolo compendiari? quorum usitatam describens Psalmista Regius ferociam, ingemisc-

(h) *Serm.*
5, de *Isaia*.

(i) *Serm.*
10.

(l) *Actor.*
10. v. 12.

X x x

bat:

(m) Psal. 118.v.126. bat : *Dissipaverunt Domine Legem tuam*: (m) Advertas, nè compleat Dominus furorem suum valentem & jubentem occidi, & ore Apostolico

manducari, id est, Commentatore Hieronymo: Vetustatem conteri, & in corpus Ecclesiæ suæque membra converti.

CAPH.

Complevit Dominus furorem suum.

VERSUS
XI.

SERMO TRIGESIMUS PRIMUS.

Homo immersus mundanæ felicitati infelix est, in qua, si vivendo perdaret, Divini furoris complementum experitur.

SUæ exitiosus prosperitati incautus homo, hoc suum plerumque emolumentum reputat, quod est supremum suæ felicitatis detrimentum: Vix modicam finistri syderis auguratur injuriam, vix torvum parcioris cœli vultum suspicatur, quando jam perditam totius vitæ lamentatur sospitatem; averfam clementis providentiæ faciem auguratur, impatiens jacturæ causas inopinati eventus discutit, abyssu judiciorum Altissimi se præproperâ temeritate immergit, allegat innocentiam, excusat prævaricationis commissæ insolentiam, accusat causarum secundarum violentiam, & quasi suo comminaturus Judici, creaturarum oblitaturus Præsidi, sortem servitii attentat immutare, & sacro-sancto contumeliosus Numini alium sui servitii Dominum resolvit indagare, sicque deserit sublimatus pulvis DEUM suum. Quod optabilius deliranti antidotum, quam cum præcipitari, quam aberrantem in regione longinqua ad paternam domum reducere, & rabidum ab insania ferreis nexibus compedire? Quod præsentaneum magis consilium, quam opportuno verbere furoris dementiam compescere, & ocyus immisso adversæ tribulationis ferrô recalcitrantem belluam refrœnare? Delirus morio scindentis medici, nè rodens cancer fatali vulnere corrodat universa, involat dexteram, & quia acutiori dolore non nihil premitur, derelinquit Archiatrum, continuando cultro se petulanter subtrahit, alienis cupiditatum aris advolvitur, colendis mundi unitatibus subicitur, lascivæ carnis voluptatibus in

victimam succenditur, in hostiam mortis perpetuæ inter allophylos victimatur: Se ipsum suamque plectit superbiam, ferit proterviam; per ea, quibus inhiat, prævaricationum supplicia, foveæ traditur, quam sibi in suæ quietis stratum elegerat, suis datur in prædam concupiscentiis, quas adamârat. Stulta mortalium progenies: saginatur ad mortem lascivus vitulus, aratri laboribus subtrahitur bos postliminiò ducendus ad macellum, & homo suis seductus deliciis, indutus gravis voluptatibus, gaudet in otio, plaudit in vicio, mœret in nubilo, plangit in vinculo, gaudet ad tympanum, horret ad feretrum, optat deliciari, damnat angariari, affectat recreari, declinat flagellari: peccat & pœnam refugit, non metuit reatum contrahere, sed timet plurimum pro culpa castigari. Adeo aberrat miser in suæ salutis via, ut pro antidoto venenum eligat, pro vita mortem hauriat, suum sibi quærens solatium, ubi mundus struit ferale angarium, ibi suum figens tentorium, ubi caro suum statuit conflictum, ibi suum segregans lectulum, ubi tumultuosus tenebrarum princeps suum suarum insidiarum erigit latrocinium, suum suarum suggestionum diffundit veneficium, suum designat suæ iniquitatis antrum.

Huc tendit, ut hic ruat; ut corruat, hic subsistit; nec tamen ruinam suam, quam prævidere, & potuit, & debuit, deslere satagit, nec curat venalem misementis DEI clementiam, nummò exilis pœnitentiæ prudenter emere, nec ingens volumen debitorum levi cordoliò redimere,

Homo in deliciis vivens, est lascivus vitulus aratri laboribus substractus postliminiò ducendus ad macellum.

Homo eligendo malum pro bono, & repudians bonum ut malum, sibi exitiosus est.

re, nec peccatorum triplex illud chyrographum, carnis oculorumque concupiscentiâ, nec non vitæ superbiâ repletum, lachrymarum lixivio delere; si de mercis valore ambigis, Nazianzenum consule, & respondebit consulenti: *Afflictatione conciliatur DEUS, lachrymisque misericordia ejus rependitur*, (a) quæ ad primum earum stillicidium præproperâ velocitate excurrit, ut periclitanti animæ, omnimoda remissione succurrat: Dicam amplius, invitæ licet sint lachrymæ ex inflictarum plagarum scaturigine lentè oriundæ, si modò patienter effluant, si ferientem virgam furentis Domini madere faciant, sortiuntur accessum ad thronum gratiæ, & mercem veniæ nundinantur. O oculi, potentes oculi! quorum stillantes margaritarum guttulas, ut prudens negotiator compareret, vendit omnia, quæ habet, omnem impendit ardui laboris operam, expendit totam blandæ quietis requiem, ut acquirat. Vis similem nundinatorem videre, ut tuam discernas incuriam, tuam in ditescendo ignaviam recognoscas? Petrum post trinam sui negationem Domini egredientem ab atrio, à Ministrorum consortio, ab ancillari colloquio sagacitè intuere. Transit Magister Discipulum à foco quidem nonnihil elongatum, adhuc tamen moris sui atra fuligine conspersum; stetit ad focum Judæorum flammâ perfidiæ succensus, quibus Incarnata Veritas jam dudum exprobrabat, quando scedifragam redarguebat Synagogam: *Argentum tuum versum est in scoriâ*, (b) utque partum, qui ventrem sequebatur, in filiis redargueret, ore rursùm prophetico increpuit recalcitrantes: *malitia eorum non sunt consumpta, argentum reprobum vocate eos*. (c) Legit Ambrosius: *Argentum vestrum reprobum est*; subinfert Mediolanensis Doctor Ecclesiæ: *Si Petrus ad argentum reprobum est Judæorum, focus & focus reprobus Judæorum est*. (d) Hoc foco succendente, hoc auro diffluente caput vituli conflatum est, à foco hoc avellendum. Adamum dixeris Petrum Adæ filium, non jam à blandiente inductum conjuge, sed (d) malè ab ostiaria seductum, & optimè à misere providentia ex Judæorum

Afflictio reconciliatur hominibus DEO.
(a) *De S. Cyriac.*
D. Petrus insignem præbuit normam penitendi.
(b) *Isaia 1. v. 22.*
(c) *Fer. 6. v. 30.*
Petrus ad focum Judæorum uritur, quia reprobus focus est.
(d) *In 22. cap. Luca.*

Pars IV.

prætorio, ex iniquitatum conflatorio, ad illum, qui venit in terram salvificum ignem mittere, feliciter deductum; conversus siquidem Dominus respexit Petrum, & inter calumnias Sacerdotum, inter falsitates testium, inter cadentium & conspuentium injurias constitutus; illis turbatum discipulum convenit oculis, quibus eum viderat esse turbandum: expendit Leo magnus inter Pontifices. (e) Nubem sed gravem imbribus recogita, quæ resoluta in nubi-fragium, omnem reliquiam flammarum exstinguit, omnem tetra fuliginis nigredinem abluat: terrenus advena ex cœlesti indigena evasisset, & cujus conversatio in cœlis antè fuerat, nunc in domo Sacerdotum Principis terrena sapientis, terrea evasisset, nisi hanc terram cœlorum Dominus respexisset, & eam tremere fecisset. Contremuit ad ejus intuitum, cujus respectus unicus respecti est profectus, qui apud Habacuc Prophetam: *Aspexit & dissolvit Gentes*, (f) id est, Augustino & confitente & penitente; *misertus est, & fecit populos penitentes*. (g) Egreditur dissolutus in lachrymas, in gemitus amaros resolutus, ut haberet liberioris flendi locum; fletur enim, & abundantius & liberius, quod sinè arbitris defletur. Vix enim locupletior margaritarum locus, vix aptior est lachrymarum sinus, quàm abdita solitudo. Recordabatur anxius JESU Discipulus non tantum præsagientis Verbi, quò Verbum suum sibi prædixerat recessum à Verbo vitæ; sed metuebat amplius horrendum illud intonantis oraculum: *Omnis qui me negaverit coràm hominibus, negabo eum coràm Patre meo*. (h) Surrexit illicò & doluit de lapsu, exivit continuo & fugit ab affatu, & qui valorem lachrymarum in quatruiduani Lazari anastasi cognoverat, ad saluterum hoc alexipharmacum deperavit; quid fecerat, qui fecit omnia, illumne deseruit, à quo desertus fuerat vel ad horam? O bonitatem! exclamat Theophylactus, *etiam cum negaretur, non neglexit discipuli salutem*. (i) Captivus captum liberat, vinctus suis constrictum funibus peccatorum pristina restituit libertati! *Nec Petri abjuratorem ultus*

(e) *Serm. 3. de Pass.*
(f) *Cap. 3. v. 6.*
(g) *Lib. 18. de Civit.*
Lachrymæ Petri præpediunt, nè negans filium, negetur à Patre.
(h) *Matt. 10. v. 33.*
(i) *In Luc. hic.*

X x x 2

(l) Epist.
195.

tus est, scribit Pelusiota, quoniam calentes illius lachrymas prospiciebat. (l)

Nec tamen peccator ego, qui imitor toties Apostolum peccantem, acerbis fundo lachrymas, ut æmuler pœnitentem? Surgit ille cum prodigo piissimi genitoris filio, ut vadat lachrymans ad Patrem suum; & ego sedere ambio, mea pavimento adhærere continuat anima, ut differam ulterius, emaneam diutius, recedam morosius, redeam tardius, & lentius accedam? Pudet fortassis lachrymari, postquam à dilecto Incarnatæ Sapientiae discipulo jam toties audiui:

(m) Joan.
11. v. 35.
Plorante
Maria,
plorat &
JESUS, ut
monstret
lachryma-
rum pre-
tium.

Lachrymatus est JESUS? (m) Quid movet ad plorandum, fortassis, ut comploret in lachrymarum valle, vel ut deploret filios interemptorum? Quatriduano forsan cadaveri vitam noluit restituere, ut post exiguum limbi moram ad primam gloriosæ resurrectionis horam educeret, non tam de corporis tumulo, quam de obscuri carceris clauetro Lazarum amicum suum? Cur sacro oculorum rore madet futurus victor mortis, dum coram fratre mortuo, & lugente amicorum turba immobilis consistit, cur nam divinis plangit lachrymis, quem noverat celeriter ad primum præcipientis verbum à morte resurrecturum? Assignat genuinam plangentis rationem commemoratus Evangelista: JESUS ergo, ut vidit eam plorantem, & Judæos qui venerant cum ea plorantes, infremuit Spiritu & lachrymatus est. Plorat Maria, complorat JESUS; illa, quia mortuum non potest non deflere mortalis, Iste, si Chrysologo adstipulamur, assumptâ humani corporis naturâ fundit mortales lachrymas, non mortis dolore, sed illius lætitiæ recordatione lachrymatur, quod voce sua, voce una omnes sit ad perpetuam suscitaturus vitam. (n) Sed liceat tanti Doctoris licentiâ, liceat Sanctissimi Patris accedente indulgentia id addere: lachrymatur Homo-DEUS lachrymis peccatorum allectus; hoc flente miserorum genere, flet pariter misericordiarum DEUS, ut quanti sit pretii in oculis Altissimi lachryma, discat indurata mortalis Adæ posteritas, quæ nec se morituram deplorat, licet quotidianis passibus vicinam festinet ad

(n) Serm.
64.

mortem. Flebat DEUS, expendit Veronensis Zeno, mortalium lachrymis excitatus; & cum Lazarum potestate suâ fretus, mortis de vinculo revocaret, præstabat pietatis officium solatio lachrymarum. (o) Disce inanis homo tuam calamitatem plangere, dedisce insulsis risibus vacare, disce quam verum sit sapientissimi Ecclesiastis oraculum: Melius est ire ad domum luctûs, quam ad domum convivii. (p)

Sed ridet vanitatis assecla, expodit Salomonis consilium infatuatus voluptatum vernula: quos non dissolvitur in cachinnos, si purpurati Hugonis legerit moralitatem: Domus luctus est infernus, ad quam eundum est per recogitationem. Ingredere vestibulum cum timore, terrifica visurus conclavia cum horrore: domus convivii immundus est, ubi reprobī convivantur: ab hoc egredere cum celeritate, nè fortè insidiatrix vitæ ingluvies, dum ingeminat dapes, ut vivas, mortem convivam adsciscat, ut lenta pereas intemperie, fiasque mortuus ex mortali: regali folio dignissimum Principem imitare, cui pro pane famulabantur lachrymæ, non minùs in die prosperitatis, quam in adversitatis nocte, quando in regalibus epulis constitutus deflebat dilationem patriæ, & vitæ hujus prolixiorē incolatum; æmulare coronatum illum Davidicæ pietatis sectatorem, qui consimili pressus amaritudine, regale fastidiens palatium singultuabat: Ego dixi in dimidio dierum meorum: vadam ad portas inferi: (q) Attende dimidium, nè seram agas pœnitentiam. Qui in annorum medio ad inferos descendit, quærit residuum annorum suorum: Legunt septuaginta Interpretes: relinquam annos residuos, dimittam tempus reliquum, quod adhuc vivendum habuissem, si non rodens superbia filum ordientis vitæ præcidisset. Non erat eorum unus, qui percusserrat fœdus cum morte, sed brevi venturam suspicatus, præcisam velut à texente vitam suam flebiliter conqueritur, non se visurum speciosum formâ præ filiis hominum in terra viventium flebiliter lamentatur. Venerare præproperum advenam in domum luctûs, non in convivii trutinis

(o) De La-
zaro su-
scit.

(p) Eccles.
7. v. 3.

Felix, qui
vivus ad
domum lu-
ctûs de-
scendit
visitans
mente in-
fernum.

Ezechias
in dimidio
suorum
dierum
vadit ad
portas in-
feri, ut se-
ram con-
demnet
pœniten-
tiam.

(q) Isaia
38. v. 10.

ad

ad mensam splendidi Epulonis; cave, nè & tibi præcidatur velut à texente vita tua, nè, dum procrastinando descensum mentis tuæ ad locum inferi, nè, dum te diu victurum cogitas, in momento à vitæ Domino succidaris; ut enim moralis Gregorius insigniter symbolizat: *Congrua valde similitudine tempus carnis tela comparatur; quia sicut tela fili, sic vita mortalis diebus singulis proficit; sed quò ad augmentum pro-*

(r) *Lib. 8. Mor. cap. 7.* *ficit, eò ad incisionem tendit.* (r) Adeo quippè amatorum mundi animus præ-

sentis vitæ durationi afficitur, ut hic semper appetant vivere, nec, si valerent, vitam ærumnis consitam in meliorem optarent commutare; dùmque totò desideriorum impendiò transeuntibus inhiant, nec superventura ultimæ diei cogitant, insensibili caligine oculus mentis obducitur, ut jam quamcunque æternæ veritatis lucem velut vehemens sensibile detestetur. O quantum protelat telam hanc mortalis vitæ caducus homo, cujus mensuram à sua orditur concupiscentia, quasi non unica divinæ voluntatis norma foret terminus; *sed Dominus præscindit eam, quando placet:* interpretatur Carenensis Hugo; qui subsequenter sententiam ex pluribus præcipitatorum viventium eventibus concinnat: *sapè propter dispositiones & desideria, quæ habet homo vivendi, citius moritur.* (s) Scito igitur quisquis tenerius præsentem vitam diligis, futuram mortem nimium metuis, quòd, nisi instanter divino timori vacaveris, citò subvertetur domus tua; recogita omnes annos tuos, non in dulcedine terrenæ voluptatis, sed in amaritudine sollicitæ Sanctitatis, sitque hæc una tibi anxietas, hæc una tuorum votorum immutabilis aviditas, sit aspiranti tibi familiare suspirium, sit quotidiani desiderii incrementum, illud celeberrimum Viri patientis adagium: *Hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcas.* (t) Vides quemadmodum tentatus à dementata conjuge tentari amplius desideret, affligens ab amicorum triade affligi validius concupiscat? Viriliter agens cor suum flagitat confortari, & immutatam suam fortitudinem adversitatum incrementò, quas ultiores perferat, animatus exoptat.

Desiderium vivendi quandoque accellerat mortem.

(s) *In Cap. 38. Esaiæ.*

(t) *Job. 6. v. 10.*

Considera mortalis vitæ cupidum amatorem, audi suæ clangorem buccinæ, suæ furorem temulentia, suæ vociferationem insolentia: *Ecce gaudium & lætitia! occidere vitulos, & jugulare arietes; comedere carnes, & bibere vinum:* anhelat ad præsentis vitæ gaudia, ad vanitatum tripudia suspirat; infarcire se dapibus, ingurgitare voluptatibus se desiderat; horret esuriem, ut aspidem, amat ingluviem, ut individuum vitæ sociam, ut conjux conjugem, cujus fecunditate fertili omnigena iniquitatum soboles gignitur, pessima abominationum progenies parturitur. Vix rerum Conditor & conditarum Re-

Jubemur vesci pane in sudore vultus, donec revertaris in terram, de qua sumptus es. (u) *quia panis vitam quidem aliquamdiu conservat, non tamen perpetuat.* (u) *Genes. 3. v. 19.*

Impietas epulorum fundatur in fundamento Epicuri.

(x) *Isaiæ 22. v. 14.*

Infani moriones! timent hodie, crastinâ die lasciviarum epulas amittere, decernunt mortis vigiliam idolo ventris consecrare, sibi que cras morituris, lauta ingluvie, hac adhuc agonizantis vitæ die, parentari. Sed dicam ego, ut iisdem non consentiens æternaturam mortem præfagiens, qui hodie epulantur splendide, cras moriuntur; qui hodie bibunt & comedunt, ut die crastinâ moriantur; stulti opifices temporum! erit tempus vestrum, quando tempus non erit amplius. O insensati rabulæ! qui laboriosa aviditate celebrare satagitis nomina vestra, ut scribantur in terra; hinc enim recedentes à Cœlorum Domino describuntur. Redite prævaricatores ad cor, definite civitates construere, turres ædificare, quarum culmen usque in Cœlum pertingat, nè hæc superba ambitiosæ vanitatis ædificia contrà vos in Cœlum clament, illud complentia vaticinantis Habacuc oraculum: *Lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter juncturas edificiorum est, respondebit.* (y) Recedite à curiarum palatiis, in quibus præfidet arrogantia, ab urbium Regiis, ubi continua frequentantur exercitia iniquitatis! confugite ad asylum, ad domum luctûs pedem convertite, & quàm periculosum sit feriari, prolixius in voluptatum lectulo otari, inter deludentia voluptatum somnia delirare, præsentibus tantum divitiis inhiare, vel saltèm seriùs in meditatione vestra examine! nil æquè suspectum videatur oculis illuminatarum mentium, quàm jucunda prosperitatis tranquillitas, quæ dum favere suis videtur clientibus, quolibet hoste crudeliùs, & immaniùs, quò occultius adversatur.

Attende Virum secundum cor DEI, quod verbum bonum eructabat; attende Virum, qui opera sua soli Sæculorum Regi dedicabat, cujus lingua supremi Scribæ calamum repræsentabat; vide, quid scribat; audi, quid dicat; expende, quid petat, dum velut anxius clamat: *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, nè commovear.* (z) Legit Arias: *Non nutabo*; & eminens Cajetanus: *Non labar*; spondet securas suo luctamini victoriam, non timet dubius ho-

stium aciem, non meruit ruinam; pro pignore citat Altissimi assistentiam; sed à dextris, quasi nil posset adversitatis vincere à sinistris: stat à dextris Adjutor fortis; *quoniam favet mihi, ut stabiliter in eo permaneam*, explanat Augustinus: sed, nunquid pari tutela indiget ad sinistram? Quid prodest muniri latus dextrum, & à discrimine tueri, si jaculis & gladiis expositum pateat sinistrum? Novi saluberrimum nostrorum oculorum esse collyrium, si attollantur in Cœlum ad Dominum, non demergantur in mundum ad vanitatis prostibulum: novi, quòd Salamonis proverbio Rex, qui sedet in folio, radii intuitu dissipet omne malum; novi præfiguratum Regem Gloriæ, quem justus suum in cordis præfigit tam Præsidem, quàm Judicem: omnia interrogat opera, ipsasque, & quidem singulas scrutatur cogitationes; illud duntaxat unam ambigentem suspendit animum & causat perplexum vacillare: cur solam dexteram in adjutorium quærat sollicitus Propheta, & non provideat sinistra? An non cor gravius læditur, si à sinistra parte saucietur, quàm si declinans lancea feriat dexteram? Sed profundiorē allegoriam investigare placeat, ut indagemus latentis mysterii veritatem. Est dextera optatæ prosperitatis hieroglyphicum, est calamitosæ adversitatis symbolum sinistra; in illa spectanda exhibetur facies venustæ Veneris, rugam excludens omnis tristitiæ, ignorans maculam ærumnæ; In ista rugatæ frontis absurditas horrorem incutit intuenti, sinistra adversitatis intemperies non alienò indiget adminiculò, protegitur suarum afflictionum scutò; sed dextera prosperitatis serenitas est ita periculis obnoxia, ruinis obfita, & discriminibus velata, ut finè peculiari succurrentis Omnipotentis auxilio, vincere videatur impossibile, sit rarum velut prodigium non perire. Dicat proinde invasus ab hostibus Propheta; irruant hostes à sinistris, ruant prostrati calamitate meâ, confluant undique, sed fluent ad sinistram, sicut fluit cera à facie ignis, succensi scilicet igne flammivomo meæ afflictionis. Est igitur munitissimum sinistri lateris propugnaculum,

(y) Habac.
2. v. 11.

DEI præ-
sentia
spondet se-
curitatem
à lapsu.

(z) Ps. 15.
v. 8.

*Sinistra
est symbo-
lum ad-
versitatis,
dextera
verò ter-
rena pro-
speritatis.*

gnaculum, tristis adversitas, instructa tribulationum agmine, ac validissimo confluentium persecutionum praesidio defensa; sed dexteræ timendum magis, & ideo nisi ei assistat exercituum Dominus, nisi dirigat magni Consilii Angelus, nisi protegat DEUS fortis, infelix anima periclitabitur in prosperitate, ludificabitur in dignitatum culmine, precipitabitur in voluptatum voraginem, jactabitur in vanitatum pruriginem, commorabitur in errorum caligine, tumulabitur in lacu miseriae, & quæ solam ubique quærebat dexteram terrenæ felicitatis, collocabitur ad sinistram æternæ perditionis. Hunc timuit incolatum prolongari Doctor mellifluus, quantumvis Clarevallis Sanctimonie asylo circumseptus: *Utinam mihi semper ad dexteram sis bone JESU! utinam semper teneas*

(a) *Serm. manum dexteram meam!* (a) Hæc enim est specialis Patris misericordiarum clementia in servos suos, iste respectus primogeniti ex multis fratribus in electos illius, ut sinistram quidem amaritudinum copiis suffulciat, sed dexteram benignus protegat, nè terrena felicitas incautum viatorem decipiat, inermem obruat, debilitatum frangat.

Satan non nocuit Jobo, quia eum ad sinistram invasit.

Protexerat illius dexteram, quando circuiens terram & perambulans inimicus neglexit adversitatibus sinistram, solam, assultu licet frustraneo, invadens dexteram, quando tangens cuncta, quæ possidebat, cum arantibus bobus, pascentibus asinis, Sabæos ad irruendum immisit, sublatisque omnibus pueros gladio percussit; protexerat fidelis servuli dexteram præcinctus fortitudine Dominus, quando postulanti apostatæ angelo indulgit tres Chaldaeorum turmas lustrare, subtractos camelos abducere, & agazones custodientes gregem suum trucidare. Infidiabatur truculentus hastis Viro patienti, & acerbissimo vulnere enervandum crediderat, viduatam omni progenie genitorem, suscitans à regione deserti furibundum aquilonem, qui violento flamine, quatuor paternæ domus angulos concutens, oppressit convivantes filios cum commensalibus sororibus, nec nisi superstitem nuntium dimisit, qui gemebundi parentis animam excru-

ciaret; sed assistente providentia nulla justo nocuit adversitas, quia prædominari non sinebatur ulla iniquitas; Evasis victor, quem victus antagonista æumnis torquebat ad sinistram, angustis constrictam, doloribus circumseptam, mille injuriis laceratam, pessimo tandem vulnere immaniter percussam; nisi Dominus dexteram custodiisset in sua prosperitate opulentus Job periisset. At, quia sinistram assilire prælegit stupidus agonothesa, munitam ingenti adversitatum acie, elusus & elusus succubuit, ingentique strage cum tota tenebrarum regia confusus rediit ad damnatorum regionem; *Nunquid non & illius manum dexteram & solam eam putas dexteram terruisse*, interrogat Bernardus, *cujus totam in facultatem pariter & in carnem agere passus est, quidquid liberè visum est inimico?* Unam restrinxit dexteram, quæ nocitura amplius videbatur, quando nequam spiritui injunxit: *Verumtamen animam ejus serva*: Num imperando, num potius præfagiendo loquitur Spirituum Dominus? quasi diceret; quam mea servat manus dexteram, non enervabis; supposui enim manum meam, nè projecto ad sterquilinum corpore anima collidatur.

Sic igitur prodest, non obest terrena adversitas, servans, non perdens magnanimum pugilem inter sævissima crudelis homicidæ ulcera, inter subtracta bonorum temporalium illucia gementem & amantem, pugnantem & luctantem, certantem & triumphantem. Edoctus hoc stratagemate didicit periculosiori luctamine filios Adæ invadere, & totam suarum machinarum seriem ad arietandam dexteram dirigere, prosperitatis ariete antagonistam enervare: Lucra monstrat præsentia, ut fulgidis honorum titulis, aureis divitiarum splendoribus interior mentis oculus excæcetur. Disce inexpertus tyro à consummato Duce normam luctaminis, conflictus Sapientiam, victoriæ complementum! Sit primum tui certaminis rudimentum, quod heros invincibilis, amicus Jobi Eliphaz brevi compendiat periodo, ut addiscatur citius, facilius percipiatur: *Ego vidi stultum firma radice, & maledixi*

Prodest, non obest terrena adversitas.

(b) Job.
s. v. 3.

dixi pulchritudini ejus statim. (b) Meruisset laudem oraculi insigne hoc eloquium, nî ordine præpostero, illustri, per successura temporum Sæcula, Archistratego fuisset mendaciter applicatum; sed inculpatus, ferocis calumniæ impatiens, hoc ipsum prostratus in ærumnis, & umbra mortis despexisse noscitur, de quo fallaciter à consanguineo inculpatur; ut enim explanat Gregorius: *Quasi firmâ radice stultus attollitur, quando hic temporali prosperitate fulcitur.*

(c) Lib. 6.
Mor. c. 4.

(c) Quando peccatis peccata cumulans, accumulatur thesauros, quando Divini Legislatoris universa præcepta negligens, nec ideò quodam sinistro verberare cæditur, nec ullò adversantis fortunæ periculò angariatur; omne, quod appetit, consequitur, nulla prorsus adversitas suis cupediis adversatur; eò sublimius in altum attolitur, quò longius à misereris DEI facie elongatur: quem etiam dissimulans peccata hominum æquissimus Arbiter deserit, ut suæ concupiscentiæ siliquis ventrem infarciens impinguatus & incrassatus recalcitret, & DEUM factorem suum despiciat, qui eum pariter, ut fatuarum Virginum quinarium nesciat, nec inter suos stantes ad dexteram suam recognoscat. Hoc planè Divini furoris complementum est, florentem peccatoris arrogantiam non abrumpere, felicem voluptatis pedissequam à pedissequio non retrahere, quotidie epulantem splendide quotidianâ ciborum abundantiam reficere, opulentum terrenis opibus cumulare; quorum sublimem gloriam infirmiores oculi, dum conspiciunt, inter amicos DEI computant, quos tantis accumulatos Cœli muneribus, tot insignitos benedictis DEI approbant & collaudant indicibus; quam tamen mentitæ felicitatis faciem dum oculatiores animæ conspiciunt, quàm sit caduca ejus substantia considerant, quàm vitæ innocentiam hæc inter blandientis mundi suavia conservent, accuratio-ri indagine examinant, qua ab origine hæc beneficiorum iniqua emanare valeant, profundiori trutinâ ponderant, quibusnam subjaceant periculis, quemve ad terminum viatorem provehant, seduliori providentia perlustrant; dumque superbiori

arrogantia intumescences conspiciunt, dum elatiori mente ad dignitatum culmina anhelantes reperiunt, dum dissolutâ voluptatum insolentiâ licentiores discutiunt, universam vanitatis colluviem magnanimo pede conculcant, & perituræ quantocyus stultorum pulchritudini maledicunt.

Ubertas nimia prosternit segetem, Immoderata pomorum copia frangit ramorum teneritatem, & nimia fecunditas speritas maturitati fructuum præjudicat: Hoc humanum idem Cordubensis Philosophi testimoniò, animis quoque evenit, quos immoderata felicitas rumpit: (d) ad interitum inprudens Philosophorum canities, magnam commendanda elogiò: magna contemnere, nimis minus fidere, ad mediocria respicere, hæc illis anteferre. Vix ullus hostium adeò in suum existit adversarium injurius, quàm summa terrenæ prosperitatis sublimitas in sui amatorem; cogitur enim, ut dominæ servulus famulari, dum cogitat ejus proventibus ditari; quòdque ultimum præcedentium malorum punctum est, dum arduo conamine voluptatum inquirunt comoda, dum vanitatum lucra conglomerare satagunt, nil nisi malorum terminum reperiunt, imò calamitatum initium tumulto corpore in mortis aditu offendunt. Hæc justa ultricis justitiæ pœna est, quæ cum mundanæ prosperitatis amasio excipit adamari, dum inquietus Sæctor vanitatum, totis convertitur oculis in solum voluptatis, sola carnis illicia inspiciendo, transitoria momentanei temporis comoda respiciendo, futura velut nunquam in actum redigenda despiciendo, & ideò cœlestia terrenis postponendo. Primus malignæ hujus progeniei pater fuit primævus parricida à DEO profugus, à culpa rabidus, in orbe peregrinus, qui primus mortalium in valle lachrymarum civitatem construxit, ut Commentatore Gregorio orbis cum suis posthumis erudiretur; quia ipse in terra fundamentum posuit, qui à soliditate cœlestis patriæ alienus fuit. Si fundamenta in montibus sanctis tuo arripent spiritui, si more Psaltis Regii pennis alari flagitas, ut hostium declinans insidias, in veræ pacis pulchritudine consistas, fuge præsentis mundi

Tunc
DEUS
complet
iram suam,
quando
hominem
relinquit
in sua
prosperitate
vivere
sine
tribulatione.

Cain primus urbem adificavit in terra, quia primus recessit à DEO.

mundi dexteram, declina terrenæ felicitatis regiam, noli in terris urbem tuam exstruere, nè forsan perennis terræ incola terram cogaris corde & corpore inhabitare. Crede firmiter non esse periculosius aliud in via tuæ mortalitatis vestigium, quàm, quod in lubrico mundanæ felicitatis figitur; undè vix amplius ex hoc profundo pes extrahitur, vix ultra contaminatus & delinitus hōc fisco affectus avellitur, vel à ruina liberatur.

Duos Sanctorum Proceres, prodigiorum celeberrimos Artifices sacra proponit pagina: Sanctorum cives, dum adhuc terram jubebantur incolere, in terra terrestres advenæ, cœlestes incolæ in Cœlo; de altero testatur Veritatis Spiritus: *In diebus suis non pertimuit Principem, & potentia nemo vicit illum, nec superavit illum verbum aliquod, & mortuum prophetavit corpus ejus.* (e) Utque factō corroboretur dictum, longam elogiorum seriem hac clausulâ concludit: *Eliseus in vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est;* seu quandò ad tactum pallii Jordanis aquas divisit; seu quandò steriles Jericho fontes insperso sale sanavit; seu quandò quadraginta duos pueros, ut peccatorum plecterentur excessus, uris duobus devorandos commisit; seu quandò arefacti torrentis alveum sinè imbre & vento aquis replevit; seu quandò ferrum securis de profundo fluminis enatare, suoque coadunari manubrio jussit; seu demùm, ut plura reticens fastidium vitem, quandò exercitum offensi Benadab Regis ad capiendum Prophetam emissum cæcitate ad tempus percussit, donec suam calamitatem tremebundus aspexit, eumque benè pastum liberum remisit; & quid est portentosiùs, quàm, quod mortuus approximantem sibi mortuum suscitavit? Illustris filius, qui suæ Sanctitatis radios ab Elia, ut sole recepit, noverat prophetico docente Spiritu Patrem non moriturum quidem, sed ad expertem mortis regionem transiturum; explorat igitur instantem avellendi Patris violentiam, & antequàm flammivomente quadrigâ angelicò stipatus ministeriò raperetur in Cœlum, alloquitur supplicabundus

Pars IV.

accinctum peregrino itineri viatorum: Oro, ut fiat in me duplex spiritus tuus: (f) Avidus hæres plus fibi relinqui flagitat, quàm habuit testator; pretiosa planè hereditas, explanat Ambrosius, quæ dum à Patre transfertur ad filium, meritorum quodam fœnore duplicatur. (g) Quasi plus largitor opulentus gratiæ dimiserit in terris, quàm secum abstulerit in paradysum; non quidem, quasi sanctissimi Proto-parentis eminentiam excefferit in Sanctitate, sed quia communicata Sanctitas discipulo ad plura extendebatur munia in terris peragenda, ut commentatur Augustinus. Elucidat obscurum postulantis mysterium purpuratus Hugo, & eodem duplici Spiritu dotatum adstruit Magistrum, quem potuit discipulo elargiri: *Spiritum duplicem habuit Elias ad duo; scilicet, ad prophetiam, & ad miracula.* Utròque eguit Eliseus, avarus in petendo, idoneus in promerendo: sed quò impulsus stimulo, quò agitatus desiderio ad duplicandum sibi Spiritum anhelat? Assignat celebris Commentator motivum anhelantis: *Eliseus cum magno honore & sæculi dignitate, virtutum & prophetiæ donum habuit; quod Elias profugus & persecutus in montibus & speluncis degens ejectus ab hominibus retinebat.* (h) Crudelis Jezabel pleno furoris impetu persequabatur errantem in montibus & speluncis Eliam, affligebatur famis inedia, humano quovis auxilio destitutus; vix Sarephthana mulier fugitivum ab idololatriæ furoribus exulem recepit, indè inter continuas adversitatum vicissitudines oberrans, vigorem Spiritus retinebat, dum interrim periclitans discipulus tot interminantia jactabatur pericula, quot dignitatum munia administrabat, quot aulas Principum frequentabat, & quot miraculorum facinora patrabat.

Illud est admirandum magis, quòd terrenam prosperitatem horreat Altissimus, ut sibi inimicam, adversitatum admet congeriem, sibi suos inter familiares præ plurimis amicam. Flammivomus in rubo approximantem sibi Moysen progredi velut offensus prohibet: *Nè appropries, solve calceamentum de pedibus tuis; locus enim in quo stas, terra sancta est.* (i)

Y y y

Cur

(e) Eccles. 18. v. 14.

S. P. Eliseus stupendus in miraculis.

plicem spiritum, scilicet: prophetia & miraculo- Elia. (f) 4. Reg. 2. v. 9. (g) De S. Elia Serm. 2.

(h) Auth. mirab. S. Sacra Lib. 2. cap. 26. Eliseus eguit duplici spiritu, quia vixit honoratus à populo & Regibus.

(i) Exod. 3. v. 5.

Cur discalceari pedes præcipit, quibus dumeta veprium atque spinarum senticeta minantur vulnera? An non magis decorum est incruentis procedere vestigiis, quam cruentatis pedibus sanctificati montis aditum profanare? Vetat tamen ad montem calceorum pondere pressum viatorem ascendere, terramque nudo pede metiri, ob debitam divinæ lucis venerationem, cujus splendoribus circumfluum illud territorium refulgebat, ut opinatur Nyssen: Expendit sacerdotalis gloriæ privilegium Isidorus, ideoque calceamenta deponi præcipientem DEUM voluisse, ut nudis pedibus terram, in qua staret novus Sacerdos sanctificaret, in quo felix illud inauduit nuntium, inhibens ulteriorem administrationem pastoralis ovium curæ, quasi idcirco gradum sistere, & calceamentorum exuvias abicere juberetur, ut pastorem populi acturus, terram sanctam colere inchoaret; *Non pasces amplius oves affinis tui*: interpretatur Author catenæ: *sed pasces Israëllem populum meum, & liberabis eum ex Ægypto.*

Ecclesia afflictionibus & persecutionibus tribulata est rubus ardens sed incombustus.

Est tamen & nostro aptior proposito, & sua subtilitate sublimior elucubratio eorum, qui apud memoratum sanctissimum Hispalensem Præfulem, in rubo flammente & non urente, Ecclesiam intelligunt inflammari persecutionibus, & eam, loquente in illa Domino, non perire. Vides electum & dilectum à Divino corde hieroglyphicum, ex spinis & sentibus, ex dumis & vepribus compaginatam; ut scias, quantum sibi Dixina Majestas complacet, non in roseto deliciarum, sed in spineto ærumnarum; jubetur proinde assumptus ad Israëllem liberationem Minister Altissimi discalceare pedes, ut nudo calcet vestigiò, non suavem molliem rosarum, sed arduam duritiem spinarum, contemnens floridam rosarum jucunditatem, & cruentatis passibus incedens per adversitatum acerbicatem; utque audaciorem efficiat viatorem, ad celerem insigni hoc epiphonemate processum animat: *Locus enim in quo stas, terra sancta est*; est via quantumvis ardua ad terminum Sanctitatis, est iter undique spinis consutum ad apicem supernæ libertatis, est ostium licet aspectu hor-

Terra sancta non vallatur rosis, sed circumvallatur spinis.

ridum ad introitum beatæ æternitatis; discalceentur pedes, affectus exuantur, infigantur vepribus vestigia, licet nonnihil cruentanda; imprimantur spinis calcanea, esto ad modicum saucianda, ad rubum hac solâ tantum semitâ pertingitur, ad DEUM è rubo alloquentem sinè spinarum dumo non pervenitur: Interea expende prodigium in ultimo spinarum limine, discalceati spectatoris obtutibus præsentatum; nec ignis, quò rubus rutilat, à rubo pungitur, nec iste à flammicidiò crematur; flamma cum spinis in terra sancta familiari nexu jungitur, nec alter alteri adversatur, quò innuatur schemate, ut explicat Theodoretus, Israëllem Ægyptiorum insolentiâ cruciandum, sed non interimendum, furore barbaro Nabuchodonosoris aggravandum, nec tamen opprimendum, captivitatis arduæ laboribus exercendum, nec tamen consumendum. Pugnat in rubo ignis, ut exardescat, non tamen ingenti exæstuans flammicidio conflagratur in favillam; spinosa radiat plantula coruscis fulgoribus circumvallata, & quamvis arida, licet ut succendatur aptissima, non tamen uritur inflammata. Hæc planè imago est illius tribulationis & angustiae quæ justos cruciat, ut sentiant, sed non ut pereant; ut ardeant in rubore charitatis, non ut invasi cum arescente stipula exurantur! Amat flammæ cum ignibus divinum Numen, sedet in flammescente rubo; ut indicet, quò placitò in patiente anima requiescat; declinat floridum sponsæ vocantis lectulum, sit licet castissimus pudici amoris thalamus; non fugit flammivomentem Vulcaniam, quantumvis succendatur septuplum, comparet cum circumvaga Israëlitarum triade in horrida fornace Babylonis. Qui sapis, non quære sapientiam in florida deliciarum area; ad rubum respice, qui hac ex coruscante cathedra docentem auscultare, vocantem flagitas audire; nunquam distantior DEUM à te reputa, quam cum circumdatus solatiis, vallatus hominum amoribus, stipatus favorum satellitiò, vinctus obsequiorum pedissequiò, in ipso terrenæ prosperitatis meridie ad votum abundaveris; sinè paupertatis inopia, sinè

DEUS sedet & loquitur in rubo, quia amat morari in anima afflictâ.

finē calamitatis præsētia, finē ad-
versitatum notitia, finē fastidio æ-
rumnarum, time, non tantum sus-
pectam dissimulantis DEI iracundiam,
sed completum sui furoris indicem,
supremam imminentis vindictæ ho-
ram metue omni hora! leva tremu-
los anxie oculos mentis ad superfi-
ciem commorantis Justitiæ, ad divini
trünunalis parietem, an non fortè Scri-
bentium digitorum articuli tuum exa-
rent interitum, tuæ perditionis senten-
tiam describant.

Tribula- Tribulatio est justorum artifex,
tio est Ju- prosperitas est opifex reproborum;
storum ar- genuinum patientis DEI simulachrum
tifex, pro- illa conficit; ista futuræ damnationis
speritas obeliscum excolit; illa in ærumna-
verò est o- rum officina scalpri salubris ictibus
pifex re- trunci deformitatem resecat, à stir-
proborum. pe nodos amputat, flagellat malleo,
ut rumpat corticem, cogat duritiem,
efformet statuam exsculpti Redempto-
ris, sed patientis, sed conticescentis,
sed sufferentis, sed morientis; Ista
in delicioso voluptatum vestibulo,
adornat stipitem omnigenâ vanita-
tum suppellectile, circumdat colos-
sum superbiæ honorum titulis, con-
stringit aureis divitiarum vinculis;
ridet, non mœret facies; rubent, non
pallent labia; effœminatam expolire
satagit Venerem, non Martis statuam
efficere, sed mortis effigiem conten-
dit concinnare. Horret hanc intueri
imaginem, sibi non tantum dissimi-
lem, sed diametrali fœditate opposi-
tam divinus Conditor, qui nisi quan-
to cyûs secet & feriat, scindat & dissi-
pet, plectat & puniat, flagellet & pu-
niat, est manifestum rejicientis indi-
cium, est luculentum effervescentis
iræ præludium, est probatissimum
subsecuturi interitus argumentum; est
statuta ultricis justitiæ vindicta, com-
pleta offensi vindicis ira, si peccato-
rem suis indormire deliciis, suis finit
illecebris incolumem adhærere, im-
perturbatum inhiare.

Adam ex- Prævaricatus Adam fugit à mise-
peritur rentis DEI facie, citatus, inexcusabili
excusat se à crimine, in conjugem di-
vinis efformatam manibus culpam
rejecit, nullam caligans adhuc oculus
stillat lachrymam, qui distillare de-
buerat in torrentes; quid ageret mi-
sericordiarum Pater, qui præcipita-
to nuper ad tenebrarum regiam re-
Pars IV.

belli Angelo, deceptum à serpente *DEUM*
hominem noluit perire? Emittit diur- *miserico-*
num hospitem, priusquàm vesper in- *dem, dum*
gruat de paradiso voluptatis, con- *ejicitur*
demnat rapaces manus ad arripien- *ex paradi-*
dam coloni stivam, & inhumanum *so.*
hominem, qui sumptus de terra, ex
arbore Divinitatem rapere voluit, ad
incultæ rusticitatis ruditatem abigit;
ut operaretur terram de qua sumptus
est: (l) ejicitur in exilium, proscri- (l) *Genes.*
bitur in vallem lachrymarum, velut 3. v. 24.
novam in patriam, ut factus morta-
lis se ipsum in monumentum inferat;
ubi prævalente cordolio ingluviem
ad bonum infimum præcipitatus de
paradiso castissimæ voluptatis, ad fœ-
dam colliviem terrestrium deliciarum
abjectus, ad carcerem miseriarum
relegatus, cogitur singultuans inge-
miscere suæque perditionis plagam
perennaturis imbribus deplorare.
Considerat tamen in feriendo feren-
tis clementiam, in puniendo punien-
tis misericordiam, in irascendo ira-
scētis pietatem, in emittente provi-
dentiam, sed faventem, in ejiciendo
benevolentiam, sed indulgentem:
Misericordia & benignitatis argu-
mentum erat, quod emittebat & eji-
ciebat, & quod contra paradisum il-
lum habitare faciebat, ut jugem do-
lorem haberet, quotidie cogitans, un-
dè exciderit, & in quem statum se
conjecerit. (m) Misericors & mise- (m) *Hom.*
rator Dominus! sed quando corrigit 18. *in Ge-*
delinquentem, non quando locupleta- *nes.*
ri finit ditescētem; quando flagel-
lat inobedientem, non quando ferire
dissimulat prævaricantem; quando in-
fligit pœnam impœnitenti, non quan-
do blandiri cernitur delicianti. Nec
mirare expellentis solertiam, accele-
rationis industriam exclusam, dila-
tionis minimæ protelationem! amo-
ris hæc fuerant impetus, tenerrimæ
dilectionis impulsus: Adam post cul-
pam statim de paradiso DEUS ejecit,
non distulit, sed statim separavit à
deliciis, *ut ageret pœnitentiam, sta-*
tim tunicâ vestivit pelliceâ, non
sericâ, (n) scribit Ambrosius, præ- (n) *Lib. 2.*
scribens celerem peccatrici animæ *de Pœnit.*
medelam. Adstipulatur Titus Bo- *c. 11.*
strensis: quàm dulcis in consolando,
quàm rectus in castigando, quàm uti-
lis in verberando sit læsus Condi-
tor, humanis obtutibus repræsētans:

DEUS Adamo è paradiso ejecto, ex adverso paradisi, sedes assignavit, quò creber ejusdem conspectus dolorem instauraret. Concludat terminali elogio cæterorum præconia Os aureum, in laudem providentiæ eloquentissimè perorans: *Videtur ejectio illa paradisi lignique vitalis inhibito, mentis quasi mulctatio cruciantis esse atque punientis: Sunt autem profe-*

(o) *Lib. 2. c. 2.* *Et ista omnia signa clementia.* (o) præscripsit igitur exilium clemens misericordia, non autem severa justitia: tenerrimi amoris affectum collige, non alienati cordis effectum suspicare; nî enim lapsum Proto-parentem tenerrimè dilexisset, perire in deliciis, stagnare in voluptatibus, putrescere in illecebris, in vanitatibus evanescere permisisset.

Quod clariùs, ut pateat, secundum inter vivos hominem, humano quidem cognomine indignum, libeat intueri: egreditur degener filius pede præcipiti; nec enim improborum aliquis cum DEO habet consortium: abrumpit impiorum quilibet omne commercium cum fonte pietatis; egreditur crudelis parricidarum princeps à misere grata, ut deserat unicum suæ salutis remedium, suæ reconciliationis Sacrum, suæ impietatis antidotum, suæ conversionis fundamentum: egressus non curat de præfigendo itineris termino, de peregrinationis suæ hospitio, de futuro incolatûs domicilio; *sed habitavit profugus in terra ad Orientalem plagam.*

(p) *Genes. 4. v. 16.* Legit Procopius cum Chrysostomo: *E regione Orientis; & advertenter notat Chaldaus: Ad Orientem Eden.* Divinò destitutus præsidio, nudatur pariter ducentis comitatu; quid mirum, si ad deliciarum festinet emporium, ad voluptatum regiam, ad paradisi sub-urbium declinet? quid mirum, si modò ad illecebrarum recurat arcam velut ad sui refugii asylum, qui nuper ab humana mansuetudine ad belluarum semitam transmigravit, quando totius mundi latitudo angustiavit invidum, ut fratrem innocuum occideret, solùmque livor zeli faceret, quem primum fecerat Lex naturæ? Sed cur timore perculsus non minùs ac furore concitatus, terrestris paradisi viciniam non deserit? cur abdita sylva-

rum antra, spelæa montium, cur non inquit? Si, Gazensi Procopio Commentatore, egressus est à facie Domini, indignum se faciens conspectu Creatoris sui, *nec per reliquum tempus quemquam curans benignum DEUM,* cur saltè terrificum non metuit custodem? cur armigero confidit Angelo, nec flammeum metuit pugionem? cur se è regione paradisi collocat, si Eden delicias & voluptatem suo sonat in nomine? cur finitur in illis commorari, qui meruit in sempiterni horroris baratro cruciari? Legi subtilem resolventis Augustini interpretationem: *Contrà paradisum, quò beata vita spiritualiter significatur, habitat peccator;* Insinuat tamen nostro aptiorem proposito moralitatem Petrus Ravennas: *Reprobi de loco voluptatis ejecti in Orientali se parte constituunt, dum transitoria prosperitate decepti, quid perdidderint non advertunt, sed quasi in luce magnæ felicitatis attendunt;* cœlestium bonorum jacturam despicunt, ad temporalem terrenæ felicitatis apicem eluctari contendunt. Infamis parricida à deliciarum vestibulo non dejicitur, cujus incurius Pater ob violatam amore conjugis divinæ Legis Sanctitatem à paradiso extruditur, in vallem lachrymarum ad aratrum remittitur, ad spinas & tribulos condemnatur. Quis crederet afflicto Proto-parenti benevolam esse divini Numinis Majestatem, nefario deliciarum inquilinio, circumvago parricidæ implacabiliter offensam? Salubribus spinis sauciatur Adam, & dolet; Cain velut odoriferis coronatus rosis recreatur & gaudet: Illum tribulis gravat, adversitatibus vexat, ærumnis affligit, cordoliis premit piissimus Pater; Isti profugo favet, impio indulget, fugienti præluce, insolentem non punit, ferientem non cedit severissimus Ultor! Tunc quippè ira furoris Domini completur, quando Adæ filius in frondoso oblectantis Sæculi arboreto sinè tristitia relinquitur, sinè intercalante ærumna dimittitur, sinè spinæ aculeo in floribus commoratur; Tunc divinæ dilectionis favor ergà electos suos ostenditur, quando momentanea felicitas, quando terrena prosperitas ad instar fulguris prætervolat, & con-

glomerata

glomerata tribulatio ad instar ferocissimorum imbrium fertilizandam terram animæ fecundat.

Sanior e-
rat Philo-
sophia Jo-
bi sedentis
in sterqui-
linio,
quàm A-
dami resi-
dentis in
paradiso.
(q) Job.
17. v. 14.

Expende profundam illius subtilis Philosophi Sapientiam, qui felicior existit in sterquilino, quàm Adam in paradiso, qui delirantem repudiavit conjugem in ærumnis, quam primus conjux stulta teneritudine stultam in voluptatum deliciis adamavit: *Putredini dixi*, dicit Vir magnus inter Orientales, *Pater meus es; soror mea & mater mea vermibus*: (q) & quidem sororiam propinquitatem, hominem inter & vermem reperiri, capio; maternitatem tamen & paternitatis relationem, ad vermis uterum in homine non agnosco: nascebantur ex Jobo, non generabant Jobum, profliebant ex ulcere pessimo, quò nequam & mendax spiritus insontem tolerantis patientiæ statuum percussit, non ulcus procreabant, sed cruciabant moribus, sed affligebant fœtoribus, sed inquietis saltibus torquebant. Exindè profliebant virtutum germina, incresebant adversitatum certamina, succumbebat crudelis tenebrarum princeps, vincebat præclarus lucis filius, non horrens ad dentes vermium, nec suam renuens patientiam illorum filium nuncupari. Audi Tertullianum, nec exhorrescas ad spectaculum, quod DEUM meruit habere spectatorem: *Quid ridebat DEUS, quid sentiebat malus Spiritus, cum Job immundam ulceris sui redundantiam magna equanimitate distingeret, cum erumpentes bestiolas inde, in eadem specus & pastus foraminosa carnis ludendo revocaret.*

(r) Lib. de
Patient. c.
14.

(r) Corrodebant carnem, sed impinguabant spiritum; suo infarciebant sanguine, sed expertem carnis & sanguinis animam mille virtutum deliciis recreabant, suavissimis ærumnarum epulis reficiebant; desistebant à moribus saturati; sed famedicus patientiæ commensalis irritabat abnuentes, socordes stimulabat, abscedentes reducebat; utque morderent acerbius, ut serperent molestius, incitabat: Adjungit illicò Carthaginensis Presbyter: *Itaque operarius ille victoriæ DEI retusis omnibus vinculis tentationum, lorica, clypeoque patientiæ, & integritatem mox corporis à DEO recuperavit, & qua amiserat,*

reduplicata possedit. Vides Athletam non cum leonibus luctantem, sed cum suæ carnis vermibus ludentem? committebat DEO corpus exulceratum, tranquillæ mentis serenitatem, paterni nominis amissionem, conglomerationum calamitatum confœderationem; illi ulciscendam desævientis angeli ultionem commisit, illi destituendam suorum bonorum jacturam transmisit, illi dolorum multiplicitem resignans, illi certaminis exitum gemebundus & supplicabundus commendans. Hæc vera non vana, hæc firma non clauda, hæc certa non falsa est prosperitas, quam justus affectat, electus exspectat, ad quam pedissequus JESU anhelat, ad quam suos exaltatus in cruce DEUS attrahendos invitat; non illa, quam mundus fucatam præsentat, deformem adornat, fugacem constringit, mendacem abscondit, carnem delectat, mentem obfuscat, corpus inflammat, spiritum necat, cujus opulentos favores non tantum Christiana virtus contemnit, sed Cratis Philosophia eludit, Catonis prudentia spernit, Socratis sapientia fugit. Quò firmamentò sua nitatur fortunæ vicissitudo, suis substrata pedibus rota subsignat, quemnam collimet ad finem, quemve fortiatur eventum, quotidianus suorum clientum exitus docet. O si suis astubus toties delusi, in dies seducti vanitatum æmuli, suam tandem inconstantem fallaciam, suam crudelem barbariem, colere desinerent, quæ forsan coli à dementatis mentibus mereretur, si non continuâ vicissitudine de malo in pejus, volveretur.

Comminatur Propheta veritatis, nostro non minùs Sæculo ac suo compatitur, ac suis concivibus condolens lamentatur; *qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.* (s) Novi literam ad illam afflicti Israël calamitatem alludere, quandò sub infelici coronati Joram regimine quarta pars cabi stercoreis columbarum, quinque argenteis vendebatur, ut indè, locò salis, pulmenta conficerentur; sed nè sola occidat litera, moralitatem investigemus. In croco, qui rubet & candet, dominicæ passionis imitatio effigiatur, ærumnarum patientis tolerantia repræsentatur, adversitatum

Homo am-
plexatur
stercora,
dum mun-
di vanita-
tem com-
plectitur.
(s) Thren.
4. v. 5.

fitatum congeries figuratur, quæ rubore charitatis oculos respicientis DEI delectat, & instar cordialis condimenti oblatum in escam fel, degustatam tribulationum escam temperat & dulcorat: In croco justorum animæ nutriuntur, qui interius inter obvios adversitatum cuneos, inter quotidianos persecutionum impetus, sapore celestium solationum nutriuntur, pane fortium roborantur, adipe supernarum deliciarum impinguntur; exterius verò regalis animi indicis, magnanimâ coronatæ Sanctitatis fortitudine, exemplari Heroum constantia in bonis operibus purpurantur. Sed amplexantur stercorea, qui temporalibus inescati voluptatibus, procantur divitiarum opulentiam, nundinantur temulentam ingluviem, esuriunt saturare nesciam libidinem, ventosam attrahunt famedici vanitatem. Famebat ille hoc edulium, cui præfagiebat Siracides: *de stercore bouum lapidatus est piger:*

(t) Eccles.
22. v. 2.

(t) id est: *pedibus ager:* qui inordinatis affectibus veluti totidem densis passibus ad spatiosam voluptatum viam procedens, arctam salutis semitam percurrere detestatur. O si arantium bouum stercore lapidetur, ut à molli desidia suscitetur! Sunt quippè boves, sed laborantes sancti Prædicatores, qui jugum Domini suave, & onus ejus leve jugiter portant; qui militantis Ecclesiæ currum, nè filiorum panis deficiat, celeriter vehunt, qui incultam & induratam humanorum cordium terram, penetrante linguarum vomere scindunt, cum tribulis spinas evellunt, geminâque utriusque testamenti scientiâ, velut binis cornibus condecorati, & confortati, suos Antagonistas repellunt: *Stercora bouum sunt*, Hugone Cardinali explanante, *verba increpatoria & exhortatoria, quibus stercoreatur & fecundatur terra cordium.* Sunt alia

Vanitas
mundi est
stercus
bouum, quò
lapidatur
homo
mundanus.

(u) Ad
Philipp. 3.
v. 8.

calcanda, non amplectenda, de quibus clamat egregius Prædicator: *Omnia arbitrabar ut stercorea:* ad unum illud totis respiciens oculis, totis affectibus collimans: *ut Christum lucrifaciam:* (u) Sapiens Arbiter amorem temporalium comparat inquinanti stercoreum, in quo computrescunt ut jumenta filii tenebrarum, de quorum quolibet singultuans Haba-

cuc querebatur: *Væ ei, qui multiplicat non sua! usquequò & aggravat contrà se densum lutum.* (x) Inventa siquidem unâ pretiosâ margaritâ, in qua sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, vendidit omnia, quæ habuit, ipsas etiam principum literas de exstirpanda Apostolici Senatûs curia, & emit eam. Væ eis, quibus totus non sufficit mundus ad explendam suæ concupiscentiæ vastitatem, qui limo profundi pravorum desideriorum infiguntur, & oneratis pedibus, aggravatis affectibus, animam pavimento agglutinant, terrenis opibus, caducis voluptatibus se totos miserabiliter affigunt. Hos æmulantur gravissimorum munerum illustres bajuli, qui sublimioribus inhiant ministeriis, insinuantur dignitatum infulis, quos nec eorum potest debilitas supportare, nec incapax ponderi agilitas administrare: quàm vellem ego evanescentem terrenæ dignitatis gloriam maturius perpenderent, nè labilis fortunæ suffragium ad suæ salutis excidium conferrent!

Ferali exceptus cunabulo Moyse, fiscellâ scirpeâ circumvallatur perimendus infans, sulcat fluctuantem undarum sortem, & destitutus remige, navigat per patula funestæ mortis pyratéria, in prædam cessurus Aegyptiis latronibus, nisi ordinatrix ac directrix Providentia portum in gremio regalis Herulæ præparasset. Deambula Pharaonis filia ad ripam fluminis natantem videt arculam, tennellum advenam explorat, ex papyrione in regales sinus traducit, vagientem suavissimis amplexibus sedat; ad quem educandum in nutricem mater adducitur, à barbara tyranni facie trucidandus aut submergendus absconditur; utque subtiliter discurret Augustinus: *Novum miraculum! genus fecit misericordia, filia parricide; nam, dum parvulum servat ignara, Patrem decipit incauta.* (y)

Moyse, ut
fugiat voluptuosam
vitam, fugit ex regia Pharaonis.

(y) Serm. 86. de Temp. Adoptatur in locum filii, ut ludente sapientiâ in orbe terrarum unicus Moyses evaderet, contrà quem solum universalis crudelitas de perimendis Hebræorum masculis fuerat à principe tenebrarum suggesta; Quem truculentus Pharaon ad mortem persequeretur, eundem Temuth benigna furibundi Genitoris filia nutriendum, educan-

educandumque ab undis nundinabatur, eundem cogitur tolerare & educare ferox Ægyptius, qui salvaturus Israël iniquo regis imperio perimendum in fluminis æstu, dignaque morte tyrannorum suffocaturus in aquis validis decretabatur. Erudiebatur docilis Adolescens in omni Ægyptiorum sapientia, donec, Josepho enarrante, in Ægyptiaci exercitus Imperatorem adversus Æthiopes, regali calculo electus, sed suffragante Cælo in Hebræorum Redemptorem, & Pharaonis DEUM, Deique Vicarium substitutus, in Madianæorum regionem profugit; felix alienigena! cujus illustris fuga insignem Prædicatorum Principem, ipsum Doctorem Gentium promeruit nancisci encomialtem: *Fide, Moyses grandis factus, negavit se esse filium filie Pharaonis*; Egressus quippè quadragenarius ad fratres suos, non in deliciis constitutos, non voluptatibus immersos, non in tentoriis otiosos, sed in laboribus affictos, in contumeliis gemebundos, in sordidis lateribus occupatos, diris verberibus subjectos, indomitæ tyrannidi mancipatos; quâ non obstante ferociâ, non desinente sævitia Apostolico prosequente oraculo, *magis eligens affligi cum populo DEI, quàm temporalis peccati iucunditatem*; (z) quasi peccatum foret, expendente Chrysostomo, non velle cum aliis affligi; qui fugit principum aulas, qui spernit Regum favores, experitur persecutorum assultus; fugit illustris transfuga arrogantem regalis aulae opulentiam, ut confœderatam miseriis amplecteretur paupertatem, fugit illecebrarum blanditias, ut sævientem exulcerati Regis insaniam experiretur.

Fugit religiosus alienigena zelotypum idololatram, deseruit innocuus gener fœdifragum socerum, dilectus DEO Jacob elusit perfidam Labani simulationem. Verùm, fugientem agnum insequitur furibunda tygris, catulos suos sublatura, desponsatas à genere filias avulsura; *cùmque pro-fugus viator amne transmissio pergeret contra montem Galaad*, (a) accingitur suis cum fratribus insequens adversarius, fixisque in ejusdem montis regione tentoriis adoritur, non quidem præmeditata rabie, sed mitiori

querimonia invehitur; sollicitus quippè de sui incolumitate servuli dominantium Dominus effroenem somniantis Labani animum compescuit, nève quidquam asperè contrà Jacobum loqueretur, severius interdixit. Est mundi larva Labani facies, delineante Carenfi purpurato, qui, quia nec Creatorem suum in propria venientem non agnovit, quid mirum, si fideles Divinæ Majestatis pedisse-quos, ut suos origine, sed fugitivos affectuum conamine, sed profligatos infidelitatis discrimine ut hostes prosequatur; nòrunt siquidem prudentes animæ, quàm turpiter sibi servientes circumveniat, quàm fallaciter se prius non deserentes deserat, cui vaticus Propheta jam dudum desertionem hanc præminabatur, hoc improprio: *omnis qui viderit te, resiliet à te*, (b) & dicet: *vastata est* (b) *Ninive*: hæc scelerata Metropolis hum. 3. v. mundus est; apud Hieronymum; ci- 7. vitas sanguinum, suos interficiens in- *Mundus* colas linguarum telis ac lanceis; to- *effigiatur* tus siquidem patris mendaciorum æ- *in deva-* mulus, fallax in verbis, mendax in *stata Nini-* factis est; cujus divitiæ in corde ma- *ve.* ris sunt, quibus eviscerandis, dum omnem impendunt operam se ipsos expendentes nautæ & remiges undosis immerguntur fluctibus, & fluxû obvolventium aquarum multitudine, transitoria voluptatum voragine, absorbentur. Sed cautiores navitæ, dum fucatam dolosæ meretricis faciem, suis stibiatam in oculis considerant, resiliunt à cœpto servitutis obsequio, Labani domum deserunt: & fugiens transmittit amnem, nec eò transfretatò agrorum planitiem frequentat, sed asperiori itinere montem Galaad tam arborum, quàm pretiosorum aromatum feracissimum ascendit; quia, qui trajicit verum transibilem fluvium, *qui mundat & mergit affectum animæ, pergit ad altam & sublimem rationem perfectionis*, expendit Philo Alexandrinus. (c) Imi- (c) *Lib. 2. Legis ab-* tare Moysen, majores æstimans divi- *leg.* vitias, improprium Christi thesaurò Ægyptiorum, quem princeps mundi hujus suis clientibus præsentat; æmulare Jacobum, ea, quæ mundi sunt, declinando, illius blandientis illecebras fugiendo, illius offerentis quicquillas contemnendo, illius arrogan-
tiam

(z) *Ad*
Hebr. 11.
v. 25.

Iustus de-
serens
mundum,
imitatur
Jacobum
fugientem
ex domo
Laban.
(a) *Genes.*
31. v. 22.

tiam subsannando, illius barbaram tyrannidem explodendo. Irrideat ille te, sed se ridentem; rideat ille te, sed se lugentem & desilentem; compatere non patienti, condole non dolenti, illius amplitudinem in arrogando, illius hiantem voraginem in absorbendo, illius insatiabilem avaritiam in devorando.

Separat non fluente sed perennante stylo, brevi triverbio universam terrenæ prosperitatis suppellectilem compendians & evulgans Ecclesiastes: *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat*: (d) ad literam, aquarum mutabilitas describitur, quæ quasi circulariter rotantur, quæ circularis mutatio, non à cœlestibus corporibus derivatur, sed à natura magni maris originatur, licet fluxus & refluxus lunationi attribuat. Novi in flumine humanum genus exprimi, quod à vita ad mortem volvitur, à pulvere in corpus erigitur, à corpore in pulverem commutatur: sed impiorum domus, quæ mundus, amatorum mundi incolatus est, hic figuratus intelligitur; sunt enim impii, prophetico conformiter oraculo, quasi mare fervens, quod quiescere non potest; in hoc mare fluunt omnia sæcularium deliciarum flumina; terrenarum divitiarum opulentia, lascivientium voluptatum luxuria, præcipitantium cogitationum superbia, ambitiosarum dignitatum arrogantia, crudelium odiorum ferocia: *Ad locum hunc, unde hæc exeunt flumina, revertuntur*: Mare mundus est, scribit Hugo Cardinalis, qui tumescit in superbis, spumat in luxuriosis, omnes aquas recipit, nec redundat in avaris: revertuntur, ad concupiscentiam, ex qua oriuntur voluptates, quæ non satiant, sed irritant, explanat Golfredus; *experta siquidem carnalis voluptas urget animum stimulo graviori, & ad locum, unde jam semel prodiit, iterum proditura revertitur; dum expleta concupiscentia non compescitur, in amaritudine finitur*. Salsedinem dixeris, quam exhalans aqua sitientem non satiat, sitim non sublevat, sed irritat, acrius exstimulat, ardentius inflamat; Hæc siquidem congenita terrenæ voluptati est proprietas, ingurgitantem non exsaturare, sed usu suo vitiorum flam-

mas validius irritare, vivacius animare; consumens ignis non consumitur, sed æstu ferventis animi in cineres corpus consumitur, & incalescens animus potentiùs inflammatur.

Sic fumigantem tædam à sua finit fuligine exulceratus nostrarum prævaricationum ultor denigrari, à sua indulget prurigne volentem vehementiùs cruciari, non ponens voluptatis obicem, nec limitem furoris, ut graviori lue pereat, consummationisque peccatorum gravedine ad portas inferi, ad inexstinguibile flammicidium descendat; ardet, non lucet; conflagrat lenta libidine, & dum splendore vanitati nititur, momentaneo sæpiùs ferientis justitiæ interitu exstinguitur, æternaturis ignibus gliscens scintilla coadunatur. Hæc est completæ iniquitatis clausula, hæc terminalis terrenæ prosperitatis est corona, quò plùs ad voluptatis baratrum avet accedere, eò cogatur devius viator ærumnosæ plagarum æternitati viciniùs approximare. Canis famelicus in auram insilit, anhelis faucibus aërem velut deglutiens absomit, nec tamen esurire desinit, sed amplius famere incipit, cibari vehementiùs desiderat, & vacuum devorantis uterum crudeliori inedia relinquit exasperari. Sic, opes, si desideras opulentus, ut copiosius ditescas, sic temulentus à deliciis, si deliciosius oblectari flagitas, ut effrænatius inebrieris, sic elevatus sublimiter, si sublimari altiùs efflagites, ut fastuosius exalteris, illud experieris in desideriorum termino, quod insatiabilibus mundiculis Oseas comminatur: *Comedent & non saturabuntur, fornicati sunt, & non cessaverunt*; (e) donec (e) Osee 4. v. 10. exstincta vitæ lampas ignem subtrahat cadaveri succendendo, non tamen animæ perennaturis ignibus æternum exurendæ. Non sic suos enutrit filios nutritius Ephraim, sed prophanam inflammati cordis vulcaniam aquis adversitatum diluit, exstinguit undis ærumnarum, famenti lethiferam voluptatis caducæ escam subtrahit, & febrem exulcerantis animæ exulcerat, nè ultrà cibum hunc perniciosum ambiat, sed panem, quò DEUS - Homo in terris vesci voluit, semper appetat, solam æterni Patris voluntatem esuriant, qui solus comedentem

Horrendum est DEI iudicium, quo peccatorem finit in voluptatibus perire.

dentem saturat & impinguat. Est esu durior, sed comedenti salubrior, digestionem difficilior, sed digerenti conducentior, cibus eò solidior valentibus, quò est communior commensabilibus in mensa DEI. Est carni dulcior mundana prosperitas, sed non salubrior; est animæ desiderare nesciæ desiderabilior, sed non utilior; nutritur vanitas, sed veritas, tam leve fastidiens edulium, profligatur: jucundantur tamen cœnosô cibantis terræ epulô famedici epulones, impinguantur ad recalcitrandum pœnitendis voluptatibus; quòdque est manifestum exitiosæ mortis indicium, non remouentur refrœnante prohibentis DEI dextera, non deterrentur consimilis exterminii centuriâ, non præpediuntur sinistri eventûs memoriâ; sinuntur impunes ludere, ut illudantur; permittuntur immunes se ipsos perdere, nè ampliùs recuperentur; augentur solatia, acuuntur desideria, stimulat concupiscentia, exstinguitur verecundia, non est, qui malignitatem corrigat, abest, qui periclitantem moneat, recessit misereantis DEI de-

xtera, quæ discriminis exitium avelat. Hoc imminente referant oculos limoso voluptatum velamine obliuiscuntur, in mediis situati fluctibus cum circumvallato Pharaonis exercitu, clamant & ejulant; *Fugiamus Israëllem, Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* (f) Tarda confessio dominicæ potestatis, infructuosa reclamantium pœnitentia, quia intempestiva: timetur in termino, qui despiciebatur in principio; agnoscitur ut potens in exterminio, qui credebatur impotens in blandientis mundi lenocinio; *nunc confitentur*, Commentatore Cajetano, *quod non magica arte*, tonabant fulmina, terrebant prodigia, nec tamen convertebantur; nunc tandem desinunt evanescere in cogitationibus suis, nunc vident oculatius, nunc tangunt in mortis gremio collocati, quod *ipse Jehova est, qui pugnat pro Israëlitis contra Ægyptios*; nunc sentiunt, dum pereunt, quid sit monentem DEUM negligere, fallaci mundo credere, inter delicias perire.

(f) *Exod.*
14. v. 25.

CAPH.

Effudit iram indignationis suæ.

VERSUS
XI.

SERMO TRIGESIMUS SECUNDUS.

DEUS effundit iram, dum eterno interitu se vindicat contra peccatorem.

(a) *Matth.*
3. v. 10.
Securis ad radicem posita, est Christus Judex.

JAm securis ad radicem arborum posita est, (a) clamat vox Verbi non blandientis, sed ferientis, non expectantis, sed trucidantis, non prædicantis, sed præcidentis, non comminantis, sed condemnantis. Securim hanc, acutissimam consummationis iram Os aureum appellat, quæ non præscindit, sed præscindet, ut rationalis adhuc anima & nondum exarescens truncus, videns ad radices suas positam esse securim ictu indeclinabili percussuram præcisionem timeat, & fructum faciat, saltem serò. *Securis est Redemptor noster*, Interprete morali Papa, *qui velut ex manubrio & ferro, ex Divinitate constans & humanitate, tene-*
Pars IV.

tur ex humanitate, sed incidit ex Divinitate. (b) Est singularis circumstantia securis non ad ramos collocatæ, ut pœnis temporalibus hæc arbor sterilis puniatur, sed ad radices, ut irreparabiliter exstirpentur, commentatur Imperfectus. (c) Collaborabant aliquandò religiosissimi Prophetarum filii in succidendo ligna ædificandis Asceterii cellulis adaptanda; & ecce! cuidam fortassè ardentius operanti, ferrum exsiliit in Jordanem, manubrio in dextera ferventis operarii remanente, qui acerbo dolore percussus, ad Elisæi prodigiosam pietatem confugit, flebilique gemitu jacturam exposuit, ferri non proprii, sed mutuati. Quàm vellem
Z z z
ego

(b) *Homil.*
2. in E-
vang.

(c) *Homil.*
3.

Monachus

habens obol-
bolum, non
valet obol-
lum.

(d) Apud
Hug.

(e) 4. Reg.
c. 6. v. 5.

In Christo
Divinitas
est ascia,
lignum
autem
manubrii
est huma-
nitas.

ego deplorantis ascetæ hujus queri-
monia illam Clarevallenfis Bernar-
di coadunare sententiam: *Monachus,*
qui habet obolum, non valet obolum:

(d) qui enim ferrum ab alio mutua-
tum tam acriter perditum doluit, ut
plangens exclamaret: *Heu! heu!*
heu! Domine mi, & hoc ipsum mutuo

acceperam, (e) argentum minimè ha-
buit, quò aliud restituendum com-
pararet. Figuram audivimus, præ-
figuratam veritatem discutiamus.

Compaginata ex manubriali ligno,
ferreæque axiâ securis, est humanata
Deitas, ex Gregorio; est animata hu-
manitas, ex Carenfi, lignum manubrii:
profiliit ferrum in fluctuantes Jorda-
nis undas, quondò Verbi Divinitas
immortalis, sanctissima associante ani-
ma ad limbi carcerem descendit;
sed lignum remansit à ferro segrega-
tum, quondò exanimatum cadaver
finè anima ferali vel feriali triduo re-
mansit in sepulchro; sed postea fer-
rum supernatavit, cum Dominus
mortuam humanitatem, readunato
carni spiritu & reunitâ corpori ani-
mâ resuscitavit. Hæc est securis,
quandòque frondes cum foliis rese-
cans, quandòque radicem penitus de-
truncans; exindè siquidem Pater
omne judicium dedit Filio, post-
quam dixit Dominus Domino meo,
fede à dextris meis, non ultra judi-
caturus quenquam; cum enim sola
Divinitate polleat, Pater misericor-
diarum est, solis succurrere novit mi-
seris, solùm reos absolvere, non con-
demnandos judicare. Habet conjun-
ctam Divinitati humanitatem filius,
quæ judiciali fungitur munere, dum
reus plectitur, & servus immisericors
ad carcerem omne soluturus debi-
tum damnatur; ut enim adstruit Au-
gustinus: *Forma illa judicabit hic,*
quæ judicata est; sedebit judex, qui
stetit sub iudice; damnabit reos ve-

(f) Serm.
64. de Ver-
bis Dom.

ros, qui factus est falsus reus. (f) Ti-
mè hunc judicem, quem experien-
tur peccatores vindicem, time secu-
rim illam; non quondò te tuis exuit
foliis, quæ tuæ mortalitatis Pater ti-
bi consuit in succinctorium, decer-
pens ea ex eadem legali arbore, quam
prius violaverat, vetitum fructum ra-
pidis Evæ abstractum manibus come-
dendo; time securim illam; non ta-
men inania ficus folia resecantem,

quibus suam operire desideraverat
turpitudinem coinquinatus Adam,
quondò suam umbratili verborum le-
nociniò tegens malitiam, datam à
DEO conjugem incusavit; quem tu
parentem filius æmularis, quondò de
quadam prævaricatione reprehensus,
inani excusationum tegmine, cona-
ris excusare, vel veriùs delictum du-
plicare: *Facit enim super se folia,*
qui culpam velare desiderans, aut
carnis pratendit illecebras, aut alium
quempiam persuasorem prodit erroris,
aut diaboli delicti memorat autho-
rem. (g) Explanat Ambrosius; sunt (g) *Lib. de*
folia sed suspecta, quia finè fructu, *parad. c.*
solis à paradiso profligandis deser-
viunt in tegumenta, sed abscindenda,
sed rescindenda.

Time securim hanc; non tamen
quondò præcoces fructus avellit, de
quibus concitatur quondòque incu-
rius suæ salutis animus bonorum sæ-
cularium avidior, quàm expediat, le-
ctator & scrutator, cum quadam ad-
huc adolescentula exultans & voci-
ferans, plaudens & nuntians, evul-
gans & promulgans se jactat; *Ficus*
protulit grossos suos; (h) illud quippè (h) *Cant.*
ut peculiare sibi vindicat arbor ista, *2. v. 13.*

quod antequàm dulciori germine gu-
stum delectet, primitivas sed imma-
turas ficus præmittat, quæ nec ad e-
sum deserviunt, nec firmiter frondi
adhærent, sed levi ferientis digiti ta-
ctu in terram decidunt & putrescunt;
undè & cæteris primo vere albentibus
virgultis, hæc sola nescit proprio flo-
re canescere, ut loquitur comme-
moratus Pater, eò fortassè, quod
nullus istis sit maturior usus in po-
mis, quæ tamen, quia præpropere
sunt, quasi degenerantia succedenti-
bus aliis tardioribus, sed melioribus,
utilibus, non inanibus, repudiantur.
Vides primævos malè feracis mundi
grossos in grossis ficuum, sed imma-
turi insigniter adumbratos; Cadunt
celerius illi, ruunt velocius isti, non
utiles illi, inutiles isti; ut dulciores
exspectes, hósce immaturos non car-
pe; ut suaviores decerpas, intactos
istos dimitte; sunt flores ad horam
florentes, quorum hæc tota, hæc so-
la utilitas est, quod secutorum fru-
ctuum prodromi sint: *Grossi oriun-*
tur; sed immatura cadunt, descri-
bit in suo Clarevallenfi arboreto hanc
floridam

Voluptates
Mundi
sunt grossi
ficuum.

(i) Serm.
60. in
Cant.

*Sicut grossi
fi flores,
non fructus
sunt, sic mundi
hujus de-
licia non
vera, sed
falsa sunt.*

*Mundi
hujus tem-
porales de-
licia sunt*

floridam suppellectilem, hanc genuinam bonorum temporalium figuram mellifluus Doctor; & dant locum maturandis, minimè habiles ad vescendum. (i) Sed quia de hominibus cura est DEO, non de arboribus, ad figuratam terrenorum grossorum moralitatem transgrediamur. An non terrena felicitas ficus est? Hæc à bonorum omnium largitore prodiens, habet radicem optimam, quæ tamen renuit in altum ramos suos extendere, nunquàm humum ambit deserre, nec versùs cælum se attollere collaborat: Sic bona mundi à benigna liberalissimi Conditoris manu proflunt, à thesauris Omnipotentis proveniunt, nec tamen respectu bonorum æternorum fructus sunt, non magis, quàm grossi ficuum, si ad illos, qui sunt cœligeni comparentur; Citò quippè deficient, & licet colore recreent oculum, non tamen animum reficiunt, esurientem non satiant, nec saturant famentem; eludunt intuentem, dum pulchram produnt speciem, sed dum manu eas desideras colligere, attactæ decidunt, ex aspicientium obtutibus velociter evanescent: nihil in illis solidum, totum, quod continent, est floridum, alliciens pulchritudine, deludens sterilitate. Hæ grossi ficuum sunt genuinum mundanæ fecunditatis symbolum, quæ venustate externâ viatorem alliciunt, sed terrent internâ fecunditate; pomiferam illarum arborum dixeris suppellectilem, quas exustum incineratæ pentapolis solum progerminat; rubent mentitæ maturitatis specie, candent fallaci dulcissimorum fructuum albedine; sed, si allecta manus avidiori impetu tentat arripere, comprimit massam cinerum illecebroso cortice obvolutam. Sic sic falluntur fallaces Adæ filii, sed terrestris; & tamen agnitis delectantur fraudibus, mendaciis pascuntur. O si securis ista hos immaturos fructus demetat, ut veri expectentur, ut illi, quos secuturos spondet æternitas, desiderentur.

Audiveris aliquandò Michol astutiam: coronati Saulis filia, sed fida circumvallati Davidis Conjux, ut invigilantem excubiarum falleret solertiam, inanimem ligni statuam, in amicti hominis similitudinem operuisse

Pars IV.

vestibus, & velut in molli lectulo cubantem collocasse; utque deluderet sagaciùs exultantes, caprea recenter jugulata jecur supposuit, (ut adstruit Theodoretus) ut putaretur effigiatus David vitali palpitatione spiritum reciprocare: adstipulatur Seleucienfis Basilius: *Imago in viri speciem conformata, & in lectulo collocata, forma fictione videntes eludebat; vestibibus verò, subjecto recens jugulata caprea jecore res credibilior apparebat.* (1) Tali tragœdia elusit inamorata mulier oculatorum satellitum inanem plausum, convertens militarem victorum insolentiam fallaci stragemate in verecundam delusæ captivitatis confusionem. Hæc ipsa illudentis mundi quotidianæ sunt fallaciæ; hinc præstigiis sua colorantur mendacia, quibus suos clientes attrahit, attractos compedit, vincit, ut vincat compeditos; invitat, quos vult allicere, deliciis; lætat, quos ambit suæ subicere tyrannidi, stipendiis; attollit, quos vult sternere, honorum vinculis; offert pro fascibus, quos infascinare satagit. Stringentes fasciæ, inanes grossi sunt, quibus infirmum comedentis infarciens stomachum, suavissimorum fructuum ingerit nauseam; bonorum cœlestium, ut pariat fastidium, terrenis prævenit illecebris corrumpere esurientis animi appetitum. Recurre, quisquis es, cui fucata floribus, sed veris destituta fructibus blanditur vanitas; recurre pede propero, affectu integro ad securim, apprehende manubrium & ferrum arripe, impinge asciam, seces, ut resces amplectentem; adgeniculare Divino Judici, ut abigat fallaciam, qui est intemerata veritas; ut hæsitabundam mentem instruat Incarnata Patris Sapientia, ostendat inclusam sterilitatem hujus funestæ arboris, vestitum syrmate & adornatum regali chlamyde truncum exhibeat, nè dolus tuæ præjudicet ignorantis, ut fructuosè infructuosam mentitæ fecunditatis fraudem detegas, detectam evites. Sunt tamen, ecquis crederet, sunt inescati adeò terrenis frugibus, caducis fructibus tot viatorum animi, ut licet fallentem mundum videant, & seducentem tangant, suis ipsimet imponunt oculis, hoc velut verum ad-

Z z z z

struere

simulacrum caprea recenter jugulata jecur supposuit, (ut adstruit Theodoretus) ut putaretur effigiatus

(1) Orat.
16.

adstruere non dubitant, quod falsum tot discunt in periculis, tot comprobant experimentis. Pudet dicere! reperiuntur homines confecti senio, & velut à vicino mortis frigore nivescerent canâ cæsarie capillati, qui tamen falli non desinunt, & decipi, quantumvis deprehensâ illudentis mundi fallaciâ, concupiscunt; dive-xantur extremâ sæpius rerum inopiâ, nec tamen ideò deserunt desideria sua; desertos se à subsannante mundo conspiciunt, nec ideò illius agere frustraneum licet pedisequum erubescunt; futuras se præsentiant mundi principis vernulas, flammaram æternaturarum victimas, neque sic deterrentur à vanis terrenarum voluptatum amplexibus, sed ardore compari, quò juvenilibus annis solebant effervesce, suis in concupiscentiis miserrimè tabescunt.

*Effusio iræ
DEI, est fi-
nalis vin-
dicta.*

Hos hodiernus sermo ad auscultandum provocat, suadens salubriter, admonens suaviter, nè se funesto ex-scindendarum arborum ingerant circulo, aggregent cumulo, quibus securis ad radicem jam posita, non foliorum inane spoliū, non frondium amputandarum excidium, non solum refecandæ corticis periculum, sed agonale infructuosi stipitis exterminium, Ille exulceratus incorrigibili scelere vivorum & mortuorum Judex implacabiliter comminabatur. Hinc illæ plorantis Jeremiæ lachrymæ, hinc effundentis dexteræ parabola, supremum indicat, non irascendi, sed feriendi complementum; quod enim actu effunditur, non ultrà in vase depluo retinetur; Ut novit effrons prævaricator, qui prævaricari non desinit, quia mori nondum incipit, quòd vilipensus hucusque DEUS acuat acinacem ad ferendum, ietum fatalem dirigat ad perimendum. *Effudit iram indignationis suæ: id est: effundet:* commentatur purpuratus Hugo: effudit indignabunda intentione, effundet ferali executione iram indignationis suæ; *id est: vindictam:* subjungit sublimis Pater: non proderit asyllum inquirenti, non aderit effugium fugienti, quando nec confederata multiplicatorum scelerum iniquitas auxilium suppeditabit, nec coacervata dominiorum vastitas, angulum pro-

fligato exuli præstabit, nec aurea congeries decretabundum judicem placabit, nec supplicantium vota, dilationis beneficium impetrabunt.

Deseritur formidolosus Sisara à falcatorum armorum muninime, à profligatorum militum agmine victori proditur, omni protectionis subsidio destituitur profugus alienigena: nè cingatur carcere, è cornu desilit, & ultimum tentaturus auspiciū ad patulum Jahelis tentorium confugit, amico fœderi confisus, quod suum inter principem & Cinæum Jahelis conjugem nuper solemnitate solitâ erigebatur. Exarserat ab immoderati furoris ira profligatus Dux, ardor luctaminis succenderat præcordia luctatoris, immodica vexabatur siti anhelus advena, confederatæ proindè supplicat mulieri: *Da mihi obsecro paululum aquæ:* (m) nè importunus argueretur hospes, si vinum peteret, vel rariorem refocillationem postularet; sed blandiori sagax filia occurrit lenocinio, utrem lactis porrigens sitibundo, non tam ut refrigeraretur plenius, quàm ut facilius sopiretur; qui prostratus in tabernaculo, dum minùs nihil quàm mortem somniat, provida mulier trabalem clavum arripit, percussūque malleò in cranium immittit. Intuere, si libet, vane mundicola! vivacissimis effigiatam coloribus confederatæ felicitatis tuæ faciem, contemplare idæatum fallacis mundi vultum: annon suo in tabernaculo te fugitivum à bello, quod contrà carnem & sanguinem agere cœperas, sed turpiter succumbentem, castra spiritalis militiæ deserentem, ad vanitatis tentorium, ad voluptatis gremium exceperat? Nunc autem dum fortior clades imminet, dum confurgens in judicium DEUS tibi agonizanti, & velut jam occumbenti fatalem monstrat interitum, fœdifraga confederatorum turba, adstantes mundi asseclæ, lactant vicinam morti animam, ut adhuc supremo vulnere tot jam confossam jaculis, tot terebratam vitiis vulnerent & trucidant.

Libet proindè terribilem ulciscen-tis DEI vindictam, effusum Divini Vindicis furorem, accuratiori oculo meditari, & quàm horrendum sit in hujus securis aciem, in feralem vi-

*Sisara
confugit
ad ami-
cam suam
Jahel, à
qua occi-
ditur.*

(m) Jud.
4. v. 19.

*In morte
mundico-
la, si ad
mundum
confugiat,
deseritur.*

ventis

ventis DEI manum incidere, moro-
fiori scrutinio investigare; quemad-
modum contemplabundus ille supre-
mi tribunalis perscrutator, anxiam in-
dagasse videtur sollicitudine, dum
suum deprecaturus Judicem supplicat
indignabundo; *quis mihi hoc tribuat,
ut in inferno protegas me, & abscon-
das me, donec pertranseat furor tuus?*

(n) *Job.* (n) Attende stylum supplicantis, ut
14. v. 13. recognoscas efficaciam impetran-
tis: tribui sibi supplicat, non reddi;
quod enim tribuitur, ortum habet
ex gratia, quod redditur nancisci-
tur titulum ex justitia; illud gratui-
tum agnoscitur, sed istud debitum
reputatur. Infernum dum audis lo-
cum protectionis nuncupari, non

*Limbus
Patrum est
sinus Abra-
hæ.*

tenebrarum principis infamem re-
giam, sed sinum Abrahamæ reverere,
ubi omnes electi suum suæ quietis
lectulum straverant, ut commenta-
tur purpuratus Hugo; neque enim
exclusus à paradiso Adæ filius, qui
per se excidit, ad illum reverti po-
tuit, priusquam fortis armatus ille
de Patris gremio descenderet, qui
factus in virginali utero secundus
Adam, occlusam cœlestis patriæ ja-
nuam exilibus aperiret. Protegi fla-
gitat in inferno, & quidem ab infer-
no, sed longè inferiori, quàm ille
superioris limbi carcer sit, quò ca-
ptiva Sanctorum agmina sperabant
redimi; se quippè redimendos sci-
verant, & Redemptoris adventum
celeriter abbreviari, qui educturus
erat vinctos suos de lacu, in quo
non erat aqua refrigerii; quantum-
vis enim nullâ cruciarentur poenâ
sensibili, non tamen anhelantes &
aspirantes animæ refrigerabantur &
recreabantur à desideratissima visio-
ne DEI. Hoc in occluso optimæ
spei promontorio, protectionem quæ-
rit vir patiens, ut subtrahatur repro-
borum suppliciis & protegatur à pœ-
nis damnatorum. Adverte simul di-
cretam signati temporis circumstan-
tiam; *donec pertranseat*, quasi dice-
ret: donec perfectè transeat furor
tuus: non quem postliminiò effun-
dendum prædixisti, sed quem defa-
cto effudisti. Lege, si dubitas mora-
lizantem Gregorium, divini furoris
nomenclaturam insigniter explican-
tem; *Furor enim Omnipotentis DEI
in hoc quotidie vim suæ districtiōis*

*Furor
DEI est in-
flictio pœ-
na finalis
ac æterna.*

*peragit, quòd viventes indignè, di-
gnis suppliciis demergit.* (o) Hoc (o) *Lib. 12.
Mor. c. 7.* est illud terrificum comminabundi
Omnipotentis præsagium: *Ero mors
tua o mors!* (p) Illam ut inimicam fi- (p) *Osea
13. v. 14.
Christus
Judex est
mors mar-
tem peri-
mens,
quando
peccato-
rem ater-
naliter
condem-
nat.* bi se perempturum propheticò hoc
vaticinantis Oseæ sponderat ora-
culò, quâ moriuntur animæ huma-
norum corporum, non quâ morta-
lium corpora exanimantur; est mors,
& peccatorum quidem pessima; nam
malam supponit ac peiorem mala in-
fortunatæ animæ à corpore, quod
subditum peccatis fuerat, avulsiò;
est peior vitalis gratiæ velut formæ
sanctam vivificantis animam subtra-
ctio; est demùm pessima, quia in-
terminabilis, quâ cruciatur anima in
æternum; mortalis à mortali crimi-
ne denominatur peccatorum quili-
bet; & quia hæc forma denominans
est intrinseca, informat peccatorem
mortuum, ut, qui jam antè propter
Proto-parentis lapsum evasit in mor-
talem, nunc propter personale &
proprium, mors ipsa à peccati mor-
te valeat nuncupari; sic album, te-
ste Angelico, præter albedinem nihil
significat, & mortuus solam mortem
reduplicat, ut formam informantem.
Huic mortuo mortali minatur attro-
ci anathemate vindex nostrorum cri-
minum, effuso jam furore: *O mors!
ero mors tua;* O mors! quæ toties
fatali scandalo interemisti innocen-
tiam; O mors! quæ tantam anima-
rum stragem tuâ vel exemplari ma-
litiâ, vel detestabili doctrinâ procu-
rasti; auditu horridum! Qui mor-
tem nostram moriendo destruxit, &
perditam beatæ immortalitatis vitam
suâ morte recuperavit, fit peccatori
mors, æternum morituro! qui Au-
thori vitæ & immortalis Sæculorum
Regi vivere recusavit, suo furori ce-
dat in victimam, continuo moritu-
ram!

Quam longè varius imò oppositus
est vitæ terminus, quamque contra-
rius est moriendi stylus reprobo &
electo! ut vivat iste, moritur; ille,
ut moriatur, vivit: est electorum vi-
ta coacervatus ærumnarum cumulus,
qui decedentibus beatum converti-
tur in tumultum, in quo felix anima
velut in nuptiali thalamo virgo sa-
piens suavissimè requiescit; non ita
est reproborum vita, sed fœda deli-
torum

*Iustus mo-
ritur, ut
vivat;
reprobus
vivit, ut
moriatur.*

atorum colluvies, abominanda illecebrarum congeries, quæ peccatorem interimit, viventem vitali gratia exuit, ut terminatâ vitâ corporis, infelix anima æternum à feriente DEO perimatur, mors illi, nunquam ad vitam gratiæ ultrò resurrecturæ, perenni tyrannide dominetur. Non fide lenocinanti malitiæ, non crede mendaci Angelo! qui, ut te dulcius attrahat, ut te voluptuosius decipiat, infinitatem divinæ obtrudit misericordiæ; nam dulcis & rectus Dominus, legem dat delinquentibus in via, quam si protenus viator negligit, subtrahit ille clementiæ dulcedinem, & apprehendens justitiæ rectitudinem, deludit temerariam sperantis vel desperantis potius prævaricatoris insolentiam in fine temporis, qui suam nunquam finire voluit in tempore pertinaciam: speras frustraneo vix non conamine, quisquis ad ultimum spirantis vitæ terminum spem prorogas, sed spuriam; quam genuino si vis vocabulô nominare, voca divinam patientis DEI longanimitatem; non rarò sui furoris nutrix est, quam suspicaris esse matrem misericordiæ; dum enim impunem suarum legum transgressorem silenter tolerat, dum infligendam reo plagam diutius dissimulat, bovem finit impinguari suæ justitiæ victimandum; utque supplicii gravitate, stultam dementati peccatoris levitatem acerbius feriat, pœnam pro vitæ termino perennaturam reservat.

Non est securius indicium finalis exterminii, quam continuata immunitas peccatoris.

Non est securius prognosticon finalis exterminii, quam continuata per totam vitæ periodum immunitas voluptuosi peccatoris; quemadmodum namque diuturna mortalium calamitas est secuturæ beatitatis plusquam probabile argumentum, sic imperturbata terrenæ prosperitatis serenitas, superventuræ tempestatis est infallibile documentum. Beatus ille latro, quem humanis quidem oculis, tenebrarum regio jam jam absorbuisset videbatur, putas, post tot immanis suæ crudelitatis facinora, post tanta delictorum summaria, immanem tantorum peccatorum sarcinam deposuisset, immensum delictorum pondus amisisset, in ictu oculi ad JESU Regnum pervenisset, nî prius infami affixus arbori toto spectante

mundo adeò ærumnosum vitæ interitum sustinuisset, nî prius confractis cruribus pro tot iniquis gressibus satisfecisset, nî prius associari patibulato Numini in cruce meruisset? Sinè plaga justificari peccatorem, non finit directrix judiciorum DEI justitia, cui dies illa præ cæteris est celeberrima, quâ prævaricantes Adæ filii puniuntur; Adde, quod amœnissima sit indulgentis misericordiæ solemnitatis, quando impius superexaltatus sicut Cedrus Libani, priusquam transeat, & esse desinat, divinæ securis verberare percutitur, ut suis tam floribus, quam frondibus, tam terrenarum divitiarum copiis, quam dignitatum titulis feliciter amputatis denu-detur; quod tunc accidere, commentatur Hieronymus, quando, qui non senserunt beneficia, suppliciis puniuntur.

Agnovit hoc vir ille secundum cor DEI, quem ideò deliquisse opinatur Ambrosius, ut suo lapsu ad resurgendum erudiretur universus Orbis: *peccavit David, nè totus mundus erraret; peccavit sibi, ut nobis omnibus emendaret.* (q) A filio profligatus exul, penè septuagenarius viator arduum iter pedes conficit, & parri-cidam fugiens, denuò experiri cogitur in subdito rebellem, duplici contaminatus scelere, adulterii videlicet & homicidii; gemina pariter perduellione plectitur, & servum lapidantem sustinens, & filium persequentem, ille in Dominum saxa vibrat pro jaculis; iste paternum ascendens lectulum relictas Solymæ violat concubinas. Egreditur seditiosus Semei inveteratò exulceratus odiò, & saucians ferocientis linguæ spiculis regalem innocentiam, nuncupat virum Belial, imponit electo cœlitus principii, violentam invasionem regni, & quem accedere stipantium legionum ultio prohibebat, illum à longè abominabilibus impropriis exulcerabat. Inhorruit ad effrontem perditum homuncionis audaciam exasperatus Abisai Dux validissimus, & Regi supplicans, ut ultionem indulgeat, sacrilegumque caput ab infami corpore rescindat, responsum obtinet suo contrarium desiderio, sed consentaneum Davidis Sanctitati: *Quid mihi & vobis est filii Sarvia?*

Davidis peccatum est instructio errantis mundi.

(q) *Apol. post. Davidis c. 6.*

dimitte

dimittite eum, ut maledicat; Dominus enim praecepit Ei, ut malediceret

(r) 2. Reg. 16. v. 20. *David in amore inimicorum par fuit Paulo.* David: (r) Convitiantem sustinet, lapidantem dissimulat, insequentem feriri prohibet, supplicantem pro venia libenti animo in gratiam, ut quasi fidelem semper subditum, acceptat: nondum audierat sua mundo consilia docentem in carne sapientiam promulgare, nondum perceperat: *Diligite inimicos vestros; orate pro calumniantibus & persequentibus vos:*

(s) Matth. 5. v. 44. (s) Jam non finit offendi offensorem, vult vivere, imò non vult calumniatorem cæsura capitis à prosecutione improperiorum retardari. Considerat Ambrosius Davidem maledicenti filio Semei ignoscentem, & Paulum de semetipso in Domino gloriantem: *Maledicimur & benedicimus; factaque amborum comparatione applaudit utrique: Sanctum David in hoc quoque genere virtutis imparem Paulo non fuisse, edocere possumus.* (t) Timebat DEUM vindicem, quem suo noverat scelere offensum: & quamvis speraret indulgentis veniam, licet translatus jam à comminabundo Nathan audiêrit peccatum suum, à sui calumniatoris vindicta abstinere statuit, ut placens hâc pretiosâ victimati honoris hostiâ placaret Dominantium Dominum, & Sæculorum Regi immortalis arbiter arrideret: Timuit, non sicut servili timore compeditum timet mancipium flagellari, sed quemadmodum illustris DEI Filius adversus Patrem veretur filius prævaricari; timuit, nè justus iudex non ignoscenti ignoscere recuset, & non recipientem æternus ille Pastor suis se aggregari ovibus suum recipere gravetur ad ovile. Hanc ulciscantis DEI iram declinaturi tot eremorum incolæ, claustrorum advenæ, in peregrinas castigandi corporis sagacitate eruperunt, scientes, ad præambulum pœnitentiæ, subsequi lavacrum gratiæ, ut primò deformata & denigrata super carbones abominandi peccatoris facies abluatur, à nævis libera ad normam Filiorum DEI in Conditoris similitudinem emundetur, secundò ad alliciendos Divinæ Majestatis oculos venustetur; Utròque privatur prævaricator ille, qui sua repudiare differens peccata, impune

finitur vivere, nè possit, aut velit pœnitere.

O quot reproborum millia obtinissent indulgentiam, si maturiori pœnitentiâ misericordiam implorassent, nisi procrastinatione stolidâ redire ad salutis arcam differentes, criminum sordibus inescati miserrimè periissent, qui tamen ad piissimi Patris clementiam reversi, primam acquisivissent stolam prioris innocentiae, imò sublimioris gratiæ, si Judicem timuissent, si experiri Vindicem noluissent. Quod si quodcunque tempus viæ ad revertendum sufficere objicias, si peccatoris privilegium ad ultimum adhuc suspirium extendi, quamdiu detur vivere, tamdiu concedi pariter obtrudas pœnitere? Respondebit reclamanti exhortans Isidorus: *Non dubitamus circa finem justificari hominem per pœnitentia compunctionem: sed quia id rarò fieri solet, metuendum est, nè, dum ad finem differtur conversio, incerta occupet mors, priusquam veniat pœnitentia.* (u) Hæc ipsa occiden-

Pœnitentia sera, rarò est seria.

(u) Lib. 2. de Offic. Eccl. c. 16.

tis DEI vindicta est, hic effusi furoris sui est terminus sinè termino, interitus sinè solatio, exitium sinè remedio, supremum damnati hominis exterminium sinè auxilio. Confitebatur primus parricidarum fratricida Domino peccatum suum, non autem inquirenti, dum quæreret, quid fecisti? Si enim tunc iudicaturò scrutatori cordium gemens & dolens respondisset, irrevocabilem severi Vindicis sententiam præoccupasset, & inflictam æterni anathematis extremitatem declinasset, convictus de facinore; ingemuit non propter offensi Numinis injuriam, non propter trucidati fratris innocentiam, sed propter inflictam divinæ ultionis plagam, timore perimendi corporis, non pœnitentiæ amore; prodidit, quod occultare studuit, sceleris gravitatem, desperabunda hac periodo: *Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear:* (x) Legit Tertullianus: *Majus delictum meum, quam ut remittatur.* Vides impœnitentis exitum, audis serò confitentis exitum, desperavit impœnitens, se ipsum perdidit; desperanter confitens, delictum aggravat, nè ultra quid sperandum habeat; nil profuit intem-

Cain verè confessus est peccatum suum, sed nimis tardè, ideo desperabunde.

(x) Genes. 4. v. 13.

peffiva

peffiva confeflio, concludit Os aureum Chryfoftomi: *Hoc enim facere oportebat tempore congruo, quando adhuc impetrari poterat à iudice mifericordia: quòd fi durationem congrui illius temporis investigates, refpondebit fanctiffimus Patriarcha: Oportebat, cum interrogabatur à Domino: Ubi eft Abel frater tuus? confiteri peccatum, & procidere, & veniam petere.* (y) Neglecto oblatae occafionis tempore, contempta felicitis horae morâ ejicitur à DEI facie, ut vagus per amplos lascivientis concupifcentiae campos fugam continuet desertus undique; ad fola vitia effrœnis congenitâ libertate abutitur ad varia furibundae mentis deliria, donec morti perditâ destinatus, tumularetur feptus in inferno. Hæc funt flagellantis DEI verbera, quibus paternam declinantes faciem cæduntur in vita, ut sterilis inftar ficulneæ, cui nec prolixa cœleftis providentiae circumfoffio, falutarium fcilicet increpationum iteratio, nèque fructifera humiliationum proficit ftercoratio, excidatur, nè fruftrâ terram occupet, quòd illi imputat Ambrofius, qui locum, quem tenet, bonis operibus non exercet. Tu collige, quidnam de illis concludendum fit, adversus quos exacerbatur Conditor, ore Joëlis conqueritur: *Gens aſcendet ſuper terram meam fortis & innumerabilis. Quid enim reprobis fortius, quos nec invitantis DEI benignitas ad ſibi ſerviendum allicit, nec minarum aſperitas à vitiis conſtringit? Quid innumerabilius illis, qui locuſtarum inſtar Eccleſiam velut terram Domini conſcendunt, juſtorum animas ſcandalizando ſauciant ac enervant. Poſuit vineam meam in deſertum, & ficum meam decorticavit:* (z) quosdam ſervorum DEI ut hoſtes perſequendo, quosdam à via vitæ ad mortis avium, ad perditionis baratrum præcipitando, malignorumque operum exemplis in tenebrarum principis pediffequos pervertendo. Sed tamen gens illa tot ſcandalorum rea ad molam aſinariam non condemnatur, nec in profundo maris ſuffocatur! Vivit plerumque magnarum calamitatum expers, quorum ſubtracta Creatori ſuo corda ſunt laſciviarum Vulcaniæ, illece-

brarum ſentinae, ſunt officinae criminum, ſunt foramina tot incidentium animarum! Et ideo cruciabuntur atrocius in gehenna, quia à pœnis liberi incolumes vixerunt in vita. Quàm vellent flammivomos inter tartareæ ſcrobis furores, inter perennatura divini furoris incendia, quàm exoptarent diſſecta gladiis, attrita in ergaſtulis, uſtulata in flammicidiis ſua fuiſſent corpora, ut ultimus pœnarum terminus, plagarum limes confectis ſqualore & inedia affuiſſet, & ſaltèm anima ad portum gloriæ poſt centuplicata ærumnarum naufragia feliciter appuliſſet!

Duæ uſtulabantur linguæ ab ultrice juſticia: earum una ſublatò altaris calculò angelicis manibus mundabatur; ſed altera poſt deguſtatas indies, poſt ſplendidas, & quidem quotidianas epulas, crudeli damnatorum ſpirituum miniſteriò flamma excruciante torquebatur; ſed Iſaiæ lingua ad horam inflammefcens doluit, propheticamque præſagiendi gratiam dolore modico acquiſivit; Lingua è contrà gulofi Epulonis æternis ignibus hodieum ſuccenditur, & ſinè durationis limite, ſinè deſitionis ſpe uritur, ut comburatur, combuſta reaccendatur. An non primum ferventis calculi faſtidium fuit amanti DEI indicium? annon ſecundum, infernalis flammæ exitium, fuit, & eſt, & erit effuſi furoris incendium, ſeveri Vindicis argumentum? Summæ anxietatis eſt prodromus, in tempore non anxari; eſt cogitatu terrificum, ſuperventuræ calamitatis præambulum peccâſſe, & non corrigi, errâſſe, & non cædi. Herodis Agrippæ corpus teſtor, quod continuantibus infarciebatur deliciis, impinguabatur regalibus epulis, nutriebatur in croceis, contegebatur purpurâ, coronabatur laureâ, regio collocabatur in folio, voluptuoſo luxuriabatur in thalamo, donec conſummatâ ambitioſæ temeritatis ſuperbiâ percuffit Angelus Domini infame adulantis populi idolum; dum non jam conflatus ex auro vitulus, ſed ferox bellua tot Martyrum effuſo ſanguine rubeſacta, ac implacabili Chriſtianorum odio inflammata, ſævire parat crudeliùs, diſſimulâtque à dementata plebe honore Divinitatis infulari;

*Iſaia lingua igne
Altaris in
tempore
cruciata
purificabatur; lingua
verò Epulonis
in tempore
epulantis æternis
ignibus
cruciatur.*

(y) Hom.
19. in Ge-
neſ.

*Fruſtra
peccator
terram oc-
cupat, qui
bonis ope-
ribus non
vacat.*

(z) Joël.
1. v. 7.

tunc tunc dejicitur nondum exanimata putridæ carnis statua in mortis gremium, in vivi cadaveris foetentem lectulum, cooperitur vermibus, rodente quorum sævitiâ fœdissimè corroditur, dolorosissimè dilaceratur. Occiderat Jacobum Zebedæi filium, quem Magister Veritatis peculiari affectu prosequens, Taboreæ glorificationis spectatorem, & in Archi-Synagogæ domo resurgentis puellæ laudatorem, & tandem agonizantis JESU inter obscuras lugubris Gethsemani umbras ardui luctaminis testem, si non coluctatorem, præ cæteris tertium elegit; de qua illustri Triade concludit Chrysostomus: *quamobrem hos solos accepit, quia excellentiores cæteris erant.* (a) Hoc primo Apostolici Senatûs prodromô immaniter decollatô, efferbuit à fervescente gloriosi Martyris sanguine, coronati latronis crudelitas, & novam Judæorum tyrannidi victimaturus hostiam, ipsum Apostolorum Principem, angusto circumseptum carcere quatuor quaternionibus militum tradidit, continuis custodiendum excubiis; nève humanam deluderet providentiam, duabus catenis constrictus, quarum unâ, si Æthiopico Commentatori credimus, vinciebat dexteram, & alterâ sinistram. Imminebat fatalis diei tristis vigilia, occidebat in noctem vespera, quando Apostolici Senatûs Princeps placito immergebatur somno, quasi subsecuturam mortem hoc genuinô mortis symbolô statuisset revereri; *sed dormit corpore Petrus, perorat Os aureum, corde ad DEUM vigilat; DEUS verò custos*

(b) *ipsius nec dormitat, nec dormit,* (b) qui eruentem è catenarum nexibus, educentem è carceris ergastulo considerans aligerum DEI nuntium suis proponit auditoribus ingeniosam questionem: quidnam præeligendum foret, si forsân cœlestis providentia suo cuidam dilectioni servulo offerret optionem, an esse Angelum, qui Petrum excitans jussit surgere, an malit Petrus esse, qui liberatus deposito vinculorum compede cum præcedente Angelo exivit? suumque votum explicans resolvit: *Mallet esse Petrus, propter quem venit Angelus: benè optimè; nam propter quod unumquodque tale & illud magis; ad-*

Pars IV.

jungit abbreviatam sui suffragii rationem; *illa mihi prodesse vincula:* tanta siquidem compeditorum est præeminentia, talis est vinculatorum gloria, ut in ipso tenebroso carceris antro angelicum beatarum mentium promereantur ministerium, & eminentem earundem gloriam excedere vinculorum merita videantur. Nec tamen ideò desit furere, sed statuit innocuos custodes compediri, cumque non absconderent veritatem à Concilio, decrevit impius homicida insontes capitali supplicio puniendos. Redivivum Nemrodem dixeris, ex maledicta propudiosi Cham progenie oriundum, de quo sacris in paginis recensetur: *Erat robustus venator coràm Domino:* (c) Legunt septuaginta Interpretes: *Hic erat gigas venator contra Dominum DEUM,* qui homines velut bestias venatione captos jubebat trucidari, curabat jugulari; contra Dominum gigas fuisse dicitur, Commentatore Augustino, contra quem levabat cor suum, & venatorum more, qui captâ prædâ jubulant & exultant, eamque ad ostentationem victoriæ tumultuante pompâ circumportant. Vesana inflatus arrogantia, Apostolorum Principem ferreis arctatum nexibus, & Solymazum Præsulem capite multatum divinis absorpsit oculis, & velut ultricem exploderet justitiam, contra Dominum bellare designavit, Sanctissimum Apostolici Senatûs Collegium destruere, primorum Regis Gloriæ in terra Procerum Sanctitatem evellere, promulgandam Incarnatæ Veritatis Sapientiam destruere, decrevit: *Signatè contra Dominum appellatur,* explanat Philippus Abbas, *quia sibi sua solius perditio non satis sufficiens aestimatur, nisi etiam ceteros violenta indagine persequatur.* (d) Dissimulavit tardigradus ultor vindicare, distulit impropertem rabulam condemnare, non ut dimitteret exprobranti, sed ut severius occurreret tripudianti; Ecce enim, dum à Judæa in Cæsaream furibundus properat, dum die secunda Judæorum, quæ memorandæ Cæsaris saluti dedicabatur, regali Symmate sumptuosus, diademate redimitus, in tribunalis solio concionaretur, blandiendo & adulando, ut Hugo

Herodes erat impius venator contra DEUM, dum persequatur intimos amicos suos. (c) *Genes. 10. v. 9.*

(d) *De sit lent. Cler. c. 1.*

A a a a

Cardinalis

*Pro DEO
proclama-
tus, corro-
ditur à
vermibus.*

*(e) Opusc.
29. c. 2.*

*Infelix,
qui in vi-
tiis perse-
verans
non percu-
titur in
vita.*

*(f) Homil.
38. in
Evang.*

Cardinalis subjicit: dum vociferan-
tium adulatorum turba, DEI vocem
& non hominis esse, consonis plausi-
bus acclamat, divinæ Minister justi-
tiæ vehementissimo dolore percu-
tiens, elatum superbiâ idolum in pa-
bulum vermibus destinavit; quo in-
sanabili sauciatus ulcere tyrannus,
applaudenti circumstantium assenta-
torum turmæ mendacium invitus ex-
probrabat: *En, ego DEUS, verè mo-
rior: & quinta exitialis plagæ die ex-
animato corpore, æternis corroden-
da vermibus anima ad bipatentes fi-
bi portas inferi descendit.* Sic flagel-
lantur Dii Gentium diutius tolerati,
sed horribilius eliminati; *sic nimi-
rum, sic divino dignus est judicio de-
jici, qui coram oculis hominum, de
nitore cultioris habitus ambit arro-
ganter extolli,* concludit Damianus.
(e) Sic ambitiosi Pharaonis barba-
ries non illicò compescitur, non re-
pentino verberare castigatur, sed su-
perbi principis malevolum cor obdu-
râsse scribitur, ut nullò plagarum re-
mediò emollitum, in aquis validis
tandem dissolveretur; non quidem
ipse DEUS perverso Spiritui duritiem
influxit, sed suis exigentibus demeri-
tis, se infusi timoris sensibilitate pri-
vavit. Felix felicitate propriâ, quem
deviantem à via vitæ misericors Pa-
ter flagellis retrahit, indefinente pla-
garum verberare reducit! infelix, quis-
quis ad finem vitæ in vitiis perseve-
rans minimè percutitur! nam pro-
babiliter veluti infructuosus sinè irro-
ranti gratia truncus æternis ignibus
reservatur: quid enim valet funestius
excogitari, quàm jacentem derelin-
quere, ubi cecidit, & sauciato à latro-
nibus viatori, nec pietatis oleum
infundere, nèque severitatis vinum
subministrare? morietur profectò in
vulnere, si proserpenti cancrenæ dis-
simulat Medicus ferrò & igne subve-
nire. Illud dolendum acrius, illud
acerbius est deplorandum, quod in-
feliciū quàm plurimi, feliciū sint
pauci: *quia & in area tritura pauca
sunt grana, quæ servantur horreis,
& grandes acervi palearum, quæ igni-
bus comburuntur,* scribit moralis Gre-
gorius. (f)

Hinc patienti Jobo pœna famula-
batur in solatium, plaga sui acuebat
desiderium, qui solvi manum exa-

cerbati Vindicis voluit, non ligari,
nè alligata nesciat plectere, sed re-
soluta noverit flagellare. Væ! mihi
tantorum reo facinorum, tantorum
mihi conscio peccatorum, si manu
ligatâ me nunc non feriat, & tunc,
cùm temporaliter ampliùs me ferire
non poterit, solutam manum ad fe-
riendum æternaliter extendat! Cain
primus inter mortales reprobos liga-
vit manum Domini, quando, nè oc-
cideretur ab homine, nè vindicare-
tur à terreno iudice ob sui enormi-
tatem criminis, impetravit; sed cau-
tior in petendo ejusdem filii genitor, incurrit
felicior in obtinendo, ad lachryma-
rum vallem è paradiso voluptatis pro-
scribitur, sudore vultûs sui affligitur, &
eradicatione spinarum vexatur; nec
tamen ille ulteriùs ligatam manum
continere voluit, sed ictum æterni in-
teritûs, quantumvis seriùs, excepit;
& iste sepultis, sub morientis JESU
pedibus, sui cadaveris ossibus, in sinu
Abrahæ beatam requiem invenit. Væ
illis, quibus nunc parcitur in tem-
pore, ut in perenni nunc feriantur
interminabili æternitate! stillat quan-
dòque Altissimus tenues sui furoris
guttulas, quando vel corpus labore
aggravat, vel animam languore cru-
ciat, ut illud inter ærumnas decidat,
& ista inter amaritudines contabe-
scat; at verò effundit iram suam ple-
no furoris imbre, quando excitare
peccatorem pœnosis ictibus renuit,
furentem in libidine non impedit,
protelatam pertinacis animi contu-
maciam non rescindit; hinc post lon-
ga vitiorum spatia, post diurna fa-
cinorum incrementa, indies peccare
repetunt, pertinaci proposito suam
protrahere peccandi libidinem sta-
tuunt, lascivis in deliciis senescen-
tes ignorant, quicquid in terris ad-
versatur felicitati, nesciunt, quidnam
anxium valeat spiritum torquere; non
nòrunt paupertatis incommoda, quam
detestantur; suis à finibus elongant
levissimam sinistra tribulationis um-
bram, serenitate perpetuâ omnem
aversâ, vel adversâ prosperitatis in-
temperiem eludunt aut elidunt: &
quamvis alienò sinistrorum eventuum
exemplò nonnunquàm terreantur,
non deterrentur tamen, sed immergi
profundis suarum delectationum som-
niis, inveteratam prosequuntur con-
suetudinem,

*Cain pe-
tens à*

morte

temporalis

liberari,

incurrit

æternam;

Adam af-

fectus &

laboribus

immersus

vivit æ-

ternum.

DEUS

temporali-

ter puni-

endo stil-

lat furoris

sui guttu-

las; in fi-

nem verò

differen-

do, effun-

dit iram.

Serpens
antiquus
petit ab
homine
tempus
præsens,
relinquit
futurum
DEO.

Apostolo-
rum est, in-
star salis
corruptionem præ-
pedire;
Christi
verò est
etiam cor-
rupta re-
staurare.

(g) Matt.
5. v. 13.

suetudinem, supremam vitæ horam
finali pœnitentiæ vel potius termina-
li impœnitentiæ deputantes. *Sed iste
serpentis sibilus est*; apud Nazian-
zenum: *da mihi præsens tempus, fu-
turum DEO*: quasi semper converti
ad libitum sit peccatoris, quasi pec-
cati canitiem abjicere, corvi nigre-
dinem deponere, lavare faciem Æ-
thiopis, difficultatem nesciat, facillimè
contingat.

Collatam Apostolicæ Sanctitati po-
testatem declaraturus cœlestis Magi-
ster, hoc brevi compendiavit triver-
bio universam sublimissimæ professio-
nis hujus prærogativam: *Vos estis sal
terrae.* (g) Non comparat, non æ-
quiparat, sed salem nuncupat, salis
substantiam esse Apostolorum essen-
tiam declarat. Expendit proprieta-
tes salis Chromatius, easque hoc
brevis compendio restringit: *Sales
cum operantur, in carne qualibet cor-
ruptelam non admittunt, fœtores auf-
ferunt, sordes expurgant, vermes non
sinunt generari*; idem & Apostolici
muneris est index ac elenchus: Con-
cupiscentiæ corruptionem anteverte-
re, peccatorum quisquilias rejicere,
iniquitatum sordes abstergere, malæ
conversationis fœtorem abigere; pro-
indè prævenire peccandi libidinem,
Apostolici salis est; germen vitio-
rum compescere, suæ virtutis est;
peccati regnum, priusquam domine-
tur, destruere, suæ mordacitatis est;
carnalibus desideriis obsistere, suæ vi-
vacitatis est. Est tamen unum, cui
Apostolica Sanctitas juvando impar
est, cui remediando sal istud non suf-
ficit; nam putrefacta medicari ne-
quaquam prævalent, Chrysostomo
fidem dante, ac assignato salis sym-
bolo in hærente: *Neque enim fieri
potest, ut quæ jam corrupta sunt, sa-
lis perfricatione reparentur*: corru-
ptioni proxima hoc salutari pharma-
co ad pristinam integritatem repa-
rantur; nè caro corrumpatur, quæ
suam soliditatem videtur perdere,
salem adhibe, aspersa nervositati pri-
stinæ restituetur. Sic ignorantem
animam, nè fidei pervertatur erro-
ribus; lascivientem genium, nè vo-
luptatibus emolliatur ad immedica-
bilem tabem; nè sceleratus homo
diffuat in omnigenorum scelerum
putredinem, Apostolica Sanctitas an-

Pars IV.

ticipare potest, valétque præoccu-
pare; at, ubi vetustas scelerum inva-
luit, ubi continuatis in voluptatibus
jam anima contabuit, ibi non suffi-
cit tota zelosi Senatûs Sanctitas, nè
dicam umbra Petri: *Liberare quippè
à putredine peccatorum, Christi vir-
tus est*: concludit Os aureum. (h)

(h) Hom.

Hæc autem non semper exit à be-
nignissimo Redemptore, sed plerum-
que perire sinitur suo in stercore,
permittitur tumulari moriens anima
in sua putredine, ut, quæ remedium,
quando potuit, recusavit suscipere,
etiam postulans nequeat obtinere.
Sic namque comminatur cuidam pec-
catrici in furore suo exulceratus Vin-
dex: *Ponam eam in possessionem eri-
cii, & in paludes aquarum*: (i) su-
perbientem sugillat Babylonem, qua-
si comminabundus prælagiret: redi-
gam in solitudinem, & ædificari ne-
sciam, & incolatûs incapacem, ut
non habitent ibi nisi monstra & fe-
ræ. Intuere vivacissimis effigiatam
coloribus faciem illius peccatricis a-
ximæ, quam sola suis viribus juvare
potest Omnipotentia, quam nulla
perfectionis Apostolicæ industria ad
primam justitiæ venustatem potest re-
ducere aut reformare. Est singula-
ris Divinæ Sapientiæ æquiparatio hu-
jusmodi computrescentis animæ
cum Ericio: maternus hujus animalis
uterus, dum concepta animataque
sobole fœcundatur, differt momen-
tis quasi singulis parturire; dum e-
nim acuto pungentium aculeorum
dolore acrius pungitur, horret cru-
delem partum edere, nè fortè sæ-
viente ferociâ discerpatur; sed dum
procrastinat parere, acutiùs confo-
ditur, immaniùs excruciat; cre-
scentibus siquidem aculeis accrescit
nocendi valor in fœtu, & tolerandi
necessitas in matre. Infelix anima
peccatis gravida! geris effrœnes ca-
tulos, dum concipis peccata; suis
munita sunt aculeis, quibus & con-
scientiam dilaniant, & peccatorem
anxiant, somniantem in fœdis vo-
luptatibus exstimulant, in execran-
dis obdormientem deliciis à somno
excitant, & licet conetur oblivisci,
suammet turpitudinem commemo-
rant, suam exaggerant fœditatem;
renuit tamen peccatrix anima partum
ejicere, aculeorum originem elimi-

15.

(i) Joan.
14. v. 23.

Peccator
differens
pœniten-
tiam, &
Ericius
differens
partum.

A a a a 2

nare;

nare; differt corvinâ procrastinatione se ab hisce cruciatibus eripere, donec crescentibus vitiis non possit ultra ab hoc trucidante puerperio liberari. Si hujus originem periculi, si scaturiginem hujus exitii solertiùs investigates, abindè finalem perniciem reperies exactam, quia stillantem Divini cordis iram contemnens, primos monitionum stimulos despiciens, cessare prius non voluit, donec contemptus Judex, donec despectus Vindex universam sui furoris plenitudinem effudit. Cautus esto, quisquis offensi Numinis reus iram ex verbere notas; sustine iratum, excipe impetum ferientis, reverere paternæ pietatis viscera: iratum se intimat, & tamen, quot iteratis ictibus percutit, tot fovet gratiis, tot favet misericordiis; culpam insequitur, nè culpæ reum deferere cogatur. Sic sic erranti filio mater irascitur, ut corrigat delinquentem, ad usque optatas verberat lachrymas; sed, si hunc præcipientem viderit, in ipsum accelerare vitæ interitum conspexerit, utramque manum adhibet, ut retineat, quæ quidem, sic degenerantem filium flagellaverat, ac si flagellandum non diligeret; sic diligens stringit & retinet, quasi irata non flagellasset. Cautus esto, nè irascentis præcautionem negligas, nè, dum iratum vereri dissimulas, excandescantis furorem incurras; nè salutifera offensi Judicis ira in extremæ ultionis transeat animadversionem, quam declarante Gregorio, *tunc fugere peccator non valet, qui nunc ad lamenta pœnitentia non recurrit.* (1) Felix prævaricator ille! cujus prævaricationem offensus Judex sinè plaga impunem abire non permittit, nec tamen in furore arguit, nec delinquentem à se funditus repellit. Felix peccator! qui sic miserentis clementiam implorat, sic ad remissionem sui criminis anhelat, ut tamen flagellantem justitiam amanter suscipiat, & verberantis dexteram sibi in ipso verbere proficuum humili osculo recognoscat: ignoscet agnoscenti; nève peccatum remaneat in vita impunitum, in morte puniendum, præveniet in benedictionibus dulcedinis, percussum consolando, & defluentes lachrymas manu piissima detergendo. Felix

anima! quæ priusquam suam intemperate Judex promat sententiam, ascendit tribunal mentis suæ, statuensque se antè se, ad pœnitentiam celeri affectu convolat, priusquam læsa justitia ad infligendam impœnitenti pœnam se convertat.

O si sic sapuisset Salamon, nunquam ad idololatrando tot simulachris corruisset! cujus exitii originem abindè deducit Josephus historiographus, quod postquam in celeberrima orbis Basilica, in augusto prodigiorum templo, mare æneum dictatrice providentiâ erexisset (quod Commentatore Beda, *in figuram Baptismi factum est*), in quo abluebantur Sacerdotes, (quo nomine omnes electos appellari docet Glossa, qui sunt membra Summi Sacerdotes JESU Christi) Eidem verò superposito subiciebat ex ære fusos boves, simplicibus ad scandalum, malignis ad periculosam idololatrando occasionem; sic enim de dementato Rege scribit commemoratus Author, postquam neglectum sanctissimi Numinis cultum recensuisset, alienigenarumque mulierum consuetudinem exprobrasset: *jam antè quoque à præscripto legum discesserat, quando æneas boum effigies basi maris illius addiderat:* (m) quam probè sapuisset, si hanc primordiale maculam futuræ coinquinationis prodromum, in illius maris undoso latice, vel potius in salutari propriarum lachrymarum balneo diluisset. Sic sic prophetico vaticinantis Isaia conformiter oraculo: *de radice colubri egreditur regulus:* (n) Ille nocivus; sed longè illò iste nocivior; ille, si mordet, nocet; iste, quem videt, ille languet, quem afflat, istum necat. Obsta principio, primum declina vitium; quod si vel præceps morsum serpentis admisisti, in virga mœroris & doloris persequere mordentem, morsum vindica, ut percussa plagis, absorpta gemitibus, culpa redire horreat: fuge quasi à facie colubrix peccata, qui jam, quidnam peccatum sit, quantumque noceat ex primo, quò læsus, nondum tamen infacinatus es, collegisti. Est saluberrimum Siracidis consilium: *Fili peccasti: non adjicias iterum peccare:* (o) nec enim homo est, qui faciat bonum, & non peccet; omnes quippè

Salamon introdu- cens in templum boves æne- os, disposuit se ad idololatrando.

(m) Lib. 8. c. 7.

Regulus est peccatum egrediens de primo peccato, velut de colubro. (n) If. 14. v. 29.

(o) Eccles. 21. v. 1.

(1) Homil. 20. in Evangelio. Felix peccator, cujus peccatum in vita plectitur.

quippe (unam si demas Virginem, pro qua peccati lex non est posita, licet pro omnibus sit constituta) peccaverunt & egent gloriâ DEI. Peccâsti igitur: peccato peccatum nē apponas, sed de præteritis poenitens, futura cave, nē committas; sunt siquidem, sunt ponderosi lapides gravi materiâ, si aggregentur non murum faciunt, sed corruunt in fabricæ ruinam, & Architecti probum; quò altius confurgit sinè cemento saxorum coacervata strues, ruit periculosius, obruit violentius, & super quem cadit, immaniter comminuit & confringit.

Qui peccavit egrediatur de Babylone & à Chaldaeis, id est, à peccato, & vicinia peccatorum.

(p) Is. 48. v. 20.

(q) In Ps. 1.

(r) Jer. 50. v. 1.

(s) Psal.

121. v. 2.

Iustus stat cum DEO; peccator

Quòd si prævalente malitiâ, iniquitates tuæ supergressæ sunt caput tuum, & sicut onus grave gravatæ sunt super te, amplectere saluberrimum Sapientiæ consilium Ore Prophetico revelatum: *Egredimini de Babylone, fugite à Chaldaeis.* (p) Explicat latentem occultæ veritatis moralitatem Ambrosius: *Etsi intrâsti in confusionem vitiorum; exi: sed ingressus es carnis lege cogente, & captivante te in lege peccati; exi: egredere vel serius, exue te servitio gravi.* (q) Est Babylon confusio absque virtutum ordine & serie rationis: Egredimini igitur de confusione peccati, in qua est ignominia vililitatis, grædo insupportabilitatis, horror timiditatis, inanitas sterilitatis, sterilitas vanitatis. Hoc clamat Jeremias: *Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldaeorum egredimini:* (r) *de peccato & vicinia peccatorum*, subnectit purpuratus Hugo. Erat Chaldaus Abraham, non infior; sed fugit à Chaldaeis, ut fieret Pater multarum Gentium. Quod ille præstitit antè legem, tu legi subditus æmulare, & fuge ab iniquis; Fuge de tenebris, festinanter viam accelera, quam elegisti arctam, non latam; sunt enim duæ viæ: una æquitatis, altera iniquitatis; illa iustorum, ista impiorum: quod si stas lassatus in via iniquitatis, subsiste paululum, & stantem attende puerum Domini ac psallentem: *stantes erant pedes nostri in atriis tuis Jerusalem:* (s) Currebat adhuc immaculatus in via, ambulabat in Lege Domini; & tamen jam sibi stare videbantur pedes, non inter homines, sed inter angelos; il-

le rebellis aliger in veritate non stetit, dum veniret ei pes superbiæ: tu sta humiliter, ubi ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec potuerunt stare. His sociantur in pœna, qui iisdem conjunguntur in culpa, qui malunt in circulo ambulantium impiorum in circuitu, cum circumeunte terram tenebrarum principe commorari, quàm in medio ignitorum lapidum collocari. Infortunati vitiorum pedissequi, criminum bajuli, superbientis spiritus infames æmuli, qui exultant in rebus pessimis, & in malitia gloriantur, potentes in iniquitate. Hoc iusto viatori, vel poenitenti advenæ sit in solatium, quod fugienti de Aegypto Moyse injungebatur ab Altissimo: *stabisque mecum super verticem montis.* (t) Legit Lippomanus: *stabis mihi:* ad meum non tuum obsequium; mihi Domino tu stabis fidelis servulus; stabis non in via peccatorum, quam fugiendo declinasti, sed in perfectionis apice, in sancti Sionis culmine, indè ad eam quæ fursùm est Jerusalem profecturus: stabis cum stante prudentum virginum quinario, non cum progrediente fatuarum numero ad vendentes oleum; nam primæ solum intromittuntur ad nuptias, secundæ excluduntur. Hinc alibi eidem, sed jam futuro præcipit Legislatori: *tu verò, hic sta mecum, & loquar tibi.* (u) (u) *Deus.* Erat coelestis Solymæ præliminare atrium mons Sion, in atriis autem omnes servi Domini stare jubentur; nam si sedere flagitant cum perduelli angelo, cum inimico homine, cum servo nequam, præcipitantur in regionem umbræ mortis, ut semper prostrati jaceant in tumulo tenebrarum: sinuntur quidem suis sedere aliquantum in voluptatibus, & ea, cui incumbunt, deliciarum frui requie; vel ad horam dissimulatur sedentium ambitiosa præsumptio, & dominandi libido toleratur; nec enim cum hominibus flagellantur, ut inter malignos spiritus ab ultrice justitia æternaturò verberè cadantur. Vis nôsse, cur illi, stantibus servis DEI, arroganter sedeant, molliter jaceant, optatam pacem habeant, sed non desiderabilem, in pace requiescant? Respondet Augustinus: *Habent pacem*

verò sinitur ad tempus sedere.

(t) Exod. 34. v. 2.

(u) Deut. 5. v. 31.

(x) Prov.
7. v. 22.

*& florent in terra, quia certa mors
& aeterna eos manet, qua nec decli-
nat ab eis, nec ipsi declinare ab ea
possunt.* (x) Vidisti taurum devo-
tum victimæ: incrassatur, non ver-
beratur; impinguatur, non fatiga-
tur; liber dimittitur, non amplius
aratro adstringitur, finitur currere &
vastare usque ad diem occisionis suæ.
Irretitur misellus auscultantis Evæ fi-
lius, serpenti fidit insidias struenti, in-
teritum machinanti, illaqueatur la-
biorum mendaciis, illecebrarum blan-
ditiis: *statim sequitur quasi bos du-
ctus ad victimam*, deflet feralem se-
ducti peccatoris interitum proverbial-
lis Salamon, *& quasi inscius, lasci-
viens, & ignorans, quod ad vincu-
la stultus trahatur.* Fuge hanc re-
quiem, fuge felicitatem istam, di-
mitte perniciosam libertatem, nè ser-
vitutem DEI, quæ omne dominium
superat, amittas. Plectuntur, & ma-
gis, servi DEI, quando segregata
principis mundi hujus aula & orbita,
nec tempestate cæditur, nec inedia
premitur, nec tribulatione affligitur,
omni prosperitate delectatur.

*Super Je-
rusalem
stillabat
ira DEI,
sed super
converti-
rentes
effundeba-
tur furor
Domini.*

Feriebatur clade duplici gloriosa
urbium Regina Jerusalem, in terris
DEO fœdifraga, instabilis Synagogæ
Regia, Phariseorum cathedra, Dei-
cidarum patria, uterus viperarum:
irrupit truculentus Assur, ut de-
turparet longævæ venustatis pulchri-
tudinem, excideret fœcundam cam-
porum fertilitatem; eliminabantur
oleæ, diripiebantur vineæ, incinera-
bantur palatia, & superba urbium
Metropolis suis decussabatur in turri-
bus, suis deiciebatur in antemurali-
bus, suis in domibus exurebatur. Sed
hæc offensi Numinis ultio stilla fuit:
testor religiosissimi Regis Josiæ con-
fessionem publicam: *Furor Domini
stillavit super nos, eò quod non cu-
stodierint patres nostri verba Domini.*

(y) 2. Pa-
ralip. 34.
v. 21.

(y) Sed quia induruit prævaricato-
rum obstinatio, excrevit sinè termi-
no pontificum ambitio, invasit ipsum
quodammodò Sanctuarium simula-
chorum multiplicatio, prævaluit
prædominantis idololatriæ contami-
natio; dicam amplius, eliminabatur
veritas, adorabatur iniquitas, pro-
fligabatur innocentia, sedebat pro
tribunali malitia, dimittebatur reus,
occidebatur DEUS; idcirco cœlestes

genii, custodes Angeli concomitan-
tes magnum consilii Angelum egre-
dientem in feralem Calvariæ mon-
tem, cohortabantur ad invicem te-
ste Hieronymo: *Abeamus ex his se-
dibus*: quo abeunte præsidio circum-
vallabatur urbs perfecti decoris mox
convertenda in cucumerarium, &
civitas plena populò desolabatur in
pomorum custodiam: & quia cru-
delis incolarum gladius Prophetas ju-
gulavit, idcirco pariter gladius Do-
mini ab una ad alteram extrema-
tem universos incolas cum advenis
funditus devoravit: *Romani siquidem
in angustias viarum strictis gladiis
fusi, & quos cæpissent, interficiebant
nullo discrimine*: recenset Josephus
celebris ille hystoriographus: *domos-
que totas cum omnibus, qui eò confu-
gerant, igni tradebant.* (z) Inve-
niebantur à devastante malitia inte-
græ mortuorum familiæ, repletæque
cadaveribus tecta, quos fames terri-
bili confecerat immanitate; obstrue-
bantur vulneratis, erectisque corpo-
ribus viarum aditus, tota civitas tam
copioso diluebatur sanguine, ut so-
pirentur domorum incendia & flam-
marum vorax ingluvies cruore Judæo-
rum exstingueretur. Secundam hanc
ultriciis justitiæ vindictam prophetica
prævidet acie sublimis Jeremiæ ocu-
lus in lachrymas distillans, nec am-
plius stillam furoris Domini nuncu-
pavit, sed gemebundus intonuit sub-
secuturam prælagiens interneccionem,
ut jam præteritam: *Complevit Domi-
nus furorem suum, effudit iram in-
dignationis suæ.* Hoc plane genui-
num stillantis iræ DEI symbolum,
genuinam electorum & reproborum
pœnam adumbrat: flagellat ultrix ju-
stitia primos, sed velut dilectis sibi
filiis, commissam prævaricationem
remittit, vel saltè protelata castiga-
tionis terminos non expectat; se-
cundos finit in suis perversitatibus
insolescere, vitamque in dissolutis
voluptatibus ad votum terminare;
illos plectit maturius, ut corrigat de-
linquentes; istos flagellat seriùs, ut
perdat pereuntes; ut enim adstruit
Chrysostomus: *Grandem iram gran-
dis dilatio precedere debet.* (a) In
illos rorat plagarum leve stillicidium;
in istos furoris nubifragium effundi-
tur, ut demergantur in abyssum; Illis
applaudit

(z) Lib. 7.
de Bello
Jud. c. 16.

DEI gran-
dem iram
longa dila-
tio præce-
dit.
(a) Homil.
19. in
Matth.

(b) Ps. 98.
v. 8.

applaudit illorum unus: *DEUS tu propitius fuisti eis, & ultor super operibus eorum.* Duos recenset Israëlīs Principes, Moysen populi Præsidentem, & Aaronem Summum Sacerdotem, ejusdemque sanctificandæ Gentis Directorem: horum leviusculas transgressiones moderatos nonnihil extimulantis zeli imperus statuit amborum Arbiter, sed propitius, non furibundus compescere: Decrevit gubernatrix Sapientia in comitatu assidentis misericordiæ, & conquerentis Justitiæ sanctissimis Rectoribus propitiari; sic tamen, ut voluerit ad satisfaciendum querimoniæ levem excessum nimix severitatis vindicari. Fuerant affectiones cordis, tenues velut pulvisculi, nitorem integerrimæ puritatis nonnihil in DEI oculis deformantes; conversabantur sinè hominum querimonia in medio plebis, sed quod perfectum esse videtur oculis hominum, ostendit quandòque respicientis DEI oculos, qui super justos invigilant, ut justiores fiant.

Paulus colaphizatur, nè in gratiis DEI extollatur.

(c) 2. Cor. 12. v. 7.

Insidiabatur magno Doctori Gentium angelus satanæ, ut colaphizet eum; sed datus est illi: alioquin accedere non præsumpsisset, ferire nequivisset. Si causam colaphizantis satanæ investigas, non aliam ipsemet reperire potuit, qui alapas excepit, quàm unam: *Nè magnitudo revelationum extollat me.* (c) Timendum erat Commentatore Augustino, nè extollatur: *nam non poneret DEUS medicamentum, ubi vulnus non esset.*

(d) In Ps. 98.

(d) Prævenit assultum scrutator cordium, nec tertio deprecanti condescendit, sed percuti, nè laberetur, dissimulavit; rogabat Archiatrum, ut sublato cataplasmate solaretur ægro tantem, sed noluit sapiens medicus consentire, nè æger à sanitate integra dissentiret. Vides propitiantem & tamen vindicantem? ulciscitur, dum non exaudiens supplicantem, ab eo consensu suo elongatur. Non sic cædendo & premendo blanditur impiis, qui Patris declinant faciem, ut virgæ dorsum subtrahant, ut suas à pœna liberi continuent libidines, sinè plagarum formidine; non quarrit ultrix justitia absconditos in latebris, luxuriantes in angulis, idololatrantes in excelsis; finit volutare in cœno libidinum immersos lectulis

Gravis DEI ultio, est impunita scelerum dissimulatio.

eburneis, nec præpedit anhelantes; finit madere alieno sanguine furentes belluas, nec impedit insidiantes; finit præcipitandos conscendere præproperis pedibus, plenis affectibus, nec retinet progredientes; finit è terra aurum rapaci manu eripere, sulcare maria pro deprædatorum bonis ac mercibus, nec avidos prædones in fluctibus submergit; finit amitti drachmam, & obtegi terreno pulvere, nec tamen lucernam ad inquirendum accipit, nec sic volentem quiescere, sua in requie perturbat. Condolet perditis hisce tenebrionibus, quos solis justitiæ radius plùs lancinat, quàm illuminat, præfagus futurorum Ezechiel, vel potiùs ore prophetico alloquitur exulceratus Judex hos infelices terrenæ felicitatis filios, gehennæ candidatos, si licet dicere, à se æternum segregandos: *Auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius.* (e) Quid dulciùs inventato peccatori? quid horribiliùs iusto auscultatori? Non flagellatur, quia jam desinit esse filius; non aggravatur, quia cessat Divinæ Majestatis respici servulus; nè in laboribus hominum sit, finitur quiescere, omnisque spes illius subtrahitur denarii, quò suos cœlestis Pater-familias à se vocatos remunerat operarios æternum requieturos; rejicitur à sponsi thalamo, ut subter eam sternatur iniquitatis tineas, & operimentum ejus sint vermes peccatorum, infamis adultera, cui jam facta est frons mulieris meretricis. O quantò satiùs clamat prodigus quidam, gembundus tamen filius; revertar ad patrem meum, dicam: non sum dignus vocari filius tuus; quasi diceret: Eccè! venio, ut apprehendam disciplinam, cui me hætenus subtraxi, nè irascaris ultrà & peream de via justa! Irascere misericordiarum Pater, quâ irâ flagellas filium, quem amas; non terret verberantis ira, sed dissimulantis longanimitas suspicabundum cruciat animum, nè forsan sim exclusus à filiorum numero, qui sum à flagellatorum serie separatus! Vindica in omnes affectiones meas; cæde, ut cedam præcipienti; cæde, ut recedam à via iniquitatis, nè ultrà delectet peccare, sed magis recreet pœnitere.

(e) Ezech. 16. v. 14.

Sed

*Potentes
Seculi in-
crepante
DEO dor-
mitant.
(f) Ps. 75.
v. 8.*

Sed est paucorum hæc deprecatio, multorum ab illa differt diametralis imprecatio, qui divitias patientiæ & longanimitatis divinæ dementer contemnendo ad pœnitentiam adduci renuunt, à miserationis DEI benignitate, quàm indisciplinati rejiciunt velut suis exosam illecebris severitatem; malunt thesaurizare iram in die iræ, quàm tempore acceptabili ad pœnitendum avocari, & in salutis die à Salvatore adjuvari. Hos detestatur suæ infensos æquitati coronatus Psaltes: *ab increpatione tua DEUS Jacob dormitaverunt, qui ascenderunt equos.* (f) Hi equites cervicem potestatis contra DEUM erigunt, quia potentes se reputant, in cogitationibus ascendunt; & quia, Commentatore Augustino, induratio cordis quædam obdormitio est, quamvis à semetipsis increpentur, ab exprobrante conscientia redarguantur, vitam veterem, peccandi consuetudinem, ambiendi pruriginem, lasciviendi putredinem nolunt excutere, ac dormientes somnum suum, renuunt ad novam reformatæ vitæ normam evigilare: Indormiunt voluptatibus, immerguntur vanitatibus; somniantes deliria, loquuntur iniquitatem, gloriantur in malitia; nè iratum sentiant, dormituriunt, nec verba increpationis audiunt, sed increpantem spernunt. Quam putas increpationem dici, ad quam potentes isti à sæculo, assessores principis mundi hujus vigilare renuunt, dormituri consueverunt? Est illa, quæ monet dulciter, urget suaviter, hortatur fiducialiter, sed terribiliter neglecta comminatur. *Ab hac increpatione dormit*, Gilberto explanante, *qui ex dissimulatione divina somnolentia securitati se tradens, dissimulantis patientiam non attendit*: (g) Periculosa nimirum est patientis DEI longanimitas, quæ, licet non illicò percutiat, ut tangat gravius, ut feriat periculosius, expectat. Vis sic non dormituri: equum noli ascendere, seu sit arrogans, seu lasciviens; periculosè dormitur in equo præsertim recalcitrante; dormi, non obsum; sed cum illa dormiente, cujus cor vigilat, dum dormitat; cum illo, qui nè equitans obdormiret, vel dormiens obequitaret, stravit in tenebris lectulum suum, ut

dormiat per alienationem ab effectibus carnis, à voluptatibus mundi, à concupiscentia oculorum, & à superbia vitæ. Obdormiat despectus in terris, ignotus in aulis, peregrinus in viis, cui idcirco jam consopitus videtur omnis affectus caducæ vanitatis. Discant potentes, qui vocant nomina sua in terris suis, discant superbientes, qui gloriantur in equitatu Pharaonis, audire suaviter increpantem, nè cogantur non equitantes, sed stantes, nec ad dexteram suaviter invitantis, sed ad sinistram implacabiliter repudiantis auscultare inviti condemnantem. Non fidant comminabundo Judici supplicium protelanti; imò confidant leniter adhortanti, recipiant amanter ulciscentem, horreant diutius prorogantem.

Accesserat legatione fungens pro DEO, DEI Vicarius, inauguratus perfidi Pharaonis DEUS: efficienem in throno belluam, non suo Regem in solio experitur; increpat animosus Moyses, sed dormituriem, ut suscitetur, suæque invigilare incipiat saluti: ingreditur Moyses; *tulitque Aaron virgam coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in colubrum.*

(h) non ludificatione veneficâ, sed efficiente Omnipotentia; Explodit obstinatus Princeps, inveteratus Creatoris sui contemptor, suos citat maleficos, qui suis eludentes præstigiis miraculum creatricis dexteræ, serpentes pariter è virgis profilientes attonitis exhibuerunt oculis spectatorum. Non verebatur prodigiosam, licet mansueti Aaronis virgam elatus barbari hujus equitis animus; non verebatur terrentis dexteram, contemnens tam leve indicium offensæ Divinitatis; convertitur ad intuentium oculorum horrorem & terrorem in virulentum colubrum, si forsan hac rabiosa facie contritus vivat & convertatur: sed obduratum obstinatarum mentium simulachrum non commovetur ad excandescens Altitissimi furorem, quique nuper despererat gracilis virgæ exilitatem, contemnit nunc repentis colubri ferocitatem. Hæc prorsus idæata imago est induratum omnium peccatorum; sed audiant horrifonum magni Thuronis sententiam: *In colubrum virga convertitur, ut majoribus dignus supplicis.*

*(g) Serm.
42. in
Cant.*

*Peccator
impæni-
tens con-
vertit
virgam
DEI in co-
lubrum.
(h) Exod.
7. v. 10.*

(i) In Allegoriz.

Priusquam Christus effundat iram super Judam Proditorem, vocat eundem Amicum.

(1) Homil. L. de Lazaro.

plicius, majoris correctionis tormenta se expectare intelligat; & ideo qui virga non corrigitur, draconi, id est, diabolo traditur. (i)

Stilla imbrem præcipitat si contemnatur; ira furorem procreat, si negligatur: despecta mansuetudine judicis, invadit furor vindicis ridentem ad minas peccatorem. Intonat divinus commensalis in ultimo sacri amoris epulo funestum illud: *va homini illi, per quem filius hominis traditur!* utque revocet abiturum, reducat traditurum, tegit silentiò proditorem, amando corrigit calumniatorem: adscribit Sapientiæ mansuetudinem Chrysostomus: *Nè manifestà redargutione redderet impudentiorem:* (1) quid enim impudentius, quàm manum mittere in paropsidem, dum hoc ipsum pro signo assignabatur prædictæ traditionis: *Tu manum non retrahis à paropside, quia animam non avertis à crimine;* increpat Leo Pontifex effrontem, ad præcipitium festinantem; assurgit à durissimo luctamine suo prostratus in sanguine agonizans JESUS, occurrit

occurrenti Magister discipulo, iste infigit dolosum osculum in reverentia indicium; *ut perfecta esset simulatio:* elucubrat Cajetanus: ipse non fugit serpentis labium: *nè fugere prodicionem videretur:* subnectit Ambrosius: *rugit denuò exulceratus Leo: tu Juda in trepidatione Sanctorum abuteris Domini patientiâ;* qui tamen adhuc perditam ovem quærens, quasi nondum suo ejectam ab ovili Pastor optimus, hostem alloquitur; *amice ad quid venisti?* exclamat Euthymius: *vide misericordiam immensurabilem! siquidem donec traditus est, fuit illi cura de traditore;* ideo etiam nunc amicum nuncupavit. Hic tandem diligit miseri, dum suis ille recedens ab oculis amplius voluit indurari; donec tandem effusò furoris naufragiò à Salvatore profugus stante diabolo à dextris suis, se ipsum egit in mortem. Sic moriuntur impii ad cor redire nolentes, sic perimuntur ferientis justitiæ gladiò impoenitentes, quando

Dominus effundit furorem suum.

CAPH.

VERSUS
XI.

Succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.

SERMO TRIGESIMUS TERTIUS.

Horrenda est damnatorum pœna in ignibus sempiternis.

Brachium DEI est Unigenitus Patris. (a) Es. 30. v. 30.

DE illa exacerbati judicis ira egimus, quæ suas ultrices flammæ ita moderari consuevit, ut vix pœniteat hominem peccasse; cum insita Divinitati clementia justitiam occurrens amplectitur, & gemina quidem stringens brachia, quasi cum agonothea suo, nè feriat peccatorem, ferventer colluctatur. Prælagit quidem comminabundus Isaïas: *Terrorem brachii sui ostendet Dominus in flamma ignis devorantis, allidet in turbine, & in lapide grandinis:* (a) In DEI brachio unigenitum Patris Filium malis terribilem, intellige cum Interlineali, qui suam indies ostendit potentiam in malignorum spirituum directione.

Pars IV.

Sed quamvis succendatur ignis in furore suo, ut illos, qui à misere oculo suo suis excluduntur demeritis, jam jam inflammaturus in circuitu videatur veluti inimicos: si tamen salutari Ezechielis consiliò superjiciant pulverem capitibus suis, & cinere conspergantur, (b) furenti flammæ subtrahuntur; nam cinerem flamma nescit exurere. Sic obviavit ferienti satanæ vir patiens, vel veriùs, flagellanti per manum rebellis angeli DEO Domino; utque iratum placaret efficacius, affudit aquam cineri, commiscens lachrymas dolori: *Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ, & cineri:* (c) in trivotali quippè amicorum consilio Job, ut

Homo conspersus cinere non metuat furorem Domini. (b) Ezech. 27. v. 30.

(c) Job. 30. v. 19.

B b b b

conculcatus

conculcatus ad instar luti ab opprimente justitia contemptibilibus respiciebatur oculis, qui, dum ipsius interiorum Sanctitatis sublimitatem non cernerent, solum innocentis animæ reatum ponderabant, quem tanta exulcerati corporis vulnera manifestarunt: nec mirum heroem gloriosi victoris animam se cum favilla & cinere velut coadunatam comparare, qui sublimissimæ contemplationi deditus, dum Conditoris meditaretur Majestatem, non potuit se ipsum aliud, quàm cinerem, & favillam reputare. Hoc salutaris cinere, dum Adæ filius aspergitur, dum propriæ incumbens notitiæ, suam exilitatem nititur expendere, quove supplicio sua propter demerita mereatur affici, trutinare, in massam vilissimi pulveris corruit, quem ventus vanitatis à terra in aërem toties dispergit. Sed sic incinerato capiti flamma furoris Domini nocere non finitur; nam pœnitenti animæ offensus nuper Judex ab incinerando retrahitur, ab exurendo præpeditur. At, ubi mens refractaria primum, quod induit, peccati vestimentum non vult deponere, ubi prævaricator reprobis à luce supernæ rectitudinis, votum iniquitatis suæ renuit abstrahere, postquam novissimâ vitalis auræ horâ morte justorum mori repudiat, qui suam eripi animam à portis inferi non supplicat, sed in amata hætenus perniciæ incorrigibilis perdurat, ille in Sion igne succenditur, & fundamenta ejus æternò flammarum incendiò devorantur. Æquissima sanctissimi tribunalis hæc est sententia; ut perfidus viator, qui per angustam vitæ semitam sequi noluit, circumvagi leonis, qui quærit, quem devoret, fretus prædâ per spatiosam sceleratæ latitudinis viam ad regionem umbræ mortis detrahatur.

Anima

voluptatibus dedita, sunt oves posite in inferno.
(d) Psal.

48. v. 15.

Hanc numerosam prædaram multitudinem plorante intuebatur oculo gemebundus Psalter, dum innumeram perditarum animarum describens colluviem exclamat: *Sicut oves in inferno positi sunt*: (d) Illos præ cæteris sub hac confusione recenseri æstimat Augustinus, qui cælo non curant vivere, nec DEO desiderant adhærere, si modò in voluptatum mundi volutabro indulgeatur illis in-

demnes volutari, qui præsentibus immergi commoditatibus, futura se quidem jactant credere, sed deteriores universâ infidelium congerie, quod fides eventurum annuntiat, timere renunt, amare negligunt, desiderare nesciunt, nec experiri concupiscunt. Totum, quod flagitant, est transitorium; totum quod æstimant est hodiernum & si post diuturnam scelestæ conversationis canitiem, ad terminum perveniunt, ad abitum nolentes properant, ad abitum urgente morbi violentiâ festinant, pomposo funere tumulari arrogant, nisi dissuadeat avaritia, vel curtæ suppellectilis inopia restringat. His suum ovile Propheta Regius in camino ignis ardentis assignans pastorem pariter declarat: *Mors deposcet eos*: quemadmodum namque jumenta non radicibus herbas evellunt, sed solas summitates decerpunt, ut iterum renascantur herbæ ad pastum; sic & oves illæ, sic infelices incolæ in regione tenebrarum collocati morte depasti reviviscunt; nunquàm enim moriendo deficiunt, sed morientes ad vitam redeunt, quamvis morte crudeliorem. *Oves amissâ lanâ manent*, Cassiodoro Commentatore, *sic in istis sine consumptione substantia pænna invenit, quod cruciet*. Legit ex Augustino Interlinealis: *Mors pastor est eis*: non illa mortis imago, quam adeò declinant mortalium oculi vel pictam intueri; non illa cujus fidei ministerio immortalis anima ab examinando cadavere separatur, sed illa, per quam illa introducta est in orbem terrarum; si enim illam consideres mortem, per quam peccatrix anima suo segregatur à Conditore DEO, seu illam, quâ liberatur viatrix à corpore mortis hujus, ut sui cursûs bravium apprehendat. *Ipsam habent authorem*, interpretante Aurelio Hypponenfi, *qui primo per superbiam cadens invidit stanti, & morte invisibili dejecit stantem*. Est igitur mors illa pastor damnatorum, quemadmodum Christus vita est pastor salvatorum; sunt oves sed in inferni stabulo, quarum pastor mortificans mors est; sunt oves sed in cælo, quarum pastor vivificans vita & author vitæ est. Diversa diversarum pecudum agmina diversos sortiuntur

Harum ovium pastor est mors perpetua.

tiuntur pastores, diversò nutriuntur pabulò, diversis longè pascuis pascuntur.

Illarum, quæ in inferno positæ sunt, describit alibi locum pascuæ & pabulum, non quod sibi carpunt ad nutrimentum, sed quod aliis præbent in alimentum: *Introibunt in inferiora terra, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt*: (e) Legit Syrus: *Esca vulpibus fient*: Sed intemius penetrat versio alia: *Abibunt ad eam partem, ubi gladius vastat, fors vulpibus erunt*: hic caro eorum vulpibus, illic anima ignibus deputatur, donec rursus infelici unione readunati manes, sempiternis obvolvuntur incendiis, qui indissolubili iniquitatis consortio in vitiis socii exstiterunt; una siquidem pœna damnationis implicat, quos unus amor in crimine colligat & concordat. Introibunt itaque completâ iniquitatis viâ lassati viatores non ad laboris requiem, sed ad gehennæ carcerem, tradentur in manus gladii fatales victimæ ultricis justitiæ, de quo suo jam Sæculò impunis Job prælagivit: (f) *Job. 19. v. 29.* *Utor iniquitatum gladius est*; (f) Dum cædit, fauciat; dum ferit, vulnerat; hinc hoc mortali peremptum vulnere non ampliùs ad vitam salutis rediturum, describit sapientissimus Salamon: *Novissima autem illius amara quasi absinthium, & aucta quasi gladius biceps*: (g) Legit Arias: *Veluti gladius acierum*: multiplicata acies plagarum indicat varietatem. Hinc mulier hebræa confusionem in domo Nabuchodonosor procuratura, non una duntaxat acie, non primo pupionis ictu elatum Holofernus verticem decussavit, sed iterato vulnere cervicem iniquitatis amputavit. Ultrix justitia non uno contentatur ferientis gladii vulnere, sed plagas damnatorum duplicat, pœnæ sensûs, damni pœnam associat, ut corpus incomprehensibili cruciatu torqueat, & animam acutiori plaga severius configat; ut qui nec in corpore curabant resicare libidinem carnis, nec amputare in corde malitiam mentis, exulcerentur in carne, excrucientur in mente. Sic interficiet transverberans, sicque confodiet perterebrans Dominus JESUS, ut interficiat impium spiritu oris sui, quem dudum

Pars IV.

sollicitus David sat acriter commovuit. *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit*: (h) quo sermone (h) *Pf. 7. v. 13.* comminatorio priusquam subsecutura intimet vulnera vindex justitia, præmittit vibrationem gladii præcurrens misericordia; illa ad ulciscendum expansa stringens brachia plagam inferre attentat, mortem infligere parat; sed tardigradior ista, monet ac urget ad desistendum. Utrumque quidam experiuntur filii Adæ in via; sed, ubi dies ultionis illuxit, non ultrà evaginatur, ut cædat, sed jam in ictu libratur, ut lædat. Traduntur proindè in manus gladii condemnatæ divini furoris hostiæ, postquam rejecti à terra viventium, intrarunt ad inferiora terræ; ambulârunt cupiditate carnis super terram, coguntur nunc lugente spiritu, & olim lachrymaturo corpore repere subtus terram: terrena concupiscentes sibi terram proposuerunt, terram super se posuerunt, ut loquitur Augustinus, & se terræ subterfecerunt. Illud postremum fuerat adimplendum, ut compleretur ira Domini, & bibant de effuso calice furoris sui omnes peccatores terræ; illud erat residuum, ut partes vulpium fierent: *id est: demonum*: exponit Glossa interlinealis; ut sicut se fecerant perduellium angelorum Comites & Principis tenebrarum pedissequos in culpa, ita fiant commilitones eorundem in pœna. O deplorandum testatorum hujuscemoditestamentum! corpus exanime traditur vermibus corrodendum, anima æternis ignibus injicitur crucianda: hæreditas relinquitur, aut filiis, aut consanguineis, plerumque sinè benefactoris memoria lætanter possidenda. Sed nunc investigare libet munificum recentis advenæ hospitium, prolixum nimis commorantis accolæ incolatum.

Hæc est plerumque sanguineis ploranda lachrymis infatuatorum Adæ filiorum dementia: cæcæ cupiditati ducatum sui itineris committere, voluptuosæ vertigini suæ peregrinationis exitum commendare; dum enim cæcutiens viator in viæ ducem illecebrosam eligit vanitatem, quæ fallaci edita utero, virulento peccati ubere lactatur, non per angustam securæ salutis viam ducitur, sed per excelsa

Homo voluptuosus cæcæ cupiditati ducatum sui periculosi itineris committit.

B b b b 2

excellsa vitiorum præcipitia raptatur. Nescit fecunda mater sce-
 rum, suos, impatiens moræ, impe-
 tus compescere, sua non scit confi-
 lia, rationis gubernaculo subicere;
 primis regitur motibus, si deliciosi
 sunt, non agitur maturæ rationis
 persuasionibus, si deliciosi non sunt:
 exemplò sociorum trutinatur tota
 vivendi methodus; si fallunt, falli
 non abnuunt; si pereunt, perire pa-
 riter non exhorrescunt. Nil aliud
 investigari eget maturius, quàm via
 hominis in mundi territoris com-
 morantis; & tamen vix est nego-
 tium, quod breviori examine absol-
 vitur, præcipitanti celeritate re-
 solvitur, velociori suffragio decerni-
 tur, rapidiori assensu determinatur.
 Volucrum dixeris levi alarum remi-
 gio agitatam, quæ allicienti insidens
 ramusculo, tenaci visco delinita, in-
 cipit pedem subtrahere, nec tamen
 se à prævalente glutinis vinculo capti-
 va liberare. Hæc ipsa est peccatri-
 cis animæ calamitas, si tartarei aucu-
 pis laqueus attendatur, si in virore
 frondis vanitas mundanæ voluptatis
 adumbrata respiciatur, si in decepta
 volucris illectus peccator agnoscatur.
 Alludit huc sapientissimum amici Bal-
 dad oraculum: *nonne furor impij*
exstinguetur, nec splendet flamma
justorum ignis ejus? (i) Non deest impio lu-
 men suum suis conforme tenebris,
 suæ caligini proportionatum; nisi
 enim haberent & impij lucem suam,
 nunquàm scripsisset proverbialis Sa-
 piens: *Lux Justorum latificat, lucer-*
na autem impiorum exstinguetur: (1)
 In morte: subjungit Lyranus: quem-
 admodum namque tenebrarum ob-
 scuritas, humanæ adversitatis est sym-
 bolum, sic pariter lucis serenitas, est
 hieroglyphicum terrenæ felicitatis;
 quâ, quia justus ad elargientis glo-
 riam utitur, hac luce velut accensa
 lampade ad agni nuptias properans
 latificatur; at verò, dum reprobis
 concessa sibi prosperitate sæculi abuti-
 tur, lucerna impij exstinguitur, quia
 discretionis oleo destituitur, flanti-
 que vanitatis vento exsufflatur; simili-
 ter ignis sui splendor dispenditur,
 quando consummato suæ peregrina-
 tionis itinere, in exteriores tenebras
 abjicitur, futurus tenebrio, qui veræ
 lucis, illuminantis omnem homi-

nem, esse filius recusavit. Habent
 reprobi in valle lachrymarum ignem
 suæ iniquitati proprium, habent &
 flammam suæ malitiæ conformem,
 qui in suorum cordium camino ex
 ardore effervescentium desideriorum
 accenditur, dum modò istis, modò
 cupiditatibus aliis inflammantur. Si
 flamma igni subtrahitur, splendor,
 quò refulgere consueverat, obtene-
 bratur; splendet in vanis Adæ filiis
 honorum dignitas, lucet ministerio-
 rum sublimitas, fulget divitiarum
 quantitas, quæ ab interno ardore
 succenditur, ut clariùs fulgurans ir-
 radietur; fit autem sæpè sapius, il-
 lud concedi ad perditionis interitum,
 quod avidiori sollicitudine requiri-
 tur, anxietate nimia desideratur. Per-
 stringit redactam in favillas hanc pec-
 catoris flammam Papa Gregorius,
 postquam commendaverat perenna-
 turam in justis Sanctimoniam clarita-
 tem: *Habent etiam & justi flammam*
ignis sui, sed nimirum, quæ resplen-
deat, quia eorum desideria in bonis
operibus lucent; iniquorum verò flam-
ma nemini splendet, quia per hoc,
quod mala appetunt, ad tenebras per-
trahuntur. (m) Quod si pro luce gau-
 dium accipitur, quemadmodum in
 tenebris tristitia adumbratur, lumen,
 quò refulserunt in vita, exstinguitur,
 quia inepta cordis læticia, quæ recrea-
 bat divitem, quæ oblectabat hospi-
 tem, quæ sublimabat exulem, quæ in-
 fulabat Præsulem, in morte definit,
 dum omne gaudium, quod de tem-
 poralibus bonis in cordibus amato-
 rum hujus Sæculi ortum habuit, de-
 mergente in tenebras anima, ut fu-
 mus avolans evanescit. Hoc est pro-
 fundum commemorati Salamonis
 mysterium, dum exstinguendam im-
 piorum lucernam, non lucem ad-
 struit; lucerna siquidem, lumen in
 testa repositum nuncupatur; & quo-
 niam genuinum carnis symbolum te-
 sta est, carnale gaudium lumen ad-
 umbrat in testa collocatum; lucerna
 ergò impiorum exstinguitur, dum
 condemnatò ad tenebrarum carce-
 rem reprobò carnale quodvis gau-
 dium in mente sua dissipatur, ut jam
 gementem & exultantem excruciet,
 quod nuper gaudentem & exultan-
 tem delectabat. O si hæc maturiori
 discutiens examine peccator dimitti
 ad

Flamma
Justorum
splende-
scit; ignis
verò im-
piorum te-
nebrescit.
 (i) *Job.*
 18. v. 5.
 (1) *Prov.*
 13. v. 9.

(m) *Lib.*
 14. *Mor. 6.*
 4.

ad horam saltē cuperet! si Orientem in consideratione sua dolorem paululū plangeret, antequā ad terram miseriæ & tenebrarum descenderet, profectō lucernam suam quantocyus rejiceret, & ad justorum lucem sibi quōcunque ardui laboris pretiō comparandam festinus anhelaret. Commemorando miseriam, dolorem intimat; recogitando tenebras privationem visionis signat; proscriptionum quippē à beatitudinis patria viatorum animas foris immoderatus dolor cruciat, quorum stillantem lachrymis oculum ab intuenda Divinitatis facie prohibitum, intus caliginosa peccati cæcitas absentat: Hinc ore veritatis omnibus consulitur: *Ambulate, dum lucem habetis, nē vos tenebra comprehendant*: (n) quamdiū

(n) *Joan.*
12. v. 35.

siquidem per viam mortalitatis incedimus per conversionis gratiam redire ad lucem ubi libuerit valemus; at verō, ubi semel ad terram tenebrarum descenditur, nequaquā ad lucem ampliū reditur. Quisquis proindē ad claustra tartari præproperis iniquorum affectuum pedibus acelerat perpetuitati indispensabili se cruciandum sciat; idcirco quippē funestus ille ærumnarum locus, Ezechiele nomen dante, lacus dicitur, quia hos, quos semel absorbuerit, nunquā vel liberos, vel liberandos reddit: *cū detraxero te cū his, qui descendunt in lacum, ad populum sempiternum*; (o) quam indulgentis misericordiæ oculus nunquā illatenus respicit, nec vocem suorum scelerum detestatoriam exaudit. Hinc benignissimus Redemptor fideles servos admonet, infideles terret, dum inopinatā die rediturum iudicem prædicat, ut quisque suæ salutis invigilans adventum hunc sollicita anxietate premat; eundem verō furi obscuras inter nocturnæ durationis tenebras comparat, ut, si præventum se falli contigerit, irreparabili beatitudinis gloriā se spoliandum sciat; quam ultionem nunquā recuperare poterit, quemadmodū amissa furtō bona, fur nunquā intendit restituere, sed mavult semper retinere: Sicuti ergo suppellex dormiente Domino sublata non ampliū recuperatur, itā spirituale damnum, quod in adventu iudicis ab obruto viatore in-

quiritur, tota æternitatis serie non poterit suppleri.

Suo jacebat in lectulo prostratus Isboseth, quando gemini latronum principes execranda crudelitate, destitutum præsidio principem, trucidare statuerunt; eundem illum, qui ambos, Banaam & Rechab in principes militiæ sublimavit: patrocinebatur impiis dormientis otium, nec tamen suffecisset, si modō aptiores excubias custodiendæ domui præfecisset; somnolenta mulier suæ obligationis penitus immemor, dormientem æmulatura principem, neglexit domus aditum occludere, & hostilem solertiam fidei vigilantia prævenire, blando immersa somno; dum suas somniat delicias, ingrediuntur prædones pessimi patentem aulae januam, ascendunt intrepidi ad secretius conclave suaviter dormientis, crudelique facinore percutientes provolutum corpus enormiter exanimarunt. Hæc planē figura est obdormientium, non corporum, sed animarum, quæ, dum repleto corpore epulis, suæ salutis non invigilant, dum sibi de securitate nimium blandientes, inermi fœminæ vigiliam committunt, dum non omni custodia servant cor suum, sed levi solum studio illud præmuniunt, bipatentes oculorum valvas referant, ut mors ingrediatur per fenestras. Per memoratos prædonum principes & præsides latronum ille præ cæteris intelligitur, per quem ingressa est mors in orbem terrarum, qui videns indormientem suis voluptatibus, suis somniantem in otiiis animam, advertens ex debili resistentia sopitam pariter internæ domus vigiliam, stipatus focis insilit: *ac ingressi spicas tollunt, explanat Rabanus, quia bonarum cogitationum germina auferunt; atque in inguine feriunt, quia virtutem cordis delectatione carnis occidunt*. (p) Qua minimē contenti barbarie privatam vitā gratiæ animam à corpore segregatam abripiunt, & à molli deliciarum lectulo ad flammeum furentis gehennæ gremium, sibi futurum tota æternitate tumulum, detrudunt. Indormit ostiaria, quando incuria evanescentis animæ memoria recogitare negligit, aut fastidit futurum futurorum exulum exilium, quando

Isboseth dormiens occidebatur, quia ostiaria sopiebat; ita anima non invigilans suæ salutis, facit hominem perire.

Infernus est lacus absorbens impios.

(o) *Psal.*
26. v. 20.

(p) *Apud Gloss. hinc.*

adhuc in corpore collocata horret descendere ad opertam mortis caligine regionem, quando superventura caducis voluptatibus supplicia commemorare renuit, nè tædium aut salutarem solliciti spiritûs angustiam incurrat; quando vanis immersa studiis erubescit cum flente Propheta plangere, & legendo Ezechielis volumini vacare.

In volumine reproborm legitur lamentatio, & carmen, & va!
(q) Ezech. 2. v. 9.

Expandebatur coram anhelis suspensi spectatoris oculus liber scriptus intus & foris; ibi promittebantur invisibilia, hîc visibilia disponebantur; intus occulta Divinitatis continebantur, foris aperta divinæ humanitatis exhibebantur: Intus præscribebatur puritas cogitationis, foris injungebatur honestas conversationis: contentum voluminis complectebatur mirabilem una in Triade dissonantiam; nam scriptæ in eo erant: *lamentationes & carmen & va!* (q) Ingentem dixeris discordantiam, vocum vicissitudinem; nam licet vox carminis, & lugubrem quandoque elegum significet, quandoque lætam denuntiet amœnitatem, hoc tamen in præsentî mysterio, morali Papa elucubrante, sub occulto carminis cortice vera jucunditas, læta serenitas absconditur, quæ degustanda attonito Prophetæ præsentatur. Væ autem in Scriptura sacra plerumque æternam damnatorum tragediam insinuat, ut cogitantis animum à vanitate abstrahat, & veritatis consortio affigat. Junguntur ergo in unum unius paginæ elenchum tria, velut dividi nescia, unâ quasi coarctata periodô: Divini Spiritûs hortamenta, quæ sacri instar convivii traduntur deglutienda: *comede volumen istud.* (r) Non comedit, quisquis labia dolosa in corde continens, corde loquitur iniquitatem; os illud solum cibatur hoc volumine, quod mandata DEI desiderans aperitur, ut Spiritum attrahat, quô mens æternis dedita saginatur; In lamentationibus ergo, peccatorum pœnitentia describitur; in carmine justorum prælibantur gaudia; in gemebundo væ! exprimitur supplicium damnatorum. Præmittitur lamentatio; nam sinè pœnali amaritudine carmen istud non canitur, beatitudinis perennitas non acquiritur, sed cor impœnitens æternis luctibus

(r) Ezech. 3. v. 1.

deputatur: quisquis præsentî Sæculo affixis inhæret desideriis, quisquis caducis oblectatur deliciis, amore cœlestis Solymæ non allicitur, hoc, jucundissimo licet carmine, non recreatur. Quid aget igitur, quem piget cœlum aspicere, qui totis acclavatus oculis, solum solis solius soli illecebris invisceratur? Convertat, vel unum saltêm cogitabundæ mentis oculum ad hoc terrisonum tam exultantium, quàm ululantium animarum væ! quorum risus in luctum converti noluit, nec gaudium mutari voluit in mœrorem. *Cognosce in hoc volumine, hortatur desidem Gregorius, væ! quod in eo scriptum est, atque ab animo per timorem expelle quod diligis, ut possis ex judicio carmen amare, quod legis.* (s)

(s) Homil. 9. Lib. 1. in Ezech.

Eandem à comminabundo Judice contra te resolvendam cogita sententiam, quæ olim veritatis ore adversus incorruptum commensalem nuptiali syrmate destitutum fulminabatur: *Ligatis manibus & pedibus mitte eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus & stridor dentium:* (t) Non relucebant in vestimentis suis, arma lucis; quibus nos indui jubet Magister Gentium; non ambulabat viator sordidus in novitate vitæ, nondum induerat novum hominem, qui secundum DEUM creatus est; nondum assumpserat dilectionis chlamydem, quâ multitudo peccatorum operitur; non suo gestabat in pectore lorica misericordiæ, non refulgebat ab aureo velamine benignæ pietatis, non velabatur ornamentô modestiæ, non erubescibat à purpurascente verecundia. Concludit brevi periodo incuriam negligentis convivæ temeritatem Theophylactus Bulgariæ infulatus Præsul: *Quis est iste sordida vestimenta gerens? Is, qui non indutus est viscera miserationum, fraternitatem, benignitatem, non solum à nuptiis ejicitur, sed in ignem mittitur.* Præcipitatur infortunatus Assessor ad pœnam, qui sacris interesse nuptiis damnabili temeritate præsumpsit, non quærens cœlestis sponsi gloriam, qui pretiosis convivarum nuptialium vestibis honorabatur pariter & ablectabatur, sed suam tantum indagans utilitatem. *Vestitus nuptialis, est gratia Spiritûs Sancti, & candor*

(t) Matth. 22. v. 13.

Ejicitur à convivio advena non ob defectum vestis, sed quia obmutuit.

(u) In
Cap. 22.
Matth.

candor habitus celestis: commentatur Hilarius: (u) Quô non amictus sed spoliatus, dum voce regiâ invaditur, dum severâ quæstione premittitur, inflatus sinè voce disrumpitur, & conticescens, quia fateri errorem noluit, quia ad proferenda lamenta pœnitentiæ non confugit, à mensa divini panis famedicus rejicitur, à cœna Agni ad perennem inediam proscibitur, in tenebrarum regiam lachrymabundus Exul præcipitatur: *tunc videlicet*, adverte subtiliter cum Gallfrido temporis circumstantiam; non ubi ille veste nuptiali destitutus introivit; *sed postquam admonitus siluit, interrogatus noluit confiteri*;

(x) In al.
legor.

(x) tunc ligatis manibus & vinctis pedibus æterno carceri mancipatur. Evasisset feralem exacerbati judicis sententiam, si in lamenta prorupisset, si lamentationum volumine passus, pœnitentem singultum eructasset. Interrogatur à provido Rege pannosus advena: *Quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Si gemens inquirenti confessione humili respondisset, si pœnitens vel lachrymante oculo cordolium inauxisset, amicum, quem dixerat, effecisset; sed elinguis obmutuit, & cor induruit, salus periit, & Salvatorem exuens Rex regum, fateri renitentem, dolere recusantem condemnavit. Adeò verum est sapientissimi Salamonis proverbium: *Mors & vita in manibus lingue*: (y) mortem intellige veteris hominis, quæ pretiosa est in conspectu Domini, & vitam novi, dum novum induens hominem, qui secundum DEUM creatus est in Justitia & Sanctitate, renovatur Spiritu mentis suæ. Felix lingua quæ inveteratum peccatorem docet, & facit conteri, novumque reparari. Contrivitat primum reprehendentis verbum, renuens eructare verbum bonum veræ confessionis, indignus commensalis, qui, si revelasset Domino viam suam, eduxisset ille, quasi lumen justitiam suam, & iudicium suum tanquam meridiem; *quis enim revelat viam suam*, interrogat Ambrosius, nisi qui DEO occultorum suorum arbitro interna sui pectoris confitetur. (z) Declinavit meridianam justificantis gratiæ lucem, obscurus tenebrius, ejicitur proinde in exte-

riores tenebras, qui suas renuit interiores illustrari.

Prædixit superventuram hanc caliginem reprobo mundi principis vernulæ, infami tenebrarum filio, coronatus Psalter: *Introibit usque in progenies patrum suorum, & usque in æternum non videbit lumen*. (a) Infortunatus advena ad portas inferi præcipitabitur, ubi à tenebris somniorum transiens ad tenebras tormentorum, excipietur à progenie iniquorum. Quod si inextinguibilem obijcias ignem, ad cujus radiosum fulgorem nisi cæcus cæcutire non potest; naturâ siquidem ignis est, lucere pariter & ardere, illuminare non minus, quam concremare; an fortè ultrix flamma sic novit suis ardoribus cruciari, ut nesciat sereno lumine irradiare? cur alioquin in tenebras exteriores mitteretur æternis ignibus cruciandus, si flamma infernalis putei lumen emitteret, quô tenebrarum filios illustraret. Compendiat prodigiosâ brevitate illuminatus Puer Domini interminabilem pœnarum colluviam, à qua terribili perennaturæ maledictionis anathemate percussæ damnatorum animæ miserabiliter absorbentur: præmittit adventantium feralem introitum; nam infernalis pœna nesciens exitum continuo introitu occupatur; ingrediuntur indefinente vicissitudine nunquam ulterius egressuræ, illi prophético vaticini Siracidis conformiter oraculo: *Cum consummaverit homo, tunc incipiet*: (b) sed nunquam finiturus, semper inchoaturus, nulla ibi senectutis canities respicitur, nulla pœnarum diuturnitas computatur; & qui sinè fine desiderarunt in sceleribus vivere, ut possent sinè fine peccata multiplicare, illis nullus pœnæ finis imponitur, nullus durationis terminus præscribitur, tempus præteritum & futurum, est semper idem præsens, imò consummationi initium subrogatur; nunquam carituri supplicio annosam ætatem nesciunt, semper maturi ad supportandum ingentes tormentorum machinas, nunquam ab hoc enormi carcere segregandi; est consummatio pœnarum, renovata inceptio, continua plagarum iteratio; neque enim aut in se falli vel nos potuit fallere veritas, dum dicebat:

(a) Ps. 48.
v. 20.

Peccator
damnatus
patitur si-
nè fine,
quia vo-
luit pecca-
re sinè fi-
ne.

(b) Eccles.
18. v. 6.

Lucem di-
vinam
declinat,
qui pecca-
ti confes-
sionem vi-
tat.

(z) In Ps.
36.

dicebat: *Ibunt hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam:*

(c) *Matth.*
25. v. 26.

(c) quemadmodum namque aeternitatis requies nullo fine constringitur, sic damnatorum poenalis aeternitas nulla quiete clauditur, nullo solamine circumscribitur, nullo plagarum terminò coarctatur, semper proinde ingreditur, nunquam à patiendo desistitur, quia flagellantis justitiæ feriens dextera nullatenus fatigatur. Quam finè intercalari vel momentaneæ cessationis parenthesi continuantem cruciatuum periodum descripsit mirabili in compendio Clarevallensis Antistes: *In gehenna penitus nulla consolatio, sed perpetuum va! ululatus, & fletus, & stridor dentium:* (d) transibunt siquidem miserrimi tartareæ regionis incolæ ab aquis nivium, ubi stridere dentibus cogentur, ad calorem nimium, quo exurente in acerbissimas lachrymas resolventur. Quid mirum algere & ardere, uri & congelari, frigere & calere inferni victimas, si perduellis angelus in medio ignitorum lapidum, Ezechielis testimoniò, ambulabat, & tamen ad frigidam turbidi aquilonis regionem aspirabat: sed dejectus ultricis justitiæ severo fulmine in succensam decidit Vulcaniam cremandus, sed non concremandus, semper urendus, sed nunquam exurendus.

Ignis aeternus solum est paratus diabolo & angelis ejus; homini verò paratum est Regnum.

(e) *Matth.*
25. v. 41.

Exprobratura Patris Sapientia suam inspicientibus Adæ filiis stultitiam perenni flammaram supplicio plectendam, postquam electos ad aeternitatem gaudiorum patriam invitasset: *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis Regnum ab origine mundi;* alloquitur voce terribili coluviam reproborum: *Discedite à me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus:* (e) legit Arabs: *Et exercitibus ejus.* Profundam notat diversitatem Chrysostomus; qui enim præmiando justorum agmini, prædestinato filiorum Adæ collegio regnum paratum adstruit, fidelis meritorum retributor, idem severus demeritorum censor, non homini, sed diabolo & angelis ejus ignis aeterni voraginem adstruit præparatam; ac si dicat, dicit Os aureum: *Ego vobis regnum paravi; ignem verò non vobis, sed diabolo; si vos in eum cecidistis, vobis imputate.*

(f) Illi, non vobis, illi mea ultrix justitia prodigiosas flammās averni succendit; illi, non vobis choas magnum, quod inter astra DEI & orci lemures est, medium destinavit, ut nec isti in sanctam civitatem pertinere, nec isti ad damnatorum spirituum carcerem valeant pervenire; illi non vobis terram miseriæ & tenebrarum expandit, ubi umbra mortis super rebelles angelos diffunditur, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror, tartareis hinc spectris præficiuntur, ut inordinata horribilis superbiæ arrogantia condigno plagarum verberare feriat. Nè verò ad umbræ illius desiderium mentis requietionis illicium trahat, quid sub hac umbra lateat, moralis Gregorius declarat: *Umbra mortis est obscuritas visionis; quia damnatus quisque, cum aeterno igne succenditur, ab interno lumine tenebratur.* (g) Hæc illi ab æquissimo vindice, non vobis, expansa est; illi supremo Seraphin, qui ardorem ferventissimæ charitatis fugiens, ut solem fulgentissimæ veritatis declinaret ad frigida gelidi aquilonis latera festinavit, ut se sub umbræ inferni frigoris, quò jam algere cœperat, quantocyùs recondat; Illi, non vobis, mortalis umbra fallaci umbraculo illuserat, de quo loquens de turbine Altissimus dilecto sibi Jobo adstruebat: *sub umbra dormit in secreto calami;* (h) non tamen illum velociter scribentis Scribæ calamum recogita, nec illum, cujus viror, præfagiente Isaia, in cubilibus oritur, in quibus dracones antea habitabant, sed arundinem, ventò superbiæ agitatum in deserto, prudenter discute; quassatum apud memoratum Prophetam expende calamum, tuum, quod tuo inhædet corpori, cor examina, mentem, quæ dirigendis præsidet sensibus, accuratiùs inspicere, & nùm temporali sit dedita vanitati, nùm ambientis Sæculi gloriæ sit immersa, oculatiùs intueri; quemadmodum namque inanis calamus viret exterius, sed inani vacuitate interius laborat, sic mentes deliciis & mundi voluptatibus inescatæ, sunt more calami intus per fatuitatem vacuæ, sed foris per mentitam decoræ conversationis speciem, per fallacem intemeratæ virtutis ostentationem pulchræ. In hoc

(f) *Homil.*
80. in
Matth.

(g) *Lib. 9.*
Mor. c. 38.

(h) *Job.*
40. v. 16.

hoc hujus secreti calamo alioquin
expers quietis spiritus dormire per-
hibetur; *quia quorum studia ad ap-
petitum temporalis nitoris, atque al-
titudinis commovet, eorum corda te-
naciùs tenet*, interpretatur Gregorius,
& quasi ipse ibi quietus dormit, ubi
eos, quos possidet, quiescere non per-
mittit. (i) Illi igitur superbienti an-
gelo, non homini ad DEI similitu-
dinem efformato, umbra mortis ex-
tendebatur in pœnam, nec obum-
brâset Adæ filius fatale hoc umbra-
culum, nisi ad umbram arboris cum
patre incurio & matre avida recur-
rissent: quinimò, & umbra hæc à lu-
ce veniente in hunc mundum jam
fuit profligata, proindè nec ultrà red-
empto mortalium generi mortaliter
nociva, nisi abundans iniquitas & re-
frigescentis charitas multorum, lucem
à suis cordibus profligâssent, ut ho-
diedum innumeri in loco infernalis
miseriæ cogantur exulare: *Humiliâ-
sti nos in loco afflictionis, & cooperuit
nos umbra mortis.* (l) Legit Hiero-
nymus: *Delevisti nos in loco draco-
num.* Vertit Aggellius: *Confregisti
nos in loco deserto, & operuisti super
nos umbram mortis*: illius umbra
mortis infortunatos advenas in antro
draconum opprimit, de quo scriptum
est: *nomen illi mors*: (m) & infer-
nus sequebatur eum: cujus invidiâ
intrâsse mortem in orbem terrarum
Sapiens attestatur. Sunt igitur um-
bra mortis omnes maligni spiritûs
pedissequi, cujus ascendentis elatio-
nem æmulantur, cujus malitiæ simi-
litudinem, dum sibi velut suam ap-
propriant, ipsius quoque imaginem
veluti umbram exprimunt & adum-
brant: de his Os Domini præcitata
periodo mox subjungit: *protegent
umbra umbram ejus*: umbra diaboli,
apud Gregorium, improbi sunt, qui
tunc umbram hanc execrabilem pro-
tegent, quandò in eo defendunt im-
pios, in quo seipsos ut reos compre-
hendi cognoscunt; Umbram hæc um-
bræ protegent, dum prævaricatorum
facinora, perversis defensionibus, aut
minuunt, aut penitus extinguunt,
nè, dum culpa in illis plectitur, in ipsis
quoque, æquali reatui subjectis, pu-
niatur: Umbræ umbram inferni pro-
tegent, dum iniquitatem corrigi pro-
hibent, & sceleratorum protectoribus

Pars IV.

confimili patrocínio adhærent. Non
igitur ad regionem mortis nisi um-
bra mortis destinabatur à Divino Ju-
dice, quandò verbò virtutis suæ in-
ferni claustra fabricabantur, nec ignis
ille tartareus Adæ posteris, sed apo-
statis spiritibus parabatur: *Non ho-
mini principaliter preparatus est ater-
nus ignis, sed ei, qui seduxit & offen-
dere fecit hominem, & his angelis,
qui apostata facti sunt cum eo*: (n) (n) Lib. 3.
adstipulatur Irenæus: suam Bulgariæ cap. 35.
Præsul subjungat explanationem The-
ophylactus: *DEUS ignem non præ-
paravit hominibus; supplicium enim
non fecit propter nos, sed propter dia-
bolum; ego autem me ipsum supplicio
facio obnoxium.* Ego meomet sce-
lere in umbram rebellis angeli con-
vertor, dum charitatem abigens, san-
ctique amoris flammam extinguens
illi in stratum subjicior, qui à prima
sua perniciæ amator frigoris in corde
frigido securus requiescit.

Unum incurrit investiganti du-
bium, cur ignis ille, quem perduelli
angelo ultrix justitia præparavit, præ-
varicantibus Adæ filiis pariter depu-
tetur puniendis? An forte refriguit
inflammatum ab inspirato nuper spi-
ritu ideatæ Divinitatis simulachrum?
Quid mirum, si algeat vestibus valdè
bonis spoliatus, tam stolâ gratiæ,
quàm jure gloriæ exutus homo, ex
nuditate cognita verecundatus, à Con-
ditoris facie præ pudore, quem affe-
ctata Deitas incusserat, elongatus,
timens, eò quòd nudus esset, vocem,
quam tremebundus audierat, vocan-
tis DEI? non advocat pro conjuge,
non pro seipso supplicat; latet, nè
videatur, fugit, nè audiat; polymi-
tam abjecit tunicam à fera pessima
devoratus, talarem participatæ Dei-
tatis habitum sustulerat latro & præ-
do pessimus; originalis justitiæ amif-
sa chlamyde contabuit adeò oppres-
sus frigore, ut jam tæderet veniam
clamando postulare, pigeret deam-
bulantis ad auram post meridiem Sa-
maritani voce luctifona auxilium im-
plorare: *Illius viscera extincti amo-
rus algor obstrinxerat, aque ideò vox
illius in auribus Domini raucum so-
nabat*; scribit Petrus Damianus: fri-
guit animus, obriguit spiritus; quid
mirum, si suum invocare Condito-
rem timuit, si vox tremulis faucibus
hæsit?

*Iniqui
sunt um-
bra diabo-
li.*

*Adam ex
prævari-
catione e-
vasit fri-
gidus, &
vox ejus
in auribus
Divinis
erat rau-
ca.*

hæsit? frigida quippè mentis oratio
tanquam vox rauciens non auditur.

(o) Opusc.
54. c. 4.

(o) Obrepserat frigus idem, quod principis in aquilone sedere flagitantis exstinxerat charitatem; recesserat ab Adæ spiritu meridianus fervor, hinc raucis quodammodo vocibus vocanti respondebat: *Timeo, eò, quòd nudus essem.* Æstuabat antea, priusquam serpens irrepserrat, antequam venenum suum evomens, virulentumque nequaquam mentiens intoxicaverat confabulantem fœminam; & istà præsentante infatuatus vir infriguit à virulento esu: *comedit*, de Eva loquitur, *deditque viro suo, qui comedit*: Legit Ambrosius: *manducavit, & dedit viro suo: simul & manducârunt ambo*: simul intoxicati, simul infascinati alserunt ambo: quia, Ruperto adstruente, *omne venenum frigidum est, idcirco anima, quæ ignea est, fugit venenum frigidum.* (p) Frigidissimus Lucifer, ut infrigidaret calentem animam, à spiritu & à spiraculo vitæ ascensum suavit, aquilonis latera persuasit, sedem in monte præfagivit, DEI similitudinem sponondit communicandam, & unâ simul communicatam divinitatis participationem excussit, pulcherrimam DEI imaginem delevit, similitudinem Creatoris, ab ipso delineatam Creatore, miserabiliter erasit. Sic sic assimilatum in culpa, similem sibi truculentus hostis effecit in pœna, ut ignis paratus diabolo & angelis ejus devoraret pariter hominem, & progeniem ejus. Infelix transitus à paradiso voluptatis ad carcerem calamitatis, à refrigerio jucunditatis ad ignem æternitatis!

Moyſes
dans popu-
lo Idolola-
tranti po-
tum ex
pulvere
comminuti
vituli, de-
dit nor-
mam pœ-
nitenti-
bus.

Tulerat olim dementatus Israël in-
aures aureas, ut aureos nanciscere-
tur Deos, non una Deitate conten-
tus; quæ dum injiciuntur flammis,
exsiliit delubrum vituli lascivientis:
projeci illud in ignem: suam fatetur
fratri ignominiam lachrymabundus
frater, Moyſi exulcerato amarulen-
tus Aaron: *egressusque est vitulus.*
(q) Immane monstrum ex auri u-
tero & ignium camino! Quid face-
ret exulceratus Divinæ Gloriæ Zelo-
tes intemeratus Moyſes, quem né-
que nimboſa nubes fumigantis Sinai
perterrui, néque horrifona reboan-
tis Cœli conturbaverunt fulmina,

nec portentosa flammivomi aëris in-
temperies magnanimum Patriarcham
consternavit? quid faceret immane
audiens Sacrilegium, temulentum
reperiens populum, stolidum suspi-
ciens vitulini capitis simulachrum?
Arripiens vitulum, quem fecerant,
combussit, & contrivit usque ad pul-
verem, quem sparsit in aquam, & de-
dedit ex eo potum filiis Israël: crapu-
lati epulones idolum suum devorant,
Deos Ægyptios pulverizatos deglu-
tiunt! impotens Deitas, belluina Di-
vinitas in cinerem, quem ventus
abripit, convertitur, in pulverem
conteritur, super aquarum faciem
dispergitur, in potu impotens ad re-
sistendum miserabiliter annihilatur;
coagmentata aureorum vocalium
massa igne prius comburitur, exusta
in flumine tumulatur. O si præva-
ricatrix peccatoris anima idolum a-
varitiæ, simulachrum luxuriæ, alio-
rumque peccatorum Deos, quos sibi
in suæ effervescentis concupiscentiæ
vulcania conflaverat, quos velut Red-
emptores de servitute legis adoraverat,
pulverizatos & annihilatos in corde,
dolens & ingemiscens, in salutiferas
pœnitentium lachrymarum aquas
spargeret! O si cum Propheta Regio
potum suum cum fletu miscens, hau-
raret aquam turbidam, ut absorptæ
& submersæ delectationis, ut epota-
tæ & temulentæ iniquitatis nullæ ma-
nerent reliquiæ! non esset profectò,
quòd perennaturas hiantis tartari
flamas formidaret! Felix transitus
à devastante ustulantis lasciviæ, uren-
tis avaritiæ, fulgurantis superbiæ fo-
co ad fortunatas insulas plorantium,
ad undas pœnitentium peccatorum!
Si enim generosam exacerbati Moy-
ſis intentionem discutias, cur, San-
cto dirigente Spiritu, Sacrilegii indi-
gnitate percitus redactum caput vi-
tuli in pulverem idololatranti popu-
lo potandum propinavit? responde-
bit Hieronymus: id ipsum in con-
temptum superstitionis factum; *ut*
temulenta colluvies contemnere discat,
quod in secessum projici videt. Sub-
jungit Ambrosius affinem huic opi-
nionem: *Comminuit vituli caput, at-*
que in pulverem redegit, ut omnia
impietatis aboleret vestigia; hæc si
aboleas & vitiorum scaturiginem con-
temnas, conterentur capita draco-
num

num in aquis, exstinguentur tartarea inferni incendia, demergetur in profundum lacum, ut ardeat, pœnarum victima, qui semetipsum immerfit aquis hisce validis, ut omnia vitiorum diruat rudera, & agglomeratos in umbra mortis flammarum globos exstinguat.

Omnis duratione voluntatis non nisi punietur est.

Quàm longè distant à salutare hoc providi Moyſis mysterio infatuati epulonis æmulatores, qui ducunt in bonis dies ſuos, ſublimati honoribus, divitiis & opibus confortati! in quorum conviviiſ propinquorum turba jubilat, & quotidianis impinguata epulis ſplendidè jubilat & exultat: agunt lugenda & tripudiant; perenni condigna gemitu perpetrant, nec gaudia proſligant; absque inteſtinæ cogitationis moleſtia ludicris actibus vacant, & quos virga offenſi patris non verberat, ſecuritate peſſima ſuis criminibus indormiunt, & inter continua inanum vanitatum ſomnia omnigenis iniquitatibus ſuccumbunt: ſed lapſo & elapſo laſcivientis vitæ curriculo, patiente Jobo fidem dante, *in puncto ad inferna descendunt.*

(r) *Job.*
27. v. 33.

(r) Profundam ſubtilis Sapientiæ ſcrutari liceat ſagacitatem: puncto totam præſentis vitæ durationem comparat, quò terminatò ulterius non proceditur, ſed nova ſeries inchoatur; dum enim tranſactâ currentis diei veſperâ ad crepuſculum proceditur, totum ſimul amittitur, quod velut noſtrum nos poſſediſſe judicatur; tunc ſubitò ſcaturientes oboriuntur lachrymæ, quibus deſerenda voluptatum ebrietas, relinquenda temporalis abundantiaſ prosperitas, alienanda opum fertilitas, ſubeunda damnationis calamitas veluti amaris imbribus deploratur. Verumtamen non ſatis plangitur, quod nondum probè cognoscitur; ſed cruciatus ab anxio corde incipit, quod ærumnarum univerſitas excipiet & interminabilis ſuppliciorum æternitas tumulabit, quando ignis in conſpectu judicis ardebit, & in circuitu ejus tempeſtas valida læſam Divinitatis Majeſtatem vindicabit; quando pluet ſuper peccatores laqueos, quando divitiæ convertentur in retia, quibus illaqueentur; honorum cumuli erigentur in tumulos, quibus ſepeliantur; ſcrutinæ voluptatum evadent in

Pars IV.

tormentorum voraginem, quæ hians & anhelans deglutiât, ſicut infernus, vivum, quando iniquitates ſuæ capient impium, & funibus peccatorum ſuorum reprobus conſtringetur. Sunt tamen in excentrico illarum preſſurarum barathro duæ, à ſingularitate ſpeciales, à cruciatûs intenſione peculiareſ plagæ, quibus frementes & gementes pœnarum hoſtiæ acerbius torquentur: utrâque eâdem complectitur periodò vaticinans Iſaias: *Vermis eorum non morietur; & ignis eorum non exſtinguetur.* (s)

(s) *Iſaie*

Legeram aliquandò apud eundem præparatam ab heri, id eſt, ab illa die, quæ primùm heri habuit, & tantùm heri à DEO regente mundum, velut à diſponente provinciarum Rege Tophet, vallem videlicet interfectionis magnæ, ubi exterminandus erat ingens exercitus Aſſyriorum. Delineatum hic ſuis coloribus inſatiabilis gehennæ barathrum intueri, profundum, juxta culpæ profunditatem, à Creatrice ſeveri Vindicis dextera præparatum diabolo & angelis ejus, dein jure hæreditario ad eorum pediſſequos, ad impios Adæ filios extenſum: *nutrimenta ejus ignis, & ligna multa, flatus Domini ſicut torrens ſulphuris ſuccendens eam.* (t) Delineat hanc

66. v. 24.
Vallis Tophet eſt imago inferni.

(t) *Iſaie*

30. v. 33.

tenebroſæ Regionis imaginem Gloſſa Commentatrix, dum Tophet in valle Ennon ſituatam aſtruit, quæ, hebræo nomine Geher, ſacris in paginis gehenna, tenebrarum principis regio, & carcer ille tartareus nuncupatur. Jacebat convallis illa juxta murum Jeruſalem contrâ Orientem, in qua videbatur nemus pulcherriſimum Siloë fontibus irrigatum. Hoc in umbroſo jucundiſſimæ amœnitatis territorio, Tophet ad Sionis aſtrum ab Idololatrizantibus Judæorum turmis colebatur, ubi delubris dæmonum dementata genitorum crudelitas filios victimabat. Præfigurabatur in hoc prophanato ſimulachrorum convallio cavernoſa infernalis gehennæ vallis, quæ à gubernatrice Providentia Aſſyriorum exitio, prævaricatorum finali excidio deſtinatur. Nutritur ardentibus etiamnùm multorum damnatorum corporibus, & nutrietur poſt univerſalem mundi interitum ſingulis omnium; nève ſuperabundans deficiat materia, de comprehenſis

C c c c 2

(u) Psal.
10. v. 7.

prehensis inibi & vinculatis titioni-
bus, eorumque ferali flammicidio
recenset Puer Domini: *Ignis & sul-
phur & spiritus procellarum pars ca-
licis eorum:* (u) ut, quibus offere-
batur toties calix justorum inebrians
& præclarus, quò inebriarentur ab
ubertate Domus DEI, nec accepta-
batur, sed retrudebatur ab inebriatis
poculò aureò Babylonis, nunc ingur-
gitentur sulphureo nauseantis inferni
vomitu, funesti flammaram helluo-
nes; & quidem jam dudum antea ex-
itiales animæ suo adhuc conjunctæ
corpori fatali suarum cupiditatum in-
cendio devastabantur, horribili suo-
rum malignantium operum fœtore à
candido beatorum cœtu proscribe-
bantur, donec ab exanimato corpore
avulsæ, ad filiorum confusionis erga-
stulum condemnatæ, in incremabile
noctis æternæ chaos detruderentur.
Quod quidem horrificum stygii dra-
conis antrum dilectus JESU Discipu-
lus, lacum iræ DEI magnum, in
Apocalyptico volumine appellat, à
sancta supernorum civium Solyma
longissimè elongatum, omnigeno
minimæ consolationis munere totali-

*Damnati
calcantur
in inferno
vilissimis
eorum so-
riorum pe-
dibus.*

(x) Apoc.
14. v. 17.

ter destitutum: *calcatum* pariter lo-
cum, angustum illud hiantis loci ba-
rathrum nuncupat, legente Syro:
Calcatum est illud torcular: (x) quid
enim prohibet acerbarum uvarum
nomine damnatos Adæ filios insigni-
ri, qui validis furentium spirituum
pedibus, superba scilicet tyrannide,
conculcantur. Quantumvis autem
calcantium persona reticeatur, non
tamen hæc ipsa reticentis circumstan-
tia caret mysteriò, sed tacitè innui-
tur, quod miser incola à damnato-
rum sociorum pedibus miserrimè
conculcetur. Adeò horret lacus iste
à mutuo rixantium & colluctantium
stridore, squallet à lamentabili tot
occurrentium facierum pallore, tre-
mit à valido insilientium & conte-
rentium dæmonum furore! Denique
Synesio concludente: *Locus damna-
tus deputatus ita per se horribilis est*
rum ex se nature rationali, ut etiamsi plenus
horribilis foret deliciis, horrorem causaret. (y)
Horruit adeò hanc abominabilem lo-
ci hujus voraginem illuminatus Psal-
tes, ut suo supplicabundus judici,
non aliud voventis protulerit oracu-
lum, non aliud singultuans ediderit

*Locus
damnato-
rum ex se
horribilis
est anima
rationali.*
(y) Epist.
84.

suspirium, quasi non aliam aptiorem
articulare vocem noverit ab illa:
*non me demergat tempestas aqua, né-
que absorbeat me profundum, néque
urgeat super me puteus os suum:* (z) (z) Psal.
Legit Chaldæus: *Non aperiat ad-* 68. v. 16.
versum me gehenna os suum. Vene-
rat caducus homo in altitudinem ma-
ris, & à deglutiente balena assumptus,
à cete grandi devoratus, à morte
peccati absorptus, à tempestate de-
mersus periit; quem tamen nausea-
bundus fastidientis belluæ venter e-
vomisset, si vocem confessionis edi-
disset.

Denique magnus est puteus, Au-
gustino dimetiente, profunditas ini-
quitate humanæ, in quam quisquis
incidit, in altum cadit; verumtamen,
si clamat de profundis ad eum, qui *Quamdiu*
ipso etiam intuetur abyssos, trahe- *os peccato-*
tur ab illo, qui sedet super Cheru- *ris aper-*
bim, suoque illustratus lumine rece- *tum est ad*
det de voragine tenebrarum. Cla- *confiten-*
mavit absorptus, imò tumultatus in *dum, in-*
ventre Ceti, clamavit Jonas de pro- *ferni pu-*
fundo inobedientiæ, disposuit ascen- *teus non*
siones in corde suo; & oratio cla- *claudit os*
mantis pervenit ad aures DEI, qui *suum su-*
rogari cupiens, vocari sæpius desi- *per eum.*
derans, ambiens frequentius invoca-
ri, totò dissimulavit triduo, ut cla-
maret validius, instaret fortius, va-
lentiùs urgeret. Volve, & revolve
perseverantiæ documentum, ut discas
seduliùs insistere, dum DEUS se si-
mulat quasi non audire. Audivit de-
precantem, ore tacito confitentem;
& quem tunc exaudivit, quando cla-
mans se non audiri cogitavit, eum
à fluctibus eruit, à bestia eripuit, à
culpa misericorditer absolvit. Cla-
ma mecum & tu, urgeamus ambo,
quasi qui exaudiri non meremur, non
audiri veremur, quos à DEO rece-
dentes, & in altitudine tempestuosi
maris, in procellosa intemperie Sæ-
culi nequam cupiditatum impetus
contrivit, quos malignus serpens de-
cepit, quos malignæ carnis fluctus
absorbuit, clamemus; sicque labo-
rem clamoris ad cœlos attollamus,
ut intentionem cordis ad solum scru-
tatores nostrorum cordium diriga-
mus. Non claudet super nos, nec
urgebit puteus os suum, quamdiù
aperto referati cordis ore clamare
continuaverimus, quamdiu non clau-
serimus,

serimus, etsi jam raucas, fauces nostras. Quod si desperabundorum more, aut, quod æternis irrecuperabiliter plangitur lachrymis, desperatorum justo percussu anathemate, illis associamur peccatoribus, qui in profundum venientes contemnunt, tunc, Augustino Commentatore, clausit super nos puteus os suum. Quare occlusum est os putei? quia est clausum os obmutescantis reprobi; confessione verè perditâ mortuus est: de quo, & super quo ingemuit sacer Siracides: *A mortuo, quasi nihil, perit* (a) *Eccles. confessio.* (a) Quis enim in inferno confitebitur ei, cum nec ratio, nec scientia, nec Sapientia sit apud inferos? In hoc excentrico tormentorum ergastulo, in gehennalis plagæ puteo torquebuntur, non sola damnatorum corpora, sed multò dirius, longè crudeliùs spirituales substantiæ, rationales animæ, quarum intellectuales oculi videbunt Eum, quem linguis suis blasphemi confixerunt, quem sua libidine flagellaverunt, quem suis voluptatibus coronaverunt, quem suâ avaritiâ denudaverunt, quem suâ arrogantia crucifixerunt, quem implacabili rabie occiderunt, dum offendentem offensam dimittere recusarunt, dum ambitione indomitâ exaltari non quidem in contumeliosa cruce, sed in fastuosa superbæ præsumptionis luce studuerunt, dum nudum in denudato paupere DEUM suum respicere erubuerunt, vestire neglexerunt, dum semetipsos omnigenarum illecebrarum rosis cumulârunt, dum continuantibus lasciviis tot seductorum commilitonum innocentiam inclamârunt; dum denique infantes contumeliis affecerunt, dum religiosam clericalis Sanctimonix dignitatem calumniis affecerunt, tot execrandis injuriis proximorum famæ detraxerunt, tot clarissimorum servorum DEI gloriam contaminârunt.

Expende specialem peculiaris condolii severitatem in sacræ Apocalypsis spectaculo ecstático Joanni præmonstratam, quâ quivis ille acerbius torquebitur, qui extincto divini vultus lumine, quod super singulas hominum animas Divinus Conditor signaverat, deletâ divinæ similitudinis effigie, adoravit imaginem bestię, &

charactere ipsius stigmatizatus fuerit: *Cruciabitur igne, & sulphure in Singulare conspectu angelorum sanctorum, & damnato ante conspectum Agni.* (b) Legit Pri-
masius: *Sub oculis sanctorum angelorum, & sub oculis Agni:* Nec le-
vem suspiceris cruciatum, his fulgu-
rantibus oculis ab hisce spectatoribus
videri; hoc quippè purpurati Hu-
gonis assertio erit generativum dolo-
ris maximi: beatis triumphantis So-
lymæ civibus suarum pœnarum gra-
vedinem manifestari, illis, quorum
concives potuissent in patria esse, si
pariter eorundem voluissent esse con-
tubernales in via. Non opineris me-
diocrem hanc plagam esse, eundem
infensum experiri judicem, qui, ut
peccata rei in suo corpore tolleret,
ut agnus ad victimam processit: ex-
probrabit iste divini cruoris pre-
tium, tam largiter effusum, valo-
rem redemptionis suæ tam suaviter
oblatum, infinitæ dilectionis suæ te-
stimonia tam multipliciter compro-
bata, innumera auxiliatricis gratiæ
subsidia sinè argento & auro compa-
randa, levi suspirio acquirenda, pro
vili nummulo coëmenda. Objurga-
bunt beati cœlites, cœlestes animæ,
incorporei spiritus, fideles angeli in
ministerium filiorum Adæ missi, sua,
quæ obierunt, suarum illuminationum
munia, suarum admonitionum im-
pendia, suorum consiliorum dicta-
mina, suarum inspirationum cona-
mina; sed sinè successu inaniter ex-
pensa, sinè correspondentium con-
sensu, sinè obedientium nutu, sinè
collaborantium conatu, sinè corre-
ctionis proventu, sinè salvationis e-
ventu. Quidnam auditu gravius,
quàm illum audire accusatorem, qui
commissi muneris functione hætenus
egerat protectorem? Illum videre
contemptorem, quem sibi superna
præfixerat providentia tutorem? Il-
lum experiri adversarium exploden-
tem, qui antea tam sedulè & soler-
ter, tam promptè & vigilanter sese
exhibuit defensorem? Adde: quod
superficialis linea omnium tormen-
torum, superficiale complementum
quorumvis dolorum & mœrorum sit,
eum nancisci irrisorem, quem uni-
cum præ cæteris habere licuit bene-
factorem: quidnam acerbius excogi-
tari potest, quidnam amariùs contin-
git tionem.

Gravissi-
ma pœna
damnato-
rum est di-
vinam
experiri
subsanna-

git experiri, quàm increatam, & ob salvandi hominis amorem, incarnatam Patris Sapientiam intueri crudeliter sibi objicientem, se terribiliter iridentem, sibi despicabiliter illudentem? Dicat, quid sentiat de hoc horrifona maledicentis DEI improprio proverbialis Salamon, dum velut tormentorum cæterorum complementum, ultimum divini furoris punctum hoc insultantis DEI improprium pro sensibilissimo cæterorum suppliciorum adducit incremento: *In interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit:* (c) Legunt expressius septuaginta Interpretes: *In vestra perditione ridebo, & gaudebo, cum venerit vobis interitus:* Sonat acerbius Syri vertentis lectio: *Videbo exitium vestrum; & letabor cum venerit super vos perturbatio, & interitus repentinus.* Hoc annuntiat, imò pronuntiat amator hominum, qui toties stetit pulsans ad ostium, cujus caput plenum rore sitientem terram irrigare voluit, nè exarescat; cuius cincinni replebantur guttis noctium, quasi his defleret conversum DEI Filium in filium tenebrarum. Sic loquitur, qui toties obsurdentem alloquebatur animam, nec meruit audiri.

*Cadente
Lucifero
cælestis
sanctorum
Angelo-
rum curia
exhibita-
bat super-
biam ejus
& collau-
dabat ju-
stitiam
DEI.*

(d) *Isaia
14. v. 16.*

Hanc subsannationem primus subiit, qui antè omnes creaturas conditus de cælo cecidit lucifer in profundum lacûs, de quo Propheta contestatur quasi præfagiens, quòd in rebellis angelo jam dudum antea evenerat, sed in pedissequis Adæ filiis suorum vestigiorum asseclis futurum prævidebat: *Qui te viderint ad te inclinabuntur, teque prospicient.* (d) Subjungit purpuratus Hugo: *In profundo pœnarum:* quasi bipatentibus valvis ad terrificum vulnerati draconis lapsum, ad eliminati è beatorum mentium patria spiritualis nequitie spectaculum, tota cælestis militia confluxerit multitudo, illusura præcipitatis agminibus tartareis, applausura magni Consilii Angelo, congratulatura victorioso Emphyrei Exercitus Archistratego, explosura violentam dementatæ creaturæ superbiam, præcipitatam ascensuri ad Aquilonarem plagam audaciam subsannatura: considerant in altum scandendo de-

cidisse, quem vident superbiendo ad interitum tetendisse. Hic ipse vermis est, qui nunquam moritur, nec à radendo divertitur; si enim, Angelico Doctore subtiliter concludente, justitiæ exigit æquitas, ut damnatorum animæ coràm Angelis sanctis, quorum monita respuerant, torqueantur, non possunt non præteritorum facinorum memoriâ torqueri, oblatò sanctarum cogitationum beneficiò cruciari, explosò suggestorum consiliorum ministeriò corrodi. Expendit hanc inter calamitates priorem ordine, & aliis quàm plurimis intensione vix posteriorem, sua in sacra solitudine Senensis Bernardi: *Primam confusionem patiuntur à Sanctis, qui videntes in inferno damnatos, contemplabuntur in exemplo damnationis eorum, & turpitudinem culpæ, & pulchritudinem divinæ justitiæ:* (e) Quò forsan coronatus Psalter alluserat, dum occinens Altissimo hymnum laudis, & suaviter, & fortiter psallebat: *Letabitur justus cum viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris.* (f) Non excitabitur à desiderio vindictæ propriæ, sed ad lætandum provocabitur à Zelo divinæ æquitatis; jucundabitur, non quidem alienæ miseriæ intuitu, quod nota crudelitatis est, sed intemeratæ justitiæ affectu, quòd illibatæ pietatis est argumentum.

Accedit hinc terrifico damnatorum improprio horrifonum illud comminabundi Vindicis oraculum Ore Prophetico prolatum: *Tacui semper, si lui, patiens fui; sicut parturiens loquar;* (g) *dissipabo, & absorbebo si mul.* Tacuit ad improbos frendentis adolescentiæ ineptias, obmutuit ad lascivæ juventutis insolentias, expectans maturos virilis pœnitentiæ fructus, quibus, aut suffocatis, aut marcescentibus, expectavit advesperascente jam annosæ senectutis declivio, in ipso canitie frigore Christianæ conversationis auspiciis, juvenilis petulantia fastidium, correctionis seriæ fundamentum: adinstar parturientis loquar: *Quasi dolens & turbatus,* subnectit purpuratus Hugo, *sententiam in vos proferens condemnationis æternæ, tamdiu protelatam, tam tardè pronuntiatam; quando*

*Magna
damnato-
rum con-
fusio, est
Sancto-
rum irri-
sio.*

(e) *Dom.
Resurrect.
Art. 7. c. 3.*

(f) *Psal.
57. v. 11.*

*Diu dissi-
mulans in-
solentiam
peccato-
rum
DEUS, eos
finaliter
damnat.
(g) Jhes.
42. v. 14.*

quando dissipabuntur consilia impiorum, & absorbeantur in pœnis animæ prævaricatorum. Verumtamen, si libet, liceat hanc diuturnæ taciturnitatis apologiam examinare. Tacuit fortè dissimulans peccata hominum, quando omnis caro, universa videlicet peccatorum progenies corruerat viam suam, quæ vilissimo carnis nomine idcirco appellatur, quia Sancto Spiritu destituta, carnali solum libidini intenta, in omnem carnalis concupiscentiæ impetum prorumpebat; credo, sat longò producti temporis intervallò, multiplicata prævaricatorum crimina, quasi non visa amantis DEI oculos præteruisse, illi conformiter Ravennalis Chrysologi adagio: *Delicta non videt vis amoris*: qui quia divinis intuetur oculis, non humanis, videt indefinenter hominem, sed differt videre peccatorem. Vidit tamen hominem indies peccata indefinenter multiplicantem, nec siluit, sed editum suum justo genitori Noë manifestavit: *Finis universæ carnis venit coram me*, (h) *repleta est terra iniquitate à facie eorum; & ego disperdam eos cum terra*: Legunt septuaginta Interpretes cum Chrysostomo: *Tempus omnis hominis venit coram me*; quasi præluderet, Commentatore Ambrosio, in figuris alludens ad illud determinatum tempus, de quo redempturus hominem passione sui corporis, & emundaturus sanguine suo, aliquandò dicturus erat: *Pater! venit hora; clarifica Filium tuum*: (i) quasi dicat, elucubrante Augustino; *venit hora seminanda humilitatis; fructum non differas claritatis*; ut scilicet, qui humiliatus est passione, clarificetur resurrectione. Prævenit igitur tempus universæ carnis olim abluendæ, jam submergendæ, tunc redimendæ, nunc perimendæ fatali quadraginta dierum diluvio, jumentis omnibus cum humano genere deletis, illa si demas, quæ cum octo animabus hominum, ut reliquæ, per dilectionem gratiæ salvabantur; & tamen se tacuisse semper adstruit ultor severus, sed æquissimus humanæ fragilitatis? *Tacui semper, silui, patiens fui*. Multiplicatus Sodomorum clamor vindictam iudicis implorans ascenderat usque

ad vestibulum divini tribunalis, quando factus inquisitor DEUS descendit, nè statim feriat; illos prius lustravit, nè illico condemnet; *ut nobis exemplum proponat, nè mala hominum antè præsumamus credere, quàm probare*: (l) Comperta autem veritate, præventurus igne iudicii, pluit Dominus super Sodomam & Gomorrhæ sulphur & ignem. Semperne tacuit, qui universos habitantes populosæ Pentapolis subvertit? Legi quidem, sed stupens & attonitus clarissimum Oris aurei oraculum: *Beneficiò afficiens Sodomam, ignem illum jaculatus est*: (m) Sic fœdifragum truculenti Pharaonis exercitum in amarissimis marini vorticis fluctibus tumulavit; sic exanimatorum Israëlitarum cadavera prostravit in eremo; sic centum octoaginta quinque Assyriorum millia unius Angeli conterente potentia exstinxit; & tamen siluisse se adstruit æterna Veritas, conticuisse se usque ad postrema desinentis Synagogæ tempora gloriatur: *Tacui semper*: qui tamen universam terram conquerebatur criminibus prophanatam: *Silui*: qui tamen condemnatas non tantum civitates, sed omnem circa regionem & cuncta terræ viventia igne sulphureo incineravit? Grande mysterium! ingens prodigium pietatis! Dura fuerunt supplicia immergi undosis aquarum sinibus, & igne cœlis depluo concremari: sed si æternis ignibus comparetur, pictura flammæ, non flamma est; umbra divini furoris, non ipse furor est. Silere dicitur, quidquid proferat, antequàm supremam æternæ damnationis sententiam, nunquam à iudice revocandam, nunquam à reo immutandam pronuncians, maledictis æternum ignem intimet.

Nulla in aquis profunditas, nec ulla in aëreis, inter sylvarum antra, & rupium concava consimilis horribilitas, nulla nauseantis naturæ concavitas est apta ob fœditatem loci cum tenebrarum principis regia, cum hac terrificæ regione calamitatum, cum hac sentina tormentorum æquiparari: Illum testor, qui olim ad testamenti sedem aspiravit, qui similis esse Altissimo concupivit, qui latera Aquilonis pro suæ divinitatis solio deputavit,

DEUS Sodomam se benignum exhibuit, dum eam incendit.

(l) In Psal. 110.

(m) S. Joā. Chrys.

Tacet DEUS, dum dissimulat peccatorem.

Mavult demon sordidum porci cor-

(h) Genes. 6. v. 13.

Hora passionis Christi glorificavit.

(i) Joan. 12. v. 3.

pus inha-
bitare,
quàm in
inferno
commora-
vi.

deputavit, præcipitatus dein veluti fulgur cecidit in terram, & spoliatus vitâ gratiæ ad monumenta confugit; quique adversus judicem suum se vindicare non potuit, judicis subditum fremens & furens invasit; nec enim mortis authori debetur aliud domicilium, quàm sepulchrum: sæviebat adeò cum commilitone suo, ut nemo possit transire per viam illam ad viam salutis, & veram beatæ æternitatis semitam investigando reperire. Currit tamen exploratus homo catenis & compedibus vinctus; cui, ut mediator DEI & hominum occurreret, ut ægrotantem languore pessimo sanaret medicus; transfretavit ocyus mare, ipsum, ut loquitur Chrysologus, nequitie spiritualis principem cum suis legionibus regiâ potestate fugaturus. Fremit in humano corpore, quod iniquissimus possedit inquilinus ad distantem adhuc accedentis JESU præsentiam, currens cum homine concurrente, & adorans Spirituum Dominum, ac suum Conditorum. Trepidat reus ad tribunal vicini judicis, & subodorans imperium, reformidans imperii violentiam, imperantis sententiam prostratus antevertit: *Si ejicis nos hinc; mitte nos*

(n) Matt.
8. v. 31.

in gregem porcorum. (n) Sublimis Angelus, Cherub pulcherrimus porcorum ventri incorporari flagitat; quid peregriniùs? qui nimium præproperò decrevit consiliò suprâ astra cœli exaltare solium suum, nunc supplicat prostratus, flagitat anxius, instat ferventiùs, rogat submissiùs in porci corpore residere? Quidnam detestabilius cogitatu, quid esse poterat indigniùs effatu? Quid impulit clamitantem, quid movit deprecantem? in vili pecore sibi suam requirit requiem indulgeri, ad cœnum de cœlo præcipitatus anhelat, hic commorari in vase stercorum, hic immorari in sordium colluvie, sollicitis clamoribus exorat? non horres fœtorem habitaculi excelsæ Spiritus? Fugit odorem tartareum, declinat inferni ergastulum callidus aliger, timet tergiversator fraudulentus, nè ad æternæ damnationis noctem detrudatur; renuit ad terram miseriæ, & tenebrarum regredi; quod clariùs Evangelista Lucas adstruit: *Rogabant illum, nè imperaret illis, ut in abyf-*

sum irent, (o) velut in suum suæ pœnalitatis ergastulum, velut in proprium altissimæ ambitionis suæ carcerem; horret enim hoc cubile draconum draco magnus, qui natans inter fluctuantia reproborum corda exultabundus tripudiat: *Meus est fluvius.* (p) Verùm mendacis angeli prodit fallaciam supplex hæc deprecatio: *Mitte nos in gregem porcorum:* ut eorundem prodatur impotens vilitas, quibus in porcos jus nullum extitit, nec nisi consentiente Domino ingredi licuit, quantumvis adeò libuerit, nè in abyssum præcipitati ad terram miseriæ devolverentur. Infer, qui legis, qualenam habitaculum sit damnatorum, quod justitia, ultrix primæ rebellionis, præparavit diabolo & angelis ejus! Vide prævaricator impie! vide viator præpropere! tuam ubi ambias sedem collocare, tuam ubi delideres animam inhabitare, tuam ubi festines requiem acclinare? Properas ad succensam à furore exulcerati Numinis Vulcaniam non tantum in Babylone fumigantem, sed etiam in Sion rutilantem, non in solius mundi clientes, sed etiam in fœdisfragos claustralis militiæ alumnos sævientem, non in solis Sæcularium desertis exardescentem, sed etiam in dedicatis Altissimo claustris ferocientem.

Illud notandum velim, non nisi pœnam sensûs, quæ minùs gravis est, hoc in sermone exarari: crudelior verò alia faciliiori calamo commendatur, quam forsàn ideò celebriores Theologorum Principes damni pœnam cognominant, quia nil affert, sed totum aufert; non aggravat immani plagarum pondere, sed privat deliciarum omnium originali scaturigine; subjugat tenebrarum principi cæcutientem animam, dum illam ab illo miserabiliter abigit, & avellit, qui lucem inhabitans inaccessibilem à puris tantum oculis, velut ab aquilinis obtutibus Sol Justitiæ se sustinet videri. Deplorat nutantium oculorum caliginosam aciem, plangit hos infelices tenebrarum filios clarissimus divinæ lucis filius, quem aliquandò caligantem, in luce meridiana cæcutientem suæ laverunt lachrymæ, & sua vehementi falsugine perniciosam excæcantis peccati caliginem absterlerunt:

(o) Luc. 8.
v. 31.

(p) Ezech.
29. v. 3.
Diabolus
suam im-
potentiam
prodit,
dum rogat
mitti in
gregem
porcorum.

Pœna
damni ex-
cedit pœ-
nam sen-
sûs.

(q) Psal.
57. v. 9.
Ignis con-
cupiscen-
tia impe-
dit ani-
mam ab
aspectu so-
lis divini;
hinc dam-
nati men-
daciter
conque-
runtur de
defectu
lucis.

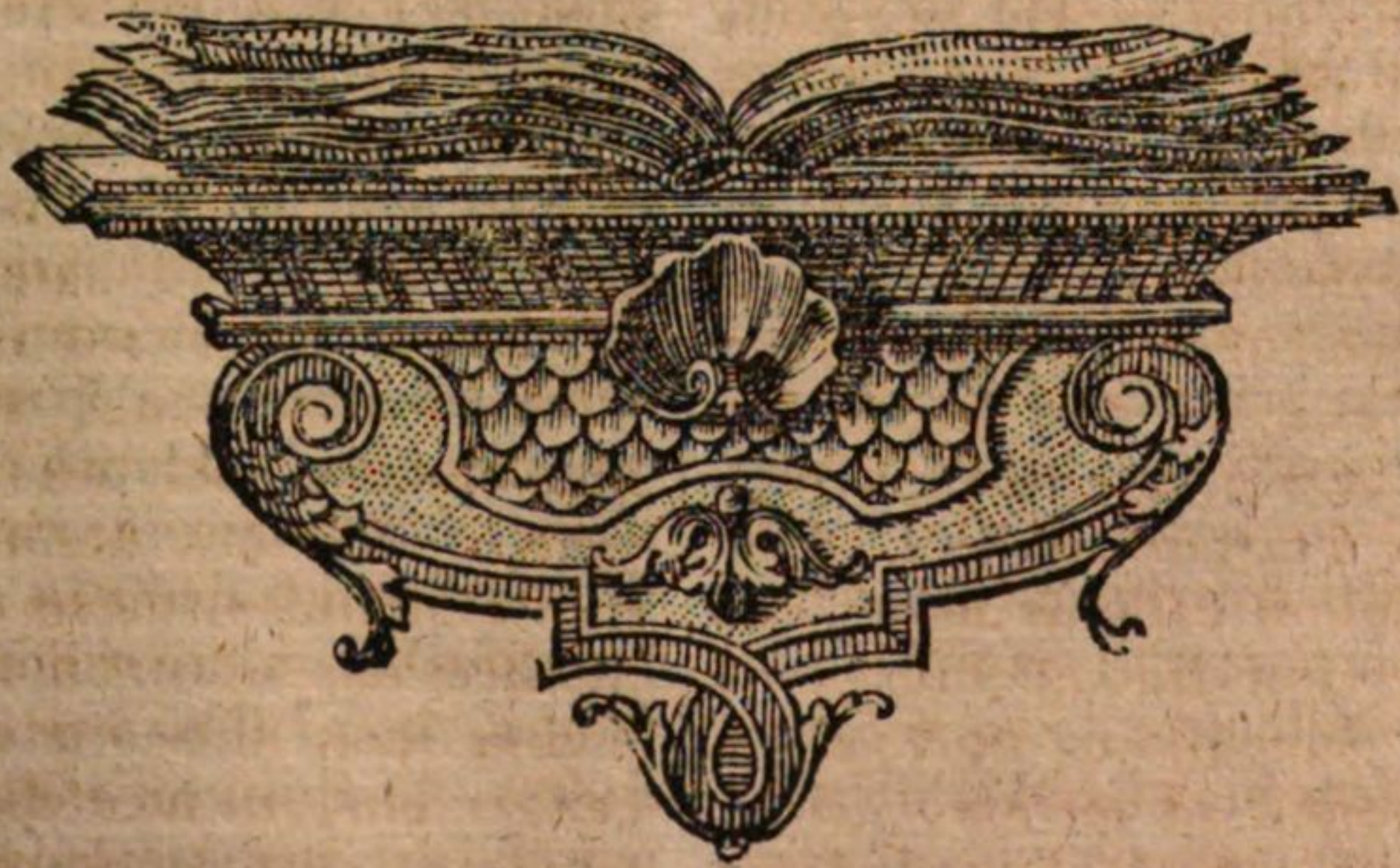
sterferunt: *Supercecidit ignis & non viderunt Solem*: (q) Legit Hieronymus: *quasi abortivum mulieris, quod non vidit Solem*: quasi abortum patitur Mater Ecclesia, dum suo cadentem ab utero partum perdit, suo avulsum ab utero plangit filiolum draconi in prædam deputatum. Notat hic exprimi obscuracionis pœnam sublimis Augustinus, in illo, qui cordis oculum perdidit, qui mentis aciem amisit. Fumosus ignis superbæ, flammiger ignis concupiscentiæ, furibundus ignis furentis iracundiæ, super quem cadit, solem videre non potest, saltẽm ad tempus. Time quisquis siccam te stipulam recognoscis, quisquis recusas liquefieri sicut cera, & perire à facie DEI: Sol non occidat super iracundiam tuam, non suis feriat radiis emollescentem libidinem tuam, non ille Sol, qui & pecoribus lucet in terra, & avibus fulget in aura, sed ille, qui solem istum, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, sed ille, quem mendaces filii hominum in stateris suis, fallaces in tenebris suis accusant & incusant; Sol intelligentiæ non ortus est nobis, plangunt, sed seris, quantumvis feriis fleribus: *Erravimus à via veritatis*: Si causam erroris investigas, mentiuntur denuò: *Iustitia lumen non luxit nobis*: & tamen signatum super eos lumen vultus Domini exprobrat impiis perenne improprium; *vocavi & renuistis*; illuxi, & non vidistis. Supercecidit ignis concupiscentiæ, nè Sol Justitiæ suis sinatur radiis penetrare: declinastis oculos vestros à claritate Pa-

tris luminum, & ideò ablata est ab impiis lux sua; nec tamen ideò insequentem declinaturi estis vindicem, de quo scriptum est: *Ignis ante ipsum precedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus*: (r) Quemadmodum namque & ursus dente minax, & ungue rapax ad objectam oculis pelvim, quæ candet à flammis, excæcatnr, sic corde ferox, ingenti-que delictorum mole aggravatus peccator ad scintillantem divini furoris ignem veritatis lucem, Divinitatis splendorem, divinæque bonitatis claritatem, hoc flammicidio super eum cadente, videre prohibetur, donec tandem inflammata furibundi fervoris victimæ exurantur, incineratæ tenebrarum principis hostiæ concrementur; donec montes, sicut cera diffluant à facie Domini: superbæ mentes, ambitiosi spiritus, arrogantes animæ sicut cera fluit à facie ignis, sic pereant à facie DEI ad nihilum devenientes, *id est*, subnectit purpuratus Hugo, *ad diabolum* decidentest, cui Ore Prophetico Ezechielis à magni consilii Angelo exprobratur: *Producam ignem de medio tui, qui comedat te*; subtracta namque finalis gratiæ Sanctimoniâ elevatum est cor suum, & ejectus & perditus de medio lapidum ignitorum, exarsit adversus factorem suum conflagrante invidia, adversus cœlestis militiæ commilitones flammivomâ rabie; *nihil factus est*; (s) annullatâ scilicet innocentia, amissâ beatitudinis eminentiâ, sublata gloriæ stolâ, sepultus est in inferno.

(r) Psal.
96. v. 3.

Diabolus factus est quasi nihilum.

(s) Ezech.
28. v. 18.

LAMED.

VERSUS
XII.

Non crediderunt Reges terræ, & universi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis & inimicus per portas Jerusalem.

SENSUS LITERÆ.

Jerusalem fuit urbs munitissima, quam arx in monte Sion posita reddidit invincibilem.

(a) Lib. 2. Reg. c. 5. v. 6.

Providus David internos hostes aggregavit, priusquam impugnet externos.

E Lucubrat luculentius hujus defectum fidei in terræ Regibus Paraphrastes Chaldaus: *Non credebant regna terræ, nec omnes habitatores orbis, quod ingrederetur Nabuchodonosor impius, & Nabuzardan inimicus ad jugulandum populum domus Israël in portis Jerusalem.* Incuria mortalitas! tamdiu solum visis terretur tragædiis, quamdiu tecta fumigant ab incendiis, quamdiu recentia Palatiorum rudera nuperrimam cladem deformi atredine ostentant. Erat Jerusalem urbs fortitudinis amplissimis circumvallata mœniis, altissimis munita turribus, ut ipsò adhuc Davidis sæculò inexpugnabilis omnium oculis videretur, adeò, ut explodentes incolæ præsumptuosa securitate vociferantes se ostentarent: *Non ingredietur David huc;* (a) quasi externis hostibus non valeat urbs illa subjugari, quantumvis eam à proprio contingat principe impugnari. Redarguunt magnanimum Principem (qui vix inauguratus meditabatur pugnas & prælia, non quidem sibi de plausu victoriarum blandiens, sed dissidenti regno consulens) redarguit inquam præsumptuosum superbi Regis Jebusæi præsidium, quasi ignarum in rebus bellicis tyronem, qui primò statim præliò internum hostem circumvallare audeat, internos regni procos negligat profligare: *Abiit Rex & omnes viri, qui erant cum eo;* non quidem regios convivales invadere, non Isboseth perempti Saulis filium suo imperio subicere, neque superstitem hæredem Jonathæ Miphiboseth eliminare, sed nervoso copiosi exercitus robore Regni Metropolim expugnare. Initiatus igitur hac reso-

lutione Jebusæorum populus, ut absterretet approximantem, exposuerunt in propugnaculis ad excubandum cæcorum & claudorum aggregatam cohortem ad irridendum David, ut narrat Glossa, quasi hoc schemate innuerent: adeò fortis est civitas, quod non indigeamus auxiliò fortium; vel si aliorum Interpretum præplacet opinio, quam refert Abulensis: collocabantur à præsumptuosis præsidariis imagines lapideæ, quas nihil agere valentes, cæcutientium & claudicantium nomine appellabant; eoque insigni symbolò hostili exprobrabatur agmini, quod, non resistente, sed otiante præsidio, arcem Sion munitissimam, non valuerit occupare. Sed Rabbi Salamon recenset, duas fuisse statuas ex lapide structas, quæ statuebantur in Sionæ arcis turribus, velut perennes stipulatæ pacis testes inter Abimelech Jebusæorum progenitorem, Regemque Philistæorum; quos, ut repræsentarent hæ geminæ effigies, una cæcutiebat, altera claudicabat; nam Isaac, quem prima repræsentabat, senescens caligabat; & altera exhibebat Jacobum claudicantem: sed illusisse Davidi feroces alienigenas est veriùs, & ideò castro mœniisque cæcos & claudos imposuisse præsidarios, ut vanam arguerent Israëlitarum sollicitudinem, ridendamque spem contemnerent; quemadmodum habitatores Tyrus, ut insultarent electo DEI populo, suis collocabant in turribus exiles ranulas in vituperium hostilis potentia, quasi subsannantes & explodentes, se aliis non indigere fortissimæ civitatis defensoribus ad Hebræorum assultus reprimendos, de quibus apud Ezechielem legitur: *Pygmaei collocabat.*

Jebusæi irridebant Davidem, dum obsidere parat Jerusalem. Superba Tyrus ad explodendos hostes pygmaeos in suis turribus pro præsidio collocabat.

(b) Ezech.
27. v. 11.

qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis: (b) Ea proinde regalis Solymæ fuerat murorum fortitudo ad resistendum, ea sublimatarum turrium altitudo ad deprimendum, quod confœderati terræ Reges, armati provinciarum Principes ingressum in Jerusalem nullatenus sperarent: sed, ubi Davidis solium conscendit potentissimus Salamon, immutavit faciem præcedentis Solymæ, ut longè compareret venustior in amicorum oculis, evaderetque terribior in hostium aspectu: *Et tam fortiter munit, Lyrano fidem dante, quod inexpugnabilis videbatur.*

Sublimiorem tamen aliam illius diffidentie rationem assignat Rabanus, cur gentes suis cum Regibus credere, aut non voluerint, aut etiam sperare recusarint, Inimicum per debellatæ urbis ostia ingressurum; *quando status regni mosaici mansit incolumis, & cultus DEI ibi erat celeberrimus, difficile fuit nationibus gentium circumquaque positarum credere, quod externus hostis dominaturus esset urbi insignissima, & templo formosissimo:* quamdiù in portis sedebant intemerati iudices, pupilli protegentes innocentiam, & causam viduæ auscultantes; ut enim Cassiodorus loquitur: *semper auget principes observata justitia:* (c) quamdiù fumabant à victimis uni sacrata Numini Altaria, non redolebant in simulachrorum excelsis thymiamata, erat protector urbis, non milites armigeri, sed ipsa cœlestis militia, quam ipse exercituum Dominus præfecerat in præsidium adversus omnem impetum allophylæ impietatis. Arguebatur tunc defectuosus Israël in virga, ut solet errans filius castigari; cædebantur prævaricatores incurii legis, & mandatorum in plagis filiorum hominum, qui dum flagellò verberantur, ad correctionem flagellantur, non ad interitum sauciantur. Quamdiù Altissimo soli dabatur gloria in victoriis, suis implorabatur potentia in præliis, sua postulabatur misericordia in periculis, sua invitabatur assistentia in adversis, tamdiù nulli patebat hostium victricis Solymæ janua, tamdiù Regi suo ab alienigenarum territoriis redde-

Pars IV.

bantur homagia, reportabantur amplissima ab enervatis hostibus spolia, abundabant frumentorum granaria, inquilina in domibus prosperitas habitabat, pacifica in urbibus jucunditas gubernabat, provinciis invigilans providentia præsidebat. At! ubi ingratus beneficiis, confœderatus idololatriis, non DEI, sed simulachrorum evasit tributarius, ubi recessit populus à Prophetarum oraculis, & principes in furum socios evaserunt, ubi ad puniendam Sacrilegorum perfidiam, lustrabantur allophylorum agmina in aciem, & alienigenarum exercitus deducebatur in ultionem prævaricati Israël, tunc Chaldaeorum barbaries transgrediebatur Judææ limina, depopulabatur Hebræorum confinia, subiciebantur tributo gementis Solymæ suburbia, devastabatur deliciarum patria, súsque, deque vertebantur omnia; cùmque devicti sedare sperabant victricem hostium ferociam aureis opibus, illam iisdem exacuebant vivaciùs, crudeliorem ad perniciem inflammabant. Urgebat onustus Madian adaucta exigere vectigalia, injecto compede multiplicare captivorum agmina, & qui antea bellantes bella Domini mauerunt gloriosè sub evaginato acina-ce in hostiam inimici furoris cadere, quam ingloriis pedibus confugere, tam infelici vicissitudine pro se pugnantes, sibi que decertantes, ad primum confusi clamoris sonitum, ad visam præsentis adversarii rabiem terga conantur vertere, ad vix præambulum meticulosi prædonis impetum fugâ lapsi in ferientem gladium, sed non elapsi, in sequens periculum immaturam persecutoris gloriam accelerarunt, suammet cladem præcipiti effugiò maturarunt.

Non credebant, quod ingrederetur Nabuchodonosor impius, & Nabuzardan inimicus ad jugulandum populum domus Israël: Singultuat ferali gemitu Paraphraustes Chaldaus, qui licet numerosam cladium seriem, perditarum victoriarum congeriem delictis Sacerdotum imputet, qui adolebant aromata delubris, nec horruerunt innocuum parvulorum cruorem, in Tophet immaniter profusum; profundiori tamen mysterio septuaginta Interpretes, irradiati divinantium

Ferosoly-

D d d d 2

Prophe-

*ma ruina
origina-
batur ex
perpetrato
Deicidio.*

Prophetarum sacro, lumine altiori-
que docti oraculo, adscribunt uni-
versam Hebrææ perniciæ originem,
& prosequentium calamitatum collu-
viem terribili Deicidio, in quo *san-
guis justus*, vel velut legunt illi, *san-
guis justus* profunde batur ab impia
matrizantium filiorum matre, ab eli-
minanda postliminiò Synagoga;
quandò gemini Romanæ militiæ Du-
ces, obstantes propugnatorum cu-
neos crudeliter trucidarunt, eneca-
tos cadaverum acervos terribili flam-
micidio exusserunt, superstitum pa-
latorum rudera funditus everterunt,
& in similitudinem sororis Sodomæ
universam Hebrææ gentis gloriam de-
florârunt.

*Qualita-
tem pec-
cati imi-
tatur qua-
litas pœna.*

Sic juxtâ peccati modum modifi-
catur culpæ pœna. Quos longanimus
ultor humanæ pravitatis solebat in
funiculis Adam trahere, in charitatis
vinculis captivare, eosdem attrahi
recusantes, in ferreis hostium com-
pedibus detraxit de arrogatæ subli-
mitatis folio ad sterquilinum omni-
modæ calamitatis; quam Israëlitis for-
titudinem non potuit adversariorum
rabies frangere, hanc valuit propria-
rum iniquitatum ferocitas conterere;
quas januarum valvas nulla referave-
rat circumvallantium adversariorum
violentia, patefecit una, sed cumu-
lata iniquitas Judæorum. Narran-
te Egesippo, furibundus victoris Pom-
peji genius adegit Judæorum mani-
pulos, quibus acies ensis peperce-
rat, ut infamior servitus torqueret
captivatos, ut allatâ suis manibus ter-

râ fossas implerent ad expugnandum
faciliori assultu Sionæ arcis templum,
sicque suum in cophinis accelerarent
interitum, suum sibi exitium gravio-
ri dedecore facilitarent: *Impio mini-
steriò & turpi obsequio servierunt
manus eorum in cophino*: (d) subne-
ctit suæ tragædiæ in epilogum adin-
star luctuosi epiphonematis comme-
moratus Author. Quàm longè feli-
cior illò futurum sui principatûs do-
minium administrabat servitiò inte-
meratus Joseph! ut se supremum re-
galis solii præluderet ministrum pau-
lò post eventurum: *manus ejus in
cophino servierunt*: (e) opprimeba-
tur labore, sed proficuo; opprime-
batur dolore, sed saluifero. Per co-
phinum significantur, Commenta-
tore Augustino, opera servilia: *Ter-
ram portare, cophino fit*. Servilia hæc
sunt opera, sed servo illi, qui faciens
peccatum, servus est peccati: Abje-
ctus Joseph gestabat cophinum, non
peccati, sed peccatoris servus, &
peccatricis vernula, ita tamen, ut non
peccando, evaserit peccati Dominus,
& suæ herus dominæ, dum domina-
tur fugiens, non pariens peccatrici.
Sunt quoque cophini abjecta mundi,
sed JESUS cophinos buccellis imple-
vit, quandò abjecta mundi elegit, ut
confundat fortia. Credant vel amo-
dò terræ Reges illius civitatis portas,
sit illa licet munitissima, sint istæ li-
cèt ferreæ hostibus referari, si dese-
rat custodiam Altissimus, si suas
tollat excubias Dominus
exercituum.

(d) *Lib. 1.
de Excid.
Hierosol.
c. 16.*

(e) *Pf. 80.
v. 7.*

LAMED.

Non crediderunt Reges terræ.

VERSUS
XII

SERMO TRIGESIMUS QUARTUS.

*A Nemroth primo in orbe Rege, descendunt, eumque imitan-
tur Reges terræ impii & crudeles.*

*Ad impu-
gnandum
unum Da-
vid con-
gregantur
Reges ter-
ræ.*

A Truculento confœderatorum
hostium exercitu circum-
vallatus David sub ipsum
cœptæ inaugurationis auspi-
cium in campum prodire cogitur, ut
à victoriis gloriosi regiminis princi-
pium ordiatur. Vix inaudierat Phi-

listæus victoriosum ingentis Goliz
colluctatorem regali folio invecum,
Jebusæos à regia Metropoli proflig-
gasse, validissimam Sionis arcem ex-
pugnasse, nè, quam verebatur, suo-
rum agminum cladem experiretur,
confœderatis viribus innumeras coa-
cervare

cervare copias decrevit, quibus hostilem incurii Regis aciem insidioso stratagemate assiliret: *Ascenderunt universi, ut quærerent David.* (a) 2. Reg. 5. v. 17. Numerosissima conglomeratione agmina, quorum, nè obrueretur multitudo providus Princeps, ad consuetum cœlestis militiæ subsidium confugit, immortalē Sæculorum Regem vir secundum Cor DEI sibi, ut suam submitteret aciem, imploravit: Inania gentilis populi consilia proposuit eludenda, hac brevi periodo collectas associatarum copiarum vires exponens: *Astiterunt Reges terra, & Principes convenerunt in unum*, ingentem construentes exercitum, cœlicolarum explodunt adiutorium, non solum Davidem invasuri, nec solum eliminaturi Israël, sed confisi socialium armatorum numero, communem Israëlitarum Protectorem arroganti exercitu debellaturi. *Adversus Dominum, & adversus Christum ejus:*

(b) Ps. 2. v. 2. *Legit Cajetanus: Erexerunt se Reges terra*, illius innixi auxilio, illius castrametantes sub labaro, qui est rex super universos filios superbia, per quam ipse primus corruit nesciens stare in veritate, & credentem sibi mentienti angelo hominem miserabiliter prostravit. Sub hujus tyrannidis prælidio confederati Reges terræ, cum sibi subordinatis principibus conjurantes & conspirantes coierunt in unum: *contra Regem cœli; interferit Commentatrix Glossa: ut deficiant à Domino: & certent cum Messia ejus:* concludit Paraphrastes Chaldaus. Describit hanc numerosam aciem Regum terræ, delineat ferocem terrestres hujus militiæ simmetriam proverbialis Salamon; orditur primam terrifici aspectus lineam ab oculis per tumoris fastum elatis: *generatio, cujus excelsi sunt oculi, & palpebra ejus in alta surrecta:* (c) ut quasi fideles pedissequi inter sidera collocent nidum ambitionis suæ, & in lateribus aquilonis exstruant solium gloriæ suæ. Sunt Reges terræ; non quia terram incolunt, sed quia terrena sapiunt; utque pari nutrantur edulio cum dracone magno, cum antiquo serpente, terram comedunt cunctis diebus vitæ suæ; dum enim convivari re-

(c) Prov. 30. v. 13. *Reges terra sunt, qui terrena sapiunt.*

nuunt cum cœli civibus, terrena voluptatum ingluvie abominandas sordes deglutiunt peccatorum: non illorum delectantur edulio, quorum conversatio in cœlis est, sed eorum, qui terrena sapiunt, aluntur nutrimento; & quia Isidoro Hispalensi Commentatore: *qui terram manducat, profunda & tenebrosa penetrat; infames terrigenæ continuo torquentur desiderio, ut aliorum rimentur consilia, ut abdita stipulentur commercia, ut caliginosa caligantes tenebrarum filii frequentent contubernia, osores illius lucis, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ut videat dolosa retia fraudum, & laqueorum fugiat irritamenta.*

Consimilem describit terræ Regem divinus Chronologista, dum impium denudati Patris irrisorem, impudentissimum illustris Noë filium, infamem Chanaanæ progeniei Principem, sua delineat cum prosapia, quæ maledicta in filio Chanaan hominibus servire cogitur fratribus suis, *Cham est figura re- veluti filiis lucis filia tenebrarum; proborum, quia in Cham intelliguntur omnes re- qui ser- probi, Commentatore Thoma Ange- viunt ele- lico, quorum generatio, velit, nolit, & is, etiam servit electis.* Erat hujus abominandi progenitoris nepos ambitiosus Nemrod, quem Chus scelestus Cham progenitus in orbem protulit, de quo sic veritatis Spiritus effatur: *Chus genuit Nemrod, ipse cepit esse potens in terra:* (d) Legunt septuaginta Interpretes: *Hic esse cepit gigas super terram.* Vides robustum Regem terræ? robustus in carne, in viribus fortis, ambitiosus in corde, ædificandæ turris contra dominatorem terræ, author & architectus. Primam congenitæ malignitatis suæ proprietatem exarat Vatablus, legens memoratam periodum: *Ipse cepit esse tyrannus:* sibi subditis non præli- dens affectu charitatis, sed cunctis perbus & imperans feroci impetu crudelitatis, *Nemrod fuit pri- mus Rex terra su- pugnans & contra DEUM.* de cujus intolerabili arrogantia Josephus testatur, superbiam, Deique contemptum excitasse in hominibus jactando & evulgando: non DEO, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem esse adscribendam. Si nominis Ethymologiam investiges, verit illud aptissime Mediolanensis Ambrosius: *D d d d 3*

sius: *Æthiops*: nîl enim tenebrosius superbô: *Nemrod* per interpretationem dicitur *Æthiops*: color *Æthiopis* tenebras anima squalorémque significat, qui adversus lumen est, claritatis expers, tenebris involutus, nocti

(e) *Lib. de Noë c. 34.* similior quàm diei, (e) effatur sanctissimus Archi Præsul. Eccè primum Regem terræ! cujus dum effigiatam intueris faciem, nûm primo tenebrarum principi non sit ad amissim concolor & conformis, attentius intueri.

Lucifer omnibus angelorum agminibus superior, per superbiam ejicitur in terram, ut serpat super eam. Primus inter rebelles creaturas Apostata, quem suus Conditor elegit velut principium viarum DEI, extentus Cherub apud Ezechielem dicitur, quia amplissimam supernorum Spirituum curiam scientiæ plenitudine transcendit; dum enim sublimior cæteris gloriâ suæ conditionis existit, comparatione claritatis suæ cæterorum angelorum claritatem quodammodò obumbravit. Cujus sublimem eminentiam in arboris pulcherrimæ metaphora Ezechiel spectandam exhibet, cui cætera proceræ celsitudinis agmina quasi condensæ frondes cedebant in altitudine, nulla beatarum illarum mentium excessit in venustate: *Omne lignum paradisi DEI non est assimilatum illi & pulchritudini ejus.* (f) Adeo speciosus in plurimis, condensisque frondibus evasit unus ille aligerorum primicerius, Creatricis Omnipotentiae Porphyro-genitus: *Cedri non fuerunt altiores illô; mirare præminentem excellentiam altitudinis! abietes non adequaverunt summitatem ejus*: meditare angelicæ celsitudinis prærogativam, quæ à cæterorum nemine poterat adæquari! *Et platani non fuerunt æquæ frondibus illius*: adeo latè diffuderat ramos suos! Verum, qui cæterorum angelorum legiones eminenter excelluit, ita superbiendo succubuit, moralizante Gregorio, ut nunc stantium angelorum ditioni substratus sit; electi namque Spiritus suum, Deique superbum hostem comprimunt, qui allicienti suæ malitiæ resistentes ascendere ad aquilonis latera celeriter flagitantem sequi humiles recusârunt, stare obsequentes coràm Altissimo, non sedere arroganter cum præsumente angelo statuebant. Abindè

cæpit omnis peccati esse initium superbia, per quam ambitiosus iste seductor suorum agminum, destructor suarum frondium è cælo decidit, & serpens in terra, ut se erigeret in mundi principem, ejectum de paradiso dominatorem terræ suo subjecit gubernio, dum peccati dominio primum hominem mancipavit. Hujus manè orientis Luciferi collimantem superbiam, dum sua in Clarevallenfi solitudine explorat Bernardus, mentem attingit, & in qua sublimitatis præcellentia æquare Conditorum suum voluerit, ascendens, & sedens in monte excelso, subtiliter definit; Altissimi quippè similitudinem tunc se feliciter obtenturum præsumebat: si quemadmodum ille super Cherubin sedens gubernat omnem angelicam creaturam, ita & ipse altus sederet regeretque genus humanum: (g) Partiri creaturarum imperium cum Conditor voluit, qui conditus nîl potuit condere, neque illius oculo suam abscondere malignitatem. Rex terræ in aquilonis solium elevari voluit, qui se perfectum decore & plenum sapientiâ plus nimio agnovit. Cessisset beatarum mentium præsidium magni consilii angelo, si modo in universalem hominum præsidem designatus, iisdem præfuisset: sit ille cæli Rex (sic arrogans præsumebat Spiritus) me terræ Regem in mundi regno erigam, ut hominem, quem angelorum concivem Altissimus esse voluit, ab hac præensione abigam, sicque me super omnem creaturarum altitudinem sustollam. Noluit limitatam sibi in socium deputari, subiectum sibi habere cupiens, nullatenus convivalem. Sed mentita est iniquitas sibi, quam meditatus est in corde suo; non alium verus homo agnoscit principem, quàm Regem Saculorum immortalem, cujus unius uni dominio, cujus solius soli gubernio, quisquis subesse renuit, non probat, sed fingit hominem præditum ratione. Est regum terræ subditus, rectorum mundi & tenebrarum harum infamis vernula, est genuinus tenebrarum filius, Nemrodo suisque sequacibus mancipatus. Avulsi non diffiteor exitiosus proditor membrum à capite, à proto-typo destructam alienavit imaginem, dilectum

Lucifer intendebat regere genus humanum

sicut DEUS naturam angelicam.

(g) *Serm. 17. in Cant.*

(f) *Ezech. 31. v. 8.*

Etum DEO à DEO hominem abstraxit, nec tamen sine suo discrimine; dum enim denuò misericors & miserator Dominus humanam sibi jungeret naturam, princeps mundi ejiciebatur foras: & angelus descendens de cælo, habensque clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua, apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas.

(h) Apoc. 20. v. 2. Legit Æthiopicus: Portabat clavem solis, & vertit Augustinus: Te Diabolus, nuit anguem; nam draco à devorando dicitur, serpens ab insidiando deducitur, diabolus à calumniando arguitur, satanas ab adversando nuncupatur: solari clave tenebrionem inferni aggreditur, ut regionem tenebrarum malignus proditor ingrediat; mille annorum numero illud omne tempus constringitur, quod inter exaltatum in cruce Judæorum Regem, & regnaturum in fine mundi Anti-Christum computatur. Vix præpotens iste nostræ salutis author, & nuntius venit in propria, sed tenebris obducta, sed sibi violenter erepta, sed scelestissimo terræ Regi mancipata, quando verificabatur illicò vaticinantis Habacuc vaticidium tot antè Sæculis prænuntiatum: Egre-

(i) Habac. 3. v. 5. dietur diabolus antè pedes ejus: (i) non exspectans potentiam brachii sui, sed declinans à calcaneo pedis sui. Hanc fugam fugientis, sed non effugientis terræ Regis, & mundi principis suò jam prævidit Sæculò coronatus Vates, dum gratulabundus suo alluderet in decachordo, suo applauderet dramate: Ad nihilum deductus

(l) Ps. 14. v. 4. est in conspectu ejus malignus: (l) Quòd si à malo igne maligni nomen derivatur, ad nihilum deductus est rebellis spiritus, quando è medio lapidum ignitorum evulsus, in caminum ignis ardentis præcipitatus est; quod quidem ferale præcipitium Ille, cui Pater omne judicium dedit, Ore Prophetico quasi exprobrans pronuntiavit: In terram projecit te: antè faciem Regum dedi te, ut cernerent te; Quònam deicientis commodò, quònam incommodò decidentis? Producam ignem de medio tui, qui comedat te, & dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium vi-

(m) Ezech. 28. v. 18. dentium te: (m) Primi ad hoc spectaculum Regum oculi invitantur, ut

primi Regis terræ exemplò terreantur, nè pudeat eos quantumvis coronatos, suis præ oculis fatalem hunc interitum collocari, cum incarnata Patris Sapia Apostolorum Collegio superbienti, eò quòd dæmones subjicerentur eis, hanc lugubrem objecerit tragœdiam: Videbam satanam sicut fulgur de cælo cadentem. (n)

(n) Luc. 10. v. 18. Sed nunc ab originali ad effigiem, ab idæa ad imaginem, ad Nemrod à Lucifero revertamur, cujus generthiacum efformaturus præconium velociter scribentis Scribæ calamus hoc exaravit hemystichium: Erat robustus venator coràm Domino. Legunt expressius septuaginta Interpretes: Hic erat gigas venator contra Dominum: subjungit Augustinus: Hoc est: levans cor suum contra Dominum: (o)

(o) De Civit. Lib. 16. c. 4. Illum æmulaturus sagittarium, qui Agnum DEI suis confodere jaculis attentavit, quando nefariis conclamantium Judæorum linguis crucifigendum, qui nihil mali fecerat, à renuente Pilato præside postulavit: Crucifige, crucifige eum! Est usitata venatorum insolentia, ut annotat Hypponenfis Præsul, captâ vel irretitâ, cui insidiabantur, prædâ exultare, morèque triumphantium à sylva domum reduces, in plausum victoriæ aprum vel cervum confluenti ad spectaculum populo ostentare. Fuit ambitiosa Nemrod dementati impudentia pharetrarum repræsentare sagittarium, ipsique exercituum Domino adversari, suâ tyrannide contra suummet Creatorem præliari, ingentem altissimæ turris machinam velut arietem in cælum ejaculari, feraci suâ audaciâ divinis obtutibus veluti suæ triumphum potentiæ obtrudendo nequiter obluctari: Erigebat cum suis populis turrin contra Dominum, quâ est impia significata turris superbia: concludit memoratus Pater.

Nec miror Sacrilegam præsumptuosi principis temeritatem; qui enim potens in terra esse cœperat, præesse ipsis cœlitibus ambiebat, quem ambiendi fastum fugillat brevi censura hac Josephus: Nova cupiditate regnandi tyrannidem arripuit.

(p) Lib. 1. de Antiqu. Jud. c. 9. Indè ipsum sui agnominis vocabulum, Commentatorum calculò: Tyrannus vertitur, & Transgressor: aviditas enim domini impietatis crimen

(n) Luc. 10. v. 18. Principalis Luciferi amulator erat Nemrod.

(o) De Civit. Lib. 16. c. 4.

Factus est venator contra Dominum, quando edificavit turrin Babel.

(p) Lib. 1. de Antiqu. Jud. c. 9.

men contrà dominum generat, & conculcationem proximi crudeliter instillat.

Rex terra non ille dicitur qui regnat in terris, sed qui terrenis inhians terrenum exhibet dominatorem.

Hæc sunt lineamenta Regum terræ; nec tamen illos Reges terræ nuncupo, non illos terrenos principes intelligo, qui dominantur orbi terræ, qui regnis præfident, provinciarum proprietarii, seu electione legitimi, seu hæreditate inclyti, seu primogenituræ privilegiò ad solium sublimati; multorum siquidem corpora cœligena conformat anima, regit regentes sacra sacrarum legum regula, erudit Directrix Sapientia, Creatrix protegit Omnipotentia, regit in dubiis providentia, in arduis movet clementia, decernit in dicasteriis prudentia, in tribulationibus errare nescia præfidet justitia, intemerata religio, nè sacra profanentur, in pietate moderatur. Consimili gubernio hodie dum nostras gaudemus patrias gubernari; sunt quidem terræ principes, si locum, quem inhabitant, si illud, quod gubernant territorium, consideres; sed quia eorum conversatio in cœlis est, eorum benedictio in cœlis est, eorum cor in manu DEI est, eorum jus à DEO est, cœlestis domini participatio eorum regnum est, eorum vita in terram viventium dirigitur, non in terrenas voluptatum illecebras effunditur, non inter elatas præsumptuosarum mentium cogitationes, ut folium, quod ventò agitur, inaniter dissipatur. Non illos sublimes munere, & corde simul humiles illis crudelibus tyrannis comparo, quos inflat vanitas ad superbiam, quos afflat levitas ad arrogantiam, quos urget feritas ad barbariem, quos rudis instruit impietas ad ignominiam; Illos revereor Sanctorum æmulatores principum, magnanimorum prædecessorum illustres posthumos, quos suo ut subjugaret imperio Dominus Dominantium, vocavit ad capeffendum piscatoris annulum piscatores. Reges sunt finè adjecta luctatione, non Reges terræ: *Per Reges eos intelligas*, scribit Gregorius, *quæ animorum suorum motus secundum DEI voluntatem dirignant, eisque Regum more dominantur.* (q) Sic sibi præfidentes feliciter imperant subditis, salubriter præfunt provinciis, suò profunt guberniò regnis & ditionibus, quando Regum impendia subditorum non sunt dispendia, sed eorundem opera sunt norma subjectis populis agendorum. Felix imperium, cuius princeps administrator, sed DEUS Rector est principis! injurias, imò calumniarum verius, quisquis hunc Regem terræ nominas, Angelum dixeris ter fortunatæ tali provinciæ præfectum.

Hos Reges in terra regnantes quidem, non tamen terræ Reges, non ea, quæ super terram sunt, vana & inania sapientes, ab illorum terrigenarum infami serie discerno & sejungo, quorum electio est manifesta vindicantis DEI ultio, quorum assumptio est populorum punitio, quorum gubernium est regionum exitium, quorum imperium est regnicolarum exterminium, quorum dominium ruina est & interitus subditorum. Si tollis nomen regium, quod suæ immanitati arrogant, si baptizare flagitas eorum genium, non ex alio, quàm tyrannorum nomine licebit compellare. Hinc Saul ad

vindicandam malè petentis populi arrogantiam in thronum primus invehitur, ut quàm iniquè Samuelis repudiaverit ministerium, quàm improbe in rejecto Propheta abegerit Prophetarum Dominum, invitis saltem defleat lachrymis, multiplicatis gemitibus deplorat. Equissimus iudex, simulque sanctissimus Sacerdos Samuel exstitit, delinquentium iniquitatem ex ipsorum animadversione corripuit, nec acceptator personarum fuit; & tamen infatuatus Israël Regem petiit, intemeratùmque hunc Judicem contemptibiliter abrogavit. Saul igitur exauthoratò Judicem subelliò regale solium conscendere finitur, vel etiam jubetur, qui electus, & bonus regnare cœpisse scribitur, ut ejus innocentia commendetur; quod quidem æterni Regis prolibus tam singulis quàm universis DEI Filiis injungitur, dum ab egregio prædicatore iisdem insinuatur: *Nolite pueri effici sensibus, sed malitiâ parvuli estote:* (r) nè majora bonis minoribus præponant, caduca æternis præferant, quod puerorum est, sollicitè adhortatur; hinc suæ commissos providentiæ Romanos in bono sapientes esse voluit; sed simplices in malo.

Israël optime gubernatus sub Samuele judice ad Regem eligendum stolidè anhelat.

Veri Reges terra sunt, qui suorum animorum motibus dominantur. (q) In Ps. 101.

(r) 1. Cor. 14. v. 20.

Saul vocatur unius anni filius propter conservatam in primo regni anno innocentiam.

(s) 1. Reg. 13. v. 1.

Licet viginti annis regnaverit, biennio tantum regnasse dicitur, quia reliquis annis fuit tyrannus.

(t) Lib. 5. in Reg. c. 3.

DEUS perversos Reges ignorat, quia illos non approbat.

(u) Osee 8. v. 4.

malo. Saul igitur, dum ad Regum gubernacula assumitur, unius anni esse describitur, qui tamen ab humero, & sursum universo eminuisse populo, sacra docente pagina, insinuat. In unius anni spatio puerilis innocentia exprimitur, cui staturae eminentia sublimioris nullatenus ad-versatur. Illud tamen est captu difficilius, qualiter duobus tantum annis regnasse referatur, quem tamen multo pluribus praefuisse regno in sacris oraculis declaratur: *Filius unius anni erat Saul, cum regnare cepisset, duobus autem annis regnavit super Israël:* (s) Regnasse biennio cum illibata morum simplicitate commentatur Procopius; postea vero ad pravitatem declinasse, ac DEI gratia exutum miserabiliter gubernasse. Meruisset inter fortunatos divinae providentiae alumnos computari, si Agastinis ministerium continuasset, si agnos educasset; si nunquam regno praefuisset, nunquam sub regni administratione succubisset! *Duobus annis juste rexit populum:* explanat biennale regimen illius, qui viginti annis regnasse a patribus recensetur, purpuratus Hugo: *In reliquis annis quasi tyrannus fuit, & non Rex;* Rex terrae fuit, & crudelissimi Nemrod posthumus, qui se a regno projectum per Samuelem didicerat, & tamen a Rege Regum exutus regni gubernio, regnare ulterius praesumpsit, quibus continuantibus annis iteratis cladibus Philistaeos profligavit, insignes ab hoste victorias reportavit; nec tamen ultra biennium regnasse scribitur; licet enim multis annis regnaverit, elucubrat Gregorius: *Illis solis regnare dicitur, in quibus innocens & humilis fuisse perhibetur.* (t) Accepit a caelo regnum coelestis Rex; coelicolas suos effecisset regnicolas, nisi a caeli semita reflexisset, & se in terrae Regem pervertisset.

Adversum consimiles terrae Reges conqueritur Rex Regum & Saeculorum immortalis apud Prophetam suum: *Regnaverunt, & non ex me; principes exstiterunt. & ego ignoravi.* (u) Qui novit omnia, quo ignorante nescitur quidpiam, qua ratione ignorasse dicitur, quod tamen eo Rectore factum noscitur, sine quo nullus inaugurari perhibetur? Non

Pars IV.

igitur se cognovisse perhibet, non se iniquos terrae Reges elegisse commonet, quos velut reprobos non approbasse se succenset. Illum contestor gloriae regalis avidum, cuius ambitio nec saturatur foliis, nec territoriis expletur; de quo sapientissimus Rex Solymae, quem dignitas paterna constituit Davidis filium, & concionatoris eloquentia cognominari fecit Ecclesiasten; attende concionantem, non soli vulgo & subditorum populo, sed subditorum principibus, & Regibus regnorum: *Melior est puer pauper & sapiens, Rege sene, & stulto, qui nescit praevidere in posterum:* (x) Cum audis puerum, nolim, illum intelligas, quem aetatis teneritudo prodit imbellem & imberem, sed qui suam derivat a puritate pueritiam, provectionis malitiae ignaram & expertem: dum legis pauperem mundanis, quibus destitutum, collige inopem spiritu, qui quia sapit ea, quae sursum sunt, a sapientia, vanitatum omnium adversaria, commendatur. Pollet ille tam nobili virtute separandi res secundum saporem suum, praeminet scientiam aeternam eisdem juxta valorem suum, ut nihil quod parvum est, laude indebita magni faciat, nihil quod magnum est, vilipendat: Est melior puer tam providus, tam simulare nescius, sene & stulto, quem inflat aura superbiae, quem afflant ambitionis illecebrae, qui destitutus providentia, nescit praevidere, quod futurum est, vel divinare, quod valeat in posterum evenire. Quiescat sub umbra illuminatus Salamon! se coelesti tunc praeditum fuisse sapientia, superna Prophetarum coruscasse intelligentia, hac allegorica in parabola comprobavit: praevidit suorum ex progenie, regali suo estemmate surrecturum, purissimum virginem Genitricis Unigenitum, abjectum in mundi oculis pauperrimae parentis filium, a suis, dum veniret in propria, non receptum. Effigiat vivis coloribus in Rege, regnandi libidine, non regia potestate, in sene, si illius primogenituram confideres, illum, qui initium viarum Ore prophetico compellatur: est primus Creatricis omnipotentiae filius, ceteris fratribus major & prior, non solo

(x) Eccles. 4. v. 13. *Melior est puer pauper & sapiens, quam Rex senex & stultus.*

Christus erat puer pauper & sapiens; diabolus est rex senex & stultus.

E e e e

solo creationis ordine, sed amplioris gratiæ (quam non retinuit, sed perdidit) dignitate; ex sapientissimo spiritu factus est stultus aliger, quando stans, altior non tantum omnibus creaturis esse voluit, sed simul sedere cum residente & præsidente DEO exambivit: natus in regno, regnum deseruit, nè unum cœli Regem, à quo reguntur omnia, cogatur profiteri, qui alterum nequit admittere convivalem: In cœlo conditus, de cœlo cecidit, dum suprâ cœlum ad aquilonis latera volatu imaginario collimavit: præcipitatus instar fulguris ad regionem umbræ mortis, maluit in terra serpere serpens antiquus, quàm tenebrarum regiam, cujus rex & regnicola destinabatur, inhabitare. Sed quia à primo suæ elationis cogitatu non regi sustinuit, parere imperanti non voluit, sed regere, sed imperare arrogavit, regentem in empyreæ urbis suburbio, dominantem piscibus maris & volatilibus cœli hominem fallaciter invasit, mendaciter à Conditore suo recedere persuasit; quem, dum deambulans ad auram post meridiem invenit rebellem luminis proto-parentem hominum divinus Arbiter, ejecit perversum creaturarum præsidem de paradiso voluptatis; quo flente & exulante in valle lachrymarum, erexit se in mundi principem tenebrarum princeps, evasit in Regem terræ, non quidem electione liberâ, sed magis tyrannide violentâ.

*Reges perversi sunt
Luciferi
amulatores.*

Ab hoc mendaci rege mendaces filii hominum erudiuntur hodieum, ut in regali solio se subditis exhibeant, non Regem cœli, qui suis, non sibi venit, mansuetus subjectis suo regimini, solis severus alienigenis, solis infensus terræ Regibus, qui sinè eruditione terram judicant, qui potenti Domino servire in timore differunt, aut penitus recusant: sumunt plerumque Regni auspiciu à violenta tyrannide; & quia nullum violentum durationem spondet, sed sibi inimicam excludit perennitatem, abbreviatur ambitionis imperium, abruptitur suæ crudelitatis incrementum. Expertus est annosam hanc Directricis providentiæ veritatem infortunatus Joas, qui ministrorum inductus blanditiis, delusus adulatorum

Joas bonus exstiterit, quamdiu à sa-

consiliis, ut derelinqueretur à Domino sibi tam largiter propitio, Dominum dereliquit; ut derelinquerent officiosi proceres, adoraverunt eum. Infames Idololatæ! idoli, quod adoraverant crudeles parricidæ! Adoraverunt Regem: sacre testantur paginæ, qui delinitus obsequiis eorum acquievit eis. (y) Quo consulentium exitu? quove successu consiliorum? Innocuus Jojadæ Sacerdotum Principis filius Zacharias inter vestibulum & Altare occiditur, sculptilium cultus inducitur, templum DEI derelinquitur, cumulus principum populi perimitur, Rex ipse ab insurgentibus servis in lectulo suo crudeliter trucidatur; & licet exanimatum cadaver in civitate David suum obtinuerit tumulum, non tamen in hæreditario Regum Mausolæo meruit sepeliri. Sic castigantur à feriente cœlo Reges terræ, qui suis tyrannos exhibent subditis, quorum se patres probare debuissent.

Condecoravit Rex pacificus, cœlestis Salamon condignò Regibus elogio Reginam suam, in terris militantem Ecclesiam, ut sui erudirentur filii, sic suis præesse subditis, ut studeant prodesse singulis, & neminem odisse: Puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano: (z) Libertatem beneficiorum insinuat, dum affluentiam emanantis putei commendat. Aquas viventes propinat puteus; ut discant Ecclesiæ filii, qui Reges & Rectores sunt populorum, effundere regales gratias sinè haurientium discrimine, sinè fientium gravamine, sinè oppressione subditorum. Fluant impetuosâ scaturigine, nec retineri sustineant, ruant quocunque malevolorum origines, ut ampla plenitudine ad singulos pertingant irrigandos. Illud notatum velim; prosilientes aquas de Libano monte candido, candidum puteum exigere, sincerum intemperate scaturiginis animum desiderare; oderunt cor hypocritæ, quantumlibet blandientis; livoris venam fugiunt, nè aquis ipsis mortuis commisceantur. Horret puteus iste communiatem putei Philistæorum cujus aquæ fluunt cum impetu, sed non de Libano; furores evomunt, spumant libidines, sunt inimicitiarum receptacula,

*Principes
populorum
debent esse
putei a-
quarum
viven-
tium, flu-
entium
cum impe-
tu de Li-
bano.
(z) Cant.
4. v. 15.*

*trapis non
fuit ado-
ratus.
(y) 2. Pa-
ral. 24. v.
17.*

cula, sunt vasa iniquitatum. Deducit puteus viventium aquarum aquas suas, easque dividit per plateas; beneficium se exhibet singulis, cuilibet pro haurientis capacitate. Regalis magnificentia stillare raro debet, sed pleno impetu scaturire, lentè non debet effluere, sed largiter irrigare. Felices aquæ, sed effluentes, de quibus, licet non sint torrens, quisquis meretur bibere, exaltat caput suum in signum lætitiæ & exultationis; amplissimus est puteus, non solos rigat Cedros Libani, ut pulchrius vireant, & altiùs assurgant, sed insuper ad olera herbarum extenditur, nè arefacta nimium corrumpantur. Regalis animus non solis præbet primoribus favores pretiosos, etiam infimis porrigit servulis auxiliarem dexteram, ut si prostrati sunt, erigantur, si sunt oppressi, ad resurgendum fulciantur: vult suos conservare proceres, nec tamen vult vulgares populos perire: potatur ab hoc puteo, non solus Eliezer servus senior in domo Abrahamæ, sed ipsis etiam Camelis aqua porrigitur, ut potentur.

Terra Reges castrametantur in valle sylvestri, & assimulantur puteis bituminis.

Non sic suam diffundunt munificentiam, suam effundunt clementiam Reges terræ; sunt putei, si iniquitatis profunditatem inspicias; sed putei bituminis, si aviditatem acquirendi consideres, quod gluten est firmissimum, quò, quidquid delinitur, indissolubili nexu constringitur, velut irresolubiliter compaginatur. Multiplicabantur adeò, post ablutum ferali diluvio mundum, Reges terræ, ut notat Carenfis Hugo, quod penè quævis civitas suum haberet regulum, vel tyrannum: castrametabantur eorum plures in valle sylvestri, quæ habebat puteos multos bituminis, ubi tam insegurum est vivere, quàm est configere periculosum; si enim vitare hostem cogitas, erigitur fugienti puteus in sepulchrum; si hunc declinare necesse habeas, incidis in bitumen, quò delibutus agglutinaris, nè valeas insequenti adversario effugere, sed præda factus, cogaris hostium furoribus victimari. Vallis sylvestris, terra deliciarum, & voluptatum regio, mundus est; puteus, carnalis concupiscentia; bitumen, divitiarum temporalium appetitus. Væ

Pars IV.

vobis terræ Regibus, qui vestra hic figitis territoria, vel veriùs vestra corda defigitis! vobis suò comminatur oraculò compatiens Isaias: *Formido, & fovea, & laqueus super te, qui habitator es terræ:* (a) In formidine, vallis mundi, quò vitia confluent, adumbratur; in fovea puteus avaritiæ, quò immersa sorbetur anima, repræsentatur; in laqueo, opulenta divitiarum congeries effigiatur. Subjungit, ut cautiùs deterreat, prælagiens Propheta: *Qui fugerit à voce formidinis, cadet in foveam, & qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo.* Sic agitur regnum terræ, sic alteratur terreni Regis dominium in terra, stabilitate nullâ solidum, quia nequaquam in angulari lapide, qui Christus est, cujus regnum non est de hoc mundo, sed in arenæ cumulo, in terrenarum divitiarum tumultu fundatum: fluctuat in convallibus, ubi abundant putei, sed bituminis, quò agglutinata & conglutinata iniquitas mundi principem nequit effugere, sed suam cogitur tyrannidem subire. Si hoc in viridi deliciarum temporalium arboreto, si hoc in pratis luxuriæ millenas inter illecebras vanitatum, quid subsequetur in arido tormentorum ergastulo, quid fiet in excentrico sempiterni horroris antro? Audi interroganti respondentem, quærenti recensentem: *Pavor & laqueus & fovea super te o habitator Moab! ait Dominus: qui fugerit à facie pavoris, cadet in foveam, & qui conscenderit de fovea, capietur laqueo.* (b) Hoc triplici funiculo nunquam per infinita sæcula rumpendo stringuntur, & arctantur illorum damnatorum Regum animæ, qui tantum terrena sapientes effundebantur in subditos veluti puteus bituminis sibi conglutinans, quicquid attigerit, ut suum reputans, quicquid rapuerit. Terrebit impios pavor, quia majora majoribus supplicia suppliciis accrescent; terrebit eos præsentis & contorquentis pænæ coangustans laqueus, quò implicati undique perstringentur; & tandem enormis desperatio, sinè vel minima umbratili imagine momentaneæ consolationis, sinè spe termini, qui est interminabilis, duraturæque sinè finis solatio æternitatis.

E e e e 2

Quisquis

Regnum terra devolvitur à formidine in foveam, de fovea cadit in laqueum.
(a) *Isaia 24. v. 17.*
(b) *Jer. 48. v. 43.*

*Diabolus
haurit
duabus si-
tulis, libi-
ne & a-
varitiâ, a-
quam in-
iquitatis,
quâ suos
clientes
ingurgi-
tat.*

Quisquis Rex terræ es, quisquis terrenis possessionibus subjiceris, non illis mente liberâ principaris, cautus esto, si non vis in abyssum demergi perennaturæ calamitatis! cave fo-veam, declina laqueum! cave bituminis puteum, vallem sylvestrem! fuge carnalem concupiscentiam, de-uita ingluviem divitiarum! hæ duæ sunt tenebrarum principis situlæ, quibus haurit aquam ex puteo mundi hujus; unâ surgente, altera mergitur; ambabus sibi devotos ingurgitat pedissequos, ut semper sitiant, nec unquam bibere desistant. Hæc præmia ad Regum terræ merita consequuntur; hōc refrigeriō sudores avarorum principum compensantur; correspondebit culpæ, quam commiserunt, æqualis pœna, quam meruerunt; nec punietur privatorum suppliciō, qui publico coronati principis fretus munere, vastavit Rempubicam, spoliavit pauperum inopiam, aggravavit subditorum penuriam, fovit tyrannidem, exclusit à curiis pietatem. Manifesta Regum crimina, non solum cælo displicent, sed terræ nocent; quod enim oculatus in vitam principis subditus eundem videt agere, hoc idem sibi reputat licere; hinc sæpè sæpius ob Regis scelera caduntur regna, & ultrix humanorum facinorum justitia plectit in subdito temporaliter licentiosam sui principis libidinem, illum æternaturō quondam suppliciō flagellatura.

*Pharao
propter
raptam
Saram
plectitur
cum tota
domo sua.*

Declinaturus Abraham rabidæ famis exitium descendit de Chaldæorum terra in Ægyptum, non quidem anxiam nimium profligatus sollicitudine, sed exulare jussus voce DEI; qui dum vocantem sequitur, vocatum comitatur fidelis Sarai, sequentem imitatur; cūque approximaret Ægypti finibus, persuadet conjugī, ut dissimulato uxoris nomine sororem se simularet. Novit viator providus, quàm plena periculorum sit sarcina mulierum pulchritudo, quanta prædonum discrimina, quanta insidiarum molimina supportet; de qua Anastasius Nyssenus se ipsum quasi meditabundus interrogat: *quid est mulier?* quantocyus respondet: *In terra naufragium, thesauras cadium, animarum exitium, cordis lancea, juvenum perniciēs, centrum inferio-*

rum. (c) Elenchum hunc mille discriminum evitaturus Pater multarum gentium precatur: *Dic, obsecro, quod soror mea sis:* Paret mox imperanti; utque tutaretur periclitantem maritum, fingit germanitatem; subjungit rationem Ambrosius: *Nè insidiatores pudoris ejus tanquàm emulum & vindicem uxoris nuberent.* (d) Lasciviebat in Ægypto effrœnium juvenum libido, serpebat licentiosa cupiditatum petulantia, & omnigena voluptatum intemperies provinciæ præsidebat: Involabat impudicos incolarum oculos modesta venustæ faciei pulchritudo, & primi eorundem inspectores, regalis aulæ principes, introduxerunt mulierem in domum Pharaonis: Ministri à consiliis, & regni protectores lenonis administrant officium, ut Regi placeant castissimam conjugem in prædam adulterii objectantes; nemo Procerum dissuadet violentiam, nullus de singulis persuadet continentiam, applaudunt prædoni de spolio, invitant laudibus ad lasciviam, illi conformiter adstruentis Egesippi asserto: *Sicut boni principis vita probitatis quadam participatio est, & per universos vivendi forma est, ita & imperatoris collusio lex flagitiorum est.* (e) Auffertur

(c) *Quest.*
36.

(d) *Lib. 1.
de Abrah.*
c. 2.

(e) *Lib. 2.
c. 2. de
Excid. Ur-
bis Hiero-
sol.*

interim pudica mulier in Regis curiam, aula peregrinanti advenæ deputatur in regiam; suam protelat custodiam cælum, abscondit excubantem pro immunitate credentium providentiam, finit divina longanimitas in fauces belluæ incidere intemeratæ conjugis castimoniam, ut invictam declaret omnipotentiam; quando enim tota penè creaturarum universitas desertam à Creatore judicat creaturam, sola mulier cum marito velut immobilis petra infallibiles cœlestis militiæ excubias suspiciebat, immunem victricis pudicitiae integritatem nunquam lædendam, nè dicam, violandam metuebat; nec enim corpus intemeratum violat violentia, sed sola, sed depravata contaminat voluntas. Dùm igitur fervet in æstuante anhelī principis corde ferale flammicidium exardescens concupiscentiæ, dum magnanimus soli confidit Numini alienigena, dum Sara apud crudelem commoratur Ægyptium humanō quovis auxiliō destituta,

stituta, nec nisi auxiliaribus iusti consortis precibus freta, confugit ad solam supernæ protectionis clementiam: tunc *flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis*: quæ subito amoris vehementiam labefactarunt, & voluptatum oblivionem procurarunt: sollicitum terrebant animum saniora consilia, opposita angariarunt languentem animum desideria, excruciabant dehiscentem lascivi corporis intemperiem æstuantia vulnorum ulcera & pœnitentiam attentati criminis inspiraverunt. Illud est admirabile divini tribunalis Magistrum, absconditum ab oculis hominum superni Vindicis iudicium, quod ferientis iustitiæ apponitur executioni; dum enim afflictus severo plagarum impetu describitur ipse Pharaon, quantocyus subnectitur: *Et domus ejus propter Sarai.* (f) Legit Chaldaus: *Adduxit Dominus super Pharaonem plagas magnas, & super homines domus ejus*: Peccavit lascivus Rex; quid æquius, quam quod plagarum aquis ardens lascivia extingatur? Induxit Regem malesuada lenocinantium procerum audacia; vindictam exigat ultrix iustitia, ut cogitata corrigantur: Sed, cur flagellantur universæ regalis aulae inquilini, cur tota domus ærumnis premitur, calamitatibus vexatur? Novi quod rapiendæ conjugii authores Regi fuerint aut consultores, quando ignotam ejus pulchritudinem summis laudibus extulerunt, non tamen præter proceres audebant alii accedere, nec viliores pedissequi sinebantur se se regali solio approximare? Legi Philonis arbitrio, Regis pœnam sensitisse & totam regiam, *propterea, quod nemo se tanta iniquitati opposuerat.* (g) Sed, quis amabo Regem præsumat compescere ardenter concupiscentem? quis fremebundum tygridem audebit refrœnare ferventer lævientem? sit satraparum peculiare privilegium, imò sit privatorum, qui sibi sunt à consiliis singulare debitum, monere suaviter devium Principem, nè deviet à via æquitatis, quis famulorum adigi poterit, quisnam urgeri cæterorum, ut nutu vel levissimo sibi displicuisse denotet, quod Regi placuit commississe?

Surripuit coronatus ille vir, terre-

nis abundans opibus, ovem viri pauperis unam & parvulam, quando deambulans in solario regiae domus deliciosus David, visam mulierem sustulit; nève in dignitatem regiam ruinor infamis adulterii desæviret, sæviit furibundus amor in strenuum militem, in castum fidumque conjugem, in perditum, sed nescium Utriculam: diligebatur tenerè velut ovicula in sinu dormiens, pascebatur ovis quæ periit, dum in manus stolati prædonis incidit, fideli amatore suo lamentabiliter privatur. Hac in parabola Regium facinus exprobrare voluit illuminatus Propheta Nathan; ut regalibus obtrudat curiis, quam leviter & frequenter gravissima vili- pendantur crimina, crudelia dissimulentur homicidia, explodantur adulterorum scelera, quasi ovicula per- iisset. Ad revelatam tandem latentis mysterii veritatem, ad inopinatum exprobrantis Prophetæ impro- perium inhorruit, sed unà simul ingemuit indignabundus Rex; sed sibi, non Vati; intremuit ad declaratam nuntii legationem, nec tamen ad consuetam reis excusationis umbram accusatus confugit, sed supplicabundus reatum incunctanter agnovit; utque ignosceretur agnoscenti, hoc fortunatum pœnitentis animæ biberbium adjecit: *Peccavi Domino!* Non memorat se peccasse in corpus suum, non profusum infantis servuli recenset sanguinem, non offendisse hominem deplorat, sed solum soli peccasse Domino conqueritur, hunc unum injuriasse detestatur. Brevis confessio! Velox remissio! Simul ac contritum pœnitentis cor decidua obnubilat lachryma, divina affulget gratia, consequitur instantanea absolventis DEI indulgentia, indissolubili junguntur vinculo, peccatorum confessio, & absolutio confessorum; vix ultimam concluderat accusationis syllabam: *Peccavi Domino:* quando DEI offensi eruditus oraculo intonuit ablegatus Vates: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum: non morieris!* Et expulsus nuper Spiritus Domini ad mandatam domum revertitur, incumbensque denuò lachrymarum aquis in contritum & humiliatum cor suavissimus hospes illabitur, ut illud

David o-
viculam
viro pau-
peri ra-
puit, dum
uxorem
Urie ad-
ulterio
contami-
navit.

Sæpe in
aulis ca-
des & ad-
ulteria in-
star sur-
repta ovi-
culæ vili-
pendun-
tur.

David
Rex pœni-
tens ve-
niam obti-
nuit.

Quia ne-
mo aulico-
rum dis-
suasit
Pharaoni
libidinem,
puniebantur cum
ipso.
(f) Genes.
12. v. 17.

(g) Lib. de
Abrah.

*Iustus
moritur
cum Philis-
taeis, quan-
do pecca-
tum mor-
tale in eo
moritur ob
vitam
gratia.*

*(h) Jud.
16. v. 30.*

*(i) 2. Reg.
12. v. 14.*

*(l) Hic
Quest. 3.*

*Innocens
ex ordina-
tione pro-
videntia
ad mor-
tem tem-
poralem
condem-*

amplioribus charismatum donis repleatur. Non morietur David, qui publica confessione peccatum interficiens mortem coëgit mori: videor mihi illam morituri Samsonis validissimam audire vocem: *Moriatur anima mea cum Philistaeis*: (h) Infecta Davidis anima mortali crimine evasit mortua in mortem; moriatur hac morte, ut vivat per vitam gratiae resuscitata, moriatur cum hostibus suis; quid enim aptius in Philistaeo alienigena, quam barbara peccatorum coluvies repræsentatur? Sed si hanc mortem transtulit vitæ Dominus, si non est divinæ voluntatis mors impij, si pœnitentiam mavult quam mortem, cur rescissâ à Davide mortis sententiâ progreditur Propheta mortiferam in nescium peccare parvulum pronuntiare: *verumtamen, quia blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur!* (i) Vivat David, pœnitens genitor, sed genitus, non pœnitens, sed innocens moriatur! Vivat adulter cum adultera, sed procreatus ex adulterio parvulus moriatur! Luat pro illo, qui peccavit, peccare impotens, qui non peccavit! Noverant exploratores allophyli effrœnem indomiti Regis intemperantiam, commissum sciverant à prævaricatore adulterium, resciverant subsecutum innocui conjugis homicidium, nec tamen pro duplici hoc flagitio regalibus exutum infulis, adhuc regali præsidem in solio obstupescebant; undè frementes contra Dominum, & meditantes inania idolatrarum Gentes, blasphemabant, exindè fallaciter concludentes, & nequiter inferentes, Hebræorum DEUM esse acceptatorem personarum, ut notat Abulensis, (l) eò, quod abstulerit regnum à domo Saulis ob leviora delinquentis peccata, nec tamen Davidem regali exuerit dignitate propter atrociora.

Sed, numquid Author hujus blasphemiae infantilis existit innocentia? quidnam contribuit ad delictum quædrupes pusio, ut superstiti reo reatum nesciens moriatur? Sugillasse supremi Judicis æquitatem, fuit crimen blasphemiae, in blasphemantium animabus castigandum; cur tamen in pusillo corpore plectitur, cur mori co-

gitur, qui nec viventium Dominum læsit, nec mortis reatum incurrit? Legi Hugonem purpuratum subtiliter commentari: *Dixerunt idololatra, vel dicere potuerunt; non est iustus DEUS Israël, qui Saul amovit à regno, & David substituit, qui gravius, quam Saul peccavit: attamen moriatur pro patre filius, & genitus supportet iniquitatem patris moriendo, non quidem æternaliter, quod adversaretur justitiæ, sed temporaliter, quod sæpè sapius misericordiae conformatur. Sed quæ justitia est: unus peccet & alius puniatur, etiam temporaliter?* Urget subnectens Augustinus: *Sed dicimus: resolvit illico spinosam quæstionem illuminatus Pater: quod justitia est quoad Patrem, qui puniatur in filio; misericordia vero quoad filium, qui si viveret, peior forsitan efficeretur; & melius est ei sic mori, quam vivere:* (m) Punitur tamen in filio pater, & plectitur, dum moritur infans, qui, quidnam sit vivere nondum didicit, quidnam sit mori, non apprehendit; profuit minus vivere, cui forsitan amplius vivere obfuisset. Sic plectitur truculentus Pharaon in primogenito, ab exterminatore angelo indispensabiliter necato, cui mortem oppetere fuisset forsân jucundius, quam successurum hæredem interire. Hæc sunt frequentia cæcutienti mortalium oculo abscondita divini Judicis consilia, pro Patre filium occidere, nè Pater pereat, sed lugeat; ut lugens ad veniam se disponat: sic tota domus Ægyptii Regis ob Saræ raptum percutitur ut unus Pharaon in suis omnibus satrapis percutiatur.

O quoties arridet terræ Regibus omnis impuritas! & qui continuo coinquinantur illicitarum voluptatum spurcitiâ, omni prosperitate coronantur, dum alii in terris coronati principes clarissimis moribus præditi, omnigenis virtutibus adornati, continuantibus cæduntur infortuniis, flagellantur sinistris eventibus; illos quippè coronat providentia, ut terræ principes, muneribus & favoribus, divitiis & gratiis, ut regnent dulciter, gubernent feliciter, incolumes in corpore, sinè curarum angustia, sinè laborum molestia gloriosi; coronat, inquam, in terris terræ

*natur, ut
æternali-
ter vivat.*

*(m) Apud
Hug. in
cap. 12.
Lib. 2. Reg.*

*Elias mit-
titur ad
Achab Re-
gem terra,
terribilem
DEI sen-
tentiam
insinuans.*

*Pœniten-
tia Achab
etiam facta
impetrat
pœna dila-
tionem.*

terræ Reges, eisque concedit felicius gubernium. Illustrior tamen illorum Regum dignitas, quorum regnum non est de hoc mundo; sunt enim cœli Reges, quantumvis cogantur quoque in terris regere, depressi & afflicti, contempti & abjecti. Vis fortunatum terræ Regem intueri? intueri immersum omnigenis intemperantiæ voluptatibus Regem Israël infatuatum Achab: hic dum noxiis oblectatur deliciis, incensat thymiamata simulachris, dum lascivis effœminatus amoribus impiæ Jezabelis nutibus regitur, dum virulentâ carnis effœminatus teneritudine pavet ad prælia, exæstuat ad evacuanda subditorum æraria; dum Naboth Jezraelitæ innocentia lapidibus obruitur, & lapidati possessoris vinea raptu fœdissimo alienatur, intonuit de cœlo Dominus, & instruens magnanimum inter Prophetas Principem ad hunc Sacrilegum terræ Regem ablegat, ut venundatum ad perpetrandam iniquitatem, id est omnino expositum diabolo, ut commentatur Cardinalis Hugo, divini furoris victimam declaret, quantocyus promeritò dudum supplicio immolandam; utque ad funebrem exhorreat sententiam, lambendus regii cadaveris sanguis prædicatur à canibus hoc in ejusdem regionis loco, in quo defluum perempti Naboth sanguinem linnerant. Intremuit interimendum Sacrilegi Regis corpus; utque concutiat barbarus immanis tyranni animus, eliminanda intimatur posteritas, exanimèque corpus in urbe à canibus devorandum, in agro à cœli avibus lacerandum. Quid ageret astutus tenebrarum filius, rebellis angeli fidelis servulus, ut se prudentiorem lucis filiis comprobet? Ecquis crederet; ad luctum pœnitentiæ se convertit, ad publica voluntariæ humiliationis indicia confugit, abjecto illustri syrmate, rejecta regali chlamyde, operuit ciliciò carnem suam, declinans lascivientem thalamum; sacculus substernebatur effœminato corpori in mollem culcitram, jejuniò carnem macerans, quasi profligaturus inquilinam à tumultuante regia ingluviem, consuetas hactenus epulas declinavit; confitebatur, Josepho fidem dante, demisso capite peccata

sua, quasi non ampliùs ad vomitum rediturus, quasi perenni spolio lupinam rabiem depositurus, quasi in alium à pristino transmigraturus: noverat iteratò sæpiùs prædecessorum suorum experimentò publicam lugentium pœnitentiam velut charissimam divino cordi victimam, ubi primò evaporat suspiriò, infascinare judicem, licet quasi implacabiliter offensum, placare vindicem quocunque delictorum genere irritatum. Agnovit fraudulentam illudentis hypocritæ fallaciam, quam subsecutâ relabentis malitiâ reprobavit magnus Gregorius, & tamen exauditum insinuat; ut quantæ sit efficaciarum pœnitentiarum ab hoc iniquo pœnitente amicus DEI ducat; vix enim coram dissimulante scrutatoris cordium oculo comparuit è tenebrarum gremio in lucis angelum transfiguratus hic terræ Rex, quando divinæ Zelotes gloriæ revocatur, ulteriori legatione exuitur, & voce dignantis DEI eruditur: *Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? (n) (n) 3. Reg. 21. v. 29.* quasi innueret: licet non propter me. Offensum non doluit creatorem, læsum non reconciliare nitebatur Conditorum, sed manum ferientem vindicis studuit detinere, intimatam vaticinantis Prophetæ plagam collaborabat declinare, vel saltè protelare; sic enim moralis Papa subtiliter arguit & concludit, dum concludentem considerat divini Tribunalis Præsidem, quem paulò antè legerat fuisse non leviter exacerbatum; sic quippe suum affatur inter amicos intimum Eliam: *Quia igitur humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus ejus:* quam repentinam manifesti discriminis vicissitudinem, immutatum loquentis DEI stylium expendens Pater sanctissimus, subjungit: *Pensandum est, quomodo & in electis suis mœror amaritudinis placeat, qui amittere timent Dominum, si sic ei & reprobi pœnitentia placuit, qui timebat perdere præsens Saculum:* (o) Displicuit annosa perseverantis Achab iniquitas, sed tamen veluti placuit exterioris pœnitentiæ calamitas, quæ non intendit DEO placere, cui displicuerat, sed curabat solum placare suorum ultorem criminum, quem timebat. Sed nunquid

(o) Lib. 1.
Hom. 10.
in Ezech.

nunquid oraculum Augustini huic asserto videtur adversari: *Simulata equitas non est equitas, sed duplex iniquitas?* Duplicari proinde pœnam meruit, qui pœnitentiam, quam è corde suo totaliter proscripserat, asumere se finxit. Respondet purpuratus Hugo, Dominum non dimisisse reo pœnam, sed distulisse tardius infligendam, *ut ostenderet, quantum valeat humilitas pœnitentie*, quam nullus peccatorum, reorum nullus ex toto corde amore læsæ Divinitatis agere prævalet, nisi DEUS charitas, nî Sanctus Spiritus in vehementi spiritu obstinatam mentem contriverit, & suâ prævalente gratiâ, ad redamandum, quem oderat, converterit & excitârit. An non felicem dixeris hunc terræ Regem, non tantum terrenis caducarum vanitatum quiscuilibet immersum, sed insuper per indefinentem luxuriam, per insipientem avaritiam, per immanem barbariem, per furibundam tyrannidem in abyssu scelerum, velut in limbo profundi, miserabiliter infixum? felicem dixeris, qui novit minantem dexteram detinere, excandescentem justitiam à vindicando remove. Sed nunc ulteriora Regum terræ pericula in periclitante Nemrod discutere prosequamur, ut subtiliori indagine, nûm idææ correspondeat delineata effigies, nûm modernorum terræ Regum lineamenta suo conveniant cum prototypo, discernamus.

Postquàm & progeniei originem declaravit, & transgressoris tyrannidem divinus declarâset spiritus, quemadmodum transgrediens metas justitiæ, alios fecisset prævaricatores, suoque partim imperiò, partim exemplò suos reddidisset subditos nequiores; posteaquàm robustum venatorem coràm Domino nuncupâset, qui nec oculos insipientis DEI respexerat, nec sui Conditoris præsentiam formidârat, procedit tandem ad primum suæ barbariei solium, ad primum sui regiminis thronum, ad primum suæ tyrannidis principatum:

Nemrod ædificat Babylonem, ut sit asy-lum suæ militiæ.
(p) Genes. 10. v. 5.

Fuit autem principium regni illius Babylon: (p) Primus Regum prædecessor ab orbe condito, sed prior pariter conculcatarum gentium tyrannus exstruxit hanc inchoantis regni sui regiam, primariam in urbe ur-

bium Metropolim, quam sua delineavit superbia, fundavit arrogantia, non quidem in agricolarum protegendorum receptaculum, sed in castrametantium acierum propugnaculum. *Vide habendi aviditatem, quid faciat!* hortatur cœcutientem in arrogato domini præsidio terræ principem Chrysostomus: *vide corporis robur, non manens intra suos limites, & gloria appetentem naturam; intueri construentem, & ex sublimitate moliminis, monstrum collige humanæ præsumptionis! attende fortificantem, & ex robusta sublimatæ molis structura, destruentem humanæ conversationis concordiam vaticinare; sicut enim Os aureum prosequitur debachari: Non enim ut defenderet illos, imperabat, sed & civitates edificabat, ut imperaret bellatoribus:* (q) Ut confundendam suo regimine præfagiat humanæ tranquillitatis felicitatem, à Babylone regnum inchoat, in civitatem bellatores congregat, non pacis principem, sed exhibiturus filium confusionis; cum enim procurrente mortalium incremento humanæ propagationis numerositas augeretur, deque suo superbiret augmento, primus iste Rex terræ, terrenorum Regum antesignanus ingenti mole arietare cœlicolarum regiam attentavit; sed explodens stolidum fabricantis arrogantiae conatum gubernatrix creaturarum sapientia, unum colludentium operariorum idioma, quod notis sibi invicem significationibus consonabat, septuaginta & duarum linguarum varietate confudit, ut inter dissonas loquentium voces, sublatâ literarum, syllabarumque concordiam vesanæ temeritatis machina dissolveretur. Corruente igitur perenni dementatæ temeritatis monumento fastuosus Nemrod, primus primam in urbibus ædificavit Babylonem, ut primum se hoc in umbratili schemate hujus regalis fabricæ ostentaret, qui inter suæ progeniei posteros, aut æmulatores secuturos, ingressus est confusionem vitiorum, inductus à filio confusionis; ut enim commen-

(q) Homil. 29. in Gen.

Babylon est civitas diaboli proptas magna ponitur, Babylonem, quæ reprobis est civitas diaboli, & ex omnibus recta reprobis

(r) *In cap. reprobis constat, significat.* (r) Hæc 11. *Apocal.* est insignis regia Regum terræ, præsidium non habet aliud, sacrorum mysteriorum volumine notante, quam angelorum, sed perduellium; quia sicut angeli electos DEI custodiunt, elucubrat alibi commemoratus Pater, *ne tam pessimè peccent, ut pereant; ita & demones impios observant, ne aliquando ab iniquitatibus suis res-*

(s) *In cap. piscant & salventur.* (s) Hujus sceleratæ Metropolis vox toto in orbe resonat, ut cives novos obtineat, pluresque conspiret amatores: *Sedeo Regina & vidua non sum, & lu-*

(t) *Apocal. Etum non videbo.* (t) Coronata rosis prosperitas! Reginam prædicat lasciviens luxuria, cui inseparabiliter conjungitur; viduitatem negat, quia licet se suis cum advenis & incolis sciat, & metuat pro suis reatibus puniendam, fingit tamen se non timere, quod timet, negat se videre, quod prævidet; nève intempestivus cogitabundæ mortis mœror insolentem dissoluti cordis lætitiâ perturbet, à mente mortis memoriam avellit; de subsequendo fletu nihil rememorat, nil de stridore dentium auscultat, exteriores tenebras risu satyrico non dari insinuat, tartareum æternæ damnationis carcerem, cuculatum monasticæ imaginationis figmentum vocat. Sic suos ab angusta vitæ via ad spatiosum floridæ perditionis pratum deducit pedissequos, sic suos, ut pereant, inducit, ut festinantes ad interitum detrudat citius, seducatque amatores; & quia æstu insatiabili humanum sitit sanguinem, armatos exigit, belligeros præ cæteris diligit inquilinos; offert provincias, sed legitimis possessoribus eripiendas; coronas exhibet, sed alieno impositas capiti, ab illis hastis & lanceis decussandas.

Novi cuivis Regum tam necessariam esse scientiam, quam sua est ars artificii, quam est indispensabiliter debita Professori scientifica notitia & doctrina; novi illam felicem æstimari regionem, cui contigit sortiri principem à bellatrice puerpera genitum, à magnanima nutrice ablactatum, inter ferventia, sed iusta adversariorum prælia educatum, duris militiæ laboribus exercitatum, cui deserviat pro lemmatis inscriptione sacerri-

Pars IV.

mum Siracidis oraculum: *Cum leonibus lusit, quasi cum agnis.* (u) *Ve-* (u) *Ecclesi.* rum, erat Rex Solymæ, cui hoc in- 47. v. 2. scribitur præconium: Non fuerat Roboam Rex terræ, erat fortis, non corpore, dum fit sed animò; erat puer Domini, quem Rex terræ vilem fieri non puduit coram Domi- infatua- no; erat David, à cujus religiosa tur. pietate idololatrare nescia degener Salamon: *Qui reliquit post se de semine suo gentis stultitiâ,* subjungit Carenfis Hugo; *stultum filium, qui causâ stultitiæ restitit genti judaicæ:* Rex factus Roboam, incepit sapere velut cœlestis militiæ pacificus æmulator, pacifici genitoris unigenitus, quando expertos regalis consilii Assessores consuluit, & instrui, quemadmodum habenæ regni regi debeant, requisivit; sed, ubi spretò seniorum consiliò, secutus est licentiosas juvenum suggestiones, ubi comminabatur deprecanti populo flagella scorpionum, evasit in dementatum terræ Regem, se ipsum turpiter impugnans, dum barbaro conamine studet, vesanis furoribus afflictos desperabundorum civium animos immaniter expugnare. Sapientior David, ut invasus à truculenta insilientium leonum rabie, eorum illuderet ferocitati, ludendo molliter, ac suaviter blandiendo, injustos aggressores fortiter suffocavit. Sic tueatur urbium moderator commissam sibi cœlitus regionem, nè suo sub patrocinio Respublica suis in civibus vulneretur, suis in domibus devastetur, suis in juribus enervetur. Hinc primus Israëlitarum Rex grandi suorum subditorum commodo, electum DEI populum protegebat, quamdiu sub umbra Altissimi commoratus, cœlestem meruit militiam in suum suæque gentis præsidium adversum insultantes Allophylos suis cohortibus aggregari: *Saul vigeat in arte digladiatoria, sicut Jonathan in arte sagittaria:* testatur Abulensis: parebat à regni exordio exercitum Domino humilis Saul, & gentibus imperabat; at ubi præsumpsit impositum à Domino præceptum violare, occubuit transverberatus lanceâ, occubuit Philistæorum illustre spoliū, suæ ambitionis vile mancipium, viduati regalis solii grande alleviamentum. Hoc unum concinnat strenuo principi

F f f f

principi militare præconium Chronologista regius, commendans patrem in filio, priusquam magnanimum commendaret, & laudaret genitorem: *Sagitta Jonatha nunquam rediit retrorsum, & gladius Saul non* (x) 2. Reg. *est reversus retrorsum.* (x) Pollebat mirabili dexteritate Jonathas, adeo, ut emissa ab arcu sagitta scopum semper attingeret, objecti hostis viscera infallibiliter terebraret. Hanc celebrat Achates intimus, defuncti principis adhuc oblatâ sibi tunicâ si non amictus in corpore, semper indutus mente: diligebatur David à regio hærede velut anima sua, redamabat sic adamantem, suum proinde se se exhibuit panegyristam deplorantem; In hoc illustris filius patre fuit felicior, quod non pugnaverit adversus Dominum, nec impugnaverit Christum ejus. Saul felix in origine, infelix in desinentis Regni fine; electus à cælo, sed ab eodem rejectus, dum semetispum projecit in terram, præligens terræ Regem agere, quam regno destitutum ulterius imperio parere: emittit usu gladii; si pari dexteritate caluisset hastâ ludere, fortasse Davidem confixisset; sed qui angelicò protegebatur præsidio, humanæ hostilitatis studio lædi non poterat, nè dicam miserabiliter confodi. O si Saul alioquin strenuus Heros, si Domino exercituum militasset, albo cælestis militiæ inscribi meruisset! at, demeruit, dum cælum deferens terræ Rex perdurare voluit; hinc provolutus in terram confoditur, ut quantum adhæserit pavimento anima sua, affixus terræ contestetur.

Bellare bella Domini cælestis est militiæ exercituum, est ministerium cœligenorum Regum, qui benignitate subditorum animos devinciunt, exteriorum corda pacificò delectant contuberniò, non affligente litigio exacerbant: Illum sequuntur velut vivæ imagines Dominantium Dominum, & Regem Regum, qui, ut videat, ut visos solvat interemptorum filios, & audiat gemitus compeditorum, de cælo in terram prospexit. O si respiceret ingemiscientem, si compeditum solveret à vinculis effœnium cupiditatum, quæ militant adversus animam, ut dirupta depræ-

dicans vincula mea, sacrificem liberatori meo hostiam laudis! Quid alioquin profuisset Lazaro quatri-duanum de monumento procedere, nisi injungeretur simul à Verbo vitæ: *Solvite eum, & sinite abire:* O si ad hanc solutionem litigarent ligati Reges terræ, quam citò gravissimi eorum compedes disrumperentur, quam pulchrè cum cœli Regibus adunarentur! Augent præsidia, multiplicant agmina, numerant acies, dirigunt ordines, intonant classica, succendunt prædia, cumulant rudera; & licet feroces belluæ in sibi similes nec dentes acuant, nec ungues erigant, hi tamen efferati terræ Reges, nec hominum reverentur similitudinem, nec curant sanguinis affinitatem. Contrahunt fœdera; sed quia sunt chartacea, à vermibus discerpuntur, quantò facilius linguis & calamis, nè dicam telis & gladiis discinduntur. Dissociatus Israël in duas dividebatur acies, cum duobus Regibus praliaturas; unam regebat David clarissimus à mansuetudine; lustrabat alteram præsumptus regni hæres, perempti Saulis filius, non clarus meritis, sed jure sanguinis vicinus; pro primo stabat electio DEI, militabat cælestis unctio; favor Abneri, & amicorum extincti Regis commiseratio certabat pro secundo; ipsa quippè miseria suis non caret fautoribus, quos vel convivalis excitat invidia, vel sperans avaritia conscribit: Litigiosa successio non poterat determinari calamò, sed solò decedenda gladiò videbatur. Confligitur severo luctamine, & pugnans pro puero Domini justitia, profligavit Israëliti exercitûs principem, quem fugientem insequuntur Joab, & Abisai magnanimis agminibus stipati: reclamatione Abner Archistrategum Davidici exercitûs interpellans: *Nûm usque ad interneccionem tuus mucro deserviet?* Intonet buccina vindictæ limitem, imponat finem cruento certamini, requiescat à horrida cæde crudelitatis gladius! nè, dum te propugnare læsæ immunitatis æquitatem profiteris, hoc tanto satisfactus sanguine, copiosis vulneratorum gemitibus placatus, suspicionem subeas exercitûs iniquitatis; utque clariori convincat argumento bullientem frementis adversarii

Jonathas in hoc à patre differt, quod non impugnaverit Dominum, nec Christum ejus.

Benignitas est nota genuini Regis.

versarii animum, subjungit vociferanter exprobrans: *Usquequò non dicis populo, ut omittat persequi fratrem suum?* Exilium, quod machinaris, infligitur fratribus, non allophylis; vulnerantur insatiabili mœrore tuo, non adversariorum corpora, sed fratrum agmina cæduntur; in te desævis trucidando, dum Israël eliminare satagis enecando. Inaudivit hanc brevem, sed penetrantem paræmiam triumphabundus Joab, & ad clangorem martialis tubæ, ad tonum cohibentis tympani: *stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israël, neque iniere certamen:* (y)

(y) 2. Reg. 2. v. 28.

Ad primum clangentis buccinæ sonum consonant animi, subsistunt pedites, consistunt equites, frœnantur exasperatorum militum impetus; & quamvis recentem trucidati fratris plagam plurimum adhuc senserit exulceratus Joab, petente tamen interfectore Abner annuit supplicanti, à bello desistit, suspendit prælium, ac fratrem simulans, hostemque dissimulans, incolumen dimisit ducem cum milite, quasi non posset ultra persequi, quem viderat deprecari. Clarissimi bellatores, non terræ Reges, sed Regis Regum imitatores, qui potens peccatorem pro libitu punire, exspectare maluit deprecabundus, ut posset exaudire?

Duos sacra proponit pagina unius Israël Reges eidem solio insidentes, eodem diademate refulgentes, quorum primus volente cœlo, mandante DEO, rogante matre, volente patre præficitur; secundus ambiente consanguineorum turmâ, persuasione nequiter vulgò, coemptò acclamantis populi votò post immane septuaginta fratrum parricidium super unum lapidem crudeliter trucidatorum, in Regem substituitur, ut serviat ultrici justitiæ in tyrannum: Salamon cœlesti destinatus suffragio ad Israël imperium regali stipatus satellitio in Gihon deducitur, ibique ad fontem Siloë inauguratur: *Adduxerunt eum in Gihon, sumpsitque Sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salamonem;* (z) Non oleò lenticulæ, ut Saul rejiciendus, inungitur, sed velut genuinus coronati Davidis filius, cornu, quod plenum erat oleò, inungitur, ut regni

(z) 3. Reg. 1. v. 38.

Pars IV.

sui stabilitas adumbretur, & usque ad Regis Regum virginalem ortum prænuntietur; Tyrannus, sed toleratus, Salamon à DEO ad coronatum Abimelech, juxta frondentem arborem proclamatur: *constituerunt Regem Abimelech juxta destinatus quercum, quæ stabat in Sichem:* (a) juxta fontem. Mira disparitas! quem Providentia tem coronatur; quem sola matris cognatio Abimelech eligendum judicat, quem impium à perverso tot fratrum cædes subrogat, quem si populo asinit eligi justitia, ut electores feriat, sumptus ille non in aquarum vicinia, sed juxta proclamatur. Attende stipitem, quanto indigeat labore manuum, ut exquercum. (a) Judic. 9. v. 6. crescat; expende arborem, quot irrigetur imbribus, quod egeat circumfluis aquarum rivulis, quot sugat, & exsugat stillicidia, priusquam crescat in ramos, ramescat in frondes, candescat in flores, florescat in fructus; dum interim fons salientis aquæ & rigat arborem, adquat cespitem, fœcundat palmitem, delectat potando viatorem. Hic eliguntur, hic destinantur, hic coronantur cœli Reges, qui aliam non cupiunt scientiam addiscere, quam ut sciant subditorum calamitatibus subvenire. Dum interim Reges terræ instar proceræ arboris aquarum affluxum ficiunt, suo è sinu inania præter folia nil cum quercu sterili effundunt. Sunt aquæ gemina populorum idæa; horum substantiæ potari flagitant, illorum opes exsugere laborant, privata aut voluptati, aut saltè utilitati, detrimento regnicolarum consulant; inordinata perniciosi amoris singularitate suis laudatoribus, suis adulatoribus bona congregant, dona aggregant, illius servi, & stulti Regis sequelâ posterì, tartarei stemmatis iniquitate posthumi, cujus hoc vociferantis est proverbium, blandientis illicium: *Hæc omnia tibi dabo:* (b) nil aliis, sed tibi omnia, nil cæteris, sed cuncta soli, nil pluribus, sed universa uni. Sic devastantur imperia, sic dissipantur regna. Eligitur à DEO Salamon futurus cœli genorum principum cliens aut assessor, recturus ut Rex cœlestis; abundat opibus, at sinè subditorum inopia; conculcat in momento templi aureos lateres, nec tamen per Israël in stipitilorum

F f f f 2

bus effigi-
antur.

litarum ambulat capita suis sub pedi-
bus substrata, suis à pedibus oppres-
sa. Ad fontem Siloë auspicatur re-
galis gloriæ gubernacula, ut fontem
exhibeat, nullis concupiscentiæ calo-
ribus exarescentem. Eligitur ad trun-
cum tyrannus Abimelech, ex solis
subjectorum sudoribus excrecens.
Expende unam amborum Principum
differentiam, perpende diametralem
utriusque oppositionem ab Isidoro
Pelusiota vivis coloribus effigiatam:
tyrannus ad suam, non ad subditorum

(c) Lib. 3. *utilitatem, omnia refert.* (c) Est
Epist. 194. fons fluens & effluens clementiæ re-
galis symbolum; est arbor aquarum
indiga crudelitatis tyrannicæ simula-

chrum. Nemrodia progenies non
tam ferarum venatrix, quam homi-
num insidiatrix, in terra potens ani-
bit evadere, suum non cupit animum
curis cœlestibus anxiare. Primus iste
fuit in orbe Rex, urbem erexit mi-
litibus in tentorium, prædonibus in
castrum: non isti, nec suis promisit
posthumis Veritas incarnata: *Beati*
eritis, quoniam ipsi possidebunt ter-
ram: (d) Legit Syrus: *Hæreditatis* (d) Matt.
jure possessuri sunt terram: non vel. s. v. 4.
ut terreni principes, sed velut cœli
Reges, qui sic augent & servant re-
gnum pietate regiminis, ut non di-
minuant præsumptione
potestatis.

LAMED.

VERSUS
XII.

Non crediderunt Reges terræ, & universi ha-
bitatores orbis.

SERMO TRIGESIMUS QUINTUS.

Summa Regni est infelicitas, Regem sortiri iniquum.

Suprema regnorum est calamitas,
est ultima provinciarum clades,
aut dormientem sortiri princi-
pem, aut negligentem, qui au-
daci præsumptione continuat delin-
quere, & detrimenta subditorum suâ
multiplicat iniquitate; cujus fulgor
totus in auro radiat & Majestatis glo-
ria in dignitate chlamydis coruscat;
qui populum ad erigenda divitiarum
armaria, ad multiplicanda stipendio-
rum commoda, vel immoderatis co-
git exactionibus, vel urget severio-
ribus decretis; cujus animus bellô
intraneô colluctantium desideriorum
concutitur, exindè penè incurabilis,
quod suis gestet in visceribus into-
xicantis concupiscentiæ virus, quô
corrodatur. Vident terræ principes,
sed terreni quotidianam humanæ fe-
licitatis vicissitudinem, & quasi den-
sa cœcutientes ex caligine, suæ non
provident felicitati; subditos obru-
unt, exsugunt populos, depopulan-
tur territoria, vastant provincias, de-
vastant regiones, sacra profanant lu-
dibriis, templa denudant spoliis,
Sanctuaria replent præstigiis; non il-
los ultrâ digitos sciunt metuere, non

illos Scribentis dexteræ articulos cum
Balthasaro nôrunt discernere, qui
quasi manus hominis scribentis con-
trâ candelabrum imminem regno
interitum vaticinantur: *Apparuerunt*
digiti quasi manus hominis scribentis
contrâ candelabrum. (a) Non in
vestibulo palatii, non in occulto cu-
bilis angulo, *sed in superficie parie-*
tis aula regia, ut commentatur In-
terlinealis, *ut ad Regem pertinere vi-*
deatur. In manu, possessionis sym-
bolum exprimitur, quæ in illius per-
niciem extendebatur, qui suam in
templum Solymæ, & consecrata di-
vino cultui vasa dexteram prædo Sa-
cilegus extendebat: minantur por-
tentosi digitorum articuli vicinum fe-
ralis exterminii articulum coronatæ
tyrannidi, quæ ausu temerario digi-
tos suos in ipsam sanctissimi Numinis
suppellectilem mittere attentabat. Ma-
nus manui adversatur, divina huma-
næ, omnipotens terrenæ, regnum
amputat, & truncat vitæ filum, ut
discat ad solum divinæ manûs intui-
tum contremiscere, qui renuit suo-
rum inimicorum profligatos exerci-
tus formidare.

Balthasa-
ro, qui ma-
nus rapa-
ces ad
templum
DEI ex-
tendit,
manus
senten-
tiam mor-
tis præscri-
bit.
(a) Dan. 5.
v. 5.

Timeant

Timeant terræ Reges sibi que à Psal-
te Regio id intimatum legant: *Et
nunc Reges intelligite, erudimini, qui
judicatis terram*: Superiorem vos ha-
bere Judicem scitote, cui nuda & a-
perta sunt omnia; aspicientem respi-
cite, revereamini videntem. *Audite
Reges, & intelligite*: invitat sapiens
terrenos principes, qui aures erudi-
enti præbere renuunt, & tamen con-
tinent multitudines; qui nolunt di-
scere electi finium terræ judices, &
tamen sibi complacent in turbis na-
tionum: *intelligite*: quoniam à DEO
data est vobis potestas, non ab augu-
stæ matris utero, non à benevolo ele-
ctorum suffragio; *servite Regi Prin-*
Reges ter- cipum, servite Regum Principi; *ser-*
ra sunt si- vite Domino in timore; qui toto suæ
mul servi peregrinationis tempore servivit ho-
emptitii mini, servivit servulo, operans salu-
DEI. tem nostram in medio terræ; nam
licet regali splendeatis purpurâ, co-
ronati regio diademate, estis tamen
emptitii vernulæ Altissimi; *empti e-*
(b) 1. Cor. *nim estis pretio magnò*: (b) hortatur
6. v. 20. vos egregius Prædicator; & infert
veluti necessariam ex præmissarum as-
sensu consequentiam: *Glorificate &
portate DEUM in corpore vestro*; cu-
jus, quia & jugum suave suaviter tol-
litur, & onus leve leviter bajulatur,
erudimini ad reddendam subditis vi-
cissitudinem, quorum felicitas est
Principum prosperitas: testor Davi-
vidis elogium genuinis terræ princi-
pibus appropriatum: *Saul & Jona-*
Saul & *thas amabiles & decori in vita sua*:
Fonathas (c) Si amabilitatis originem, si sca-
benigni in turiginem decoris investigare satagas,
regimine, respondebit coronatus Vates: quia
amabiles fuerunt *aquilis velociores, leonibus for-*
vocantur, *tiores*: ut aquilina velocitate subje-
& decori. ctos sibi populos instar pullorum pro-
(c) 2. Reg. tegant à prædonum insidiis, & leo-
2. v. 23. nina fortitudine assultus reprimant
invadentium inimicorum. Expandit
alas suas bellicosus Saul in periclitan-
tis populi umbraculum, quando de
manu impugnantium Philistæorum
eripuit invasum Israël, quem pa-
riter magnanimus Jonathas ab immi-
nenti discrimine liberavit.

Erudimini ergo, qui judicatis ter-
ram; attendite, ut Domino in timore
serviatis, ut intelligatis feralem ju-
dicis supremi sententiam ab Isaia Va-
te Ore prophetico enuntiatam; præ-

missa siquidem interrogatione, quo-
modo iniquus exactor tributorum
cessaverit opprimere depressos, qua
ratione quieverint intolerabilia vecti-
galium gravamina, quibus Nabucho- *Crudelis*
donosor tyrannus captivum excrucia- *Nabucho-*
verat Israël, subjungit ocyus: *donosor*
Contrivit Dominus baculum impio- *regnò eji-*
rum: de quo profitebatur nuperri- *citur, quia*
mè Altissimus: *Væ Assur! virga fu-* *occidit in*
roris mei, & baculus ipse est: (d) Sed, *gladio,*
cur conteritur, si ferienti Domino fa- *quos tan-*
mulatur? Jubetur Assyrius prævari- *tum jube-*
catorem populum percutere; & ecce! *batur fla-*
percutiens severius percutitur, seve- *gellare.*
riorique vatidici Danielis præfagio (d) *Isaia*
ab hominibus ejicitur, cum bestiis & *10. v. 5.*
feriis habitare cogitur, fœnò adinstar
bovis pascitur, rore cœli conspergi-
tur, septemplicique temporum mu-
tationi subjicitur, donec erudiat ut
intelligat: *donec scias, quod domine-*
tur excelsus super regnum hominum
& cuicumque vult, det illud. (e) Ve- *(e) Dan. 4.*
rùm, qua ratione hâc tam terribili *v. 22.*
plagâ percutitur, qui Israël jussus
cadere, percutienti ancillabatur in
flagellum? flagellavit; sed jussus fla-
gellare; & tamen væ comminativum
ei indicitur? Claudicabant inter ido-
la, & creatorem suum decem tribus;
destinabatur in læsæ Majestatis vindi-
cem ferox Nabuchodonosor; sed ab-
legatus erudiri non voluit, vulnera-
re, non flagellare in corde suo desti-
navit; *Missus fuit, ut flagellaret in*
baculo; & ipse occidit in gladio; ex-
planat purpuratus Hugo; quem ple-
ctere zelò justitiæ debuisset, dominan-
di libidine incitatus, suæ subjugavit
crudelitati.

Æmulabatur hunc arrogantem *Crudelitas*
principem iniquus sanctissimi Davi- *spoliat re-*
dis nepos, impius Salamonis filius, *gnò Roboa-*
crudelis Roboam, qui juvenili dementi- *mum.*
tatus consilio personam ultoris as-
sumpsit, & supplicanti populo pater-
nis nimium gravato concupiscentiis,
respondit rugitu terribili: *Minimus*
digitus meus grossior est dorso patris
mei. (f) Quis tanto pressus ponde- *(f) 3. Reg.*
re non corruat, quis tam immani ju- *12. v. 10.*
go baculus non succumbat? Adeo te-
mulentus ab avaritia, inebriatus à su-
perbia, inhiabat civium opulentiz
coronatus prædo, ut opinaretur de-
lirus morio se minimò posse digitò
totam bonorum, quibus suos abun-
dare

dare supponebat regnicolas, congeriem sustentare, velut in onerariis & curribus, velut in baculorum dorſis; eadem enim onera, quæ portantur in dorſo, digitis apprehenduntur & tenentur. Sic regunt Reges terræ, ſic regnant mundi principes, quorum regnum de hoc mundo eſt, qui terrenis devoti quiſquiliis, mundialibus inefcati deliciis, non intendunt flagellando corrigere, corrigendo efferenem ſubditum emendare, ſed ambiunt diripiendo occidere, mancipata ſibi provinciarum tentoria ſuis cum incolis, ſuis cum accolis, quaſi lutum platearum conterere, & velut plaſtes humum calcans populos conculcare. Quonam deſideratæ felicitatis eventu expertus eſt pro purpurato ſerviens ludibrio ſtolidus Roboam, cujus ambitio, dum deglutire nitebatur integra ſubditorum æraria, patris hæreditatem perdidit, homagium decem tribuum ſuo à folio excuſſit?

Hæc & ſimilia terrigenarum Regum prævidens discrimina puer Domini, ſecundus Rex tam ordine quam omine, illuminatus David hortatur ſalutari conſilio tam coronatos quam coronandos Reges: *Apprehendite diſciplinam*: (g) Legit Galatinus: *Adorate fasciculum ſpicarum*. Adſtipulatur huic noſter Laurentius: *Adorate frumentum*: ſed vertit expreſſius Pagninus: *Oſculamini filium*: vige-
bat namque in illo regnorum ſæculo inviolabilis conſuetudo, inaugurato Regi manus, vel genua deoſculari: *oſculamini filium*: Explanat Lyranus: id eſt: *facite Chriſto debitum homagium*: cujus benignitas invitatur ad legum obſervantiam, cujus humanitas erudit ad clementiam, cujus divinitas docet miſericordiam & juſtitiam, alteram alteri in pacis oſculo ſociandam. Oſculemini Reges Regem pacificum, ut & iſte oſculetur vos oſculô oris ſui. Ab ore derivatur oſculum, quod labiis imprimitur, & juxta diverſitatem oris variatur. Eſt os carnale corporis, quô apprehendens apud Sapientem ſtulta mulier deoſculatur juvenem: eſt os exitiale transfigurati in lucis angelum principis tenebrarum, quô inſtigante Herodes impius deoſculari mentiebatur DEI Filium, dum nequiter nequaquam ſe nociturum, ſed humilis la-

triæ homagiô reveriturum promittebat nequam proditor: *Ut & ego veniens adorem Eum*. (h) Spondens homagium, acuit gladium, efferatque cordis tyrannidem atro humillimæ ſubmiſſionis colore depingit. *Cave, nè Herodi efficiaris ſimilis*, exclamat Chryſoſtomus, & dicas: *Ut & ego veniens adorem eum, cumque veneris, interimere coneris*. (i) Infamis refuga gentis judaicæ, qui regnum tyrannicâ invaſit barbarie, qui totam Religionis Sanctimoniam Sacrilegâ pervertit libidine! ſimulat DEUM quærere, quem ut immaniter trucidandum inveniat, ubinam natus ſit, fallaciter investigat, occultas tendit inſidias, qui publicam ſimulat divini Regis adorationem, cui machinatur interitum; nè corrivalem regni habeat, hunc ſe adoraturum publicat, ut careat æmulatore: *Cum invenere-tis, renunciate mihi*: premit Chryſologus vulpis aſtutiam, qui ut agnum dilaniet, ovinam pellem induit, mentiens pietatem, dum actu meditabatur crudelitatem. Supponit infulatus Pater, diabolo renunciari ab iis omnibus, qui pervenire feſtinant ad Chriſtum; hinc quiſquis ſub Chriſti labaro militare flagitat Chriſtianus, priuſquam ſacri Baptiſmatis undis immergatur à baptizaturus interrogatus Miniſtro, an renunciet diabolo, reſpondet: *renuncio*: Infert proinde aurifluus Ravennas: *Proprie ergo Herodes à magis ſibi renunciari debere dicit, qui ſe diaboli tenere ſciebat locum, ſatana noverat implere perſonam*: (l) Adorationis cultum ſe delaturum pollicetur, ut mendaciorum patrem non degener filius æmuletur; profuſus innocentum ſanguis atteſtatur, quam quærat victimam immolare, quam velit hoſtiam ſacrificare. Hoc ore, & hujus oris oſculô tradebatur olim à diſcipulo, & hodiedum proditur ſincera charitas, dum pietatis officia flagitiis commiſcentur, & ſancti amoris ſuavitas cum perfidæ iniquitatis amaritudine commiſcetur. In oſculo ſe oſculantium labia coadunant, interiores anhelitus conſpirant; non poterat vaſerrima iniquitas conſociari divini infantis innocentie, nec ſubdola malignitas inſidiatricis aſtutie cum candore niveo æternæ veritatis permiſceri; qui enim ad-

daemonis
oſculari
mentiende
pietatem.
(h) Matth.
2. v. 8.

(i) Hom. 7.
in Matth.

Herodes
geſſit per-
ſonam
diaboli.

(l) Serm.
48.

(g) Pf. 2.
v. 12.
Reges ut
regnent
feliciter,
jubentur
oſculari
DEI Fi-
lium.

Herodes
vult Chri-
ſtum ore

hæret

hæret DEO, unus spiritus est cum DEI Spiritu, qui nescit dolosæ iniquitatis halitum aspirare, sed in Sancto consuevit osculo amicum sibi Spiritum salutare. Divina charitas, ad cuius oris osculum anhelat Sponsæ Spiritus, blanditur desideranti animæ quasi mater arridens filium suum, ut consoletur eum.

Est alia, quam notat Bernardus, exitiosa perversitas, quam iste stolatus Judææ Rex, vel veriùs tyrannus in suæ commissum crudelitati populum exercuit, quem virulentâ rabie adversus Regem pacificum irritavit. Exarat alveum cum scaturigine, confederatam seducti mundi Metropolis, confusam urbis Solymæ hanc terreno principi ferociam facer Evangelista: *Audiens autem Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo:* (m) Turbari ferum terræ principem, qui successorem timuit, non admiror in novi Regis ortu: suspicabundus Rex abortum metuebat regni sui, apprehendit prælucentis stellæ illustrem radium, nè sibi fatalem converteretur in cometam, & quia probatissimò sapientis edictò, *semper præsumit seva perturbata conscientia:* (n) convulsionem animorum timuit, suosmet subditos ferocitate sævientis belluæ nimium exasperatos; Hircanum siquidem Summum Pontificem trucidavit; Aristobolum nepotem, Sacerdotii pontificalis stolâ insignitum, in aquis suffocari ordinavit; Mariamnem fremebundæ tygridis conjugem, augustam è Machabæorum stirpe reginam, uxorem castissimam fœdisfragus sanguipota capitis ream condemnavit; crudelis genitor suosmet filios, binos intemeratæ matris partus, superstites eliminavit ab orbe, funestis funibus strangulatos. Horum reatum indefinenter torquebatur memoriâ impius paricida, & à Republica duris oneribus vexata, conjurandam apprehenderat rebellantium confederationem; hinc infert Theophylactus: *Herodes quidem turbatus est, ut alienigena regno suo timens; sciebat enim, quòd illò indignus esset.* Conturbabatur auditâ neo-nati Regis mentione, cuius regnum non de hoc mundo erat, qui nomen Regis pacifici eò veriùs præferebat, quòd plusquam Salamon ex-

Reges cru-
deles cum
Herode
facile tur-
bantur.
(m) *Matt.*
2. v. 13.

(n) *Sap.*
17. v. 10.

istebat. Verùm formidolosa est tyrannorum barbaries, hostem omniantur in peregrino, & in amico adversarium intuentur; quippè quorum oculus nequam est ubique videns nequitiam in ipsa etiam integerrima bonitate; quam genuinò describens stylò intemeratus Job adstruebat: *sonitus terroris semper in auribus illius, & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.* (o) Est genuinum depravatæ mentis indicium, aut prava moliri, ut infligantur, aut expavescere, nè eadem sibi ab aliis inferantur; undè & quidquid contrà alios excogitat, hoc ipsum & aliis contrà se excogitari putat; ad levem motum folii suspicabundus trepidat, nè forsàn in occultante angulo absconditus hostis deliteat, cogitabundus pensat. Circumvallabatur angustia propudiosus Ascalonitæ animus, cor fundebatur anxiiis suspicionibus omni equuleò atrociùs; jam enim apud semetipsum in labore timoris defecerat, qui viam veritatis, unicam securitatis sociam, declinabat; Est commendanda imperfecti Authoris æquiparatio vulpinæ ferocitatis in Herode, cum angelo nequiter in lucis principem transfigurato: *Unusquisque zelò proprio turbatur, & secundum suam naturam regni sui successorem timebat; Herodes terrenum, diabolus autem cælestem; nam nec Herodes tereretur, si cælestem Regem nasci suspicatus fuisset, nec diabolus terrenum.* (p) Quòd si coagmentatum reproborum corpus in hoc maligno spiritu contempleris, meditare pariter membrum superbi cacodæmonis in Herode, qui principem hujus mundi ejiciendum foras à Rege Regum & Dominantium Domino turbatus querebatur; vix enim alia validior in viribus, perplexior in motibus est turbatio, quàm quæ à zelotypo æmulum timore propagatur. Præfagus futuræ exterminationis nuntius comminabatur trepidabundo Heli: *Videbis æmulum tuum in templo.* (q) Subjungit moralis Papa: *Intrà templum quippè æmulum suum videt, quia ipse jam foras expulsus est.* Favet ad expressiorem allegatæ veritatis corroborationem Symmachi legentis versio, qui pro visione æmuli ponit: *Aspicias tribulationem; cum novum cæli principem*

Tyrannus
semper ti-
met Regni
dispen-
dium.

(o) *Job.*
15. v. 21.

(p) *Homil.*
2.

Timere
æmulum,
ingentem
causat
perplexio-
nem.

(q) *1. Reg.*
2. v. 32.

principem natum didicit rex improbus, quid mirum, si summâ percussus tribulatione turbatus ad vocem nuntii expavescit?

Turbato Herode turbatur quoque Hierosolyma, quia qualis Rex, talis Grex. Sed illud est mirandum, quod recensita truculenti Herodis turbatione sequitur: *Herodes turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.* Horreat ferox alienigena, dum audit investigari nascentem Judæorum Regem! sed inclyta Judææ Regia gratulabunda jubilet, non lugeat turbata! fremat & frendeat belliger tyrannus, dum pax nostra in terris oritur! sed urbs, quæ pacis visio prædicatur, plaudat, totos intendat oculos, in suam felicitatem oculata, ut suo videat in solio Regem pacificum præsentem! Illuminati cœlitus exploratores, sancti tres Magi, dum voce consona palam enuntiant: ubi est, qui natus est Rex Judæorum? *non interrogant, observante Chryologo, sed insultant, quando scientes interrogant, nescientes non interrogant:* Cur alioquin viri sapientes stellatam sequerentur lampadem, cur suam desererent regiam sapientes profugæ, cur alienæ exponerent libidini periclitantem patriam voluntarii exules, nisi cœli sidera Solem Justitiæ exortum intimassent? *Sed negligentes arguunt, prosequitur infultus Ravennas, increpant desides, malos produnt, contumaces verberant, servum Domino non occurrisse causantur:* (r) Quo non obstante, dum illi ab Oriente ad Orientem properant, infidelis Solyma suis cum civibus Judæis ab Occidentis Reguli tenebras festinat: ad revelatam Regis Judæorum præsentiam, ad inauditam nascentis infantiam Judæus conturbatur, Hebræus angustiat, Israëlita exulceratur; quid peregriniûs? quid improvisiûs? quid poterit monstrosiûs expectari? Imò dum natum audiunt, quò stratagemate interimi valeat, quâ possit eliminari nece consulunt, unanimi suffragio concludunt exterminandum. Infanti perenne silentium indicitur, vagienti totius phlebotomia corporis præscribitur, cunabulis carnifex præfigitur, bellum nato Judæis Regi intimatur. Turbatur omnis Hierosolyma: humanam divinamque prolem ad tumulum condemnat præpropera barbaries, quémque metuit

vivere, immaturâ cæde perimere contendit. Novi præclarum purpurati Hugonis assertum; non verè turbatos, sed simulatam turbationem fuisse protestatos, ut favorem iniqui principis conservarent. Necessitatem conturbationis assignat Albertus Magnus, nè non turbati & contristati occiderentur à tyranno; nec vanum timoris augurium de illo videbatur, qui, Josepho attestante, nobiliores Judæorum in morte sua interimi præcepit, ut planctum extorqueret, & gaudium ex suo oriundum interitu præpediret. Plangit Pantasius miseram fragilitatis humanæ conditionem, *quæ sæpè plurimum eis favet injustè, quos DEI justò judicio crudeles sustinet oppressores:* (s) Resolvit tandem sat arduam Petrus Chrysologus quæstionem, quare Hierosolyma, quare principes, quare scribæ turbato Ascalonitâ Rege fuerint conturbati: *Quia nasci non vult profanus DEUM, servus Dominum, Judicem reus, rebellis principem, perfidus conditorem.* (t) Est singularis judaicæ turbationis scaturigo, emanans ab iniqui principis conturbatione, quam Doctor mellifluus in sua Clarevallenfi solitudine contemplabundus expendit; nam posteaquàm salutaribus lachrymis Solymam civitatem DEI turbato Herode deplorat conturbatam, aptissimè subjungit: *Videte fratres, quantum noceat iniqua potestas, quomodo caput impium subjectos quoque suæ etiam conformat impietati:* adeò vergit in commodum, vel in discrimen populi Regis conditio, si dignus præficiatur gubernio, vel solio præsideat indignus; nam gesta principum sunt viva civium exemplaria, quæ avidis dum intuentur oculis, congruis pariter moribus imitantur. Vis publicæ felicitatis experiri augurium, aut secururæ calamitatis præsagium expiscari? attentatam mentis aciem ad gubernii fastigium dirige, quisnam sit rector populi solertiûs attende. Si cæcutientem perspicis in consiliis, excæcandam pariter Rempublicam suspicare; si monoculum in decretando videris, exoculandum faciliter populum licebit præsagire. Sub lasciviente Dynasta non viget castitas, sub impio Gubernatore exulat pietas, sub crudeli Ne-

Herodes præcepit in sua morte occidi nobiliores Judæos, ut in suo funere planctum extorqueret. (s) Lib. 2. in Matth.

(t) Serm. 158.

Magi querentes natum DEUM, insultabant Solymæis civibus inertiam ob non requisitum Judæorum Regem. (r) Serm. 156.

ronis imperio sublimantur carnifices, & sub Caligulae regnantis tyrannide barbaries in populo gubernat. Prosequitur Bernardus subsecuturam cladem civium à Rege perfido augurari: *Misera planè civitas, in qua regnat Herodes, quoniam herodiana sinè dubio particeps erit malitia, & ad novæ salutis ortum herodianâ move-*

(u) Serm.
3. in Epi-
phan.

bitur turbatione. (u) Crede, quod simiam videas in tecto, dum malum principem regali conspicias in throno; suspiciunt circumfluxæ subditorum turmæ ludentem, & qui lusum non reputant, errorem collidunt eludendo, erranti blandiuntur, errantem æmulantur, errores amplectuntur. Rex sedulus in vigilando, religiosus in observando, munificus in compensando, moderatus in gubernando, pius in DEUM, clemens in populum, rigidus in peccatum, severus in obstinatum, tuetur solium, amplificat imperium, conservat Rempublicam, protegitur cœlestis militiæ excubiis, ab angelis propugnatur. Quod si deliciarum servulus, voluptatum pedissequus regni habenas dirigat, quotidiana orientur discrimina, & quasi momentanea occurrent pericula populorum. Illud præ cæteris est malum, in malis pessimum, quod vita principis sit vivus subditorum magnetismus; ut magnes trahit stipulam, sic Regis impii pertinacia subjectos sibi populos suam attrahit ad sequelam:

Iniquus
Rex est
magnes
subdito-
rum; tra-
hit exem-
plò, quos
imperio
non com-
pellit.

(x) Serm.
de conti-
nent. Jo-
sephi.

Subditi
rarò se-
quuntur
Regis ex-
emplum in
bono.

Nam & columbâ sæpè unâ avolante statim sequuntur omnes, parabolizat Chrysostomus, & pullus generosus in equorum armento exiliens secum rapit omne armentum; similiter & avis reliquum gregem; ita & nos: (x) præeuntem in ducatu sequimur, à blanda coronati capitis violentia rapimur, cum aggrediente aggredimur, vix cum regrediente in viam pacis regressuri. Progrediuntur Magi stellâ duce, accinctos invitante, progressis prælucente; nec tamen è tot incolarum millibus associatur peregrinantibus, nemo ex numerosa civium multitudine itinerantes comitatur; & quamvis periti Scripturarum sacris ex paginis locum cognoverint, præsentiam temporis cœlo terraque attestante intellexerint; ubi tamen ad prosequendum animus Hero-

Pars IV.

sensus obduravit: (y) rugiebat suò (y) Serm. jam Sæculò Leo magnus insigni hoc 2. de Epi. improprio Solymæis exprobrans in-phan. colis agglutinatos malitiæ suorum cordium affectus.

Erigebatur aliquandò in totius arboreti Principem spinosus & sterile-scens Rhamnus, ut genuinum perniciosi Regis regimen depingeretur: vocabat & citabat, non quidem fecundam fructibus palmam, non subli-

Rex ini-
quus est
sicut
rhamnus
Rex super
ligna syl-
varum.

mem cum odoriferis frondibus cedrum, non fertilem à suavissimis palmitibus vitem, sed repletas siliquis quercus, excelsas abietum ramos, in-fructuosas betulæ plantas, imbriferas sylvarum tilias, sterile-scentes in nemoribus ulmas; non suavem à sua dulcedine ficum, non pretiosam à splendida pinguedine olivam, sola deserti germina, sola sylvarum ligna, quæ rhamno imperium deferebant vocem illius audiunt: *Sub umbra mea requiescite.* (z) Quod lignum aliud minùs deservit in umbraculum, quàm frutex ille, vulnerans attingentes, invadens approximantes? *Aculeatus, & spinosus efficitur, spolians subditos sicut spina, quæ spoliat oves, quæ tangunt eam.* Illud autem est singulariter observandum; post oblatam sub umbra fallaci requiem verè umbratilem, contrà easdem arbores ardentia flammæ incendia evomuisse, quibus deliciosam offerebat protectionis umbram. Ligna sylvæ sunt, apud Isidorum, vagi & vani homines æterno incendio præparati: sunt apud Glossam homines infructuosi, qui ad rhamni umbram confugiunt, dum iniquo principi, dum gubernatori malevolo blandiuntur adhærentes, adulantur servientes; sunt arbores, sed destitutæ fructibus pietatis; hinc præ fructiferis subduntur citius, persuadentur facilius, accurrunt celerius, cæcutiori oculo ad foveam interitus festinant. Si fructum in dumo hoc arboreti germina reperissent, nunquàm sinè fructu coram obambraturo frutice comparuissent. Pudet inertes subditos sterilitatem suam sub pii principis umbra collocare, nè cognoscentes eum ex fructibus suis, illi sinè bonorum omnium germine à fructuosa hac arbore condemnentur; ad dumos & rubos anhelant, ad rhamnos & sentes aspirant; hinc ob-

(z) Judic.
9. v. 15.

G g g g

umbrari

umbrari flagitant, hîc ambiunt commorari. Sed rhamnus iste (cujus infructuosi fruticis est proprium, ad venti impetum, ut adstruit Josephus, naturaliter ignem producere) *tandem de se emittit ignem perversa conversationis, & se, & subditos comburit incendio infernali.* Sic vulgus ad exemplum sui gubernatoris componitur, & vita procerum ad normam principis conformatur; pudor membra ducunt, à capite deflectere; & aulicorum est proprium suis regibus concordii imitatione blandiri.

*Malum
Luciferi
exemplum
traxit se-
cum in
perniciem
multitu-
dinem in-
feriorum
angelorum.*

Non est novellus mos, inveterata est malitia, ad nutum maligni principis, & exemplum, pleròsque subditorum malignari. A primo creaturarum diluculo ambitiosus Lucifer cœlò deciduus magno cœlicolarum agmine stipabatur, qui hodiedum cœlesti militiæ aggregati immortalis Sæculorum Regi militarent, nî prævio tenebrarum principis exemplò allecti & illecti, ad testamenti montem deformi desiderio evolâssent. Describit hoc primum creaturarum terminium, fatalem supremarum mentium perniciem Apocalypticus Joannes, cujus defixis obiciebatur oculis aspectu horridum igniti draconis spectaculum, qui septem gestans capita, coronis totidem condecorata, decem similiter cornua portendebat. Adumbrabatur in hoc tragœdiali schemate superbus Lucifer, qui tanquàm rex super omnes filios superbiæ, sicut fulgur è cœlo decidit futurus mundi princeps non finè aulicis angelorum; *sed cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eos in terram:* (a) attrahebat illiciis dubios commilitones, detrahebat fraudulentis astubus infortunatos successores. Est genuinum fraudulentæ persuasionis symbolum, pestiferæ est adulationis indicium, cauda deliniens; hoc veluti indeclinabili laqueo irretiuntur rationales substantiæ; undè pro caudæ blandientis vocabulo ponit exercitum Lyranus: *Cauda ejus, id est, exercitus sequens eum;* quasi illustratæ in aciem blanditiæ numeroso æquivalere valeant exercitui, quò & volentes conscribuntur, & etiam nolentes constringuntur: hoc se circumvallatum ingemuit Propheta Regius, dum anxio spiritu singultua-

ret: *Projicientes me, nunc circumdederunt me;* (b) quod tamen, legente Symmacho, sic vertitur: *Beatificantes me illicò circumdederunt me;* ut fraudulenta demulcientium linguarum bella, quibusvis manuum præliis crudeliora, intimentur; hinc alibi oleo peccatoris non impinguari caput suum deprecatur, quod græca paraphrasis *unguentum primum* nuncupat, videlicet, quò verba adulatorum inunguntur; ut enim Augustinus differit, sunt bina persecutorum genera, vituperantium scilicet & laudantium: *sed plus persequitur lingua adulatoris, quàm manus persequentis.* Ut igitur insequatur validius, ut citius assequatur perditionem rebellium commilitonum draco iste, magnus crudelitate, rufus ignivomâ ferocitate, caudam extendit blandiens, ut blandè sæviens, eò immaniùs, quò faciliùs concomitantes attrahat in ruinam. Legi præclaram magni Gregorii moralitatem, qui posteaquàm Ecclesiam militantem cœlorum Regioni assimilat, quæ etiam in hac præsentis vitæ caligine, innumeris Sanctorum virtutibus, quasi totidem radiantibus stellis coruscat, fulgentibus syderibus micat; sed draconis cauda in terram stellas dejicit, *quia illa Satanae extremitas per audaciam assumpti hominis* (Anti-Christum intelligit) *erecta, quosdam, quos velut electos DEI in Ecclesia invenit, obtinendo, reprobos ostendit:* (c) Insignem prorsus reveror allegoriam: sed litteralem historiarum veritatem expendit Victorinus, dum in dracone magno illustrem olim aligerorum spirituum Porphyrogenitum contemplatur; in tertia stellarum parte de beatissima cœligenorum syderum domo præcipitata, non seductorum hominum, sed defraudatorum angelorum catervam meditatur: *Verius intelligi debet angelorum sibi subjectorum, cum adhuc princeps esset, cum transcenderet constitutionem suam, tertiam partem seduxisse:* Adeò faciliter raptantur subditi à duce prævio in ruinam! Adverte subtiliter adductam Richardi causalitatem: *cum adhuc princeps esset;* quasi non attraxisset, nisi in throno principis refulsisset, quasi non detraxisset, nisi ducali gloria coronatus cæterorum oculis illuxisset. Allicere est veluti

(b) Psal.
10. v. 11.

(c) Lib. 32.
Mor. c. 14.

(a) Apoc.
12. v. 4.

*Adulato-
res sunt
cauda dia-
boli.*

veluti congenitum superioribus privilegium, est alicui commune ministerium subditorum; iniquum declinare principem, regalis animi est argumentum, non improprium abjectæ servitutis.

*Joab sub
specie a-
micitiæ o-
sculatur
& occidit
Amasam.*

Immoderatus Joab militiæ elatus magisteriò, nè alium in Israël ex-ercitu Archistrategum cerneret, suæ sublimitatis æmulum, insidiabatur Amasæ, in belli Præsidem designato: *invidia stimulo percussus cadem ei postea intulit, similans benevolentiam & amicitiam;* scribit Theodoretus. Erant ambo sororum filii; sed livor effecit adversarium, quem dederat natura consobrinum: erat Abigail soror Sarphiz; illa genuit Amasam, ista Joabum parturit, & ideo quodammodò parricidam: Ille nullum præsumens dolum in consanguineo, hostem amplectitur amicus; iste, ut osculo esset aptior, factus patrueli vicinior, profliente de vaginâ gladiò, vulnus infligit in osculo, & amplexantem perimit, dum reciproco salutatur basiò, mortali plaga saucius prolabitur in terram: *Occidit eum ex invidia,* subjungit Nicolaus, *timens nè ei aquaretur.* Sistitur ad ferale spectaculum gradus consternatorum viatorum, accurrunt dissiati, ut videant distinctius; accedunt proximi, ut cautius explorent; Inopinata strages convocabat copiam spectantium; insontem suo in sanguine principem militiæ plorabant alii, stupebant aliqui, plerique condolebant; unus eorum, sed omnium prudentior, amotum de via in agrum, operuit vestimentò, ut iter transeuntibus expediret, & scandalum terribilis parricidii eliminaret. Subjungit illicò sacer Chronologista: *Amotò ergò illò de via, transibat omnis vir, sequens*

*Post Joab
Principem
licet inju-
stum ho-
micidam
currit om-
nis popu-
lus.*

*(d) 2. Reg.
20. v. 13.*

Joab: (d) sequuntur Ducem milites, quantumvis perfidum; currunt post principem satellites, quantumvis injustum homicidam; non retinentur terrifico facinore, non à visa innocentis perniciæ avelluntur. Habet innumeros ferox malitia pedisequos, si modò purpurâ vestiatur; infamis malefactorum audacia integras trahit acies, si modò ducali chlamyde sua tegatur turpitudine. Abit impunis Joab, & universa Davidis militia concomitatur abeuntem; non ab-

Pars IV.

sterrentur insontis Amasæ lugubri spectaculo, non ab exanimato cadavere sequela præpeditur, unius principis pertranseuntis exemplò sequaces ad transeundum excitantur, prævio sui exemplaris transitu totus abripitur exercitus, nec uno remanente ad abjecti corporis tutelam, nè dilaceretur à feris, aut ab intellectualibus furiis discerpatur. Suadebat adulationis illecebra exauthoratum in morte Amasam deserere, quia jam princeps militiæ esse desiit, & adhærere reinstalledo Duci, qui principatum denuò reassumpsisset. Adeò verum est Diogenis Laërtii apophtegma, singulis civium mentibus imitandum; *Cujusmodi fuerit Dux, tales & subditos ut plurimum fieri necesse est.* (e) (e) *Lib. 7. in vita Zenon.* Nec tamen necessitatis vocabulum strictè sumpseris, quasi non liceat à prævio præeuntis vestigio resilire; sed quia plerumque vulgus Regem sequitur, quasi necessitatem spirat, ad quod communis pluralitas aspirat. Erat vesani furoris insania cognatum insontem trucidare; nec tamen declinabatur insani ducis conversatio, sed transeuntem Joab omnis vir sequebatur. Alludit ad hanc suavem & fortem violentiam Æneas Seneca, dum brevi, sed illustri periodo totam exempli faciem delineavit, inquiens: *Longum iter est per præcepta; Exemplum breve & efficax per exempla:* si longæ prolixitatis causam, si brevis efficaciora caciæ rationem investigas, convincet ille dubitantem hoc canò annosæ argumentationis experimentò: quia *homines amplius oculis, quàm auribus credunt.* (f) Exemplum iniqui principis est portus in hujus mundi navigio, ad cuius aspectum non tantum graves onerariæ appellunt, sed leves etiam phaseli aurigare contendunt.

Inter admirabundos Judææ populos erant, qui Redemptorem nostrum Eliam reputabant, quem alii Joannem Baptistam à morte resuscitatum evulgabant. Mira diversitas opinantium! exhibant in desertum, Baptistam visuri; audiebant à Joanne se viperarum genimina nuncupari; quo non obstante, quasi nunquam illius faciem vidissent, nec unquam diversam diversi vultus simmetriam aspexissent, Joannem pro JESU intuebantur; nec fallacem corripbat ob-

*Herodis
errorem
circa Chri-
stum se-
quebantur
& Judai.*

G g g g 2

tutum,

tutum publica decapitati Joannis tragœdia, caput in disco puellæ saltanti in saltûs stipendium fuisse præsentatum. Si Cajetanum consulas, aut Jansenium, redarguent sic arguentes erroris Pythagorici, quò regressus animarum in exanimata defunctorum corpora credebatur. Eandem utriusque prædicationis materiam assignat pro erroris scaturigine Doctor Angelicus cum Carthusiano; uterque, & vox clamantis intonabat

(g) *Matt.* peccatoribus: *Pœnitentiam agite:* (g) 3. v. 2. & Verbum Patris suam exorsum est prædicationem eodem Evangelista præbente testimonium à pœnitentia: *Cœpit JESUS prædicare & dicere; pœnitentiam agite; appropinquavit enim*

(h) *Matt.* regnum cœlorum: (h) Profundiores 4. v. 17. tamen rimatur erroneæ hujus opinionis originem infulatus Bulgariæ Præsul Theophylactus: *qui Christum Joannem existimabant, cum Herode sentiebant, qui dixit: Hic est Joannes Baptista, ipse surrexit:* Vides pedissequum erronei principis populum, qui non tam sequitur, quàm rapitur præcedentem. Erant principes populi, cæcutientes Pharisei;

Pharisei caci, erant quoque Duces cæcorum. erant principum socii, de quibus incarnata Patris Sapientia testatur: *Cæci sunt, & duces cæcorum.* (i) Aversus à veritatis lumine mentis oculus

(i) *Matth.* cœcos reddidit, demersus suorum 14. v. 17. discipulorum numerus in mortis foveam cæcorum duces effecit. *Caci erant Pharisei; quia lumen scientiarum DEI videre non poterant; exponit Paschasius: quò solò virtutis decor cernitur, & peccatorum absurditas videtur; sed cæcutire tenebrarum filiis non suffecerat, idcirco fuerant duces cæcorum; quia viam DEI aliis ostenderunt, sed propter traditiones hominum eos in foveam mortis demerserunt.* (l)

(l) *Lib. 7. in Matth.* Quæ major cæcutientis animi perversitas, quod argumentum manifestius erroneæ caliginis quàm Creatoris eliminatio & abnegatio Deitatis? nec tamen deficit, qui terræ Regem, qui cœlo Rectorem subtraheret, &

Uno Nabuchodonosore DEUM creaturarum Præsidentem denegaret: *Dixit insipiens in corde suo, non est DEUS:* turpis blasphemia, grandis dementia! cognovit bos possessorem suum, quem homo bove stupidior non agnovit; cognovit asinus

præsepe Domini sui, quem Adæ filius negavit. Si delirantem adeò, tamque insipientem individuari flagitas, explanabit Lyranus docens, fuisse Nabuchodonosorem Assyriorum Regem, qui per Nabuzardam sui exercitus Principem Altissimi Basilicam invadi mandavit; quod nullatenus præcepisset, si DEUM Israël pro vero DEO recognovisset. Sed vix erroneo hoc dogmate imbutus negavit DEUM, Deorum Dominum DEUM esse, quando finè ulla parenthesi subjungitur: *Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studiis suis, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* (m) A principe Atheismus (m) *Psal.* inceperat, qui vix eundem profiteri 13. v. 1. inchoaverat, quando jam omnes & singulos nullò prorsus exceptò hæc impia malignitas infascinabat; vix ille DEUM negaverat, quando corrupti sunt & abominabiles facti sunt, non soli aulæ Proceres, non tantum illustriores regni satrapæ, sed Commentatore Theodoreto; *subditi ducis insaniam secuti sunt:* nullus ex amplissimo regnicolarum numero, nemo ex tanta subjectorum multitudine operabatur bonitatem, sed æmulabantur singuli pestiferam præambuli principis malignitatem. Usque adeò incantatorum more perversi rectores populorum eos infascinant, ut instar ovium, quas ad macellum deducit lanio, trahantur ad exitium, præcipitandi postliminiò ad damnationis barathrum, ubi mors nunquam moritura depascit eos. Priusquam tamen ab hoc nefario tyranno Babylonis recedamus, superbum illud tumulandæ ambitionis mausolæum à mole portentosum, ab auro pretiosum perspicaciori oculo inspiciamus.

Erexerat stolidi dementati Regis Nabuchodonosor dementia ingentem statuam lunato poplite adorandam, fortassis, ut incurvatorum corpora subditorum minuerentur, vel potius, ut, quò se adorari in mortalem recognoscere necessitabatur, transfunderetur in statuam, & fieret immortalis in metallo, qui in vitali carne existens se mortis hostiam futurum verebatur: Jubentur omnes cadere, ut solus ille in aurea effigiatum imagine sublimaretur. Hoc vano deceptus adoratæ Majestatis splendore, ut inclinatos deprimeret profundius,

Nabuchodonosor Rex superbus vult adorari in aurea imagine velut aureum Numen.

(n) Dan.
3. v. 6.

*Solis tri-
bus pueris
seducendis
inflam-
matur
fornax se-
ptuplum,
non aliis
regnico-
lis.*

fundius, præcipit præconis voce in terram affixis solo vultibus præcipitari; *Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.* (n) Sed quantum aberraverit delirus idololatra, dum æstuanti rogò ad ludicrum aureo Numini homagium vult universos regnicolarum animos inflammare, demonstrat illustris Adolescentum ternio, quos inter Babylonis angulos captivitas detinebat. Renuunt tres pueri conformes imaginis Filii DEI mammonæ aureo curvare poplitem, renuunt vivæ omnipotentis DEI imagines tributarium venerationis genu coràm hoc trunco fulgido incurvare. Expalluit fremebunda tygris ad renitentium vocem, utque invitos cogeret, magnanimos terreret, septuplum quàm succendi consueverat, candentem clibanum jubet ardentius inflammari. Flammi-vomentis rogi septuplex intensio, succensa fornax septuplum non minabatur Babylonis supplicium, sed solis unius Deitatis testibus, tribus tantum Israëliti germinis Heroibus inhiat immaniter devorandis. Non ambigebat rebellis angelus, totius structuræ faber, de subditorum præpropera adoratione, noverat sagax spiritus eosdem congenitis quasi vinculis dominio sui præsidis alligatos, noverat prolixiori experientiâ, quàm facili negotio ad principum vestigia pedissequorum gressus consequantur; hinc non indiguit æstuantes rogos incendere, quibus renitentium corpora exurerentur, uon opus habuit stuppam cum pice adjicere, & flammicidium ampliùs inflammare; sacra puerorum trias erat vehementi violentia ad exhibendum aureo stipiti homagium deprimenda; nam servilibus notis stigmatizati, se ipsis finè urgentis stimulo ad jussa principum licet difformia regulantur: *Hæc omnia adversus tres pueros diabolus præparaverat, Chrysostomo fidem dante; non enim de subditis dubitabat, sed potius multum confidebat, quòd nullus regiæ legi se objecturus erat.* (o) Deliram prostrato corpore latrariam inanimi metallo exhibebant æquè velociter, ac impiam stolidi principis voluntatem percipiebant; qui, nè adversam intuerentur turpitudinem di-

(p) Hom. 2.
4. ad po-
pul.

vinis vultus lumine signati, nè ad prælucentem rationalis naturæ lampadem abominandam idololatriæ contemplarentur fœditatem, facies unà cum oculis in terram devolvebatur, nè forsàn prævio rationis lumine irradiati recusarent. Ad adorandum hoc propudioso cultu idolum temulentæ ambitionis, non viles ramusculi, non communes præmittuntur vedarii, non ordiuntur adorationis Sacrilegium exiles sacrificuli; *sed misit sagax tyrannus ad congregandos satrapas, omnesque principes regionum, ut convenirent ad dedicationem statuæ.* His sua inclinantibus dorsa, quis audeat erecto corpore regali imperio obluctari, quis ad provolutorum Optimatum intuitum subsistere præsumat? quis ab istorum sensu ex numerosa concurrentis vulgi multitudine discreparet? totus in faciem proruit populus, dum ruunt satrapæ, cæcâ excipitur obedientiâ præceptum principis, non est qui sensus expertem statuam despiciat, omnia clauduntur omnium oculorum lumina, dum exoculata religio à corruentibus ministris prosternitur, & deauratus Nabuchodonosor pro Deo acceptatur. Soli pro veritate tres eriguntur Hebræorum pueri; hanc solam barbari furoris victimam, ut exspectaret avidius, excandescens clibanus septemplici augetur incendio, cadunt disruptis illicò compedibus clarissima Israël lumina, & si aureo oraculorum Ori expedit credere: *Ibat circa innocuos pedes novo libamine temperatus artifex ignis, & tot circumvolans pastus, sola consumere vincula laboravit.* (p) Vides mirabilem exempli potentiam ad aggregandos socios impietatis? Vides indubiam gentis perniciem à nutu iniqui principis miserabiliter dependentem? Hoc est fatale infamis exempli malum, grassatur per integra exercituum agmina, non detinetur à montibus, nec vallibus discrimina- tur; non eget pedibus ad celeritatem, nec alis ad velocitatem; non linguâ utitur ad persuadendum, sed sufficiunt oculi ad penetrandum; placidè sequitur directorem impium, claudus sit licet subditus, si videat regali diademate redimitum, si cernit augustâ chlamyde coopertum; nùm via an-

*Ad indu-
cendum po-
pulum ut
idololatretur, mit-
tuntur sa-
trapæ &
principes.*

(p) Homil.
de tribus
pueris.
*Facillimè
sequitur
ad omne
malum
subditus
preceden-
tem prin-
cipem.*

gusta ad salutem, nùm sit latissima ad perditionem, nùm trahat in mortem, vel nùm conducat ad vitam, nullatenus dijudicat, aut discernit.

*Secundum
Judicem
Populi, sic
& Mini-
stri ejus.*

Sciverat hoc ipsum sacris in canticis virgo sapiens, quando, sublatò sibi palliò, exutam amiètu lætitiæ percusserunt custodes civitatis, percussam vulneraverunt; nec tamen verberata, imò & sauciata implorat civium adjutorium, non invocat vicinorum auxilium, sed taciturna sustinet plagas verberum, ac inter vulnera lentè singultuans conticescit, spoliari dissimulat, elinguem simulat, quasi illatam approbaret injuriam, assilientium violentiam commendaret. Verumtamen hoc salutare silentium est absconditæ sagacitatis mysterium, est probatissimum oculatæ circumspeditionis argumentum. Custodes murorum, si Justum Orgelitanum consulas, sunt civitatum Præsides, sunt urbium Magistratus; non excitat è somno incolas, non convocat vociferando populum, non plebis implorat assistentiam, sed civium defensionem silenter sustinet, & tolerat prudenter; cum enim, qui vulnerabant, principes urbis fuerint, cum spoliantes eam gubernatorum munere fungerentur, audita clamantis voce plebs accurrisset ad spoliandum, & copiosus vicinorum numerus suorum præsidum exemplò animatus, spolia multiplicasset, & verbera accumulasset. Noverat videlicet sacris in paginis versata sacrum Syracidis oraculum: *Secundum Judicem populi, sic & Ministri ejus; & qualis Rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea.* (q) Dixerat hæc Sponsa Sponsi sanguinum exempli efficaciam, si à Superiore egreditur, vel à principe originatur; hoc erudita quippè experimentò Sponsum alloquitur supplicabunda: *Trache me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* (r) Miratur minus sollicitam pro adolescentulis, quas tamen dilexisse nimium protestatur; nec enim mediocris earum amor existit, quæ ut conformarentur Sponso, ut secundum de cælo cœlestem Adam, suam in carne sua portarent effigiem, exuto vetere homine cum actibus suis induerent novum. Trahi desiderat, sed se solam; trahi desiderat invita, ut fiat voluntaria, tor-

pens, ut currens evadat; trahi desiderat in fuculis Adam, in vinculis charitatis; non tamen suas trahi rogat pedissequas, non pro trahendis sodalibus laborat; trahi desiderat, ut dissoluta carnis nexibus commoretur cum Sponso; sed quasi zelotypa, nè convivales habeat, trahi adolescentulas non deposcit. Cur ità cæterarum incuria sibimet ipsi Sponsum sequi efflagitat, nec idem beneficium consortibus procurat? Et tamen trahenda subjungit illicò: *curremus in odorem unguentorum tuorum*: quasi diceret: attracta non curram sola, sed curremus in imitationem operum tuorum. Resolvit difficultatis nodum Clarevallensis Bernardus: *Non curram ego sola, etsi sola me trahi petierim: current adolescentula mecum, curremus pariter, curremus simul: ego odore unguentorum tuorum, illa meò excitata exemplò atque hortatu.* (s) *Curremus*, adstipulatur pur-

(s) *Serm.
21. in
Cantic.*

puratus Hugo; *Ego scilicet, & adolescentula meò exemplò excitata.* Vides, quid valeat exempli valor? ad cursum incitat, si bonum est; ut assequamur illum insequentes, qui exultans ut gigas ad currendam viam, præcurrit viatores: ad lapsum stimulat, si malum est; ut corruamus in via mandatorum ad utramque partem. Exempla Principum conducunt plurimum; si ad ruinam excitant, subsequitur interitus populorum; si ad virtutem incitent, progerminat æmulatio subditorum. Plorat innocens Dominus super minandam Hierusalem, nec tamen deflet planctu consimili, tot inter Judææ comminandas urbes & oppida, non luget amplum Judææ regnum, solam deplorat Metropolim, quia princeps provinciarum & caput erat urbium & pessimorum principum regalis curia, quæ suâ infatuabat cæteros malignitate. Hinc coronatus Solymæ Rex beatum decantat principem, *qui in cathedra pestilentia non sedit*; quid enim aliud est pestilentia, Hugonis placitò, quàm herbarum corruptio, quæ totum gregem, qui illis pascitur, perimit & corrumpit; in qua proindè pestilentia, velut in Symbolo, exempli malitia declaratur, quò Præses impius, quò Princeps perfidus suos contaminat subditos,

In cathedra pestilentia sedet, qui malum exemplum dat sibi subjectis.

(q) *Eccles.
10. v. 1.
Sancta anima à
DEO tracta suo ex-
emplò adolescen-
tas trahit,
ut currant.*
(r) *Cantic.
1. v. 3.*

subditos, subjectos sibi populos enecat, dum pervertit. Adversus horum feralem eminentiam, contra rectorum horum sublimem præcedentiam clamat Altissimus, sed irritatus ad vindictam: *Eccè ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corrumpis universam terram! & extendam manum meam super te.* (t) Est exemplum malum mons pestifer.

(t) *Ferem.* plum malum mons pestifer, non aëris infectione, sed animorum intoxicatione, sed infascinantis exempli damnifica corruptione: montem nuncupat propter ambientis superbiæ elationem, propter stolati principatus prælationem. In allegorico pestiferi montis schemate delineabatur, ut autumat Carenſis Hugo, malus Prælatuſ, vel Princeps, qui alios exemplô ſuô, vel perſuaſione corrumpit. Ingens perniciēs! quæ virum inter orientales magnum à vera invictæ innocentie eminentia, magnum à tolerata ærumnarum adverſitate, magnum ab innocua Sanctitatis integritate, magnum à dignitatum ſublimitate, magnum ab opulentie fertilitate, magnum à fructuum ubertate, bonis omnibus exiit, cui inter moleſta calamitatum nuntia intimabatur: *Ignis DEI cecidit è cælo, & tactas oves puerosque conſumpſit.* (u)

(u) *Job. I. v. 16.*
Est cælum virulento influxu ſummè nocivum.

Cælum vocantur ob ſui muneris celſitudinem, gradusque ſublimitatem populorum Præpoſiti, Reges ſeu Principes ſubditorum, qui velut cælorum orbes in ſubjecta ſuis motibus corpora influxu ſalutifero dominari obligantur, ſed ſæpè ſæpiùs virulenta conſtellatione ſubjectos ſibi inficiunt, nec hac contenti ſtrage, ferali flammicidio cum ovibus pueros conſumunt, quando ſuorum territoriorum tam incolas quàm advenas exempli ſui perversitate, vel ad libidinem incendunt, vel ad furoris rabiem exurunt, vel ad ſuperbiam inflammant, vel ad ingluviem impingunt. Montēs cœligenos dixeris, ſi ſolam cœli tuis collatam conſideres Maieſtatem, ſed montem peſtiferum recognosces, ſi per regni viſcera ſerpens venenum conſideraveris, malignitatem exempli aſpexeris. Huic comminatur culmini, huic vaticinatur capiti Ore Prophetico Altiffimus, dum mox ſubjectam intonat ſententiam: *Dabo te in montem combuſtionis æternis*

ignibus incendendum; ut qui igne cupiditatis ſuæ tot devaſtavit curias, toties exuſſit urbes & regias, à tartareis tenebrarum principis incendiariis cremetur, ſed nunquàm concremetur; uratur, ſed nunquàm comburatur. Hæc eſt tyranni regnantis clauſula, hic terminus perversi principis, qui deſpectis regie dignitatis moribus, neglectis præfecturæ ritibus vivendo ſuam pro norma docet libidinem, iniquam pro regula proponit ſubditis converſationem; cui non ſufficit ſe ipſum perdere, ſed ſuâ nititur malitiâ omne vulgus & populum, miniſtros cum ſatrapis, ſapientes cum inſipientibus ſecum ad culpam trahere, nè deſtitutus pœnæ ſociis ſolus cogatur in damnatorum clibano ardere.

Maieſtas regia, Ducum & Principum poteſtas, ut debitis coruſcet radiis, ut in ſplendoribus Sanctorum fulgeat, gemina luce luceat, neceſſè eſt; ſit pulchra ut Luna, electa ut Sol; dum enim luna tenebroſam noctem ſuis candoribus illuminat, caligantibus viatorum oculis, quò pedem figere debeant, præviæ inſtar lampadis demonſtrat. Sic elevatus ad thronum Rex, ſic ſuo ſedens in rectorali ſolio Princeps, dum exempla pietatis tribuit ſubditis, quaſi lucem tenebreſcenti pupillæ inſpergit; inſtar quippè errantium in nocte per lucem Lunæ ab avio ad viam redeunt, quando ad deferenda quibus obſcurabantur vitia, innocentem ſui principis vitam conſpiciunt, & ſe ad imitationem ſuorum operum convertunt, dùmque religioſus Princeps per conſuetudinem piæ converſationis, exempla virtutum præcedentibus adjicit, Solem in die ſpectandum exhibet, qui nuper in nocte Lunam repræſentabat, cui non tantum legum prævaricatores obediunt, ſed etiam miniſtri cum Dynaſtis, & proceres cum ſatrapis ad præcedentis regis exemplar promptiori pediſſequio convertuntur, ut jam non ſolis noctivagis ambulonibus præluceat in nocte, ſed etiam diverſis viatoribus præfulgeat in die.

Hinc etiam de duplici hominum genere ſacris in paginis ſcribitur, dum exemplaris integritas in clariffimo Iſraëlis Iudice commendatur, qui fuit ex-

Princeps bonus debet eſſe pulcher ut Luna, electus ut Sol.

emplar
omnis po-
puli Israël
lis.

(x) 1. Reg.
3. v. 20.

Impii suo
exemplō
sunt basi-
lisci.

(y) Genes.
49. v. 17.

In favore
humano
plurima
latent
pericula.

non contentus candore innocentiae caliganti vulgo instar illuminantis lunae utiliter praelucere, sed conabatur insuper cum meridiano Solis lampade universis illius populi tam Sacerdotibus quam Optimatibus illustri heroicorum operum Sanctimoniā affulgere: *Cognovit universus Israël à Dan usque Bersabeam, quod fidelis Samuel Propheta esset Domini.* (x) In Bersabea, quae puteus septimus vertitur, tam sapientes quam justos adumbrari, docet Gregorius, quos gratia septiformis Spiritus illuminat, ut sapiant, utque epulentur & exultent in conspectu Domini, roborat ac confortat; per Dan, peccatorum vita ostenditur, de quibus vir simplex suo in tabernaculo moriens loquitur: (y) *Fiat Dan coluber in via, cerasces in semita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retrò.* Legit Hieronymus: *Fiat Dan regulus seu basiliscus, venenum evomens & virulentā infascians malignitate: vivit peccator, DEO non volens vivere per justitiam, sed soli vivens sibi sub umbra humanae gloriae ac favoris.* Quid autem est humanus favor? Est Uvarico Praesuli ventus urens, quō ros caelestis gratiae exsiccat; aura corrumpens, quo evolans in caelum anima inficitur, ut delabatur: latrunculus spoliens, quō virtus suā exuitur pulchritudine, sua privatur integritate; est coluber in via, & cerasces in semita mordens ungulas equi; vir quippē vanus erigitur in superbiam, & vanitate sensus sui velut equo praecipiti dejicitur in ruinam. An non vivis delineatam coloribus vides effigiem inanis politici, qui oculos principum suā confundit vanitate, & civitatum curias fallaci morum corrumpit levitate? A Dan itaque usque Bersabee Samuel veridicus Propheta Domini cognoscitur, iudexque integerrimus commendatur, dum electus non tam consonō suffragatorum calculō, quā suffragante cōelo Princeps populi vanis peccatoribus est ad suam reformationem; suis aulicis & satrapis est ob vitam venerabilis; est suis Archimandritis & Praesulibus amabilis ob pietatem; ut in eo & vanitatum genii errores suos videant, in quibus se corrigant poenitendo, & iusti, seu de

templo, seu sint etiam de saeculo, sint Laici, sint Clerici, mirentur virtutis celsitudinem in Rege suo regali diademate coronatam.

Confunditur ad intuitum terreni Principis religiosa virtus, ut connitatur altius eluctari, ne forsā spectatores angeli, ne humanorum operum intemerati iudices, beati coelites obijciant & exprobrent claustrorum incolis, canobiorum inquilinis: *Eru-besce Sidon, ait mare:* (z) Verecundare negligens Praelate! ait, degens in mundo Princeps, dum iste legifer ea vivendo custodit, ad quae eundem sapius legalis severitas non adstringit; & tu promittendo vix ea perstringis lege obstrictus, quae ille libera gubernatione transcendit à lege solutus. Sic sibi prodest, & aliis vivit, qui plus exemplō, quā verbō, ut corrigit, regit: sed sibi perit & alios ferit, qui millies mandat, sed nunquā, quod jubet, observat. Fortunatus Princeps! ad cujus intuitum caligans populus, felix Rex! ad cujus adspēctum caecutiens subditus, se ipsum sui confusione judicat ac condemnat, dum vitam sui principis considerans, nullō contaminatam vitio observat, sibi que id dictum reputat, quod olim Ezechieli dictabat Dominantium Dominus: *Fili hominis ostende domui Israël templum, ut confundantur ab iniquitatibus suis!* (a) Quod est in urbe templum inter domorum fabricas, hoc est regalis anima coronati principis, aut inclyti gubernatoris virtutum fulgens lampadibus, & meritorum altaribus praecellens; nam licet uniuscujusque iusti anima sit domus Domini nuncupanda, justorum tamen Regum, & Principum illustres Sanctitate mentes ab integritate magnificae, à puritate conspicuae, à Sanctitatis eminentia praecipuae sunt Basilicae, quas inspiciendo Altissimus inhabitat, quas adornando mirificat, ut omnium spectatorum pateant oculis, quantā sublimitate ceteras incolae Divinitatis curias praecellant. Hoc templum filiis Israël ad confusionem ostenditur, ut subditorum inertia, ut populorum immunditia, ut aulicorum impudentia, ut optimatum ambiens superbia confundatur, confusa corrigatur; ut in hoc templo à regalibus divitiis sumptuoso,

Rex pius
est magna
confusio
Praelati
claustra-
lis.
(z) Isa. 23.
v. 2.

Est tem-
plum ad
cujus in-
tuitum
impii con-
fundun-
tur.
(a) Ezech.
43. v. 10.

sumptuoso, à Regiis virtutibus augusto, attoniti cives bonum, quod negligunt, videant, & stupefacti satrapæ ad malum, quod operantur erubescant.

Bonus Princeps debet æmulari animalia Ezechielis.

Ter fortunati Reges hujuscemodi, beati Principes, & populorum Duces! qui sancta Ezechielis animalia æmulantur, quæ gemino duorum oculorum lumine non contenti, in circuitu & intus plena oculis refulgebant; dum in exterioribus circumspectos agunt Directores, & intrinsecus se providos exhibent speculatores, ad quos suis in dubiis consiliarios, suis in litigiis arbitros, suis in desolationibus paraclitos, egentes & dolentes, hærentes & ignorantes, rogantes & gementes subditi accedere festinant. Iteretur vel renovetur veriùs usitatissimum Hebrææ antiquitatis oraculum, cujus sacer Chronologista Regum meminit: *Olim sic loquebatur in Israël unusquisque, vadens consule*

Ad Regem velut ad videntem concurrunt populi, ut suò exemplò erudiantur.

(b) 1. Reg. 9. v. 9.

(c) Rom. 13. v. 4.

lere DEUM; venite, & eamus ad videntem. (b) Inter divinos, qui super terram sunt, Vicarios, Reges & Principes terræ computantur, de quibus egregius prædicator, dum omnem animam sublimioribus potestatibus debere subjectam esse pronuntiaverat, subjungit: *DEI minister est tibi in bonum;* (c) ut deducat ambulantem, reducat aberrantem, conducat properantem, inducat vacillantem. Accede igitur in dubiorum caligine *Videntem*, si es de Israël germine, quod nomen, vertente Gregorio, illum significat: *in quo est DEUS:* sit tibi *Videntis* exemplum pro lampade, quam præ te feras, ut dirigantur gressus tui in viam pacis; sit tibi pro Duce *Videns*, illuminatus Princeps, nè in erroris foveam decidas, vel nè in petram scandalii impingas; diverte à Ducibus cæcis, nè oculatus excæceris, & cum ducatum præbente cæco principe ad interitum præcipiteris. Si reprobum incurristi gubernatorem, si Regem impium terrenis inhiantem, in voluptatum luto se volutantem, sola tantum labentia inquirentem, nulla spiritualis vitæ indicia manifestantem obtinueris, noli exempla licentiosæ pravitatis suæ æmulari; sed stude, quemadmodum licet, declinare, & de miserabili circumstantia temporis

Pars IV.

compunctus, fideliter recogita, quod sæpè sæpiùs occulta subditorum peccata exigant, ut prava à pastoribus exempla præbeantur, quatenus, Commentatore Gregorio, *justo judicio is, qui de via DEI superbus exorbitat, in via, quâ graditur, etiam per ducatum pastoris offendat.* (d) Hoc est, (d) *Lib. 25. Mor. c. 16.* quod coronatus Vates adversus malignantes subditos, non quidem apprecando exoptat, sed vaticinando præcantat: *Obscurentur oculi eorum, Cacutientè videant, & dorsa eorum semper te Principi incurva:* (e) Hæc sunt connexa indissolubili vinculo, ut explicat Augustinus; loquitur quippè de excæcatis tenebrarum filiis, quorum, dum obscurantur oculi, nè videant, necessè est, ut subditorum dorsa incurventur; cum enim cessaverint super-

na cognoscere, cogentur ex consequenti de inferioribus cogitare; & fortè consimilem Abrahæ filiam alligaverat satanas decem & octo annis, quam Dominus incurvatam erexit & sanavit. Caligantes hujuscemodi oculos, & incurvata subditorum dorsa, recenset sublimi, ut assolet, moralitate magnus Gregorius: ac si dicat præfagus puer Domini; qui humanæ vitæ actionibus, quasi prævidendis itineribus, præsunt, si veritatis lucem non habeant, etiam qui sequuntur subditi, iniquitatum suarum oneribus incurvati, omnem statum rectitudinis amittunt. Amittunt profectò sub noxio iniqui rectoris exemplo, cujus superbiens arrogantia confundit humilitatis dialecticam; cujus præcipientis imprudentia destruit sapientiæ providentiam, cujus effrenis iracundia profligat tolerantis patientiam; cujus pigritia enervat subditorum obedientiam; cujus inertia eorundem diligentiam retardat; plerumque enim ex culpa præsidentium, deterioratur vita subjectorum.

Quem autem pertineant ad ordinem infatuati principes hujuscemodi, describit Victorinus Hugo; *qui Malum exemplum prava operationis fratribus ostendunt, quid aliud, quàm fratris animam propriis manibus, propriisque scilicet actibus occidunt?* (f) (f) *Lib. 3. de clauastro animæ c. 6.* & non peremisse judicabitur Dominus servulum, Rex regnicolam, & princeps subditum, cui dum exemplum licentiosæ pravitatis præbuit, ad

H h h h

similem

*Malus
Princeps
est arbor
sterilis in
vineis
plantata.*

*Israël tra-
ditur, dum
malum
Regis sui
exemplum
sequitur.
(g) 3. Reg.
14. v. 16.*

similem malitiam pedissequum induxit? Ab infœcundo stipite iniqui principis similitudinem mutuatur Chrysologus: Arbor in vineis plantata, sed sterilis & infœcunda, dum mortiferam subjectis vitibus umbram infundit, non sibi soli sterilitatem ingerit, sed etiam fructiferis palmitibus fit noxia & inimica; sic sic vir ignavus, sic Præses malignus, sic moderator populi, si subditos malè gubernat, non sibi soli non proficit, sed aliis officiens exemplò iniquitatis suæ, subditos sibi populos destruit, & corrumpit: quid mirum, si talis arbor post prolixam dissimilitudinis moram succidatur, aut angelorum ministeriò, seu diabolorum obsequiò, & in ignem æternis cremenda ignibus mittatur? Vindex hamanorum scelerum, perversitate Jeroboam (quem distributrix coronarum providentia elevavit ad solium, extulit ad coronam) exulceratus, comminabatur non idololatranti tantum principi, sed & principatui interitum ore Prophetico intimabat: *Tradet Dominus Israël propter peccata Jeroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israël:* (g) Si degener à partu filius patris non luit crimina, si genitoris iniquitatem, Ezechielis testimoniò, genitus non portabit, cur civis delendus dicitur ob principis iniqui facinus, ob coronati idololatraz perfidiam, cur genti, cur regnicolis exitium intimatur? Sed explicat decretoriam causalitatem purpuratus Hugo: *Propter peccata Jeroboam, id est, propter hoc, quod imitati sunt Jeroboam in peccatis suis;* est causa lapsus pedissequum, non vestigium; non Israël solus redarguuntur opera, sed iniquorum operum feralis imitatio condemnatur: Illum insequabatur infortunatum ambulonem, qui sibi solus malus esse non voluit, sed ad malitiam animos subditorum impulit. Peccavit Jeroboam (quod solent reges, & pœnitentibus faciliter condonatur) sed non contentus proprio crimine, ut aliena committeret, peccare fecit Israël, suis nocivus civibus, non suæ solùm animæ perniciosus; hinc etiam soli Israëlitarum sceptrigero præfidi adscribitur, quidquid à suis subditis nefarium perpetrabatur. Præclare concludit ex hoc ferali schemate Isidorus: *Reges vitam subditorum*

facile exemplis suis vel edificant, vel subvertunt; nam Rex, qui ruit in vitiis, citò viam ostendit erroris. (h) Est Regis intemerata religio, illustre velut speculum, ad quod deformis inspicientium subjectorum facies reformatur, est crimen principis, norma obsequentis Reipublicæ, est viva operandi lex, & regula peccandi: errat, sed cum pavore, subditus, si videt Dominum non errantem; erranti verò calcar erroris additur, si suum cernit principem aberrantem.

Hoc expendebat maturiori examine vir secundum cor DEI, quem nec regale solium in auram extulit vanitatis, neque abundans opulentia in præcipitium detrulit iniquitatis. De semetipso testatur ille non gloriari volens in malitia, sed glorificando Dominum servire studuit in bonitate: *Perambulavi, inquit, in innocentia cordis mei, in medio domus mea.*

(i) Legit Arabs: *Ambulavi in domo mea cum humilitate;* Quid profuit innocentiam in suæ domus meditullio ostendisse? Num fortè de cordis interiore domo loquitur, cujus medium, Commentatore Augustino, est conscientia? Hanc domum quisquis malè habet dispositam, vel peccatorum incolatu profanatam, ab illa foras pellitur; nam mala conscientia etiam nolentem expellit, quemadmodum consuevit pœnale stillicidium à suo conclavi incolam depellere, vel nimia erumpentis fumi molestia non finit immorari inquilinum: *Sic, qui non habet quietum cor, parificat Augustinus, habitare in corde suo libenter non potest.* Sed aliam moralitatem eruit subtilis Cajetanus: In publico, in medio regalis curiæ comparuit intemeratus David, séque prætereuntium obtutibus objecit crystallini instar speculi ab aulicorum oculis lustrandum, à satraparum intuitu explorandum; Sunt enim opera publica, quæ in domus salario, in amplo palatii ambitu exercentur; sunt alia, quæ in abditis cubiculorum angulis perpetrantur; illa deserviunt ad intuitus proximi utilitatem, ista conducunt ad propriam operantis securitatem. Inquire, quid sit Regi proprium, quodnam sit distinctivum Principis attributum? & post matu-

(h) Lib. 3.
Sentent. c.
50.

David, ut
bonum da-
ret exem-
plum, am-
bulavit in
medio do-
mûs in in-
nocentia.

(i) Ps. 100.
v. 2.

ram indiciorum discussionem reperies, nihil ita propriè ad Moderatorem Regni pertinere, ac beneficium exempli. Hoc sibi, ut suum vendicant, & usurpant Regum opera, quòd rapiant respicientium subditorum oculos; irretiant eorundem animos, corda infascinent, pedes affectuum ad insequendum excitent, animent ad sequelam.

*Rex Nini-
ve ceteris
signum
dat pœni-
tentia in
se ipso.*

Vix evomuerat immanis bellua præcipiente DEO, indigestum Jonam in aridam, quando misericors & miserator Dominus misericorditer indulgens prævaricatori veniam, eundem rursùm ablegat ad prædicandum Nivitis, quorum flagitiosa civitas tri-duano circuitu ob sui amplitudinem mensurabatur; sed indefessus Prophe-ta memor præcepti, quò urgebatur, nec immemor naufragii, quod patie-batur, teste Hieronymo, iter trium dierum festinatione unius diei com-plevit; clamans, & ejulans commina-bundum vœ! incolis annuntiat, & ur-bis exterminium post quadragintâ dies intimat eventurum. Audit clamo-rem cœlestis nuntii Rex suis immer-sus illecebris, obrutus vitiis; & illicò deferens solium, dimittens purpuram, abjicit chlamydem, palludamentum exuit, saccum assumens induit, si-gnum ceteris dat; & cibus abstinere, & continuis obsecrationibus DEUM mitigando, misericordiam exposcere oportere. Dum audis à Rege si-gnum dari, non tam erectis manibus, quàm manifestis pœnitentiæ operi-bus, subsecuturum ocyùs conflictum meditare: non inter hastas & gladios, sed inter verbera & flagella, non in-ter tubas & tympana, sed inter la-chrymas & lamenta signum dedit antesignanus Princeps, attonitis ma-gnatibus, voluptuosis civibus, ambi-tiosis optimatibus, avaris mercatori-bus, ut sequantur nunc pœnitentem, qui antea sequebantur lascivientem. Attraxit præambulus incantator voce terribili, sed salutari, ingentem ge-mentium aciem contra perniciosarum voluptatum colluviem; compa-ruit amictus lugentium exercitus in veste lugubri, ad luctum provocans voce flebili, lunato poplite sanctissi-mo supplex Numini pro venia deli-ctorum: *clamaruit, & dixit in Nini-ve ex ore Regis, & Principum ejus:*

Pars IV.

(1) Legunt septuaginta Commenta- (1) *Jona*
tores: *prædicatum est in Ninive ex 2. v. 7.*
ore Regis, & Principum ejus: Legunt
apud Lyranum iidem septuaginta:
Prædicatum est in Ninive à Rege, & Rex præ-
ab omnibus Magnatibus ejus; quasi *dicat au-*
conversus sit thronus in cathedram, *licis ex-*
non pestilentia, sed pœnitentiæ, & *emplò, &*
voluptatum thalamus in ambonam. *illi prædi-*
Non tamen mihi arridet opinio, quæ *cant popu-*
autumat Regem vociferatione validâ *lo sua imi-*
instar Ecclesiastis publici clamasse; *tatione.*
sed declamabant singultuantis suspi-
ria, perorabant publica in aula prin-
cipis pœnarum exercitia, prædicabat
abjecta infularum gloria, conculcata
affectu sensibili vestimentorum pom-
pa. Ad hanc exanimem pœnitentis
Monarchæ vocem moti & territi ex-
emplò curiæ Aulici, consternati &
immutati Procerum animi, impugna-
ti & expugnati collachrymantes po-
puli, cingebant lumbos funibus, asper-
gebant capita cineribus, pulverulen-
tis affixi sordibus placârunt judicem,
firmârunt vindicem, & velut sub re-
galis pœnitentiæ vexillo conscripti
milites à pœnitendo non citiùs desti-
terunt, donec comminatoriam super-
ni tribunalis sententiam à se suisque
finibus removerunt. Tales effecit
subditos exemplum Regis; nec mi-
rare! ut enim plerumque filium in
vultu sibi similem pater, & mater
generant, sic principum pietas, vel
impietas pios vel impios regnicolas
constituit & excudit: *Publici decoris*
mater est mens regentis, æquipara-
bat insigniter Theodosius Rex, &
quale fuerit dominantis arbitrium,
talem parit libertatis aspectum. Am-
bitiosum principem stipat superbien-
tium aulicorum aula; modestum re-
gem humilis curia comitatur; Ima-
go, si genuina est, correspondet pro-
rotipo, nec à tripudiante simia leo
rugiens delineatur; non mensuratur
à gigante nanulus, nec regum pur-
purâ pauperum squalor induitur:
ut quales sint provinciæ uno in ictu
oculi comprehendas, gubernatorem
aspicias, & vidisti membra in capi-
te, in facie symmetriam: *facilius est*
quippe, si dicere fas est; dicit apud
Cassiodorum commemoratus Rex:
Errare naturam, quàm dissimilem sui
princeps possit formare Rempublicam. (m) *Lib. 3.*
(m) *Variar. 6.*

H h h h 2

Dicam 12.

*Elia jeju-
nantis ex-
emplum
imitatur
ignis.*

Dicam ampliùs: Creatura, & sen-
su, & ratione destituta allicitur &
compescitur exemplò. Abripitur ter-
ris, ut sit vicinior cœlis, cœlestis in
terra, terrenus adhuc in cœlo sanctif-
simus Elias; affigitur igneo currui,
flammi vomâ vehitur quadrigâ; spi-
rant & fulgurant flammis quadrupe-
des igniti, sicca in flammicidio sub-
sistit stipula, nec comburitur; exte-
nuatum corpus circumvallatur incen-
diò, nec exurit, minùs homo pul-
vis & cinis incineratur: grande pro-
digium, naturæ violentum! Ecce cur-
rus igneus, & equi ignei aurigam
Israëlis provehant, nec invadunt;
mortalem cingunt, nec accendunt;
nec occidunt; flamma vorax suo af-
fixa pabulo, corpus, quod invadit,
non urit; irradiat, non consummat;
illuminat, non inflammat. Quis ora-
hiantia ingentis flammicidii à devo-
rando retinuit, quàm ipse qui jeju-
nus igneo currui rapiebatur in cœlum,
ad cujus intuitum jejunare pariter &
ignis voluit, inductus, vel potius co-
actus jejuni directoris exemplò: E-
nimverò, *quis humana virtute equos
igneos, currus igneos potuisset ascen-
dere, & regere currus aureos?* interro-
gat Mediolanensis Ambrosius: *nisi qui
naturam humani corporis, incorrupti-
bilis jejunii virtute mutasset?* (n) Ad
sui igitur Regis exemplum inanime
voracis flammæ elementum didicit
jejunare, & congruum suæ ingluviei
pabulum non deglutiens, aut debuit,
aut voluit, non libertate quidem vo-
luntaria, sed necessitate placitâ absti-
nere. Didiceram à Diodoro Siculo
hac velut municipali Lege Æthiopes ad
claudicandum vel caligandum com-
pelli; ut, si contingat Regem aliqua
corporis parte, quocunque demùm,
vel novercantis fortunæ, seu invi-
dentis naturæ successu spoliari, idem
spolium membri ejusdem, quicunque
de domo regia æmulentur, *turpe ex-
istimantes Rege claudos ac monocu-
los esse.* (o) Id ipsum fœdæ imita-
tionis exemplum imitantur hodie-
dum, non tantùm in curiis gentilium,
sed etiam in aulis Principum Chri-
stianorum! pudet dicere! desipiente
Domino renuit servus intelligere, ut
benè faciat; inebriato principe, so-
brius contemnitur aulicus; & dum

ille volutatur in sordidis illicitarum
voluptatum deliciis, iste eandem de-
mergitur in sentinam. An non ex-
oculato Saule exoculari pariter vo-
luit desperabundus armiger ejus, *ipsum in-
quandò extinctum videns principem terimens
suum, eodem mortis genere seipsum exemplo
perimere insanus sui corporis carni-
fex prælegit?* Præliabatur infortu-
nato luctamine exitiosus Saul in mon-
tibus Gelboe, dùmque tota Philistæo-
rum rabies in debilitatum Regem sæ-
viret, ut in uno exercitûs Duce uni-
versa prosternerentur agmina profligati
Israëlis; præcipit ille comitanti
armigero evaginare gladium; cùm-
que jam vicina hostium strages appropinquaret,
imminente jam jam suo
exitio, renuit territus adolescens in
Regem suum furere; sed ecce! ex-
trema redactus ad angustias, *arripuit
Saul gladium, & corruit super
eum.* Sæva barbaries! nè incircum-
cisorum manibus trucidetur, suis fit
homicida, redempturus infamem re-
galis vitæ clausulam, quam ab hostili
vulnere existimaverat orituram, nè
dicat sera posteritas succubuisse Sau-
lem sub manu Philistæi. Fera cru-
delitas! quis credidisset adstantem ser-
vulum ad similem insaniam exemplò
vesani principis abripiendum? *Quod
cùm vidisset armiger ejus, videlicet,
quòd mortuus esset Saul, irruit etiam
ipse super gladium suum, & mortuus
est cum eo.* (p) Horret exarans ca-
lamus, & stupefacta manus ad lectum
facinus contremiscit! Verumtamen
in ambizioso, vivere prævaluit exem-
plum principis pessimum, & morti
Regis mors subditi associatur: duxit
sibi injurius homuncio pudori, quòd
vulneratus à sagittariis non interiêrit
sagittis; erat mysterium ultricis justi-
tiæ, quæ voluit inobedientiæ culpam
hâc pœnâ vindicare; ut enim Glossa
commentatrix adstruit: *gladiò, quò pœnam,
Amalecitis contra præceptum Domini quòd non
pepercit, meritò se ipsum occidit.* (q) *occiderit*
Verùm, quòd Doëg armiger (ut ad-
struunt apud Hieronymum Hebræi) *per suum
furore exanimati principis, in suum pariter
irruat gladium, non alteri est imputandum,
quàm validæ quodammodò violentiæ trahentis,
& rapientis exempli, quod, licet non
demat voluntatis dominium, impellit tamen,
& urget vehementer: Quos vitæ*

*Saul se
ipsum in-
terimens
exemplò
suo indu-
cit armi-
gerum, ut
irruat su-
per gladi-
um suum.*

(n) Lib. de
Elia c. 3.

(o) De fab.
antiq. c. 4.

(p) 1. Reg.
31. v. 5.

*Gladiò se
perimit
Saul in
pœnam,
quòd non
occiderit
Amaleci-
tas juxta
verbum
Prophetae.
(q) Apud
Hug. hic.*

vita fors fecit dissimiles, mors similis in uno jungit tumulo, eodem tumultat in sepulchro! Emulare, quisquis alias imitari satagis, Apostoli Consiliô, charismata meliora! Plus nocuit infelici pedissequo exemplum Domini, quam universa acies inimici; si namque Philistæorum manibus incidisset in spolium, glorioso Saul fuisset vulnere peremptus, & forsân barbara crudelitas fidelitatem armigeri, regio assistentis cadaveri comprobasset; laudatur quippè virtus ab hostibus, & commendantur heroum opera ab inimicis.

*Jonathas
timuit ex-
emplô ar-
migeri sui
seduci.*

Sed laudabilior & fortunatior Saulis armigerô fuerat Jonathas, dum consulentis armigeri exemplum declinavit; statuit illustris princeps in Philistæos audacter irruere, & armiger sponderat fideliter comitari;

cui tamen providus Heros signum victoriæ obtentum cœlitus revelavit; *si dixerint: ascendite ad nos, ascenda-
mus, quia tradidit eos Dominus in
manibus nostris: hoc erit nobis si-
gnum:* (r) si communicatum Principi à DEO secretum alteri miraris revelari; excusat Abulensis manifestantem, id ideò factum adstruens, nè visa hostium multitudine concussus timore Armiger nollet consistere: *unde perturbaret Jonatham ab incepto opere, effeminans animum ejus fugâ suâ, vel hostibus audaciam submini-
strans contra Jonatham:* (s) Timuit pravam armigeri exemplum, non obstante, quòd manifestum à scrutatore cordium obtinuerit signum: hoc volens erudire posteritatem documentò, ut fugiant exempla pravitatis, licèt sibi conjuncta habeant præsidia.

(r) 1. Reg. 14. v. 10.

(s) 1. Reg. 13. v. 3.

LAMED.

VERSUS
XII.

Non crediderunt Reges terræ & universi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis, & inimicus per portas Jerusalem.

SERMO TRIGESIMUS SEXTUS.

Solus DEI timor animam salvat, quam vanus timor hominum condemnat.

Quis credidisset pulcherrimam Orbis Metropolim, quam adorabant ultima desinentis mundi confinia, hostili rabie devastandam? Quis credidisset urbem perfecti decoris, cœlestis Solymæ in terris vicariam, ob horrifonum auditui deicidium in homicidarum domicilium convertendam? Quis credidisset civitatem justî, vel si septuaginta Interpretum arridet lectio, civitatem justitiæ, infami Sodomæ fororiô jungendam vinculo, pari eliminandam supplicio, confimili flammicidîo exurendam? Quis præsumpsisset hanc prælagire cladem, futurum hoc excidium declamare: *In plateis civitatis magna, quæ vocatur spiritualiter Sodomâ, ubi Dominus eorum crucifixus est?* (a) Quis credidisset, ubi sacras habebat ædes profligata nuper ab idololatrantis terræ fini-

*Jerusalem ob sua
scelera
cognominabatur
Sodomâ.*

(a) Apoc. 11. v. 8.

bus religio, ubi sedebant sedes in judicio, sedes super domum David, ibi justitiæ solium in abominabile prostibulum degenerasse adeò, ut gemebundus Isaias cogatur indagare; *quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena judicii?* (b) Ut illachrymans Jeremias ferali threnò lamentaretur: *in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix?* (c) Ut exprobraret admirandus Ezechiel inverecundæ peccatrici: *Ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis?* (d) Nec mirare severum Prophetæ improprium; ubique enim, Theodoreto teste, in foris & domibus stangebantur idolorum statux; & in ipso DEI templo perniciosi demonibus aras construxerunt, ubi simulacra, demonumque imagines posuerunt. Adorabantur Sydoniorum Numina, adolebantur

(b) Isai. 1. v. 21.

(c) Jer. 2. v. 26.

(d) Ezech. 16. v. 24.

lebantur thura turpissimis Ægyptiorum monstribus, Babyloniorum colebantur præstigia; ipsius principes infideles evaserunt in furum socios, dum diligentes munera, sequebantur retributionem. Erat Jerusalem probatissimò Oris aurei eloquiò: *pietatis cultrix, omnique virtute exuberans civitas, fuerat continens, ac pu-*

(e) Incap. dica. (e)

1. Isa.

Conquerebatur suò jam Sæculò proverbialis Salamon sapientiam claustrantem, & prudentiam dedisse vocem suam, non in populosis urbium curiis, non in sumptuosis incolarum principum aulis, sed in excelsis verticibus, *suprà viam in mediis semitis; stantem juxta portas civitatis:*

(f) Prov.

8. v. 1.

(f) *O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum!* Nec principalem aliam urbem intellige, quàm Regum Regiam, & Principum Curiam, quàm compendiatum orbis orbem, quàm Solymam electi Israël patriam. Verùm, quæ juxta urbis ostia suum erigit pulpitem, declinat illius incolatum, fugit illius cathedram, quam Seribæ cum Phariseis toties profanarunt, ad abditos montium confugit vertices, quasi horreat illuc ingredi, ubi incola commoratur perversitas, ubi profligata exulat veritas, & condemnata pietas succumbit. Antiquiora loquor: victoriosus David expertus in Saule non benevolam Regem, sed invidentem æmulum, à Regis filio, ut anima diligitur, à multum amabili Jonatha, exuta proprii corporis tunicâ, vestitur: Hoc roboratus fœdere puer Domini, circumvallatus exploratorum insidiis suo coram fidelissimo Achate ingemiscebat anxius: *Quis renuntiabit mihi, si quid forte responderit pater tuus dūrè de me?* Respondit illicò investiganti illustris Princeps; & ait Jonathas ad David: *Veni egrediamur in agrum:*

(g) 1. Reg.

20. v. 4.

(g) Commorabantur ambo in Salem Regia, uterque frequens comparuit in Solymæ Regis curia; hanc egredi hortatur confederatus Princeps, quasi non liceat in aula colloqui, quasi in civitate Jerusalem fides nequiret fideliter sponderi: *de urbe in agrum egressi sunt:* subnectit commentatrix Glossa; ut securius fœdus Domini inirent; adeò vera fides ab urbe hac exulare vide-

batur, adeò fidelis veritas ab hac regali curia elongata credebatur, ut in agro commorari veriùs, quàm in illius angulis latere, nè dicam in illius palatiis patere videretur. Suo videlicet jam tempore commemoratus querebatur Isaias: *Justitia habitavit in ea; nunc autem homicida:* *justitia* Prima justitiæ proprietas semper inseparabilis, ubique eam concomitans, est sincera veritas; & quia illa declinaverat ad homicidarum introitum, insequabatur ista præambulam; nec ibi morari poterat, ubi non licuit justitiæ commorari. Ecce! quæ Clementis ab Alexandria testimoniò erat civitas illustris, spectatissima, & admiratione digna ac percelebris, in qua justitiæ fructus opulenter & affatim effloruit, suis deflorata criminibus, intestinis deformata litibus, postquam Assyriæ crudelitatis ministeriò à Majestate decidit, sed quasi renata ad pristinum splendorem rediit, demùm in pœnam enormis Deicidii à violento turbine Romani Exercitus funditus excussa, stirpitus legitur eversa. Hæc est proprietas omnium quæ sub cœlo sunt: perenni rotantur vertigine, in circulo, velut in genuino adumbrantur symbolo, quod eminens in apice, ad desinentis rotæ motum terram in imo cogitur lambere; sic Solyma suum nisi gentilitium reservans titulum universæ splendorem gloriæ ingloriis in ruinarum tenebris sepelivit. Non crediderunt Reges terræ, quòd ingrederetur impius Nabuchodonosor, quòd infiliret armatus Nabuzardan ad jugulandum populum domus Israël per portas Jerusalem, quando status Regni Hebræorum incolumis substitit, & cultus omnipotentis solemnitatum observantiis celebrabatur; & licet circumdaretur feris allophylorem gentibus, difficile tamen judicabatur cives & incolas invadere, & ab externo quovis adversario urbem hanc insignissimam expugnari.

Alludit luctuosius ad illustrem justitiam animam Seraphicus Bonaventura, quæ inopinanter de Sanctitatis culmine præcipitatur cadens à perfectione in prævaricationem per portas senium suorum, quasi per portas Jerusalem; *Cum animam cujuslibet fidelis figura ju-* *viderimus spirituali scientiâ, atque sti trans-*

Ex domo facta est domicili-um latronum.

Jerusalem fecit exulare veritatem.

Jerusalem sic immutata est

euntis ad
statum
peccati.

omnium virtutum decore adornatam, vix credere possumus tam subito casu eam corruiere, ut quæ quondam imperabat spiritualibus inimicis, nunc eorundem hostium præda fiat, & tota illorum iniquissima subdita voluntati! Ingemuit suò jam Sæculò Rabanus Maurus, ille clarissimus Fuldenfis Abbas, & digniori dein coronatus insula, Archi-Episcopus Moguntinus. Ecquisnam parcat lachrymis, quis non indulgeat singultibus, ut suum supprimatur cordolium, ex tam terribili vicissitudine originatum? Non meæ exilitatis est, nè forsàn præsumptuosæ temeritatis reus inveniatur; non meæ vilitatis est, tantæ calamitatis investigare scaturiginem, nè dicam signare rationem: Hoc unum didici ab Ecclesiæ Doctoribus, à Patribus Ecclesiarum, quòd timor DEI sit anxietas cordis retrahens hominem ab illicito usu membrorum, sensuumque exteriorum, nè anima à DEO penitus vel aliquantulum separetur, ut magus Albertus definit. Est apud Damascenum, timor DEI turris animæ inexpugnabilis; est apud Augustinum, magnum præsidium præcedentibus ad salutem; sicut Mater DEI est Virgo, & decus virginum, sic Seraphici Doctoris allegoriâ, timor Domini castus decor est, & virgo virtutum animæ; sicut remissa securitas culpas non admittit, sic, parificante Cassiodoro, timor desiderabilis delicta semper excludit; ubi timor Domini non est, ibi perditio est animæ, hortatur sororem suam expertissimus Clarevallensis Bernardus; ubi non est timor DEI, ibi regnum esse peccati, concludit Venerabilis Beda. Hoc destitutus angore salutari à peccando non retrahitur, quisquis sinè hac sacra formidine audacter conversatur. Hac corruiere turri accessu libero princeps mundi hujus civitatem sanctam sublimis animæ fortiter affilit, eamque suis confossam temptationum jaculis corrumpit; hoc recedente præsidio urbem perfecti decoris, cæli suburbium, & incolentis DEI paradisum serpens rursùm ingreditur, ut blandiens incautam Evæ filiam aucupetur, & DEI Sanctuarium profanetur. Hoc si casti timoris decore denuderis, exutus nuptiali veste, non in aula convivii fineris commorari,

Hic transi-
tus oritur
ex deser-
tione ti-
moris DEI,
qui est præ-
sidium, de-
cor, & tur-
ris anima.

sed in exteriores tenebras detrusus inter stridores dentium cogeris lachrymari; amisso timore Domini virtutum animæ jactura sequitur, quam refarcire rarum est, & plus quàm arduum recuperare; Divini præsentia timoris fugat consortium iniquitatum, ejusdem instans absentia ruinam spiritus accelerat, & locò Regis Gloriæ, qui mentem timidam occupabat, peccati regnum in anima succedit.

Creator omnium creavit angelicæ gentis Primicerium, cœlestis militiæ Præsidem, creaturarum Principem, qui sobrio timore factorem suum metueret, & reverentia formidine adoreret; ut sui memor nihili, se extrahentem amans metueret, & metuens amaret; sed ille subesse nemini, & cæteris præesse ambiens, similitudinem Divinitatis hòc ipsò perdidit, quò assimilari in celsitudine Deitati superbè concupivit; dùmque peculiarem excellentiam arroganter appetiit, quam non habuit, participatam perdidit, quam possedit. De quo Divinus Conditor Ore sanctissimo testimonium edidit: *qui factus est, ut nullum timeret*: (h) non per naturam; quæ quia erat optima, suggestit timorem optimum, non quem foras mittit animosa charitas, sed quem profunda humilitas enutrit; sed per malignæ voluntatis perversitatem; Enimverò, *quem exaltabat libera servitus, hunc*, explanante Gregorio, *dejecit captiva libertas*. (i) O si vel saltèm unum timuisset, sinè quo nihil fuerat, quò imperante esse cœperat, ad nullius expavisset potentiam, nec eam, quâ fortis mulier contrivit, conterit, & semper conteret serpentis caput, tremens & trepidans timeret! O quàm feliciùs præligisset supplicium timore Domini evitare, quàm non timendo Dominum, illius flagellantem dexteram tolerare!

Felicior meticulosus vir in terra Hus, cujus illud insigne describitur elogium: *Timens DEUM*, cui incun-ctanter connectitur aliud: *Et recedens à malo*: (l) quem enim repleverat Spiritus timoris Domini, à gratia Spiritus Sancti non discessit; & quia huic associari malitia velut genuinus maligni spiritus halitus renuit, Job reverentia timore præditus à malo longissimè recessit: hinc viam suam

Lucifer
excusso ti-
more DEI
precipita-
batur in
exitium
damnatio-
nis ater-
nae.

(h) Job.
41. v. 24.

(i) Lib. 34.
Mor. c. 17.

Job timo-
re DEI
suffultus à
nullo vinci
potuit.
(l) Job. 1.
v. 1.

suam à timore inchoans, in charitat-
tis plenitudine consummavit; cuius
perfecta charitas se patientem in æ-
rumnis exhibuit in tolerantia deliræ
conjugis benignum se demonstravit;
accensus namque bona igneitate rugi-
tum leenæ compescuit, dum stultam
abigens mulierem, ejus nec queri-
moniis credidit, neque blanditiis in-
dulsit; quem quidem à sancti timor-
is horrore sacro remove amico-
rum confœderata trias studuit, nec
tamen à cœpto salutis tramite, vel
saltèm ad unguis latitudinem amovit:
& quia Ecclesiastis oraculò: *qui DE-*
UM timet nihil negligit: non lentè
desiit providus sollicitator adversa-
riorum confutare dictèria, donec ad
conformandam voluntatem cum pri-
mo volente & voluto singulorum in-
duceret voluntates; undè timor ti-
mentis DEUM à charitate fœcunda-

*Sapientia
est Divini
timoris fi-
lia.*

(m) Eccl.
7. v. 20.

*Funda-
mentum
salutis est
timor Do-
mini.*

(n) Lib. de
cultu fœ-
min. 6. 2.

Propheta

tus, genuit in mente patientis sa-
pientiam; & *sapientia*, sancti timoris
filia, *confortavit sapientem super de-*
cem civitates; (m) id est: commen-
tatur purpuratus Hugo: confortavit
fortem, intus scilicet, & exterius fe-
cit plusquàm omnes Principes mun-
di; nomine enim denario universi-
tas designatur, cum ultimus nume-
rus sit. Hæc sunt divini timoris præ-
mia, hæc sunt timentis DEUM incre-
menta! Gignit, non inficior, sterilis
puerperæ uturus, procreat in via sæ-
culi timor debilitatem; gignit tamen,
in via DEI timor tremendæ Majesta-
tis robur & fortitudinem; quò me-
tuens salubriter anima non enerva-
tur in resistendo vitiis, sed solidissi-
mè adversus universa hostium tenta-
mina roboratur. Expendit, suæ con-
formiter subtilitati Carthaginensis
Presbyter Tertullianus sancti timoris
commoda, elucubrat opposita pern-
ciosæ præsumptionis damna, & quasi
finè illo nequiret Christianæ perfe-
ctionis fabrica subsistere, quasi ingens
justitiæ machina præsentè istâ coga-
tur corruere, decernit: *Timor fun-*
damentum salutis, præsumptio impe-
dimentum timoris; (n) præsumptuo-
sus siquidem nullum veretur adver-
sarium, hinc minùs præcavet, & am-
pliùs periclitatur; securitas perdit
sollicitudinem, quæ sola veram gene-
rat securitatem.

Addo: Propheta Domini ad Jero.

boam juxtà altare stantem, ausùque *timens*
temerario thus jacentem mittitur; *DEUM*
dúmque legatione functus à perfido *vincit Re-*
principe apprehendi præcipitur, ex-
tenta manus contrà virum DEI ari-
ditate plectitur, rursúmque ad sup-
plicantis rei instantiam restauratur. *mini vin-*
Prodigiosus Archiater à Rege invita-
tur ad prandium, útque assentiatur *Leone.*
faciliùs, promittuntur munera; recu-
sat tamen fidelis minister, etiam re-
giæ domûs dimidium non recepturus,
eò, quòd præpediretur Ore Altissimi
prohibentis; *non comedes panem, né-*
que bibes aquam. (o) Revertitur; sed (o) 3. Reg.
transituro Pseudo-Propheta fallaciter 13. v. 9.
insidiatur, qui charus impio Jeroboam
à divinando, timebat, interpretante
Glossa, nè Rex conversus à prodigio
vel sermone instructus prophetico,
recederet à cultu idolorum: Inse-
quitur ergò regredientem advenam,
domum suam cum pane ad refocil-
landum dedicat, renitentem obsecrat,
útque faciliùs inducat resistentem, se
pariter Vatem mendaciter jactitat,
cui angelus præceptum Domini de
comedendo, & bibendo revelâisset:
credidit levis corde; & qui nec ad
oblatum regni dimidium ad mensam
Regis cibis regalibus refici consensif-
set, refectus ad unam illudentis acco-
læ vocem, Leonis assultu prosterni-
tur, & in neglectæ obedientiæ pœ-
nam morte præcipiti mulctatur. Fu-
nesta clades, quæ nonnihil innocen-
tiæ præseferre, totâque in malignita-
tem mentientis sacrificuli videtur re-
fundenda! qui enim contra Altare
Samarie ad vaticinandum missus, Re-
gis præsentiam non timuit, authori-
tatem liberæ vocis exercuit, exten-
sum Regis brachium in rigore impa-
vidus adstrinxit, hoc supplicante, sa-
luti misericorditer restituit, opiparum
spernens prandium conviva Regis ef-
se noluit, nè præcipienti Domino dis-
pliceret, quem longè plus quàm Re-
gis, vel minas, vel delicias formida-
bat, illum timor Domini formidan-
tem à prævaricatione Dominici præ-
cepti retinuit, vires ad regiæ resisten-
dum cupiditati tribuit, cujus com-
mensalis esse audacter repudiavit; at,
ubi seductus ad ædes Pseudo-Prophe-
tæ declinavit, excusso offendendi nu-
minis timore, nil formidandum suspi-
catur, mandatum ablegantis DEI
ignoranter

ignoranter quidem transgreditur, & in pravaricationis poenam ab obvio Leone trucidatur. Timor edocuit, postulanti Regi obsistere, oblatum regale prandium contemnere, & in-junctam à Rege Regum abstinentiam fideliter observare; at, ubi fallax mentientis Prophetæ securitas timorem excutit, pravaricatur mandatum magnanimus Vates, & qui incolumis à domo regia ingreditur, in via leonis moribus enecatur. Infert Rabanus: *Benè autem ex ejus ore mortis sententiam accepit, cujus seductione à vita preceptis deviavit, ut inde poenam veraciter sumeret, unde culpam negligenter admisisset*; Non periisset, si timere continuasset; timor mortem conjunctam abegisset, si itineranti comes in reditu fuisset.

Est longè inanior illorum vesania, est vanior stultitia, qui coràm inimico homine territi trepidant, nec tamen ad præsentiam offensi Numinis formidant. Divinis repræsentaturus oculis obsequiosus David religiosissimam promptitudinem, ad sacris obediendum nutibus, ad suis imperiis parendum, insigni hac describit allegoria; *sicut oculi ancilla in manibus dominae suae, ita oculi nostri ad Dominum DEUM nostrum*: (p) Legit Hieronymus: *ad manum dominae suae*: levabat oculos suos ad Dominum suum in cælo habitantem, qui nuper clamabat à finibus terræ, dum angeretur cor suum; levabatur oculus, non aliò, quàm quò tendebat animus, qui terram calcabat pedibus, cælum aspexit oculis, nolens seipsum intueri, ut ea quæ sursum sunt validius valeret intueri, sciens, quòd, qui in cælo habitat, in Sancto habet, illi conformiter quod aliquandò illuminatus protulerat: *Tu autem in Sancto habitas laus Israël*: (q) *laus videntis te*: elucubrans sublimiter Augustino; non illius, qui, dum in cibo vetito deglutiendo investigavit laudem suam, sperans hoc bolò totam deglutire Divinitatem, apertis oculis non animæ, sed corporis, reseratis palpebris, non carnis, sed mentis, fugit non semetipsum, sed Condito rem suum abscondens se à facie Domini DEI sui. Ad hunc Prophetæ oculi eleventur in fiducia, non exaltantur in superbia, eleventur, ut

Pars IV.

oculi non tantum ministrantis servuli, sed etiam ancillæ servientis; est quippè DEUS Dominantium Dominus, est DEI Virtus & Sapientia, Domina dominarum: sic pariter & servimus, quia populo, qui servus est, aggregamur, & ancillarum ordini adscribimur, quia Ecclesiæ quæ ancilla est, incorporamur. Retorque oculus ad ancillantem famulam, quomodo totis obtutibus, totis aspectibus dominam præcipientem observet, exspectet præcepturam, herilem dexteram vigilanti animadversione infinuantem, aut commendantem attendat, totis conatibus præcaveat, nè offenda? quòd si vel invita offenderit, offensam mille blanditiis reconciliare contendit; quòd, si solertem in obsequendo, si aligeram in advolando se se exhibeat, alas subministrari crede à trepido timore, quò excitante servus ad promptè serviendum impellitur, ancilla, nè diris exprobrantis Dominae respiciatur oculis, ab opprobriorum formidine, à metu verberum, ad accurrendum celeriter incitatur, ad obediendum humiliter stimulat. Timor timentis servulæ oculos in Dominae manus recondit, quæ mirò, sed adversante naturæ prodigiò, oculorum organum fit. Non sic divinae Dexteræ mortaliū oculi affiguntur: hinc providus Propheta, postquam ancillæ oculos in manibus Dominae suae recenset collocatos, non subdit: ita oculi nostri in manibus DEI nostri: *sed ad Dominum DEUM nostrum*: Ancilla metuit manum Dominae seu largiri desinentem, seu severè ferientem; sed Adæ filius, sed Evæ filia nescit timere manum vindicem exulcerati judicis, nescit metuere cladem vel plagam comminabundi vindicis; solum quod invocat, solum quod respicit, totum quod flagitat, totum quod concupiscit, est indulgens clementia, remittens pietas, solatrix misericordia: *donec misereatur nostri*: non donec feriat, non donec largitivam manum subtrahat, non donec puniat, sed donec concedat veniam, donec absolvat reum vel ream à reatu suo. Advertit hanc servorum proprietatem ancillis pariter appropriandam purpuratus Hugo; quando flagellantur, levant oculos ad Dominum aut

Oculi ancilla sunt in manu Dominae; Oculi vero timentis DEUM debent esse ad Dominum.

David praeminebat in timore Domini.

(p) Psal. 122. v. 2.

(q) Psal. 21. v. 4.

Dominam, ut jubeat eis parci; Est servus & ancilla omnis tam Adæ filius, quàm Evæ filia, ejecti cum proscriptis à Paradiso Proto-Parentibus, conducti, ut serviant, venundati, ut famulentur, empti, ut ancillentur: gemunt in valle lachrymarum; hoc uno differunt discrimine, quod plurimi eorum stulti sint, paucique sapientes; illorum oculi in finibus terræ affixi, & defixi terram aspiciunt, cœlum non metuunt; istorum sunt in capite, quod Christus est; huic soli ambiunt famulari, hunc solum amare didicerunt, hunc tantum timere consueverunt; Utrumque servorum genus totâ die cæduntur & cruciantur, torquentur & fatigantur; nam vita hominis tam pauperis, quàm divitis, prudentis æquè ac delirantis, est tentatio super terram.

*Infelix,
qui in
verbere
non sentit
DEUM.*

(r) Prov. 23. v. 35. sunt enim ut dormientes in medio maris, quos nec fluctus tumultuantes excitant, nec fulgor fulguris cruciat, nec tempestatis violentia terrefacit, nec metum incutit exitii vicinitas, nec succumbentis onerariæ consternit naufragantes; at verò beati servi, quos cum venerit Dominus inveniret vigilantes: hos castus timor excitat, ut pudeat dormituri; hi suos levant oculos ad Dominum, ut servum feriens, culpam inertis servitii remittat, eisque meticulosus timor proficit ad cautelam: illis amissus timor & doloris sensus plurimum officit ad ruinam.

Pendent collaterales duo Crucifixi *Timor Do-*
Sospitatoris affecclæ, ambo magno- *mini tan-*
rum rei criminum; unus eorum, *tum cau-*
dum timore DEI initiatus profitetur *scit dis-*
veritatis innocentiam, dum suam *crimen in-*
confitetur malitiam reatum suorum *ter duos*
plenam obtinet veniam; & qui pro- *latrones*
pter crimina condemnatur ad pœ- *cum Chri-*
nam, propter præclaram confessio- *sto crucifi-*
nem ad paradisi gloriam transfertur; *xos.*
alter mollem agens adulatorem, favorem terræ Principum venabatur, dum morienti pro filiis hominum convitiabatur: mediabat in judiciali solio Divinus Arbiter Mediator DEI & hominum JESUS Christus, utriusque sententiam decretabat, dumque confitentem absolvebat, exprobrantem condemnabat; Ille in regni hæredem assumptus in ictu oculi, dum claudit carnis oculos de cruce in paradysum cum secundo, sed cœlesti Adamo transivit; iste, quem nec Sol velatus illuminavit, nec terra contremiscens commovit, nec portentorum violentia convertit, extruso spiritu inter mortuos computabatur; quia vitam, quam juxta se habebat blasphemiis detestabatur; & quem nec saxorum diffilientium fragor contrivit, duplici tandem contritione contritus, æternum à socio dissociatus, à pœna ad pœnam, æternas præcipitatus in flammam transivit. Contrivit ad opprobria sinistri prædonis injuriis laceffitas, sed tacens conditor; quò eruditus silentiò Dismas evasit in discipulum cœlestis Magistri; utque quantum profecerit, stupenti mundo innotescat, ut tanquam novus Collega Angelorum collegiò dignus comprobetur, ab increpatione incipit blasphemantem docere; *neque tu times DEUM?* Prima commendat lectio clarissimum Magistri Veritatis Auditorem; qui suum à timore Domini sumit initium, profectò à Sapientia exorditur: nondum cum Verbo loquebatur, & jam Doctrinam Verbi palam commentabatur; ut enim incarnata Patris Veritas ac Sapientia animam ponere pro amicis docuit, sic suus sui juris candidatus, teste Chrysostomo, *priusquam sibi quidquam peteret, lucrari socium studebat, qua insignis est charitas:* (s) Chry-
(s) Dat rationem hujus profundi dogmatis Theodoretus: *statim atque Matth. anima*

(t) Serm.
130. de
temp.

anima timori sancto agglutinatur, non solum suae salutis invigilat, sed caterorum. Defendit sub Praesidente JESU hoc theorema facerrimum adeo excellenter, ut Augustino teste sit in cruce Doctus effectus, & corripiens, & dicens: neque tu times DEUM: (t) Quemadmodum namque crux patienti DEO evasit in cathedram docentis, sic pariformiter idem patibulati latronis lignum effloruit in pulpitem, non tantum discipuli addiscentis, sed etiam Magistri edocentis, quantumvis casto labore sua spe fraudaretur; factus siquidem blasphemus, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, noluit intelligere, ut bene faceret, sed continuare maluit, ut periret. Frustrum timorem incutit insensato, quod tamen ipse circumvallatus, priusquam misericordiarum Patri pro venia supplicaret, priusquam de placando iudice filio, cui omne iudicium dedit Pater, sollicitus cogitaret, timorem pro suo defensionis scuto adversus ferocientem aemulum assumebat.

Jobum
contentat
in arum-
nis suis ti-
mor DEI.

(u) Lib. 2.
Serm. 16.

Videor mihi in patibulato Disma suis de doloribus non conquerente, sed sui reatus condignitatem in poenis evulgante, illum Orientis Principem intueri, qui suis possessionibus inopinato eventu spoliatus, oppressis furore aquilonis prolibus viduatus, pessimo ulcere in perforato corpore fauciatu relicto omnibus sacrum horrorem retinuit, & timens DEUM, exitus universae temporalium bonorum suppellectile permansit: *in sterquilino foetido scaturiente vermibus Job sedet*: perorat, ut assolet, eleganter Zeno Veronensis; *quasi nihil passus, sed solo DEI timore contentus*: (u) sedet ille velut fessus viator in lectulo suo, sed pendet iste appensus in statera, ut se justificatum iam exhiberet suum cuique tribuens, Jobo reatus sui publicam confessionem, commilitoni verbum salutis in exhortationem, quam a timore DEI ordiebatur, ut periclitantis proximi salutem sollicitaret. Hoc intendebat sanctae conjunctionis vinculo aversam indurati peccatoris animam ad suum convertere Salvatorem; nam licet terrenus timor, licet humanus tremor elonget metuentem; divinus tamen hoc habet singularis prerogativae, Pars IV.

quod approximare faciat DEO, quem timet: non tamen appropinquavit nolens timere DEUM, cujus omnipotentia manifestabatur in signis, evulgabatur in prodigiis, ostendebatur in portantis, nec mirare; ut enim loquitur Laurentius Justinianus; *Jam illum diabolus absorbuerat, & in corpus suum trajecerat, ideo, nisi quod ille volebat, agere non poterat.* (x) Stupendum ausculta paradoxum! absorptus ab immundo spiritu nescit timere DEUM, cum tamen stolidus tenebrarum genius edoctus fuerit a timore DEI Divinitatem profiteri.

Docente in Synagoga Magistro Veritatis exclamat mendaciorum pater dolens & ejulans; est enim Venerabilis Bedae assertor, praesentia Salvatoris tormentum daemonis; unde gentis instar, & conquerentis exprobrat Redemptori: *Quid nobis & tibi?* quasi diceret vitae Auctori: quid tibi cum ambulantibus in umbra mortis? Quid tibi lux illuminans omnem hominem, cum filiis tenebrarum? Quos proscripsisti a patria, quos dejecisti a beatorum Regia, cur non quietos finis persistere in valle lachrymarum? Hoc plane, quod reo & iudici, quod pravaricatori & vindici, quod rebeli & principi, quod Spiritui immundo, & Spirituum Domino, quod invasori hominum, & DEO homini est commune. Quid tibi proditor angele & hominum? quid tibi mortis auctori, & innocuae viventium matri? quid tibi exhereditato tartareae regionis incolae, & substituto caelestis regiae heredi? quid tibi caelestis militiae desertori, & peregrinanti ad caeli patriam viatori? Notat invitum ordinem coactae huius periodi Tertullianus, non enim dixit: *Quid tibi & nobis; sed quid nobis & tibi: se deplorans, & sorti sua exprobrans*; (y) quasi obvoluto

(x) De Agone Christi.

Diabolus timore docetur, quisnam, vel quidnam DEUS sit.

(y) Lib. 4. cont. Marcio c. 7.

(z) Marci cur 1. v. 24.

cur colluctari audes cum DEI Filio? quid est stolidius, quam cum incarnata Patris Sapientia velle verbis contendere, & à magni consilii Angelo, cur veniat vos perdere, fallaciter explorare? Agnoscit reus iudicem, servus agnoscit principem, & creatura suum mortali corpore inesse suspicatur Creatorem: Putas confiteretur DEI sanctum, quem Sanctificatorem horruit animarum, nisi virtus ab illo exiens cogeret renitentem? Nè DEUS intelligatur à circumstantibus, appellat Sanctum DEI callidus tergiversator; nec in hoc filii præconium erupisset, nisi Omnipotentis imperio occulto parere debuisset. Verùm, quis tartareo indicavit exuli, quis hominum tyranno DEI Filium humanæ carnis chlamyde coopertum revelavit? Si consonò Patrum placitò firmam Divini Adventus notitiam non haberet, cur indubitanter adeò se illum nòsse profiteretur, à quo si falsum diceret, mendacii argueretur? Legit in sua verè aurea catena Doctor Angelicus ex Græco Paraphraste: *Scio te, quis sis; ille Sanctus DEI; per quem articulum, unum ostendit; per timorem verò, omnium Dominum recognoscit.* (a) Timor cognitionem ingessit, idem confessionem cognitæ veritatis excussit. Adstipulatur Victor Antiochenus: *Metu perculsus omnium Dominum se se agnoscere non dissimulat.* Adeo Omnipotentis timor superbum angariavit Spiritum, ut cogeretur eundem prædicare Dominatorem, cuius non desinit Dominium execrari; se servum profiteretur, qui similis esse concupiscens Altissimo noluit Superiorem recognoscere; & ideo debuit sufferre vindicem arrogantiae, suique furoris iudicem tolerare: & tamen horror invadit proferentem! remordens conscientia me condemnat eloquentem! eandem DEI manum non timet inane folium, quod ventò rapitur, qui tamen ut offensi hominis iratam declinet dexteram, divinam toties deferit, & veluti minor foret largitrix bonorum omnium dextera, divinam relinquit, humanam apprehendit.

Balthasar prædonem inter Reges: illustris hel-
plus timet luo, dum sacris crateribus è Templo

DEI in Jerusalem rapaci patris manu *digitos* sublati se suosque ingurgitat convi- *quasi ho-*
vas, apparet terribile spectaculum: *minis,*
digiti quasi manus hominis scribentis quàm DEI
contra candelabrum in superficie pa- nuntium
rietis aule regia: (b) suos tunc, dispo- *sibi interi-*
nente providentia, erexerat oculos *tum indi-*
temulentus Balthasar, respiciens au- *cantem.*
rea triclinii laquearia, quando viso (b) *Dan.*
sui subsecuturi interitus symbolò in- *s. v. s.*
genti tremore concutitur, vox hæ-
rens faucibus suspenditur, dentes col-
liduntur cum dentibus, rotantur in
orbem oculi, clauduntur horrentes
palpebræ, assurgit in auram stupefa-
cta cæsaries, ipsum cor, quod vitæ se-
des est, videtur in repentino affluxu
sanguinis naufragari: *Tunc facies Re-*
gis commutata est: dixisses alteram,
itâ evaserat alterata; & *cogitationes*
eius conturbabant eum, præfagientes
fatale exterminium, subsecuturam re-
gni cladem comminantes; & *compa-*
ges renum ejus ad se invicem collide-
bantur: distantes digiti velut fero-
cibus ferarum unguibus dilaniabant
attoniti spectatoris viscera, exæstuans
latentis mysterii fervor angariabat in-
quietum barbari principis animum,
prorupit illicò in congregandum Chal-
dæorum & haruspicum consilium;
sed infructuoso exitu, frustrata Regis
spe; turbatum cuius animum nullus
ex Babylonis Sapientibus sedare pot-
erat, vel placare; donec divino im-
butus Spiritu Propheta Daniel jussus
accedere arcanò resolvit triverbiò
obscuram judiciorum DEI profundita-
tem: *Mane:* quod Commentatore
Carenfi, *numerum* indicat: *numera-*
vit DEUS Regnum tuum, & *comple-*
vit illud: finita est series dierum nu-
meratorum imperii tui: *Thecel:* quod
pondus significat; *appensus es in sta-*
tera, & *inventus es minus habens;*
In statera judicii ponderata sunt ope-
ra tua, sed suo pondere destituta:
Phares, quod linguâ Romanâ *frag-*
mentum sonat: *divisum est regnum*
tuum, & *datum Medis & Persis:*
quod enim in unius Balthasaris solio
unum uno coronatum diademate
confidebat, in duos segregatum thro-
nos, duabus coronis insignietur, Cy-
rum inter & Darium postliminiò di-
videndum. Audit: nec conturba-
tur, immotò percipit animò ferale
præfagientis Prophetæ vaticinium,
qui

*Stolidus
homo ho-
minem
minitan-
tem plus
timet,
quàm DEI
manum
mortis
senten-
tiam scri-
bentem.*

qui tam turbato spiritu divinæ manûs chyrographum aspexit; offertur Vati purpura in præmium, circumdatur collum torque aureâ, & tertii locumtenentis in regno dignitas solemni plausu divulgatur; nullum timentis animi videtur vestigium, serenô percipitur animô comminabundus præco, quasi sit minûs nociva homini lingua hominis, quàm scribentis DEI digitus; & tamen, quod scripsit iste, prælegit illa; quod ille abstortis characteribus exaravit, hoc idem iste expressiori commentariô allegavit; quod viderat tremente palpebrâ, erat manus hominis; hæc terruit videntem, sed, quod audierat ab Interprete velociter scribentis Scribæ, erat comminatoria superni tribunalis sententia, licet quantocyûs exequenda. Humana manus incussit terrorem principis animo, quem quasi solabatur Divini Vindicis iudicium, explicatæque comminationis notificatio; Interpreter cœligeni idiomatis cumulat muneribus, insignitur honoribus; non apprehenditur DEUS minitans, sed manus hominis apprens, sed non verberans, exarans sed non saucians, scribens non feriens, terret suspicientem, consternat intuentem. Propudiosus Balthasar exercituum Dominum ab bellum provocat, dum consecrata DEO vasa turpi ingluvie profanat, dum Deos argenteos & aureos collaudat, nec tamen cœlestis militiæ aciem metuit, plus manum hominis instructam cœlitus reformidat, quæ tribus tantum articulis prædita interituri idololatræ feralem interitum describebat: stolidus morio DEUM vereri dissimulat, sed levi hominis, imò truncatâ manu terretur, & enervatur. Audit ab elucicante Propheta Domini subsecuturum ordinante providentiâ supplicium, instans regalis solii exterminium, nec immutatur facies, nec alteratur animus; at verò, dum exarantem inspicit triarticularem manum hominis, metu confunditur, terrore nimio velut exanimatur! An non consuetam deploraveris mortalium vesaniam, quos supremas conjicit in angustias inanis homo, nec tamen deterret ab insania comminabundum Numen. Mira stupiditas! ut animatæ carnis declinet metum, insolescit

adversus Omnipotentiam: veremur irati hominis indicium; offensi Creatoris furorem non reveremur; humani adversarii extimescens periculum adhuc sibi ignotum & peregrinum, horrore immoderato anxietur; armatam in se Divinæ Majestatis potentiam aure quietâ excipit, nec conturbatur! Hoc plane inexperti Portitoris est argumentum, ventorum impetus declinare, nec tamen de imminente rimatæ navis naufragio cogitare; quid est stupidius, quàm antagonistam non metuere, sed ejus gladium timere? Manum ferientis si expavescis, plus expavesce ferientem. O si perspicuô providæ rationis oculô in manu hominis Rectorem hominum aspexisset! Si in Scribente manu dictantem justitiam considerasset, istius audiens sententiam exhorruisset, non ad manus scriptoriæ characteres sic toto corpore contremuisset! Figura hominis videntem hominem terruit; eloquium Domini Ore Prophetico enunciatum humanum auditorem non conturbavit!

Quàm longè sapientiùs processit Unctus à Domino, quantumvis nondum ab hominibus inauguratus Solymanæ Rex, Regem expertus adversarium, cujus se sapiùs exhibuit defensorem. Persequebatur truculentus Saul Puerum Domini, frustraneâ fremens rabie, quem tamen nec violentis assultibus poterat vincere, nec callido stratagemate insidiator perfidus superare. Vitare statuit mansuetus adolescens exulcerati foci fallaciam, & insidiatricem furentis animi perfidiam declinare, prudenti sollicitudine fugiens laqueos, quos sibi directrix sapientia monstraverat extentos: relictis urbium rebus, aularum rejectis voluptatibus ad ardua deserti receptacula suo festinat cum milite, qui numero licet foret exiguus, validô exstitit animô præmunitus: confugit profligatus exul ad tutissimos Engaddi angulos, nec intuenti cœlo displicuit prudens cautela fugientis; verum, licet hæc moles saxæ solis ibicibus viderentur perviæ, livor tamen invidiæ, nec refrænabatur asperitate rupium, sed contendebat per abruptissimas inaccessibilis penè territorii latebras ad latitantem æmulum transmeare; sed in

*Saul persequens
nil profuit
contra Davidem
DEI tutelâ defensum.*

existimato suæ prosperitatis termino sollicitus exulcerati Saulis animus vitæ periclitantis dispendium invenit. Abscondebatur ab explodente hominum astutiam providentia David in eodem latibulo, in quo latere neminem humana sagacitas supposebat; eandem, in qua sua cum phalange latebat David, ingreditur speluncam adversarius ventrem purgaturus, non mentem mundaturus; *Porro David, & viri ejus in interiore parte spelunca latebant*: Divinò munitus præsidio ingredientem videt adversarium, ut semetipsum in vicinum præcipitet mortis periculum, quò periisset sinè morosæ delationis pœna, si alium à Davide agonothesiam habuisset. Accedunt illicò magnanimum Ducem servuli, ad cædem incitant, immisissam cœlitus occasionem replicant, nullatenus declinandum tranquillitatis publicæ commodum explicant, regni salutem uno stabiliendum interitu commemorant, concessam Divinæ Providentiæ suffragio pacem populo, & incrementum regnæ sæpius iterant; sed surdo canunt fabulam, dum altiori irradiatum limine provocant ad vindictam; renuit hostem cedere, quem hætenus, ut Regem suum coluit, ut socerum adamavit; dùmque urgetur instantius, stimulat molestius, respondet inquietis: *Propitius sit mihi Dominus, nè faciam hanc rem Domino meo, Christo Domini.* (c) Debetur uncto Principi venerationis obsequium, non violentæ tyrannidis ferale complementum. Meus est Dominus, quem Regum Rex inaugurari voluit in Regem Israël; illius gerit imaginem, cujus est Sapientiæ, & Regna distribnere, & solia replere; sic est plectenda Saulis malignitas; Supremus Regum Arbitrator sciet ferire puniendum; est mei mancipatûs homagium non parricidium præstare Patri patriæ, sed Regem venerari. Sic suâ prævalens prudentia religiosus David suavi blandiebatur efficaciam furori militum, quem exhortatione valida, licet brevissima, compescuit, & jam jam agonizantem incurii Saulis vitam pristina restituit incolumitati. Quod si inquiras studiosius, quidnam belligerum magnanimi Davidis animum à successione certa Regni abstinerit,

quid instigatum, quid stimulaturn à cæde Saulis detinuerit; reperies prævaluisse in corde humili timorem Domini, qui pugionem manui excussit, furorem animi sedavit, tranquillitatem mentis servavit, inimico veniam procuravit, piissimam vocem articulavit: *Propitius sit mihi Dominus, nè faciam hanc rem, ut mittam manum meam in eum*: cur metuis ferire eundem tuæ innocentie persecutorem, qui toties tentavit te lanceâ lancinare? An fortè, quia subsecuturam hæredum vindictam expavescis? an quia rumpendum amoris vinculum suspicaris, quò Jonathæ alligaris? An fortè, quia parricidæ calumniam times, vel vindicaturi exercitûs rabiem horres? Nec istud angebat, nec illud movebat; sed, *quia Christus Domini est*: Dominum lædo, suum dum Unctum offendo; illius offensam vereor; hinc istius revereor vultum; Prototypon lædo, dum imaginem cædo; pereat manus, nè feriat, *quia Christus Domini est*! Vide timentem, quem timeat? in homine Numen; invaderet reum, nisi metueret invadere DEUM; Habebat, quam timeat commilitonum desertionem; sed clavus clavum impulit, & timor DEI timorem hominis abegit; ille humanus timor cæcus, & servilis serviles militum animos impugnavit, & valido assultu expugnavit; sed oculatus & filialis DEI timor, illustrem coronandi Davidis animam suo subjecit imperio, suo subegit Dominio, suæque mancipavit potestati.

O si caligantes oculi Filiorum Adæ intuerentur cautiùs, excusòque terrenæ vanitatis pulvere, sancti timoris pretium explorarent! si meditentur commoda, ut oculatus contemplabatur David, profectò omnem vani timoris umbram, quam vel manus furor posset expandere, vel cogitabundus effœminati hominis animus solet concipere, absque difficili luctamine dissiparent! jubilarent cum hoc Psalte Regio, assentirentur huic exultanti Cytharædo, concinerent cum canente: *Magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te!* (d) Absconduntur in occulto, ut solis pateant oculis, qui scrutentur testimonia Ejus; sed ab impiis non videntur, non gustant multitu-

Timet Saulem, non quia Saul, sed quia Unctus Domini est.

Urgetur David à commilitonibus ad cædem Saulis, sed retinetur à solo timore DEI.

(c) 1. Reg. 24. v. 8.

Summa Divina Bonitatis dulcedo absconditur iis, qui timent DEUM.

(d) Ps. 30. v. 20.

multitudinem hujus dulcedinis, qui perdiderunt gustum infecto cordis palato à felle iniquitatis, à tremore vanitatis, à meticulosa concussione humanæ comminationis; cujus terrorem exhibilans quidam homo comminabatur homini hominem timentis; *si moriari minis, asini tumultare bombis*. Magna reficitur dulcedine gustans & videns in abscondito, quàm suavis sit Dominus dum timeatur; corripit dulciter, ita, ut sacro timore præditus non horreat, sed ambiat à DEO corripì, & flagellari; verberat suaviter, ita, ut timeat prudens anima non flagellari: denique parat in dulcedine sua, non nostra, inæstimabili, non labili; æterna, non transitoriâ; parat, sed pauperi DEUS, non jactitanti, sed supplicanti; non glorianti, sed mendicanti; quam ubi emendicavit Clarevallensis Bernardus post diuturnam esuriem, post lachrymarum promptitudinem, post anxiam sollicitudinem, post annosam solitudinem, expertus est magnam hujus dulcedinis multitudinem, expertus est in ore mel, in aure melos, in corde jubulum. Absconditur, id est, Commentatore Augustino, servatur, non negatur timentibus DEUM, non hominem; timentibus cœli Regem, non cœni Regem; nec enim justis & impiis hoc donum Sancti Spiritus est commune. Quid dulcius, sed etiam, quid singularius, quàm illud vaticinantis Prophetæ, vel veriùs, spondentis Prophetarum Domini oraculum Ore Prophetico prolaturum: *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol Justitiæ*; (e) *sanitas in pennis ejus*; quid pennigerâ celeritate velocius, quid Sanctitate jucundiùs, quid Sole clariùs, quid radiante justitiâ augustiùs? Sunt alæ Domini, misericordia & veritas, sub quibus in via proteguntur timidi viatores, sicut gallinarum pulli; in quibus festinantes ad patriam beati comprehensores portabuntur velut ab aquila ad nidum desideratæ æternitatis, ubi videbunt solem in decore suo, quando tolletur impius, nè videat Gloriam DEI. Videbunt Solem Justitiæ, solis duntaxat tunc justis affulsurum, qui modò super malos & bonos oritur, dum super singulos divini virtus lumen quàm benignissimè signa-

tur. Orietur timentibus, non Adæ filium, non leve folium, non siccam stipulam, sed nomen meum: orietur Sol Justitiæ, cùm introducuntur in Gloriam Filii DEI inclyti à timore filiali, claritatem Christi, non obvelatam, sed revelatam facie ad faciem conspecturi, quando stante justorum constantiâ, qui nuper abjecti à Magnatum oculis jacuerunt in deplorabili miseria, stante inquam justorum constantiâ adversum universam contremiscentis superbiæ potestatem: Filii verò tenebrarum, quibus perituris verbum crucis fuit stultitia, & qui timentes DEUM DEI Filios angustiaverunt, turbabuntur timore horribili gementes præ angustia Spiritus, venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, qui se ipsos timere recusantes, DEI timorem abjecerunt, timentes creaturam amplius quàm Creatorem; tunc qui in timore DEI ambulârunt, plenâ haurient amystide divinæ dulcedinis multitudinem, absconditam à prævaricatorum oculis, pro solis DEUM filiali metu timentibus DEI Filiis reservatam.

Nève dilatam usque in finem temporis hujus dulcedinis participationem lassus viator conqueratur, dulcis & rectus Dominus suos prævenire consuevit servulos, quos reverentialis timor comprobatur filios benedictionibus dulcedinis in valle lachrymarum; Expertus loquitur, dum suam prosequitur vocem exultationis commemoratus Psalter: *abscondes eos in abscondito faciei tue à conturbatione hominum*: (f) Divina facies fit se timentium, in se sperantium suave latibulum; quid mirabiliùs cogitatu? Divina facies, in quam angeli desiderant prospicere, fit asylym securitatis timentibus, fit in se sperantibus, fit angulus se abscondentibus, quid peregriniùs auditu? Non absconduntur in cœlo, undè præsidio cœlestis militiæ quisque hostis excluditur; non in cœli suburbio, non in voluptatis paradiso, ubi Cherub versatili romphæâ omnem accessum prohibet, omnem ingressum negat; non abscondentur in sinu Abrahamæ Patris credentium, qui meruit cœlestis Solymæ Principes habere pro convivis: *Vilescat totum, quidquid præter DEUM est!* exclamat Augustinus. Divina

Timens DEUM absconditur in facie DEI velut in asylo suo. (f) Ps. 30. v. 21.

Timentibus DEUM oritur Sol Justitiæ ad plenam animam sanitatem. (e) Mal. 4. v. 2.

vina facies sit se timentibus, non tantum in protectorem, qui hostes abigat, & suum hospitem defendat; sed insuper in domum refugii, ubi securus habitet, non posthac advena, sed civis Sanctorum, & domesticus DEI; dicerem initialem incolam domus Sapientiae, nisi foret quid eminentius, suum in DEI facie habere incolatum: ter felix anima! quae nuper singultuoso gemitu prolongatum conquerebatur incolatum suum, dum habitaret cum habitatoribus Cedar obscuras inter tenebras errorum ac ignorantiae, nunc fortunatissimam vicissitudine absconditur ab impiorum oculis, ab hostium insidiis in abscondito divinae faciei. Aggrediatur inimicus homo infensum sibi hominem, quem fallaci furori suo vix conditum confregit; persequatur transfiguratus in lucis angelum nequam spiritus animam divino insertam vultui, non post hac assequetur; abscondita est, non tantum in tabernaculo, non tantum in loco sancto suo, sed in ipsa facie, quam nunquam finitur aspiciere respiciens oculus maligni: Ibi liber à conturbatione hominum, non expavescit, quidquid est infra se; hunc solum metuit, ut patrem filius, qui est supra se.

*Primum
receptacu-
lum pere-
grinationis Abra-
ha, est con-
vallium
timoris.*

Hoc sacro inhorruit timore Pater multarum Gentium, ad quem prima beatissimi seminis facta est promissio; dum enim apparens DEUS trementi praecipit de terra sua egredi, cognationem dimittere, paternam domum jubet deserere, dum neque certum itineris definit terminum, neque futurum statuit domicilium, sed indefinito praecipit, ut loquitur Chrysostomus, mentem explorat justus, iste peregrinum adoritur exilium, dives amplectitur inopiam; à proprio dulcis patriae fugit patrimonio, declinat ad amatos natales parietes, inquisiturus ignotum sibi angulum, quo recondatur. Jubetur à terra sua discedere, tam mundi bona, quam terrae opera dimittendo; cognationi resignare, congenita vitia nobis quasi à nativitate cohærentia avellendo, & tandem de domo patris egredi, omnem mundi memoriam à mentis cogitationibus propulsando. Accingitur itineri novus alienigena, credulitate socia; nec enim sine fidei viri-

bus tanta aggredereetur molimina pietatis: progreditur levi vestigio annosus viator, septuaginta quinque annorum senio gravatus; cumque ingrederentur regionem Chanaan; *Pertransiit Abraham usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem;* (g) quam quercuum fecundabat abundantia, & amoenissima camporum jucunditas condecorabat. Legunt alii, si Cajetano adstipulari libet: *Usque ad convallem timoris;* quasi timor viatorem eduxerit, timor viae comitem egerit, timor limum itineris praefixerit, quasi sublimis Abraham sustiterit in timore. Sit viatorum Sanctitas in celsitudine excelsae quercui consimilis, sit desertorum mundi sublimitas confinis nubibus, in ipsa domo syderum commoretur; Sanctitatis à summæ perfectionis culmine descendat ad profundi timoris convallia, secuta non erit in summis montibus, nec tuta in rupium speluncis; *Nunquam tuta est humana fragilitas;* monet Hieronymus; & *quantò magis virtutibus crescimus, tantò magis timere debemus, ne de sublimibus corruamus.* (h) Mox ubi in sacro timoris limine subsistit anxius; apparuit Dominus Abram & dixit ei: *semini tuo dabo terram* & timore. Legit cum aliis Chrysostomus: *Visus est Dominus Abra;* & insuper subtiliter observat, *nunc primum invenimus in Scriptura scriptum, quod visus sit DEUS.* Videre flagitas videntem omnia? timorem induere, praesumptionem exue, ad sacri horroris antrum salvandus, velut ad refugii civitatem confuge! ibi tremementem animum sacrificare contende, timor sit confugientis asyllum! Non erat meticulosus in pugnis, non formidolosus in viis, qui coronatos praedones animosus sui nepotis recuperator invasit, comminabundas hominum manus explosit; hinc gratulabundus Melchisedech victorioso applausit: *Benedictus DEUS excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt.* (i) Legit Pagninus: *Qui tradidit hostes tuos in manu tua.* Vertit Cajetanus: *Qui tradidit angustiatores tuos in manu tua;* affligebatur captivus Loth, & angustiabatur Abraham anima, imò, eminentissimi Commentatoris assertò, angustiae Loth imputantur

(g) Genes. 12. v. 6.

Quantò magis crescimus in sanctitate, tantò magis debemus timere.

(h) In Reg. Monach. tit. de fide & timore.

(i) Genes. 14. v. 28.

Abraham anima angustiat

*dum Loth
captiva-
tur.*

putantur Abrahæ; angustiabant Assy-
rii Reges nepotis animam, sed gene-
rosus Patruum animum dilatabant, dum
accelerantem ad succurrendum velo-
cius, ad eruendum celerius impelle-
bant; vix enim inaudiit abductum in
prædam filium fratris sui, quando il-
lustri selectorum juvenum agmine
lustratò, irruiat inter obscuras noctis
tenebras super obdormientem ho-
stium aciem, dissipatamque percussit:
*plenâ voce prædicans, tubâque cla-
mans, quod non humanâ virtute, ne-
que corporali robore, & illos fugarit
& victor evaserit, sed supernâ manu
faciente omnia:* recenset Chrysosto-
mus. Vide disparem Neporis & Pa-
trui conditionem! ille anxietur ab
inimico captivante, cuius ferociam
timet; iste paterna dilatatur charita-
te, non hominum catervas, non mi-
litum phalanges, sed solum Dominum
exercituum timens; hinc ille vincit-
tur, iste vincit; ille capitur, iste ca-
pit; uterque tremat; sed Loth timore
concussus, Abraham generosò fer-
vore commotus; sunt enim Lippo-
mano teste, qui dicunt; non gladiis,
lanceis, arcu, aut clypeis, sed Divi-
nò tantum præfidiò & confidentiâ, vi-
ros armasse Patriarcham: non homi-
nem metuit, sed nè timeat hominem,
timet, nè vanò timore percussus so-
lius DEI timere manum dediscat.

*Præ timo-
re DEI in
pulverem
& cine-
rem conte-
ritur.*

*(1) Genes.
18. v. 27.*

Vis experiri, quem timeat Puer Do-
mini? attende dicentem, vide tre-
mentem, ausculta trepidantem: lo-
*quar ad Dominum meum, cum sim
pulvis & cinis* (1) Ecce contritum
in pulverem à terrore! ecce transla-
tum in cinerem à timore! Cum DEO
loquitur, dumque ad dignitatem Divi-
næ colloquutionis assumitur; non ex-
altatur in mirabilibus, sed in pulve-
rulentum terræ gremium abjicitur,
infossa cineris absconditur; & licet
vivente adhuc carne nondum in pul-
verem reversus fuerit, percussus ta-
men timore nimio, in pulvere late-
re flagitabat, quasi prædiceret, quod
plura post sæcula unus ex suis poste-
ris, tremens & anxius dicebat: *Quò
ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua
fugiam?* (m) à Spiritu tuo, qui reple-
vit totam terram; ut jam non possim
fugere in mundo illum effugiendo,
quò plenus est mundus; declinare
anxietus desiderat terrificam Omni-

Pars IV.

potentis faciem non humanam irati
vultus fabulam; *locum querit, quò
fugiat ab ira DEI;* sollicitò repletus
timore, exanimante prostratus ter-
rore, vertit se huc & illuc, serpit ut
anguis, repit ut vermis, qui & ursos
disrupit, & leones suffocavit; inqui-
rens locum fugæ, & in cælum ascen-
dit, & ad infernum descendit; præci-
pitatur in mare, quasi in fluctibus
maris non sit, qui neque apud infe-
ros deest. Vides timentem & fugien-
tem; sed à sola facie DEI; non re-
spicit faciem hominis, torvam licet
& furibundam; oculis fulguret, nu-
tibus clamitet, palpebris oscitet, in
genis palleat, in labris candeat; non
timebit, quid faciat sibi homo. Est
manus judiciaria, quam declinare
David ardentem desiderat; quia hor-
rendum est incidere in manus, non
mortalium, sed viventis DEI. Est
manus Domini, quæ virum patien-
tem, dum tetigit ab altitudine diei in
umbram mortis præcipitavit, à pro-
speritatum vertice ad ulcerosam ster-
quilini calamitatem profligavit; sed
hanc justus amplectitur contingen-
tem, nè experiri cogatur deserentem;
exosculatur ferientem dexteram
intemeratus Abraham, quantumvis
dilectum suo amori victimet Unige-
nitum, si modò non se subtrahat ob-
sequioso genitori. Prodigious ter-
ror, quo gloriosus victor semper in
pulverem conteritur, seu hostilem
exercitum exsuperet, seu familiari Di-
vinæ Majestatis colloquiò intersit. Est
aliud sacri hujus timoris mysterium,
vel potius remunerantis Cœli præ-
mium, quò voluit timorem patris in
filio & posteris coronare.

Litigiosus Laban fugientem cum
filiabus Generum frementi animò in-
sequitur, ut triduò jam profugum as-
sequatur; conscriptis in agmen mili-
tum fratribus, comitantibus tam ser-
vulis, quàm consanguineis, asperum
iter prosequitur, viamque septem
dierum festinus conficit, sperans Ja-
cobum assequi, quem noverat à nu-
merosa suppellectile itinerantem re-
tardari; dumque non cogitationes
pacis cogitat, sed modum proceden-
di cum fugitivo examinat, inter no-
cturna cogitationum dissidia appa-
rentem aspicit immunis innocentæ
protectorem, terret in obscura cali-
gine

K k k k

gine

*David fu-
git, qua-
rens lo-
cum, in quo
effugiat
iram DEI.*

*(m) Psal.
138. v. 7.*

gine meditantem; utque effrenem impetum adversum generum coercet, severiori tonô trepidantem aggredditur; néve Jacobum audeat aperiore alloquiô laceßere, comminatur. Extenderat in monte Galaad tabernaculum, non invasurus adversarium, sed requiem lassis comitibus indulturus; quando invisus hospes, non sævô furore tumultuosius afflit, sed mitiori alloquiô, quasi indagabundus fugæ illicium inquiri, abductas insciô patre filius conqueritur, legente Hebræo, redarguens: *furatus es cor meum, & ademisti filias meas sicut captivas gladiô*; utque, qui cordis nomine cordi suo gratissimum intelligit se abstulisse, ingemuit avidus sollicitator; *cur furatus es Deos meos?* Suos dicit infelix idololatra, à quibus totaliter professus, & obsessos eos non possidebat. Respondit inculanti mansuetus supplantator, se binæ conjugis violentam privationem timuisse, furentem quoque animum in noto sibi focero prævidisse; utque brevi colloquiô prolixam abrumperet calumniarum ansam, arctâ periodô suum præsentem in discrimine deprædicat tutorem; *nisi DEUS patris mei Abraham, & timor Isaac adfuisset mihi, forsitan modò nudum me dimisisses*: (n) dūque ad erectum testimonii acervum conficeretur perennaturæ pacis instrumentum: *juravit Jacob per timorem Patris sui Isaac*: Paterno timore ab imminente furentis generi periculo liberatus, eundem substituit timorem in suæ fidelitatis vadem, in suæ confederationis fideijussorem. Notat metonymiæ figuram subtilis Cajetanus; quasi insinuare voluisset; nisi is, quem timuit Isaac: undè subjungit; *de reverentiali timore, quò adhuc venerabatur Isaac DEUM est sermo*; hujus auxiliô; hujus & meritô se ab injuriantis foceri ereptum calumniis profitetur, quasi gloriabundus de hæreditate sua, qui solô munitus baculô, à paternis laribus discessit inops viator; hanc sibi præ omnibus divitiis acceptiorem esse confitetur opulentiam timoris Domini, quem veluti per generationis gradum à Patribus suis Abraham & Isaac obtinuit, quémque idem Largitor bonorum omnium transfudit in Jacobum; Per hunc timorem ini-

ti fœderis juramentum stabilivit: *Juravit Jacob per timorem Isaac, id est: commentatur purpuratus Hugo; per DEUM, quem timebat Isaac pater ejus, quasi filius timore filiali*. Expende Divini timoris valorem, quò coguntur belluæ, ut cessent ferocire! Erat in Labani manibus, velut in feræ dentibus, Jacobi vita, sed, qui hujus hæreditatis exstiterat legitimus successor, nescivit hominem timere, quem DEI timor repulit à corde confidentis servuli, vel si arridet potius, à mente filii timentis.

Hic sacro sanctus timor Divinitatis Vicarius evasit, & DEUM ad loquendum impulit etiam idololatræ, uni & soli DEO Deorum Domino non credenti. Fuit Isaaci timor; hoc sufficit ad comprobendam allegatæ veritatis infallibilitatem; cur enim DEO Abraham conjungitur timor Isaac, eodemque locô, quò aliàs DEUS poni consueverat, collocatur? Communis fuit invocandi stylus, quò electus DEI populus auxilium Altissimi consueverat implorare: *DEUS Abraham, DEUS Isaac, & DEUS Jacob*: sed *Israël*, qui videns DEUM dicitur, DEUM patris sui non exprimit; sed sacri timoris vocabulum supponit *timor Isaac*. Novi præterea Commentatores quospiam timoris locô DEUM ponere, nè forsàn à consueto antiquitatis sensu discordes recedere videantur; *nisi DEUS Patris mei Abraham, & DEUS Jacob adfuisset mihi*; quasi in idem amborum lectionum sensus coincidat, & timor DEI ipsius DEI vices agere videatur. Per timorem Isaac jurans, jurasse per DEUM ipsum censetur ab Hugone; Idem supremum Numen conjunctum Abrahæ DEUS cognominatur, associatum Isaaco non DEI nomine exprimitur, sed *timor* appellatur. Est DEUS ipse Divinus DEI timor, vel quia Deos efficit, vel quia sinè Divinitatis participio non afficit timentem; hinc filialis est supponens DEI Filium; hoc quippè est inter justorum agmen, & reproborum colluviem discrimen, quòd hi posteriores solô terrore hominum terreantur, dum interim priores illi non nisi timore Dominico conteruntur.

Sunt quidem impertinentes rabulæ, qui solos timore parvulos terreri, viros

Labani
cor est ido-
lum suum.

Jacob sa-
lutem su-
am adscri-
bit timori,
quò DE-
UM timu-
it pater
suus.

(n) Genes.
31. v. 42.

Timor, quò
DEUS ti-
metur, est
DEI Vica-
rius, est
Vice-Deus.

Incipientibus sapere, timor DEI est initium, perfectio est sapientibus est corona.
(o) *Eccles. 1. v. 26.*

viros sacri timoris nescios mentiuntur; sunt cespitantes in via mandatorum DEI, quos præsumptuosa docet temeritas, solos incipientes timore dirigi, perfectos, quid timor DEI sit, non ultrà recordari; sed corrigit præsumptionis audaciam sacer Siracides, dum incipientibus quasi primam præscripsit regulam: *Initium Sapientia timor Domini*; (o) in malevolam enim animam non introibit Sapientia; nec obest, quod sæpius in rudimentorum discipulis monoculus, vel saltèm lusus sit unò respiciens oculò Patrem ut filius, alterò intuens reus iudicem; illò timens, nè lædat Mæcenatis Majestatem, & istò metuens, nè experiatur cædentis severitatem. Hoc est primum discantis animæ in Schola Christianæ perfectionis elementum, quod sic debes addiscere, ut nunquàm excidat, sic exercere, quod didiceras, ut nunquàm desinas timere, nì velis sapientiam perdere, & ad insipientiæ dementiam transire; non pudeat timere Dominum in senio, quem didicisti metuere in pueritia; est quippè ejusdem timoris elogium, qui fuit initium sapientiæ, sapientis esse epilogum; nam *plenitudo sapientiæ est timere DEUM*; timoris huius est artificium, Doctoris istius est Magisterium, plenitudinem sapientiæ edocere, plenamque sapientiam operari; ut noveris non esse speculativam tantum hanc erudentis DEI Sapientiam, sed simul practicam, quæ & docendo practicat, & practican-do docet; denique: *Corona Sapientiæ timor Domini*: (p) non pendula, vel otiosa, sed suorum coronans discipulorum capita, ut semper discendo amplius proficiant, docendo, exemplari operationum exercitiò, nunquàm abscedant à timendo: elucubrat hoc quasi latitans in dubio oraculum Hugo eminentissimus Caren-sis: *Corona, quâ coronantur Sapientes, provenit ex timore*; Est iste initiale fundamentum in domo Sapientiæ; est pariter coronis: timendo incipe, timendo desine; sit tibi Alpha tuum, sed pariter Omega, ut primo correspondeat ultimum, & conformetur felici principio felix terminus Beati viatoris.

Præfagiit aliquando coronandum *Filius DEI* coronâ matris suæ pacificum Salamo-
Pars IV.

nem vaticinus Isaias, quando Virgi- in sua in-
neum ingressurus uterum, à montibus carnatio-
æternis in humilitatis convallium in- ne fit qui-
star exultabundi gigantis ad curren- es Spiritus
dam viam festinabat: præmittit re- Sancti.
quieturum Domini Spiritum super
hunc Divinum Viatorem, non de-
scensurum tantum celeriter, sed re-
mansurum perseveranter; nec enim
ad mensuram dabitur à Patre Spiritus
Filio, qui nunquàm potuit minui
vel augeri, nunquàm decrescere in
gratia, nec unquàm crescere in San-
ctitate, in quo solo habitavit pleni-
tudo Divinitatis corporaliter. Enume-
rat dein illuminatus Vates diversos
ejusmodi purissimæ lucis radios, plu-
res unius limpidissimi fontis rivulos,
fructiferos ejusdem ramos arboris,
dum Spiritum & Sapientiæ cum in-
tellectu, Largitorem consilii & forti-
tudinis, Doctorem scientiæ & pieta-
tis commemorat, tandemque pro ul-
tima unitate numeri, pro postrema
clausula termini exprimit & apponit:
*Et replebit eum Spiritus timoris Do-
mini.* (q) Novi divisiones gratiarum (q) *Isaia*
esse, eundem autem Spiritum; Novi 11. v. 3.
non diversificari Spiritum Sapientiæ *Filius DEI*
à Spiritu intellectus, vel scientiæ, nec in virgi-
Spiritum fortitudinis differre à Spi- nali utero
ritu scientiæ, vel pietatis: novi hos replebatur
septem esse mulieres, non sexu fra- Spiritu ti-
giles, aut vultu graciles, sed mente moris Do-
Virgines, quæ apprehenderunt vi- mini.
rum unum; Novi hos esse septem o-
culos uni affixos lapidi & defixos;
novi hos septem esse sydera, stellâs-
que septem in dextera Filii hominis
radiantes; novi hos septem esse lam-
pades, ardentes antè thronum solius
Regis Gloriæ, & Domini Majestatis;
Novi unum & indissolubilem hunc
esse Spiritum à Patre, non velut à
solo principio, sed comprincipio o-
riundum, à Patre scilicet & Filio spi-
rantibus spiratum, quò idem manens
est sapientia & intelligentia, scientia
& pietas, consilium & fortitudo spi-
ritualis, non mercenaria vel anima-
lis, non vana vel carnalis. Illud in-
dubium vertitur, illius mysteri abscon-
dita veritas investigatur; cur post
recensita hæc largissimi Spiritus cha-
rismata, quasi pro complemento sub-
nectatur replendum DEI Filium, in
Virginali utero ad Sæculorum vespe-
ram incarnandum Spiritui timoris
K k k k 2 Domini?

Domini? Quod si intrā casti timoris lineam, est timor initialis, quem perfecta charitas foras mittit, nec suis in visceribus conservat, istō timore timere non potuit DEI Filius, quem amor perfectissimus direxit in agendo, ipsum gubernatrix Sapientia ordinavit in agendo; & quia filiali timore filius afficitur, quō offendendus Pater, aut recessurus à Filio timetur, non poterat suum coævus Patri Filius sic formidare Genitorem; quā igitur ratione repletus dicitur DEI Filius Spiritu timoris? Timeat Patrem offendere, qui potest eundem lādere, qui potest in amando deficere, non ille, cui repugnat ab intrinseco delinquere, qui propter unionem hypostatīcam nunquā potuit, nec unquā poterit peccare. Sed habet adhuc aliam Divinus timor excellentiam, convenientem incarnatæ Patris Sapientię, quā reverebatur Patrem Filius; quæ filialis reverentia infedit adeō cordi, inhæsit menti, ut humanata veritas verum de se adstruens testimonium profiteatur: *Quæ placita sunt ei, facio semper*; (r) non ab initio, & deinceps, sed sicut sinē initio, sic absque fine; DEI enim generatio, concludit Augustinus, *non habet initium temporis, quia per genitum facta sunt tempora*: (s) Replevit igitur Spiritus timoris Domini ancillæ filium natum ex Maria matre, & virgine; replevit sensus, complevit potentias, ipsam, si licet dicere, animam animavit. Nē nimium dixisse videar proderit lectio Tigurina: *Faciet eum spirare timorem Domini*; numquid spirare est Spiritus officium, est animæ ministerium, vitæ indicium, & cordis blandimentum? quasi igitur timor Domini fuerit quasi anima, quā totum DEI hominis compositum quodammodo respirabat, ac vivebat. Sit tibi pariter videnti oculus, nē videas sinē hoc oculo; non sit sinē hoc pede gressus tuus, nē devies à via rectitudinis; nulla sit respiratio sinē timoris Spiritu, omne suspirium hunc spiret Spiritum, ubique aspires hoc spiraculum, ut replearis Sancti Spiritūs spiratione.

Vide defixō oculatæ mentis intuitu viventem & timentem, imō dormientem & trepidantem, dominici timoris Spiritu animatam fortem mu-

lierem, sapientem virginem, cœlestis Sponsi Sponsam; vide jacentem in amplexibus Omnipotentis Dexteræ, Divinis injectam manibus amazonem; audi plaudentem & jubilantem, amantem & contremiscentem; *Lava ejus sub capite meo, & dextera ejus amplexabitur me.* (t) Per lavam præsentis vitæ cursum, per dexteram æternitatis vitam intelligit Gregorius, mentem in capitis Symbolo delineatam docens; dum enim vitam temporalem sub mente sua semper considerandam collocat, ut æternæ vitæ felicitatem amplexetur, assiduas inter lachrymas exoptat; dūque cœlestibus desideriis se totam occupat, quæ videt temporalia, affectu magnanimō conculcat. In lava Sponsi veretur intemerati Judicis justitiam purpuratus Hugo: *quæ per timorem fulcit Ecclesiam, nē corruat in peccatum*; In Dextera reveretur misericordiam, quæ per spem amplexatur eandem sibi charissimam: *nē desperet.* Nota accuratam Divini Amatoris prudentiam in loquendo; nec enim illuminata cœlitus anima de præsentī complexu loquitur, sed de futuro; nondū amplexari se Sponsum insinuat, sed amplexaturum dicit, quando absorpta erit mors in victoria; solatur quidem sollicitam viatricem amplexus ille, quamvis non nisi post vitæ cursum in viæ termino successurus: sed terret eam feralis conditio sinistræ, quam confusa hædorum coluvies occupabit ab agnis segregata, quam malignorum spirituum congeries possessa possidebit, à cœlesti Beatarum mentium exercitu separata; hinc etiam Doctor mellifluus in lava comminationem supplicii considerat, in dextera Regni promissionem; ut dexteram possideat, lava mentem ad instar inclinati capitis sustentat; ut promissionem Beatitudinis Sponsa obtineat, timor Domini suo supponitur capiti, nē succumbat. Lava levat, ut dextera suscipiat; priusquā enim audiatur Beata viatrix canere: *me suscepit Dextera tua*: (u) in thalamum ducendam præmittere est necessarium. *Confige timore tuo carnes meas; à judiciis enim tuis timui.* (x) (x) Psal. Vertit ad ampliandam sacri tenoris indigentiam Hieronymus: *Horripilavit caro mea à timore tuo.* Legit cum

Ecclesiam amplectitur Sponsi dextera, sed lava supponitur capiti, ut per timorem fulciatur. (t) Cant. 2. v. 6.

Christus timuit Patrem timore reverentiali.

(r) Joam. 8. v. 29.

(s) Tract. 40. in Joam.

(u) Ps. 62. v. 9.

(x) Psal. 118. v. 120.

cum Cypriano Augustinus: *Confige clavis de metu tuo*; sic ille: *Confige clavis à timore tuo*; sic iste; sic quique Christo confixa, ut Sponso sanguinum, fidelis Sponsa, replebitur Spiritu timoris Domini. Vis nōsse hujus confixionis meritum, vis exquiri suæ animationis emolumentum? *Qui autem sunt JESU Christi, carnem suam crucifixerunt cum passionibus & concupiscentiis*, inquit Apostolus; (y) quibus suam DEUS-Homo lāvam supponit, illi ad clavos festinant, ad crucem anhelant, acclavari non sua, sed DEI manu exoptant. Sed illud, quod sequitur, attentam mentem suspendit: *à judiciis enim tuis timui*: jam timuisse se dicit, & tamen à timore Divino, non suo, clavis suas carnes configi anhelat? Timore correpta timorem implorat, crucifigi carnem cum concupiscentiis suis à DEI timore exorat, quæ jam antè timebat priusquam orabat? Timuit timore servulæ, non eō, quod amatur justitia, sed illō, quod exhorretur pœna; qui quoniam carnalis est, non novit carnem crucifigere, non didicit carnalitatem acclavare. Non moritur ex hujus timoris vulnere vetus Adam; vivit adhuc delinquendi voluntas; quæ cum secuturam metuit pœnam, sed velut in latebris abscondit, non tamen non vivit, sed necdum Christo commortua vivit. Dum igitur à lāva Sponsi à timore suo configi flagitat, ad illam Divinæ charitatis Prolem aspirat, quæ justitiam facit timere, quæ horret offendere Patrem, quia Pater amans, & redamandus est, non quia Judex feriens, & declinandus est. Ad castum Filiorum DEI timorem hæc neo-nata DEI Filia respicit, de quo concludit Augustinus; tali timore carnes crucifiguntur, quoniam carnales delectationes, quæ legis literā vetantur potius, quam vitantur, spiritualium bonorum delectatione vincuntur, & eadem usque ad perfectionem crescente victoriā pervincuntur. (z) Rejecerunt hos clavos Divini timoris, nè caro eorum adigatur in crucem, acclavetur ad crucem, configatur in cruce; rejecerunt Sacri timoris fixuras filii principum, de quibus decreverat Altissimus; *non permanebit*: legunt septuaginta: *Spiritus meus in*

hominibus his in aeternum, quia carnes sunt; Vel si arridet magis Tertulliani versio: *Non manebit Spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt*: & quidem dissoluta, non coarctata; non acclarata, sed prostituta; audax, non timida; effrenis, non territa; non confixa, sed contaminata; non compuncta, sed prostituta.

Est timor DEI sanctus, apud Ambrosium, Divini Verbi basis; quem admodum namque simulachrum ali- quod basi superimponitur, ut altius emineat, ut clarius prospiciat, ut sumptuosius exsurgat, ut radicetur firmitus, atque securius subsistat; ita Verbum DEI; verba sunt sanctissimi Præfulis Mediolanensis: *in timore*

sancto melius statuitur, fortius radicatur in pectore timentis DEUM ipsum, ne labatur verbum de corde viri, nè veniant volucres, & auferant illud de incurii & dissimulantis affectu. (a) Scrutare pulcherrimam

amantis Sponsi statuam, à militante Sponsa vivis coloribus, completis laudibus delineatam! Describit velociter scribentis Scribæ calamō dilectum ex dilecto, qui Sponsus sanguinum ab incarnatione sinē mysterio nuncupatur. Dilectus ex dilecto, Gregorio moralizante dicitur; quia si Filium diligimus, & Patrem, ex quo est, sequelā infallibili adamamus. Orditur à capite aureo, quia caput Christi DEUS est, & postquam comas cum elatis palmarum contulit, ut victores in ærumnis ac præliis exprimeret; postquam oculos columbis juxta fluentia plenissima residenti- bus assimilavit, ut Prædicatores in Divinarum paginarum refectione conversantes repræsentaret, postquam rubentes genas areolis aromatum comparavit, ut Martyrum agmina recenseret, qui dum pro fide sanguine profusō tormenta sustinent, quasi genæ in facie Sponsi rubent; postquam manus tornatiles in mystico hoc corpore commendavit, insignia sanctorum Heroum opera in aureis hisce manibus repræsentat; descendens tandem ad solida totius corporis fulcra, subjungit: *Crura ejus columna marmorea, quæ fundata sunt super bases aureas.* (b) Legit Arabs: *Super basin auream.* Per crura Apostolos intelligit Gregorius cum Ambrosio,

est Spiritus Christi.

Timor DEI est basis aurea, cui sublimis Sancti velut columna innituntur.

(a) In Ps. 118.

(b) Cant. 5. v. 15.

brofio, per quos exultans ut gigas ad currendam viam DEUS-Homo universum mundum circuevit, & fidem Evangelicam singulis gentibus predicavit; marmore solidissimo constructa asserit, quia Ecclesiam inflexibiliter sustinent, dum contra impugnantes allophylos, contra heterodoxos hostes, eandem non profuso sanguine solum protegent, sed insuper cunctis oraculis & dogmatibus defendunt. Quod ut efficiant solidius, ut immobilius subsistant, innituntur basi aureæ, & super eam, nè moveantur unquam, fortissime corroborantur; *In timore sapientum Apostolica predicatio, tanquam super basim auream columnam firmatur*, ait Mediolanensis Antistes. Revolve sacra vaticinantis Isaia volumina; & ocyus reperiēs sanctum timorem DEI, Spiritum timoris Domini basim auream æquissime compellari; informatur siquidem per Spiritum Sapientiae, per intellectum eruditur, consilio dirigitur, fortitudine roboratur, cognitione regitur, & pietate adornatur. His cruribus super hanc basim auream fundatis proceditur per arctam salutis viam, quæ ducit ad vitam; timor quippe si jam perfectus, aut etiam perfectioni vicinus est, adeo graciles efficit, ita attenuat amatores suos, & *ut ita dixerim, filo gracili simili facit*, parabolizat insigniter Gaudentius Brixienſis Præsul, *qui etiam per foramen illius mystica acies facile tranſeant.* (c) Consule, quisquis tibi consultum vis Clavallensem Bernardum, qui in veritate didicit, nihil æquè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram DEO inveniatur anima non altum sapere, sed timere. (d) Hoc est salutare oraculum, quod interiùs Sacerdotis vestimentum præcipit Divinus Legifer coarctari: *stringes tunicam byssò*: non aliò, quam sancti timoris balthèò. Hoc coarctante vinculo stringantur manus cum brachiis, nè quidquam non utile faciant; ut corpus ab iniquis operibus, & mentem à pravis cogitatio-

nibus compescatur: Legunt notanter alii ex Hebræo apud Lippomanum: *Oculabis tunicam byssinam; id est; veluti oculis opere phrygionico factis distingues*; ut noverit spiritalis anima arctò sancti timoris nexu se constringere, & mille oculis quamlibet peccati umbram prævidere; ut sollicitò sacri pavoris scrutetur examine occultas cordis latebras, nè fortè cæca cupiditas vel aliquid deforme transfiliat reformandum, vel aliud indecorè negligat condecorandum. Est inseparabilis Divini timoris proprietas retundere audaciam, quam gignit præsumptuosa temeritas; nutrice justorum prudentiam, quæ tam deliciosa vanitas, quam blandiens iniquitas à mente sapienter timida profligatur. Hic Sanctus Sanctorum timor à fatuis virginibus prudentes segregavit; nam illo destitutæ DEI ex-vocari expectârunt, nec se prudentum liquore muniverunt; exstinguiebantur earum lampades, quas sine solitudine portaverant, sine anxietate oleo non instruxerant; hincimprovisò tempore, dum Agnus, qui lucerna est cœlestis Solymæ, ad nuptiale progreditur epulum, cæcutientes hæ animæ ad comparandum lampadibus suis oleum primum properant, & semetipsas ab introitu patentis ostii retardant. Accessurus ad DEUM Israël, disponebatur fulgurum coruscante fremitu, & fulminum sonitu intonante; perstrepuerunt ad terrorem clangor buccinæ, & tremulus ad horrifona terrifici aëris portenta *timuit populus, qui erat in castris*: (e) (e) Exodi Perterriti speculatores steterunt procul, quos advocans Moyſes, consolatur eos dicens: *ut probaret vos, quàm venit DEUS, & ut terror illius esset Israël occurrat in vobis*: quod explicans subtilis Cajetanus, adjungit: *ita, quod timor tuus esset eorum, nè peccarent; per timorem enim DEI declinat quilibet à peccato.* Inclina timori cor disponitur tuum, quisquis ad DEUM pervenire contendis; sic quippe timentes deducebantur à Moyſe in occursum DEI.

bet constringi timore DEI.

Defectus timoris DEI extinxit lampades virginum fatuarum.

Ante currat DEO, prius timore & tremore

DEI declinat quilibet à peccato.

Inclina timori cor disponitur tuum, quisquis ad DEUM pervenire contendis; sic quippe timentes deducebantur à Moyſe in occursum DEI.

MEM.

VERSUS
XIII.

Propter peccata Prophetarum Ejus,
& iniquitates Sacerdotum ejus, qui effu-
derunt in medio ejus sanguinem iusto-
rum.

SENSUS LITERÆ.

*Jerusa-
lem antè
perfidiā
suā di-
stingueba-
tur à Ba-
bylone, se-
cūs post
eam.*

(a) Ps. 64.
v. 1.

QUamdiū intemerata Urbium
Regina Divinō vallabatur
auxiliō, cœlestis militiæ
muniebatur præsidio, ju-
diciū & justitia caneba-
tur in plateis, ejus gerebat umbram
cœlestis Solymæ, quam elevatō pro-
phetica mentis oculō intuebatur co-
ronatus Psaltes, suæque congratula-
batur integritati, applaudebat inte-
gerrimæ Sanctitati; *Te decet hymnus*
DEUS in Sion! (a) In Regia Supremi
Salamonis, in visione pacis, non in
sub-urbio æternæ confusionis, non in
circo terrenæ Babylonis; non enim
cantari poterat canticum Domini in
terra aliena, sed reddebantur vota in
Jerusalem, civitate sancta. Sed post-
quā urbs fidelis in Babylonem
transiit, & à visione pacis in horro-
rem confusionis degeneravit, famula-
batur Assyriis in ludibrium, ancilla-
batur Romanis in portentum; & li-
cèt, Augustino recensente, Jerusalem
suum per Abel ceperit exordium, &
Babylon per fratricidam Cain, acces-
su tamen temporum, eventu crimi-
num, sic fuerant permixtæ, ut cives
Solymæ à Babylonis civibus vix dif-
ferrent. Accumulata benignissimi
Conditoris beneficia convertebantur
ferali perditorum hominum abusu in
flagitiorum illicia, commutabatur op-
portunitas pœnitentiæ in patrociniū
perfidia, & misericordiarum multi-
plicatio in maleficam transiit ampli-
ficationem. Hanc abominandam
ingratitude sacris deslebat lachry-
mis Jeremias, utque perfrictæ He-
bræorum fronti obtruderet, primor-
dialem tantarum calamitatum scatu-
riginem explorabat: *Sicut frigidam*
facit cisterna aquam suam, sic frigi-
dam fecit malitiam suam: (b) Suis

*Judeo-
rum corda
infrigue-
runt sicut
aqua ci-
sterna.*

(b) Jer. 6.
v. 7.

captivam criminibus deplorat Judæo-
rum malignitatem; quemadmodum
namque pluviales aquæ in cisterna
magis gradatim frigescent, sic tepi-
da Hebræorum corda, consumpta
per peccati plusquā glaciale rigore,
dilectionis fervore frigescebant,
ut refrigerante charitate multorum
de paucis admodum denuntiari pos-
set: *Spiritu ferventes.* Assimilaban-
tur descendentibus in lacum, demer-
gebantur in profundum cisternæ;
dum enim declinantes vitæ fontem,
dum deferentes limpidissimam puris-
simæ legis scaturiginem, fodissent si-
bi dissipatas omnigenarum volupta-
tum cisternas, submersi sunt, non
jam suffocatō corpore cum Ægyptiis,
sed absorptō in deliciis Spiritu, quasi
plumbum in aquis vehementibus ex-
undantium iniquitatum. Verū,
quā ratione ignivoma Judæorum per-
versitas ad vindicandum prona, vel
exæstuans lascivia usque ad consum-
ptionem devorans, vel idololatræ
malignitas adulterinis ignibus inflam-
mata cum gelido frigore comparatur?
Comminabatur fœdisfragæ instabilis
Judææ volubilitati comminabundus
Joël: *Ignis comedit speciosa deserti,*
(c) *& flamma succendit omnia ligna* (c) *Joël. 1.*
regionis. In igne, malignitatem pra-
vorum cogitationum, in flamma, pra-
vorum operum manifestationem, in
regione ligni, concupiscentiæ cupi-
ditates intelligit Hugo Cardinalis.
Interminat pariter avidis rapacium
Judæorum manibus ferale exitium,
fatalem interitum Eliphaz: *Ignis de-
vorabit tabernacula eorum, qui li-
benter munera accipiunt:* (d) nec va-
let aptius hoc improprium, quā
illi populo appropriari, contra quem
Propheta Domini debachatur: *Prin-*
cipes

(c) *Joël. 1.*
v. 19.

(d) *Job.*
15. v. 34.

(e) *Isa. 1. v. 23.* *Per peccatum principis Solyma facti sunt socii furum.* *cipes tui infideles, socii furum, omnes diligunt munera.* (e) Tam Reges quam Judices, Pontifices & Sacerdotes, qui tunc in furum socios evaserunt, quando Scribarum & Phariseorum turmis associati; remunerabantur ab istis de pauperum substantia, egentibus nequiter surrepta, nec unô contenti furtô, vel munerum genere; sumebant munus à corde, quod præbuit hypocrisis, exigebant munus ab ore, quod contributebat vana gloria; & tandem recipiebant munus à manu, quod excusserat avaritia; undè moralis Papa non innocentem Jobum, quem sugillare intenderat indiscretus Themanites, sed omnes donorum cupidini deditos subtiliter perstringit; *Ignis tabernacula devorat, cum astus avaritia cogitationis devastat: quòd si tabernaculorum nomine infamia subaudiantur corpora, quæ sunt exurenda incolentium animarum tabernacula, moralizat idem Gregorius: Ignis eorum tabernacula devorat, quia, qui hic in mente ardent igne avaritia, illic etiam in carne excremantur ignibus gehenna.*

(f) *Lib. 12. Mor. c. 25.* *Cupiditas & timor sunt origo omnis peccati.* (f) Cur ergò gelido frigori ab Isaia æquiparantur prævaricantes Judæi & non potiùs ignivomentibus pyris assimilantur? Resolvit sublimiter, ut assolet, hanc interjectam parenthesis Augustinus, duas assignans radices peccatorum: *Omnia peccata duæ res faciunt in homine: cupiditas & timor:* (g) & plerumque, vel oblati inducimur donis, vel ad assensum terremur à minis; istæ timentur, illæ concupiscuntur; quemadmodum autem cupiditas à fervore desiderii ardet, sic timor formidolosus meticulosus assultibus friget. Est igitur gelidum frigus, quod in peccato torpet ac riget, enervat & constringit; sicut enim frigidum gelu heterogenea conglutinat, atque congelat, sic peccatum peccantem animam cum temporalibus bonis, cum terrestribus emolumentis adunat, ut solet gelu cum lapide lignum adhærens congelare; quemadmodum autem homogenea dissolvuntur per ignem, ut metallum, dum funditur, & cera dum eliquatur, sic pariformiter, sic & peccatum solidissimas quandoque mentes resolvit, ac pretiosum sanctæ dilectionis nexum dissolvit. Con-

gelabantur cum terrenarum voluptatum sordibus in frigidatæ pervicacium Hebræorum animæ, cum fœdis gentilium ritibus coadunabantur, nec minus separata eorundem à gentili contubernio idololatrantium collegia cœnosô commerciô fœderabantur; resolvebantur pariter in omnigena vitiorum deliria, dissolvebantur in licentiosa gravissimorum flagitiorum ludibria, diffuebant in Sacrilega idolatriæ propudia, seu dein incussâ hostium formidine in frigidarentur in brunam, seu exastuante flammivomentis concupiscentiæ impetu succenderentur in flammam, seu consumptâ ignis voracitate exstinguerebantur in favillam.

Abominandam Judaicæ perversitatis ingratitude ulteriorem cisternarum metaphorâ, quas sibi assiduô conamine, laboriosâ effoderant iniquitate, prosequamur. Hyemem, peccati esse faciem, prænotavimus; nostræ tamen dissimilem in origine, nostræ contrariam in causalitate. Hybernium frigus nostrum ad solis sequitur distantiam, dum iste suis cum radiis nostro ab hemisphærio elongatur; in primariam gelidi causam frigoris, si vis effectum refundere, non inter secundas principalem reperies, quam elongati hujus syderis distantiam peregrinationem. Non sic impietas prævaricantium Judæorum, suam non ista ex Solis distantia traxit suæ iniquitatis progeniem; tunc enim peccatrix anima, tunc suam frigidam facit malitiam, quando se ipsam Divino hujus Solis influxui subtrahit, se ipsam à suis caloribus retrahit, se ipsum à suis illustrationibus abstrahit, ut tota maligni frigoris origo ab elongante anima, non ab elongante se Divini Solis præsentia oriatur; illi conformiter Divinæ Majestatis querimoniæ, quâ veluti viduandus Judæorum segregationem apud Prophetam redarguit: *Quare ergò aversus est populus iste in Jerusalem aversione contentiosâ, apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti.* (h) Compatitur quodammodò lapsis hominibus de casu, sed renuentibus assurgere à lapsu, dæmoniacam insinuat malitiam, quæ semel prostrata, semper corruiit profundius, nec unquam damnata ad exitum resurgit; aversione

Frigus materiale originatur ab elongatione Solis; Frigus verò morale ab elongatione anime à Sole Justitia.

(h) *Jerem. 8. v. 6.*

sione contentiosâ avertitur, quisquis à DEO vocatus sæpius, ad se vocantem redire dedignatur, rebelles animæ, ingrata electi Israël corda, quantò magis ab invitante, à blandiente, ab exhortante, à flagellante, ab increpante alliciendi vel attrahendi videbantur, tantò ineptius à munificentissimo Conditore elongabantur, non tam peccandi studiò, quàm contemnendi sanctissimi Numinis incitamentò.

Quam detestabilem iisdem exprobrans iniquitatem Altissimus rursùm conqueritur: *Verterunt ad me ter-*

(1) *Jerem. 2. v. 27.* *gum, & non faciem.* (1) In terris vi-

(1) *Pf. 49. v. 17.* *cisti sermones tuos post me;* (1) nè videretur verbum salutis à te, sed tantum in dorso aggravans gravius oneraret te.

*Synagoga in fine pæniten-
s re-
vertetur
ad Spon-
sum suum.*

Verterunt dorsum DEO suo, & averterunt à facie Domini sui faciem suam, convertentes se ad idolorum simulachra; clamans post tergum se convertebat ad aversos misericors, & miserator Dominus; ad elongantes se accessit, si fortè revertatur Sunamitis, ut intueatur eam Dominus Majestatis, & intuendo lux, quæ illuminat omnem hominem, illuminet abscondita cordis sui, fugando caliginem ignorantiae suæ, & tenebras suarum abominationum: Honorabat quidem labiis infelix Synagoga victimans oves & boves in hostiam placationis; sed quia cor suum longè aberat à Domino Spirituum, quem dictis DEUM fatebantur, negabant factis suis, matrizes filii sui; quâ non obstante abominabilis scedifragii malitiâ, vocabat non unâ vel duplici, sed trinâ & quadruplici vociferatione: *Revertere, revertere Sunamitis! revertere, revertere, ut*

(m) *Cant. 6. v. 12.* *intueamur te!* (m) utque agnosceret beneficentiam suavissimi amatoris sui, appellat Sunamitidem, quæ captiva vertitur, ut suis compeditam criminibus se revocare indicet servulam, non Filiorum DEI libertate præditam sui amoris Sponsam. Revertatur Sunamitis, inquit Gregorius, ut eam intuemur: *id est, Synagoga ad finem convertatur, ut in pænitentia sua omnibus ostendat,*
Pars IV.

quantum malum fecerit, quando DEUM suum in cruce configebat. Tunc denuò & validissimis quidem ardoribus approximabit revertenti Sol Justitiæ, qui modò elegantem se cogitur quasi deserere, séque desertum elongare; quamdiu enim frigidam facit malitiam suam, suis se subtrahit ardoribus, nè incalescat; suis se dissociat à fulgoribus, nè clarescat; suis se removeret ab influxibus sterilis anima, nè infructiferum Sanctitatis uterum excrescat. Cisternæ est conditio inter exæstuantia calidissimi aëris flammicidia, dum Sol ignivomò jubere flagrat æstivior, suo contentam in gremio aquam frigidiorē reddere; sic planè inveterata Judæorum malitia, quò lucidiores sibi immittebantur radii, quò ferventiores adaptabantur beneficiorum stimuli, eò algebant constrictius suarum prævaricationum frigore, eò hybernabant frigidius in cordibus suis, ut nulli charitatis incendio concederetur aditus, nullus amanti clementiæ accessus statueretur; eò vadebant ad resistendum validiores, quò vehementius ad succumbendum præcipienti DEO Prophetarum oraculis urgebantur, portentorum spectaculis adigebantur, prodigiorum multitudine alliciebantur, vanitate misericordiarum urgebantur. Obstabat Legisla-

*Exaltantur superbia, resistebat sacris paginarum lii Synagoga super pudibatur frænari legibus Principum omnes violentia, & insatiabilis Pontificum gentes; sed ambitio omnem quasi spem veniæ spreverunt DE-
ulcerati Judicis improprium: Filios UM exal-
enutrivit: ipsi autem spreverunt me; tantem il-*

(n) nec alios intelligit quàm Judæos, *los.*
quos miserans providentiâ adoptavit (n) *Isa. 1. v. 2.*
in primogenitos, hos extrâ alios spe-

ciali nutrit abundantiam finè anxia eorum sollicitudine, pluendo manna in deserto, quò reficiebantur ad delictum, pascebantur ad votum; hos quoque electrix Sapientia dimissis gentibus exaltavit, dando iisdem legum tabulas in monte Sinai; operabatur, ad eruendum eos ex periculis creatrix Omnipotentia, ingentium prodigiorum miracula ad confundendam effræuatorum adversariorum insolentiam; sed ingratiissimi homunciones

spemantes Conditorum suum Divinis adversabantur legibus, easdem contemnendo, sacris Prophetarum oraculis audacter resistendo, se ipsos supra Prædicatores suos magnificando. Portabant Pharisei cum Scribis clavem scientiæ, & legem, quam ob-

servasse debuerant penitus ignorabant. Quid mirum, si propter peccata Sacerdotum, & scelera Pontificum vasta sit Jerusalem, diruta Sionæi promontorii mœnia, ipsa civitas in civitate eversa funditus, suisque in quiscuilibet tumultata.

MEM.

Propter peccata Prophetarum ejus.

SERMO TRIGESIMUS SEPTIMUS.

Quod erant in lege veteri Prophetae, hoc sunt in nova Prædicatores; boni sunt Propheta DEO grati, mali & vani sunt Pseudo-Prophetae.

In Pseudo-Prophetis increpantur mali prædicatores.

Non ablegatos cœlitus Divinæ voluntatis redarguit Interpretes, nec Prophetarum nomine præambulos incarnandæ Divinitatis nuntios annuntiat, sed destinati ad populos significantur præcones cœlestis Reipublicæ, decretum directricis Sapientiæ, vel indulgenter nimium insinuant, vel penitus omittentes. Quidni sanctissima conqueratur Divinitas adversum præsumptuosos terræ incolas, quos suo dignatur condecorare ministerio, quod tamen, non nisi perfunctorie implere consueverunt, dum mundi principes suos adstringunt aulicos ad ardua suorum munerum impendia, levissimas errorum umbras scelera facie redarguendo, prolixiori sæpius exilio acriter puniendo? O si pari fervoris zelò famularentur sacris altaribus, ac assistitur à primis Regum aulicis coronato capiti! lunatò poplite affectus reverentiæ, si non habetur, haberi fingitur, levissima centoculatâ sedulitate vitatur irreverentia, nec indignabundus excipit vultus servulum; splendenti Regis purpuræ plus defertur servitutis, quàm DEO Deorum Domino, licet decorem induat, & fortitudinem contra confederatas sanctissimi Nominis sui profanatores! Si ancillantem Synagogæ discutiamus ministeria, quàm leviter, quàm viliter ministrabatur in templo! assiste batur in pastaphorio, in templo limine commorabantur prostibula, & omnigena inter Sacer-

dotum filios committebantur facinorosa, quasi verò exanimatæ imaginis ludibrium colerent, non autem sanctissimæ Majestati inservirent. Filii Sacerdotum Principis Heli, filii Belial, averterunt duris exactionibus populum à Sacrificio, & ministrantes ad aram, sacerdotale munus ad populum ignorabant; Summus Sacerdos, & Judex populi maternâ teneritudine reprehendit, quos paternâ debuisse autoritate plectere, judiciali severitate cohibere: Supremi Sacerdotum Principes, (quos speciali titulo consecratos Altissimo, sacra ornat infula, quos velut primos templi Præsides insigne Pontificatus ministerium condecorabat qui, explanante Hieronymo, *debuerant converti ad penitentiam, & Jesum querere resurgentem*;) dum gloriosam occisi Redemptoris percipiunt anastasin ab exterritis præ timore custodibus, qui à validissimo terræ-motu consternati ad radiantem in sepulchro insolitæ lucis fulgorem prostrati, ad terrificam coruscantis Angeli præsentiam facti sunt velut mortui; justorum enim capite à mortuis resurgente, cætera peccatorum membra quodammodo mortua, vel saltè moribunda censentur; ab illis igitur informati Pontifices non horrent ad excubiarum relationem, non verentur veritatem mori nesciam à morte resuscitandam, sed timent acrius successuram in auscultante populo seditionis commotionem; unde pecuniâ

*Pontifices
Judæorum
corrum-
punt pecu-
niis mili-
tes, nè pro-
dant Do-
minicam
Resurre-
ctionem.*

auri avidam, & veritatis adversariam corrumpunt militum malitiam, hōc initō perversæ iniquitatis contractu: *Dicite, quia discipuli ejus nocte venerunt, & furati sunt eum, nobis dormientibus:* (a) Conterrita vigiliarum cohors, visam angelici splendoris Majestatem, sinē fraude simplici narratione manifestavit; sed versuta ministrorum templi malignitas falsitatem verosimilibus verbis substituere persuasit; erat intemerata veritas, quod congregati in unum Discipuli Magistrum suum sustulerint, non tamen furtō, quod iniquorum est, sed fide, quod Sanctorum est; attraxerunt siquidem virtute propriā resurgentem, non alienā violentiā resuscitatum; attraxerunt odore suavitatis, Sanctitate puritatis, non fraudis impendiō, aut criminis obsequiō, vivum, non mortuum sustulerunt; Certē si asportare clām furtō voluissent primā ipsum nocte, quā nondūm munitum fuerat custodiā sepulchrum, surripuissent; quod si custodiens militum turma dormiebat, quō aspiciente oculō fures vel furtum conspexerunt? nec mirare pecuniā corruptum militem, dum audis eādem corrumpente Apostolum, transisse in proditorem; Ecce quos Angelus aspectu suō velut fulgur percellens ad revelandam veritatem induxit, hos Hebræorum Pontifex auri splendore caligantes effecit, nē visam proderent veritatem: *Emitur verō à custodibus, argentō resurrectionis Christi miraculum.* (b) Eccē, qui invigilabant, sacri horroris agitati stimulō aperti sepulchri fidem negant, nummorum intoxicati fascinō! Sic implebatur antiquissimum prælagientis Sophoniæ vaticinium: *Perierunt omnes involuti argentō,* (c) Judas vendendo; Judæus emendo; Pontifices corrumpendo; Custodes acceptando. Illud malorum fuit pessimum; Sacerdotalis gloriæ Præfides, summos templi Pontifices, cæterorum Levitarum Principes, primos Ecclesiæ judaicæ Ministros, authores eorundem criminum existisse, quæ illi suō obstricti munere, non tantūm detestari, non tantūm execrari, sed insuper ense, ferroque profligere, cæde & igne debuerant eliminare. Hæc viget hodieum ministrorum perversitas, non

(a) *Matt. 28. v. 23.*
(b) *Hilar. Can. 33. in Matth.*
(c) *Soph. 1. v. 11.*

tantūm in aulis Principum, in Regnorum curiis, sed insuper in Templo Domini, quando, qui vel Rectorum vel Magistrorum munus gerunt, debentque vi functionis suæ præsidere in cathedris, docere ac declamare de pulpitis, turpiter conticescunt; vel, quod est turpius, turpiter ea prædicant, quæ vel veritati præjudicant, vel vanitatem resonant, vel vitium commendant. Pænosa Prædicatorum sublimitas angelicos exigit humeros suo, quod gestant, oneri supponendos, quorum sudoribus rigatur Ecclesia, ut floreat, quorum laboribus erudicatur iniquitas, nē frondeat; quorum scientia, si populis subtrahitur, virorem virtutum in irrigandis mortalium cordibus necesse est flaccescere, & fructus sanctorum operum interire.

Hinc ingredienti tabernaculum Sacerdoti tintinnabula, quæ ambient vestium fimbrias, præscribuntur quā severissimè: *Ut audiat sonitus, quando ingreditur, & egreditur sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur.* (d) Legunt apud Augustinum septuaginta Interpretes: *Et præfigurabit Aaron, cum ceperit fungi Sacerdotiō, audietur vox ejus intrantis in sanctuarium in conspectu Domini & exeuntis, ut non moriatur;* nec enim aurea appendebantur tintinnabula ad ornatum vestimenti, sed ad officium sonandi. Præfigurabatur namque sanctissima Pontificis nostri conversatio ingredientis in Sancta, præsignabatur integerrima Sancti Sanctorum vita à Joannis Baptismo, à baptizato JESU inchoata; qui, Ruperto Commentatore, *ex tunc tintinnabulis capit perstrepere, id est apertā & publicā prædicatione personare:* cujus imbuendi sunt Magisteriō Prædicatores apostolici; nec enim iisdem frustrā præcipitur in montem excelsum ascendere, & Sionis fideli populo evangelizare, ut & ascensus cum motu, & egressus cum gestu vocales ac loquentes sint; alioquin, Commentatore Gregorio, *Sacerdos ingrediens vel egrediens moritur, si de eo sonitus non audiat; quia iram contra se occulti Judicis exigit, si sinē sonitu prædicationis incedit;* (e) sed, quia solus verborum sonus intemerato prædicatoris ministerio non sufficit, malis pun-

(d) *Exod. 28. v. 35.*
(e) *P. Pastor. c. 4.*

JESUS in-
structor
Prædicato-
rum ince-
pit facere,
& docere.
(f) Act. 1.
v. 1.

nicis aurea commiscuntur tintinnabula, ut istæ concrepent, & illa rubuant; clament ad exhortandum verba, sed rutilent colore purpureo pulcherrima charitatis opera ad imitandum. Sic ille, qui non de terra, sed de cælo veniens super omnes fuit, suos erudire statuit discipulos, in finem eos diligens, utque se invicem diligenter instruens, & persuadens; Enimvero capit JESUS facere, & docere. (f) Verbum præmisit opus verbo, & nè cœpisse eum tantum suspiceris, qui omne opus suum consummavit, legit Chrysostomus: *Fecit JESUS, & docuit*: ut discas; in viro excellenti coincidit cum consummatione inchoatio, & correspondet terminus principio; nisi forsân idcirco positum esse cum Laudinensi Anselmo existimes: cœpit, non fecit; docere cœpit, non docuit: *quia omnia, quæ fecit, vel docuit, inceptio quadam fuit, eadem postea Apostolis facientibus, & docentibus, & earum sequacibus*; illius quippè solius est, doctrinâ instruite, exemplô inducente, & gratiâ largiente in suis Prædicatoribus, in Apostolici Discipulis Collegii, & auditoribus, opus bonum incipere, & nostrum est cooperando illud perficere, ac ad salutem nostram & proximorum consummare. Cœpit igitur facere, ut facias operando, & docere, ut doceat prædicando, Oecumenico insigniter utrumque ministerium elucubrans: *JESUS per ea, quæ operabatur, admonebat*; ut, quia nunquam hætenus sic locutus est homo, loqui sic disceret omnis homo; omnem dico, quem ordinatrix Sapientia ad suam pædagogiam assumit, ut doceat ignorantes, & faciat obtemperantes. Ingreditur mundum post toleratas ventris angustias: nec à suis recipitur, sed in stabulum abjicitur, ad sustinenda pannorum vincula deputatur, hybernô frigore premitur, vix animalium halitu sovetur, ad præsepis incunabula reponitur, & uberrum dulcedinem lachrymarum amaritudine mercatur, pauperculæ matris amplexibus constringitur, & fabri filius, qui erat cælorum Dominus reputatur. Sed cur tam levi stipatur satellitiô, tam vili collocatur tuguriolô? Tam exiguo honoratur præfidiô? Imò cædendus quæritur à ty-

ranno, nascenti mors paratur ut hospitem excipiat, insidiæ struuntur parvulo, ut esse desinat, dolus advenienti invigilat, ut reditum præpediat, nudo aptatur gladius, ut innocentem puniat, & occidat pusionem? Mirarer compendiosa nascentis DEI miracula, nisi scirem, quòd JESUS cœpit facere, priusquàm incipiat docere; hinc stupefcentem redarguit ignorantie Chrysostomus: *Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quærere charitatem?* (g) Sic Prædicator (g) Serm. suum exordiat ministerium, sic su- 158. am durantis vitæ absolvat dialogum, sic individuali associet comitatu, jungat indefinente similitudine verbum operi, & vitæ Sanctimoniam intemeratæ prædicationi! nè rursus propter peccata Prophetarum pereat Solyma ingrediente tenebrarum principe in auditorum animas, & inimicô inimicorum omnium crudelissimô, qui est peccatum, portas sanctificatæ urbis insiliente.

Prophetæ munus administrare, Prædicatorum est, si tamen prolata oris verba sint illibata totidem oracula Divinæ Veritatis: Sunt quippè, ô si forent paucissimi! de quibus Isaias Vates suô jam conquerebatur Sæculo tot antè Sæcula, ut scias inveteratum ulcus esse, quod nisi tangentis JESU contingatur dexterâ non sanatur; sunt inquam Prædicatorum aliqui, de quibus gemebundus pronuntiat Propheta: *Canes muti non valentes latrare.* (h) Perversi enim Prædicatores, dum potestatem tenebrarum suis cum fallaciis revelare, dum peccatorum discrimina negligunt providere, dum pœnitentiæ lamenta dissimulant commendare, dum armati ad vindictam Judicis approximationem omittunt intimare, canes sunt, sed muti, latrare volentes, sed non valentes; quia enim mundi gloriam ardenter adamant, amenter æstimant, optant audientibus subtilia prædicare, sublimia annuntiare, ut de sermonis excellentia humanam favorem venari, laudisque præmium sibi possint comparare; sed defectu scientiæ, vel veriùs affectu negligentie præpediti, sunt impotentes ad acquirendum, ad quam anhelant stolidi gloriam terrenæ vanitatis; *Canes* ergo

Perversi prædicatores sunt muti canes, volunt, sed non valent latrare. (h) Isa. 56. v. 10.

ergo muti volentes latrare, non possunt, infert Gregorius, quia dum pravò corde terrena meditantur, occulta veritatis, quæ proferant, revelatione nullâ comprehendunt. (i) Blandiuntur siquidem auditoribus suis, vel fluidâ verborum eloquentiâ ut delectent, vel, ut applausum excitent nugacibus fabellis auscultantes ad risum commovent, & sacra Scriptorum oracula ad sensus ludicros abominabiliter detorquent, illi deformiter magni Prædicatoris oraculo: *habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo conflatur;* (1) quid sint eloquia Domini, si Psalterium consulas coronatum, audies: *Argentum igne exanimatum;* ut enim istud suaviter & fortiter sonat, sic illa potenter, sed simul dulciter tonant; si dulcedinem quæris; sunt dulciora *super mel & favum;* si fortitudinem ambis, educunt vinctos in fortitudine, dum peccatores eruunt de captivitate; cur alioquin præciperet exercituum Dominus suo apud Hebræos Vicario, & Pharaonis Deo, binas numerò tubas facere, sed argenteas, quibus per castra vel tentoria diffusus hinc inde populus convocaretur? Quid enim efficacius ad congregandum populos in unum, quàm utrumque, vetus & novum Testamentum, quibus ceu argenteis tubis Auditorum animi convocantur? ut enim Gregorius sublimiter elucubrat; *qui ad verâ prædicationis verba se præparat necesse est, ut causarum origines à sacris Paginis sumat.* (m) Audiant hoc vaniloqui sacrarum paginarum profanatores, qui, dum de nitore eloquentiæ suæ inaniter superbiunt, nullam sacrorum librorum auctoritatem clangunt; quibus egregius Prædicator, quod olim Timotheo commendaverat, fortius ingerit: *depositum custodi devitans profanas vocum novitates & oppositiones;* (n) Audiat hoc ambitiosus honorum quæstor, qui de subtilitate ingenii, de ornatu sublimioris eloquii cupit prædicari, qui nova sui parturientis vel potius aborientis intellectûs germina profert, quæ nec in sanctorum Patrum voluminibus reperiuntur, nec in sanctarum Paginarum foliis describuntur.

(i) Lib. 2. in Reg.

Sicut argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo conflatur; (1) quid sint eloquia Domini, si Psalterium consulas coronatum, audies: *Argentum igne exanimatum;* ut enim istud suaviter & fortiter sonat, sic illa potenter, sed simul dulciter tonant; si dulcedinem quæris; sunt dulciora *super mel & favum;* si fortitudinem ambis, educunt vinctos in fortitudine, dum peccatores eruunt de captivitate; cur alioquin præciperet exercituum Dominus suo apud Hebræos Vicario, & Pharaonis Deo, binas numerò tubas facere, sed argenteas, quibus per castra vel tentoria diffusus hinc inde populus convocaretur? Quid enim efficacius ad congregandum populos in unum, quàm utrumque, vetus & novum Testamentum, quibus ceu argenteis tubis Auditorum animi convocantur? ut enim Gregorius sublimiter elucubrat; *qui ad verâ prædicationis verba se præparat necesse est, ut causarum origines à sacris Paginis sumat.* (m) Audiant hoc vaniloqui sacrarum paginarum profanatores, qui, dum de nitore eloquentiæ suæ inaniter superbiunt, nullam sacrorum librorum auctoritatem clangunt; quibus egregius Prædicator, quod olim Timotheo commendaverat, fortius ingerit: *depositum custodi devitans profanas vocum novitates & oppositiones;* (n) Audiat hoc ambitiosus honorum quæstor, qui de subtilitate ingenii, de ornatu sublimioris eloquii cupit prædicari, qui nova sui parturientis vel potius aborientis intellectûs germina profert, quæ nec in sanctorum Patrum voluminibus reperiuntur, nec in sanctarum Paginarum foliis describuntur.

(1) Jobi 28. v. 1.

(m) Lib. 18. Mor. c. 14.

(n) 1. Tim. 6. v. 20.

Scriptura

Erat singularis prudentiæ indicium,

maturioris providentiæ argumentum, *sancta ad quod imitandum pastoris exhibuit umbratur* Pater multarum gentium excelsus *in Sara, a-* Abraham, quando concubinarum *lia scien-* prolibus divisit munera, sed Isaac *tia in con-* primogenito, Saræ uxoris unigenito: *cubinis.* *Dedit cuncta, quæ possederat.* (o) O- (o) Genes. 25. v. 5. mitto utilissimam Expositorum regulam, ad evitandum fraternæ dissensionis præjudicium admodum opportunam, ut scilicet providus Genitor distribuat suorum bonorum substantiam, vel saltè irrevocabiliter disponat; quam si divisionem Parentes in vita facerent, profectò non ità fratres post patris obitum litigarent: Mihi ad meam congruit allegoriam præclara Damiani periodus, sic Clericorum intemperiem fugillantis: *Dum superesset Abraham omnes gloriabantur se esse filios Abrahæ; sed cum in fine totum uni patrimonium contulit, qui revera filii nomen obtinebat, eos, qui concubinali notantur infamiâ, manifestè discrevit.* (p) (p) Petr. Emuletur sacer Ecclesiastes solertem Damian. Patris fidei nostræ providentiam; est quippè legitimò veluti natus thalamò Primogenitus, sacrarum Scripturarum autoritas; sunt concubinarum filii facunda oratoris eloquentia, regendorum membrorum gesticulatio, enunciationis gratia, verborum abundantia, istis sua distribuuntur munera, sua, sed secundaria munia præscribantur. *Sara est sacra Scriptura,* interpretatur purpuratus Hugo, tota huic adjudicetur hæreditas in sui beneficium porphyrogeniti, veluti genuino præ reliquis filio, præcipuum desudantis ingenii studium impendatur: *Concubinae sunt aliæ scientiæ,* concludit eminentissimus Commentator. Ut sermo Evangelicus in Auditorum auribus sonum edat argentum, ad sacrum Scripturarum fontem velut ad Divini eloquii scaturiginem respiciatur, non ad deliciosas luxuriantium ingeniorum metaphoras reflectatur. Audi Hieronymum solenniter protestantem: *Noli mihi credere, nisi quod de veteri, vel de novo Testamento ostendero tibi esse derivatum.*

Verùm, ut ad argenteam originem attendere jubentur, ità non minus jubetur auri conflatorium observare, dum suum occupat pulpitum sollicitus

solicitus concionator, nam & auro locus est ubi conflatur. In auro claritatem sapientiae, & puritatem vitae adumbrari, commune Patrum est suffragium. Est hujus auri conflatorium, est suae purgationis officina coxans & tribulans persecutio iniquorum; hic velut aurum in fornace, probatur fidelium Prædicatorum constantia, verorum Ecclesiastum Sanctitas & fortitudo; Est quoque gremium militantis Ecclesiae locus, extrâ quem aurea puritas, non conflatur, sed auro similis fallacia dissipatur; Hic est probanda, hic discernenda aurea puritas, an inter flammâs adversitatum clareat, an inter ærumnarum incendia integritate continuâ subsistat? Huc forsân alluserat Divina, quæ leges condit, Sapientia, dum electos suos adhortabatur: *Cave, ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo, quem elegerit Dominus!* (q) Electus à DEO purificandi Prædicatoris locus, est suae sinus Sponsæ, non est adulterinus uterus alienæ; quisquis hanc extrâ fornacem positus tribulationem in suae prædicationis præmium sustinet, incenditur, sed non purgatur; ustulatur ad pœnam, sed non conflatur ad salutem; quam meriti jacturam præfagit jamdudum compatiens Propheeta: *Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator.* (r) Est Prædicator fide vel charitate destitutus plumbum, non aurum, cujus vita in talento plumbi sedens continuâs aggravatur defectibus, immergitur peccatis, sit licet ignis exterius conflans, adversantium calamitatum admovens plagam, non tamen vanitatum, errorumque excoquit culpam; augeat assiduus labor, accumulet vigiliarum & fatigationum conatus, tormenta pœnarum, non tamen efficiet incrementa meritorum, quamdiu ad prædicandum animus stimulabitur, aut vanitatis ardore, aut urgebitur terrenæ intentionis fervore, aut, quod detestandum est magis, movebitur falsitatis errore; sola duntaxat gloria, non vana, sed vera, non creatura, sed Creatoris ad prædicandum excitans, & purgat à sorde peccati, & prodest tribulationem patienti; Illi conformiter egregii Prædicatoris as-

serto: *Si tradidero corpus meum ita, quo illut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* (s) Est sermo DEI vivus & efficax, flamma conflans & purgans, si modo aurum, non plumbum incendat, si auream Divini amoris fulgore animam urat, si genuinum Matris Ecclesiae filium non materno ejectum à sinu inflammet, alioquin extrâ hoc conflatorium quicumque ignis non purgat, sed torret, non mundat sed torquet. Nec mirare; sed clarissimam aurei solis claritatem attende, lucem meditare, velut inflammatricem hujus lampadis pyram; an non hæc eadem lux coruscâ splendore, larvatâ fulgore, oculos irradiat sanos, & obscurat infirmos? Dûnque lippientibus oculis solari huic corpori intenditur, licet purissimo, quamvis clarissimo, plerumque in eos non claritas luminosa refunditur, sed tenebrosa cæcitas ex ipso vigore luminis generatur. Sic vanitate inanis gloriæ, vel capescendæ laudis aviditate occupatus vaniloqui Prædicatoris animus, ex ipsa, quâ illustrari debuisset prædicandæ veritatis luce amplius ad caligandum hebetatur, & undè sibi primum prodesse debuit, obesse gravius reperitur.

O quoties incautus Evangelicæ perfectionis Præco proximi porrigendo dexteram, se ipsum sustentare negligit, & alios erigens, se ipsum deserit, & cædit! quoties aliorum cultor suam excolere mentem renuit, & aliorum animas salvificâ prædicatione colit, qui tamen, ordo præposterus! inordinatum opus efficit, & quô alios pascere nititur, se ipsum fame interimit, dum aliorum justitiam esuriens, sibi crudeliter id ipsum subtrahit, quod aliis largiter impendit! *Audi, quod dicis*, hortatur incurium suae salutis Prædicatorem Pastor oculatissimus, Pontifex maximus Papa Gregorius, *operare quod prædicas; si enim negligis implere, quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione jejunas.* (t) Quod dum ex-

Infelix Prædicator, qui alios pascens, fame perit.

(t) Lib. 2. in Ezech. hom. 21.

Ecclesia est conflatorium auri.

(q) Deut. 12. v. 13.

(r) Jerem. 6. v. 29.

Sicut claritas Solis illuminat videntem, & excacat caligantem, ita vaniloquus Prædicator, ex

(u) *Job. 5.*
v. 5.

dus plangit: *Ego vidi stultum, cujus messem famelicus comedit, & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes divitias ejus;* (u) Infatuatum quippe animum exhibet, qui cibò eòdem se ipsum perimit, quò alios enutrit, cujus stulti messis apud commemoratum Patrem sacri seges eloquii reputatur; sunt namque salutifera sacram Paginarum theoremata, sunt præsaga Prophetarum oracula velut spicarum grana, quæ delirus Prædicator abundanter collegit, nec tamen indè se ipsum pascit, dispergit esurienti populo, sed suæ salutis immemor, dum operari negligit, quod operandum consulit, per fatuitatis fastidium miserabiliter deficit, dum impinguata auditorum mens abundanter reficitur, & in spiritualis vitæ viribus, proficiens de die in diem, amplius confortatur. Denique ipsum armatus rapuit, dum inimicus homo, dum nequam Angelus incumbentem prædicationis muneri ad evulgandam veritatem exstimulat, sed perpetrantem & exequentem minimè, quod prædicat, novo reatu subijcit, & novò oneratum obligationis titulò defraudat. An non hujus stulti divitias alii sitiunt, & sitientes bibunt, quando prudens auditor Prædicatoris, verba suis à factis segregans doctrinam sequitur, sed pravitatem operum detestatur, dum sacri eloquii irrigatione ad implenda Evangelicæ perfectionis consilia incitatur, aquam salutarem potat largiter, quam velut terra sterilis hætenus sitibundus concupivit; dum, interim facundus & fecundus sermocinator alios fecundando sterilefcit. Audi Gregorium insigniter discurrentem: *Messem Doctōris, qui bona loquitur, sed non operatur, famelicus comedit, quia is, qui panem justitia esurit, operatur mandata, quæ audit, & ipse fructum non habet, qui seminando laboravit.*

Prædicator docens verbò, & non opere, emittit sagittas revertentes in ipsum. (x) *Pf. 77.* sunt in die belli. (x) An non rectè v. 9.

proprietate arcum intendere, & vulnerantes emittere sagittas recensentur, qui sacre Scripturæ ejaculantur sententias, ut auditorum vitia trucidentur, ut efferatæ peccatorum animæ ad compunctionem vulnerentur. Illud est deplorandum, quod infelices sagittarii in die belli convertantur, & post se ipsos in tentationum assultu, in tribulatione vitiorum redeant, nec pectus armatum ingruenti obsidentium inimicorum tyrannidi opponant, sed in tentationum certamine ipsis, quos sagittaverant hostibus miserabiliter succumbant. Sic commentari videtur Augustinus, dum præmissâ accuratæ quæstionis indagine, quid sit tendere arcum, & mittere, & converti in die belli; & resolvit subtiliter respondendo: *nisi attendere & promittere in die auditionis, & deserere in die tentationis? armis quasi proludere, & ad horam certaminis nolle certare?* Armis profectò spiritualibus proluditur, dum auditorum animos magnanimus Prædicator verbis sacre Scripturæ aggredditur, ut super suis prævaricationibus confundantur; sed renuit Antagonista configere, quando exhortans alios, in arena recusat comparere, promittit liberalis Præco in die auditionis audientibus verba prædicationis suæ, subsequitur legitimè certantibus coronam, quam tamen ipse prædicans deserit, dum in tentationis die à prælio victus fugit.

Quantò victoriosior in certamine, quantò gloriosior in triumpho, quantò felicius in trophæorum spolio ille Divinus Præco, cui gratulabundus puer Domini suo applaudit in decachordo: *Sagitta tua acuta, populi sub te cadent:* (y) Legit Arabs: *Sagitta tua acuminata sunt o Gigas! populi subjicient se tibi:* utque, quò cadant sagittati, clariùs innuatur, subjungit illuminatus Psalter: *in corda:* Legit Hieronymus: *In corde inimicorum Regis æterni;* Videre sagittas populos sauciantibus jaculis percussos, & prostratos? vide à pulpito velut à pharetra sacri Prædicatoris verba, tum tonat & serenat, dum fulgurat & coruscat, dum terret & torquet, dum luget & mæret, evoluta in corde inimicorum Regis æterni! Ecce, qui heri se erigebant superbis nutibus

Verba prædicatorum acutius emulantur sagittas, qui bus peccatores feriuntur ad vitam. (y) *Pf. 44.* v. 6.

nitibus contra DEUM, nunc cadunt supplicabundi antè DEUM. Erigebat se zelò, sed non illò, qui est secundùm scientiam: zelatus est in integritatem legis suæ, illam resuscitare ambiens, quæ nuper sub arbore malo, sub crucis salvifico stipite fuerat exinanita; erigebatur Saulus, quando, peremptis Nicanore cum Stephano Diaconis, Judæi à Christiano gloriosi Proto-Martyris & virginali sanguine temulenti, ad duo ferè Christianorum millia crudeliter trucidârunt, quando feralem deservens sententiam ad eliminandam Christiani nominis memoriam, feralem detulit sententiam subsecuturæ internecionis: erigebatur, quando devastans Ecclesiam intrabat per domos, nulli ignoscens sexui, sed viros cum mulieribus in carceris custodiam raptabat; æmulabatur videlicet prædecessorem suum, qui Davidis exstitit atrox & impiacabilis persecutor; nam, Saulum à Saule Israël Rege denominari, adstruit Augustinus, qui pariter de tribu Benjamin cum Saulo fuerat oriundus: erigebatur intrepidus æmulator gentis suæ, quando spirans minarum in ore, & cædis in opere, illis terrens absentes Christicolæ, istis afficiens præsentis accessit non vocatus, sed zelante ferociâ petiit à Sacerdotum Principe epistolam, vi cuius in Damascum Metropolim Syriæ adveniens ex ejus autoritate, ut adstruit Lyranus, magis posset fidelibus nocere; Quis credidisset furem Sauli gladium in calamum Pauli computandum, & machæram in aratrum transfiguram quis exspectâset? Prævidit, aut prædixit prophetico in Spiritu, quando stupendam Metropolim orbi intimavit vaticinus Isaias: *Conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces.* (2) Hûc alluisse Prophetam Evangelicum insinuat subtiliter Carthaginensis Presbyter Tertullianus: *Paulus Apostolus de persecutore, qui prius Ecclesiæ sanguinem fudit, postea gladiò stylum mutans, & convertens machæram in aratrum lupus rapax Benjamin, deinde afferens ipse escam;* (a) Ex gladio factus est velociter scribentis Scribæ calamus ad exaranda epistolarum volumina in Christianæ Reipublicæ Bibliothecam

servitura. Vidistis erectum; videte prostratum: vidistis lancinantem; videte sagittatum; *de cælo emissæ est Paulus sagitta*, explanat Augustinus, *corde gittatur percussus est Saulus, nondum Paulus, verbis adhuc Saulus, adhuc erectus nondum Verbi.* prostratus, (b) quia nondum verbis (b) *Serm. Verbi sagittatus.* Complebatur moralizante Gregorio fortunatissimum præficientis DEI augurium, quò patientem Ecclesiam in gemeundo Job voluit solari: *Numquid volet rhinoceros servire tibi?* (c) Cornutum animal præfigurabat Saulum furem, 39. v. 9. & cadentem; qui dum contra DEUM suam sibi sponsatam in fide Ecclesiam persequens extulit, cornu in sinu naribus gestavit, cujus fortitudo venatoribus incussit terrorem, quia frequentis Sauli sævitiam Prædicatorum dum ei à quilibet expavit; cui, ut in sua caeperetur astutia, virginalem misericordix sinum incarnata Sapientia expandit, quando circumfultum luce lux ipsa in terram prostravit, & voce terrisonâ indomitam veluti belluam franavit: *Saule! Saule! quid me persequeris?* (d) Sagittabatur fera, seriebatur alienigena, sternebatur arrogantia, cicurabatur ferocia; *Virgo nimirum rhinoceroti sinum suum aperuit, cum Saulo incorrupta DEI Sapientia incarnationis sue mysterium de cælo loquendo patefecit,* (e) quando suppliciter interroganti: *Quis es Domine?* misericorditer Verbum respondit: *Ego sum JESUS Nazarenus:* ruit, non rugit amplius; sed ore tacito ac gemeundo corde singultuantem mihi audire videor, & eructantem: *Sagitta tua infixæ sunt mihi,* (f) & confirmasti super me manum tuam; Vertit Hieronymus: *Et tetigit me manus tua:* Legit Syrus: *quievit manus tua super me:* Qui modo inquietavit Sponsam Sponsi sanguinem, cujus dextera amplexabatur eum, inquietasse pariter ducendus est dexteram amplexantem; sed requiem inquieta manus præbuit Divinæ dextæræ, dum in vas electionis assumptus, tot ambulantes ad sinistram, & deviantes à via vitæ peccatores ad dexteram reduxit. In sagittis Scripturæ sacræ Authoritates velut sagittas potentis auctas purpuratus Hugo considerat; sed tanti Præfulis veniâ hæc ipsa Verbi verba: *Ego sum*

(2) Isa. 2. v. 5.

(a) Lib. adversus Gnost. c. 13.

(c) Jobi

Paulus

rhinoceros

in sinu

Virginis

cicuratur,

dum ei à

Sapientia

DEI myste-

rium in-

caruatio-

nis revela-

tur.

(d) Act. 9. v. 4.

Virgo

nimirum rhinoceroti sinum suum ape-

ruit, cum Saulo incorrupta DEI Sa-

pientia incarnationis sue mysterium

de cælo loquendo patefecit, (e) quan-

do suppliciter interroganti: Quis es

Domine? misericorditer Verbum re-

spondit: Ego sum JESUS Nazare-

nus: ruit, non rugit amplius; sed

ore tacito ac gemeundo corde sin-

gultuantem mihi audire videor, &

eructantem: Sagitta tua infixæ sunt

mihi, (f) & confirmasti super me ma-

num tuam; Vertit Hieronymus: Et

tetigit me manus tua: Legit Syrus:

quievit manus tua super me: Qui

modo inquietavit Sponsam Sponsi

sanguinem, cujus dextera amplexa-

batur eum, inquietasse pariter du-

cendus est dexteram amplexantem;

sed requiem inquieta manus præbuit

Divinæ dextæræ, dum in vas electio-

nis assumptus, tot ambulantes ad si-

nistram, & deviantes à via vitæ pec-

catores ad dexteram reduxit. In sa-

gittis Scripturæ sacræ Authoritates

velut sagittas potentis auctas purpu-

ratus Hugo considerat; sed tanti Præ-

fulis veniâ hæc ipsa Verbi verba: Ego

sum

sum *JESUS*: fortius Saulam confixisse, profundius suspicor penetrasse. Insigniter adjungit confirmatæ, vel quiescentis Divinæ manûs mysterium commemoratus Pater, quasi dicat: *Ego sagittis prædictis vulneratus, me supposui manui tuæ, eligam te in Dominum*: tunc planè, quando conversus ad alloquentem & increpantem se replicuit inquirendo: *Quis es Domine?* Sic sagittabatur à Verbo vitæ futurus Divini Nominis bajulus, invictus ærumnarum & passionum Alas; sic sagittantur ab animarum venatore, à sancto quolibet Prædicatore errantium viatorum animæ, ut sauciata ad fontes aquarum instar salientis cervi properent, ad uberes stillantium oculorum lachrymas anhelent.

Prædicatores sunt sagittarii, & verba S. Scripturæ sunt sagittæ.

Felix regio! ter fortunata Regum curia! hóc sagittariò prævisa, quò feriente belluarum latibula in pastorum tabernacula optatissimâ vicissitudine convertantur; sunt acutissimæ finæ cœlestis armamentarii sagittæ, verba Scripturæ optima, quæ cor amantis DEI, & Os Divini Spiritûs eructavit; sunt Prædicatores sagittarii; si tamen à præfixo intemeratæ veritatis scopo non aberrant. De illis apud Prophetam suum misericors & miserator Dominus loquebatur: *Eccè ego suscitabo super vos Medos, qui argentum non querant, nec aurum velint, sed sagittis parvulos interficiunt*: (g) Illos videlicet, quos alibi incunctanter allidi suavit Sapiencia, dum ore coronati Vatis intonuit: *Beatus qui tenebit, & allidet parvulos suos ad petram*: (h) Sunt Babylonis parvuli, Augustino commentatore: *nascentes malæ cupiditates*: has elidere, priusquam robur acquirant pravæ consuetudinis, expertus docet sagittarius; allidendos persuadet ad petram, quæ Christus est: hos Medi persequuntur, nè miseræ Babylonis filia conjungantur, & hâc nutrice, hâc altrice excrescentes, & accrescentes, illustri Solymæ fidei animæ adversentur; quid enim miserabilius carne nostrâ? quæ nonnisi confusionem peccatorum ingerit, & contrâ cœlestem militiam, adversus virtutum aciem confurgit. His adversatur magnanima Medorum Sanctitas, dum inconcussa sanctorum Prædica-

Pars IV.

torum constantia, dum malos motus ex carne oriundos, antequàm valeant excrescere, præventionem celeri procurat interire; talium sagittariorum acuta sunt jacula, quibus quæcunque configuntur vitia; qui nec aureis retardantur spoliis, nec argenteis retinentur illigamentis.

De horum sagittariorum jaculis Re- *Sagitta* gale illud verificatur præconium: *Sa- Prædica-* *gitta Jonatha nunquam rediit re- toris nun-* *trorsum*; (i) tam peritus in colliman- *quàm de-* *do*, tam dexter in jaculando Jona- *bet redire,* *thas existit*, ut nunquam à scopo *sed sem-* *aberraret*, sed objecta sibi præcordia *per vulne-* *infallibili vulnere lauciaret*: *Jona- rare.*

thas vigeat in arte sagittaria; te- (i) 2. Reg. *statur Abulensis; unde quodocunque* 1. v. 22. *in bello sagittas jaciebat, nunquam erant inanes, sed infigebantur in adipibus fortium.* Fel x certandi scien-

tia! si non inis etymologiam flagitas investigare, disces communi commentatorum placito: *Jonathan columbam dantem* appellari. Hæc genium sanctis Prædicatoribus cognomen est, quò debita eorum muneri proprietas explicatur: *Columbæ sunt per innocentiam, quæ reddit eos simplices sine fallacia*; sic tamen, ut dent eloquia Verbi DEI; dantes sint, non vendentes; donantes, non commutantes; nihil commune habent cum avidis quæstoribus, cum cupidis negotiatoribus, quorum sagittæ non infiguntur, quia obtusæ sunt, ad sagittarium reciprocante lucro redeunt: Ad alium non confugiunt, undè sagittas ementes desumant; nisi ad Verbum vitæ, sua ab ipso verba mutant, cui quidam excellens Prædicator dixerat: *Domine!*

ad quem ibimus? verba vita aterna habes: (l) quasi amanter conquerere- (l) *Joan-* *tur*, interpretante Augustino; *Repel-* 6. v. 96. *lis nos à te; da nobis alterum tu; ad quem ibimus, si à te recedimus*; (m) (m) *Tract.*

A fonte recentes aquæ saliant, à Ver- 27. in *bo*, quod ipsa vita est, verba vitæ *Joan.* *profluunt*; ad hunc accedimus, ut hauriamus aquas de fontibus Salvatoris; vivus liquidem sermo DEI & efficax est sagittarum pharetra, undè profiliunt tam acutæ, ut penetrent usque in corda inimicorum Regis; quid mirum si cadant populi salubriter vulnerati, sagaciter sagittati? Hoc Verbum verborum salutarium una &

M m m m

sola

*Christus in
horto duo-
bus verbis
suos hostes
sagitta-
bat.*

sola scaturigo, hoc Verbum, ut indurata Judæorum corda transfigeret, Ministris Sacerdotum, & Phariseorum breve dixit biverbium: *Ego sum:* & sagittati abierunt retrorsum, sufferre non valentes Verbi præsentiam, & ceciderunt in terram compuncti, vel ad momentum horæ. Hunc æmulantur potentes in verbo sagittarii, qui dum suorum auditorum corda feriunt, in terram humiles animas prosternunt; sunt siquidem illustres Filii Patris multarum Gentium, qui Lipomano fidem dante, ad convallem illustrem erexit publicam Prædicatoris, & Doctoris cathedram, erudiens rudes advenas, & instruens ignaros viatores; utque suorum discipulorum lucraretur animas, adeo universam temporalis lucri suspensionem prævidit, ut adventantes susciperet hospitio, convivis provideret de liberali edulio, subveniret indigis auxiliari solatio, suppeditaret egentibus necessaria sine dispendio auditorum, hoc solo contentandus stipendio, uno pro omnibus satisfactus sui cordis illicio, Divinæ scilicet Gloriæ incremento: Christianæ perfectionis acerrimum æmulatorem prævolasse dixeris, qui suo Evangelicos Prædicatores exemplo clarissimus Prædicator edoceret, accepta cœlitus munera eodem pretio vendere, quod fuerant coempta; imò si suppetit opulentia, expedit nutriendis commensalibus, aut adjuvandis pauperibus impendere, ut faciliore ciborum illicio hamentur animæ, captæque velociori convertantur ministerio; elinguis exempli erudiantur magisterio, ut sciant & ipsi, vel discant saltē, terrena contemnere, in manus pauperum thesauros deponere, æterna in cœlis tabernacula terrestri advenarum hospitio præparare.

*S. Elisæus
resusci-
tans Sana-
mitidis Fi-
lium, dedit
insignem
Prædica-
toribus
normam.*

Præclarus ille clarissimi Prophetæ discipulus, illustris sanctissimi Protoparentis nostri primogenitus, duplici dotatus Spiritu Elisæus, dum Prophetarum Dominum antevolâ æmulatur pietate, subsequituros in Lege Evangelica imbuit Prædicatores, quantum oporteat impendere, ut liceat perditam auditoris animam recuperare. Viduata mortuo filio mater, quem nuper præfatio & beneficio cœlitus datum susceperat, acceleratio itinere

ad eundem Carmeli incolam properat, piissimi pulsat cordis affectum, expertum denuo interpellat commiserantis amorem, ab adamata solitudine amantem extrahens, unam in lugentem domum abducit; utque, quem nasci impetraverat, denatum ad vitam revocet, supplicabunda mater gemitibus suadet, singultibus urget. Renuit collachrymari Propheeta, sed gaudens, (quia mœror mortis mox convertendus erat in gaudium resurrectionis) & ascendens lectulum (qui exanimato cadaveri substernebatur in tumultum) incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus, illum mortis victorem exhibens, qui veterem Adam resuscitaturus triplici vulnere lethaliter sauciatus, triplici quoque cataplasmate curavit: vitam gratiæ primus homo amisit, ore fructum præcepto interdictum gustando; secundus de cœlo veniens cœlestis Adam sanavit, ore propinatum ab impia crudelitate acetum degustando: mortalis evadere incœpit Adam, arborem vetitam curiosiori intuitu aspiciendo; restituit jacturam vitæ Adæ filiis DEI Filius, geminis oculis largiter lachrymando: Extendit præproperus raptor cum brachiis manus ad fructiferum arboris ramum, primus fur alienum auferens fructum Dominò rationabiliter invitò; quæ restitutus DEI Filius, ut quæ non rapuit exsolveret, brachia cum manibus ligno affixis in cruce crucifixus expandit. Prælusit hunc in orbe terrarum Sapientiæ incarnatæ lusum Elisæus: *Incubuit super eum;* Legunt alii: *Insufflavit:* Alludit subtiliter ad animatam Damasceni limi fabricam Cyrensis Præsul Theodoretus: *quomodo DEUS Adami corpus fabricatus, per insufflationem indidit animam, ita Propheeta suscitavit adolescentem;* differunt tamen, quantum à Creatore creaturam necesse est differre; *enimverò, Creator creavit animam, quæ non erat, Propheeta autem eam, quæ erat, in suum reduxit corpus:* Insufflavit uterque Creator, & creatura; ut disceret ab utroque Evangelii Præco non citius, nec facilius mortuam peccatoris animam foetentem licet ac putrescentem, ad vitam

vitam gratiæ revocari, quam insufflando; qui sufflat, aspirat; aspirans sui spiritus portionem inspirat; ab intimis siquidem tractum visceribus halitum infundit, evisceratum aliquid vitæ in alterius viscera jactat. Evisceretur Apostolicus Prophetarum æmulator, expendantur opes, quæ obsunt, expendantur vires, quod prodest, ut anima infinitò Divini Sanguinis empta pretiò, sed turpiter vendita, prodigaliter perditâ, æternaliter mortua recuperetur ad vitam, reducat ad salutem.

Vox Prædicatoris plus debet resonare, quàm verbis.

Et quidnam aliud sunt laboriosæ Prædicatorum voces, quam intima viscerum portio collisione dentium excussa? Si tamen vocem clamantis in deserto consonis vocibus imitentur; si parare viam Domini, & rectas ejus semitas facere intendant. In via, Doctor Seraphicus, mandata esse intelligenda, autumat; in semitis, consilia. Clamet vox, non raucis faucibus, sed publicis operibus, ut voce suâ, non solam Verbi vocem, sed vocis Verbum æmuletur. Pendebat illud circumdatum carne in arbore malo, ubi suscitata est Mater Ecclesia; hærebat in cruce: *Preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere à morte, cum clamore valido, & lachrymis offerens:* (n) ut egregius Prædicator recenset; nève clamoris vocabulò violentam, aut inconcinnam vociferationem significari suspiceris, subjungit purpuratus Hugo: *Cum intentione efficacissima:* devotio quippè cordis vicem occupat clamoris, quæ, ut intonaret validius, exaudiretur citius, adjecit lachrymas, jam tertiò lachrymatus; deflevit siquidem nostræ mortalitatis miseriam in Lazaro; plangit ignorantiam incredularum mentium in Solyma, cui cognitionis defectum exprobrans obtrudebat; *si cognovisses!* sed peccatorum perniciem deplo-
ravit in patibulo. Sed qui planxisse legitur, & flevisse, clamasse nullatenus reperitur. Scio clamore validò recedentem associasse Spiritum à Patre ad tempus derelictum; sed clamor ille non supplicantis erat protestatio, sed contestatio acerbè conquerentis. Resolvit ambigenti dubium Primasius, dum Verbum & perorasse precibus, & insuper clamasse
Pars IV.

profusò sanguine commentatur: *Omnia autem quæ ipse egit in cruce, preces supplicationesque fuerunt, sacra verò sanguinis ejus effusio, clamor validus,* (o) supplicando ad forum Judicis appellabat; orando nostrum se Advocatum exhibebat; deprecando, auxiliatricem dexteram sibi in manum adjutoriam invocabat; lachrymando paternum cor ad miserendum rogabat. Vociferetur vox Verbi, fidelis JESU Discipulus, suæque veritatis Præco; solis tamen nullatenus confidat linguæ vocibus, nè verbò aërem verberans, corda auditorum non feriat, nec animas sagitet. Clamabat accusata gementis Susannæ innocentia; sed reclamabat accusans inveteratorum senum geminata malitia, hoc uno cum discrimine, quòd sacris imprimatur in paginis innocui clamoris vehementia: *Exclamavit voce magnâ Susanna; & licet clamorosis vocibus infatuati senes conclamaverint, clamor validus nullatenus explicatur: exclamarunt autem, & senes adversus eam.* (p) Ingemuit pudica mulier, & licet voce gemebundâ potuerit percipi, nequivit tamen afflicta, & perterrita, valebat fortiter vociferari; At verò impetuus frementium calumniatorum sonus, & resonabat solidius, & impudentius clangebat; quo non obstante sacer Chronologista exaltat vocem plangentis sceminæ, magnamque prædicat; de qualitate verò vociferantis malitiæ nihil adstruit, nil magnitudinis adducit. Respondet ingeniosus Dalmata, dum magnæ vocis magnitudinem commentatur: *Magna vox erat, non clamore faucium, sed pudicitie magnitudine, per quam clamabat ad Dominum; unde, & sancta Scriptura in exclamatione, seniorum non posuit magnam vocem.* Clamet Prædicatorum Sanctitas, & penetrabit intimius, quàm si horrifonos stridentis toni mugitus audiretur! Clamet patiens laborum tolerantia, clamet voluntaria egenæ paupertatis indigentia, clamet profunda depressa humilitatis submissio, clamet zelosa gementium prævaricatorum conversio, clament pœnitentes contritorum cordium gemitus, clament profusæ distillantium oculorum lachrymæ, & audietur vox in terris edita,
M m m m 2 ab

(o) In Epist. ad Hebr.

Cor. am DEO vox est magna, quando est virtuosa.

(p) Dan. 13. v. 14.

ab auscultantibus cœlestis Solymæ civibus, qui diem festum agent ob lugubrem vigiliam plorantium filiorum Adæ! Tunc æquabuntur colles vallibus, & obliqua rectificabuntur in angustas, sed salutare semitas, per quas nil ultrâ coinquinatum transire poterit, quô via regia non ultrâ à prætereuntibus feris & belluis conculcetur.

Prædicator debet vacare solitudini, & recollectioni, ut sit vox clamantis in deserto.

Quid est sublimius, si dignitatis consideres eminentiam? quid est utiliùs, si emolumentum trutinis pretium? quid est jucundiùs, si exultantis conscientie recogites solatium? quam vocis esse Verbi clamantis in deserto? hinc ille amor solitudinis exoritur, quô conflagrantes sanctorum Prædicatorum animæ plùs ambiunt feris & belluis insidiari, quàm columbis teneriori affectuum impendiò famulari; plùs insequuntur efferatas peccatorum turmas, quàm sancta justorum agmina; plùs deliciantur cum convertendis peccatoribus, quàm si contingat ipsis cœlitibus associari; ipsum videlicet in illis diligunt, qui novem Beatarum mentium choris, tunc unam præposuisse ovem perditam probatur, quando Homo quidam nobilis, æterni Regis Porphyrogenitus abiit in regionem longinquam, accipere sibi regnum, & peregrinis cum incolis regni de valle lachrymarum reverti ad patriam Beatorum. Sequuntur hunc Regem Gloriæ illustres servuli, felices solitarii, quorum regnum, quorum regni institutum non de hoc mundo est, cuius amant exilium, oderunt incolatum; sic quippè premunt terram pedibus, ut quovis passu resiliant; progrediuntur, ut deserant; recedunt longius, ut propius accedant Regno DEI. Hoc est elogium, quô coronatus Ecclesiastes, quô Psalter Regius coronat sacros vertices Prædicatorum: *Etenim sagittæ tuæ transeunt, vox tonitruum tui in rota:* (q) Si hujus tonantis rotæ exitum, si strepitantis tonitruum originem scruteris; monstrabit utrûmque Apocalypcticus speculator, qui sua in Pathmos specula constitutus, priusquàm prædicaret urbibus, priusquàm docens per aulas & curias discurreret, vidit mysteria in solitudine, audivit oracula in deserto; ostendet ille vocis originem, & resonantis tonitruum no-

tificabit officinam: *De throno procedebant fulgura, voces, & tonitrua.*

(r) O si suam æstimare scirent prophetarum hæc voces Verbi DEI, quæ sursùm sunt hæc sola scirent, sola dissiperent in sacra recollectionis solitudine, quæ sunt super terram! Nec tonitrua reboant sinè fulgure, nec fulgur corruscat sinè voce; nec sola Doctrinæ tonant dogmata sinè micantis vitæ sanctimonia, nec ista fulgurat sinè zelosa & flammivoma prædicatione; præcedant tamen fulgura exemplorum, ut oculos illuminent, priusquàm succedant eloquia per aurium ostia ad cordis conclave penetratura; si fulgurare prodest, si vociferari convenit, de throno DEI procedant fulgura, & voces emittantur. Ascendit altius Mediolanensis Ambrosius, & in Sanctissimo Divinæ Majestatis throno Evangelicos reveretur Prædicatorum, quorum sermo vivus & efficax in vocibus, suppliciorum comminatio in tonitruo adumbratur; *quia sancti Prædicatorum, quos amore cœlestis patriæ à vitiis revocare nequeunt, eis tormenta aterna, quæ impiis preparata sunt, opponunt; ut quos blanditiis nequeunt, saltem terroribus à vitiis compescunt.* Venerare vocem hujus tonitruum à throno procedentis.

Sed *in rota*, præmissas sagittas discute, sed transeunt: discurrere per Orbis orbitam ad instar rotæ, Prædicatorum est privilegium, præcipuum professionis suæ decus & ornamentum; sed sicut est rotæ proprium unum duntaxat puncto terram tangere, tactuque velut evanescente sursùm in æthera reverti; sic sanctæ prædicationis est artificium, est magisterium non nisi momentaneâ cogitatione ad ea, quæ terræ sunt reflectere, sed subito in cœli regiam totis affectibus remeare. *Vox tonitruum in rota, vox grandis, est prædicationis in toto orbe; rota modico quodam vestigio stat in terra, & non solum stat, sed quasi percurrit, & revolvitur ad altiora:* explanat subtiliter Hieronymus. Ut sagittæ terrigenas, terram respicere, terram coguntur contingere, ut quid terrenum sit, discernant, sed sagittæ transeunt, quibus & transeuntibus à terra sagittariis recedit: Pertranseant jacula, nè verba in auribus remaneant,

(q) Psal. 76. v. 19. Vox Prædicatorum procedit à throno DEI.

Prædicator debet ad instar rotæ discurre per Orbem.

remaneant, sed ad auditorum animas transvolantes, eas percutiant, & transfigant. Percussis & sauciatis peccatorum cordibus, vox tonitruum in rotam agitetur: *Orbis terrarum est rota*: explanat Augustinus; *nam circuitus orbis terrarum merito & orbis dicitur*. Rotetur vox Prædicatoris per orbem, non unam coarctetur ad urbem; non solum solò natali solò circumscribatur, sed in omnem terram exeat sonus illius, & in fines orbis terræ verba illius. Persequitur furibunda Jezabel Eliam; & ille, nè vox truncetur, vel elidatur in gutture, fugit à curia, declinavit impiæ mulieris regiam: *& mansit in spelunca*:

(s) 3. Reg. 19. v. 8. (s) quò disponentis Providentiæ mysteriò, quò ordinatricis Sapientiæ emolumentò, quò publicæ utilitatis commodò, quò profligati Israël incrementò? *Ut cognosceret plenius*

(t) Lib. de DEUM: respondet Ambrosius. (t) fuga Sac. Fugit Jezabelem, id est, ut vertitur: c. 6. *effusionem vanitatis*: ut hanc effugeret, & ad montem Horeb, quò versò nomine, *mensa* significatur, usque ad mensam deliciarum DEI, ut exindè nonnisi ad oris sui verba ros & pluvia descendat, ut auditoribus suis Divinæ gratiæ stillicidium defluat, cum imbre intelligentiæ Scripturarum; ut incendat Altissimo fidelis sacrificulus holocaustum, non aliò, quàm cœlis deciduò cœligenæ charitatis flammicidiò succendendum; ut enim magnus adhortatur Gregorius: *Nullum tale est omnipotentis DEI sacrificium, quale est zelus animarum*.

(u) Lib. 1. (u) in Ezech. Hunc animarum zelum impressurus Conditor, humanæque salutis Amator, Ezechielem advocat legationis functurum, quâ dispersas devii Israël reliquias congreget, & exasperantem domum in Templum Domini convertat; sunt exhortantis verba: *Et tu fili hominis sume tibi laterem, & pones eum coram te, & describes in eo civitatem Jerusalem*:

(x) Ezech. 4. v. 1. (x) Legit Symmachus: *Abacum*: in cuius pulvere solent Geometriæ grammæ, seu lineas radiòsque exarare; non tamen nuncupat Geometram, nè in Prophetæ laudem cedere videatur terrestri scientiæ magisterium, sed ut ad humilitatis exercitium deserviat humanæ fragilitatis cognomen-

tum, quò nomine Propheta toties appellatur, quoties ad altiora erigitur, vel ad subeunda Divinæ legationis munia ablegatur, quod ideò factum docet Gregorius, ut inter abdita Divinæ revelationis mysteria, quæ illuminatâ mente penetrat, de his ad quæ cor suum erigitur, non vanitate inanis complacentiæ sustollatur, sed se filium hominis, id est, fragilem massam caduci pulveris vocari, & esse recorderetur. Jubetur igitur assumere Filius hominis laterem, terrenum videlicet cor immersum pulveribus vanitatum, quem coram se ponere jubetur, ut vitam, vitæque normam, ac regulam valeat observare; describendam autem præscribit in hac terreni cordis mappa civitatem Jerusalem, ut dedito vanitati amanti, deliciarum terrestrium sectatori, inanium voluptatum venatori, oriunda de visione pacis gaudia præsententur, interminabilis Empyræ civitatis pulchritudo declaretur, purissima Beatarum mentium consortia recommendentur; tunc enim descripta est in latere superna Jerusalem mater nostra, cum terrenis implicata deliciis anima, proposita internæ pacis solatia dignoscere, castissima sanctarum cogitationum gaudia discernere, intemeratas pudicæ mentis delicias æstimare, cum aspirans ad illibata sanctorum Angelorum contubernia prolongatam sui incolatûs calamitatem cœperit plangere, seque ad Beatarum mentium consortia conformitate congrua disponere, effrœnem mundanæ conversationis appetitum perdere, in cœlis totam suarum curarum sollicitudinem collocare, nec ingruentia inimici hominis certamina declinare. Hæc sunt ter fortunata sanctorum Prædicatorum impendia, hæc retia, quibus electi piscatores hominum innumeras illaqueare viatorum animas consueverunt.

Providus orbis Archithalassus, quem primum secundi mundi Adæ Noë post Glossa nuncupat, providus incorvum emittit collocat in apice montium Ararath, post lumbam; quadraginta dies fenestram aperit, & sic Prædicorum serenitatis exploratorem in cator emittitur, regionem aëris dimittit. Evolat per- ut peccatorum ditæ libertatis memor, & celeri alarum

rem redu-
cat in
viam sa-
lutis.

(y) Genes.
8. v. 8.

rum remigiò deproperans, hæc avida volucris in exanimata ruit cadavera, suam ingluviem satiatura. Præstolabatur fluctivagus adhuc portitor reducem restituti Orbis nuntium, sed frustraneò delusus auguriò meliori spe conceptâ, *emisit columbam post eum.*

(y) Cogitâsem ego cautiùs afflictorum incolarum refrigeriò consultum fuisse, si corvum columba prævolâset; quòd si corvo reportandæ serenitatis ministerium committere oportebat, cur post evolantis corvi morasam dilationem columba pariter emittitur, ut primum expectatæ reconciliationis bajulum insequatur. Est corvus genuina effigies immundorum amatorum mundi, qui suis moribus corvinis claustrorum septa fugiant, ad nimiam libertatem evolant, ad cor redire prævaricatores negligunt, ad interius conclave angustiantis conscientiæ regredi formidant. Quid agat circuiens cœli gyrum Sapientia, quid faciendum ordinet directrix creaturarum Providentia? induraverunt faciem suam super petram, reverti noluerunt; numquid hos non salvabis Domine, affixos divitiarum illicitis, coarctatos voluptatum insidiis, circumdatos dignitatum illecebris, ut ad te Creatorem, à quo creationis beneficiò emissi fuerant, non ultrâ redeant, sed in fœtoribus suorum scelerum, ut jumenta in suo stercore computrescant? Quid agat attrahens Misericordia? emittet columbam, cujus simplicitatis candor Divinos respicientis DEI oculos allicit; dimittet investigatricem peccatricis animæ, ut retrahat suis immerfos sordibus peccatores: *Salvator emittit post eos columbam, id est, viros innocentes ac simplices concionatores; non rudes ingeniò, expertes prudentiæ, destitutas Sanctorum scientiâ, sed quibus prædixerat jam dudum incarnata Sapientia: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* (z)

(z) Matt.
10. v. 26.

Prædicator debet
habere in
se quali-
tates ser-
pentis.

Circumvallatus periculis serpens in spiram se coarctans salvandum caput abscondit, salvatò cujus vigore, labiari corporis membra non curat; sic Verbi Divini Præco solum caput suum, quod Apostolico conformiter oraculo in viro quolibet, in virili videlicet animo Christus est, tueri

conatur, hortante Hieronymo; *toto periculò corporis caput nostrum, quod Christus est, custodiamus.* Deponit cum pelle senium inveteratus coluber, in angusta cujusdam petræ rima se contrahens & coarctans; Deponat pariter sapiens Prædicator in arcta omnigenæ afflictionis via veterem hominem, & ejus locò novum induat, suæ reformationis exemplò suos docens Discipulos, ut simili stratagemate in novos cœlestis Adæ pedissequos, in renovatos DEI Filios convertantur & vivant. Allidit serpens aurem unam, & caudâ alteram obdurat: *Prudentia serpentis est, explanat venerabilis Beda, quòd unam aurem petræ opponit, alteram caudâ claudit, nè audiat incantantes; sic suo consulat auditui, sic suos erudiat auditores Vox Verbi, soli petræ, quæ Christus est, dexteram accommo- dans aurem, suam auscultantes vocantis vocem, caudâ occludant sinistram, assiduâ consideratione vicini finis, atque propinquæ mortis suæ; adjiciant terram ut sepulchrali pulvere conspersi, non audiant syrenum fallacias, nec defraudantis mundi illecebras admittant serpentes, sed prudentes, suis efficiat sermonibus insignis Prædicator; ut enim docente Epiphanio, accedens ad fontem virulentus anguis, virus in antro dimittit, & purus accedit, nè ex illis aquis bibentes veneno inficiat; (a) sic pariter propinatus Prædicator sitientibus aquam, seu fidei, seu Scripturæ, dimittat venenum malitiæ, non secum afferat in Ecclesiam tabem concupiscentiæ, non invehat virus lasciviæ, nè animam suam cum reliquis intoxiket virulentâ iniquitate.*

Sed de prudentia serpentum ad col-
lumbæ simplicitatem progrediamur; Est illi proprium ablatos non inda-
gare pullos, & de jactura eorum non
delere: sit primum Divini Præconis
ministerium, cum carne sanguinem
despicere, consanguineorum absen-
tiam non lugere: columba fellis ne-
scia, nulli nociva, ignorat fraudem
dolosi accipitris, quem nisi naturæ
imperus discerneret, capturam non
vitaret; *sic simplices haberi voluit, & suos reperiri discipulos, contra dolo-
sitate, quæ aliud gerit in corde, aliud
in ore; elucubrat Doctor Angelicus:*

Intemerata

(a) Ad
Physiolog.
c. 16.

Prædica-
tor etiam
debet ha-
bere pro-
prietates
columbæ.

Intemerata sinceritas est Apostolici Oris proloquium, nullis obvolatum ambagibus, nullis implicatum fraudibus, illis deserviens pro genuino idiomate, de quibus Spiritus Veritatis apud Isaiam interrogans perscrutatur: *Qui sunt isti quasi columbae ad fenestras suas?* (b) quasi ad fenestras sunt, subjungit Gregorius, *qui nihil in hoc mundo concupiscunt, qui omnia simpliciter aspiciunt, & in hac, quae videtur rapacitatis studio non trahuntur*; & alibi illos in columbino schemate sanctos Prædicatores idæari adstruit, *qui pro mansuetudinis suae spiritu in hoc mundo per oculos nil concupiscunt*, (c) quos quoque nubibus comparat; dum enim nihil terrenum appetunt, terram volando quasi non tangerent, percurrunt; Nec tamen semper columbas exhibent, nè per simplicitatem nimiam illaqueentur; nec semper cum serpentibus sapiunt, nè contra auditorum suorum quempiam ex corde virus effundant, sed Chrysostomo Doctore, secundum tempus personas mutant & mores; nè fortè nimium mansuescenti illud exprobrantis Prophetæ improprium obijciatur: *Ephraim quasi columba seducta, non habens cor* (d) ad increpandum malevolorum impietatem, ad exaggerendam scelerum gravitatem, ad retundendam superbarum mentium temeritatem. Non has, sed illam Dominus columbam post corvum emittit, pro peccatoribus reducendis dimittit, quæ suæ simplicitatis candori prudentiæ fulgorem conjungit; Hæc quippè, ubi non invenit, ubi requiescat pes suus, ad Arcam remeat: nec mirare! nam inter exundantes mundi fallacias, inter tumultuantes fluctuantium cupiditarum undas, portum non invenire solet. Adstipulatur Damianus, dum in hujus mundi salo justos adstruit laborare, ubi suam solent requiem reprobi possidere; hinc fœdis cadaveribus corvus infederat, nec insidens ad Arcæ claustrum reverti procurabat; columba verò reversa est, quia ubi pes ejus requiesceret, non invenit; *hic enim, in vanitatum circo, in amplo deliciarum mari, in tempestatum mundialium voragine, pravi quique carnalibus voluptatibus se satiant; Sancti verò non reperiunt, ubi*

ad quiescendum desiderii pedem ponant. (e) Resiliat proinde, & in desertam prædicandæ veritatis gratia revolare contendat Evangelicus Prædicator, si nullum in arescente ficulnea fructum neque ex stercoreatione percipiat, neque ex putatione progerminantem advertat; si nullam indurati peccatoris correctionem, neque ex vitiorum detecta fœditate, neque ex incussa pœnarum horribilitate pullulare prudens investigator observet.

Nec tamen illicò est deferenda refractarii peccatoris anima, quantumlibet monenti adversetur, licet corrigenti insidietur; nam etiam Scrutator cordium, qui primi parricidæ turbatam mentem viderat, qui causam aversionis intimæ optimè noverat, qui prævalentem rebellis Angeli malitiam inspexerat, adhuc dignatur alloqui jam invidentem, examinare irascentem: *quare iratus es, & cur concidit facies tua?* (f) Legit Arias cum Pagnino: *Ad quid est ira tibi, in convertentis peccatoribus obstinatis.* (f) Genes. 4. v. 6. Percunetando vocat, ut revertatur ad clementiam, vocantem alloquendo, invitat à corde suo elongatum, ut redeat ad misericordiam invitantem; insequitur velut columba corvum, ut dimissis dissensionum cogitationibus amuletur fratrem, & regredi festinet ad gremium amissæ pietatis. Hortatur Chrysostomus, ineffabilem misericordiae DEI expendere benignitatem, addiscere congruam nobis in docendo humilitatem: quamvis offensus ab exulcerato invidi fratris furore Altissimus videat reum vehementius ad rabiem excitari, ad horrorem primi in Orbe parricidii acrius stimulari, accedit nihilominus, velut immemor offensæ, illum, qui Conditori exconditis obtulit viliora; illum, qui sibi suæ possessionis avidus reservavit meliora; illum, qui truci vultu quodammodo cælum despicit, ac cæli Dominum contemnit; illum, quem accessurum, quem veniam postulaturum, quem spreto Creatori supplicaturum expectabat longanimis misericordia; illum inquam, adit Altissimus, quasi foret inferior reconciliandus offenso superiori; Accedit Creator creaturam, & quidem renitentem, & quidem insolentem, iste moratur

DEUS vacans conversioni Cain, præbuit normam Prædicatori in convertentis peccatoribus obstinatis. (f) Genes. 4. v. 6.

(g) Lib. de
Spirit. &
animabus.

moratur veniam postulare, iste præproperat peccatum condonare; *Sic festinat DEUS absolvere tormenta compassionis suæ, quia plus cruciat eum compassio miseri, quam ipsum miserum passio sui.* (g) Æmulare Vox Verbi hanc vocem alloquentis, hunc morem præstolantis, hanc moram dissimulantis! si Præco Veritatis es, imitare erudentem, hanc pietatis paradoxo loquentem veritatem! à casu vultus ad mentis lapsum recognoscendum procedit, quid sapientius? A faciei pallore ad animi turbationem accedit, ut lentè incedat, nec subito adversus delinquentem ferrò & igne, pœnis ac plagis procedat. Sed numquid inevitabilem prævidit omniscius futurorum DEUS ruinam, nonne successuram Abelis necem, & malignantis Cain subsecuturam perniciem scivit? Cur ergò suadet non acceptanti? Quare blanditur infallibiliter reluctaturo, à sua facie æternum avellendo? Respondet subtiliter Seleuciensis Basilii: *Mitigat per se ipsum tristitiæ vim DEUS, de more humanorum medicorum, qui etsi malum desperent, spem tamen habent repositam in medicamine.* (h) Non mittit Angelum Conditor Angelorum, non Genitorem admonet, nec genitricem ablegat, ut suis abstrahat lachrymis mutet consiliis, minis absterreat: *Sed dixit Dominus ad Cain:* non mediante servulò, non Interpretis alloquiò, non Meditatoris ministeriò, sed, Cajetano Commentatore, *nomen est Tetragammaton, ut intelligamus, quod ipse supremus DEUS homines etiam peccatores alloqui non dedignetur;* subnectit purpuratus Hugo: Supremus Arbiter Præcones verbi sui, suæ dignationis exemplò ad prædicandum peccatoribus excitat, sint licet incurabiles feræ, frementes belluæ, sint licet velut perditæ, aut & videantur perituri! Ecce in vocem verbum convertitur, ipsa æternitatis Sapientia Præconis ministeriò fungitur, cum impio piissimus sermocinatur! Idem, qui nuper parentem ad comparandum citaverat, citatum de corpore delicti sibi cogniti interrogaverat; qui respondentem audierat, qui confitentem absolverat, qui pœnitentem respexerat, qui corrigendum in vallem lachrymarum detru-

ferat, qui lachrymantem largiter solari consueverat, idem Divinus Conditor, idem Supremus Arbiter approximatur filio; nec exauditur: hortatur excandescentem animum; sed præteritur: aucupatur ferocientem animam; & turpius à corde profligatur: cœlestis Archiater salutem auguratur phrænetico; & à conticescente repudiatur: obsequitur DEUS homini; & humano indignus nomine, nec levi gemitu offenso Numini correspondet. Discat Vox Verbi tam rudem animum tolerare, dissimulet Evangelicus Prædicator infictam à perfido vel incivili auditore injuriam dissimulare! Colligat diversam operatricis gratiæ qualitatem, quæ patrem efficaciter induxit ad pœnitendum, infamem filium ad condonandum fratri innocuo non perduxit: *Facit hoc DEUS, ratiocinatur sublimiter, ut assolet, Augustinus, à vasis misericordiæ, ira vasa discernens; nam hoc ipsum quod DEUS locutus est ad Cain, locutus est ad primos homines:* (i) Non perdit præmium assiduus Prædicator, non ideò in DEI oculis vilescit operantis meritum, *DEI cap. 11:* quia sperans lucrari animam, non Prædicatum adipiscitur solatium, sed cogitur pereuntem cernere, quam cogitabat reducem salvare. Columba si-
nè corvo rediit, nec tamen exacer-
batus Noë regredientem repulit, sed non fru-
potius, ut revertatur citius, ingre-
diatur facilius, *extendit manum, & præmiò.*
apprehensam tulit in arcam: (l) sinè (l) *Gen. 8.*
versutia egrediebatur; emissa sinè si-
v. 9.
tione revertitur accepta; porrigitur insuper brachium vacillanti; sic neque displicet æternæ Sapientiæ infructuosus labor, si absque laborantis culpa destituatur optato.

Optarem ego Evangelicum Prædicatorem periclitanti auditorum gregi proposse sic excubare, ut si errabunda lupinis dentibus abripiatur ovicula, nullatenus excubanti valeat pastor imputari, soli & uni, quæ custodia renuit, errabundo pecori à scrutatore cordium attribuat. Quippè unum zeloso Concionatori præ oculis est habendum, ut Verbo DEI adversus mendaciorum patrem obarmatus, profligandis totus intendat vitiis, detegendis insidiis incumbat, impugnet criminofam peccatorum aciem,

(i) Lib. 15.

de Civit.

DEI cap. 11.

Prædica-

tor sine

sua culpa

in vanum

laborans,

non fru-

stratur suo

præmiò.

(l) Gen. 8.

v. 9.

Prædica-

tor reti-

cens veri-

tatem, mi-

serabiliter

consumi-

tur.

aciem, expugnet insidiatrices copias tentantis inimici, caveat captivam arctare eloquentiam, quando ambit in pulpito decora veritas declamari, nè fortè cogatur aliquando mugire mutus, vel conticescens ingemiscere cum conquerente Jobo: *quare tacens consumor?* (m) consumitur taciturnitate, qui nec jacturâ bonorum omnium poterat enervari, nec pessimo, quod ferocientis Angeli rabies inflixit, ulcere valebat attenuari. Tacens consumitur, qui nunquàm stultum aliquid contra DEUM protulit, se tamen nonnunquàm reticuisse, quod oportebat, vel conducebat dicere, recogitabat; ac si apertè dicat, subjungente Gregorio: *sic vixi, ut accusatorem exterius nullum timerem; utinam sic vixissem, ut intrâ memetipsum accusatricem conscientiam non haberem:* (n) Verumtamen non semetipsum redarguere, sed redargutionem hanc obtumescens Verbi Divini Præconibus exarari, Nicolaus Commentator subtiliter opinatur; quia tunc tacentes consumuntur, quando à remordente conscientia lancinantur: *flagellat enim conscientia usque ad consumptionem illum, qui homines, quando opus est, veritatis verberare non flagellat.* Flagellabatur hoc verberare amaras usque ad lachrymas Puer Domini, quando plorans & singultuans, acerba inter suspiria, articulabat lugubrem interioris Consilii elegum: *væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum!* (o) credideram hætenus incautò solùm eloquiò contaminari labia; silentiò, nè profanentur, conservari: nunc cogor cogitationes meas immutare: condemnat Propheta taciturnitatis impendium, cui siluisse obfuit, quem, quia verba non protulit, rea delicti conscientia angariavit. Legi præclarum eminentissimi Carenis Commentarium, qui duplicatò poenæ & culpæ suppliciò flagellatum singultuare existimat Prophetam: *væ mihi quia tacui!* audiens Angelos laudantes; sed magis quia obmutuit à redargutione populi, videns eum peccare. Sed cur laudare renuit, quem decet hymnus in Sion, quare non audet inter Seraphinorum agmina Dominum Majestatis collaudare? Respondet Hieronymus: *quia labia habebat im-*

Pars IV.

munda: quod si immunditiei originem inquiras, non aliam eloquentissimus Dalmata vel vult, vel valet assignare: propterea labia habebat immunda: *quia non audacter Oziam impium Regem corripuit;* loqui timuit, nève loquendo principem offenderet, audaciam repressit: imminebat locuturo audentius, peroraturò audacius regalis iræ periculum; sed hoc ipsum declinasse, fuerat labia contaminasse: ut discant posterioribus Sæculis hujus Propheticæ Lectores veritatis, ad auditoris purpuram non erubescere, ad comminabundi principis rugitum nullatenus hallucinari.

Haud tamen præsumptuosos illo-
rum ausus hic commendari autumo, qui aliter ignorant, vel recusant suorum auditorum culpam redarguere, nisi publicam convertendis peccatoribus notam se videant imegisse: impudentis superbiæ hoc est improprium, non monitum proficui Præconis: Corripe reum, non inficior; sed inter te, & ipsum solum, nè corripendus innotescat, & erubescat; non verecundetur ad bipatentes cæterorum oculos, inflammeturque potiùs auscultantis odium, quàm convertendo conversionis remedium præparetur. Nam videri peccator renuit, audiri prævaricator refugit, ille etiam, quem peccatorum fœditas non deterret. Quod si personæ peccatum revelare necesse sit, aut expediat, sic divulgetur, ut tamen personæ qualitas dissimuletur; nè dum salutis auditorum consulitur, prævaricatoris integritas diffametur. Præco veritatis illæso ore, & corde integro Evangelicæ Veritati suffragetur, exemplar illud inspiciat, quod intuentum objicit clarissimus Patriarcharum Moyses, qui refractarios castigaturus, Ægyptum severioribus plagis flagellaturus, *reversus est in Ægyptum portans virgam DEI in manu sua:* (p) grande elogium, quò prodigiosa itineraturi Moysis virga de-
prædicatur! Virga DEI, quasi Divinis agigaretur nutibus, non manibus humanis, quidnam Divinitatis continuit, ut Virga DEI, non hominis promereatur nuncupari? Illud unam humanam conditionem excedere, opinor, illud Divinitatis proprietatem sapere videtur, quòd, dum arioli
Pharaonis

Prædicator debet redarguere culpas, non Personas.

(p) Exodi 4. v. 20.

Pharaonis projectas in terram virgas suas convertunt in dracones, huic Divinus applaudebat calamus: *Devoravit virga Aaron virgas eorum.*

(q) Exodi
7. v. 12.

(q) Adstipulatur Philo illustri portentosa virgulæ virtuti, dum adstruit: *Serpens ex virga Moysi effectus, in sublime se extollens, & pectus dilatans, os verò aperiens, serpentes magorum deglutivit:* attende latentis mysterii profunditatem: virgas magorum devorans, illæsos magos non devoravit! verus draco præstigiosos dracones absorbuit; nec tamen fraudulentos impostores assiliit, non ipsos invasit maleficos, sed maleficia coarguit; eliminantur veneficia, sed sine præjudicio ipsorum incantatorum destruantur. Destruantur quoque Concionatoris Evangelici clamore præstigia, nec tamen præstigiatorum auctoritas proscindatur. Est virga feriens dracones, Divina correctio; est virga, non tantum verberans, sed titubantem etiam sustentans; feriatur maleficia corripiente Prædicatorum lingua, sed malefactor non lædatur; ut valeat & ipse sustentatus cum applaudente Psalmographo plaudere:

(r) Ps. 22.
v. 4.

Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt: (r) legit Malvenda: *Baculus tuus, & sustentaculum tuum:* & explanat Paraphrastes Chaldaus: *verbum tuum in auxilio meo:* auxiliari debet Divini Verbi Præco, ut erigat, non sauciare, ut dejiciat, non vulnerare, ut occidat. Profanat incautus Ecclesiastes Prædicatorum Sanctimoniam, deturpat gloriam, qui, ut peccatum absorbeat, deglutit famam peccatoris; nec est, quod speret virga percutientis prodigium, qui, ut flagellet prævaricationum abominationes, prævaricatorem verberat, infamat transgressorem. Accepit portentosam DEI Virgam, suscepit à manu Domini exhortatoriæ potestatis baculum, ut fragilem suffulciat, fragilitatem arceat, non, ut nutantem feriat, aut lapsum ad verecundiam confundat.

Prædicator debet imitari normam, quam præbuit DEUS in conver-

Attende primam corripientis Sanctissimi Numinis correptionem, ingredere lugentem ob lapsi Proto-Parentis interitum voluptatis Paradisum: citatur ad subsellium prævaricator publicus; Offensus Conditor non gressu festino ad ultionem pro-

perat, sed lentò velut vestigiò deambulat ad auram: peccaverat Adam suæ salutis prodigus antè meridiem, & castigaturus Arbiter post meridiem, vel potius, legente Hieronymo, ad vesperam comparet, illius personam exhibens, si Abulensi fidimus, qui refrigerium quærit: *Sic DEUS post peccatum hominis, calore iracundie incanduerat, idè refrigerari volebat.* Loquitur enim de eo, adstipulante Thoma Angelico, admodum viri in horto suo propter æstum refrigerium quærentis. Sed prosequamur citantis nutum vocantis tonum, examinantis moram, clementiam exprobrantis. Latebat in umbroso interioris arboreti angulo reus homo, sed investigans absconditos Divinus speculator, ut præmoneret evocandos, suâ incessu concutiens terram, ut Moyses Barsephas commentatur; iratimens & furens, ipsasque Paradisi arbores pressis vestigiis terrefaciens. Discat zelosus Vociferator, tonum vocis gravem præmittere, si fortè valeat ab intentato crimine lapsurum revocare; hæc enim erat clamoris intentio, *ut pavidì confiteantur sua delicta, (s) atque illius misericordiam, (s) Ps. 1. v. 28.* *veniamque implorent.* Ecce desertus quærit! ut Prædicator meminerit se suorum auditorum, quorum perditas novit animas, esse inquisitorem, quæratque dulciter, non acriter profliget. Patris sollicitudo præcedat Judicis sententiam: imò, quis Pater tantà curâ & clementiâ perditum inquisivit filium, quis tanta indoluit teneritudine, quod sua felicitate postposita, suæ dignitatis incurius in tantam semetipsum præcipitaverit calamitatem? Interrogat latentem: *ubi es?* quasi sugillet fugitivum eum in loco proprio, qui DEUS est, non commorari; extrà quem quisquis est, nullibi benè situatus est. Hoc loco suos collocare pedissequos, suos hic situare conetur auditores Evangelicus Præco, quos non acriter reprehendendo, sed dulciter attrahendo inquirat, molliter interrogando: *ubi es, dum extrà DEUM es?* Quod si acerbiori cataplasmate curandum vulnus judicârit, illam patientis viri citet sententiam: *Sicut consumitur nubes, & pertransit, sic, qui descendit ad inferos, non ascendet, nec revertetur ultra in domum*

sione Proto-Parentum.

(s) Ps. 1. v. 28.

Locus hominis DEUS est.

*domum suam: adjuuge, quod subjun-
git: neque cognoscet eum amplius lo-
cus ejus:* (t) expende subtilis myste-
rii profunditatem; dixisset fortasse
clarius; neque cognoscet amplius lo-
cum suum; sed dixit verius: *neque
cognoscet eum amplius locus ejus.* Ubi
enim responderit pulsantibus: non
novi vos: neminem reproborum co-
gnoscet, qui scrutatur Jerusalem in lu-
cernis. Expendat interim zelosus Ec-
clesiastes, quàm suaviter lapsum red-
arguat hominem, requirat perditum
Divinus Arbiter, non condemnan-
do, sed blandiendo; non publicando,
sed contegendo; alloquitur reum A-
dam dicens: *ubi es?*

*Pradica-
tor habet
quoque
normam
in Verbo
incarnato.*

Discutiamus, si lubet, amplius in-
carnatæ Sapientiæ methodum, quâ
perfidum monere ac exhortari voluit
Prædicatorem. Abierat unus de duo-
decim ad Principes Judæorum; quem-
admodum namque subtilis Dalmata
moralizat, unumquodque animal ad
sibi simile jungitur: Maria currit ad
Apostolos, ut *dies diei eructet ver-
bum:* & Judas ad Judæos; ut *nox no-*

eti indicet scientiam: (u) *abiit unus
de duodecim:* unus numerò, non unus
meritò; abiit, nulla necessitate con-
strictus, sed propriò sceleratæ men-
tis consiliò seductus; Apostolatium de-
seruit, Sanctorum Congregationem
dimisit; abiit à DEO, ut staret cum
diabolo in concilio impiorum, inde
solò reversus vestigiò, non revertente
animò; ad cœnaculum dissimulat com-
mensalem, qui jam se ipsum vendide-
rat in traditorem; sed Magister Opti-
mus perduellis discipuli, teste Chry-
sostomo, ascendit propriæ DEItatis
tribunal, & illud convivium velut
catastam antè se constituens, insinua-
vit commensalibus; *unus vestrum*

me traditurus est: (x) crimen annun-
tiat, nec tamen tanti auctorem cri-
minis revelat; contristabantur inno-
centes convivæ; &, si Ori aureo fi-
dem damus, semi-mortui jam erant
pavore consternati; piissimus Magi-
ster *sustinuit omnes in angorem indu-*

ci, nè vulgaret proditorem: (y) assi-
gnat præclaram non manifestati tra-
ditoris, non promulgati nominis ra-
tionem purpuratus Dalmata; *Judam
non designat specialiter Dominus, nè
manifestè coargutus impudentior fie-*

ret. (z) *Æmulare probatissimam cor-*
26. Matth. Pars IV.

ripiendi formam, quisquis es, qui
corruptum emendare flagitas! flagel-
les sinè vulnere, vel, si quandoque
vulnerare expediat, vulneres absque
infami cicatrice! Exhortare, ut pro-
ficias admonendo, non noceas fe-
riendo! Sustinet virga tua, quem
percutit, non percussum dejiciat, ut
desperet. Unus & idem Piscator ho-
minum, & genuinus Summi Pontifi-
cis nostri Vicarius jubetur agnos pa-
scere, & pisces irretire: mitte ha-
mum, præcipit denariò indigus uni-
versi Dominus: & illicò parens im-
perio Magistri Discipulus: *traxit re-*
te in terram: (a) quasi eodem appel-
landi sint nomine, irretiendi Adæ fi-
lii, & pascendi Fideles militantis Ec-
clesiæ: subditos agnorum nomine,
seu ob innocentiae privilegium, seu
propter obedientiae meritum insigni-
endos intelligo; non tamen aquati-
lium figuratos agnoscerem moralita-
te, nisi Tertullianus ignorantem e-
rudiret: *nos pisciculi in aqua nasci-*
mur: (b) grandis appellationum di-
versitas! nec facile idem videtur epi-
theton agnis & piscibus approprian-
dum; sed loquebatur futuro prædica-
torum Principi Præconum omnium
Magistro. Piscis è lutulenti fluminis
alveo trahitur; nè verò conversæ pu-
blicentur animæ, agnorum conde-
corantur innocuâ simplicitate: im-
mittat igitur Piscator hominum rete,
ut capiat; sed, nè lutosa eorundem
fœditas attentis spectatoribus pateat,
agnorum nomine nuncupentur: ex-
trahantur à palude scelerum infordi-
dati peccatores; sic tamen deter-
gantur crimina, nè innotescat atten-
tis auditoribus persona. Sed abrumpa-
mus intercalatam parenthesis, & fru-
ctuosam Evangelici Præconis, seu Sa-
cerdotalem Ecclesiastici dignitatem
prosequamur.

Addo: intrepidus Propheta Domi-
ni legatione fungitur ad arrogantem
Jeroboam, ut comminabundo fulmi-
ne præsumptuosum Principem à ve-
sanæ temeritatis audacia deterreret: *dicato-*
rum. Ingreditur Divinæ Majestatis Præco-
templum, approximat sacrae victima-
rum Aræ, & quasi Altaris profanati
adversarius, adversus illud feralem
intonat sententiam vicinæ subversio-
nis: stabat juxta Altare stolatus latro,
propudiosus Princeps, & suam au-
diens

(a) *Matth.*
17. v. 26.

(b) *Cap. 1.*
de Baptis.

DEUS ha-
bet singu-
larem cu-
ram Præ-

(c) 3. Reg.
13. v. 4.

diens perniciem prælagiri: *Extendit manum suam de Altari, dicens: apprehendite eum*: (c) corruisset forsàn illustis victima, suum victimans sanguinem in holocaustum, vel saltèm squallidum raptatus ad carcerem, consuetas feræ tyrannidis ærumnas subiisset, nisi, Divinâ infontem nuntium protegente dexterâ, exaruiisset manus regia, temeritatis pœnam diutius subitura: eminentissimi Vatis compassiva benignitas Divino supplex Vindici, exarescentis brachii suspendit impotentiam, & incolumitati pristinæ manum restituit, non ultrâ adversus Regem Regum à Rege impio extendendam. Si causam indignabundi furoris scrutari libeat, eam reperies adæquatam, quòd suo functus munere exclamaverit contrâ Altare in sermone Domini. Applausit cœlestis militia magnanimo Heroi, & publicò ulciscens prodigiò, illatam à Rege, & inferendam à Regis curia injuriam; quanta periclitantium Prædicatorum sit cura cœlorum Domino, palàm manifestavit. Non opus fuisset ad liberationem vinculandi Præconis hujus Regem invadere, naturæ ordinem præterire; non eguisset miraculò, si modò creatrix Omnipotentia rebellem decrevisset frænare voluntatem. Verùm, & sacre prædicationis dignitas, & prædicantium sermones Domini incolumis integritas hòc evulgari eguit portentò.

Concionator Evangelicus est Os DEI.

(d) Jer.
15. v. 19.

DEUM lædis, qui publicis in sacrarum Paginarum tabulis Prædicatori cuilibet suam denuntianti voluntatem promisit: *Si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris.* (d) Impinge, si audes, Ori Divino colaphum! refuta, si præsumis, loquentis DEI oraculum! si segregaveris errorem à veritate, ut ille scateat, & ista pateat; si animam pretioso morientis DEI Sanguine redemptam, sed suis in peccatis mortuam, tuò reduxeris alloquiò, velut vivificante halitu, ad vitam gratiæ; *Si quilibet Commentator Evangelicus ex impiis, rebellibus, & incredulis facias credentes, obediētes, justos, & separaveris à sua vita præterita, eris mihi charus, quasi os meum, quòd voluntatem meam annuntiat, & implet*; commentatur Hieronymus. Est singularis versio legentis Theodoretì, qui locò

similitudinis Divini Oris legit; *similis eris verbo meo*, non eâ tantùm similitudine, quâ primus homo cum universa posthumorum prosapia suo delineabatur à prototypo; sed sicut Divinus Conditor in Verbo suo, id est in Filio, universum orbem creavit, sic & consimiliter Divini Verbi Vox recreabit sæpius terræ microcosmum, & reformabit eum ad formam Filii DEI. Adjungit Vatablus versione suâ mirabile solatium Præconi Evangelico, quem terror hominum concutit, ut omnem, quem hætenus suo nutrit in pusillanimitate pectore, excutiat timorem: *quasi os meum eris*: hoc est; *id omne, quòd dixeris, ita certè præstabis, ac si ego dixissem.* Et nunquid solius hoc est Omnipotentia, illa concomitanter facere, quæ dicuntur? Divinitatis attributum est: quòd ore loquitur, id ipsum opere complere; ea facilitate, quâ præcipiuntur prodigia, eadem exequi opere, ut palàm videantur.

Et putas leve prodigium, exile credis esse miraculum, si detonante sacri Ecclesiastis ore concidat aurea Babylonis Principis statua? quòd fit, quando comprimitur ad prædicationis verbum superbi hominis arrogantia, quando ruit ad salutare Evangelici Præconis consilium efferata furentis Tyranni insolentia. Intuere crudelem à feritate, elatum ab ambitione, stolatum carnificem Adonibezec à victorioso Israëlì exercitu comprehensum, non tumultuoso capite multatum, non penetrante lanceâ peremptum, jam dudum merito latronum interitu trucidatum; sed deprehensus in Bezec, *fugit Adonibezec, quem persecuti comprehenderunt, cassis summitatibus manuum ejus, ac pedum.* (e) Agnovit infamis Regum

Adonibezec abscissis summitatibus manuum ejus, & pedum, non occiditur; sic quoque Prædicator se gerat cum peccatoribus.

Sicarius æquissimam Superni Vindictis manum, sub cuius impij oppressoris mensa, septuaginta Reges amputatis manuum ac pedum summitatibus, micæ colligere cogebantur; adeò verum est, non ullam aliam æquiorē legem esse: *Quam necis artifices arte punire suâ.* Verùm, suò illud non caret auguriò aut mysteriò, quòd mille cædium reus non occidatur, & cuius vita fuit mortalium excidium, hostili manu non moriatur. Prævaluit ludens in orbe terrarum Sapien-

(e) Judic.
1. v. 6.

tia, subsecuturam DEI militum in militantis Ecclesiæ castris militantium efficaciam, sagacem Prædicatorum præfagiit prudentiam, qui arrogantes Divinæ Majestatis hostes, post innumeras abominationes scelerum, post execranda barbaræ malignitatis facinora in Bezec comprehendunt, quod vocabulum *fulgur* apud Gregorium vertitur; in fulgure nimirum peccatorem Prædicator arreptum percutit, quando ad sui confessionem criminis inducit; nam claritati percussio sociatur, inquit moralis Papa: *ut confessio debeat esse clara per apertam veritatem, percutiens per accusationem*; (f) ad hanc constringitur à DEI milite, ab impavido Prædicatore, peccator invasus, & sacris Divini Verbi vinculis compeditus; non illi vita tollitur, sed manuum ac pedum summitas tunc amputatur, quando (Hugone Commentatore) executio malorum, tam operum, quàm affectuum præpeditur. Non interemerunt comprehensum, sed asservârunt membrorum summitatibus mutilatum; sequitur mutilati corporis eventus, ut denotetur amputatæ iniquitatis successus: *adduxeruntque eum in Jerusalem, & ibi mortuus est*; in visione pacis suum obtinuit tumultum, ibi suis occubuit criminibus, in pace mortuus, in civitate sancta tumultatus. Hoc more à sacris Prædicatoribus proceditur, ut peccatorum saluti feliciter consulatur: Extremitas pedum & manuum, est superfluitas operum inutilium, atque pravarum affectionum; hæc rescindatur ab eo, qui modò moriturus, desiderat in Jerusalem sepeliri; occumbat ibi; sed sacrâ iustorum morte, non nece corporis, sed internecione scelerum, sed obitu exterminatæ iniquitatis.

Nec gregarios dixeris milites, sacri eloquii Præcones, quos Isidorus comparat Ducibus populorum; est Ducis, ordiri prælium, & sui muneris, victoriam nancisci: Dux est, qui hostes aggreditur, quem militaris acies sequitur, illi eventus belli adscribitur, victoriæ felicitas appropriatur: *post Josue succedunt Judices*, inquit commemoratus Commentator, *sicut post Christum Apostoli, & Doctores Ecclesiæ*; (g) illorum fuerat officium ex-

terminare catervas hostium, & horum est ministerium phalanges eliminare peccatorum; sunt inter illos alii, qui terribiliter, ut castrorum aciem, Sponsam Regis pacifici erroribus impugnant dogmatibus; sunt alii, qui scandalosis actibus oppugnant; utrisque opponitur Doctorum solertia, ambobus adversatur Prædicatorum Sapientia, intemperatæ conjuncta innocentia, associata zelosæ pietati. Propudiosus Goliath *David* monstrum proceritatis, procedit in *quinque lapidibus* campum, qui sola prævalidus arrogantia, integrum trepidi Israël exercitum ad singulare provocat duel- *Goliath* lum. Gloriatum antè victoriam, & *præfiguravit Prædicatores.* totum totius gloriæ compendium consistit in prævaricatoris opprobrio, quod brevi circumscribit epithetum: *nunquid ego non sum Philistæus?* (h) (h) 1. Reg. confederatus Israëlitarum hostis, vera Divinitatis adversarius, perennis idolorum servulus, tenebrarum Principis tributarius, Servorum DEI minimus, inaudit spuriam jactabundi blateronis vocem David, parvulus corpore, humilis animo, corde magnanimus, mente intemeratus; stimulabatur cœlitus ad confligendum; sed nè temeritatis notam incurreret, Regis obtinere licentiam concupivit: quâ demùm impetratâ, in campum inermis profilit, ad prælium quasi improvidus procedit. Stupet futurum agonothesiam, respuit Nanulum Gigas, explodit ætatem pueri, ridet staturam parvuli, fundam lapidibus repletam cachinabundus videt, nec tamen unò duntaxat prævidet lapide se prosternendum; quis prævidisset cessuram baculo lanceam, & obvio lapidi ingentem insultabundi militis armaturam? elegerat quinque limpidissimos lapides prodigiosus Heros, quos de torrente sumptos, peræ injecerat pastorali; tenebat manu baculum, qui crucem eandem præsignabat, quâ olim ad desinentem Sæculorum vesperam, DEI Filius & mundi principem expugnaturus, & universam tenebrarum potestatem ab orbe erat profligaturus. Aggreditur insolens Allophylus impavidum Athletam, & certus de victoriâ justitiæ triumphantis, unum arripit lapidem, quem fundâ jaciens, fronti injicit: ut præsidium est amicorum Christi, qui

(f) In 1. cap. Jud.

(g) S. Isid. Episc.

cruce frontem muniunt, *est & ob-*
staculum inimicis, ut loquitur com-
 memoratus Pater, qui crucis signum
 despiciunt, hoc inexpugnabile con-
 temnunt munimentum: Corruit il-
 licò in faciem; Dagonem dixeris an-
 tè conspectum arcæ corruentem. Sed
 nunquid frontem habuit ærea cassi-
 de contactam? quò ergò penetravit
 robore ejaculatus lapis? Sunt, qui
 (Lyranò teste) adstruant, *quòd fer-*
rum galea cesserit miraculose: sic ster-
 nebatur immane corpus ab inflicto
 Davidis lapide; sic hodieum ster-
 nitur ingens monstruosi peccatoris
 machina, à verbi voce, à Prædicato-
 ris eloquentia, à Sanctitatis efficacia,
 à Verbo vitæ; sunt enim purpurati
 Hugonis assertò, quinque torrentis
 lapides, quinque egregii Prædicato-
 ris machinæ: *in Ecclesia volo quin-*
que verba sensu meo loqui, ut & alios

(i) 1. Cor. 14. v. 19. *instruam*; (i) hoc quinario in nu-

mero quinque fines intelligendos au-
 tumat memoratus interpret, propter
 quos debet institui Doctrina Spiri-
 tualis, & quælibet Apostolici Con-
 cionatoris prædicatio ad illos ordi-
 nari. Est finis quintuplex: *verbum*
instructionis, quò ad inscios, excita-
tionis, quò ad pigros, consolationis, quò
ad desolatos, comminationis, quò ad
duros, exhortationis, quò ad bonos;

(l) In Epist.
 1. ad Cor.

(l) hos sumpsit David: assumat illos
 pariter Divini Verbi Prædicator, ut
 manu fortis, evadat simul aspectu de-
 siderabilis, videlicet illustris opere,
 proficius exteriori conversatione;
 impugnet illis rebellem Angelum,
 velut superbum Goliam; expugnet
 peccatricem animam, & evadet felix

victima, sublato capite, sed spurio,
 sub quo imago DEI degeneravit in
 membrum diaboli, ut, hoc resecto,
 ad caput suum redeat, cui jure legi-
 timo ut membrum Corporis Ecclesiæ
 coadunetur. Sunt alii non minùs
 limpidi illius torrentis lapides, de quo
 si bibitur, bibentis caput exaltatur;
 quibus si jacitur, projicitur frons
 meretricis, quæ semper solet primo
 Motori cordium resistere; dejicitur
 caput diffidentium, quod nunquam
 novit in spei altitudinem se se erige-
 re; disjicitur compaginata vitiorum
 congeries; sunt quinque lapides,
 quibus innititur Christianæ refor-
 mationis sublimis fabrica, in qui-
 bus fundatur firmissima Evangelicæ
 perfectionis machina, à quibus cir-
 cumvallatur militantis Ecclesiæ tur-
 ris fortissima; est lapis concavus, sui
 ipsius profunda cognitio; est petra
 conterens, amissæ integritatis gemens
 memoria; est pudor commissi cri-
 minis, quò non tam pes læditur,
 quam facies ad ruborem salvificum
 confunditur, saxum onerans, ti-
 mor supplicii; est demùm lapis sub
 capite, in quo Jacob itinerans quie-
 verat, spes præmii, non quidem in
 via à viatore occupandi, sed longè
 felicius à comprehensore in patria
 possidendi. His præmuniri Prædica-
 torem semper expedit, si vult Gigan-
 tum insolentiam reprimere, si cupit
 invasum Israëllem protegere, si flagi-
 tat insultantis superbiam confundere,
 si quærit regnum animæ in suis Au-
 ditoribus, in suorum discipulorum
 cordibus, Supremo Principi
 conservare.

MEM.

Propter iniquitates Sacerdotum ejus.

SERMO TRIGESIMUS OCTAVUS.

Sacerdotii summa dignitas, aggravat peccata eorum.

Sacerdoti-
 bus debe-
 tur coro-
 na in si-
 gnum in-
 nocentia.

COronatam Majestatem vene-
 rabundi aggredimur, dum Sa-
 cerdotalem gloriam, Divini-
 tatis vicariam, angelicæ feli-
 tatis æmulam, humanæ dignitatis por-
 phyrogenitam ad sui æstimationem

stimulare nitimur, ad veneratio-
 nem haud vulgaris præminentia
 Sacerdotalis singulos exhortamur;
 non ideo redimitam reveremur au-
 gustò diademate, quia crinitò jungi-
 tur circulo; nam etiam lasciviens fœ-
 mina

mina crinium gloriatur artificiô, quæ, dum vult formæ lunam instruere, construit comam capitis, in illicium informium illecebrarum: Vetat Presbyteralis Sanctitas vernantibus laureis adornari, rosarum fascibus deductis, in fertum lascivienti Sæculo conformari. Commendat Jacob inamortatus genitor, quem sibi chariorem cæteris filium in pueritia illustriori tunicâ vestierat, & in lectulo moriturus, peculiari benedictione coronabat: *Fiant in capite Joseph, & in vertice*

(a) Genes. Nazarai inter fratres suos. (a) Ver-
49. v. 26. tit Cajetanus: *Erunt capiti & ver-*

tici coronationis fratrum ejus; nam licet Nazaræorum numero non fuerit aggregatus, coronationis tamen verticem providus Pater nuncupat, quia Nazaræus à defluente coma coronatus designatur: hinc legit Paraphrastes Hebræus: *fiant in capite coronati inter fratres*. Inaugurantur proindè Ministri Altaris Domini coronâ, quam in crinibus natura collocat & concinnat; de qua Germanus Constantinopolitanus Patriarcha contestatur: *raditur caput medium in gyrum, ut ea corona, sit pro corona Christi*. Fuit ista ex rhamno, si communiori Patrum placito assentiamur, qui inter ruborum genera candidior, & fructuosior reputatur, ut indispensabilis casti candoris præsentia, fructiferaque religiosæ perfectionis exigentia designetur. Sic coronata Sacerdotum capita gloriâ & honore, peculiarem profitentur Sanctimoniam, regale suorum sensuum Dominium; ut enim magnus Areopagita suô jam Sæculô pronuntiaverat: *Tonsura crinium, vitam mundissimam indicat*: (b) quâ cælum recreare, cælorum Dominum peccatis populi offensum placare, beatos Spiritus oblectare, cæteros Adæ filios consuevit Altissimi Sacerdos ædificare.

(b) Lib. de
Eccles.
Hierarch.

Enos primus Sacerdos cognominabatur nomine DEI.

(c) Lib.
16. Synt.
c. 9.

(d) Genes.
4. v. 27.

Si primum in orbe Sacerdotem, explorare lubet, respondebit Os Patrum, & Commentatorum primum, qui publico fungeretur munere Sacerdotis Domini, innoxium Enos existisse: (c) de quo ipse testatur Spiritus Veritatis: *iste capit invocare Nomen Domini*: (d) legit Aquila: *tunc initium fuit invocandi Nomen Domini*; sed mirabilius interpretatur

Cyrillus cum Theodotio, *iste capit vocari Nomen Domini*; subjungit Eusebius Emissenus: *hoc est: DEUS dici, & Filius DEI*: quô nihil aliud sublimius, nullum valet elogium excelsius enuntiari: Accedit, ut Bellarminus cum, & ex Thoma Waldensi ominatur: *prælusit quondam umbram vite religiosæ & monasticæ*; (e) Est unus iste Sacerdotalis Gloriæ Antesignanus: est primum munus Sacerdotii, pro populo deprecari: quis autem deprecatur ferventius, quam invocans, velut in se vocans Nomen Domini? cujus invocationis exordium, dum sacer Chronologista Enos attribuit, Sacerdotalis Ministerii initium adscribit. Expendit primordialis hujus porphyrogenitæ præcellentiam, appendit ad pondus Sanctuarii hanc augustæ dignitatis Majestatem Chrysostomus, & ore aureo deprædicans hanc primi Sacerdotis præeminentiam, exclamat: *Vidisti appellationem diademate clariorem, purpurâ meliorem, quid fuerit illô beatius, qui invocatione DEI ornatur, idque pro nomine possidet?* (f) Emanabat ab hoc supremo munere coronata Sanctitas, insignis adeo morum probitas, ut Anastasius considerans, creaturæ cognomen Creatoris appropriari, dum maturiori examine causam discutit tanti agnominis, & approbet causæ justitiam, & genuinam meriti originem declaret; *quoniam omni virtute ornatum, ipsum DEUM nominabant, quidam utique ex probis summo honore eum coronare statuentes; admirantes enim justitiæ, quæ ei inerat, magnitudinem, DEUM protinùs nominabant*. (g) Hæc velut coronâ sacerrimus Sacerdotum Primicerius adornatur: pudeat tanti Principis Successorem non pari Sanctitatis radiô resplendere, cui contingit eodem munere & longè plenius insigniri! contingat pariter simili nomine pro merito, non pro inani consuetudine appellari! Sed, nè clarissimum Divini Spiritûs oraculum insinuare videatur, antè nepotem Adæ nec Seth Parentem, neque devotissimos Proto-Parentes Divinitatem coluisse, aut nomen Domini invocasse, elucubrat peculiarem invocationis circumstantiam Lippomanus: idcirco Divinæ invocationis Primitias

(e) Lib. 2.
de Monach.

(f) Homil.
21. in Gen.

(g) In Qu.
25.

Enos

Enos Adæ nepoti præ reliquis appropriari, quia ejus tempore instauratus est DEI cultus, ritusque capit, cæremoniis DEUM colendi. Hoc ipsum Sacerdotalis Ministerii est compendium, est summi muneris complementum.

Sacerdotes, ut Angelis, terrenis negotiis se non involvant.

Verum illustriori Symbolo sublimius ascendamus: progrediamur ad sanctæ Civitatis atrium, cœlestis Patriæ ingrediamur domum siderum, tot radiantes spectaturi lampades, quot Beatarum mentium Principes, tot species, quot individua contemplaturi; Beati Principes! Superni Præfules! Divini Consules! Præclari Milites! licet creaturarum necessitate in semetipsis vicissitudinem mutabilitatis habeant, inhærendo tamen oculatissimo sui Conditoris obtutui, in statu suo immutabiliter permanent, indefectibiliter perseverant. In illam quam semper videntes, aspicere desiderant faciem, semper intenti; & quamvis administratorii sint Spiritus, in ministerium filiorum Adæ, sic suò tamen ministeriò, capientibus hæreditatem salutis, assistunt, ut nunquam à Divina visione foras exeant; quam si possent deserre, si à Divina facie recedere valerent, profectò nec indigis auxiliò viatoribus succurrerent, nec lapsos erigerent, nec ignorantes dirigerent, nec caligantes illustrarent. Sunt Regis pacifici à latere nuntii, sunt sui pariter & milites & vindices, contra aëreas potestates acerrimè decertantes, non quasi laborarent colluctando, sed quia luctantur imperando; quid quid enim rebelles impugnando Spiritus peragere desiderant, totum ex adjutorio Omnipotentis dexteræ contrà eosdem præstant. Putas his solis Beatarum mentium agminibus cœlestis militiæ exercitum compleri, credis pannosos homines ab exercituum Domini acie excludi? Respondet Gregorius: *Angelorum militia electorum quoque hominum numerus jungitur, qui per sublime mentis desiderium à terrena conversationis servitute liberantur*; (h) sed, nè quoscunque viatorum obvios sacris hisce cohortibus aggregari suspicaremur, eosdem brevi compendio licet innumeros coarctat, subdens, de quibus per Paulum dicitur: *nemo militans*

DEO, implicat se negotiis secularibus: (i) Scripserat Doctor Gentium, non uni inferiorum ordinum, sed infulato cuidam Ecclesiæ militantis Principi, Ecclesiæ Ephesinæ Angelo, id est, ut commentantur Interpretes: *Præfatus, qui debet esse Angelus per innocentiam Sanctimonie cordis, & castitate corporis*, dilecto sibi Timotheo, quem strenuum ad insistendum severius adhortatur: *labora sicut bonus miles Christi*: à quorum militari Albo expungebantur à Supremo Legislatore, ab exercituum Domino, negotiatores vinearum peculiarium, (l) qui assolent plerumque de avaritia periclitari, structores domuum nondum dedicatarum, qui vanitatibus obnoxii, in sumptuosis ædibus gloriantur, uxorum novi desponsatores, qui amatores carnis suæ, eisdem blandiuntur; vix enim avari, deliciosi, vel superbi nōrunt bellare contra spiritualia nequitia, in cœlestibus, magis idonei ad incumbendum mundo, ad serviendum carni, & dæmoni succumbendum; nam mundus trahit ad concupiscentiæ cupiditatem, caro ad lasciviarum voluptatem, dæmon ad superbiæ vanitatem. Hæc fugiat magnanimus Christi miles, cui non tantum est colluctatio cum carne, quæ concupivit adversus Spiritum, sed adversus principes & potestates tenebrarum, ut DEO placeat, cui se probavit, id est, (Hugonis explanantis assertiō) *cui se devovit*. Vides ad consecratos Altissimo, veluti genuinos Timothei Præfatis ac Sacerdotis Successores, hanc militaris hujus disciplinæ dirigi exhortationem, qui, dum clericali coronantur diademate, se consecrant magno Pontifici, & Sacerdoti Summo, hac militari tesserâ: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei*: (m) legit Nebiensis: *DEUS fors portionis meæ*: quam militiæ Clericalis neo candidati pronunciant, dum ab Episcopali dextera, coronam velut Clericalis de manu Domini acceptant; Sunt Christi milites, non posthac Sæculo munere militaturi, sunt & terrestres Angeli, Angelicis phalangibus associati. Dicat amplius, loquatur excellius, Sacerdotalem manifestet gloriam Clavallensis Bernardus: *Audite, & obstupescite admiramini: nulli Angelorum,*

(i) 2. Tim. 2. v. 4.

(l) Deut. 20. v. 6.

(m) Psal. 15. v. 5. Militia Clericalis excedit in system.

(h) Lib. 17. Moral. c. 8.

gelorum, nullis spiritibus supernis, sed hominibus; nec tamen omnibus, sed ordini vestro, o Sacerdotes! tantum mandatam esse tanti Sacramenti celebrationem in Altari. (n)

(n) Serm. 1. in Cæn. Angeli desiderant Sacerdotibus servire.

Suam adjungat panegyrim Alanus de Rupe, qui, dum altissimi muneris eminentiam, incomparabilis ministerii veneratur excellentiam, attonitus decernit: *huic honori, omnis cedit Angelorum honor*; sint illi cœlestis militiæ milites, sunt isti Duces; sint ignivomi Seraphinorum Principes, Divini exercitus Chiliarchi, sunt isti istorum præambuli commilitones: prosequitur Angelicam dignationem, vel potius Sacerdotalem extollere dignitatem, commemoratus Pater: *quin & supplex ei succumbit, tremensque servire gestit*, ut Hero famulus, ut servus Domino, ut miles Principi: quid valet excogitari peregrinarius, quid mirabilius recenseris? sed concludit pari profundæ venerationis clausula, ne videatur invito obsequi ministerio, vel stimulante metu quopiam cedere: *& hoc summo sibi ducit honori atque felicitati*; (o) beantur Angeli Sacerdotum obsequio; quid difficilius cogitatu? quasi beatæ mentes beatificarentur copiosius, dum coram Sacerdote Regis sui ad ministrandum inclinantur. Quod dum maturiori deliberatione attentius considero, profundius exploro, illud mihi audire videor, Seraphici Patris humillimi, sed simul eminentissimi Assisienis Francisci sacrum eloquium, illustre sacri oris oraculum, angelicis melius labiis exprimendum: *Ego si viderem venientem per viam Presbyterum & Angelum, ad Sacerdotis manus deosculandas citius me conferrem, quam ad Angelum*; (p) & putas, non simili venerationis argumento reverebitur Angelus, quem iste Seraphim demisso Sacerdotalis dexteræ osculo veneratur? Canit antè thronum Altissimi innumera Sanctorum Spirituum circumstantia, canens suavissimum Augustæ Majestatis trisagium: *& nos Angelorum, si meruerimus, candidati, jam in cœlestem illam in DEUM vocem, & officium futura claritatis ediscimus*; scribit Tertullianus: (q) cantantes ut imitemur, nostros se offerunt in Doctores; sed æmulantur fortunati cives terrenos

S. Franciscus mavult Sacerdotis quam Angelis exo-
sculari manum.
(p) In O-
pusc. orac. 22.

(q) De Orat. c. 3.

Pars IV.

exules, qui anhelantes ad patriam, dum desolantur pro solatio, dum invaduntur pro præsidio, dum cruciantur pro deliciis, dum enervantur, dum convivantur pro tripudio, immolant non tauri hostiam, sed agni immaculati victimam, in Altari. O si livore possent excruciar! O si invidere valerent Angeli! quid aliud quam Corpus Dominicum nostrò consecratum eloquio, nostrò communicatum ministerio, nostris contentum manibus, nostris inclusum cordibus inviderent.

Sed libeat ab his splendoribus, ab his fulgoribus, quibus beati Cœlites, velut vehementi sensibili, si fas est dicere, læderentur, si forent capaces vulneris vel doloris; libeat inquam à veritate ad figuram, à sole ad umbram resilire, & sanctis Angelis excellentissimi Sacerdotalis ministerii umbratilem saltè facere facultatem. Sterili cohabitabat conjugii afflicta Manue; afflicta consolaturus uxorem Angelus, subsecuturam insignis filii progeniem, DEO jubente, eidem promittit; territa mulier, non nuntio, sed nuntiantis Aligeri terribili aspectu, marito visionem communicat, consolatura desolatum, qui, dum Angelorum supplicat Domino, anhelat eundem boni nuntii videre Arrhabonem: compareret denuò cœlestis Genius, & sibi volentem parere convivium, ad immolandum Altissimo exhortatur: annuit illicò consulenti, dumque holocaustum incenditur, dum sacrum ascendit flammicidium: *Angelus Domini pariter in flamma ascendit*. (r) Curiosum pulsat animum incidens quæstio, quisnam in Sacrificio manus subierit Sacerdotis? non poterat hoc fungi munere nunquam inauguratus Manue; indè, communi Commentatorum placito, sacrificasse Angelum judicatur; quod illà sacri textus periodò videtur confirmari: *Ipse autem & uxor ejus intuebantur*: egit maritus cum conjugee angelicæ immolationis spectatorem; soli proindè incumbat Angelò repræsentare Sacrificii Mystam, & Sacerdotis administrare functionem. Erat illud legale Sacerdotium exilis umbra, illud inæstimabile præfigurans ministerium, quò DEUM factum victimam quantumvis incruentam, cum

Angelus aspirat ad ministerium Sacerdotale.

(r) Judic. 13. v. 20.

O o o o

sanctissimo

sanctissimo cruore divinissimi corporis futurus Presbyter erat immolaturus; hoc ut præluderet illustris ille Genius, mirabilis in nomine, sed mirabilior in sacerdotali functione litavit holocaustum: rogavit Manue (elucubrat insigne hoc mysterium subtilis Cajetanus) qui appellatur mirandus, ut faceret holocaustum, & ipse, & uxor ejus intuebantur Angelum facientem: hædum de capris attulit obsequiosus Manue; sed oculatior Angelus in hædo intuebatur agnum sine macula, ad Sæculorum vesperam, pro recuperando redimendorum hominum genere in petra Calvarie super cruorisflua crucis ara sacrificandum; præproperat supernus Aliger tardigradum hominem, præludit prodigiosum sacri amoris lusum; ut, qui quotidianum ad matutinam concinentium astrorum harmoniam immolat Sacrificium laudis, sacrificet pariter, in umbra saltem & figura, vivificum Altaris Sacramentum, repræsentet Angelus, quod homo præsentabit; quantumvis istum exuere oporteret hominem, & Angelum induere, ut angelicis affectibus angelicam exhiberet ad aram Domini servitutem.

Sacerdotibus lunantur Regum genua.

Hoc audiens, mirari desine stupendam alioquin Mediolanensis Ambrosii panegyrim, quâ peregrinis prorsus allegoriis sacerdotalis gloriæ reveretur Majestatem: objurget, non inficiar, zelosus coronatorum capitum propugnator, impugnet lividus exosæ mundo Clericalis potentie adversarius, licentiosam nuncupet excedentis audacie libertatem, æquiparare Regibus Sacerdotes, quorum favore sustentantur, quorum amore honorantur, quorum fervore propugnantur, quorum splendore illustrantur! audiat, quisquis est, regalis gloriæ adulator, non me, qui hoc indignus munere, altissime derogo dignitati indignus Mystes, sed Mediolanensem Ambrosium, quem hodie dum sceptrigeri Principes lunatô poplite venerantur, qui sacerdotalem comparaturus eminentiam, nullam in terris se reperire similitudinem protestatur: Si Regum fulgori compares, & principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares: & nè calumnieris excessum Oratoris, irrefra-

gabilem, quâ quisquis legens convincitur, & omnis audiens ad acquiescendum cogitur, inducit rationem: quippè cum videas, Regum colla & Principum submitti genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dextris, orationibus eorum credant se communi. (s)

Sacerdotalis ministerii dignitatem spectatori mundo exhibiturus Rex Regum, & mundi Judicium prælit, & Sacerdotis officium administravit, diversô tamen stolatus vestimentô: post horrifonam flagellorum violentiam, quâ sanguis patientis DEI in aëra resultabat, deducitur Judex vivorum & mortuorum ad prætorium, suis exitur vestibibus, purpurea chlamyde induitur, ut magni Regis Gloria etiam à perduelli satellitio, à rebeli cohorte militum manifestetur: ut enim Elias Cretensis adstruit: purpureus color veros Imperatores admonet, ut promptis animis, sanguinem suum pro subditorum salute fundant.

(t) Hoc cruorisfluo imbre Redemptor orbis orbem irrigat, sêque Regem regali purpurâ demonstrat: sed quia Regnum ejus de hoc mundo non fuerat, exilem mundi gloriam hac veste sordidâ, licet purpureâ, quantumvis regiâ subsannat: applaudit explodenti clarissimus Pelusiota: Ludibrii vestis de terreno imperio, ac principatu tanquam ludicro triumphavit; (u) nè quidquam de Regiis desiderandum restaret insignibus, sacerrimum campililium à spinis laceratur, speciosus formâ spinoso diademate inauguratur: & licet irrisione coronetur, tamen ignorantes & irridentes, Bernardo teste, coronatum Regem fatentur.

(x) Procedit ergo Rex Judæorum, spineâ redimitus coronâ, & purpureo indutus vestimentô, non clarus imperio, sed plenus opprobriô. (y) At, ubi ascensurus crucis aram, ad immolandum deducitur, probrosa vestis deponitur, insigni quidem mysterio, quod Divus Athanasius subtiliter exponit: exuitur à carnificibus, quas nos in Adam indueramus pelliceas tunicas, ut pro his possimus induere Christum. Hoc erat ultimum nostræ originalis contumeliæ complementum, quô in semetipsum susceptô deturpabatur DEUS Homo; abjecit tamen hanc ipsam turpitudinem, ut nos illustris gloriæ

(s) Lib. de Dignit.

Sacerd. c.

2.

Christus

repræsen-

taturus

Regem in-

ducitur ve-

ste obsole-

ta; at ve-

rò oblatu-

rus Sacri-

ficiûm in

Ara Cru-

cis indui-

tur veste

sua, quam

ei confece-

rat Mater

Ejus.

(t) Ad O-

rat. 3. Na-

zianz. in

Julian.

(u) Lib. 1.

Epist. 251.

(x) Serm.

19. de Pass.

(y) Tract.

116. in

Joan.

gloriæ & honoris vestibis adornaremur. Induitur vestimentis suis: annè ut ab omnibus melius agnosceretur, quemadmodum existimat Ambrosius? annè, ut subsannaretur ad maiorem ignominiam, ut autumat Cartusianus? Insinuat latentem aliam diversificatarum vestium rationem, præclarus Dalmata: *notandum, quòd quando flagellatur JESUS, & conspuitur, non habet propria vestimenta, sed ea, quæ propter peccata nostra sumpserat; cum autem crucifigitur, & illusionis pompam præterierit, tunc pristinas vestes recipit, & proprium assumit ornatum*: Ecce, dum DEUS-Homo illuditur in prætorio, dum saturatur opprobriis ab integra militum cohorte, vestis coccinea, quæ nostræ ambitionis palludamentum, nostræ iniquitatis opertorium, nostræ calamitatis est indicium, sacros contegit humeros, Divinas aggravat scapulas; sed exoneratur illicò hoc velamento malitiæ, suisque Divinis vestibis induitur, quas Virgineæ Matris manus sacerrimæ confecerant, non sinè grandi mysterio; qui enim ad Altare crucis accesserat, qui ministerium sacerdotale administrare decreverat, qui corpus proprium primus, & Summus Pontifex immolatum porrexerat, non sordidis, non alienis peccatorum vestibis, sed immaculatâ, quâ semper vestiebatur tunicâ, fuerat in venerationem ministerii induendus, nè vel umbratili deformitate, sacerdotalis gloria, contemneretur.

Sacerdos est supra hominem.

Sunt Sacerdotes, si ministerium attenditur, collaterales Altissimi, sunt primi Principes, nec beatissimis Seraphinorum mentibus secundi, aut postponendi: hinc providus Syracides, nè detrahat Presbyterali eminentiæ, eos, nullâ creaturarum aliâ mediante, Divinæ Majestati conjungit, inquiens: *in tota anima tua time DEUM, & ejus Sacerdotes sanctifica*: (2) ab illo quidem in tota anima DEUS timetur, qui nihil aliud præter DEUM, aut propter ipsum timet; ille verò Sacerdotem DEI sanctificat, qui sanctum esse reputat, & timens prærogativæ ordinis detrahare, ubique reverentiali obsequio honorat; Omnipotenti Sacerdotalis Autoritas conjungitur, dum illius timor præscribitur, istius veneratio com-

Pars IV.

mendatur. Est supra hominem, si modò non sapiat, quæ humi sunt, si modò non ambiat humana: testor Divini Spiritus calamum, de sacro Pontificali oleo hanc Legis regulam subtiliter exarantem: *caro hominis non ungetur ex eo*: (a) qua non obstante Legislatoris prohibitione, definit Augustinus: *Sacerdotes, ut æternò Sacerdotiò fungerentur, ungebantur ex illo*, (b) quid ungeretur autem aliud, quàm caro? an fortè sit alia à carne hominis, caro Sacerdotis? respondet Lyranus: *profectò Sacerdotes quantum ad officium, sunt supra homines: quasi in sacerdotali ministerio nihil sit hominis, sed quidquid in Sacerdotum continetur officio sit Divinum!*

Geminos, non tamen eodem unctos oleò sacris in Regum paginis reperio, Saulem, & Samuelem, Regem & Judicem, hunc tamen simul Sacerdotem: Incurius prævaricator Saul, dum plus vult sapere, insipiens à directrice & gubernatrice Regum Sapientia rejicitur, regali diademate privatur; appropriat arrogans usurpator suæ authoritati regis, Sacerdotalis dexteræ ministerium, & malens esse sacrificans, quàm obediens, Aram profanat; & dum de misericordia offert Sacrificium, incurrit violatæ obedientiæ reatum: Præceperat Divinus Legifer, Agag Regem pinguißimum à deliciis, à cultu idololatram interim, omnem Amalecitam jusserat perimi; & stolidus victor Amalecitarum Regem dissimulat plectere, postquam universum vulgus jusserat trucidare: Immolatur corpus, sed caput corporis non sacrificatur; vulgaris populus confoditur, sed princeps populi indemnis conservatur. Exardescibat avarus Saulis animus auri regalis desiderio, ut explicat Lyranus: *Saul cupiditate ductus, sperabat de eo habere magnam redemptionem*; spe tamen sua fraudatus exuitur Regnò, dum anhelus inhiat auro. Accedit præmonitus Samuel Saulem exhortaturus: *& Saul offerebat holocaustum Domino de initiis prædarum, quæ attulerat ex Amalec*: ô iniquitas perversi Sacerdotii! ô malignitas insolentis Sacrificuli! de jussis occidi, ad pietatem retinet, de iniquitate offert Sacrificium & holocaustum: initium præ-

Samuel pulchrum reliquit exemplum Sacerdotibus.

darum consecrat, sed principalem victimam reservat! Advolat legitimus Sacerdos, tristi spectaculo metam impositurus, dumque correptum principem severiori supercilio castigat, victimam exigit, & holocaustum Domino in odorem suavitatis inflamat; pinguiissimum, sed trementem Agag arripuit; & *in frustra concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis*: (c) conciditur iniquus Amalecitarum Rex in frustra more pecudum, quæ in Ara solebant Domino immolari. Grande duorum sacrificantium discrimen! ille renuit obedire, sed ambit parcere; iste abnuat parcere, sed cupit obedire: ille reprobus, iste probus: ille Sacerdos per arrogantiam, vel veriùs Sacerdotii profanus usurpator, iste Mystes per eligentis DEI misericordiam, fidelis sacerdotalis ministerii defensor, dum, intemeratum justitiæ cultorem exhibendo, suæ administrationis gloriam adauget. Hoc genuinum est sacerdotalis ministerii exercitium, membrum rescindere à sano corpore, quod suâ comminatur viciniâ putredinem, vel suâ machinatur putredine cancrenam: non sævire medicus, dum putre membrum ferrô & igne refecat, sed se expertum probat Archiatrum, qui novit ægro consulere, & moribundo corpori, pia crudelitate, nè pereat, subvenire: Sic suam commendabat prudentiam, evulgabat pietatem obsequiosus Samuel, dum voluptuosum Amalecitarum prostibulum, nè ultro præberet intuentibus scandalum, frustatim concidit, & piâ saviens severitate ferô nonnihil supplicio gratissimam DEO victimam sacrificavit. Commovebantur quidem ad ferale spectaculum effœminatorum spectatorum viscera, commiserans homini tenerior humanitas crudelitatis notam zeloso Sacerdoti affingebat, sed nisi divisam ab hominibus Sacerdos teneat regulam, indignus est hoc ministerio, quod hominum officia transcendit.

Inter homines reperiebatur Omnipotens Conditor, dum stabat in Sanctuario, suorum ministrorum stipatus comitatu: *DEUS stetit in Synagoga Deorum*: (d) non inter Deos Gentium, quos stolidi humanæ iniquitatis dementia ex auro, vel argento in

simulacra conflavit, quos sublimavit tyrannorum crudelitas in Idola: stetit inter filios Altissimi, commentatur Augustinus, de quorum aliquibus apud Prophetam suum conqueritur: *filios enutrivit, & exaltavit*: legunt alii: *filios genui; ipsi autem spreverunt me*: (e) stetit in medio Deorum, qui cœlum & terram implet: stare insinuat perseverantiam, ut firmiter hos inter DEUS mansisse innuatur; & quia in Synagoga constitisse dicitur, in domo Sacerdotum mansisse recensetur. In istis stantibus stat, qui sunt specialiori titulo hæreditas DEI, illi conformiter oraculo sacri Siracidis, quô ambulans per cœli gyrum sapientia, firmam sui incolatus assignat mansionem: *in hereditate Domini mirabor*: (f) & quia Dominus pars hæreditatis illius est, ad quam anhelant solliciti, aspirant profugi à mundi inquilinis, à peccatorum tabernaculis Sacerdotes; suas impendunt animas, sua sic corda instruunt, ut Templum Domini sanctum effecti, recipiant Divinum advenam, velut perennem incolam conformi hospitio reverituri. Sed eadem viatrix beatissima in fluctibus maris ambulavit, non substitit, sed transivit, ut fluctuantes animas, quæ ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt, ineptas Divino esse domicilio doceamur. Stat igitur DEUS in Synagoga Deorum, si tamen Dii, si filii Excelsi. *Vide dignitatem hominis!* exclamat Hieronymus: *largitur nobis nomen, ut largiatur, & meritum!* appellat Deos, quos tales sua efficit gratia, sua constituit misericordia, sua ordinat providentia, sua dirigit sapientia; stantes desiderat in domo Domini, ubi stant omnes servi sui.

Est quippè aliud non Beatarum mentium, sed damnatorum spirituum diversorium; ubi non statur antè thronum cum circumstantibus Angelis, sed sedetur cum sedentibus in monte testamenti, cum quiescentibus in lateribus Aquilonis. Est reperibilis apud Syracidem, infame confœderatorum, sed impiorum, sed reproborum Sacerdotum Collegium, quod ipse Veritatis Spiritus definiens circumscribit: *Suppa collecta, Synagoga peccantium, & consummatio illorum*

(e) Isa. 1. v. 12.

(f) Eccles. 24. v. 11.

DEUS impertitur nomen suum Sacerdotibus.

Congregatio Sacerdotum est catus terribilium.

(g) *Eccles. 21. v. 10.* rum flamma ignis: (g) de qua apud præficientem Psalmographum conqueritur incarnata Patris Sapientia: *Synagoga potentium quasierunt animam meam, & non proposuerunt te in conspectu suo:* (h) tunc planè, quando collegerunt Pontifices & Pharisei consilium adversus JESUM: legit Augustinus: *cetus robustorum:* vertit Arias: *cetus terribilium:* & explicat Hugo Commentator: *congregatio Principum Sacerdotum:* quorum consummatio, non consumptio, est flamma ignis; qui per peccatum cum vilescente stuppa viles effecti, qui exardescerent in concupiscentia sua, sua ruperunt votorum vincula, quasi quis rumperet filum de stuppa; quorum fortitudo nuper inexpugnabilis, evasit in favillam stuppæ. Hic aduruntur lasciviente flammicidio, post paululum consummandi, non consummendi gehennali incendio, urente, non comburente, torquente, non definente. Infelix Synagoga quærebat animas; non tamen, ut ille Prædicator egregius, qui quærebat Corinthios, non ea, quæ erant Corinthiorum; *non quero, quæ vestra sunt, sed vos:* quærebat tamen animas, non ut offerrent DEO victimam, sicut Paulus, sed, ut auferrent suas à Creatoris obsequio creaturas, ut Saulus: inquirunt innocentes justorum animas, crudeliter dilaniandas, non suo conformiter muneri vigilanter custodiendas; dixeris canes venaticos principis tenebrarum, qui ei feras conducunt, aut inquirunt, quas ille venari flagitat, capi desiderat, & eisdem suam insatiabilem saturari ingluviem velut porcorum siliquis exultat. Contrà hanc tartareæ confederationis colluviem clamabat ille, qui tenet septem stellas in dextera sua: *ut ad sinistram non effluant reproborum;* exponit Joachim Abbas: Ille Primus & Novissimus comminabatur universis tenebrarum principi mancipatis, qui, Richardo Victorino fide dante, *non inconvenienter Synagoga Sathana dicuntur, quia eos Sathanas in unam malitiam congregat, ut per eos circa robustos Sanctos robustus confligat.* Hósce miserrimos tenebrarum principis assecclas, suique militaris præsidii commilitones, qui secularibus lenociniis immergi, Sacri-

Mali Sacerdotes faciunt Synagogam Sathana.

legis voluptatibus deturpantur, redarguit insigni hoc anathemate Isidorus Hispalensis: *Sciat se amisisse nomen & officium Sacerdotis, qui meritum perdidit Sanctitatis:* (i) nec enim ex suscepto munere licentiam peccandi consequuntur, sed necessitatem bene vivendi amplectuntur; sunt quippè, Aquitanix Præfulis Prosperi adstruentis effato, sunt Sacerdotes, sunt post Apostolos Ecclesiarum Christi Fundatores: quidnam indignius, quàm ab angulari lapide disjungi? Sunt DEI Interpretes, apud Arcopagitam Dionysium; quid turpius, quàm fieri mundanæ vanitatis sectatores?

Exaggeratur sacris in paginis duorum filiorum Heli turpis iniquitas: Sacerdotali decorabantur lumine, quos scædum vitæ commercium effecerat filios tenebrarum; profitebantur integerrimam presbyteralis Sanctimonix innocentiam, sed Sæcularium excedebant malignantium infaniam, supergrediebantur omnem mundanæ præsumptionis temeritatem; Dagonis aut alterius Deorum Principis sacrificulas cogitasses; quantumvis enim Idolo sua non incurvabant corpora, concupiscentiarum tamen simulacris se ipsos suis cum viribus & potentiis immolabant; evulgabantur palàm eorum crimina, illudque videbatur leviùs, quòd ignorarent Dominum, & Sacerdotis officium ad populum nesciverint adimplere; non calebant muneris onera, sed affixa oneri stipendia quàm optimè cognoscebant; cedebat Ara Domini Sacerdotum sollicitudini commissa mensæ luxuriantis lascivix, ubi prodigebantur carnes & adipēs oblationum: impetuosus puer fuscinulâ invadebat caldarium; utque suo præriperet Hero victimarum primitias, quodcunque libuit, quodcunque voluit, auferrebat; Invaluit furens insania, & non contenta coctis carnibus, crudas abripuit ad assandum: exhibebantur ab immolantibus præscriptæ Sacerdotibus portiones; sed gulæ nimium intenti, oblatis non contenti carnibus, coctas accipere recusarunt, crudas, ut pararentur sapidiùs, exegerunt: erat ergò peccatum puerorum grande nimis coràm Domino: (l) abominanda lucra aviditas avaros accusabat, cum detestanda ingluvie, Divinos

Sacerdos iniquus perdit nomen & officium Sacerdotis.
(i) *Epist. ad Hellad.*

Ophni & Phinees errant pessimi Sacerdotes.

(l) 1. Reg. 2. v. 17.

vinos miserentis DEI oculos, ab impiis Sacerdotibus avellebat. Sed crescebat reatus sceleris ex dignitate indigni Sacerdotis; obligabantur suo sublimissimo munere perditas subditorum animas suo licet cum discrimine lucrari; & infensissimi divini cultus adversarii, dicatum DEO populum infami scandalo non horruerunt abstrahere à Sacrificiis, à cultu sanctissimi Numinis elongare. Sed, quæ calamitas æternum fortasse duratura, quod pereuntis animæ subsequeretur exitium, imò quod interfecti corporis ludibrium æmulabatur Sacrilegos fautores criminum, ut vita morti congrueret, mors vitæ corresponderet? Ingenti detrimento suis famulabantur voluptatibus, suis mancipabantur vanitatibus, duo, plus paritate facinoris, quam conjunctione sanguinis, fratres, Ophni & Phinees; comparem culpam par poena insequeretur, uterque hostili in prædam cesserat furori; blandus Pater captam DEI Arcam audiens corruit exanimatus, consternata nurus expirat in partu; sic domus impudens simul extinguitur, sic profanata sacerdotalis ministerii Sanctitas vindicatur. Infelix vicissitudo! Arca, quæ suis videbatur bajulis in præsidium adversus hostium aciem profutura, obfuit plurimum indignis sceleratorum ministrorum humeris sustentata! Plenior Arcæ dignitas erat sublimitas figuræ; præfigurabat namque corpus Dominicum, sub speciebus Evcharisticis continentum: & tamen, dum incurii Israël Præsules, præfigurantem Arcam impuris contrectant manibus, dum sine imminentis vindictæ metu eam audacter comitantur, confodiuntur hostium gladiis, cadit in prædam Philistæorum Arca, quasi malit inter allophylos captiva detineri, quam inter indignos Sacerdotes commorari. Istud inglorium adepti sunt mausoleum, Divinæ Gloriæ contemptores! Non profuit iterata cælitus comminatio, requirebatur coercitio severitatis: dissimulat violatum Numen violatores plectere, obdurabantur impunes, & quibus differebatur supplicium, augebant & accumulabant ferociam iniquitatum. Quid proderit sæva barbaries, si ausu temerario in DEUM statuas sævire? sævis crude-

lior tygride, dum summæ dignitatis munere sublimatus, benefactori DEO, qui solus te poterat ad solium hoc attollere, ad hanc sublimitatem evehere, ingratum exhibes animum, & sacro-sanctum DEI hominis corpus contaminatis manibus attrectas, Aramque Domini, quæ nullus excelsior thronus est, execrabiliiter profanas.

Exultat intemeratus Aliger, simulque veretur trepidus, dum tui vices agere, dum, dispensatione ordinatricis Providentiæ, tuam supplere eminentiam jubetur. Proscriptus in exilium deserti Sanctissimus Protoparens meus Elias, delituit absconditus à facie ferocientis furia, à fero furore Jezabelis, in torrente Carith, qui Jordani diametraliter opponitur, inde bibiturus; neve sollicitudo temporalis vitæ Prophetam diverteret ab æternis, providus suarum creaturarum nutritius, commisit corvis convivam assiduo labore nutriendum: delegati cælitus Ministri, famenti indigentia succurrebant, & conservando Divini Numinis Ministro fideliter invigilabant; & quamvis innata voracitas has aves ad prægustandum invitaret, nil tamen, ut imperantis Authoris sui parerent imperio, surripere præsumpserunt. Sed, qui opipare pascebatur aligero corvorum famulatu in enervato corpore, illius commensalis anima lautiori reficiebatur epulo subter juniperum, quando intentatam declineaturus mortem iter unius diei confecerat, pertingens in desertum: si fugitivi exulis impulsu explorare contendis, revelat absconditam rationem Ambrosius: *Fugit Elias mulierem Jezabel: id est: effusionem vanitatis: & fugit ad montem Horeb, quod significat, exsiccationem; ut siccaretur in eo profluvium vanitatis & cognosceret plenius DEUM.* (m) nec mirare; accesserat (m) quippe torrentem Carith, quod ver- titur, *cognitio*; ut profluente cognitionis Divinæ abundantia ubertim potaretur; non fugiebat mulierem Prophetam tantus, ut notat commemoratus Pater, sed Sæculum; nec mortem, quam toties subire optaverat, verabatur, sed magis humanæ conversationis inquinamentum execrabatur; ad votum igitur advolat Angelus, & panem

S. P. Elias corvus defert carnes, panem vero Angelus, quia hic erat figura Evcharistia.

Licet tantum fuerint Sacerdotes in figura, gravissime tamen puniebantur.

(m) Lib. de Fug. Sac. cap. 6.

(n) Lib. de
Corp. &
Sangu.
Christi. c.
10.

panem subcinericium fatigato defert viatori, robustum adeò, ut ambularet in fortitudine cibi illius quadragintâ diebus & quadragintâ noctibus usque ad montem DEI Horeb: expendit admirabilem refocillantis cibi istius præstantiam Paschasius, expendensque in viæ spatio præsentis sæculi curriculum, subnectit: *ex quo patenter innuitur, quòd cibus iste Eucharistia Corporis & Sanguinis Christi manibus Angelicis defertur, & refertur*: (n) grandis restabat via à terra usque ad cælum, à miseria usque ad beatitudinem, à calamitate usque ad gloriam, ab exilio usque ad patriam: sed, cur amabo corvus, qui carnes nuper attulerat, nunc panem subcinericium non affert? cur Angelo deferendus panis committitur, qui tamen refocillare fatigatum viatorem carnibus non sinebatur? cur corvus Eliam alit, dum truculentus Achab Zelatorem Divinæ Gloriæ Prophetam ad fugiendum compellit; at verò, dum idem innocens profugus denuò Jezabelis iram declinat, Angelus esurienti cibum subministrat? an fortè, quia exacerbatæ mulieris rabies, excandescens Achabi superavit furorem, adeò, ut cordato cuilibet commorari cum dracone & leone plus placeat Siracidis effatò, quàm habitare cum muliere nequam, an fortè ideò securioribus eguit excubiis, dormiens sub junipero viator? an fortè, quia concupiscentia carnis per Jezabelem figurata validius prostrato corpore dormituriensem aggrediebatur Prophetam, Angelo eguit assistente? sed asperius vestito, & durius nutrito, viribus enervato, & toto corpore fatigato, vix prævalere potuit effœminata mollities, licèt jacentem affiliret? cur ergò famulatur Angelus homini, Spiritus corpori, cui antea corvi obsequium sufficiebat? Erat panis subcinericius, panis Eucharistici olim periclitantibus & fatiscientibus in via Adæ filiis communicandi imago, & figura; absit, ut corvinis unguibus laceretur, Angelicis solum manibus deferatur: ubi de pane Angelorum agitur, ubi Eucharistiæ præluditur epulum, abigatur corvina sceditas, quævis nigredo criminis repellatur, sola angelicæ puritatis compareat innocentia, angelica

duntaxat dextera famuletur. Et ecce! hic cibus fortium, hoc manna Cœlitum, hoc Angelorum delictum, hoc mundi pretium quotidie versatur in Sacerdotum manibus, attingitur, contingitur, in speciebus frangitur, licèt Corpus Dominicum in quovis fragmine perduret integrum, & illæsum! quâ ergo puritate niteat, quâ Sanctitate polleat, est necesse? Est DEO dicatus Presbyter cœlestium arcanorum Mystagogus; illi commendatur Cœlestis Sponsi sacrum, absit levissima impudicæ Societatis umbra, longè sit minimus licentiosæ libertatis fames; cui Altare committitur non mortuis refertum carnibus, sed vivo DEI Corpore sanctificatum, sit Spiritus in sacra contemplationis speculum elevatus, sit Angelus continuò Divini vultus intuitu occupatus; sit celsissimus præ Dynastarum terræ subselliis Minister Altissimi, & ideo, sit simul ignis urens; comburat festucas oculi, nè dicam trabes consumat peccatorum; lambat exilem quemvis pulverem, nec restet atomus, qui scrutatorem cordium, dum cordi insidet, offendat; est enim magni Consilii Angelus, qui facit Angelos suos Spiritus, & ministros suos ignem urentem: redigaris, oportet, in ignem, si sacra hujus Aræ Minister es, si hujus victimæ incensor es, si virginalis hujus epuli Architriclinius es: illarum Virginum hic Sponsus est, quæ sinè ubere lactant, sinè illecebris nutriunt, sinè carnali edulio impinguant.

Excedit Angelorum dignitatem, sint licèt astra matutina, quæ Solem Justitiæ collaudant & adorant, excedit sacerdotale ministerium; dicam amplius, supremi beatarum mentium Principes, purissimorum Spirituum illustriores Satrapæ, cœlestis aulæ summi Proceres, non audent, nè præsumpsisse videantur, hoc victimandi officium, suis aut meritis arrogare, aut suæ incomparabili, plus quàm virginæ puritati appropriare. Intue-re, qui dubitas, jucundissimum suspensò mentis oculò spectaculum, quod exsteticus contemplatur Vatis calamus, suis repræsentatum obtutibus exarat: apperiebantur Cœli: ut vaticinaturus spectator videat visiones DEI; agitabatur ventus turbinis veniens

*Sacerdotis
eminentia
excedit
dignita-
tem ange-
licam.*

*Christus
est ele-
ctrum ex
auro Divi-
nitatis, &
argento
humani-
tatis.*

*Angelus
non audet
manum
suam appo-
nere Sacri-
ficio.*

veniens ab Aquilone, qui velut nu-
be magna impetuosus vehebatur;
successit ignis involvens nubem, ut
videretur ignita: quo portentoso
schemate, confederatam Synagogæ
malitiam, adversus nascentem Red-
emptorem, quem sui non recepe-
rant, præfiguratam, autumat Gre-
gorius; nubem quippè sequebatur
ignis involvens, quia cæcitatem suæ
mentis secuta est crudelitas persecu-
tionis; si enim cognovissent, nun-
quàm Dominum Gloriæ crucifixis-
sent: qui tamen ignis non ibi re-
splenduit radiosus, ubi arsit impetuo-
sus; in Salvatorem quippè, suosque
discipulos desæviit; sed mundum u-
niversum tunc fulgor Evangelicæ Ve-
ritatis toto terrarum orbe dispersus
illuminavit: de medio autem ignis
species electri resplenduit, DEUS
homo; electrum siquidem ex argen-
to, & auro conficitur, & mediator
DEI, ac hominum, homo Christus
JESUS, ex Divinitate, ob pretium
aurea, & humanitate, ob candidissi-
mam puritatem argentea compagina-
tur: egrediebantur de medio subli-
mis hujus theatralis pompæ similitu-
do quatuor animalium, quorum li-
cèt effigie repræsentatum Evangeli-
starum quaternionem alii, Prælato-
rum imaginem alii, Prædicatorum
Sanctitatem alii fuisse adumbratam
autument; fuerunt tamen beatissimi
Spiritus, qui repræsentabant, qui
præfigurabant, qui spectabiles com-
parebant; nec inferioris fuisse ordi-
nis, videtur autumandum, tum pro-
pter electri vicinitatem, cui appro-
pinquabant, tum propter flammivo-
mentem intuitum, quò fulgurabant;
exibant enim à facie eorum scintillæ
quasi aris candentis: scintillæ subti-
les sunt, & tenues; quæ tamen ab
igne magno exeunt, & maxima in-
cendunt; sic sanctissimæ Seraphino-
rum species à DEO nostro, qui ignis
consumens est, suam habent origi-
nem, & reliqua sanctarum mentium
agmina, inferiorum Angelorum Cho-
ras suos, ardoribus inflammant & incen-
dunt. Illud tamen præ cæteris confi-
derandum morosius occurrit, cur hæc
pennigera cœlestis Solymæ animalia,
sic suas expanderint ad contegendum
alas, quòd Vates attonitus expresse-
rit: & manus hominis sub pennis eo-

rum? (o) est manus ista apud mora-
lizantem Gregorium: *virtus discre-
ti operis sub volatu contemplationis:*
in manu potentiam, vel operatio-
nem Christi incarnati intelligit Ca-
rensis Hugo, quasi fundamentum, &
firmamentum totius humanæ con-
templationis; ascendit tamen altius
Petrus Cellensis Abbas, cujus piissi-
ma elucubratio inniti videtur illi Cy-
rensis Theodoretii Commentario, qui
humanæ manûs suppositionem ad pen-
nas elucidaturus, subtiliter annectit:
manus sub alis erant absconditæ: sed,
cur latere debuerant, quæ operatio-
nibus sanctis incumbabant? annè ve-
lari merebantur ob suorum operum
indecentiam, aut manifestari deme-
rebantur, ob sui laboris vilitatem?
Erant manus hominis, si literam con-
sideres, Seraphicæ verò, si latens
mysterium attendas: opus, quod o-
perandum fuerat, non erat aliud,
quam Sacrificium Altissimo immolan-
dum: *manum subtrahit Seraphim,*
quia munus hujusmodi manum aliam
non admittit, quàm solius Dextera
DEI, nempe Patris. (p)

Sacerdotum manus immacula-
tam Agni sinè labe hostiam offe-
rentes, excedunt omnium creatura-
rum operatrices dexteræ, æmulantur
Patris Omnipotentiam: Ille dixit,
& facta sunt; illi dicunt, & faciunt:
Ille creaturarum ordinem ordinatissi-
mum creavit; illi ordinatricem om-
nium Sapientiam carne amictam, ubi
non fuerat, collocant, ut sit, nec ef-
se desinat, ubi, priusquàm Sacerdotis
labia dicerent, non erat, donec in
corda per ora hominum discedat.
Sunt igitur æterni Patris Vicarii, suæ
Divinitatis participes, suæ Omnipoten-
tiæ imitatores. De his Divinus
Legislator peculiarem edidit cano-
nem, dum suo præscribebat Israël:
Diis non detrahes, & principi populi
tui non maledices: (q) Legit Interli-
nealis: *Sacerdotibus non detrahes;*
quos forsàn suppresso nomine reve-
retur Dionysius Areopagita, dum
declarat: *invenies, quòd Theologia*
*Deos etiam vocat cælestes, & quæ su-
prà nos sunt substantias, & amicissi-
mos DEO, ac beatissimos viros:* (r)
expressius definit Gregorius: *in di-
vinis eloquiis Sacerdotes Dii, aliquan-
dò Angeli vocantur; nam & per Moy-
sem*

(o) Ezech.
1. v. 8.

(p) Lib. de
Pan. c. 1.
Manus Sa-
cerdotis æ-
mulantur
Divini Pa-
tris Omni-
potentiam.

Sacerdotes
sunt Dii,
quibus
competit
judicare
Deos.

(q) Exodi
22. v. 28.

(r) Quest.
86.

- fem de eo, qui ad iuramentum deducendus est, dicitur: applica illum ad Deos, id est, ad Sacerdotes; & rursum scriptum est: Diis non detrahes, scilicet Sacerdotibus.* (s) Incusabantur aliquando ad Imperiale Constantini Cæsaris solium insulati Sacerdotes, sed ille accusatos convocans, libellos accusationis coram eorundem oculis incendit, combustionisque pissimum adjecit motivum: *vos Dii estis à vero DEO constituti, ite, & inter vos causas vestras discutite, quia dignum non est, ut nos judicemus Deos.* (t)
- (s) *Epist.* 75. Sed, caveat, quisquis est hoc Deitatis charactere insignitus, nè simulachra Gentium æmuletur, quorum vanam inanitatem sugillans Psalter Regius prædicebat: *Simulachra Gentium argentum & aurum, opera manuum hominum:* (u) nè avaritia, quæ est idolorum servitus, occupet animas tam pretioso charactere insignitas, nè prophetico vaticinantis Osæ feriantur anathemate: *ipsi regnaverunt; & non ex me: principes exstiterunt; & non cognovi: argentum suum, & aurum suum fecerunt sibi Idola, ut interirent.* (x) Non regnant ex regente DEO, quorum & opera, & desideria argentum attrahunt, ab auro diriguntur; non principantur hominum mentibus ex DEO cognoscente, quorum norma & regula, non lex præscripta, sed exlex est opulentia; adorant auri simulacrum, non quidem in sculpta, vel fusa imagine, sed in metalli massa, immersa cistis & arariis, occlusa seris, & vectibus. Sed sicut suis est amatoribus, suis veris cultoribus in patria clara DEI visio tota merces, & magna nimis, sic totum est hujusmodi Idololatriæ suæ idololatriæ præmium, argenti frequens intuitus, & iteratus aurei fulgoris aspectus; quò collimasse videtur, argutus & oculatus Salomon, Ecclesiasten agens, & prædicans: *quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis?* (y) indè subjungit purpuratus Hugo: *habet avarus oculos à divitiis:* sunt alii sacerdotali munere sublimati, qui sonum declamantis eloquentiæ argentum, cum auro rutilantis Sapientiæ, & naturalium talentorum, sensuumque prærogativa in idola falsorum dogmatum, aliorumque vitiorum simulacra convertunt; hi omnes constituti Reges super Sion montem sanctum, os habent ad docendum, & arguendum, sed non loquuntur, nè auditorum auribus displiceant, aut Procerum utilem sibi gratiam amittant: oculos habent, sed in pedibus; dum tantum terrena respiciunt, mundana cogitant; non eos gestant in capite, quod Christus est, illi affigi renuunt, ad illum solum totis respicere oculis, totis illi adhærere cogitationibus, affici desideriis, aut renuunt, aut fastidiunt, aut abstrahunt, aut detrectant. Habent similiter aures erectas ad bonum novæ promotionis nuntium, aures habent ad sonum cytharæ & tonum tympani, ad clangorem buccinæ & tinnitum tibiarum; & non audiunt vocem reclamantis conscientiæ, cui obediant; non audiunt clamorem pauperum, quibus subveniant; non audiunt Legislatorum consilia, quibus se dirigant; non audiunt, licet sint reprehensibiles, correctionem Antistitum, quos sapius suis in cordibus despiciunt: clamant sacris in paginis, quas raro relegunt, Divini Oris oracula, quæ vel non capiunt, vel penitus contemnunt: clamat sat claris vocibus exasperatus Pontifex noster, qui, si scit compati infirmitatibus nostris, scit quoque indignari indignitatibus nostris: *Surdi audite, & cæci intuemini ad videndum!* (z) redarguit, (z) *Isaia* non cæcitatem carnalis oculi, alioquin ad intuendum non compelleret, sed voluntariam illorum, qui noluerunt intelligere, ut benè facerent, de quibus illud Evangelicum posset iterari proverbium: *cæci vident; cæcutiunt quippè in spiritualibus, sed vident in temporalibus; illis finistrum vix applicant oculum, sed istis dexterum impendunt: nève ignorent sibi hoc improprium ab improbrante Propheta imputari, ignari, quotquot sunt, & fastidiosi in sacris Sacerdotes, subjungit illicò DEI Spiritus Ore Prophetico determinare ac individuarè: quis cæcus, nisi servus meus; & surdus, nisi ad quem nuntium misi?* qui enim alii vel reputantur proprius, vel designantur usitatus servorum DEI nomine, quàm Clerici, quàm Presbyteri, quos decimis,
- (t) *Greg.* *ibi.*
- (u) *Psalm.* 113. v. 4. *Sacerdos avarus est Idololatra.*
- (x) *Osæ* 8. v. 4.
- (y) *Ecclesi.* 5. v. 10.
- Est quoque Idololum*
- Pars IV.*

mis, & primitiis, vel fundatorum eleemosynis supremus conduxit Pater-familias, quos specialiori solitudine nutrit & vestit, cibatur & potatur, sustentat & conservat? & isti legentes sapientiam, sacra Scripturarum revolventes volumina, Illum qui vera Patris est Sapientia, non vident, affixis sterili pavimento aspectibus suis. Quæ major cæcitas! pro voluptate momentanea æternitatis beatitudinem perdere, quæ sunt calcanda pedibus, totis affectibus completi, quæ sunt continuis intuenda obtutibus, quasi indigna forent intuitu, aspernari? Quod, si solus & unus ille cæcus est, qui natus est cum aptitudine videndi; quisnam regeneratus ex aqua & Spiritu Sancto est aptior ad videndam augustissimæ Divinitatis faciem, ad explorandam suæ Majestatis Gloriam, quàm Sacerdos? & qui reſeratas habet aures, nec tamen incarnati Verbi audit eloquium, nunquid aures habet & non audit? infelix Presbyter, alios ad se audiendum exſtimulat, qui audienda audire toties recusat! Habent præterea nares ad odorandum escas, ad discernendum ex odoratu vinorum qualitates, ad suavitatem thymiamarum percipiendam; sed odorare nesciunt odorem optimum, quem exhalare solet fama Sanctitatis; ignorant Christi odorem optimum, quem amans DEUM anima concupiscebat suspirans & anhelans, clamans & supplicans: *trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* (a) Trahe me invitum licet, ut fiam voluntarius tui amoris servus, trahe me per efficacem gratiam, nè amplius resistam; trahe me, nè corpus aggravans, animam retrahat, & terrena habitatio sensum multa cogitantem; trahe me in funiculis Adæ, ut vetus homo me cesset trahere, & novus pertrahat ad Adam, sed secundum de cælo cœlestem; trahe me, sed post te, nè curram in incertum, sed sequar te præeuntem, nec curram post alios amatores; desidero trahi à te, licet nondum ad te: nam licet dissolvi cupiam, & esse tecum, tamen fortè tuam est conducentius ad gloriam, conducere adhuc adolescentulas, meæ commissas curæ animas, nè solus curram, sed curramus in odorem tuorum unguen-

torum; Tu quippè es pretiosum illud alabastrum, ubi recondita sunt omnia religiosæ conversationis opopobalsama, quorum ineffabili fragrantia viam tuorum mandatorum suavissimè resperxisti, tunc maximè, quando in via confracta est bixis tui examinati corporis, tunc effusa est amplissima unguentorum copia: est via hæc, quam percurxisti, non alia, ac aspera, non nisi crucis semita, quam, fracta clavis, virgis & lanceâ, unguenti bixide, diffusus unguentorum odor abundantissimè refecit; hanc tamen viam, licet sic redolentem, odorare renuunt amatores mundi, quantumvis sacerdotali crucigerorum ordini sint inscripti.

Denique manus habent cum pedibus, sed compeditis; idcirco non *Manus Sacerdotis* ambulant post Ducem prævium victoriosi milites, sed deviant à via in *perversi*, viam perditionis præcipitium, qui, si *sunt manus Esau* secuti fuissent præambulum ambulationem, ivissent de virtute in virtutem, donec vidissent DEUM Deorum in Sion: sed declinantes à mandatorum semita, dum aliis ascensum suadent, dum seria edunt consilia, præbent salutis axiomata, audientibus salutifera sed proferenti, & non amplectenti pernitiola, non palpant manibus, sua quibus abundant vulnera, quantumvis contrectent aliena; de quorum salutaris prædicatione, sed negligenti executionis præteritione, illud evulgari potest caligantis Isaaci præſagium: *vox quidem vox Jacob est; sed manus, manus sunt Esau.* (b) Notat Chrysostomus, eructationem oriari ex qualitate ciborum; proinde talia plerumque eructantur, qualia comeduntur. Quid mirum, si verba optima Sacerdotem contingat eructare, qui panem Angelorum meretur manducare; sed, quia variæ nonnunquam vagæque Sacerdotum mentes, voluptuosis pascuntur terræ quisquilis, eructant quidem aliis Evangelicæ perfectionis consilia, se ipsos miserabili perimunt inedia, dum alios salutis pabulò, doctrinæ salutaris convivio purificant & impinguant: felicem dixeris auditorem; sed infelicem oratorem; iste clamando, & non operando à benedictione rejicitur; dum ille audiendo, & obediendo benedictionibus dulcedinis repletur.

Tu

(a) Cant.
1. v. 3.

(b) Genes.
27. v. 23.

Rebecca
consilium
petitura à
Domino,
confugit
ad Sacer-
dotem.

Tu quisquis es anceps, in arduis hærens, in arduis Rebeccam æmulare, cui dum cruciatus dolentis uteri turbaret conceptionis gaudium, dum in arenaria maternalis uteri discordes colliderentur parvuli; *perrexit, ut consuleret Dominum*; non quidem de termino ad terminum, non de loco, ubi non esset DEUS, ad locum ubi foret, quia immensus est, quia ubique est, & deest nullibi, sed, Commentatore Adamantio, de vita ad vitam, de actu ad actum, de bonis transiens ad meliora, de utilibus ad utiliora perrexit, de sanctis ad sanctiora properavit; perrexit tamen, ut consuleret Dominum, non ut inquireret ariolum, non ut humanum reperiret subsidium, sed, *ut consuleret Dominum*; accessit, Theodoro Commentatore, ad Altare, ibi supplicatura, ibi indagatura: ad locum, ubi aram constituit Abraham, deproperasse, opinatur Augustinus, in montem Moria, velut ad locum oraculi, ubi Isaaci conjugis obedientia, & fides Patris multarum Gentium pro luctaminis corona confligebant. Sed, quò perrexit Rebecca, interrogat Os aureum, an fortè Os Domini consuluit, ut caperet oraculum, an fortè hoc sacratissimum hujus immediati Oris osculum consponsa requisivit? respondet Chrysostomus: *festinavit ad Sacerdotem, DEI ministrum, per quem latentium scientiam volebat discere*: reverebatur sacram mysteriorum Arcam, venerabatur cœligenum in terris DEI Vicarium, auscultabat genuinum Divinæ voluntatis Interpretem: *& enarrans omnia, quæ sibi contigerant, didicit diligenter omnia misericordie DEO per Sacerdotis linguam detegentem, & omnia manifestantem, & alacriorem eam reddentem*: (c) Tanta jam tunc erat Presbyterorum dignitas, qui nisi sanguifluas animalium victimas non immolabant, qui solam præfigurantem Arcam custodiebant, qui sub condensa occultæ veritatis umbra residebant. Ad illud ergò Divinitatis oraculum accede consulturus, Illi fiducialius revela causam tuam, responsum obtenturus, qui in luce sagittarum deambulat, in fulgurantis hastæ splendoribus deliberat, in sacrarum literarum volumine, quod certum est,

Pars IV.

denuntiat, quod est ambiguum, investigat. Quòd si diffidis homini, & Angelum inquiris; ecce mihi DEUS Angelum suum, ut custodiat te in via, non quemlibet ex minoribus, sed ex præcipuis præcellentem; huic Spiritus Angelici inspirant oracula, revelant consilia, responsa subministrant.

Itinerabatur sacra coronatorum Dinastarum trias pede celeri, sed pen- nigero velocius affectu, ad nati Re-
gis Regum incunabula, primum ex gentibus homagium præstitura; ut vel amodò ambulant Reges in lumine illo, quod videre Antecessores exoptaverant, sed obtinere non valebant: si quæris numerum, erat felix ternarius; si numeri latens exploras mysterium, respondebit subtiliter Divus Maximus; idcirco dirigente & ordinante Providentiâ, tres extitisse; *quia in uno Christo JESU, qui omnium credentium via est, inseparata ab eis erat Trinitas adoranda.* (d)

Tres magi
vadunt
adoraturâ
Trinitatem
in uno
Christo.

(d) Homil.
de Epiph.

Si quæris patriam; assignat Chrysostomus cum Euthymio, fuisse Persidem; Hilarius existimat Æthiopiam; Justinus Martyr, Arabiam; Abulensis adstruit Mesopotamiam; communis omnium asseverat sententia ab Oriente fuisse oriundos: ut advolarent citius, deferebantur à dromedariis, ita celeriter, ut, probabiliori conformiter arbitrio, decima tercia velocissimæ peregrinationis die iter confecerint, ut, nisi obstaret numerus, quatuor dixisses oculatissima sacræ Apocalypseos animalia, quæ die ac nocte requiem non habebant, celeberrimum illud trisagium indefinenter decantando: In oculis, quibus plena intus & foris erant, Sanctorum scientiam intellige, qua dictante, qua edocente, nullum, suæ gratiarum actioni pro incomparabili humanæ redemptionis beneficio, pro Incarnati Verbi mysterio finem aut terminum imponebant. Ut egrederentur devotius, progrederentur securius, assignabatur stella in comitem; non quidem ex domo syderum oriunda, sed ex aëreo desumpta gremio, cui aër subministrabat materiam. (Cometam dixeris fatalem interituræ postliminiò Synagogæ.) Hac prælucente, hac deducente, perveniunt avidissimi Scrutatores ad Neonati Numinis tugurium

Stella Magi
apparens
erat
Cometa
Synagoga.

*Redeunti-
bus magis
servit An-
gelus; quia
per sacri-
ficium ob-
latum fa-
cti sunt
Sacerdo-
tes.*

rium, ad incarnati Regis solium; ad pastorum Principis stabulum, fortunati viatores appellant; cum thure, fidem longinquæ regionis præsentant; cum confessione divinæ Incarnationis, myrrham boni odoris exhalant; cum auro, pretiosum ardentissimæ charitatis munus deponunt: & , quem fulgentem spectabant in cœlis, vagientem adorant in terris; dumque admirabundi obstupescunt in terra cœlum, in cœlo terram includi, cum carne DEUM, cum DEO carnem conjungi, omnem creatam excedens sapientiam, supergrediens omnem, quæ non divina est, capacitatem, capere diffidunt mysterium, lunato mox poplite, imò prostrato corpore, incomprehensibilem adorant Divinitatem pusillo corpore, si fas est dicere, quodammodo circumscriptam. Persoluto demum debitæ servitutis homagiò, obtentâ largiflui Redemptoris benedictione, acceptâ congratulantis Christi feræ licentiâ, aquisitâque supervenientis nutritii congratulatione, ad reditum morosiores jam aptantur viatores; quique jam aliam assumpsere vitam, à conticescente Sapientia edocti, per aliam pariter remeare viam cœlitus jubentur; néve suo Ducatu peregrinis deforet Providentia, quæ itineraturos Ducatu stellæ ad Regem Gloriæ devexit, nunc reduces in patriam, non præviò syderis obsequiò, sed dirigentis Angeli ministeriò deduxit. Sed, cur subtrahitur stellæ servitium, cur ordinatur erudientis & admonentis Angeli documentum? cur substituitur Angelus syderi, & hujus illuminatio istius perficitur illustratione? respondet Euthymius: *Angelus deinceps quasi jam sanctificatos alloquitur; ordinatissimam divinæ Sapientiæ consequentiam combinat Theophylactus: primum illos DEUS ad fidem per stellam adduxit; deinde, cum venerunt Hierosolymam, docuit Eos per prophetiam, quòd in Bethlehem nascatur; & tandem per Angelum: Sed profundiori indagine latens grande mysterium elucubrat Chrysostomus, qui consideratis itinerantium periculis, expensio turbatæ Jerusalem discrimine, examinatâ furibundi Herodis ferociâ sub Ducatu stellæ continuis penè angori-*

bus subjectos recogitat, priusquam visum in carne DEUM adorârunt, subjungit dein: *postquam verò adoraverunt, securitas & tranquillitas subsequuta est, nec jam stella eos, sed Angelus suscepit, quia scilicet adorando, facti fuerunt Sacerdotes, cum supplicatione etiam muneribus oblati*: (e) Jam tunc de manifestandis orbi Sacerdotibus agebatur, quando in hisce coronatis Regibus umbra sacerdotalis ministerii à ministrante Angelo honorabatur. Recedit stella, quasi suis verecundaretur in radiis, quasi suis diffidens splendoribus, vereretur illos ulterius illustrare, quos vidit provolutos ad Aram præsepîi DEO homini sacrificare; suum illicò defert obsequium cœlestis Aliger, credens ex eo honorari, quod Sacerdotum præludio sibi liceat se sociare. Egreddenti Regum triadi non servit Angelus, sed sufficit stellæ servitium, sit licet nec ratione capax, & vitæ incapax; at revertenti Sacerdotum ternario, quantumvis fuerint velut umbratiles futurorum Presbyterorum statuz, stella veretur suo ulteriori lumine eosdem venerari, quos videt etiam dormientes in somnis ab Angelo excitari, ab Angelo informari, ab Angelo associari, ab Angelo propugnari.

Nè peregrino idiomate me loqui arbitreris, dicam amplius, loquar audacius, quia verius: Sacerdos DEUM induit; quis audeat cœligenorum Procerum similiter gloriari? pro DEO legatione fungitur, sui est muneris, suæ est obligationis, quodcunque irreligiosum nefas avertere, & acri correctionis cuspe sceptrigerorum Monarcharum insolentiam flectere; quòd, si non pareat, licebit romphæam sacri sermonis adhibere. Matathiam præclarum Machabæorum Principem, pontificali infulâ conspicuum, impensiori oculò insultuere; videbis ferali in spectaculo offendentem Judæorum quempiam, seu minis territum, seu fallaciis inductum irrumpere per pastaphorium, & in tot spectatorum oculis sacrificare idolis super aram: adigebat infamnis Regum infamia, Rex Antiochus ad hoc enorme Sacrilegium, cogi recusantes; adstiterant depravatorum ministrorum satellites, qui reniten-

(e) Homil.
7. in Matt.

Matathias implet Sacerdotis officium dum Sacrilegium idololatram super Aram occidit.

tes impellerent, urgerent hæsitantes: Indoluit magnanimus Sacerdos, & ingemiscens in contritione lumborum, accensoque legalis zeli furore infiliens trucidavit idololatrantem apostatam super aram; nec una contentus interneccione, Josepho referente, Apollonium Judicem, qui eos ad talia cogebat, cum suis paucis militibus interemit. Exanimatur super altaris mensa thuricremum cadaver, immundo mundatur sanguine profanatus aræ lapis, flagitiosa sacri furoris victima divino Vindici immolatur, & in perenne sacerdotalis gloriæ anathema, sacris inseritur paginis Heroicum magnanimi zelatoris facinus, qui nec regio paruit imperio, quando Sacro-Sanctò interdicentis DEI præceptò Regis imperium adversatur: asportaverat Sacrilegus proditor legis suæ porcinum caput, ut profanato igne assum sibi, Diisque gentium desiderabilem emitteret nitorem, ac sapidum hiantibus jam jam faucibus epulum subministraret: sed, qui vetitis porcorum infarciri carnibus anhelabat, jugulatur à strenuo Sacerdote, ut carnes cadavericæ porci hujus in epulum immundo deservirent spiritui, qui porcis associari, porcorum ventres ambit inhabitare; ut enim commemoratus scribit Historiographus, dum posito super altare porcino capite infamis Apostata incendit thymiama in honorem sculptilium Regis Antiochi, Matathias imperterritus spectator, commotus zelò DEI sui exemit gladium, decussatòque Sacrilegi prævaricatoris capite, corpus peremit super aram, ac cum contaminati sanguinis libamine devolvit ad tartarum: immolabatur hæc debita cacodæmoni victima, hæc duplicis porci portio pascendis porcorum gregibus, saturandæ ac cibandæ dæmonum esurie destinabatur. Nullum animal est immundius porcò, commentatur Remigius; unde & porcus dicitur quasi spurcius, eò quòd in spurciis delectetur; sic & dæmones spurciis peccatorum delectantur. (f) Sic æmulabatur DEUM suum verus Israëlita, in quo fraudulentæ mentis dolus non fuerat, sed perseverans sinceritas vigeat.

Sacerdos Hoc caractere sacerdotale pectus
zelans ho- signatur, ut noverit sanctissimi Nu-

minis tueri Majestatem; Custodem *norem*
divineris Angelum, divini honoris *DEI, est*
& gloriæ in terris tutelarem; quid *quodam-*
aliud potest sublimius cogitari, quid *modò ejus-*
excellentiùs de dignitate Sacerdotis *dem Custos*
pronunciari? Illius vivere, est zela- *& Ange-*
re sui Conditoris magnificentiam; *lus.*
illius vitæ calor, sit zelus legis; minister enim illius est, qui suis consulit ministris aurum igne probatum emere; non ab alio quàm à se. Audi Ambrosium, Apocalypticum hoc Consilium Laodicensi Angelo subministratum, insigniter expendentem; *hic est DEI zelus, hic est fidei vapor, devotionis fervor, qui nos velut suavem cibum in Christo remolit, & format.* (g) Cur alioquin inflammatus (g) *In Ps.*
& evaporans David ardenter adeò ex- *118.*
arsisset, ut exclamaret flammiger veluti Spiritus: *zelus domus tua comedit me:* (h) legit Chaldaeus Paraphrastes: *zelus domus Sanctitatis tua voravit quem zelus DEI consumit.* (h) *Ps. 68.*
zelus DEI vita est: vivit DEO in- *v. 10.*
auguratus in DEUM Deitatis Vicarius, Sacerdos Altissimi, à quo suam nanciscitur communicatam sibi Divinitatem. Sapiat insipienti Angelo porcina peccatorum colluvies, in suæ famis epulum destinata; convivat porcis, qui agno finè macula vivere recusavit: Sacerdotalis anima nutritur Angelorum pane, sed non rebellium, non perditorum: Felix super beatos Spiritus, super felices Angelos, qui potest magni consilii Angelo hoc Psalmi hemystichium occinere: *zelus domus tua comedit me: explanat Genebrardus: confecit me, absorbuit me, consumpsit, perdidit, hac ter felici perditione Evangelica, quam commendavit ovi perditæ divinus Pastor: qui perdiderit animam suam propter me, & Evangelium, salvam faciet eam.* (i) Si definiri zelum tam (i) *Marc. 8. v. 35.*
avidè devorantem flagitas; respondebit præcitatus Antistes: Est justa indignatio concepta à prophanatione templi DEI: ab hac quisquis comeditur, in zeli transit substantiam, velut in aliti alimentum, fit zelus totus; quòd si ex alligato Mediolanensis Ecclesiæ Doctoris asserto: *zelus, DEI vita est: fit vita DEI zelotypus Sacerdos.*

Illius repræsentasse videtur animam beata Sunamitis, quæ finè panegyris præambulo,
P P P P 3

(1) Cant.
I. v. 1.
Osculum
DEI im-
mutat o-
sculantem
in DEUM
per parti-
cipatio-
nem.

præambulo, finē sermonis præmio
verbum bonum ad Verbum eructat,
dum velut ab igne flamma erum-
pens, in ferventissimum sancti Amo-
ris effectum prorumpit: *Osculetur
me osculo oris sui:* (1) insolitam dixe-
rim amantis animæ phrasim; nisi
phræneticum extaticæ dilectionis
impulsum suspiceris, quod stulta pro-
pter Christum, in peregrinos prosi-
lit amplexus; nec dexteram exoscu-
lari contendit, sed solummodo oscu-
lum oris, quod intimæ charitatis est
pignus, prætendit. In hoc purissimi
affectus basio, dulcissimum sanctæ
inspirationis amorem intelligit mora-
lis Papa, quasi amans suo dicat ama-
to, imò potius, quasi amata suum
alloquatur amantem, à quo, & ha-
bet amari, & suum sumit amare:
*Ille, quem super omnia, imò solum
diligio, veniat, qui dulcedine sua in-
spirationis me tangat:* quod si Spon-
sus anxietatem ejus sentiens, amo-
rem diligens, fervorem approbans,
ardorem aggregans, desiderantis ra-
tionem exposcat, præproperantis ac-
celerationem inquirat, respondet re-
quisita inquisitori suo: *quia, cum e-
jus osculum sentio, subitâ mutatione
me derelinquo, & in ejus similitudi-
nem illicò liquefacta transformor:*
Vides prodigiosam Sacerdotis in DE-
UM transformationem! vult solâ DEI
vitâ vivere, dum unicè desiderat à
suis labiis per oris osculum suam per-
dere. Cedat superstitiosa antiquitas!
cui moris erat amici agonizantis ori
os apponere, ut expirantis Spiritum
deosculans valeret absorbere; cedat
inanis fabula sanctissimæ Veritati! os
quippe divinum mortali Sacerdotis
labio apponitur, quando ad ultimum
consecrantis oris articulum, veluti
ad supremum labens halitum, se se
præsentat DEUS homo, non uno,
sed mille osculis, tot basiis, quot
suspiriis salutandus: moritur tunc,
sed morte anagogicâ, quidquid hu-
manum est in homine; sua extin-
guitur fragilitas, sola transubstan-
tiantis Omnipotentia vivit & præva-
let potestas, quæ principaliter per-
ficit, quod sublimatus homo instru-
mentaliter attingit; ut liceat jam
gloriarì in Domino cum Psalte Re-
gio: *Os meum aperui, & attraxi spi-
ritum:* dum spiritus oris nostri Chri-

stus Dominus, dum DEI Verbum
ad Sacerdotis verba præsens sistitur,
& osculantem se reciproci amoris
impetu reosculatur: *Per hoc osculum
adheret anima DEO verbo:* com-
mentatur Ambrosius: *per quod sibi
transfunditur Spiritus osculantis:*
(m) dummodò contaminata scelere,
coinquinata crimine, illud, non ada-
mantis Sponsi, sed potius exulcerati
vindictis improprium audire non me-
reatur: *osculo filium hominis tradis:*
dum consummata dilectionis insigne
in signum proditoris secundus tra-
ditor convertit, dum amorosissimo
diligentis DEI pignore abutitur ad
officium crudelitatis.

Assignat aliam confinem pristina, si
non affinem, Doctor mellifluus deside-
rati osculi elucubrationem: noverat
Scrutatrix sermonum Sponsi anima, a-
matrix verborum Verbi, quæ vel suo,
vel prophetico ore protulerat, suis aut
amatoribus, aut amatricibus revelan-
da; legerat in sacro mysteriorum cœ-
lestium volumine, quæ dilectus JE-
SU Discipulus sua in specula exulans
contemplabatur; *De ore ejus gladius*
ex utraque parte acutus exibat: (n)
legit Syrus: *& ex ore ejus gladius duo-*
rum orum exiens: vertunt alii: *gladi-*
us duplicis oris: os siquidem ori
conjungitur, dum Sponsæ osculum
exosculanti Sponso infligitur; nec si-
nè mutuo reciprocantium labiorum
contactu, oris osculum efformatur.
Est instar gladii duorum orum, dum
Sacerdos, quidquid in se terrenum est
refecat, & ut Verbum DEI, DEUS-
Homo aditum habeat, quidquid in
pane realis est substantiæ, à speciebus
truncat. Noverat devota Sponso a-
nima, enuntiatum Ore prophetico
vaticinantis Isaia oraculum: *posuit
os meum quasi gladium acutum:* (o)
prænoverat gladium Spiritus esse Ver-
bum DEI, sacerdotali militiæ præ-
clypeis & lanceis, præ pharetris &
sagittis necessarium, quem, quia ex
ore Sponsi prodire sciverat, ad oris
osculum anhelabat; quasi suspirans
cum Bernardo singultuaret, uberio-
rem gratiam ab illo osculante exspe-
ctans, quem Pater unxit oleo lætitiæ
præ participibus: *Si tamen dignetur
me osculari osculo oris sui, cujus uti-
que sermo vivus & efficax, osculum
mihi est:* non tamen consistens ex

(m) Lib.
de Isaac &
animac. 3.

*Gladium
ex ore DEI
proceden-
tem attra-
hit Sacer-
dos oscu-
lans
DEUM.*
(n) Apoc.
I. v. 16.

(o) Isa. 49.
v. 2.

nexu

*Sacerdos
est Ange-
lus DEI.
(p) Mal.
2. v. 7.*

nexu labiorum, sed magis ex conjunctione gladiatorum: ille suo refecare velit omnem commixtionem inordinatarum affectionum, quæ quasi filii matris meæ pugnant contrà me, ego flammivomente ignivomi amoris ense dissecabo compagem vitiorum, consortia peccatorum, commercia pravaricatorum. Bona conventio! quàm optima confœderatio! Sacerdos enim testante Malachia: *Angelus Domini exercituum est:* (p) illius quippè est muneris, præcedere castra Israël; non jam illius populi, quem de Ægypti compedibus cœlestis Angelus liberavit, sed alterius, quem de captivitate tenebrarum, de regione peccatorum hodie dum eripere contendit, & de avia periclitantis vitæ via, ad Illum, qui Via & Vita est, reducere, ut revertatur & vivat; nec enim inaugurato Duci sufficit se ipsum discrimini surripere, sed se gaudens pro suo agmine expositum, illi conatur eripiendo subvenire: non satis est terrestri Angelo, verorum Israëlitarum Speculatori, videre augustam DEI faciem, sed suæ incumbit vigilantia caligantes oculos, ut clarè videant, ad illuminatricem mundi lucem deducere illummandos.

*Sacerdotes
sicut sunt
primi in
dignitate,
ita sunt
primi in
pœna.*

Confidera sacerdotale munus hoc, quisquis illò dotatus es, & veluti compatiens Custodi animarum Angelo, profundos inter gemitus perpende; causam esse præclaram quidem, si secuturum assidui laboris præmium expendatur, si opulentum impavidi victoris spoliū trutinetur; sed plenorum periculorum angore plenum, si negotii dispendium attendatur, si periclitantium animarum discrimen ponderetur. Est Angelus Regis gloriæ; quid gloriosius? verum, est una simul Minister exactissimi Vindicis, qui sciet ingentem hanc dignitatem ad pondus Sanctuarii ponderare. Injunxerat aliquando Supremus Arbitrator viro, quem tremebundus Ezechiel vestitum lineis conspexerat, cum attramentario Scriptoris ad renes suos, transire per meditullium Solymæ stipatum senariò virorum numero, qui destitutos salutis signò usque ad internecionem percuterent, finè ætatis discrimine, finè diversitate sexûs; nullus præscribebatur ordo

inter adolescentum licentiosam vertiginem, & inter canescentis senii annositatem; nulla ordinabatur observanda disparitas, inter virilem fortitudinem, & inter fœmineam fragilitatem; unum illud præfigebatur principium: *à Sanctuario meo incipite:* (q) Quinam sint Sanctuarium, (q) Ezech. 9. v. 6. à Patribus discutitur; & licet differant individuando, conveniunt nihilominus specificando: sunt illi procul dubiò in quibus dispensatim gratiarum Providentia pretiosiores collocavit divitias, quibus sublimiores contulit gratias, & favores; sunt illi, quos ordinatim Sapientia à cæteris, ut singulares segregat, non aliis commiscet ut communes. Legunt severum præcipientis Justitiæ decretum septuaginta Interpretes: *à Sanctis meis incipite:* Explanat apud Lyranum commentatrix Glossa absconditum plectendorum ordinem, à quo initiandam cædem dixerat: *Significat eos, qui pro Sacerdotis merito Sancti vocabantur in populo:* quod immediata periodus, quæ subsequitur, clariùs manifestat: *capere ergo à viris senioribus;* quos Interlinealis explicat, dum asseverat; *qui tenebant thuribula, & sacrificabant:* illi præcedebant in suppliciò, æquissimò proinde sanctissimæ Divinitatis suffragiò, quia præcesserant in peccato; faciliùs quippè vulgare flagitium absconditur, & citiùs sacerdotale crimen evulgatur. Virum vestitum lineis, in habitu exstitisse Pontificis, commentatur Interlinealis, fuisseque DEI Filium, cui Pater omne commisit iudicium, Expositorum concordi placito definitur. Stat ille Sacerdos magnus adversum prophanos Sacerdotes; Iste in medio Deos dijudicat, dum sacris excultos signis, peregrinis concinnatos virtutibus, Altaris non tam ministros, quàm Præsules appendit in statera, si forsàn exiguas moderati minùs animi labes mitiùs eliminare studeant, si non avidiori odio inanitatem à cogitationibus, à licentiosiori proloquio vanitatem avellere contendant; illos quippè terrena sapere, qui suò cœlestem vitam ministeriò profitentur, non est communi errore vel malitià delinquere, sed Sacrilegii speciem perpetrare; quos enim collati muneris

neris sublimitas cæteris omnibus prætulit, iniquum est vulgari Sanctimoniam contentari, nec optima virorum præcellentium charismata æmulari.

*Damon
singulari-
ter invigilat Sa-
cerdoti-
bus.*

Hinc Sacerdotalem Presbyterorum Sanctimoniam, atrocius persequitur tartareus tentator, nè validiorem experiatur adversarium, si constitutum in specula invigilare dissimulet zelotypum auscultantis populi instructorem: sunt fortiora virorum fortium luctamina, sunt oculatiora adversus sacros Prædicatores, quæ discutiuntur consilia, quia in sacrosancto Sacerdotum cathalogo validiora serpentorum sophismatum eluduntur argumenta. Quamdiu solitarius paradisi accola non vidit suis ex ossibus osseam futuræ humanitatis Puerperam, lividus anguis, deambulanti non invasit; at, ubi egressam è costa vidit mulierem, quæ Angelicæ hæreditatis paritura erat successores, odio irreconciliabili exardescens, non solam infascinare viraginem, sed Sponsam insuper infatuare statuit, intoxicare attentavit; totam invadit fabricam, ut corruat; omnem exanimare nititur Proto-parentis sobolem, ut mortalizata matre, non nisi mortalis prodeat, non nisi peccatrix progenies à virulento corruptæ genitricis utero procedat: sed pari stratagemate veterinosus serpens, illum crudeliùs affilit, quem novit sacerdotali coronatum laureâ, non solâ suæ salutis angi solitudine, sed insuper vi muneris concrediti procreandorum filiorum genesi vacare, ad animarum lucra inquieto desideriorum impendit anhelare. Novit argutus explorator, è sacerdotali latere, ex robusta zelosi Sacerdotis charitate non solum steriles filios, sed fecundas filiorum matres exilire, quorum crescente numero, viduata Angelorum subsellia repleantur.

*Sacerdoti
præcipue
incumbit
stare inter
vivos &
mortuos,
& thymi-
ama in-
cendendo
placare i-
ram DEI.*

Sed cave, quisquis es, qui sacerdotali infulâ gloriaris, nè alienum ignem succendendo thymiamati commisceas! reflecte ad feralem filiorum Eliab interitum, qui in papilionum suorum introitu ab hiantis terræ faucibus devorabantur; præpropero ulciscientium Angelorum ministerio præcipitabantur in rogam, qui angelica administrantes munia Angelis

adversabantur fœdò depravatorum morum impendit, nec citius igneis evolvebantur pyropis, non antè incinerantibus liberabantur à flammis, quàm advolans Aaron Sacerdos summus, thymiamatis holocaustum obtulisset: *Qui stans inter mortuos ac sti est thuviventes, pro populo deprecatus est, & plaga cessavit.* (r) Expavesce Sacerdos, qui diebus fortasse singulis assumptum à Summo Pontifice nostro, mediatore DEI & hominum, nostræ carnis thuribulum manibus gestas, & superposito igne altaris, amorosissimam illam Crucis victimam incendis! Hoc tuum munus est, incensare, victimare, sacrificare, ut opem adferas, & periclitanti patriæ in quovis discrimine succuras. Væ tibi! si suos cœlestis ira turbines vibret in te solò veræ dilectionis rogò exurendum; tuum esse scias officium Sacerdos Altissimi pro peccatorum reconciliatione, pro delictorum expiatione, te ipsum cum incruento Domini Corporis holocausto Patri misericordiarum consecrare; tuum est tuæ obligationis negotium, virtutum suffitus redolere, perfectæ Sanctitatis suavitatem exhalare, ut odoretur DEUS odorem suavitatis, & reconcilietur reis, ac delinquentibus placetur. Inspice prænominati Pontificis vestem, quâ solemniter indutus totum portabat, & ad interiora velaminis introducebat orbem terrarum; sic enim testatur Sapiens: *in veste poderis, quam habebat, totus erat orbis terrarum:* (s) ut scirent ex levitico stemmate oriundi, ipsorum esse muneris, placare iram excandescantis justitiæ, inter vivos & mortuos se collocare, furoris impetum suis sedare lachrymis, suisque precibus amputare. Et licet, si primarium pontificantis Mystæ privilegium expendas, pro solis Adæ filiis, conveniat incruentum offerre Sacrificium; si tamen ejusdem penitus inspicias valorem, non solum pro humani generis quibusve individuis, sed insuper pro singulis universi partibus tremendum immaculati agni holocaustum congruit Supremæ Majestati dedicare; ut elementorum temperies subsequatur, ut cœli civibus illustre gaudium procuretur, ut terræ sterilitas à territoriis abigatur;

Caro Christi est thuribulum, quò Sacerdotalis dextera animam Christi velut thymiamam immolat. (r) Num. 16. v. 47.

(s) Sapien. 18. v. 24.

abigatur; sic enim toti terrarum orbi consulitur, sic singulis mundi partibus sacerdotalis benedictio communicatur.

Sacerdos singulari debet uti discretione in corrigendis malis.

Exhorrescat incautus suæ dignitatis proditor, vereatur prodigus suæ potestatis dilapidator! Illum meditetur agricolam, qui non fructuosas tantum conservare satagebat arbores, sed infructuosam quoque ficulneam, seduliori conamine fecundare, & sterilem labore improbo excolere flagitabat. Exacerbatus possessor vineæ succidi sterilem statuebat; sed providus agricola præcipitem spe retardare contendebat; imminebat ferientis ascie ictus radici aridæ, sed suam interposuit moram & operam mediator hortulanus, suadens & obsecrans, rogans & consulens: Domine dimitte illam & hoc anno, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora. Tu figuraris in præpediente agricola, Angelus Domini! Nysenum testor Gregorinum sic explorantem: *Alienus à cadendi acerbitate debet esse Sacerdos, tanquam promptus & paratus ad excolendam humanitatem, ut, etiamsi Dominus aliquem, uti plantam inutilem, exscindi jubeat, ipse tanquam insitor debeat supplicare, ut ignoscat parumper, & sententiam differat.* (t) Unde viator, qui panem subcinericium indies conficis, & sumere assuetus sumendum præbes aliis, vide, quam grandis tibi restet via, in procuranda languentis populi salute, nî velis cum commisso tuæ solitudini populo perire! Non tuæ sit proclivitas, non tuæ inclinationis sit illicitum, ramos abscindere, radicem rescare; sed conare magis Patrem-familias, ut delinquentibus indulgeat, deprecari; excava profundam voluntariæ humilitatis foveam; mitte in mentes peccatorum, commisce iniquitatis stercora, ut suæ cognitionis studiò incallescant; exprime lachrymas; & si in tibi subditis deficient, impende proprias, ut aquarum, seu emanante, seu profluente de summis montibus irriguò maturentur ad fructum: Illorum sit, patienti tolerantia cælestes plagas tolerare; tuum esto, congregatas in tempestatem Divini furoris nubes, tuis gemitibus dissipare: age causidicum apud misericordiarum Pa-

Pars IV.

trem, ut te illius filium comprobes, qui miseretur, & commodat, si modò ad veniam invitetur, si modò nomen sanctum suum super egentem populum invocetur. Quòd si tamen, nec mora peccatori sufficiat, nec labor agricolæ proficiat, si nulla subsequatur fecunditas, & annosa continuetur sterilitas, tunc tandem stringat severitatis acinacem, admoveat severitatis aciem, ut saltem percussus sapiat, qui sacris delinitus blanditiis resipiscere dissimulabat.

Illud unum indefinenter caveat, *Paupertas nè terrenis possessionibus, vel ampliandis studeat, vel possidendis operam impendat: stet indefessus in domo Domini, commoretur in atriis cælestis Solymæ; illuc sua transmittat desideria, ut impleantur, illuc sua impellat suspiria, ut compleantur.* Infortunatus Mystes, qui aggregandis opibus, accumulandis intentus divitiis in via sacerdotalis eminentiæ claudicat, illum æmulatus speciosæ portæ Excubitorem, (u) qui (u) *Acton.* stipem petens, Petrum respexerat, 3. v. 6.

non participaturus virtutem clavium, non Templi Domino se totum litaturus, sed stimulatus spe se aliquid accepturum ab eo. Figurabatur in schemate, Sacerdos Synagogæ, ut autumat Chrysostomus, qui æger, ope Medici indigebat; nec tamen opem à Medicorum Principe, sed opes exigebat: abripit tamen providus Apostolorum Præsul, omnem divitiarum spem hoc brevi verborum compendiò: *argentum & aurum non est mihi.* Hoc planè dignum est Ecclesiastico Principe proloquium, qui nuper veritatem alloquens protestabatur: *Ecce nos reliquimus omnia: Sacerdos quia consecratus Altissimo Presbyter ex cassa plus indies ex cassa Altaris elargitur, Altaris quam mundus valeat suis cum opibus, cum universis mundicolarum potest edivitiis suppeditare. An non hoc u largiri, num initiandi Sacerdotis est votum, quam & desideriorum compendium: Dominus minus pars hereditatis meæ? nullam suis opibus terræ hæreditatem expeto; nec enim ulla meæ cupiditati sufficit, quæ solo naturæ contenta conditore solum cæli solique dominum inquirō. Philistarum hæc est amentia; non sit dementia Sacerdotum Ecclesiæ, quos DEO religiosa Sanctitas consecrat, quos*

Q q q q

*Sacerdos
temporali-
bus inhi-
ans ponit
Arcam ju-
xtà Da-
gon.*

quos sola sanctæ paupertatis aviditas ditat! Sustulit illorum insolentia rapaci dextera arcam DEI, & statuerunt eam juxtà Dagon, idolum turpitudinis, ad instar lascivientis illius vituli ex aureis mulierum aureis vanitatibus conflatum. Audi terrificam Seraphici Bonaventuræ sententiam, attende turpissimam, in quam degeneras stultitiam, dum conservando pecuniarum cumulo intentus, aurum accumulas, argentum aggregas, totam sollicitudinem multiplicandis possessionibus applicas, immersus avaritiæ hiantis abyssu, quæ nunquam dicens sufficit, quò plùs absorbet, plùs ut absorbeat, se dilatat. Philistæi posuerunt Arcam Domini juxtà idolum Veneris Dagonem: exclamat zelus Seraphim; *sic mali Sacerdotes, quando ponunt filium Virginis juxtà filium Veneris in Altari*: nec mirare proprietatem tituli, quasi coincidat idolum turpitudinis cum simulachro avaræ cupiditatis; ex opum affluentia ad Veneris amplexus curritur. Quàm aptiùs, quàm meliùs accepti ex Ecclesiasticis functionibus redditus, alendis distribuerentur pauperibus, curandis ægrotantibus ad noscomia obligarentur! Perpende accuratam lugentis Sponsæ querimoniam: *invenerunt me custodes, qui circum-eunt civitatem, percusserunt me, & vulneraverunt me*: (x) Custodes urbium, sunt animarum Directores, sunt Sacerdotes, quorum est, invigilare avertendis criminibus, excubare pro peccatoribus convertendis; de quibus nitida circumamictis chlamyde, thorace splendido decoratis attestatur Doctor mellifluus: videbis eorum aliquos calamistrata cæsarie effæminatos, ut Sponsa potiùs, quàm Sponsæ Custos existimentur; sed undè, suspicaris, quòd proveniat, illustre domicilium fulgore aulæorum ad superbiam coronatum? undè argenteorum vasorum suppellex opulenta, quæ mensam aggravat? undè exuberans ferculorum luxus in conviviiis, undè pretiosa vinorum diversitas in epulis? Non aliundè, quàm ex Ecclesiæ proventibus, quibus perversus administrator locupletatur, & Sponsa relinquitur sub tecto malè sartu, in apparatu sacro squallida, nè dicam, sæpè sordida; quam enim Cu-

stos spoliatur, undè ornatum in Altaribus, undè nitorem in sacris vestibus acquirat? quasi idcirco Sacerdos avidus obtinuerit locum ministerii hujus, ut evacuando subjeutorum vacet marsupio, suo plùs studeat infarciendo sacculo, quàm, ut erudiendis auditoribus assiduam impendat operam, quàm, ut extirpandis confidentium vitiis attendat. Clamat post hujuscemodi incurios vigilantes, post insatiabiles suarum ovium prædones decorticatum pecus: *devorant plebem meam sicut escam panis*: qui dum peccata populi deberent comedere, luxuriantur in epulis, peccatorum exigentes pretia, & pingua suæ Dioceseos armenta deprædantur. Apostolicos viros se nuncupant ad vigilandum super gregem suum sublimatos, sed oculatiùs suis provident commodis, nè dicam, suis invigilant argutiùs illecebris, ut curæ suæ commissa Parochia cogatur experiri Evangelicam incarnatæ Sapientiæ veritatem; *inimici hominis, domestici ejus*. Pompa, quam sacris initiatus insipientium oculis debet objicere intuendam, est meritorum copia, quibus fit Angelis conspicuus, hominibus laudabilis, & sacro-sancto Numini acceptus; quid juvat pretiosò circinare corpus cingulò, si lumbi ad omnem dissolutionem relaxati non præcinguntur?

Sit Sacerdotis habitaculum, exilis ædicula, quæ suscipiendis sufficiat Christi pauperibus, non quæ amplissimis conviviarum, & commensalium turmis expandatur! Sit domus incolæ Sacerdotis condignum Aræ receptaculum, ubi non uni tantum ex minimis Christi fratribus, sed plurimis destinetur hospitium, ut possit divinus hospes de hoc insigni domicilio attestari, imò, ut viatores singuli valeant profari, illatam fuisse Arcam in domum Abinadab in Gabaa. Iste Abinadab, Interprete Abulensi, fuit valdè justus, atque vitâ religiosus, nève sacro inferiorem ordine suspicemur, adjungit: *erat Levita*: Eminuit in Gabaa, qui locus erat sublimis in civitate; non tamen circumfusus lego pergulas, non circumfusa reperio viridaria, sed sola commendatur sublimitas præ cæterorum civium domiciliis, ut indè prospiciens

Domus Sacerdotis debet esse dignum Arce Domini habitaculum.

(x) Cant.
5. v. 7.

ciens morum claritas transeuntium alliciat oculos, ut insulata dignitas, prætereuntium ad venerationem incurvet animos. Gabaa, interpretante Rabano, vertitur: *sublimitas*: ubi Eleazar Sacerdos constituebatur, quem virtus plurimis prætulit, & singularis religiositas præ cæteris speculatorei populi præfecit, ut hujus saluti prospiciat, hujus inedia provideat: *super muros tuos Jerusalem constitui custodes*: gloriatur directrix providentia: *tota die & nocte non tacebunt*, neque à DEI laudibus cessantes, neque subditorum exhortationem fastidientes. Hæc sunt compendiata verorum ministrorum DEI præconia, hæc sunt, quæ requiruntur in commendandis Sacerdotibus, elogia; sine quorum vel uno destituitur decore suo sacerdotalis gloria, supremi ordinis deprimitur eminentia, stolata deturpatur Sanctimonia, & segregata à vulgo, cum vilitate plebis confunditur & exauthoratur. Hinc est, quod viri Cariathiarim, priusquam sacerdotalibus ornamentis induerent Eleazarum, sanctificaverint eum, ut custodiret Arcam Domini; prius conferendam ei censuerunt Sanctitatem, priusquam demonstraret collatam Sacerdotii Auctoritatem: noverunt luculentò flagellantis cœli experimentò, nil æquè cœlitibus adversari, quàm quando intuentur Sancta Sanctorum impuris sceleratorum Sacerdotum manibus contrectari.

Est detestanda modernorum sæculorum dementia, est execranda modernæ temeritatis insolentia! nec aliorum plagis sapimus, nec inflitis olim ultricis Justitiæ fatalibus plagis emendamur; dùmque salutaribus aliorum disciplinis admoniti non respicimus, sine excusatione delinquimus, ferociter insanimus. Accedunt contaminatis affectibus feroces Aaronis filii, Arcam iisdem gestant manibus, quibus surrepta populorum holocaustomata contrectabant; non expavescunt ad præfiguratam inquilinæ Divinitatis Majestatem, sed miserrima clade percussi pereunt, dum delineatum in figura, vitæ, mortisque Dominum vilipendunt. Horreant incurii Sacerdotes, ausu Sacrilego Arcam Altissimi accedere, & inquinatis

Pars IV.

manibus sacerrimam Divini Amoris hostiam attrectare! Sciant non externam sanctæ professionis faciem aspicere, non ad figurativam mysticæ vestis representationem reflectere, sed constitutionem interioris animi explorare.

Quòd si genuinam electi aut deli- *Dignitas*
gendi Sacerdotis puritatem, si suæ Sacerdo-
obligationis effigiatam meditari desi- *talis eve-*
deres epitomen, ad illos respicias *hit homi-*
treatmentis Isaia Seraphinos, qui ex- *nem in or-*
panis, quibus circinabantur alis, ea- *dinem Se-*
rum geminas tenerrimum in ample- *raphino-*
rum expandebant; priusquam tamen *rum.*
duarum pennarum velamentò obte-
gerent faciem Regis gloriæ, alter ad
alterum, sacerrimum concinens trisa-
gion, occurrebat. Erigebat interim
supercilia sollicitus Propheta, & ex-
horrescens ingemuit; *Regem Domi-*
num exercituum vidi oculis meis!
plaudentibus beatarum mentium vo-
cibus conticescit providus Vates; cu-
jus silentii, si causam indagemus, re-
spondet inquirenti: *quia vir polluta-*
tus labiis ego sum: huic ut medere-
tur periculo, administratorius qui-
dam Seraphinorum Æmulus, sacrum
rogum involat; sed oblaturus calcu-
lum, non librat dexteram, non strin-
git brachium, sed forcipe carbonem
arripit de Altari. Præsignabatur in
illo flammivomente calculo sacra Al-
taris hostia; advolans Aliger, seu
fuerit duorum concentor vociferan-
tium, seu circumvolantium per so-
lis circulum socius, verebatur ful-
gentissimum Evcharistica Majestatis
Symbolum digitis attrectare, qui ta-
men contractis in complexum alis,
officioso volatu, non verecundaba-
tur insidentem electrino Regis regum
throno Regem gloriæ immortalem
circumplecti. Ecce, horret, ac ti-
met præfiguratam sacri Altaris ho-
stiam tangere flammiger Genius, nè
foran debità destitutus puritate, cu-
jusvis minimæ impuritatis Vindicem
experiretur! Conclude ex hoc ter-
rifico schemate Sacerdos, cui aggre-
geris ordini, non hominum, sed
Angelorum ministerio deputatus! ca-
ve ad cæterorum mortalium vilita-
tem descendere, quem ordinis subli-
mitas Seraphico beatarum mentium
contubernio inferere procuravit! Sa-
cerdotiò dignus esse desinis, quàm

Q q q 2

primum

primum Angelicam deferere incipis puritatem: Si adhuc, sumptus de humo homo es, terrena sapiens, coelestia non ambiens, sed dimittens, scito, te segregatum à Sacerdotum sacerrimo consortio, quorum solâ vestiris tunicâ, in quorum gloriâ exteriori pompa, sed intus nihil lucet claritatis angelicæ, nil fulget Seraphicæ sublimitatis.

Ordo Sacerdotalis est circumstantia plurimum augens culpam.

Quisquis hæc præmissas legis, illam, si sapias, inferre cogeris conclusionem: culpam obnoxii Sacerdotis longè delictô laicali esse & foediorem, si turpitudinem expendas, & multo graviolem, si æquitatis trutinæ appendas. Perfidus terreni principis minister, incurrit infidelitatis crimine, censuram læsæ Majestatis; cui pœnæ non subicitur, qui extrâ Principis aulam commoratus, non administrat ministerium aulici honoris;

hinc sæpè sæpius vulgari dissimilanter ignoscitur, quod aulico, vel regalis Dicasterii Assessori nullatenus indulgetur. Ozias Rex quamdiu conflictavit cum hostium agminibus, ut populum Domini vindicaret: *Audivit eum Dominus contra Philistiim, & contra Arabes, & contra Ammonitas.* (y) Vinciebat adversarios, deducebat victos in spoliis, victor in præliis, timebatur in territoriis, gloriabatur in trophæis; at ubi Sacerdotalis coronæ tentat conjungere præcellentiam, ubi Altissimo adole-re præsumit incensa, & sceptriger thuribulum arripit; ubi approximat Altari thymiamatis, leprâ percutitur, & expulsus è Templo Domini omnibus diebus vitæ suæ, à domo

(y) Paral. 26. v. 7.

DEI separatur, ac velut abominabilis advena relegatur.

NUN.

VERSUS
XIV.

Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine: cūque non possent, tenuerunt lacinias suas.

SENSUS LITERÆ.

DEUM deferere est excacari.

Inseparabilis proprietas cæcarum vel excacatarum mentium, est errare. Exoculatus Israël, à veritatis semita devius impegit in ligneos stipites, in saxea fictiorum Deorum simulacra. O cæcitas fide major! quis enim crederet limum à vase luteo, sed animato adorari, & vasis figulum, quasi non author esset operis, despici, & negari? Vix moritur fidelis Gedeon, quando velut exanimati Israël filii aversi sunt, percusseruntque cum Baal fœdus, ut esset eis in DEUM: (a) grande delirium, quod suam traxit originem ex cæcitate! Commentatore siquidem Abulensi: *putabant, quod Baal posset eis facere bene*: non inveterata idololatræ libido induxit ad Sacrilegium Pseudo-Prophetæ cultum, sed sola oculorum privatio, ad quam funesta cæcitas inevitabiliter consequebatur. Reprobaverunt

(a) Judic. 8. v. 32.

angularem lapidem, impingentes in illum, velut in petram scandali, de quo veridicus Zacharias suô attestabatur Sæculô: *super lapidem unum septem oculi sunt*: (b) in quem, velut olim in Regem Solymæ Davidem, respicere debuissent oculi totius Israël; sed aversi sunt à Domino DEO suo, de quo idem vaticinans Propheta differit: *Dominus est oculus hominis, & omnium tribuum Israël*: (c) ut enim interpretatur literalis Hugo; solus tunc Judæus utebatur ratione, alii dicebantur bestię; sed abstulit rationis oculum, idololatræ cæcitas, ita, ut & ipsi cæci fierent, & errarent in plateis. O utinam hæc exoculatio fuisset ultima, nec Christiana gens sederet in tenebris, & in umbra mortis! quæ enim major, quæ est perniciosior cæcitas, quàm salutaria vitæ remedia respicere, exitiosa mortis pharmaca procurare? Et nunquid

(b) Zach. 3. v. 9.

(c) Zach. 9. v. 1.

nunquid Adæ filii rejiciunt indies antidota, virtutum, plenique aviditate, anhelant ad venena vitiorum?

*Creatura
deservi-
unt demo-
ni in la-
queos ad
capiendos
homines.
(d) Sap.
14. v. 11.*

O si depictam, si enarratam à Salomone cernerent, & discernent veritatem, quam saltè, si non videre liceat, libeat auscultare; *Creatura DEI in odium facta sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium:* (d) utque obscura divini odii intelligatur allegoria, explorat moralis Hugo: *id est: cultores suos faciunt odire DEUM: vaferrimus serpens, primusque mendaciorum pater per creaturas laqueos expandit, dum alios deliciarum jucunditate irretire, alios divitiarum possessione illaqueare contendit, dignitatum elatos sublimitate prosternit; hinc Cordubensis Philosophus suam exarat sollicitudinem, quam semper habuit, perversos mortalium animos à vanitatis fumo avertere, ut convertantur ad lucem Veritatis; clamo: vitate quacunquē vulgo placent, qua casus attribuit! (e)*

*(e) Epist.
8.*

& fera & piscis spe aliqua oblectante decipitur: sed stolidi vanitatum sectatores, malunt fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Hanc brutalis concupiscentiæ ferociam ille seductor Angelus explorans, vias insidiosè obsidere solet, ut loquitur Basilus, & Sapientia & Sanctitate magnus, nè à viatoribus videatur. (f) Davidem testor in luce meridiana circumventum; qui si vigilem attentæ mentis aciem erexisset, quando carnalem oculum in Bersabeam coniecit, non anhelasset ad caducam pulchritudinem, nec profanasset propheticam Sanctitatem. Polluuntur hodie dum in sanguine tot mundi principes, qui se se sapientes jactitant in consiliis, providos in Dicasteriis, cæcutiunt in plateis, id est, expendit Carensis, in latitudine vitæ sæcularis, quæ trifocata est, divisa in divitias, extenta in delicias, elata in honores; de quarum una conquerebatur suò jam Sæculò singultuans Isaias: Corruit in platea veritas, & aquitas non potuit ingredi, (g)

*(f) Homil.
intitulata:
non adha-
rendum
esse rebus
Sæculari-
bus.*

*(g) Isa. 59.
v. 14.*

ubi totum occupaverat locum iniquitas. O si oculis respicerent in lucem, quæ illuminat omnem hominem, si suos suo affigerent oculos capiti, quod Christus est, non præ-

terirent, inter dolosas voluptatum facies, obviam mortis faciem vel etiam objectam intueri! Considera, ut saltè te doceant animalia rationis oculò destituta; considera celeritatem providam nidificantium vel inhaerentium arbutis volucrum: ad primum fundæ strepitum permotas expandunt alas ad fugam; quàmque longa jam requie incoluerunt arborem, quantocyus deserunt, indemnem nidulum derelinquunt.

Præcipiebatur à decretante Providentia victorioso Sauli, universas victi & victi Amalech reliquias eliminare: cecidit divini furoris victima *Homo fit in manus triumphabundi Israël; ve- caro, quan- rum ingratus Rex, prævaricator Divi- dò ratio à- næ Legis exstitit, & implere præce- sensibus- ptum Altissimi per superbiam recusa- subjuga- tur.* vit; pepercit enim inimico, quem demoliri debuit, & suppellectilem cum omnibus pretiosis, quæ habuit, concupiscens, retinuit, illæsa per detestabilem inobedientiæ culpam conservavit. Agag erat Rex Amalech; id est, moralizante Gregorio: *sensus carnalis: cum enim ex anima rationalitatem ac sensualitatem habeamus, rationalitas menti adscribitur, sensualitas carni appropriatur: per illam approximamus Angelis, per istam belluis appropinquamus; hinc illi, qui propter intemeratæ puritatis meritum in sacra Genesi Filii DEI vocabantur, concupitis dein filiabus hominum, impletisque in libidine voluptatibus, caro cognominantur: non permanebit Spiritus meus in homine in aeternum, eò, quòd caro sit: (h) ca- (h) Genes. 6. v. 1.*

ro quippè, exponit moralis Papa, homo efficitur, quando sensui carnis ratio subjugatur. (i) Saul igitur tria (i) In 1. Reg. c. 15. Regi pepercisse dicitur, insuper optimis illius gregibus & armentis servatis; cogitationes quippè lascivæ mentis, gregum & armentorum nomen sortiuntur; quia innumeræ sunt, quæ in reprobo corde pascuntur, quæ ob cæcitatem cordis optima reputantur: obscurabantur Saulis oculi densò violentæ cupiditatis fumò, adeò, ut existimaverit pulchra, quæ à facie DEI repudiabantur ut coinquinata.

Sic eluduntur hodie dum cæcutientes mundi amatorum obtutus; foedas cupiditatis illecebras, ut singulares præcipuè prosperitatis notas aspi-

*Homines
quando-
que affe-
ctant ca-
ecitatem.*

ciunt, & velut dulci jugo collum subjiciunt, obrui similibus quisquiliis non exhorrescunt; quodque execrabilius reperitur: examinare seduliori scrutinio vanitatum inanitates fastidiunt, ignorare flagitantes latentem turpitudinem, nè persuadeantur ad detestandam fucatæ perversitatis fraudem: Horrent audire judices, nè cogantur censores auscultare; genuini Adoniæ æmulatores, qui regii diadematis insidiator, ut illud feliciter acquireret, Nathan & Bananiam declinavit, eorum neminem invitans, nè aliquis invitatorum, suo derogaret suffragio electionis; præviderat Prophetæ in suffragando æquitatem, undè absentem maluit alibi occupari, quàm sibi præsentem adversari. Hæc est consueta mundanis cordibus fragilitas: ut arrogatam dignitatem valeant obtinere, ut securiori calculo suum faciant judicium confirmari, excludunt teneriores conscientias, nè oblatrent libidini, aut injustitiam confundant! Cæci cæcos exquirunt duces; nec enim cadere in peccati foveam expavescunt! O quanta cæcitas, nolle Prophetas Domini consulere, sed malle rebellis angeli collegas ad conciliium convocare! O si enumeratam unigeniti

Genitoris imitarentur sapientiam, quæ post trajectum calamitatum mare, post ineffabilem tormentorum tolerantiam, post interemptam mortem resuscitato corpore, sed glorioso radiò fulgurans, occlusa Apostolicæ domûs ostia non rupit, sed transivit, afflicto ex ardua ærumnarum congerie discipulos consolaturus suaviter & fortiter roboraturus! Videbant pulcherrimam compatiens Magistri humanitatem gaudentes discipuli inter deliciosos ambigentis animi angores, bipatientibus oculis mirabili spectaculo inhiantes videre se, quod viderant, sollicitè dubitabant; ut enim adstruit Lucas Evangelista: *existimabant se spiritum videre: (1) (1) Luc. 24. v. 37.* quid ageret dulcissimus consolator? proximiusne accederet dubitantes, vel ire se longius, quemadmodum in castello, fingeret, ut lippientibus oculis præditos eluderet, & eludendo castigaret? porrectis manibus, anxii exploratoribus occurrit, fixuras clavorum spectandas exhibuit, erubescens super ambiguitate sua hortatur: *palpate & videte!* ut tandem cæcutire desinerent, qui nondum illuminatò universò, lucem de luce, unigenitum Patris luminum ostendere debebant.

NUN.

Erraverunt cæci in plateis.

VERSUS
XIV.

SERMO TRIGESIMUS NONUS.

Privatio Doctorum est maximum Christianæ Reipublicæ detrimentum.

Doctores sunt motrices intelligentiæ.
ADæquatam erroneæ cæcitatæ rationem, assignat illustris Rabanus, inertiam Doctorum; tenebris siquidem ignorantiae excæcatæ plebis turmæ erraverunt in plateis, quæ, dum se immergunt illecebris voluptatum, rectam callem deserunt divinorum præceptorum. Legit, & exponit prophetica hanc querimoniam subtilis Olympiodorus: *à firmitate commoti sunt, qui erant quasi Angeli illius in viis eorum: Angelos nuncupat, seu motrices intelligentias, quarum*

benigno influxu reguntur, & illustrantur sydera, ut præluendo luceant, atque illuminent radiando. Hoc planè Doctorum est officium, hoc munus præceptorum; quos si subtraxeris vulgo & populo, salutem gentibus subtraxisti: fluctuantes undantium populorum mores moderatoris directionem exigunt, ut providâ præcautione vitentur scelera, & dissolutorum incolarum audacia compescatur; non solæ sufficiunt vigilantium militum excubiæ ad protegendam urbium libertatem, etiam oculata

lata Doctorum requiritur vigilantia
nè debita morum & motuum tempe-
ries dissolvatur.

Nil prohibet illuminatam provin-
Respublica ciarum ac territoriorum Rempubli-
Christiana cam, pulcherrimæ cœlestis Sponsi
necessariis Sponsæ assimilare, quæ in celeberrimo
provisâ divinarum Legum Gymnasio e-
rudita, gloriari valeat, cum castissi-
ma sapientissimi Salomonis Amasia:
Sponsa, *introduxit me Rex in cellaria sua:*
quam Rex (a) seu intelligentur arcana sacrarum
introdu- Scripturarum, cum Gregorio, seu
xit in cel- sumantur abscondita orthodoxæ fidei
laria. mysteria, quæ assiduò Doctorum im-
(a) Cant. pendio penetrantur; nec mea, sed
1. v. 3. Solymæi Principis, sua inter prover-
bia contenta, hæc est interpretatio:
(b) Prov. *in doctrina replebuntur cellaria:* (b)
24. v. 4. de illa enim alibi loquitur idem Pro-
verbialis Salomon: *Doctrina bona*
(c) Prov. *dabit gratiam:* (c) quæ eruditio con-
13. v. 15. fertur Doctori pro gratia benè viven-
di, & benè docendi: subjungit Ca-
rensis Hugo: hoc Duce, hujusque
luce, felix Respublica, tanquam spon-
sata DEO anima, inducitur, non ad
cellare unum, sed plura finitur per-
vestigare: quemadmodum namque in
domo Patris mansiones multæ sunt
pro adolescentularum varietate in
Ecclesia triumphante, sic plura sunt
repositoria pro militante; sunt nam-
que diversæ intelligentiæ Scriptura-
rum; nam incolit cellulam historia,
quæ instar grangiæ pæleariæ solum
continet pabulum jumentorum; su-
am referat cameram tropologia, in
cujus condignatione prima, frumen-
tum & vinum cum oleo, ad reficien-
dum conservatur; in altera asservatur
pigmentorum atque aromatum sub-
stantia ad oblectandum; in tertia re-
feratur unguentorum confectio ad
medendum. Est aliud cellare vastum
& ampliatum, allegoria scilicet, ubi
scuta aurea cum lanceis & loricis re-
periuntur.

His in cellariis Divinæ Sapientiæ
mysteria investigantur, & abdita, ut
clariùs pateant, illustrantur; sed, quia
suis confisa viribus arrogans superbi
investigatoris anima, Doctores negli-
git, Magistros rejicit, sinè horum
consilio in foveam præceps ruit, cæ-
ta vacillat ad usque feralem erroris
laqueum in plateis. Discant, qui
volunt plùs sapere, quàm oportet,

Vera Sa-
pientia
non habi-
tat nisi in
Consilio.

qui crepitantibus buccis docere flagi-
tant, quod priùs non didicerunt! di-
scant ab ipsa matre sapientia, præcla-
rum vitæ documentum: *ego Sapientia*
habito in consilio; ut discam audiens;
ut sciam discens; ut erudita sim, e-
rudiri desidero; utque erudiar: *eru-*
ditis intersum cogitationibus. (d) Fue-
rat fortis mulier, cujus pretium de
ultimis erat finibus oriundum; & ta-
men sinè manucente dextera labi
timuit; habitat Sapientia in his, qui
libenter acquiescunt consiliis bono-
rum. Et, undè putas tantam acqui-
sivit prudentiam, undè sublimem a-
deò hausit scientiam intemeratus Job,
ut non peccaret labiis suis? ad inco-
latum reflecte: *vir erat in terra Hus.*
(e) Idcirco consecutus est, idcirco
erat simplex & rectus, ac timens DE-
UM: quia *vir erat in terra Hus:*
Hus namque *consilium* vertitur, &
quantus alieni amator exstiterit con-
siliu indicatur: præoccupatus supre-
mo lumine Patris luminum exequie-
batur in opere, quod postea, sua in-
ter oracula, sapientissimus docebat
Siracides in Ecclesiastico volumine:
Audi tacens, simul & quarens. (f)
Respice ad Magistrum totius sapien-
tiæ, & veritatis, qui inveniri voluit,
quasi antea perditus fuerit, in medio
Doctorum sedens, velut in dulci re-
quie tunc constitutus audiens, & in-
terrogans eos: ut doceat odibiles o-
fores Magistrorum: ut præsumptuo-
sos instruat proprii judicii amatores,
aliorum oraculis se se subicere, & an-
tequam docere audeant, addiscere,
quid sit docendum. Errant idcirco
cæcorum more in plateis quantumvis
latæ sint, perituri in semitis, quæ an-
gustiores sunt.

Infortunatum istorum Sciorum *Scioli er-*
lapsum Propheta Regius acerbos in-
ter gemitus deplorat: *erraverunt in so-*
litudine inaquosa, viam civitatis *litudine,*
habitu non invenerunt: (g) legit *quia se so-*
Hieronymus: *in deserta via:* & elu-
cidat Paraphrastes Chaldæus: *populus* *los repu-*
domus Israël erravit in via desola- *tant.*
ta! est solitudo desolata, gyros mun-
dani circuitus, in quo ambulant im-
pii peccatores; *mundani enim homi-*
nes (subjungit eminentissimus à san-
cto Charo) *errant spontè, nec doceri*
volunt, sed ambiunt docere; inter
reliquos se se arroganter computant;
quid

(d) Prov.
8. v. 12.

(e) Job. 1.
v. 1.

(f) Eccles.
32. v. 12.

Incarnata
Veritas

non eru-
buit audi-

re & in-
terrogare

Doctores,
ut redar-

guat va-
nos proprii

Judicii
Señtato-

res.

quid sciant alii, nè dicam, quid doceant, non indagant; quorum abominabilem vesaniam explodit sapiens: *labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere*: (h) renuunt sapere, dum nauseantes blandam requiem, se docendi laboribus ingerunt, & nondum requisiti ad Magistrum subsellia pertingere contendunt; pro indiscreti conaminis præmio, afflictionis nanciscuntur inquietudinem, eò, quòd duces cæcorum contentur deputari, qui tamen angustam nesciunt viam investigare, quâ pervenitur ad Civitatem DEI: qui viam pacis non cognoverunt, aridos viatores præcipitant in devia, deducunt per spatiosa; nondum enim movere pedes didicerunt, nondum præproperos affectus suos à terra levare sciverunt: hinc præfixa viæ regie insignia declinant, cruces, quæ monstrant viatoribus viam in patriam, deserunt; acervos lapidum, vel clariùs, effigiata in petris & rupibus dura satisfactionum opera transcendere renuunt, & aliis dissuadent. Errant in solitudine, quæ, melliflui Clavallensis assertò, Regio superborum est, qui solos se se reputant, solos se volunt reputari, fugiunt Doctorum consortia, fugiunt Instructorum consilia, nè parem habere videantur vel admittere; primos se numerant, nè aliis, velut secundis, obtemperent dementibus solitarii, nunquam minus solli; stultorum quippè plena sunt omnia: despiciunt exiguas Doctorum casulas, non solidæ terræ suæ infigunt vestigia, sed habitant in inaquoso, in statu, qui est sinè aqua gratiæ, & sinè flumine Doctrinæ, ut iteretur denuò conquerentis Isaia: flebile oraculum: *propterea populus meus ductus est captivus, quia non habuit scientiam*: (i) sunt quippè irrevocabili sapientis effatò: *vani omnes homines, in quibus non subest scientia DEI*: (l) sunt vani, non unâ tantum, sed vanitate plurimâ mutabilitatis, vaniores vanitate mortalitatis, quam volunt à se avellere, & vitam nesciunt vanissimi vanitate iniquitatis conservare, quam stolidi multiplicant, rudes continuant, dum adhortantem audire renuunt, &, quid bonum sit, ab alio addiscere recusant. Hinc est, quòd DEI opera DEO præ-

ferant, & contemnentes prima veræ pietatis fundamenta, pro suæ vitæ firmamento suam sternant superbiam; quis lapis angularis sit, cui solida inniti debet fabrica, nescientes, nec discere, nè nominentur discipuli, volentes.

Quàm longè aliter de inaugurato Solymæ Monarcha narrat Chronologista, dum expertissimum in gubernatione, moderatissimum in solio, David, li. videm recommendat: *sedens in cathedra sapientissimus Princeps inter tres ipse est: ipse est quasi tenerrimus praditus, ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno*: (m) Inignis Cathedralicus sedisse describitur; sedere enim Magistrorum est, stare discipulorum: consedit illuminatus Arbiter in Judicium subsellio suis stipatus consiliariis. Inquit Ostiensis Damianus, quomodo inter tres collocetur Princeps, qui tamen nescivit in regno corrivalem; non enim unus ex aliis, vel inter alios, sed super universos Antesignanus, prædecessoribus sublimior extitit in regnando, solus Israëlitarum Monarchiæ sceptriger? sed Princeps mansuetissimus Regem pacificum præludebat sedentem in Ecclesia, qui Magister, & Dominus cognoscitur judicia faciens, principatûmque habens cum Patre & Sancto Spiritu, cum quibus suam judicariam exercet potestatem; sedebat David, vir secundum cor DEI, inter consiliarios tres in solio judiciali, ad ferendam sententiam æquitatis: erat fortissimus discerpens leonum ferocitatem; excelluit sapientiâ; nec tamen solus sapere voluit, sed sapientum consilia exploravit.

Vix prima præcipientis DEI vox DEUS ab lucis naturam creaverat, tenebrarum opacitatem dissolverat, caliginis mæstitiam propulsaverat, mundi noctescentis faciem clarificaverat, quando idem universi Conditor: *divisit lucem à tenebris*: (n) legunt septuaginta Interpretes: *discrevit DEUS inter lucem & tenebras*; ut noverit superventura mortalium posteritas, scientiam, quæ lucis munere fungitur, ab ignorantia solius DEI imperiò separari; ut discat subsequutura creandi Adæ posteritas, divinæ Sapientiæ diametraliter adversari confusionem doctrinæ cum ignorantia; *nihil est, quòd ita*

David, li. cet singu-
lari Sa-
thedra
pientia
praditus,
non ta-
men sedis
in cathe-
dra solus,
sed inter
tres consi-
liarios.
(m) 1. Reg.
23. v. 8.

DEUS ab
initio om-
nis crea-
tura divi-
sit lucem à
tenebris,
ut redar-
taret scien-
tiam
cum erro-
ribus con-
fundunt.
(n) Genes.
1. v. 4.

(h) Eccles.
10. v. 15.

(i) Isa. 5.
v. 13.

(l) Sap.
13. v. 1.

ita oculos Divinae Majestatis offendat, commentatur insigniter clarissimus Oleaster, quam confundere ea, qua voluit esse discreta. Contristatur quodammodo deliciosa facies, in quam desiderant Angeli aspicere, quando scientiae illustris fulgor nescientiae tenebris obscuratur. Infelix Regio, quam sine successione luminis solae duntaxat tenebrae obumbrant! fatale territorium, quod sola idiotarum stoliditas inhabitat! vel quod est execrabilius, quae lucem Doctorum abigit, ne videant illorum beneficiò, quibus increata appropriavit Deitas insigne illud praconium: *(o) Matt. vos estis lux mundi: (o)* quae illucescente tartareus tenebrarum princeps, quantumvis se transfiguret in Angelum lucis, profligatur. Est individua luminis nota; lucem emitte- re, quocunque circumferatur, illa- tamque incolarum aedibus, tenebras profligare; *mundus extra cognitio- nem DEI positus obscurabatur*, Com- mentatore Hilario, ignorantia tene- bris; sed per Apostolos scientiae lumen invehebatur: hinc illis ab ore Veri- tatis dictum est: *vos estis lux mundi:* nec tamen mundi nomine coelum & terram intelligas, monente Augusti- no, sed homines, qui sunt in mundo, vel diligunt mundum; sicut enim Sol dirigit radios suos, sic interpretante Pictaviensi Remigio, Sol Justitiae dire- xit Apostolos suos, ad effugiendas hu- mani generis tenebras.

*Diabolus
fuit pri-
mus insi-
piens.*

(p) Genes. 3. v. 5. eritis sicut Dii: (p) non dicit: *sicut DEUS:* fortasse, quia Psalmista fidem dante: *dixit insipiens in eorde suo: non est DEUS?* Neve alium quam perversum hunc idiotam sugillari noveris, docet Commentator Chry- sostomus: primus erat insipiens, dia- bolus, qui insipientiae fuit primus se- minator, qui primus praeco Deorum multitudinis, voluit DEO esse aequa- lis. Adducit aliam callidi seductoris stultitiam Gazensis Procopius: super- *Pars IV.*

bus apostata, rebellis creatori suo creatura: *sicut Dii*, non, *sicut DEUS*, dixit: ad imminuendam altissimae Di- vinitatis excellentiam, eandem, quasi communicabilem, pluribus attribuen- do, volens, ut nihil magni sentirem de DEO, ut existimarent Eum, non solum esse Deum; posse enim & a- lios esse tales, qualis ipse est. Illud fraudulentum, sed una simul sum- me periculosum extitit stratagemata, quò illaqueandae mulieri scientiam in illicium struxit & objecit: *eritis scien- tes:* latentem revelat fallaciam vaser- rimi Spiritus Doctor Angelicus, hac profundissima resolutione: *ut in vana, pro- transgressionem praecepti facilius incli- naret diabolus, illa promisit, quae ho- mo naturaliter appetit.* O si appe- teret, sed efficaci desiderio, non sim- plici pruritu omnis homo vitatio- nem ignorantiae & perfectionem scientiae! concludit angelicò prorsus oraculo suam periodum Scholarum Angelus: *homo enim ex parte intelle- ctus naturaliter fugit ignorantiam, & scientiam appetit:* (q) negas homi- nem, qui idiotam agere non erubescis: nec in idiotismo perseverare verecun- daris.

Utinam primus homo non con- clusisset se ipsò humanae salutis nego- tium! si vel fideles Angelos invocaf- set, vel consulenti DEI dictamen postulasset! si ignorantem conjugem abegisset, ait Ambrosius, illius hare- ditas, illaesa procul dubio perseveraf- set! *Si petiisset Adam, ut petiit Sa- lomon, nequaquam in illos inextrica- biles laqueos incidisset, quibus omnis ejus hereditas strangulatur!* utinam, quod docente suo Conditore didice- rat, scivisset tunc recolere! tunc e- nim Dominus fuisset à dextris suis, nè commoveretur; tunc exultare cum Psalte Regio potuisset, & juba- re: *tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me:* verum duci, nisi à femina, non vo- luit: non mea, sed Mediolanensis Archi-Episcopi haec est sententia: *Adam, si à dextris suis Dominum ha- buisset, non esset à serpente deceptus:* sed quia oblitus est mandatum DEI, manum ejus diabolus tenuit, & ad *lignum scientiae boni & mali extendi fecit:* (r) Adam, si à Dextris suis Do- minum habuisset, facerrimum ei sa- lutis

Ut faci- lius sedu- ceret E- nim, pro- transgressionem praecepti facilius incli- naret diabolus, illa promisit, quae ho- mo naturaliter appetit. O si appe- teret, sed efficaci desiderio, non sim- plici pruritu omnis homo vitatio- nem ignorantiae & perfectionem scientiae.

(q) S. Tho- mas Opusc. 183.

Adam de- liquit, quia non habuit pruden- tem Consi- liarium.

(r) Hic in Ps. 82.

luris Verbum inspirasset: *vade retrò Satana!* non suggessisset illi virulentum vetitæ arboris fructum, nèque venenatum suæ ambitionis venenum in hominem effudisset: adeò profuisset, si adfuisset prudens Consiliarius, qui inspiratum decipientis Angeli dominium detexisset! Eccè, quàm gloriosum erudientis scientiæ est magisterium¹ quàm cœlo gratum instrumenti doctrinæ ministerium, quò perniciofa viatorum aleitas tollitur, & tenebrescentes oculi, nè in plateis errabundi corruant, illuminantur! Hinc oritur deflenda humanæ progeniei calamitas, quæ plerumque non nòrunt fugere, nisi quod amplectendum est; illudque studet apprehendere, quod averfandum cœlestis Sapientia docuisset, si suæ doctrinæ discipulos reperisset: hinc est, quod vitiis incumbatur tam pertinaciter, & sola virtutis umbra, quasi difficultatum præcipitaret in voraginem, celeriter declinetur. O si saltèm deviantes à via veritatis errorem recognoscerent, & corruentes in præcipitium sui lapsus originem indagarent! sed nostra cæcitas eò intendi & pejorari solet, ut errabunda mens suas agnoscere recuset tenebras, quantumvis palpare impingentibus cogatur pedibus, quòd sua aberraverit inertia, quòd propriâ collapsus sit temeritate.

Lucernam DEI non videre, est Verbum DEI ignorare.

Hæc est verius dicenda fatuitas, quàm cæcitas nuncupanda: hinc de Sacerdote Heli legitur, suos sic caligasse oculos, ut lucernam DEI videre non potuerit, quam procul dubiò suis affulgentem passibus vidisset, si severiori oculo ad suorum filiorum iniquitatem respexisset; non enim corporei visus impotentiam, sed cæcutientis animi nebulam indicari Testatus autumat; lucerna enim DEI, verbum Illius est, astruente Psalte Regio, dum Patri luminum confiteatur: *Lucerna pedibus meis Verbum tuum, & lumen semitis meis*: hæc, si in obscurato corde Sacerdotis hujus aditum reperiisset, transverberante radio obfuscata, immoderato filiorum amore, aciem illustrasset! sed, fuit dilatione nimia adeò hæc oculi fragilitas obfirmata, ut omnis accessus cuivis splendori arceretur. Sunt alii è misero exoculatorum cœtu, qui affulgentem sibi lucem intueri disse-

runt, dum suos interna conscientiæ veritas diffundit splendores; claudunt meditabundæ mentis oculos, quos indignabunda lux pariter despicit, dum seriùs deciduam elevantes palpebram decernunt fulgoris claritatem admittere, nec ultrà lucis intuitum repudiare: multoties cœlestis lux miserentis gratiæ, cæcutientem pulsat animam, & aperiri bipatentem oculorum januam exposcit; sed quasi molesta despicitur, nè citiùs angustam salutis viam monstret; seriùs admittitur, neglecta exspectare cogitur, ingredienti ostium clauditur, vix ingruente vespèrâ finitur affulgere.

Binos in Lege Divina, veteri scilicet, ac nova, cæcos reperies, ambos misericorditer, utrumque feliciter, diverso tamen medicamine illuminationis. Lugebat caligans Pater; cujus dum redux filius, caligantes linit oculos felle piscis, quem nuper aligeri comitis adminiculò captum exenterabat: *capit albugo ex oculis ejus, ut verò à quasi membrana ori, egredi: quam cæcitate apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimque visum recepit.* (s) In abstractâ albugine, cupiditatis maculam figurari autumat moralis Hugo, quæ mentem, nè veritatem videat, obfuscet. Ad alterum Evangelicæ Legis cæcum suspenso intenti affectûs pede procedamus: Processerat obviam exeunti de templo Redemptori Celidonium, futurus fidelis JESU Discipulus, Maximini Aquensis Episcopi pedissequus, qui, teste Chrysostomo, *contrà regulam naturæ sinè oculis creatus erat*, (t) adeò mirabiliter, ut palpebræ maxillis essent agglutinatæ: in Illo manifestaturus opera DEI DEUS-homo, & oculum aperit respiciendo, & expuens, salivâ lutum de terra confecit, exoculati loculos oculorum exoculatos invenit: significabatur in luto, per divinam salivam conglutinato, Verbum in carne; adumbrabat Saliva unigenitum à Patre ingenito procedentem caduco humanæ naturæ pulveri unitum, ut lectura & auditura posteritas confiteatur: eccè, qui in sua creatione ex solo fuerat pulvere formatus terrenus homo, cæcutiens lutò salivæ conjunctò illustratur! per solum quippè incarnatum Filium Patris luminum homo ad verum Veritatis

Homo in sui conditione ex solo pulvere fuit productus; ut verò à cæcitate ignorantia liberaretur, indignitudo, ex pulvere & saliva confectio. (s) Tob. 11. v. 15.

(t) Imperf. Hom. 32.

Hoc lutum adumbrabat Verbum incarnatum.

tatis lumen exaltatur: hinc Interli-
nealis exclamat: ecce collyrium, quod
ungitur genus humanum! ecce To-
bias felle piscis inunctus videns eva-
dit, & Celidonium, luto linitus, ocula-
latur! mira disparitas Ejusdem Omni-
potentiae operantis, ejusdem provi-
dentiae ad nostram eruditionem colli-
mantis! Suspiciatur peculiare myste-
rium in luto non minus, quam in
spuito contentum Maldonatus, inve-
teratam adstruens fuisse alterius caci-
tatem, quae proinde acriori, & den-
siori eguit medicamine curari: Illud
admiror ego, quod liniens & inun-
gens Medicus, non statim visum
conferat, sed insuper aegrotanti pra-

cipiat: vade, lava in natatoria Si-
loae: (u) legit Vatablus: lava te in (u) Joann.
fonte Siloe: adducit aliam memo- 9. v. 7.
ratae disparitatis rationem magnus
Gregorius: Dominus Salivam luto
miscuit, & caeci nati oculos repara-
vit: quia *superna gratia carnalem
cogitationem nostram per admixtio-
nem suae contemplationis irradiat, &
ab originali cecitate hominem ad in-
tellectum reformat*: (x) dum infortu- (u) Lib. 8.
natos Adae filios, quos jam expulsos à *Moral.*
paradisi gaudiis in hoc exilio natura *cap. 18.*
edidit, & quasi à nativitate exocula-
tos parturivit; gratiae suae radiis il-
lustrat, nè caeci errent in
plateis.

NUN.

Erraverunt caeci in plateis.

VERSUS
XIV.

SERMO QUADRAGESIMUS.

*Seducentes Consilarii, & suo principi blandientes, eundem ex-
oculant, ut cecus in plurimos incidat errores.*

Quemadmodum radiantissimae
in domo syderum lampa-
des, si fœdis nubibus obdu-
cantur, evadunt in Astra
feralia lumine destituta; sic obscura-
tur lucis vacua coronati Principis Ma-
jestas, si instrumenta sui regiminis,
ecclypsi scelerum velantur. Est cor-
pus, aut animatum, aut animandum
DEI Spiritu, omnis Respublica, sal-
tem si benè ordinata: illius praecor-
dia, sunt tribunalia, sunt dicasteria:
sed cordis sedem solus duntaxat Prin-
ceps obtinet, quod in meditullio ho-
minis omnibus membris praesidet, ut
indè vitales Spiritus deriventur. Re-
censet Aristoteles, Persarum Consi-
liarios & Regum administratos oculo-
rum epithetò fuisse designatos: quos
si sinistro calamitatis fatò excæcari
contingat, regnum devolvitur in pra-
cipitia; Rex cæco innixus Ducatui,
in foveam perditionis dejicitur; tota
cæcutiunt territoria; Provinciarum
incolae pariter obcæcantur. Quale
diploma expectabit prætendens re-
gnicola, si exarandum illi committi-
tur sarrapæ, qui, nisi aureus fulgor
præluceat, nescit favores regios expe-
Pars IV.

Princeps
in Republi-
ca est vel-
ut cor in
corpore.

Consilarii
sunt oculi
Principis.

dire? Sunt tamen sublimes animò,
qui utilitati solius principis intenti;
qui conversatione laudabili illustrem
sui muneris characterem considerant,
quibus & vices suppetunt ad sufferen-
da negotiorum onera, & virtus sug-
gerit, quae subditis debentur jura vel
privilegia tueri fortiter, celeriter po-
tiri. Viator claudens oculos de lapsu
periclitatur: & Princeps despiciens
Consiliarios, suis vacillat in gressi-
bus, quotidianis agitur motibus, do-
nec praecipitetur in suam, vel sibi
servientis populi ruinam.

Elegerat increata dominantium
Domini sapientia in sui liberatorem
populi, in sui Praesidem judicii, in
Pharaonis Deum elegerat Moysen,
à moribus innocuum, ab intelligen-
tia conspicuum, à meritis præcellen-
tem; qui, dum eligitur in Israël
Principem, arduo muneri, dies cum
noctibus circumspecto regimini dedi-
cavit, donec ab impropere Jethro
sollicitè admonitus, audire debuit:
*stulto labore consumeris, & tu, &
populus iste, qui tecum est.* (a) Sed
Moderator omnium expressius admo-
nuit suum in Aegypto Vicarium, præ-
scribendo:

DEUS ad-
didit Moysi
septuagin-
ta viros,
ut Princi-
pibus com-
mendaret
Consilia-
rios.
(a) Exodi
18. v. 18.

scribendo: *Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israël*: an fortè lustranda pro liberatione succumbentium Hebræorum injungitur acies, quæ ferocientis Ægypti barbariem compescat? an potius conficiendis citius paleis laborantium augetur numerus, nè arduis laboribus, desudantium paucitas succumbat? sublimiorem nutum respexerat directrix omnium Providentia: *auferam de spiritu tuo, tradamque eis, ut sustentent tecum omnes populos, & non tu solus*

(b) Num.
II. v. 16.

graveris: (b) Erat Moyses substitutus universorum tribuum Antesignanus, &, si credimus Chrysostomo, in externa Philosophia benè institutus; erat, si vitæ exploretur periodus, clarus ab innocentia, plenus experientia; in ordinando providus, in discutiendo sedulus: *sed Consiliariis omnes opus habent*, concludit Os aureum, et-

(c) Homil.
de ferend.
reprehens.

iam si Moysi conferri possint. (c) Suos illuminat in terris Vice-Deos Altissimus, nè sibi se sufficientes reputent, nè finè ministrorum consilio, quæ statuenda sint subditis, decernant.

Idipsum
quoque
DEUS
commen-
davit in
creatione
hominis.

Docuerat in ipso creationis primordio hanc gubernandi scientiam imperiosus mundi Opifex; dum enim vult fabricare illustrem planetarum Regiam, nec cælum consulit, nec ullum alterius placitum exquirat; solus, ut fiant, præcipit: *fiat lux*: ut tenebras eliminet, ut noctem à die segreget; *fiat firmamentum, & dividat aquas ab aquis*; at, ubi conficere molitur luteam licèt limosi Adæ fabricam, parcat imperio, nec solo nutu statuam erigit, sed erigendam Personis quasi pluribus proponit: *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*: advertit subtilis, sed magnus simul scrutator mysteriorum Basilus: *factum est cælum: at ipsum sine prævia consultatione; luminaria facta sunt, & de ipsis nihil antea captum erat; nondum erat homo, & consilium capitur de homine*. Subjungit illicò sacer Chronologista truncato consultantis DEI eloquio: *faciamus hominem, & præsit*: futurum enim instruit creaturarum Præsidentem, nè suo nimium fidens iudicio, despiciat consiliarios, nì velit his destitutus oculis, exoculatus corruere in plateis. Occupabatur in construenda unius Proto-

parentis effigie tota Divinitas, ut adstruit Tertullianus: recogita totum illic DEUM occupatum, ac dedicatum, manu, sensu, opere; nec unam tantum compingendo limo impendit dexteram, nec solam applicuit sinistram: *sed manus tua fecerunt me & plasmaverunt me*: imò, quasi nec ambæ operi sufficerent, addit Chartaginensis Presbyter: *sensu, opere, consilio, providentiâ*: quod cælorum regno non impenderat hoc totum in construendo vase fictili quodammodo expendit; ut discant constituendi Rectores urbium, & coronati Regnorum Gubernatores, nec manuum sufficere potentiam, nec oculorum aciem, nisi adjungatur consilium, non mentis propriæ, sed suggerentium ministrorum: discant sceptrigeri homines à conditore hominum, consulere, nec suis solum viribus præclara committere negotiorum impendia! ecce increata Patris sapientia, in quam nec tenuissima erroris umbra impingere valebat, ad Patrem respicit, ad singulas augustissimæ Triadis convertitur Personas; non dicit: *faciam*: sed *faciamus*: discant interrogare Adæ filii, quando æqualis Patri Filius, decernit ad consilium Patrem cum Sancto Spiritu vocare.

Illud est observandum tamen, qui *Consiliarii* sint Consiliarii, qui consuluntur: est *Principum* Pater luminum, & DEUS charitas, *pum non uterque* consulenti coæqualis; ut nō *solâ scientiâ, sed etiam moniâ, ad regnorum directoria, ad rudium subsellia, ad consiliorum suffragia admittendos*; Enimverò vix *tate debent polle- re.* gravius Reipublicæ dispendium, vix valet Regnis & Regibus perniciosius oriri detrimentum, quàm eos in Senatu Proceres, illos ad aulam admittere Consiliarios, quos pietas in consulendo deserit, vel quibus oculata in consultando providentia non assistit; hi namque in comitiis, quod sibi suisque prodest, approbant, quod adversari judicant, prolixiori eloquentiâ refutant: dùmque eorum pupillæ nutantes sui principis palpebras observant, pedissequam sæpè sapius efficiunt justitiam, totamque succumbentis populi libertatem ad compedes condemnant. Feliciores æmuli! qui, nè suos in perniciem gressus exerceant,

ercean, prævia præcurrentis prudentiæ insequuntur vestigia, unam & solam periclitantis boni publici respicientes felicitatem; qui, ut Regi suo fideliter obsequantur, in arcana illæ religionis negotia se immittunt; à palpantium & lenocinantium assentatorum consortio se elongant; nō runt securum coronati Vatis præsa-
 (d) Ps. 3. *gion: beatus vir, qui non abiit in consilio: vel velut legunt alii: in concilio impiorum, (d) & in pia peccatorum non stetit; vertit Arabs: Beatitudo viro, qui non sectatus est sententiam inobedientium, & non confedit cum illudentibus: Justa providi Principis postulata eludere est utique legali obedientiæ pertinaciter adversari; stolidam perversorum Optimatum pede præpropere finē prævio negotii examine sequi sententiam, est illudentibus in subsellio sociari.*
 v. 1.

Hos nuncupat Altissimus, ore præ-
 sagientis Isaïæ, filios desertores, qui
 Præcipites congregantur, ut faciant concilium:
 Consiliarii *Dicit Dominus, & non ex me, (e) sed sunt velut ex instinctu perversi tenebrarum oves in inferno.*
 (e) Isa. 30. *inferno positi sunt: confusionis filii, v. 1. oppressores æquitatis; utque horum comitiorum designet Præsidem, sub-*

jungit dictator Sanctus Spiritus: mors
 (f) Ps. 48. *depascet eos: (f) Elucubrat satis luculenter Paraphrastes Chaldaus, & quibusnam ferale hoc iudicium sit applicandum Ministris, & Consiliariis, clarissimè decernit; exstirpaverunt, & interfecerunt justos, & subjecerunt eos: Audiant insidiatores in aulis: rectos insuper percusserunt! propterea corpora eorum consumuntur in gehenna, quoniam extenderunt manum suam ad præscribendum, linguam impenderunt ad persuadendum: & destruxerunt domum habitationis Divinitatis! Sacra Ararum vasa, ut conflentur in sua commoda, consulentes, Clericalem statum, ut suis exuantur bonis & prædiis stimu-*
 v. 15.

lando. Verum, si aliena bona diripi, si sua augmentari lucra prætendunt, rapacibus lupis, non ovibus mansuetis æquiparentur: si bilis eorum in livorem effunditur, si contra Sanctuarium DEI rugire non desinunt, Leænis Caspiis assimilentur, virulentis serpentibus jungantur:

ovis, dum ad occisionem ducitur, pacatâ mansuetudine ietum, quô fusus sibi eliciatur sanguis exspectat, cuius & lana famulatur ad vestitum, & mollis caro ancillatur ad pastum; malignis Proceribus nîl esse videtur commune cum ovina mansuetudine, cum indole tam benigna? Est tamen aliquid ovi proprium, quod imprudenti Consiliario videtur appropriandum: ovis veloci saltu, & celeri vestigio cornutum sequitur arietem, gregis Præsulem, nec petulcientem deserit, nec fugit arietantem cornibus; accelerantem velociter insequitur, ut ferientem assequatur: sic pariformiter effœminati Parasitæ ad præcedentis Domini pedes respiciunt; quò tendat, priusquàm vadat, curiosâ investigatione explorant; in præcipitati vel præcipitandi principis viam se se cæca concitatione projectant; mactanda civium jugula ad macellum impellunt; nulla profectò compendiosior via ad suæ salutis interitum, ad boni communis præcipitium, ad publicæ felicitatis tumultum, ad foveam perditionis. Audi perorantem Chrysostomum, qui propriò experimentò didicit, quàm sit nociva coronatis etiam capitibus, ipsis Imperii Gubernatoribus, si malesuadentes in sinu angues nutriantur, si perniciosi consultoribus pareant; Eudoxiam testor, quatrinduo post Constantinopolitani Archi-Præsulis obitum ad supremi Judicis tribunal evocatam! peroret illa! nos cautè monentem auscultemus: *non hic mansuetudinem per nomen ovium significat, quid enim possit illis esse servium? nec ipsa tyrannorum barbaries, nec virulentæ aspidis intoxicata lues, sed facilem eorum interitum: nam facilis descensus Averni: quasi sapientissimus Puer Domini voluerit prælagire; ita concidentur, ita funditus peribunt, & tam facile perveniunt ad inferos, tam breviter, tam expeditè, tam nullò negotiò, quàm oves, quæ mactantur.* (g) Infortunatum prorsus armentum, quod pro pastore mortem nanciscitur, quæ cæca, cæcum nisi ducatum præbere nequit: adjungit Augustinus, cuiusnam hæc mortis larva sit symbolum: *mors diabolus est; non quia ipse mors est, sed quia per illum mors; cave hos infelices ferno.*

(g) In Ps. 84.

Mors est diabolus
 um in inferno.

ces Regnorum Optimates sequi, nè cæcæ mortis pedissequus cadas in foveam, & tecum tui trahas suffragii æmulatores. Si sequi jubent agnum, sequere Apocalypticum, quem beata electorum agmina sequuntur; & quidem, ut commentatur Rupertus Tuitiensis Abbas, quocunque ierit: *videlicet, investigatione judiciorum ejus, & imitatione exemplorum*: Ingredere, dum consuleris, arcana Evangelicorum dogmatum penetralia, reflecte ad saluberrima incarnatæ Veritatis oracula, his tua conformentur judicia, his tua proportionentur consilia; noli affectu stolido, impulsu præcipiti, sinè discussione prævia præeuntium vestigia premere, nè à beatitudine illius viri aberres, vel deficias, qui non abiit in concilio impiorum: indeclinabile suspicere periculum, cave offensionis lapidem in politico confidentium Senatorum gremio, nè impingens à viarum rectitudine impingas, tecumque singuli, qui tuo ab ore pendent, omnes, qui tuò trahuntur calculò, ruant in ruinam interitùs, in profundum iniquitatis. Non est feralius fatum terreni principis, quàm impiorum Procerum proterva consilia, qui sæpè sapius, ut gubernatoris venentur affectum, depradari domos cum urbibus, spoliare regna cum territoriis præsumunt.

*Consilarii
præcipue
debent
nosse di-
scernere
inter ea,
quæ sint
DEI, &
quæ sint
Cæsaris.
(h) Matt.
22. v. 21.*

O si purpurati Proceres, si hujusmodi prædones pretiosi sapius mente revolverent, frequenter collegis confidentibus ingererent effatum divinæ Sapientiæ, Herodianis Optimatibus in responsum oportunissimè concinnatum: *reddite ergò, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt DEI DEO*: (h) conflatum hoc ex impiis Herodianæ tyrannidis asseclis conciliabulum nullam divini juris mentionem fecerant, non moverant ullam de DEO debitam quæstionem, de solo Cæsaris censu sciscitabantur, non quidem ut tribuerent, sed nè tribuere auderent; *licet censum dare Cæsari, an non?* Sed providus scrutator cordium, his perfidis satellitibus, his blandientibus aularum adulatoribus, quod nesciebant, & tamen fortassè sapius consulebant, interserit, imaginem non qualemcunque, sed illam duntaxat solvendam principi, quæ

ari incusa Cæsaris exhibet faciem intuendam; nì enim restrinxisset dubium imaginis sensum, ipsam DEI imaginem, quam Conditoris Omnipotentia limosæ impressit statuae, ad ærarium terreni principis spectare subtilis aliquando Consiliarius intulisset: excipe Pictaviensis Hilarii præclaram interpretationem, qui terrogenarum vanam sollicitudinem circa thesauros Principis accumulandos expendens, eorum incuriam circa Divinæ Majestatis homagium oblivionem sugillat: *DEO etiam, quæ Ejus sunt, reddere nos oportet: id est: corpus & animam, & voluntatem*; duo videlicet insinuata sunt, quæ nisi in templi ærarium reponantur, perenni debito obnoxii remaneamus, donec DEO, quod suum est rependamus: subjungit illicò Cæsareæ imaginis signaturam: *Numisma enim Cæsaris in auro est, in quo est ejus imago depicta: DEI autem numisma homo est, in quo est DEI imago figurata*: (i) Cave igitur tu, quisquis es à sacris, vel etiam profanis consiliis Principum, qui soles consuli, ut consulas! cave, nè forsàn numismatis Divini monetam terreno attribuas Domino, qui jus in illud non habet! vide, nè DEI similitudinem in homine expressam subicias Dynastarum pedibus conterendam! Fuge, nè agas pedissequum tartarei leonis, qui circuit, quærens hanc sacerrimi Numinis effigiem deglutire! legant, & relegant hoc documentum Ministri Dynastarum, qui improbis exactionibus premendum esse populum, nè rebellare cogitet, suadent! hanc suæ similitudinis Imaginem velut suam Rex Sæculorum immortalis excipiendam à tributo insinuat; nec enim levis momenti est injuria, divinam effigiem in sæcularem censum trahere. Quæ sint reddenda Cæsari, Doctor Angelicus cœligenò, quò scribere assolet, calamò insigniter exarat: nos prænotemus; eos, qui Dominum sub consulentium specie tentabant Herodianos exstitisse, non deditos divino cultui, sed insolentiæ tyranni: Vos estis & DEI & Cæsaris, & habetis in usu vestro, & quæ DEI sunt, & quæ Cæsaris: sunt naturales divitiæ à DEO, panis & vinum: & de his date DEO; habetis alia ait Angelicus: *artificialia*,

*Homo est
numisma
DEI.*

*(i) In
Matth.
Can. 23.*

artificialia, ut denarios à Cesare; & hac reddite Cesari. Hanc scire differentiam harum imaginum oportet regalis Cameræ Assessorem; nec decet, si Princeps ignarus superse- deat, si hominem in tributum attra- here prætendat, turpi silentio inju- stam exigentis injustitiam approba- re; dum enim à Rectore provincia- rum suis circumfidentibus proponi- tur Consiliariis, istorum est, non æ- quæ propositioni refragari, nec cæ- terorum, aut blandientium, aut me- tuentium voci suum aggregare cal- culum, aut se iniquitati agnitæ con- formare.

Perversi erant Con- siliarii Re- gis Asueri suggeren- tes dam- nationem Regina in- nocentis. Pudica Vasthi, Regis Asueri con- jux ad numerosam virorum conge- riem citatur, ad sumptuosum innu- merorum penè commensalium con- vivium invitatur; sed renuit, suæ consulens integritati, nè fortè inter dapes & fercula, inter crateres & pocula, Majestas regia præjudicium quodpiam pateretur, nè singularis formæ excellentia (erat enim pulchra valdè) inter licentiosas Aulicorum il- lecebras periclitaretur; vocanti & in- vitanti hæc fortis mulier assentiri re- cusavit, quod tamen non ex contem- ptu præsumpsisse Josephus adstruit, sed ob honestam Persarum consuetu- dinem, quâ maritatæ mulieres viro- rum oculos declinabant; undè He- bræus vertit: *& renuit Regina Vasthi venire, secundum verbum Regis in ma- nu Eunuchorum,* (1) quos inamora- tus Princeps miserat ad eam: suâ pa- trocinatur apologiâ Sulpitius regali innocentia; *stultò Rege consultior, virorum oculis spectaculum corporis præbere jussa abnuit.* Verùm zelo- sus Regis furor, post nimiam pota- tionem excandescens violentius, fa- talem comminabatur exitum, fera- leque exitium abnuenti Regiæ ma- chinabatur; citantur illicò ad consi- lium sapientes, qui legum scientiâ præditi; erant quippè eorum septem, qui ex more regio continui collate- rales fuerant regalis solii, quorum suffragiò decretabantur omnia, velut Persarum, Medorumque Primicerii; quis exspectasset ab illis feralem cal- culum, qui, Commentatore Vata- blo, callebant ea, quæ retroactis temporibus gesta fuerant à majori- bus, & vetusta Prædecessorum exem-

pla memoriter tenebant? Provocan- tur ergò ad suffragandum, quidnam circa Reginam decernendum foret; *quandoquidem non fecit dictum Regis, quod mandaverat in manu Magna- tum?* Noverant peritissimi strictam Persarum Legem, quâ interdiceba- tur uxoribus, ab extraneis videri; legerant quoque in turbulento vultu Regis, offensi Principis animum ad- versus conjugem, quantumlibet in- nocentem, ut regio detrusa soliò ul- trà ad Regem ingredi prohibeatur: si legem scire non debuissent, mino- raret iniquitatem ignorantia; sed sciendorum statutorum obligatio col- lateralem Regis Ministrum nullate- nus poterat excusare; deceperat con- sulentis animum irati vultus intem- peries, ut commendandam despice- ret, innocuam condemnaret: con- nubiali thalamo expellitur consors castissima, & quæ cum tanto suæ in- demnitatis discrimine legem immu- nis observaverat, hanc adulator pes- simus transgressionis arguit, & veluti fœdisfragam, à sibi debito Regiæ pa- latio proscribit; supplicio pronun- ciatur obnoxia, quæ nullò contami- nari voluit violatæ legis inquinamen- tō. O quantò congruentius, quantò condignius, essent collaterales tene- brarum principis, quam tanti Persa- rum Regis! suos ille, ut habuit asse- clas Angelos, sic habet eosdem mo- dō Consiliarios, caudâ detractos dra- conis; quid mirum, quòd noverint ve- nenatam rabiem, melleæ locò dulce- dinis, instillare.

Erant commilitones horum, Pilati *Mali quo-* milites, erant bullati Sacerdotum *que erant* Principes, & iniquissimi Seniores po- *Consiliarii* puli, qui compassivum fingentes in- *suadentes* genium, patibulato DEI Filio, quasi *Christo de-* fideles Consiliarii suggerebant: de- *scensum de* *scendat nunc de cruce, & credemus* *Cruce.* *ei: (m) hoc planè tartarei serpentis (m) Matt.* est consilium, annis jam antè pluri- *27. v. 42.* bus eidem Regi Gloriæ, in templi pinnaculo velut in suæ Sanctitatis subsellio pronuntiandum: *mitte te deorsum: (n) imitabantur vocem Pa-* (n) *Matt,* tris crudeliores filii; ut enim asserit *4. v. 6.* Theophylactus, diabolus incitabat illos: *quia cognoscebat auctor mali, quòd salus per crucem fieret: sed no- luit descendere, nè descenderet sibi, sed moreretur mihi:* subscribit Am- brosius;

(1) *Esth. 1. v. 13.*

(o) *Hic in
Matth.*

brofius: (o) Quæ major coronati capitis gloria, non sua, sed quæ subditorum sunt commoda, quærere? Est Rex in folio, Sol in cœlesti Zodiaco; qui si contraheret jubar suum orbi terræ, si suos in se contraheret radios, non foret mundi lampas; & tamen iniqui consultores, sydera, sed erratica, descensum de cruce appenso Soli Justitiæ suadere nituntur, qui tamen jam antè Sæcula, ipsò Davidis Sæculò, Dominus, sed regnaturus à ligno prædicebatur. O quoties conformia huic dementiæ evadunt ministrorum consilia! agnoverat nequissimi spiritus versutiam scrutatrix, non minùs angelicarum mentium, quàm humanorum cordium sapientia; noverat fallaces veterinosi serpentis assaultus Agnus DEI, qui, Commentatore Paschasio, sciens eorum insidias, permansit in patibulo, ut omnes tartareas vinceret legiones.

*Michæas
Propheta
Consiliari-
is Princi-
pum insi-
gne sug-
gessit stra-
tagema.*

Videor mihi in plurimorum Optimatum vultibus impii Regis Achab faciem intueri, non quidem eandem, sed similem: Impius Hebræorum tyrannus, superbò, quò plerumque animabatur spiritu impellente, iniquò suæ tyrannidis imperiò vicinas subjugare statuit Regiones; sed, quia ambiguus erat eventus belli, Consiliarium numerosam copiam in suam citat Regiam, quos inter Michæam ceteris præferens, velut Altissimi Prophetam consulit, cujus auscultaturus oraculum, hærentem animum suspendit; quem nè primò deterreat responsò illuminatus Vates, dubitantem animat, victorem fore annuntiat: *Ascende, & vade prospere; & tradet eum Dominus in manus Regis.*

(p) 3. Reg.
22. v. 12.

(p) sed, quia circumspèctus Rex ex gestu corporis, & enunciationis modo agnoverat, vel saltèm suspicari poterat, ironicam applaudentis Prophetæ videri locutionem, urget meticulosus iteratum adhibens juramentum: non loquaris mihi, nisi quod verum est, in Nomine Domini: quod reveriturus ille, respondit ocyùs, se cunctum Israëlè vidisse in montibus dispersum, ad instar ovium pastore destitutarum: eccè! qui paulò antea spondebat hostilia in prædam tentoria, qui stimulabat ad conflictum dubii Regis pusillanimæ mentis suspensum, qui quævis prospera enun-

cians, gratulabundus Præco tyrannum ad confligendum animabat, mutat in ictu oculi, fortassis etiam ob ictum fulgurantis oculi instabile vaticinium; & quem victorem præcinerat, vincendum certò certius designat! Num fortè à leni adumbratæ prosperitatis stylo exorditur, ut, quàm vicinus sit humanæ felicitati fatalis exitii comitatus, effœminato voluptatum sectatori innotescat? Hoc planè fidelium ministrorum eloquium esse debet; sic est loquendum prudentibus Consiliariis, quos veritatem dicere prohibet immoderata furibundi principis barbaries, & unà simul vetat effari mendacium intemeratæ sinceritatis rectitudo; audire lubet præclaram Tostati Præsulis paraphrasim, quâ vindicat amphibologicam vaticini Prophetæ prædictionem; dixit illud ad convincendum malitiam Regis, quia *Achab oderat valde Michæam, eò, quòd prophetabat ei mala; nunc verò prophetavit bona, ut non putaret, quòd prophetabat mala ex animo inimicandi ei; nè verò falsitatis labe aspersus fuisse convincatur: dixit verba ista tali modo: prosequitur Abulensis: ut non videretur sentire id, quod dicebat: non intendebat falsum eloqui, proinde, nec eum contigit mentiri. Hæc sunt subtilia ingenuorum Senatorum effugia, hæc stratagemata clarissimorum Consulium; sic sua nòrunt moderari consiliorum suffragia, ut & salvetur veritas, & tamen offensi Principis comminabunda severitas placetur; hoc enim prudenti moderamine & semetipsos subtrahunt exitio, quod metuunt, & tamen suo consultanti Domino salutari oraculo famulantur. Si erubescunt veritatem eloqui, quod lingua reticet mysterium, gestus aut nutus explicet, ut videatur ironia in exteriori habitudine, quæ latet in reticentis sagacitate: sic suum pandat suæ opinionis placitum, ut nec anteriora suorum collegarum expectasse videatur sensa, nec suffraganti socio, suos in humeros suum deponere ministerium videatur: quod sentit ipse, indifferenter proferat, num aliis sit præferendum potius, vel postponendum, maturo Præsidis judicio discutendum humiliter relinquat: memine-*

rit

rit se cæterorum esse Socium ac Sodallem. Illos æmuletur, Domini Dominantium Ministros, qui bini excelso insidentem solio Regem Gloriæ stipabant angelici laterones; ambo senô alarum remigiô præditi, ambo duabus velabant faciem sanctissimi Numinis, totidémque pedes contegebant, ambo duas volatui expandebant: suffecerat tam ad velandam faciem, quam ad tegendos pedes alarum unica; sed, quia idem utriusque fuerat ministerium, nè alter alteri suum imposuisse credatur officium, duæ impendebantur, ambo occupabantur: volant amborum singuli, nec alter alterius pennigerô eget subsidio; quisque, suo licet vicinus comiti, alarum suarum famulatu divinæ ministrat Majestati, nec unâ contenti alâ, ad volandum geminas expandebant, ut litigantibus in solatium, prætentibus in auxilium, servientibus in stipendium citissimè succurrerent, celerrimè advolarent: Erant Aligeri; sed simul spiritus angelici, quos nec caro alliciebat ad promovendos familiæ consanguineos, nepotes vel cognatos.

Ministros Principum decent immaculate manus.

(q) Job. 31. v. 7.

Gloriabatur Vir ille magnus inter Orientales, velut singulari elogio deprædicandus: *si manibus meis adhaesit macula*, (q) nève suspicaremur eundem loqui literaliter, plus quam moraliter, legit Pagninus: *si manibus meis adhaesit quidquam*: cui concordat septuaginta Procerum lectio: *si manibus tetigi dona*; putas illum, qui recusavit tangere, oblata acceptasse? subjungit sibi à scrutatore cordium & justo iudice infligendam sinè remissione cladem: *seram*; & *alius comedet*; & *progenies mea eradice-tur*: quid valeat severius pronunciarî, ad quam rigidiorum culpæ pœnam, ipsa ut vindicetur Justitia, poterit appellare? quasi dicat explanante Lyrano: *si talia commissem, merito privatus fuisset bonis meis*, & *filiis*: grandis pro acceptato munere satisfactio! magna perditio pro levi donorum lucro! Incumbunt plures tribunalium Assessores, judiciorum Consultores, Ministri Principum, laudabiliter procurando populorum emolumento; sic tamen sæpius, ut sua velint non tantum recognosci obsequia, sed ardui laboris pretium of-

Pars IV.

ficioso munere recompenfari. Vehabant divinæ currum gloriæ quatuor apud Ezechielem animalia; vehunt quoque insidentem throno Monarcham aularum Proceres, quorum consiliis tota provinciarum incolumitas innititur, ut ad tranquillitatis publicæ apicem devehatur: Animalia illa erant alata; Optimatum quoque ministrorumque impendia pennis indigent, nè discutiendis causis partium, tardigrada nimium remorentur. Illud præ cæteris illis congruere videtur, quod à futurorum præscio Propheta subjungitur; & *manus hominis sub pennis eorum*: ut tuis advolent votis & nutibus, celeriter manum porrige, sed humanam, non prodigam; ut enim subtiliter, imò sublimiter eminentissimus Hugo moralizat: *hoc dicitur propter potentiam rapiendi & attrahendi*: (r) (r) *In Job. ibi.* sint præditi alatis manibus, non quibus prædas rapiant, sed quibus velociter egentibus succurrant.

Sagax antiquitas, ut spectatorum oculis aspicienda Judicium objiceret simulachra, truncatis manibus, mancos effigiabant, nè nôrint xenia munerum acceptare, vel suorum clientum æraria spoliare. Sed forsàn optimi Judicis delubrum in Moyse objicies fuisse delineatum, qui tamen, si mancus fuisset sinè manibus, suo non profuisset populo, non serviisset ad victoriam belligeri Israël: sacros expende Codices, illam revolve periodum: *cumque levaret Moyses manus, vincebat Israël; sin autem paululum remisisset, superabat Amalech*: (s) (s) *Exodi 17. v. 11. Manus Principis debent esse in Cælum erecta.* nunquam prostrâssent manus istæ, nec hostem cæcidissent, si terram versùs descendissent: vincebant ergò hostium aciem, quia in cælum levabantur. Quamdiu Ministrorum dextera fursùm protenditur, terrenis non delectatur, aut acceptandis, aut retinendis, tamdiu Regnum stat indemne: tangant thesauros; non inficior; sed, quos in cælum manus pauperum deportant, non quos suffodit in terris avaritia, vel quos è terra consuevit excavare. Stabat Moyses in monte, non manibus, sed precibus pugnans, cælo approximans, syderibus appropinquans; huc Optimatum dirigantur opes & opera, in fursùm extensis manibus præfigurata.

S s s s

Vis

Vis hostem vincere, vis bello tui principis prospicere, leva in Cœlum manus, nè possit terram tangere, nè audeat terrenis inhiare. Nec Regum sufficiat Consiliariis immaculatas manus in Cœlum tendere, ab injustarum manuum muneribus subtrahere, neminem suò frustrare stipendiò, sed noverint, id illis quoque plurimum incumbere, ut manum sui principis fortasse nimium præcipitem ab injustis restringant exactiõibus; plus enim nocet horum Authoritas, si aviditate nutriatur, si in depauperandis Dominorum suorum subditis vel incolis plus æquo extendatur.

*Consilarii
Principum
non debent
esse muti
ad redar-
guenda
facinora
sui Princi-
pis.*

Narrat infulatus Hypponenfium Præsul, illustris inter doctissimos Augustinus de Alexandro Imperatore, quem virtutis insignis valor, ad cognomen *Magni* toto terrarum orbe evexerat; *magni* in præliis, ubi sua nescivit magnanimitas debellari; *Magni* in provinciarum gubernio, quas sua liberalis providentia consuevit sinè diminutione splendoris pristini conservare; *Magni* in rationis dictamine, quò suis in consiliis regebatur, suis in victoriis utebatur, ingerendis, & devincendis negotiorum difficultatibus stipabatur: Hic igitur Magnus tam opere quàm nomine Alexander, cui unus orbis sufficere non poterat, auditâ immanitate cujusdam malvatici Pyratæ, citatum ad sui scabellum solii, severius reprehendit, iniquam rapinarum mercimoniam erectò sublimiter superciliò exprobravit; tactus rigore tanti principis marinus prædo, asuetus adversum potentes furere, & ardua inter negotia periclitari, intrepidus objurganti suam tyrannidem Cæsari respondit: Tu terram pede terifico conculcas, ego Oceano sua subtrahere consuevi navigia: tu suis mundi machinam exuis divitiis, tuis aggravas singulos terrarum angulos tributis; & cur inculpor ego de rapinis? Putas te inculpabilem & liberum ab iisdem? Sed, quia ego exiguò navigiò facio; latro vocor: quia Tu magna classe; Imperator: quasi explicatiùs diceret: ob diadema, quò coronaris, tua orbis facinora, velut Heroum opera, commendat, tèque fortunatum mundi depopulatorem nuncupat, quia, postquam tot suis

exuisti provinciis Dynastas, tot suis exuisti Dominiis Optimates, felix prædonum Dux appellaris, qui impunè plurimas mundi oras expilasti: Aquila tua condecorat insignia, sufficeret tamen solis unguibus eadem adornari; quemadmodum irradiante Cœlo illuminatus Ezechiel, rapacem superbi Pharaonis avaritiam expressurus, eundem ut Aquilam *magnarum Alarum* plenam plumis describit; sed vertunt septuaginta Interpretes, *plenam unguibus*: quot enim pennis hæc arrogans avium Regina vestitur ad evolandum, tot pariter armatur unguibus ad expilandum. Præpediant proindè hanc rapiendi libidinem in Conciliis providi Principum Consultores, substituti regnorum Moderatores; sciant hanc irrefragabilem expertissimorum Procerum esse veritatem: totam sceptrigorum Regum Gloriam, omnem fortunatorum Dynastarum prosperitatem, ab incolumitate illustris Reipublicæ originari.

Ut Moyfes strenuus Israël's Dux belluinam furentis Pharaonis barbariem castigaret, & læsam veræ Divinitatis Majestatem vindicaret, inter funesta dominantis Idololatriæ portenta, inter severa omnigenarum plagarum prodigia, evibrat virgam religiosissimus Divinæ Justitiæ executor, percussumque fluvium convertit in cruoris amnem, intuitu horridum, terrificum aspectu; utque divinis hostibus adversaretur validius: *computruit fluvius, & non poterant* *Ægyptii bibere aquam fluminis, & fuit sanguis in tota terra Ægypti:* (t) ut scilicet suo conformiter crimini, qui Hebræorum parvulos in flumine submersos interfecerant, biberent sanguinem quem fuderunt; ut idem fluvius, in quem Israël's parvuli à furentibus Pharaonis subditis immergebantur, auctoribus crudelis infanticidii poculum sanguinis potandum propinaret, & cruorem polluti gurgitis, ut loquitur Origenes, quem parricidali cæde maculaverant, potando sentirent. Adstabant tristi spectaculo, Pharaonis Aulici, præstigatorum pessimi; & permittente Providentiâ, fecerunt similiter incantationibus suis, alias, quæ nondum in cruorifluos evaserunt alveos, inficientes

*Hebraei in
pœnam
submerso-
rum pue-
rorum
Israëlis po-
tantur flu-
mine san-
guineo.
(t) Exodi
7. v. 21.*

tes aquas: quòd si objicias cum arguente Augustino; unde aquam in sanguinem verterunt, si tota aqua Ægypti in sanguinem conversa jam fuerat? Respondebitur cum eodem resolvente: Regionem, ubi filii Israël habitabant, plagis talibus non fuisse percussam, & indè potuisse incantatores aquam haurire, quam in sanguinem verterent, ad solam demonstrationem magicæ potentia. (u) Nec absurdum judicat Græcus Interpres, si dicatur, Moysen, posteaquàm aquam in sanguinem commutavit, illam de integro in pristinam naturam convertisse, ut Ægyptiorum magi haberent, unde artem suam ostentarent. Sæva crudelitas congenitam sapit barbariem, coronatæ Regis tyrannidi affinem; augent concivium miseriam, & quam ferientis Omnipotentia virga incussit plectendæ regioni plagam, extendunt regni proceres, inflictam dilatantes calamitatem; desævians incantatorum arrogantia, nè prodigioso Israël Duci cedere cogeretur, ut æquâ miraculorum potestate præditi crederentur, ut aggratulantis applaudentisque aula præconium extorquerent, nè in erigendo consternati Principis animo suò defuisse ministeriò arguerentur, nè prolata adversus dimittendum Israël consilia repudiarentur, omnem impendunt operam, ærumnam languentis Ægypti suò multiplicare veneficiò non gravantur, si modò suæ adulentur vanitati, si modò adaucta calamitas, ariolorum ancilletur ostentationi. Inducit pessimos regalis curia Consiliarios inter se colloquentes, seque ad invicem animantes Hebræus Philo: *quid nos terret? nec nos sumus rudes talium artium*: (x) gravioribus proindè plagarum ictibus, vel saltem amplioribus feriebantur infelices regnicolæ, suorum Optimatum ministeriò, quàm adversantium Hebræorum validissimò cædebantur machinamentò. Nihil insolentius, nihil in alios ferocius, quàm amor proprius, cujus consilium nunquàm tutum, semper esse probatur periculosum; qui, quia à cordis situ, quod continuo agitur motu, suam nanciscitur instabilitatem, semper in lapsum est expeditus, ad quemlibet affantis ventii impetum est variabilis; consimile

Pars IV.

fuit judicium ex amore proprio originatum, quod Ægyptiorum Magorum arrogantia concepit; hi enim, nè ignorantia notam incurrerent, exarescentem populum cruentato flumine crudeliùs affligerunt.

Huic deliro Senatorum Consilio in Præsidem substituendum, vel potius præferendum arbitror Achitophel, de quo sacer Chronologista recenset: *Consilium Achitophel, quod habent prodabat in diebus illis; quasi si quis consuleret DEUM, sic erat omne Consilium Achitophel; & cum esset cum pellem A-David, & cum esset cum Absolon*: (y) *chitophel* utrobique fœdisfragum; nam Patri contra Filium samulabatur, & Filio adversus Patrem: tantâ opinione habebatur infelix iste Consiliarius! & tamen, si maturiori discussione consilium examines, & malum Principi reperiens, & Consultori pessimum fuisse colligo ab eventu: trutinatur singula feralis consilii verba, & quibus prudentia scateant erroribus, in prima statim periodo patebit; ait Achitophel ad Absolon, lasciviens Aulicus ad libidinosum Principem: ingredi ad concubinas Patris tui, quos dimisit ad custodiendam domum: quod aptius medium ad contrahendum universi orbis odium, ad generandum in universo perduellium exercitu rebellis filii contemptum? Sed adversetur honestis auribus, ut detestabile, si modò patrocinetur Aulico, quantumvis contrarietur adolescentis perfidi emolumento! callidus fuerat pollicitus, infamis iste Consiliarius; fovebat effrœnem luxuriosi juvenis appetitum, blandiebatur beluina, cui immergebatur, concupiscentia; sed sibi magis proficere sagax politicus intendebat: noverat ex assidua conversatione instabilem volatilis Absolonis genium; hinc deficiente voluptatis turpi illicio, cessaturum prælagivit affectum, quò suum prosequi ministrum mendax fortuna, & levis inclinatio Domini videbatur; quæ inconstantis animi volubilitas poterat cor filii ad benignissimum Patrem convertere, quò casu, & langueret vertumnosum Absolonis præsidium, & prorumperet in vindictam, inveteratum offensi Davidis odium; ut igitur utrûmque extremorum eludatur, pro medio suggeritur enorme consilium,

S s s s 2

(u) *Quaest.*
23. *super*
Exod.

Amor pro-
prius pessi-
mus est
Consilia-
rius.

(x) *De vi-*
ta Moys.
Lib. I.

Mali Con-
siliarii
suo Præsi-
de versi-
lem.
(y) 2. Reg.
16. v. 23.

consilium, quod ob horrorem nec promereri posset veniam, nec filio reconciliationis beneficium impertiri: consulit blandiens adulator, consilium fatale suggerit, quod citius operari non desinet, donec uterque, Princeps cum Aulico, Absolon cum Consiliario in furca suspendatur: respiciebat ad suæ ambitionis emolumentum, sibi volens consulere; iniquitatis gravitatem dissimulavit expendere, nè forsàn ab aliqua, siquam illius residuam adhuc nutrierat reliquiam, honestate deterreretur. Elusit gubernatrix providentia stolidum parasitam; fœmineos effœminato juveni suadet amplexus, dùmque Martis victoriam à Venere judicat auspicandam, perdit se ipsum quidem in lamentabili fastidio, & auditorem sui consilii in miserabili exitio perimendum. Nè tamen manifesta suadentis malitiæ turpitudine avellat suspensum nonnihil animum, apparentis rationis peplô, velut incestuosum naturæ probrum, subsecuturi eventûs tegit mendacium, ut quonam suffulciatur firmamento suadentis eloquium, innotescat; *ut, cum audierit omnis Israël, quòd fœdaveris Patrem tuum, roborentur tecum manus eorum.* Sic sæpè sæpius innocuis principibus lascivum à suis consulitur ministris piaculum, ut effœminati desistant à laboribus gubernii, sibi que dimittant directorium Provinciæ, vel Regni. Expende lenocinantis fallaciam: corroborandum promittit inter adulterina concubinarum suavia incurium adolescentem: hic planè Heroës enervantur, non generosi milites confortantur. O quot clarissimi Patres Patriæ evasissent, quot propugnatores populi, quot surrexissent propugnatores Regni & territorii, si non à fortiori libidine, in excentricam illecebrarum voraginem præcipitati, si non cæcò exoculatorum Consiliariorum ministeriò in foveam perditionis dejecti miserabiliter perisissent? Attestor probrum Angliæ, Henricum hoc nomine octavum, quem forsàn hodie veneremur inter Cœlites, defensorem coronatum Ecclesiæ, si lateronum, vel verius, stolatorum latronum exulassent consilia, si perniciofa ministrorum molities, cor Regium in detestabile ad-

ulterinæ perversitatis prostibulum non commutassent. Quotidiana non tantum legimus, sed cernimus ministerialis fallaciæ, seducentium & deducentium ad portas inferi adulatorum præstigia, qui blandiendo produnt defraudatos Principes, perdunt infontes populos, profanant sacra templorum limina, spoliant thaumaturgarum Imaginum Altaria; utque modica ab aulis removeant incommoda, Cœlum incommodare, Divos impugnare, Cœlum ad bellum non provocare tantum, sed cogere nituntur. Rident, si periclitantis animæ commemorationem moveas; si manus pauperum in provinciæ præsidium offeras; explodunt veluti nœnias, obtrudunt mille vesanias, ut liceat ex eorum præmissis concludere, quod omni studio diruinare ab aularum & curiarum vestibulo, ingredientem religiosæ pietatis umbram suis consiliis moliantur. Quid dicam de consueta dicteriorum licentia, de jaculari adagiorum petulantia, quibus & sacro-sancta Scripturarum dogmata, & comminabunda Prophetarum oracula, nôrunt ad suos abusus inflectere, in risus & cachinnorum incentiva detorquere? Et crederem ego, hujuscemodi impiorum consilio assistere dirigentis DEI Sapiëntiam, credam Sanctissimæ Divinitatis dexteram extendi ad benedicendum talibus consiliis? credo expandi geminas ferientis Justitiæ manus ad fulminandum, ad feriendum, ad eliminandum, ad profligandum.

Commendabatur viri simplicis ad-
ulta probitas in Filiorum DEI con-
gregatione; deprædicabatur sincera
patientis Jobi patientia Ore appro-
bantis Altissimi, ad summam præ-
sumptuosi Spiritûs confusionem, qui
se purissimo beatarum mentium con-
tubernio immundus omnis Sanctimo-
niæ adversarius intruserat, ad plagam
tartari extrudendus; quid machinari
poterat vindictæ avidus, invicti Ath-
letæ robore totaliter enervatus? Ad
vetera confugit stratagemata veter-
nosus serpens, consilia molitur; quæ,
dum Job providus præventa dissolvit,
subrogat in consiliatricem, lachry-
mabundam conjugem, quæ matri-
zans seductricis Evæ filia, ut Ada-
mum, non mollem effœminatūque
in

*Perversi
erant Con-
siliarii, u-
xor Job, &
tres amici
ejus.*

(2) *Job. 2.*
v. 9.

in paradiso, sed fortem virum in sterquilino exhibeat, à suæ perfectionis culmine saltem ad horam removeat, suadere nititur blanditiis, consulere satagit gemitibus, & lachrymis: *benedic DEO & morere*: (2) legit Pagninus: *maledic DEO*; Quod poterat iniquius consilium subrogari? qui conservaverat portentosam in æruinarum voragine patientiam, qui conservandam ipsi frendenti adversario præceperat animam, DEUS erat; & huic maledicendum stulta mulier opinatur? an fortè violentò capta deliriò, credebatur dæmonem, qui maritum tam graviter læserat, benignè sibi pepercisse? utque se gratam ostenderet Mecænati, invasum, sed non separatum, impugnatum, sed non expugnatum, vulneratum, sed non defœdatum, ad molliorem resistantiam percussam conjugem voluit inclinare? mariti nomen pertæsa, uxoris servitutem oblita, consortem tentat inducere ad maledicendum, quem inter atroces hostium assultus, semper paratum experta fuerat, & expeditum ad Domino benedicendum? Verecundatur tamen severiori reprehensione jussa recedere, & audiens se stultam nominari, noluit ulteriora suæ conformia stultitiæ epitheta præstolari. Elusus in fœmina rebellis angelus, qui repulsam expertus in conjugē, succubuit, ad fraudulentam amicorum triadem, velut ad præpotentem Consiliarium confesum omnem intentatæ persuasionis nervum extendit: suâ frustratus spe in una loquace nimium Consiliaria, tres alios eloquentiores Consiliarios subrogat, qui afflictum consolaturi, & gemitus edunt, & vestes discindunt, super capita pulverem spargunt, in terra confidentes cum provoluto prolixo verborum silentio ad futuram locutionem linguas disponunt, tandemque singultuantem conquerentis amici vocem invadunt, moderatam gemebundi querimoniam carpunt, eidemque, quod recta loquendo proferat, non tamen adversa sufferat, fraudulenter obtrudunt; utque, quod voce flebili adstruit, patienti pariter animo supportare continuet, reprehensibiliter obmurmurantes persuadent; dumque periodos aliis alias cumulant, dum minimas

existimatarum culparum umbras in-crassant, dissimulantis innocentiam roborant, & conticescentis tolerantiam commendant. Prolixam molesti triumviratûs dialogum patiens auscultabat, immixtam obtreçantium insolentiam brevi verborum compendio refutabat, oblata consiliorum oracula tacendo efficacius refellebat, donec tandem brevi epiphonemate eorum abigens alloquia, eorum dirimens suffragia, exclamasset: *Consilium impiorum longè sit à me!* (a) (a) *Job. 28. v. 16.* oppressæ mentis hoc est indicium, est manifestum dolentis animi argumentum: abominatur piissimus iniquorum Consiliarium oracula, quorum elenchus est, terrenam gloriam quærere, mundanos honores arrogare, corivalium æmulorum conatus subvertere, sublimibus præsidentes in subselliis ad calamitatum omnigenarum voraginem præcipitare, voluptatum illecebris incuria Dynastarum corda emollire, salutem temporalem cum fortunatis successibus implorare, interiora conscientiae commonentis dictamina despicere, æternæ salutis semitam præterire, dolores transitorios repellere, æternos cruciatus non timere; quasi non sit utilius, aut aptabilius, ad breve tempus sub feriente flagello gemere, quam perennaturæ æternitatis concludi carcere, æternæque ultionis supplicia in sempiternum duratura tolerare. Hoc depravantur aulæ fascinò, hoc vanitatum pedissequi ad recalcitrandum impinguantur eduliò, hoc Regionum Principes defraudantur mendacio; dum enim insensatus Princeps, ab irreligiosis Consiliariis consilium exigit, non sibi, suisque consulit, sed se suis cum subditis seducit.

Verum hæreditaria hæc est successio flagellati ab ultrice Divini Vindictis dextera Israël, qui dum neglectò prudentissimi Samuelis suffragiò, Judicium successionem aboleri voluit, dum potius coronato Regi mancipari, quam sacris Prophetarum oraculis gubernari maluit, sententiam Supremi Judicis à Samuele piissimo excepit; divino siquidem dictante & imperante spiritu, despectus & afflictus Samuel dixit omnia verba Domini ad populum; qui vocem Samuelis audire noluit, & morosam eligendi

*Consiliarii
sunt quidam
Principum.*

gendi Regis dilationem plus nimis fastidivit; annuit, sed offensus Regum Rector; utque de jure Regis percipiat, illud Propheta sacer tumultuanti populo evulgavit; *hoc erit jus Regis, qui imperaturus est vobis: filios vestros tollet, & ponet in curribus suis*; (b) ut audientes jura hominum, qui auscultare hactenus renue- rant jussa DEI, ut qui suavissima mi- serentis DEI consilia antea spreve- rant, nunc humanæ servitutis onera supportent. Inter recensita dein ju- ris Regii privilegia, illud videtur præ aliis discutiendum: *Filios vestros tollet*: crudele severissimi regiminis au- spicium, à lamentabili matrum vi- duitate inchoatur; utque avulsi à maternis amplexibus filii eò aptius, quò abjectius famulentur, in equitum agmina lustrantur, & præcursores quadrigarum deputantur: mirarer ministerium, non servulis, sed filiis injungendum, nisi latentis mysterii profundam subtilitatem moralis Gre- gorius elucubraret; sunt enim qua- drigæ Regis perversæ mentes malo- rum subditorum: *in quorum consiliis* (c) *In Reg. Prælati reprobis requiescit*: (c) ut- que expressius coronatis capitibus consulat, similibus à membris libe- rari quantocius subjungit: *Quadrigæ sunt, quæ Reges portant, dum per ini- qua consilia pravorum, acta Rectorum adjuvantur*; utque effigiatam sym- boli veritatem clariùs liceat intueri, similitudinis emphasim elucidemus, quadrigam curiosiori oculo respicia- mus, quæ, undè volvitur, indè stat; & perversa adulantium Ministrorum mens, quem alium sibi præfigit suæ inrentionis terminum, sui laboris sco- pum, quàm instabilem fluentis Sæculi volubilitatem? Quadrigæ Regum, sunt infideles Consilarii, & quadri- garum Præcursores, dum incurium principem ad persequendam suorum corrivalium innocentiam, ad investi- gandam suorum collateralium recti- tudinem, ad opprimendos pauperes, ad eliminandos humiles invehunt, & adducunt. Sed, quia vehentis qua- drigæ sublimitas non tantum suble-

vando ponderi, sed insuper in pom- pæ servitium vehendæ ancillatur Ma- jestati, super quadrigam Rex collo- catus pomposè deducitur, quando de numero illustrium adulatorum co- mitatu gloriatur: sed videant, nè di- sponente Providentia fatalem adula- toris pessimi, & iniquissimi Admini- stratoris Aman eventum repetant, dumque se regalem in sellam evehen- dos, & regiâ pompâ ad culmen glo- riæ evehendos existimant, adversan- ti suis perversitatibus Mardochæo serviant, & in patibulum, quod fal- laci denuntiatione, adulatrice lingua erexerant, ipsimet exauthorati Proce- res ascendant. Et forsan incarnati Pa- tris Luminum Sapientia id ipsum pro- posuit Regnorum Moderatoribus pro- ponendum, ut scilicet genuinos vi- rulentis illius serpentis æmulatores ab aulis eliminent, & à quibusvis Con- siliariorum Dicasteriis elongent, quan- do prædicaturis Evangelicam Verita- tem Apostolis, speciale Antidotum promisit, inquit: *serpentes tollent; & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit*, (c) *serpentes tollent*: hoc (c) Marc. est: *dispergent*: legit Theophylactus: 16. v. 18. non illos repentes in sylvis, non il- los latentes in antris: sed *sensibiles, & intellectuales*, in aulis Principum, in Senatorum collegiis exaltatos; quos utinam Judiciorum Præsides à Judicum expellerent subselliis, nè suffragantium infascinantur geniis, aut aureis splendoribus intoxicarentur vicinorum vota! Præfagiit hoc fortu- natum indemnitis privilegium Se- natui Apostolico Sanctissimus Magi- ster & Dominus; nam differente Gre- gorio: justis, dum pestiferas suasio- nes audiunt, ad operationem tamen pravam minimè pertrahuntur; undè licet mortiferum fuerit, quod bibe- rant; attamen dissentientibus non nocet, quia iniquitatem propinatam, & delibutam evomunt, mentèque sobria, quod æquitati congruit, in- tegritate consona decernunt; quos, quia suffragantes sequuntur Regum arbitria, non excæcantur auri copiâ: proinde nec errant in plateis.

NUN.

Erraverunt cæci in plateis.

VERSUS
XIV.

SERMO QUADRAGESIMUS PRIMUS.

Maximus error Principis in præpropere Ministrorum electione contingit, qui in ruinam totius Reipublicæ vergit, dum commissam sibi potestatem ampliant, plus æquò exigentes, aut puniendo atrocius sævientes.

*Cacitas mentis à peccato originali proveniens potissimè est nociva Provinciarum Re-
ctoribus.*

DEmentata per incurii Protoparentis arrogantiam, stolidi Adæ progenies, ad imaginem & similitudinem DEI primitus condita, per ambitiosæ temeritatis culpam, à divinæ contemplationis claritate fuerat miserabiliter expulsa; quando exitiali transformati serpentis consilio excæcata mater viventium cæcutientes parturiit filios, qui non nisi per illuminatricem salutiferi Baptismatis aquam abluti, in illustres DEI Filios convertantur; sicut enim matrilians soboles æternæ immortalitatis beatitudinem perdidit, ita interioris rationis oculum miserabiliter obscuravit; &, quia bonum à malo discernere noluit, volens postmodum, quod sibi fugiendum, quodve sit amplectendum consulentis consilium eligere nequivit. Hæc plaga, licet perniciofa omnibus evadat, Provinciarum tamen Gubernatoribus, coronatis Regnorum Præsidibus, destinatis Curiarum Senatoribus, lethifera infligere vulnera consuevit, quibus & floridissimæ enervantur Provinciæ, & celeberrimæ Christiani orbis Respublicæ eliminantur. Obfuscatur, utinam non sæpè sapius, incauti Principis oculum, splendor prosapiæ; quandoque recommendantium importunitas inclinat eligentis animum, quantumvis renitentem. Providus collator ministerii respiciat, ut aptos seligat Senatores, ut integros assumat Judices, respiciat in faciem Christi sui, qui ruinatum reparaturus mundum, offensum placaturus Patrem, suos contra æquitatis hostes, & universæ Sanctitatis profanatores, priusquam ad suum assumendos collegium eligeret Apostolos, pernoctavit in oratione

Christus electurus Apostolos, pernoctavit in oratione, ut doceret Mundi

DEI; scrutator cordium, sciens, *Principes* quid lateat in homine, noctem impendit vigiliis; expectat sui executionem consilii à Patre luminum; *antè Ministrorum electionem* non quia eguit consiliò, sed, quia *lumen* docuit consulendo, ut nos sciremus consulere, ut mundi Proceres, doctrinâ celebres, & sapientiâ sublimes, *lumen à Cælo implorare.* ministros electuri à cælo lumen exigant: colligant coronati Reges, qui per Sapientiam in Altissimis habitantem regnant, si eruditis interesse cogitationibus optant, si salutiferis fulciri consiliis desiderant, colligant inquam amantes Patres Patriæ, qui subditorum suorum saluti invigilant, non perditioni, quid illos agere oporteat pro suorum regnicolarum salute, quæ in fidelis ministerii suorum optimatum prudenti directione consistit, quando pro salvandis gentibus, pro extirpandis sceleribus, pro illustrandis prævaricatoribus Sapientia Patris in oratione pernoctat, dum nominandos sui collegii Assessores à se eligendos consultat. Debebant futuri orbis Judices Senatûs Apostolici delegandi Principes, non homines subjectos regere, sed brutales rationis destitutas arbitriò belluas gubernare; debebant sub came coercere maxillas in Scythia, frænare indomitæ bestiarum effrænes appetitus in Æthiopia; debebant calcare Decreta Cæsarum in Italia, debebant cicurare tygrides, leænas mitigare: debebant perfidos ad fidem perditam reducere, & mores barbaros, ad Christianæ perfectionis gymnasium comitari: Et debent etiamnum hodie Ministri Principum, Directores Tribunalium, Moderatores Iudiciorum, debent finè infesto verberare vulnera, finè cæde furentes animos

mos ad cedendum impellere, discolam inventutem sinè feriente violentia compescere; debent non solum homines ad obediendum inducere, sed bruta, rationis si non expertia, saltè infesta plurimùm rationi, ad rationis normam erudire.

Providentia Divina signavit in Davide qualitates diligendi digni Ministri.

Erat primus inter Proceres post eadem decollati Golix, erat in Saulis aula principalis Administrator intemeratus David, qui genuinam gubernandi, & consulendi artem didicerat ab adolescentia, quando veniebat Leo, vel ursus, & tollebat arietem de medio gregis, & oculatus pastor persequabatur eos percutiens, & eruens de ore eorum prædam sub incubis dentibus jam fatiscentem: ferocientis feræ vindictam attentaturæ consurgebant adversus excubantem gregis protectorem, ut in arena ferarum suam experiretur palæstram intrepidus minister, post breve annorum aliquot ministerium, in Israël Regem inaugurandus: Vir juxta cor DEI, ut divinis conformiter juribus populum regeret, exosos Sanctissimo Numini cultores delubrorum suis à finibus propulsavit, rapinam seductarum tot animarum ex ore circumvagi Leonis, qui quærit, quem devoret, erepturus. Consimili ministerio, optandum foret ut Regum latera stipentur, nè fortè dolore laterum correpti, phlebotomiâ profusi sanguinis egeant. Maturiori ergo consilio Principes suos administratores eligant; nùm vivida Divinæ imaginis lineamenta monstrent, prudenter discutiant; perspicaci oculo, eorum merita explorent; scrutentur, candidatorum studia, ad rationis trutinam verba & opera clientum sibi commissorum appendant; an feris prædam subducant; an cæterorum bonis rapaces arceant ungues; an perduellium proditorum fallacias, innumeris æstibus tectas, revelent; an ipsis etiam Leonibus habenas immittere possint?

Mali Ministri perdidit vitam Holofernis.

Væ sceptrigeris, væ coronatis terrarum capitibus, qui malis provisi oculis, malos pro bonis reputant! Expertus est, quid pravum depravati consultoris efficiat consilium, incurius Holofernes: vix capitur pudica Judith, quando perniciosi satellites puellam à pulchritudine non visam

hactenus, pravisque oculis minimè invisam, aggrediuntur, comprehensamque præcipiti vestigio ad tabernaculum pertrahunt Assyriorum Archistrategi; benè optimè: sed ad insipientiam tibi, qui pulcherrimâ illectus hospite, hostem nutris in triclinio, post modicam lascivientis animi petulantiam mortem in molli principis lectulo durissimam pariturus. Vix sistitur antè faciem incauti Principis larva decoræ venustatis; & ecce! mox capitur in oculis, qui venerat de longinqua Assyriorum Metropoli, Bethuliam Nabuchodonosoro subjugare: attende perditionis seriem: præcedit laudantium ministrorum rumor, accedit deducta adulatorum manibus existimata lascivi Ducis præda; subintrat vocata intemeratæ castitatis propugnatrix, Leonem in lenone expugnatura; imbellis fœmina excæcat primo intuitu flammivomos insani amatoris oculos; nec tamen in tumuli foveam, in lethiferi lectuli sepulchrum detrussisset truncatum capite tyrannum castimonix, nisi primus, sed ministrorum pessimus Vagao consiliarium egisset, & magnanimæ Mulieri, ut habitaret cum impia divinæ ultionis victima, consulisset; illicò namque: *cor Holofernis concussum est*: (a) ut prævolans decussandum caput, præludetur jugulanda cum Duce truncato universi Exercitus fortitudo: Minister incurius præcipitat inermem sui Principis concupiscentiam; dùmque conceptam fovet libidinem, mortem accelerat inquinatam consultor pessimus, adulator exitiosus: proditorem dixeris, non adiutorem Majestatis: collatum exoculato Optimati ministerium, terrificum terrefecit Assyriæ ambitionis exercitum, & una mulier Hebræa fecit confusionem in domo Regis Assyriorum: si melius invigilasset ad januam triclinus; si fidelior fuisset cubicularius, Heroinam Bethulix elongasset: inducitur sub atro noctis palliolo contexta sagax fœmina; quasi lux, quæ illuminat omnem hominem, quæque fronti, genisque victoriosæ mulieris antè conflictum addiderat splendorem, nesciret Divini luminis absentiam supplere? O cæcos quia blandos, ô excæcantes, quia blandientes consiliarios! suam in mortem

(a) *Judic. 12. v. 16.*

mortem claudet lumina, qui ad fulgorem hujus coruscæ pulchritudinis illuminatos sibi credidit oculos, non prævidens ab adamatis manibus suos paulò post occludendos. Erravit cæcus à cæco Duce seductus, à cæcuius ministro in foveam dejectus. Non aberravit à vero, qui Dynastarum ministros, nubibus comparavit, quibus regnorum cœli, quibus Dominiorum capita quandòque coronantur, quandòque obumbrantur: quò amicabilius nubes arrident, eò periculosiores viatorem irrident, qui suo itineri serenam præfagiens tranquillitatem, experitur severiorem postliminiò tempestatem. Qui amplius, sed quinam fallaciùs serenis vocibus, amœnis vultibus, jucundis nutibus suo decipiendo principi inconcussam mentiuntur sui regiminis felicitatem, suorum subditorum fidelitatem, ut mitiori temperie adigant ad ruinam, quàm versipelles Ministri? Hæc est suprema Dynastarum infelicitas, quod nunquàm soli corruant; semper enim ingenti, casui suo applaudentium adulatorum congerie sunt stipati. Inspiciat proinde Princeps defixis oculis, in præsentatum, aut commendatum vacantis ministerii candidatum; utque discernat clariùs proditorem à Ministro, raptorem à Judice, adulatorem ab aulico, cum electuro DEI Filio & erecturo celeberrimum Apostolici Senatûs Collegium, ascendat in montem, ut à terrenis ad superiora progrediens, ad verticem curiæ cœlestis pertingat, undè instituenda Reipublicæ dogmata depromat.

Amulentur proinde illum, qui plus quàm Salomon est, providi Ministrorum Electores, qui dum serenissimam fulgentissimæ lucis lampadem condidisset, inspexit conditam; sic enim Chronologista sacer, creaturarum genesim exarat: *facta est lux, & vidit DEUS lucem, quòd esset bona*: vidit, quàm nondum visibilem in centro nihili jam noverat, jam viderat affulsuram: liceat, doctissimo cum Oleastro, illam articulare questionem, ad Conditoris Majestatem eandem dirigere, eumque singultuante animo interrogare: *nunquid opus tuum malum esse potest, aut in eo defectus aliquis contingere, ut ex-*

Pars IV.

amine opus sit? Legi dignissimam, simul & devotissimam elucubrationem doctissimi Idiotæ, qui Mariæ intermeratam deprædicaturus claritatem, subtiliter parabolizat: *lux figurata per illam lucem primariam, quæ creata creditur ibi, ubi Sol oritur, (b) de quo factum est corpus Solis; de Mariæ Virginis quippè substantia formatum est corpus Filii sui benedicti, Sol Justitiæ, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Adstipulatur Richardus à S. Laurentio: de hac luce dicitur Genesis 1. (b) Idiotæ fiat lux, & facta est lux; quasi jam diceret Mariæ, illud Isaia 46. dedi te in lucem Gentium: DEUS enim hanc lucem fecit, quando Beatam Virginem in tenebris lucere & splendescere dixit; sed quia lux esset bona, vidit, quando per eam mundi tenebras illustravit; concludit illustre hujus lucis elogium hac singulari periodo: sicut enim nemo bonus nisi solus DEUS, sic nulla anima Mariæ comparata, invenietur perfecta. (c) Sed prosequamur præmissam Oleastri elucubrationem, & quidnam in hoc lucis examine Divinus Conditor nos erudire voluerit, ulteriùs inquiramus: respiciamus ad illam orbis illuminatricem machinam, & serenissimi operis fabricam investigemus; & quidem, si Cornelio credimus; erat lux illa corpus lucidum, orbi præfulgens, in circuli, vel in columnæ speciem conformatum, quod deserviret instar cujuspiam materiæ, de qua ignei condensarentur globuli, è quibus gemina illa luminaria magna cum toto Planetarum gynæceo effingerentur; & ideò fortassè apud Doctorem soligerum lux illa informis solis nomine compellatur. Debebant hæ aureæ mundi lampades cum tota domo syderum ex ista massa luminis efformari, quarum illustre ministerium ab illuminato Moyse describitur: *fecitque DEUS duo luminaria magna: luminare majus, ut præset diei, & luminare minus, ut præset nocti, & stellas*: (d) Legunt Septuaginta: *in principatum diei, & in principatum noctis*; Efformata ex luminoso illo splendoris corpore luminaria, non magna solùm, sed etiam minores radiorum orbitæ examinantur ab aspiciente DEO, antequàm præsidiali*

In Compara-
tione
Mariæ
nulla ju-
storum a-
nima est
perfecta.
(b) Idiotæ
part. 14.
contempl.
19. de B.
Virg.

(c) Lib. 7.
de Laud.
Virg.

(d) Genes.
1. v. 16.

T t t t

præsidiali munere nitantur, antequàm præesse illuminandæ noctis caligini jubeantur: ut erudiamur nos, & divina hac oculatissimi Numinis doctrinâ imbuamur; ut quando de inspicenda luce hac agitur, quando de conferendo principum ministerio consuliter, sollicita indagine oblata talenta expendantur & vita: nùm in se ipso charitate fulgeat, pietate ardeat, ut alios illuminare valeat, & gubernare sciat: ipsi ergò principes syderum, Sol & Luna, priusquàm suis favoribus affulgeant, priusquàm ad sublimia dignitatum munia subiecta sibi astra elevent, in facienda promotione, in conferendo ministeriali officio, suspensò procedant vestigiò, atque promovendorum mores & litteras cautè investigent, sumentes sibi exemplum ab ipso Scrutatore cordium, qui antè discretionem eligendorum in oratione pernoctavit. Enimverò, ut arguit Mediolanensis Ambrosius; *non ideo pernoctavit, quasi qui aliter Patrem nobis reconciliare non posset, sed, ut, qualis Advocatus* (dicam ego tanti Doctoris veniâ, qualis Minister pro officio, qualis collega pro Dicasterio, qualis Consiliarius pro consilio) *esse debeat, demonstraret, & quanti referat prudens eligendorum indagatio.* Magnus docet Gregorius, dum provido horum examine electos à reprobis discerni adstruit, & discriminari; nam *infelices isti, omne, quod fecerunt cace mente pertranseunt, factumque suum, nisi, cum puniti fuerint, non agnoscunt:* quis sit, cui favent, non prius discutunt, sed in favoris gremium, mox ubi advenit, assumunt; datum à Ministro non suis meritis grato, sed occultatis adulatoribus accepto, consilium nutu benigno comprobant, utque sequantur alii procurant: *at contra electorum est, actus suos quotidie ab ipso cognitionis fonte discutere:* (e) nùm forma tam vastam informare possit materiam, cui informandæ præficitur, examinare. Quatuor illa Ezechielis animalia, quibus vehenda Regis Gloriæ imponebatur quadriga, erant Ejusdem Ministri, erant cœlestis Solymæ Proceres ac Præfecti, de quorum quolibet subtiliter commemoratum legitur: *unum quodque eorum antè faciem suam gra-*

diebatur: (f) ut nòrint moderatores orbis, non nisi oculatis vultibus, non nisi antè faciem suam ambulantibus provinciarum vehicula, regnorum subgubernia esse à legibus imponenda. Tunc autem antè faciem Ministri fideles ambulant, quando ad cœlestia, quæ semper ut anteriora haberi, & æstimari debent, se suaque suffragia extendunt. Erat electionis vas, primarius illius minister, qui suo scriptum portat in femore: *Rex Regum, & Dominus Dominantium:* mitabatur nomen Principis sui Tarsensis Paulus coràm Regibus & Gentibus, qui ea, quæ retrò sunt oblitus, in ea, quæ antè se fuerant, se extendens, sequebatur ad palmam supernæ vocationis.

Sunt Regna Regum, sunt Regionum Provinciæ, sunt in militantis Ecclesiæ orbita, sunt Arca DEI, quæ legem cum virga suo gestat in petore velut in Sanctuario reclusam, ut subditorum quilibet, dum in culpa satisfactionem plectitur, fateri debeat: *virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt:* hæc Arca, ut portetur dignius, utque vehatur securius, non dissolutis in vitæ licentia, non rapacibus in avaritia Heli filiis, sint licet illustriores progenie, & dignitate Patris emineant cæteris, est committenda, nè forsan in prædam hostium cedant urbes cum opidis, sed potius vaccas à fructu fœtas, à numero binas assumant; illos videlicet figuratos Reipublicæ Ministros & Senatores, quos jungit in plaustrò gemina charitas, DEI videlicet intemeratus amor, & compassiva charitas proximorum, ut laborantibus subditis deserviant in remedium & levamen: nec enim sufficit ad patriarum conservationem, Rectores & Vice-Dominos, Optimates & Præfides, Districtuum Capitaneos, & Judiciorum Assessores, fulgentibus dignitatum infulis coruscare, nisi etiam ad provehendam Regni felicitatem, suos subjiciant humeros, non tamen aureo vel argenteo, sed soli solius æquitatis jugo; nec enim hujuscemodi illustrioribus bajulis nullum peccati jugum debet esse impositum, sed solum & unum Christi jugum, quod suave est, ab illis decens est supportari; illum quippè, non alium ab illo, præfecturæ

(e) Lib. 16.
Mor. c. 13.
Rex Gloria
& quatuor
Ezechielis
animalia
adum-
brant
Principem
& Mini-
stros.

(f) Ezech.
1. v. 9.
Hæc ani-
malia i-
mitaba-
tur Pau-
lus.

Regna
sunt velut
Arca DEI
committenda bi-
nis vaccis.

præfecturæ dignitas commendat, ille lampadis fulgore honorum splendores meretur, cujus vita scelerum expers, nullis cupiditatibus divitiarum obnoxia, nullis affectionibus inordinatis est obscurata: in alium nisi transeat hominem adornatus præposituræ fascibus Consul, vix poterit supportare commissi muneris molestias, nec supportari valebit ab oppressorum regnicolarum turmis. Nè igitur Arca titubet, nè Regni incolumitas vacillet, vaccarum simplex tolerantia, non hominum tumens superbia, non sibi fidens adulatorum arrogantia eligatur: Ibant illæ, sacro narrante Hystoriographo, in directum, uno gradiebantur itinere pergentes, per bonam scilicet operationem; est enim operatio gressus: gradiebantur igitur per suorum operum directionem, & sollicitam prævisionem velut antè faciem suam, ut explicat moralis Hugo, illi conformiter pacifici Regis proverbio: *palpebrae tue præcedunt gressus tuos*: (g) vertitur apud alios: *oculi tui*: & elucubatur in eminentissimi Hugonis commentario: *consilia sapientum*: non enim consulere sufficit, nisi prudentis sit Consilarii oculus, quò pedes regii diriguntur. Audi eorum unum, ausculta magnum suis in sententiis Gregorium, brevi diplomate ad assecurandam Petri naviculam decretantem: *Ecclesie Principes multâ consideratione sunt eligendi*. Sic pariter moderatores urbium, provinciarum directores, morosa post examina sunt statuendi, nè fortè, qui dignus meretur rejici, indignus assumatur.

In eligendo non sufficit propaginis Nobilitas & Sanctitas, si desit propria.

(h) 1. Reg. 8. v. 3.

Præponebantur exteris, in templi ministerio, in Israël gubernio, sanctissimi Samuelis filii, quorum præfidiò electus DEI populus gubernaretur; sed horum vitiosæ conversationis compendium sacris codicibus insertum, hoc brevi sed detestabili constringitur vituperio: *declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera & everterunt iudicium*: (h) nam licet ferarum catuli, aut patrizare soleant aut matrizare, frequenter tamen parentum illustre genium, & mores optimos, degeneres filii non imitantur. Undè propago sanguinis Electori non sufficiat, nec

Pars IV.

avitæ nobilitatis progenies sit adæquata ratio ad subsellia cognatos Præsidum, agnatos Præfulum, ad culmen ministerii exaltandi; Intemeratus Samuel, quem oculatus scrutator cordium in sui populi assumpsit Judicem, in templo suo destinavit Supremum Sacerdotem, adeò sibi dissimiles genuit filios, ut paternò condemnati suffragiò, meruerint exauthorari; oderat Pater optimus, non quidem filios, quos genuit, sed homines quos criminum deformitas inquinavit. Nè igitur contaminaretur ministerii integritas, remoti sunt ab infulis, & dignitate judiciariâ exuti, salutiferò periclitantis populi consiliò; nè is, qui Reipublicæ directorum sub umbra principis tractat gubernium, de propria utilitate sit sollicitior, quàm de communi; cum enim Sceptrigger Regni Rector per semetipsum complere omnia non sufficiat, & ideò assistentium ministeriò indispensabili necessitate egeat, non levi exponitur periculo communitatis salus, nè fortè, dum rapaci anhelæ aviditatis dexteræ concreditur, raptoris crudelitatem suo ingenti cum discrimine experiatur; hinc quippè provenit constrictas ministrorum manus relaxari, & ultrà præceptum Principis, ultrà Senatûs limites extendi, insigni urbium detrimento, sed totali infidelium Administratorum exitio, finali interitu scædisfragorum.

Castrametabatur sub fortunato duorum Ducum ministerio afflicta Israël; ob deficientis aquæ penuriam imminebat incompscibilis fremen- *Moses & Aaron* tium velut belluarum seditio; quam, *gravi pa-* ut domaret Moses & Aaron, con- *niuntur* cordi amborum voto corruerunt pro- *exilio,* ni in terram, clamaveruntque ad *quia ex-* Dominum: *Domine DEUS! audi cla-* *cesserunt* *morem populi hujus, & aperi ei the-* *faculta-* *saurum tuum fontem aquæ vivæ: Re-* *tem sui* spondet invocatus creaturarum Ar- *ministerii.* biter, supplicabundo Moyse: *tolle* *virgam, & congrega populum, tu & Aaron frater tuus, loquimini ad petram coràm eis, & illa dabit aquas:* paret imperio, tam substitutus operatricis Omnipotentiae Vicarius, quàm inanimata rupes, quantumvis sensibus destituta, nec auribus, quibus audiat prædita, neque pupillis, quibus

quibus videat, oculata: expandit illico cum manu brachium obsequiosus DEI servulus, cumque elevasset Moyses manum, percutiens bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ. Quis ambigat de percutientis integritate, quam prodigiosus scaturientium aquarum effectus conticescente silentio commendat? quis dubitet de portentosa loquentium potestate quam optimè impensa? egrediebatur ab ore dominico præceptum indispensable: *loquimini ad petram*: quasi dicat Hugonis arbitrio: *facite de ipsa quod volueritis: precipite ei, quòd det aquas & obediet*: sinè auribus præcipientis vocem exaudiet. Aggratularer ego felici exsequentium ministrorum miraculo, indèque fidelem crederem obsequentium executionem, nisi, excandescens Domini inflammans ira subsecuturum comminaretur furorem, fatali hoc oraculo sat terribiliter expressum; *quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coràm filiis Israël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis*:

(i) Num.
20. v. 12.

(i) præcipitatum cœlitus fulgur credidistis, quò adamati, & ipso distante Patre luminum illuminati Proceres, electi refragantis populi gubernatores feriebantur ad interitum, post ardua tot sinistrorum eventuum pericula, post sudorifera cumulatorum laterum impendia, optatò toties, tamque diu expectatò frustrantur præmiò! grandis jactura annosorum jam viatorum, qui continuante desiderio ad terram promissionis anhelarunt! Quòd, si tam severæ præscriptionis culpam, si exauthorati Ducatùs demeritum investigates; licebit inter multifaria Commentatorum examina arduitate hujus negotii, comperire: purpuratus Hugo redarguit tardigrados diffidentia, quam, etsi ex verbis respondentium colligere nequeamus, attamen reatum hunc scrutatori cordium DEO patuisse ex illis offensi Numinis verbis concludit: *quia non credidistis, ut sanctificaretis me: id est: sanctum ostenderetis confidendo de mea potentia*. Insinuat aliam præsumptis ministerii,

Moyses ru-
pem ver-
berans,
quam so-

non tergiversationem, sed licentiosam transgressionem Lyranus: *Hebræi autem dicunt, quòd Moyses & Aaron peccaverint, eò, quòd non fe-*

cerint, sicut præceperat DEUS: quia lūm allo-
dixerat: loquimini ad petram coràm qui debe-
eis, & illa dabit aquas, non invita, bat, gravi
non refractoria, nec verberare adacta; exilio
ità, quòd ex solo verbo absque per-
cussione dedisset aquas, quòd fuisset tur.
novum signum divinæ potentia. Excessit proindè præmissum ordinem Providentiæ uterque Ministrorum: injunxerat Altissimus rupis alloquium; adjungunt illi virgæ ferientis impetum; & quam tantummodò alloqui jubebantur, illi eandem præsumunt cogere quodammodò feriendo; ferit, non jussus Moyses, alioquin mitissimus, percutientem ministrum exhibet, qui jussus est loquendo duntaxat ministrare; est siquidem velut, si non congenita, saltè omnimodè propria, & consueta ministrorum audacia, Authoritatem commissionis suæ ultrà præscriptos limites extendere, & characteris privilegii extrà confinium terminos dilatare. Quid profuit fungentibus præcipua Divinæ Majestatis ministeria, tulisse in suæ commissionis negotio suprema Regis Regum insignia, & prodigiorum productricem suis in manibus tenuisse? Vix transgrediuntur commissam sibi peregrinæ allocationis dialogum, vix proferendorum verborum locò infligunt verbera, quando jam præpropera flagellantis Patriarchæ dextera irrevocabili plectitur supplicio exilii perennis; relegatur à desiderata promissionis Regione fidelis servus, imò familiaris amicus Divinæ Majestatis; cogitur exulantis instar à patria proscribi, ob levem acceptæ commissionis excessum, qui tamen usitatum commissariorum est peccatum, transilire terminos injectæ commissionis, adeò universaliter, ut ipsi incorporei spiritus, dicam amplius, ut ipsi etiam Angeli, quantumvis dexterrimè, licèt punctualissimè suum exequantur ministerium, ad hanc tamen licentiosæ extensionis libertatem vel inclinare, vel saltem aspirare videantur: Ecce enim! Decreverat ultrix Justitia induratum superbi Pharaonis cor, quòd emolliri iteratis recusavit prodigiis, fatali primogenitorum Egyptiorum funere ad obsequendum incurvare; complendo huic supplicio deputatur exterminatus Aliger, qui

Adeò proprium est Ministris, datam sibi potestatem excedere, ut etiam Angeli ab hoc non excipiantur.

qui judicarii satellitis ministeriō fungeretur, executurus æquissimum feralis sententiæ tenorem; sunt enim, Commentatore Hieronymo, sinistrae quædam contrariæque virtutes, venientes, ut impleant furorem Domini: jubetur Ægyptiorum invisas domos ingredi: *transibit enim Dominus percutiens Ægyptios; cūque viderit sanguinem in superliminari, & in utraque poste, transcendet ostium domus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras*; prohibebatur exterminaturus vindictæ cœlestis genius postes agni litas sanguine introire. Sed variant commentatorum placita, celebri discrimine opinionum inter se discrepantes; sunt quippè eorum aliqui, & plures cæteris, qui vastatorem hunc malum fuisse Angelum declarant; nam quamvis dicatur Dominus Ægyptum percutere, non tamen per se ipsum percutit, sed percussori scilicet angelo malo potestatem dat percutiendi; commentatur Rupertus: resolvit optimè, neutram ambarum partium determinans Strabus, solum examinandum adstruens commissarii ministerium, non statim investigandam esse conditionem: *utrum percussor bonus Angelus, an malus fuerit, non necesse est inquiri; quicumque enim fuit, præcepto Domini obedivit*: interpretatur clarissimus Fuldenfis Collegii alumnus: illam tamen invigilantis DEI sollicitudinem subtiliter elucubrat illustris Cajetanus: *transcendet ostium Dominus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras*: quasi volentes accedere repulisset, quasi ad ingressum determinatus ingressuris restitisset supremus Custos Israël: *juxta Hebraum habetur*: explanat eminentissimus Doctor: *& transibit Dominus super ostium, & non dabit vastatores ingredi domos vestras*; legit Chaldaeus: *in officina sua, non prodiisse sinet, si ve permittet*: Infert accuratus Interpret; tanquam vastator fuerit malæ intentionis ad occidendum etiam primogenitos Israël, si DEUS permisisset. Repræsentatur in hoc figurali schemate, consueta Ministrorum arrogancia, qui commissam sibi ad feriendum facultatem, etiam ad innocentes extendunt, etiam ad non comprehensos dilatant.

Stupebant aliquando suspensa Principum, & Pharisaorum agmina ad Verbi vocem clamantem in deserto; admirabantur primitus insolitam regionem pœnitentiæ, missis Sacerdotibus & Levitis, ut interrogarent eum: *Tu quis es?* Erant Legati non obvii de vulgo, sed nobilissimi de tribu Juda ex magno concilio præ cæteris electi: mittendi motivum livorem & invidiam exstitisse, autumat Theophylactus: fraudulentam mittentium voluntatem sugillat Chrysostomus: *mittunt ad eum Legationem, ut per adulationem ipsum alliciant ad confitendum, se esse Christum*: (1) tota totius functionis commissio, hac una & præcisa concludebatur quæstione: *Tu quis es?* hæc fuerat integra commissæ Legationis summa. Respondit inquiringibus antevolando prævisam ministrorum curiositatem; *confessus est, se non esse Christum, & non negavit se vocem esse clamantis*: notat Os aureum; (m) ea siquidem vocis conditio, ea est quoque natura Verbi, prius sonare vocem, ut verbum posset audiri: Joannes ergo vocem se esse adstruit, quia Adventum Dominicum præcurrens, verbum præcessit; vocem se igitur nuncupabat, quia per ejus officium Patris unigenitum Verbum innotescebat: resolvit proinde non minus efficaciter ac breviter oblatam Legatorum interrogationem magnus Baptista: verum tamen succincta responsione ad novam stimulatam investigationem, adjungunt importunam atque prolixam quæstionem: quid ergo? Elias es tu? cui humilis Messiaæ pedissequus, postquam ad abdicandam à se sublimitatem excellentiæ, se se Christum esse negasset, negat ulterius æstimationem Sanctimonix, quâ sanctissimus Carmelitanæ Progeniei Protoparens Elias refulgebat; quo humili responso se Angelum antè Angelorum Dominum missum, non hominem comprobavit; nihil quippè magis cor hominum sollicitat, humanumque genium angariat, quàm Majestas Dignitatis, & opinio Sanctitatis. Illud investigare libet accuratius, lubet studiosius explanare; cur eò ablegati, quibus sola hæc interrogantibus quæstio committebatur; *Tu quis es?* cur ad alias, nec necessarias, nec

Sacerdotes
missi ad
Joannem
in deser-
tum curio-
se excede-
bant da-
tam sibi
commissio-
nem.

(1) Homil.
15. in
Joan.

(m) Hom.
7. in E-
vang.

commendatas diffundantur quæstiones? cur incurii exploratores ad ampliora se extendant laborum impendia, qui tamen aptius atque facilius suâ functi fuissent commissione, si primâ negantis periodô satisfacti, ab eliciendis tot quæstionum immoderatis difficultatibus abstinuissent? sed hoc humanæ perversitatis est argumentum: soluta jam quæstione novam objicere; est specialis Legatorum & Commissariorum proprietas, primo inquisitorum responso non acquiescere, ut liceat novam periodum, quæ resolvenda sit, articulare. Est subtilis memorati Commentatoris Cajetani animadversio, hunc locum explanantis; *addit hoc Evangelista, ut intelligamus, quod non ex commissione mittentium, sed ex proprio sensu subjectam interrogationem fecerint; commissum enim erat eis, ut*

(n) *Joan. I. v. 19.* *interrogarent Eum: Tu quis es? (n)* ut pateat ignorantia, esse familiare vitium Ministris Principum, transilire commissionis latitudinem, & jussis aliorum sua adjungere Scholia, ut capaciores recognoscantur, quorum solertiâ novæ difficultates eruuntur, ut oportunius resolvantur.

*Ministros
Justitia
excedentes
sibi com-
missam se-
veritatem
expectat
Divinum
Va.*

(o) *Isa. 10. v. 5.*

Universum Consiliariorum & Ministrorum armamentarium in calamo & virga absolvitur, non aliis armorum instrumentis iniquos corrigere, vel incorrigibiles solent refrænare: est calamus sæpè calamitatum thalamus, reorum tumultus, dum peremptoriam exarat sententiam reis infallibiliter infligendum; est virga verberi accommodata, pœnarum & tormentorum ministra: de hac præfagit mirabiliter comminabundus Isaïas: *væ Assur virga furoris mei! & virga ipsa in manu eorum est ira mea!* (o) Terrificum pro Ministris Justitiæ hoc est vaticinium, horrifonum pro excedentibus Consiliariis edictum: divini furoris virgæ idem ferale minatur exitium, qui illam reposuit in manu sui servuli, in dexteram Isaïæ: communis est plurimorum Commentatorum versio: *væ baculo!* pro virga supponitur nomenclatura baculi: sed, cur amabo, vel baculo prædicatur, vel virgæ comminatio applicatur? Si mala est percussio, cædatur manus virgam librans, & vibrans, non conteratur ba-

culus, qui regitur dexterâ cadentis? Sed optimè & æquissimè culpa Assur imponitur, tam Regi quàm populo: erat Assyrius divinæ Minister ultionis & vindictæ, sed malè suô functus officio excessit commissionis limites, transiit præcipientis plenipotentiam, plus sapiens, quàm sapere oportebat: injungebatur virgæ severitas, & amplius sæviens Minister aciem gladii adhibuit, Judice severior Minister, modum excedens & numerum; missus quippè, ut corrigeret virgâ & baculo, accedit ense & gladio, tam decem tribus captivans ac feriens, quàm gentes cæteras circumjacentium Idumæorum & Moabitarum; quodque luculentum perduellis est arrogantia argumentum, missus ad ferendum & corrigendum, ad flagellandum & exhortandum mittentis nomine, flagellavit suomet proprio, arrogata turpiter suæ superbæ autoritate: quâ putas subsequutura perniciosæ temeritatis condemnatione, quâ abutentis Ministri ultione? volebat hujus Ministri sui severitate uti Divinus Arbiter velut flagello verberante, non tamen veluti gladio sauciente; & ecce! virga suæ commissa dexteræ in baculum excrevit, ut graviter percuteret, & absque misericordia immaniter feriret! considera offensi Judicis clementiam, violatam intellige cœlestis Judicii sententiam, comminabundam præfagientis Prophetæ maturiori morâ discute concordantiam; væ Assur percutienti! væ virgæ ferienti! accepit baculum, qui famulatur aptius in lapsus sustentaculum, & ipse, hoc munus suppressens, eundem ad cædes & vulnera, ad verberandum applicuit, ad fortius percutiendum impendit, excedens collati muneris commissionem: sed, væ Ministro turpiter excedenti! væ infideli commissario, sui furoris libinem nutrienti! væ, non soli Assyrio cadenti & lædenti, sed ipsi etiam virgæ væ intimatur severius flagellanti, crudelius cadenti! Ausculta, quisquis es consimilis reatus tibi conscius Minister, vel potius sibi Dominium arrogans Herus & Dominus, Præceptor & Magister! Audi Oleastrum Commentatorem, fideliter non minus quàm subtiliter, pœnam plagamque

que excedentis & prætendentis ministerii explanantem: vis evitare ter-
risonam comminantis Supremi Judi-
cis severitatem, vis fugere Divini
Oris væ, imminentis exitii præam-
bulum, subsecuturæ calamitatis fera-
lem prodromum? parcit Dominus
nolens se ipsò reum plectere, sed a-
liena manu substituti Judicis judi-
cium veritatis exequi, reatûs mali-
tiam persequi, & noxæ turpitudinem
execrari: ponit virgam furoris sui in
levi manu tua, ut mitigetur plaga,
tigata.

& corrigatur culpa; vide, nè volun-
tatem committentis Domini audeas
excedere, nè tuæ commissionis api-
cem præsumas transilire: quòd si be-
nignitatis immemor percutiendo ex-
cesseris, si ultrà, quàm injunctum
est, percutiendum flagellaveris, quid
patietur virga illa fortius verberans,
& ultrà limitem procedens? frange-
tur, ut comburatur. Cave Minister,
nè virgam Judicis, in baculum sarelli-
tis convertas, vel planè in ensem
carnificis convertas!

SAMECH.

VERSUS
XV.

Recedite polluti: clamaverunt; jur-
gati quippè sunt, & commoti; dixerunt
inter Gentes: non addet ultrà, ut habi-
tet in eis.

SENSUS LITERÆ.

DEUS
permisit
Judeos
cum infi-
delibus
commora-
ri, ut alio-
rum pœnis
sapiant.

SEverum hoc improprium ab
Israëlis hostibus adversùs Ele-
ctum DEI populum, sed re-
calcitrantem evomi, autumat
Carenfis Hugo: peccatum Ju-
da stylò ferreò scriptum, in ungue
adamantino exaratum, obtrudit gen-
tilitas, seu ex Chaldæorum alienige-
nis, seu ex Romanorum incolis con-
gregata: recedite à Sanctuario, Ju-
dæi toties moniti & puniti, sed ha-
ctenus non conversi nec correcti!
scædifragum quorum perfidiam, ut
exprobrent, pollutam redarguunt
Hebrææ progeniei universitatem;
quasi adulteram, Viri consortiò de-
stitutam infestant Solymam, ut ju-
stum innotescat Viri ac Sponsi repu-
dium post tot Idolorum commercia.
Suis describit lachrymis causæ jam
quasi desperatæ insignis Advocatus,
si fortè impudens adultera, recordare-
tur iniquitatis suæ, ac simul confusa
contristaretur ad pœnitentiam; mul-
tum enim prodesse peccatoribus ex-
perimur, notitiam suorum crimi-
num, ad Eum, quem offenderunt Ju-
dicem, placandum; convertit in Pa-
trem misericordiarum hæc agnita de-
lictorum confessio, ulticem Divini

Vindictis Majestatem, quando vere-
cundatus Rex Solymæ ad revisam
suæ iniquitatis faciem intonuit; *ini-
quitate meam ego cognosco, & pec-
catum meum contrà me est semper:*
(a) vertit Syrus: *quoniam deliria mea* (a) Ps. 50.
cognovi: & legit Paraphrastes Chal- v. 5.
dæus: scelera mea coràm me manife-
stata sunt: quid mirum, quod pec-
catum suum fuerit semper contrà
ipsum, velut Siccarius jugulando sce-
leri insultans, in remordente con-
scientia velut anguis in sinu lanci-
nans, & discerpens; quâ corroden-
te, inquietante, ac affligente, conti-
nuavit Princeps providus velut à fa-
cie colubri fugere peccata; stat quip-
pè contrà hominem peccatum ab ho-
mine commissum; de peccatoribus
quippè loquitur exulceratus Legifer,
exacerbatus Judex; *hæ sunt Gentes,*
quas Dominus dereliquit, ut erudiret
in eis Israëlem, & omnes, qui non no-
verunt bella Chananeorum: (b) vole- (b) Jud.
bat providus Arbiter Judæos probare 3. v. 1.
affligendo, experturus, qui licet no-
verit omnia, disquirat tamen ple-
ctendo prævaricatorum transgressio-
nes: & ideò diutius oculata Condi-
toris providentia hostiles populos cum
Idolorum

Idolorum sacrificulis inter Judæos commorari voluit; nam Israëlita per Chananæos experti, & docti sunt, qua ratione puniantur, qui à DEO recedunt, & ad Deorum cultum se transferunt.

Peccator
sua, non a-
liena fa-
cta discu-
siat.

(c) Eccl.
21. v. 25.

(d) Prov.
27. v. 8.

(e) Isa.
43. v. 26.

(f) Ps. 63.
v. 7.

Adjungit aliam magnus Gregorius rationem, vi cujus electus Israël à suis finibus profligare non sinebatur alienigenas bellatores; Dominus Chananæos diutius reservavit, ut in eis experiretur Israël, quia eis, quibus magna dona tribuit, parva quædam reprehensibilia relinquit, ut semper habeant, contrà quod bellum gerant: adeò necessaria est delictorum recognitio eorum, quæ commisimus, non autem illorum, quibus contaminatos audivimus alios, vel audivisse suspicamur; quam turpem & detestabilem peregrinorum flagitiorum inquisitionem subtiliter redarguit illuminatus Siracides: *pes fatui facilis in domum*

proximi: (c) id est, explanante Carenfi: libenter explorat conscientiam proximi vel alieni, & suam raro, aut nunquam ingreditur: hinc & pollutus remanet, & amplius lavari à sua iniquitate eget; cujus inverecundæ ambitioni, effroni cujus malitiæ proverbialis Salomon ad salutarem exprobrat pœnitentiam, suam insipientem æquiparans sagacitatem: sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir,

qui relinquit locum suum, (d) deserens interiorē latentis conscientie angulum, & occultam aliorum ruinam inspiciens, absconditos reatus proximi investigans: periculosa hæc sunt examina, periculosi exploratores, qui suam iniquitatem cognoscere fastidiunt; hinc soli peccatori dicitur: narra, si quid habes, ut justificeris: (e) quod si nihil occurrat memorie ad te justificandum, desine illius commemorationem facere, quod famulatur ad alios insontes seu fontes condemnandos. Verum, infatuati Israëlitis arrogantia sufferre non potuit se malam reputari, perversam se nuncupari, fœdisfragam condemnari: scrutabatur quidem iniquitatem, sed alienam, non propriam, quam affectatis ignorantie tenebris obscurarat; & ideo defecerunt scrutantes

scrutiniō: (f) scrutantes accusat, quia scrutati sunt, Hugonis assertō, sicut Detraçto- scabro stercora; vivunt enim sterco-

ribus humanis detractores, sicut scabrones stercoribus equinis: quod tamen abominabile scrutinium sapientissimus mortalium acriter hac exhortatione salutare detestatur: nè insidieris, & quæras impietatem in domo justī, neque vastes requiem ejus.

(g)

Verum amentes Adæ filii hodie dum devii Hebræorum pedissequi in alios suorum facinorum detorquent turpitudinem, quemadmodum matris filiorum superba genitrix suam retorserat prævaricationem in suum serpentis: grandis stoliditas, stultitiæ affinis! quasi propria minoretur malitia, si plures fuerint, quos inficit offensa; cum tamen verius consimilis proximorum inculpatio, sit novi criminis additio, vel saltē augmentatio præcedentis: quod si tuæ commissus sollicitudini, tuæ subiectus sit potestati, quem tui desideras facinoris consortem aggregare, est culpa detestabilior, ad speciem impietatis reducenda. Viderat formidolosus Aaron rebellem populum ad Idolorum cultum anhelantem; dumque timore mortis infligendæ corruptus & corruptus, aurum inaurium ab insistentibus petiit, si fortē furentis populi phrænesim excuteret, vel saltē rabiem mitigaret; quæ cum monilia inaurium accepisset, formavit opere fusorio, non alienam impendens operam, non peregrinam manum adhibens, sed, *fecit ex eis vitulum conflatilem: (h) quā clariori*

potuisset periodō non aliena, sed personalis culpa expressius declarari? Quo non obstante, dum indignabundus Moyses præproperum meticulosi fratris consensum reprobatur, dum non prohibitam idololatrantis populi vesaniam dissimulanti dolenter exprobrat, respondet inculpat: tu nosti populum istum, quod promptus sit ad malum: quos ut retraherem à perversa & ad malum prona voluntate, pretiosa ab eis exegi ornamenta, quæ diligebant tenerius, & indiscretius æstimabant; at incassum laboravi, oleum & operam perdi: nève sibi improperearetur, vituli simulachrum suis fuisse manibus confectum, anticipat objur- gationem: projecit illud in ignem, egressusque

res sunt
Scabrones.

(g) Prov.
28. v. 15.

Grandis
est stolidi-
tas, pro-
prium fa-
cius ex-
cusare a-
lienō.

Ita egit
Aaron,
dum se ob-
vitulum
conflatum
excusa-
vit.

(h) Exodi
32. v. 4.

egressusque est hic vitulus: subnectit Victorinus Hugo: opere scilicet hominis, non miraculo: & postquam enarrasset facti substantiam, reticuit conficiendi modum. Vides non veram effugiendi occasionem in futile argumento, sed majus augendi supplicii motivum; adjecit namque indeclinabili confusione arrogantiam vanissimæ tergiversationis; prætexit in laibulum suæ iniquitatis impetum avidæ voluntatis, quâ propensus ad malum populus in cultum delubri inclinabat. Ecce propudiosum à primo Proto-parente morem suis in filiis veterascentem, quò agnoscendorum reatum culpam, à nostris manibus excutimus, ab operibus nostris sagaciter avellimus, eamque in alios transferre satagimus, & nos excusando, proximos incusamus! Quid aliud Aaroni agendum incumberebat, cavendumque restabat, quam procuranda salus populi, & elonganda iniquitas delubri? An non se murum pro domo Domini exponere debuerat, qui summò stolatus Sacerdotiò infulatum Hebræorum Præsulem exhibebat? sed segnior in opere Domini plus videtur populi gratiam conservare voluisse, quam Conditoris gratiam continuare, quam Omnipotentis DEI gloriam propugnare: ut tamen inexcusabilem attenuet injuriam, insinuat vitulum quodammodo sua sponte ex projecto in ignem auro exiliisse. Præludebatur in vitulo corpus diaboli: qui arrogantes populorum animos inducit seductor pessimus, ut cognoscentes DEUM, non sicut DEUM glorificent, sed evanescant in cogitationibus suis; unde dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, immutantes gloriam incorruptibilis DEI in similitudinem

imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentum. Hoc corpus vituli, hanc Societatem Sacrilegam, ut combureret Altissimi Patris Filius, ignem venit mittere in terram; ut quoniam non est, qui se abscondat à calore ejus, non sit, qui amplius iniquis cultibus aspergatur. Contaminatus Aaron, novâ se polluit superbæ excusationis iniquitate, non candidò fassus cordoliò vanum timorem subsequuturæ mortis, sed quasi nullâ consentientis operâ, nullâ cooperantis industriâ conflatum fuisse, immanissimi draconis caput, egressum adstruit vitulum, velut contraria sibi intentione conflatum; populum corruptis dispositionibus in omne malum ruentem accusat, ut se præfectum idololatrantis vulgi excuset: utque suam detergat enormis malitiæ sceditatem, consuetam redarguit instabilis populi ad quasvis mali umbras pronitatem: quò excusationis velamine, dum suam contegere satagit incuriam, investigantium stimulat curiositatem, ut palliatam facti veritatem disquirant, & consequenti indagine occultatam erroris pravitatem copiosius reperiant, repertam inexcusabilem condemnent. Habentur hodieum alii, qui seductorem Angelum accusantes, se non ambitiosos esse, sed à maligno tenebrarum principe ad ambiendum extimulari conqueruntur; non nisi invitos se à corpore, quod corrumpitur, ad libidinem incurvari; à bulliente adolescentia ad furibundam rabiem se miserabiliter compelli. Sic communiter insolentia, sic omnis vitiorum licentia continuatur.

*Excusatio
in peccatis
causat
licentiam
peccandi.*

SAMECH.

VERSUS
XV.

Recedite polluti; clamaverunt.

SERMO QUADRAGESIMUS SECUNDUS.

Stulta plaudentium peccatorum insolentia fortunatos impiorum eventus quasi effectus miserentis clementia exprobrat, & stolidissime objurgat iisdem destitutos.

Mirum est, cur via impiorum prosperetur.

SI soli Historicæ incumbentes veritati, quid exprobrantium hæc impropria insinuare prætendant, discutimus, non aliud, quam probrosa Romanorum Gentiliumque impropria existisse reperiemus; si tamen sub figurato historię velamine latentem eruere satagimus veritatem, si adumbratam contendimus elucidare moralitatem, patebit clarè obiecta peccatorum impudentia, qui in abyssum malitiæ devoluti, ut se insontes comprobent, proborum infortunia, terrenarum possessionum exitia, vindicantis Justitiæ flagella nuncupant, quibus justorum innocentia castigatur, quasi feliciores forent, si sua declinantes vestigia, post greges peccatorum incederent, aliisque fortunatis in licentioris vitæ insolentia se se associarent. Hæc lepra pessima nonnunquam Christianorum cœtus affilire consuevit, ut credant eorum plures, justos à DEO desereri, perversos sæpius adjuvari. Erat eorum unus consimili vesaniâ contaminatus, qui de suprema æterni Judicis æquitate conqueri videbatur; nè tamen Sacrilega quæstione gubernatricis Sapientiæ providentiam sugillare videatur, prudenter confessione humili præoccupat, nè condemnandus, inquirenti Arbitro, suoque severiori judicio implacabiliter succumbat; orditur igitur à præconio intemerati Judicis: *Iustus quidem tu es Domine*, qui meæ persecutores innocentia minis & Prophetarum miraculis deterres; quo non obstante indies bipatentibus oculis intueri cogor, & experiri, illos florere, licet frædifragos; extolli honoribus, quantumvis impios; beari divitiis, esto perniciosos; quæ tamen abscondita secretorum tuorum judi-

ciorum mysteria, dum mente sobriâ discutio, eorum occultam investigando scaturiginem, examinando abditam rationem, nihil injustum invenio; quod si superficiali duntaxat indagine scrutari flagito, ad inquirendum humiliter velut contremiscens ad sermones tuos excitor & impellor: *quare via impiorum prosperatur*, (a) non in bonorum æternorum aggregatione, sed in divitiarum temporalium accumulatione? an fortè, quia pius & clemens, justus & verus, dulcis & rectus, patiens & multum misericors es; quia perspectam habes fragilitatem filiorum Adæ, pronitatem eorundem ad malum à diebus adolescentiæ, tempora misces temporibus, blandimenta moderaris terroribus, mœrori substituis solatia, & tempestati temperiem subnectis? quia tamen tuam in omnibus mortalium eventibus justitiam adoro, erudiri supplico, & suspensæ mentis resolveri quæstionem: *quare via impiorum prosperatur?* fructificant in hæredibus, radicanter in dignitatibus. Si conquerentis personam prodi desideras, flebilem Jeremiæ threnum sacræ adstruunt paginæ; nec impossibilem cum sanctificati in utero Prophetæ lamento suspicare; nec enim est illò inferior vir magnus ille inter Orientales, simplex & rectus, ac timens DEUM, qui, quid sit rectum, ignorare non debuit; ut enim continuante gressu ad apicem rectitudinis ascenderet, nunquam veræ simplicitatis innocentiam dereliquit; qui dum timuisse Omnipotentem scribitur, nulla quæ facienda fuerant, præterisse bona publicatur; est enim increatus Veritatis Spiritus, qui apud Ecclesiasten prædicat: *qui DEUM time-* (b) *Eccles.*
met, nihil negligit: (b) & tantus ab innocentia 7. v. 9.

(a) Jerem.
12. v. 1.

(b) Eccles.
7. v. 9.

innocentia vir, ut inter omnes Orientis incolas magnus fuisse reveletur; quam magnitudinem Papa moralis sagaciter explicat, dum ditio-rem divitibus recenseri hanc sacrâ periodô declarat: hic ergo virorum maximus, Orientalium ditissimus, ad pœnitentiam provocaturus circumfidentium amicorum Triadem, à quibus suos audiri sermones supplicat, rogans non imperans: *audite quaso*, pronunciat, ut quantæ cum humilitatis stylo alloquatur, insinuet, dum contrâ se superbientes orat, ut refragantium sensum ad doctrinam veritatis reducens, eosdem suaviter corrigat, & fortiter convertat. Audiamus & nos, brevem dialogum, ab illo sermocinante prolatam, cui increata Veritas testimonium perhibet: *non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contrâ DEUM locutus*

(c) *Job. 1. v. 22.* est: (c) sunt gemina immunitatis elogia: non peccasse, & contrâ DEUM quid stultum locutum non fuisse; quasi pressius diceret: non peccavit, quia nec per conscientiam tacitus tumuit, nec linguam in contumaciam relaxavit. Verumtamen est admirabile proloquium, quod fastidioso velut idiomate innocuus Job protulit, quando contrâ hominem disputans, quem, non obstante adversus conditorem suum ingratitude, continuis refocillari favoribus, accumulari beneficiis consideravit: *quare impii viventes sublevati sunt, confortatique divitiis?* (d) nisi enim clementia finis nescia filios sæculi ambitione tumidos, cupiditate avidos, religione perfidos toleraret, prolixiori vita non viverent, sed insistente persequentis Justitiæ vindicta, in vitiorum limine perirent; quid enim justa justè judicanti occurrit Judici peregriniùs, quidnam objicitur carnali oculo admirabiliùs, quàm vitæ Dominum abusu bonorum temporalium indefinenter offendere, & tamen iisdem longa dierum serie potiri?

Sed universa vitæ præsentis prolixitas, à puncto propter exiguitatem incipit, in puncto definit ob brevitatem; nec veram bonorum beatitatem obtinent tot iteratis annorum spatiis, licet acervos pecuniarum congregent, esto ad culmina subse-

Pars IV.

liorum perveniant, & voluptatum *piorum* omnium omnimoda varietate præ-*prospera-* stent. Hinc annihilans vitam terri-*tio.* genarum caducis cum deliciis, insigniter vir patiens concludit; *verumtamen, quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium eorum longè sit à me*: solus enim duntaxat ille, suis in manibus bona continet, qui despicendo præsentia, ad futurorum possessionem respicit, & quidquid temporalem sapit præstantiam, sub conculcante mentis Dominio deprimit & recondit. Huc igitur collimabat sapientis Viri oraculum, huc mota quæstio de incremento opum impii inclinabat: aspernabatur compassione tenerima dignos terrestris fortunæ servulos, momentaneæ felicitatis pedissequos, & miserabiles viros divitiarum, qui suas divitias nullatenus tenentes possident, sed ab his, quæ se possidere somniant, durissimis velut constricti vinculis possidentur. Hinc quoque, viventes in deliciis impii, cur vivant, subtiliter interrogat, ut vitam computrescentium in vitiorum stercore continuatæ mortis esse durationem sublimiter ostendat. Abominatur illuminatus taxator pretiorum, & præmiorum æstimator, infatuata mundi amatorum consilia, quibus terrenam prosperitatem justis egentibus consulunt, afflictis obscœna voluptatum terrenarum commercia suggerunt, non fugienda, ut hætenus vir patiens declinaverat, sed amplectenda, quod insons in ulceroso corpore anima nauseabat: pudentiori dictantis conscientia oraculo a-vebat ille, suo in sterquilinio computrescere, recusans in molli deliciarum lectulo recubare, præligens ad brevis horæ moram esuriente mordentium vermium acervo in perforata carne inquietari, quàm corroden-tes remordentis conscientia aculeos experiri. Adde: quod instabilis mundicolarum prosperitas, nec potiori durantis vitæ spatio perseveranter continuet, sed alternantes ærumnarum parentheses, longavam continuationem turbent; Quid enim aliud quàm ignis fatuus inversus suorum gaudiorum splendor est, qui vel ex putrescentis ligni massa fallaciter oritur, & ad seducenda incauti viatoris vestigia rutilare exorditur, ut tandem

U u u u 2

dem

Longè melior est frustorum miseria quàm im-

dem apertis feriùs oculis se se deciprum doleat, dejectum se à præbendarum splendoribus repentè lugeat, qui jam ad supremorum munerum infulas se progredi cogitabat; dùmque vel infamantis linguæ veneficiò, vel invidentis adversarii curriculò, vel corrivalis focii meritò, à scabelorum apice dejicitur, à Dicafteriorum subsellio detruditur, in Conciliorum Senatu juniori postponitur, im merito succedere cogitur, imaginarius possessæ dignitatis fulgor exstinguitur, non aliud de universa radiorum congerie, quàm fumus molestans aspicientes oculos residuus coruscat; sunt quippè turmæ, sunt integra interdum delirarum mentium agmina, illorum à via vitæ deviantium, qui se lucernam ardentem in suis manibus gestare reputant, quando iisdem & gravant supportantes humeros, & manus cum brachiis expensas replent: sed, ubi disponente providentiâ hæc onera corruerint, lucernæ lumen, quàm adeò tenaciter gestaverant, quam immutatâ semper palpebrâ inspexerant, in cujus lumine videre lumen spreverant, successu momentaneo evanescit. Vides ad vani luminis mendacem serenitatem, non prosperari viam impiorum, cùm gressu celeri eò progrediuntur; undè post tempus modicum lapsu infelicissimo decedentes, ad æviternas perennium calamitatum tenebras detruduntur. Quàm præstat maturiori judicio, à fucatæ veritatis umbra recedere, falsiloquum mundi consilium deludere, æternitatis gloriam sollicitâ investigatione quærere, ad tempus momentaneum, sub feriente offensi Patris manu gemere, quàm interminæ ultionis supplicium continuos inter timentis conscientiæ angores expectare. Clament iniqui justorum subsannatores, fremente improperio sutractam aversi Numinis exprobrent benedictionem; pollutos nuncupent, qui sordidis mundi voluptatibus contaminari renuunt, maluntque acutis doloribus, à præteritarum culparum maculis mundari, quàm in terrenis mundicolarum concupiscentiis lætari, fœdisque voluptatibus deturpari. Immortalis DEI clementia, odit instabiles mundi illecebras, amat stabilia quæ offert mu-

nera; hinc ope coronati Psaltis ad ista stimulat, ut inquirantur, ab illis detinet, ut dimittantur: *divitiæ si affluant, nolite cor apponere:* (e) nec aptiori, quàm elabentis fluvii schemate earum lubricitatem repræsentare potuisset; cum aquis affluunt, cum undis defluunt: legit Syrus: *opibus cum abundaverit, nè gaudeat cor vestrum:* quod si gaudere in divitiis perniciosum est, profectò in opum incertitudine spem suam figere exitiosum erit: videntur quando fluunt, nec tamen quia præterfluunt, videntur: *fluenta sunt*, inquit Ambrosius, *quæ miraris, quomodo eveniunt, sic transeunt, & recedunt:* (f) adeò vanus est bonorum temporalium applausus, quæ semper fluctuant, ut se stabiliter non permanere posse ostendant; & tamen fluctuans apprehenditur, undans speratur firmiter retineri; quæ, nè præterfluant, labor omnis impenditur, earum acquisitio jacturâ vitæ conservatur; in eam usque devenire consuevit furoris vesaniam decepta suis affectibus mortalitas, ut Plutarcho deplorante, suò jam sæculò existimantium error invaluerit, summum bonum divitias esse; quod, quàm periculoso totius humani generis discrimine acciderit, lamentabiliter subnectit: *hoc mendacium venenum habet:* fuge, nè perseverans virulentò intoxiceris toxicò: *depascit animum, somnum adimit, furore implet.* (g) Hæc sunt aligera mundi bona, non tamen angelica sed humana; sortiuntur calamitatem hominis, qui hodie est, & cras non amplius comparet.

Expertus est alatum humanarum satisfactionum vicissitudinem, qui inquietò agitatus desiderio columbæ pennas petiit, ut regias regnorum fugiens delicias, & pompam solii declinans, regali solio libellum repudii consignaret, & in sterilescantis deserti solo firmam stabilemque requiem obtineret. Audite igitur non inopes suburbiorum incolæ, non pauperes provinciarum advenæ, sed Reges, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum; præbete aures, non tamen solas corporis ad audiendum, sed aures cordis ad intelligendum; unam percipiendo Conditoris placito accomodate,

(e) Ps. 61. v. 11.

(f) In Ps. 61.

(g) De su. perstit.

Omnis temporalis felicitas est velut umbra, non permanens, sed præteriens.

(h) Psal.
148. v. 4.

date, alteram ad obediendum mandatis applicate: vos, qui accepta potestate cœlitus placetis vobis, non collatori vestro, in subditorum copia, in regnicolarum potentia, non in eorum Sanctimonia, non in suarum tolerantia ærumnarum. Denique qui habet aures audiendi, audiat, quid Spiritus ore Davidico dicat Ecclesiis ad maturiori examine discutiendum; *homo vanitati similis factus est, dies ejus sicut umbra prætereunt*: (h) qui de Divinis manibus egressus est similis veritati, idem per viam iniquitatis currens assimilatur vanitati. Legit Theodosius: *homo vapori similis*: qui ad modicum parens, dum apparet, disparet: *vanitati similis factus est, nullius momenti, & in se, & in sua reputatione*: explanat Nicolaus: sicut umbra, nec tamen instar subsistentis umbræ persistens, sed instar auffugientis percurrens, quæ nullô sui relictô vestigiô suum semper sibi accelerat recessum. Effloruit terrificum Macedonum imperium, quod inclyta belligerorum Persarum felicitas præcessit, & una dies immensis opibus supremam cladem intulit, ex qua regnorum instabili alteratione infert concludens Philo: nihil igitur in humanis rebus præter umbram, eamque levissimam, sinè mora prætervolantem; neque satis adumbratam terrenæ prosperitatis, humanæ conditionis mutabilitatem opinabatur Rex Solymæ, nisi alas adjungeret, nisi prætereuntem adderet, posteaquàm umbratili nomine eandem insigniebat.

David
Rex insi-
gne præ-
buit ex-
emplum
contem-
ptus Mun-
di, dum
saltavit
coram Ar-
ca.

Non hanc speculabatur tantum æquiparationem illuminatus Princeps, sed applicata sibi similitudine, regis sublimitatis eminentiam instar evanescentis umbræ in opere reputabat: Vix regiâ inauguratus stolâ, ut illustraret purpuram, idololatram Philistæorum aciem magnanima invasit religione, non nisi consultô tamen oraculô, & obtentô divinitus præceptô, cui dum sinceritate simplici se subjiciens numerosum hostem assiluit, & dissolutis phalangibus in fugam pellit; nec profuit, excusso hostium metu, animatas ad pugnam acies congregare, luctamque instaurare; prævaluit Puer Domini, qui nè victoriæ gloriam sibi adscriberet, sed soli ex-

ercituum Domino imputaret, *salta-
bat totis viribus antè Dominum*, ac-
cinctus Ephod lineo, non tectus ga-
leâ, neque loricâ præmunitus; clan-
gebant buccinæ, non Regi sed Arcæ
Domini applaudentes; Jacebat in bi-
patientibus Regiæ valvis ambitiosa Mi-
chol, expectans victoriosum Conju-
gem, domatâ alienigenarum gentium
barbarie coronatum, hostilibus præ-
dis onustum, spoliis quadrigis co-
mitatum; sed cogitur saltantem antè
Arcam intueri, ut illum qui hostem
prostraverat intumescens, profunda
veneraretur humilitate: glorio-
sum hoc fuerat cœlesti militiæ spe-
ctaculum, funestum intuenti arro-
gantiæ opprobrium; sed potentissi-
mus Regum saltu non contemptibili,
sed illustri docere voluit attonitos
spectatores, ut autumat Ambrosius;
*contemptum regalis potentie non ha-
bendum, ubi religioni exhibetur ob-
sequium*: (i) non saltat insolenter, (i) *Apud*
saltu, qui ab effœminatis pedibus ex- *Gloss.*
ambitur, sed exsilit humiliter; nec
haberi ludibrio à concurrentibus sub-
ditis veretur, nec irrideri à populari
vulgo reformidat: vis nôsse, quàm
alto saltu exsilierit gloriolus Heros?
ausculta Gregorium expendentem:
ego David plùs saltantem stupeo, quàm
pugnantem; pugnando quippè hostes
subdidit, saltando autem coram Do-
mino, semetipsum vicit: (l) quanti (l) *Lib. 27.*
coronatam æstimaverit Majestatem, *Mor. c. 27.*
quo in valoris pretio regalis haben-
da sit potentia, significat, dum an-
tè Arcam DEI se totum obsequiosô
pedum ministeriô in rotam gyrat,
includens divinæ laudis terminum
perseverante gyro. Prospectabat in-
tereà ex ambone vitreo fragilis filia,
adhuc ex tumore regalis prosapiæ fu-
mosa, insipienterque superbiens, ma-
ritum subsilientem despicit, & veluti,
non Regum cathalogo inferendum
Principem, sed ludicro scurrarum cu-
mulo aggregandum mimographum,
non augustum Judææ domitorem,
sed dissolutum curiæ aulicolum, vilis-
mumque suæ felicitatis contempto-
rem detestatur. Respexerat clemen-
tiori longè oculo de sede Majestatis
suæ Altissimus, suo honori incum-
bentem servulum; despexit irriden-
tem, simulque despicientem vere-
cundatam Saulis filiam, Rex Regum
conjugem,

*sterilem,
humilitas
Davidem
reddidit
Patrem
sanctissi-
mi Redem-
toris.*

& Dominus Dominantium; & quia stulta mundi jam dudum elegerat, ut sapientes confundat, insipientem foeminam hæreditate spoliavit, & invidentem divinis honoribus perenni sterilitate castigavit; sed humilientem se virum suo concordem cordi, ad summam Divinæ Genealogiæ gloriam, ad Redemptoris Paternitatem exaltavit; sic quippè Eucherius cum Rabano sublimiter non minùs quàm subtiliter in Glossa commentatur: ille severam, sed æquissimam despicientis arrogantiae plagam sat acriter, sed tamen veraciter perstringit: *conjux quæ humilitatem despexit, perpetua sterilitatis pœnas luit*; Iste gloriosam piissimi Davidis humilitatem, non jam se se in pavementum terræ prosternentem, sed inter jucundos plausus saltantem, super choreas astro- rum exaltat, super humanæ conditionis apicem locat: *David qui coram Arca humiliter saltare non erubuit, mox promissionem Filii DEI de sua stirpe nascituri suscipere meruit*. Expendat curiosus spectator, nùm suo superbierit in munere exsiliens triumphator, qui nuper amplissimo præfixus imperio, quasi suæ inaugurationis immemor, circumfluis se se pedissequis exæquavit, quem sacratissimus scrutator cordium, per quem Reges regnant, in Regem populi sui innumeris penè aliis prætulit ac præelegit. Est singulare prorsus eloquium, quò delirantem Evam intermeratus Adam iste repudiat & confutat: ludam antè Dominum, qui elegit me potiùs, quàm Patrem tuum, & præcepit mihi, ut essem *Dux super populum Domini in Israël*: (m) ludam & vilior fiam plùs quàm factus sum. Et nunc ô Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram! vos alloquor, non humiles humillimi Davidis comites, sed barbaros æmulatores Pharaonis, qui cumulati divitiis, immersi voluptatum deliciis, inaugurati regnorum titulis, dum à cœlorum Rege hæc munia & munera gratis recipitis, donantis dexteram exuitis, nec dantis manum, à quo collata vobis sunt omnia, considera- tis; per opulentiam, quâ vos ditare voluit, in ostentatione superbientis arrogantiae evanescitis, & quasi à vobis ipsis emanarent hæc gratiarum

flumina, ad illum non attenditis, à cuius munificentia, quidquid bonorum habetis temporalium, largiter obtinuistis. Antesignanus Regum David prosternit, lustrata in furibundas acies, inimicorum agmina, Leonum ora adolescente manu impavidus dilaniat, furentis ursi brachia infantilibus adhuc digitis violenter dissipat, despectò antiquorum fratrum senio, ad gigantis luctam assumitur, exauthorato Rege in regni successorem præficitur, insidiantium adversariorum machinamenta deludere eruditur; & tamen quem gubernatrix omnium sapientia tot creaturarum millibus gratanter non minùs quàm mirabiliter prætulit, cum Arcam DEI in sui regni Metropolim peculiari coronatæ religionis pompâ deducendam stipantium satraparum more individuus veluti servulus præcedit, quasi non recordari vellet, repræsentatæ Majestatis, quam nuper unctus induit, in sacro sancti Numinis obsequia tripudians, præ piissimæ æmulationis gaudio saltare, aggratulantis more, non intermittit; non diadema Regium salientem præpedit, nec inclytum Judæ sceptrum. Noverat coronatus Vates, quod inaugurati terræ Principes, suis licèt gubernent in provinciis, esto præsideant imperiis, & dominantur regnis, sint tamen reversuri, non in augustam Metropolis superbæ Regiam, non ad sumptuosam urbanæ potestatis curiam, sed, *exibit spiritus ejus, & revertetur in terram suam*: (n) legit Syrus: *redigitur in terram suam*: præsentia- litur tempore, nè forsan incerta futuritione usus videatur; quasi caduca hæc regiæ Majestatis fragilitas non semper præsens sit, sed futura; nève sibi fidelis ministrorum blandiatur assistentia, subjungit commemoratus Paraphrastes: *ipsaque die pereunt omnia consilia ejus*: vertit hoc vaticinium deplorabundi principis oraculum Arabs: *Spiritus eorum separabitur ab eis, cessabunt omnes spes eorum*: exeunte igitur de purpurato cadavere moribundi Regis spiritu, istud in terram, undè sumptum est, recondatur, sola, quæ corpus regere debebat anima, DEO Authori sua suum velut depositum est reddenda. Sunt tamen eorum alii, qui suis confisi Archiatris,

(m) 1. Reg. 6. v. 22.

(n) Psal. 145. v. 4.

chiatris, differunt DEO reddere, quæ DEI sunt; quantumvis non desint è Regum serie, qui fidum æmulaturi Gabelum Tobiaë debitorem, statim reddunt visò chirographò, quod repetitur, accelerant talenta DEO traditori divino ad nutum restituere; Gabelus siquidem vertitur: *vallis DEO festinans*: nec enim moratur humilis anima, se ipsam reposcenti Domino ad nutum restituere, quæ velut drachma est decem talentis comparata.

*Falsa est
Mundi Re-
gula, qua
prosperita-
tem tem-
poralem
adstruit
esse virtu-
tis pra-
mium.*

Non igitur credatur tenebrarum filiis, limoso immerfis pulveri, si sceptræ Regum commune virtutis esse præmium, si eorundem diademata non nisi cadere in sacros justorum vertices mentiantur: est virulentus veterinosi serpentis sibilus; aurem remove, nè hac patente porta, ad ipsam usque secretiorem cordis aream proserpat: quemadmodum natans crystalino in flumine piscis sagenâ capitur, sic temporalium bonorum illiciò incurius Adæ filius irretitur. Sunt bona, hoc licet indigna nomine, sunt mundiales deliciarum illecebræ, blandisonæ insidiantium sirenum voculæ: quæ dum intimiora aurium septa penetrant, auscultantium corda infascinant, & corpora ad prædam pyratærii condemnant. Exitiosa vox, quæ mundanæ prosperitatis periculum, ut singulare miserentis DEI beneficium commendat, quasi oculata sanctissimi Numinis providentia cum temera felicitate privandum statuerit, quem ultione iusta persequens, exuere divitiis, privare munerum titulis decernit. Hæc sunt inania superbæ vanitatis somnia, quibus vera felicitas in tribulationibus posita, quibus sancta prosperitas in tolerantia adversitatum fundata eliditur, & infortunata mundicolarum calamitas extollitur, Regni Cælorum illustre pretium minuitur, & terrena divitiarum bona, quæ clarissima Doctoris Gentium sapientia jam pridem repudiabat ut stercora, super astra cæli sublimantur. Cave voluptuosa blandientis mundi lenocinia, nî velis lenocinantis Dalilaë præstigiis captivari! Fuge dulcisona mundialium amatorum cantica; utque securius effugias, infilias unguato illi patientis Jobi bucephalo, qui non contentus ungu-

terram fodere, amantis in occursum audacter currere, meticulosum pavorem animoso saltu contemnere, nec fulguranti gladio cedere, mortem ipsam fremente vultu, spumantibus naribus suis jam jam proculcatam pedibus infestare. Est singularis horum præconiorum clausula, quam illuminatus Encomiastes subjungit: *super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus*: (o) vertit subtiliter Cajetanus: *super ipsum cantabit pharetra*: quasi expressius diceret: quamvis in eum sagittarum imber depluat, licet in illum vibrentur fulgores armorum, non cedit ad sonum, neque recedit ad tonum; ut enim Lyranus interpretatur, omnia ista ex motione equi faciunt sonitum terribilem, tamen equus talibus non terretur, sed magis ad audaciam provocatur: adnecte ulteriorem clausulam, moralitatis absconditæ gratiâ non omittendam: *ubi audierit buccinam ad bellum exhortantem, dicet vah!* id est, faciet signum exultationis; vah enim interjectio exultantis est, ut aannotat Nicolaus: in fulgurantis hastæ sono strepitu sermonem blandientis adulteræ intimari, auctoritatē eminentissimus Cardinalis Hugo: dicam ego: potiori jure, stulta declinantium filiorum Adæ eloquia figurari, quibus assentientes mendaces filii hominum, hanc esse divini furoris regulam mentiuntur, ut proborum merita temporalium bonorum affluentia recompensentur, & iniquorum delicta divitiarum spoliò, deliciarum exiliò puniantur; hinc jumentis insipientibus, aut comparati, aut certè propediem æquiparandi; quibus dum prædicator Apostolicus subsecuturum clangorem buccinæ annuntiat, dum comminabunda exhortatione à præcipitio peccatorem revocat, ut terram unguâ instar rationalis equi fodiat, id est, à corde suo cogitationes consideratione mortis, quæ per unguam designatur, eliciat, moveri renuit, detrectat commoveri; ideoque audito buccinantis tubæ sonitu per Evangelicum Prædicatorem edito, dicit vah! quasi exsibilans, quod dicitur; & joculariter, quod clangitur, sugillans. Audiant saltem & intelligant comminabundi Psaltis querimoniam, ut stulti ali-

(o) Job.
39. v. 33.

quando

(p) Ps. 80.
v. 12.

quando sapiant, sic terribiliter audiant intonantem: & non audivit populus vocem meam, & Israël non intendit mihi: Os quidem hoc, quod loquitur, os Davidis, sed vox, quæ ab ore hoc clamans resonat, est vox Domini confringentis Cedros; ut confringat Cedros Libani. (p) Vox Majestatis intonuit, quando Filius DEI, qui est Rex gloriæ de nube carnis terribiliter prædicavit; quando Judæis æquè ac Gentibus per Apostolos Christi prædicatio timorem subsequatur æternitatis incussit. In Cedris Libani, quæ à peculiari proceritate peculiariter commendantur, elatos per ambitionis sublimitatem intellige, per vehementem contritionis impetum à summo vertice tumentis arrogantiae misericorditer dejectos, & usque ad profundum imæ humilitatis vallem præipitados. Sed auscultare vocantem renuit, peculiaris Clericorum populus singulari prorsus devotionis professionis titulò consecratus Divinæ Majestati: expende refractariæ voluntatis malitiam, illorum, qui singulariter vocantem Dominum audire sponponderunt, & suis obedire nutibus promiserunt; quantum sit hoc repugnantis obedientiæ delictum, exindè licèt colligere; quod Angelus, qui exulat in tartarea tenebrarum Regia, regnaret hodie in patria, si imperanti DEO parere voluisset; quod flebilis Evæ progenies, quæ exulat in valle lachrymarum, exultaret in paradiso deliciarum, si, quod se observaturum promiserat, fideliter tenuisset: regnasset inter subdita Israël homagia imperiosus Saul, si obedire potius non victimando, quàm victimare infideliter elegisset; sed, quia præcipienti Domino non intenderat, nec Samuelem divinæ voluntatis Interpretem exaudierat, regnum perdidit, & vitam. Audiat effrænis equus judicalem tubam ad tribunalis judicium avocantem; declinet vocem incantantium, qui pollutos scelerum turpitudine à se jubent recedere, non quidem timore fœditatis contrahendæ, nè contaminentur, sed amore benedictionis conservandæ in bonis temporalibus, nè eorundem possessione exuantur; quasi placentis DEI sit supplicium, privare terrenâ divitiarum opulentia; & vel-

ut sit manifestum suæ aversionis judicium, suæ indignationis argumentum, jactura bonorum temporalium, & non potius æternorum? Stolidi stupidarum mentium colluvies, existimant tunc flagellari calitùs terribiliter, quando possessionum destituuntur copiâ, vel paupertatis inopiam experiuntur; tunc verò, ut genuinos Abraham filios supernis cumulari benedictionibus, quando camporum fertilitatem obtinent, quid sit sterilitas, ignorantes: mendax hæc est persuasio malitiæ consulentis; quam sapientum mundi hujus delirata universitas ut certam propugnat thesaurum, ut infallibilem parcemiam exponit.

Quis charior existit ab orbe condito creaturarum populus, quæ gens *Populus acceptior nationum, quàm Hebræorum vulgus, quod insignire voluit amator hominum clarissimo Israël nomine, qui videns DEUM vertitur, ut à cæcutiente turba gentium segregatus, vel ipso etiam nomine innuatur? Et quemnam alium probavit durius in ærumnis, quem alium exercuit acerbius in miseriis, amplioribus inimicorum vexavit persecutionibus? quos severiori subjecit tyrannidi, & ad barbariem Ægyptiorum relegavit? Attulerat redemptis à mancipatu durissimo terram fluentem lac & mel; eductum de populo barbaro columnâ vel præfulgente vel flammivomente per diei æquè ac noctis spatia, per abdita viarum devia & avia deducere dignabatur; sed quis enumeret difficultatum cuneos, periculorum congeries, quibus cogebantur occurrere, ut sterile deserti itinera transilirent? obstabat peregrinationi induratum perfidi Pharaonis cor, quod emollire non poterant prodigia, nulla conterere portentia; negatur transitus à flagellato Principe, Jephthe præambulus despicitur, & longiora cogitur itinera dimetiri, nec progredi à lustrata hostium acie permissus, mansit in Cadès, & circumivit ex latere terram Edom, & terram Moab: (q) prævalent (q) Judic. 11. v. 18. impii, nec puniuntur; electus vexatur DEI populus, nec vindicatur. Est misereris clementiæ, est sapius disponentis providentiæ saluberrimum, licèt occultum consilium, ut malis*

*Dives epulo in inferno sepe-
latur, Lazarus ve-
rò pauper in sinu A-
brahe recipitur.
(r) Luc.
16, v. 25.*

malis benè sit, & bonis malè; dum enim non permittente tantum, sed ordinante insuper Providentia, iusti velut exosi forent, ab ultrice Iustitia feriuntur, apertè inversis fidelibus ostenditur, non esse semper divinæ miserationis indicium, præsentis vitæ blandimenta, sed sæpè sapius evadere salutis impedimenta; hinc opulento epuloni è domo carceris ad sinum Abrahæ dolenter suspiranti dicitur: *memento fili, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala*: (r) frequenter siquidem perverſi voluptatum asseclæ ad votum bona recipiunt, ut largum suorum operum laborumque inveniant sti- pendium, quò exsolvantur; ut sola pro peccatorum debitis tormenta remaneant, quæ usque ad novissimum quadrantem voluptuosos amatores crucient, & affligant. Ecce! infortunatus dives à largitore bonorum omnium pro malis bona recipit, nec tamen munificentissimo benefactori suo bona pro bonis reddidit, sed pejora post mala detestabiliter refudit! at ulcerosus pauper in ediam dolorosa inter vulnera patienter sustinuit, qui tamen quamvis optimus prævaricatoris instar consuetis inopiæ calamitatibus graviter pressus fuit, nec tamen ideo à Regno DEI excluditur, sed, egressa sinè reatûs vulnere illustri anima, in sinum Abrahæ ad perennaturam requiem assumptus fuit; dum interim temulentus epulo inter horribiles plagas in durissimo exultantium flammarum strato tumulatur. Ecce! quis sit toleratarum ærumnarum exitus, quis voluptatum finis? Ecce! qui sua lambentibus canibus præbuit ulcera, portatur mortuus ab Angelis; qui verò splendida inter convivia quotidianus emarcuit, sepultus ad portas inferi detruditur! Jacent in hac excentrica tormentorum voragine, ah utinam non sinè redemptionis spe contorqueantur vaniloqui rabulæ, qui exultos divitiarum laqueis, destitutos voluptatum illiciis, oppressos adversitatum fastidiis, vexatos finistorum eventuum præstigiis infortunatos pronuntiabant, rejectos à respicientis DEI facie condemnabant! hæc sunt inania mundanæ præsumptionis mendacia, fallaces insidiæ patris mendaciorum,

Pars IV.

quibus magnanimos Christianæ militiæ heroës à flagellante misericordia nituntur avellere, & ad ineptas suorum clientum quisquiliis inclinare: hæc est Sanctorum pietas, hæc est prudentia iustorum, qui semper pavidi, nè hic laborum suorum fructum recipiant, sapienter metuunt, ac timent, Commentatore Gregorio: (s) *nè, quòd divina Iustitia latens in eis vulnus aspiciat, & exterioribus eos muneribus cumulet, ab intimis repellat*: nòrunt, quòd dulcis misericordiarum Pater Filium, quem diligit, feriat, quem verò sua indignum dilectione reputat, illum æternitati puniendum tradat.

Hinc etiam illuminati rerum exploratores, dum vanam temporalium bonorum instabilitatem considerant, continuam vicissitudinum vertiginem investigant, illud propheticum coronati Psaltis improprium mundo appropriant, & exprobrant: *sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus*: (t) ut enim corusco luminis nomine sacris in literis sæpius terrena prosperitas significatur, sic pariter obscuræ noctis vocabulò caduca mundi prosperitas declaratur. Sed quomodo concordat nox cum lumine, quomodo Sæculi prosperitas, quæ cæcutienti oculo videtur luminosa claritas, justo chaos videtur caliginis, abyssus tenebrarum? Enimverò, *si cognoscamus ob meritum peccatorum nostrorum, nos adversitates pati, & dulcia nobis sunt flagella Patris, nè sit amara sententia Iudicis; sic habebimus tenebras noctis hujus sicut lumen*: interpretatur Augustinus: nox est mundi felicitas; nox est sæculi falsitas; nox est divitiarum pravitas; nox est honorum dignitas, quibus abundat mundi vastitas; *nox est, quia erratur hic à genere humano*; ut enim destitutus illuminatricis lucernæ radiò non scit discernere, sed titubante gressu in quævis obvia consuevit delusus palpo impingere, sic dementatus volubilis hujus Sæculi cliens & servulus, errat in ipso etiam meridie, dum veram lucem in tribulatione positam reprobat, & tenebrosam terrenæ felicitatis umbram, luminosam veluti lampadem adorat. Sed ista nox tunc desinet noctescere, quando venerimus ad diem illum, quem nec

X x x x

constringit

(s) *Lib. 5. Mor. c. 1.*

Mundi prosperitas à Iustis reputatur velut obscura nox.

(t) *Ps. 138. v. 12.*

constringit alius, neque hesternus inchoat, nec crastinus coarctat. Væ illi, quem luminosa brevissimi hujus Sæculi prosperitas exaltat! væ pariter & illi, quem tenebrosa temporalium adversitatum calamitas conculcat! ille duntaxat inter felices reputandus, ille solum inter videntes reputandus, cui eodem æquipondio sicut tenebræ ejus ita lumen ejus videntur æstimanda: peregrinamur in hac nocte à Domino, sed illuminati per fidem, irradiati per gratiam.

*Licet demon abs-
tulerat
bona Jobi,
non tamen
illi, sed
DEO at-
tribuitur.*

Jacebat clarissimus lucis filius, in vili sterquilinio, sed longè tutius, multò serenius, quàm Adam in paradiso; & qui in nocturna hujus Sæculi prosperitate bonorum omnium Largitori, Sanctorum omnium Conservatori placuit, oppressis dein liberis, rebus sublati omnibus, in densis constitutus tenebris prodigiosò laudis Sacrificio admirabiliter: *Sit Nomen Domini benedictum*: cum aliæ deessent victimæ, in gratiarum actionis hostiam immolans, pronuntiavit; qui enim dedisse Dominum agnoverat, eundem & abstulisse promulgabat: nondùm audierat à prædicante Paulo, nondùm instructus à Doctore Gentium didicerat: gaudentes, quòd esse debeant, sicut non gaudentes; imò & possidentes, tanquàm non possidentes; & tamen jam egestatis coopertus caligine æquè psallebat jubilans Altissimo, ac si divitiarum aureo lumine fuisset lætificatus: an fortè delectabatur ille de armamentorum affluentia, tripudiabat forsan visâ Orientalium bonorum opulentia, qui in calamitosa vicissitudine vocem profundæ adorationis exaltabat exultans in Domino: *Sicut Domino placuit, ita factum est*: (u) Dominus dedit; & idem ille, non dæmon abstulit; qui violento turbine quatuor domus angulos conquassavit? sed nisi Dominus permisisset, nunquàm malignus ille à regione deserti in vehementi vento repentè irruisset. Occultam prodigiosi hujus epiphonematis energiam, qui penetrat, quàm profundâ repletus fuerit Vir iste Sapientia, admirabundus hæret; æquissimam namque commendat, tam permittentis, quàm immittentis justitiam, & omnem severitatis nimiam umbram abigens, tunc hominem à

DEO docet diligere, quando illum illis, quæ prius habuit, contingit exui, ac privari; Dominus enim, eadem, quæ dedit manu, datum aufert, non ea, quæ nostra sunt, tollit, sed id, quod suum fuerat, licet concessum ad horam fuerit, recipit; an fortè fœdifragum sugillabis creditorem illum, qui non præfixo recipiendi tempore, quod mutuum dederat, pro libitu repetit, quod alteri supplicanti, & indigenti misericorditer mutuavit. Inspice hoc exemplar, quamvis à vulnerato corpore aspectu horridum, & quando te contigerit invasum adversitatibus plangere, veletiam, quod omni planctu est indignius, adversus disponentem Providentiam injusto prorsus impetu murmurare; contemplare serenò pacatæ mentis oculò, magnanimum bellatorem, confederata tribulationum agmina in tolerantis patientiæ aciem feliciter lustrantem, qua confligente universa tenebrarum potestas profligata confundebatur, explosa conculcabatur; & quamvis exulceratus satan luctari non desierit, direptis opibus everem corporis machinam prostraverit, percussus damnò rerum, crudeliori peremptorum filiorum telò sauciaverit, quovis tamen elusus in certamine, in omni rabie allisus ad petram, cui innixus Athleta, toto prophetiæ contemplationis robore, crudelissimam furentis Angeli prostravit insolentiam conticescente patientiâ, præsumptuosamque superbi spiritus arrogantiam humilitate infima ad centrum tartari præcipitavit. Hoc & consimili luctamine, ut bonum certamen Apostolorum more certetur, cum hoc vaferrimo colluctandum est agonothesa, qui homicida à principio, fideles justorum animas, tot intoxicantibus telis satagit perimere, quod technis fallacem hanc sententiam conatur persuadere: bonorum temporalium jacturam à DEO non misere, sed condemnante emanare, sicque pariter bonorum temporalium abundantiam, non ab irato, sed à placato Numine protuberare; cum tamen misericors & miserator Dominus, quos diligit tenerius, eosdem permittat acerbius lancinari; quos odit infelicius, non rarò felicitate omnimodâ indulget cumulari.

(u) Jobi 1.
v. 21.

cumulari. Hinc oritur, quod sapientem animam in sanctæ peregrinationis stadio nil penetrabilius possit affligere, quam si se videat prosperitate Sæculi abundare; verentur quippè se deplorando reprobationis stigmatem ad perennaturum damnationis exitum insigniri, dum vident secundò ubique favori suæ mentis naviculam agitari; Justorum siquidem animæ, quia in manu DEI sunt, omnem mundialium bonorum copiam existimant cum Doctore Gentium esse detrimentum.

Hoc ipsò eruditus experimento potius, quam documento, præpotens ille provinciarum Arbiter, Rex Soly-mæ prædecessoris pessimi successor optimus, loco abjecti Saulis electus David: inaugurandus postliminiò celebri frementium populorum plausu, ab aureæ cupiditatis exilio Regni exorsus est stabilimentum, opposito prorsus stratagemate illi, quò suam ingratus focer fulcire statuit coronatæ Majestatis prosperitatem; jussus enim Sacrilegos alienigenas perdere, Amalecitarum progeniem eliminare, neglexit incurius prævaricator indignos vitâ occidere, rejectioque divini tribunalis decretò, Regem Agag dissimulavit plectere, & diadema Regium à demetendo capite decussare; cujus deliræ præsumptionis causam adducit unam præ cæteris Lyranus validiorem, & verosimiliorem infusus Abulensis: servatum scilicet fuisse ex cupiditate, ut magna munera daret ei pro se Rex: quò indulgentis emolumentò, quò condonantis lucrò, quò Saulis perfidi successu? Adstipulatur Lyranus consonâ interpretatione: Saul cupiditate ductus, sperabat habere de eo magnam redemptionem; ut aurum nanciscatur, Divinæ ultionis præceptum prævaricatur; extendebatur illud æqua severitate ad vindicandam Regis populique malitiam, atque ad omne Amalecitarum germen finè relicto vestigii remanentis indicio exterminandum; quo non obstante, omne Amalecitarum vulgus in ore gladii interficitur, caput solum, disiectis laniatisque membris, redimitur, tota subditorum colluvies suo in sanguine submergitur, unus duntaxat confederatæ iniquitatis Princeps à commu-

Pars IV.

ni nece eximitur, a cæterorum exitio præservatur. Donaverat exercituum Dominus protervo Israëlitarum Duci victoriam, devictarumque phalangum animas in spoliis deputarat: ingratus Victor, dum auctorem victoriosæ cladis religiosius debuisset colere, præsumpsit audacius Omnipotentem despicere, renuit insolentius parere imperanti; quò miserentis indulgentiæ terribili abusu de regalis eminentiæ Augusto culmine præcipitatus dejicitur, à Philistæis affilientibus invaditur, à prævalentibus in fugam vertitur, & lamentabili supplicio, quam sit exitiale bonorum temporalium fascinum, suâ periclitante vitâ mox moriturus experitur. Prudentior, quia meticulosior gener, terribilem in consiliis super filios hominum filiali timore veritus, indignos vitâ, licet onustos aurò, exanimat, velatam aureo regmine noxam denudat, spretòque propriæ utilitatis incrementò Amalecitam ab irruente ephæborum uno trucidari ordinat, nè excæcata fulgore splendido justitia, ad sui Regni præliminare vestigium succumbat. Præproperus quidam suæ felicitatis proditor, ad solium clementiæ adgeniculatus devolvitur, sed sistitur ad justitiæ subseclium vel invitus: exhalat præceps aviditas, & exhalando halitum retardat, aut suspendit; interrogatus à suspicabundo Principe, undè veniat? de castris Israël se fugere declarat; respondet, undè veniat; hoc enim noverat: sed quonam fugiens intendat tendere, reticuit; hoc enim nesciebat: reportat illicò fatale nuntium funestæ cladis; casum singultuat Israëllem; quòdque jacturæ fuerat ferale supercilium: Saul & Jonathan filius ejus interierunt. Ad inexpectatum gemini verticis exitum intremuit concussus & confusus mansuetissimi Davidis animus, nec tamen prima quietatus relatione, iterat questionem Princeps providus: unde scis? (x) dūque se Hebræorum adhæsis- (x) 2. Reg. se phalangibus, lachrymantibusque 1. v. 5. oculis triste spectaculum aspexisse replicat, ut placet consternatum audientis animum, vel forsàn verius, ut animum recreet amaricatum, se ipsum denuntiat interempti Regis parricidam; dum enim coronatum transfugam

X x x x 2

fugam suæ innixum hastæ cerneret, & insequens hostis fugitivum Regem equis & curribus in montibus Gelboë insequeretur, ingemuit moriturus, prætereuntēque ad se confodiendum provocavit; convicerat nonnihil ad elementiam exasperati Principis animum, eò, quòd Saul vivere non poterat post ruinam; ut verò tenerum ingemiscientis mœrorem plenius leniret, sublatum à nutabundo capite diadema, Davidi obtulit, & aureum monile in lenimentum cordoli præsentavit; verum hæreditate successori præsumpto placere ambiens, expertus est implacabilem nefandi ausûs vindicem, quem sibi propitium fore speraverat retributorem, ac suo blandiebatur funeri incautus adolescens, dum magnanimo Principi conabatur adulari; meruit enim puniri, qui stolidè existimabat, venalem inclyti Judicis gratiam posse vel aurò comparari, vel Regiis insignibus obtineri: non incurvabatur ad clementiam oblata ponderosi regiminis arrha; non fascibus nec coronarum pignoribus expugnabatur impavidus Heros, qui novit sola armatus innocentia inermis armatos sternere Gigantes.

Non vana erubuit ab arrogantia, qui, quantum aurea expendat regnorum insignia, quave rejiciat sollicitudine universa vanitatum armamentaria, expugnandis mortalium cordibus à mundo coacervata, hoc psal-
mi dramate sat luculenter prodidit, dum singulis terræ mundiculis intonuit, aut verius prælagivit: *fiant tanquam fœnum tectorum, quod priusquam evellatur, exaruit*: (y) legit Hieronymus: *quod statim, ut viruerit, exarescit*: hæc herba sterilis in solario integulato, cujus licet viror prospiciat, radicem tamen non habet; ad celerio-rem ariditatem in apice nascitur, in alto ad velociorem interitum seminatur: quanto melius demissus oriretur, ut lætiori virore potiretur. Præfiguratur in hoc morali schemate, caduca bonorum temporalium inanitas, ut autumat Veronensis Zeno, sicque ex hebræa paraphrasi posse transferri insinuat: *prius-*

Mundi divitiæ sunt quàm evaginetur, seu ex vagina e-
ducantur: quasi assimilanda forent bo-
gladius oc-
na Sæculi cum pugno, qui gracilis,

& pretiosæ vaginæ operimento invol-
vitur; qui ad perimendum stringi-
tur, ad fauciandum denudatur; ut
noveris solers ac sagax investigator,
qui diurno, diurnoque curarum
impendio latentes eruere niteris the-
sauros, te nihil aliud, quàm gladium
indagare, quò tua perimatur requies,
tua felicitas trucidetur: audiamus elo-
quentissimum Antistitem de avaritia
subtiliter discurrentem: (z) *cum quis* (z) *Serm.*
quærit aurum, invenit gladium: non
autem illum, quem venit Rex pacifi-
cus in terram mittere, ut possit à car-
ne spiritum separare. Cave, quis-
quis hoc ense accingeris, nè lethifera
illius cuspede configaris; præbeto au-
rem Ori aureo, sic voluptuosos divi-
tes, infortunati divitis pedissequos,
ad salutarem cautelam adhortanti:
videtis divitias: sed nè fulgore in-
cautus perstringatur oculus, aspe-
ctum quantocyus subtrahite: *videtis*
divitias semper fugitivas appellari?
quo compendio divitiarum nomi-
ne non sola pecuniarum indicantur
æraria, sed universa terrestrium vo-
luptatum illicia designantur: *Videtis*
divitias, non solum fugitivas, sed et-
iam homicidas: (a) quòd fugitivæ sint, (a) *Hom.*
ex lapsu momentaneo agnoscitur; *de divit.*
quòd genuino nomine labiles appel-
lentur, congenita eorum probat pro-
prietas inseparabilis, & propria omni
ex singulis, soli præ cæteris, & sem-
per in universis: quòd reatus homi-
cidii iisdem approprietur, tot itera-
tis successibus, tot luctuosis eventibus
edocemur. Adjungit suæ periodi cla-
rissimam intuentibus testimonium
Chrysostomus, dum subjungit: *nec*
enim habentes se deserunt, sed jugu-
lant: Et putas, Pater optimus egen-
ti, ac supplicanti filio districtum eni-
sem hunc, evaginatam hunc præbe-
bit pugionem? non hosce furfures,
sed panem solidum crescenti offert
parvulo, ut nutriatur. Mirari desi-
namus igitur sapientissimam providæ
Deitatis misericordiam, quâ justis bo-
norum temporalium onera subtra-
huntur, nè illis opprimantur, quâ im-
piis omnigenæ voluptatis ubertas con-
ceditur, ut obruantur; nec enim pa-
ri, sed longè dispari insignitur regalis
clementiæ signaculo, fidelis minister
sui Principis, & proditor rebellis: isti
signum supplicii, quòd meruit, inuri-
tur;

cidens a-
nimas.

1.

(a) Hom.
de divit.
& pau-
per.

DEI est be-
neficium,
suus electus
negare di-
vitias, nè
iisdem
suas jugu-
lent ani-
mas.

Mundana
vanitatis
symbolum
est fœnum
exare-
scens.

(y) *Psalm.*
128. v. 5.

tur; ille ad ulteriora sui ministerii officia torque, vel aurea, vel gemmea vinculatur. Vix autem aliud supplicium est tolleratu difficilius, est periculorum varietate cumulatus, quam mundialibus divitiis onerari, superbis honorum titulis nobilitari, pretiosis divitiarum quisquiliis conspurcari.

Hoc ipsum exacerbatus multiplici pravaricatorum insolentiâ, nostrorum Vindex scelerum, scelestis Ore prophetico comminatur: *Et si conversus justus à justitia sua, fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo; ipse morietur:* (b) subjungit purpuratus Hugo: *ut ruat in gehennam; vel in presenti præcipitetur de culpa in culpam;* peccatum enim, quod per pœnitentiam citius non deletur, asserente Gregorio, aut peccatum est, & causa peccati; aut peccatum est, & pœna peccati; aut peccatum simul, & causa, & pœna peccati. Vestram hic prævolo quæstionem, quam offendiculi movet varietas, & multitudo lapidum offensionis: resolvit brevi compendio, & celeri responsione purpuratus Hugo, offendiculorum analogiam, dum statuit, & decernit: *temporalia bona sunt laqueus & offendiculum:* latet plerumque laqueus, ut incautus viator irretiatur; & patet rarò offendiculum, ut lapsus prætereuntium pedibus securiori eventu intentetur. Alludit inter sapientes sapientissimus, & velato quasi cognomine, periculosa hæc incuriarum animarum retia, ut declinentur, describit, ut evitentur ostendit: creaturæ DEI in odium factæ sunt, & in tentationem animæ hominum. Ecquis crederet, nè dicam, eloqui fideret hanc veritatem irrefragabilis oraculi, nisi Salomonis illuminati Autoritas, & eruditi Philonis discreta pietas suffulciret? nec obstupesce, dum audis creaturas in Creatoris odium fuisse conditas; faciunt enim cultores suos odisse DEUM, reciproquæ vicissitudine à Creatore odio haberi: factas prætereà ulterius asserit: *in tentationem anima hominum, & in muscipulam,* (c) pedibus insipientium; qui oculos suos gestantes in pedibus, id est, in affectibus suis currendo se præcipitant, seque præcipitando currunt ad

laqueum perditionis. Quod si subtiliori investigatione perscrutari flagidium DEI sint? *Sunt, moralizantis Charenensis testimoniò, mulieres ornatae sicut similitudo templi:* (d) id est: *sicut imago crucifixi, quæ in templis erigitur, multis coloribus depicta:* quibus multi cultum DEO debitum impendunt, & ab eis sibi faciunt exhiberi: Infame prorsus offendiculum luctuosa mulier, in cujus turpi schemate, universa lascivæ carnis voluptas adumbratur: quòd si exilis peccati labem, fucatam stibiatae mulieris libidinem, cerusatam insidiosæ Veneris faciem opineris, quid de hoc crudeli laqueo Clarevallensis Bernardus sentiat, attende: horrendum omninò facinus, quod & ipsorum videtur scelus excedere, qui Majestati Domini manus sacrilegas injecerant: subjungit accuratus Pater adæquatam æquiparationis rationem: *Gentes animas suas avertébant à Domino, & operibus manuum suarum per idololatriam adharebant: hujusmodi autem tam suas, quàm aliorum animas faciunt à Domino fornicari.* Vides mulieres, quas DEUS condidit, vides voluptuosos hósce laqueos, evadere offensionis lapides in odium Creatoris, per suam iniquitatem: quod curtâ confirmat periodò; postquàm enim se suò universa lustrasse animò præmisisset, ut cognosceret impietatem stulti, & errorem impudentium, coucludit tandem, quidnam solerti questurâ deprehenderit: *inveni amariorē mortē mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor ejus; vincula sunt manus illius:* quæ, si assidua sollicitudine evitare, si renuis hisce compedibus vinculari, observa concludentem: *qui placet DEO, effugiet illam.* (e) Nolim tamen solam intelligentiam adornatam Babylonis filiam, solam muliebri nomine Idæam evanescentis scæminæ supponas fugillari. *Mulier morte amarior:* elucubrat suis in Commentariis moralis Hugo: *est sunt bona carnalis voluptas, mundi cupiditas, secularia, scientia secularis, dignitatum ambitio:* est mulier morte amarior inanis gloria; quidquid habent alia vitia, hoc habet istud, apud Gregorium, per excellentiam; emollit Heroës; quid vehementius? effæminat viros; quid

quid insolentiùs? mentis robur annihilat; quid violentiùs? Pulcherri-
mam DEI Sponsam, videlicet inno-
cuam iusti animam, Regi gloriæ de-
sponsatam, vilissimò vanissimæ lau-
dis pretiò prostituit, & deflorat: De-
liciarum quoque terrenarum copia,
effrœnium voluptatum concupiscen-
tia, divitiarum pereuntium opulen-
tia, sublimium dignitatum arrogan-
tia vaferriam æmulantur mulierem.

*Cetus im-
piorum in-
sultan-
tium fu-
stis ob ca-
rentiam
bonorum
tempora-
lium est
laqueus &
sagena
diaboli.*

Est tandem amarior morte mulier,
cetus quorumlibet malorum, expla-
nat Carenfis, qui rectè laqueus ve-
natorum sunt, id est, dæmonum,
quia blanditiis fallaciis, & suggestio-
nibus irretiunt, & involvunt incau-
tos. Hæc pessimæ matris filia iustos,
velut pollutos, jubet à se recedere;
hos enim velut à DEO rejectos at-
que desertos reputat, quos hisce Sæ-
culi dotibus vel destitutos reperit,
vel tantum modicè locupletatos cer-
nit; non sunt hæ hujus adulteræ fa-
tales nuptiæ à DEO institutæ, hoc
individui amoris matrimonium cum
vanis mundi amatoribus, cum inve-
teratis cœlestium bonorum contem-
ptoribus, instituit transfiguratus in
Incis Angelum tartareus tenebrio.
Fuge, qui vis mortem effugere, fu-
ge hunc execrabilem bilinguium su-
furronum cætum; est quippè sagena
dæmonis, quâ incautas irretire sata-
git animas, suadendo mendaciter, di-
ctando fallaciter: quòd bona sæcula-
ria virtutibus cedant in præmium,
adversitates verò & ærumnarum ca-
lamitas, in reproborum supplicium,
solis duntaxat peccatoribus in reatûs
supplicium immittantur: hanc di-
stributionem in divini tribunalis ta-
bulis reperiri suò jam Sæculò nega-
bat proverbialis Salomon, dum in-
quiebat: *funibus peccatorum suorum*
(f) *Prover.* *quisque constringitur:* (f) ut ad exi-
5. v. 22. *tium eorundem gravedine deprimatur;*
quia iniquitates propriæ, non
alienæ capiunt impium. Non igitur
terræ bona donantur terrigenis, quia
divini favoris pignora, suavia amo-
ris sunt argumenta; non ideo cala-
mitatum imbribus irrigantur iusto-
rum domicilia, quia sunt virtutum
exilia, aut quia sunt asyla vitiorum.
Objiciuntur quandoque ejusmodi ca-
duce prosperitatis offendicula ipsis
Sanctorum pedibus, ut conculcentur;

legunt allegatam superiùs Ezechielis
periodum septuaginta Interpretes: *po-
nam tormenta coràm eo;* quod ipsum *Bona tem-
vertit Hieronymus: ruinam:* ut no-
poralia
veris, bonorum mundialium conge-
sunt sup-
riem quibusdam communicari, ut *plicium*
contorquendo animum crucient, *cupidita-*
conferri aliis ob peccatorum suorum *tis.*
demerita, ut ruinent æternaliter,
quos temporaliter satiant & dele-
ctant.

Explanat, absconditum sub virore,
latens sub mellita dulcedine vene-
num, Augustinus: *omnis terrena pos-
sessio supplicium est cupiditatis:* (g) (g) *Serm.*
in ipsis bonis crucietur animus, cui s. de div.
viluit, qui tanta largitur. Quis-
quis divitiarum voragini, deliciarum
mundialium aviditate concupiscibili
immergitur sentinæ, illius sævissimæ *Diabolus*
mancipatur tyrannidi, quem magni *est prin-*
consilii Angelus, cui Pater omnem *ceps mun-*
tradidit potestatem, declaravit mun-
di principem, quando ascensurus,
non ad Divinitatis solium, ut ille
perduellis Apostata, sed inauguran-
dus in crucis patibulo, futuram uni-
versæ potestatis tenebrarum in suo
præsede præsagiebat proscriptionem;
nunc princeps mundi hujus ejicietur
foras: ut crux, finita in pœna, re-
maneret in gloria, & à locis suppli-
ciorum faceret transitum ad frontes
Imperatorum. Audite infelices mun-
dicolæ finalem vestri moderatoris sen-
tentiam: *nunc princeps hujus mundi*
ejicietur foras. (h) Miraberis, ut (h) *Joan.*
prævideo, illustrem augustæ dignita-
tis titulum, exauthorato appropriari
beatarum mentium proditori? dat
profundam subtilis Cajetanus fastuo-
si cognominis rationem; curnam se-
ductor vel saltem mundi tentator
mundi princeps appelletur? non e-
nim ejicitur à seducendo, vel à ten-
tando, quod hodiedum adversus fan-
cta iustorum agmina finitur perpe-
trare, vel saltem attentare, sed eji-
citur à principatu, non quidem à
particulari illius, vel istius invasi ho-
minis, unius vel alterius urbis, aut
patriæ, sed à principatu mundi hu-
jus. Præviderat suæ hanc inferen-
dam cladem arrogantiae, hanc suæ
stragem superbiæ subodorabatur stra-
gem exauthorandus mundi princeps,
utque saltem vacuum mundi princi-
pis tueretur titulum, evectò super
excelsi

Omnia regna mundi ostenduntur in terra, in momento, quia momentanea sunt. excelsi montis apicem Magistrô Veritatis ostendit omnia regna mundi, & gloriam eorum: observa notabilem durationis circumstantiam à sancto Evangelista Luca subtiliter expressam: *ostendit ei omnia regna orbis in terra, in momento temporis:* (i) quæ brevitæ durationis transitorie, Ambrosio explanante, *non tam conspectus celeritas indicatur, quàm caduca fragilitas potestatis exprimitur:*

(i) Luc. 4. v. 5. Eandem prætervolam sæcularis gloriæ Majestatem coronatus Psalter fugillabat, quando ambitioso mortaliū generi exprobrabat: *defecerunt*

(l) Ps. 77. v. 33. *in vanitate dies eorum;* (l) quid enim potest inanis Sæculi diuturnitas, cum ipsa non sint Sæcula diuturna, & anni eorum cum festinatione? Legunt alii: *in oris flatu:* intueri de monte sancto excelsæ contemplationis innumerorum colluvem populorum, & singulos cum omnibus exhibebit spectabiles veridicus Isaïas: *Gentes quasi stilla situla, & quasi momentum statera reputata sunt:* (m)

(m) Isaïa 40. v. 15. vertunt Septuaginta: *quasi saliva reputata sunt:* quid vilius, quid minus, quid abjectius, quid inutilius ista? quod si instabilem universarum Gentium vicissitudinem consideres, momentum stateræ videbuntur oculatiùs insipienti, quod finè adjecto gravi pondere, finè difficultatis gravamine abripitur, dejicitur, erigitur, & sublimatur. Extende curiosam prospicientis oculi pupillam ad amœnissima provinciarum territoria, scrutare amplissimas terrarum insulas, quas pariter tuis objiciet spectandas obtutibus commemoratus Vates, accurrētque tuis aspectibus: *quasi pulvis exiguus:* legit Hieronymus: *quasi minutissima frusta pulveris.* His comparantur Regna Mundi.

Mundi gloria comparatur monti pestifero. Compendiata totius mundi gloria, monti pestifero, qui recensente Jeremia corrumpit universam terram, miserabiliter subjicitur; & ideo in excelsi montis supercilio, tanquàm aptissimo superbæ ambitionis symbolo a mundi principe demonstratur: verum, nè dejiciaris à vento vanitatis in præcipitium subsecuturæ damnationis, præeuntem sequere viam, futurus amodò fidelis pedisequus Magistrî Veritatis, qui ad humilia se ipsum dejecit, & ad campestria descendit;

ut montis testamenti devium ascensorem dejiciat, ut elatum tenebrarum principem ad ærumnosam suæ commorationis abyssum detrudat. Allexit seductor pessimus sapientissimum Solymæ Principem, non aliò quàm fœdò execrabilium oblectationum illicio; attraxit effœminatum Sæculorum probrum, vanò scientiarum hamò, ut erectus opulenta ambitione, recederet à mandatorum semita, quam solam decurrere elegerat prædecessor suus, dum inclinaret cor suum, non gynæceo, sed Dominantium Domino, ad faciendas justificationes suas: intenderat jam tunc nequam insidiator, somniantem decipere adolescentem, quando ei à Domino, postulandi, quidquid luberet, indulgebatur facultas: non mea, sed Tuitiensis Ruperti hæc est opinio, petentem acutè redarguentis: *Salomon, tantâ sibi gratiâ oblatâ, posset aternitatem gloria unâ petitione adipisci:* quid fortunatiùs homini in lachrymarum valle exulanti poterat evenire? *sed temporali gloria delectatur.* (n) O peccantem cum evanescente Adamo, sed non cum evolante optatis columbæ pennis ad requiem Davide filium! nec enim cum viro secundum cor DEI desiderat & anhelat: *unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini:* (o) tantarum scientiarum possessor, nescit eligere, non didicit discernere, inter caduca bona Sæculi, quæ transeunt ob mutabilitatem, & pereunt ob vanitatem, & inter thesauros æternitatis? quæ tanti erroris causa? quia non erat cor ejus perfectum coram Domino, sicut cor David patris sui. Extulit in montem instantis scientiæ tentatum juvenem, Rex senex & stultus, inveteratus traditor; ostendit ei, non Regnum DEI, quò nuper expulsus, alium substitutum noluit sui Vicarium intrare, sed bona, sed regna mundi, quorum, quia se gloriatur principem, multiplicare pedisequorum famulitium totâ conatur aviditate. Sed audiat infamis alienigena, dejectus orci transfuga, impropertem sibi Carthaginensem Presbyterum, percipiat vel invitus fugillantem Cyprianum: *hujus inferioris mundi tua est scabies, languentis sunt ulcera; hæc scalpis, hæc*

(n) Lib. 4. de victor. c. 24.

(o) Ps. 26. v. 4.

(p) S. Cypr.
M.

*Mundi bona sunt
ulcerosa
scabies,
putredo &
fætor.*

(q) Ezech.
7. v. 19.

*Bona terrena solum sunt
sensibile
accommodatum oculi.*

*Abraham maluit
subire dispendium
in bonis
temporalibus, quam
litigare.
(r) Genes.
13. v. 7.*

hæc impurus ablingis in cadaveribus affides; tu contrectas putredines, tu distemperas fæces: (p) Hæc sunt insignia mundialium thesaurorum epitheta, quantumvis ab argento candescant, ab auro rutilent, à gemmis coruscent: Sic, probatissimò gloriosissimi Martyris testimoniò, est reputanda terrenarum dignitatum pompa, universa divitiarum congeries, & fœcunda carnalium voluptatum seges: hæc sunt supplicia quibus in via perditionis à via veritatis devii plectuntur perfidi transgressores: Ezechielem testor, cujus ore vaticinatio alloquebatur aliquando Divinus Arbiter recalcitrantem populum suum, his vanitatum quisquiliis, his caducarum voluptatum deliciis, pravis affectibus adhaerentem: animam suam non saturabunt, & ventres eorum non implebuntur. (q) Quod autem omnium malorum extremitas, quod humanæ stoliditatis esse videtur supercilialis linea; hæc ipsa tam à valore exigua, à duratione momentanea, à continuatione instabilia, arridentis potius, quam amantis mundi bona, non aliud humani corporis organum sinuntur delectare, non aliam è tota sensuum curia, quam solum duntaxat oculum permittuntur recreare: non manibus permittitur hic matutinus flos possideri, nè contrectatus defloreat, & emarcescat; solum videri permittitur, teneri prohibetur; quod enim mundanæ vanitatis possidetur, incertum est an sit, licèt tot asseratur sponsonibus, tot offeratur promissionibus, quod erit.

Intemeratus Abraham infestus iurgiorum adversarius, nè confœderata suos inter, sui que nepotis pastores disrumperetur pax, omnem impendit operam, expendit sollicitudinem; qua non obstante: facta est rixa inter pastores gregum Abraham, & Loth. (r) Cujus dissidii scaturiginem Chronoligolita sacer, luculenter adstruit, & declarat; erat substantia eorum

multa; hæc abrumpebat concordiam: vide, hortatur Chrysostomus, quomodo ipsa opulentia facultatum divisionem operatur; nihil quippè divitiarum sufficit terreno possessori; si videat ditiozem, non patitur mundana cupiditas corrivalem; vicinum persequitur, dum metuit futurum postliminiò potentiozem. Quid agat providus, simulque vitæ integer avunculus: pertinet nempe ad virum justum & prudentem, interfecit Tostatus, ut malo statim provideat? prævicens oculatus Arbiter subsecuturum fortè, ex servorum dissidio Dominorum litigium, præoccupat avidi nepotis animum, terrarum varietate ac vastitate occupatum; cedit minori major, & quasi non foret senior, primum electionis suffragium præsentat juniore: ecce universa terra coram te est; si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo; si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam: non potuit non vincere affectuoso hoc luctamine Athleta ambidexter. Non dubita, quin huic duellantium glorioso congressui adstiterit, eosque secundaverit cœlestis militiæ legio, applaudens finè vulnere triumphanti, finè acinace configenti, finè discordia colluctanti! urgebat charitas avunculum; & quia justis sufferre nequeunt contentionum murmura, nec supportare litium opprobria, mavult de sua substantia justus hic perdere, quam se contentionibus aggravare. Avidior nepos erectis in arcum palpebris, elevatis ad intuendum oculis vidit omnem circa regionem Jordanis; sed deprædatus est oculus videns videntis animam; dum enim visa Jordanis regio delectat oculum, iste ignarus consulere, sed gnarus fallere vidisse se suspicabatur paradisum Domini, quando incinerandam postliminiò Pentapolim videbat. Sed jam ulteriora bonorum temporalium discrimina ulterius expendamus.

SAMECH.

VERSUS
XV.Commoti dixerunt inter gentes: non addet
ultrà, ut habitet in eis.

SERMO QUADRAGESIMUS TERTIUS.

*In tenebris ad interitum ambulat, qui bona secularia affectu
nimio investigat.*

QUàm sit vicina mundialis felicitas infortunato damnatorum statui, Rex Evangelicus, latâ in temerarium commensalem sententiâ, declaravit. Ingenitus Unigeniti Genitor, quem fieri non congruebat hominem, propter amorem dilecti hominis, vocari voluit Pater homo, talêmque se exhibiturus creato homini, humanam repræsentans personam, se Regi homini sacris in paginis assimilavit; qui suæ liberalitatis magnificentiam adumbraturus, nuptiale instituit convivium sponsandi filii nuptiis accommodatum: occidebantur tauri, præparabantur altilia, ut mortuorum animalium ingestio spectaculo non sola impinguarentur corpora ad ingluviem, sed, si non lautius, saltem utilius, rationalis spiritus mortis memoriâ saginaretur. Apponebatur mensæ taurorum cibus fortior, ad solidum circumfidentium convivarum nutrimentum; nève desideretur aliquid ad delictum, cibus altilium delicatior & delectabilior adjungebatur: redolebat è sumptuosus triclinii dapibus sapidissimus vapor, qui peregrinum alliciens advenam, ad triclinium abripuit, & temerarium commensalem epulantibus convivis aggregavit. Sed, suo ferali periculo, non invitatus assessor ingredienti ad discernendum Regi patuit, intentos cujus oculos vulgari habitu non leviter offendit; incurius namque hospes saturari & saginari voluit, sed sponsum illustri condecorare præsentia, connubialem lætitiâ ornatu condecorare, vel solemnitate vestium exhilarare hospitem præsentiam non curavit: triobolaris tunica tegebat nuditatem corporis, quam splendor festivæ chlamydis non palliabat. In-

Pars IV.

horruit ad obsoletæ vestis intuitum offensus Sponsi Pater, & Majestati regie inflicto dedecus severo vindicaturus supplicio: *dixit Rex ministris: ligatis manibus & pedibus, mittere eum in tenebras exteriores.* (a) (a) *Matthæus 22. v. 13.* Priusquam tamen æquissimus Arbiter, reum tortoribus traderet, tradendum interrogavit: *amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* in qua veste Spiritus Sancti gratiam insinuari autumat Hilarius: fraternæ benignitatis, & charitatis proximi indumentum, intelligit Theophylactus; nec enim sufficit ingressus per fidem, nisi accedat aureus habitus per amorem. Stylus interrogantis discussione nem exigit, qua ratione Supremus Arbiter amici nomine illum compelleret, qui regales nuptias neglecto splendore vestium dehonorabat? respexit oculatus Princeps ad præfiguratum Eucharistici illius epuli mysterium, quod illo in cœnaculo præstiebat: *sanè, propter Sacramentum, Eucharisticum vocat, cujus propter peccata habitum culpæ: commentatur Galfridus: (b) intuebatur Rex pacificus in conviviali triclinio templum Domini, in epulo immaculati agni grande convivium, cujus representatione commotus, non hostem nuncupat, sed amicum: vinculis tamen dissolutum ligari ordinat, ligatumque de cœnaculo ejici quantocius commendat: non tamen præcipit extendi ad ergastulum, ut torqueatur, nec in obscurum dejici carcerem, ut recludatur, sed ligatis tam manibus, quam pedibus ejici eum imperat in tenebras exteriores.* Notat Hypponenensis Præsul, quod defuissent licitoribus funes & vincula, nec habuissent nexus vel ligamina, nisi ipse fecisset retia; immiserat enim cum illo apud Jobum

trans-

In tenebris exterioribus est, qui sine lege est.

transgressore impio, in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulabat: tenebitur planta ejus laqueo. Illud discrimen tenebrarum hæsitantem excitat animum, quænam exteriores sint tenebræ, ad quas ejiciendus con-viva relegatur? Interiorum tenebrarum nomine, cum Beda Cajetanus mentis obscuritatem intelligit, exteriorum autem epithetum eas, quæ corpus obsident, & in profundo damnatorum carcere detinent. Movet hanc motam quæstionem Ambrosius: *quæ sunt tenebræ exteriores?* nunquid illic quoque carcer aliquis subeundus est? Respondetur, minimè: *sed, quicunque extrâ promissa sunt cælestium mandatorum, in tenebris exterioribus sunt, quia mandata DEI lumen*

(c) Lib. 7. in Lucam c. 15.

Mundi delicia sunt tenebræ exteriores.

sunt: (c) quicunque enim sine lege est, sine Legislatore est; sine hoc autem quisquis est, sine Christo est; proinde hæret in tenebris; quoniam lumen Christus Legifer Christianorum est. Quod si mundi delicia cum sæculi divitiis exteriores nuncupentur tenebræ, à vero veræ moralitatis scopo non aberrabitur; exteriores tenebræ à mundi amatoribus non sentiuntur, & ideo debita præcautione non declinantur; caligant enim eorum animi, caligant in existimatis dignitatum splendoribus; & ideo à mendaci fulgore, velut à fucato lumine, usque in barathrum damnationis detrahuntur.

Sol in morte Christi obscurabatur, non verò in E-jus Nativitate, quia, quid præter DEUM est, non nisi tenebræ sunt.

(d) Can. 33. Sol, qui in gloria Thaboris fuit socius, etiam in gloria Dominus illum socium admisit:

In genethliaca nascentis DEI-hominis festivitate, illustri clarissimæ lucis beneficio, profundæ eliminantur mediæ noctis tenebræ, atque coacervatam pauperum multitudinem claritas DEI circumfulsit: At verò, dum idem Sanctissimus Redemptor Mundi Spiritum cum clamore magnæ vocis emisit, dolens non omnium se peccata portare, ut expendit Hilarius; (d) postquam inclinato capite, quasi super Patris gremium caput reponens, exspiravit, retraxit Sol radios suos: seu dein ideò, nè impii blasphemantes suâ luce fruerentur, ut arguit Hieronymus; seu, quia creatura non poterat ferre injuriam Creatoris, ut explicat Chrysostomus. Insinuat sublimem Basilii Seleucienensis reflexionem: *Sol passionis se consortem in gloria Dominus illum socium admisit:*

(e) in morte non negavit solatium, quia illi denegatum non fuit in transfiguratione consortium, quando resplenduit facies ejus, Regis Gloriæ, sicut Sol: (f) concludit subtilitate devotissima allegatam opinionum seriem sedulius: *Sol radiis remotis absconditus delituit; talem siquidem vultum Patris orbata solatius meruerunt elementa sortiri, ut cujus ortu latata sunt, tristarentur occasu.* (g) Astro-rum princeps aureus, qui in nati-vitate lætabatur, congrua vicissitudine in atra morte attritus tristabatur. Colligant cæligeni lucis filii, præter DEUM tenebras esse, nec nisi ad splendorem veræ lucis, quæ illuminat omnem hominem lucem reperi-ri, sed, quidquid extrâ DEUM appetitur, quidquid à mundialibus tenebrarum filiis vel amatoribus quæritur, seu ab auro fulgeat, seu à gemmis splendeat, seu in eminenti dignitatis modio reluceat, tenebrionum esse caliginem, lucifugam veritatis. Et credis te, quisquis es, viatorem in tenebris, ambulantem per angustam, quæ ducit ad vitam, restrictæ vitæ semitam, ad sanctæ civitatis patriam perventurum? Falleris, & te ipsum fallis: nè credas tenebrose vanitati; approximas tenebrarum Regiæ, præcipitandus in foveam calamitatis sempiternæ.

Non sic ærumnarum amplissima congeries obfuscet lucernam intellectus; non aliud ardui cujusvis impendium laboris sic inquietat tranquillitatem animi, ac anhela bonorum terrenorum aviditas, tunc specialiter, quando ei conjungitur illecebrosa cupiditas voluptatum: inextinguibilem dixeris hydropisim, quæ non contenta levi amittide mensuram omnem transfilit, & integris affluentium aquarum torrentibus se optat ingurgitare: non leviùs humana insanit cupiditas, dum nunquam præsentibus satiatur illicitis, futuris non contentatur stipendiis, sed cumulatis undique fortunatis eventibus, continua inquietudine feliciora præstolatur tempora, quibus nova prosperitas accedat, de nocte somniat, de die cogitat; scrutatur inania, explorat tempora, discutit omnia, si fortè rimam reperiatur, quæ suis præbeat concupiscentiis umbratile

Calvario fuit confors passionis.

(e) Orat. 40.

(f) Matth. 17. v. 2.

(g) Lib. 5. Paschal. c. 16.

Nil ita turbat animi tranquillitatem, ac cupiditas habendi.

Avara senioris fratris avaritas omnia eviscerabat viscera pietatis.

tile saltem indicium investigandæ cuiuspiam vanitatis : miselli continuo-
rum cruciatuum bajuli, abominandæ
tormentorum victimæ, viva corro-
dentium vermium pabula, contor-
quentur à fatigantibus curis, oppri-
muntur ab inanibus votis, laceffun-
tur, laniantur ab attrahentibus ha-
mis, terrentur ab exuberantibus um-
bris : ut indulgeatur corpori, non
parcitur agnato sanguini ; sævit in
fratrem injuriosa crudelitas ; nam
concupiscens anxietas, abominatur
societatis consortium, & odit in fra-
tre nancisci inquilinum, futurum
suspicata corrivalem. Redit ad lares
patrios desertor prodigus, non qui-
dem ut ultrà distractam hæreditatem
surripiat residuam fraternæ portionis
suppellectilem, non ut expensis ag-
gravet offensum genitorem, sed ut
mercenariorum offâ ventrem emol-
liat, à filiquis induratum : sed, pater
motus misericordiâ, panis constringit
brachiis obviantem, in collum ir-
ruit, sustentans vacillantem, & quasi
geminos velâisset, vel planè excacâ-
set oculos, præterita non cernit cri-
mina, superventura suæ domûs dis-
crimina, non discernit : innectitur di-
gitis annulus, & nesciens morari pa-
terna pietas citò primam proferre
stolam imperat, nè nudus coram ver-
nulis filius erubescat : saginatus occi-
ditur vitulus, ut tristis porcorum
memoria evanescat ; dum interim in-
vidus avari fratris animus livore con-
torquetur ; fœda cupiditas id ipsum
sibi metuit subtrahi, quod paterna
benignitas revertenti filio indulgit ;
immerfus coacervandis temporalibus
bonis, tantum se perdidisse existimat,
quantum conferri prodigo numera-
bat. Hæc stolidæ hæreditatis avi-
ditas, amplam comptuosæ domûs
machinam in corde fratris perfidi a-
deò coarctavit, ita coangustavit, ut
geminis fratribus insufficiens appa-
reret. Quis credidisset, quis prævi-
disset lugubrem amaræ lamentationis
elegum tunc temporis inchoaturum,
quando exhilarati patris jubilans cha-
ritas afflictum exulem suavisonâ re-
creat symphoniam ? Erat in agro frater
senior, augmentandis intentus terræ
frugibus, & in cupiditatis segete ava-
ritiæ fructum collegerat, collectum
quomodo coacervaret, anxius reco-

Pars IV.

gitabat ; undè, dum fratrem convi-
vam factum reperit, dum vitulum
ab armentis segregatum intelligit,
graviter indolens, paternæ largitatis
munificentiam, veluti suæ aviditati
inimicam accusat, & condemnat :
deplorat germani fratris reditum, nè
suam suæ hæreditatis sibi imminen-
tem portionem imminuat, suspica-
bundus zelat ; præscindit namque uni-
versam fraternæ dilectionis concor-
diam, discors fraterni amoris adver-
saria, effrenis opum & mundalium
oblectamentorum lasciviens concupi-
scentia ; profligat ortam ex commu-
nicati sanguinis contubernio confi-
dentiam. Quænam atrocior barba-
ries, inter sylvestris Scythiæ specus,
& antra solis tantum feris pervia,
poterit reperiri ? hæ sunt ferales hu-
manarum cupiditatum reliquiæ. Quis-
quis huic subjaces furori & insaniam,
catenas quibus vinciaris, inquiris ;
adaptas funes & vincula, quibus con-
stringaris ; præparas carceres cum
ergastulis, quibus includaris ; nam
licet in domo Patris misericordia-
rum mansiones multæ sint, foras ta-
men pelluntur canes tam avidi, tam
invidi, qui bona terræ cumulatim cu-
rant præripere, ut sese solos valeant
præ cæteris ditare.

Prudentius processit Virgo sapiens,
quæ suas recenset divitias, suam con-
servare desiderans possessionem, pa-
lâm auscultante amicorum turmâ e-
vulgavit : *Dilectus meus mihi : (h) est solus*
quid suavius mulcet affectum, quid *Dilectus,*
fortius lenit dolorem, quid largius *quem suis*
nutrit amorem, quid alleviat æquè *confortibus*
laborem ? *Dilectus meus mihi :* non *vult esse*
quia caput Ejus refulget ab auro, sed *commu-*
quia prior dilexit illam Ille, qui eje-
ctus è diversorio, fugitivus in exilio, *(h) Cant.*
pauperrimus in præsepio, nudus in *2. v. 16.*
crucis lectulo, ubique docet amo-
rem sinè fœnore, pauperiem pro pos-
sessione : præclara Magistri Veritatis
discipula, non odit bonorum socias,
munerum æmulas, nec sibi soli vult
dispensari gratias, sed potius commi-
litionibus communicari : Vocabat
Sponsam Sponsus : *veni amica mea,*
veni de Libano : sed illa accessum dif-
ferens, nè sola compareret, vocan-
tem fortius interpellabat : *trahere me*
post te, curremus in odorem unguen-
torum tuorum : (i) nec tamen ideo *(i) Cant.*
suspiceris *1. v. 3.*

Y y y y 2

suspiceris invitam trahi, sed providam, ut consulat adolescentulis, festino gressu accelerare: trahi exoptat Sponsi manibus, quæ solam finem in-amorato amantium comitatu non traxissent: sinceræ charitatis mentem prodit subsequens vox: *curremus*: sed quoniam suum secum trahi flagitat gynæceum? *Introduxit me Rex in cellaria sua, exultabimus & latabimur in te*: se quidem jam introductam asserit, non tamen meminit se exultasse; sed exultationis gaudium commune fieri exoptans, & reliquis idem differt in futurum; solam tamen se introductam asserit in cellaria Regis; mox tamen pluralitate exultantium exosam fortè singularitatem corrigit, subjungens: *latabimur & exultabimus*: sed *in te*: non in terrenis opibus, quibus abundat terra nostra; non in caducis voluptatibus, quibus infectum sit cor nostrum; quia *cor suum & caro sua exultaverunt in DEUM vivum*, cum Psalte

(l) Ps. 73.
v. 3.

Regio, (l) qui solus est concupiscendus, quia in ipso, & quidem solo, habentur omnia, qui suis amatoribus est omnia in omnibus. Illud videtur vel superfluum, vel peregrinum, quod exultasse gloriatur in DEUM vivum; quis enim, vel vitam à Divinitate segreget, vel non viventem DEUM credat? sunt tamen non viventes Dii, de quibus alibi dixerat idem illuminatus Vates: *simulacra Gentium argentum & aurum*: (m) hoc verum esse ad literam de cupidis & avaris, testatur moralis Hugo, cum avaritia Apostolico conformiter anathemati, sit idolorum servitus; de ipsis enim conqueritur Oseas: *argentum suum, & aurum fecerunt sibi idola, ut interirent*. (n)

(m) Psal.
113. v. 8.

(n) Osee
8. v. 4.
Anima
contenta

DEO suo
habet oculum
videntem
omnia; bonorum
vero temporalium
cupida solum
videt oculis
divitiarum.

(o) Eccles.
3. v. 10.

Si objectivam quæris beatitudinem; DEUS est, clarè visus: si experiri formalem desideras; est videre: & quidnam aliud expectas præmii, quamnam majorem speras ab auro & divitiis, ab opibus & possessionibus oblectationem, quam vidisse, quomodo fulgeat, & quomodo lucendo placeat, aspexisse? Expertum Consule Regem, ut sapientissimum, sic & ditissimum, ac potentissimum; & respondebit auscultanti: *quid prodest possessori, nisi quod cernit divitias oculis suis?* (o) Si suis videt, suum videbit, quod

cuique pulchrum est; videt oculò divitis; imò, si purpurato Carenfi fidimus, videt oculis divitiarum, si dives est; videt oculis deliciarum, si voluptuosus est; habet enim avarus oculos à divitiis, luxuriosus à sordidis illecebrarum deliciis, ambitiosus ab honoribus; undè nil aliud videre suò prævalet oculò, quam possessionum opulentiam, deliciarum affluentiam, & eminentiam dignitatum: si aliud objicias, nescit discernere, imò nec cernere, quia est extrà sphaeram activitatis suæ potentiæ visivæ. Quàm longè aliter vidit una columba divini turturis, quæ, quidquid videt, dilectus suus sibi est, in ipsis hominum operibus, ut author humanorum operum, resplendens; exultavit in isto, & delectata est; sed quia cucurrerant & sanctæ Sionis filiæ pariter in cellaria à Rege introductæ; biberunt vinum cum lacte suo, memores uberum suorum super vinum. Sunt gemina fecundæ Matris Sapientiae ubera, quibus lactantur Filii DEI; sunt bina divisæ, vel potius unitæ charitatis dogmata; quorum primum, dilectionem DEI instillat, secundum, proximi charitatem: excedunt suā dulcedine omnes carnalium desideriorum illecebras, dum ubertatem divinorum uberum super vinum extollunt Alumnæ cælestis Solymæ; significant, melliflui Doctoris assertò, se adhuc quidem pro sui imperfectiōne carnalium desideriorum, quæ vinò designantur, recordatione pulsari, vinci tamen eadem desideria memoriā abundantis suavitatis; quoniam ex uberibus fluentem expertæ sunt, donec, ut plenius latentur, & superfluentius exultent, ad Agni nuptias, ad connubiale epulum vocatæ charissimis aggregentur, ut bibant vinum cum lacte suo: *bonum vinum*, inquit Gilbertus Abbas, quò hausto oblivioni traduntur priores angustiae, & non ascendunt super cor; sed novis, & puris, & lacteis in carne jam resuscitata potatur affectibus, quando nulla jam de reliquo injuria, molestia nulla, aut in anima, aut in carne, sicut prius, vel assumitur, vel sustinetur. (p) Laudent fallaces mundanæ prosperitatis proci, prolixum combinent temporalium bonorum cathalogum; horreant possessa dimittere,

Felix anima, quæ cum charissimis cælestis Sponsæ commendat salibus inebriata sacro amoris vinò obliviscitur omnium terrenorum.

(p) Serm.
40. in
Cant.

tere, vel investigare possidenda; provido pudicæ veritatis Alumno sufficit, quotidiana faciei mutatio, & quasi momentanea labentium ac dilabentium vicissitudo.

Inter temporales delicias semper oportet nos esse meticulosos.

Vir providus inter fugaces instabilis fortunæ varietates sic debet vivere, quemadmodum in regione hospitum consuevit vivere meticulosus advena: non parcit curarum sumptibus, in ipsa securitate sollicitus; videns durationem solidam in prosperis, non fidit durationi illius, quod mensuratur alato tempore; nam, quidquid temporale cernitur, infallibiliter cum tempore præterit, cum undis torrentis præterfluit, sine soliditate perit. Agnovit ludicram rotati temporis tragœdiam sapiens illusor pompas vanitatis, magnanimus victor mundanæ prosperitatis, familiaris Domini sui servus, in Ducem populi augurandus Moyses; qui grandis factus corpore, grandior evasit animo, negans se esse filium filiarum Pharaonis; cumque regalem liceret sibi inhabitare Aulam, contempsit pretiosa cubiculorum laquearia, declinavit excelsa turrium munimenta, sprexit illustria Dynastarum commercia, nec ambitiosa Dynastarum consortia frequentavit, eligens magis cum electis abjectus esse in domo Domini, quam habitare in tabernaculis peccatorum, velut peccatum reputans, nolle cum aliis, adversitatibus exerceri; maluit affligi cum populo DEI, quam temporalis peccati habere jucunditatem. Audiat, quisquis vult æmulari inclytos Philosophiæ Christianæ discipulos, auscultet Cordubensem Philosophum, si fortè præscripta teneriori adolescentiæ axiomata addiscat, & imitetur illum, non minus sedulum, quam providum in orbe viatorem: *sapientibus viris me dedi*: non vanus sui traditor, sed clarissimus suæ rationalis substantiæ observator! prudentissimus, concessi, & super se signati luminis, quod à divino vultu evibratur, Custos & Conservator! ecce zelosus Sapientiæ Investigator, se sapientum cœtui aggregat, ut ab illis discurrentibus audiat, quod hætenus ob temporum injurias ignorabat: nec hac contentus instructione, nondum in sui auxilium se ipsò validus, in aliena

Moses negavit se esse filium filiarum Pharaonis, eligens affligi cum populo, quam peccati habere jucunditatem.

Vir prudens aggregat se sapientibus, ut amplius erudiatur ab illis.

castra confugit, eorum scilicet, qui se & sua facile tuentur: quod cœptæ prosperitatis incrementò, quod nostræ instabilitatis documentò? Accessit discipulus ad magisterium, id æstimans, quod æstimandum annosa rerum experientia senibus commendavit: *illi enim ait, me jusserunt stare assidue velut in presidio positum, (q) & omnes conatus fortune, & impetus prospicere, multò, antequam incurrant.* Hæc planè, hæc est San-

(q) Epist. ad Helv. c. 5.

Felicitatis Curiam, mundialis fortunæ describit Regiam, oculatus Nahum, dum vastissimam Assyriæ Niniven delineat, ab incolis adeò populatam, ut piscinæ aquarum, quæ semper refluentibus undis replentur, compararit; cujus opulentiam descripturus subjungit: *non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus*: (r) undè sugillans hostium suorum imbellem avaritiam, quæ ne scit sufficienter rapere, hortatur, ad amplioribus spoliis incumbendum: *diripite argentum, diripite aurum; tempora- quasi susurrans insinuaret Chaldæis: plus habet in oppibus, thesauris, & pretiosis thesaurorum vasis, quam vos abripere sufficiatis. Quo non obstante, prædata divitiarum effusione, dissipata est, scissa & dilacerata, captivæ instar mulieris, quæ, dilacerata cæsarie, dilaceratam suæ felicitatis faciem prodit. Vides idæatam illius infelicis animæ imaginem, quæ, solis innixa terrenæ possessionis opibus, gloriatur in auro, jucundatur in argento, requiescit in pecuniis, tandiù se stabilem existimans, quamdiù se æstimat opulentam: tunc se prudenter providam judicat, cum avaram conservatricem parca sollicitudine ostentat. Sed hæc mundi astutia, jam dudum declarata est, in dicasterio cœlestis sapientiæ, stultitia; cujus fluentia, aquæ piscinarum sunt, putridæ, stagnantes, & corruptæ: sicut fluctuantes undæ impetuoso furibundi Aquilonis spiramine pulsæ, propulsabatur agitata Ninivitarum felicitas; intonuit, ut, violento pondere pressa, profundius submergeretur. Prætereamus undantes hæc tumultuantium*

(r) Nah, 2. v. 8. Anima bonorum lium cupida delinatur in Ninive.

tium fluctuum procellas, despiciamus fallaces repræsentatorum bonorum umbras, dimittamus aliis jam intoxicatis cordibus umbratiles magnificentis mundi delicias, relinquamus infascinati filiorum Adæ mentibus: fatigent incurios viatores voluntaria omnigenarum curarum pondera; nos ad bravium veræ beatitudinis abjectis inanitatum vestimentis, & aggravantibus sarcinis deproperemus; ut enim Christianus Seneca veraciter exarat: *horum qui felices vocantur* (describit terrigenarum imaginariam prosperitatem) *hilaritas ficta est, aut gravis tristitia.* (s)

(s) Epist.
80.

*Homines
mundani
sunt arbo-
res, non
stantes, sed
ambulan-
tes.*

(t) Marci
8. v. 24.

Quod si oculato nimium diffidis fidere Philosopho, cæcum consule, quem, postquam lux, quæ illuminat omnem hominem, illustrasset, quidnam videret, non sine grandi mysterio scrutabatur: adducitur compatiendum manibus, sed firmiori dextera, educitur à portentoso Redemptore *extra vicum*: salutifera sacerrimi Oris saliva divinis applicatur digitis, replentur instillante collyrio exoculati oculorum loculi: rore lucis irroratur à curatrice Sapientia; quid videat, interrogatur? noverat sui effectum pharmaci cœlestis Archiater; sed voluit respondentis cognitionem adaugere: respondit inquirenti DEO interrogatus homo, examinatus æger respondit Medico inquirenti: *video homines velut arbores ambulantes.*

(t) An non videre falleris, & visionem ludicram intueris? Quid enim homini cum arbore, & quidem ambulante? quæ harum ambarum statuarum commensuratio, quanta disparitas mensurarum? nil est commune statuæ hominis cum arboris proceritate; obscuratam adhuc pupillam obscurus arguit intuitus; si enim clara fuisset visio, nunquam arbor in homine se inspiciente objecisset? nec est minoris, vel levioris circumstantiæ investigatio, cur ambulantes viderit ad instar arborum, quæ vagantur? Novi, quod lippientibus oculis, grandescant obviæ imagines, & species immutentur; præpedit siquidem umbra obnubilans claritatem: fortè ergo non vidit, sed videre sibi videbatur homines, velut arbores ambulantes? Verum hoc suâ non caret sublimi moralitate, quam inquisitu-

rus Chrysologus aurifluus Ravennas; cur viderit velut arbores, & non velut columnas, neque ut stantes, sed ut ambulantes, (u) adscribit curanti (u) Medico receptæ excellentiam visionis: quia post curam Christi viderat: *quod homines velut arbores transirent in hoc Seculo, non manerent*: non stat, qui ambulat, sed toto corpore, quod flectitur quodammodo vacillat; non stat, quamdiu viator est, caducus homo, seu floreat in deliciis, seu frondeat in divitiis, seu assurgat in honoribus, seu fructificet in terrenis; transeunt homines, qui se immobiles existimant, & firmiter subsistentes. Et quomodo mundanus homo in terrenæ prosperitatis rota immobilis evadat, si præterit figura hujus mundi? hoc Apostolicum magni Tarsensis oraculum si saperent evanescentes Adæ filii, in domibus & januis, in propriis conscientiæ latibulis appenderent inaratum, ut defixò mentis oculò, intuerentur, innumeras rerum facies, quas in sensuum exteriorum pastaphoriis suspendere consuevit proditor Angelus, ut incautos decipiat.

Veracioribus fermè coloribus depinxit stibiatam fucatæ vanitatis faciem verissimus antea, mox reoculatus Salomon, quando intonuit celeberrimam mundialissimæ vanitatis suæ pælinodiam: *vanitas vanitatum, & omnia vanitas*: (x) attende propositionem universalem ex singularibus collectam; quasi diceret: vanitas ex coacervatis vanitatibus coaugmentata; vanitas ex vanitatibus collecta, est mundus: explanat Cardinalis à S. Caro: suâ subjungam veniâ: non solus ille, qui megacosmus dicitur, sed magis animatus alter, qui jure nuncupatur optimo microcosmus; parentem testor respicientis filii sic psallentem: *verumtamen universa vanitas omnis homo vivens*: (y) evanuit in statu innocentiae, colore fructus putridi allectus & ille-ctus, fallaci serpentis intoxicatus sibilò; in statu culpæ omni subijcitur vanitati non volens in statu innocentiae permanere: sed, nunquid æquum est cum Psalte Regio delectari in creatura DEI, & in factura sua? licet, & expedit; sic tamen, ut de factura ad factorem transiens per creaturam

(u) Serm.
169.

*Mundus,
& homo
mundanus
sunt vani-
tas vani-
tatum.*

(x) Eccles.
1. v. 2.

(y) Ps. 38.
v. 6.

turam adeas Creatorem; Væ enim illis, qui artefacta diligunt in odium artificis, explanat vanitatem manifestius Theodosius lectione sua, non legens: *vanitas vanitatum*: sed *vapor fumi, & aura tenuis*: quid illò instabilius; quid istà citius evanescit? homo utroque instabili est instabilior, est inconstantior ambobus; cuius vanam calamitatem & ærumnosam mutabilitatem deplorat hac lugubri æquiparatione: *nescit homo finem suum*; nam floris instar egreditur, & feriente meridiani Solis radio ad vesperam in terra dejecto vertice tumulatur: *sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves comprehenduntur laqueo, sic capiuntur homines tempore malo*: (z) quò non conceditur periculis cedere, nec indulgetur discrimina declinare: combinat extremorum paritatem Mediolanensis Ambrosius: *laqueus in hamo, viscus est in argento, nexus in pretio, clavus in amore*: (a) illaquearis, si hamaris; hamaberis, si amaveris; acclavaberis, ut adhæreat pavimento anima tua.

(z) Eccles.
9. v. 12.

(a) Lib. de
bona mort.
c. 5.

Illis, quæ
terram
sapiunt,
DEUS in
conditione
mundi
non bene-
dixit, quia
designant
hominem
bonis tem-
poralibus
inhiantem.

(b) Lib. de
Gen. ad lit.

Ingens iactura sitûs huius, quem habet anima pavimento adhærens! Divinæ benedictioni, quidquid terræ invisceratum est, subtrahitur; nec speret vanus suæ prosperitatis augur, benedictis DEI clementiam, quæ se ab universis terrenæ vanitatis clientibus elongat; cur enim supernus Conditor, dum terram germinare herbam virentem præcipit, obtemperanti non benedicit? Cur largitur Omnipotens dextera animantibus cumulatissimam incrementorum benedictionem, quam tamen super fecundum telluris uterum, dum herbam virentem protulit, non extendit? Audite amatores terræ, Commentatoris Augustini, validissimam rationem: *quia per fibras, & radices lateribus terræ inhaerent*. (b) Et tu qui terram super cælum extollis, qui vivum te illius gremio immergis, cui sola, quæ sunt terrena sapiunt, expectas repleti cœlogena benedictione? Corroboraturus inevitabilem hanc funestæ privationis plagam, dum fecit DEUS bestias terræ: & factum est ita: non illis benedicit, quantumvis, dum condidisset omne volatile secundum genus suum, extemplò

sacratissimi Oris benedictionem adjunxerit: *benedixitque eis dicens: crescite & multiplicamini*: nève divinæ benedictionis eloquium minus prodesse cogites, ausculta Cajetanum: *benedicere DEI, est benefacere*: peculiarem huius indultæ benedictionis rationem insinuat Anastasius Synaita; idcirco volatilibus Altissimum benedixisse, quia ex aquis generata sunt: *quæ ex aquis genita sunt, omnia DEUS benedixit, à terra verò genita animantia privat benedictione*: audi sublimiter ratiocinantem: *nam præfigurabatur regeneratio per Baptismum*: (c) reverere scaturiginem divinæ benedictionis. Sed cur eandem terræ bestiis impertiri superfe-derit, vel potius recusarit, profundiori est indagine inquirendum: fecisse bestias terræ, à sacro Chronologista exprimitur; sed factis benedixisse, non recensetur; an forsàn ideò, quia Theophylo Antiocheno elucubrante: *quadrupedia & bestiae quadam, pulchrè nobis depingunt homines quosdam, qui DEUM ignorant, impia patrant, terrena sapiunt?* (d) ita sanè. Vide, quòd ruas in præci-

(c) In
Hexam.

(d) Ad
Autol. Lib.
2.

Homo vanus est terra, sed non terra DEI.

pitium malorum, temporalium amator; benedicti DEO subtraheris, quid nî maledicti subijciaris? Clama, nè cesses, ad Conditorem tuum, non quidem arroganter exprobrando, sed humiliter deprecando: bestias non fecerunt manus tuæ, me autem tuis manibus fecisti & figurasti; nè differas benedicere terram tuam, carnem meam terrenorum amore obrutam; sed vereor, Divina Veritas mendacem redarguet filium hominis, dum in secreto recollecti cordis tui, velut in sibilo auræ tenuis, improperebit: non suam esse terram, quam condidit, quando de limo terræ ad sui imaginem in primo Proto-parente hominem effecit: falleris vane terrigena, si opinaris te terram DEI esse; hæc enim neque reptilia producere, neque jumenta edere, nec terræ bestias consuevit parturire: *terra sunt, qui terram sapiunt*: definit Doctor Seraphicus: non tamen terra Domini, qui cælum condidit, sed ejus dominio subjecta, cui divinus ultor & vindex seducti hominis terram comedere injunxit. Observat subtiliter æquissimam accuratissimi Judicis sententiam,

(e) 1. P.
de parad.

tentiam, ejusque sensum elucidat Moyses Barsephas, quasi dixisset, feriens talionis poenā nequissimum serpentem: *in pulverem redegeisti primos parentes; pulvere igitur vesceris totā vitā.* (e) Huic inani terræ pulveri maledixit, quando exacerbatus ultor humanæ prævaricationis dixit: *maledicta terra in opere tuo: hæc terra producit bestias, quando deducta libidini jumenta ejicit; germinans germinat reptilia, quando avaras mentes possidet; evomit demum feraces belluas, quando tumente superbiā se jactat; nam ut interpretatur Eminentissimus Hugo: quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ: & subjungit terribilem clausulam purpuratus Pater: *hæc tria de terra oriuntur: quia de amore terrenorum, universa malitia ortum habet.* Amabat terræ germina primordialis parricida, qui suum exosus fratrem, noluit cum eodem offerre animantia, sed obtulit de fructibus terræ, non tamen de primogenitis primitias, quas, contestante Ambrosio, sibi voluit vendicare; ex hoc enim, quod obtulisse scribitur Cain de fructibus terræ munera Do-*

mino, colligitur, Commentatore Thomā Angelicō: *quod ex cupiditate & avaritia optimas fruges retinuit, & minus bonos DEO obtulit.* Ad hoc furoris impii exitium præcipitantur vesani bonorum temporalium amatores; hominibus invident, nec DEO favent conditori, & collatori omnium, quæ sibi à bonorum omnium largitrice Dexterâ promanarunt; putant, id unum pro remuneratione collatorum favorum sufficere, si accepta recogitentur munera, quantumvis nunquam imposteorum refundantur. Non sic magnanimus terrenæ prosperitatis contemptor, quem cæcis affectionibus cedere vetat lumen prudentiæ à Patre luminum in electorum cordibus oriundum: humanæ calamitatis hoc est indicium, est luculentum nostræ fragilitatis argumentum; quod terræ suppeditantis adminicula non valeamus omnimodò neglectu fugere; sed Christianæ virtutis est testimonium, est validissimum Evangelicæ perfectionis argumentum, quod magnanimitate heroicā possimus spernere, quidquid mundanæ prosperitatis est, quidquid terrenum est, conculcare.

SAMECH.

VERSUS
XV.

Recedite polluti; clamaverunt eis: recedite, abite, nolite tangere: jurgati quippè sunt & commoti; dixerunt inter Gentes: non addet ultra, ut habitet in eis.

SERMO QUADRAGESIMUS QUARTUS.

Bona, quæ suam ab exorato Numine non nanciscuntur originem, fruentem perimunt, interimunt possidentem.

TAlis est vox superbiorum magistrorum, conqueritur Rabanus Maurus, qui pecus, quod crassum est, de grege assumunt; quod verò infirmum est, nequaquam consolidant, & quod ægrotum est, non sanant. Vix reconciliatus humanarum prævaricationum Vindex, lugentibus poenitentis Noë filius verbum salutis dixerat:

Peccantes,
magis lenitate,
quàm ter-

crescite & multiplicamini, & replete rore, sunt terram: cum protinus cæptum divini pietatis continuans sermonem, di. apposuit: & terror vester, ac tremor sit super cuncta animalia terra: (a) (a) Gen. 9. v. 2. Consimile prorsus super omnia animalia dominium Adæ mortalium tribuitur Primicerio, dum dominari piscibus maris, & cæli volatilibus jubetur: non injungit terrorem super filios,

filios, aut super posthumos; hos quippe omnes natura genitrix æquales protulit, sed variante meritorum ordine aliis alios occulta dispensatio proponit; ut humana formidine peccare metuerent, qui Divina judicia non formidabant. At boni Doctores, dum aliorum infirmitates ex sua fragilitate judicant, magis. per suave lenimentum compassivæ mansuetudinis conantur peccantes ab erroris laqueo eruere, quàm indiscretæ austeritatis imperiò, nutantes animos, & vacillantes magisterii pedisequos, in perditionis ferale barathrum præcipitare. Quam longè aliter inter exulceratarum linguarum iurgia locuti fuissent! quàm multò suavius, imò & efficacius fugam insidiantis mundi, suis suavissent auditoribus, quàm denique felicius exhortantis & exclamantis Zachariæ paræmiam conclamassent: *O, ò fuge de terra Aquilonis!* (b) triplici ingemiscantis Prophetæ signò, tria humani generis sugillantur impedimenta, quibus incurius terrigena, detinetur vinctus, vel proximè vincendus, nè deserat peccatum: est timor, qui cogitantem spiritum, ut illicò refiliat, constringit: est meticulosus pudor, qui noxiam succendit verecundiam, ut erubescat: est violentus amor, qui suis trahit vinculis, ut attrahat renitentem. Sed, quamvis triplex iste funiculus videatur non sinè difficultate rumpi, rumpitur prudenti ratiocinio præsentis argumenti: quis scit, nùm ægrè admodum à mundi gremio, ubi cubat inter deliciarum otia, & inter pulvillos voluptatum, quis scit, nùm non saltu magnanimo à Babylonis sinu resiliat dormitabundus mundicola, si sibi pervasum viderit, quòd bona temporalia, quæ neglectò veluti DEO corraduntur, amplius noceant, quàm proficiant, plùs crucient, quàm delectent? Excelso culmini confine est declivium; securiori proceditur vestigio in convallibus plorationum; mundana enim sublimitas, & celsitudo terrenæ prosperitatis, vix nunquàm non est lapsui obnoxia, quæ tamen tot votis viatorum appetitur, tot passibus absconditur, tot studiosis affectibus exambitur.

Pars IV.

Peculiarem expressurus benevolentiam Dominantium Dominus, quò Salomonem dilecti & electi Davidis *DEUS* e-filium prosequi decrevit, hac singulari tenerrimæ dilectionis sponsione *monit in Patrem,* invigilaturam Salomonis providentiam promisit: *Ego ero ei in patrem, quia ar-& ipse erit mihi in filium:* quæ amplior excogitari poterat prosperitas, *in virgâ.* quàm Regem regum sortiri in parentem? quid optabilius accidere, quid valeat felicius evenire, quàm in periculis auxiliatricem dexteram protegentis Omnipotentiae, quàm in sinistris eventibus, paternam Divini Tutoris sedulitatem experiri? in DEI Filium adoptatur Davidis filius, qui, promptiorem ut exhibeat tanto parenti obedientiam, nè immatura incurii adolescentis levitas, submissio- nis debita, aut filialis reverentiæ jugum excutiat, adnectit conditionem, cujus intenta recordatio juvenilem compescat audaciam, restringat temerariæ præsumptionis depravationem: *Si iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum:* (c) correlativa sunt, Pater & Filius, respectu *(c) 2. Reg. 7. v. 14.* mutuo indissolubiliter se respiciunt, unum si tuleris, jam alterum abstulisti; paterna benignitas filialem exigit observantiam; sinè hac destruitur filiatio, vel saltèm paterna pietas imminuitur, inamorata patris affectio relaxatur; vix enim aliud paterno cordi gravius solet accidere, quàm inobedientis filii contumacia. Præsciverat omniscius Scrutator cordium, fœdifragam effœminandi Salomonis malitiam, præviderat Sacrilegam idololatræ libidinem, quæ infallibili scientiâ non obstante, connexam culpæ pœnam non absolute determinat, sed interjecta conditione, quasi fortuita adhuc foret prævaricatio, quid sit acturus Arbiter, si reatum transgressionis contraxerit, declarat: *arguam eum in virga, & in plagis filiorum hominum:* quasi Salomon pressius dicat: paterna austeritate de-flagella-
linquentem corrigam, non in virga *tur virgâ* furoris mei percutiam, sed feriam *filiorum,* flagellò filiorum; affligam carnem, *dum ledi-* ut consulatur Spiritui; ut salvem ani-
mam, dolore corpus feriam, ut pos-
sit gloriari cum viro simplici: *visita-* *ralibus.*
tio tua custodivit spiritum meum: (d) *(d) Job.*
humanum *10. v. 12.*

Tria potissimum sunt impedimenta virtutum. (b) Zach. 2. v. 6.

Funiculus iste triplex facile rumpitur.

humanum quippè spiritum tunc superna visitatio, moralizantis Gregorii testimoniò, custodit, cum hunc virtutibus ditatum, vel flagellò percutere, vel compungere amore non desinit: flagellat instar Parentis providi, quando terrenæ prosperitatis discrimina subtrahit, & latitantem bonorum temporalium laqueum disrumpit; ut jam terrena displiceant, sola tantum cœlestia anhelas Filiorum DEI animas contentent. Sic pia mater mordenti filio ubera subtrahit, nève, lacteâ inebriatus dulcedine, nimium insolescat, delinitum amaritudine sagaciter ablaet: quid Pater faciet, ut petulcientem filiolum à præcipitio prohibeat, à lapsu arceat, ab avio ad viam reducat? minabitur ferriori nutu, ut resiliat; plagam adjiciet, ut ferientem pede propero obediens accedat: felix, quem castigare dignatur paterna DEI manus, fertilitatem sterilitate salubri minuendo in campis, pecuniarum abundantiam evacuando in arcis; quantumvis percussus crudelitatem nuncupet, quam compellare debuerat patris solliciti benignitatem: dissimulat plerumque supernus Arbiter flagitia in mancipiis, punit in filiis exiles umbras delictorum; nec tamen ideo primis esse dicendus est clementior, crudelior secundis; nec enim misericordiam suam aufert à parvulo, dum levi verberare errorem abigit, ut corrigatur, si modò suam non auferrat misericordiam à reo.

Flagellabatur vir patiens à dirigente DEO per manum ferocis angeli; verumtamen anima conservabatur: privabatur terrenis opibus, qui tamen, dum opulentos in divitiis, potentes in possessionibus considerat, seque æternis quandoque fruiturum recogitat, subtiliter perorat: *verumtamen, quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium eorum longè sit à me:* (e) videbat immersos bonis temporalibus, nec invidebat hæreditatum amplitudinem, suam præeligens calamitatem; habebant bona, sed in ærariis, quæ aurò replebantur, non tamen tenebant in manibus, quæ solus ille suâ constringit dexterâ, qui despiciendo labilia, quæ bona Sæculi accepit, subjugante dominio imperiosa mentis premit; sunt enim opu-

lentorum aliqui, quantumvis esse recenseantur pauci, quos plurima habere cernimus, quorum inanis delectatio non recreat, nec titillat; horum profectò bona in manibus habentur, & portantur, quia mentis dominio subjugantur: sunt alii istis oppositi, qui sic totis aspectibus, plenis affectibus, splendori aureo, & rerum exteriorum lucro inhiant, ut non magis ipsi habita teneant, quam à possessione ludicra captivi teneantur: sed horum consilium à DEI servis rejicitur, & velut noxium sanis mentibus, nè suò aspiret toxicò, elongatur; quid namque est iniquorum consilium, interrogat Papa Gregorius; *nisi terrenam gloriam quarere, æternam negligere, salutem temporalem cum damno interiori appetere, & dolores transitorios cum æternis gemitibus commutare?* (f) Fidelis Summi Parentis filius mavult ad breve tempus sub feriente flagello patris gemere, quàm æternæ ultionis supplicia, quæ ultrix offensi Judicis infligit dextera, tolerare: despicit sapiens volubilem caducæ prosperitatis vicissitudinem, respicit solam, quæ sub immobili Numine oritur felicitatem, sciens, rotabilem mundi orbitam, nisi primo subdatur mobili, mobilitate qualibet esse mobiliorem. Felix prosperitas, quæ suam à misementis, & immittentis DEI misericordia nanciscitur scaturiginem! Infelix, qui sua sollicitudine deliciosam procurat requiem, suis laboribus aggregat bonorum temporalium abundantiam, nec curat vitium pro visco impendere, cujus, aut suffragante piaculo multiplicet substantiam, vel saltèm, si eadem remaneat, eandem impinguet.

Erubescat invereconda saltèm Christianorum divitum avaritia, ad probatissimam verecundi Euripidis paeremiam, qui nunquàm opes illas probare voluit, sed reprobandas semper statuit, quæ faciliùs delentur à DEO, quàm scribuntur: alata sunt, ut avolent, quæcunque rapaci dextera corraduntur, aut pertinaci litigio eripiuntur: Indoluit suò jam Sæculò Cordubensis sapiens, illum à vulgo inter beatos reputari, ad quem pecunia magna affluere, & temporalium bonorum abundantia devolvi videba-

(f) Lib.
15. Mor.
c. 28.

Iusti habent bona temporalia in manibus suis, non verò impii.
(e) Job.
21. v. 16.

*Avari Christiani habent, quod discent à gentili Philo-
pho.*

tur; quasi ad pecuniarum pondus libraretur vera felicitas, vel certè, indispensabili statuto, venalis æquitas compararetur. Hæc fraude defraudatus orbis, sinè prudenti discrimine opes aggregat, sinè maturiori examine thesauros conservat; nùm verò dispensatricis Omnipotentia dextera eosdem porrigat, an rapax iniquitas distribuat, non discutitur; undè proveniat, quod copiosè acquiritur, sinè anxietate dissimulatur: placet sapor dulcedinis, seu de venenata stillet origine, seu lethiferam sapiat colluviem, undè primordialiter emanat; hinc est, quòd, corruptò depravorum judicium calculò, hodieum rapax aviditas, subtilis æstimeretur sagacitas; hinc suam duxit originem infatuata voluptuosæ indolis ebrietas, quæ poculum non reprobatur, si modò ab auro fulgeat, quantumvis virus contineat, quò haurientem mactat. Quas non expendit opes Tharsensis Persecutor fidelium, ut congregaret milites, ut sustentaret congregatos? quæ non elegit subire pericula, ut Christi insidiaretur pedisequis, & vinctos perduceret ad forum Solymæ, ibidem à congregato Senatu perfidorum Procerum extruciantur? suæ præferens libertati captivitatem Christiadam, neglexit requiem, eligens anxiam; at ubi suam vindicare statuit hæreditatem JESUS, ubi accelerantem stitit, excussus equò, omnem excussit pariter ferocitatem lupus rapax, & illicò cœlesti irradiatus lumine, arbitrari cœpit propter Christum detrimenta, quæ sibi videbantur antea lucrorum incrementa: &, quid occurrit dulciùs hodieum delirantibus Adæ filiis, quàm opes suas profundere in vitiorum lucra, & ad obscenas terrenarum voluptatum quisquillas sat carò comparandas pretiò, ampliorem bonorum possessionem dilapidare?

Exhortabatur aliquandò blandò paterni oris alloquiò, consternatos ab insidiis, circumdatos ab adversariis, anxios ab alienigenis, Magister discipulos: *nolite timere pusillus grex*: (g) pusillum gregem nominat electorum, ob comparisonem majoris numeri reproborum: parvulos à Domino nominari discipulos suos, *quia in hoc Sæculo Sancti, parvi videntur*,
Pars IV.

causâ voluntaria paupertatis: exponit Theophylactus; postquàm enim temporalium curam ab eorundem cordibus removerat, timorem pariter, ex quo anxietas hæc & sollicitudo eruitur, profligat: nolite timere, nè propter regnum DEI militantibus hujus vitæ necessaria defint; nolite timere: pecuniarum usum non rejicit, sed prohibet abusum; non suas suis possessoribus intendit eruiere possessiones, sed censu congrui scænoris augere; *facite vobis sacculos, qui non veterascunt*: non præcipit, nil pecuniæ à grege suo asservari, sed potius injungit, prudenti providentia eandem conservari, nè vel demoliatur tineam, vel homo trium literarum, fur scilicet, deprædetur: hic liceat cum applaudente Chrysologo exclamare: *Christe! quò te pertrahit amor tuorum? ut avarum lucri facias, facis eum, quòd desiderat, audire: sacculos imperas, qui multos nummos capiunt, non crumenas, qui paucioribus replentur?* terrenum allicit divitem copiosioris lucri illiciò? verum æternos thesauros, qui non deficiant, vult parari; *ut avarus, dum consueta pervenit ad lacra, aut virtutem capiat, aut à virtute capiatur.* Felix prædo, si cœligenorum bonorum auferat thesauros de manu Domini! felix præda, si cadat in retia solliciti prædonis nostrarum ærumnarum! ecce quàm bonus Israël DEUS! curam acquirendi non jubet deponere, sed mutare; ut si caduca curasti hætenus acquirere, coneris imperpetuum perennatura obtinere; sollicitus est, nè pereant divitiæ, sed ut permaneant possessori. Age diyes! fac tibi sacculos, ut pareas imperanti DEO; præmissos in cœlum, manibus egenorum sacculos tuos sequere, ut veras divitias assequaris; sume de manu Domini bona, quæ tua petit aviditas, quibus ditescere tuus affectat amor; largitor bonorum omnium tuis non tantum votis annuet, sed suis benedictionibus locupletabit; si enim à mundo opes postulas, vel has rapinis congregas, vel forsan à testatore emendicas, tineis cedunt in pabulum, vel furibus in oblectamentum; desine noctes impendere, dies laboriosa sollicitudine inaniter consumere; canæ antiquitatis annosum est

Christus præcipit, ut faciamus nobis sacculos pro thesauro indeficiente.

Felix Prædo, qui de manu Domini aufert thesauros cælestes.

Pauperes vocantur pusillus grex.

(g) Luc. 12. v. 32.

est experimentum: malè parata, quæ suam ab exorato Numine non nanciscuntur originem, malè pariter dilabuntur; dum enim aliundè videris abundantius adipisci, seu fœnerando nequiter, seu emendo fraudulenter, seu vendendo fallaciter, amittis, non acquiris; perdis, quod tuum est, dum sperans, quod alienum est, consequi flagitabas; stultitia siquidem mundi hujus, sub salutarium specie, noxia suis clientibus præsentat.

*Superba
de bonis
temporalibus
jactantia est
navis
Tharsis
in spiritu
vehementi
contenda.
(h) Ps. 47.
v. 6.*

Inspiciamus negotiatorum Sæculi, & mundi divitum consilia, quæ pertractant; discutiamus æraria, quæ condensant; examinemus media, quæ adaptant; conscendamus, non leves phaselos, sed graves onerarias itinerantium & exulantium mercatorum, quorum indeclinabile discrimen inter undosos marium vortices prælagiens Propheta Regius, usque ad exitii periculum sulcaturus, committatur: *in spiritu vehementi conteres naves Tharsis*: (h) Mira desævientis elementi ferocitas, terrificæ spumantium intemperies procellarum! si non necessarium, existisset saltem proficuum sacræ illius dominatricis imperium: *surge Aquilo, veni Auster*; ad propellendum, non submergendum; ad eruendum, non deprimentum; ad transnatandum, non conquassandum. Præscindit quamcunque spem effugii sua lectione Chaldaus: *in vento valido, qui egreditur à conspectu DEI confringentur naves, ad Tharsum deproperantes*: discriminantur Interpretum placita, nec est, qui hanc classem velivolam indubiâ determinatione audeat individuarè: illa hic recenseri navigia Theodoretus suspicatur, quæ trans mare adversus Regem Josaphat, cujus vociferans oratio filios Moab cum nefaria Ammonitarum progenie, mutuis cædibus profligavit, (i) seu dein commemoratæ Tharsis nomine Ciliciam seu Carthaginem, seu ulteriores plagas Indiæ cum aliis vocari supponamus: florebant primordia Regni Carthaginis navibus, Interprete Augustino, potenter adeò, ut inter cæteras gentes excellerent navigationibus, & negotiationibus emerent: verùm, his navibus illam constituisse classem verosimilius adstruit Genebrardus, ab opulentia ditissimam, à fabrica solidis-

simam: vertitur autem nomen hujus Metropolis: *exploratio gaudii*: aptèque navibus comparatur: sed cur hæ navigantes onerariæ, quæ probatissimum advehebant aurum, in sumptuosæ illius Basilicæ vel exstruendam, vel exornandam fabricam expendendum, divini flaminis impetu dissolvuntur, cur invaduntur, cur in abyssu tumultuandæ conteruntur? Respondet Antistes Hypponentis; *superba facta est civitas illa, ut digne per ejus naves intelligatur superbia gentium, præsumens in incertis, tanquàm in flatibus ventorum*: adstipulatur magno Præsuli Gregorius Nyssenensis emphatica resolutione: *quoniam quævis navis è Tharsi in medio mari, erat innatans vitiositas*: quid mirum, quod tanto pressa pondere conteratur? illud mirandum, quod usque ad maris medium pertigerit, in ejus litore submergenda. O utinam omnes & singuli, quot quot ex incerto terrenæ prosperitatis patrocínio intumuerant, quot quot ex elato ambientis superbiæ supercilio usque ad Aquilonis latera se sustulerant, evertantur & subjiciantur illi, qui humilis corde, ancillæ filius fieri voluit, sèque humiliare usque ad mortem crucis decrevit! Haud miror ego, quod contrà classem tot malignitatibus obrutam, quot navibus stipatam hoc mare magnum & spatiosum insurrexerit, ut Altissimo dedicatæ divitiæ hiantibus tumultuantium undarum faucibus absorberentur, neque sacræ famularentur machinæ; vitiosa quippè opulentia nullis deservit usibus, sed unâ secnm, affecuta sibi bona terræ pertrahit in ruinam: vehebant ingentem Tharsensis auri copiam confœderatæ simul onerariæ; sed quia velificantem Sæculi prosperitatem, quæ bonis de manu indulgentis DEI non emanantibus ditatur, repræsentabant, ventis in spoliū, tempestuoso turbini in prædam cesserunt submergendæ. Fuge fugacem illam caducæ felicitatis umbram, quæ non à Sole Justitiæ egreditur, sed à splendore fatuo mandanæ vanitatis efformatur!

Audiant indefessi divitiarum scrutatores, subterranei terrenorum thesaurorum inquisitores, qui, ut sua vel augeant, vel retineant, invadunt aliena, ut sua esse faciant, quæ antea non

(i) 2. Paralip. 20.

*Mundicula-
larum co-
namina
sunt labor
tinea & a-
raneæ.*

*(1) Job.
27. v. 18.*

non fuerant! considerare libeat ambitiosos mundanæ felicitatis procos, qui non curant unde proveniant, si modò sibi adveniant, opulenta possessionum incrementa; quorum infamem solertiam sugillasse videtur vir patiens, dum exprobrabat eorum uni: *adificavit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum:* (1) legit Arabs: *sicut aranea:* aranæ jungitur tinea, ut, quàm vana sint mundicolarum conamina, copiosius exprimatur; tinea quippè rodendo vestem, ibi conficit domunculam suam; sed, cum vestis à pulvere nonnihil excutitur, concussæ domûs incola profligatur: sic pariter sectator deliciarum, & voluptatum explorator, divitiarum avidus coacervator, investigator opum, quas obtinere desursum dubitat, à mundo largiente consequi desiderat, quasi securius istius adminiculò valeat recipere, quàm à munifico conditore omnium assiduis precibus impetrare: denegat, non nego, sæpè sæpius, has vanas aranearum telas misericors & miserator Dominus, non flagellare volens impium, sed perituri interitum præcavere. Consuevit rodens tinea, consueto more vermium, se peregrinis alienarum arborum foliis involvere, in quibus, dum sibi suam ædiculam fabricat, se ipsam penitus eviscerat, se ipsam laborando conficit, totumque, quidquid efficit, in muscæ incidentis laciniam deservit; sic fatigantibus curis oneratus amator vanitatum se ipsum ipsa inter quietâ noctis somnia, & otia dici, anxiam sollicitudine exenterat, hoc unum pro terminali arduorum conaminum pretio recipiens, quòd corrasis undique pecuniarum copiis, constructis variorum domiciliorum machinis, auctis agrorum spatiis, hæredem locupletet, quem maximè timere deberet suorum laborum tineam, suarum fabricarum araneam, suarum opum inopem dissipatorem. O si consummatissimis laboribus consumpti genitores suo de tumultu erigerent capita, & referatis clausarum pupillarum palpebris, suos intuerentur filios, suorum conaminum hæredes, computrescentes in deliciis, desipientes in ludibriis, indormientes sceditatibus, sudantes in prædecessorum suorum divitiis, ab-

*Male par-
sa male
dilabun-
tur.*

utentes opulentis hæreditatibus, ad familiæ ignominiam, ad vulgi scandalum, ad suæ salutis exitium, ad interitum infantium animarum! Hæc enim est pars hominis impii apud DEUM, & hæreditas violentorum; sunt quippè violenti in judiciis adversus innocentiam pupillorum, dum istos opprimunt, & viduas defraudant; sunt violenti in suarum dignitatum subselliis, dum litigare coactam condemnant innocentiam, & vacuam contemnunt paupertatem; sunt violenti in conviviiis, dum alieno vescuntur inopum sanguine, & oppressorum subditorum sudoribus inebriantur: hinc provenit inevitabilis divinæ vindictæ maledictio, ut nepotes eorum non saturentur pane, sed dissipatis hæreditatibus, ex locupletibus filiis in mendicantes servos degenerent; quas enim coacervat rapinas impii parentis dextera, eadem insolentis posthumi dilapidat sinistra, & quorum prodigi parentes vixerunt in vitiis, eorum posteris sepeliuntur in peccatis, generantur in flagitiorum turpitudine, nutriuntur in paternorum criminum consuetudine, educantur in gulosa saturandæ ventris sollicitudine, deducuntur ad necessariam violentæ famis esuriem, dum distillatâ in comestationibus & lusu prodigalitibus substantiâ, famæ statusque sui desertores ludicri, universæ pietatis insolentes adversarii, honestatis & gloriæ temulenti proditores, finaliter consumpta hæreditate, divenditis arcibus & oppidis, oppignoratis pagis & domibus, attenuatis censibus & redditibus, urgente verecundiâ in desperationem acti, se totos ad illecebrosas carnalium oblectationum convalles præcipitant, in volutabro luti se vivos tumultant, donec exulcerati Judicis vindictam, quotidianò scelerum incrementò accelerent, hæcque scelestos sui contemptores persequente exscindantur de terra viventium, & mortui in delictis, cum epulone sepeliantur in inferno. Vides rodentem tineam, qualiter domum suæ libidinis ædificet, aliorum vestitum lace-rando; quid enim sunt terrena omnia, nisi quædam corporis indumenta? decernit Gregorius; (m) est si- (m) *Hom. 32. in Ev.* quidem corrodentis tineæ congenita proprietas,

proprietas, sibi domum, corrumpendo alienas vestes, ædificare; est perversa avarorum divitum malignitas, suas sibi divitias ex peregrinis opibus aggregare. Vix potuit aptiori comparatione hujus mundi raptorum perversitas, & inanis labor explicari. Sunt solæ solùm solidæ hæreditates, quæ à paterna Largitoris bonorum omnium manu proveniunt; sunt telæ, quas sibi pro habitaculo eviscerandæ construunt araneæ, opes illæ, quæ ab iniquitatis gremio dimanant, vel à voluptuoso lactantium Venerum ubere suguntur; durare nesciunt, perire momentis quasi singulis continuant, donec se ipsos miserabiliter corrodant. Vidit lugubre hoc spectaculum caligante pupillâ licet cæcutiens Judæorum iniquitas; quidnî id clariùs conspiciat, oculata justorum providentia, si modò erigat palpebram vel unam saltèm ad videndum.

Infamis proditor Apostolatium dimittere, à sacro Magistri Veritatis Collegio recedere, Episcopatum suum relinquere, & in concilium impiorum abire statuit: *abiit à DEO, stetit cum diabolo*, Tuitiensis Ruperti testimoniò; quo duce crudelis traditor universalem totius mundi hostiam sibi approprians, ut modicum acquireret peculium, cœli terræque possessorem, & conditorem proposuit venalem; longum multarum iniquitatum indicem Chrysostomus compendiantem hac methodo constringit: *parricida pariter, & conviva vendidit argentò Dominum, fecit de Magistro ferale commercium, accepit aurum, perdidit DEUM*: (n) Expende contiguum duorum extremorum nexum; quàm sibi sint confinia, aurum accipere, & DEUM perdere; quid erit injustè illud coacervare, nequiter aggregare? nec injuriosa videatur comparatio, iniquorum divitum cum impio traditore; approbat comparationis æquitatem doctus Origenes: *opportune hoc uteris exemplò ad omnes, qui quodcunque peccatum facientes propter avaritiam & causam pecuniarum, aut alicujus lucri, Verbum DEI tradunt, & contemnuunt*:

(o) Homil.
35. in
Matth.

(o) delirus venditor non certam summam postulat, sed, quidnam sibi dare velint, interrogat: *quid vultis mi-*

hi dare? notat fastidium perduellis discipuli Doctor Angelicus; *quando aliquis vult vendere rem, quam diligit, imponit ei pretium; sed quando habet rem, de qua vult se expedire, dicit: date mihi, quod placet*. Sic sic contingit divitiarum amatoribus, pro nihilo habent terram desiderabilem; nec æstimant, sed vilipendunt desiderium collium supernorum. Aggravabatur interim, acceptis argenteorum oculis, mercator pessimus, quos ultrà supportare nesciens, reddidit Sacerdotibus: *ut licet ipse venditi sanguinis auctor esset* (commentatur Hilarius) *tamen infidelitatem ipsa vendentis professio argueret*: non valens ergò conscientie stimulantis cruciatus ultrà sufferre, fremebundi cordis rabiem præproperis sequitur gressibus, stante jam diabolo à dextris ejus, relatumque venditionis pretium non abjicit in sterquilinum, sed projicit in templum; quia talibus semper Diis templum suum devoverat. Erubescabant interim ad horrendum facinus Sacerdotum Principes, cum Scribarum & Seniorum conciliabulo, & confusi ex inito contractu iniquitatis, renuerunt relatum ad Templum acceptare, nec sinunt in oblationum gazophylacio collocari, illam adducentes pro lege prohibitionis rationem; *quia pretium sanguinis est*: (p) (p) *Matth.*
adscribit tamen inopinatam consultantium resolutionem ordinanti Providentiæ Mediolanensis Ambrosius, quæ etiam rebelles compellens voluntates, inclinavit suffragia consultabundæ iniquitatis, iniquissimorum videlicet consultorum, ut sepulturæ peregrinorum comparandæ divini Sanguinis pretium impenderent; *ut jam exinde Christus, & vivos sanguinis sui passione redimat, & mortuos pretiosa passione suscipiat*: (q) decernit (q) *Serm.*
Augustinus: Non venditori proficit, 128. *de*
nec ex relato denariorum numero *Cæn. Dom.*
emptor perfidus ditescit; acceptam Judas pecuniam servare renuit, relatum Judæus detrectat acceptare, sed malè parta pessimè dilabitur; nève ulli illius profit dominium, ut nulli afferat utilitatis commodum, in sepulturam mortuorum deputatur. Lege, & legens collige, quò tandem illa argenti aurive copia deveniat, quam scelerata manus in mercedem iniquitatis

Injustè ac-
quisita non
fructifi-
cant.

tatis erogat, quam largientis DEI
Dextera non subministrat.

Divitia- rum copia est fons, cui male- dicit Do- minus.
Est aliud divitiarum infortunium, nō malis dicere, aliud divitum vitium reperiri, inseparabilis scilicet rapacitas; quæ tamen compressis manibus, quidquid abripit, retinet, nihil distribuit, quod concludit: Arborem fici dixeris genuinam esse opulentorum mundi amatorum figuram, peculiari privilegio gemini fructus unō, eōdemque annō bajulam, quam tamen transiens DEUS Homo sterilem reperit, solā foliorum viridantium pompā evanescentem; ditior & locupletior cæteris, indulgentis cæli, aut fecundantis soli beneficio, est suo Authori parcius, iniquior Conditori: peculiare ficulneæ discrimen à cæteris stipitibus expendit Ambrosius: *In aliis flos discutitur, & poma nascuntur: in hac poma decidunt, ut poma succedant;* discrepat ficulnea fecunditate à cæteris arboribus pomiferis: *alia flores ferunt, antequam fructus, hac sola ab initio germinat poma pro floribus:* (r) qua non obstante insolitā pomorum abundantia famedico viatori DEO se sterilem exhibuit in fructibus, in foliis abundantem; cuius ingratam parvitatem vindicaturus Conditor, maledictionis anathemate percussam, perenni mulctavit sterilitate, feralem pronuncians sententiam: *nunquam ex te fructus nascatur* (s) *in sempiternum!* sed, cur hanc immaturam arborem præ tot sterilibus aliis sua increpatione ad perpetuam ariditatem condemnat, cum tamen, Marco Evangelista attestante, *non erat tempus ficuum?* fuerat quippè dies undecima primi Mensis Nisan, quæ vigesimæ primæ Martii apud nos correspondet. Verumtamen in verbis parabolam, in historia mysterium attende, ab incarnata Patris Sapientia sub figurante allegoria occultatum; amarum quippè sermonem latere observat Isidorus Pelusiota, ex variis Commentatorum placitis, & Patrum oraculis eruendum: suam subjungit ipse piissimam considerationem: *Christus humanō ac misericordi animō, hoc ei imprecatus est, nē posthac fructum, peccati causam, ferret:* (t) adumbrabatur in ficulnea, & ficu sua, occa-

sio ruinæ, quam serpens nequam ostensa venustæ arboris hujus pulchritudine procuravit: & quænam hodie est ansa amplior, est causa fertilior peccatorum, quam opum abundantia, quam exundantium divitiarum multitudo, quæ tot abusus germinat, tot crimina protuberat, nec tamen in prima sui abundantia perseverat? maledictam dixeris in hac exarescente ficulnea divitum opulentiam, nē usque in finem fructificet, sed, vel in suæ durationis crepusculo, vel in dierum snorum medio, miserabiliter exarescat. Sublimem aliam magnus adducit Athanasius elucubrationem; reflectit subtiliori ingenio ad prima Proto-Parentum peristromata ex surreptis ficulneæ cujusdam Paradisiacæ foliis confuta, quibus suam erubescens nuditatem contegebant; & subjungit: *quia post transgressionem Adam accepit folia ficus, quibus obtexit sua turpitudinis peccatum: cum Christus destrueret transgressionis peccatum, & configeret, deleretque in cruce, arefecit operculum peccati, id est, folia ficus, quibus Adam tegebatur:* (u) ec-

Divitia sunt operculum peccati, instar foliorum ficus in Pa-

radiso.
(u) *Quest. 58.*

Divitia sunt ficulnea secus viam.

(r) *Epist. 51.*

(s) *Matth. 21. v. 19.*

nens, & rarò diuturna: subjungit causam infulatus Pater: *est via transitus demonum in omni vitio*: hoc planè conforme est elogium bonorum Sæcularium, & opulentiae temporalis; via ad omne vitium per opes panditur, per opulentiam omni flagitiorum generi semita planatur: dùmque Mammonæ iniquitatis in muscipulam, vel saltèm in multarum animarum deserviunt illicium, demonibus indulgent tam aditum, quàm transitum, ut justum humanis cordibus verbum auferant, surripiant, & asportent, quemadmodùm rapaces cœli volucres cadentia secùs viam semina absumunt. Erras, qui credis longævâ divites annositate canescere, suoque possessori per plurima annorum lustra conservari: arescunt plerùmque, dum maturescunt, & quæ corrodebantur à genitoribus in usum filiorum, ab avidis hæredibus, turpissimis diripiuntur abusibus; plùste nebrarum principi ancillantes in animarum exitium, quàm in salutis auspiciū servientes: nam vecors & excors ut plurimùm opulentia, non tantùm inclinatur prona ad vitium, sed præceps agitur ore prophetico: comminabatur suò jam Sæculò potentibus, & divitibus subsecuturam hanc jacturam bonorum mundialium comminabundas Abdias, vel potius comminabatur Prophetarum Dominus, vesanis mundi amatoribus, fatalis jacturæ inevitabilem eventum: *etsi exaltatus fueris ut aquila, etsi inter sydera posueris nidum tuum, inde detraham te*: (x) Aquilæ muscas non capiunt, licèt rapaces sint; superbi divites, non leves, aut exiles rapinas ambiunt, quantumvis ambitiosi sint: nidus proindè in ipsa domo syderum collocatus, sunt procerum palatia, Principum Regiæ, sunt Senatorum curiæ: quisquis Symbolum approbas, velim mysterium, ut attendas: avicula, ut implumi pullo- rum propagini quietam mansionem erigat, ut nidum construat, quantis conatur laboribus, stramen conqui- rere, culmos colligere, rotare nidu- lum, formare lectulum, plumas cor- radere, immitem adhuc duritiem omnigenâ suppellectile emollire; & tanto compactus labore, munitus sa- gacitate mirabili vilis nidulus, sinè

laborioso impetu disjicitur, sinè for- ti extentæ manûs impendio dissipatur: sic sic terrenis conatibus, vio- lenrò velut impendiò acquisita, non cœlitus benedictione gratuita delapsa bonorum temporalium abundantia, quàm leviter dissolvitur? in unam u- nius trabæ machinam pars magna pecuniarum impenditur; unius ho- ræ spatiò, chartaceò foliorum mini- steriò perditur; argenteis equorum tintinnabulis prodigitur; menstruosa conviviorum ingluvie, pagi cum ur- bibus devorantur.

Hoc intendebat impropriò con- similes sugillare epulones, abominan- dos hujuscemodi divites condemna- re, quando in suo dolorum lectulo prostratus, in vili sterquilinio magnus inter orientales Princeps ingemisce- bat, quasi nostrorum præscius Sæcu- lorum: *divitias, quas devoravit evomit, & de ventre illius extrahet il- lum DEUS*: (y) divitias, quas defrau- dando corroserat, thesauros, quos malè advocando, & pessimè litigando acervaverat, prodigendo evomit, & quibus suam infamis auri famem se- dare, vel potius extimulare niteba- tur, de ventre suo ab ultrice Justitia extrahuntur, dum æquissimò, aut providentis, aut permittentis Provi- dentiæ judiciò, à prodigis hæredibus dissolvuntur. Forſan ad eundem af- symbolæ moralitatis scopum colli- neavit & collimavit proverbialis Sa- lomon, dum suum erudiens discipu- lum, aut genitum in Spiritu Verita- tis filium, fatalem injurioso diviti hunc exitum vaticinatur: *suavis est homini panis mendacii, & postea im- plebitur os ejus calculò*: (z) miraris

Divitia injuste ac- quisita causant vomitum. (y) Job. 20. v. 25.

Divitia sunt panis mendacii.

(z) Prov. 20. v. 17.

Palatia tempora- lia compa- rantur ni- dis.

(x) Abdas. v. 4.

durissima gehennalis poenae acerbitas, indigestibilis tota aternitate: & quamvis divitiarum acervata congeries sapore aestuantissimo devoret, intendens satiari, ambiens impinguari, omnem tamen, quam deglutivit auri copiam, horrendo vomitu ejicere cogitur, nec nisi sordidam calamitatum massam, hereditati suae, ut hanc possideat, legare. Sic ludit cum filiis hominum ultrix humanarum praevaricationum Justitia, ut studiosos procurandae vanitatis conatus eludat, & anhelis famedicatorum auri vororum faucibus illudat: corroborat tropologicam periodum insigni clausula Olympiodorus: *Quemadmodum, qui venenum hauserunt, insitantur ad vomitum; sic, cum quis divitias comparavit injuste, cruciatur, devulsis visceribus ipsas effundere compulsus; compellitur ad ejiciendum violenter, quidquid ingerat insatiabilis concupiscentia stomacho vehementer. Diripuit iniquus iudex hodie injustam seducendum munerum alimoniam, & cras sinistra invasus adversitate, virulentam cogitur praedam dimittere, illustre spoliolum defraudatis clientibus, seductis viduis & orphanis, quod noluit restituere, virulentum velut edulium salutaris vomitu elocare. Quod perimit in veneno, quodque provocat egeriem vomitus, non calor, sed frigus est: & quodnam aliud opulentam constituit divitiarum congeriem, quam meum & tuum, frigidum illud verbum, quod mundiculis est probatissimum proverbium, quantumvis sit felicissimum perfidae iniquitatis mendacium, cui inhiant Senatores in curiis, de incolarum litigiis nutrire se flagitantes; cui innituntur adimplendo, in aquis remiges, dum spoliolum spe allecti, enavigant maria; in campis milites, dum expugnandarum urbium adacti necessitate, periclitari dissimulant in assultibus, perire in conflictibus non metuunt, hiantia inter vulnera continuare non reformidant, si modo depradari hostilia indulgeatur tentoria, quasi absque alienigenarum com meatu non possint vivere, nec absque sumptu inimicorum suppellectile vincere, nec sine evacuatis debellatorum alienigenarum arariis triumphare.*

Pars IV.

Profligabat Moabitarum agmina victoriosus David, expugnabat validissima inimicorum praesidia, eliminabat armigera perduellium tyrannorum pyrateria, & inter continua se David perditiosorum populorum discrimina, tit alas conauseabundus singultuabat: *quis dabit mihi pennas sicut columbae? (a) quia hac anxietate cordis haec sunt suspiria, sollicitantis animi haec sunt desideria; non nocet. utque celerius innotesceret accelerantis impetus, legit Arabs: quis mihi dabit duas alas? una non sufficit, si sola sit sine focia; elongabitur concupitus futuri incolatus terminus, si una sit sine altera, lentior evadet accessus: expendit violentum praeproperantis affectum Hieronymus, & lectione sua, flagitantis, exclamantis, inquietantis declarat impetuosi volatus intentionem: ut procul abeam, & commorer in deserto semper.* Restat solvendum aliud optantis dubium, cur lentas debilis columbae pennas ambiat, cur non aligera vehi ab Aquila concupiscat? an forte, quia leviores sunt, nullo surrepti cujusdam culmi vel pulverum pondere aggravatae? volebat Princeps providus foedifragum populum avolans declinare, qui praetendebat innocuum adolescentem in truculentas Saulis manus tradere perimendum; verum, hoc stante motivo, cur perniciosissimas aliarum avium pennas non praelegit? Elucubrat subtiliter arcanum columbini remigii mysterium insignis Cassiodorus: cur non accipitris, cur non regalis Aquilae, cur non hirundinis celerioribus plumis alatae alas, sed solius sat lentae columbae alas affectet; columbae mavult alari pennis, *qua vitam sine alterius gravamine peragit, quae in nullum animal consurgit: facebat rapax accipiter, qui aliam saginari recusat alimoniam ab ea, quam suarum rapacitate unguum ab aliis extorsit; nec enim decet curiarum Praesidem, populorum Principem, provinciarum Regem, exercituum Ducem, exhaustis depauperatorum subditorum sudoribus nutrir, alienatis eorundem bonis impinguari.*

Efformaturus Adae figulus, post DEUS forconditam mundi orbitam, limosam mavit Adae Damasceno pulvere statuam, tulit damouxo unam de costis ejus, & replevit carnem, auffer-

A a a a a

nem

rendo ei
costam,
quia Vir
per conjun-
ctionem

ad mulie-
rem fit im-
becillior.

(b) Gen. 2.
v. 21.

(c) In Gen.

(d) Lib. 1.
ad Anto-
lycum.

Costam,
quam
DEUS tu-
lerat ex
Adamo,
supplevit
carne, ut
doceret
damna es-
se resar-
cienda.

nem pro ea: (b) ex osse viri conjux erigitur, in cuius vicem non os, sed caro substituitur: legi elucidantem Lippomannum, hoc opere factorem operis insinuare voluisse: ex conjunctione mulieris cum viro in matrimonio, aliquod vivum amittere, quasi costâ osseâ ereptâ, pro qua carnis mollitiem induit, & non parum soliditatis, constantiæ, & virilis fortitudinis amittit: adstipulatur Augustinus: *mulier facta est de latere viri dormientis, quia per ipsum firma facta, quia ex osse ejus: ille propter ipsam infirmus, quia non costa, sed caro suppleta est:* (c) novi profundum Theophili Antiocheni causalitatem: oculatam videlicet providi conditoris sapientiam præcavere voluisse, nè alteri ab eo attribueretur confectum Evæ simulachrum, qui limosam Adæ statuam erexit, erectam animavit: nè exurgerent, qui dicerent: *hic DEUS virorum: alius formavit mulierem, Evam ex costa compexit:* (d) legi quoque sublimem Procopii Gazensis meditationem; cum mulier exstiterit occasio nostræ calamitatis ex latere desumpta, DEUS homo latus suum objecit lateri vulnerandum, cum ex latere hoc peccati occasio processerit: mulier etenim ex latere formata est; Salvator vulnus inflictum sanare instituens, lateri opposuit latus; nam è cruce pendens latus lanceâ apertum est, ex quo fluxit vita, quæ inde derivata est in omnes homines, quemadmodum ex latere mulieris mors pervaserat totum mortale genus. Revereor singula tantorum Patrum placita; unum adjungo Commentatoris Oleastri suffragium, quò reprobat sollicita bonorum temporalium aggregatio, quæ anxio curarum impendio conquiritur; quia enim iniqua procuracione acquiritur, facilitate celeri dissipatur; quasi Omnipotens Creator futureros Adæ posthumos instruxisset, non aliena rapere, sed potius, quidquid rapinæ umbram exhibet, commodiori substituto munere, ad instar supplementi compensare; clausit loca illa, à quibus costam tulerat, carne, nè truncus remaneret: fabricaturus Proto-matrem nostri generis, noluit destruere Proto-parentem; hæc enim impotens est hominum fragili-

tas, qui nesciunt finè destructione unius fabricæ aliam erigere; idcirco, dum costam ex viri latere tollit, carnem substituit; ut scias esse Divinitati proprium, alienâ pauperie non ditari, nec detrimentò proximi, sua diutius ampliare. Hoc maturiori comprobaverat experimento sacer Siracides; & ideo salubri consilio suo provisorius discipulorum uni, suadebat fortasse temporales possessiones avidius corradenti: *noli anxius esse in divitiis injustis; non enim proderunt tibi in die obductionis & vindictæ:* (e) quando universæ gloriæ Sæcularis pompa, ferali mortis umbrâ contegetur; quando zelus exasperati Vindicis invadet sollicitum opulentia amantem, ignorans parcere agonizanti reo, nec volens muneribus placari: imò ad illud usque supremum deficientis vitæ declivium rarissimè sustinet ac expectat, sed celeriori plagâ flagellare, præprope- ra severitate solet anticipare; hinc spoliantur multorum satraparum æraria, vel violentis perversorum hominum manibus, vel repentinis insidiantium rapinis.

Sua replebat æraria prohibitis Amalecitarum opibus infelix Saul, sua cumulaverat granaria hostilis annona spoliis: quod avari prævaricatoris fœdisfragium Divinus ultor ut peteret, præcipitavit perfidum Regem, ut caderet cum fortibus suis; utque iniquus interdictarum opum possessor, conformius puniretur, ejicitur sellâ fastuosus Eques, incumbit dejectus super hastam suam graviter vulneratus, & non valens incedere: transiens Amalecita armillam detrahit, coronam abripit; & appropinquanta hostilis exercitus agmina, exspoliaverunt eum armis: (f) utque famularetur in alienigenarum opprobrium, posuerunt arma ejus in templo Astaroth: æquissimam sanctissimi Vindicis expende talionem; ut, qui insinuato supremi Legislatoris imperio parere noluit, qui contra præceptum Altissimi Amalecitarum deprædabatur tentoria, quæ fuerant ultrocibus flammis incineranda, spoliatur regali gloriâ, exuatur diademate, priusquam contumaci capite truncaretur: quæ inobediens acquisiverat, infeliciter perdidit, & vitam post denuda-

(e) Eccles.
5. v. 10.

Expertus
est Saul,
quantum
noceant
bona tem-
poralia in-
justè ac-
quisita.

(f) 1. Reg.
31. v. 9.

denudationem lorice & galeæ turpiter amisit. *Absint à nostro Saculo damnosa impendia!* hortatur avida auri mancipia illustris Cassiodorus; quæ quidem lippis videntur oculis conducibilia ad gloriam, ad voluptatem utilia, sed sunt divinæ benedi-

ctionis dispendia, cœlestis iræ illicia, & prolegomena subsequentium ærumnarum: nam illud tantum possumus lucem dicere, quod constat divina judicia non punire: con-

cludit Aurelius.

(g)

(g) 11. Variar. 6.

PHE.

VERSUS
XVI.

Facies Domini divisit eos; non addet, ut respiciat eos; facies Sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserti sunt.

SENSUS LITERÆ.

Divina facies est DEI Filius, qui peccatores dividet in illa horrendæ calamitatis die, quando ab hædis agnos separabit, istos ad dexte-

ram, illos collocaturus ad sinistram.

Hæc est divisio, illius sceleratæ divisionis pœna, quam triverbali periodo deplorat luctuosus Oseas: *divisum est cor eorum, nunc interibunt:*

(a) antecedeabant varia rebellis populi facinora, quibus contaminatus Israël defixum miserentis clementiæ oculum declinans, videri noluit ad correctionem: divisus proindè cordibus diversis contrariantium voluntatum affectibus, ab uno unius facerrimi Numinis cultu, ad Idololatram multiplicatorum simulachrorum pravitatem deflexerunt: resplendebat in gemina illuminati aëris columna, peregrinantem populum per aviarum viarum discrimina deducens, quando columna ignis coæternam caliginem profligavit, & altera in nube coruscans, instar flagrantissimæ lampadis, supernam nimborum aëris regionem illustravit: multiplicabantur quotidiana Omnipotentis Dexteræ præsidia, funestos inimicorum agminum assultus infringendo, nè prævaleant, vel saltè nè noceant, elongans: sed efferata gens, attractis gentilium moribus, benefactori maximo, aut obstitit admonenti, aut restitit præcipienti. Horret scribere trementis Dexteræ calamus, nè debeat exarare feram ingratitude, ipsis feris,

Pars IV.

& belluis infestam! Videbatur propudiosum vulgus, Divinis indulgentis misericordiæ miserationibus ad odium impelli, quasi repræsentasset Puer Domini Dominum indulgentem; quasi tunc offensus David irasci impotens, supremum infatuati Israël Moderatorem fuisset æmulatus, quando crudeli degeneris filii impietate ad ultionem provocatus, attentatò imanissimi Absolonis parricidiò irreconciliabiliter irritatus, præcepit supremo sui exercitus Archistratego: *servate mihi puerum Absolon:*

(b) appellat puerum, maturæ iniquitatis immemor; quasi peccatum foret juvenilis adolescentiæ, excessus rationis expers; exigebat manifesta facinorosi ausûs insolentia ultricem dexteram, quæ feriat, non conniventem oculum, qui transcendat: erat crimen inexcusabile, quò lancinatum piissimi Genitoris cor, indefinienti degeneris filii contumacia indurabatur: inhorruit Judæa & Jerusalem, ad violatum prostituti Parentis thalamum, ad lugubrem profligati Principis exitum; exasperabatur Senatorum curia ad violata conculcatæ naturæ jura, & machinabatur reatum condignam ultionem; solus Pater vindictam cogitare recusabat, solusque cogitationes pacis admittebat; servari jubet inobservantem puerum, perimi prohibet sævissimo mortis genere interimendum. Prælusit abominandus Israël mœstissimam sceleratissimæ impietatis tragœdiam; præ-

A a a a a 2

figuravit

Ingens benignitas offensus Davidis erga rebellium filium.

(b) 2. Reg. 18. v. 4.

DEUS in multa patientia sustinuit pravaricationes Judæorum priusquam illos deseruit. (a) Oseæ 10. v. 2.

figuravit suâ continuante perfidiâ monstrum impietatis, turpissimum prototypon Absolonis, qui perduellis Regno, rebellis Patri, crudelis Patriæ, scelestus in populum, jubetur in periculis custodiri, mandatur in exitio conservari; quasi terrificis criminationibus clementiam promeruisset. Levaverat benignissimus periclitantium Protector, mitissimus exulantium Provisor manum suam pro eis, ut educeret eos de terra Ægypti in terram, quam prophetico Ezechielis testimoniô providerat eis fluentem lacte & melle, abundantem videlicet, animalibus & apibus; levabatur manus, ut indigentibus duplici beneficio ancilletur, vel ad percutiendum adversarios, vel egentibus subveniendum; suam levavit Altissimus ferientem dexteram indispensabili primogenitorum morte, induratum superbi Pharaonis cor flagellando; levavit auxiliatricem manum suam ad oppressorum subsidium, eosdem ab implacabili tyrannide fortiter eripiendo; quo non obstante præsidio, non commovente miserationis DEI prodigio, irritaverunt eum, nec audierunt vocantem, vel mandantem, vaticinantem vel comminantem; exacerbaverunt misericordiarum Patrem degeneres filii, irritaverunt Dominum DEUM suum infames servuli, non ambulantes in præceptis, mandata sua pro nihilo ducentes: colebant in excelsis simulacra gentium; quôdque horrorem auribus incutit, filios suos operibus manuum hominum immolabant, trahentes eos per ignem in honorem idolorum. Hæc erat prævaricatio mala nimis, ob quam facies Domini divisit eos à gentibus, quibus velut futuris, non tenebrarum, sed lucis filiis, illuxit radiis claritatis suæ, quando primo tempore, initiô videlicet prædicationis Verbi alleviata est ab onere peccatorum, à sarcina innumerorum criminum, id est, Commentatore Carensi, à malis habitatoribus, quos habebat, evacuata est terra Nephtali; tunc planè, quando populus, qui ambulabat in tenebris culpæ, & ignorantia, vidit lucem magnam, nec aliam, quàm Solis Justitiæ, qui sibi ipsi testimonium verum præ-

(d) Joan. 8. v. 1. *buit: Ego sum lux mundi.* (d) Hæc

luminosa facies avulsit Judæorum perfidiam à fide Gentium, adeò, ut hodiedum divisum sit cor eorum, perenni discordiâ adversus DEUM Gentium fremens invidiâ, furens pertinaciter irreconciliabili aversione; & quia semper jurgia quærit malus, objurgantur indefinenter peritacia, oppugnantes hodiedum clarissimam Evangelicæ prædicationis veritatem: undè nec Sacerdotum, nec Prædicatorum facies erubescunt, sed demonstratam verorum dogmatum claritatem considerare negligunt, nè forsan convicti à falsæ vanitatis erroribus resipiscant. Hoc est perenne improprium, quod suò jam Sæculò ingemiscens Jeremias obdurato exprobrabat Israël: *fraus mulieris meretricis facta est tibi, nolui- sti erubescere: (e) multiplici siqui-*

(e) Jerem. 6. v. 3.

dem flagellati verbere, Assyrio victi compede, clausi in obscuro Babylonis carcere, omnem amiserunt verecundiam exulcerati magis, quàm emendati; ad omne caput viæ ædificârunt sibi signum prostitutionis suæ, dum gloriarentur in malitia, eò quòd potentes essent in iniquitate: non abhorrebant publicam idolorum adorationem, premebantur alienigenarum vestigalibus, profligabantur obsidentium inimicorum furoribus, sub omni ligno frondoso succendebant thymiamata, & hostias exanimis victimabant; exponebant se omnigenæ allophylorem idololatriæ, constituentes in Dan & Bethel vitulos, ausu Sacrilego adorandos.

Judæi sunt, quos facies Domini divisit. (f) Job. 13. v. 24.

Quid mirum, si non addat ultrà commiserans misericordia, ut respiciat obstinatos, qui sibi suarum prævaricationum conscii, interrogare cum viro simplici erubescunt: *cur faciem tuam abscondis? (f) causam quippè remordens conscientia exprobrat, & contractorum reatum notitia divi-*

nam,

(g) Ps. 79.
v. 4.

tuam, & salvi erimus: (g) suæ salutis incurii, sinè ruboris iudicio offensum offendunt amplius, multiplicantes tegmina, ut minùs videant, & inter tenebrarum filios collocati profundius, lumen impediant, licèt gravissimum stare suis in foribus æternæ despectionis periculum animadvertant. Enorme delictorum suorum facinus est, quò allecti, tenebras diligunt, & tetræ prudentiæ peplum, veritatis affulgenti radio præponunt; terrentur indeclinabili coronati Vatis oraculo, quò non exoptans, sed intumescens eventum contumacis perfidiæ prælagiebat cæcutienti vulgo, *sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant*

(h) Ps. 67.
v. 3.

peccatores à facie DEI, (h) quæ lucis filios à tenebrarum filiis, à primo statim intuitu divisit: perierunt otores lucis à DEI facie, quando videntes se nihil immani odio suo perficere, steterunt in concilio impiorum, quærentes, quomodò illuminatricem mundi lucem exstinguerent, & consulendo inquirentes: *videte, quia nihil proficimus; ecce mundus totus post eum abiit!* (i) admirabantur oculò, licèt detestarentur animò; ingentia operatricis Omnipotentis miracula stupet vesana exoculatorum cordium cæcitas, quòd post eum abierat mundus, per quem factus est mundus; sed, qui defecerunt scrutantes iniquitatem, defecerunt scrutiniò, quasi non foret lucis illucescere, aut alienum esset à lampade prætereuntes illuminare. Observat latens myste-

(i) Joan.
12. v. 19.

rium post motam de Judæorum perfidia quæstionem Venerabilis Beda, cur congregata in unum Pharisæorum malitia cum Sacerdotum crudeli impudentia concluderet velandam esse faciem illius, qui scrutatus est Jerusalem in lucernis; respondet acuratus Pater: *velaverunt autem eum, non, ut eorum ipse scelera non videat, sed ut à se ipsis, sicut quondam Moyse fecerunt, gratiam ejus abscondant:*

(1) obvelabatur siquidem tunc facies (1) Inc. 14. Moysis, splendentis & radiantis ex Marc.

DEI colloquio, cum perfidorum Judæorum vulgus, divinum in sui Legislatoris vultu metuerent splendorem, à DEI facie oriundum; hac pariter ratione sanctissima DEI facies ab eorundem exoculata rabie velatur, nè tantam sacerrimæ Majestatis gloriam intueri ad suorum delictorum confusionem potius, quàm ad sinceram conversionem intueri cogerentur: allaborabant gratiam respicientis DEI declinare, nè conjungerentur, sed longius separarentur, nè forsitan occultò divinæ virtutis magnetismò unirentur, sed magis dividerentur à facie Domini aperta & revelata. Quid mirum, si Sacerdotum faciem declinaverunt, qui summi Sacerdotis vultum sacerrimum velaverunt? *obtusi* exindè remanserunt, teste Magistrò Gentium, *sensus eorum usque in hodiernum diem; id ipsum velamen in lectione veteris*

Testamenti manet non revelatum. (m)

(m) 2. Corinth. 3.
v. 14.

PHE.

VERSUS
XVI.

Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos.

SERMO QUADRAGESIMUS QUINTUS.

Dùm flagellatur justus, flagellantis DEI Dexteram considerat, quâ flagellatur, ut flagellato proficiat, flagellari.

HÆc est exitiosa humanarum calamitatum pernicies, quòd genuinam investigare negligent scaturiginem suarum adversitatum; solo tribuunt exarescentis terræ inediam, ad motricem Intolligentiam non respiciunt; exi-

guæ messis dispendium, in tempestuosi Aquilonis intemperiem refundunt; sublatam ex ærario pecuniam, rapacis furis dexteræ imputatur, quasi movere se potuisset, si cooperantis, imò & præmoventis DEI Dexteræ se subtraxisset. Caligaverat in suæ am-

Pharao
bitionis non consi-

*derans se
à Domino
flagellari,
amplius &
amplius
flagellatus
est.*

(a) *Exodi
5. v. 1.*

bitionis luce, induratus Pharaon, & recognoscere dedignatus supremum orbis Moderatorem, delira prorsus quæstione interrogare præsumit ablegatum à Rege Regum Israël. Duce: *quis est Dominus, ut audiam vocem ejus, & dimittam Israël?* (a) nondum videlicet laboribus hominum premebatur, necdum cum hominibus flagellabatur; nec tamen flagellatus resipuit, quia inmedicabilis arrogantia, omne remedium, nè mederetur, præpedivit; dum enim ad primum vicarii sui nutum, dum extentâ prodigiorum virgâ, fluctuantes frementis elementi regrederentur undæ, universorum castrametantis Ægypti exercitum submersuræ, dixerunt ingemiscientes Ægyptii: *fugiamus Israël*: quasi hoc solo persequente profligarentur, hoc uno confligente Hebræorum populo periclitarentur: mendaces filii hominum in eloquio, fallaces in judicio; non enim terrebunda ad miraculum Judæorum agmina, *sed respiciens Dominus super castra Ægyptiorum, per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum, & subvertit rotas currum, ferebanturque in profundum.* O si coronata fastuosi Regis superbia citius in feriente virga Moysis virgam divinam, in delegato ablegantem exercitum Dominum agnovisset, se utique ulciscenti ultionum Domino subtraxisset, nec in furore suo redargutus periisset! Si prima strages occlusas oculorum palpebras referasset, secundam cladem supplicabundus DEO Vindici non expectasset! sed dum in sua obstinatione induratus, in sua crudelitate exulceratus, in DEI Lege stolidus, in erudientis naturæ legibus ignarus, nescire Dominum se jactabundus profitetur, succensus iræ vultus exasperati Vindici castris tumentibus ostenditur, & qui justos ad percutientis Dexteram respicientes à percussione recreat, & cives Solymæ delectat, ferocem atrocissimæ tyrannidis barbariem ad fluctuum voraginem, suum velut ad tumulum, condemnat.

Prudentiori stylo, licet debiliore sexu, binæ sorores quatruiduani fratris mortui, vitæ Dominum ad sepulchralis speluncæ oram alloquuntur, à

celeberrimo vivorum Cathedratico, Lazari à morte, quantumvis muta & elingui, insigniter eruditæ: Infirmabatur Lazarus, quem velut amicum suum cœlestis Archiater amabat; noluit tamen viventem adhuc accedere, ut copiosiori credentium emolumento mortuum resuscitaret: accessit, expletò prius quatruiduò, ut gloriosius resurgeret à monumento: occurrit approximanti illachrymans Martha, & sapienti periodo incarnatam allocutura Sapientiam, implorat sapientem Omnipotentiam singultuans & plangens: *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus:* (b) quasi Alcuino Commentatore, insinuare voluisset: dum nobiscum præsens fuisti, non morbus, non infirmitas aliqua, apparere ausa est, apud quos vita noverat hospitari. Attende loquentis circumspeditionem, cautelam conquerentis; non mortis violentiæ, sed dominicæ imputat absentia fratris obitum, non morbi vehementiæ, sed ordinantis DEI providentiæ.

Lubet ab oculata hac mulierum fide, ab hac prudenti cognitione, ad Gentilis digredi confessionem: qui intemeratus ab innocentia, famosus ab opulentia, clarissimus à patientia, quoniam affligens animam oculus sit convertendus, ut suæ calamitatis videat Authorem, subsecuturos docuit posthumos, suarum participes ærumnarum. Egressus aliquandò Satan à facie Domini, acceptâ tentationis potestate, innocuum ab innocentia, sublimem à Sanctimonia Omnipotentis DEI famulum invasit; qui tamen multigena plagarum percussus asperitate in terram corruens, virtutis custodiam minimè deseruit, sed Eum, qui ad confusionem suam maligno spiritui veniam exuendi temporalibus bonis Magnum inter Orientales Virum indulserat, qui circumscriptam sauciandi corporis licentiam adjecebat, nec tamen à manu sua, infestatum manu ferientis Angeli, dimiserat, humiliter adoravit; utque inconcussam ad sævientis inimici assaultus magnanimæ æquanimitatis perseverantiam ostenderet, terrenis facultatibus perditis, charissimisque proli-
bus interemptis, non ad inimicum hominem hæc facientem, sed potius ad

*Lazari
Domino
absenti
imputant
sorores de-
solata.*

(b) *Joan.
11. v. 21.*

*Omne ma-
lum pena
est in DE-
UM hu-
militer
refunden-
dum.*

*Mortem
fratris*

*Job ultimus
pessimus*

à diabolo
inflictum,
non isti,
sed DEO
imputa-
vit.

(c) Job.
19. v. 21.

ad Conditorum Angelorum & hominum eadem permittentem, respicientem oculum convertit, huic soli aspectu horridam exulcerati corporis calamitatem sapientissima hac periodo approprians & adscribens: *Manus Domini tetigit me:* (c) nam licet satan invictum agonothetam ulcere pessimo percussit, non tamen percutienti acerbiter inflicti vulneris attribuit, sed consentienti voluntatum creatarum Domino providus Heros imputavit; à satan se sauciatum noverat, sed quasi percutientem non discerneret, tactum se manu Domini evulgat: subtilis hæc excelsæ mentis Sapientia, cujus est muneris altissimas solum causas attendere, existit, sublimis cœligenæ Philosophiæ ratiocinatio hanc conclusionem intulit, hoc consequens conclusit; sciebat quippè vir sanctus, interprete magno Gregorio: *quia & per hoc ipsum, quod perversa voluntate contra se satan egerat, potestatem non à semetipso, sed à Domino habebat.*

(d) Lib.
14. Mor.
6. 23.

(d) Noverat antiquissimum axioma, quò, causa causæ, causati pariter causa denominatur: undè in solam Creatoris sui voluntatem calamitates suas rejiciens, adjungebat: *Sicut Domino placuit, ita factum est:* hoc permittente hostis abstulit, quod, qui permiserat Largitor, nullo cogente dedit, indè, quod suum antè fuerat, quod usufructuario ad tempus possidendum concesserat, recepit, non autem, quod alienum exstiterat, accepit. *Magna est consolatio:* subnectit & advertit idem magnus Gregorius, consulens & instruens rudes illos terribigenas, qui dum humano percutiuntur verberibus, non flagellantem Dexteram considerant, sed, quò cæduntur, flagellum involant rabidi canis instar, qui mordet lapidem, quò projicitur, de manu, quæ projecerat, parùm sollicitus, solum adversus instrumentum furibundus: *Magna proindè est consolatio in eo, quod displicet, quod illo ordinante ergà nos agitur, cui non nisi justum placet.* (e) Audiant hoc

(e) Lib. 2.
Mor. c. 12.

illæ dementes animæ, quæ dum, quod nolunt, coguntur tolerare; imposito contrariantur ponderi, quasi suis se ipsò humeris inciderit, quod tamen Omnipotentis Dextera imposuit, non ut aggravaret bajulantem, sed ut

mercede superabundanti præmiaret supportantem. Nec tamen inultum dimisit adversarium vir patiens, quin illatam sibi adversitatum myriadem efficacissimè vindicaret; cujus nefariam, ut detegeret posteritati fallaciam, ut successurum orbem erudiat, qualiter juratus humani generis inimicus sit à nostro arcendus latere, nostræque patientiæ exulcerandus; ut discat subsequutura mortalium communitas, quo subtilissimo, sed simul efficacissimo stratagemate, eludenda sit rebellis angeli vaferrima nequities, quando post appropriatam sanctissimo Numini adversitatum omnium scaturiginem sinè levissima adversantis animi querimonia, suavissimæ benedictionis canticò tragicam suæ calamitatis historiam concludit: *Sit Nomen Domini benedictum!* Quo victorioso dramate nequam illius veteris serpentis nequaquam eliminavit, ingentem patris mendaciorum calumniam eliminavit, qui prostratum ad centrum iniquitatis detrusus hominem, suam in optimum Authorem bonorum omnium malitiam refudit, in collum suum mentiens: *nequaquam moriemini:* dùmque de veritate dubios, de superventuro eventu adhuc anxios cerneret, fallaci Sophismate suam corroborare falsitatem nitebatur: aperiendos itaque spondet oculos, illos, nec alios, quibus suam inspecturi forent postliminiò nuditatem; dum interim se illuminandam credens filia tenebrarum, & mater filiorum tenebrarum, perdidit & amisit, amittens sibi, & perdens nobis lucis filiationem: utque incautam turpius deciperet, & imprudentem periculosius circumveniret, nequaquam morituras adstruit; sed solam mortem corporis, non animæ interitum subintellexit: concludit tandem horribili blasphemiâ prolixam mentis sibi iniquitatis dialogum impostor pessimus: *Scit enim DEUS, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum:* (f) legit Lippomannus cum Vatablo: *eritis sicut DEUS:* Infamis rabula! cur limitas ad solam boni malive notitiam, universalem scientiam, quam mentiris? Attendite incauti Adæ filii, reflectite vel amodò ad subdolum nequissimi

Vir pa-
tiens sub
patientia
vindicta
se contra
diabolum.

Diabolus
Sophista
pessimus
horribilem
affingit
DEO ca-
lumniam
invidia.
(f) Gen. 3.
v. 5.

Afflicto-
rum ma-
gna est
consolatio,
reflectere
ad DEUM,
à quo affli-
ctio ori-
tur.

quissimi proditoris malignitatem! considerate æquivocantem! non quidem, ut mendacium effugeret, sed ut mendacii suspicionem à se diverteret ac declinaret, idcirco dicere noluit: *scientes omnia*: sed: *bonum & malum*: ut dum cuncta evenissent contra spem, sensumque illorum, ipse nihilominus defendere se posset tanquam veracem, & omnia vera locutum. Quid poterat execrabilius traditor impiissimus, quidve calumniosius adversus DEUM Factorem suum effutire? hunc enim serpentina perveritas sensum sibilat, ex cujus intoxicante alloquio Anastasius Synaita, maledicti blateronis horribilem blasphemiam efformat, eumque censurâ horribili condemnat, dum latentem sub occultæ æquivocationis proloquio abominationem hac elucidatione clarissima revelat: *Vobis, inquit, invidet, ne vos quoque efficiamini sicut ipsi Dii, cognoscentes omnia; & ideo jussit vobis, ne comedatis de ipso fructu.* (g) Sic planè impii adversus Dominum mentiuntur, dum vitæ plagas & pœnam mortis non æquissimo adscribunt Judici, non attribuunt sanctissimo nostrorum delictorum Vindici, sed vel creaturarum impotentia, vel adversariorum suorum malevolentia. Salubriori utebatur consilio Vir rectus; qui, nè in viam deviam vel aviam deflecteret, afflictus afflictionis suæ primordium, non à cædente angelo, sed à disponente ac permittente DEO sapientissime derivavit; *manus Domini*, non brachium diaboli *tetigit me*: percussus jacturâ bonorum omnium, flagellatus morte prolium, convertit vim doloris in laudem Conditoris, illi retribuens ut benefactori hymni Sacrificium, à quo omne originari indubius credidit tormentum: quâ publicâ confessione, apostatam spiritum fateri renuentem insigniter confuderat, dum apostatricem malitiam, quâ Creatorem suum deseruit, contrariâ benedictione percutientis DEI confutabat: se ipsum namque frementi adversario exemplum intuentum opposuit, ut hoc inspiciens ad perennem suæ confusionis pœnam ingemiscat, dum gloriosus totius tenebrarum potestatis victor, jacturam bonorum temporalium insuperabili-

ter tolerans, cœlestia multiplicavit, innumera vaferrimi hostis tela conquassavit, crudelitatem perfidi proditoris inexpugnabili patientiâ eludit, & acriora longè, quàm exulceratus acceperat, succumbenti adversario vulnera inflixit. Totus totius victoriae cardo in uno ictu oculi consistebat; exitiosa clades maligni spiritus, propudiosa strages, quam prostratus & conculcatus confusionis filius cum universo tartarearum legionum exercitu ad fremebundam rabiem experiri coactus est, vivo attribuenda est aspectui, quò oculatus Heros iste singularum, quibus incommodabatur, adversitatum Authorem, non creaturam, sed Creatorem, aspexit & agnovit: nondum audierat à declamante Amos: *si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit*: (h) vel (h) Amos cum vertente & explanante Carenfi, 3. v. 6. quasi dicat: *verè non erit malum in civitate, quod non fecit Dominus!* qui domum hyemalem percutit cum æstiva, sit licet illa ad Austrum, & ista ad Aquilonem situata; hoc minante, domus eburnæ diruentur; hoc ordinante, mittetur Babylon quasi lapis molaris in ignem æternum. Hæc futurorum præfagia, hæc directricis Omnipotentia testimonia, jam suò observabat Sæculò Vir iste Magnus inter Orientales; simplex in malo, sapientissimus in bono, lucens in medio nationis pravæ, sicut luminare majus in mundo; & quamvis factus sit frater draconum, & socius struthionum, semper tamen inter assiduas persecutorum insidias eò suam direxit aciem, ad illum, habitans in adjutorio Altissimi, suum levavit oculum, à quo suam omnis pœnæ malignitas trahit originem, à quo vel permittente, vel immittente omnis calamitas derivatur; quem sic directè intuentem, in despectum ambiciosi principis tenebrarum, illustri elogio ipse Supremus Pater luminum commendavit.

Consimili dignum præconio, re- *David is* vereamur augustum Solymæ Principem, Virum secundum cor DEI, *omnibus* respexit velut secundum Job: clarissimus e- *DEUM,* nim invictæ patientiæ suæ sectator, aut potius coronatus respicientis æmulator, sui respectus imitator, inter flagella hostium, flagellantem DEUM invocavit,

(g) Lib.
10. Hexamer.

invocavit; inter perduellis parricidæ crudeles calumnias, non calumniatorem puniri voluit, sed velut quodammodò volenti DEO, hostilem impetum imputavit: comminuebat leonum ora, dissipabat urforum brachia, despectò priorum fratrum numero, præ cæteris exprobranti Israëlitarum agminum adversario inermis occurrebat; quem manu fortem, non solum nomen indicat, sed perseverans usque ad vitæ finem Sanctitas commendat: si magnitudinem genuina virtutis arundine mensurare flagitas, illam Samuelis periodum expendas: *quæsit sibi Dominus virum juxta cor suum*: Divini cordis sublimitatem videbatur saltem æmulari, quod quidem à nulla creaturarum sustinet adæquari: quam eminentiam tunc forsan insinuare voluit, dum verbum bonum cor suum eructavit psallens & confitens: *dico ego opera mea Regi*: quo movente operor, quo dictante loquor, quo consulente progredior, quo sublimante erigor, quo feriente lædor, quo incurvante deprimor, quo liberante salvor; quasi jam tunc cum Gentium Doctore saperet: *nihil audeo loqui eorum, quæ per me non efficit Christus*: (i) cuinam alteri, quàm Regi Sæculorum suum sternebat solium; cui alteri, quàm soli exercituum Domino suorum hostium adscripsit exitium, dum confitendo confidenter intonuit: *fortitudo mea, & laus mea Dominus*? Annon sua illi appropriabat stratagemata, sua illi refundebat consilia, sua illi dedicabat effugia, dum canebat: *in lumine tuo videbimus lumen*? sinè quo, qui se videre, vel vidisse judicat, cæcus est. Hoc illustratus, sua dirigebat vestigia, sua prosequabatur itinera; qua enim lampade utebatur in aviis, quo prælucente duce trahebatur in deviis? dicat viator ipse; quem si sincerius examinaveris, si sua inter oracula, quidnam respondeat, investigaveris, psallentem audies: *lucerna pedibus meis verbum tuum*: (1) ad hanc suum reflexit oculum profundus speculator; lucernam prævidebat, qua illustrante, agnovit lucem in vase fictili fulgentem; abundè lucebat lucerna corporis sui oculus suus, ut, nisi illius lucis beneficiò non præluceret in solio, non colluceret in

Part IV.

regno: illustrabatur illuminati Vatis oculus, quia nîl voluit discernere, quod non ad lumen lucis hujus suo respiciente oculo cerneret, ac videret.

Quàm benè viderit, quàm clarè respexerit inter calamitatum nebulas, imò inter profundas suarum ærumnarum tenebras, subtiliùs expendit. Rebellis filius, perversissimus Absolon, præproperus regni prædo consurgit in mansuetissimum genitorem, ad fugam innocentissimum Patrem profugum compellit: fugit coronatus exul, ut proscriptum agat ab orbe exulem; stipabatur fugitivus Princeps præcipuo bellatorum agmine, deserit munitissimam Regni Metropolim, solidissimis antemuralibus cinctam, mœniorum inexpugnabili penè robore communitam; declinat non suum, sed depravati adolescentis periculum; quod evitaturus securiori eventu, præsidio urbem destituere decrevit, præsidiariis hanc momentaneam intimans tesseram: *fugiamus*; ut vel sic præcipitanti suam salutem filio consuleret, protracta morositate, & reconciliationis spatium non abrumperet, sed præberet: distrahebatur fidelis exercitus regali comitatu, qui alioquin, lustratus in aciem, negotio facili perduellem puerum invasisset, invasum telis & spiculis confixisset: confusus interim, ad suam verecundari fugam cogitur, humiliatus David; egreditur non phalerato vectus sonipede, sed suis met portatur pedibus coronatum Israël Caput; ut molliores aulici velociori pedissequio præcedentem Monarcham comitarentur: & ecce! vix David clivum olivarum ascendit gemens, & plangens, flens, ac nudis pedibus incedens, & operto capite, subjungit illicò sacer Chronologista: *sed & omnis populus, qui erat cum eo, operto capite ascendit plorans*: erubescabant namque fideles subditi, lachrymabundo Principi non pariter collachymari, aut præambulum viatorem, simili non sequi conditione: progreditur ille ducens, subsequitur iste stipans; donec castrametaretur usque Bahurim lustrata legionum acies, ubi victoria sinè prælio, triumphus afflicto Principi præparabatur sinè luctaminis detrimento. Egrediebatur

David
gravissimas
arumnas &
calumnias
equò tulit
animò,
quia in il-
lis positus
respexit
ad DEUM.

Populus
præceden-
tem sequi-
tur Prin-
cipem.

B b b b b

batur

(i) Rom.
15. v. 18.

(1) Ps. 118.
v. 105.

David
gloriosius
triumpha-
vit contra
Semei,
quàm con-
tra Go-
liath.

batur phreneticus Semei, rugiens ut leena, furens ut tygris; evomebat rabidis faucibus frementes calumnias, effutiebatur vociferatione tremulâ contumeliarum myriades, maledicus piissimo Principi; & mittens lapides, quem elongatum ferire nequiverat, flammivomo furore exulcerare satagebat. Audierat quoque idem magnanimus Heros adhuc adolescentior, ignominiosa colluctaturi Antagonistæ opprobria, præsumptuosam maledicentis Philistæi impropria, cui funestam stragem spuria spurii oris dictæria maturabant: elusit tunc maledicentem diis suis impavidus Athleta, cujus carnibus saginare milvos, & saturare corvos minabatur demens Allophylus; dum soli, & uni DEO intentus Adolescens, suum illuminatæ mentis oculum ad exercituum Dominum convertens, solo illius munitus nomine, cujus virtute virulentus ille coluber, velut incantante fumo infasciatus, defecit, & tandem, infixio fronti lapide, caput in triumphale gloriosi victoris anathema suomet præcisum gladiò victimavit: sic reprimebatur insolescens audacia, confundebatur arrogans astutia, enervabatur robusta temeritas præsumptuosi Goliæ, sub puerili manu, propriique ensis acie, turpiter succumbentis. Revereor celeberrimam ab orbe condito inermis Agonothetæ victoriam: posteriorem tamen amplius admiror; quam tunc coronatus Rex à suo, sed vili subdito reportavit, quando maledicente Semei, audiens & conticescens, posuit custodiam ori suo, dum consisteret peccator adversus eum. Decussatum ab infami trunco exprobrantis Goliæ caput, munita ocreis crura, & tamen in terram provoluta, squammatâ coopertum pectus loricâ, & tamen exanimatum, contextum galeâ caput, & tamen amputatum, eloquentissima invicti Herois sunt insignia, subsequaturæ posteritati in totidem perennaturæ virtutis trophæa pluribus Sæculorum lustris permansura: at voluntarium Solymæ Majestatis silentium, inter coacervata vilissimi mancipii impropria, prohibita ultricis Justitiæ adversus maledicentem servulum vindicta, dissimulans læsi Monarchæ clementia, sunt transcribenda æterni-

tati præconia, sunt vivacissima successorum exemplaria, sunt utilissima Regum & Principum documenta. Levissimæ suspitionis indiciis exasperatus Semei, maledicta exonerat adversus Benedictum Domini; maledicta siquidem, Salviano teste, primi furoris sunt jacula: quæ tamen, nè jacerentur sola, adjecit obduratus proditor congestos lapides, quibus in suum Principem sævire satagebat: cujus effrontem audaciam, vel temulentam veriùs insolentiam intimiori explorans scrutinio Mediolanensis Archimandrita, indubius concludit; *amentem diabolus fecerat, qui eum impellebat ad mortem*: utque lectori innotesceret, qua fulciatur ratione Ambrosius, præclare ratiocinatur: *ipse enim tam præceps fuerat, ut nec tanti Regis reverentiâ moveretur, nec armatum ejus timeret exercitum*: (m) (m) In Ps. 28. v. 2. horrebat idcirco providus Vates, anhelabat magis authorem linguosæ malignitatis persequi, quàm maledicenti ministro vindictâ licet promeritâ, adversari; quem seductorem & succensorem, ut invictus vinceret, nève callidi serpentis irretiatur maligno stratagemate, posuit custodiam ori suo, nè importunus sermo elabere-
tur. Taceat lingua hominis; silentiò vincitur dæmon; nam & Christus antè tribunal Judicis constitutus, ita obmutuit, ut miraretur Præses. Eccè! hunc Christus Domini, & Unus Ejus in semetipso velut vivacissima effigie præfigurabat, quando, loquente malitiam servulo, obmutescibat: noverat, alienis eruditus periculis, quàm lingua facilis sit ad errorem; tacebat; sed tacens, suos alloquebatur æmulatores, Moysen imitaturus, qui, dum staret attonitus, & taceret, audire meruit vocem se alloquentis DEI: *qui clamas ad me?* (n) Perduellis traditor pro eo, quod legitimum suum diligeret Principem, detrahebat ipsi; qui se ulcisci renuens, obmutuit, quasi non posset vindicare, vel nollet se justificare. Excanduit tamen, justo furore percitus, filius Sarviæ, nè, quamvis fuerit laudabilis offensi Davidis patientia, evaderet tamen culpabilis ministri dissimulantis tolerantia; quantumvis enim illæsum à lancinatis lapidibus remaneret corpus mitissimum

(n) Exodi
14. v. 15.

limi Principis; lancinabantur tamen effusis maledictionibus auscultantes fidelis servi aures, & violento velut turbine præcipitatus, consensum taciturni Regis extorquere, & canem mortuum terræ affigere contendit, supplicabundus dicens: *vadam, & amputabo caput ejus*; ut inquilina præcidatur lingua: sed, sub præviso crucifigendi Regis Gloriæ labaro militans mansuetissimus Princeps, condignam promeritæ mortis pœnam infligi vetuit, patienti silentio cœptam universarum calumniarum periodum concludere decrevit; vindictam, velut infascians toxicum, rejecit, patientiam conticescentem, etiam crepitantibus saxis, statuit continuare; confugit lapidibus propulsatus ad asylum tolerantis silentii, & qui olim gracilis adolescens, erat leonum dormitor, feliciori præsidio sibi dominabatur, plus æstimans, exanimati instar cadaveris, effrœnem subditum invicta taciturnitate moderari, quàm se adversus lapidantem adversarium vindicari: jubet quantocyus armigerum Chiliarcham à sanguisugente consilio abstinere, qui voluit benignissimum Principem ad ulciscendam immaturi furoris vindictam provocare: *quid mihi & vobis est Filii Sarvia?* explanat obscuram periodum subtilis Cajetanus; *nolo vobiscum communicare in animo vindicandi, Filii Sarvia*: Illud est amirabile, sublimi dilucidatione indigum, quod illicò connectitur paradoxum; *dimittite eum, ut maledicat*; Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David: (o) erat heroicæ virtutis officium in coronato milite, in sceptrigero Rege; erat invictæ pietatis prodigium, convitiantem negligere, calumniantem despiciere, delirum rabulam silenter tolerare; erat supremæ Divinitatis participium, zelosum Regiæ Majestatis Principem, à cæde calumniatoris intentata revocare, ab attentanda prohibere. Sed, quomodo convitium à D E O ter optimo originari valeat, est cogitatu difficillimum, est morosiori indagine maturius explorandum: *dimittite eum, ut maledicat*; Dominus enim jussit: quid enim, à sole forsan caligo egreditur? à salutifera thermarum scaturigine venenum non evomitur, à morte vi-

Pars IV.

ta non tribuitur; non à jubente DEO, sed à malignante Semei hæc fœda convitiorum rabies effunditur, quantumvis Ille calumniatorem convitari sinat, ac dissimulet, nec repentino fulmine feriat convitiantem: Illuminatus David noverat se funesto adhuc stigmate commissi criminis insignitum, quod hac rebellis subditi temeritate immodica fuerat eradendum; in DEUM proinde retulit prudens arbiter injuriam, ut se agnoscere profiteretur, quemadmodum ad hæc particularia perspicax extendatur providentia, & gubernatrix Sapientia quibusvis singularibus intendat: undè præcepisse refertur, videlicet permittendo: quod si argutus obganniat Momus omnem actionem à DEO non tantum permittente egredi, sed etiam ab efficiente causari: respondebit impugnanti propugnator eminentissimus, nec nisi eminentem ab Hugone expectet resolutionem: *Dominus fuit Author illius actionis*, quam sic præcepit fieri, ut actionis substantia in primum illum universorum Motorem sit refundenda, non tamen modus aut qualitas illius; & ista repugnat Sanctitati per essentiam, quemadmodum illa convenit Creatori creaturarum omnium, universorumque operum factori. Illi attribuit magnanimus Princeps salutare antidotum, quò omnem in contaminata nuper adulteri Regis anima adhuc residuam reatûs maculam hoc convitiorum diluvio voluit emundari: sinistram cogitabundæ mentis oculum, oculatus Princeps ad pristina adolescentiæ delicta retorserat, & dexterum ad DEUM æquissimum judicem, ad hunc intemeratum vindicem elevabat: hinc facili victoria, hostilem assultum superans, illatas ab ore perfido calumnias libenter tolerabat: reflexus ille discutientis animi intuitus, repressit omnem erumpentis naturæ malevolentiam, prohibuit justam eliminandi sanguinis effusionem, quasi remunerari meruerit potius scelestus contumeliator, quàm puniri, cujus furore rabido pœna gravioris supplicii redimebatur; erat profectò utiliùs, erat & dulciùs, proborum aggravari multa licet congerie, quàm æternaturis olim improperiis lassari; illud quippè est magis eligendum,

B b b b b 2

eligendum,

David noluit se vindicare contra Semei maledicentem sibi, quia Dominus præcepit.

(o) 2. Reg. 6. v. 10.

*Optimum
patientia
arcanum
est, refle-
ctere ad
DEUM,
vel affli-
gentem,
vel saltem
permit-
tentem.*

eligendum, quod prodesse cognoscitur præ illo, quò delectari experimur. Sic transeunt mortifera aspidum venena, in probatissima mortis antidota, & prodest sapius virulenta temperies amplius, quàm mellea suavitas, cujus aggesta congeries quandòque interimit absorbentem: electione sapiens dignoscitur, & ab insipiente segregatur; agnoscit præterita, quæ constitutus in folio patra-
verat delicta, & DEUM vindicem in comitante Semei recognoscens, reverbatur lapidantis dexteram, nec lædi linguam voluit, quæ instrumentum plectendorum reatum existit; hæc enim feralem Divini oris sententiam ab Uriæ homicidio detorserat, & nè in idipsum bis puniretur, convitiando effecit: sustinuit pœnitens humiliati Monarchæ Spiritus infames contumelias, ut illam evaderet sententiam, quâ maledicti, inextinguibilis incendii flammicidio deputantur. Hoc efficit respectus ad DEUM ferientem, dum percutimur, non ad ministerialem dexteram, quâ ferimur: dum inopinato flagellaris verberare, non virgam respice, quâ caderis, sed elevantem manum reverere. O quoties præcipitatus à dignitatum supercilio in humiliatæ demissionis convallium, suas modestiùs recenseret querimonias! o quoties à tempestuoso turbine damnificatus in messe agricola, immoderatis parceret lachrymis, si fulgurantis cœli consideraret violentiam, & disponentis DEI sapientiam, tanquàm funesti successus operatricem, non formidaret! Sed nos in sinistris eventibus, in adversitatum ictibus causam secundam subito fulgurantis oculi ictu aspicimus, & primam vel intueri penitus negligimus, vel saltè tardius, quasi non prior fuerit, recogitamus. O quoties ingruentia bonorum temporalium discrimina exoptaremus, ut solet ager ad alexipharmaca, licèt sint amarissima, cupidus anhelare; temperaremus, magnanima invictæ mentis hilaritate, nostrorum corrivalium injurias, palato cordis amarissimas, & crederemus nostræ felicitatis esse indicia, quæ reputamus funesta nostræ calamitatis incrementa. Audiat effœminata nostrarum mentium mollities interpretantem Gregorium: qui verborum

contumeliis pressus, virtutem patientia servare non potest, factum David ad memoriam revocet; quem, cum Semei convitiis urgeret, & armati proceres ulcisci contenderent, ait: dimittite eum, ut maledicat juxta præceptum Domini: (p) si fortè respiciat Dominus afflictionem meam: quibus verbis id ipsum commemoratus Pater insinuari existimat, quod pro perpetrato cum Bersabee adulterio, exurgentem contrà se Filium fugiens mente recoluit, & ideo patienter sustinuit, quod ab insolente lingua maledicentis Semei audivit. Quisquis ergò injuriante mundo bonis suis exuitur; quisquis calumniante lingua vir sanguinis calumniosè audit; quisquis vir Belial ad fugillandam diabolicæ crudelitatis ferociam appellatur, non garrulam evomentis rabulæ petulantiam affiliat, non talionis pœnam contrà præcipitem mordacis linguæ insolentiam exigat, sed illum, qui olim ad iniquissimi impostoris blasphemiam conticuit, in memoriam revocet, & tacita instructione eruditus imposturas sustineat, quas, dissimulante nostrorum cordium scrutatore, adversarius noster impunitus multiplicat, ut nobis præteritorum delictorum veniam patiens taciturnitas acquirat. Beatum ego veneror pugilem, cujus, dum emendationem divinus Arbiter inter infestos verberum ictus conciliat, dum suorum delictorum abolitionem inter calamitatum impetus confabricat, inter injectos adversitatum lapides ædificat, ille ad funesta cumulatarum ærumnarum spectacula oculum reseat, nec citius intueri desinit, donec genuinum immissæ calamitatis Authorem videat; non antea investigare afflictionum scaturiginem nauseat, donec primordiale hujus structuræ ædilem deprehendat. O quot Christianorum injecta calamitatum volumina post cruciferum Redemptorem tollerent, & tolerarent, si ad injicientem quantocius respicerent, nec hominis invidi livorem redarguerent, aut exulcerati furorem accusarent!

Timeat fidelis anima, quæ remuneratorem bonorum desiderat, & omnium perversitatum vindicem expectat; nè aliquando videat, statui adversum se, non gloriosum religiosi agminis

(p) Lib.
30. Mor.
c. 9.

Rex Nabuchodonosor
nolens suspicere
Calamitatum De-

*minum,
factus est
in simili-
tudinem
jumentum.*

agminis militem, non patientem ad usque profusi sanguinis sufferentiam Heroem, sed evigilantem, è profundo obruentis malitiæ somno, Assyrium, sed barbarum Babylonis incolam, sed efferatum nauseantis naturæ vomitum, quem conditor effecit hominem, quem Dispensator diadematum coronavit Principem, quem arrogans superbia excudit in simulacrum malitiæ, quem belluina ferocitas transfiguravit in bestiam, quem insaniens ambitio ex Regia profligatum, minavit ad jumentorum pascua, ut saltè bos suum agnosceret possessorem, quem, sublimatus ad solium, non agnovit. Infatuatus Nabuchodonosor non alium regnorum Præsidem, quàm suæ matris uterum supponebat; non alium, quàm enervem suorum brachiorum potentiam, à qua Assyriorum susceperat gubernacula, jactitabat; qui tamen solò distributricis sapientiæ suffragiò in Regem erigebatur, sua, successu temporis, tyrannide in regni prædonem convertebatur; cujus extrema vanitas, calcare corrivalium imperia, subjugare coronatorum collegarum diademata, satagebat; quasi suo adscribendus foret dominio, tributarius succumbentis mundi mancipatus; cui, ut servile stigma inureret, igne, ferroque affiliit promontoria, exinanire numerosa militum acie conabatur provinciarum metropoles; infamis regionum helluo, non antè statuit à pyrateriis desistere, à latrociniis cessare, donec stolatus perduellio exuere juberetur purpuram, & hispidam stolidi animalis pellem induere, adjectis insuper cornibus, suam, quam diù jam meruerat, miseriam arietare, ut vel sic castigatus disceret regalem gloriam, non à cunarum crepundiis decorari, non à Majorum superbia, non ab Avorum malitià thronum communicari, sed ab ordinatrice Providentia, inclytam serenissimæ Majestatis gloriam originari: non est ambitiosa regum arrogantia, quæ jura regnorum tribuit, aut populorum vertices conterenti calcaneo substernit. Conspectus, sed vana inter somnia evanescens Nabuchodonosor; vidit fastigiosum fastuosi Imperatoris simulacrum aureo capite redimitum; in quod totis de-

fixus oculis, solam hujus superbi capitis intuebatur superficiem, solam contemplabatur coronidem radiosæ Majestatis, ad lutum, cui tota innitebatur machina, suæ securitatis incurius non respexit; erant extrema pedum, cui ponderosa incumbibat aureæ Majestatis fabrica, ex luto fragili conglutinata; rapuerat aurum, quò conflaretur caput à subditorum tenui substantia, velut à pedibus; hinc suis, quibus incederet, non nisi pulveres remanebant; ingentem oportuit statuam corruere, quæ nisi pulverulentum non habuit firmamentum Prudentiori præditus ingenio celeberrimus Israëlitarum Dux, dum se ad Deitatis participium, ad regium supremi Principis subsellium inaudiit vocari; dum se in Pharaonis Deum irrevocabili suffragantis DEI calculo jam constitutum auscultabat; solvit calceamenta de pedibus suis, ut nuditate pedum, qui vetustissimum antè Sæcula fuerant servitutis symbolum, excuteret Divinitatis dominium, profiteretur subjectionis argumentum; illum quippè præludere venerat, & Sacerdotum Principem, & nostrum Pontificem, qui non rapinam arbitratus, se esse æqualem DEO, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, priusquàm formam DEI, proclamante cœlestis militiæ exercitu, evulgaret. Verùm, non sic impii, non sic: adorari præcipit statuam auream furibundus Assur in arrogantia sua, solius memor capitis, sed pedum immemor; quos si occulatiùs explorasset ad fictilem suæ Majestatis fragilitatem, non resplendisset, sed magis erubisset. Sed, qui à fictilibus pedibus caput cum oculis avertit, nec intueri præsentia, nec meditari cupiens futura, caput ad pedes flectere, ut suam expleret suæ cupiditatis esuriem, cogebatur; hæc enim in augusto divini tribunalis dicasterio, statuebatur sententia: *ejicient te ab hominibus; & cum bestiis, ferisque erit habitatio tua.* (q) Præfigebatur tamen pœnæ terminus, ut universas vias Domini esse veritatem, & misericordiam experiretur: *donec scias, quòd dominetur Excelsus in regno hominum:* quasi diceret apertius: donec aversum à Rectore regnorum omnium oculum, convertas ad Eundem.

(q) Dan. 4. v. 22.

dem. Ecce, qui coronatum verticem usque ad domum syderum erexerat, non nisi subjugatis cervicibus, & incurvato sub jugum capite cum feris obambulabat! eructabat epulas remulentus helluo, qui non nisi deliciosis saginabatur dapibus; recalci-trans epulo anhelabat ad paleas, esuriebat camporum suppetias, & pratorum gramine satiari; &, qui electione cogitationum suarum, se super homines extulit, nec caput carneum, sed aureum sibi metipsum imposuit, ipsum, quem cum hominibus sensum communicaverat, in justissimam suae temeritatis poenam miserabiliter amisit. Sed, quia superbus Rex suos, non ad castigantis DEI percutientem dexteram, sed ad caducam suae calamitatis statuam oculos convertit, laesa offensi judicis patientia in furorem succensa, usque ad executionem sententiae prorupit, tantoque hunc districtius perculit, quanto ejus se superbia immoderatus sublimavit; despexit namque aversa facies exacerbati vindicis, quam erectus caligantis Assyrii oculus non respexit; tanto quippe celerius ruina superborum, quanto velocius ex oculata mens apud se exaltatur. Nabuchodonosor ultra humanam conditionem vix suam fragilitatem elevaverat, quando mox in bovis figuram transiit, tam desertus à Regno, quam fuerat ab homine elongatus: homini, praesse quidem bestiis terrae, à suo Conditore precipitur; verum, ubi suomet Creatori subesse detrectaverat, quod fuerat humanum, perdidit, & quod belluarum videtur esse proprium, assumpsit. Sed, quia brutali etiam homini, calamitate ex oculati intellectus acies reseratur, constitutus in bestiali poena resipuit, & quod forinum erat, ex humanizante animo dimisit.

Quam
primum
Nabuchodonosor oculos suos levavit in Caelum, pristinam incepit sapere conditionem.

Libet nunc audire confitentem, quem videre jam capimus poenitentem: *post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad Caelum levavi, non illuc conscensurus, sed prospicientem inde misericordiam de coelorum altitudine, ad circum prati sui detracturus: stupenda metamorphosis! dum quadrupes in bipedem reversus, sapere pristinam incepit conditionem: prodigiosa manus! quae olim ex figulo fecit hominem, illius*

hominis hunc filium ex bovis statua in hominis restituit figuram; & qui superbiens in satisfactorem vindicantis Justitiae squalore septennali instar jumenti computruit, repentinâ vicissitudine, & Regni solium recepit, regendasque habenas imperii reassumpsit. Miraris lector pennigeram miserentis clementiae accelerationem, nec, cui adscribendum sit tantae metempsychosis prodigium, inquiris? Soli respicienti oculo: cujus, dum nutus vertitur, dum situs sursum versus dirigitur, armata in vindictam sanctissimi Numinis Omnipotentia ad se respicientem inclinatur. Dicat, quid sentiat, qui se tam mirabiliter humanis artubus circumdatum attonitus explorat: *Ego Nabuchodonosor oculos meos ad caelum levavi; nam nisi oculos levasset ad caelum, sensum pristinum non recepisset;* inquit Hieronymus. Ecce! ad ictum oculi, à bove muto elicited, redarguens in furore suo Divinus Arbiter quodammodo invertitur, & suo calumniatori offensus in ira haecenus, suavissimè placatur! aspexit humiliatus Exul ferientem Creatoris Dexteram, agnovit indeclinabilem flagellantis potentiam, explosit provocatricem coelestis irae arrogantiam, levansque oculos ad caelum, Altissimo benedixit, & viventem in sempiternum laudavit, quem conversus non laudasset, nisi dejectus antea in terram, oculum in caelum elevasset; divisaeque DEI facies, quam superbiens vilissimi hominis oculus despexerat, non ultra ab intumesciente animo avertebatur, sed ad respicientem benigno indulgentis vultu convertebatur. Erras pravaricatoris Adae filius, dum flagellatus, alium ab illo eodem iudice consideras vindicem, qui est scrutator cordium! aliam verberantem inquiris dexteram, à manu Omnipotentis! ad istam semper respice, si non vis à tuae salutis semita deviare; ut pristinam patrocinantis coeli expectaris benevolentiam, ab hoc errore quantocyus resipisce; eundem, quem tuae felicitatis authorem Christiana profiteris integritate, tuae pariter calamitatis structorem meditare, qui se justorum profitetur artificem, cadentem & dolantem, ferientem & secantem, ut in ipsis insculpat, ut ex ipsis

Solus DEUS in puniendo est causa principalis, causa vera sunt causa instrumentalis.

ipsis exsculpat imaginem Christi JESU. Erras Priscillianista, sacrilego furore deceptus, quisquis claudicantem tardigradæ prosperitatis processum, alteratæ syderum domui affingis, aut renitentium planetarum influxibus dementer imputas, quasi nullus alio, quàm syderis, verbere flagelletur; odit irritatus Vindex talibus satellitibus stipari: quod si quandoque eorum ministeriò utatur, instrumentale tantùm famulitium illis conceditur, & causæ principalis officium soli stellarum Domino reservatur. Ecquodnam poterat acrius infligi coronato capiti vulnus, quænam severior sententia intimari, ac illa, quam in superficie parietis tres digiti, non prorsus humanæ dexteræ, sed quasi forent manus hominis, exarabant? contremuit ad invisum sibi spectaculum temulentus helluo, lacerabat defixa cuspis calami cogitandi Regis viscera, ita ferociter, ut compages rennm ejus ad se invicem colliderentur; aspexit, sed turbato nimium oculo; ad solam quippè scribentium digitorum speciem respexit; si ipsum velociter scribentem scribam intuitus fuisset, reaseratis salubriter oculis unò duntaxat dolentis animi suspiriò feralis sententiæ tenorem delevisset, furorem exstinxisset; erat quippè, si commentatrici Glossæ fidimus, scribens in hac scriptione, DEUS Pater; manus, filius; digiti, Spiritus Sanctus; hanc indivisam Triadem, si Balthasaris oculus respexit, si unâ duntaxat lachrymante stillulâ offensam deflevisset, profectò antè desinentem adhuc ietum oculi, misericordiarum Patrem conspexisset. Verùm, hæc filiorum hominum est stoliditas, quòd nesciant suæ incolumitati consulere, sed periclitantes de lapsu, eò jaciant intuentem oculum, undè non valent discernere, quidnam oporteat cavere: est quoque consueta indulgentis misericordiæ providentia, incurium suspicientis oculum, ad DEI adjutoris intuitum ærumnis cogere, dejectam in terram circumvagi spectatoris palpebram, à ludicris mundi spectaculis avellere, ut ferientem discat Omnipotentis Dexteram respicere, nî velit in accrescentibus calamitatibus perire.

Nabuchodonosor meruisset relaxatio- nem pœna, si, in digi- tis scri- bentibus pœna sen- tentiam, respexisset DEUM scriben- tem.

DEUS æ- rumnis quodam- modo cogit hominem, ut respi- ciat ad DEUM su- um.

Annosus Jacob caligantibus oculis, per ætatem præsentia prohibetur discernere, qui tamen per virtutem prophetici Spiritûs in futurorum eventuum agnoscenda infallibiliter contingentia magnò videndi beneficiò, illustrissimæque discernendi luce radiavit. Sed cur à moribus innocuum, à probitate conspicuum, à sancta simplicitate celeberrimum, illustri Patriarchatûs gloriam singularem, Divina finit Providentia tam graviter affligi? Tobias cæcutiens, apprehensi Angeli sempiternum gaudium, respondit: *quale mihi gaudium erit, qui in tenebris sedeo?* cæcutiens Jacob externè, sic caligabat in pupillis, ut tamen cœli lumen conspiceret, scientiam spiritualem possideret, quæ quidem, quia Jacobo attestante, (r) desursum est, bonisque consentiens, & plenè bonis fructibus abundans, judicat sinè simulatione; carebat tripedalis Senecio terræ lumine, ignorans Sapientiam hujus mundi; subtrahatur pariter usus carnalis oculi, nec poterat videre. Explorat ordinantis Providentiæ motivum Hieronymus, & licet inscrutabilia sint DEI judicia, subtiliter tamen conjecturat: *ego put- to, inquit Doctor Maximus, divina dispensationis fuisse, ut oculis cacare- tur eo tempore, quò filium, sanguina- ria deditum voluptati, pratermisit, cum vellet suam magis facere volun- tatem, quàm DEI: totis intuebatur affectibus primogenitum, omnes curarum oculos illi dicaverat impen- dendos; sed occultarum cogitatio- num scrutator in lucernis, minorem majori exhibuit benedictionem: quod si totum elevata mentis oculum ad solam DEI faciem erexisset, profectò in deteriore filium exoculatus genitor paterni favoris intuitum cum benedictionis plenitudine non deflexisset; conversum hunc paterni cordis intuitum, ut Altissimus evelleret, percussit incautum genitorem gemina oculorum orbitate, quâ præpeditus, in juniorem filium aspiceret, simulque despiceret, subtracta primo- geniti benedictione, seniore.* Canamus & nos igitur cum Psalte Regio: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis, (s) non ad terram, seu dum corripior, seu dum præmior: sciens, quòd omnis amor aut ascen-*

Cacitas quando- que est effectus specialis Providentiæ Divine, qualis fuit cacitas Patriarchæ Jacob.

(r) Jac. 3. v. 17.

Jacobi Patriarchæ oculus non vidit filium juniorem, nè traheret benedictionem.

(s) Psal. 122. v. 1.

dat,

dat, aut descendat; desiderio enim bono levamur ad DEUM, & desiderio malo precipitamus in imum, deturbamur ad mundum: divisus proinde est oculus, si terrae acclavatus, si alteri, quam caelorum Domino sit affixus; *non enim nisi in Sancto habitat laus Israel*; non in profano territorio, non in exlege tentorio castrametantium illecebrarum.

Saulus circumfunditur luce, ut instar lupi excacaretur.

(t) *Lib. de Benedict. Patri.*

(u) *Act. 9. v. 4.*

Christus persecutorem suorum reputat suam.

Furibundus Ecclesiae persecutor, ut intentos inquirendis Christiadam turmis oculos aperiret; *Circumfulsit eum lux de caelo, tanquam lupum nocturnis tenebris oberrantem, effusa luce cacatum*; speculatur subtiliter Mediolanense lumen, sublimis Ambrosius: (t) prostratum, & velut penitus geminis privatum oculis, mentis & corporis, alloqui dignatus est JESUS: *Saule Saule, quid me persequeris?* (u) Expende laesum furore spirantis minarum Sauli non solum pusillum Christianorum gregem, sed ipsam incarnatae Divinitatis Majestatem; non enim: *quid meos*: sed: *quid me persequeris*, qui respicio terram, & facio eam tremere; me, qui tango montes, & fumigant: *Ego sum JESUS, quem tu persequeris*. Volebat piissimus illuminator cum corde oculum Pauli attrahere, ut animus doleret vehementius, considerans, illius se fuisse persecutorem, qui ponens animam suam, ut ipse salvus fieret, suum se se morte propria exhibuit Salvatorem. Ecce! quemadmodum hic ipse, qui in caelo positus, nihil in glorificata jam carne pati potuit ab adversario, compassus suo corpori mystico, condolens justis gemitibus dolentis Ecclesiae, in

terra insidiarum pressuris anxiatæ, minarum furoribus afflictæ, persecutionum stimulis exagitata, clamat rursùm clamore valido, licet non amplius crucifixus: *Saule Saule, quid me persequeris?* Hoc ductus sonoræ vocis fulmine, exoculatos loculorum loculos à terra in caelum elevans, quasi jam vellent rejecta tenebrarum caligine coruscans irradiare, à cujus luce totus mundus in maligno, velut in tenebris, positus, illustraretur. Levato igitur illuminati cordis oculò, articulabat illicò, verbum breve, sed plenum fide, omni acceptione dignum: *Domine, quid me vis facere?* conjungebatur enim ad primam erecti oculi motionem, divisum antea cor, cum corde DEI; respiciebat respectus respicientem se; nec enim Dominum cognovisset, nisi ostensam sibi faciem bipatentibus fidei palpebris conspexisset; quique olim dicturus erat: *vivo ego, jam non ego; vivit verò in me Christus*: quasi hac eadem periodo nunc alloqueretur lucem suam: *video ego, jam non ego; sed videt in me lux mundi*, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum cæcutientem; quem Saulus à via veritatis avius tunc ingrediebatur, quando luminosam DEI domum infestans, quando corpus totum lucidum cæcutiente à furore oculo ingrediebatur. Sed nos à Saulo nîl vidente ad Paulum in lumine divino lumen videntem deflectamus, levantes in obscuris calamitatibus, in tenebrosis adversitatibus oculos nostros in caelum, ut DEI faciem videamus.

PHE.

VERSUS
XVI.

Facies Domini divisit eos; non addet, ut respiciat eos.

SERMO QUADRAGESIMUS SEXTUS.

*Dividitur ab Electis, qui renuit respicere faciem DEI judicantis.**Memoria
extremi
Judicii
plurimum
conducit.*

EXplorat occultam fuisse temporis circumstantiam purpuratus Hugo, quod, feralis hæc dominicæ faciei divisio, suum ordiebatur suæ durationis initium; sed comminatorium, advertas, futuræ calamitatis esse præfagium, quod dissolutos Adæ filios, Magister Veritatis hortatur fortiter, blanditur dolenter, veraciter objurgatur; quasi intoneret misericorditer, ut deterreat salubriter: Scrutare prævaricator viam, quâ ambulas, & contremisce; expende, undè venias, & erubescere; meditare ubinam es, & ingemisce; quò vadas, prævide, & pedem retrahere à præcipitio; converte gressum ad angustam, quæ ducit in cælum, viam, non ad spatiosam subsequenti interitûs ruinam: dividet quippè pollutos à bonis; nunc nondum, dum adhuc misericordia, & pax in via sibi amplexu mutuo obviant, & occurrunt, sed tunc, quando, separatis irrevocabili imperio agnis & hædis, tempus non erit amplius; quando liberata à tempore justorum agmina, ad illam deducuntur agno duce æternitatem, ubi neque ad vesperum fletus demoratur, nec ad matutinum lætitia; ubi vocabit ad se tempus supremus Arbiter, ut malè impensum vindicet, & ut benè usum caducæ negotiandi horâ ad perennitatem deducat immutabilitatem: tunc ostensa facie Domini salvi erunt omnes, & singuli, quos averfa non dividet à grege ovium ad dexteram boni pastoris collocato. Hujus infortunatæ divisionis diem insinuat threno lugubri providus Jeremias, ut allegatâ ejusdem memoriâ videant incurii peccatores, in quem transigant: enimverò, si Mediolanensi Ambrosio credimus: *Nihil est, quod magis proficiat ad vitam honestam, quàm ut credamus eum Judicem*

Pars IV.

futurum, quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honesta delectent. (a)

(a) Lib. 1.
Offic. c. 26.

Insidiabatur innocuo Davidi meticulosus Saul, qui, Lyrano Commentatore, ex desiderio occidendi corripuam suum exponebat se, & suum exercitum periculis multis & magnis, adeò, ut abruptissimas cogeret petras conscendere, solis illicibus pervias, proinde humanis pedibus perniciosas: quid ageret coronatus Puer Domini, qui sinè prodigio patrocinantis Providentiæ vix poterat mortis effugium reperire? & ecce, hac ordinante, inimicus Saul incidit in foveam, quam David innocenti præparavit; ingreditur enim speluncam, in cujus interiori angulo suo cum agmine occultatus David latebat; voluit namque singultuantis servuli protector cognosci, Dominus judicium faciens, dum in operibus manuum suarum comprehendit malevolum peccatorem; nam, Rabano Commentatore, non ex improvisis exceptus insidiis, quas innocenti moliebatur, incidit in foveam, quam fecit; ubi conclusus periisset, si modò magnanimus Adolescens suos in Saullem consurgere permisisset: nè tamen suspectam fidelitatem Generi periclitatus locus ignoraret, egressus speluncam clamavit post profugum: *Domine mi Rex! Ad ostendendam misericordiam, quam habuerat in Saullem: ut autumat Abulensis: tyrannum, vocat Dominum, ut se non regni æmulum, sed regis servulum profiteatur. Verum, ut amodò desisteret insidiari animæ suæ, ut auferat eam, ingemuit, validiorique tutela se communiens, quasi comminabundus, confuso Regi appellationem ad supremi Judicis æquissimum tribunal intimavit: *judicet Dominus inter me & te:**

C c c c c

*Remini-
scientia
Divini
Judicii
compescuit
furorem
Saulis ad-
versus Da-
videm.*

infl.

infligendam pro injusta persecutione plagam, non suis committit manibus, sed Divinis, illius intemerati Vindictis, qui novit suam tueri providentiam adversus quoscunque præproperos assultus: observat post accuratam investigationem Chrysostomus, mansuetissimum Principem non exoptasse pœnam, quâ truculentus Socer suus plecteretur: non, quod cuperet puniri Saulem, sed ut illi formidinem injiceret: venturæ condemnationis commemoratione fidebat indomiti furoris rabiem compescere; nec spes fefellit confidentem, expressit lachrymarum stillicidia ex obdurato filice, convertit sævitiam in mansuetudinem, furorem in dolorem; ad primam horroni illius tribunalis mentionem, oculus livore suffusus antea, immergitur lachrymis, & lingua non nisi comminationibus, calumniisque dedita, variato idiomate, reatum sui sceleris redarguit, inque publicam suæ confessionis palinodiam erumpit, plorans & clamans: *justior tu es, quam ego; tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala*: (b) articulabat hanc gemebundi pœnitentis confessionem, Divini Judicis commemoratio, ingesta imminenti supplicii memoria, irreconciliabilis divinæ faciei aversio, quæ tunc despectos non ultra respiciet, sed rejectos, irâ furoris sui totaliter obvolveth: lachrymantibus oculis suam deplorat rabiem, nec erubescit suam publicè malitiam evulgare. Hoc potuit efficere sola judicialis sublelli recogitatio, hæc obseratam profundi cordis januam aperuit, & supplicanti pœnitudini introitum admittit: perniciosus Rex sibi suoque populo, nec Samueli fidem adhibebat, nec ori prophetico obtemperabat, nec exercituum Domini imperio parebat; una comminabundi Judicis recordatio, formidinem armigero Duci incutiebat; dum judicans fines terræ nuncupatur, tremebundus terræ, & territoriorum Judex, concutitur, in lachrymas rupis dissolvitur, elata superbi Dynastæ statua incurvatur, & innocens infantis Agnothetæ justitia non alio, quàm supplicabundi deprecatoris ore promulgatur.

DEUS jam

Est celeberrimum adversus despe-

rati peccatoris insolentiam, contra in principio Creationis prævaricatoris phœnecism alexipharmacum, sola dissolutæ mentis reflexio, ad incomparabilem finalis judicii horrorem; quod sapientissimus humani generis Proto-Medicus ægrotanti mundo in sui ortus primordio confecit, ac præscripsit; nondum vesperscebat prima creationis dies, quando Creatrix Omnipotentia divisit lucem à tenebris; quando luminosam beatarum mentium aciem, militiæ cœlestis fidelem exercitum, à potestate tenebrarum segregavit; nè impius commisceatur justo, & perduellium infame vulgus servorum DEI consortio societur. Favet Tuitiensis Abbas Rupertus moralitati; divisio ista lucis & tenebrarum terribile DEI judicium factum insinuat; quæ enim sunt istæ tenebræ, nisi omnes Angeli satanæ cum suo principe? *Has utique tenebras DEUS, lucemque divisit, quia malos angelos à bonis separavit*: (c) terrificæ faciei hæc existit divisio; nec enim addet ampliùs Rex Gloriæ, ut respiciat eos, quos tunc ob nimiam oculorum mentis elevationem despectus: respiciens electos suæ faciei spectatores, adeò immutabiliter, ut nec rejecti, nec dejecti posthac rursùm assurgere valeant: funesta illorum mors, noctescit inter ferales tenebras; optata istorum sors diescit inter radiantes lampades beatæ æternitatis. Sed, cur amabo, fatalis hæc divisio, hæc deploranda Aligerorum separatio, primâ dierum omnino peragitur; cur non in cæterorum dierum lugubrem terminum differtur? an fortè primâ mortalium horâ non reperitur aptius spectaculum reserantibus se se mortalium oculis objiciendum, quàm illa occidui temporis ultima, ad cuius intuitum humanus discat oculus palpitare, nè tardius incipiat creati hominis anima timore judicii meditari? *respiciamus ad illam diem*: suos hortatur eremicolas Rupertus Abbas: *consideremus admirandam operum DEI dispositionem, qui quasi adituum terribilem posuit timorem, ad custodiendum introitum, vel exitum Scripturæ, sive operum suorum*.

Ut vigili munirentur custodia fores Paradisiacæ, collocabatur antè ostium impavidus Cherubin versatili gladio,

(c) Lib. 1. c. 13.

Antè fores Paradisi collocatus

*est Cherubin versa-
tilem te-
nens gla-
dium, ad
incutien-
dum Judi-
cii Divini
timorem.*

gladio, flammivomoque præcinctus; cujus Idæam delineaturus Theodorus cum Procopio, spectra fuisse adstruit, & simulacra quædam, timorem primis hominibus incutientia, nè fortè mittat eorum aliquis manum suam, & lignum vitæ suis spoliet fructibus, quemadmodum ficum suorum foliorum tegmine denudârunt; vetusto hortulanorum & vinitorum more, qui erectos lignorum palos humanis induunt vestibus, ut circumvagi viatores vicinum suspicentur vinicolam, sicque ab insiliendo deterreantur, vel saltem invola volucrum turma, nè depascatur agrorum semina; vel tandem, nè vulpes parvulæ demoliantur vineas, sed hisce ab excubiis arceantur: nisi velis utilius in ensifero Custode Angelo magni Consilii Angelum, in suis judiciis terribilem, contemplari; enimverò gladius versatilis, apud commemoratum Præsulem, sententia est Divini Judicii, qui quoque flammeus dici potest, quia reverà judicium Domini flamma ignis est; locatur gladius iste Aliger in ipso introitus vestibulo, ut noveris primum ingressuri viatoris in amissum Paradisi arboretum, in obseratam cœli patriam vestigium, à salutifero finalis judicii vestigio inchoandum esse. Hanc Epiphanius genuinam assignat rationem, cur flammeo acinace lapsis lapforum Proto-parentum filiis aditus interdicator, quasi non suffecisset angelus ad omnem violenti assultus impetum fortiter retundendum: *Ut Adam & filios moveret, ut averterentur à peccato; ob id, & fulminantis gladii aspectus, & Cherubin, utilem terrorem prabuerunt, quousque vixit Adam.*

Hæc eadem maturatæ divisionis lucem inter & tenebras ratio, in creationis principio proposita, præproperam horribilis judicii separationem præfiguravit, quando bonos à malis angelis separavit: sit igitur primum ex Creatoris operibus, sit cæterorum omnium antesignanum, ut in amplissima ludentis Sapientiæ tragoedia sustineat locum prologi, quò visò, quisnam mortalis vitæ futurus sit epilogus, colligatur: repræsentetur in primo creationis die divina facies, à malignis spiritibus averfa; erudiatur

Pars 1^a.

à primo humanæ conditionis die tellus pusio, illam timere vindicaturi Judicis diem; exhorescat avulsus ab utero illam aligerarum phalangum sequestrationem in primo affulgentis primæ diei diluculo palam in orbis orbita expositam, quâ, ex duobus in urbe una conditis, unus assumebatur, alter dimittebatur; contremiscat orbem ingrediens mortalitas, ad fulgurantem severi Judicis oculum, quo annuente acceptabantur ad hæreditatem filii, & exteriores ejicientur in tenebras servi nequam; discat ab incunabulis tyro abecedarius illam atrocissimæ divisionis recogitare diem, nè possit conqueri de ignorantia; ordiatur primam studii sui lectionem à primo creaturarum diffidio, ab illo terribili conditæ lucis primordio, quæ in recenti structura antè constructam domum inferiorum syderum, dividebatur à tenebrarum caligine, quando superbus Lucifer super astra cœli volens ascendere, in abyssum caliginis futurus noctifer præcipitabatur, jam tunc jussus cum maledictorum agmine à cœtu benedictorum spirituum discedere in ignem æternum, qui paratus jam erat diabolo & asseclis suis, & angelis ejus; expavescat ad visum hoc primogenitarum creaturarum supplicium, & quis eventus humanæ restet malitiæ expectandus, discutiat; si talis illorum superbiam excepit successus, qui solò perfidæ cogitationis decliviò, una superbientis complacentiæ ambitione suum suæ pulchritudinis Authorem recognoscere aut detrectârunt, aut neglexerunt. Respiciamus totis obtutibus, continuantibus inspiciamus aspectibus faciem Domini, quemadmodum à piis dividat impios, ab oculis suæ respicientis misericordiæ avellat, non solos Adæ filios, sed nobilissimos Creatricis Sapientiæ Porphyrogenitos, clarissimos angelicæ sublimitatis candidatos incorporeorum spirituum collegas: consideret inanis homo, quid sibi metuendum remaneat, quàm cautè in præsentia illius faciei ambulet, quæ illustriores suarum creaturarum Proceres aspicit, ut despiciat; intuetur, ut à conspectu misementis clementiæ avulsione perpetuâ segregentur. Non illis annumeremur incuriis suæ salutis

*nam nostri studii
esse lectionem, Ju-
dicia DEI
timere.*

*DEUS à
principio
mundi
jam præ-
figuravit
extremum
Judicium,
ut innue-
ret, pri-*

C c c c c 2

tis

tis proditoribus, qui iram offensi Numinis despiciunt, & providum venturi judicis timorem velut pusillanimitatis leve vestigium contemnunt. Si non metuimus funestam ab horrifonis confligentium fulminum fragoribus vocem omni tonitru validiorem, omni concussione terribiliorem, illam dividētis DEI vociferationem metuamus, quā intonabit irrevocabilem terribilis supplicii sententiam tota æternitate, absque intercalata pœnarum parenthesi, exequendam: perire desiderat, non flagitat salvari, quisquis credentium venturi Judicis præsentiā vereri negligit, & quasi neglectam non aspiciens, velut despiciens contemnit.

Carentia Divini timoris est origo omnium malorum. Malevolam obstinati peccatoris animam, ad quam intrare horret sapientia, vivacissimis verborum coloribus effigiaturus David, quæ absque ullo timoris indicio de malo in pejus præcipitatur, primam cæterarum prævaricationem scaturiginem denuntiat, hac brevi, sed notabili admodum periodo: *non est DEUS in conspectu ejus*: (d) quem nec vivacis fidei penetrante oculo respicit, nec reſerata ullius effectus pupillâ, nulla charitatis appetit aviditate; cū tamen ille solus spiritali vita gaudeat, qui gemino hoc oculo ad pulcherriam speciosi formæ præ filiis hominum faciem se elevat, & videre Salvatorem suum in spiritu anhelat; justus enim ex fide vivit, non mortua vel infirmi, sed per informantem charitatis normam formata ac animata; hinc inquinantur exoculati viatores viz hujus per peccatorum sordes in omni tempore. Grandis pœna, periculosior cæteris omnibus plaga, quæ ab exacerbato Judice infligi solet insensibili, & plerumque jam reprobato peccatori; cujus miserabilem deplorans statum, vel lapsus potius, exclamat Augustinus: *quantam ergo pœnam patitur, quantumvis sibi nil pati videatur, qui secundis rebus peccatorum suorum eò perducitur, ut non sit DEUS in conspectu ejus, & contaminantur via illius in omni tempore: id est: cogitationes, & consilia ejus immunda sunt?* quod si ablatorum judiciorum calamitatem discernere desideras, audi insulatum Commentatorem: *animus*

(d) Ps. 9. v. 27.

Iniquus non videtur sibi pœnam pati, cum tamen hoc ipsum pœna maxima sit.

malè sibi conscius, dum sibi videtur nullam pœnam pati, credit, quod non judicet DEUS; & sic non auferuntur judicia DEI à facie ejus, cum hæc ipsa sit magna damnatio. Subsequitur amotio timoris, qui est donorum & bonorum omnium primordialis radix; nec mirare ut peregrinum; ablatorum siquidem judiciorum origo est arrogantia, superbiæ pedissequa, quæ omnis peccati initium est, Sira-cide fidem dante, quā intoxicatus prævaricator apostatare incipit ab eo, qui fecit illum; idcirco namque à corde perfido auferri divina judicia recensentur, quia in nullo timet divina judicia suprâ se ventura, præ elevatione & elatione nimia, explanat Lyranus. Ex hisce salutaribus præmissis inferre liceat, sic intimè inviscerandum esse tribunal illius terribi-soni Judicis in prospectantibus conspicientium aulis, ut si quandoque removeantur ab intuitu, proscribantur à recolente memoria, auferri pariter à facie videantur; ut proinde, quisquis sis, qui immemor es judiciorum DEI, tuorum hostium fias necessè sit feralis victima, utpote illorum divisus à commercio, quorum quilibet, Dominico terrore percitus, gloriatur cum Psalte coronato; *Omnium inimicorum suorum dominabitur.* Legit subtiliter profundus Dalmata: *Omnes inimicos suos despicit: adstipulari videtur Hieronymo Vatablus: in omnes hostes suos sufflat; sed non exsufflat; blanditur quipq̃ carni, dum suis illecebris allicitur; sufflat, sed non exsufflat; sequitur mundum, dum suis laqueis irretitus attrahitur; sufflat, sed non exsufflat; succumbit, dum confligentem turbulentus prosternit spiritus; inflatur intoxicante suo flamine, dum afflatur.* Notat occultam grandis mysterii allegoriam Genebrardus, ab impetuoso ventorum turbine desumptam, qui in tempestuosa aëris regione dicuntur dominari: sic dominabitur Dominantium Dominus omnium inimicorum suorum, in die clangoris buccinæ, quando in momentaneo angustissimi temporis spatio, Verbum Patris dabit vocem voci virtutis suæ, quando canente tuba, Altissimus *mittet Angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis*: (e) sub-

(e) Marc. jungit 13. v. 27.

jungit Theophylactus: *ut in aërea rapti, obvient JESU Christo*: venient ad judicium & illi, qui judicia contempti Judicis à facie sua abegerunt, à memoria elongaverunt, à corde proscrisperunt, ut peractò judiciò, quod rememorare neglexerunt, dissipentur, & pereant à facie DEI: *congregabit electos à quatuor ventis, ut triticum ventilatum de area totius terra*; adjungit Hieronymus. Dominatur proinde illis insipientibus corde, qui judiciò destituti, auferri procurant, vel sinunt saltem judicia DEI à facie sua; dominatur ventorum more, ut procelloso flamine rejecti dispergantur à facie DEI, qui monstruosa terribilissimæ illius diei prodigia, horrifona flammivomi aëris portenta, velut adversantes inimicos suos, conantur fugere, & à defixo suorum oculorum intuitu, ab explorante suarum cogitationum aspectu elongare.

Longè felicius suos expendit oculos, suam convertit faciem, clarissimus lucis filius, illuminatus ille Puer Domini, non dicens cum insipientibus in corde suo; *non est DEUS*: sed asserens fideliter, & adstruens veraciter; *omnia judicia ejus in conspectu meo, & justitias ejus non repuli à me*: (f) quid verò universali omnium nomine complectatur, elucidat interpretans Augustinus: quasi expressius diceret: & præmia justorum, & pœnas impiorum; & flagella corrigendorum, & tentationes probandorum perseveranti contemplatione considero, & ideo non solum propter latitudinem fidei, quæ per dilectionem operatur, sed etiam propter longitudinem perseverantiæ retribuet mihi Dominus, secundum justiam meam. Hac reverebatur pietate coronatus Rex Solymæ judicia Domini justificata in semetipsa; hoc venerabundo Divini Vindicis intuitu defixus, hoc in retorto Aquilinæ aciei aspectu, dum faciem venturi olim Judicis contemplaretur, subterranearum speculum incola, ut hostilem eluderet Sallis barbariem, in spelunca Engaddi sepulchrum vivus inhabitabat; hanc oculatam æquissimi Judicis faciem aspiciens, suum suis incidentem manibus hostem constringens, neglectò urgentis præsidii consiliò, illæsum à

suorum commilitonum furore defendit, incolumem ad suos redire permisit: hujus facerrimi vultus reverberante radio perstrictus, præcisâ silenter chlamydis orâ, *percussit cor suum*: (g) est quippè consuetus bonarum mentium usus, etiam ibi DEUM Vindicem timere, ubi nec virtus læditur, nec pietas violatur; Divina siquidem facies oculos se se inspicientis adeò subtiliter illustrat, ut quæ coacervantur merita, à promerente non videantur, quæ autem demeritorum videntur umbræ, quantumvis tenues, lachrymantibus oculis deplorentur.

Ad hanc oculati Judicis augustam faciem suos convertens oculos decorus aspectu Joseph, lenocinantis ad alteram furorem illudit, furentis belluæ violentos assultus repressit, periculofam molestæ interpellationis asfiduitatem elusit, dimissò libidinosi manibus palliò, indemnem castimoniz stolam reportavit; hunc fulgurantem scrutatoris cordium intuebatur, affixâ indefinenter palpebrâ, oculum pudicus Heros, quando humiliaverunt in compedibus pedes ejus; silens sustinuit, quando ferrum pertransiit animam ejus; obmutuit lætabundus, ridens in vinculis, exultans in ærumnis: cujus magnanimæ fortitudinis fulcrum, si libet indagare, respondebit inquirentibus sacer Hystoriographus; *Fuit autem Dominus cum Joseph*: (h) fuit Dominus cum Joseph, non tantum velut adjutor protegens, sed quasi spectator intuens; non velut amicus blandiens, sed sicut Legisfer prohibens; non instar pædagogi dissuadentis, sed locò judicis comminantis; ad cujus faciem respiciens, jucundabatur in ergastulo, illuminabatur in vaticinio, præsagiebat in somnio, in ministerio eminebat; unus divini vultus intuitus, sola supremi tribunalis memoria, moderabatur præidentem in carcere, nè insolesceret; una aspicientis oculi reflexio ad intuentem omnia consolabatur innocuum, nè fastidiret vincula; est enim conjuncta sacri timoris proprietas, qui à terrificâ superni illius Prætoris facie incutitur, in adversitatibus æquanimiter pati, in prosperitatibus humiliter angi, in contumeliis hilariter pati, in convi-

(g) 1. Reg. 24. v. 6.

Patriarcha Joseph fuit insignis cultor timoris Domini.

(h) Genes. 39. v. 21.

David jugiter in conspectu suo habuit omnia judicia DEI. (f) Ps. 17. v. 23.

viis frugaliter vesci, in tribulationibus latari, in persecutionibus animari. O quot adolescentum suam divinorum judiciorum commemorationi debent innocentiam! quot gloriosi Martyres cum palma coronam perdidissent, nî vacillantem animum hac recordatione terrificâ confortâssent! quot animosi siccariorum insidiis succubuissent, nî istos subsequutura scrutatoris cordium ultio deteruisset! quàm longè sæpiùs periclitans virginitas nefandò deplorata stuprò ingemuisset, nî reſerata domûs ostium salutaris formido, nisi cogitabundam mentem reddenda ratio angariâſſet!

(i) *Job.*
38. v. 8. *DEUS* concludit ostiis mare, quando peccatorem circumcingit salutari amore.

Examinabat aliquandò fortissimum Athletam, interrogabat omniscius omnium Conditor patientem Jobum: *quis conclusit ostiis mare?* (i) legit Tigurina: *quis cohibuit mare valvis?* utque se solum cicurati furoris sui Authorem declararet, hanc motæ quæſtioni subjunxit resolutionem: *circumdedit illud terminis meis;* nève immensitatem infinitæ Majestatis suos quandòque nactam fuisse terminos suspiceris, legit Pagninus: *decrevi super eo decretum meum;* nec est alterius decernere, solius consuevit esse judiciaræ authoritatis decretare; adſtipulatur versione suâ subtilis Cajetanus: *fregi super eo statutum meum:* quasi de capitalis delicti reo loqueretur, in cujus præſentia Judicis virga frangitur, ut omnis spes revocandi supplicii præciſa intelligatur: decretum igitur, circumſcribendo limitibus maris solus ille posuit, qui turbulentum procelloſi sæculi fretum, non tantum per assumptam humanitatem ingredi voluit, sed insuper in morte voluntaria positus usque ad ultima inferni, velut ad profundos mari, vortices descendit; hinc morienti applaudit, & resurgenti occinit gratulabundus Isaïas: *Posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati.* (1) Enimverò, antè sanctissimi Redemptoris adventum, abyssus ista maris, non via, sed carcer exſtitit, qui susceptas plurimorum Sanctorum animas, licet non in locis pœnalibus, conclusit; quod tamen profundum, tunc via egredientibus ad civitatem sanctam Jerusalem novam evasit, quando à crucis

feretro illuc descendens inauguratus mortis Victor, electos suos à claustris inferni ad cœlestia transire procuravit: Illius igitur præpotens dextera, illius sapiens providentia, circumductis littoribus, quasi obserantibus repagulis mare decrevit, quando ad primum imperantis Verbi nuntum congregabantur aquæ in locum unum. Quem tamen furentis elementi domitorem, cujus divinis pedibus tumentia terga fremebundum pelagus submittit, eminentiori oculo reveretur Gregorius, dum sublimi, ut assolet, moralitate, in hoc tumultuosi æquoris symbolo illius animam, illius genium adumbrari commentatur, qui unus eorum numero aggregatur, de quibus Isaïas loquitur: *Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus ejus in conculcationem, & lutum:* (m) (m) *Isa.* 57. v. 20. quid enim aliud rebellis anima agit, quàm fluctuat? quid perduelles peccatorum animæ recogitant, aut ruminant, quàm undas minarum jaccere, quàm fluctus calumniarum evomere, quàm contra creaturas furere, quàm ipsum Motorem omnium infestare? quemadmodum spumosa frementis pelagi rabies ex se fluctus generat, quibus reverberatur, ita Hugone allegorizante, mali mala faciunt, undè postea puniuntur, & vilificantur sicut lutum: undè humanum cor, quod est furore turbidum, noxarum amaritudine acerbum, ambitionis elatione tumidum, malignantis fraudibus obscurum, in procelloſo freti gurgite, in hoc fluctuante oceano, sævientibus jactatur fluctibus: quisquis eidem immergitur, immensis tentationum inquietatur motibus, reciprocis anxietatum obscuratur turbinibus, nec alius compescere suis prævalet nutibus ab eo, qui elementorum Rector, sævire interdum sustinet nostrarum animarum gurgites, non ut notatis perfidiæ scopulis illidantur, sed ut fera tempestas quietetur; ad quem proinde clamandum est ore Apostolico: *Domine salva nos, perimus:* suis ille, non alienis concludet ostiis mare, circumdabit illud terminis suis, quos transilire non audeat, quos moralis Papa subtili hac describit elucidatione: *Terminis suis Dominus mare circumdat,*

cumdat, quia iras persequentium judiciorum suorum dispensatione modifical, ut insani tumida unda fervoris, plano frangatur littore occulta dispensationis. (n)

(n) Lib.

28. Mor.

c. 8.

Divina
judicia
sunt ostia
cedrina.

Sunt ostia, & quidem cedrina, quia imputribilia, Divini Vindicis judicia: his exundantium affectionum vastitas limitatur; his congenita frendentium passionum ferocitas cicuratur; his insolentes lascivæ carnis impetus refrœnantur; his pectora tumultuante freto turbulentiora reprimuntur; his inquietæ procellosarum cogitationum deliria sopiuntur: intumescat superbiâ inflatum, dilatur avaritiâ expansum, obarmetur iracundiâ commotum, obscuretur ignorantia involutum cor impii transgressoris; appone validissimum divini tribunalis ostium, & dehiscet; resiliet procella, ut requiescat; hic quippe confringeret tumentes fluctus suos: quod namque cor, sit licet saxeum in duritie, sit ferreum in obstinatione, non compungatur, si audiat, si audiens percipiat, si intelligat radiantia militantis Ecclesiæ luminaria, quæ soli videbantur contigua, suæque Justitiæ fulgoribus irradiata, post modicum brevissimi temporis defluxum, apostarice malitiâ contaminata, tartaræque potestati tenebrarum felicissimè fuisse mancipata? Vocatur Paulus ex persecutoris tyrannide, ad Apostolatûs subsellium; & malesanus proditor ex Apostolici Senatûs Collegio traditur, propriisque suspensus manibus, in æternæ perditionis barathrum præcipitatur. Ecquis non timeat terribilem in consiliis super filios hominum, si legat, Paulum metu tremente hanc vocem anxie formidinis articulantem: *castigo corpus meum, & in servitutem redigo*: (o) castigat, non mactat; constringit, non perimit; nè sit irrationabile obsequium suum: cur plectit corpus innocuum, quasi fugitivum vellet servulum spiritui subjugare? denique, commentatrice Glossâ, servituti subicitur, qui non suam, sed spiritûs perficit voluntatem; cur ergo fidelis servus, qui alibi confitebatur palam: *nihil mihi conscius sum*: cur sinè culpa mulctat, cur sinè reatu insontem molesto verberare castigat? dicat, qui dicit, adducat plagarum causam:

(o) 1. Cor.

9. v. 27.

nè forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar: reprobari metuit vas electionis; quid fiet de hoc vase fictili, quod quovis lapsu sternitur, & quovis severiori tactu conquassatur? ad hanc terrificam eventum vicissitudinem dum respiceret proverbialis Salomon, intonuit: *sunt justi atque sapientes*: mira ac rara connexio justitiæ cum sapientia: nè tamen hujuscemodi amabilis confœderatio te reddat in præcavendo incurium, subnectit illicò providus adolescentum Pædagogus: *& tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.* (p) *sed omnia in futurum servantur* (p) Eccles. incerta, secreti instar consilii, quod 9. v. 8. sigillò Principis clauditur, ut nisi refferatum, non sciatur. Hæc tamen ipsa reticentis DEI judicia manifesta patebunt in futuro, quando libri aperientur, quando revelabitur, *quasi aqua judicium*, ut contestatur vaticinatus Amos: (q) est proprium defluentis aquæ, locum, quem antea ob- (q) Amos 5. v. 24. texerat, patefacere in descensu.

Hanc admirabilem, judiciorum DEI profunditatem, ac eminentiam considerans Magister Gentium exclamat tremebundus: *O altitudo divitiarum sapientia & scientia DEI!* (r) innuens se ignorare stupendum hoc Divini Judicis secretum: 11. v. 33. quis oculus sinè terrore videat occultas supernarum dispositionum prædestinationes? quis, nisi mente captus, audent asserere, se abditissima divinarum ordinationum mysteria, meditando discutere, vel etiam loquendo propalare, cur dissimulante Providentia vir justus & innocens, à curiali subsellio, qui vindicandus videbatur, punitus redit & condemnatus; & meritis damnari adversarius, quasi insons absolvitur, dimittitur justificatus? ille, qui aliorum insidiatur vitæ, cur vita ejus aliis perniciose protrahitur; & mors alterius, qui multos juvat, vel facit vivere, protegitur? est alius Marthæ pedisequus, qui se non rogatus alienis implicat negotiis, vacare cogitur vel invitatus, contrarius Magdalena imitator, & socius, non nisi sua juventutis suæ delicta ad JESU pedes provolutus flagitat plangere; & cogitur, circa plurima vi muneris impositi sollicitus turbari? est alius Catholicæ genitricis

cis

cis uterò conceptus, post longam annorum seriem, errorum voragine infortunatus Apostata absorberetur; alter cum lacte matris à fidei Catholicæ uberibus segregatus antè desinentis vitæ terminum, clementer reducitur, & efficaciter illuminatur? quis oro ista judiciorum cœlestium mysteria, nî revelentur, audeat discutendo investigare, quisve discretam divini tribunalis lanceam librare non exhorrescat? noli fragilis limi statua ad cognoscendos hósce mysteriorum seriùs alas tuas extendere, nî velis severam præsumptuosæ temeritatis pœnam obrutus tolerare! addisce celeberrimam consulentis magni Gregorii regulam, quam imiteris; cognosce, te nescientem ignorare, ut timeas; time, ut humiliaris; humiliare, nè in te ipso præsumas; noli in te præsumere, ut tui Conditoris auxilium requiras, & requisitum dimissione humili obtineas, & conserves. Deserviet non modicè ad omnem temeritatis audaciam longissimè abigendam, sincera ultimi judicii meditatio, tremendæ illius diei frequens rememoratio, quâ judicabitur Sæculum per ignem.

Spes in DEUM non debet excludere timorem.

(s) Psal. 113. v. 11.

Væ! vâ incuriis Adæ filiis! qui, an electi sint, omninò nesciunt, & jam in otio velut jam securissimi torpescunt: sit in spe, sit securitas; sic tamen, ut non desit in conversatione anxietas; ut spes certantes foveat, & metus torpentes pungat! hinc ambo sub una complectitur periodo Puer Domini; *qui timent Dominum, speraverunt in Domino:* (s) sed quò sperantium commodò, quónam timentium emolumentò? Subjungit geminum superni Gubernatoris beneficium: *adjutor eorum, & protector eorum est:* nec enim misericordiarum Patrem nostris nos meritis prævenimus, sed antequàm quidquam boni ageremus, Dominus memor fuit nostri, & benedixit nobis; si quæras, quibus? respondet coronatus Vates: *misericaudia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum:* (t) legit Chaldaeus: *misericaudia DEI à mundo hoc, & usque ad mundum venturum:* super timentes eum, timore, non servili, sed filiali, qui primum foras mittat timorem: misericordia Domini super ti-

mentes eum, timore, non pœnali servorum, sed reverentiali Filiorum; de quo alibi legitur: *Timor Domini sanctus permanet in Sæculum Sæculi.* Timore hoc restringitur Filius, ut Patrem reveatur; eodem quoque superbum cor deprimitur, & minis reus percutitur, ut suum offensum judicem deprecetur: quemadmodum supplicabundus ille deprecabatur voce tremulâ, & anxio singultu, non ignorans DEI justitiam, nec suam volens constituere, justitiæ DEI se se subiciebat, vociferans & exorans: *nè intres in judicium cum servo tuo Domine:* quantumvis tua benignitas me amicum nominet, ego tamen servum profiteor, reum confiteor; prodigus redeo, revertor flagitiosus; clementiam invoco, recipi imploro; ecce! quid meis demeritis exigentibus mereor, nescio; te tamen justum judicem metuo, tuum, meorum mihi malorum conscius, judicium expavesco.

Væ vitæ hominis licèt laudabili, *Homo hominem in* quamvis humano coram oculo incul- *judicio suo* pabili! sæpè enim, qui ab homine ho- *sæpè ab-* minis filius judicatur, coram terreni *solvit,* judicis subsellio, ut absolvendus com- *quem DE-* mendatur; si verò ad illius oculatissi- *US con-* mi Exploratoris, qui in lucernis Je- *demnat.* rusalem scrutatur, subsellium compareat, antè illius oculos, ubi se placitum putaverat, displicuisse reperiet, ac proindè condemnandum. Huic judicium Judici nullus reorum adversabitur, si suo consulere processui intendat; si ab illo condemnantis Nazianzeni numero excludi desideret, qui hoc infami cauterio, ab hoc insigni Præsule, insigniuntur scelerati Divinitatis arbitri ac dimensores; (u) quem tamen, seu iniquitatum vindicem, seu nostrarum operationum judicem, videre nequeunt, quantumvis eundem valeant sentire; inspiens Adæ filius hoc luminare majus, tam ingens à magnitudine, tam radioso lumine completum videre non potest, cujus splendoribus acies illustrata subtrahitur, nè intuentis obtutus, qui hebetari jam ceperat, penitus excæcetur; & tamen Solem Justitiæ, non solum erectò deliræ temeritatis superciliò vult cernere, sed insuper discernere conatur; quasi non foret amplius solis artificem,

(u) Greg. Naz. Or. 2.

cem, quàm artefactum illius inspicere; de cujus ultrice Justitia, quid nos intueri meditando contingit, videmus nunc per speculum in ænigmate, docente sic suos Corintheos Doctore Gentium, velut solem repercussam in flumine, in quo quidquid conspexeris, inverso ordine videbis: si idæatam videas arborem, radium aspicias sursum ascendere, ejusdem cuspidem deorsum versum situari.

Loth prohibebatur respicere retrò, nè esset curiosus Judiciorum DEI scrutator.

Decreverat exulcerata Nemesis infligendum eliminandæ Pentapoli exterminium; duo ex peregrina Aliegorum triade, qui in meridie apud officiosum Abraham convivæ morabantur, venerunt vesperi Sodomam, sedente Loth in foribus civitatis; sicut enim Patriarcha Abraham sedens tempore meridiei observabat adventantes, & venationem suam exercebat, non ferarum, sed advenarum, & occurrebat, & magnò gaudiò viatores suscipiebat, ità, Commentatore Chrysostomo, simili modo & justus ille, quoniam sciebat perverfitatem eorum, qui in Sodomis habitabant, neque vesperi discedebat, sed manebat, nè fortè thesaurum amitteret quendam ex hospitalitate; accedunt expectantem duo Angeli, quos intuens surrexit obviam; postquàm enim Cælorum Rex nostræ carnis terram assumpsit, infirmitatem nostram illa celsitudo angelica non despicit, & quos prius infirmos, abjectòsque despexerant, ut loquitur moralis Papa, jam socios venerantur. Dum ergo à sollicito hospite ad divertendum in domo servuli animantur, tandem nolenti desistere à precibus, benignè annuunt, & declinantes à platea, ad domum supplicabundi hospitis procedunt: quibus receptor munificus, immunis à fermento nequitiae Sodomorum, coxit azima, dùmque flagitiosa criminum barbaries, inviolabilem angelicæ puritatis Sanctimoniam detestabili facinore violare attentaret, cœligeni advenæ tardigradum incolam, apprehensa manu, comminatoria hac apostrophe accelerare coegerunt: *salva animam tuam, communi alioquin flammicidio, si renuas, perituram; non respicere post tergum, nec stes in omni circa regione:* jubetur malo-

Pars IV.

rum concivium vicinum declinare consortium, non solò tantum animò, sed ipso etiam corpore, nec ultrà in vitiorum regione finitur commorari: & quia misericors & miserator Dominus non solò verborum impendiò nos dehortari à vitiis, sed opere adhibito, nostris auxiliari calamitatibus, nostris opitulari periculis consuevit, illius quoque administratori spiritus in ministerium illius missi, qui hæreditatem salutis capere debuerat, & obtinere, post iterata salutarium exhortationum alloquia: *dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & removerunt à periculo renitentem;* nec admireris, justum Angelorum consilio non statim acquievisse; sollicitæ charitatis agitabatur vehementia, quia, Carthusiano Interprete, distulit quantum potuit, si fortè DEUS mitigaret sententiam, & preces suas pro populo acceptaret; adstipulatur piissimo Commentatori Lyranus: *semper retardabat, quarens misericordiam.* Verùm eò urgentius instabant stimulantés Aligeri, quibus benigno impetu quasi cogentibus resistens incola, non tam profectus, quàm eductus est: utque securiùs salvarent profugum à retardando, vetant respicere per inordinatum affectum ad ea, quæ in civitate derelicta dimitteret: sed, nunquid expediret efficacius, pœnam æquissimæ ultionis seduliori intuitu aspiciere, & tremebundis artubus, sanctissimum humanarum prævaricationum vindicem revereri? quid interest compatiante animo, consternatæque facie, illam miserrimè conflantem urbem respicere, in qua per plurium lustrorum seriem licuit commorari? an fortè providi spiritus insinuare discessuro exuli hac phrasi intendebant; *non esse, solo etiam animo ad vitam veterem redeundum, ut autumat Augustinus, quâ per gratiam regenerationis exuimur, si ultimum judicium evadere cogitamus?* (x) Sed, si urbem desertam aspiciere perniciosum est, cur quæso additur hæc superabundans circumstantia: *post tergum?* Inducit hac penetrante periodo loquentem Aligerum comitem, sic exhortantem repræsentat Angelum Mediolanensis Archi-Præsul Ambrosius: *si vis tu evadere; nè respicias*

(x) Lib. 16. de Civ. vit. 6. 31.

aspicias retrò, sed ante aspice, ubi Christus est, qui dicat tibi: vade retrò; sicut Petro dixit; vade retrò me: (y) *Lib. 1. retrò Sodoma, quæ plena est flagitiis; retrò Comorrha, vitiis scaten- de Abrah. tens, criminum regio. Scrutatur ab- c. 6. ditam interdictionis accuratæ rationem, nè fortè latens directricis Providentiæ mysterium abscondatur, Thomas Anglicus; in dubium enim humana posset fragilitas trahere, an non expedivisset exustas urbes inspicere, ut eò amplius æquissimam divini Vindictis ultionem formidaret, & ferientem Justitiam sinè personarum acceptatione gentibus deprædicaret? assignat igitur intimantis Legati severam prohibitionem commemoratus Interpres, ejusdemque motivum subtiliter recenset: præcepit ei in reverentiam divini judicii; ut sic doceret, quòd DEI judicia non sunt curiosè pericrutanda, sed potius me-*

tuenda & fugienda: consentit insigni sentimento Nicolaus hac commentatrice periodò, ore non suo, sed angelico locutus; noli respicere per inordinatum affectum ad ea, quæ manent in civitate, quia hoc esset contrà divinam justitiam, quam tibi annuntiavimus. Obmutescat proindè omnis humana sapientia, nè desipiat; & psallat affectu applaudente cum Psalmographo: justus es Domine, & rectum judicium tuum: (z) sic gemat (z) Psal. in adversitatibus ad Patrem suum DEI 118. v. Filius; sic sic plangat, amissis pro- 137. libus, plorans pater; sic ploret, immaturò viduatus consortiò Sponsus aut maritus; sic conqueratur in ærumnoso pristinæ infirmitatis lectulo æger; sic justitiam vindicantem adoret naufragus in periculo, reus in judicio, captivus in laqueo, condemnatus in ergastulo.

PHE.

VERSUS
XVI.

Facies Domini divisit eos; non addet, ut respiciat eos.

SERMO QUADRAGESIMUS SEPTIMUS.

Timor filialis ergà DEUM unit artèssimè DEUM amatum cum homine amante.

Est digna singulari scrutinio septuaginta Procerum interpretatio: *vultus Domini pars eorum; non addet respicere eos.*

Vatidicus divinæ voluntatis Interpres, sanctissimus Puer Domini David, adversus protervos divinorum judiciorum contemptores, qui quia non timuerunt DEUM, extendit manum suam ad feriendum illos: in extensione manûs misericordiam expectantem considera, quæ non claudit adhuc pugnum suum ad fortiter percutiendum, *donec divisi sint ab ira*

(a) *Ps. 54. vultus ejus: (a) & appropinquavit cor illius, ad electos suos per dilectionem; cor enim diligentis dicitur,*

Amor & filialis qui fortius ac tenerius præ cæteris amatur: at verò, qui amari ab amante DEO suo negligunt, dividuntur *DEI timor* *veluti so-* *ab ira vultus ejus: id est: propter*

iram voluntatis ejus: explanat purioris ne- puratus Hugo. Plusquam sororiò *etuntur* juncti sunt vinculo, timor timentis *vinculo.* DEUM hominis, & amor amantis DEI hominem se timentem: eodem partu gignuntur velut gemini; sic tamen, ut timor editus plantam Divini Amoris teneat, Amor Divinus timori, ad quem prior disposuit, succedat. Timetur amitti DEUS ab homine, & illicò, sua præveniens conservatrice gratia, DEI amor timentem animam corroborat, nè amittat. Habet viator homo plures timendi stimulos; sed iste, ut genuinus sit DEI Filius, cæteris omnibus est præferendus: timere scilicet peccato succumbere, nè DEUS offendatur; nè Pater, qui in cælis est, à prævaricatore Filio ad iram provocetur, quæ vel paternum amorem præpediat,

diat, vel saltē imminuat, si non tollat.

*Tunica
Sacerdo-
talis stri-
cta, erat
symbolum
timoris
Domini.*

(b) *Exodi
28. v. 39.*

Supernus Legifer, ut singula, quæ Sacerdotem tangunt, sacra & sancta forent, ipsa vestiendi corporis indumenta præscribere dignatus est; utque ab interiori tunica ordiretur, iunxit: *facies vestem sanctam Aaron fratri tuo: & distributa vestimentorum serie, postquam frontem auream munivisset laminam, quæ sacratius cæteris erat indumentum subungere voluit: stringes tunicam byssō:* (b) erat, Hieronymo recensente, talaris toga, illi conformis, ut Beda autumat, quali Joab se contegebat, stricta scilicet ad mensuram habitus sui, quando Amasam proditorio pugione interfecit: erat, Commentatore Dalmata, tam arcta, ut nulla visa sit ruga in veste tota, quæ usque ad crura descendit. Quid stringit arctius, quidve coarctat strictius, quam timor Domini, si dissoluto corpore recalcitrare incipiat effrenis caro? constringe tunicam candido divini timoris cingulo, & concussa licentiosæ libidinis dissolutio arctabitur ac restringetur: quod forsā collimabat lachrymabundus David, dum intonabat: *confige timore tuo carnes meas; à judiciis enim tuis timui:* (c) legit Hieronymus: *horripilavit à timore tuo caro mea:* additque Tigurina: *perhorrescit corpus meum;* est amplior Græca paraphrasis: *clavis timoris tui confige, transfige carnes meas:* nè ad sua desideria ferantur. Hic salutaris timor divino amoris est vicinissimus, est inseparabilis ab ipso: testor Apostolum id apostolicò prorsus oraculo profitentem: *qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis:* (d) sunt amatori suo confixi; quid propinquius? Sunt Christi hereditas & possessio; quid dilectius? Quia timere cæperat Puer Domini, configi & affigi, infigi & acclavari anxius flagitat, carnem plagari non recusat. En strictam providæ hujus animæ tunicam! en circumspectam timentis sapientiam! evadit in animal plenum oculis, Divinæ Majestatis bajulum, quod, antè & retrò oculatum, Ezechielis se objecerat oculis videntum; & perdita, quam antè habuit animalitate, Seraphinum induit in

Pars IV.

conspectu Altissimi, continuis sui Creatoris laudibus occupatum. Clavorum horum efficaciam commendat Augustinus, sic votum suspirabundi Psaltis explicans, quasi deprecabundus supplicasset: timore tuo casto, qui permanet in Sæculum Sæculi, carnalia mea desideria comprimantur; nam illum, quod pœna metuitur, consummata charitas foras mittit: servilis quippè est, quia carnalis est, & ideo non crucifigit carnem; vicit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando impunitas speratur: timet econtrà peccare charitas timore casto; nec enim impunitatem judicat secuturam, quando amore justitiæ peccatum ipsum deputat pœnam: isto amore, velut transverberante clavo, carnes crucifiguntur; quoniam carnales delectationes, quæ legis litteram vetantur potius, quàm vitantur spiritualium bonorum delectatione vincuntur, eademque, usque ad perfectionem crescente victoriâ, perimuntur. Nec mirum, quod carnes configi flagitet; non minus enim sunt carnes animæ, ac corpus animæ; sunt carnes animæ, carnalium cogitationum illecebræ, quas timor Domini solet configere, & dissolutas sub libertatis specie redigere in servitutem. Vide, nè carnes istæ tuæ dissimulantis animæ hoste clavos rejiciant; alioquin formidare cogeris illud terrificum comminantis Altissimi oraculum: *non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est:* subtracto autem DEI Spiritu, vix tibi! quod agitaberis, quod animaberis, quod illuminaberis, quod deducēris Spiritu? non aliò, quàm nequam illò, qui suo fatali nequam, dum deducendos ad Deitatis solium mentiretur Proto-parentes nostros, præcipitavit eos in foveam mortalitatis.

O si puri timoris aculeus compunxisset licentiosam mulierem, ista mactaretur ad vetitum arboris fructum, & præditati- mentem ad capeffendam Divinitatis Majestatem non extendisset! Nos macternò sapiamus periculò, nè matri- zemus; & si fortassè ab arbore alliamur, non inficior, acclavemur, & configamur ad eam: est arbor vitæ in Paradisi medio situata; est illa victrix palma, in quam fidelis sui Sponsi dilectua,

*Eva si
fuiſſet
prædita ti-
more Do-
mini, ma-
num suam
non exten-
diſſet ad
vetitum
arboris
fructum.*

D d d d d 2

dissequa, inamorata Sponsa se ascen-
suram devoverat; de qua triumphali
arbore Petrus Damianus amanter lo-
quitur: *ascendit Dominus palmam;*
sequatur servulus, comitetur suus JE-
Clavus ti- SUM pedissequus: *ascendit Dominus*
moris Do- *palmam, & apprehendit fructus ejus;*
mini ani- quia mox, ut in cruce pro nostra sa-
nam cru- lute pependit, omnes electos ad se-
cifigit. metipsum per amoris desiderium tra-
xit. Attrahere anima mea, ut Chri-
sto confixus sim cruci; transverbe-
rentur per geminos pedes, & manus
clavi timoris; sed clamantis: clavi
amoris; sed timentis, non serviliter,
sed filialiter: nec obest clavis his vul-
nerari, imò prodest quàm plurimum;
amica quippè fuit, electa fuit, im-
maculata fuit, quæ hisce clavis con-

Hoc clavô
fuit vul-
nerata
Sponsa.
(e) Cant.
5. v. 7.

fixa ingemuit lætanter, & amanter:
vulneraverunt me: (e) habet clavos
suos patiens charitas, quò vulne-
ratur anima, dum caro animalis
compungitur, ut cicuretur: felix,
quisquis hoc clavo meretur vulnera-
ri; sunt enim, quæ infligit vulnera,
non lethalia, sed salutifera; de qui-
bus dixerat olim proverbialis Salo-
mon; utiliora esse vulnera amici,
quàm voluntaria oscula inimici: hoc
clavo stimulatus persecutor JESU
Salvatoris, surrexit de terra, licet in
terram præcipitatus, quantumvis to-
to corpore tunc terræ acclavatus; &
se levavit, ut sua conversatio exin-
ceps foret in cælo: exstimulatus hoc
clavô, exclamavit præ dolore, non
corporis, sed cordis: *Domine, quid*

(f) Actor.
9. v. 6.

me vis facere? (f) an non hoc sacro
castissimi timoris clavo Thomas Apo-
stolus configebatur, quando veniente
JESU, & ostendente congregato A-
postolici Senatûs Collegio manus &
pedes, audivit ab alloquente Verbo:

(g) Joan.
20. v. 25.

infer digitum tuum huc: (g) *ut ef-*
fundant toto orbe terrarum hæc vul-

Digitus
Thomæ
impositus
lateri
Christi e-
vasit Ma-
gister
mundi.

nera fidem, quæ aquam in lavacrum,
sanguinem in omnium pretium jam
fuderunt: subjungit aurifluus Raven-
nas Chrysologus: (h) exindè opinor
ego, verificari cœpit illustre illud Da-
miani elogium: *Digitus Thomæ factus*
est magister mundi: (i) contremuit
toto corpore timens discipulus; cla-
vierant bonæ cupiditates: scribit Am-
brosius: *clavi erant, etsi non perfectæ*

(i) Serm.
41.

fidei, tamen fidei incrementa quaren-
ti. (l) Hôc ut te filialis timoris cla-

(l) In Ps.
118. Oct.
15.

vô configi & vulnerari contingat,
porta mortificationem Domini JESU
in corpore tuo, ut merearis, timen-
do & amando audire tibi dicentem
JESUM, quem semper amando ti-
mere, & timendo congruum est ama-
re: *pone me ut signaculum super bra-*
chium tuum: (m) legit Mediolanen- (m) *Cant.*
sis Præsul: *pone me in cor tuum, quia 8. v. 6.*
fortis est, ut mors dilectio, dura sicut
infernus amulatio: (n) infige amorosi (n) *In*
timoris clavum, mitte timidæ charita- *Cant. 6. 8.*
tis signaculum super cor tuum, id *v. 6.*
est, Hugonis assertô: *super omnem*
amorem, intentionem, cogitationem
cordis: ut scilicet me, & corde dili-
gas, & opere exteriori dilectionem
ostendas, ut & mei amoris character
te ab omni alieno discernat, ut in
castro tuo meum semper vexillum
intuentium oculis pandas. Sed du-
riusculum videbitur caliganti pupillæ,
quod sequitur: *dura sicut infernus*
amulatio: Elucidat amantis & exhor-
tantis Sponsi oraculum allegoricus
Carenfis, dum per primam robusti
amoris fortitudinem, Sponsam exsti-
mulari ad amandum, & per secun-
dam infernalis duritiei æmulationem,
eandem configi censet ad timorem:
ut si diligit amantem, timeat & ze-
lantem: Offer, qui amas, qui amans
times, amanti DEO cum corde bra-
chium, ut non sola solùm desideria,
sed universa insuper opera tua pecca-
to mortua sint, timoris clavô vulne-
rata: nec te angat duritia clavorum;
est enim durities fortissimæ charitatis.
Felix, quisquis hoc clavô sancti ti-
moris configitur; felix, qui saucian-
te meticulosi amoris sagittâ trajici-
tur; nam una simul mortificatur quæ-
cunque iniquitas: non tibi durum sit,
si JESUM clavis confixum diligis ad-
versus exulcerantes amorosi timoris
stimulos calcitrare, quibus membra
nostra mortificantur super terram,
nè terræ affigantur: quid obest, si
Christo confixa cruci moriaris? illi
morienti commoreris, ut cum eo-
dem resurgens glorificeris. Ecce
quò tendit filialis timor! ad Patrem,
qui in cælis est; non enim finit cla-
vus iste vocare Patrem sibi super ter-
ram.

Quis minùs timendum habuit, *Christus*
quàm ille, qui mors morti exstitit, *fuit reple-*
qui tenebrarum principem cum infer- *tus timore*
nali Domini.

nali suo carcere momordit? repletus tamen fuit Spiritu timoris Domini, qui sobrius & securus est; juxta assumptam humanitatem quippè Redemptor noster DEUM timuit, qui, ut superbum hominem redimeret, mortem pro illo humilem subire non dubitavit: non ergò vel pigeat, vel pudeat, timentem DEUM, hominem æmulari, si modò sit filialis timor, quò concutimur, non servilis. Ingens, est hujus bini timoris differentia, disparitas quodammodò sinè paritate; aliter enim timet conjugem uxor amans, teste Gregorio, aliter Dominum ancilla peccans: est timor; sed vix non timendus magis, quàm amandus, quò metuebant illi, de quibus apud Psalmistam dicitur: *illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor*: (o) legit Paraphrastes Chaldaeus: *ibi timore timuerunt, timore mendaci, ubi non decebat timere*: erant siquidem mendaces filii hominum, mendaces in stateris, quorum fallaci judicio præponderat plaga lenocinio blandientis DEI: amoris plenitudinem superexcedit vacuitas metûs ancillaris: sic planè timent effœminati amatores carnis suæ, non præpotentes Filii DEI, quos solus amor allicit, solus castus, & non informis, sed virtutum formâ condecoratus; timor retrahit à malo, & impellit ad bonum. Vis inter hos formidolosos discernere, & metuentem peccati servum, qualiter à DEI Filio differat, intueri? Considera zelotypum non suæ, sed DEI Gloriæ prædicatorem, aut obligatum fidei Doctorem, qui veritatem in reclamantium, aut peccatorum, aut hostium fidei meditullio intrepidus propugnare in sua mente statuit; sed tamen larvato adversariorum terrore perculsus, inque consternata voluntate sua trepidus, indignationem humanæ potestatis pertimescit, nè fortè favorem Mœcenatis sui cogatur deferere, si, vitium, quò illum contaminari mundus videt, exaggerando, impetret, ut ab auditorum suorum cordibus eliminetur. Stultus homo, vel saltem stolidus, delirio vicinus, qui eum in terra misellum consularem adulterum, iniquum judicem, stolatum humanarum divinarumque legum transgressorem ti-

met, pernicioso tamen timore; dum enim in terra mortalem contrà dictamen veritatis timet, divini Judicis severitatem, veluti conniveat omnia, quodammodò deridet.

Incauta hæc manifestæ præsumptionis audacia declarat stolidam incurii peccatoris vesaniam, quâ dementati, hoc solum formidare nòrunt, quod tremefacit palpebras, & transvolat ad pupillas: undè DEUM, quem oculò corporis videre nesciunt, timere non consueverunt: quem si timere addiscerent, nulla, quæ facienda sunt bona, præterirent; ut enim docet moralis Papa: appositis quasi quibusdam gradibus profectûs nostri, mentis pedem prius per timorem in imo ponimus, & postmodum per charitatem ad alta levamus: quem successivum scandentis animæ progressum, vaticini Danielis oraculò legimus: stabat juxta fluvium Tygris, qui, in suæ celerrimæ velocitatis indicium, à tygride velocissima nomen impositum mutuavit; stabat, quasi vir, Angelus Michaël, totius populi, qui in Judæa remanserat, Præfectus: corpus æmulabatur chrysolithum; in splendore & radiosa facie speciem fulguris ostendebat; in oculis ardebant lampades, & brachia candentis æris imaginem exhibebant; vox resonans æquabat vocem multitudinis, incutiens terrorem audienti; hinc audiens Propheta vocem verborum ejus, provolvebatur in terram, jacebátque consternatus super faciem suam. En primum validi timoris assultum! quem paulò post validior sequebatur, quando tangentis Angeli manus erexit prostratum super genua sua, & super articulos manuum suarum erectum alloquens hoc animante imperio: *Daniel sta in gradu tuo.* (p) Per successivam hanc variatæ situationis vicissitudinem, ordo nostri profectûs innuitur, ut quomodò ab imo ad summum perfectionis apicem perveniatur, doceatur; verba enim DEI in terra jacentes audimus, quemadmodum adhærens terræ loquentem Angelum prostratus Daniel auscultavit, cum in peccatis positi, terrenis vanitatum sordibus immergi vocantis DEI dogmata percipimus; ad quæ internæ vocationis oracula, quasi super genua, & manum

DEI Timor elevat hominem ad amorem.

(p) Dan: 10. v. 11.

num articulos erigimur, dum à terrenis quisquiliis avulsi, velut ab infimis ventrem concupiscentiæ levamus: erecti autem, sed trementes ad vocem à magno consilii Angelo emanantem assistimus, cum à terrenis affectibus perfectè sublevati, verba Verbi, quò plenius cognoscimus, eò anxii intimiùs timemus, donec optatum animantis DEI imperium audiamus: *noli metuerè*: cum enim plùs ipsi, quod timeamus, agnoscimus, plùs nobis de DEO per internam gratiam infunditur, quod amemus; quatenus *contemptus noster paulisper transeat in timorem, & timor*

(q) *Lib. 22. Moral. 6. 24.* *transeat in charitatem*: (q) hinc de consimili viatore, ab imperfectionum valle ad Evangelicæ Sanctitatis culmen eunte, vel tendente præfagebat olim Spiritus Domini, viro simplici & timenti DEUM: *audiet auditionem in terrore vocis ejus, & so-*

(r) *Job. 37. v. 2.* *num de ore illius procedentem*: (r) non tamen ideo ab amore timoris deterreri expedit: enimverò, ut magnus Gregorius subtiliter explicat: *auditio vocis DEI priùs in terrore fit, ut post vertatur in dulcedinem; quia ante nos districti judicis timore castigat, ut jam castigatos superna dulcedinis consolatione reficiat*: (s) auditur

(s) *Lib. 27. Moral. 6. 10.* igitur auditio divinæ vocis in terrore, nec aliter sonus de ore dominico percipitur; dum enim nos de venturis Dominus replet, procul dubiò de præteritis malè gestis terret; ut sic superbum imperterriti hominis cor terrore salutifero concutiat, ac postea percussum, concussumque in amore firmiter solidetur. Hæc sunt sancti timoris magisteria, quibus instruimur ad metuendum, hæc sunt casti pavoris præconia, quibus exstimulamur ad timendum.

Agnovit timoris efficaciam in cohibendo, peritiam in edocendo, prudentiam in providendo, gentilis Plinius dum scribebat: *metus est emendator acerrimus*: (t) cui adstipulatus Carthaginensis Presbyter Tertullianus adstruit: *ubi nullus est metus, emendatio proinde nulla*: (u) est timor Domini expertissimus in præcipiendo, accuratissimus in refrænando licentiosæ dissolutionis pædagogus, finè cujus invigilante studio, finè cujus circumspiciente oculo exiit ab

effrœni adolescentia legum integritas, rejicitur ab indomitis Adæ filiis mandatorum reverentia, non solum humanorum, sed insuper divinorum; hinc deprecabatur supremam mundi gubernatricem in cœlis sapientiam supplicabundus David: *constitue legislatorem super eos*: (x) nùm forsitan redivivum etumulare Moysem flagitat, qui indurata prævaricatorum corda emolliente ferientis virgæ potentia compescat, iteratò miraculorum ministeriò ad obtemperandum inducat? constitue legislatorem: illumne Prophetarum Præsidem, qui, ut loqueretur scedifrago Israël, ut persuadente cœligeno idiomate, refractarium induceret populum ad parendum imperanti DEO, non tantum seraphicâ meruit dexterâ, labiorum superficiem tangi, sed etiam ignitò calculò velut impressò ardentis Seraphini cauteriò emundari? verum, jam noverat illuminatus Psalter gemebundam singultuantis Isaïæ querimoniam, ad augustum divinæ providentiæ solium penetrâsse: *Domine, quis credidit auditui nostro?* (y) quasi dicat, Commentatore Carenli: pauci credunt his, quæ audivimus à te Domine, quæ vel audierunt à nobis; alium igitur infrenatæ genti præfigi supplicat pædagogum, clamans: *constitue legislatorem super eos*: dilucidat mittendi individuum Doctor Angelicus: *pone eis amaritudinem*: neve afflictionis, acerbitalisque species indiscussa remaneat, concludit clarissimus Dalmata: *pone Domine terrorem eis*: Intemeratus dissolutæ juventutis pædagogus, illustris præceptorum custos, timor DEI est; sed castus, qui effrontibus ruborem incutit, & insolentes ad verecundiam impellit: illius sufficit abecedarium, ut finè alio alterius scientiæ ministerio evadas sapiens, cum prolegomena illius sint omnis sapientiæ initium; compendiosam cujus lectionem dicat insignis Tertullianus: *horremus horribiles animas Creatoris*: hæc prorsus sunt prima veræ cognitionis rudimenta; & vix à malo avellimur; quid si nihil timeretur? periret in cunis innocentia, prostitueretur in canis pudicitia, eliminaretur ad ultimum nauseantis mundi angulum viatorum justitia, proscriberetur in exilium

(x) *Pf. 9. v. 21.*

(y) *Isaia 53. v. 1.*

Timor Domini est Justorum pædagogus.

(t) *Lib. 7. Epist. 7.*

(u) *Lib. de Tænit. c. 1.*

lium universa virtutum Respublica, converterentur maria in pyrateria, & coacervata vitiorum omnigenorum universitas in loco sancto commoraretur, in Templo DEI coleretur: & quam alia emanat scarurigine incurvata coronatorum capitum demissio, quâ Regem Gloriæ, suum veluti Dominum & Regum Principem reverentur? à quonam alio derivatur principio vindicta intemperatorum quorundam iudicium, qui clausis ad personarum intuitum oculis, solam aspiciunt causæ faciem, ut faciant iustitiam, & pugnant iniquitatem? ut enim aureo aurei oris oraculo legislatoris huius integerrimam comprobem pædagogiam, Chrysostomum auscultate: *nullum est malum, quod non extinguat DEI metus.*

(z) In Ps.
127.

(z) Accede ad vicinorem Vulcaniam, flammivomentis rogi ignem conspice, cui dum ferrum à rubigine fœdum, à violentia contortum injicitur, unò flammaram exurentium ministerio turpis rubigo consumitur, inflexa curvitas extenditur, fulgor nitori adjungitur, & visu delectabile redditur, quod paulò antea deforme videbatur; ita DEI metus, perorante magno Bizantii Præsule, vel exiguo tempore facit omnia, & eos, qui ab ipso attriti sunt, nulla re humana frangi finit: quid optabilius misellis viatoribus, qui omnes currimus, ut fortunatum viæ terminum, velut bravium mortalitatis nostræ apprehendamus? frangimur in periculis, angimur in dubiis, affligimur in fastidiis, opprimimur ab ærumnis; sed totum pondus opprimens tollitur, afflictionis tribulatio ad instar evanescentis fumi abigitur, angor quicunque ab illa mente detergitur, quæ adipiscendo timore Domini ferventer occupatur. Vides imbutum vera fide æternæ veritatis discipulum, à gravitate conspicuum, à pietate celebrem, à pudicitia virgineum, in cultu adorandi Numinis conspicuum, in studiis assiduum, in Patrum voluminibus studiosum: explora genium, scrutare animum, & post maturum sollicitæ investigationis scrutinium reperiens, illam addidicisse regulam in facerrimo sapientissimi Ecclesiastis codice instar terminalis epilogi exaratam: *DEUM time, & mandata ejus*

Homo factus est propter timorem

observa; (a) hoc est enim omnis homo: mendum id est, subjungit purpuratus Hugo: *DEUM.* ad hoc factus est omnis homo: scilicet, ad timendum DEUM: sunt gemini parturientis gratiæ filii, exacta mandatorum observantia, quâ DEUS Legislator colitur, & reverentialis timor, quò Pater, qui in cœlis est, diligitur, quò prævaricatio metuentis filii non committitur, nè offendatur: amor & filialis timor indissolubili neuntur vinculo; & quia plenitudo legis est charitas, & qui diligit legem, eam implevit; idcirco, qui timet DEUM offendere, studet cuivis legi se submittere, præceptis singulis obedire.

Inamoratus Samson, ut primum Timor & adolevit, Divinò prædestinatus oraculo ad vindicandam allophylo- amor sunt dua porta Civitatis Gaze, quas Justus, ut captivitatem fugebat, in humeris suis tollit. malitiam, confœderatos adversus Hebræorum religionem insidiatores eliminare studuit, aut saltè profligare contendit: ejus victricem violentiam, debellaturi alienigenæ, cui manifestæ vi resistere nequiverant, cum muliebri astutia statuerant illaqueare; verum frustraneo delusi stratagemate, dum oculatiori conamine, ubi habitantem in urbis Gaze diversorio exploraverant, quantocyus tendiculas mira celeritate ponunt; cingunt valido bellatorum agmine domum periclitantis advenæ, singulos vigilantissimi solertiâ præcludunt aditus, nè inter obscuræ noctis tenebras fugam arripiens evadat: explosit interim impavidus Athleta inane studium; dumque sibi jam congratularentur jubilantes Philistæi, dum indeclinabili se consolarentur captivitate hostes, dum mentitur iniquitas sibi prompta sagacitate circumvallatus hostis, caliginosæ noctis beneficiò de latebra erumpens, ad muros urbis profugit, ambas geminarum portarum fores cum postibus suis complexus, totamque columnarum molem valida cervice sustentans; illum quippè invictum Athletam præfigurare debuit, tollens qui prodigiosas inter tenebras à somno mortis consurgens de sepulchri domicilio, quod positis custodibus delusi hostes vallaverunt, portas Gazæ sustulit, dum ad perpetuum Judaicæ crudelitatis opprobrium, sepulchri sublato lapide, destructisque inferni claustris surrexit, & sancti montis

tis verticem ascendit, quando resurgendo, claustra inferni sustulit, & ascendendo cum captiva captivitate Cœlorum Regna penetravit. Est Samson, fidelis quisque cruciferi Redemptoris pedisequus, qui irreconciliabili odio conjuratæ tenebrarum potestati infestò indies præliò adversatur, cujus ut truculentam evadat tyrannidem, nè perduellium angelorum dominio subjiciatur, geminas, suis tam humeris, quàm brachiis sustollit binas portas, ut bipatientibus jam facibus, hostilibus valeat insidiis effugere, vel ipsos etiam fugere ficiarios, ipsos exploratores profligare. Hæ duæ urbis portæ, quibus virorum fortium premuntur humeri, & sustollentia occupantur brachia cum manibus, timor & amor sunt; quas si fideliter bajulaveris, si eorundem onera patiens tuleris, effugies Gazæ periculum: enimverò, *quid Gaza Civitas, nisi infernum designat?* quærit & explicat moralizans Gregorius:

(b) Hom.
21. in Ev.

(b) sunt tamen duo, quæ singulari zelo sunt observanda, ut Gazam urbem declinemus, & in montem, qui Christus est, pertingamus; primum, nè unam portarum sinè altera sustollamus; & alterum, nè antè completum culminis ascensum hæc gemina nostri effugii ostia dimittamus: est timor æternæ captivitatis effugium; sed nonnisi sit amor sociatus: est amor securissimum fugientis animæ asylum; qui tamen sinè filiali timore non apprehenditur, imò nec reperitur. Time delictum, nè delinquendo DEUM deseras, nec Patrem optimum rebellis filius offendas: ut insidiatorum declines latrocinia, ut timor vincat tentationum agmina, ut bajulet difficultatum onera, ut eludat nequitiarum spiritualium stratagemata, confœderatus sit amor.

*Angelus
Apocalyp-
ticus de-
xtero pede
mare, sini-
cro verò
stalcans
terram,
repre-
sentavit a-
morem &
timorem.*

Duobus egebat pedibus ille, potens à viribus, illustris à dotibus, præclarus à ministerio, clarissimus à naturæ beneficio Apocalypticus Aliger, duobus inquam indigebat tam cruribus, quàm pedibus, ut unà simul tumultuosa calcaret maria, & terram subjugante calcari conculcasset: novi Abbatis interpretationem, qui in pede dextero, utpotè fortiori, intelligit novum gratiæ testamentum, &

vetus in sinistro: benè dexterum pedem posuit super mare, sinistrum verò super terram; quia, sicut vicinior Ephraim tactus dexterâ, quando prostratus in mortis lectulo Patriarcha Jacob suis nepotibus vale, & benedixit, prælatus est Manassî tacto sinistrâ, ita novum testamentum, licet esset posterius tempore, dignitate tamen factum est primum: Non minus subtiliter ac eminenter allegorizat eminentissimus Cardinalis Hugo, dum turbulentum mare indomitæ gentilitati comparat, in terra verò Judaismum considerat, & adumbratum putat: *super mare posuit pedem dexterum, quia gentilitatem illuminans, ad unius DEI cultum convertit, & ad beatitudinem promovit; sinistrum autem super terram, quia qui fuerant terra culta per legem, propter sua scelera excacati rejiciuntur.* Sed, cur amabo dilectus adeò, sic exaltatus, protectus, & tot prodigiis defensus ac vindicatus Israël abjicitur, quasi non esset, vel fuisset ille populus, de quo Os Domini locutum est: *qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei:* (c) quasi dicat: qui contrariabitur illi, contrariabitur & mihi? cur ergò tam præpropera vicissitudine alienigenarum gentium populo postponitur, & velut Sodoma repudiatur? respondet fideliter adæquatam rejectæ Judææ & Jerusalem dans rationem agitatus DEI Spiritu Malachias, dum conquerentem adversus nefariam Hebrææ Gentis ingratitude inducit Altissimum, & exprobrantem: *Filius honorat Patrem, & servus Dominum suum; si ergò Pater ego sum, ubi est honor meus? & si Dominus ego sum, ubi timor meus?* (d) inseparabilis filialis observantiæ est proprietas, amare Patronos, quemadmodum servorum annexa est ministerio proprietas, timere Dominum; reveretur Patrem Filius amando; honorat servulus Dominum verendo, & timendo: notat accuratum circumspecti Vatis ordinem interpretativa Glossa, quasi sit primum, quod exigit Altissimus à creaturis suis, inamorata filiatio, ut simus ejus amantes filii, ut bonum voluntariè faciamus; quòd si hanc adipisci dissimulemus, ut saltem servire Domino in timore, & exultare cum

Gentilitas assumitur, Judæi verò rejiciuntur, quia DEUM nec honorarunt, ut Patrem, nec timuerunt ut Dominum. (c) Zach. 2. v. 8.

(d) Mal. 1. v. 6.

cum tremore studeamus; sicque à malis saltem per tormentorum formidinem recedamus. Sunt duo gressus, quorum unus succedit alteri, timorem fervorum commutat amor in reverentiam filiorum; sunt duo Apocalyplici viatoris pedes, unò tempestuosum mare deprimitur, ut tumentia fluctuantium aquarum terga subjiciantur: alterò terrena mundi moles calcaneo submittitur, ut incurvetur: timore fervorum arrogantia terretur, nè turpiùs insolescat; amore filiorum audacia restringitur, nè graviùs offendat.

Christus habet septem stellas in manibus, in ore verò gladium, ut simul in nobis excitet amorem, & incutiat timorem.

Id ipsum forsàn præsignare voluit, terribilis in consiliis super filios hominum magni Consilii Angelus, DEUS-Homo, qui inter alia repræsentantium membrorum, indumentorumque mysteria, gestabat in dextera sua stellas septem: Idem, qui nuper à nativitate cœcum illuminaturus, lulum de suâmet saliva confectum assumpsit; qui aliàs salutem verbò conferre solebat, mortuos suò divini oris imperiò resuscitabat, lulum in manus assumpsit, ut mysterium Incarnationis effigiaret in luto, & Divinitas cœci oculos illustraret: exclamat super hoc mirabili prodigio interlinealis: *ecce collyrium, quò ungitur genus humanum!* ut nos luteti lulum apprehendere præ alia quavis illustriori materia eligeremus; ut promptiùs humilitatem cum mansuetudine disceremus. Alloquitur profundum Evangelicæ humilitatis Magistrum & Professorem Urbanus, maximos inter Pontifices hujus nominis quartus: *quàm verè, si voluisses, dicere potuisses: discite à me fabricare auroram, & Solem; sive discite à me, quatríduanos mortuos suscitare; sed quia potentior est solidissima humilitas, quàm ventosissima sublimitas, idcirco potius dicere voluit: discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

(e) *In Ps. de.* (e) Quo non obstante, stelligeram portat dexteram, dum dilectum sibi discipulum instruit, sèque suis obrutibus aspiciendum sistit: egrediebatur pariter ad horrorem gladius duorum orum, ex utrâque parte acutus; agebat armigerum Judicem, & Judicum Præsidem: illos proinde statuit corrigere, vel saltem dererere Judiciorum Assessores, in quorum

Pars IV.

manibus iniquitates sunt, & quorum ptem stelledextera repleta est muneribus: *est las in ma-* quippe peremptorium in principe, ut nu sua ad arguit Petrus Blesensis, *vel aurum confusio-* adorare munerum, *vel favorem quæ-* num illo- *rere personarum.* (f) Illud exami- rum Judi- nandum restat, cur os plenum dul- cum vel cedine conversum sit in ancipitis gla- Princi- dii vaginam? An forsàn terrere vo- pum, qui luit; non nihil negligentes, Asiæ E- munera piscopos, ut autumat Richardus Vi- suscipiunt, ctorinus, ut, quibus clarissimus stella- vel qui re- rum fulgor deserviebat ad consola- spiciunt tionem, iisdem evibraretur gladius *personas.* ad correptionem; *ut illud conferret* (f) *Epist.* fiduciam de gratia, istud incuteret 10. *terrorem de negligentia: ut inde su-* merent securitatem, nè desperarent; *hinc cautelam, ut semetipsos emen-* darent: septem in DEI dextera radiant sydera, ut justorum infulata capita iisdem coronentur; sed com- minantis gladii acies ostenditur, ut vigilantia inculcetur; stellarum splendoribus spes ingeritur; sed ense timor commoveretur, ut timore concitati calcent mundani maris vortices, spe verò excitati pessumdent terrenæ prosperitatis vanitatem.

Est paradoxo vix non simile vaticinantis, seu mysterioso idiomate loquentis Isaïæ oraculum; anxiatæ à Sinè tima- partu puerperæ, se suosque Collegas re non da- comparat; *sicut quæ concipit, cum ap- tur perfe-* propinquaverit ad partum, dolens cla- et a cogni- mat in doloribus suis: sic facti sumus tio DEI. à facie tua Domine; concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus Spi- ritum: (g) legitur apud septuaginta (g) *Isaia* Commentatores: *propter timorem* 20. v. 18. *tuum Domine in utero accepimus, & peperimus Spiritum salutis tuæ: id est:* timorem, qui est initium Sapientia, quæ vivificatur Spiritus; explanat moralis Hugo: vel clariori insinuat periodo Vates, pro electorum & Filiorum DEI populo, causalitatem, quare assimiletur mulieri, quæ clamat in doloribus suis; videlicet, consideratione doloris commoti concepimus per voluntatem, parturientes quodammodo per deliberationem, & tandem peperimus per operis exhibitionem. Hæc sunt ex plurimis sancti timoris insignia, quibus destituta præsumptis Adæ posteritas, audent facinora augere facinoribus; quibus Magister Gentium præsumptioni suæ

E e e e e

teme-

(h) Rom.
1. v. 21.

temeritatem exprobrat, dum accusatam abjecti timoris carentiam velut dijudicans condemnat: *cum cognovissent DEUM, non sicut DEUM glorificaverunt*: (h) si cognoverunt, profectò non ignoraverunt; sed culpæ malitiam Paraphrastes Chaldæus manifestat adjecta hac versione: *non fuerunt cognoscentes ad timendum*:

timore non deducente recalcitrarunt; timore non comitante in avia aberraverunt; salutarem timorem declinantes, post volatica illecebrarum delectamenta pansis in auram affectibus evolârunt; & ideò præcipitati veloci nimium lapsu corruerunt.

A I N.

VERSUS
XVII.

Cùm adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cùm respiceremus attenti ad gentem, quæ salvare non poterat.

SENSUS LITERÆ.

DEfecit oculus; quid mirum, si aberravit animus? nil enim aliud hæc oculorum est defectio, quàm debiti aspectûs omissio; cujus si non origo, certè originalis est occasio affectûs convertendi remissio; dum enim spiritualis affectio negligenter remittitur, tunc unâ simul ratio non minùs speculativa, quàm practica circa augendi spiritûs incrementum consopitur: inquire cæcutientem mentis oculum, explora caligantem; lustra arterias, singulas inspicere venulas, & ocyûs ad primam exoculati spiritûs anatomiam reperies, quòd ideò debilitentur, aut hebetentur rationis oculi, quia deficiunt affectionis stimuli. Ex hoc defectu affectûs oculati oriebatur, quòd exoculatus Israël lusco irruerit impetu in adversantium inimicorum agmina, in suæ salutis insidiatrices copias, dum ad auxiliarem militiam respiciens se obtenturus adjutorium ab hostibus præstolabatur: fidebant vanis innixi spebus Egyptiorum suppetiis, subdebant se Assyriorum ictibus, reclamante vaticinio Ezechiele, & exhortante: *argentum eorum & aurum non valebit liberare in die furoris Domini*:

Judæi
quaesierunt
auxilium
vanum,
dum ne-
glectò Di-
vinò qua-
sierunt
huma-
num.

(a) Ezech.
7. v. 19.

(a) imò, quod comminatur severiùs, quod tonat horribiliùs, quod sonat abominabiliùs: *argentum eorum fo-*

ras projicietur, & aurum eorum in sterquilinum erit: undè nec illo auxiliante, nec isto instillante, ab obsidione poterunt alleviari, vel ab hostili gladio liberari: tunc autem ejiciebatur foras ingentis argenti copia, quam Hebræorum armaria concludebant; coacervata auri abundantia, quam, privata non minùs, ac publica divitum æraria continebant, quando victrici Babylonis avaritiæ, opulenta devastatæ Judææ spolia consignabantur, ut & illud magnum sub sole malum experirentur perfidi, quod regiis deplorabat aliquandò lachrymis, quibus illud illuminatus Salomon intuebatur: *vir* (dicam aptiùs, regnum & regio) *cui dedit DEUS divitias, & substantiam, & nihil deest anima sua ex omnibus, quæ desiderat* (sit etiam panis cœligenus, & inordinata carniûm esuries, pascenda pennatis agminibus coturnicum) *nec tribuit ei potestatem DEUS, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud*: (factus futurorum præsagus sacerrimus Siracides, id ipsum præviderat infallibiliter eventurum) *cum morietur homo, hereditabit serpentes, & bestias, & vermes*. (b) Quòd (b) Eccles. 10. v. 13. si hæredem objicias constitui vivum, non mortuum; explicabit elucidans allegoriam moralis Hugo; hæreditatem suam malignis, & invidis, qui instar

instar aspidum inficiunt & virulentant, dimittet: illos nanciscetur suarum divitiarum possessores, qui cum circumgyris vermibus corrodunt per insatiabilem avaritiam, & prodigalitatem consumunt. Tales Judæa habuit suorum prædones thesaurorum, suarum suppellectilum bajulos, suorum laborum epulones, voraces suarum expensarum tineas, immanes Hebræi sanguinis Helluones. Præmonebantur cælitus Prophetarum oraculis, arguebantur ablegatorum prædicatorum clamoribus, contereabantur insolitis æreæ regionis aspectibus; sed nec comminantibus signaculis, nec præsignantibus prodigiis, nec præliminaribus subsecuturarum calamitatum indiciis convertebantur ad Dominum per pœnitentiam, nec confugerunt amarosis passibus ad misericordem clementiam, nec respexerunt lachrymantibus oculis propitium Judicem, sed maluerunt forinsecus ab infestis sibi alienigenis implorare subsidium, quàm à benigno Conditor, à toties experto Salvatore auxilium impetrare: supplicabant Assyriis, qui invadendis Judææ territoriis inhiabant; confidebant in Ægyptiis, qui universam Hebræorum progeniem eliminare aquarum absorbentium ministeriò collaborabant; ab illis exspectabant solatia, qui omnem appropinquantium confinium vicinitatem vastare, & desolare contendebant; sub eorundem confugebant præsidium in præliis, qui semetipsos defendere non valebant. Investigare libeat superstites Judæorum reliquias, quæ post ferale ruinatæ Jerusalem excidium remanserunt, ubinam salvæ factæ sint, quodnam asylum repererint, sub quarum alarum umbra fuerint custoditæ: reperiemus profectò post breve scrutinium, reperiemus eos inordinato metu perterritos, contrà expressum ordinem ore prophetico interdicens Jeremiæ promulgatum, in Ægyptum convolasse, quasi Ægyptus præ potentissimo exercituum Domino, & vellet, & valeret tueri fugitivos adversum castrametantium Chaldæorum violentam crudelitatem. Clamabat per intemeratum hunc suæ voluntatis Interpretem Altissimus; evulgabat iste præcisum comminabundi Vindi-

Pars IV.

cis monitorium: *hac dicit Dominus exercituum, DEUS Israël, sicut conflatus est furor meus, & indignatio mea super habitatores Jerusalem, sic conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Ægyptum: quid luculentius explicari, quid poterat expressò hoc divini tribunalis decretò severiùs intimari, compendiosius abbreviari? Sed eludebat omnem minarum severitatem præsumptuosa temeritas superbæ malignitatis: aversi à Duce ac Protectore suo, convertebantur ad simulacra Gentium, ad consueta allophylosum nomina, ad externorum principum præsidia, non recogitantes maturiori consilio, illud horridum divini fulminis anathema, in sacro præsagientis Jeremiæ volumine registratum: *maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus: (c) in homine potentiam, & sapientiam humanam sugillat: eos hoc anathemate redargui & feriri, autumat Cardinalis Hugo, qui, cum non essent idololatæ, consilium tamen dederunt, ut inirent fœdus cum Ægyptiis, licet frustraneo conamine; residui quippè Judæorum successores, qui post vastatam Soly-mæ Metropolim relictæ sunt, à Nabuzardan militiæ Principe, interfecto ab Ismaële, metu exterriti contrà verbum DEI per Jeremiam commendatum, in Ægypti plagas transmigrarunt; si enim celebri Historiographo Josepho fidimus, quintò captivitatis Soly-mæ annò, castrametatus est Nabuchodonosor in Syria inferiori, eamque expugnans, ac Ammonitas cum Moabitibus debellans pariter, quibus sibi mancipatis, invalam Ægyptum subvertit, regemque tunc sceptrigerum peremit: in brachio illustri aviti stemmatis nobilitas adumbratur; poterat profectò fœdifragis Hebræorum agminibus, sub Ægyptiaco castrametari labare cupientibus, illud investigantis Prophetæ Baruch improprium exprobrari: *ubi sunt Principes Gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram? qui pariter ad fœdifraga Hebræorum agmina conversus, totam alloquitur prosapiam Judææ & Jerusalem, quasi singultuans & plorans: quid est Israël, quod in terra inimicorum***

Maledictus homo qui confidit in homine.

(c) Jerem. 17. v. 5.

(d) Ba-
ruch. 3. v.
10.

corum es? (d) inveterasti in terra aliena, in terra dissimilitudinis, & umbra veræ mortis; est enim, definiente Augustino, terra aliena, quæ à DEO abierat: trifariam assignari reperio terram; interiorē scilicet, quæ est voluntas propria, cui pro exteriori correspondet humana caro; est tertia inferior substantia terrena; cui triplici triplum intonat Apocalypticus Aliger periculum: *væ væ væ habitantibus in terra!* (e) *væ animæ æternis ignibus deputatæ! væ corpori perenniter excruciendo! væ conjuncto cum ardoribus sempiternis habituro! væ gemebundum, quod pœna damni exprimit! væ doloriferum, quod pœna sensûs ingerit! væ execrandum, quod pessimi contubernii societas augebit! prosequitur infelicis incolatûs in alienigenarum terra calamitatem exaggerare: coinquinatus es cum mortuis, ex Chaldæorum contubernio, qui sunt à vitiorum tuorum sordibus contaminati; cohabitasti siquidem cum peccatoribus, velut exanimatis peccatorum*

cadaveribus, qui destituti vitæ gratiæ, descendunt ad infernum, ubi derelinquentes me fontem aquæ vivæ, fodiunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas; nec enim malignantem naturam exindè hauriendo adipiscimur, sed perdimus meliorem. Defecerunt igitur Israëlitarum oculi, dum ad allophylores respicientes territoria, illorum emendicabant auxilia, qui suis auxiliari consortibus nequierunt: hos inter constitutus Israël inter viventes quasi unus ex ipsis connumeratus est; sed radium intelligentiæ DEI, nec assequi à Chananæis, nec adipisci poterant ab Idumæis, qui simulacris Gentium colendis dediti, & impietatis mancipia iniquitatibus servierunt. Hoc planè est vanum illud seducti Israëlitis auxilium, quod à vaniloquis Gentibus promissum indies anxii expectârunt, sed nulla die suis à vinculis exempti obtinuerunt. Sed nos à vano inanum affectionum intuitu, ad interiores spiritualium pupillarum obtutus convertamur.

A I N.

VERSUS
XVII.

Cùm adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri.

SERMO QUADRAGESIMUS OCTAVUS.

Fiducialis oculus ad DEUM, facit creaturam in suis calamitatibus benignè à DEO respici.

E Ravit graviter dementatus Hebræorum populus arundineo auxiliantis Ægypti baculo innixus, super quem, quisquis incumbere tentaverit, necessario oppressus multiplicatarum ærumnarum gravedine corruet in ruinam; hæc namque communis omnibus secuturæ calamitatis est regula, hæc indeclinabilis à singulis scædisfragarum animarum est plaga, quam infusus Archi-Præsul Rabanus sublimiter exarat: quisquis, desertò unò, & verò DEO, ab hoc idololatrante suis in vitiis mundo, & lubrica hujus sæculi regione, vana bonorum caducorum spe persuasus, & dolosus, caligat,

quantumvis antea cœlesti perfusus lumine cucurrerit per viam mandatorum impavidus, & ducente omnipotentis DEI gratiâ securus. Est abundantibus descendus lachrymis error hujus populi, qui olim spem suam, in solo exercituum Domino locandam, execrabili collocavit in Ægypti auxilio; hinc, dum adhuc subsisteret captus oculis, defecit aversus à miserationis DEI Omnipotentia, ad fragile mortalium auxilium conversus: quid malesanius, illuc pro auxiliari subsidio confugere, indè opitulatricem dexteram præstolari, undè compertum est, nullum prorsus secuturæ incolumitatis adminiculum oriri?

*Qui con-
fidit in ho-
mine, con-
fidit in ba-
culo arun-
dineo &
confracto.*
(a) 4. Reg.
18. v. 21.

oriri? discat à barbaro alienigena Christianus idiota; Rabfacem audiat Assyriorum Regis Chiliarcham, sic Ezechiae dissuadentem, nè in caduca humanæ potestatis assistentia fallaciter confidat: *an speras in baculo arundineo, atque confracto Ægypti?* (a) utque coronatorum etiam capitum præsidia, ad protegendum, sæpius doceret evanescere, subjunxit: *sic est Pharao Rex Ægypti omnibus, qui confidunt in se*: quid est mobilius, vel quid fragilius arundine, ad fortio-rem Austri flatum agitata? si non in terram dejicitur, saltèm in aura incurvatur: hæc genuina humanæ protectionis est effigies, si non divinæ jungatur. Indignum est frequentibus illuminatos successibus DEI Filios, post manifestum cœlestis adjutorii experimentum, post frequens implorati Numinis auxilium, imminente tribulationis angustia, vel emergente subiecti discriminis calamitate, humanum invocare brachium in tutelam, nec omnem in sola Omnipotentis DEI assistentia fiduciam collocare: cùm tamen inseparabilis divinæ sit providentiæ proprietas, & probatissima suæ succurrentis misericordiæ consuetudo, in desperatis necessitatibus opitulari miseris; suæ Omnipotentis clementiæ est singulare prorsus privilegium, desertis undique velociter occurrere, & sui solius subsidium invocantibus celeriter non minùs, quàm efficaciter, expansis ad obumbrandum brachiis, obviare.

*David
profitetur
se orpha-
num, ut
suam er-
gà DEUM
Patrem
ostendat
fiduciam
filialem.*
(b) Ps. 26.
v. 10.
(c) 1. Reg.
22. v. 3.

Expertum testor, coronatum inter Prophetas, Regem Solymæ: *quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* (b) Legit Arabs: *Dominus hospitio accepit me.* Verùm suspicionem ingerit proprii oris confessio; dum enim profligatus ab insidiante socero confugeret in Maspha, deprecabatur propitium sibi Regem Moab: *mane at oro pater meus, & mater mea vobiscum*: (c) non ergò derelictus erat orphanus, qui superstitibus adeò urgenter tutelæ valdissimi, piissimique principis commendavit, ut manserint apud eum cunctis diebus, quibus David fuit in præsidio: non ergò derelictus ab illis, licet magnis premeretur periculis, & cogeretur

tutissima Engaddi promontoria transilire. Discant illustres Provinciarum Præsides, opulenti Dominiorum Possessores, suæ nobilitatis non dedecus, sed decus esse, egentibus vicinis munificam manum porrigere, depauperatis contribulibus protectionis tutelam largiter impertiri; est siquidem cordati Equitis, imò & gloriosi Principis perenne præconium, superfluas opes ærarii potiùs in sustentando nobili, quem fors sinistra non nisi mendicando finit vivere, quàm in multiplicandis ferarum venatoribus dissipare; vel quod est detestabilius, in curruum, equorumque centuriis prodigere, vel planè in morionum, & parasitarum turmas profunderere, vel veriùs dilapidare. An non est oculati provisoris prudentia, prudentis œconomi providentia, futuram segetem fecundiori campo inferere, ex quo messis fructifera sperari valeat, quàm terræ sterili committere, à qua præter spinas, & tribulos nil valeat legendum progerminari? Sed quomodo viventibus ambobus progenitoribus, David se derelictum à Patre ac Matre lugeat, subtiliùs exploremus. Resolvit dubium sublimiter Augustinus, dum regnum Sæculi, & civitatem patriam, in quibus temporaliter, & mortaliter natus fuerat, Davidem dereliquisse, interpretatur, dum DEUM quæreretur, & quæ sua sibi promiserant territoria, magnifico contemptu despiceret & declinaret: credebatur illuminatus Monarcha, videre bona Domini in terra viventium, & ideo cedebat regna, quæ mundus obtulit, si non intulit, cuivis occupanti: idcirco, qui sperabat de terra morientium, non suis in oculis defecit, qui adhuc in solio subsistens, adhuc insidias suorum hostium deludens, fecit se orphanum, exhibuit se parvulum, & pupillum coràm DEO, ipsum invocans Patrem, ipsum sibi eligens in matrem, quasi vocans & invocans: *Pater meus es tu*: quia condidisti, quia vocasti, jussisti, & direxisti: *& mater mea*: quia fovisti, quia nutrivisti, lactasti, & conservasti usque adhuc.

Adducit alios, à quibus se ritè de- *Pater & Mater, à quibus se David*
relictum conqueritur, progenitores regalis hujus filii Lyranus, ab eodem fortassis Hypponenfi Præsule de- *nomi-*
E e e e e 3

conqueri-
tur dere-
lictum,
sunt A.
dam &
Eva.

Qui relin-
quunt pa-
trem dia-
bolum, &
matrem
concupi-
scentiam
carnis, eos
assumit
Dominus.

nominatos; quasi afflicti gemeret; Adam & Eva dereliquerunt me expositum miseriis præsentis vitæ; cum enim per eorum transgressionem derivatum fuerit ad posterorum singulos, ad successores filios originale peccatum, per quod incurrunt pronitatem ad malum, & difficultatem ad bonum; dum suos autem ad Dominum levaret oculos, assumpsit eum jam lapsum, & ad communem petram scandali allisum; Dominus enim supposuit manum suam, nè, cum ceciderit, collideretur. Exceptis tamen hisce geminis Proto-parentibus, alios designat infulatus Pater, quos hic, si non habemus amplius, quandoque habuimus: Pater secundum sæculum, diabolus est: & pater erat, dum adhuc infideles essemus, dum nondum à fonte luminis abluti essemus tenebrarum filii, quibus & dicebatur olim: *vos ex patre diabolo estis*: si matrem hujuscemodi derelictarum in peccatis prolium nōsse flagitas, est quædam civitas, quæ tua forsitan aliquando fuerat patria, cujus cives sunt omnes impii ab Oriente usque ad Occidentem; si nomen quæris, Babylon est. Hæc prima fuit mater nostra, in hac nati sumus: cave, nè diffiteri velis, quod magnus Sanctitate & eruditione maximus fateri, ac profiteri voluit Augustinus: cognovimus tamen, à luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, irradiati, alium patrem, qui in cœlis est, & priusquam ab illo mendaciorum patre deseremur, eundem deseruimus, nè inter mendaces filios hominum numeraremur: cognovimus quoque aliam matrem Jerusalem cœlestem, quæ est sancta Catholicorum Ecclesia: relinquat nos ille primævus pater, unà cum matre nostra; desertos enim suscipiet nos Dominus, tanquam lucis filios, ut in lumine ejus lumen videamus: declinemus igitur à Rectore mundi tenebrarum harum: si adhuc caligans interrogas, quarum tenebrarum? respondebitur tibi: peccatorum infidelium: undè jam credentibus; jamque fidelibus, nec ultra filiis diffidentiae applauditur à Magistro Gentium! *fuiſtis aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino*: ut ergo lucis filii ambulate in omni

veritate, alieni ab utero, & à gremio avulsi! Quod si horres tenebrarum principem, inter spirituales creaturas apostatam angelum pro patre, fallacem mundi uterum pro matre tua recognoscere; dimitte carnalem concupiscentiam, quæ tuam se genitricem esse gloriatur; desere seductorem & tentatorem; evita inimicum hominem; & Dominus, qui nuper jam in utero immaculatæ matris suæ, sub corde fecundæ Virginis Mariæ tuam assumpsit humanitatem, assumet te; si tamen te derelictum viderit, si te ad se clamantem audierit, si te conspexerit non ultrà ad carnis brachium, ad mundialis subsidii oculum respicientem, sed despecto horum adminiculò, ad se totis obtutibus, plenis affectibus se convertentem: enimverò tota causalis ratio, cur Dominus suum respexerit filium, suum assumpserit servulum, erat; quoniam pater suus & mater sua dereliquerunt eum.

Quisquis in procellosis adversitatibus turbinibus ad moderatorem tempestatum oculos erigit, desideratam divini calamitatum temperiem quantocyùs experitur; non est validius divini relictum, quam requisitum solius DEI auxilium, si hominum subsidia, vel negligas, vel soli miserentis DEI providentiæ te committas, si contra irruentes confœderatarum ærumnarum assultus ad illum anxia sollicitudine convertaris, tutissimum reperies quarumcunque adversitatum munimentum, quod nec divitum opulentia, nec procerum potentia poterit præstare; dum enim invocatum terrenæ potestatis præsidium videmus ad se profugum ab adversis eventibus protegere, fallit plerumque officiosis sponſionibus, aut perniciosis suadentium consiliis subvertit. Sunt fastuosa Magnatum patrocinia velut excelsa montium promontoria; quæ si intuearis longè distitus, videbuntur approximanti oculo sublimissima: sic, si tenuiori intuitu superba terrenorum Principum suspicias fastigia, si exaltata Optimatum explores supercilia, beatum te opinaberis sub umbra tantæ protectionis requiescere, & levi saltem tantorum Patronorum favore recreari; at si propinquius accesseris, si profun-

Non est
validius
Divini
auxilii il-
licitum,
quàm ne-
gligere
humana-
num.

profundiori scrutinio spem tuam, cui innitatur columini, examinaveris, delusum te reperies, aut ocyus deludendum. Est deploranda filiorum Adæ stoliditas, quod continuis illi fraudibus nondum sapiant, & adhuc decepti toties fœdifragis creaturarum fidant fallaciis; & fidelissimo, qui nunquam novit fallere, nec falli unquam potest, diffidant Achatî DEO!

Adam ab Eva seductus, expertus est, quàm vana sit in hominem fiducia.

Cui poterat veriùs fidere, quàm suæ conjugî, primus homo, quæ in illius adiutorium producta, ex suis erigebatur ossibus in mulierem, ex carne sua efformabatur in uxorem? & tamen, dum huic credit, perit; maritum incauta negligit, & à serpente virus imbibit; nève sinè suo consorte sola in ereat, struit viro insidias, sublatum vetitæ arboris fructum eidem acceptanti porrigit, & quod serpens se ipso non attentavit efficere, illa lenocinantibus blanditiis inficit, suoque Sponso pro seductore instar serpentis servit: abominatur Adæ fiduciam, & execratur simul Evæ fallaciam Selevciensis Basilii, hoc improprio, quò & mulierem infidiatricem redarguit, & virum nimis credulum convincit: *quid agis mulier? utinam non egisses, sed quid agendum foret, à viro didicisses; ut membrum sumpta es, & ut*

(d) Orat. 3. *sagitta missa es:* (d) hæccine fuit recompensatio pro connubialis dilectionis teneritudine, quam tibi exhibebat? illius insidiarî vitæ, à quo, ut viveres, accepisti? Hæc est genuinum humanæ fidelitatis prototypum; facta est, ut mater sit viventium, sed se ipsam mortis fecit puerperam mortalium genitricem: cui alteri confidas hominî, si nec matri audeat filius, nec suæ possit conjugî confidere maritus? illam illius filii æmulemur fiduciam, qui psallens in cythara, Sancto Israël occinebat: *tu es, qui extraxisti me de ventre, spes mea ab uberibus matris meæ, in te projectus sum ex utero:* (e) legit Hieronymus: *tu propugnator meus ex utero, fiducia mea:* adjungit Paraphrastes Chaldæus: *in roboratione tua levavi me à visceribus matris meæ:* Extractum est verbum illud, per quod facta sunt omnia, de ventre Virginis, quando Caro factum est: mira periodus, qui an-

rè Sæcula Pater suus erat, ab uberibus matris suæ factus est DEUS suus! disce ab hoc Magistro Veritatis, cui te totum oporteat committere; cui alteri, quàm soli DEO? Ille Virginis Primogenitus ex utero divinæ Matris suæ, projectus est in DEUM; nos sub arbore malo corruptæ genitricis filii in utero, ex utero, & ab utero projicimur in iram; eccè enim in iniquitatibus concipimur, & in peccatis concepit nos mater nostra: (f) (f) Ps. 50. v. 7. & illa priùs violata, nunquam immaculata; hinc nascimur ex illa iræ filii; hinc singuli hodiedum gemimus, & sortem nostram deploramus cum Propheta compatiante patientibus: *ventrem meum doleo, ventrem meum doleo.* Quid agam aliud, quàm gemens supplicabo, tremens expectabo, ut extrahar de hoc infami ventre matris meæ? ex hoc utero projectus sum in DEUM propugnatorum meum, in DEUM Protectorem meum; cui soli derelictus est pauper: quasi apertius, Commentatore Carensi, Psalmista diceret: *postquam ab utero, id est, à peccati consuetudine, cui immersus jacui, feliciter, & potenter avulsus recessi,* nullum habui, præter solum te, qui, curam mei gerens, meæ faveret egestati, meæ patrocina-retur fragilitati, meæ mederetur infirmitati.

Persequitur me hodiedum mundus *Omnis non* insidiando, affligit me caro propria *stra sollicitudo* blandiendo, tribulat me tentator diabolus seducendo; unum est oportu- *tudo projiciendo est* num præ cæteris consilium, à tribu- *in DEUM.* lato, ab exercitato, à contaminato quopiam agono-theta practicum, in adulterio ad veniam, in periculo ad custodiam, in præliis ad victoriam, in angustiis ad dilatationem cordis: *jacta super Dominum curam tuam,* (g) & ipse te enutriet: arridet am- (g) Psal. 54. v. 23. pliùs devota Commentatoris Pagnini versio: *projice pondus tuum super Dominum, ipse fecit te:* adstipulatur magnus Apostolici Senatûs Princeps, humiliamini sub potenti manu DEI, omnem vestram sollicitudinem projicientes in DEUM, quoniam ipsi cura est de vobis: (h) illius est pietatis, il- (h) 1. Pet. 5. v. 26. lius est providentiæ, salvos facere à pusillanimitate, & tempestate; & quamvis ad modicum dissimulet, licet non mox subveniat, expecta Do-
minum,

minum, viriliter age, dum vides intentō mentis oculō aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ; veniet, ecce jam veniet saliens in montibus, ut carnem reparet, innovet animam, ipsamque naturam labilem in cœlestem substantiam commutet; si conturbantur ossa tua, à commissorum delictorum immani pondere; si non est sanitas in carne tua à facie iræ suæ; si non est pax ossibus tuis, à facie peccatorum tuorum; si terra fructus denegat, si sterilitas famem præfagiat, si cœlum intemperie terreat, si aër salubritatem impediat, si labor opprimit, si angor conficit, sua totum restaurat bonitas, quod nostra malignitas amisit: vanum mortalis brachii nè quæsieris auxilium, nè tuos ad humanæ fragilitatis præsidium convertas oculos, nè forsan cæci ducis cæcus fias pedisequus, & illo cum viatore prævio tu subsequens in foveam labaris: in Dominum jacta onus tuum, in illum projice cogitatum tuum; indignum est, ut homo se pro Domino supponat.

Paulus suis exprobrat discipulis eorum in eum confidentiam.

(1) 1. Corinth. 1. v. 13.

*Sermones hominum etsi molliti super oleum, sunt jacula; e-
loquia vero Domini eloquia casta.*

(1) Ps. 54. v. 22.

Volebant aliquando Magistro Gentium sui se se committere discipuli, quorum aliqui jactabant se Pauli esse, sed alii se Cephæ attribuebant; excaudit ad zelotypam deviantium stoliditatem Doctor egregius, & nolens in se jactari curam parvulorum, exprobravit incautis affectibus perniciosam nonnihil confidentiam: *nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? (1) aut in nomine Pauli baptizati estis?* Si fluctuas in dubiis, si jactaris in angustiis, ad portum convertere, non ad saxum; fuge, quod sapit carnem & sanguinem. Fide, sed cui vide, si alteri à solo Domino confidas. Expertum consule provinciarum præsidem, populorum principem, & ipse tuam docebit ignorantiam, ut apprehendas sapientiam in consiliis, ut invoces Omnipotentiam in adversis, si cupis erui, si flagitas indemnis conservari; recenset ille de quibusdam auxiliatoribus suis, quorum ope suam inopiam sublevare, quorum consilio sua pericula deviare, quorum proclivi adjutorio sperabat suorum hostium insidias evitare: *molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula: (1) econtra: eloquia Domini,*

eloquia casta, argentum igitur examinatum. Resonet vox tua in auribus suis, si fortè in secreto conclavi cordis nostri scrutator cordium inquirat, an eum deserere, & alium consolatorem quærere, alium adiutorem accedere, an aliò nostros convertere velimus oculos; ploremus & gemamus, clamemus & reclamemus cum respondente Petro: *Domine ad quem ibimus, verba vite aeterna habes?* (m) quid aliud, quàm mortis responsum conjecturare licet nos audituros à mortali: *viri sanguinum & dolosi declinate à me!* dum enim me beatum dicitis, decipitis.

(m) Joan. 6. v. 69.

Jactabat curam suam utiliter, uni-
genitō privata filiō, quam vitæ mortisque Dominus replevit amaritudine; ascenderat quippè mors per fenestras, & post raptum nuper conjugem sumpsit & filium; quem, dum efferebatur fatale feretrum, lachrymabunda genitrix sequebatur, quasi interiori agitata Spiritu, illi speraret obviare, cui diceret: *commovisti terram, & conturbasti eam*, misellæ mihi terrigenæ, hoc meæ viduitatis solatium, hunc senectutis meæ baculum subtrahendo: *sana contritiones ejus*: sed, qui desolatorum gemitum vix audiens, exaudit, advolavit non vocatus, accessit non citatus, appropinquavit civitati portæ, non desideratus, sed tamen conscius, quia omniscius; utque piissimam miserationis clementiam derelictæ mulieri succurrere voluisse colligas, notat Titus Thostrensis: *factum est non casu, sed summō judiciō, summæque Sapientiæ*, ut vidualis tristitiæ socium restitueret, ut desertam à concivibus per filium protegeret, ut dulcissimō prodigiosæ consolationis pannō abstergeret lachrymas è binis oculorum fontibus protuberantes: post exundantes pupillarum torrentes, post immensi doloris amaritudinem, post prævisorum discriminum acerbam formidinem, accedit unicus, qui poterat cordolium mitigare; approximat, qui solus jacturam potens erat recompensare; nam turba sequebatur complorans, sed non consolans; lachrymans, sed non animans, non adjuvans, non refocillans: non erat afflictæ & desolatæ, quò suos conjiceret oculos, ut respiceretur, non

Resuscitatio filii unici mulieris vidua erat effectus specialis in DEUM confidentia.

Quia hæc vidua ab omnibus non

fuit derelicta, idcirco assumpsit eam Dominus.

non erat, qui suæ egestati succurrere, suis mederi calamitatibus, suas ficare potuisset lachrymas: sed, quoniam filius & maritus ejus dereliquerunt eam, idcirco Dominus assumpsit eam: enimverò videns se quovis minimò mortalium adminiculò destitutam, interiori exulceratæ mentis instinctu stimolata, ad illum, qui tot prodigiis ægrotos sanabat, & contristatis omnibus succurrebat, sua emiserat suspiria, sua in illum jactaverat anxia, quibus opprimebatur, desideria, ut legatione fungerentur apud suam tantorum miraculorum effectricem omnipotentiam; neve loqui sinè fundamentali ratione videar, Seleuciensem Basilium in meæ dictionis assertorem adduco: *vidua lachryma unigenitum JESUM traxerunt ad restituendam unigenito vitam*: (n) quis alius, quàm supplex servula, hæc, capiendò Redemptori benevolo, abjecit retia, coordinavit vincula, quibus omnipotens vinciretur, quibus adjutor in se sperantium irretiretur? non suffecisset miserabilis conditio, nisi supplex accessisset deprecatio, non conspirantibus labiis articulata, sed corde sincero fiducialiter concinnata: putas solidissima Solymæ Metropolis ostia penetrassent, nî prius terrenum negligens subsidium, humanum spernens auxilium, suos in cælum oculos elevasset, soli cælorum Regi calamitatis suæ methodum commisisset? Et forsan ut validius, ut solaretur citius, loqui voluit Verbum ad cor illius illud recensentis Bonaventuræ elogium dulce; *desiste, inquit, quasi mortuum flere, quem mox vivum resurgere videbis*. (o) Sed cur tam suaviter futuram filii anastasis voluit præfagire, cur tam admirabiliter omni destitutam solamine, abundanti adeò consolatione statuit hanc plorantem viduam refocillare? non sic Samaritanæ ad cor loquitur, non ita sollicitâ acceleratione, ad domum Archi-Synagogi progreditur, sed invitatus deducitur, rogatus commovetur? illam ego non miram hujus acceleratæ consolationis opinor esse rationem, quam elegantissimam à motivo, eloquentissimam à stylo adducit Gregorius Nyssenus: erat nimirum vidua; non erat, ad quem

Pars IV.

respiceret, præter illum, qui jam diem in terris supremum obierat: (p) erat supremus anxie calamitatis terminus, quem transilire non licuit, nullum supererat consolationis remedium; dilecti pignoris potentissimò tenebatur desiderio, non alium investigabat Archiatrum; & ideo non dedignatur propriâ suæ virtutis dexterâ loculum tangere, ut resideret ad sedem rationis, sicque residentem reddidit illum matri suæ, in spei præmium, in confidentiæ testimonium, in derelictæ refugium.

Moratur sæpius oculata directricis sapientiæ providentia, donec ad ultimum afflictionis apicem ærumna immedicabilis deducatur; dumque neglectis omnibus terrenæ potestatis officiis, solus ille in adiutorem eligitur, unus ex omnibus in mediator calamitatis assumitur, tunc agonizanti fiduciæ auxiliator sistitur, periclitans manifesto discrimini subtrahitur, humanæ fidei contemptus detegitur, firma in DEUM fiducia præmiatur. Hinc puer parvulus in antagonistam monstruosi gigantis assumitur, qui, dum munitus spectantis cœli præsidio ad luctam egreditur, dum in nomine Domini rejectis regalis armamentarii hastis & clypeo, arenam ingreditur, explodentem, & præmaturo victoriæ applausu gloriabundum Athletam prodigiosus Vates alloquitur: *Dabit te Dominus in manu mea, & auferam caput tuum à te*: (q) præsumptuosam arguebat temeritatem loricatus alienigena, qui maledicens Davidi in diis suis, jamque disponebat de carnibus suis distribuendis inter volatilia cœli, & bestias terræ: oppignorabat interim piissimus adolescens ipsum agminum Israël Principem, exercituum Dominum, in arrham victoriæ absque ambiguitate infallibiliter subsecuturæ: luctator providus ad sui tutelam universos cœlites non tantum provocat, sed necessitat, dum hanc sui certaminis finem, sui conflictus præcisam adstruit rationem: *ut noverit universa Ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus*: non suam evulgari ambit gloriam, sed ad amplissimam augustæ Deitatis notitiam aspirat, non alium, quàm glorificandi Numinis exitum præstolat;

(p) Cap. 25. de hominis opif.

David rejecto Saulis armamentario solâ in DEUM fiducia armatus vicit Goliath.

(q) 1. Reg. 17. v. 47.

(n) Orat. 10.

(o) S. Bonavent.

F f f f f

*Baculus
Davidis
erat typus
Crucis.*

tur; in cujus, suis diffidens viribus, confidens patrocínio, non ensem stringere, non lanceam vibrare voluit, sed solum, quem manu gestabat, baculum elato dementati Goliæ supercilio obtrulit; horrebat aspectum ligni, ære ferróque aggravatus morio; sed magis timuit mox confundenda potestas tenebrarum, quæ in cliente suo ingentis victoriæ eventum exspectabat: *baculus quippè crucis typum habuit*: moralizante Augustino: quò destitutus signaculò in fronte effrons Philistæus, infixum sustinere impotens lapidem, in terram corruit; & obarmatus cruce David, nec aliâ indutus loricâ, non aliâ munitus armaturâ, triumphum à detruncato capite reportavit: delusit ferocem superbientis allophyli arrogantiam sola inermis parvuli fiducia, qui non tam exilem sui corporis statuam furibundis vociferantis antagonistæ oculis objecit in spectaculum, quàm ipsum implacabilem omnis superbiæ adversarium opposuit colluctatorem. Discat humana nuditas, quàm sit enervis pugna, quam ingens carnis machina instar sublimis propugnaculi tuetur, si destitutus superiori adjutorio, suis vel innitatur propriis viribus, vel emendicatò hominum adjutoriò compareat sustentatus: est maximum nostræ prosperitatis obstaculum, requisitum terrigenæ assistentiæ auxilium; non bonæ, sed pessimæ spei est promontorium, humanæ protectionis fortalitium: tunc perdidisti perditus, quando lucrari cogitans ad mundi potentiam respexisti, creatis viribus animatus; ordiris tragœdiam, quisquis tuæ prosperitatis prologum à creatarum divitiarum prologo auspicaris.

Rota Ezechielis, habens in medio rotam, adumbravit, etiam in actuali subtractione, auxiliorum DEI habendam esse fiduciam.

(r) Ezech. 16. v. 1.

Adumbrabatur vivis coloribus vetera mortalium felicitas, in prophetico Ecstatici Vatis spectaculo, in sumptuoso Ezechielis curru; illustris cujus fabrica æternitati posterorum famulatura insigniter describitur, dum, ipso Propheta exarante, rotabatur per stellatos sydereæ regionis campos quadriga sublimis; de qua rotarum fabrica discurrens, subjungit affabrè: *aspectus earum, & opera, quasi sit rota in medio rota*: (r) quod ideo re-

go, quia sibi invicem populi sociabantur amore mutuo ex propinquitate sanguinis oriundo, vel ex connubiali vinculo, quò jungebantur, emanante: Exhibebatur in figurali hac rotati currus scæna, spectabilis Israëlitarum captivitas; quasi, afflictam consolaturus Propheta Hebræorum progeniem, prælagire voluisset; captivum quidem Judææ populum in Babylonis carceres fore devehendum, cui tamen rota in medio rotæ posita felicem vaticinabatur reditum: hoc est clarissimi Philosophorum Christianorum Principis ratiocinium, hoc est Justinii Martyris sentimentum: *Ostendit eis Propheta rotam in rota, eis enuncians Judæorum in captivitatem abductionem, & reductionem*:

(s) rota complectebatur velut in centro cordis rotam, & adumbrata subsecuturi mancipatûs servitus superventuram postliminiò libertatem velatis quasi lineamentis præsignabat; ut sciat expers cujusvis servitutis libertas Filiorum DEI, in ipso compedum ergastulo in medio adversitatum concurrentium circulo, cum imminens inimicorum victoria vincula intimat, dum circumflua afflictionum sphæra feralem imminentis exilii cometam lachrymantibus oculis demonstrat, divino nullatenus diffidendum adjutorio, sed illi soli totam ærumnarum gyrum fiducialiter committendum, qui novit innumeram calamitatum aciem in gaudiorum cohortem desiderabilem immutare; qui solet ultimos funesti exilii margines limitare, & in ipsa barbaræ tyrannidis specu peregrinanti advenæ amœnissimam deliciarum patriam fabricare: inclinat sæpius ad ultimum fatalis præcipitii exterminium vota periclitantis; præclusus videtur auxiliatrici dexteræ quicunque aditus, quò præceps accelerantis miseriæ impetus sistatur; jam rota curum prævehit, & spes removendi discriminis evanescit; sed adhuc superest humanos latens oculos, rota interior, quam solus Auriga mundi novit dirigere, sola humanorum successuum directrix Providentia consuevit circumgyrare. Ad illum respice, qui tuam supplicem expectat invocationem; illum, sed solum suspice, qui omnem excludit corrivalem. *Rota ad rotam*, explanat abscon-

(s) *Quæst.*
44.

absconditum mysterium Apollinaris, significat, tum judicia, tum misericordiam, quæ à DEO successive, & quasi per orbem procedunt: si infides currui, quem rota mobilis, favor instabilis mortalium, vel ipsa cadentis mundi blandiens vehit fallacia, noli aligeræ celeritati nimium fidere, cave rotam, quantumvis pennata sit & oculata: sta viator; nî ambias ruere in ruinam: ad rotam cœlestis adiutorii anxius respice, &, an in medio vehentis rotæ sit rota, sollicitus attende; suavius siquidem equitat & securius, quem gratia sola DEI portat, quàm quem currentibus rotis mundana prosperitas, aut terrena incolumitas præcipitat, dum exaltat.

Oportet
opportuno
tempore
DEO sup-
plicare.

Hæc tamen est observanda afflictis & egentibus regula, quod expectantes expectare debeant Dominum, ut intendat illis: expectent remorantem, viriliter agentes; sustineant differentem, constanter supplicantes; liberabit ille à laqueo venantium metuentes: orat ad DEUM omnis Sanctus in tempore opportuno, quod quia fatuæ virgines non observârunt, repulsæ sunt ab ostio, quantumvis aperiri supplicarent: hinc importuno cuidam clienti suo sapientissimus Ecclesiastes consulit: *morari omni negotio, tempus est & opportunitas*: (t) erat quasi non opportunum illud in nuptiali convivio, in Cana Galilææ, qui locus decem diebus à Nazareth distans, JESUM cum Virgine, divinum cum DEI-Para Filium meruit convivalis epuli habere commensales: nec mirare Virginis præsentiam; nam Angelici Doctoris assertô, providi conjuges ambigebant de JESU, an ipse invitatus venturus esset ad nuptias, quia non viderant eum se immiscuisse convivii; prius invitatur mater: imò puto, quod primò consulerunt matrem, an JESUS esset venturus: (u) quo assidente, dum ad Sponsorum ruborem & verecundiam vinum deficeret (non inopinata fortuitate, sed ordinatricis providentiæ dispositione) mater misericordiæ, ut benigno invitantium affectui consona gratitudine corresponderet, inopiam desiderabat insigni prodigio recompensare; ut igitur sollicitatrix provida omnipotenti Filio Sponsorum necessitatem suggereret, eundem ma-

Pars IV.

(t) Eccles.
8. v. 6.

(u) In 20.
Joan.
lect. 1.

terna libertate, ac simul reverentiali humilitate, exhibens se & matrem filii, & domini ancillam, sicut mater proponit indigentiam, ac si præciperet, Golfridi Abbatis assertô, ut ipse faceret, quod, qui non habebant vinum, haberent; sed, ut ancilla Dominum alloquitur: *paucissimis usa verbis, & in voluntate filii ac Domini sui relinquens, quid agere vellet*: ut notat Carthusianus. Verum incarnata Patris Sapiencia prudentissimæ Virginis maternum consilium, Nysseno observante, ut quod minimè in tempore adhiberetur, rejecit, (x) dicens: (x) Orat. *nondum venit hora mea*: quod si le- in illud
cturo vel audituro subduriuscula hæc Corinth.
videantur verba, Cyrillum audiat eorum Commentatorem; non à se, neque non rogatus, ad actionem miraculorum Dominus solet pervenire. sed replicabis: nunquid à Virgine rogabatur, nunquid à matre rogabatur? resolvit tamen interjectionem commemoratus Pater: *gratiora sunt, quæ petuntur, si aliquantulum differantur*: (y) adstipulatur devotissimâ (y) Lib. 2.
Os aureum paræmiâ, dum piissimam c. 23.
amantis filii adducit rationem: *ideò certè eam repellebat Dominus, ut ad hanc vocem consequentia rerum convenirent, ut fulgente coronâ mulierem coronaret*: (z) ut quantum Ma- (z) Hom.
riæ efficiat intercessio, secuturæ posteritati affulgeret. Nec offendat com- 53. in
patientis Mariophyli animum, mulieris compellatio: *quid mihi, & tibi vocatur à Filio Mu-*
est mulier? mulierem vocat; quoniam niam, magno Commentatore Alber- lier ob te-
to, *misericiordiâ emollita, mollia sensu- neritudi-*
sit de nuptias celebrantibus: teneri- nem.
tudo maternorum viscerum hanc nomenclaturam expressit. Id tamen est cogitatu difficilius excogitari, cur factor temporis suam nondum venisse horam adstruat? Subtilem præ reli- JESU ad
quis veneror Chrysostomi Bizantini nobis sub-
Archi-Præfulis elucubrationem: non- venien-
dum venit hora mea: id est: nondum dum,
defecit vinum: sine eos hoc primum quando no-
sentire; qui enim necessitatem non stras ne-
præsentit, neque beneficii grandem cessitates
suscipit sensum. (a) Adstipulatur sentimus,
Chrysostomo Euthymius concordî ut benefi-
suffragio, eloquio non difformi: *cum ma-*
nondum adest, Ore velut Divino dis- gis cogno-
ferit sublimis Pater, ad edendum, scatur.
quod quaris, miraculum; tunc autem (a) Hom.
E f f f f f 2 aderit, 20. in Joã.

aderit, cum hi, quibus opus est miraculô, cognoverint, quod talia possim operari, & ipsi me fuerint deprecati. (b) Scio exardescentem sitibundæ Virginis æstum in dilationis rationem adduci ab Irenæo; fervore quodam ducebatur DEI-Para bibendi sanguinis Christi poculum: sed nondum venit hora JESU: forsan alludere videbatur Antistes Hypponenfis hac sublimissimâ declaratione: quod vinum, quod optimum judicatur, quod Architriclinus queritur serô prolatum, nisi sanguis Dominice passionis? hoc est enim, quod DEUS in horam suspendit. (c)

(c) Serm. 41. de Temp. Sed in hora necessitatis subsistamus, ut qualiter hæc tempus opportunum sit prodigia patrandi, recognoscamus. Jacebat ad probaticam Solymæ piscinam inveteratus æger, qui prolixô trigintâ octo annorum spatiô ad salubres thermas commoratus, auxiliatricem præstolatur opem, non expectabat advenientem medicum, qui pharmacum præscriberet, sed miserentem bajulum, qui abluendum ad natatoriam transportaret; hujus defectu retardabatur hanc in sui ætenuis à præsentaneo medicamine: undè prætereunti languentis mundi Archiatro, ac inquirenti: vis sanus fieri: quasi non præsumeret explicitè accedentis Medici brachiis ad lavacrum salutiferum deportari, ait: Domine, hominem non habeo: (d) suspensam præventæ redargutionis excusationem fuisse, notat Euthymius: suspicabatur enim, quod hoc Dominus propterea interrogaret, ut argueret, quod præ segnitie frustraretur sanitatem. Transibat populorum colluvies spectandorum prodigiorum desiderio allecta; accurrebat innumera languentium multitudo, copiosa aridorum copia; cur non eorum unus opitulatricem exhibuisset dexteram, si supplicatione humili fuisset exoratus? qua non obstante accedentium & transeuntium viatorum turbâ respondet non minus celeriter, ac audacter: Domine hominem non habeo: nec enim existimat hominis insigniendos vel appellandos nomine, quos sinè affectuoso humanæ compassionis sensu conspexerat discedentes, sinè impenso ægrotanti solatio vel adminiculo viderat prætereuntes: non mi-

fereri, non auxiliari misero, est alienum adeò ab homine, ut tygride peiorem belluam repræsentet: nam & illa suo succurrit calculo indigenti. Verè necessarius erat ille homo, testatur Augustinus, ad salutem; sed homo ille, qui DEUS est. (e) Expectabat hominem, adstipulatur Ambrosius: quem? nisi illum Dominum JESUM, cujus adventu jam non umbra sanaret singulos, sed veritas universos. (f) Hic ergo languidus ad piscinam probaticam, vix se privatum fatebatur auxiliô humanô, & à valentioribus præventum in cura, quando diffusus humano cæterorum auxilio audire meruit desertus ac derelictus: surge: quod absolutum præcipientis mandatum expendens Augustinus, subjungit: non operis imperium fuit, sed operatio sanitatis: hoc enim pronuntiatio Verbi verbô, & omne morbi vestigium profligavit, & destituto viribus surgendi contulit potestatem. Notat subtiliter Eligius cum præcitato Præsule: hoc uno imperante verbo: surge, tolle grabatum tuum: duo præcepta charitatis injunxisse, ut surgeret ad amandum Creatorem suum, & proximum diligeret, infirmitates ejus in lectulo adumbratas sustollendo. Mirandum sanè, quomodo Rex Gloriæ & Dominus Virtutum, neque vocatus occurrerit, neque rogatus, languentis statum, quem antea jam noverat, investigarit, & derelicti pauperis calamitatem misertus, suorumque viscerum abyssum hominibus diffidenti revelarit, adeò suaviter, ut tanta benignitate captus æger ad benignitatem sermonis Christi, statim eum Domini titulô honorarit, dicens: Domine: addit Syrus: Domine mi: hominem non habeo: & Dominus reciproca vicissitudine allectus egentis indigentia, confidentis delectatus confidentia, sinè ulteriori medicamine jubet jacentem surgere, prostratum in strato ambulare. Fiduciam insinuat, cum Doctore Angelico Seraphicus Bonaventura: hominem non habeo: non illi utique fidit, quem adiutorem sibi non habuit: qui me mittat in piscinam; ad hoc enim profuturum sibi Christum speravit: de solius hominis auxilio desperavit, in solo DEO homine fideliter speravit. Sed nostræ, ut consuleretur diffidentia,

Infirmus jacens ad piscinam probaticam, quia non habebat hominem in sui adjutori-um, expertus est Christi auxilium.

(d) Joan. 5. v. 7.

Homo non est, qui homini non succurrit.

(e) Tract. 17. in Joan.

(f) Lib. de iis, qui initiantur.

Languido ad piscinam probaticam sanato binam injunguntur præcepta charitatis.

Causa sanitatis illius erat diffidentia in homine, & fiducia in Christo.

fidentiæ, nostræ ut provideretur ignorantia, prodigium hoc surgentis paralytici evenit; non inter homines, contra quos querebatur, DEUM hominem reverebatur, sciens jam tunc vel præsciens, esse nimis difficile in turba JESUM reperire Salvatorem, in hominum colluvie salutem adipisci.

Nil ita impedit auxilium divinum, ac desiderium auxilii humani.

Turbam desere, qui ambis surgere; turba strepitum habet, quam ille amator solitudinis declinat: collata mortalium, aut conferenda despicias suffragia, si vis misericordiæ respicientis oculò aspici; nil æquè divinum retardat auxilium ac desiderium humani; quod fontem gratiarum efficit ac dilatat in fluxu, est confidentia, quam toties ut plurimum erga creaturarum aliquam gerimus, quoties nostram calamitatem alteri, quam soli misericordiæ recommendamus. Hæc inanis, imò perniciofa magis confidentia, quâ homini blandimur, est vipereus illius erga DEUM diffidentia uterus, quâ promptissimæ ad miserendum, celerrimæ ad succurrendum, aptissimæ ad eruendum Omnipotentia adversamur. Desine primam & improbam, tibi que noxiam in homine fiduciam collocare, & soli unius DEI tui confide pietati; ut Patrem reverearis, uni illius te totum committas providentiæ; ut DEUM venereris, & pertransibis maria siccis pedibus cum glorioso Hebræorum populo, à fluctibus velut ab ar-

ce validissima, velut geminò murrum promontoriò, adversus inimicos ejus propugnato. Prosequebatur fidelem sanctissimo Numini Israël tyrannus Pharao; & quem dimiserat incolumem, iterata barbarie suo mancipare devictum & convictum imperio arrogabat; jamque crepantibus buccis dixerat: dividam spolia, quasi jam laureatus victor; implebitur anima mea effuso innocentum sanguine; innixus agminum copiis, confidens de invincibili armigerorum victoria, evaginabo gladium meum: *interficiet eos manus mea.* (g) Sapuit melius confuso insipientis bellæ fastu religiosus Moyses, qui aliam castrametanti populo non præfecerat tesseram, ab illa: *fortitudo mea, & laus mea Dominus:* (h) uterque suum expertus est factum; nam flante Divini Vindictis Spiritu, operuit eos mare, qui se antè victoriam victores supponebant; & coronatus Præco, immanis Pharao in rapida tempestuosi maris voragine tumultatus interiit, qui suis fundatus in armis, suis confusus in castris fiduciam habuit, Commentatore Tui-tiensi Præsule Ruperto, quod influet Jordanis in os ejus: ecce maris saluginem haurire cogitur; sed exhausti prohibetur; dum fortitudo DEI, vel veriùs, dum fortitudo DEUS, factus est adjutor fortis, equum & ascensorem ejus projiciens in mare, sepeliens in mari.

Pharao suis confidens viribus perit; populum verò Israëliticum sua in DEUM fiducia libera-vit.

(g) Exodi 15. v. 9.

(h) Exodi 14. v. .

AIN.

VERSUS
XVII.

Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
vanum, cùm respiceremus attenti ad gentem,
quæ salvare non poterat.

SERMO QUADRAGESIMUS NONUS.

Præsentia DEI est oculus in venustissimam DEI faciem salubriter defixus.

CONqueritur, non suâ, sed voce ingemiscientis populi compatiens Propheta; luget non direxisse oculos in sphæram veræ prosperitatis, eosque ideo redarguit defecisse: fortassis detorque-

bantur ad vicinum furentis concupiscentiæ delirium, vel aliud oculatæ cupiditatis idolum defixis obtutibus adorabant? verum non vagos corporeæ curiositatis oculos sugillare, sed periculosiores animorum affectus, incurias

*Felices
sunt oculi
mentis præ
nimio in
DEUM
desiderio
deficientes.*

*(a) Psal.
118. v.
123.*

*Oculi et-
iam ha-
bent suam
vocem, vi-
delicet
pium desi-
derium.*

*(b) Act. 9.
v. 5.*

incurias affectiones cordium ad cen-
trum cordatorum amatorum dirigere
decernit; nam corporales oculi Spi-
rituum Domino non arrident, nisi
obvelantibus palpebrarum valvis ob-
ferentur. Feliciores pupillæ men-
tium, quæ, licet respiciendo defi-
ciant, si modò ad Dominum con-
versi, eundem solum respiciant, non
sunt defectuosæ: defecerat, licet per-
spicua illius sancti speculatoris acies,
qui totis aspectibus Authori lucis af-
fixus, sincera profitebatur confessio-
ne: *defecerunt oculi mei in eloquium
tuum, dicentes, quando consolaberis
me:* (a) felix ille defectus in oculis
interioribus; non enim augmentatur
ab infirmitate languentis animæ, sed
ex fortitudine desiderii, in promif-
sum DEI, ut commentatur Augusti-
nus, derivatur; hoc enim satis paten-
ter insinuat, dum suos defecisse o-
culos in eloquium suum annuntiat &
declarat. Illud miror quòd linguæ
beneficiò dotet oculos, dicendo: *di-
centes, quando consolaberis me?* nec
enim oculus, sed lingua loquitur?
nisi cum Hypponenfi Interprete pro-
sequaris: *oculorum quodammodo vox,
est desiderium orationis:* sed nec pre-
cari novit oculus, cujus est pro-
prium intueri: intueatur ergo, sed
illum, qui renuit carnali oculo vi-
deri; unam unius DEI effigiem præ-
sentem sibi semper habeat, illius nun-
quàm amittere satagat præsentiam:
quòd si amanti unus non sufficit ocu-
lus, impendat binos, extendat duos,
moralem, & mysticum: est ille dul-
cior, iste acutior; ambobus videbat
æterna, licet longè distantia, Magister
Gentium, ubi desierat oculò corpo-
ris videre corporalia, priusquàm per-
deret oculos sui in terram præcipitati
cordis, nec lumen circumfulgens po-
tuit cernere, nec lumen de lumine
illuminans omnem hominem discer-
nere valebat; alioquin non anxius in-
quireret, *quis es Domine?* (b) vidit
tamen illuminatò mentis oculò, post-
quàm amisit oculos corporis, videli-
cet Christum, quem Dominum con-
fitebatur: *Domine, quid me vis face-
re?* Videbat Propheta Regius, quan-
do curis exutus Sæcularibus, interio-
rum oculorum pervigil custos suum
usque ad defectuosum sui intendebat
obtutum, tunc planè, interpretatur

Mediolanensis Antistes, quando si-
tiebat in Dominum DEUM suum:
*cupiens ejus videre præsentiam, &
apparere antè faciem DEI.* Vox igitur
anhelantis ad DEUM oculi, vox
nostri cordis sit amans & clamans:
*quando veniam, & apparebo antè fa-
ciem DEI?* (c) per continuantem suæ
præsentia intuitum, prius venire ad
DEUM desiderat, & post adventum
cordis sui exoptat apparere antè fa-
ciem DEI, cujus vultus lumen est;
qui enim aspiciunt Dominum, à Do-
mino respiciuntur, nec possunt re-
spici finè lumine; unum enim est,
Solem Justitiæ intueri, & suis fulgo-
ribus irradiari. Convertit igitur men-
tis oculum ad sibi præsentem DEUM,
qui sursùm versùs suum levavit ocu-
lum, quando ardentè jam venire
desiderabat, & antè faciem DEI se
sistere præsentem flagitabat.

Leva & tu oculos mentis tuæ, & *In creatu-
vide, quem carnis oculò etiam lin- ris repræ-
ciò videre non poteris, vide nunc sentatur
in imagine: dum exporrectò corpo- DEUS,*
ris oculò vides magnitudinem effusi
maris, vastitatem exundantis Ocea-
ni; erige perspicaciorem intentæ
mentis oculum ad scaturiginem, bipa-
tentibus palpebris ad illum reflecte,
qui dixit, & facta sunt; perlustra il-
lustrem domum syderum, percurre
amplissimam planetarum regiam; si
admiraris splendorem supernæ lam-
padis, diei illuminando sufficientem,
mirare quoque luminare minus, qua-
liter nocturnas consoletur tenebras;
dumque amborum pulchritudine de-
lectaris, suum utriusque artificem
contemplare; illum, licet Cælorum
Dominum in cælis commorantem,
de suæ Majestatis solio detrahe, &
mentis tuæ oculo, ut videas intimiùs,
& aspicias viciniùs, præsentem siste:
respice attentus; non tamen ad inane
animatæ vanitatis auxilium; quod si
respicias, præter vivas in mundo mi-
serias, nil videbis; attentus respice
cum oculato Carenfi, sed quasi in
exemplari, quasi in speculo, quasi in
libro tuo; quem nisi admoveas ocu-
lis, non poteris occultos characteres
legere, nisi repræsentantem tuo in-
tellectui objicias imaginem, pertrans-
ibis in imagine vanus homo; siste,
nè transeas; affigere per juge inter-
næ recollectionis exercitium, ideatæ
Redemptoris

*(c) Psal.
114. v. 3.*

Redemptoris imagini, delineatæ Creatoris effigiei; nec contenteris vidisse ea, quæ fecit Omnipotens Conditor, nisi videas intentæ mentis oculò ipsum tibi præsentem DEUM; non tibi satis sit in medio duorum animalium nascentem, vel in latronum meditullio legisse Redemptorem; in tua occurrat memoria, veluti palparetur, sua in mente tua exprimatur præsentia, ut consolati interiores oculi, non ultrà conquerantur de nimium morosa mora: *quando consolaberis me*: sed dicant exultantes, audentes, & jubilantes: *memor fui DEI, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit Spiritus meus*: (d) legit Arabs: *& in sollicitudine pusilla facta est anima mea*, non ultrà scrutari ambiciens ea, quæ sunt suprà me, sciens, quòd altus sit DEUS, ab exaltante se, fugiens, ad se humiliantem descendens: pusilla facta est, dum meminisset ejus, quem sibi dicentem audiit: nū ignoras te: legit Augustinus: nisi cognoveris te ò pulcherrima inter mulieres, nisi cognoveris ad imaginem DEI te factam, fies hædorum pedissequa, non socia agnorum; ut te pusillam videas, pete illuminari vultum tuum super te. Impressisti mihi vultum tuum, fecisti me ad imaginem tuam, fecisti me nummum tuum Plasmator hominum: nunquid hæc tua tam fulgida effigies, nunquid tua tam pretiosa imago mihi à te impressa latere debet in tenebris, nè à me videatur? mitte radium sapientiæ tuæ, mitte lucem tuam, affunde lucem in oculum caliginosæ mentis meæ, & fulgeat in me imago tua: hæc à me visa, illuminabit lucernam meam, illustrabit oculum meum, & eliminabit tenebras meas: quò eam, non cognosco, quò vadam, ignoro; & quia tu vera via, quia tu via es, & veritas, habeam te, vel si id minus mereor, habeam in via hac, qua gradior tui vicariam imaginem in mente mea, tuam gestem præsentiam in corde meo, ut cognoscam in terra viam tuam, ut ad te ambulem, per te ambulem est necesse, non tamen absque te; tunc quippè devio in præcipitium, tunc à via deficiens ruinæ appropinquo.

S. David
provide-

Hac finè luce, hoc finè illuminante vultu, quomodo eripuisset se affi-

lientis ursi dentibus, vel qualiter leonis faucibus se subtraxisset Propheta Regius? evasit ex periculis itinerum, erupit ex insidiis prædonum: quo liberante, quo patrocinate? examinetur ipse, & confitebitur exploranti: *providebam Dominum in conspectu meo semper*: (e) vertit Murretus: (e) *Ps. 15. Dominum suspicio coram me jugiter*: v. 8. qua suspicientis utilitate? respondet Syrus: *constituit se ad dexteram meam, propter hoc latatum est cor meum, & exultavit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe*: (f) vide, (f) *V. g.* quàm opulenta succedant fœnora ad fœdus suspicientis hominis cum afflicte DEO? explanat spei carnem Menochius: *caro ipsa, id est, corpus sopietur morte placida ob certam expectationem resurrectionis*: explanat aptissimè ad recogitantis devotionem, ad tenerrimam quamvis afflictorum consolationem Hypponenfis Præsul: *veniens in ea, quæ transeunt, seu per vanitatum devia seductus, seu per terrenarum voluptatum avia præcipitatus, non abstuli oculum ab eo, qui semper manet*. Hæc sunt peculiaris divinæ præsentis privilegia, non aliis, quàm iis, qui recto corde sunt, communicata: felices oculi, totus quorum intuitus ad suum collimat Conditorum, ad suum reflectitur Redemptorem.

Agnovit ingentem hanc consummata felicitatis augem, qui ad vilissimum acerbissimarum ærumnarum prostratus lectulum, ab infesta amicorum simulatorum Triade inquietatus, à linguosa calumniatorum insolentia exagitatus, ab effræni stultiloquæ conjugis ferocitate invasus, à castrametante tenebrarum exercitu crudeliter circumvallatus, severâ flagellantis DEI dexterâ sauciatus, id unum suæ afflictionis solatium pronuntiabat, ad Dominum, cum tribularetur, clamans: *pone me Domine juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me*: (g) præmiserat flebilem querimoniam, velut compendiatam suæ calamitatis Synopsis; *in amaritudinibus moratur oculus meus*: videns quippè solum sibi superesse sepulchrum, oculos suos in tumultum jecit, considerans, qualis sit futurus in morte, & ideo semper meticulosus evasit in sua cogitatione; atque undè in

bat Domi-
num in
conspectu
suo sem-
per.

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

(e) *Ps. 15.*

in oculis suis jam quasi devixerat, indè veraciter in sui Conditoris providentia feliciter vivebat; quem sibi semper præsentem objiciens, reverebatur, ut patrem filius, verebatur ut herum servulus, formidabat, ut reus Judicem, invocabat, ut supplex vindicem, & quasi se jam mortuum aspexerat, quem moriturum postliminiò certissimè credebat: nec ideò, quia culpam non fecerat, quia legem non violaverat, quia tentatori non cesserat, quia rebellem angelum confuderat, flagella, quæ dulcis & rectus Dominus infligi servo suo dissimulaverat, velut non flagellandus, quasi non corripiendus, declinabat: Unum illud lugubri tono articulabat, & voce flebili occinebat suæ tribulationis proverbium, suæ deprecationis oraculum: *pone me juxtà te!* sic, concurrente adversitatum multitudine, sic, confluyente ærumnarum colluvie, confabulabatur cum amaritudine animæ suæ, investigans conscientiam suam ad compunctionem; hæc enim amaritudo facit Spiritum contrà se loqui, ut docet moralis Papa; objiciens sibi metipsum, quænam bona suscepit de manu Domini, & quænam mala reddiderit optimo Mecænati: quem sibi vicinum statuens, nè elongetur fugiens, anxius clamitabat, sollicitus supplicabat: quàm primùm me vides extrà te, appone dexteram, & trahe, ac pone me juxtà te; ut sis in latere, velut fidelis Achates, & quasi proximus defensor vitæ meæ: vide, quemadmodum moretur in amaritudinibus, non tam diurnis, quàm diuturnis oculus meus, id est, Gregorio elucubrante, cogitatio mea; non quidem pusillanimis expavescebat, repentino timore irruentes sibi potentias impiorum, sed cum proverbiali Rege Solymæ optabat stantem in latere suo; qui, dum suâ defendit præsentiam meticulosum pugilem, facit magnanimum in uno ictu oculi Antagonistam: hoc explicatò, hoc evulgatò divinæ præsentiae desiderio admirabiliter sibi auxiliatricem immensæ Divinitatis dexteram conciliavit, qui inter millena confœderatorum mundi Rectorum discrimina huic soli associari flagitabat Achat, huic uni coadunari Protectori exoptabat: hoc solo sibi præsentem & col-

lateralis Auspice, lustratos malignorum spirituum cuneos, & hostilem impugnantium aciem confœderatam elusit & delusit: quasi hæc una suæ militiæ, quam esse vitam hominis noverat super terram, tessera suo insculpebatur martiali animo, quasi inevitabile præsagium victoriæ imminens: qui velut fundamentali principio, tentatus & anxius, illius magni Regis regulabatur animò, nec vitæ æstimans, nec mortem reformidans: *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es:* (h) non jam tantum à latere assistens, sed in mea mente existens, in meo pectore præsens: legit Nebiensis; *quia tu assistis mihi:* quasi suæ repugnet clementiæ, apud suam quasi implicet misericordiam, præsentem esse in hominis periclitante anima, & non simul inesse assistentem; versari in recordantis memoria, & non tueri reminiscentem; sic sperans jubilabat, sic memor auxiliatoris sui potentissimo exercituum Domino psallebat, Lyrano confrontante, quando ex persecutione corivalis sui, ex ferocitate Saulis in periculo mortis constitutus, prodebatur à suis, investigabatur in summis montibus, in rupibus etiam inaccessibilibus velut reclusus in asylo. Dicat fidelis anima inamorado animarum Redemptori: etsi ambulem circumvaga viatrix in medio vitæ hujus, quæ umbra mortis est, indefinenter fugiens, & nunquam in eodem statu permanens, non timebo mala, quoniam tu, qui totus summè bonus es, mecum es, habitans in corde meo per fidem, ut explicat Augustinus, meam occupans animam, per tuæ Divinitatis imaginem, meis meæ memoriæ visceribus impressam, meam inhabitans memoriam per recogitatam tuæ præsentiae speciem; hoc indissolubili unionis modo mihi conjuratus es, ut semper mecum sis, intrà me sis, donec inclinentur umbræ, & post fugacem mortis umbram, ego perenniter tecum sim sinè terrore hostis, absque timore mortis.

Vocabat aliquando se invocantem, se requirentem, post se currentem Sponsam: *veni de Libano Sponsa mea, veni, coronaberis, non quidem pretioso coronatorum capitum Regio diademate,*

S. Job in præsentia DEI ambulans, non timuit ambulare in medio umbræ mortis. (h) Ps. 22. v. 3.

*bulans;
non timuit
cubilia
leonum,
nec mon-
tes pardo-
rum.*

(i) Cant.
4. v. 8.

diademate, non victrici triumphan-
tium bellatorum laureâ, quæ nescit in
lustris annorum marcescere, nec in-
tegra post sæcula corrumpi; sed, ve-
ni, celeriter velut aligera ad palmam
victoriæ, coronaberis de capite Ama-
na, de vertice Sanir & Hermon:
quod si tuis minorem reputas coro-
nam præliis, si reputas inamorem
periculis, quæ transiliisti ærumnas,
quas pertulisti: *veni coronaberis de
cubilibus leonum, de montibus pardo-
rum.* (i) Quot admirabilis hujus
periodi sunt vocabula, tot admiran-
da occurrunt paradoxa; quid enim
tenellæ Virgini cum monstruoso tot
tantorumque montium pondere? ad
ejus enervationem pars quævis suffi-
cit, & leve onus exigui culminis ab-
undat; quomodo tenella Virgo a-
scendens de deserto sicut virgula fumi
transibit, & pertransibit præruptas
petrarum apices, excelsa inaccesso-
rum montium cacumina, ut festi-
net ad Sponsam, qui similis factus
cervorum hinnulo, saltit in monti-
bus, vix amplius visibilis, & colles
transilit, non nisi in superciliis ru-
pium reperiendus? quid illi, quæ
tota pulchra est, expers cujusvis ma-
culæ, cum maculis frementium par-
dorum? novi quidem, ex interpre-
tantis Ambrosii volumine, hanc pul-
chritudinem non esse exteriorem,
minus lascivam, quæ lascivientem
adulescentum luxuriam excitet, vel
petulantem juvenum cupiditatem ac-
cendat; non enim caro fuerat, quæ
non in carne, sed in Spiritu ambula-
bat; proinde Rex Angelorum, Spon-
sus, magnique consilii Angelus, a-
mandam pulcherrimæ mulieris pul-
chritudinem commendat interiorem,
quæ, per crystallinas oculorum pro-
spiciens fenestras, honestatem indu-
cit, producit, conservat, vel aug-
mentat; venustatem conciliat, ad-
fert; vel jam collatam roborat San-
ctitatem; plus denique, specioso for-
mâ præ filiis hominum, placet inte-
rior pulchritudo, quæ neque novit
marcescere, neque defluere consue-
vit; qualem habuit ille virgineus in
virili corpore adolescens Ægyptius,
non quidem ab utero, quò effunde-
batur, sed ab incestuosa mulieris ca-
lumnia, quâ premebatur; cum enim
esset speciosus facie, & valdè deco-

Pars IV.

rus aspectu, venustatem vultus sui
non ad maritalis thalami injuriam
revelavit, sed ad condecorandam in-
temeratæ puritatis innocentiam con-
servavit: decora igitur & decorata
cœlestis Sponsi Sponsa, quid habet,
quod agat cum leonum cubilibus, vel
cum latibulis pardorum? Si corona-
ri victricem animam expediat; flos
campi cum lilio convallium ad sertum
sufficiet, nec caput coronatum flo-
ribus suo intollerabili onere incurva-
bit? Legi profundas devotissimi Ab-
batis de Hollandia allegorias, quibus
suavissimum sacri amoris epithala-
mum, & dulciter elucidat, & sapien-
tissimè explanat: vocatam de Libano,
Sponsam, dilectam DEO animam, de
sacro monasticæ solitudinis cœnobio
autumat avocari, ut de gentium fide,
& de pœnitentium, ac conversorum
pœnis & laboribus, gemitibus & la-
chrymis coronetur: per Aman, Sa-
nir & Hermon, insinuari potentes hu-
jus sæculi, docet Gregorius Pontifex,
qui quanto cumulatiore sunt in do-
miniis, quanto opulentiores in æra-
riis, tanto illustriores à tenebrarum
filiis, à caligantibus terrigenis repu-
tantur; de quibus tunc Christiana
mens coronatur, quando universam
mundanæ prosperitatis pompam a-
spernatur, quando thesaurorum di-
vitiis glorioso denudati affectus pe-
de rejiciens, contemnens, & concul-
cans, abominatur. Sed putas magna-
nimus hujuscemodi contemptum le-
vem esse? est pluribus etiam nudum
Salvatorem sequi petentibus insup-
portabilis resolutio, divitias relinque-
re, quas omnis mundus appetit, cu-
jus inopiam ipsa pauperrimorum &
mendicantium congeries deplorat, &
mendicando acquirere, sæpius non
erubescit. Quod si per supercilia
montium suprema Principum capita
apud moralizantem Commentato-
rem intelligantur, benè per cubilia
leonum, Ministri Principum defi-
gnantur, qui crudelitati inserviunt,
& dolositatibus suis, quos vi non pos-
sunt perdere, decipiunt: sed putas,
tenella Virgo, sacro amore langui-
da, sustentabit illorum coronatam
tyrannidem, istorum stolatorum du-
plicitatem, fallacem immanitatem?
Necem in ardua montium gravedi-
ne, pressuram ærumnarum adumbra-
tam,

*Principes
sunt mon-
tium capi-
ta, Mini-
stri autem
illorum
sunt cubi-
lia leo-
num.*

G g g g g

tam, autumat Gilbertus; est quippè ingens terrenarum calamitatum moles, quam sola igneis Sanctorum desideriorum pennis alata charitas transvolat, nesciens, tantis etiam machinis opprimi, imò nec nimium aggravari: adde: gravius ponderantem injuriarum cumulum, vastam congeriem calamitatum: sed quibus deciduum hoc cumulatorum montium pondus viatrix suffulciat, nè obruta corruat, vel nè præcipitata pereat, sed integra subsistat? Nescirem ego, quid consulendum invitæ, quid respondendum evocatæ, de florido Libani thalamo, ad Golgothæi verticis tumulum, aspectu horridum, utpotè ubi non cernitur aliud, quàm nox, mortis imago, quàm mortui Regis Sæculorum feretrum, recenti adhuc, sanguine conspersum; diffiderem e nervi Sponsæ suadere periculosum & ambiguum transitum à candescente Libano, tot virescentibus Cedris ornato, tot vernantibus Cypressis amœno, eò præsertim, si ministrorum curias adire, si aulas Principum intrare, si Senatorum ac Procerum laqueos cogatur circumgyrare; verum, non metuat Procerum, ac Satraparum illicitis illaqueari; sic quippè prænominatum drama vocantis & invitantis Sponsi, nutantis & gratulantis dilecti, resonat, Pagnino, cum divo Gaudenio legente: *mecum de Libano, mecum venies*: præviderat incussum trepidantis Sponsæ tremorem, vix non prævolantem non nihil diffidentis sibi, suisque viribus animæ formidinem; hinc nè deferendam se in solitudine suæ teneritudinis, suæ fragilitatis suspicetur, prævenit, suam Societatem offerendo: *mecum venies*; quod ampliori paræmia insigniter elucidat, & confirmat Paraphrastes Chaldaus: *dixit Dominus in verbo suo*: alloquebatur namque in filio dilectam & electam, à Sæculo fidelem & præcellentem in Sæculo animam misericordiarum Patris, in una sibi amica ob innocentiae conjunctionem, in una columba sua ob pudicitiae candorem, una immaculata sua ob Sanctitatis integritatem: alloquebatur inquam totum suarum pedissequarum agmen, universam suorum electorum multitudinem, sub nominata Israëlitis progenie, ad bea-

tissimam visionem destinatam: *mecum habitabis cætas Israël, qui similis es Sponsæ, & mecum ingredieris in domum Sanctuarii*; per solam Sponsi præsentiam universa ponderis gravedo tollitur, intollerabile jugum, instar coronæ adamantis, & oblectantis bajulatur: sufficit supportanti indistantis dilecti conjunctio, ut discant inamoratæ Sionis filiae, amatrices cœlestis Solymæ, amantes DEUM animæ, hoc unum gestanti fulcrum, hoc plenum & solum esse desiderium, si Sponsus sibi præsentem habeat, cui associata nec ultrò terreri patitur à rugientium leonum ferocia, nec à pardorum assultibus removeri. Concurrent adversitatum machinæ, persecutionum conglomerentur suppetiæ, velut excelsa moles montium, si modò Sponsus mecum sit, si modò ego secum sim, non declino decidentium ærumnarum cacumina: quod meam aggravabit teneritudinem, ille excipiet; quod meam excedet debilitatem, ille suscipiet; quid enim aliud Ore Prophetico declarare voluit fortis iste Adjutor meus, dum suos assecurare pedissequos, suos animare ad supportandum crucigeros intendebat, præfagiens & promittens metuenti non nihil suorum electorum agmini, *tunc reddam populus labium electum, ut invacent omnes in nomine Domini, & servi-ant ei humerò unò*, (1) tollentes jugum meum super se; nam alterius humerò supplerebunt vicem præsens Sponsæ col- lateralis, & comportator Sponsus, ad primum cujus adstantis aspectum vana vana formidinis umbra evanescit; quemadmodum namque uno & tenui humerò non possunt sublimes turrium machinæ sustolli, nisi ab altero & quidem validissimo secundetur; sic & humana fragilitas, graviore succumbit ponderi, nî secum DEUM habeat secundantem; hujus solius assistentia, una hujus præsentia, difficultatum myriades, adversitatum cuneos, insidiarum vortices veluti modicam condensati aëris massam suscipit, erigit, alacriter bajulat, celeriter agit, admirabiliter supportat. Novit hæc virgo sapiens, quàm infallibile incarnatæ Patris Sapientiae, & Veritatis æternæ, sed humanatæ illud Evangelicum sit oraculum: *sinè me nihil*

Homo in præsentia DEI ambulans solum servit nō, quia DEUS supponit alterum.

(1) Sophon. 3. v. 9.

(m) Joann.
15. v. 5.

nihil potestis facere: (m) qui solus in laborante & desiderante, in bajulante & supportante, operatur perficere, & in volente, velle: Ille, qui orbis orbitam fundavit super nihilum, ille, qui tribus digitis appendit molem terræ, sic portat cum portante, cui indistans à memoria, & præsens est in anima, ut ipsum portantem portet, quid mirum, si virgo debilis insolita adversitatum gravamina, suò, sed unò tantum humerò supportet, si suum adjiciat humerum DEUS fortis, in quem, dum totum pondus dejicitur, alleviata Sponsa, ab omni ponderis gravedine libera, gaudenter crucem dilecti bajulat, ut mediante cooperantis & præportantis præsentia, explosa somniatorum montium congerie, quidquid paternæ imponentis DEI dextera incusserit, panis ad pondus brachiis complectatur; quid enim à supportando deterreat, si DEUS in mente præsens habitet, si animam conjunctus animet, si suum subjiciat humerum, ut bajulam sublevet, certam, quòd neque mors, neque vita possit eam avellere, vel separare ab amato, cujus imago vivacissimis delineata sanctarum cogitationum coloribus, internis obtutibus indefinenter objicitur, & incunctanter observatur.

*Cultores
Præsentia
DEI quod-
ammodo
sunt Bea-
ti.*

Quid nî afflictæ terrigenæ hujus, seu imaginariæ, seu intellectualis præsentia Divini Numinis beneficiò reperiant in omni tribulatione solatium, in qualibet depressione subsidium, in cunctis necessitatibus juvamen, si ipsos cœlestis Solymæ concives hæc eadem oblectet in deliciis, afferret in auxiliis, alliciat in desideriis, confortet in ærumnis? est suavior & eruditior inter melliflui Clarevallensis Bernardi sententias apophtegma pro terræ advenis; est clariùs & sublimiùs axioma; conforme est desiderium electorum; si primum scire flagitas, assignat illud clarissimus Antistes: *indefinenter habitare in domo, non hujus creationis, sed in fabricata æternitatis curia beatorum:* secundum, ad quod respiciunt acutiùs, designatur: *victoriam obtinere de mundo:* tertium, cujus ultima veritas specificat priora exoptantium vota, est præsentia DEO frui, illi conformiter singultuantis Pauli

Cum Paulo

Pars IV.

desiderio; *desiderium habens dissolvi, cupiunt & esse cum Christo:* (n) qui dissolutionem sui corporis cupiebat, profectò adhuc in suo mortali corpore degerebat; proinde, dum esse cum Christo desiderat, non ad beatæ visionis intuitum, sed ad contemperaneam imaginati vel recogitati Salvatoris sui præsentiam aspirabat: per hanc hujus præsentia efficaciam ordinantur extrema longissimè distantia; mortalis cum immortalis, finè mortis discrimine; æger cum medico, finè interveniente alexi-pharmaco; justificans justus cum impio, finè dispendio justitiæ; DEUS cum homine, finè ulteriori affectionum glutine. Si antiquissimo Christianæ Philosophiæ conformiter axiomati, ubi DEUS, ibi & cælum est: transitis de terrigenis in Cœlites, de Adæ posteris in DEI filios, de oculatis hominibus in intellectuales Angelos, quot quot ubique residentem, ubique existentem DEUM in tela cordis vestri effigatis, ut indelebile prototypum; quot quot pertæsi vitam Gentium, & conversationem mortalium, ad illius anhelatis commercium, illius flagitatis consortium, qui habitare eligit in suorum amatorum mentibus, non tantum per essentiam, quæ inest omnibus, sed etiam per studiosam cogitabundi spiritus præsentiam, quæ suppleans realem coexistentiam, imò excludens exosam Sponsi absentiam, unit unitas intimiùs, facit præsentem vivaciùs, antevolat speratum increatæ pulchritudinis intuitum, & amicissimam incarnati Regis Gloriæ obtutum. Optet ac ambiat voluptuosus mundi tyro, infamis sui corporis Papa & Sacrificulus, voluptatum illecebras sibi ad abundantiam cumulari; delectat DEUS, non carnem putridam, sed mentem sobriam unò suæ præsentia oblectamento tam multipliciter, ut nisi dilectum non sitiat, suam nisi carnem sanctissimam non esuriat, amicum alium ab isto non concupiscat.

Quot erant infortunata suorum flagitiorum mancipia, quæ nisi inani- *Præsentia* tates recogitare non assueverant, nisi DEI *stu-* vana terrenæ prosperitatis auguria *dium fa-* prælagire noluerant, nisi inter quo- *cit ex fla-* tidiana stultiloquia non morabantur: *gitiorum* quærebant tamen, seu stimulante *mancipiis* cordium *Filios DEI.*

cordium scrutatore, seu exterriti ul-
tricius Justitiæ comminatione, suæ in-
firmitatis pharmacum, suæ calamita-
tis remedium, suæ iniquitatis asylum;
dumque iuge salutaris præsentia præ-
scriberetur anxiiis exploratoribus ex-
ercitium, profitebantur clarissimum
hujus religiosissimi instituti consilium;
& vix prima meditabantur prolego-
mena, nondum initiale excefferant
vestigium, propriis desideriorum pe-
dibus procedebant, etiam solis affe-
ctibus dilectum animæ, inter amicos
& proximos investigare: intellige-
bant subtiliter momentum terrestris
gloriæ ad acquisitionem beatæ peren-
nitatis nullatenus suffragari; detesta-
bantur implacabiliter antiquæ capti-
vitatis jugum, quod terræ accola, vel-
ut ab intolerabili pondere ad cen-
trum moralis nihili, ad peccatorum
voraginem deprimitur, ut æternatu-
ris cruciatibus in sempiternum op-
primatur. Habens sibi præsentem
sanctissimi Redemptoris faciem, non
aliò detorquet oculum; sed illam,

quam semel oculatius conspexerat,
aspicere non desinit; nève impediatur
respicientem Spiritum animalis ho-
mo, illum fortiter triplici vinculo,
nè disrumpatur faciliter, ad Bethle-
miticæ specus alligat præsepium: fi-
de videlicet; sed vivacissima: spe se-
curissima, & ardentissima charitate.
Sic victa, & vineta caro discit, non
carnem sapere, sed florem campi,
qui fœnò modicò, nè nostra refri-
gesceret charitas, obtegebatur: hæc
felicissima est transmigratio, de Ægy-
pto ad apicem Libani, de leonum
antris, & caveis pardorum ad unum
ab unitate moris ovile Pastoris opti-
mi: hæc est optata transmutatio ex
miserabili mundicola in solitarium e-
remiculam, ex circumvago ambulo-
ne in eremitam, in aligerum viato-
rem ad patriam sanctarum mentium,
ad Regiam coronatorum gloriæ & ho-
nore Principum, ad curiam inclyto-
rum Senatorum terræ, ad incompa-
rabilem provinciam ami-
corum DEI.

A I N.

VERSUS
XVII.

Defecerunt oculi nostri ad auxilium
nostrum vanum, cum respiceremus ad
Gentem, quæ salvare non poterat.

S A D E.

VERSUS
XVIII.

Lubricaverunt vestigia nostra in iti-
nere platearum nostrarum; appropin-
quavit finis noster, completi sunt dies
nostri; quia venit finis noster.

C O P H.

VERSUS
XIX.

Velociores fuerunt persecutores no-
stri aquilis Coeli: super montes persecuti
sunt nos, in deserto infidiati sunt nobis.

RES.

RES.

VERSUS
XX.

Spiritus oris nostri, Christus Dominus, captus est in peccatis nostris: cui diximus: in umbra tua vivemus in Gentibus.

SIN.

VERSUS
XXI.

Gaude & lætare Filia Edom, quæ habitas in terra Hus: ad te quoque perveniet calix; inebriaberis, atque nudaberis.

THAU.

VERSUS
XXII.

Completa est iniquitas tua Filia Sion, non addet ultrà, ut transmigret te: visitavit iniquitatem tuam Filia Edom, discooperuit peccata tua.

SENSUS LITERÆ.

Illi, quorum oculi deficiunt à Domino, incipiunt lubricare.

Sanctificatus ab utero Propheta Domini, superno confortatus lumine, non suos, sed populi sui caligantes deplorat oculos, dum fontalem reliqualamentationum scaturiginem præmittit plorans: *Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus ad gentem, quæ salvare non poterat: quando relictò Exercituum Dominò, repudiato Altissimi auxiliò, innixi sumus super baculum arundineum brachii humani: defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum: quando, declinantes lucernam Domini, Ægyptiacis obvoluti tenebris, in auxilium nostrum inimicas provocavimus classes; quando in refugium nostrum elegimus Assyrios, crudeles bonorum nostrorum deprædatores; quando in Ægyptum, ubi olim universa Judæorum Progenies aquis fuerat suffocan-*

da, spei nostræ projecimus anchoram. Deficientibus ergò oculis nostris à Domino, lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum: id est, elucubrans Carenli: lubricaverunt vestigia eorum propter sanguinem effusum, qui vias fecit lubricas: vel quia, nimis ingravescente dolore, velut amentes effecti, inceperunt undique discurrere, in uno loco, vel ad modicum subsistere non valentes: hanc lubricam viæ glabritiem suò jam Sæculò præviderat Psalmista, dum scedifragæ Judæorum posteritati imprecabatur: fiant via illorum tenebræ, & lubricum! (a) Veridicam hanc Davidis imprecationem v. 6. idem Propheta Domini, qui de ejus consummatione suis in Threnis lamentatur, suò quoque vaticiniò confirmavit ut futuram, dum prædixit: via illorum erit quasi lubricum in tenebris; impellentur, & corruent in

(b) *Ferem.*
23. v. 12.

ea. (b) Deficientibus ergo oculis nostris à Domino, lubricaverunt vestigia nostra, non in terra aliena, sed in trito platearum nostrarum itinere, quando, inito cum adversariis amico foedere, liberam iisdem in Urbes nostras pandimus viam, qui, crudeliter effuso fratrum nostrorum sanguine, lubricas fecerunt plateas nostras. *Appropinquavit finis noster, completi sunt dies nostri, quia venit finis noster: quia venit finis commorationis nostrae in Urbibus nostris.* Fugimus ergo ad praecepta montium, inaccessas inibi quasituri cavernas; prope ravimus in desertum, secura meditantibus latibula: sed & hic, deficientibus oculis nostris à Domino, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum: *velociores enim fuerunt persecutores nostri aquilus Caeli; super montes quoque persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.*

Josias
Rex, licet
innocens,
occisus est
propter
peccata
subdito-
rum.

Appropinquavit ergo finis noster; nam & insuper: *Spiritus oris nostri, Christus Dominus, captus est in peccatis nostris: cui diximus: in umbra tua vivemus in Gentibus:* legit Pagninus: *Christus Domini: id est: unctus in Regem.* Accipitur hoc, celebri Expositorum calculo, de Josia Rege, quem Judaei vocabant *Spiritum oris sui, quia sub ipso pacificum Regnum habuerunt, sicut Spiritus bene regit corpus: vel: prosequitur idem: dicitur propter jactantiam Judaeorum, qui semper habuerunt in ore Josiam, de eo se jactantes: quem sapiens hac tropologica describit similitudine: memoria Josiae in compositionem odoris facta, opus pigmentarii: in omni ore quasi mel indulcorabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini:* (c) cuius quoque compendiosam laudum palinodiam sacer concinnat Chronologista: *Similis illi non fuit ante eum Rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua juxta omnem Legem Moysi:*

(c) *Eccles.*
49. v. 1.
& 2.

(c) Sed plurimum exaggerat subditorum peccata, quod sequitur: *verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor ejus contra Judam.* (e) Appropinquavit ergo finis noster: adeo completa est iniquitas nostra, ut & iste Spiritus oris nostri, unctus Do-

(d) 4. *Reg.*
23. v. 25.

(d) Sed plurimum exaggerat subditorum peccata, quod sequitur: *verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor ejus contra Judam.* (e) Appropinquavit ergo finis noster: adeo completa est iniquitas nostra, ut & iste Spiritus oris nostri, unctus Do-

(e) 4. *Reg.*
23. v. 26.

(e) Appropinquavit ergo finis noster: adeo completa est iniquitas nostra, ut & iste Spiritus oris nostri, unctus Do-

mini, Rex innocuus, Defensor noster in insidiis, Protector in periculis, in necessitatibus Opitulator, captus sit in peccatis nostris, occisus in Mageddo à Pharaone Nechao Rege Aegypti: *in peccatis, non suis, sed nostris; pro peccatis enim Populi non infrequenter punitur Prælatus: testatur id intemeratus Moyses, propria doctus experienciâ, Populo Israëliti- co sua exprobrans peccata: iratus- que est mihi DEUS propter vos.* (f) Septuaginta vertunt: *Christus Domi- nus: id est: Jehova: quod est: DE- US:* hinc Ambrosius cum Hierony- mo & aliis accipiunt ad litteram de Christo, ad quem more Prophetico lamentabundus respexit Propheta: quasi dixisset: hæc est funesta malo- rum clausula, hic est lugubris lamen- tationum epilogus, quod Spiritus oris nostri, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, capietur in peccatis nostris: hoc est tragicum Threnorum Epitome, quod, adveniente temporis plenitudine, desideratus cunctis Gentibus Mes- sias noster à nobis tradetur, ad illudendum, & flagellandum, & crucifi- gendum. (g)

Hæc sunt mala pessima ad oculo- rum nostrorum à Domino defectum confectaria. Et quod est afflictio super afflictionem: Soror nostra Filia Edom gaudet & lætatur de malis nostris: Verum, *gaude & lætare Filia Edom:* an ignoras, gaudium de alieno malo ejusdem mali esse incenti- vum? *gaude & lætare Filia Edom:* extrema gaudii tui luctus occupabit; nam *ad te quoque perveniet calix persecutionis; inebriaberis amaritu- dine, atque nudaberis præ paupertate:* Imò jam jam *visitavit Dominus iniquitatem tuam; discooperuit pec- cata tua:* id est, elucidante Carenfi: *pœnam manifestam intulit pro pecca- tis.* Nobis verò illucescet post nubi- la Phæbus; nam *miserator & mise- ricors Dominus, longanimis & mul- tum misericors, non in perpetuum irascetur, neque in aeternum commi- nabitur:* (h) Gaude ergo & lætare potius Filia Sion: *completa est iniqui- tas tua Filia Sion:* id est: completa est pœna pro peccatis; nam phrasi Scripturistica non infrequenter pec- catum pro peccati pœna sumitur: hinc

Aliquan- do Præla- tus puni- tur pro- pter pec- cata sub- ditorum. (f) Deut. 3. v. 26.

Christus à Judeis traden- dus fuit potissima materia lamentan- di.

(g) Matt. 20. v. 19. *Sapè, qui gaudet de alieno ma- lo, eodem malo pu- nitur.*

(h) Psal. 102. v. 9.

hinc Apostolorum Princeps de eo, qui pro nobis tentatus est per omnia
 (i) Hebr. 4. v. 15. pro similitudine absque peccato, (i) audet asserere: qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. (l) 1. Petr. 2. v. 24. Completa ergo est iniquitas tua Filia Sion; adimplesti mensuram captivitatis Septuagenariæ: amodò, depone vincula colli tui captiva Filia Sion. Sed restat

indagare, quomodò veritati sit consentaneum, quod sequitur: non addet ultra, ut transmigret te: cum Judæi postea à Tito & Romanis sint vastati? Respondet angelicè Thomas Angelicus: non ultra, inquit, punieris, scilicet pro his peccatis; sed si nova committas, uti revera facies, rursùm punieris per Ti-

sum. (m)

(m) S. Th.
 cit. apud
 Corn. 32 e.
 4. Thren.

AIN.

VERSUS
 XVII.

Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
 vanum, cùm respiceremus ad Gentem, quæ sal-
 vare non poterat.

SAD E.

VERSUS
 XVIII.

Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platea-
 rum nostrarum: appropinquavit finis noster.
 completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

COP H.

VERSUS
 XIX.

Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis
 cœli: super montes persecuti sunt nos, in deser-
 to insidiati sunt nobis.

RES.

VERSUS
 XX.

Spiritus oris nostri, Christus Dominus captus
 est in peccatis nostris: cui diximus: in umbra tua
 vivemus in Gentibus.

SIN.

VERSUS
 XXI.

Gaude & lætare Filia Edom, quæ habitas in
 terra Hus: ad te quoque perveniet calix; ine-
 briaberis, atque nudaberis.

THAU.

THAU.

VERSUS
XXII.

Completa est iniquitas tua Filia Sion, non addet ultra, ut transmigret te: visitavit iniquitatem tuam Filia Edom, discooperuit peccata tua.

SERMO QUINQUAGESIMUS.

Affiduum Præsentie DEI studium omne procurat bonum, illò verò neglectò cuncta propullulant mala.

Miles in conspectu sui Principis certans, fit animosior.

Magnanimum facit militem, indefinens aspectus sui Principis, quem videt hostilia inter agmina intrepidum, collateralia inter commilitonum funera magnanimum; dum enim præsentis Archistrategi considerat se inruentem oculum, viriliter contendit assilire adversarios, & contra inimicam colluctatorum aciem fortiter dimicare: & ubi directus in militem confligentis Chiliarchi oculus pugnantem aspicit, & iste aspicientem respicit, inflammatur ad luctam confligentis antagonistæ animus, nec cedit cadenti æmulo, nè insipienti Ducis oculo displiceat, vel nomen generosi pugilis amittat. Militiam esse in terris vitam hominis, est extrà dubium, cui invictus exercituum Dominus suâ præest præsentia: hanc dum Christianus miles considerat, ut huic præsidenti militiæ Principi placeat, omnem socordiam abigit, & totam suarum virium suppellectilem, expugnandis licet validissimis hostibus impendit; quod adeò verum est, ut versans ante concertantis bellatoris oculos, fortissimi Ducis, insipientisque DEI præsentia, quamcunque pavidam excutiat formidinem. Anxiabatur oppressus Rex Solymæ intolerabili tot populorum regimine; subiciebantur adolescentis gubernio amplissima provinciarum territoria, egebat numerosa militum acie ad regnicolarum tutelam, nec minùs legum indigebat scientiâ ad conservandam regni requiem, & tribunaliū integritatem; & quamvis non careret tribunis & centurionibus, procul videre tamen providum oportebat Principem, ut hostiles alieni-

genarum gentium insolentias abigeret, & unâ simul recogitandum ac consulendum se obtulit, qualiter dirimendis subditorum litibus prospiceret, & reconciliandis discordantium inquilinorum mentibus vacaret: minabatur tranquillitati domesticæ intestina dissentientium civium altercatio, & confœderata vicinorum allophylosum audacia pacifici Regis pacatam temperiem interturbare conabatur: fatale amborum exitio ut provideret, & tempestuosas utrorumque adversariorum procellas reprimeret illuminatus Salomon, inter frequentia lachrymarum stillicidia, erectis in cælum palpebris affixisque DEO adjutori oculis Altissimum prostratò invocans animò, & provoluto corpore adorans Creatoris sui Sanctissimam Majestatem, supplicabundus deprecabatur, pro Sapientia instans præsentia: *mitte illam à Sede Majestatis tue, ut tecum sit, & tecum laboret*: non petit aligeram cœli militiam, in sui principatus præsidium; solum Patris misericordiarum postulat filium sibi præsentem fieri, secum collateralem operari. Utinam saperet, & intelligeret mortalis homo, quid possit, si sibi in memoria assistat Patris Sapientia; quæ supportare pondera, si suum suo humerum jungat humero; crediderim sanè, non aliam suæ menti effigiem, non aliam suis potentiis imprimi sineret imaginem, quàm hujus in via comitis, hujus in vita præsidis, hujus in tentationum conflictibus assistentis, hujus periclitanti animæ præsentis Agonothetæ: confliges fortiter, si tuis illum præfigas obtutibus cum tentatore confligentem;

Salomon in arduo Regni gubernio confugit ad Filii DEI præsentiam.

gentem; supportabis alacriter gravissimam pœnarum machinam, si hunc super humeros suos crucis portantem principatum objeceris tuis aspectibus imitandum: tuo velim imprimas animo sapientissimam hanc eruditionem, quâ sapientiæ increata, quæ Verbum ingenti Genitoris est, præsentia ad gubernandum utilissima, ad sustentandum robustissima, ad dirigendum instructissima commendatur.

*Præsentia
DEI totum
componit
hominem.*

Una sanctissimi Numinis recogitata memoratio, una in reflectente memoria DEI præsentia totum componit hominem; velat peplô modestiæ circumgyrantes oculos; pingit in genis ruborem verecundiæ; compescit indisciplinatam brachiorum & manuum dissolutionem in ludicris gesticulationibus; frœnat licentiosam liberioris linguæ petulantiam; cohibet externam inquietorum metuum insolentiam: uno hæc interiori urgentis conscientiæ stimulo veluti exarante stylo, præscribit parentibus providam suarum prolium educationem; docet moderatam oscitantium servorum castigationem; dirigit æconomicam dirigendæ familiæ gubernationem: sine hanc tecum, si præes subditis, tuis inesse functionibus; dum jus cogeris dicere in subfelliis, & non errabis; si cogeris itinerari elongato corpore, noli animo peregrinari à Domino; sed suam faciem tuis impressam sensibus, tuis insculptam amorosis affectibus semper respice, nec unquam obliviscere, nè suô destitutus consortiô, destituaris pariter auxiliô; quemadmodum suô non caret adjutoriô, qui suô nititur contuberniô, suæ præsentiae exercitiô in omni tempore communiari, in omni loco protegi, ac defendi.

*In præsentia
DEI
ambulans
conculcat
leonem &
draconem.*

Cui alteri, quàm hujus professionis studioso promittitur ore dominico: cum ipso sum in tribulatione? dum præliari cogeris, dum leoni circumvago, quærenti, quem devoret, effugere contendis, ad imaginem cordi tuo insculptam respice; & pede prospero conculcabis, hac conculcante tecum, leonem & draconem. Est ista harum duarum belluarum differentia, est sua ambabus diversitas in assultu; quod leo apertè sæviat, draco occultè viam effugii præ-

Pars IV.

cludat; hiantè rictu ille, fremente, sed recondito ore, iste contendit devorare; utriusque eludes crudelitatem, illius palàm sævientis, non minus, ac istius clàm insidiantis atrocitatem: si tuis times gressibus, nè irritantur laqueis, nè fraudibus illaqueentur, confide Duci tuo, illius tibi quantocyus imaginare præsentiam, hæc sola tibi sufficiat assistentia, non enim indiges alienâ: *noli timere, quando tribularis, quasi non sit tecum est DEUS DEUS: solatur mœrentes Augustinus: fides sit tecum, & tecum est DEUS in tribulatione:* (a) non ambias corporeô videre oculô, quô Spiritus videri non potest, sed spirituales refera dubiæ mentis oculum: hoc aspiciente, DEUM tibi præsentem respice, & opus quodcunque arduum, sinè angore molestæ formidinis, auspicare.

Comminabatur exitium ferale Collegio Apostolico, per fretum naviganti, tempestuosum mare undabant aquæ, spumabant fluctus, navicula, tanti Senatûs bajula, unô vix non peritura naufragiô, periculose fluctuabat: sed cur, amabo, imperuosum mare, quod toties divinis transilientis Christi pedibus tumentia terga submisit, quod incedente per illius fluctuabundos vortices marium Domino, viam transmeaturo in turbidis fluctibus stravit, nunc in periculum sui Authoris desævit, & in suorum funestam conspirans perniciem amplius solitô intumescit? non aliam ab illa reperio rationem, quam sacer Evangelista brevi tri-verbio recenset: *ipse autem dormiebat:* (b) conclude

*Per fidem
cum homi-
ne.*

*(a) In Ps.
90.*

*Illis, qui
non ambu-
lant in
DEI præ-
sentia,
Christus
dormit.*

*(b) Matt.
8. v. 24.*

Lector Christiane: quoties turbulentus Aquilo tribulationum vehementi flamine tuæ mentis nutantem cymbam invadit, quoties coagmentata adversitatum flabra usque ad præsentaneum tuæ perditionis discrimen conspirant, ignaviæ somnô soporatum dormire Christum, hinc irruere procellas adversitatum, exindè minaces undas sævire: sed sequere consulentem Aurelium, ausculta, ruinam hominum cum Redemptoris somno subtiliter connectentem: si fides tua dormit in corde tuo, si, clausis velut oculis, præsentem non intueris, sed quasi cum absente conversaris, profectô in navi tua tuus sospi-

H h h h h

tator

rator obdormit Christus, quia Christus per fidem in te habitat; qui, nisi apertis fidei oculis, non se præbet spectabilem, tuis solis, & non aliis conspiciendus. Ergo, cum turbari cœperis, excita Christum dormientem; fige tibi tuo in animo præsentem, experieris illicò tuæ salutis invigilantem, erit tecum in tribulatione, ut eripiat; si tempus scrutari satagis, & quandonam tecum in tribulatione futurus sit, sagaciùs inquiris, illud assignat ille: *clamabit ad me; & ego exaudiam eum*: tibi suam adscribe absentiam, qui suam negligis præsentiam; qui velut non præsentem reputas, ad quem, veluti tecum non existentem, non respicis, quem advocare clamando dissimulas, ad quem non magna cordis vociferatione, sed tepida veluti oscitatione clamans anhelas, quasi suò nolis præsidio muniri, suà non velis præsentia custodiri. Clamet os corporis; sed plùs resonet clamor cordis: spiritus quippè DEUS est, & in Spiritu clamandum tibi est, si vis clamorem tuum ab illo percipi, audiri & exaudiri; sicut enim non faciem hominis respicit tanquàm homo, sed magis intuetur cor, sic ad cordis potiùs vocem quàm corporis inclinat aurem suam: afflictus igitur in die tribulationis tuæ, quando impletum expertus fueris, quod ille futurum suis præfagivit pedissequis, suis futuris discipulis prædixit; *in mundo quidem pressuram habebitis; nam omnes, qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*: tunc ad absentis existentiam, tunc ad dormientis evigilantiam, tunc ad assistentis præsentiam aspira; amplectere in tuo corde jam præexistentem, fac illum tuarum cogitationum oculis visibilem, tuæque sollicitudini præsentem, ut experiaris, quàm verum sit, quod juxtà sit Dominus iis, qui tribulato sunt corde: tui sit muneris, tuæ sollicitudinis procurare, ut qui se ipso juxtà te est, quia ubique est, te recogitante, te tibi repræsentante intrà te sit per præsentiam, quia præsentem revereris, quia adstantem intueris, quia stipantem te profiteris.

Lugebat in tribulatione magna intemeratus Joseph, quando humiliabantur in compedibus pedes ejus,

jámque ferrum pertransiit animam ejus: sed manus illa, quæ innocuum DEUS per somniatorem à fratribus, volentibus eum occidere, liberavit, effecitque, quòd juxtà consilium Ruben in ci-
sternam mitteretur, eadem detinuit DEUS hunc barbarum, & non permisit ad eandem justum festinare: non impedivit tamen, insontem ad carcerem præcipitari; ubi nè solus foret, descendit cum illo in foveam Altissimus & in *vinculis*, clarissimò sapientis testimoniò, *non dereliquit eum*: (c) describit locum custodiæ doctissimus Philo, eumque *discipulare meditatorium* nuncupat: mira ergastuli vicissitudo: pœnosus & contumeliosus reorum angulus, convertitur in cœleste Athenæum, in quo divina docebantur oracula, ubi abscondita prophetiarum mysteria revelabantur; concluditur cum incluso, claudi nescius creaturarum omnium Conditor; quem descendente cum innocente Ægyptio in foveam, considerans clarissimus Martyr Cyprianus, applaudit captivo juveni, futuro quanto cyus Ægyptiorum Principi, & Patri regio Pharaonis: *ô beatum carcerem, quem illustravit vestra præsentia, ô tenebras sole ipso lucidiores, ubi non tam Martyrum, quàm ipsius DEI præsentia, nec tam illa DEI templa, quàm ipse templorum Dominus ex misero loco paradisum effecit!* (d) Audis, quid sola DEI præsentia efficiat, quàm mirabiliter inter magnifica Omnipotentis suæ dexteræ prodigia elucescat! sed illud maximum miraculorum omnium est portentum, quod inconsumptò animò perduraverit, nullam, ut solent leviores animi, effuderit querimoniam, nullam, quasi desertus conceperit in DEUM diffidentiam, sed contrà omnia objecit potentiam, gratòque animò pericula sustulit, atque etiam tacens, dum condemnabatur, justo judici justitiam referans, & *linguam silere docuit, oculis immortalibus ultionem excedens*: ut loquitur Basiliius Selevciensis: (e) suum adjiciat præconium clarissimus Pelusiota, illustri in epistola 8. exaratum: *pudicitia arbiter, & viri iracundiam sedavit, & castitatis columnam posteris erexit, & fratribus fame laborantibus nutritium servavit, & Ægypto Præfectum designavit.*

DEUS per
exerci-
tium præ-
sentia
DEI sit ho-
minis con-
captivum.

(c) Sap.
10. v. 14.

(d) 1. Cy-
prian. M.

(e) Orat.

- (f) *Lib. 2. vit. (f)* Sed universam tantarum victoriarum seriem, cave, nè alteri adscribas, quàm illi fidissimo Achat, quem coronatus Psaltes hoc glorioso nomine insignit: *adjutor in tribulationibus*: (g) legit Hieronymus: *elevatio opportuna in angustia*: legit Campensis: *erit Verbum DEI fortitudo: misero fortitudo in temporibus molestis*: quamvis enim ferrum pertransierit animam Joseph, licet, Brunone sancto Commentatore, duritia tribulationis anxierit vitalitatem ejus, ad motum ferri corpus pertranseuntis, fortis tamen ut mors dilectio sustinuit ingentem hanc adversitatum congeriem, excussit ignavem ab animo formidinem, nec scindebatur anima sua ferri ferientis acie, sed pertransiit illud: habebat antè oculos præfixam sui Creatoris imaginem, gestabat depictam & affixam, imò insculptam, & infixam interiori memoriæ, veluti pictoriæ telæ divinæ Majestatis Idæam, cujus simplex intuitus fugit omne, quod ab hostili ferocia periclitanti innocentia obtruditur illicium, fugat quodvis periculosum confœderatæ potestatis tenebrarum adversus afflictos Filiorum DEI animos machinamentum; una quippè rememorata Supremi Protectoris assistentia edocuit fidelem servulum, quod longè postmodum expressit Os aureum oratione aurea, quam in elogium incarnati Doctoris Gentium declamat; dum nihil ita splendidum, ut vinctum esse propter Christum, adstruit, hancque captivitatem super Apostolorum eminentiam, super Doctorum excellentiam, super Evangelistarum extollit dignitatem: concludit prolixam Pauli panegyrim inamoratus Pater: *non ita beatum dico Paulum, quod in paradysum raptus est, atque quod in carcerem est conjectus; non ita beatum aestimo, quod verba audierit ineffabilia, atque quod vincula sustinuit: non ob id adeo beatum illum prædico, quod in tertium cælum raptus est, atque propter vincula.* (h) Non dissimiliter incarcerato huic propter conservatam, non absque ingenti miraculo, castitatem, aggratulandum censeo victori celeberrimo; qui periculosissimo invasus assultu, ad cogitatu horridam castitatis luctam, sine vul-
- nere furibundam tygridem superavit, uno tantum, sed validissimo propugnantis præsentia DEI munimine valatus: & esto supernus Arbiter prostratum in vili angulo obscuri carceris, sursùm ac deorsùm jactari dissimulaverit fidelem servulum, divinò tamen præsidio nunquam destitutus succubuit opprimenti tristitiæ, sed præsentem semper suum sibi adverterat Achatem; sic enim Sacer Chronologista, dictante Sancto Spiritu, recenset: *fuit autem Dominus cum Joseph*: (i) legit Chaldæus: *fuit Verbum Domini auxilio Joseph, & extendit ad eum misericordiam*: quid mirum, hoc uno præsentis socio, hoc coëxistente Armigero tales victorias reportari? Sed eum Dominus nec in carcere deserebat; quo sibi assistente, quo se corroborante, quo sibi dulciter per gratiam blandiente tentator prohibebatur accedere, inimicus homo necessitabatur fugere, & universa malorum omnium congeries in vanum evaporare: *Non ergo turbentur innocentes, cum falsis crimibus appetuntur, cum oppressa justitiâ trudentur in carcerem, visitat DEUS & in carcere suos consolatur afflictos.* (l) (l) *Ambr. Lib. de Jos. c. 5.*
- Sed ascendamus non nihil altius; & qui nepotem divinâ munitum providentiâ, divinâque protectum præsentia in carcere visitavimus, illius Avum fraterna rabie profligatum comitemur peregrinantem: verum vix iste iter meditari cœperat futurus in Ægypto advena, quando apprensus fidei servo suo Dominus egredientem alloquitur: *nè descendas in Ægyptum*: non enim patitur DEUS DEI facie Sanctos suos descendere, sed vult hominem semper illos ad superna eluctari: erat felicissimè præterea Ægypti territorium à terræ frugibus fertilissimum; nè igitur hoc abundantia illicio attraheretur Isaac, noluit eum Ægypti regionem ingredi: timet enim DEUS, Interprete Oleastro, suis dare loca amœna, & abundantiam: *quoniam novit homines etiam justos amœnitate loci facile delectari*; utque circumvagum ad certum determinet limitem, jubet quiescere in terra sibi postliminiò revelanda; & peregrinare in ea, eroque tecum: (m) quasi diceret, explicante Chrysostomo: nè sis anxius, neque curam habe, sed hic manes;
- (f) *Lib. 2. Epist. 236.* (g) *Psal. 9. v. 10.* (i) *Genes. 39. v. 21.* (l) *Ambr. Lib. de Jos. c. 5.* (m) *Genes. 26. v. 3.*

ego enim ero tecum : cū igitur suppeditatorem omnium bonorum habeas, nè sis sollicitus ; ego enim Dominus ero tecum : hoc te declarabit omnibus feliciorē ; hoc te affluentem rebus omnibus faciet : hæc est summa gloria, hæc est vera securitas, hæc est summa, & caput bonorum : *quia ego tecum sum.* Adstipulatur Ori aureo clarissimus Oleaster, dum solam DEI præsentiam totius incolumitatis scaturiginem assignat ; econtrā unam ipsius absentiam malorum pariter omnium esse originem, & canalem : *sicut omnia bona ex Ejus præsentia proveniunt, ita mala nobis occurrunt ex Ejus absentia.*

Sponsa realem Sponsi præsentiam compensat ejusdem Imagine.

Conquerebatur aliquandō enervis anima, modulabatur in sacro sancti Amoris epithalamio, & sibi minùs sufficiens, auxiliatricem filiarum Solympæ implorabat opem : *fulcite me floribus, stipate me malis :* quasi non posset aliter in præsentaneo sui amoris deliquio roborari, quàm odoris mentis florum, & fructuum : quærebat in lectulo nuper florido dilectum ; sed ille se minùs delectari floribus insinuans, ad usque conclavis ostium approximaverat ; illicò tamen, illa levante pessulum, à vestibulo festinans recedebat : sollicita plateas percurrerebat, si fortè illum, qui viæ & vitæ nomine gloriatur, reperiret in foris & plateis ; jamque quodam vehementis desiderii tædiò affici videbatur, tota in festinatione, levissimam oderat amorosæ dilationis umbram ; undè non ultrà sustinens amati distantiam, à floribus velut umbratile solatium expectabat, à malis nonnullam saltè auxiliarii speciem sperabat adipisci : verum, quid est ad sustentandum debilius, quàm caduci floris teneritudo ? quidnam prævalenti amoris vehementiæ medebitur aspera florum congeries ? Si petiisset myrrhæ fasciculum, deservisset saltè ad roborandum enervati amoris Spiritum ? Consolabatur tamen languentem, visa imago Sponsi ; ut quem optatò expansorum brachiorum obsequiò complecti non licuerat, saltè sua delineatum in effigie, suo repræsentatum in Symbolo contemplaretur : renuit verecundus Sponsus sanguinem rogantem & salutantem Sponsam reali suâ præsentia

oblectari ; nè tamen desolata nimium se derelictam penitus opinaretur, se ipsum in adumbrante floris imagine repræsentatum transmiserat, asseverans : *ego flos campi ;* Adeò prodest languenti in amore, periclitanti in dolore, sola dilecti præsentia in flore designata, ut omnem gementis animi, aut deficientis animæ deliquium valeat confortare. Est aliud Michol cujusdam amantis amariæ mysterium, *salvat vi-* quò imaginata amati conjugis effigies *tam Davidis hujus* suam supplens absentiam, sui Vicariatùs ministeriò plenissimè lugentem contentabat. Hostili circumvallabatur exercitu, tugurium Davidis ; urgebat lividus furibundi Saulis genius, satellites ut inquilinum caperent, captumque ad auream surgentis auroræ horam trucidarent : astuta conjux, subodorata necessitatis impotentiam, secretum malevoli Principis exploraverat, statimque ignarum monens conjugem, ad fugam, quàm armatos circà domum eluderet milites, hortabatur ; utque circumfluam militum stationem securius falleret, tulit sollicita mulier *statuam, & posuit eam super lectum,* (n) opertam (n) *1. Reg. 19. v. 13.* vestimentis David ; utque figuram profugi consortis verisimiliorem efficeret, jecur recenter jugulata capreae adhibuit, ut imago palpitante caprini jecoris reciprocaret halitum, aut spiritum, sicque defixi in vultum imaginis militum oculi deciperentur : sic salvabatur absens transfuga ; qui alias infallibiliter periisset, nisi mentita imago viri præsentiam exhibuisset. O quantò verius salvat perendam peccatricis animæ vitam, imago DEI, seu dein ad desolatæ Sponsæ solatium in flore efflorescens, seu in umbra veluti retrò parietem delitescens, seu carnalibus oculis ad incrementum fidei subtracta, & solis spiritualibus aspicienda ! Ad salutarem incuriarum mentium confusionem hæc dicta sunt ; ut colligant legentes, acervum divinorum charismatum, congeriem bonorum omnium, in DEI præsentia, etiam tantummodò delineata, imò non nisi leviter in simulacro quopiam exemplificata ; nec enim misereantis DEI clementia ad propriam dignitatem adeò provida respicit, ut minùs humanæ prospiciat indigentia. Expertus est Divinae Præsentia

Quanto verius salvat animam peccatricis vitam Imago DEI.

Patriarcha Jacob expertus est validissimum Præsentia DEI adjutorium.

(o) Genes. 28. v. 15.

(p) In Ps. 9.

Abraham ambulando coram DEO fuit perfectus.

Præsentia validissimam tutelam in periculis, assistricem auxiliatricem in dubiis, sapientissimum oraculum in consiliis à sua exulans patria, in ardua prolixi itineris via peregrinatus Jacob; qui supplantati fratris miram suspicatus rabiem, vel ablegatam insidiarum metuens copiam, unius Numinis confusus adjutorio, audire meruit: *ero custos tuus, quocunque perrexeris*: (o) legunt Septuaginta: *ecce ego sum tecum, custodiens te in omni via*: vertit Chaldaeus: *ecce Verbum meum in adjutorium tuum erit*: quod alter textus superventurum asserit, hoc hæcce legentium versio præsentialiter promittit: quasi latenter diceret: *ero, & sum præsens*; auxiliior, indistans opitulator. Vestra ut loquar veniâ, quid ominer, exponam, sic DEUM referens loquentem: *ero custos, si præsens fuero*: habebis viæ Ducem in patulis effectibus; si tamen me tibi præsentem prius gestaveris in corde. Ad hanc Divinitatis Vicariam, ad hanc delineati Numinis imaginem collimare videtur subtilis Titelmannus, hoc velut genuinò oraculò intemeratæ Veritatis: *nunquam Domine inventus es derelinquere eos, qui te ex animo quaesierunt; sed assistis eis præsentia tuâ*: (p) Hæc una si deficiat, deficit spirituali virtutum exercitui suum armamentarium, deficit ambigenti ignorantia suum oraculum, deficit periclitanti consilio suum præsidium, suum castello inexpugnabili promontorium. Suum consolaturus aliquandò puerum Abraham Divinus Conditor, apparuit fidei nonaginta novem annorum servulo, non instar invisibilis apprehensæ imaginis ideæ, sed specie visibili, dum teste Augustino suum sibi vernaculum adoptare vellet in filium & hæredem; alloquebatur attonitum spectatorem: *Ego Dominus omnipotens*: legunt Septuaginta: *Ego sum DEUS tuus*: quasi diceret, Oris aurei eloquiò, vel saltèm non exprimens insinueret: *ego sum, qui res tuas usque in præsens variis modis dispenso*: magna gravitas dignitatis! quæ justo tribuitur, dum unus universi orbis opifex, solus totius mundi Conditor tam circumstantialiter effatur; *Ego sum DEUS tuus*: quò adjecti pronominis additamentò amo-

ris sui teneritudinem ergà dilectum sibi Patriarcham palàm clarissimè manifestavit; utque paternam solliciti cordis exprimeret providentiam, suavius compendiare statuit præceptò, amplissimum perfectæ Sanctitatis documentum: *ambula coram me, & esto perfectus*. (q) Mira, sed indissolubilis connexio, quâ ambulare coram DEO præmittitur, & illicò capessendæ perfectionis obtentio commendatur!

Languebat Lazarus in Bethania, *Mors Lazari* vel veriùs, juxtà nomenclaturam, *Lazari adiacebat in domo afflictionis*; sic enim à Syro vertitur, licèt *domus obedientie* à Clarevallenfi Antistite transferatur; languor erat, Cassiano exploratore, fortissimus; *erat quippe infirmitas anima, quæ ex Domini absentia ad interitum tendit*: opinatur, & ominatur simul Simon de Cassia: (r) degebat zelosissimus nostræ salutis venator, vel piscator apud Jordanem; sic enim interpretatur Albertus magnus, dum Dominus juxtà Jordanem maneret absens à Lazaro, cujus absentia causa est infirmitatis; & quia causa causæ causati causa reprehenditur, JESU absentia mortis pariter causa fuisse scribitur; qualiter namque subsistat incolumis mortalium vita sinè vivificante? notificant, non alieni terrenorum Medicorum, sed soli DEO omnium infirmorum validiori Archiatro sorores anxietatis; nève ingesta prolixitas mentis illi generaret fastidium, qui sua inter oracula contemplativis mentibus nuper præscripserat: *orantes nolite multum loqui*: brevissimâ periodò insinuant: *ecce, quem amas, infirmatur!* quasi suorum cordium scrutatori declarare expressius voluerint, commentatore Aidelberto: *sufficit, ut noveris, cui innata est, non suggesta voluntas languendi*: (s) sed dulcis Dominus distulit curare, ut posset resuscitare. Elapsò tandem biduò accingitur itineri, ut & facultas morti indulgeretur occidendi, & concederetur sepulchro venia mortuum absorbendi; non subtrahit exanimatum cadaver putredini, & massam carnis emortuæ fætori: miratur sorores geminas Seleuciensis Basilius, & fortes velut mulieres deprædicat venerabundus, quòd, ubi à vitæ Domino respon-

(q) Genes. 17. v. 1.

absentia Christi.

(r) Lib. 5. c. 15.

(s) Orat. 16.

respondente earum invitanti querimoniam inaudierant: *infirmetas hac non est ad mortem, sed pro gloria DEI*, & tamen expertæ sunt mortuum obiisse contrario rei eventu, non sint offensæ, sed sinè mendacii suspicione, obviam occurrentes, adierint Salvatorem: mortuum lugent; nec tamen dicentem ac promittentem: *infirmetas non est ad mortem*: carpunt vel increpant ob sponsionis nullitatem. Sed inamorado Hospiti, amanti advenæ plùs fuerat mortem vincere, quam Lazari languorem eliminare: advenit tandem, licèt & importunis sollicitatricis Marthæ precibus lassatus, priusquàm veniret in castellum; quò cum pertingeret, accelerans illa, sororem vocat, dicens: *Magister adest, & vocat te*: quâ precor licentiâ utitur, vel epicheja, ut vocatam à Magistro Veritatis asserat, quam tamen noverat ab eo non vocatam? excusat Doctor Angelicus Martham: *ipsam Christi præsentiam, vocationem, Martha reputavit*. Vides, quemadmodum muta DEI præsentia vox Verbi reputetur, quasi foret increatæ Sapientiæ Vicarius, & genuinus Locumtenens incarnati Salvatoris nostri. Si ergò, vel prævalente doloris vehementia, vel ortò ex ærumnis fastidiò nequis alloqui, minùsque vales colloqui cum DEO tui cordis hospite, aut tuæ patientis animæ inquilino, præsentem cogita, & forsàn efficacius impetrabit sola præsentis DEI recogitatio, quàm verbosa locutio, quàm prolixa confabulatio. Unus interea amatarum querimoniarum stylus à Lazari bonis sororibus observatur; una conformat alteri suam pro fratre perorationem: *Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus*; (t) ecce, quam reverentiam observent ergà Dominum! non exprobrant prolixi morosi adventus moram, nec in violentos ululatus prorumpunt, sed gemebundæ instar turturis gemunt; sciebant ambæ, quia quæcunque petierit à Patre Filius, à DEO de DEO DEUS, daturus sit illi DEUS; hoc unum instanter adstruunt, constanter id ipsum asserunt: *si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus*; quasi dicerent, perhibente Alcuino: cum præsens fuisti, non morbus, non infirmitas aliqua appa-

rere ausa est, apud quas vitam noverrat hospitari. Hoc sola potest JESU præsentia, hanc efficaciam quodammodò excludit ejus absentia.

Vnam, præ mille filiabus Solymæ, Sionis puellam adduco, à moribus sanctam, à virtutibus grandem, à *Sponsa non Sponsi favoribus æstimatam, quæ su-* *patieba-*
um provocatura Sponsum, suum inve- *tur elon-*
stigatura DEUM, clamabat & voca- *gari à*
bat: *revertere, similis esto dilectæ mi Sponso.*
caprea, hinnulòque cervorum (u) super (u) Cant;
montes Bethel; affecta videtur tædiò 3. v. 17.
ex vallium declivio; hinc ad prærup-
ta rupium aspirat, ad montium cacu-
mina totis affectibus anhelat: sed nè
ad tumida superbæ celsitudinis fastigia
respicere videatur, flagrat desiderio
montium Dilecti sui pedibus substrato-
rum, suis vestigiis metiendorum, nè
forsàn illi cogitabundo incidant
intellectui, quos fides tollere, & in
marinos vortices à fide dejici recen-
set Evangelista Matthæus; (x) his e- (x) *Matt.*
nim, quos fides grano sinapis com- 17.
parata tollit, non ascenditur in Be-
thel, quæ domus est ascendentis. Sunt
montes Prophetarum apices, Patriar-
charum superficies, de quibus suò
jam Sæculò præfagiit puer Domini:
fundamenta ejus in montibus sanctis:
ad quos ambit amatrix anima elucta-
ri, ingressura Domum DEI, quæ con-
stituta in valle lachrymarum ascensus
suos disposuit in corde suo, vel à scru-
tatore cordium disponi impetravit, ut
amando ascenderet; ut enim assecu-
rat amantem animam Augustinus:
quantò plùs amaveris, tantò plùs a- *Amans,*
scendes. (y) Transilit dilectus cervo- *quò plùs a-*
rum hinnulus, sequitur ascendentem, *mat, cò*
vociferatur quasi adversus reverten- *altius ad*
tem; utque situ ac gressu progredien- *DEUM,*
ti conformetur, & ascendenti, ascen- *quem a-*
dit de deserto sicut virgula funni ex *mat, ascen-*
aromatibus myrrhæ & thuris; non *dit.*
amplius gyrovaga circuit civitatem, (y) *In Ps.*
non per plateas quærit dilectum, sed 85.
directo itinere ad sanctam Sionis ar-
cem ascendit, ut sinè labore in cir-
cuitu ad domum DEI pertingat. Illud
investigandum superest, quonam a-
moris impulsu, quonam doloris effe-
ctu sinè interpellante parenthesi sub-
jungat: *in lectulo meo per noctes qua-*
sivi, quem diligit anima mea? quid
subitum in momento emergit, ut ca-
dere intendat in lectum, quæ modò
ascendere

*Præsentia
DEI est vi-
caria DEI.*

(t) *Joan.*
11, v. 21.

ascendere moliebatur ad montes? vix supplicabat amato, ut instar Sylvestris feræ velociter currentis exultaret, ut gigas ad currendam alpium inviam viam, quando jam velut sacri amoris vertigine laborans, sine suadentis consilio persuasa, sine verecundi pudoris iudicio, sine maturæ deliberationis gubernio, neglecto totius modestiæ, opportunitatisque ordine, de thalamo tractat, seque per noctes eum quæsisse insinuat, quem diligit, non tam ipsa, quam anima sua, ut, Bernardo interprete, demonstret Sponsæ Spiritum esse Sponsum, qui à se non carnali, sed spirituali amore diligatur. Sed quæ connexio ascensus ardui cum dulci requie, montis asperrimi cum suavi lectulo? resolvit profundam occultioris dubii quæstionem Gilbertus Abbas: elapsus fortasse fuerat Sponsus sanguinum investiganti dilectæ suæ super montes circumvagi instar hinnuli, quasi foret volitans Aliger; quidni cum revertente revertens illa de montibus illis, in quibus illuminans mirabiliter Sol Justitiæ illuminabat copiosius solium Patris luminum, Patris nostri, qui in cælis est, ad quem, nè tenebrarum voraginem cogatur, aut finatur ingredi, clamabat sæpius, gemebat abundantius, supplicabat indies, imò in quavis diei hora sæpius: *Dominus illuminatio mea, & salus mea*: (z) individuat Hieronymus ipsas tenebras illuminandas: *in tenebris afflictionum vel errorum*: quid est mirandum, quod recedente hujus luminis illuminatore ipsa decidat in lectulum infirmitatis suæ, verseturque super stratum suum meditabunda de dilecto; non ut lasciviat, aut delectetur in lectulo consolationis, in thalamo cœligenæ etiam oblectationis, nè videatur velle deliciari magis, quam resanari; non delectatur in lectulo concupiscentiæ, sed magis reluctatur memorata dilecti solius, quem semper vivacissimis specierum coloribus effigiatum in sui cordis receptaculo gestans semper utebatur præsentem, esto jam noverit, eum ad propria revertentem, inque æternis montibus salientem, collēsque justorum omnium transilientem: undè interea peregrinante Dilecto in sanctis montibus, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, dies illa, quantum-

(z) Psal.
26. v. 1.

vis una, quæ melior est in atriis Domini, in quæ jam dudum deficiebat desiderans, quando in Verbum suum in Verbum Verbi supersperavit; & dies una super millia, una, quam non præcedit hesternus, & quem non urget crastinus. Contemnamus fratres dilectissimi, jam dudum in fide Divino Sponso desponsati, contemnamus millia dierum; cunctis præligamus unam, quò eligamus abjici in domo Domini magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum. Sed, cur amabo, in nocte Solem quærit, & quidem in lectulo, quasi foret obdormiens; vel, obruta somno dulci, cur indagat in lectulo doloris, in strato morroris, & infirmitatis? certè *requies in lectulo doloris*, illius scilicet, prosequitur præfatus Pater, *quem amor perarturit de absente Sponso*. (a) Ergò, dum tribularis à sinistris eventibus, dum cruciaris à vulneribus, dum spoliaris opibus, fuge dilecti absentiam, amplectere præsentiam, ut moreris in sapientia, atque prudenter sapias, etiam quando infinitus stultorum numerus tuæ infidiatur providentiæ; sic enim in sapientia, sed increata, gloriatur justus cujuscumque anima, quæ sedentem in cathedra sapientissimum, volens, ut sua suum, ut Sponsa Sponsum æmulari, imò & dulcius & fortius amplexari, canebat voce tremula: *super omnes docentes me intellexi*: nève inquireretur ad fastigium, doctrinæ ostendit scaturiginem, originem suæ capacitatis: *providebam Dominum in conspectu meo semper*: (b) legit Mauretus: *suspicio coram me jugiter*: quò suspicientis commodò, quò providentis lucro? dicat ipsemet: *quoniam à dextris est mihi, nè commovear*: Chaldaus abundantius elucubrat: *posui Verbum DEI in conspectu meo semper; quoniam Divinitas ejus quiescit in dextera mea*: vel cum Syro: *constituit se ad dexteram meam*. Idcirco ergò Sponsa montes deserit, idcirco valles repetit, idcirco in lectulum corruit, ut fugientem super montes Bethel, in domo DEI ascendens tenerrimæ instar virgulæ ex aromatibus confectæ per desertum assequatur. Elucidat sedentis adhuc in tenebris & umbra mortis, adhuc gemebundæ viatricis desiderium, Augustinus, quasi exultabunda in abitu, gloriabunda in recessu, diceret:

*Præsentia
DEI dat
requiem in
lectulo do-
loris.*

(a) Serm.
1. in Cant.

(b) Psal.
15. v. 8.

diceret: *venies in ea, quæ transeunt*; cuiusmodi sunt floridus sancti amoris lectulus, flore campi destitutus, & memoria amantis & cubantis superstratum, quod lacrymis irrigabatur: *non abstuli oculum ab eo, qui semper manet, hoc providens, ut in eum post temporalia peracta recurrerem*, seu abiens in montana cum festinatione, seu sternens in ærumnarum tenebris lectulum suum; suum an Sponsi? Discernerem unius ab altero cubile, thorum dividerem, nî scirem uni utrumque incumbere, ambos in uno crucis thalamo acclavari: hinc, sicut Sponsi caro requievit in spe, sic nec sperantis Sponsæ caro, quæ Christo confixa cruci fuit, non deficit in interitum, sed adimplebitur lætitiâ; idem oculus, qui solum speculum sinè macula, solam solius Sponsi effigiem defixò cordis oculò intuebatur, facie ad faciem intuebitur speciosum formâ præ filiis hominum.

*Præsentia
DEI ne-
glectus fa-
cit filium
prodigum.*

(c) *Serm.
I.*

*Gentiles ut
liberius
peccarent,
constitue-
runt sibi
Deos, quos
non sem-
per habe-
rent præ-
sentes.*

O si exoculatus ille filius, ad patrem suum ardentius respexisset, si suos illi spectanti, & expectanti oculos affixisset, nec suam tam luridè substantiam dissipasset, nec agens ac e-gens uni illius regionis civium adhæsisset, nec ventrem esuriens filiquis saturare desiderasset! fuit illud, Chrysologo fidem dante, sola, quam præceps arripuit, à Patre, à facie paterna infelix separatio; hoc filium è gremio patris sustulit, de domo incolam eiecit: *exemit patriâ, spoliavit famâ, exuit castitate*: (c) *est penes patrem dulcis conditio, libera servitus, absoluta custodia, timor latus, blanda ultio, paupertas dives, secunda possessio*: quod si terreni genitoris præsentia hæc confert recogitanti, seque paternis præsentanti obtutibus charismata, an minùs præstolaberis emolumentum à Patre tuo, qui te condidit, & nunc in cœlis est, sic tamen, ut semper tecum esse desideret, quoties tu habere nolueris absentem?

Cæca gentilitas lucem oderat, & apprehensam divinæ lucis præsentiam è suis eliminare cordibus sollicita flagitabat; ipsam suorum delubrorum adeò execrabantur memoriam, ut eam elongari à suis mentibus desideraverint, nè ab effronti libidine præsentium Deorum reflexione detinerentur, ac insidente eorundem cogi-

tatu à flagitiorum licentiosa ingluvie frænarentur. Audiant Catechizantem Cyrillum incurii mortales, qui tot tentationum assultibus invasi, tot detestandis inimici hominis suggestionibus impetiti, DEI Præsentiam à suis cordibus proscribunt, à sua reflectente memoria propulsant: *Alii quidem deplorant nefandam cecutientium idololatrarum caliginem*: ait Hierosolymitanus Pater: *quia alii DEUM solem ponebant, ut nocte sinè DEO essent: alii verò lunam ponebant, ut DEUM de die non haberent*; (d) quasi crederent, præsentem DEO peccandi licentiam præpediri, indomitam scelerum insolentiam compesci. Et quonam opinamur mysteriò illuminatus superno lumine Moyses, suo sibi commissio præcepit populo, inaugurateque iudicibus injunxit, occurrentes litigantium causas ad tabernaculi ostium dirimere, illasque sacras januas veluti judicialia administrandæ justitiæ subsellia revereri? Sic quinque Salphaad filiæ, dum possessionem inter cognatos Patris sui æquissimè prætenderent, seque iniquò exclusas suffragiò à paterna hæreditate exclusas adstruunt, stetisse coram Moyse & Eleazaro Sacerdote, cunctisque populi principibus ad ostium tabernaculi fœderis recensentur, causaque litigantium ad Domini iudicium relatâ, respondit Divinus Arbiter: *justam rem postulant filia Salphaad, da eis possessionem inter cognatos patris sui, & in hæreditate succedant*; (e) non erat fortuita determinati hujus loci circumstantia; quis enim sinè peculiari, eaque gravi ratione sancitum cogitet, ut ibi contentiosæ litigantium voces perstreperent, advocatorum clamorosa contradictiones resonarent, ubi congregabantur supplicantium populorum agmina, pro suis suorumque necessitatibus cœleste adiutorium imploratura, Sanctissimi Numinis clementiam deprecatura; assignat tamen præponderantem Ordinatricis Providentiæ intentionem Tostatus Abulensis: *ut principes DEI præsentiam verentes, rectè in omnibus agerent negotia populi*; (f) hæc enim custodes urbium ad speculum deducit altissimæ contemplationis, ut abindè explorent curiarum Præsides, tribunalium

(d) *Catech. 3.*

Moses præcepit omnes litigantium causas ad ostium tabernaculi judicari.

(e) *Num. 27. v. 6.*

(f) *Ibi Quæst. 4.*

bunalium Vindices, reorum Judices, quid urbi proficuum, quid gubernio adversetur obnoxium, quidnam ad conservandam Reipublicæ incolumitatem sit consulendum. Hoc salutare in arduis necessitatibus adiutorium, quò iners socordia solerter excutitur, & invigilans suæ salutis custodia sagaciter commendatur; quo deficiente definit vera prosperitas, aut saltem fit caduca.

Postquam
JESUS avul-
sus est
a Discipu-
lis, incepe-
runt dor-
mire.

Colluctaturus terribili certamine DEUS fortis, acturus sanguifluum absque exteriori vulnere agonothe- tam, progreditur trans torrentem Cedron, inquirens solitarium internæ conversationis tentorium, & abditam silentii officinam; & duodeno Apostolici Senatûs comitante Collegio, dum permetteret naturam pati, quod suum erat, relictis undecim in prædio Gethsemani, dilectiorem sibi Triadem ex Petro, duobusque Zebedæi filiis constantem secum ad ferale spectaculum agonizantis vitæ, & secum ipso configentis DEI meditandum assumpsit; *dumque primos sedere jussit ut infirmiores, Origenis doctissimi assertor, tres reliquos velut firmiores secum collaborare voluit in vigiliis &*

(g) *Tract.* orationibus: (g) priusquam tamen ordiretur conflictum magnanimus Athleta, geminos Boanerges veluti duo belli fulmina pacificus dolorum Princeps cum grandiloquo Apostolorum Principe à se non nihil elongavit, solus volens calicem, quem dedit sibi Pater, epotare; quod celeriori peracturus auspicio, *avulsus est ab eis, quantum jactus est lapidis:* (h) ibi

(h) *Luc.* 22. v. 41. solus orat pro omnibus, qui solus erat pro omnibus passurus, significans, Beda Commentatore, tantum orationem, quantum & passionem suam à nostra distare; nec finè grandi mysterio avulsum ab eis, quantum jactus est lapidis, opinare, sed admonuisse typicè, cum Augustino considera: *ut in eum deicerent lapidem, id est, usque ad ipsum perducerent intentionem legis, quæ scripta erat in lapi-*

(i) *Lib. 2. de Quæst. Evang. c. 50.* (i) Abstractos à Magistro Discipulos, oves à vigili Pastore elongatas, Leo circumvagus quærebat devorare, vel saltem laniare; quid enim aliud insinuare voluit revelans Veritas, dum sacrum illud oraculum enuntiavit Sathanam expetisse, ut eos

Pars IV.

cribraret sicut triticum, nec minùs taliter concutere, qualiter solet, qui ventilando purgat triticum, triticare; subjungit Theophylactus: *hec autem Petro dixit, eò, quòd fortior alius erat, & præ nimia dilectione flammescens, impossibilia sibi pollicebatur:* nec miror ego, dum meditor eundem dilectum Sanctissimi Redemptoris lateronem, inseparabiliter Eidem approximasse; undè oriebatur, ut cæteris cum collegis audire mereretur: *vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis;* perseverantia quippè, quæ fortitudo mentis est, & appellatur, cunctarum est virtutum columna, ac fulcimentum; & ecce! ubi avulso JESU ab incarnata Sapientia elongantur, humorum affluentia soporantur, in somnum obdormientes præcipitantur: stertunt eò profundius, quò magis ab exhortante Veritate ad vigilandum animantur, Colluctabatur finè socio tribus associatus Discipulis Magister Veritatis, quibus invigilare cogitur usque ad cruoris fluxum corporis stillicidium, ut sanguineus torquentis amoris sudor crux foret antè crucem; mœrebat, non patiendi timore, qui ad hoc venerat, ut pateretur, *sed propter infelicissimum Judam, & Sacerdotem omnium Apostolorum,* ut autumat Hieronymus; suam adjungit Hilarius sententiam: *omnis metus illis (videlicet tribus Apostolis) esse cæpit assumptis, atque ita non de se orta est, sed de eis, quos assumpserat mæstitudo:* (l) & quomodo non affligatur mœrore intimo, videns eosdem, quos ad secum sustinendum & vigilandum elegerat, dormientes? Hæc sunt ingentia jacturarum damna, hæc inevitabilia bonorum detrimenta, hæc copiosa malorum incrementa, quæ ad solam quorundam passuum DEI distantiam consequuntur: martialis Petri animus, paratus cum morituro Duce ire in mortem, suæ indormit fragilitati: quod excellenti epiphonemate Drogæ Ostiensis compendiat, & declarat; sic enim, uno velut Sacræ hujus Triadis ore, avulsum à se JESUM alloquitur, & velut piè querulus, quàm sit fructuosa illius præsentia, quàmque pernicioosa elongati absentia contestatur: *Quoties bone JESU redis ad nos, & invenis dormientes? & ta-*

(l) *Con. 3. in Matth.*

(m) De
Sacram.

Dom. Pas-
sionis.

Peccatum
originale

omnium
malorum

fons suam
duxit origi-

nem ex ne-

glectu Præ-

sentiæ DEI.

(n) Genes.
3. v. 9.

Peccatum
originale fa-
cit Adæ Po-
steros lubri-
care.

men benigne suscitās nos secundò & tertio eun-
dem sermonem dicens: statim autem, ut re-
cesseris, iterum somnus occupat nos, nec vi-
gilare possumus, nisi quando nobiscum es, &
suscitās nos. (m)

Sed pro Sermonis, totiusque operis
coronide demonstramus ulterius, Divinæ
Præsentia neglectum venenatam omnium
malorum existere scaturiginem. Imò
jam in comperto est, universa, quæ à con-
ditione Mundi evenerunt, & eventura sunt
mala tam culpæ, quam pænæ, non a-
liundè suam traxisse, & amodò trahere
originem: quis enim ignorat, ingentem
omnium malorum cumulum originalis
peccati esse corollarium? & nisi hæc uni-
versorum corruptela, nisi hic serpenti-
nus partus, nisi turpissimum originalis
maculæ abortivum suum à Divinæ Præ-
sentia neglectu erexisset caput, cur alio-
quin Immensus, cur DEUS Omniscius, vix
perpetratò Plasmatores inter & Plasma
fœdifragiò, vix deglutitò pomi vetiti
esculentò, in flagranti intonasset: *Adam
ubi es?* (n) Infer proindè Dialectice
Christiane, hisce innixus principiis:
Quod est causa causæ, est etiam causa
causati: sed Divinæ neglectus Præsentia
est causa Originalis culpæ, quæ universa
protuberavit, & amodò protuberat ma-
la: ergo & ista in unicum Divinæ Præ-
sentia neglectum sunt reducenda. Infer
quoque alteram bimembris sistematæ par-
tem: oppositorum eadem est ratio: er-
gò, si Divinæ Præsentia neglectus est om-
nium origo malorum, assiduum Præsen-
tia DEI studium cunctorum quoque fons
erit bonorum. Horret quidem animus
vel ad obiter inspectam originalis specta-
culi, ruinatæ universitatis humanæ Sce-
nam; sed vel unicus tragicæ hujus Sce-
næ intuitus scintillantes oculorum pupil-
las copiosis obducit lachrymis, quæ ad
luctuosam deserviant Threnorum clau-
fulam. Dicant proindè è Paradiso eli-
minati, serpentis venenò intoxicati Pro-
to-Parentes, non tam viventium, quam
mortuorum: *defecerunt oculi nostri ad au-
xilium nostrum vanum*: quandò, incanta-

toris pessimi decepti Sophismate, sacri-
legas extendimus manus ad vetitum ar-
boris fructum, indè mentitam emutua-
turi Deitatem: & amodò: *lubricaverunt
vestigia nostra*: legunt Septuaginta: *lu-
bricaverunt Parvuli nostri*: & quidem: *in
itinere platearum nostrarum*: quia, repu-
diatâ originali Justitiâ, quilibet ex Adæ
Posteris queribundus cogitur lamentari:
*video aliam legem in membris meis, repu-
gnantem legi mentis meæ, & captivantem
me iuge peccati, quæ est in membris meis*:

(o) lubricaverunt Parvuli, omnes & (o) Ad Rom.
7. v. 23.

maculatam, totam pulchram Spiritus San-
cti columbam) lubricaverunt, & amo-
dò lubricant, quando, peccati fomite
cauterizati, viscosò effrœnis concupiscen-
tiæ allecti lenociniò, de malo corruunt
in malum: testatur proindè copiosus in
hoc intestino bello interfectorum nume-
rus: *velociores fuerunt persecutores nostri
aquilis Cæli*: *super montes persecuti sunt
nos, in deserto insidiati sunt nobis*: ubicun-
que enim sis, sive lateas in cavernis mon-
tium, sive in interiori delitescas deser-
to, temetipsum tecum portas. Hac in-
quilini hostis coarctatus crudelitate ex-
clamat Apostolus: *Infelix ego homo! quis
me liberabit de corpore mortis hujus?* re-
spondet sibimetipso, subdens: *gratia DEI
per JESUM Christum Dominum nostrum*: (p)

Ita sane: *siquidem Spiritus oris nostri Chri-* (p) Ad Rom.
7. v. 24. &

stus Dominus captus est in peccatis nostris: 25.
*quando peccata nostra ipse pertulit in corpore
suo super lignum*. (q) Sed, ô utinam! at-

que utinam liceret & mihi cum Aposto- (q) 1. Petri
2. v. 24.

lo gloriari in Domino: *adimpleo ea, quæ
desunt passionibus Christi in carne mea*: (r) (r) Ad Col.
1. v. 24.

ut, completis Pœnitentiæ lamentis, ad
ineam quoque animam consolatoria Thre-
norum dirigatur clausula: *completa est ini-
quitas tua Filia Sion*: *non addet ultra, ut
transmigret te*: donec videbitur DEUS Deo-
rum in Sion: (s) ubi absterget DEUS omnem (s) Ps. 83.
lachrymam ab oculis meis, & mors ultra v. 3.

non erit: neque luctus, neque clamor, ne-
que dolor erit ultra, quia prima

abierunt. (t)

(t) Apoc.
21. v. 4.

Explicit Tomus Quartus

In

Caput Quartum Threnorum.

INDEX

INDEX

RERUM NOTABILIUM.

In quo numerus paginam, litera a, columnam primam, b, verò columnam secundam designat.

A.

Masculus plorans, primam emittit vocem, a, fœmina verò e. 490. a.

Aaron.

Fuit Sapphirus timore furentis populi dispersus. 39. a.

Non est excusabilis à peccato superstitionis. 39. b.

Moyse & Aaron erant duo ubera Hebræorum. 206. a.

Ejus Filiis solùm concedebatur offerre sanguinem. 263. b.

Solus, assumptò thuribulò, placabat DEUM offensum. 265. b.

Gestans tintinnabula, malis punicis permixta, præfigurabat Prædicatores novi Testamenti. 635. b.

Proprium facinus excusavit alienò. 704. b.

Abel.

Illum invasit mors per peccatum introducta, Cain verò dimisit. 431. b.

Ipse primus Martyr, effecit, ut exinceps mors solos impios occidat, justos verò vivificet. 432. a.

Declaratur à Christo totius Justitiæ Princeps. 432. b.

Abel vulneravit mortem, Christus verò eam devicit. ibid.

Abigail.

Salvat suâ Sapientiâ perditam Mariti vitam. 95. a.

Sua liberalitate præpedivit mala, quæ suscitavit avaritia Nabal. 292. b.

Abisag.

Erat Symbolum Charitatis. 335. a. b.

Abraham.

Victimaturus Filium, abegit pueros, nè sint illi impedimentum. 4. b.

Pars IV.

Ejus Prudentia præmiatur Spiritu Prophetiæ. 5. a.

Prævit bonò exemplò. 34. a.

Celebravit convivium, non in die nativitatis, sed ablactationis Isaac. 144. b.

Obtulit tribus Hospitibus vitulum, quia SSS. Trinitati nihil acceptius sumptione Eucharistiæ. 251. b.

Dimittens Patriam, more Justorum ascendit in montes, erexitque ibi Altare Domino. 275. a.

Ejus spelunca duplex designat locum veræ Sapientiæ. 447. b.

Quia erat Justus, renuit sinè pretio acceptare agrum. 448. a.

Abraham Cœlestis vocat Epulonem Filium ex pietate, & simul ei impropert. 512. a.

Abraham sua fide vicit ingentem hostium multitudinem. 525. b.

Primum suæ peregrinationis hospitium erat convallium timoris. 624. a.

Ejus anima angustiabatur ob captivitatem Loth. 624. b. 625. a.

Maluit subire dispendium in bonis temporalibus, quam litigare. 720. a.

Ambulando coràm DEO, fuit perfectus. 797. a.

Absolon.

Seduxit totum Israël. 55. a.

Adumbrabat Hæreticos. 55. b.

Licet perfidus, vocatur tamen Filius Davidis. 56. a.

Itèm compellatur nomine Regis. 58. a.

Amnon sedens ad Absolonis mensam, repræsentabat peccatorem à diabolò ad Mensam Domini conductum. 247. a. b.

Abyssus.

Baptismus est abyssus vitiorum. 65. a.

I i i i i 2

Achab.

Achab.

Pœnitentia ejus, licet ficta, impetrabat pœnæ dilationem. 591. a.

Achan.

Ob ejus avaritiam luit tota sua familia. 296. a.

Achitophel.

Est Princeps omnium perversorum Consiliariorum. 691. b.

Adam.

Illius somnus fuit extasis, in qua introivit in Sanctuarium DEI. 47. b.

In illo & Eva fuit una caro, sed duplex Spiritus. 114. a.

Vox gemitûs illius fuit serpentis sibilus. 137. a.

Vetus Adam est pallium Sponsæ. 233. a.

Fuit inter homines primus Sacerdos. 256. a.

E Paradiso misericorditer dimittitur, Lucifer verò de Monte DEI acriter deicitur, quia ille fuit Sacerdos, non verò iste. 261. a. b.

Confugit ad sterilem ficulneam, ad quam venit Christus. 303. b.

Lachrymabilis est ejus casus. 307. a.

Fuit formatus ex terra Virginea, quæ fuit figura B. V. Mariæ. 311. a.

Primus Adam fuit collocatus in Paradiso, secundus verò in stabulo. 419. a.

Induebatur tunicâ pelliceâ ad conservandam mortis memoriam. 488. a.

Dum ejicitur ex Paradiso, experitur DEUM sibi misericordem. 539. a. b.

Ex sua prævaricatione evasit frigidus, & vox ejus facta est rauca in auribus Divinis. 569. b.

Deliquit defectu prudentis Consilarii. 681. b.

DEUS illi formavit uxorem, auferendo ab eo costam, quia vir per conjunctionem ad mulierem fit imbecillior. 737. b. 733. a.

Locò costæ fuit ei restituta caro, ut doceremur, illata resarcire damna. ibid.

Ab Eva seductus, expertus est, quàm vanum sit in homine fiduciam ponere. 775. a.

Peccatum ejus omnium malorum fons suam traxit originem ex neglectu Præsentia DEI. 802. a. b.

Adonibezec.

Summitatibus manuum & pedum truncatus, non verò occisus, fuit norma convertendi peccatoris. 652. b.

Adulator.

Adulatores sunt cauda diaboli. 602. a.

Adulter.

Joseph dimittit Adulteræ pallium, ne contaminetur. 103. a.

Ægyptus.

Est figura Mundi. 109. a.

Ægyptios exterminabant minutissima animalia, non verò Israëlitas. 133. b.

Populus Israël ausu temerario inculpat DEUM, eò, quòd sit liberatus ex Ægypto. 203. a. b.

In Ægypti Pro - Regem inauguratur Joseph ob liberaliter dimissum pallium. 295. b.

Ægyptii Israëlitas spoliârunt in vita, sed in pœnam spoliantur ab istis in morte. 523. a.

Æmulus.

Timere æmulum ingentem causat perplexitatem. 599. b.

Ærumna. Vide Afflictio.

In ærumnis contentat timor DEI. 619. a.

Consolatio est, cum Davide respicere ad DEUM affligentem, vel saltem permittentem affligi. 743. a. 745. b. 748. a.

Afflictio. Vide Tribulatio.

Mardocheus in suprema afflictione positus somniat suam salutem. 163. a.

Afflicto non est addenda afflictio. 212. b.

Afflictio Filiorum, Parentibus est dolorosior, quàm propria. 513. b.

Reconciliat hominem DEO. 551. a.

Ecclesia afflictionibus turbata, est rubus ardens, sed non combustus. 538. a.

DEUS amat commorari in anima afflicta. 538. b.

Afflictio est Justorum Artifex. 539. a.

Moyse eligeat affligi cum populo, quàm temporalis peccati habere jucunditatem. 726. a.

Maxima afflictionum consolatio est, reflectere ad DEUM, vel affligentem,

- tem, vel permittentem affligi. 743. a.
745. b. 748. a.
- DEUS quodammodo cogit ad hoc hominem, ipsas immittendo afflictiones. 751. a.
- Affectus Mundi. Vide Mundus.*
- Agar.*
- Adumbrabat hæresim. 462. b.
- Agnus.*
- Celebrat victoriam & non Leo, quia, ut Justus vincat, debet præmittere mortificationem carnis. 112. b.
- Agnus deperditus periclitatur ob defectum materni lactis. 166. b.
- Lupum cum Agno habitare, multum est. 216. b.
- Agricola.*
- Pater Divinus non dedignatur esse Agricola. 498. a.
- Altilia.*
- In Eucharistia apponuntur Tauri, & altilia. 228. a.
- Amalecita.*
- Saul occidit seipsum, in pœnam, quod non occiderit Amalecitas juxta Verbum Domini. 629. b.
- Aman.*
- Putatur Reginam oppressurus, dum ei pro se supplicat. 123. b.
- Vult Regem reddere Tributarium. 163. a.
- Convivium Regium fuit ei in ruinam, quia accessit hostis Regina. 227. a.
- Amasias.*
- Joab sub specie amicitiae osculatur, & occidit illum. 603. a.
- Amator Mundi. Vide Mundus.*
- Amator Deliciarum. Vide Delicia.*
- Amator Divitiarum. Vide Divitiæ.*
- Amicitia. Amicus.*
- Judas, licet Proditor, vocatur à Christo Amicus. 57. b.
- Hæretici vocantur Amici Ecclesiae. 58. b.
- Indignus ille commensalis Evangelicus vocabatur Amicus ob figuram Eucharistiae. 227. b. 721. b.
- Apostoli peculiariter vocantur à Christo Amici. 424. b.
- Joab sub specie amicitiae osculatur & occidit. 603. a.
- Amor DEI. Vide Charitas.*
- Amor proprius. Vide Sensualitas.*
- Pessimus est Consiliarius. 691. a.
- Amor Proximi.*
- Non stat finè amore DEI. 441. b.
- Est vexillum amantis animæ. 350. b.
- Hujus peculiare exemplum præbuit Samuel. 353. b.
- Qui periclitanti Proximo non subvenit, non homo, sed spectrum est. 366. a.
- Amor Inimici.*
- Est eminentia excellentissimæ Charitatis. 345. a.
- Fuit in Davide. 346. b.
- Amor amici est aurum, amor verò inimici est aurum habens impressam Principis Imaginem. ibid.
- S. Stephanus didicit à Christo pro inimicis orare. 348. b.
- Quando pro inimicis oravit, habuit in ore suo staterem, in quo erat Imago JESU. 349. a.
- In anima, quæ diligit inimicum, ordinatur Charitas. 349. b.
- Fortitudo Amoris Divini in cruce latuit abscondita, quæ tamen patuit, dum Christus oravit pro inimicis. 351. a.
- Dilectio inimici est terminus amoris. 351. b.
- Docetur in Cathedra Crucis. 352. b.
- Samuel judicavit esse peccatum in Domino, si cessaret orare pro inimicis. 354. a.
- In Lege veteri non jubebatur: odio haberi inimicos, id est, homines: sed inimicum, id est, diabolum. 354. a.
- Lex vetus non præcepit, sed permittit odio haberi inimicum hominem. 354. b.
- S. P. N. Elias fuit singularis in dilectione inimici. ibid.
- Illum æmulabatur S. Elisæus. 355. a.
- Amor inimici facit ex Filio Adæ Filium DEI. 355. b.
- Christus est cervus per amorem inimici convertens animam in cervum. 356. a.
- Anima humilians se coram inimico, est cerva incurvata ad fœtum, & rugiens, atque generans ex inimico amicum. 357. a. b. 358. a. b. 359. a.

- Amor inimici est summa probatio Charitatis. 357. b.
- Anima amans inimicum est lilium inter spinas. Item est lilium convallium, quod conculcatum refundit odorem. 359. a. b.
- David urfos & leones lacerabat, sed inimicos oratione convertibat. 361. b.
- Sol in Christi morte imitatur Christum amando inimicos. 362. a.
- Angelus.*
- Angeli sunt tantum exteriora munimina animæ. 8. a.
- B. V. MARIA salutatur ab Angelo, non ab homine. 23. a.
- Exemplum Angeli fuit B. V. tracta in visitatione Elisabeth. 24. a.
- Angelus Custos præfiguratur in stella. 37. a.
- Angeli per scalam Jacob descendentes, sunt Religiosi Sæcularia tractantes, ascendentes verò sunt contemplativi. 48. a.
- Omnes Chori Angelorum adversantur indignè communicantibus. 239. b.
- Angeli per scalam Jacob descendentes & ascendentes, sunt Sacerdotes. 285. a.
- Angeli rebelles fuerunt virgines factæ. 312. a.
- Superbia infecit illorum Virginitatem. 312. b.
- Angelis comparantur Virgines. 321. b.
- Ethoc convenienter: quia etiam Angeli sæpè in forma hominis apparuerunt. 321. b.
- Angelorum custodia est præcipua Virginitatis prærogativa. 322. a. b.
- Mariæ & Joseph succurrit Consolator Angelus, non verò Susannæ, licet castæ. 322. b.
- Angelus læsit Jacobum, nè de victoria superbiat. 422. a. b.
- Verbum DEI est cibus Angelorum & hominum. 452. a.
- Angeli sancti exhibebant Luciferi suam superbiam. 574. a.
- Desiderant Sacerdotibus servire. 657. a.
- S. Franciscus mavult Sacerdotis, quam Angeli manus osculari. ibid.
- Angelus aspirat ad ministerium Sacerdotale. 657. b.
- Non Corvus, sed Angelus defert S. P. N. Eliæ panem, quia hic erat figura Eucharistiæ. 662. b.
- Angelus non audet manum suam apponere Sacrificio. 664. a.
- Adeo commune est excedere facultatem injuncti Ministerii, ut etiam Angeli videantur id facere. 700. b.
- Anima. Vide Sponsa. Justus.*
- Vanitatibus dedita obscurat caput aureum, quod est Spiritus Sanctus. 3. b.
- Anima sancta dormit corde vigili: indormit voluptati, vigilat securitati. 7. a.
- Tantum pro exteriori munimine habet Angelos. 8. a.
- Malè custodita fit aurum obscuratum. 10. b.
- Obscuritas animæ humiliantis se, fulget in oculis DEI. ibid.
- Anima sancta vocatur in morte formosa. 11. b.
- Suis lachrymis præpedit exultationem inimici. 14. a.
- Animæ Justorum latent in camino paupertatis. 15. a.
- Anima Justi à solo DEO, anima verò divitis à multis dæmoniis repetitur. 17. a.
- Claustales animæ sunt lapides Sanctuarii. 40. a.
- Sanctuarium animæ non alteri quam DEO est referendum. 41. a.
- Animæ contemplativæ vacant ab omnibus curis. 47. b.
- Animæ Religiosæ felicitas consistit in fuga Mundi. 51. a.
- Baptismus est diluvium Animarum. 65. a.
- Verbum DEI, quò vocatur anima, est sicut gladius anceps. 89. a.
- Anima Justi desiderat trahi à Christo crucifixo. 89. b.
- Animæ sanctæ caput, est Christus, aurum optimum, quod venditur in officina Crucis. 91. a.
- Anima emens hoc aurum fit ipsa aurum in tribulatione. 91. b.
- DEUS non dedignatur esse figulus animæ. ibid.
- Quamdiu est in manu sui figuli, non confringitur. 93. b.
- Anima Justi est fascis vitium juxta aquas contradictionis. 95. b.
- Habet pro fasciculo Christum patientem. ibid.
- Anima contribulata est fasciculus myrrhæ in manu Sponsi. ibid.
- Animæ amanti sunt duæ genæ: videlicet:

delicet: patientia in labore actionum, & in dolore passionum. 98. a.
Considerans Christum crucifixum rubescit. 99. b.
Fenestra prospicientis animæ est oculus. 139. a.
Est inter sensus suos, sicut lilium inter spinas. ibid.
Vehiculum, quò DEUS venit in animam, est gratia. 141. b.
Anima, corrigendo sensum, facit ex sensuali, hominem spiritualem. 143. a.
Sensualitas multipliciter lactat animam, ut seducat. 144. a. b.
Anima finè sensuum custodia perit cum dormiente Isboseth. 151. b.
Exarescit sublatâ gratiâ DEI. 154. b.
Gratia est cibus animæ. 156. b.
Animæ Justorum comparantur stellis. 161. a.
Ut anima peccatrix convertatur, transmutat se gratia in diversas formas. 168. a.
Cibus Animæ est Doctrina sacra. 169. b.
Itèm contemplatio. 174. a.
Anima finè scientia facilè captivatur. 198. a.
Christus mediante sumptione Eucharistica vult vesci animabus nostris. 211. a.
Anima Eucharistiæ Sacramentò refecta eludit tartareos serpentes. 215. b.
Pastori animarum nostrarum non sufficit revocare ovem perditam, sed querit illam. 216. a.
Anima sancta commoratur in villis cum Sponso, ut aliis profit. 224. b.
Anima per Eucharistiam simul regitur & pascitur. 232. a.
Percipit Jubilum in sumptione illius. 238. a.
Est nummus, cui impressa est Imago DEI. 252. a.
Animæ castæ sunt Cœli in terram delapsi. 319. a.
Non sufficit animæ, quòd sit castitate candida, nisi sit simul Charitate rubicunda, sicut Sponsus ejus est simul candidus & rubicundus. 327. a.
Amantis animæ vestis est Christus. 331. a.
Per Charitatem induit DEUM. 331. a. b.
Charitas est medulla illius. 332. a.
Per Charitatem fit artefactum Amoris. 336. a. b.

Innumeris subjacet vicissitudinum periculis. 365. a.
Antè peccatum candidissima, post peccatum contrahit nigredinem olivæ. 368. a.
DEUS illam describit in manibus, ut, quoties manum aspicit, ad illum respiciat. 493. b.
Anima patiens habet sibi JESUM præsentem. 503. b.
Malum exemplum occidit illam. 609. b.
Præsidium, turris, & decor illius, est timor DEI. 615. a.
Sicut frigus materiale oritur ab elongatione Solis, ita morale animæ frigus oritur ab elongatione Solis Justitiæ. 623. b.
Animæ sanctæ thesaurus est solus Dilectus, quem vult consortibus esse communem. 723. b.
Anima contenta DEO suò habet oculum videntem omnia, bonorum verò temporarium cupida, solum videt oculis divitiarum. 724. a.
Felix anima, quæ sacri Amoris vinò inebriata obliviscitur omnium terrenorum. 724. b.

Animal.

Superior debet habere quatuor Sanctorum animalium facies. 192. b.
Apocalypticus animalium quaternio repræsentat virum perfectum. 313. b.
Verbum incarnatum est animal quatuor facierum. 313. b.
Bonus Princeps debet imitari animalia Ezechielis. 609. a.
Hæc animalia repræsentabant Principem & Ministros. 698. a.
Illa imitabatur Paulus. 689. b.

Antiquitas.

Repræsentabat suos Judices in simulacris truncatas habentibus manus, ut moderni abstinerent à munerum acceptance. 689. b.

Apocalypsis.

Apocalypticus S. animalium quaternio repræsentat virum perfectum. 113. b.
Equites apocalyptici cum suis equis varia insinuant arcana. 317. a.
Equus rufus est figura tyrannorum. 421. a.
Mulier apocalyptica non moritur in partu, sicut Nurus Heli. 501. a. b.
Angelus apocalypticus dextero pede mare,

Index Rerum notabilium.

mare, sinistro verò calcans terram,
repraesentavit timorem & amorem.
768. a.

Apostasia.

Principium illius est inordinatè alta
sapere.
461. a.

Apostoli.

Collegium Apostolorum diabolus cri-
bravit, Judam verò ut stipulam de-
voravit.
119. a.

Filii Ecclesiæ lactantur Doctrinâ Apo-
stolorum, velut mamillâ Regum.
136. b.

Apostoli fuerunt Cœli in terra Ec-
clesiæ.
319. a.

Non dicuntur à Christo homines, sed
hominibus similes.
345. b.

Vox Domini illos præparavit in Cer-
vos insidiantes serpentibus, id est,
hæreticis.
470. b. 471. a.

Illorum est, instar salis corruptionem
præpedire, Christi verò est, corru-
pta restaurare.
555. a.

Antè illorum electionem Christus per-
noctavit in oratione.
695. a. b.

Aprilis.

Undecimâ Calendas Aprilis conditus
fuit Mundus.
481. b. 482. a.

Aqua.

Gratia est aqua viva.
162. b.

Antè institutionem Eucharistiæ ju-
bentur Discipuli sequi hominem
portantem lagenam aquæ; quia
prius oportet lavari animam, quæ
vult sumere Eucharistiam.
231. a.

Imago terrenæ prosperitatis nonnisi
in aquis amari maris invenitur.
347. b.

Aqua lateris Christi fluxit ad lavan-
dum Pilatum gentilem.
433. a.

Designat Baptismum.
433. b.

Aqua est Symbolum Scientiarum.
456. a.

Sicut DEUS olim mediante firma-
mento divisit aquas ab aquis, ita
nunc per fidem dividit Doctrinam
veram à falsa.
456. b.

Aquila.

Senescens decutit rostrum suum ad
lapidem.
87. a.

S. Joannes Evangelista figuratur in
aquila, quam ipsemet vidit in Cœ-
lo.
314. a. b.

Aquilo.

SS. Martyres morientes iter suum re-

flectunt à porta aquilonis ad orien-
tem.
432. b. 433. a. b.

Aranea.

Est Symbolum avari.
486. a.

Arca.

Priusquàm Eleazar Arcæ curam susci-
peret, sanctificabatur.
40. a.

Oza immundus Arcam, utpotè figu-
ram SS. Altaris Sacramenti attin-
gens, morte plectitur.
246. b.

Arca Noë erat norma, secundum quam
est reformanda domus avari.
302. a.

Fuit figura Ecclesiæ.
472. b.

Columba rediens in Arcam erat Sym-
bolum Innocentiæ.
474. a. b.

Corvus ex Arca emissus est Populus
Judæorum, ab Ecclesia exclusus.
474. b.

Arca Domini ponitur juxtà Dagon,
quandò Sacerdos temporalibus il-
licite inhiat.
674. a.

Domus Sacerdotis debet esse dignum
Arcæ habitaculum.
674. b.

Regna sunt velut Arca binis vaccis
committenda.
698. b.

Archi-Synagogus.

Ejus Filiæ resuscitatæ datur ad man-
ducandum, nè putetur phantasma.
169. a.

Arma.

Arma fortissima sunt virtutes.
291. b.

Armiger.

Armiger Saulis ad Regis sui exem-
plum irruit super gladium suum.
612. b.

Jonathas timuit exemplò sui Armige-
ri seduci.
613. a.

Arphaxad.

Ædificavit munitissimam Civitatem,
quam deserens, victus est.
8. b.

Arrogantia. Vide *Superbia.*

Asinus.

In asino Abrahæ adumbrabatur stulti-
tia Judæorum.
5. a.

Judæi erant asinò stolidiores.
54. b.

Peccatum est mola asinaria.
371. a.

Aspis.

Illius foramen est latibulum Hæreti-
ci.
460. b.

Infans, id est, Verbum incarnatum
misit manum suam super foramen
aspidis, ut non valeat nocere Ec-
clesiæ.
461. a.

Assyrii.

Affyrii.

Regnum Affyriorum destruxit avaritia. 293. b.

Avaritia. Vide Cupiditas.

Habet excæcare. 79. b.

Excluditur specialiter à sumptione Eucharistiæ. 230. b.

Mala, quæ suscitavit, præpedivit liberalitas Abigail. 292. b.

Destruxit Imperium Affyriorum. 293. b.

Ruinavit Solymam. 294. a.

Est monstrum habens plura aliorum vitiorum capita. 295. a.

Persuasit primum in Orbe Fratricidium. 295. b.

Propter illam tota Achan familia fuit punita. 296. a.

Superavit Samsonem. 297. a.

Qui culpas illius pœnitendo damnat, premit sedendo Idola cum Rachele. 298. a.

Fecit seniore Fratrem deplorare Junioris reditum. 298. b.

Excluditur domo Patris Cœlestis. 299. a.

Ex illa ortum duxit prima serpentis victoria. 300. a.

Comparatur igni consumenti. 302. a.

Est dura captivitas. 305. a.

Causavit Judæ ebrietatem. 305. b.

Ejus Symbolum est aranea texens telam, ut capiat muscam. 486. a.

Avarus.

Avarus comparat villam, ut sibi soli profit. 224. b.

Devorat carnes, & rapit pelles pauperum, 294. a.

Ejus preces non audiuntur à DEO. 294. b.

Optimè illi applicatur visio Zachariæ Prophetæ. 300. b.

Arca Noë erat norma, secundum quam est reformanda domus Avari. 302. a.

Utitur sacculò pertusò. 303. a.

Figuratur in sterili ficulnea, quam Christus jussit succidi. 303. b.

Ejus conversio est redemptio ex usuris & iniquitate. 304. b.

Quando eruitur è potestate diaboli, tunc pauper liberatur à potente. 304. b.

Est ebrius Ephraim. 305. b.

Judas avarus in vita, avarior in morte. 306. a.

Pars IV.

Aranea texens telam, ut muscam capiat, est symbolum avari. 486. a.

Avari anima, utpotè non DEO, sed diabolo mancipata, non repetitur à DEO, sed à ministris tartareis, 486. a.

Avara Senioris Fratris cupiditas omnia eviscerabat viscera pietatis. 723. a.

Avari Christiani habent, quod discant à gentili Philosopho. 730. b.

S. Augustinus.

Mater Illius somniabat se cum illo sedere in eadem linea; quò somniò indicabatur ejus conversio. 217. a.

Aviditas. Vide Avaritia.

Aula. Vide Rex.

Sæpè in aulis adulteria & cædes instar surreptæ oviculæ vilipenduntur. 589. b.

Aulicus. Vide Minister.

Rex debet Aulicis prædicare exemplò, ut illi prædicent populo imitatione. 611. b.

Auris. Vide Sensus.

Aurum.

Caput aureum est Spiritus Sanctus. 3. a.

Judæi sunt aurum obscuratum. 4. a.

Itèm anima malè custodita. 10. b.

Caput Sponsi, licèt sit aurum optimum, quodammodò à peccatore obscuratur. 18. a. b.

Corona hæreticorum solùm est quasi aurea. 63. b.

Aurum optimum venditur in officina Crucis. 91. b.

Mundus propinat vinum suum ex poculo aureo. 110. b.

Aurum est bonum bono, & malum malo. 225. b.

Torques aurea Joseph signum erat captivitatis. 296. a.

Aurum in tribulatione probatum fuit S. Job. 336. b.

Basis aurea, cui sublimes sancti, ceu columnæ innituntur, est timor Domini. 629. b.

Medi spernentes aurum & argentum, & sagittantes Parvulos, Sanctos exhibent Prædicatores. 641. a.

Christus est electrum ex auro Divinitatis, & argento Humanitatis. 664. a.

K k k k k

B. Baara.

B.

Baara.

Rechab & Baara ideò graviùs puniuntur, quia schemate Eucharistiæ abutuntur. 230. a.

Babylon.

Cadit bis, videlicet, in Mundo & in Inferno. 43. a.

Ignis in fornace Babylonis recreat tres Pueros, & incendit Chaldaeos. 240. b.

Peccator debet egredi de Babylone & Chaldaeis, id est, à peccato, & vicinia peccatorum. 557. a.

Babylon fuit ædificata in asylum Mili-
tariæ Nemrod. 592. a.

Est Civitas diaboli. 592. b.

Jerusalem post perfidiam non differt à Babylone. 631. a.

Balthasar.

Contemplatur manum scribentem mortis sententiam, non tamen convertitur. 449. b.

Quia manus rapaces ad templum DEI extendit, ideò quoque manus ei mortis sententiam præscribit. 596. b.

Plus timet digitum quasi hominis, quàm DEI nuntium sibi interitum indicantem. 620. a. b.

Itèm plus timet hominem, quàm manum DEI. 621. a.

Baptismus.

Facit Filium Ecclesiæ. 59. b.

Est ignis purgans, non tamen exurens. 61. b.

Est diluvium animarum. 65. a.

Est abyssus vitiorum. ibid.

Plus eum horrent dæmones, quàm ventrem porcorum. 65. b.

Figurabatur per aquam, quæ fluxit ex latere Christi. 433. b.

Basiliscus.

Est Symbolum illorum, qui malum præbent exemplum. 608. a.

Beatitudo.

Sensualitas ponit suam Beatitudinem in ludicris. 147. a.

Vera Beatitudo est incolatus domus DEI. 147. b.

Etiam sensus ibi nanciscentur suam Beatitudinem. ibid.

Beatus. Vide Sanctus.

Vita Beatorum est cognitio DEI. 198. b.
Pauper Spiritu, est beatus Dives. 280. b.

Qui non timet damnationis væ, illum neque Beatorum carmen delectat. 566. b.

Cultores Præsentia DEI, quodammodò sunt Beati. 787. a.

Beneficiatus. V. Cleric. Sacerdos.

Anhelans ad pinguiorem Præbendam est equus hinniens. 281. a.

Est sicut Isachar asinus fortis. 282. a.

Est quoque similis Onagro. 282. b.

Benefactor Beneficium. Vide

Donum. Gratia.

Cæcus à Christo illuminatus propugnat suum Benefactorem. 124. b.

Plerumque iniqua est suspicio, quæ habetur contra Benefactorem. 127. a.

Cæteris DEI beneficiis prævalet Vber Eucharisticum. 212. b.

Cui plura collata sunt beneficia, aggravat peccatum propter ingrati-
tudinem. 252. a.

Justi serviunt Mundo ad hujus conversionem; at iste non recognoscit servitutis beneficium. 411. a.

Aliquando negare Divitias, magnum est DEI Beneficium. 716. b.

Benignitas. Vide Misericordia.

Est nota genuini Regis. 594. a.

Reges benigni adumbrantur in fontibus. 595. b.

Saul & Jonathas benigni in Regimine, vocantur amabiles & decori. 597. a.

Summa Divinae Benignitatis dulcedo absconditur iis, qui timent DEUM. 622. b.

Bethsamites.

Adumbrabant Hæreticos. 458. b.

Bona Cœlestia. Vide Cœlum.

Bona temporalia. Vide Prosperitas temporalis.

Bonitas. Vide Pietas.

Bonus. Vide Justus. Pius.

Bos.

Judæi erant bove stolidiores. 54. b.

Judæus conversus, est bos agnoscens Deitatem. ibid.

Salomon introducens in templum boves æneos, disposuit se ad idololatr-
trandum. 556. b.

Brachium DEI.

Est Unigenitus Patris. 561. a.

C. Cain.

C.

Cain.

Ejus Sacrificium repudiatur, quia stetit cum diabolo. 102. b.
Fuit exanime. 103. a.
Mors illum dimisit, Abel verò innocentem invasit. 431. b.
Primus ædificavit Urbem in terra, quia primus recessit à DEO. 536. b.
Serò; & ideò desperabundè confessus est peccatum. 551. b.
Petens à morte temporali liberari, incurrit æternam. 554. b.
DEUS vacans ejus conversioni, dedit Prædicatoribus normam convertendi Peccatoris. 647. b.

Calamitas. Vide Ærumnæ.

Afflictio. Tribulatio.

Inter calamitates humanas fames est maxima. 439. a.

Calceamenta.

Sunt exempla Sanctorum. 24. b.
Sunt deponenda, quando acceditur ad DEI Mensam. 226. a.

Calix.

Quem Christus rogavit à se transire, fuit prævisa indignè communicantium ruina. 237. a.
Calix Justi est præclarissimè inebrians. ibid.

Calumnia.

A calumnia Matris Ecclesiæ orditur Hæreticus. 462. a.
Diabolus Sophista pessimus affingebat DEO calumniam invidiæ. 743. b.

Caminus. Vide Fornax.

Animæ Justorum latent in camino paupertatis. 15. a.

Canis.

Revertens ad vomitum canis, est peccator. 378. b.
Judæi ex Filiis DEI evaserunt canes. 379. a.
Gentilitas erat canis; sed transiit hoc improprium ad Filios Synagogæ. 444. b.
Mali Prædicatores sunt canes muti. 636. b.

Caput.

Caput aureum est Spiritus S. 3. a.
Caput Sponsi, licèt aurum optimum, ab anima malè custodita quodammodò obscuratur. 18. a.

Pars IV.

Caput Sponsi ad claustrale ostium præsentis, est rore gratiæ plenum. 397. b.

Carcer.

Jeremias veteribus pannis trahitur ex carcere. 21. b.
Joseph è carcere procedit ad subsellium. 372. a.
Christus non visitavit suum Præcurso-rem in carcere constitutum, quia Ejus locum tenuit afflictio Christi Vicaria. 502. b.

Carnalis. Caro.

Lamia habens caput virgineum, corpus porcinum, significat Mundum, carnem & dæmonem. 105. a.
Diabolus non potens vincere Ecclesiam persecutionibus, aggreditur illam tentationibus carnis. 113. b.
In Adam & Eva fuit una caro, & duplex Spiritus. 114. a.
Natura carnis nostræ repugnat Disciplinæ. 114. b.
Spiritus DEI fugatur ab Homine propter carnem. 115. a.
Caro fecit perdere nomen Filiorum DEI. 115. a.
Est sterilis ad pariendam prolem DEI. 115. b.
Homo per carnem transit in jumentum. 116. b.
Libido carnalis vocatur Virgo, non ob puritatem, sed ob sterilitatem. 116. b.
Caro immortificata prorsus est anhelans ad volutabrum peccatorum. ibid.
Convivia carnis sunt contraria conviviiis mentis. 197. b.
DEUS Judæis carnalibus in pœnam mittit carnes usque ad nauseam. 204. a.
Carnales excludunt Spiritum DEI. 208. a.
Caro hominis, non verò Sacerdotis prohibetur ungi oleò. 260. b.
Sacerdos debet carnem & sanguinem ignorare. 262. b.
Christi, id est, Sacerdotes crucifigunt carnem suam. 264. b.
Sacerdos sit carne & corde circumcissus. 267. b.
Intentio carnalis concupiscentiæ est oculus impii. 381. b.
Ut caro Religiosa spargat odorem thuris, debet conflagrari in camino pauper-

Index Rerum notabilium.

- paupertatis, & aduri flammis mortificationis. 402. a.
- Ex carne mortificata agnoscitur genuinus JESU Discipulus. ibid.
- Caro jejuna est aptior Sacrificio. 407. b.
- Religiosus mortificatus est pellis consumptis carnibus adhærens ossi, id est, Christo. 408. a.
- Separatio carnis ab anima solum est umbra mortis. 430. a.
- Homo fit caro, quando ratio à sensibus subjugatur. 677. b.
- Caro Christi. Vide Eucharistia.**
- Est Filia Sabbarhi. 213. b.
- Est vestimentum sanguine tinctum. 329. b.
- Est Ejus habitus Religiosus. 399. a.
- Est Ejus Cilicium. 399. b.
- In Illa damnavit peccata nostra. 400. b.
- Opposuit eam Adversariis. 401. a.
- Est nubes, sub qua castrametantur agmina Religiosorum. 409. b.
- Est thuribulum, quò utuntur Sacerdotes. 672. b.
- Castitas. Vide Virginitas.**
- Sanctorum castitas est in tenebris abscondita, ut soli Christo pateat. 195. a.
- Nazaræi sunt candidi candore castitatis. 310. a.
- Casti vocantur Cælibes, quasi jam essent Cælitæ. 313. a.
- Joannes Evangelista adhuc constitutus in terra per castitatem elevabatur in Cælum. 314. b.
- Id ipsum convenit Ejus Sectatoribus. 315. a.
- Adhuc in terris obtinent municipatum, quem Lucifer amisit. 315. b.
- Castitas est equus albus, cui insidet Sponsus Virginum. 317. b.
- Cor castum est propitiatorium & sedes DEI. 318. b.
- Animæ castæ sunt Cœli in terram delapsæ. 319. a.
- Castimoniam Sol, & Luna, & stellæ venerantur. 324. b.
- Qui castum DEI Amorem deserit, in perditionem ruit. 438. a.
- Rara casti Joseph victoria adscribitur cultui Præsentiae DEI. 795. a. b.
- Catholici.**
- Agnoscent se esse testam. 73. a.
- Sicut lutum differt à testa per ignem, sic illi per Charitatem & tribulationem à Christo exuruntur. 74. a.
- In morte affectant triticum & vinum; Hæretici verò filiquas. 84. b.
- Exhalant animas in sinu Matris. 85. a.
- Cervus. Cerva.**
- Cerva parit incurvata & rugiens. 219. b.
- Christus est Cervus convertens animam in Cervum. 356. a.
- Anima humilians se coram inimico, est cerva, quæ incurvata & rugiens parit ex inimico amicum. 357. a.
- Apostoli erant Cervi insidiantes Serpentibus, id est, Hæreticis. 470. b.
- Sancti sunt Cervi camporum, quia etiam adversa sunt eis plana. 472. a.
- Chaldæus.**
- Ignis in fornace Babylonis incendit Chaldæos, tres Pueros verò recreabat. 240. b.
- Cham.**
- Erat figura reprobrum, qui etiam nolentes serviunt Electis. 581. b.
- Chananæus.**
- Summum fuit Chananæorum supplicium, alligato saxo mergi in profundum. 221. a.
- Mulier Chananæa egrediens de finibus Tyri & Sidonis est B. V. MARIA in sua conceptione immaculata. 330. a.
- Insignis erat Charitas mulieris Chananææ. 344. a.
- Petens micas, anhelabat ad Scientiam DEI. 452. a.
- Charitas.**
- Sicut splendor ab auro, ita bonum exemplum à Charitate proficiscitur. 20. a.
- Non sufficit animæ, quod sit castitate candida, nisi etiam sit Charitate rubicunda. 327. a.
- Amantis animæ vestis est Christus. 331. a.
- Per Charitatem induit DEUM. 331. a. b.
- Charitas consumit rubiginem peccati. 331. b.
- Est medulla animæ. 332. a.
- Est amor legis amore Legislatoris. 332. b.
- Item, est amor legis, ut Sponsæ, & sororis. 333. b.
- Amor Divinæ Legis est primus partus Charitatis. ibid.
- Summum

Index Rerum notabilium.

Summum in hac vita est animæ solatium, quod possit amare DEUM. 334. a.
 Qui nescit compati Proximo, nequit calefieri per Charitatem. 334. b.
 Abisag Sunamitis erat Symbolum Charitatis. 335. a. b.
 DEUS Charitas amando hominem, facit illum amare. 335. b.
 Anima igne Charitatis examinata fit artefactum amoris. 336. a. b.
 S. Job fuit aurum Charitatis igne tribulationis probatum. 336. b.
 Prima Charitatis proprietas est patientia. 337. a.
 Paulus exhibuit Heroem patientis Charitatis. 338. b.
 In ea quoque excelluit Sponsa. 339. a.
 Item S. Job. ibid.
 Patiens Davidis Charitas provocavit DEI Justitiam ad miserendum. 340. b.
 Si in vitæ vespera rubet Charitas, sequitur Cæli serenitas. 341. a.
 Non stat Amor DEI sinè dilectione Proximi. 341. b.
 Sola Charitas discernit inter Filios DEI & diaboli. 342. b.
 Varia sunt indicia Charitatis compatientis. 343. b.
 Charitas Patris non habet oculos, quibus videat culpam Filii. ibid.
 Insignis erat Charitas mulieris Chananae. 344. a.
 Charitas ordinatur per dilectionem inimici. 349. b.
 Perfecta Charitas non sua, sed aliorum quærit solatia. 353. b.
 Summa illius probatio est dilectio inimici. 357. b.
 Charitatis Clientes habent faciem ad amantis in honore, & filicis in contemptu. 360. a.
 Charitas quærit hostem, ut lucretur. 361. a.
 Qui castum DEI Amorem deserit, in perditionem ruit. 438. a.
 Amans, quò plùs amat, eò altius ad DEUM, quem amat, ascendit. 798. b.

Charus.

DEUS Charos sibi tenet in manu, Charissimos verò foret in sinu. 385. a.
 S. Scriptura est hinnulus charissimus Justorum. 470. b.

Cherubim.

Collocatus est antè fores Paradisi ad

incutiendum Divini Judicii timorem, 754. b. 755. a.

Christus.

S. Thomas, quando se abscondit in Christi latere, factus est digitus & Magister Mundi. 11. b.
 Ex hujus latere fluxit ei donum Fidei. 12. a.
 In hoc Christi latere discunt debiles animæ surgere. 12. b.
 Christus factus est in Cruce faccus cilicinus. 13. a.
 Apprehendit poenam pro homine. 13. b.
 Ejus fatigatio est noster in virtutibus defectus. 20. a.
 Baptizatus sustinuit in Eremo tentari, ut nos doceret vincere. 26. b.
 Præcessit Martyres exemplò. 27. a.
 Promulgeabatur à Patre. 27. b.
 Ejus mansuetudo fuit Ejusdem fortitudo. 28. a.
 Item corripuit severitatem Discipulorum. 28. b.
 Spiritus S. Ei apparuit in specie corporali, cui Verbum quodammodò in sui Incarnatione præcessit exemplò. 29. a.
 Obedientibus promittit fraternitatem & maternitatem; Paternitatem verò reservat illis, qui bonò præeunt exemplò. 29. b. 30. a.
 Quandoque plùs laborat in capiendis peccatoribus, quàm in eripendis Justis. 31. a.
 Securè incedit, qui in Illum oculos suos jactat. 33. b.
 Præfiguratur in stella. 37. a.
 Lucebat in corde & lingua Pauli. 37. b.
 Erat Apostolus Judæorum. 52. a.
 Adumbrabatur in Davide. 55. b.
 Coràm illo stare, est poena diaboli intolerabilis. 64. b.
 Ejus Divinitas est vinum, & Humanitas oleum. 69. b.
 Est caput aureum animæ. 91. a.
 Est fasciculus Justi. 96. b.
 Non metit, nisi, quod seminavit. 97. a.
 Myrrha, quam metit, miscetur aromatibus. 97. b.
 Venit ad domum Petri, lachrymis & gemitibus plenam. 99. a.
 Ejus Humanitas est Pallium Judæis non credentibus relictum. 103. b.
 Oves Ejus sunt detonsæ, hoc est, liberæ ab onere Mundi. 110. a.
 Est

Index Rerum notabilium.

Est Leo.	112. a.	Jubet Filia Archi-Synagogi dari ad
ad manducandum, nè videatur
phantasma.	196. a. b.
Operuit Deitatem Humanitate, nè
paterent vestigia Ejus.	ibid.	Ejus Divinitas & Humanitas sunt duo
ubera.	206. a.
Judaicus Populus Illum contemnen-
do fuit stultus firma radice.	120. b.	Christus in Eucharistia lac nostrum
est.	207. b.
Tunc à Phariseis impetebatur, quan-
do maxima patrabat miracula.	121. b.	Vocat ad se mulierem curvam, ut sa-
net.	213. a. b.
Ab Alienigenis laudatur, & à Judæis
vituperatur.	122. b.	Ejus caro est Filia Sabbathi.	213. b.
Profitebatur vitam futuram, quam
Samaritani negabant.	123. a.	Prævidebatur in scala Jacob.	234. a.
Dum vocabatur dæmoniacus, ostendit
se esse DEUM.	124. a.	Orat ter in horto, ut suppleret tri-
dum mortis.	236. a.
Porrigit famenti Judæ panem, sed
non sedat esuriem suæ perversita-
tit.	127. b.	In Ejus Nativitate præludebatur Sa-
cramentum Eucharistiæ.	249. a.
Provocat Judam ad accelerandam
venditionem suam, ut nostra acce-
leretur salus.	ibid.	Prohibuit Sacerdotibus gladium ma-
teriale, & tradidit spirituale.	256. a.
Expulit illum à Collegio Apostolo-
rum, nè isti seducerentur.	128. a.	Vitulus erat Ejus figura.	263. a.
Judæus accusator ab Illo tanquam
Judice condemnatur.	128. b.	Assumit thuribulum, dum coram Pa-
tre stat.	266. b.
Nihil loquitur in occulto.	129. b.	Virga Moyſis in terram projecta præ-
figurabat Ejus Passionem.	269. b.
Dimittitur irrisus ab Herode.	130. b.	Jubet diligere inimicos, & prohibet
diligere Mundum.	273. b.
Mavult illudi, quam vana voce lau-
dari.	131. a.	Adest, ubi gratia est conferenda, ubi
verò pœna est infligenda, substi-
tuit Ministros.	286. b.
Transit sedente Matthæo, nè Telo-
narius ultra subsistat.	142. a.	Venit ad sterilem ficulneam, ad quam
confugit Adam.	303. b.
Fuit Matthæo acus.	142. b.	Ejus halitum exhorruit Synagoga.	308. a.
Sanaturus surdum, faciem faciei ap-
ponit, ut quomodo repræsentet
faciem Conditoris, discernat.	149. b.	Indutus erat veste aspersa sanguine,	328. a.
Spinis, quibus fuit coronatus, optimè
sepiuntur aures.	149. b.	Est vestis amantis animæ.	331. a.
Liberat Mundum ab inedia Doctrinæ
cœlestis.	153. b.	Pro Ipso & Petro datur stater, quia
Petrus erat futurus Ejus Vicarius.	347. a.
Antè ipsum non erat gratia perfectè
reconcilians.	162. a.	Stephanus didicit ab Illo orare pro
inimicis.	348. b.
Est Angelus habens librum in manu.	172. a.	Est Cervus.	356. a.
Christus patiens est liber dulcis in o-
re, & amarus in ventre.	173. b.	Posuit animam suam pro amicis fa-
ciendis ex inimicis.	358. a.
Centurio contentatus Christi verbis,
non exigit Ejus præsentiam.	178. a.	Illum in morte imitabatur Sol dili-
gendo inimicos.	362. a.
Desertum Gentilitatis ab Illo conver-
sum est in stagnum aquarum.	182. a.	Subindè se elongat ab Anima, ut
quærat avidius.	366. a. b.
Interrogat, ut confessio sequatur pro
responso.	184. b.	Non venit vocare Justos, quia al un-
dè cum Ipso sunt.	377. a.
Ille solus est perfectus Interpres S.
Scripturæ.	185. a.	Præcipit Discipulis transire contra.	393. a.
Solus aperit librum septem clausum
figillis.	185. b.	Nequit commorari cum Mundo.	393. b.
Licèt habeat clavim ad cor nostrum,
vult tamen, ut cooperando cum
ipso aperiamus.	187. a. b.	Libenter hospitatur in Claustris.	ibid.
Repræsentatur in Eliacim Filio Hel-
ciæ.	187. b.	Ossa Joseph sepulta in Sichar Illum
attraxerunt, quia Sichar præfigurat
Claustrum Religiosorum.	394. a. b.
		Ex Ejus ore exit gladius.	398. b.

Index Rerum notabilium.

Caro Ejus fuit Ejus habitus Religio-	399. a.	ut monstret lachrymarum pretium.	532. a.
Fuit quoque Ejus Cilicium.	399. b.	Christus Judex est securis ad radicem	545. a.
In carne sua damnavit peccata nostra.	400. a.	posita.	546. a.
Carnem suam opposuit Adversariis	401. a.	Divinitas illius est ascia, manubrium	549. b.
suis.	409. b.	est Humanitas.	555. a.
Caro Ejus est nubes, sub qua castra-	414. a.	Christus Judex est mors mortem per-	561. a.
metantur Agmina Religiosorum.	418. a.	imens, quando æternaliter damnat.	575. a.
Christus malè quæritur in foro.	419. a.	Solius Christi est, corrupta restaura-	585. b.
In Illius Passione Judæorum prælude-	422. b.	re.	598. a. b.
batur interitus.	423. b.	Priusquàm effundat iram super Ju-	636. a.
Collocatur in stabulo.	429. b.	dam, vocat amicum.	642. a.
Incarnationem Ejus præsignabat lucta	433. a.	Hora Passionis Ipsum glorificavit.	658. b.
Jacob.	433. a. b.	Repræsentaturus Regem, induitur ve-	664. a.
Ab Ejus sanguine originatur Exerciti-	443. b.	ste obsoleta; Sacrificaturus verò	667. b.
tus Martyrum.	465. b.	induitur veste sua.	787. b.
Habitat in cordibus per Fidem.	467. b.	Est Electum ex auro Divinitatis, &	695. a. b.
S. Longinus aperiens Christi latus, fuit	494. a.	argento humanitatis.	731. b.
asperfus guttâ sanguinis, & recepit	494. b.	In Illo Magi adorant Trinitatem.	752. a.
lumen Fidei ac Corporis.	497. a.	Mali erant Consiliarii suadentes Eum	764. b.
Ex Christi latere exivit sanguis, de-	497. b.	descendere de Cruce.	767. b.
signans Martyrium, & aqua, desi-	498. a.	Electurus Apostolos, pernoctavit in	769. a.
gnans Baptismum.	502. b.	oratione.	790. b.
Post suam Resurrectionem primò ap-	505. a.	Præcipit, ut faciamus nobis sacculos	793. b.
parit SS. Matri suæ.	518. a.	non deficientes.	797. b.
Regnat contra Hæreticos.	518. b.	Persecutionem suorum reputat suam.	
Est Rex humilium.	520. b.		
Post Quagragesimale Jejunium esuriit	525. a.	Fuit repletus timore Domini.	
animas.	528. a.	Samson erat figura Christi resurgen-	
Jejunando reparavit damnum ortum		tis.	
ex voracitate in Paradiso.		Habet in manibus septem stellas, &	
Spinis coronatus adoratur, quia spi-		gladium in ore, ut excitet timo-	
nis ærumnarum debetur honor.		rem & amorem.	
		Itèm, habet stellas in manibus, ad con-	
Omnibus fuit membris, ut totum Ec-		fusionem illorum Judicum, qui mu-	
clesiæ Corpus lavaret.		nera suscipiunt, vel Personas re-	
Est vitis.		spiciunt.	
Non visitavit Præcursores suos in		A Judæis tradendus, erat præcipua	
carcere, quia afflictio Ejus Vicaria		materia lamentationum Jeremiæ.	
cum ipso erat.			
Erat in ventre Cete cum Jona tribu-		Dormit illis, qui non ambulant in	
lato.		Præsentia DEI.	
Apertè professus est se esse Pastorem,		Ejus absentia adscribitur mors Laza-	
non verò Samaritanum, quia non		ri.	
cum isto casu infirmum invenit,			
sed ovem perditam quæsit.			
Est simul Pastor & petra.			
Est lapis premens impios, ut pios ef-			
ficiat.			
Instituit Indicium, non ad condem-			
nandos, sed ad salvandos reos.			
Suave Ejus gubernium eò magis re-			
splenduit, quò major erat ingrati-			
tudo Judæorum.			
Plorante MARIA, plorabat & JESUS,			

Index Rerum notabilium.

- Qui vult Mundi Ægyptum deferere,
necesse est, ut sit Christi crucifixi
pedissequus. 109. a.
- Paulo extrà Cœlum non sapuit alia
scientia. 199. a.
- Christus crucifixus fuit cerva incur-
vata & rugiens. 219. b.
- Ejus Caro fuit vestis sanguine tincta.
329. b.
- Ejus Crux est Cathedra, è qua doce-
tur Dilectio inimici. 352. b.
- Christi morientis figura erat Samson.
417. b.
- Mali erant Consiliarii suadentes Ei
descensum è Cruce. 687. b.
- Chusai.*
- Ineptus ad Militiam assumitur ad ne-
gotium Curia. 58. a.
- Cibus. Vide Eucharistia.*
- Gratia est Cibus animæ. 156. b.
- Cilicium.*
- Christus in Cruce factus est saccus
cilicinus. 13. a.
- Ejus Caro fuit cilicium. 399. b.
- Vestimenta Religiosorum debent esse
sicut cilicium. 401. a.
- Cisterna.*
- Hæretici foderunt sibi cisternas diffi-
patas. 457. a.
- Clavis.*
- Expositio S. Scripturæ est clavis.
129. a.
- Crux est Clavis Sponsi. 186. b.
- Licet Christus habeat clavim ad cor
nosttum, vult tamen, ut & nos cum
ipso aperiamus. 187. a.
- Clastrum. Vide Religiosus.*
- Clementia. Vide Misericordia.*
- Clericus. Vide Beneficiatus.*
- Sacerdos.*
- Cæcitas. Cæcus.*
- Cæcus à Christo illuminatus propu-
gnavit Benefactorem suum, ut nos
doceret gratitudinem. 124. b.
- Cæcitas est prima pœna mali Sacer-
dotis. 279. a.
- Pharisæi cæci, erant quoque Duces
cæcorum. 604. a.
- Nulla detestabilior cæcitas, quam im-
pii Sacerdotis. 665. a.
- Homines quandoque affectant cæcu-
tire. 618. a.
- Ut homo à cæcitate ignorantia li-
beraretur, indiguit lutô ex saliva &
pulvere confectô. 682. b.
- Cæcitas mentis præcipuè est nociva
Provinciarum Rectoribus. 695. a.
- Cæcitas corporis aliquandò est specia-
lis effectus Providentiæ Divinæ.
751. b.
- Cœlum.*
- Contemptorem domûs terrenæ ma-
net domus æterna in Cœlis. 46. a.
- Crux est Clavis ad Cœlum. 186. b.
- E Cœlo expectatur signum, ante-
quàm Dignitas Sacerdotalis confe-
ratur. 267. a.
- Quantum Cœlum est sublimius terrâ,
tantum excedit Sacerdotalis Pietas
Sæcularem. 275. b.
- De Cœlo orta est Paupertas Religio-
sa. 290. b.
- Cœli in terram delapsi, sunt animæ
castæ. 319. a.
- Si in vitæ vespera rubet Charitas, se-
quitur Cœli serenitas. 341. a.
- Conjuges replent terram, Virgines
Cœlum. 371. b.
- Magna disparitas inter amatores Cœli
& terræ. 371. b.
- Defectus Doctrinæ Cœlestis repellit
Christianos à Janua Cœli. 442. b.
- Fideles sunt pusillus grex, habens Pa-
trem in Cœlis. 462. b.
- Crux est navis vehens Justos in Cœ-
lum. 509. b.
- Sæpè servus ad Cœlum præmissus pro-
moveret salutem benigni Domini. 513. a.
- Malum exemplum est Cœlum viru-
lento influxu nocivum. 607. a.
- Manus Principis debent esse in Cœ-
lum erectæ. 689. b.
- Felix Prædo, qui de manu Domini
auffert Thesauros Cœlestes. 731. b.
- Nabuchodonosor nolens suspicere
Cœlorum Dominum, factus est in
similitudinem jumenti. 748. b. 749. a.
- Quàmprimùm verò levavit oculos in
Cœlum, pristinam cœpit sapere con-
ditionem. 750. a.
- Cognitio DEI.*
- Est vita Beatorum in Patria, & viato-
rum in via. 198. b.
- Cognitio DEI perfecta non habetur
sinè Illius timore. 769. b.
- Cognitio sui ipsius.*
- Homini substantia est quasi nihilum
in oculis DEI, sed rarò in pro-
priis. 366. b.
- Pascendi

Pascendi Verbô DEI, debent sedere
in fœno cognitionis propriæ. 447. b.

Coluber. Vide Serpens.

Virga Moyſis in terram projecta, ver-
ſa eſt in Colubrum. 269. a. b.

Momordit Evam, quia violavit clau-
ſuram Paradifi. 395. a.

Hæretici ſunt colubri ſuper petram
ſinè hujus contaminatione. 469. b.

Peccator impœnitens virgam DEI
convertit in colubrum. 560. b.

Columba.

Rediens in Arcam designabat Inno-
centiam. 472. a. b.

David petit alas columbæ, quia hæc
avis nulli nocet. 737. b.

Columna.

Sancti velut ſublimes columnæ inni-
tuntur baſi aureæ timoris Domini.
629. b.

Compaſſio. Vide Miſericordia.

Qui neſcit compati Proximo, nequit
caleſieri Charitatis Igne. 335. a.

Varia ſunt indicia Charitatis compa-
tientis. 343. b.

Morbus ſervuli eſt morbus compa-
tientis Heri. 344. b.

Qui Proximo non compatitur, non
Homo, ſed ſpectrum eſt. 366. a.
780. a.

Conceptio Immaculata.

B. V. MARIA in ſua Conceptione Im-
maculata, fuit mulier Chananæa e-
grediens de finibus Tyri & Sido-
nis. 330. a.

Concionator. Vide Prædicator.

*Concupiſcentia. Vide Paſſiones
animi.*

Intentio carnalis concupiſcentiæ eſt
oculus impii. 381. b.

Oculus iſte deficit in morte. ibid.

Confeffarius. Vide Prædicator.

Conjugium.

Conjugia Filiorum Seth, cum Filia-
bus Cain, fuerunt principium cor-
ruptionis humanæ. 257. a.

Conjux.

Conjuges replent terram, Virgines
verò Cœlum. 371. b.

Vir per conjunctionem ad mulierem
fit imbecillior. 737. b. 738. a.

Conſiliarius.

David, licèt ſapiens, non tamen
Pars IV.

ſolus, ſed inter tres Conſiliarios
ſedit. 680. b.

Adam deliquit defectu prudentis Con-
ſilarii. 681. b.

Conſilarii ſunt oculi Principis. 683. a.

DEUS addidit Moyſi 70. Viros, ut
Principibus ſuaderet Conſiliarios.
683. b.

Conſilarii non ſola ſcientiâ, ſed et-
iam probitate morum polleant.
684. b.

Conſilarii præcipites ſunt velut oves
in inferno. 685. a.

Debent præcipuè nōſſe diſcernere in-
ter ea, quæ ſunt DEI, & quæ ſunt
Cæſaris. 686. a.

Perverſi erant Conſilarii Regis Aſſue-
ri ſuggerentes damnationem inno-
centis Reginæ. 687. a.

Itèm ſuadentes Chriſto deſcenſum de
Cruce. 687. b.

Michæas Propheta inſigne Conſilia-
riis ſuggeſſit ſtratagema. 688. a.

Non debent eſſe muti. 690. a.

Peſſimus eſt Conſiliarius, amor pro-
prius. 691. a.

Mali Conſilarii habent pro ſuo Præ-
ſide Achitophelem. 691. b.

Uxor Job, & tres ejus Amici, perverſi
erant Conſilarii. 692. b.

Conſilarii ſunt Principum Quadrigæ.
693. b.

Conſilium.

Vera Sapientia non habitat niſi in
conſilio. 679. a.

Rebecca conſilium captura à Domi-
no, confugit ad Sacerdotem. 697. a.

Conſolatio.

Summa animæ debet eſſe conſolatio
in hac vita, quòd valeat DEUM
amare. 334. a.

Homo voluptuoſus quærit conſola-
tionem in peccato. 381. b.

Conſtantine Imperator.

Erat Nutritius Eccleſiæ. 154. b.

Contemplatio. Contemplativus.

Animæ contemplativæ vacant à curis
omnibus. 47. b.

Sunt Angeli aſcendentes. 48. a.

Contemplatio eſt animæ edulium.
174. a.

Vita activa immoratur terræ, con-
templativa verò ad Cœlum ſuſpi-
rat. 412. a.

- Contemptus.** Vide *Humilitas*.
Charitatis Clientes habent in contemptu faciem filicis. 360. a.
Studium veræ Philosophiæ parit contemptum mortis. 427. b.
- Continentia.** Vide *Castitas*.
Virgo.
- Contritio.** Vide *Pœnitentia*.
Panis Eucharisticus debet manducari in sudore Contritionis, & in labore Satisfactionis. 201. b.
- Conversio.** Vide *Prædicator*.
Conversionem S. Augustini præcessit Somnium Matris. 217. a.
Avari Conversio est redemptio ex u-
suris, & iniquitate. 304. b.
Justi serviunt Mundo ad ejus conver-
sionem. 411. a.
- Convitia.**
Homo ejiciendus in tenebras exte-
riores, vocatur Amicus, ut disca-
mus in Judiciis abstinere à convi-
tiis. 227. b.
- Convivium.**
Celebratur, non in die Nativitatis, sed
ablaetationis Isaac. 144. b.
Convivium mentis est contrarium
convivio carnis. 197. b.
Convivium Regium fuit Aman in rui-
nam, quia hostis Reginz accessit. 227. a.
Carens veste nuptiali ejicitur à Con-
vivio, quia obmutuit. 566. b.
- Cor.**
In cor viri diabolus ascendit per mu-
lierem tanquam scalam. 23. b.
Corda humana sunt frusta CrySTALLI-
na, quæ à Verbo DEI eliquantur. 171. a.
S. Scriptura est mel in corde legen-
tis. 172. a.
Licet Christus habeat clavim ad cor
nostrum, vult tamen, ut & nos cum
Ipso aperiamus. 187. a. b.
Sicut manna cecidit super pruina, ita
Panis Eucharisticus vult recipi
in corde contrito, & mundo à va-
nitatum pulvere. 241. b.
Sacerdos est cor in Corpore Eccle-
siæ. 262. b.
Cor habet minimum sanguinis. ibid.
Sacerdos debet esse circumcisus cor-
de & carne. 267. b.
Habens cor induratum non excitatur
etiam à tumultuosa DEI increpatio-
ne, sed dormitat. 283. a.
Cor castum est Propitiatorium & Se-
des DEI. 318. b.
Cor Sapientis est sibi simile, & cor
stultorum dissimile. 375. b.
Josias licet occisus, obiit morte paci-
fica, quia obiit cum pace cordis. 420. b.
Christus per Fidem habitat in cordi-
bus. 429. b.
Labani cor erat ejusdem idolum. 628. a.
Judæorum corda infiguerunt sicut
aqua cisternæ. 631. a.
Princeps est cor Reipublicæ. 683. a.
- Coriander.**
Sicut occidit serpentes, & vivificat
homines, ita Eucharistia istos sal-
vificat, & dæmones fugat. 241. a.
- Corona.**
Corona Hæreticorum solum est quasi
aurea. 63. b.
Spinis, quibus Christus coronabatur,
optimè sepiuntur aures. 149. b.
SS. Martyres coronant Ecclesiam. 426. b.
Martyrium est Corona JESU. 435. a.
Martyriò affici, est coronari. 435. b.
Sapientia Justorum coronatur timore
Domini. 627. a.
Sacerdotibus debetur corona in si-
gnum innocentiz. 654. a.
Vincula pro DEO tolerata, præva-
lent aureis coronis. 795. a.
- Corpus Christi.** Vide *Eucha-
ristia*.
Est panis in Passione fractus. 201. a.
- Corpus humanum.**
Populus Israël monstrat se corpore-
um sine Spiritu. 202. b.
Sacerdos est cor in Corpore Ecclesiæ. 262. b.
Corpus incoinquinatum est præmium
Bonitatis. 300. b.
Sicut cor se habet in corpore, ita
Princeps in Republica. 683. a.
- Correctio.**
Hæretici contrà corrigentes se fero-
citer insurgunt. 133. a.
Expedi interdum à correctione ces-
sare. ibid.
- Corvus.**
Non defert S. P. N. Eliæ panem, quia
hic

hic erat figura Panis Eucharisti-
ci. 162. b. 662. b.
Emanens ex Arca designabat malitiam.
474. a. b.
Erat figura Populi Judaici ab Ecclesia
exclusi. 474. b.

Creatura.

Creaturæ deserviunt dæmoni ad ca-
piendos homines. 677. a.
Comptæ mulieres sunt creaturæ in o-
dium DEI factæ. 717. a. b.
In creaturis repræsentatur DEUS.
782. b.

Crudelitas. Vide Tyrannus.

Etiam à cœtu Sacerdotum non est a-
liena. 277. b.
Crudeles Domini crudeliores sunt
mulieribus Hebræis coquentibus fi-
lios suos, quia subditos suos assant.
150. a. b.

Crux.

Christus in Cruce factus est saccus
cilicinus. 13. a.
Decalvat Dominus verticem Filiarum
Sion, ut ibi velut in Calvaria Cru-
cem erigat. 14. b.
Anima Justæ desiderat à Christo cruci-
fixo ad Crucem trahi. 89. b.
Aurum optimum venditur in officina
Crucis. 91. b.
In torculari Crucis Caro Christi fuit
vestimentum sanguine tinctum.
329. b.
In Cruce latuit vis amoris, quæ ta-
men patuit in dilectione inimici.
352. b.
Crux est duplex: videlicet carnis &
cordis. 488. b.
Recordari mortis, est tollere Crucem
Christi. 489. a.
Navis ad Cœlum vehens, est Symbolum
Crucis. 509. b.
Suadentes descensum de Cruce, sunt
mali Consiliarii. 687. b.
Baculus David erat figura Crucis.
778. a.

Culpa. Vide Peccatum.

Sancti culpas suas coràm se statuunt.
373. b.

Cupiditas. Vide Avaritia.

Cupiditas & malignitas sunt duæ alæ
impiorum. 290. b.
Cupiditas & timor sunt origo omnis
peccati. 632. a.
David eliminatione cupiditatis Re-
gnum stabilivit. 715. a.
Pars IV.

Bona temporalia sunt supplicium cu-
piditatis. 718. b.
Nihil ita turbat animum, quàm cupidi-
tas habendi. 722. b.
Fratris senioris cupiditas eviscerabat
omnia viscera pietatis. 723. a.
Anima bonorum temporalium cupi-
da solum videt oculis divitiarum.
724. a.
Adumbratur in Ninive. 725. b.

D.

Dæmon. Vide Diabolus.

Dagon.

Est Idolum Veneris, quod incendium
vertitur, quia infernus est præmium
luxuriæ. 458. b.
Sacerdos temporalibus inhians, po-
nit Arcam Domini juxta Dagon.
674. a.

Damnati. Vide Infernus.

Damnum.

Pœna damni excedit pœnam sensûs.
576. b.
DEUS Adami costam supplevit carne,
ut doceret resarcire damna. 738. a.

Daniel.

Ipse, & non Angelus destinatur ad li-
berationem Susannæ, licet castæ.
322. b.

David.

Ab Illius funda ortum duxit Salomo-
nis gloria. 2. b.
Cum Illo moerente mœrebat & Au-
la. 26. a.
Erat figura Christi. 55. b.
Absalonem perfidum vocat Filium.
56. a.
Item, vocat eum nomine Regis. 58. a.
Timetur à Saule propter Societatem
DEI. 75. a.
Ejus virtus resulget in discrimine Sau-
lis. 94. b.
Sua fortitudine vicit se, & suorum fu-
rorem. ibid.
Vocatur fascis propter perpeffas per-
secutiones. 95. b.
Ab Alienigenis ducitur ad Regem, à
Fratribus prohibetur. 122. b.
In casu necessitatis sine culpa comedit
panes sanctificatos. 126. a.
Saul tentabat illum, licet suum Medi-
cum, lanceâ transfigere. 126. b.
Necat illum oculus. 139. a.
Vocatur Rex antè obtentum Regnum,
L I I I I 2 quia

Index Rerum notabilium.

- quia pastus fuit panibus Sanctuarii. 259. b.
- Ejus domus erat contra domum Saul. 274. a.
- Elegit incidere in manus Domini. 287. b.
- Patiens ejus Charitas provocavit DEI Justitiam ad miserendum. 340. b.
- Appropriavit sibi multitudinem Populi. ibid.
- Dilacerabat ursos & leones; sed inimicos oratione convertibat. 361. b.
- Fuit norma poenitentis animæ. 373. b.
- Facies ejus super carbones denigrata, evasit candida super nivem. 374. b.
- Saulem & Jonatham jubet in eorum morte à populo glorificari. 436. b.
- Diù, noctûque timet DEI Manum. 437. b.
- Explorat paucitatem dierum suorum, non ex curiositate, sed ob illorum brevitatem. 477. b.
- Vult scire numerum dierum, qui est, non autem, qui non est. 479. a.
- Timet altitudinem diei, hoc est, prosperitatem temporalem. 506. a.
- Illius peccatum est instructio errantis Mundi. 550. b.
- Par erat Paulo in dilectione inimici. 551. a.
- Prius impugnabat hostes intraneos, quàm extraneos. 578. a.
- Dum parat obsidere Jerusalem, irridetur à Jebusæis. 578. b.
- Ad illum unum impugnandum congregantur Reges terræ. 580. a.
- Abstulit pauperi oviculam, quando tulit uxorem Uriæ. 589. b.
- Poenitendo obtinuit veniam. ibid.
- Ut bonum daret exemplum, ambulabat in medio domûs. 610. b.
- Eminebat in timore Domini. 617. a.
- A Commilitonibus urgebatur ad cœdem Saulis, sed retinuit eum timor Domini. 622. b.
- Timuit Saulem, non, quia Saul, sed quia unctus Domini. ibid.
- Quærebat locum, ubi effugeret iram DEI. 625. a.
- Quinque lapidibus invadens ipsum Goliath, præfigurabat Prædicatores. 653. b.
- Licet Sapiens, non tamen solus, sed inter tres sedit Consiliarios. 680. b.
- Habuit omnes qualitates Regii Ministri eligendi. 696. a.
- Insigne præbuit exemplum contemptûs Mundi, saltando coram Arca. 709. a.
- Ob suam humilitatem factus est Pater Redemptoris; Uxor vero ejus ob superbiam evasit sterilis. 709. b.
710. a.
- Regnum, quod Saul in suæ cupiditatis poenam amisit, hoc ipse eliminatione cupiditatis stabilivit. 713. a.
- Petiit alas columbæ, quia hæc avis nulli nocet. 737. b.
- Ingens erat ejus erga Filium benignitas. 739. b.
- In omnibus respexit DEUM. 744. b.
- Hinc gravissimas æquò animò pertulit injurias. 745. b.
- Gloriosius triumphavit contra Semei, quàm contra Goliath. 746. a.
- Noluit se vindicare contra Semei, quia Dominus præcepit. 747. a.
- Suggerit Sauli Divini Judicii remissionem, & illius sedavit furorem. 753. b.
- Jugiter in conspectu suo habuit Judicia DEI. 757. a.
- Optabat carnes suas configi clavis timoris Domini. 763. a.
- Etiam vivente Patre & Matre, vocabat se Orphanum, ut suam erga DEUM ostenderet fiduciam. ibid.
- Pater & Mater, à quibus derelictus fuerat, erant Adam & Eva. 773. b.
774. a.
- Solâ in DEUM fiduciâ, rejecto Saulis armamentariò, vicit Goliath. 777. b.
- Ejus baculus erat figura Crucis. 778. a.
- Providebat Dominum in conspectu suo semper. 783. a. b.
- Deliciæ. Vide Voluptas.*
- Urias ex campo redux, illas respuit. 22. a.
- Mundus est terra Edom pinguis deliciis, per quam est transeundum, & non in ea immorandum. 412. a.
- Sicut grossi sunt flores, & non fructus, ita Mundi deliciæ non sunt veræ, sed falsæ. 547. a.
- Sunt Simulacrum caprino sanguine suffultum. 547. a. b.
- Anima deliciis dedita est ovis posita in inferno. 562. a.
- Itè, talis anima cæcæ cupiditati ducatum committit. 563. b.
- Deliciæ Mundi sunt tenebræ exteriores. 722. a.

Index Rerum notabilium.

- Inter Delicias semper oportet esse meti-
culosum. 725. a.
Moyſes maluit affligi, quàm deliciari.
ibid.
- Dentes.*
- Dentes apti pro Menſa Domini, de-
bent eſſe ſicut grex detonſarum: 222. b. 223. a. b.
DetraCTOR eſt urſus, tres habens den-
tium ordines. 430. b.
- Deſiderium.*
- Deſiderium vivendi quândoque acce-
lerat mortem. 782. a.
Pium deſiderium eſt vox oculorum.
ibid.
- DetraCTOR.*
- Eſt umbra mortis. 429. b.
Eſt urſus habens tres ordines den-
tium. 430. a.
DetraCTores ſunt crabrones. 704. a. b.
- DEUS.*
- Prædeſtinat antè præviſa merita, &
reprobat negativè antè præviſa de-
merita. 5. b.
Diligit iniquum, ut faciat diligen-
tem. 6. b.
In Ejus Oculis fulget obſcuritas animæ
ſe humiliantis. 10. b.
DEUS myſticum caput noſtrum à
peccatore velut lutum pedibus ſub-
ſternitur. 18. b. 19. a.
Illi ſoli reſerandum eſt Animæ Sacra-
rium. 41. a.
Quærentibus occurrit, & à multis non
quærentibus invenitur. 46. b.
Colligit Iſraëlis lapides diſperſos.
49. b.
Vox Ejus præpeditur à quovis ſtrep-
tu terreno. 50. a.
Præ aliis nationibus fuit propitius Ju-
dæis. 52. a.
Plurimum Ei diſplicet ingratitude. 53. b.
Apparet, quando occiditur ſpiritus
ſuperbiæ. 83. a.
Antè hominis creationem non voca-
tur Dominus. 86. b.
Loquitur in domo figuli. 87. b.
Verba illius ſunt gladius anceps. 89. a.
Non dedignatur eſſe figulus animæ.
91. b.
Nomen Filiorum DEI delet caro. 115. a. b.
Brachium DEI, eſt Filius Patris, &
ſpiritus S. eſt Digitus DEI. 122. a.
Oris Divini gladius non vulnerat ad
mortem, ſed lancinat ad vitā. 134. a.
- Gratia eſt vehiculum DEI. 141. b.
Qui ad Illius vocatur Miniſterium,
debet habere ſenſualitatem ablacta-
tam. 146. a.
Poſt auditam DEI vocem ſequitur vi-
ſio faciei. 150. a.
DEI Providentia Juſtis alimenta præ-
bet, ut arceat mortem. 153. a.
Sublatâ Ejus gratiâ exareſcit anima.
154. a.
Non ſufficit ei Filios lactari mamillâ
Regum, niſi quoque potentur ab
Ejus ubere. 155. a.
Fit hominis Nutritius. ibid.
Ubra Ejus meliora ſunt omnibus de-
lectationibus terrenis. 155. b.
Pro lacte ſtillant gratiam. ibid.
Mavult homines punire temporaliter,
quàm æternaliter. 157. b.
Gratia eſt Ejus Dexterâ, faciens vir-
tutem. 161. b.
Judæ Deus erat nummus. 164. b.
DEUS ſuam avertit faciem ab eo, qui
prius ſuam avertit faciem ab Illo.
167. b.
Ejus facies antè omnia eſt quærenda.
ibid.
S. Scripturæ Intellectum indagare, eſt
Ejus Sanctuarium intrare. 175. b.
Ejus ſermo homines facit Deos. 176. a.
Illum non quærunť, qui volunt eſſe
ſapientes ad ſuam gloriam. 178. b.
Etiam in Patria accinctus miniſtrat.
194. a. b.
Illius ſervi accinguntur, dum ſe libe-
rant ab amore ſæculi. 194. b.
Accuſatur ab Iſraële ob liberationem
ex Ægypto. 203. a.
Carnales excludunt Ejus Spiritum.
208. a.
Indignè communicantes irato reſpicit
vultu, ut eos perdat. 240. a.
Magis fuit offenſus à Jeruſalem, quàm
Sodoma, quia illa fuit magis illu-
minata. 253. a.
Minifter Ejus non debet eſſe ſervus
peccati. 260. a.
Sacerdos eſt inter illum & hominem
Mediator. 265. b.
Forum DEI punientis eſt duplex: in
uno etiam habet locum Miſericor-
dia, in altero ſola præſidet Juſtitia.
287. b.
Non audit preces avari anxii. 294. b.
Amando hominem facit amantem.
335. b.
Inter Ejus & diaboli Filium ſola diſcer-
nit Charitas. 342. b.
- L 1111 3
- Juſto

Index Rerum notabilium.

Justo est misericors, impio verò est miserator.	177. a.	Dividendo lucem à tenebris, redarguit sciolos.	680. b.
Est Justi possessio.	382. a.	Homo est Ejus numisma.	686. b.
Est ejus thesaurus.	412. b.	Creando luminaria. Cœli, dedit normam eligendi Ministros.	697. a.
Gravissimus est tactus Divinæ manûs, & tamen rarò timetur.	437. a.	Permisisit Judæos cum infidelibus commorari, ut aliorum pœnis sapiant.	703. a.
Hanc diù, noctûque timebat David.	437. b.	Job à dæmone flagellatus, non huic, sed DEO plagas adscripsit.	714. a.
Fames est Ejus fortitudo ad coërcendos prævaricatores.	439. b.	Quidquid præter Illum est, non nisi tenebræ sunt.	722. a.
Electos suos alit in fame, dum illos illuminat.	445. a.	Illis, quæ terram sapiunt, non benedixit, quia designant hominem bonis temporalibus inhiantem.	727. a.
Ejus Providentia longè superat curam Parentum in Filios.	446. a.	Salomoni erat in Patrem, quia arguit illum in virga.	729. b.
Vana Scripturarum Scientia facit illum servire in peccatis.	452. a. b.	Felix prædo, qui de manu Illius aufert thesauros cœlestes.	731. b.
Fideles sunt Ejus sedes.	467. a.	Ex Adam formavit Evam, auferendo costam, quia vir per conjunctionem ad mulierem fit imbecillior.	773. b. 738. a.
Longè plus diligit hominem, ac Mater Filium.	493. a.	Costam supplevit carne, ut doceremur illata resarcire damna.	738. a.
In manibus suis describit animam.	493. b.	In multa patientia sustinuit Judæos.	739. a.
Servi Ejus occluduntur in pharetra sagittis plena.	507. a. b.	In Illum omne malum pœnæ humiliter est refundendum.	742. b.
Invocant miseriam, quam horrent mundiales.	508. a.	Job ulcus pessimum à dæmone inflatum, non huic, sed DEO imputavit.	742. b. 743. a.
Non jacent oppressi, sed stant erecti.	511. a.	Ipsè solus est causa principalis in puniendo.	750. b.
Tunc DEUS iram suam complet, quando relinquit hominem sine tribulatione.	538. a.	Quodammodò cogit hominem per ærumnas, ut ad ipsum respiciat.	751. a.
Sedet in rubo, quia libenter moratur in anima tribulata.	538. b.	Præscripsit ab initio creationis timorem Divini Judicii, ut medicinam salutarem.	754. a. b. 755. a. b.
Finalis vindicta est effusio iræ Ejus.	548. a.	Mare concludit ostiis, quando peccatorem salutare timore circumcincit.	788. a.
Itèm, est furor Ejus.	549. a.	Per Fidem est cum homine.	793. b.
Grandem Ejus iram longa præcedit dilatio.	558. b.	Imago illius servat vitam peccatricis animæ.	796. a. b.
Scelerum dissimulatio aliquando gravis est DEI ultio.	559. a.		
Filius DEI est DEI brachium.	561. a.		
Incendendo Sodomam exhibuit se Ei benignum.	575. b.		
Ejus tacere, est peccata dissimulare.	ibid.		
Jerusalem erat inexpugnabilis, quàm diù in ea vignet verus DEI cultus.	579. a.		
Ex perpetrato Deicidio originabatur ruina Solymæ.	579. b. 580. a.		
DEUS vacando conversioni Cain, dedit normam Prædicatoribus in convertendis peccatoribus.	647. b.		
Est locus Hominis.	650. b.		
Singularem habet curam Prædicatorum.	651. b.		
Est Sacerdotum incola.	660. a.		
Impertitur illis Nomen suum.	660. b.		
Ejus osculum mutat osculatum in DEUM.	670. a.		
		<i>Dextera. Vide Manus.</i>	
		Sinistra est symbolum adversitatis, Dextera verò prosperitatis.	534. b.
		<i>Diabolus.</i>	
		Non potest animam ab intus invadere.	9. a. b.
		Exultationem illius præpediunt pœnitentis lachrymæ.	14. a.
		Mulier ei deservit in scalam, per quam ascendit in cor viri.	23. b.
		Est pastor hæreticorum.	61. a.
		Intolerabis	

Index Rerum notabilium.

- Intolerabis illi est pœna, stare coram Christo. 64. b.
- Plus horret Baptismum, quàm ventrem porcorum. 65. b.
- Ut peplô avaritiæ exuat, offert divitias. 79. b.
- Habitatio dæmonum est Regia hæreticorum. 82. a.
- Cain stetit cum diabolo. 102. b.
- Lamia habens caput virgineum, corpus porcinum, & pedes equinos, significat mundum, carnem, & dæmonem. 105. a.
- Diabolus appellatur nomine leonis. 112. a.
- Non potens Ecclesiam vincere persecutionibus, aggreditur illam tentationibus carnis. 113. b.
- Servus in equo, est peccator insidens diabolo. 117. b.
- Qui dormit in hoc equo, dejicitur in mare amaritudinum. ibid.
- Est equus niger, cujus infessor stateram gestat. 118. b.
- Cribravit Apostolos, Judam verò ut stipulam devoravit. 119. a.
- Insequitur Justos, non verò peccatores. ibid.
- Dæmoniacus ejus arte dicitur lunaticus, ut Creatori maledicatur. 120. a.
- Vocat Christum Sanctum DEI, quem Judæi vocabant dæmoniacum. 126. b.
- Offerens Christo lapides convertendos in panem, præsignabat hæreticos, qui contemnunt vetera, & solas inquirunt novitates. 131. b.
- Ast author hæresis. 135. a. b.
- Gloriatur in Juda seducto. 164. b.
- Accessus ejus ad DEUM fuit impudentior, quàm recessus. 231. a.
- In paupere non habet, quod accipiat. 297. a.
- Squammosa induitur veste, quando peccatores quærunt excusationes in peccatis. 328. b.
- Sola Charitas discernit inter Filium DEI & diaboli. 342. b.
- Est possessor divitiarum, quæ non dividuntur cum pauperibus. 343. a.
- Est pater impiorum. 364. a.
- Lucifer in momento factus est ex Seraphino dæmon. 367. b.
- Peccator per peccatum fit dæmon. 368. b.
- Suos habet Professores, & septem artium liberalium Magistros. 453. b.
- Est Rex superborum. 467. b.
- Iniqui sunt ejus umbra. 569. a.
- Mavult in porcis, quàm in inferno morari. 575. b. 576. a.
- Per hoc suam manifestat impotentiam, quòd roget intrare porcos. 576. b.
- Factus est quasi nihilum. 577. b.
- Qui ut Angelus portavit clavim Solis, apprehendit anguem. 583. a.
- Est Rex senex & stultus. 585. b.
- Æmulabatur Illum Herodes. 598. b.
- Docetur timore, quid, vel quis sit DEUS. 619. b.
- Libenter cohabitat porcis. 669. a.
- Sacerdotibus singulariter invigilat. 672. a.
- Creaturæ deserviunt ei pro laqueis. 677. a.
- Fuit primus insipiens. 681. a.
- Ut facilius seduceret Evam, promisit scientiam: quia homo naturaliter scire desiderat. 681. b.
- Impii insultantes Justis ob carentiam bonorum temporalium sunt illius laquei. 718. a.
- Est Princeps mundi. 718. b.
- Ipsè Sophista pessimus affinxit DEO calumniam invidiæ. 743. b.
- Qui relinquunt Patrem diabolum, & Matrem concupiscentiæ, illos assumit Dominus. 774. a.
- Digitus.*
- Digitus DEI est Filius Patris. 122. a.
- Digitus Thomæ evasit Magister Mundi. 764. a.
- Dilectio. Vide Amor.*
- Charitas.*
- Discipulus Christi. Vide Apostolus.*
- Christi mansuetudo corripuit Discipulorum severitatem. 28. b.
- In illo triumphat gratia. 165. a.
- Duo Ejus Discipuli, præparaturi pro institutione Eucharistiæ, jubentur sequi hominem bajulantem lagenam aquæ. 231. a.
- Christus præcepit illis transire contrà. 393. a.
- Agnoscentur ex carne mortificata. 402. b.
- Postquàm JESUS avulsus ab eis, inceperunt dormire. 801. a. b.
- Dives. Divitiæ.*
- Dives obscurat aurum suum in latibulis terræ. 17. a.
- Divitiæ

Index Rerum notabilium.

- Divitiæ sunt peplum diaboli, quò ex-
cæcat homines. 79. b.
- Judas in illis constituit DEUM suum. 164. b.
- Substantia spiritualis opulentia est
gratia. 169. a.
- Sunt bonæ bono, & malæ malo. 225. b.
- Dans est accipiente ditior. 289. b.
- Nabal, dum illas congregare nititur,
cogitur dissipare. 292. b.
- Divitiæ sunt folia arboris succidendæ. 293. a.
- Sunt Idola Laban. 297. b.
- Parturiunt viperam in Possessoris per-
niciem. 298. b.
- Tunc pauper liberatur à potente,
quando Dives à potestate diaboli
eripitur. 304. b.
- Divites sunt ebrii Ephraim. 305. b.
- Ventres Pauperum, sunt horrea pio-
rum Divitum. 342. b.
- Dives non dividens sua cum Pauperi-
bus, constituit diabolum illorum
possessorem. 343. a.
- Est stultus. 343. b.
- Iusti divitias suas ponunt in solo
DEO. 412. b.
- Dives Epulo sepelitur in inferno. 713. a.
- Divitiæ sunt gladius occidens animas. 716. a. b.
- Illas à DEO negari, est beneficium. ibid.
- Dives solum videt oculis divitiarum. 724. a.
- Malè partæ malè dilabuntur. 733. a.
- Non fructificant. 734. a.
- Sunt ficulnea, cui maledixit Dominus. 735. a.
- Sunt operculum peccati adinstar fo-
liorum in Paradiso. 735. b.
- Sunt ficulnea secus viam. ibid.
- Injustè acquisitæ causant vomitum. 736. b.
- Sunt panis mendacii. ibid.
- Doctor. Doctrina. Vide Scien-
tia. Sciolus.*
- Doctrina viri agnoscitur ex patientia. 180. a.
- Vani Doctoris scientia convertitur in
fel aspidum. 180. b.
- Multum seminat, & parum metit. 181. a.
- Qui id, quod docet, opere complet,
ille bibit & inebriatur. ibid.
- Superior, si nequit verbis, doceat o-
pere. 190. b.
- Prælati non docens subditos ver-
bò, talentum sibi commissum ab-
scondit. 191. a.
- Doctrina Christi adumbratur in pane. 201. a.
- Defectu Doctorum, Ecclesia aliquan-
do non habuit ubera. 214. a.
- Fames Doctrinæ Cœlestis est pessima. 442. a.
- Defectus Doctrinæ Cœlestis repellit
Christianos à janua Cœli. 442. b.
- Hujus Doctrinæ famem tollit DEUS,
illuminando Intellectum. 445. a.
- Doctores sunt Motrices Intelligentiæ. 678. a.
- Ecclesia Doctoribus provisa est Spon-
sa, quam Rex introduxit in Cella-
ria. 679. a.
- Ut Incarnata Veritas redarguat Scio-
los, non erubuit audire & interro-
gare Doctores. 679. b.
- Dominium.*
- Avaritiæ Dominium est nimium du-
rum. 292. a.
- Peccator omni exuitur Dominio. 380. a.
- Dominium in statu innocentia paci-
ficum, in statu peccati factum est
terribile. 515. a. b.
- Terrenum Dominium debet regulari
à Divino. 521. a.
- Crudelis Domini crudelior interitus. 522. a.
- Dominus. Vide Servus. Sub-
ditus.*
- DEUS non vocatur Dominus antè
creationem hominis. 86. b.
- Etiam in Orbe Ecclesiastico cernun-
tur servi equitantes, & Domini
ambulantes sicut servi. 281. a. b.
- Soli Ultionum Domino committen-
da est vindicta. 352. a.
- Peccator tot famulatur Dominis,
quot subditur peccatis. 380. a.
- Servi oppressi accusant Dominos suos
apud Altissimum. 511. b.
- Sæpè Dominus reprobis accusat sub-
ditum Prædestinatum. 512. b.
- Servus ad Cælum præmissus com-
pensat benignitatem Domini. 513. a.
- Homo non est conditus, ut sit Do-
minus hominum, sed jumentorum. 514. a.
- Dominus justus non gaudet præesse,
sed prodesse. 514. b.
- Vir prudens detrectat esse Dominus
subditorum, quos nequit sustenta-
re. 515. b.
- Joseph

Joseph nomine & omine erat Dominus, quia populo frumenta servavit. 516. b.
 Nabuchodonosoris statua prosternitur, ut sciant Domini, se non in perpetuum dominaturos. 520. a.
 Dominus depauperans subditum, est Leo devorans onagrum. 523. b.
 Dominus iniustus sepelitur cum Epulone in inferno. 524. a.
 Christus Dominus instituit Iudicium, non ad damnandos, sed ad salvandos reos. 525. a.
 Rex Sodomorum præbuit exemplum boni Domini. 525. b.
 Domini crudeles imitantur Pharaonem. 526. b.
 Noë erat Symbolum optimè gubernantis Domini. 526. b.
 Itèm Job. 527. a.
 Benignitas est nota genuini Domini. 594. a.
 Benigni Domini adumbrantur in fontibus, crudeles verò in stipitibus. 595. b.

Domus.

In limine Domus Sapientiæ omnes immoderatæ affectiones sunt sacrificandæ. 448. b.
 Fuit ædificata in Verbi Incarnatione. 449. a.
 Mensa illius est S. Scriptura. 449. b.
 Domus Loth est Ecclesia ab hæreticis circumvallata. 468. b. 469. a.
 Felix, qui vivus descendit ad domum Iustus, visitans mente Infernum. 532. b.
 Domus Sacerdotalis debet esse dignum Arcæ hospitium. 674. b.

Dormio. Vide Somnium.

Somnus.

Draco.

Hæresiarchæ sunt instar draconum. 67. a.
 Præsentia DEI Cultor conculcat leonem & draconem. 793. a.

E.

Ebrietas.

Felix, qui sanguine Domini potatur usque ad ebrietatem. 224. a.
 Divites sunt ebrii Ephraim. 305. b.
 Judas in proditione Christi fuit ebrius per avaritiam. ibid.

Pars IV.

Edom.

Terra Edom est figura Mundi. 412. a.

Ecclesia.

Fundatur in Viris Religiosis veluti in Sapphiris. 36. b.
 Figurabatur in Rebecca. 41. b. 42. a.
 Hæreticos vocat amicos & proximos. 58. b.
 Non excludit eos à dignitate Filiorum. 59. b.
 Baptismus constituit Illius Filium. ib.
 Est Virgo fecunda. 60. a.
 Obumbratur ab hæreticis. 60. b.
 Quando verò convertuntur, coronatur ab illis. 70. b.
 Prudentes ejus filii fragilitatem suam palam profitentur. 71. b.
 Ecclesia olim terrena, fit hodieum ferrea. 76. b.
 Persequuntur illam hæretici, sicut Saul Davidem. ibid.
 Sponsus illius est nobilis in porta. 82. b.
 Illius ubera sunt meliora uberibus Mundi. 110. b.
 Diabolus non potens illam vincere persecutionibus, aggreditur eam tentationibus carnis. 113. b.
 Illius filii lactantur mamillâ Regum. 136. b.
 Constantinus magnus erat illius Nutritius. 154. b.
 Est murus, & duo ubera ejus sunt turre, videlicet, vetus & novum Testamentum. 183. a. b.
 Oves illius in Petro sua inveniunt pascua. 188. b.
 Verbò vitæ sunt pascendæ. ibid.
 Ab initio defectu Doctorum non habuit ubera. 214. a.
 Ob utilitatem illius Christus desiderio desideravit manducare Pascha. 250. b.
 Apostoli erant Cœli in terra Ecclesiæ. 319. a.
 Ex Filiis Ecclesiæ alii computruerunt ut jumenta, alii solo pulvere consperguntur. 405. b.
 SS. Martyres sunt stellæ illam coronantes. 426. b.
 Initiò fuit parvula non habens ubera. 435. b.
 Non nocet illi aspis & regulus, quia infans posuit manum suam super foraminis aspidis, & in caverna reguli. 461. a.
 Hæreticus contra illam dans testimonium, est testis repentinus. 468. b.
 M m m m m Domus

Index Rerum notabilium.

- Domus Loth erat figura illius. 469. a.
 Item Arca Noë. 472. b.
 Est rubus ardens & incombustus. 538. a.
 Sponsi Dexteram illam amplexatur; lava verò supponitur capiti, ut per timorem fulciatur. 628. b.
 Est conflatorium auri. 638. a.
 Doctoribus provisa, est Sponsa, quam Rex introducit in Cellaria. 679. a.
Ecclesiasticus. Vide Beneficiatus. Clericus.
Eleazar.
 Priusquam Arcæ curam susciperet, sanctificabatur. 40. a.
Electio. Vide Minister.
Electrum.
 Christus est electrum ex auro Divinitatis & argento humanitatis. 664. a.
S. P. N. Elias.
 Optimè scivit frænare concupiscentiam. 22. a.
 Suo jejuniò docuit ignem jejunare. 34. a. 612. a.
 Exussit Ducem agminis. 43. b.
 Item quinquagenarium. 44. a.
 Abundabat, quando infideles omni indigentia laborabant. 131. a.
 Præbuit exemplum de DEO humiliter sentiendi. 463. a.
 Mittitur ad Achab, terribilem DEI sententiam annuntiaturus. 591. a.
 Angelus, non corvus, desert illi panem, quia hic erat figura Eucharistiæ. 662. b.
Eliacim Filius Helciæ.
 Representabat Christum. 187. b.
Elisabeth.
 Exemplò Angeli B. V. MARIAE visitavit illam. 24. a.
S. P. N. Elisæus.
 Affectat duplicem Spiritum, nè à Cherubim à Paradiso janua arceatur. 116. a.
 Excellebat in dilectione inimici. 354. b. 355. a.
 Stupendus in miraculis. 537. a.
 Petiit duplicem Spiritum, scilicet, Prophetiæ & miraculorum. 537. a. b.
 Duplici egebat Spiritu, quia fuit honoratus à populo & Regibus. 537. b.
 Resuscitans filium Sunamitidis insignem dedit prædicatoribus normam. 642. a.
Eloquium. Vide Verbum DEI.
Enos.
 Primus Sacerdos vocabatur nomine Dei. 655. a.
Epulo.
 Temporalis prosperitas illum demersit in infernum. 506. b.
 Sepelitur in inferno. 713. a.
Equus.
 Servus in equo est peccator insidens diabolo. 117. b.
 David mavult cum Principibus deambulare, quàm cum pede superbiæ equitare. 118. a.
 Diabolus est equus niger, cujus infessor stateram gestat. 118. b.
 Equus est Scythis vehiculum & pabulum. 152. b.
 Mali Sacerdotes cum equis ad infernum descendunt. 282. b.
 Equus albus est castitas, cui infidet Sponsus Virginum. 317. b.
 Apocalypticus equus rufus, est figura tyrannorum. 421. a.
Eremus. Vide Solitudo.
Esau.
 Fuit cultor agrorum. 42. b.
 Representabat mundanos, Jacob verò claustrales. 390. b.
 Manus illius sunt manus perversi Sacerdotis. 666. b.
Eva.
 In Adam & Eva fuit una caro, & duplex Spiritus. 114. a.
 Eva oculos suos non cohibens infixæ fuit limo profundi. 136. b.
 Violavit clausuram Paradisi, ideo mordit eam coluber. 395. a.
 Volens scire, quæ debuit nescire, Adamum perdidit, dum eum docuit. 455. b.
 Figurabat Ecclesiam, quæ sumpsit suam originem ex latere secundi Adami. 459. b.
 Si fuisset prædita timore Domini, manum suam non extendisset ad fructum vetitum. 763. b.
 Adam & Eva sunt Pater & Mater, à quibus se David conqueritur derelictum. 773. b. 774. a.
 Adam ab Eva seductus, expertus est, quàm sit vana in hominem fiducia. 775. a.
Evan.

Evangelium.

Veritates Evangelicæ sunt vox dilecti
pulsantis. 49. a.
Superior debet evangelizare subditis.
191. b.
Eucharistia. Vide Sacerdos.
Panis Eucharisticus debet manducari
in sudore contritionis, & in labore
satisfactionis. 201. b.
In illa est geminum uber lactans ho-
minem. 206. b.
Dignè communicantem non tantum
Christus visitat, sed in eo manet.
209. a.
Christus in Altari est Spiritus oris
nostri. 209. b.
In Eucharistia ora infantium perfici-
unt laudem. 210. a.
In illa Christus subit munus Matris.
210. b.
Ex duplici illius ubere duplex scatu-
rit consolatio : temporalis & æter-
na. ibid.
Christus Eucharisticus vult vesci ani-
mabus nostris. 211. a.
Ejus vita fuit ordinata ad maturan-
dum lac Eucharisticum. 211. b.
Cæteris DEI beneficiis prævalet uber
Eucharisticum. 212. b.
In Eucharistia duo reſerantur salutis
fontes. 214. a.
Solummodò in Eucharistia dicitur
DEUS magnificus. 214. b.
Quodammodò finè illa DEUS esse
nequit. 215. a.
Anima Eucharistiæ refecta pabulò elu-
dit tartari serpentes. 215. b.
Paulus ad mensam Eucharisticam e-
vasit lactisugus infans. 218. b.
Christus in Altari est cerva charissi-
ma. 219. a.
In sumptione illius jugulantur partus
malarum affectionum. 219. b.
Pascimur pane DEI, quia Verbum
Caro factum est. 220. b.
Accedens ad mensam Eucharisticam
debet esse indutus veste nuptiali.
222. a.
Communicantium dentes debent esse
mundi sicut grex detonsarum.
222. b. 223. a. b.
Eucharistia est lecythus olei & hy-
dria farinae. 223. b.
Præcipuè excludit superbos & domi-
nandi cupidos. 224. b. 230. b.
Ad illam accedentes deponant cal-
ceos. 226. a.

Pars IV.

Ad subtractionem illius sequitur mors
ex inedia. 226. b.
Indignè accedentes vocantur amici
ob Reverentiam Sacramenti. 227. b.
In illa apponuntur tauri & altilia.
228. a.
Rechab & Baara interficientes Isbo-
seth ideò gravius puniuntur, quia
figurâ hujus Sacramenti abutuntur.
230. a.
Sumptione Eucharistiæ Judas ultimum
sumpsit solatium. 230. b.
Discipuli præparaturi pro ultima cœ-
na jubentur sequi virum bajulan-
tem lagenam aquæ. 231. a.
Christus Eucharisticus animam simul
pascit & regit. 232. a.
Manus Sacerdotis elevantis sacram
hostiam comparatur duobus latro-
nibus. 232. b.
Corpus Eucharisticum est Christi
pallium. 233. b.
Unicum Jacobi votum tendebat ad
panem Eucharisticum. 234. b.
Rebecca dando panes Jacob præfi-
guravit panem Eucharisticum. ibid.
Hic panis Judæis conversus est in la-
pidem. 235. a.
Indignè communicantes Christum
crudelissimè persequuntur. 236. b.
Sunt calix, quem Christus rogavit à
se transire. 237. a.
Sumunt de manu DEI calicem iræ. 237.
a. b.
Panis Eucharisticus adumbrabatur in
panibus propositionis. 237. b.
Duas habet facies : unam convertit
ad justum, alteram ad peccatorem.
237. b.
Anima justi in sumptione illius per-
cipit jubilum. 238. a.
Sicut cera fluit à facie ignis, sic per-
eunt à facie DEI indignè commu-
nicantes. 238. b.
Illis adversantur omnes Angelorum
Chori. 239. b.
Respicit illos iratus DEI vultus ut per-
dat eos. 240. a.
Sicut coriander occidit serpentes, &
vivificat homines, ita Eucharistia
salvificat Justos, & fugat dæmones.
241. a.
Sicut Manna cecidit super pruinam,
ita panis Eucharisticus vult recipi
in corde à vanitatum pulvere mun-
do. 241. b.
Est similis pupillæ oculi. ibid.

M m m m m 2

Indignè

Index Rerum notabilium.

Indignè communicans suscipit Christum sicut Leo paratus ad prædam. 242. a.
 Panis Eucharisticus communicatur pauperi cum summa dulcedine. 243. b.
 Est pluvia. ibid.
 Super indignè communicantem pluit ignis & sulphur. 244. a.
 Rebecca induens Jacobum vestibus valdè bonis instruxit accessuros ad mensam Eucharisticam. 244. b.
 Communicantium venter debet esse circumvallatus liliis. 245. a. b.
 Christus Eucharisticus est quidem flos omnibus patens, sed delicatus. 245. b.
 Oza immundus attingens Arcam, figuram hujus Sacramenti, morte plectitur. 246. b.
 Amnon assidens mensæ Absalonis repræsentat peccatorem à diabolo ad mensam Eucharisticam conductum. 247. a. b.
 Homini voluptoso non convenit triticum Eucharisticum, sed hordeum belluarum. 248. a.
 Eucharistia præludebatur in Christi nativitate. 249. a.
 Qui non manet in Christo, non manducat Corpus Christi. 250. a.
 Judas sumpsit Eucharistiam sacramentaliter, sed non spiritualiter. ibid.
 Eucharistia est Pascha, id est, transitus. 250. b.
 Abraham offert tribus hospitibus vitulum unum, quia Sanctissimæ Trinitati nihil charius Eucharistiâ. 251. b.
 David pastus panibus Sanctuarii vocatur Rex antè obtentum regnum. 259. b.
 Panis Eucharisticus imprimit sumentis imaginem regiam. 260. a.
 S. P. N. Eliæ, non corvus, sed Angelus desert panem, utpotè figuram Eucharistiæ. 662. b.
 Indignus ille commensalis Evangelicus vocatur amicus ob Reverentiam Sacramenti. 721. b.

Exemplum.

Calceamenta sunt exempla Sanctorum. 24. b.
 Herodes suô malô exemplô traxit Judæos. 25. b.
 Magna est exempli efficacia. 26. a. b.
 27. a.

Prælucentes bonô exemplô, sunt Christi Pater. 30. a.
 Itè supremum occupant locum in scala Jacob. 30. b.
 Magna fuit efficacia exempli, quod in sua vocatione dedit S. Matthæus, & alii SS. 31. b. 32. a. b. 34. a. 35. a. b.
 S. P. N. Elias insigne dedit exemplum de DEO humiliter sentiendi. 463. a.
 Turbato Herode tota turbatur Jerosolyma. 599. a. 600. a.
 Rex iniquus, quos nequit compellere imperiô, trahit exemplô. 601. a.
 Subditi rarò sequuntur Regis exemplum in bono. ibid.
 Luciferi exemplum traxit multitudinem Angelorum. 602. a.
 Exempla sunt efficaciora verbis. 603. b.
 Herodis errorem circa Christum sequebantur Judæi. ibid.
 Pharisei cæci, erant quoque Duces cæcorum. 604. a.
 Uno Nabuchodonosore DEUM negante, omnes subditi quoque negabant. 604. a. b.
 Secundum Judicem populi sic & Ministri. 606. a.
 Sponsa suô exemplô trahit adolescentulas. ibid.
 Dans malum exemplum sedet in Cathedra Pestilentia. 606. b.
 Exemplum malum est mons pestifer. 607. a.
 Est cælum virulento influxu valdè nocivum. ibid.
 Integritas Samuelis fuit exemplum totius Israël. 607. b. 608. a.
 Impii suô exemplô sunt Basilisci. 608. a.
 Israël traditur, dum sui Regis exemplum sequitur. 610. a.

Ezechias.

In dimidio dierum vadit ad portas inferi, ut seram condemnet poenitentiam. 532. b.

Ezechiel.

Arboretum Ezechielis est symbolum fecunditatis gratiæ. 169. a.
 Illius animalia debet æmulari bonus Princeps. 601. a.
 Rex gloriæ, & animalia Ezechielis, repræsentant Principem & Ministros. 698. a.
 Illius rota, habens in medio rotam, adumbravit, etiam in actuali subtractione

tractione auxiliorum DEI habendam esse fiduciam. 778. a.

F.

Facies.

Christus sanaturus surdum apponit faciem faciei, ut, qualiter repræsentet faciem Conditoris, discernat. 149. b.

Post auditum Divinæ vocis sequitur visio faciei. 150. a.

Avertens faciem suam à DEO, DEI quoque faciem à se avertit. 167. b.
DEI facies extrà omnia est quærenda. 167. b.

Gratia sanctificans est DEI facies. ibid.
Superior quatuor debet habere facies. 192. b.

Fames.

David in necessitate famis finè culpa comedit panes sanctificatos. 126. a.
Fames erat plaga crudelis Hebræorum. 152. a.

In Solymæa obsidione etiam corium comedebatur. 152. b.

Sævior est famis Verbi Divini, quàm panis. 153. a.

Christus liberabit Mundum ab hac fame. 153. b.

Fames revocavit Filium prodigum ad Patrem. 438. b.

Est maxima inter calamitates humanas. 439. a.

Est fortitudo DEI. 439. b.

Joseph vocabatur Salvator Mundi, quia orbem liberavit à fame. 440. a.

Est summum inter mala pœnæ. 441. b.

Fames pessima est penuria Doctrinæ Cœlestis. 442. a.

Repellit Christianos à Cœli janua. 442. b.

Tempore hujus famis recurrendum est ad horrea Divini Joseph. 443. a.

DEUS Electos illuminando, alit eos in fame. 445. a.

Quia Judæi Filios suos immolabant dæmoni, ideò in pœnam talionis præ fame adigebantur illos vorare. 473. b.

Favor.

Cui plures tribuuntur favores aggravat peccatum propter ingratitude- nem. 252. a.

In favore humano plurima latent pericula. 608. a.

Felicitas. Vide *Prosperitas.*

Pharao in felicitate positus ignorat DEUM, quem tamen percussus invocat. 100. b.

Ficulnea.

Ficulnea, quam Christus jussit succidi, fuit figura avari. 303. b.

Christus venit ad ficulneam, ad quam confugit Adam. ibid.

Est figura Synagogæ. 304. a.

Itèm negligentis Prælati. ibid.

Fidelis.

Fideles in morte affectant triticum & vinum, hæretici verò filiquas. 84. b.

Exhalant animas suas in sinu matris suæ. 85. a.

Sunt pusillus grex habens Patrem in Cœlis. 462. b.

Sunt Sedes DEI. 467. a.

Rebeccæ Gemini adumbrabant Fideles & hæreticos. 469. b.

Fiducia. Vide *Spes.*

Fides.

Fides animata per gratiam operatur prodigia. 166. b.

Per illam Christus habitat in anima. 429. b.

Per illam DEUS dividit doctrinam veram à falsa. 456. b.

Filius.

Baptismus facit Filium Ecclesiæ. 59. b.
Hæretici adhuc sunt Filii Ecclesiæ. 61. a.

Synagoga projecit Filios quasi non suos. 104. b.

Ecclesiæ Filii lactantur Doctrinâ Apostolorum, vel ut mamillâ Regum. 136. b.

Saulus ex Filio doloris factus est Filius Dexteræ. 218. a.

Fames revocavit Filium prodigum. 438. b.

Providentia Divina superat curam Parentum in Filios. 446. a.

Filius DEI. Vide *Christus.*

Hæretici vocantur Filii DEI. 56. b.

Filius DEI est brachium Patris. 122. a.

Filio DEI habenti coronam non servitur; habens verò coronas multas, numeroso sequentium ministeriò honoratur. 200. b.

Incineravit Sodomam, quia hæc de- fœdavit naturam à se assumendam. 242. b.

Index Rerum notabilium.

- Tres Pueri habuerunt quartum pro socio, videlicet, Filium DEI Incarnatum, quia Humanitas Verbi immediatè sequitur SSS. Trinitatem. 428. a.
 Servi DEI sunt simul Filii. 521. b.
- Firmamentum.*
- Sicut DEUS olim mediante firmamento divisit aquas ab aquis, ita nunc mediante Fide dividit Doctrinam veram à falsa. 456. b.
- Fletus.* Vide *Lachrymæ.*
- Felix oculus, qui post prævaricationes stillat ad Dominum. 148. b.
- Flos.*
- Christus Eucharisticus est flos, omnibus quidem patens, sed delicatus. 245. b.
- Fons.*
- Gratia est fons JESU. 162. a.
 Est fons parvus crescens in fluvium. 163. a.
 Superior debet esse fons hortorum. 190. a.
 In Eucharistia duo referantur salutis Fontes. 214. a.
 Fons est Sapientiæ Symbolum. 457. a.
- Fortitudo.*
- David sua fortitudine vicit se & suorum furorem. 94. b.
 Fames est Fortitudo DEI. 439. b.
- S. Franciscus Seraphicus.*
- Maluit Sacerdotis, quàm Angeli munus osculari. 657. a.
- Fratricidium.*
- Primum in Orbe Fratricidium persuasit avaritia. 295. b.
- Funda.*
- Salomonis gloria ortum duxit à Davidis funda. 2. b.
- Funis.*
- In funibus adumbrantur præcepta. 21. b.
- G.**
- Gabriel.*
- Apparuit Josepho dubitanti. 323. b.
- Gentilitas.*
- Vinea DEI surrepta est Judæis & tradita Gentibus. 4. b.
 Gentilitatis desertum à Christo conversum est in stagnum aquarum. 182. a.
- Gentiles, ut liberiùs peccarent, constituerunt sibi Deos, quos non semper haberent præsentés. 800. a.
- Gladius.*
- Gladius Oris Divini, non vulnerat ad mortem, sed lancinat ad vitam. 134. a.
 Doctrina veteris & novi Testamenti est gladius duarum acierum. 134. b.
- Gloria vana.* Vide *Vanitas.*
- Christus renuit facere miracula coràm Herode, ut doceret nos fugere vanam gloriam. 130. a.
 Maluit illudi, quàm vana voce laudari. 131. a.
- Goliath.*
- Erat figura diaboli. 328. b.
- Gratia.*
- Est nubes levis vehens DEUM in animam. 141. b.
 Illa sublata exarescit anima. 154. a.
 160. b.
 Gratia sanctificans est lac stillans ex uberibus Divinis. 155. b.
 Est Cibus animæ. 156. b.
 Noë invenit non solum gratiam sanctificantem, sed etiam gratis datam. 158. a.
 Ad gratiæ præsentiam animatur exercitus mortuorum. 159. a.
 Elevat animam super altitudinem prosperitatis terrenæ. 160. a.
 Est DEI Dextera faciens virtutem. 161. b.
 Antè Christum non reconciliabat perfectè. 162. a.
 Est fons JESU. ibid.
 Est aqua viva. 162. b.
 Est fons parvus crescens in fluvium. 163. a.
 Est fluvius procedens de Sede Agni. 164. a.
 Est speciosior & pretiosior Sole. ibid.
 Triumphabat in latrone bono. 165. a.
 Est deprædatrix tartarei Prædonis. 165. b.
 B. V. MARIA non potuit renasci per illam. 167. a.
 Est facies DEI. 167. b.
 In diversas se transmutat formas, ut immutet peccatorem. 168. a.
 Soli DEO est attribuenda. 168. b.
 Est substantia spiritualis opulentia. 169. a.
 Est fertile Ezechielis arboretum. ibid.

Verbum Divinum est pluviae Pater
depluens gratiam. 243. a. b.
Non est detestabilior vicissitudo,
quàm post adeptam Justificationis
gratiam relabi in priora peccata. 378. b.

Gratitudo.

Erat singularis in leproso Alienigena. 54. a.
Itèm in cæco illuminato. 124. b.

Gustus. Vide Sensus.

H.

Hæresiarcha. Hæresis. Hæreticus.

Abfalon erat figura hæreticorum. 55. b.
Hæreticus caret luce Spiritus S. licet
nascatur Filius DEI. 56. b.
Vocatur ab Ecclesia Amicus & Proxi-
mus. 58. b.
Equiparatur Scirpo. 59. b.
Ratione Baptismi manet Filius Eccle-
siæ. ibid.
Non valens gloriam Matris exinani-
re, illam obumbrat. 60. b.
Est ex patre diabolo. 61. a.
Est similis latroni. 61. b.
Oculos illius effodiunt Prædicatores
sancti. 62. a.
Assimilatur locustæ. 63. a.
Illius corona est quasi aurea, quia
ejus sapientia est stultitia apud
DEUM. 63. b.
Est scarabæus. 66. a.
Est stella de Cælo cadens. ibid.
Origenes fuit Hæresiarcha. 66. b.
Hæresiarchæ sunt bestię latentes in
cordibus, velut in antris. 67. a.
Sunt instar draconum. ibid.
Sunt rebelles Divino lumini. 67. b.
Cuneus hæreticorum est stella magna
de Cælo cadens. 68. a.
Hæreticus est homo descendens à Je-
rusalem, & incidens in latones. 69. a.
Quamdiù potest converti Verbô DEI,
non est ei objiendus serpens æ-
neus. 69. b.
Hæretici, dum convertuntur, coro-
nant Ecclesiam. 70. b.
Hæretici profitentur se esse ferreos &
& æneos. 71. a.
Non agnoscunt se esse testam. 73. a.
Emulantur blandientem Saulem. 75.
a. b. 76. b.
Objiunt Catholicis commissa olim
delicta. 76. a.

Fugientes plagam temporalem, in-
currunt æternam. 77. a.
Illorum corda sunt vasa contracta
non retinentia Sapientiam. 77. b.
Semper habent oculos in altum ere-
ctos. 78. a.
Illorum Cibus est radix Juniperi. 79. a.
Sunt infixi limo profundi, nè Sol Ju-
stitiæ ad eos accedat. 80. a.
Securius federent in sterquilino Jobi.
ibid.
Hæresis est Babylon mentiens se Re-
ginam. 80. b.
Hæreticorum clamor est à porta pi-
scium. 81. b.
Regia hæreseos est habitatio dæmo-
num. 82. a.
Sicut testa differt à luto per ignem,
sic Catholici differunt ab hæreti-
cis per charitatem. 74. a.
Hæretici nominantur filii stultorum.
82. b.
Hæresis est domus plena fumô. 83. b.
Hæretici affectant siliquas. 84. b.
Emulantur filium prodigum. ibid.
Non exhalant animas suas in sinu
Matris, sicut Catholici. 85. a.
Sunt vulpes demolientes vineas. 85. b.
Sunt vasa testea. 86. b.
Plerumque docent in occulto. 129. b.
Contemnunt vetera, & solas inqui-
runt novitates. 131. b.
Imitantur in hoc diabolus, quando
Christo offerebat lapides conver-
tendos in panem. 132. a.
Loquuntur ex propriis, quando men-
tiuntur. 132. b.
Contrà corrigentes se ferociter insur-
gunt. 133. a.
Diabolus primus fuit Hæresiarcha.
135. a. b.
Hæretici, relicto Divinæ Sapientiæ
fonte, fodiunt sibi cisternas dissi-
patas. 457. a. b.
Sunt contumaces & superbi. 458. a.
Adumbrabantur in Bethsamtibus.
458. b.
Scrutantes Arcana DEI, excæcantur.
459. b.
Sunt serpentes super ventrem repen-
tes, quia solam habent Sapientiam
Mundi. 460. a.
Latibulum illorum est foramen aspi-
dis, & caverna Reguli. 460. b.
Nequeunt nocere Ecclesiæ, quia in-
fans, id est, Verbum Incarnatum,
misit manum suam super foramen
aspidis, & in caverna Reguli. 461. a.
S. Scri-

Index Rerum notabilium.

- S. Scriptura est mel causans in illis vomitum. 461. b.
- Ordiuntur suam iniquitatem à calumnia Matris. 462. a.
- Hæresis figurabatur in Agar. 462. b.
- Hæretici sunt fluctus feri maris, & nubes sinè aqua sapientiæ. 465. a.
- Christus regnat contrà illos. 465. b.
- Circumlatrant Ecclesiam insulis vallatam. 466. b.
- Adumbrantur in Sodomitis circumvallantibus domum Loth. 467. a.
468. b. 469. a.
- Non prævalent contrà labium veritatis, quod est S. Scriptura. 468. a.
- Sunt Testes repentini. 468. b.
- Sunt viperæ Matris uterum lacerantes. 469. a.
- In Rebecca geminis adumbrabantur Fideles & hæretici. 469. b.
- Hæretici sunt serpentes, quibus insidiantur Cervi, id est, Apostoli. 470. b. 471. a.
- Halitus.*
- Halitum, id est, humanitatem Christi exhorruit Synagoga. 308. a.
- Helcias.*
- Helcias filius Eliazim erat figura Christi. 187. b.
- Heli.*
- Ejus Nurus moritur inter cruciatus partus. 501. a. b.
- Herodes.*
- Suò malò exemplò traxit Judæos. 25. b.
- Dimisit Christum irrisum. 130. b.
- Illò turbatò tota quoque Jerosolyma turbatur. 600. a.
- Præcepit in sua morte occidi nobiliores, ut extorqueret planctum. 600. b.
- Ejus errorem circa Christum sequebantur Judæi. 605. b.
- Herus. Vide Dominus.*
- Homo. Vide Vita humana.*
- B. V. MARIA salutatur ab Angelo & non ab homine. 23. a.
- Ante creationem hominis DEUS non vocatur Dominus. 86. b.
- Decutit senectutem suam ad petram, quæ est Christus. 87. a.
- In tribulatione positus est vas in fornace. 88. a.
- Itèm est aurum. 91. b.
- Accipit esse verum. 92. a.
- In manu DEI, est vas in manu figuli, quod non frangitur, quamdiu ibi moratur. 93. b.
- In quovis homine caro est Eva, Adam Spiritus, serpens diabolus. 137. a.
- Concipitur cum vertigine. 141. b.
- Quando Spiritus corrigit sensum, tunc ex carnali fit homo spiritualis. 143. a.
- Multipliciter lactatur à sensualitate, ut seducatur. 144. a. b.
- Homo sensualis etiam difficillima malignè amat. 148. a.
- Perit cum Isboseth dormiente. 151. b.
- DEUS fit hominis Nutritius. 155. a.
- Vivens vitâ hominis debet pasci Verbo DEI. 170. a.
- Sermo DEI homines facit Deos. 176. a.
- Qui proximo non subvenit, non homo, sed spectrum est. 366. a. 780. a.
- Illius substantia est quasi nihilum: quid erunt ejus accidentia. 367. a.
- Homo ignorans est sicut equus & mulus. 451. a.
- Homo est desiderata sedes Sapientiæ. 456. a.
- Grande est illius desiderium vitam prolongandi. 476. a.
- Dies illius incipit à vespere lachrymarum. ibid.
- Censetur esse misericordia: homini abbreviare vitam. 477. a.
- Miseria est vitæ humanæ mensura. 478. b. 479. a.
- Homo vivens est vanitas. 479. a. b.
- Vita illius non est sinè pœnis, sicut militia non est sinè plagis. 480. b.
- Est tempus Mercenarii. 481. b.
- Quò in ærumnis est prolixior, eò in remuneratione est locupletior. ib.
- Homo debet germinare in genus Divinum. 482. a.
- Ejus vita instar rosæ est spinis septa. 482. b.
- Est spuma maris, & textura araneæ. 485. b.
- Homo plus diligitur à DEO, quàm à Matre filius. 493. a.
- Non est conditus, ut sit Dominus hominum, sed jumentorum. 514. a.
- Per peccatum evasit servus. 515. a. b.
- Fit caro, dum prædominantur sensus. 677. b.
- Homines quandoque affectant cecutire. 678. a.
- Homo fuit conditus ex solo pulvere, ut verò sanaretur à cecitate, indigebat luto ex pulvere, & saliva confectò. 682. b.
- Est

Index Rerum notabilium.

Est Numisma DEI. 686. b.
 Homo hominem in suo iudicio sæpè
 absolvit, quem DEUS condemnat.
 760. b.
 Est factus propter timendum DEUM.
 767. a. b.
 Hominum sermones, etsi molliti su-
 per oleum, sunt jacula. 776. a.

Honor.

Mundicolæ inebriantur honorum illi-
 ciis usque ad alienationem mentis.
 106. a.
 Christus spinis coronatus adoratur,
 quia spinis ærumnarum debetur
 honor. 497. a.

Hora.

Momentum est quadragesima pars
 horæ. 272. a.
 Hora Passionis Christum glorificavit.
 575. a.

Hortus.

Superior debet esse fons hortorum.
 190. a.
 Hortus Sponsi conclusus est claustrum
 Religiosorum. 394. b.

Humilitas. Vide Superbia.

Humilitatis vacuum est aptissimum
 Sapientiæ receptaculum. 453. b.

Hypocrisis.

Judæi propter suam hypocrisim com-
 parantur lamia. 102. a.
 Hypocritæ adumbrantur in Simone
 Cyrenæo. 487. a.

I.

Jacob.

Erat cultor solitudinis & tabernaculi.
 42. b.
 Antequàm vocatur Israël, vocatur Ja-
 cob. 92. b.
 Ut Jacob eligitur, ut Israël à DEO
 possideretur. 93. a.
 Applicabat se studiis sacris sub Mel-
 chisedech & Heber. 174. b.
 In scala prævidit Incarnationem Ver-
 bi. 234. a.
 Unicum illius votum tendebat ad pa-
 nem Eucharisticum. 234. b.
 Vestibus valdè bonis indutus dedit
 normam communicantibus. 244. b.
 Erat figura Religiosorum. 390. b.
 410. a.
 Vulnus ab Angelo inflictum, ei pro-
 fuit. 422. a. b.

Pars IV.

Ejusdem cum Angelo lucta præfi-
 gurabat constantiam Martyrum.
 422. b.
 Itè Incarnationem Verbi Divini. ib.
 Ab Angelo sauciatus fit Princeps cum
 DEO. 423. a.
 Licèt sauciatus, evasit Victor. ibid.
 Salutem suam adscribit timori, quò
 Pater suus timuit DEUM. 626. a.

Jabel.

Fuit figura fallaciter blandientis Mun-
 di. 548. b.

Idololatra. Idololum.

Divitiæ sunt idola Laban. 297. b.
 Hæc idola cum Rachele sedendo pre-
 mit pœnitens avarus. 298. a.
 Labani cor erat ejusdem idololum.
 626. a.
 Sacerdos avarus est idololatra. 665. a.
 Est quoque idololum omnibus destitu-
 tum sensibus. 665. a. b.

Jejunium.

Est opertorium animæ. 401. b.
 Deservit ad contemplationem SSS.
 Trinitatis. 407. a.
 Caro jejuna est aptior Sacrificio.
 407. b.
 Oportet jejunare in hac vita, quia est
 vigilia futuræ Solemnitatis magnæ.
 441. a.
 Christus post quadragesimale jeju-
 nium esuriit. 494. a.
 Christus jejunans reparavit damnum
 ortum ex voracitate in Paradiso.
 494. b.
 Ab Elia jejunante didicit quòque ignis
 jejunare. 612. a.

Jeremias.

Trahitur ex carcere funibus & veteri-
 bus pannis. 21. b.
 Vocatur ad domum figuli, ut audiat
 verba DEI. 87. b.
 Præcipua lamentationum ejus maté-
 ria fuit Christus tradendus. 790. b.

Jerusalem Cœlestis.

Debet describi in corde terreno.
 645. a.

Jerusalem terrestris.

In ejus obsidione corium præ fame
 comedebatur. 152. b.
 Magis offendit DEUM, quàm Sodo-
 ma. 253. a.
 Injecit manus DEO, quod Sodomi-
 tæ non fecerunt hospitibus Ange-
 lis. 254. a.
 N n n n n
 Illam

Index Rerum notabilium.

Illam ruinavit avaritia. 294. a.
 Super illam stillabat ira DEI. 558. a.
 Arx in monte Sion fecit illam invincibilem. 578. a.
 Quamdiù in illa vigeat veri DEI cultus erat inexpugnabilis. 579. a.
 Ejus ruina originabatur à perpetrato Deicidio. 580. a.
 Ob sua scelera cognominabatur Sodomia. 613. a.
 Erat prostibulum Idolorum. 613. b.
 Fecit exulare veritatem. 614. a.
 Ex domo justitiæ facta est domicilium latronum. 614. b.

JESUS. Vide Christus.

Securè incedit, qui oculos suos in illum jactat. 33. b.
 Myrrha, quam metit, miscetur aromatibus. 97. b.

Ignis.

Justi sunt scintillæ accendentes, & consumentes arundinetum Mundi. 193. a.
 Scintilla orta ab igne Divino exurit integras peccatorum Regiones. 194. a.
 Ignis Babylonicus incendit Chaldaeos, & recreat tres pueros. 240. b.
 Avaritia comparatur igni omnia consumenti. 302. a.
 Ignis concupiscentiæ impedit animam ab aspectu Solis Justitiæ. 577. a.
 Exemplum Eliæ jejunantis sequitur ignis. 612. a.

Imago.

Sponsa realem Sponsi præsentiam compensat ejus imagine. 796. a.
 Michol salvat Davidem per hujus imaginem. 796. b.
 Verius imago DEI salvat peccatricis animam. ibid.

Impius.

Duæ sunt alæ impiorum, cupiditas, & malignitas. 290. b.
 Pater impiorum est diabolus, mater, concupiscens arrogantia. 364. a.
 Non est detestabilior vicissitudo, quam justì mutatio in impium. 375. a.
 DEUS justo est misericors, impio vero est miserator. 377. a.
 Solos impios occidit mors. 432. a.
 Impius est focus. 531. a.
 Ignis impiorum tenebrescit. 564. a.
 Sunt umbra diaboli. 569. a.
 Cur via impiorum prosperatur? 706. a.

Infernus. Damnatus.

Mali Sacerdotes in equis ad infernum descendunt. 282. b.
 Immunitas peccatoris est indicium damnationis. 550. a.
 Voluptuosi sunt oves in inferno positi. 562. a.
 Harum ovium pastor est mors perpetua. 562. b.
 Poena damni juncta poenæ sensus est gladius biceps. 563. a.
 Infernus est lacus absorbens. 565. a.
 In volumine reproborum legitur lamentatio, carmen, & vae! 566. a.
 Qui non timet damnationis vae! illum nec beatorum carmen delectat. 566. b.
 Damnatus patitur sine fine, quia elegit sine fine peccare. 567. b.
 Ignis infernalis paratus est diabolo, homini verò paratum est Regnum. 568. a.
 Vallis Tophet est imago inferni. 571. b.
 Damnati calcantur sociorum pedibus. 572. a.
 Quamdiù os peccatoris ad confitendum est apertum, inferni puteus non claudit os suum super eum. 572. b.
 Grave damnatorum tormentum est cruciari in conspectu Sanctorum, & Agni. 573. b.
 Gravior est illorum poena, DEI, & Sanctorum subsannatio. 574. a. b.
 Poena damni excedit poenam sensus. 576. b.
 Præcipites Consiliarii sunt oves in inferno, quarum pastor est diabolus. 685. a. b.

Ingratitudo.

Plurimum displicet DEO. 53. b.

Inimicus. Vide Amor Inimicorum.

Christus jubet diligere inimicos, & tamen prohibet diligere Mundum. 273. b.
 Vindicta contra inimicum, ultionum Domino est committenda. 352. a.

Injuria.

Gloriosius est injuriam tacendo pati, quam respondendo vincere. 123. b.

Innocentia.

Susanna innocens à populo condemnata defenditur à Daniele. 125. b.
 Innocentia

Index Rerum notabilium.

Innocentia Sacerdotum præmonstra-
tur in virga germinante. 267. a.
Columba rediens in Arcam designa-
bat innocentiam. 474. a.
Sacerdotibus debetur corona in fi-
gnum innocentia. 654. a.

Joab.

Sub specie amicitia osculatur, & oc-
cidit Amasam. 603. a.
Post illum, licet injustum homicidam,
currit omnis populus. ibid.

S. Joannes Baptista.

Suo exemplò trahit urbes ad solitudi-
nem. 35. a.
A Christo non visitatur in carcere,
quia ibi aderat afflictio, Christi Vi-
caria. 502. b.

S. Joannes Evangelista.

Corruit antè pedes JESU utpotè Mun-
do mortuus. 45. a. b.
Figuratur in Aquila. 314. a.
Constitutus in terris, per castitatem
elevabatur in cœlum. 314. b.

Joas.

Tamdiu erat bonus, quamdiu à Satra-
pis non fuit adoratus. 586. a. b.

Job.

Petit conteri à suo conditore. 72. b.
Prostratus in sterquilinio, multiplex
evadit victor. 138. a.
Fuit genuinum Religiosæ paupertatis
speculum. 291. a.
Fuit aurum igne tribulationis proba-
tum. 336. b.
Fuit prodigium Charitatis patientis.
339. a.
Fuit singulariter suavis erga suos sub-
ditos. 527. a.
Sanior erat Philosophia sedentis in
sterquilinio, quàm Adami in Para-
diso. 541. a.
Fuit invincibilis, quia timore Domi-
ni suffultus. 615. b. 619. a.
Bonorum ablationem, non diabolo
aufferenti, sed DEO adscripsit.
742. b. 743. a.

Jonas.

Ad solam illius vocem Ninive resolu-
tur in lachrymas. 53. a.

Jonathas.

Fuit excellens Sagittarius. 593. b.

S. Joseph Sponsus B. V.

Quia Virgo, hinc non hominem, sed
Angelum habuit consolatorem.
322. b.

Pars IV.

Illi dubitanti apparuit Gabriel Ange-
lus. 323. b.

Joseph Patriarcha.

Dimittit adulteræ pallium, nè con-
taminetur. 103. a.
In ejus somnio numerantur stellæ,
non verò manipuli. 143. b.
Erat figura Christi. 153. b.
Ob liberaliter dimissum pallium fit
Pro-Rex Ægypti. 295. b.
Torques aurea est signum captivita-
tis ejus. 296. a.
E carcere trahitur ad subsellium.
372. a.

Ossa ejus in Sichar sepulta attraxe-
runt Christi præsentiam. 394. a.
Pallium ab eo dimissum designat mol-
litiem in veste Religiosa dimitten-
dam. 400. b.
Ejus manipulus præfigurabat Marty-
res. 426. a. b.
Vocatur Salvator Mundi, quia orbem
liberavit à fame. 440. a.
Quia subditis frumenta servavit, erat
nomine, & omine Ægypti Pro-
Rex. 516. b.
Fuit singularis præsentia DEI cultor.
795. a.

Josias.

Licet occisus, obiit tamen morte pa-
cifica. 420. b.
Occisus est propter peccata populi.
790. a.

Josue.

Potuit sistere Solem, non tamen ava-
ritiam. 296. b.

Ira.

Indignè communicans sumit calicem
iræ. 237. a. b.
Iratus DEI vultus respicit indignè
communicantes, ut perdat eos.
240. a.
Pluit super illos sulphur iræ DEI. 244. a.
Phinees Sacerdos, occidendo reum,
sistit iram DEI. 255. a. b.
DEUS complet iram, quando homi-
nem relinquit in prosperitate. 536. a.
Finalis vindicta est effusio iræ DEI.
548. a.
Super impœnitentes effunditur ira
DEI. 558. a.
Grandem DEI iram longa præcedit
diffusio. 558. b.
Priusquàm Christus super Judam suam
effundat iram, vocat eum amicum.
561. a.
Homo

Index Rerum notabilium.

- Homo aspersus cinere, non metuat iram DEI. 561. b.
- David quærit effugere iram DEI. 625. a.
- Isaac.*
- Isaac immolandus erat figura Filii DEI. 20. b.
- Ejus oratio tollit Rebeckæ sterilitatem. 41. b.
- Non in ejus Nativitate, sed in ablatione celebratur convivium. 144. b.
- Immolandus præfigurabat ingentem Martyrum Cohortem. 424. a.
- Isachar.*
- Asinus fortis, erat figura Clerici suâ præbendâ non contenti. 282. a.
- Isaias.*
- Lingua ejus, in tempore igne cruciata, purificatur. 552. b.
- Isoseth.*
- Dormiendo moriens exhibet animam sensualem. 151. b. 565. b.
- Israël.*
- DEUS miserator colligit dispersos Israëlitis lapides. 49. b.
- Ægyptios exterminabant minutissima animalia, non verò Israëlitas. 133. b.
- Populus Israël monstrat se corporeum sinè spiritu. 202. b.
- Conqueritur se liberatum ex Ægypto. 203. a. b.
- Obtinet carnes usque ad nauseam. 204. a.
- Judas Proditor.*
- Vocatur amicus. 57. b.
- A diabolo ut stipula devoratur. 119. a.
- Provocatur à Christo ad accelerandam venditionem suam, ut velocius concludatur salus nostra. 127. b.
- Nummus erat illius Deus. 164. b.
- Ultimum sumpsit solatium ex pane. 230. b.
- Accepit Eucharistiam Sacramentaliter, non verò spiritualiter. 250. a.
- Judei.*
- Vinea Domini illis surrepta traditur Gentibus. 4. b.
- Adumbrantur in pueris Abraham, eorumque stultitia in asino. 5. a.
- Nulli nationi DEUS in Lege veteri magis fuit propitius. 52. a.
- Erant asinò & bove stolidiores. 54. b.
- Judæi conversi sunt bos agnoscens Divinitatem Christi. 54. b.
- Comparantur lamia propter hypocrisim. 102. a.
- Illis non credentibus Divinitatem relicta est Christi Humanitas, velut pallium. 103. b.
- Christum contemnentes fuerunt stulti firma radice. 120. b.
- Quem dæmon vocabat Sanctum DEI, hunc illi dicunt dæmoniacum. 126. b.
- Sapius ad mensam lavabant manus. 128. a.
- Judæus accusator Christi, à Christo Judice condemnatur. 128. b.
- Judæa Gens gloriosissimorum Parentum indigna posteritas. 363. a.
- Illorum corda infriguerunt, sicut aqua cisternæ. 631. a.
- Pontifices illorum corrumpunt milites, nè prodant Christi Resurrectionem. 634. b.
- Judex.*
- Non debet reum afficere convitiis. 227. b.
- Christus Judex est securis ad radium posita. 545. a.
- Antiqui suos Judices repræsentabant in simulacris habentibus truncatas manus. 689. b.
- Judicia DEI.*
- Peccatum, in statera hominum leve, gravissimè ponderat in DEI judicio. 370. b.
- Horrendum est DEI judicium, quò finit hominem in voluptatibus perire. 544. b.
- David in conspectu suo semper habuit judicia DEI. 757. a.
- Sunt ostia cedrina. 759. a.
- Sunt imperscrutabilia. 759. b.
- Homo hominem in suo judicio sæpè absolvit, quem DEUS condemnat. 760. b.
- Loth prohibetur respicere retrò, nè sit vanus judiciorum DEI scrutator. 761. a.
- Judicium extremum. Vide Timor DEI.*
- Est effusio iræ DEI. 548. a.
- Est furor DEI. 549. a.
- Illius frequens memoria plurimum conducit. 753. a.
- Compescit furorem Saulis versùs Davidem. 753. b.
- Ab initio creationis fuit præfiguratum, ut innueretur primam nostri studii

Index Rerum notabilium.

studii debere esse lectionem, illud
timere. 754. a. b. 755. a. b.

Jumentum.

In sepultura divitis etiam jumenta lu-
gent. 403. a.

Viri solitarii sunt jumentum Christi. 413. b.

Homo non est conditus, ut sit Do-
minus hominum, sed jumentorum. 514. a.

Justitia.

In hac vita recurrendum est ad fo-
rum misericordiae, ut post mor-
tem evadatur forum justitiae. 287. b.
288. a.

Divinae Justitiae meditatio sine indul-
gentis misericordiae reflexione non
calescit. 335. a.

Patiens Davidis Charitas provocat ju-
stitiam ad miserendum. 340. b.

Vindex justitia exstruit feretrum,
dum Pharao Israelitis mercedem
dimidiat. 523. a.

Justus. Vide Anima.

Est similis DEO ad homines descen-
denti. 38. a.

Suam fragilitatem palam profitetur. 71. b.

Ejus contritio, ejusdem est renova-
tio. 72. b.

Agnoscit se esse testam. 73. a.

Desiderat à Christo crucifixo trahi. 89. b.

In illo claudicat pes amoris Saeculi. 93. b.

Est fascis vitium juxta aquas contra-
dictionis. 95. b.

Habet pro fasciculo Christum patien-
tem. 96. b.

Respicit ad tribulationem, tanquam
ad Orientem. 100. a.

Ambulat ad vitam aeternam in luce
fulgurantium, & vulnerantium sa-
gittarum. ibid.

Ejus reliquiae sunt immortalitas. 108. b.

Vocatur Leo. 112. a.

Sicut miles de castris ad pugnam, ita
de tentationibus procedit ad victo-
riam. 113. a.

Diabolus insequitur Justos, non verò
peccatores. 119. a.

Justi sunt scintillae accendentes, &
consumentes Mundi arundinetum. 193. a.

Accinguntur, ut se liberent ab amo-
re Saeculi. 194. b.

Illorum castitas in tenebris est abscon-
dita, ut soli pateat Christo. 195. a.

Sunt lucernae accensae. 195. b.

Probantur per ignem tribulationis, ut
fiant artefactum amoris. 336. b.

Culpas suas contra se statuunt. 373. b.

Detestabilis est mutatio Justi in im-
pium. 375. a. 378. b.

Justus post lapsum evadit cautior. 376. b.

Christus non venit vocare Justos,
quia aliundè cum ipso sunt. 377. a.

DEUS est Justo misericors, impio
verò miserator. ibid.

Pater Divinus suscipit Justos, Filius
verò peccatores. 377. b.

DEUS est illorum possessio, & vicif-
sim. ibid. item 412. b.

Illos mors vivificat. 432. a.

Sunt cervi camporum, quia etiam
adversa sunt eis plana. 472. a.

Lectulus Justi est bona conscientia. 478. a. b.

Magis Justus, magis habet timere. 624. b.

L.

Laban.

Ejus divitiae, ejusdem sunt idola. 297. b.

Est figura Mundi. 410. b.

Decem vicibus Jacobo mercedem mu-
tat. 411. a.

Cor quoque est suum idolum. 626. a.

Labor.

Excitativum laboris est sapientia. 33. a.

DEUS Justorum portio non acquiri-
tur sine labore & dolore. 387. b.

Lachrymae.

Animae poenitentis lachrymae prae-
pediunt exultationem inimici. 14. a.

Ad solam Jonae vocem Ninive resol-
vitur in lachrymas. 53. a.

Felix oculus, qui post praevaricatio-
nes lachrymatur ad Dominum. 148. b.

Vita hominis incipit à vespere lachry-
marum. 476. a.

Magna efficacia lachrymarum Petri. 531. b.

Plorante MARIA, plorat & JESUS, ut
lachrymarum ostendat pretium. 532. a.

Felix, qui vivus ad domum luctus,
id est, infernum descendit. 532. b.

Lacus.
Non debet redarguere Sacerdotem. 277. a.

Lamia.
Judæi comparantur lamia propter hypocrisim. 102. a.
Habet corpus porcinum, caput virginum, & pedes equinos. 105. a.
Significat mundum, carnem, & dæmonem. ibid.

Lampas.
Defectus timoris Domini extinxit lapides Virginum fatuarum. 630. b.

Lapis.
Sicut aurum probatur ad lapidem, sic Justus probatur ad contactum Christi, qui est lapis angularis. 495. a.

Laqueus.
Creaturae deserviunt dæmoni in laqueum ad capiendos homines. 677. a.

Latro.
Manus Sacerdotis elevantes sacram hostiam, comparantur duobus latronibus cum Christo crucifixis. 232. b.
Horum disparitatem causavit timor DEI. 618. b.

Latus Christi.
S. Thomas ejus contactu evasit Magister Mundi. 11. b.
Haussit inde donum fidei. 12. a.
Animæ debiles in Christi latere discunt surgere. 12. b.

Lazarus.
Ejus mors adscribitur absentia Christi. 797. b.

Lectus.
Lectulus Justus est bona conscientia. 478. a. b.

Leo.
Christus, justus, & diabolus, nomen fortiuntur Leonis, sed diversimodè. 112. a.
Indignè communicans est Leo paratus ad prædam. 242. a.
Lucifer præ superbia ex serpente fit Leo. 368. a.
In præsentia DEI ambulans conculcat Leonem, & Draconem. 793. a.

Lex.
Est Vinum, sed acidum. 156. b.
Debet amari amore Legislatoris. 332. b.

Debet esse Sponsa, & Soror subditorum. 333. b.
Amor illius est primus partus Charitatis. ibid.
In tenebris exterioribus est, qui sine Lege est. 722. a.

Liberalitas. Vide *Misericordia.* *Paupertas.*
Liberalitas Abigail præpedivit mala, quæ suscitavit avaritia Nabal. 292. b.
Ob liberaliter amissum pallium, Joseph fit Aegypti Pro-Rex. 295. b.

Lilium.
Anima inter sensus suos, est sicut lilium inter spinas. 139. a.
Oves Divini Sponsi pascuntur in liliis. 229. a.
Venter animæ accedentis ad mensam Eucharisticam debet circumduciliis. 245. a. b.

Limus.
Felix limus propter contactum DEI. 310. b.

Lingua.
Lingua Isaïæ, in tempore igne cruciata, purificatur. 552. b.

Locusta.
Est Symbolum Hæreticorum. 483. a.

S. Longinus.
S. Longinus Monoculus in apertione lateris Christi accepit lumen corporis, & fidei. 433. a.

Loth.
Domus illius est figura Ecclesiæ ab hæreticis circumvallatæ. 468. b.
469. a.
Prohibetur respicere retrò, nè sit curiosus scrutator judiciorum DEI. 761. a.

Lucifer.
De monte DEI acriter dejicitur, Adam verò de Paradiso misericorditer dimittitur. 261. a. b.
Municipatum, quem iste amisit in cælis, obtinent casti. 315. b.
In momento fit ex Seraphino dæmon. 367. b.
Præ superbia, relicta serpentis formâ, induit Leonem. 368. a.
Sub illo regnant Reges terrena sapientes. 581. a.
Ambiit regere homines, sicut DEUS Angelos. 582. b.
Æmulator illius fuit Nemrod. 583. b.

Luna.

Luna.

Veneratur castimoniam. 324. b.
Stultus ut Luna mutatur, non verò
Luna ut stultus mutatur. 484. a.
Est Symbolum vitæ humanæ. 484. b.

Lupus.

Agnum habitare cum lupo, multum
est. 216. b.

Luxuria. Vide Castitas. Virgo.

Præmium famularum Veneris est
ignis æternus. 458. b.

M.

SS. Tres Magi.

Insultabant Solimæis ob non requisi-
tum neo-natum Regem. 600. a.

Adorabant Trinitatem in uno Christo.
667. b.

Stella illis apparens, erat funesta Sy-
nagogæ cometa. ibid.

Redeuntibus, non Stella, sed Ange-
lus servit, quia per suas oblationes
facti sunt Sacerdotes. 668. a.

Magister.

Diabolus habet suos septem artium
liberalium Magistros. 453. b.

Claritas in docendo, præcipua est
Magistri proprietas. 455. a.

Mala punica.

Illis comparatur Sponsa. 98. b.

Aaron gestans tintinnabula malis pu-
nicis permixta præfiguravit Prædi-
catores novi testamenti. 635. b.

Malus. Vide Peccator.

Manna.

Priusquam decideret, mundabatur
terra. 241. a.

Cecidit super pruinam. 241. b.

Erat simile pupillæ oculi. ibid.

Manus.

Manus Sacerdotis comparantur duo-
bus latronibus cum Christo cruci-
fixis. 232. b.

Manus Moyſis, licet leprosa, mansit
tamen prodigiosa. 269. b. 270. a.

Manus hominis timetur, rarò Divina:
437. a.

Tactus Divinæ manûs est gravissimus.
ibid.

DEUS describit animam in manibus
suis. 493. b.

Pater Divinus tenuit in passione Chri-
sti dexteram. 500. a.

Dextera terrenam designat prosperi-
tatem sinistra adversitatem. 534. b.

Manus Sacerdotis Divinam æmulan-
tur omnipotentiam. 664. b.

Justi bona temporalia habent in ma-
nibus suis, non verò impii. 730. a.

Mardocheus.

In suprema sua afflictione somniat su-
am salutem. 163. a.

S. Maria.

Salutatur ab Angelo, non ab homi-
ne. 23. a.

Obsequium Angeli compensavit in vi-
sitatione Elisabeth. 24. a.

Est Stella. 37. a.

Non poterat renasci per gratiam.
167. a.

Terra, ex qua fuit formatus Adam,
fuit figura illius. 311. a.

In cœlo Mariano sunt omnia signa
zodiaci. 320. b.

Maria & Joseph consolatorem habent
Angelum, quia Virgines. 322. b.

In Conceptione sua est mulier cha-
nanza egrediens de finibus Tyri &
Sydonis. 330. a.

Tempore passionis ipsa sola mansit
fidelis. ibid.

Post Resurrectionem Christus ei pri-
mò apparuit. 443. b.

Christus versùs illam inclinando ca-
put nostram locò sui constituit pro-
tectricem. 466. a.

In comparatione illius nullus iusto-
rum est perfectus. 697. b.

Petiit à Filio suo Vinum, quandò
nondum venit hora ejus. 779. b.

Vocatur Mulier ab commiserationis
teneritudinem. ibid.

Petens Vinum sivit sanguinem Filii.
780. a.

S. Maria Magdalena.

Quod dissimulatur in Martha repre-
henditur in Maria. 271. a.

Maria Symbolum Religiosorum.
271. b.

Plorante Maria plorat & JESUS, ut
lachrymarum ostendat pretium.
532. a.

Martha.

Quod in ista dissimulatur, hoc in
Maria reprehenditur. 271. a.

Est Symbolum Sæcularium. 271. b.

Martyrium Martyr.

Gladius in terram missus deservit Mar-
tyribus ad triumphum. 421. b.
Eorum

Eorum constantia figurabatur in lu-
eta Jacob. 422. b.
Illorum victoria consistit in toleran-
tia. 423. a.
SS. Martyres originantur à Christi
sanguine. 423. b.
Isaac immolandus præfigurabat in-
gentem illorum cohortem. 424. a.
Multiplicantur sicut Stellæ Cœli, &
arena, quæ est in littore maris.
424. a. b.
Sunt charissimi, qui inebriantur. ibid.
In passione comparantur arenæ, tum
propter multitudinem, tum pro-
pter eorum conculcationem. 425. b.
Figurabantur in manipulo Joseph.
426. a. b.
Ex manipulo mutantur in stellas co-
ronantes Ecclesiam. 426. b.
Illos comitatur DEUS in umbra mor-
tis. 429. a.
Despiciunt separationem corporis ab
anima, quæ tantum est umbra mor-
tis. 430. a.
Exaltantur in loco fortitudinis. 430. b.
Insident equo ruffo inter myrtera.
431. b.
Abel erat primus Martyr. 432. a.
SS. Martyres commoriuntur Christo,
& iter suum reflectunt à porta
Aquilonis ad Orientem. 432. b.
433. a.
Illos designabat sanguis S. Lateris.
433. b.
Martyrium est donum speciale Divi-
næ liberalitatis. 434. b.
Est corona JESU. 435. a.
Plus Martyri applauditur in Passione,
quàm in Glorificatione. 436. a.
Matathias.
Implet Sacerdotis officium, quando
Idololatram super Aram occidit.
668. b.
Matrimonium.
Conjuges replent terram, Virgines
Cœlum. 371. b.
Vir per conjunctionem ad mulierem
fit imbecillior. 737. b.
S. Matthæus.
Magna sui exempli efficacia. 31. b.
32. a.
Sedente illo ad telonium, transit JE-
SUS, nè telonarius ultra subsistat.
142. a.
Christus erat illi acus. 142. b.
Sensus illius decipiebant animam af-
fixam telonio. ibid.

Medicina.

Nil infelicius, quàm mori ex medi-
cina. 220. a.

Meditatio.

Inter obscuras meditationis tenebras
nox S. Scripturæ illuminatur. 179. b.

Melchisedech.

Erat Instructor Jacob Patriarchæ in
S. Literis. 174. b.

*Mensa Domini. Vide En-
charistia.*

Meretrix.

Mundus est meretrix, mentiens se
Virginem. 105. a.

Meridies.

Sponsus Cœlestis cubat in meridie.
395. b.

Meritum.

DEUS prædestinat antè prævisa me-
rita. 5. b.

Michæas.

Insigne suggessit stratagema Consilia-
rius Principum. 688. a.

Michol.

Superbia fecit illam sterilem. 709. b.
710. a.
Salvat Davidem per ejus Imaginem.
796. b.

Miles.

Certans in conspectu Principis fit ani-
mosior. 792. a.

Minister. Vide Consiliarius.

Servus peccati nequit esse Minister
DEI. 260. a.

Infortunata sors Principis, cujus Mi-
nistri se manè pascunt. 440. b.

Quia nemo Ministrorum disuasit
Pharaoni libidinem, unà cum illo
plectuntur. 589. a.

Secundum Judicem populi, sic & Mi-
nistri. 606. a.

Ministros Principum decent manus
immaculatæ. 689. a.

Christus antè electionem Apostolo-
rum pernoctans in oratione, dedit
normam eligendi dignos Ministros.
695. a. b.

In Davide erant qualitates digni Mi-
nisti eligendi. 696. a.

Mali Ministri perdiderunt vitam Ho-
lofernis. ibid.

DEUS creando luminaria Cœli dedit
nor-

normam in electione Ministrorum
servandam. 697. a.
Rex gloriæ & quatuor Ezechielis ani-
malia adumbrant Principem & Mi-
nistros. 698. a.
In eligendo Ministro non sufficit no-
bilitas & sanctitas Propaginis, si
desit propria. 699. a.
Valdè proprium est Ministris excede-
re facultatem sibi datam. 699. b.
700. a. b. 701. a. b.
Excedentes in puniendo expectat Di-
vinum Væ! 702. a.
DEUS punit per Ministros, ut pœna
sit mitigata. 703. a.

Misericordia.

Misericordia DEI mavult homines
punire temporaliter, quam æter-
naliter. 157. b.
Manus Sacerdotis junguntur, ut flu-
ant misericordiâ. 278. a.
In vita recurrendum est ad forum mi-
sericordiæ, ut post mortem evite-
tur forum justitiæ. 287. b. 288. a.
Meditatio iusti Judicis finè indulgen-
tis misericordiæ reflexione non ca-
lescit. 335. a.
Patiens Davidis Charitas justitiam
DEI provocat ad miserendum. 340. b.
Horrea misericordis divitis sunt ven-
tres pauperum. 342. b.
In pauperes immisericors diabolum
constituit bonorum suorum posses-
sorem. 343. a.
Est stultus. 343. b.
Morbus servuli est morbus misERICOR-
dis Heri. 344. b.
DEUS Justo est misericors, impio ve-
rò est miserator. 377. a.
Mulieres Hebræorum proprios co-
quentes filios censentur misERICOR-
des, quia tardius morituros, citius
expedierunt ex hac miserabili vita. 477. a.
Adam, dum ejicitur è Paradiso, expe-
ritur DEUM misericordem. 539. a. b.

Momentum.

Est quadragesima pars horæ. 272. a.
Sodoma in momento subversa ad-
umbrabat subitam mali Sacerdotis
eliminationem. 272. a. b.
Lucifer in momento ex Seraphino
fit dæmon. 367. b.
Omnia Regna Mundi ostenduntur in
momento, quia sunt momentanea. 719. a.

Pars IV.

Monachus. Vide *Religiosus.*
Monachus habens obolum, non valet
obolum. 545. b. 546. a.

S. Monica.

Prævidebat in somnio filii conversio-
nem. 217. a.

Morbus.

Morbus servuli, est morbus pii Do-
mini. 344. b.

Mors.

Sensus effrænes sunt portæ mortis. 138. a.

Nil infelicius, quàm mori ex medici-
na. 220. a.

Ad subtractionem Eucharistiæ sequi-
tur mors ex inedia. 226. b.

Vita pœnosa est durior morte. 416. a.

Samson victoriosior in morte, quàm
vita. 417. a.

Stndium veræ Philosophiæ parit con-
temptum mortis. 427. b.

SS. Martyres securè ambulant in um-
bra mortis. 429. a.

Detractor est umbra mortis. 429. b.

Separatio animæ à corpore non est
mors vera, sed umbra mortis,
quàm Sancti Martyres despiciunt. 430. a.

Mors invasit Abelem, Cain verò di-
misit. 431. b.

Occidit impios, & vivificat Justos. 432. a.

Abel vulneravit mortem, Christus
eam devicit. 432. b.

Primi Parentes pelliceis induebantur
tunicis ad conservandam mortis
memoriam. 488. a.

Recordari mortis est tollere Crucem
Christi. 489. a.

Turtur suo gemitu nobis refricat mor-
tis memoriam. 489. b.

Vita humana est labilis, sola mors
stat firma. 490. b.

Saræ offertur sudarium in mortis me-
moriam. 491. b.

Desiderium vivendi quandòque acce-
lerat mortem. 533. a.

Bona temporalia sunt mulier morte
amarior. 717. b.

Sol in Christi morte obscuratur, non
verò in ejus Nativitate. 722. a.

Mors Lazari adscribitur absentiae Chri-
sti. 742. a. b. 797. b.

Mortalis. Vide *Vita hu-
mana.*

O o o o o

Morti-

Mortificatio. Vide Caro.

Religiosus.

Parit Iusto Victoriam. 112. b.
Homo immortificatus prorsus anhelat
ad volutabrum peccatorum. 116. b.
Mortificatus est pellis consumptis
carnibus adhærens ossi, id est, Chri-
sto. 408. a.

Moyfes.

Defendit inopes filios Madian. 125. a.
Moyfes, & Aaron erant ubera He-
bræorum. 206. a.
Missio illius ad Pharaonem erat figura
Sacerdotii novæ Legis. 269. a.
Virga illius in terram projecta, versa
est in colubrum. 269. a. b.
Manus illius, licet leprosa, mansit ta-
men prodigiosa. 269. b.
Erat Symbolum Ascetarum. 388. a.
Videt DEUM in solitudine. 415. b.
Ut fugiat voluptates, fugit Pharaonis
Regiam. 542. b.
Dans populo potum ex pulvere com-
minuti vituli dedit normam pœni-
tentibus. 570. a.
Moyfes, & Aaron sui Ministerii facul-
tatem excedentes puniuntur exilio. 699. b. 700. a. b.
Moyfes negavit se esse filium filiarum Pha-
raonis. 725. a.
Præcepit omnes litigantium causas
ad ostium tabernaculi judicari. 800. b.

Mulier.

Est scala diaboli, per quam ascendit
in cor viri. 23. b.
Mulieres Hebræorum coxerunt filios
ex commiseratione. 477. a. 492. b. 493. a.
Mulieres comptæ sunt creaturæ in o-
dium DEI factæ. 717. a. b.
Bona temporalia sunt mulier morte
amarior. 717. b.
Vir per conjunctionem ad mulierem
fit imbecillior. 737. b. 738. a.
B. V. MARIA vocatur à Filio Mulier ob
commiserationis teneritudinem. 779. b.

Mundus. Vanitas.

Filiæ Mundi sunt filiæ Tyri. 16. a.
Excitat ad contemptum. 48. b.
Quivis Mundanus strepitus impedit
auditum vocis DEI pulsantis. 50. a.
Ut animæ ostium aperiatur DEO, de-
bet claudi negotiis Mundi. 50. b.
Religiosorum felicitas consistit in fu-
ga Mundi. 51. a.

Pes amoris Sæculi claudicat in Iusto. 93. b.

Lamia significat Mundum, carnem,
& dæmonem. 105. a.

Homines Mundani sunt aquæ, super
quas sedet Mundus, meretrix, men-
tiens se Virginem. ibid.

Inebriantur Mundi bonis usque ad
alienationem mentis. 106. a.

Mundus est hortus, in quem Sponsa
invitat Sponsum. 106. b.

Ejus amor convertit hortum Domini
in dumetum. 107. a.

Est hortus florum decidentium. ibid.

In illo demetitur ærumnarum myrr-
ha. 107. b.

Adventus in Mundum est prima pri-
mi fletus causa. 108. a.

Qui Mundi Ægyptum vult deserere,
Christi crucifixi sit pedisequus. 109. a.

Christi oves sunt detonsæ, id est, li-
beræ ab onere Mundi. 110. a.

Renuentes lactari à Mundo lactantur
mamillâ Regum. ibid.

Meliora sunt ubera Ecclesiæ lactan-
tis, quàm Mundi potantis. 110. b.

Ut Mundus placeat, propinat Vinum
ex poculo aureo. ibid.

Ejus Clientes inebriantur omni vitio-
rum genere. 111. a.

Figurabatur in Saule volente occide-
re David. 111. b. item 274. a.

Est arundinetum à Justis ceu scintil-
lis accendendum, & consumen-
dum. 193. a.

Servi DEI accinguntur, ut se liberent
ab amore Sæculi. 194. b.

Christus jubet diligere inimicos, &
tamen prohibet diligere Mundum. 273. b.

Religiosi Principi hujus Mundi ma-
gnam causant præjudiciam. 383. a.

Facies Religiosa non agnoscitur à
Mundo. 383. b.

Amatores Mundi sunt scænum tecto-
rum. 384. a.

Tempore Messis non colliguntur in
manipulos, sed in fasciculos ad
comburendum. ibid.

Religiosi in facie Mundi sunt con-
temptibiles spicæ. 384. b.

Quos DEUS vocat servos, & ami-
cos, hos Mundus appellat frustra-
neos convictores. 386. b.

Mundus est Scena theatralis, quæ
clauditur tragœdiâ. 388. b.

Homo

Index Rerum notabilium.

Homo Mundanus est pila lusoria ma-
ligni Spiritûs. 389. b.
Repræsentatur in Esau. 390. b.
Fugit Crucem. 392. b.
Mundum inter & claustrum perennis
est lucta. 393. a.
Christus nequit commorari Mundo.
393. b.
Mundus non cognovit factorem su-
um. ibid.
Amatores Mundi omnibus sensibus
indulgent voluptati. 402. b.
Laban erat ejus figura. 410. b. 411. a.
543. a.
Justi serviunt Mundo ad ejus conver-
sionem. 411. a.
Mundani duplicis sunt sortis. 411. b.
Mundus est terra Edom. 412. a.
Per improprium Viros solitarios
comparat equis & mulis. 413. b.
Fuit conditus undecima Kalendas
Aprilis. 481. b. 482. a.
Imitatur scorpiones, caudâ pungentes,
& linguâ blandientes. 483. a.
Nabuchodonosoris statua genuinum
erat mundanæ vanitatis symbolum.
519. b.
Homo mundanus amplexatur sterco-
ra. 541. b.
Mundi vanitas est stercus boum, quô
lapidantur mundani. 542. a.
Effigiatur in devastata Ninive. 543. b.
Est mare periculofum. 544. a.
Illius voluptates sunt fructus immatu-
ri. 546. b. 547. a.
Ejus deliciæ sunt simulacrum caprino
sanguine suffultum. 547. a. b.
Suos in fine deserit. 548. b.
Potentes Sæculi increpante DEO
dormitant. 560. a.
Duratio mundanæ voluptatis non nisi
punctum est. 571. a.
Sacerdos ex cassa Altaris indies plus
potest elargiri, quàm Mundus suis
opibus. 673. b.
Fœnum exarescens est Symbolum va-
nitatis mundanæ. 716. a.
Mundi divitiæ sunt gladius occidens
animas. ibid.
Diabolus est Princeps Mundi. 718. b.
Regna Mundi, quia momentanea, o-
stenduntur in momento. 719. a.
Mundi gloria est mons pestifer. ibid.
Ejus bona sunt scabies, putredo, &
fœtor. 720. a.
Ejus deliciæ sunt tenebræ exteriores.
722. a.

Pars IV.

Homines mundani sunt arbores, non
stantes, sed ambulantes. 726. a.
Sunt Vanitas Vanitatum. 726. b.
Homo mundanus est terra, sed non
terra DEI. 727. b.
Mundicolarum conamina, sunt labor
tineæ & araneæ. 733. a.

Myrrha.

Anima contribulata est fasciculus
Myrrhæ in manu Sponsi. 96. b.
Myrrha, quam metit Christus, misce-
tur aromatibus. 97. b.
In Mundo non metitur, nisi ærum-
narum myrrha. 107. b.

N.

Nabal.

Dum congregare nititur, cogitur dis-
sipare. 292. b.
Mala, quæ suscitavit ejus avaritia,
præpedivit liberalitas Abigail. ibid.

Nabuchodonosor.

Sapit in tribulatione. 101. b.
Superbia illum mutavit in bovem.
369. a.
Voluit, non solum flexis genibus, sed
prostrato corpore adorari. 519. b.
Ejus statua prosternitur, ut memine-
rint terræ gubernatores, non in
perpetuum se regnatos. 520. a.
Ejicitur Regnô ob crudelitatem.
597. b.

Nativitas.

Non in die Nativitatis, sed ablacta-
tionis Isaac, solemne celebratur
convivium. 144. b.
In Christi Nativitate præludebatur
Eucharistia. 249. a.
Masculus in Nativitate edit vocem A,
fœmella verò E. 490. a.
Sol in morte Christi obscuratur, non
verò in ejus Nativitate. 722. a.

Natura.

Sodoma fuit incinerata à Filio DEI,
quia defœdavit naturam à Verbo
assumendam. 242. b.

Nemrod.

Fuit primus Rex terræ superbus, &
pugnans contra DEUM. 581. b.
Erat æmulator Luciferi factus Vena-
tor contra Dominum. 583. b.

Ninive.

Ad Solam Jonæ vocem resolvitur in
lachrymas. 53. a.

O o o o o 2

Illius

Index Rerum notabilium.

Illius Rex pœnitens adumbrabat Religiosos. 413. b.
Ninive devastata est figura Mundi. 543. b.
Adumbrat animam bonorum temporalium cupidam. 725. b.

Noë.

Invenit coram Domino, & gratiam sanctificantem, & gratis datam. 158. a.
Ejus Arca erat norma, secundum quam domus avari est reformanda. 302. a.
Erat Symbolum optimè Gubernantis Domini. 526. b.

Nox.

S. Scripturæ nox illuminatur in obscuritate meditationis. 179. b.

Nubes.

Gratia est nubes levis invehens DEUM ad animam. 141. b.

Numisma.

Homo est Numisma DEI. 686. b.

O.

Oculus. Vide Sensus.

Hæretici habent oculos in altum erectos. 78. a.
Eva oculos non compescens infixam fuit in limo profundi. 136. b.
Oculus est fenestra prospicientis animæ. 139. a.
Necat Davidem. ibid.
Felix oculus post prævaricationes ad Dominum stillans. 148. b.
Paulus prius liberabatur à squammis cordis, quam oculorum. 329. a.
Charitas Patris non habet oculos, quibus videat culpam filii. 343. b.
Intentio carnalis concupiscentiæ est oculus impii. 381. b.
Hic oculus deficit in morte. ibid.
Oculi Ancillæ sunt in manu Domine, oculi verò timentis DEUM debent esse ad Dominum. 617. b.
Anima contenta DEO suo habet oculum videntem omnia, bonorum verò temporalium cupida solum videt oculis Divitiarum. 724. a.
Felices mentis oculi præ nimio in DEUM desiderio deficientes. 782. a.
Vox oculorum est desiderium. ibid.

Oleum.

Caro hominis prohibetur ungi oleo, non verò Sacerdotis. 260. b.

Virginitatis oleum est super odorem aromatum. 326. b.

Ophni.

Ophni, & Phinees, licet pessimi, tolerabantur à populo propter Characterem Sacerdotalem. 277. a.

Opulentia. Vide Divitiæ.

Oratio.

Isaici Oratio tollit Rebeckæ sterilitatem. 41. b.
Christus in horto orat ter, ut suppleat triduum mortis. 236. a.
Nulla dies sine oratione est transigenda. ibid.
Christus pernoctavit in oratione ante Apostolorum electionem. 695. a. b.
Opportuno tempore oportet supplicare. 779. a.
Tunc venit hora JESU, ut nos exaudiat, quando necessitates nostras sentimus. 779. b.

Origenes.

Est Parens hæresum. 66. b.

Os.

Concionator Evangelicus est Os DEI. 652. a.

Ostentatio. Vide Superbia.

Ovis.

Oves Christi sunt detonsæ, id est, liberæ ab onere mundi. 110. a.
Ovis tripliciter errans est Symbolum peccatoris. 216. a.
Pastori animarum non sufficit revocare ovem, sed querit illam. ibid.
Ovis perdita periclitatur ob defectum materni lactis. 216. b.
Sponsus pascit oves suas in liliis. 229. a.
David viro pauperi abstulit oviculam, quando Uriæ uxorem violavit. 589. b.
Sæpe in Aulis cædes, & adulteria instar ovicula vilipenduntur. ibid.
Præcipites consiliarii sunt oves in inferno; sicut & voluptuosi. 562. a.
685. a.

Oza.

Attingens Arcam plectitur morte. 246. b.

P.

Palatium.

Mundi palatia comparantur nidis. 736. a.
Pallium.

Pallium.

Joseph dimittit adulteræ pallium, ne
contaminetur. 103. a.

Humanitas Christi est velut pallium,
quod Judæis non credentibus re-
liquit. 103. b.

Panis. Vide Eucharistia.

David in necessitate famis licitè co-
medit panes sanctificatos. 126. a.

Savior est fames Verbi Divini, quàm
panis. 153. a.

Panis crystallinus est pulcher, sed
durus. 170. b.

Lignum in panem mittitur, quando
recolitur memoria passionis Do-
minicæ. 510. b.

Paradisus.

Lucifer acriter ejicitur è Cælo, Adam
verò è Paradiso misericorditer di-
mittitur, quia ille erat Sacerdos,
non verò ille. 261. a. b.

Quia Eva dissipavit clausuram Para-
disi, ideò momordit eam coluber.
395. a.

Primus Adam collocatur in Paradiso,
secundus in stabulo. 419. a.

Dum Adam ejicitur ex Paradiso, ex-
peritur DEUM misericordem.
539. a. b.

Parentes.

Providentia DEI superat curam Pa-
rentum in filios. 446. a.

Passio Christi. Vide Christus.

In Christi passione sola B. V. MARIA
mansit fidelis. 330. a.

In illa Judæi præludebant interitum
suum. 418. a.

Quando illius recolitur memoria, tunc
lignum in panem mittitur. 510. b.

Passiones inordinatæ.

In sumptione Eucharistiæ jugulantur
illarum partus. 219. b.

Sacerdos debet affectiones sanguinis
per Altare dispergere. 263. b.

Non debet esse Servus suarum passio-
num. 281. b.

Passiones inordinatæ in dilectione Ini-
mici plurimum resistunt. 357. a. b.

Concupiscentia est Mater impiorum.
364. a.

In limine domûs sapientiæ sunt Sacri-
ficandæ passiones inordinatæ.
448. b.

Homo voluptuosus cæcæ concupi-

scientiæ committit ducatum pericu-
losi itineris. 563. b.

Concupiscentia impedit animam ab
aspectu solis Divini. 577. a.

David aggreditur prius hostes inter-
nos, quàm externos. 578. a.

Hinc verus extitit Rex. 584. a.

Qui relinquunt Patrem diabolium, &
Matrem concupiscentiam, eos as-
sumit Dominus. 774. a.

*Pastor. Vide Prælati. Sa-
cerdos.*

Pastori animarum non sufficit revo-
care ovem perditam, sed quærît
illam. 216. a.

Patientia.

Homo patiens est vas in fornace. 88. a.
Est quòque aurum. 91. b.

Per patientiam accipit homo verum
esse. 92. a.

Non floris amænitas, sed fructûs ma-
tunitas comprobât patientem. 97. b.

Patientia in labore actionum, & in
dolore passionum est duplex gena
Sponsæ. 98. a.

Ex patientia dignoscitur doctrina viri.
180. a.

Facit artefactum amoris. 336. b.

Est prima Charitatis proprietas.
337. a.

Paulus exhibuit Heroëm patientis
Charitatis. 338. b.

Item Sponsa in Canticis fuit patientis
Charitatis Heroïna. 339. a.

Job quòque fuit ejus prodigium. ibid.

Patiens Davidis Charitas justitiam
DEI provocavit ad miserendum.
340. b.

Patiens semper est in consortio JESU.
503. b.

Patiens tolerantia infortunii plùs ha-
bet gloriæ, quàm fortuna tempo-
ralis. 505. b.

Vincula ferrea patienti evadunt au-
rea. 517. a.

Patientia est Vindicta contrà diabo-
lum. 743. b.

S. Paulus Apostolus.

In ejus corde & lingua lucebat Chri-
stus ut Stella. 37. b.

Non erat Apostolus Judæorum. 53. a.

Sensus suos compescendo, carnes la-
cerebat dentibus. 140. a.

Fuit frustum crystallinum verbò DEI
eliquatum. 171. a.

Extra Christi crucifixi scientiam illi
non sapuit alia. 199. a.
Petrus & Paulus fuerunt Ecclesiæ ube-
ra. 206. b.
Paulus fuit de tribu Benjamin. 217. b.
Ex Filio doloris factus est filius dex-
teræ. 218. a.
Erat similis Rhinoceroti. ibid.
Item. 640. b.
Ad mensam Eucharisticam evasit in-
fans lactisugus. 218. b.
Prius liberatur à squammis cordis,
quàm oculorum. 329. a.
Exhibuit se Heroëm patientis Chari-
tatis. 338. b.
Stephanus in sua passione emit salu-
tem Pauli. 349. a.
Paulus sagittabatur verbis Verbi. 640. b.
Circumfundeatur luce, ut instar lu-
pi excœcetur. 752. a.
Exprobrabat discipulis eorum in il-
lum fiduciam. 776. a.
Cultores præsentia DEI cum Paulo
cupiunt dissolvi. 787. b.

Paupertas.

In paupertatis camino latent animæ
Justorum. 15. a.
Eucharistia communicatur Pauperi
cum summa dulcedine. 243. b.
Pauper Spiritu, est beatus Dives. 280. b.
Paupertas Religiosa de cœlo ortum
duxit. 290. b.
Job erat genuinum Religiosæ pauper-
tatis speculum. 291. a.
Non contentus, spoliari à damo-
ne, suas discidit vestes. ibid.
Avarus devorat carnes, & rapit pel-
les pauperum. 294. a.
In paupere non habet diabolus, quod
accipiat. 297. a.
Pauper liberatur à potente, quando
eruitur Dives à diaboli potestate. 304. b.
Ventres pauperum sunt horrea pio-
rum divitum. 342. b.
Dives non distribuens bona sua cum
pauperibus, diabolum constituit
illorum possessorem. 343. a.
Itèm, est stultus. 343. b.
Melior est puer pauper, & sapiens,
quàm Rex senex, & stultus. 585. b.
Paupertas Petri erat norma frugalita-
tis sacerdotalis. 673. b.
Pauperes vocantur pusillus grex. 731. a.

Peccator. Peccatum.

DEUS diligit peccatorem, ut faciat
diligentem. 6. b.
Peccator mysticum caput, quod est
DEUS, velut lutum pedibus sub-
sternit. 18. b. 19. a.
Non est ei objiciendus serpens æneus,
quamdium potest converti Verbò
DEI. 69. b.
Insidet diabolo, sicut servus equo. 117. b.
Diabolus insequitur Justos, non pec-
catores. 119. a.
Felix peccator, cujus oculus stillat
ad Dominum. 148. b.
Avertens faciem suam à DEO, DEI
quòque faciem à se avertit. 167. b.
Unica scintilla ab igne divino accen-
sa exurit integras peccatorum Re-
giones. 194. a.
Tripliciter errat, sicut ovis. 216. a.
Amnon assidens mensæ Absalonis,
adumbrabat peccatorem ad men-
sam Eucharisticam à diabolo con-
ductum. 247. a. b.
Ob acceptos favores aggravatur pec-
catum propter ingratitudinem. 252. a.
Servus peccati non debet esse Mini-
ster DEI. 260. a.
Diabolus squammosa veste induitur,
quando peccatores quærunt excu-
sationes in peccatis. 328. b.
Charitas consumit rubiginem pecca-
ti. 331. b.
Anima antè peccatum candidissima,
post peccatum fit nigra, sicut cali-
go ollæ. 368. a.
Peccatum mortale incorporat diabo-
lo. 368. b.
Peccatum in statera hominum leve,
gravissimè ponderat in libra Divini
Judicis. 370. b.
Est mola asinaria deprimens in abyf-
sum. 371. a.
Felix mutatio peccatoris pœnitentis. 372. b.
Incipit pœnitentiam à dolore ventris. 373. a.
Sancti culpas suas antè se statuunt. 373. b.
Justus ex lapsu fit cautior. 376. b.
Christus non venit vocare Justos, sed
peccatores. 377. a.
Pater Divinus suscipit Justos, & Fi-
lius peccatores. 377. b.

Lachry-

Index Rerum notabilium.

- Lachrymabilis est vicissitudo relabi in priora peccata. 378. b.
- Peccator relabens est canis rediens ad vomitum. ibid.
- Quantò detestabilior est mutatio filiorum DEI in canes, tantò felicior est eorundem per pœnitentiam conversio. 379. b.
- Peccator tot famulatur Dominis, quot subditur peccatis. 380. a.
- Mergitur de malo in pejus. 380. b.
- Quærit consolationem in peccato. 381. b.
- Mali etiam nolentes serviunt bonis. 391. a.
- Profunt bonis illos persequendo. 391. b.
- Christus in sua carne damnavit peccata nostra. 400. a.
- Peccata præpediunt pastum verbi Divini. 447. a.
- Conditio servitutis oritur ex peccato. 513. a. b.
- Non est securius indicium finalis interitus, quàm continuata impunitas peccatoris. 550. a.
- Peccator frustra occupat terram. 552. a.
- Differens pœnitentiam est ericius differens partum. 555. b.
- Regulus est Symbolum peccatoris iterantis peccata. 556. b.
- Peccator necessè habet, egredi de Babylone & Chaldæis. 557. a.
- Sinitur ad tempus sedere. 557. a. b.
- Gravis DEI punitio est impunita scelerum dissimulatio. 559. a. 574. b.
- Impœnitens Virgam DEI convertit in colubrum. 560. b.
- Lucem Divinam declinat, qui peccati confessionem vitat. 567. a.
- Quamdiu os peccatoris est apertum ad Confessionem, tamdiu puteus inferni non claudit os suum super eum. 572. b.
- Tacet DEUS dissimulando peccatorem. 575. b.
- Qualitas pœnæ imitatur qualitatem peccati. 580. a.
- Immutatio Solymæ exhibet transitum iusti ad Statum peccati. 613. a. 614. a. 615. a.
- Hic transitus originatur ex desertione timoris Domini. 615. a.
- Per peccatum, Judæorum corda infri-guerunt, ut cisterna aquæ. 631. a.
- Item Principes solymæ facti sunt socii furum. 632. a.
- DEUM per peccatum deferere, est excæcari. 676. a.
- Grandis est Stoliditas proprium facinus excusare alienò. 704. b.
- Ità egit Aaron. ibid.
- Excusatio in peccatis causat licentiam peccandi. 705. b.
- Peccatores magis lenitate, quàm terrore sunt corrigendi. 728. a. b.
- In multa patientia DEUS sustinet peccatores, priusquàm eosdem deferat. 739. a.
- Maxima peccati pœna ipsummet est peccatum. 756. a.
- Præsentia DEI Studium facit ex flagitiorum mancipiis filios DEI. 787. b.
- Peccatum Originale, omnium malorum fons, suam traxit originem à Divina præsentia neglectu. 802. a.
- Facit posteros lubricare. ibid.
- Pecunia. Vide Divitiæ.*
- Erat Judæ DEUS. 164. b.
- Periculum.*
- Anima innumeris subjacet vicissitudinum periculis. 365. a.
- Perseverantia.*
- Est supremus rectitudinis apex. 375. a.
- S. Petrus Apostolus.*
- In illo oves Ecclesiæ suæ inveniunt pascua. 188. b.
- Petrus & Paulus sunt Ecclesiæ ubera. 206. b.
- Petrus dormiens non vocatur Petrus. 249. b.
- Pro ipso & pro Christo datur states, quia futurus erat Christi Vicarius. 347. a.
- Primus piscis, quem traxit Petrus, erat S. Stephanus. 348. a.
- Aurò & argentò destitutus sanat claudum. 387. a.
- Recogitans se esse hominem, non extollebatur. 515. a.
- Insignem præbuit normam pœnitendi. 531. a.
- Uritur ad focum. ibid.
- Lachrymarum illius magna efficacia. 531. b.
- Præbuit normam frugalitatis Sacerdotalis. 673. b.
- Pharao.*
- In prosperitate profitetur se nescire DEUM. 100. b.

Index Rerum notabilium.

- Vindex iustitia ei exstruit feretrum,
dum Israëlitis dimidiat mercedem. 523. a.
- Plectitur cum tota sua domo propter
Saram. 588. a.
- Pharisei.*
- Cæci erant cæcorum duces. 604. a.
- Phinees.*
- Sistit iram Domini. 255. a.
- Occidendo reum placat DEUM. 255. b.
- Licet pessimus, toleratur tamen à po-
pulo propter characterem Sacerdo-
talem. 277. a.
- Pilatus.*
- Voluit liberare Christum, sed obfi-
stebant Sacerdotes. 278. a.
- Pœna.*
- Intollerabilis est pœna diabolo, stare
coram Christo. 64. b.
- DEUS mavult punire homines tem-
poraliter, quam æternaliter. 157. b.
- Prima mali Sacerdotis pœna est cæci-
tas. 279. a.
- Duplex est forum DEI punientis: in
uno locum habet misericordia, in
altero sola præsidet iustitia. 288. a.
- Terribiles est pœna Sacerdotum, quod
debeant comedere peccata populi. 288. b.
- Licentiosus Sacerdos tam in hac,
quam in altera vita punitur. ibid.
- Prima peccati pœna est peccasse. 370. a.
- Vita pœnosa est morte durior. 416. a.
- Summum inter mala pœnæ est fames. 441. b.
- DEUS temporaliter puniendo stillat
furoris sui guttulas, in finem verò
differendo effundit iram. 554. b.
- Scelerum diffimulatio gravis est pœ-
na DEI. 559. a.
- Pœna damni juncta pœnæ sensus est
gladius biceps. 563. a.
- Pœna damni longè est gravior pœnâ
sensus. 576. b.
- Qualitas pœnæ imitatur qualitatem
peccati. 580. a.
- Primi in dignitate sunt quòque primi
in pœna. 671. a.
- DEUS non per seipsum, sed per Mi-
nistros punit, ut pœna sit miti-
gata. 703. a.
- Permisit Judæis commorari infideli-
bus, ut aliorum pœnis sapiant. ibid.
- Bona temporalia sæpè sunt offendi-
culum in pœnam peccatorum. 717. a.
- Omne malum pœnæ humiliter in
DEUM est referendum. 742. b.
- Maxima peccatoris pœna ipsummet
est peccatum. 756. a.
- Sæpè, qui gaudet de alieno malo, eo-
dem malò punitur. 790. b.
- Pœnitentia.*
- Pœnitentis lachrymæ impediunt ex-
ultationem diaboli. 14. a.
- Sponsa per peccatum nigra, fit quò-
que nigra per pœnitentiam. ibid.
- Avaritiæ culpas pœnitendo damnare,
est idola Laban cum Rachele se-
dendo premere. 298. a.
- Felix mutatio peccatoris pœnitentis. 372. b.
- Incipit à dolore ventris. 373. a.
- David fuit norma pœnitentis animæ. 363. b. 374. a. b.
- Quantò execrabilior est mutatio Iusti
in peccatorem, tantò felicius est
ejusdem per pœnitentiam con-
versio. 379. b.
- Rex Ninive pœnitens obliviscitur se
esse Regem. 413. b.
- S. Petrus fuit norma pœnitentis ani-
mæ. 531. a. b.
- Ezechias in dimidio dierum vadit ad
portas inferi, ut seram condemnet
pœnitentiam. 532. b.
- Sera pœnitentia rarò est seria. 551. b.
- Peccator differens pœnitentiam est
ericius differens partum. 555. b.
- Ira DEI effunditur super impœniten-
tes. 558. a.
- Commensalis Evangelicus ejicitur à
convivio, non quia caruit veste
nuptiali, sed quia impœnitens ob-
mutuit. 566. b.
- Lucem Divinam declinat, qui renuit
peccatorum confessionem. 567. a.
- Moyse dans populo potum ex pul-
vere comminuti vituli dedit nor-
mam pœnitentibus. 570. a.
- Quamdiu os peccatoris est apertum
in confessione, tamdiu inferni pu-
teus non claudit super eum os suum. 572. b.
- Achab pœnitentia, licet ficta, impe-
trat dilationem pœnæ. 591. a.
- Porcus.*
- Dæmones plus horrent Baptismum,
quam ventrem porcorum. 65. b.

Index Rerum notabilium.

Diabolus porcus libenter cohabitatur
porcis. 669. a.

Porta.

Portæ Sion sunt clausæ canibus, & im-
pudicis. 137. b.

Sensus effrœnes sunt portæ mortis.
138. a.

Prædestinatio.

DEUS prædestinat antè prævisam eri-
ta. 5. b.

Prædicator.

Ad solam Jonæ prædicantis vocem,
Ninive resolvitur lachrymas. 53. a.

Prædicatores effodiunt hæreticis oculo-
rum. 62. a.

Prædicatores ingrediuntur mare Mun-
di, ut turbent aquas populorum.
63. b.

Mali Prædicatores increpantur in
Pseudo-Prophetis. 634. a.

Aaron gestans tintinnabula, malis pu-
nicis permixta, figurabat Prædica-
tores Novi Testamenti. 635. b.

JESUS Prædicatorum Magister cœ-
pit facere, & docere. 636. a.

Perversi Prædicatores sunt canes mu-
ti: volunt, sed non valent latrare.
636. b.

S. Scriptura debet esse Vena eloquii
in Prædicatoribus. 637. a.

Vaniloquus Prædicator caligat. 638.
a. b.

Infelix Prædicator, qui alios pascit,
& ipse fame perit. 638. b.

Docens verbô, sed non opere, emit-
tit sagittas revertentes in ipsum.
639. a.

Verba illorum debent esse sagittæ fe-
rientes peccatorem ad vitam. 639. b.

Debent, sicut Paulus, sagittari verbis
Verbi. 640. b.

Sunt sagittarii, & verba S. Scripturæ
sunt sagittæ. 641. a.

Debent esse Medi, qui aurum & ar-
gentum spernentes, parvulos sagit-
tant. ibid.

Sagitta illorum nunquàm debet redi-
re, sed semper debet vulnerare.
641. b.

Debent dare, non vendere eloquia.
ibid.

S. Elisæus Sunamitidis resuscitans fi-
lium. dedit normam Prædicatori-
bus. 642. a.

Vox illorum plus operibus, quàm
verbis debet resonare. 643. a.

Pars IV.

Coràm DEO vox est magna, quæ est
virtuosa. 643. b.

Prædicator debet esse vox clamantis
in deserto. 644. a.

Vox Prædicatorum procedit de thro-
no DEI. ibid.

Prædicatores debent ad instar rotæ
discurrere per orbem. 644. b.

Debent in corde suo describere Jeru-
salem cœlestem. 645. a.

Prædicator emittitur ex Arca Ecclesiæ
instar columbæ, ut corvum, id est,
peccatorem reducat in viam salu-
tis. 645. b. 646. a.

Debet habere qualitates serpentis, &
simul proprietates columbæ. 646.
a. b.

DEUS vacans conversioni Cain, de-
dit Prædicatoribus normam in con-
vertendis peccatoribus obstinatis.
647. b.

Prædicator, sinè culpa in vanum la-
borans, non frustratur præmiô.
648. b.

Reticens veritatem miserabiliter con-
sumitur. ibid.

Debet redarguere culpas, non perso-
nas. 649. b.

Debet observare normam, quam de-
dit DEUS in conversione Proto-
Parentum. 650. a. b.

Habet quoque normam à Verbo In-
carnato datam. 651. a.

DEUS habet singularem curam Præ-
dicatorum. 651. b.

Concionator Evangelicus est Os DEI.
652. a.

Adonibezec abscissis summitatibus
manuum, & pedum, non occidi-
tur: sic quoque se gerat Prædica-
tor in conversione peccatorum.
652. b.

David dedit Prædicatoribus normam.
653. b.

Magis lenitate, quàm severitate de-
bent corrigere errantes. 728. a. b.

Prælati. Superior.

Debet pascere oves suas verbô vitæ.
188. b.

Erudiens subditos est homo missus à
DEO. 189. a.

Est stella in manu DEI. 189. b.

Debet esse fons hortorum. 190. a.

Debet ad imitationem Christi illumi-
nare peccatores. 190. b.

Si nequit verbis, doceat opere, &
exemplô. ibid.

P p p p p

Aliàs

Index Rerum notabilium.

- Aliàs talentum sibi concessum abscondit. 191. a.
 Debet portare animas subditorum, tanquàm vasa Domini. 191. b.
 Magis debet prædicare exemplò, quàm verbò. 192. a.
 Debet habere quatuor facies. 192. b.
 313. b.
 Binas debet habere lucernas. 195. b.
 Debet porrigere panem Doctrinæ cœlestis, ut subditi proficiant. 196. b.
 Dormiens, Prælati munere non est dignus. 249. b.
 Prælatus negligens est sterilis ficulnea. 304. a.
 Aliquando punitur propter peccata subditorum. 790. b.
- Præsentia DEI.*
- Spondet securitatem à lapsu. 534. a.
 Mors Lazari adscribitur absentia Christi. 742. a. b. 797. b.
 Magna est afflictis consolatio, reflectere ad DEUM. 743. a.
 David in omnibus respexit DEUM. 744. b.
 Præsentia DEI optimum est præservativum impatientia. 745. b. 747. a. b. 748. a.
 Nabuchodonosor nolens respicere ad Dominum, factus est jumentum. 748. b. 749. a.
 Quàm primùm levavit oculos ad DEUM, pristinam cœpit sapere conditionem. 750. a. 751. a.
 DEUS quodammodò cogit hominem ad se respicere. ibid.
 Per creaturas ascendimus ad DEUM. 782. b. 783. a.
 S. David providebat Dominum in conspectu suo semper. 783. a. b.
 S. Job ambulans in præsentia DEI non timuit ambulare in umbra mortis. 783. b. 784. a. b.
 Sponsa Virtute præsentia DEI confortata non timuit cubilia leonum, nec montes pardorum. 784. b. 785. a. b.
 Præsentia DEI cultor solum servit humerò unò. 786. b.
 Est quodammodò beatus. 787. a.
 Cum Paulo cupit dissolvi. 787. b.
 Præsentia DEI studium ex flagitiorum mancipiis facit Filios DEI. ibid.
 Quorum oculi deficiunt à Domino, incipiunt lubricare. 789. a.
- Miles in præsentia Principis certans fit animosior. 792. a.
 Præsentia DEI cultus totum componit hominem. 793. a.
 Facit conculcare Leonem, & draconem. ibid.
 Illius neglectus facit Christum dormire. 793. b.
 DEUS per studium illius fit hominis concaptivus. 794. b.
 Joseph illius ope non sauciatur à ferro, licet pertransierit animam ejus. 795. a.
 Præsentia DEI adscribitur Josephi casta victoria. ibid.
 Studium Præsentia DEI facit hominem felicissimum, & abundantissimum. 795. b.
 Sponsa realem Sponsi præsentiam compensat ejusdem imagine. 796. a.
 Michol salvat Davidem per illius imaginem. 796. b.
 Verius imago DEI salvat vitam peccatricis animæ. ibid.
 Jacob expertus est validissimum Præsentia DEI præsidium. 797. a.
 Abraham ambulans coràm DEO fuit perfectus. ibid.
 Præsentia DEI est ejusdem Vicaria. 798. a.
 Sponsa non patiebatur elongari à Sponso. 798. b.
 DEI præsentia dat requiem in lectulo doloris. 799. a. b.
 Gentiles, ut liberius peccarent, constituerunt sibi Deos, quos non semper haberent præsentia. 800. a.
 Præsentia DEI neglectus facit Filium prodigum. ibid.
 Postquam JESUS avulsus est à Discipulis, incœperunt dormire. 801. a.
 Peccatum originale, omnium malorum fons, suam traxit originem ex neglectu Præsentia Divinæ. 802. a. b.
 Facit posteros lubricare. ibid.
- Princeps. Vide Consiliarius. Rex.*
- Principi hujus Mundi magnum inferunt præjudicium Religiosi. 383. a.
 Beatus Princeps, qui scit in risum subditorum panem facere. 441. a.
 Infortunata sors Principis, cujus Ministri se manè pascunt. 440. b.
 Populorum Principes debent esse putei aquarum fluentium cum impetu de Libano. 586. b.
 Debent

- Debent imitari animalia Ezechielis. 609. a.
 Sunt cor Reipublicæ. 683. a.
 Consiliarii sunt eorum oculi. ibid.
 Manus illorum debent esse in cælum erectæ. 689. b.
 Consiliarii sunt illorum quadrigæ. 693. b.
 Christus antè electionem Apostolorum pernoctavit in oratione, ut daret normam Principibus eligendi Ministros. 695. a.
 Hanc normam quòque dedit DEUS creando luminaria cœli. 697. a.
 Rex Gloriæ, & Ezechielis animalia adumbrabant Principem cum Ministris. 698. a.
 In Ministrorum electione non tantum est attendendum ad nobilitatem, & Sanctitatem Propaginis, si desit propria. 699. a.
 Principes sunt montium capita, & Ministri sunt cubilia Leonum. 785. b.
 Miles in conspectu Principis certans fit animosior. 792. a.
Prosperitas temporalis. Bona temporalia.
 Pharao in prosperitate profitetur se nescire DEUM, percussus verò flagitat illum invocari. 100. b.
 Prosperitas temporalis non nisi in aquis amari maris reperitur. 347. b.
 Hominis substantia est quasi nihilum: quid erunt ejus accidentia, videlicet, prosperitas temporalis? 367. a.
 Tolerantia infortunii plus habet gloriæ, quam prosperitas temporalis. 505. b.
 David timet altitudinem diei, id est, diem prosperitatis temporalis. 506. a.
 Prosperitas temporalis est tempestas maris. 506. b.
 DEUS complet iram suam, quando relinquit hominem in prosperitate. 536. a.
 Immoderata prosperitas animam ad interitum incurvat. 536. b.
 Est artifex reproborum. 539. a.
 Longè melior est Justorum miseria, quam impiorum prosperitas. 707. a. b.
 Temporalis prosperitas est umbra transiens. 708. b.
 Falsa est Mundi regula, quæ temporalem prosperitatem adstruit pro virtutis præmio. 711. a. 718. a.
Pars IV.
 Temporalis prosperitas est obscura nox. 713. b.
 Est fœnum exarescens. 716. a.
 Illam negare est DEI beneficium. 716. b.
 Bona temporalia sæpè sunt offendiculum in pœnam peccatorum. 717. a.
 Sunt mulier morte amarior. 717. b.
 Sunt supplicium cupiditatis. 718. b.
 Ostenduntur in momento, quia sunt momentanea. 719. a.
 Sunt mons pestifer. ibid.
 Sunt ulcerosa scabies, putredo, & fœtor. 720. a.
 Anima illorum cupida non habet oculum videntem omnia. 724. a.
 Felix anima, quæ sacrò amoris Vinò inebriata obliviscitur omnium bonorum temporalium. 724. b.
 In prosperitate temporali semper oportet esse meticulosum. 725. a.
 Anima bonorum temporalium cupida delineatur in Ninive. 725. b.
 Illis, quæ terram sapiunt, DEUS non benedixit, quia designant hominem bonis temporalibus inhiantem. 727. a.
 Flagellari in bonis temporalibus, est castigari in virga Patris. 729. b.
 Justi habent bona temporalia in manibus suis, non verò impii. 730. a.
 Jactantia de bonis temporalibus est navis Tharsis in spiritu vehementi conterenda. 732. a.
 Malè parta, malè dilabuntur. 733. a.
 Sunt panis mendacii. 736. b.
 Injustè acquisita causant vomitum. ibid.
 Expertus est Saul, quantum noceant bona temporalia injustè acquisita. 738. b.
Providentia.
 Præsentibus non est fidendum, sed futuris providendum. 306. a.
 Providentia Divina longè superat curam Parentum in filios. 446. a.
Prudentia. Vide Sapientia.
 Abigail suâ prudentiâ perditam Mariti vitam salvat. 95. a.
Puer.
 Vir sensualis est puer centum annorum. 145. a.
 Melior est puer pauper, & sapiens, quam Rex senex, & stultus. 585. b.

Punctum.

Omnis duratio terrenæ voluptatis
nonnisi punctum est. 571. a.

Q.

Quaternio.

Felix quaternio ponens ante pedes JE-
SU paralyticum. 165. b.

R.

Rachel.

Quia Sanctior, ideò ad deferendam
domum Paternam fuit pronior. 51. b.

Sedebat super idola Patris sui. 298. a.

Rebecca.

Redit domum cum hydria; mulier
verò Samaritana currit ad urbem
finè illa. 21. a.

Oratio Isaaci tollit ejus sterilitatem. 41. b.

Erat figura Ecclesiæ. ibid.

Induens Jacobum vestibus valdè bo-
nis, instruxit communicantes. 244. b.

In illius geminis adumbrantur fideles,
& hæretici. 469. b.

Petitura consilium à Domino confu-
git ad Sacerdotem. 667. a.

Redemptor. Vide Christus.

Regulus.

Est Symbolum peccatoris iterantis
peccata. 556. b.

Religiosus Clastrum.

Religio est Sapphyrus, in quo fun-
datur Ecclesia. 36. b.

Religiosi sunt lapides Sanctuarii. 40. a.

Religiosi arrogantes, licet corpore sint
in clastro, animò tamen divagan-
tur. 44. b.

Sæcularia tractantes, sunt Angeli de-
scendentes. 48. a.

Felicitas animæ Religiosæ consistit in
fuga Mundi. 51. a.

Religiosi debent dissimulare, filere, &
quiescere. ibid.

Figurantur in Muliere amicta sole. 290. a.

Religiosa paupertas de cælo ortum
duxit. 290. b.

Job erat genuinum Religiosæ pauper-
tatis speculum. 291. a.

Religiosi magnum causant præjudi-
cium Principi hujus Mundi. 383. a.

Illorum facies extenuata non agno-
scitur à mundo. 383. b.

In facie Mundi sunt contemptibiles
spicæ, quæ tamen colliguntur in
manipulos reponendos in cælis. 384. b.

A Mundo contempti induuntur cum
JESU veste alba, & purpurea. 385. b.

Hinc in Patria induuntur duplicibus. ibid.

Illorum portio est solus DEUS. 386. a.

Sunt levitæ, quia à DEO assumpti. 386. b.

Vocantur à Mundanis frustranei con-
victores. ibid.

DEUS illorum portio non acquiritur
finè dolore, ac labore. 387. b.

Moyse erat illorum figura. 388. a.

Item Jacob. 390. b. 410. a.

Mundus illos persequendo, non ob-
est, sed prodest illis. 391. b.

Christus festinat in sichar, utpotè fi-
guram clatri Religiosi. 394. a. b.

Clastrum est hortus conclusus, in
quo delectatur Sponsus cælestis. 394. b.

Quia Eva dissipavit clausuram Para-
dyfi, momordit eam coluber. 395. a.

Clastrum est domus Sponsæ, quam
Sponsus præ desiderio rogat ape-
riri. 396. a.

Caput Sponsi stantis ad clatri osti-
um est rore gratiarum plenum. 397. b.

Sponsa cælestis cum anima Religiosa,
non ad pedes, sed ad os Christi
anhelat. ibid.

Ex hoc ore exit gladius ad segre-
gandam Religiosam animam ab omni
affectu Mundi. 398. b.

Pallium Joseph adulteræ dimissum est
mollities dimittenda in vestibus Re-
ligiosorum. 400. b.

Illorum vestimenta debent esse velut
cilicia. 401. a.

Jejunium est opertorium animæ Re-
ligiosæ. 401. b.

Vestimenta Religiosorum debent re-
dolere odorem thuris. 402. a.

Illorum vita abscondita est in Chri-
sto. 403. b. 404. a.

Deducuntur à Spiritu Sancto in viam
rectam. 405. a.

Non debent aspergi vanitatum pul-
vere; minùs voluptatum Sordibus
computrescere. 405. b.

Mater Samsonis, qui erat figura Re-
ligiosorum,

- ligioforum, debuit abstinere à vino, & ficera. 406. a. b. 407. a.
- Religiosus mortificatus est pellis consumptis carnibus adhærens ossi, id est, Christo. 408. a.
- Anima Religiosa debet esse sterilis à fructu vanitatis expectans fructum in æternitate. 408. b.
- Est fusca à sole justitiæ existente in libra. 409. a.
- Caro Christi est nubes, sub qua castrametantur Religioforum agmina. 409. b.
- Laban est figura Mundi, à quo recedit Religiosus. 410. b.
- Vestitus Religioforum est lugubris placans DEUM vindicem. 413. a.
- Religiosi gloriantur se esse jumentum Christi. 413. b.
- Monachus habens obolum, non valet obolum. 545. b. 546. a.
- Boni Principes sæculares sunt magna confusio Prælati claustralis. 608. b.
- Reprobi. Vide Infernus.*
- DEUS reprobatur negativè antè prævisa demerita. 5. b.
- Respublica. Vide Princeps*
- Resurrectio Christi.*
- Christus post suam Resurrectionem primò apparuit suæ SS. Matri. 443. b.
- Pontifices Judæorum pecuniis corrumperunt milites, nè proderent Christi Resurrectionem. 634. b.
- Samson erat figura Christi resurgentis. 767. b.
- Rex. Vide Princeps.*
- Titulus Sacerdotum est Regum titulò gloriosior. 257. b.
- David pastus panibus Sanctuarii vocatur Rex antè obtentum Regnum. 259. b.
- Regnum temporale est luminare minus, Sacerdotale verò luminare majus. 275. b.
- Christus est Rex humilium, diabolus verò superborum. 467. b.
- Moyse, ut fugiat vitam voluptuosam, fugit ex Aula Pharaonis. 542. b.
- Reges terræ, id est, terrena sapientes, militant sub Lucifero. 581. a.
- Nemrod fuit primus Rex terræ superbus, & pugnans contra DEUM. 581. b.
- Illi sunt veri Reges, qui nōrunt motibus animi dominari. 584. a.
- Israël stolidè desiderat Regem rejecto Samuele. 584. b.
- Saul vocatur filius unius anni ob conservatam in primo Regni anno innocentiam. 585. a.
- DEUS perversos Reges ignorat, quia illos non approbat. ibid.
- Melior est puer pauper, & sapiens, quàm Rex Senex, & stultus, qualis est diabolus. 585. b.
- Reges perversi sunt luciferi æmulatores. 586. a.
- Joas tamdiu bonus extitit, quamdiu à satrapis non fuit adoratus. 586. a. b.
- Reges terræ castrametantur in valle Sylvestri, & assimilantur puteis bituminis. 587. a.
- Regnum terræ devolvitur à formidine in foveam, de fovea cadit in laqueum. 587. b.
- Sæpè in Aulis cædes, & adulteria instar oviculæ vilipenduntur. 589. b.
- Roboam, dum fit Rex terræ, infatuatur. 593. b.
- Saul tamdiu feliciter regnavit, quamdiu Regem Regum non deseruit. ibid.
- Benignitas est nota genuini Regis. 594. a.
- Reges benigni adumbrantur in fontibus, crudeles verò in stipitibus. 595. b.
- Nabuchodonosor excidit Regnò ob suam crudelitatem. 597. b.
- Sicut & Roboam. ibid.
- Reges, ut regnent feliciter, debent osculari filium DEI. 598. a. b.
- Qualis Rex, talis Grex. 600. a.
- Rex iniquus est Magnes subditorum. 601. a.
- Est sicut rhamnus, qui est Rex super ligna sylvarum. 601. b.
- Rex pius est magna confusio Prælati Claustralis. 608. b.
- Est templum, ad cuius iututum impii confunduntur. ibid.
- Debet imitari animalia Ezechielis. 609. a.
- Ad illum, tanquàm videntem, concurrunt populi. ibid.
- Illo cæcutiente incurvantur subditi. 609. b.
- Malus Princeps est arbor sterilis. 610. a.
- Rex Ninive prædicat exemplò. 611. b.

Index Rerum notabilium.

- Sacerdotibus lunantur Regum genua. 658. a.
 Regnum, quod Saul in pœnam cupiditatis amisit, David eliminatione cupiditatis stabilivit. 715. a.
Rixa.
 Abraham maluit pati dispendium in bonis temporalibus, quàm litigare. 720. a.
Roboam.
 Dum fit Rex terræ, infatuatur. 593. b.
 Spoliatur Regnô ob crudelitatem. 597. b.
Rota.
 Prædicatores ad instar rotæ debent per Orbem discurrere. 644. b.
 Rota Ezechielis in medio rotæ designat, etiam in actuali subtractione auxiliorum Divinorum habendam esse fiduciam in DEUM. 778. a.
Rubus.
 Prima figura, sub qua apparuit filius DEI, fuit rubus ardens. 495. b.
 Rubus iste redarguit induratum Judæorum malitiam. 495. b. 496. a.
 DEUS in Rubo, ostendit se esse Duce[m] hominum in ærumnis. ibid.
 Ad DEUM sedentem in Rubo acceditur nudis pedibus per spinas & dumos. 496. a. b.
 DEUS sedens in Rubo, ostendit, non esse aptius Divini Sponsi reclinatorium, quàm cor contritum. 496. b.
 Qui sedit in Rubo, voluit in fine Sæculorum eodem coronari. 497. a.
- S.**
- Sabbathum.*
 Caro Christi est filia Sabbathi. 213. b.
Saccus.
 Caro Christi est Saccus cilicinus. 13. a.
 Avarus utitur Sacculô pertusô. 303. a.
 Christus præcipit avaris, ut faciant sibi Sacculos. 731. b.
Sacerdos. Beneficiatus. Clericus.
 Inter cœteros lapides est Sapphirus. 38. b.
 Domus Ejus debet esse domus solis. 40. b.
 Manus ejus, Sacram elevantes Hostiam, comparantur duobus latronibus cum Christo crucifixis, 232. b.
- Phinees Sacerdos occidendo reum, sistit iram DEI. 255. a. b.
 Christus prohibuit Sacerdotibus gladium materiale[m], tradendo Spirituale[m]. 256. a.
 Adam primus fuit Sacerdos. ibid.
 Enos fuit primus Sacerdos nomine, quia cœpit invocare nomen Domini. 256. b.
 Titulus Sacerdotum est Regum titulô gloriosior. 257. b.
 Chorus Sacerdotum vocabatur in veteri testamento Regnum Sacerdotale, in novo verò Sacerdotium Regale. 257. b. 258. a.
 Caro hominis prohibetur ungi oleô Sacro, non verò Sacerdotis, quia hic plùs quàm homo est. 260. b.
 Lucifer de Monte DEI acriter ejicitur, Adam verò è Paradiso misericorditer dimittitur; quia iste fuit Sacerdos, non verò ille. 261. a. b.
 Sacerdos est cor Ecclesiæ: hinc, sicut cor minimum habet sanguinis, ita Sacerdos debet ignorare carnem & sanguinem. 262. b.
 In veteri testamento sanguis vituli per Altare effundendus, soli committebatur Sacerdoti. 263. a. b.
 Sacerdos Christi sanguinem effundit super Altare cordis, quando illius effusionem devotè recolit. ibid.
 Illi incumbit omnem affectum sanguinis per Altare dispergere. 263. b.
 Debet esse simul offerens, & victima. 264. a.
 Debet crucifigere carnem suam. 264. b.
 Est Mediator inter DEUM & hominem. 265. b.
 Antequàm Sacerdotalis dignitas conferatur, signum è Cœlo expectatur. 267. a.
 Eminentia Sacerdotalis in florentis Virgæ germine præmonstratur. ibid.
 Beneficiatus anhelans ad pinguiorem Ecclesiam, est equus hinniens. 281. a.
 Sacerdotes sunt Amici DEI; proindè non debent esse servi suarum concupiscentiarum. 281. b.
 Sacerdos debet esse verus Israëlita, in quo dolus non est. 282. a.
 Clericus suâ Præbendâ non contentus est, sicut Isachar, asinus fortis. ibid.
 Est similis onagro. 282. b.
 Mali

Index Rerum notabilium.

- Mali Sacerdotes cum equis ad infernum descendunt. *ibid.*
 Sacerdos perversus habet cor induratum sicut Pharaon. 283. a.
 Assimilatur aquæ baptismali, quæ abluuit homines, & ipsa in cloacam descendit. 283. b.
 Non habet deprecantem pro se. *ibid.*
 Sacerdotes sunt prima pars Corporis Christi. 284. a.
 Sacerdos malus est caput monstruosum. 284. b.
 Est interitus Populi. *ibid.*
 Sacerdotes sunt Angeli ascendentes, & descendentes per scalam Jacob. 285. a.
 Terrena sapientes inhabitant domos luteas consumendi à tineis. 285. b.
 Nummularii, quos Christus ejecit ex templo, erant Sacerdotes. 286. b.
 Sacerdotum delicta reservantur summo Sacerdoti, non brachio sæculari. 287. a.
 Debent in pœnam comedere peccata populi. 288. b.
 Licentiosus Sacerdos duplici plectitur pœna: unâ in hac vita, alterâ post mortem. *ibid.*
 Desiendâ paritas: sicut populus, ita & Sacerdos. 289. a.
 Sacerdotis tunica jubetur stringi ligamine, quia cor suum debet stringi timore. 630. a. b. 763. a.
 Illi debetur corona in signum innocentiae. 654. a.
 Enos primus Sacerdos, vocatur nomine DEI. 655. a.
 Sacerdotes, ut Angeli, terrenis negotiis se non immisceant. 656. a.
 Militia Clericalis excedit in munere Sacerdotali Cœlestem. 656. b.
 Angeli desiderant Sacerdotibus servire. 657. a.
 S. Franciscus mavult Sacerdotis, quam Angeli exosculari manum. *ibid.*
 Angelus aspirat ad Ministerium Sacerdotale. 657. b.
 Sacerdotibus lunantur Regum genua. 658. a.
 Christus oblaturus Sacrificium induitur veste sua, quam confecit Ei B. V. 658. b.
 Sacerdos est supra hominem. 659. a.
 Samuel pulchrum reliquit exemplum Sacerdotibus. 659. b.
 DEUS est Sacerdotum Incola. 660. a.
 Impertitur illis nomen suum. 660. b.
 Congregatio Sacerdotum est congregatio terribilium. *ibid.*
 Mali Sacerdotes faciunt Synagogam Satanæ. 661. a.
 Sacerdos iniquus perdit nomen Sacerdotis. 661. b.
 Ophni & Phinees erant pessimi Sacerdotes. *ibid.*
 Tantum erant figuræ Sacerdotes, & tamen gravissimè puniebantur. 662. a.
 Sacerdotis eminentia excedit dignitatem Angelicam. 663. b.
 Angelus non audet manum suam apponere Sacrificio. 664. a.
 Manus illius æmulantur Divini Patris Omnipotentiam. 664. b.
 Sacerdotes sunt Dii, quibus competit judicare Deos. *ibid.*
 Sacerdos avarus est idololatra. 665. a.
 Est quoque idolum omnibus destitutum sensibus. 665. a. b.
 Nulla detestabilior cœcitas, quam impii Sacerdotis. 665. b.
 Manus Sacerdotis perversi, sunt manus Esau. 666. b.
 Est Consiliarius populi. 667. a.
 Magis redeuntibus servit Angelus, quia per suas oblationes facti sunt Sacerdotes. 668. a.
 Matathias implet Sacerdotis officium, dum idololatram super Aram occidit. 668. b.
 Sacerdos zelans honorem DEI est quodammodo DEI Custos & Angelus. 669. a. b.
 Felix Sacerdos, quem zelus DEI consumit. 669. b.
 Attrahit gladium ex Ore DEI. 670. b.
 Est Angelus DEI. 671. a.
 Sacerdotes, sicut sunt primi in dignitate, ita sunt primi in pœna. *ibid.*
 Dæmon illis singulariter invigilat. 672. a.
 Illis incumbit stare inter vivos, & mortuos, & thymiama offerendo, placare iram DEI. *ibid.*
 Caro Christi est illorum thuribulum. 672. b.
 Singulari debent uti discretionem in corrigendis pœnitentibus. 673. a.
 S. Petrus dedit normam frugalitatis eorum. 673. b.
 Indies valent plus elargiri, quam Mundus suis opibus. *ibid.*
 Temporalibus inhiantes ponunt Arcam DEI juxta Dagon. 674. a.
 Illorum

Illorum domus debet esse dignum Ar-
cæ hospitium. 674. b.
Dignitas Sacerdotalis hominem eve-
hit ad ordinem Seraphinorum. 675. b.

Est circumstantia plurimum augens
culpam. 676. a.

Sacrificium.

Sacrificium Cain repudiabatur, quia
Cain stetit cum diabolo. 102. b.
Fuit exanime. 103. a.

Sæculum. Vide Mundus.

Ad brachium sæculare non pertinent
delicta Clericorum. 287. a.

Sagitta. Vide Prædicator.

Salomon.

Ejus gloria ortum duxit à Davidis
funda. 2. b.
Exigit sapientiam, quæ gubernet po-
pulum. 32. b.
In Templo Salomonis non audieba-
tur instrumentum ferri. 88. b.
DEUS illum flagellando in bonis
temporalibus arguit eum in Virga
Patris. 729. b.

Salvator. Vide Christus.

Salus.

Christus provocavit Judam, ut salus
nostra acceleraretur. 127. b.
Fundamentum salutis est timor Do-
mini. 616. a.

Samaritana.

Currit ad Civitatem finè hydria. 21. a.

Samaritanus.

Christus apertè confessus est, se esse
Pastorem, non verò Samaritanum,
quia Samaritanus casû invenit in-
firmum, Pastor verò quærit ovem
perditam. 518. a.

Samson.

Incendens segetes Philistæorum, frau-
dem vindicat fraude. 85. b.
Fuit superatus propter avaritiam. 297. a.

Erat figura Religiosorum. 406. a.
Maxima erat crudelitas, illum excæ-
catum insuper exponere ludibrio:
417. a.

Erat Victoriosior in morte, quàm in
vita. ibid.

Exstitit figura Christi morientis.
417. b.

Item Christi resurgentis. 767. b.

Samuel.

Offertur Domino post ablactationem.
145. b.

In ejus oblatione tres adducuntur vi-
tuli, & unus immolatur, ut trium
personarum unitas adoretur. 146. a.
Præbuit exemplum perfectæ dilectio-
nis. 353. b.

Judicavit esse peccatum, si cessaret
pro inimicis orare. 354. a.

Sanctitas. Vide Justus.

Sanctitas secreta, est aurea, licet co-
ràm Mundi oculis sit obscura. 11. b.
Calceamenta sunt exempla Sancto-
rum. 24. b.

Sancti figurantur in byssino canden-
ti, & splendido. 35. b.

Magis sanctus, magis habet timere.
624. b.

Sanguis.

Felix, quem Sanguis Christi inebriat.
224. a.

Cor habet minimum de Sanguine.
262. b.

Sacerdos comparatur cordi, quia de-
bet ignorare carnem, & sanguinem.
ibid.

In Veteri Testamento sanguinem vi-
tuli effundere soli committebatur
Sacerdoti. 263. a.

Sacerdos Sanguinem Christi super Al-
tare cordis effundit, quando illius
effusionem devotè recolit. 263.
a. b.

Illi incumbit omnem affectum san-
guinis per Altare dispergere. 263. b.

Sapientia.

Salomon petiit Sapientiam ad guber-
nationem populi. 32. b.

Sapientia excitat hominem ad labo-
rem. 33. a.

Abigail suâ sapientiâ salvat perditam
Mariti vitam. 95. a.

Qui volunt esse sapientes ad suam
gloriam, non quærunt DEUM.
178. b.

Mundi sapientia est pallium, quod
dimittit Sponsa. 233. a.

Cor sapientis est sibi simile, cor ve-
rò stultorum dissimile. 375. b.

Longè aliter Mater sapientia, ac
Mundus, ludit cum filiis suis in
orbe terrarum. 389. b.

Spelunca duplex designat locum ve-
ræ sapientiæ. 447. b.

Sapientia ædificavit sibi domum, in
cujus

Index Rerum notabilium.

cujus limine omnes inordinatæ af-
fectiones sunt sacrificandæ. 448. b.
Fuit ædificata in Incarnatione Verbi.
449. a.
Mensa hujus domûs est S. Scriptura.
449. b.
Anima cum Sara in spelunca duplici
sepulta, admittitur ad hanc men-
sam. 450. a.
Humilitatis vacuum Sapientiæ est re-
ceptaculum. 453. b.
Homo est desiderata sedes Spiritûs
Sapientiæ. 456. a.
Sapientia comparatur fonti. 457. a.
Sapientia Justorum coronatur timore
Domini. 463. a.
Hæretici sunt nubes sinè aquâ Sa-
pientiæ. 465. a.
Melior est puer pauper, & sapiens,
quàm Rex senex, & stultus. 585. b.
Sapientia est filia timoris Domini.
616. a.
Timor Domini, incipientibus sapere,
est initium; perfectè sapientibus
est corona. 627. a.
Vera Sapientia non habitat nisi in con-
filio. 679. a.
Vir prudens aggregat se Sapientibus,
ut erudiat amplius. 725. a.

Sapphirus.

Est figura Religiosorum. 36. b.
Item eorum, qui in sacris Ordinibus
sunt constituti. 38. b.
Pulchritudo illius excedit nivis can-
dorem, & eboris ruborem. 344. a.

Sara.

Offeruntur illi mille argentei in ve-
lumen oculorum. 79. b. 491. b.
Anima in spelunca duplici cum Sara
sepulta admittitur ad Sapientiæ
mensam. 450. a.
S. Scriptura adumbratur in Sara, aliæ
verò Scientiæ in concubinis. 637.
a. b.

Saul.

Timet Davidem propter Societatem
DEI. 75. a.
Est figura hæreticorum. ibid.
Post occultas insidias erumpit in aper-
ta bella. 75. b.
Persequitur Davidem, sicut hæretici
Ecclesiam. 76. b.
In ejus discrimine resplendet Davi-
dis virtus. 94. b.
Volendo occidere suum Psalterium, ex-
hibebat ingratum Mundum. 111. b.
126. b.

Pars IV.

Vocatur filius unius anni. 585. a.
Licet viginti annis regnaverit, dici-
tur tamen regnâsse bienniô tantum,
quia reliquis annis fuit tyrannus.
ibid.
Tandiu feliciter regnavit, quamdiu
Regem Regum non deseruit. 593. b.
Erat famosus digladiator. ibid.
Expertus est, quantum noceant bo-
na temporalia injustè acquisita.
738. b.

Saulus. Vide Paulus.

Scala.

Mulier est scala diaboli, per quam
ascendit in cor viri. 23. b.

Scandalum. Vide Exemplum.

Judas fuit expulsus à Collegio Apo-
stolorum, nè isti scandalizarentur.
128. a.

Scandalizanti appenditur mola, ut eô
occidatur, quô vivere debuisset.
221. a. b.

Est similis jumento. 222. a.

Scientia. Sciolus. Vide Doctrina.

Jacob se applicabat scientiarum stu-
diis sub Melchisedech & Heber.
174. b.

Vani Doctoris Scientia convertitur in
fel aspidum. 180. b.

Qui sola voluptate allectus studet,
multum seminat, & parum metit.
181. a.

Qui id, quod scit, complet in opere,
ille bibit & inebriatur. ibid.

Anima sinè scientia facilè captivatur.
198. a.

Paulo extrâ Scientiam Christi crucifixi
non sapit alia. 199. a.

Scientia Verbi DEI superat scientias
alias. 199. b.

Homo ignorans est sicut equus, &
mulus. 451. a.

Mulier Chananæa petens micæ, an-
helabat ad Scientiam DEI. 452. a.

Vana Scripturarum scientia facit DE-
UM servire in peccatis. 452. a. b.

Scioli sunt populo in laqueum. 452. b.

Diabolus habet suos Scientiarum Pro-
fessores, & septem artium libera-
lium Magistros. 453. b.

Eva volens scire, quod debuit nesci-
re, Adamum perdidit. 455. b.

Aqua est Scientiarum Symbolum.
456. a.

S. Scriptura adumbratur in Sara, aliæ
verò scientiæ in concubinis. 637. a. b.

Q q q q q

Scioli

Index Rerum notabilium.

Scioli errant in solitudine, quia se solos reputant scientes. 679. b.
DEUS dividens lucem à tenebris redarguit Sciolos, qui scientiam cum errore confundunt. 680. b.
 Ut diabolus facilius seduceret Evam, promisit illi scientiam, quia homo naturaliter scire desiderat. 681. b.

Scorpio.

Linguâ blandiens, & caudâ pungens, est Symbolum Mundi. 483. a.

S. Scriptura. Vide Verbum DEI.

Expositio S. Scripturæ dicitur clavis. 129. a.
 Doctrina veteris & novi Testamenti est gladius duarum acierum. 134. b.
 Est cibus animæ. 169. b.
 Vivens vitâ hominis debet pasci Verbo DEI. 170. a.
 S. Scriptura est mel in corde legentis. 172. a.
 Est amara in ventre memoriæ recolentis peccata, & Christi passionem. 172. b.
 Non debet legi ex curioso sciendi motivo. 173. b.
 Illius intellectum indagare, est, Sanctuarium DEI intrare. 175. b.
 Sermo DEI facit homines Deos. 176. a.
 Apertiora S. Scripturæ loca comparantur melli, abstrusiora verò favo. 176. b.
 Ex illa Perfecti sugunt mel, & parvulis distillatur lac. 177. a.
 Est omnibus omnia facta. 177. b.
 Etiam, dum minatur, amoris dulcedinem rorat. ibid.
 Non sufficit illam scrutari, sed oportet toto corde exquirere. 178. a.
 S. Scripturæ nox inter meditationes sacras fit illuminatio nostra. 179. b.
 Dat intellectum credentibus. 180. a.
 Novum, & vetus Testamentum sunt turres Ecclesiæ. 183. a.
 S. Scriptura propinat lac parvulis. 184. a.
 Vetus Testamentum est lucerna, novum est lux. ibid.
 Solus Christus est perfectus Interpres S. Scripturæ. 185. a.
 Scriptura S. est liber clausus. 185. b.
 Illius Scientia superat omnem aliam. 199. b.
 Est mensa in domo Sapientiæ. 449. b.
 Ad hanc admittitur, qui cum Sara in spelunca duplici est sepultus, 450. a.

Ejus studium est acervus tritici. 450. b.
 Vana illius applicatio facit DEUM servire in peccatis. 452. a. b.
 Scriptura S. est mel, in hæreticis causans vomitum. 461. b.
 Est labium Veritatis firmum. 468. a.
 Ex illa tanquàm vena debet Prædicator sua promere eloquia. 637. a.
 Adumbratur in Sara, aliæ verò Scientiæ in concubinis. 637. a. b.
 Illius verba sunt sagittæ. 641. a.
 Verbum DEI ignorare, est lucernam DEI non videre. 682. a.

Sensus. Sensualis.

Sensus effrænes sunt portæ mortis. 138. a.
 Anima est inter sensus suos, sicut lilium inter spinas. 139. a.
 Sensus interni sunt dentes comminuentes ea, quæ cognoscunt. 140. a.
 Sensus compescere, est carnes dentibus lacerare. ibid.
 Decipiebant animam Matthæi, affixam telonio. 142. b.
 Spiritus, corrigendo sensum, facit ex sensuali hominem spiritualem. 143. a.
 Sensualitas multipliciter lactat animam, ut seducat. 144. a. b.
 Vir sensualis, est puer centum annorum. 145. a.
 Qui detestantur sensuum voluptatem, despiciunt cibum. 145. b.
 Sensualitas ablactata, est placita DEO oblatio. 145. b. 146. a.
 Sensualitas ponit suam Beatitudinem in ludicris. 147. a.
 In domo DEI omnes sensus suam habebunt Beatitudinem. 147. b.
 Homo sensualis etiam difficilia malè amat. 148. a.
 Aures optimè sepiuntur spinis, quibus coronabatur Christus. 149. b.
 In obsequium gustûs, ardui labores impenduntur. 150. b.
 Tactus est omnibus sensibus velocior, & in nocendo ferocior. ibid.
 Anima sinè sensuum custodia cum dormiente Isboseth perit. 151. b.
 Amatores Mundi omnibus sensibus oblectandis indulgent. 402. b.
 Sacerdos avarus, est idolum omnibus destitutum sensibus. 665. a. b.
 Homo fit caro, quando ratio à sensibus subjugatur. 677. b.

Seraphim.

Dignitas Sacerdotalis evehit hominem
ad ordinem Seraphinorum. 675. b.

Sermo DEI. Vide *S. Scriptura.*
Verbum DEI.

Serpens.

Serpens æneus non est obijciendus
peccatori, quamdiu Verbô DEI
potest converti. 69. b.

Serpentis sibilus fuit vox gemitûs
Adæ. 137. a.

Exhibet diabolum. ibid.

Coriander fugat serpentes, & vivifi-
cat homines. 241. a.

Prima serpentis victoria ortum duxit
ex avaritia. 300. a.

Superbus Lucifer, relictâ serpentis
formâ, induit leonem. 368. a.

Serpentibus, id est, hæreticis, insidian-
tur Apostoli. 471. a.

Prædicator debet habere simul qua-
litates serpentis, & proprietates co-
lumbæ. 646. a.

Servitus. Servus.

Quia Servi DEI accinguntur in via,
ideò DEUS illis in Patria accinctus
ministrat. 194. a. b.

Accinguntur, ut se liberent ab Amore
Sæculi. 194. b.

DEI Minister non debet esse servus
peccati. 260. a.

Etiam in orbe Ecclesiastico cernun-
tur servi equitantes, & Domini am-
bulantes. 281. a. b.

Ubi Dominus, ibi servus. 316. b.

Mali, etiam nolentes, serviunt bonis.
391. a.

Servi oculi in manu Domini. 445. b.

Servi DEI occluduntur in Pharetra
sagittis plena. 507. a. b.

Invocant miseriam, quam horrent
Mundani. 508. a.

Non jacent, sed stant erecti. 511. a.

Servi nimium oppressi Dominos suos
apud Altissimum accusant. 511. b.

Conditio servitutis ortum duxit ex
peccato. 513. a. b.

Reges terræ sunt simul servi emptitii
DEI. 597. a.

Sichar.

Præludebat Eucharistiam. 394. a.

Ossa Joseph in Sichar sepulta attraxe-
runt Christi præsentiam. ibid.

Sichar præfigurabat claustrum Reli-
gioforum. 394. a. b.

Pars IV.

Silentium.

Gloriosius est injuriam tacendo fuge-
re, quàm respondendo vincere.
123. b.

Silex.

Charitatis Clientes habent faciem si-
licis in contemptu. 360. a.

Sion.

Arx in monte Sion fecit Jerusalem
invincibilem. 578. a.

Sifara.

Confugit ad amicam suam Jahel, à
qua occiditur. 548. b.

Sodoma.

Fuit incinerata à Filio DEI, quia de-
fœdavit naturam à Verbo assumen-
dam. 242. b.

In comparatione Solymæ fuit quod-
ammodò justificata. 253. a.

Non iniecit manus suas Angelis, sicut
Solyma DEO. 254. a.

DEUS illam incendendo, exhibuit se
ei benignum. 575. b.

Sol.

Civitas Solis est domus Sacerdotalis.
40. b.

Fons parvus crescens in fluvium, &
conversus in Solem, est gratia.
163. a.

Gratia est Sole speciosior. 164. a.

Sol est Lux Mundi, non sibi, sed
aliis luccens. 276. b.

Peccante Sacerdote, Sol fit niger ut
saccus cilicinus. ibid.

Religiosi figurantur in muliere ami-
cta Sole. 290. a.

Josue potuit sistere Solem, non verò
avaritiam. 296. b.

Sol, Luna, & Stellæ venerantur ca-
stimoniam. 324. b.

Sol in morte Christi imitatur illum
diligendo inimicos. 362. a.

Anima Religiosa est fusca à Sole ju-
stitiæ existente in libra. 409. a.

Sol justitiæ oritur timentibus DEUM.
623. a.

Frigus oritur ex elongatione Solis.
632. b.

Claritas Solis illuminat videntem, &
excæcat caligantem. 638. a. b.

Sol in morte Christi obscuratur, non
verò in ejus Nativitate. 722. a.

Qui in gloria thaboris fuit socius,
etiam in Calvario fit consors passio-
nis. 722. a. b.

Q99992

Sola-

Index Rerum notabilium.

Solatium.

Judas ultimum sumit solatium ex pane. 230. b.

Summum in hac vita est solatium, quod possimus amare DEUM. 334. a.

Magna est stoliditas, per illicitas voluptates quærere consolationem in peccato. 381. b.

Solitarius. Solitudo. Vide Religiosus.

Jacob erat amator solitudinis. 42. b.

Viri solitarii comparantur à Mundo, equis, & mulis. 413. b.

Sunt jumentum Christi. ibid.

In solitudine videtur DEUS in igne. 415. b.

Somnium. Somnus. Dormio.

Sponsa dormit corde vigili. 47. a.

Somnus Adæ fuit extasis, in qua intravit in sanctuarium DEI. 47. b.

In somnio Joseph numerantur stellæ, non verò manipuli, quia pauci amant donantem, multi verò donum. 143. b.

Anima finè sensuum custodia cum dormiente Isboseth perit. 151. b.

Mardocheus in suprema sua afflictione somniat suam, & suorum salutem. 163. a.

S. Monica somniabat filii conversionem. 217. a.

Petrus dormiens, non vocatur Petrus. 249. b.

Prælatus dormiens, non est dignus nomine Prælati. ibid.

Sponsus Divinus cubat in meridie. 396. a.

Ecclesia fuit formata ex latere Christi in Cruce dormientis. 459. b.

Negligentibus Præsentia DEI studium, Christus dormit. 793. b. 801. a. b.

Spes. Fiducia.

Justus spem suam in Solo DEO ponit. 382. a.

Spes non debet excludere timorem. 760. a.

Judæi quæsierunt auxilium vanum, dum sperârunt in humanum. 770. a.

Maledictus homo, qui confidit in homine, utpotè baculo arundineo. 773. a.

Non est validius Divini auxilii illucium, quàm desperare humanum. 774. b.

Adam expertus est, quàm vana sit spes in homine. 775. a. 781. b.

Omnis nostra spes in DEUM est projicienda. 775. b.

Paulus suis exprobrat discipulis eorum in illum fiduciam. 776. a.

Resuscitatio filii Mulieris viduæ erat effectus specialis in solum DEUM fiducia. 776. b.

Etiam in actuali subtractione beneficiorum habenda est in DEUM fiducia. 778. a.

Oportet petere tempore opportuno, nè spes confundatur. 779. a.

Causa sanati languidi ad piscinam probaticam fuit diffidentia in homine, & in DEUM fiducia. 780. a. b.

Pharao suis confusus viribus periit, populum verò sua in DEUM fiducia liberavit. 781. b.

Spiritus Sanctus.

Est caput aureum. 3. a.

Hoc caput anima vanitatibus dedita, quodammodo obscurat. 3. b.

Apparet super Jordanem in specie corporali. 29. a.

Fugatur ab homine propter carnem. 115. a.

Est digitus DEI. 122. a.

Illius gratia est aqua viva. 162. b.

Septem illius dona sunt septem panes. 179. a.

Deducit hominem Religiosum in viam rectam. 405. a.

Fecit loqui Apostolos. 444. a.

Homo est desiderata illius sedes. 456. a.

Sponsus. Sponsa.

Sponsa non fugit externam nigredinem. 10. a.

Sponsus Divinus animam sanctam vocat formosam in morte. 11. a.

Sponsa, quæ fuit nigra à peccato, fuit quoque nigra à pœnitentia. 14. a.

Caput Sponsi, licet sit aurum optimum, à peccatore quodammodo obscuratur. 18. a. b.

Sponsa dormit corde vigili. 47. a.

Evangelicæ veritates sunt vox dilecti pulsantis. 49. a.

Multiplex est hortus Sponsæ. 73. b.

Vox Sponsæ est vox turturis. 74. a.

Ecclesiæ Sponsus est vir nobilis in porta. 82. b.

Sponsa petit trahi post Sponsum. 90. a.

Anima

Index Rerum notabilium.

Anima contribulata est fasciculus
Myrrhæ in manu Sponsi. 96. b.
Genæ Sponsæ comparantur cortici
mali punici ob tolerantiam. 98. b.
Invitat Sponsum, ad Mundum, tan-
quàm hortum. 106. b.
Sponsus habet clavim David, non ta-
men potest referare ostium in do-
mo Sponsæ. 186. a.
Clavis Sponsi est Crux. 186. b.
Licet Christus habeat clavim ad cor
Sponsæ, vult tamen, ut ipsa coo-
perando cum illo aperiat. 187. a. b.
Cœlestis Sponsus oves suas pascit in
liliis. 229. a.
Sponsæ pallium est vetus Adam, vel
Sapientia Mundi. 233. a.
Ubi Sponsus Virginum, ibi & Sponsa
Virgo. 316. b.
Sponsus Virginum insidet equo albo,
qui est castitas. 317. b.
Sponsa in Canticis genuinam exhibet
patientis Charitatis idæam. 339. a.
Claustrum est hortus conclusus, in
quo delectatur Sponsus cœlestis. 394. b.
Cœlestis Sponsus cubat in meridie. 396. a.
Malè quæritur in foro, quia inveni-
tur in deserto. 414. a. b.
Sponsa pœnitentiæ opera, licet copio-
sa, non vocat fascem, sed Myrrhæ
fasciculum. 414. b.
In Præsentia DEI ambulans non ti-
muit cubilia leonum, nec Montes
pardorum. 784. b. 785. a. b.
Realem Sponsi præsentiam ejusdem
compensabat imagine. 796. a.
Non patiebatur elongari à Sponso. 798. b.

Stabulum.

Primus Adam collocabatur in Para-
diso, secundus in stabulo. 419. a.

Stater.

Pro Petro & Christo solvitur stater,
quia Petrus erat futurus Christi Vi-
carius. 347. a.
Stater, in quo erat imago JESU,
fuit in ore Stephani, quando pro
inimicis oravit. 348. b.
Hoc statere Stephanus emit salutem
Sauli. 349. a.

Statera.

Diabolus est equus niger, cujus in-
fessor stateram gestat. 118. b.

Stella.

Præfigurat Christum, B. Virginem,
& Angelum custodem. 37. a.
Hæreticus est stella de cœlo cadens. 66. a.
Cuneus hæreticorum est Stella ma-
gna de cœlo cadens. 68. a.
Stella est Symbolum justii. 161. a.
Prælati, qui erudiant subditos suos,
sunt Stellæ in manu DEI. 189. b.
Sol, Luna, & Stellæ venerantur ca-
stimoniam. 324. b.
Stella apparens Magis fuit Cometa
Synagogæ. 667. b.
Redeuntibus Magis, non Stella, sed
Angelus servit, quia per oblatio-
nes suas facti sunt Sacerdotes. 668. a.

S. Stephanus.

Fuit primus piscis, quem traxit Pe-
trus. 348. a.
Didicit à Christo pro inimicis orare. 348. b.
Quando pro inimicis oravit, erat in
ore ejus stater habens impressam
JESU imaginem. ibid.
Hoc statere emit salutem Sauli. 349. a.

Sterilitas.

Oratio Isaaci tollit sterilitatem Re-
becca. 41. b.

Struthio.

Illi comparatur Synagoga. 103. b.
Est crudelis, & stupidus, dum ova
sua exponit conculcanda. 136. a.

*Studium. Vide Doctrina. Sci-
entia.*

Stultus.

Hæretici sunt filii stultorum. 82. b.
Stultus radicatur firmiter, quando hu-
mana mens terræ affigitur. 120. a.
Judaicus populus fuit stultus firma
radice, quando Christum contem-
psit. 120. b.
Melior est puer pauper, & sapiens,
quàm Rex senex, & Stultus. 585. b.

Superbia. Superbus. Arrogantia.

Superbus se erigit in columnam; sed
redigitur in pulverem. 72. a.
Confringitur tanquàm vas figuli. 72. b.
DEUS apparet, quando occiditur
superbiæ Spiritus. 83. a.
Synagoga, cujus vices nunc supplet
hæresis, erat domus plena fumô
ambitionis. 83. b.
Q q q q q 3 David

Index Rerum notabilium.

David mavult cum Principibus deambulare, quàm cum pede superbiæ equitare. 118. a.
 Superbia præcipuè excluditur à mensa Domini. 224. b.
 Infecit virginitatem Angelorum. 312. b.
 Superbus sibi adscribit bonorum operum incrementa. 340. b.
 Concupiscens arrogantia est Mater impiorum. 364. a.
 Superbia fecit luciferum, relictâ serpentis formâ, induere leonem. 368. a.
 Nabuchodonosorem mutat in bovem. 369. a.
 Justus aliquandò superbit, impius semper. 376. b.
 Superbus dignitatum Venator texit aranearum telam. 486. b.
 Superba Tyrus collocabat Pigmeos in turribus suis. 578. b.
 Reges superbi dominantur sub Lucifero. 581. a.
 Superbia sterilem fecit Davidis uxorem. 709. b. 710. a.
 Superba de bonis temporalibus jactantia est navis Tharsis vehementi imperu conterenda. 732. a.
 Ruina est superbiæ proxima. 750. a.

Superior. Vide Prælatum.

Susanna.

Defenditur à Daniele, quam populus condemnat. 125. b.
 Licet casta, non tamen Angelum, sed hominem habuit consolatorem. 322. b.

Suspicio.

Plerumque iniqua est suspicio, quæ habetur adversus benefactorem. 127. a.

Synagoga.

Æmulabatur Struthionem. 103. b.
 Abjecit filios, quasi non suos. 104. b.
 Exposuit ova diaboli pedibus conterenda. ibid.
 Comparatur ficulneæ sterili. 304. a.
 Exhorruit halitum, id est, humanitatem Christi. 308. a.
 Præclaros habuit filios; sed defecit in successoribus. 308. b.
 Ejus filii sunt canes. 444. b.
 Est navis in littore relictâ. 509. a.
 In fine revertetur ad Sponsum suum. 633. a.
 Illius filii exaltabantur super omnes

gentes; sed spreverunt DEUM illos exaltantem. 633. b.
 Mali Sacerdotes faciunt Synagogam fatanæ. 661. a.
 Stella Magis apparens erat Cometa Synagogæ. 667. b.

T.

Tactus. Vide Sensus.

Gravissimus est tactus Divinæ manûs. 437. a. b.

Taurus.

In mensa Domini apponuntur tauri, & altitia. 228. a.

Templum.

In Templo Salomonis non audiebatur instrumentum ferri. 88. b.
 Nummularii, quos Christus è templo eiecit, fuerunt Sacerdotes. 286. b.

Tentatio.

Christus voluit tentari, ut nos suò exemplò doceret vincere. 27. a.
 Sicut miles de castris ad pugnam, ita justus de tentationibus procedit ad Victoriam. 113. a.

Diabolus non potens vincere Ecclesiam persecutionibus, aggreditur eam tentationibus carnis. 113. b.

Terra. Vide Mundus. Prosperitas.

Contemplorem domûs terrenæ manet domus æterna in cœlis. 46. a.
 Humana mens terræ affixa est stultus firma radice. 120. a.
 Terra arefcens est anima sinè gratia. 160. b.

Primus homo factus est ex terra Virginea. 311. a.
 Conjuges replent terram, Virgines cœlum. 371. b.
 Magna est diversitas inter amatores cœli & terræ. ibid.

Terra propter nostras transgressiones sterilefcit. 404. b.

Illis, quæ terram sapiunt, DEUS non benedixit, quia designant hominem terræ aglutinatum. 727. a.

Homo vanus est terra; sed non terra DEI. 727. b.

Testa.

Hæretici non agnoscunt se esse testam. 73. a.

Vox Sponsæ est vox turturis se testam aridam deplorantis. 74. a.

Sicut testa differt à luto per ignem, ita

Index Rerum notabilium.

- ita Catholicus differt ab hæretico
per charitatem. ibid.
- Thesaurus.*
- Christus præcipit avaris, ut faciant
sibi sacculos pro thesauris. 731. b.
Felix prædo, qui de manu domini
auffert thesauros cœlestes. ibid.
- S. Thomas Apostol.*
- Dum se abscondit in latere Christi,
fit Magister Mundi. 11. b.
Ex hoc Sacro Christi latere fuit illi
donum fidei. 12. a.
Erat unus de duodecim, quia ipse
reliquos hortabatur ad moriendum
pro Christo. 433. b.
- Tbus.*
- Religiosi debent redolere odorem
thuris. 402. a.
- Timor Domini.*
- Ex huius defectu oritur transitus iusti
ad statum peccati. 615. a.
Istô excusô, cecidit Lucifer in bara-
thrum æternæ damnationis. 615. b.
Job verò illô suffultus erat invincibi-
lis. ibid.
Illius filia est sapientia. 616. a.
Est fundamentum salutis. ibid.
Propheta timens DEUM, vincit Re-
gem; abjectô verò timore Domini,
vincitur a leone. 616. a. b.
David præminebat in timore Do-
mini. 617. a.
Oculi Ancillæ sunt in manu Dominæ,
oculi verò timentis DEUM sunt
ad Dominum. 617. b.
Timor Domini tantum causavit di-
scrimen inter latrones cum Christo
crucifixos. 618. b.
Contentat Jobum in ærumnis. 619. a.
Diabolus timore docetur, quisnam,
vel quid sit DEUS? 619. b.
Stolidus homo aliquandò plus timet
hominem minitantem, quàm Ma-
num DEI Mortis sententiam scri-
bentem. 620. a. b. 621. a.
Timor DEI retinuit Davidem à cæde
Saulis. 622. a. b.
In illo absconditur summa Divinæ bo-
nitatis dulcedo. 622. b.
Facit oriri solem justitiæ ad perfectam
animæ sanitatem. 623. a.
Timens DEUM absconditur in facie
DEI velut in asylo. 623. b.
Primum peregrinantis Abrahæ rece-
ptaculum erat convallium timoris.
624. a.
- Magis sanctus, magis habet timere.
624. b.
Abraham præ timore Domini conte-
ritur in pulverem, & cinerem.
625. a.
Jacob suam salutem adscribit timori,
quô timuit Pater suus. 626. a.
Timor DEI est DEI Vicarius. 626. b.
Incipientibus sapere, est initium, per-
fectè sapientibus est corona. 627. a.
Filius DEI in utero Virginali fuit re-
pletus Spiritu timoris Domini.
627. b. 764. b.
Timuit Patrem timore Reverentiali.
628. a.
Qui nolunt crucifigi clavîs timoris, in
his non est Spiritus Christi. 629.
a. b.
Timor Domini est basis aurea. 629. b.
Sacerdotis tunica jubetur stringi liga-
mine, quia cor illius debet con-
stringi timore Domini. 630. a. b.
763. a.
Carentia timoris Domini extinxit
lampades Virginum fatuarum.
630. b.
Antequàm Israël occurrat DEO,
prius timore, & tremore disponi-
tur. ibid.
Carentia timoris Domini, est origo
omnis mali. 756. a.
Patriarcha Joseph fuit insignis illius
cultor. 757. b.
DEUS concludit ostiis mare, quandò
peccatorem circumcingit timore
salutari. 758. a.
Spes in DEUM non debet excludere
timorem. 760. a.
Amor, & filialis DEI timor Sororiô
nectuntur vinculo. 762. a. b.
David optavit carnes suas configi cla-
vîs timoris Domini. 763. a.
Eva, si fuisset prædita timore Domi-
ni, manum suam non extendisset
ad vetitum arboris fructum. 763. b.
Clavus timoris Domini crucifigit ani-
mam. 764. a.
Sponsa hóc clavô fuit vulnerata. ibid.
Magna est disparitas inter timorem
filialem & fervilem. 765. a.
Homo factus est propter timendum
DEUM. 767. b.
Timor, & amor sunt duæ porta Ci-
vitatatis Gazæ. 767. b.
Angelus Apocalypticus, calcans simul
terram & mare, præfigurabat ti-
morem & amorem. 768. a.

Index Rerum notabilium.

- Sinè timore Domini non habetur perfecta DEI cognitio. 769. b.
- Tinea.*
- Consumit Sacerdotem terrenis inhiantem. 285. b. 286. a.
- Tintinnabulum.*
- Aaron gestans tintinnabula malis puni-
cîs permixta præfigurabat Præ-
dicatores novi Testamenti. 635. b.
- Tobias.*
- Illuminatur in stercore tribulationis. 101. b.
- Tribulatio.*
- Homo in tribulatione est vas in for-
nace. 88. a.
- Est aurum probatum. 91. b.
- De tribulatis dicitur: sunt: quia per
tribulationem accipiunt esse ve-
rum. 92. a.
- Anima contribulata est fasciculus
Myrrhæ in manu Sponsi. 96. b.
- Tribulatio est Oriens, ad quem ani-
ma Iusti debet respicere. 100. a.
- Pharao in prosperitate proficitur, se
nescire DEUM, tribulatus verò fla-
gitat illum invocari. 100. b.
- Nabuchodonosor sapit in tribulatione. 101. b.
- Tobias in stercore tribulationis illu-
minatur. ibid.
- S. Job prostratus in sede calamitatis,
multiplex evadit victor. 138. a.
- Mardocheus in suprema sui tribula-
tione somniat suam, suorumque sa-
lutem. 163. a.
- Iusti per ignem tribulationis evadunt
artefactum amoris. 336. b.
- Tale artefactum erat S. Job. ibid.
item 339. a.
- Sagitta tribulationis ebibit Spiritum
superbiæ. 339. b.
- Homo, instar rosæ, nunquam est sinè
aculeis tribulationum. 482. b.
- Iustos tribulationibus uri, non est
asperitas, sed misericordia. 495. a.
- DEUS sedens in rubo, ostendit, se
esse Ducem hominis in tribulatio-
ne. 496. a.
- Spinis tribulationum debetur honor. 497. a.
- Ille Palmes est fructuosus, qui cultro
tribulationis putatur, & purgatur. 500. b.
- Tribulatio est Christi Vicaria. 502. b.
- Reconciliat hominem DEO. 531. a.
- DEUS complet iram suam, quando
hominem relinquit sinè tribulatio-
ne. 536. a.
- DEUS sedet, & loquitur in rubo, quia
libenter moratur in anima tribulata. 538. b.
- Tribulatio est Iustorum Artifex. 539. a.
- Isaiæ lingua, in tempore igne cru-
ciata, purificatur. 552. b.
- Infelix, qui non percutitur in vita. 554. a.
- Cain petens à morte temporali libe-
rari, incurrit æternam; Adam ve-
rò tribulatus, vivit æternum. 554. b.
- Infelix, qui in verberare non sentit
DEUM. 618. a.
- In tribulatione contentat timor DEI. 619. a.
- A DEO dilecti, tribulantur. 712. b.
- Lazarus in vita tribulatus recipitur in
sinu Abraham; Epulo verò prospe-
ratus sepelitur in inferno. 713. a.
- Flagellatus, non considerans à Do-
mino flagellari, amplius flagella-
tur. 741. b. 742. a.
- In tribulatione magna est consolatio,
reflectere ad DEUM. 743. a.
- Hic DEI respectus optimum in tribu-
latione est remedium. 748. a.
- SSS. Trinitas.*
- In oblatione Samuelis tres adducun-
tur vituli, & unus immolatur, ut
trium Personarum Unitas adore-
tur. 146. a.
- SSS. Trinitati nil carius Eucharistiâ. 251. b.
- Est Virgo. 311. a.
- Jejunium deservit ad illius contem-
plationem. 407. a.
- Illam immediatè sequitur humanitas
Christi. 428. a.
- Tres Magi Illam in uno Christo ado-
rant. 667. b.
- Turtur.*
- Vox Sponsæ est vox turturis. 74. a.
- Turtur suo gemitu refricat nobis mor-
tis memoriam. 489. b.
- Tyrannus. Crudelitas.*
- Maxima erat Philistæorum crudelitas
Samsonem excæcatum insuper lu-
dibrio exponere. 417. a.
- Tyranni contra Ecclesiam desavien-
tes figurantur in Apocalypico equo
ruffo. 421. a.
- Crudelis Imperii, crudelior interitus. 522. a.
- DEUS

Index Rerum notabilium.

DEUS liberat pauperem à potente,
dum è medio tollit tyrannum.

522. b.

Saul Rex viginti annorum, duobus
regnasse dicitur; quia in reliquis
annis fuit tyrannus.

585. a.

Tyranni effigiantur in stipitibus.

595. b.

Crudelis Nabuchodonosor Regnò e-
jicitur, quia occidit gladiò, quos
tantum jubebatur flagellare.

597. b.

Crudelitas quoque Roboamum Regnò
spoliavit.

ibid.

Tyrannus semper timet Regni dis-
pendium.

599. b.

V.

Vanitas. Vide Mundus.

Prosperitas temporalis.

Venter. Uterus.

S. Scriptura est amara in ventre me-
morie recolentis peccata, & Chri-
sti passionem.

172. b.

Christus patiens, & moriens, est liber
dulcis in ore, & amarus in ventre.

173. b.

Pœnitentia incipit à dolore ventris.

373. a.

Hæretici sunt serpentes, repentes su-
pra ventrem, quia habent solam
scientiam Mundi.

460. a.

Terribilis plaga, per quam converti-
tur matris uterus in prolis tumu-
lum.

473. a.

Verbum DEI. Vide S. Scriptura.

Corda humana sunt frusta crysalli-
na, quæ Verbò DEI eliquantur.

171. a.

Tale frustum erat Saulus.

ibid.

Similiter S. Augustinus.

171. b.

Pastores Ecclesiæ debent oves suas
pascere Verbò DEI.

188. b.

Penuria Verbi DEI est fames pessima.

442. a.

Tempore hujus famis recurrendum
est ad horrea Divini Joseph.

443. a.

Pastum Verbi DEI impediunt pecca-
ta.

447. a.

Hoc pabulò pascendi, debent sedere
in feno cognitionis propriæ.

447. b.

Est cibus Angelorum, & hominum.

452. a.

Verbum Incarnatum. Vide

Christus.

Est Verbum occultum.

130. a.

Pars IV.

In Illius Incarnatione fuit ædificata
domus Sapientiæ.

449. a.

Antè Incarnationem fuit quasi vitis,
post Incarnationem est vitis vera.

499. b.

Præbuit normam Prædicatoribus.

651. a.

Veritas.

Prædicator reticens veritatem mise-
rabiliter consumitur.

648. b.

Vestimentum.

Rebecca induens Jacobum vestibus
valde bonis dedit normam commu-
nicantibus.

244. b.

Virtutes sunt optima vestimenta.

291. b.

Christus est vestis amantis animæ.

331. a.

Religiosi à Mundo contempti, in-
duuntur cum JESU veste alba, &
purpurea.

385. b.

In Patria induuntur duplicibus.

ibid.

Pallium Joseph est mollities in veste
Religiosa dimittenda.

400. b.

Religiosorum vestimenta debent esse
sicut cilicia.

401. a.

Debent redolere odorem thuris.

402. a.

Adam induebatur tunicâ pelliceâ ad
conservandam mortis memoriam.

488. a.

Indignus commensalis Evangelicus
ejicitur à convivio, non quia ca-
ruit veste nuptiali, sed quia obmu-
tuit.

566. b.

Sacerdotis tunica jubetur stringi liga-
mine.

630. a. b.

Christus oblaturus Sacrificium in-
duitur veste sua, quam ei confece-
rat B. Virgo.

658. b.

Viator.

Securè incedit, si oculos suos in JE-
SUM jactat.

33. b.

Victor.

S. Job prostratus in sede calamitatis,
multiplex evadit victor.

138. a.

Samson victoriosior erat in morte,
quàm in vita.

417. a.

Vidua.

Resuscitatio filii mulieris viduæ erat
effectus in solum DEUM fiduciæ.

776. b.

Quia hæc vidua ab omnibus fuit de-
relicta assumpsit eam Dominus.

ibid.

Vindicta.

Verbum Incarnatum accingitur gla-
diò,

R r r r r

Index Rerum notabilium.

diô, nè nos meditemur vindictam,
sed eam ultionum Domino com-
mittamus. 351. b. 352. a.

Vinea. Vinum.

Vinea DEI surrepta est Judæis, & tra-
dita Gentibus. 4. b.

Præ aliis pomariis citius sylvescit, si
non elaboratur. 7. b.

Fideles in morte affectant Vinum &
tritricum, hæretici verò filiquas. 84. b.

Ut Mundus placeat, propinat vinum
suum ex poculo aureo. 110. b.

Lex est vinum acidum. 156. b.

Felix anima, quæ sacro amoris vinô
inebriata obliviscitur omnium bo-
norum temporalium. 724. b.

Vipera.

Divitiæ sunt vipera in perniciem pos-
sessoris. 298. b.

Hæreticus est vipera lacerans uterum
Matris. 469. a.

Vir.

Mulier est scala diaboli, per quam
ascendit in cor viri. 23. b.

Ecclesiæ Sponsus est vir nobilis in
porta. 82. b.

Vir sensualis est puer centum anno-
rum. 145. a.

Virgo, licet sit sine viro, non tamen
est sine prole. 326. a.

Vir per conjunctionem ad mulierem
fit imbecillior. 737. b. 738. a.

Virga.

Virga in terram projecta, est Chri-
stus in passione. 269. a. b.

Virga, id est, humanitas Christi, à
malo Sacerdote projecta in terram,
vertitur in colubrum. 270. a.

Virgo. Vide Castitas.

Ecclesia est Virgo fecunda. 60. a.

Mundus mentitur se esse Virginem.
105. a.

Carnalis libido vocatur virgo, non ob
puritatem, sed ob sterilitatem. 116. b.

Virginitas est affinis candori lucis æ-
ternæ. 309. a.

Primus homo formatus est ex terra
Virginea, quæ fuit figura B. V. MA-
RIÆ. 311. a.

SSS. Trinitas Virgo est. ibid.

Virginitas est annulus desponsatorius
animæ cum DEO. 311. b.

Angeli rebelles in cælo erant Virgi-
nes fatuæ. 312. a.

Virgo, licet sit sine viro, non tamen
est sine prole. 326. a.

Virginitatis oleum excedit odorem
aromatum. 326. b.

Conjuges replent terram, Virgines
verò cælum. 371. b.

Carentia timoris Domini extinxit
lampades Virginum fatuarum.
630. b.

Virtus.

Noster in studio virtutum defectus est
Christi fatigatio. 20. a.

Virtutes sunt optima vestimenta, &
arma fortissima. 291. b.

Tria potissimum sunt impedimenta
virtutum. 729. a.

Funiculus hic triplex facile rumpitur.
ibid.

Visio. Vide Oculus.

Post auditum Divinæ vocis sequitur
visio faciei. 150. a.

Zachariæ visio optimè aptatur avaro.
300. b.

Vita humana.

Si in vitæ vespera rubet charitas, se-
quitur cæli serenitas. 341. a.

Vita nostra debet esse abscondita in
Christo. 403. b.

Vita activa immoratur terræ, contem-
plativa suspirat ad cælum. 412. a.

Vita poenosa durior est morte. 416. a.

Samson victoriosior in morte, quam
in vita. 417. a.

Vita nostra est vigilia futuræ solemni-
tatis magnæ; undè oportet jeju-
nare. 441. a.

Grande desiderium inest homini, pro-
longandi vitam. 476. a.

Dies creationis incœpit à Vespera, ut
humanam præsignaret vitam, quæ
incipit à vespere lachrymarum. ib.

Mulieres Hebrææ dicuntur misericor-
des, quia coquentes filios citius
expediverunt è vita. 477. a.

David explorat paucitatem dierum,
ut lugeat super vitæ humanæ bre-
vitate. 477. b.

Miseria est mensura vitæ humanæ.
478. b. 479. a.

Sicut militia non est sine plagis, ita
vita hominis non est sine poenis.
480. b.

Vita nostra est tempus Mercenarii.
481. b.

Vita ærumnosior, quò prolixior, eò
in remuneratione est locupletior.
ibid.

Humana vita instar rosæ nunquam
est sine aculeis. 482. b.

Luna

Index Rerum notabilium.

Luna est Symbolum instabilitatis vitæ humanæ. 484. b.
 Vita nostra est spuma, & bulla maris, vix orta, moritur. 485. a. b.
 Vita humana præterit ut textura araneæ. 485. b.
 Primi Parentes fecerunt sibi succinctoria ex virentibus foliis, ut mentirentur vitæ æternitatem. 487. b.
 Vita humana consistit in generatione adveniente & transeunte. 490. b.
 Blandiendo, mentitur. 491. a.
 Desiderium vivendi, quandoque accelerat mortem. 533. a.

Vitulus.

In oblatione Samuelis tres adducuntur vituli, & unus immolatur; ut trium personarum unitas adoretur. 146. a.
 Abraham offert tribus hospitibus vitulum, quia SSS. Trinitati nihil carius est sumptione Eucharistiæ. 251. b.
 Vitulus erat figura Christi. 263. a.
 In veteri testamento sanguis vituli per Altare effundendus soli committebatur Sacerdoti. 263. a. b.
 Voluptuosus est lascivus vitulus ducendus ad macellum. 530. b.

Voluptas. Vide Mundus.

Prosperitas temporalis.

Voluptates temporales sunt spinæ. 204. a.
 Voluptuosi excludunt Spiritum DEI. 208. a.
 Homini Voluptuoso non competit Eucharistiæ triticiu, sed horreum belluarum. 248. a.
 Voluptuosus quærit consolationem in peccato. 381. b.
 Est lascivus vitulus aratri laboribus subtractus postliminiò ducendus ad Macellum. 530. b.
 Reprobi commorantur in locis voluptuosis. 540. a.
 Terrena voluptas non satiat, sed irritat. 544. a.
 Horrendum est DEI iudiciu, quò

peccatores finit in voluptatibus perire. 544. b.
 Mundi voluptates sunt grossi ficuum. 546. b. 547. a.
 Voluptuosi sunt oves in inferno posita. 562. a.
 Illorum Pastor est Mors perpetua. 562. b.
 Periculosi itineris ducatum committunt cæcæ cupiditati. 563. b.
 Omnis duratio voluptatis terrenæ, non nisi punctum est. 571. a.

Vox.

Veritates Evangelicæ sunt vox dilecti pulantis. 49. a.
 Quivis Mundanus strepitus præpedit auditum vocis Divinæ. 50. a.
 Ad solam prædicantis Jonæ vocem Ninive resolvitur in lachrymas. 53. a.
 Vox Sponsæ est vox turturis. 74. a.
 Serpentis sibilus fuit vox gemitus Adæ. 137. a.
 Post auditum vocis Divinæ sequitur visio faciei. 150. a.
 Masculus edit primam vocem A. fœmella vocem E. 490. a.
 Prædicatorum vox plus exemplò, quàm verbis debet resonare. 643. a.
 Coràm DEO vox est magna, quæ est virtuosa. 643. b.
 Prædicatorum vox debet esse vox clamantis in deserto. 644. a.

Urias.

Redux ex campo renuit delicias. 22. a.
 Animabatur ad id exemplò veteranorum Militum. 23. a.

Z.

Zacharias.

Illius visio optimè aptatur avaro. 300. b.

Zelus.

Sacerdos zelans honorem DEI, est quodammodò DEI custos, & Angelus. 669. a. b.
 Felix, quem zelus DEI consumit. 669. b.

O. A. M. D. D. G.

Lector

Lector Benevole

Menda

Quæ in Indice Rerum notabilium irreperunt
sic emenda.

A.

Afflictio.

Afflictio non est addenda afflictio. 212.

Vide 512. b.

Reconciliat hominem DEO. 551.

Vide 531. a.

Moyſes eligebat affligi cum populo,
quàm temporalis peccati habere ju-
cunditatem. 726. *Vide* 725. a.

Anima.

Sicut frigus materiale oritur ab elon-
gatione Solis, ita morale animæ
frigus oritur ab elongatione Solis
Juſtitia. 623. *Vide* 632. b.

Animal.

Ezechielis animalia imitabatur Pau-
lus. 689. *Vide* 698. b.

Archi-Synagogus.

Ejus Filia reſuſcitata datur ad man-
ducandum, nè videatur phantaſma.
169. *Vide* 196. a. b.

C.

Chriſtus.

Erat Apoſtolus Judæorum. 52.

Vide 53. a.

Post Reſurrectionem ſuam primò ap-
paruit S. Matri ſuæ. 448. *Vide*

443. b.

Cæcitas.

Homines quandoque affectant cæcu-
tire. 618. *Vide* 678. a.

Columba.

Rediens in Arcam, designabat inno-
centiam. 472. *Vide* 474. a. b.

Conjagium.

Conjugia Filiorum Seth cum Filiabus
Cain fuerunt principium corruptio-
nis humanæ. 257. *Vide* 157. a.

Conſilium.

Rebecca conſilium captura à Domino
confugit ad Sacerdotem. 697.

Vide 667. a.

Cor.

Labani cor erat ejusdem Idolum.

628. *Vide* 626. a.

Corpus humanum.

Corpus incoinquinatum eſt præmium
bonitatis. 300. *Vide* 310. b.

Crudelitas.

Crudeles Domini crudeliores ſunt
mulieribus hebræis coquentibus fi-
lios ſuos, quia ſubditos ſuos aſſant.
150. *Vide* 510. a. b.

D.

David.

Regnum, quod Saul in ſuæ cupiditatis
pœnam amiſit, hoc David elimina-
tione cupiditatis ſtabilivit. 713.

Vide 715. a.

Etiā vivente Patre & Matre voca-
bat ſe Orphanum, ut ſuam erga
DEUM oſtenderet fiduciam. *ibid.*

Vide 773. a.

Deſiderium.

Deſiderium vivendi quandoque acce-
lerat mortem. 782. *Vide* 533. a.

DEUS.

Juſto eſt miſericors, impio vero eſt
miſerator. 177. *Vide* 377. a.

Tunc iram ſuam complet, quando re-
linquit hominem ſinè tribulatione.

538. *Vide* 536. a.

Concludit Mare oſtiis, quando pecca-
torem ſalutari timore circumcin-
git. 788. *Vide* 758. a.

